

ГОДИНА II. БРОЈ 1.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 5. ЈАНУАРА 1892.

ПОШТОВАНИМ ЧИТАОЦИМА „СРПСКОГ СИОНА“.

Уиме Божије улази ево овај лист у другу годину својега живота, са крепком надом, да ће у будуће моћи још боље послужити цељи и успешније одговарати задатку, ради којега је покренут. Осењен благословом св. Архијерејског Синода и особитом љубављу и очинском бригом преузвишеног му власника, **Његове Светости г. Патријарха Српског Георгија**, а потпомогнут моралном помоћи од стране наших високопреосвећених Архијереја — наше свесно свештенство, родољубиве црквене општине и одличнији чланови народа пригрлили су „Српски Сион“ тако, **да се исти ево већ након једногодишњег опстанка свог појављује у свечанијој одећи и појачан још једном уредничком снагом**, приказује се као орган, којему је не само опстанак потпуно осигуран, већ који има све услове за даље напредовање и развијање, — те од кога сваки може с правом очекивати, да ће што даље, све боље и успешније моћи одговарати ономе задатку, који је спојен са именом **званичнога органа** срп. прав. митрополије карловачке и листа, који је покренут да одговара **црквено-просветним и автономним потребама** нашега народа.

Појачано уредништво „Српског Сиона“ улагаће своје најбоље снаге и највеће старање, да лист овај уздигне на ону угледну висину, на којој треба да стоји лист, од кога црква, школа и народ наш толико много очекују.

Као **званичан орган** срп. прав. митрополије карловачке, „Српски Сион“ ће у

званичном делу своме доносити свеколике **званичне наредбе, расписе, објаве и окружнице, које издају државне или наше автономне црквено-школске власти, а које се тичу цркве, школе и народне просвете.**

У незваничном делу своме „Срп. Сион" доносиће објективно, мирно и достојанствено писане чланке о питањима наше црквено-народне автономије и расправе о живим потребама наше цркве, школе и народне нам просвете.

При расправљању питања о општим нашим автономним, црквено-просветним и народним потребама, **не ћемо се упуштати у распру са дневном журналистиком,** не ћемо се срдити на оне, који питања наше црк. нар. автономије не схватају као ми, већ их можда расправљају површно, са незнањем и са опаким тенденцијама — него ћемо слободно и безазлено, мирно и достојанствено **у автономним питањима заступати духом цркве, црквено-народне автономије и потребама народа освештана начела,** борићемо се **поштеним средствима и начином, који доликује угледу овога листа.**

Као посебну тачку узимаће „Српски Сион" у програм свога рада настојавање, да се на чврстом темељу и по здравим начелима спроведе **организација и удружење српско-православног свештенства у митрополији карловачкој.** У добу, када је почело удружења крунисано најлепшим успесима, када се људи једнога позива и сталежа — ради узајамног помагања, самообразовања и заједничког сложног заступања општих народних и својих сталешких интереса — јатомице удружују, — наше свештенство, које и нумерично и квалитативно представља најјачу интелигенцију у нашем народу, наше свештенство, којему такође треба узајамног помагања и самообразовања, — наше свештенство, које има и сувише разлога, да удруженим снагама као тело заступа и брани своје заједничке интересе, — наше свештенство, које је Богом и црквом позвано — **не да се поводи, већ да води** народ наш лепшој будућности, — наше свештенство, које би удружено могло бити најјачи и најмоћнији фактор црквено-просветног и општег народног напредовања — то наше свештенство не треба и не сме и на даље да остане растројено и расуто, као разбијена војска, већ треба да се, најпре у интересу цркве и народа, а но томе и у своме властитом интересу као тело организује и удружи, те да тако удружено животом и радном својом, и цркви и народу, и себи и угледу своме у најбољем правцу приномогне.

Као лист за наше црквено-просветне потребе „Српски Сион" доноси ће у својим ступцима **одабране чланке и расправе из круга богословских а нешто и из педагошких наука,** како би послужио за средство самообразовања нашем свештенству и учитељству. Не лањајући се смелих задатака, да у овом листу — већ и због ограниченог му простора — специјално унапређујемо широки круг богословских и педагошких наука, при писању и публиковању чланака и расправа из круга тих наука руководиће нас нарочито **практични обзири и стварне потребе** наше црквено-народне просвете. По томе из богословских наука најчешће и најрадије ћемо доносити чланке и расправе из круга **практичнога богословља,** одушевљавајући наше свештенство на свесно и одано испуњавање својих **пастирских, литургичких, катихетских и проповедничких дужности.** Нарочито ћемо давати места у листу **одабраним и ваљаним црквеним или пригодним беседама и проповедима.** Исто тако посебну пажњу обратићемо на расправљање **питања из историје наше срп. прав. цркве, нарочито из историје овостране наше цркве и црквене јерархије,** јер осећамо да је то поље код нас још врло слабо обрађено. Из **педагошких наука** саопштаваћемо с времена на време чланке и расправе, које се основају на здравим начелима **праве хришћанске педагогике.**

Да би свештенство од нашега листа што веће практичне користи имало, расправљаћемо у овоме листу **спорна и тежа питања из црквене и свештеничке праксе** — на ћемо у тој цељи радо одговарати на питања, која нам се ставе од свештенства у таковим спорним и тежим питањима.

Још ћемо нарочито расправљати у овоме листу питања о нашој **црквено-школској администрацији,** јер увиђамо, да ће ни-

сање о томе предмету добро дођи како свештенству и учитељству, тако исто и подмлатку, који се за свештенички и учитељски позив спрема, а нема прилике да прибави потребне спреме и знања о црквено-школској администрацији. Из државних закона и наредаба државних и наших аутономних, црквено-школских власти, ми ћемо систематски прикупити и у овоме листу прагматично саопштити све оно, што је **свештенику и учитељу нужно знати у своме јавном званичном односају према државним и нашим црквено-школским законодавним и административним властима.**

„Српски Сион“ ће и будуће — још боље и потпуније него до сада — доносити **тачне извештаје о радњи наших аутономних црквено-школских митрополијских и епархијских власти.** Уз то ћемо поред тих извештаја, по потреби, нарочито истицати и **расветљивати начелна решења и пресуде истих власти,** те тиме практичним начином упознавати наше свештенство, учитељство и народ **са духом и правцем радње** наших црквено-школских власти.

У посебном одељку доносиће „Српски Сион“ објективне **приказе свих књижевних дела и културних предузећа,** која засецају у **црквено-просветну струку,** а тичу се наше црквене просвете и црквено-аутономног живота. — Најпосле саопштаваћемо у „Српском Сиону“ **званичне статистичне податке и извештаје о кретању нашега народа у целој митрополији карловачкој — о појавама духовно-просветног и моралног напретка или назатка нашега народа** у свима српским крајевима, а нарочито у области срп. прав. митрополије карловачке.

У кратким цртама толико ето обећава потписано уредништво поштованим читаоцима „Српског Сиона“, а да ли ће сва та обећања моћи уредништво и делом извршити, то поред добре воље и истрајнога рада самог уредништва — у многоме зависи и од заузимања и одушевљеног рада оних одличних наших сатрудника и сарадника, који нам у овом тешком духовном предузећу своју обилату и сталну помоћ обећаше.

У име Божије ми сво отпочињемо свој рад са пријатном надом, да ћемо — ако баш не на брзо, али по времену — овај лист унапредити и уздићи до угледне висине, до које може да досне **лист ове врсте** — у народу, **као што је наш и при приликама, какве су данашње!**

Наше досадашње поштоване претплатнике учтиво молимо, да изволе претплату на овај лист што скорије обновити — а оне црквене општине и г. г. свештенике, који до сад нису били претплатници овога листа, — с позивом на наредбу св. Архијерејског Синода и надлежних духовних власти, издану у погледу обавезног држања овога листа — учтиво позивамо, да се на овај лист што скорије претплате.

„Српски Сион“ излазиће и у будуће **сваке недеље на великом табаку — а по потреби придаваћемо листу и додатке.**

Цена је „Срп. Сиону“: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а за стране земље на годину 5 фор.

У наклади овога листа наступила је промена у томе, што је место досадашњег издавача **Т. Арсе Пајевића** преузела издавање овога листа издавачка књижарница и штампарија **Браће М. Поповића** у Новоме Саду. С тога **претплату и огласе** треба у будуће слати:

Издавачкој књижарници и штампарији **Браће М. Поповића** у Нови Сад.

Рукописе и дописе, који се односе на уредништво, треба слати у плаћеним писмима на **уредништво „Српског Сиона“ у Нови Сад —**

У Новоме Саду 1. јануара 1892.

Уредништво „Српског Сиона.“

БОЖИЋНА ПОСЛАНИЦА

Њ. ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВА, Г. НЕКТАРИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА, ЕПИСКОПА ВРШАЧКОГ.

НЕКТАРИЈЕ

по Божијој милости православни Епископ вршачки, панчевачки, белоцрквански и т. д.

Свему пречасном свештенству и васколиком богочастивом народу благодат, милост и мир од Господа Бога и Спаса нашег Исуса Христа, а од Нас Архијерејски поздрав и благослов!

Посѣтилъ насъ есть съ высоты Спасъ нашъ востокъ востоковъ и сущій во тьмѣ и сѣни обрѣтохомъ истину: ибо отъ дѣвы родися Господь.

(Свѣтиленъ Праздн.)

Свима нам је познато, јер сви подједнако осећамо, да су прилике, у којима данас цео свет живи, врло тешке, да се већ једва могу сносити.

Човек је од вајкада имао да се бори са разним тешкоћама и неприликама, које му природа на сваком кораку спрема, али тако опште, тако трајне невоље као да није никад било, као данас.

Природа је она иста остала, која је и пре била, нита више, човек је пронашао средства, којима може да принуди природу, да му више плода и користи даје, него што је пре давала; па ипак се данас теже живи, него пре!

Одкуд то долази?

Долази у првом реду отуда, што су данас и код појединца и код породице, па чак и код саме државне, потребе тако многе, разноврсне и огромне, да сваки све силе мора да напрегне, да само један део тих потреба намири.

Цео свет данас више треба, него што има.

Ту лежи један од главних узрока свима данашњим неприликама, које су заиста тако тешке, да под њиховим теретом хоћемо да клонемо.

У том положају света је дужност сваког свесног члана у народу, да најозбиљнију пажњу овом питању поклони, и да потражи начине, како ћемо се велике ове невоље опростити моћи.

И то морамо брзо чинити, јер времена на то немамо много, пошто нас је снага већ издавати почела.

Питање је дакле, које су и какве су то потребе, које нам толику бригу задају?

Потребе те, да их редом не наводим, јер би нас то далеко одвело, може сваки сказити, и сазнати, који цело наше данашње живовање и у кући и ван куће, потанко пресмотри и испита с мерилом: шта је све човеку неизбежно нуждно, да може да постоји? шта ли пак природа наша не иште тако безусловно, да без тога не би могли постојати?

У том пресматрању и испитивању, ако је само озбиљно и искрено, одмах ћемо приметити и уверити се, да су данашње потребе наше већим делом само уображене, те да би зато сваки и лепо и добро и потпуно живети могао, само кад би имао довољно душевне снаге, да се њих одрече.

Но тога на жалост у данашњем друштву нема; него на против видимо да ради подмирења тих уображених потреба, многи и многи сву снагу утроши и истроши; целог се века мучи и напреже, без да се само и једног тренутка у целом свом животу пуно задовољним осећао, и без да је поред свег труда и напора, било себи, било својима што год од вредности прискрбити могао.

Други опет, кад не може више правим путем да корача, оглушни се према савести својој, према правди, па и према поштењу, те корак по корак дотле дође, да ни од каквог и најгорег средства не зазире, ако само њиме постићи може циљ свој: да те уображене потребе намири.

Отуд данас толико преваре, толико проневере, и толико — самоубијстава, и отуд долази то, да данас нико ником не верује, него један од другог зазире и стреза.

У таком друштву, наравно, да не може бити слоге, споразума и љубави, јер сваки само на себе и о себи мисли, па та себичност сваку искру бољег, племенитијег осећања, и сваку врлину угушује.

То је жалосно стање друштвено, које очевидно показује, да се човечанство, поред свег нашег хвалисања са данашњим „просветним“ веком, данас, у истини и у самој ствари у тами и засенку налази, из којих не може изласка да нађе.

А не може за то, што се човечанство одвратило од небесног светила, данас рођеног Спаса Христа, који је божанственом својом науком проповедао љубав, истину и правду, а самим животом својим показао: како треба човек да живи просто, умерено и уздржљиво, па да земаљске потребе сведе на оне, које природа човечија безусловно захтева.

Христијани првих векова, држећи се у крепкој вери тога правца, више су се за душу него за тело бринули, те су зато и могли извршити дела, од којих је целим светом и свима у њему средствима располажућа држава, најпре препала, а после и подлегла.

И та дела извршиле одушевљени људи, који ништа не имадоше и ништа не значише, а без силе и оружја.

До таквог, чуда стварајућег одушевљења могу да се узвисе само они изабрани људи, који су кадри, да се опросте земаљских веза, што човека земљи привлаче, и полет му у висину немогућним чине!

Тог и таквог одушевљења неће нико пичекивати од нас, који немамо ни толико душевне снаге, да се бар уображених потреба зарад своје сопствене користи одречемо.

Наши су стари и у том, као и у млогом другом погледу, куд и камо над нама стојали, јер они су поред других својих врлина, тако скромно живели, да им ни по имену није познате биле силне потребе, које ми данас имамо, те зато, да и није, већ по тврђој својој вери, од зла се клонили — нису имали ни нужде ни повода, ни да зажеле: што је туђе, а камо ли да јавно или тајно обмањују, отимају и проневеравају.

Но у њих је и вера била чвршћа, и морал јачи, те су у духу свете науке данас рођеног Спаса Господа живели просто, умерено и поштено.

Ту лежи узрок, зашто су они лакше и боље живели, него ми данас, и ту лежи узрок, што су се они поред свију тешких гоненља силних душмана, одржати могли.

Ко себе победи, побеђује свет!

Ето нам најближег примера, шта треба да радимо и како ваља да живимо, па да се опростимо данашњих неприлика, на које се сви толико тужимо.

Следујмо просто примеру наших старих, те поштујемо пре и више свега, свету веру своју и на њој основаши вечни морал; црпимо из те вере душевне моћи, да сваки порок и грех, сваку сујету и слабост, и свако зло од нас уклонимо, а да укоренимо у срцу своме љубав, слогу, истину и правду, те да узможемо живити, као што су и они живели: просто, скромно, уздржљиво и поштено, па ћемо наћи изласка из таме и засенка, што нас данас обузима.

Поздрављајући свима и свакоме данашњи светли празник, молим се Господу, да нас Он небесним својим светилом све просвети, и у вршењу свете воље Његове укрепи, те да рођење Христово, наступајуће Ново лето, и свето Богојављење свагда у миру, слози и љубави, радосно дочекујемо! *Амин.*

У ВРШЦУ, на Рождество Христово, 1891.

Горепоменути смирени Епископ
НЕКТАРИЈЕ с. р.

ПОГЛЕД НА УРЕЂЕЊЕ НАШЕ НАРОДНО-ЦРКВЕНЕ АВТОНОМИЈЕ.

Сваки од нас, коме напредак народа нашег на срцу лежи, пре но што побира средства, изнаће путеве и покаже начине општег нашег народног напредовања, треба прво да је на чисто *са правцем, у коме и са циљем, на коме* може наш народ напредовати.

Према данашњем општем положају нашега народа, ми смо мање више на чисто, да у политичком правцу не можемо напредовати. Наше напредовање може се — бар

за сад — само у црквено-просветном правцу кретати. Поље дакле, на коме наш народ напредовати може, то је: *црква и школа.*

Најјачи наш град, који нас чува од туђинских нападаја и штодљивих спољашњих утицаја, град у коме се ми најслободније можемо кретати и наше тежње у корист цркве школе и народа остваривати — то је наша црквено-народна автономија, којој је станак камен и најчвршћа основа: *св. наша црква православна.*

Ми данас немамо већега блага, тврђега града, ни сигурнијег пристаништа тежњама својима, но што нам је црква наша православна. Све што имамо и што нам је мило и драго, а нарочито, два највећа блага наша: вера и народност наша — најбоље су нам под црквеним кровом осигуране. Што је под црквеним кровом, или што се на цркву наслонило, то нам је и било и биће нам најбоље сачувано. Свашта нам се може насиљем одузети и отети, али нам нико никад не може у светилиште цркве православне продрети. То нико никад не ће и не може, јер га пречи слобода савести и слобода вероисповести, које цео просвећени свет као светиње респектује, а нарочито се морају да респектују у тако многовероној и разнонародној држави, као што је наша. А кад је то тако истини тако, кад нам је црква од свега онога, што имамо, најсигурнија, кад нам је она најтврђи град наш, онда гледајмо, да у тај најсигурнији град, под кров те највршиће зграде опстанка нашег сместимо и поређамо све, што нам је мило и драго, све, што нам служи за услове опстанка и развијања нашег — све што хоћемо да сачувамо.

Нарочито *школу* нашу не треба да оставимо усамљену, већ је треба да ставимо под окриље и у заштиту цркве нам православне. Јер црква нам је мајка школина — а школа нам је ћерка црквина. Нигде школа не ће и не може наћи боље заштите и више љубави, но што ће наћи под окриљем и на топлим недрима матере цркве. На и сам опстанак наше школе и то оне праве „српске вероисповедне школе“, најбоље је осигуран, кад је школа на цркву наслоњена. Без наслона на цркву, школа може јако да ослаби, може да не буде српско-народна, може да не буде вероисповедна и православна, — а кад није ни народна, ни православна, онда је за нас са свим *изгубљена.*

На шта нам онда остаје, ако и школу изгубимо!?

Може ли црква без потпоре школине напредовати? Може ли јеванђелско семе плодом уродити, ако се сеје по трњу и камењу? Може ли црква у срца људска побожност и врлине засађивати, ако јој школа није у млађаним дечијским грудима згодно земљиште приготовила?! Не!

Црква без школе не може своме задатку одговарати. Срп. православна црква не може се без срп. прав. вероисповедне школе развијати. Православна вера, а с њоме и народност српска не може напредовати, ако јој не помаже школа срп. православна. А и с друге стране: срп. прав. вероисповедна школа не може без срп. прав. цркве постојати — не може *без цркве* своме *вероисповедном* значају и задатку одговарати, не може *без вере* своје *верске* дужности свршавати — не може без *православља* ни *српском духу* служити. За то, ако ичија, али наша црква и школа морају бити загрљене, морају се допуњавати и помагати, морају једној заједничкој цељи тежити — јер тек тако могу општем народном црквено-просветном напретку успешно послужити.

Рекосмо у почетку, да ми при данашњим нашим приликама, нарочито тек у црквено-просветном правцу напредовати можемо и да нам је црква и школа оно поље, на коме своме народу најбоље користити и највише добра чинити можемо. И када о стварима добро размислимо, наћићемо, да та поља нису тако узана и тескобна, да не би могли на њима своме народу са свим доста користити. Ми бисмо шта више рекли, да би сложна, успешна и благословена радња на пољу цркве и просвете народне, наш српски народ са свим лепо унапредити могла.

Али да се и на тим пољима са свим сигурно кретати можемо, да се на том нашем земљишту са свим одомаћимо, да у миру и спокојству прионути можемо ревносне раду у корист цркве и просвете народне, да не презамо, да ће нам вољку, коју смо својим трудом на своме земљишту засадили и одњеговали, злоковарни какав сусед насилно

себи присвојити — да знамо дакле, да је земљиште, на коме радњу отпочињемо чисто наше, те да ће и оно, што на том земљишту привредимо, одгојимо и подигнемо, увек наше остати и увек само нама и нашим синовима и наследницима користити — треба не само тачно да обележимо своје од туђега, већ, боље сигурности ради, треба да подигнемо по ивици свога и туђега земљишта чврсту ограду и непробојни бедем, који ће нам чувати својину од сваких спољашњих насртаја. Та чврста ограда и непробојни бедем — то је наша *црквено-народна автономија*.

Бедем тај подижемо, дозиђујемо и учвршћујемо ми не с намером, да га испречимо између цркве и народа, између јерархије и паства, или између овог и оног сталежа, те да тиме — у зао час — још више *одвојимо своје од свога* — већ га подижемо, дозиђујемо и учвршћујемо за то: да сачувамо, заклонимо и осигурамо своје *оштро добро од спољашњих насртаја*. По томе дакле уређењем наше црквено-народне автономије, не смеримо ми да осигуравамо своја црквено-јерархична права, према правима свога рођеног народа или обратно, да истичемо слободу свога народа над слободом своје цркве православне, или преимућства једнога сталежа у народу према правима другога сталежа тога истога свога народа — већ ми смеримо и хоћемо да уредимо нашу црквено-народну автономију *према држави* и према онима, које у народном смислу не можемо својима називати.

Кад пак уређење наше црк. нар. автономије имаде такав смер, — онда не разумемо, на што толике вике, распре и страсти већ при припремном послу за то уређење! Оправдане вике и разложног незадовољства и страсти могло би бити само онда, кад би се осетило, да нам се зида такав бедем црк. нар. автономији, који нас не ће моћи одбранити од спољашњих нападаја, кад би приметили, да се у том бедему нашега народног опстанка намерно, или нехајном остављају отворена врата или окна, кроз која би нам могли спољашњи утицаји досадити и текућину нашу у опасност довести. Али, колико смо тенор те вике слушали и узроке незадовољству и страсти испитали — вика, незадовољство и страст не долази отуда, што би можда неко хтео, да на бедему автономије зграде оставља отворена окна за утицај с поља, већ — за чудо — незадовољство се јавља и страст развија с тога, што се хоће, да своје властито земљиште по правилу а рационалне економије целисходно парцелирамо, да свакоме, по способностима и позиву, поље рада означимо, да уведемо с једне стране строгу поделу рада, а с друге стране тачан надзор и контролу над радницима, — те да, *после толико сарамања за род, једном већ и радити почнемо*.

Да ли је при таковоме смеру уређења наше црк. нар. автономије вика оправдана и незадовољство разложно — о томе нећемо говорити, али ћемо само нагласити, да је *после толико отимања о права већ крајње време, да се сетимо једном и својих дужности*.

Ако су се у тешком и дуговременом послу око уређења наше црквено-народне автономије најбоље наше снаге истрошиле, — ако се на нашем црквено-просветном пољу за двадесетину година само за то није ништа озбиљно, темељно и практично радило, што су наши најбољи радници за све то време заузети били теоретском организаторском радњом, — ако је наше црквено-просветно поље само за то коровом обрасло, јер су синови народни сву снагу и све силе улагали и утрошили око подизања плота и ограде око тога поља автономног — онда је наша црквено-народна автономија и сувише скупа, те бисмо се — гледајући густим коровом обраслу њиву нашег народног живота — могли један пут за свагда оканути узалудног и непрактичног посла око вечитог уређивања вечито неуређене наше автономије — те у место тога почети непосредно и озбиљно *радити* на њима наше цркве, школе и народне просвете, на ма та поља и неограђена остала. Јер заиста онај многи рад и големи труд, што су га наши најумнији људи улагали у посао око уређења наше црк. нар. автономије — да је са практичним смером улаган непосредно на унапређење цркве, школе и народне просвете, да је употребљен на решавање практичних задатака, на лечење наших тешких застарелих рана — без сумње би нам народ имао отуда далеко веће користи, но што

је има од непрестане организаторске радње и вечитог уређивања автономије.

На и у будуће, ма се како добро уредили наши црквено-народни автономни односаји — тешко да ће нам сама добро уређена автономија помоћи, ако ми и у будуће такови останемо, какви смо до сада били. Јер можемо ми имати најслободоумније и најбоље автономно устројство — можемо ми осигурати својој цркви, школи и народу и највећа права, можемо ми најудесније прописати круг рада свима факторима црквено-народнога живота — ако нас сваког појединце и све скупа не буде провејавао дух праве љубави према цркви, школи и народу, ако у нама не буде свести о строгом испуњавању својих дужности, идеалног расположаја према општем напретку народа, ватреног одушевљаја за све што је лепо, племенито, честито и корисно — ако се не будемо трудили, да сваки појединце и сви скупа, својим животом и радом оживимо установе, које сме рају на опште добро и развитак цркве, школе и народа, — најслободоумније и најбоље устројство наше црквено-народне аутономије остаће мртво слово — извојевана широка права постаће илузорна — прецизно обележени делокруги служиће на подсмех, те ћемо ми и при најбољем устројству наше црквено-народне аутономије остати тамо, где смо и до сад били.

Са до сад реченим, ми никако не омаловажавамо значај и не одричемо потребу уређења наше црквено-народне аутономије. Шта више, ми и сувише уважавамо, да је крајње време и пречка нужда, да се наши заплетени и неуређени црквено-народни односаји сталним уставом црквено-народне аутономије регулишу. Али опак јако ћемо се преварити, ако мислимо, да ће нас мртво слово ма како добро скројеног аутономног устава безусловно унапредити и усрећити. Јер напредак народа и развитак аутономних установа не зависи од кривих параграфа и мртвог слова закона — већ од живих људи, који параграфе на живот примењују и својим животом и радом и само оно мртво слово закона оживљавају. Но о томе другом приликом!

С. Ш. Н.

УДРУЖЕЊЕ НАШЕГ СВЕШТЕНСТВА.

У програму овога листа наглашава се и удружење православног српског свештенства у Митрополији карловачкој и отвара се стално место у листу за рад и посао око тога удружења. А то значи: да се жели у овоме листу, колико може да нађа у његов оквир, на удруженју овостраног српског православног свештенства радити својски и истрајно, са планом и озбиљно.

Почињемо у име Божије, а дао Бог и у добри час! Осећамо сву тежину и озбиљност, коју примамо на себе и која нас обузима већ при овоме почетку. Јер остварењу удружења свештеничког положени су услови, јачи од јачих. Ти су услови и такве природе, да не добиш један од њих, могу, да не помогну ни сви други.

За сада не ћемо улазити у расправу питања о удруженју, али са претпоставком, да свештенство наше жели то удружење. Не мислимо о њему нити писати, нити за њ радити друго, док понајпре не изведемо предрадњу, која безусловно мора претходити раду око удружења. Та предрадња мора бити успешна, да успешан и берићетан буде и остали рад.

Наша радња на удруженју мора започети благословом наших добрих и високопреосвештених Архијереја. Без тога благослова ми не ћемо на тај посао.

Пре свега хоћемо да заслужимо и примимо тежњи нашој за удружењем свети и очински благослов, највише одобрење, наклоност и помоћ Његове Светости, наше љубљене и добре поглавице црквене, презузишеног Господина Патријарха Георгија и свију високопреосвештених Епископа.

Кад тај услов, као први и одсудни истичемо и свом снагом наглашавамо, чинимо то, осим осталих разлога и обзира, већ и са становишта каноничког, које јасно и

прецизно регулише и налаже односај и положај свештенства према Епископима, на баш у таквој радњи, коју ми хоћемо да у име Божје започнемо, а у којој морамо деловати према томе каноничком регулатору, и не смемо га напуштати, или га се еманциповати на рачун ма којих других обзира.

Тај односај и положај хоћемо да негујемо и да уздржимо, јер нам га налаже категорично и љубав за саму ствар удружења.

И за најлепшу мисао, најплеменитију тежњу и најкорисију намеру, да се остварн у друштву људи, неопходне су повољне околности, одсудна је добра воља и предусретљивост оних фактора, од којих зависи фактично и почетак и свршетак њиховог остварења.

У свакој таквој радњи мора бити мудра почетка, тактична рада и обазрива изведења.

Тако се мора поступати, тако се мора радити и на остварењу удружења нашег овостраног свештенства.

То је наше уверење, које ево отворено и јасно исказујемо.

Према томе ми држимо, да је циљ, коју имамо на срцу и на уму, најеходније, пре свега порадити на томе, да стечемо и прибавимо први услов за остварење те циљи, за остварење нашег удружења.

У ту сврху молимо и препоручујемо браћи свештеницима свију Дијецеза, да најбољим и сходнијим начином, којим могу, учине потребне кораке код својих високопреосвештених Епископа Дијецезана, и изможе Њихов благослов и одобрење, да могу приступити раду за удружење православног српског свештенства у Митрополији карловачкој.

Нашу душу обузима најјаче уверење, да ће мисао и циљ удружења свештеничког од Његове Светости и високопреосвештених Епископа примити топла благослова, опнажена бити искреном добром вољом и одобрена мудрим Њиховим и високим саветима, те да ће онда огрејана из загрљаја Њихове очинске љубави, укрепљена и јака на крили Њихове високе помоћи поћи у свештенство, да охрабри оне, који су у сумњи, да покрене скамењене, да одушеви и загреје све, који треба, који су дужни, да послуже узвишеној и племенитој, корисној и великој цељи удружења свештеничког.

У име Божје — на посао![*])

Бошко.

ПРЕИМУЋСТВА СВЕШТЕНИЧКОГ СТАЛЕЖА У ОПШТЕ.

Свештенички сталеж, у разним временима и код разних народа, свагда и свуда је уживао нека особита преимућства — па и срп. прав. свештенство, од кад је наш народ прешао у ове земље, на основу привилегија и повластица, уживало је доста знаменита преимућства — од којих су некоја била слична оним преимућствима, што су их у овим земљама племићи уживали. Тако на пр. познато је, да је и наше свештенство у прошлости било ослобођено од плаћања данка и војничке службе — шта више та слобоштина распростирала се кадшто и на целу кућу и породицу свештеникову.

У садашњици је, наравно, свештенички сталеж у општим правима и дужностима у главном изједначен са осталим грађанским сталежима — али ипак још и данас резервисана су свештеницком сталежу нека особита сталешка преимућства.

Сваком свештенику нужно је, да познаје та своја сталешка преимућства, која из грађанског закона потичу — на према томе да зна уживати и упражњавати она права, која му се дају, изнад права осталих грађанских сталежа.

XXX. зак. чл. из 1879. год. прописује, да се стан свештеников у толико, у колико

[*]) Изјављујемо, да смо спремни и вољни сваком брату свештенику дати обавештаја, којега би потражио, на у ком погледу, у радњи око удружења свештеничког. Уједно молимо, да и ми будемо извештени о свему, што се предузимало и чинило буде у тој радњи. **Уредништво.**

служи за станиште њему и његовој породици и у колико је нужно, да се у њ смести јавно звање свештеничко — не може употребити, да се у њему војници на дуже или краће време — устане и сместе. Шта више и онда, када свештеник има излишних и непотребних просторија у својој кући или стану — могу се код њега установити и наместити само војнички свештеници његове вероисповести — па и то тек онда, кад је иначе оскудица у становима.

У смислу 33. §. XXII. зак. чланка из 1886. године при састављању списка виралних општинских заступника, државни порез, што га свештеник плаћа, њему се двоструко рачуна. Исто тако — у смислу 26. §. XXI. зак. чл. из 1886. год. — и у жупанијски и муниципални одбор улази свештеник на основу двоструко рачунатог му пореза.

Бирачко право при изборима заступника за земаљски сабор — на темељу 9. §. XXX. зак. чл. из 1874. — уживљава свештеник без обзира на количину свога имања, или меру својих доходака. У овом погледу закон не прави разлике између правих пароха с једне — и администратора и капелана с друге стране, већ даје бирачко право свима свештеницима без разлике, само захтева, да су као свештеници званично у извесној црквеној општини наметени.

9. §. XXVIII. зак. чланка из 1876. године, који говори о властима народних школа опредељује, да је свештеник ма које вероисповести већ по звању своме члан општинског школског одбора — са консултативним и децизивним гласом. — XIV. зак. чланак из 1876. год. прописује: да се у општинама у којима нема лекара има образовати санитетски или ветеринарски одбор, којему одбору је и свештеник природни члан.

По 13. §. у V. зак. чл. из 1878. год. над тавницама и апсанама стоји надзорни одбор, којему су чланови: председник судбеног стола, краљевски одветник, управитељ, свештеник и учитељ — а осим њих још два члана, које бира жупанијски управни одбор.

У смислу 1. §. XXXI. зак. чл. из 1876. плата свештеникова, ако не износи више од 600 фор., не може се узаптити или заплењити — као што се не може ни стапарина и попутни и други какав паушал свештенички.

Укупљање и истеривање свештеничке дотације — на реквизицију надлежних духовних власти — има дотична административно-политична власт спроводити са строгошћу, којом истерује и општи државни порез.

Истина да грађански закони данас не ослобођавају свештеника од обавезе сведочења или заклетве, — али при кривичном поступку ипак има један случај, када свештеник ни данас, баш ни на позив суда, не мора сведочити — а то је онда, када би својим сведочењем морао издати и обелоданити оно, што је приликом исповести од верних дознао. (V. Tripartitum 2. §. 16. наслов I. део.)

У кривичним и казненим стварима некада су свештеници били изузети испод компетенције грађанских кривичних судова. У казненим стварима против свештеника поступало се само уз саутицај изасланика или заступника дотичне црквене власти. Општа начела кривичног и казненог закона данас већ искључују такове ексемпције и привилегије. У томе погледу служи за директиву наредба висо. кр. уг. Министарства богочасти и јавне наставе од 5. августа 1868. год. бр. 11187. која у изводу гласи: „Пошто се при кривичном поступку, отпочетом против свештеника, заступање надлежне црквене власти, чрез свога парочитог изасланика, не може у склад довести са законитим правним делокругом кривичних судова — то црквене власти није нужно позивати, да се чрез свога изасланика заступати дају; — али о томе — да је против некога свештеника отпочет кривичан поступак, као и о резултату кривичног поступка има се увек надлежна црквена област известити, јер сама природа ствари собом доноси, да кад се против некога свештеника кривична истрага отпочне, или кривична пресуда донесе — треба о томе надлежна црквена власт да је извештена, већ и с тога, да би се могла за рана постарати за евентуалну замену, или попуњење места дотичног под кривич-

ну истрагу стављеног или кривично осуђеног свештеника“.

Знаменито је преимућство свештеничкога сталежа то, што не само свештеници, већ ни свештенички кандидати и богослови, нису при извесним условима обвезани с оружјем активно у војсци служити. — Свештеници, баш ако су и увршћени у војништво, служба им се састоји у отправљању дужности војних свештеника.

Но 25. §-у XL. зак. чланка из 1868. год. свештенички кандидати и богослови након посвећења за свештенике, односно, пошто постављени или именовани буду за парохе или капелане, увршћују се у списак војнога свештенства и у случају рата, према својој војнообвезности, наметају се при редовној војсци или домобранству, при разним сталним болницама, за војне свештенике. Али ако свештенички кандидати или богослови прекину своје богословске науке, или се одреку свештеничког позива — има ју се позвати на издржање редовне војничке службе. Да би се пак у овом погледу предупредиле могуће злоупотребе, наређено је, да војнообвезник, који нема права на погодност или олакшицу, изречену у 25. §. поменутог закона о земаљској обрани, све и да буде за свештеника рукоположен, мора у редовно војништво увршћен бити, и у активној војничкој служби својим војничким дужностима одговорити. С тога поменути 25. §. у погледу установљења, да ли дотични свештенички кандидат или богослов има права на уживање погодности, узима на око оно стање војнообвезника, у коме се он налази при редовном асентовању и то баш у добу, када дотично среско повереништво асентовање спроводи. — Према томе онај војнообвезник, који у време асентовања не слуша бар први годишњи течај богословских наука — не може уживати у 25 §. назначену погодност и олакшицу. Даље и сви они војнообвезници, који су као добровољци безусловно или с условом у војништво увршћени — и тек после тога увршћења свога отпочну слушати богословске науке, не могу уживати олакшице и погодности садржане у 25. §. закона о земаљској обрани. (Зборник наредаба из 1875. год. стр. 140.)

Да би се свештенички кандидат или богослов од активне војничке дужности ослободити могао — треба пред надлежним повереништвом доставерно да искаже, е има права на погодност, коју му даје 25. §. закона о земаљској обрани. На основу такове погодности добивено ослобођење од активне војничке службе траје дотле, докле се војнообвезник налази у таковом стању и околностима, у којима је погодност уживати почео. Да му се пак стање и околности нису промениле — дужан је то војнообвезник с године на годину пред дотичном војничком влашћу доставерном сведоџбом потврдити — јер ако би то и на позив дотичне власти без довољног оправдања пропустио учинити — или ако можда и није у стању доказати своје право на уживање поменуте погодности и олакшице — сматра се да му је право на уживање погодности престало и признава се на редовну активну војничку службу.

ПРИЛОГ К УРЕЂЕЊУ ДОТАЦИЈЕ ПАРОХИЈСКОГ СВЕШТЕНСТВА.

О дотацији парохијског свештенства многа су пера писала, а и уста говорила. Али срца оних, од којих је зависило уређење те дотације, била су, ако не далеко, али ни близу томе уређењу.

Речима се признавала важност, мастилом истицала потреба његова. И сазив самога сабора правдао се поникад том потребом; а увек се и редовно кортешовало, како што се већ с неке стране и сад почиње кортешовати у свештенству добрим расположењем и бригом за то уређење. А факат је био све до сада: неуређена, неправедна, недостојна дотација.

Сада пак, сва је нада свештенства у сабор, који долази. Ако и овај, као и онај 1879 г. остави уредбу дотације као несазрелу на сазређење, или је донесе онакову, каква неће моћи задовољити оправдане жеље и очекивања свештен-

ства, онда нека се нико не зачуди и нека нико не замери свештенству, ако преко душе и срца превали очајни уздисај: свештенство је пасторче у народу и у цркви. На ако се ко год са душевном наградом у своме родољубљу и православном српском поносу и свести томе уздисају и наемени, или га слеганьем рамена одбије, нека уједно озбиљно срачуна и добро са последицама, које ће неминовно следовати из таквог уздисаја.

Не претимо, кад овако говоримо. Упозорујемо само на једну могућност, а у најбољој намери, да се отклони зло, рад добра нам општега. То је смер, то је управо задатак и ових редака, које ћемо пешчати у овим чланцима. Не само за то, јер је право, да наше свештенство буде дотирано достојно свога позива и положаја; не само за то, јер свештенство има и права на такву дотацију, — него и за то, и баш за то, јер тако дотирано свештенство захтева општа потреба, општа цељ црквено-народног нам овде биħа.

Не ћемо ми дотације, која премаша снагу нашег народа, која нам није потребна, коју не заслужујемо и какву ниједно свештенство нема. Не!

Хоћемо дотацију, какову снага народна олако дати може, какову положај свештенства у друштву и односај према народу самом налаже, а какову природа позива и службе свештеничке, и уложена наука за ту службу има права тражити. Хоћемо, на послетку, дотацију за наше свештенство, какову диктира достојанство народа, углед цркве и вере.

И кад ово кажемо, имамо на уму не појединце, него свештенство, — не само данашње, већ и будуће. А то ваља при уређивању дотације увек имати, као полазно начело, на уму и у рачуну.

Задовољство нас је обузимало читајући у „предлогу за уредбу о устројству“ дотичне уставове о платама чиновника при нар. црквб. саборском одбору, школском савету, па и учитеља, особито професора учитељске школе, виших девојачких школа, гимназије богословије.

Тако и треба. Свакога ваља поставити у такав материјални положај и услове, да *може* радити.

У такав положај треба поставити и свештенство. Најважнији пак и одсудни начелни моменат у питању његове дотације јесте: *обезбеђена тачност примања месечне плате.*

Без осигуране тачности и уредности примања месечне плате, свака уредба о дотацији парохијског свештенства биће само половна и нестална, а за свештенство наше неправедна и штетна.

Цело свештенство митрополије наше посведочиће то у један глас, а признаће то и сваки, који хоће да је праведан и искрен према своме свештенству.

Неуредност, тотална неуредност примања, не месечне, него годишње плате, најљуће тиштн, кињи и разапиње већим делом наше свештенство. *Да те неуредности нема, ваљда неби било ни питања дотације.*

И чудити се мора сам народ, како свештенство мукотрпно сноша ту неуредност, како може да ју подноси, како у њој не подлегне и не лелекне из гласа, да се чује до на крај света.... Јер тога покора, тог ужаса нема ваљда нигде ни у једном сталежу друштва људског, народа ма којег, на свем шару кугле земаљске.

Она је деразкирала наше свештенство у многоме. Она је узрок душевне импресије при вршењу службе и позива. Она је тукла углед свештеника, спречавала му репрезентовање и према својима и према другима.

Она је убијала вољу, ломила снагу свештеника при полету душевног му живота и развитка; она је као олово притискивала, као неман стезала свештеника, да корача упоред са интелектуалним светом.

Она је $^{8}/_{10}$ одговорна за данашње стање свештенства, и јер ово није у чинило, што би чинити и учинити могло у животу нам црквено-народном.

Је ли ово претеривање? Није. О ви, који би тако запитали, ви не знате а још мање осећате, шта то значи: тражити од човека, да $^{1}/_{2}$ века свога жртвује књизи у школи; тражити од њега да оснује породицу; заклети га на свету и узвишену, а савесну и мотрајну службу Богу, вери, цркви и народу, — па пустити га на море живота са проблематичним условом материјалног, а по томе и моралног опстанка, који му онда када душу, цепа срце, ломи снагу, а мисао троши пошљу на — савест....

Знате ли ви, шта је то немање, у немању дуг, у дугу сиротиња, у сиротињи исцрпљеност, у њој очај, у очају породица пребачена нада, убијен дух?

Не ћемо даље. Та се слика не замењује пером. Ту слику црта само живот. А такав живот јада проводи велик део нашег свештенства. А што није још већи, заслуга је појединаца, и ако хоћете да кажем, казаћу: јер се умеђоше одржати, не својом свештеничком дотацијом, него ко ралом, ко мотиком.

А зар је то позив свештеника? Зар он да се брине и ломи у бризи за опстанак? Не. Ал' тако ће све дотле бити, док се не постави у могућност, да буде оно, што треба да је, и у услове, да мора такав бити.

Рећи му треба: овакав мораш бити, — али пре тога учинити, да такав може бити.

А да узмогне, пре свега и одлучно је неопходно осигурати му тачно и уредно примање плаће. А како? За нас нема више два одговора. Један је одговор. Сваки други је поговор. Ево га.

За целу Митрополију имала би се установити: „*митрополитска благајна за допуњују парохијског свештенства митрополије карловачке.*“ Ова би стајала под управом српских народно-црквених фондова са потребним особљем, које би се придало постојећем чиновничком особљу у колико би потребно било. (Свршиће се)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Нови Архијереји као гости у Новом Саду.)** О празнику Рођења Христова дошао је у Нови Сад преосвећени епископ горњо-карловачки г. *Михаило Грујић*, те је први дан у саборној, св. Ђурђевској цркви, а други дан у алмашкој цркви одслужио св. литургију на духовну утеху свих Новосађана, који данас не имајући у месту свога Архијереја, са радошћу и задовољством дочекаше величанствену архијерејску св. литургију. Преосвећени г. Епископ примљен је у Нов. Саду са највећом љубављу и искреним предусретајем. Својим достојанственим и лепим служењем, својом лепом појавом и личном пријатношћу — за кратковременог бављења у Нов. Саду задобио је општу љубав и симпатије Новосађана. — На празник св. Богојављења очекују Новосађани као мила гоета преосвећеног Епископа г. *Никанора Поповића*, да им дође у цвихову средину и црквену славу својом службом и присуством увелича. А као што чујемо — на св. Саву, првог српског просветитеља, доћи ће и опет у круг наш преосвећени епископ г. Михаило, да присуствује и увелича знамениту нашу светосавску свечаност. Добро нам дошли оба Архијереја!!

— **(Нова доброчинства проте Стевана Анђелића.)** Јављају нам, да је познати српски добротвор г. *Стеван Анђелић*, протојереј и парох митровачки, који је српском народу учинио велику задужбину сградивши трошком од 165.000 фор. велељепну зграду за гимназију и богословију у Карловцима, — даровао 20. децембра 1891 на св. Игњатија Богоносца опет знатне своте на добротворне цели, и то: 5000 фор. као закладу, од чије ће се камате набављати и попуњавати природописна и физикална збирка; и даље 10.000 фор. као закладу, од које ће се приход трошити на оправку исте гимназије. Обе ове закладе предао је даривач Његовој Светости као врховном патрону карловачке гимназије. — Том приликом издао је протојереј г. Стеван Анђелић формално даровно писмо, којим велељепну гимназијску зграду предаје у властитост патроната срп. прав. гимназије карловачке са дозволом, да патронат може исту зграду на име срп. прав. вел. гимназије ср. карловачке грунтовно укњижити. — Најзад, истога дана даровао је овај народни меценат и српској православној црквеној општини митровачкој 20.000 фор. на црквене и просветне цели. Нека је слава и хвала штедром добротвору!

— **(Унапређење.)** Г. *Герман Опачић*, досадашњи архиђакон при патријаршком двору у Карловцима, благословом Његове Светости г. Патријарха *Георгија* рукоположен је први дан Божића од Њ. Преосвештенства г. епископа темишварског *Никанора* за патријаршког *синђела*, те је у недељу 29. децембра о. г. први пут као пресвитер самостално служио св. литургију у карловачкој саборној цркви. Новоме свећењу, честитом сараднику овога листа, честитамо од срца на заслуженом му унапређењу.

— **(Саборски Одбор)** започео је 18. (30.) децембра 1891 своје седнице у Карловцима под председништвом Његове Светости г. патријарха српског Георгија. Присутни су били: Високопреосвећени г. епископ пакрачки *Мирон*, високопречасни г. архимандрит гргетешки *Платон Јовановић*, прец. г. прота в. кикиндски Ђорђе *Влаховић*, др. Никa *Максимовић*, др. Тодор *Ис-*

дељсовић, фискал др. Михаило *Полит*, секретар Исидор *Тирић*, и подсекретар др. Лаза *Сегулић*, као иеровође. — Између осталих предмета расправљено је и решено ово: Дозначена је на пенлату епископска дотација новим епископима: темишварском Никанору Поповићу и горњо-карловачком Михаилу Грујићу. — Кр. уг. министарство проспете одговорило је на представку саборског одбора, којом је саб. одбор тражио, да се њиме одобрени зајмови из неприкосновеног и клирикалног школског фонда не подносе истом министарству на даље одобрење. Министарство изјављује, да не може ту молбу испунити, пошто још нема сабором донесене и највишом потврдом снабдевене уредбе о поступку при издавању зајмова, те да по томе још стоји у крепости одређење саборског устројства, да се и на даље у том погледу поступа по досадашњој пракси. Саборски је одбор — пошто се готовина у новцу тако тешко мења — овом приликом изрекао, да ће куповати реалитете, јер државних папира и тако има доста. — Министарство узело је на знање одлуке саборског одбора, којима је из јерархијског фонда одобрена припомоћ: српској црквеној општини у Прогару 200 фор.; у Рудни 100 фор. годишње; у Лединцима продужење припомоћи; за капелана протопресвитера арадског 300 фор. годишње; пароху Евгенију Стефановићу у Ст. Молдави мировина од 400 фор.; и јереју Ђорђу Вујићу у Најфали 200 фор. једаред за свагда на лечење. — Мити Калићу, професору српске учитељске школе у Сомбору, дозначено је 100 фор. на особне трошкове. — Потврђени су за стипендисте Д. Ћирилов, приправник и С. Пандуровић, гимназиста у Карловцима, које је епархијска конзисторија темишварска изабрала. — Пароху Милићу у Соки одобрена је годишња мировина од 400 фор. Одобрена је даље против карловачком, Стевану Лобанићу, годишња припомоћ од 400 фор., пошто је на парохији шесте класе. Одобрена је мировина пароху у Клокочевцу Н. Поповићу од 400 фор.; пароху у Мутилићу Томи Оклобџији од 300 фор.; а шумадијском пароху Марићу, који је погорео лађедо с парохијанима, одобрено је једаред за свагда 200 фор. припомоћи. Све те припомоћи дате су из јерархијског фонда. — Неки подисеци епархијске скупштине бачке, између којих је најглавнији онај о зидању епископске резиденције, подисе се сабору. — Решене су неке молбе о саборским трошковима, веровасконском приносу, о дозначењу стипендија и плата, петогодишњих повишица итд. — Уништена је одлука српске прав. црквене општине у Белегишу, којом је решила да купује кућу за парохијски стан за 6000 фор., јер је председник у тој седници био сам продавац, дакле заинтересован у тој ствари; а осим тога није установљена вредност куће по судској процени. — *У седници саборског одбора од 19. децембра* узети су на знање извештаји фискала српских народно-црквених фондова др. Михаила Полита, а исто тако усвојена су и дата мњења његова. — Издано је зајмова око 20.000 фор. — Примедбе стручњака за преглед, оцену и давање мњења о нацрту нове српске архиепископско-митрополијске и патријарске резиденције у Карловцима — издане су поподобру да их прегледа, са нацртом и прорачуном упореди и свој извештај и мњење поднесе. Стручњаци су у опште донели повољно мњење. — *У трећој* седници саборског одбора подељене су годишње *богословске стипендије* из клирикалног школског фонда. Педесеторица њих добило је ту стипендију од годишњих 120 фор. — Манастиру *Пакри* у накрачкој епархији одређено је из прихода манастирског фонда 2000 фор. као припомоћ на оправку, и та свота предаће се у руке г. епископа накрачког Мирона на поменуту цел. — *У* предмету избора свештеника Божидара Поповића за подпредседника срп. црквене општине новосадске, потврђено је решење епарх. адм. одбора бачког, а признн је одбијен, те је том одлуком изречено, да нети не може бити подпредседник, јер је парох, а парох не може бити нижи од председника. — Уништен је избор срп. црквене општине у Ст. Станару, те ће се нов избор наредити. — Спор између срп. црквене општине вуковарске и пароха јој И. Перкањанског решен је тако, да ће нети парох за годину 1890 и даље — добијати од општине годишњих 200 фор. у допуну $^1/_4$ сесије и допуну остале дотације. — Подељене су неке стипендије, а неке су одузете. Тако је подарена стипендија из закладе Петра и Милице Војновића Милану Максимовићу из Загреба, слушаоцу IV. разреда ц. и кр. коњаничке кадетске школе у Белој Цркви у Моравској, пошто нети као блиски рођак завештателкин има првенство. — Осим тога решене су у овој седници многе молбенице за припомоћ, које су све послате које надлежним епархијским конзисторијама, које адм. одборима, јер се преко њих мора тражити припомоћ. —

У последњој седници решени су поднесци и предлози о залишним парохијским сесијама. — Његова Светост г. патријарх српски Георгије предложио је тројну кандидацију на једно упражњено место *епитропа бачке дијецезе*. Кандидовани су били за то место: Душан Јовановић, Влада Стратимировић и Др. Милан Давидовац, адвокати из Новога Сада. Једногласно изабран је за епитропа *Душан Јовановић*. Тај ће се избор поднети високом министарству на потврду. — Одобрени су закупни уговори о залишним парохијским сесијама: у В. Средишту, Јасенови, Баранди, Тителу, Црепаји, Кању, Жабљу, Пачеву, Ердевику, Кузмину, Мартинцима и Јарку. — Подпредседник саб. одбора Данило *Станковић* поднео је прерађен *предлог за уредбу о умировљењу и мировинском фонду фондовских званичника* и т. д., који је од саборског одбора прихваћен. — Дисциплинарна правила и поступак подиће нети у идућој редовној седници. — Последњи предмет овога заседања било је саветовање и решење *о зидању новог двора срп. прав. архиепископа и митрополита карловачког и патријарха српског у Карловцима*. Стручна комисија донела је повољан суд о нацрту несмара Владе Николића, учинила је и неколико примедаба за измену неких делова. Изабрана комисија саборског одбора употребила је те примедбе заједно са основом и по њеном извештају и мишљењу прихваћен је нацрт тај означно са неким незнатним изменама, те је архитекту издат нацрт, да га у смислу усвојених примедаба и предлога стручне комисије модификује, односно део предрачуна сходно том исправи и поднесе саборском одбору, који ће се тога ради на скоро састати. — У четири ове седнице решено је 236 предмета. — У свима седницима саборског одбора године 1891 решено је 1053 предмета.

— (**Школски Савет.**) У понедељник 16. (28.) децембра о. г. држао је Школски Савет у Карловцима своју седницу под председништвом Његове Светости патријарха српског Георгија. Присутни су били: подпредседник др. Ника Максимовић, протa Јован Борота, заменик главног пик. референта Никола Ђ. Вукићевић, др. Мих. Полит-Десанчић, Стеван Лазић, Теофил Димић; даље, нар. црквени секретар И. Тырић, и подсекретар др. Лаза Секулић као перовођа. — У овој седници решено је четрдесет предмета, међу којима неколико признва. Издани су многим учитељима декрети. — Изаслан је пододбор, да установи наставни ред за српске основне школе, пошто кр. земаљска влада у Загребу непрестано тражи реформу у том погледу. — Истом пододбору издан је на проучење и мњење нацрт о преустројству српске учитељске школе у Горњем Карловцу, који је поднела на одобрење управа исте школе. — Заменику упокојеног професора срп. учитељске школе сомборске Мите Петровића, суплент-професору Стевану *Јовићу*, одређена је плата од 800 фор. — Умољене се сви дијецезални ове митрополије, да нареде, да се *преосвећена литургија* о ускршњем посту држи у 11 сахата пре подне, да ученици не би прекидали школске часове. — По предлогу проте Бороте одлучено је, да се позову сви епарх. школски одбори, да до 1. марта 1892 поднесу школском Савету тачан извештај о стању српских нар. основних школа, како би се српском православном народно-црквеном Сабору могао поднети главни извештај о школама.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ:

— „**Стражилово.**“ *Лист за песништво, поуку и књижевност.* После три године дана опет излази од нове године књижевни лист „Стражилово“ под уредништвом пређашњег му уредника *Јована Грчића*, а у наклади *књижаре Луке Јовића* у Новоме Саду. „Стражилово“ излази сваке недеље на читавом табаку. Цена му је: у нашој држави 5 фор. на годину; за Србију годишње 12 динара, а за све остале земље годишње 6 фор. —

— „**Босанска Вила.**“ *Лист за забаву, поуку и књижевност.* Ступајући у VII. годину, „Босанска Вила“ излазиће од нове године у Сарајеву *три пута у месецу* у истоме облику и под старом ценом т. ј. за све крајеве 4 фор. годишње. Уредник је и власник тога листа: *Никола Т. Кашиковић, Сарајлија*.

— **Нови Требевић.** *Велики српски илустровани* **календар** *у Босни и Херцеговини.* За годину преступну 1892, која има 366 дана. *Година трећа.* Уредио: *Никола Т. Кашиковић, Сарајлија*. Издање и штампа: прве српске штампарије *Ристе Ј. Савића у Сарајеву*. — Календарски део саставио *А. М. Машић*. — Стр. 97. — Цијена 50 новчића. Календар овај може се добити само за готов новац или поштом у нашој књижарници Ристе Ј. Савића у Сарајеву. Ко пошље новац у напред, добиће календар о трошку штампарије. Ко куни

најмање 20 комада календара, добиће их по 40 новчића. — Календар овај препоручује се својим одабраним, забавним и поучним садржајем, укусном израдом и лепим и многобројним сликама. Он је, поред „Орла“ и „Годишњака“ један од најбољих наших календара.

— **Бура.** — **Први студенти.** — **Љотни.** *Приповетке* **Д. Мажина-Сибињака.** Прештампано из листа *„Содалитет.“* Издање накладне штампарије у В. Кикинди 1891. — Стр. 218. — Цена 70 новчића.

ЈАВНЕ ЗАХВАЛНОСТИ.

Благородном Г. Милошу Стојаковићу у Ст. Паланци.

Узвишена оданост праотаца наших св. вери православној и племенита љубав имену српском подигла је манастире наше. Та оданост и љубав ће их и одржати.

Даривањем *златног и скупоценог крста овоманастирском храму* засведочисте и Ви ту оданост, ту љубав.

Евала Вам и хвала!

У Ман. Привинној Глави 30. децембра 1891 год.

Теофан Косовац,
игуман, са подручним братством.

Побожна душа и родољубиво срце загрлиће се у српским грудима Вашим, и божићним даром — *скупоценом одеждом* — дариваће међу милу цркву и сиромашну црквену општину.

У име ових, а према закључку црквене скупштине, најтоплије Вам се захваљујем на томе великом и милом дару, молећи се милостивом Богу, да Вам Његова Свемогућност изобилно награди љубав вери и народу.

У Бачинцима 29. децембра 1891.

Јован Јеремић,
парох и председник срп. црквене општине.

ОГЛАСИ.

Бр. К. 365.
ех. 1891.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на парохијско место у *Суботици*, с тим да ће изабрани — у смислу 31. §. I-ког. 2.) од 10. августа 1868. године — парохијску плату, својену са двема суботичким парохијама I. и III. разреда равномерно на поле делити са другим тамошњим парохом.

Компетенти имају своје довољно биљеговане и свеодобама о квалификацији потврђене молбенице, путем својих претпостављених власти, потписаној конзисторији најдаље до *сриетка* фебруара 1892. год. поднети.

Из Конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Нов. Саду 3. (15.) децембра 1891. год.

1—3 **Конзисторија Епархије Бачке.**

Бр. К. 364.
ех. 1891.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на парохијско место V. разреда *у Бурђеву*.

Компетенти имају своје довољно биљеговане и свеодобама о квалификацији потврђене молбенице путем својих претпостављених власти, поднети потписаној Конзисторији најдаље *до сриетка фебруара 1892. године*.

Из Конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Новоме Саду 3. (15.) децембра 1891.

1—3 **Конзисторија Епархије Бачке.**

Бр. 1622. ех 1891.
Е. К. 607.

СТЕЧАЈ.

На парохију II. разреда Свиницу, протопрезвитерата петрињскога, овим се расписује стечај.

Интеркалар траје до конца јулија 1892. г.

Рок пријавама до 31. јануара 1892.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком 28. нов. (10. дец.) 1891.

1—3 **Епархијска Конзисторија Горњо-Карловачка.**

„Српски Сион“ излази *сваке недеље* на великом табаку. **Цена му је:** За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За *стране земље* на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валисавља у Београду.

Појединн бројеви стоје 10 новчића

Претплата и огласи шаљу се *издавачкој књижарници и штампарији* **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а *рукописи* уредништву *„Срп. Сиона“* у *Нови Сад*.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА И ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМЕ САДУ.

ГОДИНА II. БРОЈ 2.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 12. ЈАНУАРА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПРЕДЛОГ

за уредбу о дотацији архиепископа карловачког, митрополита и патријарха српског и православних српских епископа, парохијалног и манастирског свештенства у православној српској митрополији карловачкој.

ГЛАВА I.

О дотацији митрополита патријарха и епископа.

§. 1. Архиепископ карловачки и митрополит-патријарх српски оставља се у пуном уживању свих митрополитских добара, наиме властелинства даљског са привадцима, острва Живе, ковиљског острва (аде), митрополитских резиденција у Карловцима и Даљу, митрополитске баште, винограда и воћњака у Карловцима, и свих свота, које митрополит-патријарх у име накнаде за десетак „славонски и прекосавски“ и за тако звање „кнез-дукате“ и најпосле у име еквивалента за добро Нерадин и пустару Банковце из државне благајне прима, као и камата од свих земљорастеретница и других папира од вредности, што припадају основном имању карловачке архиепископије и митрополије.

§. 2. Дотација православних српских епархијалних епископа износи годишње 15.000 фор. а. вр.

Ову дотацију примају епископи из православног српског народно-црквеног неприкосновеног фонда.

§. 3. Осим дотације установљене у §. 2. припада сваком епископу уживање епископске резиденције, а где такова не постоји, има се трошком народно-црквеног неприкосновеног фонда исходан стан под најам узети.

Кућне баште, виногради и воћњаци, у колико их која епископија поседује, остављају се такође на бесплатно уживање дотичном епископу.

§. 4. Приходи свих оних епископских добара, која у §. 3. нису означена, теку у неприкосновени фонд, а та добра стављају се под непосредну управу митрополијског главног управитељства православних српских народно-црквених фондова, заклада и добара.

§. 5. Митрополит-патријарх има своје резиденције у добром стању држати и годишње оправке о свом трошку извршивати.

Епископске резиденције управљају се о трошку народно-црквеног неприкосновеног фонда, у колико премашају своту од 200 фор. а. вр. Мање годишње оправке испод ове своте, дужни су епископи сами о свом трошку извршивати.

Исто тако имају митрополит-патријарх и епископи плаћати на своја порез, и то: митрополит-патријарх на сва у §. 1. наведена добра и приходе, а епископи на своју дотацију, као и на кућне баште, винограде и воћњаке, које осим своје дотације бесплатно уживају.

На тачно испуњавање ове дужности има саборски одбор било непосредно, било преко епархијских епитропа пазити.

ГЛАВА II.

О дотацији православног српског парохијалног свештенства.

§. 6. Дотација пароха састоји се у овоме:

а.) годишња плата у готовом новцу.

б.) сесија земље, где је има или где је буде у натури, а где је нема, новчана накнада за њу.

в.) бесплатан стан у парохијском дому.

г.) наплата за обављање извесних душепопечительских дужности (§. 8.) као и приетојбе за издавање званичних исправа.

§. 7. Годишња плата пароха место бира и штоле одређује се у сталним, по класама разређеним сватама, и по томе се парохије у архидијецези карловачкој и епархијама пакрачкој, бачкој, будимској, вршачкој и темишварској уврштују у шест разреда.

За основ и кључ овог распореда узима се поглавито број душа, но са обзиром на околности општина, према којима се у мањим, али могућнијим општинама и на мањи број душа виша класа парохове плате, а у већим, али осиромашенијим, и на већи број душа нижа класа одредити може.

Разр.	долази на душа	с платом од
I.	1800 и више	1000 ф.
II.	1600—1800	900 ф.
III.	1400—1600	800 ф.
IV.	1100—1400	700 ф.
V.	900—1100	600 ф.
VI.	700— 900	500 ф.

У епархији горњо-карловачкој уврштују се парохије у три разреда.

У I. разред спадају парохије
са 2000 душа са платом од . . . . . 700 ф.

У II. разред спадају парохије
од 1600 до 2000 душа са платом од . . 600 ф.

У III. разред спадају парохије
испод 1600 душа са платом од . . . . 500 ф.

По томе се парохије у појединим општинама по списку под а) у разне разреде уврштују.

Догоди ли се, да је житељство у појединим општинама у стварн у толико веће или мање од броја у поменутом списку означеног, да се по том плата пароховa на вишу класу водиши или на нижу свести може, или догоди ли се с временом у житељству каква знаменита промена, то ће на захтеваше црквене општине или пароха епархијски административни одбор од једног до другог сабора, по саслушању обе стране привремено вишу или нижу класу одређивати, а незадовољној страни остаје призив на саборски одбор.

§. 8. Сесију ужива парох у натури, где је има, или где је буде; а где је потпуно или никако нема, накнађује се потпуно или сразмерно у новцу, и то:

а.) у архидијецези, будимској, пакрачкој и горњо-карловачкој дијецези са 200 фор.

б.) у бачкој, темишварској и вршачкој дијецези пак са 300 фор. за сваку целу парохијску сесију.

Поводом сегрегације и комасације општинских земаља припадајући део на парох. сесију и дом, уживаће такође парох.

Еквивалент на парох. сесију дужна је општина, а порез, у колико то не би општина на себе примила, или опроштено било, дужан је плаћати парох.

§. 9. Колико у месту има парохија, толико има бити и парох. домова, што ће дотична општина саградити и то близу парох. цркве.

Док се парох. домови не сграде, плаћаће општина пароху сразмеран еквивалент.

Овај еквивалент установљује општина с парохом споразумно, а где се тај споразум не постигне, одређује по предходном саслушању обе странке, а са обзиром на местне околности, епарх. админ. одбор.

Против одлуке администр. одбора, отворен је странкама пут призива у року од 15 дана на народ. црквен. сабор. одбор, који о томе коначно решава.

У горњо-карловачкој дијецези пак установљује се тај еквивалент у своти од 150 фор. годишње.

§. 10. Парох. домови имају се по овом нормалу сградити:

а.) за пароха на селу и мањим варошицама: две собе за породицу, једну за парох. звање и једну за чељад. Осим тога кућу, комору, подрум, италу, шупу и бунар, а уз то и башту, где год може бити.

б.) по већим варошима додаје се још по једна соба за породицу.

§. 11. Парох. свештенство обавља ове душепопечитељске дужности без наплате:

а.) све оне службе, које свештеник по уставу црквеном обављати има.

б.) знаменовање код свештеника.

в.) крштење и упрковљење.

г.) испит женика и невесте код дотичног свештеника, издавање женидбених извешћа и венчање.

д.) исповест и причешће.

е.) погреб с водицом и спомен мртвих о задушницама у цркви.

ж.) богојављенску водицу.

з.) вођење матрикуларних и осталих више влашћу прописаних записника.

§. 12. За остале душепопечитељске дужности, које се на захтевање парохијана обављају, одређује се ова наплата:

а.) за знаменовање младенаца код породиље 50 новчића.

б.) за испит женика и невесте у кући невестиној 2 фор.

в.) за водицу свечарску 20 нов., за сваку другу водицу 50 нов., а у горњо-карловачкој дијецези за сваку водицу 1 фор.

г.) за освећење свечарског колача 50 н.

д.) за резање колача свечарског у цркви 50 нов., а код куће свечареве 1 фор.

е.) за молбан болеснику у цркви 50 нов., а код куће болесникове 1 фор.

ж.) за свештање масла у цркви сваком свештенику и ђакону 1 фор., протопресвитеру — ако није парох дотичноса 2 фор., а код куће сваком свештенику и ђакону по 2 фор., протопресвитеру 4 форинта.

з.) за спровод мртваца у цркву 2 ф., ђакону пак и осталим свештеницима, којима то у дужност не спада, ако се мртвац у цркву и не носи по 2 фор., а протопресвитеру 4 форинте; у горњо-карловачкој дијецези одређује се за спровод пред мртвацем 1 фор.

и.) за читање св. еванђеља код мртваца, за сваког од четири евангелиста по 2 фор.

ј.) за надгробни спомен, кад се свештеник засебно позове 1 фор.

к.) за освећење надгробних споменика 1 фор.

л.) за јектеније у цркви без разлике 20 новч.

м.) за читање читуље мртвих на гробљу о задушницама 10 нов.

н.) за служење литургије пароху и сваком позваном свештенику и ђакону по 2 ф., протопресвитеру 4 фор.

о.) за парастос у цркви парохијалној, без изасланства на гробље, сваком свештенику и ђакону по 2 фор., протопресвитеру 2 фор.

§. 13. Парох добија осим своје дотације и огрев, а где га до сад нема није, 2 хвата тврдих дрва за своју писарну.

§. 14. За издавање званичних исправа припадају ове пристојбе:

а.) за матрикуларне изводе 1 фор.

б.) за породичне исказе 2 ф.

в.) за парох. сведочанство ма које врсте 1 ф.

Прописану биљегу за дотичне исправе дужна је страника сама набавити.

Исправе ради службене употребе издају се на захтевање јавних власти бесплатно.

Све званичне исправе издаје сам парох са својим потписом и службеним печатом, за чега је он и одговоран, и тога ради води записник о примљеним и издатим исправама, налозима и дописима.

§. 15. Дотација парохијских помоћника у архидијецези карловачкој и епархијама бачкој, будимској, вршачкој, темишварској и пакрачкој, састоји се из 500 фор. годишње плате, сесије у натури, где је има, а где је нема у накнади за њу по §. 8.

А дотација помоћника у горњо-карловачкој дијецези је ова:

а.) годишња плата 400 фор.

б.) сесија земље, или пак накнада за њу. (§. 8.)

в.) наплата за оне душепопечитељске дужности (§. 12.) које сам лично обави.

§. 16. Лични помоћници уживају половину свих прихода са дотичним местом скопчаних, осим стана и пристојаба за званичне исправе за живота пароховa.

У колико половина та не би износила најмање 500 фор. год. плате, не рачунајући овамо половину сесије и овом уредбом системизованих наплата за прописане душепопечитељских дужности, има се доставерно исказани мањак, како пароху, коме се помоћник придодаје, тако и самоме помоћнику накнадити из јерархијског фонда.

Ако по смрти пароха затекавши се помоћник не би био за пароха изабран, дужна ће бити епарх. конзисторија о томе бригу водити, да га што пре на друго место, где се потреба за помоћника или администратора појави, премести, куда ће ићи без икакве противности дужан бити отићи, које ако учинити не би хтео, изгубиће право на даље уживање дотадање дотације, као и на сваку другу потпору.

У случају пак томе, да му се никакво место наћи не може, уживаће он и на даље пређашњу помоћничку дотацију своју из оних истих извора, из којих је и донде уживао, док му се место не нађе.

§. 17. Администратору парохије припада цела парохова дотација.

§. 18. Плата ђаконска устаповљава се најмање са 600 фор. год., што ће дотична општина из својих извора подмиривати.

§. 19. Плата окруж. протопресвитера као такових састоји се из једног додатка над платом, коју као пароси највећих општина примају.

Додатак тај састоји се у архиђецези карловачкој и епархијама бачкој, будимској, пакрачкој, пречкој и темишварској, из четир постотка од свете, коју све општине дотичног протопресвитерата у име плате свештеничке плаћају, и по томе ће свака општина четир по сто на укупну плату својих свештеника у име плате протопресвитерске пореза ти, и протопресвитеру истим путем и начином као и плату свештеничку издавати.

У горњо-карловачкој дијецези пак састоји се тај додатак из 300 фор. у готовом новцу, који протопресвитера из оних истих извора примају, из којих и парох плату.

§. 20. Плата протопр. помоћника састоји се из годишњих 600 фор., коју ће свету примати из јерархијског фонда. Осим тога припада им уживање половине парох. сесије у натури, а где такве нема, примаће накнаду за то према §. 8. из истог фонда, из ког и плату.

§. 21. Свештенику, који ради вршења духовноопечитељских дужности иде ван места, у филијале, на салаше, а у горњокарловачкој епархији даље од пол сата пешачког хода, дужан је парохијанин, који га је звао, осим овом уредбом одређене награде, дати још и слободан подвоз.

§. 22. Окружним протопресвитерима, када званично путују по општинама, припада бесплатан подвоз, за који се имају дотичне општине постарати; а где се може пароброду или железницом доћи, имају дотичне општине накнадити подвозну пристојбу на пароброду од I., а на железници од II. реда.

(Свршиће се.)

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

БЕСЕДА

коју је преосвећени г. Епископ Михаило Грујић говорио у карловачкој саборној цркви, приликом посвећења свога за епископа горњо-карловачког,

дана 15. (27.) децембра 1891.

Ваша Светости! Преосвештени оци!

У потпуној преданости недостижној проввидности Божјој, која управља животом и одређује путе човјека (Прич. 15, 29), саслушао сам светога синода велику ријеч о избору моје смјерности за епископа најпространије и најмногобројније дијецезе наше: чуо сам и највише краљевске милости одобравајући глас, и ја, при свој својој са недостатака многих дубоко осјећаној недостојности, усудих се и рекох пред Вашом Светости и пред преосвештеним епископима одлучну ријеч: „**благодарје, пріймлю и имяславо пречкі глаголю!**“

Да, благодарим Богу великому, који ме светим својим благословом прати кроза све дане живота мога. Благодарим Му свим срцем својим, јер оно је свагда тежило к Њему; благодарим Му свом душом својом, јер и у сред највећих бура и непогода живота спољашњега испуњаваю *Његов* свети мир и спокојство; благодарим Му свом мишљу својом, јер она се свагда лутањем у тежњи за истином уморена — одмарала на подножју

престола Његовога; благодарим Му свом снагом својом, јер у *Њему* је извор овој! —

Благодарим милостивом Господару и Краљу нашему Францу Јосифу I., који је на благохотни високи предлог уставне Своје кр. владе благоизволио најмилостивије одобрити и потврдити по светом синоду нашем обављени избор мој за епископа црквe православне, српске. —

Благодарим светом Синоду, Богом изабраним архипастирима и оцима, а на челу им добром оцу велике обитељи српске наше цркве православне, Њ. Светости Господину Георгију, који снисходећи немоћима мојим, милостиво позване и примише смиљерност моју у високи, свети збор свој. Благодарим љубави Ваше Светости и преосвештене браће моје, којом данас признасте и низведосте Духа светога благодат на мене немоћнога, врлинама хришћанским оскуднога.

Благодарим .... и — „примам“ рекох ја. Но како да приказем душе моје расположење у тај час? Којима ријечима да изразим трзавицу и тјескобу, страх и борбу у усколебане душе моје расположењу непознатом?..... И како да не клонем, како да се одржим под теретом великога искушења тог? Како..... Но знам ја, да добри Бог не да **искушитисѧ паче еже можетъ** човјек **понести**. (Кор. 10, 13) Подиже и разведри душу моју утјешни с неба глас: **не бойсѧ, азъ бо вьмь съ тобою** (Ис. 41, 10), **довлѣетъ ти благодать моѧ: сила бо моѧ въ немощи совершаетсѧ** (2. Кор. 12, 8—9); и у души мојој усталасаној настаде мир, и ја примих и **вмѣлаю во** прики рекох, јер се створило у мене уједење тврдо, да се Духу светом изволило тако Духу св., који, по ријечима св. писма, сам **поставлѧетъ** епископы. (Дјан. 20, 28)

Но и сада, када је престало оне страшне трзавице и тјескобе, грднога страха и борбе у души мојој и када је Духа светога благодат молитвама светих отаца измољена, на немоћну главу моју низведена — осјећа душа моја немир неки, зебе и стрепи од помисли на велике дужности, големе тешкоће и грдну одговорност архијерејске службе с једне, а мале способности, велику немоћ и слабост познатности моје с друге стране.

Како је дивна, узвишена, недосежна слика свањелскога архијереја, **прешедшаго небеса** (Јевр. 4, 14), а како је грдна немоћ човјечја; да се вине и приближи узору том! На шпак св. писмо позива првосвештеника хришћанскога, да се уподоби том вјечном архијерејеу — у свему: **да бѫдетъ прѣподобенъ, незълобивъ, безъ скверны, ѿлѫченъ ѿ грѣшникъ** (Јевр. 7, 26), да је пример свима и сваком и **„словомъ и житіемъ любовію, дѣхомъ, вѣрою, чистотою“** (1. Тим. 4, 12), да је, како црква учи, **„правило вѣры, образъ кротости, воздержанія оучитель,“** да уједини у лицу свом и Мојсијеву кротост и Илијину ревност, Петрово исповиједање, Јованово богословље и Павлово самоодречење..... **Но къ симъ кто довлѣетъ** (2. Кор. 2, 16). Гдје је у мене та дивска снага морална, да будем **соль земли и свѣтъ міра** (Мат. 5, 13 и 14), да будем архијереј подобан архијерeју великом, **прешедшемъ небеса**....

Ето, та мисао смућује душу моју и потреса цијело биће моје казујући ми како сам немоћан сам, како сам изгубљен без помоћи старије, искусније браће своје. С тога се и обраћам Вама, свети оци, Богом научени тајници Божје благодати: помозите немоћи мојој, унутите незнање моје, како да сачувам залог и испуним обећање Богу и Вами данас дано.... покажите и поучите ме, како **подобаетъ въ домѣ божію жити** и — **оучити** јер из Ваших свештених руку примио сам ја не само дар и благодат архијерејства, него и право и дужност *службе* епископске. А како да се не сјетим при том оне мудре заповиједи апостолове: **внимайте себѣ и всѣмъ стадѣ, въ немъже васъ Дх҃ъ святый постави епископы, пасти церковь Господа и Бога, юже стажа кровію своею** (Дјан. 20, 28), и у тој заповиједи изражене мисли о драгоцјеном предмету и високој цијели службе те, која и ако у свијету и зарад свијета обавља се, *није* од *овога* свијета. Како да не осјетим сву тежину службе те, када знам и познам средства, која служе крајњој сврси њеној, а промјерим спољашњу величину и јакост оружја, којим војује вјечни непријатељ спасења добра на живу цркву народа мога.

Како да се не задрхне душа моја, кад помислим, да ли ће мој глас, проповиједајући непромјењиву, вјечну истину Божју, бити толико снажан и моћан, да продре

кроз хуку и буку гласова лажи, притворства и препредености овога свијета и допре до ушију Богом дароване ми пастве моје. Да ли ће она чувши глас пастира свога поћи за њим, и одвратити се од примамљивога гласа ђаволскога. Да ли ће ријеч моја учитељска бити довољно загријана љубави небеском, да пробије ледену кору невјерства и равнодушности њерске, коју западна назови-култура уноси кроз извјесне проводнике у више слојеве народа нашега. Да ли ће ријеч моја бити толико озарена свијетлошћу небеске науке, да разагна са непознавања закона Божјих и природних распростру таму празновјерице у маси народној. Да ли ће бити у мене толико окретности и вјештине, да у борби са антихристом успјешно употребим оружје непобједимо, што га црква својој даде Божанствени основатељ њезин: **на зміѭ, и на скорпіѭ, и на всю силѹ вражію** (Лука 10, 19).

Да ли ће бити у мене толико мудрости, да ли љубави и ревности апостолске, да будем „**всѣмъ всѣ, да всѣкѡ нѣкіѣ спасѣ**“ (1. Кор. 9, 22). Хоће ли бити у мене духа Павлова, да могу са радоснима — радовати се, са тужнима — туговати; да послужим свима: једне да тјешим, друге да обавјештавам, ... да с **кротостію** — карам и пријетим, а **съ всѣкимъ оўчи́нїемъ и долготерпѣ́нїемъ** (2. Тим. 4, 2) молим ... да све поправљам, а никога не вријеђам у људском и хришћанском достојанству његову...? Да ли ће свагда живот мој и наука моја бити у унутрашњој хармонији међусобној, **да не какѡ, инѣмъ проповѣ́дъ́въ самъ неключимъ вѣ́дъ** (1. Кор. 10, 27)?

Да ли ће...? Не, на та питања не знам, не могу сада дати одговора другога, до ли да приклоним колена срца мога, да сузама немоћи своје завапим: помозите, подржите ме, свети оци, да сачувам залог, испуним обећање пред Богом и пред цијелом црквом дано, јер страшна је еванђелска слика још страшнијега суда Божјега, на којем се за свако слово празно (Мат. 12, 36) даје одговор! Да големе туге моје! Како да се не потресе слаба и немоћна душа моја узимајући на себе одговорност за толике стотине хиљада данас повјерених јој чеда духовних, када чује јасни глас апостолове опомене, да **свакѡ поѣдина** треба **со страхомъ содѣлываѣтъ** спасење своје (Филип. 2, 12).

Како ћу да ступим пред лице неумитног судије свију нас. Како ћу да приведем пред судиште његово **достоѧнїѣ** његово, људе његове. Да ли ће дјела моја моћи дати ми смјелости те, да заваним поносно и отворено пред праведним судијом Христом: **сѣ азъ и дѣ́ти, ѥ́же ми далъ ѥ́сть Богъ** (Јевр. 12, 13), и „**ѥ́же дадѣ ѥси мнѣ сохранихъ и никтоже и҃ѕ нихъ погибе.**“ (Јов 17, 12)

Те и такве мисли обузимају цијело биће моје и под теретом њиховим клонуло би оно слабо и немоћно, да није Духа светога благодати, који немоћ моју кријепи, празнину душе моје испуњује и који ствара у мени хришћанско увјерење чврсто, да искрена, несебична, одлучна воља човјечја здружена са волом Божјом побјеђује свијет.

Уз то увјерење кријепи ме у немоћи мојој још и поуздање у моћ молитве хришћанске, која много може када потиче из срца праведника.

Уз ријечи благодарности притичем к Вама свети оци са молитве топле великим гласом: молите се за мене, млађаног пешкуспога брата свога, **да всели́тсѧ вѣ́ мѧ сила Христова** (2. Кор. 12, 9), да не живим ја, но да живи у мени Христос, Божја сила и Божја премудрост; помозите ми у молитвама за ме к Богу, да се избавим од оних, који се противе Христу, да служба моја буде по вољи светима (Рим. 15, 30—31), освећена Духом светим (15, 36), како би могао удостојити се утјешнога гласа судије вјечнога: **раде благѣ́и и вѣ́рный, вниди вѣ́ радость Господа твоего.** (Мат. 25, 21)

ТЕМЕЉ ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНОГ НАПРЕТКА.

Злим неким обичајем, или несрећним чудесом навикао се наш народ, да од свештених прилика и акциденталних околности очекује срећу и напредак у животу своме. Оспособљени се недобро при садашњим својим приликама, у место да сам, у свој целини својој прегне и својски

прионе, да те своје злехуде прилике сам својом радњом на боље окрене — наш народ, у опште одан немару и летаржији, очекује, да га овако, или онако уређена автономија спасе од пропасти, изгледа, да га овај или онај патријарх, или сабор унапреди и усрећи.

Међу тим јасније је од сунца, да нема те автономије, нема тога патријарха ни сабора, који би могли наш народ унапредити и наш црквено-просветни живот консолидовати и развити — дотле, *док смо* сви ми као народ *такови, какви смо*. Ако ми и у будуће останемо они, који смо до сад били, ако се будемо вечитом извлачили испод својих дужности, ако останемо и надаље апатични и невољни према духу општег нашег црквено-просветног напретка, ако узроке општим нашим неуданама и неуспесима *не будемо тражили у себи самима, већ у институцијама, у појединим на њих узетим личностима и споља нам дошлим околностима*, ако се сви скупа и сваки појединце не будемо својски и одано, ревносно и одушевљено заузимали, да *животом и радом својим оживимо наше мртве автономне установе* — и најзад — што је можда понајважније — ако *не затремо демонско семе опште немоће* раздора и растројства у народу, — онда је мртва нада, да ће нас ма како добро уређена црк. нар. автономија усрећити, онда је слабо уздање, да ће нам моћи и најделатнији и најродољубивији Патријарх помоћи — онда је таште очекивање, да ће икоји сабор изнаћи средства и начина, да нас поведе сигурним путем општег народног и црквено-просветног напретка.

Црква, школа и народ наш, то су живи организми, који могу живети, напредовати и развијати се само тако, ако *у свима члановима тих организама топла животна крвца врви, и ако сви органи своју специфичну радњу тачно и уредно свршују*. Захтевати од главе да понесе тело у извесном правцу онда, када су ноге своју услугу одрекле, — очекивати од мозга да он сам ради и уради оно, што се само рукама може урадити, — тражити у срцу бујна крвотока онда, кад су не само вене и аорте, већ и најтање крвоточне жилице усахнуле — то је исто тако безразложно и неоправдано, као што је и неприродно и немогуће.

Да може организам нашега народног бића живети, постојати и развијати се, за то је нужно, да су сви органи, са целим организмом, а уједно и између себе у тачном, најбољем складу, нужно је, да су сви органи здрави и окретни, да сви своју специфичну радњу најтачније свршују, да ни један од њих не ремети узајамни склад и правилни одношај, да ни један не пречи укупну радњу, која из главе потиче — специјално: да се не згрчи рука баш онда, када би радити требало, да не угане нога онда, када би глава извесним правцем тело повести хтела, да не зажмури око онда, када би дух баш гледати хтео, да не заглухне ухо онда, када би душа чути и слушати хтела.

Погледајмо сад организам нашег народног живота и размотримо: да ли су сви органи сложни и складни, да ли је све чило, здраво и окретно, да ли се све лено попуњује и узајамно помаже, да ли је рука и нога радна и послушна, да ли је око бистро, а ухо отворено — да ли је збиља све у своме реду, као што би требало да је.

Почећемо разматрање с тањега краја, разгледаћемо најпре како раде оне најтање жилице, они основни и најфинији органи нашег народног живота, у којима је управо извор животу и безусловна основа општаку и напретку бића нам народног.

Почећемо у овоме чланку са *црквеним општинама*.

Наше црквене општине то су *основни елементи*, из којих је тело нашега народа састављено. Оне су *биће* нашега народног живота, а уједно су *и топломер* црквено-просветних тежња народних. Ако је црквеним општинама добро, онда је добро и целоме народу, а ако оне у своме животу пате, страдају, заостају и пропадају — онда с њима и цео народ наш, као целина, природним путем, пати, страда, заостаје и пропада. Ако наше црквене општине провејава дух општег народног и црквено-просветног напретка, ако црквено општинство љуби цркву своју, као милу мајку, а пази школу своју као зеницу ока свога — ако чува црквено, општинско и школско имање,

као што треба да чува општу тековину и црквено-народну својину: онда је у томе положен најчвршћи темељ народноме опстанку, онда је у томе најбоље осигуран општи и битни услов целокупног нашег црквено-просветног развитка.

Али ако у црквеним општинама нема свести ни одушевљења за опште добро, ако црк. општинама овлада немар и душевна летаргија, ако се црк. општине изврну у попришта личне и себичне борбе, ако се лични интереси црквено-општинских управника претпоставе општим интересима цркве, школе и просвете народне, ако себични шљам сатире већ у зачетку сваке племенитије намере: онда, колико је црквених општина, толико је тешких рана на телу цркве, школе и народа, те онда и поред најслободоумније автономије, и најбољега Патријарха, и најродољубивијега сабора — спрема се известан гроб свима идеалима нашег црквено-просветног развитка и неизбежна смрт целокупном нашем народноме животу.

Свака црквена општина *има у себи*, односно у средини својој *све оне битне услове и факторе, од којих зависи њезина срећа и благостање*, њезин религиозно-морални и друштвено-просветни напредак. Ако у свакој црк. општини сви позвани фактори своје дужности поштено и верно испуне — онда је извесно, да све црквене општине у најбољем правцу морају напредовати.

У личности и у руке *свештеника*, као духовног пастира, проповедника вере и морала, пријатеља и старатеља народног положена је толика духовно-морална моћ, да ако је верно и савесно на добро своје цркве и духовне пастве употреби — није можно, да му свештенички рад остане без успеха, није можно, да црквена општина, у којој је, не осети благодети од ревног му свештеничког рада. Позив народнога *учитеља* у црквеној општини и његов рад око ширења просвете народне, тако је важан и узвишен, да, ако га савесно, вољно и одушевљено извршује — један народни учитељ може, тако рећи, да препороди целу црквену општину. Свестан и вредан *председник црквене општине*, а уз њега марљив, вешт и поштен црквено-општински *перовођа*, ако су истински загрејани љубављу према своме народу и ако дужности своје савесно, тачно и поштено отправљају — могу да принесу неизмерна добра на олтар развитка и напретка цркве, школе и народа. На онда: црквени и школски одбор, црквена скупштина, школски управитељ, благајник и црк. тутори — све су то позвани и моћни фактори, од којих зависи не само црквено-просветни већ и морално-материјални напредак народа у црквеној општини.

Но као што је цео народ за себе живи организам који може живети, напредовати и развијати се само тако, ако су му сви органи у потпуном складу, здрави, чили и окретни, тако је и свака црквена општина за себе — у мањем сразмеру — опет живи организам, па и њезин специфични живот и њезин индивидуални напредак и развитак зависи од тога: да ли су јој нижи органи *у хармоничком складу*, да ли се узајамно помажу и помажу — или су у растројству и у непрестаној борби међу собом.

Кад посмотримо унутрашњи живот наших црквених општина, уверићемо се — на жалост — да је специфични организам црквених општина већином *нездрав и растројен* видећемо, да је и сувише *поштена она морална веза*, која целу црк. општину и све чланове њезине у један живи организам, у једно морално тело везује, опазићемо, да се баш најважнији органи у томе организму налазе, *или у тоталној тромости и мртвилу, или у живој, или убитачној дисхармонији*, приметићемо, да један орган пречи и паралише радњу другога органа — и најзад као резултат целе те дисхармоније излази нам пред очи, као страшило: *сироз болестан организам* — са поквареном крвљу, са обамрлим срцем, са сметеним умом, са мутним очима, са заглушеним ушима и са уганутим и згрченим рукама и ногама — излази нам пред очи тешки болник, који тек што није издахнуо.

На ко ће томе болнику да помогне, ко ће да га излечи од тешке органичке болести, која му је и саму животворну крв растровала? Може ли ту и најбоље удеше-

на автономија помоћи? Или није ли можда баш сама автономија у неку руку крива, што је понекој црквеној општини дошао живот у подграђ!? Може ли најагилнија и најодушевљенија поглавица цркве, могу ли епископ и епархијске власти једино личном својом радњом и моралним утицајем, излечити од болести, или истрти из немара и мртвила толике болесне, немарне и полумртве наше црквене општине!? Има ли, или у опште и може ли бити тога сабора, који би могао наћи лека за све болести — и мелема за све ране, које тело нашег народног живота у основи разједају?

Не — немојмо се заваравати и никојим таштим надама тешити. Немојмо очекивати, да ће нас ново автономно устројство — ма и најбоље удешено било — само по себи усрећити. Немојмо тражити једино од узвишене црквене поглавице, од епископа и автономних власти — да нам цркву, школу и народ само они од пропасти чувају.

Ако нам је добро народа заиста на срцу лежи, ако нам је црква, школа и просвета народна омиљена, ако се још можемо загревати и одушевљавати за општи црквено-просветни напредак свога народа — онда пре свега гледајмо, да *у црквеним општинама* положимо здрав и јак темељ целокупном напретку народном. *Заревимо духом напретка наше цркв. општине па ће нам црква, школа и народ на мах и у целини почети напредовати.* Створимо *реда* у цркв. општинама, па ће *уредна и светла* *будућност* и цела автономна кућа наша. Будимо цркву, негујемо школу, развијајмо побожност, ширимо просвету у црквеним општинама — па онда знајмо, да смо положили најчвршћи *темељ* општем народном опстанку и напретку. Ако нам је гнусна и одвратна несрећа и растројство у целом народу, покушајмо да најпре *у своме кругу*, у својој цркв. општини истребимо и затремо то демонско семе несреће и растројства, па ћемо видети, да ће с тим заједно *и у целоме народу* несреће нестати.

Да се пак унутрашњи црквено-општински односаји конзолидују, да брод црквено-општинског живота неће сигурним путем напретка, да се религиозно-морални и друштвени, културно-просветни и материјални живот црквених општина развије, то зависи највише *од самих црквених општина*, а поглавито од оних фактора, који *непосредно управљају животом* и судбом црквених општина. Спољашњи фактори, који посредно утичу на живот и развитак цркв. општина, као: окр. протопресвитерији, епархијске и митрополијске власти, са епископима и митрополитом на челу, па и сам цркв. нар. сабор, не могу ни поред најбоље воље унапредити наше цркв. општине, ако су оне саме апатичне и немарне према своме сопственом напретку и развитку. Црквене општине *треба прво своје дужности тачно и верно да испуне* — па тек онда могу с правом очекивати, да и надлежне им власти и више автономни органи своје специфичне дужности тачно и савесно испуњују. О дужностима и једних и других — говорићемо подробније у будућим члановима.

С. Ш. И.

ПРИЛОГ К УРЕЂЕЊУ ДОТАЦИЈЕ ПАРОХИЈСКОГ СВЕШТЕНСТВА.

(Свршетак.)

Та би благајна издавала сваког 25. дана у месецу, и слала дијецезалним административним одборима своту за дотичну дијецезу, а административни одбори подручним протопрезитерским звањима своту за дотичне протопрезитерате потребну, за подмирење месечне плате подручног парохијског свештенства, које би ту месечну плату од протопрезитерских звања уз прописану и биљежовану признаницу сваког месеца унапред (па ако друкче није и postcipando) примало.

Ово је, по нашем мишљењу, једини начин, да се уредност примања месечне плате свештенству обезбеди.

Сад ћемо прећи на начин, којим би се установа те дотацијоне благајне реализовати и по којем би фунгирати могла.

Пре свега је потребан прорачун годишњег издатка те дотацијоне благајне за целу митро-

полицу односно свицу дијецеза у митрополији. А да се тај прорачун комбиновати може, мора се знати: колико у којој дијецези, односно целој митрополији, има парохија и којих класа, па онда парохијских помоћника и т. д. Сад долази репартиција те потребе и издатка на појединє црквене општине, по кључу, који се има категорично за целу митрополију установити. Ако се мисли да је праведно извесну своту одредити од брачног пара, а остатак разрезати на порезну форинту, или само опорезати брачне парове или само порезну форинту, онда се мора знати број брачних парова и порезних форината.

Рачун треба срачунати и пронаћи колико процената долази на порезну форинту, а у случају да се и брачни парови узму у комбинацију, на њих би се извесна цифра одредила. По томе кључу, који би се свакој црквеној општини до знања ставио, сачиниће свака црквена општина за себе распорез на своту, коју би имала давати као прилог за дотацију свештенства у митрополитску дотацијону благајну.

Тај распорез имао би се сачинити у три равногласна примерка, потписана по црквеном одбору и провиђена црквеним печатом. Један би задржала црквена општина за себе, други подастрла управи „дотацијоне благајне“, а трећи уступила надлежном општинском поглаварству, и то 1. децембра сваке године.

Општинско поглаварство дужно би било по томе распорезу укупљати од пореза̀ника на ове отпадајућу своту у 4 годишња оброка тако, да од сваког, који пренесену четврт не утплати до конца првог месеца сваке четврти сам, укупи од истог општим путем, али са 6% камата и 2% општих трошкова на досенлу а неуплаћену на време своту.

Сабрани новац дужно би било општинско поглаварство концем сваког месеца слати директно управи „дотацијоне благајне,“ а о томе, са назначењем одасиле своте, известити председништво дотичне црквене општине.

За експедицију тога новца званичним актом, валало би неповлозати — бесплатност.

Концем сваке године имало би општинско поглаварство известити црквену општину о заостатку неукупљеног парохијала. На ако би се свота таког заостатка, једног и истог, понављала за три године, и ако би се непотривост тих свота доказала и по општ. поглаварству и црквеном одбору, имале би се отписати индивидуално, а по ново распорезати са текућом годишњом дужношћу по порезној форинти на остале порезанике.

Ако би се које општ. поглаварство показало немарним у истеривању парохијала, присиљене их на марљивост и уредност претпостављена политичка област, чим ју за то умоли управа дотацијоне благајне. По политичне области имале би при обичном свом надгледању општинских поглаварстава и уреда, сваком приликом контролисати уредност и марљивост ових и у послу истеривања и манипулације парохијала.

Овршбени проценат остао би у општинској благајни за накнаду писаћег прибора, потребног за посао с парохијалом, а у колико тај проценат не би подмиривао ту потребу, имаће га подмирити црквена благајна, према рачуну општинског поглаварства.

Но и кад би све ово, до сада наведено, бивало, свештенство не би већ први месец добило уредно своју плату, на ни других неких месеца, јер крај свег овршног истеривања парохијала деснће се месеци, кад „дотацијона благајна“ неће примити толико, колико ће требати да изда.

У свим тим случајевима имали би фондови, и то: јерархијски, клирикални и непрокосновени, притицати „дотацијоној благајни“ у помоћ са предујмом, односно зајмом.

То је темељ, на коме би се основала „дотацијона благајна“; битни услов је то, да она може постојати, фунгирати и циљ, њојзи намењену, постизавати.

А шта спречава, и који би био разлог, да ту помоћ фондови ускрате, и тиме не послуже једној општој, тако крупној цељи? Ми не знамо ни једног стварног, класичног те оправданог разлога.

Бојазан, да би се „дотацијона благајна“ и сувише задужила фондовима, те ови дошли у опасност са својим зајмом, могла би се поставити као приговор. Али само као приговор; јер бојазан не може бити разлог, особито не у овоме случају, у којем је цео народ дужник, зајмопримац.

Показаће нам се претом на верозаконски прилог и саборске трошкове. Добро. Али ми знамо не само, да постоје многе реституције верозаконског прилога и саборских трошкова, које су фондови предујмили, него ми знамо и узроке, који су те реституције омогућили и починили. Да набрајамо те узроке? Не, морали би и мртве судити. . . А ти узроци не би смели и не би мо-

рали и даље постојати. И кад тих узрока не буде, не ће бити ни последица.

А ми смо, замишљајући мисао о „митрополијској дотацијоној благајни“ и начине како би се она остварити могла, и учинили пре свега једну претпоставку, као услов реализације те замисли, а та гласи: да ће сваки орган у томе организму вршити своју дужност, која му се прописе и која му по положају припада.

Кад се поруши ова предпоставка, онда ћемо признати, да је и замисао о „дотацијоној благајни“ неостварива. Али порушити ту претпоставку значи, поставити тврдњу и доказати: да овај или онај орган тога организма запоста не ће вршити свој посао и дужност. И као да гледам како се пружа прст на један, и као да чујем глас у глас: општинска поглаварства су први такав орган! Не за то, што она не би хтела и могла одређену дужност вршити.

Има начина и средстава, која би их поставила и у добру вољу и у лепу могућност. Али је питање: хоће ли пристати и дозволити кр. зем. владе у митрополији, да се тај посао и та дужност постави општинским поглаварствима? Сабор наш могу и донети уредбу о дотацији парохијског свештенства са установом „митрополитске дотацијоне благајне“ као што се у овом чланку предлаже, али владе, и она у Пешти и она у Загребу, може на ту уредбу, односно овде предложену баш установу, учинити једну малу, скромну примедбу само, која ништа више не ће казивати, него: не пристајемо, не може се дозволити! На шта онда?

Признајемо, да на ово питање немамо одговора, који би могао надокнадити оно, што не би дозволиле обе владе.

И у томе случају пала би наша горе постављена претпоставка, пала би и замисао о „дотацијоној благајни“, као — за нас Србе овде неизведива.

Но и то „недозвољавање“ зем. владе, ми за сада можемо сматрати само као приговор уста нови „дотацијоне благајне,“ а не као разлог против те установе, јер државне владе то недозвољавање нису још изрекле, а надамо се да не ће ни изрећи.

Зато ћемо поћи и даље.

Питаћемо: који би разлог могао руководити зем. владе, да не дозволе установу „дот. благајне“ у колико се за њу ангажују и општ. поглаварства?

Једини отворен разлог могао би се само навести, а тај је: да би се тиме намножио посао код општ. поглаварстава, те би се тим преоптеретила послом, што би штетило иначе деловању и пословању њиховом.

Промеримо тај евентуални разлог. Он не може издржати критике, и ако би, кад би био са надлежне стране изречен, био моћан да онемогући предложену установу.

Посао, којега би вршила општ. поглаварства у постављеном случају, врше фактично и данас. У развијеној Крајини и данас општ. поглаварства разрезују по пореској форшти и укуљају парохијал, те исплаћују свештенике.

У провинцијалу, по постојећој наредби, дужна су и данас општ. поглаварства укуплати овршним путем парохијал, кад то замоли црквена општина или свештеник путем дијецезалних административних одбора политичку област.

Посао дакле, против којега би се приговорило, да би јако оптеретио општ. поглаварства, и био на штету осталог њиховог делокруга, *врше та поглаварства и данас.*

Укуљање парохијала, дакле, не би било никако нов терет и посао за њих, него би се реализацијом установе „митр. дот. благајне“ *само боље, прецизније и категоричније регулисао и ставио у дужности општ. поглаварстава, и тиме би та дужност била јача и обавезнија, а вршење исте зајемчено надзором политичке области.* Та би дужност добила — *законску моћ.* И то је *је дино ново,* што до сад не беше, а што тражимо, и што би требало да буде.

И кад тако ствар стоји, онда где је разлог „недозвољавању“? Нема га, апсолутно нема.

А немамо ли ми Срби разлога, основа и права да очекујемо од државних влада, да нам при уређењу наших народно-црквених односаја изађу на сусрет добрим расположењем и искреном потпором? Имамо, несумњиво имамо. И у име народа и у име цркве, специјално у име свештенства.

Као народ стојимо у држави као равноправан према осталим народима, у дужностима и спашању терета за опште добро државе. Та равноправност, а и законом зајемчена равноправност у уживању права, задовољење којих сви држављани могу тражити од државе, и на послетку државна цељ и тежња општем добру државе као целине утврђује нас у дубоком уверењу, да немамо разлога, основа и права тра-

жити, да се од државе потпомогне добро и напредак наш као органа једног у организму државном.

То можемо очекивати и у име цркве наше, а на рачун: „односаја . . . оне тесне свезе међу државом и црквом т. ј. узајамног потпомагања и узајамног допуњавања у ономе, чега једна и друга по својству своме нема у себи, и чиме не може да располаже, а ради једне опште цели“, и ради „хармоније међу црквеном и државном влашћу, која само *добро доноси*“.

На послетку свештенство, као такође, оправдано може ту помоћ очекивати од државних влада, а на рачун својих услуга, које као такво чини и државне властима својим канцеларијским радом, и држави својим моралним утицајем и деловањем у народу и друштву.

Реципроцитет у сваком случају дакле захтева, да владе дозволе законом уједначену дужност опит. поглаварстава односно политичких области у погледу укупљања парохијала.

А из свега наведеног излази јасно као дан, да владе немају разлога то недозволити, а да имају и сувише разлога, да то баш дозволе и на то пристану.

И ми се чврсто надамо, да ће пристати. А кад владе то учине, онда престаје и бојазан за фондове, односно њиховог зајма „дотац. благајни.“

Рентација парохијала велика и све већа, могла би бити само онда, кад не би црквене општине са расподом биле тачне или кад не би управа „дот. благајне“ за времена тражила лека против евентуалне немарности опит. поглаварстава. Ово ваљда тек не ће бити. А и немарност у црк. општинама ће престати, кад свештеници буду председници црк. општина, према којима ће се у случају немара успешно моћи дисциплинарно поступати, али који ће већ у свом интересу са расподом парохијала бити тачни и уредни.

Фондови би међу тим за своју испомоћ и зајам, којег би чинили „митроп. дот. благајни“, добијали за узајмљени новац оних 6% камата, који би се узимали од задужбених уплата парохијала, а који би се у некаквим опит. поглаварства засебно исказивали и рачунали.

И на послетку, кад и тако често лежи хиљадама новца у благајни фондова неплодно, зар је онда нека жртва употребити тај новац и с интересом повчани и опште народно-црквеним?

Па зар свештенство нема и права у тако општој и крупној цели на услугу клирикалног и неприкосновеног фонда?

А зар је јерархијском фонду и друга која цељ, а не дотацијоне природе?

И кад све ово рекосмо, и кад све то стоји, онда молимо свакога, ко има *разлога* да буде против установе „митрополитске благајне за дотацију парохијског свештенства у митрополији“, молимо, да нам тај разлог каже. А ми ћемо се разлогу поклонити, ако се под критиком одржи. Такви разлози и треба да у овој ствари одлуче.

Прелажење преко овога „разлога“ ћутањем, сматраћемо онако, како само и може бити, а то је — нерасположењем према свештенству.

Завршујемо овај чланак уверењем, да је установа предложене „дот. благајне“ једино кадра сарапити досадашњу неуредност, а оживити и осигурати свештенству уредност примања месечне плате.

Коме лежи на срцу та уредност, ко њу признаје потребном, признаће потребу и предложене благајне.

То је наше најдубље и најчвршће уверење. Ал' знак за то бољем ћемо се — поклонити, јер ће нам то налагати морал, диктирати родољубље.

Бошко.

ПРИКАЗ ПАПИНЕ ОКРУЖНИЦЕ О РАЂЕНИЧКОМ ПИТАЊУ.

Из: „L' Union Chrétienne“ са француског превео . . . **рић.**

Добисмо већ једном ту разглашену окружницу, о којој се већ од три године овамо говорило, и коју су очекивали као божанствени луч, који се из наше излива, а који је не само непогрешиви глас божији, него и велики научењак, велики философ, велики богослов, шта више, и велики песник, чије би мале латинске песмице и саме Хорацијеве потамниле.

Нисмо хтели чекати француски превод, да увидимо тај фамозни спис; ми смо га читали у оној ужасној латиштини, која је званични језик римске курије, и на коме се може изговорити сијасет речи, а да се ништа не каже.

Ваљда, да би уполорно читаоце, папа је дао

штампати у свом листу „Obs rvatore Romano“ анализу своје велике окружнице. Ето те анализе, којој је претходило ово неколико речи:

„Већ је изишло на јавност неколико извода из енциклике о радничком питању, која ће скоро изаћи угледати света; али ови сувише општи и нетачни изводи не дају праве идеје новог поштификалног списа. На против, ми имамо повода, да следећи извод држимо за потпуно тачан:

„После кратког увода, у ком се говори о важности и тешкоћи овога питања, као и о потреби, да се исто што пре реши, енциклика побија пре свега социјалистичко решење, које би хтело, да уништи приватни посед, пак да створи општи, заједнички. По томе почиње говорити о решењу, које излази из хришћанске науке. Она признаје, да сходно овој науци, морају при том решавању суделовати разна начела и елементи; али да је црква први и најглавнији фактор, без кога би сви остали били безуспешни.

„Енциклика у том погледу полаже се на еванђелску науку, по којој господари и радници нису за то на овоме свету, да се међусобно гложе, него да живе у слози, испуњавајући сваки своју дужност; нита више, они постоје за то, да један другог испомажу, да један и други живе у пријатељској слози, па и братској љубави, као чланови једне породице. Црква се не задовољава, да им само напомиње ту науку, него она чини све, да она постане и дело; исто тако она употребљава све и сва, да сиротиња пружи моралне и материјалне помоћи, коју на њихово добро уме да пронађе Исус Христово милосрђе, које влада у цркви пребива.

„По том долази енциклика на акцију, која у том погледу може да припадне држави. Пре света она, некако у општ, допушта, да држава треба да подупире раднике, па онда на посе, да држава може и мора посредовати, кад то посредовање захтева заштита општега добра и право странака, које јој припада. Овде окружница побројнице набраја главне предмете, који изискују заштиту акцију државе, а то су: приватни посед, јавни мир, користи и самих радника, телесне и душевне. Претресајући те предмете, она говори о разним питањима, која се тичу одмора о празницима, обуставе рада (les grèves), надница, трајања рада, како према каквоћи посла, тако и према полу и старости оних, који раде.

„Последњи део окружнице тиче се радника самих, и специјално радничких институција и удружења, као што су: међусобно потпомагање, осигурање у случајевима несреће, болести, неспособности за рад, и т. д.; — даље, различних начина старатељства за младеж и одраслe; заступништва, особито мешовитог, а пре света удружења, примењених измењеним околностима времена, које држава треба да подупире, унапређује, дајући јој у томе потпуну слободу, која јој припада. — О тим радничким задругама, и о начину, како да се устроје, говори енциклика опширно, навађујући темељна правила, нарочито препоручујући, да буду у хришћанском духу. — Она признаје и хвали све оно, што је у том погледу добро рађено, она захтева, да се још више учини, пак завршује забилном поуком свима онима, којих се то питање тиче, да свако своју дужност чини вољно и без одлагања.“

Улазећи тражимо у овом изводу енцикликe какву нову мисао, која још није била избила на јавност, и о којој није већ било говора. Ми не бисмо баш ни једне. У изводу није се ни могло наћи, јер је нема ни у енцикници, где налазимо на обичне ствари, које се већ годинама повлаче по свима новинама без икаква видна резултата.

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Архијерејска св. литургија у Нов. Саду.) Као што смо у прошлом броју на овоме месту у напред наговестили — о празнику св. Богојављења одслужио је св. литургију у новосадској св. Ђурђевској цркви преосвећени Епископ темишварски г. Никанор Поповић, уз присуство напредно многобројног побожног народа, који се у цркву слегао, да види величанствену архијерејску св. литургију. На св. литургији рукоположио је преосв. г. Епископ Никанор раковаћког монаха Корнилија за ђакона, а после св. литургије је преосв. г. Епископ осветио воду код великог крста на тргу новосадском.

Преосв. г. Епископ Никанор примљен је од Новосађана са искреном љубављу, а испраћен је са срдачном благодарношћу, што је на велики празник св. Богојављења пружио побожном православно-хришћанском народу у Новом Саду праве духовне утехе!

— **(Нов професор богословије ср. карловачке.)** На катедру професора догматичног и моралног богословља, која је изборомъ г. Михаила Грујића са епископа горњо-карловачког упражњена остала, позван је св. Патријарх професора и ректора задарског богословског завода, прећ. г. јеромонаха-синђела, Митрофана Шевића, који се том позиву вољно одазвао и већ је и дошао на место свога новога опредељења. Г. Митрофан Шевић — колико ми познајемо његову ванредну ревност, одличну спрему, гвоздену вољу и богату праксу — заиста је достојан да попуни место бившег узоритог професора, а сада преосв. г. Епископа Михаила. То је такова аквизиција за наш богословски завод у Карловцима — да се боље није могло пожелети. Ми најсрдачније поздрављамо новога г. професора богословије — у средини нашој! А Његовој Светости г. Патријарху Георгију пуном душом искрене благодарности тоцло благодаримо, што за богословски завод наш прибира најбрегније професорске снаге, које ће наш богословски завод у Карловцима уздићи на ону висину, на којој тај завод до сад још никад био није.

— **(Седнице епарх. управе бачке.)** Конспеторија епархије бачке држаће своју редовну месечну седницу дана 21. јануара о. г., а седница епарх. административног одбора бачког држаће се дан пре т. ј. 20. јануара о. г.

— **(Избор пароха у Мокрину.)** Не давно обављен је избор пароха у Мокрину у присутности консисторијалних изасланика: протопресвитера темишварског Кузмана Стаића и пароха в. кикиндског Јована Новаковића. Изабран је за пароха *Васа Кадић*, који је више година био капелан у Мокрину.

— **(Срп. прав. црквена општина у Н. Саду)** држала је у недељу 29. децембра 1891. своју *ванредну скупштину*, у којој је обављен *избор двојице учитеља за отварању српску вишу девојачку школу*. Школски савет кандидовао је за прво место (за природне науке и мађарски језик) ову тројицу: Ивана М. Поповића, приват. учитеља замењка у вишој дев. школи, Панту Јовановића, учитеља в. бечкеречког, и Милана Ђурићића, учитеља чурушког; — а за друго место (за српски језик, историју и земљопис) ову тројицу: Мату Косовца, учитеља меленачког, Ивана Мартиновића, учитеља панчевачког, и Мату Ђорђевића, учитеља сентомашког. Већином гласова изабрани су за прво место *Пантa Јовановић*, а за друго *Мата Ђорђевић*. — Даље је решено, да се на пролеће почне зидати *нова школа у јовановском крају*, пошто је потребна за градњу свота од 3500 фор. већ осигурана.

— **(Прешла у православље.)** Пишу нам из *Црне Баре*: „У недељу 28. децембра 1891. примила је православну веру госпођа *Терезија*, честита супруга *Јосифа Јанкићевића*, бележника из Црне Баре, а сиаха најстарији данас активног срп. нар. учитеља деда-Томе Јанкићевића из Сегедина.“

ЧИТУЉА.

— (✝ **Мита Петровић, српски књижевник**), *професор српске учитељске школе у Сомбору*, преминуо је после дугог и тешког боловања у 43-ој години живота свога у Будиму 17. децембра 1891. Тело покојниково пренесено је 20. децембра у Сомбор, где је опојано по обреду православне наше цркве и свечано сахрањено на успенском гробљу.

Мита Петровић родио се 14. октобра 1848. у Панчеву, где је прво почео учити реалку; за тим је учио нижу гимназију у Карловцима, а вишу у Винковцима, где је 1868. положио испит зрелости. Свагда је био извртан ђак. Природне науке и математику слушао је на свеучилиштима у Халу, Тибингену и Прагу, где је 1872. положио испит за професора гимназије. У Горици изучавао је г. 1882. винарску и свиларску струку, где је за оба та предмета оспособљен. Године 1871. постављен је за професора математике и природних наука у српској учитељској школи у Сомбору, где је до смрти свога остао.

Мита Петровић отпочео је своју књижевну радњу још г. 1864. у листу „*Даница*.“ Као ђак радио је у тадашњим белетристичним листовима: „Вили“, „Матици“ и „Младој Србадији“. Као свршени гимназиста написао је књигу: „Дечојачки Свет“, коју је „Матица српска“ наградила са 20 дуката. Год. 1870. издао је брошуру: „Народна школа у Чехословена“. Као професор учитељске школе писао је педагошке чланке и расправе у „Школском Листу“, хрватском педагошком часопису „Napredak“ и немачки у

листу: „Neue Ungarische Schulzeitung“. Многе чланке етнолошког, земљописног и природописног садржаја писао је у немачким часописима: „Globus“ и „Die Natur“. Обрадио је за немачку омладину у Шрајберовој библиотеци причу о Краљевићу Марку под натписом: „Marko der serbische Königssohn“. — Многе књижене оцене и реферате писао је у „Летопису Матице Српске“, и у листовима: „Јавору“, „Српској Зори“, „Вечерњачи“, „Бриљану“ и „Стражилову“; у тим листовима изишло је и доста поучних чланака његових из природних наука, а осим тога још и у „Босанској Вили“, „Женском Свету“, „Тежаку“ и у неким календарима. — Своја самостална испитивања на пољу природних наука изнесо је у „Гласнику срп. ученог Друштва“ и у „Летопису“ матичином. Многи од тих врсних радова прештампавани су у засебне књиге, а неки су изишли и у немачким и мађарским стручним часописима. — Године 1887. издао је дело: „Ријаља вода“, које је добило од „Матице српске“ награду од 50 дуката. Прошле године досудила му је „Матица српска“ награду од 100 дуката из фонда Остојићева за спис: „Земље у Бачкој са земљорадничког гледишта“. Српска кр. академија издала је у свом органу „Гласу“ његову расправу: „Артески бунари у Сомбору“. — У четири свеске „Књигâ за народ“, што их издаје „Матица српска“ на задужбине Петра Коњевића, изишли су они његови списи: „О муњи и грому“; „Како се негује свилена буба“; „О познавању земље“ и „О поправљању земље“. — Написао је још и ове школске књиге: „Нове мере у Аустро-Угарској“; „Наука о геометријским облицима“; „Основи физике“; „Хемија за средње школе“; „Човечије тело и његова нега“; „Кућарство“; и „Свиларство“.

Смрћу Мите Петровића претрпела је наша школа и књижевност велики губитак, који се не ће лако накнадити. Радња његова била је и у нашем и страном свету призната. Са свог стручног знања и књижевне преноће био је на све стране одликован. Тако је он био: члан књижевног одељења „Матице српске“, дописни члан српске кр. академије у Београду, правн члан хрватског педагогијско-књижевног збора у Загребу, члан српског ученог друштва и срп. пољопривредног друштва у Београду, и члан народописног музеја у Лајпцигу. Био је подпредседник српске црквене општине сомборске. Биран је у два маха за посланика на српски народно-црквени сабор, и то: године 1881 изабрало га је Панчево, а г. 1890 ковински срез. Као саборски посланик био је изабран за члана одбора петнаесторице.

Нека је слава неуморном српском књижевнику и наставнику Мити Петровићу! Нека му је светла и вечна успомена!

П О З И В.

Кад је оно године 1439. турска сила од 40.000 војника а из Смедерева навалила на ближене претке наше, који су као верна пограничка стража домовине, бранили град Ковин (Kewe) према Смедереву на десној обали Дунава, јуначки претци наши не могоше да одоле ужасној сили, не одбранише града, но се растурише из њега на све стране, а Турци прихватише град Ковин, разорише и попалише сву варош око њега.[1])

Видећи краљ Владислав I. јуначку невољу својих ковинских Срба, дозволи им повлашћном од 10. окт. 1440. год., да се могу населити на чепељској ади ниже Будима, а на оном пустом месту, где је стајао још само храм посвећен некада св. Аврааму патријарху; дарова им краљ у властитост ораће земље, ливаде и воде,[2]) а Срби назване ову своју насеобину и опет Ковином, подигоше ту исељени храм од самог тесног камена и храму са истока попеше одвојено звоник, који их служаше неких 260 година.

Године 1756. увишене ковински Срби овај свој звоник опет тесаним каменом још са тринаест хвати, поклопише га за невољу шиндром, а након других 39 година по томе, покрише вити звоник храма свога белим лимом.

Но шта је на овоме свету трајно и вечно? Буре што су вековима бесниле преко чепељске аде и Српског Ковина, обранише и пореметише и ову стару и лепу грађевину наших побожних

[1]) Vladislaus Dei Gratia Hungariae etc. Rex ... Universi Cives et hospites oppidi nostri Köviensis nunc propter metum et formidinem saevissimorum Turcorum ... qui cum valida ipsorum potentia partes nostras inferiores et ipsum oppidum nostrum Köviense subintrarent vastaturi, desertis propriis isporum habitaculis cum liberis ... per diversas Regni nostri partes procedendo et sub tectis aliorum divagando ... Datum Budae in festo Josephi Stephani Regis Anno Domini 1440. (Оригинал у архиви српско-ковинске варошн.)

[2]) Nos Vladislaus Dei Gratia Hungariae etc. Rex ... Fideles nostri Rasciani alias in oppido nostro Kewi ... commorantes, a saevis Turcis ... miserabiliter fugati ... misericorditer hanc gratiam concedimus et facultatem, ut ipsi cum eorum uxoribus et prolibus in Insula nostra Chepelin quodam deserto loco prope et circumcirca quandam Ecclesiam in honorem Sancti Abrahami fundatam ubi et antiquitus villa fuisse dicitur descendere, constructisque et aedificatis sibi Domibus et Habitaculis, ibidem sub illis Libertatibus quibus in dicto oppido Kewi ... usi fuerunt morari Terrasque, Prata ac aquas ... possidere valeant atque possint. Datum Budae Feria Secunda proxima post festum S. Francisci Confessoris Anno Dni 1440. (Оригинал се чува у архиви српско-ковинске варошн.)

предака — и нама потомцима њиховима, који се у овој црквеној општини умаљесмо на 102 душе, оста: да са бригом гледамо у наш свети храм, у ову монументалну грађевину са две побочне црквице и некад дивним одвојеним звоником, како их немилосни зуб времена све то већма троши, јер ми немамо толико материјалне снаге да спречимо, да ова света богомоља наша, да овај сабор околних села, у којима православни Срби живе, отмемо и сачувамо од коначне пропасти.

Но у тој бризи нашој не очајавамо; теши нас уздање у милост Свевишњега, који неће дозволити, да утрне кандило пред олтарем његовим; крепи нас уздање и у заједницу братске љубави, која нас спаја са браћом нашом осталим православним Србима у милој нам домовини, а под милостивим скиптром нашег славно-владајућег краља и господара.

Јест, ми се тврдо уздамо, да ће се та браћа наша православни Срби наћи светоме храму нашем на помоћи, да ће радо приложити пуно и обилно милорада, како да узможемо стари и дивни храм наш, са звоником његовим, што скорије оправити и од пропасти га спасти.

Нас је врло мало, а уз то смо тако сиромашни, да једва издржавамо ову свету цркву и српску школу своју са њиховим служитељима; на оправку цркве своје и звоника јој не можемо одвојити ни пребијене паре, јер немамо ни чиме ни одкуда.

Високо краљ. угарско министарство дозволило нам је милостивим отписом својим под бр. 73306./VII. 1891. да смемо и можемо купити добровољне милодаре и прилоге на оправку своје свете цркве и звоника јој.

Обраћамо се дакле Теби, мили православни роде српски, и молимо паиме наше славне српске православне Општине и поједине дарежљиве родољубе и родољубкиње, да притеку прилозима и даровима својима у помоћ овој најстаријој али и најсиромашнијој српској православној црквеној општини, те да јој помогну штедро и многомилостиво, да узмогне што скорије своју свету цркву и звоник јој оправити и од пропасти сачувати.

Сваки дарак, ма и најмањи, нека је од Бога благословен и добро ће нам доћи, а ми ћемо захвално у своје време положити јавни рачун о дарованој нам милостињи и тошто ћемо се захвалити јавно и поименце сваком нашем племенитом приложнику.

Молимо се Господу Богу Свевишњему: да овај глас наш не остане као овај глас у пустињи, но да ова велика молба наша умилостиви племените срце сваког имућнога православног Србина и Српкиње у нашој милој домовини.[2])

Молимо да се дарови и прилози шаљу: „Православној српској општини у Српском-Ковину.“ (С пољa на писмо: Gör. kel. szerb hitközségnek — Ráczkeve. Pest megyében.)

У име српске православне општине Српско-Ковинске:

У Српском-Ковину, 29. октобра 1891.

Живко Суботић, председник. Тимотије Михалџић, парох.

Максим Лудајић, славни тутор.

[2]) Позна овај и од своје стране најтоплије препоручујемо пажњи и милосрђу наших поштт. читалаца, а нарочито пречасном свештенству и родољубивих црк. општина. Коме је можно, нека приложи што више на циљ очувања најдревнијег наших споменика у Угарској. **Уредништво.**

ОГЛАСИ.

Бр. К. 464. ex. 1891.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на парохијско место V. разреда *у Будрбеву*.

Компетенти имају своје довољно биљеговане и сведоубама о квалификацији поткрепљене молбенице путем својих претпостављених власти, поднети потписаној Конзисторији најдаље *до средине фебруара 1892. године*.

Из Конзисторијске седнице епархијске бачке, држане у Новоме Саду 3. (15.) децембра 1891.

2—3 **Конзисторија Епархије Бачке.**

СТЕЧАЈ.

Бр. 1422. ex 1891.
К. К. 407.

На парохију II. разреда Свиницу, протопрезвитерата петрињскога, овим се расписује стечај.

Интеркалар траје до конца јулија 1892. г.

Рок пријавама до 31. јануара 1892.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком 28. нов. (10. дец.) 1891.

2—3 **Епархијска Конзисторија Горњо-Карловачка.**

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединa бројева стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој књижарници и штампарији **Браће М. Поповића** на главној шајци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издавачка књижарница и штампарија Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 3.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 19. ЈАНУАРА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАРЕДБА

српског православног народно-црквеног школског савета, упућена свима срп. прав. епарх. школским одборима у предмету подношења извештаја о стању српских нар. основних и повторних школа, што стоје под управом и надзором његовим.

Пошто у смислу §-а 142. уредбе за српско-народне школе од 17. јула 1872. у делокруг радње српског народно-школског Савета спада, да води главни надзор над српским нар. основним школама, као и да се стара о истима у опће, — то се обзиром на §. 134. тачку 5. горехваљене уредбе школске позива (натпше), да о спољњем и унутрашњем стању српских нар. основних и повторних школа својег подручија својим путем и начином потребне податке неодложно прикупи, тачан и потпун извештај и евентуалне примедбе и односно предлоге своје сачини и **до 1. марта 1892. (по ст. кал.)** Школском Савету овом као главној управи срп. народних школа, поднесе, како би се високом српском православном народно-црквеном сабору у најближем заседању о стању свих школа, што под управом и надзором Школског Савета овога стоје, главни извештај поднети могао.

Из седнице срп. правосл. народно-црквеног Школског Савета, држане у Карловцима 16. (28.) децембра 1891.

Георгије с. р.
патријарх.

ПРЕДЛОГ

за уредбу о дотацији архиепископа карловачког, митрополита и патријарха српског и православних српских епископа, парохијалног и манастирског свештенства у православној српској митрополији карловачкој.

(Свршетак.)

§. 23. Количину годишње плате свештеничке у архидијецези карловачкој и епархијама будимској, вршачкој, пакрачкој и темишварској, разрезује црквена општина односно њена црквена скупштина у присутности политичне власти као законог сведока по порезном кључу, или како по околностима за правичније нађе с обзиром на имање и са штедњом сиромашније класе месног житељства.

§. 24. Црквена општина је дужна најдаље до 1. новембра парох. прирез за идућу годину разрезати. На ту цељ има парох. свештенство општини најдаље до 1. септембра поднети пописе брачних парова и свих парох. прирезу подложних појединаца поименце.

Приговори против парохијалног приреза могу се за 8 дана, од дана обнародовања или уручења црквеном одбору поднети, који о истима реферада.

Против одлуке црквеног одбора, отворен је странкама пут призива у року од 8 дана на епарх. административни одбор. Подношени призив не обуставља извршење одлуке црк. одбора.

§. 25. Ако би црквена општина својом кривицом пропустила разрез за идућу годину у смислу §. 14. учинити, то ће на пријаву дотичног пароха, а на трошак небрежљиве општине разрез тај учинити епарх. администр. одбор; а и дотле има служити за основ прикупљања парох. приреза последњи разрез.

§. 26. Парохијални прирез побирају местне политичне власти на онај исти начин и под истим уветима, као што прикупљају државни и општински порез и прирез, а предају га црквеним одборима концем сваког месеца. Но могу и црквене општине саме у свом автономном делокругу парох. прирез побирати.

§. 27. Распорезани парох. прирез уплаћује се у 4 једнака оброка, и то први дана сваке годишње четврти т. ј. првог јануара, првог априла, првог јула и првог октобра, те се доспели износ за сваки оброк има до половине дотичне четврти потпуно измирити. Заостатак доспелог и до одређеног рока неуплаћеног парох. приреза, кластан је црк. одбор, заједно са општим троковима, присилним путем или преко својих властитих органа или посредством местне политичне власти утерати.

§. 28. Парохијално свештенство прима плату своју и односно накнаду за сесију и стан. од црк. општине месечно у напред.

§. 29. У горњо-карловачкој дијецези служи као извор за подмирење плате свештеничке:

а.) прирез од 20 нов. по ралу земље.

(Ових 20 нов. сматрају се као кључ за прирез, а полит. власти имају целокупну тако установљену потребу, обзиром на културу земљишта и по кат. разредима распорезати.)

б.) 5% од тециварине код трговаца и обртника; $^1/_2$% од плате чиновника у служби и од мировине умировљених часника и чиновника.

в.) субвенција из неприкосновеног фонда од највише 7000 фор. годишње, која се само по исказаној потреби издаје.

Сав овај прирез побирају у горњо-карловачкој дијецези исте полит. власти, које и државни порез побирају, и од њих ће свештенство месечно у напред своју плату заједно са сесијоналном одштетом примати.

§. 30. Од плаћања парохијског приреза опроштени су свештеници и њихове удовице, учитељи основних народних школа, активни часници заједничке и домобранске војске, који су пензионисани и ништа не поседују, као и крајња сиротиња.

§. 31. Побожне фундације, remuneracije од школа, болница, завода и других извора, са којима је и вапредна дужност скопчана, као и такови од мисионисања, целивања, при венчању и т. д. не урачунавају се свештенству у редовну плату.

§. 32. Парохијалне сесије, које би по редукцији свештенства залишне постале, припадају јерархијском фонду.

§. 33. Докле се пензиони фонд за свештеничке удовице и њихове сироте не оснује, дотле ће удовице као и њихова малољетна песнабдевена деца, имати после смрти њихове за годину дана уживати половину свих прихода, изузимајући стана и приступања за званичне исправе, што ће уживати дотични администратор парохије.

Оним свештеницима, који на така места дођу, има се плата за ту годину до износа од 500 фор. из јерархијског фонда довршити.

§. 34. Где садања пароси и помоћници уживају већу плату, него што је дотација овом уредбом утврђена, уживаће они исту плату и на даље, без да им се иста смањити може, и тек по упражњењу исте парохије ступа у живот дотација уредбом овом установљена.

§. 35. Где пароси и помоћници плате и друге користи из каса политичких општина или из извесних других општинских извора примају, уживаће они исте плате и користи од дотичних општина и на даље, макар ова и већа била, него што је уредбом установљена. А црквена општина биће дужна само недостајући мањак установљене уредбом овом плате, путем разреза надокнадити.

ГЛАВА III.

О дотацији манастирског свештенства.

§. 36. Осим стана и издржавања и потребне послуге и подвоза, има манастирско свештенство још и годишњу личну пристојбу у новцу, и то:

а.) манастирски настојатељ, ако је архимандрит . . . . . 1200 ф.
а ако је игуман . . . . . 600 ф.
б.) намесник . . . . . 400 ф.
в.) сваки брат . . . . . 200 ф.

§. 37. Ову личну пристојбу примају настојатељи и чланови братства из манастирске благајне.

ДОДАТАК.

ГЛАВА IV.

О наследству у посмртној оставини митрополита-патријарха, епископа, и световног и манастирског свештенства.

§. 38. Архиепископу карловачком и митрополит-патријарху српском и подкластим му епархијалним епископима слободно је за случај смрти само с половином свога стеченога имања, од којег се дугови и погребни трошкови одбити имају, на побожне или светске цели у земљама угарске државе располагати, а друга половина оставине архиепископ-митрополит-патријархове припашће православном српском народно-црквеном непрекосновеном — а половина посмртне оставине епископове припашће на поле поменутом непрекосновеном и народно-црквеном клирикалном школском фонду.

Ако архиепископ карловачки и митрополит и патријарх српски или који од подкластних му епископа умре, а са слободном половином имања није учинио никаква расположења за случај смрти своје, то ће — по одбитку дугова и погребних трошкова од оставине — архиепископова оставина цела, а од епископове оставине половина припасти непрекосновеном, а друга половина епископове оставине клирикалном школском фонду припасти.

§. 39. Православни српски свештени свештеници, који немају деце ни сродника, могу за случај смрти своје само с једном трећином свога имања на богоугодне цели у земљама угарске државе расположити, а остале две трећине оставине припашће јерархијском фонду.

Умре ли таки свештеник без опоруке, то ће цела његова оставина — по одбитку дугова и погребних трошкова — припасти јерархијском фонду.

§. 40. Манастирски свештеници, ма којег чина били, нису властни за случај смрти са својим имањем располагати, и цела њихова оставина припашће манастиру, којем су као чланови припадали.

Закључна одредба.

§. 41. Све одредбе саборских закључака од године 186⅘, потврђених превишњим рескриптом од 10. Августа 1868, садржане у одеску I. §§. 10—35. и разјаснителног рескрипта од 16. Јула 1779, које су овој уредби противне, стављају се ван крепости.

Из седнице сабореког одбора, држане у Карловцима 26. Септембра (8. Октобра) 1891.

ГЕОРГИЈЕ с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ГОВОР

који је преосвећени г. Епископ Никанор Поповић држао 12. децембра 1891. у саборној цркви карловачкој на дан посвећења свога за епископа темишварског.

Како да се прибберем, како да разведрим душу и да осоколим срце, кад већ сад осећам да није лака митра архијерејска ни онда, кад се ова и ради саме свечаности — понесе на глави; нити је лак ни обичан овај жезал архијерејски, када га прихвати рука владичанска — и као само обележје духовне и управне власти архипастирске.

А да каква тежина лежи тек у самоме позиву, којем има да одговори онај, који је подичен са оваковим знамењима сјаја и достојанствености црквене?

Човек би се морао да престрави, кад премери величину оваковог позива.

Бити човек, а бити уједно и светац, голема је задаћа; а не бити оно што треба да је, боље да се ни владично није.

На се не треба чудити, што се наће људи, који не могу лако да се прекрњају, да то „иго“ понесу на раменима својим, и што савестност преза од надобичне и готово надприродне жртве.

И опет се човек некако рабри и поверује себи: да ће знати и умети, да достојно понесе то бреме духовно, да ће моћи да изнаће и да спасе — заблуделу овцу еванђелску.

Поверовао сам себи, својој доброј вољи — па и ако врло тешко — одважио сам се, да примим у руке крму великога брода епархијског, брода велике и простране епархије Темишварске.

Како ћу и на колико ћу моћи одговорити томе великом и узвишеном месту и положају своме, то Бог зна, а свет ће видити.

Једно, што још са овог места смем обећати, то је: да ће ме загревати љубав и оданост према цркви мојој и народу моме, као и према општој милој нам домовини нашој.

Но имам дуга, који ми још данас одужити ваља, а тај је у првоме реду најусрднији израз моје највеће благодарности Његовом царском и апостолско-краљевском Величанству — највећем Господару нашем Францу Јосифу првом, на најмилостивијој потврди за епископа богохрашме епархије Темишварске, која највиша краљевска милост опомиње ме за целога живота мога на неограничену верност и оданост према цару и краљу, као и према целом пређашном владајућем дому — узвишеног земљегосподара нашег.

Благодарим од срца и високој кр. угар. влади, што је оводносни закључак светога Синода благоизволела подкрепити и поднети Његовом Величанству на највишу потврду, за коју благонаклоност дугујем јој трајним и истинитим признањем својим.

А шта тек да речем Вашој Светости, велики благодјетељу и милостиви покровитељу мој!

Од ране младости наше заједно смо се учили, друговали, пријатељевали; на ево и данас под старе дане наше састајемо се и долазимо у један и исти — највиши и највећи овострани град духовни — у свети Синод наш: да заједнички чувамо стражу на освећеним дверима најсветијег олтара божијег, да чувамо цркву и народ у цркви, који се, дај Боже, до века разгревао на јарком сунцу — светог и поносног православија свога.

Па како Вашу Светост обасина — тако

реји вечита милост божија, вечита срећа; то је и мене почела да грли срећа од оног часа, од када сам се дотакао крила и окриља Вашег.

Већ на завршетку једне године дана, постадох епископом; па дај боже, да та срећа буде права срећа цркве наше и народа нашег у епархији мојој, јер ја сам се потпуно срећним осећао и у манастиру.

Примите Ваша Светост моју највећу и најсрдачнију благодарност на данас нада мном милостиво измољеној благодати архијерејској с више; а моја синовња оданост и неограничена привржености према високој особи Вашој — и онако је урезана у дно срца мога.

Благодарећи из свег срца светоме Синоду на милостивом избору, благодарим Вама, Високопреосвештена Господо Епископи, на милости и труду, који сте подигли око посвећења мога за епископа и помогли измолити благодат с више, која „божественнаѧ благодать всегда немощныѧ врачуетъ и осѣдѣваюшаѧ восполняетъ“ — на коју благодат божију и полажем сву наду своју, да ће ме оснажити духом својим светим, да лакше подигнем и понесем крст на нејаким раменима својим, у овим тешким данима по црквено-народне односаје наше.

У цркви, тој установи божијој на земљи, има тешких и суморних дана и часова — скоро исто тако, као што их има код установа, које су поникле из ума људског, потекле од руке човечије.

Цео живот, цео век — борба је мучна. Бива, да се по неки одломак времена — тако рећи одмара и благује на крилу срећно уређене установе своје; где све тече мирно и редовно, где је поле паштењем се радину угодно и живити и делати, и где се подпуно разумеју и узајмно подпомажу и они који раде и они за које се ради.

Тако је то било некада и за оних срећних времена, када је народ наш у својој цркви видно на земљи српско небо своје, када је у њој тражио и налазио утехе своје; са њених освећених недара црпио једрине и ведрине, кренио дух и челично срце своје, те је готов био, да свакој опасности — долазила она ма са које стране — смело и отворено у очи погледа.

Јест, Србин је јаки, док је јак у вери својој, док привезује и срце и душу — за православну српску цркву своју.

Данас, као да није више тако. За данашње време могло би се рећи, да се оно у коштац ухватило с небом, да се у коштац ухватила воља људска са вољом божијом. На отуда су и настали ови тешки и мучни дани и по цркву и по служитеље олтара Господњег.

Но не тражи ни наш епископат нити наше свештенство, да се и данас, када се муљом пише, паром вози, зраком лови, да се и данас одмарају и благују, као што је то некада — донекле и подпети могло; и они разуму време у којем се живи, па и вољни су и кадри су, да свом снагом пораде за добро цркве и народа свога, као и за једру и здраву просвету милог им подмладка народног.

Но како црква није само својина и брига епископата и свештенства нашег, но је својина, па треба да је и брига васколиких овостраних српско-православних синова својих; то ови треба да и испомажу оне, који су тако исто синови цркве и народа нашег, а који су већ по самоме звању и положају своме у првоме реду позвани, да одрже и да сачувају цркву — на основном темељу њеном.

Ни једног од наших синова не би смела да буди, ни да на страшутицу заводи ничија туђа мисао, која се није родила ни одгневала на крилу свете матере цркве наше; већ би имала да га руководи и да га загрева она мисао и оно уверење, које

се умило на извору вековима освештаног светог предања нашег, и које почива на стаћу камену крстом искуљене вечне књиге — светог еванђеља.

На према томе и преостаје ми нада, да — и ако се на обзорју нашем виђу још за данас облаци и мутни и црни, да ће нас после толикога стеченога искуства, а у оне дане, када се буде преламала сламка над судбином црквено-народних односаја наших, загрејати једна мисао, једна тежња, а све у правцу, који се клони на праву и трајну корист цркве, школе и народа нашег.

А сад изричући своју најусрдниј захвалност пречастном саслужењем свештенству обојега реда, свима поштованим изасланствима, као и свима милим знанцима и пријатељима својим, који нису пожалили труда, да ову свечаност својим присуством увеличају; подижем очи своје к небу, камо царује цар царева — Теби Боже велики и силни, молим Ти се са сакрушеним срцем: да ме умудри и укрепи најсветија моћ духа Твога светог, да поред посведочене верности и оданости према цару и краљу своме, послужим светој цркви својој и милом роду своме: искрено, верно и одано, те да животом и радом својим толико завредим, да узмогу за собом оставити поштено име — амин.

О ЕПАРХИЈСКИМ ПРОПОВЕДНИЦИМА.

„*Установа епархијских проповедника*“ — то је *нова мисао*, ново питање, које је у 48. броју овог цењеног листа од 1891. покренуо парох бачиначки, г. Јован Јеремић, тај одличан српски свештеник, који своју одличност трудом, вредноћом и обилатим радом засведочава.

Г. Ј. Јеремић „пустио је тој мисли лет на груди нашег високопреосвештеног епископата; упутио је на колена нашег црквено-народног сабора“; па како потписани не спада ни међу чланове „нашег црквено-народног сабора“, а још мање међу чланове „нашег високопреосвештеног епископата:“ то је та мисао имала прелетити високо изнад главе моје маленкости — мене се то питање строго и не тиче. На шпак, мисао та у свом лету дотакла се и мојих слабачких груди, питање то заинтересовало је и мене и побудило ме на размишљање о њему. Не као „надлежни“, него као свештеник и служитељ цркве и божијег олтара, хоћу да рекнем коју о тој „новој мисли“, да проговорим коју о том „новом питању“ црквеном; чиним пак то с тога, јер сам уверен, да је у братском збору и договору слободна реч и млађем, па баш и најмлађем брату.

На „питање: је ли потребна таква институција?“ г. Ј. Јеремић одговара: „По нашем суђењу, та је мисао не само сувремена, него и пречна, а потреба установе епархијских проповедника неопходна, корист несумњива.“

Жао ми је, али морам признати и исказати, да се у одговору на горње питање са г. Јеремићем не слажем. Размишљајући о тој „новој мисли,“ том „новом питању“ не могох увидети „неопходну потребу установе епархијских проповедника,“ не могох наћи и уочити „несумњиву корист такове институције.“ Шта више дођох до уверења, да је „установа епархијских проповедника“ — *излишна*, да је „корист такове институције“ у многоме — *никаква*, управо да би „такова институција“ у нечем могла бити и — *штетна!* За што и на ком основу тако судим — то хоћу у овим редовима да рекнем и наведем — а поштовани читаоци овог виђеног листа нека суде и сами, је ли тако, или није.

„Идите и научите све народе крстећи их на име оца и сина и светога Духа.“ (Мат. 28., 19.) „Идите по свему свијету и проповједите јеванђеље свакоме створењу.“ (Мар. 16., 15.)

Прва дакле и најглавнија дужност свештеничка јесте: *наука, проповед* — „*жива реч.*“ Ту дужност своју има свештенство

обављати најтачније и најсавесније. Али се признати мора, да свештенство ту своју прву, најглавнију и најпречу дужност не врши тачно и савесно, напротив: врло нехатно и небрежљиво, шта више — никако.

Узрок томе, што се свештенство не служи „живом речи“: што не учи и не проповеда, јесте вальда *немар и лењост*, но свакако и понајвише: *невештина и незнање*, јер има свештеника „који не распоређује проповеднички материјал, и не погађа време и прилике кад, и начин како га треба изнети пред слушаоце“, као што вели г. Ј. Јеремић.

Но немојмо тако. Узмимо ово: свештеник је тачан и савестан, вредан и марљив, савестан дужности своје: учи, проповеда, казује „живу реч“, „распоређује проповеднички материјал, погађа време, прилике и начин“ — зна „кад и како треба неки проповеднички материјал изнети пред слушаоце.“ На опет, шта видимо? Успех или никакав или врло слаб. А за што? „*Човек се надовољава, свет хоће промене, новости*“ — каже г. Јеремић. Та да: „Variatio delectat.“ Свет хоће, свет иште, свет тражи уживања — делектације, а то му пружа и даје само промена — варијација.

Да се томе злу, или правије тој *потреби* доскочи — сто нам „епархијских проповедника“, они слушаоцима неће бити „сувише познати, тривијални, обични, неинтересантни“, њих се верни нису „издовољили.“ За то нека се „за сваку дијецезу, односно епархију установи једно, ако средства дозволе и више места епархијских проповедника; њихова ће дужност бити једино и искључиво проповедање и у опште пастирска“ — каже г. Јеремић.

Но сад застанимо мало.

Рецимо, да за прве мах — према средствима — имамо у свакој епархији *по једног* епархијског проповедника. Епархија н. пр. вршачка има 102 парохије („Срп. Сион“ бр. 1. 1891) по црква има рецимо 80. Које недељних, које празничних дана има у целој години — узмимо — и опет 80. Да дакле свако место, односно народ свако цркве може доћи до уживања — до делектације, морао би епархијски проповедник ићи од места до места, од цркве до цркве, јер иначе нема промене — варијације, па досељено не може бити ни уживања — делектације у оној цркви и код оног народа, у којој и код кога епархијски проповедник није био. Елем епархијски проповедник иде редом. У 80 места, односно цркава дође епархијски проповедник за 80 недељних и празничних дана, преко целе године — *сва једанпут!*

То је прво и прво — с једне стране — *врло ретка* промена — варијација, па према томе и врло мало и кратко уживање — делектација; с друге пак стране рађа се питање: *а ко ће народ поучавати, ко ће народу казивати „живу реч“ иначе преко године?*

Е, на парох — свештеник. Та јест, али шта ћемо, кад је парох *нехатан и лењ*; или зар *неук и невешт*, не зна да „погоди време, прилике и начин — кад и како треба неки проповеднички материјал изнети пред слушаоце;“ а на послетку, марљив је и тачан, вешт и вољан је парох проповедник — али је слушаоцима „*сувише познат, тривијалан, обичан, неинтересантан*,“ *свет на се већ „издовољио.“* На онда. Парох није лош проповедник, али је од епархијског проповедника несумњиво *лошији па не сме ни да помисли на проповед, на казивање „живе речи“ пред слушаоцима, који су недавно слушали изврсног, елаткоречивог епархијског проповедника;* не сме пак на то да помишља тим мање, што зна и знати мора, *да ће слушаоцима — после епархијског проповедника бити још „неинтересантнији,“ да ће им — ако икад — али свакако сад његова проповед бити отужна, досадна, несносна.*

Да је истицање неког извесног лица својим одличним даром проповедништва парочито у месту и парохији, где свештеник *„није непознатија у учењу“*, штетно и опасно по углед дотичног невештог свештеника, а тиме и по саму цркву, односно црквено проповедништво — то су увидели и знали и св. оци црквени, те су то и ускраћивали, о чему нам сведочи 11. правило Сардикијског помесног сабора, где се каже: „Морамо и ово установити: кад епископ из једног града у други град пође, или из једне епархије у другу, да, проникнут сујетом, послужи своме славољубљу, или ради

веће свечаности у служби, *пак хоће до остане тамо дуже времена, а међу тијем епископ онога града није најсвештији у учењу*, нека га не презире и *често нека не проповиједа у намјери, да посрами и понизи особу мјесног епископа*, јер такав изговор обично смутње изазивље.“ (Милаш „Зборник правила.“)

Истина, епархијски проповедници не би били „проникнути суједом“, не би „служили своме славољубљу“, не би им била „намјера, да понизе и посраме особу мјесног епископа“ — пароха, него би они у извесном месту проповедали и учили за то и дотле, што и докле то буде „потреба захтевала и религијозно-верска и нравствена цељ;“ али да би крај свег тога својим изврсним проповедничким даром онако и *нехотице уништили и ono мало проповедничког угледа*, што га је свештеник, који „није највештији у учењу“ имао и уживао код своје пастве, код својих парохијана — то је ван сваке сумње. Уништењем пак проповедничког угледа убија се уједно код свештеника и *вољa на проповед*.

Правило 20. шестог васионског — трулског — сабора изрично вели: „*Не може се допустити епископу, да јавно учи у другоме граду, који нему не припада.*“

Узрок и разлог, за што се „јавно учење у другоме граду не може допустити епископу“ — *а тако исто и свештенику* — без сумње је онај исти, који је у наведеном 11. правилу Сардикијског сабора приведен: „*да се не посрами и понизи особа мјесног епископа*“ односно свештеника.

Но пођимо даље.

Временом дошли смо у тај срећан положај, да су нам се „средства“ умножила: установљено је не само једно, него „*и више* места епархијских проповедника.“ Епархијски проповедник долази у извесно место, проповеда у извесној цркви, не само једанпут у години, него и *више, па бар и често пута;* та и онако би имали епархијски проповедници вршити дужност проповедања и у опште пастирску дужност „према упутству и одредби епископа дијецезана и епархијске конзисторије где год, кад год и *док год* би то потреба захтевала и религијозно-верска и нравствена цељ.“

Но не значи ли то: *лишавати свештеника-пароха најсветији му права, ренавати га и ослобођавати најпрече му дужности?*

Не ће ли се тиме код немарног и лењег свештеника *нехат и немар у вршењу проповедничке и пастирске дужности подрављавати и увећавати?* Та што ће да се он сам труди и мучи састављањем проповеди, кад може седити на чекати — готово?! Та што да се ломи и мори, да ради и да сеје, кад је он стављен у тај срећан и угодан положај, да ће онде „*жњети, где се други трудили*; *други ће се трудити, а он ће у посао њихов ући.*“ (Јов. 4., 38.)

Да епархијски проповедник може са успехом вршити дужност проповедништва у неком извесном месту, код верних извесне цркве, *неопходно му је нужно знати „прилике и потребе цркве и народа.*“ На од кога ће епархијски проповедник дознати и сазнати то? Од пароха-свештеника дотичног места. На кад *само свештеник-пароx зна и знати може* какве су „прилике и потребе“ његове цркве и народа, кад му је познато, која и каква болест тело његове пастве трује и разједа, *зар не би мого знати и какав лек треба против те болести, или зар не ће знати какви бар „рецепт,“ који су други, од њега вештији и искуснији дућевни лекари за ову или за ону болест састављали и прописали, те да га мођо и као што треба употреби?*

На онда, *Шта морају мислити верни* и о своме свештенику-пароху и о предностављеној му духовној власти, кад виде и дознају, да им је духовна власт *поставила и поставити мола* за пароха таког човека, таког „невјежу“, *који не зна* прве и најважније дужности своје — проповедничку и пастирску — вршити и испуњавати? Или зар они не ће ништа мислити?!

А зар се не ће наћи и таких свештеника-пароха, који ће — осећајући у себи довољно моћи и знања за вршење прве и најсветије дужности узвишеног позива свога и будући тачни и савесни — *сматрати за пороуу и увреду*, кад им епархијски проповедник — човек *по чину и звању њима раван*, а годинама можда још и млађи —

дође, да у њиховом месту, у њиховој цркви — „понује“?

Најпосле. Ко нам стоји добар, да се свет не ће „*изјовољити*“ — и епархијског проповедника, ако га више пута и чешће слушао буде? Не ће ли зар и епархијски проповедник после дужег боравка у неком месту, постати пастви истог места, ако баш и не „сувише.“ али *прилично „познат и тривијалан,“ доста „обичан,“ и мало „неинтересантан“?* Та где! „Кад се — човек — *изјовољи сунца за неколико сахата*, а баш га воли, а баш га треба, и баш га је на уранку радосно поздравио — а да се не изјовољи једног проповедника!“ — свеједоцба г. Јеремића. Па ако би се „изјовољно“ — што баш није посве немогуће — па ако би и опет „свет хтео промене, новости“; шта ћемо тада? И опет му дати „промену, новост“? Е — на „*докољк*“?

Ајдмо још мало напред.

„У некој се парохији појави јерес, или расколь, индиферентизам религијозни, па и сам атеизам. Дотични свештеник проповеда, али не постизава успех и циљ. Сеје семе, ал једно пада крај пута, друго пада на камен, треће у трње ... Паства има уши, али не чује. Ударила страшутицом, потегла у пропаст. Свештенику пуца срце, ал не може својом речи да то спречи. Проповеда, а паства избегава и прилику да чује његову реч. Не долази ни у цркву.“

(Свршиће се)

ВОЂЕЊЕ МАТРИКУЛАРНИХ ЗАПИСНИКА.

Од правилног вођења матрикуларних записника зависи у многом име, част и имање свих грађана и целог народа у опште! Свештеник или парох у своме јавном положају и званичном делокругу заиста нема замашније дужности, но што је вођење матрикуларних записника. Извршујући ту своју дужност, свештеник највише и најчешће долази у додир и одношај са јавним државним и административним властима. При пошесу школно-обвезне деце и војно-обвезних лица — при утврђивању бирачких листина за изборе, код којих је бирачко право условљено тиме, да је бирач известан број година навршио, — при збирању разноврсних статистичних података за исказ о кретању народа, при женидби и удадби, при наслеђству и разним парницама — увек се потражује од свештеника, који матрикуле води, на основу матрикуларних записника састављени, или састављени званични податци, који служе за доказ и супстрат најразноврснијем правном пословању. Према томе лако је разумети, да свештеник и парох, у јавном своме положају има највећу одговорност баш као вођа матрикуларних записника. За то је свештенику неопходно нужно, да зна сва она правила, наредбе и законске одредбе, које се односе на тачно вођење матрикуларних записника.

Најстарија законска одредба, која говори о вођењу матрикуларних записника, и која је још данас у пуној важности, налази се у XXIII. зак. чланку из године 1827. Одредба та гласи:

„Да би се предупредила забуна и неприлика, која би наступити могла у томе случају, ако би се матрикуларни записници непредвиђеним каквим случајем погубили, искварили, или уништени били, одређује се, да свештеници и пароси, без разлике вероисповести, матрикуларне записнике: крштених, венчаних и умрлих, воде у два равногласна примерка, те да крајем сваке године — уз званичну потврду — предају један примерак тих матрикуларних записника надлежној муниципалној власти, која ће их у своју муниципалну архиву положити. Ти примерци матрикуларних записника имају се у муниципалној архиви под кључем држати и тек онда употребити, ако би се црквени матрикуларни записници каквим несрећним случајем погубили или

искварили. По томе, док су при црквама први примерци матрикуларних записника сачувани, дотле се матрикуларни изводи имају тражити од дотичних свештеника — и тек онда, ако су матрикуларни записници при црквама погубљени или искварени, могу се матрикуларни изводи тражити из архиве надлежне муниципалне власти.“

Кр. уг министарство богочасти и јавне наставе, циркуларном наредбом својом од 13. новембра 1885. бр. 28.862. упозорујући свештенство на тај законски чланак, по коме се матрикуларни записници имају у два равногласна примерка водити и један примерак у муниципалну архиву достављати — наређује у том погледу, да у колико су свештеници за прошлост пропустили то учинити, имају то без одлагања накнадити, а у будуће имају свештеници матрикуларне записнике крштених, венчаних и умрлих, увек у два примерка водити, те један, по законском пропису оверовљени примерак имају крајем сваке године дотичној муниципији, ради сигурне сахране у муниципалној архиви, уредно достављати — тим пре и више, јер ће се у противном случају дупликати, односно други примерци матрикуларних записника, о трошку дотичних немарних свештеника, званично дати зготовити.

Матрикуларни записници имају се водити читко и чисто, по рубрикама, како је то законом прописао. Свештеник, који је позван да води матрикуларне записнике, мора их својеручно водити и писати — изузимајући случајеве тешке болести, при којој дотични баш не може писати. У матрикуларним протоколима не сме бити никаквога брисања, или исправљања. Ако би се опазила каква погрешка или какав недостатак у матрикуларним записницима, дужан је то дотични свештеник пријавити своме епископу, који ће ради исправке или допуне дотичних матрикуларних записника, изаслати једног или двојицу својих црквених људи, који ће у присуству и уз сапотпис надлежне грађанске власти, исправити оно што је потребно исправљати. Да би матрикуларни записници од влаге, ватре и свачега, што би их искварити или уништити могло, сачувани и осигурани били, имају се на сухом, затвореном и од ватре обезбеђеном месту држати. (Дворска наредба од 13. фебруара 1778. год. бр. 747.)

Вођење матрикуларних записника стоји под надзором надлежног дијецезалног епископа (кр. наредба од 24. маја 1825. год. бр. 13.862.).

У погледу језика, којим се имају водити матрикуларни записници, 14. §. XLIV. зак. чл. из 1868. наређује да црквени органи, без повреде законитих права надлежних својих црквених власти, могу водити матрикуларне записнике оним језиком, који им је по вољи. У срп. прав. митрополији карловачкој имају се матрикуларни записници водити црквено-славенским језиком.

Матрикуларни записник не може се никад никоме издати у оригиналу, него се странкама и јавним властима издају верни изводи, који се дословце на и по језику морају потпуно слагати са оригиналним текстом, а уз то се мора такав извод и печатом парохијског звања потврдити. (Дворска наредба од 29. децембра 1769. бр. 33.)

Да би се предупредиле забуне, које би могле наступити поводом промене имена односно презимена, кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе наредбом својом од 11. марта 1869. год. бр. 1940. упутило је парохијско свештенство свих конфесија, да промену презимена оних особа, којима је промену ту вис. кр. уг. влада дозволила, имају у односним матрикуларним записницима прибележити. Међутим исто кр. уг. министарство циркуларном наредбом својом од 1. априла 1880. бр. 9329 опомиње свештенике, да при крштавању не уписују одако коме нова, односно промењена презимена, изузимајући, ако дотична странка покаже за промену презимена од кр. уг. министарства унутрашњих дела издану дозволу.

(Наставиће се.)

СТОГОДИШЊИЦА БЈЕЛОВАРСКЕ ЦРКВЕ.

Јануара 4. о. г. навршило се сто година, како је негдашњи врли епископ пакрачки Кирил Живковић осветио светотројичку бјеловарску цркву. То је најугледнија црква у негдашњем вараждинском генералату, данашњој бјеловарско-крижевачкој жупанији. Пространу ту цркву градила је шачица бјеловарских Срба, уз приномоћ браће своје из околних села, свештеника наших из генералата вараждинског и Србадије из Славоније и других крајева.

У средишту генералата није било православне цркве. То је било тешко врлим Србима, официрима граничарским, којих је свагда доста било у Бјеловару, а о грађанима бјеловарским православне вјере не треба то ни рећи. Једни и други, као права браћа, сложно прегнуше, па и поред свију неприлика и тешкоћа добише дозволу од императора Јосифа II. године 1783., да смију у Бјеловару саградити цркву. Одмах почну скупљати прилоге. Међу првим приложницима су Срби официри, на челу им ђенерао Бижић. Знатни су били прилози бјеловарских Срба. А Срби граничари из околних села драговољно су понудили своју помоћ, обећавши да ће сами привести сав материјал за градњу цркве, при самој пак градњи да ће помагати рукама својим. Ово није било право загребачкој генерал-команди. На једну жалбу бјеловарских грађана — као што генерал-команда у своме одговору вели — griechischer Nation (и ако тамо није било ни једнога Грка), да им се не смета при градњи цркве, генерал-команда вели: Добили сте од цара дозволу за градњу цркве, то је истина, али цркву можете градити само тада, ако вам је црква нужна и ако имате новца за то. Работа — то је била обећана помоћ сељаки граничарâ — не може се дозволити, јер граничар има давати и онако доста работе за друге радње и работа, ob freywillig oder gedrungen, свакако је на терет граничару! И поито нема нужде да се црква у Бјеловару гради, то се никако не може пристати, да граничари при тој градњи помажу. Боже мој, каквих ми све дана нисмо доживјели! Велико је чудо да смо још и живи! Ето како је генерал-команда, мимо цареве дозволе, отешчавала градњу православне цркве бјеловарске. А прије тога на неколико година, војничка власт била је издала наредбу да граничари — паравно без разлике вероисповести — довозе у Бјеловар материјал за градњу унијатске цркве! Како је пак било потребе од те унијатске цркве, види се најбоље отуд, што је цар Јосиф наредио да се она не гради.

Све махинације загребачке генерал-команде осујећене су. Жеља православног народа, да у штабном мјесту вараждинске бригаде у Бјеловару, има и своју цркву, одржала је побједу. Године 1784. јула 8. ударен је темељ, у част и славу праведног Јосифа, обручника пресвете дјеве Марије. Градња је довршена концем 1791. године. Дуго је трајало, преко седам година. Сад задржи градњу власт, сад опет празна благајна. Али велика црква ипак је сграђена, те 4. јануара 1792. епископ Кирил Живковић освети је у част и славу свете тројице.

Још је много требало, док се набавило све што је овој цркви нужно било. Него, срећом у Пакрацу био је мудри Кирил епископ, а у Бјеловару ревносни свештеник Јован Рајчевић, у народа пак, без разлике сталежа, пуно љубави спрам своје цркве. Па ипшло је све.

При свршетку прве стогодишњице тихо и мирно прослављен је знаменити догађај освећења те цркве. У ови 4. јануара ове године одслужио је прота Јован Вучковић, негдашњи бјеловарски капелан, а сада професор богословије у Карловцима, бденије. При свршетку истога напомене присутном народу, са неколико ријечи, како је сутрашњи дан важан по општину бјеловарску, те позове народ да на сутрашњу свету литурђију у што већем броју дође. И народ је дошао и напуно пространу своју цркву. На литурђији, коју одслужи споменути прота са капеланом бјеловарским Ј. Хераком, држао је прота Вучковић у бесједи својој у кратко историју насељења

нашег народа у села око Бјеловара, спомену постанак Бјеловара и прење на излагање стогодишње историје бјеловарске цркве, од постанка њезиног до данашњег дана, надовезујући на сваки важнији моменат из прошлости науку за садашњост. Народ је пажљиво бесједу протину саслушао и био је тронут, кад је чуо и сазнао многе ствари којих није дотле знао. После литургије одслужен је парастос за досадање ктиторе и приложнике цркве бјеловарске. Имена живих споменута су на литургији.

Евала народу који је у великом броју присуствовао на свечаности овој. Срби грађани и чиновници у Бјеловару показали су се и овај пут, да им је црква њихова мила. Али у једноме као да је пошло натраг. При градњи бјеловарске цркве први су се показали официри, крајишници Срби. А при прослави стогодишњице не бијаше ни једног официра Србина, и ако их у Бјеловару има! Да ли је за 100 година нестало свијести црквене и народне у редовима наших официра, или је можда кривица у томе, што није било довољно проглашено, да ће се стогодишњица та у цркви прославити. Дај Боже, да буде овде кривља!

Тихо и мирно, као што се скупио народ у цркву, разишао се он кућама, ишчекујући жељно да огране пролеће, а на пролеће нада се свом љубљеном владици Мирону, да му дође у каноничку посјету, па с њим заједно да прослави стогодишњицу своје цркве свечаније и веселије.

ПРИКАЗ ПАПИНЕ ОКРУЖНИЦЕ О РАДЕНИЧКОМ ПИТАЊУ.

Из: „L' Union Chrétienne“ са француског превео ...рић.

(Наставак)

Пообијање социјалистичке школе заузима у енциклици 15 страна. Ту папа живо брани право посједа и наслеђства; он га назива природним и божанственим. Као темељ посједа он сматра рад; он закључује, да би заједница иметка шкодила и самим онима, којима би требало олакшати.

Од 15. до 28. стране папа говори о суделовању цркве при рјешавању социјалног питања; наводи начела хришћанске науке.

Од 28. до 41. стране папа разјашњује дужности државе; описује опште дужности према радницима, као и оне, које они треба да испуњавају у религиозним радионицама. Ту треба да влада чистоћа нарави и правда; да се избегава заједничко мешање сполова (la promiscuité) које је противно моралности; да се њихни послови прилагоде сполу и добу радника.

Ауторитет закона треба да се у највећим границама побрине за све то. По том папа указује на штете, које проистичу на обуставе рада. Он призива посредовање закона, како би престали и избегли се удари сукобима између господара и радника; а да се то постигне, он препоручује поштовање одмора господњег (недељног). У погледу наплате он држи, да би мјешовити одбори требали да рјешавају противности међу господарима и радницима; препоручује штедњу, која је за раднике од велике користи.

Од 41. до 52. и последње стране папа говори о радничком удружењу, о осигуравању, о заштити и правозаступству (syndicat). Он завршује: „Треба се што брже побринути, да зло одуговлачењем не постане неизлечиво. Владе треба да у том погледу створе законе и институције; богаташки и господари да се сећају својих дужности; сиротиња да се покори гласу разума; и пошто је вера једина у стању, да темељно излечи зло, то треба да сви, а особито владике и свештенство, употребе свој благодатан утицај, да поучавају, а и сами да што више чине дела милосрђа, што је темељ свакој врлини.“

Које од ових питања није било претресано од толико писаца, говорника и журналиста? Ми се усуђујемо да тврдимо, да су она разлагана и јасније и темељније, него што их је папа разложио. Кад је Леопу XIII. требало три године, да састави своју енциклику помоћу свију тајника, и свију оних особа, које обично у помоћ позива, онда се мора признати, да он није обдарен тако високим умом, као што му га његови поштоваоци тако издашно приписују. Човек и обичнога ума могао би за четрнаест дана саставити

енциклику, па још и „бољу. Какав, дакле, резултат можемо очекивати од таког списа? Ко год прочита енциклику, не ће наћи ни једне мисли, коју не би и сам још одавно имао.

У почетку окружнице пита папа, од куда долази социјализам, па мисли, да је он пород револуционарних идеја, које су прекинуле са институцијама средњега века, а на њихово место нису друге поставиле. То просто доказује, да *тако учени непогрешиви* не познаје повеснице. Средњи век је пао услед злоупотреба, којима је народ био жртва. Сеоски раденици беху робови племства, епископа, и других црквених достојанственика, који често беху гори од световних. У градовима господари, или патрони раденика саставише корпорације, пак су са обичним раденицима поступали онако, као и племићи и црквени достојанственици са сеоским, тако, да је сав посед и сва индустрија била у рукама господитих.

Сваки дан читамо у клирикалним листовима, да је народ у средњем веку стајао што може бити боље. Ти побожни листови неће да воде рачуна о борби народа са својим угњетачима, и о општем покрету, који је подигао народ, кад је револуција отпочела да руши средњи век. Да је народу било добро под том управом, зашто би пошао за тим, да се укине.

Револуцију је подигло грађанство против племства и високог клира. Данас пак хоће грађанство да заузме место аристократије, и не бринући се за народ, са којим не ће да подели погаче. После револуције грађана, сто пастаде револуција народна и раденичка. Народ, у кога је снага, и победиће. Данас треба мислити на то, како да се умери народ у његовој будућој потреби, па пристати на његове праведне захтеве. Видећемо, да ли ће Леон XIII., који није схватио поставак социјализма, умети показати средства, да се успостави тако некушани мир у западном свету.

Папа се упустио на дугачко и на широко разлагање о праву поседа. Одавно је још Прудом тај предмет врло темељно обрадио. Нико не вели, да раденик нема права на земљу, коју је купио и платио. Комунизам је мртав, а раденик га заиста не ће укрснути; он ће радије певати са разочараним учеником оца Кабета:

„Заиста је одвратно
Бити комунист,
До грла ми давно
Дошла та комуна.“

Папа дакле није имао нужде и потребе, да тако опширно говори о тој ствари. Цео је свет за посед; само што има много раденика, који при свем свом труду не могу до њега да дођу, а има опет много лењштина, који лепо имање имају, али су га стекли крађом. Треба ли, дакле, поштовати украдено, и немералним начином стечено имање, кад видимо, да вредни раденици не могу никада ништа да задобију?

То главно питање папа брижљиво избегава. Он говори о поседу у опште, као да не би требало разликовати законито имање од крађом стеченог! Да је ово последње било у рукама оних, који су га стекли својим радом, нестало би социјалног питања. Села би се напунила народом, а градови не би више били средишта агитација. Римљани су у рудокопе слали осуђенике. Зашто се не би и сада тако радило, а поштеном раденику дало, да са својом породицом обрађује своју земљу, или да тера какав занат? Нека му се данас плаћа надница толико, да може што год и заштедити, пак ће та уштеда брзо да се претвори у посед земље. Она велика друштва капиџара била би мало спроманџија; али би за то поштени раденик мало лакше живео, а постао би још поштенији, па и срећнији.

После личнога права на посед прелази папа на породично. Он га с правом сматра светим. Шта се може отуда изводити? То, да раденик, као старешина породице, има двоструко право на посед; а то ће рећи, да треба да је боље плаћен, како би обезбедио својој жени и деци храну, одело, и све за живот потребно, а уштеда претвориће му се у посед.

Али папа не изводи те консеквенције из свога начела, него вели, да држава нема права, да себи присвоји раденичко добро, и да се мења у породичне послове. По томе он одбацује државни социјализам. Такав социјализам може имати последника само у Немачкој, и нигде више. У осталом, социјализам није тачан систем, који би се могао лако дефиновати, и који би имао једну и исту доктрину у разним земљама; то је, управо, тежња за друштвеним побољшањем у корист оних, који раде. Он се своди на што већу надницу. Раденици се не надају, да ће је добити помоћу државе; па имају и право. Они не желе заједничког поседа, на који папа безразложно удара.

Они хоће породични посед, који би био гаранција за њих и њихове породице у старости или немоћи.

Долазећи на практично питање, папа тврди, да га, осим цркве, нико не може решити. Црква би могла све учинити. На жалост црква није ништа учинила, осим зборова и некорисних говора, где су говорници непрестано понављали једно те исто? Црква може себи правити милијоне и милијоне. За што није тиме користила радницима? У место, да им притече у помоћ, она их свакојаким средствима употребљава у своју корист. Преузносећи цркву, њену науку и њена социјална дела, папа је изнео једну теорију, против које мора протестовати сваки овај, који познаје папску цркву.

Једна од доктрина, коју папа, поштo се похвално своје цркве, износи, јесте та, да је на овоме свету једнакост немогућа, и да су сви људи, услед првобитног греха, осуђени на најтеже пословe, које морају трпељиво сносити.

На што, дакле, покрстати социјално питање? Решење, које се намеће, састоји се у томе, да је на овоме свету све у најбољем реду. На ову се доктрину своди фамозна енциклика Леона XIII. Остало није ништа друго, до ли завеса, коју превлачи преко свију осталих питања. Она раздељује човечанство на два разреда: на нижи, да ради, и на виши, да плаћа радницима за њихов посао. Та су два разреда, вели папа, нужна; они треба да живе у лепој слози. Да се та слога успостави, мора религија да се умеша. Како? Она саветује радницима, да много раде, а да не изискују сувише; она учи богаташе, да не буду неправедни, да прилагоде посао онако, који раде, и да томе сразмерно плаћају. Све је то доста нејасно. Баш тога ради су и покренуте социјалитичке расправе, а да се то реши, папа предлаже само обичне и празне фразе. Сваки тумачи религију на свој начин. У папској цркви нестало је великих, хришћанских доктрина; на њихово место ступио је паганизам и безброј празноверица, које одбијају од религије све интелигентне људе. Бадава се, дакле, папа позива на хришћанске доктрине. Папа вели, да погледом на вечни, будући живот ни богаташи ни сиромаси не могу полагати толике важности на земаљски живот. Ова теорија не може имати успеха. Човечанство има и свој земаљски живот, нак се о њему и брине. У том питању нема бесмртност никаква посла. Богаташи уживају и више, него што би требало; сиромаси немају доста за живот, а велики број између њих умире и од глади. Треба, дакле, успоставити равнотежу, и у том се састоји цело социјално питање. Казати сиромаху, који умире од глади, да ће бити награђен на ономе свету, значи ругати му се. Не ради се ту о будућем, него о садашем животу; на тај садашњи живот треба поправити онима, који га не могу да уживају. Лако је говорити о будућем животу у дивној ватиканској палати, где су милијони нагомилани, и где нико не трпи никакве оскудице; али је другчије у сиромашној колеби, где нигде ништа нема, ни самога хлеба. Тешити сиромаха будућим животом, за њега је врло слаба утеха.

(Свршиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Годишњи парастос блаженоупок. Епископу Бачком Василијану.)** У прошлу суботу, 11. (23.) јануара о. г. одржан је у Новом Саду у св. Ђурђевској саборној цркви свечан годишњи парастос пок. Епископу Бачком Василијану Петровићу. Парастос је приредила прем. епархијска конзисторија бачка, а одслужио га је преосвећени епископ горњо-карловачки г. Михаило Грујић уз помоћ 12 свештеника монашког и световног реда. На парастосу је присуствовала и Његова Светост, преузв. г. Патријарх Српски Георгије. Парастос је одржан свечано и величанствено — уз напредно велико учешће народа, који је саборну цркву дупком напунио. После парастоса уобичајеним начином пренесен је гроб блаженоупок. Епископа Василијана.

— **(Прослава св. Саве у Новоме Саду.)** Овогодишњи празник првог српског просветитеља и учитеља прослављен је торжанствено и одушевљено широм целог срп. прав. света, а нарочито је свечано прослављен тај велики празник у Новоме Саду.

Прослава св. Саве у Нов. Саду знаменита

је сваке године с тога, што на тај дан „Матица Српска“ држи свечану седницу, на којој се држе беседе у спомен знаменитијих књижевника и уметника, који су српско име својим животом и радом прославили. Уз то се на тај дан држи у Нов. Саду знаменита гимназијска беседа, којој ваљда нигде равне нема.

Црквену прославу св. Саве у Новоме Саду, увеличао је својим присуством преосвећени епископ горњо-карловачки г. Михаило, који је пре одласка свога у своју епархију, дошао још једном у Нови Сад, да одслужи овде свету и божанствену литургију. Са г. епископом дошао је и прич. г. прота Јован Вучковић, професор карловачке богословије. Св. литургију одслужио је преосвештени г. епископ у заједници са месним свештенством — лепо и торжанствено. После св. литургије дошао је г. епископ у пратњи силнога народа у гимназијску дворану, где је свршио свечано водоосвећење. При крају водоосвећења говорио је професор г. Тихомир Остојић лепу беседу „о врховној цели васпитања“ или о васпитном идеалу, а после тога причао је живот св. Саве осмошколац Гедеон Дунђерски, дочим је г. професор Ј. Грчић прочитао имена ктитора и приложника новосадске срп. вел. гимназије.

На св. Саву по подне држана је свечана седница „Матице Српске“, у којој је г. Милан Савић говорио о еликару и књижевнику Новаку Радонићу, а г. професор А. Сандић беседио је у спомен славном Франи Миклошићу.

На овој свечаној седници „Матице Српске“ био је присутан и преосв. г. епископ Михаило.

— **(Опроштај преосвештеног епископа горњо-карловачког г. Михаила са богословијом карловачком.)** У петак 10. јан. о. г. дошао је преосвећени епископ г. Михаило у просторије карловачке богословије, да се пре одласка у своју дијецезу опрости са професорима и слушаоцима овога завода, у коме је нешто преко године дана и сам као наставник радио. Улазећи, праћен од свију професора, у аудиторију друге године у којој су га сви слушаоци дочекали, поздравља је г. епископ појањем „не пола сти деспота“. Заузевши место за катедром, окружен професорима, епископ поче тронутим гласом свој опроштајни говор, у коме спомену како је у доба, кад је добри наш првојерарх преузвишени г. Георгије пустио да овај богословски завод из мртвила пробуди, и он дошао да у том заводу ради. Испоједи задовољно, да му савјест његова не пребацује да службу своју није вршио са највећом вољом и одушевљењем, што и бивши слушаоци његови по души могу посведочити. А сад, тужним срцем растајући се са заводом, с којим се тек био сродио, прекиње ужданицу цркве и народа, да се с љубављу и са одушевљењем лати свога посла, да се брижно спрема за велики свој позив проширења и учвршћења чисте и читим непомућене божанске науке небеског учитеља, Христа Спасителја, у народу српском. Добри свештеници, свештенице чиста и племенита срца, једини су спас српскоме народу који је, заражен неприродном за њега културом западнога свијета, почео поцртати и укљањати се с пута, на који га упућује православна црква, његова свагдашња вјерна пратилица и чуварица. Има у нашем народу, рече преосвећени владика, људи који су се прославили и славе се дјелима ума свога, али мало их је који нас усрећују чинима хришћанскога срца. Коло тијех људи чистога срца, треба да прошири наша богословија, њезини слушаоци. И преосвећени владика сретан је, што може рећи, да је наша богословија почела у новије доба, заслугом Његове Светости патријарха нашег г. Георгија, у томе правцу радити. И то чини преосв. владици лакшим растанак са богословијом нашом. Он вјерује да ће ова, отргнувши се мртвила, доћи на висину, на којој је жеље видјети сви пријатељи цркве православне и народа српског. Бог нек је благослови, бог нека утврди млађана срца њених слушалаца на доброме путу. — Обраћајући се професорима, захваљује им њихов бивши брат и друг на љубави и предусретљивости коју је од њих уживао док је с њима служио, па их моли, да му и у будуће сачувају братеку љубав.

На ове опроштајне ријечи одговорио је привр. управитељ г. Герасим Петровић са неколико срдачних ријечи, замоливши у светога владике благослов и професорима и слушаоцима овог богословског завода. На то се заори сложна пјесма великог „тон деспотин...“ а сви међу тим приступаху руци архијерејевој.

Ганутљиви овај опроштај измамио је на многога ока сузу слаткога задовољства.

Дај Боже, свети владико, да се и твоје и наше жеље и наде све испуне!

— **(Антиохијски патријарх Спиридон.)** На место антиохијског патријарха *Герасима*, који је постао патријархом јерусалимским, изабран је од антиохијског синода таворски архиепископ

Спиридон. Нови патријарх антиохијски Спиридон родом је Грк, а родио се г. 1839 на острву Кипру. Од 1861 до 1873 заузимао је место архиђакона код јерусалимског патријарха. Год. 1884 посвећено га је патријарх Никодим за архиепископа од Тавора, коју је столицу заузимао свега три месеца, јер је св. синодом одређен био на упражњену катедру митрополитску у Акру. Следеће године опет је био премештен на упражњену митрополију витлејемску, где се бавио све до сада с титулом тавореског архиепископа. Он је чинио многа добротворства, раширио је новим грађевинама тавореки манастир, подигао је нов манастир у Витанији на месту, где је Христос срео Марту и Марију, и довршио је нови високи звоник у Витлејему. Његово блаженство нови патријарх антиохијски Спиридон, од како је дошао у Антиохију, већ је одредио 250.000 динара за школе и сиротињске домове у својој патријаршији.

— **(Распоред седница епархијске управе бачке у 1892. години.)** Административни одбор епархије бачке држаће у току 1892. године своје редовне седнице у ове дане: 21. јануара, 24. фебруара, 16. марта, 15. априла, 18. маја, 17. јунија, 21. јулија, 24. августа, 28. септембра, 19. октобра, 23. новембра и 14. децембра. — А конзисторија епархије бачке држаће своје редовне седнице: 22. јануара, 25. фебруара, 17. марта, 16. априла, 19. маја, 18. јунија, 22. јулија, 25. августа, 29. септембра, 20. октобра, 24. новембра и 15. децембра.

— **(Распоред седница епархијске управе у Вршцу.)** Епархијска конзисторија вршачка држаће године 1892 своје седнице: 27. јануара, 24. фебруара, 23. марта, 27. априла, 18. маја, 22. јуна, 27. јула, 24. августа, 28. септембра, 19. октобра, 23. новембра и 21. децембра. — Административни одбор имаће седнице: 28. јануара, 25. фебруара, 24. марта, 28. априла, 19. маја, 23. јуна, 28. јула, 25. августа, 29. септембра, 20. октобра, 24. новембра и 22. децембра. — А школски одбор: 28. јануара, 25. фебруара, 24. марта, 28. априла, 19. маја, 23. јуна, 25. августа, 29. септембра, 20. октобра, 24. новембра и 22. децембра. — Код сва три одсека почињу седнице у 10 сахата пре подне у горе поменутим данима.

ЧИТУЉА.

— († Лука Грубор) Парох Стјепански, у горњо-карловачкој епархији, преминуо је лицем на св. Николу прошле године. Покојник се родио г. 1842. у Бојни, у Банији. Пошто је свршио нижу гимназију и богословију, рукоположен је г. 1867. Капеланисао је у Плашком и Садиловцу. Године 1872. изабран је за пароха Тобољићког, где је 17 година ревно послужио цркви и народу. На парохији Стјепанској поживио је три године у слабу и нарушену здрављу, где је после дуготрајне болести подлегао немилој смрти. Покојник је оставио иза себе ућувљену супругу, и осам сина Михаила, садашњег пароха Огулинског, још петоро неопскрбљене деце. Други му син Ђуро слуша философију у Загребу. Како нас уверавају, народ је у покојнику изгубио честита и карактерна свештеника. Нека му је вечна успомена!

Бр. К. 465.
ех. 1891.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на парохијско место у *Суботици*, с тим да ће изабрани — у смислу 31. §. I.-lit. 2.) од 10. августа 1868. године — парохијску плату, спојену са двема суботичким парохијама I. и III. разреда равномерно на поле делити са другим тамошњим парохом.

Компетенти имају своје довољно биљеговане и свеодобама о квалификацији поткрепљене молбенице, путем својих претпостављених власти, потписаној конзисторији најдаље до свршетка фебруара 1892. год. поднети.

Из Конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Нов. Саду 3. (15.) децембра 1891. год.

2 3 **Конзисторија Епархије Бачке.**

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странне земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој књижарници и штампарији **Браће М Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издавачка књижарница и штампарија Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 4.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 26. ЈАНУАРА 1892.

ЦЕЉ И ПОТРЕБА УДРУЖЕЊА И ОРГАНИЗАЦИЈЕ ПРАВОСЛ. СРПСКОГ СВЕШТЕНСТВА у митрополији карловачкој.

Писао о удруженју и организацији нашега свештенства избијала је више пута, а тежња, да се та мисао и оствари, истицила се по који пут и у штампи, а још чешће у протопресвитератским зборовима и личном договору свештеника. Па и ако се значај удружења појмио и проценио, а тежња за удруженьем често осетила, ипак су сви ти појави, у којима избијаше мисао и тежња за удруженьем, паличили више на искру под ошлом момента, него на пламен одлучности и истрајности, којом се таква мисао и тежња остварује.

Немамо воље, а и не треба да испитујемо узроке, зашто је то тако било, али морамо и сад нагласити, да није узрок, што свештенство не би било уверено о потреби свога удружења и организације.

Потреба је та очигледна, као што је и цељ удруженьу узвишена. Ко је на чисто са цељу удружења свештеничког, на чисто је и са потребом. Цељ диктира потребу.

А која је то цељ и какав јој је смер? Кад подижемо свој глас ради удружења и организације нашега свештенства, једина је цељ пред очима нашим: омогућити и заједамчати што успешније вршење свештеничке нам службе и мисије. Један је смер на шпицу наших мисли и жеља: прославити цркву, користити народу удруженим силама и организованим деловањем његовог свештенства, а тиме испунити и патриотеку дужност његову.

То је цељ, то је смер удруженьу свештеничком. Тако бар ми мислимо.

Свештенство је наше у служби Христовој, ал' и у служби народа; Христове

цркве и науке; народне среће и напретка, који је несумњив у испуњавању те науке, у постизавању цељи цркве Христове.

Такво је свештенство наше било, такво хоће и да остане. Јер те су две службе тако сродне, једна другом проткане, да вршење једне врши другу. А нит' је небу криво, кад је народ напредан, нити народ плаче, кад му вера сјаје, морал цвета, црква нева.

Цељ, дакле, и смер удружењу нашега свештенства јесте и може бити само религиозно-морална црквена, а по томе и родољубива и патриотична.

Јер свештенство хоће, да што успешнијим вршењем своје религиозно-моралне, црквене мисије, прослави цркву и користи народу, уверено, да ће тиме испунити и своју патриотску дужност.

И кад је таква цељ и смер удружењу свештеничком, зар да му није потреба очигледна? Јесте. Али да се још боље разумемо, да се та потреба у што пуније, сјајније покаже, ми ћемо бити и опширнији.

Хоће ли религиозно-морални, верски и црквени живот народа напредовати и јачати, зависи и од других услова, али могло би се рећи: и да је то у руци свештенства. Оно је термометар тога живота.

Свештенство је и компас броду тога живота на валовитом, халовитом и бурном мору, на којем бесне страсти, заљубљују искушења, завитлавају се многа зла.

Свештенство је и будан, увек бодар стражар, да за времена предскаже и уочи сву ту неман; а и исполински крмањош, да проведе брод народног тога живота неспречен и несломљен, цео. — кроз Сцилу и Харибду.

И зар то није огромна дужност, велик задатак; зар то није — мисија? Увек, а особито у данашња времена, и огромна и тешка, као што је за народно-црквено биће нам значајна и одлучна!

Јер религиозна свежост, морална јачина и верска — црквена свест, то су три од темеља стуба народног нам биħа. А што да тајимо? Зар да се обмањујемо? Ма са румењом, ма са болом, рецимо и признајмо: ти су стубови нападнути, на и заљуљани.

Не ћемо сад испитивати све узроке томе. То ће бити врло важан посао удруженог свештенства, као што ће му бити и задатак пронаћи лека томе.

Али у оквир и овога чланка пада, да кажемо искрено, отворено: нашла је у своје време бујица свога доба и своје врсте на храм црквено-народног нам биħа. Пастири се неки разбегоше пред њом, понеки сами отварање уставе, а тек неки и понеки х т е д о ш е да својим грудима уставу ту учврсте, бујицу задрже. Али беху слаби и нејаки да као п о ј е д и н ц и учине, што требаше сви да чине.

Свештенство није било сабрано, није било спремно, није организовало отпор. Нападај је био јак, не испитујући, да ли хотимичан или не, те је резултирао и успехом, али против религиозно-моралног, верског и црквеног развитка народнога.

Тај резултат, као штетан по народ, уочио је и признао данас већ велик део интелигенције, на пастоји, да га ослаби, и да му спречи даље последице.

Ту појаву, опасну за народ и цркву, промерила је добро и родољубиво наша виша Јерархија, и одлучно данас ради на р е л и г и ј о з н о - м о р а л н о ј, в е р с к о - ц р к в е н о ј р е х а б и л и т а ц и ј и н а ш е г а н а р о д а.

И свештенство је наше проценило и ухватило стање своје цркве и народа. Разуме погледе, који су са свих страна управљени на њ; чита јасно питања тих погледа: Шта мисли свештенство? Како ће оно да изврши своју дужност у том кристалисању црквено-народног живота?

Свештенство осећа сву тежину тих питања, као што осећа јако и с в о ј данашњи положај, у којем не може на та питања да одговори пуним одговором. А зашто? За то, јер није удружено. А то значи: јер нема јединства у п р о с у ђ и в а њ у и п р о м е р а в а њ у данашњих појава, потреба и захтева, нема јединства у плану и систему деловања против данашњег стања, — нема организације у вршењу позива и мисије своје.

За то свештенство није могло ни за последња три деценија давати отпор бујици, која се устремила на религиозно-морални

живот нашег народа, отпор опакав, какав би без сумње био у удруженом свештенству, какав ће и бити — ако Бог даде — у организованом, смишљеном деловању његовом.

Искуство учи. Искуство је многоме чему научило и наше свештенство.

Свештенство се уверило, да су данас недостатна она средства, којима и како се служило у прошлости у вршењу свога задатка. Уверило се, да у данашњој борби треба оружје новога кова, друге оштрице. Уверило се, да рад појединца није кадар извршити, што треба да изврши — свештенство.

У томе уверењу и избија тежња за удруженьем. Оно што не може појединац, покушаће сви; а увек ће пре и учинити.

Јер ма како да је појединац и спремљен и одушевљен у вршењу свога позива, ма како да је раден и истрајан, — не постизава се тиме она циљ, која је постављена целокупном свештенству, а која треба да се оствари у животу цркве и народа целог.

Рад појединца нема код нас везе са деловањем других; нема ни утицаја, нема резултата, јер нема јединства са деловањем свију. А у деловању свештенства, у вршењу његовог задатка, у остваривању свештеничке мисије мора бити јединства, мора бити организације, мора бити циљне, да се послужи целини — цркви и народу.

Већ и за то, јер:

„Није града у једном камену,
Није војске у самом јунаку,
Нит' у циглој све мудрости глава!“

А и за то, јер је служба и задатак свештенства тако многосложан и такве нежне природе, да се не може успешно извршивати, а најмање у целини извршити, ако у томе нема договора и споразума, плана и системе, јединства, — организације.

У кратким потезима, али држимо маркантним, истакли смо циљ, смер и потребу удружења и организације нашега свештенства.

Хотимице нисмо улазили у појединости, за сада. То остављамо другим чланцима.

Бошко.

О ЕПАРХИЈСКИМ ПРОПОВЕДНИЦИМА.

(Свршетак.)

Но: је ли извесно, да кад епархијски проповедник буде „сејао семе,“ да тада *не ће* „семе падати једно крај пута, друго на камен, треће у трње“? Је ли несумњиво, да ће тада — кад буде проповедао епархијски проповедник — слушаоци *„имати уво до чеге“* — да дакле не ће бити крај ушију глухи? Ко јамчи и јамчити може, да тада — кад буде учио епархијски проповедник — *„шества не ће изговарати прилику, до чије шкоду реч“* да верни не ће „богати од цркве“? И не ће ли зар верни још *и мање и слабије* „долазити у цркву,“ кад већ у напред знају и знати могу — или ће бар из прве проповеди чути — да је епархијски проповедник дошао ли и једино за то, да их учи и поучава, па још и *кори и изобличава?*

Још нешто.

Наш ваистину „умом крилати“ *Змај* у дивној једној песми својој овако вели „некоме попи“:

„Ваш у твоме селу има свакојаких чуда:
Пирветара, смутљиваца, голих сакалуда;
А у тебе ваља да је пуно мудрих речи,
Кад си попа, буди попа, па та чуда лечи!
Свуде службе празничиће, својска и ваљана,
Та пуно је село куће, пуне куће махна.
Та бар у вас има чуда свакојаке феле:
Људи пију, деца пеују, жене вам се беле.“
(„Невиђа“ стр. 228.)

Између других „чуда“ једно је од *најчешћих и најраспространијих* без сумње: „људи пију“ — *пијанство*. Е „па кад си попа, буди попа, па то чудо лечи!“ Али јао! није само да „људи пију“, него — и *„попа пије“!* И „попа“ је заражен том страшћу, окужен том болешћу; и „попа“ је пао у тај велики грех. *Ваи* „попа“ лек против те болести: умео би он саставити и изговорити дивну и дирљиву реч и поу-

ку против пијанства. Али шта је? *Не сме!* А за што? *Боји се човека:* „Лекару излијечи се сам.“

Но „паства ударила страшутицом, потегла у пропаст.“ Пијанство је већ у велико преотело мах, село опада и пропада, већ му се могу у напред избројати дани живота и опстанка. Нема се куда, вала лечити: шаљи епархијског проповедника! Но сад је тек зло и наопако! Епархијски проповедник говори против пијанства, немилостиво шиба и осуђује тај тешки грех — а слушаоци и *не односе тај укор и ту осуду на себе, већ на свог „попу“, а ако га и односе на себе, а оно тек у другом реду; често уживају* како епархијски проповедник шиба и изобличава љиховог „попу“ на у том уживању некако и заборављају, да је то изобличавање и тај укор *управо њима намењен*, да се то *њих треба да тиче*

Тако је са пијанством, а тако је и са другим „чудом“, пороком и грехом.

Потписани је тог уверења, да многи и многи свештеник не учи, не проповеда, не казује „живу реч,“ не за то, што је нехатан и лен, не за то, што је неук и незналица, него понајвише и једино за то, *што би говорећи против ове или оне мане, порока и греха своје паства, својих верних — говорио уједно и против — себе самога или можда против кога од својих присних и рођених.* На не ће и не сме, бојећи се приговора. А ако је шак толи *смео и дрзак*, да крај свега тога, што зна, да и он сам носи на себи ону исту ману и недостатак, да подлежи оном истом пороку и греху, који код својих верних шиба и осуђује и искорените жели: тад — *зборећи једно, а творећи друго* — својом проповеђу *више шкоди, него што користи*, јер ће се у том случају верни *баш на њему самом учити*, како се може овако говорити, а шпако творити.

Даље.

„Бива, а то не смемо заборавити, да свештеник дође у процеп са паством. Прилике створе јаз између свештеника и народа. Они се разиђу. Нема вере, љубави, одапости у пастве према свештенику. Свештеник проповеда, ал' успеха није у таквим односима и приликама.“

Право да рекнем, ово не разумем, не појам. Какав је то „процеп“, у који може свештеник да дође? Какве су то прилике,“ које могу да „створе јаз између свештеника и народа“? Може зар доћи „у процеп“ и свештеник *тачан и савестан?* Може се зар „створити јаз између народа — *целога* — и свештеника“ *онога, који се чува греха и порока?* Или је зар то тај „процеп,“ то „јаз“ тај, што је свештеник *дошао у опреку са лажљивцем Павлом, са смутљивцем Савлом, са грабљивцем Шавлом, или баш и са целом једном пристрасном и себичном партијом?* То ли зар *смета „успеху“* његове проповеди?

Ако је то, онда нам је приметити: да ни Христос Спаситељ, тај божанствени и небесни учитељ, *није жељно у пријатељском односају* са свима члановима изабраног народа; и он је дошао у опреку са *првим, најузвишенијим и најодличнијим* члановима друштва израиљског, који су направо чинили препреке и стављали препоне ширењу и распростирању науке његове. Но то све и опет *није сметало*, да број присталица и слушалаца Исусових из дана у дан расте и већа.

Но обрнимо лист. Свештеник је запета дошао у „процеп“ са паством; прилике су доста створиле „јаз“ између свештеника и народа — *целога, или бар претежне и знатне већине људи, и то људи признатих као беспристрасних и несебичних*

На шта је онда? С поуздапошћу и пуном сигурношћу у том случају закључивати смемо и можемо, да те *„прилике“, које су „створиле јаз“, нису ништа друго, него свештеникови — пороци и греси.* А ту онда није лек, ту не помаже ништа епархијски проповедник, већ ли и једино епархијска — *конзисторија!*

Је ли пак између свештеника и народа целога пукао „јаз,“ и то не са кривице свештеникове, већ просто са неке *омрзне и одвратности од свештеника* — то и у том случају не ће ништа помоћи епархијски проповедник; јер шти је родила, шти ће родити мајка таковог проповедника, па ма то био и епархијски, који ће ту и такову паству, те и такове верне привести већ једаред омрзнутом свештенику, па још

кад тај свештеник *нема* шта поправљати у свом владању и понашању, на својим делима. Ту онда помаже само варијација, промена и то стална и трајна: *промена свештеника.*

На послетку још нешто.

„Стипендијама школовани епархијски проповедници имали би се искључити од права потраживања парохије и протопрезвитерата бар пре 12 година проповедничке службе.“

Дакле би епархијски проповедници после 12 година службовања постали стални пароси, предало би им се једно место, у коме би они стално пребивали вршећи у њему службу проповедничку и пастирску.

А да би тада и код њих, као и код осталих пароха *могли наступити* сви приведени разни случајеви, ево доказа самога г. Јеремића: „Радује се свет *више сунцу, које излази, него оном које залази* пео га је дан гледао па на заходу га већ *жиборадо, издовољно на се*, . . . Кад се издовољи сунца за неколико сахата, а баш га воли, а баш га треба *и баш на је на уранку радосно поздравио*, — а да се не издовољи једног проповедника!“

Па кад је тако, то би онда морао — — ако ничега другога, а оно промене — варијације, односно уживања — делектације ради — и пастви, вернима тако *одличног* и *опробаног* пароха — проповедника одлазити ради проповеди, — други, нови епархијски проповедник! Није ли то чудновато, управо смешно? Давати и слати некога у помоћ ономе, коме помоћ није нужна! И не ће ли бити можда то дотичном пароху — некадашњем епархијском проповеднику — *тешко жао, па и противно?*

Ми знамо, шта је побудило г. Јеремића, да истакне ову „нову мисао“: хтео је да се *што више и што боље задовоми „потреба и религијозно-верска и нравствена цељ“*; можемо да мислимо и да верујемо, да је подижући свој глас у корист „установе епархијских проповедника“ имао на уму апостолско наређење, односно дух и смисао 14. правила св. апостола, у коме се каже: „Епископ не смије, оставивши своју епархију, заузимати другу, ма и од многих на то наговаран био, *осим ако буде какав оправдани узрок* који га побуђује да то учини, *као изглед, да може већу корист својом благочастивом ријечи принијети онима, који су тамо.*“ (Милаш „Зборник правила.“)

Но по мом схватању и разумевању *разлика је и то не мала* између духа и смисла овог апостолског правила и између „установе епархијских проповедника“ онако, како ју то г. Јеремић замишља и жели. Јер док по приведеном правилу „епископ оставља своју и заузима — *стално и трајно* — другу епархију уз изглед, да може већу корист својом благочастивом ријечи принијети онима, који су тамо:“ дотле „епархијски проповедник“ борави у неком месту вршећи проповедничку и пастирску дужност само *донекле и привремено, напуштајући за тим исто место остављајући у њему старог* — „сувише познатог, тривијалног, обичног и незанимљивог“ пароха — свештеника, кога је *обично и лично* и оно мало славе и угледа проповедничког, што га је исти свештеник-парох код својих верних прибавио и задобио.

Док по апостолском правилу „епископ“ неки заузима „другу епархију,“ у којој *нема епископа*, а прелази у исту „епархију“ не ради промене и уживања, већ *ради „више користи“*: дотле „епархијски проповедник“ долази у неко место, где већ *има један и то обично лошији проповедник;* долази пак — могло би се рећи — *више „промене“ него „користи“* ради, а и ако је какове користи, то је *тренутна, привремена*, јер кад напусти проповед „епархијски,“ а прихвати је стари „обични и познати“ проповедник — мал' те не ће ствари повратити се *у оно стање, у коме су* и до доласка епархијског проповедника биле?!

То је сто, драги читаоче, моје размишљање о „новој мисли“; то сам имао навести и приметити против „установе епархијских проповедника.“ А је ли све тако, као што наведох — ето размисли, пресуди и знај, да ми не ће бити ништа противно, шта више радоваћу се и биће ти захвалан, ако ме са странпутице на прави пут изведеш.

Кад се проучи приведено, тад излази ово: „установа епархијских проповедника“ *имала би ту добру страну, што би задовољавала „људе посмотривши их онаке какви су са свима њиховим манама, укусима, жељама и расположењем“; што би задоста чинила овој људској „манији: свет воли промене, новости*“ — то је *несумњива корист* те установе. Но бојати се је, да „свет“ не ће као год „хтети“ и желети *брже и чешће* „промене и новости“; да се не ће *размозити* као мало дете, које се *брзо „задоволи*“ једне играчке!

Да, то је несумњива „корист“ — ако само то „коришћу“ назвати смемо и можемо: да се у проповеди „људи“ задовоље и то *с обзиром* на њихове „*мане и укусе, жеље и расположења;*“ и ако допустити смемо и можемо, да је цел проповеди „*забава и уживање,*“ а не друго што?

Иначе: не бих рекао, да ће „установа епархијских проповедника бити корисна,“ као што и не верујем, да је „потребна.“

Можно, да ће нам та установа, ако баш и не „многа“ — што врло сумњам — а оно бар по нека „добра учинити,“ али држим, да је *више него несумњиво*, да ће нам и доста квара нанети.

А што се тиче „потребе и религиозно-верске и наравствене цељи“ — то бих рекао, да се *њеном „захтеву“ и данас може задоста учинити; постарала се црква за то још на ранијих времена*. Та ако хоћемо строго, ми данас имамо не само „*епархијске,*“ већ и — „*окружних проповедника,*“ с тога нам и није „потребна установа“ неких особитих, парочитих „епархијских проповедника.“

Но о томе у идућем чланку, под насловом „*Епархијски и окружни проповедници.*“

3. (15.) XII. 1891.

Парох Богољуб Мирковић.

ПРОПОВЕД,

говорена на св. Николу о црквеној слави у Кишфалуби.

Љубазни Христијани! Ево нам и опет освану радостан дан св. оца Николаја, заштитника св. храма овог и опћине наше.

С радосним срцем поврвеше данас из целе околине мили родови, пријатељи и другови наши, да нам славу нашу увеличају, да с нама проведу неколико радосних тренутака, по стародавном обичају нашем српском. Свети храм овај — хвала Богу — испуни се данас, као ретко кад преко године, па нам се ево пружа згодна прилика, да се уз црквену славу ову, искрено поразговарамо и чему год корисном научимо и поучимо. Овако су некад стари наши радили, па многа народна дела, која је чак историја забиљежила, почињала су на црквеним славама и зборовима. Ту се је од вајкада пружала Србину најбоља прилика, да срце своје излије пред рођеним родом својим, пред најискренијим братом и пријатељем својим — пред Србином!

Тако су радили стари наши, па тако радимо и ми, ако хоћемо да будемо прави потомци њихови, ако хоћемо од славе и сваке користи да имамо.

На о чему да поведемо разговор, о чему да прозборимо?

Чини ми се као да чујем глас срца вашег, где ми на питање моје довикује:

„Зборі — ако умеш — о јаду невидовном, што највише замућује поглед наш, кад у будућност нашу погледамо, — кажи нам — ако умеш — шта нас сатире, шта нас троши и тамани, да су ево у овој леној земљи Барањи, друмови скоро већ пожељели Србала?! Зашто нам опћине наше једна за другом тону и пестају?! Је ли то неизбежна судбина беднога Србина, да свака стопа земље, на коју он крочи и коју у крвавом зноју лица свога од дивјаштва отме, и снажном мишицом својом у прави земни рај претвори, коју по хиљаду пута својом крвљу залије, — да му свака та стопа земље, само гроба пружити може, у ком ће

да положи уморне кости своје, да и њима још боље подгрији ту стопу земље, на којој ће наз њега туђин да учврсти и осигура савијено тињадо своје?!....

„Реци нам — ако умеш — зашто нас баш сво у ово последње време, кад је престала сила и ратови, — зашто нас баш сада, у мирно доба, највише нестаје и пропада? Та издржали смо ми силне буре и невоље, од како у ову земљу дођосмо, па нас не сломише! Борисмо се са нашим славним деспотом Штиљаном против крвожедног Турчина, заустављајући грудима нашим навалу његову онда, када је већ довде све прегазно, па је претио да ће и сву царевину ову прегазити. На нас је и после Штиљана остало још много и много, да дамо јунака и за битку мухачку, да и тамо загатимо телима погинулих јунака наших Челни Поток и Карапицу, па да нас шак не нестане, него да још као скоро једини становници ове земље, и турска раја будемо! Прешла је и турска сила, и нас је још увек било, и то толико, да су нас и ушијатили, само да би нас проредили, још пре, но што нам се друга браћа под Чарнојевићем патријархом у ову царевину доселише. И ми преживесмо и крваво ушијаћење, па дочекасмо и бесне чете Ракоцијше, да их под Нечујем и Шиклушом — у друштву са нашом храбром браћом Граничарима — научимо штовати српско име, и тражити пријатељство патријарха српског! Преживесмо сва ова чуда и покоре, записмо крвљу и покрисмо лешинама јунака наших сваку стопу красне земље ове, а све у нади, да ће кадгод у далекој будућности наступити боље време, кад ће плодове жртава тих уживати потомство, што ће благословити жртве и подвиге врлих предака својих! И — ишемо се преварили, боља времена су наступила, и сви народи домовише ове уживају данас плодове несданих жртава — јесте, времена су наступила боља, али... у том бољем времену, ето нас све мање и мање има овде, па смо већ близу, да нам се у оној красној земљи Баранји, ископа гроб!“.....

„Кажи нам — ако умеш — шта је томе узрок, ко је томе крив?!“

Чујем овај очајни глас за будућност своју забринутог Србина, а срце ми обузима страва, да писам дорастао, да на питање ово потпуна одговора дадем, јер осећам тежину и величину његову.

Многи су узроци, због којих наш народ у овом крају тако нагло пропада. — Све те узроке можемо поделити на двоје: једни су, што из нас самих потичу, дакле их сами стварамо, а други су, што споља долазе и на које ми непосредно утицати не можемо. Ови други узроци дакле стоје изван нашег домашаја, па за то не ћемо о њима овде ни зборити, него ћемо сву пажњу нашу управити на оне прве узроке, који из нас самих потичу, а баш и јесу најважнији узроци наглом нестајању нашем.

Јесте, браћо, руку на срце, па признајмо, да смо своме злу сами највише криви!

Најтврђи темељ нашег народног биља, најбољи и најбодрији стражар народног нам живота, беше без сумње од најкада света црква наша православна. Од како је Србин у крило њезино стушио, од оно доба му и почиње славна прошлост његова, на њој му је основана величина његова. Сав живот Србинов прожман је, проникнут је био начелима светог православља, тако, да му је оно у течају векова другом природом његовом постало. Кад је Србин у слави својој био, црква му је била сјајном круном славе његове, кад је Србин у беди и невољи цвилио, црква му је била једина утеха и нада! Та крст часни светло му је у најцрњој ноћи беда и невоља, та он му је једини гријао, кад га је одасвуд студен стезала, срце у грудима, да не угине у њему скупоцено семе народне му „слободе златне“.

Јесте, драга браћо, црква је православна Србина у злу одржала, она га је од пропасти очувала. Претци наши, ти див-јунаци, што их дела мало прије само нешто споменусмо, били су верни и одани синови свете цркве православне, у срцу њиховом живела је вера, па је и њих оживљавала, топли зраци часног крста обасјавали су породични живот Србинов, он је био светао и сјајан.

Упоредимо сад живот предака наших са животом нашим! А — зар се може упоредити сјајна светлост сунца са мрклим мра-

ком црне ноћи?! Зар се може упоредити мирис босилка са одвратним задахом?! Ако се то може, онда се може и живот наш верски и фамилијарни упоредити са животом предака наших!

Жалосно је — ал' истина је!

„Ама човече, не говори тако — рећи ће ми можда ко — та ено и данас још сија часни крст на кули православној; та ено и данас још брује звона православна и јављају широм бела света, да није умрла вера у Србина!“

Заиста сија часни крст на кули православној, што га претци подигоше, заиста брује звона, и позивају Србе у храм — звона брује, али у храмовима све већма одјекује празнина! Света литурђија поје се пред престолом свевишњега понајавише међ празним зидовима, јер потомак онога Србина, што је негда са опасношћу живота свога приљежно полазио свету литурђију, данас не осећа више потребе да се Богу моли, њему је потребније, њему је пре чего, да у празном сокачком разговору и протеривању проведе свету недељу или празнични дан, него ли да се са браћом у скупу, за своје добро, Богу помоли!

Завирили смо у храм, нашли смо га понајвише празног, — завиримо сад у кућу Србинову, ваљда ћемо ту наћи, да у њој царује света вера православна, ваљда ћемо ту наћи остварена начела вере Србинове, као што то некад беше?! — Ту ћемо ваљда наћи на право светилиште Србиново, где се негује побожност, љубав према Богу и ближњима, где се усађује у срце малене Србчади поштовање родитеља и старијих, где се поднижу њима и остале све врлине, с којима се Србин од памтивека поносно и дично; — та ту ћемо морати ваљда застати на рећи: „Слава Богу, та жива је вера у Србина!?“.....

„Да је срећа, тако би требало да буде, као што је то некада тако и било! Српске куће биле су негда расадници христијанских врлина, где је мати још над колевком милог чеда свог палила у срцу му пламен љубави спрам свете вере православне и имена српског, да га никад више не угасе ни најужасније буре, што га доцније у животу сретају!

И данашњи дан се у домовима српским одржују Српчад и Српкиње, — али како? Место побожности, место малених молитвица, што би их речица тепајући говорила, просиљу се из невиних устанца њихових гадне псовке, страшне погрде, на срамоту вере а на још грђу срамоту оних, што им те речи, тај љути отров, у уста дадоше! Чим нам дете проговори, већ га почнемо учити злу, па то зло заједно с њиме расте, па се и сами зачудимо, кад у одраслој деци нашој видимо само коров, а и не слутимо, да смо га сами засејали! У место трезвеног и мирног договора, сретамо по кућама свађе и раздор, а раздор кућу не подиже, већ је из темеља расклања!

Загледали смо у храм, нашли смо га празног; загледали смо у дом Србинов, на шта смо видели? Јесмо ли видели плодове оне живе вере, што је некад Србина оживљавала, што га је чинила тврђим и постојанијим од стања камена?

Са жалошћу морамо признати — нисмо!

Хеј, да нам је сада још могуће загледати у храм душе Србинове, у срце његово, да ли би ту нашли живу веру Србинову?

„Да нам је то могуће, не сумњам ни за часак, да би ту нашли живу веру Србинову! Нашли би ју живу, али претрпану завишћу и мржњом, сапутану сујетом и гордошћу, и окована у тешке синџире сребролубља и себичности. Из тих окова тек по каткад кресне, као варница из кремена, да нас зар уверн, да у срцу Србиновом још није живи!.....

Заиста тиња још пламак вере у дну срца Србинова, али није више у стању да му разгрије срце, није у стању да растопи дебели лед равнодушности, што му је срце притиснуо, па да плане као некада, да задане новом снагом изнемоглог Србина, да пробуди у њему ону животворну снагу, којом се је прије поносно!

Ето, драга браћо, што је најглавнији узрок нашем нестајању. Поткопан је темељ народног нам бића, залуђала нам је вера, што је негда била најтврђи бранич Србинов, па ни плодова њезиних међу нама неје!....

Приношимо, браћо, подзидајмо већ скоро разрушени темељ, распирмо у срцу нашем пламен вере, ослободимо ју од окова сребролубља и себичности, сујете и гордости, шпичупајмо из срца нашег отровну биљку зависти и мржње, пек нам се вера у срцу разбукти, нека топлим зрацима свога сјаја обасја домаће огњиште! Васпитавајмо децу своју у побожности и страху божјем, научимо их добром, лепом и племенитом! Синове и ћери наше научимо слушати и поштовати старије, научимо их благости, милосрђу, смирености; улимо у срца њихова љубав спрам свете вере православне и имена српског, оставимо им у наслеђе: разум, племените срце и благу душу, то ће им више вредити од свега, то ће их боље сачувати и одржати но све благо овог света!

Послушај Србине савет овај, док још пеје доцкан, разбуди се из равнодушности и немара, обрли жарко као некада свету цркву твоју, а веруј Спасителју, који ти рече: „вера твоја спасеће тя“!

И спашће те вера твоја, и испуниће ти се она твоја: „Теб' ће вода, куд је текла“ — јер ћеш с вером тврдом напредовати на славу и понос имена твога. Амин!

1891. **Стеван Михаљић,**
парох.

ВОЂЕЊЕ МАТРИКУЛАРНИХ ЗАПИСНИКА.

(Наставак.)

I ЗАПИСНИК КРШТЕНИХ.

Матрикуларни записник крштених треба да има ове рубрике: 1. текући број; 2. година, месец и дан рођења; 3. година, месец и дан крштења; 4. крштеног а.) име и б.) род, или пол (мушко или женско) и в.) да ли је рођено и крштено дете законито, или незаконито, односно: да ли је брачно или ванбрачно; 5. а.) име, б.) стање и занимање и в.) вероисповест родитеља детињих; 6. место становања и кућни број родитеља; 7. име и презиме, стање, место пребивања и вероисповест кума или куме; 8. име, односно својеручни потпис имена онога свештеника, који је тајну крштења извршио, и 9. примедба — па пр. да је незаконито дете накнадно легитимисано.

Кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе наредбом својом из 1868. год. бр. 27.216 прописује, да се у матрикуларном записнику крштених има отворити још једна рубрика, у коју ће свештеници убележавати дан, месец и годину смрти дотичног лица.

У ону рубрику матр. записника крштених, у коју се уписује име родитеља крштеног детета, има се тачно уписати и место, где су се родили родитељи крштеног детета. (Отпис кр. уг. министарства за земаљску обрану управљен на кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе — од 8. октобра 1873. под бр. 37.131/V.

При уважању новорођене деце у матр. записнике крштених, меродавно је место, где се дотично дете родило, а не место, где се крстило. По томе, све да се новорођено дете у другом ком месту крсти, има се уписати у матр. записник крштених онога места, где се је родило. Али та околност, да је дете у другом месту крштено, има се у примедби дотичног матр. записника забележити. (Наредба кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе бр. 32.889 ex 1878. г.)

У матр. записнику крштених, годину рођења дужни су свештеници, који воде матр. записнике — исписивати писменима, а не бројевима. (Наредба из 1821. г. бр. 21.076.)

Бабицама је дужност, да сваки случај рођења надлежноме свештенику непосредно пријаве. 9 §. за бабице изданог званичног упутства гласи: Дужност је бабице, да свако рођење, при којему је помагала, за 24 сата пријави надлежноме свештенику, који је позван да води матрикуларне записнике.

У погледу крштавања деце из туђе

вероисповести, које је данас познато под именом „одкрштавања“ (Wegtaufung — elkereszteles) меродавна је данас наредба кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе од 27. марта 1890. год. бр. 10.086., коју у верном преводу ево доносимо у свим оним деловима јој, који се тичу свештенства:

„LIII. зак. чланак од год. 1868. наређује јасно и несумњиво у погледу деце из мешовитог брака, да иста по своме полу (роду) следе вери својих родитеља, и најављује уједно, да ма какав уговор, реверз или наређење, које се коси с тим законом, у будуће је ништаво и не може ни у ком случају имати правне вредности.

Но и ако закон то са свим јасно и несумњиво опредељује, ипак се догађало и догађа се све једнако, да је хришћански свештеник и таково дете крстио и крсти, које по наређењу горњега закона другој вероисповести припада. И ако таково поступање никако не одговара интенцији поменутога закона, ипак се може десити случај, по коме је, према одлучној жељи родитеља или због местних прилика и других околности, такав поступак оправдан, тим пре и више, што је кр. курија 53. §. XL. зак. чланка од 1879. год. који стоји у тесној свези са LIII. зак. чланком од 1868., тако протумачила, да сам акт крштења детета, које по закону припада другој вероисповести, не сачињава кажњиво дело, јер акт крштења сам по себи не предпоставља опредељењу закона.

При свем том има 12. §. LIII. зак. чланка од 1868. год. у пуној снази остати, јер тај §. био би илузоран, кад се не би извађао т. ј. кад деца из мешаних бракова не би по своме полу следила вероисповести својих родитеља. Тога ради је неопходно нужно, да надлежни свештеник, чијој вероисповести д те по закону припада — добије од дотичнога свештеника, који је крштење ненадлежно, али по нужди свршио — званичну сведочбу о акту крштења, како би дотично дете у матр. записник своје цркве увести могао.

Бивши министар је окружницом својом, изданом још 11. јулија 1884. бр. 24.727. наредио, да кад год би свештеник таково дете — које по наређењу закона другој вероисповести припада, из ма каквог узрока крстио, дужан је сведочбу о акту крштења надлежном свештенику, ради уврштења у матр. записник, најдаље за 8 дана после акта крштења доставити под претњом у 53. §-у XL. зак. чл. од 1879. год. одређене казне.

По што се пак основ тога наређења, услед поменутог судског тумачења промешио, те је по томе и само то наређење у многом постало беспредметно, с друге стране пошто се због вођења матр. записника подижу честе тужбе, којима лека треба наћи, тога ради сам за нужно нашао, да према закључку министарског савета издам наредбу, која ће бити обвезана за свештенике свих законом признатих вероисповести — коју своју наредбу шаљући свим муниципалним областима, уједно с поштовањем шаљем ју и пречасној епарх. власти, журно молећи преч. епарх. власт: да изволи своје подручне свештенике, који су на вођење матр. записника позвани, строго унутити, да се ове моје наредбе строго и тачно придржавају, а на име:

1. Кад би год свештеници, ма из каквог узрока крстили такво дете, које по наређењу 12. §. LIII. зак. чл. од год. 1868. припада другој вероисповести, дужни су они без икаквог потраживања, за 8 дана непосредно после дана извршеног крштења, сведочбу крштења, надлежном свештенику уз повратни рецепис, или уручбену књигу званично доставити, без обзира на противно наређење или жељу, додазила она ма с које стране.

2. Кад би год који свештеник такав горе описани чин записао у матр. записник своје цркве, пре но што би послао надлежном свештенику сведочбу крштења у смислу горње тачке — има како на самој сведочби крштења, тако и у свом матр. записнику, на сходном месту, у рубрици „примедба“ неопходно увести и никад ни у каквом случају изоставити овај додатак: „ex offo“ — или „званично достављено Н. Н. парохијском звању“ — место — време.

3. За издавање матрикуларних извода било за приватну било за званичну употребу, надлежан је искључиво онај свештеник, чијој

је вероисповести дотично лице по закону дужно следити. За то матрикуларни запис, снабдевен са примедбом, описаном у горњој тачки и достављен надлежном свештенику — који запис дотично паређење §. 12. LIII. зак. чл. од год. 1868.: да дете, по своме сполу вероисповести својих родитеља имају следити, не мења и никакве правне вредности нема — може се само за црквене цели у унутарњем пословању дотичне вероисповести употребљавати. Из тих матрикуларних записа није слободно ни на приватно ни на званично потраживање, било ради састављања статистичких података, крштања становништва и новачења, било ради састављања других сличних исказа, нити и у питањима јавног или приватног права, као на пр. у интересу брачних, паследних и других ствари — никакве изводе издавати. —

4. Ако свештеник, који обавља крштење прекрши у горњим тачкама установљена паређења или забране, у колико његов учин или немар не би спадао под строжију казну — чини прекршај и има се са 10—50 фор. а у случају понављања са глобом до 100 фор. кажнити.

5. Са овим паређем ставља се ван крепости наредба бившега министра од 11. јулија 1884. бр. 24.727.“

(Наставиће се.)

ГЛАГОЛ ИЗДИТИ.

Многопоштовани мој пријатељ г. Т. А., професор у богословији у Рељеву, потрудио се те је у 52. броју „Срп. Сиона“ стр. 835. суспстантивом ыждєнїє потврдио још боље оно што сам ја хтео показати са основом ыд. која долази по мојем мишљењу у Дјан. свят. апост. гл. I. ст. 4.: сѣ нимїже и ыдый. Истина је да је суспстантив ыждєнїє у свези са основом ыд. али тај суспстантив управо долази од ыздити српски јездити. Од глагола ыздити гласи вербални суспстантив ыждєнїє чему би српско јежђење одговарало, кад бисмо хтели на силу начинити суспстантив од јездити. Ыздити значи vehi или јахати као и српско јездити што значи јахати: Гором језди Краљевићу Марко. Ыждєнїє дакле значи јахање. equitare, ἱππασία: ыждєнїє на конѣхъ (види Миклошића lex.), па и у тропару, који спомиње и Т. А., ыждєнїє ништа друго не значи него јахање, премда на споменутом месту ја бих пре превео ыждєнїє најездом, која реч долази у законику Душанову и значи invasio или као што стоји у законику сила похвална: наѣзда или сила похвална, а то значи: сила жестока, плаха, плаховита. Ја ћу још једанпут навести цео тропар како би се тумачење ово боље видело: Море кѣзбєзїѣ и нєвѣрства возмѧтиша. ыждєнїємъ кѣшнихъ, кони богонзбранніи Хрїстовы (боље је Хрістови, јер Хрїстосъ је сасвим руски) апостоли. врага потописта мысленаго. и потопленыя человѣки изяшасте ко спасенїю.

Карловци.

Јов. Живановић.

ПРИКАЗ ПАПИНЕ ОКРУЖНИЦЕ О РАДЕНИЧКОМ ПИТАЊУ.

Из: „L' Union Chrétienne“ са француског превео ... рић.

(Наставак)

Истина, папа прети богаташима будућим животом, ако не чине добре употребе од свога богатства. Од увек се тако претило, али се слабо користило. Нека који богаташ пошаље ватиканској благајни округлу свотицу, пак ће му се сви греси опростити. Та то је, барем, познато целом свету!

По Леову XIII. не би било противности међу богаташима и сиротињом, и владао би међу њима потпуни мир, кад би они били добри хришћани. На који начин да богаташи и сиромаси постану

добри хришћани? Треба, вели, да помишљају на то, да је ова земља за њих само привремено пребивалиште, а да ће им прави живот тек на ономе свету бити. Но очекивајући будући живот, једни се на овоме свету ваљају у изобиљу, а други немају ни леба. Богаташи ће давати на ономе свету рачун о употреби свога богатства, а сиромаси ће бити награђени за њихово лишавање на ономе свету. Тај мистицизам неће имати Бог зна каква утицаја при решавању социјалног питања. Оставити, да се то питање реши на о н о м свету, то је руганье са о в и м свето м. Социјално питање не тиче се онога, него овога живота, те овде на земљи треба га и решити.

Леон XIII. мисли, да је најпре то решење у томе, да богаташи чине милостиње сиротињи. Како он разуме ту милостињу? Пре свега богаташ треба да задржи за себе све, што је њему и његовој породици потребно. Он има право на пристојну егзистенцију. „Нико, вели папа, није обвезан, да потпомаже свога ближњег, а да од себе, или своје породице закида, нити да одузима штогод од онога, што је потребно за његову особу, да пристојно и пространо живи.“ Са таким ограничењем своди се милостиња на ништа. Радењци не траже милостиње, него пристојну накнаду за њихов рад. Поштен и честит радењк не проси; он хоће да заслужи своју надницу; он хоће, да та надница буде довољно награђена. На тако решење треба да се дође. Шта хоће Леон XIII. са том својом милостињом, особито са оваком, која ће увек бити скоро никаква? Који богаташ неће увек мислити, да му корист и благостање налажу, да штеди за себе и за своју породицу? „Кад когод задржи за себе толико, колико му је потребно за п р и с т о ј а н и с ј а ј а н ж и в о т, вели папа, треба да баци сувишак у крило сиротињи.“ Но хоће ли богаташ икада имати сувишка, кад по својој вољи буде употребљавао на свој пристојан и сјајан живот? Тај пристојан и сјајан живот нема одређене границе, и богаташ је неће ни примити. Он је у том погледу сам судија, колико му треба за његов положај и сјај; то зависи од његовог укуса и његових навика. Папа тако ограничава давање милостиње, да се она своди на ништа.

Леон XIII. богаташима повлађује, а сиротињу упућује на будући живот. Још један пут да кажемо: Социјалног питања не тиче се будући, но садашњи живот. Лепо је то мистичким слогом казати, да су сви људи браћа; али кад међу том браћом једни уживају све, а други немају ништа, онда је то чудновато братство. Но папи римска црква има доктрина и институција, које могу решити социјално питање. На за што их није никада употребила? За што тек данас о томе мисли? За што црква није ништа учинила, кад је над народом имала неограничену моћ? За целог средњег века сав посед је био у рукама господштине, бискупа и абатија. Шта су ти световни и црквени богаташи учинили за народ, који је чамио у незнању, скапавао од глади, и живео у најгрознијем ропству? Ништа! Ако се хтело да докаже, да римска црква може да реши социјално питање, нека се најпре докаже, да је она то чинила, кад је била свемогућа. Али је народ био баш онда најсиромашнији, онда се с њим најгоре поступало, кад је римска црква била свемогућа. Да се њој данас преда решење социјалног питања, не би боље радила, него што је пре.

Леон XIII. се можда томе домишља, јер позива државу, т. ј. све владе, да се дође до решења, о коме говори. Он се у том погледу упустио у опширно разлагање многих општих посматрања, међу којима налазимо и то, да државе треба да се споразуму, како би радењци имали стање и одело, и да се с њима не поступа сувише рђаво. Је ли то доста? Ми мислимо, да није. Храна би нешто и значила. Не само радењку треба, да може живети, стан и одело, него то исто право припада и његовој породици; а кад радењк остари, те не може више да ради, треба да је штогод заштедио, што би га сачувало од невоље, па да безбрижно проведе последње дане свога живота. Је ли то сувише искати од оних, који се богате њиховим радом, да од својих каписарских доходака одузму, како би се тај скромни положај осигурао онима, који су својим радом створили њихово богатство?

И ми, као и Леон XIII. признајемо, да међу радењцима има људи, према којима не би требало имати обзира, и чију би обест требала држава да сузбије, али, ако је, у опште, право рећи, да држава треба да учини своју дужност, не би ли се могло и запитати, које су пропусти те дужности? Она треба, вели папа, да бди над приватним поседом; али, ако је тај посед задобивен неморалним начином, треба л' га поштовати? Не би ли у том погледу могла важити Придомова изрека: „Посед, то је отето добро?“

Лако је папи чинити општа посматрања; али, могу ли се она лако и извести? Тако папа захтева, да владе стану на пут обустави рада. То је лако рећи; али, на који ће начин владе да присиле раденике на рад, кад ови неће да раде! Којим начином ће принудити поседнике фабрика, рудокопа, подузимаче великих јавних радња, да дају већу надницу раденицима, који неће да раде? Владе могу саветовати; али ако неће нико да послуша, онда се мора употребити сила. Леон XIII. то отворено не каже; али то налази из његових општих посматрања.

Ми смо напред тачно испитали дело папино о раденицима, те смо доказали његову ништавост. Да би одговорио на питање, које је сам себи ставио, Леон XIII. морао би јасно испоставити права раденика према управљајућим сталежима, и показати, да се та права не поштују. Место да испитује та питања, папа испитује само права управљајућих сталежа према раденицима. Он тим сталежима уступа право надзора и опредељења над физичним и моралним животом реденика и њихових породица. Управљајући морају се владати у својим назорима по прописима цркве, тако, да се садање друштво мора повратити на старинско, само би се тако оно могло обновити. Но тако је било од вајкада. Пак, шта видимо? Друштво је остало оно исто, какво је било и прије. Противности су постојале оне исте, као и данас што постоје, па тако ће постојати и од сада, ако се буду употребљавала она средства, која папа наводи. Но њему би то велико средство било: оснивање онаких удружења, као што су постојала у средњем веку.

Леон XIII. радо се позива на повесницу, али не наводи факата, која би потврдила његове наводе. Раденичка удружења средњега века заиста не могу служити као обрасци. У тим удружењима послодавци беху господари, а радници голи робови, који се мораху покоравати њиховим ћудљивим наредбама. Највећи део тих наређења носила су на себи тако звани религиозни тип, изменан разним светковинама. То је, можда, папу и завело. У тим институцијама он види само ту страну, а неће да се брине за раденике, чији прави интереси не беху ништа у очима њихових господара. Такве институције он би рад, да се и сада заведу; а то би било, да се опет угњезде злоупотребе средњега века.

Такав се закључак изводи из окружнице Леона XIII., и то је у кратко смисао његових теорија о раденицима.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Извештај о јануарским седницама епарх. управе бачке.)** Административни одбор епархије бачке држао је 21. јануара о. г. своју редовну седницу под председништвом Његове Светости г. Патријарха српског Георгија. Присутни су били чланови од свештенства: Мирон Ђорђевић игуман ковиљски, Милош М. Пашић прота жабаљски; од световних чланова: Петар Е. Сарајлић, Др. Павле Јанковић, Душан М. Јовановић, Стеван Јевтић и спарх. чиновници: Др. Михаило Полит фискал, Димитрије Поповић рачунски ревизор и Сергије Шакрак-Нинић известилац и бележник.

Од важнијих предмета који су у овој седници решавани региструјемо ове:

1. На молбу Е. Ш. Одбора бачког, да му се саопшти: да ли је законита била она црк. скупштина у Мартоношу, која је изабрала Ану Поповићеву за тамошњу учитељицу — одговорише се Е. Ш. Одбору, да ита скупштина није била законита с тога, јер није по закону за 8 дана у напред заказана и уредно сазвана — те ће се упутити мартоношка црк. општина, да између пријављених компетенткиња нов избор учитељице обави. — 2. Ст. бечејској црк. општини саопштиће се модалитети, по којима ће моћи прекинути уговор са друштвима, код којих је од пре своје јавне црквено-општинске зграде осигурала, те ће по прекиду тих уговора имати своје зграде код угарско-француског друштва осигурати. — 3. Узето је на поволно знање, да је М. Пашић, прота жабаљски, од свештенства и црк. општина жабаљског протопресвитерата укупно и у благајну спар. фонда унео све прописане прилоге за 1891. г., те ће се и остали окр. протопресвитери позвати, да исте прилоге прикупе и у спарх. фонд што скорије

унесу. — 4. Црквена општина новосадска позвање се да боље адјустира своју молбу, којом је молила дозволу, да једну своју кућу може издати под закуп на више година. — 5. Одобрене су измене и допуне у статутима новосадске црквене општине за општинске чиновнике. — 6. Извештај новосадске црквене општине о обустави стипендије питому В. К. узет је с одобрењем на знање. — 7. Узет је с одобрењем на знање извештај новосадске црквене општине у погледу обнове црквене скупштине, односно избора $^1/_3$ скупштинара. — 8. Досадашња управа срп. прав. црквене сегединске разрешена је због нередa и неиспуњавања својих дужности, те је на чело црквене општинске управе постављен привр. управни одбор, који ће црквене општинским делима привремено — до нове реорганизације управљати. — 9. Поводом конкретнога случаја изречено је као начело, да у случају, када се нико од чланова црквене општине неће бесплатно да прими звања црквеног тутора, има црквени одбор из своје средине бесплатног црквеног тутора изабрати, па ако се ни изабрани одборник тога звања не прима, има се такав одборник на пријаву дотичног црквеног одбора од стране епарх. власти осудити на губитак чланства у црквеном одбору. — 10. С позивом на предходно решење епар. власти а услед уложеног призива, уништен је избор Т. П. за перовођу црквене општине у М. — 11. Због нередa и занемаривања својих дужности разрешена је од дужности досадашња црквена општинска управа у Пирошу, те дотле, док Сабрски Одбор у погледу састава црквене скупштине пиротске мериторно решење не донесе, односно, док се црквене општине из нова не организује, црквене општинским делима управљаће привр. управни одбор, којему ће чланове епар. власт именовати. — 12. Утврђен је образац, по коме ће у будуће црквене општине своје предрачуне састављати. По томе обрасцу о трошку епарх. фонда штампаће се довољан број примерака тисканица, те ће се исте црквеним општинама с потребним упутством разаслати.

— Сутра дан 22. јануара држала је конзисторија епархије бачке своју редовну месечну седницу под председништвом Његове Светости г. Патријарха српског Георгија, а у присуству чланова: Милана Ћирића проте новосадског, Милоша М. Пашића проте жабаљског, протојереја Павла Балте и Јована Марковића пароха новосадских, Дра Јована Вујића адвоката сомборског, Павла Гостовића адвоката новосадског, Др. Михаила Полита конс. фискала и Сергија Шакрак-Шишића конс. референта и бележника. — Чланови са стране: Јован Марјановић, Лазар Каћански и Јосиф Поповић извинили се, да у ову седницу не могу доћи, те су место њих позвани у седницу чланови из Новог Сада. — У почетку седнице положио је свечану заклетву на звање конс. приседника нови члан Др. Јован Вујић, адвокат сомборски, који је сада први пут у конс. седницу дошао. — Од важнијих и интересантнијих предмета, који су у овој седници расправљани и решавани, региструјемо у кратко ове:

1. Прочитани су министарски отписи, којима се дозначује држ. приношак Младену Јовановићу пароху сиванчком и Витомиру Јојкићу капелану новосадском. Ради дозначења државне приномоћи поднесене молбенице Николе Радуловића администратора пиротског и Петра Костића капелана новосадског, и којих сиромашних свештеничких удовица, спровеће се с препоруком вис. Министарству. — 2. Осам другостепених пресуда прет. Митрополитског Црквеног Савета донесених у бракоразводним парницима — публиковаће се дотичним парничарским странкама. Свих осам другостепених пресуда прет. М. Ц. Савета гласе на коначни развод брака, а првостепене конс. пресуде су у 4 парнице гласиле на развод, а у друге 4 парнице на одржање брака у снази. — 3. Прочитана је и публиковаће се одлука М. Ц. Савета донесена у погледу избора и потврде Јована Степановог за сист. парох. помоћника у Ст. Бечеју. Ова ствар је тако окончана, да Јован Степанов остаје на своме месту, а призив М. Ј. коначно је одбијен. — 4. Прочитана је и публиковаће се одлука М. Ц. Савета донесена у спору двојице старо-паланачких свештеника око старешинства у цркви и парохији. Конзисторија је у своје време првостепеном одлуком својом изрекла, да старешинство припада свештенику Љ. Калезићу, а М. Ц. Савет, преиначив ову првостепену одлуку, изрекао је, да старешинство припада свештенику К. Милојевићу. 5. Црквене беседе пок. епископа пакрачког Никанора Грујића, што их издаје парох земунски Д. Руварац, препоручиће се свештенству ради набаве. — 6. Објављује се свештенству бачке епархије, да бивши капелан С. М. у С. стоји под каноничном забраном, те да му није дозвољено нигде литургисати. — 7. Младен Јосић досадашњи капелан ст. бечејски пристављен је за личног помоћника мартоношкоме пароху П. Петровићу.

8. Тимотије Димитријевић срп. клирик из Сенте пристављен је за личног помоћника пароху суботичком Јовану Јовановићу. 9. Милош Рајић, администратор парохије ст. сиванске, на основу молбе и једногласне, правовалане пријаве тамошње црк. општине потврђен је за свет. парох. помоћника у Ст. Сивцу. 10. Молба С. Стевановића пароха ков. св. иванског, да му се парохија на III. у II. плаћевни разред промакне — за сад је задржана in suspenso. 11. На стављено питање одговорише се црк. општини у Фелдварцу, да приход из „стојећих“ црквених тасова припада свештенику, а из „покретних“ — цркви. 12. Обустављена је даља истрага против Н. Р. администратора парохије у П. — Осим тога решени су многи предмети, који се тичу брако-разводних парница.

Његова Светост прсзв. г. патријарх српски Георгије саопштио је конзисторији да је одликовао црвеним појасом Јосифа Поповића пароха аљанског и члана бачке конзисторије, Димитрија Живковића пароха св. претечеве цркве и гимн. катихету у Сомбору и Младена Борђошког катихету срп. учитељске школе у Сомбору.

ЧИТУЉА.

— († **Никола Константиновић**) парох Чортановачки, заменио је овај кратковремени земаљски живот вечним и блаженим животом дана 12. јануара о. г. у 5 сахата из јутра.

Родио се у Сремским Карловцима 5. маја 1848. год. од врлих родитеља Косте и Јулијане, који су знатан број подмлатка иакон себе оставили. Никола им је био мезимац. Гимназију и богословију свршио је Никола у родном свом месту, а по том је био учитељ две године у Чортановцима, а за тим га рукоположено блажене памети епископ Никанор Грујић, као администратор патријаршије, на парохију жељу тада најстаријег свештеника у архидијецези, Гавре Поповића, за помоћника овоме у село Грабово, где је кратко време пробавио, јер је на скоро пристављен био за пароха у Чортановцима, где је пуних осамнаест година, све до дана смрти, ревносно и савесно Богу и народу своме послужио.

Као учитељ за две године толико је своју школу унапредио и подигао, да је његова школа у целој околини била најнапреднија.

Као свештеник одликовао се покојник љубављу наспрам цркве и добротом наспрам својих парохијана. Цркву је љубио изнад света, а својим пријатним служењем, тачним и ревностним вршењем своје дужности у њој и изван ње, дао јој је особита живота. Лепим и прикладним поучавањем поверене паствс сејао је у свако доба чисто семе на благо земљиште, од куда се и јављао богати плод његовог душиног рада и труда.

Колико је књигу а и све, што се напретка и просвете наше тиче, љубио, то сведочи његова домаћа књижница, какве тешко да има и у свештеника по већим парохијама. А како је школу љубио, сведочи школска збирка, коју је он заснивао и умножио.

Од времена, кад је парох постао, свагда је наше јавне радове пратио и потпомагао.

Чланом „Матице Српске“ постао је још 1880. год. а са зборова њених није никад изостајао; у њему је увек сваки лен и користан предлог нашао крепког помагача и прихватника.

Био је особито вредан, на то је можда и узрок његовој раној и изненадној боли а и смрти. Имао је осморо деце — а оплакују га петоро сирочади.

Сахрањен је на сред чортановачког гробља. Његов ће гроб радо његови парохијани тражити и спомињати га, јер колико је за цркву и школу своју марио, није ни једну прилику пропустио, а да месту и општини не користи где је год могао.

Покојник је сахрањен 13. јануара у 3. сахата по подне.

На погребу је било шест свештеника. Живот покојников и рад свештенички у врло лепој беседи оценио је вредни млади парох крушедолски Јован Живковић, који је не само покојника оценио, но и све присутне изненадно својом дивном беседом.

На погребу је било осим месних парохијана доста света из Бешке и околине а наиме из родног му места Карловаца, где су га сви као доброг свештеника увек високо ценили.

Покојника су до гроба носили богослови и мештани на између и сви присутни бацили груду земље у отворени гроб, вратише се у село жалећи покојнику блажено насеље!

Нека је вечна успомена честитом и родољубивом покојнику!

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Високопреосвештени епископ пакрачки г. **Мирон Николић**, поверио ми је да штампам

ЦРКВЕНЕ БЕСЕДЕ

блаженопокојног епископа пакрачког

НИКАНОРА ГРУЈИЋА.

Књига ће имати око 15 штампаних табака обичне осмине, на лепој белој и глаткој хартији, и к беседама додаће се слика беседникова са живописном његовим, а цена књизи биће 1. фор. (2 динара и 20 пара дин.) за претплатнике, а касније ће цена да поскочи за 50%.

Позивајући на претплату књиге ове, мислим да ми није нужно трошити речи у похвалу њену.

Доста је знати, да су то беседе прослављеногa беседника нашег, блаженопокојног епископа Никанора, и да је он сам између многих беседа својих, одабрао и за штампу спремио само 33, које ће ући у књигу ову.

Поврај користи, коју ће имати претплатници од књиге ове, учиниће они претплатом својом и једно добро и племенито дело, јер је чист приход од ове књиге намењен: „Фонду евештеничких удовица и сирочади епархије накрачке.“

Скупљачи претплатника добијају на сваких 10 примерака, један примерак за награду, а књижари 20% рабата.

Новце ваља слати потписатом, који ће књигу свакоме послати franco. Без новаца не ће се књига никоме слати.

Рок је претплате до благовести (25. марта) 1892., докле ће књига готова бити.

У Земуну на св. Игњатију 1891.

Димитрије Руварац,
парох земунски.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На упражњено место *пароха у Бешки* са платом V. разреда, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца фебруара 1892. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 17. (29.) децембра 1891. држане.

1—3 **Архидијецезална Конзисторија.**

СТЕЧАЈ.

На упражњено место *пароха у Черевићу* са платом IV. разреда овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца фебруара 1892. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 17. (29.) децембра 1891. држане.

1—3 **Архидијецезална Конзисторија.**

СТЕЧАЈ.

Усљед оставке местне учитељице, овим се на исто место стечај расписује, с тим, да је иста поред прописаних предмета за II. разред дужна сву женску децу у ручном раду обучавати.

Плата је учитељице 400 фор., у име послуге 37·50 фор., слободан стан и огрев и 1 јанаг оранице земље.

Рок стечају траје до 13. (25.) фебруара т. г.

У Кумани 20. јануара 1892. године.

1—3 **Школски одбор.**

СТЕЧАЈ.

Бр. 1422. ex 1891.
Е. К. 607.

На парохију II. разреда Свињицу, протопресвитерата петрињскога, овим се расписује стечај.

Интеркалар траје до конца јулија 1892. г.

Рок пријавама до 31. јануара 1892.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком 28. нов. (10. дец.) 1891.

3—3 **Епархијска Конзисторија Горњо-Карловачка.**

Бр. К. 161.
ex 1891.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на парохијско место V. разреда *у Бурбеву*.

Компетенти имају своје довољно биљеговане и сведоџбама о квалификацији поткрепљене молбенице путем својих претпостављених власти, поднети потписаној Конзисторији најдаље *до сриједе фебруара 1892. године.*

Из Конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Новоме Саду 3. (15.) децембра 1891.

3—3 **Конзисторија Епархије Бачке.**

„Српски Сион“
излази сваке недеље на великом табаку.
Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странe земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.
Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи
примају се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уреднишгву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.
За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.
Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 5.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 2. ФЕБРУАРА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПРЕДЛОГ

за уредбу о мировинском фонду за удовице и сиротну децу српског православног свештенства у округу српске митрополије карловачке.

§. 1. Да се удовице и сиротна деца свештеничка сачувају од крајње сиротиње и нужде, оснива се мировински фонд за удовице и сирочну децу српског православног свештенства у округу српске митрополије карловачке.

§. 2. Чланови овога завода јесу:

а.) српско православ. свештено свештенство без разлике степена, стања и занимања;

б.) професори богословије свештеничког реда, вероучитељи на препарандијама, средњим и нижим државним и народним заводима, душепопечитељи у војсци и државним казиницама;

в.) свршени клирици као кандидати чина свештеничког.

§. 3. Нико не може и не сме у напредак за Ђакона односно пресвитера световног руковоложен бити пре, него што је чланом овога завода постао.

По том ће сваки клирик, односно Ђакон, пре рукоположења свога, дужан бити са редовном признаницом дотичном дијецезану исказати се, да је у завод овај као редован члан ступио.

§. 4. Сваки члан дужан је одмах при ступању у завод положити улог у износу оне своте, какву мировину осигурати жели за своју удовицу, односно за своју децу.

§. 5. Улог за мировину не може мања бити од 200 фор., а не сме бити већи од 600 фор. а. вр.

§. 6. Они чланови, који су у време ступања свога у чланство овога завода 24. годину живота свога прешли, имају од уложене своте још и 6%

камате уплатити, рачунајући за све време, од навршене 24. године, па до дана ступања у завод.

§. 7. Улози могу уплаћени бити са готовим новцем или пупиларно осигураним обвезницама, које једнаку камату носе са осталим обвезницама овога завода.

§. 8. Сваки члан овога завода дужан је осим главног улога плаћати још и годишње прилоге, који се састоје из 6% од оне своте, коју је као главни улог уплатио.

Прилози ови имају се у полугодишњим ратама у напред посредством епархијске управе у благајну фондовску уносити.

Који члан прилоге своје не би уредно плаћао, има се од текуће годишње плате његове путем административним утерати.

§. 9. На подизање и умножење овога фонда служиће још и следећи извори:

а.) приност новоизабраних пароха и протопресвитера, пошто им се ставља у дужност да једанпут за свагда као прилог у овај фонд уплате, и то пароx 10 фор. а протопресвитер 50 фор. а. вр.;

б.) дисциплинарне новчане глобе и казни, што епархијске власти досуде;

в.) добровољни прилози и поклони.

§. 10. Ко једном постане чланом овога завода, не може ни под којим уветом из чланства иступити, нити уплаћени улог и прилоге натраг добити.

Од правила овог изузимају се само они чланови клирици, који су престали бити кандидати свештеничког чина. У том случају могу на сопствено захтевање уплаћени улог натраг добити, али без уплаћених камата и прилога.

§. 11. Ако који члан међувремено обудови, а малолетне деце нема, која би право на ужи-

ваше потпоре имала, ослобођава се од даљег уплаћивања годишњих прилога.

§. 12. Годишња мировина, односно приномоћ свештеничким удовицама и малолетним сиротанима, одређује се у оној количој своти, у којој је улог у благајну фондовску у то име уплаћен.

§. 13. Право на редовну мировину, односно приномоћ, имају удовице и сиротна деца само оних свештеника и свештеничких кандидата, који су редовни чланови овога завода, и који су прописане годишње прилоге најмање за једну годину дана уредно уплатили.

§. 14. Ако који члан пре једне године од дана уплаћеног улога умре, повраћаће се заоставној удовици, односно сиротанима, сав уплаћени улог, али без прилога и камата.

§. 15. Редовну мировину почеће удовица уживати од дана смрти свога супруга, и ужива је све дотле, док се у стању удовичком налази, и док се према правилима ове уредбе влада.

§. 16. Ако се умировљена удовица преуда, престаје припадајућу јој мировину уживати од дана венчања и наступају њену уживати малолетна неухљебљена деца, ако их има.

§. 17. Удовице, које мировину из фонда овог уживају, дужне су о васпитању и издржавању своје малолетне деце старати се, и с њима заједнички мировину уживати.

Докаже ли се, да удовица, која мировину ужива, односно мати, о малолетној несастарапој деци својој мало или ни мало старања води, то ће управа овога завода припадајућу мировину на сразмерне делове између удовице и сиротана поделити и путем надлежне власти сиротанима старатеља поставити.

(Свршиће се)

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

МАЛЕ ПАРОХИЈЕ БЕЗ СВЕШТЕНИКА.

Мале парохије остају без свештеника. То је појава, која све више упада у очи, све више узима маха, па ево хоће да постане сталном. А кад би могли овде изнети и број свију тих парохија, тај би најбоље посведочио потребу, да се о тој ствари поведе озбиљна реч и изнађе начин, како би се та појава сузбити и за будућа времена онемогућити могла.*)

*) По нашем рачуну има данас у митрополији карловачкој најмање 50 парохија — без свештеника. Неке од тих парохија администрирају свештеници из оближњих парохија, а у неким су намештени — по нужди — за администраторе калуђери, од којих ретко који има потребне богословске спреме и квалификације. Без велике нужде — ми не бисмо били никад за то, да се шаљу на парохије калуђери, које се за свештеничку и пастирску службу нису спремили — а писмо за то, већ и због самих калуђера. Уред.

Расписују се стечајеви и на те мале парохије, расписују се не једаред. Али залуд — нема компетената!

Сасвим је разумљиво, да нароси на богатим парохијама неће потражњивати лошије. То се не може ни очекивати. А свршени богослови? Изгледа, да су се ушколили у мисли, с су они само за то свршили богословију, само се за то спремали за свештенички позив, да одмах из школе заузму парохије боље и најбоље. То је факт, који се доказује свршеним богословима без парохија и многим парохијама без свештеника. Тај факт нам указује неку претензију свршених богослова, коју потхрањује данас постојеће им право потраживања без разлике ма које парохије, али, која се претензија не сме, на штету цркве и народа, одржавати и у будуће.

Кад видимо свршене богослове, где проводе живот, сваки на свој начин, без старања ма чијег и докле им се такав живот допада, и толики наш народ без свога свештеника, толике храмове без богослужења, онда морамо да запитамо: на докле тако? Нити би смело бити, нити је право да бива и прво и друго.

Кад би данашње неуређено уређење наше, имало да остане, не би ни постављали горње питање, нити би га било ваљде потезати.

Али кад смо на прагу уређења наших црквених односаја и црквеног живота, кад на престолу патријарха-митрополита видимо светог Патријарха Георгија, пуна бриге и старања, са високопреосвештеним епископатом, да се живот наше овостране цркве консолидује уређењем сталним, здравим и целисходним, — онда то питање постављамо и с вољом а и у вери, да ће добити и одговора, после којега се таква питања неће више ни постављати.

Узели смо на себе и ту неодољиву дужност, да пишемо о тој немилој појави малих парохија без свештеника.

О њој треба рачуна водити; она се мора сузбити. То нам налаже љубав к цркви и народу, која не дозвољава, да и један атом, што је српског и православног, остављамо случају за пљен, а која нас опомиње, да се за сваки постарамо, о свакоме водимо рачуна и пружимо му све, што му треба, да се развија, јача и одржава.

Морамо љубити „мале“, да не изгубимо и „велике.“

И зар те мање парохије шиеу део народа нашег, зар верни у тим малим парохијама шиеу рођена деца св. наше цркве? Зар за то да их напуштамо и заборављамо као пасторчад, јер су у сиротињи и малобројни на своме огњишту?

Ово смо питање намерно поставили. Наглашујемо га. И ради свршених богослова и ради „отаца“, који ће на будућем сабору имати да реше и судбу ових „малих.“

Ради богослова. Сваки, који се одаје богословској науци и спремању за свештенички позив, требало би да буде са собом на чисто, да ли је његова љубав према томе позиву тако јака, да неће малаксати ни пред перспективом, коју му пружа и мала парохија. Требало би да буде испуњен и осећајима праведности, природности и потребе, да се малим заслужује веће. И онда за цело неће наше неке свршене богослове расписивати неоправдана претензија на парохије само велике и веће, него ће их снажити уверење, да смо дужни послужити цркви и народу и онде, где је он случајем у маломе броју, на и у сиротињи.

Тиме се не каже и не захтева од њих, да у почетку свога свештеничког звања врше то звање без материјалних за то услова, и да живе без услова за живот.

А да се то не захтева, нека буде томе доказ и ово, што ћемо рећи.

Колико смо испуњени идеалним појмањем свештеничког позива и дужности вршења истог, на њиме апострофирали богослове, тако исто рачунамо и са реалношћу.

Рачунамо на првом месту са дотацијом, коју мале парохије, а особито VI. и V. разреда, дају свештенику. Рачунамо и са осталим невољама, које су скопчане са звањем у таквим парохијама, које су обично без парохијских домова. За то смо горње питање поставили и ради сабора нашег. Њему се сад обраћамо; њему имамо да кажемо ово:

Појава, да се све више умножавају парохије без свештеника и да се залуд расписују стечајеви на те парохије, има свој узрок у јадној дотацији и у оскудици на-

*

рохијских домова. Колико су год дужни свршени богослови неуклањати се од звања свештеничког и на малим парохијама, толико је исто дужан наш сабор дотацију поставити на минимум, који неће давати и оправдана разлога бегању од тих парохија. Дужан је сабор осигурати подизање парохијских домова у свакој парохији. Без ових не би могло бити парохије. А подизање парохијских домова не осигурава се рескриптуалном установом *станарине*, која већ a priori оваплићује црквену општину, да не подигне парохијски дом и да никаква често свештеника недостојном станарином, као што је н. пр. станарина једног протопресвитера од — 50 фор.

Парохијски домови, на онда парохије. Минимум плате од 600 фор., на смо сигурни, да не ћемо гледати свршене богослове где туку дане и године, а храмове и народ без богослужења и свештеника.

Са меродавног места чули смо, да је и била реч о томе, да минимум буде 600 фор. Где би се појавио мањак, након обрачуна са 2 фор. по брачноме пару, тај би мањак покривао дотичној црквеној општини јерархијски фонд.

Тако би требало и да бива. Тако би морало бити Ил' је и ту испречена сума за фондовима? Ако ти фондови нису ни за то, да се њиховим дохотцима једна тако општа, еминентна цељ верска и црквена, те народна постизава, као што је цељ, која произлази из старања, да се омогући у свакоме делу нашег народа богослужење, одржавање и подизање побожности и морала, верске и црквене свести, а које би се старање огледало и задовољило постављањем посвуда потребног свештеника, — онда нам не остаје, него запитати једаред: на која је управо цељ тим нашим фондовима?

Више ће нам народу и цркви користи донети, плодоноснију просвету и културну мисију ти фондови вршити, ако буду на сваку позицију црквено-народног нам живота притицали својим дохотцима, него што нам користи лен извештај о 765.000 фор. *самих заштеђених камата од године 1885—1890.*

Зар је родољубивим и великим осећајима тих фондова била интенција и идеал: капитализање фондова — а овамо празнина, јад и невоља свуда, куд год се окренеш?!

О овоме би се дало и даље писати и размишљавати, ал' ми ћемо да настављамо своје.

Парохијске домове подићи, минимум плате достојно установити и осигурати, то је дужност нашег будућег сабора баш с разлога, који диктирају многе мале парохије без свештеника.

Ал би, можда и после тога, остала претензија свршених богослова на веће парохије, те би и опет мале парохије остајале без потражњача? Може бити, али да се и та евентуалност онемогући, ми ћемо рећи лек и томе.

Данас изгледа, да код нас нема старања о свршеним богословима. Док се сами не јаве своме Епископу или конзисторији, ма у којем послу, не води се о њима готово никаква брига. Жалосно, ал' и то је плод данашњег неуређеног уређења, какво и мора бити, кад се цркви даје уређење изван цркве, кад право и делокруг Епископа и конзисторије према подручним клирицима нормира — сабор.

Епископ и конзисторија мора имати *право располагања* са свршеним богословима, а уз то право и дужност *старања за њих*. То право може сасвим и хармонисати са автономним правима црк. општина на избор пароха. Једно друго не алтерује и не потискује. Црквена општина може имати, у границама закона, право да изабере себи пароха; али тако исто мора имати Епископ и конзисторија и право и дужност, да поставља свештенике оним парохијама, које остану без пароха и док не изаберу овога, и да се брине за своје клинике, да буду ухљебљени и постављени на места, која им приличе и где су потребни.

Ово право Епископа и њихових конзисторија истичемо баш с' погледом на предмет, који расправљамо. Тим правом с' једне, а с' пристојном дотацијом с' друге стране, решава се питање и судба: малих парохија, које су до сад биле пасторчад цркве и народа баш за то, јер није било нормирано то право Епископа и конзисторија, и јер

се сабор није бринуо у материјалном погледу за њих.

У будуће би требало овако да буде: У којој год дијецези има парохија без свештеника, а и свршених богослова без парохије, ту Епископ и конзисторија одређује по својој увиђавности за администраторе малих парохија свршене богослове. Који богослов не би послушао ту одредбу, пао би под духовни суд, те би му се могло суспендовати право да потражује другу администрацију или парохију.

Свршени богослови не би у опште могли компетовати на парохије.

Ово се може коме и недопасти, може осуђивати са разних изван-црквених видика и назора, али сваки, који је вичан нетингу признавати, мора признати, да се ова експозиција оправдава и темељи канонички, а да ју захтева потреба и интерес цркве и народа.

То право располагања и дужност старања о свршеним богословима припада Епископу и његовој конзисторији, и ми се чудимо, да је то право постојећим уредбама пређутано а још више, да га је бивши епископат дозволио пређутати. Али, заман је чудити се....

Него ово рекосмо, да у будуће друкчије буде. А то би исто рекле и све мале парохије без свештеника, кад би проговорити хтеле и умеле.

Бошко.

РЕЧ О СВЕТОМ САВИ.*)

Поштовани зборе! И затрепта звезда на небу српске славе и утрну, и севну мач у десници јуначкој и пао сломљен лежи, и кликну орао у лету свом и изнемогао спушта се анђелима у наручја.

О, опрости ми звездо сјајна, и опрости ми и ти српски сломљени мачу, и опрости ми изнемогли орле, опрости ми блажена сени Немањина, јер ево још и после седам столећа, још српско сузно око по небу везе, тражећи твој звездани сјај, да му светлошћу твоје слоге и твога јединства обасјани охладнело срце и охладнелу љубав према брату своме. Опрости.... ал не, утеши се.... јер ево, после седам стотина година, још и сад срце његово хоће да заигра над сломљеним мачем српске славе, и сад још после седам векова, синови твоји целивају изнемогла орла.

Немањо, ти беше та звезда, што затрепта у тами и ноћи српске будућности, ти беше мач српске славе, ти беше орао, што кликну лепше дане народу своме.

Ал та звезда затрепта, па утрну, и севну мач и пао сломљен лежи, и кликну орао и уморан се анђелима у наручја спушта.

Твоји идеали слоге и љубави остадоше сапак пусти.... Задужбине Немањића можда развалине брђанком зарасле....

И ето, утрну звезда!

И престо твог државног уједињења паде у прашину.... Твоји синови братеску крв лију и отимају се о њега.... Све се распршта....

И пао мач сломљен лежи!

Твоја џиновска снага и моћ слаби.... Животни напори твојих снова обхрваше те .... Твоја побожна душа самостану жуди, а твоје блажено лице светитељском светлошћу сијну!

И пао уморан се орао анђелима у наручја спушта....

Ал сијну једна звезда и још сјаје, севну један мач и још сева, и кликну орао и још кличе.

Његов престо није се сурвао а његови идеали и данас живе....

И ето Немање:

„.... Анђео мира, кроз дубоку таму
Спусти се пред олтар у твом пустом храму,
На прекрстив руке на блажене груди
Рујну зору чека да небом заруди!“

И давно је већ како је та зора Сриству зарудила, и давно је већ, како ју је дочекао анђео мира.

*) Говорио о свето-савској свечаности у карловачком богословском у чаршиству Ј. П. богослов.

Бог посла Србину светога Саву.

*

Беше то сретно доба српске прошлости. Некадање раскомадано Српство сједини се и постаде снажно; српско оружје беше побједоносан симбол српског јунаштва, а ризница српских краљева не расипаше се само:

„на накнаде и на буздоване,
ни добријем коњма на ратове,
већ је бабо прохарчио благо
све градећи многе задужбине,
да се у њим' моје литурђије
овог света као и онога.“

А Богу омили Српство и хтеде га још сретнијим учинити: и у сјајним дворима Немањиним појави се чедо, појави се анђео, што ће луч просвете да процеше кроз српски народ, закуца једно срце пуно милости, појави се дух светитељске моћи. Сви српскога краља, сви једног Немање, пође се могао да одушеви славом српскога оружја, његове груди много шире беху, његово око проницаше даље нег око његовог бабајке. Да, разумео је он све поштовало земаљскога царства! И онда, кад му се суште краљевске среће најумилније насмешило, а он му кличе:

„О, та то суште, пође суште моје,
Друго је моје суште, и друге араке сеје,
Гледати не да у се, ал светли свуд и грије;
Срце ме вуче и вуче одавде,
И тежи тамо, где светли суште вечите правде!“

И с болом у души својој напушта он сјајне и простране дворе бабе свога, оставља мајку своју и сву љубав и негу њену, оставља гнездо детињства мила и вину се Гори Светој, да се као смирен испосник удостоји смиреним слугом олтара Божјег назвати се.

И разнесе се глас по Светој Гори, и разнесе се глас по српским земљама и разнесе се глас по свом грчком царству и постаде славан са свога светог живота, и постаде славан са свог милостивог срца и постаде славан са своје дарежљиве руке, и јерејски српском моли се Богу да пошље благодат своју на главу српског краљевића, да му буде слуга олтара његова.

И није могло дуго да траје, а место јуначких тока Савине груди красиће часни крст, место златне круне скромна камилавка, место заставе архијерејски жезал, место бритке ђорде еванђеље свето, а место убојног клика анђели облеће око његове светитељске главе и поју гласом: Пријдите чада, послушајте мене, страху Господњу научу вас!

А доће кобна вест, да се браћа његова бију и братску крв проливају, кад се народ поделио у две чете и неслога највећма ликоваше, а свети Сава као избавитељ народа српског долази браћи својој на сусрет и носи им маслинову гранчицу мира. А браћа га моле и народ га преклиње, и он остаде у манастиру Студеници, да би што ближи био срцу народа свога, да га загреје српским православљем, и да зар први камен темељац удари, на ком ће се саградити величанствена зграда — просвета.

И први цвет, што поникне под руком његовом, беше опет храм, у коме ће једном први пут круна овенчати главу српских краљева, и који ће бити престо српске самосталне митрополије.

*

Но љубав његова мирноме животу и опет га повуче скромним лађама Свете Горе, и тек онда, кад и опет поцрвети бура неслоге и раздора, да ће брод српске вере и опет да се навезе на узбуркано море, и да му је на том узбурканом мору за светильку спасења указан био Рим, — он се и опет враћа народу своме и брод православља приведе тихом пристаништу, нарави самосталност српској цркви, и на Спасов дан 1222. године у манастиру Жичи братске руке његове дижу се и меће круну, краљевску круну своме брату на главу, а на скоро неуморном снагом још осам пута сјају круна у његовој руци, круна српских архијереја, и осам престола српске јерархије захвално слављаху, као верни синци родитеља свога, име светитеља Саве.

*

Јако је морало срце српског архипастира осетљиво бити, његова дубока захвалност не знађаше блеђег израза да даде, и сео га где се навезе на море и крену пут светих земаља, да се поклони гробу Господњем и да одслужи свету литургију у

цркви над гробом Христовим, у цркви на Голготи, исто тако у Витлејему, и на Сиону и у цркви богородичној у врту Гетсиманији.

А после овога дугачког пута врати се и опет својој мајци Србији, учећи народ вери православној и опет стишавајући српску властелу у разбукталој им несложи, и том приликом и по трећи пут му би суђено, да крунише српског краља, и да опет изникне један манастир, Милешево, вечна кућа Немањића Саве.

*

Најпосле дођоше и дани позне старости, и изнемогао ђир и падале тешко бреме архиманстирске службе носити, изабере и посвети себи за заменика Арсенија, и онда још једном пође да се поклони гробу Господњем, али пође и гробу своме.

И, не даде се највећем љубимцу народа српског да му захвални народ још једном за живота целива свету десницу, већ одслуживши још једном свету литургију и принесши и последњи пут бескрвну жртву, 12. јануара а године 1137. испусти своју светитељску душу у граду бугарскоме Трнову, оставивши за собом силне задужбине, да причају славу Немањића Саве.

*
* *

Златна су оно слова, и срећно је оно место у повесници српској, где је забележено име оне више силе, без које ни она звезда, што утрну на небу српске славе, не би била звезда, без које више силе ни онај сломљени стари српски мач не би био тако славан, без које више силе ни онај дошије уморни орао не би се тако високо горе вињуо и не би се можда спустио анђелима у наручја. Срећна је и позлаћена она рука, што забележи славу првих Немањића, славу светог Саве!

„Давно су посвећене оне руке, што први пут круном увенчаше главу српских краљева; давно се благослов излио над оним Србином, што учини да српска црква самостално и слободно стиша чеда своја на своје материнске груди; светитељска је она морала бити реч, што је умела да утиша разјарене лавове, српску властелу, благословено и милостиво срце оно, што је тако пуно љубави куцало за народом својим, а блажен и срећан онај народ, који га својим зове, блажена је и мила успомена светитеља Саве.

Српске задужбине, тај први расадник српске просвете и књижевности, та мила чеда српског светитеља, и данас раном зором огласише са својих звоника славу и величину његову, а Србин разуме те звуке, он осећа и крепи се живом снагом свог првог учитеља, крепи се науком и знањем, и хвали милостивог Творца, што му просвети ум, да може разумети шта му беху Немањићи, шта му беше свети Сава.

*

А ти Србине, кад ступиш у храм овај, склони руке твоје, дигни очи горе уз тиху пратњу искрене захвалности, па ако чујеш речи:

„Још ће много прећи и дана и ноћи,
Док ће сјајно, срећно оно доба доћи;
Ал и опет велим: амин, амин, биће:
Твоме роду само тек што мало свиће,
Зато дакле чекај, к'о што си и чек'о,
Ал Срб ће да живи, амин, ја сам рек'о!“ —

ако чујеш те речи, то знај, да ти то зборе речи светитељске, да је свети Сава онај, који не да, да му клонеш, да останеш у тами незнања, знај да ти је он прве књиге написао, знај да је он онај, што ти је твоју лепу православну веру очувао, ону веру, која те је скоро кроз пет векова умела да спасе посред свих твојих страдања, и знај да ће још једном да процвета жезло Немањића Саве!

И зато је он звезда, што још сјаје, зато је он мач новога оружја, што још сева и зато је он орао, што ти и сад кличе лепше дане лепше будућности!

ВОЂЕЊЕ МАТРИКУЛАРНИХ ЗАПИСНИКА.

(Наставак.)

I ЗАПИСНИК КРШТЕНИХ.

При вођењу матр. записника крштених врло је важно питање за свештеника, како ће попунити ону рубрику, у којој је реч о томе: да ли је крштено дете законито или незаконито, односно да ли је брачно, или ванбрачно!

С тога ћемо о томе питању овде опширније говорити.

При пресуђивању питања о законитости или незаконитости некога детета, свештеник се никако не може и не сме ослонити само на исказе и тврдње детиних родитеља, кума, бабице или ма кога другога, већ мора на основу закона и наредбених прописа сам собом створити поуздан и сигуран суд о законитости или незаконитости сваког детета, које крштава.

По наредби кр. угар. министарства богочасти и јавне наставе од 10. септембра 1880. г. бр. 22,068. свештеници, који воде матр. записнике, дужни су тачно испитати и поуздана знања прибавити о законитости или незаконитости оне деце, коју крштавају. Ако су свештенику детиви родитељи лично непознати — свештеник треба да потражи извод из записника венчаних („венчано писмо“) детиних родитеља, на тек ако је тај извод правоваљан и ако доставерно засведочава законитост брака — убележава свештеник дете у матр. записник крштених као законито.

Но чак и онда када се свештенику и прикаже венчано писмо детиних родитеља — не треба свештеник олако да пресуђује о законитости или незаконитости детета, које крштава и у матр. записник убележава. Јер у сваком случају ни само венчано писмо детиних родитеља није довољно, да се установи законитост или незаконитост крштеног детета.

Као што не мора свако, за време трајања родитељског брака рођено дете бити законито, тако и обратно, не може се у опште рећи, да је свако оно дете незаконито, које се родило после престанка, или судског разрешења брачне везе између родитеља! Има таквих случајева, при којима би родитељи могли приказати своје правоваљано венчано писмо — па им се ипак не би могло од њих рођено дете у матр. записник крштених као законито убележити. А има опет и таквих случајева, кад је брак природним путем, или судском пресудом коначно разрешен, па ипак се и после разрешене брачне везе рођено дете има законитим сматрати. На сваки начин, да то бива само при изузетним и напредним случајевима, али свештеник, који води матр. записнике, треба добро да зна и те изузетке.

Пре свега свештеник треба да има на уму, да је само оно дете законито, које се родило после шест месеца након законито склопљеног брака. И ако се дете по природним законима рађа од прилике на девет месеца после зачећа, ипак се, у смислу римског права, које је и наша православна црква у овоме питању усвојила — законитим сматра свако оно дете, које се роди након шест месеца или након 182 дана иза законито склопљеног брака. На против, свако оно дете, које се роди ма и за један дан пре напређених шест месеца или пре 182 дана иза склопљеног брака — ма да је брак законито склопљен — има се у матр. записник крштених, као незаконито убележити.[1] Друго, што свештеник треба нарочито на уму да има, то је, да се законитим има сматрати свако оно дете, које се роди у току од десет месеца после смрти мужевље,

[1] Septimo mense nasci perfectum partum jam receptum est propter auctoritatem doctissimi viri Hippocratis; et ideo credendum est, eum qui ex justis nuptiis septimo mense natus est, justum filium esse. (Dig. Septimo 12. De statu hominum l. 5.) De eo autem qui centesimo octogesimo secundo die natus est ... justo tempore videri natum (Intestato 3. Dig. De suis et legit. haeredib. XXXVIII. 16. §. 12).

односно после правоваљаног развода брака између мужа и жене.[2])

Но томе дакле, ако жена у току од десет месеца после смрти мужевљеве, или у току десет месеца после правоваљаног судског разрешења брака, роди дете — таково дете има се у матр. записник крштених безусловно као законито убележити.

Кад знамо ова два правила, која су од пресудне важности при опредељивању законитости или незаконитости деце коју крштавамо, да видимо сад, како се та главна и основна правила на поједине случајеве имају примењивати.

а.) Први случај. Ако се дете роди у току од шест месеца након законито склопљеног брака његових родитеља, то дете по гореналоженом основном правилу, имало би се у матр. записник крштених као незаконито увести. Но ако супруг (муж) отворено призна, да је то дете његово, или ако се бар не противи, да се исто дете као законито на његово име у матр. записник убележи, те тим начином ћутке призна за своје дете — има се таково дете у матр. записник крштених као законито убележити. Но ако се супруг противи, да се таково дете као законито на његово (мужевље) име убележи — дете се има у матр. записник као незаконито убележити, али у овом случају има права мати детињи пред судом доказивати законитост детета.

б.) Други случај. Које се дете роди након шест месеца после законито закљученог брака својих родитеља, има се сматрати законитим. У таковом случају све да супруг матере детиње и не признаје то дете за своје, на баш да се пред свештеником и противи, да се таково дете као законито на његово име као оца у матр. записник уведе — има се као законито признати и као таково има се на име родитеља т. ј. на име матере и законитог супруга матере, као оца у матр. записник крштених убележити. Таково Дете сматра се за законито чак и онда, кад би му и сама мати његова хтела, да се као незаконито узме — што више и онда, када би опште познато било, да је мати то дете у прељуби или у блуду родила. У таковом случају баш да је и сам свештеник потпуно уверен, да дотично дете потиче од другог извесног лица, а не од мужа детиње матере, на пр. ако свештеник зна да је супруг за цело оно време, у коме се зачеће детета могло десити, био тешко болестан, или се далеко на страни бавио, те апсолутно није могао долазити у додир са матером дотичног детета — ипак не сме и не може дотично дете убележити у матр. записник крштених као незаконито, већ само као законито на име законитог супруга матере му.

У свима предходно наведеним случајевима свештеник мора дете сматрати за законито с тога, што закон изрично налаже, да је законито свако оно дете, које се роди након шест месеца или 182 дана после законито склопљеног брака, а када постоји изричан и јасан закон о томе, онда се свештеник у свакоме случају безусловно мора по томе закону равнати. — У питањима о законитом, или незаконитом патеритету (очинству) од пресудног је значаја дакле законско опредељење, а никако свештеников индивидуално мишљење, ма оно било ма како основано и разложно. У таковим случајевима, када сам закон проглашује неко дете законитим, и свештеник мора дете сматрати законитим све дотле, док се незаконитост детета законитим путем правилно не докаже.

Свештенику је у оваким случајевима главно да дозна: да ли је мати детиња удата или не? То пак може дознати: 1.) из своја непосредног искуства, на име отуда, што су му детињи родитељи лично познати, и у колико је баш он сам обавио над њима тајну венчања; 2.) из правилно нотаљеног и достављеног венчаног писма; 3.) из приказане сведоџбе надлежне духовне или грађанске власти, и 4.) из исказа двају безпрекорних сведока. Но ако свештеник ни тим начином не би могао поуздано дознати, да ли је мати детиња удата или не — не остаје му друго, него да у записнику крштених рубрику о законитости или незаконитости детињој остави неиспуњену све дотле, док му бабица, или још боље, док му родитељи де-

[2]) Si filius meus, vivo me, morietur, tunc si quis mihi ex eo nepos, sive quae neptis, post mortem meam in decem mensibus proximis, quibus filius meus moreretur, natus, nata erit, haeredes sunto. (Gallus 29. Dig. De liberis et posthum. XXVIII. 2.)

тиња, у најкраћем року времена, не допринесу нужне исправе о супружком стању дотичних родитеља. Но томе свештеник никако не сме у матр. записник крштених у погледу законитости, или незаконитости детета убележити какву неодређену примедбу, на пр. да је дете „наводно законито“, већ мора о законитости детета најпре стећи сигурнога знања и уверења, те онда у матр. записнику мора одређено и изрично назначити, да је дете: законито, или незаконито.

в.) Трећи случај. Дете које се роди у току од десет месеца после смрти мужевље или после правоваљано изречене бракоразводне пресуде, има се у сваком случају безусловно законитим дететом сматрати и као таково у матр. записник крштених увести на име у току од десет месеца предходно умрлог или судским путем од своје супруге разведенаног мужа, односно оца детињег. Оно дете пак, које се роди на десет месеца касније од смрти супруга матере му, или на десет месеца касније од правоваљано изречене бракоразводне пресуде детиње матере и њезиног супруга — има се сматрати у сваком случају за незаконито.

(Наставиће се.)

ПРАВИЛА „СЛОГЕ“,

БОГОСЛОВСКОГ КЊИЖЕВНОГ ДРУШТВА СЛУШАЛАЦА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ БОГОСЛОВИЈЕ У КАРЛОВЦИМА.

Име.

§. 1. Друштво се зове: Богословско књижевно друштво „Слога“ у Карловцима.

Смер.

§. 2. Друштву је смер: да унапређује своје чланове у интелектуалном развитку и усавршавању.

§. 3. Друштво постизава свој смер:

а.) издржаваньем књижнице и читаонице друштвене,

б.) читаньем, рецитованьем и критикованьем састава књижевних, оригиналних и преведених, и

в.) издаваньем својих књижевних радова, колико допуштају прилике и средства друштвена.

Иметак друштвени.

§. 4. Друштвени иметак постаје:

а.) из уписнине и месечне уплате редовних чланова;

б.) из уплате чланова утемељача и помагача;

в.) из добровољних прилога.

Чланови.

§. 5. Чланови друштва:

а.) Редовни чланови могу бити само слушаоци срп. правосл. богословије у Карловцима;

б.) утемељачи могу бити сви православни Срби, који плате једаред за свагда 10 фор. а. вр. у једанпут, или у двапут по 5 фор. течајем једне године;

в.) потпомагачи могу бити они, који приносе сваке године 2 фор. а. вр.

§. 6. Редовни чланови плаћају једанпут за свагда 1 фор. а. вр. уписнине и сваког месеца по 20 новч. У случајевима крајњег сиромаштва, скупштина ће на предлог управни уписнину појединим члановима или смањити или опростити.

Дужности и права чланова.

§. 7. Редовни чланови дужни су до последњег сваког месеца уплатити својих 20 новч.; а који то не учини, губи сва права чланска, докле дуг свој не подмири.

§. 8. Сваки редован члан, испунивши све чланске дужности, има права:

на скупштинама друштвеним утицати у расправе, читати или говорити своје радове и критиковати туђе, служити се друштвеном књижницом и читаоницом.

§. 9. Ко од редовних чланова жели што читати или проповедати на скупштини, мора

се бар три дана пред скупштину јавити председнику, који ће то метнути у дневни ред.

§. 10. Прочитани рад критикује се усмено, а по потреби издаје се по решењу скупштине двојици од пријављених чланова на критику. Критичари су дужни најдаље за месец дана поднети критику, сваки за себе или једну заједнички и прочитати је на скупштини. Не сложе ли се критичари у мишљењима својим, или не пријави ли се нико за критику извесног дела, или ако писац не буде задовољан са критиком, то ће скупштина из своје средине изабрати три лица, који ће скупштини коначни предлог донети.

Управа.

§. 11. Друштвеним пословима управља управа од шест лица, којој су чланови: председник, подпредседник, два перовође, благајник и надзорник читаонице и књижнице.

§. 12. Чланове управе бира главна скупштина на годину дана тајним гласањем свих чланова (осим оних, који су у четвртој години) на последњој редовној скупштини сваке године по оном реду, како су у §. 11. набројани. Као изабрани сматрају се они, који имају апсолутну већину гласова. Не добије ли нико апсолутну већину гласова, онда се мора обавити ужи избор између двојице, који су добили највише гласова, а при једнакој подели гласова решава коцка.

§. 13. Дужности су управе:

а.) да се брине о што савршенијем вршењу скупштинских решења;

б.) да уписује нове чланове и да о том извештава друштво одмах у првој редовној скупштини;

в.) да рукује по упутствима скупштине друштвеним имањем;

г.) да подноси скупштини марта месеца и пред избор нове управе извештај о свему раду свом.

§. 14. Управа је за свој рад одговорна скупштини.

§. 15. Ако се скупштина не задовољи са поднетим извештајем, већином од две трећине гласова, дужна је иста управа одмах оставку поднети, да би се на истој скупштини нова управа изабрати могла.

§. 16. Председникове су дужности:

а.) да представља друштво у свима његовим пословима;

б.) да сазива седнице управне и скупштине друштвене и да их руководи;

в.) да потписује преписку друштвену;

г.) да оверава издатке друштвене;

д.) да одржава ред и мир на друштвеним скупштинама.

§. 17. Подпредседник врши сва права и све дужности председникове, када нема председника или када је председник спречен.

§. 18. Дужности су перовођа:

а.) да воде записнике управне и скупштинске на изменце или како се међу собом сложе;

б.) да израђују сву преписку друштвену и потписују (један од њих) сва акта друштвена са председником;

в.) да чувају друштвену архиву.

§. 19. Благајникове су дужности:

а.) да води друштвене рачуне;

б.) да прима све дохотке друштвене и да издаје признанице;

в.) да са председником потписује све новчане документе друштвене;

г.) да подмирује само оне издатке, на које има скупштинска решења, осим издатака испод 1 фор. а. вр.

§. 20. Надзорник читаонице и књижнице:

а.) чува и уређује читаоницу и књижницу;

б.) пази да се у читаоничкој дворани одржи потпуни ред и тишина;

в.) издаје књиге члановима на читање.

Скупштине.

§. 21. Друштво држи редовне, ванредне и свечане (јавне) скупштине.

§. 22. Редовне скупштине држе се сваког месеца, ванредне на писмени предлог 10 чланова или ако председник нађе за потребно, а свечане (јавне) о св. Сави, на крају школске године и иначе по решењу редовне друштвене скупштине.

§. 23. Управа је дужна пријавити главному професорскому збору дан држања скупштине и поднети му дневни ред.

§. 24. На скупштине друштвене смеју долазити редовни чланови, свечана лица и чланови утемељачи; али утицати у расправе и гласати могу само редовни чланови.

§. 25. Редовна скупштина може се др-

жати, ако се искупи више од половине чланова. Но ако их се не искупи толико, друга се скупштина одржи са онолико чланова, колико их дође.

§. 26. На скупштини се решава већином гласова. У случају једнаке поделе гласова одлучује глас председников.

§. 27. По овим правилима од скупштине изабрани управни одбор саставиће „Пословник“, у коме ће се прописати ред скупштина друштвених и управних седница.

Престанак друштва.

§. 28. Друштво „Слога“ престаје, кад то на редовној скупштини захте три четвртине редовних чланова, или га виша власт разреши.

§. 29. По престанку друштва „Слоге“ све имање друштвено узима под старање управа богословског завода, која ће књиге из књижнице друштвене издавати на читање свима слушаоцима заводским. Ово имање наслеђује друштво сличног смера, које покрену богослови срп. православне богословије у Карловцима.

§. 30. Ова правила могу се мењати на редовним скупштинама друштвеним, ако то зажели три четвртине редовних чланова, а славни професорски збор одобри.

§. 31. Друштво ступа у живот, када се упише код привременог одбора најмање 15 чланова.

§. 32. Ова правила важе, кад их славни професорски збор потврди.

У. Б. 52.
Конс. 33. и 45. ех 1891.—2.

Ова се правила одобравају, но с овим изменама:

1.) §. 2. има да се допуни и да гласи овако: „Друштву је смер, да унапређује своје чланове у интелектуалном и моралном развитку њихову и у усавршавању њихове спреме за будући позив.

2.) Ad §. 3. а.) Држање политичких листова у читаоници строго се забрањује.

3.) Ad §. 23. У свакој седници присуствоваће изасланик од стране проф. збора.

Из седнице проф. колегије при срп. правосл. богословском училишту у Ср. Карловцима, држане 30. новембра 1891. године.

ПЕЧАТ ЗАВОДСКИ

Проф. **В. Зеремски** с. р.
перовођа.

Герасим Петровић с. р.
патријар. протосинђел и привр. управитељ богосл. училишта.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Преосв. г. Михаило Грујић, епископ горњо-карловачки, у својој епархији.)** О доласку и доченку преосв. епископа горњо-карловачког г. Михаила у епархију добисмо овај извештај:

У петак, 17. (29.) јан. у 2 сата по подне, довезе нам загребачки воз жељно очекиваног г. Епископа Михаила у Огулин, допраћена од неколиких чланова црквеног одбора пријатељах Горњо-Карловчана. — Колодвор у свечаном руху, препун великим збором народа и мјесног чиновништва, из којег се захори громогласно „живио“, — прими Његово Високопреосвештенство у своју средину, где ступи преда њ. и поздрави га изасланик кр. жупаниске области.

За тим га поздрави у име народа и свештенства одушевљеним, кратким говором г. архимандрит Никола Мандић. — По том му се приказане присутне корпорације и личности, које код овог свечаног дочека првосвештеника нашег репрезентираху огулинске области. За тим се одвезе Његово Високопреосвештенство, на дворским саоницама уз многобројну пратњу, звоњење и пуцњаву топова у парохијалну цркву огулинску, а одатле, по свршеним молитвама у стан, где је и ноћио, с да би од тешког путног узора почивао.

Сутра дан у 9 сата крену високи гост уз исте свечане пријаве, са импозантном поворком пратње — даље према резиденцији у Плашки. — Путем је дочекиван одушевљењем народа, које се описати не да. — Свуда у наоколо пута бијаху куће свечано искићене. — Устављан је до

Плавског на три мјеста поздравима и бурним клицањем народа, уз њежно и укусно израђене славолуке.

У таком слављу стиже наш архипастир у своју резиденцију — у Плавки. Овдје тек ова свечаност достиже свој врхунац. Већ из далека чује се тутањ топова, поздрав звона, а нијесу честити Плавчани пропустили и банду (музику) наручити. Стигавши тако пред цркву, дочека га свештенство у орнату са небом, и предаваши му митру, омофор и архијерејску штаку, уведе га свечано у катедралу. Ту га на благодарењу поздрави мјесни парох и окружни прото плавчански г. Никола Косановић, сјећајући народ који то у осталом добро памти, шта му је био владика Јакшић, те истичући неке параделне моменте између Јакшића и Грујића, приказа овога народу, овим ријечима од прилике: Погледај га народе, и надај се од њега ономе, што ти је Јакшић био. — Владика је одговорио, да су друге околности и прилике живота овдашњег народа биле за Јакшића, прије 120 и више година, јер сваки вијек удара другі печат тијем приликама, истиче се мјеном: али у осталом, у љубави према својим високим и светим првосвештеничким дужностима, у љубави према цркви и својем милом народу трудиће се да покаже, е је достојан наљедник Јакшића и других вриједнијех архијереја нашијех.

По том пред двором под красним славолуком поздрави га, кратко и одушевљено г. архимандрит Телечки. За овим једна ученица — сељачко дијете — предаде му красну китү цвијећа, да приказе чистоћу радости, не само своје безазлене анђелске душе, него и цијелога народа.

У 1 сат по подне ушао је г. Епископ у просторије својега двора, гдје је примао депутације.

Владика је свуда одговарао, као и сад депутацијама, озбиљним познавањем природе људске, као и бистрим проницањем духа и дубоким схватањем принципа, на којима су правила за свестрани живот друштвени основана. — На поздрав свештенства, рече између осталог, да не ће приликом каноничких визитација пропустити, а да и у школе ма и комуналне не зађе, како би се увјерио, шта и како свештенство као и учитељство на том пољу дела. Одредбе и наредбе које он издавао буде, чиниће се, вели, неком у овој, а неком и у овој мјери оштре, а некада ће коме изгледати и као оштри мач, али тај ће мач само болеће удове одсијецати.

У вече бијаше Плавки од небројених ламиона и ватромета свечано осмишљен. — Сјутра дан у недјељу, служио је млади архијереј прву службу у својој катедрали, уз лијеп број свештеничке асистенције, а необично силан број присутног народа, те је том приликом рукоположио свршеног богослова г. Узелца за ђакона, а сјутра дан овога за пресвитера, а г. Милакару за ђакона.

У суботу и недјељу дало је Његово Високопреосвештенство сјајан ручак, на којем је учествовало сваки пут по 30 особа, што страних, што домаћих. — Први дан на ручку устаде високи домаћин, те непрекидно стојећи, свечано наздрави: Његову Величанству краљу, високој влади, на челу јој бану, и Његовој Светости српском Патријарху. По том г. архимандрит Телечки подиже здравицу преосвештеном домаћину. Свака здравица саслушана је стојећи и пропраћена унутра са „многаја лета“, а вани звоњењем, пуцњавом и по једним комадом огулинске глазбе, која је за то вријеме пред двором постављена била. —

И тако гледајући првосвештеника својега, сад већ на његову пријестолу, у свем оружана дубоким знањем и познавањем друштвених односаја, а с друге стране, видећи га чистом и непритворном љубави према цркви, народу, свештенству и просвети народној ускрснла и окруњена, — може горњо-карловачка епархија, „његова пространа држава духовна“ — смјело и ведро непосредној будућности у очи погледати. —

24. јануара (5. фебруара) 1892. **М.**

— **(Архидијецезални Административни Одбор)** држао је своју редовну сједницу дана 16. (28.) јануара о. г. под предсједништвом Његове Светости г. Патријарха Георгија. Од важнијих предмета предузето је и решено: Има се објавити распоред сједница Административног Одбора за г. 1892. — Имају се позвати све црквене општине, којима је од високе кр. земаљске владе подељена из земаљских средстава припомоћ за год. 1891., да намире своје ради исплате подељене им припомоћи Административном Одбору приполиљу. — Црк. општина у Леденици има се обавестити, да јој је од сабор. одбора подељена годишња припомоћ од 200 фор. у сврху допуне свештеничке дотације. — Управа ман. Кувеждина упућује се, да са општином Дивош склопи нагодбу у погледу одступа 11 јутара манастирске ледине. — Узима се на знање уређење црк. општине у Бежанији,

— Црквена општина у Сурчину дозвољава се, да може подићи зајам од 2600 фор. — Црквена општина у Новом Карловцима, пошто је удовољила налогу Административног Одбора у погледу осигурања својих зданија, успоставља се у пређашње своје стање. — Протопресвитер земунски Јестимије Вукадиновић изашиље се у црквено општинску Ст. Бановачку ради извиђења тамошњих нереда. — Црквена скупштина у Белегишу као незаконита разрешава се и одређује се, да се у присутности одборског повереника нов избор и конституисање тамошње црквене скупштине спровести има. — Члан одбора Гаврило Поваковић изашиље се у црквено општинску Бингулску с тим, да исту општину у колико би незаконита била разреши и нов избор и конституисање црквене скупштине обавити даде. — Црквена општина у Прхову упућује се, да расподеле парохијала по пореском кључу а не по душама обавити има.

— **(Архидијецезална конзисторија)** држала је своју редовну седницу дана 17. (29.) јан. о. г. под председништвом Његове Светости г. Патријарха Георгија. Од важнијих предмета предузето је и решено: Има се објавити распоред седница конзисторијалних за год. 1892. — Свештенице и сиромашне особе, којима је подељена од високе кр. земаљске владе прилогом за 1891., упућују се, да своје признање ради исплате подељене им прилогом конзисторији поднесу. — У смислу окружнице високе кр. земаљске владе упућује се парох. свештенство, да преминуле активне војничке домобранства бесплатно сахранити имају. — Узима се на знање отпис Његове Светости г. Патријарха, гласом кога је ђаковачки монах Георгије Бугарски за ђакона, а по том и за пресвитера рукоположен. — Узима се на знање преношење г. Епископа темишварског Никанора Поповића, да је по умољењу Његове Светости г. Патријарха рукоположио патријаршијског архиђакона Германа Овачића за пресвитера. — На упражњену парохију у Прогару има се стечај расписати, с тим, да ће изабрани парох поред редовне дотације још и прилоком од 200 фор. годишњих на јерарх. фонда уживати. — Има се дати типкати за парох. свештенство један образац уручбеног записника. — Има се расписати стечај на упражњену парохију у Лазама.

— **(Саборски одбор.)** Држао је 23. јануара о. г. своју напредну седницу под председништвом Његове Светости г. патријарха Георгија Бранковића, а у присуству чланова: архимандрита Илариона Руварца, протеје Взаховића, дра Тодора Недељковића и Јустина Поповића. Др. Ника Максимовић морао је због нездравље болести седницу напустити. Ова је седница држана нарочито ради саветовања о зидању патријаршијског двора. Познато је, да су стручњаци прегледали план архитекта Владимира Николића, по ком би зидање резиденције стало 195.000 фор., те су га и одобрили са неким допунама и изменама. Саборски одбор усвојио је неке од тих допуна и измена, на које је и архитект пристао, те је тако са урачунањем хонорара за планове и са трошком за рушење прорачун скочио на 219.000 фор. Градња патр. двора поверена је поменутом архитекту Влади Николићу, пошто је учинио попуст са 5% од целог прорачуна, те се с тога одустало од расписа лицитације за тај посао. Према томе је грађење двора погођено за своту од 209.000 фор. Исти архитект положиће кауцију у износу од 25.000 фор., која ће му се вратити тек на годину дана после коловођације. Зграда мора доћи под кров 1. новембра 1892. Цело здање мора се готово предати 1. октобра 1893. г. Рушење старе зграде почеће крајем марта или почетком априла о. г., јер се најпре морају неке просторије предусести за Његову Светост патријарха у згради фондовских канцеларија. За канцеларије фондоске управе, осим касе, изнајмиће се друге просторије. Нови патр. двор биће, по усвојеном плану, врло леп и укусан и одговараће узвишеном достојанству српског патријарха. У њему ће бити све потребне просторије, којих ће бити преко деведесет. Заузеће фронт према њиви од читавог садањег двора и великог дела баште, а и два крила пружаће се према саборној цркви и према Дунаву. Така велелепна зграда служила би на дику и украс и много већој варошi него што су Карловци. — Даље је на понуду централног кредитног завода у Новом Саду решено, да се у исти завод може до извесне своте улагати новац, који се нагомила код српских народних фондова, пошто је управа поменутог завода пружила довољно гаранције за фондовске улоге. — Осим тога издато је у овој седници неколико зајмова на сигурну хипотеку.

— **(Г. Никола Мандић)** протосинђел, произведен је у Пакрацу на Богојављење за архимандрита манастира Гомирја у горњо-карловачкој епархији. Произвео га је преосвећени г. епископ пакрачки, Мирон Николић, по нарочитом

овлашћењу Његове Светости г. патријарха Георгија, Г. Мандић ступио је пре годину дана у монашки чин, а пређе је био прота у Госпићу и звао се Петар.

— **(Избор пароха у Војки.)** За пароха П. класе у Војки, у архидијецези, изабран је једногласно г. Димитрије Станисављевић, тамошњи многогодишњи парох, који је до сада уживао парохију више класе. Избор је руковођио као конзисторијски изасланик г. Стеван Чобанић, прота карловачки.

ЧИТУЉА.

— **(† Павле Димић)** парох у Башахиду, у бившем велико-кикиндском дистрикту, преминуо је у суботу 18. јануара о. г. Покојник се родио 1846. године у В. Бечкереку, где му је отац био ђаконом. Доцније му је отац, поп-Васа, био парох у Оромамошу. Пок. Павле свршио је богословију у Карловцима 1868. године. После свршених богословских наука био је пет година бележник епархијске конзисторије темишварске, а за тим га је црквена општина башахидска једногласно изабрала за свога пароха, где је све до смрти своје ревно и часно служио сп. цркви, због чега је велико поверење уживао. Био је он одличан свештеник и добар родољуб. Са својим сапарохом Петром Перићем живио је у тако великој љубави и споразуму, да је мало било наћи у целој нашој јерархији такеловге и братске љубави.

Покојник беше одликован и црвеним појасом. Изабран беше и за члана конзисторијалног. Срез мокринско-врањевачки бирао га је за посланика на наш народно-црквени сабор у Карловцима, и то г. 1879, 1881, 1885 и 1886, где је живо учествовао у радњи тога највишег нашег автономног тела. На сабору од 1879 био је перовођа, а у одбору петнаесторице сабора од г. 1885 био је известилац за уредбу о дотацији свештенства. Говорник беше добар, како на сабору тако и у цркви и ван оне.

Покојник је радио и на књижевном пољу. Његових радова било је у духовним листовима: „Беседи“, „Гласу Истине“, „Хришћанском Веснику“ и „Српском Сиону“. Кад се оно око г. 1870 почела ширити секта назаренска, написао је књижицу против Назарена, у којој је вешто побио њихову лажну науку.

Последњих неколико година боловао је покојник од стомака, те је залуд тражио лека у разним купкама.

Сахрањен је 19. јан. у 2 сахата после подне. При погребу беше мноштво народа и 8 свештеника са протом велико-кикиндским и два ђакона. У цркви држали су опроштајне говоре преч. г. Милош Јанковић, протојереј и парох турскобечејски, и г. Мата Косовац, учитељ меленачки. Они су достојно оценили и оплакали покојника. Описали су живот његов и рад на црквеном пољу и у народу, рекли су и наглавили, да је покојник био добар пастир, који је своју душу полагао за стадо своје...

Покојник је оставио за собом неутешну љубу, матер у дубокој старости и малолетног сина Милоша од 8 година.

Са својих врлина заслужио је покојник, да му од срца кликнемо: Бог да ти душу прости, оче Павле, и вечан ти спомен!

— **(† Коста Прњаворовић)** парох клишки, у пакрачкој епархији, преставио се 16. јануара о. г. после дуге и тешке болести у 46-ој години живота свога. Оплакују га супруга и петеро несастарале ситне дечице. Вечан му спомен! — Пишу нам, да је породица покојникова остала у великој невољи и оскудици, те се умољавају племените душе, да тој сиромашној породици притеку у помоћ. Дарови и помоћ нека се упуте на преч. г. проту Андрију Бирача у Војки, у Славонији.

— **(† Георгије Дрндарски)** парох у Добрици, у Банату, преминуо је 13. децембра прошле године. Родио се у истом месту 1807 године а рукоположен је 1828. год. Но томе служио је сп. цркву као ретко који свештеник. Рукоположен је од блаженопочившег епископа Јосифа Путника. Синђелују добро је од блаженопочившег епископа Пантелејмона Живковића год. 1847. Свршио је нормалне, немачке школе и богословију у Вршцу. У последње доба јако је оболио и пред смрт изгубио је свест, те је тако после тог боловања бесвесног од пет дана испустио своју старачку душу. Оставио је након себе удовљене синове, од којих је један Михаило парох у Избишту. Бог да га прости! **С. Ж.**

— **(† Теодор Поповић)** парох дероњски, у бачкој епархији, преминуо је 19. јануара о. г. Покојнику било је 68 година. Сахрањен је 20. јануара. На опелу чиноделјствовао је г. Платон Стојачковић, игуман манастира Бођана, са још три свештеника, а опроштајну реч рекао је г. Манојло Грба, парох нарабуњски. Вечан спомен покојнику!

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Господину Маши Урошевићу, честитом и родољубивом учитељу јарковачком, изричемо топлу благодарност, што је нашој св. цркви поклонио лепу п е т о х л е б и ц у у вредности од 112 фор. — Красним даром својим г. учитељ дивно је засведочио своју жарку љубав према цркви, те у тој љубави треба за углед да послужи — и другима, којима је Бог дао средстава, да могу св. цркви ктиторисати!

Никола Мојић и Ђорђе пл. Бота,
сведоци јарковачки.

ОГЛАСИ.

Е. Пр. 917. ex 1891.
К. 643.

СТЕЧАЈ

На упражњено парохијско место II. класе *у Срп. св. Петру.*

Компетенти имају своје молбенице до свршетка фебруара 1892. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конзист. седнице држане у Темишвару 17. (29.) децембра 1891. год.

1—3 **Епархијска Конзисторија темишварска.**

С Т Е Ч А Ј.

На упражњену *парохију у Прогару* са платом VI. разреда овим се стечај расписује, с тим, да ће изабрани на то место парох поред редовних парохијских берина уживати још и 200 фор. годишње приномоћи из јерархијског фонда.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца фебруара о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 17. (29.) јануара 1892. држане.

1—3 **Архидијецезална Конзисторија.**

С Т Е Ч А Ј.

На упражњено место *пароха у Лозници* са платом V. разреда овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца фебруара о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 17. (29.) јануара 1892. држане.

1—3 **Архидијецезална Конзисторија.**

С Т Е Ч А Ј.

На упражњено место *пароха у Червенки* са платом IV. разреда овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца фебруара 1892. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 17. (29.) децембра 1891. држане.

2—3 **Архидијецезална Конзисторија.**

С Т Е Ч А Ј.

Усљед оставке местне учитељице, овим се на исто место стечај расписује, с тим, да је иста поред прописаних предмета за II. разред дужна сву женску децу у ручном раду обучавати.

Плата је учитељице 400 фор., у име послуге 37·50 фор., слободан стан и огрев и 1 јанаћ оранице земље.

Рок стечају траје до 13. (25.) фебруара т. г. У Кумани 20. јануара 1892. године.

2—3 **Школски одбор.**

Бр. К. 465.
ex. 1891.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на парохијско место у *Суботици*, с тим да ће изабрани — у смислу 31. §. I.-lit. 2.) од 10. августа 1868. године — парохијску плату, спојену са двема суботичким парохијама I. и III. разреда равномерно на поле делити са другим тамошњим парохом.

Компетенти имају своје довољно биљеговане и сведоџбама о квалификацији потврђене молбенице, путем својих претпостављених власти, потписаној конзисторији најдаље до свршетка фебруара 1892. год. поднети.

Из Конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Нов. Саду 3. (15.) децембра 1891. год.

3—3 **Конзисторија Епархије Бачке.**

„Српски Сион“
излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи
шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Новом Саду.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 6.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АУТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 9. ФЕБРУАРА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПРЕДЛОГ

за уредбу о мировинском фонду за удовице и сиротну децу српског православног свештенства у опсегу српске митрополије карловачке.

(Свршетак.)

§. 18. Засебна припомоћ малољетној деци припада тек онда, кад удовица односно мати умре, или се преуда, или на други који начин право на мировину изгуби, а уживају је у оној истој мери, колика је мировина била, и то тако: ако је сирочё једно, ужива ово само; а ако их је више, то уживају заједнички, или у сразмерно подељеним подједнаким деловима.

§. 19. Малољетна и несастарана деца свештеничка имају право уживати припомоћ ову до пунољетства, односно до ухљебљења свога, или до удадбе и женидбе. Они сиротани, који су слепи, богаљеви или другом каквом неизлечивом болешћу заражени, те тиме за рад по све неспособни, а немају нити имања, из чега би се издржавати могли, нити сродника, који би их прихватили, уживаће припомоћ до смрти своје, и то у оној мери, како то управа завода овога за право нађе.

§. 20. Мировину и припомоћ могу дотични уживатељи по свршетку сваког месеца или тромесеција уз правилно постављену признаницу из благајне примати.

Свака признаница има бити потврђена од надлежног пароха, да су дотични умировљеници у животу, и да им се стање ни у ком погледу није изменило, са чега би право на мировину изгубити могли.

§. 21. Мировине и припомоћи могу се исплаћивати само од оних новаца, што као камате и

годишњи прилози у благајну утичу; а капитал не сме се дирати нити крњити докле год завод овај постоји.

§. 22. У случају да би се број умировљеника толико умножио, да камате и годишњи прилози не би довољни били за подмирење постојећих мировина и припомоћи, — у том случају имаће се од сваке мировине односно припомоћи сразмерно одбити онолико, колико управа завода овога за потребно пронађе.

Напротив пак, ако би се по времену приходи овога завода знатно повећали, моћи ће управа, на предлог епархијске власти, по околностима и потреби, постојеће мировине и припомоћи повисити, као и милостиње делити у границама ове уредбе.

§. 23. Право на мировину немају оне свештеничке удовице, које са супругама својима нису до дана смрти, а са доказане своје кривице у заједници брачној живели, као и удове оних свештеника, који су из чина свештеничког иступили, или су путем надлежног духовног суда свештеничког чина лишени.

§. 24. Уживање получене мировине и припомоћи губе удовице и сиротани њихови онда, кад се докаже:

а) да су источно-православну веру напустили и у другу коју веру прешли;

б.) да неморалан и саблажњив живот воде; и

в.) да су као прости злочинци или велеиздајници на робију осуђени.

§. 25. Завод овај стоји под надзором српског народно-црквеног сабора, као што стоје и остали народно-црквени фондови.

§. 26. Заводом овим управља главна управа српских народно-црквених добара, фондова и залада, којој су у томе изврши органи епархијски административни одбори и окружни протопресвитери.

§. 27. Главну скупштину сачињавају сви редовни чланови овога завода, која ће се држати редовно сваке године месеца маја у Сремским Карловцима под председништвом свагдашњег митрополита-патријарха или заменика му.

§. 28. Уредба ова ступа у живот од 1. јануара идуће године после добивене потврде, односно после публикације у сабору; а има се путем надлежних власти најдаље за годину дана спровести.

ПРЕЛАЗНА ОПРЕДЕЉЕЊА.

§. 29. Сви свештеници и ђакони, које ова уредба у чину затече, а 40-ту годину живота прешли нису, морају у редовне чланове овога завода ступити; но они не морају на уложену своту 6% камату од 24. године живота свога накнадити. Они пак свештеници и ђакони, који су 40-ту годину живота прешли, не могу се приморати да у редовно чланство ступе, но ако то желе, онда морају на улог свој још и годишње 6% камате уплатити — рачунајући од навршене 40-те године живота до године ступања у овај завод.

§. 30. Сви они свештеници и ђакони, богослови, вероучитељи и т. д. које уредба ова као чланове било архидијецезалног, било бачког и најпосле пакрачког удовичког фонда затече, примају се за редовне чланове овога завода без икаквог доплаћивања, са правом уживања мировине од најнижег улога, ако нису већ у прељашњи фонд, кога су чланови били, улог од веће класе уплатили. У том случају имају право на дотичну класу.

§. 31. Удовице и сиротани, који из постојећих фондова, карловачког, бачког и пакрачког било мировине, било припомоћи и милостиње примају, примаће их и на даље из мировинског фонда у овој истој мери, и под оним истим уветима, као што су то већ уживали.

§. 32. Свакоме члану дозвољено је из мањега у виши разред прећи, односно улоге своје повећати, но у том случају дужан је диференцију повишице у смислу ове уредбе допунити, и лечничком сведочбом доказати, да не подлежи крончној или заразној каквој болести.

§. 33. Постојећи архидијецезални, бачки и пакрачки удовички фондови, као и сви такови, који би у појединим епархијама под митрополијом карловачком постојали, ступањем уредбе ове у живот престају као такви постојати, а капитали њихови прећеће се у благајну срп. нар. црквених фондова, што ће служити за основу овоме јерархијском мировинском удовичком фонду.

Из седнице саборског одбора држане у Карловцима 26. септембра (8. октобра) 1891.

Георгије с. р.
патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПРВИ ПОЗДРАВ

МИХАЈИЛА,

Божјом милости епископа карловачкога, костајничкога, петрињскога, Лике и Крбаве, приморских градова Сења и Ријеке:

ПРЕЧАСНОМ СВЕШТЕНСТВУ ОБОЈЕГА РЕДА И ЉУБАЗНОМ СТАДУ СВОМ!

Избор светога синода нашега, здружен са највишом краљевске милости потврдом, учини, да вас, љубазни моји, поздравити могу ја као епископ ваш први пут ево сада, када и св. синода избор и највише краљевске милости потврду освешта благодат Божја, благодат Духа светога!

У часу, када се прошло био по свијету нашем за многе чудан, а за све изненадан глас о избору смјерности моје, за владику вашега, вјерујте љубљени моји, у том часу задрхтала и потресла се бјеше душа моја сва, задрхтало и клонуло бјеше слабо моје биће цијело. И у том душе моје превеликом и нигда неосјећаном потресу, и у оној бића мога клонулости неразумљивој — надох пред лице благо Учитеља доброга.... надох и сузама топлим и молитвом ниједом тражих покоја души потресеној, снаге тијелу клонуломе.... Три пута молио сам Господа, да отклони од мене искушење ово превелико, молио сам — и као да сам чуо виши, утјехе пуни глас: „**ни бойсѧ азъ бо єсмь сѣ тобою**“ — „не бој се, јер ја сам с тобом“ — (Ис. 41. 10) „**довлѣетъ ти блгодѣть моѧ: сила бо моѧ въ нємощи совєршаєтсѧ**“ — „доста ти је моја благодат, јер се моја сила у слабости показује са свијем“ (2. Кор. 12, 8—9) и поврати се мој прељашњи мир, а немоћ моја постаде снагом (2. Кор. 12, 11.) те ја рекох пред светим зборомархијерејским одсудну ријеч: „**благодарю, пріємлю и имамъ бо прѣки глаголю.**“

О љубазни моји! како су неиспитљиви судови Божји, како непостражљиви путови Његови. (Рим. 11. 33.) Зар је за потврду ове толико пута засвједочене истине живота требало још и тога дјела промисла Божјега, као што је то дјело, које ето сви видите и гледате; да вам долази за духовног старешину човјек, који је до јуче био најмање у цркви тога краја и народа парохије управитељ. Да ли је ико и помислити могао, да ће милост Божја у смјерности мојој изабрати благопотребни сасуд свој, да чува и проноси науку Његову у рођеном и драгом ми крају и народу том. Како да не повичем гласом великијем да: **благодатію Божіею єсмь єжі єсмь** (1. Кор. 15. 10), када се сјетим и поријекла свога спротинскога и мале у великом простору цркве појаве своје и многих младићкога вијека и живота недостатака и слабости својих!...

Да је благословен Господ Бог, Који је по непостижним путовима Својега благога промисла извео и довео смјерност моју на узвишено мјесто епископа вашега!

Да је благословен узвишени владар наш, који је на благовољења пуни високи предлог краљевске своје владе, а у опште познатој очинској милости према свагда вијерном народу свом српском, благонзволно потврдити светога синода избор мој за духовнога поглавицу вашега!

Нека је благословено име светога синода нашега, који је умудрен Духом светим, под руководством доброга архијерарха, преузвишенога господина Георгија, изволио епископи и мене недостојнога изабрати за владику вашега!

Да је благословен миле моје Банције, Лике и Крбаве народ побожни и добри, који на топле груди своје дочекује и прима сина свога, духовнога града свога чувара и бранича, Богом посланога. Благослов Божји нека је међу свима вама, који вјером у Исуса Христа постадосте синови Божји, да **тѵѳоѵ и вєѕмолвноє житіѥ пожнвєтє єѫ нын-**

исполнимъ вѣкъ (Тит. 2, 12), да и онога живота и блаженства будете причесници (1. Сол. 4, 17), гледајући лицем к лицу савршенства Божја! (1. Кор. 13, 12)

Љубазни моји! Не могу да затајим да и сада, послије измољене и на моју главу низведене благодати Божје, послије толиких и толиких поздрава од општина црквених и појединих високих и милих ми лица, послије снажних радости усклика са свију страна — осјећа душа моја немир, зебњу и страховање неко, које као да ме за час остављо бјаше. Знам ја добро, да је епископство по благодати служба врло висока, по сврси својој спасоносна, по даним средствима тајанственим — неодољива; ну знам ја и познам врло добро немоћ и слабости моје, које ми кажу гласно и јасно, да је епископство служба тешка и претешка, тим тежа, што ће у извјесном часу давати се **ѡ҃ктъ сѣдящемꙋ праведнѡ** за повјерене душе Божје.

На кад знам и познам епископске службе тешко и претешко бреме, а слабости и немоћи своје недостатке големе: како да загушим глас савести која вичe: зар си ти за то вриједан? (2, Кор. 2, 16) Је ли могуће, да ја примајући дужност спасавања стотине и хиљаде Божјих душа, не осјетим грдан страх, када тај страх обузима сваку поједину душу када чини **своје** спасење? (Филип. 2, 12) Како да не задрхће цијело биће моје при помисли, да сам дужан предњачити и вјером и љубави, животом, духом и чистотом међу онима, који здружени вјером и љубави живу живот духован, чист, хришћански? Да, стрешим и страхујем.... али опет.... тјешим, бодрим се и снажим вјером и надом у милост Онога, Који је по непостижним путовима Својега благога промисла извео и довео ме на то таким тешким и претешким дужностима и големим одговорностима обиљежено узвишено мјесто епископа Цркве Његове, коју је он стекао крвљу својом: да ће управити **стопы мои по словесн҃ѡмꙋ**, да ће укријепити немоћи слабости моје, да ће отворити уста моја, која ће казивати славу и величанство његово.

Тјешим се још и тим увјерењем непомичним, да ће ме љубав ваша чиста и дочекати и пратити на стази тој тешкој коју ми показа премудрост Божја: свештенство својом апостолскога прегорења ревношћу у служби својој светој, народ вјерни — својом од јуначких својих ђедова наслијеђеном привржености и одности цркви својој православној српској.

Утјешен и умирен, обадрен и оснажен том великом вјером и надом смјелом, ево ме међу вас, љубазни моји, да вам посечи у срцу свом жарку љубав према вама — будем и учитељ и пастир и свештеник по примјеру учитеља, пастира и свештеника еванђелскога.

Учитељ!.... — На чему ћу да вас учим, љубазни моји? Какву науку треба да знате **сви**. Које науке дух вала да провијава и прониче и образованих и необразованих слојева народа нашега духовну заједницу? Гдје да тражимо и нађемо знања, које не падима, **несоздамъ всегда оучитъ никогда не знамъ**, гдје науке која задовољава и умирује ум, тјеши и облагорођује срце; гдје правила за домаћи и јавни живот нам?

Знам ја, да ћете ви, љубазни моји, на сва та питања одговорити као у један глас: наука Христова за нас је **све**. То је, што треба да знамо и познамо **сви**, то је, што једино задовољава и умирује испитљиви ум, тјеши и облагорођује незадовољно и суровo срце људско; те науке дух треба да прониче цијело друштво наше и у том друштву све односаје наше.

На како и откле да почнемо данас науке те науку лијепу, да је чујете и разумијете сви: и учени и неучени, и задовољни и незадовољни, радосни и тужни, знатни и маленi.

Не сумњам се ни мало о том, љубазни моји, да сте чули и научили од свештеника својих, да је у низу створења Божјих човјек круна сјајна, у којој одсијевају два најдрагоцјенија бисера: разум и слободна воља или као што ми сви кажемо једном ријечи: душа човјечја, којом **мислимо**, шта **хоћемо**. Слободу мисли и рада употријебио је човјек на зло и брзо је са невољала живота и рада нашега потавнило бисерје ума сјајнога и свијетле воље наше тако, да је човјек заборавио био на високо порекло своје и на високо одређење своје, живећи по својој развратној, а не по вољи

Божјој. Имајући извор живота свога у Богу, човјек је на брзо по паду свом осјетио немоћ своју, која је породила у њему жињу и неодољиву чежњу, да се и опет сједини са извором живота, са Богом. Својом снагом успоставити напуштену веру са Богом, није могао човјек, а он то није ни знао, и ако Бог није далеко од њега. (Дјел. 17, 26, 27.) Што није могао човјек слаби, учинио је, по неисцрпљивој благости својој свемогући Бог, те је јављајући се многочастнѣ и многообразнѣ кроз пророке, въ послѣдокъ дній проговорио нам въ сынѣ (Јевр. 1, 1.), који је као неизмѣнимый сместио се у уске границе тијела човјечијега ваплотивши се од Духа светога и поставши човјеком од облагодатствоване дјеве Марије. Стара веза обнови се славно! Небо и земља уједињене се дивно! Бог и човјек измире се у ваочовјеченом Сину Божјем.

(Настављће се.)

СПАСАВАЈМО НАШЕ ШКОЛСКЕ ЗГРАДЕ!

(Порука црквеним општинама у Тројединци.)

Школски закон од 31. октобра 1888. дозвољава, на темељу закона земаљског од 14. маја 1887., да „Срби могу о свом трошку подизати и уздржавати своје автономне школе“.

§. 97. истога закона установљује, да ће надлежна политичка област прве молбе истражити, „да ли постоје увети за редовито издржавање такове (автономне српске) школе“.

Први увет свакако ће бити школска зграда. И ради тога поручујемо нашим црквеним општинама ово:

Многе школске зграде са околним земљиштем, и ако фактична својина српских православних црквених општина, унесене су у грунтовницу као „школа“, „учиона“ и т. д. Тиме су те некретнине изгубиле карактер и наслов црквено-општинских поседа и својине. А то значи: нису грунтовна својина и властитост црквених општина, као што у истини јесу, него може политичка општина право својине и властитости на те некретнине виндиковати и присвајати себи, тим више, што би могла позвати се и на многогодишње уживање тих некретнина, а наиме од времена, од кад се школе покомуналише.

Тада је већина црквених општина учинила bona fide — у доброј вери — не слутећи опасност за своје право властитости, ту погрешку, да је ћутећки устушила посед тих својих школских некретнина политичким општинама, не тражећи за исте нити какву најамнину, не учинив нити иначе са политичким општинама какав уговор, којим би политичка општина имала у свако доба признати и властитост и посед црквене општине на те некретнине.

Та се погрешка учинила из разлога и побуда разних. Ту је била непажња, а можда и немарност; ту је била бојазан, да се не би морала градити нова школа, а понегде и најивност: зашто да нам код готове школе плаћа политичка општина најамнину, кад то пада опет нама на терет.

Две су, дакле, погрешке учињене: 1.) пропустила се грунтовно осигурати властитост црквених општина на школске некретнине и 2.) пропустило се уговором и најамнином осигурати право посједа црквених општина на те некретнине.

А то ено може да се испречи и да нам се освети при потраживању својих аутономних школа. Ради тих погрешака могли бисмо да за навек изгубимо некретнине, које су биле наше, које су несумњиво још и данас наше.

Кад би која наша црквена општина „ставила захтев код надлежне политичке области прве молбе, да се у њеном месту устроји српска аутономна школа“, прво би питање било: имате ли школске зграде? Ми би весела срца показали на постојеће зграде с уверењем, да су оне својина и дедовина српска и црквена, јер су на црквеном

земљишту, а новцем и грбачом српског православног становништва дотичног места подигнуте.

И ако је све то истина и тако, али грунтовни листови кажу нешто друго. Па ће се пред нас и изнети ти листови, на којима су забележени као власници не „православна српска црквена општина“, него „школа“, „училишна“, а можда негде већ и политичка општина (местна).

Па ће се казати: кад у грунтовници тако пише, онда је власник тих школа и некретнина местна општина, јер да је црквена, то би стајало и забележено било тако у грунтовници. А кад није, онда је онако, како у њој пише. И ако је истина, што ћемо ми говорити, у тој ће ствари да одлучи ипак оно, што пише.

Политичка општина ће у доказ свога права позвати се и на толикогодишњи фактички и физички посед тих некретнина. Рећи ће: ми те некретнине уживамо, поседујемо, зграде оправљамо, измењујемо, огрђујемо, дозиђујемо и т. д. Црквена општина нам је признала законитост и ваљаност тог поседа; нити га је спорила, нит у сумњу икад доводила. А своје какво право ни чим није истицала, нити га је и чим наглашавала или бар до сад рекламовала. А то је све доказ, да је и посед наш, као што је и право властитости на те некретнине.

Нама ће пући пред очима. А је ли доцкан? Има ли начина, да се погрешка исправи? Има ли томе нашем јаду лека и помоћи? Има још, али без оклевања.

Свака погрешка и заблуда даде се исправити у грунтовници, бар за времена. Још га имамо. Не доцнимо, може и то проћи, на више не доћи.

Молбама за исправак грунтовнице можемо се помоћи. Тај исправак закон дозвољава, ако се оправдати може.

Исправак грунтовнице је посао, који спровести могу само одветници. То наглашавамо за то, да не би која црквена општина пала шака каквом надри-писару, који би јој се хтео понудити и наметнути за тај посао.

Циљ исправку грунтовнице била би, да се брише власништво „учионе“, „школе“, евентуално „општине“, а грунтовно спроведе власништво „православних српских црквених општина.“

Биће црквених општина, којима повчана средства неће допуштати да исправак грунтовнице предузму. У име таквих наших општина апелујемо на наше Србе одветнике, и немало не сумњамо, да ће сваки, коме би се таква црквена општина обратила за ту помоћ, своју родољубиву дужност испунити.

Надаље, где год је некадања српска вероисповедна школа уступљена за комуналну, препоручујемо тамошњим црквеним општинама, да закључком црквено-општинских општина одмах затраже од општинских поглаварстава, односно политичких општина годишњу најамнину, ма колика она била, за уживање црквено-општинске школске зграде и некретнина других и. пр. баште.

Ако не би политичке општине најамнину хтеле дати и на исту пристати, онда треба да се црквене општине обрате молбом на своје дијецезалне административне одборе, да они својим путем дављање тих најамнина испослују.

Није питање: хоћемо ли ми Срби у Тројединици баш у сваком месту своје автономне школе „устројавати“, нити је питање, кад ћемо то чинити, него је за сада главна брига, да своја црквено-општинска добра сачувамо и право на иста одржимо и зајамчимо. А то још можемо.

За то ово и написасмо.

Ј. Јеремић,
парох.

ЕПАРХИЈСКИ И ОКРУЖНИ ПРОПОВЕДНИЦИ.

„А што се тиче „потребе и религиозно-верске и нараствене цељи“ — то бих рекао, да се њеном „захтеву“ може и данас задоста учинити“ — рекох при крају мога чланка „О епархијским проповедницима.“ И ево ме, драги читаоче, да ти то што рекох и докажем, да те о мојој тврдњи и уверим.

Уверавајући те о томе, расправљајући питање о већ постојећим „епархијским,“ па и „окружним проповедницима,“ ја ћу се, мили читаоче, придржавати речи и дела угледних и признатих раденика на пољу црквене књижевности; а имено придржаваћу се и доказе приводити из „Православног црквеног права“ данас преосвећеног Епископа задарског, г. Дра Никодима Милаша, издатог год. 1890.; за тим „Из пастирске посланице једног православног епископа свештенству своје епархије,“ коју је „по руском у кратко извео“ и у „Хришћанском Веснику“ од год. 1883. јавности предао неки брат „В.“ Наравно, да ћу овде и онде, где то буде потреба захтевала, а згода допуштала, приводити и речи св. писма, као врог, најглавнијег и најважнијег правила и мерила, на које се и ја ослонити, а коме и ти веровати можеш и хоћеш.

У чланку своме „О епархијским проповедницима“ трудно сам се, да те, драги читаоче, о излишности, некорисности, шта више шкодљивости „установе“ неких парочитих „епархијских проповедника“ уверим; јесам ли и колико сам у томе успео — чуо си и видео. У том чланку своме рекао сам само, да је „прва и најглавнија дужност свештеничка: поука, проповед — „„жива реч““; као и то, да „ту дужност своју има свештенство обављати најтачније и најсавесније“ — и ту тврдњу своју, осим са онде приведеним речима св. писма, ничим другим доказивао нисам. Још сам се мање обазирао и доказивати хтео то: да ли свештенство може ту прву и најпречу дужност своју вршити. А најмање и по готову никако нисам у обзир узимао и оповргавати хтео оне узроке, које је г. Јеремић у чланку своме „Епархијски проповедници“ навео, да докаже, да свештенство не може, или бар не може тачно и потпуно вршити дужности „живе речи.“

Ових пак редака — то је циљ и задаћа.

Дакле: је ли проповед, поука — „жива реч“ дужност свештеничка, односно свештеника-пароха; другим речима: мора ли свештеник-парох учити, проповедати, служити се „живом речи?“

У §-у 100-том „Прав. црквног права“ казује се и наводи „Службена дјелатност пароха.“ Ту се наводи, да између другога: „у непосредну душестарательску службу пароха спада: 1.) да проповиједа свагда у цркви, а парочито недјељом и празником, и да за ово бира мјеста из св. писма, руководећи се у томе само и искључиво учењем цркве.... Вршење учитељске службе у парохији строго се налаже пароху; пренебрегне ли овим, подвргава се одлучењу, а ако остане упоран у томе, подвргава се свргнућу са свештеничкога чина.“ (Стр. 385—386.)

Ово је јасно!

Но сад настаје питање: може ли свештеник-парох „вршити учитељску службу,“ може ли „проповиједати свагда у цркви?“

Већ из тога, што се свештенику-пароху „строго налаже вршење учитељске службе;“ што је „непосредна душестарательска служба пароховa проповиједати свагда у цркви а парочито недјељом и празником:“ закључити морамо, да — може.

Та јест! Али „проповедање је вештина. За вештину није свако рођен. Ни за проповедништво“ — вели г. Јеремић. На боме потврђује се то и самим св. писмом: „А имамо различите дарове по благодати која нам је дана“ (Рим. 12. 6.), „и једне дакле постави Бог у цркви прво Апостоле, друго пророке, треће учитеље.“ (I. Кор. 12., 28.)

Дакле: нису „сви апостоли,“ нису „сви пророци.“ нису „сви учитељи.“ (I. Кор. 12., 29.) Не! „Различити су дарови.“ (I. Кор. 12., 4.) Елем: не могу сви „вршити учитељске службе,“ не може сваки свештеник-парох „проповиједати у цркви недјељом и празником!“

Је ли тако?

Чули смо да — није!

На шта је онда?!

Чекај да те нешто запитам! Шта ти разумеш под „учитељском службом,“ под „проповеданьем“?

„Вештину“? То, да свештеник-парох мора сам састављати проповеди? Да свештенкове проповеди морају бити — тако звана — „академска привјетствија?“ Да свештеник својом проповећу мора задивљавати, очаравати, заносити?

То зар? Е онда имаш право! Та и та-

кова проповед свакако је — вештина. Ваистину: „за вештину није свако рођен“!

Но разуме ли се то под „учитељском службом“? Је ли то „проповедање“?

Искати нешто од онога, који то нема, и према томе дати не може; захтевати од некога, да учини нешто, што надмаша његове силе: то не само да је смешно, него је то управо — неразумно! Не! Знамо и знати морамо, да су и код свештеника „различити дарови“: не зна, не може сваки свештеник-парох писати и састављати такове изврсне, узвишене проповеди. Ту и такову „учитељску службу“ не може, није у стању сваки свештеник-парох „вршити“! На кад се крај свег тога: „вршење учитељске службе у парохији строго налаже пароху“; кад је „непосредна служба парохова: проповиједати свагда у цркви“ — то нам се онда само по себи каже: да се друго нешто има разумети под „учитељском службом“, да је „проповедање“ — не „вештина“, за коју није „сваки рођен“, него друго нешто.

И доиста!

„Јер Христос не посла мене да крстим, него да проповиједам јеванђеље, не премудријем ријечима, да не изгуби силу крст Христов. И ја дошавши к вама, браћо, не дођох с високом ријечи или премудрости, да вам јављам сведочанство Божје. И ријеч моја и поученье моје не бијаше у надговорљивијем ријечима људске премудрости, него у доказивању Духа и силе“. (I. Кор. 1. 17. и 2., 1. и 4).

Ето дакле, шта се има разумети под „учитељском службом“, под „проповедничком дужношћу“! Чујемо дакле, како вала: „проповиједати јеванђеље“; како треба „јављати сведочанство Божје“; каква има бити „ријеч и поученье“ свештеникове!

Није нужно свештенику у својој проповеди и поуци износити и казивати „високе ријечи“, служити се „надговорљивијем ријечима људске премудрости“. Не треба да се стиди свештеник-парох баш ни најмање „ако је простак у ријечи“; нека се труди само, да такав „у разуму није“ (II. Кор. 11. 6); нека му је „ријеч и поученье“ по смислу и „разуму“ здраво и истинито: св. писму сагласно, а то ће постићи „руководећи се у томе — у проповиједању — само и искључиво учењем цркве“.

А „вршење“ ове и овакове „учитељске службе“, проповедничке дужности може се с пуним правом захтевати од сваког свештеника-пароха, човека здравим разумом обдарена и који је осим претходних наука још и четир године богословију слушао, четир године се за „учитељску службу“ и проповедничку дужност припремао. „Пренебрегне ли“ свештеник-парох овом и оваковом „учитељском службом“, проповедничком дужношћу својом, тад му се свакако „одлученьем“ попретити — „свргнућем са свештеничког чина“ загрозити може.

(Наставиће се)

НЕКОЛИКЕ РАЗЛИКЕ ИЗМЕЂУ ГРЧКОГ И ЦРКВЕНО-СЛОВЕНСКОГ ТЕКСТА У ЧИНУ СВ. ЛИТУРГИЈЕ.

У 21. бр. „Гласа Истине“ од год. 1890. изнео је прем. госп. и брат Гавриило Бољанић, гимназ. катихет у Сарајеву, једну умесну примедбу на погрешан превод једнога места у црквено-словенском „Служебнику“, који у „Литургији пређеосвећених дарова“ даје сасвим други смисао дотичном месту, него што се у грчком тексту садржи. — На како су се у најновије време почела прештампавати нова издања наших црквених књига, држимо, да неће бити од штете, ако упозоримо и наше црквене власти и свештенство на још неке примедбе, које смо у тексту св. литургије по нашем црквено-словенском Служебнику учинили и које кад се са грчким текстом сравне, — изгледа, да у нашем Служебнику имаде неких недостатака баш у врло важним моментима св. литургије; јер се текст

нашег Службеника баш у тим моментима св. Литургије разликује од грчког.

Ево тих разликâ:

1.) По нашем црквено-словенском Службенику после возгласа: „Твоѧ ѿ твоихъ тебѣ приносѧще,“ и т. д. и дотичне тајне молитве, свештеник призива св. духа ради освећења предложених часних дарова, говорећи тајно три пут молитву: „Гди иже пресвѧтаго твоего Дх҃а“ и т. д. и између тога стављене стихове: „Сердце чисто созижди во мнѣ Боже“ и „Не ѿвержи мене ѿ лица твоегѡ“ и т. д.; те пошто свештеник и трећи пут очита: „Гди иже пресвѧтаго“... одмах знамење је и благосиља св. даре, говорећи: „И сотвори оубѡ хлѣбъ сей“ и т. д.

А у грчком Службенику после молитве: „Гди иже пресвѧтаго твоего Дх҃а“ и дотичних стихова, стављено је још и ово: „Εἷτα: Δόξα: Ἐλλογητὸς εἶ Χριστὲ ὁ θεὸς ἡμῶν. Καὶ νῦν: Ὅτε κατεβὰς τὰς γλώσσας συνέχεε.“ Т. ј. За тим (Даље): Слава: „Благословенъ еси Христе Боже нашъ“ и т. д. „И нынѣ: Егда снизшедъ языкы слѣ“. — а тога у црквено-словенском тексту не нађох ни у једном Службенику, који ми до сад до руке дође, наравно с тога, што тога додатка у нашим Службеницима и нема.

2.) По нашем Службенику, пошто се свештеник причести и очита дотичну благодарствену молитву, — отвара царске двери и узносећи св. потир, показује народу, говорећи: „Со страхомъ Божіимъ и вѣрою приступите“. А по грчком Службенику, свештеник отворив двери с потиром у руци говори народу: „Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε.“ Т. ј. „Со страхомъ божіимъ, вѣрою и любовію приступите“.

По томе дакле у нашим Службеницима изостављене су речи: „и любовію“.

Ми смо о овим разликама говорили са више наших одличних свештеника, тражећи им узрока, но у том испитивању дођосмо до разних ресултата. Међу тим добависмо једно признато стручно дело, које у наше протусловље претпоставке унесе мало више светлости, да се лакше приближимо истини.

Тако у погледу првога места, т. ј. трпара и кондака духовског, којих у нашим Службеницима нема, — и ако не нађосмо авторитативна извора, који би нас автентично известити могао, услед чега је и када управо унесен тај додатак у грчки текст св. Литургије, и зашто га у црквено-словенским Службеницима нема, — ипак судећи по једном наводу у „Литургији“ знаменитога руског писца Ивана Дмитревског (ново допуњено и поправљено издање год. 1884.), који гласи: „Молитва, заключающая призываніе святаго Духа произносимая Священикомъ: „Господи иже пресвѧтаго твоего Дх҃а“ съ нѣкоторыми псаломскими стихами, внесена въ канонъ Εὐχαριστίи впослѣдствіи учителями Церкви для того, чтобы съ особенно́йшимъ прилѣжаніемъ испросить Духа Божія къ освященію даровъ..... у составителей Литургіи она не помѣщена здѣсь; потому что дѣлаетъ раздѣленіе смысла въ словахъ молитви Εὐχαριστίи (Смотри въ книгѣ о слѫженіахъ и чиноположеніи церкви листъ 14. на обор.)..... Таково раздѣленіе смисла чрезъ вставку молитвъ другаго рода какъ нельзя приписать самому Василію, то и въ древнихъ греческихъ спискахъ Литургіи Василія и Златоуста етой молитвы (Господи иже пресвѧтаго твоего Дх҃а), нѣтъ (Смотри въ треби. Греческ. издан. Гоаромъ, въ разност. Литургіи, стр. 81. 88. и 93.), — равно какъ и у св. Апостодовъ, у Іакова и Евангелиста Марка (Смотри Чиноположеніе Апостольск. кн. 8, гл. 12, и въ Литург. Іакова и Марка).“ (Види И. Дмитревски §. 107. стр. 234. 235.), — очевидно је претпоставка, да је и тропар и кондак духовски на том месту у доцнија времена у грчки текст Литургије унесен. Остало би дакле да се реши још питање: кад се то догодило и зашто тога додатка и у нашим Службеницима нема?

Што се пак тиче друге разлике, т. ј. речи: „καὶ ἀγάπης“ — „и любовію“, којих у црквено-словенским Службеницима нема, — ту смо са разјашњењем сретнули; јер у поменутој Литургији И. Дмитревског на стр. 277. нађосмо под §. 136. ову примедбу: „въ греческихъ нынѣшнихъ печатныхъ Служебникахъ, къ симъ словамъ прибавлено: „и любовію — καὶ ἀγάπης“ — изъ Литургіи Іакова, брата Божія, гдѣ возношеніе сіе читается такъ: „со страхомъ Божіимъ и вѣрою и любовію приступите!“ Но какъ въ древнѣйшихъ спискахъ Литургіи Златоуста

(съ которыхъ она и на славянскій языкъ первоначально была переведена Меѳодіемъ и Кирилломъ, Епископами Моравскими и учителями Славянскими въ 9. вѣкѣ) сего слова „и любовію“ не было (см. Требникъ изданный Гоаромъ, и въ Библіотекѣ Отцевъ том. 2. Литург. Златоуст.); то и въ нашу службу его не принято; во время исправленія книгъ при Никонѣ Патріархѣ оно не внесено и до нынѣ его нѣтъ“; — из које се јасно види, да у нашим Служебницима за то нема речи „и любовію“, што их при превађању Златоустове литургије на словенски језик не нађоше у старом грчком тексту св. словенски апостоли Ћирило и Методије, чији је превод свима даљим словенским Служебницима за образац служио.

Налази дакле, да су речи: „καὶ ἀγάπης“ — уније у грчки текст Златоустове литургије после IX. века и да су узете из литургије, која се приписује Апостолу Јакову, брату Господњу; а у словенски текст нису унесене ни при строгом прегледању и поправљању руских црквених књига при руском патријарху Никону у XVII. веку, када је руски Служебник на 17 места поправљен био. (Начерт. церк. истор. Иноск. Отд. II. стр. 278.)

Но сада се поражају ова питања: 1.) ако на основу веродостојних доказа стоји, да се у опште у старим грчким списима Златоустове литургије до IX. века нису налазиле на поменутом месту речи: „καὶ ἀγάπης“ — „и любовію“, — еда ли су те речи у томе времену случајно при преписивању из грчког текста изостављене или их је баш сам св. Јован Златоуст изоставио? 2.) Има ли автентична писмена доказа, када су се први пут у грчком тексту Златоустове литургије речи „καὶ ἀγάπης“ нашле?

Ми и сами признајемо, да су ово такова питања, на која наши свештеници због оскудице у оводоносним стручним изворима не могу лако одговорити; но ми их заједно са овом работом износимо у нади: да ће се њиак може бити у кога од наших свештеника или богословских стручњака, којима овај лист до руку долази, — нађи или сами извора, или барем уништва на такове изворе, који би како прави постанак наведених разлика између грчког и нашег Служебника, тако и питања, која са тим предметом у генетичкој вези стоје, — што боље расветлити могли.*)

Један Свештеник

*) Главни повод услед чега ову ствар на јавност износимо, дође нам једна образована грчки свештеник, својим пријатељством: да литургијски текст у нашем Служебнику није веран старим грчким оригиналима, са којих је словенски текст преведен; — а коса се — по његову уверавању — грчки прима тачно придржавала; те по томе да је грчки Служебник не само древним подлинницима вернији него и правилнији и потпунији од нашег. По себи се разуме, да је међу осталим његовим наводима снажан нагласак ударен на важност литургије св. Јакова брата Господња и на особито поштовање, с којим се св. Јован Златоусти у најважнијим моментима према њој односио; као и на ону најмању догматично-моралну важност речи: „и любовію“, коју оне имају кадгод при појави верних да се са причешћу приступе.

ВОЂЕЊЕ МАТРИКУЛАРНИХ ЗАПИСНИКА.

(Наставак.)

I ЗАПИСНИК КРШТЕНИХ.

Опште правило при пресуђивању питања о законитости или незаконитости некојега детета гласи: „Pater id est, quem nuptiae demonstrant“ — што на просто значи: отац је детету онај — ко је законити супруг матери детињој, или: ко је матери (законити) супруг, тај је и (законити) отац детету. По томе, свако је оно дете законито и има се као законито у матр. записник увести — којему је мати законита супруга некога човека. Од овога се правила изузимају само она деца, која су рођена на шест месеца раније, пре правилно закљученог брака. Такова деца — као што смо у пређашњем чланку напоменули —

имају се сматрати незаконитом, осим ако их супруг матере њихове својом децом не призна. Иначе свако је дете законито, које се роди, након шест месеца после правилно закљученог брака — и свако је дете законито, које се роди на десет месеца после смрти мужевље, или на десет месеца после законито разрешеног брака.

Али питање је: како се имају убележити у матр. записник крштених она деца, којима је мати истина законито венчана с неким човеком, али при свем том одељено живи од свога законитог супруга, или баш у дивљем браку, или ванбрачном односају живи са другим неким човеком?

При пресуђивању овога питања треба пре свега знати: да ли су законито венчани супрузи законитим путем развенчани или не — или још боље: треба знати, да ли матер детињу веже правоваљана брачна веза за некога човека, или је та веза правилном и правомоћном судском пресудом разрешена?

Ако мати детиња није разрешена од брачне везе са супругом својим, онда се дете у сваком случају (изузимајући случај, ако је рођено пре шест месеца након склопљеног брака) има законитим сматрати и у матр. записник крштених на име супруга своје матере као законито убележити. Овако се има поступати, баш да је свештеник, а с њим и цео свет уверен, да дете не потиче од онога човека, који је законити супруг материн — већ од другог неког човека, за кога мати детиња није везана брачном везом, већ са којим она можда у дивљем браку или конкубинату живи. По томе дакле, ако нека жена самовољно разврне закониту брачну свезу са својим супругом, те ступи у дивљи брак са неким човеком, ако с тим туђим човеком роди дете — ма да је извесно и потпуно доказано, да је дете, не од законитог супруга, већ од другог, туђег човека, и из незаконитог и ванбрачног односаја потекло, ипак се мора таково дете законитим сматрати, те се мора у матр. записник крштених уврстити на име законитог супруга своје матере, као оца свога. (Види наредбу преч. срп. прав. МЦСавета од 11. (23.) децембра и сљед. дана 1890. у 10. бр. „Срп. Сиона“ од 1891. год.)

Што је то тако и тако мора да буде, томе је разлог, што законитим супрузима није дозвољено, да самовољно раскидају закониту брачну свезу, па ако ипак то чине, самовољни раскид свезе и евентуално недозвољено заснивање незаконите свезе закон никако не признаје оправданим, већ све дотле, док између жене и мужа правоваљана брачна веза постоји, односно, док се такова веза правоваљаном судском пресудом коначно не разврне, сматра мужа и жену (ма и одељено живели) правим брачним супрузима, те ако жена, ма у ком односају свом, роди дете, у погледу очинства тога детета остаје у пуној снази правило: „Pater id est, quem nuptiae demonstrant“ т. ј. отац је детињи онај, ко је венчани супруг материн.

То правило остаје у пуној снази, све да законити супрузи и по више година одељено један од другог живе, све да и не знају један за друго, на чак и онда, ако један или други од њих, или баш и обоје живе у јавном конкубинату, или осведоченоме ванбрачном односају. Шта више, ако је мати детиња удата, а није од свога законитог супруга правоваљано развенчана, већ живи у конкубинату с другим човеком, све да мати детиња, па и тај други човек захтева, да се дете на име његово као на оца убележи — свештеник, ма да је како позитивно уверен, чије је дете по природи — не сме дотично дете на друго чије име убележавати, осим на име онога, ко је венчани супруг матере детиње. Свештениково није испитивати: ко је отац детињи по природи, већ само: ко је отац детињи по венчању матере детиње. Свештеник се дакле нема и не сме по својим субјективним назорима поводити, већ само по закону. Кад закон сматра некоје дете законитим, оно јесте и остаје законитим све дотле, докле дотична интересована странка о истом детету законитим путем и начином противно не докаже. А то значи: ако је венчани супруг у стању доказати, да неко дете његове супруге по природи не потиче од њега, има пута и начина, да он то и пред судом докаже, па ће се онда оно, што је туђе, правилним путем збрисати с његовога имена. У питању о законитости, или незаконитости некојега

детета — мимо законско опредељење, које је у важности — није позван свештеник да суди, а још мање је позван, да се он званично истиче за браниоца неког другог, у својим личним правима повређеног човека. Свештенику је главно да сматра за законито свако дете, које се роди након шест месеца после склопљеног брака дотле, докле брак између родитеља детиних не буде правоваљаном судском пресудом разрешен.

Но — као што већ напоменусмо — и онда, када законити брак између венчаних супруга правоваљаном пресудом буде разрешен, не може се после исте пресуде рођено дете у сваком случају незаконитим сматрати, већ се сматра незаконитим само тада, ако је рођено након десет месеца после правоваљано разрешеног брака, дочим свако оно дете, које се роди у току од десет месеца, након разрешеног брака, има се законитим дететом сматрати све дотле, док интересована која странка не би о њему судским путем противно доказала.

Но има и таквих случајева, да се законитим има сматрати и оно дете, које је рођено чак и после десет месеца, након правоваљано разрешеног брака. Таквих случајева имамо два: 1.) када развенчани супрузи, након правоваљане судске пресуде развенчања из нова отпочну заједнички брачни живот. Ако им се дакле након шест месеца после из нова отпочетог брачног живота роди дете, то се оно има законитим сматрати; 2.) дете се при таком обновљеном брачном животу сматра у сваком случају законитим, ако га дотични супруг матере детиње својим дететом сматра. Међу тим, ако ни један ни други од наведених случајева не постоји, мати детиња има права пред судом доказивати, чије је дете по природи. Дужност таквог доказивања пада једино на матер детињу, те ако мати није у стању своју тврдњу доказати — супруг се и путем једноставног свога одрицања оправдава.

У пређашња времена, свако дете, које се родило ма у ком добу, након правоваљане бракоразводне пресуде, сматрало се законитим у сваком случају, и убележавало се на име развенчаног супруга, изузимајући, ако је развенчани супруг матере детиње пред судом доказао, да дотично дете већ из природне немогућности није могло од њега потећи. Тако су то прописивале за аустријске земље дворске наредбе од 11. октобра 1785. и од 12. августа 1788., — но те дворске наредбе укинуте су дворском наредбом од 25. јунија 1835. год., те се од тога времена узима као једино главно и пуноважно правило: да је код развенчаних супруга законито само оно дете, које се роди у току од 10 месеца након правомоћног разрешења брачне свезе између мужа и жене.

По томе дакле и опет наглашавамо: у погледу законитости некога детета главно је и меродавно начело: Pater id est, quem nuptiae demonstrant, а додајемо још: — donec contrarium probetur, т. ј. док се противно не докаже.

(Наставиће се.)

РАЗЪНОУТѢНИЕ НѢКОРЫХЪ ЦѢСТЪ КЪ СЛОВѢНЬСКЫХЪ ЕВАНГЕЛИЙ.

Окчьа кънѩгы. Јов. V. 2.

У матици гласи то место овако: Ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήρα ἡ ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ Βηθζαθὰ πέντε στοὰς ἔχουσα. У црквено-словенском јеванђељу штампаном у Москви 1875. а и 1864 преведено је то место овако: Єсть же ко Іерѹсалимѣхъ овчаа кънѩгы, иже глѣтсѧ еврейски Кидездаѳа, имѣѧ притвѡры пѧть. а у црквенословенском јеванђељу штампаном год. 1755 гласи то место овако: Єсть же во Іерѹсалимѣхъ на овчей кънѩгѣ иже глаголется еврейски Кидездаѳа, имѣѧ притвѡрх пѧтіи. С овим у пређашњем веку штампаним црквенословенским јеванђељем слаже се и остромирово јеванђеље, мариноско јеванђеље, асеманово јеванђеље, никольско јеванђеље, у Мркшиној цркви штампано јеванђеље 1562 год. Тако у остромирову јеванђељу гласи то место: есть же къ Иерусалимѣхъ на овъчи кꙋпѣли, иже изрицаетъ са еврейскꙑ Кидесда, имѣ

притворъ имѣшти. У асеманову: сстъ же къ срослимѣхъ из овкуи кѣпели іже нарицаетъ Кнесда пать притворъ имѣшти. У маршиском: сстъ же къ сролимѣхъ из овкуи кѣпели іже нарицаетъ са еврейскы Китсда. У никольском: сстъ же къ сротслимыхъ из овкы коупили, іже нарицаетъ се еврейскы Китсда, с. притворъ имоуштн. У јеванђелију штампаном у Мркшиној цркви 1562 год.: Сстъ же въ іерусолимѣхъ из овкуи коупели іже глаголетсе еврейскын Кнесда, пстъ притворъ имѣшти. Сви ти стари споменици из старословенске и српскословенске књижевности слажу се са црквенословенским јеванђелијем штампаним 1755 год. Питање је сад: Откуда те разлике у словенском преводу. Сваки ће помислити да има каквих варијаната грчкога текста, са којих потичу ове разлике. Али Tischendorf не казује нам за ово место никаква варијанта, којем би наш словенски превод одговарао. А такође и Митрополит Михаило у својим тумаченьима јеванђелија (Москва 1874) ћути о овом. Он је узео у својој књизи црквенословенски превод са овчаа кѣпѣль, али то место преводи на руски са оригинала: Есть же въ Іерусалимѣ у овчануъ воротъ купальня. На и сви остали преводи живих словенских језика држе се матице грчке не обазирући се на старословенски и црквенословенски превод. И сам се Вук није држао црквенословенскога превода преведавши то место овако: У Јерусалиму пак код Овчијех врата има бања, која се зове на Јеврејски Витезда, и око ње пет покривенијех тријемова. Откуда би дакле могло потећи старословенско из овъчи кѣпели и црквенословенско из овчій кѣпѣли? Ја мислим да је ово потекло из нетачнога разумевања матице грчке. У матици стоји: ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα, а то ће рећи ἐπὶ τῇ προβατικῇ πόλῃ κολυμβήθρα, што значи код овчијих врата бања. Преводилац старословенски и црквенословенски схватио је као да је у грчком: ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα помишљајући по свој прилици да је у κολυμβήθρα : — потписано случајно изостављено. Ја дакле мислим, да је тако могао постати нетачни превод словенски из овъчи кѣпели, из овчій кѣпѣли. А овчаа кѣпѣль потекла је доцније у Русији из потребе да се реченици тој да потпуна смисао, јер реченица Есть же въ Іерусалимѣхъ из овчій кѣпѣли, іже глаголетсе еврейски Кнедзда, пать притворъ имѣщи, нити има у првом делу субјекта нити се зна за што је последњи део пать притворъ имѣщи привезан. Тим је пак, пошто је из овчій кѣпѣли замењено изразом овчаа кѣпѣль, постала реченица тачна, јер у првом делу има сад свој субјекат, а последњи део пать притворъ имѣщи зна се да је привезан за овчаа кѣпѣль. Мислим дакле да су ти словенски варијанти постали овим начином, који сам сад разложио.

Карловци. **Јован Живановић.**

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Његова Светост преузв. г. Патријарх Српски Георгије) отпутовао је у петак 7. (19.) фебруара у Будимпешту, да присуствује при свечаном отварању земаљског сабора. Његова Светост пробавиће у престоници 8—10 дана. —

— (Преосвећени г. Епископ темишварски Никанор) пре одласка свога у своју епархију служио је 30. јануара о. г. у манастиру Бечкиу архијерејску литургију, на којој је јеродјакона манастира Раковца, Корнилија Зубовића, рукоположио за пресвитера, а српског богослова, Тимотија Димитријевића, који је од конзисторије бачке закључен за капелана суботичког, рукоположио је том приликом г. Епископ за ђакона. — Сутра дан 31. јануара о. г. предао је пресвеш. г. Епископ Никанор управу манастира Бечкиа у руке новопостављеном архимандриту бечкинском, високопреч. г. Платону Телечком, уз званично посредовање патр. синђела преч. г. Германа Опачића. По предаји манастирске управе новоме настојатељу, г. Епископ Никанор се срдачно опростио и растао од братства манастира Бечкиа, у коме је задовољно живео и за сам манастир за кратку годину дана врло много привредио.

На празник Сретенија Господњег служио је г. Епископ Никанор у Карловци архијерејску литургију, на којој је ђакона, Тимотија Димитријевића, рукоположио за пресвитера — а сутра дан отпутовао је г. Епископ у пратњи архимандрита Платона Телечког и протојереја т. бечејског Милоша Јанковића у своју епархију, где га је паства му духовна са искреном љубављу величанствено и сјајно дочекала.

— **(Рушење патријарашке резиденције у Карловци.)** Кроз који дан — чим се у побочној згради патријарашког двора дотичне просторије преуструје и удобно спреме за привремени стан св. Патријарху — порушиће се до темеља стара и историјска патријарашка резиденција, да се на њезином земљишту подигне угледна и величанствена резиденција, која ће у свему одговарати угледу, достојанству и потребама српског Митрополита и Патријарха.

— **(Распоред седница епархијске управе будимске у години 1892.)** Епархијска консисторија држаће своје седнице: 23. јануара, 12. марта, 21. априла, 28. маја, 16. јуна, 10. септембра, 22. октобра и 3. децембра 1892. — Административни одбор имаће седнице: 3. фебруара, 23. марта, 27. априла, 2. јуна, 17. августа, 28. септембра, 2. новембра и 10. децембра 1892. — Епархијски школски одбор држаће седнице: 14. априла, 16. јуна, 2. октобра и 17. децембра, а по потреби и других дана.

— **(Одбор „Матице српске“ за издавање „Књига за народ“ из задужбине Петра Коњевића)** имао је 29. јануара (10. фебруара) о. г. своју седницу, у којој је ово решено: Према оцени члана дра Ђорђа Дере примљено је за „Књиге за народ“ дело: „Бока и Бокељи“ од Симе Матавуља, и писцу је одређена награда од 20 фор. по штампаном табаку. — На основу оцене Стевана Коњовића, учитеља и уредника „Домаћег Листа“ у Сомбору, примљен је за „Књиге за народ“ спис непознатог писца с натписом: „Пчеларство“ а с девизом: „Пчела је стадо спротиље“, и писцу је досуђено у име награде 20 фор. по штампаном табаку. Кад се отворило запечаћено писмо, које је делу том било приложено, видело се, да је исто дело написао Иван Машировић, богослов у Карловцима. — Према оцени А. Сандића примљена је за „Књиге за народ“ приповетка: „На клизавој стази“ од Радослава Марковића, пароха у Ивањи, а писцу је одређена награда од 20 фор. по штампаном табаку. — Спис Владимира Димитријевића, богослова, с натписом: „Дувај је отров“, што га је писац поправно према оцени дра Милана Јовановића-Батута, — издан је на преглед члану Стевану Милованову. — Дело непознатог писца: „Наследство у Аустро-Угарској и Србији“ предано је на оцену члану дру Ђорђу Дери. — Спис дра Ђорђа Дере с натписом: „У радише свега више, у штедише још више“, — издан је на оцену члану Аркадију Варађанину.

— **(Нови чланови „Матице Српске“.)** Од главне скупштине, држане 11. (23.) септембра 1891, до 7. (19.) фебруара о. г. уписали су се за чланове „Матице српске“ ови родољуби и корпорације, и то: I. са прилогом од 100 фор.: 1.) Његово Високопреосвештенство г. Михаило Грујић, епископ горњо-карловачки у Плашком; — II. са уплатом целе чланарине од 50 фор.: 2.) Др. Велизар Л. Поповић, кр. уг. министарски секретар у Будим-Пешти; 3.) Душан Радић, велепоседник у Суботици; 4.) Др. Васа Милошевић, адвокат у Ст. Пазови; 5.) Др. Пера Јовановић, лечник у Ст. Пазови; 6.) Милош Стојаковић, велепоседник у Ст. Пазанци; 7.) Григорије Миковић, подбележник у Ст. Бечеју; 8.) Српска православна школа у Бијељини; 9.) Управна општина у В. Радинци; 10.) Управна општина у Гргуревци; 11.) Управна општина у Краљевци; 12.) Управна општина у Буђановци; — III. са уплатом две рате унапред од 20 фор.: 13.) Српска православна црквена општина у Гор. Ковиљу; — IV. са уплатом прве рате од 10 фор.: 14.) Теофан Усклац, јеромонах и намесник у манастиру Шишатовцу; 15.) Дамјан Прерадовић, парох у Голубинци; 16.) Стеван Секулић, трговац у Суботици; 17.) Урош Возаровић у Лежимиру; 18.) Др. Жарко Миладиновић, одветнички перовођа у Митровици; 19.) Лазар Ђукић, трговац у Белегишу; 20.) Милорад Димитријевић, бележник у Никинци; 21.) Стево Д. Торбица, српски учитељ у Мостару; 22.) Српска православна црквена општина у Долини, у Славонији; 24.) Учпона у Харкановци; 25.) Српска школа у Старом Селу, у Хрватској; 26.) Мита Кацан, паробродски агент у Босанској Рачи; 27.) Сергије Попић, јеромонах, и патријарш. економ у Карловцима; и 28.) Митрофан Милутиновић, јеромонах и синск. економ у Новом Саду. — Чланарина

или пристојба за чланство „Матице српске“ износи 50 фор. и плаћа се или у један пут или у пет годишњих оброка по 10 фор. Чланови добијају бесплатно сва издања матичина т. ј. сваке године 4 свеске „Летописа“ и 6 свезака „Књигâ за народ“ заједно са рачунским извештајем и имеником чланова.

ЧИТУЉА.

— († **Василије Војновић**) умировљени срп. прав. духовник кр. земаљске казнионе леполавске, преминуо је на Ваведењије прошле године.

Чекао сам, да ко, коме су околности и живот ближега покојника познатији, учини последњу пошту овоме скромноме службенику олтара божјега; па кад се нико не нађе, сво ћу ја о покојнику неколико речи за спомен његов да саопштим.

Василије Војновић рођен је 1824. године, а рукоположен за свештеника 1849. Био је на више мјеста свештеником, те је као парох сјеверински именован 1875. год. првим редовним православним духовником на кр. зем. казниони у Лепоглави, коју је службу марљиво и ваљано вршио до 1889 године.

Као духовника казнионе сјећа га се бивша његова паства, као доброга оца Васе, који је многоме тугу ублажио и многога добром поуком навео на прави пут. Био је реван и добар проповједник, јер је знао једгровито своје проповједи удешавати.

Као вјешт пчелар стекао је лијепа глаеа у свијету, те је за своје пчеларске радове одликован био од међународне пчеларске задруге златном колајном а од другова и пријатеља прозван је српским Берлепом.

Тешка служба духовничка у казниони кроз 13 година (док се за то време пет римо-кат. духовника измјенило) истрошила је његову тјелесну снагу, те га је висока кр. зем. влада 1889 год. у мир ставила, а пречасна конзисторија Пакрачка повјерила му је привремено управу парохије Мало-Трешњеначке, ђе је о Ваведењију 1891. преминуо.

При погребу овог вриог трудбеника за поправак појединих заблуђених синова народа нашег чиводјејствовали су свештеници: г. Михаило Херак, парох вел. писанички, г. Пресплавни, свештеник беденички и г. Јанковић, капелан писанички.

Покојник је био добар свештеник, марљив проповједник и учитељ, њежан супруг и мио отац, а искрен друг и пријатељ; е тога нека му је вјечита успомена међу нама!

У Лепоглави, 22. јануара 1892.

Јеромонах **Доситије Кутузовић**,
духовник кр. зем. казнионе.

— († **Мирон Чавић**) јеромонах манастира Кувеждина, преминуо је 22. децембра 1891. у постригу своме мав. Кувеждину и погребен је тамо сутра дан 23. децембра, уз учешће, које је збиља заслужно тај ваљани и љубазни калуђер.

Покојник се родио у Визићу 1850 године. У манастир је дошао 1867. год., где је био искушеником до 1872. год., а те га године пок. Сава Стојчевић као игуман кувеждински закалуђери. Игуман Сава волео је пок. Мирона, као свога најбољег духовног сина. Уживао је нарочито у млогласном и лепом појању, у којему се је отац Мирон особито одликовао. Ко је слушао пок. о. Мирона, са каквом смерношћу, а са каквом вештином, са каквим одушевљењем и истинским побожним чувством дивно и умиљато пева н. пр. „Радуйся священная главо“... тај ће искрено пожалити, што је пре времена нестало тога ретког слаткопевца и ваљаног, смерног и љубазног калуђера.

Да је покојник уживао љубав целе околине, види се из тога, што му се на погреб стекло у ман. Кувеждину до 1000 душа из околине. Свечано опело обавио је игуман манастира Кувеждина г. Генадије Поповић са осталим манастирским братством, којему се придружио још г. Александар Николић, парох дивошки, Теофан Узелац, намесник шишатовачки и Стеван Бећаревић, свештеник бингулски. Овај потоњи је покојнику врло лепу и допадљиву посмртну бесједу изговорио. На смртнички одар положио је леп венац јеромонах и администратор манастира М. Ремете, Милутин Јакшић, који је са покојником одрастао и с њиме кроз дуги низ година у једном манастиру сваку радост и тугу искрено и братски делио.

Ми смо покојнога о. Мирона добро познавали и са жалошћу смо примили доста доцкан — вест, да га нема више међу живима. Такав калуђер, као што је био пок. о. Мирон, заслужно је, да му на овом месту помен учинимо.

Нека је трајна успомена — покојном врсном брату нашем Мирону! Ш.

— († **Исаија Кочић**) јеромонах манастира Раковице, у Србији, умрло је 2. (4.)

фебруара о. г. у манастиру Ковиљу. — Покојник се родио у Пожаревцу 1809. год. а закалуђерио се у манастиру Раковици. Кад је остарио и изнемогао, не хтеде га у Србији ни један настојатељ у манастир примити, те је бедни старац пре 4 и по године дошао амо у наше крајеве, да нађе себи у ком манастиру склоништа. Смиловао се на њ добродушни игуман ковиљски, Мирон Борђевић, примио га из човекољубља и милосрђа у манастир и снабдевао га до смрти му свим потребама. Пок. о. Исаија, познат у околини под именом „деда Дуја“, био је простодушан и честит старац. Бог нека му душу прости!

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Високопречасни господин Платон Телечки, архимандрит манастира Бесчина, поклонио је св. храму нашем икону св. тројице у великом формату са дивним златним оквиром.

Потписани у име црквено-школске општине наше изричемо овим најтоплију благодарност на овом лепом дару.

Дај Боже, хиљадили се такови приложници! Живео много и дуго!

У Срп. Неузини 28. јануара 1892.

Манојло Стајић, тутор. **Јован Петанек,** парох.

Љубомир Мирков, председник.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Усљед оставке местне учитељице, овим се на место место стечај расписује, с тим, да је иста поред прописаних предмета за II. разред дужна сву женску децу у ручном раду обучавати.

Плата је учитељице 400 фор., у име послуге 37·50 фор., слободан стан и огрев и 1 јаглаз оране земље.

Рок стечају траје до 13. (25.) фебруара т. г. У Кумани 20. јануара 1892. године.

3—3 **Школски одбор.**

СТЕЧАЈ.

На упражњену *парохију у Прогару* са платом VI. разреда овим се стечај расписује, с тим, да ће изабрани на то место парох поред редовних парохијских берина уживати још и 200 фор. годишње припомоћи из јерархијског фонда.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца фебруара о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 17. (29.) јануара 1892. држане.

2—3 **Архидијецезална Конзисторија.**

СТЕЧАЈ.

На упражњено место *пароха у Лазама* са платом V. разреда овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца фебруара о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 17. (29.) јануара 1892. држане.

2—3 **Архидијецезална Конзисторија.**

СТЕЧАЈ.

На упражњено место *пароха у Бешки* са платом V. разреда, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца фебруара 1892. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 17. (29.) децембра 1891. држане.

2—3 **Архидијецезална Конзисторија.**

☛ **Наше пошт. претплатнике опомињемо и умољавамо да нам новац што скорије пошљу — да не би принуђени били обустављати им лист.**

Администрација „СРПСКОГ СИОНА.“

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље** на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад. За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 7.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 16 ФЕБРУАРА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПРЕДЛОГ

за уредбу о умировљењу стално намештених чиновника код народно-црквених митрополитских и епархијских власти, професора српске православне богословије, српских православних гимназија у Срем. Карловцима и у Новом Саду, професора српских вероисповедних учитељских школа и учитеља и учитељица српских вероисповедних виших девојачких школа и о мировинском фонду за те чиновнике и особе учитељског звања.

ГЛАВА I.

Општа опредељења.

§. 1. Стално намештени чиновници код митрополитских народно-црквених и епархијских власти, професори српске православне богословије, српских православних гимназија у Срем. Карловцима и у Новом Саду, професори српских вероисповедних учитељских школа, учитељи и учитељице српских вероисповедних виших девојачких школа, могу, ако су потпуно задовољили уветима прописаним у овој уредби, захтевати за себе, своју удовицу, и сирочад или мировину или васпитну припомоћ из основаногa овом уредбом фонда.

§. 2. Мировину или отправнину наведеним у §. 1. чиновницима, професорима, учитељима и учитељицама, удовицама чиновника, професора и учитеља, и васпитну припомоћ њиховој сирочади одређује на образложени предлог њихове претпостављене власти саборски одбор по овој уредби.

§. 3. Као мерило за одређење мировине или отправнине служи:

а.) број година службе,

б.) величина последњих урачунљивих берива.

§. 4. У године службе рачуна се у опште непрекидно служење код једне од у §. 1 наведених власти или завода, почињући од дана, кад

је ко у службу ступио. То показује сваки званичним декретом или обавештењем од своје претпостављене власти.

Учитељима горе наведених завода рачуна се код одмеравања мировине и оно време, које су након потпуног оспособљења као намештени учитељи непрекидно у служби провели.

У случају, да се који српски народни вероисповедни учитељ или учитељица постави за учитеља или учитељицу на који од у §. 1. наведених наставних завода или звања, урачунавају му се године службе проведене у учитељском звању, ако за све те године припадајуће пристојбе накнадно уплати. (§§. 30. тачка а.) и 34. и 35. ове уредбе.)

§. 5. Код урачунавања континуитета службе не сматра се иста прекинутом:

а.) у стању суспензије пробављено време, ако је после довршене истраге дотичник невинима проглашен;

б.) на допусту пробављено време од једне године;

в.) време, које је ко провео као расположив услед преустројства дотичног звања или завода.

У стању мира, за тим прелаз једне године на допусту или у стању расположивости без фактичнога службовања пробављено време не може се урачунати у године службовања.

§. 6. Код установљења мировине имају се поред редовне сталне плате, коју је уживао дотични чиновник, професор, учитељ и учитељица у последњој години, урачунати још и сви петогодишњи десетогодишњи доплатци.

Напротив пак особни доплатци, станарина, паушал за путовање, накнада за огрев и остали разни припадци не могу се при установљењу мировине у рачун узети.

Изузимају се пак допунидбени (особни) доплатци, који су у допуну пређашње више плате побирани, те се овакови доплатци имаду при установљењу мировине у рачун узети.

§. 7. Право на мировину или отправнину губи онај:

а.) који се својевољно одрекне своје службе;

б.) који самопластво напусти своју службу, па је ни онда не наступи, кад га претпостављена власт позове на то под претњом, да ће службу изгубити;

в.) који је због каквог кажњивог дела осуђен на губитак службе, или је тај губитак законска последица, скопчана с таковим осуђењем;

г.) који се дисциплинарним путем отпусти из службе;

д.) који се исели из аустро-угарске монархије у страну државу;

е.) који је почињо такво дело, ради којега би био отпуштен из службе, а не може се против њега ни казнено ни дисциплинарно поступати зато, што се је сам убио, или што је побегао, или ма из каквога другога разлога; но у таковим случајевима треба да надлежна дисциплинарна власт изрече: да би било дотичник из службе отпуштен.

У случајевима набројеним у тачкама в.) г.) д.) е.) има се већ одмерена и у течај стављена мировина обуставити.

Ако се отпуст истом онда изрече, кад је већ дозвољена обекрба удовици или сирочади, тада има стечено право ових остати нетакнуто.

(Наставиће се.)

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПРВИ ПОЗДРАВ
МИХАЈИЛА,
Божјом милости епископа карловачкога, костајничкога, петрињскога, Лике и Крбаве, приморских градова Сења и Ријеке:
ПРЕЧАСНОМ СВЕШТЕНСТВУ ОБОЈЕГА РЕДА И ЉУБАЗНОМ СТАДУ СВОМ!

(Наставак.)

Послије толиких вјекова узалудног лутања човјека у намјери да сазна праву истину, послије толиких патња у невољама и биједама сваковрсним, што их донесе залуталога човјека растровани живот нравствени, заснну науке Христове небеско незаходимо сунце, просувши своје животворне благе зраке по свем свијету Божјем.

Ту с неба донесену науку, која одговарајући тачно и задовољавајући на питања живота даје знање које не пролази, тјешн и умирује ојађено срце нелажним

обећањем живота без смрти, запечатио је овашњени Син Божји крвљу драгоцјеном. А за што? питаће когод између вас, љубазни моји!

Да ли је та наука, која подиже из незнања и пропасти моралне свијет, могла и може бити противна свијету том? Не. Али опет била је, била против свијета тога. Та то каже божанствени учитељ сам: **не мните јако пріидохъ повръгши миръ на землю: не пріидохъ повръгши миръ но мечь** — (не мислите, да сам ја дошао да донесем мир на земљу; нијесам дошао да донесем мир него мач). (Мат. 10, 34.) Зашто Син Божји дошао је међу нас грешне људе, не да освештa и утврди њерске заблуде свијета и вијека тадашњега; не да похвали и поласка богомрским страстима људским. Не. Дошао је он, да разори на лажи, празновјерици и неправди основану „цркву“ позваних и непозваних вођа и старешина народних, да ју разори и да **трьми дньми** сазда на истини и правди њеној цркву Божју.

Дошао је да пробуди у срцима људи свијест о високом поријеклу и достојанству њиховом и да их учини од робова синовима Оца небесногa, назначивши и високу циљел живота човјечијега. (Мат. 5. 48.)

Дошао је да покаже шта је њера и каква је у ње моћ, којом не само да се цијеле болести и праштају гријеси него.... **аще и горѣ рѣчете двигнисѧ и вьрзнисѧ къ морю, сѣдитъ** (ако и гори рекнете, дигни се и баци се у море, биће). (Мат. 21, 21.)

Дошао је да проповиједа у сред мржње и злобе, пакости и неваљалства људског не нову, али давно заборављену науку о љубави, која позива себичност људску, да се одрече себе, да не чини неправде, но да чини добро и по њојзину највећу.

Дошао је да збаци силне и охоле, да подигне смирене и понижене (Лука 1, 52) дошао је да проповиједа сужњима **ѡтъпущєніе**, слијепима **прозрѣніе** да исцијели **сокрушєнныѧ сердцемъ** (Ис. 61. 10); дошао је да пробуди и ојача наду на помоћ Божју, на добрих дјела награду њечну.

Да, наука Христова проповиједајући нови живот позивала је свијет, да се одрече и својих њерских заблуда и својих милих али неваљалих наука; позивала га је да се одрече себе. У том и јест она више истакнута противност међу науком том и свијетом тадашњим. Из противности настаде борба, која се свршила смрћу Христа Богочовјека. Но та смрт, којом је погажена и уништена паклених сила моћ, дала је живот вјечни, којег смо и ми срећни причесници.

Љубазни моји! Како смо срећни ми, што тога новога живота науку и проповијед слушати можемо. Како је милостив Отац небески, што је и нас удостојио, да будемо синови Његови, цркве Његове чланови!

Може ли за нас бити свеције од лијепе наше вјере православне, кад знамо, да је то вјера Богом откривена, Божјега а не људскога ума дјело.

Може ли за нас бити шта милије од добре мајке наше цркве Христове, која примивши нас у своје окриље пије душу нашу небеском њиром; од цркве Христове, за коју јуначки наши ђедови пролијеваху потоке драгоцјене им крви своје? Не, заиста не!

Кад вјера наша православна, коју проповиједаху наши оци као што и ми проповиједамо, није дјело људи, него је откривење Бога самога, онда она као такова не потпада нити може потпасти промјени и измјени каквој.

Не ћемо ми дакле дирати у ту светињу наших прадједова и нашу тим више, што је то њерично забранила црква као Богом одређена чуварица и непогрешива учитељица науке Христове. Кидати и рушити ограде те вјерске, које црква подиже, значило би стављати се над цијелу цркву, а дјело Божје поправљати умом човјечијим. То би било право одступништво, претешки гријех који се казни проклетством вјечним. — Ја не сумњам ни мало, љубазни моји, да свештеници свијесни казују народу своме **волю Божію** (Дјан. 20. 27). Знаду они да је то **прва** дужност њихова, јер „како могу разумјети непознату науку **аще не кто наставитъ мѧ**“ (Дјан. гл. 8. ст. 31.), а познавање воље Божје први је услов спасења нашега. Кад дакле не би поучавали свештеници народа свога, били би противници спасења његова. Но сачувај нас Боже и саме помисли на то; страшна је она и ужасна!

Проповиједајући ријеч Божју, свеште-

*

нији Христове цркве не могу а да не истакну и особито не нагласе, како је вјера без дјела мртва, да она сама не може спасти никога, да је, до душе, потребно и добро вјеровати, но није доста, јер „и бѣсы вѣруютъ“ (Јак. 2. 14—19), те као што је тијело без духа мртво, тако да је и вјера без дјела мртва. А дјела та, којима се оживљава и засвједочава вјера наша у Бога, треба да су плод чисте љубави хришћанске, без које, и „ако и језике човјечје и анђелске говорим, онда сам као звоно, које звоји, или прапорац који звечи. И ако имам пророштво и знам све тајне и сва знања, и ако имам сву вјеру да и горе премјештам, а љубави немам, ништа сам. И ако раздам све имање своје, и ако предам тијело своје да се сажеже, а љубави немам, ништа ми не помаже.“ (1. Кор. 13. 1—3) Љубав је дакле, љубазни моји, животворно начело, које здружено с вјером препоручује свијет. То је она сила неодољива, која побјеђује и најљуће непријатеље наше. (Рим. 12. 20. 21.) С тога, кад идемо у цркву, свету Богомољу нашу, пођимо с љубави и из љубави хришћанске, а не из нукога обичаја и навике пусте, или да нас виде људи. (Мат. 23. 5.)

Сваки нам покрет и поглед у светом храму Божјем, треба да изражава љубав нашу према светињи мјеста, на којем смо — светињи Богослужења, у којем учествујемо срцем и душом, — светињи ликова, што нам благим погледом својим са икона освећених блаже болове срца и душе. Том љубави задахнути не ћемо ми од храма молитве чинити храм за разговоре празне о стварима земаљским и суетним. Не. Ми ћемо „блажити пепечнїи житїйское“ да можемо цара небеског дочекати и пратити љубављу чистом и из те љубави рођеном молитвом тихом, а за здравље и напредак свој и својих, срећу овога и блаженство онога свијета — свију људи. Тим и таким дјелима љубави показаћемо, да вјера наша није мртва и да исповиједање те вјере није само „оусты и оустнами“, него од срца и срцем.

Кад прошнке та чиста, небеска љубав срца свију нас, не ће бити онда несугласица, свађе на и „неодољиве мржње“ међу супрузима хришћанским. Не ће бити непослушности и невјерства жениног, нити немарности, објести и суровости мужевље. Биће онда мира и слоге, напретка и задовољства међу брачним друговима, који освећеном везом заједничкога живота приказују тајанствену везу Христа — женниха са црквом — невјестом његовом, нити ће нико од људи моћи и смјети разлучити „еже Богъ сочета.“ А како ће тек благодатно да утиче такав на љубави основани и љубави хришћанском проткан живот брачних другова на подмладак њихов! — Да ли има игдје веће и трајније среће на свијету но што је она у обитељи хришћанској? Ко да не осјети ону силу истине те, да је у обитељи извор благостања народа! Ако љубав влада између родитеља и дјеце, ако дјеца поштују и слушају родитеље своје, а родитељи пазе и неговују, подижу и васпитавају у духу хришћанском дјецу своју, онда је срећа неизбјежна посљедица односаја таких, и с обитељи том и таком срећна је околина сва, друштво, народ и држава цијела. Обитељ таква пристаниште је тихо, у које се склања са страстима људским узбуркане пучине јавнога живота уморени радник и старатељ обитељи цијеле, — да одмори клонулу снагу и прибере нову за нов напоран рад. Обитељ је така огњиште топло, на ком се чува искра народњега предања о прошлости лијепој и загријевају биједама и бригама којекаквим укочене жиле народног живота. Таквој обитељи не може наудити спољашња несрећа, чланови те обитељи не очајавају због немаштине и неудаха других, нити има силе, која би могла сломити дух, кога испуњује вјера и љубав хришћанска и из њих поникло поуздање у заштиту и помоћ Божју. Но како је с обитељи оном, која нема љубави те, која спаја непрекидљивим везама родитеље с дјецом и дјецу с родитељима. Нема ту вјере у промисао Божји нити пада у заштиту и помоћ његову. На шта је посљедица тога? Непослушност дјеце према родитељима, вријеђање ријечима на онда и дјелом родитеља својих с једне, немарност, небрига и суровo понашање и поступање родитеља с дјецом с друге стране; једно и друго раја растројством потпуним тако, да од обитељи као слике рајскога живота постаје сједиште сваковрсних порока и опа-

чина: вјечитога незадовољства, роптања против Бога и од Бога установљеног поретка у свијету и т. д. Може ли друштво, народ, држава, коју сачињавају таке обитељи, бити напредна и срећна? Заиста не!

На може ли у друштву људском бити икакве воље озбиљне и за срећу народну подигнуте установе, која би донијела жељени успјех, кад синови тога народа, потекавши из нехришћански васпитаних кругова, не могу да се загрију за више идеале народа свога и пођу до онога степена свијести о дужностима својима, што се и једно и друго подиже, чува и његује на огњишту праве духом Христовим задахнуте обитељи. И најбоље установе не помажу ту, кад нема свијести, озбиљне воље, која претпоставља све и љубави хришћанске, која сматра ксл ѹмрѣти кыти, да се постигне највиша циљ. —

(Свршиће се.)

ЕПАРХИЈСКИ И ОКРУЖНИ ПРОПОВЕДНИЦИ.

(Наставак.)

А што данас свештенство слабо проповеда, доста немарно, а по готову и никако „не врши учитељске службе“ своје, томе је — између другога — и то узрок, што многи свештеник-пароx осећајући се немоћним да пред вернe, пред своје слушаоце изађе „са високом и надговорљивом ријечи људске премудрости“ — што се, узгред буди речено, данас од проповедника и тражи — устручава се пред њих изаћи као „простак у ријечи“: немогући их хранити храном — по свом и људском мњењу и увјерењу — јаком и снажном, не ће да им даје ни обичну, просту и лаку храну.

Најобичнија, најпростија, но за то ипак снажна и јака храна, коју свештеник-пароx — који „није највештији у учењу“ — може давати својој пастви, својим вернима, јесте: тумачење недељних и празничних јеванђеља. Јеванђеља су та већ по себи проста, јасна и разумљива, а при том корисна и поучна. Са једном две ли реци проширити и разјаснити поједина места истих јеванђеља, а у смислу и духу учења црквеног и с обзиром на прилике и потребе пастве и верних — на ето ти лепе, поучне, снажне проповеди, која „ако је и проста у ријечи, али у разуму није.“

Но сво ћу ти, драги читаоче, и овде попустити: признаћу и рећи ћу, да има и таких свештеника-пароха, који ни такве храме пастви давати у стању нису, који ни такове најобичније и најпростије проповеди саставити нису кадри.

На и опет има помоћи! И опет свештеник може вршити „учитељску службу“ своју, може проповедати!

Али пре него што бих ти на ово одговорио, приметити морам: да ако из богословије изађе и у свештенство уђе и такав човек, такав „невјежа“ — онда је то једно и жалосно! То је онда лоша сведоџба за богословију, која човека са обичним природним, здравим разумом није могла или хтела ни толико спремити, да најобичнију и најпростију проповед саставити и изговорити зна и може!

А сад да ти одговорим, где је у том случају помоћ.

Но мени можда не ће ти хтети веровати, за то ћу пустити нека ти на исто одговори човек и свештеник од мене и знањем и званьем боли и више.

„Учите младеж у школи, учите народ у сваковрсном саобраћају с њиме, а особито неизоставно проповедајте у храму Божјем сваке недеље и празника. Не морате сачињавати научних беседа, не морате се много бринути о красноречивим изразима, није баш нужно ни да сами сачињавате из своје главе духовне беседе. Тумачите и казујте садржај науке спаситељеве и апостолске просто и разговетно, придодајте овима сходне примену и околностима науке за живот, за које можете довољно градива наћи у списима православних архијереја и изврсних духовних писаца наших. Ено вам и штампаних проповеди у књигама најбољих

духовних писаца православних епископа и свештеника, па узмите те проповеди у руке, изберите сходне за ваш говор и читајте проповед из књиге, ако вам је тешко или неугодно на памет научити. Није срамота за свештеника да проповед из књиге чита, ал је грдна срамота и велика грехота недељом и празником народ без духовне хране остављати, своје верне добру неучити, за њихово се душевно спасење нестарати!“

После ових, тако лепих и кроз истинитих речи нити хоћу, нити могу што даље говорити; само бих ти, драги читаоче, препоручио, да набавиш од кога — ако већ и сам немаш — „Хришћански Весник“ за год. 1883. и да ту „пастирску посланицу“ у изводу целу прочиташ, јер је од почетка до свршетка лепа, истинита и поучна.

„На даље — вели г. Јеремић — материјал проповедништва је огроман, многостручан и разноврстан, а у свакој врсти једнако важан, а особито према приликама, у којима се паства налази. Али један свештеник може бити врло вешт, пријатан и успешан у историјском, други у литургичком, трећи у догматичком, ал незгодан у полемичком или моралистичком материјалу.“

Горњим речима „једног православног епископа“ одговорено је и на овај навод и узрок г. Јеремића. Крећем ли се на пољу историјском, литургичком и догматичком посве слободно, ја ћу ступив на поље полемичко и моралистичко позвати свога брата у помоћ, узећу њега за путевођу. Или владам ли и располажем ли довољним и потребним материјалом само у једној врсти проповедништва и. пр. историјској, а у свима осталима врстама не, то ћу у нужди и потреби узети и позајмити проповеднички материјал, а баш и саму проповед од оног брата или старијега свога, који га има и од кога узети могу.

Можда ћеш ми хтети пребацити, драги читаоче, што оно браним и утврђујем, што се и не обара нити пориче: што доказујем, да свештеник мора проповедати; а то г. Јеремић и не пориче.

То је истина. Али си ти чуо, да г. Јеремић тврди, да свештеник није у стању проповедати, бар сви свештеници не, јер нису „рођени за вештину — за проповедништво“. А са том тврдњом морали смо бити на чисто и видити: стоји ли или не. На онда. Ти си чуо, да г. Јеремић „установу епархијских проповедника“ препоручује за то, што ћу „захтева потреба и религиозно-верска и наравствена цељ“; међу тим сам ти ја рекао, да се захтеву те потребе и те цељи и данас задоста учинити може и без те „установе“.

Можно, да сам у наслову погрешно, да сам у наслову рећи требао: „О задовољењу потребе и религиозно-верске и наравствене цељи“. Но кад већ писам, нека је тако; главно је то, да сам те овим чланком рад уверити о својој тврдњи.

Говорећи о томе, да се „захтеву потребе и религиозно-верске и наравствене цељи“ задоста учинити може — наравно, да сам морао говорити о првом и најближем задовољачу тога „захтева“ — о свештенику пароху. А у колико свештеник-парох не би био у стању, да својом „учитељском службом“, својом проповећу потпуно задовољи том „захтеву“, тој „потреби“ и то у извесним приликама и случајевима — у толико су нужни данашњи „окружни и епархијски проповедници“.

„Свештенослужитељи дијеле се на три степена: епископски, пресвитерски и ђаконски. По степену своме ђакони немају никакве власти у цркви, него су зависни у свему од епископâ и пресвитерâ“. („Прав. црквено право“ §. 71. стр. 266. и 270.)

Дакле од три степена свештенства, или тачније свештенослужитеља — два само степена имају власт у цркви, а то су: степен епископски и пресвитерски.

Црквена власт дели се на три гране: 1.) власт учења; 2.) власт свештенодејствовања; и 3.) власт наставства или управљања. („Прав. црквено право“ §. 53. стр. 219.)

Видили смо већ, како стоји други степен свештенства, а то је пресвитерски са својом влашћу, а имено влашћу учења. Чули смо на име, да „у непосредну душестарательску службу пароха спада: 1.) да проповиједа свагда у цркви, а нарочито недељом и празником.“

Да видимо сад како је са том влашћу — учења — код првог степена свештенства, т. ј. код епископског степена.

У §-у 92-ом „Прав. црк. права“ расправљају се „права и дужности епархијских епископа“.

Ту се наводи: „Епископ је врховни учитељ у својој епархији. Као такав њему је повјерено, да проповиједа хришћанску истину и да је свугдје шири. Проповијед дакле, као што саставља најодличније право епископа, тако је исто и једна од првих дужности. Њему припада у свој пуноћи право проповиједања у својој епархији, и од њега потиче власт, коју свештеници имају да проповиједају, тако да обишавши епископа и без његова знања, нико не може да у цркви проповиједа.... 6.) Ради религиозног образовања он проповиједа у главној цркви или сам, или ако је запријечен, неко уљед његовог оваквћења, а у парохијским црквама наређује за то или односне парохе или шаље нарочите проповиједнике“. (Стр. 345—346.)

Епископу дакле спада у дужност проповедати по целој епархији његовој. Али како му је то немогуће, то „он проповиједа у главној цркви“; а по осталој епархији, односно „у парохијским црквама“ своје епархије врши он ту дужност своју — посредно и „наређује за то или односне парохе“ — наравно у редовним приликама, а у изванредним приликама пак „шаље нарочите проповједнике.“

Као што видимо: „учитељску службу“ или проповедничку дужност врши епископ посредно, а свештеник-парох непосредно; за то и рекох, да је свештеник-парох први и најближи задовољач „захтеву потребе и религиозно-верске и нравствене цељи“.

А ко су и какви су ти „нарочити проповједници“, које епископ „шаље у парохијске цркве“ и то у извесним и нарочитим приликама?

У §-у 95-ом „Прав. црк. права“ говори се о „окружним црквеним надзорништвима“, или другче о окружним протопресвитерима.

Окружни протопресвитери нису засебан свештенички степен, они спадају у степен пресвитереки, а разликују се од осталих пресвитера својом већом влашћу, коју имају као „намјесници епископски“.

„Правне дужности окружних надзорника“ — односно протопресвитера — деле се на троје: на „правне дужности које се тичу: 1.) учења; 2.) свештенодејствовања; и 3.) црквено-управног живота“.

Међу „правне дужности“ окружних протопресвитера „које се тичу учења“ спада следеће: „1.) да пазе, да ли се свугдје у повјереном им округу чува у чистоћи православна вера, 2.) да ли парохијски свештеници проповиједају сваке недјеље и сваког празника, и да ли проповиједају по духу православне цркве.... 6.) најпослије, да при сваком посјети округа поучавају и јавно у цркви и на другим зборовима, како народ, тако исто и свештенике“. (Стр. 363—364.)

Дакле и дужност окружних протопресвитера јесте: поука, проповед; и ту дужност своју имају они вршити и обављати не само у својој цркви и међу својим парохијанима, него и по свима оним парохијским црквама, које спадају у њихов округ. Дужност поуке, проповеди имају они по парохијским црквама свога округа обављати увек приликом „посјете округа“; а дужни су „15.) редовно један пут, а и два пута на годину походјати све парохије свога округа“. (Правне дужности окруж. протопресвитера односно „црквено-управног живота“ стр. 365.)

(Свршиће се.)

О СРЕЋИ.

Проповед Ђуре Страјића, свештеника Сентомашког.

Све на свету, што је око нас, све је то мање више за човека загонетка вечита. И ако човек умом својим и одгонење по коју појаву природну, одмах иза ње пашиви на незнање, иза ког се још веће тајне крију. — Умље људско блуди по свемиру васионском и на послетку пичице нада пред тим величанством!

Али што је најчудније: сам човек, који

је себи најближи и најдражи — он је сам себи загонетка највећа. Тај господар земље, који руши дрвље и камење, за живота силан — после смрти је ништа! Како то? Одкуда је човек и какав је живота му смер? Какви су то покретачи његова срца и душе, што изазивају срећу и несрећу људеку, која је у толиким песмама оневана и исприповедана у милионима књига? Ко ће да протумачи мисли и осећаје људске, да им даде правца и ослонца — ко ће да протумачи и прошлост битисање и опредељење човека?

Та се питања намећу мисаоном човеку сваки дан, али камо тога, да на њих одговора да?

Сва научна испитивања не могу да нас задовоље — — и само је један разагнао ту вековну таму и то за то јер је био Бог!

Из Назарета Галилејског добисмо кључе којима отворисмо тешке двери незнања и двоумице, и света вера Христова је луч, који нас је обасјао, и ми прогледасмо....

Добисмо прилике, да проучимо сами себе, душу и срце своје; да видимо какви смо и какви треба да смо; да уредимо стално и као што треба односе наше на земљи и тиме утремо себи пута на небеса, да будемо сретни и овога и онога света.

„Да будемо сретни!“ Каква драж лежи у тим речима за сваког човека! Та реч „срећа“ пристала је свакоме за срце; о њој највише говоримо, грозничаво је тражимо и све бисмо дали да је постигнемо. „Тако ми среће!“ куне се човек, кад хоће да убеди кога о истинитости својих речи, из чега се види: да му је срећа идол земаљски. Сви гледају у срећи круну живота и кад год бисмо је хтели метнути на главу, измакне нам се — сви је траже, а не налази је готово ни један!

На у чему је та срећа? Можда у богатству. Колико има људи у великим палатама, окружени сјајем, па су много несретнији од оних, који у колебама живе — срећа дакле не лежи у новцу. „Да ли је срећа у сили? „Свака сила за времена, а невоља редом иде“, вели пословица. Је ли срећа у власти и достојанству? Ту је опет велика дужност и одговорност, непрестани немир у срцу — и ту среће нема. „Да ли у браку, у породици? Ту је брига за кућу, жену и децу; горка жалост за изгубљеним чедом. „Да ли је сретан сваки, кога нико не љуби, који мора у случају болести и старости његовање за новац да купи? Све то још никако није срећа. — На где је она и како да се нађе?!

Бадава ми тражимо срећу у спољашњем свету и у ономе што није у нашој власти — тамо је не ћемо наћи. Срећа је сакривена у нама самима а наћи је можемо само сјајним лучем, који сам мало пре споменуо — светом нашом вером православном.

Проучавајући свет и прилике у њему, видећемо, да ништа није новина ни првина — све је то тако било и биће са малим изменама. Само се ми мењамо, и у назорима и у осећајима својим, ми смо јако нестални — и у томе лежи извор незадовољства и несреће наше. Ми се не равнамо по способностима нашим и околностима у којима се налазимо, него по нашим жељама, које врло често немају границе. Што који човек више жеља има, тим их је теже задовољити и тим је даље од среће своје. — „Деца имају најмање жеља, задовоље се са свачим; тугу своју забораве брзо, и за то су најсретнија. Ако се не обратите и не будете као деца, рекао је Спаситељ, не ћете ући у царство небесно.

Из овога се види јасно: шта је срећа и како се до ње долази. Није срећа у слави, сили и богатству, него у смишљеном и задовољном срцу, које потпуно појми своју задаћу и случајне незгоде протумачити и подносити зна. Сваки човек има де само права своја, него и дужности и обавезе, па кад то двоје у склад доведе, кад постигне равнотежу између душе и тела, сагласност између себе и савести своје и осети потпуни душевни мир и спокојство — тада је дошао на животворни извор, који се срећом зове.

Помислише гдекоји: сви се ми бринемо за будућност и патимо услед тога, на каква ми је то срећа! — Без борбе нема победе, без бриге нема среће. Предузимаш неко племенито дело и бориш се за њ; унапређујеш породицу своју, радиш неуморно за домовину, за човечанство; гинеш за веру и народност своју — зар то нису путеви

среће? „Док се човек дима не надими, не може се ватре нагрејати.“ Без бриге, борбе, среће нема! — Или је зар срећа нерадити ништа, небринути се ни за што и очекивати: да ти се све испуни, што замислиш и да све само од себе иде по твојој вољи! То не може бити, па и кад би било, пре би човека учинило несретним. Жељама не би било краја, све би постало илишно, досадно и човек би био — жив сахрањен, не радећи ништа — заиста несретан.

Но има људи — и то врло много — који не могу да дођу до те висине и да посмотре живот и прилике са тога становишта — не могу поред свега тога да буду „срећни“.

Али нека се сете мученика са Голготе, који се као Бог нашо — за нас недостојне. Нека проуче четири стуба небесна, четир јеванђелиста Христова и Апостоле његове, па ће на свакој страни светога писма уочити: како ће не само појединац, него сви срећу своју наћи. Који је слаб и немоћан, па не може да изведе оно, што и сам види да је добро и на срећу његову — нека се оружа хришћанским врлинама и постаће јаки и срећа његова изостати неће.

Нека се оружа вером, вера ће га спасти; и кад клоне, вера ће га подићи и у тешкој борби сретан ће да буде, јер ће чути у себи глас: „Устај, живи, бори се, не клони“ — „вѣра твоя спасетъ тя“

Нека се оружа љубављу хришћанском — у љубави је највећа срећа, јер и сам је Бог љубав. Љубав ствара и одржава, љубав чини сретним и најнесретнијег сиромаха; она зближује убога и богата: „по том ће сви познати да сте моји ученици, ако узимате љубав међу собом.“ (Јован 13. 35) И макар какве невоље да нашу, ма какви ударци да нас задесе, ми ћемо гледати срећу нашу у љубави божјој, која никад не вене: „ко ће нас раставити од љубави божје? Ни смрт ни живот, ни анђели ни поглаварства, ни силе, ни садашње ни будуће, ни висина, ни дубина, ни друга каква твар.“ (Рим. 8. 35. 38. 39).

Љубав рађа мир а без мира нигде среће нема: „Ако је могуће, будите у миру са свима људма,“ (Римљ. 12. 18.) учи свето писмо. Ето и опет богодане стазе, која срећи води. Тешко оном, који жели среће себи и својима а мира нема — тај проповеда несрећу варајући и себе и друге. Мир је залога среће, немир је несрећа извесна и за народ и за појединца. „Носите бремена један другога,“ (Гал. 6. 2.) вели апостол, указујући нам, како се до мира долази. Где је љубав и мир, ту је слога, ту су врлине хришћанске и грађанске, ту је права срећа и у кући и у друштву; — где тога нема, ту се помаља несрећа раздвајајући крвну браћу и чеда божја, ту од среће ни помена нема.

Св. Писмо вели: „Ако се међу собом кољете и једете, гледајте да један другог не истребите.“ — „**Аще дроугъ дроугъ оугрызаете и снѣдаете: блюдитеся да не дроугъ оу дроугъ истребленни бѫдете!**“ (Гал. 5. 15).

Каква мудрост и каква поука за све људе и народе! А баш за оне, који желе добра и среће и себи и роду своме, опомена је ово велика.

Не мислимо сувише о себи, о своме сину и својој памети, па ћемо бити сретнији. Не радујмо се туђој несрећи, ако желимо да нам срећа на врата закуца. Обуздајмо наше страсти, подрезимо крила зависти нашој, измеримо добро снагу и величину своју, на тек онда мислимо о срећи и то: какву срећу ми заслужујемо. Та какви смо сами, така ће нам и срећа бити: цветамо ли ми, цвета нам и срећа; ако смо жалосни — жалосна нам срећа. Не тужимо се даље много на несрећу нашу, јер смо је врло често сами заслужили.

На када знамо, да смо заиста сами „ковачи среће своје“, тражимо је онако, како ћемо је наћи — то дугујемо себи и деци нашој. И, ако ми лутајући за таштинама светским срећу промашимо, отварајмо бар очи деци нашој, стварајмо у њима чист и непомућен поглед на живот и на људе, те да им уштедимо сузе, које ми пролисмо и да им се не отрује млађано срце а с њиме и вредност целог живота.

И говорећи вам данас о срећи, ја вам је желим свима од срца и вама и вашима на дому; желим вам је и као син народа нашег и као свештеник ваш.

Проучимо један другога, зближимо се и разумимо се; љубимо се и загрлимо се — те да можемо и ми једном рећи: „Добра нам је срећа, помог'о нас Бог!“ Амин.

ЦРКВЕНЕ ДУХОВНЕ ПЕСМЕ
ЗА ВРЕМЕ
УСКРШЊЕГА ПОСТА.

Стихира на стиховне у недељу сиропусну.

Засјала је, о Господе, Твоја
Већа милост и благодат нама,
Засјало је просвећење људи!
Сад је време пријатно и благо,
То је доба кајања за грехе!
Дела таме нека се одбаце,
А узмимо светлости оружје,
Те да тако пребродимо целу,
Сву пучину великога поста
И тридневан дочекамо тада
Ускрс нашег Спаситеља Христа,
Који свагда избавља нам душе!

На прећеосвећеној литурђији.

У место херувимске песме.

Сад небеске — анђеоске — силе
С нама скупа невидљиво служе,
Јер улази цар славе, и ето,
Погле, жртва — савршена тајна
Свечано се диже и обнаша!
Па ходите у љубави, вери,
Приступите, да будемо тиме
Причасници вечнога живота
И у њему добијемо део!

После причасног стиха.

Увек ћу Те да узносим, Боже,
Да у свако благосиљам време!
Твоја хвала у мојој' је усти'!
Окусите од небесног хлеба
И из чаше живота — од светог
Тела, крви Христове, што вечно
Жиће даје — и видите, како
Благ је Господ, — нека Му је слава!

У стихове сложио

Иван М. Поповић.

ВОЂЕЊЕ МАТРИКУЛАРНИХ ЗАПИСНИКА.

(Наставак.)

I ЗАПИСНИК КРШТЕНИХ.

Ако је рођено дете незаконито, онда се у рубрику детиња родитеља убележи само мати детиња, т. ј. убележи се име, презиме, стање, занимање и вероисповест детиње матере, а уз то још, ако је мати неудата девојка — и име, стање и место пребивања њезиних родитеља. Место, где би се имао убележити отац детињи, треба оставити празно, а у дотичну рубрику треба уписати, да је дете ванбрачно, или незаконито.

Отац таковога незаконитог детета уписује се тек онда, ако у парочитој, пред два сведока поставленој изјави лично призна, да је он отац детету, или ако буде судским путем проглашен за оца дотичнога детета. И у једном и у другом случају има свештеник ту околност у примедби матр. записника крштених прибележити на пр. овако: „Н. Н. молио је да се убележи као отац детета.“ или „На основу судске пресуде Н. суда (датум и број) уписује се Н. Н. као отац детета.“

Ако мати роди дете у браколомству, онда се отац детињи не уписује ни онда, баш кад би то и желио.

Близанци се не смеју у матр. записник крштених у једну заједничку рубрику под једним текућим бројем убележавати, већ свако дете добија у записнику крштених свој посебни текући број, те се код сваког

детета сви потребни податци (ма били сасвим једнаки) имају потпуно и дословце исписати, односно убележити.

Особиту бригу треба полагати на тачно убележавање имена и презимена крштеног односно његових родитеља. У нас има и сувише случајева, да родитељи детињи имају у обичном, приватном животу са свим друга презимена, различита од оних, која им се придају у јавном животу. С тога свештеник, нарочито, ако је у општини још непознат, треба добро да испита: које су права имена и презимена детињих родитеља, те да у матр. записник уводи само права имена и презимена — јер свака, у погледу имена и презимена учињена погрешка може да буде од недогледних последица. Ако свештеник из свога домовног протокола, или из пређашњих матрикуларних записа, не би могао тачно да сазна име и презиме детињих родитеља, а при том се не би могао ослонити ни на исказе бабице и кума, или на сведоџбе суседа и познаника детињих родитеља — треба од детињих родитеља да потражи крштена им писма, или њихову, од надлежне политичне области истакљену т. з. „завичајну сведоџбу“, на из тих званичних исправа, да се увери о њиховим именима и презименима.

Да не би једни и исти родитељи имали децу, која су под једним и истим именом крштена, те да та околност не би служила за повод каквој забуни — свештеник треба да посаветује кумове, да деци једних и истих родитеља не дају једна и иста имена. Ако родитељи и кумови не би тај савет никако хтели примити, свештенику не остаје друго, него да задовољи жељи родитеља и кумова, али за разлику под једним именом крштене деце једних и истих родитеља, мора иза имена раније крштеног детета ставити реч „старији“ или „старија“, а иза имена касније крштеног детета — „млађи“ или „млађа“.

Ако је тајну крштења над дететом вршио свештеник, онда мора у дотичну рубрику, где је реч о стројитељу тајне крштења, својеручно потпуно и дословце уписати своје име, презиме и карактер — н. пр. Петар Поповић парох, администратор или капелан, а никако само: П. Поповић, и без исписа свога свештеничког карактера.

Но питање је: ко ће испунити рубрику, у којој је реч о стројитељу тајне крштења онда, када над дететом тајну крштења није сам свештеник извршио, већ је по великој каквој нужди дете крстила можда бабица, или друго које неосвећено лице? Као што је познато, наша догматика дозвољава, да у случају преке нужде може новорођено дете и бабица или ма ко други од световних крстити. То бива онда, када је новорођено дете слабачко, те се је бојати, да не умре некрштено. Таково, по нужди од бабице или другог кога световног лица извршено крштење — ако је правилно изведено — не може свештеник поновљати, јер дете се сматра крштеним, ако га је и бабица или друго које световно лице крстило. У таковом случају дакле стројитељ тајне крштења није свештеник, већ други неко. По томе онда у рубрику, где је реч о стројитељу тајне крштења, не може доћи име свештениково, већ име онога лица, које је тајну крштења над дететом фактично извршило. Ако је дакле новорођено дете по нужди морала бабица крстити, онда се у рубрику записника крштених, у којој је реч о стројитељу тајне крштења, уписује име и презиме саме бабице. Наравно ако такво дете живо остане, има свештеник накнадно над њим извршити тајну миропомазања — те онда у исту рубрику уписује свештеник и своје име, као стројитељ тајне миропомазања.

Последња је рубрика у записнику крштених остављена за разне примедбе, те се у ту рубрику убележава све, што се односи на крштено лице, а што је при том од битне важности, а нарочито:

а.) ако се у записнику крштених не налази посебна рубрика, у коју би се убележила смрт крштеног лица — онда се то убележи у рубрици „примећање“;

б.) у исту рубрику убележава се свака исправка матр. записа, но увек с позивом на датум и број налога надлежне духовне власти, која је исправку наредила;

г.) нарочито се у ту рубрику убележава промена презимена и накнадно легитимисање

некојега детета, које је као незаконито крштено.

На завршетку ове расправе о записнику крштених треба да проговоримо још о томе: да ли се мртворођена деца имају убележавати у матр. записник крштених?

Имајући у виду, да се записник, о коме је реч, зове записником крштених и да се по томе у исти записник убележевају само крштена деца, — изашло би, да мртворођену децу, у колико нису крштена, не би требало у записник крштених убележавати. На шак није тако — јер државна власт налаже свештенику да и мртворођену децу убележава у матр. записник крштених, и ако таква деца, као мртворођена, нису могла крштена бити. Разлог је томе тај, што и мртворођена деца могу имати утицаја на грађанско-правне односаје њихових родитеља. Свештеник већ из искуства зна, да државна власт прибирајући сваке године статистичне податке о кретању народа, иште рачуна и о мртворођеној деци. Већ сам назив „мртворођено“ казује, да ту у један мах постоји и случај рођења и случај смрти — и свештеник мора са оба та случаја рачунати. Он мора и рођење и смрт мртворођеног детета у дотични матр. записник увести. Рођење таковога детета (и ако дете као мртворођено није могло бити крштено) убележиће у матр. записник крштених, а у исти мах случај смрти истога детета убележиће у матр. записник умрлих. Питаће је само: како ће свештеник убележити у матр. записник крштених тако мртворођено дете, кад исто није крштено, те нема ни имена?

Одговор је: Рубрике, у којима је реч о крштењу, миропомазању, имену, куму и стројитељу тајне крштења, имају у таквом случају остати празне и непопуњене, а убележава се само дан појаве мртворођенога, за тим пол (род) и законитост или незаконитост мртворођенога, и најзад се убележе још подаци, који се односе на родитеље и бабицу таковога детета, а у рубрику, где би имало доћи име крштенога — стави се: „мртворођено.“

(Свршиће се.)

СТАТИСТИЧНИ ПОДАЦИ

О ПРАВОСЛ. ВЕРОИСПОВЕДНИМ ШКОЛАМА, УЧИТЕЉИМА, УЧИТЕЉИЦАМА И УЧЕНИЦИМА У ПРОТОПРЕСВИТЕРАТУ АРАДСКОМ.

По народности	Број вероисповедних школа: мушких	женских	мешовитих	свега	Школских дворова	Учитеља	Учитељица	Свега	Сталова	Земље	Број правосл. за школу способне деце: од 6 до 12 год. мушко	женске	свега	од 12—15 год. мушко	женске	свега	Број школу похађене правосл деце: од 6—12 год. мушко	женско	свега	од 12—15 год. мушко	женске	свега
Српских	10	9	15	34	34	24	10	34	80	105 јанаца 1023°	2208	2029	4237	736	741	1477	1760	1290	3050	299	281	580
Романских	2	1	4	7	7	6	1	7	7	9 јанаца	601	591	1192	166	224	390	510	341	851	81	138	219
Свега	12	10	19	41	41	30	11	41	87	114 јанаца 1023°	2809	2620	5419	902	965	1867	2270	1631	3901	380	419	799

Као што се из горњега нека види, има у арадском протопрезвитерату за школу способне срп. прав. деце од 6—12 година света 4237, и то: 2208 мушке и 2029 женске деце. Од тих полазе школу 1760 мушких и 1290 женских, света 3050. Мушке деце не полази 448 а женске 739; према томе мушка деца полазе школу 84·7%, женска 63·5%, укупно пак деца од 6—12 полазе школу 74·6%, а то је сразмер, који нас гласно опомиње, да ту још има много шта поправљати и чинити, па да се похађање школе поправи.

Од 12 до 15 година има за школу способне деце 1477 и то: 736 мушке и 741 женске; полазе пак школу света 580 и то: 299 мушке а 281 женске а сразмерно мушка 41%, женска 38%, укупно 40%.

Романске деце има од 6—12 год. за школу способне света 1192 и то: 601 мушке а 591 женске; походе пак школу света 851 и то: 510 мушке а 341 женске, сразмерно пак 85% мушка, 57·6% женска, а укупно 71·5%.

Од 12—15 година има за школу способне деце 390 и то: 166 мушке а 224 женске; походе пак света 219 и то 81 мушке а 138 женске, сразмерно пак 48% мушке, 64% женске а укупно 56%.

Као што се види дакле у похађању повторне школе Романи су нас знаменито претекли — а биће да је и напој деци потребна опетовна настава, бар толико, као и романској деци.

Српских учитеља има 24 а учитељица 10, света учитељских снага 34; романских као 6 учитеља и 1 учитељица, света 7 учитељских снага.

Приметити нам ваља, да је у општинама: В. Ст. Миклушу, Сарволи и Фенлаку још status quo, где Срби и Романи заједнички цркву имају, но школе засебно издржавају. Ово је једина епархија (темишварска), где нема ни једна комунална школа, но су све вероисповедне.*)

У Сирмгу 8. (20.) фебруара 1892.

С. П. Ј.

*) Колико је нама познато, нема ни у будимској епархији ни једне комуналне, односно покомуналне школе. Уред.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Долазак високопреосвећеног Господина Епископа Никанора у Темишвар, и његов дочек.) После посвећења високопреосвећеног Епископа Никанора Поповића дуго и жељно се изгледало на његов долазак. Имали смо дакле времена, да му спремимо дочек као што се пристоји и месту овом, и високом достојанственику црквеном.

И заиста улазак његов у Темишвар, и дочек његов у Темишвару био је величанствен.

Још пре доласка високопреосвећеног Епископа-Дијецезана нашег, све је било спремљено, само се очекивало, да нам нам Преосвећени обзнани дан и време свога доласка, како би се благовремено познати могло свештенство и српске црквене општине да преко својих изасланика учествују при дочеку том.

На брзојавну вест Његовог Високопреосвештенства, управљену на пречасног Господина Кузмана Станића, проту Темишварског, да дана 4. фебруара влаком преко Сегедина пре подне у 10 часова стиже Високопреосвећени у Темишвар, сазвана је духовна седница, где је брзојав високопреосвећеног Епископа Никанора прочитан и наређено, да се за тај дан позове свештенство и црквене општине, а уједно, да се долазак његов обзнани и овомесној како римокатоличкој духовној, тако и војничкој власти, и свима осталим овомесним корпорацијама, и да се умоле, да дочек преосвећеног нашег Епископа-Дијецезана, присуством својим увеличати изволе.

Већ у полак девет часова тога дана, стојало је пред српском црквом и двором владичанским 40 спремљених батара на расположењу разним депутацијама, које су спремљене биле да се до колодвора извезу, и ту високог путника дочекају и поздраве, а осим тога било је до двадесет приватних батара.

Улица главна, кроз коју ће ова господска свита са нашим високим гостом проћи, била је тробојкама окићена.

Портанска ограда са једне и друге стране, била је сва са железним јелонш и боровим гранама и тробојкама украпена; изнад портанске капије стојао је у великом формату Епископски грб — окићен мањим заставама.

Изнад врата при уласку у женску цркву подигнут је од трообојне материје свод, а испод њега са златним великим шиценима исписане речи: „Благословен грјади во имја господње.“

У самој цркви били су зидови са једне и друге стране окићени најлепшим и најфинијe израђеним српским ћилимовима, између којих Епископски и државни грбови на изменце између два мања барјачића намештени беше. Тако исто владичански сто са десне, и престо мајке божије са леве стране, беху окићени разним егзотичним цвећем.

Тако је било у цркви. А како је било у двору владичанском? — Испод капије свод и зидови беху окићени трообојном материјом и егзотичним цвећем, а тако и зидови уз степенице до предсобља; само пак предсобље и ходник беху окићени такође најодабранијим егзотичним цвећем.

Све ово не да се тако описати, као што се даје очима видити; доста да је публика пре један дан прилила да се нагледи те красоте.

Кад сам вас, драги читаоци, увео у српску цркву и у двор српског владике Темишварског, и у духовној слици приказао окићене просторије те, хајде да се за часак вишемо и до колодвора, да и ту видимо, како ће дочекати бити српски владика.

Е, брате, — ту ти се искупила сама господштина, свечано обучена у саму свилу и кадиву, окићену сребром и златом.

Ту ти је варошко представништво са својим градоначелником на челу; ту су ти представници жупанијски са својим поджупаном на челу; ту су ти представници краљевске табле, и краљевског суда; ту су представници пореског и поштанског звања, представници адвокатске коморе, и најпосле и представници српске црквене, — градске и фабричке општине.

А међу тим, шта је на путу са нашим жељно изгледаним великодостојником црквеним?

Пред њега излазе општине и на сваког станици дочекују и поздрављају га одушевљено са радостним ускликом „живио!“ — а великодостојник излази пред њих и благосиља их са изразом захвалности на усрдном дочеку.

Ал ево, — са прве штанције чује се сигнал, да се влак крену пут Темишвара.

На тај знак, сва господштина изађе и заустави се на перону, жељно изгледајући кад ће се из даљине влак указати.

Но не потрађа дуго, ал' се зачу звиждалка, и док ви дан о дан удрио, влак се на колодвору заустави.

Сад се указа високи путник и знаком шешира из даље поздрави кићену свиту која му истим знаком одпоздрави са бурним ускликом „живио!“; ту на перону поздрави га градоначелник варошки г. Др. Карл Телбис у име представништва града Темишвара и осталог грађанства, као великодостојника црквеног и грађанина Темишварског, са најусрдијим изразом, на мађарском језику, на ком се поздраву високи гост на истом језику захвали по своме уређеном му својству лепо и језгровито.

Пошто се преосвећени Епископ пријатељски руковао са појединим члановима присутне пратње његове, допраћен буде у салон првога реда, где су га дочекали чланови српске црквене општине, градске и фабричке, са г. Дром Бранком Стефановићем, председником исте на челу, који преосвећеног Епископа-Дијецезана у име предвођених црквених општина по своме даровитом беседништву у кратко, ал језгровито поздрави; њему је преосвећени такође одпоздравио, и на пријатељско-усрдном дочеку захвалност своју изјавио.

За тим је Преосвећени сео на одређени за њега батар и праћен многобројном пратњом кренуо се пут вароши а у исто време дат је у унутрашњости вароши пред црквом стојећем свештенству и народу телефонски знак, да се свита са колодвора кренула, на који знак загрмише милозвучна звона како на српској, тако и римокатоличкој цркви.

Пред српском црквом стојала су школска деца на броју 40, у чираке и рипиде обучена, а свештенство у црквеном орнату, и изасланства срп. црквених општина из дијецезе, са осталом овомесном публиком, разне вере и народности, очекујући жељно и нестрпљиво, да виде новог владику једни, а други да га по дужности дочекају и поздраве.

Није дуго за тим потрајало, а прве кочије пролетнше, а за њима друге заустављше се пред црквом, на којима отворише се врата, а на врати указа се високи достојник црквени, преосвећени Епископ Никанор, кога свештенство и силан народ са бурним и дуготрајним поздравом „живио“ поздрави.

Пошто је за тим преосвећени огрнуо епископски плашт, и узео жезал архијерејски, допраћен је уз појање спасовског тропара у цркву,

где је ушао у свети олтар и целивао свето евангеље и часну трапезу, а за тим изишао из олтара, стао на амвон и уз појање „тон деспотин“ благословио народ, и свиао доле заузео је место у своме архијерејском столу.

По свршеној молитви, поздравио је високопреосвећеног г. Епископа пречасни г. прота темишварски Кузман Станић беседом, коју ћемо у овом листу приказати. По свршеној беседи следовало је Његовом Високопреосвештенству посвећено, бурно и дуготрајно „живио!“

На овај поздрав изговорио је преосвећени г. Епископ беседу, у којој је изјавио захвалност на тако усрдном дочеку.

Жао нам је, што нам та беседа није до руке дошла, ал толико можемо о њој казати, да је била пуна духа и песничког полета и да је дирнула у најњежнија осећања побожних мисли и родољубивих осећања тако, да је у више пута, са дуготрајним и одушевљеним одзивом „живио“ прекидана била.

Пошто је Преосвећени беседу своју свршио, и од присутних са громким „живио“ одздрављен био, стао је на амвон и благословио народ, а за тим је уз појање „тон деспотин“ од свештенства и многобројног народа из цркве одведен у његову Епископску резиденцију, где га је дочекало дванаест у бело обучених девојчица у предсобљу, које су пред њим цвеће просипале, и руку му пољубиле, које је г. Епископ благословно са изразом: да буду живе и здраве!

На врати при уласку у његове собе, дочекао је новог Епископа, преосвећени г. Епископ вршачки Нектарије, те су се обојица поздравили и пољубили.

По малом одмору, представиле су се Његовом Високопреосвећенству разне корпорације и свештенство овим редом: прво, српско и за тим романско свештенство; за овима свештенство римокатоличко и унијатско; после лутеранско и евангеличко, а за тим општина јеврејска са својим рабинером на челу.

За овима следовали су представници овомесне војничке управе; представништво оковарошког магистрата са својим градоначелником, чланови сварошке управе сва три одсека; из ових представништво жупаније; краљевске табле; кр. суда; порезног и поштанског, као и брзојавног звања; управитељи гимназије и осталих реалних и других учевних завода, и заступници адвокатске коморе и т. д.

Желимо високопреосвећеном господину Епископу нашем, да овде у средини нашој а у своме високоме достојанству, нађе радости и задовољства, мира и спокојства, и да проведе дане своје старости у најповољнијем здрављу! — С.

— (**Одликовање.**) Стеван Кирић, парох фелдварски, председник тамошње црквене општине и члан административног одбора сварије бачке, одликован је од Његове Светости г. патријарха Георгија — црвеним појасом. Честитамо на заслуженом одликовању!

ЧИТУЉА.

— († **Аксентије Белеслијин,**) парох тисасемиклушки, премину је у ови св. Три Јерарха о. г. напрасном смрћу у својој парохији и у кругу своје многобројне породице. Покојник се родио у Сиригу (код Сегедина) од матере Тоде и оца Макее 13. марта 1833 год. Породица Белеслија (од старине из некога Белеса, а — ија показује да је негде у турским крајевима) је врло разграната у Сиригу. Аксентије свршио је основне школе у својем родном месту, гимназију у Сегедину. Будући од сиромашних родитеља патио се много, особито док је био у доњим разредима, био је више гладан него сит. Много пута би тако гладан отишао са својим такође гладним друговима у порту па би ту из свега гласа певали, а Сегединци су већ разумевали тај знак те би им донели да једу. У горњим разредима издржавао се од кондиција па је још и оца свога помагао. Кад је пошао 1856 год. у Вршац на богословију, дао му је отац 50 фор. на три године те се тако морао опет латити кондиција. Имао је особито леп глас и био је редак појац и певач. Свршивши 1858 год. богословију одмах се оженио по том га запопи темишварски владика Самуило Маширевић. Од 1858 год. био је 18 година капелан у Тиса-Ст.-Миклушу код свога таста Стевана Фирићаског. Кад овај умре, укаже се једна парохија те он оста капеланом још 4 године. После смрти другога пароха 1880 једногласно га изабере општина за пароха и као парох је ту умр'о у 62. години. Покојник је био тихе нарави те се није мешао у јавне послове, али када требаше, свагда је отворено исповедно своје начело и увек је био уза своју паству. Био је необично добра срца — сушта доброта. Са својега поштења, доброте и због својега лепога служења и појања парохијани су га веома поштo-

вали и волели. На погребу је многи Семиклузанин уздануо: Како ћемо сада без нашег доброг господина? Оставио је за собом леп пород и ма да је 22 године капелашио, од уста је својих отклдао и школовао децу те им отворио очи. Најстарији син му беше учитељ (умр'о пре годину и по), други је парох, трећи доктор права, четврти довршује богословију, пети учи техшку у Пешти а шести је гимназиста 5. разреда, једна кћи је учитељица а две још неудомљене. Био је то поштен и добар човек, савестан слуга олтара божјег, брижљив родитељ и ваљан син свога народа. Заслужио је, да му буде лака она црна земља и леп спомен у народу!

ОГЛАСИ.

Е. Бр. 817. ex 1891.
К. 663.

СТЕЧАЈ

На упражњено парохијско место II. класе *у Срп. св. Петру.*

Компетенти имају своје молбенице до свршетка фебруара 1892. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конзист. седнице држане у Темишвару 17. (29.) децембра 1891. год.

2—3 **Епархијска Конзисторија темишварска.**

СТЕЧАЈ.

На упражњено место *пароха у Черевићу* са платом IV. разреда овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране свархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца фебруара 1892. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 17. (29.) децембра 1891. држане.

3—3 **Архидијецезална Конзисторија.**

СТЕЧАЈ.

На упражњену *парохију у Прогару* са платом VI. разреда овим се стечај расписује, с тим, да ће изабрани на то место парох поред редовних парохијских берива уживати још и 200 фор. годишње приномоћи из јерархијског фонда.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране свархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца фебруара о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 17. (29.) јануара 1892. држане.

3—3 **Архидијецезална Конзисторија.**

СТЕЧАЈ.

На упражњено место *пароха у Лазарев* са платом V. разреда овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране свархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца фебруара о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 17. (29.) јануара 1892. држане.

3—3 **Архидијецезална Конзисторија.**

СТЕЧАЈ.

На упражњено место *пароха у Бешки* са платом V. разреда, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране свархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца фебруара 1892. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 17. (29.) децембра 1891. држане.

3—3 **Архидијецезална Конзисторија.**

☞ **Наше пошт. претплатнике опомињемо и умољавамо да нам новац што скорије пошљу — да не би принуђени били обустављати им лист.**

Администрација „СРПСКОГ СИОНА.“

„Српски Сион“
излази сваке недеље на великом табаку.
Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странe земље на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.
Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи
шиљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М Поповића** на главној шијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.
За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.
Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 8.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 23. ФЕБРУАРА 1892.

ПРВИ ПОЗДРАВ

МИХАЈИЛА,

Божјом милости епископа карловачкога, костајничкога, петрињскога, Лике и Крбаве, приморских градова Сења и Ријеке:

ПРЕЧАСНОМ СВЕШТЕНСТВУ ОБОЛЕГА РЕДА И ЉУБАЗНОМ СТАДУ СВОМ!

(Сирметак.)

Како је меко и милостиво срце хришћанско, види се и одатле, што господар не ће никада неправедно, суровo или зар окрутно поступати са слугама својима, јер он зна, да је овима као и њему један Господ на небесима (Еф. 6. 9.), који не позна разлика тих, но једнако све нас љуби. Хришћанском науком оплемењено срце и душа не да слугама да буду невјерни, притворни, лијени, себични и непослушни плотскима господем своима, јер им каже да кијждо, еже аще сотворитъ благое, сіе пріимитъ ѿ Господа аще раб аще свободь (Еф. 6, 8.).

Кад тако човјек љубави хришћанском прошкрут изиђе из круга ускога обитељи своје, срцем својим љубави пуним тражи шири обим. У њега је жива свијест, да су они које он у обитељи љуби, чланови још веће заједнице такове и он ону љубав своју преноси на народ свој и срце своје поклања његовој срећи и напретку. Осјећа он да та за народ његов везу трајне унутрашње везе непрекидне: језик и обичаји, прошлост писана и неписана и у тој прошлости свијетли дани пуне душу и срце његово осјећајима радости и поноса, а мрачни и прни часови пуне тугом и несрећом клопулу душу његову. Али има нешто у народу његовом, што не да ни њему ни народу да клоне и

у очајање падне. Зна он да је у најцрњим часовима као и оним свијетлима црква Христова као добра мати пратила судбину његову; у радости с њим се радовала, а у тузи туговала. Сазнајући то, љубав своју према народу и његовој прошлости поклања и цркви у истој мјери, јер је она и онда и данас сачувала народног бића неповређеност и подигла, развила и утврдила народну просвету српску.

Љубећи народ свој љуби прави хришћанин и сав свијет, љуби за то, јер зна да је његов народ члан великога друштва човјечјег, које је с њим и по пореклу високом и по назначењу и одређењу светом једно, јединствено. Но не може се порећи да је природно и право, да човјек више љуби и јаче пригрљава ону груду земље, где је угледао свијета и оно на тој груди земље ваш свога народа друштво и заједницу народну, која с њим и он с њом дијели свакидашњих прилика срећу и несрећу, радосне и горке часове и дане.

Неприродно и неправедно би било, кад би нама Србима, што живимо у овој лијепој земљи Хрватској порећи ко хтио, да љубимо ову крвљу и наших отаца заливену, костима и наших ђедова засијану земљу милу, те кад би когођ непромишљено или у пакости устврдити хтио, да ми не желимо добра и напретка, процвјетања и благостања овој нашој заједничкој кући, и у тој кући свој браћи нашој. Неприродно и безусљедно би било, кад би ко хтио и покушавао да одврати љубав нашу од оних врлих синова заједничке нам отаџбине ове, који на тој од свију нас жељеној срећи земље наше и народа нашега озбиљно, пожртвовано, несебично раде. Не, не ће хришћани, који љуби народ свој и отаџбину своју, устајати а ни друге завађати против вриједних и поштених радешка јавних; не ће такав хришћанин покушавати и друге завађати, да насилно прекине и сруши законити поредак и стање у земљи својој. Зна он добро, да свака душа треба да се покорава властелих предержащихъ, нѣсть бо власть аще не ѿ Бога, сущыя же власти ѿ Бога оучинены сѫть. Тѣмже противляйся власти, Божию повелѣнию противленъ: противляющиися же сами собѣ грѣхъ пріемлютъ (Свака душа да се покорава властима које владају; јер нема власти да није од Бога, а што су власти, од Бога су постављене. Тако који се супроти власти, супроти се наредби Божијој; а који се супроте примиће гријех на себе.) (Римљ. 13. 1—3). Зна Хришћанин који љуби народ свој и отаџбину своју, да је добри Бог установом власти у друштву људском наслиао свој благи промисао за то друштво исто тако, као што је у родитељима и очинској власти показао своје очинско старање за дјецу нејаку и слабу и за више цијели позвану и способну. С тога се хришћанин прави покорава властима, које представљају законито стање и поредак у друштву и управљају овим, те наредбама њиховим, којима управљају „не токмо за гнѣвъ но и за совѣсть“ (не само од страха него и по савјести) (Рим. 13. 5), пун свијести о том, да је то за добро наше.

Видите, љубазни моји, какве плодове носи и у најужем обитељи кругу и у најширем друштву људском љубав хришћанска. То је главна стожерна тачка науке Христове, коју је он из пенеиришве благости своје занечатио крвљу својом. Велика је и пространа ријеч Божја, много и много имам да вам кажем, но за сад нека вам је и ово доста, да видите, какве је силе и моћи, како узвишеног темеља и још узвишеније сврхе наука Христова, којом треба да се познамо сви, чијим духом треба да се проникну и учени и неучени, знатни и мали, богати и сиромашни. Не само вјера којом познајемо Бога, без љубави није ништа, него и хришћанска нада као трећи главни ступ Христове науке нема никаквог нравственог значаја. И сам апостол преузноси љубав хришћанску, кад каже, да ће доћи вријеме, а то је на овоме свијету, када ће и вјера и нада престати, али љубав као вјечна николиже ѿпадетъ (никада не ће престати) (1. Кор. 13. 8). Па кад је на љубави основан и кад се на љубави завршује живот сав: онда како, којим ријечима и гласом да вас позовем, да љубите Бога, тај вјечити извор љубави; да се љубите међу собом као браћа, јер по том ће познати сви, да сте ученици Христови (Јов. 13. 34. 35).

Поучавајући вас по дужности својој у науци Христовој, приступајући свагда са

дубоким страхопоштовањем пред престо Божји, да свршим бескрвну жртву за спасење душа хришћанских и да топлу молитву за срећно и благослова Божјег изобилно живовање ваше принесем подножју оца небеског, чиним и чинићу ја то по милости Божјој као свештеник Божји, срцем пуним љубави према Оном, Који ме је послао, према вама, међу које сво доћох данас. — Кад сам вас позвао, да љубите православну вјеру своју лијену и кад вас опоменем да ѿ наученїа страна и различна не прилагаѣтесѧ (Јевр. 13. 9) хоћу да нагласим и то, да је свештеник цркве Христове од самога Бога постављено лице, које има права и дужност, да Богом установљена благодатна средства употребљује за спасење свију који спасења желе и траже. Тежак је дакле пред Богом гријех, кад ко не поштује, не слуша и вријеђа свештенике Божје, јер не поштујући и вријеђајући њих не поштује и вријеђа се сам Бог, који их шаље.

Но још је тежи гријех, кад свештеник пије „сѩзжитель сѣтыхъ и скиніи истиніи“ (Јевр. 8. 2), када благодатна средства, тајне, не употребљује онако и на ону високу циљ, како и на што су одређене, другим ријечима, кад се не стара о спасењу стада свога, него о себи и својих страсти задовољавању, чинећи све као од невоље или чак сквернаго ради прикытка свога. Да, тежак је то гријех и „проклѧтъ сѣкъ“, каже св. писмо, „твердай дѣло Божіе сѧ небрежащимъ“. (Јер. 48. 10.)

Жалосна ће бити душа моја, ако вијерци не буду поштовали и љубили свештеника својих, који вршећи свете тајне примјењују на живот од Христа Спаситеља на Голготи заслужено спасење вјечно. Тешко ће ми пасти ако сазнам, да је слаб одзив народа на позив еванђелски к вечери тајној, на којој се ломи хљеб — тијело Христово, и пије чаша крви Христове.

Но још жалоснија биће душа моја, ако се нађе по који саблажњив пример немарности у вршењу повјерене службе свештеничке у тој Богом ми повјереној дијецези милој којој на челу и као свештеник стојим ја.

Но топло се молим Богу милостивом, да одклони од цркве своје искушење такво.

Молим се оцу светом, да сачува у име своје од зла и да нико не погине од оних (Јов. 17.) који са мном и у моје име раде на светом дјелу освећења и спасења повјереног ми стада Божјег.

Но у дужности мојој епископској и у бризи мојој очинској биће, љубазни моји, и то, да вам будем пастир добри, који за добро стада свога полаже и душу своју. Кад би у том погледу требало да вас нарочито молим, молио бих вас, да послушате глас мој и да пођете за мном!

Глас тај познате ви и не ћете бјегати од њега.

Ви познајете мене, а ја познам вас. Све што хоћу, међу вама и с вама хоћу. А да та моја воља постане дјелом у славу имена Божјег и цркве његове, добро и корист вашу, помозите сви: свештеници савјестним и поштеним радом својим у цркви, школи и општини својој; вијерни ревним и искреним у оквиру закона дозвољеним учешћем својим у управи црквеним имањем и црквено-просветним и добротворним закладама. У том послу нека нас руководи љубав хришћанска, а не себичност ништа, корист цркве и опште добро, а не корист и добро појединца на штету цјелине.

Кад бих вам, љубазни моји, казивао и опет слабости и немоћи моје, казивао бих вам оно што знате и познате сви. Сам човјек за себе, на ма како учен и богат, силан и моћан, није и не вриједи ништа. Тек у друштву са бићима себи равнима може да стјече услове за духовно-морални живот и напредак свој и својих.

Моја нада у милост Божју велика је.

Велика је она и у помоћ и потпору вашу.

Милост Божја и несебична, искрена потпора ваша, може од немоћи и слабости моје да учини моћ и снагу, која се ниште за успјешно вршење тешке службе епископске.

Вјера у промисао Божји не да ми да клонем при помисли на одговорност голему.

Нада у милост Божју и мудрих савјета и самопрегорљивога родољубља вашега потпору искрену крјепи ме и подиже.

Љубав према дјелу Божјем и стаду његовом, води и доведе ме ето међу вас, да вас својим првопастирским благословом бла-

гословим све: и оне који сте на дому, као и оне који су на путу. Сви сте ви мени мили и драги, који пригрливши цркву своју православну на огњишту своме српском сједињене се вјером и љубави да проводите живот чист, духован, хришћански, најсрећнији овога свијета у нади на блаженство живота вјечнога. Бог милостиви благословно вас све!

Карловци, на дан св. Саве 1892.

Спомените у молитвама својима
вашега
у Христу смиренога молитеља, владику
МИХАЈИЛА.

ЗНАМО ЛИ — КОЛИКО НАС ЈЕ?

То је ето питање, на које — на жалост — не знамо друкчије, већ само негативно одговорити. То је питање, на које би се слободно могло 1000 дуката награде расписати, па се ипак не би нико нашао, ко би на њ' позитивно одговорити знао и истакнуту велику награду однео. Ми, који ово пишемо, сиромашни смо и немућни — ал' да имамо милијуне, дали бисмо их, без и једне речи, с благословом у награду ономе, ко би нам — у досадашњим нашим приликама — знао тачно и поуздано одговорити на питање: колико има нас српско-православних душа у нашој српско-православној карловачкој митрополији?

То је то просто и једноставно питање, које нас већ годинама мучи и тражи од нас одговора, али ми све до сада на њ' одговорити не умедосмо. То је то питање, на које бисмо тако радо одговорили, не ради какве славе и награде, већ из чистог осећаја љубави према цркви и народу своме и из живе жеље, да дознамо: колико нас је у овим крајевима једне крви српске и једне вере прадедовске — да дознамо то, па да не руменимо од стида: што и то још не знамо. Јер прекор би могао гласити: „Ви, који сте никад знали, нити и данас знате, нити ћете скоро и знати — колико вас је — Ви сте достојни, да се народом зовете, Ви сте нико и ништа, Ви сте пропали народ.“ Такав општар прекор морао би нам свима, што год нас је, румен стида на образе натерати, и то би био прави жиг на образу наше народне несвести, који се не да спрати никада. — Па да предупредимо тај прекор, да сачувамо образ народни од жига несвести — мучимо се и довијамо сво већ неколико година да одговоримо на питање: колико нас је, али у залуд беше сва мука наша, јер дођосмо најзад до сигурнога уверења, да при досадашњим нашим приликама без помоћи многих и многих на то позваних, не само ми, него нико на свету не би могао на то питање тачно и ваљано одговорити.

На шта сад да радимо? Да ли да износимо на видик ту срамоту нашу, на бар да у будуће срамотни не будемо — или да тајимо па и даље да прикривамо своје зло, те да у потаји још покушавамо, не бисмо ли како тако могли одговорити на питање: колико нас је?

Одговарамо: Ако хоћемо болест да лечимо, не смемо ју крити ни притајивати, већ ју морамо подврћи стручној и свестраној дијагнози, те ју брижљиво лечити. Ако је срамоте у исповести и самопризнању: да још ни данас не знамо, колико нас је — још већа је срамота нехтети то знати ни у будуће. Чиста и искрена исповест и била је и остаће најсигурнији пут за поправку. На што дакле тајити и прикривати зло, кад нам је намера, а имамо и начина, да зло искоренимо а добру пута прокрчимо. Нама зашта није ни лако ни мило: да срамоту свога рођеног народа износимо на пазар — и да је само поле веће наде, да ће те немиле појаве другим којим путем и начином нестати, ми зашта не би ударали у велико звоно јавности — и себе и свој народ лакоумно срамотили. Али кад знамо, да је јавност често једино и најбоље средство, да се неко зло утамани и место њега неко добро произведе,

онда ни мало не презамо, да о ствари јасно и разговетно проговоримо, те да позовемо и умолимо свакога, кога се ствар тиче и коме част нашега народа на срцу лежи, да помогне и поради: да се сперe једна лага са образа народњег, да се изврши — ма и касно — једна од првих дужности, коју нам љубав према цркви и народу нашем налаже: да се пребројимо и тачно да сазнамо — колико нас је, па да нам не цркви образ пред светом, што — поред свег нашег разглашеног родољубља — не познајемо чак ни квантитативну индивидуалност свога народа.

Јер ако има срамоте, нема је грђе него: говорити увек с пуним устима и грудима о добру и напретку народа, а при том немати правог појма, на чак и неразбирати: колики је тај наш народ, колико га где има у појединим крајевима, а колико скуна у овим земљама, да ли је у току времена бројно напредовао или пропадао, да ли му се физичка индивидуалност развија или болује, да ли нас бројно кретање нашег народа може тешити, или у бригу бацати? Ако има питања које нам се може срце србинскога већма да дотакне, нема га већег од питања: колико нас је? И ако има појава, које показују, да код нас све суноврат иде — нема злокобније, ружније и грђе но што појава и факт: да заиста не знамо, колико нас је.

А да ли да говоримо о томе, како би нам то и сувише нужно било знати? Да ли да доказујемо преку потребу и велику важност народне статистике — те најбоље учитељице народне садашњости и најсигурније пророчице народне будућности? Да ли да набрајамо и казујемо: какве су и какве могу да буду последице отуда, што стварно не знамо: колико нас је!?

На та питања не ћемо одговарати, него ћемо још и даље питати:

Да ли икоји мудар војсковођа полази на војну а да не зна, колико има под собом војника? Може ли бити говора о резултату, кад су чиниоце у основи непознате? Може ли бити паметна рачуна онда, кад је основна цифра непозната? Могу ли се стварати рационалне уредбе и удесна устројства за уређење црквено-народних односаја онда, када се не зна колики је број црквених верних и колики је сам народ у опште? Специјално: могу ли се на основу потреба цркве и народа, а нарочито на основу броја верних и броја чланова народа и. пр. заокруживати епархије, кад управо не знамо ни колики је број душа у појединим епархијама? Може ли се и сме ли се, на основу броја душа разрезивати саборски трошак, верозаконски прилог и други прирези на митрополију, на онда на појединe епархије и црквене општине онда, кад не знамо тачно колико нас има ни у целој митрополији, ни у дотичним епархијама ни у самим појединим црквене општинама? Можемо ли и смемо ли на основу броја душа разређивати парохије у разне плаћевне разреде онда, кад фактично не знамо колико је душа у којој парохији? — У општe: смемо ли на основу непоузданих и фиктивних података стварати трајне и обавезне уредбе и устројства? Можемо ли и смемо ли рећи, да основано уређујемо наше црквено-народне односаје онда, када то уређење спроводимо на основу броја душа, а фактично тога основа немамо, јер нам је број душа у битности својој или непознат, или до крајности непоуздан!?

Ето ти, драги читаоче, читава гомила питања, на која није нужно да ти одговарам, јер се одговори у самим тим питањима садрже. Ето ти прилике да се сит наплачеш над злехудом судбом нашом. Ето ти згоде, да увидиш наше ништавило и несвест. Ето ти разлога — да очајаваш!

Али ти нећеш да плачеш и очајаваш — јер се тешиш, да то није истина, што ти ја говорим. Ти сматраш да је немогуће: да у твоме народу баш никога нема, ко би знао тачан број свога рођеног народа. Ти мислиш да те ја заваравам, да ти неистину говорим — или бар да претерујем. И ти, утехе твоје ради, тражиш од мене, да ти сигурно докажем: да заиста не знамо колико нас је.

На ево ти тога грозногa доказа!

(Наставиће се.)

ЕПАРХИЈСКИ И ОКРУЖНИ ПРОПОВЕДНИЦИ.

(Свршетак.)

Епархијски епископ као „врховни учитељ“ не могући непосредно вршити дужности „учитељске службе“, по целој својој епархији, проповедати у свима парохијским црквама: чини то посредно т. ј. обавља дужност поуке, проповеди у парохијским црквама своје епархије: увек и свагда — преко дотичних месних пароха; у извесним приликама, а и иначе „редовно један пут, а и два пута на годину“ преко својих „парочитих проповедника“ — окружних протопресвитера.

Вршећи по парохијским црквама своје епархије посредно дужност „учитељске службе“ епархијски епископ дужан је кад и кад и сам, т. ј. непосредно вршити „учитељску службу“ у парохијским црквама своје епархије. По „Прав. црк. праву“: „ради непосредног освједочења о стању епархије и о владању свештенства, епархијски је епископ е.) дужан чешће сам обилазити своју епархију“.(„Дужности епархијских епископа које се тичу самих њихових епархија“ стр. 351). А „у вријеме каноничких визитација епископ парочито се стара о вршењу тога свога права“ (§. 92. стр. 346.) имено „најодличнијега права“ свога, а то је: „проповиједи“.

И тако видимо, да у некој парохијској цркви, међу вернима извесног места буди које епархије „учитељску службу“, проповедничку дужност врши: 1.) свештеник-парох, и то „сваке недеље и празника“; 2.) окружни протопресвитер — и то „редовно један пут, а и два пута на годину“; и 3.) сам епархијски епископ — и то „у вријеме каноничких визитација“, које би имале бити „чешће“.

А крај тих и таковних проповедника држим, да је „захтеву потребе и религиозно-верске и нравствене цељи“ за доста учињено, и да су нам према томе некакови парочити, или управо парочитији „епархијски проповедници“ непотребни, сувишни, излишни, а према познатом правилу: „Omne nimium, vertitur in vitium“, разуме се, да је: све сувишно и излишно — уједно и шкодљиво!

Могао би ми ко приметити: „Лепо! Добро! Но бих ли смео запитати: врше ли ти проповедници своју „„учитељску службу““, проповедају ли, уче ли?“

Драги читаоче! Моја је намера била, да ти са ово неколико редака покажем и докажем: да се црква постарала, да се „захтеву потребе и религиозно-верске и нравствене цељи“ одговорити и задоста учинити може, и да је тога ради одредила и установила нужне и потребне проповеднике.

Врше ли пак ти проповедници своју „учитељску службу“ онако, како је то црква наредила и прописала, или не врше; као и то, за што не врше или вршити не ће и не могу — то већ долази на други лист, то „нѣсть мое разсмѣти“ ни расправљати, тим се питањем обрати, драги читаоче на другога, шта од другога добијеш на то одговора. Одговори ли тебе — чућу и сам.

Претпостављати, но не само претпостављати, него и више још, тврдити смемо и можемо, да је црква код „учитељске власти“ свештенства имала на уму и у виду „захтев потребе и религиозно-верске и нравствене цељи“; на кад је црква установила оне и онолике поспоне „учитељске власти“, вршиоце „учитељске службе“, које и колико смо их напред видили: онда је то очит и довољан доказ, да се томе „захтеву“ и без „установе епархијских проповедника“, — оних и онакових, које и какове их г. Јеремић замишља, жели и препоручује — одговорити и задоста учинити може. Но крај свег тога расматрајмо: да ли данашњи црквени проповедници том „захтеву“ у пуној мери задовољити могу и то у оним приликама и онаким случајевима, које и какове је г. Јеремић у чланку своме нетакао и навео.

Како стојимо са наводом г. Јеремића: „Проповедање је вештина, за вештину није свако рођен. Ни за проповедништво“ — чули смо и видили напред.

Варијацију и делектацију, односно жељу света „за променом, новошћу“, досљедно тежњу истога за уживањем — разуме се — морамо из подручја, из обима црквеног проповедништва истиснути, искључити. Многи и различни су људи; многе и различне су жеље и тежње њихове. На да би их задовољно, морао би свештеник-проповедник бити као оно: „трска, коју ветар љуља“, (Мат. 11, 7), морао би се сваки час повијати на другу страну, задовољавати и угађати сад овим сад оним људима, односно њиховим жељама.

Црквено проповедништво, односно свештеник-проповедник мора имати у виду жеље и тежње својих слушалаца, својих парохијана, а то за то, да их — ако су племените — подржава и подрањује, а ако су рђаве и себичне и као такове шкодљиве, да их чува и искорењује. Жељу и тежњу пак не ћемо искоренити тиме, ако јој повлађујемо, ако ју задовољавамо!

„Јест, човек се издовоља“ — каже г. Јеремић. „С том цртом његовог духовног бића морамо рачунати као са важном цифром у дневнику и главној књизи нашег рачуна о дјеловању и успеху проповедништва“.

Та јест. — А прељуба? Чега је она плод? На шта је? Не смем ни говорити!

Што се тиче оних „прилика“, које су „створиле јаз између свештеника и народа“ — на то сам приметно у прошлом чланку.

Преостаје још један разлог, који би — по суду г. Јеремића — говорио за „установу епархијских проповедника“.

„У неког се парохије појави јерес или раскол, индиферентизам религиозни, па и сам атеизам. Дотични свештеник проповеда, али не постизава успех и циљ... И ту је онда опасност, религиозно-морална разваљина. На где је помоћ?“

Чудим се досета, да г. Јеремић мора да пита у том и таком случају: „На где је помоћ?“ Чудим се досета да г. Јеремић — тај без сваког спора и поговора, одлични српски свештеник — није тражити знао и наћи могао „помоћи“ у том случају онде, где је има и наћи може; него је ту „помоћ“ тражио и нашао у „установи епархијских проповедника“!

„На где је помоћ?“ — питаш и ти, драги читаоче.

Нека на то питање одговори данашњи српско-православни епископ Милаш.

„Епископ има право водити главно старање, да се очува здрава наука код свију у његовој епархији, и према томе, да отклања свако лажно учење, које се почне ширити.“ („Прав. црквено право“ § 92. стр. 346—347).

На ове јасне речи имам само да приметим, да епископ не само „има право“, него да му је управо прва и најпреча дужност „водити главно старање, да се очува здрава наука“; даље, да епископ може „отклањати лажно учење“ пре свега посредством месног свештеника-пароха, па ако свештеник-парох „не постизава успех и циљ“, тад исто има чинити преко окружног протопресвитера; па ако и овај буде дјело односно проповедао без сваког успеха, тад и сам има подићи свој глас у обрану „здраве науке“.

Имам још нешто да приметим.

Окружни протопресвитери су — као што смо чули — „намјесници епископски“, они врше извесне дужности и права у име самога епископа.

Па као што је епископ прво учитељ, па онда свештенослужитељ и пастир своје епархије, тако и окружни протопресвитери замењују свога епископа у подручном им округу прво и поглавито у „учитељској служби“. Из тога пак следи: да сваки окружни протопресвитер ваља да је вичан „учитељској служби“, треба да је проповедник у пуном смислу речи.

Стари Латини је рекао: „Forma dat esse rei“.

Ако игде ваља у виду имати ову латинску изреку — али код проповедништва свакако, ако игде форма, облик доприноси значају и важности саме ствари — али код проповеди свакако: добра проповед треба да је не само у самој ствари, по садржини ваљана и спажна, него још и по форми, по облику лепа.

Под формом, под обликом проповеди не ћу да разумем то: како је проповед написана, да ли „научно и красноречиво“,

да ли је у њој „проведнички материјал“ тако склопљен и уређен, да одговара захтевима и правилима „омилитике“ — што је, узгред буди речено, ван сваке сумње добро и корисно и много доприноси и самој проповеди; него разумем управо то: у каквом се облику проповед пред слушаоце износи, т. ј. разумем сам изговор проповеди.

Познато је, да једна и иста проповед у устима два разна проповедника има различиту вредност и утицај. Тако је исто познато, да лоша проповед, када баш и доста лоша проповед, кад ју изговори добар и вешт проповедник, више утиче на слушаоце него добра па и најбоља проповед, коју изговори лош и невешт проповедник.

А кад то знамо, онда нам се и само каже, да се при постављању окружних протопресвитера има нарочито на то пазити, да у лицу окружног протопресвитера добијемо и имамо правог проповедника, па име таковог, који ће знати и моћи дати проповеди добар облик, како унутарњи — дејгровитом и ваљаном садржином, тако и спољашњи — лепим изговором. То је пак нужно за то, да би окружни протопресвитер могао бити свагда и свуда ако не бољи, а оно бар исто тако добар и вешт проповедник, као што су и поједини пароси његовог округа; јер су верни, пароховани појединих места неког протопресвитерског округа ради тога и видити у своме протопресвитеру нешто више и боље од свога свештеника-пароха, или бар нешто једнако, а нипошто ниже и лошије.

Какав пак проповедник има бити епископ, тај „врховни учитељ“ целе епархије, који је „дужан чешће окружне посланице слати подручноме клиру и народу, поучавајући их у хришћанским истинама и држећи их тиме у живој вези са собом“ (Дужности Епископа према „својој епархији“ — „Прав. црквп. право“ § 92. стр. 351.) — то нам се каже и само, а то нам каже и св. ап. Павле у посланици својој ка Титу: „Јер владика треба да је без мане, као Божји приставе... који се држи ријечи по науци, да буде кадар и свјетовати са здравом науком и покарати оне који се противе“. (1, 7. и 9).

У очи „велика св. три Јерарха“ 1892.

Парох **Богољуб Мирковић.**

ВОЂЕЊЕ МАТРИКУЛАРНИХ ЗАПИСНИКА.

(Свршетак.)

II. ЗАПИСНИК ВЕНЧАНИХ.

Како је нама познато, у црквама и парохијама карловачке срп. прав. митрополије у вођењу матр. записника венчаних не влада потребна једноличност и једнообразност, јер матр. записници венчаних шесу свуда по једном и истом обрасцу уведени. У некојим парохијама и епархијама воде се матр. записници венчаних по обрасцу, у којему на првом месту, одмах после текућег броја, долази рубрика у коју се забележава година, месец и дан трикратног оглашења, како женика тако и невесте — а у другим парохијама и епархијама у матр. записнику венчаних у опште и нема те рубрике за трикратно оглашење женика и невесте, него се само у рубрици „примедба“ једноставно убележи: да су женик и невеста три пут у цркви оглашени или да су епископском диспензацијом од оглашења ослобођени.*)

У главном можемо рећи, да матр. записник венчаних има, или бар треба безусловно да има ове рубрике:

Текући број, за убележавање броја венчања, која се у хронолошком реду једно за другим у једној години дешавају. Почетком сваке године почиње и нов текући

*) Свакако је крајње време, да се у вођењу свих матр. записника уведе строга једноличност и једнообразност у целој карловачкој срп. прав. митрополији, а то ће време скоро и наступити, јер — као што је познато — св. Архијерејски Синод у Карловцима донео је још пре годину дана решење, да се уведе једноличност у вођењу свих матр. записника, те кад скорим предходна припремни послови за увођење такове једноличности довршавани буду, завешће се у целој срп. прав. митрополији карловачкој вођење свих матр. записника по једноличним, целисходно и стално утврђеним обрасцима. Писац.

број како у матр. записнику венчаних тако и у свима другим матр. записницима.

У другу рубрику убележава се година, месец и дан венчања.

У трећу рубрику, подељену на два дела, долази име и презиме женика и невесте, њихово звање и занимање, затим име, презиме и грађанско стање њихових родитеља. Ако је женска, која се венчава, удовица, онда се поред њезиног породичног (очинског) имена, стави и име њезиног бившег супруга.

У четврту рубрику, подељену и опет на два дела, убележава се место рођења како женика тако и невесте, а у пету место пребивања (са назначењем кутњег броја) женика и невесте. У шесту рубрику долази вероисповед женика и невесте, а у седму убележава се година живота женика и невесте, и то, ако је које од њих свештенику непознато, на основу крштеног писма и са потпуним нешисом, не само године, већ и месеца и дана рођења им. У осму рубрику се убележава стање женика и невесте т. ј. да ли је женик: нежењен момак, или удовац, а невеста: да ли је неудата девојка, или удовица. У девету рубрику долази: име, презиме, звање или занимање и место пребивања сведока (кума и старог свата). У десету рубрику убележава дотични свештеник, који је венчање извршио, своје потпуно име и презиме, са назначајем свога свештеничкога карактера т. ј. да ли је парох, администратор, капелан и т. д. Најпосле у рубрику „примедба“ уписује се све, што се показује потребним и што се односи на венчање дотичних лица, а за што нема нарочито опредељене рубрике. Тако н. пр.

1.) Ако нема посебне рубрике, у коју би се убележило све, што се односи на трикратно оглашење женика и невесте — онда се то у примедби убележава. Ако су женик и невеста епископском диспензацијом ослобођени од трикратног оглашења, онда се и та околност напомене у примедби, с позивом на број и датум дотичне диспензације.

2.) У примедбу се убележава број и датум женидбене дозволе, издане за малолетне од надлежне туторствене области (сиротиньског стола), а за војнообвезна лица женидбене дозволе, издане од надлежног кр. уг. Министарства, или надлежне војничке власти.

3.) При евентуалном разрешењу склопљеног брака правоваљаном и правомоћном пресудом надлежне духовне или световне власти, убележава се то разрешење у примедби с позивом на број и датум дотичних пресуда, којима је разрешење брака изречено.

4.) Најпосле, ако је венчање на основу „отпусног писма“ надлежнога пароха у другој којој парохији и од другог свештеника извршено, — има и то надлежни парох у примедби матр. записника венчаних прибележити, а онај „непадлежни“ свештеник, који је венчање, на основу отпусног писма надлежнога свештеника извршио, дужан је најдаље за 8 дана надлежнога свештеника о извршеном венчању званично известити.

III. ЗАПИСНИК УМРЛИХ.

Рубрике матр. записника умрлих по правилу ове су:

1.) Текући број по хронолошком реду свих случајева смрти у једној години, у једној и истој парохији; 2.) година, месец и дан смрти дотичнога лица; 3.) име, презиме, звање или занимање умрлога лица; пол (род) умрлога лица; 5.) име, презиме, звање или занимање родитеља, супруга или супруге умрлога лица; на име а.) ако је умрло лице дете, или, ако је и пунољетно, али није ожењено, или удато, онда се у ову рубрику убележава α.) име, презиме, грађанско стање и вероисповест оца умрлога лица и β.) име и презиме матере му; б.) ако је умрьо супруг, онда се у ову рубрику убележава: име, презиме и вероисповест у животу оставше супруге; в.) ако је умрла супруга, онда се у ову рубрику уписује: име, презиме, грађанско стање и вероисповест у животу оставшег супруга; г.) ако је умрьо удовац, или удовица, онда се у ову рубрику убележава: име, презиме, грађанско стање и вероисно-

вест бивше супруге, или супруга; 6.) место рођења и пребивања умрлога лица, са назначајем улице и кућњег броја оне куће, у којој је живело; 7.) вероисповест умрлога лица; 8.) година живота умрлога лица; 9.) име болести и род смрти; 10.) да ли се је умрло лице пре смрти исповедило и причестило; 11.) место и дан погреба; 12.) својеручни потпис свештеника, који је погреб свршио, са потпуним исписом свога имена и свештеничког карактера; 13.) примедба — у коју се уписује све оно, што је нужно знати о смрти умрлога лица, а за што нема посебне рубрике. Н. пр. ако је реч о погребу утопљеника, или иначе нађених непознатих лешина, на се ништа не може дознати о личности, имену, стању, занимању и месту пребивања дотичнога мртваца — нужно је у примедби матр. записника умрлих прибележити све што може служити за основ распознању истога мртваца (н. пр. описати му: облик, раст, одело и т. д.). Ако је каква лешина ексхумирана (т. ј. после погреба ма кад из гроба извађена) и на друго место пренесена, треба и ту околност у примедби матр. записника умрлих прибележити.

Овде је умесно напоменути: да је при вођењу матр. записника умрлих увек меродавно оно место, где се је смртни случај догодио, а никако место, где је дотични мртвац погребен. У томе погледу издало је кр. уг. министарство 12. јануара 1879. год. под бр. 32.889. ех 1878. наредбу, у којој путем надлежних епарх. власти упућује свештенике, да при вођењу матр. записника умрлих увек имају у виду само место, где се смртни случај догодио и по томе да убележавају у матр. записник умрлих све смртне случајеве, који се у њиховој парохији догађају, не изузимајући ни оне случајеве, када се мртвац ради погреба и у друго које место преноси.

Што се тиче убележавања у матр. записник умрлих мртворођене деце, у томе погледу од наше надлежне духовне власти, колико је нама познато, није издана никаква наредба, које би се свештеници придржавати имали — али пошто државна власт наређује, да се мртворођена деца имају у један мах и у записник крштених (рођених) и у записник умрлих безусловно убележавати, пошто појава те мртворођене деце може да има правних последица по грађанске и брачне односаје њихових родитеља, имајући у виду из непосредног искуства поцрпано уверење, да наши свештеници у погледу матрикулисања мртворођене деце најразновршије поступају, јер, док једни такову децу у опште не уписују ни у који матр. записник, дотле други, и кад би хтели, не знају, како треба ту децу у матр. записник крштених (рођених) и умрлих уписивати — уз оно, што смо предходно рекли, о уписивању те мртворођене деце у матр. записник крштених, — у погледу уписивања такве деце у матр. записник умрлих — и дотле, док надлежна власт не изда у том погледу општу, обавезну наредбу — дајемо нашим свештеницима pro-ria auctoritate ово упутство:

При уважању мртворођене деце у матр. записник умрлих имају се испунити само ове рубрике: У рубрици, где је реч о времену, када се је случај смрти десио, има се убележити време (година, месец и дан) појаве мртворођеног детета. За тим треба испунити рубрику о полу и о родитељима мртворођенога детета. У рубрику, где би се имало уписати име и презиме умрлога лица, кад је реч о мртворођеном детету, које као таково нема имена, јер није крштено — доста је уписати речи: „једно мртворођено“, — а у рубрику, где је реч о полу (роду) умрлог лица, пошто се и код мртворођеног може констатовати: којега је пола (рода), треба убележити „мушко“ или „женско“. У рубрици, где је реч о болести умрлога лица, код мртворођеног треба убележити „пре времена рођено“. У рубрику пак, где је реч о свештенику, који је погреб свршио, пошто погреб мртворођеног детета свештеник не извршује, има се уписати име онога лица, које је мртворођено дете укопало. Све пак остале рубрике у матр. записнику умрлих остају у таквом случају неиспуњене, и имају се знацима празнине или неиспуњења означити.

По што смо у предходним чланцима по своме најбољем знању и умењу говорили о вођењу матр. записника крштених, вен-

чаних и умрлих — на завршетку сматрамо још за нужно проговорити о матрикулисању случајева рођења, венчања и смрти код т. з. назаренске секте.

У погледу Назарена издало је кр. уг. Министарство богочасти и јавне наставе још 13. августа 1868. год. под бр. 12.548. наредбу, у којој казује, да поштo т. з. „Назарени“ и „назаренска вероисповест,“ не потпада под законом признате вероисповести, пошто наши држ. закони дају извесна права само законом признатим вероисповестима, и кр. влада само са таковим вероисповестима може стајати у сообраћају и њихове званичне чине сматрати веродостојним — то се кр. влада, не може осећати побуђеном, да Назаренима поверн самостално вођење матр. записника. Самостално вођење матр. записника не може се дакле поверити Назаренима, али пак, пошто кр. влади не може бити задатак, да икога од грађана ове земље, у супрот његовом религијозном уверењу, на последовање друге неке религије приморава, не може ни Назарене приморати, да своје религијозне потребе, код свештеника извесне вероисповести подмирују. Но при свем том кр. влада има права, да строго наложи т. з. Назаренима, да случајеве рођења и смрти, који се деше код последователа исте секте, морају они пријавити надлежном, нарочито за то опредељеном органу политично-грађанске власти, који ће орган о случајевима рођења и смрти т. з. Назарена нарочити списак водити, те ће сваки случај рођења или смрти, званично пријављивати ономе пароху, под чију су духовну управу дотични Назарени, пре преласка свога у назаренство потпадали. Што се тиче пак од назаренских родитеља рођене деце, и то деце, која потичу из — по назаренском начину — склопљеног брака, такову децу сматра кр. влада и држ. власт — до даље наредбе — за незакониту. Ту исту своју наредбу поновило је кр. уг. Министарство богочасти и јавне наставе и наредбом својом од 30. јулија 1869, бр. 8432., управљеном на бачку, бикешку, чанадеку и пештанску жупанију, као и на муниципалну власт сл. кр. вароши Новог Сада. У тој својој наредби упућује свештенике поменуто високо Министарство, да од надлежне грађанске власти саопштене им податке о случајевима рођења и смрти т. з. Назарена у своје редовне матр. записнике правилно убележавају, с позивом на доцније дотичне грађанске власти, и с примедбом, да је дотични на којега се матр. белешка односи — Назарен.

Најпосле издало је вис. кр. уг. Министарство богочасти и јавне наставе 13. јануара 1875. год. под бр. 563. наредбу управљену на све жупанијске и муниципалне области, у којој је свим жупанијским и муниципалним областима саопштило: 1.) да назаренска секта не потпада под законом признате вероисповести: 2.) да се Назаренима не може поверити самостално вођење матр. записника; 3.) да податке о рођењу и смрти припадника назаренске секте имају у евиденцији водити посебни, на то одређени органи грађанско-административне власти; 4.) да се случајеви рођења и смрти назаренских припадника — на званичним извештај дотичних политично-административних органа — имају убележавати у матр. записник оне цркве, којој су Назарени, пре преласка свога у назаренство припадали; 5.) да брак, склопљени између Назарена, по њиховом назаренском ритусу и начину, држ. власт не признаје правоваљаним и по томе из таквог брака рођену децу сматра незакоштом.

С. Ш. Н.

ЛИСТАК.

ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК „Српскога Сиона“.

Уредништво овога листа, према истакнутом програму свом (ценећи високо просвету у опште а поимање у нашем народу) намерно је од времена на време доносити под горњим насловом преглед о важнијим моментима из живота наших народних, културно-просветних, нижих и виших

завода. Да би наш Гласник био што потпунији и истинитији, молимо лепо сваког, који школу и просвету поштује, да нам јави, што је за јавност а од опште је вредности. Уредништво већ у напред захваљује свакоме извештачу, који ће, преко овога листа, учинити народу услугу.

Св. Сава прослављен је и ове године у многим нашим местима достојно првог срп. просветитеља и учитеља. Њему у славу одржана је свуда служба божја и освећене су школе а ретко је које место, где није у вече приређена „беседа“, као допуна и завршетак слави светосавској. „Беседе“ приређују или учитељи са својим ученицима или друга каква друштва, а највише певачке дружине и женске добротворне задруге.

Ове „беседе“ имају велике важности по културу српскога народа и по његов просветни напредак. Почећемо мало из даље: За беседе уче се песме, декламације, свирка а по негде и какво позоришно дело. За све то морају се приређивачи састајати, а тиме се одржава и креши друштвени живот, који је у нас већ прилично малаксао. Музика и свирка негује се „беседама“, јер сваки учесник вежба се и дотерује, да само што боље и савршеније изведе задаћу своју. Музиком и свирком и песмом и декламацијама спажи се дух народни, одржавају се успомене на прошлост нашу, гаје се наде у бољу будућност. Приређивачи бирају већином такве ствари у програм, које су или чисто српске или су нам бар блиску и по духу и по осећајима. Говором на „беседама“ такође се просвећује народ а на неких местих држи се и спомен славним људма у нашем народу. У том правцу предњачи српско универзитетско друштво у Бечу „Зора“: она сваке године прославља по којега славног мужа у народу, баш као што се и у свечаној седници књижевнога одеска „Матице српске“ сваке године држи спомен признатим књижевницима нашега народа. Позоришна дела, која се приказују у овим приликама, већином су из српске историје или бар оригинални српски списи — у данашњим нашим приликама за просвету од неизмерне вредности.

А шта да кажемо о цељи, у коју се све редом „беседе“ приређују: цељ је свуда добротворна: и прилози и чист приход иде или на потпомагање и издржавање школа и у школски фонд или на потпомагање добрих и сиромашних ученика а много пута и на друге, но свагда на добротворне цељи: у корист учитељском конвикту, ради оснивања забавишта, и т. д. Оваком приликом види се доиста, колико наш народ мари за просвету и за племените цељи. По добровољним прилозима судећи српски народ доиста тежи за просветом и српски народ је пуно милостива срца. Кад читамо, колике своте падну као добровољни прилози на оваке „беседе“ а особито по Босни и Херцеговини, ми морамо да се чудимо оној народној дарежљивости и народној свести. Има места у Босни и Херцеговини, где о светосавској „беседи“ падне и хиљадама форината у школски фонд. А зар да не споменемо „беседу“, коју приређује гимназија новосадска у корист сиромашним ученицима у тој гимназији и о којој падне вазда око две хиљаде форината? Ове године до сада је чистога само 1807 фор. Зар овај новац не иде на племениту цељ, кад се из њега издржавају годишње по четрнаест добрих ученика, осим што се оснива фонд, који је већ достигао лепу своту од преко четир хиљаде форината? Па још једно: фонд овај издаје и школске књиге на српском језику, те тиме знатно олакшава учење и успеваље ученичко. —

Карловачка гимназија отворила је још јесенас наставу у новој згради, на којој златним словима пише: „Браћа Анђелићи српском народу“. О св. Сави посвећена је зграда, с тога неће бити доцкан, да о томе и сада коју рекнемо и овај највећи до сада поклон народу српском и овде забележимо вечнога спомена ради. Приликом посвећења овога здања падао је дароватељ, најпречасније господин Стеван Анђелић, парох и протојереј у Митровици, даровна писма, која треба овде прибележити као веома вредне прилоге за културну повесницу нашу. Сва даровна писма потписао је дароватељ на дан св. богоносца Игњатија, 20. децембра 1891. Прво писмо односи се на гимназијску зграду, коју је г. Стеван Анђелић „по наруку и светоме аманету свога љубљеногa и незаборављеногa брата, блаженопочившега митрополита и патријарха Германа“ саздао. Ту зграду, у вредности од 165.000 форината, поклањају браћа Анђелићи миломе своме српскоме народу, за својину фонда срп. правосл. велике гимназије карловачке, „да у тој новој згради буде свакад и за вечита времена сменитена срп. правосл. вел. гимназија карловачка и уз њу и с њоме заједно срп. правосл. св. богословска школа карловачка“. Дај боже, да се испуни жеља дароватеља и да бог даде милом српском народу и његовоме под-

млатку слоге, мира, љубави и сваке среће и напретка, блаженим сенима великога приложника, патријарха српскога Германа нека бог даде вечног рајског насеља а великом приложнику народном протојереју и пароху г. Стевану миран, дуг и спокојан живот. Живео!

Друго даровно писмо јесте заклада за одржавање гимназијске зграде. Овим писмом даровао је исти народни добротвор 10.000 фор. опет карловачкој гимназији са изричном и искључивом целљи, „да се само камата од капитала ове закладе сваке године на оправку зданија срп. прав. вел. гимназије карловачке употребити може и сме“.

Треће даровно писмо јесте заклада за набавку учила. Велики добротвор дарује у готовом 5000 фор. „за набавку потребних апарата и учевних средстава за успешно предавање природословних, математеских и природописних наука, односно да се збирке истих учевних средстава увек у добром стању одржавају и према напретку тих наука попуњавају“.

Четвртим писмом оставља велики добротвор 20.000 фор. српској православној општини митровачкој, од којих ће доживотно интерес уживати парох шидски г. Павле Новаковић, а по том ће општина по свом благорасуђењу новац употребити на срп. правосл. црквено-школске потребе.

Досета са оволико дара није још нико никога обдарио и карловачка гимназија и са њоме и цео српски народ има у Браћи Аћелићима највеће своје меценате. Патронат гимназиски као и професорска колегија захвалили су на овом великом дару дародавцу г. Стевану Аћелићу. Схваћајући дар карловачкој гимназији као дар целоме народу, послала је и колегија срп. вел. гимназије новосадске адресу захвалности г. дародавцу, по намерна је била депутацијом предати исто писмо г. Аћелићу. Дародавац г. Стеван Аћелић заслужује даром својим на олтар просвете народне, да му цео народ захвалан буде и да у колико толико и видљивим знацима ту захвалност и искаже.

Кад је покојни дародавац Платон Атанацковић даровао кућу на олтар народне просвете, стизале су адресе захвалнице и захвале са свију страна, јер што се учини просветном заводу, чини се и целоме народу. —

Професорске колегије српских гимназија, карловачке и новосадске, држале су заједничку конференцију у недељу 9. (21.) фебруара о. г. у којој су расправљали о заједничким стварима а које се тичу гимназија наших и просветног напретка у њима. Претресали су за тим организациони статут, који је саборски одбор спремио за гимназије, нешто су у њему изменили, нешто исправили и попунили те ће га тако попуњеног и исправљеног поднети преко својих патроната идућем црквенонародном сабору, а у чистој намери, да уређење гимназија буде за будућност што савршеније и потпуније; исто тако претресли су и предлог за уредбу о мировини српских народних чиновника и професора, па ће и то са образложењем поднети сабору. Састанци оваких професорских колегија могу бити само од користи школама и просвети, јер оне су донета у првом реду и позване и дужност им је, да своје ствари, а са одобрењем власти својих, уређују или бар подносе предлоге за ваљано уређење. Само онде могу ваљане уредбе постати, где те уредбе граде стручни и позвани људи и који разуму ствари, о којима се уредбе доносе. На сабору ће се радити о школама, о гимназијама а те све школе једва имају једнога школског човека у сабору; од професора нема ни једног заступника данас на сабору, с тога је потпуно оправдано, што су колегије попле овим путем, кад не могу преко заступника из својега кола. —

Неке добротворне женске задруге, појмајући узвишени задатак забавишта, подигле су забавишта већ у својим местима и издржавају их о своме трошку. Сад ће га подићи и новосадска добротворна женска задруга. —

Установа српског учитељског конвикта у Новоме Саду развија се у најбољем правцу. Та установа што даље све више и више добија материјалних и моралних потпомагача, па ако се буде и у будуће тако развијала као до сада (а имамо разлога очекивати, да ће се још убрзанијим током развијати) биће то диван и красан успех — можда најкраснији, што га је у опште могао наш овај по свему зао период растројене и растроване народног живота продуцирати. —

Стручним школским известиоцем код кр. жуп. области у Вуковару додељен је наредбом вис. кр. зем. владе у Загребу приписи равнајући учитељ г. Илија Радивојевић. Њему спадају у делокруг исте дужности, које и кр. жуп. школс. надзорницима. Радујемо се, што је и опет одликован важан народни учитељ и радник на просветном пољу! —

Године 1893—94 навршује се четири стотине година, како је угледала света прва, српска, ћирилицом штампана књига и то у Црној Гори на Ободу граду. „Како је ово непобитан доказ наше воље, наклоности и способности за вишим душевним животом, мислимо, да би успомену ову требало не црногорски само него свесрпски прославити“ — довикује српскоме народу дописник испод Орлова Крша.

С. М.

БЕЛЕШКЕ.

— (Обред погружења крста у Бугара.) Један Рус прича, како се за време руско-турског рата налазио у једном од знатнијих градова у Бугарској баш на празник Богојављења. Исти Рус у кратко описује, како се у том месту прославља празник Богојављења. Ево шта вели: У јутру одем у цркву, да се помолим Богу. Појаше у цркви, на које наше ухо није свикнуто, изгледаше ми страно, како мени тако и осталим Русима, који дођоше у цркву. После св. службе свештеник, уређен по свољашности, већ у годинама човек, разјасни присутнима, који празници долазе идуће недеље. За то време примећујемо неко кретање у народу. Према црквеним вратима поче се народ купити око посилаца црквених барјака, и постарији људи пођоше црквене иконе. Мало за тим изађе свештеник из олтара са крстом у руци. Напред њаху људи са барјацима црквеним, за овима певци, па свештеник, поред њега ми, и остали народ гологлав. Тако њаемо по уским и неравним улицама, те на скоро дођосмо до обале реке. Ту се људи зауставише са барјацима, те се поређаше по обали тако, да је између њих остала једна мала чистина све до воде. На обали пак пуз воду, беше прострт застирач (ћилим) на ком се налазаше сто застрт свиленим чаршавом. На овоме се блисташе жут сасуд са водом, поред кога свештеник постави крст и св. еванђелије. Поред саме обале мало подаље могаше се видети танак лед. Време беше хладно, а ветар дуваше са свију страна. Напред ступише десеторо људи у кожусима; а свештеник после молебна благослови народ, и баци крст у воду. Одмах скочише у воду то десеторо људи, и запливаше за крстом. Сви присутни упреше своје погледе на пливаче, и нестрпљиво очекиваху, који ће бити тако срећан, да изнесе крст из воде. Могаху се чути разни гласови са обале, који су калили куда је крст отпловио. Ми Руси бесмо поражени тим призором. Најпосле један од оне десеторице нађе крст, кога држаше над водом у једној руци. Испливавши на обалу преда га свештенику и полуби га у руку, а свештеник га из то благослови. Крст беше од кипариса. По том свештеник сваког окропи водом, и сваки узме из чаше по неколико гутљаја освећене воде. Многи одоше на обалу те омиваху лице и руке у реци, тврдо верујући у лековитост освећене воде. Свештеник нам за тим разјасни, да тај обичај постоји од памтивека не само у Бугара него и у Грка.

(Церк. Вѣдомости.) Ђ. Б.

— (Распоред седница епархијске управе темишварске за годину 1892.) установљен је овако: I. За седнице епарх. конзисторије: 18. фебруар, 17. март, 14. април, 18. мај, 16. јун, 14. јул, 18. август, 22. септембар, 20. октобар, 17. новембар и 15. децембар; — II. за епарх. административни одбор: 19. фебруар, 18. март, 15. април, 19. мај, 17. јун, 15. јул, 19. август, 23. септембар, 21. октобар, 18. новембар и 16. децембар; — III. за епарх. школски одбор: 20. фебруар, 19. март, 16. април, 20. мај, 18. јун, 16. јул, 20. авг., 24. септ., 22. окт., 19. новембар и 17. децембар.

— (Добротворка Љубица Јанковића рођ. Јовановића) преминула је у Сомбору 28. децембра 1891 у 60-ој години живота свога. Покојница била је доста имућна и побожна хришћанка, те је још за живота чинила добра на све стране. Особито је потпомагала сиротињу. Била је од свих љубљена и поштована. Разделивши један део имања својој родбини, оставила је на самртном часу на добротворне цели кућу и 22 јутра земље у вредности од 20.000 фор. Том фундацијом руковаће српска црквена општина сомборска. Нека је слава и вечна успомена честитој добротворци!

— (Побожна Хришћанка.) Госпођа Драгиња Станојла Петровића из Београда подигла је о свом трошку цркву у византијском стилу на новом београдском гробљу. Црква је већ сграђена и стаће 60.000 динара. Освештиће се о детињем св. Николи ове године. Нек је част и слава врлој и племенитој хришћанци!

ЧИТУЉА.

— († Јеромонах Платон Георгијевић) умировљени војнички свештеник, преминуо је

11. фебруара о. г. у Марибору (Marburg) (у Штајерској, камо се од дужег времена склоњао био ради лечења свога нарушеног здравља.

Покојник се родио у селу Јаску (у Срему) око 1827. год. Закалуђерио се у манастиру Бечњу, те је као калуђер, отправљајући вољно и ревносно монашке своје дужности, провео неколико година које у своме постригу: Бечњу, које опет у манастирима: Јаску и Кувеждину. За време блаженопоч. патријарха Самуила Маширевића био је неко време и соном при патријаршком двору у Карловцима — те је отуда у шездесетим годинама ступио у службу војничког свештенства, коју је са пуно воље и пожртвовања пуних 27 година отправљао, док му се није најзад здравље порушило те је крајем 1888. год. на сопствену молбу стављен у заслужено стање мира.

Као војнички свештеник, за 27 година службе своје, обишао је у пакрет неколико пута целу нашу монархију. Био је у Италији при талијанском рату 1866. и у Босни при окупацији 1878. год. Из оба рата имао је заслужене ратне медаље. У граду Петроварадину служио је као војнички свештеник у два маха по више година — а одатле је и умировљен.

Петроварадинци, Новосађани а с њима и цела околина, добро се сећају оца Платона, који је своју свештеничко-војничку дужност вазда најсавесније обављао. У приватном општењу — стекао у свету лепо васпитање и укусне манире — био је вазда пријатан и умиљат. А врх свега његова ватрена љубав за Српство била је опште позната. У далеким крајевима, међу туђинштином, пок. о. Платон увек је разбирао за судбу срп. прав. цркве и свога српског народа, те се до смрти заносио идеалима, који само честиту и родољубиву српску душу могу разгревати. Фрушкогорски калуђери, његови вршњаци и пријатељи — по годинама и по души и познанству — љубили су га као браћа рођеног, а поштовали увек као врсњег сабрата свога. Часнички ђор петроварадинске 70. пешачке пуковније, при којој је најдуже службовао, сећа се и данас, а још ће се дуго најлепше сећати свога врсног и честитог друга и ваљане духовне старешине својих војника. Његови многи познаници из Новога Сада и околине са пријатном успоменом помињаће име варадинског српског свештеника — већ и за то, јер у садашњици и сувише осетише: шта то значи, да у граду Варадину, за толике војнике срп. прав. вере нема срп. прав. свештеника!

Покојни о. Платон, тражећи лека бољи својој у чистом и здравом поднебљу штајерском, проводио је последње своје болесничке дане у Марибору које у грађанској болници, које у приватном стану своме. Умрло је у своме приватном стану свом. По што није имао свога свештенослужительског ориата, погребен је у своме пристојном грађанском оделу. Но да ли је тај срп. прав. свештеник у далекој туђини — бар погребен по срп. прав. обреду? Јесте! Војнички капелан у Марбургу, вели Сењак, известио је брзојавно срп. прав. прквб. општину у Трсту о смрти пок. оца Платона, а родољубива црква. општина трпњанска — хотећи да се срп. прав. свештеник и у туђини по срп. прав. обреду погребе, исповлала је о свом трошку свештеника свога г. Богољуба Топонарског, који је пок. о. Платона у далекој туђини по срп. прав. обреду лепо опевао и мртво му тело до гроба спровео. — Нека је за то хвала и јавно признање родољубивој црквеној општини трпњанској и њезином честитом свештенику г. Богољубу Топонарском.

А покојном брату нашем, добром и незаборављеном оцу Платону желимо: нека му је тамо у туђини лака црна земља, — а код свих нас овде нека му је вечна успомена! Ш.

— († **Константин Оберкнежевић**) умировљени парох у Српској Боки, преселио се у вечност 5. децембра 1891 у 90-ој години своје старости. Покојник је свршио богословију у Карловцима. У 25-ој години својој рукоположен је за ђакона, те је ђаконовао пуних 20 година. Погребен је на св. Николу. На опелу су служили парох Димитрије Којић и јеромонах Дамјан Војновић. Мноштво народа одратило је покојника до вечне му куће. Нека му је вечна успомена!

— († **Бранко Милић**) парох мађар-бојковињански (у будимској епархији, протопрезвитерату мохачком) преставио се 7. јануара о. г. после десетодневне тешке болести у 79-ој години живота свога. Покојник се родио 1813 године у селу Виљану (Villány), где му је отац учитељем био, а куд му се деда из бачког Немеи-Милитића — за владања царице Марије Терезије — пресељо беше. Оплакују га два сина и јединица кћерка. Млађи син покојников изабран је и потврђен за пароха велико-будимрског, но његово рукоположење није могао покојник дочекати, премда му је то још једина жеља на овоме свету

била. Свршио је основне школе и сомборску препарандију, те је као учитељ 24, а као свештеник и парох 38, дакле 62 године служио светој цркви и народу српском. Блаженопокојни епископ Платон Атанацковић покојника је рукоположио последњег за њакона у епархији будимској. У своме званичном пословању био је покојник до крајности тачан и савестан. Сахрањен је 10. јануара уз велико саучешће свега пастве. При погребу било је три свештеника: Лаза Катић, липовски, Коста Гојковић, моношторски и Милан Костовић, бременски. По свршетку опела држао је опроштајну реч Цветко Милић, парох дарђански, те је у свом лепом говору изнео врлине покојникове. Нека му је вечна успомена!

ОГЛАСИ.

Е. Н у. 817. ех 1891.
К. 643.

СТЕЧАЈ

На упражњено парохијско место II. класе *у Срп. св. Петру.*

Компетенти имају своје молбенице до свршетка фебруара 1892. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конспект. седнице држане у Темишвару 17. (29.) децембра 1891. год.

3—3 **Епархијска Конзисторија темишварска.**

Е. 89.
I. 39. ех 892.

ЕДИКТ.

11, 1—3

Усљед брачноразводне тужбе Радислава Стојановића прв. учитеља у Депти, позива се његова супруга Јелисавета рођ. Тошковић из Белобрешке, која га је пре 10 година злобно оставила и у свет одтумарила, да се у року од шест месеци овоме духовноме суду пријави и место свог пребивања означи, јер у противном случају поступиће се и без њеног суделовања по прописима закона.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу 27. јануара (8. фебруара) 1892. држане.

Бр. 130
К.

СТЕЧАЈ.

12, 1—3

На основу највише одлуке од 4. јуна 1869. овијем се расписује стјечај на место *професора за онђи увод у богословље, догматичко богословље, морално богословље, и катихетику* у православном богословском заводу у Задру.

С овијем местом скопчана је годишња плата од 1000 фор. и 250 фор. у име додатка службовања, и послије свако пет година службе 200 фор. повишице, а послије тридесет година службе мировина у износу достигнуте плате.

Који желе добити ово место, имају да докажу, да су, послије положеног испита зрелости у једној великој гимназији, свршили богословске науке у једном потпуно уређеном православном богословском заводу, да су аустријски подавници и да су неукорног моралног и политичког владања.

Молитељи имају се подврћи писменом стјечајном испиту и усменом пробном предавању. Од полагања стјечајног испита ослобађају се само они, који су своје научне способности заслиједочили као учитељи или списатељи по богословским наукама.

Молбенице, поткрепљене нужним исправама, имају дотични, путем претпостављених им власти, поднијети православном Епископу далматинском у Задру до 29. марта о. г.

У Задру, 15. фебруара 1892.

Управа православног богословског завода.

Е. 78.
I. 35. ех 1892.

ЕДИКТ.

10, 1—3

Ђока Гава из Јасенове, подигао је код овог духовног суда против своје супруге Катарине рођ. Станисављевић из Јасенове, која га је пре 23 година оставила и у свет одтумарила, брачноразводну тужбу. Речена Катарина овим се позива, да се има у року од три месеца овоме суду пријавити и место свог пребивања означити, јер ће се у противном случају и без ње по прописима закона поступити.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу 27. јануара (8. фебруара) 1892. држане.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За *стране земље* на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 9.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 30. ФЕБРУАРА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПРЕДЛОГ

за уредбу о умировљењу стално намештених чиновника код народно-црквених митрополитских и епархијских власти, професора српске православне богословије, српских православних гимназија у Срем. Карловцима и у Новом Саду, професора српских вероисповедних учитељских школа и учитеља и учитељица српских вероисповедних виших девојачких школа и о мировинском фонду за те чиновнике и особе учитељског звања.

(Наставак.)

ГЛАВА II.

О опскрби чиновника, професора, учитеља и учитељица, те удовица и сирочади чиновника, професора и учитеља.

§. 8. Сваки чиновник, професор, учитељ и учитељица може у овим случајевима мировину захтевати:

а.) ако због телесне или душевне мане постане сасвим неспособан да врши своју службу;

б.) ако је 65. годину живота навршио;

в.) ако је чиновник провео 40, а професор, учитељ и учитељица 30 година непрекидно у служби;

г.) ако је ко усљед преустројства дотичног звања или завода постао излишан и не би му се могло дати достадањем положају и последњим суставним беривима одговарајуће место.

§. 9. Мировину добија само онај, који је навршио 10 година службе, и то: за тих првих десет навршених година добија 40% од својих последњих урачунаних берива, а за сваку даљу годину уз тих 40% повишава се са 2%, а код професора, учитеља и учитељица са 3% од њихових последњих урачунивих берива тако, да након навршених 40 односно 30 година добија као мировину своју потпуну редовну плату.

§. 10. Ко није навршио десет година службе, а наступи који од услова набројених у §. 8. тачки а.) б.) и г.), може захтевати коначну отправнину, која ће једанпут за увек изнашати за време службовања до укључно пет година једногодишњу, а преко пет година до десет година службовања двогодишњу последњу урачуњиву редовну плату.

Као изузетак може добити сталну припомоћ, пре него што наврши 10 година службе онај, који би умно оболео, пао у велику болест, осакаћено, или друкчије у вршењу или усљед вршења своје званичне дужности пао у таку болест, због које не може више обављати свога звања.

У том случају може му се највише једна трећина уживане редовне плате у име сталне припомоћи издавати.

§. 11. Који је због телесне или душевне махне неспособним постао, да даље врши своју службу, дужан је своју молбу за умировљење својој претпостављеној власти поднети. Ова испитује његову неспособност преко комисије састављене из једног свог заступника, из једног у јавној служби намештеног физика, и једног градујираног лечника. Умировљење се одређује стално или привремено.

§. 12. Мировине и сталне припомоћи исплаћују се месечно у напред уз опреке, које ће саборски одбор установити наредбеним путем.

§. 13. Ко има право на мировину може у место исте узети једаред за свагда отправнину онолику, колика му је мировина, која му припада за две године, али мора сведоџбом у јавној служби намештеног лечника доказати, да је потпуно здрав.

Ако је такав умировљеник ожењен, обвезан је поднети и приволу своје супруге.

§. 14. Особа, која је своју мировину отправнином заменила, не може више ни под којим условом захтевати мировину, пак ни у том случају, ако би војна била примљену отправнину повратити; те и ако би из нова намештена била, не може јој се урачунати оно службовно време, за које је своју мировину откупила, ни у случају поновљеног умировљења.

§. 15 Исплаћивање мировине осим у §. 7. означених случајева престаје:

а.) смрћу умировљеног;

б.) кад умировљеник на нова у активну службу ступи;

в.) кад се привремено умировљени, пошто је узрок привременог умировљења престао, против ступити по ново у службу.

§. 16. Право на мировину имају после смрти чиновника, професора и учитеља: она удовица, која је са својим супругом за време његовог активног службовања или пре тога у брак ступила, а на васпитну припомоћ деца у таквом браку рођена.

§. 17. Удовице губе то право:

а.) ако је удовица са свог неморалног владања недостојна посторе;

б.) ако удовица није живила са својим мужем у оно доба, кад јој је муж умр'о, на не може доказати, да то није с њене кривице било;

в.) ако се удала за мужа преко 60 година, па није с њиме живила после венчања најмање 5 година;

г.) ако је удовица још за живота мужевљева због каквог злочина или преступа, или због неморала стојала под истрагом, а није за невину проглашена.

§. 18. Мировина удовица састоји се из половине мировине, која би мужу припадала, или коју је он у истини уживао, али не може од 600 форината већа бити.

§. 19. Удовица добија једаред за свагда отправнину од једне четвртине последњих урачуњивих берива мужевљевих, ако јој муж није навршио 10 година службе, или ако се удала за мужа од 60 и више година.

Она супруга, која се удала за мужа активно службеног, а старијега од 60 година, има право на трајну опскрбу само онда, ако њезин супруг након склопљеног брака барем још три године служи, или ако се у браку деца роде или се с тим браком деца позаконе.

У овом случају имаду у браку рођена или истим позакоњена деца такође по овој уредби право на опскрбу.

§. 20. Удовице, које уживају мировину, дужне су том мировином издржавати и своју децу и затечену пасторчад, и то мушку децу до навршене 18. године, а женску до навршене 24. године, у колико та деца не би и пре реченог доба получила другу коју опскрбу.

(Свршиће се.)

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПОЂИМО ВЕЋ ЈЕДНОМ — НАПРЕД!

(Реч браћи свештеницима.)

О свештеничком удружењу писано је — доста! О потреби удружења пало је до сада речи и у јавној штампи и приликом ужих зборова свештеничких, и сада, после свега тога валјада нам је већ свима јасно: да је потреба свештеничког удружења — неоспорна.

Времена су данас озбиљна и тешка, — тешка за све и сваког.

И сви готово сталежи увиђеше већ да им је у тим тешким временима нужно снаге јаче, снаге, која се само удруженим силама добија; сви, велим, увиђеше то, те се удружују, само свештенство стоји скрштених руку и не креће се још — напред, свештенство, чији је позив тако тежак, чија је задаћа тако многоврсна, тако важна.

Истина је, да су у нечему и прилике досађање криве биле томе, што се свештенство до данас удружило није, али шпак велим отворено, да велики део кривице лежи на души самога свештенства.

Толико пута је креснула мисао о удружењу свештеничком, и свештенство ни претом макло није, ни покушало није да ноће остварењу те заиста племените мисли. Но, да, — свештенство протопресвитерата вуковареског је пре неколико година пробудило се, устало је — и ја га тада поздравих у „Гласу Истине“ — но то беше само искра, која је планула, па на брзо и — угаснула. И опет велим, свештенство је само криво, што до удружења не дођосмо.

На — докле ћемо тако? Хоћемо ли вечито упирати прстом на нехат и немар наш? Хоћемо ли и даље пустити ствар нашу, ствар свештеничку, да иде — како иде? Не, не би требало! Време је да се једном покренемо; време је да ноћемо већ једном — напред!

Ја рекох, да је потреба свештеничког удружења неоспорна, а к томе сво додајем, да је данас најлепша прилика, да мисао о удружењу и — остваримо.

На престолу српских патријараха седи озбиљни и моћни покретач свега, што води добру и напретку цркве, свештенства и народа — седи свети патријарах Георгије. И ми видесмо до сада тежње Његове, видесмо рад Његов — све то беше у корист цркве, свештенства и народа.

И удружењу свештеничком је циљ племенита, и удружењу свештеничком је циљ, да скупи свештенство у једно коло, да га подигне, те да ово скупљено око свога врховног поглавара, око својих архијереја поради на добру и напретку своме, на добру и напретку и цркве своје и народа свога. И то и тако удружење, тврдо смо уверени, Његова Светост и архијерејн ће — благословити.

Почнимо дакле, крешимо се на посао! Но — како? Моје је мишљење, да би то требало да се почне у протопресвитератима. Свештенство сваког протопресвитерата појединих дијецеза требало би под председништвом свога проте да одржи збор, на коме би се имала изабрати два члана. Кад би се избор ових чланова у целој дијецези обавио, тада би се путем овог нашег листа „Срп. Сиона“ углавио дан, у коме би сви ти изабрани чланови са протопресвитерима својим скупили се у месту дијецезална свога, и корпоративно отишли истом, те га умолили, да удружење свештенства свога — благослови. И после благослова, требао би да наступи благословен рад! Ето, то је моје мишљење*).

А сада на завршетку ових неколико редака обраћам се вама, господо протопресвитери, и позивам вас, да — проговорите; позивам вас, да скупите свештен-

*) И ни само тога истог мишљења. Кад сиђе пролеће, тамо од Ускрса до Спасова дана, треба да се у свима протопресвитератима одрже ради свештеничког удружења протопресвитератски зборови, који треба да учине оно, што пошт. писац предлаже. Дотле ћемо ми у нашем листу објавити нацрт правила за свештеничко удружење а уједно препоручити свештенству одређени начин: како да се удруженје изведе. Уредништво.

ство своје, да га одушевите, да га загрејете за ову племениту мисао, да га поведе-те — удруженьу. Свештенство ће вас — надам се — послушати и поћи за вами. А ми, браћо свештеници, кренимо се! Скупимо се у једно братско коло, па порадимо сви на добру и своме и цркве своје и народа свога. Доста је било равнодушности, доста је било дремежа; пробудимо се, устанимо и — пођимо већ једном напред!

Један свештеник.

ЗНАМО ЛИ — КОЛИКО НАС ЈЕ?

(Настављак.)

Своју тврдњу: да не знамо, колико нас је — мени не би ни требало доказивати, јер свакоме стоји отворено поље, да ми тврдњу оборн и мене у лаж утера тиме, што ће изнети тачне и поуздане податке о броју нашега народа у овим крајевима. И ја се ни чему на свету не бих тако обрадовао, него кад би се нашао неко, ко би ми са сигурним податцима у руци довикнуо: „Вараш се или лажеш: да не знамо колико нас је, јер сво ти тачних и поузданих података о броју нашега народа!“ Али ја сам већ у напред уверен, да нема никога, ко би нам то знао казати, а нема га за то, јер је при досадашњим околностима баш немогуће, да нико довна тачан и поуздан број нашег народа у митрополији карловачкој.

А да је то заиста немогуће, покушаћемо да докажемо.

Запитајмо се пре свега: од куда и којим начином дознајемо ми, колико нас има у целој митрополији карловачкој и колико у појединим нашим епархијама, срезовима и црквн. општинама?

Дознајемо: а.) из државних пописа и б.) из пописа наших цркв. пар. автономних власти. Да видимо колико се можемо ослонити на једне, а колико на друге пописе!

Из пописа народа, што га држава спроводи сваких десет година, а делимице и сваке године, не можемо дознати тачан и поуздан број нашега народа, једно што су нам ти државни пописи прилично неприступачни, а друго и нарочито с тога, јер су ти пописи у основи својој тенденцијозни и по томе за нас непоуздани. Ко је год отвореним очима пратио и пажљиво посматрао: како се спроводе ти општи државни пописи, како се при спровађању истих измајстореним средствима и начинима навија, да се под један шешир ставе лица са свим различите вере и народности, — ко зна, да се при тим општим државним пописима убраја неко међу члапове извесне народности само за то, јер је с дотичним органом, који је пописивање спроводио — не својим матерњим већ случајно, или под морање, туђим језиком проговорно — тај ће лако схватити, да се ми на тај општи државни попис, баш да нам је и свима приступачан, никако не можемо и не смемо ослонити. Не бисмо се могли на њ' ослонити, већ ни с тога, што се при спровађању таковога пописа не води праведан и озбиљан рачун пити о српској нам народности, пити о вери нам српско-православној. Јер кад се у један мах не поклања достојна пажња индивидуалној нам српској народности и специфичној нашој вери српско-православној — кад нас у погледу народности насилно убрајају у Хрвате, а у погледу вере насилно у Романе — да ли онда можемо веровати у тачност тих државних пописа, и да ли се можемо ослонити на њихове податке?

Ми смо већ у два маха за скупе новце куповали у појединим општинским књигама изложене резултате тих државних пописа, те смо их марљиво и пажљиво проучавали с намером, да бисмо дознали тачан број нашег срп. прав. народа у митрополији карловачкој — али на жалост се и сувише уверисмо, да су ти државни пописи — бар за нас — сушти фалсификати, јер се у њима на сваком кораку сусретамо са податцима, за које из непосредног искуства знамо, да су фиктивни и нетачни — као што би о томе могли навести тушта примера.

Оставимо дакле на страну те државне пописе са пуним уверењем, да нас они никад не могу до праве истине довести — већ нас само лакоумно заводе, очевидно обмахњују и са лако провидљивом тенденцијом једе и у искушење доводе. Оставимо на страну те државне па ипак шовенистичке, те званичне па ипак неуздане, те туђинске на баш за то и невероватне пописе — и обратимо се нашим црквено-автономним, административним властима и органима, те потражимо, измолимо од њих тачне податке о броју нашег српско-православног народа у митрополији карловачкој и у појединим епархијама и протопресвитератима. Ако нас шородна и иноверна државна власт са шовенистичко-тенденцијозним податцима заводи и обмахњује — ваљда ће наше рођене црквено-народне автономне власти и хтети и моћи и знати казати нам чисту и праву истину о броју срп. прав. народа у митрополији карловачкој и у појединим деловима њеним. Рекосмо: ваљда ће хтети, јер не можемо ни предпоставити, да наша црк. нар. автономна власт, која је позвана да решава о судби цркве и народа — неће бар хтети да дозна: колико је душа православних верних и колико је чланова српског народа под њеним управом; а да ће поред добре воље и добре уредбе и моћи то знати, за то нам јемчи баш само јој име власт, која треба да има средстава и начина, да сазна оно, што јој је нужно и што хоће да зна.

Па ипак — као што смо већ са жалошћу напоменули — наше црк. нар. автономне власти, нити су и пре знале, нити и данас знају, нити ће (при досадашњим околностима и уредбама) и у будуће знати: колико је нашег срп. прав. народа у карловачкој митрополији, који стоји под бригом, старењем и управом тих наших црк. нар. автономних власти.

Је ли то могуће и како?

Да је са свим могуће, и да је баш тако, како рекосмо, уверише нас о томе сигурни докази и реални примери!

Да би могли ствар боље разумети, треба да проговоримо најпре о разним начинима: како се у нас ти преко потребни статистични податци прибирају, а уз то треба да знамо све факторе и органе, који суделују и утичу при прибирању тих статистичних података.

Запитаћемо пре свега: да ли се у нас у опште прибирају статистични податци о броју и кретању народа — и у позитивном случају, како то бива у редовним, а како у ванредним приликама?

Да би се пак разумело, које су то редовне, а које опет ванредне прилике, одмах ћемо напоменути, да под редовним приликама, односно под редовним прибирањем статистичних података подразумевамо: прибирање статистичних података од стране појединих епархијских власти с године на годину, без једне опште цељи и системе и без једноличног поступања у томе послу — а под ванредним приликама и ванредним прибирањем статистичних података има се подразумевати оно периодично усиљавање митрополијских власти, да се приберу тачни статистични податци онда, када су исти нужни и. пр. за доношење нових автономних црквено-школских уредаба. Редовно је прибирање статистичних података оно, када појединe епархије од своје добре воље, по своме особеном начину, без једне опште системе, без једноличног поступања, без потребне пажње и контроле прибирају статистичне податке из подручних црквених општина и парохија, можда за то, да прибране податке баце у који забитљив ћошак прашњаве епархијске архиве, на да од истих података нико никакве користи ни науке нема. А ванредно је прибирање статистичних података оно, када наше митрополијске власти, и. пр. Сабореки Одбор предузме да ствара предлог за нове уредбе и ново устројство наше црквено-народне автономије, па досетив се можда у последњем часу, да би при стварању новог автономног устројства у неку руку ипак добро било сазнати тачне податке о броју народа у митрополији и у појединим епархијама на брзу руку изда енергичну наредбу подручним епархијским властима, да прибаве из свих подручних црквених општина „тачан опис парохија“ — у којима „тачним описима“ податци о броју народа изложени су таман тако тачно,

да ни по што неби смели послужити за подлогу допашњу нових уредаба. Таково прибирање статистичних података — као што ћемо се доцније још боље уверити — у правом смислу речи заслужује, да се назове „напредним.“

Но ми ћемо за сада оставити на страну тај „напредни“ повод и начин прибирања статистичних података — на ћемо говорити најпре о „редовном“ начину. Редовни је начин свакако важнији од нередовнога — већ и с тога, јер да је тај „редовни“ начин заиста „редован“, онда би онај други — нередовни начин био са свим излишан.

Да видимо дакле најпре: какав је ред у томе редовном начину прибирања статистичних података!?

Колико је нама познато, код већине наших епархијских власти постоји уредба, или традиционални обичај: да окр. протопресвитери сваке године подносе надлежној својој епархијској власти статистичне податке: о свештенству, народу, душама, брачним паровима, случајевима рођења, венчања и смрти, свршеним клиричима, учитељима, учитељицама, школској деци, верозаконским предавима и т. д. и т. д. Начин прибирања тих статистичних података о броју и кретању народа у опште — у појединим епархијама са свим је различит. Док је н. пр. у темишварској епархији, настојаваљем бившег Епископа темишварског, сада Његове Светости г. Патријарха Георгија, већ скоро 10 година уведен и одомаћен начин прибирања статистичних података по напредним начелима модерне статистичне науке, дотле је на пр. у бачкој епархији све до сада одомаћен био неки стари, неудесни и оскудни начин прибирања статистичних података, при којему се рубрике статистичних исказа све до данас, црквено-словенским језиком испуњаваше. Док су у темишварској и бачкој епархији дужни окр. протопресвитери прибрати и поднети епарх. власти потребне статистичне исказе одмах, крајем сваке године, дотле у будимској епархији и (ако се не варамо) у карловачкој архидијецези, окр. протопресвитери прибирају нужне статистичне податке приликом својих протопресвитерских визитација, и подносе их епархијској власти у неодређеном времену. О некојим епархијама у опште не знамо, да ли прибирају икакве статистичне податке о броју и кретању народа у своме подручју.

Из свега до сад реченога видимо, да се код нас годишњи статистични податци о броју и кретању народа, о животу цркве и школе не прибирају по једном начину и по једној одређеној системи, него се у разним епархијама прибирају различито, — или се баш никако и не прибирају. А кад је то прибирање статистичних података код наших појединих епархијских власти тако несистематично и неуређено — можемо ли онда у опште очекивати, да ће нам епархијске власти, или ико на свету моћи давати тачне статистичне податке о броју и кретању нашега народа у целој митрополији карловачкој, или бар у појединим нашим епархијама? Та ако игде, — у статистици је поглавито нужна: добро уђешена једнолична и стална система. А да ли наше епархијске власти провејава дух такове добро уђешене, једноличне и сталне системе!?

Но куда ми забрађдисмо! Занесосмо се, јади и жалосни, напредном мишљу, да би и код нас требало да буде: праве, научне, систематичне и поучне статистике не само о броју народа нашега, већ и о животу његове цркве и црквено-просветног му развитка. А то је заиста врло много захтевати при досадашњим нашим ровитим приликама и од нас овакових, какви смо до сад били. Ваљда бисмо се могли ми, бар за сад у први мах — до бољих времена — и с малим задовољити! Ако за сада не можемо имати (а није нетина да не можемо) праве, систематске, научне опште статистике — можда би нам за сад доста било да знамо само на једно једино статистично питање одговорити, а то је: колико нас је?

На то питање ваљда нам је тек нужно и вредно одговорити, ако не ћемо да смо гори и срамотнији од свих поле просвећених народа на свету! Ако епархијске власти не негују општу систематичну и научну статистику у другим питањима, ваљда су бар готове да одговоре на једноставно и преко нужно питање: колико нас је у

појединим епархијама? Ако епархијске власти не беру бриге о ситничарским подацима, као што је на пр. број Назарена, број неухљебљених свршт. богослова, број парохија без свештеника, број школа без икаквих или без оспособљених учитеља, број у туђе јато прешавших срп. прав. душа, или у наше јато прешавших иноверних и инородних лица итд. — ваљда ће бар водити бригу и ваљда ће хтети дознати: колико верних и колико српског народа имају под својом управом и колико душа под својом бригом и стараљем! То бар нико неће хтети претпоставити ни веровати, да једна епархијска власт не зна, или не може, или неће да зна: колико има душа под собом, колико има верних под својом духовном и административном управом!

На инак при свој тој невероватности, ми смо у казивању истине тако грозни, да ево тврдимо непобитну истину и из непосредног осведочења поцрпани факт: да неке наше епархијске власти заиста не знају тачно број душа, којима владају и управљају!

(Наставиће се.)

ПОЗДРАВ,

којим је у катедралној цркви Темишварској дана 4. фебруара 1892. од прем. г. Проте Темишварског **Кузмана Станића**, поздрављен преосвећени г. Епископ **Никанор Поповић**, приликом његовог доласка и заузимања епархијске управе.

Високопреосвећени наш Архипастире!

После избора и посвећења Твога, дуго Те ишчекивасмо и жељно на тебе изгледасмо; на ево, и дочекасмо и угледасмо Те данас у средини нашој.

Нек је хвала Господу Богу, што Те је здрава под својим окриљем на путу Твом пратио и допратио у средину ове, — Твојој управи поверене — пастве духовне; а нама свима учинио радост, да са веселим лицем и верним срцем пред Тебе изиђи, и да те при овом свечаном дочеку, а првом доласку и уласку Твом у ову архијерејску столицу Твоју поздравити можемо са оним народним, простим, ал искреним поздравом: Добро нам дошао Преосвећени, — са доброте Твоје, и са лепих душевних врлина твојих — опште љубљени наш Архипастире!

Како су чудне наредбе божије! по којима вечни промисао влада у васиони небројеним световима, па и срећом појединих људи на свету овом!

Пре толико година сретног брачног живота Твог и много-годишње свештеничке службе Твоје у својству световног свештеника, владико свети! — је ли да ниси знао ни Ти сам, па се ниси ни надао тако знатној и изненадној промени на стази живота Твог?!

Ал није чудо: — ко може проницати тајне наредбе божије и знати у напред, шта сваког од нас чека у будућности, густом копреном застрто?

На усљед те тако знатне и изненадне промене у животу Твоме, знам, да су многи и многи помислили, а многи и рекли за Тебе: — да си сретан, што си владиком постао.

Али, ако је срећа стојати на узвишеном месту у високом достојанству владичанском; и ако је срећа носити владичанску круну на глави и архијерејски жезал у руци, — опет се дивити морамо промислу с више, по ком је срећа та у део пала Теби, који је ниси ни тражио, ни ишао за њом да је нађеш; а мимошла је осталу, и млађу и старију свештеничку сабраћу Твоју, који су је и тражили и ишли за њом да је нађу, а може бити, и са сигурним изгледом, и очекивали на њу.

Као да чујем лаки, тихи одговор: — „Имао си пријатеља, — великих и јаких.“ Могуће је: — ал знам, да су их и други имали, и већих и јачих, па је опет наћи нису могли.

Јест! — Ти ниси тражио те среће;

ал је срећа тражила Тебе, и нашла Те у скромној ћелији Твојој, јер је срећа та Теби од Бога с више намењена била. Теби је Бог пријатељ био, а коме је Бог пријатељ, тога и срећом дарива.

Промисао божији познао је у Теби, свети владико, савесна служитеља светог олтара, вредна раденика у светом винограду његовом, — у Теби је нашао изабрани сасуд, пун апостолске ревности Павлове и љубави Петрове, па Те је позвао да примиш управу ове епархијске цркве, и да нас у Христовој цркви Ти предводиш и водиш стазом живота хришћанског, да нас ти утврђујеш у православној вери на Бога и оне истине вечне, на које нас упућује наука евангелска: Теби је поверио, да нас Ти, као духовну децу Твоју око себе скупљаш и лепој хришћанској слози и љубави обучаваш, да држиш млађе према старијима и предностављеним властима у послушности и поштовању, и да улеваш у нас љубав према овој нашој драгој нам отаџбини, где смо се родили, где живимо и за коју оцеви и дедови наши не пожалише ни крви своје ни живота свога; а на особ, да нас одржиш у непоколебивој верности према пресветлом владару и краљу нашем Фрању Јосифу првом.

Заиста, — узвишен је позив, ал' је и тежак задатак Твој, владико свети, који си узео на стара рамена Твоја: — а за Тебе у толико тежи бити мора, што си га примио у времену, у ком си затекао цркву твоју у највећим заплетима, у најнеповољнијим околностима и грдним тешкоћама за Твој рад на пољу црквено-просветном и религиозно-моралном.

Поље је то јако узбуркано: — на том пољу нема више оне праве, чисте побожности хришћанске, на ни љубави према светој цркви и науци њеној; — нема више ни оног невиног стида код млађих и послушности према старијима, на ни поштовања према освећеном служитељу светог олтара; нема више оног мира Христовог ни оне љубави, коју је спаситељ света онако нежно препоручивао апостолима и својим вернима. На пољу том, добрим семеном науке евангелске засејаном, уз чисту пшеницу, у велико је и кукољ порастао. — „Враг човјек сије сотвори.“

Ето, — то су тешкоће, са којима се борити имаш да их савладаш, па да одговориш и узвишеном позиву Твом, и задоста учиниш заклетви и савести Твојој.

Ал Ти не презај од тих тешкоћа; пред њима не стојиш Ти сам: уз Тебе је Бог и помоћ божија; уз Тебе је узданица свете наше цркве, свети наш Патријарх српски Георгије; — уз Тебе је и твоје свештенство, које је с више позвано, да на једном истом пољу с Тобом заједно ради, и у Твом раду кориеном за цркву и вере у цркви својеи потпомаже. Свештенство је твоје положило заклетву и примило одговорност на своју душу за свој рад у светој цркви као и Ти, владико свети! —

Па кад смо на једном истом пољу, и у једном истом раду око подизања цркве и угледа њеног, упућени један на другога, и кад нас у Христовој цркви, као проповеднике евангелске науке и радинике у освећеном винограду божјем, подједнако веже све једна иста заклетва и једнака одговорност, — онда Те молим, свети владико, да се у Твом високом положају, у који Те је Бог поставио, не понесеш од Твога свештенства. У свештенству је Твом снага и моћ Твоја, која треба у Теби да се усредсређује. Без те снаге биће ш слаб, биће ш усамљен, а од усамљеног рада Твог на пољу том биће слаба успеха: јединством љубави и узајамног споразума морамо бити везани један за другога.

На зато, преосвећени Архипастире, — дочекај Твога свештеника, као сарадника Твога на пољу благочастија хришћанског; — дочекај и предусретај га са оном љубављу, са којом је учитељ небесни предусретао своје апостоле и ученике; — посаветуј и поучи га, да се и он међу собом пази и поштује, и да својим врлинама хришћанским предходи и вернима; — не примај лако потајна доношења и клевете на твога свештеника, и не веруј сваком духу, него најпре познај и добро испитај — „јапче дух од Бога јест: ибо мнози лжепророци изидоша в мир.“ —

Ти му суди по правди, и осуди по заслузи, ал буди опрезан, да пред вернима

не понизити углед његов, јер са падом његовог угледа, слабиће и Твој углед: — знај, да, ко не поштује свога свештеника, не поштује ни свога владику.

На сад: благослови нас, свети владико, Твојим Архијерејским благословом, да се чрез твој данашњи први благослов изли је на све нас и благослов божији, па да се са благословом од Тебе растанемо и вратимо својим породицама, те да им се похвалимо, да смо им у кућу донели и Твога и божијега благослова!

Ти благослови нас, а Тебе благословио Бог дугим животом и лепим здрављем, да на управи ове дијецезе Богу у славу, а светој цркви на понос и дику, до најдубље старости мирно и спокојно, весело и задовољно поживиш! Живио! —

О ЕПАРХИЈСКИМ ПРОПОВЕДНИЦИМА.

(Одговара Јован Јеремић, парох.)

а да је мисли о епарх. проповедницима пуштен лет на груди високопреосвештеног Епископата; ма да је она унуњена на колено сабора, а томе има разлога, јер су то фактори, који имају, сваки у своме правцу, одлучити и решити, да ли ће се установа епархијских проповедника основати и остварити, — та околност ипак не даје основа ничијој претпоставци, да смо хтели, да смо и очекивали, е ће та мисао прелетети изнад главе ма чије, која се таквим мислима хоће да бави. Јер зашто је онда написан чланак у 48. бр. „Сиона“ пр. г. Ето, написан је чланак и у 3—4. бр. о. г. Ми се томе радујемо, ваљ'да нам је била жеља, ваљ'да смо и очекивали, да ће се мишљу о епарх. проповедницима позабавити, да ће о њој казати своју и она браћа, којој то по вољи буде.

За то држимо, да је други отсек увода у 3. броју „Сиона“ неоправдан, као што је комплимент у почетку чланка излишан. Бар за нас; јер разлоге примамо и без њега, а све друго одбацујемо заједно с њим.

Ми смо поставили тврдњу, да је установа епарх. проповедника потребна, да ће бити корисна, да ће много добра учинити.

Који су нас разлози довели на мисао о епарх. проповедницима, а утврдили у суђењу о њиној потреби и користи? Ево их:

1.) Жива је реч еминентно средство у достизавању религијозно-нараственог циља, која је црква Христова постављена. Без проповеди се „виноград Господњи“ нарложи, њива црквена не засејава.

2.) Дужност проповедничка и пастирска је понегде сасвим занемарена.

3.) Понегде се врши делимично и једнострано; са таквим и успеснма.

4.) Бива случајева, да месни свештеник не може сам да противстане и сузбије извесну појаву и зло, које прети религијозно-нараственом животу пастве његове.

5.) Постоји и настане расцеп између свештеника и пастве, са свима својим последицама, који би се дао и требао одстранити у интересу цркве.

6.) Постоји потреба, да верни чују и другог проповедника, који би уз проповедничку извршио и остале пастирске дужности.

Брат Богољуб Мирковић, који не би имао разлога тајати своје право име, поставио је своју тврдњу, а наиме: „да је установа епарх. проповедника излишна, корист њена у многоме никаква, а у нечем да би могла бити и шкодљива.“ Или: „можно ће нам та установа по неки добра учинити, али несумњиво и доста квара начети.“

Разлоге му грунисаћемо и поређати овако:

1.) Епарх. проповедници досневали би врло ретко у сва места епархије и као што је он израчунао за вршачку, „свега једанпут“.

2.) После епарх. проповедника мал' те се неће ствари повратити у оно стање, у коме су и до доласка њиховог биле.

3.) Није извесно, да и епарх. проповедници неће сејати „крај пута“ и т. д.

4.) Епарх. проповедници уништавали би проповеднички углед парохијског свештенства, а тиме му убијали вољу на проповед. Били би порука и увреда за тачног, савесног и способног свештеника; а проповед после епарх. проповедника била би отужна, досадна и несносна.

5.) Шта морају мислити верни?

6.) Лишавали би свештеника пароха најсветијег права, решавали најпређе му дужности.

7.) Подразњивали би и увећавали нехатни немар у вршењу проповедничке и пастирске дужности немарног и лењег свештеника.

8.) Само свештеник-парох зна и знати може прилике и потребе његове цркве и народа, болест му и т. д.

9.) Промена и задовољавање се не постизава спарх. проповедницима; проповеди и није цељ забава и уживање, него нешто друго.

10.) Канонички разлози.

Као што бројеви доказују, противразлога предложеној установи више је, него разлога.

И зар онда да не положимо оружје пред њима, и не признамо: Богољубе брате, имаш право, ми смо небогољубно дело почињали предлогом спарх. проповедника! Нек нам опрости Господ наш И. Христос, св. апостоли, сабори васељенски и помесни, црква Христова, а особито наша православна еркеч овоземна, њезин народ, а и наша браћа свештеници! Грешну смо мисао наумили, јер ова је „калиница, у многоме корнет јој никаква, у нечем би могла бити и шкодљива, и ако је можно, да ће нам и нека добра учинити, али и доста квара нанети.“

Али, баш кад проучисмо те противразлоге, ми се још боље утврдисмо у своме мишљењу. Јер ето и брат Богољуб вели: „Прва и најглавнија дужност свештеничка јесте: поука, проповед, — „жива реч“. Ту дужност своју има свештенство обављати најтачније и најсавесније“. На онда признаје: „да свештенство ту своју прву, најглавнију и најпређу дужност не врши тачно и савесно, напротив: врло нехатно и небрежљиво, шта више — **никако**“. Па одмах казује и узроке томе. Само чујмо: „Узрок томе јесте нађа (!) немар и лењост, но свакако и понајвише невештина и незнање“.

Ово, што ми не хтедосмо „на сва уста“ казати, казао је ето брат Богољуб. Сад је само заборавио, да из свога казивања повуче и консеквенције. А да их је повукао, видео би, како су оне јаке у својој убитачности за ону високу цељ, ради које је проповедничка дужност „прва, најглавнија и најпређа“. Да је и он премерио опасност последица оног „немара и лењости, невештине и незнања“, несумњиво је, да би и он осетио потребу питања: „на где је помоћ?“ Али њега као да се ниси дојмиле те консеквенције и последице при писању чланка му. Он о њима не води рачуна у чланку своме; не разишиља о њима, не просуђује их. За то није ни могао доћи до закључка, коме би га иначе премисе: о „првој, најглавнијој и најпређој дужности“, о „врло нехатном, небрежљивом и никаквом вршењу те дужности“, и о узроцима: „немару и лењости, невештини и незнању“ гвозденом логиком довеле. Он није довршио силогизам, за то је и закључак његов крњ — нелогичан.

Његов поглед није загледао у суштину предмета, о којем се расправља, његове очи се забављале само са спољашношћу предложене установе. И већина његових противразлога доводи нас у искушење и сумњу: е да ли нас је добро разумео и схватио, или да се и ми лепше изразимо: е да ли се мисао о спарх. проповедницима баш заиста бар „дотакла и његових слабачких груди“, а још више, да ли је и његово размишљање полетило за том мишљу, која је „имала прелетити високо изнад главе његове маленкости“?

Нит' је та мисао висока, јер је већ и остварена на земљи, нит' смо је ми у хијероглифима изнели пред нас Србе, па ето први брат „у јавности“, и ми се не разумемо. Са браћом старијом и млађом, која предложену установу „без јавности“ не одобравају, не ћемо се још разрачунавати, и ако ће они, у овом рачуну, већ наћи и за себе своју цифру.

А да брат Богољуб није добро и свестрано промотрио предмет, о којем је узео да пише, и да су његови противразлози искресани на кремену момента, одилом „брзине“, сведочи већ први противразлог, његов рачун са вршачком спархијом:

Ад 1.) Ко погрешно рачуна, погрешно ће и сравњати. Не би спарх. проповедници или проповедник ишао редом од места до места у спархији. Јер и ако би они имали вршити своју мисију по целој спархији, вршили би ју „по унутству и одредби Епископа дијецезана и спарх. консеторије, где год, кад и док год би то потреба захтевала, религиозно-верска и нравствена цељ“. Могло би се дакле десити, да ти проповедници ни једанпут у години не дођу у извесну црк. општину, па да ова не „врло ретко“ него још рекше и краће ужива у „варијацији и делектацији“, коју брат Богољуб са патетичким наглашима апострофује, а о којој ћемо ми на своме месту своју казати.

А ако брат Богољуб држи, да би потребно било да спарх. проповедници у свако место, сваке

године долазе, да често, дуже, а можда и доживотно (!) делају, онда је то доказ: да није на чисто са мисијом и задатком епарх. проповедника, а друго: да би у свакоме месту и требао увек један епарх. проповедник. Прво је потребно да буде, а друго не дао Бог да се збуде.

Није питање: хоће ли епарх. проповедник често и на дуже доспети у свако место епархије, него је циљ тој установи, да епарх. проповедници изврше успешно свој задатак, где је то најпотребније, потребније и потребно, где доћу и камо ћу да га врше. Питање је користи те установе, не колико ће пута и колико дуго епарх. проповедник бити у сваком месту епархије, него да овде камо доспе, разори нарлог, засеје заштитну њиву, потисне зло, поведе к' добру, приномогне свештенику у вери и моралу.

(Наставиће се)

МОЖЕ ЛИ БИТИ СВЕШТЕНИК ЕПАРХИЈСКИ ШКОЛСКИ РЕФЕРЕНТ?

На ово, мало чудновато питање одговориће многи: „а што не би, кад је један доктор медицине могао бити толико година главним референтом, а и за остале наше референте знамо, да нису педагози од заната.“ Но узме ли се у обзир, да је у нас владала — а донекле још и данас влада — струја, која је систематично вила за тим, да уклиш свештенства сведе у свима приликама на минимум, да утицај његов на све гране живота нам народног сузбије, и стера — тако рећи — искључиво у цркву — онда ће питање у наслову бити сваком нејмљиво.

Питање ово слабо се до сад расправљало, ма да је исто од огромне важности за наш народ. Од 15 — 20 година амо најмање се радило баш на овом пољу; немар наш није се нигде тако ужасно показао, као овде, где је у питању унапређење школе наше и тиме просвете целог народа. Ко је имао прилике да завири у архиве и канцеларије наших епархијских власти, могао је видити, да се у истима налазе гарнице, које се од много година повлаче, а никако да се сврше, а повреде појединих општина и учитеља, никако да се санирају, никако да се одстране, и у таковим општинама бива расцеп наравно све већи, а изглед и нада, да ће надлежна власт размирицу изгладити, све мања и мања. У целој ствари је пак најжалоснија околност, што се такови случајеви дешавају баш у оним крајевима, где је наш народни живаљ најјачи.

У конференцијама и администтр. одборима расправљају се несугласице и размирице појединих људи и општина, које за цео народ, као целину нису од велике важности, него су од хасне или штете већином само за дотичне; па пак видимо, да се на ефектуирање решења ових двају одсека много већа пажња обраћа и прилична ревност развија; на против пак видимо, да се решења епарх. школских одбора, ма да се неста дотичу питања, која су за цео наш народ, за читава покољења његова, за свеопшту народну просвету од превелике важности — ил' никакво, ил' тек овлаш извршују. Познајем општина, којима је не једанпут налагано, да подигну још једну школу, да у постојећој одклоне какву штетну околност, да попуне недостатке и т. д., на пак ниједно то ни данас одљубљено, зло и сад траје, јер стручни органи епархијске управе не воде рабош о томе, или бар не у оној мери, у којој би требали. А да се због тога не може цела епарх. управа кривити, то је јасно.

У једном од наших највећих и најзнатнијих епархија — у темишварској — било је, услед мало час наведеног класичног немара, таквих ствари и случајева, о којима је боље и не говорити. — На место суспендованог референта поставши виша власт једног смерног и примерног и вредног свештеника. Елементи, који би наше свештенство хтели да сузбију на што мањи и ужи активан делокруг, примише ово постављање са негодовањем и неповерењем, излазећи са тог гледишта, да свештенику треба, колико је могуће, окрњити и саму свештеничку му власт, а не дати му у руке још и средство, којим ће се моћи и смети мешати и у ствари народне наставе, тог главног фактора просвете наше. С друге стране пак они, који свештеника тог на то место ставише, излазили су са тог гледишта, да је и неспреман свештеник за то бољи, него неспреман капуташ. Примери тај и вредан свештеник јесте г. Јован Новаковић, парох и протопресвит. намесник вел. кикиндски, заслужни и многогодишњи конс. бележник епар-

хиње темишварске. Примив се тешког тог звања, нашао је много што-шта, што је требало надокнадити великим трудом, а још већом интелигенцијом и знањем. Од кад је он референт, почела је ствар наставе наше брзим кораком у напред, нарочито у темишварској дијецези, где су скоро све школе вероисповедне, те ће се тим заузимањем новог референта предупредити и одстранити опасност, да нам се школе и у тој дијецези покомуналце, као што је то, на жалост, случај у осталим дијецезама. А да г. Новаковић врши огроман посао, види се из тога, што сад у темишварској дијецези, ма да за сваку седницу еп. шк. одбора прилоге просечно 60—70 поднесака, нема никад рестанција, нити се који поднесак оставља за идућу седницу. Истина, да дугогодишња белешчичка пракса много олакшава г. референту ствар, ал' је свакако највеће похвале достојно, што он дужност своју — ма и привремено — тако савесно и марљиво врши, ма да је и иначе послом јако оптерећен, и као члан свих одсека епарх. управе и као вечити изасланик конзисторије и епарх. адм. одбора у свима тежим и замршенијим стварима.

Његовим трудом је не једна општина дошла у школским питањима до жељеног реда; многе парнице и размирице докончане су и у ред доведене, и то све тако, да наставна никаква ујтрба не претрпи; наравно је ствар, да се усљед тога у многим општинама ради мирније и сложније, а да је слога у свакој прилици победила сваку неудаху, о томе нам стотину примера пружа историја.

Држим, да сам овим голим фактима довољно одговорио на питање, које је на челу овог чланка, јер је г. Новаковић сјајно доказао, да труд и добра воља, рад, поштено одушевљење и чисто родољубље, било оно ма и злогласном мантијом одевено, може народу много привредити, више можда, но многи и многи капут. А да у нашем свештенству има одушевљења за народну просвету нашу, томе је опет жив пример школски одбор темишварске епархије, који има само два члана свештеника: Павла Н. Јовановића, проту арадског и Петра Ђуришића, пароха чаковачког, и та два вредна и ваљана свештеника од 18—20 година не изосташе готово ни са једне седнице, дочим чланови учитељи, којих се ствар највише тиче, ил' дођу ил' не дођу — у години један пут; те тако често бива, да у чисто наставним школским стварима доносе решења свештеник-референт и два члана свештеника. Но ја сам ипак уверен, да ће та решења за наставу нашу само од хасне и користи бити.

Можда ће мој чланак непријатно дирнути ванредну скромност г. Новаковића, ал држим да лепе врлине његове, које сам горе навео, заслужују и јавне похвале, и општега признања — особито, кад су исте уложене на подизање народне нам просвете, која на жалост и по званичним статистичним подацима стоји на нижем нивоу, но у осталих нам сународника.

Ко толико привреди за просвету, колико је г. Новаковић привредио, заслужује да му пред лицем народа и у име истог од срца кликнемо: живио!

Карловци. Георгије Видицки,
јеромонах.

ОПИС

ПРАВОСЛ. СРПСКИХ ПАРОХИЈА И НАРОДА У ПРОТОПРЕЗВИТЕРАТУ АРАДСКОМ ВОТОХРАНИМИЋЕ ЕПАРХИЈЕ ТЕМИШВАРСКЕ КРАЈЕМ 1892. ГОДИНЕ.

Народности	Свештено служитеља			Број	Број	Број	Број	Душа		Назарена			Родило се			Умрло је			Венчало се парова	Број смешаних бракова	
	пароха	администр.	спомоћника	Парох. домова	Парох. активних сесија	Парох. пасивних сесија	Православних домова	Братских парова	Удовица	Удовица	мушких	женских	мушких	женских	свега	мушких	женских	свега	мушких	женских	свега			
Срби	18	6	1	11	23½	15½	5773	6500	670	990	15.324	17.715	22	18	40	736	726	1.462	650	630	1.280	287	2	2
Романи	4	—	—	3	4	1	1018	1022	137	196	2.471	2.616	8	8	16	112	96	208	106	96	202	48	—	—
Свега	22	6	1	14	27½	16½	6791	7522	807	1186	17.795	17.831	30	26	56	848	822	1.670	756	726	1.482	335	2	2

У овом протопресвитерату има још три општине и то: В. Ст. Миклош, Саравола и Фенлак, у којима је још status quo, те према томе, као што се из горњег описа види, има и Романа, који су у црквеној заједници са Србима.

На 1000 душа српских родило се 48·6%; умрло је 42·6%; венчало се 9·6%. На 1000 душа романских родило се 41·2%; умрло је 39·2%; венчало се 9%.

Код Срба се родило 1462 деце а умрло их 1280 душа — прираштај са 182 душе.

Код Румуна се родило 208 деце а умрло их 2·2 душе — прираштај са 6 душа.

У горњем протопресвитерату има свега српских душа 30.039 а Романа 5.087 душа, света православних душа има: 35.126.

Од 22 пароха има два протојереја-пароха, од којих је један и администратор протопресвитерата арадског; а један је протопресвитерски намесник. Одликовано их је црквеним појасом осим осим горње тројице још два пароха. Празних парохија, где привремено други администрирају, има три, и то: у Араду, Срп. Ст. Петру и Варјашу.

Најјаче су и најимућније црк. општине у арадском протопресвитерату: Батања, Варјаш и Бала, а најслабије су и најмање: Торња, Печка и Наљлак.

С. П. Ј.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Архидијецезални административни одбор)** држао је своју редовну седницу дана 10. (22.) фебруара о. г. под председништвом високопречасног г. Илариона Руварца, архимандрита гргетешког. Од важнијих предмета предузето и решено: Има се саставити именик свих парохија у бившој војној Крајини, које немају сесију, како би накнада за мањкајућу сесију из земаљских средстава за годину 1892. осигурана бити могла. — Има се обавестити црк. општина у Бингули, да је од стране саборског одбора одобрен купо-продајни уговор, склопљен 1880. год. између исте црк. општине као продаваоца и тамошњег житеља Павла Јеленића као купца једне црквене куће. — Црк. општина у Белегишу има се обавестити, да је признан њезин у предмету купа куће тамошњега пароха Спиридона Мауковића од саборског одбора одбијен. — Парох црк. општине у Вуковару има се обавестити, да је сабор. одбор тражбину парохову у име накнаде за мањкајућу четвртину парохијалне сесије за прошле године као неумесну одбио. — Црквена општина у Путинци одбија се са својом молбом, којом је молила, да се изашљање одборског поверенства ради извиђења црк. рачуна одклони. — Кр. жупанијска област у Вуковару умољене се, да подручне си котарске области упути на законска опредељења, по којима се трошкови за политичног повереника изасланог у црквену општину ради расправе парохијала, намирују из државне, а не црк. благајне. — Црквена општина у Моловину упућује се, да Гаври Спајићу тражбину његову у износу од 300 фор. као наследство оца његовога пок. Авакума Спајића, пароха тамошњега, исплатити има. — Кр. државно одветништво у Митровици има се обавестити о резултату досадањега извиђења у предмету проневерења на штету црквене општине у Михаљевци.

— **(Архидијецезална Конзисторија)** држала је своју редовну седницу дана 11. (23.) фебруара о. год. под председништвом високопречасног г. Илариона Руварца, архимандрита гргетешког. Од важнијих предмета предузето је и решено: Његова Светост Господин Патријарх Георгије приопштава, да је у споразуму са надлежном г. г. Епископима одлучио, да архимандрит ман. Св. Ђурђа Платон Телечки из темишварске епархије пређе у архидијецезу и да се постави за архимандрита и настојатеља ман. Беочина; у вези с тиме извештава патријарашки синђел Герман Опачић, да је предаја управе ман. Беочина од стране досадањег тамошњег настојатеља преосвештеног г. Никанора Поповића, епископа темишварског, архимандриту Платону Телечком дана 31. јануара о. год. у присутности његовој као патријарховога повереника инвентарно обављена; што се све на знање узима. — У смислу отписа Његове Светости Господина Патријарха Георгија има се протојереј Јован Вучковић, професор на богословском училишту у

Карловцима, у каталог архидијецезалног свештенства убележити дати. — Свршени богослов Јован Чичулић, сада етановник товарнички, има се обавестити, да му је од кр. уг. Министарства богочасти и јавне наставе дозвољено, да може на пароҳије петога и шестога разреда конкурирати. — Преосвештени г. Никанор Поповић, епископ темишварски, приопштава, да је монаха раковачкога Корнилија Зубовића за ђакона, по том и за пресвитера рукоположено, што се на знање узима. — Црквено општина у Карловци има се позвати на изјашњење у погледу подизања крста из заклада Петра Георгијевића. — Одређује се објављење избора пароха у Бингули уз кандидате Стевана Бећаревића, тамошњег администратора и Симеона Бабина, свршеног богослова из Каћа. — Црквено општина у Визићу има се изјаснити, да ли прима свршеног богослова Симеона Бабина за пароха свога. — Тако исто црквено општина у Кленку има се изјаснити, да ли прима Антонија Апостоловића, пароха вогањскога, за пароха свога. — Узима се на знање изјашњење пароха земунскога Николе Савића и тамошње црквено општине, гласом кога се јереј Миливој Поповић за личног помоћника прима. — Извештаји о смрти Николе Константиновића, пароха чортановачког, Велимира Петровића, пароха маркушичког и Мирона Чанића, јеромонаха кувеждинског, узети су на знање с тим, да парохију чортановачку братство ман. Ремете, а парохију маркушичку парох островски, Јован Јанковић, привремено администрира. — Услед болести једног и другог пароха у Буђановци, одређује се раковачки јеромонах о. Сергије, да привремено опслужује парохију буђановачку. — Парох Ј. П. осуђује се на 15 дана строге епитимије због прекршаја брачних прописа.

— **(Епархијска Конзисторија горњо-карловачка)** држала је дне 6. фебр. о. г. по ст. кал., под председништвом високопреосв. г. Епископа Михаила, своју ванредну сједницу, и том приликом расправљана су, од важнијих, ови предмети: Прочитана је патријаршанска „Грамата“, којом је преосвећени г. Епископ Михаило лично уведен у Управу ове Епархије. Закључено је изразити писмом — дубоку захвалност Његовој Светости, г. Патријарху Георгију, на отачкој бризи о осиротелој Дијецези овој, од смрти блаженопокојнога владике Теофана до овијех дана; — исто тако и признање г. Архимандриту Платону Телечком на његовој управи овом Епархијом кроз годину дана. — Умољена је висока Влада у Загребу за дозволу, да се добровољни прилози смеју купити за филијалну цркву св. Ђурђа, названу „Ружицу“, у бјелопољској пароҳији, коју је јесенас вјетар с мећавом јако оштетио. — Опредијељен је за администратора мутињске пароҳије новорукоположени јереј Јован Узелац, и то од 1. априла 1892. по нов. кал. — На упражњена мјеста чланова конзисторијалних суспитуисани су: — парох петровоселски, јереј Јово Трбојевић; парох клокочки, јер. Мојо Мајсторовић; умировљ. кр. рачунар. надсавјетник, Симо Шарац; и умировљ. кр. окружник, Н. Бугарин. — Уважена је оставка окр. проте вилићкога, Петра Кокотовића, који је послужио Богу и свом народу 57 година; он је за мировину Саб. Одбору препоручен, а за привр. администратора протопресвитерата вилићкога одређен је парох шкарачки, намјесник Никола Љуботина. — Није дозвољена међусобна замјена пароҳија између пароха градуског, јереја Стев. Ножинића и пароха јошавичког, јереја Петра Рогуље. — Одбијен је од Њег. Свештости по други пут приговор црквено општине вукошевачке против, тобоже, неправилно обављеног освећења вукошевачке цркве св. Ђурђа. — Није препоручен за потпору из земаљских средстава парох шкарачки, намјесник Никола Љуботина. — Издат је налог гледе бесплатна погреба домобранаца у активној служби, у изузећивим случајевима. — Саопштена су г. В. Пауковићу писмена рјешења М. Ц. Савјета, којима су одбијени његови „Утоци“ против овдјешњијех одлука, којима је он дигнут са фишкалства конзисторијалнога, а на његово мјесто позван Др. Светислав Шумановић. — По жељи црквене општине свињичке обустављен је избор пароха у Свињици, док год траје интеркалар. — Свршеном богослову Драгутину Шарићу додијељена је администрација систем. канелиште вељуиске. — Расписан је распоред, по ком ће се у току год. 1892. сједнице конзисторијалне овђе држати. — Руковођење избора пароха у Средњој Гори повјерено је пароху подлапачком, јерeју Мих. Грбићу. — Забрањено свештенству јавно пушење по цести, и залажење, без толеме нужде, у биртије. — Опоменуто свештенство, да одвраћа народ од дивљих бракова. — Осим свега тога су још и неколике брачне ствари помакнуте за корак напријед. М.

— **(Књижевни одбор „Матице Српске“)** држао

је 19. фебруара (2. марта) о. г. своју седницу, у којој је ово решено: Чланови књижевног одбора одали су устајањем и усклико̀м: „Слава Мити Петровићу!“ достојну почаст светлој успомени тога велезаслужног књижевника и члана књижевног одељења матичиног. Уједно је одлучено, да се стави у записник голема тућа за губитком врлог Мите Петровића, и да се књижевно одељење позове, да одреди кога од својих чланова, који ће говорити у спомен и славу његову у свечаној седници о св. Сави 1893. године. — Прочитан је и узет на знање извештај о раду одбора за издавање „Књигâ за народ“ из задужбине Петра Коњевића на састанку од 29. јан. (10. фебр.) о. г. Том приликом одобрено је, да могу на рачун одређене им награде из фонда Петра Коњевића, за примљена им дела, подићи по 50 фор. у напред ови писци: Сима Матавуљ, професор у Београду, за спис: „Бока и Бокељи“; Радослав Марковић, парох у Ињији, за приповетку: „На клизавој стази“, и Иван Машировић, богослов у Карловцима, за спис: „Пчеларство“. Кад им се дела штампају, примиће и остатак награде. — Дело непознатог писца: „Бачки патарош“, глума у 4 чина, с натписом: „Шала и збиља, две су сестре рођене“ — издано је на оцену члановима: дру Милану Савићу и Јовану Грчићу. — На расписану награду од 100 дуката из задужбине Јована и Терезије Остојића стигло је дело: „O Буњевцима“ с натписом: „L'histoire est le miroir du peuple“. (Историја је огледало народа.) Тај спис издан је на оцену А. Хаџићу и дру Милану Савићу. — Одређена је награда од 40 фор. за чланак дра Стевана Павловића: „Књижевност у Пољака,“ штампан у 168. свесци „Летописа“. — Историчка студија: „Урош II. Примислав — Први, Првослав“ од Синише, — примљена је за „Летопис“. — За „Летопис“ примљен је чланак Мише Медића: „Биљарственi набирци“ и одређена му награда од 30 фор. — На основу оцене Милана А. Јовановића примљена је за „Летопис“ културно-историјска студија: „Ислам и његов утицај на друштвени живот и културни развој народа му“ од Милана Недељковића из Карловаца, и њему је одређена награда од 60 фор. — Расправа Мите Нешковића: „Поглед на Локеове мисли о васпитању“ — издана је на оцену А. Вараћанину. — Чланак Дан. А. Живаљевића: „Андрија Качић-Миошић, словински песник“ — предан је дру Милану Савићу на мишење. — Две критике Милоша Н. Пејиновића, које су сувише опширне, вратиће се писцу, да их знатно скрати, ако жели да изиђу у „Летопису“. — Сергије Шакрак-Нинић поднео је опширан извештај и оцену о неким старим рукописима, које је послао „Матица“ на откуп Милош Савић из Арада. Оцењивач је изјавио и доказао, да су те старине важне за нашу народну и црквену историју у овим крајевима, те је предложио, да их „Матица“ откупи по цену од 80 до 100 фор. Осим тога предложио је оцењивач, да се „Матица“ постара, да те старине какав познатији историчар и књижевник критички прегледа и својим примедбама пропрати, разјасни и растумачи, да би позваним књижевницима и историчарима могле бити приступачне. Према том предлогу издани су спомени стари рукописи на преглед члану Милану А. Јовановићу, а после ће се решити питање откупа. — Одбијен је превод идиле А. Теокрита: „Дора“ од непознатог писца; а тако исто одбијене су и две приповетчице: „Превара“ и „Полудела“ од Јована Н. Бакића. — Прихваћена је понуда Ђ. Т. Петровића, мерника у Паризу, да напише на српском (а не француском) језику библиографију страних писаца о Србима и осталим народима балканскога полуотока. — Вратиће се одбијени рукописи Јована Пецековића: „Свесштита ризница драгог камења“ и „Историја настава и школа српских“. — На молбу Душана Петровића, учитеља из Врањева, враћен му је рукопис: „Ботаника или биљословље“ од пок. таста му Ђорђа Петровића, пароха пардањског. — Исто тако враћени су по жељи рукописи: 1.) Јовану Живановићу: „Српски пчелар“; и 2.) ђаци Ани Красићки: „Срп. нар. приповетке“ из збирке пок. мужа јој Владимира Красића. — Остали предмети тицали су се питомаца разних стипендијских фондова.

ЧИТУЉА.

— († Светозар Марјановић) парох Литобеско-ланчушки, у будимској епархији, преминуо је 22. јануара о. г. у 73-ој години живота свога. При погребу чинодејствовао је г. протa Радослав Андрић са пароснма: Лазом Катићем, парохом липовачким, Душаном Андрићем, парохом жомберачким и Митом Грујићем, парохом борјадским. Покојник је врло млад обудовио, те не имајући породице, није се ни о чем другом старао, него да дужности своје тачно обавља. Иначе

је био доброг срца и према сваком предусретљив и гостољубив. Вечна му успомена!

— (†) **Коста Јовановић**) парох у Перлезу, у пријачкој епархији, преминуо је 21. а сахрањен је 23. јануара о. г. у 69-ој години живота свога. На опелу му чинодејствовали су свештеници: Андрија Јовановић, парох фаркаждински, Лука Болгарић, парох баранјански, Лазар Удицки, парох сакулски, Јевта Станишић, парох чешањски, Васа Брашован, парох орловатски и Марко Радосављевић, парох перлешки. Опроштајну реч говорио је парох орловатски Васа Брашован. Син покојников, др. Никола Јовановић, изабран је не давно за сенатора митровачког. Нека је вечан спомен покојнику!

ОГЛАСИ.

Е. 89. ex 1892. 11, 2—3

ЕДИКТ.

Усљед брачноразводне тужбе Радисава Стојановића пр. учитеља у Денти, позива се његова супруга Јелисавета рођ. Тошковић из Белобрешке, која га је пре 10 година злобно оставила и у свет одтумарила, да се у року од шест месеци овоме духовноме суду пријави и место свог пребивања означи, јер у противном случају поступиће се и без њеног суделовања по прописима закона.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу 27. јануара (8. фебруара) 1892. године.

Бр. 196 К. 12, 2—3

СТЕЧАЈ.

На основу највише одлуке од 4. јуна 1869. овиме се расписује стечај на место **професора за онћи увод у богословље, догматичко богословље, морално богословље, и катихетику** у православном богословском заводу у Задру.

С овиме местом скопчана је годишња плата од 1000 фор. и 250 фор. у име додатка службовања, и послије свако пет година службе 200 фор. повишице, а послије тридесет година службе мировина у износу достигнуте плате.

Који желе добити ово мјесто, имају да докажу, да су, послије положеног испита зрелости у једној великој гимназији, свршили богословске науке у једном потпуно уређеном православном богословском заводу, да су аустријски поданици и да су непрекорног моралног и политичког владања.

Молитељи имају се подврћи писменом стјечајном испиту и усменом пробном предавању. Од полагања стјечајног испита ослобађају се само они, који су своје научне способности заслједочили као учитељи или списатељи по богословским наукама.

Молбенице, поткрјепљене нужним исправама, имају дотични, путем претпостављених им власти, поднијети православном Епископу далматинском у Задру до 29. марта о. г.

У Задру, 15. фебруара 1892.

Управа православног богословског завода.

Е. 74. I. 38. ex 1892. 10, 2—3

ЕДИКТ.

Ђока Гава из Јасенове, подигао је код овог духовног суда против своје супруге Катарине рођ. Станисављевић из Јасенове, која га је пре 23 година оставила и у свет одтумарила, брачноразводну тужбу. Резена Катарина овим се позива, да се има у року од три месеца овоме суду пријавити и место свог пребивања означити, јер ће се у противном случају и без ње по прописима закона поступити.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу 27. јануара (8. фебруара) 1892. године.

ЗА Г. Г. СВЕШТЕНИКЕ

препоручујем врло фине и добрих

ШЕШИРА И ЋЕЛЕПУША

са разним најсолиднијим ценама, брзом и тачном послугом. Поруке са стране такођер обављам и најмем с платом у ваточ (Nachnahme). Молећи за многобројну посету

С поштовањем

Петар Маркуш, шеширџија

прече А. Јокић и Маркуш

у кући госп. Николића бр. 16. на главној пијаци

13, 1—3 **У НОВОМ САДУ.**

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **странске земље** на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад. За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 10.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 8. МАРТА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПРЕДЛОГ

за уредбу о умировљењу стално намештених чиновника код народно-црквених митрополитских и епархијских власти, професора српске православне богословије, српских православних гимназија у Срем. Карловцима и у Новом Саду, професора српских вероисповедних учитељских школа и учитеља и учитељица српских вероисповедних виших девојачких школа и о мировинском фонду за те чиновнике и особе учитељског звања.

(Свршетак.)

§. 21. На издржаваље деце може претпостављена власт онога завода, у ком је удовичин муж служио, узети од удовице до половине њене мировине на дати деци, односно њиховом тутору, кад се осведочи, да мати своју децу препребрегава.

§. 22. Удовица, која има права на мировину, може у месту исте добити једаред за свагда отправнину у износу њене двогодишње мировине, али мора сведоџбом у јавној служби намештеног лечника потврдити, да је потпуно здрава.

Ово право имају једино удовице без деце, ако нису у другом стању; на против оне удовице, које имају малолетну неснабдевену децу, могу у место мировине молити отправнину, ако за то имају дозволу надлежне надзуторске власти. Мировина, која је једанпут откупљена, не може се више дозволити, па ни уз повратак примљене отправнине.

Мировина оне удовице, која се опет уда, обуставља се додуше, али удовица има право или тражити за своју мировину у смислу горе речене установе отправнину, или мировину си придржати за случај свога изновичнога обудовљења.

За избор између отправнине или придржаја мировине дозвољава се удовици од дана њезине удадбе рачунајући једногодишњи рок, по измаку

којега не може се више узети отправнина, него јој остаје придржана мировина за случај, да можда други пут обудова.

Удовица, која је избор једанпут учинила, не може од истога одустати.

Ако она удовица, која си је мировину придржала, остане и после свог другог супруга удовицом, добија своју мировину почињући од дана смрти свог другог супруга, ако прописани увети за исту још увек постоје.

§. 23. Ако удовица у оно доба, кад јој је муж умр'о, има најмање двоје деце испод узраста прописаног овом уредбом, добија за свако дете васпитну припомоћ.

§. 24. Васпитну припомоћ добија удовица за свако дете испод узраста означеног у §. 20. и у том случају, ако се треће дете при смрти мужевљевој још није родило, али за посмрче од дана, кад се родило.

§. 25. Удовице добијају у име васпитне припомоћи за свако дете, које има и док има право на васпитну припомоћ, годишње $^1/_4$ своје мировине, и та се месечно у напред исплаћује.

§. 26. Мировину и васпитну припомоћ деци почињу удовице уживати од првога дана следећега месеца после смрти мужа.

Мировину пак престају уживати:

а.) са концем месеца, кад су се на ново удале,

б.) са оним месецом, кад умру.

§. 27. После смрти удовице матере или удовца оца добија свако сироче у име васпитне припомоћи годишње $^1/_3$ материне мировине, али више васпитне припомоћи своју деци не може бити већи од материне мировине.

Ако дакле више од троје деце имају право на васпитну припомоћ, онда се има материна мировина на сву децу подједнако разделити.

§. 28. Ово право губе деца, ако се неморално владају.

А деца, којих се отац оженио у стању мира, а после женидбе није више активно служио, немају никако права на васпитну припомоћ.

Напротив задржавају деца то право, ако им мати није живила с мужем при смрти мужевљевој, или ако им је мати изгубила своје право на мировину са своје кривице, или ако им се мати после очине смрти удала.

§. 29. Васпитна припомоћ деце не може се отправнином заменити.

ГЛАВА III.

О мировинском фонду.

§. 30. Мировински фонд оснива се на овај начин:

а.) сваки чиновник, професор, учитељ и учитељица ће у првој својој години службе у месечним оброцима уложити у мировински фонд једну четвртину редовне плате, па толико исто улаже и на исти начин од сваке повишице своје плате; дочим је за остале године свога активнога службовања обвезан у месечним оброцима уредно уплаћивати $2^0/_0$ своје редовне плате;

б.) у тај фонд улази и писарничка прилетојба од хипотекарних зајмова, који се из народно-црквених фондова издају.

§. 31. Уложени новац не издаје се никоме ни у каквим приликама из мировинскога фонда натраг.

§. 32. Овим фондом руковаће главно управитељство српских народно-црквених фондова у Карловцима, и водиће засебан рачун о њему.

ГЛАВА IV.

Прелазна определења.

§. 33. Да би овај мировински фонд одмах у живот ступити могао, узеће се у њега сва до сад прикупљена писарина (§. 30.) која постаје тиме његовим саставним делом.

Док овај мировински фонд не достигне ону висину, да буде у стању све доселе мировине потпуно подмиривати, даваће му се годишња субвенција из народно-црквеног непривременог и клирикалног школског фонда, која ће се према исказаној потреби у сабореки прорачун уврштавати.

§. 34. Чиновницима, професорима, учитељима и учитељицама горе означених завода, које ова уредба, кад у живот ступи, у служби затече, урачунавају се у године службе све године, које су у служби до тога дана провели.

§. 35. Чиновници и особе учитељског звања, које ова уредба, кад у живот ступи, у служби затече, имају одмах почети у мировински фонд у месечним оброцима уплаћивати једну четвртину својих у §. 6. назначених редовних берива, и морају ту четвртину потпуно уплатити у течају једне године дана. Истим начином имају у року од једне године такође уплатити четвртину сваке повишице, која ће им се касније у име редовних берива дозволити.

Поврх тога обвезан је сваки чиновник и свака особа учитељског звања, да за све остале године своја активнога службованља, које следују из прве уплаћене четвртине, још по 2% својих редовних берива у месечним оброцима уплаћује у мировински фонд.

Уплаћиваље прве четвртине може се уз дозволу сабореског одбора место у једној обавити у три године, ал и тада је дотичник само прве године ослобођен од плаћања 2% износа од редовних берива, као што је ослобођен од плаћања 2% износа сваке повишице редовних берива течајем прве године која њене дозволе.

Ни један не може у уживане мировине ступити, док није горе споменуту четвртину својих последњих редовних берива у мировински фонд уложио.

Из седнице сабореског одбора, држане у Карловцима 21. децембра 1891. (2. јануара 1892.)

Георгије с. р.
патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

СВАКОМ — СВОЈЕ!

(Две три противницима — „Јединственог статута.“)

Нека наша јавна гласила окомише се против — „Јединственог статута“. Још пре но што га у руке добише, потргоше мач из корица, завитлаше њиме и повикаше: „Не ћемо да свештеник буде председник црквене општине!“

Но — станите мало људи! На кога ударате ви? На свештеника? На свештеника зар, који је крв од крви ваше, који је син народа свога? Станите мало, разаберите се и чујте две три. Кад ви имате права да говорите, то чујте и нас; и ми ваљда не стојимо за вами — но пред вама!

Није вам право, што ће по „Јединственом статуту“ — свештеник бити председник црквеној општини? А зашто? Није ли црквена општина — цркве ради? Није ли у цркви свештеник — први? Јесте, први је, јер он је слуга — олтара божјег, а учитељ и отац народу своме. На кад је ту тако, кад је у цркви тако, зар у црквеној општини, која је ту цркве ради, зар у њој да не буде то? Зар у црквеној општини да буде последњи свештеник ваш, онај, који је позван да вам буде путевођа и саветник? О људи божји, скините са себе коприну — себичности, пак ћете видети да — немате право!

Погледајте само по нашим општинама. Не видите ли зар у мал' не свакој другој свађу, раздор, неслогу? Знате ли откуда је то? То је отуда, што сваки члан скупштине црквене осећа у себи снаге, да може бити — председником. Није зар тако? Прочитајте и проучите све ваше дописе, што их штампасте, и у којима се говори о црквеним стварима, па ћете видети. Видећете, да се свуда готово удара на — председника. Данас га изабраше једногласно, а сутра већ има странка, којој председник — не годи. И ево ти посло̀ге, сво раздора. А у таким приликама шта мислите, како иду ствари црквене општине? У таким општинама се не нева, ту се не иде — напред!

Но — погледајте будућу црквену општину. На челу јој председник — свештеник. Зар вам је ово неприродно? Не видите ли зар, да је свештеник постављен на оно место, које му припада? Не видите ли, да је и тиме свештенику углед подигнут, углед, који му је порушен тиме, што су пред ока истакнути — синови, пред старијег брата истакнута — млађа браћа?

Не видите ли зар и не радујете ли се томе? На зар и то не видите, да је свештенику „јединственим статутом“ повраћено — његово право, но велите, да је њиме ваше право окрњено, отето?

*

Чудновато, заиста чудновато! Ви хоћете можда да кажете, да је свештеник — слуга? Јесте, али слуга — божји, а учитељ, отац народу своме! Тако ето ми велимо.

Но ми рекосмо, да ћемо написати — две три. На ето нека вам је и ово мало за сада доста. „Ко има уши да чује, нека чује.“

Ми ето рекосмо овако, а сабор ће, надамо се, учинити — своје, те дати — сваком своје!

Један свештеник.

ПРОПОВЕД

у недељу сиропусну.

Мат. VI. 14—15.

Сутра, у име Божје, улазимо у часни пост ускршњи. На растанку са данима мрса и на прагу овога великог поста, св. наша црква пева важност и величину његову, а учи нас, како да га испостимо, како наоружани да „препливамо велику пучину“ његову и достигнемо достојно васкрсењу Господа и Спаса нашег Исуса Христа.

А ти си, народе мој, данас и дошао у храм Божји, да чујеш те песме слаткопојне и милу науку мајчину. Дошао си у дом Божји, да захвалиш Богу на досадањем животу, здрављу и храни својој, а љубави и доброти Божјој, и да му се од срца помолиш рад' заштите будуће.

Дошао си, да се заједнички опростиш са данима овога мрса, а измолиш помоћ Божју и прибереш снагу за часне дане великога поста. Јер та је помоћ, та је снага и потребна јако на „великој пучини поста.“ Великој, јер велика је цељ његова: „да се тело наше смири,“ „да одсеца са срца сваку злобу“, „да одбаци дела таме, а обуче нас у оружје светлости.“

Дâ, тело је човеково грешно, а срце бива жестоко, те помрачује ум и каља душу „стѣдными грѣхми“. И за то баш св. наша црква, брижна и њежна мајка своје деце, с' времена на време и одређује пост, да се тело смири, срце стиша, душа очисти, а ум заспа под оружјем светлости: „у чврстој вери, у штиту молитве и шлему милостиње.“

За то нам ево и данас навешћује: „**возсїа** благодать твоѭ Господи, **возсїа** пре**сѣщенїе** дш**ѣ**нъ**ı**хъ нашихъ“. Ради тога и овај је часни пост.

Али, пре него што ћемо се навести на „велику пучину“ тога поста, брижна мајка нам отвара св. Јеванђеље, учи нас и опомиње: „ако опраштате људима грехове њихове, опростиће и вама отац ваш небески; ако ли не опраштате људима грехове њихове, ни отац ваш не ће опростити вама грехе ваше“ . . . .

А зашто нас св. црква наша испраћа у пост овом науком и опоменом Христовом? За то, јер ћемо у време овога поста приступати св. исповеди и св. причешћу, те и сами тражити и молити од Бога опроштај наших грехова. А да га добијемо од Бога, морамо га најпре дати један другоме. Јер говори Христос: „ако принесеш дар свој к' олтару, и онде се опоменеш, да брат твој има нешто на тебе, остави онде дар свој пред олтаром, и иди те се пре помири с братом својим, па онда дођи и принеси дар свој.“ „И кад стојите на молитви, праштајте ако што имате на кога: да и отац ваш, који је на небесима, опрости вама погрешке ваше.“

А има ли кога, коме Божјег опроштаја не треба? Нема, јер нема човека без греха. Ако ниси ближњем своме, згрешно си Богу. Ако не требаш опроштај ближњег, треба ти од Бога. А Божји опроштај не можеш примити, док ти не опростиш брату своме. А ако си и ти згрешно ближњем своме, зар можеш тражити, да ти он опрости, кад ти ниси опростио другоме?

Праштати морамо један другоме, да

нам опрости и Отац наш небесни. Праштати морамо „седам пута седамдесет,“ као што је рекао Спаситељ апостолу Петру.

Јер ако не праштамо, заман ћемо постити. Блудићемо по „великој пучини поста,“ тражећи опроштај од Бога за грехове своје, ал' га наћи не ћемо, не ћемо добити.

За то, ето за то нам брижна мајка наша, св. црква, отвара данас Јеванђеље науке Христове о међусобном праштању.

А ти, народе мој, отвори срце своје тој науци, прими је, послушај је.

Ако праштате један другом, у љубави ћете пребивати. „Ако љубав имамо међу собом, Бог у нама стоји, и љубав је његова савршена у нама... Бог је љубав, и који стоји у љубави, у Богу стоји и Бог у њему стоји“... А где нема опроштаја братског, нема ни љубави. Јер „љубав све сноси, све трпи... милокрвна је.“

Ко не опрашта ближњем своме, тај га и не љуби. А Господ нас учи, да се љубимо; божанствени Апостол нам поручује: „остаје вера, нада, љубав ово троје; али је љубав највећа међу њима“. А најнежнија реч, најлепши цвет, најмилокрвнији загрљај братске љубави, то је: праштање. Ал' је она људима и најпотребнија крај „**телесних дела,** која су... непријатељства, свађе, пакости, срдње, пркоси, распре, саблазни... зависти и остала овакова“. Јер у љубави опроштаја рађа се „**род духовни,** радост, мир, трпљење, доброта, милост, вера, кротост, уздржање“..... А тај „род духовни“ потребан је свима нама, мила браћо; потребан је целом народу мом; треба га, к'о живот сунце, цео народ српски.... да се подигне са прашине и кала „телесних дела“ у „духовни род“.

*

Ево нас на прагу великог поста. А пост је „мач да одсеца са срца сваку злобу.“ И ми не ћемо пост препостити достојно и богоугодно, ако у срцу задржимо злобу ма коју. Не ћемо на „пучини“ његовој наћи жељеног опроштаја, ако нам срце раздирала буде злоба ма која.

Постићете, препостићете цео пост, али ако на опроштај грехова ваших дођете а нисте опростили и измирили се с' браћом својом, нечујно чућете глас Божји на св. тајни исповеди са крста Христовог, на св. тајни причешћа из путира најсветијег: идите од мене, недостојни сте мога опроштаја!

Па која ти корист онда, народе мој, од твога поста? Чуј ме и послушај ме!

Пости; пости делом и делом. Утврђуј се у вери, снажи молитвом, јуначи милостињом, одсецај са срца сваку злобу, одбаци дела таме и обуци се у оружје светлости. У твоме ће срцу планути љубав, та ће љубав опростити сваком, а тебе ће онда опростити Бог.

Јер зар не знаш да је Отац небесни опростио целом свету? Зар Христос није са крста опростио и онима, који су га на крст разапели?

Опростите и ви, опростиће се и вама!

1892. Јован Јеремић,
парох бачиначки.

ЗНАМО ЛИ — КОЛИКО НАС ЈЕ?

(Наставак)

Је ли могуће, да поједине епархије заиста не знају: колико имају срп. прав. душа под својом влашћу и управом?

На то питање не ћемо одговарати, него ћемо ставити одмах ова друга питања: знају ли саме поједине црквене општине, колико је српско-православних душа, које сачињавају црквено-општинску заједницу? Па онда: знају ли сви пароси и свештеници, колико имају срп. прав. душа у својим парохијама — знају ли пастири, колико им је стадо?

Ако се у некој епархији ваће ма само

и један парох-свештеник, који не зна тачно колико има стада под својом пастирском бригом и стараљем — онда је одмах јасно, да ни епархијска власт не може тачно знати: колико је душа у целој епархији.

Најглавније је дакле питање у целој овој расправи: да ли зна тачно сваки парох-свештеник, колико има душа у својој парохији? На први поглед мислио би човек, е није могуће, да има и да може бити таквих пастира, који не знају, колико им је стадо, — није могуће да има свештеника: који не би знали колико имају верних душа, за које ће пред Богом одговарати. Али, ко познаје наш општи немар, нашу крајњу несвест и цело наше болесно стање у цркви и народу, тај се неће зачудити: кад му исповедимо најгрозничју истину: да у нас заиста има не један, или два, већ много и много свештеника, који фактично не знају, колико имају душа у својој парохији.

И овим смо дошли на прави извор целоме злу о којему говоримо, а уједно смо нашли прави узрок, којим се тумачи цела та жалосна појава. Јер ако је истина то, да некоји пароси-свештеници не знају број свога духовнога стада у својим сопственим парохијама, онда се ни мало не ћемо чудити, што епарх. власти не знају број душа у епархији, што митрополијске власти не знају број душа у целој митрополији — и што у опште нико у нас не зна и не може да зна: колико нас је? Да је пак наша тврдња истинита, за то нам и опет јемчи наше из непосредног искуства поцрпано уверење и сигурно осведочење, у којему нас ни који обзири пољубити не могу, осим позитивних доказа: да не стоји оно, што рекосмо — а у томе остављамо отворено поље свима и свакоме, да нам противно докажу.

Да докажемо колико смо јаки у својој тврдњи, имамо ево смелости, да позовемо надлежне факторе, а поименце црквене општине и свештенике баш у седиштима самих наших епархијских власти и органа епархијских управа — нека нам кажу тачно и поуздано: колико има срп. прав. душа у њиховим парохијама! Нека нам кажу најзнатније цркв. општине, или највећа места наша н. пр. Нови Сад, Темишвар, Вршац, Сомбор, Панчево, Велика Кикинда, Земун, Карловци, Вел. Бечкерек, Арад, Суботица, Ст. Бечеј, Митровица, Будимпешта, Осек и т. д. колико имају срп. прав. душа у средини својој — али нека нам кажу сигурно и поуздано, па да немамо разлога сумњати у веродостојност њихових исказа!

Ако од свих тих наведених највећих наших места или градова, само из 3—4 места добијемо тачне и поуздане одговоре — ми ћемо за сада бити задовољни. Али ми поуздано знамо и тврдимо, да се бар у половини поменутих места фактично не зна број срп. прав. душа.

А колико је тек осталих наших места, колико мањих цркв. општина и парохија, из којих ни под коју цену не би могли добити тачна и поуздана одговора: колико је у њима срп. прав. душа? Да ли би нам могле дати тачна одговора о броју душа н. пр. бачке и банатске цркв. општине и парохије, у којима су верни расејани на салашима, удаљеним на неколико километара од места и цркве, којој припадају? На онда, да ли су ју икад тачно пописане срп. православне душе у горњо-карловачкој и пакрачкој епархији, у којима није редак случај, да по 20—30 села и заселака сачињавају једну парохију и једну цркв. општину. Најпосле ко ће да поноше срп. прав. душе у већим градовима, у којима се становништво вечито таласа и креће тамо амо, те се без велике муке баш и не може дознати тачан број становништва!

Но осим свега тога, има један унутрашњи битни узрок, са којега се у нас поред најбоље воље не може сазнати тачан број срп. прав. душа нити у митрополији, нити у појединим епархијама и цркв. општинама и епархијама. Тај узрок се састоји у томе: што се у многим нашим парохијама — поред свих наредаба надлежне епархијске власти — не води још ни данас тачан „домовни протокол“ или још боље „списак народа“ — а без таквог протокола или списка не може бити ни говора о тачним подацима народнога кретања. Тачан „домовни протокол“ или „списак народа“, то је кључ, којим се решава питање о броју нашега народа не само у

појединим парохијама, већ и у епархијама и у целој митрополији. Свештенику или пароху, који нема домовнога протокола, никада не можемо веровати да зна: колико има душа у својој парохији. Јер без парохијског домовнога протокола није ни могуће знати број душа у парохији. А од куда би се и могло то дознати? Из матрикуларних записника крштених (рођених), венчаних и умрлих заиста се не може дознати, јер у те записнике бележе се случајеви крштења (рођења), венчања и смрти, а о сеобама појединих лица из парохије на другу страну или у парохију с других страна, нема и не може бити у тим записницима ни спомена, па но томе из матр. записника и не може се никако сазнати тачан број душа у некој парохији.

Јасно је дакле: ако се у некој парохији не води тачан домовни протокол или списак народа, онда се ту не може знати, колики је број срп. прав. душа у парохији. Да се пак у многим и многим нашим парохијама не воде ти преко потребни домовни протоколи — то нам је мање више свима познато, а најбоље знају то саме епархијске власти, које још и данас (са половином или никаквим успехом) непрестано наређују тачно вођење тих домовних протокола. По најумеренијем нашем рачуну, основаном на искуству, које стекосмо у 3—4 наше епархије, ми бисмо смели рећи: да има још и данас у карловачкој митрополији једна добра половина парохија, у којима се не води тачан домовни протокол или списак народа, а бар најмање 200 парохија, у којима нема баш никаквог домовног протокола или списка народа. Нама је из искуства познато, да се и у некојим варошким парохијама, и то баш у онима, где су седишта епархијских власти и окр. протопресвитера — не воде никакви домовни протоколи.

Кад пак све то знамо и на ум узмемо, онда се сама собом разлаже и објашњује наша тврдња: да ипак смо икада знали, ипак и данас знамо, ипак ћемо при (досадашњим околностима) и у будуће моћи знати — колико нас је у целој карловачкој митрополији, а колико у појединим епархијама.

Кад рекосмо, да никад нисмо знали колико нас је било, можда ће се наћи доста лаковерних читалаца, који ће упрети прстом на кр. рескрипт од 1868. године, те нас упозорити, да су у њему изложени тачни податци о броју нашега народа у свима парохијама и епархијама карловачке митрополије — у време од пре 20 и нешколико година, те но томе да бар за прошлост не бисмо смели рећи, с нисмо знали, колико нас је.

Међу тим не треба много да говоримо и да доказујемо: да и сами ти званични податци, који су у кр. рескрипту изложени и који служе за основ самој рескриптуалној уредби, нису ни близу тако сигурни и поуздани, да им се у тачност и вередостојност не би могло посумњати. Они исти разлози и узроци, са којих се данас не може да зна, колико нас је у појединим парохијама, епархијама и у целој митрополији — без сумње су постојали и у оно време, када се је кр. рескрипт градио. Као што данас нема у многим нашим парохијама домовних протокола, тако их исто није било ни приликом прибирања званичних података, који су у рескрипту изложени. На кад данас смемо из пуног уверења тврдити: да без тачних домовних протокола у свима парохијама нема и не може бити говора о тачној црквено-народној нам статистици — тим истим правом и разлогом смемо тврдити, да и рескриптуални податци о броју народа — у оскудици тачних домовних протокола — баш и у само оно време нису били тачни ни поуздани. То исто можемо казати и за „изборни ред“ нашег црквен. сабора, у коме су такође изложени податци о броју нашега народа — но које и опет, са наведених разлога не можемо узети ни за прошлост као тачне и поуздане податке — јер и ти су податци прибирани на несигурном основу, као што се и данас на таковом основу прибирају.

Ми смо у опште тога тврдога уверења: да докле год се у свима парохијама целе карловачке митрополије не уведе тачно вођење домовнога протокола или списка народа, по једној и истој системи — и док се над вођењем истих домовних протокола не уведе тачна и строга контрола — дотле ми

никада не ћемо знати: колики је број душа у целој митрополији и у појединим епархијама и парохијама.

Јер оно што се до сад у нас дешавало око прибирања статистичних података о броју и кретању народа — могло нам је послужити за повод, или да се грохотом насмејемо, или још боље: да се сити наплачемо. Ми бисмо могли навести тушта класичних примера којима се доказује, да се у нас статистични податци о броју народа прибирају, не из домовних протокола, већ онако на сумње — из трбуха! Могли бисмо поменути неке парохије у којима, по матр. записницима, у једној години више душа умре, но што се роди, на шак, ма да се ни 5 душа није у општину доселило — дотични свештеник исказује, да се у парохији број душа са 200 умножио — или обратно. Могли бисмо саопштити такве статистичне податке из некојих парохија — да не би ни најбудаластији човек могао веровати у тачност и веродостојност тих званичних података, које дотични свештеници у пуној збиљи, под парохијским печатом издају као тачне и веродостојне статистичне податке. Но све то ми остављамо на страну с тога, јер нам је тешко да износимо на видик толи горостасну срамоту нашу — а и с тога, јер се надамо: да то у најближој* будућности не може и не сме тако остати, него ће се без сумње на боље окренути. Но пре но што би изнели план и начин како би се бар у будуће увело и одомаћило у нас тачно прибирање статистичних података — треба најпре да изречемо праведан суд о томе: ко је крив, да све до сада нити смо знали, нити смо и могли знати, колико нас је. Но о томе у будућем завршном чланку.

(Свршиће се.)

ДОПУНЕ К ЧЛАНКУ:

„ПРЕИМУЋСТВА СВЕШТЕНИЧКОГ СТАЛЕЖА У ОПШТЕ.“

У 1. броју овога листа од ове године изашао је чланак с горњим насловом, у коме су наведена преимућства свештеничког сталежа, и то не у опште, као што је у наслову речено, већ поглавито свештеника у Угарској, и тек у неколико и свештеника у Тројединци или Хрватској.*)

Као свештеник из Тројединце или Хрватске, где свештеници уживају нека права, што их уживају и свештеници у Угарској, а нека опет не уживају, и обратно, ради смо у овом чланчићу навести преимућства или управо права, што их наши свештеници уживају у њој, а нека од њих и у Угарској, која нису наведена у поменутом чланку.

I. Наређење XXX. зак. чл. угарског сабора од 1879. год. важи и за наше свештенство у Хрватској.

II. Наређење §. 33. XXII. зак. чл. угарског сабора од 1886. год. не важи у опште за свештенство у Хрватској, пошто у њој нема вирилских општинских заступника.

У сеоским општинама бивше провинцијала (цивилној Хрватској), на основу §. §. 8. lit. c) и 29. XVI. зак. чл. хрватског сабора од 1870. свештеници имају право бирати општински одбор, а могу за одборнике изабрани бити, ако поседују бар 20 кат. јутара земље (ма и парохијске сесије).

А у сеоским општинама бивше војене Крајине, на основу §. 5. реда за општине од 8. јуна 1871. год., свештеници имају право бирати општинско заступство, и могу за заступнике изабрани бити, без обзира, да л' поседују што или не.

У градовима пак целе Хрватске, на основу §. §. 22. 2) lit. a) и 25. закона

*) Под изразом „у опште“ писац чланка је подразумевао преимућства свештеничког сталежа у опште т. ј. без разлике вероисповести. Ма смо уважили г. писцу ових „допуна“ веома благодарни, што је изнео специјална преимућства срп. прав. свештеника у Краљевачкој митрополији, а нарочито, што је изнео општа преимућства свештеничког сталежа у Тројединце, те тако својим допунама учинио, да се сад зна за преимућства свештеничког сталежа како у Угарској тако и у Тројединци. Уредн.

хрватског сабора од 28. јануара 1881., свештеници имају право бирати градско заступство, без обзира на плаћање пореза, и могу за заступнике изабрани бити, но по §. 38. 3) истог закона, не морају се примити избора.

III. У место §. 26. XXI. зак. чл. угарског сабора од 1886. год., важи за Хрватску §. 9. закона хрватског сабора од 5. фебруара 1886., по коме се при састављању листина најјачих порезовника, и свештеницима рачуна порез двоструко, а по §. 13. и свештеници су бирачи а могу изабрани бити за чланове жупанијске скупштине, без обзира на плаћање пореза, ако већ нису по §. 9. као најјачи порезовници скупштинари.

IV. У место §. 9. XXX. зак. чл. угарског сабора од 1874. год., важи за Хрватску закон хрватског сабора од 15. јула 1881. и 29. августа 1888. год., и по §. §. 5. lit. d) и 6. lit. b), имају и свештеници право бирати народне посланике за земаљски сабор и у градовима, где се непосредно бирају посланици, и у изборним котарима, где се посредно бирају, и то без обзира на плаћање пореза, и могу за заступнике изабрани бити.

V. У место §. 9. XXVIII. зак. чл. угарског сабора од 1876. важи за Хрватску закон хрватског сабора од 31. октобра 1888., и по §. 175. и свештеници су чланови општинског школског одбора у јавним пучким школама, а где их од једне вероисповести има више, именује духовна власт једнога од њих за члана.

VI. XIV. зак. чл. угарског сабора од 1876. год. и §. 13. V. зак. чл. угарског сабора од 1878. год., не важи за свештенство у Хрватској.

VII. У место §. 1. XXXI. зак. чл. угарског сабора од 1876. год. (биће да је исти зак. чл. замењен и за Угарску другим зак. чланком од 1876. год.). важи за Хрватску §. 4. закона хрватског сабора од 13. јануара 1883. год., по коме се свештеницима у име приватног дуга, од плате и осталих парохијских берива, може заплењити само сувишак преко 800 фор., а по §. 5. истог закона, умировљеним свештеницима сувишак преко 500 фор.

VIII. На основу §. 138. XXII. зак. чл. угарског сабора од 1886. год.. свештеници како у Угарској, тако и у Хрватској, не плаћају на парохијску сесију општински прирез, но само државни порез.

IX. По §. 11. закона хрватског сабора од 30. априла 1880., и у Хрватској, као и у Угарској, свештеници стичу наступном своје службе за сталне парохе завичајно право у дотичној општини.

X. По §. 195. општег грађанског законика, свештеници у Хрватској не морају се примити, ако не ће, за старатеље (туторе) малолетне деце, а по §. 281. и. з. за скрбнике (кураторе) пунолетнима.

XI. Свештеници у бившој војној Крајини, осим свештеника у градовима, имају право, да сваке године могу о свом трошку насећи из имовних шума (где их има) 40 кубичних метера дрва за гориво.

Ово су премућства или права, што их свештеници имају по државним и земаљским законима.

А по одредбама и уредбама наших црквено-народних сабора, наше свештенство како у Угарској, тако и у Хрватској има ова права:

XII. По §. 14. II. Б. рескрипта од 10. августа 1868. год. свештеници су по самом своме званију чланови месне црквене скупштине, а по §. 34. II. В. и. р. нароси су и чланови месног црквеног одбора.

XIII. По §. 125. школске уредбе од 6. априла 1871. год., свештеник је члан месног школског одбора вероисповедне школе, а где их је више, црквена скупштина бира од њих једнога за члана.

XIV. По §. §. 7. 20. и 39. изборног реда за наш црквено-народни сабор од 29. маја 1871., сви наши свештеници имају право бирати свештеничког и световног посланика у дотичном изборном месту, односно изборном срезу.

XV. §. 25. XL. зак. чл. угарског сабора од 1868. год. измењен је VI. зак. чланком угарског сабора од 1889. год., у коме се говори „О обранбеној сили“.

По §. 31. и. з. уживају свештеници и њихови кандидати у Угарској и Хрватској следеће погодности: (Ми ћемо исти §. навести по звавичном хрватском издању, а

уз непознатије називе стављањемо и немачко тумачење) „Кандидати и питомци духовничкога сталиша законом признатих цркава и вјероисповијестих имаду се, ако су већ у вријеме стање (Stellung) у такову одношају, те буду уповачени (assentirt), на молбу своју придијелити у докладну причуву (Ersatzreserve). Такови су у сврху, да узмогну наставити своје богословне науке, у вријеме мира и рата ослобођени од сваке дјелатне службе (Präsenzdienst), од војничке наобразбе (militärischen Ausbildung), од раздобних оружних вјежбах (periodischen Waffenübungen) и од контролних смотрах (Control-Versammlungen).

Иста погодност подијељује се:

а) онім, који су у вријеме својега увршћења (Einreihung) (1. октобра) или своје богословне науке већ започели, или су примљени у новицијат којега духовнога реда;

б) онім, који богословне науке започињу, или настављају после испуњења дјелатне службе (vollstrecktem Präsenzdienste), те се као слушатељи богословја напоменути под тачком а) желе посветити духовничкому сталишу.

Пошто буду зарећени за свећенике, односно намјештени за духовнике или духовне помоћнике, премјештују се из сталиша докладне причуве у очевидност (Evidenz) исте.

(Наставиће се.)

О ЕПАРХИЈСКИМ ПРОПОВЕДНИЦИМА.

(Одговара Јован Јеремић, парох.)

(Наставак.)

Колико пута ће у свако место доћести и како дуго тамо делати, не зависи од саме установе, него од броја епарх. проповедника. Према средствима се и циљ постизава. Одрицати потребу епарх. проповедника, ради малог броја епарх. проповедника, не значи доказати излишност те установе, него само потребу већег броја проповедника, а тиме индиректно признати и саму потребу установе.

Или зар би било оправдано одбацити саму установу, ради маленог броја епарх. проповедника? Зар све рескрипти, све занемарити, све напустити за то, што не би у први мах, а узимно и дуго на и никад, ево могли постићи? То опет ми не умемо друкчије разјаснити, него погрешним разумевањем.

Шта би се рекло за човека, који не би хтео спасавати имања, кад му кућа гори, јер не може спасти све?

Ad 2.) Јесте, ал' брат Богољуб је у слутњи, да „мал' те се неће ствари повратити у оно стање, у коме су биле и до епарх. проповедника“. А откуда та слутња? Отуда, што би „епарх. проповедник боравио у неком месту вршећи проповедничку и пастирску дужност само донекле и привремено, и то више — могло би се рећи — „промене“, него „користи“ ради.“

„Могло би се рећи“, и брат Богољуб рече. А ми бисмо му могли одвалити ову незгрдну шалу, но зашто, кад јој је смер и сувише очигледан и најнижи. Она ће сама да учини код озбиљних мислилаца онај ефект, којем се брат Богољуб нађе, у својој брзини, надао. Али морамо приметити, да је брат Богољуб далеко од схваћања и озбиљног појмања мисије и задатка епарх. проповедника, далеко од објективног и стварног разумевања и расправљања предмета, о којем се хтио да пише, кад овако из најнижи из малициозно „може“, не само да рекне, него и да напише такву једну тенденциозну бесмислицу, којом установи епарх. проповедника имнутује и подмеће неку глумачку, забавну, пеливанску циљ. Кад он циљ установе, која се предлаже Србима, и која већ постоји остварена у својим организацијама, ради постизавања религиозно-нараственних циљи, код других јачих од нас народа, види у „промени и забави“, „варијацији и делектацији“, а не у овом „нечем другом“ (као што он каже), онда бих ја најбоље учинио, да сам причекао озбиљнијег мислиоца, стварнијег критичара предложеној установи, који би бар с дужним достојанством и потребним осећањем о њој мислио, осећао и писао. Но ми му опраштамо ову непромишљену екскурзију вида, ради саме ствари.

Већ слутња његова „мал' те се неће ствари

повратити“ у првобитно стање, доказује, да је епарх. проповедник те „ствари“ кренуо на боље и донекле и привременим вршењем проповедничке и пастирске дужности у извесном месту. Ту је, дакле, већ неки успех. Па зар у томе успеху брат Богољуб не може ништа више да уочи и види, него само „могућу могућност“ да се ствари поврате у оно стање, у коме су биле и до епарх. проповедника?

Тај успех и лежи у мисији и задатку епарх. проповедника: да потисне индиферентизам и пробуди интерес за религиозно-верски и нравствени живот; да сузбије корупцију и разбуди тежњу и љубав к добру; или да прикупи стадо пастиру, да га привуче цркви, да га сврати са зла пута и заблуда. И зар овда није обраћена пажња месном свештенику за даљи рад и сејање? Зар није постављен у положај, да може даље успехе постизавати? Зар то није онда „корисг“? А ако се „ствари поврате“ — ко ће томе бити узрок и кривац? Не установа епарх. проповедника. Не треба се препемагати. Узрок ће бити и кривац — месни свештеник. А може ли се тај узрок отклонити? Може. Али не одбацивањем епарх. проповедника, него кривца.

Епарх. проповедници не могу увек бити у једном месту, јер кад би били увек и трајно, онда би они били свештеници тих места, а кад би то били, заиста не би требало епарх. проповедника.

Ad 3.) Али брат Богољуб пита: „Је ли извесно да семе неће падати крај пута? Је ли несумњиво хоће ли слушаоци имати уво да чују? Ко јемчи и ко јемчити може, да паства неће избегавати цркву и прилику, да чује реч и епарх. проповедника“?

На да тиме класично не доказује излишност епарх. проповедника! Овде би баш прилично одговор: „ко се боји врабаца, нек не сеје пшу.“

Кад бисмо могли аподиктички одговорити позитивно на ова питања, онда не само што би потреба установе епарх. проповедника била доказана, не само што би било излишно даље о тој потреби писати, него би онда сваки православни Србин учинио злочин према цркви и народу, кад не би за ту установу вотирао и највећу новчану жртву, коју бисмо ми овострани православни Срби могли смоћи. Јер то би онда био позитиван, зајемчен успех мисије епарх. проповедника, који би резултовао потпуно постигнутом циљи те установе. А знате ли ви брат Богољубе, шта то значи?

Ми се не дрзамо такав одговор дати, зл' емемо с' уверењем у снагу и моћ узвишене мисије епарх. проповедника и средстава те мисије с' једне, а савесног и озбиљног вршења задатка им с' друге стране већ сад изречи основану наду и поставити оправдану претпоставку, да ће семе епарх. проповедника наћи и погодну земљу, а речју и радом доћи не само до ушију верних, него и до срца продрети. И док год верујемо у снагу и моћ живе речи, док год признајемо проповедничку дужност „првом, најглавнијом и најпречом“ дужношћу и пастирско деловање неопходним у животу и напретку цркве, и док год верујемо, да би епарх. проповедници своју дужност вршили, дотле ћемо увек веровати и у успех и у „корист“ вршења те дужности.

Одбацивати и порицати корист установе епарх. проповедника за то, јер није извесно, јер није несумњиво и јер се не може јемчити (још се требао само и рок одредити!) хоће ли и кад ће и где ће и колики успех епарх. проповедника постићи се — не значи ништа друго, него тражити длаку у јајету.

Или да кажемо: значи болесника, који би лечнику, на позиву му, да не може јемчити за резултат лечења! одговорио: онда је излишно и ваше лечење. Или, кад би когод из запаљене куће довикнуо својим избавиоцима: ако ми не јемчите, да ћете ме избавити, и не покушавајте, може и вама капут изгорети! Или ратара, који неби засејао њиву, јер му не би могло нико јемчити да ће и жљсти плод, каквом се он нада, какав би желео, и т. д.

„Који оре треба у надању да оре; и који врше у надању да ће добити од онога што врше“. (I. Корин. XX. 10.)

Ad 4.) и 5.) Брат Богољуб Мирковић тврди, да би епарх. проповедници уништавали проповеднички углед парохијског свештенства, убијали му вољу на проповед, да би били порука и увредa за тачног и савесног свештеника, да би проповед после епарх. проповедника била „отужна, досадна и несносна.“

Падаље пита: „Шта морају мислити верни — или зар неће ништа мислити?“

Кад би епарх. проповедник дошао у које место и парохију, па говорио н. пр. „Људи! Мене је послао Епископ и конзисторија, да вам покажем, како умем проповедати, како умем испо-

ведати, како умем поучавати и саветовати, с вама се познавати и опходити, и да вам кажем да тако и никако не уме ваш свештеник, који је невешт, неспособан, лен“ и т. п. — онда би признали, да би епарх. проповедник штетно у-гледу месног свештеника, онда би знали, шта би вернн мислили, јер они зашта умеју мислити, и о своме свештенику, али и о томе проповеднику.

(Настављће се)

СПИСАК

срп. прав. парохија и срп. прав. народа у протопресвитерату сомборском крајем 1891. год.

Број парохија	ИМЕ ПАРОХИЈЕ	Број свештеника	Број душа			Број брачних парова	Број срп. прав. домова	Број школске деце	Број школа	Примедба
			мушких	женских	свега					
1	Сомбор . . .	6	5315	5245	10560	2463	1597	2375	13	По рескриптуалном попису било је у сомборском протопресвитерату свега . . . . 36656 душа По попису од 1870. године било је . . 32902 душа По попису од 1890. године било је . . 35760 душа. По томе дакле, ако је веровати тим пописима, намножило се српско прав. становништво у 1891. години са 192 душе.
2	Суботица . .	2	1299	1278	2577	533	460	725	3	
3	Бођа	1	195	177	372	65	90	30	1	
4	Шандор . . .	1	388	371	759	165	137	139	1	
5	Парабуђе . .	1	230	240	470	103	77	89	1	
6	Бректовац . .	1	470	483	953	202	164	89	1	
7	Ст. Стапар .	3	2876	2738	5614	1242	726	533	5	
8	Рак-Милитић .	1	50	53	103	22	14	18	1	
9	Ст. Сивац . .	2	1910	1877	3787	845	587	342	3	
10	Рђница . .	1	226	225	451	85	82	74	1	
11	Станишић . .	1	377	300	677	179	103	63	1	
12	Пачир . . .	1	713	716	1429	324	256	128	1	
13	Бајша . . .	1	188	205	39	91	67	56	1	
14	Кула	1	1132	1201	233	524	346	241	2	
15	Лалић . . .	1	672	621	1293	301	208	186	2	
16	Параге . . .	1	695	671	1366	307	220	178	2	
17	Дероње . . .	1	1391	1153	24 4	324	231	93	1	
10	Бођан . . .	—	145	136	281	58	83	38	1	
	Свега	26	18272	17680	35952	6833	5448	4867	41	

III.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Епархијска скупштина пакрачке дијецезе.)** Како нам јављају, расписала је пакрачка епархијска управа изборе заступника за скупштину епархије пакрачке, која ће се састати 14. (26.) априла о. г.

— **(Одликовања.)** Његова Светост преузв. г. Патријарх српски Георгије Бранковић, као управитељ епарх. бачке, изволео је одликовати црвеним појасом: Николу Момировића, пароха обровачког и Пашту Поповића, пароха петровоселског, — а Александар Николић, парох сењански, протопресвитерски намесник ст. бечејски, члан епарх. конзисторије бачке и члан патроната срп. вел. гимназије новосадске — биће од Његове Светости произведен за протопресвитера. III.

— **(Извештај о фебруарским седницама епарх. управе бачке.)** I. Дана 24. фебруара о. г. држана је у Новоме Саду редовна месечна седница административног одбора епархије бачке. Председава Његова Светост г. Патријарх српски Георгије. Присутни: Мирон Ђорђевић, игуман ковиљски, Милан Ћирић, окр. прота новосадски, Др. Илија Вучетић, Др. Стеван Малешевић, Стеван Јефтић, Др. Михаило Полит и Сергије Шакрак-

Нинић, као известилац и бележник. — Од важнијих предмета, који су у овој седници расправљани или решени, помињемо ове: 1. Пошто је смрћу Димитрија Поповића место епарх. ексактора остало упражњено, а пријављена се 3 компетента на то место — и дотле, док се ексакторска плата не системизује и док се по томе ексакторско место стално не попуни — изабран је за привр. епарх. ексактора Ђорђе Бељански, умировљени кр. порезник у Нов. Саду са платом од 400 фор. годишњих — из репартиције, односно из епархијског фонда. — 2. Станишићка црквена општина извештава се, да је добила на оправку своје св. цркве 100 фор. држ. припомоћи. — 3. Новосадска срп. прав. црквена општина извештава се, да је Саборски Одбор другостепеном одлуком својом уништио избор Божадара Поповића пароха новосадског за подпредседника црквено-општине новосадске. — 4. По што је Саборски Одбор уништио избор црквено-школског одбора, сазива се нова седница црквено-школског одбора, која ће се држати у среду 5. марта т. г. у 3 сата по подне. — 5. Препоручене су вис. кр. уг. Министарству за држ. припомоћи црквене општине: јегарска, нарабућка, пирошка, кисачка, гложанско-чепеска, доњо-ковиљска — и футошка због нужне оправке своје капеле. — 6. Узети су на знање извештаји окр. протопресвитера сомборског и жабаљског: да су сви свештеници за 1891. држ. порез и еквивалентан на парохијске сесије потпуно исплатили. — 7. Узет је на знање извештај управе манастира Ковиља, да сувишак манастирских прихода до сад није могла уносити у „клирикални“ и манастирски фонд с тога, што је за потребе годишта на уређивање цркве и подизање економије утрошено преко 20.000 фор. — 8. Узет је с одобрењем на знање избор Владе Гргуревог за књиговођу и избор Ђуре Манојловића за благајника црквено-општинске сомборске. — 9. Позивање се црквено-општинска сомборска, да исправи и потпише обвезницу сврху дутовина саборских трошкова и верозак. прилога. — 10. Истој црквено-општинској сомборској није дозвољено, да може код својих закључака обрачунавати постотак са 6% на 5%. — 11. Пожурује се дотично изасланство, да поднесе извештај о спроведеном извиђају у Сомбору. — 12. На молбу управе „учитељског конвикта“ у Новом Саду, дозвољава се, да се о Ускрсу процесу по црквама у 3 пута тасеви у корист конвикта. — 13. Одобрен је избор 1. црквено-општинара у Новом Саду. — 14. Пошто је цела досадашња црквено-општинска управа у Мартоношу резигнирала и на управи оставку поднела — спроводиће се тамо нова организација црквено-општинске управе под руководством Дра Стевана Малешевића, члана ЕАОдбора. — 15. Одобрено је Ковиљ-Св. Иванској црквено-општини, да своме пароху и председнику изда 100 фор. почасне награде, за труд и ревност, што је црквено-општини од стране полит. општине 62 јутра земље на уживање прибавио. — 16. Примљени су извештаји у погледу отплате или исплате саборских трошкова и верозаконског прилога од стране подручних црквено-општина — као и неки извештаји у погледу уплате прилога у епарх. фонд, који је до сад на 1800 фор. порастао. — 17. Узети су на знање записници и извештаји о раду црквено-школских општина у неким подручним црквено-општинама. — 18. Молској црквено-општини дозвољено је, да може набавити за св. цркву: литије, Христов гроб и „небо.“ — 19. Обнова црквено-општинске управе у Д. Св. Ивану није одобрена. — 20. Узет је на знање извештај окр. протопресвитера Милана Ђирића о спроведеном разрешењу црквено-општинске пирошке и о именовању привременог управног црквено-школског одбора. — 21. Сви предрачуни и рачуни, који су на ревизију приспели, издани су рачунском ревизору на преглед и извештај. — Свега је у овој седници решено 76 предмета.

— П. Други дан т. ј. 25. фебруара држана је седница епар. консисторије бачке. Председава Његова Светост г. Патријарх српски Георгије. Присутни: Милан Ђирић, окр. протa новосадски, Павле Балта, парох новосадски, Васа Поповић, парох мошорински, Милош Јездимировић, умировљ. кр. судија у Нов. Саду, Др. Илија Вучетић, адвокат новосадски, Др. Михаило Полит, конс. фискал и Сергије Шакрак-Нинић као известилац и бележник. — 1. У почетку седнице положио је свечану заклетву на звање конс. присједника, нови члан Васа Поповић, парох мошорински. — 2. Држ. припомоћи добили су: Никола Радуловић, администратор пирошки 60 фор. и Милош Пилић, администратор шандорски 80. фр. — а препоручиће се вис. Министарству ради подељења држ. припомоћи свештенице: Павле пл. Михајловић из Нов. Сада и свештеници у: Јегри, Гложану, Кисачу, Парабућу, Рибњци, Обровцу, Ст. Врбасу — и све свештеничке удовице, које су ради исте припомоћи своје молбенице поднеле. — 3. Станишићка црквено-општинска решена

је, да не мора у будуће плаћати додатак свешт. плати, јер јој је други свештеник у другом месту ухлеб̂ен. — 4. На основу министарског отписа издаће се свештенству наредба, да у недељне дане држи јавна предавања и науке завађлијама и обртницима — како би установа недељног одмора цељи својој одговарала. — 5. Усвоје је на знање начелно решење Саборског одбора: да један свештеник ни у ком случају не може уживати две припомоћи из јерарх. фонда. — 6. Узет је на знање извештај пресед. Епископа темишварског г. Никанора, да је срп. богослова Тимотија Димитријевића за ђакона и пресвитера рукоположио — услед чега се пети нови свештеник приставља за личног помоћника у Суботици. — 7. Примљен је „списак свештенства“ и „опис парохија“ у протопресвитерату жабаљском и сомборском — а од жабаљског окр. протопресвитера примљен је још и: „списак срп. клирика“ и извештај о религиозно-моралној настави у комуналним школама — те ће се познати и остали протопресвитери, да такове периодичне статистичне исказе — сада већ по ново издатом обрасцу — зготове и спарх. власти поднесу. — 8. Узет је на новољно и радосно знање извештај црк. општине у Ади, да ће тамошњи становник **Петар Дудварски** на аћанском срп. прав. гробљу о свом трошку сградити лепу и угледну **капелу**, украсити је споља и изнутра, снабдети је са свима потребним утварима — и осим тога још завештати 1000 фор. као фонд на одржање исте капеле, који фонд намерава побожни ктитор доцније знаменито увећати. — Конзисторија је с радошћу одобрила приказани јој грађевни план за исту капелу — а одобрила је и приказано основно писмо. — 9. Црк. општини ст. футошкој за сад није одобрено, да тамошњу парохију I. разреда спусти у IV. разред — за то, јер молбу своју није довољно разложила. — 10. За мартоношког пароха П. П. посредовање конзисторија да добије сталну мировину, и да му се парох. сесија за живота на уживање уступи, — а лични му капелан М. Ј. остаје и даље у том својству. — 11. Извештај о смрти пароха деровског Тодора Поповића узет је на знање. На парохију ће се стећи расписати, а до сталног попуњења администрирање парохију јеромонах бођански Василијан Чварковић. — 12. Решена су три спора око издавања црк. столова. — Осим тога решено је преко 30 предмета, који се односе на бракоразводне парнице. — Свега је у овој седници расправљено и решено 79 предмета.

С. Ш. Н.

— (Седница епарх. школског одбора бачког.) Дана 25. фебруара о. г. састала се дисциплинарна комисија епарх. школског одбора бачког да у парницама, које су дозреле за решење, поднесе своје предлоге. Том приликом расправљено је пет парница а у свима, које још теку, пожурела су изјашњења и истраге. У седници епарх. школског одбора бачког држаној 26. фебр. о. г. под председништвом Његове Светости патријарха Георгија, решени су сви предмети, који су до тога дана одбору поднесени. Међу предметима, који су од опште важности, помињемо: да је решено на предлог епархијског школ. референта, да се унуте црк. општине Моховска и Петроволеоска, да подигну још по једну школу и да на њих приставе учитеље. Исти школски референт је известио, да је лично уверио се, како је на Фелдварској новој женској школи штетно по здравље, што ће се са унакрених прозора школске дворане светлост укрштавати и што ће са отворених ходника бити у новоме здању јаке промаје — те ће се умолити жупанијска власт да нареди поглаварству општине Фелдварске, да тим незгодама доскочи. — Изаслан је епарх. школ. референт у општине Дероњску, Пивничку, и Товаришевачку, да их приволи: да до идуће школске године подигну још по једну школу. Пирошка општина одазвала се налогу епарх. школ. одбора, те ће подићи још једну и то женску школу. За Товаришевачку женску школу овлашћен је школ. референт да приставе привремену учитељицу. Исто ће тако требати привр. учитеља и у Турији, јер је учитељ Чедомиљ Бошњаковић умр'о. — Школској Савету поднеће се до краја марта извештај о стању свију школа епархије бачке. У Мартоношкој општини је одређена за привр. учитељицу Ана Поповићева до краја ове школске године а после да се распише пов стечај. Исто су тако одређене за привремене учитељице на сомборским салашима Марија и Катарина Топаловa. Оболелој учитељици Старо-Палањачкој одобрена је за замењицу Марија Јовановићева; за Јована Борјановића учитеља у Ади изнеклће се у Школ. Савета декрет. — У овој седници референо је и пет дисциплинарних парница, на које су донесене и пресуде. — Да би се послови одборски брже обављали, решено је, да се из сваке

седнице одреде чланови, који ће 15 дана након седнице записник аутентиковати. — Изискаће се од Школ. Савета формулар за школске фасије, па ће се за све школе, које су под управом овога одбора, сачинити нове фасије.

ЧИТУЉА.

— († Јован Суботић) парох у Карловчићу, у архидијецези, сахрањен је 10. фебруара о. г. уз велико учешће местног и околног народа. Као парох служио је покојник 40 година у Карловчићу. Био је ревностан свештеник, и уз то добар економ, нарочито у пчеларској струци, због чега је на малеској парохији своју домаћу лепа иметка. Син покојников Љубомир тамошњи је свештеник. Опело је извршио прота земунски г. Јефта Вукадиновић са 12 свештеника, и опроштено се са покојником у надгробној беседи. Вечан му спомен!

— († Петар Вујић) парох у Борову, у архидијецези, преставио се 17. фебруара о. г. после дужег боловања у својој 56-ој години. Покојник био је ревностан свештеник. Својим заузимањем оправио је цркву боровску, као што су мало где цркве оправљене. Набавио је и много лепих црквених утвари за своју цркву. Оставио је за собом удовицу и четворо несудомљене деце. Нека му је вечна успомена!

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.*)

— Г. Ј. Ж. професору у К. — Ваш чланак „Пчела, мед и восак у библији“ саопштићемо у листу, чим довршимо започете чланке. Лепа Вам хвала на честом пријатељском сећању. Ви нам више пишите — него многи и много свештеници, којих би се ствар више тицала, а и могли би да пораде — па неће.

— Г. С. Ст. свештенику у А. — Сад није сувремено да Вашу проповед штампамо. Нек нам Бог да здравља — добро ће бити и до године. Уздран поздрав Вама — и тамо нашима!

— Г. М. Ј. у М. — Жао нам је што Ваш „Одговор“ није могао до сад на ред да дође — али свакако ћемо га што скорије донети у листу. А Ви не чекајте то — већ ако сте поле душевно расположени, пишите, те шаљите и што друго. Од Вас само добро очекујемо. Поздрав!

— Г. Св. Т. у Е. — Ваша проповед је лепа и поучна за прост народ, али није са потребном вештом израђена. Кад бисмо је хтели у лист шутити, морали бисмо је сасвим прерадити. Лепим мислима треба и леп облик и укусна одела!

— Г. С. П. Ј. у С. — Хвала ти, брате, на лепом прилогу. „Срп. Сион“ радо ће доносити такове ствари — па ће скорим донети у ступцима својим и твој рад, око кога си се са похвалном ревношћу и са лепим успехом промукао. Не нећи се ваљда срдити, ако у првој половини чланка што додамо, а из друге половине нешто изостављамо? Поздрав — теби и твојима!

— Најревноснијем нашем сараднику и најбољем пријатељу у Б. — Као што видите — све Ваше пролази као алва. Ви Вашом обилном и ваљаном сарадњом хоћете да застидите не само оне у К., од којих још ни гласка, већ хоћете да надмашите и само уредништво. Евала Вам, што својим временим радовима подижете углед овоме листу. Ви сте најбоље схватили, да се подизањем угледа „Срп. Сиона“ — управо подиже углед срп. прав. свештенсте! — Очекујемо оно што обећасте. Здрао!

*) Наши уредовачки и други званични послови тако нас преплићавају, да не доспевамо поит. г. г. сарадницима посебна писма писати. Зато смо отворисмо ову рубрику — за кратко потуне и одговоре. По потреби ова ће рубрика стално остати — али то још не значи, да г. г. сарадници и ћемо и у будуће опширнија приватна писма писати.

Уредништво.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 14, 1—3

На упражњено место систематизованог помоћника у Војки са платом V. разреда, овим се стечај отвара.

Који жеље место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца марта о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 17. (29.) јануара 1892. држане.

Архидијецезална конзисторија.

Е. 89.
I. 30. ex 892.

ЕДИКТ. 11, 3—3

Усљед бракоразводне тужбе Радивлава Стојановића прв. учитеља у Јенти, позива се његова супруга Јелисавета рођ. Тошковић из Белобрешке, која та је пре 10 година злобно остављала и у свет одтумарила, да се у року од шест месеци овоме духовноме суду пријави и место свог пребивања означи, јер у противном случају поступиће се и без њеног суделовања по прописима закона.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу 27. јануара (8. фебруара) 1892. држане.

Е. 78.
I. 35. ex 1892.

ЕДИКТ. 10, 3—3

Тока Гава из Јасеновце, подигао је код овог духовног суда против своје супруге Катарине рођ. Станисављевић из Јасеновце, која га је пре 23 година оставила и у свет одтумарила, бракоразводну тужбу. Речена Катарина овим се позива, да се има у року од три месеца овоме суду пријавити и место свог пребивања означити, јер ће се у противном случају и без ње по прописима закона поступити.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу 27. јануара (8. фебруара) 1892. држане.

СТЕЧАЈ.

16, 1—2

Смрћу Чедомиља Бошњаковића постало је у овој општини једно учитељско место упражњено, које се до 31. августа т. г. попунити жели.

На исто могу компетовати оспособљени и учитељи и учитељице.

Плата је изабраноме месечно 28 фор. 33 н. и слободан стан.

Рок стечају је 14 дана од првог објављења.

Молбенице се управљају црквеној општини.

Из седнице школског одбора у Турији 25. фебруара 1892. г. држане

Школски одбор.

Бр. 136 К.

СТЕЧАЈ.

12, 3—3

На основу највише одлуке од 4. јуна 1869. овиђем се расписује стјечај на мјесто професора за онђи увод у богословље, догматичко богословље, морално богословље, и катихетику у православном богословском заводу у Задру.

С овијем мјестом скопчана је годишња плата од 1000 фор. и 250 фор. у име додатка службовања, и послије свако пет година службе 200 фор. повишице, а послије тридесет година службе мировина у износу достигнуте плате.

Који желе добити ово мјесто, имају да докажу, да су, послије положеног испита зрелости у једној великој гимназији, свршили богословске науке у једном потпуно уређеном православном богословском заводу, да су аустријски поданици и да су непрекорног моралног и политичког владања.

Молитељи имају се подврћи писменом стјечајном испиту и усменом пробном предавању. Од полагања стјечајног испита ослобађају се само они, који су своје научне способности засједочили као учитељи или списатељи по богословским наукама.

Молбенице, поткрјепљене нужним исправама, имају дотични, путем претпостављених им власти, поднијети православном Епископу далматинском у Задру до 29. марта о. г.

У Задру, 15. фебруара 1892.

Управа православног богословског завода.

ЗА Г. Г. СВЕШТЕНИКЕ

препоручујем врло финих и добрих

ШЕШИРА И ЋЕЛЕПУША

са разним најсолиднијим ценама, брзом и тачном послугом. Поруке са стране такођер обављам и шаљем с платом у напоч (Nachnahme). Молећи за многобројну посету

С поштовањем

Петар Маркуш, шеширција

пређе А. Јежић и Маркуш

у кући госп. Николића бр. 16. на главној пијаци

13, 2—3 У НОВОМ САДУ.

ЗЕЈТИН

луштички извртан, природно укусан и сладак, које му особине само земљиште даје, те због чега одавно ужива одличност и предност према другом зејтину. Ја га набављам непосредно из најчистијих кућа, које га припређују — избирајући маслине — по мом напутку, тако, да је у свему потпуно чист, што није од мале вредности за сваку отменију српску кућу, која чистоћу воли.

Разашиљем га поштом у блеханим сасудима (пикема) по 5 кила уз поузеће по 3 ф. 30 н. најфинији. — Находи се код мене и маслина сваке врсте.

Никола Михајловић,

15, 1—1 Castelnuovo di Cattaro, Dalmatien.

Пошљите ми од вашег изврсног зејтина по ново 5 кила. Са прво послатим, којега смо потрошили, били смо потпуно задовољни.

Д. П. Рашисављевић, Панчево.

Зејтин далматински, који добијемо пре осам дана од г. Николе Михајловића из Херцегновог, препоручујемо свакоме као изврсно добар, а наиме српским трговцима, свештеницима и црквеним туторима.

Петар Матић, Панта Јовановић, Ђорђе Ивковић, Karl Ziemietzky, Ђура Стојковић, Андрија Гергуров, Сава Романовић, Петар Дамјановић, Ђока Давидовац, Војин Јовановић, Стеван Ђурчић, Ernst Szlézak, Х. Стајић, Митрофан Милутиновић, Хаџи Г. Плавшић, А. Георгијевић.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 11.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 15. МАРТА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАРЕДБА

Његове Светости преузв. г. Патријарха Српског Георгија, као управитеља епархије бачке — издана у погледу делокруга окр. протопресвитера приликом спроваћања протопресвитерских визитација и управљена на све окр. протопресвитере епархије бачке.

Бр $\frac{21.}{\text{през. бач.}}$ ех 1892.

Пречасни господине!

За кратко ово време, од како смо Управу Епархије Бачке у своје руке примили, искусити смо могли, да окр. Протопресвитери надлежне им дужности око надзора парохија и парох. свештенства веома површно, или скоро никако не испуњавају, што не само да отештава и пречи јавну администрацију, него служи још и на велику штету и уштрб, како црквено-школским општинама, тако и самоме свештенству.

Поводом дакле тим, а у жељи и намери тој, да о свему и свачему право стање ове Епархије сазнамо — како би се добар поредак, јавни морал и дисциплина, која је на жалост у последње доба тако јако пала — опет повратити и неговати могла, за нужно судисмо овде под ·/. прилижену инструкцију за окр. Протопресвитере израдити, која се Пречасности Вашој с тим налогом саопштава, да се у напредак по њојзи управљати, — под теретом личне одговорности, — за строгу дужност своју сматрате.

О звању протопресвитерском и његовим дужностима.

Протопресвитер је орган Управе епархијске, и као такови надзорник је и чувар доброга реда и поретка у појединим општинама повереног му округа. Он је не-

посредни надзорник свештенства, црквених чиновника и служитеља, као и извршилац наредаба виших власти.

По томе у делокруг његовог старања спада, да се у свакој општини вероисповедна начела верно и у чистоти одржавају, да се црквени обреди и чинови правилно по уставу свршавају, да свештенство, црквени чиновници и служитељи дужности своје побожно, тачно и савесно извршују. — У дужности му је још и то, да надзор води над црквено-општинским имањем, писмохранама и благајнама.

С тога је дужан окр. Протопресвитер сваке пô године, с пролећа и јесени, али најмање једанпут у години, сваку подручну му општину походити.

У случају томе, да неби могао сам због болести, или другог каквог важног узрока, посету ту учинити, дужан је у место себе, свога намесника, или другог којег поверљивог и способнијег од подручних му пароха испослати, да визитацију обави, што ће предходно ради одобрења Епископу дијецезану пријавити имати.

Долазак свој ради визитације има Протопресвитер односно заменик му свагда предходно и то благовремено писмено објавити, како би дотични парох и председник црк. општине у окупу били и одборнике у заказано време уредно сазвати могли.

Том приликом припада протопресвитеру односно заменику му, слободан подвоз и стан, или накнада за њ по прописаном нормалу.

Протопресвитерско старање и пажња пригодом визитације распростире се:

I. На црквени унутарњи живот, т. ј. да ли свештенство извршује богослужења по правилу и у прописано време како недељно и празнично, тако и посведневно, како се та богослужења посећују, како се верни исповедају и причешћују, бива ли прелаза из једне вере у другу и колико, има ли несагласно живећих супруга, као и у дивљем браку (Concubinatu) живећих парова и колико, има ли какве жалбе и тегобâ, које се односе на вероисповедне ствари, и т. д.

II. На црквени школни живот, и на устројство и имаовину, т. ј. да ли је црквена општина правилно устројена, како води своја саветовања и записнике о њима, уписује ли у односни записник наредбе виших власти и окружнице, води ли инвентаре о црквеном посуђу и утварима, о општинском иметку покретном и непокретном, је ли црквено-општинска имаовина грунтовно укњижена, јесу ли црквено-општинска здања у добром стању и јесу ли од пожара обезбеђена, како се рукује са новцем, јесу ли обвезнице пупиларно обезбеђене, како и из каквих се извора издају плате: свештенству, учитељству, и осталом чиновничком и служитељском особљу, — па у цели тој прегледа црквено-општинске и фундацијоне дохотке и на ово спадајуће рачуне, сконтрује благајну, испитује дале и уверење прибавља, како се подмирује порез, еквивалент и остале пристојбе на црквено-школски иметак, па званичне земље, које ужива свештенство и учитељство. Прикупља верозаконски прилог, епархијски прирез, саб. трошкове и свој перцепат.

III. На школске ствари и здања, т. ј. у каквом се стању налазе школе, како у духовном тако и материјалном погледу, ко предаје и како се учи веронаука, како деца похађају цркву и да ли се ученици и наставници у прописано време причешћују.

IV. На испитивање и сазнавање званичног оцењења и приватног живовања и владања како местног свештенства и учитељства, тако и осталих црквено-општинских часника и служитеља.

V. На свестрано прегледање парохијског уреда, нарочито пак на прегледање матрикуларних, домовних и циркуларних протокола.

Сврху свега овога имаће окр. Протопресвитер посетни записник водити и у своје време епарх. конзисторији уз извештај и примедбе своје на увиђење подносити.

У Новом Саду, 25. фебруара 1892.

ГЕОРГИЈЕ с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ХОЋЕМО ЛИ УДРУЖЕЊЕ?

(Глас из Архидијецезе.)

„Боље је двојици него једноме, јер имају добру добит од свога труда. Јер ако један падне, други ће подигнути друга свога; а тешко једноме! ако падне, нема другога да га подигне... И ако би ко надјачао једнога, двојица ће му одолети; а трострука врпца не када се лако.“ Књ. пропов. IV. 9, 10 и 12.

Ако ће рећи да овако није, да тако не бива и да ће друкче икад бити? Истина је ово. А ко ће порицати истину, ко ли је порећи? А таква је истина: да и нама свештеницима удружење треба! Не само ради нас свештеника. Ради свега узвишеног и корисног, што чинити имамо, што као такви учинити требамо. А тога је много, па да се постигне циљ, постављена св. нашој цркви и великом задатку свештеничком. Висока је то циљ; тежак је задатак. Појединац ју не може достићи; самац га није кадар потпуно извршити. Појединац и самац те снаге нема. Та је снага у удруженим силама. У удружењу је: „добит од труда.“

Сви као појединци имамо да извршимо задатак, по природи исти. Али сви нисмо једнаки, сви нисмо у истим приликама и околностима.

Па ко ће тога самца помоћи, где ће наћи чега нема, ко ли ће га научити, притећи му својим „сувишком“? Ко ли ће га подржати ако малакше; подигнути ако „падне“? „Тешко једноме“! Остављен сам себи, својој снази и уму, своме јаду и невољи, да у вршењу свога великог и тешког задатка малакше, подлегне, падне и постане онакав, какав није хтео да буде, какав је морао постати, јер није било „другога да га подигне“. И зар је један за то „пао“ и постао друго, него што је хтео, желео и мислио бити? Ми ћемо се, браћо свештеници, разумети и у овим речима, разумећемо се, јер тако је у животу и у раду нашем.

Па зар већ за то да се не обрадујемо светлости, која нам обасјава мисао удружења? Зар да од срца не поздравимо реч и дело, које нам навешћује остварење његовог? Зар да ћутимо и онда, кад треба цела митрополија да јекне гласом њеног свештенства: **хоћемо удружење!**

Хоћемо га не само речју; учинићемо све, да постане делом!

Удружење нам треба, као слабом снаге, као самцу друга, као брату брата.

Хоћемо удружење: јер га треба она узвишена мисија, које смо ми овлашћени посвећени и војници, а коју имамо извршивати у име св. цркве, на славу њену, у славу Бога, ради повереног нам стада Христовог, а милог народа нашег.

Хоћемо удружење: јер смо вољни ту мисију да вршимо не само као свештенослужитељи, него и као учитељи и пастири тога народа, као што ју вршити треба, као што се вршити може.

Хоћемо удружење: јер хоћемо, да смо и ми у цркви и у народу оно, што треба да смо!

Хоћемо удружење: јер га цркви нашој треба!

Кад посмотримо живот наше цркве од скоријих времена, хоћемо ли видети напретка? Дозволиће нам се морална снага, па да кажемо: не, и опет не! Не можемо бити задовољни. А још би нам и горе и горе било: да нашем народу није вера и љубав к православљу у души и срцу, у крви и соку живаца прекаљена у аманет била предавана с' колена на колено; да се наш народ није загревао на том весталинском огњу љубави прадедовске за своју веру и цркву и одушевљавао лепотом, њежношћу и светињом самога православља; да га у тој љубави није подржавао пијетет прадедовски и поносити спомен на мученичко им самопрегорење за свето и мило православље и увек будна и јака свест, да је св.

*

православље паладијум и анђео хранитељ српске народности; и да наш народ није по природи својој испуњен моралним законом и свешћу, а свештенство, ма неуко или остављено само себи, да није у своме родољубљу и прегорењу деловало како се могло, колико се дало.

Било би још ниже и горе, какав нам рад и старање беше о религиозно-нравственом васпитању његовом. Подилази нас језа кад о томе мислимо. Сам нас је Бог спасао, јер ми смо на томе спасавању врло мало радили сами.

Револуције у науци и друштву, реформације црквене и социјалне, које су се збивале истина далеко од нас, нису остајале, особито рђавим последицама својим, без утицаја и на нас. Долазиле су ове, својим каналима, и до нас.

Ми о томе нисмо ни мислили, нисмо то контролисали, а најмање што чинили, да их сузбијемо. Били смо консервативни и у — нераду. Примитивност и стагнација, консерватизам у свему и неки летаргички фаталитет, то је обележје до сада новије историје јерархичког деловања у животу нам црквено-религиозном. Слава светлим изузетцима, ал и они застајаваше на по пута и не могоше све сами. Је ли томе стању, у најновија времена, узрок била и та наша „аутономна“ борба и тревње, у којем је „Рим пропадао, док смо се за Картагу борили“, а које је трошило толике еминентне снаге узалуд, — остављамо свакоме да размишља.

Ми ћемо само рећи: да се код нас на достизавању црквене цељи, религиозно-нравственом образовању и васпитању није радило. За набаву нових, савршенијих и суврсменихсредстава за то васпитање, нико се није бринуо, а средства која постоје нису се употребљавала интензивно, и у колико се њима и деловало, деловало се без икакве идеје, плана и система, без јединства у мисли и раду. И оно што се радило, и то мало: радно је сваки, како је коме воља била, како је ко умео и знао.

Одозго није долазила иницијатива, план и потстицај, доле је попуштала агилност, утврђивала се дезорганизација, забављала воља. Одозго није било контроле, доле дисциплине.

Је ли могло онда друкчије бити, него што је било?

Између више и ниже Јерархије није постојала она духовна и стварна веза организационa, која им је требала у перманентној вези одржавати мисли и тежње, рад и дела. Виша Јерархија сматрала је ову — нижом, и више ништа. Једино тај осећај „више“ и „ниже“ водио је рачуна једне о другој. Виша јерархија није ни помишљала, да нижу к себи привуби, да ју осим осећаја према „вишем“ и духом задахне, љубављу одушеви и својим прегорењем, мислима и идејама утврђује у вршењу дужности и тежњи к високој цељи задатка им и мисије. Није сматрала нижу Јерархију својим помоћницима, очима и рукама, с' којима мора бити у перманентној свези, да би могао цео организам јерархички деловати успешно на заједничкој им цељи.

И тако је нижа Јерархија, а особито парохијско свештенство напуштано било само себи без сазнавања тежње и планова, без познавања мисли и деловања, а често без љубави више Јерархије, без потстицаја и надзора, без умне и душевне потпоре, којом виша Јерархија треба нижу да управља и подржава у вршењу узвишеног јој и тешкога задатка.

Је ли ту онда било каква рада, је ли га могло и бити? О напретку да и не спомињемо.

Такав међусобни одношај више и ниже Јерархије утицао је на нижу, особито на парохијско свештенство, те се међусобно разилазило и изоловало. Несолидарност, неузајмица, сепаратизам, нескреност, отуђивање, непознавање, неразумевање, неспоразум лични и дезорганизација у мисли и раду, била је последица свега тога.

Несвикнути и неутврђивани ни у богословији узајмицом и јединством, разилазе се свештеници наши у народ сваки својим путем, својом главом, својим правцем.

Нестални у мисли, несистематични у плану, несигурни у методи, неорганизовани у раду, индиферентни лично, сто такви су наши свештеници имали да врше задатак

свој, да раде на једној цељи. Како? С каквим успехом? Ко се о том још брину! А зар је и требало бринути се о томе? Није. Знало се, — да ту не може ни бити никаквога рада, нит' говора о успеху каквом. Каква онда брига, и на што? Тек штогод! Пустила се „лађа“ низ Дунав, па докле дошла и како прошла. Тако је то било са религиозно-нравственим образовањем и васпитањем у нашој цркви; са службом учитељском и пастирском.

На хоћемо ли и даље тако? Не ћемо!

А да тако и не буде, потребно нам је пре свега удружење свештенства. Организација тога удружења подржавала би и неговала потребну свезу између Епископата и свештенства, која би се огледала у јединству мисли и рада, мисли одлучних, рада истрајног на свима позицијама наше учитељско-пастирске службе.

Епископат би сазнавао шта бива на свима тим позицијама; какве су потребе на свима крајевима „града“ им духовног. Свештенство би сазнавало шта ваља и како треба радити. Било би потпомагано умном потпором свога Епископата, а утврђивано и крепљено његовим потстицајем, који би органима удружења деловао и утицао на цео организам свештенства. Све је то потребно и неопходно; без тога можемо у најбољем случају остати какви смо. Али ово је услов напретку, то је темељ сигурније будућности, то је знамење славе нашој цркви, свима нама. А све је то у — удружењу свештенства.

И још кад срачунамо све, шта нам треба и ваља радити и урадити, а на име:

да нам треба знати и обавештавати се о свима појавама и покретима, који се тичу вере, цркве, морала и свештенства, те корисне потпомагати и утврђивати, а штетне сузбијати и отклањати;

да нам треба проналазити и употребљавати најсходније начине и средства за успешан пастирски рад и старати се о свему и свачем, што такав рад омогућава и зајемчава;

да нам треба унапређивати црквено беседништво у опште, а потпомагати вршење проповедничке дужности у правцима, који су према потребама наше најцелисходнији и успешнији;

да нам се треба старати и радити на усавршавању и вршењу религиозне наставе и образовања у школама; на једнообразнију вршења црквених обреда по правилима и прописима св. наше цркве; на свему, што спада у дисциплину, и од чега зависи углед свештенства;

да нам треба потпомагати и унапређивати црквену књижевност; проучавати предлоге, који се спремају за саборску расправу нашу, те о њима, кад је потребе, подизати реч;

да нам треба неговати и утврђивати у свештенству солидарност и узајмицу личну, а јединство и организацију рада, и донекле међусобно материјално испомагање; —

кад то све срачунамо и премеримо на вази наших индивидуалних сила, и кад у једно просудимо прешну потребу свега тога, — е онда, онда само из гласа, свом снагом душе и срца зажелети морамо: дајте нам удружење!

Јер све ово, што побројасмо, треба цркви нашој, напретку и будућности нашој. А то не можемо дати као појединци, ни учинити као самци. То можемо само удружени. И за то хоћемо удружење!

Нека каже ко, да то не жели, и да то све није од потребе, или да се све то постиђи може и без удружења. Ми смо уверени, да нема брата свештеника, који ће то рећи. А кад нема, онда смо позвани и дужни сви листом пригнути, да дођемо до жељеног удружења. Апелујемо на свештенство цело.

Прегнимо браћо! Прегаоцима Бог помаже. Треба хтети и почети.

Прегнимо, и није далеко час, кад ће нам се жеља остварити!

Поглавица црквена је наша пуна љубави и бриге за све оно, што може цркву нашу прославити и унапредити, народ наш оснажити и ојачати, а свештенство подићи на висину угледа и положаја, који му припада.

Св. патријарх је такав; такав је данас цео Епископат! Будимо и ми такви, па да нам је образ светао!

„Тешко једноме! . . . Трострука врица не кида се лако!“ За то — и хоћемо удружење! —

ЗНАМО ЛИ — КОЛИКО НАС ЈЕ?

(Наставак)

Па ко је крив дакле, што нити и до сада знађасмо, нити и данас знадемо: колико нас је срп. прав. душа у карловачкој срп. прав. митрополији и у појединим епархијама и парохијама?

На то питање најбоље ћемо одговорити, ако у кратко опишемо обичан поступак при прибирању статистичних података. Шема тога поступка ова је:

1. Саборском Одбору требају податци о броју душа у митрополији, те издаје наредбу свим подручним административним одборима, да му поднесу тачан опис свих подручних парохија. 2. Административни Одбори, повинујући се наредби своје власти, издају наредбе подручним окр. протопресвитерима, да им у опредељеном року времена безусловно поднесу тачан опис свих парохија из својих протопресвитерата. 3. Окружни протопресвитери, повинујући се још више својим властима, издају журне наредбе подручном свештенству, да им у кратком року времена под теретом личне одговорности поднесу тачан опис својих парохија.

Као што видимо све се то лепо и красно наређује. Али питање је како се све то извршује?

Извршење је свакако теже него наређивање. Лако је властима, које само наређују и заповедају, — али је много теже свештеницима, који такове наредбе морају да извршују. Од куда да склопи свештеник „тачан опис парохије“, кад нема ни само „тачног“ већ никаквог домовног протокола или списка народа. Како да упише у исказ број душа, брачних парова, домова и т. д. кад све то он никада није пребрајао, или за то јер није хтео, или за то јер није ни могао. Неки је можда баш ове године као повајлија дошао на парохију — па од предходника није наследио домовни протокол, а сам га још није могао изготовити. Неки је опет можда већ разрачунао са собом и савешћу својом, да се може и без домовног протокола саставити „тачан опис парохије“, па шта да лупа главу и срачунава, кад може после ручка у доброј вољи склопити онако, по „своме начину“ такав „тачан опис“, да у њему ни прота, ни конзисторија, ни Саборски Одбор неће и не може никакве нетачности или погрешке пронаћи. Неки старији свештеник можда већ одавна практикује тај угодни начин, па што да га мења, кад му нико никад ништа замерио није. Неки ће се свештеник можда мало и ужасавати од те праксе — али шта ће, време лети, прота прети, — мора му се одговорити, па ма како. „Ваљда неће то г. прота, или тамо у конзисторији — баш тако много загледати“! И ко тако мисли, заиста врло добро мисли и још боље рачуна.

Јер шта бива?

Неки г. прота прикупио је тачне описе парохија од свих свештеника, завио их можда и непрегледане у један општи завој и послао епарх. власти. Неки су можда сравњења ради, загледали у лањске или старије такове описе, па можда им се податци из некојих парохија учиниште и невероватним, а некоји можда баш очевидно и лажним или непоузданим — али ко ће сваку ситницу истраживати, ко ће опет на ново пискарати и искати тачније податке, кад је и онако сувише пискарања. Добро ће то бити — конзисторији! И онако неће то нико живи загледати, осим конс. бележника, а овај за цело није тако луд ни махнит, да поред својих хиљаду послова и триста невоља предузима да хвата туђе недоследности.

И заиста тако и бива! Рачун је и овде са свим добар!

Од појединих окр. протопресвитера, дакле из целе епархије прикупљене тачне описе парохија фактично нико не загледа, осим конс. бележника, а тај човек, тако је преплављен другим званичним пословима, да му — све да је и најсавеснији и највреднији, обично ни на ум не пада, да се он уверава о тачности и веродостојности прибраних података. Узеће дакле све те прибране податке, везаће их уједно, и пошто у сед-

ници реферише, да су сви податци приспели, отправиће их Саборском Одбору у пуном уверењу, да је свој задатак у томе погледу са свим тачно и савесно извршио.

Да ће код Саборског Одбора икоме пасти на памет самоубилачка мисао, да се упоређењем и рачунањем уверава о тачности из целе митрополије прибраних података, и да ће све сумњиве податке вратити натраг, да се са поузданим замене или попуне — то при данашњим нашим приликама нико не може ни помислити!

Као што видимо дакле, основ целоме злу лежи у томе, што многи свештеници немају ни данас редовне или баш никакве домовне протоколе, а без домовних протокола, уведених свуда но свима парохијама, нема и не може бити праве статистике.

Али од куда и како је могуће, да се у парохијама још и данас свуда не воде тачни домовни протоколи! Та има ваљда већ 100 година, како епархијске власти налажу тачно вођење домовнога протокола — па где су!? Зар епархијске власти збиља не могу да прибаве важности својим толиким наредбама!? Како је то могуће?!

Ево како и за што:

Извршиоци налога епарх. власти — то су окр. протопресвитери. Њима спада у дужност, да у својим протопресвитератима спроведу све наредбе епарх. власти. Њима је између осталога поверено и то: да воде надзор и контролу, да ли се воде тачни и уредни домовни протоколи. Нађе ли окр. протопресвитер, да некоји свештеник нема домовног протокола, требало би таковога свештеника аукторитетом своје власти да опомене и упути на дужност, на ако свештеник дужност своју не изврши, треба протопресвитер да има власти, да и казни дотичног немарног свештеника. Но има ли окр. протопресвитер дисциплинарне власти над свештеницима! Зар није свакоме познато, да окр. протопресвитери нису ништа друго, већ достављачи налога и наредаба предпостављених власти. Шта да ради окр. протопресвитер, ако нађе на немарног свештеника, који нема н. пр. домовног протокола. Шта може да ради онај, коме је дужност да нешто изврши — а нема моћи, власти и снаге да извршење изведе. Шта значи то: имати дужности без права — и шта значи обвезати некога да изврши дужност, а недати му уједно и средства за извршење исте дужности! Је ли оправдано кривити окр. протопресвитере за неред у протопресвитератима, кад се зна, да проте у својим протопресвитератима немају никакве моћи, никакве дисциплинарне власти, никаква дисциплинарна средства, да изврше оно, што им је наложено, већ имају само пусте дужности!

Али да, имају и окр. протопресвитери неко право! Имају права, да сваког немарног свештеника пријаве надлежној епарх. власти. Имају дакле права да буду тужитељи — својих подручних свештеника! Па пошто се тужитељ обично увек сматра за непријатеља и противника, а нико није расположен, да без велике невоље стиче себи читаву гомилу непријатеља и противника — лако је замислити, да окр. протопресвитер неће хтети према подручним својим свештеницима упражњавати то своје злокобно тужитељско право. А кад то неће — онда је лако замислити, да ће затворити очи над многим неуредностима у парохијској архиви, и да неће инквизиторски испитивати: да ли је и код пароха и код црквеног општине баш све у потпуном реду, него ће или мудро ћутати, или по невољи — на рачун своје савести — известити епарх. власт, да је све у парохији и општини у потпуном реду! И када он епарх. власт о томе потпуном реду тако извести, онда му је епарх. власт дужна веровати — тим више, јер епарх. власт обично и нема пута и начина, да се евентуално и о противном може уверити. Па онда не треба заборавити, да је и прота човек са врлинама и слабостима сваког другог човека. Можда он — по својим хришћанским врлинама — већ из чистог милосрђа и братске љубави неће хтети тужити свога брата свештеника, а можда ће опет — по својим људским слабостима — забацити тужбу и за то, што га је брат свештеник приликом протопресвитерске визитације — љубазно дочекао и братски прочастио!

Свакако протопресвитер може да има

тушта разлога, да због „сваке ситнице“ не тужује свога брата свештеника надлежној му епарх. власти.

А кад све то знамо и добро пресудимо, а уз то не заборавимо да су окр. протопресвитери обично једини извршиоци и надзорници налога и наредаба виших епархијских и митрополијских власти, онда се не можемо много чудити: што се многе наредбе истих власти ни за 100 година не могоше тачно извршити, онда нам је јасно: зашто и данас још не знамо колико нас је!

Јер кад се у основи греши — морају погрешке и у врхунцу да избијају. Кад су фактори несигурни — не може ни резултат сигуран бити. Кад су органи болесни, мора боловати и цело тело.

Но пођимо за корак даље! — Замислимо, да епархијске власти хоће да сазнају право стање у епархији, хоће дословце да спроведу н. пр. своју наредбу о тачном вођењу домовних протокола у свима подручним парохијама. Окр. протопресвитери су без икаквих обзира смело и отворено пријавили епарх. власти, да у $^1/_4$ или можда $^1/_2$ подручних им парохија нема тачних, или никаквих домовних протокола. Епархијска власт издаје најозбиљнију наредбу, да су у извесном року времена сви свештеници — под теретом најстрожије одговорности — дужни увести вођење тачног и поузданог домовног протокола. Окр. протопресвитери су — под теретом личне одговорности — обвезани: да у извесном року поднесу извештај, да ли су домовни протоколи по свима парохијама у реду. — Нема сумње да такова строга наредба епарх. власти — мора имати извесног успеха. Али да ли ће имати и апсолутног успеха! Да ли је зајемчено, да се таковом једном или и десетином других строгих наредаба може у сваком случају до потпуног успеха доћи!?

(Свршиће се.)

ПРОПОВЕД

о приступању к исповеди и причешћу.

Се време покајања!

За време поста св. црква наша позива своју децу на покајање. Ради тога покајања одредила је исповед. Ово су, дакле, дани покајања, дани исповедања. Исповед је тајна покајања. После исповеди и покајања причешћује мајка црква децу своју телом и крвљу Господа нашега И. Христа. То је тајна св. причешћа.

На исповед треба да дођете у ове дане сви. Сваки се има ради чега покајати, са срца што исповедити. Сваком је потребно да окрепи и тело и душу св. причешћем.

Каква вам је корист души, ако цео пост препостите, а не исповедите се? Каква ли корист и души и теду, ако цео пост проведете о хлебу и води, а не исповедите душу Богу, душу и тело не окрепите св. причешћем тела и крви Спаситељске? Таквим постом можете кињити тело, које је потребно за рад, а души не наћи спас. Такав пост није хришћански, такав пост не жели наша св. црква. То је пост лицемерни, то је пост „бледога лица“, а не — душе која се каје. А „**се време покајања**“! Ово је време покајања; рад кајања је пост. Заман је пост без исповеди и св. причешћа. Јер заман ће вам тело бити празно и лако, кад вам је душа испуњена тамом, притиснута грехом, а савест оптерећена непокајаном грижом, неисповеђеним немиром. Заман ће вам тело дрхтати од слабости и нејела, кад вам трепетала буде грешна душа и престрављена савест.

Ко се не исповеди и не причести у време овога поста, све једно му је, као и да постно није. Јер пост није рад мучења тела, него ради јачања и снажења душе. Пост је ради покајања, покајање ради причешћа.

Дођите на исповед — спремајте се за свету причест.

Велика је тајна, тајна покајања, тајна исповеди! Света је тајна, тајна причести!

А моју душу обузима туга, моје срце хоће да проплаче, кад признам како по неки лакоумно долазе на исповед, недостојно и грешно приступају св. причешћу.

Долазе без покајања, долазе без „страха божјег“, само за то, да их људи виде, како су постили јелом, да људи виде, да су се исповедили и причестили, и не помишљајући на то, да их види и „отац, који види тајно, ће плаћа јавно“.

Не тако, народе мој! Велика је тајна исповед; света је тајна причест!

Сетите се фарисеја и митара, кад уђоше у цркву да се моле Богу. „Фарисеј се молаше у себи овако: Боже хвала ти, што ја нисам као остали људи: хајдући, неправедници.... или као овај митар. Постим два пут у недељи; дајем десетак од свега што имам. А митар стајаше из далека и не шћаше ни очију подићи на небо, него бијаше прси своје говорећи: Боже! милостив буди мени грешноме“!

И Христос рече: „Кажем вам да овај (митар) отиде оправдан кући својој, а не онај“ (фарисеј).

Да, браћо, ко призна своју грешност, исповеди грехове и моли опроштај, томе ће греси бити опроштени, као и митару.

Ко на исповед дође и рекне, да нема грехова, да нема шта исповедити, томе ће бити као и фарисеју.

Већ сама реч „исповед“ каже ти, народе мој, да се онај, који дође на исповед, треба и да исповеди. Треба да каже све, што о себи и својим делима зна. Треба да отвори и душу и срце, па искрено, истинито, без бојазни и устручавања, да исказе све, што је починио, што му душу притискује, срце стеже и савест узнемирује, а у осећају и мисли, да је тиме починио оно, што није требао и смео да учини као хришћанин, као ближњи, као старији или млађи.

Ни једно дело, које осећате на души као грех и терет, не сме бити на исповеди затајано, прећутано — неисповеђено. Цела душа се мора изнети пред Бога, са молитвом: „Боже! милостив буди мени грешноме“! Све мисли морају бити управљене Богу, у кајању за грехове, у молитви за опроштај.

Кад полазите на исповед, ви полазите пред Бога. Јер и ако онда стојите пред свештеником, знајте, да стојите пред слугом божјим, који у руци држи крст распетога Спаситеља, који је осењен благодаћу св. Духа и овлашћен самим Богом, да вас у име милости Сина Божјег реши грехова ваших. Знајте, да оно што свештенику своме на исповеди говорите, чује и Бог; знајте, да вас са крста гледа Христос!

Па за то кад стојите на исповеди, одбаците од себе све мисли грешне, са искреношћу и истином отворите Богу душу, исповедите се, покајте се, молите опроштај и чућете: опраштају вам се греси ваши.

И онда, онда тек, кад се осетите окрепљени исповешћу, оснажени покајањем, помиловани опроштајем, онда можете умивене душе, чиста срца и мирне савести приступити „чаши живота“, св. причешћу, и удостојити се тела и крви Исуса Христа, разапетог на Голготи, који је крв своју пролио са крста за спасење свију нас.

Таква исповед раскида ланце грехова а ослобађа душу тамнице греховне.

Таква причест крепи душу, снажи и освећује тело.

Ја ћу пазити, како ћете долазити на исповед, како ћете приступати св. причешћу. Ал' још једно знајте, мила браћо; знајте и то, да ће на вас на исповеди и причешћу погледати и око са висина небесних, које ће видети и оно, што је неко хтео затајати и прећутати у души и срцу своме.

Отварајте Богу душу, да вам не затвори врата спасењу; приступајте св. причешћу у покајању, — да не останете у греху.

1892. Јован Јеремић,
парох.

ДОПУНЕ К ЧЛАНКУ:

„ПРЕИМУЋСТВА СВЕШТЕНИЧКОГ СТАЛЕЖА У ОПШТЕ.“

(Наставак)

Сваки заређени (ausgeweihter) свећеник, односно духовник и духовни сиомоћник, има се за времена своје службовне обвезаности водити у очевидности докладне причуве, те се у случају спреме (im Mobilisirungsfalle) упутар времена своје службовне обвезаности може употребити за духовничке послове за цијелу оружану силу (bewaffnete Macht).

Они, који прије примика виших црквених редовах оставе духовнички сталиш; исто тако и они свештенички кандидати, који у року, што га имаду дотични министри установити споразумно са заједничким министром рата, не буду намјештени као духовници, духовни помоћници, или професори са свештеничким значајем, имаду се излучити из докладне причуве, ако онамо нису доспјели по својем жрцбеном реду или као мање способни, те се обвезују, да одмах врше закониту дјелатну службу. Ако међутим према својему жрцбеном реду остају у докладној причуви, имаду се одмах позвати на војничку наобразбу. Ако су пригодом ставње имали право на једногодишњу дјелатну службу, остаје им ово нетакнуто.“

У напутку за проведбу овог §. 31. VI. зак. чл. од 1889. год. следеће се наводи:

§. 44. 1. Погодност у испуњивању службовне обвезаности могу затражити а) кандидати и питомци духовничкога сталиша б). . . .

2. Погодност састоји се у обће у посвети (Widmung) за докладну причуву, за тим у вријеме мира у ослобођењу од позива на изимно дјелатно службовање, код кандидатах и питомцах духовничкога сталиша осим тога у слободњењу од сваке дјелатне службе у вријеме мира и рата, у ослобођењу од војничке наобразбе, од раздобних оружних вјежбах и од контролних смотрах; код заређених свећеника и професорах са свећеничким значајем, у премјештењу из сталиша докладне причуве у очевидност исте.

§. 45. Право на погодност и врсте исте:

1. Као кандидати и питомци духовничкога сталиша католичке цркве римскога, јерменскога и грчкога обреда, те источно-православне (грчко-источне) цркве, имаду се у погледу права на ту погодност сматрати:

а) они, који су у вријеме ставње примљени у свештеничко сјемениште (Seminar), или су обучени у који по цркви признани ред, у оба случаја ако уче богословје (Theologie) те о том допринесу писмену потврду сјеменишнога односно самостанскога предстојника;

б) они, који су у вријеме ставње богословци, ако искажу, да богословне науке на којем јавном училишту с успјехом настављају, те допринесу писмено обећање којега дијецезанскога предстојника, да ће их по свршених науках примити у свој дијецезански клир;

в) они, који су у вријеме своје увртсбе (1. октобра) новици којега духовничкога реда, ако допринесу свједочбу самостанскога предстојника, да су примљени у ред и да ће се по свршетку новицијата посветити богословним наукам;

г) они, који у вријеме увртсбе (1. октобра) започну богословне науке, ако се врху тога искажу те допринесу писмено обећање којега дијецезанскога предстојника, да ће их по свршетку богословних наукаг примити у свој дијецезански клир;

д) они кандидати духовничкога сталиша грчко-католичкога обреда и источно-православне (грчко-источне) цркве, који су своје богословне науке већ свршили, али још редове (Weihen) примили нису, ако предложе свједочбу својега дијецезанскога предстојника, да су још клирици дијецезе.

2) (Наређења у погледу кандидата свештеничких аугзбуршке и хелветске вероисповети и уштипара).

3) (Наређења у погледу кандидата јеврејских рабинера).

4) У оних случајевих, када се слушање богословја искаже свједочбами, изда-

ними по иноземских училиштих, има котарски чиновник молити коначну одлуку министра за земаљску одбрану, који исту донесе споразумно са заједничким министром рата. Ове свједочбе имаду бити потврђене по дотичних ц. и к. заступних областих.

5) Сви прије напоменути и путем ставње уповачени кандидати и питомци духовничкога сталишта, имаду се по обављеном уновачењу на молбу своју посветити за докадну причувку, и то још и онда, ако буду стављени изван добнога разреда и жријебнога реда.

6) Исту погодност задобију на властиту молбу и оне добровољно или путем ставње уповачене особе, које по испуњеној дјелатној служби богословне науке започну или исте наставе, те се о том полаг предидућих прописах искажу.

§. 46. Остварење и доказ погодности.

Право на погодност има се за времена, док траје ставна обвезаност (während der Dauer der Stellungspflicht), сваке године у мјесецих јануару и фебруару код котарскога чиновника (politischen Bezirksbehörde), најкасније пако у вријеме главне ставње код ставнога повјереништва остварити и доказати.

Они, који моле за погодност, да буду стављени изван надлежнога котара, могу уједно остварити и доказати и оно своје право на погодност, које им можда припада као духовничким кандидатом и питомцем.

§. 48. Доказ даљега обстојања погодности; угаснуће и укинуће исте.

1.) Даље обстојање одношаја, на којем се темељи погодност кандидата и питомца духовничкога сталиша, ваља за времена, док траје цјелокупна службовна обвезаност, сваке иза допитања права (der Zuerkennung des Anspruches) сљедеће године у мјесецу јуну начином прописаним за документоваше захтјева, доказати код надлежнога котарскога чиновника.

2) Погодност угасне:

а.) Ако буде духовничко звање напуштено прије примића виших редовах.

б.) Ако кандидати духовничкога сталиша за четири године после свршетка богословних наука не постигну духовничко намјештење, те до тога времена свједочбом своје црквене области не докажу, да су по правилнику (Verfassung) својега црквенога окружја (der betreffenden Religionsgesellschaft hiezu berufenen Organes), још увјек духовнички кандидати.

(Сведочбе ове издаје у источно-православној цркви, а тако исто и у римо-католичкој дотични дијецезан, односно предстојник манастирски.)

в.) Ако се доказ об обстојању правнога наслова, у прилог позива котарскога чиновника, без довољне исприче не допринесе за четири недеље од дана уручбе, овај дан не рачунајући. — — —

6.) Буде ли иза правомоћнога укинућа погодности кандидата и питомца духовничкога сталиша затражена погодност једногодишње дјелатне службе, те је уједно доказано, да је то право обстојало већ у вријеме ставње, има надлежно попунитбено окружно односно домобранско пуковнијско заповједништво ову погодност допитати.

(Свршиће се.)

О ЕПАРХИЈСКИМ ПРОПОВЕДНИЦИМА.

(Одговара Јован Јеремић, парох.)

(Наставак.)

Акад епарх. проповедник дође у парохију не „као човек по чину и звању раван“ месном свештенику (с' годинама ја не рачунам), него као мандатар Епископа и консисторије, „одликован одличијама“, не „пропикнут сујетом да послужи своме славољубљу“, не „у намери да посрами и понизи особу месног свештеника“, не „да смутње изазивље“, него у мисији, коју врши по целој епархији и која се врши и по осталим

епархијама, него проникнут свешћу о светости и узвишености те мисије, значају и важности задатка свога, и у намери и одушевљењу да га савесно, и способан да га као што треба изврши, прожман идеалима своје мисије, испуњен ардинама, које имају ресити таквог мисионара, загрејан братољубљем, — има ли зар и овда разлога бојазни за углед свештеника, за мисли верних? Нема, и опет нема! На против, епархијски би проповедници својим деловањем подизали и учвршћивали углед свештенству, јер би га подизали цркви и вери. Где је поштовање, љубав и пијетет — али истинит — према цркви и вери, ту је несумњив углед и свештенства. У деловању епарх. проповедника може бити само услова за углед свештенства, а не разлога бојазни за тај углед. Бојазан је та неоснована. Она је или заблуда или фарисејство. Тенор те бојазни може бити само: боље је трпити зло, него открити га добрим; боље је не учинити добро, него да се њиме открије зло.

Ми смо сасвим другог назора. Учинити ваља добро, да нестане зла.

Или хоћемо ли се заћета више старати о томе, да ли ће парохијани опазити разлику између проповедничког дара, вештине и способности епарх. проповедника и њиховог свештеника; хоћемо ли се више бринути о томе, да се не осећи нехат и немар дотичног свештеника, него што ћемо помишљати на цркву, веру и народ? Хоћемо ли допустити, да верни остављају цркву, напуштају веру, да се дају у корупцији и неморалу, да у заблудама и злу надиђу и умиру само за то, да се не повреди лажни и сумњиви, изгубљени већ углед њиховог свештеника, чији је немар боље познат верним него претпостављеним, чија је неспособност познатија пастви, него бившим му професорима? Изволите одговорити на ова питања. Ако је коме више стало до неоснованог бојазни за углед једне особе, него до угледа и напретка цркве, чувања вере и будућности народа, онда нам је јасно, зашто се бори против установе епарх. проповедника.

Црква, вера и народ, његова религиозност и наравственост, то је нама пред очима и на срцу, кад предлажемо ту установу. И ако она може — а ми смо уверени да може, — послужити слави цркве, неговању вере и ширењу морала у народу нашем, онда ми томе идеалу жртвујемо радо и без оклевања „изгубљени већ“ углед свакога онога, који је без тога идеала, који му није у служби, који не врши из љубости и није кадар вршити из неспособности свој позив, који има бити у служби тога идеала. Та Боже мој! како можете и цркву и веру и народ жртвовати талмиугледу, неугледу једног недостојног служитеља? Како вам срце може осећати, а ум више старати се за њ, него за цркву, којој сте дужни сву љубав, него за веру, којој сте дужни све одушевљење, него за народ, коме дугујете сву способност, све силе, сву вољу, крв и живот.

Не, за Бога милог, чуће вас Христос, заплакаће се св. апостоли, расцвелиће се душе св. отаца и сардикијског помесног и васионског трулског сабора.

Ако је опасан епарх. проповедник угледу парохијског свештенства, онда је тако исто опасан и онај „епархијски и окружни проповедник,“ о којима ће да пише брат Богољуб. Ко каже а, мора рећи и б. Морате онда рећи, да је опасан томе угледу и Епископ и протопресвитер, када проповеда и учи у парохији. Морате рећи, да ће и њихова проповед убити свештенику-пароху вољу на проповед; морате рећи, да ће и после њихове проповеди (и богослужења) бити свака проповед (и богослужење) „отужна, досадна и несносна“.

Логика не познаје изнимака; а математика увек рачуна $2 \times 2 = 4$.

Ко нам докаже, да не мора рећи то „б“, увериће нас, да му је истинито и „а“. Само молимо, да се има на уму, да је и епарх. проповедник „одликован одличијама“, те увек својим положајем над парохом, а још више као мандатар и мисионар, и да се и код њега има разлога и основа претпоставити тако исто и већа способност као и виши положај.

Бојазан за „проповеднички углед“ је и сувише скрупулозна. А кад би била оправдана, морали би „паству“ оградити кинеским зидом, да никад не чује другог проповедника осим свога свештеника. А кад овај не би проповедао — као што бива —, онда осудити ју, да никад и не чује реч — науке.

Ово кан'да и чинимо, за то тако и стојимо....

Да видимо сад, је ли за „тачног, савесног и способног“ свештеника „поруга и увреда“, кад му у парохију дође епарх. проповедник?

Кад би, како и зашто он дошао? Долазно би онда, кад би га тамо упутио Епископ или конзисторија. Дошао би као њихов мандатар. Дошао

би да изврши задатак и дужност, коју му његова мисија налаже. А тај задатак и дужност епарх. проповедника, треба знати, не протеже се само на парохије, у којима је свештеник „немаран“ и т. д., него на парохије целе епархије, с том разликом, што би она вршена била у разним парохијама на разне начине, у разним правцима, са разним мотивима и средствима, а према цељи, која се има овде или онде постићи. У сваку општину не би епарх. проповедник долазио за то, што је у њој пропуштено и занемарио свештеник своју проповедничку и пастирску дужност, односно ради посљедица, које су настале усљед тога занемарења, него би у неку општину дошао ради тога, што би то захтевала „виша корист“, виша „цељ“, коју ћемо мало ниже доцније и истаћи.

Узмимо једну парохију, црквену општину или место, у којем је свештеник „тачан, савестан и способан“, а религиозно-верско и нраственo стање у њему такво, да не избија ни једна појава у њему, која би могла по целину тога стања бити убитачна, а коју не би могао и месни свештеник својим утицајем, ауторитетом и способношћу, а савесним радом сузбити, отклонити, паралисати. Али, Епископ у архипастирском непрестаноме старању, увек слушајући глас великог Апостола: „не као да већ достигох или се већ саврших, него терам не бих ли достигао као што ме достиже Христос Исус. Браћо! ја још не мислим да сам достигао; једно пак велим: што је остраг заборављам, а за оним што је напред сежем се и трчим к' биљези, к дару звања Божјега у Христу Исусу;“ „ако ли ко мисли да што зна, не зна још ништа као што треба знати“, „пазите, стојте у вери, мушки се држите, утврђујте се“, знајући, да су „велика и богата врата а противника је много“, — упути епарх. проповедника, да оде у то место н. пр. о слави црквеној, или којој изванредној прилици, или баш о часном великом посту. О томе буде извештен и месни свештеник са потребним упутствима, између осталих, да има долазак епарх. проповедника подручној пастви обзнанити благовремено.

И дође епарх. проповедник. Шта ће проповедати и чинити? Узмимо, баш све оно што је чинио у своје време „тачан, савестан и способан“ свештеник-парох. Али не губимо из вида, да ће то чинити као епарх. проповедник не за то, јер то није чинио месни свештеник, него за то, јер је и он то дужан учинити.

Где је ту сада „норуга и увреда“ за месног свештеника? Можда смо ми кратковиди, па не видимо. Ванстрано не видимо. Него у свему томе видимо вршење дужности епарх. проповедника и „корист“, коју доноси такав благословен рад: корист цркве, вере и народа; корист и самог месног свештеника.

(Настављће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Извештај о фебруарским седницама епархијске управе темишварске.) 1. Епарх. конзисторија темишварска држала је своју редовну седницу 18. фебруара (1. марта) о. г. под председништвом високопреосвештеног г. Епископа Никанора. Његово Високопреосвештенство г. Никанор Поповић, отворивши седницу, поздравља, као законити дијецезан епархије ове, кратким но јегровитим говором присутне чланове и најављује, да ће у дељању своме бити савестан и правичан, очекујући и од чланова управе ове савестан и правичан рад, јер ће само тако становништво епархије ове задовољно и унапређено бити моћи. За тим је од важнијих предмета расправљано и решено: Путем надлежних протопресвитера позвато је подручно свештенство, да у смислу приложеног упутства друштва црвеног крста на томе поради, да становништво епархије ове у случају већег рата добровољно нужне припреме учини за његовање рањеника. — Извештен је Ђорђе Звекић, протођакон темишварски, да га је вис. крал. угар. министарство богочасти и јавне наставе за катихету и професора српског језика на вел. гимназији темишварској поставило. — Прочитано је неколико отписа министарства просвете, којима је молбенице ради полученља државне припомоћи неких свештеника и свешт. удовица на миљење доставило. — Прочитан је отпис високосл. саб. одбора, којим је администратору протопресвит. аradског на издржавање протопресв. канелана

годишња припомоћ од 300 фор. из јерарх. фонда подарена. — Извештен је јер. Ђорђе Вујић, адм. парохије најфалске, да му је саб. одбор на лечење очију 200 фор. из јерарх. фонда једаред за свагда подарио. — Извештен је јер. Александар Грујић, адм. парохије рудњанске, да му је саб. одбор у допуну свештеничке дотације из јерарх. фонда „ad personam“ годишњу припомоћ од 100 фор. подарио. — Прочитано је решење саб. одбора, којим је од конзисторије ове обављен избор Душана Ћирилова, приправника III. год. срп. учит. школе у Сомбору и Михајила Пандуровића, ученика VI. гимн. разреда за питомце стипендијске завладе пок. Петра Божића потврђен. — У предмету тражбине јер. Младена Бобернића, пароха вршачког, донесено решење прем. митр. савета, којим му је досуђена станарина започињући од смрти Светозара Миленковића, бившега пароха вршачког, саопштено је реченом јереју, за тим црквеној општини вршачкој и протојерејју Милошу Рајковићу, пароху тамошњем. — На извештај проте темишварског, Кузмана Станића, да је јер. Ђорђе Јовановић, адм. парохије у Срп. Црњи, умрло, постављен је за администратора исте парохије тамошњи парох, Јован Јакшић. — Теодор Јозанов, свршени богослов из Суботице, постављен је за адм. парохије у Торњи. — Сава Поповић, свршени богослов из Шида, постављен је за адм. парохије у Станчеву. — На извештај проте в. кикиндског, да је јер. Аксентије Белеслијин, парох тиса-св.-миклошки, умрло, постављен је за привр. адм. исте парохије јером. А. Михајловић. — На извештај проте темишварског и црквено општинске чешке, да је тамошњи парох, Димитрије Гаћански, на последњем часу живота, постављен је за адм. исте парохије јером. Спиридон Оберкнежевић. — На извештај проте в. кикиндског, да је јер. Павле Дамић, парох башаидски, умрло, постављен је за адм. исте парохије јереј Петар Перић, парох тамошњи. — Молба јереја Стевана Мирковића, којом је на парох. место у Кумани компетовао, послата је црквено општини кумановској на изјашњење, да ли жели реченог јереја за свога пароха. — Молбеније јереја Михајила Матејића, Александра Грујића и Миливоја Радовића, ђакона в. кикиндског, којима су на парох. место у В. Кикинди компетовали, издате су реченој црквено општини ради набора пароха. — Потврђен је избор јер. Василија Кадића за пароха мокрињског. — Позвато је подручно свештенство, да се на „црквене беседе“ блаженопок. епископа пакрачког, Никанора Грујића, претплати. — Узет је на знање извештај проте в. бечкеречког, да је јер. Павла Недељковића за администратора у качачку парохију увео. — Узет је на знање извештај проте в. кикиндског, као председника испитне комисије за полагање стечајних испита, да су Сретен Јовановић, свршени богослов из Сирига и Петар Симић, свршени богослов из В. Кикинде стечајни испит положили. — Молбеница Ивана Алексића, свршн. богослова из Арада, да би пре прошлих година за свештеника рукоположен бити могао, спроведена је с препоруком министарству просвете. — Публиковање се осам пресуда преч. митроп. црквеног савета, којима су овдашње, на развод брака гласеће пресуде потврђене. — Високопреосвештени г. Никанор Поповић именовао је јереја Петра Ђурића, пароха чаковачког, за протопресв. намесника темишварског. — Осим тога донесена су решења у многим брачним предметима. —

— II. Епарх. администр. одбор темишварски држао је своју седницу 19. фебр. (2. марта) о. г. под председништвом високопреосвештеног г. Никанора Поповића. Међу расправљаним предметима важнији су ови: Прочитана је патријаршка грамата, којом се Његово Високопреосвештенство г. Никанор Поповић за Епископа темишварског оглашује. — Известише се црквено општина у Печки, да је 100 фор. државне припомоћи добила. — На рекурс Пере Тодоровог и др. становника варјашких донесено решење саб. одбора, којим се у крепости одржава одбрешење, којим је Пера Тодоров као председник црквено општинске варјашке и црквен. одбор варјашки од звања разрешен — саопштише се црквено општини варјашкој. — На пријаву проте аradског, Павла Јовановића, да у црквеној општини торњанској највећи перед влада — изаслат је нети протојереј, да реорганизацију црквено скупштине у Торњи обави. — Црквено општина тарашка уплатила је 50 фор. 83 нов. у име саб. трошка за год. 1890. — На молбу црквено општинске дињашке, да се куп једног ортала сесије земље у корист школског фонда по цену од 860 фор. одобри, одржано је решење у овој ствари у одвису, док речена црквено општина не поднесе записник односне скупштинске седнице, куповни уговор и грунтовни екстракт прху купљене земље. — На молбу јер. Јована Гавриловића, админ. парохије

у Црној-Бари, да се брише порезни дуг са парох. сеоје, који је од предходника његових заостао, упућен је надлежни протопресвитер, да изврши, кога тај дуг тереши, од које се године датира и да ли је укњижен. — На пријаву јером. Исидора Михајловића, админ. парохије у Шурјану, да црквена општина тамошња нема председника и да се никад у половини обнављала није, изасилат је прота Пашић, да истражу спроведе и ако је у истини црквена скупштина незаконита, да нету реорганизује. — Молба црквене општине у Ечки ради припомоћи на јерарх. фонда у допуну свештеничке плате, послата је с препоруком саб. одбору. — На пријаву неколико чланова црквене општине мађ.-чанадске, да се делимична обнова црквене скупштине због раздора не може да обави, изасилат је Светозар Дражић, парох срп.-кретурски, да делимичну обнову црквене скупштине у Мађ. Чанаду спроведе. — На молбу црквене општине сирмске, да се одобри делимична обнова црквене скупштине у другој трећини својој — одржано је решење на ту молбу у одвису, док записник односне изборне скупштинске седнице не поднесе. — На извештај привреме. одбора црквене општине т.-каљинске, да су све припреме за организацију црквене скупштине учињене — изасилат је Светозар Дражић, парох срп.-кретурски, да организацију црквене скупштине обави. — Призив Љубомира Панића, окр. проте вел.-бечкеречког, против овд. решења, којим је упућен, да се задовољи са станом, који му црквена општина у натури нуди, пошто ће понуђени стан у смислу 18. §. нашег кр. рескрипта оправити — послат је саб. одбору на више решење. — Поднесени предрачуни црквене општина за год. 1892., и рачуни неких црквених општина издати су рачуноревизору на прегледање. — Молбенице спроманших црквене општина ради полученја државне припомоћи с препоруком су спроведене министарству богочасти и јавне наставе.

— **(Добротвор цркве и школе.)** У Одеси преминуо је 28. нов. 1891. Сава Ј. Шеровић, који се родио у Бијели, приморском селу општине Ерцег-Новске у Боци Которској, 1817. године. У младјим годинама бавио се морнарским послом, а после се настанио у Одеси и стекао тамо лепо имање. Покојник је завештао српској школи у Бијели 10.000 рубаља, српској православној цркви у Бијели 1000 рубаља, срп. правосл. цркви у Јошици 500 рубаља, а на градњу започете цркве у Ерцег-Новоме 1000 рубаља. Одеској руској школи оставио је 15.000 франака. Нека је слава и светла успомена честитом добротвору!

— **(Оснивање фонда за српске православне народне школе у Мостару.)** Српска православна општина у Мостару у Херцеговини решила је, да оснује фонд за осигуравање својих српских вероисповедних школа. На св: Саву пало је за тај фонд 25.000 фор. прилога, а после неколико дана уписали су честити мостарски Срби још толику своту. Родољубиви Мостарци прилажу још и даље на ту цел, те се држи, да ће фонд порасти за кратко време до 70.000 фор. Тим новцем установиће се школски фонд и сагадити светосавски дом, где ће се сместити и српска школа. Тим ретким пожртвовањем и родољубивим заузимањем честитих Мостараца обезбеђиће се тамошња српска народна вероисповедна школа за потоња времена. Част и слава родољубивим Мостарцима! У тај ретки пример пожртвовања и родољубља могле би се угледати многе наше имућне општине!

НОВЕ КЊИГЕ.

— **Гласник српскога ученог друштва.** Књига 73. Расправе и други чланци: 1. Црноречки округ од Дра Стевана Мачаја. 2. Неки подаци о основним школама у Србији 1840. до 1861. од Дра Милована Спасића. 3. Материјали за историју Црне Горе, прилог V. од Марка Драговића. 4. Историјски споменици српски, нови прилог, од Гаврила Витковића. 5. Грађа за историју града Рисна, од Марка Драговића. 6. Изводи из записника са синеком дарованих књига.

— **Гласник српског ученог друштва. Књига 75.** (Књиге 74. нисмо добили те је ни приказати не можемо.) 1. Преглед садржине 90-орих књига Гласника, од Јована Бошковића. 2. Каква је латинска граматика потребна за наше гимназије, од Јов. Туромана. 3. О механичким радњама деформисања еластичних тела. 4. Грађа за политичку историју српску новога времена, од Милоша Милисављевића. 5. Писма Вука Стеф. Караџића Лукијану Мушицком, приложио Миливој К. Бранковић. 6. Научно истраживање и одређење границе народа балканског полуострва. Предлог Димитрија Ђурића. 7. Огист Дозон, од Стојана Бошковића.

— **Кратки Тишик** или црквено правило за ученике учитељске школе, по великом црквеном тишику израдио Јован Петровић, катихета и професор на кр. вел. гимназији, реалци и учитељској школи у Загребу. У Новоме Саду издање и штампа А. Пајевића, 1892. Цена 45 новч.

— **Књижица за покајника,** од Гавр. Бољарића (прештамп. из „Б. Х. Источника“). Сарајево 1892. Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића. 28. стр.

— О листовима и часописима донећемо преглед у будућем броју.

ОГЛАСИ.

К. бр. 162. **СТЕЧАЈ.** 17, 1—3

Овијем се расписује стечај на звање бележника епархијске консисторије пакрачке са платом од 600 фор. годишњих.

Молитељи имаду поткрепљене молбенице своје поднијести потписаној консисторији најкасније до 8. априла о. г.

Из сједнице епархијске консисторије у Пакрацу 13. (25.) фебруара 1892.

Епарх. консисторија пакрачка.

К. бр. 162. **СТЕЧАЈ.** 18, 1—3

Овијем се расписује стечај на звање фишкала епарх. консисторије пакрачке са платом од 300 фор. годишњих.

Молитељи имаду поткрепљене молбенице своје поднијести потписаној консисторији најкасније до 8. априла о. г.

Из сједнице епарх. консисторије у Пакрацу 13. (25.) фебруара 1892.

Епарх. консисторија пакрачка.

К. 125. ех 1892. **СТЕЧАЈ.** 20, 1—3

Расписује се стечај на упражњену парохију IV. разреда у Дероњи.

Компетенти имају своје биљеговане и добро устројене молбенице, путем својих претпостављених власти најдаље до 30. априла 1892. год. потписаној консисторији поднети.

Из консисторијске сједнице епархије бачке, држане у Новоме Саду, 25. фебруара 1892. г.

Консисторија Епархије Бачке.

Бр. К. 134. ех 1892. **СТЕЧАЈ.** 21, 1 3

Расписује се стечај на упражњену парохију VI. разреда у Бају.

Компетенти имају своје биљеговане и добро инструјисане молбенице, путем својих претпостављених власти најдаље до 30. априла 1892. год. потписаној консисторији поднети.

Из консисторијске сједнице епархије бачке, држане у Новоме Саду, 25. фебруара 1892.

Консисторија Епархије Бачке.

Бр. 234 ех 1892. К. К. 77. **СТЕЧАЈ.** 19, 1—3

Овијем се расписује стечај на парохију III. разреда, Четвртковац, петрињекога протопресвитерата.

Интеркалара нема.

Рок пријавама до конца априла о. г. по нов. календару.

Из сједнице епарх. консисторије држане у Плашком, 27. фебруара 1892.

Епарх. консисторија горњо-карловачка.

К. 157. I. 54. ех 1892. **СТЕЧАЈ.** 22, 1—3

Ради попуњења упражњеног места парохијског у Дечи, са платом шестог разреда.

Конкуренти имају своје ваљано инструјисане просбе надјуже до 15. (27.) априла о. г. овој консисторији путем својих власти послати.

Из сједнице епарх. консисторије у Вршцу, 24. фебруара (7. марта) 1892.

Консисторија епархије вршачке.

СТЕЧАЈ. 16, 2—2

Смрћу Чедомиља Бошњаковића постало је у овој општини једно учитељско место упражњено, које се до 31. августа т. г. попунити жели.

На исто могу компетовати оспособљени и учитељи и учитељице.

Плата је изабраноме месечно 28 фор. 33 н. и слободан стан.

Рок стечају је 14 дана од првог уврштења.

Молбенице се упражњају црквеној општини.

Из сједнице школског одбора у Турији 25. фебруара 1892. г. држане

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 14, 2—3

На упражњено место систомизованог помоћника у Војки са платом V. разреда, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне консисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца марта о. г. овамо поднети.

Из сједнице консисторијалне у Карловци 17. (29.) јануара 1892. држане.

Архидијецезална консисторија.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље** на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Новм Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 12.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 22. МАРТА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАРЕДБА

Његове Светости преузв. г. Патријарха Српског Георгија, управљена на свештенство епархије бачке — у погледу времена, кад се имају св. богослужења држати.

Бр $\frac{20.}{\text{през. бач.}}$ ех 1892.

Свима окр. Протопресвитерима Епархије Бачке.

Поводом са више страна учињених Нам пријава, да парох. Свештенство, нарочито пак онде, где их је у једноме месту и при једној цркви више, сваки по својој вољи, кад је чредник, на скуп верних у цркву звонити даје, што не мале забуне у општинама причињава, — побуђени се налазимо ради једнообразности наредити: да се у свима местима, и по свима црквама ове богохранимe Епархије Бачке, овим редом звонити има:

I. На јутрењу:

1.) Од почетка Индикта до Дмитрова дана, Недељом и Празником у 5, а тежатником у 6 сати.

2.) Од Дмитрова до Сретенија, Недељом и Празником у 6, а тежатником у 7 сати.

3.) Од Сретенија до Благовести Недељом и Празником у $\frac{1}{2}$ 6, а тежатником у $\frac{1}{2}$ 7 сати.

4.) Од Благовести до Ђурђева Недељом и Празником у 5, а тежатником у 6 сати.

5.) Од Ђурђева до Петрова, Недељом и Празником у $\frac{1}{2}$ 5, а тежатником у $\frac{1}{2}$ 6 сати.

6.) Од Петрова до начала Индикта Недељом и Празником у 4, а тежатником у 6 сати.

II. На литургију:

Недељом и празником. свагда у $^1/_2$ 10, а тежатником произвољно између 7 до 11 сати.

У време св. Четрдесетнице „Прежде освећене“ — имају се Средом и Петком непосредно по довршеним Часовима обдржавати, на које ће у 11 сати звонити.

Свакидашњи Часови, сем оних у време св. Четрдесетнице, имају се са Јутрењем заједно свршавати.

Царски Часови пак свршавају се засебно у тишком прописано време.

III. На вечерњу:

1.) Од начала Индикта до Ђурђева у очи Недеље и Празника у $^1/_2$ 3, а тежатником у 3 сата.

2.) Од Ђурђева до начала Индикта у очи Недеље и Празника у $^1/_2$ 4, а тежатником у 4 сата.

Примећава се:

1.) Уставом црквеним прописана „Бденија“, — Ошело Христово са погребењем, и Воскресеније Христово, има се свагда у време Тишиком определено, тачно обдржавати.

2.) Вечерња у очи „Рождества Христова“, — на вел. Четвртак, у очи „Богојављенија,“ и на вел. Суботу, које се са Литургијом сајужава, има се обдржавати у 1 сат по подне, односно како Типик наређује.

3.) У очи Недеље и Празника на вечерњу као и у Недеље и Празнике на јутрењу и Литургију има свагда други пут звонити 1 четврт сахата после првог звона, са свима звонима кад Свештеник служење одпочиње.

Да би наредба ова и вернима позната била, имаће Пречасност Ваша подручном Свештенству наложити, да распоред овај, не само у надлежни „Протокол Циркуларни“ дословце препише, него исти и одбору црквеном саопшти ради знања, обнародовања и вођења саме контроле.

О извршењу ове наредбе као и о томе, да ли се Свештенство исте тачно придржава, имаће Пречасност Ваша пригодом канон. посете себи уверење прибавити, и о томе извештаје своје овамо, у своје време подносити.

У Новоме Саду, 25. фебруара 1892.

ГЕОРГИЈЕ с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

К ОСТВАРЕЊУ — СВЕШТЕНИЧКОГ УДРУЖЕЊА.

Ми смо у томе срећном положају, да можемо са радошћу саопштити браћи свештеницима, да се мисао о свештеничком удружењу своме остварењу приближује. Уверени смо, да ће ова вест обрадовати наше свештенство и охрабрити га и расположити на дални рад.

У интересу свештеничког удружења учињен је у скромности један корак код Његове Светости, преузвишеног Господина Патријарха Георгија, наше добре и брижне поглавице црквене.

Одговор Његове Светости у главном је ово: „Већ и по томе, што сам дозволио, да у програм „Српскога Сиона“ уђе и тачка о удружењу свештеничком, видити можете, да му нисам противан. Ја у начелу одобравам удружење, а хоће ли се оно и остварити, зависиће од свештенства, како га мисли остварити.“

Ми смо потпуно задовољни с' овим одговором Његове Светости. Ми смо му захвални!

Свети наш Патријарх рекао је прву реч, а надамо се, да ће и реч високопреосвештених Епископа бити таква ista. Да ли ће и последња њихова реч бити тако повољна, зависиће од нашега свештенства.

И овом приликом молимо браћу свештенике у осталим дијецезама, да приступе својим Архијерејима у тој ствари и цељи.

Господо протопресвитери, ви сте први и најпозванији, да то учините! Не спебивајте се дакле, већ у име Божје почните!

* * *

У ствари удружења сада је најпотребније: — програм удружења!

Тај се програм може исписати у правилима (статутима) или ако хоћете устројству самога удружења.

Та правила морају написати појединци. Но нацрте правила имала би претрести и као предлог спремити најпре једна ужа конференција. Тако спремљена правила, поднела би се из конференције Његовој Светости и високопреосв. Епископима, а уједно би се штампала и у „Српском Сиону.“ Браћа свештеници би тако добили прилике и времена, да их разаберу и проуче, те спреме на њих евентуалне своје исправке или допуне, које би онда главној скупштини предложити могли при општем претресу њиховом.

Треба дакле сазвати и мора се састати поменута конференција.

У стању смо јавити, да је већ један нацрт правила за удружење зготовљен.

Дакле сад је потребна: конференција, један ужи братски договор. Напред, који сте положајем и спремом позвани за тај рад!

Ми очекујемо позив — што скорији.

Сазивачима хвала у напред!*)

---

*) Како је за 23. март о. г., за сутра сазван у Карловце и Саборски Одбор и Одбор 15-орице, а у тим одборима су неки наши најодличнији и највећи свештеници — заступници и представници свештеничког сталежа, ми мислимо да се ствар о удружењу најпре пред њих изнесе. С тога наумисмо, да „нацрт правила“ што их у рукама имамо, сутра или прекосутра изнесемо пред конференцију, састављену из свештеничких чланова Саборског Одбора и Одбора 15-орице. Па ако се ти најодличнији представници нашег свештенства покажу као пријатељи свештеничког удружења — онда је цела ствар знатно напред корачнула.

Ми дакле топло апелујемо на свештеничке заступнике, који ће се ових дана у Карловцима састати! Молимо их, да приликом тога састанка у братском збору и договору претресу питање о свештеничком удружењу. Молимо их да узму на себе израду „нацрта правила“ за свештеничко удружење — те да се тај нацрт правила под њиховим угледним именима јавности преда и свима којих се тиче, као предлог свештенства на размишљање и проучавање представи.

Срећно — да Бог да!

Уреди.

ЗНАМО ЛИ — КОЛИКО НАС ЈЕ?

(Свршетак.)

Пре свега треба да знамо, да се за спроваћање и извршење такове једне наредбе ипште доста дуга времена. Да се у некој парохији, где до сада није било домовнога протокола, састави тачан и уредан домовни протокол, нужна је за то у већим и раштрканим парохијама често и читава година дана. Неки свештеници и пароси по већим варошима, можда ће се обратити протопресвитеру или консисторији са извештајем, да нису у стању саставити тачан домовни протокол, јер домовном протоколу служе за основу домови срп. прав. породица, а некоје породице сваки час своје станове мењају, а осим тога и у иновернм домовима и породицама живи доста срп. прав. душа, које се из домовног протокола,

*

односно из списка срп. прав. народа никако не могу и не смеју изоставити. Док се таковим свештеницима и пароснма даду нужна упутства за састав домовних протокола, односно списка народа, — и док они такове протоколе саставе и уреде — за то је без сумње нужно доста времена. На шпак на крају крајева, поред свих строгих налога епарх. власти и свих упутстава, издаших у погледу састава домовних протокола, зар не може да се деси: да некоји свештеник или парох из пуког немара баш неће да састави домовни протокол!

На шта да ради епарх. власт у таквоме случају? Да таквога немарнога свештеника — због непизвршавања налога — суспендује од звања и плате, то у многим случајевима значи: болест болешћу лечити. Јер претпостављајући, да је суспензија на $^1/_2$ плате изречена, питање је: хоће ли се наћи свештеник, који ће за $^1/_2$ плате све свештеничке и парохијске дужности извршавати, па ако се такав свештеник не може да нађе, зар због неког немарног свештеника да пати цела црк. општина!?

А осим суспензије, каква још дисциплинарна средства стоје на расположењу епарх. власти? — Новчана казна, у смислу наредаба, не може се и не сме над свештеником-парохом изрицати — а фискална акција на губитак свештеничког чина и достојанства, то је опет таква дисциплинарна мера, која се тек у крајњем случају може предузимати. Па онда, ко ће примити на себе сав одиум и сву буру, која се породи са таке нужне, али необичне строгости. Или зар није могуће предпоставити, да ће и епарх. власт пре хтети да има блаженога мира, него да потпаљује ватру над својом главом! Па онда, зар и код епарх. власти не може да буде милосрђа — које све опрашта, у нади накнадне поправке, која можда и никад не може наступити. Најпосле, ко може гарантовати, да се услед личних промена у епарх. управи неће можда прекинути континуитет у изваљању такове наредбе, те ће можда наступити случај, да се за годину дана поруши оно, што се годинама градило!

Ето то су узроци и разлози, којима се тумачи не само питање о нашој јадној црквено-народној статистици, већ у опште и многе друге неприлике и неудаће, са којима се сусрећамо на пољу нашег црквено-народног автономног живота. Као што видимо, велико је зло у нас то: што имамо са свим доста органа, који наређују, али немамо органа, који наредбе извршују т. ј. имамо доста оних који налажу и заповедају — а сувише мало оних, који извршују и слушају. То је опште зло и наша стална болест, од које се ни у будуће не ћемо лако излечити. Том болешћу тумачи се општа стагнација у нашем црквено-народном и културно-просветном животу — тој болести имамо да приписмемо већим делом све наше невоље и неуспехе. Резултат те болести су и оне стотине хиљада непокупљеног верозаконског приноса и саборских трошкова, па онда оне стотине непрегледаних црквених рачуна, општекене цркве, покомуналне школе, — и многе наше друге неудаће, које нам није нужно овде ређати, јер су нам и сувише добро познате. Резултат те болести је и то: што и данас не знамо — колико нас је!

Разуме се, да се таква тешка и застарела болест не може лако и на пречац излечити — него се ту иште и времена и сигурног, радикалног лека. Време лечења као да је наступило — а лек не може бити друго већ: добра уредба — и гвоздено-строга дисциплина! Једно без другог не вреди ништа. Нарочито је дисциплина од еминентне важности. Јер недисциплиновани људи у стању су и најбоље уредбе да дискредитују!

Па и у томе, да и ми, бар у будуће, дођемо до тоти потребне нам и нужне црквено-народне статистике — може нам помоћи само добра уредба и строга дисциплина.

Што се тиче уредбе, ми бисмо слободни били предложити овај кратак нацрт за уредбу:

1. да се у Карловцима као центруму наше срп. прав. митрополије установи „статистично звање срп. прав. митрополије карловачке“.

2. На чело тога звања за сада

да се постави један т. з. „црквено-народни статистичар“, који се сматра за интерног званичника Саборског Одбора.

3. Дужности су тога црк. нар. статистичара, да прибира, групише и обрађује статистичке податке из целе митрополије карловачке — и да прибране и обрађене податке крајем сваке године штампа под насловом „**шематизам срп. прав. митрополије карловачке**“.

4. Плата је тога црк. нар. „статистичара“ 1000 фор. из срп. нар. црк. фондова, која се фондовима надокнађује потпуно, или делимице из прихода распродатог „шематизма“.

Кратка мотивација овога предлога била би ова: Не можемо имати тачне, систематичне, научне и поучне црк. нар. статистике, док је у центруму не удесимо строго по начелима статистичне науке и по једноличном обрасцу за све епархије, односно за целу митрополију карловачку. Поштo садашњи централни органи митрополијских власти, поред маленог особља и многих својих строго званичних дужности — не могу специјално неговати црк. нар. статистику, нуждан је за то посебан орган, коме ће бити дужност: а.) пре свега да по начелима статистичне науке устрои једноличне обрасце за прибирање статистичних података у целој митрополији карловачкој и посредно у свима епархијама и парохијама митрополије карловачке; б.) да почетком сваке текуће године, прими, сравњава, прибере и обради статистичне податке од прошле године, поднесене му путем Саборског Одбора од свих епархијских управа у митрополији карловачкој; в.) да прибране и обрађене податке саопшти у посебној штампаној књизи под насловом „шематизам срп. прав. карловачке митрополије“.

Како смо до сада жељни били видити и шематизам појединих епархија, лако је замислити, да би „шематизам срп. прав. митрополије карловачке“ била једва дочекана и увек радо прихваћена књига у нашем народу, па кад би га још уређивао какав ваљан, вредан и спреман човек, који би поред саопштавања статистичних података, у уводном делу доносио још и расправе из историје наше цркве и школе, митрополије, епархија, манастира и појединих црквених општина — такав шематизам могао би имати такве прође у народу, да би се његовим приходима са свим лепо могао издржавати и плаћати онај орган, који га уређује и који тиме чини големе услуге цркви и народу, автономним властима и административним органима. Кад бисмо добро схватили огромну вредност и велику важност научног прибирања статистичних података и издавања таквог општег шематизма за целу митрополију карловачку, можда бисмо могли томе црк. нар. статистичару и уреднику шематизма определити плату од годишњих 1000 фор. из црквено нар. фондова — и без икакве накнаде. Али ако то не бисмо хтели ни могли, стоји нам у власти, да обвежемо све свештенике и црк. општине, да по цену од 1. фор. морају сваке године куповати шематизам срп. прав. митрополије карловачке, па би тим начином утекло толико прихода, да би се њиме могла подмирити и плата црк. нар. статистичара и евентуално и трошкови око издавања самог шематизма (т. ј. ако га неби штампала бесплатно будућа „митрополитско-народна штампарија“ у Карловцима, која ће се, као што нас уверавају с надлежног места, још ове године основати).

Установом статистичног звања срп. прав. митрополије карловачке доћи ћемо најпре до тога, да ћемо се у нас статистични податци свуда свесније и савесније прибирали. Јер поред тога, што би се посредством црквено-народног статистичара увела строга једноличност у прибирању статистичних података по свима нашим епархијама и у целој митрополији карловачкој — сама установа и појава „црквено нар. статистичара“ деловала би, како на епархијске управе, тако и на парохе у таковом правцу, да би и епархијске управе и окр. протопресвитери и поједини свештеници на тачно прибирање статистичних података много већу бригу полагали, но до сада. Јер кад и епархијске власти и окр. протопресвитери и поједини свештеници добро знају,

да има некога тамо у центруму, који статистичне податке критички прибира, сравњује и из њих комбинације изводи — за цело ће сви ти органи мало боље очи отворити, те већ рад срамоте неће слати статистичном звању непоуздане и лажне податке. А кад је тако, онда бисмо се с правом надати могли, да би се, поред добре уредбе и строге дисциплине, за неколико година могла и у нас одомаћити тако тачна, систематична, научна и поучна црк. народна статистика, каква је и код државних власти одомаћена. Да би нам пак таква статистика и сувише нужна била и да би се њоме много и много користити могли — о томе тек није нужно да говоримо данас, кад стојимо под срамотом: да не знамо ни колико нас је. Нама лебди пред очима будућа систематична, научна и поучна црквено-народна статистика, која ће нам с године на годину казивати не само колико нас је, већ и какви смо, какве су нам наде за будућност — ми очекујемо статистику, која ће нам бити чисто, јасно и верно огледало нашег црквено-народног, религијозно-моралног, културно-просветног па и материјалног стања и напретка или назатка, ми чезнемо да видимо тачно и поуздано, да ли бројно, или физички, а за тим да ли морално и материјално напредујемо или заостајемо, хоћемо да сазнамо, шта нам разједа тело цркве и народа, хоћемо да уочимо узроке нашег напредовања, хоћемо да знамо шта имамо и шта немамо, шта нам користи а шта шкоди — хоћемо да знамо: ко смо, шта смо, какви смо и — какви треба да будемо.

Све то пак даје се постићи добром уредбом и строгом дисциплином. За уредбу смо предложили згодан начин — а за дисциплину за све и свакога очекујемо од св. Архијерејског Синода и од будућега Сабора — згодна дисциплинарна правила.

Пренимо једном и ми из мртвога сна!

Ш.

БЕСЕДА † ПРЕОСВЕЋЕНОГ НИКАНОРА, АРХИЕПИСКОПА ХЕРСОНСКОГ И ОДЕСКОГ.

У недељу православија о поштовању св. икона[1].)

Нынѣ благочестїа свѣтлость всѣмъ распространѣся, разгоняющи лесть нечестїа всѣхъ вѣрныхъ, просвѣщающи же сердца благочестивыхъ: пріидите вси приподемъ благочестивомудренно честнымъ иконамъ Христовымъ поклоняющеся православнїи.

Стихира на вечерњи.

Увек, а на дан православија особито, св. Црква призива чеда своја, да се побожно и пристојно клањају часним иконама Христа Спасителя и његових светих. Међу тим у ово последње време шири се и у нашој православној руској земљи давно распрострањена у другим земљама заблуда, као да је клањање св. иконама Богу противно, као да штовање икона није ништа друго, но идолопоклонство, као да древна хришћанска Црква иконе није штовала, није употребљавала и што је највише није за њих знала.

Ми пак, за опровргење ове проклете заблуде на дан православија стављамо себи задаћу показати, да је древна хришћанска Црква шта више у првим вековима Хришћанства знала за св. иконе, да их је употребљавала и штовала. Ради тога узећемо, што се тиче овога предмета, са-

[1]) Изговорена у дворани одеске духовне семинарије 24. фебруара 1885. г.

вршено научне доказе из црквене археологије[2].)

Тесно скопчана са незнабожачком религијом, древна вештина, у време Христова доласка на земљу, почела је падати. Уметници, заједно са осталим светом, осећаху нужду у духовном обновљењу и просвети; и светлост дође са истока. У исто време с упиштењем и падом многобоштва, мало по мало распростираше се ново учење вере хришћанске, а с тим упоредо подигла се, скромно и неприметно, и нова вештина, под утицајем нове хришћ. вере. Отпочела се она у гробној тишини катакомбâ.

У древном незнабожачком друштву места, где погребаваху своје мртве, беху места периодичких скупова сродника, другова покојникових и чланова погребног друштва. А за Хришћане је катакомба била не само гробље, него уједно и први храм! Такова се места обично украшаваху сликама изодавна. Али Хришћани постепено почеше незнабожачке украсе брисати и уналати већ образе (слике) хришћ. садржаја, узете из Јеванђеља. У осталом због гоњења Хришћана хришћ. појмове у сликама изражаваху с таком опрезношћу, да непосвећени не би могао видети у њима ништа, што би било за осуђивање са незнабожачког гледишта. У изображавању налме, рибâ, чаше, птицâ, лепгера, јеленâ, који пију воду, делфина с корпом хлеба и вина на леђима, незнабожац, који то гледа, не би нашао ништа непознато. Тим ови прости образи не мање говораху Хришћанину о победи, о препорођењу крштењем, о нади, о утољењу духовне жеђи еванђелским учењем, о Христу, Његовом телу и крви. Грчки назив рибе — ἰχθύς беше анаграмом словâ Исус Христос, Божиј Син, Спаситељ. За овим искључиво симболичким сликама у примитивним хришћ. храмовима дошло је сликарство више истинито. Особито се често налази мила слика доброга пастира, који носи на леђима изгубљену овцу, или пасе своје стадо на зеленим ливадама. Међу тим тај прости лик доброга пастира открио је широко поље хришћ. сликарству. Десета глава Јеванђеља Јованова, о добром пастиру, на зидовима подземног Рима исцрпљена је до краја у свима, најподробнијим цртама. Готово увек за појасом пастира стоји фрула од седам лукâ (руна), опоминући на седам доброчинстава и на умилне звуке хришћ. учења. А то је значило, да се милозвучним учењем Христовим обуздавају грубе животињске страсти људске, што се и допуњавало симболичким сликама животиња, које се скупљају на умилне звуке пастирске лире, заборављајући своје крвожедне нагоне: лав, сагласно древним пророштвима о мирном времену Месије, лежи мирно поред оваца, и змија савила се у клупче, не наносећи вреда својим суседима. Ови символи даваху мисао и паду, да ће мир и задовољство хришћ. душе бити окружен с поља бедама и опасностима, али оне неће бити страшне и помоћу с више биће побеђене. Овде пак у реду и са истим значењем изображава се млади Данило између два лава, говорећи хришћ. друштву о гоњењима, у сред којих погинути неће. Спроћу Данила јавља се са праћком младић Давид као победитељ Голијата. Уз њих Мојсије, пуштајући воду из стене. Преко од њега у младићком лику Христос васкрсава Лазара. Такав је украс у катакомби Домицила у Риму. Врло се често јавља историја избављења Јониног и спасење Нојево, који испушта голуба из ковчега. Спасење Јонино говорило је о тајни васкрсења, а спасење Нојево — о тајни крштења. Приношење Исака на жртву означује страшну слику крстне смрти; Христос, благосиљајући хлебове, напомиње историју чудног умножења хлебова, а благосиљање судова с вином у изводу даје нам повест о чуду у Кани галилејској. Заједно пак обе слике, као што је у александријској котакомби, дају потпуну идеју о тајној вечери, о тајни евхаристије, о претварању хлеба и вина у истинито тело и истиниту крв Христову.

[2]) Очеркъ исторіи византійскаго искусства М. П. Соловьева въ „Русскомъ Вѣстникѣ“ 1884, г., Іюнь.

(Наставиће се.)

О ЕПАРХИЈСКИМ ПРОПОВЕДНИЦИМА.

(Одговара Јован Јеремић, парох.)

(Наставак.)

Јер и после епарх. проповедника ће се наћи свештеник учио истини и добру, 2.) да га ради његовог старања за њихов напредак треба да љубе и штују, да му науци и речи верују, да га послушају, јер све, што им је он до сад говорио, чему их је он учио, говорио им је и учио их је сто и онај, који је виши од њега, који је дошао у име епископа и духовне власти, који тако учи цео народ епархије, како се говори целом народу у митрополији.

А „виша корист“ у томе је, што би паства: 1.) учврстила своју веру, љубав, штовање и послушност у свога пастира, те што би овоме олакшан био даљи рад, а релативно осигуран и даљи успех; 2.) што би паства тога места била зановљена одушевљењем за веру своју, окрељена у побожности и потстакнута на даље добро; 3.) што би стекла уверење, да има ума и ваљаног њеног места, који о њој мисли, о њој се стара и брине; да има срца, које осећа за њу, које ју љуби, те да није одсечена грана, самораја, него да је она чедо, за које се мајка црква брине, да ли ће јој бити честито и напредно; 4.) што би верни и из околине, који би се без сумње скупљали, били плодна њива за епарх. сејаче.

Или брат Богољуб у свему томе не види корист, него „промену“, „забаву и уживање“?

А хоће ли се „наћи и таких свештеника“, у што ми сумњамо, претпостављајући њихову „тачност, савесност и способност“, који ће сматрати све то за „поругу и увреду“ и „попошење“, то се нас најмање тиче, нити смо ми о таквим сгземпларима имали кад водити рачуна и брати бриге при размишљању о установи епарх. проповедника, њеној цељи и користи. Ту бригу остављамо и на даље брату Богољубу, ако баш хоће, да се њоме бави. Али би жалосно било, ако их се нађе, јер ти би тешко тиме доказали бистро појимање и суђење о „довољној мери и знању за вршење прве и најсветије дужности узвишеног позива свога“. Код те браће било би суђење замућено уображењем и самопрецењивањем, а дотадања савесност уздрмана и заведена сувишним поносом, неоправданом увредљивошћу.

Не треба у мисији и задатку епарх. проповедника гледати и видити „попошење“, него оно што јесте, па онда неће бити ни „поруге ни увреде“, а нити против-разлога нити мојих одговора.

А којем би свештенику епарх. проповедник „убио вољу на проповед“? Лепа парада! Ономе, који нешто нема, не може се ни „убити“, ни одузети. А који ту вољу има, делом је доказао, то ме ју не може нико, па ни епарх. проповедник „убити“. На против, бољи проповедник ће ојачати ту вољу у доцнијем. Покренуће у њему тежњу за усавршавањем и достизавањем бољега. То је психолошки и наравствени потстицај у човеку, у којем има услова за усавршавање. Где год је воља, ту је и тежња за бољим.

Бољи проповедник не убија вољу никоме на проповед; пре би се могло рећи то о — доцнијим проповедницима.

И таман би то био ваљан проповедник, савестан свештеник, коме би бољa проповед убила вољу на вршење „прве, најглавније, најпрече, најсветије дужности“!

Епарх. проповедник би баш својим деловањем не само учвршћивао ту вољу, него будио ју и покретао ју и где је нема, а био би отворена и жива омилитика свештенству, па и пасторална....

На зар није ни у томе „корист“?

Не би проповед после епарх. проповедника била „отужна“. Јер што је смишљено, паметно, истинито и морално, не може бити ни „отужно“; а ономе, који поуке тражи и треба, неће бити ни „досадно“, нити „несносно“. Узроци „отужности“ и т. д. могли би бити само у проповеди, а изван ове никад. Узроци ти могу бити само у ономе, што је само по себи отужно, досадно и несносно.

Брат Богољуб се брине и пита: „Шта морају мислити верни? Или зар они неће ништа мислити?“ Као што се видело и као што ће се видети, ми се разилазимо са брат Б. већ у самом правцу мишљења. За то нам се мисли не могу састати и сустићи. Брат Б. води рачун о томе, шта ће верни тек мислити, а ми рачунамо са њиховим готовим мислима, са оним, што сад већ мисле. И кад он пита: „зар неће ништа мислити?“, да му право и одговоримо. Мисле они, брате, и сад. А шта мисле? Нек се потрудн брат

Б. и сам да дозна те мисли. И кад их дозна, изгубиће вољу говорити о угледу, који не постоји, бранити га онде, где га није ни било, а шат се научи мислити и бринути о ономе, што је од „користи“.

Докле ћемо се ми обмањивати и мазити међусобно? Докле ћемо покривати у лажном стиду своје зло, које види цео свет!

По некој теорији дозвољава се бранити и зло, док не штети другога. Да је и овде тај случај, повели би се и ми, можда, за том лепушкастом (али не моралном) теоријом а у љубави сабратској. Али овде престаје братство, јер је у питању црква, вера и народ. А кад је у питању њихов углед и напредак, онда ми не смемо и не можемо и не ћемо да мислимо о којечему, него само о ономе, што служи овоме угледу и напретку.

Нека о томе само мисли и брат Б., пак ће нам се мисли брзо састати, и он ће нас олако „разумети и појати“.

Ad 6. Вршењем своје дужности ма у ком месту не би епарх. проповедник „лишавао свештеника-пароха најсветијег му права“ нити „решавао га и ослобођавао најпрече му дужности“.

Кад се „признати мора, да свештенство ту своју прву, најглавнију и најпречу дужност не врши тачно и савесно, напротив: врло нехатно и небрежљиво, шта више — никако“, онда се логично признати мора и то: да се такво свештенство само и својеволно одрекло најсветијег му права, решило и ослободило најпрече му дужности.

Признати се мора онда и још нешто, а то се нас највише и тиче, а на име, да је све то почињало на штету оне цељи, којој су то најсветије право и најпрече дужност имали служити.

(Наставиће се.)

ДОПУНЕ К ЧЛАНКУ:

„ПРЕИМУЋСТВА СВЕШТЕНИЧКОГ СТАЛЕЖА У ОПШТЕ.“

(Свршетак.)

§. 49. Погодност зарећених свећеника и намјестних духовника односно помоћника.

1.) Као зарећени свећеници, намјештени духовници, духовни помоћници и професори са свећеничким значајем, имаду се за времена док траје њихова службовна обвезаност, водити у очевидности докладне причуве:

а.) Кандидати духовничкога сталиша римокатоличке и источно-православне (грчкоисточне) цркве после примљенога свећеничкога реда, ако о том допринесу потврду дијецезанскога или самостанскога предстојника.

2.) Ставни обвезници (Stellungspflichtige), који код ставне искажу који од прије назначених одношајах те су способни или мање способни, буду уновачени, те се са дванајстогодишњом службовном обвезаношћу примају непосредно у очевидност докладне причуве. Уједно има им се издати сведочба по обрасцу одређеном.

Допитање погодности бива полаг поступовних прописах (nach den Bestimmungen), садржаних у §. 46. и то без обзира на начин уновачења молитеља. — ма да исти буде стављен изван добнога разреда и жрјебнога реда —, и у оне без обзира на вријеме, у којем су настали одношаји, на којих се оснива право.

3.) Они у очевидности докладне причуве стојећи кандидати духовничкога сталиша, који доспију у један од одношајах наведених у тачци 1.) имаду овополедна (bezüglichen) доказала путем надлежнога котарскога чиновника приносити надлежному попунидбеному (окружному домобранскому пуковнијскому) заповједништву.

Истодобно са поднешењем ових доказала имаду доличници пријавити и то, да ли желе бити именовани војничкими духовници у причуви војске односно домобранства.

Они, који су именовани војничкими духовници, имаду се одмах премјестити у очевидност докладне причуве, и провидити са прописаном сведочбом.

Они, који су именовани војничкими духовници, имаду се, када престане ово њи-

ховo свojствo, унутар свoje службoвне oбвезанoсти такoђер премjестити у oчевидност дoкнадне причувe.

4.) Сви у oчевидности дoкнадне причувe стojећи oбранбени oбвезаници имаду дo нeпуњења свoje двaнaјстoгoдишње службoвне oбвезанoсти, свaке гoдине у месецу дeцембру кoд нaдлежнoга кoтарскoга чинoвника дoказати, да се joш нaлазе у jeднoм oд oднoшajах oзнaчeних у тачци 1).“

Пo нaредби министра за земаљску oбрaну (oкружница oд 18. aприла 1889. бр. 16.300 III. тачка 5.), вojничке oбласти, кoje вoде oчевидност (Evidenz), дужне су oд уповaчeних зaрeђeних свeћeникa зaтрaжити oчитoвaњe, да ли жeле бити имeнoвaни за вojне духовне пoмoћникe у причувu, или мoле за премeштaњe у oчeвидност дoкнадне причувe.

Ко хoће да мoли, да буде имeнoвaн за вojeнoг духовнoг пoмoћникa, мора мoлбeници приложити:

а.) Свeдoчбу oрдинaриjaтa o тoм, да je пoтпунo нaврши0 бoгoслoвскe нaукe, да je зaрeђeн за свeћeникa, и да je нaмjeштeн за духовнoгa пoмoћникa.

б.) Рeвeрз, кojим се oбвeзуje, да ће се пo прoпису a o свoм трoшку aдjустирaти (oдeвaти), службeнe вojничкe књигe и другe прoписaнe прeдмeтe нaбaвљaти.

Пoслe имeнoвaњa прeлaзe нa тaкoвoгa вojничкoг духовнoг пoмoћникa у причувu свe вojничкe дужнoсти, кoje врше сви oстaли „Reserve-Gagiste“ т. j. oни имajу свaке гoдинe нa кoнтрoлну смoтру дoћи, сaми се oдeвaти и вojничкe књигe нaбaвљaти.

Oни пaк, кojи зaмoлe за прeмjeштeњe у oчeвидност дoкнадне причувe, буду пo oбaвљeнoм тoм прeмeштeњу oпрoштeни oд свaке вojничкe дужнoсти т. j. oд кoнтрoлних смoтрaх и т. д.

Jeдинa дужнoст кojу свeћeници, пo прeмjeштeњу у oчeвидност дoкнадне причувe, вршити имajу, jeст тa, штo у месецу Дeцембру свaке гoдинe (дoкле се у тoj oчeвидности вoде, нaимe 12 гoдинa) имaду дoпринeти свeдoчбу, да су у духовнoj нaстви нaмeштeни.

Oбрaћaмo пaжњу читaлaцa oвих рeдaкa, a oсoбитo oних, кojи ће дaнaс сутрa дoћи у пoлoжaj, да се морajу изjaвити, да ли жeлe увршт0ни бити у вojнe духовникe, или да се прeмeстe у oчeвидност дoкнадне причувe, нa рaзлику измeђу jeдних и других, тe да се прeмa тoмe дoбрo прoмисли, зa штo ће се изjaвити, a стоји им од слободне воље изјавити се за једно или друго.

Нaвeшћeмo joш oчитoвaњe, кoje имa прeдлoжити зaрeђeни свeћeници, да буду прeмeштeни у oчeвидност дoкнадне причувe.

Очитовање.

. . . . . рођен г. . . . . у . . . . . општине . . . . . котара . . . . . жупаније . . . . . а уновачен дана . . . . . у регименту . . . . ., очитује овим жељу, да на темељу §. 31. обранбенога закона буде премештен у очевидност докнадне причувe, пошто је дне . . . . . 189 . за свећеника источно-православне (грчко-источне) цркве зарeђен, те је у својству . . . . . намештен . . . . . .

У . . . . . дана . . . . . 189 . .

Потпис дотичника.

Ово очитовање има надлежна духовна област потврдити, и то очитовање, провиђено потврдом ординаријата има дотичник предати надлежној котарској области. —

Наведени у овом чланчићу дани, наведени су по новом календару.

Ако који брат свештеник, или ма и не свештеник, зна још која друга преимућства или права, што их свештеници у Угарској и Хрватској уживају, требао би да их у овом листу обелодани.

Ми што знадемо, то и обелоданисмо.

У Земуну, 23. фебруара 1892.

Димитрије Руварац,
парох земунски.

СПИСАК

срп. прав. парохија и срп. правосл. народа у протопресвитерату жабаљском крајем 1891. године.

Број парохија	ИМЕ ПАРОХИЈЕ	Број свештеника	Број душа: мушких	Број душа: женских	Број душа: свега	Број брачних парова	Број срп. прав. домова	Број школске деце	Број школа	Примедба
1	Жабаљ . . .	3	2499	2371	4770	1091	817	435	5	Жабаљски је протопресвитерат један од оних, у којима број срп. прав. душа изи сваке сумње — равидно расте. По рескрипту ваком попису било је у жабаљском протопресвитер. свега 27923 душе По попису од 1870. године скочило је број душа за . . . 28337 „ По попису од 1890. године скочило је број душа за . . . 34363 „ те по томе за потоњих 20 год. умножио се број срп. прав. душа у жабаљ. прот.-преси са а у самој 1891. години умножио се број душа са . . . 6769 душа 399 „ У жабаљском протопресв. све су школе комуналне, осим што има једна вероисповедна у Госпођинцима и једна државна у Тителу.
2	Госпођинци .	1	1241	1330	2571	467	518	254	3	
3	Надаљ . . .	1	1061	1036	2097	416	372	341	2	
4	Чуруг . . .	2	2924	2785	5709	1526	1658	694	6	
5	Ђурђево . .	2	1490	1525	3015	730	618	290	4	
6	Ков.-св.-Иван	1	819	841	1660	340	283	198	2	
7	Вилово . . .	1	609	552	1161	262	216	85	1	
8	Мошорин . .	2	1306	1304	2610	557	492	315	3	
9	Тител . . .	1	1097	1025	2122	485	392	232	3	
10	Лок	1	498	461	959	191	164	103	1	
11	Гардиновци .	1	595	610	1205	238	192	251	1	
12	Горњи-Ковиљ	1	1225	1160	2385	491	428	274	3	
13	Доњи-Ковиљ .	1	848	876	1724	325	312	262	1	
14	Кађ	1	1450	1324	2774	584	534	250	4	
	Свега	19	17562	17200	34762	7703	6996	3984	39	

III.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Сабориски одбор и одбор 15-торице) држаће у понедељник 23. марта (4. априла) о. г. у Карловцима своје седнице.

— (Школски савет) држао је 7. (19.) марта о. г. своју редовну седницу под председништвом Његове Светости г. патријарха Георгија. Решено је око 60 предмета, између којих споменућемо: Позваће се Мита Нешковић, школски надзорник у Беловару, да исправи свој „Часослов“ у смислу примедаба школског савета, ако жели да се може употребљавати у срп. нар. основним школама. — Потврђен је избор Панте Јовановића и Мате Ђорђевића за помоћне учитеље у срп. вишој девојачкој школи новосадској, те се обојица имају позвати, да своја места одмах заузму, а срп. црквена општина новосадска да јави, кад су службу наступили, како би им се плата могла дозначити. — Усвојен је нов наставни план за срп. основне школе у Хрватској и Славонији, што га је израдно изаслани пододбор у особама г. г. Николе Ђ. Вукићевића, Стевана Лазића и Теофила Дамића, те се исти има у довољно примерака штампати и у званичном делу овога листа обнародовати. — Прихваћен је са неким изменама „Статут српске учитељске школе у Г. Карловцу“, који је израдила била управа исте школе и који је горњи пододбор прегледао, а школски савет коначно установио, те ће се поднети кр. земаљској влади у Загребу знања ради а управа позвати, да се по њему управља. — С тугом и жаљењем узета је на знање смрт пок. Мите Петровића, вреснога и вредногa професора српске учитељске школе у Сомбору. — Епархијским школским одборима разјашњене се, да се за искани извештај о спољашњем и унутрашњем стању срп. нар. основних и повторних школа потребни статистички податци односе на последњу школску годину; а досадањи развитак, напредак или назадак школа у појединим епархијама има се у извештају самом што тачније али у главним цртама изнети. — На место преминулога учитеља срп. више девојачке школе сомборске Нике Грујића постављен је за суплента Иван Поповић, садањи суплент у срп. вишој дев. школи новосадској, а ради сталног попуњења тога места

расписаће се у своје време стечај. — Управа срп. учитељске школе у Г. Карловцу по ново ће се позвати, да у будуће не само све молбенице за стипендије из клирикалног фонда школском савету подноси, него да и своје извештаје према фактичном стању ствари саставља. — Одбијена је молба опште српске учитељске скупштине у В. Кикинди, да се „фонд за помагање учитељских сирочади“ пренесе из Сомбора у Нови Сад и споји са „Натошевићевим фондом“. — Потврђена је одлука епарх. школског одбора бачког, којом се срп. црквеној општини фелдварачкој наређује, да има својим учитељима као црквеним певцима издати за односне прошле године по 50 фор. награде, а и у будуће по толико издавати, док год буде примала од политичке општине припомоћ у ту цел. — Школска књига: „Приповиједетке из новог завјета“ од Јована Петровића, катихете у Загребу, издана је на оцену управи срп. учитељске школе сомборске. — Осим тога решено је више молбеница за петогодишње повишице плате. — Издани су учитељски декрети: Миливоју Ћосићу у Дарди; Јелисавети Павловићевој и Јованци Кондрошевој, учитељицама у Новом Саду; и Смиљки Стојковићевој и Вукосави Лубеновој, учитељицама у Земуну. — Остали предмети били су од мање важности.

— **(Избор пароха у В. Кикинди.)** У присуству повереника конзисторијалног, проте Ђорђа Влаховића, обавила је велико-кикиндска српска црквена општина избор пароха на место пок. Спиридона Веселиновића. Резултат избора био је, да је тамошњи протопресвитерски капелан Миша Матејић добио 51 глас, а ђакон в. кикиндски Миливој Радовић 79 гласова. Пошто ни један кандидат нема прописане две трећине гласова, то ће имати конзисторија темишварска да именује једнога од њих двојице за пароха.

— **(Велики типик или устав црквени.)** Још 1. новембра 1891. парох иришки, преч. г. Василије Николајевић, огласио је у „Срп. Сиону“ и још другим некојим листовима нашим, да је с благословом св. Архијерејског Синода нашег, за штампу спремио „Велики Типик или устав црквени“ и позвао је свештенике свештенице, учитеље, приправнике и појце црквене, да га у издавању свога дела потпомоћи изволе.

Да ми сада овде по ново расправљамо и доказујемо пренеклику важност и преку потребу овога типика, било би посве излишно, прво с тога, што је то сам вредни издавалац његов у своме огласу доказао, а друго, што ту нужду и потребу зналта црква наша те како осећа и трпи.

Нами је овде само толико додати и приметити, да црквене, односно свештенство и учитељство по варошима, већим манастирима, и главнијим местима нашим, још како тако, јер се у њиховим црквама можда налази овај велики, у Русији штампани типик и минеји за свих 12 месеца, тријод и друге главније књиге, из којих дотични свештеник може да види, колико толико, ред и правило за овај или онај случај. Али, шта да речемо за цркве и свештенике наше по мањим и сиромашнијим местима и селима, где се у многим црквама ретко што друго за певницом налази, осим тако званог „опшчака“ — и где о каквим минејима, а још мање о каквом типику или правилу црквеном ни спомена нема.

Свештеник и учитељ зар код такве цркве, при вршењу разних богослужења и других обреда црквених, не долази у највећу неприлику, кад-кад у забуну такву, да морају добро размишљати, како да се из ње извуку, што се не ретко догађа нарочито код млађег свештенства, а особито код оних млађих свештеника, који из саме богословије нису Бог зна каквог знања из типика и правила црквеног са собом на парохију понели. Те с тога није никакво чудо, ако свештеник, служећи при оваквој једној сиромашној цркви, и после 30 година свога службовања, још не зна правилно и по уставу црквеном потпуно служити, као што је случај, признајем, код самог писца ових редака, јер у млађано моје доба, кад се све најлакше схваћа и научи, био сам на парохији, у цркви, која не имађаше ни честита „опшчака“ — а камо ли минеја, типика, или устава црквеног. Јер, парохија беше ми мала и сиромашна, а ја још сиромашији, да смо могли набавити типик, или устав црквени из Русије, или касније из Беча, што је у оно доба коштало доста новаца.

Но сада је тој невољи, са издавањем поменутог „Великог Типика“, у сваком погледу доскочено, а највећма у томе, што он вреди данас, ни више ни мање, него само — 2 фор.

На шта мислите, код такве грдне потребе и многогодишњег чезњења за оваким једним типиком, код такве ниске од 2 фор. цене, колико се до данас претплатника уписало на тај једва дочекани типик? Скоро за 4 месеца није се још ни близу једне стотине уписало, и то из свију епархија ово- и оностраног Српства!

Прави је то јад и чемер, нечувена нехатост и крајња немарност, не само од стране свештенка, учитеља и богослова, него још више од стране црквених општина, које су у првој линији позване, да свака за своју цркву такву књигу набаве.

Па има ли ту помоћи и лека? Има, и то најпростији лека.

Кад млађи неће да врши оно, што у саму његову корист иде, особито у корист цркве и православља нашег, онда у том случају старији треба да врши своју моћ и дужност.

С тога бисмо ми били слободни предложити: све духовне власти, не просто само да препоруче, него да заповеде, да свака црква, сваки свештеник, богослов и приправник мора набавити поменути типик, мора се претплатити. У противном случају позвати их на одговор, ако касније не буду знали једнообразно и правилно служити, пошто права цел тога типика и јесте, да се научи једнообразно и правилно служити, и да се заведе сваки обредни поредак у цркви.

То је наше смерно мњење о увађању и распространењу поменутога и преко нужнога великог типика, које да овде напишемо и изнесемо, навело нас је досадање жалосно некултво и осведочење у црквеном животу нашем, од свег срца жељени, да у напредак боље буде, у корист саме цркве и православља нашег. — **М.**

— **(Епарх. консисторија горњо-карловачка)** држала је у Плашком 27. февр. о. г. своју редовну сједницу, из које саопштавамо ово неколико предмета: Ради исхођења дозволе за сабирање добровољних прилога за поправак цркве Ружице (Бјелопоље) пекати тропоковник о поправцима. — На парохију Четврковац расписати стечај, кад пошаље такву за штампање стечаја. — Молба проте Беговића, да се избор проте будачког обустави до саборског рјешења о будућем сједишту будачког проте, а међу тим да се њему преда управа протопопије, — не уважава се, јер је већ избор наређен. — Смиљанској експонираној капеланији дати пособне матрикуле од госпићких. — Место члана Манојла Поповића, за кога се не зна куд је из Коренице нестао, суспитуисан је трговац из Плашкога, Стеван Кокотовић. — Парох крстиљски Михаило Вујаклија, рјешен је службе, а парохију ће му администрирати капелан вељунски Драгутин Шпаравај; — тако и парох меминеки Јоцо Зец, а за администратора му је дат новорукоположени свештеник Ник. Живковић, капелан меминеки. — Ник. Медаковић, пароху у Сјеничаку, дат је допуст на три мјесеца због болести, а администрираће капелан у Сјеничаку Тодор Милакара. — Из службених обзира премјештен је у ман. Гомирје досадањи душепопечитељ маријндолски јером. Игнатије Мамула, а на његово мјесто постављен новорукоположени јеромонах Марко Вукчевић; отац Дамаскин из Јасенка премјештен у манастир, а у Јасенак отац Методије, досадањи капелан у Жупцима; на жуначку капеланију премјештен парох Ј. љубински Дан. Рајачић, који је због слабости у ногама желио које мјесто од лакше службе; а администрацију Ј. љубинске парохије придржаће за сад оближњи пароси прото Драгишић из Рујевца и Јоцо Живковић из П. Љубине. — Богословац Младен Остојић, пошто буде рукоположен, послати за протопопијатског капелана у Рујевац, проти костајничком. — Свештенству је најозбиљније препоручена: катихизација и предавање пјевања црквеног; — да се службено одијева, нарочито кад иде на јавна мјеста, пред области, пред старије, у одличнија мјеста и т. д.; — да ни једно парох. звање не смије бити без скехибита и пошталске књиге; — да једнообразно буде љети јутрења у 5, а зими у 6 сати, а вечерња у 4 и 3 сата; — да сваки до 9. маја изради три проповиједи и то за Ускрс, Спасов-дан и Духове, и да их пошаље дијецезану на прочитање; — да се сваки пријави, коме понестаје у цркви св. мира. **Н. М.**

— **(Епархијски административни одбор горњо-карловачки)** држао је своју ванредну сједницу дне 28. фебруара (11. марта) у Плашком под предсједништвом високопреосвећеног г. епископа Михаила. Присутни су били чланови од свештенства: Илија Машић, парох оточки, Радош Радуловић, парох машвинеки; од световних чланова: Радош Крагујац, начелник планичанки, Миле Љубобратовић, опћин. биљежник, и Сава Косановић, исвјеститељ и биљежник. Од важнијих предмета биљежимо ове: Његова Светост патријарх српски г. Георгије граматом приетавла св. синодом изабранога, Његовим ц. и кр. ап. Величанством потврђеног и правилно посвећеног епископа г. Михаила за дијецезана. Рјешено: подастрети св. патријарху Георгију синовску благодарност на очинском старању за ову нашу горњо-карловачку дијецезу за време удовства његог, као и топло признање високопречасном г. архимандриту Платону Телечком на поштеном, праведном и ревносном руковању ско-

ро целу годину дана са овом епархијом. — Рачуни манастира Гомирја за 1891. издају се на преглед г. г. Пешуту и Љубобратовићу. — Наређује се нов избор председника у Свињици, пошто изабрани Бастајић нема прописаних година. — Председник црквене општине влаховићке јавља, да је парох Лазић из црквене благајне дигао 50 фор. предујма, али повратио није; и да је црквена скупштина закључила, да неће правити парохијални стан нити плаћати станарину пароху. Упутити пароха, да у две рате поврати предујам, а општини наложити, да мора или саздати парохијални стан или плаћати пароху станарину. — Земаљ. влада саопштава, да је Дане Бањанин оставио закладу од 2000 фор. за надокнаду плаће учитељеве у Јошану. Известити општину. — Црквене општине у Мазину молбеница ради потпоре за поправак парох. дома, препоручује се влади. — Не одобрава се закључак дољо-будачке црквене скупштине, да се пароху у име подвоза даде годишње 20 фор. из црквене благајне. — Црквене општине у Приминљу прорачун за 1892. одобрава се с тим, да се мањак путем расподеса покрити има. — Црквена општина у Приминљу извештава, да је пропала заклада Анђ. Девић, која је постојала до 1882. год., и да ју је бивши председник Јован Илић проневерио. Пошто је председник умрло, има црквена општина, која га је за председника бирала, рефундирати закладу. — Земаљ. влада шаље на уређовање извињење кот. области у Слуњу, из кога се види, да је парох Ј. В. сабирао намет за ново звоно, да на то дозволе нема, и да рачуна није положио. Изаслати повереснике: Љубобратовића и Грбу на лице мјеста, да ову ствар приминљанску најстрожије испитају и образложени предлог првој седници епарх. адм. одбора поднесу. — Зем. влада шаље на уређовање извјештај краљ. кот. области у Слуњу, да парох љесковачки Лаз. Одановић нема стана, да је станарина нарасла већ на 1200 фор. и да ће за нови парох. дом требати 4000 фор. и по томе доћи ће 50% по порезној фор. намета. Рјешено: пошто јереј Лазар Одановић није тражио годишње да му се нада станарина, и пошто ће општина и онако имати велики намет, да му се станарина нада у 4 године. — Одобрава се црквене општине јасеновачкој дражбени записник о продаји новог гробља (115 фор.) за поправак цркве. — Црквена општина блиньска моли за дозволу, да смије купити добровољне прилоге и поднана молбу за потпору из зем. средстава за обнову иконостаса. Упутити општину, да има дати направити трошковник и план иконостаса те обоје поднети на одобрење. — Изасланик епарх. адм. одбора парох оточки, Илија Машић, подноси три једнообразна записника о аровдирању парохије у Врелу, те предлаже, да се парохија Врело по броју душа 2359 стави у први разред, а према већ постојећем закључку дозначи плата са 1. јан. 1892.; да се за село Михаљевац, парохије кореничке, има отворити ново гробље, да се црквено заступство за црквену општину односно парохију врелску организира, и да се мјесто пароха дефинитивно попуни. Рјешено: аровдирање парохије врелске по предложеном записнику одобрити, извјештај на знање узети, те за повјереника за организацију црквеног заступства у Врелу изаслати истога пароха оточког Илију Машића, а високопреосв. епископа г. Михаила умолити, да стечај на парохију врелску расписати благоизволи. — У вези са овијем молба неких становника села Михаљевца и Вражевине, да се придруже парохији врелској, по предлогу изасланика одбија се, јер би се тијем пореметила међа између парохије кореничке и врелске, те би то дало повода смутњи и раздору међу једном и другом парохијом. — Прота глински подноси пароха Марка Милојевића тужбу, да му је М. Мркшић покупио завјетни грошић, који је обично износио 40—50 фор., заједно са осталим новцем на милостињи скупљеним, те моли, да се њему изручи завјетни грошић. Рјешено: публицирати општини сабороки закључак о завјету грошића, те позвати председника, да пароху М. Милојевићу поврати 40 фор. у име завјетног грошића. — Црквена општине у Острвици молбу, да се препоручи земаљ. влади за потпору за поправак цркве и обнову олтара, повратити, да ју ваљано допуни. — Жупан. област у Госпићу јавља, да је црква у Неблуси и парохијски стан у Добросслу рушеван. Рјешено: умолити жупан. област, да трошковник и нацрт за једну и другу зграду начинити даде, те ће се службено наредити расподеса. — Професор Мане Грбић подноси извјештај о црквеним рачунима српске општине карловачке за год. 1889. и 1890. са примједбама. Рјешено: извјештај узети на знање, те црквену општину позвати, да према учињеним примједбама поступи. — Црквени одбор српске општине у Кули подноси закључак црквеног одбора, да ће нови парохиј. стан зидати код цркве. Рјешено:

неодобрити закључка, јер црквб. одбор није надлежан такове закључке доносити, и упутити црквб. општину у Кули, да градњу парох. стана и намет за исти има закључити црквб. скупштина. — Зем. влада сагласава, да је одобрила 33% намета за иконостас у Водотечу, и да је иконостас дала Болсју на преглед. Узето на знање. — Парох Марко Петровић подноси молбу, да му се даде одштета за давање просфора и вина у филијалној цркви торјанској и парохијалној у Црн. Власти; рјешено: упутити га, да се са црквеном општином изравна. — Прото Драгишић подноси извјештај о избору управног одбора у Дубици. Неколико Дубичана туже пароха Опачића, да прави буну у општини; Иванчевић и другови подижу приговоре против начина избора као и против изабраних лица. Рјешено: позвати проту Драгишића као поједреника, да изиди, да ли стоје они приговори против начина избора; кот. област замолити за свједочбу понашања изабраних лица у управни одбор; док се све то не изиди, избор управног одбора ставити in suspenso; пароха М. Опачића опоменути под претњом суспензије, да се према постојећој одлуци не смије мјешати у општинске послове. Не одобрити најамни уговор сраске зграде за парохиј. стан, него наложити црквб. општини, да своју кућу (парохиј. дом) поправи, што би издала на поправак сраске зграде, која се тек привремено даје за становање пароха с обвезом, да ју општина за то време поправљати мора. М—ћ.

ЧИТУЉА.

— († **Теодосије Мраовић**) умировљени митрополит краљевине Србије, премину је у Београду 27. фебруара о. г. после кратког боловања у 77-ој години живота свога. Митрополит Теодосије родио се у Баји на св. три јерарха 1815. године. Гимназију је свршио у месту свога рођења, филозофију у Печују, права у Пешти а богословију у Карловцима. Родитељи су му били сиромашни, те се морао сам старати о свом школовању. Кад је на управу српске цркве дошао блаженопокојни митрополит Петар Јовановић, затражио је од митрополита карловачког Станковића, да му пошље неколико способних и спремних људи, који би му помогли у послу нове организације српске цркве. На ту молбу послао му је митрополит Стеван Станковић пок. Теодосија Мраовића и још тројицу овостраних учених људи: Гаврила, потоњег епископа, архимандрита Јовшића и Симоновића. Митрополит Петар увео их је у монашки чин. Пок. Теодосије делао је с њима успешно као професор богословије београдске, као катихета на лицеју и гимназији и као члан консисторије. Као професор богословије београдске служио је пок. Мраовић 31 годину, па је онда као архимандрит ступио у заслужену мировину, а у том стању провео је у тишини све до 1883. године. А те године буде постављен, по одласку митрополита Михаила, за митрополита београдског, те је шест година управљао српском црквом. Кад је митрополит Михаило повраћен опет на митрополитску катедру, стављен је митр. Теодосије по ново у мировину, те је у том стању провео све до смрти своје.

Блаженопокојни митрополит Теодосије био је човек скроман, благе нарави, дарежљиве руке, правдољубив, искрен и љубазан. Био је особити певац, чувен са свога пријатног гласа и вештине у појању. Како је љубио црквено пјеније, сведочи и то, што је још за живота основао фонд за неговање дивног нашег црквеног појања. Тај фонд, који износи 50.000 динара, завештао је он београдском певачком друштву „Корнелије Станковић“. Пок. архијереј Теодосије био је врло симпатична особа, те је свакога задобијао својом добротом и пријатношћу. И његово богослужење јако се допадало.

Погреб пок. митрополита био је у суботу 29. фебруара о. г. а извршен је врло свечаним начином. Саборна црква београдска била је дупком пуна света. Црквена порта била је такођер препуна света. Ту је био кр. намесник Протић, министар војни, многи виши и нижи официри, силни чиновници, народни посланици, чланови државног савета и т. д. Пред црквом чекали су професори велике школе, професори гимназија, учитељи и мноштво ђака. У цркви су били заступник министра просвете и начелник министарства просвете, бивши министри просвете Стојан Новаковић и Стеван Д. Поповић. Мајор Ћирић у потпуној гали присуствао је погребу као заступник српског краља. — На опелу је чинодејствовао владика Мојсије са свима београдским свештеницима и посланицима свештеницима. Чинодејствовали су и два изасланика Његове Светости српског патријарха Георгија: архимандрит Платон Телечки и протођакон Лукијан Богдановић. Певале су певачке дружине: „Станковић“, коме је покојник оставио легат, „Београдско певачко друштво“ и ђаци богословије. Ове дружине певале су и на

спроводу. Опелу је присуствовао и владика Никанор. По свршеном опелу попео се на проповедницу прота Алекса Илић, пенсионовани председник конзисторије, и држао је посмртни говор, у коме је изнео живот, рад и заслуге покојника-попе. После тога настало је последње целивање и за тим се пратња кренула од саборне цркве на гробље код цркве Св. Марка, где је покојник сахрањен. Напред су носили венци, за тим заклопац од мртвачког сандука, па су онда ишле певачке дружине: „Београдско“, „Станковић“, богословско, ђаци гимназије, свештенство, на мртвачка кола с отвореним сандуком, у коме је било тело покојниково. Одмах за колима ишли су: владике Мојсије у епископској одежди, Никанор у обичном епископском оделу, па заступник министра просвете министар спољних послова Мика Кр. Ђорђевић а за њима родбина и остали свет. Испред пратње и иза мртвачких кола ишла је непрегледна гомила света, која се једва кретала у тесним улицама.

Нека милостиви Бог подари рајско насеље митрополиту Теодосију Мраовићу!

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 23, 1—3

На упражњено место пароха у Карловчићу са платом VI. разреда, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца априла о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 10. (22.) марта 1892. године.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ. 24, 1—3

На упражњено место пароха у Ердуту са платом VI разреда, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца априла о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 10. (22.) марта 1892. године.

Архидијецезална конзисторија.

К. бр. 161. 17, 2—3

СТЕЧАЈ.

Овајем се исписује стечај на звање бележника епархијске конзисторије пакрачке са платом од 600 фор. годишњих.

Молитељи имаду поткрижљене молбенице своје поднијети потписаној конзисторији најкасније до 8. априла о. г.

Из сједнице епархијске конзисторије у Пакрацу 13. (25.) фебруара 1892.

Епарх. конзисторија пакрачка.

К. бр. 162. 18, 2—3

СТЕЧАЈ.

Овајем се исписује стечај на звање фискала епарх. конзисторије пакрачке са платом од 300 фор. годишњих.

Молитељи имаду поткрижљене молбенице своје поднијети потписаној конзисторији најкасније до 8. априла о. г.

Из сједнице епарх. конзисторије у Пакрацу 13. (25.) фебруара 1892.

Епарх. конзисторија пакрачка.

СТЕЧАЈ. 14, 3—3

На упражњено место системизованог помоћника у Бојки са платом V. разреда, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца марта о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 17. (29.) јануара 1892. године.

Архидијецезална конзисторија.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље** на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 13.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 29. МАРТА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ОКРУЖНИЦА

виc кр. уг. министарства просвете од 21. марта 1892. Бр. 571. през. — издана свима епархијским властима у погледу распростирања пчеларства и подизања угледних ковачлука.

Пчеларство је у нашој домовини истина лепо почело напредовати, али ипак не може још са свим да се одомаћи ни код оних, који би се њиме најбоље занимати могли.

Сиромашнији свештеници и учитељи, шумари и друмари, не могу да се приволе рационалном пчеларењу с тога, јер нису у таквоме положају, да би могли и знали ковачлук основати

Да би се дакле с једне стране пчеларство у земљи што боље распростро, с друге стране, да би се и сиромашнијим грађанима помогло да до ковачлука (пчелињака) дођу — преузв. г. кр. уг. министар за земљорадњу решио се, да о државном трошку подигне у земљи 57 ковачлука и сваки да снабде са 10 кошница, једном центрифугалком и најнужнијим ковачиј-ским прибором.

Г. Министар је трошкове око подизања и устројења таквог једног ковачлука определио у просечној своти у износу од 102 ф. 05 н.

Ову своту намерава г. Министар издати као држ. припомоћ, односно као зајам без камате, који се за 10 година г. Министру вратити има из пчеларских прихода. Но пошто се у првој и другој години пчеларења не може на приход рачунати, враћање узетог зајма започело би од треће године и тако би се цео зајам за 8 година т. ј. до 1902. год. имао исплатити.

Сви они, који хоће да добију ту држ. припомоћ, имају своје молбенице до 15. р. априла о. г. поднети земаљском пчеларском надзорнику г. Николи Гранду у Бузијаш (у тамишкој жупанији) — и то учитељи имају своје молбенице слати путем својих претпостављених жупанијских школских надзорника, а свештеници непосредно поменутом земаљском пчеларском надзорнику.

Када исти земаљски пчеларски надзорник прикупљене молбенице вис. Министарству представи — Министарство ће одмах решити, коме ће издати поменуте држ. припомоћи те ће министар уједно наредити, да оне, који на тај начин дођу до ковањлука, амбулалорски пчеларски учитељи — уведу у теорију и праксу рационалног пчеларења.

Примећује се, да ће исту држ. припомоћ добијати у првом реду свештеници и учитељи.

НАРЕДБА

Његове Светости преузв. г. Патријарха Српског Георгија — о читању апостола с амвона.

Бр. 18. ех 1892.
през. бач.

Свима окр. протопресвитерима Епархије Бачке.

Дошло Нам је до знања, да је у неким местима уобичајено, да и женска деца читају „Апостоле“ у цркви, па још и са Амвона.

Пошто пак по правилима наше св. православне цркве, а нарочито по канону 70. нетошестог васионског сабора: „женске у цркви имају молчати“, а по канону 14. васионског сабора VII. само од Архијереја правилно пострижени „Чтеци“ могу са Амвона читати; —

то да се неби и у напредак такове злоупотребе догађале, настојећим забрањујемо девојчицама у цркви у опште, а мушкарцима, који нису за чтење произведени, са Амвона „Апостоле“ читати.

О чему се Пречасност Ваша извештаваће с тим упутством, да о том и подручно Вам свештенство а посредством овога и учитељство, ради знања и равнања известити не пропустите, имајући уједно свештенству именом Нашим наложити, да добро пази, да се такове и овим подобне злоупотребе у напредак не догађају.

У Новом Саду 25. фебруара 1892.

ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

САМОУБИСТВО СА РЕЛИГИОЗНО-МОРАЛНОГ ГЛЕДИШТА.

(по руском.)

Од Саве Теодоровића, професора и катихете у кр. вел. реалци у Земуну.

Поред старања за образовање и развитак свога духа, не сме хришћанин занемаривати ни своје телесне природе, јер нам тело служи као орган за многе моралне цели. Хришћански поглед на свезу између душе и тела осуђује као грубо угађање телу, тако исто и немарност према њему, јер обоје води крајностима, које су штетне за човека. Пошто је свеза између душе и тела такова, да се дух само онда правилно развија, ако стоји у правилном односу према телу, то свака повреда телесног организма смета такођер и правилном развитку духа и душевних сила.

Достојанство човекове особе не огр-

ничава се само духовном страном, него се простире и на његову телесну природу. Међу тим често се чује са извесне стране неоправдана тврдња, као да хришћанство понижава важност телесне природе човекове. У том схватању особито се одликују кориђеји напреднога и цивилизованога запада. Но хришћанство се у том нехришћанском назору без основа и на пречац осуђује; а свему томе ваља тражити почетак и основ у другим изворима. То мишљење постало је под упливом гностицизма, који је проповедао, да је тело тамница душе, да оно потиче од злога начела и да је по себи извор зла и т. сл., те га по томе треба слабити и убијати. Но хришћанство учи, да је тело стан духа, орган за саобраћај душе са спољашњим светом, орган за постизавање земаљскога опредељења, и средство да се човек достојно спреми за вечност. Тело је по еванђеоском учењу битни део човекове особе, који је неопходно нуждан за опстанак човеков и прослављање Бога. (I. Кор. 6, 20.) Истина, и хришћанство говори о спољашњем, старом човеку, кога ваља уништити, но при том, оно зграшчава ту мисао, оружајући човека не против тела, него против наших страсти и порока, који су штетни за човека хришћанина и за његове више циљи и опредељење. Тим начином хришћанство чува потпуни састав човекова бића. Ако хришћанство говори о похоти тела, коју ваља искорепити, оно при томе разумева под тим господство телесних страсти над духовним захтевима наше природе и на тај начин оно узвишава духовну страну човекова бића, не уништавајући тиме ни телесне му природе. — Тако је још Мојсијев закон истицао целокупност организма, гледајући у њему створ и дар божји. Но хришћанство је још већма узвисило тај старозаветни поглед. Оно сматра тело као прилику душе, као одухотворење тела. По хришћанском дакле схватању људско тело има бити органом душе, слободним и згодним за излив моралних прохтева. За то оно и тражи од хришћанина н. пр. телесног уздржавања, али не ради тога, да ослаби наше телесне силе и да их угуши, но једино ради тога, да се боље и природније очува хармонија међу душом и телом, а већ то упућује хришћанина, да се стара о развијању тела хармоничко са развитком духа. О томе се можемо уверити из сравњења двају индивидуа разних по образовању. Тако н. пр. у образована и развијена човека примећујемо, да већ и његово тело носи на себи отисак развијенога духа. На против, у прљава дивљака мучно ћеш упознати праву човечију душу; или: посмотримо идиоту, па ћемо једва опазити трагове разумнога духа у њему. Међу тим, што је већма човек душевно развијен, тим му је и израз развијенији, тим му је све држање и кретање правилније и благородније, — у опште боље се у њему открива духовно развијење. Отуда закључујемо, да је тело оруђе духовних појава. Св. писмо нас уверава, да тело по смрти не пропада са свим и коначно, него да ће заједно с душом живети. Св. ап. Павле вели: „подобаетъ мертвенному семъ облещися въ безсмертіе“ (I. Кор. 15, 53.), т. ј. оно ће се само измешити, одухотворити, а никако се неће уништити. Тако исто било је, а можда и сада има неправилних мисли о подвижништву, које тобоже недостојно и тирански поступа с телом. Но тако могу говорити само они, који не познају правога смисла подвижништва, које се у својој основи тврдо придржава хришћанске идеје и одбацује лажну мисао, да је тело тамница душе и да је потекло од злога духа. Ако оно и дозвољава умртвљавање тела, чини то ради виших религиозних побуда. Хришћански поглед на тело простире се на цели живот човеков, као на очевидни доказ промисла, који њиме управља и високо га цени. Оно зна̂де, да је наш телесни организам хармонична радња разноврсних сила, које може очувати само једна виша сила, а људска мудрост може их удешавати и спајати ради испуњавања свога опредељења. Но хришћанском појму сваки удар нашег срца, сваки откуцај нашега бића зависи од уплива више силе. Најмања промена у нашем срцу, мозгу и у опће у нервној системи може учинити крај нашем телесном опстанку, а отуда се види, у колико хришћанин може располагати својим телом у сврху ма каквих ниских интереса и убеђења.

*

Хришћанство дакле 1.) прописује или шта више, обвезује човека да чува живот свога тела, т. ј. језгру живота, која је дарована нашим органичким силама у свим облицима чулне природе, имајући овде у виду не само ту особену силу, која потиче из другога вишега начела које не подлежи чулима, него уједно и силу, својствену појединим органима нашега тела, н. пр. мишићима, живцима и појединим чулима и органима. Отуда потиче и друга обвеза за чување тела, коју неке секте нарушавају. Н. пр. човек, који је своје физичке силе растројио, често ће искусити и даље последице, као: помрачење и слабост ума, немоћ воље, што опет у одлучним тренутцима живота бива узроком многих погрешака и невоља. Јер слабост живаца проузрокује неспособност за отправљање дужнога звања. А шта да речемо о оним особама, које саме себе лишавају неких делова тела, који су нужни за обављање извесних важних дужности? То су тирани свога рођенога тела, то су измети, који сами себе својим радом стављају испод животиње. Хришћанство захтева, да ми располажемо свима деловима свога тела и свима силама свога живота једино у корист моралних цели, старајући се при томе савесно о њихову здрављу и целости. Дуг живот и ако се налази у божјим рукама, по хришћанском схватању такође и од самога човека у многоме зависи. Јер нама је дарована извесна мера сила да можемо делати, но ту количину сила ваља сачувати, умножити и распоредити на време целога живота. Ако ми знамо, да се живот и снага троши болешћу, због чега је савршено здрава човека тешко и наћи, јер сваки од нас изложен је у најгорем случају да сваког тренутка оболи до крајње немоћи; то одатле јасно потиче наша обвеза, да чувамо здравље, да предупређујемо узроке болести, употребљавајући средства знањем и искуством прибављена, а у исто време не заборављајући корисних средстава ради очувања здравља. 2.) Хришћанство прописује, да негујемо своје тело тако, како би оно било згодним оруђем за постизавање нашег опредељења, и да се бришемо, да тело буде крепко, живахно и дако. А на што нам тело слабо, тешко и мртво? Но по себи се разуме, да неговање и крепљење тела не сме бити на штету моралности и чистоти духовној; јер оно је рђав васпитач, који, да би прибавио снаге и живости телу, — убија душу. Јер он тим самим занемарује своје назначење и удаљује се од праве одређене му животне сврхе. 3.) Посебице, нужно је своје тело прилагођивати своме стању и звању или се привикавати, да се у свом позиву њиме ваљано користити можемо. Где су нужне очи, — вељај очи, где нога — ногу, а где рука — руку и т. д. Тако старање о телу је човеку нужно с тога, што тело не може само собом управљати, него се све мора потчинити власти духа. А ко се потчињава телу, тај убија и тело и душу. Међу тим, у колико је нужно старати се о телу, ваља то чинити мудро, опрезно и одмерено, не попуштајући телесноме старању и неговању до страсти. (Рим. 13, 14.).

О самоубиству по наособ.

Да се старамо о чувању и доброме стању свога живота, налаже нам не само глас природе, него и разум и св. писмо; јер наше постепено морално образовање претпоставља ограничено биће. Из тога закона произлази само по себи ово правило: Чувај се самоубиства, које може бити директно и индиректно, грубо или потајно, које нам постепено разорава организам. Хришћанство сматра самоубиство као тежак грех и црква лишава самоубицу и самога погреба, јер гледи у њему преступ не само према дужностима к себи самом и свом моралном опредељењу, него и према другима и према своме творцу — Богу.

Речи: убиство, умртвљавање, умрћење означавају прекраћивање живота. Неки од ових израза означују нарочито насилну смрт, а неки постепено разоравање тела неуредним животом. У осталом само својевољна одлука и намера сачињавају битни карактер правог убиства. Но ко себе лиши живота у врућици, у меланхоличном стању или беснилу, тога можемо сматрати несрећним, а никако самоубицом. Већ сама људска природа силно смета томе преступу; јер је љубав к животу главни

мотив нашега бића. Болник, који је више пута прекидао смрт, да му болове прекрати, ужасава је се, кад му се она приближи, и милији му је живот ма и у тешкој боли него смрт (См. Кант, Antropologie §. 214.). Само у човека, који имаде присутности духа и тврду вољу, може сазрети тврда одлука, да загуши у себи глас природе и да насилно пресече нит свога живота; а слаби и страшљиви ретко су способни за такав преступ; а међу тим многи су и пре хришћанства, а тако исто и сада настојали и настоје, да одбране или барем да извине тај несретни преступ — самоубиство.

(Наставиће се.)

Беседа † Преосвећеног Никанора, архиепископа херсонског и одеског,

У недељу православија о поштовању св. икона.

(Наставак.)

У црквене скупове у тим подземним храмовима скупљаху се први Хришћани с тога, да у заједничкој молитви поцрпу нове снаге за животну борбу и ново осведочење у необоривој истини њиховог вероучења, да отпочину у цркви, основаној на вери у Бога истине и љубави, од зла у свету, који је испуњен неправдом и злобом. За то је у свештеним ликовима хришћ. храмова говорило све о надии утехи. Сви су ти ликови прости, кратки и дирљиви. Смрт се представља као сан, после кога долази пробуђење. Овде на земљи било је код Хришћана необориво уверење у победу; а за гробом опога, који верује, очекује миран, нов живот у месту светлом, травном и тихом, као што су зелене ливаде на крову катакомбе Домицила у Риму. Рим беше средиште идеја, које су се развијале међу Хришћанима, ма да први извор тих идеја имађаше место своје — не у Риму, него на истоку. У осталом јединство учења, као и једнакост цељи цркве и верских истина, која је познабошцима на свима странама Хришћанства једнако била непојмљива, коју су гонили, изражавала се у истоветности вештачких представа. Једни типови, једне примене, једни исти символи виђаху се на свима првим споменицима хришћ. вештине, који су откривени у Риму, а исто тако и ван Рима, у Илирији, Малој Азији, Галији, Сирији и Египту.

Надање Хришћана не беше безуспешно. Посејано у почетку више сред простог народа, велико учење је расло, не обзирући се на гоњења, на презирање вишег друштва, на оштроумну и заједљиву критику философа. Оно је преживело своје гонитеље и у лицу равноапостола Константина седе на императорски престо. Победа Константинова беше победа Хришћанства. Христова Црква не имађаше сада нужде да се скрива у дубину катакомба. Хришћ. храм изниче отворено пред лицем света света. „У сваком граду,“ — пише Евсевије Кесаријски, — „славе освећење новоподигнутих храмова и капела и услед тога скупљају се епископи и састају богомољци из удаљених крајева, показујући узајамну братску љубав народа међу собом.“ На челу покрета беху равноапостолни император и побожна његова мати, равноапостолна царица Јелена, богато потпомажући умножавање храмова благом из државне благајне. Заједно с тим и скромне живописне украсе катакомба и незнатне надземне богомоље посташе сада већ неудесне за велике св. храмове. Појетичка простота пређашњих символичких образа не одговараше већ положају Цркве. Хришћанство могаше слободно ступити пред лице света са својом историјом и својим исповеђењем, не облачећи их у условне символичке облике. Појавила се неопходна потреба обновити и поштовати помен великих сећања нове вере. С тога њихови образи добијају нови сјајни вид. Пређашњи типови првобитног хришћ. живописа измењене се са знаменитим ликовима. Историј-

ска верност треба и тачних подробности, које се односе на велике делаоце првобитне историје Хришћанства. Прикупљаху се марљиво предања и сазнања о спољашњем њиховом изгледу, о цртама лица, шта више и о оделу. „Император Константин,“ — пише св. Јован Дамаскин, — „изобразио је Христа са обрвама, које окружаваху лепе очи, дугим и правилним носом, кудравом косом, са стасом мало погнутим, по узрасту и стасу млада, са црном брадом, са лицем као цвет пшеничин, као и код Матере Његове, и са дугачком косом.“ Тип, који је описан Дамаскином, сачуван се у хришћ. иконопису до наших дана. Евсевије спомиње статуу Христа у граду Панеји, која је представљала исцељење жене крвоточиве Христом; овај лик поштовали су као чудотворан. А у то време Евсевије записао је старо предање о перукотворном образу Христа у Ефесу. То предање, ма да је записано у почетку IV. века, сведочи истинито о том, да се образ Христа штовао у хришћ. свету до IV. века. Ликови Христа, Богоматере, апостола Петра и Павла и других уведени су у потпуним цртама за времена Константина великога. Сад се већ не изображава Христос у простом, смиреном виду доброг пастира, него као цар царева, како седи на престолу, дижући десницу своју, која благосиља, окружен крилатим анђелима. Из-одавна пак остало је предање и о том, да св. еванђелист Лука није био само лекар, него и сликар (иконописац) и сам је нацртао лик дјеве Марије с Богомладенцем на рукама.

Осим старе фреске, живописних ликова на зиду, појавио се у то исто време у хришћ. храмовима и мозаик. У то исто време употребљаваху се и статуе и рељефи. Украшење храмова усавршавало се са увеличањем броја и каквоће самих храмова. Храм св. Софије, који је подигнут у Константинопољу за Константинова доба, првобитно у облику базилике, храм 12 апостола, костурница царске династије и остале многобројне цркве у новој Константиновој престоници, беху украшени раскошно, као што приличи храмовима царева града. У току седам година подигоше равноапостолни Константин и Јелена у самом Константинопољу 21 цркву. Свештени ликови украшавали су не само унутрашњост свих тих цркава, него и тргове Константинопоља. Тако се занамтило, да је на једном од стубова стајао извајан лик Константина и Јелене, како држе животворни крст; други трг беше украшен симетричким ликовима у статуама доброга пастира и Данила са лавовима. А што се тиче иконописа у самим храмовима, то промена хришћ. вештине од алегорије ка историјском садржају изражавала се врло рано у установи сталнога реда к попису храмова, који остадоше до данашњега времена. Већ св. Нил пише, да храм треба да има са сваке стране на зидовима слике из старог и новог завета, да би пешчемени у сликама могли познати подвиге верних служитеља божјих. На тај начин обраћаху се зидови храма у поучну, очигледну црквену историју. Ка догађајима црквене историје додају се сада ликови мученика и других светих. Велељепни мозаици у равеиској цркви, у раскошној гробници Гала Плацидија и у солунској цркви св. Георгија дају нам јасноја појма о иконопису у то време.

У потпуном пак сјају јавила се хришћ. вештина већ за императора Јустинијана. Најзнатније његово здање беше царградска св. Софија, за коју се може рећи, да представља најсавршенији образац црквено-византијске вештине у основи и иконописа на по се. Унутарњост храма сијала је нечувеним, правим царским сјајем. Кубе и горња половина зидова беше покривена дивним мозаиком. У средини кубета беше изображен Спаситељ, како седи на дуги; у олтарном апсиду Богомати с Младенцем; на треугалним сводовима беху извајани све пар и пар шестокрили серафими; на унутарњој страни свода беху величанствени анђели и попрси ликови; уздуж по зидовима редом ишаху ликови угодника Божјих, пророка, апостола, светитеља и других.

Међу тим не беху већ милостиво наклоњени к вајању старешине цркава, тако да се вајање развило у средини престава незнабожачког многобожија. Али лик литије с барељефама беше у већем упо-

требљавању, и из Византије такови ликови, као и крстови, ушоше у употребу у Арменији, Грузији и у Русији. А живописни образи и мозаици од веће вредности дођоше до нас, како у св. Софији, тако и у многе храмове IV. и V. века, као на пр. у Солуну, у синајском манастиру у Равени и т. д. Од тога времена пак дођоше свештени образи до нас у рукописима, који се сачуваше из V. и VI. века. Постоје рукописи, који припадају VII. и доцнијим вековима, али са свештеним образима, који су очевидно копирани са више древних оригинала. По образима, који су остали у рукописима, може се саставити појам и о тадањем живопису на зиду, који је већим делом нишчезао, ма да се и употребљавао више и чешће од мозаика. Мозаик беше много скупљи и не могаше за све храмове бити приступачан. У осталом, без сваке сумње, мозаик, који се сачувао до наших дана, може дати појма о иконопису на зиду из тих времена, као што и видимо то из списа Астерија (IV. век) и ритора Хорација (VI. века); по њиховом сведочанству, како система, тако и садржај образа на зиду беху такови, као у мозаика. У опће као последица јединства догмата, иконописна вештина, већ у првој епоси, одликовала се значајном једнообразношћу, и после тога постојано напредује ка утврђењу стално одређених типова. Побожни народ већ тада почео је рачунати одступање од одређених типова иконописа поругом светиње: непоколебљивост вере дужна беше одбранити у непромењљивости и вештачко-црквене образе, типове и сложена састављања њихова, с тачним опредељењем реда, положаја, узраста, одела, лица, која беху у догађају учествовала, као и све потанкости, које су израђене у Византији, колико одговараху потребама цркве и народном благочашћу, дакле последица је у том односају, да изван византијске вештине ништа није учињено.

Иконоборство је поникло у грчком царству из многих сједињених, како црквених, тако и политичких узрока, при чему је догматско питање о правоваљаности иконопоштовања било употребљено само као оруђе за достигнуће других циљева. Иконоборство се појавило из карактеристичне византијске борбе светске власти против духовне, а особито против монаштва, и из природног настрања прилагодити се духу и погледу поништутог тада исламизма, који се јако осилио, што се и доказује делима иконобораца.

(Свршиће се.)

О ЕПАРХИЈСКИМ ПРОПОВЕДНИЦИМА.

(Одговара Јован Јеремић, парох.)

(Наставан.)

Да признати се мора на послетку и то, да интерес цркве, вере и народа налаже, да се неко постара, како ће се та штета надокнадити, последице њене спречити. А то старање је и у дужности епископа, односно конзисторија. И кад они у томе старању одреде епарх. проповедника за тај посао, онда овај својим, а не узурпованим правом, и по својој дужности, а не ради лишавања и ослобођавања другог од дужности његове, чини оно, што је пропустио учинити парох; крчи, што је овај запарложио, поправља, што је овај изгубио, или чини оно, што није могао сам парох учинити.

А докле ће епарх. проповедник у којем месту своју дужност вршити, просуђивали би позвани на то чиниоци с обзиром на потребу и „вишу корист“, а без обзира на то, хоће ли се тиме октројисати и пређати право, којега се неко одрекао и недостојним, на штету „више користи“, показао; без обзира хоће ли се тиме овај или овај узнемиривати или утврђивати у своме dolce far niente.

Ad 7. Бојазан, да ће се установом епарх. проповедника „подривати и увећавати код немарног и љењег свештенства нехат и немар у вршењу проповедничке и пастирске дужности“, врло је наивна, а слутња о „срећном и угод-

ном положају“ жетве, у наш хатар, отворено искрена. Овом слутњом признао је брат Богољуб и опет, да ће се после епарх. проповедника имати што „жњети.“ Па зар је то „промена,“ а не корист? А за нас је споредно, ко ће ту жетву себи виндиковати и уживати у „срећном и угодном положају.“ Главно је, да ће се имати „жњети“, — а памећном је то довољно, јер у тој жетви види корист цркве, а не само „угодан“ положај овога или онога.

Блажен је брат Б. кад се боји ради „подрањивања“ нехата и немара. Куд би већег код дотичних! А кога би епарх. проповедник „подрањивао“ и ућурњивао у немару својом савесношћу и марљивошћу, на успехом „жетве,“ а не потстакнуо на мар, на рад и савесност, томе помаже онда — рећи ћемо и ми — само конзисторија. Да, и ми не смемо ни помислити, да код нас неће временом и са дисциплином друкчије стојати.

Из' ћемо се ми зар због бринути још о томе: хоће ли се чији немар увећати, а не о томе, хоће ли га нестати заједно са последицама?

Ad 8. Протуразлог под бр. 8 не стоји.

„Потребе и прилике“ у дотичној парохији а још више „цркве и народа“, и ако зна парох, знаће их, може их знати, треба да их зна, мора знати и духовна власт. Има органа и начина да их сазна. (А и за то баш сазнавање служили би временом најбоље сами епарх. проповедници.) А треба имати и то на уму, да би се оснивањем установе епарх. проповедника спровела и цела потребна организација њена. И то питање, које потеже брат Б. овде, спада на техничку израду те организације. На кад се ова спроведе, неће ни моћи бити питања: „од кога ће епарх. проповедник дознати и сазнати те потребе и прилике цркве и народа.“

Још једно. Узмимо потребе и прилике у извесном месту, које шесу избиле јако, да их може око и из далека уочити. Зна их само месни парох. Дође епарх. проповедник и у то место. Ваља подмирити и те потребе, лечити и те прилике. А не зна их. Шта онда? Те потребе и прилике сазнаће епарх. проповедник баш од пароха. Да, од месног свештеника. Јер треба знати, да епарх. проповедник неби дошао нигде да се само покаже, истиче и претставља и своје положајем размеће, него за то, да изврши свој посао. А тај би му свагде налагао, да пре него што га почне, са свештеником месним, па и околним, испита и проучи стање, у ком се паства налази, њене мане и врлине, потребе и прилике, расположење и наклоности и т. д.; да се саветује и консултује са дотичним свештенством о свему потребном, па онда тек да приступи послу.

Тако је то, мој брате Богољубе, и код „духовних мисија,“ „светих послања“ у римској цркви, које према потреби позивају у помоћ појединн жупници преко више црквене власти, ако та помоћ треба у једној жупи, или ју позивају ове власти, ако је потребна једном крају и покрајини.

Кад жупник осети, да му паства није баш послушна, да полази каквом странпутицом, да слабо долази на исповед (о томе се код нас јако води брига!), а он не може да је обрати и поправи, онда он зове у помоћ духовну мисију. И дође. Жупник јој каже своје јаде (ал' код нас тих јада и нема по више!), исповеди им верно и нацрта религијозно-морално стање његова стада, шта је он радио и т. д. После саветовања са жупником мисија удеси свој план. Приступа се послу на разне начине, имајући увек на уму оно, што треба поправити и постићи.

Како вам се ово допада, брате Богољубе? Ето ви'те, тако се ради — где се ради. А где се пише, као што ви писасте, — ту нема рада, па не може бити ни успеха.

На други део против-разлога под бр. 8. сувишно је одговарати, док год постоји питање: „зар не би могао знати“? Јер на ово питање је одговор само стање дотичне парохије, према којем би се удешавао рад епарх. проповедника. И шта хасни таква питања стављати, кад се на њих може одговорити одмах се „не зна“ или „зна, ал' не чини.“ У једном и другом случају треба помоћи.

Ad бр. 9. Ово није против-разлог него несолидно карикирање нашега разлога, а уједно и карикирање саме целе установе епарх. проповедника, деградовање њено до „забаве и уживања“, до просте „промене.“ Ако је коме то сласт, нек му је и на част.

Ми смо сасвим на чисто са нашим разлогом под бр. 6. и знамо зашто смо га поставили, и ако смо га могли и непостављати. Ми смо тај разлог копирали са природе човекове, која хоће промене, која се заиста издовољава, која тежи за „новим“. Нек нам се докаже, да није тако и ми ћемо рећи: добро, преварали смо се, бри-

шемо наш шести разлог. Али смо рекли истину, јер смо рачунали с' оним, што постоји. Ономе, ко не познаје природу човекову, не зна с' њоме манипулисати и не води о њој рачуна, заман је о томе говорити, као и слепцу од рођења о бојама.

Нама је пред очима идеја с идеалом; установа епарх. проповедника и њена циљ. Ради те циљи и рачунали смо са „издовољавањем“, рачунаћемо и са сваком другом околношћу, ма како се она показивала незнатном, ако се с њоме мора рачунати, ради постизавања циљи.

„Промена, издовољавање, новост“ није циљ установе епарх. проповедника, него је то само средство, којим се у извесним приликама може послужити циљи. А то средство би се употребљавало онда, кад би то затражила „виша корист“ и циљ установе, а не кад то усхту размажена деца рад' промене; онда, кад то пронађу потребним умови, који мисле и расуђују, а не чепркају по прашини.

Што то није било намоловано у нашем чланку, нисмо ми криви. Јер га ми и нисмо писали за децу и гледаоце, него за мислиоце.

Ad бр. 10. Брат Богољуб је хтео и канонима да докаже штетност и недозвољеност установе епарх. проповедника.

Позвао се на 11. пр. сардикијског, на 20. пр. VI. вас. сабора и на 14. пр. св. Апостола, а привео их је из „Зборника правила“ Дра Н. Милаша. (Н. Сад. 1886.)

Била су и нама позната та правила, па и остала паралелна с' овима. Прочитали смо их и сада више пута, и не само текст им, него и коментаре, „да се тачни смисао правила појми.“ И нигде у њима ни пре ни сада не наћосмо разлога, да се брат Богољуб требао на њих позвати, сузбијајући потребу епарх. проповедника, доказујући штетност и недозвољеност њихове установе.

Сва односна правила не могу се применити на установу епарх. проповедника, у колико она говоре у прелазу, премештају или укртају епископа или пресвитера из једнога града у други, из једне епархије у другу. Па ни само правило 20. VI. вас. сабора. Јер саевим су друге побуде и узроци изазвали ова правила, а не оне, које им брат Богољуб намеће и које би он данас, ма и рег analogiam, да види у њима.

У правилу 11. сардик. сабора, после онога, што је већ он привео, пише одмах и ово: „и таковим поступањем он хоће само да привуче и отме туђи престол не колебајући се, да запусти предану му цркву и да пређе другој.“ За тим мало даље: „епископ, ако нема никакве неопходности или тежега посла, не мора, нити је уопште, при томе штетно је да оставља за дуже времена своју цркву и тиме огорчава поверени му народ.“

Кад овоме придодамо и оно, што је већ брат Богољуб привео, а наиме: „Морамо и ово установити: кад епископ из једнога града у други град пође, или из једне епархије у другу, да, проникнут суђетом, послужи своме славољубљу, или ради веће свечаности у служби, пак хоће тамо да остане дуже времена, а међу тим епископ онога града није најсвештији у учењу, — нека га не презире и често нека не проповеда у намери да посрами и понизи особу месног епископа; јер такав изговор обично смутње изазивље;“ —

онда је јасно против каквих епископа и њихових намера, смерова и тежњи је ово правило донесено. А такове тежње не могу имати ни рег analogiam ништа заједничког са епарх. проповедницима.

И пр. 20. VI. вас. сабора је донесено из истих разлога, из којих и ово. Донесено је против епископа, који би прелазили и одилазили у други град или епархију „проникнути суђетом, славољубљем, у намери да посраме и понизе месног епископа“ а у тежњи „да привуку и отму туђи престол“ и т. д.

А епарх. проповедници? Рекли смо већ.

Као што је донесено апост. пр. 14; 20, VI. вас. и 11. сард. сабора, донесена су и правила: 15, I. вас; прав. 2, II. вас.; 5. пр. IV. вас.; 13, 16 и 21 пр. антиох. сабора, из истих узрока. У коментару к 15 пр. I. вас. саб. вели др. Милаш: „Поводом за овакву одредбу никејскога сабора били су нереди и распре, које су ницале услед тога, што су неки епископи мењали своја епископска седишта, сад у једном, сад у другом граду своје области. Али да се управо и нису појављивали такови нереди, сама природа односаја између свештене особе и цркве, за коју је рукоположена, достатна је већ била, да проузрокује издање овога правила; јер постоји нека неразлучна веза, неки мистички брак између свештене особе и цркве, и та се веза, тај мистички брак

противи свакој промени и премештају.“ (Правила вас. саб. Пазчево 1880.). „Према томе прелазак другој цркви или у опште остављање своје цркве од стране епископа, неби се могло, нити се може друкчије сматрати него прекршајем те духовне свезе.“ (Ib. стр. 468.).

Или у кратко да кажемо: доказана су та правила против „рушења јерархичког поретка у цркви.“

И кад још приведемо 1. пр. сардик. сабора: „Треба из самога темеља искоренити не толико али обичај, (знате ли брат Богољубе шта ово значи? И то иде у корист нашу), колико опасну покварености у црквеним пословима: да никакав епископ не мора прелазити из малога једнога града у други град. Јер је очито, шта саставља узрок, због кога се то предузимље ..... чиме се доказује, да су такови узбуђени ватреном страшћу за већим добитком, и да су особито робови гордости, да добију на изгледу већу власт“.... онда је сасвим јасан дух тих правила, њихова мотивација и смер, као што је јасно и то, да се она не могу ни рег analogiam применити на епарх. проповеднике, те да брат Богољуб њима није доказао оно, што је хтео.

При писању нашега првог чланка, ми намерно нисмо хтели поткрепљивати га канонима. Чекали смо, да нам ко год нађе с' њима. То је учинио брат Богољуб. Хвала му.

Не само да није канонима доказао ништа против установе епарх. проповедника, него је сво нама пружио прилике, да њима поткрепимо и докажемо дозвољеност, потребу и корист њену.

Он се позвао и на 14. пр. св. Апостола. Баш то правило иде у прилог нама. Та ми смо баш установу епарх. проповедника и темељили на томе правилу и на §. 92, I. 1. б. црквенога права, темељили канонички.

Брат Богољуб је привео текст 14. ап. пр., а ми ћемо и коментар Дра Милаша. Ево га: „Прелазак епископа из једне епархије у другу забрањено је било у опште у цркви и правило ово одлучно ту забрану потврђује, допуштајући изнимку само због важних узрока, кад је, наиме, у некој епархији благочастије усколебано, те је потребно успоставити га, а налази се између епископа такав, који је по способностима својим кадар то урадити. Али и у таквом случају тај прелазак не сме бити самовољан, него мора зависити од саборне одлуке.“ (Правила св. Апостола. Пазчево 1878.)

Дакле, крај толике строгости забрана о преласку у другу епархију, ипак је „виша корист“ увек одлучивала и дозвољавала изнимку. Тако и мора бити, тако и треба да буде. „Успостављење усколебаног благочастија“, „виша корист“ или како ми рекосмо „религиозно-нравствена цељ“ је и св. Апостолима и саборима увек највише лебдила пред очима; ради ње се морала отрпити и емутња, дозволити и прекршај духовне свезе, сносити и привремено рушење јерархичког реда, прикрити и углед месног епископа, само кад се нашао епископ „такав,“ „који је по способностима својим кадар“ био послужити тој „вишој корисги“ „успоставити благочастије.“

„Виша корист“ је и нас покренула на писање о установи епарх. проповедника. Та виша корист је увек нама пред очима, а да се она постигне, кадри смо жртвовати све, и велимо да се мора жртвовати све, само ли не „изгубљени углед“ појединца.

И да је брат Богољуб, пишући своје чланке имао на уму и на срцу ту „вишу корист,“ а не оно што је имао, и он би онолико труда свога уложио за, а не против тако узвишене, мисионарске установе, као што је епарх. проповедника.

А близу је тога био баш онда, кад је привео „права и дужности епархијских епископа“ из црк. права Дра Милаша §. 95. I. 1. б. Само још да је прочитао и тамошњу примедбу под бр. 10. „У погледу дужности проповедника који се нарочито за то шаљу по разним округима у епархијама, види окружницу атинског синода од 9. јула 1858 и синодско упутство проповедницима од 22. авг. 1858“. Па још да се распитао о свему томе, сазнао би, да и данас у грчкој цркви постоје епархијски проповедници под именом: „ἱεροκήρυκες“-и (ἱερός и κήρυξ).

(Свршиће се.)

СМРТНА ОСУДА НАД ИСУСОМ ХРИСТОМ.

У 60. броју „Заставе“ од 19. апр. 1891. на трећој страни а у трећем ступцу ово се чита: „У капелици у Назарету нашли се метална плоча, на којој је урезана на јеврејском језику осуда, изречена над Исусом Христом“.

По српском преводу у „Застави“ осуда овако гласи: ——— „да Исус од Назарета има на крсту умрети ——— пошто су оптужбе народа против њега велике и тешке“.

Нек ми се допусти овде из своје збирке један документат на славенском језику саопштити, који следећи патиле посл: „Їѣдейскоѥ сѣдилиіще ко крі҃мѣ страданїа Гда Бга и спасà нашегѡ Їисѣса Хр҃та“.

Садржина је овог документа: оптужба њих 18 судија, све по реду, шта је ко противу Исуса Христа навео; а сам документат је на најлошијој хартији, слова су црквенословенска, а текст је у форми штампаних слова лепо и чисто изведен.

После изречене оптужбе следи „Сентенціа“.

На крају поменутог документа ово се чита: „Ѳтпрана Павлъ Папоулитъ ѥк то X: 1805“.

Ја сам у другом свом веку више пута читао овакове „Сентенције“, али не на српском или славенском, него ваздa на немачком језику.

Могуће је да оваких славенских и српских превода има и више по народу. Није искључена ни та могућност, да су ови преводи где и штампани, само што мени није познато, бар ја до данас такове штампане преводе нигде не читах.

Да саопштимо дакле поменуту оптужбу и „Сентенцију“ онако и у оној форми, како се то код мене нашли.

Ево тог документа од речи до речи:

„Їѣдейскоѥ сѣдилиіще ко крі҃мѣ Гда Бга и спасà нашегѡ Їисѣса Хр҃та.

а҃. Сѷмѡнъ. Ѥсѥконечнà имѧе закономъ ѥ҆дѣтисѣтсѧ матежникъ

в҃. Рабвѵ. Не всѣѥ предѣставлени закѡни, нежли да хранатсѧ.

г҃. Ѧ҆ѵіáсъ. Киновáтый непознакше дѣлъ кàзни не подлежитъ

д҃. Сѣкадъ. Ній ѣдиных же законъ не по дѣлъ гѣкитъ кого что ѵѵе человѣкъ согрѣшйлъ естъ.

ѕ҃. Росмофімъ. Зачтѡ сѣтъ закони положѐни, мри ненакладàютсѧ.

ѕ҃ Пѵтіфáръ. Предстителъ, ѽчизнѣ, й народà возмѵщаетъ тѣмже ѵѵе прогнати ѐгѡ пристоитъ.

ѕ҃. Рѣфарх. Законъ никинныхъ ѵстановленъ, почто испѣдѣитсѧ сей человѣкъ: преслѣшнѣлмѫже своимъ ктомѣ да ѽсѣдитсѧ.

й҃ Їѡсифъ — иже ѿ Ѧ҆рімадеа Стѣдинѡ ѣй ѣдетъ й кичилиш ест'ли никтоже, всемъ градѣ мѣжа всмчески непокѡйна зарптитъ.

ѳ҃. Їѡрáмъ. Чегѡ рàди да попѣстимъ мѣжа сего, ѣлмà праведенъ ѣстъ на смерть зазирати.

і҃. Ѳѵіерîсъ. Хотѣ ѐгѡ праведна ѣити, ѵмретиже ѣмѣ подобаитъ, йко народъ слова совѣтокатала глаголюще кѣнтокати поѽпрàетъ.

ія҃. Нікодѵмъ. Ѣда закѡнъ наш кого низѵѣкст' ослышесѧ ѡкинàетъ.

ік҃. Ді҃аравйсъ. Ѥгда ѵѵе народъ лститъ смерти достоинъ естъ.

кѳ҃. Сарàсъ*) (изж денемъ ми ѿ насъ мокоматежника, на ѡтка всигѣнителство рожденнаго.

кі҃. Рàвнидъ. Праведенъ йлй неправеденъ естъ, ѡбаче закѡнъ нѣко непокинѣетсѧ колшемъ же вмѣ нѣрокати ѵчиттъ, терпѣти неможемъ.

кѳ҃. Їѡсафатъ. Да за ѣрестѣесѧ и ко узлъ вѣчо да держитсѧ.

кѳ҃. Пѵтоломей. Ѧ҆ріи ній праведенъ, ниже киевью на скорѣ, йлй смертію йлй изгнанiемъ ѐгѡ неказнимъ.

кѳ҃. Терáсъ. Ѵмѣ ѣстъ ѐгѡ йлй изгнанiемъ наказати йлй кесарю послат'.

кѳ҃. Їѡрáмъ. Сей человѣкъ гѣеми Їѣсѣсъ, измѣкни ѡкичай, й законъ нашъ, сѣдитсѧ ѣмѣ да пропатъ ѣдет'.

Сентенціа.

Ѧ҆зж понтîнски пîлатъ сѣдîа во Їерѣсалîмѣ, подъ властію великомощнѣйшаго кесаря Тіверîа, да ѣдетъ сѣдѧщѥ мй на сѣдници,

*) Овде су 3—4 слова нечитка.

ego же Блажена, и счастїа Їмперїа ѥѧ правдѣ ѵскїмъ й Сѣнагѡзѣ й Їѳенѣ сѣдити услышанїй же и ѡскидѣтелствованой вышней вынѣ. ИИСХСЯ НАЗОРЕЯ ѣгѡже сказана Їѳее при недѣша сице сѣждѣ: Іако великомѣдрыми словѣми сотвори сеѧ Сына Бѫїа. й цр҃ѵ проповѣдаше, хотѧ превѣчныхъ Родителей ѥстъ рожденїѧ. и Храмъ Соломоновъ разорити гл҃голаше: съ двома разбойникама ѥѧ крстѣ ѡсѣждѣтсѧ.

„Єгошка Павелъ Папоулитъ ѥк то: X:1805.“

У Српском Ковину 27. февр. 1892.

Саопштио:

Максим Лудајић.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Свештенички збор у Карловцима.) Као што смо у прошлом броју овога листа у напред наговестили, одржан је у Карловцима у понедељак 23. марта о. г. ужи свештенички збор, који је узео у претрес питање о свештеничком удружењу, те усвојив с одушевљењем мисао и потребу удружења, предузео је и с успехом довршио неке припремне послове, којима је мисао удружења прешла на поље свога остваривања.

Полазећи са становишта, да остваривање свештеничког удружења треба да потекне од најкомпетентнијих фактора т. ј. да га отпочну људи, који и у цркви и у народу важе за најодличније заступнике и представнике свештеничког сталежа — за овај мах у свештенички збор позвани су били само свештенички чланови саборског одбора и одбора 15-орице. Осим њих позвани су у збор још неколи одличнији свештеници из места и са стране.

Збор је одржан у просторијама карловачке срп. правосл. богословије, а присутни су били: Герасим Петровић, протосинђел и ректор богословије, Свеван Чобанић, прота карловачки, Јеремија Маџаревић, прота будимски, Ђорђе Вдаховић, прота великокикиндски, Јевтимије Вукадиновић, прота земунски, Авакум Стајић, прота митровачки, Јован Вучковић, прота и професор богословије, Сергије Шакрак-Нинић, конс. бележник бачки и уредник „Срп. Сиона“, Јован Јеремић, парох бачиначки, Дамјан Прерадовић, парох голубиначки и Лукијан Богдановић, патр. протођакон и катихета на карловачкој срп. вел. гимназији.

Збор се конституисао тиме, што је једногласно изабрао за председника најстаријег присутног проту, г. Стевана Чобанића, а за перовођу г. Јована Јеремића, пароха бачиначког. За тим је представљена збору мисао о некој потреби, цељи и важности свештеничког удружења, те је збор једногласно закључио, да приступи постепеном остваривању те напредне мисли — и да учини све припреме радње за остварење свештеничког удружења.

Пошто се цељ, задатак, правац и устројство свешт. удружења најбоље огледа у самим правилима удружења — изнесен је пред збор један, раније спремљени „нацрт правила“, којега је збор свестрано претресао и редакцију му утврдио, те усвојио и прогласио тај нацрт као предлог, који ће се најпре штампати, па ће се у своје време изнети пред свештеничку скупштину. Уједно је закључено, да се нацрт тих правила уз посебну представку депутативно поднесе Његовој Светости преузв. г. Патријарху Српском Георгију те да се умоли Његова Светост, да благослови и одобри предходну радњу око остваривања свешт. удружења — и да буде моћни заштитник и пријатељ овоме покрету, који је отпочет у интересу цркве, свештенства и народа. — У депутацију, која ће Његовој Светости са писменом представком предстати, изабрани су: протосинђел Герасим Петровић и проте: Ст. Чобанић, Ј. Вукадиновић, Ђ. Влаховић, Ј. Маџаревић и Ј. Вучковић.

Нацрт правила свешт. удружења штампаће се што скорије, те ће се као прилог „Срп. Сиону“ о Ускрсу (уз будући број овога листа) доставити свима свештеницима. — Најпосле збор је закључио, да у своме саданьем саставу, а у радњи која му предстоји, остане перманентан под именом: „Одбор за припремну радњу око остварења свештеничког удружења“.

Као што видимо дакле учињен је одсудан и врло срећан корак к остварењу свештеничког удружења. Корак тај и успех обрадоваће све наше свесно свештенство, које се одушевљава напредним мислима, а мари за своју цркву и напредак њезин и свој.

Толико за сад у кратко, а у будућем броју проговорићемо коју више о тој лепој појави и о њезиној важности! Ш.

— **(Распоред предмета за епархијску скупштину пакрачку.)** За епархијску скупштину пакрачку, која ће се држати у Пакрацу 14. (26.) априла о. г. у 9 сахата пре подне, установљен је овај дневни ред: 1.) Призивање св. Духа; 2.) Отварање скупштине; 3.) Оверовљење скупштинских чланова; 4.) Избор подпредседника и двојице бележника; 5.) Извештаји: а.) епархијске консисторије; б.) епархијског административног одбора; в.) епарх. школског одбора; — 6.) Избор чланова: а.) за епархијску консисторију; б.) за епарх. администрат. одбор; в.) за епарх. школски одбор; — 7.) Избор фискала консисторијалног; 8.) Избор бележника консисторијалног; 9.) Предлози епархијске управе: а.) за подизање броја протопресвитерата од рескриптуална четири на шест, колико их је сада, али са бољим од садањега заокругљењем; б.) за оснивање стипендија из епарх. препарандског фонда за учитељске приправнике епархије ове; в.) за оснивање епарх. благајне; г.) за осигурање од ватре цркава, парохијалног и школског стана; — 10.) Предлози појединих скупштинара, који се поднесу председништву дан пре скупштине.

— **(Архидијецезални административни одбор)** у редовној седници својој од 9. (21.) марта о. г. од важнијих предмета предузео је и решио: Црквено општине, које се до данас на „Српски Сион“ претплатиле нису, позваће се, да се на исти лист одмах претплате и да сваки оглас у „Српском Сиону“ публиковати имају. — Црквено општина у Земуну позива се, да конспект. фискалу Павлу Новићу дугујућу своту у износу од 80 фор. исплатити има, пошто ће иначе овршна поведена бити. — Услед извештаја протопресвитера земунског о извођењу нереда у црквеном општини ст. бановачкој наређује се нов избор председника с искључењем досадањег председника и подпредседника. — Одређује се повереништво, које ће у црквено општинску јаковачку изићи и извидити, чијом је дозволом црквено општина продала своје држ. обвезнице. — Црквено општина у Добрици позива се, да у свој прорачун ставити има и покриће дуга саборских троцкова и прилога за епарх. фонд. — Новообављени избор црквено скупштине карловачке и конституисање исте, пошто је гласом извештаја повереништва неправилно обављен избор скупштинара, уништава се и одређује се, да се привр. управни одбор црквено општине карловачке умножи са још 5 лица и да исти одбор, пре него што се црквено општина организује, заостале црквено рачуне у ред доведе. — Црквено општини у Борову дозвољава се, да своју тражбину од тамошње пол. општине у износу уд 311 фор. бриса ти може. — Црквено општини у Черевићу дозвољава се, да може своје некретнине, бивше Васе Бикића, продати. — Одређује се повереништво, које ће имати спровести обрачун између црквено општине крушедолске и филијала Шатринаца у погледу узајамних потраживања. — Црквено општина у Бешки позива се, да црквено земљу путем јавне дражбе под најам издати има.

— **(Архид. консисторија)** у редовној седници својој од 10. (22.) марта о. г. у важнијим предметима решила је: Сви они свештеници, који се до данас на „Срп. Сион“ не претплатише, позваће се, да се на исти лист одмах претплатити имају. — Управа ман. Кувеждина има се обавестити, да је висока земаљска влада тамошњем искушенику Гаври Томашевићу поделила моћени одпуст од недостатних година за полученје свешт. чина. — Саборском одбору поднеће се објашњење, зашто није до данас попуњено место протопресвитерског капелана у Митровици. — Протопресвитерски извештаји о смрти пароха карловчићског Јована Суботића, пароха белобрдског Павла Бојића, пароха боровског Петра Бузића, узети су на знање и одобрењем учињеног расположења дотично администрације удових парохија. — Управа ман. Раковца има се обавестити о случајној се у Марбургу смрти тамошњега јеромонаха Платона Георгијевића, бившег војеног помоћника у миру. — Одређује се дисциплинарна истрага против јереја М. П. — Црквено општина у Бешки позваће се на изјашњење, да ли тамошњег администр. Свет. Дујановића за свог пароха прима. — Одређује се избор пароха у Черевићу уз кандидацију там. администр. Георгија Максимовића и пароха лежимирског Теодора Ћирића. — Јован Чичулић, свршени богослов из Товарника одређује се за администратора парохије товарничке, а досадањи там. админ. јеромонах Варнава Ивановић, опредељује се за ад-

министратора парохије маркушичке и габошке. — Има се расписати стечај на упражњене парохије и Ердуту и Карловчићу.

— (Извештај о мартовским седницама епарх. управе бачке.) I. Административни одбор епархије бачке држао је 16. (28.) марта о. г. своју редовну седницу под председништвом Његове Светости, преузв. г. Патријарха Георгија, а у присуству чланова: Милоша М. Папића, Лазе Кањанског, Јустина Коњевића, Петра Е. Сарајлића, Исидора Дебељачког, др Илије Вучетића — и часника: др М. Полита фискала, Сергија Шакрак-Нинчића, известиоца и бележника, и Ђ. Бељанског, ревизора. — Од важнијих предмета номињемо: 1. Црквено општина надаљска извештава се, да је добила на оправку цркве 150 фор. држ. припомоћи. — 2. Позивање се подручне црквене општине, које имају дугова саборских трошкова и верозаконског приноса, да сврху истих својих дугова исплате обвезнице по обрасцу, што га је саборски одбор накнадно прошесао. — 3. Оне црквене општине, које још нису претплаћене на „Срп. Сион“, позивање се, да се безусловно претплате — а снима црквене општинама налаже се, да своје стечајеве, објаве и огласе у првом реду у „Срп. Сиону“ публикују — јер они званични стечајеви и огласи, који нису у званичном листу објављени, сматрају се за ништаве, те ће ништави бити и избори или дражбе, које се на основу ништавих стечајева спроводе. — 4. Узет је на знање извештај проте Јов. Бороте о разрешењу црквене скупштине сегединске. У привр. црквени одбор тамошњи именована су накнадно још два члана, на место оних, који су оставку дали. Признин бивше управе црквене општине сегединске спровешће се саборском одбору. — 5. Сомборској црквене општини наложено је, да уреднице издаје плату своме свештенству. — 6. Препоручена је ради државне припомоћи црквене општина у Обровцу. — 7. Потврђен је избор Мите Нејића за перовођу црквене општине госпођиначке. — 8. Пожурују се црквене општине на уплату ревизорске пристојбе за потоње три године. — 9. Одобрен је црквене општински приред горњо-ковиљске црквене општине. — 10. Члану Јустину Коњевићу поверено је, да изврши, како је устројена црквена општина у Станишићу. — 11. Одбијена је ништовна жалба Мл. В. из Сентомаша, уложена против начина избора једног црквене одборника и скупштинара. — 12. Примљени су извештаји о уплати саборских трошкова и верозаконског приноса. — За потоња 3 месеца исплатиле су црквене општине бачке епархије, — уз енергично посредовање епарх. власти — у име петих дуговина до 10.000 фор., но има још неуплаћених до 50.000 фор. — 13. Расправљени су извештаји епарх. ревизора о прегледу црквене општ. предрачуна и рачуна. — 14. Издата је ревизору привр. инструкција о звању и дужностима му. — Свега је у овој седници решено 53 предмета.

II. Дана 17. (29.) марта држана је редовна седница епарх. консеторије бачке. Председава Његова Светост г. Патријарх Георгије. Присутни од свештенства: Милош М. Папић, Јован Марјановић, Лаза Кањански и Јосиф Поповић; од световних: Др. Илија Вучетић и Павле Гостовић — и часници: Др. М. Полит фискал и Сергије Шакрак-Нинчић известилац и бележник. — 1. У почетку седнице положио је свечану заклетву члан Јосиф Поповић, парох аљанеки, који је сад први пут у седницу дошао. — 2. Подручни свештеници, који се до сад још нису претплатили на „Срп. Сион“, путем окр. протопресвитера позивају се, да се на тај лист безусловно претплате. — 3. Молбеније неких свештеника и свештеничких удовица ради држ. припомоћи спровешће се вис. министарству. — 4. На вис. министарство управљени рекурс И. Д. и др. И. В. из Ст. Б., уложен против решења М. Ц. Савета, повратиће се рекурентима, да га — ако им је воља — сами они поднесу вис. министарству, јер консеторији је призивна област само М. Ц. Савет. — 5. Јован Степанов се ставља у целокупно уживање систематизоване парохијске плате. — 6. Узет је на знање извештај, да је Димитрије Лазић званично уведен у парохију товаришевску. — 7. Предствака црквене општине у Турији: да се тамо системизује још једно парохијско место, решена је тако, — да се црквена општина путем консеторије обрати најпре представком на саборски одбор ради реактивирања залишне парох. сесије, па тек ако сесија буде устуљена на уживање будућем другом пароху — моћи ће се друго парохијско место установити. — 8. Свештеницима у жабаљском протопресвитерату прописаће се наставни план за предавање веронауке и црквено-слов. језика у комуналним школама — а уједно ће им се издати наредба, да морају своје катихетске дужности тачно и уредно испуњавати. — 9. Како се на упражњену суботичку парохију у отвореном стечајном року само један компетенат пријавно у лицу капелана тамошњег Св.

Д. — позваће се црквена општина, да се скупшт. закључком изјасни, прима ли истога за свога свештеника — или жели, да се стечај на ново распише. — 10. Пошто расписани стечај на Ђурђевачку парохију за сада није имао успеха — расписаће се крајем школ. године но ново стечај, како би и сврш. богослови могли компетовати. — Осим тога решено је до 20 предмета, који се односе на бракоразводне парнице. Ш.

— **(Избор окружног проте панчевачког.)** 16. (28.) марта о. г. извршен је у најлепшем реду у Панчеву избор окружног протопрезвитера панчевачког на место пок. проте Вује Живковића. Конзисторијални повереници били су: Јосиф Јорговић, игуман војловички, и Никола Мандукић, конзист. бележник. Место проте панчевачког тражили су шесторица, од којих су четворица од конзисторије пристојни избору, и то: Сава Стојшић, парох пришки, Данило Прица, прота глински, Драгољуб Живковић, парох мокрински и Ђорђе Стајић, парох илапански. На изборној скупштини председавао је Каменко Ј. Јовановић, председник српске црквене општине панчевачке. При избору гласало је 156 бирача, и то 115 скупштинара из Панчева и 41 изасланик из протопрезвитерата. Од тих гласова пало је: 151 на Саву Стојшића, 2 на Д. Прицу, 1 на Д. Живковића, а 2 гласанице биле су празне. И тако је изабран за проту панчевачког Сава Стојшић, парох пришки, као достојан наследник пок. проте Живковића. Честитамо на том избору!

— **(Извештај о књижевном богословском друштву „Слога“ у Карловцима.)** Јављамо, да је „Слога“, књижевно богословско друштво слушалаца српске православне богословије у Карловцима 9. фебруара ушло у живот изабрав у управу своју: Милету Јакшића за председника, Григорија Стајића за подпредседника, Стевана Богдановића и Илију Белеслијина за перовође, Вају Свилара за благајника и Георгија Коњовића за надзорника читаонице и књижнице.

Одушевљење нам води руку кад јављамо српском свету, да се основало књижевно богословско друштво „Слога“ и да је то већ и своју радњу отпочело. Тиме коначно одагнаемо давнашњу жиру жељу из царства жеља и давнашњи сан из царства снова у царство јава и дела; тим уједно казасмо за навек с богом оним мутним данима подобним тавним ноћима и поздрављамо сјајније дане наше на зранку њихову, јер само ноћи рађају пусте снове а светлост дана приводи их у дело и живот. А што нпак задржасмо нашему друштву традиционално име „Слога“, тиме нека је одано заслужено признање нашим претходницима, који су и на муци били јунаци, који су и у црним данима борили се за мисао и идеале просвете и напретка, која су у скоро прошло доба, кад се мисао св. Саве, која је у њима горела, гонила — нпак одржали мисао бар толико, да се не угаси; но нека тим лако буде скакоме учинити поређење између онога доба, када се одозго гонила мисао удружена овог, и између овога, кад се она баш одозго најсвердније подупире: то упоређење уродиће увек тим, да ће сваки члан овога друштва осећати синовљу захвалност спрам Његове Светости преузв. Господина Георгија Бранковића, што је нашу „Слогу“ милостивим одобрењем својим у живот увео, а тако исто осећаће сваки члан друштва искрену благодарност према славном професорском збору наше св. Богословије, који је мисао у заметку њеном пријатељски прихватио и остварењу њеном знатно помогао. За ово узвишено дело, за ово доброчинство наших претпостављених подмлатку свештеничком и напретку његову, ми за сад не знамо другуче одати благодарност, већ из дубине својих млађаних душа шаљемо молитве пред престоље Свевишњега за дуг живот и напредак њихов.

Уз оне звуке радости и одушевљења не можемо пређутати, да се друштво у врло оскудним приликама налази, а то тим већма осећамо, што би друштво са својим недостатним средствима испуњену задаћи својој неспорно одговорило. Друштву је смер, да интелектуално и морално усавршни своје чланове и спрема их за ваљане свештенике, а то се без добре књижнице и читаонице скоро не да постићи. За то по решењу II. редовне скупштине друштвене излазимо пред српски свет, да нас које уписивањем у чланове утемељаче и помагаче, које пак даром у књигама потпомогну, да бисмо што савршеније свој идеал постигли, од чега ћемо имати и ми, али и цео наш мили народ српски неисказане користи. Ми се у првом реду обраћамо на српско свештенство и калуђерство, а тако исто и на све оне, до којих глас јавности у првом реду долази, да се зауме за нашу свету ствар, те надајући се лепом одзиву овој нашој молби, молимо се Богу,

да овом скромном почетку лепе и плодоносне будућности подари!

У Карловцима, 5. марта 1892. године.

Стеван Богдановић, веровођа. **Милета Јов. Јакшић,** председник.

— **(Кратка историја српске православне београдске Богословије.)** Београдска Богословија постоји већ више од половине века, она спада у старе школске заводе. Богословија је отворена септембра месеца 1836. године у Београду. У почетку је имала само два разреда. Други је разред отворен 1837. године. После се показала потреба, да се године учења умноже. Тако, године 1838., буде заведен и трећи разред богословије. Богословија се с почетка звала „Семинарија“, па онда „клирикално заведеније“ или „богословско училиште“, а разреди звали су се „класе“. Први разред био је „предуготовнички“, а она два виша чисто богословска или разреди богословије. 1. септембра 1844. додата је првој предуготовној класи још једна година, на основу највишег решења од 5. августа 1844. И тако је течај учења у семинарији од тог доба трајао 4 године. Број професора и њихова плата такође су регулисани истим решењем. У семинарији смело је бити свега 4 професора, и то 2 за предуготовне, а 2 друга опет за чисто богословске науке. По плати били су неједнаки. Први су имали по 350, а други по 400 талира годишње плате. Осим тога били су обвезани, да без особите награде предају науку хришћанску у гимназији. — Што се тиче примања ученика у семинарију, важило је једно наређење митрополитово од 15. јула 1840. По том акту могли су бити примљени у први предуготовни разред и такви ђаци, који само знају добро читати и писати. Од тога су чинили изузетак ученици гимназије или лицеја, јер је њима било допуштено прескочити два нижа разреда и прећи одмах у први разред праве богословије. — Семинарија је добила значај више средње школе законом од 1854. године. По том закону установљено је, да буде 5 професора, којима је подједнако одређена плата од 400 талира, али тако, да се по годинама службе повишава. Професори су добили права чиновничка, која пре тога нису имали. Професоре семинарије постављало је сам митрополит, а не кнез. — Закон од г. 1858. у погледу регулисања плата свију професора простирао се подједнако и на професоре семинарије. Наставне програме, распореде предмета и сва друга правила за унутарњи ред и поредак у семинарији прописивао је, према потреби и нахођењу, сам митрополит. Ово је стање трајало све до 1863. г., а 27. септембра те године издан је нов закон о преустројству богословије с јачим утицајем државне власти у послове богословије. За тим су врло значајне измене учињене новим законом о устројству богословије године 1886. По том закону треба да се примају у богословију само они ученици, који свршe 8 разреда гимназије. Закон је тај примила народна скупштина и он је требао још г. 1886. да ступи у живот, али још ни данас није остварен, ма да је од тога времена прошло већ пет година дана. Српска влада није увела у живот тај закон с тога, што свештеничко стање у Србији још није уређено, те неће нико са свршеном гимназијом да иде у богословију и да се одаје свештеничком чину, у ком свакога чека сиромаштво и патња. Да би се питање богословије решило, архијерејски сабор спремио је још пре две године нов законски предлог о преустројству богословије, по ком би се примали у богословију ученици са четири разреда гимназије, а учење у богословији трајало би шест година. Влада српска пак још не подноси тај пројект нар. скупштини, а не остварује ни закон од г. 1886., те тако се београдска богословија још једнако налази по старом. Последњих дана донеле су неке београдске новине вест, да је српска влада поднела скупштини нов законски предлог о богословији. Заиста је томе већ и крајње време!

— **(Потврда пароха велико-кикиндског.)** Конзисторија епархије темишварске у седници својој од 17. (29.) марта о. г. потврдила је односно именовала једногласно за пароха велико-кикиндског Миливоја Радовића, тамошњег ђакона, који је при избору добио 28 гласова више него други кандидат М. Матејић. О избору овом јавили смо у прошлом броју.

— **(Дом за сироту децу у Београду.)** Има већ четири године дана, од како је у Београду хуманитарно „друштво за потпомагање сиротне и напуштене деце“ подигло дом, у ком се сирочад одхрањују и васпитавају. Та нова племенита установа почела је већ напредовати. Друштво то добило је год. 1889. од српске државе 24.000 динара потпоре, која је употребљена на проширење тога дома за убогу сирочад. Осим тога примило

Долази додатак.

је друштво од београдске општине сву ванбрачну и напуштену децу уз извесну накнаду. Дом је сада пун и препун деце. Има их 78 сирочади: 55 мушкараца и 23 девојчице. Међу тим се јавља још много сирочад. Друштво, које дом издржава, прегло је да дом доврши, јер није још сасвим готов. Друштво мисли да дом тако прошири, да у њега може примити бар 150 деце, те позива све добре и милостиве људе, да га у том племенитом подузећу потпомогну. Помоћи овај дом значи: избавити из највеће беде и несреће малу дечицу, која немају ни оца ни мајке, ни брата ни сестрице, која често не знају ни свога имена. Тој богоугодној установи ваља заиста у помоћ притећи, а она ће Србству велике користи донети. Требало би и код нас да се подижу такви хуманитарни заводи, особито по нашим већим варошима. — Сирота деца у дому београдском живе врло скромно, као што се и приличи сирочадма. Она раде сама све кућне послове, сама се слушају, сама чисте целу кућу и држе ред у њој. У самоме дому уче школу, а ту уче и два заната: корпарски и четкарски. Друге занате уче деца ван дома; има их: бравара, столара, обућара, лимара, књиговезаца, кројача, сарача и т. д. Но и та деца, која су ван дома на занатима, долазе сваке недеље у дом — то је њихов отац, њихова мајка! Милина је видети ову Сирчад, како су се скупила под кров, који им је саградило српско милосрђе. Дај Боже, да се овај корисни завод што боље унапреди, те да узмогне одговорити својој племенитој цели!

ЧИТУЉА.

— († **Иларион Торбица**) архимандрит и настојатель манастира Драговића, преселио се у вечност 5. (17.) марта о. г. у дубокој старости, у 76-ој години живота свога, у ман. Драговићу, у Далмацији. Задарски „Српски Глас“ вели о покојнику: „Није био научен човек, али је познат и љубљен био због благе своје ћуди, доброг и поштеног срца. Од младог доба свога ваздa је управљао манастиром и био му старешина. Управа његова била је корисна, све док није пао у старост, те је имање манастирско било у напретку знатном. Гостољубив, колико се помислити може, знао је дочекивати сваког љубазно, те је посетилац оне задужбине носио собом најлепши утисак, колико о красном положају манастира, толико о пријатном дочеку и уредности старца Илариона.“ — Нека му је вечна и светла успомена!

— († **Антоније Марковић**) игуман манастира Грабовца у будимској дијецези, напрасно је преминуо у Сентандреји 18. марта о. г. Покојник је био ревностан и примеран игуман. Био је смирен и добродушан, па с тога је од сваког поштован био. Био је члан конзисторије будимске, па као такав вршећи дужност своју, кренуо се из манастира свога у Сентандреју, да учествује у седници конзисторијској, која се 12. марта т. г. држала. Учествовав у седници, тог истог дана у вече разболе се, и за неколико дана умре. Кад је од куће своје у Сентандреју полазио, није ни помислио, да последњи пут гледа пред собом свој манастир Грабовац и братију своју. Промисао је Божија тако хтела, да умре у Сентандреји у епископском двору, код свога високог добротвора, Његове Ексцеленције господина епископа Арсенија Стојковића, и у месту, где је као епископски капелан, све док игуманом постао није (1872.), неких 20 година епископу своме и цркви верно послужио. — Покојни игуман Антоније родио се у Горњем Ковиљу, у Бачкој, а преживео је 65 година. Сахрањен је уз саучешће многобројног народа из места и околине 20. марта о. г. у сентандрејско саборно гробље, поред гроба почившег епископског протосинђела Михајила Јовановића. При погребу чиноделствоваху пароси: Димитрије Милошевић, чобаначки; Симеон Костић, пештански; Константин Николић, калашки; Корнел Чупић, сентандрејски; Ђорђе Голуб, помашки; и јеромонах Адријан Станишић. — Нека је покојнику вечан спомен и лака црна земљица где лежи!

— († **Ђорђе Дрндарски**) парох у Добрици, у Банату, преминуо је не давно у 88 ој години старости своје. Покојник се родио 1804. године, а ступио је у свештенички чин 1828. г., те је 64 године служио св. олтару, и то непрекидно у Добрици. Остало је иза њега три сина, од којих је један парох у Избишту, други потпуковник а трећи чиновник. По његовој препоруци сликао је добричку цркву г. 1852. славни сликар Константин Григоријевић Данил. Покојник је спадао међу оне старе српске свештенике, од којих је данас само још неколицина у животу. Нека Бог подари души му блажена покоја!

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ!

Честита и ваљана српско-православна црквена општина Панчевачка поклонила је цркви св. апостола Петра и Павла у Смиљану (Лика) што у роби, што у књигама лијеп поклон у вриједности од својијех 50 и више форинта.

Нека је дакле прљијем даровалнима, а у првом реду пароху и администратору протопресвитерата Панчевачког, високопречасном господину Луки Поповићу — на чије топло заузимање и добисмо дарове ове — у име сиротиње ове овје најтоплија благодарност овако путем јавности, не би ли се и друге јаче и богатије општине, на које се потписани молбом обратно, угледале на ову свјесну и побожну општину српску, па да богомољи овој српској, а на сну мјеру сиромашној — свака по нешто пружи и удијели.

Хвала вам браћо Панчевци!

У Смиљану, 28. фебруара 1892.

Стеван Косановић,
екон. капелан Смиљански.

НОВЕ КЊИГЕ.

— **Проповедник српске народне цркве од Теофана Живковића** православног епископа карловачког. На свијет издао по смрти владике Теофана брат му: Јован барон Живковић, умировљени предсједник унутрашње управе краљ. земаљске владе у Загребу. (Сав приход од ове књиге намењен је фонду за свештеничке удовице и сироте горњо-карловачког владичанства). У Карловцу 1892. Штампарија Карла Хаупфелда. — Стр. 516.

Ова знаменита књига, управо богата ризница неоцењеног блага — проповедничке вештине, знања и дара пок. владике Теофана може се добити само код Манојла Грбића у Карловцу (Karlstadt), који је исту књигу брижљиво и уредио. — Књига ова, коју ових дана добисмо, монументално је дело, о коме ћемо у овоме листу опширније говорити. — Кад за који дан угледају света и беседе „Српског Златоуста“ пок. епископа Никанора Грујића — имаћемо у рукама два најзнатнија дела, два основна камена и бисер-ризнице нашег црквено-јавног беседништва. — 1892. година биће нам знаменита у историји црквене књижевности, јер та година ево нам даје оно, што нам треба а што нам до сад ни једна година дала није.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

— **Г. Огњеславу — украј Фрушке.** — Скоро ће и Ваш чланак доћи на ред. Кад ћемо добити и ово друго што спремате? — Наредили смо да Вам се лист шаље. Поздрав!

— **Г. С. Т. у З.** — Лепа Вам хвала на послатом чланку. — Кроз који дан ево Вам од нас опширнијег писма! Цјеловање!

— **Ђ. Б. у Ј.** — Хвала ти на послатом прилогу — али ће морати чекати реда. — Ово друго што обећаваш, биће за цело важније од овог посланог. Ја бих ти могао послати за студију и преводе много важније ствари из богате црквене књижевности руске. Ако хоћеш да ти пошљем — пиши ми!

— **Г. Ј. М. у Г. П.** — Ваш леп стил, чист језик и одмерен тон јако нам се допао — али тему као да нисте доста обрадили, а и сам предлог нисте довољно мотивисали. На онда, према ономе што је у почетку чланка — ствар је мало и застарела. — Без прераде и допуне тешко ћемо моћи чланак штампати. — Кад онако лепо пишете — покушајте и друго што, па ћемо с радошћу у лист пустити.

— **Г. Гр. у Ј.** — Ово једно — као што видите — пролази, а ово друго, што нам не давно посласте, било би још боље — али некако језик није најбољи. Но ми ћемо исправити што треба — а Вама лепа хвала, што нас се из дальине сећате.

— **Брату Ј. Д. у К.** — Хвала на готовости!

ОГЛАСИ.

К. 135. ex 1892. **СТЕЧАЈ.** 20, 2—3

Расписује се стечај на упражњену парохију IV. разреда у Дероњи.

Компетенти имају своје биљеговане и добро устројене молбенице, путем својих претпостављених власти најдаље до 30. априла 1892. год. потписаној конзисторији поднети.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Новоме Саду, 25. фебруара 1892. г.

Конзисторија Епархије Бачке.

Бр. 633. Е. К. ex 892. **СТЕЧАЈ.** 28, 1—3

На новоустројену парохију првога разреда у Врслу код Кореница расписује се овим стечај.

Рок пријавама до 15. априла 1892. по ст. кал.

У Плашком, 12. марта 1892.

Горње-карловачка дијецеза.

Бр. 177. конс. **СТЕЧАЈ.** 29, 1—3

Овијем се расписује стечај на звање свештеника парохије вараждинско-канижке са платом и наградом све заједно на 1240 фор. уз дужност, да о властитом трошку иде у Канижу служити сваку другу литургију и обављати пригодне дужности свештеничке.

Молитељи имаду нужнима свједоџбама поткријепљене молбенице своје преко надлежне конзисторије своје поднијети овамо најкасније до 10. (22.) маја о. г.

Из седнице епархијске конзисторије у Пакрацу 17. (29.) марта 1892.

Епарх. конзисторија пакрачка.

Бр. 254. ex 1892. К. К. 77.

СТЕЧАЈ. 19, 2—3

Овијем се расписује стечај на парохију III. разреда, Четврковац, петриньскога протопресвитерата.

Интеркалара нема.

Рок пријавама до конца априла о. г. по нов. календару.

Из сједнице епарх. консисторије држане у Плашком, 27. фебруара 1892.

Епарх. консисторија горњо-карловачка.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 30, 1—3

На основу скупштинског закључка срп. прав. црквб. општине у Новом Селу (Réva Ujfalu) а усљед одобрења слав. епарх. управе у Вршцу, расписује се минуендо дражба на дан 26. априла (8. маја) 1892, у 2 сата по подне ради подизања иконостаса, кладиначког и богородичног трона.

Процена за зидарску радњу . .	395	ф.	80 н.
за билдхауреску радњу	825	„	— „
„ браварску радњу	347	„	50 „
„ позлату	494	„	— „
„ оквире на слике	303	„	— „
„ бојадисање готовог иконостаса	160	„	— „
„ оба трона	505	„	— „
Свега	3030	ф.	30 н.

Сваки подузимач има по прорачуну при лицитацији 10% пишманлука положити.

Општина задржава себи право, да не мора оном који је најјевтиније већ у који буде више поверења имала, радњу поверити.

Ближа условља, као и свака појединост у прорачуну може се до дана дражбе код перовође ове црквб. општине сазнати.

Ново Село (Réva Ujfalu), 17. (29.) марта 1892.

Будимовић, с. р. перовођа. Павел С. Јовановић, с. р. председник.

О Г Л А С. 31, 1—2

Рад оправке парохиалног дома у Батајници овим се расписује на мањак дражба, која ће се одржати 8. (20.) априла о. год. у 10 сати пре подне.

Прорачун је:

за зидарски посао .	182	фор.	63	н.
„ дуњерски „ .	70	„	98	„
„ столарски „ .	231	„	65	„
„ браварски „ .	110	„	20	„
„ стаклярски „ .	33	„	84	„
„ бојадисарски „ .	90	„	30	„
Свега	719	фор.	60	н.

Сви који би желели предузети поменути посао, нек изволе у речено време на дражбу доћи.

У Батајници, 24. марта 1892.

Црквени одбор.

К. бр. 162.

СТЕЧАЈ. 17, 3—3

Овијем се исписује стечај на звање бильежника епархијске консисторије пакрачке са платом од 600 фор. годишњих.

Молитељи имаду поткрепљене молбенице своје поднијети потписаној консисторији најкасније до 8. априла о. г.

Из сједнице епархијске консисторије у Пакрацу 13. (25.) фебруара 1892.

Епарх. консисторија пакрачка.

К. бр. 162.

СТЕЧАЈ. 18, 3—3

Овијем се исписује стечај на звање финикала епарх. консисторије пакрачке са платом од 300 фор. годишњих.

Молитељи имаду поткрепљене молбенице своје поднијети потписаној консисторији најкасније до 8. априла о. г.

Из сједнице епарх. консисторије у Пакрацу 13. (25.) фебруара 1892.

Епарх. консисторија пакрачка.

СТЕЧАЈ. 23, 2—3

На упражњено место пароха у Карловчићу са платом IV. разреда, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне консисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца априла о. г. овамо поднети.

Из седнице консисторијалне у Карловци 10. (22.) марта 1892. држане.

Архидијецезална консисторија.

СТЕЧАЈ. 24, 2—3

На упражњено место пароха у Ердуту са платом VI разреда, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне консисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца априла о. г. овамо поднети.

Из седнице консисторијалне у Карловци 10. (22.) марта 1892. држане.

Архидијецезална консисторија.

Бр. К. 134. ex 1892.

СТЕЧАЈ. 21, 2—3

Расписује се стечај на упражњену парохију VI. разреда у Бају.

Компетенти имају своје биљеговане и добро инструисане молбенице, путем својих претпостављених власти најдаље до 30. априла 1892. год. потписаној консисторији поднети.

Из консисторијске седнице епархије бачке, држане у Новоме Саду, 25. фебруара 1892.

Консисторија Епархије Бачке.

Е. 289.
I. 96. ех 1892. **ЕДИКТ.** 25, 1—3

Усљед брачноразводне тужбе Илије Бабића, трговца у Фаркаждину, позива се овим његова вјенчана супруга Јулијана рођена Физешан из Ујдина, прије удова Петковић у Ботошу, која је супруга свог злобно оставила и у свет одутмарила, да се у року од шест месеци овом духовноме суду пријави и место свог пребивања означи, јер ће се — у противном случају — и без ње у овој брачноразводној парници по пропису закона поступити.

Из седнице епарх. консеторије у Вршцу 24. фебруара (7. марта) 1892. држане.

СТЕЧАЈ. 27, 1—1

На упражњено место учитеља у Ђиру овим се отвара стечај. Плата је 80 фор. а. вр. у новцу, 20 кибли жита, 2 фата тврдих дрва, 3 ланца оране земље, које ће тек од јесени примити моћи, и на то ће дужан бити порез плаћати, 1/4 ланца баште код школе, бесплатан стан 1 собу с кујном у најмљеној кући, и од погреба, где позван буде, 50 нов.

Избраном учитељу у дужност спада све школском уредбом прописане предмете предавати, у цркви за певницом појати и децу црквеном појању обучавати.

Молиоци, који ово место добити желе, нека се најдаље до 15. (27.) априла о. г. са добро прописаним молбама местном школском одбору обрате.

Из седнице школског одбора у Ђиру, 15. (27.) марта 1892. Школски одбор.

ЗА Г. Г. СВЕШТЕНИКЕ

препоручујем врло фине и добрих

ШЕШИРА И ЂЕЛЕНУША

са разним најсолиднијим ценама, брзом и тачном послугом. Поруке са стране такође обављам и шаљем с платом у наточ (Nachnahme). Молећи за многобројну посету

С поштовањем

Петар Маркуш, шеширџија

преко А. Јокић и Марцуп

у кући госп. Николића бр. 16. на главној пијаци

13, 3—3 У НОВОМ САДУ.

Е. 157.
I. 34. ех 1892. **СТЕЧАЈ.** 22, 2—3

Ради попуњења упражњеног места парохијског у Денти, са платом шестог разреда.

Конкуренти имају своје ваљано инструисане молбе најдуже до 15. (27.) априла о. г. овој конзисторији путем својих власти послати.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу, 24. фебруара (7. марта) 1892.

Конзисторија епархије вршачке.

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМЕ САДУ

код „светог Саве“.

Пречасном свештенству и славним српскоправославним црквеним општинама препоручујемо **нове црквене тискарије** — које се само **код нас** добити могу, и које је сл. **конзисторија Епархије Бачке** наредбом својом од 22. јануара 1892. бр. К. 74. ех 1892. прописала.

1.) **Уручбени записник (Екзембит-протокол),**
2.) **Прорачун,**
3.) **Списак свештенства и**
4.) **Списак парохија.**

Даље препоручујемо и све остале тискарије које на своме стоваришту имамо, као:

Протоколи крштаемих, вјенчаемих и умерших . . . . 20 таб. фор. 1·—
Изводи протокола крштаемих, вјенчаемих и умерших . . 20 „ „ —·60
Домовни протокол . . . . . 20 „ „ 1·—
Позивнице у скупштине и одборе 100 ком. фор. 1·—
Благајнички дневник (за туторе) 20 таб. фор. —·80

Протоколи тврдо увезани

крштаемих, вјенчаемих, умерших, домовни и уручбени записник:

50 табака фор.		3·50	50 табака фор.		4·50
75 „	„	5·—	75 „	„	5·50
100 „	„	6·50	100 „	„	7·50
150 „	„	9·—	150 „	„	10·—
Увез је са платнена леђт.			Увез је са кожна леђа.		

Поруке обављамо брзо и тачно с платом у наточ (Nachnahme).

Нови Сад, пред Ускрс 1892.

26, 1— БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље** на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 14.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 5. АПРИЛА 1892.

АРСЕНИЈЕ СТОЈКОВИЋ,

православни Епископ будимски, пештански, сентандрејски, стóно-београдски, сигетски и мохачкопољски; Његовог Царског и Краљевског Апостолског Величанства прави тајни Саветник, витез реда гвоздене круне I. степена и великокрстник Франц-Јосифова реда, члан горњега дома угарскога сабора и т. д. и т. д.

Изгубисмо дакле и Њега — основни камен, чврсти стуб, најстаријег представника, узориту и светлу слику старије, узвишене и свете побожности наше. Изгубисмо „Архіерéя Кѵріка — исквшéна по кѧ́ческимъ по подоквю, ра́зкѣ грѣхѧ́“, изгубисмо „пра́вило вѣры й ѻбра́зъ кротости“, изгубисмо највернијег служитеља олтара Божијега, изгубисмо свету старину, којему је и душа и

појава цела правом светињом мирисала. Измаче нам испред очију узор-слика побожног и мудрог, примерног и светог представника и управника цркве наше, српско-православне!

У старости и часности, у побожности и светињи оседелог и престарелог — у истини преузвишеног и преосвећеног Епископа нашег Арсенија Стојковића — нема више међу живима! Достигав дубоку старост старозаветних Патријараха — спустио се мирно и спокојно у „лоно Авраамле“ које је праведничкој му и светитељској души већ за светог и часног му живота преуготовљено било . . . Оборен је ево вековечни дуб, који је дивно листао, на широко гране развијао, красно цветао, и у своме дугоме животу својој цркви и своме народу богате плодове доносио!

Нама слабим и худим последницима његовима, нама у апостолској ревности малаксалим, у узвишеној и истинској побожности ослабљеним — нама, у чувању драгоцених апостолских предања и светих аманета поколебаним и плашљивим — нама у целом своме бићу нејаким и малодушним, неодушевљеним и нељубазним, непримерним и неславним потомцима — нама мора поток суза из очију потећи, што изгубисмо ето најбољега ревнитеља божанствене мисли, што у гроб полажемо Архијереја у побожности најјачега, највећега и најсветијега, што у црну земљу сахрањујемо најпостојанијег војника Христове цркве, најревноснијег служитеља светог олтара Божијега, најбуднијега чувара светих апостолских предања и народних нам аманета. Ми се с плачем и с тугом растајемо од узорите, побожне, узвишене и свете слике најсмернијег и најпобожнијег Архијереја нашег, Арсенија Стојковића!

Твојој светој сени, свети Владико, одужићемо се ми у оној мери, како си Ти то примерним и светим животом Твојим заслужио. Ми који се дивисмо Твојим врлинама у животу, нећемо Те ни после смрти заборавити, него ћемо славити и величати успомену Твоју и овде у овом листу и свуда на свакоме месту, и данас и доцније, кад ти света рáка већ побушена буде — помињаћемо Те и хвалити, славити и преузносити, ни мање ни више, већ онако, како си Ти то заслужио!

У овај први мах, под утиском искрене и дубоке туге и жалости, којом те прати у гроб Твоја љубљена црква и благодарни род и народ Твој, кога си Ти ваистину очински грлио и љубио — прати Те Твоја паства, Твоје стадо, прати Те црква твоја омиљена и народ Твој ваљубљени са сузним очима, али са топлим и благодарним усклицима:

Слава Ти, узоре и светињо наша! Слава Ти, највреднији поборниче цркве и пријатељу народа! Слава Ти, свети наш Владико — Арсеније!

УСКРШЊИ ПОЗДРАВ БРАЋИ СВЕШТЕНИЦИМА.

Христос васкрсе! Али пре него што је могло осванути радосно јутро светлога васкрсења, родио се Исус у Витлејему, засјала је звезда на истоку, ушашио се Ирод и сав Јерусалим с њим. Одоше мудраци у Витлејем. Падоше и поклонише се „детету“; отворише даре своје и дариваше га.

Било је бегство у Мисир, јер је Ирод тражио „дете“, да га погуби. И побише крволочни џелати сву дечу по Витлејему и околини његовој, од две године и ниже. И чу се плач у Раму и ридање много.

Био је најпре живот у Назарету, а слушао се громки глас Јована крститеља. И освети се Јордан крштењем Исуса у њему. И наста искушење у пустињи, да се заврши на Голготи. И Исус поче учити и говорити. Капернаум, Галилеја, Сирија, десет градова, Јерусалим, Јудеја и тамо преко Јордана, земља Гергесинска, па онда Јерихон, Маслинова Гора, и Витанија цела испунише се небеским гласом божанске науке Христове.

Ево и Гетсиманије, па и Јуде а с њим људи с ножевима и кољем. Ево испита, искушења и насиља пред Кајафом и суда пред Пилатом. Чу се глас светиње; најпосле крст, трнов венац, копље, и смрт на Голготи, па онда плаштаница Јосифова, исечен гроб у камену и стража јака, утврђен гроб и запечаћен камен.

И кад све то би и испуни се, — онда тек грану „освитак првога дана недеље“, и чу се глас анђела: „не бојте се!“ И после свега тога: Христос је васкрсао!

То је пут Христов. Тим путем је прошла Његова истина, до васкрса Његовог и њеног.

Од Витлејема до Голготе; од „звезде са истока“ до светлости васкрса.

Тај пут је имао Христос, Син Божји, да прође са истином својом, па да анђели запевају на небу, а ми достојни постанемо на земљи славити светли васкрс Христов.

Велик је и тежак тај пут био, јер велика је и победа била, којој је он одвео.

Али је тежак пут истини свакој, кад пролази народе и људе, који истину не познају, који истину дочекују на копље лажи, са трњем заблуда, који на истину подижу срце испуњено страстима зала, препуњено отровом грехова тешких.

Тако бити мора, јер истини је колевка небо, а људи су пород земље.

Са колевке небеске спушта се истина у сигурном ковчегу заштите свемогуће земљи људској; добија свога апостола; развија се, расте и снажи на путу искушења многих, борбе свакојаке; сумњичена, хуљена и мучена, али апостолима својим брањена и ширена, небеском свемогућношћу освећена и заштићена. Борба је та истини свакој суђена.

Али ако су борци њени испуњени вером у истину, оружани у љубави за њу, а истрајни у нади на свршетак борбе, онда у тој борби противници истине могу поломити све оружје о оклоп и кацигу њену, они могу и убити тело апостола њених, али душу њихову, која се с истином сродила и претопила, — убити не могу.

Истини свакој може се наћи Јуда и многи људи с ножевима и кољем, Кајафа и светина пуста; може јој се спремити крст, трнов венац и Голгота, ал' ова само разапиње и сарањује тело апостола истине, а истина побеђује победу тела, победу времену и трењутну, — победом истинитом и вечном.

То сведочи Голгота, то је доказао Христос Син Божји. А томе нас је и учио, говорећи: „не бојте се оних, који убијају тело.“ А да ће увек тако и бити, зајемчава нам васкрс Христов.

То је усклик над усклицима: Христос васкрсе! А тај наук усклика тог, браћо свештеници, не заборављајмо никада! Нама он баш треба, јер снага његова оснажиће и нас увек у служби свештеничкој, у вршењу св. позива нашег, у тешком, врло често горким искуством и трењутцима праћеном и испуњеном раду нашем.

Нама увек треба да је тај наук на уму, у срцу, у души, у свим мислима и осећа-

*

јима, при сваком подузећу и тежњи мисије свете.

Ми смо војници Христови, војници Христовог Јеванђеља и данас. Сваку нашу радњу нек освештава Христова истина, а снажи истрајност и самопрегорење Христово. И наша ће црква увек бити прослављена, наш ће народ доспети к' жељеној будућности свога напретка. Зло ће бити побеђено.

Не мазакнимо само никад. Увек верујмо, увек љубимо, увек се надајмо. Томе нас учи Христов пут истине, Христов васкрс. Тако је Христос победио. Ради те победе се ми и данас радујемо, као спасена и измирена деца са Оцем небеским. У име те победе, а у радости спасења: Христос васкрсе, браћо наша, старија и млађа!

* * *

А кад нам је срце хтело, да вам свима тако здравимо и поздравимо свагдашњу радост Христовог васкрса, допустите нам, да вам кажемо и онај осећај и жељу своју, која нас обузима баш данас, кад вам неколицина браће ваше шаље ускршњи дар у прилогу овога броја.

Братски је то дар. А нама свима треба да је мио и драг.

Отворите, браћо, своја срца томе дару, јер долази из срдаца ваше браће. Пригрлите га у љубави, из које вам га они шаљу. Примите га с уверењем, из којега је он сачињен, с којим вам га браћа намењују.

Један за све, сви за једног удружењем можемо. Што нашој цркви, што нашем народу и нама самима треба, то можемо најбоље и сигурније сазнати у братском договору, а тај је у удружењу. А најбоље и сигурније учинити оно, што нам треба, можемо само братским споразумом, заједничком вољом и способностима, а ово се све и опет прикупља у удружењу.

„Нацрт правила“ јасно каже, шта се жели с удружењем, чему се тежи и како да буде.

Проучите та правила, мерите их, расуђујте и судите. Она су тек нацрт, а кад време дође да постану и „правила“, ви ћете их знати и умети допунити и исправити како буде понајбоље.

Пратећи вам овај дар браће ваше, једно вас молимо: не дочекујте их с предубеђењем, сумњом, небратским мислима, хладним осећајима!

Ми смо тек у почетку радње. Помозите својом вољом и способностима, да се та радња добро настави, а најбоље сврши.

Не расуђујте овај покрет за удружењем невером у успех и неповерењем у остварење његово. Не мерите га мерилом досадњег нашег расположења и индиферентизма и незаинтересованости у оваковим радњама. Да не будемо какви смо били до сад; јер можемо бити, какви треба да смо. Можемо, браћо, само се ослободимо свега, што нам је до сад пречило, да то били писмо.

Прегнимо на посао око свога удружења, с вером у успех, а истрајно до конца. Истрајност доноси плода. „Трпљење нека дело довршује.“ „Јер који се сумња, он је као морски валови, које ветрови подижу и размећу.“ „Који двоуми, непостојан је у свима путевима својим.“ А нама баш постојанства треба у овој радњи, треба увек истрајности, непрестане вере, љубави и наде у целоме животу свештеничком, у целом деловању задатка свога. Све ћемо то и имати, само се — удружимо.

Док се не удружимо, биће искушења разних, сумња и страховања, двоумиће, а можда и другога чега. Али у име ускршње победе, браћо свештеници широм митрополије наше: не бојте се! Христос је васкрсао!

Пођимо само путем његовим, одважно и истрајно, победићемо и истина, коју мисао удружења нашег у себи носи: на славу божанске нам цркве и св. православља, на корист милог народа, на радост и поност наш!

=

НА ВЕЛИКИ ПЕТАК.

(Мисли и рефлексије.)

Како да се усудим ја најмањи међу хришћанима, међу побожнима, благочастивима, последњи међу онима, који љубе ближњега свог, међу онима, који излазе на путове и распућа, који траже по васељеној бедне, ниште, потребне духом и телом, да их унуте, ободре, утеше, наране, напоје, одену, у дом свој уведу, — како да се, велим, усудим ја, последњи, најмањи, најмлађи, оборен, сатрвен, уништен, ја сав такав међу онима, који све речено чињише, чиње и чиниће, који се, — да свршим једном, — владају и живе, творе и делају, како захте, заповеди и наложи Положени на данашњи дан у тридневан гроб, — како да дрзнем, да говорим о великом и на велики петак, на тај страшни и уједно дивни хришћански дан! Како да отворим уста, из управо како да узмем трост књижника скорописца, да подсетим и себе и друге на тај велики дан! И то бих само рад да чиним ја поред једног Златоустог, уз једног Великог, и после толиких златних и богоглаголивих уста, светила и стубова цркве, основане Положеним на данашњи дан у гроб!

Ја бих, велим, био вољан, да рекнем, да напишем коју данас и на данашњи дан; уста су, а срце још више, пуно и препуно; и кад бих могао, како ми то срце осећа, слободан бих био, да чиним и покушам то, већ по оном апостола Павла „буих“ избра Бог....!

Опрости ми, божанствени тридневни Покојниче, што бих и ја и желео и хтео, да поцрпем из непресахлог извора, Тобом од искони отвореног за „плавающыя, пѣшествующыя. нлѣгающыя, страждущыя“ ободрења, утехе и умилостивљења Твога за ме и за све, који ти се обраћају, и искрено у те верују; опрости ми, јер и кад бих могао по пуноћи осећаја данас словослов бити, молио бих Те, да ми дадеш снаге, да ми подариш Духа премудрости и разума, да речима мојим постигнем ободрење, утеху и умилостивљење Твоје, да побудим и друге, који су јаки и духом, и умом, и срцем, нека би и сами за се, и за нас, мислили, писали и проповедали, свак по своме, о великом на данашњи дан довршеном страдању Твом, и за који дан опет довршеном искупљењу Твом свију нас од греха и смрти, о Теби и твојим последователима, и о том, да л' смо заиста Твоји последователи, да л' примисмо науку Твоју, и ако, да л' се владасмо и владамо по науци Твојој, сложеној и изложеној у божаственог писца Твог еванђеља — Матеја, глави петој, шестој и седмој.

И кад бих могао бити по осећајима својим словослов данашњег дана, те кад бих услед тога и постигао то речима и редима овим, и ако бих се осим тога од хиљаде злоковарних један тргао из мрака и заблуде, сетио се и подсетио, да си Ти велики Страдалник и Искупитељ наш, и кад бих тргнув се, сетив и подсетив се, оставио зле намишљаје своје, престао бити гробар присног и ближњег, но не само то, него шта више друга и брата свог по имену Твом, — онда, онда није и неби била то заслуга моја, него би то онда била велика милост Твоја, велики и вечни, милостиви и дуготрпељиви Боже мој! Јер би дао и подарио последователју и слуги Твом, да искрено и непритворном вером у Тебе потврђеном и показаном, по могућности, а заповеди Твојој, у добрим делима („истинѣ бо глаголю“), — посеје и залије семе, из кога би уз Твоју помоћ, макар и двоструки плод уродио....

Ко је тај од имена хришћанског, који не помишља на данашњи велики дан наш на онај безброј жртава человѣка — врага, које су у часовима својих неописаних мука изгледали на вишу помоћ? на оне умом велике људе старога света, који, гледајући понор страсти и порока људских, подизаху очи своје горе, и очекиваху бесвесно помоћи од вишег суштества неког? Једном речи, ко не помишља данас на минуле векове, и у вековима тима на безброј милијона душа, што чаме у незнању и тами? И кад помишља, а помишљати мора, да л' му излази пред очи сва чудноватост, сва знаменитост, у последицама неизмерност данашњег догађаја — Бог, па распет, Бог па у гробу! И зашто се то зби? За то, да се испуни оно, што је првим људима по изгнању из раја речено и обећано; оно, што у низу векова божји пророци предзавештише; оно, што и сам распети и у гроб положени Господ рече и ученицима својим обећа толико и толико пута. И то речено и пророчено и обећано испуни се сво у данашњем догађају, и ако не последњем, већ предпоследњем; и све се то

испуни после обилне, нечувене у старом свету науке, науке и заповеди нове, дане нама преко апостола и ученика својих, којима рече, да љубе друг другa, и не само то, него и непријатеље своје да љубе, јер су браћа, јер су синови оца небеског, и ако све то, и све остало, чему их је учио, чине и чинили буду, познаће се, да су Његови ученици.

И кад то знамо ми, па за часак помислимо, гледајући у гроб тај, да се он неће више отворити, и да ће онда на празно бити то нечувено учење, и да ће место љубави друга другу и опет бити човек човеку враг, да ће се не љубити, већ тамнити непријатељ, да ће људи не браћа, већ љути душмани бити један другом, — није ли гроза нада грозама, која би, ма и при часовитој помисли снашла и обузела душу нашу?! Ал не може ни нашим помисао та, јер знамо пре гроба за чуда, речи, дела и пророштва Сина човечијег, знамо, шта рече о храму јерусалимском, шта ли говораше Пилату..... Ми смо у тузи ради спомена на тај страшни дан, и то само до сванућа трећег дана. Но да л' престаде ипак та туга? Да л' заиста осване тај дан? И ако, да л' онако, како очекиваху многи? Да л' сви пођоше за том заиста божанственом науком, науком не земље, већ науком неба? Не пођоше; има их још милијонима, који чаме у тами и незнању. Но ми о тима не можемо ни говорити; ми говоримо о нама, о хришћанима; и кад говоримо о њима, питати морамо уједно, да л' ми пођосмо за науком том? Да л' одговарамо имену и називу том? И, што значи једно исто, да л' испуњавамо оно мало захтева и заповеди Господњих? Да ли ја смем одговорити на питање то, и ако, да ли смем изустити страшну истину, ако кажем оно, што сви, и ако их је можда мало, искушени у патњама живота сваковрсним, знају већ? А зашто да не смем изустити, ако је то истина, што ју у устма носим? Та зар није истина онај, о коме данас говоримо? И зар није Бог истина? Изустићемо и рећи ћемо истину, а та је — да нисмо остали хришћани, јер не одговарамо имену и називу том, не испуњавамо захтеве и заповеди Господње, — но, ипак све смо ми то, т. ј. хришћани смо, али с поља, окрашени гробови, унутра пак, срце наше празно је, пусто је! Где је љубав према ближњем нашем? Та ми подкопавамо, морално убијамо један другог! Да ли радимо све оно, по чему би се ученици Христови назвати могли? Не; на против, ми радимо оно, од чега нас је Он одвраћао! И ми се називамо хришћани! Чудно ли и грешно ли варамо и себе, и савест нашу, и Бога свога, кога распеше и смрт ради нас данас у тузи спомињемо!...

Одите сви обремењени, и ја ћу вас упокојити, вели и довикује Господ; одите дакле измучени људском гордости, страсти, гњевом! Не бојте се, будите верни Господу своме, слушајте речи и заповести Његове, будите као и Он дуготрпељиви, победићете, ваша је слава на концу: све, што се противи Њему, прелазно је!

Онај, за кога Име издисаше славни мученици на огњу, у води, међу зверовима, извржени неизрецним мукама, Онај, у кога Име крваве ратове водише, Онај, чије се Име сваког минута на зло употребљава, и које и добри и зли у помоћ зову, — Онај и Тај дуготрпљиви примиће обремењене и напаћене у наручја Своја; Тај неће дати, да зло победи, а добро пропадне, Тај нети, о коме велики ум француске земље, посветив сав свој живот, да Господа нашег прикаже нама, његовим последовалима, као човека, грешна и обична, о коме тај антихрист, ма да се дивним именом хришћанина дичи, вели ово и овако: „ма какве неочекиване појаве будућност у крилу свом тајила, Исуса никад нико превазићи неће; његово страдање гануће најбоља срца; сви векови изрећи ће гласно, да се међу синовима човечанским никада није родио већи од Исуса“, а то ништа друго не значи у језику богобојазљивих и поштених хришћана, већ да је тај Исус прави и истинити Богочовек, како се назива сам, и како га назваше писци Његова сказања.

Буди нам у помоћи Ти, кога су синови цркве Твоје онако вдохновено, баш надахнути Духом Твојим, у стихирама данашњег дана опевали, ал не све испевали.....

Буди нам у помоћи, Ти Спаситељу света, коме истинито и искрено вероваху милијони, који су болном душом, а вером у Тебе, легли у гроб, чекајући славно Твоје друго пришаствије; Ти, кога су милијони погрдили, и опет и они легли у гроб, без вере у Тебе, правог по науци, делима и чудима, Бога; Ти, у кога милијони и данас искрено верују, а пате се, и трпе људска злоковарства; Ти, који тако трпиш, дуго трпиш, ма да опет милијони данас живих, а међу њима и назови-хришћана, не верују у Те, и Име Твоје злоупотребљавају.

Буди нам у помоћи Ти, да искрено Теби одани верни синови заједничког Оца Твог и нашег, останемо на стази досадањој у тврдој вери на Тебе, истинитог Бога, и правог и јединог Спаситеља и избавитеља нашег; помози нам, да на тој трновитој, уској стази истрајемо, да не посрнемо; да останемо и пребудемо у љубави према нашим ближњима, према Твом образу и подобију, да нас до краја не скрха и не уништи злоба и пакост тог образа и подобија Твог; помози нам у том подвигу, а опрости њима у том грешном послу њиховом.....

Помози, опрости; то је молитва наша на данашњи дан, на дан, кад Те положише у гроб, из кога мишљаше иевернци, да не ће устати, а вероваше Твоји последователи, да је то гроб само тридневан, и да из њега долази васкрсење Твоје, догађај и знак нашег васкрсења из гроба незнања, греха и порока; и тако се збило, јер си као Бог искупио реч Своју, а тиме искупио и нас од клетве закона и греха пра старог.....

Није дело Твоје још довршено, велики, праведни и милостиви Боже наш; застало је, не врше га позвани, који Име Твоје носе. Није ни неродница, ни невоља телесног живота толико, није ништа томе подобног, што делу томе на пут стаје; покварени дух, ум и срце човека пречи, да се воља Твоја овде врши.

И онај међу зверовима, и онај над бездном морском, а куд-и-камо више онај у чељустима сатанских људи, **человѣка** — **врага**, а у окриљу вере у Тебе, који живот дајеш, све то подноси, све му то олако бива, јер га нада на будућу награду храбри; часове дакле страшне у животу сноси; а у животу без тога не да му, да се погорди, ни да се поништи; он је свакоме све; и тако радећи човек испуњава Твоју свету, божаственску вољу, крчи и уравњава пут добром, поштеном саживоту људском; код таког се не одомаћује оно, што се само у аду налази.

И кад је то тако, — јер да је тако, рекоше и проповедаше од дана, кад Те у гроб положише, сви исповедници и проповедници божаствене науке Твоје, у дугом току и низу од деветнаест векова, — онда опрости Исусе Христе, Господе наш, што данас пустисмо ове речи, непотпуне и незнатне, не да величају и преузносе Тебе и догађај данашњи живота и рада Твога међу људима и за људе, јер не претичемо златоустим и великим исповедницима Твојим у давнашња времена; чинимо ми то осим већ напред реченога и утехе своје ради, да у борби живота ојачамо, и окрепимо душу своју у вери на Те, и у добрим делима према ближњима својима.

Опрости и помози, и дај, да нас мимоиђе ова часовита жалост над Гробом Твојим, да дочекамо, да прославимо Твоје васкрсење, а наше спасење, и не само то, већ и наше васкрсење још овде на земљи из руку безбожника, ма да веле, да у Тебе верују, и именом се Твојим криво куну; зликоваца, ма да мисле, да добро чине; хришћана и служитеља Твојих, ма да делима својим погрђују те свете називе, којима се недостојно красе; молимо Те, допусти, да дочекамо оно ускрсше слово угодника Твог, Јована Златоустог; дозволи, Боже велики и силни, да те умолимо, да смрћу Својом, и после три дана васкрсењем Твојим, будеш нам путеводитељ кроз гудуре и теснаце тешког живота са исквареним духом људским; а особитом те молитвом молимо: свима и свакоме, добрима и злима, вернима и неверним, онима нехотичне, и овима хотимичне грехе и прегрешења, једним словом њима свима — прости **всѣ воскресенiемъ!**

Димоник.

БЕСЕДА † ПРЕОСВЕШТЕНОГ НИКАНОРА, АРХИЕПИСКОПА ХЕРСОНСКОГ И ОДЕСКОГ.

У недељу православља о поштовању св. икона.

(Свршетак.)

Тако указом 726. г. Лав Исаврани заповеди, да се уклоне иконе из олтара и да се метну у предњи део храма, на такову висину, да се нису могле целивати; а за две године доцније нареди, да се сасвим уклоне иконе из храмова и јавних места. Народ се побуни, отпоче нереди, борба се поче ширити из Царева-града на све стране у држави.

Истинита ревност за поштовање иконâ имаћаше своје мученике и исповеднике. При наследнику Лава — Константину Компронину састаде се у Константинопољу лажни сабор, који не беше сазван од патријараха Рима, Антиохије и Александрије, због чега се и сматра као незаконити, по незаконитости свога сазвања и састава. Силом уредбе лажног сабора и налогом иконоборца Константина Компронима о уништењу иконâ, свештени ликови ишчезоше на зидовима храмовâ, под слојем креча, а место тога зидови се покриваху сликама из природе, представљајући разне пределе. Заједно са уништењем свештених ликова у храмовима, као и свуда, празнише се иночке обитељи, њихова се имања одузимаху, манастирска се здања обраћаху у заједничке скупове и т. д.; забрањивало се носити монашко одело, у манастирима шта више уништавала се библиотека. Поред тога иконоборци потстицаху светску науку и светску, шта више безбожничку вештину и, не допуштајући иконâ, дизали су храмове и дворове, украшене живописом светског садржаја. Вештина у хришћанско-византијском царству управо враћала се к незнабожачким предањима тако званој античкој епоси. А из свега овога јасно се видети може, да је иконоборство било тесно скопчано са уништењем свега строја православне цркве. Такô беше у древној епоси иконоборства; то се исто може видети и у будућој или пак предвидети у предидућој епоси оњега иконоборства, у епоси устанка против св. иконâ многих из савременог нам друштва. У тој древној епоси положен је крај безбоштву иконоборства VII. васељ. Никејским сабором, који је одбацио неблагочастива правила иконоборског сабора, и обновио је у IX. веку поштовање св. иконâ. Празник православија у првој недељи великог поста држи се од овога времена као спомен победе над иконоборским безбоштвом.

Из овога се види, да је древна хришћ. црква не само употребљавала св. иконе, него их је и поштовала од првих векова Хришћанства, а исто питање о непоштовању св. иконâ никад није пре ни пошкло до појаве безбожних иконоборацâ, до VIII. века. Да је црква не само употребљавала, него и поштовала св. иконе, то је јасно отуда већ, што их је она имала, као светињу у самим древним својим храмовима, као што беху први храмови Хришћана у катакомбама, и одаваху им те исте знаке поштовања, о којима сведочи VII. васељ. сабор, као што су знаци: правити крсни знамен пред св. иконама, клањати им се, целивати их, кадити их тамјаном, палити свеће и т. д. Да су крсно знамење верујући полагали на себе у храмовима при богослужењу од првога века по предању апостолском, о томе сведочи св. Василије Велики, као и сав ред отацâ и учитељâ црквених, који се родише у III., а живише у IV. као и V. веку, као што беху Кирил Јерусалимски, Јован Златоуст, блажени Августин и др. А полагање на себе крсног знака при улазу у храм, при богослужењу односило се к свој светињи храма и богослужењу, а природно и к свештеним ликовима у храму. Да су се верни Хришћани клањали пред светињом св. места, као што је крст или гроб Господњи, пред светињом храмова, као што је изображење крста и јеванђеља, као и осталим свештеним ликовима, то дакле не може подлећи сумњи. Клањање пред Богом и светињом освећено је примерима Аврâма, Мојсија, самога Господа Исуса Христа, св. ап. Јована, као и свију светих. На забату при улазу у св. Софију изображен беше цар Јустинијан, како припада ка Христу, који седи на престолу. Не може постојати сумња о древном поштовању хришћ. светињâ, као што је крст и гроб Христов, њихова изображења, као и разне друге светиње, као гробови и мошти св. апостолâ и мученикâ, као разни свештени остатци на пр. кости и крв св. мученика, перукотворни образ Спасов, без сумње који је постојао од првих векова и т. д. О кађењу тамјаном, паљењу свећа у хришћ. храмовима пред хришћ. светињама говоре већ апостолска правила, спомиње шта више књига дела апостолских. На ко и може посумњати у најпотпунију историјску доставернос таквог доказа, као што је догматско опредељење седмог васељ. сабора, које је изречено гласно, пред целим тадашњим светом, које је посведочено и потврђено живим предањем свију тадашњих црквâ.

„Ми чувамо сва црквена предања“. — гласи догмат 376 св. отаца седмог васељ. сабора Никејскога, о поштовању икона, — „ми чувамо сва црквена предања, која су се, било кроз писмо, било без писма, утврдила; а једно између таквих је живописно цртање икона, које је сугласно са историјом јеванђелске проповеди, и служи потврдом, да је Бог слово истинито, а не само привидно постао човеком, а нама је то на корист. Јер оне ствари, које једна на другу показују, очито је, да се међусобно једна са другом и доказују. Пошто је то тако, ступајући по царском путу, и следећи богоречивом ученју св. отаца наших и предању посвудне цркве (а знамо, да у њој Дух св. станује), са пуним поуздањем и марљивошћу установљујемо: на онај начин, као слика часног и животворног крста, исто тако имају се стављати у св. божјим црквама на свештеним сасудима и одеждама, на зидовима и даскама, по кућама и на путевима часне и св. иконе, биле оне изведене у бојама, или мозанчки, или из друге какве прикладне материје, и то иконе колико Господа и Бога и Спаса нашега Исуса Христа, толико и непорочне Владичице наше св. Богородице, часних анђела и свију светих и блажених људи; јер чим се чешће они на иконама насликани виде, тим ће се живље код дотичних, који на њих гледају, узбудити успомена и тежња к њиховом прототипу, целивање их и одавање им разборито поштовање, — али не оно пуно поклоњење, које по вери нашој припада једино божанственој природи, него ће им се одавати част на онај начин, као што се одаје слици часног крста, св. јеванђељима и осталим свештеним предметима, приносећи им наиме тамјан и свеће, као што је то у древних побожни обичај био. При чему част, која се одаје икони, прелази на прототип њезин; и који штује икону, штује лице, које је на њој нацртано. Таким ће се начином утврдити учење св. отаца наших, то јест, предање посвудне цркве, која је од једног до другог краја света примила јеванђеље.“

Из овога се може видети, да оци VII. васељенског сабора нису из нова увели поштовање икона, него су утврдили као догмат оно што је већ било у цркви, установљено црквено предање о сликању икона, следећи богоречивом ученју св. отаца и предању посвудне цркве, са пуним поуздањем и марљивошћу, да их гледимо; јасно је, да су се иконе мешале у св. божјим храмовима, као што се и до сада у православној цркви мешу, на онај начин, као што је слика часног и животворног крста, часне и св. иконе, изведене бојама или из друге какве материје (мозаички, извезене и т. д.), као у храмовима на свештеним сасудима и одеждама, на зидовима и даскама, тако и по домовима и по путевима (улицама, раскршћима, трговима), наиме иконе Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа и св. Богородице, а тако часних анђела и свију светих; јасно је, да је код древних побожни обичај био, који се сачувао у православној цркви и до сада, поштовати св. иконе целивањем и смиреним поклоном, ке пуним поклоњењем, које припада једној божанственој природи, него поштовањем на онај начин, као што се одаје слици часнога и животворнога крста и св. јеванђељу и осталим свештеним предметима, приносећи им тамјан и свеће. Догмат VII. васељ. сабора учи нас, да част, која се одаје икони, прелази на прототип њезин, и који штује икону, штује лице, које је на њој нацртано; што се у онима, који на икону гледе, бу́ди успомена и тежња к њиховом прототипу; што живописно цртање икона и проповедања јеванђелска, једно на друго показују и међусобно се једно с другим доказују; и што су својим опредељењем вере оци VII. васељ. сабора само утврдили учење св. отаца наших т. ј. предање посвудне цркве, која је од једног до другог краја света примила јеванђеље.

Држите ли сами сад, да у догмату VII. васељ. сабора, тачно сачуваном и, на дан православља, сјајно спомињаном у православној цркви, — да има у њему новога и идолопоклоничкога? Напротив, древно византијско иконоборство зар није било као бесилни покушај, да разруши цео строј православне хришћ. цркве?

Приди́те же, вѣ́рнїи, вси́ припада́ємъ благочести́вомꙋ дре́внїю, са чистим мислима и осећајима, **поклоня́юще́ся честны́мъ иконамъ**

Христа Спасителя нашега и светих његових, да се покланьамо с побожним осећајем увек, а сада на дан празника православија особито. Нынѣ бо благочестїа свѣтлость распростре, разгонѧющи лесть нечестїа, яко шѹмлкъ, просвѣщающи же сердца благочестивыхъ ѧзыкъ.

С руског превео Григорије А. Николић.

САМОУБИСТВО СА РЕЛИГИОЗНО-МОРАЛНОГ ГЛЕДИШТА.

(ПО РУСКОМ.)

Од Саве Теодоровића, професора и катихете у кр. вел. реалци у Земуну.

(Наставак)

Да би боље разјаснили тај неприродни поступак, који се на жалост појављује и данас у људском животу, — посмотримо узроке и најобичније побуде к истом. Историја и искуство показују нам следеће побуде:

1.) Самоубиство је било у незнабожачких народа врло чест и обичан појав. Тако у време Александра великог, у Индијанана је био закон, да жене по смрти својих мужева одаберу или опште презрено стање удовства, или да се даду спалити на гломачи својих мужева. (Diod. sic. XIX. 33.). У северо-американских црнаца престарели људи или жене усмрћују себе већ с тога, да не буду на терет својој деци.

2.) Неки међу старим и новим философима налазе у самоубиству неко преимућство, које су приписивали човеку као већи степен пројства његове слободе. Они држе, да од човекове воље зависи, да свој живот сам прекрати, јер по њима, човек може радити све, што му је драго. Антонин V. вели: „Је ли ти живот тежак, благодари Богу, што те у такову животу ништа задржати не може.“ (Senec. de providentia c. 9, epist. 12.)

3.) Још дрекије су гледали на самоубиство, када су му узроке тражили у моралним побудама. Тако, често истичу као повод самоубиству *љубав к части*. Веле, да човек, лишавајући себе живота, умире као јунак онда, када је осрамоћен, или када га околности приморавају да понизи своје морално достојанство на каквим срамним делом. Тако се је Лукреција убила због нанесеног јој обешчашћења. (Liv. III, 58.) Тако се убио млађи Катон у Утици, да не би допао у руке Цезару. (Плут. у жив. Кат. гл. 69.) Но тај назор је оправдан само по спољашности.

Никога не можемо присилити на нечасно и срамно дело. Свака незаслужена увреда више је постидна за виновника, него за увређеног, јер човека не срамоти казна, него сами преступ. Кад би у ствари било оправдано себе лишавати живота, у исто време, када нас други киње или муче, тада би и апостоли и мученици требали да су се умртвили, пошто су их мучитељи понизили и осквернили им морално њихово достојанство. Међу тим, ако узмемо да је умесно, да увреду части скидамо властитом смрћу, тада би морали то начело дозволити и деци и преступницима, јер би и они, будући кажњени ради свог поправљања, могли сматрати за дужност, да прекрате себи живот, нарочито с тога, да неби трпели — по њихову мишљењу — ничега неправеднога и противнога њиховој части. По томе је самоубиство из стида дело неморално по себи, с тога, што показује, да човек хоће да буде частан спољашње, по слабости; — одакле се види, да је врлина за такова човека угађање самоме себи, жртва моралнога самољубља. Тако је и самоубиство ради целомудрености морално-неразумно, јер показује у човеку спољашњи поглед на целомудреност. Свака врлина као и целомудреност састоји се у развитку њеног унутарњег карактера, не гледајући на спољашњост. По томе ко се лишава живота ради целомудрености, тај својим поступком доказује, да не појми хришћанских начела.

4.) Врло често страх од ма какве велике несреће и страдања бива поводом самоубиства. Тако се је услед тога убила Те-

оксена заједно са својом децом, да не би пала у руке Филипу. (Liv. XL, 4.) Тако је Пантса хтела умрети на лешини свога мужа, који је у боју погинуо, немогући преболети смрти му. (Ксеноф. Сугораед. I. VII. с. 3.) Тако су многи од римских царева, желећи умрети славном смрћу, прекраћивали себи живот у тамници. (Тацит.) Тако се је и Роланд заклао ножем, када га је казна честите му супруге и властита опасност испунила страхом и жалошћу. (Живот великих људи, Париз.) Одатле видимо, да такви узроци самоубиства делују на људе слабога духа и на преступнике. Такођер се дешава, да неки страдалник гледи да прекрати себи живот убиством. Па ако га и не можемо безусловно осудити, можемо рећи, да је много моралнији и узвишенији онај, који до краја издржи борбу са телесним мукама. Ми н. пр. не можемо строго осудити војника, који би молио, да га лише живота услед тешке ране или болести. Но он би показао веће присуство духа, кад би до краја издржао муке. Уз то ваља знати и то, да и највеће страдање може бити за морал корисно. То је топлота око подне, када најбоље сазрева небесни плод бесмртности.

5.) Неки су се опет решавали на самоубиство услед душевнога растројства, — услед хипохондрије и меланхолије, претпостављајући, да се од те невоље не може друкчије ослободити, до ли својевољном смрћу. Тако се усмртио Робек, који се обратио у хришћанство, па се опет за тим повратио незнабоштву и постао браниоцем самоубиства. Особито често се убијају млади људи, када им н. пр. лежи на души нека тајна жалост или терет; или када им се срећно не остваре њихови частољубиви планови; или када се не надају, да ће имати довољно снаге, да изврше своја одважна и смела предузећа. (Георг, „Vorbereitung zum freiwilligen Tode.“ Königsberg.) Сви ови несрећни људи достојни су сажаљења. Но правило душевно-болнога или раздражена човека, не може се узети као правило, по коме се морају сви равнати.

6.) По некад бива узроком самоубиства необична и сувишна осетљивост и фанатизам. Једном су у Милету наумиле неколике залуђљене девојке да се обесе, за то, што им је љубав била без надежде. (Телија Net. XV. 10.) Индијски философ Калан наредио је, да му се направи гломача и дао се спалити, да би постао учесником у блаженству богова. (Diod. sic. XIX. 107.) Зенон, оснивателъ стојичке школе, обесио се, што је, навши једном, угануо и искренуо палац, те то протумачио као глас земље, која га призива у своја недра. (Диог. Лаерт. стр. 695.) На такова самоубиства решавали су се и руски фанатици расколници, као што сведочи руска историја. Код такова погледа на живот није се чудити, што је сваки тада држао, да је у праву, да остави овај живот, који је, као што вели Цицерон, театрално позориште; а није се чудити ни томе, што људи нису решавали питања о законитости и грешности самоубиства, него се забављали тиме, која је смрт згодиија и боља? Но са хришћанскога гледишта не можемо оправдати човека, коме је живот постао досадним. По хришћанском учењу такав поступак противи се и здравоме разуму и слову божјем; јер они обвезују хришћанина да чува тело као саставни део свога бића.

7.) Многи су себи задавали смрт, да би показали своје јунаштво и тиме довели друге дотле, да се њихову пројству диве. Ко н. пр. не уважава храброга Муција, који је, спаливши своју десницу, показао више одважности него сваки самоубица. Но тако јунаштво не дозвољава се у хришћанству. Хришћанско учење храбрило је своје мученике да претрпе мученичку смрт за истину, не усађујући у њих неоправданога јунаштва, да себе лишавају живота. Сви побројани узроци самоубиства могу нас само припремити за моралну оцену такова поступка. (Види Bildersaal „Seltener Selbstmörder.“ Berlin; Осијандер „Über den Selbstmord, seine Ursachen, Arten, Untersuchung“ etc. Hannover.)

Ми смо споменули, да је у староме веку страст к самоубиству захватила тако широке димензије, да је Тарквиније горди био принуђен издати закон, по коме онај, који би себе усмртио, лишавао се права, да чини завештаје. Па не само то; тело самоубице распињало се као тело

преступника. У древности неки од незнабожаца били су сами преставници својих теорија и својим примером побуђивали ревност к томе поступку у других. А тај стари назор о самоубиству поновио се у хришћанској ери особито у XVIII. веку у новој снази. Неки Роберт скупио је сва стара сведочанства о самоубиству и издао их у засебној књизи. Тако исто су се бавили марљиво питањем о самоубиству и Русо и енциклопедисте и многи су почели да га на ново у живот уводе. На па жалост и сада се понавља то питање по разним новинама и романима, који говоре о гнусним догађајима самоубиства, особито међу младежи. Пажљиво испитивање узрока самоубиства показује нам два разреда самоубицâ: у првом су самоубице из тако зване цивилизоване класе, а у другом простији људи. У првом разреду догађају се самоубиства услед растројства и губитка умних и моралних сила, што се манифестује безбожијем, неверијем, незадовољством са постојећим друштвеним поретком, пустим уображењем и досадношћу живота; а у другом понајвише и обично услед пијанства и развратна живота.

О двобоју.

У данашњем добу поред хришћанскога света у образованом друштву не ретко се сусрећемо са још једном врстом самоубиства, познатом под именом двобоја, као средства, које по модерним појмовима повраћа и пере увређену част. Међу тим, кад се запитамо, шта је двобој у строгом смислу, добићемо ову дефиницију: двобој је неуљудно и законопреступно дело, којим човек у намери да другога живота лиши, уједно и свој живот смрти излаже. По томе је двобој двоструки грех, јер садржи у себи убиство и самоубиство.

Читајући историју европских држава, налазимо у њој разне прописе и наредбе, којима су европске државне власти осуђивале и осуђују у двобоју не само сједињење двају преступа, него и виши степен нарушавања општега поретка.

У старија времена двобој се у Француској сматрао као посебна врста преступа, delictum sui generis, како га крсте латински правници. Двобој су сматрали не само као јавни израз неповерења према судовима, него и као политички преступ, као присвајање једнога великога краљевскога права, — права војне, пошто се двобој узимао као војна појединих лица на државном земљишту, које је подвласно једино краљу. Цватућа епоха двобоја беше XV. и XVI. век, особито у Француској, и зна се, да је тамо једном у току 19 година било издано 7000 краљевских опроста за двобоје, у којима је у поменутом року погинуло до 8000 бесних и завидљивих дворјана.

Што се тиче питања о постанку двобоја, многи историци доводе му почетак од судских двобојâ, који су се употребљавали не само у германских народа, него и у Словена, н. пр. у Руса до XVI. века, где су се називали и „пољем.“

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Извештај о мартовским седницама епархијске управе темишварске.) I. Седница епарх. конзисторије темишварске одржана је под председништвом Његовог Високопреосвештенства г. Никанора Поповића. Од важнијих предмета, решени су ови: У смислу наредбе министра богочасти и јавне наставе упућено је подручно свештенство путем надлежних протопресвитера, да ученицима у време недељног одмора религиозно-моралне поуке дају. — Од министарства просвете на мољење достављене молбенице неких свештеника и свешт. удовица, ради полученља државне припомоћи, враћени су истом министарству с препоруком. — Позвато је подручно свештенство и црквене општине, да се на званичан орган срп. прав. митрополије карловачке „Српски Сион“ претплате. — Позвато је подручно

свештенство и црквп. општине, да себи набаве дело јереја Василија Николајевића, пароха прибиког, под насловом „Велики Тишик“. — Репродуцирана је молба Саве Поповића, свршеног богослова из Шида, који је у прошлој седници за администратора стапчевачке парохије постављен, те је исти на извештај Ђорђа Влаховића, окр. проте в. кикиндског, да је јер. Михајил Милетић, парох срп.-надејски умрло, за администратора срп. надејске парохије именован. — Потврђен је избор јереја Александра Грујића за сист. парох. помоћника у Варјашу. — Пошто је парохија рудњанска, изборои досадањег тамош. администратора, јереја Александра Грујића за сист. парох. помоћника у Варјашу, упражњена остала, то је Теодор Јозанов, свршени богослов из Суботице, по молби својој, за администратора исте парохије именован. — Потврђен је избор Милиноја Радовића, ђакона в. кикиндског, за сист. парох. помоћника у Вел. Кикинди. — Извештај протојереја Павла Јовановића, адм. прот. арадског, о порезном дугу на половину прот. капеланске сесије у В. Ст. Миклушу, издат је конс. фишкалу на мњење и предлог. — На молбу прав. црквп. општине сараволске и на извештај протојереја Павла Јовановића, адм. прот. арадског, да су оба сараволска пароха: Теодор Жупански и Симеон Андрић остарели и у тој мери оболели, да нису у стању парох. дужности вршити, — постављен је јереј Владислав Весслиновић, садањи администратор мехалске парохије, за администратора обеју парохија с тим, да има половину парох. прихода од сваке парохије уживати, а подједним је умољен високосл. саб. одбор, да оба горе именована пароха умирови и годишњу им мировину дозначи. — У ствари потраживања јереја Димитрија Ћирића, пароха немет-ског, да му Сима Мучалов, тамош. велепоседник, бир плаћа као и остали његови парохијани, извештен је именовани јереј, да је посед Симе Мучаловог куријално добро, те по томе није дужан плаћати бир по величини свога поседа, него само оволико, колико највећи тамош. поседник урбаријалне земље у име бира плаћа. — С препоруком су спроведене молбенице неколико свештеника и свешт. удовица министарству просвете ради подарења државне припомоћи. — Осим других решења у бракоразводним парницама, донесена је и једна пресуда, којом је брак разведен.

II. Седница епарх. адм. одбора држана је 18. марта о. г. под председништвом високопреосвештеног г. Никанора Поповића. Од расправљаних предмета важнији су ови: Упућена је црквп. општина срп. елемирска, да прорачун сврху оправке торања на св. цркви својој управи овој поднесе заједно са извештајем, из којих прихода мисли тај трошак подмирити; а обвезнице наводно пропалих дужника издате су протојерејуМилошу Јанковићу, пароху ново-бечејском, да извиди, да ли су дужници заиста осиромашили и зашто тај дуг — пошто се из давнашњег времена датира — до сад никаковн није. — На тужбу многобројних становника општине стапчевачке, да је председник тамош. црквп. општине 230 фор. проневерио и да у опште са црквено-општинским имањем несавесно рукује, — изаслат је прота Кузман Станић, да на лицу места стање ствари извиди и да према резултату извиђења истрагу против председника именоване црквп. општине спроведе. — Одобрен је купо-продајни уговор црквп. општине меленачке, по коме је црквп. општинску земљу, коју је пре неколико година од Симе и Бранка Исаковог, дужника црквп. општине, ради намирења дуга купила. — Одобрен је купо-продајни уговор црквп. општине кнешке, по коме је кућу са двориштем у корист црквп. општине купила, те је на истом дворишту цркву саздидала. — Поџурен је Коста Стефановић, члан ове управе, да организацију црквп. општине кетфељске што пре обави. — Одобрен је уговор, по коме је црквп. општина немет-ска купила једну кућу по цену од 700 фор. за парох. дом. — Одобрено је решење црквп. општине јосиповачке, да се ради подмирења школс. потреба место 5% пореске 10%. — Молба црквп. општине кетфељске, да јој се уступи залишна парох. сесија, која јерарх. фонду припада, да би од прихода исте још једну школу отворити и издржавати могла — поднесена је саб. одбору на надлежно решење. — Одобрена је организација црквп. општине фењеске. — Одобрен је уговор, по коме је црквп. општина куманска у корист своју купила три ланца земље за 616 фор. — Од неколико сиромашних црквп. општина поднесене молбе ради получења државне припомоћи, с препоруком су спроведене министарству богочасти и јавне наставе. —

— (**Избор окружног проте горњо-будачког у Војнићу.**) У Војнићу извршен је 19. (31.) марта о. г. избор окружног проте горњо-будачког, у горњо-карловачкој епархији, на место пок. проте Марка Опачића, који је пре годину

дана преминуо. Повереник консисторијални при избору протином био је Петар Грба, парох слушнички. Било је свега два кандидата за избор, и то: Игњат Малобабић, парох у Коларићу, и Јов. Шена, парох у Перни. По предлогу Радивоја Живковића, пароха утишког, изабран је за округног проту горњо-будачког једногласно Игњат Малобабић.

— (Св. Сава благосиља Срнчад.) Под овим именом позната слика Ђ. Кретића, коју је пре годину дана израдио за српско краљевско министарство просвете и црквених послова, од неколико је недеља у Бечу, да се сними и штампа у бојама, како би могла постати одличан украс за српски храм, школу и дом, где се свуда Св. Сава слави и поштује као просветитељ и учитељ. Умножавање овог Кретићевог, у свему уметничког рада, предузео је познати и признати издавалац словенских и српских уметничких сликарских радова, г. Петар Николић у Загребу. Његови до сада сјајни успеси у томе, — спомињемо само умножавање слика Чермакових и Предићеву — јемче нам, да ће и снимак Кретићевог рада бити савесно изведен свим данас могућим техничким средствима за штампарско умножавање у бојама.

— (О књизи „Велики Типик“) добили смо ову објаву: „П. н. г. г. претплатницима на књигу моју „Велики Типик“ дајем овим на знање, да сам књигу дао у штампу и да до сад непријављенима продужујем рок претплате до Ђурђева дне.

У Иригу, на Благовести, 1892.

Василије Николајевић, парох.“

ЧИТУЉА.

— († **Михаило Милетић**) парох у Срп. Падеју, преминуо је напрасно капљом удари 6. (18.) марта о. г. у 53-ој години живота свога. Покојник био је савестан и ревностан свештеник, који је 25 година послужио св. цркви. Са своје доброте и честитости био је опште поштован и љубљен. Свештеници из оближње Аде: Јосиф Поповић и Лазар Шевић приредили су му свечан погреб. Оставио је за собом удовицу са шесторо незбринуте деце. Нека му је вечна успомена!

Данашњем броју приложен је додатак, у коме је штампан „Нацрт правила за удружење свештенства у Митрополији Карловачкој“, на који обраћамо пажњу наших поштованих читалаца.

Уредништво.

Наше пошт. претплатнике опомињемо и умољавамо, да нам новац што скорије пошљу — да не би принуђени били обустављати им лист.

АДМИНИСТРАЦИЈА „СРПСКОГ СИОНА“.

ОГЛАСИ.

Бр. 72. **КОНКУРС.** 33, 1—3

Ради попуњења од дужег времена већ упражњене парохије Печварско-рац-мечанске са платом VI. класе, отвара се овим по ново конкурс.

Просители имају своје инструисране са штемплом од 50 новч. снабдјевене молбенице за четири недеље дана од првога увриштења овога конкурса у новинама „Српски Сион“ конзисторијуму овом поднети.

Из седнице конзисторијума епархије будимске у Сентандреји, 12. марта 1882. држане.

Бр. 65. **КОНКУРС.** 35,- 1—3

Ради попуњења парохије Литобско-Ланчушке са платом VI. класе, отвара се овим конкурс.

Просителн имају своје, као што треба инструјиране молбенице, снабдјевене са штемплом од 50 новч., за четири недеље дана од првога увриштења овога конкурса у „Српски Сион“ конзисторијуму овоме поднети.

Из седнице конзисторијума епархије будимске у Сентандреји, 12. марта 1892. држане.

ОГЛАС. 36, 1—1

Српска православна црквена школска општина старо-паланачка (епархија бачка, протопопијат новосадски) продаваће путем јавне дражбе 30. априла (12. маја) о. г. у 9 сати пре подне у писарници црквене општине старо-паланачке 216 јутара à 1600 □° оране земље на три године под закуп. Услови се могу видети сваки дан од 10—12 сати пре и од 4—6 сати после подне у општинској писарници, као и на сам дан дражбе.

У Ст. Паланци, 29. марта (10. априла) 1892.

Константин Јанковић, перовођа. **Лука Шијаков,** председник црквене општине

Бр. 71. **КОНКУРС.** 32, 1—3

Ради попуњења парохије Дуна-Сечујске са платом VI. класе отвара се овим конкурс.

Пропитељи имају своје, као што треба инштруиране молбенице, са штемплом од 50 новч. снабдјевене, за месец дана од првог увриштења овога конкурса у новинама „Српски Сион“ конзисторијуму овоме поднети.

Из седнице конзисторијума епархије будимске у Сентандреји, 12. марта 1892. држане.

Бр. 78. **КОНКУРС.** 34, 1—3

Ради попуњења парохије Рац-Титошке са платом VI. класе отвара се овим конкурс.

Пропитељи имају своје, као што треба инштруиране молбенице, са штемплом од 50 новч. снабдјевене, за четири недеље дана од првог увриштења овога конкурса у новинама „Српски Сион“ конзисторијуму овоме поднети.

Из седнице конзисторијума епархије будимске у Сентандреји, 12. марта 1892. држане.

К. 135. ex 1892. **СТЕЧАЈ.** 20, 3—3

Расписује се стечај на упражњену парохију IV. разреда у Дероњи.

Компетенти имају своје биљеговане и добро устројене молбенице, путем својих претпостављених власти најдаље до 30. априла 1892. год. потписаној конзисторији поднети.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Новоме Саду, 25. фебруара 1892. г.

Конзисторија Епархије Бачке.

Бр. 177. конс. **СТЕЧАЈ.** 29, 2—3

Овијем се исписује стечај на звање свештеника парохије вараждинско-канижке са платом и наградом све заједно на 1240 фор. уз дужност, да о властитом трошку иде у Канижу служати сваку другу литургију и обављати пригодне дужности свештеничке.

Молитељи имаду пужнима свједоџбама поткрепљене молбенице своје преко надлежне конзисторије своје поднијети овамо најкасније до 10. (22.) маја о. г.

Из сједнице епархијске конзисторије у Пакрацу 17. (29.) марта 1892.

Епарх. конзисторија пакрачка.

Бр. 254. ex 1892. К. К. 77. **СТЕЧАЈ.** 19, 3—3

Овијем се расписује стечај на парохију III. разреда, Четвртковац, петрињскога протопресвитерата.

Интеркалара нема.

Рок пријавама до конца априла о. г. по нов. календару.

Из сједнице епарх. конзисторије држане у Плашком, 27. фебруара 1892.

Епарх. конзисторија горњо-карловачка.

СТЕЧАЈ. 23, 3—3

На упражњено место пароха у Карловчићу са платом IV. разреда, овим се стечај отвара.

Који жеље место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца априла о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 10. (22.) марта 1892. држане.

Архидијецезална конзисторија.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 30, 2—3

На основу скупштинског закључка срп. прав. црквб. општине у Новом Селу (Réva Ujfalu) а усљед одобрења слав. епарх. управе у Вршцу, расписује се минуендо дражба на дан 26. априла (8. маја) 1892, у 2 сата по подне ради подизања иконостаса, владичанског и богородичног трона.

Процена за дидарску радњу . .	395	Ф.	80 н.
за биддхауерску радњу	825	„	— „
„ браварску радњу	347	„	50 „
„ позлату	494	„	— „
„ оквире на слике	303	„	— „
„ бојадисање готовог иконостаса	160	„	— „
„ оба трона	505	„	— „
Свега	3030	Ф.	30 н.

Сваки подузимач има по прорачуну при лицитацији 10% пашмањлука положити.

Општина задржава себи право, да не мора оном који је најевтиније већ у којег буде више повереља имала, радњу поверити.

Ближа условља, као и свака појединост у прорачуну може се до дана дражбе код перовође ове црквб. општине сазнати.

Ново Село (Réva Ujfalu), 17. (29.) марта 1892.

Будимовић, с. р. перовођа. Павел С. Јовановић, с. р. председник.

ОГЛАС. 31, 2—2

Рад оправке парохијалног дома у Батајници овим се расписује на мањак дражба, која ће се одржати 8. (20.) априла о. год. у 10 сати пре подне.

Прорачун је:

за зидарски	посао .	182	фор.	63	н.
„ дунђерски	„ .	70	„	98	„
„ столарски	„ .	231	„	65	„
„ браварски	„ .	110	„	20	„
„ стакларски	„ .	33	„	84	„
„ бојадисарски	„ .	90	„	30	„
Свега		719	фор.	60	н.

Сви који би желели предузети поменути посао, нек изволе у речено време на дражбу доћи.

У Батајници, 24. марта 1892.

Црквени одбор.

Бр. 433. К. К. ех 892.

СТЕЧАЈ. 28, 2—3

На новоустројену парохију првога разреда у Врелу код Коренице расписује се овим стечај. Рок пријавама до 15. априла 1892. по ст. кал.

У Плашком, 12. марта 1892.

Горње-карловачка дијецеза.

СТЕЧАЈ. 24, 3—3

На упражњено место пароха у Ердуту са платом VI разреда, овим се стечај отвара.

Који жеље место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца априла о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 10. (22.) марта 1892. држане.

Архидијецезална конзисторија.

Бр. К. 138. ех 1892.

СТЕЧАЈ. 21, 3—3

Расписује се стечај на упражњену парохију VI. разреда у Баји.

Компетенти имају своје биљеговане и добро инструјисане молбенице, путем својих претстављених власти најдаље до 30. априла 1892. год. потписаној конзисторији поднети.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Новоме Саду, 25. фебруара 1892.

Конзисторија Епархије Бачке.

Е. 288. I. 90. ех 892.

ЕДИКТ. 25, 2—3

Усљед бракоразводне тужбе Илије Бабића, трговца у Фаркаждину, позива се овим његова вјенчана супруга Јулијана рођена Физешан из Уздина, прије удова Петковић у Ботошу, која је супруга свог злобно оставила и у свет одлутмарила, да се у року од шест месеци овом духовноме суду пријави и место свог пребивања означи, јер ће се — у противном случају — и без ње у овој бракоразводној парници по пропису закона поступити.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 24. фебруара (7. марта) 1892. држане.

Е. 157. I. 34. ех 1892.

СТЕЧАЈ. 22, 3—3

Ради попуњења упражњеног места парохијског у Денти, са платом шестог разреда.

Конкуренти имају своје ваљано инструјисане прозбе најдуже до 15. (27.) априла о. г. овој конзисторији путем својих власти послати.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу, 24. фебруара (7. марта) 1892.

Конзисторија епархије вршачке.

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМЕ САДУ

код „светог Саве“.

Пречасном свештенству и славним српско-православним црквеним општинама препоручујемо **нове црквене тискарије** — које се само **код нас** добити могу, и које је сл. **конзисторија Епархије Бачке** наредбом својом од 22. јануара 1892. бр. К. 74. ех 1892. прописала.

1.) **Уруџбени записник (Ексибит-протокол),**
2.) **Прорачун,**
3.) **Списак свештенства и**
4.) **Списак парохија.**

Даље препоручујемо и све остале тискарије које на своме стоваришту имамо, као:

Протоколи крштаемих, вјенчаемих и умерших	20 таб. фор.	1·—
Изводи протокола крштаемих, вјенчаемих и умерших . .	20 „ „	—·60
Домовни протокол	20 „ „	1·—
Позивнице у скупштине и одборе	100 ком. фор.	1·—
Благајнички дневник (за туторе)	20 таб. фор.	—·80

Протоколи тврдо увезани

крштаемих, вјенчаемих, умерших, домовни и уруџбени записник:

50	табака	фор. 3·50	50	табака	фор. 4·50
75	„	„ 5·—	75	„	„ 5·50
100	„	„ 6·50	100	„	„ 7·50
150	„	„ 9·—	150	„	„ 10·—

Увез је са платнена леђа. Увез је са кожна леђа.

Поруке обављамо брзо и тачно с платом у наточ (Nachnahme).

Нови Сад, пред Ускрс 1892.

26, 2— БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље** на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Поједини бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

НАЦРТ ПРАВИЛА

за удружење православног српског свештенства у Митрополији Карловачкој.

I.

Чл. 1. Православно српско свештенство, обојега реда, у Митрополији Карловачкој, удружује се, благословом и одобрењем светога Архијерејскога Синода у Карловцима, под именом: „Удружење православног српског свештенства у Митрополији Карловачкој“.

Чл. 2. Циљ је удружењу:

а.) да се свештенство уједињеним силама, споразумним радом и међусобним потпомагањем усавршава у вршењу свога свештеничког задатка, и ствара сигурне услове и подесна средства за што успешнији рад у служби својој: свештенослужитељској, учитељској и пастирској;

б.) да шири и утврђује религиозно-верску свест и хришћанску нравственост у народу; да потпомаже културно-просветни и материјални напредак народни, у колико то спада у задатак и позив свештенички.

Чл. 3. Према циљу и задатак је удружењу:

а.) да негује и учвршћује у свештенству солидарност и личну узајамност, јединство мисли и организацију рада;

б.) да изналази најеходније начине, прибира и употребљује најзгодније средства за успешан пастирски рад;

в.) да разрађује и унапређује црквено беседништво и да се стара за што успешније вршење проповедничке дужности;

г.) да се стара о усавршавању и успешном вршењу религиозне наставе у школама;

д.) да ради на постизавању једноличности у вршењу црквених обреда, по правилима и прописима св. православне цркве;

е.) да негује и шири правилно црквено појање и благоглење;

ж.) да се стара о свему, што спада на дисциплину свештенства, и од чега зависи положај и углед његов у народу и друштву;

з.) да потпомаже и унапређује црквену књижевност;

и.) да се обавештава о свима појавама и покретима, који се тичу вере, цркве, морала и самог свештенства, те корисне да потпомаже и развија, а штетне да сузбија и отклања;

ј.) да проучава и претреса, кад то од преке потребе буде, предлоге за српски православни народно-црквени сабор, и да у томе погледу и своје резолуције доноси;

к.) да и материјално потпомаже поједине свештенике, који помоћи требају и заслужују.

Чл. 4. Чланови удружења јесу: редовни, добротвори, потпомагачи и почасни.

Чл. 5. Редовни чланови јесу и морају бити: сви свештеници у Митрополији Карловачкој, обојега реда, а уплаћују у благајну удружења годишњи улог од 6 фор.

Чл. 6. Члан добротвор може бити сваки члан православне српске цркве, прав. срп. црквене општине, манастир, задруга и друштво, ако уплате у благајну удружења једном за свагда 100 фор. или у два годишња оброка по 50 фор.

Чл. 7. Чланови потпомагачи могу бити сви у чл. 6. побројани, ако их скупштина за такове прими, док год уплаћују у благајну удружења годишњи улог од 3 фор.

Чл. 8. Почасни чланови су они, које скупштина зарад заслуга им, учињених цркви или самом удружењу, за такове изабере и прогласи.

Чл. 9. Редовни чланови могу бити у исто време и добротвори и потпомагачи.

Чл. 10. Удружење ће примати и друге новчане помоћи и легате.

Чл. 11. Органи удружења, којима ће удружење вршити свој задатак и постизавати своју циљ, јесу:

а.) Скупштина;

б.) Главни одбор;

в.) Епархијски зборови;

г.) Епархијски одбори;

д.) Протопресвитератски зборови.

II.

Скупштина.

Чл. 12. Чланови скупштине удружења јесу сви редовни чланови удружења, са правом саветовања, предлагања, питања и решавања.

Чл. 13. Делокруг и задатак је скупштине:

а.) да доноси, допуњује и мења је правила удружења;

б.) да претреса и решава предлоге и предмете, које пред њу изнесе главни одбор, или епархијски и протопресвитератски зборови, а и поједини редовни чланови, у оквиру циљи и задатка удружења;

в.) да бира главни одбор удружења;

г.) да бира благајника и саблагајника између чланова главног одбора, а увек такове, који пребивају у једноме месту;

д.) да бира одбор, увек ad hoc, за финализање рачуна благајничких;

е.) да установљује двогодишње прорачуне удружења;

ж.) да финалише двогодишње рачуне благајне удружења и да рачуноводјама даје опросинице;

з.) да одређује дневнице и путни трошак члановима главнога одбора, која ће им се исплаћивати, кад дозвани буду у одборске седнице;

и.) да претреса извештаје главнога одбора о целокупном раду удружења;

ј.) да решава о потреби и издавању листа, као органа удружења;

к.) да, у случају издавања таковог листа, решава о уређивању и администрацији његовој;

л.) да одређује места за држање будућих скупштина.

Чл. 14. Скупштина удружења састаје се сваке друге године у месецу августу, а по потреби и ванредно.

Чл. 15. Да се скупштина може конституисати и пуноважне закључке доносити — морају бити присутни осим чланова главног одбора најмање још тридесет редовних чланова.

Чл. 16. Скупштина бира себи већином гласова председника, подпредседника и потребан број перовођа на две године, односно од једне до друге дондуће редовне скупштине.

Чл. 17. Председник отвара и затвара скупштинске седнице, руководи вођења, ставља предлоге на гласање и доносене закључке проглашује.

Чл. 18. Скупштина решава надполовичном већином у скупштини присутних редовних чланова. У случају паритета одлучује глас председника. Гласање је устајањем, а у личним стварима увек писмено.

Чл. 19. Писмено гласање бива и онда увек, кад то затражи десет присутних чланова.

Чл. 20. Свети Архијерејски Синод или у име његово свагдашњи митрополит карловачки и Патријарх Српски, или његов местоблоститник врши врховно право надзора над удружењем и његовим радом — непосредно или изашиљањем свога повереника у скупштине удружења.

Чл. 21. Сва скупштинска записница подносе се св. Архијерејском Синоду, односно председнику његовом на увиђење, односно на надлежно одобрење.

Чл. 22. Скупштински закључци постају правоваљани и обвезни за све чланове удружења, ако св. Архијерејски Синод, односно председник истога, против њих у року од 30 дана, рачунајући од дана доставе, никаквог приговора не учини.

Чл. 23. Скупштина удружења установљује на првом састанку свој пословник на темељу ових правила.

Чл. 24. Правила удружења донаша прва скупштина, а допуњавати или мењивати их класна је после прве, она скупштина, у којој то буду захтевали 20 у скупштини присутних редовних чланова удружења, или којој то предложно буде главни одбор, те ако на то пристане две трећине у скупштини присутних редовних чланова.

Чл. 25. Скупштини удружења могу присуствовати, без икаквог другог права, и чланови добротвори и помагачи и православни српски богослови, а почасни имају у скупштини саветни глас.

III.

Главни одбор.

Чл. 26. Главни одбор удружења православног српског свештенства у Митрополији Карловачкој састоји се из 14 редовних чланова удружења, т. ј. из сваке епархије у Митрополији по двојица, а председник је тога одбора председник скупштине.

Чл. 27. Главни одбор је представник удружења правосл. српског свештенства у Митрополији Карловачкој према свакоме, с киме удружење или ко с њиме буде дошло у ма који додатај.

Чл. 28. Главни одбор има свој печат са називом: „Главни одбор удружења правосл. срп. свештенства у Митрополији Карловачкој“ и сликом Спаситеља.

Чл. 29. Главни одбор бира из своје средине подпредседника и тајника, који је уједно и перовођа у одборским седницама.

Чл. 30. Своје конституисање пријављује главни одбор председништву св. Архијерејског Синода.

Чл. 31. Делокруг и задатак главног одбора јесте:

а.) Одређује дан, кад ће се скупштина удружења држати;

б.) установљује дневни ред скупштински;

в.) сазива скупштину на месец дана пре састанка објавом у званичном органу Митрополије Карловачке, или у органу удружења, ако излазно буде, са назначењем дневнога реда;

г.) сазив скупштине са назначењем дневнога реда, претходно пријављује председништву св. Архијерејског Синода и стара се, да се на скупштину достојним начином позову Његова Светост Патријарх-Митрополит и високопреосвећени Епископат.

д.) спрема предлоге и подноси их скупштини на расправу.

е.) разматра предлоге, поднесене од дисциплиналних одбора, протопрезвитератских зборова или појединих редовних чланова удружења и са својим мишљењем спроводи их скупштини на решавање;

ж.) извршује закључке скупштинске;

з.) припрема све што треба, у име удружења, предати јавности;

и.) стоји у преписци и сталном односају и вези са епархијским одборима и протопрезвитератским зборовима;

ј.) саставља двогодишњи прорачун удружења и подноси га скупштини на расправу и одобрење;

к.) дозвољава ванредне издатке из благајне удружења и оправдава их накнадно скупштини;

л.) прегледа и претходно разрешава његодишње и годишње рачуне благајничке;

м.) одобрава и подељује припомоћи члановима удружења на предлог епархијских одбора;

н.) решава о награђивању радова у црквеној књижевности евентуално узима издаване таковних радова у своју накладу;

о.) властан је предузети у свако доба контролисање благајне удружења.

Чл. 32. Главни одбор састаје се сваке године редовно месеца маја и септембра, а ванредно по потреби, у месту и на дан, како то чланови међусобно утваче споразумно, или већином гласова.

Чл. 33. Председник главног одбора сазива одборске седнице на 14 дана у напред и позива све чланове и писменим позивом, штампаним у листу, у којем се буде штампао и позив у скупштине.

Чл. 34. За доношење правоваљаних закључака иште се, да буде у седници бар $^1/_3$ одборских чланова, а закључци се доносе надполовичном већином присутних чланова. У случају паритета одлучује глас председников.

Чл. 35. Главни одбор води записнике о своме седничком пословању. Записник потписују осим председника и тајника још 2 за то изабрана члана.

Чл. 36. Тајник главног одбора израђује сву преписку и премапотписује са председником сваки спис одборски.

Чл. 37. Чланови главног одбора дужни су редовно долазити у одборске седнице, а изостанке разложно оправдати председнику.

Чл. 38. Чланови главног одбора имају права на накнаду путних трошкова и дневница из благајне удружења, како то скупштина удружења одредила буде.

IV.

Епархијски зборови.

Чл. 39. Чланови епархијских зборова јесу свештеници обојега реда у дотичној епархији.

Чл. 40. Епархијски зборови састају се онда и онде, кад и где то за потребно и најсходније нађу епархијски одбори, уз претходно овлашћење и одобрење Епископа Дијецезана.

Чл. 41. Епархијски зборови бирају себи председника, подпредседника и перовођу, и тиме се конституишу.

Чл. 42. Ако збору присуствује Епископ Дијецезан, припада му почасно председништво за трајања седнице епархијског збора.

Чл. 43. Делокруг и задатак епархијских зборова јесте:

а.) да се саветују о целисходном извршењу закључака скупштине и упутстава главног одбора удружења;

б.) да се старају и саветују о свима појавама, покретима и питањима, која спадају у цељ и задатак самога удружења, а непосредно се истичу у потребама дотичне епархије, те да доносе о њима своје закључке, односно упутства за епархијске одборе;

в.) да о свему потребном за постизавање цељи удружења извештавају, и чине предлоге путем својих епархијских одбора главном одбору, а путем овога и скупштини удружења.

Чл. 44. Седнички записници епархијских зборова шаљу се у препису главном одбору на употребу, а Епископу Дијецезану на увиђење.

Чл. 45. Оригинални записници, са потписом председника и перовође и двојице на то изабраних чланова, достављају се на чување председнику епархијског одбора.

Чл. 46. Све списе епархијских зборова потписује председник и перовођа њихов.

V.

Епархијски одбори.

Чл. 47. У свакој дијецези постоји: „Епархијски одбор удружења православ. срп. свештенства у Митрополији Карловачкој епархије .... (име).“

Чл. 48. Епархијски одбор састоји се из архимандрита и окружних протопресвитера дотичне епархије и из сваког протопресвитерата по једног пароха, којега изаберу протопресвитерски зборови.

Чл. 49. Председник епархијског збора уједно је и председник епархијског одбора, који из своје средине бира себи подпредседника и тајника на две године.

Чл. 50. Епархијски одбори пријављују своје конституисање епископу дијецезану.

Чл. 51. Епархијски одбори састају се сваке пô године, а по потреби и више пута, а увек на месец дана пред скупштину удружења и пред епархијске зборове.

Чл. 52. Епархијски одбори су представници епархијских зборова.

Чл. 53. Делокруг и задатак епархијских одбора јесте:

а.) да извршују упутства и закључке главнога одбора удружења;

б.) да извршују закључке епархијских зборова;

в.) да спремају предлоге и предмете за дневни ред епархијских зборова;

г.) да прибављају овлашћење и одобрење за сазив епархијских зборова, и да исте сазивају;

д.) да извештавају главни одбор о пословању и деловању епархијских и протопресвитерских зборова, и о свему што се у епархији збива и догађа, а тиче се цели и задатка удружења;

е.) да стоје у међусобној вези и споразуму;

ж.) да се саветују о предметима, које им главни одбор за саветовање предложи;

з.) да се старају о тачном уплаћивању годишњих улога у благајну удружења;

и.) да препоручују сиромашније но заслужне свештенике главном одбору за припомоћ из благајне удружења.

Чл. 54. У седницама епархијских одбора води се записник о пословању и потписују га председник са свима члановима.

Чл. 55. Тајник одборски израђује сву преписку епархијског одбора и премапотписује све списе одборске.

Чл. 56. Епархијски одбори имају своје печате са званичним називом и ликом Христа Спасителя.

VI.

Протопресвитерски зборови.

Чл. 57. Чланови протопресвитерских зборова јесу парохијски свештеници и калуђери, који су у округу дотичног протопресвитерата.

Чл. 58. Представници протовесвитерских зборова јесу дотични окружни протопресвитери.

Чл. 59. Протопресвитерски зборови имају

се држати општи једном у години, кад и где то одреди окружни протопресвитер, приликом годишње исповести свештенства.

Чл. 60. Осим тога имају се држати и помесни зборови, приликом годишњег протопресвитерског прегледања парохија, кад, где и како то одреди окружни протопресвитер.

Чл. 61. Протопресвитер је на свима тим зборовима природни председник, те он именује збору и перовођу.

Чл. 62. О пословању тих зборова воде се записници и шаљу се у препису епархијском одбору, а оригинални записници се чувају у архиви протопресвитератског звања.

Чл. 63. Записнике протопресвитерских зборова потписују протопресвитер, перовођа и још друга два, за то изабрана члана.

Чл. 64. Задатак и делокруг протопресвитератских зборова јесте:

а.) да се саветују о свима појавама и потребама у протопресвитерату с обзиром на цел и задатак удружења;

а.) да о свему томе извештавају епархијске своје одборе, са својим мишљењем, односно предлозима;

в.) да се старају о што потпунијем и успешнијем извршењу закључака и упутстава скупштине удружења, односно главнога и епархијскога одбора;

г.) да стоје у вези и споразуму са главним и епархијским одбором и осталим протопресвитератским зборовима;

д.) да се старају о тачном уплаћивању годишњих улога у благајну удружења.

VII.

Благајна удружења.

Чл. 65. Удружење има своју благајну под именом: „благајна удружења правосл. срп. свештенства у Митрополији Карловачкој“.

Чл. 66. Цел и задатак благајне јесте:

а.) да подмирује све потребе око администрације удружења;

б.) да притиче у помоћ члановима удружења према овим правилима;

в.) да награђује радове у црквеној књижевности, односно да их узима у своју накладу.

Чл. 67. Од скупштине изабрани благајник и саблагајник задају скупштини удружења реч, да ће имаовином благајне онако располагати, како то правила ова прописују.

Чл. 68. Они су одговорни солидарно за имаовину и стање благајне пред скупштином, надзелном конспеторијом и земаљским законима.

Чл. 69. Скупштином уетановљени прорачун благајне не може се прекорачивати без одобрења главног одбора.

Чл. 70. Све благајничке списе потписује благајник и премапотписује саблагајник уз прилагање печата.

Чл. 71. Печат носи уписан назив благајне (чл. 65.).

Чл. 72. Књиге и списи благајнички имају увек у реду и тачности бити.

Чл. 73. Новац, који није потребан за скоре издатке, има се улагати у новчани завод, који на то одреди главни одбор.

Чл. 74. Благајник и саблагајник су дужни полагати рачун о стању и имаовини благајне сваке пб године главном одбору, а сваке друге године скупштини удружења.

Чл. 75. Ако главни одбор пронађе потребним сконтровати благајну, има му се у свако доба на расположење ставити благајна са свима односним списима у свако доба.

Чл. 76. Благајна мора имати два кључа, од којих ће један бити у благајника, а други у саблагајника.

Чл. 77. Благајну удружења са свима односним списима има права једном у години у име врховног надзора прегледати по своме поверенику председништво св. Архијерејског Синода.

VIII.

Закључна одређења.

Чл. 78. У случају смрти или препреке председника, у ма којем органу удружења, прши сва председничка права и дужности дотични подпредседник, док се у првој седници не изабере нови председник.

Чл. 79. Ако би се удружење ма којим поводом и ма кад разрешило, сва имаовина удружења има се употребити на оснивање пензионог свештеничког фонда.

Чл. 80. Удружење стоји под заштитом св. Архијерејског Синода.

Из седнице „Одбора за припремну радњу око остварења свештеничког удружења“, држане у Карловцима 23. марта 1892.

Јован Јеремић с. р.
парох бачиначки као перовођа.

Стеван Чобанић с. р.
прота карловачки као председник

Чланови одбора:

Герасим Петровић, патр. протосинђел и ректор богословије карловачке, Јеремија Мађаревић, прота будимски, Ђорђе Влаховић, прота вел. кикиндски, Јевтимије Вукадиновић, прота земунски, Милан Ћирић, прота новосадски, Никола Косановић, прота шајкашенски, Авакум Стајић, прота митровачки, Јован Вучковић, прота и професор богословије у Карловцима, Сергије Шакрак-Нинић, конс. бележник бачки и уредник „Срп. Сиона“, Дамјан Прерадовић, парох голубиначки, Лукијан Богдановић, патр. протођакон и катихета на вел. гимназији карловачкој.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 15.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 12. АПРИЛА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАРЕДБА

Архидијецезалне Консисторије карловачке од 10. (22.) марта 1892 бр 99. ех 1892. издана у предмету испитних и брачних известија

Пречасни Г. Протопресвитер!

Поводом тим, што неки свештеници не налазе за нужно својим парохијанима, који се жене из друге које парохије, издати испитно известије, без кога парох невестин не може испит дотичних у брак ступајућих лица обавити — позивате се Преч. Ваша, да парохијском свештенству Протопресвитерата Вашега наложите, да у будуће из своје парохије у другу парохију на испит полазећим женшцима нужно са званичним бројем и печатом провидети се имајуће испитно известије издати има.

Подједним упозорићете свештенство Протопресвитерата Вашега, да је под строгом одговорношћу забрањено страногa парохијанина венчати без ваљано истакљеног брачног известија и у том случају, ако је женних можда допрнео диспензацију, која не даје пити може дати таково овлаштење, да се венчање безусловно обавити може, већ напротив забрањује венчање у случају, ако мимо дотичне њоме одклоњене брачне препоне постоје још друге какове каноничне или политичне препоне, које душепопечитељ из брачнога известија односно из брачних исправа дознати старати се има.

Из седнице Архидијец. Консисторије у Карловци 10. (22.) марта 1892. држане.

ГЕОРГИЈЕ с. р.
Патријарх.

НАРЕДБА

Архидијецезалне Конзисторије карловачке од 10. (22.) марта 1892 бр. $\frac{158.}{111.}$ ех 1892., издана у предмету поделе сесијоналних плодова, кад је више свештеника једну парохију обслуживало.

Пречасни Г. Протопресвитер!

Поводом тим, што овоподручни свештеници често један други овамо притужују због тога, што се при подели међу њима делити се имајућих сесијоналних плодова нагодити не могу, и то обично с тога не, што сваки од њих друкчије схваћа сам начин те поделе, те тако по неуништности својој Конзисторији овој не мале досаде причињају са непрестаним међусобним расправама, које иначе њима, позваним да буду сѣкть мі́ра и соль зе́мли, најмање приличити могу — нужним налази Конзисторија ова за у будуће одклонити свако недоумјеније у погледу сесијоналних плодова следећа правила овоподручном парохијалном свештенству знања и будућег рашања његовог ради приказати.

1. Економска година почиње са 1. октобром и траје до 1. октобра следеће године.

2. Ако је у течају једне економске године на једној и истој парохији служило више свештеника, један после другог, онда се свеукупни плодови сесијонални у тој парохији и од те економске године међу њима деле тако, да сваком од њих припадне толико $^1/_{12}$ деобине, колико је који месеца у тој економској години на парохији тој служио.

3. Равним начином дели се сесијонални приход, кад је сесија на половину или са свим под аренду издана.

4. Порезни терет сесије за дотичну економску годину дели се на уживатеље исто тако као и плодови.

5. Од деобе изузима се семе и трошак утрошени у сесију, што се има у корист онога, који је то допринео, из деобине излучити.

О чем се Прец. Ваша ради даљег сходног поступка обавештавате.

Из седнице Архид. Конзисторије у Карловци 10. (22.) марта 1892. држане.

ГЕОРГИЈЕ с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ХВАЛА НА УСКРШЊЕМ ДАРУ И ПОЗДРАВУ.

Заистину нам је мио и драг ускршњи дар, којим нас добра браћа дариваше у „Нацрту правила за удружење срп. прав. свештенства у митрополији карловачкој“.

Заистину је онако било, заистину треба да бива и буде, као што брат поручује браћи својој у ускршњем поздраву своме.

Томе дару и поздраву ево одзива данас, на Томину недељу. Ал иначе за то ми нисмо неверни Тома, него ћемо се одазвати као војници Христове науке: „благо онима, који не виде́ше а вероваше“, са чврстом вером: да је удружење наше племенита и остварива мисао, а да ће, кад се скорим остварп, бити од користи свима, којима се та корист намењује.

У томе уверењу учврстио нас је и састанак браће, старије и млађе, 23. марта о. г. и њихов „нацрт правила“ за удружење.

После овог њиховог чина и највише најаве Његове Светости, ми, заиста, видимо „мисао удружења на пољу свога остваривања“.

За то, хвала доброј и племенитој нашој поглавици, Светоме Патријарху; хвала у напред добрим и узвишеним Архијерејима свима, који ће удружење свештеничко пригрлити на топле и снажне груди своје моћне заштите и оживотворити га својим архијерејским благословом.

Хвала и браћи, која збор аборише у Карловцима и нама спремише мио и драг ускршњи дар, а знамење новога живота и рада, у цркви и свештенству нашем.

Хвала им на одушевљају, којим прихватише мисао и једногласно признаше и истакоше потребу и корист удружења. Евала им, као што ће светао образ бити и свештенству целом, кад се скорим наће у једном колу братске љубави и познавања, спојено и скопчано светлим зрацима једних мисли, одушевљено и прожмано жаром једне тежње, а снажно и јако у одлучности и истрајности једнодушног рада, загрејано вером у вечну славу свете православне цркве, ненадмашно у љубави према милом роду српском, а стално у нади, да ће бити онако, како треба да буде.

Ми у то верујемо и сваком брату у име Христа, чији смо војници сви, говоримо: „не вѣди никѣрених не вѣрних“.

У око што је узвишено и племенито, истините и добро, треба свако, а ми свештеници морамо веровати, да је и могуће и достижно. Без те вере не извршују се ни мала дела, — а велика никад!

А зар мисао удружења и тежња за њим није узвишена и племенита? Зар цел тога удружења није истините добра?

„Дакле? — „Јест, тако је. Али — — — —“ Стани, брате, не говори даље. Не пружај ми прст твој на ово и оно, што је и како је код нас и међу нама било до сад. Знам и ја све то. Па шта? Може ли бити у интересу ствари саме, да сад потежемо све инкриминације, које би могле тересити велик део нас, са разних јада наших? То би само могло заплетати и мрсити покрет удружења у његовом поробљају; могло би спречавати и отежтавати углађену радњу и повољно расположење према делу и остваривању удружења, а добра никакког донело не би!

За то смо ми мишљења, да се досадање стање не узима и не увлачи у расправу сад; апсолутно не као спречница удружењу, као невера вери у остварење и успех удружења.

Не би то водило к цели, а уз то нема томе ни потребног, озбиљног и логичног разлога.

Какви смо до сад били, морали смо бити, јер нисмо били друкчији и јер није било друкчије. Или да кажемо са блаженопочившим Теофаном епископом: „ . . . . О! а како би можда, и да како да би све друкчије било, да је било друкчије. Али ваљда није ни могло да буде другачије, него овако, како је бивало и како је било . . . .“

Маните се дакле рекриминација, јадања и сухих суза, уздисања, предисања и силом неверовања. За људе и војнике је енергија, усталост, одлучност и самопоуздање.

Ко не верује, да може код нас и друкчије да буде, него што је било, па у том неверовању — неверног Томе — спречава удружење, ма чиме и ма на који начин, те не би своје способности и средства хтео, у том и ради тога неверовања, да стави у службу удружења и његове цели, — тај би тиме доказао само једно, а то је: да га се много и не тиче, хоће ли кад друкчије и бити.

Знамо и ми, па и рачунамо са свима досадањим појавама у животу нашега свештенства и околностима, које постоје и данас још. Али, то све не може нас следити и наркотизирати у неки прелаги пасивитет према покрету, према мисли, према делу, које се жели и настоји извршити удружењем нашега свештенства у цркви и свештенству, а ради користи и напретка нашег милог народа.

На против ми треба да обазриво и мудро избегнемо и обидемо сваки гребен, о који се до сад ломио и сломио сличан покрет у свештенству нашем. Ми морамо заборавити и осудити, што је било, а ничим не подржавати то, ничим не изазивати и не проузроковати наклоност старом стању, конзервативизму нашега нерада и индиферентизма.

Ми морамо одлучно и истрајно „гледати, куд смо погледали и тамо ићи, куд смо пошли“, са уверењем, да ћемо и сагледати земљу обећану, да ћемо и стићи мети тежње своје.

Ако има сумње у кога и неверовања „док не види“, у нас га нема! А нема за то, јер онај олтар — удружења —, којем нас позивају браћа наша, да у њему прославимо име Христово, да се у њему међусобно окадимо кадионицом вере, љубави и наде, врлине и науке, а оснажимо мишљу и радом, којима ћемо са двери олтара тог подизати св. цркви нашој славу, а народу милом благовештавати путе напретка, те тако заједнички служити службу Богу, а одуживати дуг народу, — олтар је позива нашег, у који треба сваки од нас с вером да улази, с одушевљењем да хита.

Ако има сумње у кога и неверовања „док не види“, у нас га нема. А нема га за то, јер ми верујемо у свест нашега свештенства; јер ми верујемо у моралну способност његову, да се зна и да се може одушевити за уз-

*

вишени и благотворни посао, који му удружење намењује; јер, ми поклетку, верујемо и у то, да ће наше свештенство уједињеним силама и међусобним умним допуњавањем, и кадро бити тај посао и извршити.

Тако ми мислимо, тако ми осећамо, јер тако и верујемо и томе се надамо. А свештенство ће цело — ако Бог и срећа даде — скоро потврдити, да смо имали и право.

А да се већ и сада сигурно и поуздано може судити какво расположење влада у свештенству према удружењу, потребно је, да се о томе чује глас из појединих протопресвитерата.

Сад почињу исповеди свештенства, прегледања протопресвитерата, те би најзгодније било, да се свештенство тим приликама изјави за удружење. Где исповеди нема, а прегледања скоро неће бити, могу браћа и на много других начина ту изјаву учинити и доставити је писмено или брзојавно уредништву овога листа. Где сте двојица или тројица, браћо, подигните глас свој за удружење.

Те су изјаве и за то већ потребне, јер ће се по њима најбоље дати одредити земан за скупштину.

Браћо епархије накрачке! Ето вас 14. априла на окупу у Накрашу; сето вам згоде да подигнете глас у корист удружења. Учините то, никад лепше згоде! Учините то и код свога високопреосвештеног епископа, а јавите нама свима шта учинисте.

Толико о удружењу, а сад коју о „нацрту правила“.

Удружење по „нацрту правила“, обухвата цело наше митрополијско свештенство. Тиме га скупља у једну целину, всаујући га непрекидним дотицајем и саобраћајем мисли, тежња, рада и потетицаја с једне, а братског расположења и саучешћа с друге стране.

Такво удружење и јесте једино право и целисходно. У таквом удружењу и можемо само бити једна целина и постизавати нстакнуту цел.

А та цел и задатак, што га нацрт правила удружењу поставља, отворен је и прецизан, против којега не може бити приговора ни с једне стране, а који треба да буде одобрен и потпомогнут од свакога са радошћу.

Цел је удружењу строго религиозно-морална и црквена, а потребу и оправданост њену и према свештенству самом, не може нико одрећи.

„Нацрт правила“ изнаша и средства, којима ће удружење постизавати своју цел и вршити свој задатак. Та средства, у колико се могла унети за сад у правила, сведоче озбиљност, одлучност и остваривост тежње, да удружење не остане на хартији и у мастилу, него да се покаже и на делу и учврсти у души и енергији свештенства.

Сва средства, која се за сада могу само уочити у правилима, а која ће, по нашем мишљењу, у своје време требати истаћи у посебноме чланку правила, нису немогућа, него са свим природна, употребљива, а у власти и снази нашег свештенства. А то је једна велика гаранција, да ће удружење и моћи своју цел и задатак успешно вршити; те је и доказ, да удружење и тежи само за оним, што се постићи и учинити може и даде.

Организација удружења спроведена је у „нацрту правила“ аналогно управној организацији наше цркве. Ту је скупштина, која удружује цело митрополијско свештенство; епархијски и протопресвитерски зборови као претставници епархијског и протопресв. свештенства. Ту су главни одбор, епархијски одбор и протопресвитер као органи удружења у митрополији, епархији и протопресвитератима, сваки са својим делокругом, а ради једне цели.

У организацији удружења унесена је и „благајна“. Њоме се осигуравају удружењу и материјална средства у постизавању његове цели. Без њих удружење не може ни бити, јер та средства захтева администрација удружења и онај део цели његове, који тежи за унапређењем цркв. књижевности и материјалног потпомагања сиромашних и заслужних свештеника.

Овај део цели удружења врло је важан. И ми смо уверени, да ће га браћа свештеници радосно поздравити и прихватити.

Удружење се, по „нацрту правила“, ставља под заштиту св. Архијерејског Синода. Целу нак организацију удружења провејава нежни синовњи осећај, мудри и тактични, а искрен и отворен пијетет и разлог пажње и поштовања, којим се свештенство односи према свом Светом Патријарху и високопреосвештеним Епископима. То је, — рекли бисмо — канонична страна организације удружења, која само може служити на част одбору, који је нацрт правила донео, а која ће бити на част и целом свештенству, кад тај однопај према архипастирима и у „правилима“ потврди и утврди.

За сада оволико о „нацрту правила“. У специјални претрес његов не ћемо улазити. Хоће ли се томе „нацрту“ шта додавати или у њему исправљати, то је најеходније и најбоље оставити скупштини, која се има сазвати.

А „одбор за припремну радњу“ и његова председника молимо, да учине све, да се до скупштине што скорије дође.

Ми рекосмо своју. Проговорите и друга браћо! На вама је ред! —ƒ—

ПРОПОВЕД НА УСКРС.

Љубазна браћо! Како нам је мило сунце после многодневних облачних и суморних дана; како нам се радује душа кад нас мине дуготрајна мука и патња; како срце заиграва слободно, кад нам после пренаћена страха са груди падне терет сиња!

Тако нам је и данас, после великог четвртка, страсног петка и оплакане суботе Христовог страдања, смрти и погреба.

Страшним и великим мукама мучише Христа на суду, но најстрашније и највеће је претрпео на Голготи, под венцем трновим на крсту разапет!

„Земља се потресе и камење се распаде и гробови се отворише“; „тама би по свој земљи и помрча сунце“, кад Христос „испусти душу“.

А после толико стотина година још и нама дрхће душа и тужи, срце се стеже и цепа, помрчава поглед у страху и трепету од помисли и сећања, какав је мучан Христу четвртак био, а како ли страшан велики петак на Голготи.

После толиких векова још и данас, а и од данас, докле света буде, росиће христијанска душа спомен страсних мука Спаситеља свога топлом сузом своје туге и побожности; кадиће христијанско срце велики петак Голготске смрти Избавитеља свога вером у Његово Божанство; преливаће свест христијанска попуцани печат и одваљени камен гроба вечног Учитеља свога благодарношћу помена вечног, захвалношћу спасења свога.

Јер из тих мука четвртка великог, јер из страхоте петка мученичког, јер из гроба тридневнога, свануо је живот нама, засјало је сунце нашег спасења, чуо се опроштај Божји, добисмо кључе царства небеског, а широм света, на до века, заорила се радост: Христос васкрсе!

И као што се од тада у срцу, души и свести христијана сачувала суза туге, измирна побожности и воштаница благодарности за велике муке и смрт Христову; тако и данас још, тако ће и до века на данашњи дан христијани чистим срцем својим, који га буду имали, спајати песме своје са песмама анђела небесних, те певати на небу и славити на земљи „Воскресеније твоје Христе Спасе!“

За то ево и нас, љубљена браћо, широких груди, весела срца и радосне душе и данас, да један другоме, да ја вама, а ви мени од срца, са срца, из срца, поздравимо радост највећу: Христос васкрсе!

Христос васкрсе, мила браћо, мила децо, — свима вама Христос васкрсе!

А зашто је васкрсао? Или да се најпре запитамо: зашто је Христос претрпио толике и тако страшне муке? Зашто је претрпио толику поругу и хуљење; зашто се дао на Голготи разапети?

Христос је могао учинити, да све то не буде! Као Син Божји, као Бог, могао је победити и војнике и Кајафу и Пилата и све царство земаљско.

Јесте, љуб. браћо, могао је. Могао је једном речју, једним махом. „Али како би се испунило што стоји у писму да ово треба да буде.“? Воља Оца небеснога одредила је тако да буде, као што је било, јер тако је требало да буде, а да се „смрт смрћу победи и онима, који су у гробљу, живот дарује.“ Јер Христос је имао да испуни вољу Оца свога небеснога, а та воља беше: да се спасе „мір“, да се спасе цео род људски. Да се спасе: просвећен вером у истинитог Бога, Оца, Сина и светога Духа; оплемењен љубављу према Богу, према ближњем и према себи самом, а утврђен у нади на Бога и победу истине и добра.

Ради тога је све бивало, што је било од јасала витлејемских до васкрса светлог.

Ради тога се родио Христос, ради тога је учио, трпио и претрпио, распет био и васкрсао.

Учио, да љубити треба и непријатеље, и са крста молио се Богу, Оцу своме, да опрости онима, који га разапињу и муче.

Учио, да је благо ономе, који претрпи до краја у добру и истини.

Учио много .... много и сам радио чему је учио друге, да потврди истинитост науке своје делима својим, и целој науци својој ударао печат непадмашивости, савршенства и божанствености.

Животом својим, мукама својим и смрћу својом доказивао је, да се та наука извршити даде, а васкрсом својим потврдио је, е се порицати више неда, да онај и побеђује, који ту науку врши, а у вршењу истраје до краја.

И да нас увери, да је Он истина, живот и пут, и да нас наоружа за истину, оснажи за тај живот и поведе тим путем; да нам покаже, како се врши воља Оца небеснога, како се остаје у добру, како се трпи за правду, за истину умире, зло побеђује, а царство небеско осваја и заслужује:

сто, за то се Христос родио, за то је учио и радио, трпио и претрпио, за то је распет испустио душу, — за то је Христос васкрсао!

Да за то, да и ми чинимо, што је чинио Он, да и ми љубимо, као што је љубио Он, да и ми трпимо за правду, умиремо за истину, да и ми побеђујемо зло на земљи и осваја мо места на небу, и будемо где је Он, у Њему и с Њиме у царству Оца небеснога.

А док смо на земљи овој трошној и варљивој и док суше земљу, а Јеванђеље срца грејало буде, да пред сваким искушењем и насиљем, у свакој муци и патњи за истину и правду, вером у истину божанства Христовог, надом у вечност правде Оца небеског, невамо и кличемо један другоме:

Христос васкрсе!

1892. Јован Јеремић,
парох бачиначки.

САМОУБИЈСТВО СА РЕЛИГИОЗНО-МОРАЛНОГ ГЛЕДИШТА.

(по руском.)

Од Саве Теодоровића, професора и катихете у кр. вел. реалци у Земуну.

(Наставак.)

Уствари међу тим борбама и правим данашњим двобојем је само спољашње сродство, а унутарње немају никакве везе. Потреба двобоја условљава се искључиво појмом о части; и ма како лажан и изопачен био т ј појам, двобој се без тога елемента не да замислити, пошто се иначе у очима јавнога мишљења сматра као обична туча или убиство. Међу тим некадањи судбени двобоји одређивани су само пресудом суда и то не само ради решавања кривичних дела, него и самих обичних грађанских процеса, дочим су на против судови свуда прогонили праве двобоје као врсту нарушавања владалачких и државних права. Најпосле свагда и свуге мора бити и по оне прихваћеном мишљењу и по тумачењу учењака, који су се специјално бавили излагањем и тумачењем правила о дуелу, — сваки двобој примљен слободно, промишљено, без икаква присиљавања од стране противника, те може подлежати утицају моментано владајућих назора о части и увреди. Овај последњи услов ставља опстанак двобоја у непосредну зависност од умног и моралног развића друштва, те по томе се законодавне мере против двобоја нису никада и нигде спроводиле жељеним успехом и чак на против, у Француској се приметило, да чим су се строжије мере против двобоја предузимале, тим су се чешће и жешће појављивали. На то је и врло појмљиво. Непозивање у извесним случајевима на двобој и непримање позива, сматра се у друштву очитим знаком кукавич-

лука. Јасно је дакле, да је за прекрађење двобоја или барем ограничење му, пре свега нужна извесна умна и морална зрелост у друштву, под чијим упливом се само могу створити правилнији појмови о части и начинима повреде јој. Истина, у Русији онај део руског друштва, у коме се вађају двобоји, налазио се до друге половине XVIII. века на нижем ступњу културе него доцније, па шак не беше тамо двобоја. Тако би тај факт по изгледу протусловио нашој претпоменутој примедби. Но то протусловље показује се само таковим, кад се узме у обзир, да су елементи данашње руске образованости позајмљени са запада, одакле су заједно с просветом тамо прешли и појмови западнога дворанства како о двобоју тако и о части.

Колико се може закључити из историјских података, први двобој по оне примљеним европским правилима био је у Русији тек око седамдесетих година прошлога столећа. А до тога времена увреда се или праштала по хришћанском милосрђу, или се освећивала својевољном расправом јачега над слабијим, или се истраживала судским путем. Први појам о двобоју добили су Руси по свој прилици од иноземаца, који живљаху у Москви. Тако је парочитим царским указом од 25. октобра 1682. дозвољено чиновницима ходити са сабљама и другим оружјем, „а трговцима забрањено, као и то, да ни с ким не смеју никакове свађе и „двобоје“ заметати; а ако би ко какву кавгу западео, или кога оружјем ранио, — с тим да се без штедње поступи по указу“. Тај указ у руском законодавству примењује се и на наредбе о двобоју, и ако је по свој прилици издан само против свађа и туче и против употребе оружја у том случају. У војеном закону изданом 30. марта 1715. каже се, да се позиви на „двобоје“ забрањују, „па ма кога високога или нижега чина ко био и ма како назван и увређен био“. „А ко против тога погреши, — вели се у закону — има се одмах казнити — вешалима“. Таква казна била је одређена и за секунданте или посреднике без обзира на последице двобоја. У двобоју убијени имао се обесити за ноге. Слично узакоњење види се и у морском закону, изданом 1720. год. Такву строгост према дуелантима позајмио је био Петар Велики из тадањега немачкога законодавства, које је осуђивало и прогонило двобоје. Тај престроги указ Петра Великога био је ублажен Јелисаветом Петровном, услед општег укидања смртне казне. И за тим у руском законодавству није било наредаба о двобоју до год. 1782., кад је издан тако звани „уставъ благочинія“, у коме се помиње о забрани двобоја и о томе, да се дуеланти имају предавати суду ради строге казни. За Катарине II. у Русији су двобоји били тако чести, да је царица издала за њих 21. априла 1787. парочити манифест, у коме су изложени назори тадањег законодавне власти о двобоју и који је све до год. 1846. био основ свима наредбама тамошњим против двобоја. Поменути манифест царице Катарине говори и о историјском постанку двобоја у Русији и примећује, да „предрасуде, које су изазивале двобој у Русији, нису од предака наслеђене, но да су стране, пренесене и примљене.“ И при даљим издањима руских државних закона нису непуштене моралне поуке у погледу двобоја. Тако н. пр. у њима се ставља свима и свакоме у дужност: „да живе у искреној љубави, миру и слози, да један другом одаје поштовање по достојанству, да се указује послушност коме то пристоји по утврђеном поретку и да се сваки стара, да спречава неспоразуме и кавге, које могу довести до огорчења и увреда“. За тим се налаже, да сваки има у случају увреде, поднети жалбу „одређеним за то особама и местима“. Но све то није докинуло двобоја ни за времена цара Николе. Двобоји су били непрестано чести. При суђењу, дуеланти, ма и не пристадали војничком сталежу, били су као и војници предавани војничком криминалном суду, који на основу својих закона изриче строгу осуду против двобоја, тако, да онај, који би позвао кога на двобој по други пут, има се осудити „као рушилац мира и спокојства и лишити се свију права и имања, те послати на вечито изгнанство у Сибирију“. За први позив на двобој и употребу оружја, кривац се лишавао права на закониту задовољштину, био је суђен као непокоран закону,

а поврх тога предавао се надлежном суду, чију је компетенцију двобојем обишао и повредио. Ако се двобој свршио рђаном, осакаћењем или убиством, кривац се судио као и за обичан преступ те врсте. Секунданти, који нису завађене измирили, или их власти пријавили, имали су се такође казнити као учесници у двобоју и то по мери штете и вреда; а ако вреда није било, то су се судили као учесници у двобоју самовољнога суда и противзаконе одмазде. Видимо дакле како је руска власт сматрала двобоје и свим мерама се старала, да спречи убиство и самоубиство. Међу тим чујмо пресуду о двобоју и из уста једнога знаменитога Француза (Русо-а): „Шта?! Зар се могу врлине, које неко фактички имаде, лажи једнога клеветника уништити? Зар увреде нијана човека да наше заслуге у сумњу доведу, а част једнога поштењака да се даде каљати једним неваљалцем? Но — одговориће нам се — двобој баш доказује, да човек имаде срца, и зар то није довољно да поругу и срамоту свију других порока збрише? Но ми питамо, који ће частан човек такав закључак потписати, а који здрав разум га оправдати? По тој логици сме се сваки неваљалац туђи, па да постане поштен човек; но томе речи лажова постају истином, кад се опиром пресуде; и ако нас оптужују ради потајног уморства, зар ћемо и другог човека убити, да докажемо, да прво убиство не стоји; но томе дакле зависи врлина, порок, част, поштење, истина и лаж, — од исхода једног двобоја; бојно поприште је дакле место правде; остаје нам дакле још само право јачега; убиство замењује разум, задовољштина, коју увређеноме дугујемо, састоји се у убиству истог и свака увреда се у крви увређенога, или онога, који је увреду нанео — може спрати . . . . Еда ли је Цезар послао позив Катону, или Помпеј Цезару, кад је ваљало напесену срамоту осветити и еда ли је највећи војсковођа Грчке тиме обешчашћен, што је дозволио, да му се палицом попрети? . . . Заиста је двобој гадни, варварски обичај, достојан свога суровог порекла. Најпосле питање је, зар се онде, где се један или више живота на коцку мећу, не може наћи никакова другог пута, којим би частан човек своје јунаштво могао показати и своју част оправ, но да баш том варварском обичају следимо? Чувајмо се, да свето име „части“ не променимо са једном суровом предрасудом, која сваку врлину ставља у зависност од врха мача и која је у стању да само неваљале јунаке произведе . . . Нека би дакле сви дошавши к себи размислили, да ли је дозвољено и разумно, намерно дирнути у живот другога и за љубав једној варварској и опасној глупости, свој сопствени живот на коцку стављати без икакова друга оправдања узрока и еда ли ће жалосна успомена у такој прилици проливене крви, престати у виновника тога чина вапити за осветом! Ко штује врлину, тај ће следовати њеном захтеву и обичају, а не покварсном људском“. (Nouvelle Heloise l. 57.)

У Аустро-Угарској монархији владају у државном законодавству такође строги прописи против двобоја и свију учесника у њему. Тако у аустријској државној половини сматра се по тамошњем закону двобој као злочин, те се како дуеланти, тако и секунданти казне мерама, које су за преступ прописане. То исто законско начело вреди и у троједној краљевини. У угарској државној половини сматра закон двобој као прекршај; но свакојако подвргава кривце казни, по мерилу, прописаном за прекршај закона.

Историја самоубиства јасно показује, да су неки међу незнабошцима дозвољавали самоубиство, не сматрајући га ни у колико преступом; а неки су се односили неодређено према том питању, те су тако многи у том питању могли заћи у заблуду. Прегледајући мишљења старих филозофа о самоубиству, видимо, да филозофија Платонова и Аристотелова није била заштитницом самоубиства. Епикуровци, имајући на уму уживање и здравље, са свим би га одбацили, да су се при том руководили вишом идејом. Стојици су одлучно бранили самоубиство и то им је лежало у начелима. Они су се трудили, да савладају сваку околност и да сматрају с уважењем самоубиство, у коме се тобоже показује гордост и непослушност човека пред Богом и пред људима. Антонин, Тацит и пре њих

Сенека говоре о том предмету опредељено; но последњи по некад протусловећи самоме себи, говори у корист истини. Цицерон се колеба час на једну, час на другу страну; а најпосле и он се сложно са мишљењем, да се овај живот може оставити као позоришна представа. (De tim. III. 18.) Русо у својим знаменитим писмима наводи делоимице наводе и за и против умесности тога поступка, гледајући с једне стране на самоубиство као ослобођење од невоља живота, а с друге стране упоређујући га са глупошћу дељивца, који потпаљује своју кућу, само да ју не мора оправљати и уређивати. Кант (Tugendlehre §. 73.) и Фихте (— §. 356.) оглашују се на начела мудра и праведна, проглашују самоубиство злочином и понижењем човека. Неки опет између моралиста најновијега времена сматрали су самоубиство дозвољеним на том основу, што се све лепо у трагедији, мора дозволити и у правом животу; према томе су они у неким случајевима сматрали га невиним делом, а у некима шта више — дужношћу. Тако једни веле, да по слабости људској често и сам мудрац пада у борби са горчином судбе. Знајући то, морамо сажаљевати сваког самоубицу, као несретнога човека, који је насилно прекинуо нит свога живота, може бити по природној склоности к страшљивости и одвратности од живота, а може бити и од телесне растројености, или најпосле, може бити и услед болнога стања душе или услед необично распаљенога уображења. То су мисли најновијих моралиста, којима правдају самоубиство.

(Наставиће се.)

О ЕПАРХИЈСКИМ ПРОПОВЕДНИЦИМА.

(Одговара Јован Јеремић, парох.)

(Свршетак.)

У Грчкој је још и данас ниже сеоско свештенство доста неучено. У старије доба било је и више. Том неуком свештенству није се могло поверити проповедање или бар оно није могло проповедати о свему. За то су постављени самостални епарх. проповедници, који су имали и имају задатак само да проповедају.

На још да се распитао и за руску цркву, дознао би, да и у њој постоје епарх. проповедници, под именом: „епархијски мисијонари,“ и ако су иначе у редовним приликама за проповедање слова божјег позвани свештеници-пароси или душепопечитељи. Сазнао би и то, да руски св. синод позива поједине учене богослове, да у петроградским црквама проповедају; сазнао би, да је скоро баш позван архимандрит Борис. А зашто све то? Зар за то, да се уништава углед свештенству петроградском и осталом, да им се убија воља на проповед, да се лишавају права и дужности, да се потхрањују и увећавају у нехату и немару? Или зар ради „промене, делектације“? Свакако по назорима брата Богољуба.

Али, кад већ није хтео да сазна, како је у другоме свету и другим црквама, та ето био је крај канона, па ето и сам навео право епископа, да „ради религиозног образовања он проповеда у главној цркви или сам, или ако је запречен, неко услед његовог овлашћења, а у парохијским црквама наређује за то или односне парохе или (и зашто?) шаље нарочите проповеднике,“ und — das Gute liegt so nah — а он оде, оде опет далеко, да залута.

Требао се баш задржати на томе праву епископа, да „шаље нарочите проповеднике“ у парохијске цркве, па не идеалишући о окружним протопресвитерима, него рачунајући са реалношћу, ма каква она била, дошао би до закључка, до којега смо и ми дошли.

Наиме: канони не забрањују установу епарх. проповедника, епископско је право да их може слати по епархији својој. Пракса и данашња их у неким црквама дозвољава и одржава. И пракса древне цркве их је употребљавала (Дј. ап. XV.). А савремене околности и потребе захтевају их и у нашој цркви.

Запитајмо се само: какво је код нас рели-

гијозно образовање и нравствено васпитање; каква исповед, катихизирање и проповед? Има ли код нас индиферентизма, стагнације, заблуда, јереси? Водимо ли рачуна о назаренству, о материјализму и атеизму?

Мисли о свему томе довеле су нас к' уверењу о потреби установе епарх. проповедника. Не за то, што у нашој цркви нема било институција, за које се „црква постарала“ већ ради „учитељске службе“, него за то, јер су те институције данас друкчије, него што су некад биле, а у колико су исте, немају — људи. Бадава је институција без — њих.

И кад брат Богољуб потеже већ питање о „постојећим епархијским и окружним проповедницима“, онда га је требао разабрати и одговорити на њ, не са превиђањем и савиђањем: „нѣсть мое разѣмѣти“, не очекивањем туђег одговора, него одговорити сăм. Јер иначе не хватај се у коло, брате мој.

И он би вапстину боље учинио, да није ни писао чланак „Епарх. и окр. проповедници.“ И то из три разлога: 1.) не би дошао у десператан положај (бр. 7.), да се извлачи; да отписује од себе и сам наслов свога чланка; да се уклања од њега и признa своју погрешку; да не даје одговора на питања, која поставља, него да га чека од другога, на одговори ли други, да „чује и сăм“; 2.) што није њиме ишпта друго рекао, него што би казао, да је у 4 бр. „Сиона“, при свршетку првога чланка, а после речи: „имамо не само епарх. већ и окружних проповедника,“ додао само још: а ти су: Епископи и протопресвитери; 3.) што је тим чланком доказао: да ја имам право, а не он.

На све оно, што не спада на овај чланак, него на први, из' смо већ одговорили, из' нас мрзи баш одговарати.

А сад ћемо одговорити на питање, на које он није смео одговорити, па нек чује „и он“.

Истина је: „црква се постарала и установила нужне и потребне проповеднике.“ Ту су епископи, протопресвитери и пароси. Али настаје и ово питање: кад се црква постарала за те проповеднике? Свакако онда, кад је установа тих проповедника била довољна за потребе „учитељске службе.“ А је ли она довољна и данас? Та црква живи у свету, овај се развија на све стране, а у разним правцима. Према томе развитку, у којем има много тога, што је против цркве и њене циљи уперено, морају се и средства у борби за ту циљ такође развијати и усавршавати. И ми одлучно тврдимо: што је некад довољно у цркви и за цркву било, није довољно данас. Где црква остаје конзервативна и у начину и у средствима достизавања своје циљи, а у друштву прогреса и науке с једне, и у друштву све нових и нових заблуда с друге стране, ту бива црква са својом циљи потискивана, нетина на штету самога друштва, али и на штету цркве. Црква Христова је божанска установа, она је непромењива и вечна. Према томе она је и конзервативна. Али конзервативна у својој науци, у своме основном устројству, у својим тајнама, а није и не може бити конзервативна у начину и средствима достизавања своје циљи, и ако и овима задржава увек карактер духовни и хришћански.

А зашто још „установљени нужни и потребни проповедници“ нису данас довољни? Ево зашто. Административна организација цркве је данас шира и опсежнија, него што је била, кад се црква „постарала за проповеднике“; а епископи и протопресвитери су с' обзиром на ту организацију данас са многим новим дужностима, пословима и обвезама, а с' обзиром на многе друге околности, у сасвим другом положају, него што су некад били, кад их је црква именовала и одредила на „учитељску службу“ овакову, какву би брат Богољуб хтео и данас да врше.

Ако црква тражи од епископа, да чини „канонске визитације“ и приликом оних да врши лично „учитељску службу,“ што је несумњива потреба у животу цркве, — не тражи она то никад на штету и опасност управе епархијске. Шта више, ми бисмо рекли, да би онај епископ, који би у великој и суштиној ревности и дужности „учења“, непрестано чинио „канонске визитације“, тако исто занемарио и штетно управи епархије, као што епископ који никад не чини те „визитације“ занемарује и штети религијозном образовању свога стада. Једно и друго није добро, нити би било целисходно. Данас није ни оправдано тражити често посећивање епархије самим епископом. Он је глава епархије; он је иницијатива, spiritus movens. А треба да има своје очи, руке и уста у епархији. Мора имати свој spiritus agens. Тиме не кажемо, да епископ никад не чини „канонске визитације.“ Далеко је од нас и помисао на то. Према потреби да бива и то. То је једино могуће. Али то не може задовољити тоталитет религијозно-нравствених

потреба цркве и пастве. Дакле? Ето, видите, за то је и дано епископу право, да „ако је запречен у главној цркви, проповеда неко услед његовог овлашћења, а у парохијским црквама да наређује за то односне парохе или шаље нарочите проповеднике.“ И то, брате Богољубе, нису окружни протопресвитери, него они „нарочити проповедници“, против којих си ти, које наша црква нема, а које би ми желели да их има.

То и не могу бити данашњи окружни протопресвитери. А зашто? За то: јер су они и нароси дотичних општина; јер су они посредници епархијских власти, парохиј. свештенства и цркв. општина; јер нису за то ни постављени, а ни спремани. Једном речи, јер су данашњи протопресвитери сасвим нешто друго, него што су били и што би имали бити „нарочити проповедници.“ Могу се и они употребити за то, али будите уверени — без резултата.

Протопресвитер има свој делокруг и посао. За тај посао треба један човек. А „нарочити проповедник“ имао би своју специјалну мисију, задатак и посао, за који се и опет тражи цео човек. Две службе не може један човек чинити.

„Нико не може два господара служити: јер или ће на једнога мрзити, а другога љубити, или једноме волети, а за другога немарити.“ Ако што, ал' мисија проповедничка такве је природе, да апсолутно захтева целог човека.

Из свега следи: епископи и протопресвитери не могу данас бити ни ти епархијски, ни ти окружни проповедници, који би могли извршити онај посао и задатак, који би имали да изврше епарх. проповедници, какве ми хоћемо; ни ти би могли у епархији и протопресвитератима чинити проповедничку службу у оној мери, у којој то захтева интерес и потреба протопресвитерата, епархије — целе цркве.

А то значи: кад они не могу, онда се мора прибавити неко други, који ће умети и моћи и морати. Дајте га, па ма се звао епархијски, окружни или како хоћете. Хоће ли бити или неће, не можемо ми одлучивати. Али што можемо, то и опет кажемо, казаћемо увек, сваки атом ће нам то говорити: нашој цркви треба проповедника, на сваком месту и у свако доба проповедника, мисијонара.

А такви не могу бити ни парохијски свештеници; не могу сви, не свагде и не увек. Не питајте нас: зашто?

А сад, брате Богољубе, још једну. Немој ти гледати само шта пише у „Зборнику“ и „Црквеном праву“, не мисли ти само о лепим правима и великим дужностима нешеканим по хартији; не веруј ти, да то тако бива и да бити може и мора само за то, јер стоји написано. Не тари главе са ситницама и не пљуј рукс са прашином, остави се зачкољица. Него погледај бистро у живот, у реалност. Срачунај добро све што постоји, што бива по свету и код нас. Размисли и што бити може.

Уђи у мисао, упознај се са идејом, која почива у установи епархијских проповедника. Промери добро снагу „живе речи“ и силу мисијонарства. Просуди непристрасно колико је тога у нас, на онда ми реци, нашли ли' поручи, што си у срцу осетио, у мисли намислио.

А ми смо са собом потпуно на чисто. Као стена смо у своме уверењу, да је установа „нарочитих“ — како се звали — проповедника потребна, неопходна, и пресна и за нас, да би успешна и корисна била и нама. Једино је, што би могли дозволити; а то је: да смо и до сад без ње били, и остали живи. Да ли са завијеном главом? то се не пита.

Ал' смо ми тврдог уверења, да ће доћи, можда скоро, време, кад ће то морати бити, кад ће и бити.

Хвала ти, брате Богољубе, што ми даде прилике, да напишем и оно, што иначе не бих. А сад како ти драго.

Братско ти поздравље!

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ.

Кратки типик или црквено правило за ученике учитељске школе. По великом типику нарадио **Јован Петровић**, катихета и професор на кр. вел. гимназији, реалци и учитељској школи у Загребу. У Новом Саду. Издање и штампа А. Пајевића. 1892. Цена 45 новч. Стр. 75.

Висока кр. земаљска влада у Загребу у својој „научној основи“ од 10. августа 1889. бр. 8937. нарекла је: „главни ред појања на вечерњама и

утрењама треба да се посебно каже и напише“ — а „устројни статут“ за учитељске школе у Хрватској и Славонији у §. 47. алин. 4. вели: „диктовање и писање за предавајућим учитељем искључује се из учит. школе, већ ваља да приправници за сваки наставни предмет имају у руку потребне школске књиге“. Ето то двоје побудило је г. писца, да напише свој „Кратки типик“ и да у њему изложи у „кратко све, што може приправнике унутити, да не погрешне проти црквеном правилу“. Да би пак тај „Кратки типик“ добио и званичну апробацију као уџбеник у учитељским школама, писац га је поднео како нашем св. архијерејском синоду, тако и нашем срп. нар. црк. школском савету на оцену и одобрење. Св. архијерејски синод је ту књигу одобрио и благословио, а школски савет од своје стране прописао је тај „Типик“ за уџбеник у „учитељским школама и препоручио га Србима учитељима као ручну књигу за обављање њихове појачке дужности“. — Тако нам вели писац у предговору свога „Кратког типика“, те додаје, да је „поред таквог одобрења и препоруке излишна свака његова реч у похвалу своје књиге“.

Но, и ако ми много полажемо на благослов и одобрење нашег св. архијерејског синода, и знамо респектовати апробацију нашег школског савета, ипак нам штовани г. писац ваљда не ће замерити, што ћемо у овом листу коју више прозборити о његову „Кратком типику“, који као одобрен уџбеник и препоручена ручна књига улази званично у наше учитељске школе и долази у руке „Србима учитељима“.

Књига ове врсте српским језиком писаних и посебно штампаних, ми до данас не имадосмо. Почетци се налазе уз „Зборник“ и „Велику Катавасију“ пок. Димитрија Поповића, који као такови добро послужише скоро два деценија. Те почетке имала би да замени стручна књига о црквеном правилу; но књига, која је пред нама, ни по систему, ни по обиму, ни по изради, ни по практичној јој вредности никако није згодна нити за учитељске школе, нити за Србе учитеље. Оно, што је писац из „Великог типика“ ставио у свој „Кратки типик“, никако није и не може бити доста нити приправницима, нити Србима учитељима — „да не погрешне проти црквеном правилу“. Ако приправници и Срби учитељи и поји не би знали читати и разумевати „Велики типик“, или ако га не би могли имати у рукама — поред „Краткога типика“ шпичева, баш да га и „на изуст“ знају, могли би још те како „грешити проти црквеном правилу“. Узевши још у обзир а.) да је писац ³/₄ „Кратког типика“ свога позајмио из „типика“ у „Зборнику“ Дим. Поповића, б.) да је „типик“ Дим. Поповића у великом му „Зборнику“ и по системи и по чистоћи српског језика и изради боље написан од „Кратког типика“ г. Ј. Петровића, и в.) да је кратком типику најбоље место уз зборнике за појање: рекли бисмо, да ће „типик“, што се налази уз „Зборник“ и „Велику Катавасију“ Димитрија Поповића још дуго остати најбоља путеводља на српском језику за све оне, који га употребљају.

Кад писац какве књиге жели, да му иста добије места у школи као ручна књига за ученике, то се он мора побринути, да му књига буде састављена по захтевима школе, којој ју намењује, и имати при том на уму, како дотични предмет, тако и ученике, који ће га учити. Добра система, темељно познавање предмета, зрео метод, кратка но пуна правила, лак стил, јасан израз, разговетан и правилан језик — то су у првом реду захтеви, на које при писању школске књиге ваља пазити; но писац књиге, која је пред нама, врло је мало пажње положио, да му књига буде оно, што је требала и за чим је тежила. Његова књига носи наслов „Кратки типик“; но овај је својим излагањем и сувише дугачак и неспретан за онај материјал, који садржава, а врло кратак и оскудан за оно, што у њему још треба да буде. Ми бисмо рекли, да на рачун „краткоће“ није смео изостати ред о свршавању вечерња, јутрења, литургије (оно на стр. 2. и 3. је веома мало), часова, бденија, погреба, парастоса; о појању ексапостилара и јеванђеоских стихира (оно на стр. 66. врло је оскудно), пошто смо се конкретним примерима уверили, да приправници и о овом морају себи белешке да праве. Исто тако није смело изостати ни правило о читању псалтира, јер у многим псалтирима тога правила нема, — требало би бар да се нађе у типику „оваке врсте“, ако хоћемо, да приправници „не погрешне проти црквеном правилу“.

У поделн материјала, који нам писац у свом типику пружа, направљена је — да се најблаже изразимо — права збрка и не даје никаква прегледа; за то ће и бити терет за оне, који буду морали из овога типика учити црквено правило. У предговору обећао нам је писац поделити књигу на „три дијела“, а у самом „дјелу“ пружа нам

неких осам одељака и један додатак, које је овако распоредио: А. Општа правила васкрсног, седмичног и празничног богослужења (I. васкрсно и недељно богослужење. II. Седмично богослужење. III. Празнично богослужење). Б. Правила за непокретне празнике христове, богородичне и светитељске, па под исто слово ставља: IV. Богослужење у четрдесетницу. V. Богослужење у педесетницу. VI. О катавасијама и богородичној пјесми. VII. Какво се кад входиште поји. VIII. Правила св. отаца. Дакле: подељена је књига фактички на два дела, од којих први има три а други пет одељака, од којих последњих пет никако под слово Б. типичеве књиге не потпадају.

(Свршиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Ускрс у Новом Саду.) Овогодишњи светли ускршњи празник прослављен је у Новоме Саду тако свечано и торжанствено — како то до сада ваљда још никада било није. По што је новосадска црквена општина у напред нарочитом депутацијом умолила Његову Светост г. Патријарха Георгија, да својим служењем увелича прославу ускршњега празника у Новоме Саду, и када је Његова Светост позвао обећала, да ће ускршње празнике у Новом Саду провести, новосадска црквена општина учинила је све могуће припреме, да се ускршњи празник у Новом Саду са што већом помпом, блеском и достојанством проведе — како то и приличи присуству српскога Патријарха, који долази да личним својим учешћем увелича славу највећега празника.

Већ при доласку Његове Светости у Нови Сад, на дан велике суботе по подне, поздрављен је св. Патријарх српски Георгије — брујањем звона са свих кула новосадских срп. прав. храмова и нарочитим поздравом од стране представништва срп. прав. црквене општине новосадске. Св. Патријарх дошао је у Нови Сад допраћен пуним бројем свога дворскога свештенства из Карловаца.

На освитку светлога празника „Васкресења Христова“ одржан је уз богослужење Његове Светости величанствен обред „васкресенија“ са помпезним, величанственим и светлим изласком кроз најлепше улице новосадске, осветљене и обасјане блескавим ватрометима, уз свечани поход и пратњу читаве сатније војништва и уз присуство најмање 4—5000 побожних душа, који су у величанственом обреду и свечаном походу учествовали и побожном чувству чисто растали. Светла, блескава и величанствена појава тога свечаног обреда, који душу у основи потреса — остаће дуго и дуго у најлепшој успомени код свих Новосађана, који давно нису имали прилике да виде тако свечан и величанствен обред васкрса Христовог.

Први дан Ускрса одслужио је св. Патријарх свету и божанствену литургију у саборној св. ђурђевској цркви новосадској уз асистенцију многобројног свештенства. На св. литургији изговорила је Његова Светост кратку али врло лепу и допадљиву беседу, у којој је живим и правим архипастирским речима протумачио ускршњу стихиру: „Воскресенїа день й просвѣтимсѧ торжествомъ й дроугъ дроугꙋ ѡбнимемъ, рцемъ братїе и ненавидимымъ насъ, простимъ всѧ воскресенїемъ“. Беседа та изговорена устима прве наше црквене поглавице, изговорена нежним, лепим и допадљивим речима, изговорена у данашњем времену и баш у Новоме Саду, устројена и прожмана најузвишенијом хришћанском љубављу, која на ускршњи празник свакога грли и назива браћом и оне, који нас „ненавиде“, опадају и неразложно мрзе — учинила је дубок, снажан и незгладив утисак на све верне, који су у св. храму том приликом присуствовали. Беседа та св. Патријарха, изговорена у саборној — душком пуној — цркви у Новоме Саду, без сумње је најважнији и најзначајнији моменат у целој прослави и свечковању овогодишњег Ускрса у Новоме Саду.

Други дан Ускрса одслужио је св. Патријарх исто тако као и први дан свечану и величанствену литургију у т. зв. „аљманској“ цркви у Новоме Саду.

Његова Светост рукоположила је на архије-

рејској служби Гедеона Томашевића, монаха манастира Шишатовца, први дан Ускрса за ђакона, а други дан за пресвитера.

Новосадска црквена општина, састављена већином чланова свога црквеног одбора, депутативно је најусрдније захвалила Његовој Светости г. Патријарху, што је својим присуством и служењем у цркви тако лепо и узвишено увеличао и узнео славу ускршњега празника у Новоме Саду. Његова Светост примајући захвалницу црквеног одбора новосадске црквене општине, поучила је и саветовала чланове црквеног одбора и депутације, да љубе своју цркву и свој народ, као што су им дедови те светиње љубили.

— (Саборски Одбор) држао је у Карловцима своје седнице од 23. до 30. марта о. г. под председништвом Његове Светости, преузвишеног г. патријарха српског Георгија Бранковића, а у присуству чланова: високопреосвећеног г. епископа пакрачког Мирона Николића, проте Ђ. Влаховића, подпредседника Д. Станковића, дра Т. Недељковића, Ј. Коњовића, Ј. Јагића, Мих. Рогулића, фискала дра Мих. Полита, секретара И. Ђирића и подсекретара дра Л. Секулића. — Прочитан је извештај секретарев о раду саборског одбора од 1. (13.) маја 1890. до краја године 1891. Тај опширни извештај поднеће се сабору, а пошто се из извештаја види, да има на дугу још много саборских трошкова, то је саборски одбор решио, да се дотичне општине по ново позову, да дужне своте саб. трошкова што пре уплате и тиме сметњу што скорије држању сабора отклоне. Том је приликом још одлучено, да се позову неке управе манастирске, да поднесу своје манастирске рачуне. — Прочитано је више министарских отписа, по којима: одобрена је мировина Димитрију Малетићу, пароху бубањовачком, даље, приномоћи из јерархијског фонда црквеним општинама у Салнику од 250 фор., у Варовитици од 200 фор. и у Брестовцу од 100 фор. Ове три општине налазе се у пакрачкој епархији. — Душан Јовановић, адвокат у Новом Саду, потврђен је за епитропа бачке епархије. — Живојину Милићу, пароху у Соки, одобрена је саборским одбором дозвољена мировина од 400 фор. — Примљене су под управу и на руковање две закладе пок. Данила Бањанина за богослове и свештеничке сироте и удовице источно-православне вероисповести у Хрватској. — Александру Јанковићу, умировљеном учитељу бајском, одређена је милостиња од 60 фор. једаред за свагда. — Дозначене су годишње плате новим помоћним учитељима српске више девојачке школе у Н. Саду. — Одређена је мировина од 400 фор. пароху Петровићу у Мартоношу. — Светозару Теодоровићу, пароху у Ечки, подарена је приномоћ од 100 фор. из јерархијског фонда ради лечења. — Подељена је мировина од 400 фор. Димитрију Лазићу, пароху у Вашици. — Љубомиру Недељковићу, пароху у Каменици, подарена је из јерарх. фонда приномоћ од 100 фор. ради лечења. — На оправку катедралне цркве у Пакрацу одобрено је 5000 фор. из неприкосновеног фонда. — У погледу уплаћивања саб. трошкова и верозаконског приноса решено је, да се црквеним општинама обзнани, да те трошкове имају плаћати код благајнице срп. нар. фондова или код епарх. адм. одбора. — Извештаји фискалови узети су на знање. — Примљен је „предлог за уредбу о дисциплинарним правилима за чланове и чиновнике народно-црквених автономних власти“, који је саставио подпредседник саб. одбора Дан. Станковић. — Решено је неколико призива и утока: У спорном предмету обављања општине молске потврђено је решење епарх. адм. одбора бачког с тим, да се има што пре успоставити редовно стање у тој општини; — исто тако потврђено је решење епарх. адм. одбора темишварског у ствари меленачке црквене општине, где се има прво изабрати нова општина; — у Пирошу има се обновити цела скупштина и црквени одбор; — црквена општина старо-бечејска одбијена је са призивом у погледу разреза за стварање епархијског фонда. — Дозвољено је преко 40.000 хипотекарних зајмова. — У оквиру сабором од г. 1890 установљеног прорачуна састављен је прорачун за годину 1892. По том прорачуну износе народно-црквене автономне потребе за 1892 год. 334.362 фор. 08 н., а приход као покриће 441.652 фор. 73 н., те по томе би сувишак износио 107.290 фор. 66 н. — Решено је неколико предмета, који се тичу залишних парохијалних сесија, односно јерархијског фонда. — У погледу карловачке црквене општине укинута је одлука архиђецезалног адм. одбора и скупштина је успостављена. Нова општина има што пре да доведе у ред општинске рачуне. — Упућени су епитропи епархије бачке, да спроведу неке оправке зграда на пустари „Сиригу“. — Пошто се из исказа епарх. адм. одбора темишварског видело, да неки пароси никако не плаћају државни порез и екви-

валенат на парохијске сесије, то је саб. одбор одлучио, да епарх. адм. одбор строго упути дотичне свештенике, да што пре плате дужни порез и еквиваленат, па ако то не учине, биће саб. одбор по свој прилици принуђен да им одузме сесије и с њима сам рукује, а дотични свештеници добиће само сесионалну одштету. — Поводом смрти блажено-покојног епископа будимског, Арсенија Стојковића, стављена је у записник туга за губитком тога архијереја, а чланови саб. одбора одали су му почаст устајањем и усклико: „Слава му!“ — Исправљен је текст обвезница за заостатке саборских трошкова и верозаконског приноса, те ће обвезнице гласити само на своту старих саборских трошкова т. ј. пре сабора 1885. године. Трошкови пак за сабор 1885—6 и 1890 имају се неодложно исплатити, иначе ће се овршом истерати. У погледу верозаконског приноса има се у обвезницу ставити своту до краја 1889 године. Камата на све то тече од 13. (25.) октобра 1890. — Саборски одбор решио је у овом заседању око 260 предмета.

— **(Седница епархијског школског одбора у Темишвару.)** Дана 19. (31.) марта 1892. држана је редовна седница епарх. школ. одбора темишварског, у којој је председавао високопреосвештени епископ темишварски г. Никанор Поповић; од чланова били су присутни: др. Бранко Стевановић, потпредседник, Петар Ђурић, парох чаковачки, др. Ранко Гранић, адвокат и Ника Николић, учитељ у Вел. Кикинди. Бележник: Петар Милић, конс. бележник. Известилац: Јован Новаковић, парох као заменик епарх. школ. референта. — Од важнијих предмета, који су у овој седници расправљени и решени помињемо ове: 1.) Узет је на знање отпис кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе у предмету наставног плана, израђеног за заводе за образовање забавиља. — 2.) Услед отписа Н. Ц. Ш. Савета, препоручује се „Домаћи Лист“ Стевана Ковиљића, срп. нар. учитеља у Сомбору, свима подручним м. шк. одборима, ради набавке за школ. библиотеке њихове. — 3.) Публиковано је решење Н. Ц. Ш. Савета, којим је избор Јована Тосића, за срп. нар. учитеља у Араду, услед рекурса Милоша Станковића и другова му, одобрен, а рекуровано овдашње решење измењено, те ће се избраном учитељу и декрет издати. — 4.) Публиковано је решење Н. Ц. Ш. Савета, којим је овдашња одлука у погледу суспензије и умировљења арадског учитеља Стевана Поповића, тако потврђена, да исти учитељ до коначног умировљења свога, $^1/_2$ учитељске му плате уживати има. — 5.) Услед отписа Н. Ц. Ш. Савета, препоручује се елике: „Нова очигледна настава. Издање књижаре Луке Јоцића у Нов. Саду“ (Цена 4 фор. авр.) свима верозаконедним срп. нар. осн. школама и забавиштима ради набавке. — 6.) Поводом пријаве кр. шк. надзорништва за торонталеку жупанију, о нереду, који влада у срп. нар. осн. школама и на м. управи тих школа у Мелењима, изаслат је заменик сп. шк. референта, да ствар изврши и ред успостави. — 7.) Услед оставке Милана Бакића, учитеља у Срп. Боки, постављен је за учитеља привремено Ђура Мирковић; но уједно је општина упућена, да учит. место путем стечаја без одлагања квалификованим лицем попуни и о томе епарх. власти извештај поднесе. — 8.) М. шк. одбор у Иванди упућен је, да упражњено учит. место тамошње путем стечаја попуни, па да не би м. шк. настава ушгрба трпила, постављен је за привр. учитеља Коста Лазић. — 9.) Узет је на знање извештај заменика сп. шк. референта, да је на место обољелог учитеља Емила Винковића у Мокрину, привремено постављен свршени приправник Радослав Николић; но уједно је црквена општина мокринска позвата, да управи овој поднесе у своје време извештај, у колико би болест реченог учитеља дуже од године дана потрајала. — 10.) Услед извештаја заменика сп. шк. референта, да је привремена учитељица у Срп. Ст. Мартону, Вукосава Бугарскова, оставку дала, са разлога, што је у Куманима за учитељицу изабрана — упућена је црква. општина у Срп. Ст. Мартону, да стечај ради попуњења упражњеног учит. места у смислу закона распише; но уједно је истој општини примећено, да је иста учитељица по §. 85. шк. уредбе, и §. 14. постоје њих дисципл. правила, дужна још три месеца, од дана оставке јој, учит. звање у Срп. Ст. Мартону отправљати. — 11.) Болној учитељици Темишварско-Фабричкој, Рахили Дороловчевој, продужен је допуст до краја 1891—2 шк. год., за које ће време учит. дужности вршити заменица јој, свршена приправница, Олга Сифиносева. — 12. Неке тужбене пријаве црква. општине у Срп. Елемиру против тамошњег учитеља Косте Торбанског и обратно, издаће се заменику шк. референта, да их на лицу места изврши и сп. шк. одбору извештај поднесе. — 13. На молбу Мите

Нешковића, кр. жупан. школ. надзорника у Беловару (Хрватској) препоручује се лист његов, „Нови Васпитач“, орган за педагошку књижевност, свима подручним црк. општинама, ради набавке за њихове школ. књижнице, најтоплије. — 14. Потврђена су правила „српског забавишта за децу, — Вел. Бечкеречке добротворне задруге Српкиња“, која је тај завод својевољно ставила под надзор овдашње епарх. управе. — 15. Одобрена су правила „Срп. забавишта за децу кумановске срп. правосл. црквене општине“, које је сад скоро основано. — 16. Молба Љубомира Малог, учитеља у Ђали, ради уживања баште, евентуално накнаде за ову, издаће се на изјашњење црк. општини ђалинској. — 17. Поднесена оригинална учит. сведочба новоизбраног учитеља вел. бечкеречког, Милана Манојловића, поднеће се са свима изборним списима Н. Ц. Ш. Савету ради сталне потврде и издавања декрета. — 18. Сада поднесена оригинална учит. сведочба учитеља Љубомира Малог у Ђали, поднеће се Н. Ц. Ш. Савету, ради сталног одобрења изборног чина и ради издавања декрета. — 19. На молбу српских и романских вероисповедних учитеља у В. Ст. Миклошу, дозвољено је, да се дана 9. априла о. г. може држати учит. збор протопресвитерата арадског са одређеним и од стране овдашњег епарх. школ. одбора одобреним дневним редом. — 20. Поводом поднеска м. школ. одбора у Врашеву, у предмету 100-годишње прославе пок. грофа Стевана Сечењија, великог угар. реформатора, позваће се м. шк. одбор да такове дописе епарх. управи у будуће благовремено саопшти; уједно пак решено је, да се о тој ствари Н. Ц. Ш. Савет извести са молбом, да на надлежном месту поради, да се у напред наше автономне власти у сличним приликама не обилазе. — 21. Тужба Петровоселске црк. општине против учитеља тамошњег Милована Кеверешана, издаће се оптуженоме на изјашњење. — Свега је у седници решено до 50 предмета.

— (Српско црквено певачко друштво у Ст. Шовама.) Као што нам јављају из Ст. Шова, склопило се тамо још зимус певачко друштво под руковођењем тамошњег пароха г. Милана Стојс, које је себи ставило у задатак, да научи службу у мушком кору по композицији г. Тихомира Остојића, професора српске вел. гимназије новосадске. Ревносноме свештенику г. М. Стоји пошло је за руком, те је са тим певачком друштвом толико напредовао, да је друштво први пут певало на служби божјој на Благовести на опште задовољство многобројно сакупљеног народа. Ко у опште зна како се тешко уче и образовани певачи ноталном црквеном појању, лако ће схватити, како је тек тешко сеоске момке учити певати нотално. Јављају нам из Ст. Шова и то, да је услед наредбе конзисторијалне заведен тамо и каталог са момцима и девојкама, који сваке недеље и празника долазе у 8 сати у јутру у школу, те им парох тамошњи г. Стоја тумачи јеванђеље и учи их молитвама. Свега момака и девојака, који су оставили школу, има преко 130, који радо и драговољно долазе, те уче и слушају оно што им се зада и говори. Г. Милану Стоји, ревносноме пароху ст. шовском, нека је слава и јавно признање на вољи и труду, којим своје свештеничке и учитељске дужности врши!

— (Палимо чисте воштане свеће у црквама!) Многе наше српске православне црквене општине, међу којима и Панчево и Вршац, изрекле су скупштинским закључком, да се у црквама опет заведу и нале праве воштане свеће. Томе је заиста већ крајње време. Потребно је да се већ једном стане на пут паљењу којекаквих стеаринских и других свећа, које су се као јевтиније али и шкодљивије готово на све стране почеле увлачити у нашу цркву. Ваљало би својски настојати, да се та злоупотреба са свим искорени, те да се свуда по црквама уведу и прилажују у славу божју праве воштанице. Од ваљкада је прописано, да се у црквама и при свештеним чинима ван цркве нале чисте воштанице свеће. Праве воштанице не шкоде здрављу као друге којекакве свеће, које су због силног дима шкодљиве не само здрављу, него кваре у цркви иконе и позлату. За уклањање и одстрањење разних свећа из цркве заиста је довољан разлог већ и то, што је дим и чађ од њих шкодљив по здравље човечје. По научним испитивањем доказало се, да у чистом воску има најмање шкодљивих гасова, дакле и у чистим воштаницама. Чиста воштана свећа за извесно време много мање изгори него свећа од друге какве масе, дакле је ту још нека корист; а даљи и врло важан је разлог и то, што се горењем воштане свеће много мање угљене киселине развије него у парафину и стеарину, и што се најпосле не образује толика водена пара, која у већој маси,

Долази додатак.

кад горе многе свеће, јако спречава испаравање тела. Из наведених разлога препоручујемо свима нашим црквеним општинама што топлије, да се угледају на одличне општине у Панчеву и Вршцу, те да избаце из цркве којекакве шкодљиве свеће, па да уведу чисте воштанице!

— (Српска православна црквена општина у Бечу) имала је у недељу 29. марта о. г. своју главну скупштину, у којој је председник пуковник Остојић саопштио, да је већи део уређења нове цркве довршен, те се још има само сачекати потврда статута од министарства, па да се црква посвети. За тим је благајник Стова прочитао свој извештај. За градњу цркве и школе исплаћено је 87.839 фор., а годишњи приход од 3600 фор. биће довољно јемство за издржавање пароха, учитеља и црквењака. Поште је црква била сагређена, остало је било само 567 фор. у каси, те како је одбор одлучно, да се црква има уредити достојно према престолници државној, то су се на ту цел сабирали добровољни прилози, те је до сада сакупљено преко 26.000 фор. — Најпосле је председник предложио, да се устроји убошки фонд у бечкој српској општини, а он ће се за ту племениту сврху својски заузети. Тај је предлог одушевљено примљен. Скупштина је најпосле изразила председнику и благајнику најтоплију захвалност на њиховом дојакошњем неуморном заузимању за унапређење бечке српске општине.

— (Нови српски добротвори.) Око половине марта месеца о. г. преминула је у Темишвару Марија удова Скарлато рођ. Лукачева. По завештају њеном и њезиног раније преминулог мужа Лазара Скарлата припало је њихово имање (кућа у вредности од 50.000 фор.) српској православној црквеној општини темишварској. Као што нам саопштавају, општина ће од тога завештаја установити стипендијску закладу за изучавање неколико питомаца српске народности. Завештана кућа доноси 2500 фор. годишње кирије. Нека је сгава честитим добротворима!

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— Црквене беседе Никанора Грујића, бившег православног српског епископа пакрачког. Издао Димитрије Руварац, парох земунски. (Сав чисти приход ове књиге намењен је фонду за свештеничке удовице и сирочад пакрачке дијецезе.) У Земуну, 1892. Штампарија Симе Пајића. Животопис Никанора Грујића XXVIII стр. Предговор издавачев XXXIX. и XXX. стр. Црквене беседе Никанора Грујића 172. стр. (Књига се може добити код издавача г. Димитрија Руварца, пароха у Земуну, по цену од 1 фор. 50 новч.)

После беседа пок. епископа Теофана Живковића, које су не давно штампане, ево нам у лепом облику добро уређених и изданих беседа „Српског Златоуста“ пок. епископа пакрачког, славног и знаменитог јерарха црквеног и родољуба српског, Никанора Грујића. Као што већ наговестисмо, ова ће нам година занета знаменита и значајна бити у историји наше сиромашне црквене књижевности, а нарочито у историји нашег сиромашног цркв. беседништва — јер ево у овој години, у кратком времену једно за другим добисмо два знаменита и монументална дела, којима би се могле поносити и веће цркве и већи славнији народи.

Збирку беседа славнога владике Никанора Грујића ми смо за сада тек површно прелистали, прегледали и прочитали — но пошто нам је бисер одмах у очи сијнуо а при том знајући чије су то беседе, ми хитимо, да их већ сад нашем свету, а особито нашем свештенству најтоплије препоручимо. Ни један свештеник, ни један писмен и свестан члан нашега народа не сме пропустити, а да не набави ове милокрвне, са истинском побожношћу, српским родољубљем, виспреним и генијалним духом писане беседе великана нашег Никанора Грујића. Беседе те треба наше свештенство и наши образовани родољубиви свет јагмиће да купује, већ и с тога, да угуши и побије онај прекор издавачев, којему он — са неучешћа у претплаћивању на те знамените беседе — у своме предговору израза даје. Нама се у опште чини, да је вредни и окретни издавач Никанорових бесѣда, г. Димитрије Руварац, са својим прекором мало „истрчао“. Јер ми данас не живимо у добу, када је Јефта Ивановић своје „Кратке поучителне беседе“ издавао, већ живимо „у трговачко-практичном“ добу, када излази из моде претплаћивање у опште, већ сваки чека да види најпре робу, па ће тек онда да купује. Ако се је на знамените беседе Никанора Грујића само 208 српских свештеника и родољуба претплатило — ми смо потпуно уверени, да ће се сад, кад је књига света угледала и кад засја својом изредношћу у народу — наћи бар двојином толико

побожних душа и родољуба, који ће — мимо претплату — набавити то бисерје српске књижевности. И кад тако буде — као што ми смело ал сигурно пророштвујемо — онда ће г. Димитрије Руварац јако жалити, што је нарекао онај опори прекор у своме предговору. А да ће тако бити, како ми наговештавамо, за то нам јемчи име Никанора Грујића и књига, збирка његових величанствених беседа, у којима је наслаган у изобиљу бисер и драго камење чисте побожности и истинског родољубља! А ко се неће за бисер грабити!?

— Г. **Јован Петровић**, кр. професор и срп. прав. катихета на средњим школама у Загребу, благословом Његове Светости г. Патријарха Српског Георгија издаје књигу: „**Изложење хришћанске православне вере. Дио I.**“

Књига је удешена и спремљена за средње школе у Тројединци, а биће згодна за све средње школе у опште, тим пре и више, јер књига по градиву и распореду своме стоји на среди између катихисиса за више разреде нар. школа и између научног богословља т. ј. догматике, која се учи у богословском заводу — а ми до сада такве књиге не имађасмо.

Књига ће бити готова, штампана о Ђурђевуди. Извеће од прилике 10 штампаних табака, а цена јој је 80 новч. Моћи ће се добити само код писца и издавача у Загребу.

ЧИТУЉА.

— († **Јован Поповић**, парох сакулски.) Вршачку епархију, која и онако оскудева у свештеничким кандидатима, немилице гони судбина. Већ у првим часовима нове нам године покоси немила смрт неколико одличних слугу олтара божјег и добрих чувара српског нам народа. Међу овима, који су пре времена оставили свој народ и свој рад недовршен, јесте и сакулски парох Јован Поповић, књижевник српски и сарадник „Срп. Спона“ са потписом „$^1/_9{}^1/_9$ ић.“

Покојник се родио у Срп. Боки месеца априла 1826. год. Отац му је био свештеник тамошњи Лазар Поповић. Основне школе свршио је у Стејановци у Срему код деде свог, јереја Теофана Милутиновића, оца пок. митрованчког проте и проповедника црквеног, Уроша Милутиновића. Средње школе свршио је у Сарвашу, а богословију у Вршцу 1844. год. За тим је учитељевао до 1848. год. у Неготини у Србији. За време мађарске буне, на глас да му је родно место погорело — похита родитељима у помоћ. После тога постане чиновником код финанцдирекције у Вел. Бечкереку. Трудом и даром задобије наклоност пок. Данила Стајића, проте бечкеречког, који је посредовао те се оженио са Емилијом, ћерком јереја Симеона Поповића из Бечкерека и постао ђакон бечкеречки.

Покојник је ђаконовао пуних десет година дана на свеопште задовољство; а колико је вредан био, сведочи и то, што је поврај своје незнатне плате, прво 120 фор. а доцније тек 200 фор., са неуморним трудом часно издржавао своју породицу. Предавао је у шегртској школи, давао приватне часове из срп. језика и вршио катихетске дужности на бечкеречкој гимназији.

Био је између првих први покретач срп. читаонице у Вел. Бечкереку, а пошто у то време не беше у вел. бечкеречкој штампарији српских слова — то је на његово заузимање штампар иста набавио и њима одштампао „Вел. Бечкеречки Календар“, који је покојник уредио.

Године 1865. добио је синђелију за сакулску парохију од владике Самуила Маширевића, коју је „на високо повељење јего Свјатости г. Патријарха“ и наш први историчар г. Иларион Руварац својеручно потписао.

Покојник је своју свештеничку дужност држао за светињу и ванси јој се најсавесније одазивао. Не могу пропустити а да осталом свештенству не приказем за узор један покојников рад. Наиме није било св. литургије, а да покојник није протумачио св. еванђелије а уз то још извео моралну науку. Тим је постигао то, да је народ прилежно цркву похађао, а себи је стекао вечито признање и поштовање.

Да је покојник своју пастирску дужност вршио најтачније, сведочи и то, што га је не само његова паства из места, већ и одличније грађанство са свештенством из околине дана 21. фебруара о. г. до вечне куће тужно испратило, не страшећи се ни природне непогоде времена.

Опроштајну реч рекао је г. **Јован Стојаков**, парох коврески, на свеопште задовољство присутне публике, на чему нека му је у име ожалошћене породице овде изречена са признањем јавна захвала.

Покојник је и у друштвеном животу био одликован златним крстом за заслуге са круном. Након своје смрти оставио је иза себе своју верну и ожалошћену супругу Емилију са четири сина и једном ћерком, од којих је најстарији

подеудаџ у Бач-Кули, други бележник у Србији, трећи трговац у месту Сакули, а четврти трговачки помоћник. Ћерка му је удомљена за испитаног бележника, а подбележника у Опаву (Бават). Према том и као родитељ заслужује свако признање.

Но пре него што завршимо животопис покојников, ваља нам додати, да је у њему изумрло 11-то свештеничко колено у његовој породици и да он спада међу оне, за којима говоре дела а не празне речи.

Писао је, осим других листова, у „Гласу Истине“ и у „Срп. Сиону“.

Нека је вечна успомена врлом покојнику! Слава му!

К. Л.

ОГЛАСИ.

Бр. 73. **КОНКУРС.** 33, 2—3

Ради попуњења од дужег времена већ упражњене парохије Печварско-рац-мечанеке са платом VI. класе, отвара се овим по ново конкурс.

Просители имаду своје пиштруиране са штемплом од 50 новч. снабдјевене молбенице за четири недеље дана од првога увриштења овога конкурса у новинама „Српски Сион“ конзисторијуму овом поднети.

Из седнице конзисторијума епархије будимске у Сентандреји, 12. марта 1882. држане.

Бр. 177. конс. **СТЕЧАЈ.** 29, 3—3

Овиђем се неписује стечај на звање свештеника парохије параћинско-каничке са платом и наградом све заједно на 1240 фор. уз дужност, да о властитом трошку иде у Канижу служити сваку другу литургију и обављати пригодне дужности свештеничке.

Молитељи имаду нужнима свједодбама поткријепљене молбенице своје преко надлежне конзисторије своје поднијети овамо најкасније до 10. (22.) маја о. г.

Из сједнице епархијске конзисторије у Пакрацу 17. (29.) марта 1892.

Епарх. конзисторија пакрачка.

ОБЈАВА. 37, 1—3

Свима потребујућим зајма овим се до знања ставља, да под управом потписаног патроната има око 40.000 фор. расположивог новца за издавање на хипотекарни зајам уз 6% камату.

У Карловци, 15. (27.) марта 1892.

Патронат срп.-прав. велике гимназије карловачке.

Бр. Е. 158. Е. 185. ех 1892. **ЕДИКТ.** 38, 1—3

У бракоразводној парници Јелене Дабић рођ. Миланковић из Сомбора, против супруга свога Ђорђа Дабића, бившег становника и трговца сомборског, којему је место пребивања данас непознато, овим се позива исти Ђорђе Дабић, да у року од 90 дана од првог саопштаја овога едикта, потписаној конзисторији или лично предстане, или место свога пребивања обзнани — пошто ће се иначе бракоразводни поступак и без његова учешћа у смислу закона довршити.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Новоме Саду 17. (29.) марта 1892.

Конзисторија Епархије Бачке.

Бр. Е. 145. Е. 184. ех 1892. **ЕДИКТ.** 39, 1—3

У бракоразводној парници Милоша Кнежевића становника сентомашког, против супруге своје Паве Кнежевић рођ. Живановић, којој је место пребивања непознато, овим се позива иста Пава Кнежевић рођ. Живановић, да у року од 90 дана, рачунајући од првог саопштаја овога едикта, или потписаној конзисторији лично предстане или место свога пребивања конзисторији обзнани — пошто ће се у противном случају бракоразводна парница супруга јој Милоша и без њезиног учешћа по закону довршити.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Новоме Саду 17. (29.) марта 1892.

Конзисторија Епархије Бачке.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 30, 3—3

На основу скупштинског закључка срп. прав. црк. општине у Новом Селу (Réva Ujfalu) а усљед одобрења слав. епарх. управе у Вршцу, расписује се минуендо дражба на дан 26. априла (8. маја) 1892. у 2 сата по подне ради подизања иконостаса, владичанског и богородичног трона.

Процена за зидарску радњу . .	395	ф.	80 н.
за билдхауреску радњу	825	„	— „
„ браварску радњу	347	„	50 „
„ позлату	494	„	— „
„ оквире на слике	303	„	— „
„ бојадисање готовог иконостаса	160	„	— „
„ оба трона	505	„	— „
Свега	3030	ф.	30 н.

Сваки подузимач има по прорачуну при лицитацији 10% вишманлука положити.

Општина задржава себи право, да не мора оном који је најјевтинији већ у којег буде више поверења имала, радњу поверити.

Ближа условља, као и свака појединост у прорачуну може се до дана дражбе код перовође ове црк. општине сазнати.

Ново Село (Réva Ujfalu), 17. (29.) марта 1892.

Будимовић, с. р. перовођа. **Павел С. Јовановић**, с. р. председник.

Бр. 65. **КОНКУРС.** 35, 2—3

Ради попуњења парохије Литобеско-Ланчушке са платом VI. класе, отвара се овим конкурс.

Просители имају своје, као што треба инструисране молбенице, снабдјевене са штемилом од 50 новч., за четири недеље дана од првога увртења овога конкурса у „Српски Сион“ консисторијуму овоме поднети.

Из седнице консисторијума епархије будимске у Сентандрејн, 12. марта 1892. држане.

Бр 71. **КОНКУРС.** 32, 2—3

Ради попуњења парохије Дуна-Сечујске са платом VI. класе отвара се овим конкурс.

Просители имају своје, као што треба инструисране молбенице, са штемилом од 50 новч. снабдјевене, за месец дана од првог увртења овога конкурса у новинама „Српски Сион“ консисторијуму овоме поднети.

Из седнице консисторијума епархије будимске у Сентандрејн, 12. марта 1892. држане.

Бр. 73. **КОНКУРС.** 34, 2—3

Ради попуњења парохије Рац-Титошке са платом VI. класе отвара се овим конкурс.

Просители имају своје, као што треба инструисране молбенице, са штемилом од 50 новч. снабдјевене, за четири недеље дана од првога увртења овога конкурса у новинама „Српски Сион“ консисторијуму овоме поднети.

Из седнице консисторијума епархије будимске у Сентандрејн, 12. марта 1892. држане.

Е. 288. I. 80. ex 892. **ЕДИКТ.** 25, 3—3

Усљед брачноразводне тужбе Илије Бабића, трговца у Фаркаждину, позива се овим његова вјенчана супруга Јулијана рођена Физешан из Уздина, прије удова Петковић у Ботошу, која је супруга свог злобно оставила и у свет одутмарила, да се у року од шест месеци овом духовноме суду пријави и место свог пребивања означи, јер ће се — у противном случају — и без ње у овој брачноразводној парници по пропису закона поступити.

Из седнице епарх. консисторије у Вршцу 24. фебруара (7. марта) 1892. држане.

Бр. 431. E. K. ex 892. **СТЕЧАЈ.** 28, 3—3

На новоустројену парохију првога разреда у Врелу код Коренице расписује се овим стечај. Рок пријавама до 15. априла 1892. по ст. кал.

У Плашком, 12. марта 1892.

Горње-карловачка дијецеза.

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМЕ САДУ

код „светог Саве“.

Пречасном свештенству и славним српско-православним црквеним општинама препоручујемо **нове црквене тискарије** — које се само **код нас** добити могу, и које је сл. **конзисторија Епархије Бачке** наредбом својом од 22. јануара 1892. бр. К. 74. ex 1892. прописала.

1.) **Уруџбени записник (Експибит-протокол),**
2.) **Прорачун,**
3.) **Списак свештенства и**
4.) **Списак парохија.**

Даље препоручујемо и све остале тискарије које на своме стоваришту имамо, као:

Протоколи крешчаемих, вјенчаемих и умерших	20 таб. фор. 1·—
Изводи протокола крешчаемих, вјенчаемих и умерших . .	20 „ „ —·60
Домовни протокол	20 „ „ 1·—
Позивнице у скупштине и одборе	100 ком. фор. 1·—
Благајнички дневник (за туторе)	20 таб. фор. —·80

Протоколи тврдо увезани

крешчаемих, вјенчаемих, умерших, домовни и уруџбени записник:

50 табака фор.		**3·50**	**50 табака фор.**		**4·50**
75	„ „	5·—	75	„ „	5·50
100	„ „	6·50	100	„ „	7·50
150	„ „	9·—	150	„ „	10·—

Увез је са платнени леђи. Увез је са кожни леђи.

Поруке обављамо брзо и тачно с платом у напоч (Nachnahme).

Нови Сад, пред Ђурђев-дан 1892.

26, 3— БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље** на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а **рукописи** уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 16.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 19. АПРИЛА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

— **Његова Светост г. Патријарх Српски Георгије** изволео је свога протосинђела **Герасима Петровића** привремено разрешити од професорских и ректорских дужности на богословском училишту у Карловцима и именовати га за свога Митрополитског мандатара у обудовљеној епархији будимској, а уједно и за настојатеља манастира **Грабовца** у истој епархији.

— **Његова Светост г. Патријарх Српски Георгије** изволео је именовати за привременог ректора богословског училишта у Карловцима протојереја **Јована Вучковића**, редовнога професора на истом богословском училишту.

— **Његова Светост г. Патријарх Српски Георгије** изволео је за привременог учитеља црквенога појања и правила на богословском училишту у Карловцима именовати протођакона свога **Лукијана Богдановића.**

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

УГАРСКИ КНЕЗ-ПРИМАС И ЦРКВЕНА АУТОНОМИЈА.

Ових дана збио се у Будимпешти знатан догађај. Ако се нас исти непосредно и не тиче, али га ради наше рођене науке, не смемо олако пропустити да прође, а да се на њега не обазремо. Он нам је у толико пробитачнији, што се баш сада збио, када предстоји и уређење наше црквене аутономије; он најбољу светлост баца на неспремност нашег епископства и наше јерархије, када се у шездесетим годинама наша црквена аутономија кројила; јер из њега видимо, шта смо све тада требали знати, а нисмо знали, пак смо за то тамо и залутали, где се данас налазимо. Овде мислимо о беседи новога угарског кнеза-примаса, Васарије, коју је ових дана говорио у главној скупштини религиозно-просветног друштва „Св. Стевана“ у Будимпешти.

Нећемо овде говорити о лепоти облика и језгровитости садржаја те беседе; нити о томе, да она расправља сва најважнија дневна црквена питања угарске римокатоличке цркве, као: о крштењу деце из смешаних бракова и о њиховом завађању у протоколе крштених, нити о томе, како ће се поправити материјално стање сиромашних римо- и грчко-католичких свештеника; него ћемо овде да размотримо, шта и како говори преосвећени беседник о римокатоличкој црквеној аутономији, те ћемо на то да надовежемо коју и из најновије историје наше црквене аутономије.

Из поменуте беседе види се, да је кнез-примас за организацију римокатоличке аутономије у Угарској, али само за световне, а никако и за духовне ствари. Јер при тој организацији не сме се никад с ума сметнути: јерархична организација римокатоличке цркве, а поменуће, да је сталешка и јурисдикционална власт — potestas ordinis et jurisdictionis — у цркви једино клиру предана, те у томе смотрењу постоји битна разлика између организације римокатоличке цркве и установа протестантских цркава. Протестантске цркве немају посебног свештенства, те црквена власт код њих почива на целокупности верних, као на неком универзалном свештенству. И услед те крајње разликости — ultima differentia — не може аутономна организација протестаната служити католицима за основу и узор. Неприкосновеност јерархичне организације у католичкој цркви биће увек безусловни „вето“ против сваке тежње, која би се на то клонила, да јерархичну организацију католичке цркве демократизира или да католичком свештенству и католичким световњацима заједно у границама аутономне организације суделовање и у оним предметима, који се не односе на дотичне световне ствари.

Даље наваља говорник, да се организација римокатоличке црквене аутономије не може предузети без сагласа и пристајања Његовог Величанства, због његовог највишег патронатског права, као крунисаног апостолског краља, које се неповређено одржати има.

Не сме се при том послу пустити из вида ни та историјска чињеница, да се права црквена аутономија развила само у оним земљама, где беху државне или владајуће религије постојале и где су се друге вероисповести према овој морале старати за начине (модалитете) самообраће, који су с једне стране одговорали унутарњем организму и историјском развијтку дотичне вероисповести, а са друге, који су спољашњом организацијом заједно штитили и одржали: права, интересе, бенефиција, школа и слободнина дотичне вероисповести. Тако постадоше у ужој Угарској поред римокатоличке државне религије и протестантске аутономије, а у Ердељу, већином за доба протестантске владавине, католичка аутономија, којој по знању говорника у целом католичком свету равне нема.

У погледу свију тих околности, не

може, као што је већ речено, протестантска аутономија, при стварању римокатоличке аутономије служити за узор. Ердељска пак католичка аутономија, и ако јој се односи при њеном постајању не подудараху са данашњим околностима Угарске, опет заслужује наше посебне пажње, особите због тога, што је и тамо врховно патронатско право тако исто краљу припадало и данас припада, као што је случај у Угарској.

Различни назори у погледу начина, по ком би се римокатоличка аутономија устројити имала, познати су. Једни би хтели, да се та аутономија на темељу вероисповедних општина подигне, а други, да на темељу земаљске организације како је то католички конгрес од 1869. до 1871. предложио, у живот ступи. То је ван сваке сумње, да потребе практичног живота у првом реду захтевају, да се што пре устроје вероисповедне општине, и са тим општинама мора се камен темељац тој аутономији положити, и тек на овоме сигурно положеном и за сигурног пронађеном темељу, може се онда даље наставити.

Говорник је према овим владајућим назорима изабрао дакле средњи пут, са свешћу, да ће тиме интересима католичким и постојећим односима најбоље и најправедније послужити. На завршујући свој говор, вели: „Ако ми при остваривању ове, са свим нове, код нас још неопробане, у јавности још неодомаћене и до сада само у апстрактном појму постојеће институције, до успеха доћи желимо, то морамо, место да се у бесплодне дискусије о основним принципима упустимо, оним путем ићи, који нам наше практичне потребе прописују, и којим ћемо најсигурније до истакнуте цели доспети, а то је, да за католичку аутономију повољно опће расположење створимо. На послетку изјављујем, да сам ја, и ако се никакавој коректури овога мњења, па ма она одкуд долазила, не затварам, у смислу горњих разлагања на компетентном месту већ кораке чињно и то са изгледом на успех“.

Овако угарски кнез-примас о римокатоличкој црквеној автономији, која се у Угарској организовати има. Овако говори онај, који кроз познаје учење и дух своје цркве, коме напредак и благостање своје пастве на срцу лежи, коме је мир цркве и љубав домовине руковођа у раду његовом.

На виђењи то, како главар католичке цркве у Угарској, отворено и одлучно са знањем и прецизношћу обележава земљиште на коме је, и границе, у којима је могуће подићи аутономију римокатоличке цркве; како јасно и безазорно обележава односај епископата с једне стране према аутономним стварима, с друге опет према свештенству и световњацима; како и на који начин спрема и уређава увод у автономни рад — виђењи то све, на сравњујући то са понашањем нашег епископата из оног доба, када се код нас аутономија остваривала, мора се човек хтео не хтео ожалостити, што је код нас онако било, како је било. Цело тадање понашање наших епископа, и цели, до у најновије доба, њихов рад, носи у себи јасну слику њихове неспремности за тај посао, њиховог непознавања своје цркве и њеног учења; те отуда и црква и паства мораде претрпити толиких бура, невоља и штете, те отуда и данашњи архијерејски имају толиких неправедних напада и обвињавања да трпе, због још тада криво обавештених верних, и због своје архијерејске дужности и тежње, да цркви сачувају њене каноничне основе.

Кад се сетимо сабора нашега од 1865. год., па и оне значајне седнице од 1. ил 2. марта, када је др. Светозар Милетић поднео на епископат интерпелацију, питајући: како г. г. епископи себе, у сабору седећи сматрају, да ли као чланови сабора или синода, да према томе и сабор може што јасније прецизирати своје становиште? кад се сетимо оне узрујаности, комешања и неприлике код епископата, како да одговори на ову интерпелацију — не можемо још ни сада да се отресемо онога непријатног и пупог сажаљења чувства на епископе. Из свега се видило, да су били изненађени, видило се, да нису знали, шта да реку о свом односају према сабору. Ту су се два ил три дана епископске конференције држале, па су се у исте и поједини правни кориђеји и од свештенства и световњака

*

позивали и тек после тога свега под 4. мартом 1865. одговори патријарх Машировић, да „Патријарх и епископи седећи у сабору, не сматрају себе као синод, но као чланове сабора у предметима, који у круг саборског деловања спадају. Ако сабор при расправи начела цркве довољно уважи, онда се по себи разуме, да такова закључења и они уважавају“. Кад овоме додамо, да тај сабор није имао иницијативе за то, шта ће и о чему већати, него да је само оне предмете расправљао, које је од синода на ту цел добио, онда ова изјава епископата прилично коректна изгледа.

Али, кад се узме, да је тај исти сабор већајући само о оним предметима, које је од синода добио, па је опет таково устројство и делокруг црквених општина, епархијских и митрополијских власти допео, да се очевидно противе основним начелима цркве православне, па при свем томе српски архијереји пису против тога свој „вето“ уложили — то онда из тога непобитно следује, да тадањи наш епископат није познавао дух и учење своје цркве, и да исти епископат своју горњу, сувише теоретичну изјаву, није умео на практични живот да примени и оствари.

Да заиста наш тадањи епископат није имао сигурног знања о учењу своје цркве, види се и из IX. зак. чланка угарског од 1868. год. Овим се законом потврђује нашој цркви самоуправа од стране угарске државе. Па чинећи то, одмах се у уводу тога чланка вели, да се „вернима посљедователима грчко-источне цркве у опсегу карловачке митрополије, даје право, да ..... могу на својим народно-црквеним конгресима самостално уређивати своје црквене, школске и фундационе ствари“ ..... и т. д.

Из овакве стилизације види се, да се овде не даје автономија цркви православној, која се при доношењу тога чланка и мислила, него вернима исте цркве; да је дакле, овом стилизацијом наша црква скинута са својих канонских основа и јерархијског устројства, те је постављена на протестантатски темељ и даје јој се политичко-демократичко устројство.

И ову аномалију није ни један од тадањих српских народних коифеја, па ни један од српских епископа, који се на угарском сабору налажаху, уочио. Они су све којекаквим лапалијама на том законском предлогу замерали, а ово, што је од есенцијалне вредности било, што сам карактер нашој српско-православној цркви измењује, што је остало обилан извор свима оним метежима и борбама, које су одмах са ступањем тога закона у живот 1869., у нашој цркви и народу наступили — то су, ма да су, осим њих неколико световњака: Вранковачког, Милетића, Михајловића и т. д. још и патријарх Машировић и епископ Нака, у угарском горњем и доњем дому, о тој ствари говорили, то су са свим недирнуто оставили. А то је непобитан доказ, да ни ти коифеји народни, нити патријарх, нити епископи знадоше тада учење цркве своје и њену разлику према протестантизму. А да су, којом срећом, бар толико сви у скупу знали, колико један угарски кнез-примас, у горњој својој беседи, пред организацију своје црквене автономије, својој пастви изнаша, колико би се зала избегло, колико пропалих српских егзистенција сачувало, колико блага и иметка народњег одржало, а да о другим добитцима и користима и не говоримо!

(Свршиће се.)

ТОЛСТОЈ У ИЗДАЊУ „МАТИЦЕ СРПСКЕ“.

Написао прота Јован Вучковић.

Сви колико нас је, уверени смо, да је наша „Матица српска“ врло добро урадила, кад је установила, да се из задужбине великога добротвора народног Петра Коњевића издају књиге за народ. Свјестан, тријезан народ, народ бистра погледа умног и срца пуног чистоте, кадар је, уз вољу божју, држати се и за дуго се одржати у свијету. А и књига је једно од средстава

која су кадра бистрити поглед ума народнога, чистити срце његово, прекаљивати вољу његову. Ако ма чега од овог у народа нашег нема, може га добивати у књизи. За то је „Матица српска“ врло добро урадила, кад је одлучила издавати књиге за народ. Задужбину Петра Коњевића једва је могла „Матица српска“ на што корисније одредити. О томе као да смо сви увјерени.

Десетак књигâ за народ, изданих задужбином Петра Коњевића, имао сам у руци. На колико су мени познате праве потребе нашега народа, рекао бих да је „Матица српска“ са тијем књижицама те потребе врло добро подмирила. Писци тих књижица као да су проучавали народ; као да су уочили оно што народу треба, па су о томе и писали. Матични пак одбор за издавање тих књижица за народ, познавајући потребе народне, одобрио је рад њихов, а „Матица српска“ пружила је народу сто неколико корисних књига, да их чита и да из њих учи оно што не зна. Тако и треба.

Ових дана ове страсне седмице досјела ми је у руку 30. свеска тијех „Књигâ за народ“. У њој су народу пружене „Приповетке грофа Лава Николајевића Толстоја“, у преводу г. Јована Максимовића. У књижици тој су двије приповијетке. Једно је „Прича о Ивану-лудаку и о два његова брата: Семену-војину и Тарасу-трбушку, и немој сестри Маљањи, и о матором даби и о три мала ђаволчета“. Друга носи натпис: „Три старца“.

Прочитао сам те двије приповијетке. „Три старца“ читао сам сада по други пут. Први пут читао сам ту приповијетку неке године у Задру, у „Ниви“, руском илустрованом журналу. И сад сво хоћу неколико ријечи да речем о тим приповијеткама, у овој „књизи за народ“.

Има нешто у унутарњем човјеку мојему, што ми казује, да би по ме боље било да мучим и само да гледам, ако хоћу, шта се ради. Казује ми нешто, да ће можда ко год моје ријечи протумачити као нападај на „Матицу српску“, или бар, да ће их ко год употријебити за појачање својих напада. А ја нити бих хтео нападати, нити потпомагати нападаје на притјешњену нашу „Матицу српску“. Знам да је мучан живот наше Матице, рекао бих да сам кадар просудити немиле прилике које отежчавају развитак и рад њезин. Увјерен сам да је грпота ударати на Матицу нашу и разоравати то средиште нашег књижевног живота. Ја мислим да сви треба с пијететом да гледамо на „Матицу српску“ и да не разбијамо кошницу, коју су нам оплели наши бољи старији. На кад тако мислим и исповиједам, онда ме ваљда нпак нико неће хтјети зло разумјети, нити ме уврстити међу нападаче на Матицу. Под утицајем таквога увјерења, побједио је у мени глас дужности, који ме нагони да говорим, онај други глас, који ми савјетује да мучим. Чујем га у савјести и ту разабирем његове наговоре. Он ми говори: као хришћански свештеник православне цркве мораш рећи оно, што мислиш о тој књижици, која је дошла у руке православнога народа; као Србин, који је постао оним што јест, понајвише жртвом народном, мораш рећи шта мислиш о књижици тој, која хоће да потпомаже просвјету твога народа; на пошљетку, кад те већ осјећај родољубља почео опоминьати, да се приближује вријеме кад ћеш и ти моћи прикупити се у кошницу Матичину, мораш дати бар себи рачуна о кораку, који ти можда већ у близој будућности предстоји. Отети се не могу. Морам говорити.

На 30. свеску „Књигâ за народ“ утиснула је „Матица српска“ име грофа Лава Николајевића Толстоја. Име то познато је данас широм целог образованог свијета. И кад се то име изрече, онда се рекло: треба данашњи свијет преобразити и промијенити сав ред у свијету овом, треба уништити цркву, уништити државу, збрисати вјеру, потрти народност, васпоставити човјештво, за то, да га нестане! Гроф Лав Николајевић Толстој по рођењу своме Рус је, али под небом ваљда нема никога ко би више желио и више се упињао, да у устима људским замукне ријеч Рус, Русија. Гроф Толстој је по крштењу православне цркве члан, али по тежњи да православља нестане са лица земље, нек се пред њим сакрију сви; па и најљући не-

пријатељи православља. Гроф Толстој је човјек, али уништење човјечанства ником није толико на памети, колико њему. Чудноватa појава! Гроф Лав Николајевић Толстој је усијани вулкан, у коме кључа идеализам и материјализам, оптимизам и песимизам, вјера и невјера, мудрост и лудост, свијест и несвијест, живот и смрт. Он прогагира своју мисао, он хоће да је изведе, све могуће начине и сва могућа средства тражи и налази он,[1]) само да задобије признања мисли својој, он се бори за остварење својих идеја и улази у борбу, по не да човјечство приведе к животу, већ к смрти![2]) Ваистину, чудноватa појава!

Православна Русија брани се од Толстовштине, која налази одзива нарочито у оним круговима који дишу духом непародњем. Цензура руска забрањује списе гроф Толстоја, али бадава; они се читају у Русији, као рукопис, литографисани. И сам сам се с његовом „Крајцеровом сонатом“ упознао кроз један литографисани примјерак исте. Извјесни кругови руски вапију томе чудноватом грофу: „Учи насъ, великій нашъ учитель, учи!“ И он их учи. А прави пријатељи рускога народа бране масу од штетнога утицаја грофових идеја. Толстој значи данас читаву литературу. Из те литературе, ко хоће да види, може се увјерити, да гроф Толстој у магловитим својим теоријама проповиједа науку штетну за његов народ, штетну за човјечство. А и за што да не проповиједа тако, кад он нема „народа“ свога, кад је по његовој мисли главна сврха човјечства да се уништи. Херцен, Чернишевски, Доброљубов већи су пријатељи човјечства, но што је гроф Толстој. Нихилисте би хтјели створити ново срећно човјечство за рад и живот, Толстој би хтио препородити садашње човјечство, да препорођено величанственије пропадне. Препорођај пак, како га он замишља, састојао би се у томе, да човјек обори сав данашњи ред и поредак. Из срца своја треба човјек да шчупа љубав према отаџбини, јер то је гадни продукат неразумног васпитања. Из друштва људског треба да нестане сваке власти, јер власт је насиље. Човјеку Толстојевом не треба суда, јер суд је зло. Рата треба да нестане, јер рат је насиље. А присега вјерности, као санкција обмане, ружи човјека. Зла нема, или бар човјек не треба да стварa отпор злу. Толстојево човјечство вољало би да буде религиозно, али у његовој религији нема Бога, нема вјечног живота, нема бесмртности. Спроманак Исус био је наметан човјек. Он је учио људе да нема другог Бога, осим човјекова разума. Разум је бог. Разум је врховни судија свега. Што разум рече, то је безусловно добро. Што он не одобрава, то не треба чинити. Ако те твој разум учи, да је лудо ићи на војску и убијати тамо Турке или Њемце, ти немој ићи. А Толстојев разум, његова религија разума, коначно забрањује свако ратовање. Шта мари Толстој, ако остали свијет не прими његово учење, Русија треба да га прими!

Ово су само неке црте Толстојева учења, које су разбацане по разним његовим списима.[3])

Укус је разнолик, назори појединих људи различни су. Тако је свуда у свијету, па тако је и код нас. Једном и другом између нас Србâ, може се Толстој допадати. Овоме и ономе опет недопадати. И док појединац чита и гута Толстојеве теорије, не треба то ником да буде противно. Али ако тај појединац покушава пресађивати те теорије у наш народ, има тада и сваки појединац Србин права заштитати: да ли су те теорије корисне за наш народ? Хотимично пуштам из вида оно друго питање, наиме питање о вриједности тих теорија самих по себи. Осим нас су оне никле, и онај коме су оне ближе, расправно је то питање. Ми морамо само питати: треба ли

[1]) Стари еклектици су ништа спрам овог новог филозофа. Ово је најмаркантније изразио један његов критичар на западу, рекавши: што нам је Толстој казао, а да нијесмо то већ прије њега чули?

[2]) Несумњиво човјечанство, то је једина правилна конклузија која се може извести из „знаменитога“ Дјела Толстојева, које носи натпис „Крајцерова соната“. Није нам срећа увјерљива. И на свом језику можемо то дјело читати. Мх не у издању „Матице српске“. Биоград нас је претекло. Отуд нас хоће неко да воведе, путом Толстојевим, праве у Нирвану!

[3]) Која интересује опширнија пиљања Толстојевих списа, може је наћи у „Бесједи и поученіи Никанора архіепископа херсонскаго и одесскаго“, Т. IV. Одесса 1887. Осим тога у појединим свескама казањског журнала „Православный собесѣдникъ“, задњих година. И петроградски „Странникъ“ забавно се који пут са списима Толстојевим.

нам то? На то питање један ће нас одговорити: треба; други: не треба. И један и други ће рећи: за то тако велим, јер хоћу свој народ да видим срећним. Но док ми говоримо сваки за се, дотле наш народ може вјеровати, а и невјеровати. Али кад „Матица српска“ рече: списи грофа Лава Толстоја треба да се одомаће и у српском народу, — онда би сваки морао вјеровати, да су нам теорије грофа Толстоја пужне, да су нам корисне. Много би дакле изгубио наш народ, кад би му списи Толстојеви остали непознати. Тако ја разумјевам одлуку „Матице српске“, да из задужбине Петра Коњевића изда бар неке списе Толстојеве у књигама за народ.

„Матица српска“ рекла је своју ријеч и учинила је оно што је мислила да треба учинити. Увјерен сам да је „Матица српска“ и 30. свеску „Књигâ за народ“ издала из истих оних племенитих побуда, које су је руководиле при издавању и осталијех свезака. А мислим да су и они, који су предложили да се овај материјал у 30. свесци „Књигâ за народ“ штампа, учинили то, не по својој субјективној наклоности ни спрам писца ни спрам преводиоца, већ по познавању потреба народних, и по увјерењу, да ће наш народ од овијех приповиједака имати бар какве такве користи.

И ипак се ја не могу сложити са овим поступком наше Матице. Као хришћанин, као свештеник, као Србин, ма колико да мислим о овим приповиједкама, никако да се домислим ма чему, чиме би могао оправдати упаћање овијех приповиједака у наш народ, на против, што више о њима мислим, све се више утврђујем у увјерењу, да је наш народ могао без њих бити и да их „Матица српска“ није смјела народу пружити и својим авторитетом препоручити му их. Само за то можда што су добро преведене, Матица их не би морала давати народу у руке. Преводилац је могао своју задаћу врло добро ријешити. Одговорност пада с њега. Шта ће наш народ из тих приповиједака научити, на то питање мора да одговори издавач, „Матица српска“. А сво ћу и ја покушати да одговорим на то питање.

(Наставиће се.)

САМОУБИЈСТВО СА РЕЛИГИОЗНО-МОРАЛНОГ ГЛЕДИШТА.

(по руском.)

Од Саве Теодоровића, професора и катихете у кр. вел. реалци у Земуну.

(Наставак.)

Но ми на то одговарамо, да при опредељењу моралне вредности ма каквога слободнога рада, не треба страдање и осећаји да одлучују дело, него глас дужности и правилни поглед на наше опредељење и морални поредак тварн, у коме смо постављени промислом. Неки се труде, да на пречац извиње самоубијство тиме, што га по њиховој мишљењу кад год изазива превага чулних утисака над вољом. Ми морамо при оцени некога моралнога поступка имати на уму одношај слободнога рада према закону; друкчије, — истичући узроке, који некога побуђују на неко дјеловање, о којима ми сами можемо имати само једностран емпиријски појам, можемо се у опште правити заштитницима свију грехова и покровитељима неморалности. На том основу у погледу самоубијства, ми ћемо извести ове закључке:

1.) Свако намерно убијство противно је нашој природи, јер се не слаже са тежњом самоодржања, коју је у нас усадио сами творац. Кад ни једна животиња не усрћује себе ни у најтежим мукама и страдању, тим мање сме то чинити човек, — духовно, разумно — слободно биће. У његовом природном нагону к самоодржању има нешто не само постојано, те већ по томе за њега обвезно, што га упућује, да савлада осећаје бола и страдања, него прелазећи у свест, што се спаја с љубављу к вишем духовном животу и свему бићу, као извору

његова савршенства и среће. Благоразумну човеку морају бити свети сви основни, битни дарови његове природе, те већ услед тога мора он признати, да је за њега понижење, да самовољно излази из круга живих.

2.) Самоубица поступа и против разума и увиђавности, јер се самоубиством подвргава већем злу, у место да поднесе мању или чак само уображену несрећу. Живот с једне стране, ма био баш и бедан и жалостан, увек је бољи од не-бића, — смрти; а с друге стране — и у време самих тешких невоља, очекује нас радосна и светла будућност, нарочито у вечности. „Претърпѣвый до конца той спасенъ кѣдетъ“ — вели Спаситељ. (Мар. 13, 13.) Често такође видимо, да многи, који су се у очајању хтели лишити живота, па су ма којим срећним случајем од тога задржани, — да су се у току времена покајали за своју неразмишљену намеру, стидили се тога свога срамног предузећа, па га чак и порицали. По томе дакле, такав поступак, који свагда каља наше достојанство, који се често доцније пропраћа кајањем, очевидно не само да се не да бранити, него ни извињавати.

3.) Поступак самоубице противи се и справедљивости, јер се њиме нарушавају права отачаства. У осталом томе преступу обично или предходи неки грех или злочин, или не претходи. У првом случају сваки човек је дужан да се подвргне законитим последицама свога преступа, дужан је платити свој дуг, претрпети казну, помирити се са увређеном правдом и законом и ако је могуће, постарати се, да себи поврати грађанску част. У другом пак случају, очеви, супруге, деца, другови и сама држава, у праву су, да траже од сваког дотичног благодарности, заштите, услугâ и користи од дарованих му способности и силâ. Та обвезаност оснива се на јасним одношајима к поменутим људским задругама и на дужној захвалности према њима, за указана му доброчинства, која се често не могу наградити и вратити ни целога живота. Ето још једног разлога, зашто је и у стара и новија времена у образованим државама законодавство тако строго поступало против самоубиства! У незнабожачком свету, као што смо напред споменули, Тарквиније горди био је издао закон, да се лешине самоубица прикивају на крст; а обешени да се не погребавају, него да се остављају обешени на оном ужету, којим су се обесили, а имање сваког самоубице да се има конфисковати. — У хришћанству древно канонично право налагало је, да се самоубице не сахрањују заједно с верним, да се за њих не служе литургије нити молитве чине. У Пруској грађански закон забрањује свечано сахрањивати самоубице, а учеснике у том преступу казни таминцом. (Th. II. T. T. 20, §. 834.) Та строгост у свима државама одржава се као емпирички окушано спасоносно средство против покушаја самоубиства; јер деч или рђав спомен у потомству снажно дејствује на необразована човека; а с друге стране, имаде примерâ, да се људи одлучују на самоубиство тим лакше, ако се надају часном погребу и ако су уверени, да ће их опште учешће и сажаљење до гроба испратити. Но грех самоубиства сматра се и по закону као тежак преступ, а већ га и глас народа у опште осуђује.

4.) Самоубиство је противно и **моралу и дужности**. У самој ствари, ако под „дужношћу“ разумемо нужност, да деламо у делокругу, који нам је за нашу разумну радњу назначен, то без сумње, тај делокруг преставља нам се у садашњем свету у облику многих задаћâ, ако желимо напредовати у моралном савршенству. Но самоубица не излази само из делокруга свога рада, него лишава свој разум сваке могућности, да свој рад у корист људског определења развије, јер разорава своје тело, које је са њиме неразлучно. Самоубица дакле за себе чини извршење те дужности немогућим. А ко са свешћу и намером уништава услов, без кога не може извршити своје обвезе, тај очевидно поступа неморално, иде против премудрога поретка, који му је у његову делању назначен промишлом божјим.

5.) Самоубиство противно је и **религији**. Ко сматра глас своје савести као заповед Бога, тај је дужан, да остане у кругу свога рада све дотле, докле не буде из њега позван врховним заповедником његове судбе. Тако су умовали о том предмету и дре-

вши философи. Још Сократ је учио: „Ми не припадамо сами себи, но благом Богу. Он нас је поставио у овом свету на своје место, које ми не смемо остављати; дакле, ко лишава себе живота, тога можемо упоредити са неверним робом, који бега од свога господара, не помишљајући на то, да се не може избавити од његове казни“. (У књизи Платоновој „Федон“). Сципијон Африканац обраћа се једном од својих потомака овим речима: „Кога сам Бог не ослободи из ове телесне тамнице, тај неће наћи пута к горњим светињама“. Ето тако су сматрали философи самоубиство, у одношају к Богу.

(Наставиће се.)

О ОБРАЗОВАЊУ МАЛЕ ДЕЦЕ У ВЕРИ.*)

(Поучна проповед.)

Драга браћо! Црни враг се врзе около срећних домова ваших, дошуњао се и до самог прага, па страхујем . . . , е ће му се отворити врата.

Проклето Назарепство мами вас на танак лед, који је слаб и за праведника, а камо ли за грешника . . . , води вас суноврату, а не спасењу.

Страх ме је и за вас разумне, који знате разликовати добро од зла, благо од ђубрета —, а још већма за нејаку дечицу, која не умеју самостално расуђивати, већ се за другима поводе.

Услед тога . . . нека ми је дозвољено, љубљени моји, да вам са овог узвишеног светог места рекнем коју „О образовању у вери драге вам дечице.“

Нема дома, где се у основном образовању вере не чини погрешка, а та је: што чим невиначе добије неку самосвест, постане живље или боље рећи несташније — одмах му се ђаволом, комшаром и другим чим прети. И мања мана велику опасност рађа, а камо ли ова голема погрешка, која на сам живот штетоносно утиче, а доцније и зле последице ствара.

Чему је научен том претњом? Да верује и да се боји — за невини несташлук свој — од оног, који не постоји . . . , што значи, да лаж потискује истину из' још страшније, да је крив појам стекао о свом ближњем, који у крвавом зноју свога труда зарађује прну кору хлеба.

Боже благи, шта су могли ови невини анђели тако силно згрешити, кад се тако немило казне!?

Сама ми се памећу следећа питања: Зар се искључиво претњом и страхом долази до добре цели и зар се само тим начином достиже поправљање и образовање?.. Па опет: није ли могуће исто постићи уназнавањем преблагог оца, кога треба сви да љубимо више свега?

Можно је, да ће неко рећи: Малени су за то! Сваки — који тако мисли, љуто се вара, јер кад није слаб за сазнавање којекакве измишљотине, не ће бити ни за примање истине. Увек се истина и нешто стварно лакше схваћа него ли лаж и измишљотина.

Према том — не би ли корисније било, да се у место претње и плашења употреби блага молба на и тихи прекор — н. пр: не љубиш Богу?.. Нека — нека, види Бог све. Или: Бога воли само добру децу, а невољу кара.

Шта ћемо тим постићи?

Сазнаће за непобитну истину, да Бог постоји . . , да га треба љубити, чувати се његове казне, јер је он свезнајућ' . . . даље, да му ваља добар бити и добро чинити.

О драги, само да знате колику ће вам већу радост допринети утисак ових речи, — и колико ће вам мила бити прва озбиљност, коју ћете приметити на непокорној јогуници. . . . , на тек онда оно безазлено љубоштиство и брига: а оће ли Бога и мене волети, ако добар будем?

Не сме се пропустити, а да се овом приликом не увери, да ће га као такова не

*) Ову сам тему добио приликом полагања стечајног испита. М. Е.

само љубити, већ и чувати од сваке несреће и невоље.

Јако је потребно, да се том упутарьем успеху притече у помоћ и видљивим знацима богоштовања. Тога ради маленом је довољно прекретити ручице и подићи му главу к' небу... Нека зна, да је милостиви Бог узвишен над нами и да му је одатле могуће посматрати, шта се доле збива. Малише од 4—5 година ваља поучити, да се својим речима моле оцу небесном за здравље и срећу својих родитеља, браће и сестара, па и самих ближьих. Држим, драги моји, да неће бити излишно, ако вам за овај мах — ради вашег равнања наведем такови пример, а доцније ће вам ваше родитељско срце већ помоћи: О молим ти се, добри Боже, да чуваш сваког, који те слуша и љуби. Дечица између 5—6 година ваља да знају и коју мању молитву.

Ово поучавање не сме се пропустити ни једног дана, нек знају, да им је помоћ божја исто тако потребна као и сведневни хлеб. Биваће дана, када ћете врло мало слободног времена имати, ш у таким данима не пропуштајте вршити и ову најсветију дужност бар при легању и устајању малише.

То је видите у кратко прва основна спрема, која је исто тако потребна, као и свака друга материна нега, јер као што би тело без ове закржљавило, исто би се тако и дух без основне потпоре — душевне хране запарложио.

Тешко сваком несавесном родитељу, који у свом немару доживи, да му наследник његове крви и имена до школског времена остане у тами глуности; тешко сваком, који се не побрине, да му прикаже љубав и моћ оца свију нас.

Реците, ал' само непристрасно, како би се осећали, кад би вам ко вашу милу дечицу отуђио од вас или затајио од њих, да сте ви једини узрок њихова живота? Руку на срце, па признајте, да би вам тај смртоносан удар нанео.....

Тим основним образовањем створићемо код дечице осећање побожности, уз које ће лакше схватити вољу и закон божји .., дубље ће забележити речи њихова наставника вере ..., јасније ће им бити основа свију хришћанских врлина, — најсветија дужност сваког правог хришћанина: љубити Бога више свега и ближьег као самог себе.

Од вас, драги моји, у многоме зависи њихова будућност. Којим их путем поведете — тим ће и ходити .., и будите уверени, да што једном младјана душа прими, да то и најжешћа сила околности тешко искорењује.

Желимо ли воћку да облагородимо, то потражимо шибљику, а не преживело дрво.

Буде ли нејаки глас мој — као глас искрена савета — од вас пригрљен, у том сретном положају очински вас молим, да и сами непорочним животом живите, вавек добрим примером предњачите, јер живи пример је неоцењено благо, најсавршенија школа, и благо сваком дому, друштву — ком је путевођа.

Свему до сад наведеном повод је рођено искуство; јер будите уверени, да је прелажењу у Назарејство најглавнији узрок: „непознавење своје прађедовске вере.“

Из тога следи — да напредовању изненадне боље треба на пут стати .., а успешном лечењу смемо се само у том случају надати, ако се оно из основе почне...

Површно лечење — привремено здравље! Невиште чувајмо,.. заражене лечимо, спасавајмо!.. Освестимо се, док још доцкан није!

На у то име помолимо се премилостивом оцу, да нам подари снаге и воље, да нас утврди у спасоносној намери ..... да узвиси лепоту православља ван домаћаја недостојних св. тајне крштења и да нас одржи при здравом разуму, којим ћемо га и даље љубити и прослављати по упутству св. нам православља. Амин!

Марковић-Ердељан,
свешт. кандидат.

МАТРИКУЛАРНИ ИЗВОДИ И СВЕДОЦБЕ.

А.) Матрикуларни изводи.

Матрикуларни је извод веран и тачан препис појединих случајева из протокола крштених, венчаних и умрлих, од речи до речи, по оним истим рубрикама, које су у самим матрикулама. По томе је дакле извод веран препис оригинала. Извод може бити прост и компликован, по томе, да ли се у њему сведочи један или више случајева рођења, венчања или смрти. Компликован извод назива се породичним извештајем. Издавање ових извода нужно је с тога, што се оригинал матр. записника никоме не може и не сме издати, те се тако странкама издају употребе ради овакови изводи.

У породичне извештаје уносе се сви чланови породице, — чак и они, који су умрли. У погледу породичних чланова, који су се у другом ком месту родили или умрли, има се свештеник пре свега од странке, која извештај иште, добро обавестити, и на основу добивеног обавештаја има онда званично умолити свештенике дотичних општина, да му званичне матрикуларне изводе припошљу, како би помоћу истих породичне извештаје допунити могао. Ако те податке није могуће набавити, онда треба у извештају напоменути, да су се ти чланови у другом месту родили или у другом месту умрли, а да су подробније околности свештенику непознате.

Матрикуларан извод има се увек оним језиком писати, на ком је језику и протокол вођен.

Изводи су:

1.) такови, који се имају званично без икаквог позива издавати и на место опредељења им достављати;

2.) такови, који се званично, ал по позиву јавних власти издају; или

3.) који се на молбу појединих странака издају.

Изводи прве две врсте издају се бесплатно и без биљеге, а за трећу добија свештеник своју пристојбу; изводи треће врсте су тек изузетно опроштени од биљеговине.

Да видимо, који изводи спадају под ове три врсте.

А.

Водилац матрикуларних записника дужан је званично и без икаквог позива издати ове изводе:

а.) Изводе из матр. записника умрлих оних мушкараца, који још нису навршили 42. годину живота, и који су у месту умрли, а нису ту рођени. Пошто свештеник уведе смрт таквих лица у матрикуларни записник умрлих, дужан је о случају смрти изводно за 8 дана известити оно свештеничко звање, под које је умрли потпадао и то извештава непосредно, ако је дотично пахијско звање у Угарској; а ако је умрли био из Аустрије или из Хрватске и Славоније, онда се извод шаље путем жупанијске власти.

б.) Смртничке сведоџбе о умрлим резервистама и војницима на допусту, као и домобранцима имају се за 8 дана послати општинском поглаварству ради даље употребе. Исто важи и за аустријске војнике, ако су у Угарској умрли.

в.) Смртничке сведоџбе о умрлим члановима „ландштурма“ шаљу се административним властима оног места, где се смрт догодила.

г.) Смртничке сведоџбе умировљених војника, или лица, која уживају ма какву војничку потпору, војничких удовица и сирочади имају се без одлагања општ. поглаварству поднети.

д.) Матрик. изводи о оним умрлима, који уживају мировину у опште, као и матр. изводи о удадби оних жена, које уживају какову удовичку мировину, шаљу се одмах грађанским властима.

е.) Смрт оних домобранаца из 1848—49. године, који су какову потпору уживали, има се за 30 дана пријавити оном крал. порезном звању, у којега се области смрт догодила.

ж.) Смртнички, крштени и венчани матр. изводи српских поданика (Србијанаца) шаљу се путем епархијских власти на место опредељења им.

Сви ови матр. изводи имају се по означеним правилима најдуже за осам дана и без званичног позива на опредељена места припослати.

Б.

Свештеници су дужни издати бесплатно и небиљеговано матрикуларне изводе, кад их за то ове власти умоле, односно потраже:

а.) кр. судбени столови и котар. судови и конзисторије;

б.) тутеларне власти (сирочадски стол);

в.) крал. јавни бележник, ако је на основу 205. §. XX. зак. чл. од 1877. год. сирочадски повереник;

г.) општински бележник може на основу 230. §. XX. зак. чл. од 1877. год., само у погледу рођења малољетних наследника искати званично и бесплатно сведоџбу;

д.) поджупан, градски начелник и срески начелник (солгабиров);

е.) финанцијске власти; и најпосле

з.) свештеник које друге општине или вероисповести, ако хоће изводима да допуни своје породичне извештаје.

Водноци матр. записника имају на ове изводе — уз навод званичног броја дотичне замолнице или позива — тачно навести и написати сврху, у коју су их издали. Изводи су ови само донде ослобођени од биљеговине, док се на означену сврху званично употребљавају; ако их приватна личност употреби, потпадају под биљеговину.

B.

Матрикуларни изводи издају се најпосле на молбу појединих, приватних лица, наравно уз опредељену таксу, и ови изводи безусловно потпадају под биљеговину. У неким државама, као што су Аустрија, Баварска и Швајцарска ограничавају издавање извода само на неке лица, т. ј. не дају се матр. изводи баш свакоме ко их затражи; у другима пак, као што је наша држава, Француска и Немачка, издају се изводи безусловно свакоме, ко их потражи.

У Мађарској у опште нема никаквих наредаба, које би пречиле опште издавање матр. извода, те се по том изводи из матр. записника морају издати свакоме, ко год их затражи а уз то плати прописану таксу и биљеговину.

Устезање свештеника у овом погледу не би имало никаквог законитог основа ни ослонца, а могло би напокодити одбијеној страници, а и самоме свештенику, као што и овај пример доказује. По 74. §. грунтовне наредбе добија кредитор наследников одмах после смрти тестатора (завештача) на цело наследство уловно заложно право. Да је завештач умрьо, и да му је дужник наследник, може се доказати матрикуларним изводом и породичним извештајем. Овим изводом може кредитор осигурати своје заложно право, пре но што би дужник могао наследство на другог превести, да тиме кредитора изигра. Ако дакле свештеник на потраживање адвоката кредиторовог не изда извод, а дужник међу тим преведе наследство на другог и тиме осујети право потраживања кредитора, то ће овај у првом реду против свештеника подићи парницу за одштету; или ако се против наследника због преваре подигне криминална оптужба, може лако и свештеник као учесник преваре страдати.

Код нас је дакле и матрикуларни протокол отворен публици као и грунтовница: слободно је сваком из њих изводе и преписе узети, а да се о свом смеру или личности својој никоме не мора исказати. Г. В.

(Наставиће се.)

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ.

(Свршетак.)

Какав је „Кратки тшшк“ по својој подели, такав је и по изради. Ту су опетовања једне те исте ствари на сваког скоро страници, нетачне, негде непотпуне, негде плеонастичне дефиниције (н. пр. сама дефиниција тшшка у почетку књиге не само да је нетачна, него баш смешна, плитка и несмислена), неконсеквенције на сваком кораку; чисто не можемо да верујемо, да је овај „Кратки тшшк“ дело једног вишегодишњег катихете на учитељској школи, где поред свога главног предмета предаје и м е т о д и к у, или, ако је и не предаје, ваљда је кад год бар име те науке чути могао. Па зар „тшшк“ да буде проста гомила с брда с дола набацаних укочених правила, без икакве форме и живота?! Класичан је писац „Кратког тшшка“, кад у своме „тшшку“ прави, које би могло у извесним случајевима као оне послужити, меће под линију, па је онда прописано правило, које је могло бити једно, поделити на 2., 3. па и на 5. (А. I. 1.—5. II. 1.—4.)

А каква тек неконсеквенција влада у терминима! Рекли смо, да је писац „Кратког тшшка“ консеквентан само у прављењу неконсеквенција. Тако:

а.) Црквене песме и молитве, које имају свој назив, пише час тим називом н. пр. псалам, тропар, кондак, стихира, прмос, славословље, час почетним речима са „и т. д.“ или „ . . . .“ (стр. 3., 4., 44., 49., 53., 55., 56.), час без „и т. д.“ или „ . . . .“ (стр. 2., 3., 4., 5. и т. д.), час црквеним словима (стр. 2., 3., 35., 39.), час грађанским (стр. 3., 4., 7. и т. д.). — Додајемо, да црквени текст

такође неправилно пише: **превлагословена** (стр. 12., 24., 32. 35., 37., 38., 65.), **памать праведнаго** (gen!), **мѣченица** (стр. 13.), **вакилискихъ** (стр. 35.), **небесныя** (nom., стр. 55.), **божественою** (стр. 59.), **мѣстныя** (стр. 58.).

6.) Назове саме час пише ерпски: сједалан (стр. 10., 30., 37., 53.), свјетилан (стр. 24., 26., 27., 29., 34., 35., 36., 38., 39., 41., 42., 43., 44., 45.), славословље (стр. 11., 12., 24., 26., 27., 30., 32., 37., 40., 41.), трисвето (стр. 47.), на хвалите, причастан (стр. 6., 9., 42.); час „славенизира“: сједалеи (стр. 3., 24., 32., 34.—36., 38.—41., 44., 47., 64.), свјетилеи (стр. 3., 29.), причастеи (стр. 41.), зачало (стр. 23., 28.), славословје (стр. 42.), трисвјатоје (стр. 46.), на хвалитех (стр. 54.), чтец (стр. 55.), торжество торжествa (стр. 19.). — Овде ћемо напоменути још и ове изразе: стиховно (стр. 8., 17., 18., 24., 26., 28.—31., 33., 34., 37.—40.), стиховље (стр. 11., 26., 35., 39., 40., 42., 43., 45., 64., 65.), стиховље стихире (стр. 10.), Рождество, Воздвиженије, Заведеније, Преображеље, Усековаље (стр. 22.).

Писац „Кратког типика“ зна бити и „оригиналан“. Он, на прилику, недељу Митара и Фарисеја назива час као што треба (стр. 31., 33., 36.), час митарсвом (стр. 54.), час фарисејсвом (стр. 34., 37., 38.); недељу блудногa сина зове недељом блудногa (стр. 34., 38.).

Не можемо, а да не замернмо писцу на слабој пажњи, да му бар ерпски језик буде чист. Нарочито школска књига, мора се одликовати правилним и чистим језиком. Осим мало час поменутог нешкжног „славенизирања“, које је писац могао избећи или бар консеквентно од почетка до краја „славенизирати“, ако нема од давна посрбљених речи за који израз, читамо у „Кратком типику“, н. пр., редовно: єктеније (стр. 3., 41., 44., 45.), єктенија (стр. 29., 32., 46.), поред јевањеље (стр. 3., 4., 6., 28., 29.), и јевањелије (стр. 18.); Апосто (стр. 6., 11., 12., 28., 35., 41.—45.), поред Апостол (стр. 4., 9., 65.); возглаеи (3. plur. raes., стр. 55.); напаламо час на посесиван генитив, час на таки датив, час место тих на ајдектив, па чисто не знамо коме царству да се приволимо (испорсди: канон пасхе и благовјестима, и одма за тим тропар благовештенски, стр. 48.; тропар васкреан, вознесенија и оцевима; тропар васкреан и оцевима и апостола, све на стр. 65.; круг сунца, круг мјесечев, круг сунцу, стр. 66.; круг мјесецу, кругова мјесечних, кр. сунчаних стр. 67.; и томе слично на сваком листу), претпразнства (стр. 39.), иначе предпразиство и месопуства (стр. 31., 34., 35., 37.), сиропуствна, преполовљеље (стр. 58., 60.); свију свети (стр. 54., 66.) и свих свети (стр. 55.) поред трију Јерараха; за тим и затим (стр. 3.); владајућег гласа (стр. 21.), васкреавшег (стр. 1.), васиоиског васиоиских (стр. 62.); јутрења, вечерња поред јутреље, вечерље (стр. 22.) — ако смемо питати ког је рода, и које је добро.

Нисмо овим још побројали све погрешке у „Кратком типику“; простор овога листа је премален, а да их све поређамо. Но по оном, што наведосмо, држимо, да ће читалац моћи себи лако преставити врсноћу ове школске књиге, каквом нисмо ради, да нам се младим људма, који се уче мислити, намет затуљује и задаћа отежитава.

Ј. Д.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Манастирски настојатељи — код св. Патријарха.)** Од давнашних времена постоји обичај, да настојатељи фрушкогорских манастира на дан св. Антипасхе корпоративно честитају Његовој Светости г. Патријарху светле ускршње празнике. Тако се и прошле недеље, на дан Антипасхе (Томине недеље) стекоше у Карловце настојатељи свих фрушкогорских манастира, те предпођени архимандритом грчетеиским г. Илариоиом Руварцем, приступише са поштовањем, лубави и одапошњу својој узвишеној поглавици и усрдно и топло му честиташе овогодишње ускршње празнике. Том приликом били су приступни настојатељи из свих фрушкогорских манастира — изузимајући игумана привино-главског г. Теофана Косовца, којему је долазак изненадна болест спречила. На поздрав изговорен од г. архимандрита И. Руварца, одговорила је Његова Светост благим и очинским речима љубави, у којима се пролева искрена брига и топло старање за добро и напредак манастирско-калуђерског

свештенства и за очување и унапређење светих манастира. — Тога дана одслужена је свечаним начином у саборној карловачкој цркви св. и божанствена литургија, на којој је начелствовао високопреч. г. архимандрит беочински Платон Телечки.

На ободу код узвишеног домаћина нале су и с једне и с друге стране лепе и искрене здравице. Његова Светост овом приликом сазвала је све настојатеље за 10. мај о. г. на збор у манастир Гргетег, на коме ће бити саветовања о положају и о потребама манастирског свештенства и манастира. — Такови зборови без сумње ће допринети много добра и калуђерима и манастирима — нарочито кад их заснива и сазива узвишена поглавица цркве — који је највећи поборник наших манастира и добри отац свих манастирских калуђера.

— (**Српски учитељски конвикт.**) Управни одбор срп. учит. конвикта у Н. Саду држао је 9. (21.) априла о. г. своју редовну седницу. По извештају председниковом има до сад уписано 109 чланова оснивача и 77 потпомагача, свега 186. Од оснивача умрли су 3, а исписали се 4, те је остало 102. Решено је, да се предузму нужни кораци, да неки немарни чланови уплате своје дужне рате. — По благајничком извештају износи друштвени фонд сада 15.500 фор. Стање овога друштва може се према нашим приликама за сад заиста повољним назвати. — Изабран је пододбор, који ће разгледати кућу, која је учитељском конвикту понуђена на продају, па ако кућа буде одговарала друштвеној потреби, да се упусти у погодбу са њиновом. — Одлучено је, да се умоле добротвори и почасни чланови друштвени, да поклоне друштву своје слике. — Главна скупштина друштвена сазваће се за 27. јун (9. јул) о. г., па ће се том приликом држати свечан парастос пок. великом добротвору друштвеном Николи Кнежевићу, учитељу шурјанском, и свима другим умрлим добротворима, приложницима и члановима. — Срп. учитељски конвикт лепо напредује, те ако и даље овако пође — што искрено желимо — моћи ће ова хуманитарна и корисна установа на скоро у живот ступити и плода доносити.

ЧИТУЉА.

— († **Арсеније Стојковић**) православни епископ будимски, ц. и кр. прави тајни саветник, витез реда гвоздене круне I. степена, великокрсник Франц-Јосифова реда, члан горњег дома угарскога сабора итд., итд. — преминуо је лицем на Цвети 29. марта о. г. у 7 сахата у вече после четирнаестодневног боловања у 88-ој години старости своје, у Сент-Андреји у својој епископској резиденцији.

Овај најстарији епископ српске јерархије, владика Арсеније Стојковић, родио се у Мокрину, у бившем велико-кикиндском дистрикту, 28. октобра 1804. Отац му Трифун био је тада ђакон и учитељ мокрински. Основне школе почео је учити у Мокрину, а наставио их је у Сентивану, кад му је отац у том селу постао парохом. Гимназију је започео год. 1816. у Сегедину, где је свршио пет разреда. Године 1821. и 1822. свршио је учитељску школу у Сомбору са одличним успехом. За тим је продужио год. 1823. гимназију у Темишвару. Год. 1824. и 1825. учио је богословске науке у Вршцу и био је превасходан први међу својим друговима богословима. Свршио богословију, отишао је у Сегедин, где је г. 1826. и 1827. свршио филозофију са одличним успехом. Године 1828. и 1829. свршио је две године права на пештанском свеучилишту. За време свога школовања био је Стојковић свагда вредан, озбиљан и ревностан ђак, те је науке своје са најбољим успехом научио.

После свршених наука науми Стојковић да се по жељи срца свога посвети монашком чину. Митрополит Стратимировић, коме је своју жељу саопштио, прими га лепо, и пошље га октобра 1829. на искушење у манастир Раковац к архимандриту Арсенију Наки, који му је у вршачкој богословији био учитељ и који га је јако волео и пазио. Монашки постриг примио је 10. марта 1830. од Пантелејмона Живковића, митрополитског протосинђела и потоњег епископа темишварског, који је у том послу заступао болесног архимандрита Наку. Стојковић је и у калуђерству задржао своје крштено име Арсеније. За тим постане код митрополита Стратимировића придворни ђакон и уједно професор у карловачкој богословији. Год. 1831. произведен је за протођакона, а 1833. за архиђакона. Био је и бележник конзисторијски све до год. 1835, док не постаде синђелом и протосинђелом. Као професор предавао је у богословском училишту до краја г. 1842. Студије богословске: реторика и пастирско богословље, његова су прерада и по њој су се предавали ти предмети све до г. 1872, кад је

богословија карловачка затворена. Г. 1839. буде Стојковић произведен за архимандрита манастира Раковца, те је био професор богословије и управљао тим манастиром све до маја 1845, када буде премештен за настојатеља манастира Гргетега. После смрти владике бачког Георгија Храниславa постављен је од митрополита Рајачића г. 1843 за мандатара а после именован и за администратора бачке епархије. Ту је дужност вршио 8 година дана, а поред тога је био и асистенат српских народних фондова у Карловцима, које је звање одправљао све до године 1860 и као владиком.

Године 1852. изабрао је св. архијерејски синод Стојковића за епископа будимске епархије. Месеца августа 1853 примио је управу те дијецезе и остао је у њој све до своје смрти, дакле скоро 40 година, боравећи у Сент-Андреји као својој епископској резиденцији. Неуморним трудом и стараљем подигао је он ту занемарену дијецезу и задобио љубав и поштовање народа у својој епархији.

После смрти патријарха Самуила Маширевића буде владика Стојковић у почетку г. 1870 постављен за администратора српске митрополије. Као администратор митрополије имао је Стојковић, према струји тадашњега времена, да издржи тешку борбу у свом високом положају. Но силом догађаја буде Стојковић дигнут са администрације г. 1872., али је у исти мах од Његовог Величанства одликован великим крстом Франц-Јосифовог ордена.

Године 1874. изабрао је изборни сабор владику Стојковића једногласно за српског митрополита, желећи га видети као Арсенија V. на престолу српских патријараха. Но светла круна одрече потврду овом избору. Исто тако биран је и г. 1881. огромном већином гласова за митрополита-патријарха, али и овај други избор није добио највишу санкцију. Ипак је и овом приликом одликован Стојковић за заслуге своје орденом гвоздене круне I. степена.

Године 1880. прослављо је владика Стојковић врло свечано свој 50-годишњи свештенички јубилеј. Том приликом добио је из свих крајева српских многе поздраве и честитке.

Блаженопокојни епископ Арсеније Стојковић био је сушта светиња и у њему је оличена била права савесност и правдољубље. Био је узор-свештеник и искрен пријатељ цркви и народу.

Погреб владике Арсенија Стојковића био је трећи дан ускрса 7. (19.) априла о. г. Балзамовано тело владичино лежало је у дивноме сандуку на сред саборне цркве сент-андрејске у архијерејском орнату са митром на глави. Још на неколико дана раније долазио је свет из свих крајева будимске епархије да целива свога љубљеног архипастира. Лице му је било покривено црвеним свиленим „ваздухом“, на коме се блистао златан крст. Владика је у њиховоту своме изгледао као прави светитељ. Око сандука горело је дванаест великих воштаница, а ту су били поређани изасланици разних местних корпорација. На подножју мртвачкога престола владичина било је пуно цвећа и много венаца са натписима на тракама. На погреб су дошле силне депутације из околних места и од разних корпорација. Српске општине из престонице водили су председници: барон Федор Николић и Александар Стојачковић, а грчку Ђорђе Сацлари. На челу сент-андрејске депутације био је председник и градоначелник Евгеније Думча. Православну руску богомољу у Ирми заступали су прота Теофило Кардасевић и ђакон С. Колумбов. Епархијску управу заступали су: Емил Манојловић, подпредседник адм. одбора, и Максим Лудаић, подпредседник епарх. школског одбора. Свештенству био је на челу прота Јеремија Мађаревић, а учитељству Стеван В. Поповић, епарх. школски референат.

Његову Светост патријарха српског Георгија заступали су: епископ темишварски Никанор Поповић и архимандрит бечински Платон Телечки.

На кору је појао црквени певачки кор текелијанског под управом свог ликовође Ђене Стојановића. Црква је била дупком пуна одличног српског и страног света. Целом погребном свечаношћу управљао је Евгеније Думча, градоначелник и председник срп. црквене општине сент-андрејске.

На свечаној литургији служио је архимандрит Платон Телечки са 12 свештеника и 2 ђакона. Служба је текла врло свечано и лепо. После литургије отпочело је архијерејско опело, на коме је чинодејствовао епископ Никанор Поповић са 24 свештеника. Опело је трајало читав сахат.

При крају опела држао је епископ Никанор речит и значајан говор, у ком је изнео живот покојников, његове ретке врлине и велике заслуге; изразио је бригу и страховање своје, да се са дијецезаном не сахрањује уједно и самосталност дијецезе будимске, и ободравао је епархијоте, да

се заузму да се не угаси ова колевка српске митрополије.

За тим се у лепом и топлом говору опростио са љубљеним дијецезаном епарх. шк. референат Стеван В. Поповић.

После ове опроштајне речи заклонише свештеници сандук и понесе га на рукама из цркве кроз двориште епископске резиденције и отуд кроз пијацу, па га унесе опет у саборну цркву. Око два сахата по подне спустише седог владику Арсенија у гробницу испод амвона, да борави вечни санак уз митрополита Путника и епископа Дионисија Поповића.

Нека је слава и вечита успомена честитом и узвишеном архипастиру Арсенију!

ОГЛАСИ.

Е. 417. I. 15.

СТЕЧАЈ.

40, 1—3

Ради попуњења упражњеног парохијског места у Старој Молдави, са платом четвртог разреда.

Молитељи имају своје ваљано инструисане молбе путем својих власти најдуже до 15. (27.) маја о. г. овој Конзисторији послати.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу 23. марта (4. априла) 1892. држане.

Бр. Е. 156. К. 185. ех 1892.

ЕДИКТ.

38, 2—3

У брачноразводној парници Јелене Дабић рођ. Миланковић из Сомбора, против супруга свога Ђорђа Дабића, бившег становника и трговца сомборског, којему је место пребивања данас непознато, овим се позива исти Ђорђе Дабић, да у року од 90 дана од првог саопштења овога едикта, потписаној конзисторији или лично предстане, или место свога пребивања обзнани — пошто ће се иначе брачноразводни поступак и без његова учешћа у смислу закона довршити.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Новоме Саду 17. (29.) марта 1892.

Конзисторија Епархије Бачке.

Бр. 72.

КОНКУРС.

33, 3—3

Ради попуњења од дужег времена већ упражњене парохије Нечваревско-рацменачке са платом VI. класе, отвара се овим по ново конкурс.

Просителји имају своје инштруиране са штемплом од 50 новч. снабдјевене молбенице за четири недеље дана од првога увртења овога конкурса у новинама „Српски Сион“ конзисторијуму овом поднети.

Из седнице конзисторијума епархије будимске у Сентандреји, 12. марта 1892. држане.

Бр. 71.

КОНКУРС.

34, 3—3

Ради попуњења парохије Дуна-Сечујске са платом VI. класе отвара се овим конкурс.

Просителји имају своје, као што треба инштруиране молбенице, са штемплом од 50 новч. снабдјевене, за месец дана од првог увртења овога конкурса у новинама „Српски Сион“ конзисторијуму овоме поднети.

Из седнице конзисторијума епархије будимске у Сентандреји, 12. марта 1892. држане.

Бр. 73.

КОНКУРС.

34, 3—3

Ради попуњења парохије Рац-Титошке са платом VI. класе отвара се овим конкурс.

Просителји имају своје, као што треба инштруиране молбенице, са штемплом од 50 новч. снабдјевене, за четири недеље дана од првога увртења овога конкурса у новинама „Српски Сион“ конзисторијуму овоме поднети.

Из седнице конзисторијума епархије будимске у Сентандреји, 12. марта 1892. држане.

Бр. 65.

КОНКУРС.

35, 3—3

Ради попуњења парохије Литобско-Ланчушке са платом VI. класе, отвара се овим конкурс.

Просителји имају своје, као што треба инштруиране молбенице, снабдјевене са штемплом од 50 новч., за четири недеље дана од првога увртења овога конкурса у „Српски Сион“ конзисторијуму овоме поднети.

Из седнице конзисторијума епархије будимске у Сентандреји, 12. марта 1892. држане.

„Српски Сион“

излази СВАКЕ НЕДЕЉЕ на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За СТРАНЕ ЗЕМЉЕ на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Новом Саду.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 17.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 26. АПРИЛА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПРЕДЛОГ

дисциплинарне уредбе за све органе народно-црквене управе митрополитске, епархијске и црквено-општинске, као и чиновничко особље тих управа.

Опште одредбе.

§. 1. Дисциплинарна правила ове уредбе важе за све чланове народно-црквених власти, за чланове органа општинске црквено школске управе, и за чиновнике и часнике наметнуте код народно-црквених духовних, административних и школских аутономних власти, као и код црквено-општинских органа.

На митрополита-патријарха (архиепископа), на епископе и на свештенство оба реда у погледу његовог свештеничког делокруга не односи се ова уредба.

ГЛАВА I.

О дисциплинарним судовима.

§. 2. Дисциплинарну судбеност врше:

1. општински дисциплинарни суд;
2. епархијски дисциплинарни суд; и
3. митрополитски дисциплинарни суд.

§. 3. Општински дисциплинарни суд састављен је из два члана црквеног одбора и из два члана школског одбора, које ти одбори бирају сваки за се из своје средине. Овима члановима бирају ти одбори по једног члана заменика.

У општинама, у којих не постоји школски одбор, бира црквени одбор четири члана у дисциплинарни суд и два члана заменика.

Председник општинског дисциплинарног суда јесте председник црквеног одбора, а кад је овај запречен, потпредседник истога одбора.

§. 4. Епархијски дисциплинарни суд састављен је из два члана епархијског административног одбора, из два члана епархијске конзисторије и два члана епархијског школског одбора, које

те епархијске власти бирају свака за се из своје средине.

Тим члановима бирају наведене епархијске власти из своје средине по једнога члана заменика.

Председником епархијскога суда јесте епископ (архиепископ), а ако је епископ запречен, председник епархијске скупштине.

§. 5. Митрополитски дисциплинарни суд састоји се из два члана саборског одбора, два члана митрополитскога савета, и два члана митрополитскога школскога савета, које те митрополитске власти бирају свака за се из своје средине.

Председник митрополитскога дисциплинарнога суда јесте митрополит-патријаух, а кад је он запречен, световни потпредседник саборскога одбора.

Члановима овима бирају наведене митрополитске власти из своје средине по једнога заменика.

§. 6. Општински дисциплинарни суд суди у првој молби чиновницима и частницима, које постављају црквене општине, изузимајући председнике, потпредседнике и чланове црквенога и школскога одбора.

§. 7. Епархијски дисциплинарни суд суди:

а.) у првој молби члановима епархијалних власти, чиновницима и частницима намештеним код епархијалних власти и манастирске управе, протопресвитерима, председницима, потпредседницима и члановима црквених и школских одбора црквених општина.

б.) у другој молби у дисциплинарним стварима призваним од општинских дисциплинарних судова.

§. 8. Митрополитски дисциплинарни суд суди:

1.) члановима митрополитских колегија и чиновницима пристављеним код митрополитских власти;

2.) као призивна молба у дисциплинарним стварима, које су пресудили епархијски дисциплинарни судови.

§. 9. Чланови дисциплинарних судова не могу судити:

1.) у случају, кад се расправља њихова властита ствар дисциплинарна, и у пословима, од којих они непосредно очекују корист или штету;

2.) у пословима, који се тичу њихових супруга или рођака у узлазној и силазној линији или рођака до другога ступња у побочној линији или тазбеника првога ступња, или особа, које су с њима у очинском, посиначком и старатељском односају;

3.) у пословима, у којима су они већ радили као сведоци, вештаци, заступници и судци истражитељ;

4.) у пословима виших дисциплинарних судова, ако су суделовали при суђењу истих послова код нижега дисциплинарнога суда. Сваки члан суда којега се тиче такова запрека, дужан је то пријавити, и такав се члан уреда ради искључује од учествовања у дотичној ствари.

§. 10. И окривљеник може одклонити члана дисциплинарнога суда, ако може навести и заседочити разлога, који су кадри пристрасност његову довести у сумњу. Такови су разлози имењито, ако члан суда стоји напрама окривљенику у односају непријатељском или парбеном.

§. 11. О одклону одлучује, чувши према потреби одкљученога члана, онај дисциплинарни суд, којега је члан одкључен. Против те одлуке нема места посебној притужби.

§. 12. Ако се запреке, наведене у §. 8., тичу председника дисциплинарнога суда, имаће он уступити председништво потпредседнику, а ако се тиче чланова дисциплинарних судова, имају председници позвати на њихово место чланове замеснике.

§. 13. У седницу дисциплинарнога суда имају се сваки пут позвати сви чланови, а ако је редовити члан запречен, и односни члан заменик.

За важан закључак довољна је присутност:

код општинскога дисциплинарнога суда трију чланова;

код епархијскога дисциплинарнога суда четворице чланова, а

код митрополитскога дисциплинарнога суда петорице чланова, рачунајући овамо код сва три суда и председника.

§. 14. Чланови дисциплинарних судова бирају се на три године, а за сваки случај послују дотле, док се не изберу други. Ако се течајем тога времена испразни место члана дисциплинарнога суда, попуњује се ово у смислу ове уредбе, те важа гледе трајања пословања такова члана оно исто, што би важало гледе члана, на којега је место изабран.

§. 15. Дисциплинарни судови одлучују апсолутном већином гласова. Ако су гласови преполовљени, одлучује глас председника.

§. 16. Сваки дисциплинарни суд и сваки повереник истражилац има дужност код свих извиђаја и решења уреда ради једнаком помњом уважити све околности које су кадре оптеретити и растеретити окривљеника.

§. 17. Дисциплинарни судови пису при решењу везани на позитивна доказна правила, већ суде по свом слободном осведочењу, основану на савестном испитивању свих момената, који су изишли на видело у прилог и на терет окривљеника.

(Наставиће се.)

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

УГАРСКИ КНЕЗ-ПРИМАС И ЦРКВЕНА АУТОНОМИЈА.

(Свршетак.)

Но такова протестантска дефиниција наше црквене аутономије, какова се у напоменутом IX. зак. чланку од 1868. налази, дала је непосредног повода нашем народно-црквеном сабору, који је до то доба био, при расправи наших црквено-просветних ствари, само неко консултативно тело, да се сада претвори у одлучујући, декцивиног фактора. Те као такови узео је на се иницијативу, да у том протестантском духу проведе цело устројство свију епархијских и митрополијских власти у нашој цркви.

И тек када се горње речи у IX. зак. чланку почеше практички примењивати на целокупно устројство наше цркве у духу протестантизма, престраве се наши епископи, те се почну најпре 1869. на сабору приликом питања о саборском председништву, а за тим 1870. приликом доношања саборског устројства, бранити. Али и ова сва обрана још за чудо слабо показује црквену свест у тадањих епископа; јер они, без примедбе, пуштају, да се санкционише нови „изборни ред за сабор“ и ново „уређење епархија“, који се очито противе духу устројства цркве православне. Но ипак се види, да се та свест буди, и да они тек сада почињу увиђати и осећати велику основаност каноничког уређења у цркви; они се тек сад почињу кајати, што су олако напустили своје каноничко, пак се већином бацили били на грађанско правно становиште, при обрани својих, односно црквених права. Производ је ове пробуђене црквене свести, познати епископски „сепаратни вотум“ на саборско устројство од 1870. године. У овоме вели Епископат, — са свим сагласно црквеном учењу, — да се за доба упражњене митрополитске столице, не могу у цркви никакве новости увађати, и: да се сва саборска закључења могу само у споразуму са синодом доносити. А почем тада у нашој цркви митрополита не беше, то се онда ни синод држати не могаше, дакле, ма сабор каквих закључака доносно, ови не могу до правоваљаности доћи. Но код овог „сепаратног вотума“ иде епископат и даље, него што је то чињо код оне своје изјаве од 1865. године. Он већ у целом том новом саборском устројству поимење обележава 11 предмета, који црквеном православном устројству противрече, те отворено изјављује, да не може никад пристати од своје стране на то саборско устројство донде, док се према учењу цркве приговорена места не преиначе.

Сепаратним вотумом нашег епископата и изјавом, да се: за доба упражнене митрополитске столице не могу у цркви никакве нове уредбе доносити — казано је за сва времена и то, да су све оне уредбе ништаве и за цркву необвезне, које су о цркви донесене онда, када је митрополитска столица упражњена била.

С тога све оне уредбе, које су о цркви и црквеној администрацији донесене у времену од 1870—1874. године, када је митрополитска столица упражњена била, не може имати за цркву и црквену јерархију обавезне важности, него ако су тим уредбама цркви и епископату незаконитим пу-

*

тем отета некоја права — црквеној јерархији и епископату света је дужност, да та отета права накнадно за се рекламује. И кад јерархија то чини, онда се не може рећи, да она крњи стечена права народна, већ само то, да јерархија законитим путем хоће да поврати своја стара насилно јој отета природна права.

Наш епископат долази тек у синодалном свом операту од 20. сент. 1882., а особито у мотивацији истога операта, до потпуне свести о своме положају у цркви православној, на према томе и о дужности на обрану права исте цркве. Та свест о своме праву и дужности у цркви православној, дала је и снаге и одважности епископском синоду, да приликом давања свога мњења на извесне операте сабора од 1879. у својој синодској седници од 9. (21.) октобра 1886. са свим јасно према учењу српске православне цркве прецизира своје становиште и односај према сабору и његовим закључцима, те тиме, tacite, да позове исти, да у томе духу и правцу предузме целу црквену организацију, ако жели, да му рад до каквих резултата дође.

Овај се закључак подиже до потпуне висине једног епископског синода у православној цркви. Његова мирна озбиљност и његова научна прецизност наједнаџује га са достојанством црквених канона, у којима васељенски сабори излажу учење цркве православне. Отуда нас овај синодални закључак потпуно измирује и ублажује према вероисповедним погрешкама, које је наш епископат у шездесетим годинама учинио био.

О томе не може бити сумње, да св. архијерејски синод митрополије карловачке има потпуног права, да заузме кад-тад положај против оног устројства, које се са каноничким начелима православне цркве не слаже, а то му је право тим евидентније, јер у цркви нити има преседенса, нити застарелости т. ј. нити је црква обвезана нешто учинити против свога духа и устројства само за то, што је то некада у њој, у опште или местимице, постојало; нити она сме нешто противканонично у цркви и даље одржавати, него што то нужда цркве захтева, само за то, што то већ кроз дуги низ година у цркви постоји. Дакле, ако је нешто противканонично у цркви православној — као н. пр. данас код нас протестантско устројство цркве — постојало или за то постоји, што је тако, у то доба, било нужда, било потреба цркве изискивала: то, чим су разлози, са којих је то у цркви тако уведено било, престали, обвезан је у првој линији православни епископат, да цркву одмах на њен канонични темељ опет поврати.

Код нас, као што смо већ навели, постоји протестантско уређење цркве. Разлог је том нашем протестантском устројству био: незнање нашег основног црквеног учења у погледу црквене организације, како од стране клира, тако и од стране паства. Но како је, које искуством, које бољим проучавањем нашег црквеног учења, престао тај разлог незнања и непознавања основних каноничних начела наше цркве, то је пре свега баш сам епископат и позван био, да као врховни чувар непроменљивих божанствених установа наше цркве, ту аномалију целој цркви објави и да се постара цркву на своје основе опет натраг повратити.

Јер, нема веће несреће за побожног и искрено одданог човека једној вероисповести, него када дозна, и то када у најтежим данима свога живота дозна, да оно, што он усрдно исповеда под именом учења православне цркве, у чему он утехе налази и одкуда он спасења очекује — кад дозна, да то није православно учење, и по томе, да у том нема за њега спасења и избављења! За то хвала, велика хвала светоме синоду, што нас је од тога страшног разочарања сачувао!

Догађа ли се пак коме данашње протестантско уређење наше цркве, боље, него наше православно: то га нико не задржава отворено отићи и прећи у протестантизам, те тамо тражити насладе и задовољења својим могућим похлепама; а не, да он својим насилним променама и преображајима у православној цркви, унесрећава и обесконојава толике душе православне, које желе и на даље бити и остати у духовној свези са својим умрлим родитељима и прародитељима, са својим народним светитељима, царевима и мученицима.

При донашању синодског закључка од 9. (21.) октобра 1886. суделовала је и Његова Светост садашњи преузв. г. Патријарх српски Георгије. Па кад то знамо, да ли онда можемо и предоставити, да и тако звани „јединствени“ или „једноставни“ штатут саборског одбора, који је на темељу упутства, и под надзором Његове Светости постао, може бити друкчији, и на другим се основима подизати, осим на основима свете православне цркве, а то је на основима, који су сада, услед горњег синодског закључка, за све епископе и митрополите наше, па и у будућим временима, обвезни? С друге стране можемо ли према прошлости Његове Светости и једне трунке посумњати, да ће у том штатуту бити по „верне“ мање права, него што их може у том погледу православна црква, до крајњих граница попуштајући, својим верним дати? Та сравнимо само права, што их верни по „јединственом“ штатуту у нашој цркви добијају, са онима, што их кнез-примас својим верним даје, пак ћемо се зачудити, како је примасово пуњење према нашем фактичном поседу ништаво, па опет је римокатоличка паства са тим задовољна и захвална, а ми, који, у себи признати морамо, да и морално и материјално испод исте стојимо, подижемо читаву хајку и склапамо читаву заверу против својих најбољих људи, своја епископата и своје цркве — а не треба из вида да губимо, да је и нашој православној и римокатоличкој црквеној организацији, један и исти канонички темељ, једно и исто јерархичко устројство!

Тога ради оканимо се свију бескорисних дискусија и заједница, него једном дођимо к себи, те најпре проучимо оне ствари, о којима желимо говорити и расправљати, или бар слушајмо у тим предметима људе стручне и обавештене, а немојмо се поводити за онима, који се праве, да о свима стварима нешто знају, а они о њима ни појма немају. Научимо се из горе наведених речи угарског кнеза-примаса с једне, и његове римокатоличке интелигенције с друге стране, како се у црквеним стварима поступа. Сви су без разлике угарски римокатолици примили горње речи кнеза-примаса са признањем и благодарношћу, при свем томе, што су они у тој аутономној организацији, какву им примас нуди, много даље мислили ићи, него што им то кнез-примас својим говором допушта. Ал они веле, као год што у свему тражимо стручњака и тога се мњењу, као лајици, покоравамо, тако ми и у овој црквеној ствари потражимо стручњака. Па кад нам кнез-примас у овој црквеној ствари као стручњак, о кога љубави према цркви, народу и отаџбини не сумњамо, вели, да та аутономија може само онакав облик имати, и у оним се границама кретати, како је он то у својој горњој речи изложио: то му сви верујемо, сви му се покланьамо и захваљујемо.

Ето како се понашају од нас побожнији, богатији, просвећенији и напреднији чланови једне паствe, према својим црквеним старешинама, а како се ми понашамо? Ми, по несрећи, пре верујемо о нашим црквеним стварима свакоме човеку са сокака, него ли својим толиким угледним људима, које смо сами у сабор бирали и који су нам горњи „јединствени“ штатут донели; него ли и својим епископима, своме патријарху и целом синоду, којих је опстанак, углед и будућност за ту цркву везана и који не могу са попуштањем лично ништа изгубити, него само добити; па кад они, при свем томе, опет друкчије говоре и чине, него назови народни пријатељи, већ би та појава, код паметног, присебитог и од рачуна света, довољна била, те да од себе одгони све наговараче противу горе наведеног „јединственог“ штатута.

Па кад је то код нас већ тако, то онда, наши бољи елементи, угледајући се на поступак интелигенције других вероисповести, у црквеним стварима, нека се искупе око своје јерархије; а јерархија наша, — не обзирући се на глас и вику неупућених или намерно злобних противника својих, него имајући у своме горе наведеном синодалном закључку путевођу, а у побожним, свесним и добрим хришћанима паствe своје потпору у предстојећој организацији наше српско-православне аутономије, — нека корача одважно и свог звања достојно

напред, знајући, да ће организацијом наше црквене аутономије баш на тим и таквим начелима, на којима се подиже и сам „јединствени“ штатут, учинити неисказане користи народу и цркви; да ће тиме баш и себи стећи благодарна спомена од потомства, докле год буде српске повеснице трајало! У то име с Божјом помоћу, неустрашиво напред!

Оволико најосмо за данашње околности потребно, да приликом горње енуниријације кнеза примаса о римокатоличкој црквеној аутономији, и ми о нашој црквеној аутономији рекнемо! ⁂

ТОЛСТОЈ У ИЗДАЊУ „МАТИЦЕ СРПСКЕ“.

Написао прота Јован Вучковић.

(Наставак.)

Ко је читао Толстојеве приповијетке у 30. свесци „Књигâ за народ“, тај их и зна, а ко није читао, сво му кратког садржаја, најприје прве, па онда и друге приповијетке.

У првој се приповиједа: Два сина богатог неког човјека, један војник, а други трговац, заснивање куће за се. Војник не може да напредује, јер жена сувише троши. Трговцу опет никад доста. И иште од оца свој дио. Отац одбија на најмлађег сина, Ивана-лудака, и кћер, нијему Малању. Но кћи нијема, па не може протестовати, а Иван је лудак, па му је све право. Тако добише старији синови свој дио, без свађе и кавге. С тим свршује први дио приповијетке.

У другом дијелу наставља се са приповиједањем о напорном раду тројице младих ђавола око тога, да браћу завађе, јер матором даби није било право, што се браћа у миру подијелише. Семен војсковођа, мајстором ђаволовим, изгуби битку одсудну, пропаде му утјед и иметаш и он се враћа к своме брату Ивану-лудаку. И Тарасу трговцу натрунило је већ младо ђаволче. И он ће на скоро пропасти, па ће морати натраг к оцу, управо к брату Ивану-лудаку, коме треће ђаволче не може да нахуди.

У трећем дијелу приповијетке дочепа Иван-лудак ђаволче које му смета при орању, али га пушта с миром, добивши од њега три коричка, лијек од сваке болести. Вративши се са орања налази код куће Семена-војина и жену му, који иште да их прехрани. Иван-лудак их прима. Жени Семеновој смрди Иван-лудак, не може с њим да једе за истим астало, па се Иван уклања.

У четвртом дијелу излази ђаволче које је Семена упропастило, да окуша са Иваном. Но зла му срећа. Смета Ивану код косидбе, па изгуби пола рена. Хоће да упљесниви Иваново ражено сноп̂ье, а Иван га набоде на виле. Иван га не хтједе пробости, већ пусти и њега с миром, а доби од њега моћ да може из ражене сламе правити војнике који знаду пјевати — да буде моба весеља — изговарајући формулу: „реко поп да не буде сноп, кол'ко у теби сламака, тол'ко мени војака“. Послије те афере дошавши кући налази и другога брата, којега такође љубазно прима, а са његовом женом пролази као и са женом првога брата.

У петом дијелу приповијетке долази треће ђаволче, које је упропастило Тарасатрбушка, да Ивана смете. Иван-лудак сијече дрво да прави нове куће за браћу. Ђаво отепчава Ивану-лудаку посао. Но лудак уз неизмјерни напор физичке силе, као и у пређашњим сусретајима са прва два ђаволчета, надвлађује. Увати ђавола, али га не посијече већ га пушта, добивши моћ да од храстова лишћа прави новце, за које Иван мисли да ће бити добри дјеци за играње.

Шести дио приповиједа како Иван-лудак прави новац и војнике за забаву женскадије, која се отима за новац-играчку и чуди се војницима пјевачима.

У седмом дијелу приповијетке казују браћа Ивану-лудаку шта се све може са војницима и са новцем учинити и Иван

ствара Семену војску, а Тарасу новаца. Обећа им и за будуће своје услуге. Сад Семен има много војске, али нема је чиме издржавати. Тарас опет има много блага, но нема ко да му га чува. Хајде к Иванулудаку да прави новце за Семенову војску а чуваре за Тарасово благо. Али Иван неће, ма да је браћи обећао. Семенови војници убили су човјека, Тарасови дукати пак одијели краву једне удовице, па Иван неће више да прави војничке ни дукате. Јогунлук тај Иванов ништа не помаже. Семен и Тарас не страдају сад ради злих дијела њихових. Лијено даде један другоме што је коме требало. Подијелише Семенову војску, подијелише Тарасово благо. Подијелиша браћа, и постадоше обојица цареви, и оба — богата.

У осмом дијелу приповијетке постаје и Иван-лудак царем. Добио од ђаволчета она три коричка, лијек од сваке болести. Једним излечи своју трбобољу, другим своје псето, а трећим једну просјакињу. Мислио би човјек да он сад више не може да лијечи, али није тако. Сама његова појава на прагу царске куће у којој је била болесна кћи царева, донеси овој здравље. А цар отац даје му своју кћер за жену и уступа му пријесто.

Девети дио приповијетке казује нам како сва три брата лијепо царују. Једино Ивану-лудаку не прија господски живот. Скине он са себе царско одијело, остане истина цар, али цар-тежак. И жена његова, негдашња принцеза, засука рукаве. Противила се она мало том новом реду дворском, али шта ће, куд глава тамо и реп, куд муж тамо и жена. Сад је у Ивановој држави лијепо. Свако се посветио физичком раду, сви имаду што им треба, па имаду шта дати и добрим људима, кад их прилика у Иванову државу донесе. Само умни и паметни људи одоше из Иванова царства. Њих тамо није требало!

Ево у десетом дијелу приповијетке маторог ђавола. Његови ђаволчићи нису браћу завадили ни упропастили. Сад ће он да покуша. И брзо посла Семена у суво грожђе. Упропасти му војску. Тараса трговца стјера тако у шкрипац да поред свег свог блага нема ни шта да једе. Сав свијет доноси му само новац, а продати му нико неће ништа.

У једанаестом дијелу приповијетке мучи се матори ђаво са Иваном-лудаком. Као војвода наговори Ивана да и он заведе војску. Али, добровољно неће нико из Иванове државе у војску. Иван дозволи ђаволу-војводи да и силом заведе војску, а кад војвода ноће пријетити народу ако не пође у војску, пође народ к Ивану, па га пита: је л' истина да ћеш нас погубити, ако не пођемо у војску? Иван им одговара: Где бих ја вас убијао?! Да писам и сам лудак, ја бих вам протумачио, како је то и шта је, а овако не знам ни сам, каква је то ствар. Народ се обраћа Ивану: па онда да и не идемо. Иван народу одвраћа: „Па не брани; кад не ћете, а ви не идите.“ Ђаво насједне, но не мирује. Оде он цару тараканском, наговори га да удари на Иванову државу. Војска цара тараканског уђе у државу Иванову, ал' нико да им се одупре. Изашли Иванови људи на блену у тараканске војнике, па се чуде и диве. Војсци тараканској треба хране. Иванови људи сами јој дају што јој треба. Тако један, тако други дан, све једно те једно: свуд се даје — нико се отима и не брани, него их још свуд задржавају, да остану код њих. Ако је, веле, браћо, код вас тако тешко живјети, а ви пређите амо к нама, па се ту међу нама настаните. Војска пролази села и градове, нигдје да јој се ко опре, свуд пуки народ — храни себе и другога; нико се не брани, но свак их задржава и призива к себи. Досадило се већ војсци тараканској на путе од цара свог, да је шаље на другу страну. Разљућени цар заповиједа војсци својој нека руши, пали, убија. Али се Иванови сељаци ни тада не бране, само плачу и моле војску тараканску, нека узме и носи што год хоће, а нека не упропашћује толико добро. И смилова се војска тараканска и разбјеже се из Иванове државе.

Са дванаестим дијелом свршује се приповијетка. Матори ђаво чини још задње покушаје, да упропасти царевину Ивана-лудака. Добије дозволу од Ивана да гради кућу неку у којој се имао завести неки завод. Народ Иванов ради за надницу, док

им није било доста новаца за накит женама и дјеци за игру, па више неће нико да ради. Ђаво проје зло. Већ му нико за новце не да ни јести, а он неће да прими оно што му се, Бога ради, за бадава даје. По заповести Ивановој мораде га свака кућа хранити редом. Дође ред и на Иванову кућу. Ђаво-господин није имао на рукама жуљева, за то доби огризине да једе. Такав је ред у кући. Ко нема жуљева на рукама, не пушта се за астал. Ђаволу је то лудо изгледало. Хоће он да научи Ивана и његове људе, да се и главом може радити. Иван му допусти и то. Али Ђаво опет зло проје. Већ малакеао говорећи народу нешто што народ није разумио. Срушио се са своје високе катедре, испребијао се и кад Иван хтједе да прије, да види колико је главом нарадио, провали се земља и Ђаво оде под земљу.

„И живи вам Иван и до данашњег дана, и сав народ јури у његову земљу; дошла му браћа, па и њих храни. Ко дође, рекне: храни нас. На не браним, вели, живите ту, дао је Бог свега доста. Само је остао још увијек онај обичај у његовој земљи: у кога су жуљеви на рукама — сједај за сто, а у кога их нема — нек чека огризине“, — тако завршује приповијетка.

Ето вам басне најженијалнијега руског писца, грофа Толстоја. Њега зову присталице тако. Кад бих морао говорити о техници приповијетке ове, био бих у највећој неприлици. Мени изгледа склоп њезин врло чудноват. У грофа Толстоја чудноватa је логика. Протумачити се може само тијем, што је све Ђаволски посао, при таквом послу не смије се тражити људске логике. Него мене се то ништа не тиче. Ја питам само: шта може наш народ научити из ове приповијетке?

Ако наш народ није оних душевних способности, каквих је био народ у паревини Ивана-лудака, онда он може из ове Толстојеве басне много научити, премда у њој имаде доста тога, што наш народ већ зна.

Има у приповијетци овој елемената хришћанских, које наш народ чује у школи, у цркви, па и у својој кући хришћанској. Срећом или несрећом не живимо ми у паревини Ивана-лудака. Ко божје дарове на зло употребљава, тај их и не заслужује, као ни Семен ни Таранко, премда ови употребљавају на зло дарове Ђаволске. Милостив треба бити, ма и не био Иван-лудак. С браћом треба у миру и љубави живити, на баш ако човјек и није калибра Иванове памети. Радити треба, прије руке доносе бијелу погачу, и т. д. Ово је наш народ знао прије но што је добио ову књижицу из задужбине Петра Коњевића, који, да је био у Ивановом царству, не би имао ни чиме, а ни рашта, остављати задужбину народу своме.

Него, није то само што народ наш из ове књиге научити може. Све зло, само је физичко зло. Физичким напором побјеђује се зло. Иван-лудак је идеал кога Толстој човјечитву препоручује. А Иван се бори против Ђавола са пртаљом, косом, вилама, сјекиром. Бори се и побјеђује. Не треба ти човјече молитве, да се одбраниш од „напјета Ђаволског“. Пљуни у длане, уши се, и Ђаво ће бјежати испред тебе! Једино што има вриједности, то је физички труд. Ума, разума ти не треба. Просвјета је Ђаволски посао, без ње може човјек бити. Ко главом ради, тај не заслужује ни комад добра хљеба, нека једе ако остане огризина. Добро, добро. Али ако наш народ прихвати ове теорије, не треба му тада ни Матице! Та човјек не треба знати ни читати ни писати, па ипак може добро живјети, чак и царем постати.

Од куд камо, Толстој се непрестано враћа на говор о „прокормљењу“, прехрањивању, јелу. Виших каквих тежња нема у Толстојева човјека. Како ћеш се прехранити, чим ћеш прије напунити, то је главна, једина брига човјеку. Све друго је глупост. Ја не вјерујем да су данашњега мужика руског искључиве бриге само за утробу, али знам да нашем тежаку нијесу. Већина нашег народа живи у доста повољним приликама. Равни Срије, Банат, Бачка, добар дио горње Славоније и доње Хрватске, Босна, Србија, све то нијесу земље које се не би дале орати без Иванових напора. Наш плуг у овим земљама лако одрезује бразде, не задржавају га Ђаволске шапе. Само наметног рада и госпо-

дарења треба код нас. Но ето чуда, ума нам не треба. Бар приповијетка Толстојева томе нас учи!

Још само нешто да споменем. Срство је имало своје Тараканце. Но наши прадједови не знадоше за науку Толстојеву. Бијаху луди па се одупираху Турцима и спасоше што се спасти могло. И још ћемо ми имати својих Тараканаца. На ето сад хоће „Матица српска“ да нас научи, како ћемо ми лакше с њима изаћи на крај! Назарени наши могу бити задовољни. Ако је Србству право, и мени је право.

Ето шта све може наш народ научити из ове приповијетке Толстојеве. А да ли је „Матица српска“ требала својим авторитетом овакву науку потврдити? Ја велим: није, и опет није. Но да видимо још и другу приповијетку.

(Свршиће се.)

САМОУБИСТВО СА РЕЛИГИОЗНО-МОРАЛНОГ ГЛЕДИШТА.

(по руском.)

Од Саве Теодоровића, професора и катихете у кр. вел. реалци у Земуну.

(Наставак)

6.) Није нужно ни спомињати, да је самоубиство противно хришћанском учењу, пошто војује против његова духа и уништава у основи идеју божанства; те по томе је само по себи тешки грех. Ако налазимо у старом завету примере самоубиства, у Ахитофелу (2. Цар. 17, 23.); Саулу (1. Цар. 31, 5.); ако видимо, како Јов моли у Бога смрт (1. Цар. 1, 3 и сљ.), — то показује само одступање од Мојсијева закона (Исх. 20, 13). У новоме завету видимо, да је Јуда, који се обесио, одређено особито место, т. ј. мрачно сединште у аду, по речима св. писма (Дјејан. 1, 25.). При том, хришћанство учи, да, кад над нама влада не слепа судба, него благо божанство; кад у свету све иде по морално-разумним циљима љубави: то ми убијајући сами себе, показујемо тиме неповерење према вишем бићу, неповерење према разумном животу. С тога гледишта и све побуде к самоубиству губе цену. — „Мени је тешко“ — но знам, да то није случајно, но да има свој разумни повод и циљ; „мени је тешко“, но мој се живот овде не завршује, нити се овде решава питање о моме животу, него тамо с оне стране гроба, у будућем животу. По томе даље, самоубица се у нас назива „скатотатцмх“, који дрско улази у планове божјега управљања светом и дрско се решава, да у њих проникне. По божјем управљању светом сваки од нас припада Богу, а не самоме себи. Живот је наш божји дар, а продужење му и трајање тачно одређено; по томе ми не можемо њиме располагати као својом својином, но дужни смо чекати време, када буде Богу угодно, да га прекрати; краће речено: живот наш и смрт стоје у божјој руци. Кад господар света чува наш земаљски живот, не гледећи на то, што би га могао свагда прекратити, то је јасно, да смо но његовој вољи ми дужни живити и слично њему деловати. Ко дакле себе лишава живота, тај тиме показује неповерење према премудрости и благости божјој, тај раскида свету свезу послушности и љубави к своме Творцу и прекида јединство са њиме, које сачињава суштину хришћанске религије. (Crusius, Moraltheologie, Th. II. §. 106.) Још стари имали су неко право на самоубиство, пошто нису јасно појмили циљи живота, за њих је живот био игра случаја или судбе; они су били гледаоци на арени. Тако исто статистика самоубиства доказује, да онде, где религија видљиво опада, тамо је више самоубиства.*) Значајно је, као што показују опажања, да лутеранство већма нагиње к самоубиству, него друге вероисповести; с тога, што оно граничи са суврменом философијом, а суврмена философија олако узима људски живот и предаје га свакоме на вољу и потпу-

*) Оно 1860. године говорило се у париској медицинској академији о том предмету, те се списком показало, да у Баварској, Данској, Француској, Хановеру, Пруској, Саксонији и Шведској умножавање броја самоубиствâ, премашује умножавање насељења и умирања у опште.

по располагање. Материјализам убија сваку клицу вере и надежде.

Вредно је такођер да чујемо назоре о самоубиству некојих новијих либералних мислилаца, који су у своме животу са хришћанском религијом и рат водили! Ево шта вели о томе Русо: „Ти хоћеш, да престанеш живети; но ја бих желио знати, еда ли си почео живети? Зар си ти за то на свет створен, да ништа не радиш? Зар тебе небо не налаже са животом дужност, коју ваља да испуниш? Ако си провео дан свој до вечера, можеш остали део почивати; но посмотримо твоје дело. Ти набрајаш патње људске, па велиш: живот је зло. Но посмотри поредак ствари и погледај, да ли ћеш у њему наћи и нешто добра, што није поменано са злом. Смеш ли ти за то рећи, да нема добра у свету, и можеш ли ти природно зло са оним, што зло само случајно трпи, заменити? ... Ти си у животу већ уморен, па кажеш: живот је зло. Но пре или после ти ћеш се утешити, и рећи: живот је добро. Ти ћеш имати право, а ипак нећеш боље судити; јер ништа се друго није променило, до ли само ти. Промени се ти од сада, и пошто зло у твоме злом душевном расположењу лежи, поправи своје поремећене осећаје, на немој потпаљивати куће, да се опростиш труда, да ју уредиш. Само добро, које смо учинили, остаје. Немој дакле више говорити, да је зло дуже живети, јер управо од тебе зависи, да од њега направиш добро; а ако је зло, што си живео, то је управо један разлог више, да још дуже живиш. Немој више казати, да ти је слободно умрети; јер ти би тако исто могао рећи, да ти је дозвољено, да се подигнеш против виновника твога бића и да се своме опредељењу изневериш.

(Свршиће се.)

МАТРИКУЛАРНИ ИЗВОДИ И СВЕДОЦБЕ.

(Наставак и свршетак.)

Биљеговање матрикуларних извода.

Што се тиче биљеговине на изводе, опште је правило: на извод, који је издат на приватну употребу, и који сведочи само једну околност, долази биљега од 50 новч.; на компликоване изводе пак или на породичне извештаје онолико пута по 50 новч., колико се околности сведочи у њима.

Правилно се прилепљује биљега онда, ако се дође — бојадисан — део биљеге првим редом текста препише, али тако, да се ред почне још испред биљеге, а не да је прво — велико — слово прве речи написано на самој биљези. Није слободно прилепити биљегу на писан или штампан текст, те га тиме покрити, нити је слободно ударити на биљегу званичан штампиљ.

На изводе, који се издају војно-обвезнима, кад ниту дозволу за женидбу, даље кад се издају активним војницима, који моле свој одпуст из војске, долази обаљена биљеговина, у колико се на њих без обзира на то, што се у њима више околности сведоче, дели биљега од 50 новч. по табаку.

Ослобођени су од биљеговине:

1.) Изводи под А. и Б.

2.) Каталог имена оних, који спадају у прву годину војно-обвезаних;

3.) изводи, које потраже иноземске власти путем својих посланстава;

4.) изводи, којима се ште ослобођење од војничке обавезе;

5.) којима се ште право за једногодишње добровољце;

6.) којима се ште одпуст из стајаће војске услед наступивших законитих узрока;

7.) којима се ште женидбена дозвола за активне војнике, или такове, који су на допусту;

8.) изводи, који се прикључују пријавама за вођење војничке свиденције;

9.) изводи и породични извештаји о онима, који плаћају војничку порезу, било да те изводе траже, или приватне странке ште;

10.) најпосле изводи, који су нужни за парничан или административан поступак, али само онда, ако се сиромаштво странке докаже.

На матр. изводе, који се или званично, или на војничку употребу, или због сиромаштва издају, има се с десне стране, преко од званичног

броја забележити узрок и врха, на коју су издати, или званична потражница дотичног звања по броју и датуму, које извод потражује, н. пр. „на основу спротиньске сведоџбе, издате у градоначелничком звању Новога Сада под бројем 150/890. од 25. јула, ослобођено од биљеговине“, или: „у војничкој ствари, на потражницу жабаљског надсолгабировата од 15. маја 1891. бр. 452. ослобођено од биљеговине“.

Б.) Матрикуларне сведоџбе.

Исписивање матрикуларних података дословце може често непријатно утицати на странке; тако на пр. родитељи, који су неко време у дивљем браку живили, па се тек доцније венчали, питу криптено писмо детета свог, које је као незаконито криптено, али је накнадним венчањем родитеља постало законитим. Наравно да би за човека непријатно било да дозна, е је из незаконитог брака рођен. У таковим приликама дозвољено је издати у место формалног криптеног писма матрикуларну сведоџбу, у којој се о детету не спомиње, да л' је из законитог ил незаконитог брака рођено. У таковим приликама пристоји право спархијској духовној власти, да свештеника на издавање сведоџбе упути, у којој се постанак младенца не спомиње. И иначе су оваковe сведоџбе како за црквену, тако и за грађанску употребу довољне.

А сад да видимо неколико закона и наредаба државних власти, које се на овај предмет односе.

Наредба министарства богочасти и јавне наставе од 3. окт. 1869. бр. 17.346. наређује, да се на потражницу јавне власти у званичној ствари изводи издају бесплатно и без биљега.

Наредба финанц. мин. бр. 88773/1877. гласи, да су изводи и сведоџбе, које се спромашнима издају, ослобођене од биљега. За спромаха се нак сматра онај, који нема више прихода ни заслуге, но колико је једнодневна надница у месту где пребива, — ако је у стању ту околност доказати сведоџбом општинског му поглаварства.

Исто наређује и наредба овог министарства од 19. јан. 1876. број 29722.

230. §. XX. зак. чл. од 1877. наређује, да свештеник има на молбу општ. бележника бесплатно издати криптено писмо малолетних наследника. Друге изводе и сведоџбе — изузимајући спромаштво — није дужан бесплатно издати. (Нар. културе-министра бр. 30188/877 и 30025/878, — и финанц-министра бр. 58773/1878.)

Крал. наредба од 1821. год. бр. 21067 вели, да свештеник има бесплатно видимирати признанице умировљених војника и чиновника; таковe признанице не сме свештеник потписати за два три месеца у напред, него само за онај месец, за који признаница гласи.

Ако се из брака, који је бракоразводном парницом нападнут, није родило деце, или иста нису у животу, та се околност има свештеничком сведоџбом доказати. (Дешање крал. курије бр. 2546/883, 3301/883, 6595/883.)

Спротиньску сведоџбу, коју поставља муниципија, има и свештеник потписати. Пошто се оваковим сведоџбама о болесницима, који се у јавним болницама лече, често дешавале злоупотребе, како би се материјално стање болесника затајало, то је министар наредио, да таковe сведоџбе имају потписати у селима бележник, кнез и свештеник, а у градовима градоначелник и свештеник, који су за доставерност и истинитост истих одговорни у најстрожијој мери. (XVIII. зак. чл. 1871. и XLII. зак. чл. од 1870. год.)

Наредба културе-министра бр. 9432/1873 вели: свештеник је дужан сваки смртни случај одмах пријавити општинском поглаварству.

Наредба културе-министра бр. 10096/878, налаже свештеницима, да смртничке изводе оних хрватских поданика, који су у њиховој општини умрли (разуме се, ако је општина, где се смрт догодила, ван Хрватске) имају ex officio прибављати дотичном хрватском парохијском звању, где се умрли родио.

Наредба домобран. мин. бр. 5212/1875 вели, да се у породичне извештаје имају уписати сви, на и умрли чланови породице. Исто налаже и наредба овог министарства бр. 49450/1888.

У идућем чланку говорићемо о казнама за злоупотребе при вођењу и издавању матрикул. записника, извода и сведоџаба. Г. В.

РАЗЊОУЂТЕНИЕ НЂКОТОРЪНИХЪ ЊЕСТЪ КЪ СЛОВЂНЬСКЪНИХЪ ЕВАНГЕЛИЯХЪ. Ѡбновленіа.

У 22. ст. X. гл. од Јована у црквенословенском јеванђелију стоји: **Бѣша же тогда ѡбновленіа въ Іерусолимѣхъ, и зима бѣ: И ходаше Ійсъ въ цр҃кви въ притворѣ Соломони.** Та реч **ѡбновленіа** долази у свима изданьима црквенословенскога јеванђелија. Иста реч долази и у српскословенском јеванђелију штампаном у Мркшиној цркви: **Бѣше ѡбновленіа въ іерусолимѣхъ, и зима бѣ. И ходдаше іс въ цр҃кви въ притворѣ соломони.** У мисалу од год. 1483. стоји: **Створисѧ сотъ попокланіе въ єрусолимѣхъ и зима бѣ. И хотѣше исоусъ в цр҃кви в притворѣ соломоунѣ.** У остромирову јеванђелију гласи та реч друкчије: **Бѣша же тогда скаштенїа въ Иерусолимѣхъ и зима бѣ. И ходдаше Иссоусъ въ цр҃кви въ притворѣ Соломони.** У асеманову јеванђелију гласи та реч као и у остромирову: **бѣша же тогда скаштенїе въ Иерусалимѣ и зима бѣ.** Као што видимо у остромирову јеванђелију гласи **скаштенїа** место **ѡбновленіа.** У маринском јеванђелију имамо место **ѡбновленіа** нешто друго: **Бѣша же тъгда сикенїе въ єр҃салимѣ і зима бѣ. и ходдаше йс въ цр҃кве въ притворѣ соломони.** У Никољском јеванђелију гласи то место овако: **бѣше же тогда никенїе въ єрусолимѣхъ, и зима бѣсть. и ходдаше Исоусъ въ црькы въ притворѣ соломоны.** Место **никенїе** долази у јеванђелију, које се налази у народној библиотеци у Београду **скєнтенїе.** У матици гласи то место овако: Ἐγένετο δὲ τὰ ἐγκαίνια ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις καὶ χειμὼν ἦν. Та реч грчка ἐγκαίνια преведена је на словенски речју 1.) **ѡбновленіа,** 2.) **попокланіе,** 3.) **скаштенїа.** 4.) задржана је грчка реч **сикенїе,** а у никољском јеванђелију **никенїе** ништа друго није него грчко ἐγκαίνια изопачено. Ἐγκαίνια зове се празник установљен за спомен обновљења, очишћења и освећења храма јеруселимскога, који је Антиох Епифан оскврнио. У најстарије време није се та реч ἐγκαίνια ни преводила на словенски, као што нам сведочи маринско и никољско јеванђелије, после је преведена речју **скаштенїа,** као што нам сведочи асеманово, остромирово и београдско јеванђелије, па за то и одговара са свим потпуно грчкој речи ἐγκαίνια, долази реч **ѡбновленіа** у русскословенским, српскословенским и хрватскословенским **(попокланіе)** штампаним јеванђелијима.

Карловци Јов. Жив.

ОДГОВОР

г. Јосифу Симићу, пароху у Брачевцима, на питање: да ли су свештеници у Хрватској ослобођени од плаћања општинског пореза и приреза.

Напнавши у 10. бр. овога листа у моме чланку: „Допуне к чланку: „Преимућства свештеничког сталежа у општe“, под VIII., да свештеници у Угарској и Хрватској на основу §. 138. XXII. зак. чл. уг. сабора од 1886. год. не плаћају на своју парохијску сесију општински прирез, а не напнавши код кр. котарске власти у Бакову поменути зак. чланак, Ви ме у своме писму, писатом на васкрс, упитасте у име своје и своје сабраће околних свештеника: да ли у истини §. 138. XXII. зак. чл. уг. сабора од 1886. год. важи и за свештенике у Хрватској? А то питање стависте на мене с тога, што Ви и Ваша сабраћа плаћате на своје парохијске сесије и велики општински прирез и порез.

На то питање сво Вам одговора: Важи г. Јосифе пети §. 138. XXII. зак. чл. уг. сабора од 1886. год. и за свештенике у Хрватској, а о томе се можете уверити, ако отидете ма у који котарски уред, те умолите господу да вам покажу: „Уредовну збирку закона о изравним порезима“, свеску I. и IV., те ћете у првој штампаној 1883. у Будимпешти, на стр. 159. нађи на §. 27., у ком се ово вели:

„§. 27. Државни уредници, војнички часници, домобрански часници, муниципални чиновници и уредници и пучки учитељи, опроштени су и на даље од општинскога пореза гледе својих службених доходака. (XLVII. зак. чл. уг. сабора од 1875. год.)

Опаска 1. На исти начин, опроштени су од општинског пореза и духовници гледе оних својих надарбина (бенефиција), које уживају искључиво из духовничкога уреда, који у дотичној црквеној општини обављају. (§. 124. XXIII. зак. чл. уг. сабора од 1871. год.)

Опаска 2. У овом §. споменути чиновници, опроштени су од наплате за јавне радње и од намета жупанијских.“

А у другој, штампаној 1889. у Загребу, друго издање, на стр. 114. наиђи ћете на §. §. 132. и 133., у којима се ово вели:

„§. 132. Државни уредници, војнички часници, домобрански часници, муниципални чиновници и уредници, и пучки учитељи опроштени су и на даље од општинског пореза гледе својих службених доходака. (§. 27. XLVII. зак. чл. уг. сабора од 1875. год.)

§. 133. На исти начин опроштени су од општинскога пореза и духовници гледе оних својих надарбина (бенефиција), које уживају искључиво из духовничкога уреда, који у дотичној општини обављају. (§. 138. XXII. зак. чл. уг. сабора 1886. год.)

Можете, г. Јосифе, загледати и у књигу: „Финанцијални закони и прописи о парничним порезима“, што ју је издао у Загребу 1888. год. Самуел Коцијан, те ћете у њој на стр. 200. наћи оно исто, што се налази на стр. 159. прве поменуте збирке.

Из овог се дакле са свим јасно види, да ми свештеници, како у Угарској тако исто и у Хрватској, не плаћамо општински порез и прирез како на своје парохијске сесије, плату, и остале парохијске приходе, тако исто ни наплату за јавне радње и намете жупанијске, и ако сте Ви и Ваша околна сабраћа свештеници, или ако има још ког другог брата свештеника, да је све то до сада плаћао и да плаћа, Ви сви можете и имате право, да на основу напред реченог тражите, да Вам се поврати све оно, што сте до сада незаконито издали.

Ово Вам је, г. Јосифе, одговор на Ваше питање, и стојећи Вам и на даље на услузи, остајем

Земун, 18. априла 1892.

Вам у Христу брат
Димитрије Руварац,
парох земунски.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Извештај о априлским седницама епарх. управе бачке.)** I. Дана 15. (27.) априла о. г. држана је седница административног одбора епархије бачке под председништвом Његове Светости г. Патријарха Српског Георгија. — Од важнијих предмета, који су у овој седници расправљани и решени, споменућемо ове: 1.) По наредби вис. министарства богочасти и јавне наставе, оне црк. општине, који на цел оправке својих св. храмова моле државну припомоћ из дотације законодавним путем одређене на цели источно-православне цркве — имају уз своје молбенице увек прилагати и односни трошковник и грађевни план, који се на оправку или грађњу односи. — 2.) Пошто је саборски одбор епарх. управу известио, да за држање најновијег срп. прав. народно-црквеног сабора средстава нема, јер је од распорезаних саборских трошкова у износу од 24.000 фор. до сад скупљено само 3000 фор., а та је свота до сад готово већ потрошена, пошто без уплате саборских трошкова не може бити ни говора о држању нар. црквен. сабора — на основу наредбе саборског одбора позваће се по ново подручне црквене општине на журну уплату саборских трошкова, који ће се сад већ и путем екскекуције утеривати. — 3.) У погледу исплате, односно осигурања старијих реститација саборских трошкова и веронаучког прилога — на основу наредбе саборског одбора — даће се црк. општинама сада последњи преклузиван рок, у којему морају, под теретом строге одговорности или дуговине своје у готовом исплатити, или на исте дуговине издати од себе правоваљане обвезнице, по штампаном обрасцу, који је од саборског одбора на-

квадно исправљен. — 4.) Брзојавној молби, да се обустави ексекуција против старо-бечејских дужника саборских трошкова и верозаконског приноса — администр. одбор није могао задоста учинити. — 5.) Пошто се у управи црк. општине новосадске, а нарочито у руковању са црквено-општинским и закладним имањем од стране епарх. власти приметили неки недостатци, неправилности и незаконитости, које управа црк. општине новосадске од епарх. управе потражним и приседним писменим изјашњењем својим није била у стању оправдати — против управе црк. општине новосадске наређена је истрага, коју ће спровести истражно повереништво, којему су одређени за чланове: Милан Ђурић прота новосадски, Душан М. Јовановић и Сергије Шакрак-Нишић, а уз њих још као стручњак у рачунским стварима: Ђ. Бељански, епарх. ревизор. Повереништво ће имати свестрано и темељно испитати целокупно стање, управу и руковање црк. општине новосадске — и о свему епарх. управи подробан извештај поднети. — 6.) На основу довршене истраге, ослобођен је од одговорности — под извесним условима и обвезама — бивши суспендовани црк. одбор у Молу. — 7.) Узет је на знање извештај истражног повереништва, које је спровело истрагу у црк. општини сомборској, и учињено је расположење, да се примећене неправилности отклоне. — 8.) Узет је на знање извештај окр. протопресвитера ст. бечејског, да су црк. општине подручног му протопресвитерата своје црквено-општинске зграде код франко-угарског друштва од пожара осигурале, а оне црк. општине, које то још учиниле нису, позваће се да учине. — 9.) Пожурују се црк. општине, да уплате своје приносе у епарх. фонд за прошлу годину, јер скоро имају исте приносе и за текућу годину исплатити. — 10.) Црк. општини у Лалићу дозвољено је, да може продати 7 јутара црквено-општинске земље за цену од 2725 фор. — 11.) Узет је на знање извештај црк. општине у Сенти, о стању и руковању закладе пок. Бење Брановачког и наређено је црк. општини, да за исту закладу што пре устроји сходно основно писмо — а приказани закладни рачуни издани су на ревизију. — 12.) Призив црк. општине ст. бечејске против начелног решења епарх. управе, донесеног у погледу исплате саборских трошкова и верозак. приноса спровешће се саборском одбору — као и призив црк. општине сентомашке против решења, да црк. тутори имају бесплатно служити. — 13.) Наређена је нова организација црк. општине у Брестовцу и Ков. Св. Ивану. — 14.) Одобрени су предрачуни и рачуни неких црк. општина. — Свега је решено 65 предмета.

II. Други дан држана је седница епарх. конзисторије бачке такође под председништвом Његове Светости г. Патријарха Српског Георгија. — Од важнијих предмета, који су расправљени и решени, помињемо: 1.) Објављена је конзисторији смрт Његове Ексцеленције пок. епископа будимског Арсенија Стојковића и узето је с одобрењем на знање председално расположење о посмртним почастима у спомен упокојеног епископа — уз то је конзисторија решила, да будимској конзисторији пошље писмено саучешће и кондоленцију. — 2.) Управи ађанске земљоделске школе саопштавају се празнични дани, у које су срп. прав. ученици ослобођени од похађања школе. — 3.) На све иноверне, државне или комуналне средње школе као и на стручне заводе изашиљу се од стране конзисторије дотични окр. протопресвитери, да присуствују и руководе завршне годишње испите из веронауке, евентуално и из српског језика, те да о резултату конзисторију у своје време известе. — Управе истих средњих завода умољавају се, да дотичном окр. протопресвитеру, као конс. поверенику саопште дан испита — а повереницима се даје потребна инструкција. — 4.) Дозвољен је тромесечни допуст — ради лечења поремећеног здравља — нароху ађанском, Јовану Павловићу. — 5.) Узети су на знање извештаји окр. протопресвитера сомборског, да је јеромонах Василијан Чварковић пристављен за администратора парохије дероњске, а јереј Јован Трифуновић за администратора парохије бајске. — 6.) Одбијен је као задоцњен призив црк. општине ст. футошке, уложен против конс. одлуке, којом се тамошња прва парохија оставља у I. плаћевном разреду. — 7.) Одобрене су и усвојене од ст. бечејске општине приказане ствари за цркве ст. бечејској цркви, што их израђује Урош Предић — те ће се исте ствари уз неке споредније примедбе непосредно доставити сликару-уметнику на израду. — 8.) На захтев вис. кр. уг. министарства за земаљску обрану, тражило је вис. кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе, да подручни срп. прав. свештеници о смрти војничких и војнообвезних лица ради брже администрације, уз изводе из записника умрлих прилажу уједно и мађарски

превод истих извода. На то је одговорено вис. министарству, да се срп. прав. свештеници на правном темељу и на основу закона и законитих наредаба не могу приморавати, да уз оригиналне матрикуларне изводе, прилажу и мађарски превод истих извода. — Одговор тај нашло је вис. министарство потпуно оправданим и таковим, да му се са правног и законитог гледишта ништа не може приговорити — али ипак је вис. министарство препоручило, да се баш у интересу срп. прав. верних и у интересу брже администрације, ако је можно уз оригиналне изводе прилажу и мађарски преводи. — Одговориће се вис. министарству, да конзисторија остаје при пређашњој својој изјави већ и за то, јер многи подручни свештеници и не знају мађарски, али онима који знају мађарски конзисторија ће препоручити, да уз ориг. матр. изводе војнообвезних лица прилажу — ако је можно — у интересу самих верних и мађарски превод, или бар текст извода написан ради лакшег читања — латиницом. — Решено је свега 53 предмета.

— (Књижевни одбор „Матице српске“) држао је 16. (28.) априла о. г. своју седницу, на које саопштавамо ове важније ствари: Узет је на знање извештај о изасланству, које је у име „Матице српске“ поздравило Јована Ђорђевића, члана књижевног одељења и професора велике школе у Београду, приликом његова јубилеја 12. (24.) априла о. г. — За штампане књижевне радове у 169. свесци „Летописа“ одређене су награде овим писцима: дру Радивоју Симоновићу 90 фор. за чланак: „Манастир Житомисли у Херцеговини“; — 2.) дру Ђорђу Дери 70 фор. за састав: „Успомене из Италије“; и 3.) дру Стевану Павловићу 50 фор. за чланак: „Књижевност у Пољака“. — На основу оцене дра Милана Савића примљена је за „Летопис“ књижевна расправа Данила А. Живљевића с натписом: „Андрија Качић-Миошић“, и писцу је одређена награда од 120 фор. — Примљена је за „Летопис“ Шекспирова драма „Цар Лир“ у преводу дра Лазе Костића, и преводиоцу одређена је награда од 300 фор. за исти превод. — Издани су на оцену ови рукописи: 1.) Јовану Живановићу у Карловцима чланак: „Неколико речи, којих нема у Вукову речнику“ и које је скупио у Срему и растумачио Дамјан Прерадовић; — 2.) дру Милану Савићу шаљива игра у једном чину од непознатог писца с натписом: „Из великог света“; — 3.) Сави Петровићу књижевна расправа: „И. С. Тургењев“ од Јована Максимовића, професора из Зајечара; — 4.) Милану А. Јовановићу чланак: „Прадомовина Срба“ од непознатог писца; — 5.) Сергију Шакраку-Нишићу стара писма, која се тичу историје српског народа и која је за „Летопис“ поднео А. Сандић; — и 6.) Аркадију Варађанину чланак: „Јован Амос Коменски“ од непознатог писца. — На основу оцене члана Милана А. Јовановића није примљена понуда Милоша Савића из Арада за откуп неких старинских рукописа. — Остали предмети били су од мање важности.

ЧИТУЉА.

— († Сава Телечки) јеромонах манастира Бездина и администратор парохије у Товладији, преминуо је после мучног и тешког боловања на Цвети 29. марта о. г. у 31-вој години свога живота у Фењу код своје родбине.

Покојник се родио у Срп. Неузини. Свршив у Карловци 3 гимн. разреда ступио је у манастир Бездин за приправника, где се после и закалуђерио. Као калуђер био је као од своје братије тако и од народа из околине јако обљубљен, јер је био примеран, смирен и добродушан калуђер.

Као администратор парохије у Товладији служио је 4 године на опште задовољство.

Поред свештеничких дужности обављао је у тој маленој општини и учитељске дужности са великом ревношћу.

Сахрањен је уз саучешће многобројног народа из места и околине. При погребу му учествовао је од стране властелинства г. Михаило пл. Чарнојевић. Чинодејствоваху при погребу: Драгутин Живковић, парох и протопрес. намесник модошки, који је и сходно слово изговорио, даље свештеници: Јован Мишић, пардањски, Јоца Јовановић, иванђански, Миливој Мишић, итебејски, Николај Попа, фољански и о. Самуило Поповић, адм. фењски, и г. М. Ковиљчић, учитељ модошки. Како при богослужењу тако и при опелу појало је српско црквено певачко друштво фењско, које је о. Самуило руководио.

Нека је покојнику вечан спомен и лака црна земљица!

ОГЛАСИ.

Бр. Кр. 205. 1892.

СТЕЧАЈ

43, 1—3

На упразњено ђаконско место у Вел. Кикинди.

Конкуренти имају своје инструјисане молбенице од првог увртења овог стечаја у новинама рачунајући, за 4 недеље дана потписаној конзисторији поднети.

Конзисторија епархије темишварске.

СТЕЧАЈ.

41, 1—3

На једно учитељско место за више разреде на српским вероисповедним школама у Сентомашу овим се расписује стечај.

Са овим местом скопчана је плата од 500 фор. а. вр. у готовом; 4 1/8 дан. земље à 2.200 □ °; стан у натури; за 3 хвата дрва 54 фор.; за 3 хвата сламе 30 фор.; за школску послугу 30 фор.; за писаће потребе 15 фор. и за школски огрев 40 фор.

Новоизабраном учитељу спадаће у дужност све законом прописане дужности како у школи, тако и у цркви обављати.

Рок стечају до 31. маја о. г.

На седнице школског одбора, држане у Сентомашу 15. априла 1891.

Школски одбор.

ОБЈАВА.

37, 2—3

Свима потребујућим зајма овим се до знања ставља, да под управом потписаног патроната има око 40.000 фор. расположивог новца за издавање на хипотекаран зајам уз 6% камату.

У Карловци, 15. (27.) марта 1892.

Патронат срп.-прав. велике гимназије карловачке.

Е. 407. 1. 15.

СТЕЧАЈ

40, 2—3

Ради попуњења упразњеног парохијског места у Старој Молдави, са платом четвртог разреда.

Молитељи имају своје ваљано инструјисане просбе путем својих власти надуже до 15. (27.) маја о. г. овој Конзисторији послати.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу 23. марта (4. априла) 1892. држане.

СТЕЧАЈ.

44, 1—3

У извршењу закључка одбора овога од 26. фебр. 1892. бр. 33/22. расписује се стечај за попуњење два учитељска места на селиштима српске православне општине у Молу. Плата је 300 фор. годишње, 20 фор. у име учитељскога и школскога огрева и слободан стан. На места ова могу се тражити оспособљени учитељи и учитељице а молбене поднесе се у року од 6 недеља дана потписаноме одбору.

У Новом Саду, 19. априла 1892.

Епархијски школски одбор бачки.

Бр. Е. 145. Е. 188. ех 1892.

ЕДИКТ.

39, 2—3

У бракоразводној парници Милоша Књежевића становника есентомашког, против супруге своје Паве Књежевић рођ. Живановић, којој је место пребивања непознато, овим се позива иста Пава Књежевић рођ. Живановић, да у року од 90 дана, рачунајући од првог саопштаја овога едикта, или потписаној конзисторији лично предстане или место свога пребивања конзисторији обзнани — пошто ће се у противном случају бракоразводна парница супруга јој Милоша и без њезиног учешћа по закону довршити.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Новоме Саду 17. (29.) марта 1892.

Конзисторија Епархије Бачке.

РУСАНДА

42, 1—6

БЛАТНО КУПАТИЛО У МЕЛЕНЦИ

(у топчидерској жупанији, железничка станица)

отвара се 1. (13.) маја и траје до 3. (15.) септембра.

Ово купатило препоручује се свима онима који пате: од шкрофула и отечених жљезда, од реуматизма и костобоље, од тако зване неуралгије, од свакојаких рана, отока у зглавцима, од сврабе и других кожних болести и т. д.

Част је управном одбору штов. посетиоце купатила и о томе известити, да се за доброг гостионичара побринуо.

За даље извешће ваља се обратити на

У Меленци, априла 1892.

Управни одбор купатила.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странне земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројева стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уреднишшву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 18.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 3. МАЈА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПРЕДЛОГ

дисциплинарне уредбе за све органе народно-црквене управе митрополитске, епархијске и црквено-општинске, као и чиновничко особље тих управа

(Наставак.)

ГЛАВА II.

О дисциплинарним преступима и казнама.

§. 18. Дужности чланова народно-црквених власти и органа, чиновника и чланова, намештених код тих власти и органа, установљене су уредбама, којима су устројене те власти и ти органи, односно дотична звања и службе, и упутствима надлежних власти, изданих на основу тих уредаба.

Као дужност узима се дакле сваки посао, што га члан народно-црквене управне власти или органа или дотични чиновник и чланов по нарочитом пропису уредбе, наредбе или упутства, или пак по самој природи посла испунити имаде.

§. 19. Свака повреда званичне и службене дужности чини дисциплинарни преступак и повлачи за собом казну.

§. 20. Мање такове преступе казниће црквене власти крепошћу свога надзорнога права редним казнама, наиме: опоменом, прекором и новчаном глобом до 50 фор.

Те редне казне могу изузимајући глобе — изрицати и председници црквених власти. Против овакових одлука, ако нису изречене од највише власти, може се поднети у року од 8 дана приз на вишу црквену власт, која о том коначно пресуђује.

§. 21. Према овој уредби има места дисциплинарному поступку против члана црквено-школске управне власти или органа и против чиновника и чланова тих управних власти и органа,

а.) ако се у већој мери огреше о дужности службе или звања свога, и навлаштато,

б.) ако опетовано или крупно занемаре службу или звање своје и ако наставе против редности обављајући своју службу или звање;

в.) ако злоупотребљавају своју службу, или звање из користољубља, страсти или из ине нечисте побуде;

г.) ако се учине кривицима поновљене или упорне непослушности против претпостављене народно-црквене автономне власти;

д.) ако се спољашњим понашањем својим учине недостојнима угледа и поверења, које изискује служба или звање њихово, и наиме:

е.) ако проводе тако неморалан живот да то на јавну саблазан служи.

§. 22. Дисциплинарне казне јесу:

а.) укор;

б.) новчана казан у износу 500 фор.;

в.) премештање чиновника у службу, с којом је скопчана мања плата;

г.) губитак чланства (звања) у народно-црквеној власти или органу;

д.) губитак службе односно почасног звања;

е.) искључење од права изборивости у који народно-црквени управни орган на становито време.

§. 23. Укор даје се писмено, и треба да је у њему садржана претња строжијега дисциплинарнога поступка за случај поновљене повреде дужности.

§. 24. Новчана казан против чиновника не сме прекорачити износе тромесечне плате његове.

§. 25. Чиновник премештен казне ради у службу, с којом је скопчана мања плата, не може пре три године бити примакнут у службу с већом платом.

§. 26. Према тежини повреде дужности има се уважењем целокупнога понашања окривљеникова просудити, коју од наведених казна ваља изрећи, да ли се можда има изрећи више тих казна уједно.

§. 27. С губитком службе скопчан је губитак наслова и права на сваку обскрбу.

§. 28. Губитак службе или чланства (звања) изриче без предходне дисциплинарне истраге надлежни дисциплинарни суд:

а.) ако је пресудом кривичнога суда дотичник осуђен правомоћно ради какова злочинства или преступа, односно прекршаја почињеног из користољубља или против јавнога морала;

б.) ако је пао под стечај, а у истрази не буде пронађен некривим, или ако ради расипности буде стављен под старатељство.

§. 29. Губитак службе не може се изрећи на основу ове уредбе против оних функционара, којих је служба нераздружно и природе духовно-црквене, него се имаду списи у таквом случају одступити надлежном црквеном суду на решење.

ГЛАВА III.

О дисциплинарној истрази.

§. 30. Ако се у дисциплинарном преступу стичу и обележја преступа грађанскога закона казненога, не искључује поведење грађанскога поступка казненога истовремени поступак народно-црквених дисциплинарних судова.

§. 31. Ако је спроведен грађански казнени поступак и ако је изречена казнена пресуда постала правомоћном: може дисциплинарна истрага одпасти, и дисциплинарни суд одма приступити дисциплинарном решењу.

§. 32. Дисциплинарна казан не може се — изузимајући случајеве наведене у §§. 28 и 31 — изрећи друкчије но само на основу дисциплинарне истраге спроведене против дотичнога окривљеника у смислу ове уредбе.

§. 33. Дисциплинарни извиди имају се предузимати на службено потраживање или на пријаву особе приватне. Свима особама које потпадају овој уредби, просто је потражити против себе дисциплинарну истрагу.

§. 34. Службено потраживање и приватна пријава против које особе означене у §. 1. ове уредбе, има се поднети председништву надлежнога дисциплинарнога суда.

И у службеном потраживању и у приватној пријави треба јасно истакнути све, чим се дотични члан или функционар окривљује и навести доказе којима се његова кривица потврђује.

§. 35. Председништво дисциплинарнога суда доставиће службено потраживање односно приватну пријаву окривљенику са налогом, да у року од 15 дана изда достављеног му службеног потраживања, односно приватне пријаве поднесе писмено изјашњење и наведе доказе, којима се брани против пријављене кривице.

(Наставиће се.)

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

БЕСЕДА

преосвећеног Епископа Темишварског **Никанора**, говорена на гробу блажено-почившег Епископа Будимског Арсенија Стојковића, у Сент-Андреји 7. априла о. г.

Сакупили смо се око светлог и великог гроба владике Арсенија.

Па и поклонимо се пред величином тога светлога гроба, јер се сарањује велика наученост, одлична ревност, ретка достојанственост, а још ређа оданост цркви и народу своме.

Јест! — Оплаква се и сарањује један од најпоузданијих стубова, једна од најсветлијих звезда јерархијског српског неба нашег.

На што откидаш, црквo света, така сина и узвишена служитеља из осећених недара својих?

Што допушташ, народе, да ти така умна и дична првосвештеника у гробницу спусте?

Но станимо! — Божија је старија, и ми се покорити морамо. „Ѥ҃кстъ каѥ разѣѧти времена и ѧкта ѥже Отецъ положи ко своей власти“.

Све што можемо то је: да прелијемо гроб, да уочимо прилике, које се помаљају из гроба тог, и да оценимо живот овог још за живота прослављеног великог јерарха нашег.

Епископ Стојковић затворио је очи, али су се на олтару сент-андрејске цркве затвориле за њим и архијерејске двери, које — не знам, да л' ће се са дојакошњом свечаношћу и отворити више.

Није овде умрло владика само; овде је — рекао бих — умрло и владичаство.

На тој рани дајте лека; дајте имена овакој судбини нашој!

Овде, где нам је зарудила прва зора овостраног црквено-народнога живота, овде већ на завршетку другога столећа, хоће, на можда и мора, да се за навек смркне над осећеним зидинама старе српске патријаршије наше.

Па ако за невољу баш узмора да се на овом крају са Епископом Арсенијем спусте у гроб и митра и жезао архијерејски, онда ти „водо стара, чесмо патријархова“, остани, на током и жубором својим причај својим посетиоцима: да је овде била прва столица овостраног патријарха српског Арсенија Чарнојевића, а последња столица Епископа пашег Арсенија Стојковића; и да си данас остала без светлога окриља јадна и суморна, да дојакошње свеже и бистре канџиље своје тешким и чемерним сузама преливаш.

И заиста — као да је настануло доба, да самим гробовима, и самим разочарањем исписујемо листове савремене историје своје!

Но није ми намера да са овог места позлеђујем и онако тешке ране наше, но ћу савити мисли говора свога око отвореног гроба великог покојника нашег.

Владико свети, — о теби ћу да проборим реч!

Мало је људи, који су и рођени и створени на то, да потпуно достојном руком прихвате путир, са потпуно достојном руком подигну крст, из којега је и поникла црква.

Али за тебе, велики покојниче наш, може се без зазора рећи, да си био „Мѣжь желанный сосѣдъ ѩзбранный столиѣ и ѹтвержденїе цр҃кве“.

Ко те је само видио у цркви, или и ван цркве, видио је пред собом појаву светитељску, пуну милости и благости, али и пуну достојанствености, која најскладније и пристаје сану и угледу епископа српског.

Твоје молитве које си к небу узносио, као да нису ни прелазиле преко твојих усана; оне су се непосредно изливале из дубине душе, и са дна срца твога, разлегале по храму божјем побожно, снажно, достојанствено, и окађене светим жаром и тамјанским мирисом дизаше се оне до једино достојног места свога — до надземног престола Божјега.

И ко је остао, а да у души својој не

*

пришали кандило побожности српске, и ко је могао, а да му се не распламти на срцу свети огањ светог православља, кад му је службу служио, и Богу се молио такав богомољац, такав Архијереј, какав си, преузвишени владико, ти богомољац и Архијереј био?!

Па нека је благословена и посвећена рука неумрлог Митрополита српског Стефана Стратимировића, која те је одабрала, одиговала, и поклонила те цркви и народу своме!

А црква и народ — то нераздвојно благо наше, и били су ти, владико свети, две најмилије светиње твоје, два ока твоја.

Али са врелим жаром љубио си и милу нам домовину ову, као што си увек реван био и у непоколебивој верности према прејасном владалачком дому, којим врлинама грађанским ударио си жив и јасан печат узоритом одношњу својом.

Са тих врлина, као и са одличних заслуга твојих, стечених на њиву цркве, обасула те је и највиша милост Његовог Царског и Апостолског Краљевског Величанства, даровав ти светла и велика одличија, којима се уједно дичила и црква наша, поносно се и народ наш српски.

Све што је узвишено, што је племенито, стицало се у теби, у души твојој.

Свака ти је намера била чиста, сваки корак одмерен, сваки рад легалан, мудар, смотрен.

Но у свачијем животу има ведрих, па и мутних дана; има сунца, има и облака!

Два јака облака вила су се и над твојом главом, велики покојниче наш!

Твоје администраторство патријархата пало је у време великих тешкоћа, горких искушења. Оне тешкоће нико није за онај мах могао да савлада, па нисн ни ти, Владико свети. Ти постаде и жртвом, и баш се над твојом главом мораде облак да провали, што те је и ранило душевно по сред срца жива.

Но ти преболе рану од пребола.

И опет се надви облак густи, — не би тежак као онај први, али те је заклоњио од сунца, да те оно никад не огреје на највишој висини овостране српске цркве наше.

Ти си разумео прилике, али нису тебе други разумели.

Будно око твоје видило је далеко. Умна сфера твоја била ти је у практичном правцу развијена у толикој мери, да си, — тако рећи, — пророковао, какве посљедице које дело за собом повлачи.

И камо среће, да смо те у своје време, док смо још под твојим председништвом саборисали, да смо те у многом чему као старијег и искуснијег, и послушали, не би можда ни наступило било оно поремећење и онај прекид у нормалном току црквено-просветног живота нашег.

Но што је будућа прошлост што-шта и превидила, то ће озбиљна садашњост и смотреније и дубље проучити, те под мудрим и свестрано промишљеним руководством данашње врховне црквене поглавице наше, а под моћним окриљем нашег најмилостивијег Краља — заблистаће се, ако бог да, и крстови спонски у правој и чистој светлости својој; и полетиће, и узиће се — на крилима једре и здраве просвете, — ум и срце даровитог народа нашег.

Та, и така нада загревала је и у последњим данима племенито срце побожног и родољубивог покојника нашег, и у такој нади склоњо је и очи своје.

Врховним поглавицом цркве, Митрополитом-Патријархом нисн могао постати.

Није ти било суђено!

Но ако са ичијег, то са овог гроба даје се прочитати и најчиткије и најразговетније: да човек и поред свију својих врлина лако може да остане у засенку, ако није уједно и син среће, син трајне и бескрајне милости божје.

Овако уверење морало се разливати и по души великог покојника нашег, кад је своју рану преболео онако мушки, онако витешки, и кад је као скроман слуга олтара божјег, и покоран поданик свога светлог владара и на даље вршио узвишене дужности своје са оном ведрином душе и онаком ревношћу, као да га није та недаћа никад ни постигла била.

И то је оно, што му до неба уздиже душевну величину његову, и што јасно и гласно говори: да је био јединствен и као

човек, и као првосвештеник, и као Србин, и као грађанин.

Оваки је, Владико свети, наш суд о теби, и о животу твоме.

На кад са оваком оценом и пресудом, коју ти ми овде на земљи над животом твојим изрекосмо, предстанеш суду божјем, и изиђеш пред лице Бога живога, па као праведник и тамо заузмеш достојно место на божјем сабору, заступи и тамо свој народ и цркву своју, која те својим и народним благословом испраћа к вечном жилишту твоме, са том надом и утехом, да ће те и на небу загрлити вечна милост Божја, као што те је на земљи грлила љубав и одапост цркве и народа твога.

Слава, и вјечна ти памјат, непрежаљени Владико, дични и велики Јерарше наш Арсеније! —

САМОУБИЈСТВО СА РЕЛИГИОЗНО-МОРАЛНОГ ГЛЕДИШТА.

(по руском.)

Од Саве Теодоровића, професора и катихете у кр. вел. реалци у Земуну.

(Свршетак.)

Самоубијство је крађа и срамна отимачина; оно је отимичина од права људскога рода. Пре него што тај род оставиш, поврати му, што је он за тебе учинио. „Али ја нисам ништа; ја нисам свету од хасне.“ Јадни философе! Знаш ли ти, да ти не можеш ни једнога корака на земљи крочити, а да неку дужност не најеш, коју би требао да испуниш и да је сваки човек већ за то човечанству користан, што је ту?

Неразумни младићу! Ако још и једну искру чувства о врлини у своме срцу имаш, ходи, ја ћу те научити, да љубиш живот. Кад год нападне на тебе искушење, да овај живот оставиш, реци самоме себи: „Хоћу, пре него што умрем, да још једно добро дело учиним“; за тим гледај, да каквом невољнику у помоћ притечеш, да каквог несрећника утешиш, да угњетенога одбраниш. Ако те то данас у животу задржи, — онда знај, да ће те и сутра и целога твог живота храбрити. А ако те то начело од убиства не задржи, — онда умри, јер си злочинац!“ (Emil.)

„За трпељиво сношење душевних потреса и невоља у животу нужно је тако исто јунаштво и снага, као и да се човек одржи у киши картеча једне батерије.“ (Наполеон.)

„Кад човек већ више не верује у бесмртност душе и у врлину; кад само уживање и наслађу за истину сматра, онда заиста нема више узде, која ће га задржати. Он не сматра тада самоубиство, плод неверија, као престуи; он се клања заблудама оних философа, који уче: „сваки несрећан човек сме учинити крај својим невољама; владалац и отаџбина немају никаквог права захтевати, да човек мора свој живот чувати, да би њима користио, па и сам Бог не може га на то осудити, да му за то као милост захваљује, што га у даљем животу само обара и мучи“. (Montesquieu, Lett. pers.)

„Људи, који себи задају смрт за то, што им је живот постао мрским и досадним, не заслужују тако исто назива мудраца, као ни јунака.“ (Helvetius.)

Неповажење живота, од кога је само један корак до самоубиства, показује свагда недостатке у државном устројству, васпитању и моралном образовању; с тога треба обратити особиту пажњу на религиозно васпитање, које ће предупређивати тај престуи; јер само правилно васпитање може сачувати од самоубиства, или га са свим уништити. Но да би се сачували од тога греха, ваља што је могуће чешће: 1.) размишљати о достојанству живота, 2.) старати се о чувању чисте савести, 3.) добро пазити на моралну корист, која долази од несрећа, 4.) добро пазити, да ништа не остављамо случају тамо, где смо у стању, да сами нешто уредимо, и да што пре савлађујемо прве осе-

ћаје, да нам је живот досадан, јер воља к самоубиству обично се рађа тада, када су се зле мисли већ давно у души зачеле, даље се развијале и подржавале, а стицај непријатних околности даје нашим мислима смелост, а често изазива и очајање, за којим следи и само дело. По томе увиђавност и мудрост захтевају, да се за раније постарамо, да свима могућим мерама отклонимо, удалимо и ако је можно са свим заборавимо мисли, које су нам душу узнемириле. Ово велимо с тога, што не ћемо наћи ни једнога човека на свету, ма како велики и срећан био, да је потпуно задовољан са својим положајем. Одатле се види: 1.) да је сваки дужан у своме животу гледати очевидни доказ о промислу, који њиме управља. У самој ствари, кад божја премудрост садејствује и управља нашим животом, то она мора имати учешћа и у нашој судби. Појмљиво је, да онај, који нам је дао живот, тај нам коначно неће одрећи ни своје помоћи у најнужнијем благу. По томе, ја не могу прекратити свога живота, а да не постанем неблагодарним и злочинцем. 2.) Сваки се дужан старати, да му савест свагда буде чиста и слободна од прекора за неправедна дела. Ово је нужно с тога, што једине телесне болести и спољашње несреће њису у стању скрхати човека, само ако му је савест чиста; јер ће он тада наћи у себи толико снаге и одважности, да га неће моћи поколебати никакви удари судбе. На против, кад неко својим делима заглушује у себи глас савести, кад се услед тога удаљава од Бога и вечнога живота, кад се он не осећа кривим, да је нарушио вољу божју и закон, када је своје боље силе помрачио и разорио срамним страстима; — тада овладјује њиме страшљивост; тада се у његовој души бори частољубље са слабошћу и доводи често несрећника до очајања. У кога је пак срце чисто, тај треба само да учини какво добро дело, н. пр. да помогне бедном и да дигне очи к небу, те да се на ново помири са стицајем неповољних околности, које га окружују. Само је дакле онај кадар да се реши на самоубиство, који је постао неосетљив за дужност и врлину. 3.) Напред смо споменули, да је ради предупређења самоубиства нужно чешће размишљати о великој користи, коју имаде дух од невоља и промена околности. Кад бисмо ми били створени само за задовољства и насладе у спољашњем свету, тада би било неумесно и неправедно, да проводимо своје младићке године у беди и горчини, одричући се уживања, и при својој слабости да кратко делимо у овом свету, скраћујући свој живот. Но ми смо поучени у слову божју, да је наш живот после смрти, ван граница овога света, и да смо као духовно-разумна бића створени зарад моралног усавршавања; те треба да цењимо и беде и несреће, јер нас оне удаљују од физичкога света, уздижу нашу унутарњу слободу и откривају нам широко поље за господство добродетељи, пробуђују нашу одважност при помисли: да су оне (невоље) сразмерне нашим силама и особи, по речима св. писма: „вѣрныи Богъ иже не оставитъ насъ искушатися паче, еже можемъ; но сотворитъ со искушениемъ и изкытіе, яко возмощи намъ понести“ (1. Кор. 10, 13.); и на тај начин приближују нас к небу, чистећи нам срце, као „злато къ горнилѣ“ и побуђујући у нама наду на помоћ божју. По томе човек, који страда по божјој вољи, постаје све већма достојним вечне радости. 4.) Сваки је дужан увек разумно и смотрено односити се према околностима и случајевима, да не би пао као жртва несмотрености и смелости. Хиљаде људи погинули су са такве нерасудности и постали самоубицама; за то је сваки хришћанин и у опште човек дужан предупређивати такву бесмислицу. Н. пр. сувишно самопоуздање и непажња војсковође често је уништавала огромне војске. 5.) Ваља одважно и одлучно угушивати у себи прву одвратност к животу, а то с тога, што нико не постаје у једном трепутку ни светитељем, ни самоубицом. Јов је желео смрт (Јов. 7, 16.), и можда би ју и нашао, да га Бог и утеха другова њиме спасли. И апостолу Павлу било је нужно време и згода, да уклони жељу за ранom смрћу, која се у њему појавила и да изврши своју дужност. (Филип. 1, 23. и сл.) Ми смо дакле дужни живети донде, докле нас Бог не позове к себи, јер смрт и онако обично долази нам много пре, но што ми мислимо. Кад Бог пошаље смрт,

ми ју очекујемо са надом и ухваљем (2. Тим. 4, 6. 7.); а кад јој когод силом ускорава долазак, свагда ју прате страх и ужас. (Псал. 138, 7.) Сваки је дакле дужан мисао о прекраћењу живота одмах у почетку утуштити с одвратношћу и ужасом, како би вера и поуздање одржали победу и родили трпљење, које је вредније од лажне душевне величине. (Прит. 16, 32; Лутерова утешна посланица к ожалошћен.; поуке Полиноферове о достојанству живота и здравља „Über die Würde des Menschen“ Leipz. 13, 1. 3. 73. и т. д.)

Сећајмо се дакле високога достојанства своје личности и саставних делова нашега бића, које је лепо нацртано у речима св. ап. Павла: „Не вѣсте ли, їако храмъ Божій есте и дѹхъ Божій живетъ въ васъ; Аще кто Божій храмъ разстритъ, разстритъ его Богъ: храмъ бо Божій свѧтъ есть, иже есте вы“. (1. Кор. 3, 17.) „Или не вѣсте їако тѣлеса ваша сѫть храмъ живѹщаго въ васъ сѫтаго дѹха, егоже имате ѿ Бога и не есте свои: кѹплени бо есте цѣною“; па с тога: „Прославите оубо Бога въ тѣлесѣхъ вашихъ и въ дѹшахъ вашихъ, їаже сѫть Божїа.“ (1. Кор. 6, 19. 20.)

СА СВЕШТЕНИЧКИХ ЗБОРОВА.

I. Из протопресвитерата митровачког.

Дана 16. априла о. г. сазвао је преч. г. протопресвитер, Авакум Стајић, своје подручно свештенство на „исповед“ у манастир Кувеждин. Та „исповед“ се сваке године одржава у свима протопресвитератима архидијецезе између Васкреса и Духова.

Приликом тих „исповеди“ свештенство се упознаје, зближује и своје мисли међусобно измењује, јаде и радости из свога живота свештеничкопастирског казује. По томе је годишња та „исповед“, спојена са збором и договором браће свештеника из једнога протопресвитерата, врло корисна и важна установа.

А састанак на овогодишњој „исповеди“ тим нам је био милији, тим свечанији и значајнији, што је преч. г. протопресвитер наш, у своме позиву на исповед, означио као предмет збора и договора и саветовање о свештеничком удружењу.

Ми смо захвални нашем честитом г. протопресвитеру Стајићу, што је и овом приликом опет доказао, како је спреман и вољан увек потпомоћи сваку мисао и сваки рад, који тежи постизавању општекорисних циљи, те како уме у у томе предњачити своме подручном свештенству. Евала му на томе; светао му образ за то!

Ми смо на позив његов радосно похитали на овогодишњу „исповед“ и састанак; јер нам је свима тежња за удружењем и свест о његовој неопходности надимала груди и обузимала мисли.

После свечано одслужене св. литургије и обављене по преч. г. протопресвитеру исповеди са свима присутним свештеницима, одржан је, под председништвом г. протопресвитера Стајића и перводством пароха Јеремића, збор и саветовање о удружењу свештеничком, којем су присуствовали и преч. г. игуман кувеждински Генадије Поповић, намесник јеромонах Јеротеј Белић и јеромонах Никанор — осим нас мирских свештеника.

Након измене мисли и назора о удружењу и његовом остваривању и поводом свега, што је у остваривању његовом до сад рађено и израђено, донесени су ови закључци:

1.) Збор је уверен о потреби и користи удружења и могућности његовог остварења као и достизавања његове цели, те је са усхићењем и одушевљајем прихватио мисао удружења целокупног нашег свештенства у митрополији карловачкој, и јавно се солидарним са целим покретом и досадашим и будућим радом око удружења.

2.) Збор је са силним и дугим усклицима „Живео патријарх Георгије“ закључио, одмах из седнице збора, брзојавно захвалити уз израз непоколебиве преданости, Његовој Светости, преузвишеном Господину патријарху Георгију Бранковићу, на светом му благослову и усрдном благоволењу, којим је благоизволео прихватити и претходно одобрити мисао удружења свештеничког.

Брзојав је одмах одаслан.

3.) Збор је изразио своју радост, којом поздравља добро смишљени састав „одбора за припремну радњу“ и његов „нацрт правила за удружење“, те изјавио своју наду и очекивање, да

ће одбор[ ]што пре обрадовати свештенство и сазивом скупштине.

4.) Збор је најавио, да ће истрајно потпомагати удружење и стајати у његовој служби, а у доказ тога, већ сада бира из своје средине 10 својих чланова, који ће осим браће остале, која буду могла, дужни бити поћи на скупштину удружења, где и кад се ова буде сазвала.

5.) На стављени предлог — најавио је прич. г. прота, да ће нас сазвати у збор, чим се скупштина удружења буде сазвала, на којем ће се састанку, ради спреме за скупштину, предузети претрес „правила“ и саветовања о осталим предметима и евентуалним предлозима.

Изабором изасланика, који ће бити дужни њи на скупштину, хтео се осигурати а и осигурао би се, кад би се такови изасланици изабрали у свима протопресвитератима, долазак довољног броја чланова на скупштину.

Ето, тако је урадило свештенство митровачког протопресвитерата и његов протопресвитер.

И сад чекамо, да чујемо такав збор и из осталих протопресвитерата или епархија наше митрополије.

Напред!

— р —

II. Из протопресвитерата карловачког.

(СВЕШТЕНИЧКА ИСПОВЕД И ИЗЈАВА ЗА УДРУЖЕЊЕ.)

Архидијецезално свештенство карловачког протопресвитерата, с ове стране Фрушке, држало је своју овогодишњу исповед дана 16. апр., на коју је од прич. г. проте Ст. Чобанића, у манастир Крушедол сазвано било. Свештенство се позиву одазвало, те се је реченог дана на 1—2 часа, пре него што је имало приступити св. тајни покајања, — искупило у лепом броју у манастирској дворани, дочекано са пливанредном пријазношћу од прич. г. Гавре Змејановића, протосинђела и настојатеља истог манастира.

И прво прозбори г. протопресвитер и рече своме свештенству, да је главна цел збору, да се свештенство исповеди, али да се том приликом, претходно, може посаветовати и своје мисли изменьати како о својим тако и о црквено-народним потребама.

После ове уводне речи положио је г. протопресвитер на сто пред свештенство написане конкретне предлоге, сачињене од свештеничког одбора деветорице, који је још год. 1890. приликом исповеди у манаст. Гргетегу изабран био, и позва перовођу тога одбора, да их прочита, како би о истима збор своје мњење донео.

Но претходно нека ми је дозвољено читаоце цењеног „Срп. Сиона“ ради бољег прегледа упознати са радом свештенства овог протопресвитерата у току за 2 године амо. Године 1890. 6. априла при исповеди својој у ман. Гргетегу свештенство ово први пут приступило је озбиљнијем саветовању и расправљању разних питања, која су за свештенство од животног интереса, тада се први пут стаде живље договарати: о својим и народно-црквеним потребама. На да би дало и видљивог доказа томе свом живом збору и договору поменуте године, при својој исповеди, изабрало је једаи ужи одбор од 9 лица, који би се имао конституисати и конкретне предлоге са образложењем сачинити, а за тим о свршеном раду своме известити г. протопресвитера, који би у споразуму са осталом господом протопресвитерима архидијецезе карловачке настојао, да се сазове збор свега свештенства у архидијецези, коме ће се рад тога одбора на расправу и претрес поднети. Тај збор имао је још један врло важан задатак, а тај је: да покрене мисао о удружењу свега свештенства у целој митрополији нашој.

Изабраном одбору поверено је још: да на основу постојећих уредаба ове теме изради: 1. Питање о саставу конспиторије с обзиром на оба одсека њена. 2. Питање о данашњем устројству црквених скупштина и одбора. 3. Представка св. синоду ради преустројства богословије. 4 О уређењу парохија и о дотацији свештенства. Други део дотације: мировинско-свештенички фонд. 5. Измена изборног реда саборских посланика — односно §. 20. и 39. саборског устројства од г. 1871.

Исти се одбор одмах конституисао и изабрао себи председника и перовођу и као такав приступио је своме раду. За то време тај се одбор три пута састајао. У својим састанцима сачинио је једну органичну целину свога рада, те је исти у виду једне представке посредством г. окружног протопресвитера, приликом овогодишње исповеди поднесен и збору свештенства, где је пажљиво претресен и са потписима оверовљен.

По пређашњем пројекту имао би се сада сазвати збор свега архидијецезалног свештенства, да рад одбора — односно свештенства протопресвит. карловачког претресе и који би, што је

најглавније, покренуо мисао о удруженьу свега свештенства у митрополији нашој.

Но у овој племенитој и родољубивој идеји: „о удруженьу“, идеји, која је прво кренула у у збору свештенства протопресв. карловачког, која је кренула у први мах, истина свом жестином, али је после тек само мало по мало тињала, — у тој идеји, дакле коју и ми хтедосмо, на ма и спорије мало оживотворити, ми смо сада из ненада са свим преухитрени.

Данас стојимо ми на прагу удруженьа свега свештенства у митрополији нашој, пред нама је „нацрт правила за удруженье“, нас у том лепом подузећу осећава милост и благоволенье Његове Светости преузв. г. патријарха нашег Георгија.

За то је и свештенство протопресв. карловачког при својој овогодишњој исповеди, са неописаном радошћу и одушевленьем прихватило мисао и потребу удруженьа, те се једнодушно и са братским расположеньем срца свога за исто изјавило. Уједно је збор умолио г. протопресвитера, да о тој ердачној изјави за удруженье у својој референди и Његову Светост извести; те да уједно, као председник одбора за припремну радњу, на томе поради, да се што пре прва скупштина сазове.

Према тим новим данашњим приликама закључено је у овом збору и то, да се поменута работа свештенства протопресв. карловачког, о којој је напред реч била, — подноси највишем форуму удруженог свештенства на претрес, како би тај рад као рад уједињеног свештенства већу пажњу на себе обратио, те тиме знатно приномогао, да се донесе подесна уредба о положају и дотацији парохиског свештенства.

Марадик, 17. априла 1892.

М. Попадић,
парох.

ПЧЕЛА, МЕД И ВОСАК У БИБЛИЈИ.

Мојсије је први књижевник, који спомиње пчелу, мед и восак. Ми ћемо споменути нека места, која долазе у библији и у којима се спомиње пчела, мед и восак. Овај извод може служити за грађу опому, који буде писао историју пчеларства у нас.

Рече же имъ Ісраиль отецъ йхъ: аще такw естъ, сіе сотворите: возмите w̃ плодwвъ земныхъ къ сосѣды своа и донесите человѣкwмъ дары, ритіи, медъ, дүміама же и стакти, и терѳинѳа и орѣхы. — Книги 1. мwүсеwвы бытіа. 43. 11.

И снидоx изяти йхъ w̃ рѣкѣ егүптескѣ и извести а̂ изъ земли тоа, и квести йхъ къ землю благѹ и многѹ, къ землю кипящюю млекомъ и медомъ. — Книги 2. мwүсеwвы исходъ. 3. 8.

И вѣдетъ, егда введетъ тя гдь Бъ̃ твой къ землю ханаиейскѣ, и хеттейскѣ, и аморреискѣ. евейскѣ, и іевсеискѣ, и гергесискѣ, и ферезиискѣ, вюже клатса ко отцемъ твоимъ, дати тебѣ землю точащюю млеко и медъ — Книги 2. мwүсеwвы исходъ. 13. 5.

И послю кѕпиw а̃ггла моего предъ лицемъ твоимъ, и изженетъ ханаиеа, аморреа, и хеттеа, и ферезеа, и гергесеа, и ева, и іевсеа, и введѣ тя къ землю текѯщюю млекомъ и медомъ. — Кн. 2. мwүс. исходъ. 33. 2.

Ходимомъ на землю, на нюже посылалъ вси насъ, на землю кипящюю млекомъ и медомъ. — Кн. 4. мwүс. числа. 13. 28.

И послышай, ісраилю, и снабди творити, да благо ти вѣдетъ, и да умножитеся зѣлw, якоже глагола гдь Бъ̃ отецъ вашихъ дати тебѣ землю кипящюю млекомъ и медомъ. — Кн. 5. мwүс. 6. 3.

Четыредесать ко и два лѣта ходяше ісраиль къ пѕстыни мадиамитідѣ: егw ради не обрѣзани быша мнози w̃ тѣхъ воиновѣ изшедшихъ изъ земли егүптескія не послѹшавшіи заповѣдей гдньихъ, йиже и wтредѣли гдь не видѣти земли, вюже клатса гдь отцемъ йхъ дати намъ землю кипящюю медомъ и млекомъ. — Кн. Іисѣса Навина 5. 6.

И прозваша сынове ісраилевы има томѹ, манна. Бѣше же якw сѣмя кориандрово бѣло: вкѹсъ же егw яко мѣха съ медомъ. Рече же Мwүсей: сій глаголъ, егожи заповѣдь гдь: наполните гомеръ w̃ манны къ скроемъ къ роды ваша: да видятъ хлѣбъ, егоже ядохъ вы къ пѕстыни егда изведе васъ гдь w̃ земли егүптескія. И рече Мwүсей ко Ааронѹ: возми стамнѹ златѹю единѹ, и вложи къ ню гомеръ полный w̃ манны, и положи тѹю предъ Бъ̃гомъ,

ѣ҃ соблюдѣніе ѣ҃ роды ваша. Ꙗкоже запов҃да гдⷭ҇ Моусеѥ, положи ю Ꙗрѡнъ предъ свидѣніемъ ѣ҃ соблюденіе. Сынове же Їсраилевы. ѣдоша манна ѧ҃тъ четыредесѧть, донделе прїидоша ѣ҃ землю житаемꙋю: и ѣдоша манна, донделе прїидоша ко странѣ фінікійскꙋю. Гоморъ же десѧтаа часть трѣхъ мѣръ ваше. — Исходъ. 16. 31.—36.

Неће бити излишно ако овде протумачимо, шта је то мана? Ја сам још 1880. год. покушао у „Привреди“ да протумачим шта је мана. На ћу и овде исто оно изнети како сам онда мислио о овом, јер и сад мислим тако. Из друге књиге Мојсијеве 16. гл. 14. завтра же бꙑстъ сладкій росъ около полка: и се на лицѣ пⷭтꙑни мѣлко ꙗко коріандръ, ѥ҃ко ꙗки медъ на земли, види се, да је мана то исто што наш народ зове медљика. Наш народ каже: пала медљика на тополе, на врбе, липе и т. д. Наравно да народ наш кад каже да медљика пада, мисли да пада као киша и снег с неба. Ко год пак ово зрело промисли, може одмах доћи до тога, да мед не може с неба падати. Медљика постаје на биљкама са свим на други начин. Медљика се обично онда појављује на биљкама, кад се на њима појаве уши. На разним дрветима и биљкама, као што су: липа, јавор, шљива, трешња, раст, топола, врба, оморика и т. д. појаве се уши ситне, које из лишћа сисају сладак сок и своје екскременте остављају на лишћу. Од ових ушију екскременти су слатки, који пчеле радо сабирају. Пљувачком својом инвертирају га пчеле у мед и остављају у ћелице. Уши ове ситне, које се налазе на разним дрветима сисајући слатки сок из лишћа, остављају своје екскременте на лишћу, и оне су једине животиње, којима су екскременти слатки и пуни шећера. Кад се ове уши појаве на липи, тополи, врби, онда медљика све пури са њих. И како се медљика појави, одмах је ту и вредна пчела. Кад се медљика појави на споменутим дрветима, таки се ту накупе и мрави. Природњаци називају споменуте уши музарам кравама мрављим. Медљика дакле није ништа друго, него екскременти неких ситних ушију, који се налазе на разним дрветима и који сисају из лишћа сок и остављају на њима своје екскременте. Ентомолози знају набројати више врста ових ушију, као: Coccus Pyri, Coccus Persicae, Coccus ceriferus и т. д. Али има медљике и друге врсте, која се појављује на расту. Нека буба (Orchestes Quercus), надре лишће на расту, те на сваком месту где је лист надрт, пури сладак сок, који пчеле радо сабирају. Овај је сок слађи и здравији, него онај, који добијамо од ушију. Пчеле, кад у јесен много скупе од медљике меда, који је постао од екскремента од ушију, онда их не ваља оставити да на том меду зимују, јер на том меду поумиру. Медљика је пак, коју добијамо са раста, кад лишће споменута буба нагризе, боља, здравија и течнија, а здравија ће бити за то, што је вегетабилнога порекла, пошто је медљика од ушију анималнога порекла. Неки пчелари држе да медљика постаје још и на други начин, без споменутих ушију. Особито покојни Берлепш доказивао је, да се медљика појављује на липи и на другим дрветима променом ваздуха, кад дању н. пр. иза велике жеге наступи хладна ноћ. Промена температуре дакле мисле неки, а међу њима и Берлепш, да сок из лишћа кроз рупице истерује на поље на површину лишћа. Овај сладак сок могу пчеле само рано у јутру сабирати, јер кад сунце јаче прижеже, онда се згусне и пчеле га не могу сабирати. На тако исто стоји у „Исходѣ“ 16. 21. за ману: ѥгда же ѳгрѣваше солнце, растаѧваше. Кад сунце прижеже, онда се растопи, нестане је. Многи тврде, да се медљика појави прво, па онда се тек уши појаве, те да ова медљика не постаје од ушију, него променом температуре. Берзон пак говори против тога, да није могуће, да слатки сок из лишћа излази променом температуре, него да тај сок постаје једино од ушију. Берзон каже, да је лишће биљци једино за то, да њиме дише. Лишће је као цигерица бела код животиња, које под утецајем сунчане светлости испушта из себе оксиген а не слатки сок. Лист може слатки сок испуштати из себе само онда, кад га надре каква буба, као што смо мало час чули, или кад се појаве споменуте уши, које сисају из лишћа слатки сок, те га после у облицу екскремента остављају на њима. Права дакле медљика, као што наш народ каже: пала је медљика,

постаје само од ушију. Али има још неких биљака, као што је грахор (Vicia sativa) и боб (Vicia Faba), које имају поред лишћа неке жлезде, из којих испуштају сладак сок. Овај је сок изложен сунчаној жези и с тога мора бити врло удесно време, да га пчеле могу наћи и сабирати. Из овога што смо до сад рекли, види се, да медљика постаје 1.) од ушију; 2.) може бити, али се не зна сигурно, променом температуре; 3.) кад на расту неке буба надре лишће, онда из њега пури сок; 4.) неке биљке имају жлезде поред лишћа, из којих пуштају сладак сок, као што је грахор и боб. На један од ових начина постала је и постаје мана, „која беше као семе коријандрово бела и на језику као брашно с медом“. А такога је укуса и медљика. —

Возведе ѧ на сил҃ земли, насыти их҃ жи҃тъ сельныхъ, ссаша медъ изъ камене. — Кн. 5. Мwvс. 32. 13.

Ксакъ жертвъ, юже аще принесете гдⷭ҃, не соткрите класъ҃: ксакъ бо класъ и ксакъ медъ да не принесете ѿ негw. — Кн. 3. Мwvс. 2. 11.

Изыде Ѥмерреи на жителіи горѣ той противъ вамъ, и прогна васъ, яко ѥы пчелы творили, и ѹязвиша васъ ѿ сѣира даже до ермы. — Кн. Мwv. 1. 44.

Принесоша десѧть постель устроеныхъ, и коновчѣхъ десѧть, и сосѣды сѣдѣлныхъ, и пшеницѫ, и ячмень, и мѣсѣ, и пшено, и боб, и сочевицѫ, и медъ, и масло, и овцы, и сыры кравіи. — Кн. 2. царствъ 17. 28.

И се ваши дѣврака пчельнам предъ лицемъ сила: и кидоша людіе къ пчелинѣх, и се исхождахѫ глаголюще: іакw истече медъ, и не кѣ возвращающагw рѣки своея ко устwмъ своимъ, іакw ѹбоящася людіе клатвы гдⷭ҃ни. Іwнадавъ же не слышаше, егда заклинаше отецъ егw людіи: и простре конецъ жезла своегw, иже въ рѣцѣ емѹ, и wмочи его въ сотѣ медвенѣ, и wвратн рѣкѣ свою въ ѹста своѧ, и прозрѣша очи егw. И рече: единъ ѿ людей глаголѧ: клиный проклѧ отецъ твой людіи, глаголѧ: проклатъ человѣкъ иже ѥсти вдетъ хлѣба въ день сей. И изнемогоша людіе. И ѹразѣмѣ Іwнадавъ, и рече: смѣти отецъ мой землю: нижде, іакw прозрѣша очи мои, егда вкѹсихъ малw ѿ меда сегw. — Кн. 1. 14. 25.—30. царствъ. Ово је врло интересантно место. Пуна шума ројева, тако да је скоро у сваком дрвету морала бити дупља с појем и цела је шума изгледала као пчелињак, јер се каже и кидоша людіе къ пчельникъ место да стоји къ дѣвракѣ а цела се дубрава назива дѣврака пчельнам.

(Свршиће се.)

СПИСАК

срп. прав. парохија и срп. прав. народа у протопресвитерату **старо-бечејском** крајем 1891. године.

Број текући	ИМЕ ПАРОХИЈЕ	Број свештеника	Број душа			Број брачних парова	Број срп. прав. домова	Родило се 1891. године	Умрло је 1891. године	Венчало се	Назрема	Примедба
			мушких	женских	свега							
1	Стари Бечеј .	5	2899	2885	5784	1223	1008	273	244	63	7	У ст. бечејском протопресвитерату било је по попису нај. кр. рескрипта
2	Сентомаш . .	3	3290	3257	6547	1265	1260	319	328	51	36	од 1868. године . . . . . 26.949 душа
3	Турија . . .	1	1628	1534	3162	637	478	140	134	20	11	
4	Фелдпарац .	1	1223	1215	2438	551	429	114	73	27	38	По пописима, који се налазе у архиви епархије бачке, било је у
5	Петровосело .	1	1028	1076	2104	504	390	90	78	17	105	истом протопресв. 1870. год. 27.430 „
6	Мохол . . .	2	1772	1722	3494	708	703	160	141	29	5	а 1890. године . . . . . 30.243 „
7	Ада	3	942	902	1844	410	288	88	74	19	46	
8	Сента . . .	2	1123	1045	2168	463	343	83	67	27	—	те по томе би број срп. правосл.
9	Стара Кањижа	1	252	254	506	97	78	16	17	3	—	душа у истом протопресви-
10	Мартонош . .	1	733	695	1428	325	361	39	47	11	—	тератy опао са . . . . 445 „
11	Сегедин . .	1	152	149	301	41	24	20	25	1	—	што би се — поштo иначе годишњи прирастак
12	Јегра . . .	1	8	14	22	4	3	2	2	—	—	износи 108 душа — могло само ради исељавања, или још пре пописивања неких
	Свега	22	15050	14748	29798	6228	5365	1538	1230	268	248	протумачити.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Подбележник епархије бачке.) Његова Светост г. Патријарх српски Георгије изволео је именовати за подбележника епархије бачке бездинскога јеромонаха Георгија Видицког.

— (Из будимске епарх. консисторије.) Високопречасни г. Герасим Петровић, протосинђел и мандатар Његове Светости господина Патријарха нашег Георгија за управљену епархију будимску, стигао је 15. (27.) априла о. г. у Сентандреју на место свога новога звања и опредељења а сутра дан 16. (28.) априла одржана је под његовим председништвом прва конс. седница, коју је г. мандатар врло лепом беседом отворио. Пре свега је изразио своје дубоко саучешће и жаљење, што је епархија будимска изгубила свога доброга и искуснога архипастира Арсенија Стојковића, коме — рече — нека је вечна успомена и слава за навек! После овога замолио је г. мандатар конзисторију, да му при испуњавању његове тешке и одговорне дужности искрено и својски на помоћи буде. На то је у име конзисторије поздравио г. мандатара г. прота будимски, Јеремија Мађаревић, са изразом особите радости и задовољства, што је Његова Светост, наш општељубљени господин Патријарх, руковођен вољом Свевишњега, поставио за свога мандатара г. Герасима Петровића, који је цео досадањи живот свој провео у ревносном раду на црквено-просветном пољу; те као што је г. мандатар до сада био неуморан и савестан у своме раду, конзисторија будимска а с њом и цела епархија нада се, да ће тако исто и као мандатар савесно и неуморно у корист епархије ове радити; а конзисторија ће га у свему својски потпомагати.

Како поздрав г. мандатара, тако и добродошлица г. прото пропраћена је са усклицима: Живела Његова Светост г. Патријарх наш! Живео Његов мандатар, високопречасни г. Герасим Петровић!

За тим г. мандатар преда г. конс. бележнику, В. Грујићу високи отпис Његове Светости г. Патријарха, којим се г. Герасим Петровић за мандатара именује, да се прочита и публикује. Високи овај отпис узет је са радошћу на најповољније знање, и одређено је, исти у дијецези публиковати, и свештенство дијецезе ове позвати, да се у свима црквама дијецезе ове од сада при јектенијама и канон. узгласима име Његове Светости господина Патријарха узносити односно спомињати има.

Г. мандатар је за тим приказао многе кондоленције, које стигоше на конзисторију услед догодивше се смрти блаженопочив. г. епископа Арсенија, а у првом реду од Његове Преузвишености г. кр. уг. министра богочасти и јавне наставе, грофа Албина Чакија, од горњег дома уг. земаљског сабора, од високопреосвећених г. г. епископа и др., што је све узето на знање и спомена ради прибележиће се у конс. записник. На кондоленцију Његове Преузвишености г. културминистра, горњег дома и преосвећених г. г. епископа и још неких високих личности, закључено је, од стране конзисторије најтоплију захвалност писмено изразити. — У погледу држања парастоса за упокој душе блажене успомене епископа Арсенија, одређује се: да се исти у читавој дијецези будимској држати имају и то у парох. храмовима 26. априла, а у храмовима, где се администрира, или који су адфилирани, од споменутог дана, па до 9. маја 1892. по пропису црквеном. А у Сентандреји држаће се исти парастос 2. (14.) маја, на који конзисторија у најдубљем страхопоштовању позива и Његову Светост, господара Патријарха Георгија.

И пошто више предмета за решавање у седници овој не беше, г. мандатар завршавајући седницу, захвали се најтоплије члановима на њихову труду и учествовању. К.

— (Извештај о радњи епархијске управе темишварске.) I. Седница епарх. конзисторије темишварске држана је 14. (26.) априла 1892. г. под председништвом високопреосвештеног г. Никанора Поповића. Од расправљених предмета важнији су ови: Од кр. уг. министарства просвете на мњење достављени статути мокринског срп. црквеног певачког друштва, издати су конс. фискалу на мњење и предлог. — Извештен је јереј Јован Гавриловић, адмпне. парохије у Црној-Бари, да је 50 фор., Јулијана Поповић, парох. удовица

из Иванде, да је 30 фор. и Јулијана Николић, парох. удовица из Мехале, да је 40 фор. у име државне припомоћи добила. — Извештен је Петар Симић, свршени клирик из В. Кикинде, да му је министарство просвете дозволило, да се и пре навршене 24. године живота свога за свештеника рукоположити може. — Позвато је подручно парох. свештенство, да се на књигу „Проповедник српске народне цркве“ од Теофана Живковића, прав. епископа карловачког, исто тако и на духовни лист „Хришћански Весник“ претплати. — Од подручних протопресвитера поднесено описање народа, парохија и пароха у епархији темишварској за год. 1891. — узето је на знање. — За администратора парохије у Торњи постављен је Амф. Михајловић, а за администрат. парохије у Тиса-Ст. Миклошу, за време трајања интеркалара, постављен је јеромонах Митрофан Шољмошан. — На ђаконско место у В. Кикинди расписан је стечај. — За привр. администратора парохије у Срп. Чењеју именован је јером. Герман Петровић. — Са препоруком је спроведена саб. одбору молба јереја Константина Стануловића, пароха бочарског, ради получења годишње припомоћи из јерарх. фонда. — С препоруком су спроведене министарству просвете неколике молбе парох. удовица ради получења државне припомоћи. — Осим тога донесена су решења у брачним споровима. Свега је у овој седници 63 решења донесено. —

II. Седница епарх. административног одбора држана је 15. (27.) априла 1892. под председништвом високопреосвештеног епископа г. Никанора Поповића, у присуству чланова: др. Светозара Димитријевића, конс. фискала, Косте Стефановића, председника сироч. стола у Темишвару, Уроша Тошонарског, бележника из Срп. Крстура, Мите Долге, епарх. школског референта, јереја Петра Ђурића, пароха чаковачког и јереја Светозара Дражића, пароха срп. крстурског. Известилац: Пера Милић, конс. бележник. — Расправљани су следећи важнији предмети: Позвате су подручне црквене општине, да нове саб. трошкове за 30 дана исплате, пошто ће се у противном случају по истеку тога рока учинити расположење, да се дугујући нови саб. трошкови егзекутивним путем инкасују. — По ново је умољено поджупанијско звање торонталске градоначеље, да од помешане црквене општине вел. ст. миклушке дугујућу своту у износу 2694 фор. у име епископске конвенције инкасује. — Од подручних протопресвитера поднесени искази о уплаћеном и дугујућем порезу и еквиваленту на парох. сесијама крајем 1891. год. послати су саб. одбору. — На молбу црквене општине рудњанске, да неколико обвезница пропалих црквене дужника брисати може, упућена је ова општина, да предходно сведоџбама поглаварства политичне општине тамошње докаже, да су ти дужници заиста осиромашили. — Исто је тако и црквене општина тиса-ст. миклушка упућена, да ради уништења 20 облигација пропалих дужника набави сведоџбе општинског поглаварства, да су дотични дужници заиста пропали. — На молбу црквене општине ороспамошке, да може ради оправке своје св. цркве минуендо лицитацију расписати, позвата је ова општина, да предходно исказе изворе, из којих ће моћи трошак око оправке своје цркве подмирити. — На молбу црквене општине срп. кларијске, да се одобри поднесени уговор, којим се субстанција црквене општинског имања мења, — позвата је ова општина, да управи овој поднесе порезну процену врху земаља, које се имају изменити. — Одобрен је купо-продајни уговор црквене општине зрењевачке, по коме је један кућевни грунт за 200 фор. купила. — Одобрен је закључак црквене општине мокрињске, да се црквени дуг Аркадија и Игњата Бадрљице, пошто су тај дуг црквене општини исплатили, са имања њиховог брисати може. — Рачуни неких црквене општина издати су епарх. ревизору рачуна на прегледање. — Дозвољено је црквене општини срп. црњанској, да на цел зидања нове школске зграде може узети половину парох. грунта, но под тим условом, да ту половину од другог грунта, који се са парохијалним грунтом граничи, накнадити има. Свега је у овој седници решено 47 предмета. —

— **(Радња архидијецезалне управе у Срем. Карловцима.)** Архидијецезални административни одбор у редовној седници својој од 20. априла (2. маја) о. г. од важнијих предмета предузео је и решио је: Упућују се црквене општине да заменика главног пик. референта, када овај у службеном послу у црквене општине иде, потпомагати имају. — Црквене општина у Купинову препоручује се саборском одбору ради поделења припомоћи у сврху подигнућа тамошње цркве св. Луке и манастира Мајке Ангелине. — Одређује се поверенство, које ће имати извидити стање порезног дута, који терети парох. сесије у Марици и Петровци. — Позваће се сиромашне црквене општине, да ради получења припомоћи

из земаљских средстава ваљано устројене молбенице своје до конца маја о. г. административном одбору приложиљу. — Избори црк. скупштине у Дивошу, Даљу и Белегишу узети су с одобрењем на знање. — Одређује се истрага против црк. општина у Белегишу и Лежимиру због тога, што су донеле закључке такове, који њихов делокруг прелазе. — Црквеној општини у Ердевику одобрава се куп земљишта у износу 7 јутара. — Црквеној општини у Мањелосу одобрава се, да тамошњу цркву за 3645 фор. оправити може. — Тако исто црквеној општини у Чортановци дозвољава се оправка цркве, која ће до 2800 фор. стајати. — Позивају се све црквене општине, да у року од три месеца дана тачан исказ сврху целокупног свог покретног и непокретног иметка као и свих расположивих и на камате изданих главница приносати имају административном одбору. — Одређује се поверенствено извиђење у предмету проневерења на штету црк. општине у Михаљевци. —

Архидијецезална конзисторија у редовној седници својој од 21. априла (3. маја) о. г. од важнијих предмета предузела је и решила: Свештенству обојег реда издаће се сходно упутство у погледу удружења свештенства. — Рукоположење шишатовачког монаха Гедеона Томашевића узето је на знање, с тим, да се о том управа манастирска обавести. — Пароху добановачком налаже се, да се има примити председништва тамошње црк. општине и да се наложима административног одбора повиновати има. — Спроманши свештеници и свештеничке удове позивају се, да ваљано устројене молбенице своје ради полученља приномоћи из земаљских средстава до конца маја о. г. конзисторији приложиљу. — Јеромонах раковачки о. Корнелије, премештен је по потреби манастирске службе у ман. Бесчин, а бесчински јеромонах о. Исидор у ман. Шишатовац. — Бесчински јеромонах о. Венијамин одређује се за администратора парохије у Баноштру. — Записник о полагању стечајног испита јереја Стефана Ракића и Јов. Магарашевића узет је на знање. — Јереј Светозар Дујановић поставља се на основу изјашњења црквене општине у Бешки за пароха бешчанског. — Тако исто и пароx вогањски Антоније Апостоловић поставља се за пароха у Клењу, а парохија вогањска поверава се у администрацију јеромонаху ремстском о. Илариону. — Свршени клирик Симеон Бабић из Каћа поставља се за пароха у Визићу. — Јеромонаху о. Сергију Пешићу одређује се за опслуживање парохије буђановачке месечна наплата од 40 фор. — Грчки јеромонах епифеј Митрофан Шевић прима се у клир архидијецезе карловачке и причисљује ман. Крушедолу. — Бездински јеромонах и конзистор. бележник бачки Сергије Шакрак Нинић прима се у клир архидијецезе карловачке и причисљује се братству ман. Гргетега. — Пароху пришком Сави Стојшићу, изабраном и потврђеном протопресвитеру панчевачком, подељује се отпуст из каноничног подручја архид. карловачке. — Одређује се избор системизованога по моћника у Војки, уз кандидацију Милана Попадића, пароха марадичког, Чедомира Марина, пароха мало-радиначког и Младена Поповића, администратора буковачког. — Свршени клирик Трифун Бугарски одређује се за администратора парохије у Лазама. — Свршени клирик Дим. Зековић одређује се за администратора парохије у Програру. — На упражњену парохију у Суботишту расписује се стечај. — Налазе се парох. свештенству, да се не усуди беседе политичког значаја у цркви држати. —

— (Нови чланови „Матице Српске“.) Од 8. (20.) фебруара до 1. (13.) маја ове год. уписали су се за чланове „Матице српске“ ови родољуби и корпорације, и то: I. са уплатом целе чланарине од 50 фор.: 1.) Платон Телечки, архимандрит у Бечкереку; 2.) Јеремија Маћаревић, прота у Будиму; 3.) Др. Балтазар Богишић, професор у Паризу, који је као давнашњи почасни члан приложио сад добровољно и чланску пристојбу од 50 фор.; 4.) Урош Предић, академски сликар у Новом Саду; 5.) Негован Рапитовић, ратар, црквени певач и књигопродавац у Суботишту у Срему; 6.) Др. Живко Богдан, адвокат у Вел. Кикинди; 7.) Политичка општина у Мањелосу; 8.) Општа јавна школа у Визићу; — II. са уплатом половине чланске пристојбе од 25 фор.: 9.) Општа пучка школа у Бучју, у Славонији; 10.) Општа пучка школа у Стрижевици, у Славонији; — III. са уплатом прве рате од 10 фор.: 11.) Јован Стеванов, свештеник у Ст. Бечеју; 12.) В. Милан Марин, учитељ у Голубинцима; 13.) Андрија Лазаревић, учитељ у Мокрињама, у Далмацији; 14.) Мита Љубиша, трговац у Војки; 15.) Милан Манојловић, књиговезац у Новом Саду; 16.) Гавра Пешков, кујунџија у Новом Саду; 17.) Православно богословско књижевно друштво „Слога“ у Карловцима; 18.)

Бошко Стакић, трговац у Новоме Саду; 19.) Српска читаоница у Книну, у Далмацији; 20.) Јован Мартиновић, економ у В. С. Миклушу; 21.) Добротворна задруга Српкиња у В. Бечкереку; 22.) Српска школа у Јаску, у Срему; 23.) Српска школа у Бешенову, у Срему; 24.) Срп. школа у Малој Ремети; 25.) Основна школа у Клокочевику; 26.) Пучка школа у Купиновој; 27.) Пучка школа у Апшањи; 28.) Пучка школа у Обрежу. (Последње три школе су у Срему); — 29.) Српска правосл. црквена општина у Моторину; — и 30.) Школа у Кућанцима. —

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. И. М. у Ш. — Ваш допис о нереду и безглављу у тамошњој цркв. општини — не можемо у лист увртити, јер ми такове дописе у опште не пуштамо у лист. Обратите се по ново на надлежну епарх. власт. То ће више помоћи — него допис у новинама.

Г. М. С. у Б. — Ваш чланак смо примили, али морамо Вам отворено рећи, да ни по облику ни по изради ни по језику није тако написан, да би због њега морали на страну мећати важније и нужније ствари. Када чланак исправимо и дође на ћ ред — штампаћемо га. А дотле молимо стрпљења!

Г. М. Б. у К. — Беседа Вам је лепа — али ће моја још у лист — ако Бог да — тек до године у ово доба, када сте је говорили. Пошљите и оне друге. Ако су свевремене и добре — одмах ћемо их штампати. —

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 45. 1—3

На упражњено место пароха у Суботишту, са платом V. разреда, овим се стечај отвара.

Који жеље место то получити, имају своје ваљано уређене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца маја о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 21. априла (3. маја) 1892. године.

Архидијецезална Конзисторија.

К. 417. 1. 15.

СТЕЧАЈ 40. 3—3

Ради попуњења упражњеног парохијског места у Старој Молдави, са платом четвртог разреда.

Молитељи имају своје ваљано инструјисане молбе путем својих власти надлуже до 15. (27.) маја о. г. овој Конзисторији послати.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу 23. марта (4. априла) 1892. године.

СТЕЧАЈ. 46. 1—3

У каначкој срп. вероисповедној меновитој школи има се стално попунити учитељско место.

Приходи су:

1.) 300 фор. које учитељ у месечним ратама прима.

2.) 4 јанца оранице земље, на коју учитељ порезу плаћа и једна башта (600 □ хвати) изван села.

3.) Два хвата тврдих дрва и сламе колико је за школу потребно. За вероподучење добија учитељ 15 фор., а за паушал 5 фор. Од великога ће погреба добити 1 фор. а од малога 50 новч. Стан има у школској згради.

На ово место могу компетовати само потпуно квалификовани и који су вешт на мађарског језика положили. Дужности су школском уредбом прописане.

Молбенице, добро инструјиране, треба слати на председника школ. одбора. Рок стечају истиче за шест недеља од првога увртења у овоме листу, а изабрани ће учитељ своје знање наступити почетком идуће школ. године. Избор ће се на Петров дан обавити.

Из седнице школ. одбора држаног у Каначу 23. априла 1892. год.

Иван Кретић,
председник школ. одбора

СТЕЧАЈ. 44. 2—3

На једно учитељско место за више разреде на српским вероисповедним школама у Сентомашу овим се расписује стечај.

Са овим местом скопчана је плата од 500 фор. а. вр. у готовом; 4½ јан. земље à 2.200 □ °; стан у натури; за 3 хвата дрва 54 фор.; за 3 хвата сламе 30 фор.; за школску послугу 30 фор.; за писаће потребе 15 фор. и за школски огрев 40 фор.

Новоизабраном учитељу спадаће у дужност све законом прописане дужности како у школи, тако и у цркви обављати.

Рок стечају до 31. маја о. г.

Из седнице школског одбора, држане у Сентомашу 15. априла 1891.

Школски одбор.

Бр. К. 159. К. 195. ех 1847.

ЕДИКТ. 38. 3—3

У бракоразводној парници Јелене Дабић рођ. Миланковић из Сомбора, против супруга свога Ђорђа Дабића, бившег становника и трговца сомборског, којему је место пребивања данас непознато, овим се позива нети Ђорђе Дабић, да у року од 90 дана од првог саопштаја овога едикта, потписаној конзисторији или лично предстане, или место свога пребивања обзнани — пошто ће се иначе бракоразводни поступак и без његова учешћа у смислу закона довршити.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Новоме Саду 17. (29.) марта 1892.

Конзисторија Епархије Бачке.

СТЕЧАЈ.

44, 2—3

У извршењу закључка одбора овога од 26. фебр. 1892. бр. 33/22. расписује се стечај за попуњење два учитељска места на селиштима српске православне општине у Молу. Плата је 300 фор. годишње, 20 фор. у име учитељског и школског огрева и слободан стан. На места ова могу се тражити оспособљени учитељи и учитељице а молбенице подносе се у року од 6 недеља дана потписаноме одбору.

У Новом Саду, 19. априла 1892.

Епархијски школски одбор бачки.

Бр. К. 145. К. 184. ех 1892.

ЕДИКТ.

39, 3—3

У бракоразводној парници Милоша Кнежевића становника есетомашког, против супруге своје Паве Кнежевић рођ. Живановић, којој је место пребивања непознато, овим се позива иста Пава Кнежевић рођ. Живановић, да у року од 90 дана, рачунајуће од првог саопштаја овога едикта, или потписаној конзисторији лично предстане или место свога пребивања конзисторији обзнани — пошто ће се у противном случају бракоразводна парница супруга јој Милоша и без њезиног учешћа по закону довршити.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Новоме Саду 17. (29.) марта 1892.

Конзисторија Епархије Бачке.

РУСАНДА

42, 2—6

БЛАТНО КУПАТИЛО У МЕЛЕНЦИ

(у терапеутској заштити, жељезничка станица)

отвара се 1. (13.) маја и траје до 3. (15.) септембра.

Ово купатило препоручује се свима онима који пате: од шкрофула и отечених жљезда, од реуматизма и костобоље, од тако зване неуралгије, од свакојаких рана, отока у зглавцима, од свраба и других кожних болести и т. д.

Част је управном одбору штов. посетиоце купатила и о томе известити, да се за доброг гостионичара побринуо.

За даље извешће ваља се обратити на

У Меленци, априла 1892.

Управни одбор купатила.

К. Бр. 205. 1892.

СТЕЧАЈ

43, 2—3

На упражњено ђаконско место у Вел. Кикинди.

Конкуренти имају своје инштруисане молбенице од првог увршења овог стечаја у новинама рачунајући, за 4 недеље дана потписаној конзисторији поднети.

Конзисторија епархије темишварске.

ОБЈАВА.

37, 3—3

Свима потребујућим зајма овим се до знања ставља, да под управом потписаног патроната има око 40.000 фор. расположивог новца за издавање на хипотекаран зајам уз 6% камату.

У Карловци, 15. (27.) марта 1892.

Патронат срп.-прав. велике гимназије карловачке.

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМЕ САДУ

код „светог Саве“

препоручује са свога богатог стоваришта следеће фотографије у величини $^{40}/_{50}$ cm

ЊЕГОВА СВЕТОСТ ПАТРИЈАРХ СРПСКИ

ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ.

Епископе:

Арсенија Стојковића, Теофана Живковића, Нектарија Димитријевића, Мирона Николића, Никанора Поповића, Михајла Грујића, Др. Никодима Милаша.

Цена је појединим сликама које су на фином картону вештачки израђене: фор. 1·20.

затим:

ВЕЛИКИ ТАБЛО СРПСКО-НАРОДНИ ЦРКВЕНИ САБОР

од 1890. — Цена фор. 2·—.

Поруке са стране обављамо брзо и тачно с платом у напоч (Nachnahme).

Нови Сад, маја 1892.

47, 1— **БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.**

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странке земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 19.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 10. МАЈА 1892.

ПРАВОСЛАВНИ ДОГМАТ О ЦРКВИ.*)

1. Чудновата је заиста та појава, да све до данас ни римска црква а ни протестантске вероисповести немају никакве авторитативне дефиниције догмата о цркви, која би опште примљена била.

Ова појава тим чудније изгледа, кад се зна, да је догмат о цркви не само унутарњи, него и спољни центар сваке црквености.

Повода и могућности имадоше како романизам тако и протестантизам к томе доста.

Пре свега текао им је црквени живот све до данас слободно, те није био насилно вековима угњетаван, као што се то десило с православном црквом од пада Цариграда 1453. па све, тако рећи, до најновијег доба.

Могућности и то најслободније имали су дакле доста.

Но и повода беше, јер с једне стране њихова узајамна борба, с друге пак стране самосвојно развиће односно организације романизма и протестантизма од реформације овамо, давало је и сувише повода, да за себе дефинишу горњи догмат.

На ипак то до данас не учинише.

А да нису учинили, види се из следећег.

Тридентински сабор, који је иза реформације произвео „контрареформацију“ у римској цркви т. ј. исту је реорганисао према приликама, које је реформација створила, није се ни упуштао у дефинисање догме о цркви.[1])

А то исто важи и за ватикански сабор, ма да је исти иначе утицао одлучно на догму о цркви својом догматичком одлуком „Pastor aeternus“, којом је, као што је по-

*) Одломак из дела „Догматичка богословија православне цркве, од доктора богословије, права и филозофије Емилијана племенитог Радића“, које је дело посвећено Његовој Светости Патријарху српскоме Георгију Бранковићу, но које до сад због слабог одзива претплатника није могло угледати света.

[1]) Acta concilii tridentini (Лајпциг 1834.), 132—146, III. седница.

знато, вотирао римском папи за опсег цркве им непогрешност и то већ „ex sese, non autem ex consensu ecclesiae“.[2])

Но „шта је црква“?, по римском схватању, то није рекао ни ватикански сабор.[3])

Услед тога дакле, што ни један од тих римских сабора није авторитативно дефинисао догмат о цркви, видимо збрку у римској богословији у том најважнијем догматичком предмету.

Ево неколико таквих примера.

Роберт Белармин вели: „Ecclesia est coetus hominum ita visibilis, ut est coetus populi romani vel regnum Galliae vel respublica Venetorum“.[4])

Јован Мелер пак вели: „Unter der Kirche auf Erden verstehen die Katholiken die von Christus gestiftete Gemeinschaft aller Gläubigen“.[5])

Франц Хетингер најзад вели: „Die Kirche ist das sichtbare Reich Christi auf Erden“.[6])

Дакле првом је црква „скуп људи“; другом је „заједница свих верних“; а трећем је „царство Христово на земљи“!

И таква беспримерна збрка догађа се у том најважнијем догматичком предмету у оној цркви, која се фали, да у хришћанству има најбољу организацију.

Но и у протестантизму влада иста збрка.

Наиме „Confessio augustana“ назива цркву: „Congregatio sanctorum“[7]); „Apologia augustanae confessionis“ пак: „Societas fidei“[8]); Фридрих Шлајермахер опет: „Die vom heiligen Geist beseelte Gemeinschaft“.[9])

Романизам и протестантизам не могоше дакле до данас створити авторитативну дефиницију догмата о цркви, ма да иначе истичу сваком приликом своју интелигенцију, у коју дакако само ће онај веровати, који не зна то, да су и романизам и протестантизам оно, што још вреди у њима, а то је њихова хришћанска вера, наиме теологија, христологија и антропологија, просто присвојили себи од православног истока; дочим је само оно њихов плод, што у њима не вреди, а то је с једне стране апсолутни напизам а с друге стране протестантски субјективизам.

Да неком срећом није по паду Цариграда 1453. насилно прекинуто било и то на векове развиће православне цркве, онда би романизам и протестантизам имали већ прилике, да као што су од православне цркве присвојили себи теологију, христологију и антропологију, исто тако присвоје и дефиницију догмата о цркви.

То ваља да знају западњаци, као што је н. пр. епископ Ђаковачки Јосиф Штросмајер[10]) и професор хајделбершки Вилем Гас[11]), те онда не ће говорити, како је православна црква бајаги заостала на према романизму и протестантизму, јер ће тада видети, прво, да се од пада Цариграда православна црква није само за то могла кретати, што је била на све стране просто подјармљена; а, друго, да баш међу тим, као што ево и дефиниција догме о цркви показује, ни романизам ни протестантизам нису ништа корисно урадили, ма да је баш у том добу како римским папама тако и протестантским кнезовима цео свет стојао на расположењу да их утврде.

А шта би тек од романизма и протестантизма било, да су онако у оном глувом добу као н. пр. православна црква вековима робовали под игом турским, татарским, агарјанским?

2. Сад прелазимо на православни догмат о цркви.

Као што је познато, у светом писму назива се црква разним именима, тако „домом божјим“[12]), „телом Христовим“[13]), „невестом Христовом“[14]), „матером вер-

[2]) Acta concilii vaticani (Беч 1874.), 188—190, definitio dogmatica „Pastor aeternus“.
[3]) Ibidem.
[4]) Disputationes (издање у Паризу 1608.), de ecclesia militanti, cap. 2.
[5]) Symbolik (Регензбург 1873.), 331.
[6]) Fundamental-Theologie (Freiburg 1888.), 452.
[7]) Pagina 11.
[8]) Pagina 144.
[9]) O. Pfleiderer, Grundriss der christlichen Glaubens- und Sittenlehre (Berlin 1880.), 195.

[10]) Види његову окружницу од 28. фебруара 1881. број 215. у „Гласнику босанске и сремске“, број 4. од 1881.
[11]) Види његово дело: Symbolik der griechischen Kirche, Berlin 1872.
[12]) I. Тим. 3, 15.
[13]) Кол. 1, 24.; Ефес. 1, 22. 23; I. Кор. 12, 12. 27.
[14]) Апок. 19, 7. 21, 9. и Ефес. 5, 23.

них“[15]), „стадом Христовим“[16]), „царством божјим“[17]) и т. д.[18])

У светом писму не налазимо дакле опште примљену дефиницију за догмат о цркви.

Тако исто не налазимо ми ту дефиницију ни код светих отаца, јер и они називају цркву разним именима.[19])

У IX. члану никео-константинопољског символа пак исповеда се истина, да је црква „једна, света, саборна и апостолска“. Но овим су само обележена својства цркве, а није уједно и то речено: „шта је црква“?

У православним символичким списима а и иначе у православној богословији не налазимо ми такођер опште примљене дефиниције на споменуто питање.

У „Православном исповеданју“ Петра Могиле не говори се о том ништа, него само о својствима цркве.[20])

То исто видимо и у „Послању православних патријараха о православној вери“.[21])

У „Пространом православном катихизису“ петроградског светог синода, вели се на питање: Шта је црква? ово: „Црква је људско друштво“.[22])

То исто вели од прилике и архиепископ казански Антоније у својој православној догматици, кад каже: „Црква је богоустановљено друштво људи“.[23])

Дакле ни овде немамо ми опште-примљене дефиниције за догмат о цркви.

3. Сад се рађа питање: где ћемо ми наћи авторитативну дефиницију за православни догмат о цркви?

Пошто по науци православне цркве у њој први непогрешно учитељство једино васпонски сабор[24]), то доследно за њу је само она дефиниција догмата о цркви непогрешна, општеобвезна, авторитативна, коју би дефинисао васпонски сабор.

Па имамо ли ми таквих закључака васпонских сабора, из којих би та дефиниција већ по себи извирала?

Заиста је чудновато, ма да је до сад и у православној богословској науци чешће пута питање о дефиницији догмата о цркви расправљано[25]), да се при свем том није никад на то указивало, да ли ми већ немамо такве дефиниције баш у закључцима васпонских сабора?

Преко тога се до сад тако прелазило, као да ти закључци или не постоје, или пак ништа не садрже о нашем питању.

А особито у садањим околностима, где се живот православне цркве на свим крајевима, услед слободнијих политичких прилика, опет почео свестрано развијати, дакако да је нужно знати, шта је, по православном схватању, црква?

Само тако моћи ће се онда у православној цркви с једне стране одржати законити организам а с друге стране фиксирати односај између јерархије и паства.

Где дакле да тражимо ми авторитативну дефиницију за православни догмат о цркви?

Нигде другде, до у 64. канону пето-шестог васпонског сабора.

А да је тако, то сведочи ево садржај тога канона, који гласи: „У једној цркви поставио је бог, по слову апостола, разне удове. Овај нек је ухо, а онај нек је језик. Овај нек учи, а онај нек се учи. Нисмо сви језик, не сви апостоли, не сви пророци, не сви учитељи. За што да се правиш пастиром, кад си овца? За што да се вадиш за главу, кад си нога? За што да се правиш војсковођом, кад си прост војник?“[26])

Шта дакле извире већ по себи из ове авторитативне дефиниције пето-шестог васпонског сабора о догмату о цркви?

Извире:

1.) да пошто се они, који цркву сачињавају, зову „удовима“, да је доследно та по њима сачињена црква „тело“;

[15]) Гал. 4, 26.
[16]) Јован. 10.
[17]) Мат. 4, 17.
[18]) Мат. 13, 20, 22; Марк. 4; Дел. 14, 27.
[19]) Види те разне називе скупљене код J. Schwane, Dogmengeschichte der patristischen Zeit (Münster 1869.). 817—821.
[20]) Одговор на 83. питање.
[21]) Члан 10.
[22]) Српско издање истог катихизиса у Београду 1877. страна 64.
[23]) Издање у Петрограду 1862, страна 196.
[24]) Послање православних патријараха о православној вери, члан 2. и 12.

[25]) Тако и. пр. не само у руским, него и у грчким богословским листовима.
[26]) Види исти канон код W. Beveridge, Synodicon I., 233.

2.) да пошто је овде у питању православна црква, да је она на према томе „тело православних“.

Истина реч „православни“ могла би се заменити и са речи „правоверни“. Но пошто обе те речи имају један и исти значај, јер „право славити бога“ или „право веровати у бога“ једно је и исто, као што је и православни исток само ради тога усвојио назив „православље“ у место „правоверје“, да се тиме, по свом вајкадашњем обичају, китњастије изрази, а пошто је даље православна црква под тим именом увек постојала, постоји и постојаће, то је дакако прикладније да се каже „православни“ у место „правоверни“.

Православни догмат о цркви мора дакле на питање: „Шта је црква?“ да одговори: „Црква је тело православних“ — „Corpus orthodoxorum“ — „Τὸ σῶμα τῶν ὀρθοδόξων“.

С те четири речу „Црква је тело православних“ изражено је пак све т. ј. не само суштина цркве, него и њена православна вероисповест по свим својим односима.

Но не само с тих гледишта, него и по томе, што ова дефиниција извире из закључка једног васионског сабора, који је у овом питању једини меродаван, мора се она авторитативном за православну цркву назвати.

„ПРЕДЛОГ ДИСЦИПЛИНАРНЕ УРЕДБЕ“.

Цела васиона, цело човештво, све државе и институције, свака темељна и добра организација битише, одржава се и успева под извесном својом дисциплином. Што чвршћа и прецизнија дисциплина, тим сигурнији ред и рад, а повољнији резултат.

Дисциплина је conditio sine qua non у свету анорганском, толи не у органском. Хармонија у свемиру резултат је дисциплине у правцу дотичних закона. Поредак у друштву тако исто.

Без дисциплине нема ни њених последица; не постизава се цел, ма како се она у теорији замишљала узвишена, у плану мисли зажелила и представила велика, установом ма којом.

Све што у свету и у друштву бива добро и корисно, успешно и повољно, све је то резултат дисциплине.

Дисциплинована институција и организација, ма како незнатна у цели својој и идеји, показаће увек више резултата него недисциплинована ма са како великим задатком.

М каква организација без дисциплине бива и остаје дезорганизација, са свима својим последицама. Таква организација је и наша црквено-народна автономија, са свима својим уредбама.

Погрешна у основи, непотпуна у изради, непрактична у изведењу своме, па још недисциплинована у сваком делу своме, зар је могла резултовати чиме другим, него горким нам искуством о дезорганизацији нашој на свима позицијама, у свима институцијама наше толико браљене автономије.

Умови, који су способни да се користе прошлошћу и искуством; родољуби, који су морално јаки, да своје властите погрешке признаду у науци тога искуства и да их се одрекну пред гвозденом логиком чињеница прошлих, које их упућују на темељитије и боље, целисходније и корисније мисли и осведочења, те који у тој моралној свести и јачини својој жеље да послуже истинитој срећи, сигурном напретку народа и цркве своје, и сталном, здравом и објективном уређењу и консолидовању црквено-народно-автономног нам организма и живота, не обзирући се на ефемерне сласти варљивог и ћудљивог популаритета, него слушајући своју родољубиву српску и чисту савест, — прегли су у најновије време, да реорганизују ту нашу још једину автономију, основом здравим и сталним, уредбама целисходним и условом сваке организације, — дисциплином.

До сад је, тако рећи, сваки атом у организму автономном могао радити како

је хтео или нерадити докле је хтео, па да га глава не заболи, ма целу автономију довео ad absurdum, а управни јој апарат кочио.

Све је то хтело заповедати, а нико слушати. Сваки је хтео права, нико дужности. Сваки је тражио само претензије, а нико није био готов на жртве. Само се истицало „ја“, а ретко респектовао ко други.

Елементу, којем су појмови реда и рада, дужности и одговорности страни и немили, пријало је таково стање. У таквој автономији недисциплине истицао је он права народа, ради претензија и аспирација својих, а за све оно, што је било преко плота тих претензија и аспирација, слабо је марио.

За то је могло и морало бивати све, што је било по нашој автономној кући, на рачун цркве и народа, а за рачун егоизма личног, у најбољем случају партизанског.

Умови, који мисле и који знају куда то све одвести може, који се озбиљно старају за цркву, народ и автономију, а у истинитом родољубљу и са чистим и отвореним смеровима опште цели, уверени да овако даље не сме бити у интересу баш автономије, — спремиће будућем сабору на расправу и „предлог дисциплинарне уредбе“.

Осећајући досадање немање такве уредбе на сваком кораку автономне нам управе, сваки пријатељ автономије и истинити и разуман родољуб морао се зарадовати томе предлогу саборског одбора.

Јер она треба нашој цркви и народу, као што треба дух телу за живот.

Тако ми, ал не сви.

Тек се појавио предлог те уредбе, ал се одмах појавише и они, којима дисциплина не годи.

Надаше вику, пустише ракетле, бомбе и фразе, грдње и подвале, и тиме поздравише „предлог дисциплинарне уредбе“, место да га дочекаше на хладан и објективан разлог, те пропратише умном и хонетном дискусијом, која је својствена само умним и хонетним јавним радницима.

Место свега тога, ево њихових разлога: „Нови шамар“: скаменивање, стајање памети, странна наказа, грозни мамелуци, играње сваке жилице, грозно узбуђење, новинарска пристојност, жалосни сни, калуђерски семинар, избацивање разумних, поштених и независних, калуђерска заповед, позивање угарске владе у помоћ, лудница, ругло просвећеног 19. века, натражњаштво, — сувишна узрујаност.

Тек што пређе та узрујаност у Новоме Саду, ал се исписа и у Загребу „Ново насиље калуђерско“: смртоносна сјекира, искључивање српског народа из цркве и школе, одузимање српском народу и његовом народном (има ли и још које?) свештенству и учитељству право вршења самоуправне власти, позивање народа на устук, бесавесно дражење и изазивање народа, претња, која се свршује само онда, кад — сможди и уништи, а то све ваљда у „савлађивању себе“, и у самосвести, „да сав наш овострани живот народни зависи од чврсте узајамности народа и његове јерархије“.

Сигурно Загреб није хтео сву ловорику да остави Новоме Саду!

Е па ко би посумњао, да овако што може написати само извесна журналистика; да тако умно и солидно, стручњачки и родољубиво уму расправљати предлог за сабор само извесна господа?

У полемику нећемо улазити, јер за такву полемику није ни овај лист, нити ми за њу имамо оружја.

Но не можемо, куријозума ради, да не забележимо из првог чланка ово: „Но и то није доста. Епископ и патријарх те (кога?) могу да казне, ако си црквено-школски одборник и њима не идеш у вољу **без истраге и без суда** глобом до 50 фор. (§. 20.) На здравље!“

А у том §. 20. гласно и јасно стоји ово: „Те редне казне могу **изузимајући глобе** — изрицати и председници црквених власти“.

То је баш: на здравље! Је ло то малиција и инфамија, или је то смушеност и глупост?

А сад би молили дотичне кругове и странке, да нам одговоре на ова питања:

1.) Признају ли они неопходност дисциплине у нашој автономији, дакле и потребу дисциплинарне уредбе?

2.) Знају ли они чији је „предлог дисциплинарне уредбе“? Ако знају, за што алармују своју публику на једну особу, па чак и калуђерство?

3.) Шта је цел оваквом писању и оној жестини, дражењу и претњама, фразама и сентименталности?

4.) Да ли су то разлози њихови, којима би можда хтели капацитовати саборске чланове?

5.) Да л' је у таквом писању задатак наше журналистике у очи сабора? То зар журналистичка пертрактација предлога за сабор?

За сада хвала саборском одбору на овоме „предлогу дисциплинарне уредбе“, а одаћемо хвалу и свакоме другом, ако бољу уредбу спреми и изнесе пред сабор.

У интересу опште цели и саме наше автономије тражимо: што чвршћу и прецизнију дисциплину.

До сабора је, да тој потреби задовољи. А како ће ју задовољити, то је његова и дужност и право. Ко му умом и памећу послужити може, част му! Ко не уме и не зна, боље да ћути!

Бошко.

ТОЛСТОЈ У ИЗДАЊУ „МАТИЦЕ СРПСКЕ“.

Написао прота Јован Вучковић.

(Свршетак.)

Друга Толстојева приповијетка у 30. свесци „Књигâ за народ“, поси, као што сам већ рекао, натпис: „Три старца“. Необична пека три старца живе на неком острову. Живе животом чудноватим. Мало говоре, смјешкају се, један у другога погледају и разумијевају се. За њих слабо ко зна. Неки епископ руски чује за њих, путујући једном на лађи из Архангелска. На истој лађи десно се и неки рибар, који је неком приликом код тих стараца био. Старци га лијепо примили, нахранили, осушили га, па му помогли и чамац оправити. Исти рибар приповиједа путницима о старцима, па чује његову приповијетку и епископ. Причање рибарево заинтересовало епископа. Он би хтио да их види. Обрати се на крманоша: како би било отићи тамо. Крманош му вели: а ко ће вјеровати рибарима, они за час што год исприповиједају; но баш ако је нужде, могло би се лађом доћи до близу острова, па онда на чамцу на острово. Капетан лађе такође одговара епископа да не иде к тим старцима, јер, вели, као што је он за њих слушао, то су неки глупаци. Али епископ хоће да их види. И учињене му по вољи. Дошавши на острово лађе епископ старце. Клањају се они епископу, он их благослови, они се још дубље клањају. Епископ их ослови, каже им како је чуо да се они на том острову спасавају и Христу Богу за људе се моле, па је дошао као слуга божји да њих, слуге божје, види и поучи чему, ако може. За тијем их упита: како се спасавате и како служите Богу? Старци му одговоре: Не знамо ми Богу служити, ми служимо само себи, и хранимо сами себе. Епископ их пита: а како се молите Богу? Најстарији старац одговори: ево како, троје вас, троје нас, помилуј нас.

Начули сте нешто за свету Тројицу, али се не молите добро, рече епископ старцима и даде си труда да их научи молитву Господњу. Ријеч по ријеч говорио им је епископ молитву „Оче наш“, а они за њим. Цио дан мучио се епископ. Но сто пута морао им је понављати једну ријеч, док би је они научили изговорити и док би је запамтили. Већ се било смркло, кад старци сваки за се знадоше очитати „Оче наш“.

Свршивши свој посао, опрости се епископ са старцима и пође на чамцу до лађе. Пловећи к лађи још је чуо молитву старачку. Сложили у три гласа, па се моле. Кад је даље одмакао, изгуби се глас, само се још виде старци на обали, на истоме мјесту гдје их је он оставио.

Лађа пође својим путем. Путници полијегали. Но епископу се не спава. Мило

му је што га је Бог послао да помогне оним божјим старцима, да их научи слову божјем. Дао се епископ у мисли и гледа на ону страну, гдје се изгубило острово. Наједаред опази неку свјетлост на таласима. Не може да распозна шта је, али свјетлост све ближе долази. Пита епископ крманоша, шта ће то бити, а види већ и сам шта је. Јуре старци по мору, бијеле им се и блистају сиједе браде и приближују се лађи.

Од призора тога препаде се крманош, обори вику, зачуше и путници и поустајаше, па загрнуше на крман да виде чудо. Трче старци по мору као по суху, сва три трче по води, као по земљи, а ни један ногом да миче. Трче и довикују да се брод заустави.

Још се брод није ни зауставио, а старци већ ту, пришли са свим до под ограду и сва три у глас проговорише: „Заборависмо, слуго божја, заборависмо твоју науку! Док смо учили и понављали, знали смо којекако, омаче нам се једна ријеч, заборависмо, и све се изгуби. Не знамо сад ни ријечи, него да нас научиш још једаред“.

„Прекрсти се архијереј (од чуда), каже се к старцима, па им рече: „стићи ће и ваша молитва до Бога, старци божји. Не треба ја да вас учим, но ви се молите за нас грјешнике!“

„И поклони се архијереј старцима до земље. А старци се зауставише, окрепуше се и пођоше натраг по мору. И до самог јутра свјетљаше се од оне стране, којом одоше старци.“

И у овој приповиједци дао је Толстој израза једној својој мисли, донекле истој, као што је и основна мисао ове приповиједке. Необична нека глупост долази до побједе и у једној и у другој. Тамо Иванлудак. Овдје глупа три старца. Не зна се ко је глупљи. Ова три старца задивљала. Цио дан нијесу кадри научити ни педесет ријечи. Па бар да су то ријечи из туђег језика! Али они су Руси, њима језик „Очењаша“ није стран. И ипак га не могу да науче. А кад науче, одмах и заборавише. Бадава, треба бити глуп, па ћеш по Толстојевом напутку постати цар; треба бити глуп, па ће ти се и највиђенији људи у друштву поклонити!

Може слушати Толстоја, ко год хоће. А морали би га бар послушати они, који му славу разносе по свијету. Но све једно. Мени није главно то, мене се тиче питање, шта ће наш српски народ моћи научити из ове приповиједке, коју је са 30. свеском књига, њему намијењених, у руке добио? На то питање требало би да нам одговори „Матица српска“. Мјесто Матице можемо одговорити и ми, који смо прочитали ово чудо. Није тешко одговорити.

Луди народе, шта ће ти црква, шта ће ти њерозаконска настава, шта ће ти богослужење, шта ће ти попови, шта ће ти манастири, шта ће ти калуђери, шта ће ти молитва, шта ће ти владика?! Зар не видиш Толстојева три старца, који шит служе Богу, шит знаду Богу служити, који са недотупавном неком формулом осигуравају спасење душе своје, и не само то, већ бивају и у самом своме тијелу прослављени, блистају се таворском свјетлошћу и ходе по води као по копну?!

Ето, то може наш народ чути из приповиједке о три старца. А ја не вјерујем да би „Матица српска“ хтјела овакав наук давати нашем народу. Па ако би баш и хтјела, не би ипак смјела. Донде, док год „Матица српска“ рачуна на потпору православнога свештенства и православнога народа, дотле не смије авторитетом својим бунити народ против хришћанске православне цркве. Матичари могу бити Толстојевци, Матица не смије то бити. А ако Матица објављује, ма и прикривено, рат православљу и хришћанству, тад хришћанство и православље мора ступити у борбу против ње и бранити основе своје. Православно свештенство и народ православни не би никако смјели потпомагати радњу њезину, па ма она вапила за помоћ и апеловала на родољубље српскога свештенства. Помагати такву Матицу, значило би бити издајник свој, своје цркве и своје вјере. Или би можда смио српски православни епископ, српски православни свештеник, Србин православне вјере, помагати да се расклимавају основи Христове цркве? Ја мислим да не би. Сви који се још крстом крстимо и

ријечи божјој вјерујемо, морали би се клонити друштва, које крста не признаје и ријеч божју на зло изврће.

Не велим да је наша Матица хтјела уложити свој углед у рушење онога што е нама свето. У дну душе сам увјерен, јда су приповијетке Толстојеве дошле у списак њезиних издања једино непажњом, непроницањем у њихов смисао и тенденцију, можда чак и свјесно, а у доброј намјери. Али такве непажње ипак не би смјело бити. Епископи, свештеници, православни Срби, који су чланови „Матице српске“, морали би се запитати: гдје смо? Проповиједати учење црквено, говорити о неопходности богослужења, о потреби молитве, о хришћанској просвјети, то проповиједати, а на другој страни потпомагати онога који сву ту проповиједи представља лакрдијом, то се у најмању руку може назвати недозвољеном безазленошћу. Оне пак, на које највише рачуна, не би смјела Матица наша доводити у овакав тјеснац.

Истина је, наше црквене власти врло су толерантне, као што је и наша црква толерантна. Али то мирно гледање пасртаја хришћанству непријатељског духа на тијело цркве, мора имати негдје својих граница. У осталоме, свештенику и православном хришћанину и не треба власти, да га задржава од оног што Христовој цркви није на корист.

Мислим да се сад разумијемо. Погрјешка је учињена. Нека се бар не учини друга.

Знам да ће их бити, који ће хтјети правдати писање Толстојево, који ће рећи да Матица није учинила ништа страшно, пруживши народу нашем приповијетке Толстојеве.

Биће их, који ће рећи: па Толстој учи оно исто што и свето писмо учи. Ако Толстој н. пр. проповиједа: не противите се злу, он учи оно што је из светога писма научио. Ако он учи: не молите се многим ријечима, говори он оно исто, што и свето писмо говори.

Тако и јесте. Толстој говори оно што и свето писмо, само не говори онако као што свето писмо говори. Толстој има своје свето писмо. Неколико реченица из светога писма, то је његово свето писмо. Па таква је онда и његова вјера.

У јеванђељу Матејеву, у петој глави, тридесет деветом стиху, сачуване су Христове ријечи: да се не противите злу. Толстој их је прочитао. Његова логика извела је из тијех ријечи закључак: зла нема! Ја вам велим, да се не противите злу, рекао је у једној прилици Исус Христос. А Толстој надовезује: не противите се ни личном, ни опћем непријатељу.

Да, Христос је изрекао оне ријечи. Ма није изрекао само те ријечи. Забрањујући својим посљедователима да се свете за личне увреде, он их на другом мјесту позива да и живот свој жртвују за ближње своје. Кад непријатељ тебе нападне, поступај с њиме братски. Тако ћеш га лакше побиједити, злобу његову спријечиће твоје добро, које ће му падати на главу као жива жеравица. Али кад непријатељ нападне ближње твоје, кад нападне друштво у коме ти живиш, онда га брани, ма и животом платно. И ово је наука Христа Спасителя. Но Толстој је не прима у своје јеванђеље.

Пред прву своју приповијетку није Толстој ставио мото из јеванђелија, али види се камо нишани. Пред другом стоје пак јеванђелске ријечи као мото. Седми и осми стих шесте главе Матејева јеванђелија су основа за приповијетку. И где чуда! Толстој наводи тај седми и осми стих, да са њима потре девети! Дотичну изреку Христову он неће да разумије онако како треба, он не види у тим ријечима осуду незнабожачког „празнословља“, он неће у тим ријечима да види скретање пажње хришћанинове са букве на дух, не, он мисли да смије на основу тих ријечи прогласити као право учење и то, да човјек не мора знати ни „Оче наш“. Мари он што Христос одмах у деветом стиху вели: „овако се молите: Оче наших иже есн на небесѣхъ“ и т. д. У Толстојевом јеванђелију нема те молитве! Ње човјеку не треба, на пак може он постати још славнији него сами Христос!

Само из ово неколико ријечи може се видјети, колико се може оправдати Толстојево учење са стране сагласности своје са јеванђелијем. Чупајући поједине реченице

из јеванђелија, он хоће јеванђелије да сатре. А то ради за то, да лакше задобије рускога мужика. Он ради самовољно, баш као и наши Назарени. Али, давно је речено, да је тако могуће сваког човјека на вјешала довести!

Само онај који не признаје автентичност јеванђелија, и у оне светога писма, може поступати онако као што Толстој поступа. А зар би било могуће, да је наша Матица хтјела стати на негативно становиште, у критици текста светога писма? Ја сам увјерен да није.

Даље нећу говорити. Колико је наш народ добио са ове двије приповијетке Толстојеве, шта из њих може да научи и какво би становиште морало заузети православно Српство спрам Матице, кад би она наставила овакав рад, то сам хтио показати. А то сам можда и сувише јасно показао.

Извршио сам своју дужност као хришћански свештеник, као Србин, као онај који жели и који је рад да се прикупи у чланство Матице, а у вршењу дужности водила ме љубав спрам моје цркве православне и народа мога српскога и наше Матице српске.

У Карловцима, на велики четвртак године 1892.

СКУПШТИНА ЕПАРХИЈЕ ПАКРАЧКЕ.

14. и 15. априла о. г. одржана је епархијска скупштина у Пакрацу. У овој дијецези није било још од 1871. године епархијске скупштине. На скупштину дошло је око 50 свештених и световних чланова — а само је 10 изостало. После призива св. духа у саборној цркви искупили су се скупштинари у епархијском здању, у ком је пре била смештена српска учитељска школа пакрачка. Скупштину је отворио преосвећени г. епископ Мирон Николић лепим и језгровитим говором. Разјасниo је, зашто за 21 годину није било епархијске скупштине и зашто садашња није пре сазвана. Поздрављајући сакупљене чланове жалио је, да радњу своју изврше споразумно и у љубави а на корист цркве, школе и народа. После верификације изабраних чланова, би на предлог владичин изабран за подпредседника скупштине Светозар пл. Кушевић, умировљени велики жупан, а за перовође: парох Сава Стојаковић и учитељ Коста Драгосавац.

Прочитан је извештај о радњи епархијске консисторије, који је узет на знање. Но пошто се из извештаја видело, да је оскудица у свештеничким кандидатима, решено је, да се пошље из скупштине срп. народно-црквеном сабору представка с молбом, да се из народних фондова оснује што више стипендија, помоћу којих ће младићи из пакрачке епархије моћи лакше изучавати гимназијске и богословске науке.

Извештај епарх. административног одбора узет је на знање.

Из извештаја епарх. школског одбора видело се, да је стање српских вероисповедних школа јадно и жалосно, те да је делање школског одбора врло незнатно било. Извештај је узет на знање у нади, да ће рад школског одбора у напредак бити обилатији и напреднији.

За тим се приступило к избору чланова за духовну консисторију, и за епарх. административни и школски одбор. Пошто се скупштина није могла сложити са предложеним лицима кандидационог одбора, избор је извршен сутра дан 15. (27.) априла о. год., и то тајним гласањем.

У консисторију дошло је после избора које старих које нових чланова: 16 свештеника и 8 световњака; у административни одбор 8 свештених и 16 световних лица; а у школски 2 свештеника и 12 световњака, међу којима неколико учитеља.

Као нови чланови изабрани су у консисторију: а.) ови свештеници: Лука Поповић, Јован П. Јовановић, Сава Стојаковић, Коста Мијачевић, Милутин Митровић и Платон Соларић; — б.) ови световњаци: Др. Љубић Радивојевић, Светозар пл. Кушевић, др. Александар Николајевић, др. Богољуб Милетић, Павле Јовановић, Јован Марковић, Ђорђе Јагњић и Коста Јовановић.

У епарх. административни одбор изабрани су: а.) од свештеника: Јово Здјеларевић, Васа Миоковић, Теодосије Марковић и Марко Лишчић; — б.) од световних: Др. Ал. Николајевић,

др. Богољуб Милетић, Бранко Цвијановић, Павле Јовановић, Светозар Кушевић судац, Илија Чолановић, Јоца Живковић, Тан. Добровић, Андрија Секулић, Јован Марковић, Ђорђе Јагњић, Стеван Сунајковић, Коста Јовановић, Димитрије Павић и Антоније Орлушић.

У епарх. школски одбор изабрани су: а.) од свештеника: прота Кирил Турало и прота Ј. Штековић; — б.) од световних: учитељ Коста Драгосавац, учитељ Димитрије Грујић, учитељ Милош Бојовић, др. Алекс. Николајевић, др. Богољуб Милетић, Павле Јовановић и Јован Марковић.

Избор конзисторијалног фискала одложен је, док се који Србин адвокат не настани у Пакрацу, а међу тим је овлашћен епископ Мирон, да по потреби може позвати или дра Богољуба Милетића из Брода или дра Шобата из Пожеге.

За конзисторијског бележника изабран је дојакошњи бележник, Анатолије Јанковић, дворски протосинђел.

За тим се прешло на поједине предлоге.

После подужег претреса примљен је предлог епарх. административног одбора, да се у место четири установи шест протопресвитерата са новим заокруженем у интересу бољег вршења службе и надзора.

Било је доста живе дебате и око предлога епарх. административног одбора, да се од прихода епарх. препарандског фонда — који износи преко 54.000 фор. — установе стипендије за учитељске приправнике из ове епархије. Одлучено је, да се из овога фонда дају стипендије учитељским приправницима само дотле, док фонд не буде нуждан за своје опредељење и док земаљска влада не оснује довољно стипендија за препаранде Србе, те ће се путем сабора поднети зем. влади представка, да се од сада из земаљских средстава подељују стипендије у већем броју учитељским приправницима српске народности.

Предлог адм. одбора, да се оснује епархијски фонд за потребне издатке администстративне, усвојен је једногласно, те ће се позвати све општине и појединци у овој дијецези, да прилозима потпомогну овај фонд. Високопреосвећени епископ Мирон приложио је одмах 50 фор. и обећао је, да ће по толику своту сваке године прилагати. За њим су и остали скупштинари дали извесне прилоге, тако да је за часак скупљено у самој скупштини 176 фор. за тај фонд.

Одлучено је даље, да свака срп. правосл. црквена општина осигура против ватре своју цркву, парохијски дом и друге општинске зграде, те је упућен епарх. адм. одбор, да ту одлуку изврши.

Предлог свештенства даруварског протопресвитерата о свештеничкој дотацији, упућен је проти Штековићу, да га као члан одбора петнаесторице препоручи томе одбору.

Није усвојен предлог скупштинара Јована Марковића, да се српској општини пакрачкој призна право сувласништва на епархијску зграду бивше српске препарандије, пошто је највиши суд већ пресудио, да је та зграда искључива својина епархије.

Предлог скупштинара Мите Нешковића, жупшколског надзорника у Беловару, да се за сву митрополију карловачку установи једнак распорез парохијала, те да се свештенство плаћа из фонда, у који би све општине уплаћивале, — упућен је саборском одбору петнаесторице.

Прихваћен је и упућен епарх. школском одбору предлог М. Милићевића, да се у Пакрацу оснује нижа реална гимназија.

Било је још неколико предлога, који већином нису усвојени.

Епископ Мирон захвално се члановима при свршетку скупштине на сложном раду, те се скупштина са одушевљењем усклицима: „Живио владика Мирон!“ разишла 15. (27.) априла у 2 сахата по подне.

За време трајања епарх. скупштине угостио је и почастио г. епископ скупштинаре у своме двору.

ПЧЕЛА, МЕД И ВОСАК У БИБЛИЈИ.

(Свршетак.)

Врло је интересантна и глава 14. књиге судија израиљићих, из које се види, како је била благословена Палестина пчелама, да су се ројеви хватали и у чељусти лавове, а мед да је био најглавнија храна Израиљцима тако да је долазио и у

загонетке. Ми ћемо целу ову главу навести, јер држимо, да ће врло зашимати свештенике и богослове, који су пчелари, а тих има — хвала Богу! — данас доста. Та глава гласи овако: И сиђе Самѵшонѣ къ Ѳамнадѣ и видѣ женѣ во Ѳамнадѣ ѿ дщерей филістімскихъ: и угодна бысть предъ нимъ. И изыде, и повѣда отцѣ своемѹ и матери своей, и рече: женѣ видѣхъ къ Ѳамнадѣ ѿ дщерей филістімскихъ: и нынѣ поймите ю мнѣ къ женѣ. И рече емѹ отецъ его и мати его: еда нѣсть дщерей ѿ братіи твоеа, и ѿ всѣхъ людей моихъ жены, яко ты идеши поѧти женѣ ѿ дщерей иноплеменникѡвъ необрѣзаныхъ; и рече Самѵшонъ ко отцѣ своемѹ: сію поими мнѣ, яко та угодна есть предъ очима моима. Отецъ же его и мати его не разумѣша, яко Ѿмщенія онъ ищетъ ѿ филістімлянъ: въ то бо врѣмя владаху филістімляне сыны іздраилевыми. И сиђе Самѵшонъ и отецъ его и мати его ко Ѳамнадѣ: и пріидоша до вінограда Ѳамнада, и се лѣвчищіи рыкающе во срѣтѹніе емѹ. И сиђе на него дх҃ъ гд҃ень, и растерза его якоже козлища ѿ кѡзъ и ничтоже бѣше въ рѹцѣ его. И не повѣда отцѹ своемѹ и матери своей, еже сотвори. И поидоша, и рекоша женѣ, и угодно бысть предъ очима Самѵшона. И возвратися по днехъ поѧти ю, и wвратися видѣти трѹпъ лѣвовъ, и се рой пчелъ во устѣхъ лѣвовыхъ и медъ. И изя его ѿ устъ его въ рѹцѣ свои, и идяше идый, и ядый. И поиде ко отцѣ своемѹ и матери своей, и даде имъ, и ядоша: и не повѣда имъ, яко ѿ устъ лѣвовыхъ изя сей медъ. И сиђе отецъ его къ женѣ, и сотвори Самѵшонъ тамо пиръ седмь дней, яко такѡ творѧтъ юноши. И бысть внегда вонтися имъ его, приставиша къ немѹ тридесять дрѹговъ: и быша съ нимъ. И рече имъ Самѵшонъ: предлагаю нынѣ камъ гаданіе, и аще ѡгадающе повѣдите мнѣ сіе въ седмь дней пира, и wбрящете, дамъ вамъ тридесять понявъ и тридесять рнзъ одеждъ: аще же не возможете сіе повѣдати мнѣ. дадите вы мнѣ тридесять понявъ и тридесять рнзъ измѣнныхъ. И рекоша емѹ: предложи гаданіе твое, услышимъ е. И глаголаше имъ: ѿ ѕдѣщаго ѣдомое изыде. и ѿ крѣпкаго изыде сладкое И не могоша повѣдати гаданіа до трехъ дней. И бысть въ день четвертый, и рекоша женѣ Самѵшоновѣ: прельсти мѫжа своего, и да повѣсть тебѣ гаданіе, да не сожжемъ тя и домъ отца твоегѡ огнемъ. Или wбожити призвасте ны; И плакаса жена Самѵшонова предъ нимъ, и рече: разнѣ ненавидѣхъ ѣси мене, и не возлюбилъ ѣси мене яко гаданіа, еже ѣси предложилъ сынѡмъ людей моихъ не повѣдалъ ѣси егѡ мнѣ. И рече ей Самѵшонъ: се отцѹ моемѹ и матери моей не повѣдахъ его, и тебѣ ли повѣмъ; И плакаса предъ нимъ седмь дней, въ нѧже бѣ имъ пиръ. И бысть въ день седмый, и повѣда ей, яко стѣжи емѹ: и та повѣда сынѡмъ людей своихъ. И рекоша емѹ мѫжи градстіи въ днь седмый прежде зашествія солнца: что слаждше меда; и что крѣпчае льва; И рече имъ Самѵшонъ: аще не бысте wрали юницею моею, не бысте ѹгѣдали гаданіа моегѡ. И нападе на него дх҃ъ гд҃нь, и сиђе въ Аскалѡнѣ, и изби тамо тридесять мѫжей, и взя рѧзы ихъ, и даде рѧзы повѣдавшымъ гаданіе. И разгнѣвася яростію Самѵшонъ, и изыде въ домъ отца своегѡ. Жена же Самѵшонова иде за иного мѫжа, иже бысть единъ ѿ дрѹговъ его.

Српски гласи загонетка овако: Од онога који једе изиде јело, и од љутога изиде слатко, а одгонетљај овако: шта је слађе од меда и шта је љуће од лава?

Сѣдѣвы гд҃ни истинны, wправданны вѣ҃ки: вождѣлѣнны паче злата и камене честна многа, и слаждша паче меда и сота. — Псалам 19. 10.

Якѡ вода излиахся, и разсыпашася вса кѡсти моа. бысть сердце мое якѡ воскъ талъ посредѣ чрева моегѡ. — Псалам 21. 15.

Якѡ исчезаетъ димъ да исчезнѣтъ: якѡ таетъ воскъ ѿ лица огня такѡ да погинѹтъ грѣшницы ѿ лица Божіа. — Псал. 67. 3.

Горы якѡ воскъ растаяша ѿ лица гд҃на, ѿ лица гд҃а всеа земли. — Псал. 96. 5.

Вси языцы wбыдоша ма, и именемъ гд҃нимъ противлахся имъ: wбышедше wбыдоша ма. и именемъ гд҃нимъ противлахся имъ: wбыдоша ма якѡ пчелы сотъ, и разгорѣшася якѡ огнь въ терніи. — Псал. 117. 11—12.

Не похвали человѣка въ красотѣ его, и не вѣди ти мерзок человѣка видѣніемъ своимъ.

Мала естъ въ первыхъ, и начатокъ сладостей плодъ ея — Кн. премудрости Іисуса сына Сирахова 11. 2.

Начало всякія потребы въ житіе человѣку, вода, и огнь и желѣзо, и соль и семидалъ пшеницы, и млеко, и медъ, кровь гроздова, и масло, и риза. — Сирах 39. 32.

И будетъ въ той день позвиждетъ гдь мухамъ, иже кладуютъ частію рѣки египетскія, и пчелѣ, иже есть въ странѣ ассирійстѣй. — Кн. пророка Исаіи 7. 18.

Медъ обрѣтъ ядь умѣренно, да не какъ пресыщенъ извлюетъ — Книга притчей Соломоновыхъ 25. 16.

Исти медъ многу не добро — Соломъ 25. 28.

Ядь медъ сыне, благъ ко есть сотъ, да насладитсѧ гортанъ твой — Соломъ 24. 13.

Самъ же Іоаннъ имаше ризу свою ѿ власъ вельблюждь, и поясъ усменъ ѡ чреслѣхъ своихъ: снѣдь же его бѣ прѧжіе и медъ дивій. — Матѳей 3. 4.

Бѣ же Іоаннъ вводячен власы вельблюжди, и поясъ усменъ ѡ чреслѣхъ его, и ядый акриды и медъ дивій. — Марко 1. 6.

Они же даша емъ рыбы печены часть, и ѿ пчелъ сотъ. И вземъ предъ ними ядѣ — Лука 24. 42.

Осим ових места у старом завету спомиње се мед још и у књизи Јова, Јеремије, Језекиља и на другим још местима, тако да кад би се сва та места споменула, изашао би број 59. Восак се спомиње шест пута, а пчела пет пута. У новом завету пак мед се спомиње само на три споменута места.

Карловци. Ј. Ж.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Сједница епархијске консисторије горњокарловачке од 19. марта о. г.) Положили су заклетву нови конс. чланови: Стево Кокотовић, трговац и Симо Шарац, умировљени кр. рачунарски надсавјетник. — Администрација спрѣмѣ јереја Николе Медаковића упражњене парохије Сјеничака, подијељена је јерeју Николи Милићу, досадањем капелану плашчанском. — Позвани су на најзвишење парох и учитељ јошанички гледе пјенија у цркви јошанској и наплате за исто из закладе покојнога Дана Бањанина. — Препоручени су неки сиромашни свештеници за потпору из земаљ. средстава. — Јерeју Данилу Рајачићу подијељена је администтр. парохије залужничке. — Одобрен је презид. распис стечаја на нову парохију у Врелу. — Одбијен је уговор црквеног одбора у Љесковцу (Плитвице) са сликаром Јосифом Кречовом о сликању цркве љесковачке, због тога, што је прошлијех година забрањено Кречову наше цркве сликати. — Узето је на знање саопштење високе Владе о именовању Николе Ерцеговца за катихету у Глини. — Наложено је јерeју А. М. свештенику средњегорском, да одмах пол. власти изда заостале матичне дупликате, а на рачун јереја Ст. Б., који је то у своје вријеме занемарио. — Узето је на знање саопштење Шк. Савјета о том, да су манаст. ђаци Никола Кукић и Стево Марковић примљени као нередовни слушаоци у учитељску школу карловачку. — Наложено је нотаријату конспект., да протулира акта Уроша Пејића, и да ротулус тај поднесе најближој конспект. сједници. — Због болести јереја Стевана Ножинића одузета му је управа парохије градуске и повјерена суседном свештенику, адм. парохије староселске, јерeју Гаврилу Лончару. — Издат је налог, да се уреде протоколи парохије требињске, а јереј Симо Јаковић, који је исте занемарио, кажњен је. — За привременог катихету у Раковцу мјесто обољелог проте Николе Живковића, постављен је јереј Манојло Грбић. — Позвани су неки јерeји на стечајни испит за дан 28. маја (9. јуна) 1892. — Помилован је јереј Милан Гламочлија и подијељена му администрација парохије прволубинске. — Умољена је висока Влада, да пригодом преиначе „Буквара“ за основне школе, поправити дадe нека мјеста, противна учењу наше цркве. — Издат је налог окружним протама, да под личном одговорношћу купе у својим поручјима претплату на „Српски Сион“ од црквених општина и свештенства. — Издат је свештенству

напутак: кад и до којих граница смије и може искати архијерејску диспензу за њенчавање. — Издат је напутак свештенству гледе једнообразности у служењу. — Заповеђено је паросима, да у парохијалним становима станују, ће год га има, и ће је за становање способан. — Препоручене су свештенству и народу црквене бесједе пок. владике Теофана. — Послан је извјештај високом Саборском Одбору о протопресвитератској канелапији плапчанској, коју је пет година и један мјесец дана обезуживао јереј Јосиф Вукелић, а никад му ништа за ту службу плаћено није. — Осим тога су још неке брачне ствари помакнуте у напред. Р.

— **(Епарх. школски одбор у Темишвару)** држао је своју редовну седницу дана 16. (28.) апр. 1892. под предсједништвом дра Бранка Стевановића, подпредседника еп. шк. одбора, а у присуству чланова: протојереја Павла Јовановића, пароха сиришког, дра Ранка Граница, адвоката и Глише Јорговића, срп. нар. учитеља у Вел. Кикинди. Известилац: Јован Новаковић, парох, као заменик епарх. школ. референта. Бележио је: Петар Милић, конс. бележник. — У овој седници расправљено је и решено до 40 предмета, од којих помињемо само главније: 1.) Поводом извештаја м. шк. одбора у Вршцу, да је тамошњи многогодишњи учитељ, Станимир Николић, напрасном смрћу преминуо, постављен је до краја 1891.—92. школ. године за привременог учитеља тамошњег, свршени приправник, Сава Рајковић, а општина је упућена, да у смислу закона стечај распише, набор учитеља обави и о успеху епарх. управи извештај поднесе. — 2.) На захтевање в. Н. Ц. Ш. Савета, поднеће му се извештај о тужби против учитеља Д. П. у В. С. М. са свима списима и документима, који доказују идентичност истог учитеља — и како је он постављен за учитеља. — 3.) На образложену представку и молбу јозеповачке црквено. општине, дозвољено јој је, да може школски прирез свој од 5 на 10% повисити, пошто досадашњим прирезом од 5% није могла све своје школске потребе подмирити. — 4.) Са омањим неким изменама одобрен је план и прорачун срп. православне црквено. општине срп. црњанске, у погледу зидања нове школске зграде. — 5.) Одбачен је закључак „црквено-школског“ одбора у Јозепову, по ком је школску земљу (по сесије) на 10 година без јавне дражбе у закуп издао Светозару Бикићу, за 405 фор. годишње закупнине, јер постојеће установе наше не познају „црквено-школски одбор“, — и јер је по закону црквено. скупштина позвана и надлежна, да уз одобреље епарх. власти, црквено-општинска и школска добра под најам и закуп издаје. — 6.) Најстрожије је наложено нечканској црквено. општини, да школу своју оправи, чисто држи и са нужним училима снабде. — 7.) Срп. правосл. црквено. општина најфалска упућена је, да што пре отвори још један наставни разред, како би сва за дневну школу способна деца у школу ићи могла. — 8.) Срп. нар. учитељ Ј. А. у В. Б. позван је, да за 15 дана искаже, да је вис. кр. угар. министарству богочасти и јавне наставе поднео молбу, да би решен био дужности полагања испита из мађарског језика. О чему се административни одбор торонталске жупаније, предходно знања ради, известити има. — 9.) Поводом дописа кр. шк. надзорника за торонталску жупанију, да је учитељица В. Б. у Срп. Ст. Мартону, пошто је за учитељицу у Куманима изабрана, школу у Срп. Ст. Мартону напустила и у Кумане отишла, известиће се речени надзорник, да је нета учитељица на основу школ. уредбе и дисциплинарних правила за срп. нар. учитеље, упућена, да се има вратити у Срп. Ст. Мартон, да тамо прописано време дослужи. — 10.) Уважнут је закључак црквено. одбора у Башахиду у погледу избора С. Т. за месног шк. управитеља, пошто избор шк. управитеља спада у делокруг црквено. општине т. ј. скупштине. — 11.) Поводом дописа кр. шк. надзорника о недостатку шк. просторија у Срп. Кларији, изасилан је заменик шк. референта јереј Јован Новаковић, да на лицу места стање школ. зграда прегледи и извиди: зашто нета општина није досадашњим налозима епарх. шк. одбора у погледу проширења школе своје са још једним односно два наставна разреда задоста учинила? — 12.) Пошто неки школски одбори још никако нису поднели годишње школске исказе за год. 1890.—1., то су нети најозбиљније позвани, да тој дужности својој што пре и у најкраћем року одговоре, тим пре, што су ти искази неопходно нужни управи овој, као грађа за састављање генералног шк. исказа и извештаја, који се в. Н. Ц. Ш. савету поднети има. — 13.) Срп. правосл. црквено. општина у Црнобари, поднела је оригинално учитељско сведочанство новоизбраног учитеља свога, Вељка Анокића; те пошто је избор истог учитеља од стране епарх. шк. одбора одобрен, то ће се сви списи по закону поднети

в. Н. Ц. Ш. Савету, ради сталне потврде изабраног учитеља и ради издавања декрета. — 14.) Тужба срп. правосл. црквене општине у Ђ. против тамошњег учитеља Ј. М. издака је на извињење и извештај о томе, протојерејју и члану еп. шк. одбора Павлу Јовановићу. — 15.) Потврђене су школ. фасије меленачке црквене општине у погледу отварања двају нових наставних разреда, и поднеће се в. Н. Ц. Ш. Савету на више одобрење. — 16.) Одобрен је план и прорачун ђалинске црквене општине, у погледу зидања нове школ. зграде. — 17.) Извештај црквеног одбора меленачког, да је закључио, да женској задрузи Српкиња у Мелентима, са годишњих 300 фор. ради отварања дечијег забавишта у помоћ притече, молећи за одобрење тога закључка свог; уступа се овдашњем епарх. адм. одбору на надлежно решење. — 18.) Тужбена пријава привременог учитеља Ђ. М. у Б. против председника црквене општине тамошње Д. К., издана је члану овог епарх. шк. одбора, Паји Поповићу, учитељу вел. бечкеречком, на извињење и извештај. — 19.) На брзојавну жалбу учитеља М. П. у Н. упућује се црквена општина дотична, да жалбенику, у колико би жалба му основана била, заосталу му учитељску плату одмах изда; а уједно је жалбеник упозорен, да у будуће има жалбе и молбе своје управи овој у писменим поднесцима, а не брзојавним путем подносити, пошто се брзојави не могу за доставерне сматрати. — Осим тога одобрени су многи предрачуни и рачуни школски, а неки су дотичним месним школ. одборима на исправак према учињеним примедбама враћени. Ј. Н.

ЧИТУЉА.

— († **Др. Сава [Станимир] Поповић**) монах манастира Бездина, преминуо је 28. априла о. г. у М. Чаваду на крилу матере несретнице и тужног оца, у 27. години млађаног живота свог. Региструјући овај тужни факт, душу нам обузима нека тужна сета, нека неисказана жалост, потичући из дубине душе и будећи у нама најнежније осећаје, јер ето неумитна смрт нам и опет отрже једног члана, који је — и ако још млад — у свету лепа имена стекао, и који је временом, по знању и спреми својој, могао заузети једно од оних места, која по прошлости нашој без интелигенције, без црквене свести ни замислити не можемо. Зао удес га ето сломи; неумитна и неизлечима болест покоси га у најлепшем цвету живота му, на прагу овом, где почиње живот, где почиње име и почиње слава.

Др. Сава Поповић свршио је гимназијске науке своје у Вашархељу и Араду и био је један од бољих ђака. По свршеној гимназији хтеде се најпре одати филозофској струци, али се још за рана пробуди у њему воља и наклоност за монашки чин, и убеђен о том, да ће са православничком спремом као калуђер од веће користи за цркву бити, ода се изучавању православних наука и похађајући вредно предавања, свршио их с добрим успехом на пештанском свеучилишту; неко време је и у Бечу пробавио. По свршеним наукама положи на пештанском универзитету политички докторат и пође да свршо и карловачку богословију, и свршив ју закалуђери се у мај. Бездину у пролеће 1891. г. Но болест и невоље натераше га, да рукополагање своје одлаже, и тако се деси с једним од наших најобразованијих калуђера да је умрло, без да је постигао и најнижи степен јерархије наше. Јединствен у јерархији нашој случај овај даје се протумачити само тиме, што је он у болести својој, која је у последње време отела била маха над њиме, изгубио и вољу и наду, видећи, да му је труд од преко 20 година, ког је сабирајући као мрав, у будућност своју уложио, узалудан, јер је и сам видео, да му болести нема лека, и у тој душевној борби, која му је болест још већма унапредила, дошао је у колизију са самим собом, са целим друштвеним поретком, са законима природе, који баш од њега узеше и укратише оно, што је сваком најмилије — крепко и чило здравље. У опште му се над целим животом простире нека трагична појава, која буди у нама сажаљење и која час подсећа на игру и ћуд удеса, који једног у гроб тера, а другом немилице дели срећу и дарове своје. За што је баш он морао бити тај, који ће сву горчину зле судбе морати да искуси и за што га није могао заменити мањи и лошији који од њега, од ког ни црква ни народ никад толике користи имати неће? Ко би то знао? Ал се у свачијем срцу мора појавити неизмеран осећај туге и бола, кад помислимо, да у гроб полажемо једну снагу, један дух, који је у данашњим приликама нашим од превелике користи бити могао. Али као што се ток времена пустом жељом обуставити не може, тако је и удес неумитан, тако се ни судба подмитити не да; ми јој се с искреним болом у души покорити мо-

рамо, и не преостаје нам друго, но да га као брата ожалимо и оплачемо.

На погребу чинодејствоваху: Павле Н. Јовановић, прота арадски, Леонтије Петровић, парох и Јевта Петровић, капелан батањски, Андрија Путић, парох чанадски, Дамаскин Ђорђевић, парох најлачки, Јован Продановић, капелан тисахињошки, Светозар Луџаја, ром. парох чанадски и капелан његов Јероним Луџаја. На опелу је држао говор П. Н. Јовановић прота, а на гробљу се у име колега опроштено од покојника лепим говором Срећен П. Јовановић, свршк. богослов. Вечан му спомен!

Г. В.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. А. Ј. у М. — Ваша беседа отишла је у кошар — јер је испод сваке критике. Похвално је од Вас што хоћете да беседите — али треба најпре да учите и проучавате: шта и како ћете беседити.

Г. В. П. у М. — Ова садашња беседа Ваша задоцнила је те би несувремено било, да је сад доносимо — и ако је иначе са сним добра. — Ви бисте могли за лист и друго што писати — од прилике оно и онако, како сте и пре у практичном правцу писали. Поздрав!

Исправак. У 17. броју овога листа у чланку „Разночтенијe“ на стр. 280, у другом ступцу а у 20 том реду од озго, поткрала се случајно погрешка, коју вала овако исправити: Иза речи „београдско јеванђеље,“ треба да дођу речи „а најдоцније“, а за тим долази: „на за то и одговара“ и т. д.

ОГЛАСИ.

ОГЛАС. 51, 1—1

Од стране потписатог председништва српско-православне црквене општине расписује се овим на дан 17. (29.) маја т. г. у 10 сати пре подне јавна устмена понудбена расправа за оправку овдашње српске православне цркве и новог тораљског кубета уз укупну прорачунату своту од 3645 фор. 31 новч. а. вр.

Жалбина установљена је са 5% од прорачунате своте.

Дражбени увјети, детаљни трошковник, нацрт, као и сви на ту радњу односећи се нужни подаци могу се сваки дан у обични уредовни сати код овдашњег општинског поглаварства увидити.

Председништво српско-православне црквене општине у Мањелосу 5. (17.) маја 1892.

Бока Дмитровић, тутор. Председник: Никола Свирчевић.

ОГЛАС. 48, 1—1

По гласу одлуке местног црк. одбора од 28. апр. (10. маја) 1892. г. има се св. црква рибичка изнутра сва моловати, т. ј. свод кроз сву цркву и после зидови, а тако исто и олтар, — те се ставља до знања сваком подузимачу, — али који је прави уметник — који би исти посао вољан био предузети, да се до дана 17. (29.) маја о. г. у 2 сата после подне, кад ће се на лицу места дражба на мањак обавити, изволи пријавити.

Процена је учињена у 400 фор. а. вр.

Сваки подузимач, који би вољан био лицитирати, има пре тога пред одбором 10 фор. а. вр. вадијума положити.

Примедба. Самоуци неће се примати да лицитирају. — Уметници пак, који би лицитирати хтели, морају као такови сведоџбе црк. одбору пре лицитирања покасти, да су доиста уметници прави.

Из седнице срп. правосл. црквене општине рибичке, држане 28. априла (10. маја) 1892. год.

Ђорђије Босилкић, председник.

СТЕЧАЈ. 44, 3—3

У извршењу закључка одбора овога од 26. фебр. 1892. бр. 33/22. расписује се стечај за попуњење два учитељска места на селиштима српске православне општине у Молу. Плата је 300 фор. годишње, 20 фор. у име учитељског и школског огрева и слободан стан. На места ова могу се тражити оспособљени учитељи и учитељице а молбенице подносе се у року од 6 недеља дана потписаноме одбору.

У Новом Саду, 19. априла 1892.

Епархијски школски одбор бачки.

СТЕЧАЈ. 45, 2—3

На упражњено место пароха у Суботишту, са платом V. разреда, овим се стечај отвара.

Који жеље место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, како су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца маја о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 21. априла (3. маја) 1892. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

К. Бр. 205. 1892.

СТЕЧАЈ 43, 3—3

На упражњено ђаконско место у Вел. Кикинди.

Конкуренти имају своје пиштрујисане молбенице од првог увртења овог стечаја у новинама рачунајући, за 4 недеље дана потписаној конзисторији поднети.

Конзисторија епархије темишварске.

СТЕЧАЈ.

46. 2—3

У каначкој срп. вероисповедној мешовитој школи има се стално попунити учитељско место.

Приходи су:

1.) 300 фор. које учитељ у месечним ратама прима.

2.) 4 јанца ораће земље, на коју учитељ порезу плаћа и једна башта (600 □ хвати) изван села.

3.) Два хвата тврдих дрва и сламе колико је за школу потребно. За пероводство добија учитељ 15 фор., а за наушал 5 фор. Од великога ће погреба добити 1 фор. а од малога 50 новч. Стан има у школској згради.

На ово место могу компетовати само потпуно квалификовани и који су испит из мађарског језика положили. Дужности су школском уредбом прописане.

Молбенице, добро инструјиране, треба слати на председника школ. одбора. Рок стечају истиче за шест недеља од првога увршћења у овоме листу, а изабрани ће учитељ своје звање наступити почетком идуће школ. године. Избор ће се на Петров дан обавити.

Из седнице школ. одбора држаног у Каначку 23. априла 1892. год.

Иван Кретић,
председник школ. одбора.

СТЕЧАЈ.

41. 3—3

На једно учитељско место за више разреде на српским вероисповедним школама у Сентомашу овим се расписује стечај.

Са овим местом скопчана је плата од 500 фор. а. вр. у готовом; 4 ½ лан. земље à 2.200 □°; стан у натури; за 3 хвата дрва 54 фор.; за 3 хвата сламе 30 фор.; за школску послугу 30 фор.; за писаће потребе 15 фор. и за школски огрев 40 фор.

Новоизабраном учитељу спадаће у дужност све законом прописане дужности како у школи, тако и у цркви обављати.

Рок стечају до 31. маја о. г.

Из седнице школског одбора, држане у Сентомашу 15. априла 1891.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ

50. 1—3

на упражњено учитељско место при српској вероисповедној школи у Шиклошу (Барања).

Годишња плата је 500 фор. из црквено-општинске благајне, која се месечно у напред издаје, и 21 фор. из народне касе у име тако зване шегртске школе. Осим тога слободан стан са 2 собе и кујном, мала кућица башта и 3 хвата тврдих дрва за огрев. Од великог укопа и парастоса по 1 фор., а од венчанице и малог укопа по 50 новчића.

Дужност је учитељу осим предавања прописаних предмета у свакодневној и повторној школи, и појања у цркви и ван цркве, још и прилежно обучавање деце у црквеном појању, и вођење пера у општинским седницама.

Компетовати могу само оспособљени учитељи, који су испит из мађарског језика положили.

Рок стечају је 25. мај. Молбенице са сведочбама нека се на потписани црквено-школски одбор упуте.

Из седнице црквено-школског одбора у Шиклошу 26. априла 1892. год. држане.

Председништво.

Е. 507.
L. 117.

ЕДИКТ.

49. 1—3

Софија Боборов рођена Лазић из Јасенове, сада у Дупљаји становујућа, подигла је против супруга свог Василија Боборова, некда трговца у Бананишту, код овог духовног суда тужбу, тражећи, да се брак њен, што је пре 11 година муж злобно оставио и у свет одтумарио, канонично разведе.

Оптужени се услед тога овим позива, да у року од шест месеци овоме суду место свог пребивања пријави, јер у противном случају, решиће се ова бракоразводна парница и без њега сходно прописима постојећег и важећег закона.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу, 27. априла (9. маја) 1892. држане.

Наше пошт. претплатнике опомињемо и умољавамо, да нам новац што скорије пошљу — да не би принуђени били обустављати им лист.

АДМИНИСТРАЦИЈА „СРПСКОГ СИОНА“.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране** земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Поједини бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 20.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 17. МАЈА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПРЕДЛОГ

дисциплинарне уредбе за све органе народно-црквене управе митрополитске, епархијске и црквено-општинске, као и чиновничко особље тих управа

(Наставак.)

§. 36. Чим приспе писмено изјашњење окривљениково, председник ће у првој седници дисциплинарнога суда предложити пријаву и изјашњење са дотичним доказима, а дисциплинарни ће суд на темељу тога одлучити, да ли се против окривљеника има повести истрага или не. Односни закључак свој упућује дисциплинарни суд:

а.) окривљеникy;

б.) приватном тужитељу (§. 39.);

в.) оном народно-црквеном управном органу, којем је окривљеник члан или чиновник (часник).

§. 37. Против закључка дисциплинарнога суда, да се истрага поведе, нема места правном леку.

Против закључка општинскога и епархијскога дисциплинарнога суда, којим се дисциплинарна истрага обуставља, може у року од 15 дана уложити призив на виши дисциплинарни суд:

а.) приватни тужитељ;

б.) црквено-општински орган и епархијска власт, којој је окривљеник члан или чиновник (часник).

§. 38. Дисциплинарни суд повериће вођење истраге једном или двојици изасланика из своје средине или по околностима другом којем органу, да учини потребне извиђаје, који ће тога ради преслушати пријавитеља, окривљеника и сведоке, на које су се обе странке у пријави и у изјашњењу позвале, и на које се течајем истраге позову, те ће и сами ићи за тим, да испитају и установе све што се односи на кривицу и на оправдање окривљеника.

§. 39. Пријавитељ се сматра приватним тужитељем онда, кад у својству странке ради повреде властитих права устане тужбом против пријављеника. Иначе се пријавитељ има сматрати сведоком.

§. 40. О истрази води се редован записник, који потписују странке и преслушани сведоци.

§. 41. По довршеној истрази има истражно повереништво (повереник) сачинити попис свих истражних списа и прилога и поднети их председништву дисциплинарнога суда, који их предаје известиоцу, кога одреди председништво из средине судаца.

Код епархијског дисциплинарног суда има се пре решења дисциплинарнога предмета пекати мњење конзисторијалнога фискала, а код највиших народно-црквених автономних власти и мњење фискала саборског одбора.

§. 42. Оптуженом има се дозволити да може, уз потребите опрезе угледати у истражне списе и узети и преписе од истих.

§. 43. Дисциплинарни ће суд, ако нађе, да мериторном решењу ствари не стоје на путу никакви важнији недостатци истраге, донети решидбу или да је оптужени некрив, или да је крив, те ће му у овом потоњем случају досудити казну, која је прописана овом уредбом и осудити га, да плати трошкове дисциплинарнога поступка под теретом оврхе.

§. 44. Дисциплинарни суд властан је судити и наредне казне, наведене у §. 20 ове уредбе.

§. 45. Решидба дисциплинарнога суда приопштава се заједно с разлозима писмено:

а.) окривљенику;

б.) приватном тужитељу;

в.) оном народно-црквеном управном органу, коме је окривљеник члан или чиновник (чланак).

§. 46. Против решидбе општинскога и епархијскога дисциплинарнога суда може се поднети призив на виши дисциплинарни суд у року од 15 дана након достављене осуде.

Право призива имаде:

а.) окривљеник;

б.) приватни тужитељ;

в.) црквено-општински орган и епархијална власт, којима је окривљеник члан или чиновник.

Против решидаба митрополитскога дисциплинарнога суда нема места правном леку.

§. 47. Виши дисциплинарни суд укинуће усљед призива решидбу нижега дисциплинарнога суда:

а.) ако овај у ствари није био надлежан;

б.) ако није био како ваља састављен;

в.) ако је истрага тако остала непотпуна, да је темељито суђење немогуће.

У првом случају упутиће виши дисциплинарни суд ствар на надлежни суд, а у потоња два случаја повратиће ствар истом дисциплинарном суду на закључити поступак односно на допуну расправе и изновично решење дисциплинарнога предмета.

(Наставиће се.)

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

БРАЋИ СВЕШТЕНИЦИМА.

Већ и програм овога листа не дозвољава нам, да се упуштамо у распру са дневном журналистиком. Не дозвољава нам то ни достојанство наше, положај и укус наш, — према журналистици, којој је барометар писања пао дубоко испод нуле сваког објективитета и разбора, солидности и резона, хоштетности и сваког морала, да не спомињемо још и политички такт и пијетет родољубља.

За то је и овим редовима далеко намера и цел упуштати се или заподевати распру са журналистиком „погрдног лексикона,“ ма се тај лексикон преписивао и на рачун неке токоришње, а у истини комичне одбране наше народно-црквене автономије, против умишљених и уображених нападаја на њу.

Тим мање може бити нашем писању цел такова расправа, јер смо ми потпуно на чисто са тенденцијом и мотивима, спекулацијом и малицијом, а можда и перфидијом извесних елемената и индивидуа, каквих

има доста и код других народа, али, по несрећи, у нас релативно и сувише.

Улазити с' њима у распру, значило би изједначити се, донекле, с њима; много изгубити, а ништа не учинити.

А кад ипак узимамо перо у руке, да испишемо ове редове, чинимо то ради браће свештеника, изазвани једним актом неколицине, којега ми не можемо одобрити.

Браћа свештеници, сакупљени 16. априла о. г. у Крушедолу, учинише познату „Изјаву.“ Та је „изјава“ по нашем мишљењу нецелисходна, с обзиром на њену цел, и ако се иначе не може ни чим осудити, а у мотивима својим и похвалити.

Ми је не одобравамо само за то, јер је непотребна у цели својој, ако се ова намењује највишој личности наше црквене поглавице.

Осуђивати „изјавама“ познато безобзирно пискарање, руфетлијско дивљаштво и баналну разуздану смушеност оскурних индивидуа, значило би и сувише одавати незаслужене пажње нечему, што можда појединца у публици покварена укуса и заведених осећаја подржава у његовом жалосном, недостојном и десператном положају, али чему се свет умни и морални само и једино индигнацијом односити може и мора.

Такве „изјаве“ могле би се правдати у неким случајевима према страници, у којој и према којој се са разлогом и резоном расправљати може, у којој реч диктира морал а води интелигенција.

А из свију симптома, које ми уочисмо, даје се закључити, да у дотичној страници ни интелигентнији елеменат нема солидарности, ни везе ма које, са азијатским писањем објекта „изјаве“, које наличи једино хијенском урлику разјарене, из кавеза утекле дивљачи. Докле такав урлик траје, познато је.

За то би ми саветовали браћи свештеницима, једном за увек, да са индигнацијом сажаљева, а не „изјавама“ осуђује поступке обесних и раскалашних индивидуа, а да своју хришћанску и хуману дужност према њима изврше у топлим молитвама милостивом Богу: да њих исцели, а наш мили и јадни народ спасе од журналистичких бандита и паразита.

Нашој пак љубљеној, родољубивој и пуној старања за славу наше цркве и напредак народа, поглавици црквеној, Његовој Светости Патријарху Георгију, доказаће свештенство своју оданост и љубав несумњиво и најбоље истрајним и успешним вршењем своје дужности у цркви и ван цркве, које вршење он једино, у бризи за цркву и народ, од свога свештенства и тражи и очекује.

Миран и савестан рад је вечита трага и номена. Њега будућност народна треба; њега ће само и да благосиља.

Радимо, радимо, и опет радимо! То је наше, а оно друго оставимо ономе, — чије је.

А у своје време знаћемо бити „сви као један“ на барикади истинитих, несумњивих и стварних интереса наше цркве и народа, нашег угледа и достојанства.

Тако ми мислимо. ═

ЗАШТО НАШ НАРОД СЛАБО ИДЕ У ЦРКВУ?

Паси агнцы моя . . . . Паси овцы моя!
Св. Јеванђ. Јов. XXI. 16.

Внимайте убо себѣ и всѣмъ стадѣ, въ немже васъ Дхъ Святый поставилъ епископы, пасти церковь Господа и Бога, юже стяжа кровію своею.
Дела, XX. 28.

Далеко сам од тога, да наше стање, ма на ком пољу јавнога нам живота, цртам црним, него што заиста јесте; песимистичка су претеривања згодна само за разједање ране. У нашем народу — нека је слава и хвала Богу — још живи жарка љубав према „лепој вери наших прадедова;“ још Србин при почетку сваког повећег рада помиње име Божје и призива га у помоћ;

*

још се он на глас звона и на дому и у пољу окреће истоку, и крсти се побожно, из дубине душе; још има у њему заноса за „крстом часним“ и за свачим, што је црквено — али је крај свега тога свакако и онај највећи оптимиста морао приметити са болом у души, да наш народ слабо иде у цркву.[1]) Са танане куле одјекује звук звона, и чисто моли верне, да похитају светому храму на молитву Господњу; али им се данас слабо ко одзива, огромна се већина нашега света — да се коректно изразим — одбила од цркве, и црква остаје — празна![2])

Празна црква! Заиста тужан призор! Уђи у кућу, у којој потмуло „одјекује празнина“, па ће ти бити на мах нешто тешко око срца; а како те тек мора болети, када уђеш у празну цркву, у празан дом Господњи!

Али зашто остају наше цркве празне? — Да то потанко испитам, на да, према силама својим, што јасније изнесем пред очи заинтересованим факторима — ставио сам себи за задаћу у овој студији. Налазим тек за нужно већ у напред приметити, да ме у овом расправљању не ће, нити може руководити каква мржња или злурадост. Ја ћу све, што год будем рекао, рећи у лепој намери, да укажем на оно, што нас тишти, на да прегнемо за времена лечити зло, како би нам што јасније и топлије сијнуло оно јарко сунце, што се од неко доба кренуло и на нашем, за сада још доста мутном обзорју. Јер ћемо тој немилој појави свакако тек онда моћи стати на пут, када будемо добро уочили и упознали све њене узроке, па прегли да згодним путем и начином или са свим уклонимо, или бар умалимо њихов утецај. Шта би ти вредно штит од кише, када га не би држао према ветру? Шта би вредило твоје прегалаштво, када не би прегао у згодноме правцу?

На који су дакле узроци тој појави, том злу?

„Вера долази од проповедања,“ вели св. Ап. Павле, похвала васељенска. — „Црква је попина“, каже наш народ.

На хајде дакле да видимо пре свега, је-ли и у колико је наше свештенство криво нашем слабом похађању цркве.

Овде се морамо у првом реду запитати:

Како наш свештеник врши заповест Спаситељеву: Научите сва языки ... учаще их блюсти вся, елика заповѣдахъ вамъ (Мат. XXVIII, 19—20);

На заповест св. Ап. Павла, изражену у другој посланици к Тимотеју (IV. 2): Проповѣдай слово, настой благовременнѣ и безвременнѣ вѣщаи, запрети, умоли со всякимъ долготерпѣніемъ и ученіемъ;

Обазире-ли се он на 58. правило св. Апостола, које вели: „Епископ или презвитер, који занемарује клир, или народ, и не поучава их благочастију, нека се одлучи; ако пак устраје у немару и безбрижности, нека се свргне;“

Како он испуњава упућивање 19. канона трулског сабора, које гласи: „Треба да предстојници цркава сваки дан, а особито у дане Господње, поучавају сав клир и народ речима благочешћа, изабирајући из божанственога Писма мисли и расуђивања о истини, и не прелазећи већ установљених граница или предања богоносних Отаца .... Јер када народ науком речених Отаца позна, шта је добро и к чему треба тежити и шта није корисно и чега се треба клонити, он тада управља свој живот на боље, нити пада у невољу незнања, него, пазећи на ту науку, располаже собом тако, да му се не догоди какво зло, и из страха од казни, што му прете, спрема своје спасење;“

Како се даље држи према 9. канону царигадскога сабора у храму св. Апостола (иначе: прво-другог): „... треба да свештеник Божји упућује онога, који се не влада као што треба, поукама и опоменама...“;

---

[1]) На уму ми је равлика између појма „црква“ и „храм“. Но када се већ обично употребљава прва реч за изражавање и тога другога појма, то ћу је и ја тако узимати.

[2]) Ја не велим уједно, да у нас већ нема више оних, у којима се св. храм често, нарочито о зимским јутревима, не напуни света; али је та слика и прилика овог служења пред престољем Творчевим врло ретка, она је тек спорадични изузетак — а ја имам пред очима правило.

И како најзад поучава школску децу, па веренике при венчању, кумове при крштењу, и тому слично?

Одговор је на тај читав низ питања врло кратак, али и врло теретан: Наш свештеник слабо проповеда, још слабије врши своје дужности као катихета, а поучавања при крштењима и венчањима готово никако и нема![1]) Ово истина, задатак је мало повећи; али ми немамо никаква права, да га смањујемо, ако му нисмо дорасли. Живот црквин лежи у живој речи Божјој, и тај ће живот свакако бити здравији, снажнији, што смо цркву чешће поучавали том речју Божјом, што смо ју вољније приводили кроз она уска врата, што воде у живот. Или зар нам за ово није доста снажан онај негативни доказ, што нам га пружа Назаренство, та опака губа на телу нам црквеном, што нас тако луто десеткује?

Амо спада и онај немили, чудноватi факт, да многи појединац не иде у цркву с тога, што нема стајаћега руха. Ви ћете често позвати уз пут ког домаћина у цркву, а он ће вам невесело одговорити: „Ишао бих с драге воље, али не могу у овом кожуху“. И он чека да куши згодно рухо, па у том — дакако, често подугом чекању и огугла да не иде у цркву.

Још сам приметно у нашем народу и то, да жена, чим се осети „у другом стању“, а она прекине ићи у цркву, сматрајући „таково што“ као за неки грех. Ово ће нам бити појмљивије, када се сетимо, да наш народ вели и за своју рођену децу, да су му „по гријеху“. — Узмимо сада једну таку жену. Она не иде у цркву, док се не породи, дакле пуних девет месеца, а после не иде због дојења, еле и ту — у најмању руку — такођер девет месеца. Осамнаест дакле месеца не иде наша жена у цркву с тога, што ју Бог усрећио дететом! Хоће ли се она пак бар после тога опет навикнути да иде у цркву — то је питање.

Зар свему том не лежи узрок у недостатку јаснијег појма о вољи Божјој, о ученју цркве православне? А ко је крив том? Зар није свештеник? На још када је исти свештеник — што се, на жалост, доста често дешава — са многом и многом својом овцом у завади, и то у тако огорченој завади, да можемо чути и речи: „Док је он наш поп, мене не виде црква“! . . . . „Мрзим на Николу, па мрзим и на св. Николу“! . . . .

Но са целим досадашњим расматрањем још не смерах сву кривицу нашег слабог полажења у цркву свалити ли и искључиво на свештенство. Без сваке је сумње, да много, врло много кривице, да врло јаких узрока тој немилој појави лежи и у самим вернима. На многе, врло многе наше опћине дала би се применити прича Спаситељева о разном земљишту, на које је падало семе сејачево, и то нарочито они делови приче, у којима се износи судба семена, када падне на трновито или чак и на каменито земљиште. Многи и многи наши узорити, ваљани, ревносни, одушевљени свештеници и при самом крају свога живота морају да уздахну са болом у души: Наставниче, ѡкъ нощь цѣю трѣждахомъ, ничесожє ѩхомъ! (Лука, V. 5.)

У наше се доба развили и осилили неки чудни правци, који и ако у главном још из потаје и са језуитским превртањем очију, али ипак и сувише моћно војују не само против нашега свештенства, него и против самога духа црквеног, против саме узвишености и божаствености нашега православља. Уселио се ето у многог сина српског неки непобожан, да не речем противхришћански дух, који не само да га одвраћа од цркве, него га, рекъ би, некако неодољиво гони, да покушава подрезати крила полету нам верском. Или зар нам то не посведочава потпуно конкретно и са свим јасно она многа немила слика грдних и не ретко у суштини неоправданих нарташа на по где којег нашег свештеника? Или зар нам то не посведочава, такођер потпуно конкретно и са свим јасно, и не само оно неразмишљено нападање једног дела наше штампе, наших новина, како на само свештенство, исто тако и на највише достојанственике његове, него и оно лакоско, оно кинично, нехришћанско, чисто

[1]) Ни на овом месту не смем пропустити, а да не споменем: свако поштовање вредним — изузетцима!

накосно титрање и са самим попеким појмовима и исповеданима вере нам православне? . . . .

Још носе те наше новине на души својој по народ српски и са другога гледишта такођер тежак, претежак грех. Реклама им је „политика и просвета“, а садржина им је, као што већ навестих, прскање блатом и друге несстетичне ствари. Ако хоћеш да научиш поштено грдити — читај само њих; ако хоћеш да присвојиш себи вешто извртање ствари — читај само њих; ако хоћеш да убијеш и оно мало свога природнога укуса — читај само њих. Још као да те попеке новине сматрају за своју понајглавнију сврху, да распаљују страсти — а према свему томе пада правственост!

И ето, и тим се путем поквари и најпоштеније срце, и убије се и најсветлији дух, и растроји се и поснажнији живот. А ко сме тврдити, да све то нема великога, претежнога утецаја на нашу тужну „нецрквеност“? —

Но да се обазремо и на остале узроке тој појави.

Ено вам ту спада, на велику нашу несрећу, и само наше учитељство.

Глете само, н. пр., по гдекојег — на жалост, нарочито млађег учитеља, како се љуто поуздао у своју „учености“, у своје „свестрано знање“, на му је свештеник мањи „раденик народни“ од њега, а у цркву иде . . . тек онако, како иде. Уз то се он још често са тим својим „становиштем“ и размеће пред народом, као да би већ тиме да му открије све оне „мисли“, што му се роје по глави!

Па када заиста имаде таких учитеља, ко би ту онда могао и посумњати, да тиме паства мора изгубити од своје ирвобитне привржености к цркви, да мора према њојзи охладнети? „Та наш је учитељ паметна глава . . . зна он!“ — А каква тек појма могу о цркви добити оне безазлене малише, које примете, како њихов учитељ нехатно говори о вери, и како немарно стоји за певницом? . . . .

Но узмимо, да је Бог удостојио коју општину и са ваљаним свештеником, и учитељем, па крај свега тога ни ту неће црква да се пуни? — Ту је онда свакако крива друга пека невоља. Чим је ђаче „свршило школу“, одмах му даду његови каква одређена посла око економије: он чува стоку или виноград, води коње у пашу и т. д. и т. д., а девојче опет одмах гледа свога посла уз матер. То је дакле оно доба, када старији уводе млађешину у практичан живот, у материјалне прилике, а међу тим запостављају њихове, не само духовне, него и душевне потребе, тако рећи у најстрожијем смислу речи. Или где ти је у цркви — ма и само о св. литургији — та момчадија, где-ли су ти те силне девојке, што их после подне онако многобројне видиш у колу и око кола?

Уз ово ћу још нешто да споменем. Морамо видети, шта-ли бива у верском погледу са опом нашом децом, која долазе у средње заводе, да из њих после оду на више науке, те да најзад заузму у нашем народу најугледнија места? — Ту имам пред очима своје другове, па и себе. Ми сви бесмо из добрих, већином свештеничких кућа, те бесмо — бар за прве две-три године — махом врло побожни. Но шта то би с нами у један мах? Један по један почесмо се тужити, да нас више молитве пре спавања слабо могу да потуте, шта више, да их често и заборављамо, да заборављамо оно, без чега пређе не могосмо заспати! Шта беше тому узрок? — Ништава религиозна настава и попеки сумњив израз професора природних наука, нарочито геологије. Па је-ли чудо, да многи наш „зрели младић“ тако радо удара на основно нам богословље, догматику и симболику нашу? Је-ли какво чудо, да он о верским потребама често, врло често не ће ни да чује? Је-ли чудо, да га и за време св. литургије пре виђамо у загушљиву зраку пивара и кафана, нежели у св. храму? — Није, заиста није чудо!

То су, сто, но моме бар искуству и појмању ствари, главни узроци, са којих наша звона узалуд одјекују, са којих наш свештеник служи „пред празном црквом.“

Има још и слабијих узрока; но који ипак чине своје.

Тако је узрок том слабом нашем похађању цркве и — носење „таса“ при

св. литургији. У ово не ће веровати само онај, који није одрастао у селу. Али ко зна, да наш сељак и. пр. при пабављању чега из дућана проће због једног циглога новчића крај две и три продаваонице па иде чак у ону на другом крају села; ко зна, велим, како наш ратар тешко издаје ону мучно, врло мучно стечену „крајцару“: тај се томе мом искуству заиста не ће чудити. Многи би радо отишао у цркву, али га боли да поклони она два или три новчића у „тас.“ Ја сам слушао, како су и имућнији ратари говорили: „Само да није оне три крајцаре!“ На још када му ради та три новчића вала разменити читаву једну форинту! „Док си је разменио — већ је отишла цела!“ — вели он. А како-ли ће тек у цркву онај, који нема за шта ни соли да купи — „а не подноси му, да други дâ, а крај њега да проће тутор празан!“

Још знам за нешто, тому сличио. У Барањи је обичај, да „ко може и ко хоће“ купи при улажењу у цркву код тутора по једну малену жуту свећицу, и даде је, а у спомен својим умрлима, запалити пред св. олтарем. „Црква од тога има користи.“ — Лепо и красно; још је лепше и племенитије оно: „ко хоће и ко може“ — али је и то ушло код народа, исто као и код „таса“, као нека, да тако речем, морална обавеза, те мал' те не сваки гледа да пре свега дође до новца за ту свећу и за „тас“, па тек онда иде у цркву.

(Наставиће се.)

РАЗЪНОУЂТЕНИЕ НѢКОТОРЪІХЪ ѢЗЪСТЬ КЪ СЛОКѢНЬСКЪІХЪ ІСКАНГЕЛИХЪ.

Бываемое.

У црквенословенском јеванђелију гласи 49. ст. XXII. главе од Луке: ѥдѣкыѥ же, иже вѣхѫ съ нимь бываемое, рѣша емѹ: Гдⷭи, аще оудариимъ ножемъ? У маришком јеванђелију гласи то место овако: ѥдѣкыѥ же и иже вѣхѫ о немь бываемое рѣша сиоу: гн аште оудариимъ ножемъ? У остромировоу: ѥдѣкыѥ же, иже вѣхѫ о нѣсь, бываѣщоѥ, рѣша ісмоу: Гдⷭи аште оудариимъ ножемъ? У јеванђелију у Мркшиној цркви штампаном: ѥдѣкыѥ иже вѣхѫ о нѣсь бываѣщоѥ, рѣше сиѣ: гн, аште оудариимъ ножемъ? У мисалу од год. 1483. ѥдѣкыѥ же сн иже вѣхоу ш нимь бываемое рѣше сиоу: Господи аште оудариимъ ножи? У матици гласи то место: Ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον εἶπον αὐτῷ, κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν μαχαίρᾳ? Као што видимо у свима је споменутим словенским јеванђелијима преведено ово место са свим верно и један је облик и роиски скован по грчком облику. Тај је роиски облик part. praes. pass. бываемоѥ. Таквога облика не може имати глагол бывати. Part praes. pass. могу имати само глаголи транзитивни, као што се и у српском језику само могу градити облици и за part. praet. pass. од глагола транзитивних. Место part. praes. pass. бываемоѥ треба на споменутом месту да стоји part. praes. act. бываѣщоѥ, па у никољском јеванђелију заиста тако и гласи: ѥдѣкыѥ же, иже вѣхоу о нѣсь, бываѣщоѥ, рѣше сиоу: Господи, аште оудариимъ ножемъ? Даље у никољском јеванђелију преведено је ово место боље него у свима споменутим јеванђелијима, јер у њему не долази опаки облик, који је начињен против природе словенскога језика. Бываемоѥ не ваља. Таквога облика не би требало да има у словенској књизи. Бываѣщоѥ је облик добар. То је part. praes. act., али и он не одговара грчком part. fut., као што се види из овога примера. Зато морамо овде бываѣщоѥ превести „шта ће бити“, а не „шта бива“, јер part. fut. у словенском нема. Овде се мора бываѣщоѥ узети као да је перфективан глагол, јер перфективних глагола part. praes. значи што у грчком part. fut. Место бываѣщоѥ још боље би било дакле вѣдѣщоѥ, јер то би потпуно одговарало грчком ἐσόμενος — futurus, пошто је од вѣдѣщоѥ основа перфективна.

Карловци. Јов. Живановић.

ОДГОВОР КРИТИЧАРУ „КРАТКОГА ТИПИКА“.

У 15. и 16. бр. „Срп. Сиона“ од о. год. појавио се неки Ј. Д. са свом силом свога критичарскога знања на мој „Кратки Типик“, те изнашао пред читаоце неке погрјешке, које се, најстрожије узето, не могу погрјешкама назвати. И да није г. Ј. Д. истакнуо неке чињенице које јасно свједоче, да му није ни најмање познате прилике, које су ме приморале, да напишем „Кратки типик“, заиста, као противник сваке полемике, ја му не бих одговарао, ма да је своја разглагољетвија залио крокодилским сузама наводећи, да „Кратки типик“ има толико погрјешака, да их не може побројати, јер му је простор листа премален, те тако покушао завести читаоце, да мисле о мени и моме раду онако, како он мисли и суди. Но пошто г. Ј. Д. не наведе ни једне погрјешке, која би суштину ма кога правила кварила, пошто ми не изнесе нити престом показа ма једно правило, које би се противило учењу св. наше матере Цркве, а којим би се правилом они, којима је „Кр. Типик“ намијењен, на странпутицу завели, — не могу пропустити, а да не устанем у обрану свога рада од тако дрског нападаја. Трудићу се да будем што краћи.

Да обори вриједност „Краткога типика“, г. Ј. Д. ставља нам за узор „Зборник“ и „Велику Катавасију“ пок. Д. Поповића. Ја особито цијеним књижевни рад пок. Д. Поповића, али, нека ми опрости блажена сјенка његова, кад се сад г. Ј. Д. позва на њега, морам без околишења истаћнути, да у наведеним књигама има таквих стварних погрјешака, од којих, кад би се ма једна у „Кратком типику“ нашла, први би ме г. критичар као варушиоца св. православља жигосао. Осим тога „Зборник“ је скуп, па га учитељски приправници због сиротиње не могу да набаве, а „Вел. Катавасија“ опет је тако оскудна у црквеним пјесмама, да ју ученици због те оскудности не ће да узимају.

Даље г. Ј. Д. вели, „да сам ¾ „Краткога типика“ своја позајмио из „Типика“ у „Зборнику“ Дим. Поповића. Господине критичару! Ако је то истина, што Ви велите, онда су ¾ „Краткога типика“ врло добре, јер су по Вашој тврдњи преписане из „Зборника“ „који ће још дуго остати путевођа на срп. језику за све оне, који га ће требају“, — па на што онда пáднѣ, и рыдáніе, и кéпаѣ мнóгѣ над „Кратким типиком“? А „да је „Кратком типику“ најбоље мјесто уз зборнике за појање“ држим, да сте тиме изрекли само своје мнијење; а да ли је исто оправдано, то је друга ствар.

Велите г. Ј. Д., „да је писац „Краткога типика“ врло мало нажње положио, да му књига буде оно, што је требала и за чим је тежила“, — па набрајате захтјеве, „на које при писању школске књиге ваља пазити“. На ово сте требали надовезати „но Вашем субјективном увјерењу“, јер како видим, из Вас не говори објективност, но што се хватате и за сламку да се не утопите, и приговарате самој ствари и у ономе, што у истину не стоји. Но quot homines, tot sententiae; на тако је и овдје. Нека Вам буде то весеље! О системи и методу имали су изрекли своју они, од којих је зависно живот „Кратког типика“; а што се тиче „темељног познавања предмета“, — не наведосте нам ниједног правила, којим би се рушило моје знање правила црквеног. Прелистајте књиге, које нам на углед износите, па их сравните са „Кратким типиком“, па реците „ни по бабу ни по стрићевима“, гдје се налазе такве погрјешке, које кваре садржај књиге „којом ниште ради, да се младим људима памет затупљује и задаћа отежитава“, — које би дакле младе људе на пут проти учењу св. наше цркве навести могле!

Врло сам добро знао, за кога пишем „Кратки типик“, па кад би и Ви знали, да често ступају у учитељску школу и такви ученици, који, кад полажу прајамни испит, не могу да се сјете, кад су последњи пут као ђаци били у својој св. цркви; кад би Ви знали, да такви ученици не знају ни мало „Господи помилуј“, а уз то не знају ни читати црквене књиге, већ се мора почети са „букваром“, — кад би Ви, велим, све то знали, не би ми никако могли подметати сумњу, „да ништа имао на уму ни дотични предмет, ни ученике, који ће га учити“. Овакве ученике приправити, да буду за пијевницом „своји“, да знаду сваки покрет свештеника, да као појци не погрјеше проти правилу црквеном, — није лак посао. Дати таким ученицима у руке књигу, која има сијасет правила, која је може бити два и три пут дебља од „Краткога типика“, не смије се, већ им се мора дати удобник што једноставнији, краћи, али уз то што је могуће потпунији, према потребама њиховим,

— из кога би се уџбеника упутили и научили, како и гдје се које правило у разним случајевима употријебити може. Радећи ово већ неколико година као катихета увјерио сам се, да друкчије не може нити смије бити. Наравски, да је „Кратки типик“ за народ дољњих крајева у опће а за свештенике посебице премален, али за учитељске приправнике и у опће за оне, који имају да науче црквено правило толико, колико се од њих захтјевати може, довољан је „Кратки типик“.

А што вели г. Ј. Д., да се је „конкретним примјерима увјерио, да приправници морају себи биљешке да праве,“ тиме показује, да му школски рад није ни мало познат. Нема тога уџбеника, у који не би ученик истогод прибиљежио од предавања учитељева, па ма да је сам учитељ аутор једног или другог уџбеника, увијек се мора нешто надописивати; јер жалостан би био онај учитељ, који би узевши ма и своју књигу у руку говорио од рјечи до рјечи оно, што је у њој. Биљешке се међу у сваку књигу. — Погреб и парастос и могао је и није могао ући у „Кратки типик.“ Прво би било по жељи г. Ј. Д., а друго по искуству моме. Парастос и погреб обавља учитељ или у опће појац са свештеником стојећи раме уз раме, те учитељ увијек држи лијеву страну, т. ј. рјешко да почиње коју пјесму први, већ увијек за свештеником, појући обојица из једне књиге. Није могуће да свештеник не би хтио показати учитељу или појцу, шта има да поје. А најпослије и парастос и погреб тако су лаки и једноставни, да не треба посебног правила за то, а учитељским приправницима покаже се то и упуте се практички, док су још у школи.

Једино, што ће читаоцу „Краткога типика“ пасти у очи јест то, што се предговор не слаже са подјелом књиге, а и у подјели изостало је једно слово, те тако цијела подјела друкчије испада. Но та једина формална погрјешка, за коју се не могу ни данас домислити, како ми се поткрала, не може бити узроком, да г. Ј. Д. износи на бубањ „Кратки типик“ као књигу, којом се „младим људима, који се уче мислити, памет затупљује и задаћа отежтава.“ Нико није крив г. Ј. Д., што не може да схвати и разумије ни дефиниције „Кратког типика.“ Туђој ограничености, плиткоумности, неразвијености не може бити крив „Кратки типик.“

Што г. Ј. Д. спомиње „методику“, па навађа нека правила „која би могла у највећим случајевима као она послужити, а писац „типика“ мење их под линију или их дијели на 2, 3 и 5 правила“, увјерен сам, да ће сваки, који ијоле пажљиво прочита ред и начин, којим су изложена како поједина тако и сва правила у опће, једно за другим, — најприје најједноставнија, за тим компликованија и т. д., — лако увидјети злобну навалу на „Кратки типик“, а само за то, што г. Ј. Д. не ће нити је кадар да схвати строгу поступност у излагању тих правила.

Предалеко би ме одвело, а нисам рад ни да читаоце моје побијањем навале г. Ј. Д., који ме обједи „неконсеквенцијом“ у терминима, за које још ни данас није одређено позитивно, којих термина треба да се држимо, већ само упозоравам штоване читаоце овога листа, да међу погрјешкама, које је г. Ј. Д. под рубриком „о неконсеквенцији у терминима“ навео, има погрјешака штампарских, случајних, на и таквих које не стоје, јер се г. критичар пребацио видећи у моме оку трун а у своме не види брвна; а што је најглавније, да се не мало све погрјешке језичне, црквеног текста, назива појединих недјеља, а к томе још на жалост и погрјешке проти црквеном правилу, — којих хвала милом Богу у „Кратком типику“ нема, — налазе у „Збор“. и „Вел. Катав.“, које ми је г. Ј. Д. одмах у почетку своје критике за узор ставио, и из којих сам ја, по његовој смјелој тврдњи ¹/₄ „Крат. типика„ позајмио, — а које никако не стоји.

Да је „Кратки типик“ угледао свијета онда, кад сам га написао, увјерен сам, да би и сам г. Ј. Д. друкчије о њему судио, и да би све оне погрјешке, ако их здрав разум за погрјешке сматра, биле незнатне, — али јер се то догодило данас, знам врло добро, за што се тражи длака у јајету, за што се кроз микроскоп гледа сваки потез, свака тачка и запета, свако слово, рјеч, ред и т. д. Међу тим, мислио г. Ј. Д. о „Кратком типику“ што му драго, тврдо ћерујем, да његови приговори нису кадри побити цијене „Краткога типика“, јер се „у њему није опазило ништа, што би се начелно противило уставу црквеном и да одговара својој намјени, т. ј. да буде уџбеник за приправнике учитељске“.

Sapienti sat.

У Загребу на појутарје св. Ђурђа 1892.

Јован Петровић,
кр. проф. и катихета.

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ.

Приказ Грбићевог дела **„Карловачко Владичанство“** у руском часопису „Славянское Обозрѣніе“.

Орган Петроградског благотворителног Общества, „Славянское Обозрѣніе“, донело је у овогодишњој јануарској својој свесци приказ I. и II. књиге Грбићеве „Карловачко Владичанство“. Приказ тај написао је професор И. С. Палмов, који се о труду Грбићевом изражава врло похвално. Поштo приказ овај служи на част и дику врсном и вредном писцу „Карловачког владичанства“, с којим се целокупно свеситенство наше и овостранн народ наш српски с правом поносити може, вредно је, да и читаоци овог часописа, који немају прилике читати „Слав. Обозрѣніе“, прочитају исти ма и у верном српском преводу, који сам ја за читаоце овог часописа приуготовио.

Приказ тај гласи:

„Манојло Грбић. Карловачко владичанство. Прилог к историји српске православне цркве. Књ. I. (XV. + 318. стр.) и књ. II. (332. стр.). У Карловцу 1891.

Српска литература није богата делима и у опште издањима, која се специјално односе на историјску судбу местне православне цркве. Све што је у овом предмету на српском језику до сада писано, ограничено је на мален број појединих издања, као н. пр. житијâ српских светитеља, разних документних извора (хрисовуљâ, граматâ и т. д.) и у опште прилогâ за историју српске цркве и народа, тако исто и монографијâ и чланакâ, који су понајвише одштампани (ако и не искључиво) у српским издањима „Гласнику српског ученог друштва“ (I-ог и II ог од.), „Гласу“ срп. кр. академије у Београду, „Летопису Матице Српске“, „Српском Далматинском Магазину“, а делимично у загребачким хрватским издањима „Radu“, у „Starinama“, а делимично опет и у специјалним српским духовним часописима: „Гласу Истине“, „Босанско-Херцеговачком Источнику“, „Веснику Српске Цркве“ и др. Но сав тај материјал, који је многим истраживањима по српској историји на језику руском а понешто и немачком знатно допуњен, ни из далека није исцрпао сва питања српске историје а понаособ историје српске цркве. У том погледу биће у напредак научног рада много: а неопходно је даље помњивије, систематско прибирање материјала и научно уређење тога материјала. По томе ми не можемо пропустити а да не поздравимо и сами скромни покушај у том погледу, а још већма такав огроман и врло користан труд, какав нам представља горе поменуто дело, чији наслов горе исписасмо.

Дело то, још недовршено, угледало света тек у две књиге, садржи у себи црквену историју, или по речима писчевим „прилог историји“ православног горњокарловачког владичанства (које писац просто назива карловачким, разликујући га од карловачке митрополије) на аустријској државној територији, коју Срби задуго до пресељења у ове земље српског патријарха Арсенија Чарнојевића III. (при концу 17. века) нису, лише највише под притиском турских освајања на балканском полуострву. Обзор историјских догађаја у поменуте две књиге доведен је тек до 1784. год. а даља историја горњокарловачког владичанства биће изложена, како писац вели, у III. књизи. У I. разделу I. књиге говори писац о том, како су и када дошли и доселили се православни Срби у пределе горњокарловачког владичанства, које је заузимало територију пређашње „Карловачке Крајине“ и „Ванске Крајине“ заједно с градовима Сењом, Реком и Трстом и другим деловима покрајинских северозападних српских насеља у Карловцу, Жумберку, шта више и у словинској Крајини и даље, т. ј. сву ту територију, која је по најновијем политичко-административном устројству земаља аустроугарских подељена на личко-крбавску и модрушко-речку а понешто и загребачку и др. жупаније. А у II. разделу ове књиге почиње се нарочито излагање црквено-историјске судбине православне цркве и народа на горе означеној територији. У том разделу и у целом садржају II. књиге саопштио је писац у историјско-хронолошком поретку (почевши од II. половине XV. и XVI. в.) врло занимљиве податке о живом настојању пресељених Срба да непромењено сачувају своју православну веру у виду нарочито тих непријатељских односаја, које им је показивало местно латинско свештенство, подбуњивано Римом и потпомагано аустријско-немачком владом и местним хрватским племством. Даље се говори о устројству манастира Хрмља, Мошинаџе, Гомирја, Марче и о важности њиховој у историји местне православне цркве, о организацији православних сри-

ских епархија по пресељењу у ове крајеве у год. 1690. пећског патријарха Арсенија Чарнојевића III., поневши о уређењу карловачко-зрињополског владичанства и о првом његовом владици митрополиту Атанасији Љубојевићу (1696.—1712.) о подели тога владичанства на карловачко и костајничко (1713. г.), о времену, кад су карловачким владичанством управљале владике: Данило Љуботића (1713.—1739.), Павле Ненадић (1744.—1749.), Данило Јакшић (од 4. нов. 1751. до 27. јан. 1771.), Јосиф Стојановић (од 4. нов. 1771. до 30. јуна 1774.) и администратор владичанства Алексије Гавриловић (од 1772. до маја 1775.) и напослетку владика Петар Петровић (од 1. нов. 1774. до 26. јан. 1784.). Осим тога, у II. књ. има спомена и о српско-православним владикама, који управљаху костајничким (од 1713. до 1750.) и костајничко-северинским владичанством (од 1750.—1771.). При историјском излагању свију тих подробности писац се природно дотиче и оних запрека, с којима се досељеници Срби мораше сукобити и водити борбу, борбу с с новим суседима и заповедницима. То је пре свега била борба са суседним (загребачким, модрушким, сењским и др.) латинским „бишкупима“ и унијом, која се настојањем ових последњих а уз приномоћ аустријске владе почела распростањавати скоро одмах у почетку, чим су се православни Срби доселили у нову отаџбину, а особито од времена, како је манастир Марча у почетку XVII. века постала столицом унијатских владика, но које није признавало место српско-православно житељство. Но дело уније насилним се начином све даље распростањавало: с латинизаторима је водио борбу владика Љуботића; а после његове смрти душмани православља дотераше дотле, да су на време силом потчинили православна владичанства карштатско и костајничко унијатском епископу Теофилу Пашићу (1739.—1744.), но који до скора беше свргнут са столице баш од самих својих пређашњих патрона, те 1755. бачен у тамницу у Лавову, откуда побеже у Русију, тајећи овде да је унијат. Но и после тога не оставише латински бискупи и унијати православни народ у миру: против истих водише православни Срби исцрпаку борбу при владици Данилу Јакшићу (1651. и 1764.) и даље, борбу, која се у то време свршила жумберачком унијом.

Осим тога православни Срби и њихови јерарси морадоше имати жива учешћа у општој српској заштити права и привилегија, која им даде аветријски император, али која су им — као што се видело — давана само у тешка по државу са стране њених непријатеља — особито Турака — времена, а та права ограничавала су им се одмах, чим би прошла та кобна времена и минула крајња потреба храбрих српских граничара. О том се доста потанко говори у тој књизи а при том у вези у опште с историјом односаја Аветрије према целом српском народу, кога је она с извесним правима и са поделом извесних привилегија примила у своје опустеле земље тако, да садржај целе књиге садржи историју не само јужних Срба горњо-карловачког владичанства, него се дотиче судбе православних Срба у опште у пределима Аветрије скоро до конца XVIII. века. При том писац не заборавља ни тих историјских факата, који карактеришу улогу Русије као покровитељице и заштитнице Срба, која је Србе новчано потпомагала, снабдевала их црквеним књигама и утварима и која им указиваше своје дипломатско заступство у времену њихових невоља и горких искушења и т. д. У I. књизи налазе се и епизодски уметнуте потанкости о почетку и организацији православних српских и грчких општина у Трјесту, Реци, и др., говори се о њиховом оригиналном устројству, у ком превлађује световни трговачко-обртнички елеменат над јерархијом у делима црквеног господарства и управе. На свршетку II. књиге приложене су: а.) позната Декларатурија од 16. јула 1779. (Rescriptum Declaratorium Illyricae nationis) Марије Терезије; б.) такозвана „Конзисторијална Система“ од 5. априла (25. марта) 1872. г. и др.

У опште многе врло занимљиве историјске потанкости овога дела, које су из раније можда познате специјалистама, знатно су сада попуњене новим подацима, које је писац извадио из карштатске конзисторијалне архиве и других приватних рукописних зборника (н. пр. из зборника хрватског родољуба и књижевника Радослава Лопашића) и по том је оно постало врло користан зборник „прилога“ (као што сам писац скромно назива свој труд), који су толико нужни за састав целокупне историје православне српске цркве, а покрај тога и врло поучни за савремене у обзиру данашњег положаја православних Срба у Аветроугарској и односаја ове последње према Србству ван њених граница. Нужно је само приметити, да су при строго фактичном садржају

књиге сасвим излишне полемичке примедбе у публицистичком тону (као н. пр.: „Удружи се лукава Грчадија са невиђерном Бугарвјом, да се освете раљеном Србину“, т. ј. после укинућа пећске патријаршије у год. 1463. и после потчињења њених епархија бугарској — охридској архиепископији — патријаршији и др. См. I. књ. стр. 166.); излишно је такођер често напоминање читатељу о поданичкој верности аустроугарских Срба бечкој централној влади и др. Но свакако врло користан твуд пашчев, који је он зачео с благословом покојног горњокарловачког владике Теофана Живковића, при дубокој личној љубави и похвалном научном интересу према историјским судбама православног Српства, заслужује пажњу не само једних Срба, но и свију оних, који се интересују судбом тога у истину многонапаћеног народа у Аустроугарској.“

Чепин, 1892.

Свештеник **Л. Богдановић.**

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Окружница Његове Светости г. Патријарха Георгија високопреосв. г. г. Епископима у ствари свештеничког удружења.)** На радост пријатеља удружењу, можемо данас саопштити врло значајну вест у корист удружења свештеничког. Његова Светост г. Патријарх Георгије одаслао је випреосв. г. г. Епископима окружницу у ствари свешт. удружења, у којој им саопштава, да је на дотичну молбу свога свештенства „одобрио и благословио, да може приступити припремном раду за остварење свешт. удружења“, те да је услед тога одржан ужи свештенички збор, обојега реда, 23. марта у Карловцима, и донесен у седници његовој „нацрт правила“, штампан у нарочитом прилогу уз 14. бр. „Срп. Сиона“.

Из „нацрта правила“ благоизволела је Његова Светост — како то Његова окружница сведочи — стећи уверење, „да се свештенство у најбољој цели и намери хоће да удружи; да ставља себи за решавање такове задатке, од којих би наша црква, а с њоме и свештенство и народ несумњиве користи могли имати“, на пољу религиозно-моралном, црквене управе и организације автономне, црк. књижевности, па и саме дисциплине у свештенству, која би се огледала у спољашњим појавама живота његовог, и у „јединству мисли, рада и тежња удруженог, сложног, на рад спремног и свесног свештенства“, које би се имало опет огледати у целокупном његовом деловању, а посведочавати у повољним резултатима тога деловања и у цркви, и у народу, и у свештенству, и у књижевности, и у црквеној управи и т. д.

Са нагласком се у окружници Његове Светости истиче и прима она нежна пажња свештенства према св. Архијер. Синоду и преосв. Епископату, као и тежња за складним односима с Њиме и очинским закрилјем Његовим, која је тежња и пажња свога прецизног и потпуног израза добила у „нацрту правила“, а искреност и сталност, које ће свештенство и својим радом увек потврдити.

После ових рефлексија и повољних изјава о удружењу свештеничком, а „у пуном уверењу, да ће мисао о свешт. удружењу и у преосв. Епископату наћи своје пријатеље и покровитеље“, те ради што скорије реализовања свешт. удружења Његова Светост предлаже випреосв. г. г. Епископима, да у својим Епархијама у корист остварења свешт. удружења учине оно, што је Он учинио у својима. —

Слабе су наше речи, којима би за сада могли одати достојну захвалу високој и отвореној а уредној предусретљивости и потпори Његове Светости, којом је примио и којом жели да омогући остварење мисли удружења свештеничког у нашој Митрополији.

Његова ера, Његово патријаршествовање исписаће у историји нашег народа и цркве овостране, многа значајна, монументална и историјска живота — дела, међу којима ће без сумње светлити важношћу и резултатима својим и свештеничко удружење наше.

Дај Боже нашем Светом Патријарху Георгију, да дочека те резултате, те да му се родољубиво срце српско и побожна душа православна узможе радовати и наслађивати у тим и таковим резултатима!

— **(Нови зворнички митрополит у Босни.)** За зворничког епископа и митрополита са седиштем

у Доњој Тузли изабрао је св. синод царградски Николу Мандића, архимандрита манастира Гомирја у горњо-карловачкој епархији. Избор тај потврдило је Његово Величанство, цар и краљ аустро-угарски. Нови епископ Мандић родом је из Горњег Грачца у Лици. Има му сада око педесет година. Богословију је свршио у Плашком. Био је најпре парох у свом родном месту, а за тим у Госпићу, те је добио и наслов протопресвитерски. Био је пређе биран за посланика на наш народно-црквени сабор. Осим тога био је земаљски заступник на хрватском и угарском државном сабору. Изгубивши жену и децу ступио је пре годину дана у монашки чин и постао је архимандрит манастира Гомирја. А сада је ето постављен за епископа зворничког у Босни на место пређашњег митрополита Дионисија Илијевића.

— (Извештај о раду горњо-карловачке епарх. конзисторијалне сједнице) држане у Плашком дне 30. априла о. г. под председништвом високопреосвећеног господина епископа Михаила. Пошто су новоизабрани чланови Мојсије Мајсторовић и Јово Трбојевић прописану заклетву положили, отвара Његово Високопреосвештенство сједницу, те особитим сажалењем јавља, да је Његова Екселенција Будимски Епископ Арсеније Стојковић дне 29. марта у Будиму умрло, и позива чланове епарх. управе, да по могућству дне 2./14. маја у овомјестну цркву дођу, када ће он литургију и парастос за њега држати. — Читају се пређени акти бившег јеромонаха и привременог конзисторијалног бележника Уроша Нејића, који се из свештеничког сословија коначно брише, и на двије године од цркве одлучује. — Одређују се: Бакон Раде Кокотовић за капелана у Плашки; свр. богослов Јован Ренковић за капелана у Петрињу; а капелан Душан Малобабић из Петриње за администратора у Требиње; свр. богослов Стојан Савић за администратора у Бухачу, а Вујаклија за личног капелана у Радовицу, и то све са 1. јулом по нов. кал. — На даље одређени су президијално: Капелан Шарац с' капеланије Вељунске у Клокоч, повјеривши му уједно привремену администрацију парохије Крстињске, ће га у то звање парох Мајсторовић увести има; новорукоположени свештеник Машић за личног капелана у Бунић. — Некоји жителя експониране капеланије у Тишковцу, моле посебног свештеника; — одбија се ради оскудице свештенства. — Прото Беговић иште личног помоћника; — одбија се због оскудице свештенства и док се дотичном капелану плаћа барем од 500 фор. не обезбједи. — На парохију Четвртковачку компетовао је само тамошњи администратор Родољуб Пајић; — уништати црквену општину да ли га за својег пароха прима, а за конспект. повјереника тамо одређује се прото Кукић. — На новоустројену парохију у Врелу код Коренице, компетовали су парох Дане Кнежевић и тамошњи администратор Оклобџија; — одређује се избор, а за конспект. повјереника парох петровоселски Јово Трбојевић. — Администратор Бојевићке парохије Вурдела компетује на парохију Ердутеку у Архидијецези, што му се дозвољава. — Јеромонаха Методија Милојевића опомену ти, да на мјесто својег новог опредјељења у Јасенак одмах иде или да лječничку свједочбу поднесе, а Жуначку капеланију нека надлежни прото новорукоположеном свештенику Младену Остојићу формално преда. — Администратор Заложнички Данило Рајачић тужи се, да нема парохијалног стана, а и матрикули да су у великом нереду; — одређено да му црквена општина годишње 150 фор. станарине даје, а матрикуле да по могућству надопуни. — Парох Миливој Грбић као конспект. повјереник јавља, да је за пароха у Средњој Гори једногласно изабран тамошњи администратор Јандрија Мандић; — избор се потврђује. — Намјестник Петар Грба извјештава о избору проте у Војнићу; — ријешено, избор због крупне формалне погрјешке обновити, а услед тужбе капелана Дјаковића, против пароха Малобабића одредити г. г. проту Живковића и пароха Мајсторовића да на лицу мјеста ствар извиде. — Св. Патријарх иште акта гледе ствари адвоката Пауковића; — подијели их. — Прото Прица моли, да се пароху Блатушком даде подвоз за катихизацију; — ријешено, умолити кр. земаљ. владу да уреди, да му политична општина подвоз редовно доставља, или му новчану одштету за то даје. — Парох Миле Поповић тужи се, да му пол. општина за катихизирање у Старомслу подвоза не даје; — ријешено умолити кр. зем. владу да општину присили, да му ил подвоз редовно, ил сразмјерну новчану одштету за то даје. — Парох Будачки Кнежевић, подноси молбу за новчану потпору и бесплатно купање у Топуском; — упутити га, да своју молбу по изданом за то циркулару преустроји. — Више свештеника подна-

шају своје молбе за подијељење новчане потпоре из земаљских средстава, од којих су некоји заслужнији и сиромашнији препоручени. — Бивши манастирски ђак Никола Кукић моли, да му се његова свједочба изда, која се овђе у архиви налази; — ријешено, нету му издати. — Парох Стефан Ножанић моли да се укине овостране ријешење, којим му је управа парохије одузета; — одбија се и закључује, ставити га под надзор. — Исти парох јавља да су некоји парохијани из његова стана матрикуларне протоколе покрали; — одређен прото Кукић да то извиди. — Вељунски парох Никола Мајсторовић моли да му се дозначи капеланска плаћа за време од кад је његов капелан од њега премјештен; — писати кр. зем. влади да му нету дозначи. — Гајо Мркшић са другови подноси уток, против овостраној осуди да плати неке непражне трошкове; — ријешено, поднијети тај уток М. Ц. Савјету. — Пароси Јован Богдановић и Петар Крајиновић шшту администрацију Госпићке парохије; — одбијају се, пошто је администрација, до ријешења саборског гледе те ствари, попуњена. — Ријешавају се некоје брачне парнице које се у прописаној за то процедури за један град даље помичу. — За тим је Његово Високопреосвештенство предложило: споменути некоје проте да списанија одмах поднесу; — да се обнови и тачно извршава већ издана наредба гледе подучавања младежи у науци хришћанској; — да се изда правило при саборном служењу свештеника; — да се обнови наредба и опомене свештенство да марљивије похађа црквене зборове; — да округне проте само уз дозволу Епископа подручно свештенство на какав заједнички састанак позивљу, а записник о њиховом договору свједобно дијецезану поднесу. — Ријешено је до 70 разних предмета.

ЧИТУЉА.

— († **Бранко Познановић**) парох негославачки, преставио се 20. априла о. год. у Осеку код својих родитеља.

Покојни Бранко родио се у Осеку 24. децембра 1864. од оца Совре, трговца, и матере Ане, који су и данас живи и који ову преголему тугу морадоше дочекати. Гимназијске науке слушао је у месту свога рођења од 1875—6. до 1882—3. а богословске пак у Сремским Карловцима од 1883—4. до 1886—7. По свршеним богословским наукама оженио се из Сомбора. Блаженопочивши владика бачки, Василијан Петровић, рукоположио је Бранка у Новоме Саду и то за ђакона први дан Ускрса (24. априла), а за пресвитера други дан Ускрса (25. априла) 1888. год. Тада је неко време провео у Карловцима ради вежбања у свештено-дејствима, а по том добио у администрацију Петровце у Срему, којом је парохијом администрирао до 8. фебруара 1889. Одавде се пресели у Негославце, јер је 29. децембра 1888. на његову молбу конзисторијално закључен за администратора те парохије. Црквена општина негославачка заволи га, те га одмах те године 29. јула за свога пароха изабере, те потврђен конзисторијално, буде 14. октобра 1890. као такав од преч. г. проте среза вуковарског, као конзисторијалног повереника, свечано инсталиран.

Покојник не беше баш крепког телесног здравља. У јањској години чешће је боловао, с тога мораде за љубав свога нарушеног здравља јесенас походити и Абацију, где се је заиста и опоравио, но вратив се у Негославце, које због тога, што не имаше измене у служби, а које опет због непогодне прошле зиме, но ново се поболи. Он се спромах отимао, храбрио се и служио своју паству — што но реч — даже до издисања. Цветне недеље о. г. дође у Осек оцу и матери, надајући се, да ће ту уживајући мира и покоја а при том имајући при руци доктора и апотеку, наћи лека своме нарушеном здрављу. Али воља божја хтеде друкчије. Његова покоси немила смрт у цвету младости му — у 28. години живота.

Погреб његов беше величанствен. У осечкој цркви опојаше његове земне остатке 5 свештеника: Прота Лазар Поповић, парох белобрдски Миша Велендерић, парох тењски Милан Папрић, администратор чепински Лазар Богдановић, и парох даљски Душан Магарашевић. У цркви при опелу у кратком говору опростио се с њим друг његов из детињства, администратор чепински, Лазар Богдановић. До хладног гроба његовог одпратила га је силесија грађанства осечког, што се може сматрати знаком, у каквом је поштовању Бранко у свом родном месту био.

Покојни поп-Бранко беше добар и ваљан свештеник, па тек што је почео својски да дела у винограду Господњем, тек што је почео цркву своју снабдевати са нужним црквеним утварима, утрабн га немила смрт.

Као вредном делатељу у винограду Господњем рецимо му: Бранко, покој ти твојој доброј души и лака ти црна земљица била! — ɑ —

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Василија Бугарска („Мајка-Вака“), становница врдничка, поклонила је врдничкој срп. прав. цркви целокупни свештенички орнат са свима припадлежностима, врло леп и скупоцен, — осим тога и једну кадионицу од кина-сребра, — на којим даровима нека је јавна хвала и искрена благодарност добродушној дароватељци.

У име црк. одбора срп. прав. цркв. општине у Врднику:

Илија Кретић, председник. **Павле Милин,** свештеник.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 58, 1—1

На основу закључка црк. општине ороспамошке а с одобрењем славног Епарх. Административног одбора Темишварског, расписује се дражба на мањак, која ће се 21. маја (2. јуна) т. г. у 2 сата после подне у српској школи ради оправке св. цркве одржати. Посао заједно са материјалом процењен је од стране стручњака у 1759 фор. 67 нов. авр. — на коју се стручњаци учтиво позивају. —

Сваки лицитант дужан је у име пшшманлука 10 % положити. —

Из напредне скупштинске седнице држане у Ороспамошу $^{2}/_{15}$. маја 1892.

Јован Максимовић перовођа. **Миливој Милошевић** парох-председник.

ЕДИКТ. 49, 2—3

Е. 507.
І. 117.

Софија Боборош рођена Лазић из Јасенове, сада у Дуњаји станујућа, подигла је против супруга свог Василија Боборона, негда трговца у Бавашишту, код овог духовног суда тужбу, тражећи, да се брак њен, што је пре 11 година муж злобно оставио и у свет одтумарио, коначно разведе.

Оптужени се услед тога овим позива, да у року од шест месеци овоме суду место свог пребивања пријави, јер у противном случају, решиће се ова бракоразводна парница и без њега сходно прописима постојећег и важећег закона.

Из седнице епарх. консисторије у Вршцу, 27. априла (9. маја) 1892. држане.

ОГЛАС ДРАЖБЕ 52, 1—2

На основу скупштинског закључка српске православне црквене општине, — а услед одобрења слав. епарх. управе у Темишвару расписује се минусндо дражба на дан 31. маја (12. јуна) 1892 год. у 2 часа по подне ради подизања торња на ов. срп. правосл. цркви.

За дунђерски посао	1290 фор.
За ковачки посао	75 „
За казанџијски посао }	2197 „
За златарски посао }	
Свега	3562 фор.

Уз следеће услове:

да је подузимач обвезан са 10% — за рад добивеног новца — гарантовати за доброту торња кроз 3 год.;

да је обвезан — од за рад добивеног новца — $1^{1}/_{2}$% уступити стручном прегледаоцу.

Општина задржава право поверења посла.

Ближа условља могу се дознати на дан дражбе.

У Срп. Елемиру 6. маја 1892. год.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 55, 1—1

На Кетфељској срп. основној мешовитој школи има се стално попунити учитељско место, са којим је скопчана следећа плата: 400 фор. а. вр. у готовом новцу, 4 лаћа оране земље, на коју учитељ порцију плаћа, у име паушала 10 фор., у име огрева 3 хвата тврдих дрва и 3 хвата сламе, од погреба где позван буде 1 фор.; — осим тога слободан стан у школској згради и башта.

Учитељ је дужан све законом прописане предмете предавати, децу појању поучавати, у цркви за десном певницом појати и неровођске дужности бесплатно вршити.

Компетенти имају доказати да су православни Срби, оспособљени учитељи и да су испит из мађарског језика положили. Новозабрани учитељ наступиће своје звање почетком идуће школ. год. Рок стечају траје до Петрова дана, ког ће се дана и избор обавити.

Из редовне седнице срп. прав. школског одбора, држане у Кетфељу 8-ог маја 1892 год.

Светозар С. Ајваз перовођа. **Васа Фемић,** председник.

СТЕЧАЈ. 45, 3—3

На управљено место пароха у Суботишту, са платом V. разреда, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца маја о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 21. априла (3. маја) 1892. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ.

46, 3–3

У каначкој срп. вероисповедној мешовитој школи има се стално попунити учитељско место.

Приходи су:

1.) 300 фор. које учитељ у месечним ратама прима.

2.) 4 ланца оране земље, на коју учитељ порезу плаћа и једна башта (600□ хвати) изван села.

3.) Два хвата тврдих дрва и сламе колико је за школу потребно. За вероводство добија учитељ 15 фор., а за паушал 5 фор. Од великога ће погреба добити 1 фор. а од малога 50 новч. Стан има у школској згради.

На ово место могу компетовати само потпуно квалификовани и који су испит из мађарског језика положили. Дужности су школском уредбом прописане.

Молбенице, добро инструјиране, треба слати на председника школ. одбора. Рок стечају истиче за шест недеља од првога увртшења у овоме листу, а изабрани ће учитељ своје звање наступити почетком идуће школ. године. Избор ће се на Петров дан обавити.

Из седнице школ. одбора држаногa у Канаку 23. априла 1892. год.

Иван Крстић,
председник школ. одбора.

СТЕЧАЈ

50, 2–3

на упражњено учитељско место при српској вероисповедној школи у Шикошу (Барања).

Годишња плата је 500 фор. из црквено-општинске благајне, која се месечно у напред издаје, и 21 фор. из варошке касе у име тако зване шегртеке школе. Осим тога слободан стан са 2 собе и кујном, мала кујиска башта и 3 хвата тврдих дрва за огреб. Од великог укопа и парастоса по 1 фор., а од венчанице и малог укопа по 50 новчића.

Дужност је учитељу осим предавања прописаних предмета у свакадањој и повторној школи, и појања у цркви и ван цркве, још и приљежно обучавање деце у црквеном појању, и вођење пера у општинским седницама.

Компетовати могу само оспособљени учитељи, који су испит из мађарског језика положили.

Рок стечају је 25. мај. Молбенице са сведоџбама нека се на потписани црквено-школски одбор упуте.

Из седнице црквено-школског одбора у Шикошу 26. априла 1892. год. држане.

Председништво.

ЗА Г. Г. СВЕШТЕНИКЕ

препоручујем врло фините и добре

ШЕШИРА И ЂЕЛЕПУША

са разним најсолиднијим ценама, брзом и тачном послугом. Поруке са стране такођер обављам и шиљем с платом у наточ (Nachnahme). Молећи за многобројну посету

С поштовањем
Петар Маркуш, шеширџија
пређе А. Јекић и Маркуш
у кући госп. Николића бр. 16. на главној пијаци
54, 1–3 У НОВОМ САДУ.

РУСАНДА

42, 3–6

БЛАТНО КУПАТИЛО У МЕЛЕНЦИ

(у торонталској жупанији, железничка станица)

отвара се 1. (13.) маја и траје до 3. (15.) септембра.

Ово купатило препоручује се свима онима који пате: од шкрофула и отечених жљезда, од реуматизма и костобоље, од тако зване неуралгије, од сваковрсних рана, отока у зглавцима, од свраба и других кожних болести и т. д.

Част је управном одбору штов. посетноце купатила и о томе известити, да се за доброг гостионичара побринуо.

За даље извешће ваља се обратити на

У Меленци, априла 1892.

Управни одбор купатила.

Наше пошт. претплатнике опомињемо и умољавамо, да нам новац што скорије пошљу — да не би принуђени били обуставлати им лист.

АДМИНИСТРАЦИЈА „СРПСКОГ СИОНА“.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 21.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 24. МАЈА 1892.

ПРОПОВЕД НА ДУХОВЕ.

Љубазна браћо! Један је Бог. Један, али: Творац, Спаситељ и Утешитељ, као што је у једноме човеку: и мисао и реч и осећај.

Један је Бог, али Он све ствара, све спасава и све одржава, као што ум смишља, уста уче, а срце снажи.

Један је Бог, а у Оцу, Сину и св. Духу.

Трећем лицу св. Тројице намењена је светковина данашња. Богу Духу светоме подиже се данас песма наша; Њега призива данас молитва наша; Њему се отвара срце и душа сваког од нас, који желимо: да нас озари огањ благодати, којом је осветио у данашњи дан ученике Христове у Јерусалиму; који желимо, да нас „изѣкати ѥѫ ѥ҃ѳрѣ, оутвѣрди ѥѫ надѣждѣ, совѣрши ѥѫ любви“; да нам засветли, да нас огреје и очисти, очеличи и прекали, оснажи и одушеви „даровима“ својим, које је обилно даровао ученицима Христовим у виду огњених језика, те од неверних, нестални и плашљивих, учинио Апостоле — мученике.

А је ли заиста, љуб. браћо, тако с нама? Да л' вам молитва данашња тражи светлост истине, да озари ум; да л' вам песма дозива ватру, која пали у срцу тежњу за добрим; да л' вам слава духовска чезне за огњем, који у устима гори ватром љубави, а који целу душу човекову подиже одушевљењем самопрегорења и истрајности мученичке у истини, добру и љубави тој?

О радости моје, а среће ваше, ако вам је таква слава духовска данас!

Камо среће, јер човеков ум је тек у истини разум; срце је тек у добру племенито; уста само у љубави благословена.

Живот је наш онда живот духовни, кад га истина обасј ва, добро осветљује а љубав

орошава у борби за све, што је Богу мило, а пред људима часно и поштено.

А то тројство врлина хришћанских само је онда стално и снажно у тројству човекове душе — уму, срцу и устима — кад га огњем, ватром и пламеном дарова и благодати своје очисти, прекали и оснажи св. Дух.

А тројство човекове душе само је онда сигуран и непокретљив живот и ризница небеских честица анђелскога живота, — истине, добра и љубави — кад га учврсти јединством склада, и испуни силом и снагом небеске моћи — одушевљењем — Дух свети.

На ако ваша молитва данас заиста чезне за тројством врлина хришћанских, ако ваша песма заиста слави данас силу и свемоћ благодати св. Духа, ако данашња слава ваша заиста признава тројству душа ваших помоћ, снагу и утеху св. Духа, Његову небеску луч одушевљења, — онда, браћо, ниште бадава просули по храму овом траву невину, а искитили га цвећем мирисним и лепим.

Таква песма, молитва и слава духовска просуће и у вама, — та и ви сте храмови божји — невиност истине, лепоту добра, мирис љубави, а осветлити вас лучем одушевљења, које ће вас подићи у оне висине дарова Духа светога, до којих лаж не допире, са којих се у зло не силази, у којима вера, љубав и нада све новом и јачом снагом опасује и ум и срце, а уста човекова испуњава „премудрошћу“ да сваку силу вражју победити може и одржати јединство тројства душе човекове снажно и јако у јединству тројства врлина хришћанских: истине, добра и љубави.

У човеку је некад било то тројство душе му свето и складно, створено милошћу Творчевом по образу и подобију божјем; озарено изобилно благодаћу св. Духа, рад' живота вечног.

Али је тај образ човек одбацио са себе при првој заповеди божјој, а подобије то разврзао првим грехом непослушности своје у рају, те тако растројио јединство душевног тројства у себи; анђелски склад јединства тог пошпитно присилним осећајем слободе, претераном самосвешћу самосталности своје.

И ум је човеков почео да смишља без срца, а реч му кидисала без мисли и без осећаја. Ум поче да лута, језик да лаже, а срце да трули.

У растројству тројства тога, душевни живот човеков и данас је већином без — духа. А за то: шити је мисао висока, шити реч чврста, шит' осећај силан.

А шта је нама, браћо, потребно: шта ли ми желимо и шта ли бива код нас, међу нама и с нама, Срби браћо?

Да ли тројство врлина: јединство ли, или растројство тројства душевног, у животу појединца и народа целог?

Да врлина светли, а зло понижава, да јединство снажи а растројство шкоди, те да је оно питомо, а оно корисно и потребно, и самцу и целини народној, не ћу да напамећујем. То је и тако јасно.

Шта појединац жели себи, нећу да погађам. Али како појединци желе народу своме, општему добру, општој цели, на баш они, од чијих жела, у делима посведоченим, у многоме зависи та цел, то знамо по томе, што видимо све како бива код нас, међу нама и с нама, у народу нашем и животу његовом.

Да проговоримо коју од срца и о томе. А сво зашто баш данас. Данас — јер су данас Духови.

Пун духовитости и диван је данашњи празник, јер звачајан и од пресудних догађаја у животу Христове цркве је данашњи дан, којег тако весело, у цвећу мирисном, слави црква Христова.

У данашњи дан испунило се обећање Учитеља Христа дано ученицима: „да ће послати обећање очево на њих, а они да седе у граду Јерусалимском, док се не обуку у силу с висине.“

У данашњи дан сишао је Дух свети у виду огњених језика на ученике Христове у Јерусалиму ... „ѡ҃ршаше просвѣщ҃ра҃ и кыстѣ нмѣ ѳ҃ѧлкѫ, ѡ҃ршалай бг҃нь просвѣщ҃ра҃й тѣ҃кѫ. и ѡ҃дождѧй пламнь.“

У данашњи дан су ученици Христови, „нижнжнла мѣдрости“ научени, „рыбари богословцы“ постали и Апостоли Христове мисли, истине и науке, Његовог „дела.“ Његове цркве.

Видећи „сѵ҃нъ истинный“, примивши „дѣха нбснаго.“ напавши „нѵ҃рѣ истинѣю,“

оружани силном речи, а запаљени огњем одушевљења, обучени у „силу с висине“ пошли су данас и почели Апостоли „по свом свету да проповедају Јеванђеље свакоме створењу и да науче све народе, крстећи их у име Оца, Сина, и св. Духа.“ Да проповедају сваком створењу једно, да науче све народе једноме Јеванђељу.

Томе их је у данашњи дан св. Дух научио, томе јединству унутио, за такво Апостолство „wcтѣкшe“ својим анђелима, „кожрѣжнe“ оружјем правде своје, „wгрaдно“ истином својом, „соблюдно“ их силом својом „с' вишe.“

О „цaрю нeбeсный, yтѣшитeлю, дyше истины, иже вездѣ сый и всa исполняaй,“ неисцрпна је ризница твоје благодати, неизбројано је богатство твојих св. дарова! Небеска је светлост огња твога, сунчана је топлота пламена твога. Силан је онај, кога „ороси“ тај огањ, непобедив онај сваки, кога „одожди“ пламен светости и благости, премудрости и свемогућства Твога.

А таква „роса“, а таква „дажда“ спасла би само њиву народне ми среће и живота, осушену и просушену неђ накленом жегом заблуда, себичности, безумља и сујете, покора и раздора. . . . . .

И кад те молим данас „прeчистe, нeскврнe, бeзначaлнe, нeкиднмe. нeпостижимe, нeизслѣдимe, нeпрeмѣнимe, нeпобѣдимe, нeизчeтнe, нeзлобивe господa“! и славим с народом мојим, молим те, као што ти се молим дању и ноћу, при свакој помисли на народ мој: „нe рaди прaвдъ нaшихъ нe рaди милости твоeя и цѣдротъ твоихъ . . . вознeмоги вознaкoнѣ нaшa цѣдротaми твоими, сопротивъ постaки вездѣ цѣдротъ твоихъ множествѣ согрѣшeний нaшихъ . . и . . дyхъ прeмyдрости твоeя подaждь помышлeниeмъ, дyхъ рaзyмa дaрyй вознмѣю, дyхомъ стрaхa твоeгw wчѣки дyкaл и дyхъ прaвый wбнoви въ утрoбѣ“ народа мога . . . „нaсъ жe всѣхъ w̃ eдинaгw ꙗзы́кa и чaши причaщaющихсѧ соeдини дрyгъ ко дрyгъ во eдинaгw дyхa всѧ тaгw причaстїe“ . . . „прeстри всѣхъ нaмъ рѣкъ помощи, прїими молитвѣ сію ꙗ̃кw кaдило прїятнoe“.

А зашто се ја тако молим Богу, молим св. Духу? За то, јер видим шта све бива, као што рекох, код нас, међу нама и с нама.

Не могу то све данас и овако да набројим. Требало би ту не само речи, него и суза многих, јадања дугог. Па и ако ме срце боли, и ако ми суза туге навире, и ако ми се душа разбија о вале горких уздисаја, кад о свему томе смишљам, — данас нећу да јадам и сузим, народе мој, него ћу ти рећи од срца што умем, не би ли ме саслушао, а и послушао.

Чуј ме!

Док није св. Дух обукао ученике Христове у „силу с висине,“ нит' схватиле нит' разумеше све што им Христос дотле говораше. Сумњали су, бојали се и колебали, бегали и одрицали, не вероваху и не познаваху. А после силаска св. Духа на њих у Јерусалиму, крвљу су потврђивали веру своју, мучеништвом љубав, а смрћу надуживу у Христа, Његово Јеванђеље и победу Његову над смрћу, лажју, неправдом и злом сваким.

На кад то знамо, а себе погледамо, какви смо у мислима, у речима и осећајима својим, у животу своме личном и народноме, зар не ћемо ником поникнути, ма и обореним челом признати, да смо ми још далеко од свога „Јерусалима“; да у нама не гори, да нас не грије и не освећује дух, благодат св. Духа?

Ум једно, уста друго, а срце треће хоће и чини. За то се истина не познаје, за то се дволичи, за то се греши. За то сумњамо и сумњичимо, за то злобимо и злурадимо, за то пред истином стрепимо, а у себичности се превијамо као врх по прашини, за то нас тело притискује к земљи, за то се не подижемо са земље к небу, од себе — к Богу, од свога — к народном, општем и божјем.

За то се често истине одричемо, за то у добру малаксавамо, у љубави се колебамо. За то „на језику мед, а у срцу јед“, на перу све, а на делу — ништа.

За то у устима вера, у срцу безверје; у речима родољубље, у животу себичност; у добру јунаштво, на муци издајство; у говору свако добро, а на раду само зло.

За то на језику вера, црква, народ, а на делу и на раду, у животу многог само „ја“, и на уму и на срцу себичност из' ова из' она. . . .

*

За то, јер је растројено тројство душе многе. За то, јер у том растројству нема духа, — нема благодати св. Духа.

А где духа нема, мртвило је душевно. У мртвилу трулеж бива; у трулежи не иче мирта ... врлина, добродетељ, вера, нада и љубав.

Ту је само тело. Телесна је ту и мисао и реч и осећај. Све то пузи по низини себичности и превија се и гмиже по јаругама сујете и обести. Томе телу, тој низини служи ум, кулучи реч, робује осећај. У том ропству појединац види само себе, у спиџиру томе мрзи на другога, у кулуку томе одрекао би се свега узвишеног, а учинио све што није добро, што није часно ни поштено.

Па је л' чудо онда, што наш народ има мало Апостола своје среће и напретка, који се самопрегорењем у одушевљењу мисли велике, речи истините а осећаја узвишених, узвисују над мислима самоковним, речима без срца, осећајима ситничарским, те олтару божјем и народном жртвују себе — за све?

Није чудо. Тако бити мора, где нема одушевљења у вери, нади и љубави, за истину, за добро и врлину, за веру, цркву и народ; одушевљења, које подиже човека са низине себичности у висине општег добра; које жртвује тело, а душу даје Богу и свему, што је Богу мило, народу часно и корисно; које жртвује човека за — људе; јединицу за — — целину, себе за — све.

„О царю небесный, утѣшителю, дше истины“, за то се и помолих, за то се и опет молим, за то ћу се увек и молити свемоћи Твојој:

Да умудриш и оразумиш, да очистиш и осветиш, да утешиш и охрабриш, да учврстиш и оснажиш, — да одушевиш Србина сваког, и у селу и у граду, у палати и колеби, у кући и у њиви, на раду и подузећу сваком; да се истине никад не одрече, у љубави никад не малакше, у нади никад не посумња, увек спреман и спажан за тројство врлина хришћанских претрпити, надржати, жртвовати — све, одушевљен за добро општега добра, за славу цркве и вере своје, за бољак и срећу народа свога. Да му огњем светости своје сагорени злу мисао, реч и осећај сваки. Да му пламеном благодати Твоје улијеш у троличну душу Његову јединство нераздељивих врлина хришћанских и дарова светих Твојих; да позна „свѣтъ истинный“, прими „дѣла небеснаго“, и нађе „вѣрѣ истинѣю“, те да умом, срцем и речју исповеда увек и клања се св. „троицѣ нераздѣльнѣй“, те светлошћу истине, светињом добра и огњем љубави своје дичи славу свете нам цркве Христове и вере православне, а подиже и проноси име српско срећом и напретком општег нам добра.

„Боже великій и вѣчный“! Силом свемоћног, светињом најсветијег, добротом најмилостивијег Тројства Твога, оснаži и нас, освети и нас, ослемени и нас, да разрушене, прародитељским грехом, светиње образа и подобија Твога у Тројству душа наших достојни се опет покажемо! ...

„Жизни подателю! прійди и вселися въ ны и очисти ны ѿ всякія скверны“, и бладању Твојом, којом си препородио данас ученике Христове у Јерусалиму, препороди, учврсти и одушеви и све нас, и велике и мале, да буде све на славу Божју и на срећу народа ми милог, који ти се данас на колени' моли! ....

1892. Јован Јеремић, парох.

ЗАШТО НАШ НАРОД СЛАБО ИДЕ У ЦРКВУ?

(Наставак.)

Ето, поштовани читаоче, толико сам ја могао назрети узрока нашем слабом похађању цркве. Може бити да их у појединим крајевима има још и других, и о томе би свакако ваљало коју проговорити. Та тој тужној појави треба обратити велике и брижљиве пажње, јер не потражимо-ли и не испитамо-ли јој све узроке и не прегнемо-ли наћи јој за времена лека, кадра

ће нам бити временом и саму цркву да уздрма. Или зар се са спољашњим и — што с тиме свакако иде руку под руку — са унутарњим одвајањем од цркве не спроводи у човеку полагано отуђивање и од самога хришћанства, те од православља!

О, не дајмо, не дајмо, да данас-сутра наши свети храмови један по један з а ж е л е верних: јер раштркају-ли се и изгубе-ли се овце, ко ће их тада тако ласно уједно покупити? . . .

Али како, како да станемо на пут тој невољи? — Вели се: „колико утиче узрока, толико ваља употребити противних сила!“

Но ми питамши нашој не можемо ништа, а о згодном изображавању учитељства позвано је да се стара друго тело. Ја ћу се дакле у одговарању на горње преважно питање обазрети ли на наше свештенство, развијајући једно кратко упутство о његову деланју у парохији му.

На чега би то дакле требао да се држи наш свештеник, како би важно као достојан служитељ Господњи и ревносни пастир народни, те како на њега не би могао пасти ни један само део кривице са нашега слабога похађања цркве — како би, шта више, он био у такву положају, да би могао судити, па у згоднијим приликама богме и паралисати све остале штетне утецаје?

Пре свега — о н м о р а б и т и м а р љ и в катихета. То земљиште мора он обрађивати свим срцем, свом душом својом, а не сме га никако сматрати за нешто споредно или чак и излишно у низу својих душестарательских дужности. Јер је катихизација заиста — као што то рече славни епископ П л а т о н — камень ко главѣ угла всякомѣ христіанскомѣ усовершенствованію ихъ отецъ Господни; ваља дакле тај камен положити брижљиво, јер безъ твердаго основанія не постоитъ зданіе!*)

А Спаситељ је свештенику у том погледу дао конкретан пример, када је оно рекао: Оставите дѣтій приходити ко мнѣ, и не браните имъ: таковыхъ бо есть царствіе Божіе (Марко, 10, 14), и одређено је заповедно: Блюдите, да не презрите единаго отъ малыхъ (Мат. 18, 10). Како ће дакле и сметн ступити пред праведнога Судију онај пастир, за кога ће се моћи рећи: „Деца његова искаху хлеба, а не беше никога да им га ломи (Плач Јерем. 4, 4); она беху жељна разумнога и правога млека, да о њему узрасту за спасење своје (1. Петр. 2, 2), а не беше никога да им га пружи“!

Вредна и савесна катихизација, то је брижљиво неговање биља, од кога очекујеш обилата и богата плода; то је основа врлинама будућега хришћанина. Који свештеник то губи из вида, губи уједно и наду, да ће и остали његови труди уродити успехом. Ваља се дакле на то поље бацити са свом љубављу доброга оца, који је од свег срца рад напретку и спасењу деце своје.

Вредна и савесна катихизација, то је полагање основе љубави, која ваља да влада између пастве и пастира. Оиходите дакле, свештеници, са децом, са тим још невиним створењима, са топлом љубављу, са оиаком љубављу, са каквом их је кућно око себе наш небесни Учитељ; јер ћете тим начином задобити срца њихова за целога им живота.

Вредна и савесна катихизација, то је основа поштовању, којега треба да се сваки свештеник удостоји од стране своје парохије. За каквога ће те наћи и сазнати то сиђушно, то безазлено стадо, за таквога ћеш остати у срцима њиховим за целога века свог. Пречните дакле свештеници, да се својом нежном бригом око њих удостојите тога страхопоштовања.

Вредна и савесна катихизација, то је оно поприште, на коме си кадар изазвати право надметање у врлинама. Ваља само хтети и прегнути, и успех је сигуран.

Катихизирајући савесно, најлакше ћеш управити паству своју к чистоти душевној. Ту јој се буди савест: ту стиче она осетљивост с једне стране према врлинама, с друге стране према пороку — ту она најбоље сазна за Бога и за Његову очинску љубав и милост му неизмерну!

А ко би смео тврдити, да т а к о упућивано стадо не ће у в е к тежити храму Господњем!

*) Архіерейское Поученіе, на святѣ двоице пресвитеру въ хиротонисаніи. Во Нѣмцѣ, 1857. стр. 61. — Штета, што и данашњи наши Архијереји не дају сличних ручних упутстава!

О, па не презрите дакле, часне слуге Господње, не презрите ни једнога између тих малих, већ ходите у средину њихову са пуно воље за избављан, за плодоносан рад, а свевишњи Творац награде своје изоставити неће! Пазите дакле на дечу, како би на оном дану последњега суђења могли светла образа рећи неумитному Судији: Ѥгда ѥ҃хъ ѩ҃ ними ѩ҃ мірѣ, азъ сохранихъ ихъ ѩ҃ имѧ Твое: иже дахъ ми ѥси мнѣ, сохранихъ, и никтоже ѿ нихъ погибе! (Јов. 17, 12.)

Да видимо сада, какав треба да је свештеник као проповедник?

Свето Писмо вели (Мат. 13, 52): Вѣкъ книжникъ, навчивсѧ цр҃ствію нб҃есномѹ, подобенъ ѥ҃ть человѣкѹ домовитѹ, иже износитъ ѿ сокровища своегѡ новаѧ и ветхаѧ. Проповедник је дакле дужан своју паству обилато снабдевати речју Божјом, и то он не би требао да пропушта не само о св. литургији, него ни при крштењу, ни при венчању, на ни при погребима. То је храна духовна, коју добар пастир стаду своме никада одрећи не ће. Или ти је то ваљда тешко? А на што је онда узор онога Пастира, који је рекао, да је добар пастир готов положити и душу своју за овце своје? Или је ваљда боље — лењујући — постати сличним најамнику, иже нѣ҃ть пастырь, ѥи҃же не ѥ҃ть овцы своѧ, и који кад види волка гр҃дѧщи, ѡставлѧѥ҃тъ овцы и ѩ҃бѣгаѥ҃тъ (Јов. 10, 12)? Зар не ће и стадо таковога пастира растргнути и распудити вуци?

Проповед је сестра катихизације. И она утврђује у вери; и она те крепи у љубави и указује ти на пороке — али се разликује од катихизације у том, што она већ нема више посла са душама безазленим, невиним, него што ту много срце тражу не само разна средства кушатеља сотоне, него и многе ране беде и невоље. Свештеник је дакле ту и светило светлијим путевима и дверник леших перивоја и сђ бољој храни и воћа слешима и лекар бо́нима. Еле ваља да он све јаде своје пастве и осети, треба да га то силно покреће, и да га тако рећи гоши, да око тих, њему поверених душа пастоји благовременѣ й безвременѣ — ваља да је готов да за њих положи и душу своју! Који је пак свештеник кадар да своју паству тако силно љуби, тај ће и знати цењити важност проповедања по своје стадо, и тежиће, да што чешће општи с њиме у том богоданом облику — а ко сме тврдити, да ће храм тако одушевљеногa служитеља Божјег и народног бити кадгод „празан“?[1])

О, на проповедајте, духовне воће народа нам драгог, проповедајте му то свето слово Божје, пружајте му те небесне хране — поучавајте га ревносно, нарочито у овим тешким дневима мучнога му искушења! Погледајте на општине своје са погледом очишћим; не упуштајте њихових душевних потреба ни за часак из вида; пригрлите њихове беде и јаде са топлом, искреном, чистом љубављу, на прегните да њихова срца одвратите од земаљских ових невоља, а да их управите дивотама и блаженствима царства небеског! Прегните око тога племенитога, узвишеног, светога посла орно и вољно, како се за нас већ не би могло рећи са славним епископом Платоном[2]): Єсть пар҃ѹ҃їн, ѥ҃ѭ иногда проповѣданїе слова Божїа, на келїи церкви жалость, рѣдкость ѥ҃сть, идѣже Христовы овцы гладомъ гибнѹтъ, или не штрекной пажити ѩ҃бѣдать! — Проповедајте, проповедајте народу спасоносну веру, како би се и сами спасли!

(Свршиће се.)

[1]) Од какве је важности, од какве је моћи савесно катихизирање и проповедање, ено примера (не из наше, него из рускоје цркве, јер у нас таких примера тешко и да има). Неким случајем био сам као богослонац П. год. у Пашчину о рускоме слављењу ускрса Христова. Свечане приправе одмакле и мене у њихов храм. Био је душком пун света, која је потрешивање пратио оно, њима данашо неразумљиво латинско богослужење, и ја сам баш у себи чудно премишљао о том грдном атентату на здрав разум, када у једни мах приметим, да је около мене много око, и то не само женско, него и мушко, пуно суза.

„Што плаче тај свет?“ — питао сам некога њихова учитеља, с којим сам се познавао.

„Раздрагала га је божанственост појединих момената ове церемоније“ — рече ми он, и сам врло раздрагана.

„Аља они не разуму ни свега тога ни беле“, — приметим ја, баш не без поруге.

„Е, а што (и онда баше проповеди и што би баше катихизације и што би их свему томе и ми, учитељи, брижљиво поучавали? Живу они све ово готово на памет! — Ако, драги мој, и има у нашој вери многа лепа установа, са који нам ми морамо знандети, али смо у томе ми надмашили нас, и не кете нас тако лако стећи“! — одговорио ми је он, а ја сам ућутао, задовољавајући се том горком мишлима о тој врној истини.

[2]) „Поучење“, стр. 55.

ЊЕГОВА СВЕТОСТ Г. ПАТРИЈАРХ СРПСКИ ГЕОРГИЈЕ — У СЕНТОМАШУ.

Историја народа нашег овде у овим земљама, судба његова, културни му развитак и у опште све битисање његово у нераздвојној је свези са именом митрополита патријарха и судбом и значајем његовим тако, да је нимбус народа свагда растао са нимбусом патријарха му и митрополита и његовог достојанства — а друкчије није ни могло бити, јер је патријарх снага народна.

Па када се то зна, може ли да буде православног Србина, који неће да штује ту снагу народну, може ли да се хвали, да је Србин православан, и да се дубоко не поклони пред поглавицом цркве нам православне!

И кад та узвишена поглавица цркве и народа долази у место, којему је име и у прошлости и у садашњости увенчано светлим нимбусом најчистијег српског родољубља и највеће оданости према својој цркви православној, зар да нас изненађује онда свечао и радостан дочек, што га приређује најродољубивија црк. општина првоме представнику цркве и народа!

Сентомаш се поносити може, не бандеријом, нити силним сјајним кочијама, не славолуцима, ни урнебесним усклицима „Живео патријарх Георгије!“, ни морем од пламена на бакљади, ни банкетом, — понос је његов онај неугасити пламен љубави, који у срцу своме за вечита времена запалише према поглавици цркве и народа свога, који се тако дивно манифестовао у оном спољњем сјају и блеску и скоро невиђеном одушевљењу.

На зар је могло друкчије бити? Како да се не одушеви за веру и цркву онај силни свет из места и са стране, када у средини својој види љубљену главу цркве своје са свитом му сјајном, па и задавину народну, гимназију новосадску са професорском јој колегијом! Да ли се још која општина ван центара епархијских може похвалити, да је у њој са таком црквеном помпом икад служена архијерејска служба каква је одслужена у Сентомашу на Спасов-дан!

И зар је чудо онда, што је силни свет онај узнесен у дотле му непознате сфере у којима су се развили у побожној души свакога православнога Србина такви осећаји радости, утехе и задовољства, који су у сузама пашли излива свога!

Сентомаш је изнео приликом овом нетиску слику народног вероваља и уздања. На част и славу му служи, што у њему гори плам правог родољубља и искрене оданости и поштовања оних фактора, у којима лежи снага народна. Евала му за то! Себи и народу васпелом осветлао је образ и збрисао је ону пријотину, коју хтедоше на њ да набаце некоји себичњаци и смутљивци. Бог дао, те овогодишњи светли Спасов-дан био залог спасу нам народном од свега зла, које се ноће да диже на веру нам свету, цркву нашу и поносе наше. Још неколико оваквих светлих народних слава и ми смо уверени, да ће нестати и последњег трага ровељу оних опскурних личности, које хоће да живе на рачун рушења слоге и љубави међусобне у верској нам и народној заједници!

О самом току сентомашке свечаности доносимо овај извештај:

Његова Светост г. патријарх српски Георгије, кренуо се са сјајном свитом својом у очи светлог празника Ваазнесења из Н. Сада у пола 5 сата по подне а стигао је у Сентомаш у 5 сати по подне. На граници сентомашког земљишта дочекали су Сентомашани високог госта са свитом му, са педесет по избор коњаника и толико лепо сјајних кочија, и ту је Његову Светост поздравио председник црквене општине Сентомашке, парох г. Лазар Кањански, католички тамошњи парох и прота г. Матуш и начелник политичке општине г. Никола Дракулић. После искрених поздрава кренула се пратња у Сентомаш, где је сјајни поход овај дочекан са праштјама и звоњењем звона а улице беху дуњком пуне света са обе стране од почетка села на све до цркве. На улазу у место беше подигнут диван славолук, а тако лепо и на пијаци а улица беше посута травом. Његова Светост је са кочија благосиљала народ, који се урнебесним „Живео“ све до храма светог одазивао.

На уласку у порту дочекало је Његову Светост свештенство у орнату на челу са окружним протопресвитером г. Јованом Боротом, са чирацима и рипидама, те пошто је Његова Светост г. патријарх узео крст у руке, ушао је у храм, крој шпалир дечице женске у бело обучене, на молитву, коју је дивним појањем спасовског пермоса кор гимназије новосадске пратио. Пошто је Његова Светост г. патријарх целивао трапезу и помолио се Богу, стао је у архијерејски сто и ту га је са амвона поздравио г. прота Јован Борота говором значајним, приводећи у паралелу посету храма овога од стране Његове Светости г. патријарха Георгија са посетом патријарха Јосифа Рајачића 1851. и сравњујући оно доба када је Сентомаш, након жалосне 1848—1849. год. још у рушевинама био, са данашњим добом, када је у цвету развитка и благостања.

Његова Светост патријарх нагласио је, да је са вољом дошао у историјски знаменито место ово и радује се, што је Сентомаш изишао на сусрет љубави његовој са таком истом љубављу. Свака реч Његове Светости пропраћена је са дуготрајним „живео“ од народа, кога беше црква пуном пуна и који је недахвимице пратио очима сваки покрет архипастира свога и тако рећи гутао сваку његову очинску реч.

Из православне цркве је Његова Светост г. патријарх са свом свитом отишао да посети католичку цркву, где је свечано дочекан од општине католичке на челу јој са парохом и протом г. Матушем. Одатле се Његова Светост г. патријах вратио у за њега спремљени стан у кући веледоследника, великог поштователя и пријатеља светог патријарха г. Лазара Дунђерског, где је поздрављен од целе породице домаћинове. — Ту је одмах свети патријарх примио подворење: свега искупљеног свештенства из места и околине, које је похитало глави својој и народној, да се у синовљем поштовању поклони, сентомашког црквеног одбора и професорске колегије српске вел. гимназије, на челу јој са управитељем В. Пушибрком.

Силан народ је непрестано стајао пред станом Његове Светости и множио се гомилама заузимајући простор између цркве и пијаце све до $^1/_2$ 9 сати у вече, када се из читаонице српске кренула бакљада са музиком у част високом госту. Море од пламена кретало се импозантно улицама од читаонице до стана Његове Светости. Уприбесно „живео патријарх Георгије“ проламало је небо и никад није престајало за читав сат осим за мало онда, док је у име одбора за приређивање дочека Његову Светост поздравио учитељ г. Нестор Миковић говором, који је још више распалио одушевљење према високом госту, и док је Његова Светост одговорила на тај поздрав препоручујући народу и пастви својој: љубав, братство и слогу и обраћајући му пажњу на то, да се чува пустолова и лажних учитеља, који у раздору и неслози траже основе бистисању своме.

После овог говора се бакљада кренула те се уз бурно клицање „живео патријарх“ и уз дивне ватромете вратила натраг у читаоницу. — Свет је и даље остао пред станом Његове Светости, где је за време вечерања високог госта свирала војничка музика. На вечери са Његовом Светости била је и свита му сјајна са члановима професорског тела новосадске гимназије. Народ је дубоко у ноћ слушао музику и једва се тек после 11 сати разишао да се одмори. — На Вазнесење је била архијерејска служба, на којој су уз Његову Светост чиподејствовали: архимандрит Платон Телечки, протосинђел: Исак Дошен, Герасим Петровић мандатар и Гаврило Змејановић, игумани: Митрофан Павловић и Мирон Ђорђевић, ерођел: Герман Опачић, конс. бележник Сергије Шакрак-Нишић, војени капелан Мирон Панаотовић, свештеници: Шандор Поповић, Иван Тешић и ђакони: Лукијан Богдановић и Георгије Видицки. На кору је појао кор гимназије новосадске. — Велика црква сентомашка једва је могла у се примити најмањи део побожног света, који је похитао не само из места него и из околине, да види и чује поглавицу цркве своје. — Његова Светост г. патријарх пред сам почетак литургије изговорио је врло лепу и поучну проповед, у којој је сакупљеном силном народу очински на срце стављао истовање праве хришћ. побожности и красних врлина, а избегавање свакога зла и порока.

Говор овај пропраћен је бурним „живео“. Када је отпочела божанствена литургија уз дивно појање гимназијског кора, са свачијег лица у цркви си могао читати неку вишу душевну радост, коју може растумачити само душа одана светој вери и представницима јој и срце чисто и неокварено, које се загрева дивним нашим црквеним појањем, које је још дивније онда, када га

тумаче млађана грла гимназијских ученика наших. — После свете литургије је пошена литија до крста према излазу из села и по том се другом улицом вратила натраг у цркву. — Архијерејска служба са литијом трајала је пуна 4 сата, од ½ 9—½ 1 сат. — После завршене св. литургије Његова Светост г. патријарх праћен одушевљеним усклицима „живео“ одвезао се у свој стан, где је по томе примио у један мах силне депутације из разних околних општина и разне корпорације, које су дошле да се овом приликом поклоне патријарху своме.

У 2 сата по подне био је заказан банкет у великој кафани. Пошто је Његова Светост г. патријарх дошао дочекан са бурним „живео“, отпочео је одма банкет. На банкету је било до 140 отмених гостију. — За време банкета је пало доста здравица. Његова Светост г. патријарх је наздравио прву здравицу Његовом Величанству нашем премилостивом краљу. Здравица је ова пропраћена трикратним бурним „живео“! За тим је и опет Његова Светост г. патријарх наздравио влади. Г. Лазар Каћански, парох и председник општине сентомашке, наздравио је Његовој Светости г. патријарху у лепом и смишљеном говору, у коме се дотакао у лаким потезима борбе, која је вођена за последњих неколико десетина година за автономију, те жели да Бог Његову Светост г. патријарха поживи, да се резултати те борбе сведу у таку законску форму, која ће одговарати кориси цркве и школе нам народне. Бурно „живео патријарх Георгије“ био је одговор на ову здравицу. — За тим је Његова Светост наздравила жупану бачком, и митрополиту калочком Часки. Г. Лазар Каћански је наздравио гостима а и свештенству, које је увеличало славу, у име којих се у лепом говору захвалио г. архимадрит Телечки домаћима на лепом пријему нагласив, да је свештенство онда најсретније, кад може уз своју љубљену главу Његове Светости г. Патријарха да послужи светом православљу. Г. Ђура Страјић парох је у име домаћина, у име Сентомаша наздравио српској великој гимназији т. ј. присутним професорима и ученицима, који су славујском песмом засладили и зачинили величину дана данашњег. Тој лепој нади народној, тој предходници звезди на небу нам просветном, која под милостивим окриљем Његове Светости и под мудрим руковођењем одличних наставника својих тако лепо схвата и врши културну мисију своју, наздравио је г. парох, наглашујући даље, како многи и многи члан народа нашег има тој гимназији да захвали свој виђени положај, и преко тих путева гимназија новосадска не само да је стекла признање народа српског, него је уједно и извојевала себи одличан положај међу другама својим у домовини нашој. Она је данас освојила срца свију без разлике и испевала себи трајну љубав и наклоност вечиту. Здравица ова професорској колегији и омладини гимназијској намењена примљена је бурним одобрењем. — Прота бечејски г. Ј. Борота је наздравио Његовој Светости најавив жељу и молбу, да Његова Светост што скорије и у Ст. Бечеј дође. Његова Светост г. патријарх је изјавио, да је његова свагдања жеља, да што чешће дође са народом у ближи додир и да би он то врло често чинио да није заузет силним пословима, који му пречe извршивање те жеље, па за то и овом приликом није могао обећати да ће ићи у Бечеј.

После ових здравица било је још неких, за које хтели не хтели морамо рећи, да би боље било, да их није било. — Пошто су се изрећале све горе поменуте здравице, устао је у 5 сати свети патријарх, најавив да би можда и дуже седео, али се не осећа најбоље те му је нуждан одмор, разрешио је банкет те испраћен бурним усклицима из дворане а дочекан исто тако од скупљеног народа на пољу, одвезао се у свој стан. — Званичан део свечаности је тиме завршен, али слава и весеље по гостољубивим кућама Сентомашким трајало је далеко у ноћ. —

Сутра дан на појутарње св. Вазнесенија у 5 сати ујутру одвезла се гимназија новосадска са професорима јој, која је још у среду у подне стигла у Сентомаш, у Кер, одакле се у ¼ на 10 сати вратила у Нови Сад у најбољем реду.

Његова Светост г. патријарх због мало поремећеног здравља није се у петак могао вратити, те с тога је и свита му остала у Сентомашу до Суботе, када су се сви заједно вратили у ½ 9 сати ујутру у Нови Сад.

СА СВЕШТЕНИЧКИХ ЗБОРОВА.

I. Исповед и збор свештенства Протопресвитерата Вуковарскога.

Окружни протопресвитер протопресвитерата вуковарскога сазвао је за дан 7. маја о. г. своје подручно свештенство на „свештеничку исповед“ у Вуковар. Тога дана и околно, а и оно најудаљеније свештенство поранио се а и у доста великом броју сакупило у Вуковару. Беше свега 22 свештеника.

По дојакошњем обичају најпре су у тамошњој парохијалној цркви обављени часови, а после обављених часова свештенство се исповедило. Исповед је почела а и свршила се поранио а то због тога, да би свештенство још тога дана могло одржати и свој збор, као што га је и одржало. Та зар се и могло ово свештенство одмах после свршене исповеди кући повратити а збора свога неодржати? Зар је то могло учинити ово свештенство, које се управо прво из сна пренуло, те одавна већ уобичајило са исповешћу својом и свештенички збор одржати; свештенство, које је — с правом рећи — свакогодишњим држањем збора прво агњу дало за свештеничко удружење; зар је оно сада могло остати скривених руку и шпита не порадити, сада, кад су се давнашње жеље његове остваривати почеле; сада, кад је мисао о свештеничком удружењу сазревати почела?! И да није од свега свештенства подигнут глас ове године за удружење, и да није г. протопресвитер нам одозго позван, да збор овај одржи, свештенство би ово и само сада као и дојако збор свој одржало! Но кад је свештенство још и својом предностављеном духовном облашћу позвано, да збор у сврху остварења и оживотворења свештеничког удружења одржи, то је оно сугубом вољом и радошћу на овогодишњи збор свој похитало.

На ево шта је доконано на нашем збору!

Г. Протопресвитер Лазар Поповић заузевши као председник збора своје председничко место, добродошлицом поздрави браћу свештенике, те лепом, срдачном и искреном речју отвори збор. У свом том говору известио је он укратко свештенство о смрти његовој, о овој години упокојене браће свештеника из овога протопресвитерата и то: Павла Бојића, пароха белобрдског, Велимира Петровића, пароха Маркушичког, Лазара Црнобарића, пароха Лазанског, Петра Бувића, пароха Боровског, и Еранка Познановића, пароха Негославачког, те најави своје дубоко сажаљење за њима. Свештенство устајањем и утешном речју: „вечна им памет“ даде такође израза сажаљења за упокојеном браћом својом.

Прва реч, која је по том говору из уста г. протопресвитера на том нашем збору пала, односила се на свештеничко удружење. О потреби као и о користи овог удружења доста је дуго а и са усхићењем г. протопресвитер говорио. Потребу таквог удружења, рече он, одавно је већ увидио и истакнуо поноси свештеник, а да ће оно — особито у данашњим приликама — бити од замашне користи и по цркву и по народ и по свештенство, увидило је то не само цело свештенство ниже, него и сам епископат наш са св. Патријархом нашим на челу — увидила је давно цела јерархија наша.

Препоручивши тако свештенству удружење, позове г. протопресвитер перовођу, да прочита високи одлук пречасне конференције односећи се на ствар свештеничког удружења. Позив тога одлуке беше својски пригрљен и прихваћен и одмах свештенство у смислу истога изабере од присутних два члана, који ће овај протопресвитерат имати званично заступати на општем збору свештеничком. За такве буду једногласно изабрани пароси: белобрдски Михајило Велеварић и вуковарски Илија Перкаћански.

По обављеном избору заступника читао је перовођа по жељи свију свештеника „Нацрт правила за свештеничко удружење“. Овај нацрт с малим изменама и допунама беше у целости усвојен.

Надаље, свештенство овог протопресвитерата одушевљено тиме, што се св. патријарх Георгије живо интересује за остварење свештеничког удружења и за то, што је св. Патријарх са Св. Синодом заједно и Свој протекторат удружењу повукао, а руковођење својом синовљом љубављу и одановићу према Њему и као према врховној поглавици цркве своје и као према дијецезану своме, једногласно и једнодушно закључи, да се са збора овог а у име свега свештенства овог протопресвитерата св. патријарху Георгију пошаље изјава благодарности. Изјава та беше одмах још на збору стилизована, лепо написана и од свију присутних пот-

писана, те г. протопресвитеру уручена с тим, да ју он св. патријарху испрати.

Изјава гласи:

Ваша Светости.

Најмилостивији Господине Архинастиру!

Давно и давно била је напредна жеља свештенства Протопресвитерата Вуковарског, да се уједини у свом свештеничком збору, како би могло из средине своје а са збора свог у данима нужним приликама дати од себе гласа, који би био израз свештеничких жеља, које се на добро и напредак цркве и народа нашег клоне. С тога оно с великом радошћу поздравља и прима мисао оснитет удружења свештеничког, те пошто је данас у претрес узело правила тог свештеничког удружења — кличе оно из дубине своје благодарне душе:

Слава и хвала Вашој Светости, нашем милостивом Патријарху, на великој милости указаној и тиме, да сте благоизволели ту сретну и по цркву нашу толи спасоносну установу покренути и у опште, да сте Вашим дојакошњим радом показали, да Вам срећа и напредак цркве и народа свог као правом оцу на срцу лежи. Бог свемогући нека Вам благослови тај спасоносни рад Ваш, нека Вам дарује крепка здравља и дуга живота, нама на радост и утеху, а цркви и народу на спас! Тако се од срца Богу моли и кличе Вам срдачно: Живио!

Ваше Светости

У Вуковару 7. маја 1892.

Смирено свештенство Протопресвитерата вуковарског

Лазар Поповић, с. р. прота и парох Осечки и председник збора.

Лазар Богдановић, с. р. свештеник Чепинска, перовођа збора.

(Долазе потписи још 18-рице свештеника.)

На предлог једног брата свештенство закључује, да се пречасна нама Консисторија умоли, да високу кр. зем. Владу склони, да ова изда наредбу, по којој би се број часова за предавање катихизиса у комуналним школама умножио, јер свештенство увиђа, да је у науци вере — особито у местима, где су многа деца — слаб успех једино с тога, што је законом одређени број часова за предавање катихизиса врло мален; не мање да се склони висока Влада и на издање такве наредбе, којом би српско учитељство на комуналним школама обвезано било предавати науку вере у I. разреду и црквенословенски језик у II., III. и IV. разреду.

Сем овога свештенство је било приправно, да још више озбиљних предмета у овом збору претресе, али време лети, а свештенства бијаше, које се имало колима возити по 5—6 сати; због чега овај збор прекиде свој посао обавивши за овај пут оно што је сматрао за најглавније. По свој прилици, да ћемо се ми опет у скоро на окупу наћи, а том приликом ћемо по свој прилици и „Јединствени статут“ претрести.

По свршеном збору, отишло је свештенство на заједнички ручак, где је нало више лепих и искрених здравица, као: св. патријарху, г. проти, свештенству обојега реда, изабраним заступницима и т. д.

Око 4 сата после подне се свештенство у братској љубави растало, и сваки своме дому задовољан похитао.

У Ченгину, на летњег св. Николу 1892.

Л. Богдановић,
свештеник и перовођа збора.

II. Свештенички збор протопресвитерата Арадског.

Дне 5. маја о. г. одржана је у Срп. Вел. Св. Миклошу свештеничка исповест протопресвитерата Арадског. Пречасни г. протојереј Павле Н. Јовановић у напред је знао жељу свег подручног му свештенства и одређујући церкуландо дан и место за исповест, јавно је, да ће се, после званичног чина, држати братски договор о стварима, које данас све овостраног српско свештенство највише интересују или боље рећи, које му условљавају будућност приватна и фамилијарна човека, те да би се брже до споразума дошло, навео је и предмете који ће се расправљати, да би сваки брат о ствари још једном озбиљно размислио и с резултатом на збор дошао.

Кад се узме у обзир пространост овога протопресвитерата, где некоји свештеници требају читав дан хода, док у центрум — Семиклуш — дођу, онда је заиста похвално, да се свештенство у таком лепом броју јавило: Од 27 позватих, дошло их је 20 а остали су се извинили болешћу и старошћу.

У осам часова одржано је призивање св. духа, где је после св. еванђелија преч. госп. протојереј Павле Н. Јовановић у неколико врло лепих речи растумачио онај други смисао исповести, који је зацело имао на уму онај, који ју је по ново оживео: братски састанак, упознавање и измењивање мисли о стварима, које се тичу

парохије, верних, самог свештеника као приватног човека и т. д.

Још из цркве, приликом исповедања, поздрављен је телеграфски високопреосвештени госп. Епископ Никанор и замољен за архијерејски благослов, на које је господин Епископ одмах одговорио: „Примите сви моју усрдну захвалност на синовљем сећању као и мој архијерејски благослов. — Никанор.“

Како нас дивно изненади то неколико речи! Као да слушамо онај мили баритон-глас свога дијецезана, који некреним а китњастим речима кроз уши управо у срце улази — па као из једног гласа загрмесмо: „Живео љубљени владика“!

У ½ 10 часова скуписмо се сви у месну вероисповедну српску школу, а у 10 часова отвори председник по старешинству госп. прота седницу и поздравивши присутну браћу позове их, да бирају чланове збору, на које су аклимацијом изабрани: за председника протојереј Павле Н. Јовановић, за подпредседника Светозар Петровић парох В. Семиклушки, за перовођу Јован Гавриловић црнобарски, а за одборнике пароси: Јован Крсмановић кетфељски, Миша Путник сентпетерски, Андрија Путић срп. чанадски, Петар Мариновић ђалински, Светозар Поповић м. чанадски и Јут Станикић новосентивански. Расправљани су ови предмети:

1. Претрес „Нацрта правила за удружење српског свештенства у митрополији карловачкој“. — Решено је: да се тај нацрт у целости онако прими, како га је у конференцији карловачкој од 23. марта 1892. донео одбор за припремну радњу око остварења свештеничког удружења.

2. Саветовало се о познатом меморандуму брата Светозара Петровића, како да се у тој ствари енергичније поступи, те је закључено једногласно, да се исти меморандум уручи обојима посланицима нашега среза с одлучном жељом и захтевом, да га у првом сабору, који долази првом приликом за претрес предложе.

3. На трећем месту вођало се о томе, како да се што пре оснује свештеничко-удовички фонд. — Кад помислимо са каквим грозним теретом на срцу леже српски свештеник у гроб, сећајући се своје једне породице, којој је у наследство остављено поштено српско име и — крајњу сиротињу; кад се сетимо оних грозних мука, које мора да пати душа умрлог српског свештеника — родитеља облетајући око дома своје једне породице и гледајући своју малолетну незбринуту децу, како их сиротиња на свашта наводи, или да их срећним случајем створи људима или да њима пуни државне данске, — онда неће бити ништа чудновато, да су о том предмету сва скупљена браћа у више пута говорила и да је дебата трајала пуна два сахата, те се напослетку усвоји предлог брата Јевте Петровића, капелана батањског, „да се умоли високопреосвештени Господин Епископ Никанор, да сазове општи свештенички збор целе епархије темишварске, да о тој ствари већа, и то ради лакшег посла, само за своју дијецезу специјално“, с доњом председниковом „да овај данас изабрани одбор и чланици израде нацрт и да се општем збору као предлог поднесе“. —

Молим штоване читаоце, да не разуму криво овај предлог. Ми се ниподшто не мислимо делити од осталих дијецеза — та данас се на удружењу ради, — но само толико мислимо, да ће се много пре доћи до споразума, ако свака дијецеза најпре за себе према својим приликама изради правила, а један заједнички велики одбор свих дијецезалних сборова из донесених правила да изради заједничка правила.

И нехотице ми се натурује помисао, како су нас учитеље претекли ученици нам, наша једноверна браћа Румуни: да не узимамо у обзир друго што, доста је да напоменемо, да они давно осећају благодетне последице свештеничко-удовичког фонда!

4. Напослетку је збор једногласно замолио госп. проту, да предложи епархијском административном одбору, да упути црквене општине, да од сада свештенству, када званично на позиван места иде — кад је то већ и учитељима досуђено — подвоз, односно накнаду за исти по километру, са пристојном дневницом издају.

Како више нико није имао ништа да предложи, то председник захвали скупљеној браћи на показаној ревности, потпише са перовођом и одбором записник и у 1 сахат по подне закључи седницу, на што му браћа братски отпоздравише: „живео председник“!

У ½2 био је у великој гостионичкој дворани заједнички ручак, којом је приликом госп. прота наздравио високопреосвештеном госп. Епископу Никанору, Јован Гавриловић проти а прота свој скупљеној браћи. У 3 сахата по подне се браћа братски загрлише и растадоше, да се до скора у великом збору опет виде! Ц—ц.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Расиие Његове Светости г. Патријарха српског Георгија свему парохијском свештенству епархије бачке.) Његова Светост, преузвишени г. Патријарх српски, Георгије Бранковић, као управитељ епархије бачке и врховни патрон мировинског завода за свештеничке удовице и сирочад епархије бачке, управио је и разаслао под 24. априлом о. г. свештенству епархије бачке опширну окружницу, у којој се излаже постанак и стање „мировинског завода за свештеничке удовице и сирочад епархије бачке“, те се позива свештенство, да ступи у мировински завод и буде учесник те благодетне установе.

Окружници је приложен, по оригиналу на црквено-словенском језику штампани „Устав или правила мировинског завода за удовице и сирочад срп. прав. свештенства епархије бачке“. Тај је устав грађен на збору парохијског свештенства епархије бачке, држаном у манастиру Бођану 9. септембра 1826, када је ударен и темељ пензионом фонду, који је крајем јуна 1891 порастао до знатне своте од 57.990 фор. 73 н.

У окружници се наглашује, да се св. Патријарх, чим је примио привремену управу епархије бачке, одмах постарао да извиди стање тога завода и да га из мртвила приведе у живот. С тога је сазвао био после епархијске скупштине за 21. авг. 1891. свештенички збор у Нови Сад, те је том приликом закључено, да се оживотвори тај мировински завод, и изабран је нов патронат, који је од тога времена примио управу над тим заводом. Нови патронат констатовао је: да мировински завод има за сада само 7 правих чланова и 3 условна члана, да је капитал истога завода износио до 30. јуна 1891 свега 57.990 фор. 73 н., и да из фонда ужива мировину за сада само једна свештеничка удовица у износу од годишњих 60 фор. За тим је у седници патронатској од 17. марта о. г. одлучено: да међу чланове овог мировинског завода могу ступити сви они срп. прав. свештеници и ђакони епархије бачке, који нису за сада још навршили 65-ту годину живота свога, ако 1.) у року од 6 недеља дана уплате у благајну мировинског завода своту од 84 фор. и осим тога још толико пута по 2 фор. 24 н., за колико су година прешли 25-ту годину живота свога, или 2.) ако се у истом року времена правоваљано обвежу, да ће по норми под 1.) дотичну своту у року од једне године дана у благајну заводску заједно са 6% каматом уплатити, и ако се за осигурање те своје обавезе подјемче и обећају, да завод исту обвезу њихову може по потреби из редовне им парохијске или ђаконске плате административним путем намирити. Сваки свештеник, који под тим условима у току од 6 недеља дана у мировински завод ступи, постаје редовним чланом мировинског завода са правом досадањих редовних чланова, а уједно постаје деоничаром знаменитог заводског капитала, те својој удовици или сирочади одмах по ступању у завод осигурава годишњу мировину од 60 фор. Уједно имају ти нови чланови право да учествују и решавају већ и на првој идућој скупштини заводских чланова, на којој ће се одлучити и о томе: како и под којим условима могу поједини чланови својим удовицама и сирочадима осигурати из завода сразмерно и већу мировину.

Према томе позвао је св. Патријарх поменутим расписом све подручно свештенство бачке епархије, које у исти мировински завод још до сад ступило није, да у интересу осигурања својих удовица и сирочади, у исти мировински завод под наведеним условима у року од 6 недеља дана тим пре ступити не пропусти, што се по истеку тога рока садашњи свештеници у завод ни под којим условом више не ће примати.

Даље се свештенство епархије бачке, које 65-ту годину живота није навршило, а жели у поменути мировински завод ступити, — упућује: да ту своју жељу и намеру св. Патријарху или патронату заводском у означеном року објави и да у благајну заводску а у руке заводског благајника протојереја Павла Балте у Н. Саду уплати основни улог од 84 фор. и још к томе толико пута по 2 фор. 24 н., за колико је година који свештеник прешао 25-ту годину живота, имајући године живота свога правоваљаним изводом из матрикуларног записника крште-

них исказати. Они свештеници, који би у завод хтели ступити, али пропеване основне улоге и прилоге за сада не би били кадри у готовом исплатити, имаћу уредну обвезницу поставити и исту такође у року од 6 недеља дана св. Патријарху или патронату заједно са својим крштеним писмом поднети. —

Очекивати је, да ће свештенство епархије бачке схватити велику корист, коју му ова добротворна установа пружа, те ће се вољно одазивати позиву св. Патријарха и похитати да се упише у чланство тога мировинског завода.

ЧИТУЉА.

— († **Велимир Петровић**) парох Маркушички, преселио се у вечност 5. фебруара о. г. у Маркушици, маленој парохији у протопресвитерату вуковарском. Покојник се родио у Маркушици 2. фебруара 1816. год. Отац, дед и прадед његов бијаху свештеници у истом месту, те он беше по реду четврти свештеник из једне фамилије. Нижу гимназију слушао је у Осеку и Винковцима, а вишу т. ј. V. и VI. разред у Бају. У Осеку као ђак био је у стану код францишкана, где је врло добро латински научио, а бавећи се у Бају, научио је добро мађарски, којим је језиком до смрти своје добро владао. Богословију је око 1840. године слушао у Ср. Карловцима. Црквеном пјевању бијаше особито вешт, а крај тога имао је леп, умиљат и звонак глас, те је у свакој даној му прилици црквеном песмом умео раздрагати друштво. И сам је имао своје особите мелодије. Красно је његово: „**Величаних тѣ**“, које бијаше пуно умилних и хармоничних трила и варијација. Он је црквеном причасну: „**Окажи ми**“ додао и треће „**Обаче ксаческая свѣта,**“ којему је научио неколико млађих свештеника, које је такође пуно умилних и складних трила. Његова херувика I. гласа такође је у многом различна од оне обичне, која се широм Српства поје. Једном речју, у пјевању беше поп-Велимир мајстор!

До близу неких 50 година служио је он као свештеник у месту свога рођења, а при том је био увек до смрти здрав, весео и расположен. Био је добар економ и врло вешт воћар.

За њега се може рећи, да није хтео ни један пар младенаца венчати прије, него што су молитве добро знали. У том погледу дао је он себи труда, пак је оне, који молитве нису знали, за време док су под претеном били, црквеним молитвама обучавао. Према сваком био је предусретљив и гостољубив.

Иза себе оставио је сиру удову и четворо дјеце. Од ових је најстарији син Миливој парох у Бршадину, а остала су дјеца, у којима је доста несретан, незбринута. Млађи син му Лазар, који је негда извретан ђак био, а виртуоз на виолини, мораде у најлепше време прекинути науке због поремећеног ума.

Покојник је опојан од четворице околних свештеника и сарањен уз велико учешће народа 7. фебруара о. г.

Са свога добра срца заслужује наш стари поп-Велимир, да му над гробом рекнемо: Бог ти души дао рајско насеље, а међу нама ти вечан спомен!

А. Ч.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Апел на православно свештенство у свима покрајинама српским.

Најстарији часопис у српској цркви „Хришћански Весник,“ који четрнаест година излази под мојим уредништвом, око кога су прикупљене понајбоље снаге из свештенства свију крајева српских, који је успео да задобије за сараднике и неке од признатих књижевника наших световног реда, — томе листу прети озбиљна опасност једино са немара својих читалаца — браће свештеника.

„Хришћански Весник,“ његова садржина и његов правац довољно су познати свештенству нашем, с' тога немамо потребе да што о томе на овом месту помињемо. Ако дакле браћа свештеници находе, према свему досадањем раду и услугама које је часопис овај пружео цркви и свештенству за ових четрнаест година, да уз остале листове духовне садржане, треба да постоји и један независан лист, који ће бити израз не само правих потреба цркве наше и оног стања какво је, но који ће уз остале радове сваки догађај и сваку појаву у животу цркве наше пропраћати што важнијом и објективнијом критиком, — онда је у реду, да нас браћа свештеници помогну учвршће и боље но до сада, те да можемо продужити уређивање листа у обележеном правцу.

С тога овим апелујемо на све српско свештенство у свима крајевима и лепо их молимо,

да се бар они, који су у повољнијим материјалним околностима, на лист претплате. За сада лист излази у двомесечним свескама од 6 табака. Ако буде повољнији одзив радо ћемо настаити издавање листа у месечним свескама као и раније година.

Цена је листу ко се претплати на годину 5 форината а на пола године 3 форинта. Ђацима богословима ко се претплати на годину 3 форинте, а на пола године 2 форинта. Претплату ваља у напред слати у плаћеном писму. Ко претплату пошље за 5 ушесника, добија шести примерак бесплатно.*)

1. Маја 1892 год. у Београду.

Алекса Илић,
протојереј, председник конзисторије у пензији, уредник „Хришћанског Весника.“

*) Наше је мишљење, да би грдна штета и велика срамота биле, када би „Хришћански Весник“ са поучењем и због маленог броја претплатника морао престати излазити. За свога 14-годишњега живота „Хришћански Весник“ је био тако користан, уседна и напредан, да срп. народ. свештенство, користећи се кроз толико време драгоценим златом тога часописа, не сме ни по што дозволити, да тај одличан и у свему и свагда врло добро уређивани часопис узнора на штету црква и правене књижевности престати излазити. **Уреди.**

ОГЛАСИ.

Б. 1620.
Т. 277 ех 1891. **СТЕЧАЈ.** 58, 1—3

Ради попуњења парох-помоћничког места у Добрици, са платом пете класе.

Молитељи имају своје ваљано инструјисане прозбе, путем својих власти, најдуже до 1. (13.) јула 1892. овој Конзисторији послати.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу 27. априла (9. маја) 1892. држане.

ОГЛАС. 59, 1—3

Ради оправке ерпеко-православне цркве у Путинцима овим се расписује на мањак дражба, која ће се држати 7. (19.) јула о. г. у два сата после подне.

Прорачун је:

За зидарски посао	600 фор.
За столарски посао	150 „
За лимарски посао	50 „
Спега	800 фор.

Сви који би желели предузети поменути посао, нек изволе у речено време на дражбу доћи.

У Путинцима 15. маја 1892. год.

Црквени одбор.

СТЕЧАЈ. 56, 1—3

На упражњено место учитеља или учитељице у салашима Петрово-Селеким (бачка жупанија) овим се расписује стечај. Плата је 400 ф. а. вр. у готовом новцу, слободан стан и огрева колико треба (сламе). У име фамилијазије 10 ф. 50. н. а. вр. и 6. ф. за писаћу опрему.

Изабраном учитељу или учитељици спадаће у дужност школ. уредбом прописане предмете у школи предавати.

Молитељи који ово место добити желе, нека се пријаве овомесном школ. одбору до 10. (22.) јулија о. г.

Из седнице месн. школ. одбора држаног 5. (17.) маја 1892. г.

Ђорђе Марковић, перовођа шк. одбора. **Сава Ристић,** председник.

Е. 220.
I. 60. **СТЕЧАЈ.** 57, 1—3

Ради попуњења парох-помоћничког места у Иланци, са платом пете класе и станарином од 100 фор. годишње.

Конкуренти имају своје ваљано инструјисане прозбе, путем својих власти, најдуже до 1. (13.) јула т. г. овој Конзисторији послати.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу 27. априла (9. маја) 1892. држане.

ЈАВНА ДРАЖБА. 60, 1—1

Ради оправке св. цркве девичанске држаће се на лицу места јавна дражба на мањак дана 25. маја (6. јунија) т. г. у 2 сах. по подне.

Цео посао (дунђерски, столарски, зидарски и. т. д.) процењен је на 1300 фор. аир.

Подузимачи, који лицитирати желе, имају пишмањлука 10% од укупне своте претходно положити. Поближа извешћа могу се дневно у парох. звању добити.

У Десци (код Сегедина) 10. маја 1892.

Срп. правосл. црквена општина.

Е. 507.
I. 117. **ЕДИКТ.** 49, 3—3

Софија Боборов рођена Лазић из Јасенове, сада у Дуњаји станујућа, поднела је против супруга свог Василија Боборова, иегда трговца у Бавашишту, код овог духовног суда тужбу, тражећи, да се брак њен, што је пре 11 година муж злобно оставио и у свет одтумарио, коначно разведе.

Оптужени се услед тога овим позива, да у року од шест месеци овоме суду место свог пребивања пријави, јер у противном случају, решиће се ова бракоразводна парница и без њега сходно прописима постојећег и важећег закона.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу, 27. априла (9. маја) 1892. године.

ОГЛАС ДРАЖБЕ

52, 2—2

На основу скупштинског закључка српске православне црквене шк. општине, — а услед одобрења слав. епарх. управе у Темишвару расписује се минуендо дражба на дан 31. маја (12. јуна) 1892 год. у 2 часа по подне ради подизања торња на ов. срп. правос. цркви.

За дунђерски посао	1290	фор.
За ковачки посао	75	„
За казанџијски посао За златарски посао	2197	„
Свега	3562	фор.

Уз следеће услове:

да је подузимач обвезан са 10% — за рад добивеног новца — гарантовати за доброту торња крој 3 год.;

да је обвезан — од за рад добивеног новца — 1½% уступити стручном прегледаоцу.

Општина задржава право поверења посла.

Ближа условља могу се дознати на дан дражбе.

У Срп. Елемиру 6. маја 1892. год.

Председништво.

СТЕЧАЈ.

55, 2—3

На Кетфељској срп. основној мешовитој школи има се стално попунити учитељско место, са којим је скопчана следећа плата: 400 фор. а. вр. у готовом новцу, 4 ланца оране земље, из коју учитељ порцију плаћа, у ime паушала 10 фор., у име огрева 3 хвата тврдих дрва и 3 хвата сламе, од потребе где позван буде 1 фор.; — осим тога слободан стан у школској згради и башта.

Учитељ је дужан све законом прописане предмете предавати, децу појању поучавати, у цркви за десном певницом појати и перовођске дужности бесплатно вршити.

Компетенти имају доказати да су православни Срби, способљени учитељи и да су испит из мађарског језика положили. Повозабрани учитељ наступиће своје звање почетком идуће школ. год. Рок стечају траје до Петрова дана, ког ће се дана и избор обавити.

Из редовне седнице срп. прав. школског одбора, држане у Кетфељу 8-ог маја 1892 год.

Светозар С. Ајваз, перовођа. Васа Фемић, председник.

СТЕЧАЈ

50, 3—3

на упражњено учитељско место при српској вероисповедној школи у Шиклошу (Барања).

Годишња плата је 500 фор. из црквено-општинске благајне, која се месечно у напред издаје, и 21 фор. из варошке касе у име тако зване шегртске школе. Осим тога слободан стан са 2 собе и кујном, мала кујвска башта и 3 хвата тврдих дрва за огрев. Од великог укопа и паростоса по 1 фор., а од венчанице и малог укопа по 50 новчића.

Дужност је учитељу осим предавања прописаних предмета у свакидањој и повторној школи, и појања у цркви и ван цркве, још и прилежно обучавање деце у црквеном појању, и вођење пера у општинским седницама.

Компетовати могу само оспособљени учитељи, који су испит из мађарског језика положили.

Рок стечају је 25. мај. Молбенице са сведоџбама нека се на потписани црквено-школски одбор упуте.

Из седнице црквено-школског одбора у Шиклошу 26. априла 1892. год. држане.

Председништво.

РУСАНДА

42, 4—6

БЛАТНО КУПАТИЛО У МЕЛЕНЦИ

(у торонтальској жупанији, железничка станица)

отвара се 1. (13.) маја и траје до 3. (15.) септембра.

Ово купатило препоручује се свима онима који пате: од шкрофула и отечених жљезда, од реуматизма и костобоље, од тако зване неуралгије, од свакојврсних рана, отока у зглавцима, од свраба и других кожних болести и т. д.

Част је управном одбору штов. посетиоце купатила и о томе известити, да се за доброг гостионичара побринуо.

За даље извешће вала се обратити на

У Меленци, априла 1892.

Управни одбор купатила.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **странске земље** на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 22.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 31. МАЈА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПРЕДЛОГ

дисциплинарне уредбе за све органе народно-црквене управе митрополијске, епархијске и црквено-општинске, као и чиновничко особље тих управа

(Свршетак.)

§. 48. Ако тих недостатака нема, виши ће дисциплинарни суд решидбу нижега дисциплинарнога суда или потврдити или преиначити, но не сме призвану решидбу преиначити на штету окривљеника, ако је само он уложио призив.

§. 49. Виши дисциплинарни суд доставиће решидбу своју једно с разлозима писмено дисциплинарном суду прве молбе, да ју прогласи односно приопшти онима, којих се тиче. (§. 45.)

§. 50. Сваки члан народно-црквених автономних органа, чиновник и часник тих органа одговоран је за штету, коју немаром или повредом својих дужности проузрочи. Односне тужбе спадају пред грађански суд. Штете, које проузрочи чиновник народно-црквеној управи, могу се намирити из његове плате црквено-управним путем.

ГЛАВА IV.

О привременом суспендовању.

§. 51. Члан или чиновник (часник) наведен у §. 1. ове уредбе има се привремено суспендовати од службе или звања:

а.) ако у редовитом поступку каженом буде одређен затвор петога, или ако буде изречена против њега пресуда, која још није постала правомоћном а гласи на губитак службе или губитак тај следује по закону;

б.) ако буде против њега у поступку дисциплинарном изречена пресуда гласећа на отпуст из службе а није још постала правомоћном;

в.) ако падне под стечај или старатељство.

§. 52. Члан или чиновник (часник) може се привремено суспендовати од звања или службе:

а.) ако би према природи и тежини преступка захтевала то сигурност и углед службе или звања, или успех поведене истраге;

б.) ако против њега буде поведен поступак казнени или дисциплинарни, из којега би могло следовати губитак чланства или службе (звања).

§. 53. Право привременo суспендовати члана или чиновника (часника) припада у случајевима предвиђеним у §. 51. ове уредбе:

а.) председнику народно-црквене власти или органа, коме је дотичник чиновник или члан, уз приопштење надлежном дисциплинарном суду;

б.) надлежном дисциплинарном суду.

§. 54. У случајевима наведеним у §. 52. властан је одредити суспензију надлежни дисциплинарни суд, а председништво народно-црквене власти или органа, коме је дотичник чиновник или члан, само у случајевима особито журним и уз дужност, да ту своју одлуку приопшти најдаље за осам дана дисциплинарном суду, који без одлагања решава, хоће ли се суспензија одржати или укинути.

§. 55. Против привременога суспендовања члана, или чиновника (часника) од звања, које одреди односно потврди надлежни црквено-општински или епархијски дисциплинарни суд у смислу §. 54., може се уложити призив у року од 8 дана на виши дисциплинарни суд. Тај призив нема одгодне моћи.

§. 56. Чиновник, намештен с платом, има се увек суспендовати од службе и плате, те бере такав чиновник за трајања суспензије само половину плате и станарине, односно остаје у уживању стана у нарави.

§. 57. Чиновник суспендован од службе, враћа се — ако није кажњен губитком службе — опет у службу, те се ставља у уживање пређашње плате или мање (§. 22.) чим дисциплинарно решење постане правомоћним.

§. 58. Придржана берива имаду се сва исплатити суспендованом чиновнику, ако буде проглашен некривим.

И онда, ако суспендовани чиновник не буде проглашен са свим некривим, може се у случајевима особитог обзира вредним, досудити делимични или целокупни повратак придржаних берива, која преостану након намирења изречене новчане казне и трошкова дисциплинарног поступка, дотично након намирења отштете.

О томе, да ли се и који део придржаних берива има исплатити дотичнику, одређује дисциплинарни суд у дисциплинарној решидби.

ГЛАВА V.

Свршење дисциплинарне пресуде.

§. 59. Решидба дисциплинарнога суда постаје правомоћном, ако против ње није уложен призив, или ако призиву против те решидбе нема места.

Председништво дисциплинарнога суда прве молбе има учинити све, што је потребно, да се правомоћне решидбе прописаним путем изврше.

§. 60. Новчане глобе и истражни трошкови, који се од чиновника не могу намирити начином означеним у §. 58., утерују се, ако их не уплати у року одређеном у решидби, устегнућем половине месечне плате све дотле, док се потпуно не намире.

§. 61. Новчане глобе на које су осуђени чиновници, и остатци придржаних берива (§. 58.) припадају оној благајни, из које чиновник прима своју плату. Иста благајна носи и истражне трошкове, када се дисциплинарни поступак обуставп, или кад чиновник након спроведене дисциплинарне истраге буде проглашен невиним, а трошкови се не могу утерати од тужитеља.

§. 62. Ине новчане глобе имаду се употребити на црквене и школске сврхе, које ће определити надлежни дисциплинарни суд.

§. 63. Узиште ли присилно извршење дисциплинарне решидбе таковних одредаба, које леже ван делокруга црквених власти, може се заискати помоћ световних власти.

ГЛАВА VI.

О обнови поступка.

§. 64. Обнови поступка има места на корист и на штету окривљеника онда, ако која странка нађе таковних нових доказа, који су за решење главне ствари одлучни, а странка их течајем пресуђене истраге није могла принети.

§. 65. О молби за обнову поступка одлучује дисциплинарни суд прве молбе, који пре него што изда решидбу може одредити потребите изводе.

Против закључка, којим се украћује обнова поступка, слободно је странци у року од 15 дана поднети призив на виши дисциплинарни суд.

§. 66. Ако се дозволи обнова поступка, ваљају за нови поступак они исти прописи као и за поступак првобитни.

У новој решидби или се потврђује или преиначује пређашња решидба.

ГЛАВА VII.

Прелазне и заглавне установе.

§. 67. Код првога устројства дисциплинарних судова бирају се чланови тих судова на време, док траје периода оних црквено-управних и школских власти и органа, који их бирају.

§. 68. Рокова установљени у овој уредби не могу се продужити.

Поднесци закашњени имаду се уреда ради одбити.

§. 69. Ова уредба не важи за учитеље српских народних вероисповедних школа, за професоре великих српских гимназија у Карловцима и Новом Саду и професоре богословских училишта и семеништа.

§. 70. Ова уредба ступа у живот, чим буде потврђена од највишега места и надлежним путем обнародована.

Ова ће уредба важати и за висеће дисциплинарне истраге, које у време, кад она ступи у живот, не буду још решене у првој молби.

Из седнице саборског одбора, држане у Карловцима 26. марта (7. априла) 1892.

ГЕОРГИЈЕ с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ЗАШТО НАШ НАРОД СЛАБО ИДЕ У ЦРКВУ?

(Свршетак.)

Проповедајте реч Господњу, народни свештеници, али се и сами владајте према тим реч'ма својим. Угледајте се на оног пастира, који „што каже ином, и сам својијем потврђује чином“. Образ бѣди вѣрнымъ словомъ, житіемъ, любовію, дусѣмъ, вѣрою, чистотою — рече похвала васељенска, св. Ап. Павле у I. Тим. 4, 12. А Спаситељ је заповедио: Такw да просвѣтится свѣтъ ваш предъ человѣки, такw да видятъ ваша дѡбрая дѣла (Мат. 5, 16)!

Нарочито би се ваљало клонити оних многих огорчених личних и партијских зађевица. Оно, не може човек рећи, е је у данашњим нашим временима, где се већ не штује више у мантији и појасу одмах и личност свештеникова, том разлогу Бог зна кол'ко крив сам свештеник. Али инак примећујем, да би ти призори требали да су бар што рећи — ваљало би да их свештеник избегава својом увиђавношћу и попустљивошћу. Та он је апостол мира и братске љубави, који би ваљало да се строго угледа на љупку питомост Богочовекову, којој су се дивили и сами Фарисеји. А и св. Ап. Павле вели у својој посланици к Филипљанима (4, 5): Кротость ваша разумна да вѣдятъ всѣмъ человѣкwмъ. — Блажени кротци, иkw тіи наслѣдятъ землю!

Још ваља свештеник — ако је у опште рад какову успеху — да је одан пастви својој са неизмерном љубављу и предусретљивошћу. Јер свештеникова дужност није само служење у цркви и проповедање у њој, него он ваља да је и пастир у правом смислу те речи, да је душебрижник своје паствe, па да се богме брише и о њезином телесном добру. Свештеник дакле ваља да је и пријатељ, утешитељ и помоћник сиротиње, потиштених и бо̀них, вршећи око њих, колико само може, дело милостивога Самарјанина, а све по унутству Спасителеву, који онако љубљаше сиротињу. А и шта ће рећи без дела? Оне те шта више могу довести у тај фатални положај, да ти се може рећи: крwвь исцѣлила самъ (Лука, 4, 23), на шта си онда учинио, шта-ли ћеш тада?

Ваља дакле да свештеник крај савесног обављања својих дужности проводи уједно и савестан свештенички живот. А узживи-ли тако, доћи ће и до лепога имена у своје паствe и до њезина страхопоштовања, и пред његовом ће речи — као од мање какве — падати многа и многа препрека,

*

и многи ће се грешник под утицајем такога узора предати искрену кајању. Његово ће живљење узносити му речи до небесних висина, од куда је лакше сејати семе блаженства. Његово ће га таково живљење учинити одушевљеним апостолом, нежним родитељем, правим анђелом на олтару паствe своје — а она ће оживети новим животом, хвалећи Бога, што јој је подарио такога пастира! . . . А ко би смео тврдити, да ће црква такога свештеника остајати „празна“?

На дело дакле, ви пријемници св. Апостола, непосредне слуге Христа Спасителя — вршите своју дужност савесно и са пуно љубави, како би што успешније могли поделати око спасења вама поверених душа! Син Божји пролио је за те душе своју крв, а од вас се само тражи зној. Идите дакле неуморно за тим, да у срца општине своје усадите живу веру, чисту побожност, жарку љубав, чврсту наду — и успех је ваш осигуран!

О, пренте се, ора је! —

Толико дакле о свештенству, као узроку нашем немарном полажењу у цркву. А шта ћемо са „тасом“? — Њега ваља укинути, и ако не баш за све празнике, а оно бар за недељне литургије. У томе имадемо хвала Богу већ и узора. Моле је општина не само велика, него уједно и богата, па је инак укинула носење „таса“ недељом, и носи га само о данима празничним и о свецима.

Исто би тако ваљало укинути и оне свећице у Барањи. Та ваљада је боље имати пуну цркву, него накупити оно неколико повчића?!

Још нешто.

Свима нам је познато, како за једнога или другога свештеника тек чујемо на широко и на далеко похвалу: „Ох, ала тај лепо служи“!, и ко вам то каже, а њему чисто сијне лице од неке милине, од неког унутарњег задовољства, и већ му се рађа жеља, да ни идућу прилику не пропусти, него да и опет оде у цркву, да наслађава душу своју и самим оним побожним покретима (јер побожно служење зове наш народ лепим) свештеника, који тако служи доброму Створитељу свију нас. Када дакле лепо богослужење, богослужење са вољом срцем и одушевљењем, богослужење побожно тако привлачи цркви, зар не би било упутно, па и саветно, да се на такав начин служења угледају и они, који, рецимо: по хладноћи своје природе, служе немарно, брзо — без воље?

Знамо и за то, како и колико наш народ цени умилно црквено појање. Вешт појац већ није више обичан човек. Гиме се дичи и он „и његови“, а остали га сељани уважавају јако. И ви ћете често чути, како се једно село хвали другом: „Ех, да је вами чути нашега појца — милина ти је брате отићи у цркву“! На још када је то село срећно, па има и ваљана учитеља, који је између осталих добрих дела научио своје ђаке складном појању, савесно обучава оног што чита Апостол за сваку св. литургију и гледа, да не прође ни једнога богослужења, а да нема „обучене деце“ (у чираке и рипиде) — е, онда се тај свет већ не може да нахвали свога доброга учитеља, и свако то радо хита цркви, већ и с тога, да се наужива, слушајући, „како то њина деца лепо поју“, и гледајући, како она све добро знају, када треба куд отићи са чирацима и рипидама, када упалити свеће и угасити, како-ли се смерно клањају и крсте, и т. д., и т. д. — Не би-ли дакле и на том пољу ваљало штогод порадити, па ма то морало бити и путем каквих наредаба с више? . . .

Ето, штовани читаоче, то је, што имадох и умедох рећи. Рекао сам пак све из одане љубави према ствари, а у славу Божју и за спасење душевно нашега народа.

А завршујем све ово са топлом молитвом Творцу нам небеском и Спасу нашем, Исусу Христу, да Светим својим Духом просвете позване личности, како би прегле свима својим силама да поделају спасоносно и плодоносно у винограду Господњем!

Огњеслав.

ВАЖНИЈИ МОМЕНТИ ИЗ ИСТОРИЈЕ ЦАРИГРАДСКИХ ПАТРИЈАРАХА ОД ПАДА ЦАРИГРАДА ДО ДАНАС.

(по руском.)

Од Саве Теодоровића, професора и катихете у кр. вел. реалци у Земуну.

Права, власт и значај цариградскога патријарха.

У положају цариградскога патријарха под турском владом настала је битна промена. Турци, држећи се општих теократских начела на истоку, нису правили разлике међу духовном и световном влашћу (услед чега је у њих и Султан као грађански, тако и духовни поглавар). Своје теократске назоре пренесоше они и на цариградскога патријарха; јер кад је он био духовни поглавар хришћана, то по њихову схватању мора бити уједно и световни поглавар. И заиста турска влада тако и уреди; признавши му права и власт, која му припада као врховном поглавару хришћана у црквеним делима, она га учини и грађанским начелником њиховим, главом нације, те га у ту сврху снабде са нужним правима и влашћу. На то је побудила Турке између осталога и та прилика, што је за турску владу било много згодније управљати многобројним хришћанским народом преко самих хришћана, т. ј. помоћу патријарха и потчињеног му духовенства. На тај начин стекао је цариградски патријарх за турске управе двојака права и власт: црквену и грађанску. По томе се и та и друга права набрајају у султанским бератима, који се издају сваком новопостављеном патријарху.

Права и власт царигр. патријарха у црквеном погледу остала су у главном она иста, какова имађаше и при византијским императорима. Он је врховни духовни начелник свију православних хришћана у цариградској патријаршији. Звање је његово доживотно, јер он после синодалнога избора и потврде од стране турске владе, у строгом смислу не може бити свргнут с престола. Узроци за свргнуће могу бити само увреда царскога величанства, одступање од догмата вере и неуредна управа. Као врховни духовни старешина, патријарх управља преко потчињених му органа и на основу дотичних уредаба, свима црквама и манастирима у патријархату; бира и поставља по својој вољи митрополите и епископе, услед чега је турска влада дужна давати потврду и берате епископима само на патријархов предлог; он има назити на владање митрополитâ, епископâ и свега клира; судити свима духовним лицима, почевши од митрополита и епископа па све до нижих клирика; подвргава окривљена духовна лица казнама по црквеним правилима и у извесним случајевима лишава их степенâ; турска влада у случају тужбе на митрополите или епископе, може их затворити и предавати суду само с приволом патријарха и у присуству његовога духовног изасланика; патријарху припада виши духовни суд и над световњацима, и он их може одлучити и лишити црквенога погреба. Осим тога цариградски патријарх има искључиво право да освећује св. миро и да се користи правом ставропигије, т. ј. да при подизању које цркве или манастира поставља свој патријарашки крст, те да услед тога дотичну цркву или манастир узме под своју непосредну управу и ван власти местнога епископа. Најпосле њему једноме припада право, да сазива сабор из митрополита и епископа патријаршије и да на њима председава.

Грађанска права и власт царигр. патријарха су нови појав у источној цркви и сећају у неком смислу на папство пређашњих времена са светском му влашћу. Сфера грађанске јурисдикције патријархове опширија је од црквене; он је као глава нације, т. ј. својих једновераца*), грађански начелник хришћана не само у цариградској патријаршији, него и у опште свију

*) Турска влада није равликовала нити разликује своје хришћанске поданике по народности; по турском схватању, а на основу њихових теократскога назора, сви хришћански поданици, који исповедају једну веру, сачињавају и једну нацију; те по томе, турска влада, поставивши цариград. патријарха главом нације (милет-баша), тим самим је потчинила му у грађанским односајима све његове једноверце, који су турски поданици.

православних хришћана, који се находе под турском влашћу. По томе, патријарх уз помоћ епархијскога духовништва, пази на њиково владање као грађана, у односају према влади и грађанском друштву настоји да испуњавају наредбе и прописе власти и т. сл. При том, ако би верни нарушили неке државне наредбе, или починили омање преступе, н. пр. нарушење општега мира, крађу и др., патријарх има право да их подвргне своме суду. Осим тако званих криминалних дела, патријарх расматра и грађанска дела хришћана, као н. пр. дела која се тичу завештаја, наследства, дужничке обвезе и т. д. Решења патријархова у свима тим делима имају обвезну моћ, коју им турске власти признају.

Како црквену, тако и световну власт и права врши патријарх уз суделовање свога синода, који је при њему остао у пређашњем виду и у истим односајима к њему, као што беше за византијских императора. Тек са патријархом Самујилом I. (1764—1780.) који је произвео неку реформу у патријаршкој управи, синод је стављен у неке друге односе према патријарху, као што ћемо о томе ниже говорити. Сва првобитна права и привилегије, које је цариград. патријарх имао у пређашња времена, остала су му и под турском владом. Тако се он као и пре назива Свјатјејши Архиепископ Константинопоља, новога Рима и васељенским патријархом; уз њега је као и пре остао двор, који се састајао из чиновника и сановника, који су се у извесне редове делили и т. сл.

На тај начин права и власт цариград. патријарха под турском влашћу не само да се нису умалила, него су се још увећала. Истина, у ствари патријарх није био свагда у стању да се слободно користи својим правима и влашћу, услед деспотизма турских власти; но при свем томе горе поменута права и власт свагда су се сматрале као својина патријаршкога сана и патријарх је свагда био поштована особа, која је имала велики значај не само у очима хришћан, него и код турске владе. Турска влада гледа у патријарху представника више него десет милијона својих иноверних поданика; уз његову помоћ влада је у стању да подржава у хришћанском житељству управни поредак, да међу хришћанима обнародује своје наредбе и да настоји око њихова извршивања и т. сл. Једном речи, патријарх са својом духовном и грађанском влашћу, коју турска влада може по потреби удешавати ради остварења својих цели, за њу је важан чиновник у држави. Хришћани, а нарочито Грци, сматрали су патријарха такође својим представником, само са другога становишта. Осим тога, што је он за њих освећена особа, као први јерарх цркве, они гледе у њему и представника своје народности у чисто политичком смислу. Изгубивши с надом Цариграда своју политичку самосталност и лишивши се у императорима политичкога центра, који их је спајао у једну државну целину, Грци усредоточише све своје политичке симпатије у цариград. патријарху. Патријарх је за њих посилац њихова народносног јединства; око њега као политичкога центра грушишу се сви Грци, и гледе у њему залог за успостављење своје политичке самосталности.

Разноврсно грамжење за патријаршким престолом и штетне му последице.

Велика права и власт цариград. патријарха, а тако исто и упливни и моћни положај му у држави, са свим паравно побуђивао је многе из грчкога духовенства, да се потруде, како би се успели на патријаршки престо. А како су се Грци изодавна одликовали страшћу к интригама и разноврстном лукавству, у грамжењу за патријаршком столицом, претенденти престола нису много бирали средства, да постигну своје цели. Још за управе Генадија Схоларија (1453—1459.) у оном тешком времену за цариград. патријаршију, појављиваху се такови претенденти на патријаршки престо; Генадије огорчен њиховим сплеткама, својевољно напусти катедру. При његову четвртом наследнику, Марку (1469. г.), грамжење за патријаршким престолом показало се у свој снази. Прво се појави трапезунтски монах Симеон. Он дође у Цариград за-

једно са осталим трапезунтским исељеницима после освојења Трапезунта Мухамедом II. 1461. год. Симеон и његови земљаци, међу којима неки примише мухамеданство, почеше радити на том, да задобију патријаршију у своје руке. Користећи се незадовољством клирика против патријарха Марка, који се старао о одржању строге црквене дисциплине, Трапезунци га оклеветају код султана и замоле да га свргне, а да на његово место постави Симеона; а уз то понуде султану 1000 дуката, а Симеон се у будуће одрече издржавања, које је било патријарху одређено из државне касе. Мухамед се слатко пасмеје лудости Грка, који му не само предлагаху да са патријархом деспотски поступи, него му за то и добро платише; он прими њихову понуду, те сврге Марка, а постави за патријарха Симеона. Од тога доба већ уђе у закон, да сваки нови патријарх, при ступању на престо, даде неки дар султану, а сам да не прима помоћи из државне хазне. Симеон се није дуго згрејао; против њега устану на сабору врло многи грчки архијереји. Мађеха Мухамедова, хришћанка Марија, пређе пемире у патријаршији, поставивши за патријарха свога духовника, митрополита Дионисија (1470—1474.), човека потпуно достојна патријаршије, понудивши султану за то 2000 дуката. Тај данак, односно мито, поче на тај начин све већма расти. После Дионисија Симеон трапезунтски опет заузме патријарашки престо, плативши 2000 златника и задржи се на њему неко време до 1475. год., док се не појави нови кандидат за патријарашку столицу, у лицу српског монаха Рафаила, који понуди султану за патријаршију годишњи принос од 2000 дуката, а осим тога се обвеже да ће при инсталацији платити 500 дуката. Понуда буде примљена, — Симеон свргнут, и Рафаило постављен (1475—1476.). Од тога времена патријарси осим обичног дара (пескези), беху обвезани да плаћају годишњи данак (харач). У доцнија времена пескези и харач поче постојано расти, јер се поче постојано јављати претенденти на патријарашки престо, који и понуде повећаше.

Тако крајем XVI. века, по свргнућу Јеремије II. (1584. г.), неуки монах Пахомије, купи патријарашки престо за 10.000 златника, а после свргнућа Пахомијева 1585. год. паде патријарашка катедра у део митрополиту Теолепту за 20.000 златника. Бивало је случајева, када је узвишење за патријарха стојало 100.000 златника, па чак и 150.000, пошто осим дарова султану, нови патријарси беху дужни давати дарове још и великом везиру, дворским чиновницима, евнусима, султановим женама и т. д.

Сличне врсте грамжења за патријарашким престолом имађаху штетне последице по целу грчку цркву. Симонија, којој је темељ био ударен у пређашња времена, развила се у огромним размерима. Сви патријарси, не искључујући ни најдостојнијих, добиваху то достојанство за новце. Са патријарашког престола симонија се рашири по целој грчкој јерархији. Патријарси, да би накнадили суме, које платише за престо, продаваху митрополитске и епископске катедре за новце; а митрополити и владике опет постављаху за новце свештенике и ђакопе. Даље, услед таких злоупотреба заузимаху патријарашку катедру већим делом недостојни или неспособни људи; а достојних и способних беше врло мало. А уз то још како једни, тако и други непрестано се мењаху. Из свега тога породило се растројство у целој црквеној управи. Получивши престо сплеткама и златом, недостојни патријарси стараху се само о томе, како ће задовољити своје често- и користољубље. Патријаршија, налазећи се у рукама таквих људи, падала је све више и тонула у неисплативе дугове. Најпосле грамжење за патријарашким престолом служило је турској влади свагда као повод деспотичком и презривом понашању према патријарху и свима хришћанима. Тако н. пр. 1671. г. услед нереда у патријаршији, велики везир дозволио је себи ту дрскост, да патријарха Дионисија и његов клир назове „псима без вере и закона“.

(Наставиће се.)

КАЗНЕ ЗА ЗЛОУПОТРЕБЕ ПРИ ВОЂЕЊУ МАТРИКУЛАРНИХ ЗАПИСНИКА.

Ко води матрикуларне записнике, строго је одговоран као државни функционар, као јавни званичник, за изводе из матр. записника, даље за верност и правилност сведоџаба и извештаја из истих.

Казнена наређења за злоупотребе — то у државним законима, то у наредбама — јесу ова:

а. Казнени законик (V. зак. чл. од 1878) §. 393 — §. 400:

§. 393. Јавни званичник или менички бележник, који у свом званичном делокругу изда лажну сведоџбу, или фалсификује какав прави документат — ако је то за кога од штете, или од штете бити може — казни се тешком робијом од пет до десет година.

§. 394. Фалсификација документа јесте, и казни се по наређењу §. 393., кад јавни званичник или менички бележник у протокол, или другу какову званичну књигу, коју он као јавни званичник води, или назад у документат, кога у званичном својству свом уставља, битну какову околност лажно уведе, изда у доставерном облику извод, или фалсификује какав битни податак из званичног протокола, или из друге какве званичне књиге.

§. 395. Фанзификација документа јесте, и казни се робијом до три године, кад јавни званичник изда у доставерном облику лажни преписе о ком документу, или кад у званичном облику сведочи, да је тај преписе дупликат каквог документа, који у истини не постоји.

§. 396. Наређења §. 395. односе се и на лажне преводе издате у званичном облику.

§. 397. Матрикуларни записници, изводи и сведоџбе, које се из њих издају, јесу документи, а лица, која су овлашћена, да из њих издају званичне изводе, сведоџбе или документе, сматрају се у погледу те своје функције, за јавне званичнике.

Ово важи и за чланове-приседнике, бележнике и архиваре брачних судова.

§. 398. Јавни званичник, менички бележник, а тако исто и заклети преводилац, који уништи, окрњи, затаји или преда противничкој страници јавну књигу, протокол или документат, који му је на вођење или на сахрану предат и поверен, а чини то с намером да тиме којој страници доказивање права јој отешта или осујети: чини фалсификат и казни се тешком робијом од 5 до 10 година. А јавни званичник и менички бележник и заклети преводилац, који горенаведене злоупотребе учини са доставерним, званичним преписима поверенима му на сахрану, казни се робијом до 3 године.

§. 399. Због фалсификовања документата казни се кривац — осим горенаведених казни — још и губитком звања и политичких права. За лица, наведена у §. 397. има се у пресуди у место губитка звања изрећи, да у брачним споровима на суђење, и вођење записника, даље на устављање и сачување документата, права више немају.

§. 400. Ко хотимице суделује при том, да се у какву јавну књигу или документат уведу лажна факта, околности или изјаве, које се односе на битност нечијих права или одношаја: казни се затвором до једне године дана. Ко пак у овом параграфу наведене учине изврши с том намером, да тиме себи или другом неправедну добит прибави, казни се робијом до пет година.

Зак. чл. XL. од 1879 у свом 60. §. вели: Затвором до месец дана и глобом до три стотине фор. казни се онај водилац матрик. записника, који 1.) дете, рођено по државним законима из законитог брака, не уведе као законито у матрикуле — и ако му је та околност била позната; 2.) који у случају, да се у матрикуле као незаконито уведено дете, путем надлежне које власти правомоћно законитим проглашује, — не изврши налог те надлежне власти, и не уведе у матрикуле то узакоњење; 3.) који — у погледу каквог детета, које је у матрикуле као законито уведено, а проглашује се правомоћном пресудом надлежне власти као незаконито —

садржај те пресуде, и на супрот налогу дотичне власти, у матрикуле не уведе.

53. §. XV. зак. чл. од 1879 год. не говори додуше о злоупотребама при вођењу матрикула, али стоји у свези са LIII. зак. чл. од 1868 год., о крштењима, даље са дециизијама курије и минист. наредбама, с тога га ево доносимо у целости: „§. 53. Ко малолетну личност испод 18 година, насупрот наређењу LIII. зак. чл. од 1868 прими у другу коју вероисповест — казни се затвором до два месеца и новчаном глобом до 300 форината.“

По гласу 46. §. XL. зак. чл. од 1868: они који при женидби ког војно-обвезног младића са грешном и кривом намером учествују, казне се затвором до три месеца и новчаном глобом до 500 фор., која глоба иде у општ. сиротињски фонд.

б.) Наредбе.

Окружна наредба министра правде од 10-ог јануара 1871 год. број 17814 о надзору над вођењем матр. записника гласи: „Пошто протоколи крштених, венчаних и умрлих, даље изводи из ових, — које по 3. §. XXIII. зак. чл. од 1827. на то овлашћени званични органи издају — по нашим законима и судској пракси јесу документи, који по садржини својој имају потпуну доказну силу: то су они у многим и врло важним односајима грађанског живота услов правне сигурности, а често и једина гаранција исте. Вапредна важност ових књига и извода већ сама по себи оправдава онај интерес, којим је држава и влада унуђена, да доставерност тих докумената одржи и осигура, да се неби породице нехотичним погрешкама или злоупотребама при вођењу књига и исправљању извода узнемириле, да не би даље грађанско стање, условљено од рођења, постало неизвесним, и да се најпосле право наследства не би изложило опасностима, које се доцније или никако, или тек тешко одстранити дају.

Ту је дакле највећа контрола нужна, како би се грађанска и политичка права појединих, која су од рођења условљена, сачувала и одбранила, и како би се покушаји на изигравање и извртање закона за војничку обавезу, предупредити могли; јер се не може допустити, да се законом изречена општа војничка обвезност разним злоупотребама око издавања извода осујети.

Пошто је по постојећим законима и по обичају предходна контрола врло слаба: то је тим важнија она једина врста државне контроле, коју су позвани судови да воде услед пријава, које им се о злоупотребама тим учине.

С тога је министарство правде наредбом од 10-ог јануара 1871. број. 17.814 наредило, да се, — ако би првостепени суд у случају пријаве због злоупотреба матр. записника или извода из њих отпочео истрагу, и донео решење, којим се истрага спистра или обуставља, или донео ма какову пресуду у таким стварима, — да се така пресуда или решење има увек ex officio подастрти кр. Табли на надлежно расуђење.“ Г. В.

НЕШТО О КАТИХИЗИСУ ПЕТРА МИЛОРАДОВИЋА.

Покојни Ковиљски архимандрит, Јован Рајић, у својој „Историји Катихизма“, коју је у преводу из црквено-словенског рукописа издала књижара браће Јовановића у Панчеву у 95. свесци своје „Народне Библиотеке,“ на страни 37. говорећи о одбачењу од стране државне власти омологија Пенадовића вели: „онда поднесоше мали катихизам од једанаест листова, што та је сачињио у Хали г. Петар Милорадовић, медицине доктор, а г. Путник преписао; то протопресвитер Карловачки преведе са латинског језика на славенски. — — — Но нети нету почаст прими као и омологија“.

Катихизис тај Петра Милорадовића дошао ми је ово дана до руку. Он је штампан у Хали на Сали на латинском језику под овим насловом: Orthodoxae fidei catholicae atque apostolicae ecclesiae orientalis graecanae Dogmata potiora et ad salutem aeternam credita pernecessaria in usum

adolescentum gymnasii neo-plantensis excerpta studio et industria l'etri Miloradovics. Halae Salicae. 1765.

На истом насловном листу на другој страни наведен је текст из прве посланице Тимотеју гл. 4. ст. 7. (место 8.). На идућа два листа налази се посвета Мојсеју Путнику (de Butnik), епископу Бачком, и предговор писчев.

Како из Рајићеве историје катихизма, тако и из ове посвете Милорадовићеве, о ком исти вели шаесепаті fautorique litterarum maximo, види се, да је Мојсеј Путник био у ово опасно доба заслужан по религиозну наставу, и у опште по цркву нашу, и купио око себе научене људе.

Милорадовић је поделио свој катихизис, или управо своја Dogmata, као обично што се катихизис дели, на три дела, или главе.

Сарш I. De fide (о вери). Ова глава садржи у себи 59 питања (quaestiones) и толико одговора (responsiones).

Неће бити, држимо, без интереса, ако овде та питања изложимо, да се по томе види садржај Милорадовићева катихизиса.

1. Шта је вера? 2. Где се налази оно, у што хришћанин треба да верује? 3. Шта је символ? 4. На колико се делова дели символ? 5. О чему сваки тај део говори? 6. Да ли су дакле три бога, кад си споменуо Бога Оца, Сина и светога Духа? 7. Докажи, да је Бог један? 8. Чиме доказујеш, да је Бог по лицима тројичан? 9. Но чему је Отац прво, Син друго, а Дух свети треће лице свете Тројице? 10. Изложи нам никејски символ, односно светог Атанасија? 11. Шта разумеш, кад кажеш: **вѣрꙋю во единаго Бога Отца вседержителѧ, Творца нб҃сѣ и земли видимыхъ же всѣхъ и невидимыхъ**? 12. Шта смо дакле дужни за све то најмилостивијем том Оцу? 13. Шта знаш о Богу Сину? 14. Шта разумеш, кад кажеш: **И во единаго Господа Исꙋса Христа**? 15. Зашто се зове Спаситељ? 16. Зашто се зове Христос т. ј. помазаник? 17. Кад је Исус Христос свештеничку службу вршио? 18. Кад је царску службу извршио? 19. А када је пророчку службу испунио? 20. Зашто се зовеш хришћанин? 21. Зашто се Он, и зашто се ми називамо синови божји? 22. Зашто се Он назива Господ наш? 23. Зашто говориш: **и вочеловѣчшасѧ ѿ Дх҃а сщаго и Маріи Дв҃ы, и вочеловѣчшасѧ**? 24. Шта знаш о пресветој Дјеви Марији? 25. Којима се речима слави пресвета Дјева? 26. Зашто је Син рођен, а не Отац, или Дух свети? 27. На коју се циљ ваплоћено Исус Христос? 28. Зашто кажеш: **страдавша и погребенна**? 29. Шта знаш казати о крсту? 30. Шта знаш о васкрсењу Исуса Христа? 31. Како се Спаситељ наш, Исус Христос, вазнесао на небо? 32. Шта знаш о св. причешћу? 33. Ко треба да се приступа св. причешћу? 34. Ко је Дух свети? 35. Зашто исповедаш: верујем и у Духа светог? 36. Зашто се зове свети? 37. Какав је исход Духа светог? 38. Зар дакле из самог Оца исходи Дух свети? 39. Кад кажеш, да Дух свети само од Оца исходи, зашто говори Спаситељ: „**сѣ азъ послю ѹѣктованіе Отца моегѡ на кы**“? 40. Колико има духовних плодова, у којима треба да напредујемо? 41. Колико има дела милости (милосрђа)? 42. Која су дела милости душевне? 43. Која су дела милости телесне? 44. Који су греси против Духа светог? 45. Која је то једна, саборна, и апостолска црква, о којој си у символу споменуо? 46. Зашто кажеш: света црква? 47. Које су у тој истој православној цркви тајне? 48. Које су заповеди те цркве? 49. Да-ли си и ти члан те цркве? 50. Зашто исповедаш: **єдиное крещеніе во ѡставленіе грѣхѡвъ**? 51. Који се крштавају, и како? 52. Шта знаш о крштењу одраслих? 53. Ако ко после крштења загреши, да л' ће му се греси опростити? 54. Какво треба да је покајање? 55. Како доказујеш, да се преко свештеника опроштење грехова добити може? 56. Како верујеш о васкрсењу мртвих? 57. Који ће васкрснути? 58. Какав је живот будућег века? 59. Који ће задобити вечни живот? 60. Има-ли чистилишта? (Одговор: чистилиште је права измишљотина, св. Писму сасвим непознато). 61. Кажи шта је то слободна воља?

Сарш II. De spe (о надежди). Ова се друга глава састоји из 20 питања и толико одговора.

1. Шта је надежда? 2. Где се налази оно, што се ти надаш постићи? (Одговор: у молитви Господњој). 3. Које је молитва Господња? 4. Изговори ту молитву. 5. Зашто се молитва та почиње именом Оца? 6. Зашто кажеш: **иже єси на нб҃сѣхъ**? 7. Које је прво прошење? 8. Које је друго прошење? 9. Шта молимо говорећи: **да пріидетъ царствіе Твоє**? 10. Које је треће прошење? 11. Шта молимо са речима: **да бѫдетъ волѧ твоѧ**? 12. Зашто се додаје: **ꙗкw на нб҃сѣ и на земли**? 13. Које је четврто прошење? 14. Шта значи

ѵ҃лѣкѫ пасѣцный? 15. Које је пето прошење? 16. Које је шесто прошење? 17. Како гласи седмо прошење? 18. Шта разумеш под речи: ѿ лѣкавагѡ? 19. Како се завршује ова молитва? 20. Шта значи Ямінь?

Caput III. De charitate (о љубави). У овој глави изложено је такође 20 питања са толико пето одговора.

1. Шта је дело љубави? 2. Где се ова љубав налази? 3. Шта је заповед или закон? 4. Које је прва заповед? 5. Да-ли греше они, који се молитвама на свештеље обраћају? 6. Како гласи друга заповед? 7. Како мислиш о иконама? 8. Која је трећа заповед? 9. Да-ли је слободно заклињати се? 10. Које је четврта заповед? 11. Који дан треба да разумемо под именом суботе? 12. Како гласи пета заповед? 13. Кога разумеш овде под именом родитеља? 14. Које је шеста заповед? 15. Како гласи седма заповед? 16. Шта наљаже Бог у овој заповеди? 17. Које је осма заповед? 18. Како гласи девета заповед? 19. Које је десета заповед? 20. Зашто се на ово обвезујемо?

На свако питање у све три главе (или одељења) одговорено је кратко, али добро, и готово у сваком одговору позива се на св. Писмо оба завета.

У књижици овој од 62 стране, дакле 31 лист, а не 11 листи, као што Рајић вели, мале осмине, изложено је све, што у нашим малим и средњим катихизисима за основна народна училишта изложено ради познавања основне науке хришћанске, те према томе она је могла нарочито у прошлом веку потпуно сврси својој одговорити, кад би она на разумљиви српски језик преведена била.

Заиста би било вредно знати, да-ли се вероучка наша по овој књижици у новосадским школама, за које је по наслову своме и намењена, предавала? Ко ју је предавао, и с каквим успехом? То би се дало ваљда докучити из архиве данашње новосадске гимназије или магистрата у времену после 1765. Даље, вредно би било знати, како је латински текст превео протопресвитер Карловачки, и да-ли можда сам рогобатни и деци и народу неразумљиви језик црквено-словенски није био узрок, или је друго што било узрок, те овај катихизис у први мах није био примљен.

Као што рекосмо, исти је катихизис у оно време и за прву потребу довољан био; јер су у њему заиста изложени основи, као и у сваком другом катихизису, и ако у кратко и без опширнијег тумачења и разјашњења у појединим питањима, јер и сам писац и у наслову и у предговору своје књижице изричио вели, да се излажу најважнији и за вечно спасење најнужнији догмати, а на употребу ученика.

Димоник.

СА СВЕШТЕНИЧКИХ ЗБОРОВА.

(Свештеничко удружење. Збор протопресвитерата панчевачког.)

Уследед наређења и подареног Архијерејског благослова Његовог Високопреосвештенства Господина Епископа-Дијецезана Нектарија, сазвао је окр. протопресвитер панчевачки прем. г. Сава Стојшић збор свештенства свога протопресвитерата у Црепаји у за 15. мај о. г.

Пре самога збора у доста лепом броју сакупљено около свештенство: 22 на броју — оде корпоративно у стан прем. г. Божидара Новаковића, пароха црепајског, код кога је прем. г. Сава Стојшић, протопресвитер панчевачки, одсео, да се упозна и поздрави са својим старешином. Одавде се све свештенство уз пуцњаву прангија унути у велелепан храм Божји, где г. протопресвитер уз асистенцију два најстарија свештеника одржи призивање св. Духа. — После тога се свештенство унути у школу, где ће се збор одржати. Ту — пре самога отварања збора — поздрави прем. г. Василије Брашован, пароx орловатски, прем. г. протопресвитера топлим речима у име целог протопресвитерата. После захвале и отпоздрава г. протпресвитера отпоче се саветовање.

Г. Протопресвитер заузевши председничко место саопшти цел састанка овог збора и позове исти, да из средине своје изабере себи потпредседника. — Изабран је једногласно г. Душан Јаблановић, парох панчевачки.

Збор се после подужег саветовања и измене мисли једнодушно изразио за удружење и донео ове закључке:

1. Да се отправи брзојавна захвалница

Његовом Високопреосвештенству Епископу-Дијецезану Нектарију следеће садржаја: „Свештенство протопресвитерата панчевачког искупљено у Црепаји на збору ради саветовања о удружењу свештеничком, синоћном одлуком изјављује своју дубоку захвалност на подареном архијерејском благослову за одржање овог збора, препоручујући себе и даљој милости Вашег Високопреосвештенства“, што је и учињено.

2. Збор је уверен, да је сложан и сразуман рад од велике вредности за овако друштво, а за свештенство у данашњим приликама постао животни услов. Искупљено и у једно коло удружено свештенство добија већег полета и снаге за рад, који се односи колико на умни развитак и напредак, толико и на углед његов у цркви и народу, као и на свестрано унапређење општих црквено-просветних интереса народних. Збор свештенства протопресвитерата панчевачког прихвата радосним срцем мисао удружења васколиког свештенства у митрополији карловачкој, и изјављује овим солидарност своју са целим покретом око удружења, као и готовост к остварењу истога, надајући се поуздано, да ће удружено свештенство знати и хтети, отворено и слободно своје мисли и жеље исказивати, одајући достојно уважење и поштовање свима меродавним факторима у црквено-народном животу нашем.

3. Изабрани су преч. г. протопресвитер Сава Стојшић и Лука Поповић, парох панчевачки, који ће дужни бити присуствовати великој скупштини свештеничког удружења, на којој ће се удружење имати спровести и правила за удружење утврдити. За заменике су изабрани преч. г. г. Милан Димић, парох баваништански и Венцијамин Радовачев, парох црепајски. Осим тога сваком је свештенику овог протопресвитерата препоручено, да — ако му је могуће — на ту прву скупштину отићи не пропусти.

4. Ради претреса нацрта правила за удружење свештенчко саззваће се други збор пре састанка велике скупштине.

5. Изабран је ужи одбор, који ће имати нацрт правила претрести и примедбе као и евентуалне измене своје збору поднети, који ће ради тога сазвати. —

После закључка збора и потписа записника изнашани су други предлози, о којима ће се већати, кад буду исти на дневни ред стављени. У ту сврху је позвано свештенство, да такове своје предлоге подноси преч. г. протопресвитеру, који ће — кад се таквих предлога више скупи, сазвати нарочите зборове протопресвитерата овог, а претходно исте предлоге свештенству свом знања и спреме ради саопштити. —

У Панчеву 18. маја 1892.

Д. Ј.

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗ.

Проповједник српске народне цркве од Теофана Живковића, правосл. епископа карловачког. На свијет издао по смрти владике Теофана брат му Јован барон Живковић и т. д. у Карловцу 1892.

То је наслов књиге са XVI и 516 страница, 33 штампана табака велике осмине, украшене верном и јасном сликом блаженопочившег јој писца, владике Теофана Живковића; штампе чисте и крупне.

Кратки увод књизи је од издаваоца њеног, „рођеног“ брата пиначког, а животопис пиначев од уредника књиге, врлог и вредног свештеника Манојла Грбића.

Онда долази пиначев предговор „читаоцу“ од г. 1882, и посвета блаженопоч. Епископу Никанору Грујићу из г. ?, а после по реду у књизи: беседа на посвећењу за карловачког епископа, на уласку у дијецезу, 12 беседа на Божић, на ново љето, Богојављење, 4 на св. Саву, на три Јерарха, на гробу Лукијана Мушицког, на Сретење, на Благовијести, Цвијети, велики петак, 8 на Ускрс, на Томину недељу, 3 на Ђурђев дан, 2 на Спасов дан, 2 на Духове, на Иван-дан, 2 на Петров-дан, на св. Илију, на дан Мајке Анђелине, на царев дан, 3 на вел. Госпојину, на Арханђелов дан, заведење свете Богородице, св. Николу, 3 о црквеној стогодишњици, о црквеном обновљењу, 2 на путу кроз Славонију, о побожности и народности, кад је постао архимандрит, о инсталацији срп. патријарха Прокопија, надгробно слово Зарији Јовановићу Чичи, на парастосу Ђорђа Стојаковића, Михаила Обреновића, на опијелу Ане Звекић рођ. Пејић, погребу Лу-

кијана Николајевића, парастосу Стевана Бранопачког, Ђуре Даничића, на гробу владике Никанора Срб-Малутина, † Герману — Теофан, 6 посланица црквено-општинама, свештенству и народу горњо-карловачке дијецезе, беседа кад је отворена срп. учит. школа у Карловцу, код отварања српар. скупштине, кад је изабран за патријарха, и XIII-та на Божић.

По хронолошком реду су тих 87 беседа: 1 из 1850; 1 из 1862; 3 из 1863; 4 из 1865; 1 из 1867; 3 из 1872; 1 из 1873; 4 из 1874; 8 из 1875; 8 из 1876; 6 из 1877; 4 из 1878; 1 из 1879; 5 из 1880; 4 из 1881; 4 из 1882; 5 из 1883; 2 из 1884; 2 из 1885; 3 из 1886; 1 из 1887; 7 из 1888; 1 из 1890; а 7 се не зна из којег су доба.

Реду, којим су ове беседе и посланице и говори увршћени у књигу, могло би се оправдано приговорити. Распоред је требао бити хронолошки. И никако не видимо разлога, са којег је требало на првом месту поставити беседу на посвећењу за карл. епископа и уласку у дијецезу, кад проповедничко деловање пишчево почиње не у његовом епископском достојанству, него 1862 г. у Крушедолу, 1863 у Карловцима и 1865 у Карловцима и Бездину, као архиђакона, свињела и протосинђела.

Хронолошки распоред беседа је потребан био и за то, јер би у том реду оне биле огледало оног развитка мисли у писцу, које и „како су се течајем времена у њему развијале“ а које се „огледају у свим његовим беседама“ и т. д. као што нам сведочи и рођени брат пишчев у уводу своме (V.), те што би читалац лакше, а сигурније могао пратити тај развитак и судити о свему, о чему треба пресуђивати код владике Теофана.

Распоред у „Проповеднику“ не може се правдати ни тиме, што је задржан онај исти, како га је сам писац распоредио до г. 1882“. Г. 1892 би га сигурно и он изменио.

Распоред тај није сигурно реч „последњих жеља“ пишчевих, а није ни „споредна ствар“, као што није ни језик, слог — стил, „само љуска“.

А да ни сам писац није тако судио о језику, слогу и стилу, сведоче нам његове беседе, бујан им језик, местимице биран, а стил свежан, често класичан, који није потицао из писца само за то, јер је он свему томе био издашан и отворен извор, него и за то, јер је он о потреби тога и рачуна водио.

Није писац само мислио за себе или и другима хтео те мисли само саопштити. Он је проповедао, говорио и писао, и хтео је да и други те мисли приме и пригрле.

А он је и сувише добро знао, да за све то није потребна само мисао, него и разрађај и цртеж мисли, колорит и боја одеће, у којој се мисао успешно износи пред слушаоца и читаоца.

(Наставиће се.)

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ.

Завршни одпоздрав писцу „Кратког Типика.“

. . . . . .

„Далеко би ме одвело, кад бих сад опет за писцем „Кратког Типика“ у потеру.

Неограничени, дубокоумни, развијени писац „Кр. Тип.“ пружио је својим одговором у 20. бр. „Срп. Сиона“ читаоцу нових доказа о своме стручном знању и вреноћи за посао, којег се латио; а о том ће се читалац још боље уверити, кад прочита, како нападнуту оцену, тако и поменути одговор у савезу са самим „Кр. Тип.,“ на који се односе.

Нека писац „Кр. Тип.“ и овом приликом буде уверен, да би и онај но њему озлоглашени „неки Ј. Д.,“ као и сваки пријатељ школске књиге, „несрављено“ већма волео, да је место о н а к о г „Кр. Тип.“ од г. Ј. П. добио књигу бар приближно за школе, којима је намењена, подесну, па ма му онда Ј. Д. и допустио, да крпину околину Загрепску, камо је са својим „типиком“ устукнуо, и неумитне „прилике,“ које су г. Ј. П. у неприлику довеле, најбоље познаје.

18 (30.) V. 92.

Ј. Д.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Свештенички зборови)** држе се на све стране широм митрополије карловачке — и ми се тој појави од срца радовати можемо. — У Архидијецези карловачкој одржани су свештенички зборови у карловачком, митровачком и вуковарском протопресвитерату и са свих тих зборова свештенство се одушевљено изјавило за свештеничко удружење. — Прекјуче у петак 29. маја о. г. одржан је у манастиру Фенеку и збор свештенства протопресвитерата земунског, на коме је сакупљено свештенство — као што на брзо могосмо разумети — такођер с одушевљењем прихватило мисао о удруженју. — Из протопресвитерата темишварске епархије до сада имамо извештај само о одржаном свешт. збору свештенства протопресвитерата арадског, а из осталих протопресвитерата немамо другог извештаја, осим да ће се и тамо зборови што скорије неизоставно одржати. — У вршачкој епархији отпочео је држање свештеничких зборова највећи протопресвитерат у целој митрополији: панчевачки, те се и он једногласно с одушевљењем изјавио за свешт. удруженје. — Ове седмице, која наступа, почињу се и у бачкој епархији одржавати слични свештенички зборови, спојени са свештеничком исповешћу, која је у бачкој епархији сада први пут установљена. — За свештенство старо-бечејског протопресвитерата држаће се свештенички збор и свешт. исповест у Ст. Бечеју 2. (14.) јуна о. г. а за свештенство сомборскога протопресвитерата 9. (21.) јуна о. г. — Исто тако извештени смо, да ће се скоро одржати свештенички зборови и у будимској и пакрачкој епархији — а за њима неће заостати ни горњо-карловачка епархија са младим јој и одушевљеним епископом на челу, који се и сам јако загрева за ствар свештеничког удружења.

И тако верим у Бога, а помоћу и утицајем Његове Светости и љубављу преосвећених наших г. г. Епископа одржавају се свуда по целој срп. прав. митрополији карловачкој свештенички зборови у корист остварења свештеничког удружења, од којега ће и црква и народ и црк. јерархија и све наше свештенство безусловне и сигурне користи имати. — Нама се топи срце у грудима од миља и весеља, што дело удружења тако лепо напредује. Радујемо се успеху у томе правцу већ и за то, што та појава печали и жалости оне, који су противници нама свештеницима, нашем сталежу, нашој цркви и нашој јерархији. То је знак, да ће удружење свима нама бити од неизмерне користи. Па дао добри Бог, да се што пре и оствари!

— **(Извештај о мајским седницама епарх. управе бачке.)** I. Дана 18. (30.) маја о. г. држана је седница административног одбора епархије бачке под председништвом Његове Светости преузв. г. Георгија Бранковића, патријарха српског, а у присуству свештеничких чланова: Николе Бељанског и Петра Григоријевића, и световних: Лазара Дунђерског, Дра Лазе Становјевића, Дра Стевана Павловића и Дра Павла Јанковића. Извештава Сергије Шакрак-Нинић, епарх. бележник, а рачуниске ствари Ђорђе Бељански, епарх. ревизор. Записник бележи: Георгије Видицки, епарх. подбележник. — 1.) У данашњу седницу на место Дра Симе Павловића, који је недолазак свој брзојавно извинио, позван је члан Др. Павле Јанковић. — 2.) При отварању седнице Његова Светост приказује админ. одбору новоименованог подбележника у лицу јерођакона г. Георгија Видицког. — 3.) На представку Његове Светости кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе дозначило је 400 фор. у име државне приномоћи чиновницима ове епарх. управе и 200 фор. награде за мађарског транслатора. Дозначена приномоћ поделује се тако, да епар. бележник добија 200 фор., подбележник 100 фор., ревизор 100 фор., а транслатор целу транслаторску награду. — 4.) Црк. општина молској публиковаће се два решења саборског одбора, која се односе на реорганизацију црк.

општине тамошње, а новосадској црквеној општини публиковање се решење саб. одбора, којим се одбија призив благајника парохијала Продановића, а потврђује решење админ. одбора. — 5.) Узет је на знање извештај Милоша М. Папића, окр. протопресвитера жабаљског, да су (осим црквене општине моштранске) све црквене општине подручнога му протопресвитерата своје јавне зграде код франко-угарског друштва осигурале. Озбиљно ће се позвати моштранска општина, да и она то учини. — 6.) Примљени су извештаји епарх. бележника и известиоца о уплатама саборских трошкова, веронаучног приноса, прилога у епарх. фонд и ревизорске пристојбе. — 7.) Узет је на знање извештај окр. протопресвитера жабаљског, да је црквена општина госпођиначка намирила потраживање тамошњега пароха, Н. Бељанског, из таса св. Богоматере. — 8.) На основу спроведеног извиђаја осуђена су 3 члана црквене општине брестовачке као немирњаци и убојице на губитак активног и пасивног права избора за 6 година. — 9.) Скупштински записник црквене општине новосадске, поднесени на одобрење овој епарх. власти, узет је на знање, али у њему садржани закључци и решења нису одобрена с тога, што се закључци, за које се по закону ниште посебно одобрење, имају у свези с посебном, добро мотивисаном представком на одобрење подносити, о чему је црквена општина већ једном поучена, те ће се сад последњи пут поучити и опоменути да у будуће тако поступа. — 10.) Извештај новосадске црквене општине о избору једне 1/2 чланова црквеног одбора узет је с одобрењем на знање, но уништен је избор Стевана Јовића за члана црквеног одбора с тога, што је исти у потоње доба својим јавним радом а специјално неоправданим нападајима на црквену поглавицу црквену очевидно показао, да нема црквене свести а као таковом по закону није места ни у црквеном одбору ни у скупштини. — 11.) Накнадно је одобрен уговор између црквене општине новосадске и трговца Цвибаха у погледу продужења закупа једне црквене општинске куће. — 12.) Пошто је члан Стеван Малешевић дао оставку на поверенству за реорганизацију црквене општине мартоношке, исту реорганизацију спровешће члан Лазар Кађански, парох Сентомашки. — Осим ових предмета решени су многи рачунски замршаји и одобрени су предрачуни и рачуни појединих црквених општина. Свега је у седници решено преко 80 разних предмета.

II. Други дан 19. (31.) маја држана је седница епарх. консисторије бачке под председништвом Његове Светости преузв. г. Патријарха Георгија а уз присуство чланова свештеничких: Љубомира Кунсаревића, Јована Марковића, Јована Павловића и Ђорђа Страјића, и световних: Милоша Јездимировића и Павла Гостовића, даље још Дра Михаила Полита, конс. фискала, Сергија Шакрак-Нинића, конс. бележника као известиоца и Георгија Видицког, конс. подбележника као перовође. 1.) На место члана Арона пл. Војновића, који је недолазак свој писмено извинио, позван је у седницу члан Павле Гостовић. — 2.) Узета је с одобрењем на знање председајална наредба Његове Светости г. патријарха Георгија, издана свему свештенству и свима школским одборима епархије бачке у томе: а.) да се на дан крунидбене прославе Њихових Величанстава Краља и Краљице 27. маја (8. јуниа) о. г. у свима црквама имају св. литургије и свечана благодарења одржати, б.) да се школска деца 26, 27 и 28. маја од похађања школе ослободити имају. — 3.) Прочитани су министарски отписи, који се односе на подељење државне приномоћи неким свештеницима и свешт. удовицама. — 4.) Закључком је изречено, да се ове године изда шематизам за бачку епархију. Уређивање истог шематизма поверено је епарх. бележнику Сергију Шакрак-Нинићу а потребни трошак предујмиће се из епарх. фонда. — 5.) Узет је на знање извештај окр. протопресвитера сомборског о одржаном испиту из веронауке и црквено-словенског језика на гимназији и препарандији у Бају. — 6.) Ђорђу Ивановићу, пароху виловском, дозвољен је допуст од 6 недеља дана ради лечења нарушеног здравља. — 7.) Уништен је закључак црквеног одбора суботичког, којим је издао један упражњени женски црквени стог најмлађој компетенткињи, те је упућен исти црквени одбор, да тај стог по ново изда у смислу начелног конс. решења из 1877. год. — 8.) За пароха I. разреда у Ст. Футогу једногласно је потврђен Василије Чупић, досадањи администратор исте парохије. — 9.) По што се на упражњену парохију дероњску нико пријавио није, има се крајем ове шк. год. на исту парохију по ново стечај расписати. — 10.) На основу једногласне изјаве црквеног скупштинске суботичке потврђен је јереј Светозар Димитријевић за свет. парох. помоћника на парохији, која је сврху пок. Ј. Радића упражњена остала. — 11.)

На упражњену парохију у Бају у отвореном стечајном року пријавило се 5 компетената, који су сви к' избору пропуштени. — 12.) Молбеница црк. општине у Турији управљена на високосл. Саборски Одбор ради реактивирања залишне парох. сесије, како би се у Турији још једно парохијско место установити могло, спроведене се с топлом препоруком високосл. Сабореком Одбору на повољно решење. — Осим тога расправљани су и решавани предмети, који се односе на бракоразводне парнице. Свега је расправљено преко 70 предмета.

ОГЛАСИ.

Бр. 18 1892.

СТЕЧАЈ. 61, 1—3

Ради сталног попуњења упражњеног места учитељице у српско-народној, вероисповедној, основној школи у Темишвару у предграђу Фабрици овим се отвара стечај.

Са тим учитељским местом скопчани су приходи који следе: у име основне учитељске плаће 500 фор; за наставу у поотворној школи 60 фор; за школску послугу 36 фор; у име паушала за писање 8 фор; из легата Рожиног 3.78 фор; из легата Предовићевог 11.34 фор; 6 хвата тврдих дрва, којима је учитељица дужна и школу грејати, и слободан стан.

У дужност учитељици ставља се предавање свих школском уредбом прописаних предмета, настављање у поотворној школи као и предавање женског ручног рада. Компетентиње имају исказати потпуно оспособљење са учитељске школе сомборске и оспособљење за предавање мађарског језика.

Рок стечају траје до Петрова дне (29. јуна по стар.).

Из седнице заједн. градско-фабричког школског одбора, држане у Темишвару 27. априла (9. маја) 1892

Душан Берић, Коста Стевановић,
перовођа председник заједн. школ. одбора.

ОГЛАС. 59, 2—3

Ради оправке српско-православне цркве у Шутинцима овим се расписује на мањак дражба, која ће се држати 7. (19.) јуна о. г. у два сата после подне.

Прорачун је:

За зидарски посао	600 фор.
За столарски посао	150 „
За лимарски посао	50 „
Свега	800 фор.

Сви који би желели предузети поменути посао, нек изволе у речено време на дражбу доћи.

У Шутинцима 15. маја 1892. год.

Црквени одбор.

СТЕЧАЈ. 55, 3—3

На Кетфељској срп. основној мешовитој школи има се стално попунити учитељско место, са којим је скопчана следећа плата: 400 фор. н. вр. у готовом новцу, 4 ланца оране земље, на коју учитељ порцију плаћа, у име паушала 10 фор., у име огрева 3 хвата тврдих дрва и 3 хвата сламе, од погреба где позван буде 1 фор.; — осим тога слободан стан у школској згради и башта.

Учитељ је дужан све законом прописане предмете предавати, децу појању поучавати, у цркви за десном певницом појати и перовођске дужности бесплатно вршити.

Компетенти имају доказати да су православни Срби, оспособљени учитељи и да су испит из мађарског језика положили. Новоизабрани учитељ наступиће своје звање почетком шкуке школ. год. Рок стечају траје до Петрова дана, ког ће се дана и избор обавити.

Из редовне седнице срп. прав. школског одбора, држане у Кетфељу 8-ог маја 1892 год.

Светозар С. Дјвај Васа Фемић,
перовођа. председник

Е. 1024. I. 277 ex 1891.

СТЕЧАЈ. 58, 2—3

Ради попуњења парох-помоћничког места у Добрици, са платом пете класе.

Молитељи имају своје ваљано инструјисане прозбе, путем својих власти, најдуже до 1. (13.) јула 1892. овој Конзисторији послати.

Из седнице спарх. Конзисторије у Вршцу 27. априла (9. маја) 1892. држане.

„Српски Сион“
излази сваке недеље на великом табаку.
Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.
Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи
шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији Браће М. Поповића на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.
За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.
Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

Српски Сион

ГОДИНА II. БРОЈ 23.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 7. ЈУНА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАУЧНА ОСНОВА

за православне вероисповедне српске народне основне школе у краљевинама Хрватској и Славонији са једном, две, три и четири учитељске снаге.

Издана наредбом српског прав. народно-црквеног школског савета од 7. (19.) марта 1892. бр. Ш. С. $\frac{73}{18}$.

ДЕО I.

НАУЧНА ОСНОВА

за православне вероисповедне српске народне школе у Хрватској и Славонији са једном учитељском снагом.

I. НАУКА ВЕРЕ И ЦРКВЕНО-СЛАВЕНСКИ ЈЕЗИК.

А.) НАУКА ВЕРЕ.

Наставна циљ. Ученици и ученице имају се упознати са основима вере и благонравности христијанске и научити прописане од свете цркве молитве, символ вере и заповеди, и извербати се у црквено-словенском читању, те тиме се има уз њихов образовати, срце опленити и воља на добро упутити и они се имају тако спремити, да буду верни синови свете православне цркве и поштени људи.

1. РАЗРЕД.

Припрема за прву наставу у вери.

Разговор о родитељима и о Богу, као оцу небеском, по упутству за прву наставу у вери од Н. Ђ. Вукићевића.

О једном Богу у Светој Тројици. — Знамење часнога крста. (Прекрстити се.)

Молитва Господња: „Оче наш“.

Црте из библијске повести о створењу света и о првим људима. — О рају. — О првом греху, кајању, казни, о обећању искупитеља.

Благовести. Рођење Христово. Молитва: „Богородице Дјево.“

Мудри волхви. — Сретеније. — Бежање у Египат и повратак. — Младост Исусова. — Крштење Исусово.

Исус благосиља малу децу.

Молитве: јутрења, пре и после обеда и пред спаваньем.

Молитве се уче на памет на црквено-словенском језику с разјашньењем.

Познаваље црквено-славенске ћирилице.

Примедба: Црте из библијске повести предаје учитељ по књизи: Прва наставa у вери од Н. Ђ. Вукићевића.

II. РАЗРЕД.

а.) Понављање основне науке о једном Богу у св. Тројици. — Поука о створењу света и о првим људма.

Закон Божји и заповеди божје.

Исус Христос Спаситељ света. — Понављање повести о рођењу и младости и о крштењу Христовом.

Проповедања и чудеса Христова. — Кратка поука о страдању, смрти, васкресењу и вазнесењу Христовом. — По књизи: „Прва наставa у вери од Н. Ђ. Вукићевића.“

б.) Понављање молитава, што се у првом разреду уче, и учење молитава пре и после вечере.

Молитва св. Духу: „Царю небесный.“

Молитва пресветој Тројици: „Упованіе мое.“

Символ вере.

Тајне новога завета.

Заповеди Божје и црквене. — Дела милости телесне и душевне.

Примедба: Све молитве и символ вере уче се на црквено-славенском језику са разјашньењем. (Види „Црквено-славенски буквар.“)

Заповеди и дела милости уче се на српском језику. — Заповеди по тексту изложеном на стр. 19.: Прве наставе у вери, а дела милости по тексту у кратком катихизису.

в.) Вежбање у читању и разумевању црквено-славенском по књизи: „Црквено-славенски буквар с читанком за други разред српске основне школе у Н. Саду 1890.“

Примедба: Буквар овај има се цео у другом разреду свршити и из њега се имају деца брижљиво у читању, а по могућству и у разумевању црквено-славенском извежбати.

III. РАЗРЕД.

а.) Из библијске повеснице старога завета:

О потопу. — О зидању куле вавилонске. — О Авраму и патријарсима и о Јосифу (по учитељевом приповедању).

Из новога завета уче се повести: о проповедању и чудесима Христовима.

О преображењу.

О васкресењу Лазаревом и све даље до краја, по књизи: „Прва наставa у вери, од Николе Ђ. Вукићевића.“

б.) Уз брижљиво и често понављање свију молитава, што су у првом и другом разреду научене, учи се у овом разреду: „Кратки катихизис за православне српске ученике III. разреда основних школа од Н. Ђ. Вукићевића“, из којега се има овде свршити:

Глава прва о вери.

в.) Вежбање у црквено-славенском читању и разумевању. — За читање служе књиге:

„Часослов“ (мали) и „Малаа Катакласа“ од Димитрија Поповића, пароха Соморског.

IV. РАЗРЕД.

а.) Из библијске повеснице старога завета по учитељевом приповедању учи се у најславнијим цртама:

О Мојсију, о судијама, о Давиду и Соломону.

О пророку Илији, о Данилу и три младића.

Из новог завета упознају се ученици са причама Христовим: о милостивом Самарјанину; о Митару и Фарисеју; о блудном сину; о неразумном богатирцу; о сејачу; о немилостивом богатирцу и о убогом Лазару, и о талантима.

По књизи: „Библијске повести новога завета у библијским речима, од Н. Ђ. Вукићевића.“

б.) Из кратког катихизиса учи се овде: Глава друга: О молитви Господњој, и глава трећа: о Божјим заповедима.

Божје заповеди и две главне заповеди о љубави христијанској имају се овде на црквено-славенском језику научити.

(По књизи: „Кратки катихизис за православне српске ученике основних школа, од Н. Ђ. Вукићевића“).

Уз то се понављају често и брижљиво све молитве, што их деца у нижим разредима научише, а понављају се и лекције из прве главе петога катихизиса пред дотичне велике празнике.

Наука нак о светим Тајнама (по 10. члану символа вере) понавља се и разјашньује опшир-

није сваки пут, када се ученици спремају за приступање к светоме причешћу.

в.) Вежбање у читању и разумевању црквенословенском.

За читање се употребљава „Часословац,“ а за читање с разумевањем: „Спомоћна књига за разјашњавање црквеног појања“ од Н. Ђ. Вукићевића.

На каталогу у недељне и празничне дане читају се апостоли и еванђеља са разјашњењем, по књизи: „Апостоли и Еванђелија у Недељне и Празничне дане преко године с преводом блаженоупокојеног Епископа Платона Атанацковића.“

ПОВТОРНА ШКОЛА.

Понављање молитава. Читање библијских повести новога завета и тумачење недељних и празничних Апостола и Евангелија, све на темељу горе означених књига.

(Наставиће се.)

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

АДРЕСА

Његове Светости г. Патријарха Српског Георгија Бранковића, поднесена у име срп. прав. клира и народа митрополије карловачке Његовом ц. и кр. апостолском Величанству Францу Јосифу I., приликом крунидбене прославе 8. јуна о. г.

ВАШЕ
цареско и апостолско краљевско Величанство!
Најмилостивији Краљу и Господару!

За који дан, па ће се навршити 25 година, како сте Ваше цареско и апостолско краљевско Величанство уз радосни усклик верних народа Угарске и посестримских јој краљевина — наше миле домовине — славном крупом Св. Стевана, првовенчаног краља Угарске, окруњени; још који дан, па ће се навршити четврт столећа, како Ваше Величанство пуном власти крунисана краља Угарске, коју му ујемчава од Вашег Величанства великодушно успостављени устав државни, славно и срећно владате државом угарском; за мало дана па ће се навршити 25 година, од како је мила домовина наша под уставном, очинском и праведном владавином Вашег Величанства необично брзим корацима пошла на сусрет дивном умном, културном и материјалном, а уз то још и политичном развоју свом тако, да данас стоји на ономе ступњу свестраног благостања, политичног уређења и међународног угледа, који народима њеним обезбеђује непрекидно уживање највиших човечанских и грађанских блага, а држави самој неисцрпну силу и моћ, која је нужна за утврђење, заштиту и обрану њених интереса и која јој даје одлучну реч у савету највећих сила европских.

Онај усклик радости, који се 8. јуна 1867. орио од Карпата до Јадранског мора, сјајно је оправдан повесницом наше миле отаџбине од ових последњих 25 година. Успомена на тај светли и срећни дан сад после 25 година буди у верним народима Угарске и посестримским јој краљевина чуство нове радости, да виде Ваше Величанство и сада духом крепка и телом снажна на узвишеном престолу Угарске, и чуство највеће захвалности према Вашем Величанству за ону владарско-очинску бригу и труде, којих драгоцене плодове уживају у створеном за 25 година благостању, а та су чуства тако силна, да држављани угарски, верни поданици Вашег Величанства, не могу на ино, а да их Вашем Величанству

*

најсвечанијим начином у пуном страхопоштовању не изјаве.

На и православни српски народ у земљама крупе Св. Стевана, учествујући најискреније у овој општој радости, с благодарним срцем бележи још један особени чин превишње милости Вашег Величанства, чин законског уједињења његове народно-црквене аутономије, који се достојно ниже уз друге велеважне и спасоносне чине уставне владавине Вашег Величанства и од којег верни српски православни народ с правом очекује срећан препорођај своје цркве и својих просветних завода.

У име српског православног епископата, клира и верног народа у најдубљем страхопоштовању усуђујем се Вашем царском и апостолско-краљевском Величанству приносити с најпонизнијом молбом:

Да Ваше Величанство благоизволи најмилостивије примити подданичко-покорну изјаву наше највеће захвалности и наших молитава: да свемогући Бог Ваше царско и апостолско-краљевско Величанство и Њено Величанство, премилостиву краљицу нашу, верну сапутницу живота Вашег Величанства, анђела хранитеља наше миле домовине, још дуго и предуго у постојаном крепком здрављу поживи на благо и срећу свих верних народа и поданика Вашег Величанства.

Који у осталом у подданичкој непоколебљивој верности и оданости остајем

Вашег царског и апостолског краљевског Величанства

У Карловцима 31. маја 1892.

најверније и најпокорније
слуга и поданик:
ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ с. р.
Архиепископ и Митрополит Карловачки, Патријарх Српски.

НАСТАВА СВЕШТЕНСТВУ ПРИ БЛАГОСЛОВУ БРАКОВА.

Саставио

Димитрије Руварац,
парох земунски.

Видећи из протокола циркуларних, да је Арх. Карловачка Конзисторија у целини последњи пут издала 1836. г. „Наставленије свјашченству при благословенији браков“ у 53 тачке, које је „наставленије“ саставио тадашњи архиђакон и конзисторијални бележник Андрија Шагуна, потоњи митрополит Сибињски, а пре тога први и последњи пут, издао је 16. новембра 1772. год. тадашњи митрополит српски и архијепископ карловачки Јован Ђорђевић у 9 тачака „Начин бракосочетанија“, кога је је по налогу царском упутио на све епархије карловачке митрополије; уз то знајући, да многа и многа наређења у поменутом „начину бракосочетанија“ Ђорђевићевом и „наставленију“ Шагунином, данашњим даном не важе; да су многа међу тим нова изишла; да има наших свештеника, који нису могли сазнати и који не знају сва наређења која данас важе при благослову бракова, јер прво и прво у богословији нису се предавала а тешко да се и данас предају, а и сваки се час нова издају, и да у самим циркуларним протоколима — којих мало где има тачних и потпуних — нису сва наведена и садржана: то сам се решио, да у целину скупим сва црквено-државна наређења, која данас важе у Тројединици при благослову бракова, за источно-православне хришћане.

Како у Угарској постоје друкчија наређења у погледу женидбе малолетних, то

нека који брат из Угарске наведе важећа данас у том погледу наређења, а осим тога, ако има још каквих других, која важе за Угарску, а нису наведена овде, нечем не важе и за Тројединцу.

А тако исто, ако је ком брату познато још које наређење, било црквено, било државно, које данас важи и за Тројединцу, а ја га нисам навео, или сам нешто погрешно навео, нека и то у овом листу обелодане, јер само ћемо тако и тим начином доћи до тачне „наставе свештенству при благослову бракова“, која нам је настава заиста нужна.

И кад једном и до ње дођемо, а то треба да буде што пре, тада ће нам моћи наше Конзисторије, опако исто загрмити, као што је загрмио митрополит Ђорђевић у поменутом своме „начину бракосочетања“ од 1772. г.: „Запеже ашче в будушчеје постигнетсе или протопоп, или пароxиjални свјашченик, једни од предпоменутих (9) пунктов несохранив, необдержив, по преступив и противно что сотворив, такови да вјест, јако суд примити имат без милости, и не парохије само на вјек лишити се, но јешче кромје того, и иначе жесточае наказани и со всјем свјашченства совлечен, и в мирски чин предан бити.“

Пуштајући у јавност ову своју „наставу“, коју сам саставио из циркуларних протокола, црквеног права и државних и земаљских закона, радоваћу се, ако сам ком брату свештенику учинио њом какву услугу, и ако сам кога научио нечему, што није знао, а некога потсетио на нешто, што је заборавио.

Ево саме „Наставе свештенству при благослову бракова“:

I.

О брачном испиту.

§. 1. Брачни је испит установљен од цркве за то, да надлежан свештеник, који има да обави брак извесним лицима, сазна било од њих самих, било од њихових родитеља односно тутора, или сведока, који су с њима дошли свештенику, да буду сведоци њиховог испита: да л' су они вољни ступити у брак, и да на то нису ни од кога натерани; да не стоје у сродству, и у опште да не постоје какве сметње из пропише, због којих по постојећим црквенодржавним законима и прописима, не могу у брак ступити никако, односно док се прво не отклоне, које се отклонити могу.

§. 2. Брачни испит обавља свештеник невестин, и то ако је могуће пре подне, из' бар за дана. Само у ванредним случајевима може се испит обавити и у вече, но не сувише доцкан и после вечере.

Ако свештеник примети, да су родитељи женихови односно невестини, или сведоци нијани, а још више, ако примети, да је жених односно невеста нијапа, нека никако у тај мах не предузима испит.

§. 3. При брачном испиту морају бити осим женихa и невесте, и њихових родитеља односно тутора, још најмање два сведока.

§. 4. Брачни испит се редовно обавља у кући свештениковој односно парохијском звању, и за то се не плаћа свештенику ништа, а ако се обавља у кући невестиној, има му се платити 2 фор. (§. 15. I. Б. кр. рескрипта од 10. авг. 1868.)

§. 5. Брачни испит се обавља овако. Свештеник обучен у своје свештеничке хаљине, не мењући на себе епитрахиљ или фелон, стави доњавшег му женихa с десне стране, а невесту с леве, те им у разумљивом говору објасни значај и важност хришћанског брака, у који намеравају да ступе, напоменувши им, да је брак установио сам Бог, ради умножења и васпитања рода човечјег; да у браку треба између мужа и жене да влада љубав, мир, слога и оданост, те да једно другога искрено љуби и воли, и да никад и не помисле, а камо ли да учине прељубу; да су супружници дужни за цело време свога брачног живота једно другога слушати, поучавати, помагати и неговати, и то како док су здрави, тако и у време болести, како за време младости, тако и у старости; да су дужни примећене и опажене мане и погрешке једно на другом и код другог, на леп начин исправљати; да су дужни чувати се и избегавати свађу и тучење; да су дужни, ако им Бог порода даде, заједнички старати се, да децу одгајују и васпитају у страху божјем и побожности, да никад пред децом не говоре, што би их

могло развратити, да их из малоће уче реду и послушности, а кад дорасту за школу да их редовно у школу шиљу; да сами што богоугодније живе и што чешће у цркву иду и да држе све хришћанске одредбе и обичаје, како би се свему томе и њихова деца научити могла, те и сама такова била, кад једном ступе и они у брак; да буду целог века добри Срби и добри источно-православни хришћани, те да своју веру и народност изнад свега љубе и чувају, и да томе и своју децу још из малоће уче; да невестама предочи страшне последице и грех од тровања зачетог у утроби плода; да их поучи, да приликом сватова не чине излишне трошкове и да у опште за цело време свога брачнога живота буду чуварни и штедљиви, те да не само сачувају наслеђено од својих родитеља имање, но да се старају и да га умноже.

Мужу, као глави жениној, треба да напомене, да је он дужан љубазно руководити жену своју добрим саветом; да сноси мане и погрешке женине и да их с благошћу исправља, а тако исто и од ње, као од свога друга, да прима савете и примедбе; да је чува од сваке непријатности, да је теши у време жалости, да је негује у време болести, и у опште да се опходи с њом љубавно.

Као управитељ куће, дужан је мотрити на сваштo, држати поредак, старати се за благостање и управљати својим имањем наметно, и као глава породице, дужан је предњачити примером побожности и сваке добродетељи.

Жена пак дужна је покоравати се своме мужу у свему, што је часно и праведно; сносити мужевљеве погрешке и мане и на лен начин исправљати их; старати се за мужевљево здравље, спокојство и част; удаљавати од мужа свако неповољство и тугу; с њиме се заједнички радовати и плакати и у опште сносити с њиме све радости и жалости.

Као управитељка куће, дужна је мотрити на унутрашње послове кућевне; одржавати поредак и чистоту, и чувати оно, што муж привреди, а особито треба је упозорити на то, да не троши сувише на своје одело и на којекакве излишне ствари, но да се увек онако одева и да онако у кући живи, како приличи њеном стању и положају.

За тим треба да ушита прво жениха, а за тим и невесту, да л се желе узети из своје слободне воље или да нису од кога натерани; да се нису раније којој другој особи заверили, да ће је узети односно за њу моћи, на услед промењених околности и домаћих прилика, мењају своје првашњу жељу и намеру; да л ће моћи и хтети испуњавати све оне дужности и обвезе, што су у браку и са браком скопчане.

Ако је пак једна страна удовац, односно удовица, и имају обоје, из само једна деце, дужан је свештеник поучити их, како треба да поступају са доведеном односно затеченом децом онако исто, као да су их они родили.

На кад све ово и још друго, што ваље за нужно дотични свештеник испита и изговори, и ако и од жениха и од невесте добије јасан одговор, да они желе ступити у брак по својој слободној вољи и жељи срца свога, и ако и родитељи њихови, односно тутори изјаве, да и они од своје стране пристају, да се они узму и да им дају свој благослов, а уз то увери се да нема никакве препоне и сметње, због којих не би могли у брак ступити, а ако има каквих омањих, које се могу отклонити, он упути и научи жениха, односно његовог из њеног родитеља из тутора, како и шта треба да раде, да их отклоне, — тада их и он од своје стране благослови, пожеливши им сваку срећу и здравље у браку.

§. 6. При брачним испитима не мење се женицима прстење на руку.

§. 7. Одмах по обављеном брачном испиту, има свештеник увести у књигу одређену за упис брачних испита, име и презиме испитаних особа, њихово занимање односно њихових родитеља, кад и где су рођени и где станују, а подједно још и имена и презимена и занимање свију присутних сведока, и кад је испит обављен.

§. 8. Ако је жена из једне парохије, а невеста из друге, тада му је дужан издати свештеник званично небиљеговано испитно извештије, и у њему има назначити,

који се пут жени, кад и где је рођен, његово занимање и да ли постоје какве препоне и сметње његовом браку, и без оваког извештаја не сме свештеник невестин испит обавити. (К. 99. ex 1892.)

§. 9. Ако је жених из једне парохије, а невеста из друге, свештеник невестин, који брачни испит обави, има свештенику женихову написати званично небиљеговано извештје, и у њему ј вити му, да је тога и тога дана, месеца и године, испитао његовог парохијанина Н. Н. са својом парохијанком Н. кћери, односно супругом умрлога или законито растављеног супруга Н. Н. из Н., рођеном у Н. тог и тог дана, месеца и године, станујућом у Н. под к. бр. тим и тим, и да су обоје пред њим и пред сведоцима изјавили своју слободну вољу за ступање у брак, а подједно и да наведе и сметње и препоне — ако их узбуде — које се имају отклонити пре њиховога венчања, односно које жених има отклонити.

(Наставиће се.)

ВАЖНИЈИ МОМЕНТИ ИЗ ИСТОРИЈЕ ЦАРИГРАДСКИХ ПАТРИЈАРАХА ОД ПАДА ЦАРИГРАДА ДО ДАНАС.

(по руском.)

Од Саве Теодоровића, професора и катихете у кр. вел. реалци у Земуну.

(Наставак.)

Најзнатнији патријарси од Генадија до Самуила I (1453 — 1764. г.).

Међу многим недостојним цариградским патријарсима овога времена, као што напред споменусмо, било је и достојних, који се одликоваху умом, науком, честитошћу и способношћу за управу. Међу таквим понајзнатнији су ови:

1.) Генадије, на крштењу Георгије, Схоларије (1453.—1459.). Он беше први цариградски патријарх за турског господства, први и по времену и по достојности. Још пре избора свога за патријарха, беше он угледна и важна личност међу Грцима. За императора Јована Палеолога (1425.—1448.), Схоларије је с почетка обављао звање васеленског учитеља, т. ј. главног начелника и професора у вишој цариградској школи (отуда му и назив „Схоларије“); а за тим је био члан врховнога савета и државни судија. Год. 1438. као особа блиска императору, заједно је са њим пошао на ферарo-флорентијски сабор, на коме је радио у помирљивом духу. Но када му труди око измирења осташе узалудни, а латини почеше настојати око уније у смислу потчињења источне цркве, Схоларије потајно отиде у Мљетке, те се не потпише на акту уније. Вративши се на исток, он заједно са Марком Ефеским постане жарким противником уније, а после смрти Марка стави се на чело ревнитељима православља. Напустив државну службу и примивши монашки чин, посвети сав свој рад борби са латинима, почне писати опровржења на њихове списе и распростирати по народу и т. сл. Ученост, благочашће и верска верност Схоларијева обрати на њега пажњу свију Грка, у оно за њих мучно доба по освојењу Цариграда, услед чега они изаберу га једнодушно за цариградског патријарха. Уживајући уважење и наклоност самога султана Мухамеда II., Генадије се ревно заузме за устројство патријаршије и цркве; те му је у том раду представљало доста муке. Храмови беху у развалинама или ограбљени; патријаршија, која беше при софијској цркви, пала у руке Турцима; православни народ поражен бедом клонуо духом. Генадију је ваљало потражити средства, како би уредио храмове, а међу њима и храм св. Апостола, при коме беше одређена патријаршија; ваљаше му тешити и храбрити народ. И заиста он је то све свесрдно чинио, у колико му у она тешка времена беше могуће. Но тек што Генадије поче заводити ред и поправљати бедно стање, снађоше и њега разне невоље. Храм св. Апостола отели му Турци и он би приморан, да

уреди нову патријаршију при храму Свеблажене; монаси и клирици усташе на њега силеткама и опадањем, када заиоче требити старо зло, — симонију. Свађењ овим несрећама и огорчењем у болест, Генадије се реши, да напусти престо. Год. 1459. сазове сабор, пред на њему рачун о својој управи и даде оставку на патријаршији, ма да су га и архијереји и народ, па и сам султан од тога одвраћали За тим се пасташи у једном манастиру, где умре 1464. г.

2.) Максим (1476 — 1483.), названи од савременика ради своје учености философом. И заиста он се одликовао великом ученошћу и ретким даром говорничким; а осим тога беше то строго благочастив пастир. За његове управе црква је уживала мир; с тога он обрати сву своју бригу око моралног васпитања своје паствс, а као средство за то одабере особито проповед. Сваке недеље и празника Максим је говорио проповеди како у патријаршији, тако и по другим црквама и стекао је тиме врло велику љубав у своје пастве. Мухамед II. односно се к њему онако исто, као негда к Генадију с пуним уважењем а врло рано је говорио са њиме о хришћанској вери. По жељи султанови, Максим преведе символ вере на турски језик и напише разјашњење на символ.

3.) Јеремија I. (1520 — 1544.). Овај пастир се одликоваше мудром управом и стараљем о благу цркве, због чега је уживао највеће уважење и љубав свога стада. Но и овај достојни архипастир имао је да искуси много горчине од силетака клирика и монаха. Год. 1523. пође Јеремија ради поклона св. местима. На путу неки међу клирицима устану против патријарха, поврате се у Цариград, задобију на своју страну неке епископе и знатне Грке, и, увећавши дар султану, поставе место Јеремије некога митрополита Јаиићија за патријарха. Јеремија, чувши за то, сакупи у Јерусалиму заједно са патријарсима: јерусалимским, антиохијским и александријским сабор, на коме одлучи од цркве Јаиићија и привржснике му. За тим се врати у Цариград. Народ, који не хтеде знати за Јаиићија, дочека Јеремију као правога пастира и оца, и пасташе у султана Солимана I. да се он успостави. При том се Јеремија покаже као врло светао карактер. Када је везир заискао за његово успостављење 500 дуката пескезија, он одлучи да се одрече патријаршије и једва после силне молбе народа, дозволи, да се за њега даде захтевана сума. Утврдив се на катедри, Јеремија са обичном својом мудрошћу лати се црквене управе. Нарочити предмет његова стараља беше украшавање храмова. Међу осталим његовим трудовима знатно је и то, што је за њега уређена царградска патријаршија. Мудрости овога патријарха има грчка црква да захвали очување храмова од разорења, које је турска влада предузела.

4.) Јоасаф II. (1552 — 1564.), просвећен и узвишен архипастир. Он беше изабран на патријаршку катедру без икаквих интрига, „општим сагласијем архијереја, клирика, архонта (знатних Грка) и народа“. Он усне, између осталих добара, што је за цркву учинио, да се пескези сниза на 1000 дуката; обнови патријаршију; патријаршку цркву снабде богатим утварима; побринуо се око поправке владања клирика и заузме се за црквену просвету. Но поглавари, слични Јоасафу, не могаху се допасти распуштеним свештеницима у патријаршији и самовољним фанаријотима. Ови најпосле израде, те Јоасаф буде свргнут. Год. 1564. Јоасаф сазове велики сабор и предложи „да се исправе и онамете клирици, да се умире архонти и да се задрже од разних неуштних захтева и претераности“. Но сабор услед силетака и лукавства клирика и фанаријота Михаила Кантакузена, окриви самога Јоасафа ради симоније и не примивши никакве његове обране и разјашњења, збаци тога достојнога патријарха.

5.) Јеремија II. названи „τράνος“ (светли). Он је изабран за патријарха саборно 1572. год. и први пут је седно на катедри до краја 1579. год. Грчка црква је нашла у овом патријарху просвећена, радина, правична и беспрекорна архипастира. За претходника Јеремијина, користољубивога Митрофана, симонија се јавно терала. Јеремија ступивши на престо, сматрао је за своју прву дужност, да предузме строге и одлучне мере

против тога зла. Он сазове сабор, на коме на основу древних канона буде закључено, да се имају лишити чина сви они, који би за новце рукополагали, заједно са онима, које су за новац рукоположили. Даље, овај ревносни патријарх обратио је пажњу на друге стране црквеног живота. Настављајући Јоасаф рад, он се старао о унапређењу духовне просвете и њеном ширењу особито међу клирицима; строго је пазио на вршење устава и правила црквеног благочинија, подвргавајући нарушитеље одлучењу цркве; ревно је бранио православље источне цркве од пропаганде латина и протестаната; најпосле, узвишен над срамном страшћу користољубља, сва средства, којима је патријаршија располагала, употребљавао је у корист цркве. У патријаршији подигао је нова здања, међу осталима и здање за стан епископима, који би одлазили у Цариград; а сам храм Свеблажене украсио је тако великолепно, да су га савременици називали и земаљским небом. Тако је Јеремија управљао црквом у току 7 година. Год. 1579. буде на заповест султанову збачен, а његово место заузме пређашњи патријарх Митрофан, који је томе и узрок био. У осталом Митрофан се тај пут задржао на патријаршкој катедри само девет месеца. После његове смрти, 1580. год. Јеремија буде на ново успостављен. Но тек сад настану и за Јеремију и за цркву врло тешка времена. Митрофан за кратко време своје управе нагомилао је силне дугове; ради исплате тих дугова Јеремија је био принуђен, да купи у ту сврху прилоге од архијереја, — који с тим беху врло незадовољни. Сродници Митрофанови, желећи задобити патријаршку катедру једноме из своје средине, употребе то незадовољство на своју корист, саставе јаку партију од клирика и епископа и почну радити око тога, да се Јеремија збаци. Терали су чак дотле, да су бацали на Јеремију клевете, да он наговара јаничаре да ступе у монаштво, да заводи Турке у хришћанство, да дописује с папом против султана и т. сл. Ствар се спрши с тим, да је по наговору Јеремијиних противника, један Грк — отпадник тако огорчио султана против Јеремије, да је заповедно да га ухвате и баце у тамницу. То беше 1584. За тим буде Јеремија послан у прогонство на острво Родос; а патријаршки престо заузме на кратко време прост и неуки монах Пахомије, а за тим рођак Митрофанов Теолепт. Но како против једног тако и против другог устану врло многи; а народ непрестано сматраше законитим патријархом збаченога Јеремију. После многог заузимања, архијереји и клирици, који сажаљеваху Јеремију, успеше су најпосле, да 1587. год. Јеремија буде повраћен и ступи по трећи пут на патријаршки престо. Но сад тек очекиваху достојнога патријарха још веће невоље. За његова одсуства храм Свеблажене опљачкан и отму Турци, а патријаршија падне у грдне дугове. Да би скупио средства ради уређења патријаршије при храму Богородице утешитељке и ради отплате дугова, Јеремија се крене 1588. год. у Русију, одакле се врати 1590. год. са знатном потпором. За време свог путовања по западној Русији, уложио је сву своју бригу, да тамо ослаби латинску пропаганду. Бавећи се по повратку уређивањем своје патријаршије, патријарх се као и пре особито старао о одржању црквене дисциплине. Тако год. 1593. заједно са александријским патријархом Мелетијем Пигасом, сазове он сабор у Цариград, на коме буде строго утврђено, да се монаси имају покоравати својим епархијским епископима, да се нико не сме за новце у црквену службу постављати; да се недостојна лица не смеју рукополагати за свештенике; да свештена лица не смеју посити скупе и раскошне хаљине и т. сл. Год. 1594. умре Јеремија патријарх и на патријаршком престолу.

6.) Кирил Лукарис (1621—1638.). Ово је био један од најзнатнијих патријараха после пада Цариграда. Својим великим умом, учењношћу, врлинама, ревношћу у вери, и најпосле несрећама у животу сећа нас на свеитеље древних времена. Кирил беше питомац знаменитога александријског патријарха Мелетија Пигаса († 1601.), који му је дао прво образовање у знаменитој млетачкој грчкој колегији, а за тим у падуанском свеучилишту. По свршеним на-

укама, Лукарис прими монашки чин и на скоро ступи на поље црквене делатности. Год. 1593. послан од Мелетија, у звању његова ексарха, путовао је у западну Русију и тамо подржавао православље у борби са латинима, који су радили о увођењу уније. На брестском сабору (1595.), на ком је закључена унија, Кирил је био један од главних бранилаца православља. Због тога се подигне на њега од стране латина и уније тако гоњење, да је био принуђен да свој живот бегством спасе. После тога предузме он путовање по западној Европи, ради изучавања страних вероисповеди, да би се могао успешније с њима борити. Год. 1600. Кирил по налогу поменутога патријарха Мелетија крене се и по други пут у Русију ради уређења црквених послова. Год. 1601. после смрти Мелетија, а по његовом завештају, буде Кирил постављен за александријског патријарха. Око 20 година сеђаше он на александријском престолу и својом мудром управом стече за то време највеће уважење не само у свом патријаршату, него чак и у цариградском. У цариградској цркви није се без његова учешћа решавало ни једно важно дело (н. пр. избор патријараха). Год. 1613. цариградска црква, оставши без патријарха, понуди му и управу патријаршије; и Кирил је више година управљао њоме у звању намесника (администратора). Његов утицај и уважење расло је све више и више, тако, да је год. 1621. по смрти цариградског патријарха Тимотеја I. једнодушно изабран на цариградску катедру. Сад тек наступи за Кирила време за живу радиност, а уједно и време његових невоља. Главна му брига беше обрана православља од латинске пропаганде. У борби са језуитима он је провео све своје патријарховање; пет пута је био постављан на патријаршки престо, а четир пута збацивани и најпосле 1638. год. запечати мученичком смрћу своју ревност за православље.

(Наставиће се.)

СПИСАК

срп. прав. парохија и народа у протопресвитерату **новосадском** крајем 1891. године.

Број текући	ИМЕ ПАРОХИЈЕ	Број свештеника	Број душа			Број брачних парова	Број срп. прав. домова	Број школске деце	Број школа.	Примедба
			мушких	женских	свега					
1	**Нови Сад** . .	7	3911	4202	8113	1580	1355	1298	12	
2	**Ст. Футог** . .	2	1246	1177	2423	615½	542	431	5	
3	**Бегеч** . . .	1	1079	1016	2095	482	339	283	2	У новосадском протопресвитерату било је по попису најновије пр. рескрипта од 10. августа 1868 године . . . . . 32.665 душа
4	**Гложан-Чеб** .	1	86	73	159	32	26	21	2	
5	**Ст. Паланка** .	2	1819	1828	3647	971	604	438	5	
6	**Обровац** . .	1	500	506	1006	254½	152	114	1	1870. године опло је број душа на . . 31.893 „
7	**Товаришево** .	1	1287	1169	2456	556	447	371	2	
8	**Силбаш** . . .	1	1092	1048	2140	490	321	389	2	а 1890. године опло је број душа на . . 29.966 „
9	**Нивице** . .	1	784	725	1509	372	219	198	1	дочим је у току 1891. год., као што се из
10	**Деск.-св. Иван**	2	824	921	1745	372	332	235	2	исказа види, ако је у опште вероватно
11	**Кулпин** . . .	1	588	586	1174	266	181	167	1	у тачност његову, број душа опет по-
12	**Ирош** . . .	1	554	537	1091	254	181	142	1	растао на . . . . . 31.915 „
13	**Кисач** . . .	1	68	74	142	37	21	24	1	према чему би у новосадском протопресви-
14	**Ст. Шове** . .	1	726	720	1446	323	246	232	2	терату број срп. прав. душа за време
15	**Ст. Кер** . . .	1	568	536	1104	228	150	170	2	од потоњих 21 годину порастао за . 22 душе.
16	**Ст. Врбас** . .	2	865	800	1665	306	291	229	2	
	Свега	26	15997	15918	31915	7123	5407	4752	43	

III.

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗ.

(Наставак.)

И кад се г. Грбић примио већ „коначне редакције“ и „радо се примио тога тешкога и пипавога посла“ — што му најрадије признајемо — не би ни мало погрешно, да је исправнао буковити понегде слог и распоред речи, чиме не би одузео слогу и стилу пишчевом ни једну црту карактеристике, а можда по чијем мишљењу и класичности.

П. пр. стр. 137: „и још се их наће, који их преузносе“, „како велика и дивна била су то светила“ (140), „ако јој се није ухватити“ (178), „с тога сам и изабрао још овај к' ваше благочестиве и родољубе (!) увиђавности срцу мојој ријечи нут“ (473) и т. д.

Ма како и ма коме изгледао језик као „само љуска“. — чист језик биће увек у беседи слушаоцу, у књизи читаоцу миле душе, као и добра месао што је слатка храна уму.

А у „проповеднику“ ће увек бусен бити реч, као што је: назад (136), свачеса (142), бенавија (163), премучати (177), буди вам (217), ваш (230), навада (330), пунтати (474) и т. д.

Ако су те речи употребљене у беседама — а у књизи никако не би смеле бити — за то, јер их и народ наш по карловачкој дијецези употребљава, онда нас тај факт води к' суњи, да ће нас браћа Хрвати одучити од чиста српска језика, док се они од нас не науче златном и слатком језику нашем. А то се не би смело потпомагати ни у беседи, а још мање у књизи, која пролази од руку до руку српских. Зле обичаје (а не обичајеве, 431) треба плевити и чупати, а не залевати и неговати, ма у којој му драго цели.

Г. Грбић је требао учинити оно прво. Држимо, да му не би замерила блажена сен пишчева, нити би тиме окрњио његову оригиналност, а најмање дух беседа ослабио и мисли поткресао.

Нити би то учинио плевљењем туђега, српском уху немилога израза, нити изменом неправилних облика правилнима на пр: човјечки (128, 410, 411, и т. д.), омиљавало (411), изадовољити (120), народовог (128, 130), јербо (141), разумјетније (431), вртао (163) и т. д. као што није то учинио задржавши речи: неврат (107), залут (129), залутног (130), погоступ (130 и 136), цјелокуп (141 и 163) недођни (178), колокрет (246), незналеж (412) и т. д

Једном речи, оно, што се дало без по муке, а без штете пишчеве поправити и изменити, требало је тако и учинити. По нашем, дакле, мишљењу, требало је г. Грбић „дирати и у језик и у слог“. Много би добра учинио. Али и на ономе, што је учинио — од срца му хвала.

А сад ћемо, према задатку скромног овога приказа, да кажемо коју и са друге стране о „проповеднику“.

„Врло је необђелана црквена проповјед на пољу народне књижевности наше“. Потписујемо.

Многи су узроци необђеланости тој. Како су нас васпитали, — такви смо. Какве су околности, такве људе дају.

„Wer nicht glaubt, kann nicht reden; wer nicht fühlt, kann nicht rühren; wer nicht liebt, kann nicht bessern; wer nichts in sich hat, kann nichts von sich geben“.

Али врх свега проповед мора истицати „од избитка срца“ проповедникова, да празна испуни, ладна загрејати, угасла запалити може, осећајима, духом и мислима, које проповедника покреће на проповед, а у циљ, да и у слушаоца кресне осећаје те, па да и он дисати почне духом тим и мислити мислима тим, у животу рад' живота свога.

Проповед, која таква није, крај свију других омилитичких правилности, остаће увек укалупљени створ ума, али без духа и срца, којима се осваја слушалац за мисли производа тог.

Многи проповедници наши пишу на калуп, да се не огреше само о које правило омилитике, а најмање водећи рачуна о ономе: „од срца к' срцу“, о лепоти језика, сналажљивости, дикције, савремености мисли и потреба.

Тим калупом оживају ум, загаћују срце, убијају дух себи, а не дижу га, не отварају и не оживљују ни у другоме, јер то је немогуће.

Дају проповеди својој само тело — без духа. А тело не подиже, — дух подиже, он осваја, он оживљује, покреће, води и одводи. . . . не спомињући друге разлоге необђеланости проповеди у народној књижевности нашој, јер то и није задатак приказа нашег, и опет тврдимо, да је она необђелана, јер је код нас мало духова, мало срдаца, мало умова, који се не калупе, а који би полетали за осећајима, дизали се за мислима народа свога и своје цркве, осећајући све оно, што осећа народ и црква и у срећи и на муци.

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Свештенички зборови. — Опозиција против свештеничког удружења.) У прошломе броју овога листа, говорећи на овоме месту о свештеничким зборовима, који се држе широм митрополије карловачке, погрешно смо саопштили једну вест, коју нам треба овом приликом исправити. Говорећи на име, где су све до сад држани свештенички зборови ради свештеничког удружења, на основу добивене нејасне брзојавне вести поменусмо, да је 29. маја о. г. одржан у манастиру Фенеку збор свештенства протопресвитерата земунског, на коме је сакупљено свештенство такођер прихватило мисао о свештеничком удружењу — а међу тим, као што се накнадно боље известисмо, ствар свештеничког удружења је сасвим у обратном правцу решена т. ј. свештеници земунскога протопресвитерата са 16 против 8 гласова изјасниле се против свештеничког удружења, а прихватили су само протопресвитерске (!) зборове, на којима би се свештенство имало договарати „о својим стварима“ (као да би се на зборовима општег удружења имало разговарати не о својим, већ о туђим стварима!). Данас опет добисмо брзојавну вест из Ст. Бечеја о томе, да се је свештенство старо-бечејскога протопресвитерата на збору своме држаном 2. (14.) јунија о. г. већином гласова изјаснило такођер против свештеничког удружења.

Ми у ове вести не могосмо и не хтедосмо веровати дотле, док не добисмо потврде из најпријатељскијих руку. Јер и ако много полажемо на свест и разбор одличног и интелигентног свештенства земунскога и старо-бечејскога протопресвитерата, ипак, да ће оно заузети опречан положај према свештеничком удружењу, за које се изјаснила већ готово половина свештенства у целој митрополији карловачкој, то не могосмо веровати, и ако нас неки пријатељи већ у напред о томе увераваху. — Који су разлози руководили већину свештенства из земунског и старобечејског протопресвитерата, да одбаци мисао о свештеничком удружењу, нама то није познато, а не можемо се томе ни довити, док нам то позвани свештеници сходним начином не протумаче. За сад и до сада могосмо да се довијемо само овој хипотетичкој мисли: Можда је свештенству земунског и старо-бечејског протопресвитерата, односно онима, који су се изјаснили против општег свешт. удружења — очи засенила она дивна слога и уши вређала она пријатна хармонија, којом се спровађање општег удружења отпочело било, па као добри Срби, који традиционално не трпе слогу, ставише се у опречни положај онако тек промене ради, те унесоше у потпуну хармонију и мало дисхармоније и дисонанције, већ и ради тога, да се неби дело општег свешт. удружења спровело с неком мртвом монотонијом, — па би непријатељи могли чак и то рећи, да је свештеничко удружење под морање и на команду остварено.

Тако тумачимо ми поступак већине свештенства земунскога и старо-бечејскога протопресвитерата — и кад ствар тако схватамо, разуме се, да се не ћемо бацити на поље неких рекриминација, него ћемо поштовану браћу свештенике из земунскога и старо-бечејскога протопресвитерата свесрдно поздравити, као добро-дошлу опозицију, која ће нам много помоћи, да се што боље разбистре појмови о општем свештеничком удружењу, против којега та наша драга опозиција положај заузима.

За то бисмо ми без икакве анимозности, већ баш са искреном љубављу и пријатељством, слободни били позвати поштовану опозицију, односно оне свештенике који су гласали против општег свештеничког удружења, да нам у овом листу разложе и кажу: за што су они противни општем свештеничком удружењу? Та

начело „viribus unitis“ ваљда још није тако престарело и изанђало, да га треба са свим забацити!? Или можда је наша опозиција изнашла начин, по коме се несложним и распарчаним силама и неспоразумним радом више да постићи, него уједињеним силама и споразумним радом!? Или јој можда боде очи оно „јединство мисли, организација рада, солидарност чланова свештеничког сталежа и међусобна им лична узајмица“, што је у нацрту правила изложено — а поштована опозиција можда мисли да је боље оно досадашње растројство у у мисли, дезорганизација у раду, несолидарност у целини и неслога и безгласље у свему!? Но не ћемо даље питати ни домишљавати се о ономе, што ће нам поштована опозиција и онако са свим лепо растумачити! Казаћемо још само ово: Ми не верујемо, да су у свештеника који ступише у опозицију тако уске, тесне и хладне груди, да они хоће само скучене протопресвитератске зборове, поред којих не може бити нити јединства у мисли, нити организације у раду, нити солидарности у правцу и тежњама, нити у опште живљега рада и бујнијега живота на пољу црквено-религиозном и народно-просветном.

Или се зар поштована опозиција плаши од општег свештеничког удружења ваљда за то, што би се са њиме између свештенства појединих епархија порушио онај кинески зид, који је делио н. пр. земунског свештеника од панчевачког, или ст. бечејског од турско-бечејског!?

Но застаћемо, ћутаћемо — док не чујемо глас од поштоване опозиције. Застаћемо већ за то, да нам се не пребаци да рећамо неоправдане инвективе — јер то нам у опште није било у намери. У послу око остварења свештеничког удружења, ми се само радовати можемо, ако се суседретнемо са свесном опозицијом, у борби с којом ће се ствар свештеничког удружења само боље пречистити и оплеменити. Опозиција, која је ишла у кругу свештенства земунскога и ст. бечејскога протопресвитерата, свештеничком удружењу не може шкодити, већ само користити. Јер то, што се већина свештенства из истих протопресвитерата изјаснила против општег свешт. удружења, неће и не може ни за длаку спречавати остварења општег удружења. Јер у најгорем случају довикнућемо свештенству земунског и ст. бечејског протопресвитерата: „Ugocsa non corona“!

— **(Са свештеничких зборова.)** I. **Из протопресвитерата темишварског.** Српско православно свештенство из протопопијата темишварског састало се у Темишвару дана 26. маја о. г. и под председништвом преч. г. Кузмана Станића, проте и подпредседника конзисторијалног, одржало је збор на коме се већало о питању „свештеничког удружења“.

За перовођу беше именован јереј Петар Аргима, парох м. бечкеречки, а пошто буду у записник уведени г. г. присутни свештеници, преч. Гд. прота Станић са позивом на циркулар у том погледу од Његовог Високопреосвештенства, Епископа Никанора, од 6. маја о. г. бр. 61. издани, изјављује, да су некоји одличнији свештеници, благословом Његове Светости г. Патријарха Српског Георгија истакли замисао свештеничког удружења, те да је изабран и одбор, који је спремно правила на ту цел, и који позива и свештенство из осталих срп. дијецеза, да се о удружењу изјасни, те предлаже, да се томе позиву одговори.

Предлог овај од присутног свештенства беше са одушевљењем усвојен, а за тим и нацрт правила за удружење прочитан, и за сада до главне скупштине, без примедбе усвојен.

Уједно у смислу горехваљеног циркулара буду као изасланици, који ће на главној скупштини остало свештенство овог протопопијата заступати, изабрани преч. г. прота Станић, и и Петар Ђурић, парох чаковачки и наместник.

Осим неколико питања, која би се главној скупштини свештеничког удружења као предлози поднети имали, на предлог гд. Петра Ђурића, пароха чаковачког и наместника, изјављује свештенство овог протопопијата са одушевљењем највеће поверење Његовој Светости, преузвишеном г. патријарху српском Георгију Бранковићу на његовом досадањем раду и труду око подизања угледа цркве и народа, у пуној нади, да ће Његова Светост и хтети и умети довести у најбољи ред и успешно решити сва питања, која се тичу цркве и црквено-народне самоуправе, тако, да црква може без сметње одговарати цели, која јој је намењена, а верни да

наћу у цркви душевне спасителне утехе, а у кући и породици мира, љубави, среће, и свака беримећа.

У вези са овим предлогом, изјавило је свештенство овог протопопијата са највећим огорчењем своје гнушање према познатом јавном српском листу, који на начин људи најпрезренијег сталежа безобзирно напада најутеднијше и у народу српском најзаслужније људе, и који измишљеним и неоснованим потворама и погрдама понижава углед и цркве своје и народа свог.

Записник о одржаном збору већ је поднесен председнику одбора за свештеничко удружење, пречасном г. Стевану Чобанићу, проти карловачком. — Ст.

II. Из протопресвитерата будачког.

Дана 26. маја о. г. сазвао је пречасни г. намјесник и управитељ протопресвитерата, г. Петар Грба, по налогу високопреосвештеног г. Епископа дијецезана од 26. априла о. г. бр. $\frac{109}{\text{К. пр.}}$ ех 1892. свештенство протопресвитерата будачког на свештенички збор на Вељун, као центрум протопресвитерата, да у претрес узме „нацрт правила за удружење православног српског свештенства у митрополији карловачкој“ и да изабере два члана за велику скупштину.

После подужег саветовања примљена је једногласно следећа резолуција поднесена од пароха перјасичког, јереја Милутина Шарца:

„Свештенички збор протопресвитерата будачког прихваћа намисао о потреби и важности свештеничког удружења у опсегу митрополије карловачке, те на „нацрт правила за удружење српског свештенства у митрополији карловачкој“ ставља следеће примаке односно допуне:

I. на чл. 3. слово к.) . . . . . „а донде, док се у горњо-карловачкој дијецези не оживотвори „удовички фонд“ — да се из фонда свештеничког удружења потпомажу удове и сироте свештеничке горњо-карловачке дијецезе“;

II. на чл. 5. Пошто је свештенство горњо-карловачке дијецезе по најзнатнем рескрипту од 10. авг. 1868., даље, по предлогу „јединственог штатута“ донесеног од високославног саборског одбора; надаље, по: уредби донесеној од сабарског одбора 5-рице најлошије дотирано од свега свештенства осталих епархија у опсегу митрополије карловачке, на најпосле, што ће свештенство горњо-карловачке дијецезе према своме броју највише у фонд свештеничког удружења допринашати — с тога према свему наведеном, да се и праведни годишњи улог од свештенства горњо-карловачке дијецезе захтјева и изнимно на 4 фор. установи;

III. на чл. 26. да се сразмјерно према броју свештенства епархије дотичне бирају у главни одбор чланови удружења, а не из сваке епархије по два без разлике и без обзира на број свештенства поједине епархије“.

За чланове велике скупштине збор је једногласно изабрао: пароха перјасичког јереја Милутина Шарца и пароха клокочког јереја Мојсију Мајсторовића.

Толико о томе збору, а сад још нешто.

Питање је само сад, од куд ће се путни трошак дати односно предујмити за чланове велике скупштине из горњо-карловачке као најудаљеније дијецезе? Познато је, да је свештенство горњо-карловачке дијецезе сиромашно и да своју плату неуредно добива, па да би чланови велике скупштине из ове дијецезе о свом трошку у Ср. Карловце поћи могли!?

Ми не имамо епархијског фонда, да би се из истог предујам дао; с тога по нашем мњењу требао би „Одбор за припрему радњу око остварења свештеничког удружења“ да се обрати с молбом на управу српских црк. нар. фондова, да се отуд потребити новац позајми за чланове велике скупштине, који би се после из фонда свештеничког удружења повратно. Кад се предујмују саборски трошкови, који се много спорије и теже враћају, зашто се не би могли предујмити и ови трошкови, који би се из фонда свештеничког удружења за сигурно повратили? Надамо се, да ће споменути одбор своје учинити; иначе ће та велика скупштина из удаљених крајева слабо или нимало заступљена бити.*)

М. Ш.

*) То што пошт. г. изасланик предлаже, тешко би се дало извести. У осталом много је и захтевати, да се свештеницима из горњо-карловачке епархије, кад полазе на свепт. скупштину, путни трошкови из нар. фондова предујме. У сваком протопресвитерату — били и у самој горњо-карловачкој епархији — треба да се нађе по 2 свештеника, који ће и хтети и моћи бар за први пут о своме трошку на свепт. скупштину доћи. Ако их се не би нашло — жалосно би било. Валда још има у ери. прав. свештенству чланова, који неће тражити, да им се свака потрошена крајцара накнади или сваки корак наплати онда — кад се ради за образ и углед свештенства и кад је реч о користи наше сп. цркве и милог нам народа!

Уредн.

— **(О свештеничким зборовима)** саопштавамо још и ово:

Свештенство вршачког протопресвитерата одржало је 29. маја о. г. у Вршцу у општинском здању свој збор ради свештеничког удружења. Збор се тај једногласно изјавио за удружење. Кратак извештај о томе донећемо у будућем броју.

Свештенички збор сомборског протопресвитерата, који је био заказан за 9. (21.) јуна, одложен је, те ће се одржати на Видов-дан 15. (27.) јуна о. г.; а 9. (21.) јуна држаће се у манастиру Ковиљу свештенички збор жабаљског протопресвитерата.

— **(Годишњи испити уегп. правосл. богосл. училишту Карловачком)** по одредби Његове Светости Госп. патријарха Георгија, почињу 11. (23.) јуна, а свршују се 2. (14.) јула о. г. За испитивање сваког предмета састављена је посебна испитна комисија из чланова професорске колегије. Ред испита је овај: 11. јуна (пред једном испитном комисијом) II. год. Словенски језик, а (пред другом испитном комисијом) I. год. Грчки језик; — 12. јуна IV. год. омилитика; — 13. јуна (од 9 сах. у јутру пред једном исп. ком.) I. год. Словенски језик, а (од 4. сах. по под. пред другом исп. ком.) III. год. пјеније и правило црквено; — 16. јуна III. год. омилитика; — 17. јуна (пред једном исп. ком.) IV. год. Литургика, а (од 3 сах. по подне пред другом исп. ком.) II. год. Грчки језик; — 18. јуна (пред једном исп. ком.) IV. год. Катихетика, а (пред другом исп. ком.) I. и II. год. пјеније; — 19. јуна II. год. догматику; — 20. јуна (пред једном исп. ком.) III. год. црквено право, а (пред другом исп. ком. од 4 сах. по подне) I. год. пчеларство; — 22. јуна (пред једном исп. ком.) II. год. св. писмо, а (пред другом исп. ком. од 3 сах. по подне) IV. год. пјеније; — 23. јуна (пред једном исп. ком.) III. год. историја српске цркве, а (пред другом исп. ком. од 4 сах. по подне) IV. год. црквено правило; — 25. јуна (пред једном исп. ком.) II. год. историја цркве, а (пред другом исп. ком.) IV. год. педагогија; — 26. јуна III. год. полемика; — 27. јуна I. год. св. писмо; 30. јуна IV. год. пастирско богословље; — 1. јула III. год. морално богословље; 2. јула (пред једном исп. ком.) IV. год. морално богословље, а (пред другом исп. ком.) I. год. основно богословље. — Где пријеме почетка испита није назначено, ту почиње испит од 7. сах. јутра, а траје до подне док се не сврши, или се о подне прекида, па се послије подне у 3. сах. наставља. 5. (17.) јула завршује се школска година са благодарењем и раздавањем свједочаба свима слушаоцима. — Члановима православног клира слободно је присуствовати испитима, остала публика мора имати за то дозволу ректората.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. С. П. у Ф. — Читуље свештених покојника не доносимо, па за то не можемо штампати ни оне, коју нам Ви послате.

Г. М. Ј. у М. — Зашто Ваш чланак не штампамо, то ћемо Вам писмом опширније разјаснити. Она ствар, за коју у писму своме на првом месту расправљате — неће се тако брзо свршити, као што мислите. Љубопитљиви смо на чланак који нам обећавате послати. Дед' да му што пре у очи загледамо!

Г. Д. у М. — „Рукописи се не враћају“ — стоји у сваком броју листа назначено, с тога је неоправдано Ваше захтевање, да вам рукопис повратимо. А није баш ни вредно!

Г. С. К. у В. — Не можемо још да се решимо: да ли да пустимо Ваш чланак у лист или не, јер чланак баш не одговара програму нашега листа. Ако га не бисмо могли у лист уврстити, пристајете ли, да га другом којему листу уступимо?

Г. Л. Б. у Ч. — Остајемо при оном што смо Вам писали, и оне две ствари које не можемо штампати, понављамо Вам изузетно напрег, кад их већ тако одсудно рекламујете, а могли бисте и сами увидети, да те ствари нису за наш лист.

Г. С. С. у А. — Жао нам је Вашег старачког труда, али послано не удара мере.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 63, 1—3

На смрћу упражњено место учитељице, на четвороразредној женској школи у Ст-Шова (Бач-Бодрошка Жупанија) расписује се стечај.

Са овим местом скопчана је плата од 300 фор. а. вр. у готовом новцу, слободан стан са пространом баштом, један хват дрва и два хвата сламе за огрев.

Ново изабрана учитељица спадаће у дужност, школском уредбом прописане дужности, како у школи тако и у цркви обављати и повторну школу држати.

Рок стечају траје до 16. (28.) јулија о. г.

Из седнице местног школског Одбора држане у Ст. Шова 27. маја (8. јунија) 1892.

Јован Ђ. Петровић, Милан Стоја,
парохијал и учитељ. п-рох и председник
М. Ш. Одбора.

Е. бр. 352 ex 892
К. 253.

СТЕЧАЈ. 64, 1—3

На парохијско место у Соки овим се отвара стечај.

Конкуренти имају своје ваљано инструисане молбенице до 30. јуна о. г. подписаној конзисторији поднети. —

Из конс. седнице држане у Темишвару 18. (30.) маја 1892. год.

Епарх. Конзисторија Темишварска.

СТЕЧАЈ. 65, 1—3

На упражњено место учитељичко отвара се стечај са платом 300 фор. у готовом новцу, 40 фор. у име повторне школе, слободан стан, 2 хвата дрва, два хвата сламе, 10 фор. у име бантне, 6 фор. за паушал.

Изабраној учитељици спадаће у дужност школ. уредбом прописане предмете у школи предавати. Молитеље које ово место добити жеље, нека се пријаве овомесн. црквен. школ. одбору до 14. јула о. г.

Из седнице главн. црквене скупштине у Бегаћ св. Ђурђу, 1. (13.) јуна 1892. год.

Милан Михајловић, перовођа. **Анта Игњатов,** црквени председник.

Бр. 18
1892.

СТЕЧАЈ. 61, 2—3

Ради сталног попуњења упражњеног места учитељице у српско-народној, вероисповедној, основној школи у Темишвару у предграђу Фабрици овим се отвара стечај.

Са тим учитељским местом скопчани су приходи који следе: у име основне учитељске плаће 500 фор; за наставу у поф торној школи 60 фор; за школску послугу 36 фор; у име паушала за писање 8 фор; из легата Рожиног 3.78 фор; из легата Предовићевог 11.34 фор; 6 хвата тврдих дрва, којима је учитељица дужна и школу грејати, и слободан стан.

У дужност учитељици стављ се предавање свих школском уредбом прописаних предмета, настављање у поф торној школи као и предавање женског ручног рада. Компетенткиње имају искázати потпуно оспособљење са учитељске школе сомборске и оспособљење за предавање мађарског језика.

Рок стечају траје до Петрова дне (29. јуна по стар.).

Из седнице заједн. градско-фабричког школског одбора, држане у Темишвару 27. априла (9. маја) 1892

Душан Берић, перовођа. **Коста Стевановић,** председник заједн. школ. одбора.

ОГЛАС. 59, 3—3

Ради оправке српско-православне цркве у Путинцима овим се расписује на мањак дражба, која ће се држати 7. (19.) јуна о. г. у два сата после подне.

Прорачун је:

За зидарски посао	600 фор.
За столарски посао	150 „
За лимарски посао	50 „
Свега	800 фор.

Сви који би желели предузети поменути посао, нек изволе у речено време на дражбу доћи.

У Путинцима 15. маја 1892. год.

Црквени одбор.

ЗА Г. Г. СВЕШТЕНИКЕ

препоручујем врло фине и добрих

ШЕШИРА И ЋЕЛЕПУША

са разним најсолиднијим ценама, брзом и тачном послугом. Поруке са стране такође обављам и шаљем с платом у наточ (Nachnahme). Молећи за многобројну посету

С поштовањем

Петар Маркуш, шеширџија
прећо А. Јовић и Марковић
у кући госп. Николића бр. 16. на главној пијаци
54, 2—3 У НОВОМ САДУ.

РУСАНДА 42, 5—6

БЛАТНО КУПАТИЛО У МЕЛЕНЦИ

(у торонталској жупанији, железничка станица)

отвара се 1. (13.) маја и траје до 3. (15.) септембра.

Ово купатило препоручује се свима онима који пате: од шкрофула и отечених жљезда, од реуматизма и костобоље, од тако зване неуралгије, од сваковрсних рана, отока у зглавцима, од свраба и других кожних болести и т. д.

Част је управном одбору штов. посетионце купатила и о томе известити, да се за доброг гостионичара побринуо.

За даље извешће ваља се обратити на У Меленци, априла 1892.

Управни одбор купатила.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на цо године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **странe земље** на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се цо 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 24.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 14. ЈУНА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАУЧНА ОСНОВА

за православне вероисповедне српске народне основне школе у краљевинама Хрватској и Славонији са једном, две, три и четири учитељске снаге.

Издана наредбом српског прав. народно-црквеног школског савета од 7. (19.) марта 1892. бр. Ш. С. $\frac{78}{18}$.

ДЕО I.

НАУЧНА ОСНОВА

за православне вероисповедне српске народне школе у Хрватској и Славонији са једном учитељском снагом.

(Наставак.)

II. СРПСКИ ЈЕЗИК.

Наставна цел: У српској народној школи имају ученици и ученице научити правилно читати и писати српски ћирилицом и латиницом, на своје мисли усмено и писмено разговетно изражавати. — (Код наставе ваља настојати, да буде што више могуће концентровано читање, граматика и писмено вежбање.)

I. РАЗРЕД.

Очигледна настава: Ученици се имају упознати с особама, стварима и појавама око себе и тим уједно вежбати у говору, па се приправљати за стварну наставу, а код свега треба настојати, да се при том дечије срце оплемени и да им се воља на добро управља. — Школска дворана. — Учила. — Школски и домаћи намештај. — Кућа. — Човечје тело, рана и одело. — Породица и родбина. — Стање и занимање. — Црква. — Село и сељаци. — Град и грађани. — Новци и мере. — Домаће животиње. — Воћке. — Поврће. — Цвеће. — Птице певачице. — Шумско дрвеће. — Дивљач и зверови. — Птице грабљивице. — Жито. — Траве. — Бубе и леп-

тири. — Гмизавци. — Пужеви, пауци и црви. — Шпираг. — Гъливе. — Воде. — Рибе, рачи, жабе и шкољке. — Ископине. — Камење. — Оруђе и справе. — Возила. — Небесна телеса. — Страње света и доба дана. Четир годишња времена. — Светковине.

Читање: Познавање реченице, речи, слогова, гласова, писмена писаних и штампаних, малих и великих писмена ћирилицом. Полагано и разговетно српско читање ћирилицом. — Познавање и писање главних знакова застајања. — Преписивање из буквара и писање речи и реченицâ по такту. — Учење малих песницâ на изуст из буквара.

II. РАЗРЕД.

Очигледна настава: Као и у I. разреду, само се спаја са тумачењем предмета за читање, што су у читанци.

Читање: Вежбање у правилном и течном читању и разумевању прочитаног са ћирилицом из прве читанке српске. — Приповедање прочитаних приповедака. — Преписивање реченицâ и вежбање у правилном и лепом писању ћирилицом. — Познавање латинице. — Припрема за читање латинице. — Писање латинице. — Вежбање у читању латиницом. — За учење латинице служи књига: Čitanka za drugi razred. Zagreb 1890.

Први основи граматике: Проста основна реченица. — Напоредне реченице. — Подмет и прирок. — Познавање стварних именица, придева и глаголâ. — Род и број именицâ. — Радња у садашњости, прошлости и будућности — (у реченицама).

Употребљавање писмена (великих). — Поближе познавање, писање и употребљавање знакова застајања.

Писање: Преписивање из читанке уз језикословна вежбања.

III. РАЗРЕД.

Читање: Правилно, разумљиво и течно српско читање са ћирилицом и латиницом у свези са стварним рашчлањавањем предметâ за читање. — Приповедање читаних приповедака својим речима; учење песницâ на изуст из читанке.

У овом разреду за читање ћирилицом употребљава се: Српска читанка за III. разред; за вежбање у читању с латиницом употребљава се: Читанка (hrvatska) за III. разред.

Граматика: Проста основна реченица и у њој подмет и прирок. — Потпуно познавање именицâ, придевâ и глаголâ.

Познавање заменицâ и бројевâ, основних и редних. — Реченице у једнини и у множини. — Разликовање рода код именица, придева и заменицâ.

Мењање глаголâ у три главна времена и у заповедном начину; мењање именицâ и распознавање седам падежâ у једнини и множини на питања, и са употребљавањем у потпуним реченицама.

Усмени и писмени израз мисли: Израђивање граматичких задатакâ.

Писмени одговори на питања из стварне наставе.

Писање: На изуст научених пословица (диктандо) и вежбање у правилном, чистом и лепом писању са ћирилицом и латиницом. — Преписивање ћирилице латиницом и с латинице ћирилицом.

IV. РАЗРЕД.

Читање: Течно читање са разумевањем ћирилице и латинице с правилним нагласком.

Приповедање прочитаних предметâ својим речима. — Стварно и језикословно разлагање. — Учење песамâ из читанке на памет и приповедање истих у прози.

Граматика: Попављање и попуњавање градива из III. разреда. — Раширена реченица и њени делови: подмет, прирок; означење подмета, придевни додатак прироку; мењање именицâ, придева и заменицâ у једнини и множини свагда у згодним реченицама.

Одређење времена, места и начина. — Познавање свих делова говора.

Мењање промењивих речи. — Глаголи свршени и несвршени. — Прошлост трајна и свршена, уз употребљавање у читању и у говору. — Сложене, спојене и скраћене реченице. — Употребљавање великих писмена и свијух знакова. — (. : ? ! ; , ( ) „ “ —)

Усмени и писмени израз мисли:

Вежбање у правопису.

Вежбање у писању малих приповедакâ по претходном приповедању. — Обична писма и пословни састављи, све по заданим узорима и после претходног упутства. — Сваке седмице једанпут писмени стилистични задатак у школи се израђује и поправља.

(Наставиће се.)

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

МИСЛИ О СВЕШТЕНИЧКОМ УДРУЖЕЊУ.

(Извађене из писма М. Т. из В.)

На први поглед изгледа нам покрет о свештеничком удружењу као појава мање вредности, као што у опште све појаве, које претходе каквом епохалном делу, носе на себи карактер обичне припреме. — Али кад дубље размислимо о овом општем и првом озбиљном покрету свештенства, долазимо до уверења, да је та појава значајна и тако монументална, да с њоме отпочиње нова ера у историји наше цркве и свештенства, отпочиње доба, у коме се свештенство отреса убитачне душевне летаргије, тромости и индиферентизма, а наступа време, у коме ће грешан нерад да замени свестан и марљив рад, и кужну и стереотипну неслогу српску да замени благодетна слога и једнодушност, што ће све бити од неизмерне користи по цркву, народ и свештенство.

У нас, а специјално у нашој цркви и нашем народу, и на њиву јавнога верскога и моралнога живота има много што шта, што нас у највећу бригу баца, па зар да се још ни данас не мичемо?! Зар не видимо да су нам вуци у стадо ушли, па нам хоће стадо да распуде и упропасте! Ако напустимо стадо, напустили смо — Христа! Вуцима је лако било у стадо ући, јер су пастири спавали мртвим сном. Народ је и данас жељан поучне и утешне речи свога свештеника; овде је чује ретко, онде никад, те није нигда ни знао, шити сад зна, шта је вера, које су јој врлине, које пороци, на каквој основи она почива и шта јој је цел. — Удружењем свештеничким, узајамним састанцима, личном узајмицом, измењивањем мисли, узајамним испомагањем, опште-обавезним одлукама и другим одговарајућим срествима — свештенство ће себе ојачати, за вршење свештеничке дужности боље оспособити, у своме раду веће успехе постизавати и тиме углед свој подизати дотле, да свештенство као стално буде у опште признано за највећег пријатеља и добротвора своје цркве и свога народа. . . .

Част оном делу интелегиниције наше, који хоће, — у споразуму са свештенством, не крњећи његово право и поштујући његову и народну светињу, — да поведе народ путем религиозно-морално-свесног живота к остварењу религиозних и народносних тежња. — С том интелигенцијом може свештенство рачунати и с њом узајамно делати у винограду господњем и народном....

Са религиозног гледишта сви смо пред Богом једнаки, али та ни та религија проповеда и ту истину, да стада нема без пастира; према томе, а на основу објективног нам искуства, које потиче из историје свију народа из свију векова, сазнајемо и уверавамо се, да елеменат просвећени ужива природно право вођства елемента непросвећеног, по природним законима, који и код самих животиња налазе свога израза у избору вођа и старешина. — У породици постоји глава, у цркви, у држави; па на ком темељу почива тврдња једног дела наше штампе, да свештенство не треба да буде управљајући елеменат? Та тврдња њихова постоји на темељу њихове сумње или у способност или у родољубље народног свештенства. Или народни свештеници нису способни, или нису родољубиви, јер ако су и једно и друго, то зашто да се народ не повери њиховом вођству и управи? По чему има један родољубиви световњак више права, да рачуна на поверење народно, но један свештеник? Па кад и један и други имају права рачунати на поверење народно, то зашто онда страх једног дела наше штампе, изражен у сликању злих последица по народ, ако јерархија и

*

свештенство народно, народним поверењем на родољубиви рад подстакнуто, на управу доће?

Та, ако је један Вук издао народ свој на Косову, шесу све војсковође! А узвишена поглавица наше цркве данас, кад је рад најпотребнији на пољу црквено-народном, даје нам својим делима и повода и прилике, да се сваким даном све то више уверимо о његовим племенитим и родољубивим тежњама. С родољубивим војсковођом родољубива војска може и бранити и одбранити светињу огњишта свога од сваке навале. — Може бити, да ће нам ко хтети приметити, да смо изгубили из вида ту околност, да међу свештеницима има и таквих, који, или под бременом старости, или због слабије научне спреме, не могу дужностима свога позива савесно одговарати. Лепо! Али на то ћемо ставити скромно питање: Да ли су у једној држави сви владари били једнако мудри? Да ли су све породичне главе једнако свесне и увиђавне? Да ли су све политичке воће народне по карактеру и способностима једнаке? Па ипак држава, породица, народ постоји, — постоји за то, што главу државе, породице, народа везује које закон, који се не може погазити, које морална обвеза, које се тешко одрећи! А да би се и свештенство наше оспособило, да родољубиво и с потпунијим разумевањем својих задатака, исте на славу цркве, на благостање народа српског решава, потребно је свештеничко удружење, — потребан је рецинроцетан одношај, који ће се манифестовати у јавном животу, на пољу рада свештеничког. — С тога не клопимо духом! Власт ову, што је имамо, власт војства, управљања, учења, опомињања и осуђивања — нико нам одузети не може, до Бог, који нам је ту власт и дао. Уплив наш на паству нашу ојачаће нашим удружењем, коме је циљ: величина и углед народни, а у њему и углед свештенства.

Прут је за себе слаб, али у снопу је јак. — Удружење наше мора бити у истини најимпозантнија појава антирелигиозним елементима и опима,“ који хоће на рушевинама уплива нашег на народ да подигну свој уплив, те да народ поведу путем безбожног живота, да му дају у руке оружје против садашњега поретка и стања друштвеног и у неприродној борби снагу да му истроше. Наше удружење мора наћи израза у једнаком схватању постојећих прилика и у једнаком дељању. Та једнакост, челичност и непоколебивост у начелима и извађању општих одлука наших, — не сме нас нигда оставити. — Наше удружење мора имати и свој званични орган, који ће бити ехо нашег „Ја“, нашег мишљења и дељања. Тај орган, посредством чланова удружења, мора продрети у народ и задобити га својом стварном садржином. Кад народ позна прави путоказ, познаће у њему и своје воће.

Свештеници су синови народа српског. Млеко их мајке српске отхранило, колевка их мајке српске одљуљала, па ако на челу њиховом снази народ икада жиг издајства, нека им суди, аз' донде нека народ верује, да у његовом свештенству живи дух родољубља више, но у многом политичком језуити народном, који се гради ватреним родољубом. — С тим уверењем приступимо дакле ми к остварењу нашег удружења. Будимо једно срце, као што је и црква Христова једна; будимо једна мисао, као што нам је и позив један, на једнодушно и самостално бранимо своје поље, своја права и своје достојанство; јачајмо уплив свој у народу, старајмо се, да мудрим дељањем задобијемо његово поверење и послушност, на да као свесне, челичне и родољубиве воће поведемо послушно стадо правом његовом пастиру Исусу Христу, другим речима, да поведемо народ к савршенству религиозно-моралног и културног му живота. — У то име Бог нам помогао!!

НАСТАВА СВЕШТЕНСТВУ ПРИ БЛАГОСЛОВУ БРАКОВА.

Саставио

Димитрије Руварац,

парох лешупски.

(Наставак.)

§. 10. Ако је жених римокатолик, а невеста источно-православног закона, ил обратно, може им брачни испит обавити било источно-православни свештеник, било римокатолички жупник, и по обављеном испиту има један другог званично известити о обављеном испиту.

§. 11. За доказ безбрачности женихове ил невестине, није довољно само крштено писмо, већ за то треба и званична сведоџба бившег њиховог надлежног свештеника.

Ко не би могао такову сведоџбу донети, у том случају има се обратити свештеник, који је позван да им брак благослови, преко свога надлежног протопресвитера Конзисторији за искање упутства. („Наставленије свјашченству при благословенији бракова“, што га је издала 1836. Арх. Карловачка Конзисторија.)

§. 12. Младенци (првоженци и првоудатке) треба да знају при своме ступању у брак следеће молитве: „Молитву Господњу, Богородице Дјево, Вјерујуу, заповести Божије и Црквене“, и ако их не знају, дужан их је њихов надлежни свештеник прво научити, и тек их по том испитати, односно венчати.

По наредби Арх. Конзисторије од 26. јуна 1890. бр. К. 155. ех 1890., незнање поменутих молитава не може бити препона браку за лица, која живе у конкубинату.

§. 13. Брачни испит не треба никако обавити пре, но што се надлежан свештеник не увери, да не постоје никакве препоне ил сметње, због којих не би могао бити закључен правоваљан брак никако, односно док се не отклоне, које се могу отклонити.

§. 14. Препоне или сметње, због којих се не може правоваљан брак ил никако закључити, ил док се не отклоне, које се отклонити могу, јесу следеће:

1.) Источно-православни хришћанин не може узети себи за супругу, односно поћи за нехришћанина, док прво не пређе у хришћанску веру. (§. 64. општег грађанског закона.)

2.) Позната јавно ил судски доказана неспособност извршивања брачног сполног општења међу собом (импотенција) (§. 60. о. гр. з.), венеричне и све друге прилепчиве болести. (§. 53. о. г. з.)

Ако би неко хтео да се жени, односно удаје, за кога се јавно поговара и говори, да је импотентан, ил да је заражен венеричном, односно којом другом прилепчивом болешћу, таког треба упутити његовој надлежној политичкој ил судској области, и без њеног одобрења не треба му никако брак благословити.

3.) Умни недостатак, а наиме: бесиило, лудост и сулудост. (§. 48. о. г. з.)

За луду и сулуда може се само онај држати, кога суд прогласи за таковог. (§. 273. о. г. з.)

Ну има и таквих, за које се зна, да су луди и сулуди, те ма их надлежан суд и не прогласио за луде и сулуде, не треба их венчати пре, док не донесу од њега за то дозволу.

Такође не треба ни оне венчати, који имају падавицу (велику болест).

4.) Ко је проглашен од суда за расипкућу, не може се без судског одобрења венчати. (§. 21. о. г. з.)

5.) Ђорави се могу без судске дозволе венчати, ако нису сулудасти, а глувонеми не могу.

6.) Свештенички и калуђерски чин т. ј. они који су рукоположени за ђакоие ил свештенике, ти се не могу венчати, а тако исто и они, који су се закалуђерили т. ј. јеромонаси, јер ако се као такови ожене, не могу после никакву црквену дужност обављати.

7.) Законито постојећи брак, док се прво законито и правоваљано не разведе.

8.) Сродство, и то: I. у крвном (једнородном, рођачком) сродству: а) у правој лози, како у усходећим, тако и исходећим линијама, забрањени су сви брачкови међу лицима, која су на тој лози, б) у споредној (побочној) не могу се узети до укључно 6. односно 7. степена; II. у пријатељском (својачком) сродству: 1.) у дворородном а) у правој лози, исто као и у лози по крви, забрањени су сви бракови међу лицима, која су на тој лози, како у усходећим, тако и исходећим линијама, б) у споредној до укључиво 5., односно 6., односно 7. степена; 2) у тородном до укључно 3. степена; III. у духовном сродству а) по крштењу до укључно 7. степена. Не могу се такође узети ни они, које је један кум крстио, па ни њихова деца укључно до 7. степена; б) по посиньењу укључно до 7. степена.

Без добивеног разрешења надлежног епископа у поменутим забрањеним степенима сродства, не сме се ни испит обавити, а камо л венчање.

Надлежни свештеник дужан је изнаћи и написати како су и у ком степену сродства, те ако који не би знао изнаћи то, ил би се сумњао, да л је добро изнашао, има се обратити своме надлежном протопресвитеру с молбом, да му он изнађе, односно да га извести, да л је сам добро изнашао.

Ко добије од свога надлежнога епископа разрешење од забрањеног сродства, тај се не навештује у цркви.

9.) Недораслост. Жених не сме ступити у брак пре навршене 18. године, а невеста пре навршене 16. године. (По §. §. 21. и 48. о. гр. з. за жениха се пште 14. а за невесту 12. навршена година.)

Жених ако није навршио 18. годину, а невеста 16. годину, морају имати дозволу од надлежне политичне власти, да су способни за женидбу, односно удају, а уз то жених и од министра за земаљску одбрану.

Ко хоће да се жени од навршене 18. године до навршене 21. године, односно до прве ставње, тај мора имати дозволу од министра за земаљску одбрану.

А ко хоће да се жени од навршене 21. године, односно од прве ставње, до навршене 24. године, за те важи VI. зак. чланак угарског сабора од 1889. г., односно окружница угарског министра за земаљску одбрану од 10. октобра 1890. г: бр. 32.500., која је у целости наштампана у 10. и 11. бр. „Српског Сиона“ за 1891. годину.

Свештеник, који благослови неком брак, коме по реченом чланку, односно окружници не би смео благословити, без претходне дозволе надлежне власти, казниће се новчаном глобом од 30—300 фор., а уз то посебно од своје претпостављене духовне власти. (§. 50. VI. зак. чл. од 1889. г.)

10.) Недостатак приволе старијих т. ј. без приволе очине, до навршене 24. године, односно док нису проглашени за пунолетне, а који немају у животу оца, без приволе туторове и надтуторственог суда, не могу ступити у брак.

Ако отац не би хтео допустити, да му син, односно кћи, узме односно поље за неког, а немају 24 године, и нису пре тога проглашени за пунолетне, тада их има надлежан свештеник упутити надлежном суду, и без његове дозволе не сме им брак благословити. (§. 52. о. г. з.)

Они пак пунолетни, који ма из ког узрока наведенога у §. §. 172. и 173. о. г. з., не могу правоваљану обвезу на себе да приме, не могу се без дозволе очине венчати.

Ако је отац полудио; ако је проглашен за расипкуħу; ако је осуђен на затвор више од године дана; ако се иселио или је одсутан више од године дана, и о њему се не зна где је: тада губи своје очинско право, а деци се поставља тутор, који их у место оца заступа. (§. 176. о. г. з.)

Малолетни, рођени у незаконитом браку, не могу се венчати без дозволе старатељеве (кураторове) и надлежног надтуторственог суда. (§. 166. о. г. з.)

Ако кћи обудови, или се развенча, а међу тим још није навршила 24. годину, пити је проглашена за пунолетну, потпада по ново под очину власт, и без његове

приволе не може се по други пут удати. (§. 185. о. г. з.)

Ако отац даде дозволу на брак своме детету, које још није навршило 24. годину, или је проглашено за пуполетно, а он међу тим умре пре, него што је брак обављен, онда се мора искати дозвола од надтуторственог суда.

11.) Не могу се узети они, који су једно другом обрекли, да ће се узети, те или сами, или преко другог даду убити мужа, односно жену, и ово се судски докаже.

12.) Не могу се узети, који су у прељуби за време живота мужевљевог, односно жениног, живели, ако је то судски доказано. (§. 67. о. г. з.)

13.) Ко је отео девојку, односно удовицу на силу, или који ју је застрашивањем и претњом натерао, да за њега пође, тај се не може с њом венчати. (§. 55. о. г. з.)

14.) Удовство после трећег брака т. ј. ко жели да ступи у брак, пошто су му три жене, односно три мужа умрла, ил је растављен правовалано од своје треће жене, односно мужа, тај мора имати дозволу од свога надлежног епископа, да се може четврти пут оженити, односно удати.

Таку дозволу морају дотичне странке саме набавити.

15.) Ако неко жели да се ожени, односно уда, ма који пут, после навршене 60. године, а тако исто ако желе да се узму двоје, међу којима је врло велика разлика у годинама, таковима не треба брак благословити без дозволе надлежног епископа.

16.) Источно-православни хришћанин који је законито и правоваљано развенчан од своје жене, односно мужа, не може за живота жениног, односно мужевљевог, узети, односно поћи за римокатолика.

17.) Стране поданике без дозволе Конзисторије, није слободно венчати.

Ако је само женин страп поданик, не сме му се брак благословити, без дозволе њезове надлежне Конзисторије. (К. 773. и 798. ех 1892.)

18.) Удовица после смрти свога мужа, односно законите и правоваљане раставе, ако је остала трудна, не може се по ново удати, док се прво не породи; ако се сумња о њеној трудноћи, пре 6 месеци, а ако се не сумња, и ако се лечничком сведоџбом докаже, да није трудна, може јој се брак благословити дозволом њене политичне области и после 3 месеца. (§. 120. о. г. з.)

Молбеници за опрост од удовичког рока, има се приложити: 1) умрло писмо њеног последњег супруга, односно раставни лист; 2) сведоџба лечничка да није трудна, који се увид може обавити тек после 3 месеца од смрти, односно раставе мужевљеве; и 3) разлози, због којих се тражи опрост. (Наредба земаљске владе у Загребу од 27. фебруара 1892. бр. 2484. одела за богоштовље и наставу.)

(Спршиће се.)

ВАЖНИЈИ МОМЕНТИ ИЗ ИСТОРИЈЕ ЦАРИГРАДСКИХ ПАТРИЈАРАХА ОД ПАДА ЦАРИГРАДА ДО ДАНАС.

(по руском.)

Од Саве Теодоровића, професора и катихете у кр. вел. реалци у Земуну.

(Наставак.)

Кирил Лукарис је потанко познавао све сплетке и ровење језуита још из западноруске цркве, те кад 1621 г. ступи на патријарашки престо, почне шиљати пастирске посланице у којима откривајући њихове лукаве смерове, саветоваше православнима, да се са њима не мешају. Посланице показаше своје дејство. Језуист се страшно огорче на Кирила и почеше се трудити да га збаце. Они дакле дају виликом везиру 20.000 талира, оклеветају Кирила, да шурује са Европљанима и да ради о издаји и најпосле успеше, те он буде 1623. год. збачен; а за других 20.000

талира буде послан у заточење. На место Кирила буде постављен приставлина језуитâ, Григорије. Но и Григорије и наследник му Антим не згрејаше се дуго на катедри први буде збачен као незаконито изабран, а други се сам одрече катедре, пошешћи се немирâ у патријаршији, које је он сам изазвао. Међу тим за Лукариса се заузме код турске владе енглески посланик по налогу свога краља, који је узео живо учешће у судби несретнога цариградског патријарха из уважења према његовој учености. Услед тога буде 1624. год. Кирил успостављен и опет отпочне борбу са језуитима; он као и пре поче опет писати пастирске посланице; говораше беседе и издаваше и распростираше књиге, наперене против латинских заблуда и језуитâ. Језуити не могоше равнодушно гледати Кирилове радње; опет отпочну њихове интриге. Они склањаху самога Кирила на ушију, клеветаху га по обичају за издају, подбадаху против њега православне архијереје, најпосле понуде великом везиру 20.000 талира за његово свргнуће и постигну своју цел. Но православни, а тако исто енглески и холандески посланици, који закрилъаваху Кирила, понуде од своје стране везиру толику исту своту новаца и Кирил остане на престолу. Год. 1628. језуити смисле нову акцију против Кирила. Он је уредио у Цариграду типографију, у којој је између осталога штампао књиге против језуитâ и латинâ. Језуити дошапну великом везиру, да Кирил у својој штампарији печата књиге ради опровргавања мухамеданства и као доказ за то, указиваху на Кирилов састав, у коме он, доказујући божанство И. Христа, опровргаваше приговоре Јудејâ и мухамеданаца. Измајсторисана пријава постиже своју сврху; — штампарија буде разрушена и разбацана, управитељ јој, учени монах Метакса, мораде бегством живот спасти; па и сами Кирил мораде се прикрити у стану холандескога посланика. Језуити ликоваху, док се у ту ствар не умешаше посланици енглески, холандески и шведски. Они захтеваху, да се све тужбе против Кирила строго изврше. При истрази се показало, да је књига, на коју се позиваху језуити, била издана у Лондону већ давно, да места у другим Кириловим књигама, на која се позиваху језуити, да су противна мусулманству, — немају велике важности и т. д.

На против при истрази се открило, да сами језуити, живећи на истоку, својим интригама праве саме досаде и немир влади, услед чега изиђе од владе наредба, да се имају протерати језуити из свију градова у Турској; једино буде изимично дозвољено, да остану два језуите при цркви француског посланика. И тако изиђе Кирил из те борбе као победилац и одржи се на катедри до 1632. год. Те године устане против њега један епископ, васпитан од језуитâ, и њихов приставлина, Кирил Берџески. Он обећа турској влади повећу своту новаца и буде постављен за патријарха, а Лукарис буде збачен. Но после шест дана нови патријарх буде збачен, јер не мораше платити обећане своте; а народ међу тим замоли, да се катедра опет остави Кирилу, те овај буде опет успостављен и по трећи пут. Год. 1633. Лукарис буде на ново збачен услед разних клевета и сплетака, међу осталима и од стране језуита, који се потајно задржаваше на истоку; но буде после 40 дана по ново успостављен. Најпосле 1634. буде и опет збачен, а 1637. опет успостављен. То беше већ пети, но и последњи пут. Против Кирила устреми се страховита злоба језуитска, који се опет осилише у Цариграду; и они се реше да га по што по то убију. Год. 1638. у одсуству султана Мурата IV. дође глас у Цариград, да су Козаци овладали Азовом и да већ иду на Цариград. Језуитима пође за руком, да убеде везира, да је томе свему крив патријарх, јер је он позвао Козаке. Све то пријаве и султану, те он заповеди, да се Кирил погуби. Услед тога његa ухвате, метну на лађу под изликом, да га отправе у прогонство; но међу тим га на сред мора у лађи удаве, а тело му баце у море. —

Кирила Лукариса окривљују неки црквени историци, да је он у XVII. веку својом наклоношћу и настојањем заразио православну цркву калвинством; но то је све плод клеветања његових непријатеља. Кирил је, као што је познато, путовао по протестантским земљама, а међу осталима и

по Енглеској и Холандији; где се је лично упознао са знаменитим протестантским богословима; па је по налогу Мелетија Пигаса, још пре свога патријаршества, био са њима у преписци, доказујући им немогућност сједињења између православне цркве и протестантизма. Као патријарх у Цариграду, био је у пријатељским односајима са посланицима протестантских држава, а особито са енглеским и белгијским, те је уживао и њихову заштиту. У својој борби са језуитима, Кирил је стављао политичком утицају католичких посланика на супрот, утицај протестантских посланика, и не без успеха. Ти разлози давали су језуитима повода, да Кирила обеде наклоношћу к протестантству, а нарочито калвинству. Први пут распрострли су језуити глас о Кирилову калвинству 1630. год., када им не пође за руком покушај, да га свргну са патријаршке катедре после разорења грчке штампарије. Кад се за тим тај глас све више и више шири, 1632 г. појави се у Цариграду чак и књига, печатана у Женеви, под насловом: „Исповедање православне вере“, напуњена калвинским мислима, а као автора означаваху Кирила Лукариса. Ко је управо ту књигу написао, — не зна се; но само Кирил није. Врло је вероватно, да су је језуити подметнули, јер се одмах по појављењу те књиге доконаше згоде, да Кирила збаце с катедре. Калвинисти не сматраху за нужно да доказују, да је та књига подметнута; јер одобраваху ту одушку. Све околности Кирилове борбе са језуитима и његов постојани начин православнога мишљења у течају скоро 40-годишњег патријарховања у Александрији и Цариграду, несумњиво доказују, да он није могао бити автор калвинске књиге и све осуде, којима га беде за калвинство, излазе као клевета. Истина, да је 1638. год. уследе књиге женевске „Исповедање православне вере“ под именом Кирила Лукариса, био сазван сабор под председништвом цариград. патријарха Кирила Беријског, у присуству патријараха: Теофана јерусалимског и Митрофана александријског, на коме је предано проклетству то калвинистичко исповедање, као и они, који га примају за православно, па са њима и осумњичени автор те књиге, Кирил Лукарис. Но пошто је Кирил Беријски, председник тога сабора, био лични непријатељ Лукарисов, а присталица језуита, то он не хтеде у тој ствари видети никаква подметања Лукарису, због чега се анатема коснула и особе Лукарисове. С друге стране, као што је доцније објасњено сабор јерусалимски, Кирил Лукарис био је 1638. г. нарочито за то осуђен, што није написао опровржење против исповедања, које му се приписиваше, а не као присталица калвинизма. А доцнији сабори изнели су са свим правилни поглед на то дело.

После смрти Лукарисове, почеше сами протестанти и калвини тврдити, да је источна црква сагласна са њиховим учењем; да се је патријарх Лукарис држао калвинскога учења, а томе је доказ поменуто исповедање, јер се и патријарх Партеније I. (1639—1644.) држи тог учења, те не осуђује ни Лукариса, ни његова исповедања. Те смутње раширише се особито по Влашкој, Молдавској и западној Русији и произведоше тамо немире. Молдавски господар, Василије Лупул, обрати се патријарху Партенију и замоли га, да се та смутња уклони и да сазове сабор у Јашу, који се и сакупи 1643. год. Председаваше му представник патријархов, Порфирије, митрополит никејски; а међу осталим грчким и молдавским епископима беше и знаменити кијевски митрополит Петар Могила. Прегледавши све главе „женевскога исповедања“, оци сабора нађоше, да су све осим седме главе пуне калвинских мисли, којих православна црква никада није признавала, као: учење о предопредељењу, о тајнама, о предању и т. д. По томе буду све те мисли саборно осуђене, као и сви они, који их примају. Самога Кирила Лукариса лично сабор није осудио, налазећи, да му је то калвинско исповедање као писцу хотимице лажно подметнуто. Год. 1672. буде по ново сазван сабор у Јерусалиму[1]) ради исте калвинске ствари.

Латини осуђиваху православне ради калвинства и опет на основу претпомену-

[1]) Фактично тај је сабор био у Витлејему, али се назива јерусалимским.

тог калвинског исповедања. Учени јерусалимски патријарх Доситеј, који је ради сакупљања милостиње путовао по Влашкој и Бугарској, добро је био познат са тим клеветама, као и са особом и радом Кирила Лукариса и он се реши, да свима покаже тврди и свечан доказ православља источне цркве. Сазвавши сабор, предложи, да се на ново прегледа „женевско исповедање“, које буде и по трећи пут осуђено. А поврх осуђења буде на сабору састављено изложење православнога учења о цркви, тајнама и у опште о свима тачкама, у којима су заблудили протестанти и калвини. То изложење, као што се вели у саборском опредељењу, сачињава не само изобличење непријатељске клевете, „ради чије потврде они предлажу подметнуте, а уједно нечастиве главе некога човека по имену Кирила“, него и „правило вере, које изобличава нове догмате“. На тај начин сабор је јасно назвао калвинско исповедање подметнутим и тиме оправдао Кирила Лукариса, приметивши осим тога, да црква познаје само православнога Кирила Лукариса, а никада га није сматрала калвинствујућим.“ *)

*) При оцењивању живота и рада Кирила Лукариса имали смо пред собом осим натора, по коме овај чланак прерадисмо, Е. Смирнова, још неколико историјских извора, као: Pichler „Der Patriarch Cyrillus Lukaris und seine Zeit“ (München, 1862.); Dr Joh. Alzog. „Handbuch der Kirchengeschichte“ (Breslau, 1882.); Dr Joh. Heinr. Kurtz „Abriss der Kirchengeschichte“ (Mitau, 1856.); Wetzer und Welte's „Kirchenlexicon“ (Breslau, 1884.); који сви описују Лукариса као пријатеља калвинизма. Но вала приметити, да су католичка писца узимали податке о роду Кирилову из језуитских извештаја; а протестантима иде у рачун, да га као своја приписују цртају. — Међу тим значајно је, да нигда познати унијатски каноник и професор семинарије у Унгвару, Андреј Балушински, у своме делу „Историја церковна“ (Беч, 1852.), Кирила Лукариса у збиру ушима, доказујући, да су осуде против њега низашљене од језуита, или од калвина, који су му оно калвинско „Исповедање вере“ подметнули. — У осталом наша је задаћа, да верно изведемо опште цариградских патријараха по руском приказом писцу Е. Смирнову, по коме цели овај одломак прерадисмо. Ир. прев.

7.) Пајсије II., који је од год. 1726. четир пута заузимао патријаршку катедру. Овај патријарх је знатан с тога, што је у првим годинама своје управе издао саборне уредбе за нижи клир. Тим наредбама захтевало се, да се у свештенички чин уводе само образовани људи и примерна живота, а уз то су одређене казне за нарушење тих одредаба. Те мере биле су изазване великом нуждом, јер се због нередâ у црквеној управи и због недостатка школâ врло често догађало, да су се свештеничка звања давала са свим неуким и простим људима. У прво време по проглашењу имале су наредбе Пајсијеве неке вредности, а за тим се опет терало по старом.

(Наставиће се.)

СА СВЕШТЕНИЧКИХ ЗБОРОВА.*)

I. Свештенички збор протопресвитерата вршачког:

Одржан је 29. маја о. г. у Вршцу у црквено-општинском здању, под председништвом окр. протопресвитера преч. г. Ђорђа Вукашиновића. Пошто је најпре свршено у катедралној цркви „призивање св. Духа“, свештенство се искупило у збор, те је извикало за председника г. окр. протопресвитера, а за перовође: Милутина Трбића, протопресв. капелана вршачког и Димитрија Шајића, пароха мало-маргитског. После конституисања, г. председник је отворио збор сходним говором и ставио на дневни ред саветовање о „нацрту правила за удружење срп. прав. свештенства митрополије карловачке“. Збор је предложени му нацрт правила у начелу без примедбе, усвојио и најзатим се једногласно за свештеничко удружење, изабрао је из средине своје Стевана Бошковића, пароха вршачког и Михаила Дрндарског, пароха избишког за заступнике, који ће при предстојећој вел. свештеничкој скуп-

*) Како се извештаји о одржаним свештеничким зборовима све више множе, а уз то су обично и опсежно написани, то их због малености простора овога листа не можемо сполштавати дословце и у пуној им опширности, већ само у наводу, као што они три сполштавамо. Од овога правила изузећемо за сад само записник о свештеничком збору протопресвитерата земунског, у коме су изведени разлози против свештеничког удружења. Тај записник не могосмо донети у овом броју због његове опширности, а скраћивати га не хоћедосмо с тога, да нам се не замери, као да тенденцијозно не сполштавамо разлоге против свешт. удружења. За будући број вала ће добити извештај и са старо-бечејског свештеничког збора.

Уредн.

питани заступати свештенство вршачкога протопресвитерата — а за замењке ових заступника изабрани су г. г. Милутин Трбић и Димитрије Шајић, с упутством, да у случају препреке изабране заступнике на свештеничкој скупштини замењују.

Са збора је отправљен брзојавни поздрав Његовој Светости, у којему свештенство исказује своје неограничено поверење Његовој Светости и усрдну захвалност, што Његова Светост пријатељује покрету општег свештеничког удружења. — После одржаног збора држан је свечан заједнички ручак, на коме је пало одушевљених здравица Његовом Величанству краљу — Његовој Светости, Српском Патријарху, па онда Његовом Високопреосвештенству г. Епископу Нектарију, свештенству и на збору присутном конс. бележнику г. Н. Мандукићу. — Свештенство се разишло са збора и заједничког ручка са осећајем радости и одушевљаја за остварење општег свештеничког удружења! Т.

II. Свештенички збор протопресвитерата петрињског.

По налогу и благословом Његовог Високопреосвештенства, господина Епископа-дијецезана Михајила, сазвао је пречасни г. прото Кукић збор свештеника свога подручја дне 29. маја о. г. у Петрињу, ради савјетовања о потакнутом питању свештеничког удружења у митрополији карловачкој, као и ради претреса „нацрта правила“ тога удружења.

Око 10 сати прије подне искупише се свештеници у стану г. проте, где је био заказан састанак.

Г. прото поздравивши присутне са добродошлицом, истакао је циљ састанка и разложио потребу удружења, те именовао најмлађега свештеника г. Н. Живковића за перовођу, позва га да чита отпис Његовог Високопреосвештенства г. владике, којим се налаже сазивање протопресвитератских сборова ради савјетовања о свештеничком удружењу. Овај красно састављени отпис, — којим наш неуморни и брижни владика са највећом нежношћу у срце свакога свештеника усађује љубав наспрам овога удружења — био је са највећом пажњом саслушан и са срдачним усклицима: „живио наш дични владика!“ пропраћен

За тијем прешло се на читање „нацрта правила“ удружења, који је уз неке врло незнатне измјене са одушевљењем у цијелости примљен.

По том се прешло на избор двојице чланова, који ће свештенство овога протопресвитерата имати заступати на општем свештеничком збору цијеле митрополије. За такове буду једногласно изабрани пречасна г. г. прото Кукић и парох боројевићки Вурдеља. Уједно буде закључено, да трошак, којем би делегирани били наложени, путујући и бавећи се на општем збору, сносе солидарно сви свештеници овога протопресвитерата С тијем би исцрпљен дневни ред те се је после тога свештенство још савјетовало о оснивању општег удовичког фонда и о регулисању свештеничке дотације у горњо-карловачкој епархији. В.

III. Свештенички збор протопресвитерата жабаљског:

Одржан је врло свесно и достојанствено 9. (21.) јунија о. г. у манастиру Ковиљу под предсједништвом г. Милоша М. Папића, окр. проте жабаљског, а уз присуство свих свештеника из протопресвитерата жабаљског. Пре збора подвргло се свештенство светој тајни хришћанско-православне исповести, која је у бачкој епархији тек од ове године за свештенство уведена Сви свештеници се исповедише код г проте М. Папића, а г. прота код најстаријег свештеника у целом протопресвитерату, г. Николе Бељанског, пароха госпођиначког.

По што је г. прота Милош М. Папић врло лепим, топлим и згодним говором збор отворио, изабрани су за перовође: Стеван Стевановић, парох ковиљ-св ивански и Васа Теофановић, парох чурушки После тога председник је позвао присутно свештенство, да изрече своје мишљење и своје назоре о свештеничком удружењу у опште, с напоменом, да би се к претресу „нацрта правила за свештеничко удружење“ тек онда могло приступити, ако се свештенство најпре у опште и у начелу најасни за удружење На то је свештенство жабаљскога протопресвитерата с највећим одушевљењем једнодушно и једногласно изјавило, да не само да с радошћу приступа к остварењу свештеничког удружења, већ је од свег срца захвално свима онима, који су се мишљу том до сад загревали и остварењу њезином ма којим путем и начином приномогли.

После тога узет је у претрес „нацрт правила за удружење срп. прав свештенства у митрополији карловачкој,“ те пошто је нети нацрт од члана до члана прочитан и расправљен, свештенство је нети нацрт усвојило као предлог, који ће се са неким измснама и допунама изнети пред велику свештеничку скупштину. За чланове који ће свештенство жабаљскога протопресвитерата на великој свештеничкој скупштини заступати, изабрани су путем тајнога гласања: Милош М. Папић и Мирон Ђорђевић.

За тим је свештенство жабаљскога протопресвитерата управило на Његову Светост г. Патријарха Српског Георгија од свих присутних свештеника с радошћу и поштовањем потписану ову захвалницу:

Ваша Светости!

Свештенство протопресвитерата жабаљског, искупљено у манастиру Ковиљу, да тајну свештеничке исповести врши, не може пропустити ову прилику, а да се из дубине душе не захвали Вашој Светости, као својој врховној црквеној поглавици, на томе, што је радо пригрлила ту давно жељену мисао, да и свештенство опште удружено ступи на поље јавног рада за цркву и народ свој. Истина — може неко злонамерно речима, па и штампом подвaљивати Вашој Светости ове и оне замисли и смерове, које би се клониле на назадак цркве и народа нашег, — али досадања дела Ваше Светости живим и већ готовим чинима са свим противно томе сведоче — јер у опште у целој јерархији, а посебице у бачкој епархији, ко заспало буди, ко застало креће и подиже из дубока сна и мртвила — до ли Ваша Светост, Својом иницијативом, Својим маром и радом за цркву и народ свој!?

На пуно уздајући се — да ће од Ваше Светости захтевани рад од свештенства, донети и васколиком народу српском битне користи, што ће и цркву у нови сјај обући, и свештенству стари углед дићи — изволите милостиво допустити још, да овде изјавимо своју дубоку захвалност и непоколебиву веру у добру вољу Ваше Светости за народ, цркву и свештенство — са усклином из срца и душе: да Бог поживи Светост Вашу!

Целујући свету Десницу, јесмо
Вашој Светости
У манастиру Ковиљу 9. (21.) јуна 1892.

Искупљено на збору одано свештенство протопресвитерата жабаљског:

Милош М. Папић, окр. прота жабаљски, Стеван Стевановић, парох ков. св. ивански, као перовођа. Васа Теофановић, парох чурушки, као перовођа. Мирон Ђорђевић, игуман ковиљски. Никола Бељански, парох госпођиначки. Јаков Исаковић, парох лочки. Ђорђе Иванић, парох виловачки. Светозар Влашкалић, парох моторошки. Василије Поповић, парох моторошки Василије Вуковић, парох каћски. Светозар Гавриловић, парох горњоковиљски Павле Алексијевић, сист. парох помоћник жабаљски. Димитрије Ковачевић, парох гардиновачки Сима Николић, парох ђурђевачки, Емил Степанов, парох тителски. Пахомије Дамјановић, јеромонах ковиљски. Јосиф Рацковић, јеромонах ковиљски. Душан Петровић, парох надаљски Ђорђе Михаиловић, парох доњо-ковиљски Васа Стојадиновић, сист парох. помоћник чурушки. Васа Јојкић, капелан жабаљски Гаврил Купусинац, ђакон ковиљски.

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗ.

(Наставак.)

Проповедник мора веровати, мора осећати, мора љубити, мора и сам имати у изобиљу свега, што жели и што му је задатак да и другима да. Колико нас је?!

Такав ум, такво срце, такав дух био је ваистину српски Теофан Живковић.

Био је необичан, редак, јединствен, и ако доста и заговетан владика према проповеднику.

Но ми не ћемо да пишемо о њему. За такво писање треба испитати многа „писанија“.

Не ћемо писати ни критику о „проповеднику“ његовом, ни о њему као проповеднику и говорнику. За све ово треба дубоке и дуге студије, доста времена.

„Проповедник“ је књига не само душе, срца и ума Теофановог, него је она донекле испљетена

околностима, догађајима и личностима онога времена, краја и народа, у ком је он деловао и живео, и народа напост целог, коме је он био несуђени патријарх.

А све то треба испитати, проучити и просудити у хладовини објективитета, а не на жези још ватрених осећаја.

„Проповедник“ ће чекати још свога судију и писца му. Он ће га и сачекати, јер о људима и говорницима, као што је био Теофан, генерације се интересују.

А кад год се овај нађе, неће привидети ни неких мана у понеким његовим беседама, ал' ће морати на сваком листу „проповедника“ видети и великог говорника, одушевљена и умна проповедника, који је достојан свога учитеља „златоуста“ Никанора, слатког и нежног, а силног и јаког Грујића, којега је ђак Теофан у неким нијансама говоричког дара и полета и надмашио, ако се може дозволити, да горски извор, који се бурно, а час „распасано“ ломи кроз дрвље и камење, надмаша тихи и благи, жуборећи и бистри поток, који се пружа кроз цветне ливаде међупланинске.

Неће суђени судија превидети беседе на стр. 179 и „најлепше цвеће црквено народне свести наше, духа и нарави“ г. 1865; беседе на цвети (184 и 185) г. 1877; посланице свештенству 1876 (462 и 464); спремљене беседе код отварања епарх. скупштине 1888 (особито 500 и 502 стр.) и беседе на Божић г. 1890 целе.

Али ће морати овековечити беседу на посвећењу за карловачког епископа, и улазку у дијецезу, на Богојављење, на св. Саву I, II и IV., на Благовести, на велики петак, на ускрс IV. од пет реченица а силне поуке, V, VI и VII, на Томину недељу, на Спасов дан, на Духове I и II., о црквеној стогодишњици II, на гробу владике Никанора, Срб-Милутина, посланицу свештенству и народу 1886, беседу код отварања епарх. скупштине 1888.

Суђеном ће критичару замаћи за око оно, можда нехотично, спуштање према „доле“ (стр. 184 и 185; 348); попуштање према свештенству (462 и 464); промена мисли од 1865 до 1888; оптимизам и песимизам, разочарење у многоме и бол 1890 .... али ће му на сваком листу светлити као сунце одушевљење Теофаново за веру и челичност борбе за њу, па онда, силан осећај великог му срца српског и племените душе православне, којој ће и црква и народ увек молити од Бога вечног и рајског насеља.

И Теофан је био човек, — ал је био и Србин, православни Епископ, проповедник и говорник, редак и велик. То ће му критика увек признати морати.

А шта да речемо ми у приказу скромноме о њему као проповеднику и говорнику? Морамо рећи бар ово.

Уман је и речит, жешт и одушевљен проповедник и говорник. Мисао му духовита, реч крилата, дикција силовита, више пута песничка; фигура дивна, полет снажан и сигуран, осећај буран, увек племенит.

Ретки су говорници тако дубоких и многих мисли, тако бујног и плаховитог осећаја, тако огњеног и ватреног одушевљења и полета, а да никад не оскудевају у речи, изразу и фигури. Пива, да „људима бурне нарави језик одрече службу баш онда, кад им највише треба, и једва је кадар мућати онда, кад они највише очекују“. Тако беше н. пр. код Симе Сарајлије, али не код Теофана, којег је целивала вила Стражилова, и грлила увек вила Велебита, Пљешевице и Капеле .... Шта више, изгледа нам, као да се у Теофану увек борила и надметала мисао, осећај и полет са дикцијом и колоритом и бојом речи. А резултат тога махом је, да читалац долази у тај угодан и усхићен расположај, да не зна, да ли ће се више дивити дубљини мисли или висини полета, огњу осећаја или бујици речи, сказ израза или шару колорита, те освојен хармонијом свега тога, осећа се врло често подигнут у неке висине уживања и заноса, до којег поднжу само велики говорници.

Ваистину: „такве су Теофанове беседе, кад их човек само просто — мирно чита, а какве ли су оне (биле), кад их је он говорио, кад им је својим громким гласом, својим величанственим покретима и изразима давао све оно још, што се ни речима ни почивкама написати ни попунити не да“!

Теофан је, како он оно вели: „распасана бујица“ (131) и мисли и осећаја, и речи и полета. Та бујица је кад и кад тако силна и присилна, да одраља са ума мисли, са срца осећај, са уста реч, са душе полет, — која или не приличи епископу, или штети говорнику, сувише слободна, а гдекад прилично сувишна.

Лепа и дивна места, а уједно и класична, није могуће побројати, јер свака беседа их има;

а гдекоја се прелива и пресипа из дубине филозофског и теолошког ума, миром православне душе и племенитошћу српског срца пишчевог.

Још ћемо да нагласимо, да је у поуци био учитељ прави. Не само да је знао све шта треба слушаоцу рећи ради добра његова, него је био у томе послу и отворен, јасан и разумљив, а прећутао никад ништа није, што је пастви требало рећи, ма јој право и не било, што му је „духовноме граду“ претило, а да га с' тога спасе. А какав је био у карактеристици човека, пустићемо самог њега нека каже и потврди карактеристиком учитеља свога, неумрлог Никанора Грујића:

„Један и једини био је у своме времену Грујић. Господару своме, који га је код сваке прилике одликовао најмилостивије, највјернији поданик; домовини својој, што је светим моштима његовог завичајног светитеља крцног покојништа дала на грудима својим, најбољи пријатељ; јерархији српској најврснији и најсветлији стуб; имену свога материног млијека и језика најлепши понос; био је покојник — човјечанству човјек! Таква га познадоше и Баранја и Сријем, и Бачка и Банат, и сва Горња Крајина и Далмација; сви крајеви нашег црквено-народног завичаја, које је прошла његова родољупска (!) и научна радозналост, грлила његова српска душа, будила његова дивна пјесма, потресао његових народних небеса гром, његових златних уста апостолска ријеч“ .....

(Свршиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Извештај о радњи епарх. управе темишварске.)** I. Седница епарх. конзисторије темишварске држана је 18. (30.) маја 1892. под председништвом Његовог Високопреосвештенства г. Никанора Поповића. Од расправљених предмета важнији су ови: Извештен је Иван Алексић, свршени богослов из Арада, да му је министарство богочасти и јавне наставе дозволило, да и пре навршене 24. године живота свога може за свештеника рукоположен бити. — Извештен је јереј Живојин Милић, парох сочански, да му је сав. одбор годишњу мировину од 400 фр. из јерар. фонда дозначио, која ће му се мировина у течај ставити онда, кад парохија сочанска правилно попуњена буде, услед чега је за парох. место у Соки стечај расписан. — На извештај Дамјана Војновића, адм. пароха у Хрњакову, да је изасланик романске аradске конзисторије, у присуству рекашког солгабирова, 3. (15.) маја о. г. у Хрњакову организовао ром. црквену општину и исту позвао, да себи ром. свештеника и учитеља изаборе, — председништво умољено је вис. кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе, да горе поменути незаконити поступак ром. аradске конзисторије уништи и исту упути, да у будуће у опсег ове епархије не улета, и пошто од министарства одговор још пристао није, то је дали поступак у овој ствари до одговора министарског одложен, а председништво расположење на знање узето. — Потврђен је избор јереја Стевана Марковића за сист. парох. помоћника у Кумани. — Услед молбе Лазара Шушића, свршеног богослова из Мрковаца, сада учитеља у Витојевци, да у ову епархију примљен буде и да му се једна парохија у администрацију подели, — умољен је преч. МЦСавет за уштројство, да ли речени Лазар Шушић, пошто је само четир гимназијална разреда и богословију у Београду и Задру свршио, на сваку парохију без ограничења за пароха постављен може бити. — Молба Сретена П. Јовановића, свршеног богослова из Сирига, којом је на место сист. парох. помоћника у Св. Петру компетовао, издата је надлежном протопресвитеру с упутством, да у уредно сазваној и редовној скупштинској седници на изјашњење позове црк. општину св. петарску, да ли жели молитеља, као једног компетента, за сталног пароха. — Рекурс јереја Константина Рајковића, пароха В. Кикиндског, против овд. решења од 17. (29.) септ. 1891. год. послат је преч. митр. црквеном савету на друго-степено решење. — Тужба Димитрија Николића, адвоката из Арада, да му парох темишварско-

градски неће да изда крштено писмо Јосифа Дамаскина, — издата је поменутом пароху на изјашњење. — Молбе неколико свештеника и свешт. удовица, којима за државну припомоћ моле, послате су с препоруком министарству богочасти и јавне наставе. — Осим тога донесена су решења у брачним стварима, међу којима су у два предмета едикти расписани и донесена је једна брачна пресуда. — Свега је решено 73 предмета. —

— II. Седница епарх. административног одбора од 19. (31.) маја о. г. под председништвом високопреосвештеног г. Никанора Поповића, дијецезалног епископа темишварског. Од решаваних предмета спомена вредни су ови: Извештена је црквена општина парачка, да је у име државне помоћи 100 фор. добила. — Позвана је управа манастира Бездина, да рачун свој за год. 1890., а управа манастира Св. Ђурђа, да рачуне своје за год. 1889. и 1890. управи овој на ревизију поднесе. — Прочитано је решење високог саб. одбора од 27. марта о. г. бр. СО. 2662, којим је потврђено овд. решење од 18. (30.) септ. 1891. год. бр. АО. 515., којим је меленачка срп. прав. црквена општина разрешена и нов избор скупштинара наређен, те је према томе позвана овоспарх. комисија, да организацију црквене скупштине меленачке обави. — На извештај подкупанског звања торонталске градоначеље, да дугујући саб. трошак за год. 1890. од црквене општине беодранске није могло никаковати, јер поменута општина нема ни покретног ни непокретног имања, — позвана је беодранска црквена општина, да речени саб. трошак за 30 дана исплати, пошто ће у противном случају као реинтентна распуштена бити. — Да би се избегле препирке између свештеника у случају промене у администрацији једне парохије, позване су црквене општине, да одмах чим се једној парохији администратор постави, парох. сесији споразумно са администратором на јавној дражби под закуп изда, те да закупнину у црквену благајну унесе, од куда ће дотичном администратору у месечним деловима припадајући део у напред издавати. — На пријаву Ђорђа Влаховића, проте В. Кикиндског, као овоспарх. изасланика при организацији црквене скупштине у Срп. Кларији, изаслан је овоспарх. ревизор рачуна, да рачуне исте црквене општине за год. 1889. и 1890. ликвидира. — Одобрена је организација црквене скупштине у Срп. Кларији. — Извештај протојереја Павла Јовановића о нагомиланом порезном дугу на парох. сесији у Црној Бари, издан је овоспарх. ревизору рачуна на предлог. — Одобрена је организација и конституисање црквене скупштине у Т. Кањижи. — Одобрена је делимична обнова црквеног одбора мехалског. — Одобрена је обнова једне трећине црквене скупштине вршачке. — Одобрена је обнова једне трећине црквене скупштине сирмичке. — Услед једног конкретног случаја, умољен је председник окр. суда В. Бечкеречког, да упути подручне му грунтовне власти, да исте не спроводе у грунтовницама никакав куп или продају црквене општина без дозволе овоспарх. власти. — — С препоруком је спроведена молбеница црквене општине најлачке, управљена на министарство просвете, ради получења државне припомоћи, у цели зидања нове цркве. Молбеница исте црквене општине, којом моли за припомоћ од 1000 фор. из оних извора, који су мешовитим црквене општинама пригодом њихове деобе са Романима на зидање нове цркве намењени, — спроведена је с' препоруком саб. одбору. — Молба црквене општине срп. чанадске, да дуг у име вероз. приноса од 2512 фор. у 10 година без камате исплатити може, спроведена је с' препоруком саб. одбору с' тим умољењем, да сав горњи дуг отпише, пошто је црквена општина срп. чанадска сиромашна. — Дозвољено је црквене општине срп. елемирској, да тороњ на цркви своју изнова подићи може, пошто је исказала, да довољно готовог новца има, но упућена је, да ради издавања радње око подизања тороња минуендо лицитацију распише, и да дражбени записник са односним скупшт. записником и предрачуном управи овој на одобрење поднесе. — Одобрена је обнова једне трећине црквене скупштине модошке. — На извештај овоспарх. изасланика, јереја Светозара Дражића, пароха срп. кретурског, да у црквене општини м. чанадској највећи перед влада, услед којег се у своје време црквене скупштина ни обнављала није, те је с' тога и незаконита, — распуштена је иста црквене скупштина и наређена организација исте. — С' препоруком спроведене су молбенице неколико црквене општина ради получења државне припомоћи министарству просвете. — Поднесени предрачуни за год. 1892. и рачуни црквене општина издани су овоспарх. ревизору на прегледање и извештај. — Предрачуни манастира Бездина и Св. Ђурђа за год. 1892. издати су такође ревизору. — Дозвољено је црквене општини банахидској, да цркву своју оправити може, но позвана је, да

ради издавања радње подузимачу минуендо лицитацију расписе, и да дражбени записник са записником односне скупштинске седнице, назначењем навора, из којих ће трошак подмирити и предрачун управи овој на одобрење поднесе. — Исто је тако дозвољено и црки. општини срп. црњанској, да св. цркву своју с' поља и унутра оправити може. — Свега је у овој седници решено 102 предмета. —

— (Г. Лазар Богдановић) парох у Чепину, изабран је 2. (14.) јуна о. г. једногласно за пароха Вараждинско-великокањишкога у пакрачкој епархији. Г. Богдановић је сурадник овога листа, а осим тога радио је и у другим нашим духовним листовима, па и у неким руским часописима. Он је један од бољих и ревноснијих млађих свештеника српских, те можемо честитати Србима у Вараждину и В. Канижи, што ће у г. Лазару Богдановићу добити ваљана свештеника.

— (Избор пароха.) На празно место сист. парох. помоћника II. разреда у Српском св. Петру изабран је 31-ог маја о. г. једногласно Сретен П. Јовановић, свештенички кандидат из Сирига.

— (Задужбина дра Пере Стојковића и супруге му Лиле рођ. Мања.) Под тим именом учинила је гђа Лила Стојковићка, удовица пок. жуп. физика у Сомбору, знаменит завештај у вредности преко 50.000 фор. на просветне и добротворне цели. Том задужбином руковаће српска правосл. црквена општина сомборска после смрти завештатељкине и матере јој. Половину своје велелепне куће са многим просторијама оставља завештачица женској препарандији у Сомбору, или ако се ова пресели из Сомбора, мушкој препарандији односно вишој девојачкој школи сомборској. Другу половину куће са још 30.000 фор. у готовини и са целим намештајем и посуђем намењује српском прав. сиротишту, у ком ће српска женска сирочад уживати до своје седамнаесте године храну, одело и васпитање, а ако полазе српску женску препарандију, имају остати у том сиротишту све дотле, док учитељску штацију не добију. — Нека је слава и хвала племенитој добротворци! Дај Боже, да се и друге родољубиве Српкиње угледају у овај лепи пример честите госпође Лиле Стојковићке!

— (Народни добротвор Тома Зековић.) 1. (13.) јуна о. г. преминуо је у 72-ој години живота у Новоме Саду Тома Зековић, умировљени адвоћник и пређашњи многогодишњи актуар срп. црквене општине новосадске, који је оставио знатне завештаје на народне просветне сврхе. Пок. Зековић, борећи се са сиротињом, изучио је својим трудом и муком гимназију у Н. Саду и Пешти, лицеј у Пожуну, а правничке науке у Загребу. Слушао је и богословске науке у Вршцу од год. 1846 до 1848, али их је морао због буне прекинути. У народном покрету био је народни чиновник и сурадник листа „Весника“, што га је у Земуну издавао и уређивало адвокат Коста Богдановић. После је прешао у судску службу, у којој је провео све до 1867. године, а пошто се пензионовао, постао је актуар срп. црквене општине новосадске и провео у тој служби више година. Зековић је био врло чуварап човек, те је заштедио прилично имање, које је оставио деломице својој далекој родбини а деломице народу. Рођацима својим, који су сељаци у Голубинцима у Срему, оставио је 14.000 фор., а тиме је подигао и оснажио неколико српских породица. На просветне цели завештао је ове своте: 1.) 6500 фор. као фонд за потпору сиромашних приправника на српској учитељској школи у Сомбору; 2.) 5000 фор. српској великој гимназији новосадској; и 3.) 1000 фор. српском учитељском конвикту Н. Саду. Осим тога оставио је више легата појединим личностима. Пок. Зековић подигао је себи својим родољубивим завештајима светао и трајан споменик у народу. Нека му је слава и хвала на племенитом доброчинству!

ЧИТУЉА.

— († Павле Бојић) парох Белобрдски, у осамдесет седмој години своје старости преселио се у вечност дана 28. фебруара о. г.

Покојник је био један од оних данас ретких свештеника, који су још под блажено-почившим митрополитом Стратимировићем свршавали богословске науке, и који су у опште признати као добри и ваљани свештеници.

Покојник је рођен у Даљу године 1805., где је године 1840. за ђакона, а године 1841. за свештеника од почив. митрополита Станковића рукоположен и општини сердучкој за администратора постављен.

На скоро за тим премештен буде у Вуковар, а одавде у Моровић, из Моровића у Бело Брдо

за сталног пароха. У свима овим општинама био је уважен и поштован, а због свога вештог појања и богослужења омиљен и обољубљен, и свуда је оставио лепо име и лепу успомену.

Буковарска општина знала је ценити његове свештеничке способности, и након његовог одласка, дуго је спомињала његову вештину у обављању црквених обреда при разним црквеним свечаностима, у којима је паства његова уживала утеху и наслађу духовну.

У обављању своје свештеничке дужности био је у пуној мери савестан, тако, да није ни један дан пропустио а да није јутрење и вечерње одслужио.

Са особите му ревности и примерна живота одликовао га је ближеопочивши патријарх Герман Анђелић црквеним појасом, које је одликовање покојник у пуној мери и заслужио.

Као свештеник служио је пуне 52 године Богу и народу, и кад је већ услед дубоке старости, а на молбу своју у мир стављен, молио је, да му буде дозвољено, да може на велике празнике служити, што је доказ, да је смерни слуга светог олтара чезнуо и у добокој старости својој за црквом и светим обредима њеним.

Нека је вечан спомен верном и многогодишњем слузи св. олтара Божјега!

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

66, 1—3

Овим се расписује стечај на срп. вероисповедној основној упражњеној школи у Најфали (Тем. Вармеђи). Рок стечаја до 12. јулија, а избор 20. јулија о св. Илији.

Плата је следећа: 260. фор. у гот. новцу, 31. хектолит. и 31. литру пшенице у натури, 40. фор. у име огрева. Пристојан стан с баштом од $^1/_2$ јанца и у пољу $^1/_2$ јанца баште.

Дужност је учитељу десну Певницу држати, и све школском уредбом прописане предмете у школи предавати, — и перководство водити.

Молбенице имају се упутити месном школском одбору. Первенство ће имати који се лично представи.

Из седнице црквено школског одбора држане у Најфали 31. Маја 1892.

Павле Ристић,
перовођа.

Вељко Аничић,
председник шк. одбора.

ЕДИКТ.

62, 1—3

Анђелија рођ. Теодоровић супруга Љубомира Бошњачког из Сибача, која је незнано куда у свет отишла, овим се позива, да у року од 6 месеци рачунајући од првог увршћења едикта овог у новине, потписаној Конзисторији или сама лично представе или место свога пребивања обзнани, пошто ће иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончана бити.

Из седнице Архид. Конзисторије у Карловци 12. (24.) маја 1892 држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ.

68, 1—3

На установљено место забавље овим се расписује стечај. Плата је забављи: 300 фор. са петогодишњом повишицом од 10%, слободан стан и огрев. Изабрана забавља дужна је за годину дана прописани испит забављење положити.

Рок стечају траје до 11. (23.) јула т. г.

У Кумани 30. маја 1892. год.

Школски одбор.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

69, 1—3

На основу скупштинског закључка српске правосл. црквено шк. општине аљанске, а уз сад одобрења сл. спарх. управе у Новоме Саду — расписује се овим дражба на мањак рада чишћења целокупне позлате и светих икона (а евентуално и оправљања истих), као и бојадисања целе овдашње српско-прав. св. цркве изнутра маслном бојом (уметничко-пластичком имитацијом).

По изготовљеном предрачуну износи:

а) цео посао за чишћење икона и позлате . . . . . 860 фор. а. вр.

б) бојадисање цркве изнутра маслном бојом . . . . . 325 „ „ „

Укупно 1185 фор. а. вр.

Услови су ови:

Сваки је лицитант дужан 10% од горе изложене своте пре дражбе у име инпиманлука положити.

Општина задржава себи право поверења према подузимачу. — Подузимач издаје општини писмену јемчевину на 3 године дана за обављени посао.

Ближа условља могу се код председништва срп. црквене општине у Ади видети свагда, као и на сами дан дражбе, која ће се одржати дана 29. јуна (11. јула) о. г. у 3 сахата после подне у дому црквене општине. —

У Ади 1. јуна 1892.

Одбор.

СТЕЧАЈ.

70. 1–3

На упражњено учитељско место при српској вероисповедној школи у Будимпешти, Табану (Будиму).

Годишња плата је 600 фор. из црквено-општинске благајне, која се месечно у напред издаје. Осим тога слободан стан са 2 собе и кујном, и 2 хвата тврдих дрва за огрев, и у колико би за скупштинског и одборског перовођу биран био, награда од 100 фор.

У дужност спада учитељу осим предавања школском уредбом прописаних предмета у свакадашњој школи, и појања у цркви а по потреби и ван цркве, још и прилежно обучавање деце у црквеном појању.

Компетовати могу само оспособљени учитељи, који су из мађарског језика испит положили.

Рок стечају траје до 20. јула (1. августа) 1892. Молбенице са сведоџбама о оспособљењу, досадашњем учитељском службовању, здравственом стању и морално-религиозном владању имају се на потписани црквено-школски одбор упутити.

Из седнице школског одбора у Будиму 1. (14.) јунија држане.

Председништво школског одбора.

Бр. 14. 1892.

СТЕЧАЈ.

73. 1–2

На овдашњој срп. прав. вјероспов. основној 4-разредној школи, има се мјесто српског народног учитеља са годишњом плаћом од 400 фор. и 100 фор. станарине попунити.

Са школском службом обвезан је појање и црквено правило, као и учење појања ђака овд. српске школе и више пучке школе предавати, те пероводство и рачуноводство ове обћине водити.

Осим опредељене плаће имаде обичајне пристојбе код спровода, водица и т. д.

Испитани и оспособљени учитељи имаду своје молбе до 30. јула т. г. по рим. са прилозима председништву ове обћине поднети, а наступ службе почима већ 10. августа т. год. по рим.

У Костајници 6. јунија 1892

Срп. прав. црквена обћина.

Перо Трифић,
председник.

К. бр. 330. 1892.

ЕДИКТ.

72. 1–3

У брачном спору Јосифа Јаникијевића против супруге му Ане рођ. Радешић, која је у свет отишла, те је садашње мѣсто њеног пребивања непознато, — овим се речена Ана позива, да у року од 60 дана рачунајући од првог објављења овог едикта у новинама, конзисторији овој или лично представе, или место свога пребивања пријави, пошто ће у противном случају овај брачни спор и без њеног учешћа по постојећим законима окончан бити. —

Из конз. седнице држане у Темишвару 18. (30.) маја 1892. год.

Конзисторија епархије темишварске.

К. бр. 309. ex 892. К. 309.

ЕДИКТ.

71. 1–3

На бракоразводну тужбу Софије Рајковић рођ. Николић из Арада против супруга јој Димитрија Рајковића, који је у свет отишао, те је садашње место пребивања његовог непознато, — овим се речени Димитрије Рајковић позива, да у року од 60 дана, рачунајући од првог објављења овог едикта у новинама, или лично конзисторији овој представе, или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе против њега подигнута бракоразводна парница и без његовог учешћа по постојећим законима решити. —

Из седнице конс. држане у Темишвару 18. (30.) маја 1892. год

Конзисторија епархије темишварске.

СТЕЧАЈ.

63. 2–3

На српу упражњено место учитељице, на четвороразредној женској школи у Ст-Шова (Бач-Бодрошка Жупанија) расписује се стечај.

Са овим местом скопчана је плата од 300 фор. а. вр. у готовом новцу, слободан стан са пространом баштом, један хват дрва и два хвата сламе за огрев.

Ново изабраној учитељици спадаће у дужност, школском уредбом прописане дужности, како у школи тако и у цркви обављати и поверену школу држати.

Рок стечају траје до 16. (28.) јулија о. г.

Из седнице местног школског Одбора држане у Ст. Шова 27. маја (8. јунија) 1892.

Јован Ђ. Петровић,
перовођа и учитељ.

Милан Стоја,
парох и председник М. Ш. Одбора.

СТЕЧАЈ.

67. 1–3

На фењској срп. основној мешовитој школи има се попунити стално учитељско место, са којим је скопчана следећа плата: 300 фор. а. в. у готовом новцу, која ће се квартално учитељу исплаћивати, за тим 2 јарца оране земље, на коју учитељ порцију плаћа, у име паушала 6 фор., у име огрева 2 хвата тврдих дрва и сламе колико треба, од погреба где позван буде 1 фор. — стан у згради са баштом у новосазиданој школи.

Учитељ је дужан све законом прописане предмете предавати, децу у појању поучавати, у цркви за десном певницом појати и перовођске дужности бесплатно вршити.

Компетенти имају доказати, да су православни Срби, оспособљени учитељи и да су испит из мађарског језика положили. Новоизбрани учитељ

наступиће своје звање почетком идуће школ. године 1. септембра.

Рок стечају Петровдан, ког ће се дана избор обавити.

Из редовне седнице срп. прав. школс. одбора, држане у Фењи 2. (4.) маја 1892.

Михаило Сиротан, председник. **Самуило Поповић,** јеромонах и администратор парохије, привремени учитељ као перовођа.

СТЕЧАЈ. 74, 1—1

По гласу одлуке местног црк. одбора од 28. апр. (10. маја) 1892. г. има се св. црква ривичка изнутра сва моловати, т. ј. свод кроз сву цркву и после зидови, а тако исто и олтар, — те се стављa до знања сваком подузимачу, — али који је прави уметник — који би исти посао вољан био предузети, да се до дана 21. јуна (3. јула) о. г. у 9 сати пре подне, кад ће се на лицу места дражба на мањак обавити, изволи пријавити.

Процена је учињена у 400 фор. а. вр.

Сваки подузимач, који би вољан био лицитирати, има пре тога пред одбором 10 фор. а. вр. вадијума положити.

Примедба. Самоуци неће се примати да лицитирају. — Уметници пак, који би лицитирати хтели, морају као такови сведочбе црк. одбора пре лицитирања показати, да су доиста уметници прави.

Из седнице срп. правосл. црк. општине ривичке, држане 28. априла (10. маја) 1892. год.

Георгије Босњакић, председник.

Е. 1624.
I. 277 ex 1891.

СТЕЧАЈ. 58, 3—3

Ради попуњења парох-помоћничког места у Добрици, са платом пете класе.

Молитељи имају своје вољано инструјисане прозбе, путем својих власти, најдуже до 1. (13.) јула 1892. овој Конзисторији послати.

Из седнице спарх. Конзисторије у Вршцу 27. априла (9. маја) 1892. држане.

Е. 229.
I. 89.

СТЕЧАЈ. 57, 2—3

Ради попуњења парох-помоћничког места у Иланџи, са платом пете класе и станарином од 100 фор. годишње.

Конкуренти имају своје вољано инструјисане прозбе, путем својих власти, најдуже до 1. (13.) јула т. г. овој Конзисторији послати.

Из седнице спарх. Конзисторије у Вршцу 27. априла (9. маја) 1892. држане.

СТЕЧАЈ. 56, 2—3

На упражњено место учитеља или учитељице у салашима Петрово-Селским (бачка жупанија) овим се расписује стечај. Плата је 400 ф. а. вр. у готовом новцу, слободан стан и огрева колико треба (сламе). У име фамилијарије 10 ф. 50. н. а. вр. и 6. ф. за писаћу опрему.

Изабраном учитељу или учитељици спадаће у дужност школ. уредбом прописане предмете у школи предавати.

Молитељи који ово место добити желе, нека се пријаве овомесном школ. одбору до 10. (22.) јулија о. г.

Из седнице месн. школ. одбора држаног 5. (17.) маја 1892. г.

Ђорђе Марковић, перовођа шк. одбора. **Сава Ристић,** председник.

Е. бр. 352 ex 892
К. 283.

СТЕЧАЈ. 64, 2—3

На парохијско место у Соки овим се отвара стечај.

Конкуренти имају своје вољано инштруиране молбенице до 30. јуна о. г. поднесеној конзисторији поднети. —

Из конс. седнице држане у Темишвару 18. (30.) маја 1892. год.

Епарх. Конзисторија Темишварска.

Бр. 18
1892.

СТЕЧАЈ. 61, 3—3

Ради сталног попуњења упражњеног места учитељице у српско-народној, вероисповедној, основној школи у Темишвару у предграђу Фабрици овим се отвара стечај.

Са тим учитељским местом скопчани су приходи који следе: у име основне учитељске плаће 500 фор; за наставу у пофторној школи 60 фор; за школску послугу 36 фор; у име паушала за писаће 8 фор; из легата Рожиног 3.78 фор; из легата Предовићевог 11.34 фор; 6 хвата тврдих дрва, којима је учитељица дужна и школу грејати, и слободан стан.

У дужност учитељици ставља се предавање свих школском уредбом прописаних предмета, настављање у пофторној школи као и предавање женског ручног рада. Компетенткиње имају исказати потпуно оспособљење са учитељске школе сомборске и оспособљење за предавање мађарског језика.

Рок стечају траје до Петрова дне (29. јуна по стар.).

Из седнице заједн. градско-фабричког школског одбора, држане у Темишвару 27. априла (9. маја) 1892

Душан Берић, перовођа **Коста Стевановић,** председник заједн. школ. одбора

СТЕЧАЈ.

65, 2—3

На упражњено место учитељичко отвара се стечај са платом 300 фор. у готовом новцу, 40 фор. у име поноћне школе, слободан стан, 2 хвата дрва, два хвата сламе, 10 фор. у име банте, 6 фор. за паушал.

Изабраној учитељици спадаће у дужност школ. уредбом прописане предмете у школи предавати. Молитељке које ово место добити желе, нека се пријаве овомесн. црквен. школ. одбору до 14. јула о. г.

Из седнице главн. црк. скупштине у Бегa св. Ђурђу, 1. (13.) јуна 1892. год.

Милан Михајловић, перовођа. **Анта Игњатов,** црквени председник.

ЗА Г. Г. СВЕШТЕНИКЕ

препоручујем врло фините и добре

ШЕШИРА И ЂЕЛЕПУША

са разним најсолиднијим ценама, брзом и тачном послугом. Поруке са стране такођер обављам и шаљем с платом у наточ (Nachnahme). Молећи за многобројну посету

С поштовањем

Петар Маркуш, шеширџија

преко А. Јекић и Маркуш

у кући госп. Николића бр. 16. на главној пијаци

54, 3—3 У НОВОМ САДУ.

РУСАНДА

42, 6—6

БЛАТНО КУПАТИЛО У МЕЛЕНЦИ

(у торонталској жупанији, жељезничка станица)

отвара се 1. (13.) маја и траје до 3. (15.) септембра.

Ово купатило препоручује се свима онима који пате: од шкрофула и отечених жљезда, од реуматизма и костобоље, од тако зване неуралгије, од сваковрсних рана, отока у зглавцима, од сврaба и других кожних болести и т. д.

Част је управном одбору штов. посетиоце купатила и о томе известити, да се за доброг гостионичара побринуо.

За даље извеснје ваља се обратити на

У Меленци, априла 1892.

Управни одбор купатила.

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМЕ САДУ

код „светог Саве“

препоручује са свога богатог стоваришта следеће фотографије у величини $40^{1}/_{2}$ cm

ЊЕГОВА СВЕТОСТ ПАТРИЈАРХ СРПСКИ

ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ.

Епископе:

Арсенија Стојковића, Теофана Живковића, Нектарија Димитријевића, Мирона Николића, Никанора Поповића, Михајла Грујића, Др. Никодима Милаша.

Цена је појединим сликама које су на фином картону вештачки израђене: фор. 1·20.

затим:

ВЕЛИКИ ТАБЛО СРПСКО-НАРОДНИ ЦРКВЕНИ САБОР

од 1890. — Цена фор. 2·—.

Поруке са стране обављамо брзо и тачно с платом у наточ (Nachnahme).

Нови Сад, маја 1892.

47. 2— БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

Наше пошт. претплатнике опомињемо и умољавамо, да нам новац што скорије пошљу — да не би принуђени били обуставити им лист.

АДМИНИСТРАЦИЈА „СРПСКОГ СИОНА“.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странe земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 25.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 21. ЈУНА 1892.

РАЗГЛЕДАЈМО РАЗЛОГЕ ПРОТИВ УДРУЖЕЊА СВЕШТЕНИЧКОГ!*)

Збор протопресвитерата земунског, одржан 29. маја о. г. у манастиру Фенеку, донео је на предлог пароха земунског г. Димитрија Руварца са 16 против 8 гласова закључак:

„да се уместо „општег свештеничког удружења“ усвоје редовни протопресвитератски зборови, на којима ће се претресати сва питања, која се односе на потребе цркве, свештенства и његове дужности. Предлози и закључци тих зборова, који би се по потреби и више пута у години могли сазивати, имају се преко дотичних епархијских власти подносити св. синоду, или срп. народно-црквеном сабору ради одобрења, односно дефинитивног узаконења“.

Мотивацију овога закључка даје нам записник збора, по реду и у правцу, у којем је текла дебата његова у питању удружења и о „нацрту правила за удружење“.

Из тога записника произлази, да су 16 свештеника земунског протопресвитерата гласала против удружења а за односни предлог из ових разлога:

1.) Јер све оно, што удружење по нацрту правила (чл. 2 и 3) поставља себи за цел и задатак „дужни су свештеници већ по самом свом позиву и свештеничкој савести и дужности чинити“.

2.) Јер „сваки свештеник имаде у „каноничком праву“ и „пастирској богословији“ тачно одређене своје свештеничке дужности

*) У прошлом броју овога листа обећасмо, да ћемо у овом броју у целини саопштити записник свештеничког збора протопресвитерата земунског, но пошто је записник истог збора у „Новом Времену“ већ целом саопштен, а ту то се течај збора, а парочито разлози против удружења и у овом чланку саопштавају, то се не осећамо више обвезаним ни побуђеним, да записник свешт. збора земунског протопресвитерата у овом листу још и посебно саопштавамо.

Уред.

у цркви и у народу (сигурно као — пастви само); те ако наши свештеници не буду из сопствене побуде и по својој свештеничкој савести и дужности тачно вршили све оно, што им као црквеним пастирима и учитељима, као грађанима и родољубима и као Србима (зар и о тим дужностима говори кан. право и пасторална?) и искреним пријатељима своје цркве и народа чинити ваља, — неће их богме (браво!) ни „опште удружење“ поправити. Јер ако се свештеник не буде обазирао на свој свешт. положај, ако не буде у вршењу својих дужности презао од своје савести, ... нужна рачуна водио о строгим црквен. прописима и надзору свога дијецезана и контроли претпостављених му власти, — заиста ће му онда у његову животу, владању и звањењу још мање импоновати ма и општи скуп удружене, њему равне браће.

3.) Јер код нас је било разних удружења, па ни једно није постигло истакнуте сврхе, него су обично сва после кратког вегетирања утонула.

4.) Јер свештеничко удружење у Србији не носи такође оних благодатних (?!) плодова, који су се од њега очекивали.

5.) Јер ни у погледу чл. 3 тач. ј. удружење такође нема никакве важне улоге. 25 свештеничких заступника на нар. црквен. сабору знаће и дужни ће бити и без иницијативе удружења црквен. интересе заступати, кад и онако по садашњем „саборском устројству“ изабране посланике упутство њихових бирача не веже.

6.) Јер се у удружења обично групишу појединци из таквих сталежа, који немају онако строго прописаних и одређених правила и дужности и не стоје под онако строгим надзором и дисциплином, као што је то случај у свештеничком и војничком сталежу, где се све мора по утврђеном пропису и под строгим надзором закона и власти обављати.

7.) Јер кад би свештеничком сталежу опште удружење неопходно нужно било, онно би се образовало осим Србије и у осталим партикуларним православним црквама.

8.) Јер, крај енергичне и меродавне иницијативе св. патријарха и архијерејског синода и њихова споразума са нар. црквен. сабором у свима главнијим (која су то а која нису?) питањима наше цркве и свештенства, постаће иницијатива свешт. удружења излишна.

9.) Територијална обсежност митрополије, сиромаштво већине свештеника и немогућност остављања парохије, те последице свега тога.

I.

Пре него што уђемо у претрес ових разлога против удружења, потребно је, да на адресу израженог у збору фенечком чућења, „што се њиси појединн протопресвитератски зборови претходно унитали: еда ли они у начелу пристају, да се опште удружење свештеничко образује, па да су се тек онда донели напрти за правила општег удружења“, рекнемо са своје стране ово:

Нека браћа, водећи рачуна о томе, да се у свештенству, већ од дужег времена, појављује тежња за удруженьем нашег свештенства, а покретани и сами том тежњом у исодољивом осећају потребе тога удружења, учиниће први скромни корак код Његове Светости, као врховне црквене поглавице своје, ради остварења тежње за удруженьем. Његова Светост преузв. г. патријарх — као пријатељ и заштитник сваке узвишене мисли и племените тежње, пошто је и сам покретач таквих тежња, — дозволио је, да у програм „Српскога Сиона“ уђе и рад на свештеничком удружењу, и да се у листовима „Српскога Сиона“ тај рад отпочне и око њега прионе.

Почело се писати, са очекиваньем, да ће у шпеменом том раду узети учешћа брзо сва она браћа, старија и млађа, која су на такав рад позвана, било у афирмативном, било у негативном правцу. Хтело се тим путем сондирати расположење свештенства према питању удружења. Писало се неколико пута и тако рећи изазивало писање других Али, — — — ћутало се, ћутало и опет ћутало.

Познавајући, личним осведочењем, у већине свештенства добро расположење за удружење, расуђујући ћутање у „Српском Сиону“ или са гледишта ћутљивог одобравања или са стране комодитета и обазривости, да не рекнемо што друго, пресло

се са писања на поље практичног извађања истакнуте мисли удружења.

Први корак у том извађању учињен је и опет код Његове Светости г. патријарха Георгија. Резултат тога саопштен је у бр. 12. овога листа.

Његова Светост захтевала је програм жељеног удружења, из којега би могла сазнати цел и смер удружења и начин, на који се оно жели извађати.

Пошто је један нацрт правила за удружење био већ спремљен, и јер се из таковог састава најбоље и најјасније могло сазнати све, оно што је Његова Светост благоизволела желети да сазна, то је свакако било најеходније, што пре подастрти Његовој Светости један егземилар таквог нацрта.

Што пре, велимо, јер с обзиром на претстојећи сабор, и друге прилике и разлоге, није било пробитачно дангубити. И да је било потребно, шису се могли дакле најпре питати сви протопресв. зборови о начелном пристајању на удружење.

Да се пак нацрт правила у што бољој форми и што савршенијој садржини подастре Његовој Светости на високо му суђење, нужно је било, да га претресу више очију и умова.

Ради краткоће времена, а из разлога и у 12. бр. о. л. наведених, учињено је претрес „нацрта“ одбор, који се састао у Карловцима дана 23. марта о. г.

Из одборске седнице донесени „нацрт правила“ подастрт је уз представку Његовој Светости.

Његова Светост прихватила га је као предлог одборски, и он је штампан као прилог уз 14. бр. о. л. и достављен својим путем високопреосв. Епископату и уз „Српски Сион“ готово и свему свештенству митрополије карловачке.

Св. Патријарх, сазнав цел, смер и тежњу удружења, а знајући врло добро, како код нас више пута и најбоље ствари, најплеменитија подузећа и замисли пролазе, благоизволео је, у љубави и старању своме за добро цркве и напредак свога свештенства, високим својим отписом препоручити удружење свештенства високопреосв. господи Епископима, а конзисторије упутити, да позову окр. протопресвитере, да сазову протопресвитереске зборове, који ће нацрт правила узети у претрес, и за прву скупштину удружења изабрати по два заступника своја, а препоручити и осталом свештенству долазак на скупштину. Учињено је, дакле, све што је требало и како је требало. Досадањи резултати то посведочавају.

Кад је нацрт правила штампан био, очекивало се и опет, да ће позвана на то браћа своје мишљење и свој суд о њему у овоме листу изнети. То није учињено. И опет се ћутало. Свакако комотније беше чекати манастир Фенек, па се онда — чудити!

Било је времена и сувише за пет месеца, било је тушта прилика за изјаву начелног пристајања или непристајања на удружење. После пропуштеног тог времена и тих прилика, ми чућење у Фенеку морамо по заслузи оштро осудити. И кад би било ваиде од чућења, ми бисмо заиста имали оправдана разлога чудити се томе чућењу. И кад не бисмо уздржљиво писали, ми бисмо то чућење знали назвати и заслуженим именом. . . . .

Рад „одбора за припремну радњу“, његов нацрт, његово посредовање код Његове Светости, све је то једна скромна услуга удружењу и свештенству. Услуга, коју је одбор учинио у интересу ствари, у интересу свештенства, а коју би несумњиво учинила и друга браћа у истој прилици. А да ту услугу и дужност нису случајно имали прилике учинити и многи други, разјашњује природа одбора, који никад нису скуп свију него појединаца а разјаснише би и остале прилике или неприлике, кад би свакоме биле познате.

Ствар удружења захтевала је, да се пре скупштине претходно чују мишљења појединих протопресвитератских зборова о замисли удружења, о начину новог извађања, о његовој организацији. Да се та мишљења сазнаду у потребној и целисходној форми с једне, и да се израз тих мишљења олакша свештенству појединих протопресвитерата с друге стране, изнесен је свештенству у „нацрту правила“ конкретан предлог за удружење. Тим предлогом

*

„одбор за припремну радњу“ не само да није предудиковао ма којем праву целокупног нашег свештенства, него му је учинио само услугу, у интересу и његовом и саме ствари, јер је мисао удружења конкретовао и изнео пред свештенство у извесној форми, са извесном изградом. А да је о удружењу после „нацрта правила“ лакше и успешније говорити, мисли измењивати и организацију његову дотеривати, то тек неће нико опорећи. Лакше зацело, него да је питање удружења изнесено пред свештенство само као „мисао“ и „питање“.

А кад се узме у обзир и та околност, да Његова Светост не би одобрила никакав практични, стварни покрет на удружење пре, него што је сазнао програм удружења, а да га је, као што га је, најпрецизније сазнао из самога „нацрта правила“, те по томе, да је „нацрт правила“ пре свега био неизбежан и неотклоњив, те потребан, дакле, и оправдан, онда је и опет чуђење у Фенеку — излишно и неоправдано.

Све оно, што су о удружењу могли протопресвитератски зборови рећи и изјавити пре „нацрта“, могу и после њега, а зацело сад и више. И за то никако нема места „чуђењу“ у Фенеку. Ми га сматрамо забадањем трна у здраву ногу. А ако је томе чуђењу извор у повреди можда личних чустава, што се њиху неки „питали“, онда разумемо не само „чуђење“, него и цео закључак збора у Фенеку.

Нерадо се — до последње невоље — — упуштамо у расправу „личних чустава“, која се, рекли бисмо, у разним формама, овде онде изјављују, него смо и сад и увек ћемо бити тога резона и назора, да у интересу ствари и подузећа, као што је и удружење свештеничко, треба уђуткавати увек сваки, ма донекле, чиме год и повређени осећај лични, којим би се ствари и подузећу, ма у ком правцу могло шкодити.

II.

А сад прелазимо на девет разлога против удружења.

Сваки такав разлог расуђујемо озбиљно и стварно, јер држимо, да је тако и постављен.

Сваки такав разлог је добро дошао, јер „contraria contrariis apposita magis ellecescunt“. За то су и упућени протопресвитератски зборови, да узму у претрес „нацрт правила.“

Ми ћемо у корак за разлозима збора у Фенеку.

Ad 1. Циљ и задатак, какав се поставља удруженом свештенству у 2 и 3 чл. „нацрта правила“, не само да не узази нигде, па ни у каноничком праву ни у пасторалној, у дужност појединца свештеника (осим чл. 2. тач. б. донекле), него се апсолутно таква циљ и задатак и не може ни једном свештенику, као појединцу у дужност поставити, јер су силе појединца за то апсолутно недостатне. Таква циљ и задатак поставља се само удруженим силама и способностима појединаца, некој заједници, или као што би у нашем случају било — удружењу свештеничком.

Само скуп индивидуалних сила и способности, и само радећи у једном извесном правцу, по једном извесном плану, по начину и средствима, која су као најбоља пропашле многе очи, гледајући заједно, многе памети, памећујући сложно, кадар је достићи циљ и остварити задатак, тако огроман и велик, тако тежак и многострук, као што је истакнут у 2 и 3 чл. нацрта правила, који наше свештенство и треба да оствари.

Појединци пак свештеник и сваки по реду, дужан је и кадар са своје стране по своме звању и по својој савести вршити оне дужности, које њему служба, звање и положај као такав сам собом налаже, а те су дужности, ако и сличне по природи и последњој цели и задатку у 2 и 3 чл. нацрта пр., али по своме обиму, квантитету па и квалитету сасвим друге, него дужности, које се постављају свештеничком удружењу.

Задатак удружењу обухвата цео живот цркве, све њене потребе; води рачуна о целини и цркве и народа и свештенства, а појединн свештеник тек о оном делу, који је њему поверен, а према својим способностима, које се често показују недостатне и за то делимично старање.

У животу цркве, народа и свештенства напазе такве појаве, настају такве потребе, које не може појединац савладати и подмирити на својој позицији, у своме делокругу, него се за све то тражи целокупна, удружена снага свештенства.

Све тачке набројане у 3 чл. нацрта правила, такве су опште природе. На остваривању њиховом дужност је сваког појединца радити колико може и док може, — али ни један појединац, сам собом, само својом снагом, ни најсавеснијим вршењем дужности свога положаја и делокруга, ма како му простран био, неће моћи и остварити, а ма баш ни једну тачку, у 3 чл. изложеног задатка.

Не ће ју остварити ни хиљада таквих јединица, радећи свака за себе, на своју руку, по својој само памети и глави, не здружујући своје погледе с' погледима других, своје мисли не оштрећи мишљима других, не јачајући своје силе силама других.

Не стоји, дакле, да су дужности удружења свештеничког исте с дужностима појединаца свештеника; не стоји за то, јер је извршење задатка удружењу постављеног, изван моћи и снаге појединца.

За то треба још више пута пажљиво прочитати 2 и 3 чл. нацрта пр., па и цео нацрт, и ми смо уверени, да ће се увидети неопходност „општег удружења.“

Не треба по појединим речима, које су сличне и у задатку појединог свештеника и у задатку удружења, закључивати на истоветност тих задатака.

И ако су те речи сличне, задатци су двоструки; онде ужи, овде шири; онде мањи, овде већи. То треба пажљиво прочитати пак ће се одмах увидети, да појединац и сви појединци, радећи сваки за себе и по себи, нити ће учврстити у свештенству солидарност и личну узајамицу, а још мање јединство мисли и организацију рада у целој цркви нашој;

нити ће моћи изнаћи најсходније начине и најзгодија средства за успешан пастирски рад, за све прилике и потребе у митрополији нашој;

нити ће унапредити црквено беседништво, и омогућити успешно вршење проповедничке дужности посвуда;

нити ће моћи усавршити религијозну наставу у школама, и т. д. све до тачке к. чл. 3. нацрта правила.

На кад се то најпре увиди, а то је лако, само не треба идеалисати о снази и способности појединца, — онда ће се брзо увидети и оно друго, а то је: неопходност свештеничког удружења, и то баш „општег“ удружења, као што пише у чл. 1. „нацрта правила“.

Има један начин, којим би нас браћа већине фенечког збора могла уверити о излишности удружења тога, а тај је: нека на делу покажу, да су кадра ма и у свом закљученом протопресвитератском збору остварити и задовољити, ма само и једну тачку истакнутог задатка у 2 и 3 чл. нацрта правила.

Ако то учине — аферим! А дотле ћемо ми увек остати, и свој браћи свештеницима препоручити, да остану у уверењу, да је опште удружење потребно.

(Наставиће се.)

НАСТАВА СВЕШТЕНСТВУ ПРИ БЛАГОСЛОВУ БРАКОВА.

Саставио

Димитрије Руварац,

парох земунски.

(Свршетак.)

19.) Свршени богослови, не смеју се ни испитати ни венчати, без дозволе свог надлежног епископа.

Исти морају уз своју молбеницу за допуст приложити крштени лист, а уз то од надлежног невестиног свештеника сведоџбу о девичком стању и црквено-моралном животу, како особе, с којом жели у брак сту-

шити, тако исто и њених родитеља. (Пр. бр. патријарха Германа 153. од 15. септембра 1884.)

20.) Учитеље на пучким школама, не треба пре венчати, док прво не дођесу признаницу, да су у смислу §. 171. d) закона од 31. октобра 1888. о уређењу пучке наставе у Хрватској и Славонији, 50 фор. положили у учитељску мировинску закладу.

21.) Ко је осуђен на тешку робију, не може се од дана прогласа осуде, па све до извршења досуђене му робије венчати. (§. 61. о. г. з.)

II.

О навештивању.

§. 15. Навештивање је установљено од цркве за то, да надлежан свештеник, који има обавити брак извесним лицима, сазна и од других, који нису били при њиховом брачном испиту, да л међу њима постоје какве препоне и сметње, због којих им се не би могао никако брак благословити, односно док се прво не отклоне.

§. 16. По обављеном брачном испиту, има у 3 недељна или празнична дана на служби, како свештеник женихов, тако и невестин, ако нису обоје из једне парохије, односно ако су и из две парохије, но оба свештеника служе у једној цркви, навестити пскупљеном народу у цркви да је Н. Н. првоженац, односно другоженац из трећоженац, тог и тог занимања, ако је првоженац и чији је син, испросио себи за супругу првоудатку Н., кћер Н. Н., односно ако је удовица, супругу умрлога Н. Н., или ако је распуштеница, супругу законито и правоваљано растављену Н. Н., те позвати га, да му јаве, ако ко зна, да између њих постоји какво сродство, или која друга препона и сметња њиховом браку.

§. 17. Ако се није навршило 6 недеља, од како је жених, односно невеста дошла у парохију, и у њој се стално настанио, односно настанила, тада се има навештивање обавити и у тој парохијској цркви а тако исто и у оној, у којој се пре доласка у њу, задржавао, односно задржавала, а по истеку 6 недеља, само у оној парохијској цркви, где се стално настанио, односно настанила.

Ако се пак жених, односно невеста нису стално настанили у парохији, већ мисле да се у њој само кратко време задржавају, то ако такови немају сталног места, има се само у парохијској цркви, где су се затекли, навештивање обавити, а ако имају, има се обавити подједно и у оној парохијској цркви, где су надлежни.

§. 18. Ако је жених, односно невеста римокатоличког закона, а невеста, односно жених источно-православног, тада се има навештивање обавити како у надлежној источно-православној цркви, тако исто и у римокатоличкој.

§. 19. Ако се за 2 месеца после обављеног испита и навештивања не обави венчање, има се по ново навештивање обавити, осим ако надлежни епископ не разреши од поновног навештивања.

§. 20. Било од трикратног, било од другог или само трећег навештивања, може само надлежан епископ разрешити, и ако је жених из једне епархије, а невеста из друге, имају обе стране епископско разрешење имати.

Молбу, на којој има бити биљег од 50 новч., за таково разрешење, имају саме странке свом надлежном епископу поднети, и у њој навести узрок и побуде његовом разрешењу, а надлежан свештеник дужан је на њој посведочити истинитост навода њихових, године молилаца и њихово хришћанско владање.

§. 21. Навештивање осим у недеље, може се само у оне празничне дане обавити, који су синодалним закључком од 1786. г. проглашени за заповедне празнике.

III.

О венчању (браку).

§. 22. Брак је, као тајна новога завета, освештана веза, која везује мужа и жену у једно тело, и служи као образ везе Исуса Христа са црквом, који се не раскида.

§. 23. Венчање (брак) свршује у цркви надлежан парох невестин између два лица мушкога и женскога пола, која изјаве слободну вољу к ступању у брак, пошто је

пре тога добио од њих и сазнао све, што му је нужно знати и без чега их не би могао венчати.

Примети ли при венчавању свештеник, који обавља венчање, да жених ил невеста немају слободну вољу узети се, а не смеју то јавно да кажу у цркви, не сме венчање обавити, и дужан је одмах да јави Конзисторији преко надлежног протопресвитера узрок невенчавања.

Ако надлежан свештеник невестин даде неком другом свештенику, да јој може брак благословити, може и сме тада исти благословити јој брак.

§. 24. Венчање се има обавити од 7—12 сахати из јутра, никако пак и после подне ил после ручка.

§. 25. Ако је жених из друге парохије, парох невестин не сме брак благословити без званичне дозволе пароха женихова.

Донесени списи од пароха женихова, остају код пароха невестиног, који је брак благословио.

Ако је жених из друге парохије, а из истог места, а у месту постоји само једна црква, тада се нема метнути на брачну дозволу биљег од 50 новч., а ако је из другог места, или из друге парохије, а у том месту има две или више цркава, и он припада парохији једне, а његова невеста друге цркве, тада се има ставити на њу биљег од 50 новч. (Наредба уг. министра финанције од 19. децембра 1882. бр. 67.892.)

§. 26. Ако неко добије разрешење од свога надлежног епископа било од навешћивања, било од препоне сродства ил четвртог брака, мора пак имати и од свог надлежног пароха — ако се жени из друге парохије — брачно извештије, и без тог извештија не сме му свештеник невестин брак благословити. (К. 99. ех 1892.)

§. 27. При венчавању нужни су сведоци или кумови, пред којима младенци односно женици имају да искажу своју слободну вољу и пристајање на брак.

Ови сведоци треба по правилу да буду пунолетни, и да имају сва она својства, која се у опште захтевају од сведока при сваком јавном уговору.

§. 28. Венчање се има обавити јавно, и више од једног брачног пара не сме се у једанпут венчати.

§. 29. Венчање се има обавити по пропису у требнику наведеном, и то за првобрачне онако, како је прописано, а за другобрачне и т. д. онако, како је прописано за другобрачне.

Ако је једна страна првобрачна, а друга другобрачна и т. д., има се обавити онако, како је прописано за првобрачне.

§. 30. Венци при венчавању међу се како првобрачнима, тако исто и другобрачнима и т. д., а тако исто нужно је и код једних и других претење.

§. 31. По обављеном венчању, треба онај свештеник, који је обавио венчање, да уведе одмах то у дотични протокол венчаних и то својеручно, а по том да извести и пароха женихова, да је Н. Н. венчао тог и тог дана, месеца и године са Н. Н.

§. 32. У са свим прекој потреби, може се венчање обавити и ван цркве, у кући, и ако супружници искажу пред свештеником и пред сведоцима своју слободну вољу узети се, и свештеник изрече само формуду венчања: „Господи Боже наш слави њу и честију вјенчај ја“ у тринут, сматра се брак за законит.

§. 33. Ако је жених, односно невеста источно-православног закона, а невеста, односно жених римокатоличког, може им по жељи и захтевању и источно-православни свештеник брак благословити, пошто прво добију од римокатоличког жупника брачно извештије, да их је он тринут у цркви навестио, и да не постоји друга препона к њиховом браку, осим разлика вероисповести.

Источно-православном женику, односно невести, и римокатоличкој невести, односно женику, може брак благословити и источно-православни свештеник, и римокатолички жупник.

§. 34. Венчање се може обавити у све дане осим од 15. новембра т. ј. од првог дана божићњег поста, до 7. јануара; од месопусне недеље (тог дана још се може) до томине недеље (ове недеље може се);

од недеље свију светих т. ј. прве недеље по Духови (те недеље још се може) до 29. јуна т. ј. петров дана (тог дана може се); од 1. августа т. ј. првог дана госпојинског поста до 15. августа т. ј. велике Госпојине (овог дана може се); 14. септембра т. ј. на крстов дан и у сваку среду и петак преко целе године.

Са дозволом надлежног епископа може се и у неке од наведених забрањених дана брак благословити.

У Земуну 28. априла 1892.

ВАЖНИЈИ МОМЕНТИ ИЗ ИСТОРИЈЕ ЦАРИГРАДСКИХ ПАТРИЈАРАХА ОД ПАДА ЦАРИГРАДА ДО ДАНАС.

(по руском.)

Од Саве Теодоровића, професора и катихете у кр. вел. реалци у Земуну.

(Наставак.)

Патријарх Самуило I. (1764—1780) и реформа у управи патријаршије.

Год. 1764. ступи на цариградски патријарашки престо Самуило I., који је поникао из знатне и богате фанариотске породице, а одликовао се умом, образованошћу, строгим животом, сталним карактером и административним и политичким способностима. За његова времена затекла се патријаршија у оном истом жалосном стању, у ком беше и пређашњих векова. Постављање и збацивање патријараха потпуно је зависило од користољубиве турске владе; грамжење за патријарашким престолом, спојено са интригама и митом трајало је још. Управа патријаршије била је неуредна; дугови патријаршије неизмерни и т. сл. Самуило је схватио боље него ико жалосну ситуацију и одлучио, да покуша уништити споменуте злоупотребе помоћу неких реформа у патријаршијској управи. У скоро после своје инсталације приступи он преображају патријаршијског синода. Он постави правило, да у синоду буду стални и перманентни чланови осам најстаријих архијереја из оних епархија, које су најближе Цариграду. Осим тога по његову закону уђу у састав синода још четири свештењака (архонти) од знатних Грка трговаца, а тако исто и један чиновник из патријархова двора, на име велики логотет, који је за турске владавине добио велики значај, тако, да је патријарх само преко њега општио са турском владом. Сва та лица под председништвом патријарховим управо су сачињавала синод. Даље, Самуило је уредио, да под власт тога синода потпадају сва дела, која се тичу целога патријархата и да се непрекидно решавају у присуству патријарха и свију чланова синода, или барем већине чланова. А да не би ни патријарх без синода, ни чланови синода без патријарха могли донашати решења, он установи, да се на свако важно писмено и документ, који излази из патријаршије, имаде ударити патријаршијски печат; а тај печат састојао се из четири дела, од којих се по један налазио у четири најстарија архијереја, а у патријарха је био средњи део или кључ печата. Архијереји који су чували печат, морали су се постојано бавити у Цариграду и патријарх није имао право да их пошље у епархију. На тај начин, да би се могао ударити печат на дотични акт, било је неопходно нужно присуство патријарха и четир синодалних архијереја, а услед тога захтевало се и споразумно суђење и решавање синодалних послова у виду сталне контроле. Специјално оставио је Самуило синоду управу финансијским пословима патри-

јаршије, да би се избегло самовољно располагање патријарховo, а тако исто припадало је синоду право избора и збацивања патријарха. Уз то је било узаконьено, да турска влада може само онда збацити патријарха или новога утврдити, кад о томе добије формални предлог синода. Уједно је узаконьено, да расходи при бираньу новога патријарха не смеју премашати своту од 40.000 пијастера (око 35.000 фор.)*).

Све те уредбе Самуилове добију потврду од султана Мустафе III. Својом реформом постигао је, како се види, Самуило то, да се је турска влада сама одрекла самовољног располагања патријарашким престолом и огромнога данка од стране патријараха. Грамзења за патријарашким престолом, пошто је био установљен одређени поредак при избору патријарха, требало би да је нестало; црквена управа требало би да се услед преустројства синода променила на боље. И заиста, реформа Самуилова могла би уродити тим добрим последицама, да је он имао силе, да ју потпуно примени у пракси, тако, да јој турска влада и Грци на свагда остану верни. Но на жалост, тога не беше, — а услед тога и уредбе Самуилове не произведоше битних промена у црквеном животу.

Међу другим Самуиловим пословима, важне су мере, које је предузео ради отплате патријаршијских дугова и покушаји, који донекле успеше, да стави цариградскога патријарха на чело свију хришћана на истоку, не само у грађанском, него и у црквеном одношају, те да му се поткине све самосталне автокефалне цркве. Дугови патрујаршије, за које је Самуило приметио, да су тежи од египатских пирамида, силно су га мучили. Ради њихове отплате позове све епархијалне епископе, који се при ступању на катедру обвезиваху, да ће уплатити извесну своту дуга, а до уплате да ће плаћати интерес. Пажње, да се цариградском престолу поткине автокефалне цркве, настале су услед давнашњега положаја цариградскога патријарха у реду осталих патријараха и његова великога значаја у грађанском погледу код турске владе. Те тежње појављиваху се и у пређашњих патријараха; но Самуило се први решио, да их на делу оствари, измењу осталога и са том цели, да уведе строги поредак управе у автокефалним црквама. Тако је 1766. год. са својим синодом изабрао и посветио антиохијскога и александријскога патријарха без икаква договора са ове две цркве. Но ипак те цркве не остадоше Цариграду потчињене. Али тако не беше са автокефалним архиепископијама: пећком патријаршијом у Србији и охридском архиепископијом у Бугарској. Користећи се разним приликама, Самуилу је пошло за руком, да ствар тако удеси, да су по жељи синода, а по наредби турске владе год. 1766. пећка патријаршија, а 1767. охридска архиепископија биле формално потчињене цариградском патријарху.

Најпосле о Самуилу ваља још и то казати, да је био ревностан борац за православље, против латина (на острву Хиосу 1766 г.) и покровитељ духовне просвете. Год. 1768. буде Самуило збачен синодом с катедре и то силом оне власти, коју му је сам Самуило оставио. Као главни разлог свргнућа наведена је његова претерана строгост. Год. 1772. заузме он по други пут патријарашки престо, и остане на њему неколико година, а за тим буде опет збачен као тежак и сувише строг човек. Повукав се на острво Халку, проживи Самуило тамо све до своје смрти 1780. год.

(Наставиће се.)

*) Ову своту смо ставили према садашњој новчаној вредности; дочим та свота пијастера данас износи од прилике преко 3000 фор.

ЗАПИСНИКЪ

Сбора, Православнымъ Свештенствомъ Протопресвутерата Сегединскогъ, у Старомъ Бечеју, дне 14. Декемарія 1867. г. држаногъ.*)

По заключеню, Высокопречестнѣшимъ Господиномъ Германомъ Анђелићъ, Архимандритомъ Тргетежкимъ и Патріаршескимъ, у нашей Епархіи, Мандатаромъ сазваногъ у И. Садъ дне 15. Ноемврія о. г. Епархіалногъ сбора свештеническогъ; и услѣдъ тога, одъ истога Господина Архимандрита, изишавшемъ подъ 15. Ноемврія о. г. Ч. 101. упутству; по управљеномъ, за тымъ, у смислу упутства овогъ, Пречестнѣшимъ Господиномъ Протопресвитеромъ Александромъ Бастичъ, на Свештенство Протопресвитерата Сегединскогъ, подъ 24. Ноемврія о. г. Ч. 285. позиву, састало се дне 14. Декемврія 1867. године, Православно Свештенство Протопресвитерата Сегединскогъ, у Окружный Сборъ, на явном месту, подъ Председаваньемъ Протопресвутера свога, Нѣгове Пречестности Господина Александра Бастичъ; где присуствоваше и ова Господа Свештенцы, по имене: Јоанъ Радичъ, М. Орешковићъ, съ тамошньымъ Јеродіакономъ Яковомъ Арадскій; Георгіи Грунчъ, Стефанъ Поповичъ и Урошъ Нишичъ, Моховскіи; Аронъ Крстичъ и Василіи Раичъ, Петрово-селскіи; Јоанъ Цветковичъ и Стефанъ Курчъ Фелдварскіи Пароси; Алексій Јосичъ Администраторъ, и Александаръ Поповичъ Капеланъ Старо-Бечејскій; и поставивши прво, овоме саседаню, дѣловоју, овде присуствујућа Пароха Островска, Јоанна Павловичъ, вѣћаше о предметима и углавше о њима као што слѣдује:

1. После, смерно одъ свію присуствујућій заедно, одпојане молитве, о помоћи и благослову Бога, Царя небеснога, утѣшителя Духа истыша, отвара саседанѣ сбора Господинъ Протопресвутеръ и Председникъ са одушевљеномъ и одличномъ бесѣдомъ, о задатку овыхъ сборова, позывајући свештенство на подвигъ, радъ достигнућа тыма предностављене цѣли ове: да сійне Православна Хрістова

*) Како нас свештенички збор протопресвитерата ст. бечејског, одржани у Ст. Бечеју дана 2. (14.) јунија о. г. још ни до данас, након 20 дана неће да удостоји пажње и почасти, да нам за овај једини нам свештенички лист достави свој зборски записник, у коме су изложени разлози против свештеничког удружења — то ми, желећи по што по то донети извештаја о каквом — таквом свештеничком збору из истога протопресвитерата, доносимо ево записник свештеничког збора, држаног у Ст. Бечеју 14. декембра 1867. г., дакле пре 25 година, који записник случајно набусмо у архиви епархије бачке, те нам је баш добро дошао, да та саопштимо сада, када је свештенство ст. бечејскога протопресвитерата под председништвом г. проте Јована Бороте заузело према свештеничком удружењу са свим други положај, но што је заузимало пре 25 година.

Из записника овога види се у опште: а.) да се за 25 година, поред извесне непажње и игнорованја историје може много што шта да заборави, б.) да са напредовањем времена могу баш и назадњачки назори да трајумфују. Специјално пак из записника тога доњаје се: а.) да свештеничко удружење није тако непотребно и илузорно, како то пролазеће свештенци некуњени на ст. бечејском збору 2. јунија о. г., б.) да пре 25 година свештенци ст. бечејског (тада сегединског) протопресвитерата, од којих су деветорица и данас у животу — нису били тога неправичног уверења, да „за практичан рад свештенички пасторални прописи цркве и наредбе виших власти воде бригу“, в.) да свештенство некуњено на збору своме у Ст. Бечеју пре 25 година свештеничку исповест и свештеничко удружење није сматрало за „новотарију“, г.) да надлежни фактори, који изазивање свештеничке зборове пре 25 година — и ако са свим добро знајаху за епископални карактер наше цркве — не убојаше се ни мало уображеног „пресвитеријанства,“ којега баука изнесоше као плашило некоји пред овогодишња свештенички збор у Ст. Бечеју.

На, поштo је из свих тих и још многих других разлога записник тога, пре 25 година одржаногa свештеничкога збора у Ст. Бечеју за данашње доба — у којему се ломи о удружењу — врло интересан и поучан, ми ево доносимо најпре тај стари записник из времена од пре 25 година, а у будућем броју овога листа ваљда ћемо већ у стању бити донети и записник ст. бечејског свештеничког збора од 2. (14.) јунија о. г., на нека поштт. читаоци упоређују један и други те пресуђују који је напредији и разложији!

Уредништво.

црква; да се слава имена Божия и Царство Нѣгово у народу утврђује; да се о добру убогога народа нашега сваковрстна озбиљна брига отчински водити започне;

Признаваћ, одъ свію за истыну свега што бы речено; тронуће духова и одушевленѣ тіехъ за све нашто су, овымъ говоромъ, позвани, одекнуло е у обштегласноме „Живіо“, Господину Председнику реченоме.

2. Знаюћи сборъ овай: да постанакъ свой крепкоме и одважномъ настоянію Высокопречестнѣшегъ Господина Архімандріта Гргетешкогъ, Германа Анђеличъ, Патріаршескогъ, у нашей Епархіи, Мандатара, приписати има; и осећаюћи, да ће, съ престанкомъ уединѣногъ рада Свештено-пастырскога, одъ скупленій сила и сложнога труда нашега, Света Црква Православна и верань народъ далеко веће користи, у свакоме обзыру имати моћи; решава:

са обштымъ сагласѣмъ: Вышехвалѣноме Господину Мандатару Патріаршескомъ, за трудъ и настояванѣ около увођаня Свештеническій у Епархіи нашей, сборова положеный, у име овога сбора, односно цакъ свештенства Протопресвитерата Сегединскогъ, жѣлне и Чистосрдне благодарности напишъ, коій, за насъ све, чрезъ Господина Протопресвитера нашега подписанъ, и дотичноме Господину предань быти има, поднети.

3. Призната истына: да е поредакъ душа свакой вешти или да е преко потребанъ за успѣхъ свакогъ рада, известанъ поредакъ, пробудила е, у сбору овомъ, обшту желю, себи устройственна правила поставити; тога ради, сданъ присутный членъ, Јованъ Павловичъ Аћанскій парохъ полаже, у писмену, на столъ сбора „предлогъ за уређенѣ сборова Свештеническій Окружја Сегединскогъ,“ садржаваюћій кромѣ позива, сбору наменѣногъ, и, далѣ, дѣловнога у обштности предозначая, (програма) у десеть одсѣка, 29. устройственій параграфа; о коемъ, кадъ е у целой обширности прочитанъ, рѣшено бы: да се тай, обширнѣегъ и прилѣжнѣегъ о нѣму размышлія ради, у препису, целоме окружномъ Свештенству распошлѣ, како би се у идућемъ сборномъ засѣданю, о садржимына у истоме, рѣшително вѣће повести могло.

4. Упутству Господина Мандатара Патріаршескогъ — на оно, што е епархіалный сборъ свештеническій, у Новомъ Саду 15. Новембрія о. г. држаный, усвоіо, предлогъ за држанѣ помѣстный црквеній сборова учињеный, изышавшемъ, — одазвати се и одма тако радити обвезанымъ себе налазећи сборъ овай, даде разна, но недовольныма призната, мнења о томе: како бы се сборови помѣстни устроити имали? Зато е рѣшено:

сборове помѣстне одма завести: но начинъ устроења тіехъ осломити, за садъ, на благоразумлѣ поединыхъ Свештеника тако, да свакій у своіой обштини има почети сборове држати, съ людма, коіи су за цѣли, сборовыма предозначене: благочастность, нравственость и радиность заузети; међутымъ цакъ да се труди, пробудити заузетность овакову кодъ већине, а и цѣлога обштества свога.

5. Подражавати богоглаголивымъ оружіима ополченія Господня: „**Восприіати щитъ вѣры, имемъ спасенія мечъ дх҃овный иже есть глаголъ Божій, ѡкрѣти ногѣ ко ѹготованіе благовѣствованія**“, есте света, савести свештенскове понаћи зиве тичуће се дужность; овой одговорити: напаяти словесно стадо, као водомъ, словомъ живымъ, да вода та „**вѣдетъ ѥ҃ хъ имѧ источникъ воды текѹщіѧ ѹ҃ жизнь вѣчный**“, међу прва стараня своя уврштіе сборъ овай свештеническій: зато заключе:

да ће удвоити трудолюбље у проповеданю светогъ слова Божія, настояти благовременно и безвременно да учини задоста, по могућству сила своій, овомъ главноме позыву своме и ономени псаломника говореће: „**благовѣствити день ѿ дне спасеніе Бога нашегѡ**“.

6. Смерно признае о себи искупленo овде Свештенство: да, по природи човеческой, пада често у робованѣ слабостима и „**тѣлесныѧ ѹ҃ѕлокомленіѧ**“; да светлость, коіомъ бы му предъ людма светлити требало, кадъ и кадъ потавнюе, — владанѣ му, кадгодъ, место сладка и вкусна зачина, землю горчиномъ обасипа; и зато да му е потребно, баръ одъ годъ до годъ, обновляти у себи животъ духовный и

препорађатисе, исповеђу грѣхова, канићемъ за ове и причешћемъ найсветіегъ тела и крви Христа Бога нашега, за светіегъ човека; поводомъ тымъ заключује:

поновити и међу собомъ оживотворити пренебрегнуту, светомъ Црквомъ прописану, дужность годишњега одлазења на исповедь грехова своіи и покајничество, као и приступанѣ, найсветіега причешћа ради, къ частной трапези; заглашаваюћи се далѣ у овомъ: да ће то чинити свагда у скупу, и то у време, кадъ се о пролетнѣмъ сбору, о коме ће промышлявати да му рокъ у частный посты падне, искупи: а за духовника ће, при свакомъ исповеданю, себи едногъ одъ присуствуюћій свештеника изборомъ поставити.

7. Помышляюћи на то сборъ овай, да є тешко, као таюћій восакъ, срдце у младежи удобосклонно подлећи неприязни прелесника, коіи у веку, нарочито саданѣмъ, као „лѣкъ рыкаѧ ѯодитъ, искій кого поглотити“, увиђа преку нужду: латитисе крепкіехъ средстава, за одржанѣ младежи у непорочности, коей су у основнымъ училиштима, као дѣца, отроцы и отроковице, обучени, за обыласанѣ, у светомъ Евангелію споменутогъ, широкога, но клизавогъ пута, а руководенѣ кроз „ѹзкаѧ вратa“ и напутак на „стезю правѣ“ служећихъ: зато, као што признае, да є средство къ томе найуспешніе, одъ вышій духовній и школскій властій и до садъ чешће налагано, повторно обучаванѣ младежи изышавше изъ основнихъ школа одъ 13. до 18. година, у тако званымъ „недельнымъ школама“, єдиодушно заключује:

молити вышу свою духовну властъ, — пошто намъ є тешко и готово немогуће међъ народомъ, коій томе вичанъ ніе, недельне школе одрастніе младежи ради, као сталне и редовне увести, и тако доякошнымъ налозима просветній властій своіи одговорити, — да намъ, у овой нашей крепчіей намери завођан повторныхъ школа, озбильно посредованѣ мірске власти издѣйствовати благоизволи.

8. Разна мнења сбора овога о томъ: коимъ редомъ се младежь, у повторнымъ школама обучавати и руководити има; далѣ о средствама, коя би достыгнућу цѣли руковођенѣ тога, што больма одговарала, изашла су на заключакъ овай: да се умоли славна Матица Србска, расписати награду за найбольу такву книгу, коя бы садржавала, радъ повторній школа устроено, цело предаванѣ; и то за сваку недељу понаособъ.

9. При разговору за осниванѣ окружно сборне књижнице, рѣшено є:

да свакій братъ Свештешкъ, идућемъ сбору нашем, покаже списакъ, при нѣговой црквеной књижницы находећихъ се, Догматичныхъ, Моралныхъ, Поучительныхъ, Повѣствичкыхъ и пр. књига, на ту цѣль: да бы братія єданъ одъ другога такве књиге позаймљивати могли, и то бы се звало имати на пречацъ окружно-сборску књижницу; а да бы се та, у строгомъ смыслу сборска, почела заводити: сагласила се присутна братія о томе съ прочомъ одсутномъ браћомъ, у идућемъ сбору, разговоръ озбилнъ повести.

10. Увиђа сборъ овай, да му є потребно имати и вештественне снаге, коіомъ бы могао, єдно подмиривати быти могуће потребе свое, а друго изыскиваню можда гдекое сборне цѣли одговорити и сагласиваве у томе, да оснуе окружно-сборну благайницу; о начину пакъ како да то буде? — рѣшава:

да осниваня ради окружно-сборне благайнице, почињући одъ дана 1. Јануаріа 1868. год. Протопресвитеръ два, свакій Парохъ єданъ, а Администратори, капеланы и Діакони пол. новчића, свакій данъ. одъ свога иметка, на страну положе; и скупљену такву своту, после свакогъ тримесечя слѣдуюћемъ првомъ окружномъ сбору, као притежанѣ тога, предати имаю. Рѣшеню овоме, Господинъ Јованъ Радичъ Парохъ М. Ожесіоцолскій, подъ условљемъ: ако и кадъ се, о безбедности као и ясной цѣли тако скупитисе имаюћегъ новца, што углави, приступа.

11. Гласови, коіи су се овде, ради кадикадашњегъ суседныхъ окружныхъ сборова,

међусобногъ сливења или у сдањ сдруженя, поивали, са одобренѣмъ више примљен, и зато є рѣшено:

у смислу томе предлогъ учинити идућемъ сбору епархиалномъ преко Господина Протопресвитера, коій се умолива подѣйствовати, да се ова жели паша, тамо у обзиръ узме.

12. Као што є Богъ сдањ и истына Нѣгова єдна: тако и правость и истынна светиня мыслій и дѣла людскихъ, — упућеныхъ светымъ Евангелиемъ на єдиный образацъ свакогъ савршенства, на отца небеснога, — у православію єднака быти има; съ тога, да быє се, безъ сваке сумнѣ нуждно, єднообразѣ у свачему обдржало, а и лагше до тога доспевало, сборъ овай обштегласни заключуе:

данномъ прійдикомъ настати около тога, да се приводу сва четыре, ове єпархіе, окружна сбора на узаймичну доставу запшеница своій, како би се овій, сдањ съ другимъ, допуняваши, и тако єднообразѣ и єпорасумѣнѣ, у мышленю тако као и дѣланю наблюдавати могло.

13. Учинѣнъ є, травоћу саседующю овомъ, спомент о оной господи Свештеницыма округа овога, коій у сборъ овай, имаюћи за времена позывъ, не дођоше; и нађено є: да су се одсутствующа ова гг. Исаакъ Луданић, намѣстникъ и парохъ М. Оересіополскій, Александръ Вуковић, намѣстникъ и парохъ Сегединскій, Петръ Петровић и Іоанъ Мизић Мартоношкій, Димитрій Янковић и Любомиръ Зубковић Ст. Каньижкін, и Іосифъ Поповић, Островскій, пароси, у приносламъ амо своимъ званичнымъ писмима, коя су, редомъ овде ставлѣній имена њиовій, прочитана, довольно извинили; слѣдующа пакъ гг. Свештеницы: Іоанъ Іоанновић М. Оересіополскій, Іоанъ Доброевић Шандорскій, Тимоеій Бранковић и Александръ Николић Сентпанскій, са тамошнымъ капеланомъ Іоанномъ Трйфоновић и Діакономъ Трйфономъ Вламић, и Самуилъ Бранковић Ст. Бечейскій, пароси, узрокъ свога одъ сбора изостанка, до 15. Декем. о. г. явили нису; зато є рѣшено:

Извинѣныхъ писма, одобраваюћи имъ садржай, редомъ овде ставлѣній имена њиовій, са $^1/_2$. $^2/_3$. $^3/_4$. $^4/_5$. $^5/_6$. $^6/_7$. обележена, у писменару сбора оставити, а неизвинѣне на знанѣ узети.

14. О томъ: у коій данъ и у комъ месту ће се, идућегъ тримесечя, сборъ свештенический овогъ округа држати?

доконато є са обштымъ сагласѣмъ: да се свештенство округа овога, сбора своіъ ради, дне 11. Априлія 1868. г. у месту Острову или Ади, у тамошнѣй второразредной учіонищи, искупи.

После учинѣногъ овако сборења, реч'ю Господина Председника, саседанѣ ово бы заключано, а скушнымъ одпѣвомъ тропара Сошествія Светогъ Духа свршено. —

Александеръ Бастичъ, протопрезитеръ Сегединскій. чрезъ Іоанна Павловић, пароха Островска, и привр. окр. сбора протопрезвитерата Сегединска дѣловођу. Аароиъ Крестичъ парохъ П. Селски. Александаръ Вуковић, намѣстникъ и парохъ Сегединскій.

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗ.

Проповѣдникъ српске народне цркве од Теофана Живковића, правосл. епископа карловачког. На свијет издао по смрти владике Теофана брат му Јован барон Живковић и т. д. у Карловцу 1882.

(Свршетак.)

„Са сваким је он знао говорити његовим језиком“....

„Благословена је свака суза нашег дубоког ученика хришћанског и народног, што пада сад на овај гроб, у коме лежи: укочено тако велико срце, смлаѣен такав риједак дух, угашене тако виспрене мисли, охладьела така племенита осјећања, прекрштене такве задушне и вриједне руке, завијемьела златна уста блажене душе великога владике Никанора и Срб-Милутина, кога

име и рад до смрти, кад досиље под вјешто и благодарно перо, биће историја времена свога.“

„Али у тој, свога времена историји, биће заједно и жалосна историја учитеља најзаврешијег — а неразумјевеног; српске цркве православитеника најученијег — а неуваженог; православља и родољубља проповједника најречитијег — а непослушаног; књижевника најклаенчијег, а од наших, и ширењу књиге народне посвећених друштава — ни најмањим вјенчићем данас непочашћеног; мецената најзадужијег — а непитомаог (!); јерарха великог — а достадужно нецијењеног ни овдје у Пакрацу, гдје је он свима и свакоме служио толико, и сам себи боловао пуних десет година дана“.....

„Ал' то је све морало ваљада да буде тако, **„да свђдетсѧ“** и на њему **„писаніе: ѥ҃ сѧ҃ѡ҃ прїйди. и сѧѡи ѥго непрїѧша“**. . . .

Што је ретког, а што је и опет докал величине Теофанове и истинитости његовог говорничког дара, то је она дограбна духовитост ума, поједини полет душе и нестишана бујица осећаја. За 40 година није попустио, ни ослабио, а нскмо ли малаксао. Какав је почео, такав је и свршио, ал' у свему још јачи, још силнији О, зашто нису такви људи бар и у земаљском животу вечнога века!

„Проповедник“ Теофана Живковића сија данас у нашој књижевности светлошћу, пред којом свака — који је за то способан — мора скинути капу, а на којој ће се сваки православан Србин загрејати и одушевити за православље и за Сриство; на којој ће многи многу истину наше народно-црквеног автономног живота познати и научити; на којој ће многи наш проповедник моћи научити како проповедати треба

Теофан Живковић подигао је сам себи споменик, велик, да га свако видети може; вечан, да га нико оборити ни умалити неће.

Али, ми му имену и спомену желимо још, што и он зажели учитељу своме: „вјешто и благодарно перо“.

А ми се бојимо, да му се имену и спомену невештином својом нисмо неблагодарно огрешили. Ако смо, — опрости нам, врли поборниче и војниче православља, опрости нам, — велики Србине!

У очи Духова 1892.

Јован Јеремић,
парох.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Свештенички зборови) појединих протопресвитерата, који се до сад изјаснише за свештеничко удружење јесу — у Архидијецези: карловачки, митровачки и вуковарски; у бачкој епархији: жабаљски новосадски и сомборски; у темишварској епархији: арадски, вел. кикиндски и темишварски; у вршачкој епархији: панчевачки и вршачки; у горњо-карловачкој епархији: будачки и петрињски. Против удружења се изјаснише: земунски и ст. бечејски. Из пакрачке и будимске епархије до сада немамо још никаква извештаја о одржаним свештеничким зборовима — но надамо се и отуда скоро повољним гласовима.

Пошто се већ толики протопресвитерати изјаснише за остварење свештеничког удружења, то је данас већ на дневном реду питање: кад и где да се држи велика свештеничка скупштина, која би имала извести организацију свештеничког удружења!? На како је данас већ, наступило доба највећега пољског рада, којим су где што и сами свештеници заузети, то по нашем мишљењу — велику свештеничку скупштину у скором времену и у опште при овим највећим летњим врућинама не би требало држати, већ би држање исте скупштине требало одложити за месец август, или баш и септембар, како би се дотле још боље измењале мисли о свештеничком удружењу и о нацрту правила за исто удружење. — Што се пак тиче места, ми смо тога мишљења, да би

за овај први мах најзгодније и најудесније било, кад би се прва велика свештеничка скупштина држала овде — у Новоме Саду. Разуме се, да је ово тек наш индивидуални предлог, с којим се не мора слагати нити свештенство нити и више меродавни фактори.

— (Свештенички збор протопресвитерата новосадског) одржан је у Новоме-Саду 15. јунија о. г. под председништвом прот. г. Милана Тирића, на коме збору је свештенство протопресвитерата новосадског једногласно и сваљеким одушевљењем прихватило мисао о остварењу општег свештеничког удружења. Опширнији извештај о томе сјесном и достојанственом збору донећемо у будућем броју овога листа.

— (Свештенички збор протопресвитерата сомборског) одржан је у Сомбору 15. јунија о. г. — и као што нам петога дана брзојављају: на збору скупљено свештенство једногласно се изјаснило за опште свештеничко удружење. — Опширнији извештај донећемо у будућем броју овога листа.

— (Извештај о седницама архидијецезалне управе у Карловцима.) Административни одбор у редовној седници својој од 8. (20.) јунија решио је: Новоизабрана црк. скупштина у Карловци има се у смислу одлуке високословног саборског одбора успоставити у своје дјеловање. — Управи ман. Бешчина дозвољава се, да 4 јутра земљишта купити може. — Управи ман. Кувеждина дозвољава се оправка манастирског здања. — Молба братства ман. Јаска, којом моли зајам од 7000 фор. из манастирског фонда, препоручује се саборском одбору на уважење. — Дирекција државног дуга у Бечу известиће се, да продаји државних обвезница гласећих на име црк. општине у Јакову ништа на путу не стоји. — Црк. општина у Краљевци има јер. Вемјамину Јелачићу дугујућу своту од 142 фор. 50 новч. путем овршне намирити. — Црк. општина у Брестачу има уз парохијалну кућу сградити пушу и шталу. — Црк. општина у Суботишту има распоред парохијала за текућу годину неодложно обавити. — Парох Вилићка одбија се са својом молбом гледе накнаде за виноград, који у име једног дела парох. сеоске ужива, пошто ужива потпуну парох. сесију. — Црк. општина у Орољу дозвољава се, да пов иконостас у цркви подићи може. — Црк. општина у Григуревци дозвољава се, да може 1000 фор. из црк. благајне на црквене потребе издати. — Црк. општина у Јаску дозвољава се, да може стари укупљени парохијал на оправку парохијалних зграда употребити. —

— Архид. Конзисторија у редовној седници својој од 9. (21.) јунија решила је: Управа ман. Бешеновa има се обавестити, да је тамошњи монах О. Амвросије за ђакона рукоположен. — Молба Никифора Поповића, пароха Ст. Бановачког, ради подарења прилоге из јерарх. фонда у сврху лечења, препоручује се сабор. одбору на уважење. — Управа ман. Шишатовца упућује се, да тамошњем јеромонаху О. Арсенију дугујућу диурну од 1. маја о. г. исплатити има. — Георгије Максимовић администратор парохије у Черевићу, потврђује се за пароха Черевићког. — Досадањи Марадички парох Милан Попадић потврђује се за систематизованог помоћника у Војки. — Досадањи администратор парохије у Ердуту г. Василијан Поповић враћа се у свој манастир, а администрација помењуте парохије поверава се даљском свештенству. — Парох Угриновачки Ђоко Шпадијер препоручује се сабор. одбору ради мировине. — Одређује се консист. комисија, која ће против суспендованог пароха Љ. М по ново дисциплинарну истрагу спровести.

ЧИТУЉА.

— († Лазар Катић) парох Липовски (у спархији будимској, протопресвитерату мохачком) преселио се у вечност 8. јуна о. г. у 11 сати ноћу, — после тешког шестонедељног боловања. Покојник се родио у Шаторишту 17. децембра 1821 г., а крштен је у мајишкој цркви. Изучив основне школе, оде у Сомбор и сврши учитељску школу 1842 године, те је постао учитељ у Бездеску, које је био а и данас је филијал Липовској парохији. Био је неко кратко време у истом месту, за тим се пресели у Мајиш за учитеља, — и ожени се те буде произведен за јерођакона 1844 године. Кад је покојни епископ Платон Атанацковић ишао кроз своју спархију, зађаконио га у Липовској цркви. Служио је у Мајишу као учитељ 7 година, па потпуно задовољство, јер још и данас има његових ученика, који се врло добро сећају њега, а сведоци су ономе. — 1851 године буде рукоположен за пресвитера у петинској цркви од истога епископа, те буде послат

у Д. Нану на парохију. Ту је провео кратко време, а за тим буде премештен у Ланчуг за пароха, где је провео 31 годину дана. — Године 1883 буде једногласно за пароха Липовског изабран, те је ту провео 9 година, служећи светом олтару божјем. — Од данашњих свештеника он је био најстарији у протопресвитерату мохачком по годинама и по чину. — Био је један од примерних свештеника. Оставио и за собом троје дјеце, и то једног свршеног учитеља, једну удату ћер, а једна је остала неудомљена. — Погреб је обављен 10. јуна пре подне са светом литургијом. На погребу су уз много народа присуствовала три свештеника, и то г. г. Урош Марковић мајшки, Стеван Михаљчић кишфалушки, и Јован Милић, шарочки. — Надгробно слово говорио је Стеван Михаљчић, парох кишфалушки, опростив са покојником у име ожалошћене породице, општине као дјеце духовне, и свештенства. — Вечан му спомен!

— (†) **Михаило Вујаклија**) парох Кретињски, у протопресвитерату будачком, власник златног крста са круном, преминуо је 4. (16.) јуна о. г. у Шарокајрјеци, у парохијалном стану, а сахрањен је 6. (18.) јуна о. г. Покојник се родио 8. сент. 1843. у Облају, више Гање, од ратарских родитеља. Свршив 1866 богословију у Плашком рукоположен је за свештеника 21. нов. 1867. блаженопочившим епископом Лукијаном Николајевићем и додијељен бијаше за личног капелана покојном резиги. проти и пароху коларићком, Петру Вучковићу, ће је остао до 1873., кад је премјештен за протопр. капелана у Топуско. Год. 1876 добије администрацију парохије кретињске на четврти дио пар. плаће, и ту је 1877 изабран и потврђен био за пароха.

Покојник је црквеном појењу и правилу био особито вјешт, а крај тога имао је лијеп, висок, умиљат и звонак глас, те га је милина била слушати појати и свештенодјејствовати. Год. 1881. одликован је био златним крстом са круном — рад' чега си је завист многих задобио... Супругу је изгубио пре 1½ годину нестом кад је добио неизлечиву болест у стомаку, те од то доба није могао тачно и ревно вршити своје свештеничке дужности као прво. Тражио је личног капелана због своје болести, но то му нико није вјеровао код његовог иначе крепког тјелесног састава, него га оптужише код предпостављене власти — па је пред смрт своју рјешен био парохијске службе! Оставља иза себе једнинца сина — Петра, свештеника на Бухачи.

Погреб његов био је величанствен. У парохијалној цркви дупком пуној околне интелигенције, школске младежи, родбине и парохијана опојаше његове земне остатке 4 свештеника: Парох перјасички Милутин Шарац, парох клокочки Мојо Мајсторовић, капелани Симо Јаковић и Драгутин Шарац. У цркви при крају опојела опростно се с њим у кратком говору парох перјасички, а на гробу говорио је парох клокочки, — истакнувши покојникове врлине као свештеника и вриједног учитеља стада свога. У знак поштовања његова у народу — испратило га је мноштво народа до хладног гроба.

Покој му души, и лака му црна земља била!

Ѵ.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

77, 1—3

Усљед велеуваженог налога сл. Епарх. школског одбора у Н. Саду бр. 26/5 из седнице одржане дана 26. фебруара 1892. — школски одбор срп. правосл. црквб. школ. општине у Мартоношу из своје редовне седнице одржане дана 11. јуна 1892 год. овим расписује стечај за учитељицу на овомесној женској четвороразредној школи.

Годишња је плата учитељици: 210 фор. у готовом новцу, који месечно прима у напред.

16 јанала оране земље по 2200 □°, на коју општина порез и еквиваленат плаћа.

70 фор. награде за станарину годишње.

36 фор. у име 2 °. тврдих дрва.

30 фор. у име 300 снопова трске.

Ово напред означено прима из мест. политичне благајне.

40 фор. у име држања повторне школе, што прима у два пут из црквене благајне. —

Дужности учитељице:

Изабрана учитељица дужна је, све, на основу школског наставног плана одређене предмете деци предавати и пријежно с децом св. богослужења похађати.

Оспособљене учитељице, које желе ово место заузети, дужне су поред молбенице поднети сведочанство о учитељској способности као и о способности предавања на мађареком језику потребних предмета.

Молбенице са биљеговином и потребним сведоџбама шаљу се на председништво школског одбора у Мартоношу.

Рок овог стечаја траје до Преображења о. г.

У Мартоношу 15. јуна 1892 год.

Тоша Петаковић,
перовођа школ. одбора.

Влајко Еремић,
председник шк. одбора.

СТЕЧАЈ. 76, 1—3

На упражњено учитељско место у Срп. Кларији отвара се стечај, са платом од 300 фор. а. вред. у новцу, 5 јанаца оране земље, на коју учитељ порез и друге пристојбе плаћа, (или место речене земље 100 фор. у готовом новцу) 6 метара тврдих дрва, сламе за огрев школе и учитеља по потреби, 30 фор. за држање повторне школе, 20 фор. за перовођство, од већег погреба, где позван буде 1 фор., од малог 50 новч., слободан стан од две собе, кухиње, штале и вртом.

Изабраном учитељу спада у дужност школ. уредбом прописане науке предавати, у св. цркви за певницом појати, школ. децу у цркв. појању обучавати, и перо у седницама водити. Оспособљени који имају искалати, да су учитељску школу у Сомбору свршили, и испит из мађарског језика положили, нека изволе своје добро снабдевене молбенице са сведоџбама најдуже до 15. јула т. г. овомесном школ. одбору послати. Који се лично представе имају првенство.

Из седнице црквено школ. одбора у Срп. Кларији држане 7. јуна 1892.

Школски одбор.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 69, 2—3

На основу скупштинског закључка српске правосл. црквене шк. општине аџанске, а усљед одобрења сл. епарх. управе у Новоме Саду — расписује се овим дражба на мањак ради чишћења целокупне полате и светих икона (а евентуално и оправљања истих), као и бојадисања целе овдашње српско-прав. св. цркве изнутра масном бојом (уметничко-пластичком имитацијом).

По изготовљеном предрачуну износи:

а) цео посао за чишћење икона и позлате . . . . . 860 фор. а. вр.

б) бојадисање цркве изнутра масном бојом . . . . . 325 „ „ „

Укупно 1185 фор. а. вр.

Услови су ови:

Сваки је лицитант дужан 10% од горе изложене своте пре дражбе у име пиринзалука положити.

Општина задржава себи право повереља према подузимачу. — Подузимач издаје општини писмену јемченину на 3 године дана за обављени посао.

Ближа условља могу се код председништва срп. црквене општине у Ади видети свагда, као и на сами дан дражбе, која ће се одржати дана 29. јуна (11. јула) о. г. у 3 сахата после подне у дому црквене општине. —

У Ади 1. јуна 1892. Одбор.

СТЕЧАЈ. 78, 1—3

Ради сталног попуњења једног упражњеног учитељског места у општини Турији, овим се отвара стечај.

Плата је учитељска годишње 600 фор. — урачунавајући у исту и наплату за повторну школу и учитељски огрев, — уз то 60 фор. у име грејања и чишћења школе, 10 фор. шк. паушала и уживање слободног стана са баштом, која се покрај истога налази.

Изабрани дужан ће бити у додељеним му разредима, децу у свима школском уредбом прописаним предметима обучавати, повторну школу држати и у цркви при сваком богослужењу за певницом са осталим учитељима на измене појати, због чега се и захтева, да је дотични врло добар певач.

Који би од молитеља ово место добити желео, има се по закључку шк. одбора овој општини лично преставити и у цркви појати.

Рок стечају траје до 31. јула т. г.

Добро снабдевене, и црквеној општини упућене молбенице, имају се до поменутог рока потписаном шк. одбору поднети.

Из редовне седнице шк. одбора у Турији 4. Јуна 1892. год. држане.

Авакум Травањ, Кузман Медурић,
перовођа. председник школ. одбора.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 79, 1—2

На основу закључка црквене општине Горњо-Ковиљске овим се расписује минуендо дражба ради оправке цркве, која ће се држати дана 5. (17.) јула о г. у 2 сахата по подне.

Прорачун износи 1859 фор. аврс.

Сваки лицитант има пре дражбе 10% пиринзалука положити.

Ближи дражбени услови могу се код председништва црквене општине видети.

У Гор. Ковиљу 10 јуна 1892.

Председништво.

Е. бр. 310. 1892.

ЕДИКТ. 72, 2—3

У брачном спору Јосифа Јанкијевића против супруге му Ане рођ. Радешић, која је у свет отишла, те је садашње место њеног пребивања непознато, — овим се речена Ана позива, да у року од 60 дана рачунајући од првог објављења овог едикта у новинама, консисторији овој или лично представе, или место свога пребивања пријави, пошто ће у противном случају овај брачни спор и без њеног учешћа по постојећим законима окончан бити. —

Из конз. седнице држане у Темишвару 18. (30.) маја 1892. год.

Консисторија епархије темишварске.

СТЕЧАЈ.

66. 2—3

Овим се расписује стечај на срп. вероисповедној основној упразњеној школи у Ињфали (Тем. Вармеђи). Рок стечаја до 12. јулија, а избор 20. јулија о св. Илији.

Плата је следећа: 260. фор. у гот. новцу, 31. хектолит. и 31. литру пшенице у натури, 40. фор. у име огрева. Пристојан стан с баштом од $^1/_2$ јанца и у њиву $^1/_2$ јанца баште.

Дужност је учитељу десну Певницу држати, и све школском уредбом прописане предмете у школи предавати, — и вероучење водити.

Молбенице имају се уврстити месном школском одбору. Првенство ће имати који се лично представи.

Из седнице црквено школског одбора држане у Ињфали 31. Маја 1892.

Павле Ристић, перовођа.

Вељко Аничић, председник шк. одбора.

К. бр. 389. ex 892. К. 369.

ЕДИКТ.

71. 2 3

На брачноразводну тужбу Софије Рајковић рођ. Николић из Арада против супруга јој Димитрија Рајковића, који је у свет отишао, те је садашње место пребивања његовог непознато, — овим се речени Димитрије Рајковић позива, да у року од 60 дана, рачунајући од првог уврштења овог едикта у новинама, или лично консисторији овој предстане, или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе против њега подигнута брачноразводна парница и без његовог учешћа по постојећим законима решити. —

Из седнице конс. држане у Темишвару 18. (30.) маја 1892. год

Консисторија епархије темишварске.

СТЕЧАЈ.

68. 2—3

На установљено место забавиље овим се расписује стечај. Плата је забавиљи: 300 фор. са петогодишњом повишицом од 10%, слободан стан и огрев. Изабрана забавиља дужна је за годину дана прописани испит забавиље положити.

Рок стечају траје до 11. (23.) јула т. г.

У Кумани 30. маја 1892. год.

Школски одбор.

ЕДИКТ.

62. 2—3

Анђелија рођ. Теодоровић супруга Љубомира Бошњачког из Сибача, која је незнано куда у свет отишла, овим се позива, да у року од 6 месеци рачунајући од првог уврштења едикта овог у новине, потписаној Конзисторији или сама лично предстане или место свога пребивања обзнани, поито ће иначе против ње поведена брачноразводна парница и без ње окончана бити.

Из седнице Архид. Конзисторије у Карловци 12. (24.) маја 1892 држане.

Архидијецезална Конзисторија.

К. 229. I. 69.

СТЕЧАЈ.

57. 3—3

Ради попуњења парох-помоћничког места у Иланци, са платом пете класе и станарином од 100 фор. годишње.

Конкуренти имају своје ваљано инструјисане прозбе, путем својих власти, најдуже до 1. (13.) јула т. г. овој Конзисторији послати.

Из седнице епарх. Конзисторије у Вршцу 27. априла (9. маја) 1892. држане.

СТЕЧАЈ.

63. 3—3

На смрћу упражњено место учитељице, на четвороразредној женској школи у Ст-Шова (Бач-Бодрошка Жупанија) расписује се стечај.

Са овим местом скопчана је плата од 300 фор. а. вр. у готовом новцу, слободан стан са пространом баштом, један хват дрва и два хвата сламе за огрев.

Ново изабраној учитељици спадаће у дужност, школском уредбом прописане дужности, како у школи тако и у цркви обављати и повторну школу држати.

Рок стечају траје до 16. (28.) јулија о. г.

Из седнице местног школског Одбора држане у Ст. Шова 27. маја (8. јунија) 1892.

Јован Ђ. Петровић, перовођа и учитељ.

Милан Стоја, парох и председник М. Ш. Одбора.

СТЕЧАЈ.

67. 2—3

На фењској срп. основној мешовитој школи има се попунити стално учитељско место, са којим је скопчана следећа плата: 300 фор. а. в. у готовом новцу, која ће се квартално учитељу исплаћивати, за тим 2 јанца оране земље, на коју учитељ порцију плаћа, у име паушала 6 фор., у име огрева 2 хвата тврдих дрва и сламе колико треба, од погреба где позван буде 1 фор. — стан у нарави са баштом у новосазиданој школи.

Учитељ је дужан све законом прописане предмете предавати, децу у појању поучавати, у цркви за десном певницом појати и перовођске дужности бесплатно вршити.

Компетенти имају доказати, да су православни Срби, оспособљени учитељи и да су испит из мађарског језика положили. Новоизабрани учитељ наступиће своје звање почетком идуће школ. године 1. септембра.

Рок стечају Петровдан, ког ће се дана избор објавити.

Из редовне седнице срп. прав. школ. одбора, држане у Фењи 2. (4.) маја 1892.

Михаило Сиротан, председник.

Самуило Поповић, јеромонах и администратор епархије, привремени учитељ као перовођа.

СТЕЧАЈ. 56, 3—3

На упражњено место учитеља или учитељице у салашима Петрово-Селским (бачка жупанија) овим се расписује стечај. Плата је 400 ф. а. вр. у готовом новцу, слободан стан и огрева колико треба (сламе). У име фамилијазије 10 ф. 50. н. а. вр. и 6. ф. за писаћу опрему.

Изабраном учитељу или учитељици спадаће у дужност школ. уредбом прописане предмете у школи предавати.

Молитељи који ово место добити желе, нека се пријаве овомесном школ. одбору до 10. (22.) јулија о. г.

Из седнице меси. школ. одбора држаног 5. (17.) маја 1892. г.

Ђорђе Марковић, перовођа шк. одбора. **Сава Ристић,** председник.

Е. бр. 352 ex 892
К. 283.

СТЕЧАЈ. 64, 3—3

На парохијско место у Соки овим се отвара стечај.

Конкуренти имају своје ваљано инструиране молбенице до 30. јуна о. г. поднесеној конзисторији поднети. —

Из конс. седнице држане у Темишвару 18. (30.) маја 1892. год.

Епарх. Конзисторија Темишварека.

СТЕЧАЈ. 70, 2—3

На упражњено учитељско место при српској вероисповедној школи у Будимпешти, Табану (Будиму).

Годишња плата је 600 фор. из црквено-општинске благајне, која се месечно у напред издаје. Осим тога слободан стан са 2 собе и кујном, и 2 хвата тврдих дрва за огрев, и у колико би за скупштинског и одборског перовођу биран био, награда од 100 фор.

У дужност спада учитељу осим предавања школском уредбом прописаних предмета у свакидашњој школи, и појања у цркви а по потреби и ван цркве, још и приљежно обучавање деце у црквеном појању.

Компетовати могу само оспособљени учитељи, који су из мађарског језика испит положили.

Рок стечају траје до 20. јула (1. августа) 1892. Молбенице са сведоџбама о оспособљењу, досадањем учитељском службовању, здравственом стању и морално-религиозном владању имају се на потписани црквено-школски одбор упутити.

Из седнице школског одбора у Будиму 1. (14.) јунија држане.

Председништво школског одбора.

СТЕЧАЈ. 65, 3—3

На упражњено место учитељичко отвара се стечај са платом 300 фор. у готовом новцу, 40 фор. у име повторне школе, слободан стан, 2 хвата дрва, два хвата сламе, 10 фор. у име баште, 6 фор. за паушал.

Изабраној учитељици спадаће у дужност школ. уредбом прописане предмете у школи предавати. Молитељке које ово место добити желе, нека се пријаве овомесн. црквен. школ. одбору до 14. јула о. г.

Из седнице главн. црквене скупштине у Бега св. Ђурђу, 1. (13.) јуна 1892. год.

Милан Михајловић, перовођа. **Анта Игњатов,** црквени председник.

ПРЕТПЛАТНИ ПОЗИВ

НА КЊИГУ

ТУМАЧЕЊЕ ЈЕВАНЂЕЉА

СА БЕСЕДАМА

(ДРУГО ПОПРАВЉЕНО И УВЕЋАНО ИЗДАЊЕ)

ПО НАЈПРИЗНАТИЈИМ РУСКИМ И ГРЧКИМ ПИСЦИМА

ОД

АРХИМАНДРИТА ФИРМИЛИЈАНА.

Наш радешик на пољу црквене књижевности, г. **Архимандрит Фирмилијан**, поодавна је умољаван од многих свештеника и других пријатеља, да прештампа своје књиге **Тумачења Јеванђеља** са беседама, које се још од пре неколико година не могу нигде да добију.

Г. Фирмилијан пошто је учинио неке измене и допунио прво издање својих **Тумачења Јеванђеља** поверио је нама издавање овога важног и корисног дела, које смо већ дали у штампу.

Прво издање **Тумачења Јеванђеља** имало је две књиге, а ово друго писац је поделио на три књиге, које ће имати овакву садржину:

ПРВА КЊИГА.

ТУМАЧЕЊЕ ЈЕВАНЂЕЉА

СА БЕСЕДАМА.

1. Предговор на прво издање.
2. Предговор на друго издање.
3. Приступ:

I.

Важније појединости о Св. Јеванђељу.

1. Начин писања у апостолска времена. 2. Подела текста на главе по Амонијевој системи 3. Евсевијеви канони. 4. Евталијеви стихови. 5. Неповређеност Јеванђеља. 6. Важнији кодекси, 7.

Најстарији преводи. 9. Одломци списа старих писаца. 9. Канони или каталози из времена II. —IV. в. 10. Способност јеванђелиста као достоверних писаца. 11. Искреност Јеванђелиста. 12. Апокрифична Јеванђела. 13. Богодухновеност. 14. Биографија јеванђелиста. 15. Кратка биографија 70 Спаситељевих ученика. 16. Монете које се у Јеванђељу спомињу. 17. Вредност монета за време Римљана. 18. Јеврејска хронологија и празници. 19. Хронолошка таблица догађаја од Христовог рођења до краја I-ог века.

II.

Свештена Географија

Увод. 1. Едем и Наид. 2. Подела земље међу Нојевим синовима. 3. Палестина. 4. Топографски опис Палестине (брда, долине и поља, пустиње, језера и мора, реке и потоци). 5. Политички опис Палестине (први њени обитаоци, десба Ханаана: по доласку Израиљћана, после десбе царства и за време Римљана). 6. Персија. 7. Галилеја. 8. Самарија. 9. Јудеја. 10. Филистимија. 11. Финикија. 12. Ерменска. 13. Мидија. 14. Елам. 15. Персија. 16. Вавилонија. 17. Асирија. 18. Месопотамија 19. Мала Азија. 20. Сирија. 21. Арапска. 22. Египат. 23. Етиопија. 24. Северна Африка.

*

4. Речник и тумачење страних речи у Н. Завету.
5. Недеље св. великог поста.
6. Недеље по васкресењу Христовом.
7. Надгробна слова.

ДРУГА КЊИГА.

ТУМАЧЕЊЕ ЈЕВАНЂЕЉА

СА БЕСЕДАМА.

На све Недеље по Св. Тројици — до I-ве Недеље вел. поста.

ТРЕЋА КЊИГА.

ТУМАЧЕЊЕ ЈЕВАНЂЕЉА

СА БЕСЕДАМА.

I. На све велике празнике: а) Христове празнике б) Богородичне празнике.

II. На све светитељске (средње) празнике.

Све три књиге изићеће преко 60 штампаних табака на вел. осмини. Слог ћирилео а артија сатинирана. Цена је за све три књиге 10 динара или 5 форината. Претплата се прима само за цело дело а може се дати и у два пута и траје до 15. Августа, кад ће и прва књига бити готова. Претплату примамо само ми и књижара Валожића, у Београду. За ученике богословије цена је за све три књиге 9 дин. или 4·50 фор.

Молимо г. г. Протојереје, старешине Манастирске, свештенике и учитеље да се потруде око скупљања претплатника.

У Београду 15. Маја 1892 год.

Витомир Марковић и Павловић,
бројачи цркв. и свештеничког одела.

75. 1—2

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА
БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМЕ САДУ
код „светог Саве“

препоручује са свога богатог стоваришта следеће фотографије у величини $^{40}/_{50}$ cm

ЊЕГОВА СВЕТОСТ ПАТРИЈАРХ СРПСКИ
ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ.

Епископе:

Арсенија Стојковића, Теофана Живковића, Нектарија Димитријевића, Мирона Николића, Никанора Поповића, Михајла Грујића, Др. Никодима Милаша.

Цена је појединим сликама које су на фином картону вештачки израђене: фор. 1·20.

ЗАТИМ:

ВЕЛИКИ ТАБЛО СРПСКО-НАРОДНИ ЦРКВЕНИ САБОР
од 1890. — Цена фор. 2·—.

Поруке са стране обављамо брзо и тачно с платом у ваточ (Nachnahme).

Нови Сад, маја 1892.

47. 2— БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

Наше пошт. претплатнике опомињемо и умољавамо, да нам новац што скорије пошљу — да не би принуђени били обустављати им лист.

АДМИНИСТРАЦИЈА „СРПСКОГ СИОНА“.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 26.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 28. ЈУНА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАУЧНА ОСНОВА

за православне вероисповедне српске народне основне школе у краљевинама Хрватској и Славонији са једном, две, три и четири учитељске снаге.

Издана наредбом српског прав. народно-црквеног школског савета од 7. (19.) марта 1892. бр. Ш. С. $\frac{72}{192}$

ДЕО I.

НАУЧНА ОСНОВА

за православне вероисповедне српске народне школе у Хрватској и Славонији са једном учитељском снагом.

(Наставак.)

III. РАЧУН И ГЕОМЕТР. ОБЛИКОСЛОВЉЕ.

Наставна цел: Усмено и писмено решавање рачунских задатака из свакиданњега живота. — Упознавање геометријских слика и телеса и мерење дужи и прорачунавање најпростијих геометријских површина и телеса

А.) РАЧУН.

I. РАЗРЕД.

Развитак бројева и четири врсте рачуна усмено и писмено са једно- и вишеименованим бројевима од 1—20.

Новци и мере: новчић, четвртак, десетак, форинта, петица и десетица; м (метар) дм (дециметар); кг (килограм); дан, седмица; свитак (табак) и слог (туце — тесте); пашира.

II. РАЗРЕД

Развитак бројева и четири врсте рачуна са једно- и вишеименованим бројевима, усмено и писмено од 1—100.

Новци и мере: Понављање из I. разреда и двадесетак, $\frac{1}{4}$ форинте, дукат или цекин, педесетица, стотинарка и цм (центиметар); хл (хек-

толитар) дкг (декаграм); сат, минут, месец, седмице и године, столеће; књига папира.

III. РАЗРЕД.

Даљни развитак бројева, четири врсте рачуна са једно- и вишеименованим бројевима, усмено и писмено до 1000 — Множење с једно- и двобројним множитељем и делитељем.

Новци и мере: Опетовање онога, што се у II. разреду учи, и: хиљадарка; мм. (милиметар); км (километар); q = метричка центa; г (грам), ризма папира и дани године. — Писмене задаће се сваке седмице у школи израђују.

IV. РАЗРЕД.

Четири врсте рачуна са једно- и вишеименованим бројевима и десетичним разломцима. — Познавање простих разломака. — Претварање најобичнијих простих разломака у десетичне. — Решавање рачуна из свакидашњег живота са обзиром на домаће, земљоделске и обртничке прилике.

Сваког месеца једна рачунска школска задаћа.

Новци и мере: Понављање свега, што се у III. разреду учи.

Б.) ГЕОМЕТРИЈСКО ОБЛИКОСЛОВЉЕ.

I. II. и III. РАЗРЕД.

Упознавање правца. Упознавање углова, троуглова и четвероуглова на стварима.

IV. РАЗРЕД.

Црте, углови, троугли, четвероугли, правилни полигони и круг.

IV. СТВАРНА ОБУКА НА ТЕМЕЉУ ЧИТАНКЕ.

Наставна цел: Младеж се има упознати са најнужнијим реалним знањима и стећи што више конкретних представа и појмова, изобразити ум, оплеменити срце и усавршити говор.

А.) ЗЕМЉОПИС И ПОВЕСНИЦА.

I. и II. РАЗРЕД.

У првом и другом разреду у вези са очигледном наставом упознају се ученици са својим местом рођења и завичајем.

III. РАЗРЕД.

Познавање домовине, полазећи од места рођења и завичаја у концентричним круговима, при чему се има особито у обзир узети на жупанију, у којој се школа налази и на околне најближе жупаније. — Најбитнији земљописни појмови. — Кратке слике из повеснице српске и хрватске по читанкама за III. разред.

IV. РАЗРЕД.

Потпуно познавање краљевинâ: Хрватске и Славоније. — Познавање Аустро-Угарске монархије. — Суседне државе. — Европа. — Облик и кретање земље. — Слике из повеснице српске и хрватске по историчним чланцима из читанке за IV. разред.

Кратка поука о земаљском уставу, о правима и дужностима грађанâ, по читанци.

Б.) ПРИРОДНЕ НАУКЕ.

I. и II. РАЗРЕД.

У првом и другом разреду здружена је та настава са очигледном наставом.

III. РАЗРЕД.

Познавање најкорисније и најшкодљивије природних производâ домовине из сва три царства. — Главни услови човечја здравља.

Главни појави топлоте, ваздуха и воде, све у вези са дотичним предметима у обе читанке.

IV. РАЗРЕД.

Познавање најкорисније и најшкодљивије домаће и иноземне природнине. — Главни услови човечјег здравља.

О топлоти, ваздуху, светлости, магнетизму и муњи — О звуку. —

Све ово у вези са предметима за читање.

V. ЗЕМЉОДЕЛСТВО И ДОМОВОДСТВО.

Наставна цел: У младежи се има пробудити воља к напредњем газдовању и кућарству.

Ова наука спада само у IV. разред — Поучавање у воћарству, вртарству и свиларству уз радње у школском врту. — У колико околности допуштају, поучавање у ратарству и виноградарству према местним потребама.

Женска се младеж има упућивати у повртарству и у најглавнијим правилима уредног домоводства и то све практично.

(Наставиће се.)

СПОМЕНИЦА

која је стављена у основни камен будуће нове архијепископске, митрополитске и патријарске резиденције у Карловцима, положена дне 18. (30.) Јуна 1892.*)

МИ

ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ

Б. М. ПРАВОСЛАВНИ АРХИЈЕПИСКОП КАРЛОВАЧКИ, МИТРОПОЛИТ И ПАТРИЈАРХ СРПСКИ, ЊЕГОВОГ ЦЕС. И АПОСТ. КРАЉ. ВЕЛИЧАНСТВА ПРАВИ ТАЈНИ САВЕТНИК, И КРАЉ. СРПСКОГ ОРДЕНА СВ. САВЕ ВЕЛЕКРСТНИК.

Дајемо на знање онима, који ће после Нас доћи, ово што следује.

Када оно године после рођења Спаситеља света 1690. многобројни српски народ после несрећног обрта рата са Турцима, у којем на позив блажене успомене цесара римског и краља угарског и хрватског, славонског и далматинског Леополда I. Великог уз царску и краљевску војску и Срби у покрајинама негдашње царевине српске учествоваше, своју прадедовску домовину, а именито Стару Србију оставио, и получивши од истог славног и великодушног владара повластице од 21. Августа 1690. и 20. Августа 1691., под предвођењем свога врховног црквеног поглавара, блажене памети Арсенија III. Чарнојевића, Архиепископа Пећског и Патријарха Српског у земље круне Св. Стевана прешао беше у намери, једно да се уклони освети свога крволочнога угњетача, а друго да под моћном заштитом цесара римских и краљева угарских прибере и очува своју снагу за даље ратовање против неверника; и када се промислу Божијем тако свидело, да тај, у ове земље пресељени српски народ овде стално остане: основао је он заједно са својим сународницима, који се још од пређе у тим земљама у не малом броју настанили беху, митрополитску црквену област, којој први начеоник беше сам Патријарх Арсеније III. Чарнојевић, и којој по превишњем решењу од 4. Марта 1695. припадаху епископије и епархије: сремска, темишварска и јенополска, карлштатска и зринополска, сегединско-бачка, будимска и столно-београдска, мохачка и сигетска, вршачка, варадска и јегарска.

Доцније се од тих епископија и епархија неке укинуше, а неке из те митрополитске области излучише, а опет с друге стране неке се нове подигоше и опет и од тих неке укинуше.

Патријарх Арсеније III. Чарнојевић као начеоник ове митрополитске области не имађаше сталне столице, него пребиваше на изменце у Св. Андрији, и Ковину на острву Чепељу, у Сирчу у Славонији, у ман. Крушедолу и у Сечују у Барањи.

Но после његове смрти би на сабору држаном 7. Јануара 1708. у ман. Крушедолу новопостављеном Архијепископу и Митрополиту Исаији Ђаковићу овај манастир одређен за митрополитску столицу, те остаде то и његовом прејемнику Софронију Подгоричанину.

После смрти овог потоњег би Виђентије Поповић Хаџиловић од Јањева, епископ будимски, дне 25. Априла 1713. за Архијепископа и Митрополита изабран и превишњим решењем од 2. Августа по рим. 1713. за таковога с тим опредељењем потврђен, да му Карловци буду стална архијепископска столица.

Овде у Карловцима, где су се и до овог митрополита више пута расправљала дела српског народа, приреди поменути Митрополит Виђентије за себе скромну резиденцију у кући, која беше подигнута на југозападној страни дворишта.

*

*) Споменицу ову саставио је г. нар. прка. и патр. тајник И. Ђ и р и ћ.

Но после његове смрти, пошто међу тим усљед српског рата са Турцима год. 1716. —1718. Србија беше потпала под власт цесара римског и краља угарског, буде избором Мојсеја Петровића Архијепископа и Митрополита српског у Београду за митрополита карловачког митрополија карловачка спојена са београдском, и како митрополит Мојсеј тако и његов прејемник Вићентије Јовановић становаху у Београду, али држаху двор и у Карловцима.

Али кад Србија године 1739. на ново потпаде под турску власт, пресели се блажене памети Арсеније IV. Јовановић-Шакабент, Архијепископ пећски и патријарх српски, који године 1737. са многим народом у област краљевина Угарске, Хрватске и Славоније пребегао беше, и који после смрти митрополита Вићентија Јовановића постављен буде год. 1741. за архијепископа и митрополита карловачког, опет у Карловце у резиденцију митрополита Вићентија Поповића, и подиже ту на северном крају дворишта нову и пространу резиденцију, у којој становаше он, а после њега његови прејемници: митрополити Исаија Антоновић, Павле Ненадовић, Јован Ђорђевић, Вићентије Јовановић Видак, и Мојсеј Путник све до год. 1789., кад ова тако звана нова резиденција огњем изгори.

Новоизабрани Архијепископ и Митрополит карловачки Стеван Стратимировић од Кулпина изабран на сабору у Темишвару дне 9. Новембра 1790. заузе по ново скромну резиденцију Митрополита Вићентија, у којој за њиме живљаху архијепископи и митрополити и односно патријарси: Стеван Стаиковић, Јосиф барон Рајачић — Брињски, Самуило Маширевић, Проконије Ивачковић, Герман Анђелић и потписани смирени Патријарх.

Но већ се митрополит Стеван Стратимировић од Кулпина одлучио беше, да сагради нову, достојанству митрополита и потребама цркве и народа одговарајућу резиденцију, а пошто у изведењу те намере своје наиђе на неуклоњиве препоне, он уздајући се у боља времена и бољу срећу својих посљедника у митрополитском достојанству остави на цел зидања митрополитске резиденције своту од 50.000 фор. бечке вредности као закладу.

Савесним руковањем ове закладе порастао је њен капитал до конца године 1891. на 273.365 фор. 79 нов. а. вр.

И сада под срећном и уставном владавином Његовог царског и апостолско-краљевског Величанства Франца Јосифа Првог, цара Аустријског, краља Чешког и Апостолског краља Угарског, Далматинског, Хрватског и Славонског, под којом је православном српском народу земаљским законима ујемчена аутономија у пословима цркве, школе и на ове односећих се закалда, обзиром на то, што за зидање резиденције у поменутој закладе довољна новчана средства на расположењу стоје, приступио је потписани смирени Патријарх са придоданим му саборским одбором као управом српских православних народно-црквених фондова и закалда извршењу племените намере архијепископа и митрополита Стевана Стратимировића Кулпинског, коме нека је вечита хвала и слава, од цркве и народа за његов велики дар!

Зидање нове резиденције на дворишту, које обухвата простор обе старе резиденције, поверено је закључком саборског одбора од $\frac{23. \text{ Јануара}}{4. \text{ Фебруара}}$ 1892. бр. СО. $\frac{1}{\text{пол.}}$ господину Владимиру Николићу, архитекту кр. срп. министарства грађевина, који је и план за ту резиденцију сачинио, за своту од 208.357 фор. 70 нов.

Рушење најстарије резиденције, из које се кроз тоди дуго време управљаше овопределна српска црква, и у којој се обављаху дела, која дубоко засецаху у религиозни, морални и просветни живот срп.

прав. народа, и која је била сведоком многих срећних и несрећних дана српског народа, отпочело се 1. Априла 1892., а данас је положен овај од потписаног смиреног Патријарха освећени темељац-камен за нову резиденцију, коју препоручујемо заштити Свевишњега са топлом молитвом, да — као што ће она бити далеко угледнија од старих — тако и живот цркве и народа српског буде сјајнији, срећнији и угледнији од досадањега.

Положен је пак овај темељац-камен за срећне владе Његовог царског и апостолског краљевског Величанства цара и краља Франца Јосифа Првог, кад бијаше кр. уг. министар-председником Преузвишени г. гроф Јулије Сапари, Баном краљевина Хрватске и Славоније Преузвишени г. гроф Драгутин Кхуен-Хедервари; кад управљаху српском православном митрополијом карловачком и епископијама српским: потписани смирени архијепископ, митрополит и патријарх Георгије, епископ вршачки Нектарије Димитријевић, епископ пакрачки Мирон Николић, епископ темишварски Никанор Поповић и епископ горњокарловачки Михајило Грујић, а удове бијаху епархије бачка и будимска; кад бијаху чланови саборског одбора, од епископа: Преосвештени г. епископ вршачки Нектарије, од свештенства: г. г. Иларион Руварац, архимандрит гргетешки, и Ђорђе Влаховић, окружни протопресвитер В. Кикиндски; од световних: г. г. Данило Станковић, Др. Тодор Недељковић, Др. Никола Максимовић, Др. Бранко Стефановић и Павле пл. Еремић, а заменици им: Преосвештени г. епископ пакрачки Мирон, Јустин Јовановић, Јосиф Јагић, и Михајло пл. Рогулић, и кад бијаху нар. црквени чиновници при митрополији: г. г. нар. црквени и патр. тајник Исидор Ћирић, подтајник Др. Лазар Секулић, фискал Др. Михајло Полит, I. књиговођа Владимир Јовановић, II. књиговођа Александар Деспотовић и благајник Јован Симеоновић-Чокић, заменик гл. школског референта Никола Вукићевић.

Нека милостиви Бог благослови ово дело руку човечијих!

У Карловцима 18. (30.) Јуна 1892.

Горе поменути смирени
архијепископ, митрополит и патријарх:

Георгије Бранковић с. р.

Патр. и нар. црквени тајник:

Исидор Ћирић с. р.

витез цес. аустр. реда Франца Јосифа, командер срп. краљ. реда Св. Саве, нар. заступник на хрв. слав. земаљском и угар. држ. сабору.

ПРОПОВЕД,

коју је говорио г. Милан Боберић, парох кулски, у соборској св. Ђурђевској храму, приликом свештеничке исповеди, о Видову-дне 1892. године.

Ев имѧ ѻ҃тца и сына и сѵ. дх҃а.

„Нико не омрзну кад на своје тело, него га храни и грије.“ (Посл. Апост. Павла Јефес. гл. V. стих 29.)

Пречасна господо, богољубазни верни! По учењу св. наше православне цркве, човека је Бог створио, и дао му душу и тело; те се тако сваки човек састоји из душе и тела. Према томе, ми људи, као хришћани, имамо двоструку дужност старања о себи, наиме: дужност је наша старати се о души својој исто тако, као и о телу своме. Сваки православни хришћанин мора ово двоје у хармоничној вези одржавати, мора о обојима подједнако очински се старати, бринути. Не сме једно другоме претпостављати — не сме се једно, другоме за љубав, занемарити, пануштити.

На да ли ми људи, у животу своме, заиста тако и поступамо? Да видимо!....

На основу горњих речи св. Апостола Павла, заиста нема човека, који се неби

бринуо, неби старао за тело своје, нема човека, који не жели себи и породици својој постајано здравље, дуг и сретан живот овде на земљи. Велика већина нас, животом и радом својим, тежи ли за тим, да својим телесним потребама што већма, што боље задовољи; — а огромна је већина нас, који заборавивши на душу своју, и у самој молитви, у храму божјем, у моменту дакле, кад човек са Богом општи, моли му се највећма и поглавито за то, да му дарује што више „земаљска блага“, како би тим већма могао телу своме угодити и телесне жеље своје испунити, заборављајући са свим на речи Христа Спасителя: „*иштите најпре царства божијега и правде његове, и ово ће вам се све дати.*“ (Матеј, гл. 6. стих 33.)

Мало је дакле људи, који би се и о души својој исто тако бринули и старали, као и о телу своме, поред свег тога, што је душа наша много узвишенија, много савршенија од тела нашег, јер је она бесмртна и вечна. Па баш с' тога и нема, а и не може ни бити, међу људима, праве и трајне среће, правог и истинитог задовољства овде на земљи!

Но кад би се ми хришћани и о „души својој“ исто тако бринули, старали, као што и телу своме угађамо, ... кад би закон божји за правац свога живљења узимали, по којем би нас свагда, у животу нашем, руководила љубав хришћанска, љубав према Богу и према ближњем своме, ... кад би што више пажње поклањали поштеном и ваљаном животу нашем, чинећи свагда добра а избегавајући зла дела ..... — то нема сумње, да би тек онда осетили сву радост мирне савести своје, која је једина кадра, да човеку овде на земљи, у истини заслади дане његова земаљска, трудна живота, те према томе и сам живот његов, овде на земљи, учини задовољним, сретним, блаженим, ... јер иначе је живот човеков, и поред највећег имања и блага, овде на земљи, тужан, чемеран, жалостан. „*Јер каква је корист човеку, ако задобије сав свет, а души својој науди? Или какав ће откуп дати човек за душу своју*“? (Марко гл. 8. стих. 36. и 37.)

Ал' многи људи, као што нам искуство сведочи, заслепљени и заражени самољубљем и руковођени себичношћу, понајвише напуштају и не маре за правду, истину и добро, ... неће ни да чују за љубав хришћанску, већ се старају само о томе, како би своме егоизму и телесним страстима, свом развратном и неморалном живљењу, што већма и боље одговорили, заборављајући у слепилу своме, често, и на самог Бога.

Па је ли чудо, ако таквог човека, такву породицу, такво племе, па и читав такав народ, заслужена казна и праведан гњев божји постигне? Заиста, заиста да није. Јер историја нам показује много примера, да су читави народи, који су силна и свемоћна царства оснивали, многе народе себи покорили, баш услед безбожности, неморалног и развратног живљења свога пропали, сами себе сатрли. Па то је са свим и природно. Јер безбожност и неморал јесу несумњиви знаци покварености и неваљалог срца и душе дотичног човека, породице па и читавог народа, ... јер безбожност и неморал јесу извор свију зала! Сваки онај, који се не васпитава у духу религијозно-моралном, који се не васпитава у страху божјем, тај не може бити овде на земљи сретан и задовољан; тај нити ће имати сăм користи од свога рада, нити ће имати од њега користи оно друштво, у ком се он кретао буде! .....

Па после овде напред изложених мисли, нека ми је слободно овде у овом св. храму упитати: А нема ли можда и данас на измаку 19-ог столећа, — који себе тако радо „просвећеним“ назива — још људи, који животом својим далеко од Бога и закона његовог стоје? .... А нема ли можда „и у нашем“ народу људи, који дужностима својим, које имају према Богу и према ближњем своме, не одговарају као што треба? .... Ох, како би сретан, пресретан био, сваки прави хришћанин, кад би на ова питања могао одговорити: Нема, нема их, јер сви живе по науци Христа Спасителя! ...

Но бадава је, богољубазна браћо, порицати оно, што у истини постоји, — бадава порицати оно, што је свакоме и су-

више јасно, и сувише познато. Јер на вељу нам жалост, нама се некако приказује, као да са ширењем „просвете“, донесене са просвећеног запада у наш народ, народ, који се, тако да се изразим, тек у новоју свог културног развитка налази, — све то већма канда опада и побожност у народу нашем, — побожност, тај чврсти и сигурни ослонац живовања, битисања народа нашег у опште.

А ово опадање побожности у народу нашем јесте само природни и неопходни резултат онога рада, којим су многи наши људи, нарочито од 30 година амо, наш добри и побожни народ западњачким идејама почели хранити и учити, страшутицом заводити, и у свему злу, народу нашем, својим властитим примером предњачити, не обзирујући се ни мало на историјски развитак и на праве потребе народа нашег, услед чега на жалост, сто сви већ видимо, сви већ и осећамо убитачне и зле последице таквога рада, таквога учења, таквога васпитања народа нашег!

А резултет таквога рада видимо ми на жалост и сувише јасно у форми, у виду верског „индеферентизма“, који уништењем св. вери нашој прети; .... у „безбожности,“ која све то већег корена у народу нашем хвата; .... у „отпадању“ наших верних од св. нам цркве и вере наших праотаца, и томе подобно. .....

Па знајући све то, да је тако, а заиста је тако, то се богољубазна браћо, само по себи ставља овде ово питање: Па ко је у првој линији позван, да ширењу те пагубне, те убитачне — по народ наш — струје, на пут стане? Одговарајући на ово питање велим: А ко би други био и могао бити, него свештеници српски, који су од самог оснивателя св. вере наше, Господа Исуса Христа, постављени за пастире, учитеље и чуваре стада и народа свога! Јер свештеници наши, вршећи свете и узвишене дужности своје, — вршили су их од постанка свога, свагда радосно, свагда искрено! А да је ово истина, то нам казује, то посведочава она искрена љубав, којом је наш добри народ свештенство своје свагда обасипао, ... то показује оно неограничено поштовање и поверење, које је народ наш свештенству свагда указивао! .....

Јер кад се својим умним очима вијенемо у давно прошла времена, видимо, да је одмах, чим су претци наши св. веру Христову примили, — народ наш свештенству своме особито уважење указивао, које је течајем времена, све већма расло, а са оснивањем српске народне цркве, у српској независној држави, свој врхунац достигло; — јер у колико је већма снажила и развијала моћ и снагу своју српска држава, у толико је већма растао уједно и углед цркве српске и њеног свештенства — у народу нашем. Ово нам пак заостали споменици, из славног доба, српске прошлости, јасно сведоче, који нам казују, у каквом је великом уважењу, у каквом је великом поштовању стајало како више, тако и ниже свештенство код народа нашег. И ово уважење и поштовање свештенства нашег показало се, видело се још већма после пада народне нам државе на тужном и жалосном нам Косову; — јер народ српски, изгубивши о данашњем нам прном Видов-дану, своју самосталну, политичну државу и слободу, ... — у вери својој тражио је утехе себи, тражио мелема ојађеном и уцвељеном срцу своме ... у цркви својој, гледао је, очекивао је спаса и избавителя свога, ... а у свештенству своме свога природног, искреног и правог пријатеља и учитеља! Ал у томе се наш народ није ни преварио. Јер ма да је 500 стотина година наш добри народ патио, трпео и сносио нечувена гоњења и муке свакојаке, ипак за то паду своју у милост божју и у св. веру своју није изгубио, те је, ма и после дуготрајних и нечувених гоњења, ма и делимично, ал ипак је остварење свога народног идеала, — успоставу своје народне државе, ево помоћу божјом и удруженим силама дочекао. А би ли то народу нашем пошло било за руком, да му не беше његове св. православне вере, која га је крепила и тешила, да под силним и тешким мукама не клоне, ... која му је „дух народни“ снажила и у свежини одржала и сачувала, ... да не беше св. храмова и њихових „слáва“, ... да не беше родољуби-

вог свештенства, и њихове искрене поуке и савета? . . . . . — О свему овоме, требало би добро да промисле они, који данас тако радо, — а на очевидну пропаст народа нашег — устају против цркве наше, против св. вере наше, против свештенства нашег, рушећи му сваком даном приликом углед његов и тежећи за тим, да га пред светом понизе и омаловаже. Да ли је пак то, у интересу народа нашег, и је ли такав рад „родољубив“, — то остављамо ми свештеници на благорасуђење нашим вернима; остављамо на благорасуђење народу нашем! . . . . .

Пречасна Господо, богољубазна браћо! Рекох мало час, у каквом је великом уважењу стајало свештенство код народа нашег; . . . . рекох, да је св. црква, св. вера наша православна знатно допомогла — ослобођењу народа нашег; па кад у данашњем времену видимо, да неки заведени и необавештени синови народа нашег, без икаквог основаног разлога и повода, напуштају св. веру својих прадедова, за коју су ови потоцима своје драгоцене крви српске пролевали, то, који је тај „у истини“ прави пријатељ народа нашег, кога овај жалостан и страшан појав, до дна срца његова, неби гануо?

Ту жалосну околност, тај страшан појав, да се неки синови народа нашег, ево већ отпадише од св. цркве и вере наших прадедова, те тиме се већ изгубили за нас, и почели нам тровати цео народни организам, на одбиљно хоће да попрете и самом опстанку цркве наше, опстанку народа нашег, као народа српско-православнога, — ми истинити и верни чувари цркве Христове, ми свештеници српски, не можемо, не смемо равнодушно гледати; не смемо допустити, да се стадо наше — поверено бризи и старању нашем — „страним ветром поучења“ поводи; не смемо допустити, да народ наш, други ко може и сме руководити и управљати, осим нас, Богом постављених свештеника, пастира и учитеља народних; — на с' тога, што рад појединог брата-свештеника, можда није могао жељена успеха у оној мери да покаже, у којој се од њега с' правом очекивати може, и као што би и он сам желио, ... прегли смо ево сви ми свештеници, све свештенство наше, да оно, што можда појединац сам није умео, није могао постићи, учинити, — сви заједно, удруженим и уједињеним силама својим порадимо, како би „виноград Господњи,“ који је сваковрсним трњем и коровом обрастао био, опленимо и очистимо тако, како би сваки појединац свештеник брат наш, свакога трепутка био спреман, да пред суд праведног нашег судије, милостивог Бога изађе, и да „талант“ њему „с' више“ дан, милостивом Богу у руке „сторицеју“ умножен преда, поврати. . . . . .

У то име и тим мислима задахнути, милостивом дозволом и благословом наше високе духовне власти, сакуписмо се ево у овом св. храму божјем, да заједничким молитвама, при св. престолу божјем, испросимо од Бога, оца нашег небеског и Спаситеља света, Господа Исуса Христа, благослова раду нашем, како би, — као што је негда Апостолима својим — и нама испослао: духа премудрости, духа разума, духа страха Божја, како би под руководством св. Духа одпочели сада наш здружени, наш заједнички рад: у славу божју, на корист св. апостолске нам цркве и св. вере прадедова наших, а на дику и понос милог нам народа нашег и слатког нам имена, имена српскога, — да и нама Србима већ једном сијне зора леше среће и будућности, ... да и нама пође већ једном за руком, да но ново збратимо оне, који су разбратимљени, ... да сједињимо оне, који су поцепани, да измиримо оне, који су завађени, како би сви ми скупа, као једни синови св. оца небеског, као једни последователи св. наше апостолске вере; . . . . . како би и ми свештеници, као крв од крви народне и тело од тела народњег, са народом заједно и сви скупа славили, појали и прузносили пресвето име: оца, сина и св. духа, сада и свагда и у све векове векова! . . . . Амин.

РАЗГЛЕДАЈМО РАЗЛОГЕ ПРОТИВ УДРУЖЕЊА СВЕШТЕНИЧКОГ!

(Наставак.)

Ad 2. Истина је, да су дужности свештеника у цркви и народу (као настви?) тачно одређене у „каноничком праву и пасторалној богословији“, само је већина требала признати, — јер је и то истина — да су те дужности донекле а не све одређене, јер се многе ни у кан. праву ни у пасторалној и не спомињу, јер прво не долазе у оквир ових наука, а друго, јер су неке много млађе н. пр. од кан. права.

Али, и кад би све дужности, колико их год има и колико их год може настати, биле фиксиране у тим црквеним наукама, и кад би те науке баш и тачно биле познате свакоме свештенику, и онда би већина због морала признати, — јер и то је истина, — да сваки није кадар, и да појединац није кадар сваку дужност и увек сам извршити.

Тек се ваљада неће рећи: отвори каноничко право под леву, а пасторалну под десну руку, пак ћеш, за сваку прилику у своме животу и потребу своје службе, наћи готов рецепат за извршење ове ил' оне дужности? Тих рецепата нема увек; а оне који су написани, треба знати увек и прочитати, и што је најглавније, за које треба компдетна лекарница, која ће од рецепта и лек начинити моћи.

Каноничко право и пасторална, то је индекс прописа, дужности и донекле упутство за вршење ових. То је теорија, од које нити црква, нити народ нема реалне користи, док их свештеник у своме животу и раду на делу не опроба и не изврши. А да их извршити може успешно, мора се научити томе вршењу. Крај најбоље воље и своје спреме школске, појединци их почињу успешно вршити после извесне праксе у животу. Да та пракса и практично учење дође у опште, а у интересу цркве и наше, што пре до извесног успешног резултата, потребна је појединцу пракса, практичко искуство и наука других појединаца. Туђом праксом и науком, могу се људи користити на два начина: 1., ако се у књизи наће или 2., ако се она сазна у међусобном личном саобраћају, дотицају, те измењивању мисли. А код нас нема ни првог ни другог начина. Удружење по нацрту правила тежи, да дођемо до обадва. До првога чл. 3. слово з., чл. 31. сл. н., чл. 65. сл. в., а до другога чл. 3. сл. а. б. в. и., и радом својих органа.

Дакле: 1.) нису све дужности нити могу бити, а најмање тачно, одређене свештенику у кан. праву и пасторалној;

2.) није потребно знати само дужности, него је неопходно **знати и извршити их.**

Цел и задатак удружења и није да набраја свештенству дужности његове, него да пружи свештенству средства и услове за извршење дужности, које су му врло добро, иначе, познате у звању његовоме.

Ово место важи и за разлог 6.

А ако удружење својим деловањем буде поједине свештенике и са дужностима боље упознавало, мислимо неће бити—на одмет нити цркви, нити народу, нити дотичним свештеницима. Од сувишка глава не боли.

Остало, што би се имало рећи поводом 2-ога разлога у овом правцу, речено је већ под 1.

Има право већина збора, кад онако истиче важност сопствене побуде, савести, обзира и презања и рачуна о свему у разлогу 2.) наведеног. Али, колико су то мотори за вршење дужности појединцима, не може се порећи, да су мотори и међусобно потстицање, братски договори и они психолошки утицаји, који делују на човека, често и успавање савести, малаксале воље, недостатне снаге; делују каналима, које човеково око и не види; делују тако рећи нечујно, неприметно, кад се дотичник наће и суделује, ма и само присуством својим, међу браћом и друговима својим, који се надмећу радом и трудом у љубави за позив, који је и његов; у одушевљењу за славу цркве, која је и његова мајка, на још храниТељка; у прегорењу за напредак народа, којега је и он син, на још таквог положаја,

у којем осећа да треба да светли и другима; кад се нађе у друштву браће и другова који теже, који жртвују много, да достојанство своје и свога чина подигну и учврсте.

Жалост је то и помислити, да презање и страх може бити нашем свештенству мотор за вршење дужности. За дужности, али за вршење позива апсолутно и не може бити страх покретач. Племенитији су за то покретачи. Племенитим утицајем, моралним, удружење ће и деловати на свештенство и ако то не пише ни у једном чланку „нацрта“.

Удружење неће бити нека власт над свештенством, да би могло импоновати њоме, коме год. Удружење ће својим радом утицати на сваког од нас, а тога се утицаја ми не бојимо, не клонимо, него га час пре очекујемо.

Ал' ће удружење — ако буде постизавало своју циљ и вршило свој задатак — и импоновати, импоноваће нераду, импоноваће свему и свакоме, коме импоновати буде од потребе.

А кад удружење буде импоновало, то ће значити онда: импонује српско православно свештенство у митрополији карловачкој на челу са својом врховном поглавицом и Епископатом.

Томе импоновању удружење и ми, који га желимо, тежимо, а не да „импонујемо“ влашћу ваљда над сабраћом, као што се можда у Фенеку небратски подвалити или подсмехнути хтело.

Ако удружењу пође за руком — а то ће зависити од самога свештенства —, да свештенству у књизи, јавним предавањима у скупштини и зборовима, солидарношћу и узајмицом, набавља што више средстава и услова за успешно вршење његовог позива и дужности, богме ће удружење многе и поправити, јер ће многи хтети онда и радити, кад зна како ће, и кад зна да је тако добро и кад зна да се по целој митрополији тако ради.

Извесних егземплара било је и биће увек и свуда; али преко њих наметни прелазе, а слабиње они задрже. . . . . .

Ad 3. Не знамо која су то удружења била, али узимо, да их је било. Но тиме се апсолутно ништа не доказује и доказати не може против потребе и целисходности удружења, које предлаже „нацрт правила.“ Ако је које удружење после кратког вегетирања угинуло, доказује се тиме само то, да дотично удружење није имало услова за живот и напредак.

Можда се ти услови *a priori* одричу и свештеничком удружењу? А сигурно за то, јер се *a priori* свештенству нашем хоће да поричу способности и воља за достизавање цели и вршење задатка, који се томе удружењу у „нацрту правила“ поставља? А то априористичко суђење о вредности нашега свештенства, оснива се, ваљда, на досадањим многим неуспешним појавама у нашем свештенству? И ми знамо врло добро многе недостатке у нашем свештенству, али они никако не могу бити разлози против удружења, јер удружењу је баш циљ, да те недостатке отклони. А ми бисмо морали јако очајну резигнацију и велику осуду изрећи, кад бисмо само и претпоставили, да у нашем свештенству нема и таквог елемента, који је за рад и вољан и способан. То би била ружна сведоџба не само за свештенство, него и за цркву и народ цео, јер то би значило: да је наше свештенство за више тежње и достизавање виших цели, за вршење родољубивог задатка, који му поставља узвишеност његовог позива — неспособно, — да се одрекло своје — мисије. А то је оно, што ми поричемо и најодлучније од нашега свештенства одбијамо.

И ако је у нашем свештенству наступио неки застој у полету његова рада, и ако је оно данас скучено у оквир свагдањих „званичних“ дужности, то не значи још, да у њему нема оне животне и енергичне снаге, која је кадра проширити хоризонт мисли и тежња и делати на ширем пољу дужности и рада. Те снаге има у нашем свештенству. Треба је покренути, унети у њ духа, електризовати је. А то хоће удружење, хоће, да ту снагу покрене на рад, и да је развија, усавршује.

Коме образ и свештеничка савест дозвољава спречавати све то, нека му је на образ и савест!

За нас је утеха — што је таквих мало, а што се свештенство листом одзива покрету удружења.

Још нам је рећи, да је спомињање крај угинулих удружења и — „уједињења,“ ако ништа друго, а оно нелојалност према свима факторима, који до данас потпомажу покрет свештеничког удружења. Да је то учињено са које друге стране, а не са које је, ми бисмо морали посумњати, да то спомињање „уједињења“ није можда перфидна поткала. Ал' овако се тешимо тиме, да је то неразмишљен и брзоплетан разлог против удружења.

А кад би за ствар било опортуно говорити о „уједињењу,“ ми бисмо њиме, ма да је угинуло, доказали баш противно ономе, што се тим гињењем хтело доказати. Sapienti pauca.

Ad 4. Одговор на овај разлог остављамо нашој браћи у Србији. А са своје стране имамо рећи ово:

Све кад би и стојало оно, што се у разлогу 4. наводи, не може бити то доказ против потребе нашег удружења, као ни оно под 3., него би се то тицало и опет само удружења у Србији.

Верујемо на послетку, да ни удружење наше браће у Србији не носи „благодатних“ плодова, а признајемо рад, да ни наше удружење таквих плодова не би носило, ни носити могло. Али, ако не „благодатних“, свакако „благодетних“ носи и оно у Србији, и носило би још више да није личних чустава и рачуна, као што ће носити и наше, тим више, што мање буде пасивитета, пренемагања и личних амбиција у нашем свештенству, и мање отештавања његовом напретку од стране оних чиновника, које данас и у Србији отештавају рад тамошњег удружења.

Али прорицати и доказивати удружењу већ сад неуспех, пре отпочета рада; прорицати му смрт пре рођења му; отештавати му и пораћај и успех разним скрупулама, нагађањима и софизмима, — тешко ће се сложити са свештеничком дужношћу и савешћу.

Ad 5. У „одбору за припремну радњу,“ који је донео „нацрт правила“, налазе се пет одличних протопресвитера и одличних заступника на народно-црквеном нам сабору, који су и чланови саборских одбора, којима је баш у дужности, да спреме сабору потребне предлоге за расправу. И ни једном од њих не замаче за око слово ј. у 3 чл. „нацрта правила.“ Одобривши га, признали су баш они, да је, за уређење наших црк. народних аутономних односаја, потребно и целисходно, да се чује и укуши, удружени глас свештенства. А већина збора у Фенеку ту потребу не признаје, не увиђа ју, одбацује и пориче ју, а тиме пориче делокупном свештенству митрополије наше и дужност и право, а и корист, да оно подиже свој глас и улаже своју реч и онда, кад се решава о будућности народа, цркве и самог свештенства!

Како далеко не одводи анимозност или погрешно схваћање! Но нећимо даље.

И ако је свештенство заступљено у сабору са 25 својих заступника, нема здраве логике, и хладна суђења, које ће из тога извући консеквенцију, да се свештенство тим својим заступништвом одриче и одрећи мора сваког другог и права и дужности, да утиче дозвољеним и мудрим средствима не само на држање и рад својих заступника у сабору, него и на рад самога сабора. То право целокупном свештенству не може нико спорити, а још мање спречити. То је право, а то је и дужност свештенства, која истиче из његовог положаја у цркви и народу, а вршење којих налаже му његово родољубље, његова баш свештеничка — толико спомињана — савест, које вршење ће увек добро доћи и цркви и народу, св. синоду и сабору, док год буде кадро користити и помоћи успешној радњи њиховој.

Камо среће, да је тражен, и с једне и с друге стране, и до сад глас свештенства, и да је ово било кадро увек и рећи, што је рећи требало! Много би мање заблуда код нас било, много мање диференција, много мање погрешака и губитака. Да, али се свештенство игноравало, обилазило, потискивало и с једне и с друге стране. А само свештенство се и задовољавало, ка'нда, тим својим не ласкавим положајем. Да ли за то, што је избегавало рад? Да

ли за то, што није осећало довољно снаге за њ? И једно и друго тежи удружење да отклони.

И кад удружење уноси у свој програм и сл. ј. чл. 3., оно тиме не пориче право и дужност 25 свештеничких заступника, да у сабору заступају, не само интерес свештенства, — тако тесногруди и ексклузивни ми нисмо, — већ интерес целе цркве и народа, него удружење хоће ово:

1. Да покрене свештенство из пасивитета, у којем је оно изван сабора од неког времена, према раднји око уређивања наше цркве и нар. црк. односаја;

2. да истргне свештенство од потиснутог му положаја и значаја и неприличне улоге у тој раднји у сабору;

3. да не само иницијативу, него и директиву даје својим заступницима на сабору;

4. да испарадише, на најбољи начин, рђаву страну данашњег саборског изборног реда, који према свештенству резултује већином у томе, да свештенство у сабору, крај свију 25 мандата, није заступљено у правцу, у којем би оно желило, а имало и права, а црква и народ корист, да буде заступљено;

5. да свештенство тако дође у могућност, да отворено, прецизно и неспорно може своје суђење изрицати о свему, што у делокруг сабора спада, те да се на тај начин сазна, шта свештенство жели, и да се чује, како свештенство мисли, да је најбоље, најцелисходније и корисније да бива у нашој цркви и народу и у њему самом;

6. да радећи тако свештенство узради **као једна целина**, која ће и одговорност за све, што се радило буде у правцу резолуција свешт. удружења, узети на себе, а скинути ју са појединца.

Ово је цел сл. ј. чл. 3. „напрта правила“. Па кад би све ово и сама скупштина овештенства одбацила као некорисно и непотребно, неби тиме шак доказана била непотребност и самог удружења. Јер ако није потребно слово ј. у 3 чл., потребно је друго.

Али, ми смо уверени, да ће скупштина баш ову тачку задатка удружењу поставити и с одушевљењем ју утврдити у „напрта правила“.

Истина је, да „саб. устројство“ не везује саборске посланике упутством бирача. Ал' је и то истина, да посланици бивају бирани на основу дотичних партајских програма. А то значи — што и јесте највећа паша несрећа и извор многих заблуда —, то значи, да наши посланици уређују нашу цркву и наше нар. црк. односаје по програмима тих странака, по начелима разних теорија, а не онако, како је објективно-најбоље.

Па и заступници свештеници тако исто, јер су они бирани као људи — странака.

Бити изабран по програму једне странке, значи: бити или постати чланом те странке. Бити чланом странке и клуба, то значи: подврћи се њиховој дисциплини, која пре свега захтева рад по начелима странке, а део тога рада је и гласање у сабору.

Из свега тога излази ово:

И свештеници се до сад бираху по програму ове ил' оне странке. Као чланови странке и клуба везаху се, ако не упутством бирача, а оно ланцима партајске и клупске дисциплине. Говорише и гласаше у сабору као и цела странка. Је ли онда свештеник посланик, заступник свештенички? Је ли онда израз свештенства? Није; него његових бирача у првој, и странке у другој. Дакле? Ево чујмо.

Ово, што се може прочитати између редова „кад и онако по саданьем саб. устројству изабране посланике упутство њихових бираче не веже“, значило би ово: кад који свештеник уђе већ у сабор, и ако изабран по програму и као члан ове ил' оне партије, онда он може и треба да странци и бирачима пукне под нос и рекне, „ја сам сад посланик, сад могу како хоћу“, — и да пресалдуми кад хоће и како му је воља.

То је логика резоноваља већине у Фенеку, то му је морални шахинит.

Ко то захтева од српског свештеника, ко сме, може и хоће такав неморал и безначај да претпоставља у српском свештенству и да га пропагира међу њим, е онда нек му каже ко шта хоће и уме, а ми

ћемо, што бисмо имали рећи, прећутати, а ако устреба, казати у своје време.

Удружење бар неће такав немораз и перфидију пропагирати, оно хоће да отворено ради, а свештенике наше свередом да постави у положај и могућност, да тако исто радити могу.

И у томе се разликује цел и задатак удруженја од назора већине у Фенеку.

Шта је боље, достојније, озбиљније, родољубивије и савесније, — и само се каже. А казаће и скупштина удружења!

Али дабогме; кад се негују и пропагирају овакви назори, онда се не може неговати и љубав за удружење, нити се ово може у исто време препоручивати, јер му се, ваистину, онда ни корист не може схватити и проценити. . . .

(Свршиће се.)

Са зборова свештеништва протопресвитерата сомборског.

Дана 15. (27.) јуна о. г. одржана је у Сомбору прва свештеничка исповест, на коју се свештенство овог протопресвитерата у врло лепом броју сакупило. Сама исповест обављена је преч. г. Љубомиром Купусаревићем, окр. протопресвитером Сомборским у св. Ђурђевској сомборској цркви после 8 сати изјутра; у 9 сати служена је св. литургија, при којој чиноделствоваху више од 20 свештеника, све у најлепшим и најсвечанијим одеждама. Милина беше видити толико служење свештенство! Милан Боберић, парох кулски изговорио је врло лепу и дезгровиту беседу о позиву свештенства српског, о слози и љубави између свештенства и народа. После заамвоне молитве изашло се код крста, где је освећена водица и школски барјак, кога поклони учећој омладини српској сомборској г. Сима Лесовић, кр. јавни бележник у Суботици.

После св. службе сакупи се свештенство у дворану црквене куће, где преч. г. окр. прота поздрави свештенство добродошлицом, и на предлог његов буду једногласно за перовође изабрани: Милош Пилић, администратор парохије Шандорске и Милутин Гавриловић, свет. парох. помоћник Сомборски. Преч. г. протопресвитер разложивши цел састанку овом, прочита на свештеничке удружење односеће се консисторијално решење и високи налог Његове Светости. Сакупљено свештенство овог протопресвитерата радосно и одушевљено прихвати благослов и допуштење Његове Светости, преузв. Г. Патријарха Српског Георгија покренуту мисао о удружењу свештенства српског у Митрополији карловачкој, те дајући израза своме одушевљењу, са збора телеграфично поздрави Његову Светост, на који поздрав благоволела је Његова Светост истога још дана свесрдно отпоздравити.

Исто тако прими свештенство овог протопресвитерата и нацрт правила за удружење православног српског свештенства у Митрополији карловачкој са малим изменама.

За заступнике овог протопресвитерата за велику скупштину бирани су једногласно: Јован Марјановић, парох лалићски и намесник, и Светозар Димитријевић, свет. парох. помоћник суботички; за замењике им: Младен Јовановић, парох сивачки и Милисав Поповић, администратор парохије стапарске.

На збору овом повела се реч и о дотацији свештенства; збор овај решио је: обратити се петицијом на предстојећи црквени народни сабор, да се плата свештенству — у којој год количини иста установљена буде — уредно издаје, односно да политична власт ма и екзекутивним путем прибира плату, будући свештенство овог протопресвитерата изузимајући два три места плату своју врло неуредно прима; месецима па и годинама мора се чекати, док се заслужена плата добити може. —

После овог збора све свештенство беше уредно дочекано код преч. г. протопресвитера на пријатељски ручак, где беше код гостољубивог домаћина и домаћице одлично почашћено. Беше и лепих здравица, на богме и многаја љета поред доброг бараћа. —

Утисак корпоративног служења св. службе код верних и иноверних беше велик. Замисао годишње исповести свештеничке већ и са гледишта побожности и благочастија народа самог имаће благодетног уплива.

М. П.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Освећење темеља при градњи нове резиденције у Карловцима**) свршено је 18. (30.) јунија о. г. овим начином:

Око 11 сати огласише звона са саборне цркве почетак светога чина. Његова Светост преузв. г. Патријарх Георгије, ушав са свештенством у цркву, пошто је узео на се омофор, а свештенство светле одежде, изиђоше сви уз пратњу свећеносаца и многога народа на место, на којему је спремљен био основни камен, који ће се светити. То је место пак баш тамо, где ће у будућој резиденцији бити капела. Ту је пре свега, на позив Његове Светости, патр. и нар. црквр. тајник г. И. Ђурић гласно прочитао споменицу, која је у основни камен положена и коју ми због њезине значајности и лепог састава, на другом месту од речи до речи саопштавамо.

После тога свршен је по обреду: „**чинъ благословенїа ѡснованїа новагѡ домѣ**“.

При овом значајном и свечаном обреду били су присутни чланови саборског одбора, који је баш седнице своје држао, а осим тога много свештенство, силан народ и ученици богословије и гимназије заједно са својим наставницима. — Градња новога двора, сада, кад је радња изнад темеља измакла, напредује наглим кораком, те се будућа резиденција са својим огромним димензијама већ сад приказује као величанствена.

— (**Свештенички зборови.**) У прошломе броју овога листа набројали смо где и у којим протопресвитератима су одржани свештенички зборови ради свештеничког удружења, а уједно казасмо том приликом, да су се — осим два — сви свештенички зборови изјаснили за остварење свештеничког удружења. Од прошле седмице до данашњег дана добисмо извештаје о одржаним свештеничким зборовима у седам разних протопресвитерата, на којима се свима свештенство с радошћу и одушевљењем, већином једногласно изјаснило за остварење свештеничког удружења. Тако:

1. Свештенички збор протопресвитерата киринско-глинског, одржан у Глини 16. (28.) маја о. г. под председништвом окр. протопресвитера преч. г. Данила Прице, а уз присуство 19 свештеника усвојио је једногласно и с љубављу мисао о остварењу општег свештеничког удружења, и свестрано расправив предложени му нацрт правила за опште свештеничко удружење изабрао је за заступнике своје на вел. свештеничкој скупштини: г. Симеона Теодоровића, протопресв. намесника и пароха малограђачког, и пароха хајићког Петра Велебита.

2. Свештенички збор протопресвитерата костајничког, одржан 19. маја о. г. у Костајници под председништвом окр. протопресвитера преч. г. Петра Драгишића уз присуство 12 свештеника, једногласно се изјаснио за остварење свештеничког удружења, те је изабрао за своје заступнике г. г. Михаила Опачића и Николу Ораовића, који ће збор на вел. свешт. скупштини заступати.

3. Свештенички збор протопресвитерата кореничког, одржани 22. маја 1892. у Кореници под председништвом окр. протопресвитера преч. г. Василија Кнежевића уз присуство 17 свештеника, једногласно и с радошћу се изјаснио за остварење општег свештеничког удружења, те је као своје заступнике за вел. свештеничку скупштину изабрао г. г. Јована Трбојевића, пароха петровоселског, и Дана Кнежевића, пароха неђушког.

4. Свештенички збор протопресвитерата белоцрквaнског, одржани врло свесно и достојанствено у Белој Цркви 28. маја 1892. под председништвом преч. г. Александра Стојадиновића, окр. протопресвитера бело-цркванског, уз присуство 20 свештеника, једногласно и с одушевљењем изјавио се за остварење општег свештеничког удружења, наглашујући своју „солидарност са свима до јако одржаним зборним покретима у цели општег свешт. удружења“ — те је по савесном претресу предложеног нацрта правила за опште свеш. удружење једногласно изабрао као заступнике за велику свештеничку скупштину: окр. проту преч. г. Александра

Стојадиновића и г. Петра Богарића, пароха доловскога.

5. Свештенички збор протопресвитерата плашчанског, одржани приликом заједничке свештеничке исповести у Плашком 28. маја 1892. под председништвом окр. протопресвитера преч. г. Николе Косановића, уз присуство 13 свештеника, једногласно се изјасниo за остварење општег свештеничког удружења, но под условом, да исто удружење настоји, да се што скорије оствари „општи јерархијски свештенично-удовички фонд.“ Свештенство је као своје заступнике за велику свештеничку скупштину изабрало г. г. пароха тржићког Јована Вукелића и пароха пришпанског Јосифа Вукелића.

6. Свештенички збор протопресвитерата велико-бечкеречког, одржани 29. маја 1892. под председништвом окр. протопресвитера преч. г. Љубомира Панића а уз присуство 8 свештеника, једногласно и једнодушно се изјавио за остварење општег свештеничког удружења, те је за заступнике на вел. свешт. скупштини изабрао г. г. Велизара Тубића, пароха елемирског и Миливоја Мишића, пароха срп. итебејског.

7. Свештенички збор протопресвитерата личког, држани у Радучу 4. (16.) јуниа 1892. год. под председништвом преч. г. Данила Трбојевића, окр. протопресвитера личког, а уз присуство 21 свештеника, једнодушно и с радошћу је усвојио мисао о остварењу општег свештеничког удружења, те је по претресу нацрта правила за опште свешт. удружење изабрао за заступнике који ће свештенство на вел. свешт. скупштини заступати: г. г. Исака Калинића, пароха радучког и Ђорђа Алагића, пароха мазинског.

Најпосле у допуну у прошлом броју саопштеној вести о одржаном свештеничком збору протопресвитерата новосадског у Новоме Саду 15 јуниа о. г. саопштавамо још, да је исти збор изабрао за заступнике своје који ће га на великој свештеничкој скупштини заступати — путем тајног гласања: г. г. проту Милана Ћирића и јеромонаха Сергија Шакрак-Нинића, уредника овога листа. О сомборском збору пак доносимо на другом месту по себи опширнији извештај.

Према свему томе: по нашему знању одржани су до сада свештенички зборови свега у 22 протопресвитерата и то: у Архидијецези — у карловачком, митровачком, вуковарском и земунском, дакле у свима; у бачкој епархији: у новосадском, жабаљском, сомборском и ст. бечејском; — у темишварској епархији: у темишварском, арадском, вел. кикиндском и вел. бечкеречком, — у вршачкој епархији: у вршачком, панчевачком и белоцрквaнском — и у горњо-карловачкој епархији: у будачком, петрињском, кирипско-глинском, костајничком, кореничком, плашчанском и личком. — Нису одржани зборови још у пакрачкој и будимској епархији. Сви до сад одржани зборови изјаснише се за остварење свештеничког удружења — осим земунског и ст. бечејског, који се изјаснише у главном против удружења — али по свој прилици ваљда већ и пожалише, што тако учинише.

— **(Богословско књижевно друштво „Слога“ у Карловцима)** у својој VI. редовној скупштини за 1891-2 год. изабрало је нову управу, те је иста овако конституисана: Председник: Урош Марјановић, богослов III. год.; потпредседник: Иван Машировић, богослов II. год.; перовођа I. Сава Војводић, богослов II. год.; перовођа II. Милош Челекетић, богослов I. год.; благајник: Љубомир Борота, богослов I. год.; књижничар: Жарко Радонић, богослов II. год. — Извештавајући вас о овоме, јесмо с' особитим поштовањем.

У Ср. Карловцима 8. (20.) јуна 1892.

Сава Војводић, Перовођа. Урош Марјановић, Председник.

— **(Књижевни одбор „Матице Српске“)** имао је 18. (30.) јуна о. г. своју редовну седницу, у којој је уграђено ово: Дело, које је стигло на расписану награду од непознатог писца: „Убиство у Павлици“, позоришна игра с певањем у 3 чина, а с мотом: „Иди мудро, не погини лудо“ — издано је на оцену члановима др Милану Савићу и Јовану Грчићу. — На расписану награду поднесена приповетка од непознатог писца: „Тужни звуци“, с натписом: „Србијо, мајко!“ — издана је на оцену члановима дру М. Савићу и Сави Петровићу. — Чланак непознатог писца: „Идеализам, материјализам и нихилизам“ — предан је на пресуду члану дру Ђорђу Дери. — Издан је на оцену члану Сави Петровићу рукопис непознатог писца: „Муса Достојевскога и

муса Тургењева. Упоредна карактеристика.“ — Књижевна расправа Стевана Павловића: „Сима Милутиновић Сарајлија. Живот, радња и слика му“ — поверена је на оцену члану Сави Петровићу. — Драма из друштвеног живота, намењена „Летопису“, с натписом: „Јасмина и Ирена“ — издана је на пресуду члану Јовану Грчићу. — На основу оцене и препоруке Саве Петровића примљена је за „Летопис“ књижевна расправа: „И. С. Тургењев“, коју је написао професор Јован Максимовић, и шесту је одређена награда од 80 фор. из фонда накнног. — Позивање се Људевит Вуличевић у Напуљу, да пошље за „Књиге за народ“ свој понуђени спис: „Три напасти“. — Дело грофа Л. Н. Толстоја у преводу Милинога Максимовића с натписом: „Грчки учитељ Сократ“ — издаје се одбору за издавање „Књига за народ“ из задужбине Петра Коњевића. — Није се могла примити понуда, да „Матица“ на српском језику изда илустровано дело Лудовика Кубе: „На Сетнѣ Ноће“, пошто нема за то одређеног фонда. — Узет је на знање извештај управнога одбора, да је високо министарство просвете и црквених послова одобрило основно писмо за стипендијску закладу Гавре Романовића, те ће се у своје време расписати стечај на два стипендијска места, свако по 300 фор., и то: једно за живописце и вајаре, а друго за слушаоце економских, обртничких и трговачких школа. Првенство на те стипендије имаће ученици родом из Вуковара.

ЧИТУЉА.

— († **Милош Јанковић**) протојереј и парох ново-бечејски, преминуо је 25. маја т. ј. други дан Духова о. г. после мучног десетодневног боловања у 60-ој години живота свога.

Милош Јанковић родио се 1832 године у Ст. Кањижи у Бачкој од оца Димитрија пароха Ст. кањишког. — Гимназијске науке слушао је у Сегедину и Баји а богословију у Вршцу.

Године 1859. буде рукоположен за ђакона, а исте године и за пресвитера Епископом бачким Платоном Атанацковићем и придодат оцу своме за капелана. По кратком времену од Епископа послан буде у Јегру, да тамошњу правосл. општину послужи, где је 6 година провео, а где је уједно и правне науке слушао; за тим оде у Срем у Илок, доцније дође у Сомбор за катихету на вишој девојачкој школи, а за овим за пароха у Мишколц.

По прелазу у дијецезу темишварску, пробавивши кратко време у Мелењци, буде изабран за пароха ново-бечејског 1885 год.; и тако све до смрти своје неуморно је радио у винограду господњем.

Приликом одржане епарх. скупштине у Темишвару, буде изабран за члана конзисторије у духовни и администр. одеск. — Године 1890 буде тадањим Епископом Георгијем Бранковићем за протојереја произведен, а год. 1891 Његовом Светошћу патријархом Георгијем као администр. темишварске дијецезе „надбедреником“ одликован.

Погреб му је био 26. маја о. г. На погреб искупило се свештенство из околних места, да последњу пошту ода своме врлом другу. Из Вел. Кикинде дође пречасни прота округни Ђорђе Влаховић и Јован Новаковић; из Врањева: протојереј Милош Рајковић, Младен Бобернић, Милош Вланкалић и ђакон Ђорђе Бартулов; из Мелењаца: Милутин Думић, Божидар Милошевић, Јован Јовановић и ђакон Милош Милошев; из Кумана: Петар Предраговић и Стеван Марковић. При погребу беше му као својта, из Ст. Бечеја: Александар Поповић; а из Башахида: Петар Перић, који не чиновдејствоваше.

У цркви, препуњеној народом без разлике вере и народности, свршило се свештенчко опело. На опелу опростио се са покојником окр. прота Ђорђе Влаховић. По опелу, и ако је време неугодно било, уз пратњу небројеног света, пријатеља и познаника покојникових, отпратисмо га вечној му кући, где бацисмо шаку земље на трошно тело његово и рекосмо: Бог да ти душу прости! Вечан ти спомен!

Р.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Богословско књижевно друштво „Слога“ у Срем. Карловцима примило је дар од књижаре госп. Арсе Пајевића у Н. Саду разних књига у вредности од 35 фор., а затијем у двије свеске — дивот-издања — „Српске илустроване новине“ од год. 1881, 1882. и 1883. у вредности од 30 фор.

Племенитом даваоцу овијем изричемо највећу благодарност. Да би дао Бог, да би то послужило за углед свијем могућијем, на које је ово још младо и по средствима сиромашно друштво апеловало.

У Карловцима 12. јуна 1892.

Перовођа: **Сава Војводић.** Предсједник: **Урош Марјановић.**

ОГЛАСИ.

Бр. Е. К. 289. ех 1892.

СТЕЧАЈ.

89, 1—3

На парохију II. разр. Свиницу, у протопресвитерату петрињском, овим се расписује стечај. —

Интеркалар истиче задњим даном Јулија о. г.

Рок пријавама до вел. Госпојине о. г.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 18. Јуна 1892.

Епарх. конзисторија горњо-карловачка.

Бр. Е. К. 309. ех 1892.

СТЕЧАЈ.

81, 1—3

На парохију I. разр. у Кретињи, протопресвитерата будачког, расписује се стечај.

Интеркалара нема.

Рок пријавама до вел. Госпојине о. г.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 18. Јуна 1892.

Епарх. конзисторија горњо-карловачка.

Бр. 917. Е. К. 230. ех 1892.

СТЕЧАЈ.

82, 1—3

Овим се расписује стечај на упражњену парохију I. разреда у Сјеничаку, протопресвитерата глиничког.

Интеркалара нема.

Рок пријављивању до св. Илије искљ.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 4. Јуна 1892.

Епарх. конзисторија горњо-карловачка.

ЕДИКТ.

83, 1—3

Михаило Нинковић из Старих Бановаца, који је незнано куда у свет отишао и супругу своју Еву злобно оставио — овим се позива, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог уврштења едикта овог у новине, потписаној Конзисторији или сам лично предстане, или место свога пребивања обзнани, пошто ће иначе против њега поведена брачноразводна парница и без њега окончана бити.

Из седнице Архид. Конзисторије у Карловци 9. (21.) јуна 1892. држане.

Архидјецезална Конзисторија.

ОГЛАС.

84, 1—2

Усљед закључка срп. црквено-општине Срп. Црњанске, а по одобрењу славне епарх. управе у Темишвару — расписује се овим „дражба на мањак“ ради чишћења целокупне позлате и св. икона, као и бојадисања целе св. цркве изнутра посном бојом и иконе да се намалају на зидовима; цео посао за чишћење икона и позлате, као и бојадисања цркве изнутра износи 1400 фор.

За оправу св. цркве споља и изнутра: зидарска, лимарска, столарска и гвожђарска радња износи 1187 фор. 84 новч.; укупно 2587 фор. 84 новч.

Услови су ови:

Сваки лицитант дужан је 10% од горе изложене своте пре дражбе у име инпиманлука положити. — Општина задржава себи право према подузимачу. Подузимач издаје Општини писмену јемчевину на 3 год. за обављени посао.

Ближа условља могу се код председништва срп. црквено-општине у Срп. Црњи видети свагда, као и на сами дан дражбе, која ће се одржати 5. јула по стар. кал. о. г. у 10 сахата пре подне.

У Срп. Црњи 17. јуна 1892. год.

Председништво.

Бр. 14. 1892.

СТЕЧАЈ.

73, 2—2

На овдашњој срп. прав. вјероспов. основној 4-разредној школи, има се место српског народног учитеља са годишњом платом од 400 фор. и 100 фор. станарине попунити.

Са школском службом обвезан је појање и црквено правило, као и учење појања ђака овд. српске школе и више пучке школе предавати, те вероводство и рачуноводство ове обћине водити.

Осим опредељене плаће имаде обичајне пристојбе код спровода, водица и т. д.

Испитани и оспособљени учитељи имаду своје молбе до 30. јула т. г. по рим. са прилозима предсједништву ове обћине поднести, а наступ службе почима већ 10. августа т. год. по рим.

У Костајници 6. јунија 1892

Срп. прав. црквена обћина.

Перо Трифић,
предсједник.

СТЕЧАЈ.

66, 3—3

Овим се расписује стечај на срп. вероисповједној основној управљеној школи у Нађфали (Тем. Вармеђа). Рок стечаја до 12. јулија, а избор 20. јулија о. г. св. Илије.

Плата је следећа: 260. фор. у гот. новцу, 31. хектолит. и 31. литру пшенице у парави, 40. фор. у име огрева. Пристојан стан с баштом од $^1/_2$ ланца и у пољу $^1/_2$ ланца баште.

Дужност је учитељу десну Певницу држати, и све школском уредбом прописане предмете у школи предавати, — и вероводство водити.

Молбеније имају се унутити месном школском одбору. Первенство ће имати који се лично представи.

Из седнице црквено школског одбора држане у Нађфали 31. Маја 1892.

Павле Ристић,
вероучећа.

Вељко Аничић,
предсједник шк. одбора.

Е. бр. 389. ex 892.
К. 509.

ЕДИКТ. 71, 3 3

На бракоразводну тужбу Софије Рајковић рођ. Николић из Арада против супруга јој Димитрија Рајковића, који је у свет отишао, те је саданње место пребивања његовог непознато, — овим се речени Димитрије Рајковић позива, да у року од 60 дана, рачунајући од првог уврштења овог едикта у новинама, или лично конзисторији овој предстане, или место свога пребивања пријави, јер ће се иначе против њега подигнута бракоразводна парница и без његовог учешћа по постојећим законима решити. —

Из седнице конс. држане у Темишвару 18. (30.) маја 1892. год

Конзисторија епархије темишварске.

СТЕЧАЈ. 68, 3 3

На установљено место забављше овим се расписује стечај. Плата је забављи: 300 фор. са петогодишњом повишицом од 10%, слободан стан и огрев. Изабрана забављша дужна је за годину дана прописани испит забављше положити.

Рок стечају траје до 11. (23.) јула т. г.

У Кумани 30. маја 1892. год.

Школски одбор.

ЕДИКТ. 62, 3 3

Анђелија рођ. Теодоровић супруга Љубомира Бошњачког из Сибача, која је незнано куда у свет отишла, овим се позива, да у року од 6 месеци рачунајући од првог уврштења едикта овог у новине, потписаној Конзисторији или сама лично представе или место свога пребивања обзнани, пошто ће иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончана бити.

Из седнице Архид. Конзисторије у Карловци 12. (24.) маја 1892 држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 67, 3 3

На фењској срп. основној мешовитој школи има се попунити стално учитељско место, са којим је скопчана следећа плата: 300 фор. а. в. у готовом новцу, која ће се квартално учитељу исплаћивати, за тим 2 ланца оране земље, на коју учитељ порцију плаћа, у име паушала 6 фор., у име огрева 2 хвата тврдих дрва и сламе колико треба, од погреба где позван буде 1 фор. — стан у нарави са баштом у новосазиданој школи.

Учитељ је дужан све законом прописане предмете предавати, децу у појању поучавати, у цркви за десном певницом појати и перовођење дужности беспатно вршити.

Компетенти имају доказати, да су православни Срби, оспособљени учитељи и да су испит из мађарског језика положили. Новоизбрани учитељ наступиће своје звање почетком идуће школ. године 1. септембра.

Рок стечају Петровдан, ког ће се дана избор обавити.

Из редовне седнице срп. прав. школс. одбора, држане у Фењи 2. (4.) маја 1892.

Михаило Сиротан, председник.

Самуило Поповић, јеромонах и администратор парохије, привремена учитељска перовођа.

СТЕЧАЈ. 76, 2—3

На упражњено учитељско место у Срп. Кларији отвара се стечај, са платом од 300 фор. а. вред. у новцу, 5 ланаца оране земље, на коју учитељ порез и друге пристојбе плаћа, (или место речене земље 100 фор. у готовом новцу) 6 метара тврдих дрва, сламе за огрев школе и учитеља по потреби, 30 фор. за држање повторне школе, 20 фор. за перовођство, од већег погреба, где позван буде 1 фор., од малог 50 новч., слободан стан од две собе, кухиње, штале и вртом.

Изабраном учитељу спада у дужност школ. уредбом прописане науке предавати, у св. цркви за певницом појати, школ. децу у црк. појању обучавати, и перо у седницама водити. Оспособљени који имају исказати, да су учитељску школу у Сомбору свршили, и испит из мађарског језика положили, нека изволе своје добро снабдевене молбенице са сведоџбама најдуже до 15. јула т. г. овомесном школ. одбору послати. Који се лично представе имају првенство.

Из седнице црк. школ. одбора у Срп. Кларији држане 7. јуна 1892.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 78, 2—3

Ради сталног попуњења једног упражњеног учитељског места у општини Турији, овим се отвара стечај.

Плата је учитељска годишње 600 фор. — урачунавајући у исту и паушалну за поћурну школу и учитељски огрев, — уз то 60 фор. у име грејања и чишћења школе, 10 фор. шк. паушала и уживање слободног стана са баштом, која се покрај истога налази.

Изабрани дужан ће бити у додељеним му разредима, децу у свима школском уредбом прописаним предметима обучавати, поћурну школу држати и у цркви при сваком богослужењу за певницом са осталим учитељима на изменце појати, због чега се и захтева, да је дотични врло добар певач.

Који би од молитеља ово место добити желео, има се по закључку шк. одбора овој општини лично преставити и у цркви појати.

Рок стечају траје до 31. јула т. г.

Добро снабдевене, и црквеној општини упућене молбенице, имају се до поменутог рока потписаном шк. одбору поднети.

Из редовне седнице шк. одбора у Турији 4. Јуна 1892. год. држане.

Авакум Травањ, перовођа.

Кузман Медурић, председник школ. одбора.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 69. 3—3

На основу скупштинског закључка српске правосл. црквене шк. општине ађанске, а усљед одобрења сл. епарх. управе у Новоме Саду — расписује се овим дражба на мањак ради чишћења целокупне позлате и светих икона (а евентуално и оправљања истих), као и бојадисања целе овдашње српско-прав. св. цркве изнутра масном бојом (уметничко-пластичком имитацијом).

По изготовљеном предрачуну износи:

а) цео посао за чишћење икона и позлате . . . . . 860 фор. а. вр.

б) бојадисање цркве изнутра масном бојом . . . . . 325 „ „ „

Укупно 1185 фор. а. вр.

Услови су ови:

Сваки је лицитанат дужан 10% од горе изложене своте пре дражбе у име пшпманлука положити.

Општина задржава себи право поверења према подузимачу. — Подузимач издаје општини писмену јемчевину на 3 године дана за обављени посао.

Ближа условља могу се код председништва срп. црквене општине у Ади видети свагда, као и на сами дан дражбе, која ће се одржати дана 29. јуна (11. јула) о. г. у 3 сахата после подне у дому црквене општине. —

У Ади 1. јуна 1892. Одбор.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 79. 2—2

На основу закључка црквене општине Горњо-Ковиљске овим се расписује минуендо дражба ради оправке цркве, која ће се држати дана 5. (17.) јула о. г. у 2 сахата по подне.

Прорачун износи 1859 фор. авр.

Сваки лицитант има пре дражбе 10% пшпманлука положити.

Ближи дражбени услови могу се код председништва црквене општине видети

У Горњ. Ковиљу 10 јуна 1892.

Председништво.

Бр. 210. 1892.

ЕДИКТ. 72. 3—3

У брачном спору Јосифа Јанкијевића против супруге му Ане рођ. Радешић, која је у свет отишла, те је садашње место њеног пребивања непознато, — овим се речена Ана позива, да у року од 60 дана рачунајући од првог уврштења овог едикта у новинама, консисторија овој или лично предстане, или место свога пребивања пријави, пошто ће у противном случају овај брачни спор и без њеног учешћа по постојећим законима окончан бити. —

Из конз. седнице држане у Темишвару 18. (30.) маја 1892. год.

Консисторија епархије темишварске.

СТЕЧАЈ. 70. 3—3

На упражњено учитељско место при српској вероисповедној школи у Будимпешти, Табану (Будиму).

Годишња плата је 600 фор. из црквено-општинске благајне, која се месечно у напред издаје. Осим тога слободан стан са 2 собе и кујном, и 2 хвата тврдих дрва за огрев, и у колико би за скупштинског и одборског перовођу биран био, награда од 100 фор.

У дужност спада учитељу осим предавања школском уредбом прописаних предмета у свакидашњој школи, и појања у цркви а по потреби и ван цркве, још и пријежно обучавање деце у црквеном појању.

Компетовати могу само способљени учитељи, који су из мађарског језика испит положили.

Рок стечају траје до 20. јула (1. августа) 1892. Молбеније са сведоџбама о способљењу, досадашњем учитељском службовању, здравственом стању и морално-религиозном владању имају се на потписани црквено-школски одбор упутити.

Из седнице школског одбора у Будиму 1. (13.) јунија држане.

Председништво школског одбора.

СТЕЧАЈ. 77. 2—3

Усљед велеуваженог налога сл. Епарх. школског одбора у Н. Саду бр. 26/5 из седнице одржане дана 26. фебруара 1892. — школски одбор срп. правосл. црки. школ. општине у Мартоношу из своје редовне седнице одржане дана 11. јуна 1892 год. овим расписује стечај за учитељицу на овоместној женској четвороразредној школи.

Годишња је плата учитељици: 210 фор. у готовом новцу, коју месечно прима у напред.

16 јатака орање земље по 2200 □°, на коју општина пореза и еквивалент плаћа.

70 фор. награде за станарину годишње.

36 фор. у име 2⁹ тврдих дрва.

30 фор. у име 300 снопова треске.

Ово напред означено прима из мест. политичне благајне.

40 фор. у име држања повторне школе, што прима два пут из црквене благајне. —

Дужности учитељице:

Изабрана учитељица дужна је, све на основу школског наставног плана одређене предмете деци предавати и пријежно с децом св. богослужења похађати.

Оспособљене учитељице, које желе ово место заузети, дужне су поред молбенице поднети сведочанство о учитељској способности као и о способности предавања на мађарском језику потребних предмета.

Молбенице са биљеговином и потребним сведоџбама шаљу се на председништво школског одбора у Мартоношу.

Рок овог стечаја траје до Преображења о. г

У Мартоношу 15. јуна 1892. год.

Тоша Петаковић, перовођа школ. одбора. Влајко Еремић председник шк. одбора

ПРЕТПЛАТНИ ПОЗИВ

НА КЊИГУ

ТУМАЧЕЊЕ ЈЕВАНЂЕЉА

СА БЕСЕДАМА

(ДРУГО ПОПРАВЉЕНО И УВЕЋАНО ИЗДАЊЕ)

ПО НАЈЗНАЧАЈНИЈИМ РУСКИМ И ГРЧКИМ ПИСЦИМА

ОД

АРХИМАНДРИТА ФИРМИЛИЈАНА.

Наш радник на њиву црквене књижевности, г. Архимандрит Фирмилијан, поодавна је умољаван од многих свештеника и других пријатеља, да прештампа своје књиге Тумачења Јеванђеља са беседама, које се још од пре неколико година не могу нигде да добију.

Г. Фирмилијан пошто је учинио неке измене и допуне прво издање својих Тумачења Јеванђеља поверио је нама издавање овога важног и корисног дела, које смо већ дали у штампу.

Прво издање Тумачења Јеванђеља имало је две књиге, а ово друго писац је поделио на три књиге, које ће имати овакву садржину:

ПРВА КЊИГА.

ТУМАЧЕЊЕ ЈЕВАНЂЕЉА

СА БЕСЕДАМА.

1. Предговор на прво издање.
2. Предговор на друго издање.
3. Приступ:

I.

Важније појединости о Св. Јеванђељу.

1. Начин писања у апостолска времена. 2. Подела текста на главе по Амонијевој системи. 3. Евсевијеви канони. 4. Евталијеви стихови. 5. Неповређеност Јеванђеља. 6. Важнији кодекси. 7. Најстарији преводи. 9. Одломци списа старих писаца. 9. Канони или каталози из времена II. —IV. в. 10. Способност јеванђелиста као достоверних писаца. 11. Искреност Јеванђелиста. 12. Апокрифична Јеванђелија. 13. Богодухновеност. 14. Биографија јеванђелиста. 15. Кратка биографија 70 Спасителевих ученика. 16. Монете које се у Јеванђељу спомињу. 17. Вредност новца за време Римљана. 18. Јеврејска хронологија и празници. 19. Хронолошка таблица догађаја од Христовог рођења до краја I-ог века.

II.

Свештена Географија.

Увод. 1. Едем и Ноје. 2. Подела земље међу Нојевим синовима. 3. Палестина. 4. Топографски опис Палестине (брда, долине и поља, пустиње, језера и мора, реке и потоци). 5. Политички опис Палестине (први њени обитаоци, деоба Ханаана: по доласку Израиљана, после деобе царства и за време Римљана). 6. Переја. 7. Галилеја. 8. Самарија. 9. Јудеја. 10. Филистимија. 11. Финикија. 12. Ерменска. 13. Мидија. 14. Елам. 15. Персија. 16. Вавилонија. 17. Асирија. 18. Месопотамија 19. Мала Азија. 20. Сирија. 21. Арапска. 22. Египат. 23. Етиопија. 24. Северна Африка.

4. Речник и тумачење страних речи у Н. Завету.
5. Недеље св. великог поста.
6. Недеље по васкрсењу Христовом.
7. Надгробна слова.

ДРУГА КЊИГА.

ТУМАЧЕЊЕ ЈЕВАНЂЕЉА

СА БЕСЕДАМА.

На све Недеље по Св. Тројици — до I-ве Недеље вел. поста.

ТРЕЋА КЊИГА.

ТУМАЧЕЊЕ ЈЕВАНЂЕЉА

СА БЕСЕДАМА.

I. На све велике празнике: а) Христове празнике, б) Богородичне празнике.

II. На све светитељске (средње) празнике.

Све три књиге износиће преко 60 штампаних табака на вел. осмини. Слог ћирилско а артија сатинирана. Цена је за све три књиге 10 динара или 5 форината. Претплата се прима само за цело дело а може се дати и у два пута и траје до 15. Августа, кад ће и прва књига бити готова. Претплату примамо само ми и књижара Валожића, у Београду. За ученике богословије цена је за све три књиге 9 дин. или 4·50 фор.

Молимо г. г. Протојереје, старешине Манастирске, свештенике и учитеље да се потруде око скупљања претплатника.

У Београду 15. Маја 1892 год.

Витомир Марковић и Павловић,
кројачи црквени и свештеничког одела.

75, 2—2

„Српски Сион“
излази сваке недеље на великом табаку.
Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.
Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи
шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији Браће М. Поповића на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.
За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.
Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 27.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 5. ЈУЛА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАУЧНА ОСНОВА

за православне вероисповедне српске народне основне школе у краљевинама Хрватској и Славонији са једном, две, три и четири учитељске снаге.

Издана наредбом српског прав. народно-црквеног школског савета од 7. (19.) марта 1892 бр. Ш. С. $\frac{72}{18}$.

ДЕО I.

НАУЧНА ОСНОВА

за православне вероисповедне српске народне школе у Хрватској и Славонији са једном учитељском снагом.

(Наставак.)

VI. ЖЕНСКИ РАЧУНИ РАД И КУЋАРСТВО.

Наставна цел: Женска се младеж има оспособити, да може обављати најобичније женске ручне и кућне послове.

А.) ЖЕНСКИ РУЧНИ РАД.

I. РАЗРЕД.

Промаљивање (качкање, хекловање). — Почетна очица. — Подвезице са кратким очицама. Промолка. (Машне.) — Каричица. — Чврста очица. — Једноставни (прости) ступањ. — Састављање ступања и каричица у лаке узорке.

Ушитци са простим узорцима.

II. РАЗРЕД.

Промаљивање. — Узорџице каричицама, ступњима и чврстим очицама. — Плетење. — Управна очица — Лаки узорци од управних и наопаких очица. — Додавање и одузимање. — Уплетање прекинуте ните.

Паране плетива. — Завршивање плетива — (Све то, вежба се тако, да се тим уједно плете подбрадач или други који једноставни предмет).

Женска напогвица за школску дечу.

III. РАЗРЕД

Промаљивање. — Геометријски облици чврстим очицама. — Разни предмети за практично

употребљавање, изведених промаљивањем мушких наногвицâ.

Шивење. — Набирање. — Прошав. — Ретки прошав. — Покретница. — Бележење тканина. — (Вежба се најпре на канави, јаком конопљаном платну — а за тим на разним предметима.)

IV. РАЗРЕД.

Промаљивање. — Узорци с тежим очицама. — Плетење. — Уплетивање пете. — Везење. — Прегледалице (Merktuch). (Вежба се најпре на комаду платна.) Шивење. — Пошав и обшав. — Протушав. — Шав за игле. — Крпљење рубља. — Тунеско промаљивање, вршење (уплетивање нити) глаткога рубља и плетива.

Б.) КУЋАРСТВО.

IV. РАЗРЕД.

Упућивање женске младежи у најглавнија правила уреднога кућарства разговором и за време учења ручнога рада, и то: Својства добре кућанице. — Храна. — Справљање и похрањивање живежа. — Чистоћа руха. — Стан. — Чишћење намештаја, посуђа и стакленине. — Познавање пређе, памука, тканине и другог градива. — Огрев. — Осветљење. — Сапун. — Поступак са млађима (служавкама). — Њега болесника. — Прва помоћ у нужди.

VII. КРАСНОПИС.

Наставна цел: Разговетно, чисто и правилно писање ћирилицом и латиницом.

I. РАЗРЕД.

Писање у свези са читањем само ћирилицом.

II. РАЗРЕД.

Вежбање у писању по генетичком развитку писмена ћирилицом и латиницом. — Арапске бројке до 100.

Вежбање у лепом писању почетних великих писмена.

Преписивање пословицâ и реченицâ по прегледалици на табли лепо писаној.

III. РАЗРЕД.

Вежбање у писању по казивању (диктандо) реченицâ, које садрже у себи правила живота и које ученици најпре на изуст науче. — Написано ћирилицом има се по том преписивати и латиницом. — Писање арапских бројака до 1000. — Познавање римских бројака до XX.

IV. РАЗРЕД.

Наставак лепог писања диктандо ћирилицом и латиницом са непрестаним обзиром на велика писмена. — Пишу се на изуст научене пословице, и мудре изреке. — Арапске цифре до милионâ.

Писање римских бројева до M. — Разломци. — Римске цифре.

VIII. ЦРТАЊЕ.

Наставна цел: Будити осећаје према лепим облицима, а руку и око вежбати у мерењу, распознавању и цртању предмета, ограничених цртама и равнинама.

I. РАЗРЕД.

У свези са очигледном наставом на таблици по узорима и буквару.

II. РАЗРЕД.

Правци и углови и цртање најпростијих ликова по прегледалицама нацртаним на школској табли.

III. РАЗРЕД.

Четвероуглиници и троуглиници и разни облици на том основу по прегледалицама нацртаним на школској табли.

IV. РАЗАРЕД.

Понављање градива III. разреда.

IX. ЦРКВЕНО ПОЈАЊЕ И СВЕТОВНО ПЕВАЊЕ.

Наставна цел: Младеж се има оспособити, да може правилно и благогласно појати најобичније црквене песме, што се у православној цркви употребљавају.

Те црквене песме ученици III. и IV. разреда под управом својега учитеља имају на недељном и празничном богослужењу у цркви складно појати.

Уз то се има настојавати, да се појањем црквених песамâ, племенита чувствозања лепоте, благонравности и побожности у младежи бу̑де и негују.

У часовима за наставу у српском језику одређенима, уче се и световне песме певати и то оне, што се у читанкама налазе и настоји се, да се певањем тих песама оплемењује срце и оживљује родољубно чувство у школске младежи.

(Наставиће се.)

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

РАЗГЛЕДАЈМО РАЗЛОГЕ ПРОТИВ УДРУЖЕЊА СВЕШТЕНИЧКОГ!

(Свршетак.)

Ad 6. Пре свега, као што већ напоменусмо, удружењу није цел и задатак да фиксира дужности свештенству. За тај се посао већ постарало, а има и биће увек, ко ће се и од данас за то старати. А још мање је удружењу цел, да свештенству доказује, да оно не зна своје дужности. Њему је цел, да прибавља средства за успешно вршење одређених и поверених му, а и неодређених ал' зато инак познатих дужности.

И шта се, у опште, доказује истицањем познавања и одређеношћу свештеничких дужности? Ништа, ама ништа друго, него оно, што не треба доказивати, а то је и опет: познате су наше дужности, то су и то су наше дужности.

А је ли тиме доказано и то, да су те дужности извршене, свуда и увек или ма где му драго онако, како се најбоље и најуспешније извршити могу? Да је то ма чиме доказано, онда би разумели глас против удружења, онда би и ми признали, да оно није потребно.

Је ли чиме год и покушано доказати, да је ма и једна тачка програма удружења а наиме чл. 2 и 3. остварена, извршена? Није и не може се доказати. А све дотле док се такови докази као разлози против удружења не пруже, остаће удружење у својој цели и задатку потребно, неопходно потребно. И сваки, који тежи и жели да се та цел оствари и задатак испуни, тај ће тежити и удружењу, јер само се удруженим силама то учинити и може.

Даље не бисмо поводом 6. разлога говорили, да се у њему не спомиње и војништво. А propos! У војничком сталежу је заиста све одређено, измерено и одмерено. Дисциплина војничка. Вршење дужности према дисциплини: тачно и брзо. На крај свега тога увек може да буде у питању последњи успех онога, ради чега је све то дисциплиновано, савесно, тачно, одмерено и брзо. Па шта војништво ради? Ради непрестано, на хиљаду начина са милионима средстава а све.за то, да последњи успех осигура.

Ако код војништва нема „нацрта правила“ и у њему поменованих органа удружењу, има богме и сувише органа, који раде, непрестано раде на усавршавању свега онога, што има послужити последњој цели војништва.

Ту је организација још те каквог удружења — ма се оно и не звало баш „удружење“.

Крај свега, што увек бива и има у војништву, могли смо ми и неких дана видети експедицију Бекову.

То значи ово: Није довољно два министарства, ратно веће, разне команде и надкоманде по целој држави, није довољна одређеност дужности војничких и фактично вршење истих, него треба се непрестано усавршавати, непрестано набављати средства за то усавршавање, надметати се или бар ићи у корак са свима и сваким. Треба познавати и свој и туђ терен, имати готове планове за све случајеве. Ту су вежбања, савети, предавања, литература, путовања, студирања, штабови, школе и т. д. и т. д.

Кад би се све то превело са војничког језика на језик којим ми говоримо и сад пишемо, значило би то: војништво има своје удружење, са јаком организацијом, са цели и задатком, какав и свештенство хоће себи — као војска Христова — да постави у своме удружењу.

Фенечки малконтенти заборављају, да ц. и кр. војници нису разместени један по један по свима селима и засеоцима, као војници Христови, — заборављају да војници живе у групама и гарнизонима, а бар једном преко године вежбају се у импозантном броју, који одушевљава, потстиче, храбри, поучава. А шта да речемо о свештеницима, који живе у једном про-

*

топресвитерату по 10—15 година па се и не познају!? По свему је дакле незгодно било позивати се на војнички сталеж.

Угледајмо се на војништво; камо нам лепе среће!

Ad 7. Врло је наиван разлог рећи: то немају ови и они — не треба ни нама. Јер сваки знаде своје јаде и потребе понајбоље, па се према томе и испомаже како зна. Што неко нешто нема, то не може никад бити доказ, да то исто не треба ни другом. Таквој логици бар ми нисмо вични. Но што је још главније: није истина, да осим Србије у другим православним црквама нема свештеничког удружења.

Ad 8. Иницијатива, ма откуд долазила, нека је само корисна и здрава, није никоме на одмет, не може бити излишна ономе, ко намети има и ко је добру рад. То је наше мишљење.

Јер ако су господа свештеници на Фенечком збору мислили на велику руско-православну цркву, и тврдише да у Русији није свештенство удружено, то су се они у томе јако преварили, јер и тамо удружење постоји и врло лепе плодове доноси*).

*) Најугледнији руски црквено-богословски лист „Церковный Вѣстникъ“, што га издаје петроградска духовна академија, у своме 22. броју од ове године, у уводном чланку говори о свештеничким скупштинама и о удружењу у Русији, па као користи од удружења и скупштина спомиње: „па свађајући произилазе живом обмјеном мисли у људеи са различнима погледима и опитима живи; благодара сазданъ духовенство привыкаетъ думать не только объ интересахъ своего храма и прихода, но и объ интересахъ всей вожественой епархиальной церкви; служа дълу просвѣщенія, свађаи служатъ церкви и государству, и хоти депутатомъ не предоставлено права возбуждать какіе-либо вопросы, тѣмъ не менѣе жизнь беретъ свое и на сѣздахъ, мы видимъ, возбуждается много вопросовъ часто церковнаго характера, напр., о подняти силы проповѣдничества, объ улучшеніи богослуженія, объ исправленіи нравовъ духовенства и народа, объ отрезвленіи народа, о изученіи его почитанія праздниковъ, о противодѣйствіи пропаганде крамольниковъ, объ отношеніи духовенства къ земству, объ устройствѣ церковно-приходскихъ библіотекъ и распространеніи полезнаго чтенія въ народѣ, объ улучшеніи формъ приходской благотворительности, объ отмѣнѣ ярмарокъ и базаровъ въ праздничные дни, о епархіальныхъ духовныхъ изданіяхъ и т. п. Но значеніе сѣздовъ еще возросло бы, если бы они стали въ болѣе близкое отношеніе къ епископу. „Многіе епископы пользуются сѣздами духовенства, приглашаютъ пастырей къ себѣ и отечески бесѣдуютъ съ ними. Но не лучше ли было бы, если бы самыя засѣданія сѣзда происходили подъ предсѣдательствомъ епархіальныхъ архіереевъ и притомъ такъ, чтобы рѣшающій голосъ принадлежалъ архіерею, а депутатамъ только совѣщательный? При этомъ можно бы освободить сѣзды отъ сугубаго выборнаго характера — отъ закрытыхъ баллотировокъ, отъ рѣшенія вопросовъ по голосамъ, и можно бы расширить кругъ вопросовъ, подлежащихъ совѣщательному обсужденію духовенства.“

На и у православним црквама у Буковини и Далмацији такође је свештенство донекле удружено, јер се под председништвом дотичних епископа — по примеру узетом из римокатоличке цркве — држе тако зване „пасторалне свештеничке конференције,“ у којима се свештенство са својим епископима на челу саветује о свему ономе, о чему би се имало саветовати и наше свештеничко удружење. Тако је баш не давно епископ задарски преосвећени г. Никодим Милаш сазвао све своје свештенство на збор, те зборио и саветовао се са свештенством о потребама цркве, свештенства и народа. А тако је исто и у другим православним црквама. Само у нашој карловачкој срп. прав. овостраној цркви није било између надлежних г. г. епископа и свештенства, или свештенства разних протопресвитерата и епархија између себе — никаква договора и саветовања о делима цркве, свештенства и народа. На кад се смера да се удруженьем и код нас одомаћи оно што је у осталим срп. прав. црквама већ одомаћено било — неоправдано је, кад неко устаје против тога с разлогом, као да је то у осталим партикуларним правосл. црквама до сад нечувено било.

Сваки митрополит-патријарх, јер удружење се не покреће за годину и за дан, сваки синод и сабор, којем буде стало до напретка у цркви, народу и свештенству, примиће такву иницијативу као добро дошлу, а као излишну неће ју одбацивати већ ни за то, што ће долазити од целокупног свештенства.

У осталом нама је врло драго, да се на земунском протопресв. збору, ако ништа друго, од већине, у корист удружења, а оно баш истицањем ове „иницијативе“ увидела и познала једна стварна цел удружења.

Иницијатива, потстицај и јесте једна цел удружења. Удружење и не може бити законодавна нити екзекутивна власт у нашој цркви и њеном устројству, на ни према свештенству, али ово што хоће, то и може бити, а то је, да према потреби и околности, а по својој снази и умењу, буде баш иницијатива.

Хоће ли се и у којој мери та иницијатива његова акцептирати у меродавним

круговима, зависиће једино од вредности и квалитета њеног.

Ако свештеничко удружење буде знало и умело своме раду и својим одлукама прибавити вредности, значаја, признања и цене, његова ће иницијатива и његов рад несумњиво утицати корисно и успешно на развитак и живот наше цркве, народа и свештенства, и она неће бити излишна, шта више, доћи ће време, кад ће се она и — тражити.

Порицати потребу и важност удружења општег за то, јер је данас фактично иницијатива и цео рад у архијерејског синода и сабора, значи под лепом фирмом уклањати се испред рада, бегати од посла, ослобађати се, софизмом, једне родољубиве дужности, бегати у хладовину, а остављати цело бреме рада и посла, бриге и старања појединим људима, и нехтети им помоћи, с њима заједно запливати у посао.

Код нас се уме викати на централизацију власти, тражи се само подела права, а никад, нико баш да се сети, с би требало децентрализовати дужности, да треба поделити и рад, тражити и посла на њиви општега рада.

А кад удружење то хоће својевољно у осећају своје љубави к цркви и народу, покретано на то савешћу и родољубивом свешћу својом, па се то назове излишношћу, онда је томе назору криво једино — рецимо — несхваћање и тренутно непојмање свега тога.

Племенитим тежњама својим, стварном цели удружења свога, на делу постигнутог, свештенство ће несумњиво учврстити и свој положај и подићи себи углед и у цркви и у народу и у друштву целом.

Данас се у свету цени сталеж по вредности његова рада, а не по лепоти и узвишености њему прописаних дужности.

Тако ми.

А истицати само увек свој узвишени позив и дужности, побројане овде и онде, маскирати се непрестано положајем и савешћу, слабо вреди и цркви и народу, а богме и свештенству, у наметном свету, — ако тај узвишен позив оно не оправдава радом, дужности не извршује делом, положај свој не искупљује вредношћу својом, а савесност деловањем својим.

Удружењу је цел, да баш то и тако буде. За то се оно свештенству и препоручује.

Ad 9. С обзиром на територијалну општежност наше митрополије и друге разлоге под бројем 9.) разлога, „нацрт правила“ и предлаже скупштину сваке друге године. Ако је и то много, може она бити и сваке треће.

Скупштине би се држале у разним местима митрополије, те би се тиме изједначивало снашање жртава. А кад ни сваке друге или узмимо и треће године не би појединци нашег свештенства жртвовали неки незнатни трошак, у томе броју бар, да се скупштина одржати може, то би био доказ не сиромаштва новчаног, него сиромаштво љубави и заинтересованости нашег свештенства за општу цел, за добро цркве, народа а и своје.

Јесу ли у Србији браћа свештеници богатији, јесу ли на свакој парохији по двојица, зар општежност тамошње митрополије није још већа с обзиром на комуникационална средства? Па ми видесмо на свима досадашњим скупштинама стотине свештеника. Учимо се прегорењу, а и многом чему од њих!

И ми морамо поновити: „ваљда још има у срп. прав. свештенству чланова, који неће тражити да им се свака потрошена крајцара накнади или сваки корак наплати онда — кад се ради за образ и углед свештенства и кад је реч о корист наше св. цркве и милог нам народа!“

Ми верујемо, да има, и биће их. И онда сам по себи отпада разлог 9.) против удружења. А довољно смо показали, да и осталих осам не доказаше оно, што доказати хтедоше против општег удружења. Нема нити може бити разлога против удружења. Јер је удружење свакоме и увек потребно, а нама неопходно; јер је удружење корисно сваком и увек, а нама би стоструко корисно било; јер је цел и задатак нашег удружења такав, који је свештенство наше дужно извршивати, а који само удруженим силама извршивати може.

* * *

Тако, дакле, стојимо са разлозима и мотивацијом закључка збора у Фенеку, у оном делу његовом, који је у стилизацији закључка пречутан, а којим се одбацује опште удружење.

Са разлозима и мотивацијом неписаног дела закључка, којим се већина збора у Фенеку изјављује за протопр. зборове, не можемо се забавити, јер их не чусмо. Већина збора тај део свога закључка, неписаног баш у записнику, ни једном речи баш није мотивирала, ни једним разлогом оправдала и разјаснила.

Из' је сигурно све то: „закључено да се закључи.“ Јер кад се против предлога за удружење, које и целу своју организацију готову има и нуди, донесе онакав закључак, као у Фенеку, без и једне мотивације, без икакве опредељености и форме онога, што се хоће, то је онда по нашем схватању неозбиљан посао, неозбиљан за то, јер се из свега види, да већина збора не мисли ни под протопр. зборoм ништа друго, него досадашњу годишњу испoвест.

Протопресвитератски збор се хоће. Добро. А која је цел тим зборовима? Договарање о својим стварима? То не значи апсолутно ништа. Иницијатива сабору и надлежним факторима? Где, молим вас! Дакле иницијатива целог свештенства и општег удружења је излишна, а протопр. зборова није! Опште удружење целом својом организацијом неће моћи ништа, оно је непотребно, а потребни су и значајни протопр. зборови!! Хе! Кад се хоће — како се уме!

Протопресв. зборовима не смета каноничко право и пасторална одређене и познате дужности. Све то смета само општем удружењу! Протопр. зборови ће кадри бити богме поправити оно, што не буде било кадро сопствено побуђење; они ће импоновати, — а какво опште удружење!

Ej Боже, Боже, ал' смо логични, ал' смо објективни, ал' смо хладни, — ал' умемо и знамо!

Сигурно су протопр. зборови образовани у свима партикуларним црквама православним (види: 8. разлог). Како би их иначе већина збора у Фенеку пропашла потребним и за нас?!

Зар не, браћо?!

Особито бисмо захвални били, да нам браћа већине са фенечког збора, разјасне смер, цел и задатак закључених протопр. зборова, њихову организацију и средства. Кад то учине, онда ћемо се моћи и о томе разговарати. А дотле ћемо остати при реченом, а наиме, да је њихов закључак за закључак.

Још бисмо имали само и ово скромно приметити.

Збор у Фенеку сазван је на темељу наредбе консисторијалне, и он је имао извршити у целости ту наредбу. Требао је наиме изабрати два брата за скупштину, без обзира на закључке своје о удружењу, као што је то и ст. бечејски свештенички збор учинио. Тима својим заступницима могао је дати онда инструкцију какву је хтео, ако би ова дотичне, по науци већине — вежбати могла у њиховом деловању у скупштини.

То је био збор дужан учинити и према наредби консисторијалној, а и за то, јер ће се судба општег удружења и „нацрта правила“ имати решити на скупштини целог свештенства.

А заступници земунског и бечејског протопресвитерата могу међу тим и на скупштини бити мишљења, којег је и већина њихова у њиховим зборовима.

=

ВАЖНИЈИ МОМЕНТИ ИЗ ИСТОРИЈЕ ЦАРИГРАДСКИХ ПАТРИЈАРАХА ОД ПАДА ЦАРИГРАДА ДО ДАНАС.

(по руском.)

Од Саве Теодоровића, професора и катихете у кр. вел. реалци у Земуну.

(Свршетак.)

Стање патријаршије после Самуила I.

Реформе Самуилове, како рекосмо, не донесоше оне користи, која се могла од њих очекивати. По томе видимо и после Самуила оно исто самовољно располагање патријаршким престолом од стране турске владе и оне исте глобе са стране патријараха. С друге стране, грчки епископи и фанариоти тако су срасли с интригама, да не могаху бити без њих. У том погледу реформе Самуилове ни мало не подејствоваше на њих. На против, синодални архијереји и припуштени у синод фанариоти налажаху у њима извине за своје интриге и злоупотребе; сваки од њих сматраше, да да је у праву да контролише патријархов рад, да налази у њему стварне или привидне мане, да суделује при његовом збацивању и најпосле, да ради за свога кандидата на патријаршки престо. И тако је грчка јерархија и после Самуила I., не гледајући на његове реформе, страдала од оних истих зала, — владиног деспотизма и интрига, које заметаше фанариоти и разни кандидати за патријаршки престо. Особито је много беда претрпела јерархија за Г р и г о р и ј а V. и у најближе дане иза његове мученичке смрти. Први пут Григорије ступи на катедру 1798. и сеђаше на њој подруг године. То беше знаменит патријарх, који је проводно строго аскетски живот, одликовао се тачним испуњавањем својих дужности, сталношћу убеђења и ревношћу у вери. Без обзира на краткоћу своје управе, он је урадио много добра; обновио је опалу патријаршију, с дозволом владе уредио у њој типографију, и бринуо се око издавања корисних књига. Та управа беше строго праведна; он је добро надгледао рад потчињених му епископа, прогонио перед и злоупотребе, и т. сл. Синодалне архијереје н. пр. који живећи у Цариграду, стараху се само за удобан живот, он је послао у своје епархије, оставивши при себи само њих неколико. Овако строги патријарх није се могао свидети размаженим архијерејима и клиринима, који су били навикли на перед. Они га дакле оклеветају код владе, као човека немирна и неспособна, да управља народом, услед чега буде збачен и прогнан на Атон (у св. Гору). После 6 година буде Григорије по други пут 1806 г. позван на патријаршију, но после две године буде опет збачен и прогнан у свету Гору. Овај пут био је свргнут с тога, што је пређашњи патријарх К а л и н и к дао повећу своту новаца једном султанову доглавнику, који га и направи за то патријархом у место Григорија. Трећи и последњи пут буде Григорије изабран на престо 1818. год. У то доба узаврео је био међу Грцима метеж; многи су се бавили мислима о ослобођењу од турскога јарма; а средства за борбу с Турцима живо су се спремала. Положај патријархов беше врло мучан. С једне стране он није могао бити равнодушан спрам тежње Грка, да извојују себи политичку и верску независност; а с друге стране беше он одговорна особа пред турском владом за мир и послушност свију својих хришћанских поданика. У такову положају беше му нужна особита мудрост и опрезност у раду. И заиста, Григорије се одржао као мудар пастир; његова наклоност к народном предузећу Грка, његово учешће у набављању средстава за свету борбу са непријатељима хришћанства, беше како турској влади, тако и већини самих Грка тајна. Особе, које спремаху устанак Грка, појмаху опасност патријархова положаја, и саветоваху му, да се за времена уклони из Цариграда. Но он не хтеде на то пристати, сматрајући да је за њега као пастира срамота, да оставља своју паству у тако тешким временима; а уз то, његово бегство могло би још веће разјарити Турке и дати повода, да истребе све хришћане. Он је дакле мирно чекао исход догађаја и решио се, да са осталима жртвује живот за веру и народност. Год. 1821. букне

устанак у подунавским кнежевинама. Тек што о томе дође вест у Цариград, а султан затражи, да патријарх одлучи и прокуне устанике. Григорије, бојећи се, ако то одрече, опћег покоља хришћана, буде приморан покорити се. „Одлучителна грамата“, пуна страховита проклетства на устанике, буде свечано прочитана у цркви, у присуству Турака, који су знали грчки.*) На скоро за тим дође глас, да су се побунили Грци у Пелопонезу. Турци се страшно огорчише на патријарха, јер је Пелопонез био његова отаџбина, те га окривише, да је и он у договору са устанима, те реше најпосле, да га погубе. И заиста, 10. априла 1821. год. на први дан Ускрса, дође у патријаршију владин чиновник, сакупи синодалне архијереје и у име султана нареди, да изаберу новога патријарха. Изабран буде Евгеније Писидијски, који одмах отиде везиру ради потврде. Међу тим нападне на Григорија оружана чета, ухвати га и одведе на суд и после пређашња буде с места обешен на вратима патријаршије. Нови патријарх Евгеније, враћајући се од великога везира, морао је с ужасом гледати обешено тело свога претходника. Григоријево тело стајало је обешено пуна три дана, а за тим је дано Јеврејима, који су га дуго вукли по улицама, и најпосле бацили у море. Грци запамте место, где је тело било бачено, нађу га и пренесу га у Русију, а на име у Одесу, где буде погребено. После 50 година, 1871. год., када слободна јелинска краљевина слављаше педесетогодишњи јубилеј ослобођења Грка од турскога јарма, тело патријарха Григорија, тога поборника вере и народне слободе, буде свечано пренесено из Одесе у Атину.

Мученичка смрт Григоријева беше тек почетак турских свирепости према грчком духовенству. Синодални и други архијереји, који се налазише у Цариграду, били су у тамницу бачени или погубљени. У Адријанополу, месеца јуна 1821. г. био је обешен бивши патријарх Кирил VI., који је овде живео после своје оставке 1818. год.; заједно са њиме страдаше још три епископа и многи знатни Грци. Наследник Григоријев, Евгеније имао је да претури преко главе страшне беде. После дванаест дана, од како је ступио на катедру, Турци ухапсе у патријаршију, ухвате патријарха, почну га вући, тући, чупаше му из браде длаку по длаку и најпосле опљачкају и њега и патријаршију. Он се разболи од претрпљеног злостављања и после некога времена умре. Наследника Евгенијева Антима III. (1822—1824.), када се услед његова свргнућа 1824. породи буна међу народом, — хтедоше Турци убити, али не учинише тога само за то, што се бојаху Европљана, који су жестоко осуђивали убиство Григорија. У опће рачуна се, да је у време устанка погубљено на осамдесет које митрополита и архиепископа, које владика; а од нижега духовенства погинуло их је на стотине. Тако н. пр. када су у почетку устанка били у Цариграду сви храмови разрушени, а духовенство почело обављати богослужење под ведрим небом, Турци убише више од 50 свештених лица.

Суврεмено стање цариградске патријаршије.

Страшне беде, које снађоше цариградску јерархију за време грчког устанка за ослобођење, престале су са свршетком устанка. Но јерархијске неуредности, које су постојале у грчкој цркви из давних времена, трајале су све дотле, докле су постојали и узроци, који су их изазивали; т. ј. угњетавање од стране владе и партијска борба усред саме јерархије. Тек у најновије време учињен је одлучни корак, да се ти узроци отклоне, а са њима и јерархијске неуредности. Год. 1856. изда турска влада знаменити хати-хумајум, којим се обећавају разне реформе у корист хришћана. Међу осталим предлагало се, да се произведу поправке и у јерархијском строју цркве. Услед тога 1858. год. образује се при патријаршији нарочита комисија из духовних и светских особа, која је по даној јој инструкцији, имала да сачини нова, боља правила за избор патријарха, митрополитâ и епископâ, да изради нови и бољи

*) Постоји предање, да је патријарх са члановима синода, одмах после проглашења „одлучителне грамате“, скинуо одлучење и проклетство са устаника, с разлога, што су и једно и друго проглашени под притиском страха а не по слободној вољи.

начин за састав синода при патријаршији и т. д. Та комисија изради између осталога следећа правила за избор патријарха:

У случају, кад се упразни патријаршки престо, при патријаршији скупља се нарочити изборни скуп, кога сачињавају од духовних лица: сви митрополити, који сачињавају патријаршијски синод и у оне сви митрополити, који се у време избора затеку у Цариграду; а од световних: велики логотет и два друга виша чиновника патријаршког двора, чланови смешаног савета при патријаршији[1]), неколико виших грађанских и војених чиновника (хришћана), представници учене корпорације, од трговачког сталежа, од рухета, светски представници из свију епархија патријаршије и т. д., у свему преко 60 особа световњака. На означени дан избора сви присутни митрополити подносе сабору запечаћене листе, на којима су назначени кандидати за патријаршију; таква писма шаљу и митрополити, који се налазе у епархијама. Кад се писма отворе, имена свију означених кандидата уносе се у нарочити списак; при том световни бирачи имају право предлагати своје кандидате, ако се за њих изјави у осталом трећина духовних чланова сабора. Тако састављени списак подноси се влади, која имаде право искључити од избора неповољна јој лица, ако би их било у списку, о чему и извештава сабор у току 24 сата. За тим се предузима сам избор. Најпре и духовни и светски чланови заједно бирају из назначених у списку кандидата тајним гласањем тројицу, а за тим од те тројице само митрополити и епископи, без световних чланова синода бирају опет тајним гласањем једнога, који се проглашује за патријарха. Тај се избор одмах подноси султану, који га је дужан безусловно потврдити. Најпосле нови патријарх лично се представља султану. На тај начин тим правилима уклоњено се са свим уплив Турака на избор патријарха. Пре је турска влада имала неограничено право потврде и могла је потврдити или непотврдити изабраног за патријарха, дочим сада мора безусловно утврдити изабраног, а имаде само то право, да искључи из избора кандидате, који су јој из ма којих разлога неугодни. С друге стране новим правилима ослабљене су злоупотребе синодалних архијереја при избору патријарха, јер при избору учествују не само и одсутни митрополити, него и многима световних.

Год. 1860. нова правила о избору патријарха уведена су у црквену праксу. Те године одрече се престола Кирил VII. (1855.—1860.). Синод користећи се тим случајем, предложи нова правила влади на потврду и после потврде обави избор новога патријарха. По новом закону буде изабран Јоаким II. (1860.—1863.) Наследници Јоакимови: Софроније III. (1863.—1867.), Григорије VI. (1867.—1871.), Антим VI. (1871.—1873.), Јоаким II. (по други пут 1873.—1878.), Јоаким III. (1878.—1884.); Јоаким IV. (1884.—1886.); Дионисије V. (1887.—1891.); Неофит VIII. данашњи патријарх. По томе је избор цариградског патријарха у садање време дело духовенства и световњака, дакле црквено-народно. С преображајем синода у прећашња и садашња времена и променом поретка при избору патријарха, његова права и преимућства остала су иста, као и пре; само су се изменили облици манифестовања патријаршке власти.

[1]) Смешани савет (од духовних и световњака) предложен је да се установи при патријаршији ради решавања грађанских дела међу хришћанима, у смислу обећања у хати-хумајуму. Доцније је био и уређен.

ПАЗИМО — ЧУВАЈМО СЕ!

Прошла су она страшна времена, када су нас, овостране православне Србе и Румуне, насилним средствима под папучу папину гонили. Хвала истрајности и сталности наших Архијереја у православљу, не помогоше насилницима ни окрутна ни блажија средства. Србин оста веран својој прадедовској вери православној!

Но где чуда!

Данас насрћу на нас спекуланти Чивути! Они наравно не уносе догме латинске у цркву нашу, не дирају нам унутрашњост црквену, али нас с поља лепо постепено унијате, — ево како:

Од две три године овамо кретаре по свима крајевима, где православни живе, у неколико група агенти велике чивутске фабрике црквених одјејанија, барјака и литија браће Блох из Лавова. Ти су људи за последњих неколико година прешли цело балканско полуострво, особито крајеве у Турској, где православни живе, продавајући православнима своју робу. Да би успешније трговали, поред једнога агента Чивутина, који се за Пољака издаје, а савршено пољски говори, иде још један најмљени Чивутин, који савршено говори језик онога краја, кроз који путује, те се онда н. пр. и назива Бугарин, Румун, Србин и т. д. а поред тих језика говори још који, шта више, наће и згодно име и презиме, према народности, с којом хоће да тргује.

Како је фирма сигурно богата, то и своју, заиста фину и врло јефтину робу под таким условима продаје, да је и најсиромашија црква може набавити, а да и не осети, кад ју је и како исплатила, н. пр. на рате без интереса 50 до 100 ф. исплаћује у две године!

Како сам горе споменуо, ти људи су прешли и у наше крајеве. Сам један од тих агената, који се мени прикалао као Илија Бошковић, а нашем католичком учитељу Boszkovits Ödön рекао ми је, да им је центар у Араду. Говорио је чисто српски и рекао ми, да је Србин, и ако сам се брзо уверио, да је — Чивутин! Он ми је и причао, како је пропутовао све православне крајеве на Балкану и у Турској, и како су врло добро продали своју робу.

Питаћете, браћо, за што ја то све овде приповедам? Па то су трговачки обични послови! Велим Вам: јесу! али сви барјаци, литије и одјејанија, као и сва роба је — унијатска! На барјацима и литијама су праве римокатоличке слике, а одјејаније је чисто унијатског кроја!!! Све ће то на први поглед и лајик приметити, који воле има појма о православљу. Шта више на некојим фелонима, који су напред до испод врата исечени, а остраг несразмерно дугачки и тако широки, да их и с једне и с друге стране свештеник може на противно раме пребацити, — стоји на леђи, где обично треба да је крст, сликарана слика пресвете богородице са Спаситељем на руци баш онако, како то престављају — римокатолици! — На литијама и барјацима, намењеним нашој православној браћи Румунима, има редовно и запис латиницом. Помислите, штовани читаоци, колико сада речени предмети садрже православног типа?!

Ја сам се из показаних ми бележака, меница и званичних „захвалница“ уверио, да су ови људи у нашим крајевима врло добар „кшефт“ правили, особито код Румуна, јер су Срби куповали већином само одјејаније, а Румуни литије и барјаке.

Приметио сам још и то, да ови непознати мисионари избегавају велике општине наше, него се шуњају по мањим, где им посао боље напредује.

По сиромашнијим ратарским кућама у Бачкој и Банату, ако не ћемо видети на дуваровима обешене које какве накараде, које тобоже престављају ликове појединих светитеља, оно ћемо на сигурно наћи или чисто римске или литографисане унијатске слике са малоруским натписом.

На за што то? За то, што су те слике лепо израђене, па су — будзашто! Народ не разуме, ма да и сам осећа, да му његово православно око чисто боде она икона, а не зна, шта је; који пак знају и виде шта је, равнодушни су или бар не назиру у томе ништа опасно и увредљиво.

На смемо ли бар ми свештеници према свему томе толико немарни бити? Ej, жалост је то! Та пазите, браћо, и на сваку маленкост! Та покажимо целом својом спољашношћу, да смо синови св. православне вере! Још једаред упозоравамо браћу свештенике, на чланак брата Г—ча у 19. броју „Српског Сиона“ од прошле године: „Нешто о неправилности неких икона, а у хатар нашега лепога православља“. Нека га прочита сваки, који зна читати, па нека према њему купује иконе; а како се одежде, барјаци и литије већином у присуству свештениковом купују, то ће сваки брат свештеник са тешком казном душевном одговоран бити, ако из немарности или лакомислености — незнање у томе не смемо ни претпостављати код свештеника — дозволи, да му се у његову лепу св. цркву увлачи овај незвани и немили гост.

Ја бих могао у само три мени најближа политична округа наћи бар 20 православних храмова,

у којима има унијатских одјејанија, барјака и т. д., а у сваком селу у нашој дијецези у сиромашнијим православним српско-румунским кућама наћи ће унијатских и латинских слика и икона — наравно, где више где мање!

На посао браћо! Све слике латинске и унијатске на поље из православних домова: продајте, или поклањајте католицима. Браћо свештеници! Који имате „Лавовских“ одјејанија, покријте по нашем крову! Општине! Подајте замалати унијатске слике на својим барјацима, па наћите мајстора, који ће Вам исписати миле лике ваших православних светитеља!

Још нешто овом приликом. Да је срећа, као несрећа, те да је више солидности у неких наших трговаца са црквеним утварима, одјејанијама, иконама и т. д. како би ти људи, поред лепе материјалне добити, уживали још и велику моралну награду, кад би своју робу, која има православни облик, тако растуривали у народ, храмове и општине, како би ови у њих толико поверења стекли, да не би морали примати чивутске спекуланте, који са српског немара две хасне вуку: једну од нас за робу, а другу можда због нас из какве дубоке касе.

Како би се ти Срби трговци лепо без икакве жртве могли одужити св. својој матери православној цркви, што их је примила у своја топла недра, васпитала у свом божанском духу и напојила сластима своје науке! Али где, шта неки неверни синови своје предобре мајке раде:

Један познати брбљави путник, или како се сам зове „друг“ једне иначе, солидне и приповлаште трговине ове врсте, продавао је нека кандила по ф. 1·50—2·80. Дакле како је кога ожегао! Мени је продао један ручни крст за ф. 2·50, а сам шеф ми је после казао, да се тај крст продаје по ф. 1·50! Осим тога, „најчивутскије“ је трговао са таким стварима онде, где би му се најмање смело дозволити.

Нека наши трговци црквених ствари све предмете који су цркви потребни, под надзором духовне наше управе израђују и сталну или — како се у трговини каже — утврђену сходну цену поставе, па ће се уверити, да ће их и саме те власти у часном им подузећу потпомоћи, народ ће им благодарити, а св. црква ће их благосиљати!

Dixi et salvavi animam meam! Ц—ц.

СА СВЕШТЕНИЧКИХ ЗБОРОВА.

I. **Свештенички збор протопресвитерата мохачког.**

Свештенство протопресвитерата мохачког одржа свој збор 22. јуна о. г. у црквено-општинском здању у Мохачу. Од 17 свештеника овог округа скупило се 15, а двојица извинише своје недолажење болешћу.

Пре самога збора одслужио је у храму Божјем г. протопресвитер и администратор протопресвитерата мохачког Радослав Андрић уз асистенцију два најстарија свештеника призивање св. Духа. Красна служба и дивно појање очарало је и мене и учинило је добар утисак на побожност присутних верних. По свршетку „Призивања“ следила је св. исповед. Г. протопресвитер са неколико одабраних и умесних речи стави нам пред очи важност и светињу ове тајне нов. завета, а упозори нас на ове речи: „**Проклѧтъ всѧкъ, творѧй дѣло Господнѣ съ небрежéніемъ**“.

Ово је, чини ми се, први случај, да се и свештенство протопресвитерата мохачког на св. исповед искупило и уједно знак, колико Његовој Светости г. Патријарху нашем Георгију на срцу лежи душевни спас, не само осталих верних, но и свога свештенства. Велика хвала на тој очинској бризи Његовој!

По свршетку тајне исповеди искуписмо се у црквено-општинском здању, да по наредби и благоволењу Његове Светости од 15. априла 1892 бр. М. 114. и ми заузмемо своје становиште према удружењу свештенства у Митрополији карловачкој, и да у претрес и расправу узмемо „нацрт правила“ за то удружење. Г. протопресвитер у неколико речи саопшти цел састанка овог збора, и позове исти, да изабере себи председника. За председника овом збору акламацијом би изабран протопресвитер и администратор протопресвитерата мохачког г. Радослав Андрић, на чију препоруку опет за перовођу једногласно изабраше г. Стевана Ђурђевића, пароха Мединско-Рацкозарског.

По прочитању циркуларне наредбе г. мандатара епархије Будимске, прочита перовођа и „нацрт правила за удружење православног српског свештенства у Митрополији карловачкој“. За тим

председник позва присутво свештенство, да о удружењу свештеничком у опште своје мишљење и назоре искаже, и истом ако се свештенство за удружење изјави, имао би се и поменути „нацрт правила“ у претрес и расправу узети.

Да би нам удружење што сјајнију победу одржало, требало је мало и опозиције; но на и тога је било, али — кажем, — само мало, јер свештенство овог протопресвитерата, имајући ваздa пред очима корист и по цркву и по народ, а и по наш морални углед и утицај у свету — барем око нас — јер ми смо баш морем туђинства опасани — корист, коју нам оваково удружење осигурава, радосно поздрави већ и саму замисао о удружењу свештенства, са бурним аплаузом прими га у начелу, и тим начином ступи у коло оне наше браће, која су се за удружење већ изјавила.

После тога одмах се узме у претрес и „нацрт правила“. Код чл. 5. решено је, да се на великој скупштини на томе поради, да свештенство барем ове дијецезе не уплаћује у благајну удружења годишњи улог од 6 фор., него сваки од своје готове плате по 1%. Ова скромна жеља наша држим да је заиста и потпуно оправдана, јер само треба упоредити бараљске (скоро све VI. кл.) са бачким парохијама, па смо онда на чисто, а што још да кажем за горњу Хрватеску око Велебита, за Лику и Крбаву кршну?! Sunt cuique.

Код 79. чл. усвојило се: да ако би се удружење ма којим поводом и ма кад разрешило, сва имаовина удружења има се употребити на оснивање не пензијоног свештеничког, него пензијоног свештеничко-удовичког фонда.

Са овако исправљеним чланцима збор прими „нацрт правила за удружење свештенства“.

За заступнике овог пресвитерата на великој скупштини изабрани су једногласно г. Радослав Андрић, протопресвитер и г. Стеван Михалџић, парох кишфалубски.

Са овим би исцрпљен дневни ред овог свештеничког збора, записник још двојица од старијих оверовише и са усклико̀м: Живила Његова Светост! Живио мандатар! — пођосмо на заједнички ручак у стан г. проте, где су опет многе здравице пале.

Још ми је споменути, да је свештенство мохачког протопресвитерата управило још из седнице ове поверенику односно благодарно писмо на Његову Светост г. Патријарха Георгија, које сви присутни свештеници са највећом радошћу и одушевљењем потписаше.

С. Ђ.

II. Свештенички збор протопресвитерата вођинскога:

Одржан је дне 22. јуна (4. јула) о. г. у Вођину, где је и седиште протопресвитерата.

По свршеној у цркви молитви сакупило се свештенство у стану г. протопресвитера тачно у 11 сати пре подне.

Г. прота поздрави свештенство — именује Константина Мештеровића као најмлађег члана за перовођу, и саопшти отпис његовог високопреосвештенства, дијецезалног епископа нашег Мирона, којим дозвољава и шаље свој благослов спархијском свештенству, да може приступити у опште свештеничко удружење, а протопресвитерима налаже, да најкашње до Ивања о. г. имају сазвати свештеничке зборове.

Пошто се за тим свештенство једногласно изјавило за удружење у нади, да ће оно у опште по цркву и народ бити од благотворних последица, а на посе по свештенство од сноходног значења, — пређло се на претрес нацрта правила удружења. Збор је правила — пошто су од слова до слова прочитана била, примио као предлог без примедбе, — и изабрао за своје заступнике на општем свештеничком збору: г. Андрију Бирача, окружног протопресвитера вођинског, и г. Гедеона Петровића, игумана манастира Ораховице.

Збор је закључио своје саветовање са усклико̀м: Живио српски патријарх Георгије! Живио наш омиљени владика Мирон! —

ПОСТАНАК И ЗНАЧЕЊЕ У ЕВАНГЕЛИЈИМА И КЊИЗИ ДЕЛА АПОСТОЛСКИХ ДОДАТОГ К ИМЕНУ ГОСПОДА ИСУСА ХРИСТА НАЗИВА „НАЗОРЕЙ“ И „НАЗАРЯНИНЪ“

Читалац Евангелија и књиге Дела Апостолских не може, а да не обрати пажњу на то, да се на једним местима Евангелија назива Исус Христос „**назорей.**“ а на другим „**назарянинъ.**“ у књизи пак Дел. Ап. увек „**назорей.**“ Обративши се грчком тексту, који је основ словенског превода књигâ новог завета, налазимо, да у датом случају одговара словенској речи „**назорей**“ грчка „Ναζωραιος“ и налази се код Мт. II, 23; XXVI, 71; Јов. XVIII, 5. 7; XIX, 19; Лук. XVIII, 37; Дел. Ап. II, 22; III, 6; IV, 10; VI, 14; XXII, 8; XXVI, 9 у свима древним кодексима, код Мк. X, 47 — по александр и синајским кодексима, и код Лук. XXIV, 19 — по александр. кодексу; а речи „**назарянинъ**“ одговара грчка „Ναζαρηνος“ код Мк. I, 24; XIV, 67; XVI, 6 и Лук. IV, 34 — по свима кодексима, код Лук. XXIV, 19 — по синајском и ватиканском (у изд. Маји) кодексу и Мк. X, 47 — по ватиканском кодексу. Пита се: чим и како да се разјасни такова разлика у облику, као што се види, једног истог назива и какав смисао има тај назив?

При пажљивој анализи дотичних места из Евангелија, није тешко приметити, да се назив „**назарянинъ**“ (Ναζαρηνος) употребљава у оним случајевима, кад се они, који га изговарају, обраћају ка Галилејцима (упореди: Мк. I, 24; XIV, 67; XVI, 6; Лук. IV, 34; XXIV, 19 — по неким кодексима) а назив „**назорей**“ (Ναζωραιος) — у оним случајевима, кад се они, који га изговарају, обраћају к Јудејцима или су исти Јудејци (упореди: Мт. II, 23; XXVI, 71; Мк. X, 47; Лук. XVIII, 37; Јов. XVIII, 5. 7; XIX, 19 и места која се само односе на књ. Дел. Ап.). Оваково примењивање к постанку лица, која слушају или изговарају оно називање, принуђава тражити узрок његовог двојаког облика у разлици речи Галилејаца и Јудејаца тога времена. Да је заиста такова разлика постојала, имамо доказа за то у Евангелију, у познатим речима архијерејске слушкиње ап. Петру: „**ико галилеанинъ еси, и бесѣда твоя подобитсѧ**“ (Мк. XIV, 70). Премда се и овде и тамо употребљавало једно и исто источно-аремејско речје, примери литературе, које видимо у таргумима Онкелоса и Јонатана, Јерусалимској гемари и јерусал. Евангелију, тим се не мање у јудејској, особито јерусалимској речи показује утицање књижевне, јеврејске речи, пример који видимо у Мишни, а у речи галилејској — утицање сирофеничке речи. Зашто један и исти назив, излазећи из једног и истог корена и по једном и истом стимолошком правилу, у том и другом наречју да немају једнаки облик. Примери овога пре свега престављају разне облике имена Назарет, који се налазе у разним кодексима, као: Ναζαρετ (Ναζαρεθ) Ναζαρατ (Ναζαραθ), Ναζαρα по једном и Ναζωρετ[1]) (уп. у јерусал. Еванг. Мк. I, 9; Лук. I, 26) по другом изговору, а за тим двојаки облик назива Ναζωραιος (**назорей**) и Ναζαρηνος (**назарянинъ**). Име Назарет долази од јеврејског глагола Ναζαρ или, вернije, Нацар[2]) и представља вербални супстантив, начињен од инфинитива тога глагола са додатим наставком жен. рода ת. У јевр. или, боље, јевр.-јудејском изговору то се име чуло као Надорет — Ναζωρετ (уп. Пароκет, Кашорет, Кеторет и слич), а у галилејском — Нацарет — Ναζαρετ (уп. Геннисарет, атерет, асерет и слич.): тако као што је јевр.-јудејском облику инфинитива Нацор — Ναζωρ код Галилејаца, под утицајем сирске речи, услед з, одговарало Нецар — Ναζαρ или Ναζαρ. Из облика Ναζαρετ (Ναζαρεθ) добило се Ναζαρατ (Ναζαραθ) и Ναζαρα, као што је од кеторет — цетора, од атерет — атара, од асерет — асара. Облик Ναζαρατ (Ναζαραθ) постао је утицајем феничке речи, где је *am* упо-

[1]) У Јерусал. Еванг., код Мк. I. 9; Лук. I. 26 име Назарет написано је аремејски тако, да се може прочитати Надорет и Назират (после ваш, ван, које се изговара то као у, то као о). Ернцо, издавач Евангелија, чита Nazucat, али то читање не да се ничим оправдати. Ако је то име жен. рода, постављи од Нецор по аремејском начину, то с артиклом требало би да гласи Нацурта, али артикл у тексту не стоји. Истина, оно би могло да добије облик Нацурат, али із status constructo, међу тим код Лук. I, 26 оно, без сумње, стоји in statu absoluto. Ако је то јевр. participium passivum, то нпак такви облик могао је бити опет із status constructo. Остаје на тај начин једино читање Ναζωρετ по облику показаних јевр. речи и узето је као Ναζωραιος, у аремејском напису, који код Мт. XXVI, 71, и Лук. XVIII, 37 после зања такође етоји ван, које Ернцо изговара овде као о.

[2]) Јеврејске речи писаћемо српским словима.

требљено као наставак жен рода (уп. Царефат, Даберат и сличн.), од Nαζαρατ постао је арамејски облик Nαζαρα, напоминьући participium ж. р. облика Кал и послуживши основом за сиреки Ноцрат и арап. Нацират. Тим начином облик Nαζαρα је доцнији и, може бити, нита више и да се није употребљавао у време земног живота Господа Исуса Христа и кад су се писала Евангелија, пошто се у древним кодексима исти само један пут (Лук. IV, 16) среча у свиј. кодексу и један пут (Мт. IV, 13) дописано на страни у изданьу ватиканског кодекса (ed. Маји), ма да у тексту стоји Nαζαρετ (уп. Евс. црквн. ист. I, 7, где је Nαζαρα). У погледу овога, без основе Кајм, давши наслов својој књизи Geschichte Jesu von Nazara, рачуна и држи овај облик више за древни: но ни филологија речи, ни древни кодекси не оправдавају овакве предпоставке.

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Саборски одбор) држао је у овогодишньем летьем заседованьу седнице своје од 15. до 19. јуна о. г. у Карловцима под председништвом Његове Светости, патријарха српског Георгија Бранковића. Присутни су били: Подпредседник Данило Станковић, архимандрит Иларион Руварац, прота Ђорђе Влаховић, др. Тоша Недељковић, Јустин Коњовић, фискал др. Мих. Полит, нар. црквн. тајник И. Ђурић, и нар. црквн. подтајник др Лаза Секулић као перовођа. — Од рада саб. одбора саопштавамо ово: Усвојено је на знање неколико отписа кр. уг. министарства и кр. хрватске земаљске владе. Ремонстроваће се против отписа кр. уг. министра-председника, којим не одобрава, да се у Илоку и Моловину подигну две самосталне парохије, на да се илочкој парохији подарена припомоћ од 100 фор. на 200 фор. подигне и пароху у допуну дотације издаје. — Саопштиће се свима епархијским адм. одборима и управама манастирским, да је Његово Величанство превишьом одлуком потврдило за привременог надзорника народно-црквених добара г. Гаврила Змејановића, протосинђела и настојника ман. Крушедола. — Примљена је на руковање стипендијска закада народног добротвора пок. Данила Бањанина у износу од 13.800 фор., која је одређена за богословце. — Решено је, да се у прорачун за годину 1893 стави свота од 2000 фор за набавку књига за богословску библиотеку, пошто на ту цел одређена свота није неколико година подизана. — Поднесени т. зв. „протести“ против „Предлога за уредбу о устројству прав. српске нар.-црквене автономије итд.“ враћени су путем епарх. адм. одбора онима, који су их поднели, са разлога, што саборски одбор није позван нити обвезан исте сабору поднети. — Димитрију Малетићу, умировљеном пароху у Буђановцима, дозначена је мировина од 500 фор., а целу сесију има уживати активни парох. — Одобрено је Т. Жупанском, пароху у Сарамоли, у име годишње мировине 400 фор., али ће се обуставити у сврху дотације тамошьег српског пароха подарена припомоћ од 200 фор. — Одређене су даље ове припомоћи: Ј. Гомирцу, пароху у Јакову, једаред за свагда 100 фор. у име односне одштете; — К. Туралу, протопресвитеру у Новој Градишци, једаред за свагда 100 фор. на лечење; — српској црквеној општини у Ветову, једаред за свагда 200 фор. у сврху допуне свештеничке дотације; — Н. Поповићу, пароху старо-бановачком, једаред за свагда 100 фор. на лечење; — српској црквн. општини у Каменици продужена је до сад издавана припомоћ на две године дана. — Одбијено је више молбенице за припомоћ. — На оправку двеју цркава код Купинова одређено је 1000 фор., али ће се исте у своје време адаптирати манастиру Фенеку. — Манастиру Јаску одобрен је зајам од 7000 фор. ради оправке манастирских здања. — Извештаји фискала српских нар. црквених фондова узети су на знање и по фискаловим предлозима донесене су односне одлуке. — У ствари оставине из блаженопокојног епископа будимског Арсенија

Стојковића овлашћен је св. патријарх, да са наследницима, пошто се напао тестаменат, учини поравнање. — Фондовске куће у Новом Селу, код Панчева, и у Алибунару продаће се путем јавне дражбе. — Одобрено је око 20.000 фор. хипотекарних зајмова. — Решаване су ствари у погледу залишних сесија, од којих приходи припадају „јерархијском фонду“. Пошто су се дешавале многе неправилности, то ће се те залишне сесије од неких протопресвитера, као повереника саборског одбора, одузети и предати старању других лица, јер саб. одбор не може више трпети, да се те сесије по негде буд за што издају под закуп, а по негде опет да чека месецима, док дотични повереник предату му закупнину благајни срп. нар. црк. фондова пошље, тако, да каткад дође у немило положај, да тужи и такове закупнике, који су својим обвезама у свему и на време одговорили, а са кривице такова несавесна повереника саб. одбора пред суд досели. — Решавана су питања неких исплата јавних дања, молбе за стипендије, предујам и милостињу. — Расправљено је и решено питање у купу тако зване пустаре „Прекаје“ у Старом Станару. Саборски је одбор из прве седнице овога заседања брзојавно известио поджупанијско звање у Сомбору, да за поменуту пустару даје 670.000 фор., али да се понуде неких понудилаца из Пеште одбију. У жупанијској конгрегацији примљена је та понуда саб. одбора, али уз такве услове, које саборски одбор никако није био вољан прихватити, а нарочито са разлога, што на његово питање, хоће ли се предати иста пустара српским нар. црк. фондовима у власништво чиста од сваког терета — није било одговора у жупанијском решењу; и што се с друге стране тражило, да се цела куповина одмах при склапању уговора уплати, а тај захтев морао се одбити. Услед свега тога а и због многих других узрока саборски је одбор одустао од купа поменуте станарске земље. — У овом заседању решено је око 200 предмета.

— (Радња епархијске управе темишварске.) I. 16. јуна о. г. држана је конзисторијска седница епархије темишварске под председништвом Његовог Високопреосвештенства, г. Никанора Поповића. Од расправљаних предмета важнији су ови: Изасланство су парох. удовице Видосава Арновљевић из Сенте, Софија Петровић из Печке и Емилија Станковић из Кикинде, да су државну припомоћ добиле, и то прва 30 фор., друга 25 фор., а трећа 40 фор. — Да би саб. одбор мериторно решење донети могао на молбу црквб. општине в. бечкеречке, да тамошња два умировљена свештеника из јерарх. фонда своју мировину добијају, позвана је именована општина, да конзисторији овој веродостојан исказ поднесе о активном и пасивном стању свога имања, о броју душа и имовном стању њиховом, како би се о томе известај саб. одбору поднети могао. — Умировљен је јереј Анастас Поповић, парох фењски и умољен је саб. одбор, да му мировину из јерарх. фонда дозначи. — Потврђен је избор Сретена П. Јовановића, свршеног клирика из Сирига, за сист. парох. помоћника у Св. Петру. — На известај Ђорђа Влаховића, окр. проте в. кикиндског, да је протојереј Милош Јанковић, парох ново-бечејски умрло, поверена је администрација исте обудовљене парохије парох. свештенству вршачком. — Расписан је стечај на парохијско место у Наћфали. — Јереј Павле Милин, администратор парохије врдничке у Срему, примљен је у епархију темишварску и постављен је за администратора обудовљене парохије у Башаиду. — Иван Алексић, свршени клирик из Арада, постављен је за администратора обудовљене парохије у Араду. — На известај Данице Милетићке парох. удовице из Срп. Падеја, да је јереј Михаило Матејић, прот. капелан в. кикиндски као администратор смрћу супруга јој обудовљене парохије, узимајући у призрење њено худо стање, сву половину припадајућег му прихода и плате њојзи уступио, — изречено је признање јерeју Михајилу Матејићу од стране ове конзисторије за племенито дело његово. — Умољен је саб. одбор, да јерeју Петру Агрими, админ. парохије мало-бечкеречке, припомоћ из јерарх. фонда, која је предходницима његовим већ дозначена, у течај стави. — Ђорђе Бартулов, јерођакон у Вршеву, Петар Симић, свршени клирик из Кикинде и Партеније Сивчев, ученик IV. године богословије, који су на ђаконско место у Кикинди компетовали, приступљени су избору, но овај последњи под тим условом, ако до избора испит положио буде. — На више пријава против јереја Димитрија Којића, пароха бокинског, због разних изгреда, одређена је истрага против истог јерeја. — Осим тога донесена су решења у бракоразводним споровима. — Свега је у овој седници донесено 81 решење. —

II. Седница епарх. административног одбора темишварског држана је 17. јуна 1892. под председништвом Његовог Високопреосвештенства г. Никанора Поповића. Од расправљених предмета бележе се ови: Извештене су црк. општине: фењска, иванђанска, товладијска, овсеничка и сочанска, да су у име државне припомоћи по 100 фор. добиле. — Услед упутства саб. одбора позвато је епархији овој подручно свештенство, да дут свој у име порезе и еквивалента на парох. сесијама својим измири под претњом, да ће иначе саб. одбор сходне мере ради одржања реда у том обзиру неодложно предузети. — Дозвољено је црк. општини срп. елемирској, да 18 дубиозних обвезница, пошто је сведочбама општинског поглаварства доказала, да су дотични дужници сасвим осиромашили, из активног потраживања свога брисати може. — Одобрена је организација црк. општине арадске и конституисање црк. скупштине. — Одобрен је куно-продајни уговор црк. општине товладијске, по коме је један кућевни грунт од општинског бележника тамошњег за 30 фор. купила. — Молба црк. општине т. каљнике, да јој се залишна парох. сесија на зидање и издржавање нове школе уступи, спроведена је саб. одбору. — Одобрено је неколико најамних уговора, по којима је црквена општина в. бечкеречка станове у црк. општинским кућама на 3 године под најам издала. — Позвана је црк. општина срп. кларијска, да записник оне скупштинске седнице поднесе, у којој је конституисање црк. скупштине обављено. — Дозвољено је црк. општини срп. кларијској, да цркву своју с поља реновирати може, но да радњу тек онда отпочети може, кад никакуље потраживање своје, које се на дугу налази. — Одобрена је делимична обнова црк. скупштине варјашке у трећини својој. — С препоруком је спроведена молбеница црк. општине срп. чешељске министарству богочасти и јавне наставе, ради полученја државне припомоћи у цељи зидања парох. дома. — Пожурено је солгабировско звање печкашко, да од црк општине печкашке никакуље дугујућу свештеничку плату у своти од 200 фор. и да пету Димитрију Ћирићу, сада пароху немешком преда. — Одобрена је реорганизација црк. општине станчевачке. — Одбијена је понуда државног шумарског звања, да се шуме епархији овој подручних манастира под државни надзор ставе, и именован је за надшумара истих шума Лазар Јовић, дипломирани шумар. — На призив Арсића Живковића, казанџије из Ст. Бечеја, да је црк. општина срп. елемирска приликом одржане дражбе на мањак незаконитости учинила, јер радњу око оправке своје цркве није издала најјефтинијем подузимачу, — изаслат је др. Ђура Ружић и Јован Малетић, да на лицу места изваде, зашто је црк. општина скупљем подузимачу радњу издала и да ли та радња вреди толико, колико је за њу издато. — Одобрен је уговор, којим је црк. општина фабричка под најам издала црквено-општинску кућу. — Осим тога су на преглед поднесени рачуни црк. општина издати епарх. ревизору на прегледање, а од истога ревизора већ прегледани рачуни враћени су црк. општинама. — Свега је у овој седници донесено 59 решења. —

— **(Извештај о јунијским седницама епархијске управе бачке.)** I. Администр. Одбор. Дана 22. јуна (4. јула) одржана је под председништвом Његове Светости, а у присуству чланова: Младена Јовановића, пароха сивачког, Стевана Кирића, пароха федварског, Дра Лазе Станојевића лекара, Др. Павла Јанковића адвоката и Др. М. Полита конс. фискала — седница епарх. админ. Одбора. Главнији од предмета, које је референсао Георгије Видински, подбележник епархијски, јесу ови: — Прочитани су некоји министарски дописи. — Прочитан је извештај Саборског Одбора, којим је узео на знање рад епархијске скупштине бачке, одржане год. 1891. у месецу августу, чиме су по томе и сва решења поменуте скупштине санкционисана и потврђена. — Саб. Одбор је на рекурс Ђуре Николића из Сомбора одредио истрагу против црк. скупштине сомборске, коју ће спровести Младен Јовановић, парох сивачки и Божидар Вујић из Суботице. — Саб. Одбор потврђује одлуку адм. одбора, који је упутио црк. општину у Ст. Бечеју, да приносе свој у епарх. фонд за 1891. уплати. — Црк. општина у Госпођинци продала је једну кућу полит. општини за 3000; против тога уложени призив И. Јокића је Саб. Одбор одбио и продају потврдио. — Одбио је апелату Дра. Ивана Влаховића уложену у ствари поделе једног болничког кревета удови М. Комадиновић из закладе пок. баронице Евфемије Јовић. — Одредио је допуну поступка у ствари поделе једног штомачког места из закладе Ст. Николића из Чуруга. — Наредио је да се организација црк. општине у Пи-

рошу спроведе, на коју је изаслан окр. прота Милан Ћирић. — Наређује, да се саборски трошкови плаћају или код епарх. управе или директно код управе народних фондова с тим, да обе управе имају једна другу узајамно известити о уплатама. — Одобрен је разрез парохијала у Ковиљ-Ст.-Ивану. — Окр. прота М. Папић у Жабљу поднео је 221 фор. ревизорских трошкова из свога округа; до сад је скупљено преко 800 фор., чиме је наследница пок. епарх. ревизора Ђорђа Грујића намирена за двогодишње неподигнуте ревизорске пристојбе пок. ревизора. — Наређено је, да се Милан Боберић, парох кулски, има увести у припадајући му парох. стан, ког општина неће да му уступи. — Наложено је Петру Петровићу, пароху мартоношком, да дуг за порез на парох. сесију исплати. — Избор Стевана Јефтића за председника црквн. општине новосадске није потврђен, док изасланици прота Ћирић и Др. Станојевић не изваде, је л исти скупштинар и да л је у опште могао бити биран? — Одобрен је разрез парохијала у Н. Саду, али је упућена општина, да на поднеске своје више пажње обраћа; упућена је даље иста општина, да састави и поднесе нов прорачун за 1892, пошто је из већ састављеног исказивала 4—5 ствари, које износе до 1500 фор. — Одобрени су записници скупшт. и одборских седница неких општина, а неке су општине упућене, да поднесе ствари, које парочитог одобрења епарх. власти изискују, у засебним поднесцима, а не кумулативно. — Наређено је, да се стари парохијал у Сивцу ексекутивно утера. — Реорганизација црквн. општине у Стапару и Брестовцу одложена је до јесени због жетве. — Одређена је у Фелдварцу истрага против неких буњина, коју ће спровести И. Дебељачки, а поджупанија је умољена, да накнаду тамошњим учитељима за појаве ексекутивним путем утера. — Одбијена је општина у Јегри с молбом за припомоћ из јерарх. фонда. — Издато је ревизору преко 20 рачуна и прорачуна на ревизију, а до 40 рачуна је које одобрено, које враћено општинама допуне ради. — Ревизору је дат допуст на 14 дана. — Решено је у одеску овом свега 116 предмета. —

— 2. Дана 23. јуна (5 јула) одржана је седница епарх. конзисторије под председништвом Његове Светости, а у присуству чланова: протојереја Јована Бороте и Павла Балте, јереја Младена Јовановића и Ђуре Јеврића, од свештеника, — а Др И. Вучетића, Паје Гостовића и Др. М. Полита, конс. фишкала, од световних; референсао је Сергије Шакрак Нинић конс. бележник. — Прочитани су дописи неких кр. судбених столова и среских судова. — Узети су на знање извештаји окр. протопресвитера, који су као конс. изасланици присуствовали испитима из вероучке на свима средњим заводима у епархији овој. У вези с овим упућене су катихете на свима тим заводима, да до идуће јесени поднесу учебни план за једно-образно предавање вероучке на свима средњим заводима. — Узети су на знање извештаји свију окр. протопресвитерата о одржаним свешт. исповестима и зборовима. — Одбијена је молба црквн. општине у Силбашу ради сталног попуњења парох. места, док прота не поднесе обрачун и извештај, има ли још каквог дуга на истој парохији. — Ослобођен је од оптужбе капелан новосадски Витомир Јојкић, коју је против њега подигао јереј Јован Марковић, парох новосадски; уједно је наређено, да се именовани капелан због болести лечнички прегледа. — Препоручени су неки свештеници и свешт. удовице ради државне припомоћи. — Одобрено је 9 комада слика академског сликара Уроша Предића, које је сликао за иконостас црквн. општине ст. бечејске. — Пожурени су окр. прото, да поднесу извештаје о протопресвитерским визитацијама, осим Ј. Бороте, који је поднео. — Осим тога су још у 28 брачних спорова донесена разна решења. — Решено је свега 56 предмета.

Г. В.

ЧИТУЉА.

— († **Максим Миловановић**) парох старовршадки преминуо је 15. а погребен 26. јуна о. г.

Покојник беше један од најстаријих и најпознатијих свештеника у митрополији нашој. Родио се у Новоме Саду 1813. године од занатлијског родитеља; ту је свршио основне и започео средње школе, које је довршио у Сегедину, те одатле отишао у богословију у Ср. Карловце. Године 1835/6 свршио је богословске науке и буде намештен за учитеља у Чуругу. Год. 1837. рукоположи га за ђакона тадашњи епископ бачки а мало по том митрополит српски Стеван Станковић. 1838. рукоположен је у Но-

вом Саду за пресвитера и намесник је за капелана у Сомбору, где се, као и мало по томе у Брестовцу, кратко време бавио и већ 1839 г. постављен буде за пароха у Чуругу, где је био до 1854, а те године постане парох старо-врбашки, и као такав је ево сада и умрло.

Педесет и четири године је покојник служио Богу и народу своме и никад се у тој служби није умарао, до последњих неколико година, када му је по жељи његовој пристављен за личног помоћника г. Душан Марковић, сада администратор парохије старо-врбашке. Дуг беше живот и служба му, на према томе и разноврстан. За дуга живота свога имао је он да претури преко своје главе многе и своје јаде а и народне јаде да преживи, но снажан дух његов и здраво му тело знало је свакој невољи одолети и у свакој борби истрајати. У најбољим годинама својим дочекао је он покрет народни 1848 г. и само онај, који је једанпут био у друштву покојниковом, морао се дивити оном живом причању и пресуђивању његовом о догађајима из године покрета. Он је био и члан оне депутације, која је по жели народа на челу са патријархом Рајачићем пила у Инсбрук цару Фердинанду, да изволи потврду закључака сабора народних. Са своја ретко лепог цјенића и величанственог служења, беше, особито у млађе му доба, љубљен и омиљен, а и на далеко поштован са ревносног му проповедања слова божја и науке о љубави хришћанској. За неколико првих десетина година свештеничке му службе, ретко је која недеља прошла, а празник никад ни један прошао није, да није завршио божанствену литургију сходном проповеди, да није одушевио верне за веру и љубав према Богу и ближњему. Гомила проповеди и говора, које је у разним приликама говорио, остала је иза њега у рукопису, као живи сведок ревносног му рада у пастирској служби. Неке су од тих проповеди и штампане у првим годинама „Гласа Истине“. — Целог века свога је покојник са живим интересом пратио сваки покрет народа нашег на политичком и просветном пољу и по могућству своме је и учествовао у њему са истрајношћу и вољом увек у најбољој намери, да колико може помогне народу своме и пастви својој. — За то га је свагда пратила љубав околине у којој је живео, као што га прати сво и по смрти му.

На погребу, који је, може се рећи, сјајан био, чинодејствовали су свештеници г. г. Михаило Стефановић, керски парох, Лазар Кањански и Ђура Страјић, пароси сентомашки, М. Боберић, парох кулски, Милан Стоја, парох ст. шовски и Тодор Поповић, администратор парохије силбашке. На опелу и спроводу појали су учитељи г. г. Ст. Поповић, кулски, Грујић силбашки, Витомир Рунић и Милан Настић, сентомашки, Јов. Петровић, ст. шовски, А. Павловић, керски, и врбашки учитељи, Стефановић и Грбић. Чланови црквеношколске општине беху сви у свечано руво одевени и носили су на изменце до гроба свог љубљеног старога пароха. Осим многога света биле су на погребу корпоративно заступљене старо и ново-врбашке лутеранске црквене општине са свештеницима им на челу. Сви ови су дошли да учине последњу почаст овоме, који је свима био добар пријатељ и саветник. — После опела је у цркви г. Лазар Кањански држао говор, у коме је кратко али језгровито обележио значај дуга живота покојникова као свештеника, човека и пријатеља цркве и народа свога, и опроштио се с њиме као са другом по позиву, и помолио се Богу, да му даде у рају насеље.

Са Макејмом Миловановићем нестало је једног од већ сада врло ретких чланова старе гарде из Стратимировићеве школе, која је дала Српству многе одличне и ваљане свештенике и умне калуђере. — Нека му је лака земља и вечан спомен!

М.

ОГЛАСИ.

Бр. 542. ш. о. 15.

СТЕЧАЈ. 87, 1—3

Исписује се стечај на два стипендијска мјеста из препарандске закладе Епархије пакрачке по 200 фор. за ученике, који ће да полазе учитељску школу, после које су дужни учитељевати најмање шест година на којој од овоепархијских школа са православном дјецом. —

Конкуренти морају бити Срби, православне вјере, и имати свједодбу, да су свршили с добрим успјехом најмање четири гимназијална разреда, а првенство имају синови Епархије ове. —

Молбенице имаду се подијети епархијском школском одбору овом најкасније до 18. (30.) августа о. г.

Из сједнице епархијског школског одбора у Пакрацу 16. (28.) јунија 1892.

Епарх. школ. одбор пакрачки.

СТЕЧАЈ.

88. 1—1

На једно стално упражњено учитељско место у I. и II. мушком разреду у Мокрину, овим се расписује стечај.

Плата ји 600 фор., слободан стан са баштом, а огрев у нарави или 50 фор. за нети.

Учитељева је дужност све шк. уредбом прошиеане предмете предавати и у цркви леву певницу држати. — Компетенти имају доказати потпуно оспособљење за предавање мађарског језика.

Рок стечају траје до 1. (13.) августа т. г.

Из седнице срп. прав шк. одбора у Мокрину 14. (26.) јуна 1892. г. држане.

Ник. Николајевић, учитељ и пероводја. **Михаил Рићички,** председ. шк. одбора.

Е. 886.
I. 169.

СТЕЧАЈ.

89. 1—3

Ради попуњења места системизованог протопресвитерског капелана у Панчеву, са којим су скопчана берива: 1.) уживање полу сесије у натури, 2.) у име бира 150 фор., 3.) у име штоларине до 250 фор. и 4.) из проповедничког фонда 50 фор. —

Молитељи имају своје ваљано инструисане просбе путем својих власти, најдуже до 1. (13.) августа 1892. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх конзисторије у Вршцу 22. јуна (4. јула) 1892. држане.

Бр. Е. К. 290.
ex 1892.

СТЕЧАЈ.

80. 2—3

На парохију II. разр. Свиницу, у протопресвитерату петрињском, овим се расписује стечај. —

Интеркалар истиче задњим даном Јулија о. г.

Рок пријавама до вел. Господине о. г.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 18. Јуна 1892.

Епарх. конзисторија горњо-карловачка.

Бр. Е. К. 309.
ex 1892.

СТЕЧАЈ.

81. 2—3

На парохију I. разр. у Крстиљи, протопресвитерата будачког, расписује се стечај.

Интеркалара нема.

Рок пријавама до вел. Господине о. г.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 18. Јуна 1892.

Епарх. конзисторија горњо-карловачка.

ЕДИКТ.

83. 2—3

Михаило Ниниковић из Старих Бановаца, који је незнано куда у свет отишао и супругу своју Еву злобно оставио — овим се позива, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увртења едикта овог у новине, потписаној Конзисторији или сам лично предстане, или место свога пребивања обзнани, пошто ће иначе против њега поведена бракоразводна парница и без њега окончана бити.

Из седнице Архид. Конзисторије у Карловци 9. (21.) јуна 1892. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ.

90. 1—3

У Српском Чанаду — у Торонталу — упражњено је место учитеља на вероисповедној мушкој школи српској. — Годишња плата је учитељска у готовом 510 фор., за повторну школу за мушку децу 20 фор., два јанца ораће земље од 1600 □ фати, једна чуранска башта, слободан стан са огревом за школску дворану и учитељски стан, у име паушала 4 фор. а од укона где буде позван 1 фор.

Изабрани учитељ дужан је све законом прописане предмете предавати, у цркви недељом и празницима појати, и ученике своје у појању обучавати.

Просители који би вољни били исто место получити, нека молбенице своје са нужним сведочбама до 13. (25.) августа о. г. местном школском одбору пошаљу, којег ће се дана и избор обавити; ко се лично претстави, и у цркви своје знање у појању осведочи, узеће се у обзир. —

Дворште школско не сме за башту употребити.

Из седнице местног школског одбора у Срп. Чанади држане дана 28. јуна (10. јула) 1892.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ.

91. 1—3

На једно оставком упражњено учитељско место I. и II. разреда срп. вероисповедне мешовите школе у Кули, овим се расписује стечај.

Са ови местом скопчана је плата од 400 фор. а. вр. у готовом; 95 фор. у име стана; 20 фор. за повторну школу; 4 хвата тврдих дрва и 3 јанца добре земље по 2000 □°, на коју учитељ порез и еквивалент плаћа.

Новоизабраном учитељу спадаће у дужност све законом прописане дужности како у школи тако и у цркви обављати.

Првенство ће имати, који се лично представи.

Рок стечају је 15. август о. г.

Из седнице школ. одбора држане у Кули 24. јуна 1892.

Школски Одбор.

Бр. 29. в. Шк. Од.
ex 1892.

СТЕЧАЈ.

92. 1—1

На основу налога сл. Бачк. Еп. шк. одбора од 26. фебр. о. г. бр. 21./24. овим се расписује стечај ради сталног попуњења четир учитељска места, на овоместним салашким школама, и то, на ранчевачкој, радојевићској, жарковачкој и амбулаторној обзир-милчићској. Са сваким је местом скопчана плата од 400 ф. и слободним станом. Амбулаторном се учитељу још придодаје 50 ф. у име возарине.

Компетовати могу на прва три места и испитане учитељице.

Рок стечаја изалази последњег дана месеца јуна о. г.

Из седнице м. шк. одбора држане у Сомбору 8. (20.) јуна 1892.

Ст. Коњовић пероводја. **Никола Ђ. Вукићевић** председник м. шк. одбора.

СТЕЧАЈ. 85, 1—3

Смрћу многогодишњег и заслужног учитеља овдашњег Станимира Николића, управљено је учитељско место I. и II. разр. мушке средњше школе, на које се овим стечај отвара.

Годишња плата је: 600 фор. у готовом новцу; 25 фор. у име писаћих прибора; слободан стан; 4 хвата сламе за огрев школе и учитеља, или 40 фор. за то; а према околностима и једну на 500□ хвати састојећу се башту изван места.

Учитељу спада у дужност све уредбом и наредбама школским прописане предмете предавати и у цркви појати.

Рок стечају истиче 2. (14.) августа 1892 год.

Из седнице м. шк. одбора, држане у Арач-Врањеву 21. јуна 1892 год.

Душан Петровић
перовођа.

Рада Главашки
председник.

Бр. 10. III. о. 892

СТЕЧАЈ. 86, 1—1

Ради попуњења учитељског звања у Соки отвара се стечај са платом: 150 фор. а. вр., 36 кибли жита за лебац, 6. фор. у име паушала, 2 ланца земље, слободан стан и 3 хвата дрва.

Молитељи који желе ово место получити, нека изволе прозбе са доказима, да су свршени приправници — а вични у мађ. говору најдаље до 17. (29). јулија о. г. (огњене Маријe) подписаном одбору путом поште поднети.

Изабрани ступиће у звање 1. септембра о. г. а спадаће му у дужност: Шк. уредбом прописане предмете у школи предавати, у цркви појати, младеж у појању обучавати и повторну школу редовно држати.

Из седнице срп. прав. црквш. шк. одбора држане у Соки 7. (19). јунија 1892 године.

Црквш.-школски одбор.

ОГЛАС. 84, 2—2

Услед закључка срп. црквш. општине Срп. Црњанске, а по одобрењу славне епарх. управе у Темишвару — расписује се овим „дражба на мањак“ ради чишћења целокупне позлате и св. икона, као и бојадисања целе св. цркве изнутра поспом бојом и иконе да се измалају на зидовима; цео посао за чишћење икона и позлате, као и бојадисања цркве изнутра износи 1400 фор.

За оправу св. цркве споља и изнутра: зидарска, лимарска, столарска и гвожђарска радња износи 1187 фор. 84 новч.; укупно 2587 фор. 84 новч.

Услови су ови:

Сваки лицитант дужан је 10% од горе изложене своте пре дражбе у име пашманлука положити. — Општина задржава себи право према подузимачу. Подузимач издаје Општини писмену јемчевину на 3 год. за обављени посао.

Ближа условља могу се код председништва срп. црквш. општине у Срп. Црњи видети свагда, као и на сами дан дражбе, која ће се одржати 5. јула по стар. кал. о. г. у 10 сахата пре подне.

У Срп. Црњи 17. јуна 1892. год.

Председништво.

Бр. 917. К. К. 250. ех 1892.

СТЕЧАЈ. 82, 2—3

Овим се расписује стечај на упражњену парохију I. разреда у Сјеничаку, протопресвитерата глинског.

Интеркалара нема.

Рок пријављивању до св. Илије нскљ.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 4. Јуна 1892.

Епарх. конзисторија горњо-карловачка.

СТЕЧАЈ. 76, 3—3

На упражњено учитељско место у Срп. Кларији отвара се стечај, са платом од 300 фор. а. вред. у новцу, 5 ланаца оране земље, на коју учитељ порез и друге пристојбе плаћа, (или место речене земље 100 фор. у готовом новцу) 6 метара тврдих дрва, сламе за огрев школе и учитеља по потреби, 30 фор. за држање повторне школе, 20 фор. за перовођство, од већег погреба, где позван буде 1 фор., од малог 50 новч., слободан стан од две собе, кухиње, штале и вртом.

Изабраном учитељу спада у дужност школ. уредбом прописане науке предавати, у св. цркви за певницом појати, школ. децу у цркв. појању обучавати, и перо у седницама водити. Оспособљени који имају исказати, да су учитељску школу у Сомбору свршили, и испит из мађарског језика положили, нека изволе своје добро снабдевене молбенице са сведоџбама најдуже до 15. јула т. г. овомесшом школ. одбору послати. Који се лично представе имају првенство.

Из седнице црквш. школ. одбора у Срп. Кларији држане 7. јуна 1892. Школски одбор.

„Српски Сион“
излази сваке недеље на великом табаку.
Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.
Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи
шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији Браће М Поповића на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.
За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.
Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

дова или прелаз из једног реда у два и три или из два реда у четири. — Размак на дохват за вежбање.

Слободно вежбање: нагибање трупа са опруженим рукама и укоченим ногама, подбоченим појасом, чукање, омахивање руку у раскреченом стајању.

Скакутање у стајању на претима у месту: гимнастичне игре у месту, у ходању и трчању.

II. РАЗРЕД.

За мушку и женску децу: Вежбање редова као у I. разреду. — Вежбање окретања $^1/_4$ и полуокрета. — Намештање три и четири реда за прелаз у шест и осам редова у стајању. — То исто и у корачању. — Корачање по такту одређеним корацима. — Корачање са ударањем ногу о ногу, са укрштањем ногу и пружањем ногу, повлачећи корак, трчање обичним корацима 3 минута. — Основно вежбање (Gelenkübung). — Омахивање рукú и ногу у све стране

У скакутању размак и састав ногу (само мушка деца), скакутање на једној нози. — По двоја вежбања у једно време као: руке и ноге, руке и глава, труп и ноге и т. д., разна вежбања рукама. — Скакање у даљину с места, напред и натраг (у страну) са четврт окрета, са обе ноге, на једној нози и са мицањем руку. — Гимнастичне игре.

(Наставиће се.)

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

УДРУЖЕЊЕ И — РАЗНА СХВАЋАЊА.

У 67. бр. „Бранике“ штампана је „изјава“ тројице свештеника из ст. бечејског протопресвитерата, коју су ови предали своме протопресвитеру прем. г. Бороти, 2. јуна о. г., којега је дана, на темељу конзисторијалне наредбе сазван био у Ст. Бечеју протопр. збор, да претресе „нацрт правила за удруженье“ и изабере двојицу заступника за скупштину, која ће се сазвати.

Изјава гласи: „Подписани овим изјављују: да у питању свеопштег свештеничког удружења, о коме ће се данас реч водити, неће учествовати.“

Мотивацијом ове изјаве дошла су иста тројица свештеника и до друге изјаве, која мотивацију завршује, а која гласи: „По свима овим разлозима и обзирима, ми унапред изјављујемо: да чланови будућег свеопштег свешт. удружења бити не можемо.“

Обе су ове изјаве некоректне. Не знајући, шта је прем. г. Борота учинио поводом истих, ми ћемо рећи о њима своје мишљење.

Услед наредбе конзисторијалне били су и дотични изјавитељи дужни, осим иначе каквих оправданих препона, присуствовати протопресв. збору. А би ли они у збору учествовали у пертрактацији питања о удружењу, то би била ствар њихове савести и уверења. У збору су могли исказати своје мишљење о питању удружења ма какво оно било. И то би била ствар њиховог уверења и савести. Али својом изјавом огрешили су се они о конзистор. наредбу. То је наше мишљење, које ми истичемо једино за то, да констатујемо некоректност њихове изјаве.*)

Изјава тројице изјавитеља: да не могу бити чланови удружења, такође је некоректна. Јер, ако се удружење оствари, и ако се чланство тога удружења обвезним учини за свакога свештеника, онда се те обвезности не може ослободити ни један свештеник, никаквом изјавом. Са својом изјавом, дакле, могла су дотична господа приснажити бар дотле, док се питање о обвезности чланства не реши.

И трећа је некоректност у изјавама њиховим, а та је у изразу „свеопштем“. И ако ми знамо погађати мисли њихове, ма како оне изражене биле, може се наћи људи и фактора, који то или неће умети

*) Као што чујемо и учествовала су господа у седници протопр. збора, на шта више г. Л. Кашански учествовао је и у дебати. Па да изјава није — обилазна!

или неће баш хтети, него ће их онако судити, како су изражене, пак ће хтети мислити, да се ту заиста ради о неком „свеопштем свешт. удружењу“, а не о удружењу „православног срп. свештенства у митрополији карловачкој.“ А то не би ишло у прилог тога удружења.

Дотична господа тек ваљада нису хтела и тим куршумом да бију покрет за нашим удружењем.

И четврта је некоректност са изјавама њиховим учињена, а та је у публикацији истих у политичком органу.

Не испитујући, да ли је дописник онога дописа у 67. бр. „Браника“ само „добар знанац“ или баш брат браћи свештеницима, не можемо никако одобрити публикацију дотичних изјава у политичком листу, кад се оне могле, а и требале публиковати у овом листу, у ком је једино место, да се питање удружења расправи. Зашто интерно свештеничко питање пренашати на поље политике? Те невоље нема, а најмање треба да ју сами стварамо и градимо. Ми ју стварамо, а из разних схваћања поступком, као што је учињен у 67. бр. „Браника.“

Из попратнице, са којом се публикује „изјава“ тројице свештеника, види се јасно погрешно схваћање покрета свештеничког за удружење његово.

Ту се спомиње „налог, резерват“, на шта више, и „наметање од горе“. И по томе судећи, сваки ће, коме иначе није позната ствар, помислити, да је питање удружења покренуто „од горе“, да је Епископату стало највише до њега ради „даљег смера“; да га оно налаже свештенству и као што се безобзирно вели и „намеће.“

И ако овакове и сличне инсинуације нису ништа ново код нас, ми их најодлучније одбијамо и поричемо, и то једино из разлога, јер су измишљене и тенденцијозне.

Има код нас људи, који живе у уверењу, да таквом работом чине услугу народу, ал се увек и до сада посведочило противно.

Ко је год хтео, а кад хоће да у тој ствари говори и јавно пише, и морао је пратити цео покрет за удружењем, могао је увидети, да је **иницијатива тога покрета у самом свештенству.**

Свештенство хоће своје удружење, а нити је на ту тежњу упућено нити покретано Епископатом. Шта више, факт је, да је оно имало савладати разне опрезности, да му се та тежња не би већ у самом зачетку спречила.

Што Епископат данас чини у корист удружења, то чини једино на молбе и представке свога свештенства, а свакако у уверењу и суђењу, да ће то удружење од користи бити, и да је цел удружењу постављена такова, коју треба да потпомаже у интересу цркве, народа и свештенства.

Налози не постоје, резервата нема, а наметање се само умишља на садањим топлим данима.

Епископат, на челу са Његовом Светости, умољен је за помоћ остваривању удружења. Он је ту молбу благонзволео уважити, и од своје стране ништа друго није учинио, него мисао и покрет удружења надлежно одобрио и благословио, а путем консисторија приномогао, да се сазову протопресв. зборови у сврху: да донесу своје примедбе на „нацрт правила“ што га је предложио „одбор за припремну радњу око удружења,“ и да изаберу заступнике на скупштину, која ће удружење имати да оствари.

Питамо ми сада: шта има у свему томе, од чега и ради чега ваља „на опрезу бити?“ Можда ће некима, ради њих самих, и ваљати бити на опрезу, али црква, народ и његово свештенство може мирно и весело чекати резултате започета рада на свештеничком му удружењу.

Али има нешто, што се даде и између редова прочитати у дотичној попратници. А то је: оно несретно, оно фатално сумњичење, оно инкарнирано наше гравирање Епископата, које нам до сада никакве користи није донело, које је увек било препона и зао дух мирном и тихом раду, мудром и берићетном споразуму и међусобном поверењу.

То је сумњичење и неповерење грдна наша заблуда, која нас је скупо стала, а ако се њоме и даље лакоумно узиграмо, тешко ћемо ју имати већ чиме плаћати.

Такво сумњичење, ма откуд оно долазило, било је и остаће неродољубиво, непромишљено, штетно.

Но између редова се чита у „попратници“ и тенденција, да се не само световњаци него и свештеници ангажују и харангују у сумњичењу и неповерењу према Епископату. То није само лакоумност, то је малиција.

Хоће ли у свештенству бити појединаца, који ће, у погрешним и несолидним амбицијама, ићи за тим сиренским певањем, — не знамо, али знамо да 99/100 свештенства зна врло добро, шта значи Епископат у цркви, шта ли значи и у нашем овостраном животу народном, пак ће знати и своју црквену и родољубиву дужност, која ће му налагати, да са својим Епископатом заједно и истрајно ради, како је најбоље, на славу своје цркве и напретку свога српског православног народа.

Хоће ли тај рад у свему конвенирати људима партије, на то се свештенство не сме обзирати. Његова савест мора бити еманципована од партајских ланаца, његова амбиција не сме бити покретана и храњена партајским и ефемерним лажним нимбусом. Апостолски карактер његова је директива; његовој савести прва заповед, његовој амбицији први и последњи идеал: слава вере и цркве, корист народа.

Једино, што би могли свештенству нашем у његовом удружењу зажелити, то је, да буде довољно снажно и истрајно у достизавању тих идеала.

А коме је до опреза само, нека на опрезу буде, док се не увери, да му није требало бити. —

А сад прелазимо на мотивацију „изјаве“ тројице свештеника.

Да је њихово схваћање удружења погрешно, показује већ први разлог њихов.

1. Цел удружењу сваком може бити и јесте, крај осталих, и цел личног усавршавања оних, који се удружују, јер тек се неће тврдити, да односи заводи усавршују кога год, за који год позив. Ко тако мисли, и једино школу сматра за средство за усавршавање, тај после школе занемарује то усавршавање А тога занемаривања је доста. Заводи дају основе, они дају услове за усавршавање у разним правцима, али после свега тога, цео живот је школа. У удружењу појединаца, њихових способности и тежња усавршују се они међусобно, за рад у животу, за рад у остваривању позива њихова. А то међусобно усавршавање не само да може бити, него и јесте једна цел предложеног удружења.

2. Томе удружењу није цел само лично усавршавање, него и „извесна друштвена цел.“ Постизавањем оне прве, удружење би набављало средства за достизавање и ове друге цели, јер усавршавајући себе лично у спреми за вршење дужности, у родољубљу, истрајности у раду, постојаности у енергији и т. д. чланови удружења тиме баш осигуравају постизавање оних општих цели, које су увек у сваком удружењу крај оне прве.

А какве су те опште цели, довољно је јасно фиксирано у чл. 2 и 3 „нацрта правила.“ Ко се с њоме правилно упозна, биће далеко од мисли, да удружење није себи одредило цел, каква му се поставити треба и може.

Али, ево и тројица свештеника из ст. бечејског протопресвитерата признају једну оправдану цел удружењу. Ево н. пр: „да свештенство као друштвени чинилац положај држањем својим према друштву заузме, у коме оно живи и дела.“ Па ево и друге оправдане цели: „По себи се разуме, да свештенство има вазда будно бити према онима, који права црквена своје и себи их присвајају.“

И кад се такве две потребе признају и постављају у цел удружења, није ли онда и сувише фриволна „изјава“ тројице изјавитеља?!

„По себи се разуме,“ — и опет: „на што удружење!“ Ил' се, ваљада, та вазда будна стража над правима црквеним даде боље и сигурније чувати; ил' се тај „положај“ уме и може успешније „заузети“ личним положајем и снагом појединца, него удружењем? Наше је одлучно уверење, да се то може организацијом свештенства, да то

може учинити свештенство само као целина. А да се та организација спроведе, та целина конструише и организује, једино је кадро удружење свештенства нашег.

Томе закључку, таквој изјави дошла би и тројица браће, да су они баш осећали, да свештенство треба да заузме свој положај, да „има вазда будно бити“. Али, они тек што су тангирали ону дужност свештенства, тек што су помислили на њу, одмах су се и ослободили те дужности. А ево како. „Појединци људи, веле они, врло су слаби, да та у живот народни уткана права цркве (сад би требало само казати, која су то права) могу довести у питање. За то су друштва нужна, која имају цркви протуположену цел и интерес. Само могу спадати друштва разних конфесија, а од части и сама држава. Према овим факторима сумерано просто удружење свештеничко неће вајдити, јер се оно у стварима овакове природе без епископа мањи не може. На што нам онда тако огромно удружење?“

Кад би све ово стајало, и ми бисмо онда, можда, рекли сасвим лежерно, комотно и флегматично: „Па што удружење?“

Али, тако није. Ко је пратио радњу нашу на црквено-народном автономном пољу, тај се могао уверити, да су баш поједини, и то баш наши људи, права цркве доводили у питање. Или је нама данашње наше устројство црквено дала која год туђа конфесија, можда држава? А што себи сами да скривамо истину? Или тројица браће држе, да данашњим устројством наше цркве није ни једно њено право доведено у питање?

Али, кад та права цркве споре и разне конфесије, а од части и сама држава, зар се онда решава свештенство дужности, дозвољеним средствима бранити и чувати та права? Не. Његова је дужност у чувању и одбрани тих права према свакоме једнака и иста. Но морамо приметити, да се у истицању те дужности овом приликом не огледа такт и обазривост, као што би много боље било, а са мање штете по логику, да се није истицало ни оно „мицање без епископа“. Признати, „да се по себи разуме да свештенство има вазда будно бити“..., а онда тврдити „невајђење“ и „мицање без епископа“, не само да значи збрку у мислима, него су то баш реакционни назори, то је резигнација на обрани права цркве.

Ми познајемо дужност свештенства у одбрани права црквених. Та дужност постоји, као што то признају и тројица браће. Међу нама је сад разлика та, што ми могућност и средства за вршење те дужности видимо и у удружењу, а они не виде у опште ни у чем, резигнирају на тој дужности, на леп начин је се одричу и одрекав је се са свим флегматично решавају: „па нашто удружење?“

Ко ту разлику између нас не види још, нек боље отвори очи. А ми идемо даље.

Удружењем се не ствара никакав деликатан и тежак положај свештенства, удружењем се хоће баш тај положај, који је данас прилично тежак, да прецизује, разјасни и учврсти на здравим условима. А то се мора постизавати тиме, што ће се народу чиста истина предочити, што ће се народ васпитати здравим назорима и науком, а упознати с практичним потребама његовог битисања и тежње његове поставити у природни оквир његове снаге и способности. Ту дужност треба и мора свештенство на себе узети, кад ју не врши иначе нико. А ту дужност свештенство може извршити само удруженом снагом свију својих способности, организованом радњом.

Наша црква даје народу нашем увек толико земљишта, колико му дати може, ако неће себе да изневери, да себе саму не разнесе по томе земљишту.

Давала му је и даје му и даваће народу увек „земљишта“, не само толико, да се за навек не притаји и народно своје осећање не изгуби, него толико, да се може на њему развијати и унапређивати до најдаљих граница тежња својих, у чистоти и полету науке Христове, и у достизавању цели и идеала Христове цркве; а историја наших народа доказује, да му је давала и снагу за одржање свога народног осећања и у највећим опасностима за то осећање, а не само за вегетацију тога осећања.

Али тражити, да црква даје народу на црквеном земљишту еквиваленат за изгуб-

љен терен на пољу политике, еквиваленат за — силом околности — изгубљена права политичко-народна, то би значило, тражити од цркве оно, што она не сме и не може дати, без опасности, и своје и народа целог; то би значило цркву изложити некој експериментацији, изложити ју „јавноме мњењу“, а унети у њу све оне елементе, који се стичу и на пољу политике.

Ко има и зрно горушично вере у истинитост и неизменљивост православља, и потребу његову за живот нашег народа; ко има искру здраве и истините љубави за цркву и народ наш, тај неће такве захтеве постављати цркви нашој.

То би значило оборити цркву, а не треба заборавити и на последице од тога.

Такве уступке, какве би неки људи хтели, не може црква чинити, такве тежње не сме она потпомагати.

Наш народ има удела у животу цркве доста, има непосредног утицаја у неким гранама њеног живота, учешћа у целој њеној радњи. Дакле? Шта се хоће још? Ко једном народу даје више права, него што су му способности за вршење истих, тај му несвесно ради на пропадању.

И кад тако мислимо, ми тиме не будимо дух клонуле реакције, него узбијамо зао дух наше цркве и нашег народа. А кад хоћемо удружење свештенства нашег, хоћемо да приберемо за то узбијање сву снагу његову, шта дође време, да у здравим односима наше цркве, да у споразуму народа са Јерархијом не буде више станка злом духу, који нас и данас кида, слаби и ломи, другоме на радост, а нама на пропадање.

А подметање удружењу, па још с „братске“ стране, да хоће оно, што „родољубиво срце свештеничко не треба да чини“, одбијамо с болом душе.

Је ли се промислила та реч, бар кад се написала и потписивала? Тешко; не — није:*) као што се много пута није метало на вагу у изјави и мотивацији. То се још може опростити.

За то и прелазимо преко тога „неродољубивог срца“, али са изјавом, да сматрамо увек већим родољубљем: рећи народу у очи истину, па ма му трепутно и не годила, него му ласкати, тражити његово „осана“, на рачун његове штете, а у хатар својих несолидних амбиција.

„Родољубиво срце“ треба на делу показати, делима доказати, а не на језику га увек носити, а никад њиме осећати. —

Цел удружењу је јасна и отворена. Право и дужност свештенства, да врши оно, што му чл. 3. сл. ј. у задатак ставља, опорећи се не да. А како ће удружење то право и ту дужност вршити, о томе ће се моћи говорити онда, кад удружење покаже то на делу.

О томе говорити већ сад, па у правцу апријористичког оптуживања, сумњичења — да не рекнемо денунцирања, нити је братски, нити родољубиво, па ни у попратници изјаве нити у изјави самој, као што је и како је штампана у 67. бр. „Браника“.

Јесу ли томе свему узрок: разна, погрешна, схваћања?

Бошко.

*) Као што сведочи и тврдња, да наш народ нема никаквих грађанских и народних права

СВЕТИ ЈОВАН ЗЛАТОУСТ, КАО ПРОПОВЕДНИК.*)

Одавни достојну пошту кападокијскому проповједнику и царигадскому богослову, ми као да не би имали никакве веће жеље. Блага величина Василијева и духовити полети говорништва Григоријева, узети укупно, сачињавају идеал хришћанскога проповједника. Остаје нам да потражимо: нема ли писца, у коме би оба та својства била спојена. И баш та најпревасходнија својства, или, боље да рекнемо, уједиње-

*) И ово је још продужење чланака: „*Црквено проповједништво у IV. вијеку*“ (у 20, 21 и 22. броју „Српског Сиона од г. 1891); даље: „*Св. Атанасије велики као проповједник*“ (у 31. и 32. броју) и „*Свети Григорије Назијанзин, Григорије Нисин и Василије велики, као проповједници*“ (у 33, 34, 35, 36 и 37. броју „Срп. Сиона“ год. 1891.).

Уредништво.

ност свију најбољих својстава правог говорништва — природност, ганутљивост, узвишеност — учинише св. Јована Златоустог највећим говорником црквеним за прва четири века и најдостојнијим обрасцем за све векове и народе.

Одмах с почетка стаје нам памет пред изванредним радом тога човека, пред узвишеношћу и силом његова генија. Ни у нашим површним цртама ни у неопитном претресању његова рада ни у слабим изразима нашим не може се видити моћ говорничка и усхићена оцена његова достојанства. Ми износимо овде тек неке појединe њихове црте; а међу тим само најодличније својство сличнога генија састоји се у богатству мисли и у вешту распореду појединих делова. Ми, као крадом, износимо неколико мраморних камичака из цркве св. Софије, као онај енглески путник, који је крао камење из Партенона; али цело здање, изванредну депоту тог источног храма, генија тог несравњеног говорника, који спасе Антиохију, који обезоружа вођу варвара, који подиже, тако рећи, из развалина империју која издисаше, и који сврши у прогонству, — одртати све те величанствене слике, нисмо кадри.

Св. Златоуст родио се око 344 г. у Антиохији, од чувеног оца, који је у царској армади високи положај заузимао; мати га је васпитала у строго хришћанској побожности; без обзира на ово последње, он је ипак слушао предавања говорништва код незнабошког софисте Ливанија, највернијег пријатеља Јулијанова, кога је он преживио и особито волео њега се сећати. Златоуст приповедаше, да је Ливаније, дознавши од њега, да је мати његова остала удовицом већ у двадесетој години свог живота, и да се није хтела нигда удати по други пут, окренуо се својим слушаоцима из незнабожаца, и кликнуо: „о богови Грчке! Та каквих жена има међу тима хришћанима!“

Софист-незнабожац постаде врло брзо искреним поштоватељем свог младог питомца; с немиром, али без зависти, примећаваше он, како је, на очиглед, растао и развијао се тај опасни противник његове вере; могуће је, да се он још надао, да ће га привући идолима помоћу Омирових баснословних прича, њихових саблажњивих призора и слаткоречивих тумачења. За време непрестане борбе незнабоштва с хришћанством рачунаху обе стране, с обзиром на даровитост својих вођа, на добит, коју мислише једна од друге измудрити. Чувени људи и дружба Ливанијева поћоше за Златоустом кроз више година; сачувано је писмо, где бивши учитељ позива свог ученика, због његова успеха, на судску катедру Антиохије. Касније је за цело пожалио Ливаније, што је Јован употребио своје говорништво у корист хришћанске вере; у свом сујеверном поштовању науке и вештине Грчке, сматрао је Ливаније даровитост свог ученика као дар музâ, који је требало посветити служби богова и појезије. Много касније, и скоро на смртном одру, приспи та мисао Ливанија да завапи: „ја бих могао поверити управу моје школе Златоусту, да га, ох, хришћани нису отели од нас.“

Кад би се друштво растројило каквом год важном разликом мњења, обични, свагдањи рад слабо напредује због жестоких тежња човечјих, — и он врло вешто бива увучен у један или други противнички табор. Златоусту се брзо досадило бавити се нарицима пословима: читање св. Писма овлада њим скроз и скроз, и Епископ Антиохије похити, да спои судбу тако изванредног генија са надом хришћанства. Златоуст прими крштење од руке побожног светитеља, и он прими звање „чтеца“ код антиохијске цркве. Његова жива душа ипак наће такову спрему за свештенство, које је за њега било мало важно и лако. Један хришћански друг његов, који је у православној цркви особито прослављен и звао се Василије, побуди његову ревност, и трудио се да га одстрани од света и обитељских веза, да би се усамљено трудио у строгој самоћи и исправљању живота. Намера Златоустова осујећена је била, али само за време, противношћу његове матере. Треба послушати, како он сам описује тај бујни призор. Његово властито говорништво није могло никада надвисити убедљиве и пуне љубави речи те благочастиве жене, код које као да је материна нежност била силнија од чувства праве хришћанке. Тај пример по-

казује нам, шта је онда често ницало у хришћанским породицама у случају, кад дође у колизију религија самоодречења с природним чувствима сродничке оданости.

„Кад је моја мати дознала, говори Јован, да сам одлучио удалити се у пустињу, она ме узе за руку, одведе у своју собу и, посадив ме на оној кревет, на коме ме родила, поче плакати и говорити много што шта, што је било горе од сувâ.“

У пришоведању Златоустову не може се ни с чим упоредити простодушна жалба његове матере, поражене жалошћу при помисли на растанак са једином заштитом својом — са сином. Напоменувши му тугу, тешкоће и опасности, којима је подвргнута млада жена, која остане удовицом у сред великог света, и сву слабост свог спола и својих година, додаје: „Сине мој, јединa моја утеха у такој тузи бијаше то, што сам сваког трепутка гледала тебе, и у твојим цртама видила слику мог покојног мужа. Та утеха бијаше у мени још од твог детињства, кад још ни говорити ниси знао, то јест, од оног доба, кад деца највише веселе своје родитеље.

„Молим сад од тебе једну милост: не бацај ме у друго удовичко стање, не буди малаксале већ жалости; чекај макар док умрем, можда ћу скоро и напустити ову долину. Ко је млад, може се још надати, да ће остарити; а у мојим годинама очекује се само смрт. Кад сарањиш мене и мој прах сједињиш с прахом твог оца, упусти се у највећа путовања, прелази каква хоћеш мора, — нико ти не ће сметати. Но док ја још дишем, смилуј ми се и пек ти не буде досадно са мном живити; не навлачи на се гњева небеснога, оставивши ме да будем жртва тако тешке беде, кад те нисам ничим разжалостила.“

Какви су то звуци чистосрдачне туге! Ту дише не појезија, не вештина, већ сама природа. Хришћански закон, који је, као што се чинило, протусловио срдачним човечјим привржености ма, придавао им је у самој ствари само више чистоће и светости. Све тајне материнског срца изливе се у смерној и живој молби о томе, да ју син не жртвује ни за саму религију.

Златоусти није се одлучио да растужи матер, и одрекао се тобож' своје намере. Али на скоро, кријући се од намере хришћанâ, који желише да им буде Епископом, удали се у пустињу, не далеко од Антиохије. Но онда, кад је сâм бежао од почасти високог сана, његова ревност и шта више нека лукавост иђаше за тим, да склони на Епископство баш оног друга, с којим је хтео прије сједињити се. Та околност постаде темом једног од првих дјела св. Златоуста, које има наслов: „Бесједе о свештенству.“ То дјело, дубоко и слаткорјечиво, светли мислима и сликама; у њему тумачи он узроке, зашто се сам није примио Епископства, и радује се томе, што је успео, да га је примио најдостојнији. Њему је била онда тек двадесет пета година; али у појмовима, које је он имао о Епископу и пресвитеру, и у томе, како их је он оцртао, осјећа се таково дубоко мишљење и посматрање, које није могуће било очекивати од младих година и од тако усамљена живота. „Свештеник,“ вели он, „мора бити не само чист, већ и врло разуман и вјешт у многом: он мора знати све свјетско, што се у свијету догађа, а упоредо с тим, мора бити чист од свега — више него инок, који живи у пустињи. Поштo он мора опћити са оженьеним људима, који одрањују дјецу, заповиједају слугама, посједују велико богатство, врше заједничке дужности и владају, он мора бити разностран. Разностран, велим, но не лукав, не лажан, не лицемјер; мора имати потпуну слободу и смјелост, и, ако би околности захтјевале, мора знати и прилагодити се корисно; он мора бити уједно и удворан и строг. Никада се не треба понашати према потчињенима једнако, као год што и лекар не може лечити све болеснике једнако; и крманош не смије знати једно само средство, да се бори с вјетровима“. Спајајући с пустињачким подвижништвом размишљање о свјетским стварима, не идући при томе за славом, проживио је он тако неколико година миран живот, где се силе душевне крију не у толико, у колико треба да ослабе страсти и природне немоћи.

Такав суд јавља се у уму сваки пут, кад видимо у историји те свјетске епохе,

како су непознати дотле људи на један пут показивали, међу народом и на двору императорском, неки дивни, необични ауторитет. Сви они изађоше из пустиње. Самоћа — мати великих размишљања, и, у извјестним епохама моралног пада и повреде, као на пр., у последним годинама римске империје, давала је понекад човјеку моћ, коју друштво у себи још није имало. Но, у исто вријеме, за душе доста слабе или доста раздражене, та самоћа бијаше по себи доста опасна. Раздражени покрети, самопоуздани подвизи, за којима слиједи често клица лијености, отварају ђаволу пут до тих људи и најпослије — овладају њима; историја оног доба препуна је сличних примјера. И тако из сурове школе пустињаштва излазише и велики људи и чудни особењаци, који изгубише живот свој узалуд. Таково бијаше мњење савременика; а за тим, и од незнабожаца а често и од хришћана чуле су се жалбе и тужбе на пустињачки живот. Порицаху бескорисну и подмуклу побожност, која се клонила друштвеног рада а трошила се у лудо. Но са тима логичним доказима није се ствар свршила, и император Валент, ревни Аријанац, покушао је гоњењем убити вољу за пустињаштвом код оних, који као да нису марили за пребацивања и подсмијехе световске. Златоуст из дубљине пећине, која му је била палатом, одговорио је на погрде и борио се против сурових мјера државне власти, у свом слаткорјечивом умовању „о монаштву.“ Но млади проповједник, нарушивши своје здравље у тешким искушењима, молитвеним подвизима и испосништву, повратио се у град, и неко је вријеме био тако слаб, да није могао ни из куће изаћи. Но ту је имао прилику да у самој ствари види двоструко дјеловање на душу различно схваћене самоће: он је имао утјешити и умирити једног другога, који се повратио из пустиње с увјерењем, да га непрестано гоне демони, и који је своју болест пренео и у бучну и пуну растрешености Антиохију. Живећи у једном и истом граду, по невидјењу се, због болести, они обојица ступише међу собом у свезу, основану на религији и пријатељству; болни тијелом трудио се да излијечи душевног болесника: то бијаше предмет „трију књига“, које написа Златоусти за Стагирија. Из тих књига може се добро изучити једна од важних и занимивих криза нравствене човјечје природе. По свој прилици, болест Стагиријева дошла је од лекарства, т. ј. од великог подвига, коме се одавао да се одупре ђаволу, и од својствене му слабости. „Ти си често жалио, више млади апостол свом другу, да онда, кад си живио по свјетски, нисн осјећао ни једне сличне болести, и да си се упознао са својом болешћу тек од времена свог одрећења, т. ј. од оног доба, кад си се одрекао свијета; — а то је довољно било за тебе, да се збуниш и паднеш у очајање. Још си се тужно и на то, да су многи, који су исто тако обољели, поред многих свјетских радости, касније се излијечили тим, што су се оженили, што имају многу дјецу и уживају многа земаљска добра, а ти међу тим, проводећи тако дуго у посту, бдењу и другим подвизима, нисн до данас добно никакве олакшице.“ Ето у томе, по нашему мњењу, и састоји се рјешење задаће: има обиља и у оскудици, као и у задовољству. Стагирије страдао је од првог а остали од последњег; — а баш ови последњи излијечише се, повратише се умјерености у животу и породичној срећи. Но шта да се ради са узрујаним религиозним чувством, с неумјереном тежњом за савршенством, које се достићи не може? Златоусти је увјерен, да се пријатељ његов налази у власти демонској, и само га тјеши примјерима таквих искушења, која допушта промисао божји, као искушења, и шаљу се пустињацима у већој мјери, него свјетовњацима, из узрока, што су пустињаку дате веће силе и већа врлина душевна, него свјетовњаку. Али, упоредо с тим тумачењем, показује се и велики карактер учитељски и искусни лијечник душевни. У другој књизи тих утјеха доказује он, да „сјета“ притискује каткад човјека горе, него демон. То исто можемо казати и за болест каснијих времена, која се јавља као последица сумње и гордости; ту болест држе често за меланхолију; због ње догађају се сада често самоубијства. Златоуст особито настоји да умири

свог пријатеља убјеђењем, ријечима св. Писма и примјерима из њега. Скупа с тим, он изводи из те болестице, као и из свију зала, које треба да ублажи хришћанска вјера, несравњиву лекцију о томе, како треба изгонити ту гроздицу сјете и пружати патничкој души живот лак и миран. Као лијек против *очајања*, *гордости* и *самољубља*, предлаже он посматрање туђих страдања и вјежбање у доброчинству. „Иди, говори он свом пријатељу, к надзорнику болнице за странце, замоли га, да те одведу болесницима и добро се нагледај сваковрсних болести, нових страдања и свега, што проузрокује ствариу болест. Отуда иди у оиу казниоиицу и прешавши друга одјељења тог здања, ступи у тамницу, поред које су намјештене клупе, гдје се на слами вала њеколико биједника, голих, измучених зимом, болешћу и гладом, и само својим изгледом и дрхтањем својих удова побуђују сажаљење код пролазника; они немају снаге ни да говоре ни руке да опруже, — тако су изнемогли од изванредних страдања. Не задржавај се тамо, већ иди даље у сиротиште, које је изван града, па њеш видити, да се туга, на коју се ти тужиш, може потпуно сматрати тихим пристаништем.“ Дивни морал, узвишена поука! Да се уништи манија меланхолије, или кужни зрак туге, Златоуст побуђује у души милосрђе према несрећи ближњега; он као да говори: „Помози несрећнима, олакшај страдање других, — и спашће с тебе бреме сјете и туге, што често тиште људе, богате и талентиране!“ „Ти велиш, додаје Златоуст, да све болести, о којима ја говорим, сатиру само тијело, но да твоја болест, која је много жешћа, прожима и душу. Одговарам ти, прво, да она није тако тешка, и слаби тијело мање, него те болести; а душу узнемирује она не за дуго. Но оне болести, што их споменух, почев од тијела, не држе се само њега, већ се хватају и душе, јако ју узнемирују, лишавају здравог разума, доводе до очајања.“ Најпослије, мудри савјетник, све своје тјешење и размишљање изражава у њеколико ријечи, које њак могу повратити човјеку слободу његову, потсјећајући га, да ту слободу мора употријебити на то, да изгони из себе јед сјете, и огради од нападаја лукавога. „Многа сјета штетнија је од сваке демонске власти; јер и сам зли дух, кад дјелује на човјека, дјелује само помоћу сјете; одгнај сјету, — и демон ће бити обезоружан.“

Ето с таквим здравим мислима, с тако великом мудрости и срдачном топлотом, Златоуст, дошавши из пустиње да дијечи оне, који не издржаше захтјева пустињачких, — спремао се за свештенство и руководство душа помоћу слова. То слово, та проповјед о Христу, бијаше кроз двадесет година његовим главним занимањем у сред покварених, највећих градова Истока. Мелетије, епископ антиохијски, поставио га је већ прије на њижи степен клира. Флавијан, прејемник Мелетијев, произведе га за свештеника. Пошто су већ многа дјела разгласила име Златоустово, а дјела побожности прославила његову светост, поручи Мелетије с радошћу, младому пресвитеру, да учи народ велике Антиохије, која је насељена са дијеста хиљада житеља, хришћана, Јудеја, незнабожаца, који су сви говорили грчки, — оне Антиохије, која, важношћу својих школа, трговином и вјештинама заслуживаше назив Атине на Истоку; но Атињани се овде изопачише, изгубише, и не имађаху великих историчких споменика; са живим и лаким карактером спојише они разњежености и раздражливост, својствену оном народу, који је често чезнуо за слободом, али нигда не бијаше слободан.

Обичај првобитне цркве захтевао је, да Епископ буде уједно и проповједник. Но кад би остарио, или умом ослабио, он би одредио, да мјесто њега говори у цркви који млађи служитељ олтара, пошто је проповјед, за све те народе грчкога поријекла као магнет, који привлачи срца њихова к религији. Слаткорјечиви пастири налазише их код незнабожаца, пошто су прије управљали њима говорници а касније им софисте даваху прилику, да угодније проводе вријеме. С тога се Златоусти непрестано тужи у својим проповједима, да је број слушалаца његових много већи од броја оних, који присуствоваху код заједничког богослужења. Не само хришћани, већ и незнабошци тискаху се око његове

катедре. Он им разјашњаваше св. Писмо с оним живим одушевљењем и с оним богатством слика и алегорија, које се врло допадаху источним народима; а правила нравствености излагао је говорнички, не заостајући у томе ни корака иза древних оратора Атине. Он је устајао против порока, који владаху у Антиохији, описивао разњежени живот богаташа, њихове дворове од кедра и порфире, велике трошкове њихове на циркусе, раскошност господа виших слојева, које испуњаваху улице својим свитама од евнуха и невољника, надутост философа, који се шепурише у својим мантијама, с дугом брадом и штапом, по великим дворедима Антиохије. Слава о говорништву Златоустову распростре се по цијелом Истоку; незнабошке софисте из далеких крајева долажаху да га чују; његови дарови прибавише му побједу и дођоше снаге хришћанској вјери, која је још наплазила на препоне код њених философа и учењака грчких.

(Наставиће се.)

ПОСТАНАК И ЗНАЧЕЊЕ У ЕВАНГЕЛИЈИМА И КЊИЗИ ДЕЛА АПОСТОЛСКИХ ДОДАТОГ К ИМЕНУ ГОСПОДА ИСУСА ХРИСТА НАЗИВА „НАЗОРЕЙ“ И „НАЗАРѦНИНЪ.“

(Наставак.)

У године свог земног живота до ступања у јавну службу провео у Назарету, савремени му Галилејци називаше га Ναζαρηνος, а Јудејци — Ναζωραιος. Обе речи долазе од једног граматичког облика, што и Назарет, са сједињењем к њој наставка имена лица, од чега у првом случају као облик инфинитива, тако и консолидовани наставак одговарају захтевима галилејске, а у другом — јудејске речи. Ναζωραιος долази од Нацор — Ναζωρ, чему је додат наставак αἰ и тим начином добило се **Нацорай** — Ναζαραι (уп. Аморај, назване јевр. учитеља, тумача Мишне и Гемаре) а с грчким наставком ος — Ναζωραιος (уп. Θαδδαιος, Ματθαιος, Λεββαιος, Θολμαιος и слич.). А Ναζαρηνος долази од облика Нецор — Ναζαρ, које одговара, као што смо горе рекли, јевр.-јудејском Нацор — Ναζωρ, са сједињењем наставка αν, од куд је Нацран (уп. од нецах — нацхан, од серак — саркан, од сераб — сарбан). Услед особитости изговора у ϑенич. речи наставка αν, Нацран или Нацаран чуло се као Ναζαρην, слично томе, као што је Ваалан — као Βαλλην, откуда је Βαλην, или Ваалаθан као Βαλλαθην, откуд је Βωλαθην Маттан као Ματτην (уп. и Muttan — Mutines, Salman — Salamin и слич.). Евангелисте Марко и Лука додали су ка Ναζαρην наставак ος, и тако се добило Ναζαρηνος. Упореди од Магδол, у галилејском Магдалаа, Магдалηνος (Магдалηνη), од Гедер, у галил. Гадара, Гадαρηνος и слич. Тим начином галилејска реч Ναζαρηνος одговарала је јудејској Ναζωραιος, као што галилејска Магдалηνος, јудејској Магδалаι; по овом се Марија Магдалина у јерусал. Евангелију назива **Магдалайта** (та наставак ж. р. с артиклом). Пошто су код Мт. II, 23; XXVI, 71; Мк. X, 47; Лук. XVIII, 37; Јов. XVIII, 5, 7; XIX, 19; Дел. ап. II, 22, III, 6; IV, 10; VI, 14; XXII, 8 и XXVI, 9 она, који су слушали или изговарали називање Господа И. Христа, били Јудејци, то је по овом употребљен облик Ναζωραιος — **назорей**; а пошто се код Мк. I, 24; XIV, 67; XVI, 6; Лук. IV, 34 и XXIV, 19 они, који слушају, показују Галилејци, то се употребљава облик Ναζαρηνος — **назарянинъ**. Двојаки облик овог назива по последњи огледа се и на називу Хришћана, који се по овоме називају то Назорејцима, то Назарећанима. Али пошто су у Дел. Ап. они, којима се говори, Јудејци, то су они називани назорејцима (τῶν Ναζωραιων). По овом пак у јерусалимском Евангелију, чији је језик или индентичан, као што представља Ерицо, или је у сваком случају врло сличан с језиком Јудејаца из времена земног живота Господа И. Христа, употребљава се облик **назорай** или с артиклом **назорайа** (али не **назрай** и **назрайа**, као што вели Ерицо, јер код Мт. XXVI, 71 и Јов. XIX, 19 је scriptio plena и **назорейа**) Али шта значи назив Ναζαρηνος — **назарянинъ** и Ναζωραιος — **назорей**?

Обично се оставља без превода; но при том добија наставак adjectivi denominativi, који одговара захтевима овога или другог језика, као што то показују преводи: латински (Nazaraeus и Nazarenus), сиреки (нодрино), арапски (насирин), словенски, руски (**назорей** и **назарянинъ**), а такође и коптски, арменски, грузински и етиопски, о чему је сасвим професор В. В. Болотов. Лутер у свом преводу, осим Мт. II, 23, где је употребио реч Nazaraeus, у осталим местима Ναζωραιος и Ναζαρηνος преводи речима von Nazareth (Jesu von Nazareth), премда је опет у Дел. Ап. XXIV, 5 употребљено „der Secte der Nazarener“. Вероватно, под утицајем Лутерова, а и Јеронимова (код кога је, осим Мт. II, 23: Nazaraeus, увек Nazarenus) превода, западни коментатори назив „Ναζωραιος“ и „Ναζαρηνος“, обично схваћају у смислу гентилних адјектива т. ј. „Становник Назарета“. Такав је, зацело, непосредни смисао овог назива, дакле изрично појмио Пилат и онај војник, који је писао напис за крст, за које је Распета био „становник Назарета“. Али осим непосредног, и други дубљи смисао сједињивала су с тим називом она лица из савременог Исусу Христу народа израиљског, која су видела у њему Месију или великог пророка, који је дошао да врати остатак израиљев (уп. Ис. XLIX, 6: нецуре исраел) и да установи царство Давида, оца својега. Такова лица, која су изговарала или слушала назив „**назорей**“, и „**назарянинъ**“, не мишљаху на место живљева названог, него на ону мисију, коју је он имао испунити и која се тумачила садржајем његовог назива и у тобожњем значењу. Спајајући у својој свести тим начином, та лица, природно, приписиваху к лицу Господа И. Христа она места св. Писма, која су се односила к њему по смислу корена *нацар*, из кога излази назив „**назорей**“ и „**назарянинъ**“, служивши делом асоцијације. Из таквих места пре свега спојило се Ис. XI, 1: „**и изыдетъ жезлъ изъ корене Іессеова, и цвѣтъ** (*нецер*) **отъ корене его изыдетъ**“. Таргум ово место односи к Месији, преводећи га овако: „**и изыдетъ царь изъ сыновей Іессея и Мессія произрастетъ изъ сыновей его**.“ Сагласно том, и блаж. Јероним у тумачењу на ово место под *нецер* разуме Господа И. Христа, а под *геза* (жезлъ) — пресвету Дјеву Марију, и у овом на име месту кн. пророка Исаије налази то пророштво, на које указује евангелист Мт. II, 23. Аналогичним по смислу местима за Ис. XI, 1 показују се Јерем. XXIII, 5 (цемах Давид — клица Давида) и Захар. VI, 12 (*Иш цемах шемо* човек, којему је име клица). Од *нецер*, које ће у арамејском бити *нецар*, назив лица биће нацран — Ναζαραιν, а с наставком ος — Ναζαρηνος. Осим овог пророштва, свест верујућих синова Израиља, особито Јудејаца, с именом „**назорей**“ слила се са пророштвом Наума II, 2 по јеврејско-масоретском и грчко-александријском, или II, 1 по словенском тексту. Из превода овог пророштва логични смисао и контекст речи боље од свију одржан је у александр. тексту, где стих: „**се, на горахъ ноги благовѣствующаго**“ и т. д., завршујући по словенском тексту I. главу, почиње II. гл., као што је и у јевр. тексту, и тим начином стављен је у логичну свезу са стихом: „**изыде вдыхаяй въ лице твое**“ и т. д. почињући по словен. тексту II. главу. При очувању таковог контекста, дато место добија месијански смисао, каково му, у ствари, и приписује ап. Павле у посланици к Рим. X, 15 и даље. Речи: „**изыде вдыхаяй въ лице твое отъемляй отъ оскорбленія**“ (ἀνέβη ἐμπρόσθεν εἰς πρόσωπον σου, ἐξαιρούμενος σε ἐκ θλίψεως) по оваком смислу имаће односаја к Месији. Али израз „**отъемляй отъ оскорбленія**“ (ἐξαιρούμενος σε ἐκ θλίψεως) по јевр.-масоретском тексту чита се *нацар* мецура, на тај начин, глагол је *нацар* у инфинитиву, scriptio plena, по јевр.-јудејском изговору, у овом само облику, од којег се у доцнијој јерусал. речи добило нацораи — Ναζωραι — Ναζωραιος. Осим ова два места, која су спојена свешћу верујућих Израиљана и, тако рећи, која су добила буквално испуњење о називању Исуса Христа „**назарянинъ**“ и „**назорей**“, с оним називањем требало би да се споје тим начином она места ст. завета, у којима се односаји Господа к народу израиљском и свима људима опредељују глаголом *нацар*, то у облику participium-a, то у облику аог. 2. Из таквих места следује, да треба означити Исх. XXXIV. 7: „нацер хесед лаалафим“ (**творяй милость въ тысящи**); Јов VII, 20: „нацер гаадам“ (**сѣдый умъ человѣчь**); Ис. XXVII, 3: „ани Јехова нецерам“ (**Азъ, Господь, хранящій его**, т. ј. виноград) и др. слич. На тај начин, услед особе у Назарет, Господ И. Христос добио је називање, којим се за верујуће у њега

испунила на њему ова места ст. завета, која говораху о њему по смислу глагола *назар*. И по овом је евангелист Матеј и написао: „и дошедъ, вселисѧ во градъ, нарицаемыи Назаретъ, іако да сбудетсѧ реченое пророки, іако Назорей наречетсѧ“. (Мт. II, 23.)

(Српске ее.)

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ БОГОСЛОВСКОГ КЊИЖЕВНОГ ДРУШТВА „СЛОГЕ“ ЗА ГОД. 1892.

Пре пет месеца, 9. фебр. о. г. отворена је прва скупштина нашега друштва, и оно је већ, ни после пуно по године, приморано, да изађе и јавно даде рачуна о раду свом. Па и кад се неби гледало на прилике, које у данашње дане хоће често да прате свако зидање из основа, кад се неби узело у рачун, како се често мишљења хоће да разњиу и мимоњу, чега је код нас свега било, ипак, кад бацимо поглед на радњу друштвену за првих пет месеца живота његова, не можемо, а да не осетимо радост, које са успеха, који се за кратко време постигао, које пак са нађа, које по заметцима имамо права да гајимо за будућност.

Друштвени рад кретао се у два правца: организаторном и књижевном. Онај први израђен потпуније, облици за живот и радњу друштвену готови су, програм, и ако није ни близу изведен, али је тачно уочен, а овај други т. ј. књижевни тек је у заметку, који још ни по обиму ни по разноврености не одговара смеровима друштвеним.

Читано је свега три предавања и то:

Г. Владимир Димитријевић, богослов IV. године:

1. „Три одабране посланице св. Игњатија Антиохијскога.“

2. „Шта је изазвало прву посланицу Коринћанима, шта је садржина њезина а нарочито глава о харизмама.“

Г. Ђорђе Летић, богослов I. године:

3. „Јединство рода људског“ од Дра Рајша.

Сва три предавања су критикована писмено а приликом коначног решења и усмено.

Од 9. фебр. до 3. јуна о. г. држано је пет редовних скупштина друштвених и једна ванредна, и шест редовних и једна ванредна седница управина.

Друштвена књижница има до сад 155 дела у 297 свезака, а читаоница је добијала 27 листова.

Благајница друштвена имала је 470·41 фор. прихода и 307·61 фор. расхода, остало је 162·80 ф.

Као на један успех свој, може друштво с поносом указати на обилату помоћ, која јасно сведочи, како је српски свет ово младо друштво својски пригрлио. На првом месту истичемо, да је друштво било срећно, те добило три члана утемељача: Високопречасна г. г. Платон Телечки и Герасим Петровић, и г. Младен Карановић, свршени богослов, који су прописану чланарину од 10 ф. одмах положили. И ово ћемо узети, као леп знак будућности. Живели!

Овом приликом изричемо срдачну захвалност свима, који су које новцем које даром у књигама и листовима потпомогли наше друштво, а поименце:

Дилетантском свирачком збору у Карловцима, који је приредбом једног концерта прибавио друштву знатну помоћ од 300 ф.;

Пречасном г. Милану Попадићу, пароху у Марадику, који је приликом свештеничке исповести у Крушедолу манастиру скупио међу свештеницима и послао друштву 15 фор.;

„Српској Матици“ у Новом Саду на дару од 102 свеске својих издања; пречасном г. М. Грбићу, професору приправничке школе у Карловцу, на дару од 2 свеске; преч. г. Д. Руварцу на дару од 1 св.; високопречасном госп. Герасиму Петровићу на дару од 35 св.; Богословској дружини „Братство“ у Београду на дару од 2 св.; г. Д. Поповићу богослову на дару од 2 св.; г Урошу Марјановићу на дару од 2 св.; и г. Арси Пајевићу на дару књига у вредности од 35 фор.

Исто тако захваљујемо славним уредништвима: Српског Сиона, Хришћанског Весника, Весника Српске Цркве, Босанско-Херцеговачког Источника, Стражилова, Јавора, Школског Листа, Васпитача, Босанске Виле, Домаћег Листа, Тежака, Наставника, која су нам своје листове бесплатно слала, и уредништву Отаџбине, које нам је свој лист у пола цене давало.

Свима овим дарежљивим људима из дубине захвалних душа кличемо: Живели! и угледали се на њих, дај Боже, и сви остали, којима се може.

У Карловцима 3. јуна 1892.

Богословско друштво „Слога:“

Милош Челекетић, перовођа.

Урош Марјановић, председник.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Свештенички збор протопресвитерата будимског) одржан је у Будиму 17. јуна о. г. На том збору прихваћена је једнодушно мисао о општем удружењу свештеничком и усвојен је у опште „нацрт правила“. Уједно је на том збору изјављено поверење Његовој Светости г. Патријарху и изречена захвалност на искреном старању Његовом за цркву и народ. Као изасланици на скупштину свештеничког удружења изабрани су: Јеремија Маћаревић, протопресвитер будимски, и Сима Костић, парох пештански.

— (Свештенички збор протопресвитерата северинског.) Свештеници протопресвитерата северинског у пакрачкој епархији скупили су се 18. (30.) јуна о. г. на збор у Новоселцима крај Беловара. На том збору председавао је прота Милутин Булић. Збор је с неким малим изменама усвојио „нацрт правила“ за свештеничко удружење. За заступнике на главну скупштину свештеничку изабрани су: Милутин Булић, прота и парох новоселцански, и Јован Марковић, парох грубишнопољски. На збору се још расправљало и договарало о другим неким потребама, које се тичу овога протопресвитерата.

— (Слава у манастиру Грабовцу.) Пишу нам из манастира Грабовца, у будимској епархији, да је о празнику светих апостола Петра и Павла 29. јуна о. г. свечано одржана слава манастирска. Из опширнијег извештаја саопштава ово: „У очи празника одслужено је свеноћно бдење. Милина је било слушати, како се у старом храму манастирском у ноћној тишини дивно разлегале црквене песме. Како на бдењу, тако и сутра-дан на литургији било је много побожног света из околице. На литургији чиновачелствовао је патр. мандатар г. Герасим Петровић, а служили су с њиме свештеници: Гаврило Бољарић, катихета државне велике гимназије у Сарајеву (који се сада о феријама у Барањи налази), Исидор Бошњак, парох чепински, Светозар Бољарић, парох вемењски, и јеромонах Доситије Милетић. Овако свечано није скоро одслужена литургија у овоме храму. Парох Исидор Бошњак изговорио је надроду лепу и поучну беседу. После службе био је обед у трапезарији, те је том приликом наздрављено: Његовом Величанству премилостивом краљу, Његовој Светости српском патријарху Георгију, мандатару Герасиму Петровићу, свештенству итд. — Наш народ у овој епархији врло је захвалан св. Патријарху, што нам је послао тако ваљана мандатара, који се својски и искрено стара за унапређење наше дијецезе“.

Б.

— (Подизање нове православне цркве у Бањој Луци.) Бања Лука је после Сарајева најодличнија и највећа српска православна општина у Босни, те како се тамо налази само једна мала православна црква, то је одбор тамошње српске црквене општине решио, да подигне и сагради нову и великолепну православну цркву, која би одговарала броју и угледу тамошњих православних Срба. У тој седници одборској од 14. (26.) јуна о. г. одмах је на ту цел уписано 5000 фор. добровољних прилога. Сад ће одбор сазвати главну скупштину, да ова коначно одлучи о градњи и да изабере одбор за руковођење градње. Градња нове цркве у Бањој Луци од велике је важности, те ће се тамошњи Срби својски заузети да ову лепу мисао остваре. Бањалучани имали су још из пређашњег времена припремљена материјала за градњу цркве у вредности око 20.000 фор., па су то уступили били у почетку окупације држави под условом, да им се врати или у грађи или у новцу, али само онда, кад се буде зидала нова црква. Дај боже, да ово свето подузеће бањалучким Србима срећно пође за руком!

— (Скупштина „српског учитељског конвикта“) одржана је у Новоме Саду 27. јуна о. г. Извештај председника А. Вараћанина о раду управнога одбора за прошлу годину — узет је на знање. — По извештају благајника А. Јорговића друштвено је стање веома повољно. Друштвено имање износи 16 440 фор. 18 н. К томе ваља још додати легат Томе Зековића од 1000 фор. Скупштина је узела на знање извештај о благајни друштвеној и издала је благајнику опросницу за рачун. — Одлучено је, да чланови, који остану у заостатку с плаћањем чланарине,

имају идуће године плаћати 6% камате на заостатке. — Изабран је за почасног члана Јован Ђуричић-Биорац из Руме, који је у спомен своје умрле ћерке Ане поклонио овоме друштву 500 фор. — Одобрен је предлог управнога одбора у погледу куна куће, која би се употребила за становање питомаца, кад друштво у живот ступи. То је кућа рђе Савке Суботићке, у којој се налази државна виша дев. школа у Н. Саду. Друштво даје за ту кућу 9000 фор. — При обнови чланика друштвених изабрани су по ново сви чланици, но пошто се А. Јорговић није могао даље примити вођења благајничке дужности, изабран је на његово место за благајника Мита Ђорђевић, учитељ више девојачке школе у Н. Саду. — Чланици су друштвени: председник, Аркадије Варађанин, подпредседник Гавра Путник, учитељ у Руми, а перовођа Ђока Милић, учитељ у Новом Саду. — Изабрана су и два нова одборника, и то: Никола Јовановић из Инђије и Душан Поповић из Руме. — Са скупштине отишли су чланови у саборну цркву, где је одржан парастос пок. добротвору Николи Кнежевићу, учитељу шурјанском, и осталим упокојеним добротворима и члановима друштвеним. — После парастоса вратили су се сви чланови и гости натраг у скупштинску дворану, где је председник Аркадије Варађанин говорио у спомен великом добротвору друштвеном Николи Кнежевићу. За тим су учитељи отишли са свештеником П. Костићем на гроб пок. Томе Зековића и пок. дра Ђорђа Натошевића. У подне су скупштинари имали заједнички ручак.

— (Стипендијски фонд кнеза Александра Карађорђевића.) Пок. кнез А. Карађорђевић, који је г. 1885 у Темишвару преминуо, завештао је, осим других легата, и стипендијски фонд, који је поверио „Матици српској“ на руковање. Месеца јуна о. г. довршена је у Темишвару судска расправа оставине покојникове, те је „Матици“ за „Фонд кнеза Александра Карађорђевића за изображење српског подмлатка“ уручена свота од 96.267 фор. 57 н. — Чим се сачини и одобри основно писмо, ступиће ова стипендијска задужбина у живот. По последњој вољи оснивачевој школоваће се из ове задужбине сиромашни и добри ученици српске народности и православне вере из Србије, Црне Горе, Старе Србије, Босне и Херцеговине. Стипендије ће износити 300, 400 и 500 фор. годишње, а после свршених наука добијаће питомци за своје даље усавршење још по 800 фор. годишње. Ово је једна од најзнатнијих стипендијских задужбина из новијега доба.

ЧИТУЉА.

— († Станко Морар) богослов III. године, умрло је у цвету младости у Орловату ноћу између 18. и 19. јуна о. г.

Покојник се родио у Сефкерину, у тамишком Банату, од веома сиромашних родитеља. Као напредно даровито дете дадоше га родитеља на науке, те је почео учити реалне школе у Земуну. Но изгубивши рано родитеље, продужио је реалку као сироче о својој муци и труду. Свршив земунску реалку, науми да се од свештеничком позиву, те ступи у богословију карловачку, где је ревно и вољно изучавао богословске науке. Но у богословији пробудила се у покојнику особита воља и необичан дар за музику и пјење, те се он ода свим срцем и свом душом изучавању нашег црквеног пјенија и стављању истога у ноте.

Један друг покојников пише о пок. Станку ово: „Станко Морар имао је пуно дара за музичку вештину — он је имао једнистевна дара за наше црквено пјење. Већ је прве године довршио мал' те не све празничне стихире и величанија, што је одмах и литографисао за своје другове. У томе раду толико се усавршио у писању нота, да је био кадар по читаве стихире ставити на хартију без свакога пробања, што га после осмели, да се у другој години ода на писање свеколикога пјенија црквеног. На око тога приповиједа је с таком издржљивошћу, да је већ крајем исте школске године предао светозе синоду на оцену свих 8 гласова, све стихире (поправљене), величанија и велико пјење, а све то по чисто карловачким напевима. И то важно дело чека на своје брзо повољно решење (стручни г. г. критичари већ изрекоше свој повољан суд). Али творац сто леже у гроб, не дочекавши, да дело своје види наградом овенчано. Њега баш као да је сломило сиротовање, па и сам огроман труд око тога дела, на коме је неколико месеца радио од ране зоре па до глухе поноћи“.

Нека је вечан спомен вредноме и прерано преминуломе клирику Станку Морару!

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.*)

Његова Светост господин Георгије Николајевић, митрополит Дабро-босански, изволео је Јазачкој цркви, храму св. оца Николаја поклонити једно богато оковано и позлаћено св. јеванђеље, архијерејску штаку, која стоји привезана уз архијерејски сто, две лепе одежде, једна светла а друга црна, са потпуним дарцима и новим паруквицама и један свилени чаршав за проскомидију, све у спомен својих блаженопокојених родитеља: јереја Симеона и матере Василије, који су у Јазачкој порти сахрањени. То се овим црквена општина јазачка захваљује своме великоме добротвору и дичноме сину скромног места Јаска, који је по ново показао делом како му је родно место мило те нас ево св. десница обасу новим милодаром. Родно место Његове Светости Господина Георгија Николајевића увек ће се сећати митроносне главе дичног им сина и поносиће се њиме, молиће се свевишњему творцу, да га још дуго чила и здрава поживи на дику и понос роднога му места.

У Јаску 9. (21.) јуна 1892

У име црквене општине јазачке:

Васа Латинкић, парох. Чедомиљ Месаровић, председник.

*) Молимо и друге српске листове, да ову захвалност одштампати изволе.

ОГЛАСИ.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 99, 1—1

У извршењу скупштинског закључка потписане општине од 7. јуна о. г., а по претходном одобрењу од надлежне епарх. власти под бр. АО. 280. ех 1892, расписује се овим на дан 20. јула (светог Илију) о. г. у 11 сати пре подне, ради свиколиких нужних оправака на овамошњој црквеној згради и црквеном торњу, јавна писмена понудбена дражба, која ће се у школској дворани одржати уз укупну прорачунату своту од 4.255 фор. 23 новч. Жалбина установљена је са 10% од горе своте. Дражбени услови, детаљни трошковник, као и остали на то подузеће односећи се податци, могу се сваки дан, код потписаног председника увидети. — Општина задржава себи право ратификације речене понудбене расправе. — Из седнице м. цркв. одбора срп. правосл. црквене општине у Срп. Кларији, 2. (14.) јула 1892. држане.

Станко Николић, општ. преводља. Јован Стојков, општ. председник.

СТЕЧАЈ. 95, 1—3

На управљено место женске школе у Срп. Ст. Мартону отвара се стечај. Годишња је плата 300 ф. а. в. у новцу, два фата дрва и сламе за огрев по потреби, 5 ф. паушала, слободан стан од једне собе и кујне.

Изабрана учитељица дужна је све на основу школског наставног плана одређене предмете деци предавати и приљежно с децом св. богослужења похађати.

Оспособљене учитељице, које желе ово место получити, дужне су поред молбенице поднети сведочанство о учитељичкој способности као и о способности предавања на мађарском језику потребних предмета до 15. августа о. год. овомесном школ. одбору.

Из седнице црквб. школ. одбора у Срп. Ст. Мартону држане 24. јуна 1892.

Филип Милутиновић, вероучитеља. Иса Кнежевић, подпредседник.

СТЕЧАЈ. 96, 1—3

Ради попуњења упражњеног учитељског места на овданњој срп. правосл. вероисп. осн. школи, отвара се овим стечај.

Годишња је плата учитељу: 340 ф. у готовом новцу, 4 ланца оране земље на једном месту; осим тога слободан стан од 2 собе, кухиње, коморе за смок, подрума, шупе, штале и баште у школ. згању од готово $^1/_2$ ланца за поврће. У име награде за повторну школу 40 ф. а у име перовођства 20 ф. годишње; — за потреб где позван буде 50 н.

На ово место учитељско могу компетовати само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили. —

Изабрани учитељ биће држан све школском уредбом прописане дужности вршити, у цркви певницу држати и децу у црквб. појању обучавати. —

Рок стечају траје до Преображења о. г., када ће се и избор обавити; а првенство имаду они, који ће се општини лично пријавити. —

Молбенице имаду дотични компетенти м. шк. одбору до горњег рока поднети. Последња пошта: Horvat-i sepe.

У Срп. Ченеју, 29. јуна 1892.

Месни школ. одбор.

Бр. К. К. 369. ех 1892.

СТЕЧАЈ. 81, 3—3

На парохију I. разр. у Крстиљи, протопресвитерата будачког, расписује се стечај.

Интеркалара нема.

Рок пријавама до вел. Госпојине о. г.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 18. Јуна 1892.

Епарх. конзисторија горњо-карловачка.

СТЕЧАЈ.

97, 1—3

Ради попуњења упражњеног учитељског места у Шиклошу (Барања) отвара се овим по ново стечај.

Плата је 400 фор. из црквено-општинске благајне, која се месечно у напред издаје; и 21 ф. из варошке касе, у име тако зване шегртске школе. Осим тога слободан стан са две собе, кујном, шупом за дрва, малом баштом за зелен, и 3 хвата тврдих дрва за огрев. Од великог укопа и парастоса по 1 фор. а од венчанице и малог укопа по 50 кр.

Дужност је учитеља осим предавања школском уредбом прописаних предмета у свакидањој и повторној школи, још и појање у цркви и ван цркве, обучавање деце у црквеном појању, и вођење пера у општинским седницама.

Компетовати могу само оспособљени учитељи и учитељски кандидати, који су испит из мађарског језика положили.

Рок стечају је 6. август 1892 год. по стар. календару. Молбеније са сведочбама нека се пошљу на потписаног председника.

Из седнице школског одбора, држане у Шиклошу 4. (16.) јулија 1892.

Стеван Гојковић,
парох и председник.

СТЕЧАЈ

98, 1—3

На упражњеној верописповедној школи у Срп. Ст. Мартону ради сталног попуњења отвара се стечај са платом од 400 ф. а. вр. у новцу, 3½ јанца оране земље, на коју учитељ пореза и друге приспојбе плаћа, 4 фата тврдих дрва за огрев, сламе за огрев школе по потреби, за перовођство 10 ф. ав., паушала 5 ф., од сваког погреба где позван буде 50 новчића, слободан стан од две собе, кујне, штале и баште.

Изабраном учитељу у дужност спада школском уредбом прописане предмете предавати, у св. цркви за певницом појати, школску децу у црквеном појању обучавати и повторну школу држати.

Оспособљени који имају исказати да су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили, нека изволе своје добро снабдевене молбенице са сведоџбама до 15. августа т. г. овомесном школ. одбору послати. Који се лично представе имају првенство.

Из седнице црк. школ. одбора у Срп. Ст. Мартону држане 24 јуна 1892.

Филип Милутиновић,
перовођа.

Иса Кнежевић,
подпредседник.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

93, 1—1

Срп. прав. црквена општина у Вел. Радинци на основу закључка црк. скупштине расписује овим дражбу на мањак, ради зидарске оправке своје цркве.

По стручњачком предрачуну износи цео зидарски посао 732 фор. 50 новч.

Лицитанти имају пре дражбе 10% од горње своте у име шипмалука положити.

Блиски услови могу се дознати код председништва.

Дражба ће се одржати у недељу 19. (31.) јула о. г. у 3 сата после подне.

У Вел. Радинци 29. јуна 1892.

Председништво.

СТЕЧАЈ.

94, 1—3

Овим се расписује стечај на упражњено односно новоустановљено место учитеља на српској четвороразредној, мешовитој верописповедној салашкој школи у Сенти, која се издржава из „закладе блажене успомене Јене Брановачког и супруге му Иде рођене Вујић.“

Ово место салашког учитеља сенћанског, скопчано је у смислу опоруке и основног писма са годишњом платом од 500 фор. а. вр. и у новозиданим зградама, са слободним, из две собе, кујне, кућерка (шпајса), подрума и тавана састојећим се станом, са шталом и шупом. Ове зграде налазе се на земљишту од два дистриктска јанца земље, од којих један део самњава авлију, а од другог дела дужан је учитељ четврт јанца земље, у смислу основног писма, на воћарску и повртарску башту за обучавање школске деце употребити. —

Изабрани учитељ биће дужан у смислу постојећих народно-автономних уредаба, и законских определења, звање своје одправљати, осим тога школску децу у верописци и црквеном појању обучавати, даље колико му према удаљености те школе, околности допуштале буду, особито у пролеће и у јесен, са својом школском децом, кадикад свецем и недељом цркву посећивати, тамо као и остали учитељи појати, односно појање потпомагати и испомагати. —

Који жели ово место получити, има исказати, да је Србин православне вере, и да одговара свима законом прописаним захтевима. Молбенице са дотичним школским и осталим сведоџбама снабдевене, имају се управити на местни школски одбор, у течају од шест недеља, почињући од првог објављења овог стечаја у дотичним листовима. —

Из седнице местног школског одбора српске сенћанске православне црквене општине, држане 23. јуна 1892. год.

Ђ. Теодоровић,
перовођа.

Ђура Пецарски,
председник.

СТЕЧАЈ.

85, 2—3

Смрћу многогодишњег и заслужног учитеља овдашњег Станимира Николића, упражњено је учитељско место I. и II. разр. мушке средњше школе, на које се овим стечај отвара.

Годишња плата је: 600 фор. у готовом новцу; 25 фор. у име школске послуге; 12 фор. 50 новч. у име писаћих прибора; слободан стан; 4 хвата сламе за огреч школе и учитеља, или 40 фор. за то; а према околностима и једну из 500□ хвати састојећу се башту изван места.

Учитељу спада у дужност све уредбом и наредбама школским прописане предмете предавати и у цркви појати.

Рок стечају истиче 2. (14.) августа 1892 год.

Из седнице м. шк. одбора, држане у Арач-Врањеву 21. јуна 1892 год.

Душан Петровић
перовођа.

Рада Главашки
председник.

Бр. 917. ex 1892. К. К. 236.

СТЕЧАЈ.

82. 3—3

Овим се расписује стечај на упражњену парохију I. разреда у Сјеничаку, протопресвитерата глинског.

Интеркалара нема.

Рок пријављивању до св. Илије нскљ.

Из седнице Епарх. Консисторије, држане у Плашком, 4. Јуна 1892.

Епарх. консисторија горњо-карловачка.

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

На основу закључка црквене општине у Огару овим се расписује дражба на мањак ради оправке цркве, која ће се држати дана 2. (14.) августа о. г. у 2 сата по подне на лицу места.

Цео прорачун износи 800 фор. а. вр.

Сваки лицитант има пре дражбе 10% пшеничалука положити.

Ближи дражбени услови, могу се код председништва црквене општине видети.

У Огару, дне 6. јула 1892.

1—1 Председништво.

Е. 880. I. 369.

СТЕЧАЈ.

89. 2—3

Ради попуњења места систематизованог протопресвитерског капелана у Панчеву, са којим су скопчана берива: 1.) уживање полу сесије у натури, 2.) у име бира 150 фор., 3.) у име штоларине до 250 фор. и 4.) из проповедничког фонда 50 фор. —

Молитељи имају своје ваљано инструисане просбе путем својих власти, најдуже до 1. (13.) августа 1892. овој конзисторији послати

Из седнице епарх конзисторије у Вршцу 22. јуна (4. јула) 1892. држане.

Бр. К. Б. 290. ex 1892.

СТЕЧАЈ.

80. 3—3

На парохију 1. разр. Свиницу, у протопресвитерату петрињском, овим се расписује стечај. —

Интеркалар петјече задњим даном Јулија о. г.

Рок пријавама до вел. Госпојине о. г.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 18. Јуна 1892.

Епарх. конзисторија горњо-карловачка.

Бр. 542. III. О. 15.

СТЕЧАЈ.

87. 2—3

Исписује се стечај на два **стипендијска мјеста из препарандске закладе** Епархије пакрачке по 200 фор. за ученике, који ће да полазе учитељску школу, после које су дужни учитељевати најмање шест година на којој од овоепархијских школа са православном дјецом. —

Конкуренти морају бити Срби, православне вјере, и имати свједодбу, да су свршили с добрим успјехом најмање четири гимназијална разреда, а првенство имају синови Епархије ове. —

Молбенице имаду се поднијети епархијском школском одбору овом најкасније до 18. (30.) августа о. г.

Из сједнице епархијског школског одбора у Пакрацу 16. (28.) јунија 1892.

Епарх. школ. одбор пакрачки.

ЕДИКТ.

83. 3—3

Михаило Ншковић из Старих Бановаца, који је незнано куда у свет отишао и супругу своју Еву злобно оставио — овим се позива, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог уврштења едикта овог у новине, потписаној Конзисторији или сам лично предстане, или место свога пребивања обзнани, пошто ће иначе против њега поведена бракоразводна парница и без њега окончана бити.

Из седнице Архид. Конзисторије у Карловци 9. (21.) јуна 1892. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ.

90. 2—3

У Српском Чанаду — у Торонталу — упражњено је место учитеља на вероисповедној мушкој школи српској. — Годишња плата је учитељска у готовом 510 фор., за повторну школу за мушку децу 20 фор., два јанца оране земље од 1600 □ фати, једна чураиска башта, слободан стан са огревом за школску дворану и учитељски стан, у име паушала 4 фор. а од укопа где буде позван 1 фор.

Изабрани учитељ дужан је све законом прописане предмете предавати, у цркви недељом и празницима појати, и ученике своје у појању обучавати.

Просителн који би вољни били исто место подучити, нека молбенице своје са нужним свједочбама до 13. (25.) августа о. г. местном школском одбору пошаљу, којег ће се дана и избор објавити; ко се лично претстави, и у цркви своје знање у појању оцвједочи, узеће се у обзир. —

Двориште школско не сме за башту употребити.

Из седнице местног школског одбора у Срп. Чанади држане дана 28. јуна (10. јула) 1892.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 78, 3—3

Ради сталног попуњења једног упражњеног учитељског места у општини Турији, овим се отвара стечај.

Плата је учитељска годишње 600 фор. — урачунавајући у исту и накнаду за поћорну школу и учитељски огрев, — уз то 60 фор. у име грејања и чишћења школе, 10 фор. шк. паушала и уживање слободног стана са баштом, која се покрај истога налази.

Изабрани дужан ће бити у додељеним му разредима, деци у свима школском уредбом прописаним предметима обучавати, поћорну школу држати и у цркви при сваком богослужењу за певницом са осталим учитељима на изменце појати, због чега се и захтева, да је дотични врло добар певац.

Који би од молитеља ово место добити желео, има се по закључку шк. одбора овој општини лично преставити и у цркви појати.

Рок стечају траје до 31. јула т. г.

Добро снабдевене, и црквеној општини упућене молбенице, имају се до поменутог рока потписаном шк. одбору поднети.

Из редовне седнице шк. одбора у Турији 4. Јуна 1892. год. држане.

Авакум Травањ, пароховођа. **Кузман Медурић,** председник школ. одбора.

СТЕЧАЈ. 77, 3—3

Усљед вслеуважсног налога сл. Епарх. школског одбора у Н. Саду бр. 26/5 из седнице одржане дана 26. фебруара 1892. — школски одбор срп. православ. црк. школ. општине у Мартоношу из своје редовне седнице одржане дана 11. јуна 1892 год. овим расписује стечај за у ч и т е љ и ц у на овоместној женској четвороразредној школи.

Годишња је плата учитељици: 210 фор. у готовом новцу, коју месечно прима у напред.

16 јанаца оране земље по 2200□°, на коју општинска пореза и еквивалент плаћа.

70 фор. награде за стапарину годишње.

36 фор. у име 2° тврдих дрва.

30 фор. у име 300 снопова трске.

Ово напред означено прима из мест. политичне благајне.

40 фор. у име држања повторне школе, што прима два пут из црквене благајне. —

Дужности учитељице:

Изабрана учитељица дужна је, све на основу школског наставног плана одређене предмете деци предавати и пријежно с децом св. богослужења похађати.

Оспособљене учитељице, које желе ово место заузети, дужне су поред молбенице поднети сведочанство о учитељичкој способности као и о способности предавања на мађарском језику потребних предмета.

Молбенице са биљеговином и потребним сведоџбама шаљу се на председништво школског одбора у Мартоношу.

Рок овог стечаја траје до Преображења о. г. У Мартоношу 15. јуна 1892. год.

Тоша Петаковић, пароховођа школ. одбора. **Влајко Еремић** председник шк. одбора.

Бр. 29. в. Шк. Уд. ех 1892.

СТЕЧАЈ. 92, 1—1

На основу налога сл. Бачк. Еп. шк. одбора од 26. фебр. о. г. бр. 21./24. овим се расписује стечај ради сталног попуњења четир учитељска места, на овоместним саланским школама, и то, на рачевачкој, радојевићској, жарковачкој и амбулаторној обзир миличићској. Са сваким је местом скопчана плата од 400 ф. и слободним станом. Амбулаторном се учитељу још придодаје 50 ф. у име возарине.

Компетовати могу на прва три места и испитане учитељице.

Рок стечаја изазвати последњег дана месеца **јула** о. г.

Из седнице м. шк. одбора држане у Сомбору 8. (20.) јуна 1892.

Ст. Коњовић пароховођа. **Никола Ђ. Вукићевић** председник м. шк. одбора.

☛ **Наше пошт. претплатнике опомињемо и умољавамо, да нам новац што скорије пошљу — да не би принуђени били обустављати им лист.**

АДМИНИСТРАЦИЈА „СРПСКОГ СИОНА“.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странс земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 29.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 19. ЈУЛА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАУЧНА ОСНОВА

за православне вероисповедне српске народне основне школе у краљевинама Хрватској и Славонији са једном, две, три и четири учитељске снаге.

Издана наредбом српског прав. народно-црквеног школског сабора од 7. (19.) марта 1892 бр. Ш. С. $\frac{74}{18}$.

ДЕО I.

НАУЧНА ОСНОВА

за православне вероисповедне српске народне школе у Хрватској и Славонији са једном учитељском снагом.

(Наставак.)

III. РАЗРЕД.

А.) За мушку децу.

Понављање свијух прећашњих вежбања. — Корачање кроз отворене редове. — Вивков корак (корачање два десно два лево корака са повлачењем друге ноге за њом). — Клекек (у скакутању једна нога напред у корак, а стражња потклекне.) Окретање у скоку, вежбање у скоку, вежбање са штаповима и куглама.

Скакање у даљину и са затрчањем са саставом ногу; укрштањем и пружањем ногу.

Вежбање на положеним, прислоњеним на зид лествама. — Пењање у вис по наслоњеним лествама. — Пењање на једној мотки. — Гимнастичке игре.

Б.) За женску децу.

Понављање онога, што је за други разред прошисано. — Корачање кроз отворене редове. — Вивков корак. — Клекек. (У скакутању једна нога напред у корак, а стражња потклекне. —) Клецајући корак. — Вежбање са палицама. — Гимнастичке игре.

IV. РАЗРЕД.

А.) За мушку децу.

Редовна вежбања као и у III. разреду. — Вежбање са палицама и куглама. — Скакање са затрчавањем у дальину, висину и дубљину и са четврт- и полуокретом, вежбања на лествама, положено, кôсо и сасвим усправљено намештење. — Вежбање у пењању на конопцу. — Пењање на две мотке. — Вежбање у љуљању са уседањем напред и натраг. — Игре.

Б.) За женску децу.

Редовна вежбања. — Понављање онога, што је за трећи разред прописано. — Вежбање с палицама. — Лествe положене. — Окрети. — Гимнастичке игре.

ДОДАТАК:

ПОЛАЖЕЊЕ ЦРКВЕ И ДРЖАЊЕ КАТАЛОГА.

Ученици и ученице православне вере из свију разреда српске вероисповедне народне школе дужни су у очи сваке недеље и заповедногa празника по свршетку школске наставе у реду са својим учитељем вероисповести долазити у цркву на вечерње, а старији мушки ученици, где год то околности допуштају, имају долазити у исте дане, а особито о великим празницима и на јутрење.

Пре св. Литургије у недељне и празничне дане држи се у школи $1^1/_2$ часа збор или каталог, на коме са учитељем и са катихетом присуствују ученици и ученице свију разреда свакидашње и повторне школе.

На каталогу спремају се певачи за појање у цркви и за читање Апостола и Антифона, а катихета или одређени на то учитељ тумачи ученицима Апостол и Евангелије тога дана; даје им поуке о значењу службе Божје и црквених обреда и о значењу дотичнога празника или им казује цртице из живота светитеља, којега се успомена тога дана слави.

Са овога збора одлазе ученици у реду на св. Литургију и на њој учествују појањем и читањем својим.

У време великога поста иду сви ученици и ученице на прежде освештену службу, која се тога ради у 11 часова пре подне започиње.

Прве недеље Божићњег, Ускршњег и Петровског поста, по претходној спреми и неповести приступају сви ученици православне вере к светоме причешћу. — Они су такође обвезани учествовати при литијама о Богојављењу, о Врбици, на Ускрс, о храмовном празнику, о благосиљању жита и на другим уобичајеним у местној цркви литијама.

Примедба: Где околности допуштају, ваљало би да од Ускрса до великих ферија, сваког школског дана у јутру пре школске наставе ученици и ученице у $7^1/_4$ часа иду у цркву на часове и изобразителна, на којима ће дневни Апостол и св. Евангелије слушати и при кратком Богослужењу тим својим читањем и појањем учествовати моћи.

(Наставиће се.)

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПРОПОВЕД

о молитви у храму Божјем.

Говоре понеки људи, да се Богу можемо молити на сваком месту. То је истина, али не за то, јер то кажу ти људи, који тако говоре, него, што то чине баш они, који тако не говоре.

Људи, којима је у устима та мудрост, да се човек може молити Богу на сваком месту, обично се не моле никад и нигде, осим кад их притера невоља да се сете, е и Бога има. А говоре тако, јер не иду у цркву, у храм Божји, па тим речима себе правдају, а обмањују и себе и другога, који се обманути даде.

Истина је, љубазна браћо, да се човек у свако доба и на сваком месту може помолити Богу. Истина је за то, јер је Бог на сваком месту и свуда увек. Куд год оком кренеш, — свемогућност је ту Божја.

Морамо јој се поклонити, славити ју. Куд пођемо, сретамо премудрост Божју. Усхињујемо се њоме, хвалимо ју. Сваког тренутка обасипа нас љубав, милост и доброта Божја. И душа се човеку покреће, срце отвара, уста проговарају „тебе поемо, тебе благословимо, тебе благодаримо Господи, и молитисмо Боже наших“!

Тако чинити може — човек.

Али, љубазна браћо, нас није одвојила само колевка родитељска. Ми смо окупани и загрејани и у ковчегу тајне св. крштења. Није нас само мајка притиснула на груди своје, него нас је и црква Христова у наручја своја дочекала. Није нас само мајка целивала, него и црква Христова даровима Духа светог даривала.

Нисмо ми само деца родитеља, него и чеда цркве Христове. Људи смо, ал' и чланови „једне свете, соборне и апостолске цркве.“ А ова има своју науку, своје законе и своје богослужење. И Срби смо ми — Срби православни. А наша св. православна црква чува непроменљиво, храни као аманет, слуша и врши као светињу ту науку, те законе и то богослужење једне, свете, саборне и апостолске цркве Христове. Јер све што ова учи, заповеда и чини, и све што у њој бива, све је то установио, заповедио и благословио сам Спаситељ, Господ наш И. Христос. Све су то примили у аманет, наставили и очували, а нама предали сабори св. отаца, које ми признајемо као непогрешиве, и св. оци, које штујемо, славимо и светимо као светитеље.

И све, што је Спаситељ установио, заповедио и благословио; што су св. оци примили, сачували и нама предали, дужни смо ми, љубазна браћо, да слушамо, поштујемо, чинимо и очувамо потомству нашем милом, ако хоћемо, да смо верни и љубљени, благословени и спасени синови свете нам, најсветије и најмилије цркве и вере православне; ако тежимо, да смо Богу угодни, Христа заслужни, а имена и крви својих прадедова достојни.

Па зар да не послушамо ни прву заповед црквену, која налаже: „молити се Богу и слушати службу Божју сваке недеље и празника“?

Ил' ће ко год рећи и сада: Могу се молити Богу на сваком месту? Нека каже, али, нека не скрива и оно, што му је главно при тој речи.

Реци, брате, отворено: Могу се ја молити Богу и без цркве, изван цркве. Реци јасно: Мени не требају храмови Божји. А који је тај, који ту реч изустити сме, а да му срце не задрхће, душа не застрепи? Који је тај, који ће то рећи, — а уједно да појми, да тиме кида везу, која га спаја с' небом; да раскида загрљај, који га привољује цркви Христовој, цркви православној, цркви православној српској?

Нема ни једног међу вама, љубљена браћо. Сви сте ви верна деца православља српског. А кад се који год нађе, да каже, да се Богу молити може и изван цркве, па и да се клони цркве и храмова божјих, ја знам, да он не схваћа оно што каже и да чини оно, рад' чега му душа тужи, а срце плаче. Томе душа тежи храму божјем, а уста га удаљују од храма. Тај хоће само да надмудри душу и срце своје.

Ал' немој Србине мој, немој народе мој! Грешно је такво мудровање; кобно је и опасно то надмудривање!

И помолићу се милостивом Богу, да те ослободи тога мудровања, грешног и опасног. А почуј ме сад.

Душа човекова полеће небу, срце тежи Богу, а мисао? О, она је немирна, нестална, расејана, разбацана, поводљива, окована и слаба на таласу живота земаљског. С' таквим мислима душа се не моли Богу. А такве су мисли човекове понајвише, кад је у вртлогу људском, међу људима изван храма Божјег.

Ил' зар није тако? Ево. Засео си сам у својој соби, ил' си се повукао у тишину природе Божје, да се помолиш Богу. Мисли су ти полетеле у један мах по свету, по природи, међу људе. Притисла их помисао на ово ил' оно, како је било, како би било, како ће бити. За помишљу кренула се душа, потегло и срце. Застрепи душа, задрхће срце од прошлога, ил' пожели да друкчије буде. И ти си се изгубио у тим мислима, откуцајима душе; срце ми се занело за жељама... Расејан си и заборавио да се Богу молиш.

*

Зар се тако Богу моли? Је ли да не? Ал' тако се Богу моли понајвише изван храмова божјих.

Али, нека си и сабран. Душа, срце и ум нек ти је код Бога. Ох, то је узвишено, то је побожно.

Уста ти шаљу славу, хвалу, благодарност и молитву Богу. Душа ти прати и загрева те речи осећајем искрене побожности, а срце их умива сузом топле љубави Богу.

Мислиш, помолио сам се Богу, издовољно срце, задовољно душу. И таман да се дигнеш са молитве, а душа ти нешто проговара, срце уздише, па и само тело диже глас.

Чекај, саслушај их. Ево говоре: помолисмо се милостивом Богу, речима твојих усана. „Ѡ избитка сердца“ уста су ти говорила речи, загрејане душом, а тело нас је послужило снагом својом да молитву одржимо.

Ум твој довео нас је овамо, да ту молитву Богу подигнемо. Добро си и радио. Душа увек тежи Богу, срце му је увек благодарно, а тело се наше увек покорава жељи нашој, кад су жеље тако сложне. И у самоћи собној и у дивном поднебесју. Али, душа је христијанка, срце је препорођено, тело је окупано у ковчегу св. тајне христијанског крштења. Ми припадамо цркви Христовој. А она има своје храмове У њима се Богу служи, Богу поје. У њима је св. литургија у спомен Голготе, у славу Божју и Спаса нашег. Води нас дакле у храм Божји. Тамо ће се душа покајати и добити разрешења, утешити и подићи; тамо ће срце запевати: „Возлюбимъ другъ друга“, а душа исповедити: „Отца, и Сына, и святаго духа троицѣ единосущнѣе и нераздѣльнѣе.“ Тамо ће се тело осветити и окрепити св. тајном причешћа.

Ето, тако ће ти они говорити. И ти ћеш видети, да молитва твоја није довршена и потпуна. Уверићеш се, да се изван цркве душа не смирује, срце не издовољава, а тело не крепи.

У храмовима Божјим молитва је пуна, јер у њима је пуна душа, пуно срце. Јер у храмовима Божјим се само прима: „Благодать Господа нашего Іисуса Христа, и любы Бога и Отца, и причастіе святаго духа“

Јер у храмовима Божјим само „стаемъ добрѣ, стаемъ съ страхомъ, вонмемъ, святое возношеніе въ мирѣ принести“.

У храмовима је само — „Святая святымъ“.

На амвону је само — проповедник! И кад на прагу црквеном оставиш људске мисли, страсти и грехове своје, земаљске жеље и беде, које те међу људима тару и разапињу, па уђеш тако у храм пред олтар Бога живог; и кад исповеђу онда подигнеш душу небу, цјелијем отвориш срце Богу, тајном причешћа окрепиш и осветиш тело, а поуком Јеванђелском озариш ум, — ето, онда си свршио молитву христијанску, коју ти налаже, прво заповеђу, твоја света српска православна црква; коју ти душа тражи, срце жели а којом се и тело крепи.

И после такве молитве само си блажен, спокојан, задовољан, утешен, охрабрен, укрепљен, очеличен и јак, да издржиш и даље борбу живота земаљског.

А таква се молитва моли само у храму Божјем, пред престолом олтара Божјег. Без вере нема спасења; без храмова нема пуне молитве.

Па, браћо миља! Куд ходите, куд дошете, свуд је свемогућност, милост и љубав Божја. Увек је хвалите, свуда славите и преузносите, а имена Божјег сећајте се у сваком раду и подузећу; молите се Богу и у срећи и у несрећи.

Али никад не пречујте милог гласа звона са храмова Божјих, кад вас позива и скупља као децу у мајчин загрљај, у дом Божји на молитву општу. То је глас са небеса, који душу позива на разговор с' Богом, срце зове на херувимску песму, ум на извор истине, а тело на извор живота вечног.

Хитајте онда у храмове Божје. Они су „освећени градови Божји на земљи“. У тим градовима је молитва с л о б о д н а и т о п л а; у слободној молитви молитвеник блажен, снажан и непобедив.

Свака се искрена молитва диже небу, ал' молитва из храмова Божјих подиже и човека — Богу.

Јован Јеремић,
парох бачиначки.

О ВАСКРСЕЊУ МРТВИХ И ВЕЧНОМ ЖИВОТУ.

(Поводом чланка преч. г. К. Станића „Једно питање са одговором.“ — „Глас Истине“ 1884. бр. 13 — 17.)

„Чаю васкресенїе мертвыхъ“
„И жизни кѣдѣщаго вѣка.“

Бејах још ђак, али сам прешао онај дуги пут, којим сам пуних осам година у друштву са својим милим друговима ходио. Пошто смо положили први строги испит, који ђак у свом животу има да положи — испит зрелости — најпосле се и видесмо на раскршћу, на месту, одакле су водиле разне стазе на разна поља и гране науке. Изабрасмо сваки себи стазу, а све према вољи, склоности и способности. Ја сам се — са леним бројем милих ми другова — упутио стазом, која води цркви, а у цркви божјем олтару, у коме се са св. престола приноси бескрвна жртва „Бога жива и истинога.“ (Јевр. 9., 14.)

Ходио сам и том стазом неко време, када се зачуо „Глас Истине“: када је у Н. Саду покренут лист, намењен овостраном свештенству. И ако сии убогих родитеља, кога је само дарежљива рука врлога добротвора народнога ка извору науке привела, ипак — имајући на уму узвишени позив, који сам изабрао, и желећи, колико је могуће, боље спремити се за служитеља божјег олтара — претплатим се на поменути лист, тим лакше и пре, што му је годишња цена доста малена била тако, да ју је моја слаба материјална снага издржати могла.

Одмах у почетку живота, као и за све време битисања свога доносио је и казивао нам је „Глас Истине“ многе лепе, поучне и корисне ствари. Једна од тих, колико лепих, толико поучних и корисних ствари јесте — без сумње — и дивни чланак преч. г. Кузмана Станића, тада пароха, а данас протопопа темишварског: „Једно питање са одговором.“

Не знам како другоме, али се мени исти чланак тако допадао, да сам га са највећом вољом и уживањем читао, да сам — што 'но се вели — гутајући читао и читајући гутао сваку реч тога дивнога, лепо и јасно написаног чланка, у коме се тако лепо и разумљиво, управо до очигледности јасно учи и разлаже, тврди и доказује, да овај свет, као и човек у свету није могао, нити је постао сам од себе; да свет и човек у свету није постао случајно, тек само да је ту, него да има неке више и разумне цели, ради које је овај свет и човек у њему створен.

Али када сам око средине чланка — бр. 16. — наишао на разлагање преч. г. писца о васкрсењу мртвих и вечном животу — ја сам се изненадио и преплашио! А и како да не бих, кад сам у том разлагању нашао нешто са свим противно ономе, што сам дотле учио о васкрсењу мртвих и вечном животу.

И ако сам учио, те по томе нешто и знао тада о науци прав. цркве гледе васкрсења мртвих и вечног живота, али не будући довољно са том науком познат — наравно да ни помишљати нисам могао на то, да чиним какве примедбе на чланак преч. г. К. Станића. Данас пак, када сам са учењем прав. цркве о васкрсењу мртвих и вечном животу нешто и више и боље познат — не могу, а да не изнесем неке примедбе на чланак: „Једно питање са одговором“; не могу, а да не разберем и разгледам, да ли је „одговор“ г. Станића на „питање“: шта је васкрсење мртвих и кад почиње вечни живот — тачан и правилан, управо је ли — православан.

Могао би ми ко приметити, да ја то чиним и одвише касно, тек после неких осам година. Но то ништа не чини. А ето је баш и преч. г. К. Станић свој чланак: „Једно питање са одговором“ написао „усљед чланка у Срп. Летопису од год. 1871. написаног од С. Марковића под насловом: „„Реалии правац у науци и животу.““ (бр. 13., примедба) — дакле после тринаест година. А буду ли моје примедбе, учињене на учење преч. г. К. Станића о васкрсењу мртвих и вечном животу, неосноване и неистините, то ће их исти господин моћи побити, оборити и одбити: та

пречасни и велепитовани г. протопоп темишварски још је жив, још је телом здрав, снагом крепак, вољом јак, умом снажан, руком чврст, пером вешт!

Вршак или језгра учења прец. г. К. Станића о васкрсењу мртвих јесте навод: „ово наше тело никад више из земље ускрснути и са духом својим сједињити се не ће.“

Је ли ово и овако учење о васкрсењу мртвих православно? Одговара ли то и таково учење учењу прав. цркве?

Да се о правилности, ваљаности, истинитости и православности неког учења гледе овог или оног догмата вере православне уверимо, нужно је, да то учење са учењем прав. цркве упоредимо и сравнимо; па ако се то учење са учењем црквеним слаже и подудара — добро је, правилно је, истинито је, православно је; на против пак, ако се неко учење са учењем црквеним не слаже и потпуно не подудара — није добро, погрешно је, лажно је, неправославно је.

Наука св. наше прав. цркве о појединим догматима вере изложена је у њеним симболичким књигама: „Православном исповедању“ и „Посланици источних патријараха.“

Па како уче симболичке књиге прав. цркве о васкрсењу мртвих?

„Једанаести члан њере учи, да ће заиста бити васкрсење тјелеса, како добрих тако и злих људи послије смрти... Тјелеса ће бити она иста, у којима су људи живјели у овом свијету“ — вели „Прав. исповедање“ у одговору на 121. питање (Слог „Православног Исповедања“ — кога ћу означавати са „П. И.“ — приводићу по српском преводу штампаном у бившем задарском листу „Истини“ од год. 1888.; с тога ћу поред броја питања наводити још и број стране истог листа, а наведене године. — Приведене речи налазе се на 317. страни.)

„Верујемо ... да ће потпуно блаженство или потпуно мучење сваки добити после општег васкрсења, кад се душа сједини са телом, у ком је живила добродетељно или порочно“ — каже „Посланица источних патријараха“ у свом XVIII. чланку.

Елем — као што чујемо и видимо — између учења прец. г. К. Станића и учења прав. цркве о васкрсењу мртвих није мала и у нечем само, него је између њих велика, потпуна и — што 'но вели — дијаметрална разлика!

Не могу, а да не изречем своје велико чуђење томе, да ни један српски и православни свештеник није устао у обрану учења св. наше прав. цркве, а против тог неправославног и протуправославног учења о васкрсењу мртвих! Том се чудим и чудити морам тим више, што сам у истом „Гласу Истине“, — а за год. 1885. чуо и видио, како је „У обрану символа вере“ (бр. 5. и 6.) — а против погрешног схватања и разумевања „десетог члана символа вере“ од стране Евстатија Михајловића (бр. 4.) — устао прец. г. Јован Борота, протојереј и тада професор богословије у Карловцима, а данас протопресвитер старобечејски, који је учење прав. цркве о св. тајнама, исказано кратко у 10-ом члану символа вере, дивно одбранио, тако, да се тој одбрани поклонио и своје саглашење изразио и сам А. Е. и Митрополит зворнички, Дијошисије (бр. 8.), а са том се одбраном потпуно сагласно и сам писац чланка: „Једно питање са одговором“, прец. г. К. Станић. (бр. 9.)

Не можемо, управо не смемо ни посумњати, драги читаоче, да прец. г. К. Станић, као православни свештеник није знао и знати могао за симболичке књиге своје цркве. Исто тако претпоставити и веровати морамо, да је прец. г. К. Станић знати морао, па доиста и знао, да симболичке књиге прав. цркве своју науку о догматима вере излажу на основу св. писма, и да своје тврдње и наводе засведочавају и утврђују речима св. писма.

Па кад то знамо, онда не можемо, а да се не запитамо: за што прец. г. К. Станић — расправљајући питање о васкрсењу мртвих — није узимао у обзир учење прав. цркве о томе? Та да је хтео проучити симболичке књиге оне цркве, које је свештеник и служитељ, не би дошао ни доћи могао до онаког погрешног и скроз неправославног учења о васкрсењу мртвих.

Изгледа доиста, као да је г. Станић навалице бегао од симболичких књига своје цркве, јер баш хтеде доћи до онаког учења о васкрсењу мртвих, какво смо навели. Можда грешим, кад то кажем? — Можно — али као што већ рекох: изгледа.

У потврду ваљаности и истинитости свога учења о васкрсењу мртвих преч. г. К. Станић приводи само речи и места св. писма, које је — у осталом — најбоље мерило и правило за истинитост и ваљаност неког учења гледе овог или оног догмата вере; али — разуме се — само онда, кад се речи св. писма правилно схвате и поједина места св. писма као што треба употребе.

Приводећи на своју руку поједина места и схваћајући по своме смисао речи св. писма, преч. г. К. Станић доказао је наравно, е му је учење о васкрсењу мртвих правилно и са св. писмом сагласно.

Томе се, у осталом, није ни чудити. „Св. писмо је арсенал, у ком може свака секта наћи за себе оружја“ — рекао је — веле — неки паучењак. И доиста! Примера ради: сто католичка, односно римска црква у потврду истинитости свога учења о новијим и најновијим догматима своје вере приводи речи самога св. писма! Наравно, да не треба штати: како их приводи? На тај исти начин у стању смо себи разјаснити: како је то, да је г. К. Станић за своје криво и погрешно учење о васкрсењу мртвих могао наћи доказа у самом св. писму.

Како је дакле г. К. Станић своје учење о васкрсењу мртвих поткрепљавао ли и једино речима св. писма: то ћу се и сам потрудити, да његове доказе и опет доказима, из св. писма узетима, оборити покушам. Но као православни свештеник и имајући посла са православним свештеником — наравно, да ћу се при том обазирати и на симболичке књиге прав. цркве, и наводима из њих узетима своје тврдње засведочавати и утврђивати.

Но пре свега да наведем ово:

Св. писмо само себи противуречити нити може нити сме; оно о једној истој ствари не може и не сме сад овако, сад онако учити и казивати. С тога, да се истинитост и ваљаност неког учења о неком догмату вере докаже, довољно је привести само једно место из св. писма, али то место мора бити јасно и разумљиво и мора изведено учење очито доказивати и утврђивати. Нађе ли се поред тога у св. писму таких места и речи, које изведено, и јасним речима св. писма доказано и утврђено учење обарају и поричу: крај свег тога, ми при изведеном учењу безбрижно остати можемо, знајући и тврдо уверени будући, да дотична мало нејасна места привидно противурече неком учењу за то, што им је смисао скривенији и тежи, те га је теже наћи и схватити; и да та места — правилно схваћена — доказују оно исто, што и јасна и разумљива места св. писма.

(Наставиће се.)

НАШЕ НАСТАВНЕ КЊИГЕ.

Ако је истина, што неки паучењаци тврде, да „од добрих учебника зависи и напредак народне просвете“, то мора с тугом и набораним челом уздахнути српски родољуб, кад погледа на књиге, као средства просвјете, у нашем народу, којима ми подмладак наш, овај будући народ, у просвјети настављамо. Разумијемо овдје наше **вјерске** учебнике, за то и износимо у овом листу, као у црквено-просвјетном гласнику, ове наше назоре.

У вјерску наставу спадају: Катихизиси, Библијске приповијетке, Литургика, Догматика, Морална, Црквена повјест, Житија светих, Псалтир, Апостоли с Евангелијима итд. Узмимо преда се све ове књиге, поређајмо их, па им прегледајмо ауторе и године њихова издања, па ћемо на мах опћенити моћи приједност њихову, као и напредак наш за потоња три деценија на том пољу знаности наше.

Катихизису је нашем темељ ударио, као што је познато, још прије 120 година, блажене успомене вриједни наш Рајић. Од

њега до блаженопочившег епископа Платона, дакле у размаку од 80 година, повлачи се дуга почивка у издавању катихетичких књига. Вриједни и родољубиви Платон дакле даде нов полет нашој вјерској настави, задахну је животворнијем духом, списавши „Восточнаго вѣроисповѣданія катихисисъ“ (мањи и већи), и тискавши их у Бечу — наравно према провоницу, језику и духу својега времена, прије 30—40 година, па и „Мали катихизис“ (са молитвицама) за почетнике. Тај вриједни јерарх српске цркве одазвао се својој дужности, како је најбоље знао и мислио. Слава му!

Но колико смо од његовог доба, за ово 30—40 година, коракнули у напријед? — Коракнули смо у толико, што имамо вриједнога нам педагога, г. Н. Ђ. Вукићевића катихизисе, „Пространи“, „Средњи катихизис“ и „Прву наставу у вјери“, и г. проте Бороте преведени катихизис и још неке новије, које не познајем, јер ми не дођоше до руке; даље, Библијске приповијетке старог и новог завјета од покојног Даничића, и новог завјета од г. Вукићевића, и у најновије време од врсног ми колеге г. Јована Петровића, и од вриједног нам колеге, г. Н. Г. Живковића Литургику и Црквену повјест. (Да не спомињем за сада овдје све редом родољубне радове на овом пољу г. Вукићевића, као: Литургику, Тумачење црквеног пјенија, Житија светих итд. као и радове г. учитеља Нешковића, који не би строгу критику издржали, само ћу се за сада на оне горње ограничити.)

Наши свештеници по парохијама, који немају прилике забављати се катихетичном наставом, нарочито по средњим и вишим заводима, рећиће ми можда: Е на куд ћеш више и љепших књига? — Но неће тако онај, којему је то хљеб, који дан' у дан луна главу, како ће што сходније и разумљивије да престави ученицима својима језгру и важност науке христјанске, у којикој мјери и у ком правцу да предаје по разредима вјеронаук, и како да га по појединим заводима свега свршн, и по којој књизи — по ком аутору.

Лако је у разредима народне основне школе темељну вјеронауку свршити, али шта ћеш даље, у средњим и вишим заводима? Камо ти по избор књига, ил аутора, као што је у других конфесија, римокатолика и протестаната итд., код којих из год у год ничу нови учебници? А у нас? Код толиких одличних и виших свештеника, црквених достојанственика наших научењака, ко се труди на катихетичном пољу? — Та они су позвани да буду врховни чувари „непорочности вјере“ наше, најоспособљенији надзорници и покровитељи просвјетних нам завода! Гдје су нам ти најучењији учитељи цркве, „стѣлпи и утвержденїа цркве“: Стојковићи, Кенђелци, Грујићи, Каћански, Анђелићи, Павишевићи, Живковићи? Шта су нам оставили на катихетичном пољу? А шта ли нам раде ти толики просвјетни нам фондови?! — — Да нас ко запита, шта предајемо у вишој гимназији? Догматику и Моралну? Стид ме је и рећи, да те позајмљујемо из богословије; па што у богословији имају да свршe за 2—3 године, а недјељно по 3—4 сахата, то ми морамо у гимназији да свршимо за годину дана, а недјељно по два сахата. Ту се дакле мора скраћивати. Али како? — А зашто да ми немамо те учебнике за гимназије и реалке?? — Можда ће нам се рећи: па зашто сами не пишете, ви знате шта вам и колико вам треба? Но тима имам само толико примјетити, да за то немамо времена; сваком је познато, колико сахати дневно имамо предавања, а при том ваља се и спремати за предавање, за екскорту, за проповијед у цркви, па богме и друга дјела читати, — а гдје су толике сједнице! А није нам ни дужност писати књиге за предавање; за то су позвани наши старији, надзорници, законодавци, слита свештеничка. Али може и то да напира коме од нас, да кад поднесе који свој састав, вишегодишњи труд, владици, конзисторији или Синоду, једним потезом пера буде одбијен, а да му и не кажу, за што, — а можда и из личних обзира, што се баш *он* напао, да буде паметнији од претпостављених његових, који „морају више знати од њега, јер су над њим.“ Па шапто да се мучи, шапто да харчи вријеме и труд!

Да су ове садашње књиге више мање нецјелисходне за предавање, најбоље се

увиђа из извјештаја гимназијалних, као и из неуредне подјеле тијех књига. Погледајте само, гдје се предаје једнако! Да ли се по свим заводима, или разредима једне те исте књиге предају! Највећи хаос! Кад пређе који ђак из једног завода у други, он сасвим другу књигу из вјеронауке затече; или вели: то сам већ свршио; или: ту још нисао ни почео, ни чуо. — Од кога то зависи? Ко располаже у нас тијем распоредом? Ко даје импулс и наредбу, шта ће се у којој школи предавати? Ко контролира, шта се гдје и како се предаје и по којој књизи?

Сад да прегледамо те књиге, по којима предајемо нашим младићима вјеронаук, по гимназијама и реалкама, па да видимо, како су писане, како удешене, одговарају ли своме одређењу, бар оне, које су мени познате, односно које се овдје у нас предају.

I.

Почећемо од оне пошљедње, од „Апостола и Еванђеља“ по еп. Платону уређење, још од 1856. г. Из ове књиге обично читају дјеца апостоле у цркви, и ђаци по њој читају св. Писмо у школама, уче словенски језик и превађају га на српски, вјежбају се у познавању црквенског језика. Држим читаоче, да мора та књига бити граматички беспогрјешна, кад се у школи употребљава? — О камо те лијепе среће! Имамо је сада већ у два издања, од Браће Јовановића и Браће М. Поповића — знак, да је она најраспрострањенија књига наша школска. Она прва књижара издала је 1880. г. уз напомену: „Превод (!) на ново прегледан и исправљен.“ (А текст словенски?) За тим је иста књижара ту књигу по ново тискала, са истом напоменом, и 1887. г. Исто је тако њу издала и књижара Браће М. Поповића 1885. г. са напоменом: „Текст исправљен (!) и превод на ново прегледан и дотеран“. Разлика је само та, да књига Поповићева садржи „више одабраних слика из С. Писма“, и предговор, као мотивацију, зашто је издаје, и вели: „Књига је она лепо примљена била, тако, да је мало за тим (после 1856. г.) и новог издања требало, и до данас се неколико пута и после тог прештампавала“. Даље признаје издавач, да су ова потоња издања ове књиге „без сваког критичког књижевног надзора излазила“, те да је „поремећен у њој текст црквено-словенски“, па и превод је у њој дотеран према данашњем језику нашем итд. А Јовановићева књига нема никаквог предговора. Оној је тијена 80 новчића, а овој 75 н. Распоређење апостола и еванђелија једнако је у обе те књиге.

Не знамо, који је то свештеник прегледао и „исправно“ текст црквено-словенски, и да ли је вјерно по његовој редакцији тако тискана — част и поштење сваком трудбенику, јер држимо да је са најбољом намјером на њој се трудио, — али морамо изјавити, да је текст словенски у обје књиге пун погрешака, особито што се правописа и нагласака тиче, а многе ријечи и немају нагласака, по којима се ријечи и разликују, јер им они дају прави значајни облик, дакле и други смисао. Тако у објема има нпр. отроча, отец итд. тискано са ѡ и са о, како кад. Іисѣсѣ ријеч нема ни једна од тијех књига прави нагласак на ѣ, но на и. Не прави разлику између їѫ и їѭ, оно је једнина женског, а ово множина средњег рода. Тако исто їѫ и їѭ; нїѣмъ и нїѣмїѣ, человѣкъ и человѣцѣ, человѣкомъ и человѣцѣхъ. Енклитика је скоро свуда погрешна. — А ко би све те погрешке изређати могао! Да им је само видјети, како им сада та књига изгледа, кад сам је ја сву исправно!

Овако, каке су, не би се смјеле у школу увести, јер ђаци не само да се не користе њоме, но разувјеравају се у словничким правилима, кад њу читају. На штету су. Ја не бих знао ријеч, која је од њих боља. Но иконе су врло красне у Поповићевој, да је милина погледати их.

Сад питамо ми, ко води контролу и цензуру званичну над тим књигама и смију ли се оне увести у наше школе, без синодалног одобрења и потврде? Је ли св. Синод делегирао одбор таких вјештака, који ће те књиге са каноничког гледишта оцјењивати? или је сваком издавачу на вољу остављено, да може и смије како хоће текст прештампавати и пријевод му по својој вољи одређивати, па макар се како грјешило о смисао правог текста?!

Држимо да је надошло вријеме, да свратимо пажњу дотичних на ове роботе, те да се озбиљна пажња обрати на ове толи важне и свете ствари, што нам прадједи наши у аманет оставише. Грехота је кварити.

Ове би књиге на стотине пролазиле овдје по Босни и Херцеговини, да их смијемо по савјести препоручити. Родољубни подузетници и књижаре нека се дакле не јадају, што им толики новац лежи у тијем књигама, јер — слабо пролазе.

II.

Сад прећимо на „Библијске приповиједке“. Таких до сада имамо од Даничића, Магарашевића и најновију од катихете Ј. Петровића, из старог и новог завјета; а само из новог завјета од г. Вукићевића. Дакле до скора радише на тој књизи само лајици. Ко је прочитао сву библију, знаће како је деликатне природе та књига, и да је најтежа ствар за дјецу добро уредити библијске приповиједке, да извади из библије најљепше, најнужније и најпоучније партије, и да изворнику вјеран остане а да се и дјеца не саблазне о нечем. За то би право било, да се уређивањем и превађањем из С. Писма баве само они, који су учили С. Писмо и егзегетику.

Међу горе наведеним књигама сматрала се до скора као „најудеснија“ она Даничићева од 1882. г., јер је он био научењак славистике, и први наш књижевник. За ове пак предјеле (за Босну и Херцеговину) добро нам је дошла, јер је јужним нарјечјем написана. Но ни с њом нисмо могли бити задовољни, јер садржи много мудровања, што не спада на ствар, а гдјегдје је и смисао изворног текста извртнуо, као нпр. разговор Сарин с Богом, и борбу Јаковљеву с Богом, и састанак Самуилове матере с пророком Илијем итд. А многе су важније партије из библије испуштене, које је могао увртетити. По свему рекао бих, да је по туђим изворима радио.

Једна друга канда је преведена с какве протестанске књиге, јер вели: „седма заповијед божја гласи „не укради“; и много је сувишнога мудровања у њој, а мимо текста библијског. Име пророка и првосвештеника Илија склања час као Илија-је, час опет Илије-ја итд. Иначе изишло је већ новије издање њено.

За сада је најудеснија за школе она од мојега вриједног колеге, г. Јована Петровића, јер је пажљиво исправно Даничићеве погрешке. Препоручујемо је школама.

Само бисмо за будуће, ако би се још који на издавању Библијских приповиједака потрудио, ово примијетили: 1.) нека би обзир узео и на ученице наше, те да и за њих извади коју карактеристичну црту из Библије, нпр. ону о родољупкињи и јунакињи Јудити, која је спасла град и народ свој итд. За женскиње важније партије могле би се ситнијим словима тискати; 2.) нека би на крају књиге додао бар ове двије карте: нацрт храма Соломуновог, који служи за основ и нашем новозавјетном храму, а у свези је са Литургиком нашом; и Библиску карту, са назначењем само општех предјела, мора, језера, ријека, острва, брегови, мјеста итд., која у Библији окурирају; лакше би та имена дјеца запамтила, кад их знају на мапи нађи и видјети.

Но свакако морамо се оградити против радња лајика на овом пољу, јер смо доста искусили, да њихов рад не одговара изворнику наше Библије, што обично преводе са њемачке Библије. За то позор књижари и издавачи!

Г. Б.

СВЕТИ ЈОВАН ЗЛАТОУСТ, КАО ПРОПОВЕДНИК.

(Наставак.)

Кроз двадесет већ година знало се за апостолске трудове св. Златоуста, кад се догоди случај, гдје се геније његов показао у особитом сјају. 387. године, у богатој и раскошној Антиохији, распири се један од оних непромишљених и изненадних метежа, за које је способан само народ покретна карактера и женских обичаја. Због

новог налога, који издаде император, народ уби неколико чиновника, а статује његове и царичине поруши. За непромишљеном, немоћном побуном дође одмах ужас, и несретни град очекиваше мирно гњев императоров.

Хришћанска Антиохија, одавна привржена св. вјери, без обзира на разљеженост својих обичаја, — Антиохија, непријатељица Јулијану и предмет његових заједљивих погрда, изгледало је, да је могла очекивати од хришћанског императора помиловање. И заиста, Теодосије, прозван Великим, напустио је привбитну своју намјеру, да спали Антиохију скупа са грађанима, њиховим кућама, и да прије плугом прије̂ко згаришта: тако је наиме савјетовано Теодосију на двору његову. Но он се задовољно тим, да је судијама тога града, који поведоше најстрожију истрагу, додијељено два комесара изабрана из броја главних војсковођа и с правом грозне власти.

Код такве укочености цијелога града, који оста без заштите, а предан на жртву казни и истрази немилосрдног правосуђа, одкуда да очекује народ помоћи? Ко ће приспилити чиновнике, да послушају глас човјекољубља? Архијепископ, поштени старина, полази на далеки пут, до двора императорова, и покушава да умекша његов гњев. Златоуст заступа у Антиохији благочастивог Јерарха, сабира народ у цркви, тјеши га, бодри га, извињава га. Такав је садржај читавог низа његових проповиједи, којима нема у древности равних, и које нам служе као споменик историје и говорништва — уједно. Ништа, заиста, не даје нам јаснијег појма о моћи византијских императора, ни о обичајима те епохе, ни о уплиеу, што га наће црква, кад прими на себе да брани народ. Чујмо, најприје, како описује говорник ужас, који овлада Антиохијом. „Град је наш опустио и изгубио скоро све своје грађане. Нема ништа милијег од отачаства; но сад нема ништа горега. Сви бјеже из рођеног града, као из мреже; остављају га као пропаст; искачу из њега, као из огња. Као што из куће, коју је обузео пламен, што могу брже бјеже не само они, што живе у њој, већ и сви сусједи, трудећи се да спасу бар наго тијело: тако и сад, кад гњев царев, као огањ, пријети да ће спасти одозго, сваки гледа да се удали и спасе макар наго тијело, прије него што овај огањ, идући својим путем, дође и до њега. Наша несрећа постаде загонетком: без непријатеља бјегство, без боја пресељење, без ропства роб. Не видјесмо ми варварског огња, не видјесмо ни лица непријатељског, а трпимо исто то, што и робови“.. Послије ових великих приповиједака, Златоусти говори са слушаоцима, као да влада мир и спокојство; напомиње им примање странаца, милостињу, равнодушност према богатству — и не допушта, да опасност и немир, које он с њима дијели, сметају обичним хришћанским поукама. Сутра дан народ се опет скупио у цркву, на мјесто заклона, и Златоуст му јавља одсуство Флавијаново. „Кад бацим поглед, вели он, на то пусто мјесто, гдје нема више нашег наставника, осјећам и радост и сузе; плачем за то, што не видим више оца нашега овдје; а радујем се, што је отишао да нас спасе, и да одврати гњев императоров од народа. Ви се можете поносити, што имате таквог оца, чији је вијенац њежна према Вама љубав и вршење ријечи Христових: „Добрый пастырь полагаетъ душѣ свою за овцы“. Он се сјетио тих ријечи и кренуо се на пут, излажући због нас свој живот опасности, премда би га много што-шта могло зауставити: и године, и болест и годишње доба, и Пасха која се приближује, а највише, опасност једине сестре, која се налази на смртној постељи. Све је он то одбацио: и обитељске обвезе, и старост, и немоћ, и тешкоћу пута, — и раскинувши све свезе, жури се сад као какав младић.“ Златоусти у свом говору прати непрестано и са особитом љубављу путовање Флавијаново, броји, колико дана може трајати то путовање и неизвесна судбина Антиохије; представља себи, како ће Флавијан бити пуштен пред императора, какве ће бити прве његове ријечи и, за тим, умиривши немирна чувства народа, приступа опет обичној поуци. Сваког дана обнављају се та тјешења, у различним облицима и због нових околности.

„Тргови су без људи, кличе он, за то је црква пуна народа. Ти жалиш што је

Антиохија опустила: заклони се сам матером својом — црквом, и она ће те утјешити бројем синова својих, и показаће ти густе редове једномишљене браће. У пустом граду не види се ни живе душе, а у цркви је у нас тјескоба!“ А у исто доба благочастиви јереј наводи све примјере мужевности и стрпљивости, које наводи св. Писмо: Јестиру, Јова, три јеврејска младића у огњеној пећи, — подржава и храбри духове да не падну у очајање и самопоуздање, — утисак ужаса, повећаног потресом, умирује их сјећањем на св. Пасху, и на тај начин дјелујући и на уображење и на религиозно чувство, управља тим народом Истока, колико раздраженим, толико и бојажљивим.

Ипак, у исто доба, и не чекајући одговора Теодосијева, правосуђе ноће, у име императора, поступати са свом строгошћу: богате грађане хватаху, тукоше трском, имање им заплијењише за казну; прогнане из својих кућа жене њихове обијаху прагове тамнице. При свем том, што је Златоуст непрестано с народом био, нападе на грађане такав страх, да су хтјели бјежати у пустињу, а управитељ области дође сам у храм, да распрши тај ужас. Треба споменути при томе свету ревност Златоустову и његов укор народу, јер је црква сматрала себе за једино позвану да тјеши и храбри. „Хвалим“, рекао им је он сјутрадан „опрезност префектову, који, видећи, да је град опет узнемирен, и да сте ви готови да бјежите, дође и, у колико је могао, утјеши вас. Но, због вас, ја црвеним, стидим се и негодујем, да вама, послије толиких убјеђења са ове свете катедре, треба још утјеха с поља. Кад сам чуо, да вас је управитељ сада мирно, сад побијао ваш непромишљени и неосновани страх, ја бих волио, да се земља пода мном растворила и да ме је прогутала. Не доликује њему да вас учи, већ треба ви сами да учите невјерне.“ Тај управитељ бијаше незнабожац, и Златоуст се љутио не толико на то, што се грађанска власт плете у црквене ствари, колико на то, што се умијешао човјек с убјеђењем противним истини.

Против строгих мјера обојице царских комисара, предузетих одмах првих дана свог доласка у град, који је пред њима дрхтао, јави се за хришћане нова обрана. У горама, сусједним граду, живљаху већ одавна пустињаци, који, тако рећи, спасоше пустињачким подвигом својим грјешни, пун наслада, живот Антиохијанаца. Ни богата равница Сирска, ни здрава клима њезина не могаше их нигда приспити да остане самоћу. Биједа Антиохије постаде за њих привлачном спагом; они се појавише у граду, труде се да продру у затворе, да оборе суднице; то су народни трибуни Хришћанства. Један од тих пустињака, човјек прост и неписмен, срете на улици оба царска комисара, ухвати их за доламу, приспи да сиђу с коња и рече им: „идите, и кажите императору ово: Ти си господар, но ти си човјек, и заповиједаш људима, који носе образ божји. Бој се Створитеља и не губи његова створа. Ти си се тако страшно на то пљутио, да падају твоје прилике; а зар ће се мање љутити Бог, ако ти уништиш његову слику? Твоје су штатуе обновљене и опет се уздижу на свом постављу; али, ако ти лишиш живота људе, чим ћеш исправити своју погрјешку? Можеш ли их васкрснути из мртвих?“

Послије неколико дана, Златоуст понови своје бесједе, да похвали хришћанско самоодречење пустињака, и да се утјеши надом, коју оно даваше. Нови удар задеси Антиохију: царским указом одузима се граду назив „митрополија“ и заповједено би, затворити циркусе, позоришта и тргове. Климатичке потребе и обичаји Истока не могоше издржати ове наредбе, која још већма увелича очајање грађана. Многи хтјеђоше бјежати у пустињу, но Златоуст наговори их да остану. Он описује живо властити страх, кад је, идући за својом браћом, коју осудише судије, дошао у судницу; на гледајући тамошњи призор, ипак не губи наде, да тима многобројним невољама мора, најпослије, бити једном крај; у Пасхи, која се приближаваше, труди се он да види вријеме помирења императора и народа.

Међу тим, св. старац Флавијан, послије трудног путовања, дође у Цариград и у двор императоров. Ступивши пред Теодосија, окружена дворјанцима, главарима и гар-

дистама, застаде подаље, обори очи, пуне суза, бијаше као пијем, сједочећи тиме тугу Антиохије. Император га ослови, спомењувши милости, учињене томе граду, пожали па увриједу, нанесену њему и царици Флакили. Флавијан, роњећи сузе, хваљаше у велико благодијејања Теодосијева а осуђујући заблуде антиохијског народа, приписује његову несрећу зависти и злоби паклених духова. За тим, прешавши на гњев императоров, говораше пред њим, као што вели Златоуст, без сумње китећи његове ријечи: „Твоје су штатуе биле порушене; но ти их можеш направити себи, много славније: опрости кривцима. Они ти неће подићи на тргу свом мједених или златних еника, украшених драгим камењем, — али ће у срцима својим подићи теби најдрагоцјенији споменик — сјећање на твоју врлину; и и ти ћеш имати толико живих споменика, колико има људи на свијету, и колико их буде до свршетка вјека; јер не само ми, већ и прејемници наши, и њихово потомство, знаће за твој велики и царски поступак, и чудиће се њему, као да је баш њима самима учињено доброчинство. Но да не би ријечи моје имале облик ласкања, навешћу ти један древни одговор, који доказује, да ни легијони, ни благо, ни велики број поданика, не може прославити господара толико, колико мудрост и милосрђе. Дознавши блажени Константин, да су наказили један његов кип, бацајући се на њега камењем, на наговоре свог двора да се освети за то, што су посегнули на његово царско чело, — ријеше руком лако преко лица, и одговори с осмијехом, да не осјећа на њему никаква бола. Осрамоћени тиме, дворјани одусташе од својих злослутних подстрекавања, а царски одговор прославља се до данашњега дана: он не застари нити се затре спомен о таквој великодушности. С коликим се трофејима може он одликовати! Господар тај подигао је многе градове и побједио је многе варваре; но ми се слабо сјећамо тога. А одговор његов, напротив, у свима је устима: наша дјеца и дјеца дјеце наше чуће за њега; и нико га не ће слушати а да не ускликне и да га не похвали, и да не пожели на хиљаде спомена монарху, који га изрече. И, кад се такве ријечи хвале пред људима, то у колико више заслужују оне, да буду увјенчане од човјекољубивог Бога! А треба ли спомињати Константина и наводити туђе примјере, кад си, да те побудим, довољан ти сам и твоја властита дјела? Сјети се указа, обнародована по цијелом царству, кад си, пред празником Пасхе, објављујући преступницима опроштај и узницима слободу, ти, у писмима својим, као да ти није довољан тај указ, којим би показао своје милосрђе, — додао: како жалим, што немам власти да и мртве васкршавам!“

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Седница епарх. конзисторије горњо-карловачке) држана је у Плашком 18. јуна о. г. У тој седници решено је између осталих предмета ово: На парохију у Свињици расписан је стечај. — Пошто је јереј Михаило Вујаклија, бивши парох кретињски умрло, повјерена је администрација кретињске парохије јереју Драгутину Шарцу, и на ту парохију одмах је и стечај расписан, пошто интеркалара нема. — Подијељен је неким свештеницима допуст ради лијечења у топлицама. — Потврђен је избор јереја Родољуба Пајића за пароха Четвртковачког. — Учитељу јошанском Јови Вурдељи препоручено је, да добро изучи пјеније црквено, ако жели уживати камате из закладе Бањанинове. — Усвојен је формулар „Екехибита“ за парохијска и протопресвитерска звања ове дијецезе. — Препоручени су неки свештеници и једна свештеничка удовица за земаљску потпору. — Помакнуте су неколике брачне ствари мало напред.

Р. К.

— **(Архидијецезална Конзисторија)** у редовној седници својој од 9. (21.) јула о. г. од важнијих предмета решила је: На упражњено место протопресвитерског капелана у Митровици има се стечај расписати. — Досадањем администратору парохије Чепинске Лазару Богдановићу, изабраном пароху Вараждинско-Кањишком, подељује се отпуст из каноничког подручја Архидијецезе Карловачке. — Парохијском званију у Винковцима налаже се, да извод из матица крштених за Валерију Узелац тамошњем римокатоличком жупнику ради увода у римокатоличке матице доставити има. — Извештај управе манастира Ковеждина о смрти тамошњег јеромонаха Неофита Живковића, узет је на знање. — Парохија у Дечу подиже се из VI. у V. платежни разред. — Свештеницима: Ђорђу Марковићу, Радославу Марковићу, Јовану Јаковљевићу, Јовану Ђуришићу, Дамјану Прерадовићу подељује се допуст, у колико се постарају за заменика у парохијским дужностима. — На упражњену парохију у Иригу при цркви св. Успенској има се стечаји расписати. — Сршени богослови: Трифун Бугарски, Димитрије Зековић и Милан Бабин позивају се, да се у року од месец дана за опредељена им звања спремити имају, пошто ће иначе сматрати се као да нису пољни одређења им места заузети. — Досадањем администратору парохије Врдничке, Павлу Милину, подељује се отпуст из каноничког подручја Архидијецезе Карловачке, пошто је исти за администратора парохије у Башаиду од темишварске конзисторије позван. —

— **(Епархијски школски одбор темишварски)** држао је редовну седницу своју дана 18. (30.) јуна 1892. под председништвом Његовог Високопреосвештенства, дијецезалног Епископа, г. Никанора Поповића, а у присуству чланова: протојереја Павла Јовановића, пароха сиришког, Нике Николића, учитеља у Вел. Кикинди, и Јована Новаковића, пароха вел. кикиндског и привр. епарх. школ. референта. Записник је водио: Петар Милић, конс. бележник. — У овој седници решено је до 40 предмета, од којих као главније наводимо ове: Жалба М. Ц. из В. издана је оптуженој учитељици С. Н на изјашњење у року од 8 дана. — Услед пријаве адмін. одбора тамишке жупаније, позван је привремени учитељ кетфељски, С. А., да се у року од 8 дана изјасни: зашто није дотичној власти подносио прописане исказе о изостајању дечијем од школе. — Балинској црк. општини, која је већином гласова решила, да не отвори дечије забавиште, препоручено је с' позивом на дотични закон, најтоплије: да прими понуђену јој од политичне општине тамошње годишњу припомоћ од 400 ф., те да забавиште почетком идуће 1892/3 школ. године отвори. — Тиса Ст. Миклошка црк. општина упућена је, да распише драшбу на мајак ради зидања нове школ. зграде, да према успеху те драшбе са дотичним подузетником уговор сачини и епарх. школ. одбору на више одобрење поднесе. — Са доказаног немара и нехатности у вршењу званичних дужности према школи, као и због самовоље у школским делима, удељен је црк. општини у Срп. П. укор, и позвана је иста општина, да неодложно управи овој поднесе извештај са свима дотичним списима о избору учитеља Ј. М. као и сведочанство о учитељској способности изабранога. — На извештај и молбу управе општине у Т. Кањижи, умољене се вис. кр. угар. министарство унутарњих послова, путем надлежног министарства богочасти и јавне наставе: да у смислу наредбе своје бр. 20370. IV. б. ех 1888 политичну општину т. кањижку упути, да од своте од 8000 фор., која је на зидање мађарске и српске основне школе одређена, а од које су Срби само 1020 ф. добили, према исказаном броју срп. школ. деце, срп. црк. општини накнадно још 1414 ф. изда, како би ова помоћу ове своте нову школу већ почетком нове школ. године отворити могла. — Александри Ђорђевићевој, учитељици у Сиригу, досуђена је по њеном захтевању награда од 80 ф. за држање повторне школе год. 1885. до 1891.; а за 1891/2 и у будуће, дозначена јој је законом прописана награда од 40 ф. годишње за држање повторне школе. — Одобрена је фасија куманске црк. општине у погледу новоустановљеног срп. правосл. дечијег јој забавишта. — Приказано оригинално сведочанство о учитељској способности новоизабране и епарх. влашћу овом потврђене учитељице Вукосаве Бугарскове, у Куманима, поднеће се са свима изборним списима, у смислу закона, високосл. НЦШСавету, ради надлежног вишег одобрења изборног чина и издавања учит. декрета. — Пошто црк. општина у Гаду, захтевани извештај и списе у погледу школ. печата своја са мађарским натписом, који је наводно по наредби политичне власти набавити морала, управи овој поднела није: то је на лице места иза-

слан члан овоепарх. школ. одбора, Петар Ђурић, парох чаковачки, да стање ствари у погледу уџитног школ. печата изврши и о томе сп. шк. одбору овом извештај поднесе. — Услед молбе, правље призива Милане Кириловићеве, учитељице у В. Бечкереку, против решења м. шк. одбора тамошњег, у ствари размирица између ње и саучитељице јој Нимфадоре Ђорђевићеве, позван је м. шк. одбор в. бечкеречки, да уз извештај свој свеколике овопредметне списе сп. шк. одбору на више развићење и решење поднесе. — Ради извођења тужбе црк. општине у П. С. против тамошњег учитеља М. К. пошто оптужени тужбу ову као фалзификат сматра, изаслан је школ. референт и прота темишварски Кузман Станић. — Извештај овдашњег изасланика Ника Николића, учитеља в. кикиндског, о постигнутом пријатељском поравнању између Радивоја Тополца, учитеља у Сиргиу с' једне, и срп. црк. општине тамошње с' друге стране, у предмету накнаде у новцу за потпуно неуживану компетенцију његову у земљи, како за прошлост, тако и за будуће, узет је са одобрењем на знање и известиће се о томе обе стране ради њиховог равнања. — Одобрен је куп куће једне у Ђали, у којој ће се нова срп. основна школа, свештавално срп. правосл. дечије забавиште отворити. — Ј. Н.

— (Г. Г. сарадницима и пријатељима на знање.) Уредник овога листа, Сергије Шакрак-Нинић, већ од 3 недеље дана амо налази се у купатилу Марили (per Oravicza) ради лечења свога нешто нарушеног здравља. Он остаје тамо још око 3—4 недеље дана. За време одсуства му уредничке дужности врши Сава Петровић, други уредник овога листа.

— (Освећење цркве у Кирину.) У Кирину, у горњо-карловачкој епархији, сграђена је нова црква св. Петра, коју је преосвећени г. епископ Михаило Грујић на петров-дан о. г. осветио. Кирин је родно место пресветлога г. Данила Станковића, предстојника одељења кр. зем. владе за унутарње послове и подпредседника нашег саборског одбора. Г. епископ Михаило дошао је из Војнића, где је на архијерејској служби рукоположио свршеног богослова Николу Ерцеговца. Г. владика Михаило, полазећи у Кирин, свратио је најпре у село Бовић, где га је поздравио г. Данило Прица, прота кирињско-глински, а за тим парох Миле Стрика. Ту су владику дочекали велики жупан Стеван Ковачевић, народни заступник Перо Слијепчевић, свештеници и мноштва народа. Владика је походио и красну цркву бовићку, која је после пожара пре неколико година из нова сграђена потпором кр. зем. владе, даровима појединих родољуба и пожртвовношћу народа, те је тако лепо украшена, да јој у дијецези на селима нема равне. Ова је црква, коју народ зове „св. младом недељом“, у Банији на гласу као „Раваница“ у Срему и „Ружица“ у Лици. Ту се народ из далеке околице без разлике вероисповести сакупља сваке младе недеље на завет и молитву. — На међи кириниске парохије дочекао је владику и поздравио месни парох М. Лемајић са црквеним одбором. Пред пароховим станом беше подигнут славолук. Преосвећени владика Михаило, на своме путовању по дијецези горњокарловачкој, свуд је у опште дочекиван врло свечано и од власти и од свештенства и народа. — Освећење или троносање нове цркве кириниске извршио је владика свечано са шеснаесторицом свештеника. Иза чина освећења био је обед код пароха Лемајића. Сутра дан отишао је владика преко Чемернице у Карловац. Преосвећени владика Михајило, приликом своје канонске визитације, разгледа свуда по општинама стање цркве, парохије и народа. Те посете владичине допринеће много, да се успостави ред и подигне православље у народу.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

— Г. Димитрију Руварду, пароху земунском.

На ваше „Отворено писмо“, штампано у 55. броју „Новог Времена“, у којему позивате уредништво овог листа, да у „Срп. Сиону“ што пре у целини саопшти записник свештеничког збора протопресвитерата земунског, држаног у Фенеку 29. маја о. г. — част је потписаном, као одговорном уреднику, саопштити Вам, у кратко, да тога записника нисмо до сада, а не ћемо ни од сада у овом листу саопштавати сво из ових разлога:

1. Што је тај записник већ штампан у свој целини својој у „Новом Времену“ — а уредништво „Срп. Сиона“ нити има нужде нити је свикло да нашта прештампава не само из „Новога Времена“, него ни из којих других листова. Ако сте Ви хтели, да Вам зборски записник у овом листу штампан буде, требали сте се мало стрпети, и не саопштавати га предходно на другом месту већ ни за то, јер Вам је уред-

ништво овога листа и у самом овом листу јавно и пријатељским путем приватно обећало, да ће поменути записник у 25. бр. „Срп. Сиона“ саопштити. На кад имаћете пред собом то двоструко обећање наше, зашто онда нетрчасте са саопштавањем записника у „Новом Времену“, пре 25. бр. „Срп. Сиона“, дакле пре, но што у опште и могосмо ми обећање своје испунити! Ако мислите Ви, да се срп. прав. свештенство и из „Новог Времена“ могло сасвим добро обавештити о становишту, што га је заузело свештенство протопресвитерата земунског против свештеничког удружења, те за то саопштисте зборски записник у „Нов. Времену“ — од куда и на што сада тражите да се исти записник истом сада и у „Срп. Сиону“ саопштава!? Али Ви тражите саопштај тога записника с тога, што смо ми јавно обећали да ћемо га саопштити, па — као велите — треба реч да одржимо и обећање своје испунимо. Али видите, чим сте Ви дотични записник у „Новом Времену“ штампати почели, ми смо одмах у онај мах разрешени били свога обећања — јер ми обећасмо да ћемо нову ствар у листу саопштити, а не да ћемо донети оно, што је други лист већ предходно донео.

2 Не могосмо и не можемо Вам зборски записник штампати ни с тога, што простор и обим овога листа није такав, да би све зборске записнике који су нам до руке дошли у целини штампати могли, него смо, као што и сами знате, о већини одржаних свештеничких зборова донели у овоме листу само кратке белешке. Ми не уважавамо, да је земунски протопресвитерат важнији од других, нити да је свештенички збор земунског протопресвитерата био угледнији и достојанственији н. пр. од белоцркванског, жабаљског, новосадског, кириншко-глинског — и десет других, — па кад се свештенство из свих тих протопресвитерата задовољило и кратким белешкама о одржаним им зборовима — ми не знамо којим правом би могла не Ви, пошт. оче Димитрије, већ и све свештенство земунског протопресвитерата тако да речем процесом тражити, да вам се зборски записник у листу саопштава чак и онда, кад је већ давно на другом месту штампан! Или зар земунски протопресвитерат има неке особите привилегије!?

Напослетку, — по што Ви оспоравате да уредништво „Српског Сиона“ може за „Српски Сион“ примати шта хоће и писати у њему како и о чему хоће, а оспоравате то с тога, што „Срп. Сион“ није наша сопственост, већ Његове Свет. тости преузв. г. Патријарха Српског Георгија — имам Вам напоменути, да ја уређујем „Српски Сион“ поверењем Његове Светости г. Патријарха Георгија, и док то поверење уживам и на челу листа као уредник стојим, ја сам у пуном праву да примам у лист шта хоћу и да пишем у њ' како и о чему хоћу — а ако Његова Светост нађе да ја уредничке дужности несавесно или у погрешном правцу отправљам — лако му је мене уредничких дужности разрешити и уређивање листа — по Вашој врућој жељи — Вама поверити, па кад Ви будете уредничке дужности вршили, наводите оставити претплатницима, нека они решавају шта ће се у листу саопштавати и у коме ће правцу лист уређивати — а' док сам по вољи Његове Светости ја уредник „Срп. Сиона“, дотле ми милостиво допустите, да ја решавам шта ће у лист ући, а уз то, да уз респектовање највећих обзира и интенција од стране преузв. власништва — ја дајем правац листу, а не претплатници.

Што се тиче правца и то баш у погледу свештеничког удружења — тај сам обележио ја већ у самом програму листа, кад сам му се почетком ове године поверењем Његове Светости уредништва примио. Према томе, од Његове Светости одобреном програму и према становишту, које је у погледу свештеничког удружења „Срп. Сион“ до сада заузимао — разуме се — да ја не могу, а и нећу да сам равнодушан и једнако расположен према поборницима и противницима свештеничког удружења, па као што се нико неће чудити, ако као поборник будем дозвољеним средствима радио за остварење удружења — тако исто нико не треба да ми замери ни на томе, ако дозвољеним начином будем сузбијао и потискивао оне који уносе опречан положај према свешт. удружењу. Да ес пак за остварење свештеничког удружења имам пуно разлога загревати и одушевљавати — то долази поглавито отуда, што се за њ' одушевљава, са маленим изузетком све наше свештенство, — па кад је и св. Патријарх и кад су сви г. г. Епископи благословили и дозволили, да свештенство може ступити у опште свештеничко удружење и кад се свештенство у свима епархијама и готово у свима протопресвитератима с одушевљењем најавило за остварење свешт. удружења — будите уве-

рени, пошт. оче Димитрије, да остварење свештеничког удружења не може спречити ништа — а најмање један зборски записник. Иначе драго нам је чути, да „не сумњате у то да се хоће опште свештеничко удружење митрополије карловачке да изведе слободном вољом свештенства и зрелим расуђењем“ — али рђаву сенку баца на Вас то, што сте и помислити могли да се „удружењем миле постићи нечије и некакве себичне цели“. Да ли збиља можете замислити: чије и какве би то биле себичне цели!?

Ако можете, онда се немојте срдити, што Вас назваше „нелојалним“ и „бразолетим“!

У Марили 14. јулија 1892.

Сергије Шакрак Нинић,
одговорни уредник „Српског Сиона.“

ИСПРАВАК.

У 27-ом броју овога листа у чланку „Разгледајмо разлоге против удружења свештеничког!“ поткрала се случајно погрешка, која квари смисао на једном месту. Погрешка та постала је пременењем слога, те ју ваља овако исправити:

На страни 444-ој, на врху стубу, где почиње 16-ти ред од доле, треба целу алинеју од 5 редо (т. ј. од „Ад 8. Изпаднјатиња“ . . . . . до „наше мишљење.“) — премештити на други стубац исте стране, тако, да дође у 29-ти ред као нова алинеја. Ова те алинеје од 5 реди долази за тим исправка: „Синод митрополит-митрајарх“ . . . итд., и после даље редом.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ

106, 1—2

На упражњено учитељско место у „Парцу“ (Тамишка жупанија). Плата је учитељу у готовом новцу 300 ф. а. в., 4 лаља орање земље, на коју учитељ пореза плаћа, слободан стан с' баштом, и 4 метера дрва за огрев.

Молитељи који желе ово место получити, дужни су доказати, да су у српску приправничку школу у Сомбору свршили.

Учитељу у дужност спада све законом прописане предмете у школи предавати, и вешт да је у црквеном правилу и црка. појању и децу у истом обучавати. Рок избору је 6 августа на Преображење; првенство имају они, који се лично пријавили буду.

Из седнице мес. срп. школ. одбора,
у Парцу 12 јула 1892.

Пера Јовановић,
председник.

К. бр. 467 ex 892
К. 386.

ЕДИКТ.

107, 1—3

У брачном спору Марије Борчић из Мехале против супруга јој Милана Борчића, чије је садање место пребивања непознато, овим се нети Милан позива, да у року од 60 дана место свога пребивања консисторији овој до знања стави, или сам лично предстане, пошто ће се у противном случају брачни спор овај и без њега решити. —

Из конс. седнице у Темишвару 16. (28) јуна 1892 држане. —

Епархијска консисторија темишварска.

СТЕЧАЈ

101, 1—1

Ради попуњења учитељског места на српској вероисповедној школи у Јабуци близу Вршца.

Годишња плата је 300 ф., 2 фата тврдих дрва за учитеља и 2 фата за школу, 5 ф. писарине, слободан стан са 2 собе, кујном и комором, подрумом и шталом, и 400□ баште усађене разноврсним благородним воћем.

Дужност је учитеља осим школском уредбом прописаних дужности још и појање у цркви.

Ко жели ово место получити, нека се обрати молбом и доказима, да је оспособљен за учитеља на црквено-школску општину.

Рок стечају је велика Госпођа.

У Јабуци 5. јула 1892.

Мита Вишацки,
председник.

СТЕЧАЈ.

102, 1—3

На упражњено место пароха при св. Успенској цркви у Иригу са платом IV. разреда овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије, путем своје надлежне консисторије, иначе путем надлежног протопресвитерата до конца Августа о. г. овамо поднети.

Из седнице консисторијалне у Карловци 9. (21.) јула 1882 држане.

Архидијецезална консисторија.

СТЕЧАЈ.

103, 1—3

На упражњено место протопресвитерског помоћника у Митровици, са платом VI. разреда и узивањем половине сесије, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне консисторије, иначе путем надлежног им протопресвитерата до конца Августа о. г. овамо поднети.

Из седнице консисторијалне у Карловци 9. (21.) јула 1892 држане.

Архидијецезална консисторија.

ОГЛАС.

104. 1—1

Ради оправке и зидања школе, односно забавишта срп. православ. у Ђали, овим се расписује на мањак дражба, која ће се држати 26 јула (7 августа) о. г. у 2 сата после подне.

Прорачун је свега . . . . 2239 ф. 13 н.

Ко жели овај посао предузети, са пшеничаном $10^{0}/_{0}$ нек изволи на одређену дражбу доћи.

У Ђали 13. јула 1892.

Црквена школска општина.

Сава Милићев,
председник.

Е. бр. 466. ex 892
К. 847.

СТЕЧАЈ.

108. 1—3

На парохијско место у Надфали овим се отвара стечај. —

Конкуренти имају своје добро инструјиране молбенице до 31. августа о. г. поднесеној конзисторији поднети. —

Из конс. седнице у Темишвару 16. (28.) јуна 1892. држане.

Епархијска конзисторија темишварска.

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

На основу закључка црквене општине у Голубинцима овим се расписује дражба на мањак ради оправке цркве и школе, која ће се држати 26. јула (7. августа) о г. у 2 сахата по подне на лицу места.

Цео прорачун износи 642 фор. а. вр. и то:

а., зидарска радња . . . . 395 ф. 60 н.

б., лимарска радња . . . . 120 ф. 40 н.

в., позлатарска радња . . . 126 ф. —

Сваки лицитант има пре дражбе $10^{0}/_{0}$ пшеничаном положити.

Ближи дражбени услови, могу се код председништва црквене општине видети.

У Голубинцима 12 јула 1892.

109. 1—2 Председништво.

СТЕЧАЈ.

91. 2—3

На једно оставком упражњено учитељско место I. и II. разреда срп. вероисповедне мешовите школе у Кули, овим се расписује стечај.

Са ови местом скопчана је плата од 400 фор. а. вр. у готовом; 95 фор. у име стана; 20 фор. за повторну школу; 4 хвата тврдих дрва и 3 ланца добре земље по 2000 □°, на коју учитељ порез и еквивалент плаћа.

Новоизабраном учитељу спадаће у дужност све законом прописане дужности како у школи тако и у цркви обављати.

Првенство ће имати, који се лично представи.

Рок стечају је 15. август о. г.

Из седнице школ. одбора држане у Кули 24. јуна 1892.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ.

110. 1—3

Овим се расписује стечај на ново отвореној српск. правосл. вероиспов. основ. школи за I. и II. разред у Дероња.

Годишња је плата учитељу: 300 фор. у готовом новцу, 6 катастралних јутара оранје земље на једном месту, и то јутро по 1600 □; осим тога слободан и врло леп стан, од 3 собе, кухиње, шпајза за смок, коморе, подрума, шупе, штале и баште у школском здању за повртње.

На ово место учитељско могу компетовати само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили.

Изабрани учитељ биће дужан све школском уредбом прописане дужности вршити, у цркви певницу држати и децу у црквеном пјенију обучавати.

Рок стечају траје до 16. августа по српском о. г. када ће се и избор обавити; а мило ће нам бити, ако се који и лично пре пријави.

Молбенице имају дотични компетенти месном школ. одбору до горњег рока поднети. Последња пошта Hodsagh.

У Дероња, 14. јула 1892. год.

Месни школски одбор.

Бр. 98.
Упр. Одбор. ex 1892.

СТЕЧАЈ.

105. 1—2

Код св. Николајевске српске цркве у Сегедину попуниће се 1-ог октобра т. г. место црквењака. Са овим местом скопчана је годишња плата од 240 ф. а. вр. и приход од 4 таса о првом дану Божића, Ускрса, Духова, и св. Богојављења, црквењаку обносити допуштених; даље са побочним приходом од венчања, крштења, свећења водице и звонења, — као и приходом од 15 ф. из тако зване Лефтерове закладе, поред уживања слободног стана

Молитељи имају молбенице своје са крштеним писмом и сведочбама о своме непорочном владању снабдевене до 15-ог септембра т. г. председништву управног одбора овог поднети, — а до 15-ог септембра т. г. лично се представити, те способност своју у црквеном појању осведочити.

Из седнице управног одбора српске правосл. црквене општине у Сегедину 28. јуна (10. јула) 1892-ге године држане.

Председништво управног одбора.

СТЕЧАЈ.

97. 2—3

Ради попуњења упражњеног учитељског места у Шиклошу (Барања) отвара се овим по ново стечај.

Плата је 400 фор. из црквено-општинске благајне, која се месечно у напред издаје; и 21 ф. из варошке касе, у име тако зване шегртске школе. Осим тога слободан стан са две собе, кујном, шупом за дрва, малом баштом за зеленч, и 3 хвата тврдих дрва за огрев. Од великог у-

копа и парастоса по 1 фор. а од венчанице и малог укопа по 50 кр.

Дужност је учитеља осим предавања школском уредбом прописаних предмета у свакидашњој и повторној школи, још и појање у цркви и ван цркве, обучавање деце у црквеном појању, и вођење пера у општинским седницама.

Компетовати могу само способљени учители и учителски кандидати, који су испит из мађарског језика положили.

Рок стечају је 6. август 1892 год. по стар. календару. Молбенице са сведочбама нека се пошљу на потписаног председника.

Из седнице школског одбора, држане у Шиклошу 4. (16.) јулија 1892.

Стеван Гојковић,
парох и председник.

СТЕЧАЈ.

95. 2—3

На упражњено место женске школе у Срп. Ст. Мартону отвара се стечај. Годишња је плата 300 ф. а. в. у новцу, два фата дрва и сламе за огрев по потреби, 5 ф. паушала, слободан стан од једне собе и кујне.

Изабрана учитељица дужна је све на основу школског наставног плана одређене предмете деци предавати и приљежно с децом св. богослужења похађати.

Оспособљене учитељице, које желе ово место получити, дужне су поред молбенице поднети сведочанство о учитељичкој способности као и о способности предавања на мађарском језику потребних предмета до 15 августа о. год. овомесном школ. одбору.

Из седнице црк. школ. одбора у Срп. Ст. Мартону држане 24. јуна 1892.

Филип Милутиновић,
перовођа.

Иса Кнежевић,
подпредседник.

СТЕЧАЈ.

85. 3—3

Смрћу многогодишњег и заслужног учитеља овдашњег Станимира Николића, упражњено је учитељско место I. и II. разр. мушке средњине школе, на које се овим стечај отвара.

Годишња плата је: 600 фор. у готовом новцу; 25 фор. у име школске послуге; 12 фор. 50 новч. у име писаћих прибора; слободан стан; 4 хвата сламе за огрев школе и учитеља, или 40 фор. за то; а према околностима и једну на 500 хвати састојећу се башту изван места.

Учитељу спада у дужност све уредбом и наредбама школским прописане предмете предавати и у цркви појати.

Рок стечају истиче 2. (14.) августа 1892 год.

Из седнице м. шк. одбора, држане у Арач-Врањеву 21. јуна 1892 год.

Душан Петровић
перовођа.

Рада Главашки
председник.

СТЕЧАЈ.

96. 2—3

Ради попуњења упражњеног учитељског места на овдашњој срп. правосл. вероисп. осн. школи, отвара се овим стечај.

Годишња је плата учитељу: 340 ф. у готовом новцу, 4 лања ораће земље на једном месту; осим тога слободан стан од 2 собе, кухиње, коморе за смок, подрума, шупе, штале и баште у школ. здању од готово $^1/_2$ лања за повр̃ће. У име награде за повторну школу 40 ф. а у име неровођства 20 ф. годишње; — за погреб где позван буде 50 н.

На ово место учитељско могу компетовати само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили. —

Изабрани учитељ биће држан све школском уредбом прописане дужности вршити, у цркви певницу држати и децу у црк. пјењу обучавати. —

Рок стечају траје до Преображења о. г., кадгће се и избор обавити; а првенство имају они, који ће се општини лично пријавити. —

Молбенице имају дотични компетенти м. шк. одбору до горњег рока поднети. Последња пошта: Horvat-Csene.

У Срп. Ченеју, 29. јуна 1892.

Месни школ. одбор.

СТЕЧАЈ.

94. 2—3

Овим се расписује стечај на упражњено односно новоустановљено место учитеља на српској четвороразредној, мешовитој вероисповедној салашкој школи у Сенти, која се издржава из „закладе блажене успомене Јене Брановачког и супруге му Иде рођене Вујић.“

Ово место салашког учитеља сенћанског, скончано је у смислу опоруке и основног писма са годишњом платом од 500 фор. а. вр. и у новозиданим зградама, са слободним, из две собе, кујне, кућерка (шпаја), подрума и тавана састојећим се станом, са шталом и шупом. Ове зграде налазе се на земљишту од два дистриктска лања земље, од којих један део сачињава авлију, а од другог дела дужан је учитељ четврт лања земље, у смислу основног писма, на вођарску и повртарску башту за обучавање школске деце употребити. —

Изабрани учитељ биће дужан у смислу постојећих народно-автономних уредаба, и законских опредељења, звање своје одправљати, осим тога школску децу у вероизуци и црквеном појању обучавати, даље колико му према удаљености те школе, околности допуштале буду, особито у пролеће и у јесен, са својом школском децом, кадикад свецем и недељом цркву посећивати, тамо као и остали учитељи појати, односно појање потпомагати и испомагати. —

Који жели ово место получити, има исказати, да је Србин православне вере, и да одговара свима законом прописаним захтевима. Молбенице са дотичним школским и осталим сведоџбама снабдевене, имаџу се управити на местни школски одбор, у течаџу од шест недеља, почињући од првог уврштења овог стечаја у дотичним листовима. —

Из седнице местног школског одбора српске сенћанске православне црквене општине, држане 23. јуна 1892. год.

Ђ. Теодоровић, перовођа. **Ђура Пецарски,** председник.

СТЕЧАЈ.

90. 3—3

У Српском Чанаду — у Торонталу — упражњено је место учитеља на вероисповедној мушкој школи српској. — Годишња плата је учитељска у готовом 510 фор., за повторну школу за мушку децу 20 фор., два ланца ораће земље од 1600 □ фати, једна чураиска башта, слободан стан са огревом за школску дворану и учитељски стан, у име паушала 4 фор. а од укопа где буде позван 1 фор.

Изабрани учитељ дужан је све законом прописане предмете предавати, у цркви недељом и празницима појати, и ученике своје у џенџију обучавати.

Просителџи који би вољни били исто место получити, нека молбенице своје са нужним сведоџбама до 13. (25.) августа о. г. местном школском одбору пошаљу, којег ће се дана и набор обавити; ко се лично претстави, и у цркви своје знање у појању осведочи, узеће се у обзир. —

Двориште школско не сме се башту употребити.

Из седнице местног школског одбора у Срп. Чанади држане дана 28. јуна (10. јула) 1892.

Школски Одбор.

Бр. 542. ш. о. 15.

СТЕЧАЈ.

87. 3—3

Исписује се стечај на два **стипендијска места из препарандске закладе** Епархије пакрачке по 200 фор. за ученике, који ће да полазе учитељску школу, после које су дужни учитељевати најмање шест година на којој од овоспархијских школа са православном џецом. —

Конкуренти морају бити Срби, православне вере, и имати сведоџбу, да су свршили с добрим успехом најмање четири гимназијална разреда, а првенство имаџу синови Епархије ове. —

Молбенице имаду се подносити епархијском школском одбору овом најкасније до 18. (30.) августа о. г.

Из седнице епархијског школског одбора у Пакрацу 16. (28.) јуниа 1892.

Епарх. школ. одбор пакрачки.

Е. 886. I. 109.

СТЕЧАЈ.

89. 3—3

Ради попуњења места системизованог протопресвитерског **капелана у Панчеву**, са којим су скопчана берина: 1.) уживање пољу сесије у натури, 2.) у име бира 150 фор., 3.) у име штоларине до 250 фор. и 4.) из проповедничког фонда 50 фор. —

Молитељи имаџу своје ваљано инструисане просбе путем својих власти, најдуже до 1. (13.) августа 1892. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх конзисторије у Вршцу 22. јуна (4. јула) 1892. држане.

СТЕЧАЈ

98. 2—3

На упражњеној вероисповедној школи у Срп. Ст. Мартону ради сталног попуњења отвара се стечаџ са платом од 400 ф. а. вр. у новцу, $3^1/_2$ ланца ораће земље, на коју учитељ порез и друге приступне плаћа, 4 фата тврдих дрва за огрев, сламе за огрев школе по потреби, за перовођство 10 ф. ав., паушала 5 ф., од сваког погреба где позван буде 50 новчића, слободан стан од две собе, кујне, штале и баште.

Изабраном учитељу у дужност спада школском уредбом прописане предмете предавати, у св. цркви за певницом појати, школску децу у црквеном појању обучавати и повторну школу држати.

Оспособљени који имаџу исказати да су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили, нека изволе своје добро снабдевене молбенице са сведоџбама до 15. августа т. г. овомесном школ. одбору послати. Који се лично представе имаџу првенство.

Из седнице црк. школ. одбора у Срп. Ст. Мартону држане 24 јуна 1892.

Филип Милутиновић, перовођа. **Иса Кнежевић,** подпредседник.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље** на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стаџу 10 новчића.

Претплата и огласи

шиљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћаџу.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

Српски Сион

ГОДИНА II. БРОЈ 30.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 26. ЈУЛА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАУЧНА ОСНОВА

за православне вероисповедне српске народне основне школе у краљевинама Хрватској и Славонији са једном, две, три и четири учитељске снаге.

Издана наредбом српског прав. народно-црквеног школског савета од 7. (19.) марта 1892. бр. Ш. С. $\frac{79}{16}$.

ДЕО II.

НАУЧНА ОСНОВА

за православне вероисповедне српске народне школе у Хрватској и Славонији са две и три учитељске снаге.

(Наставак.)

I. НАУКА ВЕРЕ И ЦРКВЕНОСЛОВЕНСКИ ЈЕЗИК.

Наставна цел: Ученици и ученице имају се упознати са основима вере и благонравствености хришћанске и научити прописане од свете цркве молитве, символ вере и заповеди, и извежбати се у црквено-словенском читању те тиме се њима ум њихов образовати, срце опламенити и воља на добро упутити, и они се имају тако спремити, да буду верни синови свете православне цркве и поштени људи.

I. РАЗРЕД.

Припрема за прву наставу у вери.

Разговор о родитељима и о Богу као оцу небеском (по Упутству за прву наставу у вери, од Николе Ђ. Вукићевића.)

О једном Богу у светој Тројици.

Знамење часнога крста (прекрстити се). Молитва Господња: „Оче наш“.

Црте из библијске повести: о стварењу света, и о првим људима.

О рају. О првом греху, кајању, казни и обећању искупитеља.

Благовести. Рођење Христово. Молитва: **Богородице Дјево.**

Мудри волхви. Сретење. Бежање у Египат и повратак. Младост Исусова. Крштење Исусово.

Исус благосиља малу децу. Молитве: јутрења, пре и после обједа и пред спављењем

Молитве се уче на памет на црквенословенском језику с разјашњењем.

Познавање црквено-словенске ћирилице.

Примедба: Црте из библијске повести, предаје учитељ по књизи: „Прва настава у вери“ од Н. Ђ. Вукићевића.

II. РАЗРЕД.

а.) Понављање основне науке о једном Богу у св. Тројици. Поука о створењу света, и о првим људма.

Закон божји и заповеди божје.

Исус Христос Спаситељ света. Понављање повести: о благовестима, о рођењу и младости и о крштењу Христовом.

Проповедање и чудеса Христова. Кратка поука о страдању, смрти, васкрсењу Христовом. По књизи: „Прва настава о вери“ од Н. Ђ. Вукићевића.

б.) Понављање молитава, што се у I. разреду уче, и учење молитава пре и после вечере.

Молитва св. Духу: „**Царю небесный**“.

Молитва пре и после наставе.

Молитва пресветој Тројици: „**Оупованіе мое.**“

Символ вере. Тајне новога завета Заповеди Божје и црквене. Дела милости телесне и душевне.

Примедба: Све молитве и символ вере уче се на црквено-словенском језику са разјашњењем. (Види: „Црквено-славенски Буквар“.)

Заповеди и дела милости уче се на српском језику.

Заповеди по тексту изложеном на стр 19. „Прве наставе у вери,“ а дела милости по тексту у кратком Катихизису.

в.) Вежбање у читању и разумевању црквено-словенском по књизи: „Црквено-словенски буквар с читанком“ за II. разред српске основне школе у Н. Саду 1890.

Примедба: Буквар овај има се цео у другом разреду свршити и из њега имају се деца брижљиво у читању а по могућству и у разумевању црквено-словенском извежбати.

III. РАЗРЕД.

а.) Из библијске повеснице старога завета: О потопу. О зидању куле вавилонске. О Авраму и патријарсима и Јосифу (по учитељевом приповедању).

Из новога завета уче се повести: О проповедању и чудесима Христовима. О Преображењу. О васкрсењу Лазаревом, и све даље до краја по књизи: „Прва настава у вери“ од Николе Ђ. Вукићевића.

б.) Уз брижљиво и често понављање свију молитава, што су у првом и другом разреду научене, учи се у овом разреду: „Кратки Катихизис“ за православне српске ученике III. разреда основних школа од Н. Ђ. Вукићевића, из којега се има овде свршити:

Глава прва о вери.

в.) Вежбање у црквено-словенском читању и разумевању.

За читање служе књиге: „Часослов“ (мали) и „**Малая Катавасія**“ од Димитрија Поповића, пароха сомборског.

IV. РАЗРЕД.

а.) Из библијске повеснице старога завета по учитељевом приповедању учи се у најглавнијим цртама:

О Мојсеју. О судијама. О Давиду и Соломону. О пророку Илији. О Данилу и три младића.

Из овог завета упознају се ученици са причама Христовим: О милостивом Самарјанину. О Митару и Фарисеју. О блудном сину. О неразумном богатирцу. О сејачу. О немилостивом богатирцу и о убогом Лазару, и о талантима. По књизи: „Библијске повести новога завета у библијским речима“ од Н. Ђ. Вукићевића, коју ови ученици за читање и учење библијских повести имати морају.

б.) Из кратког катихизиса учи се овде: Глава друга: О молитви Господњој, и Глава трећа: О Божјим заповедима.

Божије заповеди и две главне заповеди о љубави христијанској имају се овде на црквенословенском језику научити. (По књизи: „Кратки катихизис за православне српске ученике основних школа“ од Н. Ђ. Вукићевића.)

Уз то се понављају често и брижљиво све молитве, што их деца у нижим разредима научише, а понављају се и лекције из прве главе истог катихизиса пред дотичне велике празнике.

Наука пак о св. тајнама (по 10. члану символа вере) понавља се и разјашњује сваки пут,

када се ученици спремају за приступање светоме причешћу.

в.) Вежбање у читању и разумевању црквено-словенском. За читање употребљава се књига: „Псалтир за употребленије в народних училишчах устроєни.“ У овом разреду читају се особито псалми: 1. 8. 12. 13. 14. 18. 22. 23. 29. 33. 41. 45. 47. 48. 50. 64. 84. 90. 91. 102. 103. 109. 110. 111. 113. 115. 121. 123. 124. 125. 127. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 140 145. и 148. За вежбање у разумевању употребљава се: „Спомоћна књига за раздјашњаваше црквеног појања.“ Из ове књиге читају се све оне духовне песме, које се у овом разреду појати уче. Значење ових песама учи се такође из дотичне књиге.

На каталогу у недељне и празничне дане читају се апостоли и евангелија са раздјашњењем по књизи: „Апостоли и Евангелија у недељне и празничне дане преко године с прибодом блаженоупокојеног Епископа Платона Атанацковића“.

ПОВТОРНА ШКОЛА.

Понављање молитава. Читање: Библијских повести Новога Завета, и тумачење недељних и празничних Апостола и Евангелија, све на темељу горе означених књига.

(Настављаће се.)

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ОПШТИ ПОГЛЕД НА ОДРЖАНЕ СВЕШТЕНИЧКЕ ЗБОРОВЕ.

Данас, када су одржани свештенички зборови већ у свима епархијама и по свима протопресвитератима широм целе срп. прав. митрополије карловачке, данас, кад — изузимајући још два протопресвитерата у накрачкој епархији — имамо извештаје о одржаним зборовима у свима нашим протопресвитератима, данас је вредно да бацимо општи поглед на те зборове, нужно је, да сазнамо и констатујемо објективну вредност њихову, умесно је, да из саветовања и укупнога рада тих партијалних зборова извучемо општу поуку и закључак, те да се тим крајњим резултатима што више користимо при послу око остварења општег свештеничког удружења.

Но, кад хоћемо у опште да окарактеришемо одржане свештеничке зборове, да срачунамо вредност њихову и да се поучимо закључцима њиховима — имамо нешто предходно да напоменемо.

Ко је год пратио и читао у овоме листу извештаје о одржаним свештеничким зборовима, могао је приметити, да је у тим извештајима било говора већином само о начелном становишту свештенства појединих протопресвитерата према свештеничком удружењу, т. ј. било је говора само о томе: да ли се свештенство појединих протопресвитерата изјавило за удружење, или против удружења — а о појединостима, о претресу и расправи предложеног нацрта правила за свештеничко удружење, и о томе, како да се удружење организује и оствари — што је све управо и било предмет саветовања протопресвитератских зборова — није било у овом листу никојих подробнијих извештаја.

То је дало повода многима да мисле, као да свештенство појединих протопресвитерата није подробније ни расправљало предложени му „нацрт правила“ за организацију и остварење општег свештеничког удружења, већ да је — изјавив се с начелне стране за удружење — усвојило предложени нацрт правила без брижљивијег претреса и расправе. У свези с тим, некоји злуради, да не речемо — злобни посматрачи овог општег свештеничког покрета трубише у јавности чак и то: да свештенству на истим зборовима и није била главна цел и задатак — претрес правила за удружење, већ једино то, да са зборова својих отправе ласкаве поверење Његовој Светости г. Патријарху и преосв. г. г. Епископима.

Такови погрешни и неправилни закључци потекоше отуда, што у овоме листу, због ограниченог му простора, не могоше бити

*

у свој целини штампани свиколици записници свештеничких зборова, већ их саопштавасмо већином само у кратким изводима, у којима је наглашено само то: да ли је дотични свешт. збор с начелне стране прихватио мисао о свешт. удружењу — а о расправи предложеног нацрта правила и о предлозима појединих зборова, у тима кратким изводима није могло бити говора прво — као што рекосмо — већ и из самих техничких разлога, а друго и с тога, јер расправе предложеног нацрта и конкретне предлоге појединих зборова намерно остављасмо, да их по одржаним свештеничким зборовима паралелно грушишемо и из њих опште резултате и поуке изведемо, — а најпосле и с тога, јер не хтедосмо саопштавањем предлога једних зборова да уплившемо на доношење предлога других зборова, већ хтедосмо, да сви зборови са свим слободно, без икаквих уплива и утицаја са стране изреку своје мишљење о предложеном нацрту. Но међу свим овим разлозима, са којих не могосмо или не хтедосмо зборске записнике у овом листу у свој целини им саопштавати, најважнији је разлог — разлог техничке немогућности, који не могосмо ни игноровати ни отклонити.

Но из тога, што нешто у „Срп. Сиону“ — из појмљивих и оправданих разлога — није могло бити саопштено — нико нема права тврдити, да то у опште и не постоји. Специјално: из тога, што „Срп. Сион“ у својим стушима није донео расправâ предложеног нацрта и предлога за устав свештеничког удружења — нико не може и не сме закључивати, да свештенички зборови предложени им нацрт у опште нису расправљали и претресали, или да у погледу остварења и организације свештеничког удружења немају никаквих индивидуалних мишљења и конкретних предлога. Јер, ко би тако погрешно закључивати и неразмишљено тврдити хтео, тога бисмо ми лепо уhватили, а — ако би потребе било — и ружно изобличили са оних 25 опсежних записника свештеничких зборова појединих протопресвитерата, које записнике ми до сада у рукама имаћасмо, а већину истих и сада у рукама имамо, те се из њих уверавамо, да свештенички зборови широм целе митрополије карловачке, нити су ћутке прелазили преко предложеног им „нацрта правила“ нити су их тек олако и површно расправили, већ баш на против видимо, да су свештенички зборови питање о свештеничком удружењу већином свесно и достојанствено расправили, а уз то да су нарочито о предложеном нацрту своје мисли подробно и исцрпљиво изменљали, и најзад, да су у погледу остварења и организације свешт. удружења донели многе здраве закључке и добро смишљене предлоге, тако, да ће се помоћу истих питање о свештеничком удружењу, не само са свих страна јасно расветлити, већ и целисходно решење његово знаменито олакшати.

Имајући пред собом те зборске записнике ми морамо, у име свих одржаних свештеничких зборова, одлучно и с индигнацијом одбити подвалу: као да свештенички зборови нису ни расправљали „нацрт правилâ“ за удружење, већ да им је главна цел била: да са зборовâ одашиљу ласкаве поверенице Његовој Светости г. Патријарху и преосв. г. г. Епископима, који — мимогред буди речено — свиколици и без тих повереница могу са свим лепо, као и до сад, постојати.

Што се тиче пак самих тих повереница, ми смо о њима у овоме листу већ исказали своје мишљење, а сада додајемо само толико, да су те поверенице Његовој Светости и преосв. Епископату у истини слободан и чист израз осећаја дотичних свештеника, којему су они, по својој слободној вољи, без ичијег и икаквог утицаја са стране видљивог израза дали. Да је то тако, а не друкчије, закључује се и отуда, што такав осећај у данашње време није могуће вештачким начином или силом изазвати, баш као што га, с друге стране није могуће ни сузбити и угушити, ако се већ појавио и развио. Иначе, у колико смо ми разумели смисао већине тих изјава поверења појединих свештеничких зборова, оне управо и нису толико поверенице, колико захвалнице Његовој Светости г. Патријарху и преосв. г. г. Епископима на томе, што су с готовошћу изашли на су-

срет давнашњој жељи свештенства у погледу свештеничког удружења. Такове пак захвалнице не могу се сматрати неуместнима — јер их је сваки разуман и увиђаван човек сматрао за акт учтивости и као знаке конвенцијоналне благодарности према надлежној духовној власти, која је дозволила и омогућила, да се свештенство у напред крене и да се у зборовима својима посаветује како о црквено-народним тако и о својим личним и сталешким потребама.

У осталом звали ми те изјаве свештеничких зборова повереницама, или захвалницама, и приписивали им обични конвенцијонални, или други који, дубљи значај, нико се не сме и не може с правом срдити и љутити на тај површни одношај између свештенства и Епископата, већ баш сваки искрени пријатељ цркве и народа треба да поздрави ту појаву као зору лепше наше будућности. Јер, кад је преосвећени Епископат наш учинио оно, што до сад једва да је икада учињено, када се приближио своме свештенству, кад је из висине свога положаја сишао с поверењем својим сатрудницима-свештеницима, пружио им руку помоћи да могу остварити своје удружење, што значи: да могу развити своју снагу и величину, да могу утврдити свој интелектуални и морални углед у народу, да могу обезбедити и свој материјални и друштвени положај — а изнад свега тога, да могу удруженим снагама, сложним и споразумним радом што више користити цркви и народу, — кад је велимо све то учинио преосв. Епископат, и кад је уз то расположен, да и у будуће буде на руци и у помоћи своме свештенству, — онда је заиста и заслужио од свештенства најтоплије захвалнице.

А ако би се тим изјавама хтео приписивати какав дубљи значај, а наиме: као да би свештенство хтело тим изјавама да искаже и документује, да у данашњим приликама, после толиких разноврсних неуспеха и при данашњим растрованим страначким односајима, свештенство не жели више да својим положајем и утицајем служи и кулучи појединим политичким странкама, већ остављајући на страну сваку политику, хоће да ступи у искључиву, ревну и одану службу своје православне цркве и свога српског народа, те у заједници, слози и свагдашњој љубави са преосв. Епископатом, све снаге своје да посвети решавању свога узвишеног свештеничког задатка у ширем хришћанском и родољубивом смислу, — то се и на то нико не би могао с правом срдити и љутити, јер толико далеко ваљда још нисмо заблудили, да замерамо свештенику — слузи Христовом, што се хоће чврсто да држи цркве и науке Христове, или да осуђујемо свештеника ваљда за то, што се с љубављу и поверењем односи према своме предпостављеном Епископу, с којим мора по једним и истим хришћанским начелима, у једном и истом религиозно-моралном правцу, са једнаком апостолском ревношћу у једном и истом винограду Господњем да ради.

Било дакле да су изјаве свештеничких зборова обичне конвенцијоналне захвалнице, диктоване само разлогом учтивости, било пак да су те изјаве-повереннице адресоване на врховну поглавицу цркве и преосв. Епископат ради документовања јединства у духу, солидарности у тежњама и сложне заједнице у радњи и мислима — нико не може свештенству с разлогом замерити, што је такове захвалнице и повереннице од себе издавало.

Они, који ради тога замерају свештенству, чине то једино с тога, јер се боје једнодушности, слоге, јединства и заједнице између свештенства и Епископата, знајући да слога између њих и заједнички им благословени рад у истинску корист цркве и народа, може многим и многим себичњацима и лажним нар. пријатељима и сувише злокобно да помрси себичне им и криве рачуне.

Иначе свештеничко удружење могло се и без тих захвалница и повереница са свим лепо спровести. Ми бар с наше стране — као што смо то у овом листу не само напоменули, већ и разложили — нисмо одобравали, а још мање потпомагали и изазивали (као што нам се с некоје стране лажно пребацило) писање и издавање такових изјава, захвалница и повереница, већ ни за то, да им се не би интенције с противничке стране криво тумачиле — али кад

су захвалнице и поверенице већ ту, нужно је било да проговоримо о њима и да им приписшемо онај значај, који фактично имају.

После овога, што смо о одржаним свештеничким зборовима до сада споменули, у будућем броју овога листа говорићемо о општој вредности, а за тим о закључцима и предлозима одржаних свештеничких зборова.

(Наставиће се.)

О ВАСКРСЕЊУ МРТВИХ И ВЕЧНОМ ЖИВОТУ.

(Поводом чланка преч. г. К. Станића „Једно питање са одговором.“ — „Глас Истине“ 1884. бр. 13. — 17.)

(Наставак.)

„А кад дакле: „ово наше тело никад више из земље ускрснути и са духом својим сједињити се не ће“ — шта се онда има разумети под „васкрсењем мртвих,“ о коме св. писмо учи?

„Човек има . . . две природе, духовну и телесну, једна са другом у тесној природној свези стоје. Кад дакле човек има две природе, онда мора имати и два живота, један духовно-телесни, а други чисто духовни; кад пак човек има две природе и два живота, онда мора имати и два рођења: једно за овај стварни свет, а друго за онај духовни. Са првим долазимо у овај, а са другим улазимо у онај чисто духовни свет.“

„Ово друго рођење наше зовемо смрћу; а у самој ствари смрт наша није ништа друго, већ препорођај нашег духа из свог тела, односно растанак од тела, из кога дух човеков избија у вечност, као што подобно томе избија клас или цвет из своје стабљике на светлост дана.“

„Ово друго рођење нашег духа из тела значи васкрсење мртвих; јер док живимо на овом свету ми смо мртви по телу, и живимо у телу као у гробу и устајемо из тела као из гроба у духовни живот.“ — Одговара преч. г. К. Станић.

Дакле: наша „смрт“ јесте „наше друго рођење,“ — „рођење нашег духа из тела;“ а „рођење нашег духа из тела, односно растанак од тела значи васкрсење мртвих“ — кратко: „смрт“ је наше „духовно рођење“, „смрт“ је наше „васкрсење из мртвих.“

У потврду свога учења приводи г. К. Станић више доказа; а поименце:

I.) Речи Исуса Христа, које је рекао Никодиму: „Ако се ко на ново не роди, не може видити царства божијега.“ А кад га је Никодим запитао: Како се може човек родити, кад је стар? Еда ли може по други пут ући у утробу матере своје и родити се? Исус му је одговорио: „Заиста, заиста ти кажем: ако се ко не роди водом и духом, не може ући у царство божије.“

Пошто је те речи привео, довикује г. К. Станић: „Видиш дакле како Исус није казао само, да се човек мора родити на ново, него је додао: „„и духом.““ да боље разумеш, у чему се састоји то рођење.“

Дакле: рођење „и духом,“ или духовно рођење јесте наша смрт.

Св. наша прав. црква учи нас, да се човек још као жив по ново родити може, да човек у животу има два рођења: плотско — телесно и духовно; и да је ово друго, духовно рођење сваком телесно рођеноме неопходно нужно. А то друго, или духовно рођење зове се: не смрт, него — крштење.

Ево како о крштењу уче наше симболичке књиге:

„Крштење је спирање или уништење прародитељског гријеха, погружавањем по трипут у воду. . . . Послије овога препорођења водом и духом бива измирење човјека с Богом и отвара му се улазак у царство небеско.“ („П. И.“ шит. 102. стр. 264.)

„Вјерујемо, да је свето крштење, које је Господ заповедно и које се свршава у име св. Тројце неопходно. Јер без њега

нико се не може спасти.“ („Посл. источ. патр.“ чланак XVI.)

„Крштење је тајна у којој верујући избављају се од греха и по ново се рађа Духом светим у духовни и свети живот“ — читамо у „Хришћанском Катихизису прав. источ. цркве,“ који је „преведен с руског 61-ог издања,“ а штампан је „у Београду 1877.“ (Десети члан символа вере — стр. 77.)

А да је тајна крштења доиста то другo, духовно рођење, све три приведене књиге наводе за потврду свога учења баш оне речи, које је г. Станић привео, да докаже, да је наша „смрт“ — „друго рођење,“ рођење „духом“; а на име речи Христове: „ако се ко не роди водом и духом, не може ући у царство Божије.“ (Јов., 8., 5.)

Коме се може више веровати — да је смисао горњих речи св. писма правилно схватио и разумео — да ли писцима поменутих књига, или г. К. Станићу: с тим смо, мислим, на чисто, ту није нужно трошити речи.

Но да примимо за часак смисао горњих речи онако, како га је г. Станић схватио и разумео; рецимо, да се горњим речима хоће да докаже, да је „смрт“ — „друго рођење,“ рођење духом.

Разумемо и разумети можемо код „смрти“ рођење „духом,“ јер „дух“ из тела као из гроба ускршава, рађа се. Али нуто невоље! У приведеним речима Исусовим није речено, да се захтева само рођење „духом,“ него се каже, да је нужно рођење „в о д о м и духом.“ Па шта ћемо сад? Где је код „смрти“ — „вода“? Какво је то „рођење водом“ код умирања?

Међу тим код крштења шта видимо?

Видимо и дознајемо, да је „вода“ — и то „чиста, не помијешана са другом стварју, нити вјештачка“ — „прикладно вештаство,“ које се „за тајну захтјева.“ Видимо и дознајемо још и то да се само „вода“, а никаква „друга течност“ при крштењу употребити сме и може. („П. И.“ шит. 100. и 103. стр. 264. и 265.)

И ми бисмо могли г. Станићу његовим речима приметити: „Видиш дакле, како Исус није казао само, да се човек мора родити на ново, него је додао: „„водом и духом,““ да боље разумеш у чему се састоји то рођење.“

Но г. Станић је морао из речи Христових изоставити прву реч „водом,“ јер да ју није изоставио, онда не би могао доказати оно, што је хтео и желео. Не знајући, шта ће са „водом“ код „смрти,“ код умирања, г. Станић — у место да је, по правилу св. цркве, изливо „воду“ на главу „крещающагося“ и тиме му „отворио улазак у царство небеско“ — он ју је радије — просуо, на поље избацио, само да докаже што хоће!

Као што дакле видесмо, доказ, који је г. Станић на првом месту привео у потврду свога учења о васкресењу мртвих, не доказује оно, што је г. Станић њиме доказати хтео и желео, него са свим друго нешто.

II.) Други доказ јесу и опет речи Христове: „Заиста, заиста вам кажем: иде час и већ је настао, када ће мртви чути глас сина Божија и чувши оживити.“ (Јов. 5., 25.)

Ове речи овако тумачи и разјашњује г. Станић: „Реч „„иде час““ односи се на оне, који ће се у будућности и у будућим вековима родити; а реч „„већ је настао““ односи се на оне, који у садашњем времену живе.“

Смрт наша — то је наше рођење „духом,“ то је наше „васкресење из мртвих;“ са нашом смрћу почиње наш „духовни живот.“ И по учењу г. Станића Христос заведочава горњим речима, да људи, који ће се тек у будућности — „иде час“ — родити: умрети и отпочети духовно живети; а има их, који се у садашњем времену — „и већ је настао“ — рађају: умиру и отпочињу духовни живот.

Три су времена: прошлост, садашњост и будућност. Ако се горњим речима Христовим заведочава наше рођење „духом“ т. ј. наша смрт: то зар не би Христос рекао и рећи требао: „Беше час, иде час и већ је настао, када ће мртви чути глас сина божија и чувши оживити“? Јер као што се у садашњости духовно рађају — умиру; и као што ће се у будућности духовно рађати — умирати; исто су се тако неки већ у прошлости духовно родили — умрли и већ живе духовним животом.

Али Христос није тако рекао. У приведеним речима Христовим нема ни помена о прошлости; Христос управо говори о будућности, он хоће да каже, шта ће у будућности бити: према томе речи можемо и смемо, да горње речи Христове указују на време, на дан и час, када ће бити васкрсење мртвих, и то васкрсење оно и онаково, о ком и каковом учи и проповеда св. наша прав. црква у својим симболичким књигама.

„Када ће мртви чути глас сина божија.“

Узмемо ли са г. Станићем, да напред приведене речи доказују „рођење нашег духа из тела,“ или краће нашу „смрт“ — онда настаје питање: какав је то „глас сина божија,“ о коме се у наведеним речима говори? Да ли на смртном часу сваког појединог човека „глас сина божија“ позива душу, да напусти и остави своје тело? У чему се састоји, чиме је изражен код умирања тај „глас“?

Не могући разумети „глас сина божија“ код Станићева васкрсења из мртвих, код смрти појединаца — разумемо га потпуно код „општег васкрсења мртвих“; јер св. писмо на другом месту каже, да ће на дан и у „час“ „општег васкрсења мртвих“ „сам Господ са заповиједњу, с гласом арханђеловијем и с трубом Божијом сићи с неба.“ (I. Сол. 4., 16.)

„Када ће мртви чути глас сина Божија.“

Шта се разуме овде под именом „мртви“? Јесу ли то „мртви“ свију времена и векова, или су пак то „мртви“ једног времена, једног века, једног дана, једног часа?

Прихватимо ли „васкрсење мртвих“ онако и у оном смислу, како и у ком смислу г. Станић учи: онда сиђи, да се под именом „мртви“ не могу разумети мртви свију времена и векова, неко тек мртви једног времена, једног века, да баш не узмемо једног дана, једног часа.

На мисли ли се у горњим речима св. писма на „мртве“ само неког извесног века и времена?

Ако би то било, онда не би био само „час“, него „часови“; таких „часова“, у које ће „мртви чути глас сина божија“, морало би бити више, читав — низ: за свако време, за сваки век други посебан час.

Будемо ли пак правилно схватили „васкрсење мртвих“; и будемо ли приведене речи Христове односили на „опште васкрсење мртвих“: онда ћемо под именом „мртви“ разумети моћи и морати мртве свију времена и векова и тада ће — да како — бити само један „час, када ће мртви чути глас сина Божија.“

„Иде час и већ је настао.“

Г. К. Станић — као што смо видели — налази у овим речима два „часа“, два времена: садашњост и будућност.

Но јесу ли ту доиста два „часа“; мисли ли се ту доиста на два посебна времена?

Не! Узмемо ли те речи тако како стоје, ми не само да можемо, него и морамо закључити, да је ту говор само о једном „часу,“ једном времену. То би се могло друкче, јасније и овако рећи: „иде час и — тај час — већ је настао.“

„Иде час, и већ је настао, када ће мртви чути глас сина Божија, и чувши оживљети.“

Већ и сам слог, сама веза речи овог места св. писма присиљава нас, да мислимо само на будућност, на „час“ „општег васкрсења мртвих“; јер се каже: „иде час . . . када ће мртви чути глас сина Божија.“

Но признати морамо, драги читаоче, да нам израз „и већ је настао“ врло смета, врло нам смисао квари и отежава; јер што је „већ настало“ — то је садашњост. А то примити и прихватити не можемо и не смемо због израза „када ће мртви чути глас сина Божија.“

Е на шта је онда?

Не ћеш ли хтети, драги читаоче, са мном признати, да ово место св. писма оваково, какво је — чудновато гласи и звони? Са изразом — „иде час“ — који показује будућност, спојен је израз — „и већ је настао“ — који показује садашњост. А после тога споја будућности са садашношћу долази опет израз — „када ће мртви чути глас сина Божија“ — који показује и опет будућност, и то само будућност. Између два израза, који показују будућност, по среди је израз, који показује садашњост.

А да није израз „и већ је настао“ у приведеном месту св. писма можда погрешно преведен? А да се није оно црквено-словенско: „**И нынѣ есть**“ могло, па и морало превести са „и већ је ту“?

Остављајући позванима, да на ово одговоре, ја ћу ипак у приведеном месту св. писма реч „настао“ заменути са речцом „ту“; дакле:

„Иде час и већ је ту, када ће мртви чути глас сина Божија и чувши оживљети.“

Па шта видимо?

Видимо прво, да цело ово место св. писма звони и звучи са свим обично, природно, течно; да дакле израз „и већ је ту“ са свим згодно улази и пристаје између два израза будућности: „иде час — када ће мртви чути глас сина Божија.“ Друго, видимо, да ово место св. писма — овако речено — још боље и јасније указује на „час“ општег васкрсења мртвих, с том само примедбом, да доказује, с ће опште васкрсење мртвих бити у скорој будућности, да дакле „час, када ће мртви чути глас сина Божија и чувши оживљети“ није далеко, да је „већ ту.“

(Наставиће се.)

СВЕТИ ЈОВАН ЗЛАТОУСТ, КАО ПРОПОВЕДНИК.

(Наставак.)

„Сјети се сада тих ријечи; дошло је вријеме да мртве по ново оживиш. Премда пресуда још није изречена, али Антиохија стоји већ на вратима пакла: избави је од пропасти. Нису за то нужни ни новци, ни вријеме, ни труд — доста је само твоја једна ријеч, и ти ћеш оживити цио град, који је обвијен сад покровом смрти. Дозволи, да се он од сад назове градом твога милосрђа. Помисли, да ти имаш ријешити судбу не једног града, већ питање о твојој слави и о цијелом хришћанству. Овај час познате су наше невоље свима, Јудејима, Грцима, свијету образованом и варварима: они су упрли очи у тебе, они очекују, шта ћеш ти рећи? Ако изречеш милостиву и великодушну осуду, они ће те хвалити до неба, одаће славу Богу и говорити један другом: „о, небо! како је велика моћ хришћанства! Онај човјека, коме није нико у свијету раван, који је могао све погубити и све истријебити, укротило је оно, потчинило га себи, присилило га је да послуша глас разума. Велики је Бог хришћански! Од људи прави он анђеле, уздижући их над њихову земаљску природу!“. . . .

„Помисли, каква је то слава, кад буде потомство знало, да је у вријеме опасности цијелог великог народа, опредијељеног за осветy и казну, кад су сви дрхтали од страха, кад су управитељи, префекти, судије живили у страху и не смједоше ни помислити да рекну коју у корист несретникâ, — један странац, свештенослужитељ, приближио се цару, у име Бога, и самим присуством својим, самим простим ријечима побједио је императора; и како је онда император, поштујући заповиједи божије, склонио се, на молбу старчеву, и даровао милост, коју је одузео прије знатним лицима свог двора. И заиста, сугрђани моји хтјели су теби, господару, указати не малу част, изабравши мене за такву пуномоћ; а то с тога, што су они увјерени (а њиховим увјерењем можеш се подичити), да ти вјеру Христову, па и саме смјерне њене представнике, више штујеш и од моћи твога трона. Али ја сам дошао не као изасланик мојих сугрђана, — ја сам дошао у име небеснога Цара, да твојој благој и милосрдној души напоменем јеванђеоске ријечи: „**аще бо отпущаете человѣкомъ согрѣшенїа ихъ, отпуститъ и вамъ отецъ небесный согрѣшенїа ваша**“ Сјети се оног дана, кад ћемо ми полагати рачун за наша дјела, и помисли, да, ако знаш за своје преступке, можеш их загладити једним опроштајем, без сваког другог труда и усиљавања. Други посланици приносе ти злато, сребро и друге томе сличне дарове; а ја се приближујем твом величанству с књигом нашег светог закона у руци; при-

носим ју теби без сваких дарова, и молим те да подражаваш нашему небесному учитељу, који, премда га ми сваки дан пријељамо, не престаје нам дијелити своје дарове. Не осујети наше наде, не посрами наших обећања. Хоћу, да знам: да ли ћеш умекшати свој гњев и усрећити наш град пређашњом благонаклоношћу, ја ћу мирно отићи одавде; али, ако си истиснуо Антиохију из свога срца ја и не идем у њу, нити ћу је више игда видити; ја ћу је се одрећи и бићу грађанин другога града; не ћу сматрати домовином ону земљу, према којој ћеш се ти, највољекољубивији и најнезлобивији од свију људи, показати жестоким и немилосрдним.“

Таково убједљиво говорништво гану императора, кротки дух хришћанске вјере показао је своје дјејство на суровом војнику. „Шта је дивније, рече он, ако ми људи праштамо онима, који су нас увриједили, кад се Владика васионе, сишавши на земљу, и поставши ради нас човјеком, и будући расиет од оних, које је обасипао доброчинствима, молио Оцу небесноме за своје злотворе, говорећи: „Оче! опрости им, не вѣдатъ бо что творятъ.“ Уједно император, увјери старца, да се брзо поврати натраг и јави Антиохијанцима, за празник Пасхе, радосну вијест о опроштењу. Флавијан посла пред собом гласнике, и на скоро започе у Антиохији славље мјесто туге, и тај народ истока, по свом урођеном обичају, у толико се одао весељу, у колико је писко пао духом у вријеме несреће. Златоуст скупи народ и саопћи му ријечи Архиепископа Флавијана и одговор императора Теодосија.

Ако се пренесемо мислима у доба Теодосија и жестоким обичајима тога времена, и сјетимо кривопролића у Тесалоници, на заповијед тог истог императора, који је поклоњио живот Антиохији, је ли могуће не признати хришћанско говорништво благотворним? А сјетимо се и наших дана, како су убиства и покварености, које забрањује хришћанска вјера, постала сад опћим правом варвара, које подстрекаваху и упућиваху Европејци, — како да се не ожали, што нема више Флавијана и Златоуста, да у име божје сјете народне управитеље на „амнестију Антиохије“, да се заустави проливање хришћанске крви и подсјете на истине јеванђеоске они, који су их заборавили!

Златоуст настави поучавати народ, који је мало прије бранио. У његовим дјелима, више него у свима осталим, које је сачувала хришћанска древност, садржи се потпуни течај хришћанског проповједништва. Изузевши неке предрасуде, или тако рећи попуштање предрасудама онога вијека, свуда се у њима јавља велики геније, дубоко познавање човјечијег срца и права јеванђеоска љубав према ближњему! А за људе учене, исцрпне историчке прошлости, дјела Златоустова занимљива су још и с тога, што та епоха хришћанске цивилизације, која епоха није ни палик на средњи вијек, устаје као жива пред нама на златкорјечивим страницама антиохијскога проповједника.

Из њих видимо, да утицај хришћанства још није успио искорјенити ропства. Није била ријеткост, да се, у једном дому и то богатом, наброји до двије и до три хиљаде робова, који су обвезани служити захтјевима лакоме раскоши; често поступаху с њима окрутно, што је дало повода укорним, и то не бескорисним примједбама са стране служитеља цркве. Једна богата, чувена жена, расрдивши се на младе робиње своје, заповједи, да се свежу за њена посла и да их туку тетинкама.

Међу тим, ти људи сматраху се хришћанима, и њаху усрдно у цркву; али су још увијек као и незнабошци вјеровали у врачање и гатање; за најмању болест тражаху они врачарима — жидовима, савјетоваху се са чаробницима, или ношаху разне записе, међу којима бијаху медаље са ликом Александра Македонског; слава тога освајача сматрала се најсилнијом заштитом код азијских Грка.

Неки антиохијски хришћани употребљаваху и светиње ради сујевјерних циљеви: носише кутијице, у којима бијаше по који листић из Јеванђеља, а вјешаху их о врат и дјеци. Често, код рођења дјетета, палише њеколико свијећа, надијевајући им разна имена; и дијете би добило име оне

свијеће, која је најдуже горела. Сви у оне вјероваху у чаробију или мађију. Закони Теодосијеви препуни су пријетња проти чаробији и врачању. А у то доба је лаодикијски сабор запријетио, особито свештенству, изучавање астрологије, употребу заговорā и чаробних љекарија.

Код многих хришћана сачувала се и друга предрасуда: обдржаваху њеке незнабошке обреде и поштоваху њеке нељуде и дугове као свете. Такови остатци незнабоштва бијаху највећма распрострањени међу сељацима.

У већим градовима, сличним Антиохији, много се бринуло за васпитање дјеце. Од пете године њаху она у опште школе, гдје су учила читати и писати слова на плочама, превученим воском. Одатле су их предавали говорницима, код којих су изучавали Омира и друге грчке класике. Осим тога бијаше и говорничких школа; али су овдје њеки предавачи гајили у себи тајно поштовање пређашњег незнабошког сујеверја, мијешајући га са класичком литературом.

Тек по свршетку тих школа осјећаху млади људи на себи учење хришћанске вјере. Крштење, које је примано често пут у дјетињству, дало им је права изучавати тајне вјере: крштени, запечени религијозним чувством, удаљаваху се често у пустињу. Они, који су били више одани свијету, прихватише се изучавања грађанског права, чиме су постигли високе степене у служби. Врло многи ступаху у војништво, које је било презрено, једно због тадање разузданости, а друго, усљед хришћанског учења о кротости. Што се тиче жена, хришћанство је удвостручило за њих мјере строге пристојности, које се одавно чувало у женским заводима. Идолске свечаности и игре бијаху им свечано забрањене. Млада дјевојка, и у пратњи чуварā и робовā, ријетко је излазила из куће, и то само у сумрак, а нигда није присуствовала престави у позоришту. А у цркви и код моштију мученичких, женске су биле одијељене од мушких решеткама.

Међу тим, нема тога, с чим се могла упоредити раскош и фиоња обичајā неких од тих жена Истока, које су васпитане усред мирисā и ружā и које се китише најфинијим накитима Индије и скупоцјеном тканином Библоса и Лаодикије. Но непрестано се дешавало, да су младе дјевојке мијењале ту једноличну утјеху са строгим животом и смјерном расом калуђерском; на тај нови живот побудила би их ма каква силна проповијед, разочарање, узбуђење. Међу тим, у том новом животу, и сујета је налазила за себе њеку примамљивост, као: опште поштовање људства, одијељена мјеста у цркви и т. д. Шта више, црквени проповједници тога времена жале, што су свјетске жеље остале и на даље у угодној успомени код женā и у том свештеном сану; ми знамо, да су се њеке бринуле о што љепшем уређењу борā на грубој монашкој одјећи, или су ју пустили лијено, да се вуче по поду. Међутим, многе хришћанске дјевојке обилажаху болне и сиромашне, подвргаваху себе смртној опасности и показиваху изванредну срчаност. Но и овдје су биле злоупотребе; оне су потицале од многобројних пострига, и њих особито дивно жали св. Златоуст. Неки богати и нежењени људи узели би к себи у кућу једну ма коју од тих, Богу посвећених, дјевојака, као да тобож' таким непорочним рукама повјерје управу својих домаћих послова. И те дјевојке, вјерне више свом звању, него добродјетељима, за које их оно веже, издаваху налоге гомили робова, покораваху себи вољу свог господина и својим владањем биваху често исмеване и од Јудеја и незнабожаца. Догађало се и то, да су жене, раставивши се са својим мужевима, тобож' ради уздржања, заборављале своје објете и слободно и без икаквих запријека одавале се каквом год непознатом човјеку или робу.

Са хришћанских катедара раздаваху се укори и проклетства на такве грјешне наклоности; али је међу тим било познато, да је било више жена, које су се посветиле Богу, него добрих супругā и матерā. Та сажаљења достојна равнотежа морала је наниједи друштву и држави доста зла. При томе су хришћански проповједници савјетовали младићима и дјевојкама да ступају у брачну свезу, особито у нежној младости; но родитељи из шкртости и по-

хлепе за чашћу, нису наглили, и женидба у богатим обитељима није била ништа друго, већ уговор и новчано поравнање тако, да се супрузи нису до саме свадбе никад видили. Често се таква веза свршила и без црквеног благослова и славила се сасвим слободно, слично незнабошким брачним пировима. У очи дана, кад ће се обавити славље, скупљала би се у кући невјесте ради ње цијела свита глумаца, чласача и пјевача. Кад наступи ноћ, невјеста, под покривалом, изиђе из куће и сједне у кочије, скупа са женама и дјевојкама, које ју прате; за њима иђаше бучна гомила, опијена вином и весељем, пјевајући стихове, који су у неколико митолошког садржаја. Весело ноћно путовање, праћено флаутама и цимбалима, гледаху људи са свију страна. Та весела поворка приближаваше се тако кући жениховој, и он, с вијенцем на глави, изиђе на сусрет и прими дјевојку из руку материних, подигне јој вео и одводи ју са собом. Продужење празновања сачињаваху игре, пантомиме и забаве; дневна пировања продужаваху се кроз неколико дана.

(Наставиће се.)

ПОСТАНАК И ЗНАЧЕЊЕ У ЕВАНГЕЛИЈИМА И КЊИЗИ ДЕЛА АПОСТОЛСКИХ ДОДАТОГ К ИМЕНУ ГОСПОДА ИСУСА ХРИСТА НАЗИВА „НАЗОРЕЙ“ И „НАЗАРѢНИНЪ“

(Свршетак.)

Из реченога јасно је, да назив „**назорей**“ и „**назарѣнинъ**“ има двојаки смисао: с једне стране — „становник Назарета“, а с друге — смисао који, се одређује значењем глагола *нацар*. Овај глагол, постављи од корена *нсз*, има различита значења, почевши од конкретног па до апстрактног, што је могуће распоредити у оваком реду: терати шибљике (отуд је нецер — изданак Ис. XI, 1; младица Ис. LX, 21; Дан. XI, 7; грана Ис. XIV, 19); дигнути се гóре и бити гóре; пазити гóре (мигдол ноцерим — кула стражарска, уп. 4 Цар. XVII, 9; XVIII, 8); стражарити, бранити, предводити (уп. Јерем. IV, 16 ноцерим — συστροφαι — стражари; XXXI, 6 ноцерим — ἀπολογουμενοι — они, који одговарају). У арапском језику ове нијансе подложне су разним изговорима интранзитивним кореном глагола, од куда је н. пр. постало три различита глагола: *надара* — постао је сјајан, леп; *нашара* — он је гледао, видео, испитао, и *насара* — он је помагао, извојштио победу, избавио, спасао, заштитио. Услед ове разлике значења глагола *нацар*, блаж. Јероним, у погледу имена Назарет, које доводи од корена *нацар*, примећује: Nazareth, flos aret virgultum ejus, vel munditae, aut separatus, vel custodita. Ориген помиње Назарет као ἁγιος. А реч Ναζωραιος — **назорей** блаж. Јероним разјашњује: mundus, sanctus sive sejunctus. Као што се види, блаж. Јероним се колебао да се заустави на једном одређеном значењу; у појединостима, у опредељењу значења Ναζωραιος — **назорей**, руководио се значењем имена Ναζιρ (уп. Суд. XIII, 5, с. Бројеви VI, 1—6), и на тај начин стао је у противуречије с оним, што је рекао у тумачењу за Ис. XI, 1. За постављање значења назива „**назорей**“ и „**назарѣнинъ**“ треба пазити: прво и прво, то, да је реч *нацар* у Наум. II, 2 у грч. преводу преведена Ἐξαρουμενος славенски „**извлекмый**“; друго, то, да арапски глагол *насара*, кога се корен употребљава за име Назарет, **назорей** и хришћанин и који ближе досиже к јеврејском *нацар*, значи: „он је помагао, извојштио победу, избавио, спасао, заштитио“; треће, то, да се јевр. глагол употребљава у старозаветним књигама у смислу: „ићи за чим, бранити, заштитити, предводити“, и четврто, то, да Ναζωραιος и Ναζαρηνος треба у себи да садржи по могућности све нијансе свога корена. Пазећи на све то, добијамо следеће сродно значење тога назива: „**хранящій и покѣдоносный рождъ**“. При овом неће бити на-

лишно споменути „Возбраный *Воеводо* и Господи, ада побѣдителю“ и „Всемірнѣю славѣ .. сію оубо имѣще вѣры утвержденіе. *поборника* имамы изъ Нѣм рождшагося Господа.“

Одредивши извођење и значење назива „**назорей**“ и „**назаряниних**“ на основу глагола *нацар*, неопходно је учинити мали предговор. У литератури је услед датог питања друго мишљење, по коме дато називање долази од корена *назар*, од кога долази Ναζίρ — **назорей** и Νεζερ — круна. При овом се односно извођења од *нацар* примећује, да га је тешко оправдати прелазом јевр. *цаде*, које одговара у грч. језику звук: пошто му овде обично одговара не ζ, него σ. Поводом овог израза нужно је приметити, да закон о прелазу цаде у σ уведен је управо на основу грч. превода 70-рице, на језик пак Евангелија не треба да буде примењен са свом строгошћу. Име *Нацарет* гласило је пре свега у Галилеји, где се реч налазила под утицајем сиросвеничке речи, тако, да је цаде између два вокала могло гласити као заин (ζ), као што видимо у самаританском (Нацар-Назар) и арапском (где је Насират као Назират). Не ће шкодити такође споменути овде и феничку реч Ζωφασμιν, која се налази у санховијатоној космологији, која је једнака Цофе-шамаим, где се на тај начин цаде изговара као ζ (у осталом, неки виде ту погрешку у писању: место Σ—Ζ). За тим, глагол *нацар*, и у самом јевр. језику могао се чути као *назар*, слично овом, као што је од *цчак* постало *заак*, од *цагав-загав*, од *цагав-загав* и слич. Одбацујући заштитно извођење, егзегетичар неће наћи у св. Писму ст. завета основе за речи евангелисте Матеја II, 23. Показујући уз то на Суд. XIII, 5, не може се овде применити, пошто те речи, прво и прво, казане су за Самсона, а друго, казане су ангелом, а не пророцима као што је код Еванг. Матеја. Очевидно, да је сазнање овакове неједнакости принудило св. Ј. Златоустог, три тумачењу Мт. II, 23, да каже, да је Евангелист овде имао у виду пророштво из књиге, која је била забачена, изгубљена у Јудејаца. У своје време за извођење од глагола *нацар* сведочи, прво, више наведено место из Таргума и оне јудејско поимање, које под нецер или бенецер разумева И. Христа, називајући га и од стране хришћана ноцери или ноцри; друго, сирски и арапски преводи, стављајући у речима ноцрат и ноцират цаде — врт; треће, споменуто Најбауером у његовој географији Талмуда име Бетлехем — **церіе**, т. ј. Бетлехем-Ницерија (Витлејем назаретски, за разлику од јудејског), где у имену Ницерија (Назарет) видимо *цаде*. Није без значаја привести овде и тумачење назива „**назорей**“ из црквеног речника, који је састављао протопресвитер Петар Алексијев и који је у I. издању разгледан и одобрен од московског митрополита Платона. У истом речнику читамо: „**Назорей** с јеврејског преведено значи: изданак, грана и шибљика Мт. II, 23. Овде Дух св. гледа на она пророштва, у којима се И. Христос именује шибљика, Ис. XI, 1; Јерем. XXIII, 5. У овакој сили **назорей** узет је Дел. ап. IV, 10 и **назаряниних** Мк. X, 47. Неки пишу, да **назорей** долази од јевр. назир, т. ј. одређен, посвећен на службу Божју, не пије вина, не сече косу, не бива на погребима и по свршетку одређеног времена мора принети извесну жртву. Бројеви VI, Амос II. Ово се приписује у духовном смислу Христу, Господу нашем, у односају са Самсоном (Суд. XIII, 5.). Јер је Христос одељен од грешника (Јевр. VII, 26), освећен је од чрева матере своје (Лук. I, 35)“. Види Ц. С. **Аѳинскаа**, изд. 4-е, 1818 г., **Часть** 3, стр. 65—66.

Остаје нам сад да чинимо примедбу односно црквено-славенског превода речи Ναζωραιος и Ναζαρηνος. Пишући ове редове прегледао сам Остромирово Евангелије, библију острошког (1581 г.), московског (1663 г.), јелисаветског издања (175), нови завет издања 1778, 1822 г., издања библије 1872 и 1890 гг., и нашао сам, да се реч Ναζαρηνος обично преводи речју „**назаряниних**“, а реч Ναζωραιος или са „**назорей**“ или „**назарей**“ или „**назоряниних**.“ По том су тада, кад су преваљачи или коректори у називу Ναζωραιος видели знак на делатност И. Христа, преводили ову реч — речју „**назорей**“, или „**назарей**“, као што је Мт. II, 23; Јов. XVIII, 8 и Дел. ап. одговарајући амо места по свима издањима; Мт. XXVI. 71 по свима издањима, осим Остромировог Евангелија, где је **назаряниних**; Јов. XVIII. 5 у Остром. Евангелију, у издањима 1751 г. и доцнијим; Јов. XIX, 19 по Остром. Евангелију; а кад су видели у имену Ναζωραιος знак места становања И. Христа, тада су употребљавали или **назаряниних** (Мк. X. 47; Јов. XIX. 19 по изд. 1751 г. и доцнијим) или **назаряниних** (ова места по изд 1581 и 1663 г.).

Руски је превод сагласан са грч. текстом по синајском кодексу и само, где је грчки Ναζωραιος преводи се са „назорій“, а где је Ναζαρηνος — са „назаранинъ“, на тај начин одржао се јудејски и галилејски изговор овог назива.*)

С руског превео Григорије А. Николић.

*) Овај чланак изашао је у 11. бр. „Церков. Вѣстника“, 1891., а из пера *Иоанна Трофимова*, услед три питања, упућена редакцији истога листа. Та су питања: 1) за што је у преводу нов. завета у гл. 19. ст. 19. св. Евангелија од Јована на руском језику употребљена реч „назорей“, кад је на словенском употребљена „назаранинъ“, грчки „Ὁ Ναζωραιος“ а латински: „Nazarenus“ (по Беа.) и „Nazaraeus“ (Вулгата). Међу тим називање: „назорей“ на словен. језику постоји, али је исто употребљено у Евангелију од Мт. II, 23 ? — 2.) Како да се разуме овде реч: *назорей* словенски: да ли се посвећено на службу Богу по обету назорејства (в. кн. Суд. 13, 5 и I кн. Цар. 1, 11) или „становник Назарета“, као што је тумачи св. Михаило Курски (зашто се нас Немци називају на пророка Зах. 6, 12: „човек, којему је име назаранъ“)? ' — И 3.) Услед чега се разликује правопис у словен. тексту „назаранинъ“, јер у гл. 19 ст. 19 од Јов. бележи се „назорянинъ“, а у гл. 16, ст. 6 од Мк. бележи се „назаранинъ“?

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Јерархија руске правосл. цркве.) Руска православна црква дели се на 62 епархије, којима се на челу налазе: 3 митрополита, 12 архиепископа и 46 епископа; при појединим епархијама има још осим ових 37 преосвећених викара, а митрополит Исидор има де под собом две митрополије, новгородску и престолну, уз њега пак има четир викара, 1 за новгородску а 3 за престолну митрополију. Вакантни су до сад ових 5 викаријата: березовски, волоколамски, козловски, муромски и прилуцки. У пространој тамбовској епархији указала се нужда за уређење још једног викаријата, пошто иста по количини становника (2 $^1/_2$ милијона) превазилази све остале епархије у целој Русији, осим кијевске, која броји 3 $^1/_4$ милијона, и њатске, која има 3 милијона душа. Пространом епархијом овом управља за сада само један архипастир: Јероним (светским именом Илија Екземпларски, рођ. 19. јула 1837.) дочим на пр. у престолној митрополији, при много мањем броју душа (1,750.000) има 4 архипастира, и то митрополит и 3 викара. Свега има у руској цркви, које дјействителних, које умировљених преосвећених лица 106, међу којима има 3 митрополита, 13 архиепископа и 90 епископа (међу овима су њих 37 викари). По образовању и предходним студијама деле се јерарси овако: академиста 95, универзитетских кандидата 2, а семинариста 8. Међу академистама имаде 3 доктора богословије, 60 магистара и 32 кандидата. Највиши степен доктората богословије имају само њих тројица: први викар кијевске митрополије Силвестар рођ. 1827 г., могилевски епископ Сергије рођ. 1829. и екатеринославски епископ Августин рођ. 1840. Сва тројица су питомци кијевске академије, која за сада броји међу своје питомце већину руских јерараха — 34, дочим остали припадају другим академијама, и то: московској 22, казанској 13, а престолној 26 јерараха. Од 106 руских јерараха јесу најстарији ови: владика-митрополит Исидор рођ. 1. октобра 1799, олонецки епископ Павле (80 год.), тулски архиепископ Никандар (77 год.), донски архиепископ Макарије (75 год.), јарославски архиепископ Јонатан (73 год.), тавријски епископ Мартинијан (72 год.), углички епископ Амфилохије (74 год.), уфимски епископ Дионисије (74 год.), херсонски архиепископ Сергије (72 год.), и харковски архиепископ Амвросије (72 год.). Најмлађи пак епископи јесу ови: Николај, ладошки (39 год.), острогошки Владимир (38 год.), нарвски Никандар (37 год.), киренски Агатангел (35 год.), и можајски Тихон (34 год.). — У високом светитељском чину свом налазе се: митрополити Исидор преко 57 година, Јоаникије 31 и Леонтије 32 год., архиепископи Никандар 32 г., Сергије 31 год., и Сава 30 год., епископи Гаврил 34, Теофан 33, Александар и викар Грузије 30 год. Како у Русији

имаде 112 милијона становника оба пола, то на једног архипастира пада нешто више од једног милијона верних; сасвим је обратан положај на истоку, на пр. у Јерусалиму и тамошњој патријаршији, где 25.000 православних душа имају једног патријарха и 12 епископа, од којих су 10 титуларних а само двојица имају своје катедре, осим блаженог патријарха Јоакикија IV. Да напоменемо још при крају општу статистику православног клира и цркава у Русији са манастирима заједно. Мушких манастира имаде свега 478, са 19.000 калуђера, а женских манастира 288, са 48.888 калуђерица. Црквена саборних и општинских има 40.459, са 40.005 протојереја и свештеника и 12.444 ђакона. Од 1.600 протојереја су њих 62 катедрални, а од ових задњих су украшени драгоценим митрама, из кабинета царевог, при богослужењу само њих петорица, а осим тога митрофора протојерејa има њих десет. („Р. П.“) Г. В.

— (Посвећење и инсталација митрополита доњо-тузланског.) У недељу 12. јула о. г. свечано је рукоположен и посвећен г. Никола Мандић за епископа и митрополита у Доњој Тузли. Чин посвећења извршили су: Митрополит добро-босански Георгије Николајевић, митрополит херцеговачко-захумски Серафим Перовић и епископ пакрачки Мирон Николић. Посвећење и инсталација обављена је врло свечаним начином. Присуствовало је до 60 свештеника. Као царски комесар фунгирао је поглавица Босне и Херцеговине, барон Апел, који је увео новог митрополита Мандића у митрополитску столицу и представио га српском православном народу. Митрополит Мандић захвалио се Његовом Величанству, царском комесару и архијерејима, па је за тим у једногодишњој беседи поздравио своју паству. Ђенерал Апел био је одликован напредним почастима за време свога бављења у Д. Тузли. Свечаност ова завршена је банкетом, на ком је било до 100 особа. Православни Срби у зворничко-тузланској митрополији задовољни су, што су опет добили свога архијереја, те се надају, да ће им нови митрополит Мандић подићи и унапредити цркву и православље.

— (Збор свештенства протопресвитерата беловарског) одржан је у манастиру Ђепавини, у пакрачкој дијецези, дне 27. јуна о. г. ради свештеничког удружења. О том збору пишу нам ово: Присутно свештенство, на позив прец. г. проте Јована Штековића, приступило је одмах, пошто је исти прочитао високи налог Његова Високопреосвештенства г. дијецезана, конституисању, те је изабрало једногласно за председника г. проту Јована Штековића, а за перовођу Светозара Грубача, личног помоћника у у Војаковцу. — Изабрани председник поздравио присутне срдачним и лијепим говором, препоручивши потребу свештеничког удружења, а за тим позва бележника да прочита правила. — Правила су примљена са одушевљењем и једногласно без измјене. За чланове, који ће присуствовати великој скупштини свештеничког удружења, изабрани су једногласно г. прото Јован Штековић и душепопечитељ народне загребачке и управитељ манастира Ђепавинског јеромонах Амвросије Павловић. Уз то је закључено брзојавно поздравити Његову Светост, српског патријарха и митрополита Георгија, као покровитеља удружења свештеничког, а исто тако и Његово Високопреосвештенство г. дијецезана Мирона, који је милостиво подијелио свој архијерејски благослов за одржање овога збора. — После свршеног збора свештенство је ручало у просторијама манастирским, и у пријатељском разговору расправљало о тегобама својима, с којима се особито оно у овом крају, стојећи на мртвој straži православља, борити има, а после се разишло утјешено христијанском надом боље будућности и своје и народа свога —

Ј. Х.

— (Саборски одбор) држао је 16. јула о. г. своју ванредну седницу под председништвом Његове Светости преузвишеног Патријарха г. Георгија Бранковића. Ваљало је да се реше два пресна предмета. Прво се имало одлучити о томе, да ли да се сада о мањем трошку уведе тако звано „ваздушно грејање“ у коридорима нове патријаршијске резиденције. То је важна ствар, а није у прорачуну за зидање ушла. Једна бечка кућа понудила се, да то изведе за 5500 фор. Решено је, да се остави архитекти Влади Николићу, да као подузимач с том бечком фирмом ствар сврши, а према саборском одбору да учини одпуст од 5%, као што је учињено и код целе зграде. — Други се предмет тицао грађења дворске штале. Минуендо-лицитација за ту ствар била је безуспешна, јер се ни један лицитант није хтео примити градње по прорачуну, већ су сви тражили, да се прорачун са

17 — 20% повиси. Најпосле се примио те градње архитекта В. Николић са 10% повишице прорачуна.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

на књигу: „Повјесница српског народа у Славонији“, састављо Јован П. Јовановић.

По нашијем повјесничарима састављо сам: повјесницу српскога народа у доњој и у горњој Славонији (сада званој Хрватској), која потпада под накрачко владичанство. Настојао сам, да по истинитијем биљешкама, које су прибиљежили наши повјесничари, и сам будем у овој књизи истинит и беспристрасан.

Књига ће изаћи у Загребу у српској штампарији и изићиће преко шест штампанијех табака, а цијена ће јој бити 30 новчића.

Молим г. г. свештенике, учитеље и друге личности у средини народној, да се заузму око скупљања претплатника на ову књигу, како би се што више проширила у народу, којем је и намијењена. Имена претплатника, која ћемо штампати у прилогу ове књиге, а где је могуће и новце, ваља послати до 1. (13.) августа о. г на потписаногa: у Кобаш п. п. Orlovac.

У Кобашу п. п. Орљовац.

Јован П. Јовановић,
свештеник.

ОГЛАСИ.

Бр. 1430. ex 1892.

СТЕЧАЈ. 115. 1—3

Ради попуњења упражњених стипендијских места у закладi пок. Ђорђа пл. Сервијског III. разреда, појединце са 105 фор. годишње стипендије отвара се стечај.

Стипендију из ове закладе може получити сваки онај српске народности и православне вероисповести ученик, који се добро уми, примерно влада, а сиромашног је стања, а навршио је 12 годину свога живота.

Стипендисте III. разреда ове закладе могу се с временом, ако нужну клавификацију све једнако имали буду, у више стипендијске разреде, т. ј. у II. са годишњом стипендијом од 157 фор. 50 нов., и I. разред са годишњом стипендијом од 210 фор. промаћи, и имају у томе погледу првенство пред другима, који ту стипендију уживали нису.

Молитељи имају своје крштеним писмом, школским сведочбама, сведочбом сиромаштва и лечничком сведочбом о томе, да су здрави, обложене молбенице саборском одбору у Карловцима до 19. (31.) августа т. г. поднети.

У Карловцима 15. (27.) јула 1892.

Председништво Саборског Одбора.

СТЕЧАЈ. 111. 1—3

На упражњено место пароха у Чепину са платом IV. разреда овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца августа о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 9. (21.) јула 1892. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 112. 1—3

Овим се расписује стечај на упражњено учитељско место на четвороразредној мешовитој вероисповедној школи у Вел. Средишту. Годишња је плата учитељу 360 ф. ав. вр., 40 ф. за држање повторне школе, 10 ф. у име пероваћења, 6 катастралних ланаца оране земље, $^1/_2$ ланца пољске баште, на које имаде државне порезе и еквивалент плаћати, 4 фата дрва, у природи слободан стан са две собе, кујном, шпајзом, шупом, подрумом, шталом и пространом од авлије одељеном баштом. —

Учитељ ће бити дужан у цркви појати, дечу у појању обучавати, повторну школу држати, такођер и у седницама црквено-школским перо водити, као и остале бележничке писмене дужности вршити; у колико би толико музикалне способности имао да би одраслију младеж у поталном црквеном и народном појању и певању обучавати могао, за ту цел имаће засебно од црквене благајне годишњу награду од 60 ф. и то све дотле, докле те дужности испуњавао буде и док општини воља буде, без да је општина исту последњу награду вечито давати приморана. —

Компетенти имају своје молбенице, са нужним сведоџбама а особито са сведоџбом да је испит из мађарског језика положио, снабдевене, до 15 августа 1892. црквено-школском одбору поднети.

Првенство имају они учитељи који се лично преставе црквено-школском одбору.

Из седнице Вел. Средишког Црквено-Школског одбора, држане 12 јула 1892 год.

Црквено-Школски Одбор.

Бр. 1302. I.

СТЕЧАЈ. 113. 1—2

Овим се од стране општинског поглаварства расписује стечај за забављу.

Плата је 300 фор. ав., 50 фор. у име стана и 5 фор. паушала на годину. Компетиције које желе ово место получити, нека се са сведочбама до 20 августа п. н. к. на одбор општински обрате. — Првенство имају оне, које добро српски говоре.

У Карлову 20. јула 1892.

Општински Одбор Забавишни.

с.о. 1431. ех 1892. **СТЕЧАЈ.** 114, 1—3

Ради попуњења два упражњена стипендијска места у закладi Петровић-Харишевој, од којих је једно одређено за ученика ратарске, а друго за ученика трговачке струке, овим се расписује стечај.

Стипендија износи годишње 300 фор. а. вр.

Стипендије из ове закладе може получити само младић српске народности и источно-православне вероисповести из земаља угарске круне; а изабрани стипендиста моћи ће своју стипендију само на наставним заводима у земљама угарске круне, а само изнимно и с дозволом високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе и на наставним заводима у другој половини монархије или у иностранству уживати.

При једнаком својству молитеља имају првенство они, који су без имања, пред онима који таковога поседују, а у истим околностима имају првенство пре свију сродници основатеља пок. Марије Харши рођ. Петровић и мужа јој пок. Григорија Харши из Земуна.

Молитељи имају своје, крштеним листом, лечничком сведоџбом о калмањењу богиња и стању свога здравља, школском сведоџбом о до сад свршеним наукама и најпосле сведоџбом политичне власти о свом имовинском стању обложене молбенице саборском одбору у Карловцима до 19. (31.) августа т. г. поднети.

У Карловцима 15. (27.) јула 1892.

Председништво Сабореског Одбора.

III. с. 180. ех 1892. **СТЕЧАЈ.** 117, 1—3

Овим се расписује стечај на два празна места стипендијске закладе пок. Атанасије Бале, с којим је појединце свршена годишња стипендија од 63 фор. а. вр.

Стипендије из ове закладе, које су у три разреда, по 63 фор., 84 фор. и 105 фор. подељене, могу се поред постепеног промицања из нижег разреда у виши, подарити само таким, у одсеку српске митрополије карловачке свладајућим православним ученицима гимназије, богословије, свеучилишта или академије, који не уживају нити друге какве, нити пак стипендије што су од истог основатеља код протестанских наставних завода у Дебрецину, Шарошпатаку и Пожуну установљене.

Сродници основатељеви имају првенство пред другим молитељима.

Молитељи имају своје са крштеним писмом, школском сведоџбом, и сведоџбом сиромаштва обложене молбенице до 19. (31.) августа т. г. српском нар. црк. Школском Савету у Карловцима поднети.

У Карловцима 15. (24.) јула 1892.

Председништво срп. нар. црквв. Школ. Савета.

с.о. 1432. ех 1892. **СТЕЧАЈ.** 116, 1—3

Ради попуњења упражњених места у стипендијској закладi пок. Гавре Адамовића овим се отвара стечај.

Стипендија из ове закладе износи годишње 300 фор. за ученике средњих школа, а 400 фор. за слушатеље академијских наука.

Стипендију могу получити сиромашни ученици српске народности и православне вероисповести, који су доброг владања и добро се и прилежно уче.

Сродници фундатора имају првенство.

Питомци ове закладе могу своје науке само на отачаственим заводима у Угарској и Хрватској и Славонији слушати, а само с дозволом високе кр. уг. владе могу се и у иностранству учити.

Молитељи имају своје, крштеним писмом, школском сведоџбом, сведоџбом сиромаштва и лечничком сведоџбом о томе, да су здрави, обложене молбенице саборском одбору у Карловцима до 19. (31.) августа т. г. поднети.

У Карловцима 15. (27.) јула 1892.

Председништво Сабореског Одбора.

Р. Б. 316. ех 1892 г. **СТЕЧАЈ.** 118, 1—3

У православном богословском училишту карловачком има да се попуни место професора за омилетику, литургику и црквено пјеније са правилом.

На ово место могу компетовати српско-православни свештењици свјетовног и монашког реда, који су послије положеног испита зрелости свршили богословске науке, те су кадри свједоџбом школском доказати, да су споменуте предмете са одличним или похвалним успјехом изучавали.

Бериба професора означена су у §. 101. највишег рескрипта од 10. авг. 1868. године.

Компетенти нека своје добро пиструиране молбенице, до 5. (17.) септембра ове године, потписаноме ректорату поднесу.

Ректорат

српско-правосл. богосл. учи-
лишта карловачког.

СТЕЧАЈ. 120, 1—3

Срп. прав. црк. општина у Чуругу, вољна је да подигне громовод на згради своје цркве, ван тога потребује две певнице са столовима, и Христов гроб. —

Уседа тога полиша подузимаче стручњаке, да се на минуседо-лицитацији, која ће се 16. (28.) августа после подне у 3 сата у присуству црк. одбора одржати, пријаве.

Подузимачи имају 10% пашмаклука положити. — У Чуругу 19. (31.) јула 1892 год.

Г. Сабљица, Јован Илић,
перовођа. председник.

СТЕЧАЈ.

119. 1—1

Српско-Арадачка црквена општина овим расписује стечај на једно учитељско место, овдашње српске народне вероисповедне школе.

Плата је 400 фор. годишње, 34 фор. за школску послугу, 15 фор. писарски прибор, слободан стан и зимски огрев.

Изабрани дужан ће бити у додељеним му разредима, све школ. уредбом прописане предмете предавати, поштовну школу држати и у цркви при сваком богослужењу појати.

Првенство имају они, који се лично представе.

Рок стечају је до 15. (27.) августа. Молбенице нека се шаљу на ову срп. црквену општину.

У Срп. Арадцу 29. јуна 1892.

Владимир Стефановић, Тима Тошић,
перовођа. председник.

СТЕЧАЈ.

122. 1—1

Ради попуњења учитељског места на срп. правосл. основној школи у Гају овим се расписује стечај.

Годишња плата је у готовом новцу 130 ф. Жита 30 кибли. Кукуруза 12 кибли. Дрва 4 хвата, сламе колико потребује, 3 јанца оранице земље и 1 јанац ливаде, слободан стан и код школе $^1/_4$ јанца баште, за неровођство 5 ф. — мала подвоза 4, и од погреба где га позову 50 новчића.

Молбенице са потребним документима нека се поднесу мест. шк. одбору најдаље до 15. августа 1892. год.

Бр. 188./92. ОГЛАС. 125. 1—3

Уписивање ученика за шк. годину 1892/3 на овдашњој срп. вел. гимназији почиње 1. септембра по р. кал.

У I. разред примају се ученици на основу сведоџбе од IV. разреда основне школе, или на основу пријамног испита; у остале разреде на основу сведоџбе од предходног нижег разреда.

Сви ученици без разлике плаћају по 2 ф. уписне таксе, по 1 ф. на библиотеку, по 3 ф. за „Sanitas“ и по 70 н. друге пристојбе. То се плаћа при уписивању и од тога се нико не опрашта. Школарине плаћа сваки ученик по 15 ф. на годину. Од плаћања школарине могу бити опрошћени они, који докажу сведоџбом школском, да се добро владају и да у наукама добро успевају, и сведоџбом сиромаштва, да су сиромашни.

31. августа држаће се поновни испити. По закључку професорске конференције од 18. новембра 1884. бр. 46. и одобрењу тога закључка од стране вел. патроната ове гимназије од 10. (22.) децембра 1884. бр. 139/140. губе право на поналажење испита они ученици, који на горе означени термин не дођу, да поново испит.

У Новом Саду 2. августа 1892.

Управа срп. вел. гимназије.

СТЕЧАЈ.

123. 1—3

Ради попуњења учитељског места на срп. правосл. основној школи у Ђиру овим се расписује стечај.

Годишња је плата у готовом новцу 80 ф. — жита 20 кибли, 2 хвата дрва, 3 јанца оранице земље, на које и порез плаћа, слободан стан у најмљеној кући.

Молбенице са потребним документима нека се поднесу месном школ. одбору најдаље до 15. августа 1892 год.

Бр. 183./92. **СТЕЧАЈ.** 124. 1—3

У смислу правила задужбине Атанасије Н. Гереског расписује се овим стечај на једно стипендијско место од 150 ф. на годину.

Ову стипендију уживају само ученици ове гимназије, Срби правосл. вере из земаља угарске круне, но нису искључени ни Срби православне вере из Беча, Трста и краљевине Далмације.

Молитељи имају поднети своје молбенице потписаној управи гимназијској најдаље до 8. (20.) септембра о. г. и приключити ни школске сведоџбе од последње две године, сведоџбу сиромаштва, сведоџбу лекарску и крштено писмо.

Примедба. Осим тих стипендија издаје се сваке године из прихода од светосавских беседа прилично четворици сиромашних ученика ове гимназије по 100 ф., а десеторици по 80 ф. у месечним ратама по 10 и 8 ф. у напред.

У Новом Саду 2. августа 1892.

Управа срп. вел. гимназије.

СТЕЧАЈ.

110. 2—3

Овим се расписује стечај на ново отвореној српск. правосл. вероисп. основ. школи за I. и II. разред у Дероња.

Годишња је плата учитељу: 300 фор. у готовом новцу, 6 катастралних јутара оранице земље на једном месту, и то јутро по 1600 □; осим тога слободан и врло лен стан, од 3 собе, кухиње, шпајза за смок, коморе, подрума, шупе, штале и баште у школском здању за повртње.

На ово место учитељско могу компетовати само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили.

Изабрани учитељ биће дужан све школском уредбом прописане дужности вршити, у цркви певницу држати и децу у црквеном појању обучавати.

Рок стечају траје до 16. августа по српском о. г. када ће се и избор обавити; а мило ће нам бити, ако се који и лично пре пријави.

Молбенице имају дотични компетенти месном школ одбору до горњег рока поднети. Последња пошта Hodsagh.

У Дероња, 14. јула 1892. год.

Месни школски одбор.

СТЕЧАЈ.

121. 1—2

На упражњено место учитеља четвороразредне школе у Пивници отвара се стечај.

Плата је учитељу у новцу 100 фор., пола сесије оране земље са припадајућим јарошем од 4½ јутра, једно гувно изван села; учитељ је дужан на земљу порезу и друге терете уплаћивати.

Осим тога слободан стан од 2 собе, с кујном, комором и шталом и баштом у стану, од потребе где буде позван 50 нов., за перовођство 15 фор.

Учитељу у дужност спада све законом прописане предмете предавати, једну певницу с њеним заступати, децу у њеној обучавати, и о парастосима бесплатно појати

Они, који своје молбенице имају овде, ако желе да им се молбенице и сада уваже, нека то одбору овоме јаве.

Рок стечају траје до велике госпојине.

Из седнице школског одбора држане у Пивници 18. (30.) јула 1892.

Никола Милошев, перовођа. **Ђ. Добројевић,** парох и школски председник.

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

На основу закључка црквене општине у Голубинцима овим се расписује дражба на мањак ради оправке цркве и школе, која ће се држати 26. јула (7. августа) о г. у 2 сахата по подне на лицу места.

Цео прорачун износи 642 фор. а. вр. и то:

а., зидарска радња . . . . 395 ф. 60 н.
б., лимарска радња . . . . 120 ф. 40 н.
в., позлатарска радња . . . 126 ф. —

Сваки лицитант има пре дражбе 10% пашманлука положити.

Ближи дражбени услови, могу се код председништва црквене општине видети.

У Голубинцима 12 јула 1892.

109. 2—2 **Председништво.**

СТЕЧАЈ.

97. 3—3

Ради попуњења упражњеног учитељског места у Шикошу (Барања) отвара се овим по ново стечај.

Плата је 400 фор. из црквено-општинске благајне, која се месечно у напред издаје; и 21 ф. из варошке касе, у име тако зване шегртске школе. Осим тога слободан стан са две собе, кујном, шупом за дрва, малом баштом за зелен, и 3 хвата тврдих дрва за огрев. Од великог укопа и парастоса по 1 фор. а од венчанице и малог укопа по 50 кр.

Дужност је учитеља осим предавања школском уредбом прописаних предмета у свакидашњој и повторној школи, још и појање у цркви и ван цркве, обучавање деце у црквеном појању, и вођење пера у општинским седницама.

Компетовати могу само оспособљени учитељи и учитељски кандидати, који су испит из мађареског језика положили.

Рок стечају је 6. август 1892 год. по стар. календару. Молбенице са сведочбама нека се пошљу на потписаног председника.

Из седнице школског одбора, држане у Шикошу 4. (16.) јулија 1892.

Стеван Гојковић, парох и председник.

Бр. 88. Упр. Одбор. ех 1892.

СТЕЧАЈ.

105. 2—2

Код св. Николајевске српске цркве у Сегедину попуниће се 1-ог октобра т. г. место црквењака. Са овим местом скопчана је годишња плата од 240 ф. а. вр. и приход од 4 таса о првом дану Божића, Ускрса, Духова, и св. Богојављења, црквењаку обносити допуштених; даље са побочним приходом од венчања, крштења, свећења водице и звоњења, — као и приходом од 15 ф. из тако зване Лефтерове закладе, поред уживања слободнога стана

Молитељи имају молбенице своје са крштеним писмом и сведочбама о своме непорочном владању снабдевене до 15-ог септембра т. г. председништву управног одбора овог подниети, — а до 15-ог септембра т. г. лично се представити, те способност своју у црквеном појању оведочити.

Из седнице управног одбора српске правосл. црквене општине у Сегедину 28. јуна (10. јула) 1892-ге држане.

Председништво управног одбора.

СТЕЧАЈ.

96. 3—3

Ради попуњења упражњеног учитељског места на овдашњој срп. правосл. вероисп. осн. школи, отвара се овим стечај.

Годишња је плата учитељу: 340 ф. у готовом новцу, 4 ланца оране земље на једном месту; осим тога слободан стан од 2 собе, кухиње, коморе за смок, подрума, шупе, штале и банте у школ. здању од готово ½ ланца за повртње. У име награде за повторну школу 40 ф. а у име перовођства 20 ф. годишње; — за погреб где позван буде 50 н.

На ово место учитељско могу компетовати само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили. —

Изабрани учитељ биће држан све школском уредбом прописане дужности вршити, у цркви певницу држати и децу у црк. појању обучавати. —

Рок стечају траје до Преображења о. г., кадје ће се и избор обавити; а првенство имају они, који ће се општини лично пријавити. —

Молбенице имају дотични компетенти м. шк. одбору до горњег рока поднети. Последња пошта: Horvat-t sene.

У Срп. Ченеју, 29. јуна 1892.

Месни школ. одбор.

СТЕЧАЈ.

98. 3—3

На упражњеној вероисповедној школи у Срп. Ст. Мартону ради сталног попуњења отвара се стечај са платом од 400 ф. а. вр. у новцу, $3^1/_2$ ланца оране земље, на коју учитељ пореза и друге приступе плаћа, 4 фата тврдих дрва за огрев, сламе за огрев школе по потреби, за перовођство 10 ф. ав., паушала 5 ф., од сваког потреба где позван буде 50 новчића, слободан стан од две собе, кујне, штале и баште.

Изабраном учитељу у дужност спада школском уредбом прописане предмете предавати, у св. цркви за певницом појати, школску децу у црквеном појању обучавати и повторну школу држати.

Оспособљени који имају показати да су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађареког језика положили, нека изволе своје добро снабдевене молбенице са сведоџбама до 15. августа т. г. овомесном школ. одбору послати. Који се лично представе имају првенство.

Из седнице црк. школ. одбора у Срп. Ст. Мартону држане 24 јуна 1892.

Филип Милутиновић, перовођа. Иса Кнежевић, подпредседник.

СТЕЧАЈ.

95. 3—3

На упражњено место женске школе у Срп. Ст. Мартону отвара се стечај. Годишња је плата 300 ф. а. в. у новцу, два фата дрва и сламе за огрев по потреби, 5 ф. паушала, слободан стан од једне собе и кујне.

Изабрана учитељица дужна је све на основу школског наставног плана одређене предмете деци предавати и пријатељски с децом св. богослужења похађати.

Оспособљене учитељице, које желе ово место получити, дужне су поред молбенице поднети сведочанство о учитељској способности као и о способности предавања на мађарском језику потребних предмета до 15 августа о. год. овомесном школ. одбору.

Из седнице црк. школ. одбора у Срп Ст. Мартону држане 24. јуна 1892.

Филип Милутиновић, перовођа. Иса Кнежевић, подпредседник.

СТЕЧАЈ

106. 2—2

На упражњено учитељско место у „Парцу“ (Тамишка жупанија). Плата је учитељу у готовом новцу 300 ф. а. в., 4 ланца оране земље, на коју учитељ пореза плаћа, слободан стан с' баштом, и 4 метара дрва за огрев.

Молитељи који желе ово место получити, дужни су доказати, да су српску приправничку школу у Сомбору свршили.

Учитељу у дужност спада све законом прописане предмете у школи предавати, и вешт да је у црквеном правилу и црк. појању, и децу у истом обучавати. Рок набору је 6 августа на Преображење; првенство имају они, који се лично пријавили буду.

Из седнице мес. срп. школ. одбора,
у Парцу 12 јула 1892.

Пера Јовановић, председник.

СТЕЧАЈ.

91. 3—3

На једно оставком упражњено учитељско место I. и II. разреда срп. вероисповедне мешовите школе у Кули, овим се расписује стечај.

Са овим местом скопчана је плата од 400 фор. а. вр. у готовом; 95 фор. у име стана; 20 фор. за повторну школу; 4 хвата тврдих дрва и 3 ланца добре земље по 2000 □°, на коју учитељ порез и еквивалент плаћа.

Новоизабраном учитељу спадаће у дужност све законом прописане дужности како у школи тако и у цркви обављати.

Првенство ће имати, који се лично представи. Рок стечају је 15. август о. г.

Из седнице школ. одбора држане у Кули 24. јуна 1892.

Школски Одбор.

ОДГОВОРИ АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

г. Е. С. Тител. По гласу наше књиге, донета нису плаћене II, III и IV. четврт. Толико вашег знања и равнања ради.

г. Мл. Јерић М. Чанад. Ви сте платили за Вас до конца године. — Шта је у ствари да нам вратисте последња два броја? —

„Српски Сион“
излази сваке недеље на великом табаку.
Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странке земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.
Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи
шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији Браће М. Поповића на главној њиџи, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.
За оглассе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.
Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 31.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 2. АВГУСТА 1892.

ОТВОРЕНО ПИСМО

„Католичком Листу“ у Загребу „о православном догмату о цркви.“

У 19. броју „Српског Сиона“ од ове године штампало је уредништо истог листа један одломак о православном догмату о цркви из мог дела „Догматичка богословија православне цркве.“

На тај одломак одговорио је у 26. броју од ове године „Католичког Листа“, који излази у Загребу, неки г. др. А. Бауер.

Пошто је дакле тај одговор изишао у реченом „Католичком Листу“, а ја тога г. дра А. Бауера не познајем, то ја ово моје отворено писмо у ствари тог одговора овим упућујем истом „Католичком Листу“, да га и он сам узме на знање, а и приопшти га на исту цел том г. писцу.

Кад ко хоће шта да пише о научним стварима, а он дакако ваља прво сам да разгледа, да ли има способности за то? Па кад држи, да има те способности, а он тек онда ваља добро да промозга, шта ће писати?

Јер у противном случају не само да дотични себе обнажи, већ правце и шкоди оној ствари, коју жели наводно да заступа.

Међу тим и философија учи а и емпирија то потврђује, да — на жалост — многи људи држе о себи више, него што су у ствари.

Па кад ко тако греши на свој рачун, просто му било, јер онда он сам и штету сноси.

Али кад ко на туђ рачун тако греши, онда не пати само његов рачун, него и тај туђ рачун.

Што се дакле г. др. А. Бауер лати, да пише о стварима, за које он просто није дозрео, то, према реченом,

није чудно; али је чудно, да „Католички Лист“, кад је већ хтео да одговара „Српском Сиону“, није за тај посао бољег момка нашао, него је пустио у свет неки одговор, који не само да већ по себи од речи до речи не стоји, кроз је ограничен и баш ништа не вреди, него којим се чак и оно потврђује, што се жели бајати да побије.

Но прећимо одма in medias res, где ће то све ad oculos изићи.

Пре свега тај г. писац замера нам, што наш посао, који је штампан у „Српском Сиону,“ носи наслов „Православни догмат о цркви“, а овамо он се не занима са свима деловима догмата о цркви, него само са једним делом, а на име са питањем: „шта је црква?“

А ко је г. писцу казао, да се ми у том штампаном одломку занимамо са свима деловима догмата о цркви?

Та зар није г. писац црно на бело наштампану примедбу испод тога посла разумео, где се вели, да је тај наш посао само „одломак“ из једног целог дела, дакле да није довршен, него недовршен посао, који нужно има своје продужење и свршетак у самом том делу?

Зар, наопако, г. писац нема ни толико интелигенције, да увиди, да је наслов „Православни догмат о цркви“ општи наслов свих дело ватог догмата, који су у том дѣлу сви без разлике један за другим обрађени, али нису сви и штампани, него само један и то почетни део тог догмата, а на име питање: „шта је црква“?

Но сад ћу казати г. писцу за што сам ја у питању: „шта је црква?“ концентрисао донекле т. ј. докле мора то и бити, целу догму о цркви, те је то г. писца, по недовољној му интелигенцији, тако сплело, да он не уме да се расплете.

Нећу прво научно, него ћу прво „по нашки“ да разложим г. писцу целу ствар, па ће онда лакше схватити и следеће за тим научно разлагање.

Кад би ко запитао ког човека, да му каже „концентрисани појам“ о себи т. ј. појам, који садржи његову суштину, тај упитани човек би само тако, ако је памет изгубио, могао на то одговорити: тај појам о мојој суштини је то, да сам рођен овде ил' онде, да су ми родитељи ови ил' они, да сам подчињен овом ил' оном, итд.

Је л' те, да је то управо глупо?

Упитани човек мора дакле на речено питање одговорити, да је он по појму суштине му „човек“, од куда тек онда све остало већ по себи извире, а то је, да је он рођен, да има родитеље, да је подчињен, итд., јер да није он „човек“, неби ни тог осталог могло бити, те за то је реч „човек“ концентрисани му појам т. ј. појам, који обухвата његову суштину.

Сад тражите код цркве њен појам суштине.

Да је цркву основао спаситељ наш Исус Христос — то није појам суштине јој, него само појам проискођења јој; да је она једна, света, саборна и апостолска — и то није појам суштине јој, него су то њена својства; да ће она трајати до краја века — и то није појам суштине јој, него њена неограниченост у том веку; итд.

Дакле, где је појам њене суштине т. ј. онај појам, који њу целу као такву обухвата, те од куда онда све остало већ по себи долази?

Нигде другде и не може бити, до чисто у материји око питања: „шта је црква“?

За то дакле, што то и није могуће друкчије, ја сам у том питању и концентрисао цео догмат о цркви, јер без знања: шта је највећа ствар, није се до данас још нико родио, ко ће казати: како је постала та ствар, каква јој је садржина, каква трајност, итд.

Предпоставимо тај случај, да се до данас још никако не зна „шта је црква“? зар мисли н. пр. г. писац, да би он могао тада знати, ко је основао ту цркву, каква јој је садржина, каква трајност, итд.?

Та то и г. писац, у колико знаде, зна само одатле, што се већ знаде „шта је црква“?

Али како је он дошао до тог знања, то се види, да он не зна, јер да зна, он онда неби упао у ту збрку, да замера, што је у материју око питања „шта је црква“, концентрисан цео догмат о цркви.

Но г. писац и нема смисла за такве научне разлике, јер он поједине делове догмата о цркви тако смешава, да се у том његовом галиматијасу не зна ни где је глава, ни где су ноге.

Дакле зна се: шта је црква, те по томе тек знају се и њени даљи односи.

Но знање тога, шта је црква, није до данас авторитативно — меродавно дефинисано — опредељено.

А томе су криви романизам и протестантизам, јер дочим је православна црква робовала, тако да се ни мањи није могла, а некамоли што радити, дотле су романизам и протестантизам тако благовали, да им је цео свет стојао на расположењу, на шпак не створише авторитативног опредељења цркве.

Овим мојим, на непобитним историчким чињима основаним пребацивањем, мора бити да сам најјаче погодио романизам, јер г. писца ово је тако љуто разгњевило, да он, не знајући по својој слабости шта ради, у том свом љутом гњеву, чак и својим најрођенијим речима потврђује оправданост тог мог пребацивања.

Јер шта вели г. писац, ком је неправо, што ја кажем, да ни римска црква нема авторитативне дефиниције о цркви?

Ево шта вели: „Овакове знаменитне дефиниције није католичка црква доиста нигде на сабору установила“ — и даље: „Црква (т. ј. римска) дакако није ове дефиниције (неких римских богослова о истом предмету) уздигла на достојанство догматичке обавезе.“

На шта се онда дигао г. писац да побија што ја кажем, кад и сам признаје, да није друкчије, него баш тако, као што ја кажем?

Какво је опет ово чудо?

Но, јест, римска црква, ако и нема као таква те дефиниције, али она има — тако се теши г. писац — дефиниције о том својих богослова.

Прво имам то да изјавим г. писцу, да ма шта говорили римски богослови о овом предмету, да то још за мене, као православног хришћанина, може и неког интереса имати, да им бар сазнам њихово мњење, али за г. писца, као римског хришћанина, кад је у питању авторитативна дефиниција о цркви, као што је сад овде случај, не сме, нема и не може мњење римских богослова, ма се они сви т. ј. и мртви и живи из целог света скупили, ама баш никакве снаге имати.

А зашто?

За то, што „Definitio dogmatica prima Pastor aeternus“ римско-ватиканског сабора оглашује као римску веру, да само, једино и искључно римски папа непогрешно т. ј. авторитативно дефинише науку о вери и моралу за римску цркву и то чак и без ње.

Ево о том и самог оригиналног латинског текста у кратко: „Romanus pontifex .... doctrinam de fide vel moribus ab universa ecclesia tenendam definit... ideoque ejusmodi romani pontificis definitiones ex sese, non autem ex consensu ecclesiae irreformabiles esse.“[1])

А да према овом авторитативно дефинисање тога, шта је црква, не сме за римску цркву никад посао науке, него мора увек посао римског папе бити, пошто је он у тој цркви једини авторитет за науку вере и морала, куда већ по себи припадлежи и авторитативно дефинисање тога, шта је црква? — то и толико знаће ваљда и г. писац.

Па кад је то тако, није ли онда, да се најблажије изразим, смешно од г. писца, да он мени као авторитете за своју цркву цитира неке богослове, који у овој нашој ствари ни не смеју бити авторитети за његову цркву по науци саме те његове цркве?

Та види ли он, Бог га видно, да кад ти богослови у овој нашој ствари за његову цркву ништа не вреде, да они у истој ствари тада за мене ама баш ништа, па ни луду дувана, не вреде?

Какав је дакле опет ово нонсенс?

Но пређимо на саме те богослове г. писца.

Ја сам у оном штампаном одломку моје догматике рекао, да у дефиницијама о цркви тих богослова влада потпуна збрка и означио то као последицу тога, што римска

[1]) Види у свим издањима ватиканског сабора горњу дефиницију.

црква нема о том предмету авторитативне дефиниције.

Г. писац љути се на те моје речи и доказује — variatio delectat! — са својим збркама, да ту нема збрке!

Повуцимо дакле на суд те богослове заједно са г. писцем.

Питање је овде: „шта је црква?“

Кад се дакле запита: „шта је црква?“ — онда зар под тим питањем да се одговара и на питања: каква је вероисповест цркве? какво је приопштење тајнама у цркви? ко управља црквом? итд.

Зар то нису све засебна питања, која се, као и одговори им, могу истина свезати са питањем: „шта је црква?“, па и с одговором на то питање, ал никако и никад не идентификовати с тим питањем и одговором му?

Кад се пак две разне ствари идентификују т. ј. проглашују за једно и исто, шта излази отуда нужно т. ј. и без питања г. писца?

Зар не збрка?

А ево г. писац замера ми то, што сам ја на питање: „шта је црква?“ цитирао из Роберта Белармина, Јована Мелера и Франца Хетингера само оне речи, које су чист одговор на то питање, дакле из првог: „црква је скуп људи“; из другог: „црква је заједница свих верних“; а из трећег: „црква је видљиво царство Христово на земљи“, те писам цитирао на питање: „шта је црква?“ и оне речи те тројице римских богослова, које нису одговор на питање: „шта је црква“?, него на питања: „каква је вероисповест цркве“? „какво је приопштење тајнама у цркви“? „ко управља црквом?“ итд.

Па за то, што и ја не упадам у ту збрку, вели г. писац, „да се ја неплеменито ругам његовој цркви“, да сам „охол“, „дрзак“, „несавестан,“ па чак и „непоштен.“

Ово су заиста лепи разлози, ал не за уста једног хришћанског свештеника, за ког сам ја држао г. писца, него једног последњег сокачког простака, за ког га ја нисам држао.

Но ако је он, судећи по тим лепим разлозима, ово друго а не оно прво, онда ја и сам увиђам, да немам право искати од човека „резон“ хришћанског свештеника, јер сокачки простак зна само свој „резон.“

У осталом да не држим, да г. писац није јурист, те дакле ни да не зна, каква је то увреда, некоп. пр. „непоштеним“ назвати, доскочио бих ја и у томе њему, и то тиме, што бих пустио г. писца да то некија пред његовим, за такве ствари компетентним загребачким судом. —

Дакле на питање: „шта је црква“? одговара Роберт Белармин: „црква је скуп људи“; Јован Мелер: „црква је заједница свих верних“; а Франц Хетингер: „црква је видљиво царство Христово на земљи“.

Ја сам рекао, да су та три одговора — збрка.

Г. писац пак љути се на то и жели противно да докаже, хоће ту збрку да курира својом збрком, баш онако, као што здрави добијају од кинина грозницу, дочим ју болесни губе.

На ту цел вели прво г. писац: „Расмотримо ли ове три дефиниције цркве (т. ј. те тројице богослова) наћи ћемо да се додуше речима нешто разликују.“

А гле ти г. писца!

А од куда то признање?

Но инак вели одмах за тим г. писац, да ту у битности „доиста“ нема разлике, „јер се у све три дефиниције налази исти родни појам, да је на име црква друштво.“

Нико о том не спори, да те три речи „скуп,“ „заједница“ и „царство“ не означују друштво, али је тако исто беспорно, да те три речи једна према другој означују тако разнородна друштва, да се с те три речи никад не даје једно извесно друштво означити, као што то та три римска богослова с црквом чине, јер иначе настуна нужно оно, што сам ја рекао, а то је збрка.

На име:

1.) „скуп“ је увек фактично а никад не идеално друштво, јер само у идеји а без фактичног скупљања не даје се „скуп“ извести;

2.) „заједница“ је, како се узме, и то, прво, у ужем смислу, (и пр породица) фактично друштво, јер се исто скупљати

може; а затим, друго, у ширем смислу (н. пр. један народ) идеално друштво, јер се исто фактично не може извести;

3.) „царство“ је увек идеално друштво, јер се исто не може фактично извести.

Ако овом не верује г. писац, а он нек нас обрадује, да из „скупа“ створи идеално друштво т. ј. да нам без скупљених људи састави „скуп.“

Или нек нам створи из „заједнице“ у ужем смислу, што је н. пр. породица, идеално друштво т. ј. на пример породицу без спреге људи.

Или нек нам створи из „заједнице“ у ширем смислу, што је н. пр. један цео народ, фактично друштво т. ј. нек н. пр. скупи фактично цео тај један народ.

Или, најзад, нек нам створи из „царства“ фактично друштво т. ј. нек исто по целини му фактично скупи.

На с таква три сасвим разнородна друштвена назива, хоће она три римска богослова, да означе једно и исто друштво т. ј. цркву.

И то по г. писцу није збрка!

Но, на здравље сваком, који то свари, јер тај мора имати добар стомак!

Ал' збиља, г. писац се нечим овде теши, а то је тиме, што одмах иза та три наведена одговора на питање: „шта је црква?,“ та три богослова готово једнако исказују науку њихове цркве о вероисповести јој, о тајнама јој, о управи јој, итд.

Но Бог видно г. писца, та спор наш не иде о питањима: каква је вероисповест цркве? какве су јој тајне? ко управља њоме? и т. д., него о питању: шта је црква?

Г. писац као мисли, кад она три од њега много хвалиша богослова упадају у збрку, за што не би и он?

Е, на нек је срећно!

Иза овог замера г. писац то, што је у штампаном одломку моје догматике речено: „да су романизам и протестантизам оно, што још вреди у њима, а то је њихова хришћанска вера, на име теологија, христологија и антропологија, просто присвојили себи од православног истока; дочим је само оно њихов плод, што у њима не вреди, а то је с једне стране апсолутни папизам, а с друге стране протестантски субјективизам.“

На то ми одвраћа г. писац: „да су цркве источна и западна добиле своје теолошке, христолошке и антрополошке истине од самог Христа спасителя, те да није било управо запада и његове несавладиве пећине, Петрових насљедника, римских папа, како би изгледала теологија, христологија и антропологија источњака после Арија, цариградских патријарха Несторија и Сергија, цариградског архимандрита Евтихија, итд.?“

У овом „одвраћању“, тако рећи, колико је речи, толико је исто и крајњег незнања.

На име о том није нико спорио, да теолошке, христолошке и антрополошке истине не долазе од самог Исуса Христа, јер да тога нема, неби ни његове цркве било.

Ал' г. писац ето и сам признаје, да су те истине у питање стављене биле, нападнуте и искретане — на ко их је на према свему томе у ред ставио, одбрано и утврдио?

Где су држани, г. пишче, они црквени сабори, који су тај вечно-велики задатак извршили, да ли поред тако звање Петрове пећине у Риму, или на истоку?

Зар је г. писац тако детињаст, да држи, да су она два до три папина легата, који су обично били голобради ђакони, те који су на тим саборима као заменици папини присуствовали, без да су дали на истима много о себи чути, да су дакле ти извршили онај вечно-велики задатак спасења цркве Христове, а не онај безброј великих источних јерараха, отаца и учитеља, који су те саборе управо и сачињавали?

Куд је опет залутао г. писац?

Нећу да га упућујем на православне и протестанске историчаре, јер ће рећи, то су „партаја“, него ено му „Conciliengeschichte“ његовог Карла Хефелеја и то у новом т. ј. другом изданју[2]), у ком се сиромах Карло Хефеле, „по дужности“ као ротенбуршки епископ, трудио, да све изгласи у корист међу тим поништавших ватиканских закључака, — па нек тамо чита г. писац, те ће, при свом „врдарању“ Карла

[2]) То друго издање излазило у Фрајбургу почев од г. 1873

Хефелеја, видити тај непобитни исторички факт, да су речени сабори на истоку од источњака држани, оплођени и прослављени.

А како су пак западњаци, по закључку, усљед варварске навале, цијелуса источних сабора култивирали теологију, христологију и антропологију?

То најбоље свједочи ток тих њихових сабора, на име латеранских, лијонских, базелског, константског, флорентинског, тридентинског и ватиканског.

Све те њихове саборе руководила је у главном само једна мисао, а то беше утврђење моћи римских папа у свим правцима т. ј. како већ по себи и према римској цркви, тако, даље, према православној цркви и, најзад, целом реформаторском покрету на западу.

Ту према томе ни за што друго, па ни за култивирање теологије, христологије и антропологије, није могло бити ни места, ни времена, ни воље.

Но, кад већ није друкчије, хоће г. писац и мени, као православном, да се мало „наруга“, те ми онако баш у брк каже, да су источњаци „Арије, цариградски патријарси Несторије и Сергије, цариградски архимандрит Евтихије, итд.“ били јеретици.

Ја се, и то једва једанпут, дубоко кланьам г. писцу, јер он има право, да су ти источњаци били јеретици, те ја ту правду г. писцу овим црно на бело квитирам.

Но пошто ми православни немамо у нашој средини непогрешних људи, пошто, шта више, наша догматика учи[3]), да сваки човек има слободу, да добро или зло чини, то дакако могоше Арије, Несторије, Сергије и Евтихије и злоупотребити ту њихову слободу, као што су је заиста и злоупотребили.

Но за то их је праведна каштига већ на земљи постигла, јер су их већ овде црквени сабори анатемисали.

И ја им дакле у друштву с г. писцем баш из свег грла велим: „анатема“!

Но Француз вели: noblesse oblige.

Кад сам ја то по вољи г. писцу учинио, онда је право, да и он са мном још једном јеретику, и то опет из свег грла, довикне: „анатема“!

Но није само то право, него г. писац, као веран син своје цркве, то и мора учинити.

На знате, ко је тај јеретик?

Ако не знате, да вам кажем: тај је јеретик главом непогрешни римски папа Хонорије (625—638).

На име римског папу Хонорија анатемисао је шести васељенски сабор као монотелитског јеретика.

Ову анатему не само да је римска столица прихватила, него римски папа Лав II. изричито вели: „Pariter anathematizamus novi erroris inventores, id est Theodorum Pharanitarum episcopum, etc., nec non et Honorium, qui hanc apostolicam ecclesiam non apostolicae traditionis doctrina lustravit, sed profana proditione immaculatam fidem subvertere conatus est, et omnes, qui in suo errore defuncti sunt.“[4])

Сад и ја сам себи разбијам главу, ма да ме се не тиче, куд ће пре да се одлучи г. писац?

Ситуација је, што по кажу, „ђаволска“.

Немац за такве ствари вели: „Die Wahl thut weh.“

На име г. писац мора прво са мном да анатемише свог папу Хонорија, јер ту анатему прихватила је са најлепшом мотивацијом — као што цитиране речи папе Лава II. показују — папска столица.

Но под једним мора г. писац и то да верује, да је тај исти папоправно целом црквом, па и папском столицом анатемисани монотелитски јеретик Хонорије непогрешан папа, пошто „Definitio dogmatica prima Pastor aeternus“ римско-ватиканског сабора исповеда као римску веру, да су римске папе, па дакле и римски папа Хонорије, непогрешни.

Тешко ће дакле њи, да г. писац верује, да је један и исти човек и јеретик и непогрешан!

То су искусили већ мало паметнији људи, него што је г. писац, па никако да иде.

[3]) Види „Посланье православних патријараха о православној вери“, члан трећи.

[4]) Вида K. Hefele, Conciliengeschichte, III. 204.

Шта све није Цезар Бароније чинио, да ову смртну рану на телу римске непогрешности утамани!

Измишљавао је чак и то, да су протоколи шестог васељенског сабора фалсификовани, брисани, поправљани, итд.!

Па све то тако није ништа помогло, да се баш ротенбуршки епископ, Карло Хефеле приморан нашао, да демаскира најјасније све те махинације, те да докаже, да горе речено анатемисање јеретика и папе Хонорија не сме никаквој сумњи подлежати.[5])

Но г. писац вала да се одлучи, на коју ће страну?

[5]) Види К. Hefele, Conciliengeschichte, III. 290—313.

Ја верујем, да је ово беспримеран избор, јер ма на коју страну да се одлучи г. писац, проћи ће рђаво, пошто и у једном као и у другом случају долази са својом црквом у сукоб.

Но то је он и заслужио, јер он је тражио кавге, на нек прими и — штапове.

Дакле тако су чувале римске папе цркву Христову!

Дакако да је те примере *прећутао* г. писац.

И такав човек *има онда образа*, да говори о *савесности*!

(Свршиће се.)

ОПШТИ ПОГЛЕД НА ОДРЖАНЕ СВЕШТЕНИЧКЕ ЗБОРОВЕ.

(Наставак.)

У свештеничким зборовима, који су овога пролећа и лета одржани широм целе срп. прав. митрополије карловачке, гледамо ми не само значајну већ и јединствену и монументалну појаву, којој ћемо узалуд тражити равне на и сличне у историји наше овостране срп. прав. цркве и нашег свештенства. Колико је нама познато, у кругу нашега овостранога свештенства, до сада још никада није било тако општег и живог покрета, као што је овај покрет ради свештеничког удружења. Још никада није било у нас толиких свештеничких зборова, нити је било случаја, да је целокупно наше свештенство у слободним својим зборовима исказивало своје мишљење о предметима, који га се непосредно тичу.

Прва реална корист од тих свештеничких зборова, који су ове године одржани у предмету свештеничког удружења, састоји се у *самом том факту, да су ти зборови* по целој митрополији мирно, свесно и достојанствено *одржани*, те се том приликом свештенство свих појединих протопресвитерата лицем к лицу видело и узајамно упознало, састало и мисли измењало, те раскравило досадашњу ледену равнодушност и уздигло у грудима својима прву варницу будућега одушевљања за што свесније и успешније отправљање свога општег свештеничког задатка.

Не обазирући се на то, шта су ти свештенички зборови предузимали и како су свој задатак свршили — сама појава тих зборова толико је утешна, њихова спољашња вредност толика је велика, да то није ни нужно подробније истицати и доказивати.

Као што нам је свима врло добро познато, наше свештенство појединих протопресвитерата једва има прилике, да се у пуном броју састаје, на заједничком збору и договору. Не говорећи о свештеничкој исповести, која још није у свима нашим епархијама одомаћена, избори заступника за наш црквени сабор и избор окр. протопресвитера — то су у главном једине редовне, а по томе и ретке прилике, када се свештенство једног протопресвитерата бар донекле на једно место скупља и узајамно виђа, па како то бива већином са неким немиром, изборном врвом и траје само кратко време, — то се може слободно рећи, да се у нас свештенство једнога и истога протопресвитерата узајамно слабо и познаје.

Приликом овогодишњих свештеничких зборова ми смо бар приметили не у једном, већ у два протопресвитерата, да се браћа свештеници, који већ од више година живе и служе у једном и истом протопресвитерату — још никада дотле видели ни упознали нису, те је таковима још те како слатко пало и мило било, што су у једанпут

видели пред собом и познали све свештенство свога протопресвитерата.

Но није једина корист само у томе узајамном виђању, упознавању, већ је много већа корист у оном моралном утицају целога збора на појединце, појединца на цео збор и узајамни утицај свих појединих чланова између себе. Свештенство скупљено на такав збор осећа се живљим и снажнијим — живљим, јер је у друштву живост, а снажнијим, јер је у скупу и слози — снага. Нема сумње, да на таковом збору сваки појединн свештеник у прегнантнијем облику упознаје опште и специфичне своје дужности, но што је случај, кад је усамљен и у своме уском кругу разним свакидашњостима затрпан. Но не само да боље упознаје своје дужности, већ му у тим и таковим зборовима очигледно расте и воља и снага и способност, да те своје дужности што савесније изврши. Ти заједнички скупови и зборови свештенички, неће допустити ни једноме поле свесном свештенику, да утоне у мртву свакидашњост, те да у њој изгуби све своје идеале и свако заузимање и одушевљење за опште ствари — већ баш на против ће такви зборови с времена на време растрести и разбудити баш и успавана брата свештеника — дочим ће оне, који њису пали у свакидашњост и душевну летаргију, потстицати и одушевљавати на истрајну и одушевљену радњу у општу корист цркве нам православне и српског нам народа.

Корист од овогодишњих свештеничких зборова поглавито се баш у томе и састоји, што је овим општим покретом наше свештенство пренуло из дојакошњег свога дремежа и мртвила, те — као да је кроз-а-њ електрична струја проведена — отпочело је неки свежији, живахнији и бујнији живот. Одржани свештенички зборови, зборска саветовања и предлози и њису ништа друго, већ утешне појаве те свежине и живахности. Па, ако нам је у опште слађи и милији живот од смрти, ми ћемо радије гледати наше свештенство кад се креће и ради, кад је дакле мирно и живахно, него кад је дремовно и успавано, немарно и мртво. И ако смо уверени, да је поточна и речна вода баш за то што непрестано тече и креће се — и свежија и здравија од устајале барске воде, коју је жабокречина поназа и растровала, онда морамо и о томе уверени бити, да пре можемо очекивати питаве хране и слатке духовне напитке од онога свештенства, које се у извесном правцу креће, ради и напредује, него од онога, које на једном месту непомично и немарно стоји.

Разуме се, е ми не тврдимо, као да се наше свештенство све до овогодишњега покрета ради свештеничког удружења никада није мицало и ништа није радило, а на против, да ће — кад се удружи — све и сва урадити, што је себи у задатак ставило. Ми само хоћемо толико да рекнемо — и то онда изричемо са пуним уверењем — да ће удружено свештенство више рада на више и успеха показивати — него досадашње неудружено свештенство!

О томе нас уверавају већ и овогодишњи парцијални свештенички зборови, који су не само расправили нацрт о удружењу, већ су узели у претрес и некоја друга питања, која се тичу цркве, народа и свештенства. На некојима од тих зборова пало је здравих мисли и леших предлога н. пр. о коначном и целисходном уређењу свештеничке дотације, о оснивању општег мировинског фонда за свештеничке удовице и сирочад, о уређењу и развијању катихетичне наставе у основним срп. нар. вероисповедним, а нарочито комуналним школама, о подизању и неговању наше духовне књижевности — и о многим другим важним питањима, која су већ давно и давно на дневноме реду, но која, поред опште апатије и мртвила свештеничког сталежа, до сада не само да њису решена, већ њису као што треба ни расправљена.

Видимо дакле, да наше свештенство када му се прилика даде, да се на збору своме с браћом својом састане, радо хоће да мисли и преминља, а још радије да збори и говори не само о својим сталешким и личним интересима, већ и општим црквено-народним, религиозно-моралним и културно-просветним потребама.

Овогодишњи свештенички зборови добили су у главном свој дневни ред од надлежне епарх. власти, т. ј. позвани су били,

да расправе само предмет о свештеничком удружењу, на су иначе исти зборови узели, као што горе напоменусмо, за предмет свога саветовања и друге важне предмете. Када се пак удружење спроведе, те када свештенство само буде опредељивало дневни ред својим протопресвитератским и епархијским зборовима, као и главним скупштинама свештеничког удружења, тада ће ти свештенички зборови и скупштине без сумње показати много и много веће резултате, но што показаше овогодишњи први, парцијални свештенички зборови са ограниченим и од надлежне власти опредељеним дневним редом.

Ако је на овогодишњим првим свештеничким зборовима на пр. пало речи: е је срамота за свештенство, што се извлачи испод вршења катихетских дужности и што допушта, да му световњаци пишу катихизисе и у опште веронаучне уџбенике — удружено ће свештенство без сумње поћи даље, те ће не само изрећи, да то не ваља и на даље тако да остане, већ ће се заверити и поштеном речју обвезати, да ће у будуће катихетске дужности најсавесније извршивати, а уз то ће се, већ ради образа и части свештеничког сталежа у опште, постарати, да сами свештеници напишу целисходне и ваљане катихизисе и веронаучне уџбенике. Удружено свештенство неће допустити, да на њ падне љага као да у редовима својима нема никога, ко би ваљаног китихизиса написати знао. Удружено свештенство знаће пута, начина и средства, да за сваки задатак, који му решити ваља, нађе у својим редовима по могућству згодне и способне људе.

Од свештеничког удружења очекујемо дакле, да ће у најбољем правцу регулисати веронаучну наставу у народним, особито у комуналним школама — да ће развијати катихетичну, проповедничку и у опште богословску нашу књижевност и да ће згодним начином знати побудити своје чланове, да са већом вољом, бољим разбором и јачом ревношћу отправљају свештеничке и пастирске дужности у ширем и најширем смислу.

Протопресвитератски и епархијски зборови биће жива огњишта, на којима ће се поджизати ватрена ревност за што одушевљење вршење свеколиких свештеничких дужности — а по што је уз ревност и одушевљај нужна још: моћ, снага и способност, да се изврши оно, што се жели да изврши, — то ће удружено свештенство свима могућим средствима, дакле и узајамним утицајем и јавним предавањима, и писменим или штампаним упутствима, и новинама и књигама упућивати и поучавати своје чланове, да знају и да могу извршити оно, што су по своме расположењу и одушевљају вољни да изврше.

Али ми нећемо и даље пророковати: шта ће све радити и како и у коме ће правцу поступати удружено свештенство, па да одговори узвишеном и многоструком задатку, што га је себи поставило. Удружено свештенство знаће то и без нас, кад једном већ отпочне свој благословени рад.

Ми овом приликом хтедосмо само то нагласити и показати, да су овогодишњи парцијални свештенички зборови врло добар прогностикон, е ће и будући протопресвитератски и епархијски зборови, а нарочито велике скупштине свештеничког удружења — ако не више — бар тако исто плодоносне и корисне бити, као што беху овогодишњи свештенички зборови, који разбудише и покренуше наше свештенство из дремежа и мртвила, оживише га и одушевише за рад, те се исто свештенство на тим својим састанцима — по зреломе суђењу и размишљању готово без изузетка изјасниле за остварење општег свештеничког удружења, а уз то је за отварење и организацију тога свога удружења донело многе целисходне исправке и рационалне предлоге — о којима ћемо будућом приликом опширније говорити.

(Наставиће се.)

О ВАСКРСЕЊУ МРТВИХ И ВЕЧНОМ ЖИВОТУ.

(Поводом чланка преч. г. К. Станића „Једно питање са одговором.“ — „Глас Истине“ 1884. бр. 13. — 17.)

(Наставак.)

Но сад се рађа питање: Је ли Христос могао — пре хиљаду и толико стотина година — рећи за „час“ општег васкрсења мртвих, за који се још ни данас ништа не зна — „и већ је ту“?

О томе сумње бити не може; јер је Христос „Бог наш, Бог у вијек и до вијека“ (Псал. 48., 14.) и „јер је тисућа година пред очима — Божијима — као дан јучерашњи кад мине и као стража ноћна.“ (Псал. 90., 4.) „Али ово једно да вам не буде непознато, љубазни, да је један дан пред Господом као хиљада година, и хиљада година као један д н.“ (II. Петр. 3., 8.)

Дакле и други доказ доказује друго нешто, а не оно, за што се приводи.

III.) Пре него што приведем трећи доказ, који приводи г. К. Станић морам приметити, да се овај доказ налази после говора и учења г. писца о „општем васкрсењу“; при свем том може се овај доказ сматрати као по реду трећи. Јер шта значи управо — по учењу г. Станића — „опште васкрсење“? То исто што и „васкрсење из мртвих“ појединаца. „Васкрсење из мртвих“ појединог човека значи: „рођење — његовог — духа из тела, као из гроба“; „опште васкрсење мртвих значи: „ускрснуће сваког духа из свог тела као из гроба“ На у чему се састоји та „општност“? У томе, што се сваки човек мора „духовно родити“ т. ј. умрети, другим речима: што је смрт „општа“ свима људима.

Трећи доказ и опет су речи Христове, речене разбојнику: „данас ћеш са мном бити у рају.“ (Лука 23., 43.)

И ево како о приведеним речима умује г. Станић: „Кад би разбојник морао чекати хиљаду или милијон година на опште васкрсење, па и на васкрсење свога тела, он не би тога дана са Христом могао бити у рају, ни пређи духом без тела у други живот; а не би му Христос таково што, што би у истини немогуће било, ни обећавао; а што важи за разбојника, то важи за све људе у опште, јер је природа људска и закон те природе један и општи свима људима.“

Но шта значе приведене речи Христове?

Речи Христове: „данас ћеш са мном бити у рају“ значе, исказују — помиловање. У том погледу су приведене речи истог значења са овим речима, које је Христос у другим приликама рекао: „Не бој се кћери! вјера твоја поможе ти, иди с миром.“ (Лука 8., 48.) „Прогледај, вјера твоја поможе ти.“ (Лука 18., 42.) „Жено! опроштена си од болести своје.“ (Лука 13., 12.) „Не бој се, синко, опраштају ти се гријеси твоји.“ (Мат. 9., 2.)

Но је ли доиста тако?

Казна људима за почињене грехе јесу на овом свету, на земљи — разне болести, беде и невоље: „Рави! ко згријеши, или овај или родитељи његови, те се роди слијеп?“ (Јов. 9., 2.) На оном пак свету чека грешнике та казна, што не ће видити и наследити царства Божијега: „или не знате, да неправедници не ће наслиједити царства Божијега.“ (I. Кор. 6., 9.)

Христос пак, као Бог имајући „власт опраштати гријехе“ (Мат., 9., 6.) ономе грешнику — код кога нађе и види необичну и велику веру; „и видјевши Исус вјеру њихову.“ (Мат. 9., 2.) „Заиста вам кажем: ни у Израиљу толико вјере не нађох.“ (Мат. 8., 10.) — даје помиловање, које се састоји у томе, што му опрашта грехе, а тиме га уједно ослобађа од оне болести и невоље, коју је грешењем на себе навукао. Дајући грешнику помиловање Христос се разно изражава: некад вели: „опроштена си од болести своје,“ — „прогледај“; некад пак каже: „не бој се — иди с миром“; некад опет: „опраштају ти се гријеси твоји.“ Једном приликом пак, дајући помиловање десеторици губавих људи, није употребио ни један од приведених израза, него им је рекао: „идите

и покажите се свештеницима.“ (Лука 17., 14.) А разбојнику опет вели: „данас ћеш бити са мном у рају.“

Разбојник, као грешник, да боме да није могао: „наслиједити царства божијега.“ Но Христос слушајући његово чистосрдачно исповедање и признање, да је грешан: „И ми смо још праведно осуђени; јер примамо по својијем дјелима, као што смо заслужили.“ (Лука 23., 41.) и видећи веру, којом му се за милост обраћа: „опомени ме се Господе! кад дођеш у царство своје.“ (Лука 23., 42.) — даје му помиловање и одговора му: „данас ћеш бити са мном у рају.“

Може се разумети, и даје се разјаснити, за што је Христос, дајући помиловање разбојнику, рекао му: „данас ћеш бити са мном у рају,“ а није употребио један од горњих израза н. пр. „опраштају ти се греси твоји.“

Бог напушта на људе болести и друге невоље, да би их тиме одвратно од греха и безакоња, која чине. Савладан болешћу и страдајући у невољи, човек се сећа Бога, увиђа да је грешан, каје се за учињене грехе и притиче Богу за милост. Бог услед признања и кајања даје помиловање, опрашта грехе, одузима болест, уклања беду и невољу. Но човек после помиловања осећајући се здравим и доцнав у повољно и угодно стање — хоће од Бога да одступи, хоће и опет да греши, хоће на Бога и милост његову да заборави. Јасан и очигледан доказ томе видимо и налазимо код „десет губавијех људи“ У невољи притичу Христу и моле му се: „Исусе учитељу! помилуј нас.“ А кад их је Христос упутио свештеницима, и на том путу дао им „очишћење“ — њих деветорица, осетивши се здравима, тако брзо на Христа, избавитеља свога заборавише, да се „не вратише“ ни да „захвале Богу“, да Христу благодаре! (Лука 17., 12.—19.) Како дакле човек после помиловања хоће и опет да греши, с тога и видимо и чујемо, како је Христос — излечив раслабљеног — рекао му: „ето си здрав, више не гријеши, да ти не буде горе.“ (Јов. 5., 14.) Из тог узрока Христос — дајући помиловање оним грешницима, који ће и на даље у животу остати — вели им просто: „прогледај“, — „опроштена си од болести своје“ — „опраштају ти се гријеси твоји“: остављајући им при том слободну вољу у делима даљег живота њиховог, а на име, да даљим својим делима добивено помиловање или одрже и сачувају, или изгубе и лише га се.

Но разбојника је помиловао Христос у последњем, смртном часу. И како разбојник, после добивеног помиловања није могао већ више од Бога одступити и својим неделима помиловања се лишити: то му Христос и даје одмах награду за веру и покајање — уводи га у рај.

Али је Христос рекао разбојнику: „данас ћеш са мном бити у рају“; дакле Христос уводи разбојника у рај одмах после смрти, а пре општег васкрсења мртвих и не чекајући да се дух разбојников сједини та телом. Па шта ћемо на то да рекнемо?

Шта је рај? Како уче наше симболичке књиге о рају?

У „П. И.“ овако гласи 67. питање:

„Које је нарочито мјесто одређено за оне душе, које умиру у благодати Божијој?“

У одговору на то питање каже се између другога и ово: „Назива се такође њихово мјесто рајем, као што је Христос Господ наш казао на крсту разбојнику: „„Аминь глаголю тебѣ, днесь со мною будеши въ раи.““ (Стр. 200.)

У одговору на 61. питање наводи се поред осталога и ово: „И ако прије посљедњега суда ни праведници, ни грјешници не добијају потпуну награду за дјела своја.“ („П. И.“ — стр. 175.)

Како дакле: „ни праведници ни грјешници не добијају потпуну награду за своја дјела“ одмах после смрти, него тек после „посљедњега суда;“ а како се опет оно место, на које долазе душе оних, који су умрли „у благодати Божијој“ назива „рајем“: то сљеди, да је „рај“ место, где се душе умрлих налазе привремено, до општег васкрсења мртвих т. ј. до ускрснућа људских телеса; и на том месту уживају душе праведних само привремену и делимичну своју награду.

А кад је тако, онда се по себи разуме, да „разбојник није морао чекати хиљаду или милијон година на опште васкрсење, па и на васкрсење свога тела,“ него је могао одмах, још тога истога дана духом ући у рај, као што је доиста и ушао.

И трећи доказ не доказује оно, што је г. К. Станић њиме доказати хтео.

IV.) Четврти доказ јесте „еванђелска слика о сиромаху Лазару и богаташу.“ (Лука 16., 19. — 31.) О тој слици овако суди г. Станић: „Кад би Лазар и богати пре уласка у духовни живот морали чекакати на опште васкрсење телесно, они се не би могли одма после своје смрти у другом животу ни видити, ни познати, ни разговарати.“

Расматрајући трећи доказ навео сам, шта је „рај“ по учењу прав. цркве. Овде ћу додати још само то, да се по учењу прав. цркве „рај“ назива иначе и „наручјем Авраамовим.“ у које је убоги Лазар после своје смрти пренет и однесен био.

А кад то знамо, онда ћемо са четвртим доказом брзо бити готови; рећи ћемо: да се „Лазар и богати могли одма после своје смрти у другом животу и видити и познати и разговарати и не чекајући на опште васкрсење телесно.“

Сила овог доказа је она и ополика, каква и колика је и трећег доказа.

V.) Осим ова четир доказа, која је г. Станић узимао из св. писма и приводио у корист свога учења, има још један доказ. Но тај пети доказ није св писмо, ни место из св. писма, него — људски разум. И то би зар био новајчаи доказ, јер се њиме завршује.

А ево и тога петог доказа.

„Тиме, што кажемо, да ово наше тело неће више оживити, никако не омаловажава се свемогућство божије, као да мислимо, да Бог не може ово исто тело оживити; верујемо дакле, да је Бог то своме свемогућству моћан и то учинити; али тиме би се пре посумњати могло о свемогућству његовом, кад не би могао човека из једног у други живот провести без застајања и чекања хиљадама и хиљадама година на прелазак у тај други живот.“

„Верујемо дакле свемоћ божију и у једном и у другом случају, ал' та свемоћ мора се слагати и са разумом, а разум признаје ту свемоћ божију и одобрава је у оном првом пре, него у овом другом случају.“

Последњи доказ г. Станића, да „ово наше тело никад више из земље ускрснути и са духом својим сједињити се неће“ јесте — као што чусмо — разум: јер „разум признаје свемоћ божију и одобрава је у оно првом пре, него у овом другом случају.“

И ако г. Станић не ће да верује у то: „да Бог не може ово исто тело оживити“; и ако он — у том погледу „верује у свемоћ божију“: ипак мора да призна и неповеди, да „свемоћ божију у овом случају“ не може да „одобри разум“; та и такова „свемоћ божија“ не може да се „сложи с разумом.“

Но шта вели г. Станић у сличном случају, на другом месту?

„Колико би год о васкрсењу Исус-Христовом мислили, свагда би дошли до извесне границе, преко које ум човеков даље не може. Његово оваплоћење и рођење, као и васкрсење за нас је непостижна тајна.“

(Наставиће се.)

УДРУЖЕЊЕ И ЊЕГОВА — ОПОЗИЦИЈА.

Свака мисао и покрет имао је и имаће своје присталице и противнике. Ни једна мисао није освојила и утврдила своје право на опстанак, без судара те две противности. Сасвим је природно, да је и мисао удружења нашег свештенства нашла своју — опозицију А што је природно, то је и потребно. Хоће ли ова опозиција бити и корисна, зависиће од њеног материјала, такта и начина.

Судећи по писаљу у 67. и 74. бр. „Бранике“ држимо, да штована опозиција није на путу, да користи правилном и успешном решењу питања удружења свештеничког.

Поричати потребу удружења, које себи поставља задатак, као што га себи поставља свештеничко удружење, предложено у „нацрту правила“; окомити се избраним средствима против покрета за остварење тога удружења за то, јер се удружењу у задатак поставља и то: „да проучава и претреса, кад то од преке потребе буде, предлоге за срп. правосл. народно-црквени сабор, и да у томе погледу и своје резолуције доноси“, — не може се оправдати „разбором“ никад.

Ако опозиција мисли, да није целисходно и корисно унашати тај задатак у делокруг удружења свештеничког, онда би једино коректно, логично и мудро било рећи: „ту тачку задатка удружењу треба бришати“, па изнети за то стварне разлоге.

А нехтети зидати кућу за то, јер је у грађевном плану један прозор више предвиђен, него што треба или се коме допада, не верујемо, да ће ко год одобрити.

Одбор, који је спремио „нацрт правила“ за удружење, спремио га је и изнео пред свештенство као предлог. Свештенство ће имати на скупштини, која ће се у ту цел сазвати, да реши хоће ли удружења бити и са којим задатком. А кад је тако, онда опозиција против самог удружења, каква се већ сада окомила на њ; онда изјава о немогућности члановања у удружењу, које тек треба да се прими, закључи и организује, — не може се оправдати ничим, јер све је то: син пре оца.

Штов. опозиција, бар ст. бечејска, врло је брзо своју последњу реч изрекла.

То је у осталом њена ствар. А нас се тиче, овом приликом, њено придавање предложеном тек и у идеји удружењу неког реакционарског карактера, сумничење „смерова“ његових и сравњивање истог са парцијалним зборовима у Ст. Бечеју и т. д.

Све што је у том правцу написано у бр. 67. и 74. „Бранка“, кад би истина било, морало би у сваком родољубивом срцу изазвати жељу, у сваком „разбору“ сумњу и опрезност.

Ми не осећамо жељу, не видимо разлога сумњи и „опрезности“, каква обузима, и у којој страхује штов. опозиција. А зашто обузима њу? Кад се више говори и пише, каже се и оно, што се иначе хтело под „закопчаним капутом“ задржати Ево до сад прећутаног разлога: „и баш зато, што овакви људи ексклузивног држања инсценирање ствар о удружењу свештеничком, баш зато нам разбор налагање опрезност, која у споменутој изјави тројице свештеника свога ма и слабог израза доби.“

Судећи по речи „баш“, ово је темељни разлог жељи, сумњи и опрезности штоване опозиције или г. Л. К. После оваквог разлога, ми бисмо пред сваким „разбором“ могли бити ослобођени дискусије са г. Л. К. у питању свешт. удружења нашег. Јер ако је истина увек, онда је и сад: „какав извор, таква вода“.

Основајући своју жељу, сумњу и опрезност на чисто личном разлогу, и није могла штов. опозиција доћи до других конзеквенција, него до којих је дошла.

Да, личност, она је код нас и до сада решавала, и као што видимо, некима су личности и сад мерило за високу идеју, за узвишеност мисли, ваљаност тежње, корист покрета. То је онај рђави, претрули материјал, којим штов. опозиција пуни своје топове; то је онај погрешни и нестратегијски начин и такт, којим их пали на покрет за остварењем удружења. И штов. опозиција јамачно већ ужива, заминљајући себи тај покрет разнесен њуладима њених топова по бојноме пољу њених разлога, а људе тога покрета „у ранама на бојишту“. Па? Могуће је, да ће од њихове жеље, сумње и опрезности, још ко год заспети, посумњати и опрезним постати, јер све је то прилепчиво и прелазно као и — зевање.

Али да видимо шта ће људи од „разбора“.

Кад смо ступили у службу мисли и покрета за удружењем нашега свештенства, учинили смо то руковођени и прекаљени оним начелима и принципима, на оном истом становишту, на којем и са којег смо подизали своју слабу реч за удружење и г. 1887., онда, дакле, кад је могло бити разлога и основа жељи, сумњи и опрезности, коју штов. опозиција данас, кад тих разлога и тог основа нема, силом изазива и јавном мњењу намеће. Онда смо били на томе становишту, кад је требало момаштва да се на њему буде, а тек како је лако данас остати на њему, кад нико не види разлога, да те гони са њега. То је становиште јасно и отворено обиљежено у бр. 10. „Гласа Истине“ у г. 1887 овим речима:

„Прошле године учествао у Архидијецези протопресвитератски зборови, па би одржан и дијецезални скуп свештенички (у Крушедолу). Тај покрет био би с радошћу поздрављен са

свију страна, да је мотив том покрету био, какав треба да буде. Мотив је био ситничарски, па зато и резултат није био повољан.“

„ . . . Најмање може се оправдати, што је извесно свештенство ступило у акцију не да својим положајем, својом снагом и умењем послужи општем црквено-народном интересу, правилном и корисном решењу горућих питања, не да покуша бар уталожити или одстранити акутну борбу, која је претила и која још прети опасношћу нашој цркви и народу, — него се покренуло, да послужи амбицији појединца, да буде трабант појединца. . . . “

„Такве акције таквих свештен. зборова ми не желимо више. Одрекли би се и идеје о удружењу свештеничком, кад би знали, да ће то удружење имати и надаље бити ништа више него чији год трабант, чија год прала. . . . ! “

„Свештенство. . . подижући свој глас, треба да настоји, да је увек еманциповано од сваког партизанства, да отклони од себе сваку, разложну бар, сумњу, као да би оно било у служби овога или онога, као да би оно било трабант ове или оне странке па и појединих особа. . .“

„Закључци и рад лањских скупова у Архиђецези. . . носили су на себи одлучни карактер партизанства, били су у служби појединца. А то не би смело и не би требало да буде. Томе се противи достојанство свештенства, противи се интерсе, у име којега свештенство треба да се удружи и ради; противи се и одношај, нежни одношај, којим треба свештенство да се односи према свима члановима цркве, према целоме народу. Свештенство не сме бити „странка,“ ни служити партизанству, јер оно није Петрово ни Павлово, оно је Христово, оно је и народно свештенство. Као такво има оно бити потпуно самостално те служити једино олтару своје цркве и жртвенику народа; бити у служби једино интересима цркве и народа, те чувар, верни и истинити чувар, добри пастир тих интереса.“

„ . . . То је темељан принцип, на којем желимо видети потпуно остварену мисао о свешт. зборовима; то је становиште, на којем душом и срцем желимо видети удружено наше свештенство.“

Што смо написали у г. 1887, од речи до речи потписујемо и данас, и на томе становишту у питању нашег удружења остаћемо, док нас траје. На томе становишту стоји и „одбор за припремну радњу.“

И сад питамо штов. опозицију удружења, и сваког Србина: где је у томе разлог зебњи, сумњи и опрезности? Нема га.

Зар ти принципи нису осуда збора ст. бечејског и свију других? Јесу.

Зар такво становиште није готова ограда против свих могућих „смерова,“ које досиже штов. опозиција? Јесте.

Хоће ли цело свештенство или бар већина, те с' њоме и удружење, стајати на таквом становишту и руковођено бити тим принципима у раду и деловању своме, то ће показати скупштина, „главни одбор“ и други органи удружења.

Но кад се са те стране говори о удружењу, онда треба изнаћи средства да буде, какво треба да буде, а не алармирати и јавно мњење и свештенство и народ и сам Епископат, целу цркву; многе у забуну доводити нечим, што не постоји, борити се с' умишљеним противницима. То није само Донкижотерија, него се у томе и много шта друго може да види. . . .

А какво треба да буде удружење, и омогућити да такво буде, немогуће је с' изјавама поштов. опозиције, њеним материјалом, начином и тактом.

За то се тражи ово: бити члан удружења и активитетом, што јачим, у скупштини, зборовима и одборима радити за оно, што се сматра најбољим.

А за ограду против „смерова“ удружења, за иступ из удружења, за сачување жељеног популаритета, има штов. опозиција увек времена. Сад је и сувише уранила.

Ко удружењу сада већ, пре његовог рођаја и рада, подмеће „смерове“ неродољубиве, тај чини свештенству највећу неправду. У устима тога је „споразумљење“ на још „опште,“ — шупља фраза, виноградска ракетла.

Удружење би, по назору штов. опозиције, штетило и споразуму св. синода са сабором. Чиме, како? То би требали да чујемо, а не саме фразе, на фразе, и којешта.

Заиста су ово здрави и красни, родољубиви и свештенички појмови о свештеничком удружењу! Лепа, братска сведоџба целоме свештенству нашем од браће свештеника! Брате Лазо, да од Бога нађеш!

Напослетку држимо, да о свему томе не треба писати више. Што имају дела да покажу,

заман ће речи доказивати. А чини ми се, ако брат Лаза још коју напише, тешко да неће цело свештенство прокламовати издајницима, реакционарима, а пружити прст на себе, па викнути: гледај народе, једног твог пријатеља!

* * *

„У кратко, у спасењу народном наћи ћемо сви свога спасења“. То је истина у теорији, а у животу тек онда постаје истина, кад се то „спасење народно“ оствари и осигура. Остварује л' се фразама, без рада, или с' озбиљним радом, лако је погодити.

„Свесните народно споразумљење“ узвишена је тежња и идеал. У колико ће се он достићи фразама, изјавама, пасивитетом и нерадом, и то је лако погодити.

А хоће ли наше жељено удружење по својој снази, колико толико, допринашати постизавању „могућег“ споразумљења, то ће се погодити само после његовог извесног рада и дела.

А дотле нема нико права рећи: ни хоће, ни неће. Али, увек је солидније претпоставити да хоће, него без основа, без разлога, на сумње и на памет викати да — неће. У тој апријористичкој негацији, најмање је „хришћанског квасца“ и „родољубива срца,“ али свакако доста материјала, да се упозна штована ст. бечејска опозиција, а на челу јој г. Л. К.*)

Јован Јеремић,
парох бачиначки.

*) Овај чланак послао је био „Бранику.“ Уредништво га не хтеде штампати, јер не допушта више писати ни за ни против удружења, док се питање о њему не реши. За то је ово мало задоцнило.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Фонд Његове Светости преузвишеног господина Георгија Бранковића, патријарха српског.) Пишу нам из Кулпина: „Дана 24. јула (5. августа) о. г. око 4 сата после подне довезла се Његова Светост патријарх српски са великодостојником овданшњим г. Лазаром Дунђерским из Чеба у Кулпин и одсела у двору. По кратком одмору позвао је св. Патријарх к себи представништво српске црквене општине. Кад су се позвани представили, изјавио је св. Патријарх следеће: „Ја сам се овде у Кулпину родио, па желим да месту свога рођења оставим какав спомен. Купио сам 30 јутара земље, која у вашем хатару лежи, и поклањам их српској правосл. општини као фонд за издржавање срп. вероисповедне школе. За годину а за две мораћете основати још једну женску школу, па нека вам овај фонд у помоћи буде. Желим, да док фонд овај не нарасте, да исту земљу сами сложно обделавате, а после по времену моћи ћете обе школе издржавати и свештеника плаћати. Ја ћу више пута у Кулпин долазити и о раду вашем гледе овог фонда лично се уверавати.“ Присутни одборници, пошто их је Његова Светост уверила и примере навела, да је много боље да земљу сами обделавају, пристадоше драговољно да сложно и заједнички ту закладну земљу обделавају. Па благодарећи св. Патријарху и целивајући му свету десницу разиђу се, да ову радосну вест и осталим Кулпинцима саопште.

Његова Светост г. Патријарх Георгије Бранковић овим својим великим и племенитим поклоном постао је поред блажено-почившег митрополита Стефана Стратимировића највећи добротвор ове општине.

Његова Светост г. патријарх Георгије нека прими и овим путем нашу синовљу благодарност на очинском старању за болитак ове општине. Живио! Дај Боже, дочекао обилата плода од своје фундације! Хиљадили се оваки добротвори народни!“ —

— (Извештај о јулским седницама епархијске управе темишварске.) I. Епархијска консисторија темишварска држала је своју редовну седницу 14. (26.) јула 1892. год. Од расправљаних предмета у истој седници спомена су вредни ови: Извештен је Коста Лазић, да је министарство богочасти и јавне наставе сведочбу његову, коју је на београдском заводу получио, прогласило да важи и у угарској држави, те је речени Коста Лазић за администратора парохије сочанске постављен и умољен је саб. одбор, да јереју Живојину Миљићу, пароху сочанском, из јерарх. фонда дозначену мирозину у течај стави. — Расписан је стечај на парохију у Чоки. — За руководителе залишних парох. сесија, које јерарх. фонду припадају, именовани су јереј Петар Ђурић, парох чаковачки и јереј Симеон Никифоровић, сист. парох. помоћник в. бечкеречки, и то први за протопресвитерат темишварски, а други за протопресвитерат в. бечкеречки. — Одговорено је поджупанијском звању торонталске градомеће, да се парох. звање в. кикиндско не може позвати, да матрикуларне изводе и у мађарском преводу издаје, са разлога, што је 14. §-ом XLIV зак. члапка од године 1868. автономно право наше очувано. — Расписан је стечај на парох. место у Тиса-Ст.-Миклошу и на парох. место у Т. Бечеју. — Молбеница Обрада Давидовића, свршеног богослова из Сентеша, којом на место сист. протопресв. спомоћника у Панчеву компетује, спроведена је вршачкој конзисторији на надлежно званичење. — Свршени богослов, Софроније Јаковић, родом из В. Кикинде, приступиће је стечајном испиту. — Ради получења државне припомоћи поднесено молбеница јереја Димитрија Гаћанског, пароха срп-чешејског и Јелисавете Јовановић, парох. удовице из Темишвара, — спроведене су с' препоруком министарству богочасти и јавне наставе. — Ван тога су донесена решења у брачним парницама, међу којима је изречена једна пресуда за развод брака и уништен је један брак, који је против канонских прописа наше св. цркве склопљен. —

II. Епарх. административни одбор темишварски држао је своју редовну седницу 15. (27.) јула о. г. Од расправљаних предмета спомена су вредни ови: Од саб. одбора достављени привр. напутак за деловање привр. надзорника срп. прав. нар. црк. добара, саопштен је управама епархија овој подручних манастира. — Извештена је црк. општина кетфељска, да је саб. одбор одбио молбу њену ради уступања тамош. залишне парох. сесије јерарх. фонда на издржавање нове школе. — Извештена је црк. општина срп.-чанадска, да је саб. одбор одбио молбу њену у обзиру опроста камата на дуговине старих саб. трошкова и верош. прираса. — Извештена је црк. општина најлачка, да је саб. одбор, на молбу њену ради получења припомоћи од 1000 фор. на градњу нове срп. прав. цркве у Најлаку, одредио истој општини на мољену цел 500 фор. — Пожурена је црк. општина меленачка, да статут завештаја Марије Шиљман рођ. Бибић, према примедбама министарства богочасти и јавне наставе допуни и што пре управи овој поднесе. — Дозвољено је црк. општини меленачкој, да у оквиру предрачуна свога, женској задрузи Српкиња у Меленцима са годишњих 300 фор. ради отварања и издржавања дечијег забавишта, у помоћ притећи може; и уједно је пожурен Васа Гргечарски, вршачки епарх. ревизор рачуна, да извештај свој о обављеној ликвидацији рачуна црк. општине меленачке што пре овамо поднесе. — Одбијен је закључак црк. општине варјашке, којим је молила за дозволу, да црк. општинску кућу продати сме, и упућена је ета општина, да на месту, где се сада у у порушеном стању налази кућа, која се продати имала, нов парох. дом сазида, пошто постојећи парох. дом не одговара рескриптуалним захтевима. — Одобрена је организација црк. општине пурјанске. — Одобрено је конституисање црк. скупштине срп. кларијске. — Одобрена је делимична обнова срп. прав. црк. скупштине срп. крстурске. — Одобрен је од црк. општине темишварско-градске поднесени статут стипендијског фонда удове Софије Павловићке рођ. Шкарлато, за изучавање срп. прав. младежи. — Одобрени су од црк. општине в. бечкеречке поднесени најамни уговори, гледе издавања станова у црк.-општинским кућама, и само у једном случају упућена је црк. општина, да дотични стан путем јавне дражбе под најам изда. — Одбијен је закључак црк. општине в. бечкеречке, којим Љубомиру Панићу, проти тамошњем, у другој од цркве удаљеној, а не од управе ове опредељеној кући, стан даје; и пошто је иста црк. општина за парох. стан опредељену кућу, дозиђивањем ради сметнања дечијег забавишта, тако преуетројила, да се за парох. стан више употребити не може, то је наложено црк. општини, да у једној другој црквено-општинској

кући, која је близу цркве, што пре проти Пашићу пристојан стан даде. — Дозвољено је црк. општини батањској, да дуг у име парохијала и школског приреза, који сасвим пропали тамошњи становници дугују — из потраживања свога бриса ти може. — Дозвољено је поменутој црк. општини вел. ст. миклушкој, да цркву своју споља оправити може, с' тим ограничењем, да, пре него што ће оправку отпочети, управи овој изворе искаже, из којих ће трошак око оправке подмирити. — Одобрен је дражбени записник црк. општине башаидске, по коме је оправку своје цркве најбољем будиоцу, подузимачу К. М. поверила. — Исто су тако одобрени дражбени записници црк. општине срп.-црњанске и уговори са подузимачима за оправку цркве с поља и унутра. — Одобрен је дражбени записник црк. општине ореламонике у погледу оправке своје цркве. — Црк. општина срп. чанадска има да се изјасни, колико жели да се од послате своте од 51 фор. употреби на исплату дужних саб. трошкова, и колико на исплату вероз. приноса — На пријаву неколицине становника срп. чепељских, подкрепљену веродостојним датима, изаслат је један члан управе ове, да постојеће стање у црк. општини срп.-чепељској изнади и да занемарене рачуне исте општине ликвидира. — Од неколико црк. општина на прегледање поднесени рачуни, издати су епарх. ревизору рачуна, а од овога већ прегледани рачуни неких црк. општина, повраћени су дотичним општинама. —

— (Извештај о јулским седницама епарх. управе бачке.) I. Под председништвом Његове Светости, патријарха српског Георгија, одржана је 21. јула (2. авг.) седница епархијског административног одбора бачког. Од 40 предмета, које је референсао епарх. подбележник, јеромонах Георгије Видински, важнији су ови: високославе. Саборски Одбор извештава епарх. управу, да је Његово ц. и кр. апост. Величанство благоизволело потврдити избор протосинђела Гаврила Змејановића, админ. Ман. Крушедола, за надзорника свију нар. црк. добара, који ће уједно фунгирати и као економски саветник саборском одбору, те упућује управу ову, да подручне манастире Ковиљ и Бођане о томе извести, и да им равнања ради приложиле један примерак напутка, који је поменутом надзорнику издат. — У решење представке црк. општине ст. бечејске, ко се има за дужника саборских трошкова и верозаконског приноса сматрати, да ли општина, као тело, или појединн чланови њезини, одлучује Саб. Одбор, да се за дужника има увек сматрати општина као тело, те је под једним упућена ета општина, да на основу начелног решења овог или дуг свој исплати, или пак од себе обвезницу изда. — Избор $^1/_2$ скупштинара у Ђурђеву је уништен, пошто није обављен по одредбама кр. рескрипта, и општина је упућена, да га по ново, тачно по пропису обави. — Одобрен је куп земље у истој општини. — Дозвољено је црк. општини у Г. Ковиљу, да цркву своју по предложеном троиковнику оправити може. — Изасланици прота Милош Пашић и игуман Мирон упућени су, да организацију црк. општине ковиљ-сент-иванске по ново обаве, пошто је пету организацију, када су је они по налогу адмии. Одбора спровести хтели, тамошњи управљајући одбор осујетио; изасланицима је дат поштрен налог. — Црк. општини у Молу дозвољено је, да може купити једну кућу за парохијални дом. — Тител, Сомбор и Сегедин поднели су записнике своје, који су одобрени. — Одбијена је општина сегединска, да пароху своме дугујућих 1500 фор. из готовине своје платити може, и упућена је, да пречека, док се тамошња општина у смислу рескрипта не организује. — Пожурена је општина сомборска, да закладна писма закладе Мунтила и Леутера поднесе. — На молбу општине ст. керске, да се тамошњи парохијал екзекутивно утера, умољена је поджупанијска управа бачка, да одреди полит. екзекуцију. — Рачуни неких општина издати су на ревизију. — Уговори општине аћанске у ствари оправке и подлате цркве, и оправке вел. каменитог крета одобрени су. — На предлог и молбу бележника-референта су circulando најстрожије упућене све подручне црк. општине, да на поднеске своје међу рубрум са кратким назначењем садржаја, пошто је то прво акт учтивости према предпостављеној власти, а друго је администрација тиме знатно олакшана.

II. Дана 22. јула (3. авг.) била је под председништвом Његове Светости, преузв. госп. Георгија патријарха српског, седница епарх. консисторије. Епарх. подбележник Георгије

Видицки реферисао је до 30 предмета, од којих су важнији ови: Прочитана је наредба високог Министарства у погледу средње-европског рачунања времена по т. зв. зони. — Вис. Министарство богочасти и јавне наставе поделило је свешт. удовицама Љубици Грујић из Мола, и Тајсији Марковић из Г. Ковиља по 30 фор. држ. припомоћи. — Преч. конзисторија темишварска умолила је конзисторију ову, да уручи једно решење тамошње свешт. удовици Види Арновљевић у Сенти о држ. припомоћи. — Минист. саветник Ј. Јекелфалушши, извештава, да је именован за шефа статистичког звања, моли за моралне потпомагање. — На смрћу пароха Максима Миловановића у Ст. Врбасу упражњену парохију постављен је за администратора покојников лични капелан Душан Марковић са уживањем половине свих парох. прихода, дочим ће се друга половина употребити на исплату дуга у име порезе из еквивалента, као и на исплату трошкова око сахране. — Прота Милан Ћирић, као изасланик повереник конзисторије извештава, да су испити из веронауке на средњим заводима у Н. Саду и Врбасу обављени, и да је успех већином задовољавајући; с тим у свези је за катихету на тим заводима постављен протопр. капелан Петар Костић, пошто је досадањи катихета, капелан Витомир Јојкић оболео, и по лечничком савету мора се дуже времена лечити; трошковници свију конс. повереника при испитима из веронауке подастрти су вис. сл. Сабор. Одбору ради ликвидације. — Димитрију Теофановићу, пароху у Станишићу, уступљени су сви парохијски приходи тамошњи на уживање, пошто му је сапарох Василије Чупић изабран за пароха ст. футошког; исто тако му је уступљена и бољa парох. сесија тамошња на уживање. — Ђури Страјићу, пароху у Сентомашу, дат је допуст од 14 дана. — Капелан Витомир Јојкић преноручен је вис. Министарству ради полученља веће држ. припомоћи ради лечења. — Тужба неколико становника у Локу против пароха тамошњег издата је овом на изјашњење. — Донесена су разна решења у више брачних парница, — разведен је брак Евгенија Ивачића и Софије рођ. Јованџић, даље брак Јудите Ратковић и Стефана Ратковића — Поводом тим, што је један свештеник изашао пред Његову Светост крајње немарно и нечиновно одевен, издат је на предлог преузв. госп. Георгија Патријарха најстрожији налог на подручно свештенство, да се како у цркви, тако и на сокаку имају по пропису, чисто и чиновно одевати, наиме има сваки носити мантију и горњу хаљину, појас, шешир и белепуш; окр. протопресвитери су упућени, да на извршење овог налога припазе и сваки изгред пријаве, а свештенику, који је наредбу ову изазвао, додељен је in specie најстрожији укор, и упућен је, да горе обележене саставне делове свешт. одела себи набави. Г. В.

ОГЛАСИ.

К. бр. 469 ех 892. СТЕЧАЈ. 129. 1—3

На парох. место у Чоки, у протопресвитерату В. Кикиндском, овим се отвара стечај.

Конкуренти имају своје добро инструиране молбенице до 31. августа о. г. поднесене конзисторији поднети. —

Из конс. седнице држане у Темишвару 14. (26. јулија 1892 год.

Епархијска конзисторија Темишварска.

СТЕЧАЈ. 130. 1—2

На новооснованој српској веронауковној основној четвороразредној женској школи, овим се отвара стечај за учитељицу.

Плата је 300 фор., 4 хвата дрва за школу и своју потребу, слободан стан с баштом. Учитељици спада у дужност све законом прописане предмете предавати и децу у женском ручном раду обучавати. Молбенице се имају најдуже до 15 августа т. ј. велике госпојине школском одбору послати, а овда ће се и избор учитељице обавити.

Из одборске седнице у Павлишу (код Вршца) 20. јула 1892 г. држане.

Ђ. Лазаревић, Зв. Глогонац,
вероучитељ. председник школ. одбора.

ШКОЛСКА ОБЈАВА.

Уписивање ученица у српску вишу девојачку школу у Панчеву за идућу школску 1892 93. годину почиње 1. септембра и траје до 4. септ. о. г. по нов. календару, а 5. септ. отпочиње предавања.

У ову школу примају се девојчице, које су навршиле 10-у годину живота свога а свршиле су четири разреда осн. народ. школе најмање са довољним успехом или које покажу на пријемном испиту успех, који одговора успеху из четири разреда основ. народ. школе.

Ученице из V. и VI. разреда основ. народне школе могу бити примљене у старије разреде ове школе, ако на пријемном испиту покажу бар довољан успех из прописаних предмета дотичних разреда.

Ученице, које први пут у овај завод ступе, плаћају 1 фор. уписнине а осим тога плаћа свака у име школарине за целу годину 5 фор. односно 2 фор. 50 нов. по течају.

Сиромашне а добре ученице, ако своје сиромаштво званичном сведоџбом покажу, могу бити од школарине ослобођене.

Који родитељи или старатељи желе своје женско дете послати овамо, умољавају се, да понесу собом детиње крштено писмо, школску сведоџбу од последње године и имају да покажу да ли су детету у своје време калајисане кравље богиње. Даље се родитељи са стране умољавају, да се у погледу стана и препитања изволе обратити на управу ове школе, која ће им у ту циљ више добрих и одличних кућа препоручити.

Панчево 1. (13.) августа 1892.

Свет. Дамјановић,
управитељ.

131, 1—2

СТЕЧАЈ. 134, 1—3

Скупштинским закључком од 20. јула о. г. расписује се овим стечај на упражњено учитељично место, на троразредној женској основној школи.

Плата је учитељица 300 фор., 5 хвати дрва, слободан стан, састојећи се из две собе и кухиње.

Учитељици у дужност спада:

а.) прописане предмете у школи предавати;

б.) ученице у женском ручном раду настављати; црквеном појању, по пропису обучавати, присуствовати са ученицама при сваком богослужењу и поћорну школу држати.

Која жели ово место заузети има своју инструпирану молбеницу са доказима и сведоџбама до 1-ог септембра овамо приполслати. Наступање службе од 1-ог октобра т. г. по новом.

Из седнице срп. прав. црквене општине у Черевићу 20. јула 1892.

Пет. Ј. Шевић с. р. Бока Савић с. р.
перовођа. председник.

К. бр. 439 ex 802.

СТЕЧАЈ. 135, 1—3

На парох. место у Тиса-Ст. Миклошу, у протопресвитерату В. Кикиндском, овим се расписује стечај с' тим, да интеркалар траје до последњег јануара 1893. год.

Конкуренти имају своје добро инструпране молбенице до 15-ог септембра о. г. подписаној конзисторији поднети. —

Из коне седнице држане у Темишвару 14. (26.) јулија 1892. год.

Епархијска конзисторија Темишварска.

К. бр. 510 ex 802 к. 440.

СТЕЧАЈ. 136, 1—3

На парох. место у Т. Бечеју овим се расписује стечај с' тим, да интеркалар траје до последњег маја 1893. године.

Стечевци имају своје добро инструпране молбенице до 15-ог септембра о. г. подписаној конзисторији поднети. —

Из конс. седнице у Темишвару 14. (26.) јулија 1892. године држане.

Епархијска конзисторија Темишварска.

СТЕЧАЈ. 137, 1—2

На место забављ е овим се по ново расписује стечај. Плата је забављи: 300 фор. са петогодишњом новишницом од 10%, слободан стан и огрев. Рок стечају траје до конца августа о. г.

У Кумани 25. јула 1892.

Школски Одбор.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 126, 1—2

Овим се расписује minuendo-дражба за зидање нове школе у Новоме Саду у јовановској порти по плану нсимара Мартина Сотића.

По трошковнику износиће градња 5680 фор. 85 новчића.

Услови, план и трошковник могу се сваки дан видети у писарници општинској до саборне цркве.

Дражба ће бити 9. (21.) августа о. г. у 3 сата по подне у општ. писарници.

У Новоме Саду 20. јула (4. августа) 1892.

Црквени одбор српске правосл. црк. школ. општине новосадске.

КОНКУРС. 127, 1—3

Ради попуњења упражњеног места православног душепопечитеља у кр. казнијони ванској, с којим је за женски пол кр. казнијона у Марија-Нострa скончана, отвара се овим конкурс.

Са овим местом, на које свештенство монашког и светског реда конкурисати може, скончана је годишња плата од 800 фор. и 120 фор. у име станарине, а за Марија-Ностру путни трошак и дневница.

За отправљање овога звања изискује се, окром редовне квалификације душепопечитељске, још и тачно знање српског, мађарског и романског језика, у говору и писању.

Просители имају аутентичним сведочбама о свом оспособљењу, као и знању српског, мађарског и романског језика и са биљегом од 50 кр. снабдјевене молбенице, за четири недеље дана од првог упућења овога конкурса у „Српском Сиону“ конзисторијуму епархије будимске поднети.

Из седнице конзисторијума епархије будимске, у Сентандрији 16. јула 1892 држане.

СТЕЧАЈ. 128, 1—3

Ради сталног попуњења упражњеног учитељског места у Сриј. Боки, расписује се овим стечај. —

Плата је учитељска у готовом новцу 400 ф., $^1/_2$ ланца баште ван села, на коју учитељ пореза плаћа, и 4 ланца ливаде; осим тога слободан стан са баштом; огрева за себе и школу преко зиме, колко потребује; а од погреба, где позван буде, 50 н. —

Компетовати могу само они, који су срп. учит. школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили. —

Изабрани учитељ биће дужан при сваком богослужењу у цркви појати, школ. децу у црквеним појењу обучавати, све школ. уредбом прописане предмете у школи предавати, повторну школу држати и у црк. школ. седницама перо водити. —

Према изнимним приликама имају стечевници своје уредно инструвране молбенице потписаном епарх. школ. одбору, најдаље до 19. (31.) августа о. г. поднети. —

Из седнице епарх. школ. одбора, у Темишвару, 16. (28.) јула 1892. г. држане. —

Епарх. школ. одбор темишварски.

Б. 1069.
III. 36.

СТЕЧАЈ. 132, 1—3

Ради попуњења учитељских места на српско-вероисповедним школамама у

I. Ватину. Берива су годишње: плата 84 фор., — 20 вож. меци жита, 12 н. меци кукуруза, 3 хвата тврдих дрва, слободан стан и $2^1/_2$ ланца оранице на уживање. Сем тога од погреба кад га позову 50 нов. и за вероводство код црквене општине 5 фор.

II. Дежану. Плата је 100 фор. — 32 меце жита, 12 меци кукуруза, 2 хвата тврдих дрва, слободан стан са пространом баштом, 2 катас. ланца сенокоса, ливаде, и од погреба кад га позову 50 новч.

III. Потпорња. Плата је 100 фор. — 24 мц. жита, — 24 мц. кукуруза, — 4 хвата дрва, — 3 ланца оранье земље и слободан стан са баштом.

IV. Суботицу. Плата 138 фор. — 4 ланца оранье земље, — 8 хвати тврдих дрва за себе и школу, — 12 мц. жита, — 12 мц. кукуруза и слободан стан са пространом баштом

Сем тога за вероводство кодцрквене општине 18 фор. и од погреба кад га позову 50 новч.

Дужности учитеља прописане су школском уредбом и одношни уредбама.

Рок овом стечају истиче 15. (27.) Августа 1892 год.

Конкуренти имају своје ваљано инструјисане прозбе овом епарх. школском одбору послати.

Епарх. школски одбор у Вршцу 23 јуља, 4 августа 1892.

СТЕЧАЈ. 133, 1—3

Пошто је оставком досадањег учитеља Бранка Чавића место на српској вероисповедној школи овданшњој остало упражњено, то се на основу вис. решења славног епарх. школ. одбора под бр. Е. Ш. О. 170 ех 1892, стечај отвара.

Плата је 280 фор. авр., $31^1/_3$ јутра оране земље, на коју учитељ сам порезу плаћати има; 5 фор. наушала, 5 фор. у име вероводства, 3 хвата тврдих дрва — из којих се и школа грејати има, — даље има слободан стан састојећи се из једне собе, кујне, шпајза, штале и јене баште, — од погреба пак где позван буде добија 50 нов.

Дужност је учитеља осим предавања у свакиданшњој и повторној школи још и појање у св. цркви и обучавање школ. младежи у појању.

Првенство ће имати они, који су вични мађарском језику.

Дан избора је одређен 29. августа (на Усековање). Желити је, да би молитељи петог дана при богослужењу лично присуствовали.

Из седнице црк. школ. одбора држане у Торњи (чанадска градомеђа) 20. јула 1892. г.

Амфилохије Михајловић, адм. пар. као управитељ. **Алекса Баић,** председник.

СТЕЧАЈ. 139, 1—3

На учитељско место у Јабуци близу Вршца овим се расписује стечај.

Плата је учитељска 300 ф., писарине 5 ф., слободан стан са две собе, кујном, комором, подрумом и шталом, два хвата дрва за учитеља и два хв. за школу, и баштом усађеном благородним воћем.

Учитељу спада у дужност све школском уредбом прописане дужности обављати.

Рок је стечају 25. август о. г. Компетенти се имају пријавити школском одбору.

У Јабуци 28. јула 1892.

Мита Вишацки, председник.

СТЕЧАЈ. 138, 1—3

На упражњено учитељичко место у Товаришеву (Бачка жупанија), отвара се стечај, уз годишњу плаћу од 360 фор., три стотине и шездесет фор., слободан стан са лепом великом баштом и зимским огревом.

Изабрањој учитељици спадаће у дужност школском уредбом прописане предмете предавати, повторну школу држати и женску децу у женском ручном раду обучавати.

Оспособљене неке изволе своје добро снабдевене молбенице са сведоџбама најдуже до 29. августа — до Усековања о. г. овоместном школском одбору послати. Првенство имају оне, које су испит из мађарског језика положиле.

Из седнице црквено-школског одбора у Товаришеву 5. јула 1892. год.

Ненад Загорчић, перовођа. **Јоца Станојев,** председник.

СТЕЧАЈ. 140. 1—2

Овим се расписује стечај на новоотвореној срп. прав. вероисповедној основној школи у Пачиру за I. и II. разред мешовите школе.

На исто место тражи се учитељица са годишњом платом од 320 фор. а. вр. а за повторну школу 40 фор. а. вр.; нуз то слободан стан и сламе за огрев колко потребно буде.

Изабрана учитељица дужна је све, на основу школ. наставног плана одређене предмете деци предавати.

Рок избору је 23. август о. г.

Из седнице школског одбора држане у Пачиру 27. јула 1892. год.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 141. 1—3

Овим се расписује стечај на упражњено учитељичко место на шесторазредној српској православној вероисповедној основној женској школи у Старој Палањци. (O Palánka. B. B. шесує.) С истим местом скопчана је ова плата: 1. У готовини годишње, 350 фор. а. вр. 2. У име огрева годишње, 20 фор. а. вр. 3. У натури пак: слободан стан са $^3/_4$ јутра баштом, и један места 5643$\square^o$ добре ораће земље. На ову земљу плаћа учитељица државну порезу. 4. Свакe друге године 40 фор. а. вр. за држање повторне школе.

Учитељици спада у дужност све законом прописане предмете у оним разредима предавати, које јој м. шк. одбор додели. Надлитателке имају добро инструјирање молбенице до 29. августа (10. сент) 1892 г. потписаноме председништву шк. одбора поднети.

Из седнице м. шк. одбора српских основних вероисповедних школа, која је држана 29. јула (10. августа) 1892 г. у Старој Палањци.

Константин Јанковић, с. р. **Младен Сешић, с. р.**

перовођа. председник шк. одбора.

У. Б. 316. ex 1891/2.

СТЕЧАЈ. 118. 2—3

У православном богословском училишту карловачком има да се попуни место професора за омолитику, литургицу и црквено појење са правилом.

На ово место могу компетовати српско-православни свештеници свештовнос и монашког реда, који су поред положеног испита зрелости свршили богословске науке, те су кадри свједоџбом школском доказати, да су споменуте предмете са одличним или похвалним успехом изучавали.

Верина професора означена су у §. 101. најновијег рескрипта од 10. авг. 1868. године.

Компетенти века своје добро инструиране молбенице, до 5. (17.) септембра ове године, потписаноме ректорату поднесу.

Ректорат

српско-правосл. богосл. училишта карловачког.

С.О. 1431. ex 1892. **СТЕЧАЈ.** 114. 2—3

Ради попуњења два упражњена стипендијска места у закладе Петровић-Харишевој, од којих је једно одређено за ученика ратарске, а друго за ученика трговачке струке, овим се расписује стечај.

Стипендија износи годишње 300 фор. а. вр.

Стипендије из ове закладе може получити само младић српске народности и источно-православне вероисповести из земаља угарске круне; а изабрани стипендиста моћи ће своју стипендију само на наставним заводима у земљама угарске круне, а само изнимно и с дозволом високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе и на наставним заводима у другој половини монархије или у иностранству уживати.

При једнаком својству молитеља имаће првенство они, који су без имања, пред онима који таковога поседују, а у истим околностима имаће првенство пре свију сродници основатеља пок. Марије Харши рођ. Петровић и мужа јој пок. Григорија Харши из Земуна.

Молитељи имаће своје, крштеним листом, лечничком сведоџбом о калањењу богиња и стању свога здравља, школском сведоџбом о до сад свршеним наукама и најпосле сведоџбом политичне власти о свом имовинском стању обложене молбенице саборском одбору у Карловцима до 19. (31.) августа т. г. поднети.

У Карловцима 15. (27.) јула 1892.

Председништво Сабореског Одбора.

СТЕЧАЈ. 120. 2—3

Срп. прав. црк. општина у Чуругу, вољна је да подигне громовод на згради своје цркве, ван тога потребује две певнице са столовима, и Христов гроб. —

Услед тога позива подузимаче стручњаке, да се на минуендо-лицитацији, која ће се 16. (28.) августа после подне у 3 сата у присуству црк. одбора одржати, пријаве.

Подузимачи имаће 10% вишнаклука положити. — У Чуругу 19. (31.) јула 1892 год.

Г. Сабљица, **Јован Илић,**

перовођа. председник.

Ш. С. 188. ex 1892.

СТЕЧАЈ. 117. 2—3

Овим се расписује стечај на два празна места стипендијске закладе пок. Атанасије Балс, с којим је појединце скопчана годишња стипендија од 63 фор. а. вр.

Стипендије из ове закладе, које су у три разреда, по 63 фор., 84 фор. и 105 фор. подељене, могу се поред постепеног промицања из нижег разреда у више, подарити само таким, у опасту српске митрополије карловачке свадајућим православним ученицима гимназије, богословије, свеучилишта или академије, који не уживају нити друге какве, нити пак стипендије што су од истог оснивателя код протестанских на-

ставних завода у Добрецину, Шарошпатаку и Пожуну установљене.

Сродници основатељеви имају првенство пред другим молитељима.

Молитељи имају своје са крштеним писмом, школском сведоџбом, и сведоџбом сиромаштва обложене молбенице до 19. (31.) августа т. г. српском нар. црквн. Школском Савету у Карловцима поднети.

У Карловцима 15. (24.) јула 1892.

Председништво срп. нар. црквн. Школ. Савета.

Бр. 1432. ex 1892.

СТЕЧАЈ. 116. 2—3

Ради попуњења упражњених места у стипендијској закладе пок. Гавре Адамовића овим се отвара стечај.

Стипендија из ове закладе износи годишње 300 фор. за ученике средњих школа, а 400 фор. за слушатеље академијских наука.

Стипендију могу получити сиромашни ученици српске народности и православне вероисповести, који су доброг владања и добро се и прилежно уче.

Сродници фундатора имају првенство.

Питомци ове закладе могу своје науке само на отачаственим заводима у Угарској и Хрватској и Славонији слушати, а само с дозволом високе кр. уг. владе могу се и у иноземству учити.

Молитељи имају своје, крштеним писмом, школском сведочбом, сведочбом сиромаштва и лечничком сведочбом о томе, да су здрави, обложене молбенице саборском одбору у Карловцима до 19. (31.) августа т. г. поднети.

У Карловцима 15. (27.) јула 1892.

Председништво Сабореког Одбора.

СТЕЧАЈ. 121. 2—2

На упражњено место учитеља четвороразредне школе у Пивници отвара се стечај.

Плата је учитељу у новцу 100 фор., пола сесије оране земље са припадајућим јаругом од $4^1/_2$ јутра, једно гувно изван села; учитељ је дужан на земљу порезу и друге терете уплаћивати.

Осим тога слободан стан од 2 собе, с кујном, комором и шталом и баштом у стану, од погреба где буде позван 50 нов., за перовођство 15 фор.

Учитељу у дужност спада све законом прописане предмете предавати, једну невницу с пјевањем заступати, децу у пјенију обучавати, и о нарастосима бесплатно појати.

Они, који своје молбенице имају овде, ако желе да им се молбенице и сада уваже, нека то одбору овоме јаве.

Рок стечају траје до велике госпојине.

Из седнице школског одбора држане у Пивници 18. (30.) јула 1892.

Никола Милошев, перовођа. **Ђ. Добројевић,** парох и школски председник.

Бр. 181/92.

ОГЛАС. 125. 2—3

Уписивање ученика за шк. годину 1892/3 на овдашњој срп. вел. гимназији почиње 1. септембра по р. кал.

У I. разред примају се ученици на основу сведоџбе од IV. разреда основне школе, или на основу пријамног испита; у остале разреде на основу сведоџбе од предходног нижег разреда.

Сви ученици без разлике плаћају по 2 ф. уписне таксе, по 1 ф. на библиотеку, по 3 ф. за „Sanitas“ и по 70 н. друге пристојбе. То се плаћа при уписивању и од тога се нико не опрашта. Школарине плаћа сваки ученик по 15 ф. на годину. Од плаћања школарине могу бити опрошћени они, који докажу сведоџбом школском, да се добро владају и да у наукама добро успевају, и сведоџбом сиромаштва, да су сиромашни.

31. августа држаће се поновни испити. По закључку професорске конференције од 18. новембра 1884. бр. 46. и одобрењу тога ваључка од стране вел. патроната ове гимназије од 10. (22.) децембра 1884. бр. 139/140. губе право на понављање испита они ученици, који на горе означени термин не дођу, да поновне испит.

У Новом Саду 2. августа 1892.

Управа срп. вел. гимназије.

СТЕЧАЈ. 123. 2—3

Ради попуњења учитељског места на срп. правосл. основној школи у Бирy овим се расписује стечај.

Годишња је плата у готовом новцу 80 ф. — жита 20 кабли, 2 хвата дрва, 3 ланца оране земље, на које и порез плаћа, слободан стан у најмљеној кући.

Молбенице са потребним документима нека се поднесу месном школ. одбору најдаље до 15. августа 1892 год.

СТЕЧАЈ. 94. 3—3

Овим се расписује стечај на упражњено односно новоустановљено место учитеља на српској четвороразредној, мешовитој вероисповедној салашкој школи у Сенти, која се надржава из „закладе блажене упокојене Јене Брановачког и супруге му Иде рођене Вујић.“

Ово место салашког учитеља сењанског, скопчано је у смислу опоруке и основног писма са годишњом платом од 500 фор. а. вр. и у новозиданим зградама, са слободним, из две собе, кујне, кућерка (шпаја), подрума и тавана састојећим се станом, са шталом и шупом. Ове зграде налазе се на земљишту од два дистриктска ланца земље, од којих један део сачињава авлију, а од другог дела дужан је учитељ четврт ланца земље, у смислу основног писма, на

воћарску и повртарску башту за обучавање школске деце употребити. —

Изабрани учитељ биће дужан у смислу постојећих народно-автономних уредаба, и законских опредељења, звање своје одиграваати, осим тога школску децу у веровауци и црквеном појању обучавати, даље колико му према удаљености те школе, околности допуштале буду, особито у пролеће и у јесен, са својом школском децом, кадикад свецем и недељом цркву посећивати, тамо као и остали учитељи појати, односно појање потпомагати и испомагати. —

Који жели ово место получити, има исказати, да је Србин православне вере, и да одговара свима законом прописаним захтевима. Молбенице са дотичним школским и осталим сведоџбама снабдевене, имају се управити на местни школски одбор, у течају од шест недеља, почињући од првог упришења овог стечаја у дотичним листовима. —

Из седнице местног школског одбора српске сенћанске православне црквене општине, држане 23. јуна 1892. год.

Ђ. Теодоровић, Ђура Пецарски,
перовођа. председник.

Е. бр. 467 ex 892
К 386.

ЕДИКТ.

107. 2—3

У брачном спору Марије Борчић из Мехале против супруга јој Милана Борчића, чије је садање место пребивања непознато, овим се исти Милан позива, да у року од 60 дана место свога пребивања конзисторији овој до знања стави, или сам лично предстане, пошто ће се у противном случају брачни спор овај и без њега решити. —

Из конс. седнице у Темишвару 16. (28) јуна 1892 држане. —

Епархијска конзисторија темишварска.

Бр. 182/92.

СТЕЧАЈ.

124. 2—3

У смислу правила задужбине Атанасије П. Гереског расписује се овим стечај на једно стипендијско место од 150 ф. на годину.

Ову стипендију уживају само ученици ове гимназије, Срби православ. вере из земаља угарске круне, но нису искључени ни Срби православне вере из Беча, Трста и краљевине Далмације.

Молители имају поднети своје молбенице потписаној управи гимназијској најдаље до 8. (20.) септембра о. г. и приключити им школске сведоџбе од последње две године, сведоџбу сиромаштва, сведоџбу лекарску и крштено писмо.

Примедба. Осим тих стипендија издаје се сваке године из прихода од светосавских беседа прилоком четворици сиромашних ученика ове гимназије по 100 ф., а десеторици по 80 ф. у месечним ратама по 10 и 8 ф. у напред.

У Новом Саду 2. августа 1892.

Управа срп. вел. гимназије.

СТЕЧАЈ.

110. 3—3

Овим се расписује стечај на ново отвореној српск. правосл. веропеп. основ. школи за I. и II. разред у Дероња.

Годишња је плата учитељу: 300 фор. у готовом новцу, 6 катастралних јутара оранће земље на једном месту, и то јутро по 1600□; осим тога слободан и врло леп стан, од 3 собе, кухиње, шпајза за смок, коморе, подрума, шупе, штале и баште у школском здању за повртње.

На ово место учитељско могу компетовати само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили.

Изабрани учитељ биће дужан све школском уредбом прописане дужности вршити, у цркви певницу држати и децу у црквеном пјењу обучавати.

Рок стечају траје до 16. августа по српском о. г. када ће се и избор обавити; а мило ће нам бити, ако се који и лично пре пријави.

Молбенице имају дотични компетенти месном школ. одбору до горњег рока поднети. Последња пошта Hodsagh.

У Дероња, 14. јула 1892. год.

Месни школски одбор.

СТЕЧАЈ.

111. 2—3

На упражњено место пароха у Чепину са платом IV. разреда овим се стечај отвара.

Који жеље место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца августа о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 9. (21.) јула 1892. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ.

112. 2—3

Овим се расписује стечај на упражњено учитељско место на четвороразредној мешовитој вероваконској школи у Вел. Средишту. Годишња је плата учитељу 360 ф. ав. вр., 40 ф. за држање повторне школе, 10 ф. у име перовођства, 6 катастралних ланаца оранће земље, $1\frac{1}{2}$ ланца пољске баште, на које имаде државне порезе и еквивалент плаћати, 4 фата дрва, у природи слободан стан са две собе, кујном, шпајзом, шупом, подрумом, шталом и пространом од авлије одељеном баштом. —

Учитељ ће бити дужан у цркви појати, децу у појању обучавати, повторну школу држати, такође и у седницама црквено-школским перо водити, као и остале бележничке писмене дужности вршити; у колико би толико музикалне способности имао да би одраслију младеж у ноталном црквеном и народном појању и певању обучавати могао, за ту цел имаће засебно од

црквене благајне годишњу награду од 60 ф. и то све дотле, докле те дужности испуњавао буде и док општини воља буде, без да је општина исту последњу награду вечито давати приморана. —

Компетенти имају своје молбенице, са нужним сведочбама а особито са сведочбом да је испит из мађарског језика положио, снабдевене, до 15 августа 1892. црквено-школском одбору поднети.

Првенство имају они учитељи који се лично представе црквено-школском одбору.

Из седнице Вел. Средишког Црквено-Школског одбора, држане 12 јула 1892 год.

Црквено-Школски Одбор.

Бр. 1392. 1. **СТЕЧАЈ.** 113. 2—2

Овим се од стране општинског поглаварства расписује стечај за забавиљу.

Плата је 300 фор. ав., 50 фор. у име стана и 5 фор. паушала на годину. Компетенције које желе ово место получити, нека се са сведочбама до 20 августа п. н. к. на одбор општински обрате. — Првенство имају оне, које добро српски говоре.

У Карлову 20. јула 1892.

Општински Одбор Забавишни.

Св. 1439. од 1892. **СТЕЧАЈ.** 115. 2—3

Ради попуњења управљених стипендијских места у закладу пок. Ђорђа пл. Сервијског III. разреда, појединце са 105 фор. годишње стипендије отвара се стечај.

Стипендију из ове закладе може получити сваки онај српске народности и православне вероисповести ученик, који се добро учи, примерно влада, а сиромашног је стања, а навршио је 12 годину свога живота.

Стипендисте III. разреда ове закладе могу се с временом, ако нужну класификацију све једнако имали буду, у више стипендијске разреде, т. ј. у II. са годишњом стипендијом од 157 фор. 50 нов., и I. разред са годишњом стипендијом од 210 фор. промаћи, и имају у томе погледу првенство пред другима, који ту стипендију уживали нису.

Молитељи имају своје крштене писмом, школским сведочбама, сведочбом сиромаштва и лечничком сведочбом о томе, да су здрави, обложене молбенице саборском одбору у Карловцима до 19. (31.) августа т. г. поднети.

У Карловцима 15. (27.) јула 1892.

Председништво Саборског Одбора.

К. бр. 160. ex 892 К. 347. **СТЕЧАЈ.** 108. 2—3

На парохијско место у Наћфалу овим се отвара стечај. —

Конкуренти имају своје добро инструјиране молбенице до 31. августа о. г. поднесеној конзисторији поднети. —

Из конс. седнице у Темишвару 16. (28.) јуна 1892. држане.

Епархијска конзисторија темишварска.

СТЕЧАЈ. 102. 2—3

На упражњено место пароха при св. Успенској цркви у Иригу са платом IV. разреда овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије, путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног протопресвитерата до конца Августа о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 9. (21.) јула 1882 држане.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ. 103. 2—3

На упражњено место протопресвитератског помоћника у Митровици, са платом VI. разреда и уживањем половине сесије, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитерата до конца Августа о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 9. (21.) јула 1892 државе.

Архидијецезална конзисторија.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странe земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 32.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АУТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 9. АВГУСТА 1892.

ОТВОРЕНО ПИСМО

„Католичком Листу“ у Загребу „о православном догмату о цркви.“

(Свршетак.)

Но пођимо даље.

Г. писац иза овог вели, да они у штампаном одломку моје догматике из „Пространог православног катихизиса“ и догматике архиепископа казанског Антонија наведени одговори на питање, шта је црква?, ако су ти наводи од мене тачније приведени, него они наводи, које сам привео из оне тројице римских богослова, „не ваљају управо ништа.“

Пре свега имам на ово да приметим, да ја писам крив г. писцу, кад он, дакако усљед свог незнања, на питање: шта је црква? тражи увек одговор и на питања: каква је вероисповест цркве? какве јој тајне? ко њоме управља? и т. д.

Та друга питања не могу се овог тицати, који нема с њима посла, него с првим питањем.

А кад неко одговара на она питања, која се не питају, онда за тога веле „људи, или да је ограничен, или да је изгубио памет.

Пошто пак нећу ни једно, ни друго да будем, зато сам ја тачно, верно и уредно из Роберта Белармина, Јована Мелера, Франца Хетингера, Пространог православног катихизиса и Антонијеве догматике само оно навео, што се чисто односи на питање: шта је црква?

Материју пак из истих богословских писаца, која се односи на питања: каква је вероисповест цркве? какве су јој тајне? каква јој је управа? итд., дакле једном речи, све оно, што се не односи на питање: шта је црква?, али ипак иде у догмат о цркви, све то ја сам навео, разрадио и удесио тамо, где је томе место у мојој догматици.

А кад писац вели, да одговори из „Пространог православног катихизиса“ и Антонијеве догматике на питање: шта је црква? не ваљају управо ништа, онда ми је приметити, да би згодније било, да је г. писац том „осудом“ прво почастио н. пр. свог Роберта Белармина, јер је свакако преча кошуља од капута.

Ако „Простран православни катихизис“ на питање: шта је црква? одговара, „да је црква људско друштво“, па онда ту г. писац „резонира“, да ако је црква просто друштво људи, да је онда свако друштво црква Христова — то нек дозволи г. писац, да и ја „резонирам“, да ако је, као што н. пр. Роберт Белармин вели, „црква скуп људи“, да је онда сваки скуп људи, па н. пр. и онај у театру, црква Христова.

Но ако г. писац мисли, да се „Простран православни катихизис“ и Антонијева догматика не дотичу гледе целог догмата о цркви, питања: каква је вероисповест цркве? какве су јој тајне? каква јој је управа? итд., као и одговора на та питања, а он нек загледа у њих, па ће видјати, да је то све тамо и то тако лепо изложено, као ваљда ретко где, јер су оба та списа таква два знаменита богослова (митрополит московски Филарет и архиепископ казански Антоније) написали, који би свакој цркви на најсјајнији украс служити могли.

„In fine exultet oratio mea“ — вели Тузије Цицеро, па тако ћу и ја покушати, да буде с крајем овог мог посла.

На име на крају свога посла дотакао се г. писац оне моје дефиниције о цркви, која је изнесена у штампаном одломку моје догматике.

Пре свега вели г. писац: „Је ли било потребно за то, да се каже: „црква је тело“, позивати се на 64 канон пето-шестог цариградског сабора, кад у њем ни не долази реч тело, а у св. писму се за цркву више пута изриком вели, да је она тело?“

Г. писац тако је детињаст, да све ово, што сад рече, одма затим сам туче у главу и то својим властитим речима, јер он изриком мало даље сво што наставља: „Премда је ово име (т. ј. „тело“) угледом самог св. писма оверовљено, за то ипак из тог не следи, да је њиме изречена ваљана појмовна дефиниција цркве, премда му се и додала реч „православних“. Истим угледом св. писма оверовљена су и друга имена за цркву. Тако се она зове „кућа божија и Христова“, итд., па се ипак овако не сме црква дефинисати, а не сме за то, јер у дефиницију не спадају сликовни изрази.“

Дакле молим, да се добро узме на ум.

Прво је г. писцу неправо, што сам се ја за реч „тело“ позивао на 64 канон пето-шестог васељенског сабора, а не на св. писмо.

За тим и сам г. писац види, да се из св. писма не може извести нужна дефиниција за цркву, јер се црква у истом назива разним именима, која по г. писцу представљају „сликовне изразе“, који се овде не могу употребити.

На кад је то тако, што онда мене упућује г. писац на св. писмо?

Он канда вели, да сам себе туче, јер ма да он није, као што се из целог види, баш философ, аз' је ипак то могао од философа чути, да је то први корак ка самоусавршењу.

Е, па за то дакле, г. пишче, што и сами признајете, да се из св. писма овде нужно неда извести, ето за то се ја нисам ни позивао на св. писмо.

А знате, за што сам се позивао на 64 канон пето-шестог васељенског сабора, кад сам дефинисао, „да је црква тело православних или православних“?

За то, што је ту све, а на име:

1.) тај пето-шести цариградски сабор јесте у православној цркви васељенски сабор, те је према томе за мене, као православног, обвезан; но не само на истоку, него и на западу био је тај сабор поштован, што и сам г. писац признаје, кад вели у једној примедби, да га није „цели“ запад за васељенски сабор сматрао, а за што га није „цели“ запад за таквог сматрао, то ће сваки знати, кад се каже, да је тај васељенски сабор у свом 36 канону „**козоконелам законоположенное святыми отцами**“ ограничио пашињу власт у законите јој границе, изравнавши ју са

влашћу цариградског патријарха, што дакако римским папама није у рачун ишло.

2.) Пошто по догматичкој науци православне цркве, у њој врши непогрешно учитељство једино васељенски сабор[6]), то дакако једино он може дати и непогрешну т. ј. авторитативну дефиницију о цркви, те према томе је за мене, као православног, дефиниција, коју даје директно и индиректно 64 канон петошестог васељенског сабора непогрешна т. ј. авторитативна; на према томе, а и пошто је овде у питању само авторитативна дефиниција о цркви, одпадају овде све остале дефиниције о том предмету, јер нису непогрешне т. ј. авторитативне.

3.) Но не само да је дефиниција, коју даје тај канон за мене, као православног, канонички обвезна и догматички непогрешна, него она је, и технички ју узевши, до данас најсавршенија дефиниција о цркви, и то ево за што:

I.) Г. писац, по свом незнању, и не види то, да овај канон речи апостола „о удовима и телу“ не узима просто као „сликовне изразе“, него баш као јуристанску материју, пошто он баш с истом сасвим јуристански конструјира односнај свих чињеница, који сачињавају цркву.

II.) Према томе сматра тај канон цркву не просто као тело у „сликовном смислу“, него баш као јуристанско тело, а од тог појма гледе таквих појава, као што је н. пр. црква, не познаје, као што је познато, ни данашња ученост ништа савршеније[7]).

А сад ћу г. писцу специјално још и то показати, до каквог апсурдума он сам према својој цркви долази, кад вели, „да у црквене дефиниције не спадају сликовни изрази.“

Као што је познато, римска је црква дефинисала на својим саборима тако звани примат римских папа на основу извесних речи Исуса Христа: „Ти си Петар и на том камену сазидаћу цркву моју и врата ада неће јој одолети.“

Зар ово нису све сами „сликовни изрази“?

Је ли заиста Петар камен био? Није.

Може ли се заиста на једном камену, па ма тај величину човека имао, једна црква сазидати? Не може.

Да ли збиља паклазе врата ада на цркву? Не напазе.

Па како је онда могла римска црква на основу тих „сликовних израза“ дефинисати свој извесни примат?

О некој даљој тврдњи г. писца, у којој он вели, „да црква само грађу одређује“ како у питању, шта је она?, тако и у свим осталим њеним питањима, „а знанствено дефиновање припушта слободи богословске знаности“ — није вредно ни речи да потрошим, јер инсинујирати цркви, да она само грађу, као какав прост радник, има да прикупља за господу богослове, те да она не дефинише о себи и својим питањима ништа, него да чека „знанствена дефиновања“ од господе богослова, то је тако што апсурдно, да није вредно ни спомена.

Што се пак тиче мога одговора на питање: „шта је црква“? т. ј. „да је црква тело правоверних или православних“, то ми је приметити г. писцу, да он и не појима, у чему је овде ствар.

Код мене на име, као православног, мора не само по себи, него баш нужно, „православна црква“ и „црква“ један и исти појам бити, те за то ја онда морам и да кажем, шта је црква као таква и то по православном схватању.

А кад се пита, шта је црква као таква т. ј. она у опште као појава међу људима и то по православном схватању, онда се nolens volens добија одговор, да је црква 1) један организам, а 2) један верски, и то православерски организам.

Па зар то није изражено у речима: „црква је тело православних или православних?“

Хоће ли пак ко, ван православне цркве, овај појам о цркви као таквој и то по православном схватању, себи присвојити,

*

[6]) Види „Посланје православних патријараха о православној вери,“ члан други и дванаести.

[7]) Види овамо односне списе о друштвеним наукама Р. Мола, Л. Блунчлија, П. Бенелера, итд.

то овде ништа не значи, јер овде и није питање о постојећим црквеним међусобицама, на које одговара цео догмат о цркви.

А да је дефиниција о цркви Роберта Белармина боља од моје дефиниције о цркви, то је г. писац само казао, а није и доказао.

Но ја не само кажем, него ћу сво и да докажем, да је та моја дефиниција боља од дотичне дефиниције Роберта Белармина.

Исти на име вели, да је „црква скуп људи.“

Ја пак велим, да је „црква тело православних.“

„Скуп људи“ Роберта Белармина не одговара пак никако појму о цркви, јер

1.) речи „скуп људи“ означују сваки скуп људи, а црква није ма какав скуп људи;

2.) реч „скуп“ може да означује, а већином то и означује, неорганизовану т. ј. с брда и с дола скупљену масу, а зна се, да то црква никако није, него да је она организована целина.

Моје пак „тело православних“ одговара са свим појму цркве, јер

1.) речи „тело православних“ означују само цркву, а ништа друго;

2.) реч „тело“ показује у сваком смислу само једну организовану целину, што је црква увек и била.

Но г. писцу ударило је то у главу, што Роберт Белармин даље вели, да је црква скуп људи, „које спаја исповест једне и исте хришћанске вере, општење у једним и истим тајнама, те који се налази под управом законитих пастира и то поглавито намесника Христовог на земљи — римског папе.“

Но Бог видио г. писца, та од куд долази на питање, шта је црква?, да се одговара и то, да црква има једну и исту вероисповест, општење једним и истим тајнама, управу законитих пастира, итд.?

Та о том и ја говорим, и то још како говорим у мојој догматици, али тамо, где је томе место.

А место је томе тек онда, пошто су се сви поједини делови догмата о цркви прешли, те се онда одатле изводи цео догмат о цркви.

Па ма да је питање, „шта је црква?“ већ по својој природи кристализациона тачка догмата о цркви, то се ипак мора на то питање оно одговорити, што исто као такво пита.

Но доста већ, јер то је и за слепце видно. —

Што се учебника римских догматика тиче, то г. писац нек само за себе задржи по њиме препоручену буџак-догматику неког П. Шупеја.

Ја у мојој библиотеци имам три највеће римске догматике и то од Г. Перонe-а, Ф. Шебен а и Т. Симара, на сам с тиме задовољан.

Но г. писац, који и сам признаје, да нема под руками *ни* православног катихизиса, ваљало би да си набави бар онај мали православни катихизис, који је мој негда драги колега по богословско-професорској служби г. Јован Борота издао.

Но и још нешто ваљало би да си г. писац набави, а то је — пристојност.

Сокачко-простачке грдње, као „дрзак“, „несавестан“, „непоштен“, итд., не доказују ништа друго, до ли — сокачко просташтво.

Ја сам имао до данас већ доста научних спорова, па и са римским богословима и то таквима, којима није вредан г. писац ни да одреши „ремена отъ сапогъ ихъ“, на све је то ишло пристојно без сокачког просташтва.

Истина ти људи нису били из хрватско-римских кругова, где се канда код многих тај грех одомаћио особито према православно-српским круговима и то чак и при таквим приликама, које немају посла са верским међусобицама.

Сећам се на име, како су наши епископи Теофан Живковић, Стеван Књажевић и Герасим Петрановић били погрђени, кад су оно пре неколико година устали против познате Ђаковачке окружнице, која је била против православне цркве наперена.

Но сећам се и тога, како је неки римско-хрватски свештеник оданде, по имену Сима Љубић, нечувено сокачко-простачки нагрдио нашег честитог историчара а мог

духовног оца г. Илариона Руварца само за то, што га је овај одлучно побио у некима, бар по верске међусобице сасвим индиферентним историчким питањма.

На шта се хоће с тим сокачким просташтвом?

Та зар збиља образовани људи, верни хришћани и чланови два братска народа да не могу лепо разговарати?

Остављам дотичнима, да добро о том размисле. —

Напослетку „прети“ г. писац, „да ће његови читаоци имати скоро прилике видити, како се концем прошле године у истом листу (т. ј. „Српском Сиону“) расправљало о биљегама праве цркве Христове.“

Ко је и како је то расправљано у „Српском Сиону“, ја не знам одиосно не могу да се сетим, јер ја сам нисам то расправљао, ал видим из те „претње,“ да „Српски Сион“ г. писцу смета.

Ја пак овим изјављујем, да пошто је „Српски Сион“ орган Његове Светости, нашег архијерарха, господина Георгија Бранковића, даље нашег епископата, па и целе наше цркве, дакле орган, који је намењен православно-српским црквено-народним интересима, да ћу ја први изићи сваком оном на мегдан, и то још мало дрскије, него што сад чиним, који се усуди дирнути у светиње сваког православног Србина.

Др. богословије, права и философије
Емилијан пл. Радић.

ОПШТИ ПОГЛЕД НА ОДРЖАНЕ СВЕШТЕНИЧКЕ ЗБОРОВЕ.

(Наставак.)

Свештенички зборови појединих протопресвитерата, изјаснив се с начелне стране за остварење свештеничког удружења, при специјалној расправи предложенога им нацрта правила за опште свештеничко удружење, донесоше — као што рекосмо — разне одлуке за предлоге и исправке, о којима ћемо ми, на основу зборских записника, који су пред нама, сво у овом чланку проговорити.

Имајући пред собом нацрт правила и до двадесет разних зборских записника, који су нам до руку могли доћи, мислићемо о појединим предлозима и примедбама на нацрт правила говорити у ономе реду, у коме реду у нацрту правила иду један за другим сами чланци, на које се ти предлози и примедбе односе.

Држећи се тога реда, имамо пре свега да напоменемо, да против самог наслова, односно назива: „удружење православног српског свештенства у митрополији карловачкој,“ као и против 2. чланка, у коме се истиче цел удружења, ни један свештенички збор никакве примедбе имао није, те су тако та прва два чланка од стране свих зборова без измене — са свим по редакцији — усвојена.

По што се у чланку 3. сл. ј.) вели, е је задатак удружењу: „да проучава и претреса, кад то од преке потребе буде, предлоге за српски православни народно-црквени сабор и да у томе погледу своје резолуције доноси“ — а при томе се не каже: шта да ради свештенство са тим својим резолуцијама — да ли да их подноси сабору у виду представака, и у позитивном случају — како и преко кога да их подноси? — донео је новосадски збор одлуку за предлог, да се поменуто опредељење чл. 3. сл. ј.) овако допуни: „да проучава и претреса. . . . и да у томе погледу своје резолуције доноси „и подноси их прав. срп. црквено-народном сабору путем свагдашњега митрополита Патријарха или његовог местозаступника.“ Овом допуном се нормира, да свештеничко удружење своје представке подноси сабору, не евентуално преко појединих народних заступника и чланова сабора, већ искључиво преко митрополита патријарха, или његовог место-

заступника, који је у смислу 20. чланка врховни надзорник, а уједно и заштитник свештеничког удружења, те је по томе природно и темељним разлозима оправдано, да свештеничко удружење своје представке сабору само тек посредством свога врховног надзорника и заштитника — који је у једно и поглавица наше цркве и свештенства — доставља. Ако би се некоме чинило, да је ова допуна излишна с тога, што се и онако свака ствар, дакле и свака представка, мора поднети — пре но што пред сабор изиде најпре свагдашњем митрополиту патријарху, као председнику црк. нар. сабора — томе напомињемо, да ће свештеничко удружење своје представке уручивати свагдашњем митрополиту патријарху односно његовом местозаступнику не као председнику сабора већ као надзорнику и заштитнику свештеничког удружења и врховној поглавици цркве и свештенства.

Чланак 4., који говори о томе, да „чланови могу бити: редовни, добротвори, потпомагачи и почасни“ — усвојен је без измене од свих свештеничких сборова.

Но тим је више предлога донесено од стране свештеничких сборова у погледу 5. чл., којим се опредељује, да сви свештеници у митрополији карловачкој, као редовни чланови свештеничког удружења „уплаћују у благајну удружења годишњи улог од 6 фор.“ У погледу ове чланарине готово је сваки збор донео други предлог, из чега се види, да се питања материјалне природе најтеже решавају.

При формулисању опредељења чл. 5., да сви свештеници, као редовни чланови удружења плаћају једнаки годишњи улог од 6 фор., „одбор за припремну радњу око остварења свештеничког удружења“ руководили су разлози, да, кад сви чланови свештеничког удружења имају једнака права, треба да имају и једнаке дужности — с друге стране је исти одбор определио чланарину за све чланове у 6 фор. годишње за то, да би се тиме олакшала администрација и званично пословање како при пикасовању чланарине, тако и при самом рачуноводству.

Но већина свештеничких сборова није била тога мишљења, него је у главном изрекла: е је неправедно, да сви свештеници једнаку чланарину плаћају, те су разни сборови донели разне предлоге о томе: како би се чланарина у главном, сразмерно дотацији дотичних свештеника определила.

Тако вуковарски и митровачки сборови предложише, да свештеници као редовни чланови свештеничког удружења плаћају чланарину „сразмерно својој свештеничкој плати“ (вуковарски) односно: „према плаћевним разредима свештеничке дотације“ (митровачки), а ту сразмеру односно остатак имала би — по мишљењу митровачког збора — определити прва велика свештеничка скупштина. Кириско-глински збор предлаже: да свештеници плаћају у име чланарине $^1/_2$ % од своје годишње плаће. Петрињски збор предлаже: да свештеници горњо-карловачке епархије плаћају чланарину према разреду своје плате и то: свештеници са платом I. разр. 4 фор., II. разр. 3. фор., III. разр. 2. фор., а капелани 1 фор. Будачки збор предлаже, да сви свештеници у опште плаћају у име чланарине годишње 4 фор., а вел. бечкеречки збор за свештенике из свих епархија предлаже годишњу чланарину од 3 фор. и т. д.

Сви ови предлози односе се само на чланарину чланова свештеничког удружења из мирског свештенства, а о чланарини чланова из монашког свештенства не говори се ништа у тим предлозима појединих сборова. По што су пак по предложеном нацрту чланови свештеничког удружења не само световни, већ и манастирски свештеници (калуђери), то је са свим разложно и природно, да и они морају у благајну удружења чланарину плаћати. С тога је новосадски збор предложио, да пароси (сист. парох. помоћници и администратори) и јеромонаси плаћају годишњи улог од 6 фор. а протопресвитерски и лични помоћници и ђакони да плаћају годишње 3 фор.

Разгледајући ове разне предлоге у погледу одређења чланарине редовних чланова свештеничког удружења — нама се чини,

да би најбоље било, кад би се у погледу чланарине усвојио предлог нацрта т. ј. да „редовни чланови ... (без разлике чина, степена или дотације им) .. плаћају у благајну удружења 6 фор.“, или, ако је баш 6 фор. много, ма и 4 или и 3 фор., само да се ствар не компликује које каквим незгодним кључевима. Јер ако би се чланарина процентуално и сразмерно свештеничкој дотацији уплаћивала, имајући на уму, да се поједине парохије с времена на време или у више плаћевне разреде подижу, или у ниже разреде спуштају и да је ту реч о свима парохијама и свештеницима у целој митрополији — да би се у уплаћивању чланарине праведност, правилност и тачна евиденција увести могла, свештеничко удружење морало би имати нарочитог плаћеног рачуновођу, који би морао водити не само формалне рачунске књиге, већ и тачну евиденцију о периодичним променама свештеничке дотације у појединим парохијама простране наше митрополије карловачке а уз то и разграната кореспонденцију са среским и епархијским органима удружења, а то је — кад се боље и дуже о ствари промисли — тако грдан и теретан посао, да би га један — ма и плаћени — чиновник тешко и могао као што треба одправљати.

Треба дакле — ако је икако могуће — избегавати такове компликације, које би свештеничком удружењу без сумње шкодити могле. Улог од годишњих 6 фор. никако није тако велик, да га и сиромашнији свештеници исплатити не би могли. Захтевати, да тај улог буде већи или мањи за ове или оне редовне чланове, неоправдано је већ с тога, што сви редовни чланови у организму свештеничког удружења једнака права имају, а кад су права једнака, треба да су једнаке и дужности. Ако некоји члан-свештеник за годишњих 3 ф. ужива сва чланска права па н. пр. између осталога у име тих 3 фор. добија бесплатно и књижевни орган свештеничког удружења — онда би неоправдано било од другога некога члана за уживања истих права тражити два пут толику своту у име чланарине — јер књижевним органом, као и осталим чланским правима користи се и онај на најслабије дотираној парохији, баш као и онај на најјачој! Слабо дотиран свештеник може да буде председник или други који часник свештеничком удружењу, као и најбоље дотиран. Једнака права — једнаке и дужности!

Толико о 5 чл., који говори о чланарини редовних чланога.

На 6. чл., који говори, да чланови добротвори могу бити она лица, или морална тела, која „уплате у благајну удружења једном за свагда 100 фор. или у два годишња оброка по 50 фор.“, приметили су некоји зборови, да би ради рекрутовања што већег броја добротворних чланова пристојбу истих чланова требало свести на 50 фор. један пут за свагда или на 25 фор. у два пут, но уз то би требало додати, да и такови, који би вољни били уплатити у благајну те своте, постају добротвори свешт. удружења „истом онда, кад их скупштина за такове прими и прогласи,“ јер иначе би се могло десити, да уплатом опредељене своте ступе у удружење као добротвори и такова лица, која из разних могућих разлога свентуално не би имали места у свештеничком удружењу.

Други неки збор предложио је, да чланови добротвори плаћају 200 фор. једном за свагда, или 100 у два пут — надајући се, да ће бар манастири и некоје имућније наше црквене општине ступити међу добротворне чланове свештеничког удружења — а тима моралним телима, поред добре воље неке бити тешко ни те увећане своте исплатити.

7. 8. 9. 10. 11. 12. и 13. члан у предложеном нацрту усвојени су у главном без измене од свих свештеничких зборова.

(Наставиће се.)

О ВАСКРСЕЊУ МРТВИХ И ВЕЧНОМ ЖИВОТУ.

(Поводом чланка преч. г. К. Станића „Једно питање са одговором.“ — „Глас Истине“ 1884. бр. 13. — 17.)

(Наставак.)

Нема сумње, да је „оваплоћење, рођење, као васкрсење Исус-Христово“ дело „свемоћи божије.“

Па кад је „оваплоћење, рођење и васкрсење Исус-Христово за нас непостижна тајна:“ за што да тако исто није и бити не може „за нас непостижна тајна“ и то, како ће Бог „оживити ово исто тело“ наше? Кад код „оваплоћења, рођења и васкрсења Исус-Христова“ не тражимо, да се „свемоћ божија слаже с разумом,“ нити иштемо „одобрење“ те „свемоћи божије“ од стране „разума:“ за што да то и тако чинимо код васкрсења телеса? Кад при размишљању о васкрсењу Исус-Христовом долазимо „до извесне границе, преко које ум човеков не може даље“: за што да питање: како ће Бог „оживити ово исто тело“, сводимо у „границе људског ума“; за што да код васкрсења мртвих питамо наш „разум,“ у ком и каковом случају „признаје и одобрава свемоћ божију“?

А шта о васкрсењу мртвих каже „П. И.“?

У одговору на 61. питање приводе се речи једног знаменитог оца црквеног, св. Григорија богослова, које су речи узете из „слова,“ које је исти отац црквени говорио на погребу брата Кесарија. У тим се речима међу другим наводи и ово: „На скоро за тијем, примивши своје рођено тијело, с којим је овдје мудро живјела, од земље, која га је дала и којој га је била повјерила (т. ј. душа), и на начин, који је познат самом Богу, који их је спојио и опет раставио, прославиће се заједно ш њиме тамо.“ (Стр. 175.)

„Начин“ дакле, на који ће се сједињити и спојити душа са телом о васкрсењу мртвих, „познат је самом Богу“: с тога оставимо наш „разум“ и немојмо се на њега обраћати питањем: „одобрава“ ли нешто на овај или на онај начин, „у овом или у оном случају“! Оставимо наш „разум“, јер знамо и признати морамо, да има „извесне границе,“ преко које он „даље“ ићи не може, да је дакле „ограничен,“ и да се према томе не можемо увек и у сваком случају на њега ослонити!

Колико се дакле г. К. Станић могао и смео позивати на људски „разум“ као доказ за своје учење — показао сам речима самог г. Станића.

(Пада у очи, како св. Григорије богослов говорећи о томе, како ће душа „примити своје рођено тијело“ и указујући тиме на дан општег васкрсења мртвих, вели, да ће то бити „на скоро за тијем“ т. ј. на скоро после смрти, односно растанка душе од тела. Нема сумње, да је св. Григорије рекао то и тако у смислу речи св. ап. Петра, да је „пред Господом хиљада година као један дан, и један дан као хиљада година.“ Иначе како можемо друкче разумети то: „на скоро за тијем“? А ако је тако, онда би нам то могло служити зар као доказ, да би речи „грядетъ часъ и нынѣ есть“ могли превести са: „иде час и већ је ту“?)

Пошто сам навео учење г. К. Станића, да „ово наше тело никад више из земље ускрснути и са духом својим сједињити се неће;“ пошто сам рекао, да се — по г. Станићу — под васкрсењем из мртвих има разумети „рођење или ускрснуће нашег духа из свог тела, као из гроба;“ пошто сам навео свих пет доказа и разабрао, да ли и колико исти доказују и утврђују оно, за што их г. Станић приводи: да кажем сад и разлог, за што „ово наше тело никад више из земље ускрснути и са духом својим сједињити се неће.“

Разлог је томе тај: „пошто стварном телу у духовном животу нема места“; а наводи за то г. Станић и доказ из св. писма: „Тело и крв не могу наследити царства божијега.“ (Гал. 15., 50.)

О „телу и крви“ говорићу ниже; за сад ћу приметити ово:

„Човек . . . има две природе, духовну и телесну . . . Кад дакле човек има две

природе, онда мора имати и два живота, један духовно-телесни, а други чисто духовни“ — вели г. Станић.

Шта видимо?

Видимо то, да је човек сложен из две природе, духовне и телесне; и да се земаљски живот човеков састоји из два живота, духовног и телесног.

Па је ли могуће, да човек овде на земљи живи само или бар претежно једним животом, а другим да је по све или бар у неколико мртав; н. пр. да је жив телесно, а мртав духовно, или обратно: жив духовно, а мртав телесно?

Могуће је. Умоболан човек — може се рећи — мртав је духовно, а жив телесно; а на против глух, нем и слеп мртав је телесно, а жив духовно. Даље је познато, да неки човек телесно здрав може бити духовно болан: мори га брига, туга, жалост; мучи га савест; на против пак духовно здрав може бити телесно болан: кад болник мирно и спокојно трпи болест своју.

Да ме не би ко криво разумео о схватио, напоминьем, да кад говорим о животу, мислим ту на пуноћу живота, било духовног било телесног; а кад говорим о мртвом стању, мислим ту на већи или мањи недостатак у једноме од која било два живота. Умоболан не може имати, нити има пуноће живота духовног; као што глухи, нем и слеп нема пуноће живота телесног.

Напоменути треба, да како су те две природе човечје у тесној свези, да су и та два живота у тесној свези, утичу један на други н. пр. велика болест духовна шкоди и телу, као што опет тешка болест телесна не годи ни духу.

Но где је пуноћа укупног: духовно-телесног живота?

Без сумње онде: где је „здрав дух у здравом телу“; где здравље духовно прати здравље телесно; где је уживање и благованье телесно спојено са уживањем и благованьем духовним; кратко: где обе природе човечје — духовна и телесна — раде свим својим силама. Где оскудева једно ма које, где рамље живот један ма који — ту нема пуноће живота.

На кад је тако овде на земљи, на овом свету: зар не ће, и зар не би требало да буде тако исто и на оном другом свету? Зар не би и онде требала бити пуноћа живота — духовно-телесног? Зар не би требало да буде и на оном другом свету потпуно уживање или страдање, како са стране духовне, тако и са стране телесне природе човечје? Или је зар то тај други, виши, бољи, савршенији и потпунији живот, у ком једна природа човечја не само да не ће живити својим пуним животом, него у ком она не ће никако ни живити?!

Ајдмо мало и даље!

„Тијело човјека произлази од сјемена Адамова; а душа потиче од Бога.“ („П. И.“ шит. 28. стр. 108.) Тело Адамово, дакле тело човечије, створено је из праха, од земље, а душу је удунуо Бог: „И врати се прах у земљу, како је био, а дух се врати к Богу, који га је дао.“ (Пропов. 12., 7.) Тело Адамово — усљед прекршаја божје заповеди — окужено је грехом; наравно, да је и тело и сваког човека окужено грехом, јер „произлази од сјемена Адамова“ — од греха: „Гле, у безаконьу родих се и у гријеху затруднье мати моја мном.“ (Псал. 51., 5.) „Ко ће чисто извадити из нечиста?“ (Јов. 14., 4.)

Извор је тела — грех, зло; извор је духа — Бог, добро. Разумљиво је, да тело тежи своме извору — греху, злу: „Изнутра из срца људскога излазе мисли зле.“ (Мар. 7., 21.); дух пак тежи к своме извору — к Богу, добру: „Ако у духу живимо, по духу и да ходимо.“ (Гал. 5., 25.) „Велим вам: по духу ходите“. (Јв. 16.) „Јер који се владају по духу Божијему они су синови Божији“. (Рим. 8., 14.)

Тежећи тело к злу, греху — а дух к добру, к Богу, наравно да доћу у опреку једно с другим, тело с духом: „Јер тијело жели против духа, а дух против тијела.“ (Гал. 5., 17.) У тој борби духа са телом, дух — ако само није доста јак — хоће и може да подлегне, човек учини неко дело, које духом својим не одобрава, шта више мрзи: „јер не чиним оно, што хоћу, него на што мрзим оно чиним.“ (Рим. 7., 15.)

(Наставиће се.)

СВЕТИ ЈОВАН ЗЛАТОУСТ, КАО ПРОПОВЕДНИК.

(Наставак.)

Дјевојка, из строгог женског друштва, с почетка је стидљива и бојажљива, кад наступи тај бучни празник; но на скоро почне она оштро заповиједати у кући, расипати новац, и често упропасти свог мужа неразумном расипношћу. Хришћански проповједник описао је тај луксуз, који сва строгост његових савјета не бијаше у стању зауставити. С тугом у души приповиједа св. Златоуст, да су женскиње долазиле у цркву на каруцама окованим сувим златом, потпрежене са четири бијеле мазге у богатој орми и окружене свитом од евнуха и робова. Женскиње те одијевале се у свилено и златоткано одијело, китиле се драгим камењем и носиле у ушима, по ријечима проповједниковим, опстанак хиљаде невољника. Побожност се мијешала и са овим свјетским луксусом, јер поједино најдрагоцјеније одијело бијаше проткано богатим узорцима, који изображаваху призоре из Јеванђеља. Хришћански говорник удараше и против обичаја, да се лице натире разним бојама, како би се дао очима изванредни сјај. Златоуст види у тој моди исмијавање створова божјих; на савјетује људе, да с кротошћу одвраћају жене од тога, доказујући им, да ти украси не само да нису од користи, већ шта више наносе штету жени.

Каткад бијаху мушка одијела исто тако одабрана, као и женска, и Златоуст строго осуђује младе хришћане, што носе обућу, опшивену златом и свилом. Са негодовањем описује он антиохијске дворове, удешене према разним годишњим временима, ступове, врата, зидове, украшене мрамором и слоновом кости, подове од мозаика, висока окна с разнобојним стаклом, најпослије штатуе, мраморне или мједне, које сјећају на времена многобоштва. Неуморно изобличава он начин живота антиохијских мекушаца — хришћана, раскош њихова стола, сјај посуђа, постеље од слонове кости, или од чиста сребра са златним узорцима, све домаће њихово покућство, — не искључујући ни оно, што је за најпростију употребу, — ковано од истог метала, њихове библиотеке, напуњене свежњима из најфинијег, израђеног пергамента, исписане златним словима, и који се чувају непрочитани у драгоценим орманима.

Шта да ради проповједник, у сред таквог хришћанског Вавилона, који се усхићавао његовим бесједама, али се није исправљао, у оним црквама, гдје су му пљескали рукама, као у позоришту, и одкуда су излазили прије свршетка службе, журећи се у циркус? Св. Златоуст особито се старао, да посије у срца хришћанску љубав; он се користио кротким обичајем свог народа, да му улије сажаљење; он је био благовјестником милостиње. Ни један учитељ морала, ни један најновији проповједник није могао постићи оне убједљиве живости и оне неисцрпиве пуноће, коју је Златоуст уносио у те своје бесједе. Нигда и нико није умио боље од њега побудити код човјека саучешће према невољама човечјим, ни боље покренути чувство и расположити га на доброчинства и врлине. У хришћанском друштву почеше се већ појављивати тисуће лицемјерних изговора, који охлађују љубав према ближњему, тобож у име св. вјере. Не можемо, а да се не чудимо, како се свети проповједник узнио над такову фарисејску побожност, и како је он жалио сваку несрећу ближњега. „Човјек доброчинитељ, вели он, мора бити као лука, отворена за све несрећне; он мора примати све. Лука прима све, који настрадаше од буре; она их спасава од буре, — били они добри или зли, и какви му драго да су њихови преступци или опасности, које им грозиште, — она их скрива у својим недрима. Ви морате чинити то онима, које постиже несрећа у њихову стању, и кога на земљи гони несрећа. Не судећи их строго и не испитујући њихов живот, олакшајте им њихов биједни положај. Зашто да се теретите бескорисним распитивањем? Бог ће нас ослободити од тога. Колико би требало говорити, колико би их требало одстрашти, да је Господ Бог прописао — најприје испитати живот и дјела свачија, и тек онда

имати сажаљења! Не, од сад смо слободни од тих неугодних истрага. Зашто узимати на себе сувишну бригу? Друга је ствар судија, а друга хришћанин, који дијели милостињу. Сама милостиња назива се тако од милостивога чувства, које нас побуђује на њу. Нема сумње, кад би ми стали испитивати, — ко је достојан наше помоћи, то нигда нећемо наћи, — ко би био потпуно заслужан; но, ако будемо дијелили свима, па и недостојнима, то ће се догодити, да ћемо дати и таквима, који ју највише заслужују, као што је то искусно негда Аврам; он није строго истраживао, какви су били људи, који се приближаваху његову шатору, па се удостојио примити у њему Анђеле небесне. Уподобимо се св. Патријарху, не подвргавајмо несрећнога истрази! Несрећному доста је његове несреће, да буде достојан милостиње. Ако за кога говори његова несрећа, не захтјевајмо ништа друго од њега. Помажући њега, ми штујемо у њему достојанство човјека, а не дјела његова или вјеру његову; не врлина његова, већ биједа његова изазива наше сажаљење, привлачећи тиме на нас милосрђе божје; јер ако ми, усупрот томе, будемо најстрожије осуђивали права оних, којима је с нама један Бог Господ, то ће и он исто тако поступити с нама; и онда, кад ми будемо тражили рачуна о њихову животу, сами се лишавамо права на божанско милосрђе према нама; јер је и у Јеванђељу речено: „имиже сѣдомъ сѣдите, сѣдится вамъ.“

Златоуст враћа се често к заповједи о хришћанској љубави према свима без разлике. Такова неограничена љубав, која, по његовим ријечима, не ступа у свађу с биједнима, већ се с њима дијели по достојанству, вели он, да се може упоредити једино са благошћу творца, који даје подједнако свима и сјајтлост сунчеву и росу, и који даје да за све расту богати земаљски плодови. Милостиња, у његовим очима, није само обвеза наша, већ и заглађење свију преступака. Нема сумње, да је положај друштва, крајње биједно стање једних и убиствена равнодушност других морала метати у уста проповједника сличне ријечи, и да је хришћанска вјера осниивала на њима важну будућност своје снаге. То је признао, двадесет година пред тим, император Јулијан у знаменитом писму свом, гдје, у намјери да подигне важност идолима, савјетује, да се подражава дарежљивости хришћанској. „Омрзнути ови Галилеји, — пише он главному жрецу Арзасу, — осим својих биједних, хране још и наше, који не добијају од нас никакве помоћи.“ — Доброчинство, оставши увијек одличном цртом хришћанства, које умекша средњевјековне звјерске обичаје, и учврстивши се на темељу најновије цивилизације, с почетка је припадало искључиво хришћанству. У то вријеме, једни хришћани стараху се за несрећне, помагаху им и олакшаваху им судбину; њима самима припада мисао о саучешћу и остварење те врлине, која постаде данас обвезна за грађанско друштво. Сам Златоуст, топлим хришћанским чувством, распитује за све различне сличајеве живота, и неједнаке околности, којима се опредјељује код несрећника већа или мања њихова несрећа.

Ево увода, тако рећи — све у лицима, на једну његову бесједу Антиохијцима: „Имам вам данас саопштити поруку праведну, корисну и за вас часну — не од ког другог, већ од сиротиње овога града. Ја сам послан к вама, не ради гласања или какве год народне заповиједи, или сенатске осуде, већ поражен једино призором највећих страдања. Кад сам овамо ишао, видио сам на народној пијаци и на раскршћу гдје лежи толико биједних, исакаћених, слијепих, рањених неизљечивим ранама, да сам осјетио, да би било најечовјечније непроговорити о њима с вама, кад ме, при томе, толико околности и садашње годишње доба силно побуђује на то. Увијек треба спомињати милостињу, јер ми требамо увијек милости божје; а то је особито потребно, кад је зима тако сурова. Љети је лакше за биједне: они могу ходити без одијела, које замјењује сунце, — може се спавати на камену, ноћивати под ведрим небом; није им потребна ни обућа, ни вино, ни храна; њима је довољна свјежа вода из студенца и каквог год коријења, јер их сама природа снабдијева

потребном храном. Друга је корист та, што имају посла: гради ли ко кућу, ради ли се на њиву, путује ли ко по мору, — свакоме су нужне радене руке сиромаха. И заиста, — сиромаху су његови удови то исто, што богатима њихова поља, куће и друга њихова властитост: у његовим рукама лежи му сва нада; оне му једине дају приход. Љето доноси њеко олакшање сиротињи; но зима је за њу готов ђаво и ратује против ње — изнутра глађу, споља студени, која кочи тијело. Зими треба ситија храна, одјећа топлија, кров, постеља, обућа и остало; а у то доба нема ни посла! И тако, кад се зими осјећа највише биједа, и то биједа неодклоњива, у то вријеме, кад неко треба да плати биједнима, а неко да им посла даде, — хајдемо, христољубиви, будите домаћини оних, који траже посла и бићете сатрудници св. Павла, друга и заштитника сиротиње.“

(Настављће се.)

О НАЗАРЕНИМА.

Пријатељско писмо **Душана Петровића,** пароха надаљског*).

Драги пријатељу! Да ти писам реч дао, с њу ти одговорити на твоја питања у погледу Назарена, готово бих се нарасно тога посла, из разлога тога, што ми не достаје довољно времена да ти о Назаренима опширније пишем. Ако би на свако твоје питање хтео савесно да одговорим, требало би ми много времена; јер су ти питања таква, да се не може у две три речи одговорити на њих. Ти ћеш међу тим бити добар, па ћеш се задовољити и са оволико, колико ти пишем, а уз то ћеш бити увиђаван, па ћеш ми опростити стилистичке погрешке у овоме писму. —

За први узрок постанку назаренства узима се у опште криво тумачење св. писма од стране самог простог народа. Прост народ, добив у руке св. писмо на своме матерњем језику, почео је читати га, али не разумевајући поједина места у њему, пошао је странпутицом. За времена није имао ко да га упути у читању те свете књиге, у којој су изложена најузвишенија начела хришћанске вере и морала. Досадање искуство учи нас, да на народни језик преведена библија у рукама простог народа свагда и свуда душевну револуцију прави, и народ на различите секте цепа. Свако поједини човек изводи из једног те истог места друге и друге појмове. За читање св. писма и разумевање истог, захтева се неког предзнања — ако хоћемо да тумачимо поједина места онако, како треба. Па као што се у другим стварима узима она изрека: „да је надри-знање горе него незнање,“ тако се исто може то и овде слободно и без зазора рећи. То би било онако главни узрок, који би важно за постанак те секте у опште. А што се тиче наших Срба, за што они прелазе у Назарене, не може се никако горњи разлог узети за једини и искључиви у сваком случају, него су узроци код појединих врло разноврсни.

Ја ћу ти навести неколе узроке, због којих су моји парохијани прешли — или управо отпали од цркве православне, а ти сам извађај отуда консеквенције.

Надаљска парохија за дуго није имала свога сталног свештеника, те је у таким околностима обављало околно свештенство парохијске дужности. А како, — то можеш представити себи и по томе, што ни један није седео за време администрације у Надаљу, већ је сваки само по потреби долазио у место. И то је трајало тако неких 8—10 година. Какав је то био рад и какво обављање „душепопечитељских“ дужности, можеш себи представити, а да ти ја о томе и не говорим. Народ, видећи такве пастире, који по оном свађељском, баш не полажу душу за стадо своје, није умео тражити даљег узрока томе, него је сву кривицу бацао на поједине, који у осталом нису били толико ни криви, јер поред

*) Ово писмо нашега пошт. пријатеља није за јавност написано и спремљено, већ само ради приватног обавештај о Назаренима, али како је на основу непосредног посматрања и искуства написано, и како се у нас још и данас доста мало зна о Назаренима, ми смо сложили смо ово писмо, већ и за то, што се у њему непосредно, на шпак исцрпљено и прегледно црта неман назаренска.

Уредн.

своје парохије нису ни могли обављати савесније и лепше своје дужности у овоме месту. Народ видећи то, почео се мало по мало отуђивати од вере православне и прелазити тамо, где је мислио да ће наћи више поља и хране својој побожности.

Огромна већина од оних, који прећоше у Назарене, беху пре преласка свога тешки грешници, као: убице, отимачи, лопови, пијанице и карташи, па када им је загрозила добро организована полиција и жандармерија, те не могоше тај свој занат са успехом и даље терати, прећоше у Назарене, да тамо своје грехе откажавају, јер се у тим грешницима појавила искрена жеља, да се окану свога развратнога живота, те немогући пред светом одмах и јавно показати, да су вољни свој живот у миру и хришћанској љубави проводити са осталим сутрађанима — прећоше у Назарене. Но има и таквих, који су управо у православљу бесприкоран живот проводили, али су их Назарени са ласкањем и наговором у своје коло уплели. Јер сваки Назарен је мисијонар, коме је главна брига да што више њих приведе у њихову заједницу, те им се то код друштва у добро и у врлину уписује. Такови ревносни мисијонари не само да у друштву њихових верних заузимају одличнији положај, него, по начелима њихове вере, и на овом свету хватају тиме души места.

Неке од њих одведоше у Назарене сродствени односаји са онима, који беху већ постали Назарени, — те подлегоше искушењу. Неки опет одоше из огорчења, што им се измаче какав мастан залогај, који су могли уловити, да им је испало за руком манипулисање са црквеним и општинским иметком. Неке одведоше у Назарене таки ништави разлози, при којима не може човек довољно да се надиви како могоше послужити као неки разлог за прелаз у другу веру.

Мало час сам ти напоменуо, да је сваки од њих мисијонар, који управо не може ни постати прави члан њихове заједнице дотле, док какву овчицу не улови и не преведе у крило матере цркве њихове. Чим је пошао новајлија у скупштину — сутра дан пролазећи поред свога суседа, позива истога са речима:

„Хајде, шта чекаш? Докле ћеш живети у тами? Избаци те идоле (иконе) из твоје собе; знаш шта каже друга заповед божја: „Не прави себи кипа, нити икакве подобе“ и т. д. Жури се, док је за раније, јер ће после бити доцкан! Хеј, море, док станеш горети у паклу, па довека још . . . ух! ух! ух!“

Наговарање то бива систематски. Тек што је први отишао, долази други одмах сутра дан, те му у истом смислу говори. Доноси му свето писмо на српском језику, Вуков превод, чита му 23. главу по Матеју:

„На Мојсејеву столицу седоше књижевници и фарисеји. Све дакле што Вам кажу да држите, држите и творите; али што они чине не чините, јер говоре, а не чине. Него вежу бремена тешка и незгодна за ношење и товаре на плећа људска, а претом својим неће да их прихвате. А сва дела своја чине да их виде људи, рашрирују своје амајлије, и граде велике скуте на хаљинама својим. И траже зачеље по гозбама и прва места по зборницама. И да им се клања по улицама, и да их људи зову: Рави, Рави! . . . Тешко Вама, књижевници и фарисеји и лицемјери, што затварате царство небеско од људи; јер Ви не улазите, нити дајете да други улазе који би хтели,“ и т. д.

За тим пак додају: „Но како ти се допада? Је ли да то Ваш попа у цркви никада не чита, — јер се њега тиче. На, сво ти ова књига, то је свето писмо, пак читај, али за сада саму ту гл. 23., докле год добро не научиш; даље немој читати за сада, ово ћеш ти већ после прочитати, ово је најважније. Ето видиш, то је за попове казао Хр. Спаситељ. — Ко иде у дугачким хаљинама? Ко седи обично у прочељу? А, како ти се сада допада?“

Новајлија не мисли у тај пар на даље, јер га дотични упућује, да само о томе мисли, и то да чита. Не размишљајући дакле: у каквој је прилици Хр. Спаситељ тај укор изговорио фарисејима, ко су били ти књижевници и фарисеји? — прима све за готов новац!

За овим долази трећи, који напада на обреде, називајући их „незнабошким“, јер се у нас признашају „жртве паљенице“ као: тамјан, свеће, зејтин и т. д. а тога свега код њих нема, а по науци јеванђелској, т. ј. по њиховом казивању и не треба да буде.

Доказивати им сада, да свето писмо није у хришћанској религији једини извор за тумачење обреда црквеног и свега онога што је у цркви, — то је бацати песак у пучину морску, јер они просто све одбацују, а свето писмо узимају као једини извор свега, што се на веру и цркву односи. Свето предање, васељенске саборе, списе

светих отаца — просто обаџују, а управо не знају ни да постоје.

Када је већ и трећи свршио свој посао, а за њим се још који изређао, купе се овда у компилук код онога Назарена, који је у близини тога новајлије, којег су узели на око, да га преврну. Скупљање бива у вече. Пошто се накупио приличан број верних, мушких и женских, од прилике толико колико у једну собу може стати, позову и тога новајлију, — само да види и да чује „што видео није“ како они лепо пеју.

Да их се отресе, дотични отиде међу њих. Ту се сада пеје и чита из светога писма, обично она места, која су највише кадра поколебати у вери онога, који слабо зна и читати, а камоли мислити о ономе, што је читао. Сви га том приликом најљубазније предусретају, питају га за чланове породице му, шта ради овај, шта онај, и напослетку: „Па како ти се допада наша вера?“ И не чекајући одговора, сами одговарају: „ала је баш лепо код нас.“

Обично у таким приликама подлеже дотични искушењу. Е онда су код њега сваки дан, — нађу се тек у послу. А цел им је поглавито та, да се како год неби новајлија одметнуо, или да како год неби пао шака нашим људима, те посредством њих освестио се. На сâмо га никако не остављају за две три недеље дана. У такој прилици су врло галантни: чине му све и сва, позајмљују му новаца, помажу му при економским пословима толико, ди никада боље за њега.

Пре четири године, када сам дошао амо за свештеника, био је певач црквени неки Филип, врло сирома човек са седморо осморо дечице, по занату колар. Окупили га Назарени још пре мога доласка са њиховим назорима верским, на исти онај начин, који сам горе описао, и то су дотле радили, док куквавног човека не залудише. Обећавали му, да ће они њему већ надокнадити ту плату, што је вукао од црквене општине, шта више још ће поред тога веле „наследити царство небесно“. После му окренуше леђа. Данас се каје што им је веровао, али шта ће: овамо није престао — а тамо га готово не трпе; веле, да се не влада по њиховим правилима.

„Бадава што иде — рече ми један — никада царства небесног видети неће.“

А сада ради као прв свој коларски занат, али тешко је ту и хлеба толикој дечици заслужати.

Бива и таких случајева да се дотични за времена отресе заразе назаренске. Тада га се ману, али само за време. После неког времена окупе га по ново — док не буде њихов.

Али обично прелази онај у Назарене, који имаде ма какву мâну на себи: убиџе, страсне пијанице, лопови, бојџије, и те обично и не зову дуго. Они и сами одлазе тамо.

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Одликовање.) Високопреосвештени епископ горњо-карловачки, г. Михаило Грујић, произвео је за протопресвитера г. Манојла Грбића, професора и катихету српске учитељске школе у Г. Карловцу и посланика на срп. народно-црквеном сабору. Врсни књижевник српски и прослављени писац историје „Карловачког Владичанства“, г. Манојло Грбић, заслужио је у пуној мери то одликовање. Нека га то признање његових врлина и заслуга осоколи, да и даље истраје у своме корисном раду. Дај боже, да дуго поживи, те да узмогне још много приврeди и послужити српској цркви, школи и књижевности!

— (Епархијски школски одбор темишварски) држао је дана 16. (28.) јула о. г. редовну своју седницу, у којој је председавао: високопреосвештени дијецезални Епископ, г. Никанор Поповић, а у којој су присуствовали чланови: Протојереј Павао Н. Јовановић, парох српски и администратор протопресвитерата Арадског, јереј Петар Ђурић, парох Чаковачки и протопресв. намесник, и др. Ранко Гранић, адвокат из Вел.

Кикинде. — Реферисао је: Јован Новаковић, парох вел. кикиндски и заменик епарх. школ. референта, а записник бележио: Петар Милић, конс. бележник. — У овој седници решено је до 50 предмета. Међу овима главнији су следећи: Високо кр. угар. министарство богочасти и јавне наставе, одбило је молбу срп. нар. учитеља Ј. А. у В. Б. да би решен био дужности полагања испита из мађарског језика, но изнимно му је дозволило размак рока ради полагања тога испита, до септембра месеца ове године. — Црквена општина у Т. Кањижи одбијена је са молбом својом, да овоепарх. школ. одбор код високосл. саборског одбора на томе поради и изједствује, да јој се залишна парох. сесија, у Т. Кањижи на издржавање тамошњих срп. верозак. школа уступи; и остављено је истој општини на вољу, да се са том молбом сама непосредно обрати на саб. одбор, што епарх. школ. одбор према законом јасно одређеној цели залишних парох. сесија учинити није могао. — Известиће се кр. школ. надзорништво за тамишку жупанију, да су неке црквене општине у своје време упућене, да крајем 189½. шк. године стечај распишу, ради сталног попуњења упражњених учитељских места, са квалификованим особама; а уједно му је на захтевање његово, саопштен датум и број оне наредбе кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе, по којој је оно на овдашњу образложену представку изнимно дозволило, да у неким општинама могу и свештеници вршити учитељске дужности. — Учитељу Ј. К. у Ф., који је по гласу спроведене истраге, неосновану тужбу против м. школског одбора у Ф. због наводно неуредног руковања и проневере школ. новца, подигао, удељен је укор и осуђен је на исплату истражних трошкова у своти од 3 фор. — Поводом молбе привременог учитеља у Фењу, С. Поповића, да би му м. школ. настава и за 1892-3. шк. годину поверена била, позвана је речена општина, да епарх. шк. одбору поднесе извештај о успеху расписаног стечаја ради сталног попуњења учит. места тамошњег. — На извештај овдашњег изасланика, јереја Петра Ђурића, позвана је црквена општина у Модошу, под личном одговорношћу председника јој, да неодложно оправи школ. зграду, која прокишава, и да о извршењу тога до 15. (27.) авг. о. г. извештај поднесе. Уједно је иста општина позвана, да овамо поднесе аутентичан попис срп. школ. деце од 6—12 година. — Уништен је избор м. шк. одбора у Срп. Кларији, јер је против дотичне законске одредбе обављен. — Привремени учитељ Ј. С. у Н., који је оптужен био због разних изгреда и преступа, ослобођен је испод оптужбе, јер је доставерно доказао, да је тужба тужитељева неоснована. — Одбачен је избор Јакова Пасковића, за учитеља у Кетфељу, пошто нема шк. уредбом прописаног оспособљења, и упућена је црквена општина, да стечај са роком од 3 недеље дана на ново распише, јер ће јој се иначе учитељ у смислу закона именовати. — Одбијена је молба учитеља М. М. у В. Б. да му се особни трошкови на терет дотичне црквене општине досуде, пошто то црквене општине у смислу закона нису дужне учинити. — Представка учитељског особља у Бега-Ст.-Ђурђу ради спајања мушке и женске школ. деце, како би се постепено V. и VI. разред отворити могао, издана је м. шк. одбору на извештај и мњење. — Молба учитељице Емилије Трифунчеве и учитеља Славка Трифунца у Башахиду ради нужних оправа на њиховим становима, и друго, — издана је м. шк. одбору тамошњем на извештај у року од 15 дана. — Одобрен је план и прорачун ради зидања нове школ. зграде у Т. Кањижи, и упућена је црк. општина, да распише дражбу на мајак а у погледу нове школе, да „фасију“ епарх. шк. одбору на одобрење поднесе. Прорачун пак у погледу оправе парох. дома, враћен је истој општини натраг с' тим, да га надлежном адм. одбору на одобрење поднесе. — Усљед молбе Срба у Камералном Ст. Ђурђу, да им се дозволи, да могу у своме месту чисто српску основну школу отворити, изаслан је школ. референт Јован Новаковић, да стање ствари на лицу места извиди, и о томе извештај свој поднесе. — Тужба парох. свештенства у Срп. Елемиру, против тамошњег учитеља Владе Станковог и црк. одбора, враћена је тужитељима, да тужбу оделе, те засебним поднесима тегобе и жалбе своје, дотичним надлежним одсецима епарх. управе пријаве. — Одобрен је план и прорачун у погледу зидања нове школ. зграде у Срп. Неузини, и упућена је црквена општина, да распише дражбу на мајак и о успеху извести. — Упућена је црквена општина у Срп. Ченеју, да привременом учитељу своме, Милану Ђермековом, изда плату и за феријалне месеце. — Стеван Поповић, учитељ у Араду, по ново је позван, да поднесе молбеницу своју ради

своја умировљења вис. кр. угар. министарству богочасти и јавне наставе; а црк. општина Арадска упућена је, да место предимењованог учитеља, привремено поред половине учитељске плате, поступи и о томе до почетка 1892-3. шк. године епарх. школ. одбору извештај поднесе. — На основу извештаја о обављеној истрази у Гаду, забрањена је тамошњем м. школ. одбору употреба школ печата са мађарским натписом, пошто је пословни језик наших црк. општина и њених органа, по постојећим законима, српски са ћирилским писменима. — Уједно је решено, да школ. благајник, Мила Малимарков, има 58 фор. 38 нов у школ. благајну да унесе. — Учитељ Ђ. Б. у С. осуђен је на основу дисциплинарне истраге, која је на тужбу м. шк. одбора против њега спроведена, на губитак трећине учитељске му плате за шк. год. 1892-3. у корист м. шк. благајне, као и на плаћање истражних трошкова у износу од 15 ф.; — уједно му је забрањено у будуће да обавља звање општинског sequestri-куратора и судског овршеника. Ј. Н.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— Протојереја Петра Смирнова **Изложење Хришћанске православне цркве.** Део I. Превео Јован Петровић, катихета и професор на кр. вел. гимназији, реалци и учитељској школи у Загребу. Преводиочева наклада. У Загребу 1802, дионичка тискара. 8-на, стр. 152. — Цена 80 новчића. — Ова је књига с благословом Његове Светости г. Георгија Бранковића, патријарха српског, под 29. јан. (10. фебр.) 1892. бр. М. 25 за школску књигу проглашена. Књига ова удешена је за средње школе у Тројединици, а згодна је и за све средње школе у опште. Може се добити код преводиоца-издавача у Загребу, а и у нашим књижарама

— **Трећи Извештај о српском правосл. богословском училишту у Сремским Карловцима.** Школска година 1891—92. Са прегледом стања истог богословског училишта за прошлих четрнаест година т. ј. од задњег извештаја, који је издан 1876—77, па до ове школске године. — Нови Сад, штампарија дра Павловића и Јовића, 1892; 8-на, стр. 107. — У овом „Извештају“ на првом месту изложио је протопресвитер Јован Вучковић, професор и привр. ректор, на 33 стране преглед стања српског православног богословског училишта карловачког од почетка 1877—78 до свршетка 1890—91 школске године. — После тога долази: „Списак слушалаца, који су свршили богословске науке у правосл. богословском училишту карловачком, од његова отворења 1875/6 до школске године 1890/1.“ — Даље је „Табеларни преглед слушалаца, који су свршили богословске науке од 1878/9 до 1890/1 incl.“ Из тог „Прегледа“ види се, да је свршило: 1878/9 године 13; 1879/80 г. 7.; 1880/1 г. 7; 1881/2 г. 10; 1882/3 г. 7; 1883/4 г. 14; 1884/5 г. 17; 1885/6 г. 39; 1886/7 г. 34; 1887/8 г. 29; 1888/9 г. 30; 1889/90 г. 41; и 1890/91 г. 29; — свега 276. — За тим долази „Школска година 1891—92“ са овим одељцима о правосл. богословском училишту у Карловцима: А. Врховна училишна власт. Б. Врховни надзорник. В. Ректор. Г. Привремени ректор. Д. Наставнички збор. Е. Послужитељ. Ж. Наставни предмет са прегледом предавања. З. Летопис. И. Важније наредбе и отпис претпостављених и високих власти, и то: Његове Светости преузв. госп. патријарха Георгија, и П. саборског одбора. Ј. Књижница. У том одељку, од стр. 70 до 99, наведене су по именце књиге, које се налазе у библиотеци богословској. Према списку књига има свега 812 наслова у 1594 књиге, и још осим тога часописа у свескама, који се имају комплетовати и спајати у поједине књиге. — К. Стипендије, приломоћи и друга добротворства, која су уживали поједини слушаоци богословије. — Л. Списак слушалаца концем 1891/2 школске године. Ту су слушаоци богословије из све 4 године по именце наведени. — Љ. Штатистички преглед броја слушалаца у богословском училишту концем 1891—2 шк. године. По том „Прегледу“ било је слушалаца: у I. години богословије 16, у II. години 25, у III. год. 28, и у IV. години 22; свега 101. По дијецезама било их је: из архидијецезе карловачке 28, из бачке дијецезе 22, из вршачке 12, из темишварске 11, из будимске 3, из горњо-карловачке 17, и из пакрачке 8; свега 101. — М. Испити. Из тога одељка види се, да се пријавило за испит из све 4 године: 79, одложило испит 22, положило испит 58; добило слабу оцену: из једног предмета 9, из два предмета 7, из више предмета 1, из једног предмета неиспитан 1, а одступило са испита 3. — Апсолуторне сведоџбе добили су ови слушаоци четврте године: 1. Сим. Аранички, 2. Обрад Давидовић,

3. Евг. Дамјановић, 4. Дим. Дамјановић, 5. Влад. Димитријевић, 6. Илија Докић, 7. Григ. Живковић, 8. Стојан Зајелац, 9. Софр. Јаковић, 10. Мих. Јакимовић, 11. Душан Јосимовић, 12. Георгије Коњовић, 13. Јеврт. Матић, 14. Богдан Мијић, 15. Милош Милић, 16. Сава Миљићев, 17. Лазар Пешковић, 18. Георгије Николић, 19. Алекс. Павловић, 20. Мирко Продановић, 21 Ем. Радошевић, 22. Партеније Сивчев, 23. Мих. Соларић, 24. Чедомир Удицки, и 25. Александар Ђурчић.

— Н. Објава, којом ректорат објављује, да нова школска година 1892—93. почиње 8. (20.) септ. о. г. Слушаоци богословије ваља да се упишу 5, 6 и 7 септ. по ст. кал. Они који желе ступити у прву годину богословије, морају ректорату поднети крштено писмо, сведоџбу испита зрелости, лекарску сведоџбу о потпуном здрављу, и сведоџбу надлежног парохијског звања о религиозно-моралном понашању.

— **Извјештај о православном богословском заводу у Задру** за школску годину 1891—92. Година XIV. — Задар, печатња Ивана Водинке 1892. — 8-на, стр. 83. — Садржај је ове књиге: I. дио: „Сполашњи положај Христове цркве за прва три вијека хришћанства“ — из предавања **К.** (на 62 стране); — II. дио: Православни богословски завод у Задру. А. Управитељ завода. Б. Наставничко особље. В. Преглед предавања. Г. Библиотека. Д. Главније наредбе ц. кр. Намјесништва. Ђ. Љетопис. Е. Слушаоци богословије. Ж. Приправници за богословију. З. Статистични преглед за шк. годину 1891—92. — По том статистичком прегледу било је у све 4 године свега 27 слушалаца богословије, и то: 17 редовних, 10 ванредних; 11 са истом зрелости, 16 без испита зрелости; у семеништу било их је 15, ван семеништа 12; стипендиста 19; издржаше испит 24; по свархијама: 11 из далматинске, 9 из бококоторске, 7 из осталих. Приправника за богословију било је свега 24, и то: 17 при задарској гимназији и 7 при которској и дубровачкој гимназији. — Од слушалаца богословије добили су тројица апсолуторије сведоџбе.

ЧИТУЉА.

— († Јереј Григорије Арсенијевић) парох Ботошки, преминуо је 15. (27.) јула о. г. у 90-ој години старости своје у Ботошу, протопресвитерату Панчевачком. Покојник се родио у Ботошу 30. јануара 1803. год. Отац и дед покојников беху свештеници у истом месту. Основне школе изучио је у родном месту свом, нижу гимназију у Темишвару, V. и VI. гимназред у Сегедину а богословију у Вршцу. Рукоположен је у свештенички чин год. 1829, те је пуне 63 године своју свештеничку дужност вршио на потпуно задовољство народа и своје пастве. Био је примеран, смеран и ревностан служитељ олтара Божјег. Колико је покојник био љубљен и поштован у свештенству и у грађанству, сведочи онај величанствени спровод, који је његове земне остатке до вечне куће испратио. Сахрањен је уз саучешће многобројног народа како из места, тако и околине. При погребу му чиводјејствоваху г. г. свештеници: Петар Ђурчић, протонамесник и парох Томашевачки, који се у надгробној беседи опростио са покојником; Адам Дриндарски, парох Идворски; Андреј Јовановић, Фаркаждински; Васиљије Брановац, Орловатски; Јован Станковић, Томашевачки; Јован Петанек, Српско-Неузински; Јован Стојаковић, капелан Идворски и ботошка два свештеника.

Нека је покојнику лака црна земља и вечан му спомен!!

К.

ОГЛАСИ.

ШКОЛСКА ОБЈАВА.

Уписивање ученица у новосадску српску вишу девојачку школу за идућу школ. 1892-3. годину почиње 1. септембра о. г. по нов. кал. и траје четир дана пре подне од 8—11 сати и после подне од 3—5 сати, а 5. септембра о. г. отпочињу редовна предавања.

У I. разред ове школе примају се ученице, које су завршиле 10. годину живота и свршиле бар с довољним успехом IV. разр. основне нар. школе.

Ученице из V. и VI. разреда осн. нар. школе могу бити примљене у старије разреде, ако на пријемном испиту покажу довољан успех из оних предмета, које тамо нису училе, а овде су за I. и II. разред прописани.

При уписивању има донети свака ученица са стране своје крштено писмо, а све без разлике сведоџбу од последње школске године и сведоџбу, да је калмљена кравијим богиљама.

Свака ученица, која први пут овамо долази, плаћа при уписивању 1 ф. уписнине и 50 н. пристојбе за сведочанство, а које су већ биле овде плаћају само ових последњих 50 н. пристојбе. Школарине нема.

Од ученица из Срема и других наших крајева, које нису училе немачки и мађарски језик, захтева се, да науче пре читање и писање из ова два језика.

Породице из места, које желе држати ову женску децу на препитање, имају се предходно пријавити овој управи, а тако исто умољавају се и родитељи и старатељи дечији са стране, да се предходно расипитају код ове управе за место, па тек онда да предају своје дете на стан.

У Новом Саду 1. (13.) августа 1892.

Арк. Варађанин.

142. 1—1 управитељ.

Бр. 88 ех 1892. М. Ш. О.

СТЕЧАЈ. 143. 1—3

На два учитељска места у Старом Бечеју — једно за долно-предградску, а друго за селишну школу од фелдварске стране, отвара се стечај.

Плата је 500 фор., станарина 150 фор. дотле, док општина не буде имала стан на расположењу; у име огрева 52 фор 50 н., за школску послугу 40 фор., у име паушала 12 фор. 60 н. и за повторну школу 50 фор., ово у месту кад буде на реду, а на селишту сваке године. —

Дужности учитељске прописане су уредбом и наредбама школским.

Молиоци ваља поред прописане квалификације §-ом 58. школске уредбе, још да поднесу и сведоџбу да су оспособљени за предавање мађарског језика у основним школама.

Компетенти дужни су у молби јасно навести, на које се место траже.

Молбе се шиљу председништву школ. одбора српске православне црквене општине.

Рок стечају излази 11. (23.) септембра о. г.

Из седнице школског одбора држане 29. јула (10. августа) 1892. у Ст. Бечеју.

Јован Чиплић, перовођа. **Мита Радановић,** потпредседник.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Прва свеска: Тумачење Јеванђеља од Г. Архимандрита Фирмилијана већ је готова, остале две, II. и III ћа, биће такође готове најдаље с концем октобра месеца ов. год.

С тога се умољавају гг. свештеници, да са предплатом што пре похитају у што већем броју.

Предплату ваља шиљати подписатима у Београд.

Витомир Марковић и Павловић,

144. 1—3 црквени и свешт. одела продавци.

Бр. 138. КОНКУРС. 145. 1—3

Ради попуњења парохије Липовско-Бездедечке са платом VI. класе отвара се овим конкурс.

Просители имају своје сведочбама о својој квалификацији за отправљање пароховског звања и са штемплом од 50 кр. снабдевене молбенице путем предпостављене своје духовне власти за четири недеље дана од првог уврштења овога конкурса у новине „Српски Сион“ консисторијуму овом поднети.

Из седнице консисторијума Епархије Будимске у Сентандреји 16. јулија 1892. држане.

СТЕЧАЈ. 148. 1—2

На упражњено место учитељице на четворо-разредној женској школу у Ст. Шиоова (Бачкој) по ново се расписује стечај. —

Плата је 300 фор. а. вр. у готовом новцу, слободан леп стан, са пространом баштом, један хват дрва, и два хвата сламе за огрев.

Ново изабраној учитељици спадаће у дужност школском уредбом прописане дужности како у школи, тако и у цркви обављати. —

Рок стечају траје до 24-ог августа о. г.

Из седнице местног школског одбора држане у Ст. Шиоова 2-ог августа 1892.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 147. 1—3

Ради попуњења учитељског места на вероисповедној школи у М. Чанаду, у чанадској жупанији, пошта: Апатфалва.

Плата је 200 ф. а. вр., 10 ф. за дрва, 40 ф. за пооторну школу, 20 ф. за перовођство, ако буде изабрат; 13½ кат. јутара прве класе орање земље, која до 20 ф. годишње аренде по јутру носи и на коју порез плаћа учитељ; поред тога леп стан са пространом баштом; сламе за огрев за школу и учитељски стан колико треба; од укопа где буде позват 1. ф.

Лична пријава узима се у обзир, а пре свега имају првенства сомборски приправници.

Учитељу спада у дужност у цркви недељом и празницима појати, а децу у појању обучавати и законом прописане предмете предавати.

Рок стечају 28. августа. Избор ће се држати на Успковање т. ј. 29. августа о. г. и између јутрења и службе обавити.

Који желе ово место получити, нека своје молбенице на доле подписаног председника до означеног рока послати изволе.

Из седнице црквб. школског одбора држане у М. Чанаду, 28. јула 1892.

Луг Поповић, перовођа. **Пера Алвадић,** црквб. школ. председник.

146, 1—1

ЈЕФТИМБА.

На српско-православној цркви у Старому Сланкамену имаду се ове године месеца августа и септембра предузети следеће радње: 1. Зидарска радња 1158 ф. 90 н. 2. Лимарска радња (шпенглерска) 32 ф. — 3. Гвожђарска радња 60 ф. — Укупни прорачун изнаша 1258 ф. 90 н.

По закључку црквене скупштине одржавати ће се у ту сврху јефтимба дне 9. (21.) августа у два сахата после подне. —

Који од н. н. мајстора тај посао преузети жели, нека тога дана изволи у Стари Сланкамен у црквену скупштину доћи.

Сваки лицитант има пре јефтинбе положити 10% вадијума.

Српско-православна црквена општина у Старому Сланкамену, дне 29. јула (10. августа) 1892. год.

Никола Лалић, Јован Никковић,
перовођа. председник.

Бр. 192./92.

СТЕЧАЈ.

124, 3—3

У смислу правила задужбине Атанасије П. Гереског расписује се овим стечај на једно стипендијско место од 150 ф. на годину.

Ову стипендију уживају само ученици ове гимназије, Срби правосл. вере из земаља угарске крупе, но нису искључени ни Срби православне вере из Беча, Трста и краљевине Далмације.

Молитељи имају поднети своје молбенице потписаној управи гимназијској најдаље до 8. (20.) септембра о. г. и прикључити им школске сведоџбе од последње две године, сведоџбу сиромаштва, сведоџбу лекарску и крштено писмо.

Примедба. Осим тих стипендија издаје се сваке године из прихода од светосавских беседа припомоћ четворици сиромашних ученика ове гимназије по 100 ф., а десеторици по 80 ф. у месечним ратама по 10 и 8 ф. у напред.

У Новом Саду 2. августа 1892.

Управа срп. вел. гимназије.

СТЕЧАЈ.

111, 3—3

На упражњено место пароха у Чепину са платом IV. разреда овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца августа о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 9. (21.) јула 1892. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

Бр. 183./92.

ОГЛАС.

125, 3—3

Уписивање ученика за шк. годину 1892/3 на овдашњој срп. вел. гимназији почиње 1. септембра по р. кал.

У I. разред примају се ученици на основу сведоџбе од IV. разреда основне школе, или на основу пријамног испита; у остале разреде на основу сведоџбе од предходног нижег разреда.

Сви ученици без разлике плаћају по 2 ф. уписне таксе, по 1 ф. на библиотеку, по 3 ф. за „Sanitas“ и по 70 н. друге пристојбе. То се плаћа при уписивању и од тога се нико не опраша. Школарине плаћа сваки ученик по 15 ф. на годину. Од плаћања школарине могу бити опроштени они, који докажу сведоџбом школском, да се добро владају и да у наукама добро успевају, и сведоџбом сиромаштва, да су сиромашни.

31. августа држаће се поновни испити. По закључку професорске конференције од 18. новембра 1884. бр. 46. и одобрењу тога закључка од стране вел. патроната ове гимназије од 10. (22.) децембра 1884. бр. 139/140. губе право на понављање испита они ученици, који на горе означени термин не дођу, да поновне испит.

У Новом Саду 2. августа 1892.

Управа срп. вел. гимназије.

К. бр. 467 ех 892
К. 386.

ЕДИКТ.

107, 3—3

У брачном спору Марије Борчић из Мехале против супруга јој Милана Борчића, чије је садање место пребивања непознато, овим се исти Милан позива, да у року од 60 дана место свога пребивања конзисторији овој до знања стави, или сам лично предстане, пошто ће се у противном случају брачни спор овај и без њега решити. —

Из конс. седнице у Темишвару 16. (28) јуна 1892 држане. —

Епархијска конзисторија темишварска.

СТЕЧАЈ.

103, 3—3

На упражњено место протопресвитератског помоћника у Митровици, са платом VI. разреда и уживањем половине сесије, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитерата до конца Августа о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 9. (21.) јула 1892 држане.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ.

112, 3—3

Овим се расписује стечај на упражњено учитељско место на четвороразредној мешовитој вешовитој верозаконској школи у Вел. Средишту. Годишња је плата учитељу 360 ф. ав. вр., 40 ф. за држање повторне школе, 10 ф. у име пероваћства, 6 катастралних јанаца оране земље, $^1/_2$ јанца пољске баште, на које имаде државне порезе и еквивалент плаћати, 4 фата дрва, у природи слободан стан са две собе, кујном, шпајзом, шупом, подрумом, шталом и пространом од авлије одељеном баштом. —

Учитељ ће бити дужан у цркви појати, децу у појању обучавати, повторну школу држати, такођер и у седницама црквено-школским перо водити, као и остале бележничке писмене дужности вршити; у колико би толико музикалне способности имао да би одраслију младеж у ноталном црквеном и народном појању и певању обучавати могао, за ту цел имаће засебно од црквене благајне годишњу награду од 60 ф. и то све дотле, докле те дужности испуњавао буде и док општини воља буде, без да је општина исту последњу награду вечито давати приморана. —

Компетенти имају своје молбенице, са пужним сведоџбама а особито са сведоџбом да је испит из мађарског језика положио, снабдевене, до 15 августа 1892. црквено-школском одбору поднети.

Првенство имају они учитељи који се лично преставе црквено-школском одбору.

Из седнице Вел. Средишког Црквено-Школског одбора, држане 12 јула 1892 год.

Црквено-Школски Одбор.

Е. бр. 466. ех 892
К. 347.

СТЕЧАЈ.

108, 3—3

На парохијско место у Нађфалу овим се отвара стечај. —

Конкуренти имају своје добро инструјуиране молбенице до 31. августа о. г. подписаној конзисторији поднети. —

Из конс. седнице у Темишвару 16. (28.) јуна 1892. држане.

Епархијска конзисторија темишварска.

СТЕЧАЈ.

102, 3—3

На упражњено место пароха при св. Успенској цркви у Иригу са платом IV. разреда овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије, путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног протопресвитерата до конца Августа о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 9. (21.) јула 1882 држане.

Архидијецезална конзисторија.

Сп. 1430.
ех 1892.

СТЕЧАЈ.

115, 3—3

Ради попуњења упражњених стипендијских места у закладу пок. Ђорђа пл. Сервијског III. разреда, појединце са 105 фор. годишње стипендије отвара се стечај.

Стипендију из ове закладе може получити сваки онај српске народности и православне вероисповести ученик, који се добро учи, примерно влада, а сиромашног је стања, а навршио је 12 годину свога живота.

Стипендисте III. разреда ове закладе могу се с временом, ако нужну класификацију све једнако имали буду, у више стипендијске разреде, т. ј. у II. са годишњом стипендијом од 157 фор. 50 нов., и I. разред са годишњом стипендијом од 210 фор. промаћи, и имају у томе погледу првенство пред другима, који ту стипендију ужывали нису.

Молитељи имају своје крштене писмом, школским сведочбама, сведочбом сиромаштва и лечничком сведочбом о томе, да су здрави, обложене молбенице саборском одбору у Карловцима до 19. (31.) августа т. г. поднети.

У Карловцима 15. (27.) јула 1892.

Председништво Саборског Одбора.

К. бр. 409 ех 892.

СТЕЧАЈ.

129, 2—3

На парох. место у Чоки, у протопресвитерату В. Кикиндском, овим се отвара стечај.

Конкуренти имају своје добро инструиране молбенице до 31. августа о. г. подписаној конзисторији поднети. —

Из конс. седнице држане у Темишвару 14. (26. јулија) 1892 год.

Епархијска конзисторија Темишварска.

ШКОЛСКА ОБЈАВА.

Уписивање ученица у српску вишу девојачку школу у Панчеву за идућу школску 1892/93. годину почиње 1. септембра и траје до 4. септ. о. г. по нов. календару, а 5. септ. отпочињу предавања.

У ову школу примају се девојчице, које су навршиле 10-у годину живота свога и свршиле су четири разреда осн. народ. школе најмање са довољним успехом или које покажу на пријемном испиту успех, који одговора успеху из четири разреда основ. народ. школе.

Ученице из V. и VI. разреда основ. народне школе могу бити примљене у старије разреде ове школе, ако на пријемном испиту покажу бар довољан успех из прописаних предмета дотичних разреда.

Ученице, које први пут у овај завод ступе, плаћају 1 фор. уписнине а осим тога плаћа сва-

ка у име школарине за целу годину 5 фор. односно 2 фор. 50 нов. по течају.

Сиромашне а добре ученице, ако своје сиромаштво званичном сведоџбом искажу, могу бити од школарине ослобођене.

Који родитељи или старатељи желе своје женско дете послати овамо, умољавају се, да понесу собом детиње крштено писмо, школску сведоџбу од последње године и имају да искажу да ли су детету у своје време калемљене кравље богиње. Даље се родитељи са стране умољавају, да се у погледу стана и препитања изволе обратити на управу ове школе, која ће им у ту циљ више добрих и одличних кућа препоручити.

Панчево 1. (13.) августа 1892.

Свет. Дамјановић,
управитељ.

131, 2—2

СТЕЧАЈ.

130, 2—2

На новооснованој српској вероисповедној основној четвороразредној женској школи, овим се отвара стечај за учитељицу.

Плата је 300 фор., 4 хвата дрва за школу и своју потребу, слободан стан с баштом. Учитељици спада у дужност све законом прописане предмете предавати и децу у женском ручном раду обучавати. Молбенице се имају најдуже до 15. августа т. ј. велике господње школском одбору послати, а онда ће се и избор учитељице обавити.

Из одборске седнице у Павлишу (код Вршца) 20. јула 1892 г. држане.

Ђ. Лазаревић,
пероводја.

З. Глогонац,
председник школ. одбора.

СТЕЧАЈ.

134, 2—3

Скупштинским закључком од 20. јула о. г. расписује се овим стечај на упражњено учитељично место, на троразредној женској основној школи.

Плата је учитељици 300 фор., 5 хвати дрва, слободан стан, састојећи се из две собе и кухиње.

Учитељици у дужност спада:

а.) прописане предмете у школи предавати;

б.) ученице у женском ручном раду наставлати; црквеном појању, по пропису обучавати, присуствовати са ученицама при сваком богослужењу и поћорну школу држати.

Која жели ово место заузети има своју инструјирану молбеницу са доказима и сведоџбама до 1-ог септембра овамо упослати. Наступање службе од 1-ог октобра т. г. по новом.

Из седнице срп. прав. црквене општине у Черевићу 20. јула 1892.

Пет. Ј. Шевић с. р.
пероводја.

Ђока Савић с. р.
председник.

К. бр. 438 ех 892.

СТЕЧАЈ.

135, 2—3

На парох. место у Тиса-Ст. Миклушу, у протопресвитерату В. Кикиндском, овим се расписује стечај с' тим, да интеркалар траје до последњег јануара 1893. год.

Конкуренти имају своје добро инструиране молбенице до 15-ог септембра о. г. поднисаној конзисторији поднети. —

Из конс. седнице држане у Темишвару 14. (26.) јулија 1892. год.

Епархијска конзисторија Темишварска.

К. бр. 510. ех. 892
к. 480.

СТЕЧАЈ.

136, 2—3

На парох. место у Т. Бечеју овим се расписује стечај с' тим, да интеркалар траје до последњег маја 1893. године.

Стеченици имају своје добро инструиране молбенице до 15-ог септембра о. г. поднисаној конзисторији поднети. —

Из конс. седнице у Темишвару 14. (26.) јулија 1892. године држане.

Епархијска конзисторија Темишварска.

К. 1069.
III. 36.

СТЕЧАЈ.

132, 2—3

Ради попуњења учитељских места на српско-вероисповедним школамама у

I. Ватину. Берива су годишње: плата 84 фор., — 20 пож. мери жита, 12 п. мери кукуруза, 3 хвата тврдих дрва, слободан стан и $2^1/_2$ јутра оранице на уживање. Сем тога од погреба кад га позову 50 нов. и за пероводство код црквене општине 5 фор.

II. Дежану. Плата је 100 фор. — 32 мере жита, 12 мери кукуруза, 2 хвата тврдих дрва, слободан стан са пространом баштом, 2 катас. јутра сенокоса, ливаде, и од погреба кад га позову 50 нов.

III. Потпорњи. Плата је 100 фор. — 24 мц. жита, — 24 мц. кукуруза, — 4 хвата дрва, — 3 јутра оране земље и слободан стан са баштом.

IV. Суботици. Плата 138 фор. — 4 јутра оране земље, — 8 хвати тврдих дрва за себе и школу, — 12 мц. жита, — 12 мц. кукуруза и слободан стан са пространом баштом

Сем тога за пероводство код црквене општине 18 фор. и од погреба кад га позову 50 нов.

Дужности учитеља прописане су школском уредбом и односним уредбама.

Рок овом стечају истиче 15. (27.) Августа 1892 год.

Конкуренти имају своје ваљано инструјисане прозбе овом епарх. школском одбору послати.

Епарх. школски одбор у Вршцу 23 јула, 4 августа 1892.

КОНКУРС. 127. 2—3

Ради попуњења упражњеног места православног душепопечитеља у кр. казнијони вацкој, с којим је за женски пол кр. казнијона у Марија-Нострa скопчана, отвара се овим конкурс.

Са овим местом, на које свештенство монашког и светског реда конкурисати може, скопчана је годишња плата од 800 фор. и 120 фор. у име станарине, а за Марија-Нострy путни трошак и дневница.

За отправљање овога звања изискује се, окром редовне квалификације душепопечитељске, још и тачно знање српског, мађарског и романског језика, у говору и писању.

Проситељи имају аутентичним сведочбама о свом оспособљењу, као и знању српског, мађарског и романског језика и са биљегом од 50 кр. снабдјевене молбенице, за четири недеље дана од првог уврштења овога конкурса у „Српском Сиону“ конзисторијуму епархије будимске поднети.

Из седнице конзисторијума епархије будимске, у Сентандрији 16. јула 1892 држане.

СТЕЧАЈ. 128. 2—3

Ради сталног попуњења упражњеног учитељског места у Срп. Боки, расписује се овим стечај. —

Плата је учитељска у готовом новцу 400 ф., $^1/_4$ ланца баште ван села, на коју учитељ порез плаћа, и 4 ланца ливаде; осим тога слободан стан са баштом; огрева за себе и школу преко зиме, колко потребује; а од погреба, где позван буде, 50 н. —

Компетовати могу само они, који су срп. учит. школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили. —

Изабрани учитељ биће дужан при сваком богослужењу у цркви појати, школ. децу у црквеним обучавати, све школ. уредбом прописане предмете у школи предавати, повторну школу држати и у црк. школ. седницама перо водити. —

Према изнимним приликама имају стеченици своје уредно инструиране молбенице потписаном епарх. школ. одбору, најдаље до 19. (31.) августа о. г. поднети. —

Из седнице епарх. школ. одбора, у Темишвару, 16. (28.) јула 1892. г. држане. —

Епарх. школ. одбор темишварски.

СТЕЧАЈ. 137. 2—2

На место забављене овим се по ново расписује стечај. Плата је забављи: 300 фор. са петогодишњом повишицом од 10%, слободан стан и огрев. Рок стечају траје до конца августа о. г.

У Кумани 25. јула 1892.

Школски Одбор.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 126. 2—2

Овим се расписује mittendo-дражба за зидање нове школе у Новоме Саду у јовановској порти по плану неимара Мартина Сотића.

По трошковнику износиће градња 5680 фор. 85 новчића.

Услова, план и трошковник могу се сваки дан видети у писарници општинској до саборне цркве.

Дражба ће бити 9. (21.) августа о. г. у 3 сата по подне у општ. писарници.

У Новоме Саду 20. јула (4. августа) 1892.

Црквени одбор српске правосл. црквешкол. општине новосадеке.

У. Б. 316. ex 1891/2.

СТЕЧАЈ. 118. 3—3

У православном богословском училишту карловачком има да се попуни мјесто професора за омолитику, литургику и црквено појење са правилом.

На ово мјесто могу компетовати српско-православни свештеници свјетовног и монашког реда, који су поред положеног испита зрелости свршили богословске науке, те су кадри свједоџбом школском доказати, да су споменуте предмете са одличним или похвалним успјехом изучавали.

Берива професора означена су у §. 101. највишег рескрипта од 10. авг. 1868. године.

Компетенти нека своје добро инструиране молбенице, до 5. (17.) септембра ове године, потписаноме ректорату поднесу.

Ректорат

српско-правосл. богосл. училишта карловачког.

СТЕЧАЈ. 141. 2—3

Овим се расписује стечај на упражњено учитељичко место на шесторазредној српској православној вероисповедној основној женској школи у Старој Паланци. (O Palánka. B. B. megye.) С истим местом скопчана је ова плата: 1. У готовини годишње, 350 фор. а. вр. 2. У име огрева годишње, 20 фор. а. вр. 3. У натури пак: слободан стан са $^1/_4$ јутра баштом, и изван места 5643 □° добре оране земље. На ову земљу плаћа учитељица државну порезу. 4. Сваке друге године 40 фор. а. вр. за држање повторне школе.

Учитељици спада у дужност све законом прописане предмете у оним разредима предавати, које јој м. шк. одбор додели. Надлитељке имају добро инструиране молбенице до 29. августа (10. септ) 1892 г. потписаноме председништву шк. одбора поднети.

Из седнице м. шк. одбора српских основних вероисповедних школа, која је држана 29. јула (10. августа) 1892 г. у Старој Паланци.

Константин Јанковић, с. р. Младен Сешић, с. р.

перовођа. председник шк. одбора.

СТЕЧАЈ. 133, 2—3

Пошто је останком досадањег учитеља Бранка Чавића место на српској вероисповедној школи овдашњој остало упражњено, то се на основу вис. решења славног епарх. школ. одбора под бр. Е. Ш. О. 170 ех 1892, стечај отвара.

Плата је 280 фор. авр., $3^1/_4$ јутра оране земље, на коју учитељ сам порезу плаћати има; 5 фор. паушала, 5 фор. у име перовођства, 3 хвата тврдих дрва — из којих се и школа грејати има, — даље има слободан стан састојећи се из једне собе, кујне, шпајза, штале и лепе баште, — од погреба пак где позван буде добија 50 нов.

Дужност је учитеља осим предавања у свакидашњој и повторној школи још и појање у св. цркви и обучавање школ. младежи у појању.

Првенство ће имати они, који су вични мађарском језику.

Дан избора је одређен 29. августа (на Усековање). Желити је, да би молитељи истог дана при богослужењу лично присуствовали.

Из седнице црквено школ. одбора држане у Торњи (чанадска градомеђа) 20. јула 1892. г.

Амфилохије Михајловић,
адм. вик. као управитељ.

Алекса Баић,
председник.

СТЕЧАЈ. 139, 2—3

На учитељско место у Јабуци близу Вршца овим се расписује стечај.

Плата је учитељска 300 ф., писарине 5 ф., слободан стан са две собе, кујном, комором, подрумом и шталом, два хвата дрва за учитеља и два хв. за школу, и баштом усађеном благородним воћем.

Учитељу спада у дужност све школском уредбом прописане дужности обављати.

Рок је стечају 25. август о. г. Компетенти се имају пријавити школском одбору.

У Јабуци 28. јула 1892.

Мита Вишацки,
председник.

СТЕЧАЈ. 140, 2—2

Овим се расписује стечај на новоотвореној срп. прав. вероисповедној основној школи у Пачиру за I. и II. разред мешовите школе.

На исто место тражи се учитељица са годишњом платом од 320 фор. а. вр. а за повторну школу 40 фор. а. вр.; њуз то слободан стан и сламе за огрев колко потребно буде.

Изабрана учитељица дужна је све, на основу школ. наставног плана одређене предмете деци предавати.

Рок избору је 23. август о. г.

Из седнице школског одбора држане у Пачиру 27. јула 1892. год.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 138, 2—3

На упражњено учитељичко место у Товаришеву (Бачка жупанија), отвара се стечај, уз годишњу плаћу од 360 фор., три стотине и шездесет фор., слободан стан са леном великом баштом и зимским огревом.

Изабраној учитељици спадаће у дужност школском уредбом прописане предмете предавати, попторну школу држати и женску децу у женском ручном раду обучавати.

Оспособљене неке изволе своје добро снабдевене молбенице са сведоџбама најдуже до 29 августа — до Усековања о. г. овомесном школском одбору послати. Првенство имаће оне, које су испит из мађарског језика положиле.

Из седнице црквено-школског одбора у Товаришеву 5. јула 1892. год.

Ненад Загорчић,
перовођа.

Јоца Станојев,
председник.

Сл. 1432. ех 1892.

СТЕЧАЈ. 116, 3—3

Ради попуњења упражњених места у стипендијској закладе пок. Гавре Адамовића овим се отвара стечај.

Стипендија из ове закладе износи годишње 300 фор. за ученике средњих школа, а 400 фор. за слушатеље академијских наука.

Стипендију могу получити сиромашни ученици српске народности и православне вероисповести, који су доброг владања и добро се и прилежно уче.

Сродници фундатора имају првенство.

Питомци ове закладе могу своје науке само на отачественим заводима у Угарској и Хрватској и Славонији слушати, а само с дозволом високе кр. уг. владе могу се и у иноземству учити.

Молитељи имају своје, крштеним писмом, школском сведочбом, сведочбом сиромаштва и лечничком сведочбом о томе, да су здрави, обложене молбенице саборском одбору у Карловцима до 19. (31.) августа т. г. поднети.

У Карловцима 15. (27.) јула 1892.

Председништво Сабореског Одбора.

СТЕЧАЈ. 123, 3—3

Ради попуњења учитељског места на срп. правосл. основној школи у Ђиру овим се расписује стечај.

Годишња је плата у готовом новцу 80 ф. — жита 20 кибли, 2 хвата дрва, 3 јанца оране земље, на које и порез плаћа, слободан стан у најмљеној кући.

Молбенице са потребним документима нека се поднесу месном школ. одбору најдаље до 15. августа 1892 год.

III. С. 188. ех 1892.

СТЕЧАЈ.

117. 3—3

Овим се расписује стечај на два празна места стипендијске закладе пок. Атанасије Баде, с којим је појединце скопчана годишња стипендија од 63 фор. а. вр.

Стипендије на ове закладе, које су у три разреда, по 63 фор., 84 фор. и 105 фор. поделене, могу се поред постепеног промицања из нижег разреда у виши, подарити само таким, у опсегу српске митрополије карловачке спадајућим православним ученицима гимназије, богословије, свеучилишта или академије, који не уживају нити друге какве, нити пак стипендије што су од истог оснивателя код протестанских наставних завода у Дебрецину, Шарошпатаку и Пожуну установљене.

Сродници оснивателеви имају првенство пред другим молитељима.

Молитељи имају своје са крштеним писмом, школском сведоџбом, и сведоџбом сиромаштва обложене молбенице до 19. (31.) августа т. г. српском нар. црк. Школском Савету у Карловцима поднети.

У Карловцима 15. (24.) јула 1892.

Председништво срп. нар. црквн. Школ. Савета.

СТЕЧАЈ.

149. 1—1

На упражњено учитељско звање у Кетфељу овим се по налогу сл. епарх. управе по ново стечај отвара. Учитељска је плата 400 ф. а. вр., 4. ланца ораће земље, 3. хвата дрва, 3. хвата сламе, 1 ф. од погреба мртваца где буде позват, слободан стан са баштом, 2 собе, кујна, подрум и шпаја. Учитељу спада у дужност у цркви појати и у школи децу обучавати, такође и перовођа бити бесплатно. Који жели ово место получити, нека изволи своја сведочанства на црквено-школску општину послати из' коме је могуће лично се представити. Дан избора биће 29. августа т. г.

Из седнице црквено-школске општине у Кетфељу дана 2. августа 1892. држане.

Тодор Жикић, перовођа. **Васа Фемић,** председник.

С.О. 1431. ех 1892.

СТЕЧАЈ.

114. 3—3

Ради попуњења два упражњена стипендијска места у закладу Петровић-Харишевој, од којих је једно одређено за ученика ратарске, а друго за ученика трговачке струке, овим се расписује стечај.

Стипендија износи годишње 300 фор. а. вр.

Стипендије из ове закладе може получити само младић српске народности и источно-православне вероисповести из земаља угарске круне; а избрани стипендиста моћи ће своју стипендију само на наставним заводима у земљама угарске круне, а само изнимно и с дозволом високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе и на наставним заводима у другој половини монархије или у иностранству уживати.

При једнаком својству молитеља имају првенство они, који су без имања, пред онима који таковога поседују, а у истим околностима имају првенство пре свију сродници оснивателя пок. Марије Харши рођ. Петровић и мужа јој пок. Григорија Харши из Земуна.

Молитељи имају своје, крштеним листом, зеничком сведоџбом о калајисању богиња и стању свога здравља, школском сведоџбом о до сад свршеним наукама и најпосле сведоџбом политичне власти о свом имовинском стању обложене молбенице саборском одбору у Карловцима до 19. (31.) августа т. г. поднети.

У Карловцима 15. (27.) јула 1892.

Председништво Саборског Одбора.

СТЕЧАЈ.

120. 3—3

Срп. прав. црквн. општина у Чуругу, вољна је да подигне громовод на згради своје цркве, ван тога потребује две певнице са столовима, и Христов гроб. —

Уз што позива подузимаче стручњаке, да се на минусидо-лицитацији, која ће се 16. (28.) августа после подне у 3 сата у присуству црквн. одбора одржати, приђаве.

Подузимачи имају 10% пшеничалука положити. — У Чуругу 19. (31.) јула 1892 год.

Г. Сабљица, перовођа. **Јован Илић,** председник.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље** на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Поједини бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Новом Саду.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 33.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 16. АВГУСТА 1892.

СТЕВАН АНЂЕЛИЋ,

крстоносни прота и парох митровачки, члан архидијецезалне конзисторије и народни добротвор, после дугог и тешког боловања преминуо 5. (17.) августа 1892. у 68 години свога живота, а сарањен у петак 7. (19.) августа у Митровици.

На све стране жица је разнела вест, да је за навек склопио своје очи велики добротвор гимназије и богословије карловачке, добротвор српског народа, крстоносни прота и парох митровачки Стеван Анђелић. Отишао је Богу на истину а у походе своме брату, блаженопокојноме Патријарху Герману, да даде рачуна о делима својим. С ведрим челом може стати и испоручити, да је свршио дело, које му је у аманет оставио да учини.

У вреви данашњој и раздору нашем не умемо ни да оценимо, колики је добротвор српском народу пок. Стеван Анђелић са братом му блаженопокојним патријархом Германом. Тишије, беспристрасније потомство оцениће доброчинства њихова по правој вредности и величини, а ми у овај мах само ћемо регистровати доброчинства, ради сећања и подстрекавања.

*

Стеван Анђелић родио се 30. марта 1825. у Ср. Карловцима; отац му је био Павле, парох при саборној цркви Ср. Карловачкој а мати Ана из куће Шероглића. Парох Павле умре као млад човек од 40 година; иза њега остало је четворо ситне деце, од којих је једно на брзо умрло. Попадија Ана као брижна мати после смрти мужевљеве није се преудала, него се жртвовала за своју децу, само да их на пут изведе. Држећи туђу децу патила се и мучном зарадом својом издржавала је своју децу. Брижна мати та дочекала је награду своме труду, видила је својим очима кћер удату за свештеника, сина Григорија у калуђерству Германа као архимандрита ман. Гргетега а млађега сина Стевана као пароха митровачког.

Стеван Анђелић учио је основну науку у српској и немачкој школи карловачкој, по том је свршио у месту свога рођења гимназију и богословију.

Године 1845. постане Стеван Анђелић учитељ у Земуну; но после године дана разболе се те је морао своје звање да напусти. Кад је оздравио, дође за учитеља у Ст. Бановце, где је био учитељ све до године 1849. У пролеће те године постане катедралним ђаконом у Карловцима, а доцније спомоћником проти карловачком. Године 1852. постао је Стеван Анђелић прво администратор треће парохије у селу Лаћарку близу Митровице, а за тим и прави парох. Ту је служио св. олтару пуних 14 година и трудом својим и трудом жене своје Ане рођ. Лукићеве саградио је себи кућу. Но кад му умре кћи јединица, која је била у школи у Митровици, зажели да са женом својом буде ближе гробу своје јединице, те добије год. 1864. парохију у Митровици и као такав је и умрьо.

Као вешт економ посветио је Стеван Анђелић своје услуге митрополитском спахилуку у Даљу, онда, када му је блаженопокојни брат Герман постао српским патријархом.

Као управитељ даљског спахилука пробавио је Стеван Анђелић 6 година и 10 месеца. Вештином и знањем својим умножио је он постепено приходе спахилука тако, да је од 30.000 фор. чистог прихода што је било прве године његове управе, дотерао до 130.000 фор.

Оваком управом митрополитског добра поставио је Стеван Анђелић своја брата патријарха Германа у тај положај, да је овај могао као највиши достојанственик српске православне цркве свуда и у свакој прилици место своје достојно испуњавати, давати стипендије, пензије и милостиње и уз то даровати 30.000 фор. као пензијони фонд за професоре гимназије карловачке, 20.000 фор. за удовички свештенички фонд архидијецезе карловачке, 1000 дуката саборној цркви карловачкој на црквено одјејање и 1000 фор. истој цркви на оправку.

Дана 30. априла 1890 осветила је Њ. Светост господин патријарх Георгије Бранковић темељ новој згради карловачке гимназије и том приликом дала свечан ручак у почаст обновитељу њеном Стевану Анђелићу.

Том приликом нови патријарх у здравици одао је спомен сени свога предходника а присутном брату његовом исказао захвалност на родољубивом и савесном извршењу аманета братовљевога. На ту здравицу одговорио је Стеван Анђелић скромно, али тако топло, да је све присутне тронуо до суза.

Скромна али за постанак нове зграде карловачке гимназије врло значајна изјава Стевана Анђелића гласила је овако:

„Покојни старији брат, блажени патријарх Герман, како је по благородној души својој желио на све стране благодетне зраке милости просипати — није заборавио ни на мезимче своје, гимназију карловачку, у којој смо се учили, него ме је саветовао и у аманет ми је предао не обвезујући ме ни писменом ни моралном обвезом, него је само жељу своју последњу на самртној постељи изразио предавши ми у то име 50.000 фор., да капитал тај са оставином по гласу тестамента његовога, мени као главном наследнику припадајућом, спојим и тек након смрти моје капитал тај патронату карловачке гимназије на зидање њено предам.“

„Како сам вазда као млађи из детињства мога научно старије моје слушати и покоравати се налозима њиховим — нисам могао зар и ову последњу вољу мога јединога љубљеногa брата Германа неиспуњену времену тек будућем оставити, него сам се пожурио да са поменутим капиталом од 50.000 фор., мени од Германа уручењим, моју уштеђену и од мога брата за безбрижност моје старости даровану ми крајцару — по милости његовој и из признателности за труде моје око унапређења властелинства Даљског — спојим, печекајући на оставинску расправу, неби л' тако још за живота подигнуто и украшено здање то видио и које на 162.500 фор. стаје, народу српском и младежи српској учећој се у заводу гимназијско-богословском предам, а тим и завет брата мога испуним и души својој олакшам.“

„Исповедам пред Богом и народом: да жртву ту не учиних из сујете, ни жељан славе, благодарности и признателности ма с које стране, него чисто из љубави према моме љубљеном и нигда незаборављеном брату блажене памети патријарху Герману, да му и последњу вољу и жељу његову испуним, коме нека милостиви Бог као човеку грехе људске милостиво опрости и рајско насеље даде.“

И дочекао је пок. Стеван Анђелић, што је желио: својим рођеним очима видио је велелепну зграду, коју подигоше и оставише: „Браћа Анђелићи српскоме народу,“ као што златним словима стоји прибележено изнад главних врата зграде гимназијске.

Све ово потврдио је пок. Стеван Анђелић својим дародавним писмом, које је писао 20. дец. 1891. у Митровици. У томе писму поклања и уступа ту нову гимназијску зграду у свагдање, вечито, искључиво и неограничено власништво фонда српске православне велике гимназије карловачке и дозвољава, да се та зграда може правомоћно и укњижити.

Својим другим дародавним писмом од 20. дец. 1891. у Митровици писаним, оставио је пок. Стеван Анђелић 10.000 фор., да се камате од тога капитала употребљавају једино на оправку гимназијске зграде.

Својим трећим дародавним писмом од 20. дец. 1891. писаним у Митровици, оставио је пок. Стеван Анђелић 5000 фор., да се камате од тога капитала употребљавају на набавку потребних апарата и учевних средстава за успешно предавање природословних, природописних и математских наука.

*

Својим четвртим дародавним писмом од 1891. у Митровици писаним, оставио је пок. Стеван Аћелић 20.000 фор.; камату од тог уживаће његов пећак парох Шидски г. Павле Новаковић, док је жив, а после смрти има права срп. црквена православна општина митровачка, да по свом благорасуђењу располаже уз неке мање обавезе поближе означене у тестаменту покојниковом.

Слабо је наше перо, да искажемо колико је добра учинио пок. Стеван Аћелић своме народу; тек ће потомство, као што рекосмо, умети и знати оценити те велике задужбине, које подиже пок. Стеван Аћелић, које завешташе „Браћа Аћелићи српском народу.“

Задужбине те јесу споменици трајнији од туча и мрамора, које ће трајати вековима.

* * *

Врли покојниче! Данашња генерација српска слабо се одазвала захвалношћу на твоме великом дару! Што је данашња генерација пропустила учинити, учиниће цело захвалније и благодарније потомство.

Ми признајемо твоје велике задужбине, и вечиту хвалу на њима исказујемо кличући:

Слава и хвала Стевану Аћелићу, мир пепелу његовом, души његовој рајско насеље и вечан спомен!

А. М. М.

ОПШТИ ПОГЛЕД НА ОДРЖАНЕ СВЕШТЕНИЧКЕ ЗБОРОВЕ.

(Наставак.)

На 14 чл., у којему је реч, да се „скупштина удружења састаје сваке друге године у месецу августу, а по потреби и изванредно“ предложише неки зборови (н. пр. белоцрквански и вел. бечкеречки) да се скупштина свештеничког удружења састаје редовно сваке године, а ванредно по потреби, и то редовне скупштине — по предлогу вел. бечкеречког збора — да се држе не у августу, као што је у нацрту предложено, већ у мају „пошто је то најзгодније време.“ Сличан предлог: да се скупштине свештеничког удружења држе сваке године, поднесен је и на зборовима: новосадском и жабаљском, али је на тим зборовима већином гласова ипак усвојено, да се редовне скупштине држе тек сваке друге године.

Они, који су за то, да се редовне скупштине свештеничког удружења држе сваке године, мисле, да ће свештеничко удружење живље бити и више успеха постићи, ако се свештеничке скупштине чешће буду држале, специјално ако се сваке године буду тражили извештаји о раду протопресвитератских и епархијских зборова, односно њихових одбора — и ако се у опште од стране скупштине, као главне управе свештеничког удружења што чешће буде утицало на кретање и радњу појединих органа свештеничког удружења. По мишљењу тих зборова, ако се главне скупштине буду тек сваке друге године држале, за те две друге године могу епархијски и протопресвитератски зборови и одбори у своме првашњем одушевљају и у започетој радњи јако да попусте, те би се услед немара, или бар слабе радње појединих органа могла да дискредитује вредност и важност целог удруженог свештенства — дочим ће чешће скупштине удружења с године на годину већ својом појавом и радњом одушевљавати и потстицати ниже органе удружења, да у првашњем одушевљају своме не охладне и да у започетом ревном раду истрају и не попусте. — Свакако су врло темељни разлози, који говоре за држање редовне скупштине сваке године!

Али нису мање темељни ни они разлози, који говоре, да се главне редовне скупштине свештеничког удружења држе

тек сваке друге године. Они, који су састављали нацрт правила, као и они зборови, који су тај нацрт усвојили заједно са опредељењем, да се скупштине држе сваке друге године, имали су у виду целу организацију свештеничког удружења, која је тако сложена, да је са свим доста, ако се редовне главне скупштине свешт. удружења тек сваке друге године буду држале. 11. чланак нацрта правила казује нам, да су: „органи удружења, којима ће удружење вршити свој задатак и постизавати цел а.) скупштина б.) главни одбор в.) епархијски зборови г.) епархијски одбори и д.) протопресвитератски зборови.“ — По што је могуће, да један исти свештеник може да буде члан свих тих органа свештеничког удружења и да у седницама готово свих тих органа и засебних тела мора или бар треба да присуствује — шије ли јасно, да би такав свештеник већи део годишњега времена у самим седницама или у путовању и у радњи за свештеничко удружење морао провести! А где бисмо ми и нашли таковних свештеника, који би за свештеничко удружење могли и хтели толико жртвовати!? Јер за једну годину отиђи н. пр. један пут на протопреститератски збор, најмање два пут у епархијски одбор, па онда један пут или два пут на епархијски збор и по врх свега тога један пут на главну годишњу скупштину свештеничког удружења а можда два пут годишње и у седнице главног одбора свештеничког удружења — отиђи о своме сопственоме трошку на све те зборове, одборе и скупштине, које се у разним кад што и удаљеним местима одржавају — потрошити толике новце, изгубити много драгоцено време, а уз то активно суделовати и марљиво радити у вршењу задатка свих тих разних органа — то се апсолутно не може очекивати ни тражити ни од најодушевљеније присталице и највећег поборника свештеничког удружења. Не може се већ ни за то, јер ни један свештеник није тако слободан, да би — поред својих свештеничко-званичних дужности — толико времена могао жртвовати делима свештеничког удружења.

Но с друге стране не стоји ни то, као да ће свештеничко удружење веће успехе постизавати, ако се главне скупштине удружења чешће буду држале. Пред скупштину треба да долазе само готове ствари, формулисани, разрађени и добро мотивисани предлози и представке. Све што се пред скупштину изнесе, треба најпре да прође кроз реторту протопресвитератских и епархијских зборова, а од скупштине треба да добије само санкцију, те да се истакне као одлука, обавезна за све чланове свештеничког удружења. Имајући то у виду, тешко би се могло извести, да се неко питање од свих позваних органа свештеничког удружења у току једне године, као што треба расправити може. Јер у погледу деловања и радње свештеничког удружења ми у првом реду највећу наду полажемо на протопресвитератске зборове, те по томе свако потакнуто важније питање треба најпре да се у тим протопресвитератским зборовима расправи. Узимајући пак у обзир, да се у смислу предложеног нацрта протопресвитератски зборови имају држать приликом свештеничке исповести, која се обично држи месеца априла, маја или јунија — док протопресвитерски зборови своје предлоге формулишу и разраде, те ил у одређеној форми поднесу епархијском одбору, док епархијски одбор проучи те предлоге појединих протопресв. зборова, те сазове епархијски збор, да и он те предлоге проучи и да их поднесе главној скупштини свештеничког удружења — дотле ће прохујати већ и месец август, када се има држати главна скупштина удружења. Па шта да ради главна скупштина, ако од ни жих органа свештеничког удружења није добила разрађене предлоге и готове ствари!? На што журити да се у току од 2—3 месеца дана једне исте године држе и протопресвитератски и епархијски зборови и главна скупштина — кад је свакоме томе телу нужно бар 2—3 месеца дана да, као што треба, спреми предмете за дневни ред својих седница!

Када се нак скупштина свештеничког удружења сваке друге године буде држала, онда ће и протопресвитератски и епархијски зборови имати са свим доста времена, да разраде оне предмете, које им треба

надлежном органу свештеничког удружења поднети. Да ли ће се пак главне скупштине свешт. удружења држати у месецу августу или мају, та је ствар прилично прелевантна. Главно је, да се скупштине свешт. удружења држе онда, када свештенство није преокупирано нити званичним нити и домаћим својим дужностима — а да ли је за држање тих скупштина згодији месец август од маја, или обратно мај од августа — то ће имати да реши прва свештеничка скупштина.

Чланак 15. предложеногa нацрта гласи: „да се скупштина може конституисати и правовађане закључке доносити, морају бити присутни, осим чланова главног одбора, најмање још 30 редовних чланова“. Неки свештенички зборови најпре да су речи „осим чланова главног одбора“ нејасне, јер се ту не зна: да ли треба у скупштини да присуствују без изузетка баш сви чланови главног одбора, или је доста, да у скупштини буде најмање $^1/_2$ чланова главног одбора, дакле толико, колико је нужно и за сам главни одбор, да може у својим одборским седницама правовађане закључке доносити. Нема сумње, е би крајње непрактично било захтевати, да у скупштини морају бити присутни сви чланови главног одбора, јер ако би се то захтевало, онда би се, због недоласка овога или онога одборског члана, држање скупштина са свим отежчало, па можда и онемогућило. За то је и донесен предлог за одлуку: да је за скупштину довољно, ако су на њој присутни најмање $^1/_2$ чланова главнога одбора.

Некојима се чини, е је мало, што се за скупштину тражи само 30 редовних чланова, па да се може конституисати и правовађане закључке доносити, те с обзиром на велики број редовних чланова и на достојанство самих скупштина предлажу, да се број тај повиси на 60 или бар на 50. Некоји се зборови опет задовољају и са 30 чланова, али истичу као захтев, да од тих 30 чланова има бити бар $^1/_3$ (10) чланова протопресвитератских заступника.

Што се тиче броја скупштинара, којих се присутност безусловно захтева, да се скупштина може конституисати и правовађане закључке доносити — ми мислимо, да би се у интересу достојанства свештеничких скупштина тај број без икакве зебње могао подићи на 50. Велимо „без икакве зебње“ с тога, јер смо тврдо у сред душе уверени, да ће свештеничке скупштине вазда имати толико привлачне снаге, да ће се — без сумње — на сваку скупштину стећи не само 50, већ свагда најмање бар 100 редовних чланова.

У погледу пак онога предлога (новосадскога збора) да се скупштина тек онда може конституисати и правовађане закључке доносити, ако су од 30 у скупштини присутних чланова бар 10 чланова такови, које су поједини протопресвитерати као своје заступнике на скупштину изаслали — имамо толико приметити, да „одбор за припремну радњу око остварења свештеничког удружења“ састављајући познати нацрт правила није сметао да од скупштине свештеничког удружења створи неки свештенички парламенат, у који ће поједини протопресвитерати сваке друге године своје заступнике слати, да на скупштини заступају дотични протопресвитерат — већ је узео, да на скупштину долазе и на њој једнака права ужибају сви на скупштини присутни редовни чланови свештеничког удружења. Ми мислимо, е не би ни ваљало да се од скупштине свештеничког удружења ствара неки парламенат, те да, на основу репрезентативне системе, поједини протопресвитерати шаљу на скупштину своје заступнике. Изашиљање заступника од стране појединих протопресвитерата десило се сада, само за први мах, тога ради, да би се с једне стране за сваки случај осигурало држање прве свештеничке скупштине, која има удружење да оствари — а с друге стране с тога, да се остварење општег свештеничког удружења и његова организација спроведе по могућству општим саутицајем свега нашега свештенства. У будуће пак када свештеничко удружење у живот ступи и своју организацију добије, на скупштине свештеничког удружења — ако се предложени нацрт у главном усвоји — неће се изашиљати нарочити протопресвитератски заступ-

ници, него ће скупштину сачињавати сви редовни чланови, који на исту из свога сопственог побуђења дођу.

Према томе на основу предложеногa нацрта, не може бити ни говора о изашиљању протопресвитерастских заступника на главне свештеничке скупштине, те је тако поменути предлог новосадског збора са свим беспредметан. —

Чл. 20. 21. и 22. говоре о односају између свештеничког удружења и највише наше црквене власти, т. ј. св. Архијерејског Синода и свагдашњег Митрополита-Патријарха, или његовог местозаступника. Речи и изрази за регулисање и одређење овога односаја диктоване су потребом, пажњом и разлозима респектовања и поштовања највише црквене власти, која има права да врши црковни надзор над свештеничким удружењем — и нама је баш мило да су ови чланци од свих свештеничких зборова (осим једнога кириншког) по предложеном нацрту без икакве измене усвојени. То нам је тим милије, јер смо потпуно уверени, да ће свештеничко удружење само тако моћи својој цели одговарати и истакнуте племените задатке своје са успехом решавати — ако му буде помагала и на руку ишла сама наша црк. јерархија својим угледом, влашћу и утицајем — а тој се моћној помоћи од стране јерархије удружено свештенство тек онда може надати, ако се према јерархији буде односило с поверењем и искреном оданошћу, те респектујући епископални карактер наше православне цркве буде у епископима својима гледало своје добре очеве, прве сатруднике и природне вође у послу око решавања оних задатака, које је удружено свештенство себи за цел истакло.

Кад се зна, да према епископалном карактеру наше цркве и према установама, које данас у цркви постоје, удружено свештенство као таково не може имати ни у самим својим свештеничко-сталешким стварима законодавне ни ексекутивне, већ само информативне моћи и иницијативна права, кад се зна, да ће се одлуке и закључци свештеничког удружења, донесени у цели постизавања племенитих својих задатака тек тако моћи оживотворити и спровести, ако се за њихову спроведбу и оживотворење заузме сам Епископат, уз употребу своје власти, положаја и ауктoритета — онда је не само опортуно, већ и рационално, мудро и целисходно, што се и нацртом правила и одлукама готово свих свештеничких зборова преосв. Епископату нашем у погледу свештеничког удружења хоће да осигурају такова надзорна права, е нема никакве опасности, да ће се свештеничко удружење извршн у т. з. „пресвитеријанство“, које је противно епископалном карактеру наше цркве. С друге стране само удружено свештенство — при том надзору и помоћи од стране епископата, моћи ће у границама свога делокруга не само са свим слободно кретати се, већ и постизавати такове успехе, који ће потпуно одговарати истакнутој цели свештеничког удружења.

(Свршиће се.)

О ВАСКРСЕЊУ МРТВИХ И ВЕЧНОМ ЖИВОТУ.

(Поводом чланка прeч. г. К. Стапића „Једно питање са одговором.“ — „Глас Истине“ 1884. бр. 13. — 17.)

(Настављак.)

„Јер знаш, да добро не живи у мени, то јест у тијелу мојему. Јер хтјети имам у себи, али учинити добро не налазим. Јер добро што хоћу не чиним него зло што не ћу оно чиним, а кад чиним оно, што не ћу, већ ја то не чиним, него гријех који живи у мени. Налазим дакле закон, кад хоћу добро да чиним, да ме на зло нагони. Јер имам радост у закону Божијему по унутрашњему човјеку; али видим

други закон у удима својима, који се супроти закону ума мојега и заробљава ме законом грјеховнијем, који је у удима мојима.“ (Рим. 7, 18.—23.)

Дакле: „добро не живи у тијелу,“ него човек има „радост у закону Божијему по унутрашњему човјеку“ т. ј. по духу; а „у удима“ човечијим, т. ј. у телу живи „закон грјеховни.“

Дух човечији — по природи и извору своме — не би учинио никад рђава дела; а што ипак чини, бива за то, што га на то наводи тело: „ако ли те рука твоја или нога твоја саблажњава, одсеци је и баци од себе; и ако те око твоје саблажњава, извади га и баци од себе“. (Мат. 18., 8.—9.)

Дакле: извор греху и злу је тело човечије; а виновник греха, учињеног од стране човечијег духа, јесте тело његово.

Пре него што приступимо расматрању вечне наплате и награде човечије, да видимо прво, како обична људска правда, односно правосуђе поступа при суђењу људима за учињене прекршаје.

Људско правосуђе код неког злочина разликује две врсте криваца: једне, који су дело, односно недело учинили, извршили; друге, који су учињено недело проузрочили, који су на извршење неког забрањеног дела друге навели па можда и приморали.

На шта видимо? Људска правда казни и једне и друге: прве за то, што су недело учинили и извршили, и што се нису наговарању или присиљавању других довољно и са свом силом противили и опирали; друге пак казни због тога, што су они прави виновници злу и неделу, јер да није било њих, односно њиховог наговарања и присиљавања не би неко недело ни извршено било. Људско правосуђе казни дакле и виновника и само оруђе, извршиоца недела.

Па кад је тако код обичне људске правде: зар да не буде, и зар не ће бити тако исто и код више, небеске правде, Божијег правосуђа? Зар Бог — као најправеднији судија — не ће казнити и виновника и наводника на грех — тело, као и саучесника у греху — дух?

Па још треба знати, да је тело не само виновник и наводник, него по највише и само оруђе греха; дух је пак греху у толико крив, у колико је — од тела заведен — у греху суделовао, или што се није довољно опирао или што је у борби са телом подлегао: „јер не чиним оно што хоћу, него на што мрзим, оно чиним.“

За грехе почињене заједно са телом — по учењу г. Станића — патио би у другом животу, био би кажњен само дух. Грешећи заједно са духом у овом земном животу, тело би се смрћу својом ослободило и оно мало привремених мука, што их је — можда — у овом животу, као казан за почињене грехе сносити морало; дочим би дух, тек по разлучењу од тела отишао на вечне муке, а за грехе учињене већим делом, а можда и искључиво усљед „саблазни“ од стране тела. А можо да буде и бива, да тело у овом животу, поред свију грехова својих — и не буде кажњено, не подноси никакву муку, шта више благује, ужива; док међу тим дух пати и овде на земљи, а тамо на оном другом свету сноси муке и то вечите.

На је ли то правда? Је ли то правица?

Но узмимо и овако: тело је усљед савета и одвраћања од стране духа, клонило се и бегало од греха, па и добро чинило.

Какву је љуту и тешку борбу имало у том случају тело да издржи са самим собом; колико је сласти себи ускратило, колико уживања себи одузело! Или је зар то лако: „ископати себи око“: одвратити поглед свој од предмета, који нам је мио, али забрањен н. пр. од жене ближњега свога? Или зар то није тешко „одсећи себи руку“: тргнути и повући руку своју, да не узме туђе? Или зар то није мучно „одсећи себи ногу“: задржати и спутати ногу своју, да не оде и не стане на земљиште порока и греха?

Па зар за сав тај племенити труд и напор, за то срчано самосавлађивање, за све то лишавање сласти и уживања, да тело — у другом свету — не добије никакве, ама баш никакве награде? Зар да му је награда за све то — оно мало привремене радости и уживања, што га је — можда — у животу земаљском уживало; или су му зар награда за тај тешки и велики

„подвиг“ — оне беде и невоље, које је за живота сносило?

Је ли то правда и правица? Запитајмо баш и сам разум наш!

А како учи прав. црква о вечној награди и наплати?

Прав. црква учи, да је наплата и награда, коју дух добија и ужива одмах после разлучења од тела само привремена и делимична; потпуну и вечну награду и наплату получиће пак дух са телом заједно, тек после „пошљедњега суда.“ Та пак привремена и делимична награда и наплата духа састоји се: у предосећању оне радости и оног уживања, које га очекује заједно са телом; или за грешнике у предосећању оних мука, које их чекају. За доказ тога служе нам и опет речи св. Григорија богослова, речене у „слову“ његовом на погребу брата Кесарија: „Ја вјерујем ријечима мудријех, да свака добра и богољубива душа, кад се растави од тијела, с којим је била сједињена, одмах предосјећа и посматра добро, које је очекује . . . слади се дивним неким задовољством, усхићава се и радосно хити к Господу својему, пошто је одбјегла из овога живота као из тешке тамнице, и отресла се окова, у које је била спутана, тежином којих је ум притиснут.“ („П. И.“ питање 61. стр. 175.) О овоме ће бити речи и мало ниже.

Ово и овако учење прав. цркве у толико је јасније, разумљивије и појмљивије, у колико ми такову исту, чисто духовну радост имамо и налазимо овде на земљи, а која предходи некој вишој: духовно-телесној радости. Очекује нас у животу какав за нас весео и радостан дан; узмимо нешто обично н. пр. сватови нашег пријатеља или пријатељице. Па шта видимо? Сватови ће бити н. пр. после 2—3 недеље дана. али смо ми већ пуни среће и радости, ми већ уживамо, наравно — само духовно. А за што? За то, што већ у напред некако осећамо и гледамо оно и телесно и духовно уживање, које нас у сватовима чека. Но није тако само са радошћу, него је исто тако и са жалошћу, болом, страхом и др. н. пр. ми замислимо и представимо себи, да смо смрћу изгубили кога од наших најмилијих и најрођенијих, и то нас тако ожалости, да чак и сузе лијемо; замислимо, да смо се опасно посекли или ранили, и језа нас прође; треба да издржимо неку операцију на телу, и нас спопадне такав страх од бола, кога ћемо имати да издржимо, да дрхћемо и т. д.

„Пошто стварном телу у духовном животу нема места“ — каже г. Станић. То исто кажемо и ми, односно тако исто учи и прав црква.

Но да ли осим „стварнога“ нема још и каковог другог тела?

То ћемо још ниже видети.

Ја сам већ напред у кратко навео, шта разуме г. К. Станић под „општим васкрсењем мртвих“; сад ћу то учење навести цело и потпуно, онако, како га је г. Станић изрекао; те ћу коју и на то учење приметити.

„Па како толкујемо опште васкрсење? Ово друго рођење нашег духа из тела значи наше васкрсење из мртвих; јер док живимо на овом свету, ми смо мртви по телу, и живимо у телу као у гробу, и устајемо из тела као из гроба у духовни живот.“

„Таково и у том смислу васкрсење сваког појединог значи опште васкрсење свију људи, не само оних у прошлости и садашњости, први и други пут рођених, но и оних васколиких, који ће се од сад у будућим вековима рађати, па пошто је и прво и друго рођење сваком човеку опште, то се ускрснуће сваког духа из свог тела, као из гроба, и назвало општим васкрсењем.“

Дакле је „опште васкрсење“: „ускрснуће сваког духа из свог тела, као из гроба“; другим речима то: да ће сваки дух тело своје напустити, оставити; или још краће: смрт сваког тела, односно човека, јер је смрт — као „друго рођење“ — „опште“ свима људима.

Како људи не умиру сви у један пут, у једно исто време; како дух једнога тела ускршава овог дана и часа, а дух опет другог тела, другог дана и часа: то се по себи разуме, да у учењу г. Станића о „општем васкрсењу“ не може бити ни спомена ни го-

вора о једном дану и часу, кад ће бити опште васкрсење мртвих, када ће мртви васкрснути.

По учењу прав. цркве под општим васкрсењем мртвих разуме се то: да ће мртви — свију времена и векова — васкрснути једног дана и једног часа. А Христос каже, да је тај дан и час непознат: „А о дану томе и о часу нико не зна, ни анђели небески, до отац мој сам.“ (Мат. 24., 36.) А да ће једнога дана и часа васкрснути мртви, свију времена и векова, имамо и опет јасан доказ у св. писму. Св. ап. Павле говорећи у четвртој глави прве своје посланице к Солуњанима о „доласку Господњем“, каже у ст. 16-ом, да ће „сам Господ са заповиједи, с гласом арханђеловијем и с трубом Божијом сићи с неба; и мртви у Христу васкрснуће најприје.“ Дакле: „мртви“ — наравно сви, свију времена и векова, а не само њих стотина или хиљада, или мртви само једнога века, извесног времена — васкрснуће онога дана и часа, кад „Господ сиђе с неба.“

Но по учењу г. Станића није тако и не може бити тако. Али се томе није ни чудити. Имајући погрешно мњење и суд о васкресењу појединаца, по себи је јасно, да није могао доћи до ваљаног и правилног закључка о општем васкресењу мртвих.

(Наставиће се.)

СВЕТИ ЈОВАН ЗЛАТОУСТ, КАО ПРОПОВЕДНИК.

(Наставак.)

Проповиједи Златоустова је мудра и појмљива простому народу, јер увијек дјелује на слушаоца изображавањем онога, што му је обично пред очима и што је неразлучно са свагдашњим догађајем његова живота. Обраћајући своју пажњу на све, што је могло узнемирити или растројити Антиохијце, он је био онаки руководља у градским пословима и у исто вријеме учитељ и утјешитељ душе сваког који вјерује. Отуда се развило говорништво особите врсте, које не могу да схвате ни сами знаменити проповједници каснијих времена. Бесједе антиохијског проповједника немају њештачког метода и логичне грађе; оне не иду за тим, да у правилном поретку и строгој досљедности најмањих подразділења потпуно докажу моралну или догматичку истину. Не, чувство хришћанског говорника Грчке и Азије неће да ограничи себе тим условима. Његова се ријеч слободно креће; њему би тешко било покорити ју сиорој дијалектици; он више него што треба живо вјерује, да би се морао хватати доказа; он неизмерно ватрено љуби Бога и Цркву, а да би тако ограничено мислио. Он је још сав прошкинут ватреном љубављу првих хришћана и као да је обузет њиховим сјајем, живећи у таквој близини свете колибице хришћанства и у граду, где је оно први пут добило свој назив. Та из Антиохије био је и онај слаткорјечиви „страстотерпац“, који је, у првом вијеку, дошао у Рим, да се преда лавовима циркуса и да радосно прими од њих мучење.*) Његови остатци повраћени су били за вријеме Златоуста у његов родни град и са славом пронесени кроз гомиле хришћана, који им изађоше у сусрет по цијелом бријегу мале Азије. Зар то славље није васкрсило Антиохијцима недавни велики вијек хришћанске цркве и зар није оживило у њима сав жар пламене љубави?

Најпослије, близу саме Антиохије, и на догледу свештених гора, које родише браниоце народу, у храму и лугу Дафне, побијеђено незнабоштво скриваше срамне остатке старинског призора и свог трулежа, као ради тога само, да својим противним положајем покаже још у већој свјетлости чистоћу и свијетлост новог учења. Чудеса, која се догодише код моштију сахрањеног овдје свештеномученика Вавиле, епископа антиохијског, послужише новој слави хришћанске вјере, а св. Златоусту

*) Св. Игнатије — Богоносац, Епископ Антиохијски.

дадоше предмет за две дивне његове проповиједи.

Код Златоуста има више чувства, него хладнога расуђивања, више сликâ, него доказа; он дира, он усхићује, он доводи до сажаљења душе, које су проникнуте убјеђењем због земљетреса, који постиже азијске градове, да се продужују чудеса првога вијека. Код такве живе вјере, проповједнику није потребно доказивати догмате; већ он хвали врлину и поштрава да се она врши. Ево зашто је он тако једноставан, тако доступан, тако важан, тако појмљив својим слушаоцима. Он говори с њима о свему, што их занима; сад их хвали за побожну пажњу и за сузе, које су за њега драгоценије од њихова таштања; сад тужи због њихове хладноће, због њиховог честог отсуства, због расијаности, као посљедице позоришта. Он их брижљиво прати и ван цркве; он зна напријед, да ни ријечи његове, ни њихово пређашње кајање неће их сачувати од падења; с тога их подржава, призива често к себи, као да су опет починили преступак. Није могуће представити себи оне силе и занимљивости те гануталне бесједе крјепке душе са тако многим душама слабим, непостојаним, које се страстима, предрасудама и навикама трзају испод власти својих најбољих убјеђења и из руке њиховог духовног вође. И све то као да се чује с народне трибине и као да се чује на исповједи; ту је и форум и храм, — ту је сједињено све, што је најузвишеније у ријечима ораторским и најдубље и убједљиво у тајном вођи савјести и срдаца.

Љепота тих откривења своје врсте, познатости о обичајима, повјерљиви одношаји између проповједника и његове пастве, а у исто вријеме појетички и дивни преокрети ријечи, које дају цијену свему, које све облагорођују, — све се то може видити у дјелима Златоустовим.

Златоуст је морао често да сузбија навалу узбуђења, које је произвела изванредна ријеч његова код оних древних азијских Грка, који су до крајњости осјетљиви у хармонији и сликама уображења. Његова смјерност уврједила се до крајњости том околности, тим више, што од тога не бијаше никакве користи за вјеру. „Шта ми користе ваше похвале, говораше он, кад ја не видим вашега успјеха у добродјетељи? И како бих се ја могао огорчити вашим ћутањем, кад бих примјетио успјехе ваше у побожности! Слава проповједникова не састоји се у таштању слушалаца, већ у љубави њиховој к добру, не у буци, која ишчезава истодобно са звуцима гласа, већ у расположењу душевном, које остаје за увијек. Ваши усхићени усклици могу учинити проповједника знаменитим овдје, на земљи; но, пред судом Спаситељевим била би за вашег учитеља поправка ваших обичаја не мала похвала.“

Међу тим тај проповједник, који је био код свог народа предметом чуђења, видио је каткад пред собом врло мали број слушалаца; у свечаним приликама сабираху се они безбројно у храм, а у радне дане остављаху храм празним и заборављаху на ријеч божју, кад се разлијегала не усред великољепија какве год свечаности. Треба знати, да зло није било незнатно, или да је Златоуст у својој ревности био непотребан с тога, што су се његови укори повторавали не један пут; он је с највећим жаром и при том пецкајући и разноврсно побијао оне, који су оправдавали своје отсуство из храма или недостатком времена, или због општих интереса, или властитим пословима, или, особито љети, несношљивом врућином, коју су лакше сносили по трговима и јавним скуповима, а која само у цркви постаје несношљивом.

Ево шта је говорио он тим слабим хришћанима, тима неразборитим Грцима: „Погледајте борце олимпијских игара: у по подне стоје они као мједи кипови у сред сцене, као у сред ражарене пећи, и излажу своје голо тијело врелим сунчаним зрацима. Они трпе врућину, глад и жеђ, само да оките своју измучену главу неколицином лаврових листова! . . . Вама је — обећан не лавров вијенац, већ вијенац правде за побожно слушање; а ми вас не задржавамо до подне, већ, прије него што наступи дневна припека, штедећи вашу лијеност, отпуштамо вас, док је зрак још свјеж и док није усијан потоком сунчаних зрака. Па не допуштамо ни да свјетлост

јутрењег сунца подносите откривене главе, већ вас уводимо под ове високе своде, гдје има више чистог и слободног ваздуха, и, красотом тога крова и многом бригом нашом за вас, настојимо да вам олакшамо слушање наших бесједа. На не будимо слабији од наше дјечице, коју шаљемо у школу; они не смију, прије подне, враћати се кући, и премда су били не давно још на мајчиним прсима, нити им се навршила потпуно четврта година, они већ показују снагу у својим нежним удовима. И не обзирући се на врућину и жеђ, они се забављају и труде до подне, сједећи на школским клупама. Угледајмо се макар на дјечије стрпљење, — ми, одрасли и мужевни; јер, ако ми нисмо у стању слушати само поуку у добродетељи, то може ли се надати да ћемо за њу трпити и бранити ју?“

(Наставиће се.)

О НАЗАРЕНИМА.

Пријатељско писмо **Душана Петровића,** пароха надаљског.

(Настављам.)

У сваком месту обично има по која кућа Цигана, који су оставили свој чергашки живот, начинили мало кућице и може бити купили који ланчић земље те тако живоаре. И у Надању имаде неколико кућа таких. Један од отих одметнуо се у Назарене; баш кућни старешина. Ишао је две три године дана. Напослетку престаде.

— „Шта је Совро, зар ниси више Назарен?“ запитам га.

— „Нисам господине.“

— „А што?“

— „Та како да Вам кажем, господине, није то друштво за мене.“

— „Како?“

— „Ето како, гледам ја ономад, у скупштини кад оно бесмо, око себе, али у једног познаје се место, где му је била кадгод глава разбијена, другом полак увета фали; трећег опет одавна познајем како је некад врачао онима што им коње, волове или друго што покрадоше; четврти злостављао свога рођеног оца и матер. Па мислим, Боже, хоћу ли наћи којег без мане, али једва нађох двоје троје, за које не знадох ништа рећи. А ко ће их знати напослетку, — помислим у себи, — може бити да су то још какви тежи грешници, него ови ровашени? Па шта ћу ја онда у том друштву; ја нисам никога упалио, никога покрао, никог убио — нећеш више, Совро. И од то доба, господине, не идем више никада. Ово истина нисам узалуд ишао, ето знам сада готово свето писмо на памет. Нисам знао, да је Исус Христос био Чивут а Мати Божја к'о девојка родила дете, и много што шта, како треба да живимо. И што год се чита тамо, лепо је и праведно — али се ни тамо не твори. А свето писмо вели „да је вера без дела мртва.“ На што да идем тамо да варам и себе и Бога и људе.“

И Циганин не иде више тамо, али — не иде више ни у цркву. У кућу му одлазим, — светим водицу, крстим, венчавам и сарањујем, али он се увек уклони кад зна да ћу доћи да светим водицу. А за што? . . . Неће крст да целива; вели: „то су вешала“.

Имадем у парохији својој једнога, који је био од првих, који примише назаренску веру. Пошто не имађаху тада у месту своју богомољу, одлазио је два пута недељно у Чурут, т. ј. недељом и четвртком, на ма какво време било. Данас, и он и жена доста редовно нашу св. цркву похађају.

Имадем једнога, а и двојицу зидара по занату, који такође беху основатељи и први проповедници назаренства, — а данас, ено можеш их видети готово сваки дан где се ваљају обично пијани трештени у блату. Један од отих за време Границе поднео је више батина пред сеоском кућном на дрешу, — него што је хлеба појео.

Други опет ишао је у назаренску зборницу пуних шеснаест година, али у последње време одао се по ново пијанству — отпао је од њихове вере, те га искључише из заједнице, и сада, нит је православан нити је Назарен. Жена и деца иду у Назарене, а он не иде, али на цркву

мрзи као потурченјак. Неки од њих, који већ од почетка иду у назаренске скупове, примили веру, постали угледни чланови, као свештеници, ђакони, владике и т. д. а данас су тога сама лишени, али одлазе још тамо, док се у датом року времена не поправе

Парохијал и друге верске приносе нерадо плаћају, — али морају. Обично се изговарају, да им не треба свештеник, те није право ни да га плаћају.

На питање твоје, да ли прелазе сиромаси или богати, врло је тешко одговорити, јер има де међу онима који су прешли и богатих и сиротих. Али, што је обично у сваком друштву, богаташ гледи да опћи са себи равним, а сиромах се снебива и тражи друштво себи равно Тако је дакле и међу њима и ако добро знају да је Христос Спаситељ једнакост проповедао.

У погледу вредноће не опажа се никаква разлика између наших људи и њихових. Да постане човек од љењег — вредан, то не зависи толико од вере и начела, нити је по моме мишљењу кадра вера од крајње љењштине створити вредног, трудољубивог човека. Ако је он до 30. или рецимо 40. године био љењштина, остаје он такав и на даље, јер „што дикла навикла.“

У мога суседа имаде слуга Назарен већ неколико година, али је од скоро дошао у Надаљ. Љењштина је да му пара нема. Погодио се да га господар пушта и у скупштину недељом, а четвртком само онда, када нема посла. Али он је први тамо и недељом и четвртком редовно, само да се од посла извуче. Иначе по цео дан чмава. Вели, да је имао у своје младо време прилично имање, те је све са свога нехата и немара испродавао — и сто сада је туђ слуга.

Имадем једнога парохијанина, који имаде два сина, али обојица су до зла бога рђави, особито млађи И. Елем тај остаде војник, те „рукује.“ После кратког времена чује отац и мати, да је њихов И. полудио. Оду тамо, али И. луд, шкрипи зубима на своје родитеље. Они се врате кући. После неког времена донесе И. кући на колима. Кочијаш и пратиоци му беху страни, те питају И. које је кућа његових родитеља? Али И. ћути. Два пута су пролазили поред куће, али И. ништа не казује. Док напослетку нису сељани познали И. и упутили пратиоце куд треба. Кад прошло два три дана — али И. ес опаметио. Дакле залудио све тамо у создачини, дошао кући, није, туче се и сва зла чини. Провоштио је неколико пута оца, матер и жену, док се нису сви разбегли. Остао И. сам у кући. Зове жену, — неће да дође; отац и мати и они не смеју. Е кад је тако, он ће у скупштину; онда ће му сви веровати да се смирио Ишао је неко време, док му отац и мати нису дошли натраг Па онда је оставио скупштину и отишао у биртију, где је скоро заклао човека.

Неки човек учинио је овде у Надаљу врло грозно дело, наиме своја рођеног шогора везао је за точак од кола те је терао коње у највећем тргу, док му шогор у највећим мукама није скончао. Човек тај робио је неких 7—8 година за то своје недело. Догађај тај догодио се одавно, пре једно тридесет година. Грешника је савест мучила, те је пре пет или шест година прешао у Назарене, да одкаје грехе. За собом је повукао и жену, сина и два сина.

Питаш ме: да ли су „поштени“ или су притворни, да се само пред светом праве поштенима и побожнима а иза леђа чине безакоња?

Онај који никада са њима није општио, кад први пут стане с њима у разговор о верским стварима, мислио би: „та ово су прави светитељи.“ Али, који се од дужег времена с њима бави, увидеће јасно њихово притворство и фарисејство, њихов спекулативни и чивутски дух. Обично се сви једним те истим фразама служе, када их у лажи ухватиш. Обично се хвастају са својим делима, доброчинствима, праведношћу и поштењем. А када упрех претом на једног или другог члана њиховог, који је кроз и кроз невалао, е онда обично вели: „Па немој ти гледати на њега, ти читај свето писмо па се по њему владај, а сваки ће за себе одговарати.“

Лукавство своје најбоље откривају при трговању, било са нашим, било са својим људима. Они обично вели: „да није грех окатог преварати“.

За доказ моје тврдње навешћу ја који пример.

1.) Овога пролећа издавао одбор тителски ритове шајкашких села под закуп на годину дана по парцелама од 4—5 кат. јутара. Овдашњи Назарен Н. В. купи једну парцелу од 4 ланца по 12 фор. ланац. Пошто му је кроз недељу дана полила вода та четир ланца, није могао ни плугом ударити, а камоли засејати земљу. Понуди ју другом неком Назарену да ју прода, али ништа не говори да је земљу вода полила. „Та знаш, брате, ја сам дао за њу 18 фор. по ланцу, право је, да имадем хасну какву; мислим

да вреди 22 фор по лањцу.“ Купац знајући да је земље у риту било ове године и по 35 фор. лањац, пристане те исплати Н. захтевану своту. Али како се превари љуто, када је отишао био да образди — вода све полила. Дође Н-у кући и заиште свој новац натраг. Али Н. „ни лук јео ни на лук мирисао.“ „Ти имаш очи, па био гледати шта купујеш, — вели — ни ја не знадох, да је вода полила.“ И тако Н. не само да није штетовао, него је приличну суму извукао — од кукавног човека, коме ће — што вели Н. — Бог на оном свету то све наплатити.

2.) Два Назарена Г. М. и М. И. косили трску на гату (бара под Надаљом). При подели трске, Г. ће четње довикнути М.: „Само право, чика М., од правде човек живи, правда човека држи!“ Кад дође вече, М. одлази кући да ноћива, — а Г. остаје на гатској чарди ноћу, па свако вече по 20 сноповa трске од чика М-ве гомиле носи бирташу на чарди за ракију. Види М. да трске сваки дан све више нестаје, а у бирташа све већа гомила. Каже он Г. да сумња у његово поштење: „Е па шта ћеш, чика-М., не може човек баш у свакој прилици поштен бити, већ како кад прилика донесе.“

3.) Кад сам послат амо на администрацију, одседнем код једнога ратара за који дан, док ми се жена са стварима не досели. Седели смо у соби, а могло је бити тако око $^1/_2$ 6 часова у вече; свеће нисмо палили те је приличан мрак био у соби домаћиновој. Кад наједаред упаде неки дугајлија у собу: „'Бар вече! — Јел' ту баца?“

— „Бог дао, ту сам. Које добро Штево.“

— „Па ја бих Вас молио малко напоље да изађете, имао бих с вама неколико речи.“

— „Та мани, зима је на пољу, него говори што си дошао.“

— „Та, овај, знаш донео сам Вашу спону“ (што се коњи сапињу кад пасу).

— „Какву спону, од куд у тебе моја спона?“

— „Та знате, пре две године, кад су Ваши коњи пасли на јарошу, а ја одрешио па одн'о кући, па ево донео сам је сада“.

— „Па што ниси бар нову купио, ето та је већ сва искидана и иструла.“

— „Та ја к'о велим, ово је баш Ваша, а Ви опростите.“

— „Кад ми доведеш онога враца, што си извео из штале, ја ћу ти онда опростити и за спону и за враца“.

— „Е ал враца је већ одавно скап'о.“

— „Па добро, наплати ми у новцу; ти знаш шта је вредно. Камату не тражим, нека ти је просто!“

— „Е није право, баџа, да ми нећете да опростите; Бог ће Вас казнити на оном свету. — Збогом!“

(Свршаће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— („Српска општина у Бечу.“) У загребачком „Србобрану“ саопштио је ово дана неки г. Ј. П. Ј. под горњим насловом разговор свој, што га имаде с једним бечким пријатељем Србином о српској општини у Бечу, односно о цркви и школи њеној, које основаше и подигоше родо-и верољубиви Срби Бечлије, — разговор о том, под коју црквену власт има потпасти та нова српска православна црквена општина, и кога би православног архијерејa имао будући српски свештеник бечки у цркви споменути. — Пријатељ бечки одговорив је, да ће речена општина потпасти под православног митрополита буковинског, а г. Ј. П. Ј. поправно га је, рекавши, да она има бити подручна српском патријарху у Карловцима, са разлога, што је патријарх највиша поглавица црквена у монархији овој, по што црква наша у монархији нашој потпада престолном граду царевине аустријске.

Пошто је г. Ј. П. Ј. умолио и позвао и друге, да кажу, ко од њих двојице — Србин Бечлија или он — има у том право, велимо, да је пријатељ бечки на дано питање добро одговорио, а г. Ј. П. Ј. није имао право; овај за своје тврђење није навео разлога, јер га ваљда

није навести знао, а тај разлог са две-три речи навешћемо ми; дочим је г. J. П. J. за тврђење опет своје разлог навео, али разлог тај не стоји, и да је тако, рећи ћемо са 2—3 речи овде ми.

Српски православни патријарх није највиша поглавица српске цркве у аустро-угарској монархији, већ је он такав у другој половини те исте монархије, у Угарској и с њом под једном светостеванском круном стојећој Хрватској и Славонији. — Тако је то постало после године 1867, кад је створен политички дуализам у пређашњој држави хабсбурговској.

Српски православни народ у Далмацији према реченој политичкој подели потпао је са своја два епископа у црквеном погледу под православног митрополита буковинског, који је, узгред буди речено, у дијецези својој буковинској једини, дакле без суфрагана-епископа тамо, већ са таковима у Далмацији. — Да једна обласна црква пак једном престолном (царском или краљевском) граду потпадати може у опште, а овопределна српска црква царском престолном граду Бечу — то ми просто не разумемо.

Услед реченога је и православна грчка црква у Бечу, која је пређе подручна била Карловцима, потпала митрополији буковинској односно архиепископу-митрополиту у Черновцима, и свештеник те цркве спомиње у ектенијама, и где треба, архиепископа-митрополита у Черновцима, као свога дијецезана.

Према томе и нова српска црква односно општина у Бечу мора подручна бити православној митрополији буковинској (а не митрополиту буковинском, као дијецезану, и у том се исправља одговор Бечлије, ако је тако мислио) т. ј. уњи у њен опсег у ширем смислу, дочим ће морати уњи у каталог цркава и општина једне — наравно ближе — од двеју српских православних дијецеза далматинских, те ће се онда сви њени послови сваображавати односним установама, које важе у дотичној дијецези у Далмацији.

Што се тиче српске цркве и општине у Трсту, чега се г. J. П. J. у реченом листу дотакао, и њене подручности у новије доба и данас, као и свега другог, што се на цркву и општину ту односи, исто тако дотично и Мишколца, остављамо другима, да о томе пишу, а можда ћемо и сами даном приликом коју опширније проговорити; а сада ипак не можемо, а да не приметимо, да би једном требало и богатирце неке у законите границе црквеног живота упутити, не допуштајући им, да намиривање потреба душе своје сматрају за неку врсту луксуза и спорта, те им избити из главе неправилно мишљење, као да они за то, што су богати, не морају ни у каквој зависности од црквене власти бити.

Димоник.

— (Седница епарх. конзисторије горњо-карловачке) држана је 23. јула о. г., из које као главније саопштавамо ово: Умољена је висока влада, да даде исправити неку несугласицу гледе дана, од кога има јереј Д. К. примати награду за администрирање ђураковачке парохије — Црк. општина требињска позвана је, да достави таксу за штампање стечаја на требињску парохију, који ће се одмах расписати. — Позвани су неки јерејн за октобарску седницу на стечајни испит. — Позван парох-прото петрињски, Р. К., да одговори на овострани позив бр. 910. ех 1888. гледе родословља пок. Михаила Пајића, који је основао стипендијску закладу. — Кажњен је јереј М. О. ради непослушности. — Умољена је в. влада, да о земаљском трошку даде ћирилицом штампати и раздељивати свештеницима, преко области, бланкете за изводе матрикуларне, које свештеници „уреда ради“ морају областима издавати. — Опомснуто је свештенство, да преко окр. прота кореспондује са Конзисторијом у свима случајевима, осим брачних диспенза и одвећ пречних ствари. — Неколико брачних ствари помакнуто за мало напрво. **X.**

— (Богат дар саборној цркви новосадској.) Овдашњи млади трговац Давид Ђурчић и жена му Олга даровали су саборној свето-Ђурђевској цркви новосадској четири барјака у вредности од преко 1000 фор. Барјаци су рађени у Русији и богато су украшени. Два су већа а два мања. Они су диван урес нашој саборној цркви. У недељу 9. (21.) августа о. г. освећени су ти барјаци, а чин освећења извршио је окружни прота новосадски Милан Ђирић. Црквени одбор изјавио је дариватима захвалност на лепом и богатом дару. Нека је слава и хвала честитим приложницима св. цркве Давиду Ђурчићу и супрузи му Олги, који овим племенитим даром засведочише своју велику љубав према св. вери и цркви православној! Дај Боже, да се и други на тај лепи пример угледају!

— (Књижевни одбор „Матице српске“) имао је 9. (21.) августа о. г. своју седницу, у којој је између осталога решено и ово: Одређена је награда од 40 фор. по штампаном табаку Јо-

вану Бошковићу за спис његов: „Писма о књижевности српској и хрватској“, који се почео штампати у 170. свесци „Летописа“. — На основу оцене Јована Грчића примљена је за „Летопис“ драма: „Јасмина и Ирена“ од Манојла Ђорђевића-Призренца и писцу је досуђена награда од 150 фор. — Према оцени Милана А. Јовановића одбијен је чланак непознатог писца: „Прадомовина Срба“. — На основу оцене Милана А. Јовановића и Јована Грчића примљен је за „Летопис“ чланак Драгутина Ј. Илића: „Праидеје културе и књижевности“ и писцу је одређена награда од 30 фор. по штампаном табаку. — На основу оцене Саве Петровића одбачен је чланак непознатог писца: „Муза Достојевског и муза Тургењева“, пошто то није оригиналан чланак, него превод с руског. — У смислу оцене Јована Живановића враћиће се на допуну и исправак спис Дамјана Прерадовића: „Неколике речи, којих нема у Вукову речнику.“ — На основу оцене Саве Петровића примљена је за „Летопис“ књижевна расправа дра Стевана Павловића с натписом: „Сима Милутиновић Сарајлија“ и писцу је досуђена награда од 30 фор. по штампаном табаку. — Спис непознатог писца: „Преглед историје српске књижевности за одрасле Српкиње“ — издан је на оцену Стевану Лекићу. — Приповетка „Тијана“, од непознатог писца, која је стигла на расписану награду — издана је на оцену дру Милану Савићу и Сави Петровићу. — Чланак Ј. Миодраговића: „Тршић и Троноша“ предан је на оцену Милану А. Јовановићу. — Упућени су одбору за издавање „Књига за народ“ из задужбине Петра Коњевића ови списи: 1.) „Разговори о празноверју и његовим последицама“ од непознатог писца. — и 2.) „Три напасти“ од Људевита Вуличевића. — Одлучено је, да се распису стечајеви на празна стипендијска места из задужбина: Гавре Романовића, Павла Јовановића, Петра Костића, Симе Ђорђевића и Христофора Шимана. — Најпосле су прегледане школске сведодбе питомаца из разних стипендијских заклада под управом матичином, и решене су неке молбенице.

— („Велики Тишик.“) Поштованој г.г. претплатницима на Велики Тишик, стављам овим до знања, да ће књига за који дан из штампе изићи и да ћу је одмах свакоме претплатнику и предбројнику доставити.

У Иригу, 12. августа 1892.

Василије Николајевић, парох.

†

Тужним срцем јављамо свима сродницима и пријатељима жалосну вест, да нам се наш нигда непрежаљени ујак

СТЕВАН АНЂЕЛИЋ

кретоносни прота и парох митровачки, члан архидијецезалне конзисторије

данас 5. (17.) авг. 1892 у 8 сах. у јутро после дугог и тешког боловања у 68. год. преселио у вечност.

Тело милог нам покојника опојаће се — по наредби Њег. Светости Патријарха Српског — на литургији у петак дне 7. (19.) авг. у 8 сах. по обреду наше срп. прав. цркве, а по том предати матери земљи.

Лака му црна земља и вечан спомен!

У Митровици, 5. (17.) авг. 1892.

Софија Новаковић, сахаа. **Павле Новаковић,** парох шидски, нећак.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Сматрамо за дужност, да се овим путем захвалимо свима онима, који присуствоваше при погребу нашег нигда непрежаљеног ујака, највеопречасног Господина,

СТЕВАНА АНЂЕЛИЋА

кретоносног прота и пароха митровачког, члана архидијецезалне конзисторије.

Најпише захваљујемо Његовој Светости Српском Патријарху Господину Георгију, који не пожали труда, него дође, да и овом приликом ода и указне последњу почаст овом заслужном свештенику и великом добротвору народном.

Захваљујемо Пречасном Свештенству обојег реда, које је (40 на броју) пета љубав и поштовање довела, да нам драгог покојника а свога у Христу брата до вечног му боравишта испрате.

Захваљујемо изасланствима: срп. прав. црк. општине Митровачке, срп. прав. црк. општине срем. карловачке, „Матице Српске,“ српске велике гимн. карловачке, на челу му ученом и уваженом управитељу г. Стевану Јакшићу, који је у подужем лепом говору опратао заслуге покојникове и тиме нам тугу у неколико ублажао; изасланству пречасног римокатоличког свештенства митровачког, слоб. кр. града Митровице, слоб. кр. града Срем. Карловаца (као родног места покојниковог), кр. судбене столе, кр. кот. суда, кр. кот. уреда, кр. пореског уреда, кр. здравиче, кр. поште, уреда, илокше општине; срп. црк. пев. друштву, које је својим складним појањем тужну ову свечаност увеличало.

Нека је овде изречена хвала и преч. Господину Стевану Чобанићу, окр. протопрезвитеру карловачком, на његовом лепом и утешном говору.

Тако исто нека је изречена хвала и поштовање грађанству без разлике вере и народности, како митровачком тако и са стране, који не пожалише труда него се искупише у огромном броју да испрате до вечне куће свог љубљеног духовног пастира и сугрђанина.

Напослетку нека је изречена хвала свима, којима, и најмање доприносе, да ова тужна свечаност, достојно великог покојника, испадне.

У Шиду 10. (22.) авг. 1892.

Софија Новаковић, 157, сахаа. **Павле Новаковић,** парох шидски, нећак.

ОГЛАСИ.

РАСПИС ЛИЦИТАЦИЈЕ.

На основу закључка ванредне главне скупштинске седнице држане у Долови дана 30. јуна 1891. и одобрењем сл. епархијског административног одбора врњачког од 23. јуна 1892. бр. Е. 331/322 II. 125. расписује се лицитација ради подизања

НОВОГ ИКОНОСТАСА

у новоздиданој цркви у Долови, који се има извести од природног растовог дрвета а у византијском стилу, и по плану г. Драгутина Милутиновића, архитекте и професора велике школе у Београду по предрачуњеној цени и то:

каменорезачка радња	ф. 190.—
дуњерска	ф. 260.—
столарска	ф. 1850.—
вајарска, позлатарска и бојадисање	ф. 2700.—

Лицитација на мањак одржаће се у Долови дана 14. (26.) септембра 1892. у 9 часова пре подне у школском здању. Вадијум је 10%.

План и лицитациони услови могу се увидети један дан пре одржања лицитације код председника или на дан лицитације пред лицитационом комисијом.

Из седнице црквеног одбора држане у Долови 12. јула 1892.

150. 1—3 Председништво.

Бр. 33 III. О. 892. 154. 1—1

СТЕЧАЈ.

Услед стицаног високог решења слав. ЕПИО. темишварског Бр. 244. 1892. потписани школски одбор, расписује овај стечај за учитељског заменика на централној месновитој четвороразредној српској верозаконској основној школи, с којим местом скопчана су доле наведена берива, као: 1.) у име годишње учитељске плате 250 фор. — 2.) за отправљање појачких дужности 50 фор. — 3.) за паушал на школску послугу 30 фор. — 4.) за писаћи прибор 3 фор. 50 кр. — 5.) два хвата тврдих дрва у вредности 24 ф. и 6.) два ланца оранице, у вредности 60 фор., на коју дотични изабраник порезу има плаћати.

Ова берива ће уживати заменик редовно у месечним оброцима, само до коначног умировљења дотичног учитеља ове школе, а након овог, до сталног попуњења, уживаће заменик потпуну учитељску плату.

Изабраном заменику спадаће, — шк. уред. од 1872-ге, све прописане, како у школи, тако и у цркви дужности, најтачније и најсавесније обављати.

Молитељи, који су потпуно квалификовани, — треба да своје добро инструисане молбе најдуже до 1. (13.) септембра о. г. овомесном школском одбору да поднесу.

Првенство имају: практични учитељи, који потпуно говоре мађарски, и који су вешти у „пјенију“.

На основу горе поменутога решења слав. ЕПИО. изабрани заменик, обвезан ће бити, одма своје место овде — чим позив, од овомесног Ш. О. добије — заузети. —

Из седнице срп. правосл. Шк. Одбора, држане у Араду 6. (18.) августа 1892-ге.

У одсуству председника школ. одбора:

Јован Ђ. Јосић, перовођа. Арсеније Илић, с. р. школ. управитељ.

Димитрије Продановић, с. р. председник црквено. општ.

Бр. 1439. Ек. 387 ex 1892. 156. 1—3

ЕДИКТ.

Радован Обрадовић, супруг Олге Обрадовића, рођ. Делића, из Дољана, општине — доњи Лапац, котара Удбина, жупаније Личкокрбавске, који је свој завичај и своју закониту жену оставио и у свијет отишао, позивље се овијем, да се у року од три мјесеца од дана прва уврштења овога Едикта у новине, или писмено, или главом, овој Конзисторији пријави; иначе ће се и без њега у бракоразводној парници, коју је, против њега, жена му Олга подигла, по закону даље поступати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 23. јула 1892.

Епархијска Конзисторија.

СТЕЧАЈ.

152. 1—1

Из стипендијске закладе баронице **Ефимије Јовићке** отвара се стечај на два места. Једно је за ученике више гимназије и реалке или грађанске школе, са годишњом стипендијом од 250 фор. А друго за слушаоце више гимназије и реалке, учитељске школе или трговачке и средње занатлијске школе, која стипендија износи 350 форината годишње.

Рок некаљу траје до 14. (26.) августа о. г. закључно. Само ће се оне молбе узети у обзир, које дотле стигну.

Молиоци треба да приложе ове исправе уз молбу: 1. крштено писмо, за доказ да су Срби православне вере; 2. школску сведоџбу од последњег течаја; 3. лекарску сведоџбу о здрављу; 4. сведоџбу с ромашног стања, као и о моралном владању.

Питоми морају слушати науку и изабрану струку на јавним заводима у земљама св. Стеванове круне. По закладном уставу и вољи оснивачице првенство на стипендију имаће они, који су родом из Старог Бечеја, ако им је општа оцена бар добра. Тек ако ових не буде, онда — по реду способности — долазе у обзир и други ученици, који су православни Срби а из земаља св. Стеванове круне.

Ни један питомац не сме уживати још коју стипендију у исто време.

Из црквено-одборске седнице српске православне општине у Старом Бечеју 25. јула (6. августа) 1892.

Јован Михајловић, Ђорђе Петковић,
перовођа. потпредседник.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 155, 1—1

Овим се расписује пиштепдбо-дражба за зидање нове женске школе у Срп. Неузини по плану неимара Павла Вихтнера.

По трошковнику износиће градња 3003 ф. 16 н. Услови, план и трошковник могу се сваки дан видети код председника црквп.-општине. Сваки лицитант има пре дражбе 10% пипиманлука положити.

Дражба ће бити 16. (28.) августа о. г. у 3 сата после подне у школској дворани.

У Срп. Неузини 5. (17.) августа 1892 год.

Коњовић, Љубомир Мирков,
перовођа. председник.

Бр 134. **КОНКУРС.** 151, 1—3

Ради попуњења од дужег времена већ упражњеног м е с т а протопресвитера мохачког и парохије мохачке, као у смислу §-а 9. I. кр. решкрипта од 1868, законе столице овога протопресвитера отвара се овим п о н о в о конкурс

Просители, који би ову, IV. класе парохију, и с њом скопчано протопресвитерско звање получити желели, имају своје, са штемпилом од 50 кр. снабдјевене, аутентичним сведочбама сврху свршених наука, те оспособљења свога за отправљање, поглавито протопресвитерског звања, подкрепљене молбепице своје од првог уврштења конкурса овога у новине „Српски Сион“ за ч е т и р и недеље дана, путем своје духовне власти, консисторијуму овом поднети.

Из седнице к о н с и с т о р и ј у м а е п а р х и ј е б у д и м с к е у Сентандреји 16. јула 1892 држане.

СТЕЧАЈ. 148, 2—2

На упражњено место учитељице на четворо-разредној женској школу у Ст. Шоова (Бачкој) по ново се расписује стечај. —

Плата је 300 фор. а. вр. у готовом новцу, слободан леп стан, са пространом баштом, један хват дрва, и два хвата сламе за огрев.

Ново изабрапој учитељици спадаће у дужност школском уредбом прописане дужности како у школи, тако и у цркви обављати. —

Рок стечају траје до 24-ог августа о. г.

Из седнице местног школског одбора држане у Ст. Шоова 2-ог августа 1892.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 141. 3—3

Овим се расписује стечај на упражњено учитељичко место на шесторазредној српској православној вероисповедној основној женској школи у Старој Паланци. (О Palánka. B. B. megye.) С истим местом скопчана је ова плата: 1. У готовини годишње, 350 фор. а. вр. 2. У име огрева годишње, 20 фор. а. вр. 3. У натури пак: слободан стан са $^1/_4$ јутра баштом, и један места 5643 □° добре ораће земље. На ову земљу плаћа учитељица државну порезу. 4. Сваке друге године 40 фор. а. вр. за држање повторне школе.

Учитељици спада у дужност све законом прописане предмете у оним разредима предавати, које јој м. шк. одбор додели. Надзпчатељке имају добро инструпране молбенице до 29. августа (10. сент) 1892 г. потписаноме председништву шк. одбора поднети.

Из седнице м. шк. одбора српских основних вероисповедних школа, која је држана 29. јула (10. августа) 1892 г. у Старој Паланци.

Константин Јанковић, с. р. Младен Сешић, с. р.
перовођа. председник шк. одбора.

СТЕЧАЈ. 153, 1—1

На упражњено учитељско место у Бати (бела жупанија, fejér megye) отвара се стечај уз годишњу плату 1.) 100 пари од сваког пара 1 ф. 20. годишње, 2.) 4 јанца ораће земље, које носи 40 ф. аренде годишње 3.) писарине 5 ф., од великог погреба 1 ф. а од малог 50 кр. 4.) 6 хектолитера жита, и 2 хектолитера јечма 5.) 23 фор. за дрва депутат, из Ленорине масе 5 фор. и један парлог који носи 5 ф. аренде, слободан стан са собом, кујном и комором, и баштом.

Учитељу спада у дужност све школском уредбом прописане дужности обављати.

Рок је стечају до 25. августа 1892. г.

Компетенти се имају пријавити школском одбору.

У Бати 30. јула 1892.

Георгије Сивонић,
председник.

Бр. 138. **КОНКУРС.** 145. 2—3

Ради попуњења парохије Липовско-Безедечке са платом VI. класе отвара се овим конкурс.

Просители имају своје сведочбама о својој квалификацији за отправљање парохиског звања и са штемпилом од 50 кр. снабдевене молбенице путем предоставлепе своје духовне власти за четири недеље дана од првог уврштења овога конкурса у новине „Српски Сион“ консисторијуму овом поднети.

Из седнице консисторијума Епархије Будимске у Сентандреји 16. јулија 1892. држане.

КОНКУРС.

127. 3—3

Ради попуњења упражњеног места православног душепопечитеља у кр. казнионици вацкој, с којим је за женски пол кр. казнионица у Марија-Нострa скопчана, отвара се овим конкурс. Са овим местом, на које свештенство монашког и свештеног реда конкурисати може, скопчана је годишња плата од 800 фор. и 120 фор. у име станарине, а за Марија-Нострy путни трошак и дневница.

За отправљање овога званија изискује се, окром редовне квалификације душепопечитељске, још и тачно знање српског, мађарског и романског језика, у говору и писању.

Просителји имају аутентичним сведочбама о свом оспособљењу, као и знању српског, мађарског и романског језика и са биљегом од 50 кр. снабдјевене молбенице, за четири недеље дана од првог увршћења овога конкурса у „Српском Спону“ конзисторијуму епархије будимске поднети.

Из седнице конзисторијума епархије будимске, у Сентандрији 16. јула 1892 држане.

СТЕЧАЈ.

128. 3—3

Ради сталног попуњења упражњеног учитељског места у Срп. Боки, расписује се овим стечај. —

Плата је учитељска у готовом новцу 400 ф., $^1/_2$ ланца баште ван села, на коју учитељ порез плаћа, и 4 ланца ливаде; осим тога слободан стан са баштом; огрева за себе и школу преко зиме, колко потребује; а од потреба, где позван буде, 50 н. —

Компетовати могу само они, који су срп. учит. школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили. —

Изабрани учитељ биће дужан при сваком богослужењу у цркви појати, школ. децу у црк. пјеснју обучавати, све школ. уредбом прописане предмете у школи предавати, повторну школу држати и у црквб. школ. седницама перо водити. —

Према изнимним приликама имају стеченици своје уредно инструиране молбенице потписаном епарх. школ. одбору, најдаље до 19. (31.) августа о. г. поднети. —

Из седнице епарх. школ. одбора, у Темишвару, 16. (28.) јула 1892. г. држане. —

Епарх. школ. одбор темишвареки.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Прва свеска: Тумачење Јеванђеља од Г. Архимандрита Фирмилијана већ је готова, остале две, II. и III ћа, биће такође готове најдаље с концем октобра месеца ов. год.

С тога се умољавају гг. свештеници, да са предплатом што пре похитају у што већем броју.

Предплату ваља слати подписатима у Београд.

Витомир Марковић и Павловић,
144, 2—3 црк. и свешт. одела кројачи.

СТЕЧАЈ.

133. 3—3

Пошто је оставком досадашег учитеља Бранка Чавића место на српској вероисповедној школи овдашњој остало упражњено, то се на основу вис. решења славног епарх. школ. одбора под бр. Е. III. О. 170 ех 1892, стечај отвара.

Плата је 280 фор. авр., $3^1/_2$ јутра оранице земље, на коју учитељ сам порезу плаћати има; 5 фор. паушала, 5 фор. у име перовођства, 3 хвата тврдих дрва — из којих се и школа грејати има, — даље има слободан стан састојећи се из једне собе, кујне, шпаиза, штале и лепе баште, — од потреба пак где позван буде добија 50 нов.

Дужност је учитеља осим предавања у свакидашњој и повторној школи још и појање у св. цркви и обучавање школ. младежи у појању.

Првенство ће имати они, који су вични мађарском језику.

Дан избора је одређен 29. августа (на Усековање). Желатн је, да би молитељи истог дана при богослужењу лично присуствовали.

Из седнице црквб. школ. одбора држане у Торњи (чанадска градомеђа) 20. јула 1892. г.

Амфилохије Михајловић, адм. пар. као управитељ. Алекса Баић, председник.

СТЕЧАЈ.

139. 3—3

На учитељско место у Јабуци близу Вршца овим се расписује стечај.

Плата је учитељска 300 ф., писарине 5 ф., слободан стан са две собе, кујном, комором, подрумом и шталом, два хвата дрва за учитеља и два хв. за школу, и баштом усађеном благородним воћем.

Учитељу спада у дужност све школском уредбом прописане дужности обављати.

Рок је стечају 25. август о. г. Компетенти се имају пријавити школском одбору.

У Јабуци 28. јула 1892.

Мита Вишацки, председник.

СТЕЧАЈ.

147. 2—3

Ради попуњења учитељског места на вероисповедној школи у М. Чанаду, у чанадској жупанији, пошта: Апатфалва.

Плата је 200 ф. а. вр., 10 ф. за дрва, 40 ф. за повторну школу, 20 ф. за перовођство, ако буде изабрат; $13^1/_2$ кат. јутара прве класе оранице земље, која до 20 ф. годишње аренде по јутру носи и на коју порез плаћа учитељ; поред тога лепи стан са пространом баштом; слама за огрев за школу и учитељски стан колико треба; од укопа где буде позват 1. ф.

Лична пријава узима се у обзир, а пре свега имају првенства сомборски приправници.

Учитељу спада у дужност у цркви недељом и празницима појати, а децу у појању обучавати и законом прописане предмете предавати.

Рок стечају 28. августа. Избор ће се држати на Успеновање т. ј. 29. августа о. г. и између јутрења и службе обавити.

Који желе ово место получити, нека своје молбенице на доле подписаног председника до означеног рока послати изволе.

Из седнице црквено школског одбора држане у М. Чанаду, 28. јула 1892.

Југ Поповић, перовођа. **Пера Алвадић,** црквено школ. председник.

СТЕЧАЈ. 138. 3—3

На управљено учитељичко место у Товаришеву (Бачка жупанија), отвара се стечај, уз годишњу плаћу од 360 фор., три стотине и шездесет фор., слободан стан са лепом великом баштом и зимским огревом.

Изабраној учитељици спадаће у дужност школском уредбом прописане предмете предавати, поштовну школу држати и женску децу у женском ручном раду обучавати.

Оспособљене нека изволе своје добро снабдевене молбенице са сведоџбама најдуже до 29. августа — до Успеновања о. г. овомесном школском одбору послати. Првенство имају оне, које су испит из мађарског језика положиле.

Из седнице црквено-школског одбора у Товаришеву 5. јула 1892. год.

Ненад Загорчић, перовођа. **Јоца Станојев,** председник.

К. 1069. 111. 98. **СТЕЧАЈ.** 132. 3—3

Ради попуњења учитељских места на српско-вероисповедним школамама у

I. Ватину. Берива су годишње: плата 84 фор., — 20 пож. меци жита, 12 п. меци кукуруза, 3 хвата тврдих дрва, слободан стан и $2^1/_2$ ланца оранице на уживање. Сем тога од погреба кад га позову 50 нов. и за пероводство код црквене општине 5 фор.

II. Дежану. Плата је 100 фор. — 32 мере жита, 12 меци кукуруза, 2 хвата тврдих дрва. слободан стан са пространом баштом, 2 катас. ланца сенокоса, ливаде, и од погреба кад га позову 50 новч.

III. Потпорњи. Плата је 100 фор. — 24 мц. жита, — 24 мц. кукуруза, — 4 хвата дрва, — 3 ланца ораће земље и слободан стан са баштом.

IV. Суботици. Плата 138 фор. — 4 ланца ораће земље, — 8 хвати тврдих дрва за себе и школу, — 12 мц. жита, — 12 мц. кукуруза и слободан стан са пространом баштом.

Сем тога за пероводство кодцрквене општине 18 фор. и од погреба кад га позову 50 новч.

Дужности учитеља прописане су школском уредбом и односним уредбама.

Рок овом стечају истиче 15. (27.) Августа 1892 год.

Конкуренти имају своје ваљано инструјисане прозбе овом епарх. школском одбору послати.

Епарх. школски одбор у Вршцу 23 јула, 4 августа 1892.

СТЕЧАЈ. 134. 3—3

Скупштинским закључком од 20. јула о. г. расписује се овим стечај на управљено учитељичино место, на тророзредној женској основној школи.

Плата је учитељици 300 фор., 5 хвати дрва, слободан стан, састојећи се из две собе и кухиње.

Учитељици у дужност спада:

а.) прописане предмете у школи предавати;

б.) ученице у женском ручном раду настављати; црквеном појању, по пропису обучавати, присуствовати са ученицама при сваком богослужењу и поштовну школу држати.

Која жели ово место заузети има своју инструјирану молбеницу са доказима и сведоџбама до 1-ог септембра овамо припослати. Наступање службе од 1-ог октобра т. г. по новом.

Из седнице срп. прав. црквене општине у Черевићу 20. јула 1892.

Пет. Ј. Шевић с. р. перовођа. **Ђока Савић с. р.** председник.

К. бр. 400 ех. 892. **СТЕЧАЈ.** 129. 3—3

На парох. место у Чоки, у протопресвитерату В. Кикиндском, овим се отвара стечај.

Конкуренти имају своје добро инструисане молбенице до 31. августа о. г. подписаној конзисторији поднети. —

Из конс. седнице држане у Темишвару 14. (26. јулија) 1892 год.

Епархијска конзисторија Темишварска.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад. За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 34.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 23. АВГУСТА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАУЧНА ОСНОВА

за православне вероисповедне српске народне основне школе у краљевинама Хрватској и Славонији са једном, две, три и четири учитељске снаге.

Издана наредбом српског прав. народно-црквеног школског савета од 7. (19.) марта 1892. бр. Ш. С. $\frac{72}{18}$.

ДЕО II.

НАУЧНА ОСНОВА

за православне вероисповедне српске народне школе у Хрватској и Славонији са две и три учитељске снаге.

(Наставак.)

СРПСКИ ЈЕЗИК.

Наставна цел. У српској народној школи имају ученици и ученице научити правилно читати и писати српски, ћирилицом и латиницом, па своје мисли усмено и писмено разговетно изражавати. (Код наставе ваља настојати, да буде што више могуће концентровано читање, граматика и писмено вежбање.)

I. РАЗРЕД.

Очигледна настава: Ученици се имају упознати с особама, стварима и појавама око себе, и тим уједно вежбати у говору, па се приправљати за стварну наставу, а код свега треба настојати, да се при том дечије срце оплемени, и да им се воља на добро управља. (Школска дворана: Учила; школски и домаћи намештај. Кућа. Човечије тело. Рана и одело. Породица и родбина. Станье и занимање. Црква. Село и сељаци. Град и грађани. Новци и мере. Домаће животиње. Воћке. Поврће. Цвеће. Птице певачице. Шумско дрвеће. Дивљач и зверови. Птице грабљивице. Жито. Траве. Бубе и лептири. Гмизавци.

Пужеви. Пауци и црви. — Шипраг. Гљиве. Воде. Рибе, раци, жабе и шкољке. Иконшине. Камење. Оруђе и справе. Возила. Небесна телеса. Стране света и доба дана. Четири годишња времена. Празници.)

Читање: Познавање реченице, речи, слогова, гласова и писмена писаних и штампаних, малих и великих ћирилицом. — Полагано и разговетно српско читање ћирилицом. Познавање и писање глаголних знакова застајања. Преписивање из буквара, и писање речи и реченица по такту. Учење малих песмица на изуст из буквара.

II. РАЗРЕД.

Очигледна настава: Као у I. разреду, само што се спаја са тумачењем предмета за читање што су у Читанци.

Читање: Вежбање у правилном и течном читању и разумевању прочитанога са ћирилицом из прве читанке српске. Приповедање прочитаних приповедака. Преписивање реченица и вежбање у правилном и лепом писању ћирилицом. Познавање латинице. Приправа за читање латинице. Писање латинице Вежбање у читању латиницом. (Књига: Čitanka za drugi razred u Zagrebu 1890.)

Први основи из граматике. Проста основна реченица. Написивање реченице. Подмет и прирок. Познавање стварних именица, придева и глагола. Род и број именица. Радња у садашњости, прошлости, и у будућности (у реченицама). Употребљавање великих писмена. Поближе познавање, писање и употребљавање знакова застајања.

Писање: Преписивање из Читанке уз језикословна вежбања.

III. РАЗРЕД.

Читање: Правилно, течно и разумљиво српско читање са ћирилицом и латиницом у свези са стварним разлагањем предмета за читање. Приповедање читаних приповедака својим речима, учење песмица на изуст из читанке.

У овом разреду за читање ћирилицом употребљава се: Српска Читанка за III. разред, а за вежбање у читању с латиницом употребљава се Читанка (хрватска) за III. разред. Издање кр. Земаљске Владе у Загребу.

Граматика: Проста основна реченица и у њој подмет и прирок. Потпуно познавање именица, придева и глагола. Познавање заменица и бројева основних и редних. Реченице у једнини и у множини. Разликовање рода код именица, придева и заменица. Мењање глагола у три главна времена и у заповедном начину. Мењање именица и распознавање седам падежа у једнини и у множини на питања, и са употребљавањем договора у потпуним реченицама. Израђивање граматичких задатака. Писмени одговори на питања из стварне наставе. Писање на изуст научених мудрих пословица (диктандо) и вежбање у правилном, чистом и лепом писању са ћирилицом и латиницом. Преписивање ћирилице латиницом, и латинице ћирилицом.

IV. РАЗРЕД.

Читање: Течно читање са разумевањем ћирилице и латинице с правилним нагласком. Приповедање прочитаних предмета својима речима. Стварно и језикословно разлагање. Учење песама из читанке на памет, и приповедање истих у прози.

Граматика: Понављање и попуњавање градива из трећег разреда. Раширена реченица и њени делови: подмет и прирок, означене подмета, придавни додатак прироку, предмет, падежи и њихово распознавање у реченицама. Мењање именица, придева и заменица у једнини и у множини сваґда у згодним реченицама. Одређење времена, места и начина. Познавање свију делова говора. Мењање промењивих речи. Глаголи свршени и несвршени. Прошлост трајна и свршена уз употребљавање у читању и у говору. Сложене, спојене и скраћене реченице. Употребљавање великих писмена и свију знакова (. : ? ! , ( ) „ “ —). — Усмени и писмени израз мисли. Вежбање у правопису. Вежбање у писању малих приповедака по предходном приповедању. Прости опше познатих ствари усмено и писмено. Обична писма и пословни састављи, све по заданим узорима и после предходног упутства.

Сваке седмице једанпут писмени стилистични задатак у школи се израђује и поправља.

(Наставиће се.)

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ОПШТИ ПОГЛЕД НА ОДРЖАНЕ СВЕШТЕНИЧКЕ ЗБОРОВЕ.

(Свршетак.)

Чл. 26. предложеногa нацрта опредељује, да се: „главни одбор удружења православног српског свештенства у митрополији карловачкој састоји из 14 редовних чланова удружења т. ј. из сваке епархије у митрополији по двојица.“

Кирписко-глински, коренички, плашчански и будачки свештенички зборови налазе, е је неправо да у главном одбору све епархије — без обзира на број свештенства — подједнако буду заступљене, већ предлажу, да се у главни одбор бирају чланови сразмерно броју свештенства у појединим епархијама. Ни један од поменутих зборова не каза нам, како би изгледала та сразмера у пракгици, а баш то би било од највеће важности, па да се увиди, е је предлог поменутих зборова непрактичан, а готово и неизведљив.

Ми држимо, да се главни одбор има да састоји из што мање чланова. Из мањег броја чланова састављени одбор, лакше ће се, чешће и о мањем трошку моћи састајати, те ће он сам бити окретнији и живљи, а радња његова плодшија и успешнија. Према томе нашем уверењу, ми бисмо из начела противни били, да се у главни одбор бира више од 14 чланова. Шта више, по нашем мишљењу доста би било за главни одбор и 7 или највише 10 чланова. Узимајући сада ма који од тих бројева, тешко би се могао у пракси образовати главни одбор, сразмерно броју свештенства појединих епархија, јер кад би за образовање главног одбора н. пр. из 10 лица, из горњо-карловачке епархије сразмерно броју тамошњег свештенства требало у главни одбор изабрати 3 члана, онда би требало — по истој сразмери — бирати н. пр. из вршачке епархије $1^1/_2$ а из будимске само $^1/_2$ члана. А, јер се чланови не могу полутати, не може се ни предложена сразмера усвојити.

Нама се чини, да би се с мирном душом могао усвојити предлог нацрта, да се из сваке епархије бирају у главни одбор по два члана — или ако би се већ хтела правити разлика међу епархијама у погледу бирања чланова у главни одбор, та разлика би могла важити само за горњо-карловачку епархију, те би се из пете епархије, према великом броју тамошњег свештенства могло — на рачун будимске епархије — изабрати у главни одбор 3 члана, из свих осталих епархија по 2 члана, а из будимске 1. Овим би било бар донекле задовољено жељи свештенства горњо-карловачке епархије, те се не би са предложеном сразмером стварале компликације, које свуда треба избегавати.

На 40. чл. нацрта, где се вели, да се „епархијски зборови састају онда и онде, кад и где за потребно и најеходније нађу епархијски одбори“ — предлажу некоји зборови, да место и време епархијских зборова опредељују — не епархијски одбори — већ сами епископи, — а на 41. чл. нацрта предложио је коренички збор, да епархијски зборови не бирају себи пароитога председника, већ да у тим епархијским зборовима председавају сами дотични епископи. То исто је предложио и белопркански збор, за случај, да је на епарх. збору присутан дотични епископ.

Још је предложио коренички збор: „да скупштина не одређује мјеста за држање будуће скупштине, већ да се велике те скупштине редомице, сваки пут у пријестолном мјесту друге дијецезе, (сваки пут у другој дијецези) обдржавају.“

На 60. чл., у коме се вели, да се осим редовних протопресвитератских зборова „имају држати и неки помесни зборови“ предложио је новосадски збор, да тај чланак о помесним зборовима са

*

свим изостане, односно да се предлог за те помесне зборове одбије с тога, што организација удружења и без тога даје толике прилике за зборове, састанке и скупштине, да предложени помесни зборови нису ни мало нужни.

На чл. 76. који одређује, да „благајна мора имати два кључа, од којих ће један бити у благајника а други у саблагајника (који у смислу 13. чл. сл. г.) пребивају у једноме месту) приметише неки зборови: а.) да је за благајне у опште усвојено „требравије“, те по томе и благајна свешт. удружења треба да има — не два већ три кључа, од којих ће један стајати у благајника, други у саблагајника а трећи у контролора, б.) да благајник, саблагајник не морају бити између чланова главног одбора, као што се у 13. чл. сл. г. предлаже, већ оба та благајника с контролором заједно могу бити изабрани између самих редовних чланова свештеничког удружења. Потреба овакога одређења разлаже се тиме: што благајници и контролор — по потреби саме ствари — морају стаповати у једном месту, а према ограниченом броју чланова главног одбора, не може бити 3 члана главног одбора ни у једној целој епархији, а не да их може бити у једном и истом месту. — Најпосле новосадски збор предлаже, да се иза 77. чланка дода нов чланак и тај да гласи: „Финалисане рачуне главни одбор износи на јавност у органу свештеничког удружења (ако га буде) или у званичном органу митрополије карловачке.“

Кад је већ овде реч о органу свештеничког удружења, који ће се можда издавати, имамо напоменути, е је вуковарски свештенички збор предложио да „Српски Сион“, као орган срп. прав. митрополије карловачке, буде уједно и орган свештеничког удружења. Исти збор до душе није мотивисао тај свој предлог, али по свој прилици биће му мотив тај, што је свештенство „Срп. Сион“ већ обвезано држати, па када би се још морално обвезало да држи и плаћа и орган свештеничког удружења — можда би то за свештенство у материјалном погледу теретно било.

О овој ствари за сад је без сумње још врло рано говорити. Питање: хоће ли свештеничко удружење имати свој нарочити орган, или ће за такав усвојити овај или онај лист — решиће се потребом саме ствари онда, кад се удружење оствари и рад свој отпочне. Ако у удруженог свештенства буде горело одушевљење и бујао племенити и корисни рад у служби цркве и народа, а у цели решавања својих племенитих задатака, — оно се неће задовољити, да јавним пословима удружења служи гостољубно тек „Српски Сион“, који као званичан орган митрополије карловачке има одржати вид званичности, те као такав, имајући своје многоструке задатке — не може ни из техничких разлога служити јавним делима свештеничког удружења у оној мери, како би требало. У томе случају дакле, по потреби саме ствари, удружено свештенство знаће наћи пута и начина, да оснује и издаје нарочити орган, који ће искључиво бити у служби свештеничког удружења. „Српски Сион“ само ће се радовати, ако види уза се нарочити орган свештеничког удружења, који ће узети на се известан терет решавања многих таквих задатака, са којима се „Срп. Сион“ тек по нужди занимати морао, те ће овај онда са пуном снагом моћи одговарати многостручним задатцима, које има да решава орган срп. прав. митрополије карловачке. —

И тиме смо проговорили о главнијим предлозима и закључцима овогодишњих свештеничких зборова. Остали предлози и закључци, који се налазе у записницима тих зборова, односе се на мање стилистичне или систематичне исправке предложеног нацрта, о којима, због мање им важности нећемо да говоримо, а све да бисмо и хтели, не допушта нам ограничени простор овога листа. О предлозима, и у опште о радњи неких зборова нисмо могли говорити из тога природнога разлога, јер не имађасмо записника тих зборова у својим рукама.

Но и са оним, што смо до сад рекли, држимо да смо олакшали посао око расправе предложеногa нацрта правила за удружење прав. срп. свештенства митрополије карловачке — но по што смо, то-

ворећи о предлозима појединих зборова, надовезали уз њих кад што и своје мисли, да нас не би нико криво разумео или баш окривио, да хоћемо да прејудикујемо великој свештеничкој скупштини, која има удружење да оствари и правила да утврди — изјављујемо, да ћемо своја субјективна мишљења о свештеничком удружењу и нацрту правила с места изменити и забацити, ако нас ко увери, да смо на погрешном путу. На за то ћемо се радовати, ако овим чланком изазовемо кога, да своје мисли о удружењу и нацрту правила за исто удружење — у овоме листу на јавност изнесе.

О ВАСКРСЕЊУ МРТВИХ И ВЕЧНОМ ЖИВОТУ.

(Поводом чланка прец. г. К. Станића „Једно питање са одговором.“ — „Глас Истине“ 1884. бр. 13. — 17.)

(Наставак.)

Из науке г. К. Станића, да нема општег васкрсења мртвих у смислу учења прав. цркве, него да ускрснуће сваког појединог човека значи то: да ће дух сваког човека из свог тела, као из гроба ускрснути, после чега ће дух одмах примити награду и наплату потпуну и вечну — као природна посљедица излази то, да нема, и да не ће бити ни другог доласка Христовог, па по томе ни општега суда, тј. таковог, коме ће сви људи у један мах, у једно исто време предстати, да им се — према делима — досуди вечна награда.

На ми то доиста и налазимо у чланку: „Једно питање са одговором.“

„Тај други долазак не може се друкчије разумети, него да ћемо ми по преласку нашем у други, духовни свет доћи на сусрет Христу и да ћемо га тамо видити у своју слави његовој, свима светима и небеским силама анђелскима окружена. И тај дакле суд не ће бити овде, на земљи, него тамо; и тај суд сваки дух човеков носи већ у себи т. ј. у свом духовном закону, кога зовемо моралним.“

Други долазак Христов значи то, да ћемо „по преласку нашем у други, духовни свет доћи на сусрет Христу.“ Ово и овако учење г. Станића није и не би било погрешно и неправославно, само кад би он наш одлазак „на сусрет Христу“ правилно и као што треба схваћао и разумевао; јер и по учењу св. наше цркве, односно по речима самог св. писма доћи ћемо ми о другом доласку Христовом „на сусрет Господу“: „Јер ће сам Господ са заповиједњу, с гласом арханђеловијем и с трубом Божијом сићи с неба; и мртви у Христу васкрснуће најприје; а по том ми живи који смо остали, заједно с њима бићемо узети у облаке, на сусрет Господу на небо.“ (I. Сол. 4, 16—17.)

(Рекао бих, да је ово српско: „на сусрет Господу на небо“ погрешно речено, односно преведено. Како у црквено-словенском, тако у грчком и латинском, па и у немачком језику разликује се у овом месту св. писма троје: „небо, облак и ваздух“ и каже се да ћемо доћи „на сусрет Господу — на воздѣхъ; εἰς τὸν ἀέρα; — in aera; — in die Luft.“ Сретање наше са Господем, неће бити „на небу“, јер ће Господ „сићи с неба,“ него ће бити „у ваздуху.“)

Истина г. Станић изрично не вели, али се из речи његових „на сусрет Христу“ закључити може, да и он мисли на неки: „долазак“, на неко кретање, на неки ход Христов; за то и рекох, да му учење о другом доласку Христовом не би било посве неправославно.

Али кад у обзир узмемо даље речи његове, тад видимо и дознајемо, да он на тако што не мисли; да он на „долазак“ у строгом смислу речи, на кретање, на ход Христов мислити и не може. Његов други долазак Христов значио би управо то: да би се ми — сваки за се појединце, или бар јатомице — „по преласку нашем у други, духовни свет“ — који би „прелазак“ био

одмах после смрти — пашли према Христу, дошли пред Христа, где би га „видели у својој слави његовој, са свима светима и небесним силама анђелскима окружена.“ Да тако што мислимо и закључимо, на то нас — поред наведених — још и ове речи његове наводе: „Час смртни, или што је једно исто, час васкрсења човековог духа из свог тела, пошто је тај час непознат и ником није знан, то је онај час, о ком Христос говори: „О дану томе или часу нико не зна, ни анђели, који су на небесима, ни син, до отац. Заиста вам кажем, да овај нараштај неће проћи, док се ово не збуде.“

Питање је сад: о ком је „дану и часу“ реч у овом месту св. писма: да ли о „дану и часу“ другог доласка Христовог — у православном смислу; или о дану и „часу смртном, или што је једно те исто, о часу васкрсења човековог духа из свог тела“; т. ј. на који „дан и час“ г. Станић помишља? Јер нема сумње, да је и један и други „дан и час непознат, и ником није знан.“

Кад добро проучимо речи г. Станића, тад увиђамо и дознајемо: да је дан и час другог доласка Христовог и „смртни час“ појединог човека — један те исти дан, један те исти час. Ево томе и доказа: „Да се у овом смислу“ — у ком, чусмо већ — „разуме оште васкрсење и суд, доказује и то: што је сиромах убоги Лазар, одмах после своје смрти дошао у лоно Аврамово, а богаташ на место мучења“. Како и г. Станић говори о другом доласку Христовом: и како је „сиромах, убоги Лазар одма после смрти своје дошао у лоно Аврамово, а богаташ на место мучења“: то сљеди, да је Христос у „смртном часу“ како убогог Лазара, тако и богаташа изишао овима „на сусрет“ и одвео их првога „у лоно Аврамово,“ а другога „на место мучења.“

Но како у времену сваке године, а у години сваког дана, а у дану сваког сата, а у сату сваког минута, а у минуту сваког секунда умре по један „у Христу“ — да не узимамо више: то наравно да ни Христос не ће доћи један пут, него и више пута, и то не у години, дану и сату, него у минуту. Међу тим св. писмо говори, да ће Христос „доћи“, а не „долазити“; да ће Христос доћи само један пут, и то једног дана и часа, а „о дану томе или часу нико не зна, ни анђели који су на небесима, ни син, до отац.“

А кад је тако, онда нам не преостаје друго, него да закључимо, да ће се — по учењу г. Станића — наше „срет[illegible]е“ са Христом састојати у томе, што ћемо се ми, по „васкрсењу нашег духа из свог тела“, пашн према Христу и доћи пред Христа, који ће наравно мирно стојати на свом месту, налазећи се „у својој слави својој и свима светима и небесним силама анђелскима окружен.“

Но ако је опет сад тако, онда од куд у том истом јеванђељу и још у тој истој глави, из које је г. Станић узео и привео те речи, а само са пет стихова у напред, јасна и отворена говора о неком доласку: кретању и ходу Христовом? А ево шта се тамо каже: „И тада ће угледати сина човјечијега где иде на облацима са силом и славом великом.“ А да се види узрок и цел тога доласка и хода Христовог, додаје се одмах после тих речи: „И тада ће послати анђеле своје и сабраће изабране своје од четири вјетра, од краја земље до краја неба.“ (Мар. 13. 26.—27.)

Елем „сретање“ са Христом, али „сретање“ у строгом смислу речи: где Христом иде нама, а ми њему „на сусрет;“ па онда: „на сусрет“ Христу иду у један исти мах сви „изабрани од четири вјетра, од краја земље до краја неба.“

Биће — дакле — друго нешто „дан и час“ другог доласка Христовог, а друго опет „смртни час“ појединца.

На дај да видимо, какав је то „дан и час“, о коме је у напред наведеном месту св. писма реч!

Да то дознамо, вратимо се — драги читаоче — на почетак те 13-те главе марковог јеванђеља: „И кад излажаше из цркве рече му један од ученика његовијех: учитељу! Где какво је камење, и каква грађевина! И одговарајући Исус рече му: видиш ли ове велике грађевине? ни камен на камену не ће овдје остати, који се не ће разметнути. И кад сједаше на гори Маслинској према цркви питаху

га сама Петар и Јаков и Јован и Андрија: кажи нам, кад ће то бити? и какав ће знак бити, кад ће се то све свршити?“ (Ст. 1.—4.) Но овде није још тако јасно речено, о ком дану ученици Христа питају, за то ћемо тај случај навести из јеванђеља Матејевог главе 24-те: „А кад сјеђаше на гори Маслинској приступише к њему ученици на само говорећи: кажи нам, кад ће то бити? И какав је знак твојега доласка и пошљетка вијека?“ (Ст. 3.)

Ученици дакле Христови питају свога учитеља, да им каже, какви ће знаци претходити дану „његовога доласка и пошљетка вијека.“ А да се под именом „доласка“ Христовог и „пошљетка вијека“ има разумети доиста „пошљедњи дан“ т. ј. дан општег васкрсења (Јов. 11., 24.) сведоче баш они знаци, који имају претходити томе дану, и они догађаји, који се имају збити пре тога дана, а који догађаји захватају више времена, него што је то један човечји век, па ма тај био и Матусалов (I. Мој. 5., 27.) по данашњем бројању и трајању годинâ. А ево тих знакова: „А кад чујете ратове и гласове о ратовима, не плашите се; јер треба да то буде; али то још није пошљедак. Устаће народ на народ, и царство на царство; и земља ће се тријести по свијету; и биће глади и буне. То је почетак страдању.“ (Мар. 13., 7.—8.)

Ето, драги читаоче шта има претходити „дану и часу“ доласка Христова; какви су знаци „дана и часа“, о коме „нико не зна, ни анђели који су на небесима, ни син, до отац.“

На кад то знамо, хоћемо ли онда морати доказивати, да тај „дан и час“ — о коме се у горњем месту св. писма говори — није „смртни час, или што је једно исто, час васкрсења човековог духа из свог тела“?

Не — не ћемо!

Што се пак тиче навода г. Станића, да је „сиромах, убоги Лазар одма после своје смрти дошао у лоно Аврамово, а богаташ на место мучења“; као и даљег навода: да Христос — у тој слици јеванђеоској — ништа не говори „о судији и суду“ — на то ми је приметити:

О „јеванђелској слици о сиромаху Лазару и богаташу“ приметно сам већ, што сам приметити имао.

А што „Христос не говори ништа о судији и суду“ код убогог Лазара и богаташа — то је са свим обично и природно: није ни био нуждан „суд и судија,“ јер се тицало награде, односно осуде — само привремене, а не вечите.

Та ето — то и тако што видимо ми и овде на земљи, код људског суда и правосуђа. Човек неки учини какво недело, нпр. изврши какво убиство. Да буде привремено кажњен и притворен, за то није нуждан судија, излишна је пресуда; доста је и само дело његово, оно га одводи у притвор, оно му даје привремену казн. (Добро је да овде напоменемо, да је привремена, претходна и делимична казн злочинчева и помисао на ону телесну казн, која га чека; и страх од те казн.) После долази судија, после се испитује и пресуђује злочин и на послетку кривац бива трајно и коначно кажњен: осуђује се на смрт, или на вишегодишње, па и доживотно, тако звано земаљско — „вечито“ робовање.

Дакле: „о судији и суду“ код богаташа и убогог Лазара „Христос ништа не говори“ за то, што таког суда у истини није ни било, нити га има, нити је нуждан.

Но од туда изводити и извести, да и нема општег суда — може ли се, сме ли се?

Нити може, нити сме!

Но да ли нема у св. писму каквог места, на коме се говори о судији и суду?

Дај да видимо!

Боме има! Те још како лепо и јасно место! Ево га! — „А кад дође син човечиј у слави својој и сви свети анђели с њиме, онда ће сјести на пријестолу славе своје. И сабраће се пред њим сви народи, и разлучиће их између себе, као пастир што разлучује овце од јараца. И поставиће овце с десне стране себи, а јарце с лијеве. Тада ће рећи цар онима, што му стоје с десне стране: ходите благословени оца мојега; примите царство, које вам је приправљено од постања свијета. Тада ће рећи и онима, што му стоје с лијеве стране: идите од мене проклети у огањ вјечни,

приправљени ђаволу и анђелима његовијем. И ови ће отићи у муку вјечну, а праведници у живот вјечни.“ (Мат. 25., 31.—34. и 41. и 46.)

Ето дакле „долази син човјечиј у својој слави својој и сви свети анђели с њиме“; ето „син човјечиј“ као судија „сједа на пријестолу славе своје“; ето су „пред њим сви народи сабрани“; ето их по делима „разлучује“; ето „поставља“ неке „с десне“, а друге „с лијеве стране себи“; ето изриче пресуду и онима „с десне“ и онима „с лијеве стране“; ето сад — дакле после суда — иду грешници „у муку вјечну, а праведници у живот вјечни“!

Треба ли сада још да говоримо? Треба ли после овога да доказујемо, да има „општег суда“?

Излишно је — сувишно је!

(Наставиће се.)

СВЕТИ ЈОВАН ЗЛАТОУСТ, КАО ПРОПОВЕДНИК.

(Наставак.)

Златоуст тражи не само усрдне пажње, већ и сваком слушаоцу налаже нешто апостолско, упућујући их, да привлаче нове ученике и да служе за примјер и опомена, које не може привући сам проповедник. Нема ничега бољег од ових ријечи: „Да не би ваше присуство овдје било без икакве користи, настојте око оне ваше браће, о којој сам вам већ говорио и о којој ћу вам и опет говорити, да их овамо приводите, — спомињите им о њиховој заблуди; савјетујте их не само ријечима, већ и дјелима; најбоља наука потиче од примјера. Па макар ви ничега и не говорили, но, кад би, по изласку вашем из цркве, мирним држањем вашега тијела, вашим погледима, гласом — показивали опима, који нису тамо били, корист, коју је добила душа ваша, то би било доста ради поуке и утјехе. Ми морамо одавде излазити, као из светилишта посвећена за тајне, — болима, мудрицима и побољшанима у свима нашим дјелима, у свима нашим ријечима. Да би жена, видећи мужа, отац, видећи сина, роб, видећи господара, пријатељ, видећи друга, непријатељ, видећи непријатеља, где излази из цркве, — да би сви могли тиме увјерити се о користи, која је тамо нађена. А то увјерење добиће, кад се увјере, да сте ви постали смјернији, разумнији, побожнији.“

Таким живим и срдачним говором, дубоким знањем људских слабости и блиеском израза. Златоуст, као да је сличан Масиљону. Но то ће упоређење бити лажно, ако ми будемо очекивали од апостолске катедре антиохијске потпуну вјештину, изузимајући неке маније француског проповједника. Код Златоуста као да је мање углађености у укусу, у самим једноставним бесједама његовим види се нека сјајност, спојена са дубоким убјеђењем. Његова плодовитост не састоји се у — вјештом и разноврсном развијању мисли; слог је његов, у једно и исто вријеме, и збијен и претрпан тако, да живошћу преокрета скраћује сам своје одабране изразе, али мисао своју понавља обично у неколико различних облика. Но баш то и скрива у њему вјештачку дикцију, коју је посудио из школе говорничке. Он се непрестано враћа на оно, што му узнемирује његову душу, и често при таквој хармонији његових бесједа као да чујеш његов сопствени глас.

Код такве пуноће чувства и способности дирнути друге, он више него иједан хришћански проповједник био је проникнут светим Писмом, обузет његовим жаром, и запечаћен његовим духом.

Како је морала силно звонити проповијед Златоустова, кад је он у Антиохији, где је још постојала кућа, у којој је живио св. Ап. Павле, прослављао Рим, понајвише ради Павла и, на тај начин, једним његовим именом, спајао цркве Истока и Запада. „Волим Рим, говорио је св. Јован, за то, што је Павле писао посланицу Римљанима и сам их је љубио, за то, што је за живота говорио с њима, што је код њих

умрьо, и што се код њих чувају његови свети остатци. Због овога Рим је више слављен, него од чега другога. Отуда ће бити узета на небо прослављена тјелеса Апостола Петра и Павла. Дивите се и дршћите, кад помислите, какав ће призор настати у Риму, кад Павле устане из гроба и, скупа с Петром, потече по ваздуху у сусрет Христу! Каквим ће двоструким вијенцем бити овјенчан! Каквим ће се златним цијепом окитити! Дивим се Риму не због блага његова, не због споменика, и због остале његове сујете, већ због тога, што он има ова два стуба цркве. Ко ће ми дати да се дотакнем моштију Павлових, да паднем на кољена пред гробом његовим и видим прах тијела, које је вршило дјело Христово, које је примило знаке мученичтва и распространило еванђеље свуда, — да видим прах устā, која су навијештала Христа царевима и научила нас: ко је Павао и ко Учитељ Павлов! За нас није толико страшан гром, колико је био грозан демонима глас његов. Они не могаше опстати пред њим, дрхтаху и, од саме сјенке његова присуства, од самог звука његова гласа, бјежаху далеко. Глас његов очистио је земљу, лијечио је боне, изгонио је пороке и васкрсавао правду. Он је био то исто, што и херувими: он је свукуд носио са собом Христа. Подражавајмо му, браћо, јер он је био исти човјек, као и ми, исте природе с нама: али показавши већу љубав према Христу, он је ушао на врата небесна и примљен је да живи с Анђелима. Ако се ми хоћемо потрудити и распалити таквом ватром, онда ћемо бити подражаваоци св. Апостола; а кад би то било немогуће, он не би рекао: подобни мнѣ бывайте, ꙗкоже ѧзъ Христъ.“

Златоуст је био неисцрпив у сликању времена апостолских; он непрестано обраћа пажњу на њих своје погледе и мисли, и шта више, без обзира на кроткост своје природе, посуђује од њих њеку оштрину, која је неизбјежна код увода у човјечанство нових вјеровања. Тај еписходљиви поштовалац лакомислених Антиохијанаца, заносно описује изванредне добродтељи у пробитној цркви и упорну борбу, коју је она подизала код људи. Знајући, с каквим жаром говори он о пострази мученика, може се рећи, да би и сам радо подниo те муке. Тако он, по стоти пут, и увијек у новом облику, описује појаву хришћанства у свијету и његову славну побједу. Наведимо једну само слику, гдје живост бојā одговара тако свјежем још онда за народе Азије сјећању о првим временима цркве. „Кад се је божанствена проповијед распростpла кроз Апостоле и кад су они прелазили цио свијет, сијући ријечи вјере, искорјењавајући заблуде, рушећи древне царске законе, гонећи неваљалство, исправљајући путеве, и налажући људима да се клоне идолā и њихових храмова, олтара, празновања и обједа и узвишавају ум до познавања једнога Бога, Сведржитеља вишоне и до очекивања будућег добра, — у то вријеме, кад су они приповиједали о Оцу, Сину и св. Духу, мудровали о васкрсењу из мртвих и учили о царству небесном, — букну велика војна, најжешћа од свију других; и све се збуњило, све је обузео шум и раздор, — све градове, све народе, све породице, све предјеле, просвијећене и непросвијећене. А то с тога, што су старински обичаји били у темељу потресени, и што су се предрасуде, које су тако дуго господовале, уздржавале код појаве нових, дотле нечувених вјеровања. Против моћног њиховог дјеловања устадоше императори и наоружаше се управитељи; грађани роптаху, народ се непристојно владаше, код судијā владаху страсти, мачеви бијаху извучени, оружје изоштрено и закон био издан, да се свуда гоне хришћани. Слиједише казне, истраге, гоњења, пријетње и све, чиме се могао улити страх. Таласи бурнога мора, који избацују из свог корита разбијене лађе, — то је слика тадашњег свијета; због вјере одрицао се син оца, невјеста свекрве, браћа се разилажаху међусобно а господа пламтијаху гњевом на своје слуге; па и сама природа бијаше у дисхармонији са самом собом и међусобна борба распалила се не само у општинству већ и у породицама. Јер ријеч, као мач, пробијаше свуда, подизаше силну борбу, силну несугласност и свуда је подизало завист и гоњење против вјерних. Једне бацаху у окове, друге повлачише по суду и

вукоше на смрт. Од једних отимаху имање, друге протјераваху из отаџбине, или их убијаху; борба унутра а с поља опасност од својих, од туђих, — на и од оних, с којима их је зближила сама природа.

„У вријеме тих искушења, кад су се та страдања догађала, а блага била само у нади, и обећања у будућности, — када су запаљене гломаче, мачеви, мучења и смрти од сваке руке биле познате не само тобож' због страха, већ су се заиста и искусиле, и кад се будући борци још нису сасвим ослободили од незнабошких идолских храмова, од наслађа и пијанства свјетског, а нису се још обикли високом погледу на вјечни живот, већ се осјећаху као приковани за постојеће стање и, тако рећи, малаксавали и, код свакдашњих нападаја, готови били узмакнути, — гледај, шта ради св. Ап. Павле, примивши откривење небесних истина, и слушај његову мудрост! Он непрестано говори о будућем животу, упућује на вијенце и тјеши вјерне надом на вјечна блага. А шта говори он? Он говори: наша су страдања у овом животу тако ништава и тако недостојна будуће славе, која нам се мора открити; другим ријечима: шта ме плашите мучитељима, казнама, гоњењем, сиротињом, оковима? Грозите ми се чим хоћете, — са свачим, што страши човјека; али нећете наћи ништа такова, што би се упоредило с оним наградама, оним вијенцима, оном платом, коју ми очекујемо. Оно се завршује и прелази у овом животу, а ово нема краја у вјечности.“

Слаткорјечиви пастир антиохијски хтио би провести цио живот међу тим приступачним народом, где сто хиљада слуша усхићено његову поуку. Но слава његова генија привукла је на њ пажњу цијеле империје. Дошло се, да царинградска патријаршија по праву припада најзнаменитијему проповједнику хришћанског свијета.

(Наставиће се.)

О ПРЕУСТРОЈСТВУ И УРЕЂЕЊУ МАНАСТИРСКОГ И КАЛУЂЕРСКОГ ПИТАЊА.

Дозволом и благословом Његове Светости, преузвишеног господина патријарха српског Георгија, одржан је дне 10. (22.) маја 1892 збор манастирских настојатеља, у Ман. Грегетегу, на ком су збору били заступљени настојатељима својим сви манастири фрушкогорски и бачки ман. Ковиљ. Ма да је ствар, о којој се преподобни оци саветоваху, чисто и искључиво калуђерска, опак, да не би пала на нас сумња, с радošћу кришом, избегавајући јавност, хоћемо да изнесемо рад тога збора на јавност, како би и публика о раду нашем извештена била.

На збору том прецизирали су настојатељи своје мишљење о поднесеном Његовој Светости с друге стране „Нацрту о устројству монашке школе за боље и целисходније образовање ђака и кандидата за монашки чин“ и о спремљеном за св. Синод предлогу, у ком су изложена „Правила, по којима су дужни живити монаси, извршити належеће им као таковима, и као јеромонасима службе у манастиру“; поведена је даље дебата о најновијем предлогу високосл. Саборског Одбора „за уредбу о устројству срп. прав. нар. црквене автономије у области српске православ. митрополије карловачке“, у колико се предлог тај манастира, манастирежитеља и манаст. добара, надзирања, управљања истих и употребљавања прихода њихових тиче.

Скупљени ман. настојатељи дођоше до уверења, да не смеју пропустити ову прилику, а да Његовој Светости, као архипастиру и заштитнику своме, мишљење своје о наређењима у том предлогу, који се манастира тичу, не искажу, те прочитавши односећа се на манастире, односно на добра њихова, наређења у том предлогу — задобили су настојатељи то уверење, да поред тих наређења манастири не могу постојати као такови, као засебне, од света одвојене задруге и автономне дружине, састојеће се из чланова, који су монашки обет положили и завештали се, да ће живот свој, сходно положеним свечано обетима и по монашким правилима, у молитви и подвизавању, у добрим и

богоугодним делима, а поглавито о спасењу душе своје прилежавајући проводити — а све то под непосредним надзором, наставом и управом својих предстојатеља, а врховним надзором својих надлежних архијереја, мимо којих они за другу црквену власт нити знају нити су по опредељењу светих отачких и саборских правила дужни знати, ни признавати.

По предлогу том срп. прав. нар. црквени сабор, који се састоји из две трећине световних, а од монашког реда заступљена су у њему само двојица, и то не од тога реда тамо послана, већ случајно изабрана од оних истих, који и све остале посланике бирају — сабор тај дакле доноси штатуте о уређењу управе, контроле и употребљења нар. црквених добара, рачунајући амо и манастирска добра; о уређењу дисциплинарног односаја за све органе управâ митрополитских, епархијских и црквено-општинских, па чак и манастирских, као и најпосле дисцип. правила за чиновничко особље свију тих управа.

Према овом предлогу и на супрот томе настојатељи мисле, да манастири као монашко духовне задруге, као моралне и правне лица и корпорације, признате као такове од врховне државне власти и законодавног тела у земљи, у којој се налазе, још од оно доба, кад је та земља подпала под ту врховну власт — не подлеже високом српском народно-црквеном сабору, већ само и искључиво светом архијерејском Синоду,

јер: манастире није основао ни дотирао високи Сабор, па ни сам народ српски, већ су основали и дотирали појединци ктитори, а већином сами монаси;

јер су сви наши манастири у овој земљи, без изимке постојали још у оно доба, кад се за високи Сабор још није ни знало; постојали су у време турскога господства, за које су време манастирежители купом и продајом, промсном и поклонима од појединих побожних и богоугодних лица стицали ливаде, пашњаке, оранице и гајеве, винограде, воћњаке и шуме, једном речи своја задружна, манастирска добра, која сада вис. сл. Саборски Одбор назива „народно-црквеним добрима“, уврстивши их у категорију осталих тако званих добара, те располаже с њима слободно и слободније, него са другим т. зв. народно-црквеним добрима. А за што? На ком основу и по ком праву? Да ли по канонско-црквеним или чисто народном свом праву?

Ако саборски одбор и народно-црк. Сабор, називајући и манастирска добра „народно-црквеним добрима“, мисли, да са тим добрима — уврштеним у категорију осталих народних добара, а која у истини, и по црквеним канонима и по позитивним државним законима, припадају као властитост монашким задругама или духовним корпорацијама и правним лицима — на име којих су и у грунтовницама уписана и осигурана — има права други неко управљати, надзор над управом водити, па чак и располагати или утицати, у управу се мешати, а не манастирежители, односно монашке задруге саме, њихови предстојатељи и надлежни архијерејн, архијерејски Синод или од истог, без саутицаја сабора и саборског одбора постављени надзорници — онда настојатељи дркше за свету своју дужност, да се против присвојења тог — и вековечном праксом и позитивним, државним законима осведоченог права свог од стране неповзваних и ненадлежних, у име своје и свеколиког монашког лика најсвечанијим протестом отраде.

Манастири, као духовно-монашке задруге и корпорације, не подлеже и не могу ни у ком погледу подлежати власти народно-црк. Сабора, нити његових потчињених органа — већ једино св. архијерејском Синоду. Па као што је једино св. Синод надлежан и властан да уређује унутарњи живот и односаје манастирежитеља — тако је исто свети Синод, и само он властан и у погледу господарства манастирског и управљања са добрима тих монашких задруга уредбе доносити и наређења чинити и издавати.

„Accessorium sequitur principale“. Добра која припадају монашким задругама, јесу „accessorium“ а „principale“ је сама та монашка задруга, којој добра припадају, и без којих добара задруге, као правна лица постојати не могу. Из овога се јасно види, да је онај, који је властан и надлежан да надзирава духовно-монашку задругу и њене унутарње односаје — уједно и искључиво он властан да уреди и свеколике спољне односаје исте задруге, и само тај има права и титуле водити надзор и над управом и манипулацијом са монашко-задружним добрима; а то је — свети архијерејски Синод.

Но саборски одбор није тога мишљења, јер сво видимо да се у „нацрту“ свом упушта и у

уређивање ман. добара, прописује правила, ко и како добрима тим управљати, ко и како ман. економију водити, ко управу с ман. добрима надзиравати и контролисати, па чак и то: на што се приходи тих добара употребљавати имају; но тиме саборски одбор губи сасвим из вида прави карактер и позив манастира и монашких задруга, и заузима становиште власника и господара према своме чиновнику и слуги, заборављајући можда да манастири, односно манастирска добра нису домене, ни господарства нити саборског одбора, нити нар. црквв. Сабора, нити најзад православног народа српског, а да монаси нису чиновници ни слуге на нар. црквв. добрима. Нар. црквв. економи, чиновници и слуге без плате, и ништа друго — постали би монаси онда, кад би поменути предлог Саборског Одбора, а на име, кад би наређења тога предлога §§. 583 —586 законом постала и у живот ступила. Монаси нису и неће никад бити то, а монашке ће се задруге пре раздружити, но што ће допустити и пристати на то, да буду оно, што не могу бити и што би Саборски Одбор хтео направити од њих.

Духовно-монашке задруге не могу постојати без материјалне подлоге, без својих добара из којих се издржавати морају, јер просити им није дозвољено; те по томе те задруге не могу „двома господинома служити и работати“ и не могу служити „Богу и Мамону“.

По предлогу саборског одбора би се у манастиру сутицале и косиле две власти: једна духовна, а друга економска. Дуализму и сутицају том нема и не може бити места у организму, какав је организам монашка задруга, јер би тај дуализам, те две супротне власти, разориле и уништиле цео организам.

Ако је у питању о бољем уређењу манастира главан моменат материјална корист, и ако је Сабору, Саборском Одбору и српском народу поглавито стало до манастирских добара и до тога, да се из тих добара што већа материјална корист и што већи доходак за подмирење других народних и црквених потреба извуче; ако је Сабору и његовом Одбору па и народу свеједно, а постојале, а не постојале монашке задруге, којима добра та припадају — онда те задруге немају титуле, немају нужде да постоје. И ако је срп. нар. црквв. Сабор силан и моћан и властан, те има власти и области, да укине манастире, које ни створио ни основао, на које ни потуре потрошио није — нека их укине! Или ако би коначно укидање манастира, тих — као што се већ од Доситијева доба говори — старих средње-вечних завода, који су се већ давно преживели, те само вегетују и животаре — ипак мало зазорно било — онда нек одузме управу са манастиреско-задружним добрима од монашких задруга сасвим, па нек за управу тих добара постави „народне органе“, чиновнике и економе, ако је т. ј. у земљи, где закон и правда влада, могуће одузети од грунговног власника управу са својим рођеним добром.

Манастири могу само као автономне дружине и самосвојне задруге постојати, напредовати и бити од користи цркви, којој припадају, народу, из ког им задружни чланови поникоше, и друштву и човечанству, живећи по своме закону и монашком правилу, и не пуштајући, да их неко други, који нема ни позива ни права за то, самосвојно уређује, прописује им дужности, и дисциплинарно поступа против њих, ако они, наметнуте им силом од неповзваних дужности не врше онако, како им је то неповзвана и ненадлежна власт наложила.

А ако Саб. Одбор, а с њиме и сви Срби, који нису монаси, збиља мисле, да калуђери немају ни памети, ни искуства, ни особитог знања, ни поштења ни свести и савести, те да с тога не могу управљати добрима, која су стари њихови стекли и оставили њима у аманет, и која добра манастирци нису расточили, као што су многе приватне српске породице и задруге са својим имеском учиниле, већ су их сачували кроз векове до данашњег дана, а местимице и умножили, — и ако саб. одбор, мислећи да су наши монаси такви, а монашке задруге такве, држи, да се таким монасима и ман. задругама не може оставити управа са својим добрима друкчије, вај под строгим надзором, туторством, курателом и стегом онакве колегије, као што је саборски Одбор, — онда монашке задруге немају права на егзистенцију, и не вреде да постоје, већ их треба просто укинути и растерати, те или оставити св. Синоду, да оснује нов монашки ред, друкчији него данашње задруге, и ком ће новом реду монашком подносити, да слуша и извршује, вољно и драговољно, заповеди колегије, као што је инс. сл. Саборски Одбор, — или пак треба оставити манастире без калуђера, претворити их у салаше и поставити над њима народну управу.

Но пре но што би се разишле данашње монашке задруге, рекламоваће своју автономију, која је стараја од народно-црк. автономије, и која је од других самовласно покошена, те неће упустити из својих руку управу, нити ће трпети над собом туторство сабореског одбора, и пододбора му епархијског админ. одбора, у којим одборима већина мирјана решава и наређује.

Сабрани у Гргетегу настојатељи с једне стране мисле, да се прописи, садржани у предлогу сабореског одбора, а односећи се на манастире, не могу сложити ни у склад довести са прописима канона, св. отаца, св. сабора и наручитих монашких правила, с друге стране пак исти настојатељи и сами увиђају и признају, да овако, као што је данас, не може, и не сме остати, те да је по томе од преке нужде, да се монашке задруге преуструје, и да се у првој линији и пре свега треба постарати за боље, и данашњим потребама и захтевима одговарајуће васпитање и образовање кандидата за монашки чин; јер се без боље образованих и боље за чин спремљених кандидата не може ни мислити на успешно произвађање жељеног „устројства“, које устројство је св. архијерејски Синод, као једино компетентна власт, и дужан и властан до краја извести.

Свесни свога задатка, и увиђајући преку потребу „преуструјства“, сакупљени у ман. Гргетегу настојатељи саставише у духу горе речених назора, као израз једнодушног мишљења свог представку на Његову Светост, господина патријарха српског Георгија, у којој моле:

1. да благоизволи у св. архијерејском Синоду питање о свестраном уређењу манастира у области срп. прав. митрополије карловачке постојећих, покренути и синодално изрећи: Да је само св. архијерејски Синод властан уређивати свекколике односаје манастира и њихових жителя, те према томе настојати и порадити, да из делокруга високог нар. црквеног сабора српског свако уређивање истих испадне, да се даље узаконе, да ни сабореки одбор, ни митрополитске и епархијске власти немају никаква посла са манастирима и манастирежителима;

2. да се синодално изрече, да сви манастири митрополије ове имају стајати у свези и заједници, те сачињавати једну целину;

3. да се ради надзиравања истих манастира постави из монашкога реда наручити ексарх;

4. да се постави наручита виша манастирска управа, која би се састојати имала из ексарха, као начелника и повереника Његове Светости и шест чланова, од којих би тројицу сремски манастири, једног манастира накрачке и горњокарловачке епархије, једног манастири обе банатске, а једног манастири бачке и будимске епархије бирали и св. архијер. Синоду на потврду предлагали.

У делокруг тога ексархата спадало би све оно, што данас врше: митрополитски савет, сабореки одбор и епархијске власти, а имало би му се додати једно стручно, економски образовано лице, са потребним рачунарским особљем.

Први посао ексархата тог био би, да са искусним манастирежитељима предлог за „Устав манастирски“ састави и св. архијер. Синоду на потврду и одобреље поднесе.

Ово је једнодушно мишљење свију настојатеља, сабраних у горехваљеном манастиру, и заступљених по њима манастирежитеља свију, митрополији карловачкој подручних манастира, а ово је уједно и једини пут и начин, којим би се односаји манастира у жељени ред и склад довести, а данашњем абнормалном стању крај учинити, те манастирима пут за бољу, целисходнију и лепшу будућност отворити могао, којим би се начином манастири опет приближили својој и својих оснивача цели, од које су се непознатим утицајем страних елемената скоро сасвим удалили, поставши ништа друго, до економски фактори на пољу нар. црквене управе. Тиме би се уједно подигао и углед калуђера, кога су они од вајкада у народу уживали, но који је сада силом скоро на минималну меру сведен, јер се радило „de nobis sine nobis“ у најважнијим, животним питањима нашим.

Калуђери учините своје, да спасу душу своју, а ми се искрено надамо, да ће Његова Светост, а с њим и св. архијерејски Синод, оправданим жељама нашим задоста учинити и невољама нашим одмоћи, и хтети и моћи.

Један калуђер.

О НАЗАРЕНИМА.

Пријатељско писмо **Душана Петровића**, пароха надаљског.

(Свршетак.)

О њиховом назови-поштењу могао бих ти вазда причати, јер сваки дан чујем што-шта о њиховој „великодушности.“ Али најглавнија им је особина душевна, да су сви лакоми на новац. Сто пута су гори и од Чивута. Само је ли дочуо један за какву лицитацију, — ево ти их одмах ни мање ни више него педесет се искупило, те се домуњавају како ће и шта ће. Ако је каква већа ствар, одмах се удруже њих неколико, те заједнички узимају. Бива у том случају да који краће извуче, али то они сами између себе расправљају. Нашима ништа не говоре, и с тешком муком може човек у њихове заједничке ствари да завири. Тек по који, ако му је криво учињено од њихових, не може срцу да одоли, те се потужи којем од наших.

Готово увек имају заједничких новаца. С тим новцем аренидирају по који ланац земље обично под кукуруз. Ту земљу заједнички обделавају а новац од продатог усева повере једном или двојици — у којима поверења имају. Бива и то не ретко, да дотични проневере тај новац; тада их за неколико година искључе из друштва „верујућих“, и они се враћају у ред „оглашених“. „Верни“ седе у скупштини напред, а „оглашени“ остраг. Често се догађа, да овај који је седео са свим у првој скамији, доспе у последњу. Отуда наши, који одлазе из љубопитства, знају, да је који учинио какав велики преступ.

Када иду у скупштину обично се журе, скоро трче — да покажу пред светом како они ту дужност радо испуњавају. Иначе их можеш одмах познати по њиховом тромом ходу, главу је сваки спустио доле, једна му је рука у џепу а друга на стомаку увучена онде између дугмади где му се горња хаљина (јавкез) закопчава. Пресомитно се и скупно, као „убоги Јаво.“

Одело у мушких је цивилно, ретко ћеш који видети у кожуху и опанцима, а и то је понајвише радним даном, а недељом мислио би човек да су какви мајстори. Женске се просто одевају без икаквог накита на хаљинама. Девојке су све повезане, и само по отворенијој боји њихове хаљине можеш познати, да су у девојачком стању. Изгледају са погнутим главама и отромбољеним сукњама као да их је киша млатила. А када су на само у своме друштву, тада их стане читава цика и кликот. Са момцима којих је врло одмерен број према броју девојака, опште, али на само.

Са осталима у кући, који нису Назарени, не живе никако, управо у вечитој су распри. Ако је муж у кући прешао у Назарене, то ће жену увек терати кад је какав празник или недеља да чини оне послове, које дотле у те дане није радила. Са пропијом предусрета наше верске и народне обичаје, и често дотера тиме жену до суза. Ако је жена прешла а муж остао, ма се овај како трудио да је одврати, ни на леш ни ружан начин не може да успе — све дотле, док она сама не увиди да је на кривом путу. Често се дешава да жена извуче грозних батина, — али је тек онда јогунаста; обично одговара: „небојте се од оних који убијају тело, душу не могу убити“ — то су речи Хр. Спаситеља.

Догађа се, да млађи у кући сви пређу, а старији остају. Обично тада млађи избију из руку старијих сву власт те старији престају бити кућним старешинама. Млађи чине своје, а старешини од воље стоји, хоће ли се задовољити са оно мало хлеба и кућњега крова. Куд је пристао под своје старе дане са својим старим другом? Власти нема да их истера напоље, јер ако то уехте, они ће по закону изаћи из куће пет шест пута више него што ће њему остати. Ако је капитал велики, онда му може што год и остати да може бар живети, а ако је мали, онда му пресеђаје штап и слепачка торба те „од немила до недрага.“ Е тако је то видиш, кад је комунија. Но још и таки удес није најгори. Али имаде случајева, где синови родитеље своје сасвим занемаре, шта више и отерају их од себе. А кад им човек пребаци да не извршују 5. заповед божју, која гласи: „Чти оца твога и матер твоју“, они се изговарају, да код њих не важи стари завет. А напослетку отац и мати, то је „стрињка“ а они су „влаће“. Јадници и не помишљају, да и њима ваља остарити.

Крвно сродство не поштују готово никако. Њима је ближи један њихов Назарен него отац и мати, рођени брат и сестра. „Оно је брат по крви, али ово је по духу, ово је дакле ближе.“ Често се брат са братом и не састаје, а Нала-

рея са Назаревом сваки час, непрестано су заједно. Све нешто шушкају.

Назарен из Срема — познање на први поглед Назарена ма из ког вијалета, по говору, понашању, и по неком знаку, који они усвама чине, чим се састану.

Обично веле, да празнике не треба светковати, али кад год су већи празници држе и они „молебствија“. А кад им човек пребаци да и они тога дана иду на молитву, изговарају се да су им гости дошли, те су принуђени. Само што ти њихови гости искључиво онда долазе, када су највећи празници наши, као Божић, Богојављење, свети Сава, Ускрс, Спасов дан, Духови и још неки.

Гостовање особито велику улогу игра, и то зими, када је пуна кућа свачега. По двоја троја кола гостију одлазе из места и долазе у место. Обично одседавају код имућнијих, где се имаде што загрести. Често таки једни гости поједу више, него што се потроши код наших, приликом славе крсног имена. Особито су одомаћене код њих посете зими. Данас код једног, сутра код другог. Домаћин у вече справи вечеру. Поеле вечере се пође на „Харфе Сионске“ и чита из светога писма, посета бива до 11—12 сати ноћу, те, када се враћају својим кућама, сваки носи уза се мали фењер од плеха, те осветле читав сокак На тим сѣлима договарају се, где би се могло што јефтино купити, а скупо продати, претресају шта је у чијој кући, измењају наше обичаје и богослужење и т. д. После таког једног вечера они све знају, шта у кога имаде у селу, чији је ланац, или кућа, свиње или марвиче на продају, те се наш човек све крсти и чуди, од куда овај Назарен да зна шта он мисли са овом или оном својом ствари да учини, и шта он има у својој кући, а шта нема. Тиме што се госте и састају и по другим местима, знају они где се шта у кога може јефтино добити, и у широј околини.

Децу своју шаљу истина у школу, али нису бог зна какви пријатељи науке. Изгледа ми као да сматрају свето писмо за најсавршенију књигу, из које се може научити све што је човеку за живот нужно. „Све је суђета за овоме свету; овај је свет само припрема за бољи вечити живот. Нашто толике науке, доста је да човек зна читати и писати, да може знати шта свето писмо заповеда.“ У мојој парохији нема ни једног од приличног броја имућних Назарена, да је своје дете дао у страно место да бар научи страни језик. Није то нужно, по њиховом мнѣнју. Ако Бог хоће, може он и тако научити језик. Како је апостоле умудрио Бог, те су наједаред почели говорити страним језицима. Кад се коме дете разболе, ретко ће звати и лекара. „Шта ће тај против божије воље. Још боље сада пека умре, док је мало, бар нема греха, није се још сатана увукао у његово тело. Радо и весело предајемо га у руке божије“.

Често ћеш чути од овог или оног Назарена, како за каквог свога брата по духу вели: „Е, он је сада ближу Бога, сада да му је да умре, док још није пофално.“

У школу још којекако шаљу децу, али у цркву ни за живу главу. Милије им је видети своју децу и на најгорем месту — него у цркви. Ако ћу децу њихову као катихета казнити, што су изостали од цркве, онда крв и нож на мене и на учитеља; прете, да ће узети дете из школе. — Децу на и школску радо одводе у скупштину. Не може човек ту изаћи с њима на крај. Ако дете силом хоће у цркву, то га за то време закључају, туку, и шта не раде с њиме.

Жалост је видети децицу њихову, кад наступе празници наши, са лепим српским обичајима, како тужно изнирују из авлија својих, — као на пр. кад се код нас носи врбица. Православна дечица сва изобличена у нове хаљинице, мушко дете свако је набавило себи звонце, те са врбицом у руцици подражавају оној јеврејској дечици, која дочекаше Христа Спасителя у Јерусалиму, певајући „осана благословен грјади во имја Господње“ Или кад виде црвено ускршње јаје, божићњу сламу и орахе, и т. д. Све то забрањују и укоравају Назарени својој дечици.

За време српског ропства под Турцима потурчењаци су били увек сто пута гори спрам цркве своје неголи сами Турци Исти су таки и данашњи нововерци спрам оне цркве и вере, од које су отпали. Нити сам чуо, нити видео, да је који нововерац дошао у цркву, не да се Богу помоли, него ни у којој прилици. И не знам за које би новце ступио у њу. Ако би нововерац срео укоп, за час би замакао у ма коју туђу авлију, само да не ода поштовање скидањем шешира православном обреду Ако већ није у стању уклонити се у чију авлију, тада ће јогунасто под капом или шеширом проћи поред спровода, али капе се дотаћи неће, па ма га одмах пекло.

Пролетос сам имао један укоп. Видим, пратећи, да нам се приближују једна кола, у којима су седела три човека. Од отих одмах познам да су двојица Назарени, а трећи православан. Ушепртљили нововерци и узмували се, кад наједаред кола стадоше, а њих двојица полегаше у кола. Само је трећи православне вере седео и држао уздице гологлав, показујући народу очима на своје сапутнике, како су полегали у кола.

У таким приликама када је муж Назарен, а жена православна, па им се роди дете, обично отац ни по што неће дозволити да се дете крсти. Мати употреби том приликом лукавство — чим се муж удалио од куће, таки пошље бабицу са новорођеним дететом у цркву и даде га крстити. Док је отац кући дошао, дете је већ крштено, а он хтео не хтео мора да се помири са крштењем.

Ако је мати Назаренка, а отац православан, он њу не пита много, него заповеди бабици да однесе дете на крштење.

Ако је умрло које од Назарена, сами га по своме обреду сарањују, без икакве параде. Пошто је старешина очитао кратку молитву, зграбе мртвацa, те чисто отрче с њиме до гробља, које је одмах до нашег. Обележја над гробом немају, нита више ни хумке не начине на гробу умрлога, да му се гроб и не познаје, где је. Чим је испустио душу умрли — од тога часа ништа их више не веже за њега. „Земља је отишла у земљу, од које је и постала; а душа се винула на небо, Богу на петину.“

Само ако им је могуће, радо ће саранити по своме обреду и онога мртваца, који није ишао у скупштину. Н. пр. Синови и снаје у кући су Назарени, а старешина отац или мати умрли су. Пре свега гледају да нико од наших не дозна за смрт њихову. Посмртну цедуљу од доктора не донесу свештенику, докле год не сарану мртвацa. Ако ми се донесе за времена цедуља, таки га дам огласити, а умолим општинско поглаварство за полицију, која ће га чувати да га преваром они не сарану. Докле год ја нисам дознао или који од сродника покојникових који нису Назарени за смрт покојнога, дотле се они домуњавају, скупљају око самртника, а чим чују глас звона — таки се разлазе а наш се свет искупи. Одмах се запали свећа чело главе, прекрсте руке на прсима (јер они по своме адету, спуштају руке поред тела); међу тим и ја долазим и оневам, али и то у авлији, јер се обично по један Назарен задржи код куће, те неда у собу, осим ако ћу га силом посредством полиције дати уклонити испред врата. Противити се неће у том случају — а и не сме.

Код венчања је сасвим други ред. Сам нововерац жели да му се син венча у цркви. Он сам долази код свештеника у тој ствари. А када га запитам:

— „На што ви то тражите, када сте Назарен, и Ваша вера забрањује венчати се у цркви?“

— „Е на мој син није Назарен, ако сам ја.“

А шта мислиш, зашто баш венчање траже сви са малом изнимком? Сасвим природно! Њихов обред венчања није законит, и деца из таког брака немају права наследства на очеву имаовину.

Пошто су се младенци венчали — одлазе кући, где мало ручају а за тим се разилазе куће. Догоди се кад и кад да се свекар мало „развесели“ па и запева коју од световних песама, али је тада свршио са скупштином — искључе га, и моле се Богу за спас душе његове у скупштини.

Питаш ме: „да ли им се ругају наши?“

Догађа се и то, да вичу за њима: „бутери“! — али они се на то само одсмеју.

„Догађа ли се да се који поврати натраг и искрено се покаје шта је учинио?“

Догађа се и то, али тога не пуштају лако, ако се је поле добро владао, док је био код њих. Циганеки га окупе, да опет дође натраг. Данас један, сутра други, и тако док се готово сви не изређају. Том приликом употребе све лукавство и сву сласторечивост. А кад и то не помаже, тада уздану само на кажу: „Има јаког (т. ј. ђавола, сатану) у себи па не може да одоли.“ „Суђено му је да оде у пакао.“

Питаш ме још: „Шта вели, зашто им наша вера није добра?“

Е на шта вели, поричу све установе наше цркве. Цркву називају „нећином разбојника“, иконе „идолима“, а служење у цркви „службом мртвим боговима“, — попове „фариејима“, а наш народ „незнабошцима“. Вели, да ни један од ма које вере друге не може наследити живот вечни „само је њихова вера једино-спасавајућа.“ Нама приговарају да никаква добра дела не чинимо. Имао сам прилике више пута с' њима разговарати се о вери њиховој, а и о нашој.

— „Па зар ти не можеш и у православној вери бити поштен?“

— „Како да будем поштен, кад ме све сами непоштењаци окружавају, на кога да се угледам?“

— „А зашто ниси истрајао у тој твојој вери до краја, него си се одао страсти по ново, која је била у теби пре него што си пошао тамо? Зашто те св. Дух или „начело добра“ није одржало у твојој непогрешивости, него је сатана или „начело зла“ овладало у теби, кад тврдо верујеш, да те је у Назарене позвао сам Бог?“

— „Е па не могу ја ништа, кад је Божија воља била, да погрешим. Још пре рођења мога одређено ми је, а и свакоме човеку место опредељења, награда за добра дела — или казна за рђава. Узалуд је моје опирање томе.“

— „Е мој драги пријатељу, али Бог неће смрти грешникове, него је жеља његова да се поправи — и да живи.“ — „Бог вељем човјеком хоћичет спастисја“ — тако каже св. писмо.

— „Е то се тако каже само, али то треба другачије разумети, а не као што Ви разумете.“

* * *

Могао бих ти још много писати о Назаренима, али би се моје писмо отегло тада у недоглед. У главном мислим, да сам ти одговорио на стављена питања, те ћу се јако радовати, ако сам ти овим писмом што користио.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Архидијецезални административни одбор) у редовној седници својој од 10 (22) августа о. г. у важнијим предметима решио је: Управе манастира обавештавају се, да је Гавра Змејановић, протосинђел и администратор ман. Крушедола, постављен за привр. надзорника срп. нар. црквених добара. — Црквена општина у Купинову обавештава се, да јој је од саб. одбора подељена припомоћ од 1000 фор. у сврху оправке цркве св. Луке и ман. мајке Ангелине. — Управи ман. Бесчина дозвољава се куп земљишта на „Таношу“ у површини 6 јутара. — Учињен је предлог за подељење припомоћи из земаљске дотације за год. 1892. сиромашним црквеним општинама. — Управа ман. Кувеждина упућује се, да има продужити парницу са политичном општином Дивош дотично спорних 11 јут. ледине. — Црквена општина у Брестачу позива се, да наследницима пок. пароха брестачког Илије Малешевића дугујућу своту од 49 фор. исплати има. — Одређује се истрага против црквеног председника у Бујановцу због неуредности и непослушности према наложима административног одбора. — Одређује се поверенство, које ће избор црквеног скупштине у Сурчину обавити имати. — Црквеним општинама: у Крчедину, Јарку, Чаковци, Путинци, Вел. Радинци, дозвољава се оправка цркве. — Црквена скупштина у Иригу позива се под претњом распуста, да расподел парохијала према одређењу административног одбора обавити има. — Црквена општина у Митровици дозвољава се, да може један део старе порте тамошњој градској општини за 200 фор. накнаде одступити.

— (Архид. конзисторија) у редовној седници својој од 11. (23.) авг. о. г. у важнијим предметима решила је: Рукоположење свршт. богослова Трифуна Бугарског, опредељеног за администратора парохије у Лалама, узима се на знање. — Парох бујановачки Димитрије Малетић ставља се у стање мира и обавештава се, да ће према решењу сабор. одбора уживати годишњу мировину од 400 фор. почевши од 1. јуна о. г. а уз то и половину парох. сесије, коју је до сад уживао. — Рукоположење привино-главског монаха Севастијана Перића за јеромонаха ставиће се до знања манастирској управи. — Рукоположење крушедолског монаха Теофана Јакића за јеромонаха обзнаниће се ман. управи. — Протопресвитерски извештај о смрти пароха митровачког протојереја Стевана Анђелића узима се на знање с тим, да удову парохију опслужује вероучитељ Петар Николић са уживањем половине епархијских берива, од којих ће друга половина у епархијски фонд утицати до даље конзисторијалне наредбе. — Досадањи парох

прховачки Павле Зековић поставља се за пароха у Карловчићу, а парохија прховачка додељује се у администрацији пароху попиначком.

— Окружни протопресвитери упућују се, да имају строго бдити над тим, да парох. свештенство посведневно јутрење и вечерње свршава, имајући оне свештенике, који тој дужности не одговарају, ради казне конзисторији пријавити. — Свршени богослов Димитрије Дамјановић одређује се за личног помоћника пароху ново-карловачком Максиму Живковићу. — Бесчински јеромонах Герасије Теодоровић премешта се у ман. Јазак.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— (Позив на претплату.) Некоја г.г. учитељи охрабрише ме да спремим за штампу ручну књигу за основне школе: *Службу за дечија гласа* (сопран и алт), у којој ће бити лако удешено све оно што треба да поју на литурђији ученици основних школа. Књижица ће изаћи у малом формату школских књига а биће јој садржина: 1. Мала певачка школа; 2. Служба св. Јов. Златоустога; 3. Празнична служба (Молитвами, Спаси ны, важнији тропари); 4. Пређеосвећена служба (Да исправится, Благословлю Господа); 5. Опело. — Књижица ће ући у штампу, чим се скупи толико претплатника, да се плате трошкови. Стојаће за претплатнике 25 новч., а пошто изађе 30 новч. Скупљачима дајем једанаесту књижицу. Молим своје пријатеље и г.г. учитеље, да скупљају претплату и нека је шаљу мени у Нови Сад. Тих. Остојић.

ОГЛАСИ.

ГИМНАЗИЈСКА ОБЈАВА.

16. септембра о. г. по новом почеће се овде школа. Од 13—16. септембра уписиваће се ученици, полагаће пријамне и поправне испите.

Првошколци доказаће крштеним писмом колико имају година, платиће уписнину и школарину сви без изнимке.

По најновијој наредби патронатској плаћаће сваки ученик без разлике одмах при уписивању 6 фор. школарине; коме се после опрости, вратиће му се натраг; а толико опет у почетку II. семестра. Уписнину 2 фор. 10. новч. плаћају нови ученици. Који не плати уписнине и школарине, не ће се примити у школу.

Школарине могу бити опроштени само доиста сиромашни и врло добри ученици, који немају ни једне оцене довољне, а похвалнога су моралног владања.

Молбенице са школском сведоџбом и сиромаштва подносе се патронату преко директора до конца новембра.

Првошколцима не опраштa се школарина за I. течај.

Родитељи или њихови заменици настаниће синове своје у договору са директором.

У Карловцима, 30. августа 1892.

Управа српске вел. гимназије у Срем. Карловцима.

160, 1—2

Бр. 4415 из 1892 вдх.

СТЕЧАЈ.

161, 1—2

Овим се расписује стечај на два забавиљска места на установљеним велико-кикиндским дивљиштима, која ће се 1. октобра т. г. отворити. —

Са овим забавиљским местима појединце скопчана је годишња плата у износу од 400 фор., слободан стан и огрев. —

Од оних, које жеље ово место получити, захтева се умено и писмено знање мађарског и српског језика, даље оспособљење на ком овоземаљском забавиљском заводу или пак учитељска диплома; ако би дипломирана учитељица изабрана била, дужна је у току од године дана набавити оспособљење за забавиљу, јер иначе ће јој се место путем новог стечаја са другом особом попунити. —

Позивају се дакле све у смислу горњих захтева оспособљене конкуренткиње, да молбенице своје управљене на општинско поглаварство до 15. септембра т. г. поднесу, с тим пре, што се касније приспеле молбе неће у обзир узети. —

У Великој Кикинди, дана 8. августа 1892. године.

Петар Јовановић, пр. бележник. Риста Телечки с. р. општински начелник.

Бр. 88 из 1892. М. Ш. О.

СТЕЧАЈ.

143, 2—3

На два учитељска места у Старом Бечеју — једно за долно-предградску, а друго за селишну школу од фелдварске стране, отвара се стечај.

Плата је 500 фор., станарина 150 фор. дотле, док општина не буде имала стан на расположењу; у име огрева 52 фор. 50 н., за школску послугу 40 фор., у име паушала 12 фор. 60 н. и за повторну школу 50 фор., ово у месту кад буде на реду, а на селишту сваке године. —

Дужности учитељске прописане су уредбом и наредбама школским.

Молиоци ваља поред прописане квалификације §-ом 58. школске уредбе, још да поднесу и сведоџбу да су оспособљени за предавање мађарског језика у основним школама.

Компетенти дужни су у молби јасно навести, на које се место траже.

Молбе се шиљу председништву школ. одбора српске православне црквене општине.

Рок стечају излази 11. (23.) септембра о. г. Из седнице школског одбора држане 29. јула (10. августа) 1892. у Ст. Бечеју.

Јован Чиплић, перовођа. **Мита Радановић,** потпредседник.

Бр. 138. **КОНКУРС.** 145. 3—3

Ради попуњења парохије Липовско-Бездечке са платом VI. класе отвара се овим конкурс.

Просители имају своје сведочбама о својој квалификацији за отправљање парохиског звања и са штемплом од 50 кр. снабдевене молбенице путем предпостављене своје духовне власти за четири недеље дана од првог уврштења овога конкурса у новине „Српски Сион“ консисторијуму овом поднети.

Из седнице консисторијума Епархије Будимске у Сентандреји 16. јулија 1892. држане.

СТЕЧАЈ.

147. 3—3

Ради попуњења учитељског места на вероиспоседној школи у М. Чанаду, у чанадској жупанији, пошта: Апатфалва.

Плата је 200 ф. а. вр., 10 ф. за дрва, 40 ф. за пофторну школу, 20 ф. за перовођство, ако буде изабрат; 13½ кат. јутара прве класе оранице земље, која до 20 ф. годишње вреде по јутру носи и на коју порез плаћа учитељ; поред тога леп стан са пространом баштом; сламе за огрев за школу и учитељски стан колико треба; од укопа где буде познат 1. ф.

Лична пријава узима се у обзир, а пре свега имају првенства сомборски приправници.

Учитељу спада у дужност у цркви недељом и празницима појати, а децу у појању обучавати и законом прописане предмете предавати.

Рок стечају 28. августа. Избор ће се држати на Успковање т. ј. 29. августа о. г. и између јутрења и службе обавити.

Који желе ово место получити, нека своје молбенице на доле подписаног председника до означеног рока послати изволе.

Из седнице црквено школског одбора држане у М. Чанаду, 28. јула 1892.

Југ Поповић, перовођа. **Пера Алвацић,** црквено школ. председник.

К. 386 ex 1892

СТЕЧАЈ.

159. 1—3

Расписује се по ново стечај на упражњену парохију IV. разреда у Дероња.

Компетенти имају своје биљеговане и добро снабдевене молбенице путем својих претпостављених власти најдаље до 30. септембра 1892 год. потписаној конзисторији поднети.

Из конзист. седнице епархије бачке, држане у Новом Саду 22. јула (3. авг.) 1892.

Конзисторија епархије бачке.

РАСПИС ЛИЦИТАЦИЈЕ.

На основу закључка ванредне главне скупштинске седнице држане у Долови дана 30. јуна 1891. и одобрењем сл. епархијског администратривног одбора вршачког од 23. јуна 1892. бр. Е. 331/322 ил. 125. расписује се лицитација ради подизања

НОВОГ ИКОНОСТАСА

у новозиданој цркви у Долови, који се има извести од природног растовог дрвета а у византијском стилу, и по плану г. Драгутина Милутиновића, архитекте и професора велике школе у Београду по предрачуњеној цени и то:

каменорезачка радња . . . . ф. 190.—
дуњерска . . . . . ф. 260.—
столарска . . . . . ф. 1850.—
вајарска, позлатарска и бојадисање ф. 2700.—

Лицитација на мањак одржаће се у Долови дана 14. (26.) септембра 1892. у 9 часова пре подне у школском здању. Вадијум је 10%.

План и лицитациони услови могу се увидети један дан пре одржања лицитације код председника или на дан лицитације пред лицитационом комисијом.

Из седнице црквеног одбора држане у Долови 12. јула 1892.

150. 2—3 **Председништво.**

Бр 154.

КОНКУРС.

151. 2—3

Ради попуњења од дужег времена већ упражњеног места протопресвитера мохачког и парохије мохачке, као у смислу §-а 9. I. кр. решкрипта од 1868. законе столице овога протопресвитера отвара се овим по ново конкурс

Просители, који би ову, IV. класе парохију, и с њом скопчано протопресвитерско звање получити желели, имају своје, са штемплом од 50 кр. снабдјевене, аутентичним сведочбама сврху свршених наука, те оспособљења своја за отправљање, поглавито протопресвитерског звања, подкрепљене молбенице своје од првог уврштења конкурса овога у новине „Српски Сион“ за четири недеље дана, путем своје духовне власти, конзисторијуму овом поднети.

Из седнице консисторијума епархије будимске у Сентандреји 16 јула 1892. држане.

К. бр. 438 ex 892.

СТЕЧАЈ.

135. 3—3

На парох. место у Тиса-Ст. Миклушу, у протопресвитерату В. Кикиндском, овим се расписује стечај с' тим, да интеркалар траје до последњег јануара 1893. год.

Конкуренти имају своје добро инструиране молбенице до 15-ог септембра о. г. поднисаној конзисторији поднети. —

Из конс седнице држане у Темишвару 14. (26.) јулија 1892. год.

Епархијска конзисторија Темишварска.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

НАЈВЕЋА СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМ САДУ

„КОД СВЕТОГ САВЕ.“

Пошто за који дан започиње школска година, то се за времена обраћамо **славним школским одборима и г.г. учитељима**, да своје потребе у школским књигама и осталом прибору на нас управе, јер ће код нас само моћи све **потребно набавити а уз цену коју на другом месту неће наћи.**

Разгранати наш рад и богато стоварените омогућује нас, да куцима школских књига олакшало напредним отпустом при куповању. Ми дајемо на доле наведеним нашим школским књигама **33⅓%** а на страним пак **12%** **ОТПУСТА У — НОВЦУ.**

НАША ШКОЛСКА И ДРУГА ПРЕКУПЉЕНА ИЗДАЊА:

АПОСТОЛИ И ЕВАНЂЕЛИЈА са сликама у празничне и недељне дане, преко целе године за школску и домаћу употребу од епископа Платона Атанацковића са 24 одабране и лепо израђене слике . ф. —80
у тврдом фином повезу . . . . . ф. 1·—

БУКВАР немачки за основне школе по разним напорима израдио Ст. В. Поповић . . . . . ф. —16

ГРАМАТИКА мала српска за српске народне школе по Даничићу и Миклошићу састављо Ђорђе Магарашевић . . . . . ф. —18

ДИСЦИПЛИНАРНА ПРАВИЛА за учитеље срп. народних вероисповедних школа . . . . . ф. —12

ЗЕМЉОПИС ОПШТИ за српске народне школе у Угарској превео по Кутнер-Мајеру и допунио Ст. В. Поповић са 9 слика и мапом . . . . ф. —25

ИЗВОД ИЗ СРПСКЕ ГРАМАТИКЕ својим ученицима састављо Јован Живановић . . . . . ф. —30

ИЗЪ ПСАЛТИРА упражненіе въ чтеніи церковныхъ книгъ . . . . . ф. —22

ИЗ ЧАСОСЛОВА упражненіе въ чтеніи церковныхъ книгъ . . . . . ф. —08

ИСТОРИЈА СВЕТА од А. Свидића за средње школе. Средњи век . . . . . ф. —90

КАТАВАСИЯ МАЛАЯ содержащая въ себѣ церковное пѣніе воскресное различныя пѣнія праздниковъ Христовыхъ и Богородичныхъ . . . ф. —25

КАТИХИЗИС МАЛИ за православне ученике српских народних школа . . . . . ф. —04

КАТИХИЗИС СРЕДЊИ по Платону поправљен ф. —09

КРАТАК НАУК о глобусу и мапама . . . ф. —08

НАУКА ИЗ СВ. ПИСМА за школе и за наук учење у основној школи од Ђорђа Натошевића . ф. —10

Најпотпунија ЗБИРКА ДУХОВНИХ ПЕСАМА које се на односне дане у цркви преко године певају . . . . . ф. —25

О СРПСКОМ ЈЕЗИКУ написао проф. Ј. Живановић ф. 1·—

ПРВА ЗНАЊА О ЧОВЕКУ за школ. децу са 30 слика —25

ПРИПОВЕТКЕ ИЗ СТАРОГ И НОВОГ ЗАВЕТА са 22 слике по предлогу Вука и Даничића састављо Ђорђе Магарашевић . . . . . ф. —50

СВЕТОЕ ПРАВОСЛАВНОЕ ЦЕРКОВНОЕ СЛАВЕНСКОЕ ПѢНИЕ єирјеч собраніе стихир и ирјеч духовни . . . . . ф. —13

СВЕ ПО ИЗБОР СРПСКЕ ПЕСМЕ НАРОДНЕ за српску школу и дом за учење на наут са 5 слика ф. —10

СВЕШТЕНА МАЛА ИСТОРИЈА са 20 слика за српске народне школе . . . . . ф. —08

СЛОВАРИЦА, потпуна забука у кући, удешена, да се могу и поједине речи састављати. — Једна кутија . . . . . ф. 2·50

УПОТРЕБА РУСКЕ РАЧУНАЉКЕ у основној школи са 15 слика, Упутство за народне учитеље написао Мита Нешковић учитељ . . . ф. —15

УПУТСТВО ЗА НАСТАВУ У РАЧУНУ у народној школи по Хенслу израдио А. Вуковић, I. књига 30 нов. II. књига 30 нов.

НА СВИМА ОВИМ КЊИГАМА ДАЈЕМО 33⅓% ОД ОРИГИНАЛНЕ ЦЕНЕ У НОВЦУ.

Овом приликом топло препоручујемо наше издање

СРПСКИХ ПРОПИСЕВА.

Ови су прописеви израђени на лепој и глатког картија са линијама ужим, ширим, за диктандо и за рачунање. — Корице ових прописа украшене су лепим српским сликама, да наша деца из малена упознају прошлост и историју, наше врлине, места и пределе српских крајева. Прописи имају 8 листи. Цена је рачу од 240 комада **само 1 фор. 50 новч.** а 1 туце 8 новч.

НОВИ САД, крајем августа 1892.

163, 1—3 Српска књижара и штампарија **БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА** „код Светог Саве“.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 35.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 30. АВГУСТА 1892.

АРХИЈЕРЕЈСКА ПОУКА ПРЕСВИТЕРУ ПРИ РУКОПОЛОЖЕЊУ.

Саставио по св. пиему ПЛАТОН епископ бачки.

Превео Ј. Д.*)

Пріими залогъ сей, й сохрани его цѣлъ й невредимъ до послѣдняго твоего йздыханїа, ѡ немже ймаши истязанъ быти по которе и страшное пришествїе великаго Господа Бога й Спаса нашего Йисуса Христа.

Хиротонїа.

Ти стани-одо код мене, и казаћу ти све заповести и уредбе и законе. Изговориј их! Не осврни се ни на десно ни на лево, и биће ти добро.

Ѳ. Мојс. V. 31—33.

УВОД.

Посао, на који се одајеш, врло је важан; од њега ће зависити судбина многих људи: јер ти можеш бити тисући утеха и сазидање — но и камен спотицања. Ако прихватиш дух противан јеванђељу, које проповедаш: то жалим цркву Божију, која у теби новом добија неверна вршиоца тајана Божијих. А ако прихватиш дух Христов, да га и у друге улијеш, као што улива мати деци својој храну; ако се постараш, да и сам себе усавршиш, те да узмогнеш помоћи слабима; ако се угледаш на апостоле, те усподижеш болеснике и вратиш

*) „Архіерейское поученіе на скитцѣ дамское пресвѣтер҃ѣ хіротонисанїи Владономъ православнымъ Епископомъ Бачкимъ сложенное по писанїямъ. Ко Кіевницѣ въ печатни Мехітариствеѣ. 1857". — То је исто поучни наслов књижице, коју је написао највећи наш митрополит књижевник, највећи владика-учитељ, неумрли епископ бачки *Платон Атанацковић*. У реду многих књижевних дела пок. владике Платона, у низу његових на пуку живопису, а по способ васпитно-наставну потребу писаних књига, заузима једно од

Богу заблуђенике: онда благо и мени и теби а особито цркви Божијој, којој требају у винограду Господњем таки раденици и узори у врлини. Тражи дакле усавршења у јеванђељу, узора у Христу, вредноће у апостолима: опомињи се, човече, сваки дан, да си пријамник оних, који су се драговољно жртвовали за све, *који су били свима све* (1. Кор. IX. 22.) *и дали душу своју ј откуп за многе* (Мат. XX. 28.).

Ево, сине и брате, рукоположењем моје смерности постајеш *помагач Богу* (1. Кор. III. 9.), који ти даје свештенство, службу и вршење страшних тајана. *Господ нека нам је сведок истинит, да ћеш чинити све, што ти Господ заповеди: било добро било зло; послушај реч Господа нашег, ка којем те шиљемо, да ти добро буде* (Јер. XLII. 5., 6.).

Више него икоји световњак дужан си *трчати к белези, к дару горњега звања Божијега у Исусу Христу* (Филип. III. 14.). Рукоположих те, *радујући се, што се у свему смем ослонити на тебе* (2. Кор. VII. 16.), но у овој мојој радости и смелости саветујем ти очински: *Гледај да уредно живиш* (Јефес. V. 15.). *Буди пастир добар, који душу своју полаже за овце* (Јов. X. 11.), *па да се и ја најслађе похвалим твојим слабостима, кад се усели у тебе сила Христова* (2. Кор. XII. 9.). Не заборави нигда, да си *приступио к Сионској Гори и ка граду Бога живога, Јерусалиму небеском и многим тисућама анђела, к сабору и цркви првородних, који су написани на небесима, и Богу судији свију, и духовима савршених праведника, и к Исусу, посреднику завета новога, и крви кропљења, која боље говори него ли Авељева* (Јевр. XII. 22.—24.).

Ја, који сам призвао данас божаствену благодат на тебе, *надам се, да ће Онај, који је почео добро дело у тебе, и свршити га. Немој да осујетиш надања моја, него гледај на службу, коју си примио у Господу да је довршиш* (Кол. IV. 17.). Немој да се због слабости своје не надаш успеху; него се моли Извору, који вазда тече, да те напоји и охрабри, Изворе, који је рекао: *„доста ти је моја благодат; јер се моја сила у слабости показује са свим“* (2. Кор. XII. 9.).

А, кад ти посао пође за руком, *не усуди се ни помислити, као да је та врсника од тебе, него је твоја врсника од Бога, који те и учини врсна, да будеш слуга Новом Завету* (2. Кор. III. 5., 6.).

Не забрави нигда врло часних имена, којима те краси св. писмо. Јер по речи Господњој и светитеља Божијих називаш се ти: Анђео — Весник Господњи — Прилика Апостолска — Уста Божија — Око црквено — Храм високи — Дом за тајну — Стуб премудрости — Труба небесна — Светлост свету — Со земљи — Лечник болесних — Воља слепих — Наставник заблудених — Учитељ — Светиљник — Пут — Чувар — Стражар — Вратар — Пастир — Кључар — Извршитељ — Судија — Владар — Измиритељ — Молитељ — Пресвитер-старешина — Јереј-свештеник.

Заиста су то велика и врло важна имена; али су исто тако велике и врло важне и дужности; јер се не даје част и награда именима, већ делима.

Имај дакле увек пред очима:

I. ДОСТОЈАНСТВО.

Важности свога достојанства опомињи се често, нарочито у званичном послу, јер

видљивих места ова красно и вешто написана „Архијерејска поука пресвитеру при рукоположењу“. Поука ова, скоро пронзмала клеричним речима самог св. писма, казује кратко, јасно и разговетно: *шта је — и шта треба да буде* правим свештеник у свима својим одношајима према *чреви* и *према народу, како шастир своју*. Поука је та тако дивно и класично изведена, о ми не бисмо ништа друго желали, него да сваки свештеник буде онакав, каквим та поука приказује правога свештеника. Златне су то речи и драгоцени ти савети, које даје свештенику та архијерејска поука! Који свештеник послушa те речи и савете, биће у истини прави свештеник те о делима својима лако дати одговора Господу Богу и спаситељу нашем Исусу Христу на страшноме суду, о другом доласку његовом.

Клеричка ова „Архијерејска поука“ пок. владике Платона писана је црквено-словенским језиком, па како млађа варштији тешко или нерадо чита за истом језику писане саставе, с друге стране пошто се нета књижаца Платонова књижарским путем тешко и могла добити, — да се неби та драгоценост наше књижевности забацила или у заборав пренила, — ми се ево постарасмо, да се то одлично дело преведе на српски језик, те да се њиме користе сви наши свештеници и квадидати за свештенички позив. Постарађемо се да се ова красна поука и у засебну књижицу одштампа, те да дође у довољном броју примерака до руку наших преосвећених архијереја, који ће исту књижицу уручивати новим свештеницима при рукоположењу као свети „залог“ о ком ће „бити испитани по второме и страшноме пришествије“.

На нашу молбу и пријатељско посредовање, делце ово превео је један и чистим српским језиком наш одлични пријатељ, сатрудник и сарадник, г. Ј. Д., коме нека је и овде јашо изречена усрдна хвала и заслужено тоило признање.

Уредништво.

си примио на себе бреме, тешко и за само анђеоско раме. Особито пак старај се

а.) да пазиш на своје свештеничко достојанство **у саобраћају са световњацима**, знајући, да је разлици твога чина нужна и разлика у понашању. Шта ћеш, брате, у свету, кад си већи од света?!

б.) да чуваш преимућство свога чина према **велможама и кнезовима**, јер је *Господ, који седи на Херувимима, велик и висок над свима; част царева љуби правду, Господ је утврдио правду суд и правду уредио је* (Пс. XCVIII. 1., 2., 4.).

в.) да поштујеш достојанство своје и код **сабраће** своје ма они били и млађи од тебе. Грли их све љубављу као браћу у Христу, *братском љубављу будите један другом љубазни, чашћу један други већи чините* (Римљан. XII. 10.).

У опште знај шта си, те **да ти име одговара делу а дело пристаје имену**; јер ти је нужно, да прво упознаш свештеничко достојанство, а за тим да га чуваш, *у свему сам себе подаји за углед добрих дела* (Тит. II. 7.).

II. УСАВРШАВАЊЕ.

Да буде савршен човек Божији на свако добро дело ирираван (ћ. Тим. III. 17.).

Свештеник је положио два обета: **светости и свештенства**; с тога и има тежити, да се у тима усаврши. Св. Златоуст вели: „Световни свештеници ваља да буду боље наоружани и снажнији него монаси, који у пустињи живе, јер стоје ближе понора греховног!“

Св. апостол Павле саветује: *Све је писмо од Бога дано и корисно за учење, за карање, за исправљање, за поучавање у правди, да буде савршен човек Божији за свако добро дело ирираван* (ћ. Тим. III. 16., 17.).

Ма да си млад, пашти се без прекида, да се усавршиш, *да нико не постане немарљив за твоју младост, него буди углед верним у речи, у живљењу, у духу, у вери и чистоћи* (ђ. Тим. IV. 12.).

Но при свем том, како у младости, тако — и још већма — у старости својој чувај се, да не уобразиш себи, да си већ савршен; него, *кад мислиш да стојиш, чувај се да не падиеш* (ђ. Кор. X. 12.). Не мисли, да си већ савршен, ако се на коју врлину ма и са свим навикнеш, *јер хтети имамо у себи, али учинити добро не налазимо. Налазимо дакле закон, кад хоћемо добро да чинимо, да нас на зло напони по унутрашњему човеку. Тако дакле умом својим служимо закону Божијему а телом закону греховноме* (Римљ. VII. 18., 21., 22., 25.).

Непрестано се усавршавај тим више, што се за савршено вршење твога звања изискује **одлична** а не обична проста снага. И немој се томе чудити: јер, кад Апостол каже: „*Ви сте светлост свету*“ (Мат. V. 14.), јасно је, да и сваки свештеник има то бити. С тога мора бити светлост у њему самом, те да светли у њему Христос, откривење, истина; не може он светлити светлошћу својом, него оном, коју је добио. Па пошто је апостол рекао и: „*Ви сте со земљи*“ (Мат. V. 11.), то је са свим јасно, да у свештенницима, као пријамницима апостолским, не сме бити ништа просто и слабо.

Јер како ће бити поштован од народа свештеник, који нема у себи ништа различно ни одлично од онога, што је мношини народа својствено. *Не владајте се према овоме веку, него се промените обновљењем ума својега, да бисте могли кушати, које је добра и угодна и савршена воља Божија* (Римљ. XII. 2.). Не буди *као да имаш обличје побожности, а силе си се њезине одрекао* (ћ. Тим. III. 5.).

Не држи се савршеним ни са **доброг** свештеничког **имена** свог ни са где којих добрих особина својих; него *се уздај у Бога свим срцем својим, а на свој разум не ослањај се* (Прич. III. 5.). Св. апостол пита: *Где је премудра? Где је књижевник? Где је претрчач овога века? Не претвори ли Бог премудрост овога света у лудост?* (ђ. Кор. I. 20.).

Пастирских дужности има толико много, да онај, који би само трећину од њих тачно извршио, био би од свију људи сматран за свеца, али, ако се пастир сам тиме задовољи, не ће га мимоћи осуда. С тога *не мисли сам о себи да си мудар; бој се Бога* (Прич. III. 7.).

*

Буди дакле слуга Божији *усталаћ* (ѣ. Кор. VIII. 22.) за сваку правду и светињу, *да се крај тебе мирис разума твога јавља на сваком месту* (ѣ. Кор. II. 14.), па да се сваки, који види како ти живиш, задиви и рекне: овај је човек од Бога кад тако живи.

Свештеницима је изречена ова Спасителева реч: *Тако нек се светли ваше видело пред људима, да они виде ваша добра дела и славе Оца вашега, који је на небесима* (Мат. V. 16.).

(Наставиће се.)

ПОУКА ПРОСТОМ НАРОДУ

у 12. недељу после Духова 16. августа 1892.*)

Побожни Хришћани! Драга браћо!

Усред тешких и мучних послова ваших, при свакидашњој радњи и труду вашем, да зарадите и прибавите себи хлеб свој насушни, о-знојени и изморени на жаркој припеци летњега сунца, или ишибани опитрим ветровима студене зиме — ви и не доспевате, да размишљате и распитујете: шта ће с вама бити до по-слетка, шта ће бити с вама онда, кад вам куцне последњи час живота, шта вас чека и шта вас очекује из гроба на овоме свету?! Живот ваш на овоме свету тако је мучан и те-жак, с ви немате ни времена ни сваге, да се, поред свакидашњих ваших тешких брига и невоља, бринете још и о томе: шта ће бити с вама до послетка!?

Но сво јуче и данас остависте на страну свакидашње послове своје, одмористе своје утруђено тело, минуше вас бар у неколико оне тешке бриге свакидашње, те дођосте сто у цркву да се и Богу одужите, да овде у храму Божијем душе своје окадите тамјанским мирисом, а срца своја освежите побожном и светом молитвом — па ово је сад згодна прилика за вас, да раз-мислите: шта ће с вама бити до послетка? Згодна је већ и с тога, јер вас на то упућује данашње св. евангелије.

Јер шта се говори у данашњем св. еван-гелију?

Говори се, како је неки поштен, честит и праведан младић приступио к Исусу Христу и упитао га: шта да чини, да наследи живот вечни, т. ј. како да живи и како да се клада на овоме свету, па да на ономе свету дође у рај, где су спремљене све дивоте и красоте за праведнике. Исус Христос му је одговорио од прилике ово: Ако ћеш да наследиш царство небесно, ако ћеш после овога земнога живота да дођеш у рај, да гледаш лице оца небеснога, треба на овоме свету да слушаш божије заповеди.

Застанимо сада овде, љуб. хришћани, метнимо руку на срце, па се искрено запитајмо: да ли и ми питамо и распитујемо — као тај младић, шта нам треба чинити, како нам ваља живети, па да наследимо царство небесно!? Да ли вам сваки дан, или ако не сваки дан, да ли вам бар у недељу или у празнични дан, кад светкујете, или кад сте у цркви, пада на памет, да ћете умрети, те да вас на ономе свету чека праведни суд божији, чека вас или рај за добра дела ваша, или страшни пакао за грешна дела ваша! Да ли размишљате шта ће бити с вама до по-слетка? Да ли се сећате и да ли имате увек на уму, да вам је живот у божијој руци и да вам га Бог може сваког дана, сваког часа одузети Да ли помишљате да вас Бог сваког тре-нутка може себи позвати — те онда полазите тамо, од куда нема повратка, идете тамо, куда не можете понети ни куће, ни земље, ни блага ни имања

већ скривене беле руке
и праведна дела своја.

И кад предстанете пред лице божије, пред суд најправеднијега судије, он вас неће питати: колико сте земље и колико новаца и имања стекли на овоме свету, неће питати ко је богат или сиромах на овоме свету, него ће питати: ко је колико добрих дела учинио, питаће: ко је глад-ног нахранио, ко жедног напојио, ко нагог оде-

*) Говорио у своме родноме месту, у Лопри, уредник овога листа Сергије Шакрак-Нишић. „Лопра је мало, али чисто српско место на чепељском острову, у шестанској жупанији, а у будимској епархији. На дан 16. августа сваке године као на правник „перуктворење образа“ Христа Спасителя, држи се у „Лопри нека прослава и народни збор, те се том приликом стиче само доста Србаџије из свих оних крајева, у којима је још народ тамо запета „на мртвој стражи.“ Само место „Лопру, довољно карактерише ова поука. Карактеристика је та доста утешна, а поука је пала на врло плодно земљиште.

Уредн.

нуо, ко је страница у дом увео и угостио, ко је бедне болеснике похађао, ко се на сиромахе смиловао? А осим тога ће још питати сваког, коме буде судио: није ли на овоме свету грешио: није ли убијао и крао, није ли палио и отимао, није ли лагао и варао, није ли своје ближње оговарао и клеветао, није ли можда чак и своје родитеље вређао и бешчастио. И кад све то сам Бог, као најправеднији судија испита и најправедније пресуду донесе, онда сваки добија оно, што је заслужио, по делима својима, добија или рај, са лепотама и красотама, каквих овај свет још није видео, или добија: пакао, где ће бити вечити плач и шкрипање зубâ.

На кад је тако и кад тако мора бити са свима нама, зар онда да не расипљемо као што је и младић у данашњем еванђељу питао Господа: шта да чинимо, да наследимо живот вечни? Шта да чинимо на овоме ништавом земаљскоме свету, па да наследимо царство небесно у ономе вечном небеском свету; шта да чинимо у земаљском животу, на овој земљи, где смо тек за време, као какви гости или путници — па да задобијемо небески рај, у коме бисмо били за навек срећни и блажени, те срећи нашој никада не би било ни краја ни конца!

Сви ви, драга браћо, и у овом земаљском вашем животу тежите за срећом и задовољством — али знам да нико од вас није потпуно срећан и задовољан, јер свакоме ово или оно мање или више фали, па да буде потпуно срећан и задовољан. Шта бисте ви рекли, када би ко изишао пред вас, па вам рекао: Ево видите: Ви сви хоћете да будете срећни и задовољни, ал то треба најпре да заслужите. Ако хоћете да заслужите срећу и задовољство, ево да се погодимо! Данас је видите недеља, или понеделак или ма који други дан. Не тражим ништа од вас, већ само то, да се један једини дан са свим онако владате, баш као што Бог заповеда. Ако за тај један дан, никаквог, ал баш никаквог греха не учините, него још учините ова или она добра дела, ја ћу вам онда све дати што желите, ја ћу вас учинити срећним и задовољним за цео век ваш!

Јел'те да бисте ви пристали на ту погодбу. Јел'те да бисте се тај један дан чували од греха као од живе ватре, само да заслужите потпуну срећу и задовољство за цео век ваш!? Тај дан бисте ви провели у правди и поштењу — као да нисте обични људи већ светитељи! Јер није шала: за један дан поштеног и безгрешног живота, ви добијате за 1000 других дана, па и за цео век ваш потпуну срећу и задовољство — а како је слатко бити са свим срећан и задовољан!

Е видите — овај ваш земаљски живот тако је кратак према вечном небеском животу, као један дан према милион и више година. Па ако хоћете, да будете на овом свету срећни и задовољни, не 70 или 100 година, па не ни 1000 или милион година, већ да будете срећни и задовољни више него милион милиона година, да будете срећни за све векове векова, или право да кажем, да имате вечну срећу и задовољство, а ви гледајте, да овај кратки земаљски живот проведете часно и поштено, да га проведете не у греху и неправди, већ у правди и добрим делима.

А у правди ћете провести овај живот, ако будете пре свега слушали заповеди божије. Но ви ћете ме запитати, као што је и младић у данашњем еванђељу Христа запитао: које су те заповеди, које треба да држимо, па да наследимо живот вечни.

Те су заповеди: не уби, не чини прељубе, не укради, не сведочи лажно на другога, поштуј оца свога и матер своју и љуби ближњега свога, као самога себе. Осим ових има још неких, ал Христос је младићу само ове напоменуо, јер против ових људи највише греше.

Па како држите, побожни хришћани, ви те божије заповеди. Како их држите, не ти Петре или Павле, већ како их држите и како слушате сви ви, који у овоме селу живите? Да ли се може за Ловру казати, да се овде не убија, не краде, не греши прељубом, не сведочи лажно, да ли се може рећи да се овде у овом селу — које је мени нарочито мило и драго, јер сам се овде родио и овде одрастао — синови и кћери поштују своје родитеље онако као што Бог заповеда, да ли се љубе ближњи, као што то Бог наређује!?

Вама на понос, мени на утеху, а свима нама на радост, може се рећи, да се овде у Ловри доста добро држе и слушају те највеће заповести Божије.

Ја сам се овде у овом месту родио и одрастао, те познајем доста ово село, али нити сам сам запамтио, нити сам и од других чуо, да је овде икада човек човека убио. И ја с поносом

спомињем то, на све стране где год одем — поносим се и хвалим, пред другим људима: да у моме селу живе људи питоме и добре нарави тако, да се у овоме селу још никада није десило никакво убиство. Из тога се види, да слушате заповед божију, која вели: не уби. Ал наопако би и било, да ту заповед не слушате! Јер од убиства заиста и нема већег ни страшнијег греха. За то и Христос Спаситељ, рећајући најважније заповести Божије — на првом месту спомиње заповед „не уби“. За исту је лепо и похвално, драга браћо, што се међу вама не дешавају убиства — али то још није доста, па да се о вама може рећи, да са свим слушате заповед Божју: не уби. Јер убијати се може не само пушком, сабљом, секиром или батином, већ може човек човека убијати и речју, оговарањем и мржњом. Христос Спаситељ вам говори, да сваки, ко се љути и срди на брата свога, греши и потпада суду, а св. апостол и евангелист Јован Богослов вели: да је сваки онај човекоубијца, ко мрзи на свог брата (или на ближњега) свога. Ако дакле мрзите, оговарате, опадате свога брата и пријатеља, ако злобите један другоме — онда је пред Богом то исто тако велики грех, као и кад бисте један другог убијали. На кад сте ви Лозвани славни и похвални за то, што међу вама нема телесног убиства, — будите славни и похвални и тиме што нећете један другог оговарати ни опадати, нећете један другом злобити и завидети, него ћете сви живети као добра браћа и као послушна и ваљана деца једног нам оца небеснога.

Ја се хвалим и поносим у свету с вама, што се међу вама убиства не догађају, али има нешто, што ме буни и жалости, има нешто што је још већи грех, него кад човек човека убије. Запитаћете ме: шта је то? Ево рећи ћу вам. — То је страшан грех, који се почео ширити по нашему народу, то је грех од кога нема већег пред Богом, то је грех, за који грешник, или боље да речем грешница, за сигурно долази у пакао, — то је грех: када каква бездушна мати, да сачува пролазну лепоту лица свога, или да се не мора патити и мучити са одхрањивањем порода свога, падне на ту страшну, грешну мисао: да у својој материнској утроби грешном руком, или гадном врачарицом, немилосрдно убија невини плод утробе своје.

Нека вас милостиви Бог сачува од тога грдног и страшно великог греха. Ја мислим, а радо хоћу да верујем, да се тај страшни грех још није одомаћио у овом питомом и честитом селу — па и не дао Бог да се икада одомаћи! Не дао Бог — јер у коме селу и месту тај страшни грех отме маха, ту онда нема и не може бити божијег благослова! Али ја стрепим и бојим се, сумњам, те питам и распитујем: нема ли можда и овде у овоме селу тога страшнога греха!? Питам и не могу ни ја сам, а не могу ми ни други да протумаче: од куда да младе и здраве жене немају ни једнога детета, — од куда и како је то: да неке жене роде по једно дете, па онда престају даље рађати? Шта је то и како то може да буде!? Није ли зар то траг и доказ, да се и овде у овом нашем селу одомаћено страшни и богумрски грех убијања невиног плода у утроби материнској!? Тешко и јао нама — и пред Богом и пред људима, ако би то тако било! Шта би вам вредила слава ваша, којом сте се прославили пред светом, што човек човека овде не убија, ако би се обистинило: да мајке своја невина чеда у утроби убијају!? Та кад би то истина било, ја се више не бих смео у свету хвалити, да у Ловри живи питом и поштен свет, — јер би ми људи указали прстом на грех, кога би се стидити морао, па бих можда и жалити морао, што сам Ловранин од порекла. Не дајте, ако Бога знате, да се због тога и ја и сви ви, пред светом срамотимо! Ако је грех човека убити, који је бар кадар да се брани, још је већи грех убити невино детенце у утроби материној, које се не може да брани. Ако убије човек човека у јарости, у љутини или у жељи да од њега што отме или одузме, то се истина не може ни чим оправдати, али се бар донекле још може схватити и разумети, — али, кад се убија дете још у зачетку, невинашце, које ником ништа скривило није, то се већ никако неда разумети, то је грех над свима гресима, те тешко ономе, ко је таким грехом душу своју окаљао!

Али ја и опет велим: не верујем, да се тај црни и страшни грех и овде у Ловри одомаћио. Не верујем, јер знам да овде живи поштен и честит народ — не верујем, јер сам и ја овде живео, па знам да онда у овоме селу још није тога чуда било. Па и не дао Бог да га икада буде! Молимо се сви Богу, да нас сачува од тога страшнога искушења! Кад вам је село славно због тога, што овде човек човека никада убијао није, кад одржавате у погледу одраслих људи заповед божију „не уби“ — одржавајте ту за-

повед и у погледу невине деце у утроби материнској! Будите савршени у испуњавању те свете божије заповеди — на ће вас Бог миловати и благословити!

Но пођимо даље!

Како слушате и како испуњавате заповед божију: „не чини прељубе“! Да ли има код вас мужева и жена, који невенчано живе, да ли их има, који су самовољно растругнули свету брачну свезу, те као пред Богом венчани, данас одељено једно без другога живе, — да ли има, или да ли је и било код вас мужева и жена, који су се пред судом развенчали, те сада не живе једно с другим, већ одељено сваки за себе, или већ склопише брачну свезу са другим лицима!?

Вама на поност, мени на утеху, а свима нама на радост — смем са овог светог места рећи: да овде у овом нашем селу — хвала Богу — нити је било нити и данас има, да људи са женама невенчано живе! Бар до сада, како ја ово село познајем — тога овде није било — а надам и неће бити! Исто тако нити данас има, нити је икада било, нити ја знам, нити и најстарији људи знају: да се икада у овоме селу муж од своје жене пред судом развенчао! То је, хвала Богу, у овоме селу непознато — и то је тако лепо, славно и похвално, да ја то свуда по свету с радошћу и поносом спомињем. Поносим се и радујем што је ово село такво, — јер таквих села и места, која су од тога сачувана, заиста врло мало има. Ловра је сто то ретко славно и похвално село, где тога чуда и покора још нема. Па и не дао добри Бог, да се икада то зло у овоме селу одомаћи! За вас се, драги моји Ловрани, за сада још може рећи, да доста добро слушате заповед божију, која гласи „не чини прељубе“! Али свакако и ви још доста грешите против те заповеди, јер није само грех у томе, ако човек — против заповести божије — обљуби жену ближњега свога, већ је грех, ако је само и погледа са прељубном намером. Чувајте се дакле од свију, па и најмањих грехова који долазе од прељубе! Чувајте се и не грешите!

А како се владате према осмој заповеди божијој, која гласи: „не укради!“

И овде вама на поност, мени на утеху а свима нама на радост — могу рећи: да се у овоме селу, ни пре нису дешавале, а и сада се још, хвала Богу, не дешавају какве веће и знатније крађе — али тим је више оне ситније крађе, за које многи држе — за то што се ситницâ тиче — да то управо и није грех, ал' ја вам истину кажем: украсти најситнију ствар, то је исто такав грех, као и украсти и најкрупнију и најдрагоценију ствар. Овде у овоме нашем селу нема нити је икад било коњокрадица, закорелих лупежа, који на новац, на благо или имање вам насрћу, али сећам се, да је и за моје време било, а кажу ми, да и сада има у овом селу доста људи, који за — ма какву ситницу н. пр. за једну крушку и јабуку, за један грозд, или клип кукуруза, за једну дињу или лубеницу кољају и терете сваки час своју душу грехом граће, а због таких ситница заиста штета је грешити и Бога срдити! Па онда: и опасно је ма и ситнице красти, јер ко се научи ситнице да краде, лако ће прећи и на крупнице, те онда га сигурно чека на овоме свету суд земаљских судија и тавница, а на оном свету праведни суд божији — и огањ вечни, у коме је плач, мука и шкрипање зуба. Чувајте се дакле, љубазни хришћани, од сваковрсне крађе — чувајте се, јер нам сам Бог заповеда, да не крадемо!

„Не сведочи лажно на другога“ — то је девета заповед божија, на је и ту заповед божију напоменуо Христос младићу, који га је запитао, шта да чини да наследи живот вечни. Па како испуњавате, љубазни моји, ту свету Божију заповед!?

С радошћу могу и овде исповедити: е мени није познато, ни из прећашњега времена, ни из садашњости: да се ко од нас пред судом лажно заклео против ближњега свога. И то је и опет лепо и похвално, што се ви, Ловрани, и у томе одликујете, јер заиста је грдан и тегетан грех пред судом: пред светим еванђелијем и часним крстом рећи, да је истина оно, што није истина — или да није истина, оно што је истина. Такову лажну заклетву казне и земаљски судови, а још жешће ће казнити праведни Бог на небесима! — Али није доста, ако само пред судом не сведочите лажно на ближњега свога, а овамо ван суда, код куће, у домаћем вашем животу проспнате свакојаке лажи један против другога, оговарате и опадате један другога — тако да кад што због некојих сплетака и оговарања, не само мало да шкодите брату, пријатељу и ближњему своме, већ га готово и убијате, кољајући

му образ и поштење, рушећи му углед и добар глас — што поштену човеку више преди од свега блага земаљскога!

Па за то чувајте се, драги хришћани, да никада не прелети преко усана ваших ниједна лажна реч против ближњега вашега! Кад вама није мило, ако вас други опада, сумњичи или оговара, немојте ни ви чинити то другоме!

Пета је божија заповед: „поштуј оца и матер своју,“ а Исус Христос је тој заповеди у данашњем евангелију додао још: „љуби ближњега свога као самога себе“!

И ову свету заповед — ви, љубазни хришћани, колико ми је познато, доста добро слушате и одржавате, али ипак, не можете порећи, да и у овоме нашему месту, као и у другима, има доста синова и кћери, који своје родитеље не поштују, онако, како то Бог заповеда. Јер имаде синова и кћери, којима то ништа није увредити па и нагрдити родитеље своје. А ко своје родитеље не поштује, тај није вредан да живи на овоме свету! Ко грди и бешчасти своју матер, која му је живот дала, ко напада свога оца, који га је одхранио и хлебом захранио — тај не може бити срећан на овоме свету, а на овоме свету чекају га извесне муке наклене. За то драга браћо, синови и кћери, за то дете, која имате родитеље своје, поштујте их и љубите, покоравајте се и слушајте их — на знајте, да ће онда благослов божији бити на вама.

Сви пак што год вас има, љубите ближње као и себе саме. Што ниете ради, да вам други чине — не можте чинити ни ви другима, а што сте ради да вам чине други, чините и ви другима. Ако не желиш да те други убије — не убијај ни ти другога. Ако своју жену чуваш од туђег погледа — не погледај ни ти са грешном жељом на жену ближњега твога. Ако ти је неповољно и жао, што ти је неко нешто украо, знај да је и другоме исто тако жао, ако си ти од њега што украо. Ако ти другога оговараш и пред светом срамотиш — онда ти не сме бити жао, ако сутра и тебе неко други оговори и осрамоти. Ако ти не поштујеш, као што Бог заповеда своје родитеље, немој очекивати да ће и тебе твоја деца боље поштовати!

Ја вам ево протумачих, по данашњем евангелију, заповеди божије, које је Исус Христос младићу споменуо. С радошћу сам признао, да ви сви у целини, који у овоме селу живите, доста добро одржавате и слушате те свете заповеди божије. Али све то још није доста за спасење ваше. Јер против свих тих заповеди ви још доста грешите. А ко греши, тај не може бити срећан ни овога света — а на ономе свету не ће угледати раја небеснога. Сећајте се и имајте на уму шта ће бити с вама до послетка, не заборављајте да вам треба умрети и пред суд праведни изаћи, не заборављајте то, па се чувајте од греха, живите праведно и поштено, чините добра дела што год више можете, слушајте и одржавајте божије заповеди, па ћете бити овога света срећни, а онога блажени. Амин.

О ВАСКРСЕЊУ МРТВИХ И ВЕЧНОМ ЖИВОТУ.

(Поводом чланка преч. г. К. Станића „Једно питање са одговором.“ — „Глас Истине“ 1884. бр. 13. — 17.)

(Наставак.)

Једно само не могу а да не приметим и не истакнем.

Треба знати и запамтити, да после 24-те главе Матејевог јеванђеља долази одмах 25-та глава: после навода знакова „пошљедњега дана“ долази одмах суд, који ће бити тога дана. То није случајно; то има свога смисла!

Не треба ни да спомињем, да и симболичке књиге прав. цркве — излажући своју науку на основу св. писма — говоре о „пошљедњем суду“: „И ако прије пошљедњега суда ни праведници ни грешници не добијају потпуну награду за дјела своја.“ („П. И.“ шит. 61., стр. 175.)

„И тај дакле суд не ће бити овде, на земљи, него тамо; и тај суд сваки дух човеков носи већ у себи т. ј. у свом духовном закону, кога зовемо моралним.“

„Сваки преступ, односно повреда тог закона носи са собом и моралну казну, односно душевни бол у оном степену, у ком је степену повреда“ — вели г. К. Станић.

Но то је по себи јасна ствар.

Немојмо се лаћати суда небеснога, држимо се суда земаљскога — на шта видимо? Ни једног човека, ни једног кривца није осудио и казнио закон и суд. Казнио је он сам себе, осудила су га дела његова. Закон он само одређује, која су дела кажњива, и под какову казну потпада овај или онај злочин, неделo. А судија? Он испитује и просуђује, је ли дело, које је неко учинио, кажњиво, и на основу тога према закону одређује и досуђује кривцу — по учињеном неделу — казан, већу или мању.

Но за то, што у строгом смислу кривац сам себе осуђује, односно осуђује га и казни учињени злочин — нико не ће хтети тврдити, да није потребан суд и судија, да је непотребан и излишан писани закон, и одредбе истог закона.

А је ли и хоће ли бити тако и на „пошљедњем суду“?

Са свим тако.

Христос — као судија — ређа и набраја праведницима дела њихова: да су гладног напаили, жедног напојили, госта и странца примили и прихватили, гола заодели, болна и у тамници походили и надгледали. (Мат. 25., 35. — 36.) То су пак дела таква, која за себе, по божијем закону, заслужују, доносе награду, и за то Христос и изриче им пресуду: „ходите благословени оца мојега примите царство, које вам је приправљено од постања свијета.“ Грешнике пак осуђују дела њихова (Мат. 25., 42 — 43.), а та су: да гладнога нису напаили, жедногa нису напојили, госта и страна нису примили и прихватили, гола нису заодели, болна и у тамници нису походили и надгледали — и за то: „идите од мене проклети у огањ вјечни, приправљени ђаволу и анђелима његовијем.“

Разлика је само између земаљског суда и људског судије — и небесног суда и божанског судије та: што земаљски суд испитује дела, људски судац тражи и иште осведочење о неделу овог или оног кривца, па да му може изрећи пресуду; међу тим то код небесног суда нема; божански судија — познавајући дела — изриче одмах пресуду.

И ако би са општим и „пошљедњим“ судом могли бити готови — ипак ћемо се још мало њиме забавити.

Као и код васкрсења мртвих, тако и овде, код општег суда г. Станић притиче разуму, позива логику у помоћ, па вели: „Као што из тела ускршавају и прелазе у други живот и праведни, односно по духу живи и здрави; и грешни, по духу болесни и мртви: то се разуме, да ће се при овом и овог смисла општем васкрсењу судити живима и мртвима: живима као праведнима, а мртвима као грешнима; а никако у оном смислу, као да ће ово исто наше тело некад из гроба свог устати, са својим духом саједињити се и још једанпут оживити, па да ће им се као већ бившим умрлим судити. У овом смислу никако се не може разумети опште васкрсење већ и за то, што се вели, да ће сва телеса ускреснути и оживити; а кад буду сви мртви из гробова телесно устали и оживели, где су онда ти мртви? и коме би се онда као мртвима судило?“

Дакле: здрав разум, здрава логика не допушта васкрсење мртвих и општи, „пошљедњи“ суд! Св. писмо учи, да ће Господ наш Исус Христос „судити живима и мртвима“ (П. Тим. 4., 1.) — „а кад буду сви мртви из гробова телесно устали и оживели, где су онда ти мртви? и коме би се онда као мртвима судило?“ — пита г. К. Станић.

Но ево ћемо се и ми, драги читаоче, у учењу г. Станића држати здравог разума, и њи путем здраве логике, из њиме датих премиса извешћемо правилан закључак — на ћемо видити, шта ћемо добити, до чега ћемо доћи.

„Друго рођење нашег духа из тела значи наше васкрсење из мртвих; јер док живимо на овом свету, ми смо мртви по телу, и живимо у телу као у гробу, и устајемо из тела као из гроба у доховни живот.“

„Таково и у том смислу васкрсење сваког појединог значи опште васкрсење

свију људи не само оних у прошлости и садашњости, први и други пут рођених, но и оних васколиких, који ће се од сад у будућим вековима рађати, па поштo је и прво и друго рођење сваком човеку опште, то се ускрснуће сваког духа из свог тела, као из гроба, и називало општим васкрсењем.“

Дакле: дух човеков док је у телу, он је у гробу, а да из гроба ускрсне мора гроба да се ослободи, мора из тела да се роди, другим речима, мора тело да умре. Прво рођење — то је плотско, телесно; друго рођење — то је смрт телесна, а рођење духовно. „Прво и друго рођење сваком је човеку опште“ т. ј. сваки, који се роди мора умрети.

Упоредимо сад ово са учењем цркве, односно са речима св. писма.

„Јер ће сам Господ са заповијешћу, с гласом арањеловијем и с трубом Божијом сићи с неба; и мртви у Христу васкрснуће најприје; а по том ми живи који смо остали заједно с њима бићемо узети у облаке на сусрет Господу на небо.“ (I. Сол. 4., 16. — 17.) „Ево вам казујем тајну: јер сви не ћемо помријети, а сви ћемо се претворити, у једанпут, у трепућу ока у пошљедњој труби.“ (I. Кор. 15., 51. — 52.)

Елем: „сви не ћемо помријети“, него ће неки „остати живи“: не ће дух свију људи „устати, ускрснути из тела, као из гроба“; духови неких људи остаће у телу, наравно „претворепом.“

А кад је тако: где је онда „васкрсење свију људи“? Где је онда „ускрснуће сваког духа из свог тела, као из гроба“? У ком и каковом смислу онда да узмемо „опште васкрсење“?

Остављајући одговор на та питања г. К. Станићу — ја ћу покушати да одговорим на његова питања: „а кад буду сви мртви из гробова телесно устали и оживели, где су онда ти мртви и коме би се онда као мртвима судило?“

На та питања — да је хтео — могао је г. Станић наћи одговора у св. писму, а у посланицама св. ап. Павла и у речима, које смо мало час привели.

„И коме би се онда као мртвима судило?“ „Мртвима“ се и не суди, нити ће се икада судити.

Е, али ено баш св. ап. Павле у другој посланици својој к Тимотију каже ово: „заклињем те дакле пред Богом и Господем нашим Исусом Христом, који ће судити живима и мртвима“. (4., 1.) На шта ћемо на то да рекнемо?

Те речи апостолове треба разумети; а да их разумемо и разумети можемо — ту нам помажу горња два места св. писма, узета из Павлових посланица. (I. Сол. 4., 16. — 17. и I. Кор. 15., 51. — 52.)

Христос ће — о другом свом доласку — судити само живима, јер ће тад сви људи, који су год помрли, оживити телесно и бити живи. Каже се пак: Христос ће судити „живима и мртвима“ за то, да се тиме докаже, да сви људи не ће телесно умрети, него ће живи т. ј. у телу и са телом — које није у гробу лежало и из гроба ускрсло — дочекати други долазак Христов, и по томе општи, последњи суд; и да се тиме укаже на разлику међу оним људима, који су у гробу телесно лежали и из гроба ускрсли, и онима, који телесно ни умрли нису, и чија се тела „у једанпут, у трепућу ока у пошљедњој труби претворила“ и са из гроба васкрслим телесима изједначила.

Но сад се опет рађа питање: има ли у св. писму доказа, да ће мртви доиста васкрснути и оживити телесно?

Да баш нема у св. писму другог доказа за то, довољан би био доказ то, што се каже, да ће Христос „судити живима и мртвима.“ Како се зна, да се мртвима не суди, нити судити може: то већ из тога сљеди, да ће мртви — да би могли предстати суду — оживети морати.

Но има у св. писму баш јасног доказа за то.

„А ако се Христос проповиједа, да тусаде из мртвијех, како говоре неки међу вама, да нема васкрсенија мртвијех? И ако нема васкрсенија мртвијех, то ни Христос не уста. А ако Христос не уста, узалуд дакле проповиједање наше, а узалуд и вјера ваша. А налазимо се и лажни свједоци Божији, што свједочимо на Бога, да васкрсе Христа, којега не васкрсе кад

мртви не устају. Јер ако мртви не устају, ни Христос не уста. . . Али Христос уста из мртвијех, и би новина оних, који умријеше.“ (I. Кор. 15., 12. — 16. и 20.)

Дивна, јасна, строго логична доказа!

Доказ св. писма о томе: да мртви доиста телесно из гробова устају и васкршавају — јесте то: што је и Христос телесно из мртвих устао и васкрсао — „и би новина оних, који умријеше.“ „Би новина“: он је започео, он је почетак васкршавања мртвих телесно. Истина, и други су — силом Божијом — устали, управо подизани су из гроба; али таковог васкрсења мртвих, устајања из гроба са таким телом, каковим је Христос устао — није било, то је нешто „ново“ — он је „новина.“

Па и г. К. Станић наводи Христово васкрсење из мртвих и вели: „Сумње пак никакве бити не може о том, да је васкрсеније Исус-Христово било у смислу општег васкрсенија по нашем уверењу са прослављеним тј. са духовним телом, у ком се Исус после васкрсенија јављао, пре свију Марији Магдалини, а за тим двама својим ученицима на путу у Емаус.“

Но сад рећи, драги читаоче, да ли г. Станић у свом чланку, односно у свом учењу и разлагању о васкрсењу мртвих не долази у опреку са самим собом?!

Он вели: „Дух има своје духовно тело, и ово са духом ускршава.“ А кад дух ускршава? Тада, када „из свог тела, као из гроба“ ускршава т. ј. кад напушта, оставља тело: дакле смрћу телесном ускршава дух „са својим духовним телом.“ Према томе: и Христос је морао духовно васкрснути на крсту, јер на крсту је дух Христов тело своје оставио, напустио, на крсту је Христос умрло, издануо — „испустио дух.“

А шта сад опет чујемо?

Христос је васкрсао — наравно из гроба, у коме је положен и сахрањен био „са прослављеним т. ј. са духовним телом.“

Од куд сад то?!

Но узгред буди речено, да је васкрсење Христово, које је — по „уверењу“ г. Станића — било „са прослављеним т. ј. са духовним телом“ — правилно и православно, тако учи и прав. црква.

Но али ево и опет противности, опреке!

„Сумње пак никакве не може бити о том, да је васкрсеније Исус-Христово било у смислу општег васкрсења.“ А то ће рећи: онако и са оваковим телом, како и са каковим је Христос устао из гроба: тако и са таковим ће телом и људи из својих гробова ускрснути. Као што то и св. писмо засведочава: И како носимо обличје земљанога, тако ћемо носити и обличје небеског.“ (I. Кор. 15., 49.) „Који ће преобразити наше понижено тијело, да буде једнако тијелу славе његове.“ (Филиб. 3., 21.)

Е, али по г. Станићу, односно по његовом ранијем учењу и разлагању: „ово наше тело никад више из земље — дакле из гроба — ускрснути неће.“

Па кад је тако: од куд је онда опет „васкрсеније Исус-Христово било у смислу општег васкрсенија“? Та Христос је „са духовним, прослављеним телом“ васкрсао тек из гроба; дочим код других људи „дух са својим духовним телом“ — „у смртном часу“ већ из тела ускршава.

Г. Станић не допушта, да ће тело умрлих устати из гроба буди у ком виду, баш ни у „духовном — прослављеном“; јер ако би дух чекао на ускрс свога тела из гроба: онда „разбојник“ не би могао још онога истога дана, када је на крсту изданую, ући са Христом у „рај“; нити би могао „убоги Лазар одма после своје смрти доћи у лоно Авраамово“, као ни „богаташ на место мучења.“ Но не допуштајући то, он признаје, да је Христос из гроба устао „са духовним тј. прослављеним телом“ и тврди, да је „васкрсеније Исус-Христово било у смислу општег васкрсенија.“

Али као да се г. Станић брзо сетио свога ранијег учења о васкрсењу мртвих: те да би то своје учење измирио и у склад довео са тврдњом својом: „да је васкрсеније Исус-Христово било у смислу општег васкрсенија“ — видимо га, како се жури и труди, да нам и Христово „прослављено тј. духовно тело“ представи као — дух!

„Тако вели Евангелист Марко: „„И они чувши да је жив, и да га је она видила, не вероваше. А по том јави се на путу двојици од њих у другом облику, кад су ишли у село.““ (16., 11. — 12.)

(Наставиће се.)

СВЕТИ ЈОВАН ЗЛАТОУСТ, КАО ПРОПОВЕДНИК.

(Наставак.)

По смрти Теодосија цара скупа са пријестолом царским постаде празна и катедра патријаршка, год. 397. Синови Теодосијеви, као што је познато, раздијелише цијелу царевину међу се. Аркадије, завоједник Истока, и то на ријеч евнуха Евтропија, сјети се Златоуста, и изгледа, да је то било једино дјело, за које му је народ био благодаран. Нема сумње, да ће Златоуст, по смјерности, одрицати се патријаршества; и с тога, из једне тајне, по договору сабране скупштине, куда је и он дозван био, предаше га скоро силом једном одличном дворјанину и једном војводи, који га одвезоше тајно и допратише у Цариград. Епископска хиротонија Златоустова бијаше свршена сабором Епископâ, сазваних ради тога у тај град. Но сви ти знаци поштовања доведоше до крајности завист њеких чланова вишег духовенства: многи компетенти, прозбама и даровима, тражише прије да добију то достојанство и, кад нису у том успјели, желише, у најгорем случају, видјети то достојанство у рукама мање чувена човјека.

Двор, разњежен и искварен, бојао се, да ће у њему наћи строгога противника; частољубиви Евтропије на скоро је увидио, да нови Епископ неће пузити пред њим; само народ, не тежећи ни за каквом власти и користи, — само је он један гледао с њеким обожавањем на тога мужа, чија је слава грмила по цијелом Истоку, по цијелом хришћанском свијету. С почетка је моћ Архиепископа била велика; томе је доприносила и побожност народна и доброхотност царева. Сама царица држала је себи за част, да иде упоредо са Златоустом у церемонији, кад су се оно обносиле око града мошти једнога мученика. Церемонија та свршила се ноћу, под дивним небом бријеговâ Босфора, расвијетљених хиљадама ватара. Свети лијес са моштима ношен је био из главне цркве кроз шподром, у пратњи безбројних свештеника и дјевицâ, велможâ, достојанственикâ, грађана и најпослије царице, која је обучена била у царску мантију, и украшена царским вијенцем; она је држала једном руком покров, који је покривао лијес мученички, и прошла је пјешице цио тај пут, дуг њеколико стадија, до цркве св. Томе, камо је литија досијела тек о исходу сунца. Ту је Златоуст говорио народу бесједу и, у усхићености у светој радости, која је одушевљавала његову бесједу, осјећају се и дјејства исте на потресену гомилу и свијетле наде проповједника.

Но у Цариграду наће Златоуст пороке Азије, још доста моћне због разњеженог двора. Слаби пријемник Теодосијев наслиједио је од њега једну само страст к сујетном лукусу. Врло диван опис овог лукуса налазимо ми у проповиједима светог првосветитеља.

Аркадије јављао се пред публиком не друкчије него у пратњи тјелесне гарде, обучене у раскошно одијело и оружане позлаћеним копљима и штитовима. Под кола његова упрезаху се четири бијеле муле, а сама кола бијаху искићена сувим златом и драгим камењем. На императору бијаху богате наруквице, скупоцјено прстење, вијенац, искићен драгим камењем; од драгог камења сијаше сва његова одјећа, па и сама обућа одликовала се необичним сјајем; и на сав тај лукусе гледала је из далека гомила народа, кога војници отискиваху. Спавање одаје, басамаци, дворане царске палате бијаху посуте златним пијеском. Тамо се сваки дан скупљаху велможе, који се јављаху, да се поклоне ма ком дворском љубимцу.

Игре у циркусима, тако омиљене Антиохијанцима, изазиваху у Цариграду још веће усхићење; најбогатији грађани пропадоше на њима; а народ је дангубио. Но још више саблажњиви призори бијаху представе с играњем и пјеваљем, гдје су се младе женске показивале на позорници откривена лица. Цариград је киптио таквим призорима, којих не би допустили ни незнабошки старински обичаји. Златоуст се трудио с почетка да обузда лицемјерство и распуштеност њеких духовних лица, која су држала код себе инокиње, под именом

духовних сестара, — која су вољела обједовати код пупа стола богаташа и лакомо гледати на имања богатих удовица. Он је строго корио све те пороке.

У то вријеме, кад је Аркадије издавао законе ради истребљења остатака древног незнабоштва, а Златоуст шиљао мисионаре варварима, — Аларик је пустошио Грчку, а Хајнас, војвода Гота, налазећи се у царској служби, био страх и трепет Аркадију и принудио га да отпусти из министарства свога Евтропија.

Знаменит је био онај дан, кад је охоли љубимац царев, изгнан од свог господара и гоњен од свог народа, појавио се, да тражи заклона у цркви св. Софије, под заштитом патријарашке катедре. Ми нећемо сада понављати познату нам проповијед, коју је изговорио Златоуст с том намјером да умири раздражени народ и спасе човјека, који се склонио под заштиту хришћанског храма. Само не можемо прећутати, како су такове страшне мрзње давале хришћанском говорништву особиту важност, и како су морале силно звучати ријечи: „сујета над сујетом и све је сујета“ у ушима љубимца, који паде у немилост, а који дрхташе на подножју катедре, која га сачува и спасе гласом првосвештеника од народнога гњева. Слични призори у хришћанској цркви, свједочећи о паду царске власти, узвишаваху важност и моћ ријеч. Не дуго послије тога послан је био Златоуст к Хајнасу, који, незадовољивши се смрћу Евтропијевом, захтијеваше да се казне још неки други достојанственици царски.

Понижење византијског двора било је дотле дошло, да су жртве, које је Хајнас назначио, биле предане у руке варварима; св. Златоуст спасао их је својом бесједом. Хајнас, као и већи дио Гота, био је Аријанац; у тој секти научио је он једино — мрзити православље. Не пазећи на то, Хајнас попусти, и Златоуст, вративши се у Цариград, рекао је народу, између осталог, ову бесједу: „Ја сам свима вама оћи отац, и морам се бринути не само за оне који стоје стално на ногама, већ и за оне, који се љуљају; не за оне само, који плове при погодном вјетру, већ и за оне, које је спашла бура. Ево, зашто смо се ми на њеко вријеме растали, зашто сам путовао, да савјетима и прозбама спасем прве људе у држави“. За тим је повео ријеч о пролазности земаљске величине и ништавости човечијег живота. Падом државним распростирала се ријеч хришћанска све више и више, она је преобразила свијет варварски, премда није била у стању одбити њихов нападај и побједу царства. Готи, којима је допуштено да ступају у војску римску и да имају толико утицаја при савјетима управитељâ, ступаху исто тако и у духовно звање. Прелазак њихов у православну вјеру, што аријани оспориваху, бијаше драгоцјеним добитком за цркву, а примање истих у свештено звање — сугубим слављем за њу. Треба послушати, што је говорио св. Златоуст, у цркви св. Апостолâ, у Цариграду, кад је тамо тек свршио своју проповијед новопостављени свештеник из Гота, окружен неколицином земљакâ, који су вршили дужност чатаца. „Ја бих желио, — тако је почео своју бесједу велики Епископ, — да су Јелини овдје и да чују што је овдје било читано, и да могу судити о великој сили Бога распетог, о сили крста, о величини цркве, о узвишеном гласу ријеч, о стиду због заблуде и о коначном паду ђаволском. Мишљења философâ побили су народи, који су говорили њиховим језиком; наши догмати овлађују и народима страним. Гдје је сад наука Платонова, Питагорина и других, који проповиједаху у Атини? Она је одбачена! А гдје је наука рибарâ? Она свијетли јасније него сунце, не само у Јудеји, већ и код варвара. Ви сте данас чули, како су Скити, Трачани, Сармати, Маври, Индијанци и други, који живе по другим крајевима свијета, признали хришћанске законе мудрима, и сваки је тај народ превео их на свој рођени језик. Не тежећи за љепотом ријечи, већ стављајући праву мудрост у силу мисли, наши Апостоли, достојанством својих списа, и примјером свог живота, навијестише свуда благодат божју, коју носише у себи. А тиме уловише они у своје мреже све насељене и ненасељене предјеле, и села, и горе, и Грчку, и варваре, и силне овог свијета, и спромашне, и мужеве, и жене, и старе и младе,

— и за тим пођоше даље: не задовољујући се земљом, пустише се по окејану, и привукоше к себи варварске крајеве Британских отока; и, ма куд да пођете, чућете имена тих рибара из свију уста, — не ради њих самих, већ ради свемогућства Распетога, који им је показивао свуда пут, и који је просте људе учинио мудријима од философа и — неуке већим говорницима од самих говорника и софиста. Да се не постиди нико цркве, што смо ми научили и варваре да смело говоре у сред вјерних. У томе је, — на против, слава цркве и доказ моћи вјере. Нека стид покрије незнабошце, који видише свјетлост истине, који сједе у свјетлости њеној, и који љубе таму. Али, да ликује црква, која је у свом лету захватила све и која је свуда засјала својом благодаћу.“

Преговори његови са главарима варварским бијаху великодушни и добронамјерни. Али његово настојање у том случају показало се излишним: воља Хунâ напао је на Хајнаса, и Цариград се спасао међусобним сударом двају варвара. У њему се обновише игре у амфитеатрима и религиозни спорови; а то за то, што су се оним, што су називали миром црквеним, бавили непрестано, а одбраном државе — веома мало. Њеколико пустињака египатских, изгнаних Теофилом, патријархом цариградским, привукоше на себе нажњу императорову и његове свите много више него Грчка и Тракија, које пустошише варвари. Сплетке, лицемјерство и распуштеност владаху на двору. Састави се партаја у намјери, да убије Златоуста; њој припадаху завидљивци из духовенства, дворјаници, знатне жене, увријеђене укорима проповједниковим, најпослије, царица Евдоксија и, — може бити сам император. Сазван је био сабор. Теофил, патријарх александријски, побиједио је у њему својим сплеткама и лажном злобом. Њеки епископи, поштоваоци св. Златоуста, не хтједоше се одијелити од његовог праведног дјела и не хтједоше присуствовати на сабору. Међу тим Златоуст, све већом силом, проповиједаше у црквама цариградским. „Чега да се бојим, говораше он; смрти? Но ви знате, да је Христос мој живот и да је за мене смрт добит. Прогонства? Али Господња је земља и све што је на њој. Губитка имања? Но ми не донијесмо ништа са собом и не можемо ништа са собом ни понијети. И тако све грозоте свјетске нису ништа у мојим очима; ја се смијем благу земаљском, не бојим се сиротиње, не желим богатства, не бојим се смрти, и хоћу да живим само ради добра ваших душа.“

Другом приликом говорио је: „Знате ли, љубазни, узрок, зашто ћу да страдам? За то, што писам својих соба искитио ћилимовима; за то, што се писам облачио у свилене и златне одежде; за то, што писам одобравао разњежености и насладе њеких људи. Неко из племена Језавељина живи још на земљи, и благодат не оставља још ратовање на Илију. Иродијада опет проси главу Јованову, те с тога игра она“. Ти слаткорјечиви приговори циљаху на царицу Евдоксију.

Непријатељи Златоустови, што сјеђаху на сабору, користише се тиме; закључише свечано свргнуће Патријарха за њеке тобож' преступке против црквеног реда, а код цара настојаху, да он осуди Златоуста на прогонство ради увриједе царског величанства.

Златоуста ухвативше ноћу, смјестише у лађу, а уз пратњу уздисаја и жалбе цијелога народа; тај народ у свом потиштеном положају, пристао је уз свог великог архипастира, у коме је видио свог заштитника. Њему се допао једноставни и строги живот његов и његови укори, који не штедише ни богате ни сироте. Лишивши се њега, народ је остао тако рећи без обране; њему се чинило, да ће угњетавање од стране државе бити сад много теже и горе од пређашњега. Вође народне, потресени тугом и жалошћу, збунише се. Земљотрес, који се онда осјети у Цариграду, сматрао се као знак гњева божијег за неправду. Слаби Аркадије уплашио се, и царица Евдоксија, нестрпљиво је молила да се поврати Златоуст исто онако, као што је прије усрдно захтјевала да се изагна. Одаслано је било њеколико депутација, једна за другом, — да моле архипастира, да се поврати на столицу.

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Напомена свештенству епархије бачке.) Као што је познато из 21. бр. овога листа, Његова Светост, Патријарх Српски г. Георгије, као управитељ епархије бачке издао је 24. априла о. г. распис у погледу оживотворења „мировинског фонда за удовице и сиромашну децу срп. прав. свештенства епархије бачке“. Тим својим расписом позвала је Његова Светост оне свештенике епархије бачке, који до сад још нису били чланови постојећег мировинског завода, „да у извесном року времена, у своме најбоље схваћеном интересу, а нарочито: у интересу материјалног осигурања својих удовица и своје неухлебљене деце, под извесним (у исто време саопштеним им) условима ступе у мировински завод свештеничких удовица и сирочади епархије бачке“.

За пријаву и примање нових чланова у исти мировински завод опредељен је био тада рок од 6 недеља. И у том року времена заиста похиташе многи свештеници епархије бачке, те уз саопштене услове ступише као нови чланови у мировински завод и тиме посташе не само равноправни чланови самог завода, већ уједно и удеоничари знаменитог заводског капитала у износу од близу 58000 фор.

Но при свем том приметило се, да се у одређеном року од 6 недеља, не пријавише за чланове мировинског завода и такови некоји свештеници, за које се зна, е би свакако требало да постану чланови завода, те да своје породице материјално осигурају. То неучешће могло се тумачити тиме, да је дотичним свештеницима у оно пролетње доба, можда тешко било испунити оне материјалне услове, који су постављени за ступање у завод. С тога је држање скупштине мировинског завода, на којој би се имао завод оживотворити и на шире основе поставити, одложено, док не мине лето, како би и они свештеници, који збирају своје приходе нарочито од летине, могли постати чланови мировинског завода.

Пошто је пак и то доба прошло и Његова Светост изволела одлучити, да се скупштина чланова мировинског завода у другој половини септембра месеца о. г. безусловно има одржати — то се, по упутству Његове Светости, овим путем позивају сви они свештеници епархије бачке, који до сад још у завод не ступише, а желили би, или би им требало ступити, да под раније саопштеним условима, своје ступање у завод најдаље до 15. септембра о. г. Његовој Светости, или патронату завода у Нов. Саду пријавити не пропусте, тим пре и више, јер се после тога последњег рока поднесене накнадне пријаве већ неће моћи уважити.

По налогу Његове Светости г. Патријарха Српског Георгија

У Нов. Саду 26. августа 1892.

Сергије Шакрак-Нинић,
актуар патроната мировинског завода.

— (Наши Архијереји у руској журналистици.) Руски црквено-богословски лист „Русскій Паломникъ“ донео је у своме 31. броју верно погођени лик и симпатично написани животопис Њег. Преосвештенства г. епископа темишварског, Никанора Поповића, а у 32. броју верни лик и допадљив животопис Њег. Преосвештенства г. епископа горњо-карловачког, Михаила Грујића. Животописе преосв. Архијереја наших Никанора и Михајила написао је лепим руским језиком, смишљено и лепо наш вредни сарадник г. Лазар Богдановић, сада парох бараждински, који се — на славу имену своме, а свима нама на дику — чешће јавља својим радовима у руској црквено-богословској журналистици.

— (Из епар. конзисторије горњо-карловачке.) Епар. конзисторија горњо-карловачка званично је известила епар. конзисторију бачку, као и све друге наше конзисторије у карловачкој митрополији, да је бивши привр. бележник тамошњи, јеромонах манастира Гомирја, Урош Пејић,

1. новембра пр. год. без ичијег знања и овлашћења самовољно иступио из реда монашкога и из клира цркве православне. Услед тога свога преступа је исти јеромонах Урош Пејић обложен фискалном акцијом, те је првоетепеном пресудом г. карловачке конзисторије осуђен на лишење чина свештеничкога за свагда и на одлучење од заједнице цркве на две године.

— **(Одликовање.)** Његово Преосвештенство, г. Епископ темишварски Никанор, одликовао је јеромонаха и администратора манастира св. Ђурђа, о Стефана Николића — црвеним појасем. О. Стефан Николић био је више година најревноснији намесник — управо душа — у манастиру Бездину, на премештен прошле године на администрацију доста запуштеног манастира св. Ђурђа, за кратко време показао је у подизању манастирске економије и реда кутњега, таке сјајне успехе, да је за кратко време од године дана доцекао сто заслужено одликовање од свога претпостављеног епископа, који се, посетив не давно манастир св. Ђурђ, лично осведочио, да је управа истога манастира у најбољим рукама.

Ми од своје стране усрдно и топло честитамо своме сабрату и пријатељу — на заслуженом одликовању!

— **(Драгутин Мојић)** сврш. богослов, родом из Меленаца — који је после свршене богословије, по нужди, неколико година по разним местима учитељско звање отправљао — закључен је од прем. епар. конзисторије темишварске за администратора парохије у Овсеници.

— **(Седница административног одбора горњокарловачке епархије)** држана је у Плашком, 17. јунија 1892., из које доносимо: Јереј Михаило Грубор заклет је за члана админ. одбора. — Одређено је повраћење, да извиди неке неуредности у црк. општини јасеничкој. — Исто тако и у влаховићкој. — Дозвољено је манастиру Гомирју, да прода 320 букових стабала. — Закладни лист Софије Шулентић рођ. Војводића одобрен је и од Админ. Одбора и од вис. Владе и уступљен срп. прав. црк. општини српској на чување. — Умољена је кр. поштанска и брзојавна управа у Загребу, да нам изда податке са поште воликске о добровољним прилозима, који су преко исте стизали за изградњу цркву јураковачку. — Упућен је Р. П. да се са црк. општином свињачком мирним путем изравна гледе „завјетних грошића.“ — Налажено је црк. општ. драготинској, да исплати дуг фирми Блох и др. за литију и одежду. — Потврђена је обнова црк. скупштине меминштанске. — Одобрен је распорез намета за проширење гробља у Купињу. — Отпис вис. Владе о том, да је установила сеоскоалну одштету за Поникве, узет на знање. — Исто тако, да је дозначила плаћу за новокрепрану капелапију у Сувају. — Одобрен је уговор Ман. Гомирја о изнајмљењу манаст. ливада у Јасенку. — Позвана Управа Ман. Гомирја да достави амо своје рачуне од 1886. до 1890. ради одашиљања вис. Сабор. Одбору на суперревизију. — Одређена је истрага, да извиди нереде у црк. општини могорићкој. — Одобрен је распорез намета црк. општини жировачкој ради поправка цркве. — Одобрен избор Раде Кесића за црк. општ. предсједн. црквенобочког. — Извештен је јереј Дан. Чучковић из Сувоје, да му је молба ради потпоре из јерарх. фонда одбијена од Саб. Одбора. — Упућене су општине да саборске трошкове и њерозаконски принос директно шаљу Управи срп. нар. црк. фондова у Карловце, а не овом Одбору, поводом отписа вис. Саб. Одб. од $\frac{24. III.}{5. IV.}$ 1892 бр. СО. $\frac{321}{92}$ ех 1892. — Одбијена је молба становника села Маличке, којом су молили, да се општине од блатушке и припоје перваншкој парохији. — Одаслата је Управи срп. нар. фондова молба црк. општине сењске, о том, да јој прими у своју похрану „запис“ Дане и Јулијане Бањанина од 2000 фор., дарованих црк. општини сењској. — Позвана је црк. општ. вукошевачка, да одмах себи председника изабере. — Препоручене су неке црк. општине за потпору.

Р.

ИЗЈАВА.

На лажан допис у 129. броју „Заставе“ из Аде, у хатар истине овим изјављујем, да су уговори, које је црквена општина ађанска гледе оправке цркве своје и крста на њијаци са подузимачима склопила, писани на мађарском језику, те сам ја и клаузулу одобрења на исте мађарски написао, хотећи тиме уштедити општини неколико форината, које би за автентичан превод клаузуле платити морала, јер из искуства знам, да ни грунтовна власт ни иноверни подузимачи неће да приме уговоре, ако је клаузула српским језиком написана. По томе је безобзирна лаж, да сам ја на српске уговоре мађарску клаузулу одобрења написао.

Нови Сад 25. августа (6. сент.) 1892.

Георгије Видицки,
конс. подбележник.

ОГЛАСИ.

Бр. 707. конс. **СТЕЧАЈ.** 164, 1—3

Поводом преласка садашњег пароха клокочевичког јереја Николе Поповића у стање мира, исписује се стечај на парохију IV. класе у Клокочевику.

Молитељи имају нужнима свједоџбама поткријепљене молбенице своје поднијети овамо преко надлежне конзисторије своје, најкасније до 15. (27.) септембра о. г.

Из сједнице епархијске конзисторије у Пакрацу 18. (30.) августа 1892.

Епархијска конзисторија пакрачка.

СТЕЧАЈ. 157, 1—3

На упражњено место пароха у Лединци са платом IV. разреда, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије, путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца октобра о. г. овамо поднети.

Из сједнице конзисторијалне у Карловци 11. (23.) августа 1892 држане.

Архидијецезална конзисторија.

ШКОЛСКА ОБЈАВА.

У српској вишој девојачкој школи у Сомбору почиње се школска 1892/3. година 1. септембра по старом календару.

Уписивање је 1. 2. и 3. септембра пре подне од 9—11 часова.

Родитељи са стране имају своју децу довести код потписаног управитеља у здању српске учитељске школе сомборске.

Примају се ученице, које су свршиле четврти разред српске основне школе и 10. годину живота навршиле.

Ученице из V. и VI. разреда народне школе могу бити примљене у старије разреде, ако на пријамном испиту покажу довољан успех из оних предмета, који се у I. односно у II. разреду више девојачке школе уче.

Школарина се не плаћа.

Породице, које желе на стану и храни држати ову женску децу имају, се пре тога пријавити потписаноме, а исто тако и родитељи дечији нека се изволе најпре код управитеља распитати за места, па тек онда нека уговарају за стан и храну своје деце.

У Сомбору 10. августа 1892.

Никола Ђ. Вукићевић,
српске више девојачке школе
управитељ.

165, 1—1

СТЕЧАЈ. 158, 1—3

На упражњено место пароха у Чортановци са платом VI. разреда, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца октобра о. г. овамо поднети.

Из сједнице конзисторијалне у Карловци 11. (23.) августа 1892 држане.

Архидијецезална конзисторија.

Е. 941. / I. 177. **ЕДИКТ.** 162, 1—3

Усљед бракоразводне тужбе овом духовном суду од стране Зорке Деспотовић рођене Јовановић из Крушчице, поднесене, овим се супруг њен Коста Деспотовић, некадањи трговац у Ст. Молдави, који је супругу своју злобно без узрока оставио и у свет одтумарио, позива, да се овоме духовноме суду у року од шест месеци пријави и место свог пребивања означи, јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без њега по пропису закона окончати.

Из сједнице епарх. конзисторије у Вршцу 27. јула (8. августа) 1892 држане.

СТЕЧАЈ. 167, 1—1

Ради попуњења учитељског звања у Фењу отвара се по ново стечај. Годишња плата 300 фор. з. вр., 6 фор. у име паушала, 2 јанца земље, 2. хвата дрва, сламе колико треба и слободан стан с баштом. Који желе ово место получити, нека изволе молбу најдаље до 6. септ. о. г. Председништву ове општине поднети.

Из сједнице срп. прав. шк. одбора у Фењу 20. августа 1892.

Председништво.

Бр. 1439. / Ек. 337 ех 1892. **ЕДИКТ.** 156, 2—3

Радован Обрадовић, супруг Олге Обрадовића, рођ. Делића, из Дољана, општине — доњи Лапац, котара Удбина, жупаније Личкокрбавске, који је свој завичај и своју закониту жену оставио и у свијет отишао, позивље се овијем, да се у року од три мјесеца од дана првога увршћења овога Едикта у новине, или писмено, или главом, овој Конзисторији пријави; иначе ће се и без њега у бракоразводној парници, коју је, против њега, жена му Олга подигла, по закону даље поступати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 23. јула 1892.

Епархијска Конзисторија.

ШКОЛСКА ОБЈАВА.

У српској учитељској школи сомборској започиње се школска 1892/3. година 1. септембра о. г. по старом календару.

У учитељску школу примају се:

а.) младићи православне вере, здрави телом и душом, смерни и благе нарави, који су петнајсту годину навршили и четврти гимназијални, четврти реални или четврти разред грађанске школе бар с довољним успехом свршили.

б.) за приправнице примају се Српкиње православне вере, које су четнајсту годину живота свог навршиле и IV. разред српске више девојачке школе или IV. разред ниже реалке с добрим успехом свршиле, а при том су здраве и примерног моралног владања.

Једни и други имају пријамни испит из славенског читања, молитава, рачуна и малог црквеног појања овде с добрим успехом положити. — Ученици и ученице из школа, где се не учи српски језик, полажу још пријамни испит из српског језика, а они који немају оцену из мађарског језика показати имају, да знају мађарски читати.

Сваки, који у овај завод ступити жели, дужан је са собом донети крштено писмо, лекарску сведоџбу о добром здрављу и сведоџбу о свршеним горенаведеним или вишим школским разредима. Они, који су пре једне или више година школу оставили, морају донети са собом сведоџбу свога пароха о моралном и религиозном владању свом.

Женске имају још неизоставно донети писмену изјаву својих родитеља или добротвора, да ће их они за време трогодишњег овде учења о свом трошку издржати, а уз ту изјаву мора бити и потврђење местне политичне власти, да су дотични доиста у стању своју обвезу испунити.

Приправници, који желе стипендије из народних фондова добити, нека молбенице тога ради са сведоџбом о сиромаштву поднесу Вис. Шк. Савету у Ср. Карловцима а они који желе платонеумеске стипендије добити, нека исто тако инструиране молбенице поднесу платонеумеском одбору у Сомбору.

На стипендије имају само они изгледа, који су примерног и похвалног владања и врло сиромашног стања а при том се одлично или барем добро уче.

Стан и храна само се у приватним кућама са знањем и одобрењем управитељевим, и по препоруци овога погодити може.

У Сомбору 15. августа 1892.

Никола Ђ. Вукићевић,
српске учитељске школе управитељ.

166, 1—1

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Прва свеска: Тумачење Јеванђеља од Г. Архимандрита Фирмилијана већ је готова, остале две, II. и III ћа, биће такође готове најдаље с концем октобра месеца ов. год.

С тога се умољавају гг. свештеници, да са предплатом што пре похитају у што већем броју.

Предплату ваља шиљати подписатима у Београд.

Витомир Марковић и Павловић,
144, 3—3 књиж. и свешт. одела књижари.

К. бр. 310. ех. 392 ех. 440.

СТЕЧАЈ. 136, 3—3

На парох. место у Т. Бечеју овим се расписује стечај с' тим, да интерклар траје до последњег маја 1893. године.

Стечаници имају своје добро инструиране молбенице до 15-ог септембра о. г. подписаној конзисторији поднети. —

Из конс. седнице у Темишвару 14. (26.) јулија 1892. године држане.

Епархијска конзисторија Темишварска.

К. 386 ех 1892

СТЕЧАЈ. 152, 2—3

Расписује се по ново стечај на упражњену парохију IV. разреда у Дероња.

Компетенти имају своје биљеговане и добро снабдевене молбенице путем својих претпостављених власти најдаље до 30. септембра 1892 год. потписаној конзисторији поднети.

Из конзист. седнице епархије бачке, држане у Новом Саду 22. јула (3. авг.) 1892.

Конзисторија епархије бачке.

Бр 184.

КОНКУРС. 151, 3—3

Ради попуњења од дужег времена већ упражњеног места протопресвитера мохачког и парохије мохачке, као у смислу §-а 9. I. кр. решкрипта од 1868, законе столице овога протопресвитера отвара се овим по ново конкурс.

Просители, који би ову, IV. класе парохију, и с њом скопчано протопресвитерско звање получити желели, имају своје, са штемпилом од 50 кр. снабдјевене, аутентичним сведочбама сврху свршених наука, те оспособљења свога за отправљање, поглавито протопресвитерског звања, поткрепљене молбенице своје од првог објављења конкурса овога у новине „Српски Сион“ за четири недеље дана, путем своје духовне власти, конзисторијуму овом поднети.

Из седнице конзисторијума епархије будимске у Сентандреји 16 јула 1892. држане.

ГИМНАЗИЈСКА ОБЈАВА.

16. септембра о. г. по новом почеће се овде школа. Од 13—16. септембра уписиваће се ученици, полагаће пријамне и поправне испите.

Првошколци доказаће крштеним писмом колико имају година, платиће уписнину и школарину сви без изнимке.

По најновијој наредби патронатској плаћаће сваки ученик без разлике одмах при уписивању 6 фор. школарине; коме се после опрости, вратиће му се натраг; а толико опет у почетку II. семестра. Уписнину 2 фор. 10. новч. плаћаће нови ученици. Који не плати уписнине и школарине, не ће се примити у школу.

Школарине могу бити опроштени само доиста сиромашни и врло добри ученици, који немају ни једне оцене довољне, а похвалнога су моралног владања.

Молбенице са школском сведоџбом и сиромаштва подносе се патронату преко директора до конца новембра.

Првошколцима не опраштa се школарина за I. течај.

Родитељи или њихови заменици настојаће синове своје у договору са директором.

У Карловцима, 30. августа 1892.

Управа српске вел. гимназије у Срем. Карловцима.

160, 2—2

Бр. 4415 ех 1892 адм.

СТЕЧАЈ.

161, 2—2

Овим се расписује стечај на два забављска места на установљеним велико-кикиндским дадиљиштима, која ће се 1. октобра т. г. отворити. —

Са овим забављским местима појединце скопчана је годишња плата у износу од 400 фор., слободан стан и огрев. —

Од оних, које жеље ово место полyчити, захтева се усмено и писмено знање мађарског и српског језика, даље оспособљење на ком овоземаљском забављском заводу или пак учитељска диплома; ако би дипломирана учитељица изабрана била, дужна је у току од године дана набавити оспособљење за забављу, јер иначе ће јој се место путем новог стечаја са другом особом попунити. —

Позивају се дакле све у смислу горњих захтева оспособљене конкуренткиње, да молбенице своје управљене на општинско поглаварство до 15. септембра т. г. поднесу, с тим пре, што се касније приспеле молбе неће у обзир узети. —

У Великој Кикинди, дана 8. августа 1892. године.

Петар Јовановић, пр. бележник.

Риста Телечки с. р. општински начелник.

РАСПИС ЛИЦИТАЦИЈЕ.

На основу закључка вапредне главне скупштинске седнице држане у Долови дана 30. јуна 1891. и одобрењем сл. епархијског административног одбора вршачког од 23. јуна 1892. бр. Е. 331/322 II. 125. расписује се лицитација ради подизања

НОВОГ ИКОНОСТАСА

у новозиданој цркви у Долови, који се има извести од природног растовог дрвета а у византијском стилу, и по плану г. Драгутина Милутиновића, архитекте и професора велике школе у Београду по предрачуњеној цени и то:

каменорезачка радња . . . . . ф. 190.—
дуњерска . . . . . ф. 260.—
столарска . . . . . ф. 1850.—
вајарска, позлатарска и бојадисање ф. 2700.—

Лицитација на мањак одржаће се у Долови дана 14. (26.) септембра 1892. у 9 часова пре подне у школском здању. Вадијум је 10%.

План и лицитациони услови могу се увидети један дан пре одржања лицитације код председника или на дан лицитације пред лицитационом комисијом.

Из седнице црквеног одбора држане у Долови 12. јула 1892.

Председништво.

159, 3—3

Бр. 88 ех 1892. М. Ш. о.

СТЕЧАЈ.

143, 3—3

На два учитељска места у Старом Бечеју — једно за доње-предградску, а друго за селишну школу од фелдварске стране, отвара се стечај.

Плата је 500 фор., станарина 150 фор. дотле, док општина не буде имала стан на расположењу; у име огрева 52 фор. 50 н., за школску послугу 40 фор., у име наушала 12 фор. 60 н. и за повторну школу 50 фор., ово у месту кад буде на реду, а на селишту сваке године. —

Дужности учитељске прописане су уредбом и наредбама школским.

Молиоци ваља поред прописане квалификације §-ом 58. школске уредбе, још да поднесу и сведоџбу да су оспособљени за предавање мађарског језика у основним школама.

Компетенти дужни су у молби јасно навести, на које се место траже.

Молбе се шиљу председништву школ. одбора српске православне црквене општине.

Рок стечају излази 11. (23.) септембра о. г.

Из седнице школског одбора држане 29. јула (10. августа) 1892. у Ст. Бечеју.

Јован Чиплић, перовођа.

Мита Радановић, потпредседник.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

НАЈВЕЋА СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМ САДУ

„КОД СВЕТОГ САВЕ.“

Пошто за који дан започиње школска година, то се за времена обраћамо **главним школским одборима и г.г. учитељима**, да своје потребе у школским књигама и осталом прибору на нас управе, јер ће код нас само моћи све **потребно набавити а уз цену коју на другом месту неће наћи.**

Разгранати наш рад и богато стовариште омогућује нас, да купцима школских књига олакшало напредним опустом при куповању. Ми дајемо на доле наведеним нашим школским књигама **33⅓%** а на страним пак **12%** **ОТПУСТА У — НОВЦУ.**

НАША ШКОЛСКА И ДРУГА ПРЕКУПЉЕНА ИЗДАЊА:

АПОСТОЛИ И ЕВАНЂЕЛИЈА са сликама у правилне и недељне дане, преко целе године за школску и домаћу употребу од епископа Платона Атанацковића са 24 одабране и лепо израђене слике . ф. —80
у тврдом фином повезу . . . . . ф. 1—
БУКВАР немачки за основне школе по разним наворама израђио Ст. В. Поповић . . . . . ф. —16
ГРАМАТИКА мала српска за српске народне школе по Даничићу и Миклошићу саставио Ђорђе Магарашевић . . . . . ф. —18
ДИСЦИПЛИНАРНА ПРАВИЛА за учитеље срп. народних вероисповедних школа . . . . ф. —12
ЗЕМЉОПИС ОПШТИ за српске народне школе у Угарској према по Кутнер-Мајеру и попуно Ст. В. Поповић са 9 слика и мапом . . . . ф. —25
ИЗВОД ИЗ СРПСКЕ ГРАМАТИКЕ својим ученицима саставио Јован Живановић . . . . . ф. —30
ИЗЉ ПСАЛТИРА оупражнение въ чтения церковнихъ книгъ . . . . . ф. —22
ИЗ ЧАСОСЛОВА оупражнение въ чтения церковнихъ книгъ . . . . . ф. —08
ИСТОРИЈА СВЕТА од А. Сандића за средње школе. Средњи век . . . . . ф. —90
КАТАВАСИЈА МАЛАЯ содержащая въ себѣ церковное пѣние воскресное различныя мѣлія праздниковъ Христовихъ и Богородичнихъ . . . . ф. —25
КАТИХИЗИС МАЛИ за православне ученике српских народних школа . . . . . ф. —04
КАТИХИЗИС СРЕДЊИ по Платону поправљен ф. —09
КРАТАК НАУК о глобусу и мапама . . . . ф. —08
НАУКА ИЗ СВ. ПИСМА за шкоље и за наук учење у основној школи од Ђорђа Натошевића . ф. —10
Најпотпунија ЗБИРКА ДУХОВНИХ ПЕСАМА које се на односне празничне дане у цркви преко године певају . . . . . ф. —25
О СРПСКОМ ЈЕЗИКУ написао проф. Ј. Живановић ф. 1—
ПРВА ЗНАЊА О ЧОВЕКУ за школ. доцу са 30 слика —25
ПРИПОВЕТКЕ ИЗ СТАРОГ И НОВОГ ЗАВЕТА са 22 слике по преводу Вука и Даничића саставио Ђорђе Магарашевић . . . . . ф. —50
СВЕТОЕ ПРАВОСЛАВНОЕ ЦЕРКОВНОЕ СЛАВЕНСКОЕ ПѢНІЕ сврѣчь собраніе стихир и пѣсней духовни . . . . . ф. —13
СВЕ ПО ИЗБОР СРПСКЕ ПЕСМЕ НАРОДНЕ за српску школу и дом за учење на наруст са 5 слика ф. —10
СВЕШТЕНА МАЛА ИСТОРИЈА са 20 слика за српске народне школе . . . . . ф. —08
СЛОВАРИЦА, потпуна азбука у кутији, уџбеник, да се могу и нејаке реченице састављати. — Једна кутија . . . . . ф. 2·50
УПОТРЕБА РУСКЕ РАЧУНАЉКЕ у основној школи са 15 слика. Упутство за народне учитеље израђио Мита Нешковић учитељ . . . ф. —15
УПУТСТВО ЗА НАСТАВУ У РАЧУНУ у народној школи по Хентељу израђио А. Вуковић, I. књига 30 нов. II. књига 30 нов.

НА СВИМА ОВИМ КЊИГАМА ДАЈЕМО 33⅓% ОД ОРИГИНАЛНЕ ЦЕНЕ У НОВЦУ.

Овом приликом топло препоручујемо наше издање

СРПСКИХ ПРОПИСЕВА.

Ови су прописеви израђени на лепој и глаткој хартији са линијама ужим, ширим, за диктандо и за рачунање. — Корице ових прописа украшене су лепим српским сликама, да наша деца из малена упознају прошлост и историју, наше праваце, места и пределе српских крајева. Прописи имају 8 листи. Цена је ружу од 240 комада **само 1 фор. 50 новч.** а 1 туце 8 новч.

НОВИ САД, крајем августа 1892.

163, 2—3 Српска књижара и штампарија **БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА** „код Светог Саве“.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље** на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 36.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 6. СЕПТЕМБРА 1892.

НАРОДНА НЕБЛАГОДАРНОСТ.

Народи, који неће, или не знају, да цене и поштују своје велике и заслужне људе, нису достојни, да имају великих и заслужних људи. И народи, који примају доброчинства од својих људи, а не знају, или неће својим добротворима на доброчинству им сходним начином да благодаре — нису достојни да имају својих добротвора ни да уживају њихових доброчинстава!

Тај принцип, основан је не само на јасном правилу строгог моралног закона, већ је у образованом свету, код увиђавних и честитих народа освештан још и обзирима обичне друштвене конвенционалности и учтивости. И заиста, код свих напредних и образованих народа, утврђена је нека норматива, по којој не сме при смрти, или после смрти да остане непохваљен, неприслављен и неуважен онај, ко се у животу своме достојним и похвалним радом, или каквим племенитим и родољубивим делом прославио. Јавно народно мишљење у цивилизованих народа никада и ни у којим приликама не може да буде тако застрањено, тесногрудо и неправедно, да не уважи — бар на самрти — заслуге некојега члана и сународника, који је народу своме за живота свога каква добра учинио. Нека је покојник био члан ма какве, можда и назадне или презрене политичне странке, нека су за живота му против њега летили ма како оштри нападаји, због оваког или онаког држања или понашања његовог, — ако је покојник задужио свој народ каквим већим доброчинством или похвалним делом, над гробом таквога покојника измириће се код образованих народа све опречне странке, те ће се — истина у различитој мери и можда разним гласом, али свакако достојно и хумано, часно и поштено одужити лепом речју и заслуженом успоменом и благодарношћу покојнику на учињеном добром делу и заслужном раду.

Тако је то код цивилизованих, напредних и увиђавних народа Тако је то код народа, који имају у изобиљу људи, који својим делима или доброчинствима задужују своје сународнике, или целу другину народну. А како је, наопако, код нас, код нашег сиромашног, запуштеног и много напаћеног народа!?

Како је — ево показаћемо једним класичним примером из наше једне садашњости, — али да то што јасније покажемо, морамо почети мало из даље.

Један од највећих и духом најснажнијих наших црквених јерараха, митрополит Стеван Стратимировић (којега се данашње поколење, а особито данашња наша журналистика не сећа ни толико, колико се сећа, слави и уважава некојег протераног ђака, који је радио неко време у овој или оној редакцији — те на брзо умрло) — велимо још једном, тај извесни, слабо слављени и готово од свих нас заборављени митрополит Стеван Стратимировић, удружен са неким смерним занатлијом карловачким (који није био ни близу тако паметан и политичан, као што су паметни и политични данашње карловачке занатлије) — основао је и саградио пре неких 100 година прву српску гимназију у Карловцима. Основао ју је и саградио, отворио, учитељима снабдео и ђацима напунио — у жељи и намери, да и нашем сиромашном српском народу сиње најзад из таквога завода луч божанствене и народне просвете, те да једном већ и ми пођемо за оним, који су — јаким грудима наших јуначких синова брањени и штићени — од нас сиромаха и јадних јунака далеко и предалеко у просвети испредњачили. И подиже се у том времену од пре 100 година, смерна зграда карловачке, те наше прве, српске гимназије. И стадоше на подијум тога првог вишег просветног огњишта свуда тражени, и једва нађени вични народни просветитељи, први наши гимназијски учитељи, те нам почеше са волом и одушевљајем вишим хуманим наукама учити наше духовите српске синове. И гле, то драгоцено прво наше просветно огњиште беше омилело нашем народу, те се почеше ту скупљати — жедни просвете и слатке науке — синови народни из свих крајева, камо нас је Бог расејао. И видеше после Стратимировића и остали црквени јерарси, и видеше после Сабова и остали сабови и занатлије, а са њима виде и цео наш народ — да је добро, врло добро и корисно, што постоји она ниска карловачка гимназија, те учи Србе у православном народном духу вишим гимназијским наукама. И кад сви видеше то добро, ваљда се сви томе и радоваше. А кад се сви радоваше, ваљда бар неки помислише, да ту добру и корисну гимназију треба одржати и чувати — те да треба за њу тим више учинити, чим нам је милија, потребнија и корисније.

Али време је пролазило, а за карловачку гимназију, бар што се саме зграде тиче, мало учињене наши јерарси после Стратимировића, а још мање сабови и занатлије после оног великог Сабова и занатлије. Сав народ пак знао је гимназију миловати, њоме се хвалити и још више користити — али није знао или није хтео, да јој помогне. А већ након 50 година свога опстанка требало је зграде гимназијској и сувише помоћи. Јер карловачка гимназија није била палата од тесана камена, или мермера, што за дуго пркоси зубу времена, већ је то — као што знамо — била ниска, слаба и трошна кућа, зидана у сиромаштву, намењена само за прву потребу. И она је првој потреби одговорила, те јој је благодарни народ, којему је она синове васпитавала, још пре 50 година требао срушити и на њеном месту другу нову и удеснију саградити.

Али наш је народ бедан и сиромашан народ — те није могао нове гимназије сградити. Наш народ је доспео да диже револуције, готов је био да пролије потоке крви својих најбољих синова и да жртвује блага и имања за 1000 нових гимназија или иних просветних завода — али за подизање карловачке гимназије био је сиромашан и немоћан. А последице те сиротиње и немоћи, да не речемо — немара народног у погледу гимназије карловачке, биле су: да нам је зграда исте гимназије већ од толико година својом жалосном појавом на срамоту служила, да су нам деца у оним мрачним и тескобним просторијама

драгоцени очњи вид, здравље и живот губила, тако, да су ђаци карловачке гимназије изгледали, као да су учили школе не у собама и на чистоме ваздуху, већ у подруму, где се легу змије и јакрепи, који пију животни сок сиротих ђака и бедних младића.

Зло то, које је потицало са неудесне зграде карловачке гимназије, давно су увиделе многи и многи, који су позвани, да томе злу доскоче, те су се и заузимали, да се нова гимназијска зграда подигне. Преко од старе, опале гимназијске зграде стајала је ваљда већ 30 година грдна гомила спремљених цигала за зидање нове зграде гимназијске. Митрополити и патријарси, патронат и управа народних добара спремаше се сваке године да отпочну зидање нове гимназије карловачке. У спремању том протицаше године једна за другом, и за то време срамотисмо се, због скандалозног стања зграде гимназијске, пред свима и сваким, убијасмо у оним јазбинама свој најбољи подмладак, цедисмо животну снагу и из тела и из очију утрујених гимназијских наставника и ученика — а никако да досенемо, да једанпут положимо темељ новој карловачкој гимназији!

У томе дугом спремању, чекању и одлагању протекло би још доста година, а нове гимназије још никако не би било — да се не нађе племенит и милосрдан један човек, који је и сам био ученик гимназије карловачке, па као такав, добро познавајући накарадно стање гимназије карловачке и знајући да зграда гимназијска не само служи на срамоту целом нашем народу, већ нам убија читава поколења у невиној деци, која ту гимназију полазе — кад је сретном судбом прибавио себи обилних материјалних средстава, у место да та средства — као многи други наши богати људи — великаши и сиромашије — по страном свету побаца, ни ким не принуђен, ни чим не обвезан, једино љубављу к роду своме побуђен у сретном трепутку рећи се и у родољубивом расположају душе своје одлучи се, да чисто о свом трошку сазида и народу српском у аманет, у драги поклон преда нову, красну и величанствену зграду гимназијску!

И што је у племенитој намери својој смислио, то је својим великим пожртвовањем и ватреним родољубљем до краја красно и лепо и извео. Огромним трошком од близу 200.000 фор. саградио је велики добротвор народни Стеван Анђелић красну и велелепну палату, подигао је просветни храм, у каквом се наша овострана просвета још никада није настанила — и поклонио је ту дивну палату, тај велелепни просветни храм „српском народу“, а за потребу и станиште срп. прав. вел. гимназије карловачке.

Све је то, као што сви добро знамо, могло бити, ал могло и не бити. Велики поклон тај великог добротвора Стевана Анђелића пао је као златна јабука у крило српском народу, — али тако исто могао је и да не падне, па би ми још и данас гледали пред собом оне страшне јазбине, у којима се учи, мучи и живот губи карловачка гимназијска омладина. Ал' ми добисмо и ми примисмо велики тај поклон, поклоњен „српском народу“! И кад примисмо, ваљда достојно и благодарисмо великоме добротвору на томе драгоценом поклону!?

Јест — благодарисмо! Кад је поклон званично, формално и правно предан у својину „српском народу“, којему је намењен, нама се уста згрчише, нама зуби утрнуше, наши се језици укочише и наша грла промукоше — те једва могосмо и једне топле речи благодарности изрећи великом добротвору на великом му и драгоценом поклону. Када је оно пок. владика бачки Платон Атанацковић поклонио српском народу за српску правну академију у Нов. Саду, кућу од 40.000 фор., тада полетеше из свих крајева српског народа читави дењкови топлих захвалница дарежљивом епископу бачком, а када српски свештеник Стеван Анђелић дарова српском народу, за гимназију карловачку много потребнију кућу у вредности од 200.000 фор., за тај велики дар неприпеше се све

*

захвалнице у томе, што су колегије карловачке и новосадске вел. гимназије изаслале нарочите депутације, да лично благодаре великом добротвору на драгоценом му дару и поклону.*) А цео народ — онај народ, чији су синови у старој развалини гимназијској скапавали, онај народ, чији су синови прошле године весело ушетали у велелепну, видну, здраву и свим угодностима снабдевену палату гимназије карловачке, тај народ је ћутао као мртав и није имао ни једне речи благодарности према ономе, ко је ту палату „српском народу“ поклонио. Српска журналистика — као посилан јавного мњења, — готово је без разлике стегла грло своје, те је једва пуштала од себе и гласа, а некмо ли похвалне речи и признања, с којим би требало да буде прихваћен велики дар „Браће Анђелића — Српском народу“! Неке отровно пшчадиће наше журналистике лепше је захваљивало прилогу од 10 новчића на неки „народни фонд“ — него на поклону „српском народу“ у вредности од 200.000 фор.! Па ко још да сме рећи, да ми нисмо поштен, честит и увиђаван народ!?

Та ако нисмо знали, ако нам није требао, или нам није годио поклон „Браће Анђелића — Српском народу“ у вредности од 200.000 фор., било је пута и начина, да ми тај поклон с поносом одбијемо и не примимо у својину народну. Ако смо ми народ богат и раскошан, или ако смо народ сложан и дарежљив — ваљда смо могли ми гимназију у Карловцима и народним прилозима подићи, те бисмо у том случају могли са свим хладно одбити попуђени нам поклон Браће Анђелића. Али кад већ примисмо поклон, онда нам је строга морална дужност, да на примљеном поклону и дару сходним начином дотичном дародавцу благодаримо. Иначе смо неувиђаван, неблагодаран па и неморалан народ! Или зар је то заслужио од нас Стеван Анђелић највећи добротвор наш после Саве Текелије, да му се на самрти — у јавном народном гласилу — са три реда одужимо и да један од та три реда циничкн попунимо са речима: „de mortuis nihil nisi bene“!? Зар је велелепна палата садашње карловачке гимназије — nihil!? Или зар се „српском народу“ поклоњена та велелепна палата не може да упише у „bene“ баш и једном Стевану Анђелићу, који српском народу ништа није скривио, осим ако му се — с луде стране — у грех не упише то, што је био брат покојнога патријарха српског Германа Анђелића, о коме историја још није своју последњу пресуду изрекла, а без сумње је и неће изрећи у оном смислу, у коме ју изриче застрањена садашњост!

Но ми нећемо и даље мерити нашу колосалну неблагодарност према једном од наших највећих добротвора народних, нећемо говорити, колико смо далеко у своме слеплу забасали! Него ћемо завршити оним, чим смо почели, казаћемо, да народ који прима доброчинства од својих људи а не зна или не ће да добротвору своме на доброчинству благодари, — није достојан да има својих добротвора ни да ужива његових доброчинстава. И — не дај Боже, да тако буде, али — ми се бојимо, да народ, који је знао и могао да буде тако неблагодаран, каквим се показао према великом добротвору своме Стевану Анђелићу — не може у будуће ни очекивати, да ће имати више таквих добротвора!

Гледајући с једне стране нечувену неблагодарност народну, према великом добротвору Стевану Анђелићу, а знајући с друге стране да је и данашњи св. Патријарх наш Георгије ставио себи за животни задатак, да роду и народу своме што више добра учини добро памтљеним доброчинствима, милодарима и корисним закладама, зар је немогуће, да некоји интимни при-

*) Најбоље и најлепше се одужио Стевану Анђелићу св. патријарх Георгије, даровав томе великом добротвору још за живота му златан највиши крст за заслуге. Осим тога је св. патријарх лично присуствовао и при погребу и до гроба испратио мртво тело великог народног добротвора. Од свих наших јавних листова једино је „Српски Сион“ донео црно уоквирен некролог вик. Стевана Анђелића. А ко не зна да наши јавни листови доносиће црно уокирене некрологе много ситнијих и непознатијих људи!!

Уредн.

јатељ Његов. Светости данашњег св. Патријарха изиђе пред њега — од прилике — са овим поверљивим речима: „Свети Патријарше! Коме штедиш и на што чуваш имање своје. Хоћеш ли заштићеним новцем својим да зидаш српскоме народу „семинар за боље образовање и васпитање свештеничког подмлатка“ — на кад га сазидаш и дарујеш цркви и народу, да ти се после смрти одужују са „de mortuis nihil nisi bene“! Хоћеш ли заштићеним новцем својим да подижеш нове просветне и хуманитарне заводе, или да осниваш нове, преко потребне закладе — на да ти се све то пред моралним судом народне правде не упише у „b e n e“ чак ни после смрти твоје!? Не увиђаш ли, свети патријарше, да је твој народ у опште неблагодаран према добротворима својим, те потоме није ни достојан твојих доброчинстава, која му већ сад чиниш, а још у већој мери чинити намераваш!“

Но и ако би такове речи интимног пријатеља Његове Светости, према осведоченој народној неблагодарности, у главном оправдане биле, ми не бисмо никад за право дали никојему пријатељу Његове Светости, ако би такове злокобне савете Његовој Светости давао.

Јер ми још верујемо, да је наш народ поштен и моралан, ми још верујемо, да ће наш народ увек знати, ко су му прави добротвори и пријатељи, те ће се знати достојно и одуживати онима, који су га добрим делима својим задужили. С тога нека Његова Светост само и на даље заснива и извађа своје племените и родољубиве намере у корист своје цркве и народа, са пуним уверењем, да ће га наш народ — кад се скорим, Божијом помоћу и упливом свесних и поштених људи, освести и позна своје најбоље пријатеље и добротворе — са искреном благодарношћу спомињати, те достојно одуживати се, како њему, тако и свима онима, који су народ добрим својим делима и поштеним и честитим радом задужили!

А Стевану Аћелићу, највећем добротвору гимназије карловачке, коме се наш народ ни при смртном одру његову, није достојно одужио — кличемо бар ми у овоме листу: „Слава ти и хвала, велики народни добротворе! Хвала ти на твоме великоме дару, за који ће те Бог вечно наградити, а народ наш бар по времену искрено хвалити и благосиљати!“

С. Ш. Н.

АРХИЈЕРЕЈСКА ПОУКА ПРЕСВИТЕРУ ПРИ РУКОПОЛОЖЕЊУ.

Саставио по св. писму ПЛАТОН епископ бачки.

Превео **Ј. Д.**

(Наставак.)

III. ЧУВАЊЕ ОД ГРЕХА.

Истина, велико је достојанство свештеника, но према томе прети му и велика опасност пропашћу. Радуј се и уживај, што си на висини, али се бој и да не паднеш! Чудновата ствар! Највиши степен, а најнижи дух; седиште прво, а живот последњи. Што се у устима световњачким зове шала, то је у устима свештеничким погрда, и то:

а.) Због **високога чина**. Шта је достојанство у недостојном ино, већ украс у блату? Тешко онима, који, будући први, бивају најгори! *Синови сионски, цењени, одевени у чисто злато, како се цене као земљани судови, као дело руку лончарових?* (Плач IV. 2.).

б.) Због већег **обима знања**. *Кад бисте били слепи, не бисте имали греха; а сад говорите да видите, тако ваш грех остоје* (Јов. IX. 41.). Ти, *која учиш другога, зар себе нећеш учити? — Ти, који се хвалиш законом, преступом закона срамотиш Бога* (Римљ. II. 21., 23.).

в.) Због веће **злобе** и **неблагодарности**. *Више вас нећу звати слугама, већ пријатељима* (Јов. XV. 15.). *Кад би ме непријатељ мој нападао, то бих поднео; ал ти човече, званче мој, који си ми радост де-*

ити са мном тојну (пс. LIV. 13.—15.), *за што мили мој у дому мом почини грдило мнозе?!* (Јер. XI. 15.).

г.) Због **саблазни**. *Тешко ономе човеку, преко којега долази саблазан* (Мат. XVIII. 7.). Блажени Јероним вели: „На тебе су свештенице управљени погледи свију; твоја кућа, као огледало намештена, наставник је млађем. Што год ти радиш, мисли млађи, да је и њему слободно то радити. Од туда световњаци гледајући, како ти у порошима живиш, колебају се, често и од вере отпадају, презиру црквене тајне, не чувају се порока, не поштују врлине, не боје се пакла, не брину се за рај.“ — *Чујте ви, који жртве приносите, јер је вама суд!* (Осија V. 1.).

д.) Због **опасности за покајање**. „Ко виде свештеника, да хити покајању,“ пита св. Златоуст, па наставља: „Световњак се лако обраћа покајању; ал нема ништа теже, него исправити онога који све то зна. Ма да кад год и мисли о себи да је скрушен, не боли га то што је згрешио, већ жали, што је изгубио своју славу. Рука ми дрхће и сузе ми лете, кад пишем ове Јеронимове речи: Нема у свету тако грозне звери, као што је грозан свештеник, који неће да се поправи.“

Помагачу мој у служби Христовој! Сећај се овога чешће; бој се греха, који је опаснији од најљуће гује; сећај се, велим, овога чешће; *у свему себе подаји за углед добрих дела, у науци здравој незазорној, да онај, који ти се противи, нема ништа зло говорити на тебе* (Тит. II. 7., 8.).

IV. ВЕРА.

Без вере није могуће угодити Богу; вала веровати, да има Бога и да плаћа онима, који га траже (Евр. XI. 6.). *Који не верује, већ је осуђен* (Јов. III. 18.). *Праведник ће од вере жива бити* (Римљ. I. 17.).

Вера твоја нека буде

а.) **јака**, да својом унутрашњом силом побеђује свет и његове страхоте, претње и махнитости.

б.) **чврста**, да не може ослабити нити се сломити.

в.) **жива**, засведочена не мртвим писменима и реченицама, већ делима.

г.) **стална**, која се ни у ком положају и ни у којој прилици не мења. Јер, ко се постиди мене и мојих речи, њега ће се постидети Син човечији, кад дође у слави Својој и Очиној и светих анђела (Лука IX. 26.).

д.) **оснажена** непрестаним вежбањем у богословским наукама. *Пази на читање, утешавање и учење на свој дар, који у теби живи и који ти је дат по пророчаству, наложењем свештеничких руку. У овоме се поучавај, у овом стој, да се напредак твој покаже у свему* (ѣ Тим. IV. 13.—15.). *Кад си ти одбацио знање, и ја ћу тебе одбацити, да ми не вршиш службе свештеничке* (Осија IV. 6.). Пашти се у доброј намери, с молитвом и богоажљивим животом. Јер има их, који хоће знања само у тој намери, да знају, а има их, који теже за знањем зато, да тим сами буду чувени. Оно је подла **радозналост**, а ово је смрдљива **таштина**. Умење с љубављу сазидава, т. ј. богобојажљивошћу нравствени живот уздиже, утврђује, пријатно га располаже, шћти, расветљује; осећаје олакшава, крепи, одмара, утишава, мири. *Побожност је корисна за свашта, имајући обећање живота садашњега и онога, који долази* (ѣ. Тим. IV. 8.).

V. ПОСЛУШНОСТ.

Признајте оне, који се труде међу вама, и настојнике своје у Господу, и учитеље своје, и имајте их у озбиљној љубави (ѣ. Солун. V. 12., 13.).

Слушај свога епархијског епископа и покоравај му се, као Исус Христос Оцу, јер је писано: *Дух свети постави епископе, да пасу цркву Господа и Бога* (Дела XX. 28.).

39. канон светих апостола заповеда ти, да без воље епископа свога ништа не чиниш, а тим већма, да строго чуваш и орно извршујеш епископске налоге, по којима си дужан чувати се од греха у који можеш пасти рђавим тумачењем. *Све чини без вике и премишљања* (Филип. II. 14.). *Ко се мене одриче, одриче се Онога, који ме је послао* (Лук. X. 16.). *Као што је грех идолопоклонство, тако је и непослушност* (Цар. XV. 23.).

VI. ЧИСТОЋА ДУШЕВНА.

Држи себе чиста (ѣ Тим. V. 22.), *и знајући, да се иначе нећеш одржати, ако*

ти Бога не да, дођи ка Господу и моли се њему (Приче VIII. 21.); а молећи се

а.) буди смеран; јер се смерношћу и молитвом стиче чистоћа душевна.

б.) пази да не дођеш у искушење и да не надиђеш; не посећуј опасна и сумњива места.

в.) клони се нерада, јер је он семе нечистоће и мати многих зала.

г.) не буди у броју оних свештеника, због којих плаче пророк: *Како потамни злато, промени се чисто злато, камење се од светиње разметну по угловима свих улица* (Јер. IV. 1.).

д.) зауздавај страсти телесне, *јер која су у телу, не могу угодити Богу; а ти ниси у телу него у духу, јер дух Божији живи у теби* (Римљ. 8.—10.) *и телесно мудровање непријатељство је Богу, јер се не покорава закону Божијем* (Римљ. VIII. 7.).

ђ.) немој да изустиш ни име какве нечистоће, *свака нечистоћа да се и не спомиње међу вама* (Јефес. V. 3.).

е.) љуби умереност, *да ти вино и пијанство не обузме срце* (Ос. IV, 11.), *јер царство Божије није јело и пиће него правда и мир и радост у Духу светом* (Римљ. XIV. 17.).

ж.) не играј у колу, дижући ноге и скачући као они, којима је мозак узет (Вас. вел. ом. 14. Трул. 24.).

з.) не иди на позориште представе, јер то забрањују многи канони светих сабора а поменути канон трулскога сабора гласи: „Никоме који припада свештеноме чину, није допуштено присуствовати позоришним играма; а ако се који у томе затече, нека или престане, или нека се свргне.“

и.) не коцкај се и не картај се, јер ти је и то канонима забрањено. — На шта? То није никакво зло! — Св. Павле одговара ти: *Све ми је слободно, али није све на корист; све ми је слободно, но неку да ништа овлада мном* (1 Кор. VI. 12.).

ј.) не иди у крчму осим велике потребе — кад си на путу; јер углед свештеничког чина не трпи тога понижења. 54 правило светих апостола прописује о том ово: „Ако се који клирик нађе да у крчми једе, нека се одлучи; осим случаја, кад се на путу из потребе заустави у гостионици.“

к.) носи одело какво пристаје чину твом; у противном ће ти одело издати *покварен ум и да чиниш што не вала* (Римљ. I. 28.). „Ни један клирик нека се не одева у одећу, која му не приличи, ни кад у граду борави, ни кад на пут иде, него нека носи хаљине, које су већ одређене за оне, који клиру припадају“ (Трул. 27.).

И опет ти саветујем: Чувај чистоћу душевну! *Мудровање телесно је непријатељство Богу, јер се не покорава закону Божијем нити може* (Римљ. VIII. 7.).

У кратко да ти речем све: оделом, покретом, ходом, говором, посведочи, да си смеран, умерен и пун вере.

(Наставиће се.)

О ВАСКРСЕЊУ МРТВИХ И ВЕЧНОМ ЖИВОТУ.

(Поводом чланка прев. г. К. Станића „Једно питање са одговором“ — „Глас Истине“ 1884. бр. 13 — 17.)

(Наставак.)

На основу ових речи сво како умује г. Станић: „Дакле у другом обличју, што значи у духовном телу, али опет не у оном, у ком се пре васкрсенија свог јављао.“

Али да се још боље види, да г. Станић оно тело — којим је Христос из гроба устао, и које он „духовним телом“ назива — представља као чист „дух са својим духовним телом“ — сво доказа:

„Евангелист Јован вели: „„А кад би у вече онај први дан недеље, и врата бијаху затворена, где се бијаху ученици његови скупили од страха Јеврејскога, дође Исус и стаде на среду и рече им: мир вам.““

„У собу дакле вратима затворену, а да се врата не отворе, могуће је ући само духу са својим духовним телом.“

Дакле: Христос је устао из гроба као — „дух са својим духовним телом“!

Па је ли тако?

Изгледа доиста, као да г. Стаиић навалице бега од правог смисла неког места св. писма! Да би смисао неког места св. писма боље разумео и правилно схватио — требао би прочитати и друга места св. писма, или бар оне стихове, који су непред или иза онога места, које он приводи. Али он то не чини, баш ни онда, када су они стихови — који би му смисао неког места боље разјаснили и разумљивијим учинити могли — доста, па и врло близу. Но ево овде није хтео прочитати ни одмах сљедећи, други стих!

Да се то види и докаже — ево ти, драги читаоче, на се увери!

„А кад би у вече онај први дан недеље, и врата бијаху затворена гдје се бијаху ученици његови скупили од страха Јеврејскога, дође Исус и стаде на сриједу и рече им: мир вам. И ово рекавши показа им руке и ребра своја.“ (Јов. 20, 19.—20.)

Ако је дакле Христос ушао и уњи могао „у собу вратима затворену, а да се врата и не отворе“ само као — „дух са својим духовним телом:“ онда је питање: од куд духу телесни удови? од куд духовном телу „руке и ребра“? и то „руке и ребра,“ која се дају и могу опипати?!

Кад се том приликом јавно Христос својим ученицима, један од њих, а име̂но Тома није био међу њима. Кад је дошао, ученици му рекоше: „видјесмо Господа.“ Но Тома одговори: „Док не видим на рукама његовијем рана од клина̂, и не метнем прста својега у ране од клина̂, и не метнем руке своје у ребра његова; не ћу вјеровати.“

Па што је хтео, то је и постигао.

„И послије осам дана опет бијаху ученици његови унутра и Тома с њима. Дође Исус кад бијаху врата затворена и стаде међу њима и рече: мир вам. И по том рече Томи: пружи прст свој амо и виђи руке моје; и пружи руку своју и метни у ребра моја и не буди невјеран него вјеран.“ (Јов. 20., 25 и 26.—27.).

Дакле: оне исте руке, она иста ребра. оне исте ране — са којима је Христос страдао и које је при страдању добио — видео је и опипао Тома: па зар је то онда друго, а не оно исто тело, у ком се Христос „пре васкрсенија свог јављао“? А“ сувише: је ли то — „дух са својим духовним телом“?

Но дај да видимо, како је то јављање Христово својим ученицима други јеванђелист, св. Лука, описао.

„А кад они ово говораху и сам Исус стаде међу њима и рече им: мир вам. А они се уплашише, и поплашени будући, мишљаху да виде духа.“

Св. јеванђелист Лука не вели изриком, да врата беху затворена; али да је Христос ушао у собу и стао међу своје ученике кад врата беху затворена — види се од туда, што се ученици „уплашише“ кад на један пут видеше међу собом Христа, и што „уплашени будући мишљаху да духа виде,“ јер су и они веровали: „да у собу вратима затворену, а да се врата не отворе, могуће је уњи само духу са својим духовним телом.“

Но Христос вели својим ученицима:

„Шта се плашите? И за што такове мисли улазе у срца ваша? Видите руке моје и ноге моје: ја сам главом; опипајте ме и видите; јер дух тијела и костију нема, као што видите да ја имам. И ово рекавши показа им руке и ноге. А док они још не вјероваху од радости и чуђаху се, рече им: имате ли овде што за јело? А они му даше комад рибе печене и меда у сату. И узевши изједе пред њима.“ (Види све ово у гл. 24.. 36.—43.).

Видимо и чујемо дакле: да сам̃ Христос за себе вели и сведочи, да није — дух, „јер тијело и кости“ има, што „дух нема,“ нити имати може.

Али г. Стаиић вели и тврди: да „у собу вратима затворену, а да се врата и не отворе, могуће је уњи само духу са својим духовним телом.“

Па збиља! Како је то било и бити могло?

Да би на то питање могли одговорити, размотримо прво јављење Христово „двама својим ученицима на путу у Емаус,“ које г. Стаиић спомиње.

Два ученика Христова иду из Јерусалима у Емаус; на путу разговарају се о

догађајима, који се збили у Јерусалиму. У том им се приближи Исус „и иђаше с њима, а очи им се држаху, да га не познаше.“ У разговору „приближише се и селу, у које иђаху, и он — Христос — чињаше се да хоће даље да иде. И они га устављаху говорећи: остани с нама, јер је дан нагао и близу је ноћ. И уђе с њима да ноћи. И кад сјеђаше с њима за трпезом, узе хљеб и благословивши преломи га и даде им. Тада се њима отворише очи и познаше га. И њега нестаде.“ (Види цео пут — Лука 24., 13.—35.).

(Настављће се.)

СВЕТИ ЈОВАН ЗЛАТОУСТ, КАО ПРОПОВЕДНИК.

(Наставак.)

Теофил и епископи, његове присташе, разбјегли су се куд који. Босфор је врвио лађама, које пловише у сусрет Златоусту; запаљене свијеће, пјевање цијелога народа показиваху општу радост. По повратку, не хтједе патријарх одмах да врши своју дужност, већ се хтједе настанити у једном предграђу цариградском. Но народна молба принуди га да се прими катедре као и прије. Прве његове ријечи бијаху једноставне и значајне, и неке особине тог свечаног повратка тако су неки вјерно опртали, да се никаква историја не може с тим упоредити. Ми као да видимо пред очима својим пријеђу ту величанствену слику, а у сред ње кротки лик св. Архиепископа. Кад се бура стишала и кад се његов глас могао чути, он је рекао: „Благословен је Бог! То сам рекао, растајући се с вама; то и сад велим, и никад не ћу престати то говорити. Ви се сјећате, да сам последњег дана споменуо вам ријечи Јова: „Буди име Господње благословено от нине и до вјека!“ Те ријечи оставих вам као залог, — њих доносим, као ријечи благодарности. Околности су различне, славословље је исто: као изгнаник ја сам захваљивао; вративши се из прогонства, исто тако благодарим. Зима и љето воде једном и истом — плодности земље. Благословен је Бог, који пушта громове; благословен је Он, кад их заустављa. У разна времена, која се једно с другим не слажу, душа је инак увијек једнако расположена. Храброст кормилара не малаксава за вријеме мирна времена, пити се савлађује буром. Благословен је и кад се растајасмо — и кад ми вас поврати. Тијелом сам био далеко од вас, но не и душом. Гледајте, шта су учиниле сплетке мојих непријатеља: оне су само увеличале привржености к мени и сажаљење према мени. Прије су ме љубили само они који вјерују, сад ме поштују и Јудеји. Ко је хтио да удаљи од мене пријатеље, зближио ми је и непријатеље. Не захваљујем се њима за то, већ Богу, који је њихову неправду обратио мени у хвалу. Јудеји су распели Христа, и свијет је спасен; не прослављамо за то Јудеје, већ њихову жртву. Нек се освједоче, да види сам Бог: какав је свијет, какву су ми част нанијела њихова лукавства! Прије је била само црква пуна, а сад је и пијаца постала црквом. Све је мирно, као да је једна глава, нико не треба уљуткавања, и сви ћуте у побожности. Данас су игре у циркусу, и нико неће тамо ићи, — сви као ријека јуре к цркви. Ријека та — ви сте, у вашој множини; шум ријеке — ваши су гласови, који се дижу до неба и свједоче о вашој синовној љубави. Молитве ваше — вијенац су за мене, који свијетли јасније од царског вијенца. Ето зашто сам вас скупио у цркву св. Апостола: као изгнаник, утичем се онима, који су прије мене били у прогонству; к Тимотеју се утичем, новому Павлу, и оним освећеним тјелесима, која поништење на себи ране Христове.“

Сјутра дан, у бесједи к народу, који је жедно за његовом ријечи, Златоуст је упоређивао своју цариградску паству са Саром, која је за вријеме његова одсуства пала у руке невјерногa Египћанина, и хвалио ју због њене храбрости, исказане у вријеме изгнања њеног пастира. „Врло се радујем, говорио је он, што сте ви побје-

дили, — и побједили без мене. Да сам био с вама, имао бих свој дио у вашој побједи; а због мог одсуства, све је ваше. Но и то ми је хвала, што сам вас научио, и без ока вашег, показивати племениту душу, слично борцима, који и без свог учитеља, који их је изобразио, показују своју снагу.“ А у то вријеме, он је из броја својих непријатеља искључио царицу, која је радила да се он поврати, признавао је, да је обвезан њој, и називао ју „заштитницом вјерних и уточиштем несретних.“

Измирење с двором и аристократијом не би дуга живота: Евдоксија бијаше тешко да заборави своју злобу и околност, која ју просили да попусти. Дворјаници и дворске госпође дражиште ју. Да још више полашкају њеној увријеђеној гордости, спремљена је била свечаност, у пола незнабошка, — откриће сребрне статује, подигнуте у славу њену, на тргу, између сената и цркве св. Софије. То, своје врсте, освећење проузраковано је било играњем и пјевањем. Златоуст, у једној својој бесједи страшно је погрдио ту церемонију, налазећи, да је имала идолски карактер. Увријеђена Евдоксија на ново пусти гњеву на вољу. Златоуст није се ни побринуо још да измијени саборски акт, који га је окривљивао, те је заузимао свој пријесто, не добивши још разрешења. То тобож' нарушење правила, бијаше новим оружјем у рукама његових зложелатеља, и, усљед врло згодне прилике, епископи Грчке и Истока бише по ново сазвани у Цариград. Теофил, не усудивши се доћи тамо, инак је био вођа цијеле те епископске интригуе. У то вријеме, кад је нови сабор држао своје сједнице, Златоуст је непрестано говорио у Софијској Цркви, и говорништво његово држало га је у равнотежи са свима његовим моћним непријатељима. Четрдесет епископа изјавише се за њега; остали, будући у већини, наговараху императора да изагна Патријарха прије празника Пасхе, јер су се бојали, да би се у тај велики дан тешко могло до њега.

У очи празника доби Златоуст налог да изађе из цркве; али не бијаше могуће отргнути га од привреженог му народа, који, оставивши цркву, сакупи се у крстионици, коју сазида Константин. Жестоки и малодушни двор посла војску, која се састојаше из самих Гота-гардиста, да растера народ: крв потјече пред самим олтарем, а војници исмијеваху женске, које очекиваху крштење, полуодјевене, по обичају црквеном.

Најпослије, император је потврдио указ о изгнању Златоустову. Њега отпратише с почетка у Никеју, чије име требало је да присили гонитеље да се сјете и застиде своје нељудјечности према слаткорјечивому брашноцу св. вјере. Из Никеје повлаче га даље, у највећу пустару Арменије, мјесто дивље, нездраво, окружено варварским насеобинама. На путу је претрпио доста увриједа од неких монаха и од епископа кесаријског, а притекла му је у помоћ удовица министра Руфина, који је прије неколико година умрло.

И у највећем прогонству није он прекидао спошаја свог са епископима, који су били за њега, и с онима који су послије гоњења његова прешли на његову страну, и са цијелим Истоком и Западом. Будући отправљен у мјесто Кукуз, чију околину опустошише хорде које су крстариле онуда, и отуда у срце Арабисе, на границу пустог предјела, опасаног ланцем Таврa, он је и овдје нашао неколико побожних поштовалаца, и примао депутације епископа и посјете њених оданих пријатеља из Грчке и Азије, и помоћу њиховом лазино се у општењу са хришћанским свијетом, од кога су га хтјели удаљити непријатељи његови. Не би било могуће разумјети необичне обичаје овог доба без оних писама, која је Златоуст, изврнут плијену, у биједи, писао из пустиње на све стране изображеног свијета. Царство, са својом насилном и слабом управом, распадало се са свију страна; но хришћанско друштво, сједињено и у самој расијаности, налазећи се у одвисности од сама себе, радило је заједнички, слагало се, одушевљавало се једним усрдијем на свима крајевима свијета. Златоуст је писао на Исток: епископима Јерусалима, Кесарије, Скитополиса, Адане, Коринта, Тесалонике и многих других градова, и шпоцима Сирије, Финикије и Египта; на Западу: епископу Картари-

ком. Аврелију, заштитнику Августина, — епископима: Милана, Брешчије, Аквилеје, Салопе, и многим пресветлима римским, — њеким знаменитим женама, ватреним помоћницама цркве, које су биле тим усрдније, што је несретнији био слаткорјечиви јерарх, кога они тако високо штоваху; те жене тако су високо уживале његово повјерење, да је у писму једној од њих, Олимпијади, Златоуст изложио сасвим подробан опис своје невоље и своје наде. С неким свештеницима своје пређашње цркве антиохијске стајао је у преписци, која свједочи о љубави пуној и чврстој души његовој; осим тога, он се бринуо и за мисионаре, које је послао, за вријеме своје моћи, источним Готима, у Арапску и незнабошку Персију, и својим писмима подржавао је љубав пастирâ, који проповедаху Јеванђеље код варвара.

(Српске сс.)

СПИСАК

срп. прав. парохија и број срп. прав. народа у протопресвитерату вел. Кикиндском крајем 1891. год.

Број парохија	ИМЕ ПАРОХИЈЕ	Б Р О Ј								
				Душа					Назарена	
		црквена	свештеника	мушких	женских	свега	братских задруга	срп. прав. домова	мушких	женских	свега
1	Велика Кикинда	2	7	7417	7302	14719	3540	3012	—	—	—
2	Башахид	1	2	2180	2149	4329	954	804	—	—	—
3	Меленци	1	4	4281	4122	8403	1719	1670	—	—	—
4	Тараш	1	1	740	767	1512	320	268	—	—	—
5	Кумане	1	2	2743	2621	5364	1248	952	27	23	50
6	Т. Бечеј	1	1	957	881	1838	412	358	2	1	3
7	Врањево	1	4	3039	2914	5953	1313	1149	1	2	3
8	Карлово	1	2	2416	2511	4927	1305	815	4	4	8
9	Бездрд	1	1	1013	975	1988	442	385	32	22	54
10	Бечар	1	1	372	375	747	190	138	5	6	11
11	Тиса-Хајош	1	2	1415	1383	2798	606	550	5	3	8
12	Срп. Падеј	1	1	482	471	953	236	223	—	—	—
13	Тиса-сп.-Миклош	1	1	783	743	1526	301	279	—	—	—
14	Чока	1	1	422	387	809	185	161	1	2	3
15	Јошпово	1	1	691	626	1317	300	220	1	1	2
16	Срп. Крстур	1	1	1148	1095	2243	495	456	—	—	—
17	Мокрин	1	3	3775	3746	7521	1760	1889	20	16	36
	Свега	18	41	33878	33668	67546	15326	14329	98	80	178

„СЛАВЕНО-СЕРБСКЕ“ НАКАЗЕ У СРПСКОМ ГОВОРУ И ПИСМУ.

(На част Његовој Светости, преузв. госп. Георгију, патријарху српском).

(Наставак).*)

Пре него продужим износити „славено-сербске“ наказе и друге погрешке противу српскога књижевног језика, које се још и данас врзу по новинама, часописима и књигама, и пре него почнем доносити поправке онога што се погрешно употребљава, казујући с разлогом како би ваљало и чим га треба заменити, — нађа ми, истина за љубав, а пред поштованим читаоцима овога листа, најпре отворено изјавити: да ми није стало до тога *ко* пише, него *како* пише, и по том искрено казати: шта хоћу да постигнем с овим својим износењем погрешака противу језика и доношењем поправака свега погрешнога, неорганскога и туђега.

Мареви даље више за ствар него за личности које погрешно пишу, нигде им не

*) Наставак онога из 32-ог бр. „Српскога Сиона“ од 1891-е год.

помињем имена, али им одмах велим, да они (т. ј. многи наши „тако звани“ писци и књижевници) још и данас држе:

а) да је излишан посао учити све оно, што уче људи који се не уздају у своје дарове;

б) да је њима основно и правилно знање језика, на којем пишу, право бреме, јарам, и да је то посао оних који немају дара или бар онога што они зову „школска“ ученост;

в) да је њима изврсно владање језиком дар с неба па, прецењујући самога себе до заноса, забораваају, да тај дар — који се даје свакоме подједнако и који се различно показује, јер стоји до карактера, телесног и душевног здравља, образованости и т. д. — није још уметност, и да са самим даром нико и никад није постао уметник;

г) да они (таки људи), не осећајући потребе да им ваља учити и опет учити свој језик, не маре ни за факте историје књижевности, нити знају да су сви њихови којекакви послови само нешто случајно, и да не ће остати за дуго у висини, до које превртливом срећом дођоше, већ да ће брзо сићи доле и помешати се са светином, која је донде у њих без свести пиљила.

Напоменувши све то многим нашим писцима и књижевницима, желим и очекујем од њих:

а) да не држе и од сад, као до сад, да је са свим лако писати на својем матерњем језику, јер, држећи да је то природно, бивају они у тој вештини самоуци, а пословица вели: самоук недоук (autodidacticus semidoctus);

б) да не раде више без и чије помоћи, а на име без помоћи речника, јер је речник много потребнији писцима и књижевницима него ли простим читаоцима, а где има бољих речника и где читаоци чешће у њих загледају, у кратко: где се већма држи да народни језик треба знати, онде је и књижевност као уметност на вишем постољу, онде се боље цене и заслуге појединих писаца; и по томе сви прави писци треба са другим знањем да саставе и потребно знање језика, на којем пишу, да га уче остајно и да се чешће обраћају речнику;

в) да се у напредак не управљају једино по својем личном укусу, већ да се прихвате више стварнога, по што је већ крајње време, да се — према данашњем стању српске граматике и на основи поређене науке о језику — пречисти и осветли језиковна грађа или материјал, те да се тим и унапређује наука, и буде својим читаоцима од користи, и

г) да не мисле лакоумно, да је за њих довољан онај део језика, који им је случајно остао у памети, слушавши како други људи говоре и читавши како су други људи писали, већ да полагано, са свим просто и с поља: слушањем и читањем умножаваају своје језичко благо око језгре, која је ту, јер је очевидно, да тај поступак није ништа друго, до трајно умножаваање оне готовине речи, коју су прибавили себи у свом детињем веку, те да свој начин изражавања подигну на виши ступањ.

У нас Срба „данашње стање науке о језику“ најбоље представљају Даничићева дела те врсте, јер до чега дођоше германисте, романисте, словенисте*) и остали што предњаче на пољу науке о језику или упоредног језичарства; то је Даничић самостално употребио да осветли уредбе српскога језика: те се тако у његовим делима јасно огледа историјски и упоредни правац новије оне науке о језику (глотике или лингвистике); којега се не држати у књижевности српској, значи заостати у науци језиковној, оној и посебној, а тврдоглаво се отпирати књижевним пословима тога правца, показало би право назадњаштво у томе.

Ми смо, до душе, увек били назадни не само што се тога тиче, него и у књигама о језику. Докле су бољи писци и књижевници сазнавали законе српскога језика из народних умотворина и из Вукове граматике пред речником од 1818-е год., дотле у нас цароваше „славено-сербскій“ језик у највећем јеку. — Године 1850-е изађе Даничићева „Мала српска граматика“, али у нас владаше Стејићев правопис, Нинковићева и Вујићева граматика и Исаиловићев речник, све тако реји службено и под морање, јер се тада по-

*) Бопп, Пот, Грим, Ренцар, Диц, Макс Милер, Миклошић, Шлајхер и др.

грешно мислило — по замућеним појмима о језику — да у свима другим наукама вала научне расправе да расправља сама наука, а у глотици или лингвистици треба сва питања у расправи да прекине највиша просветна власт постављеним службеним правилима и наредбама, а не да се остави представницима науке, да из самога језика изведу правила. — Године 1858-е појави се Даничићева научна „Српска синтаксе“, али се из Сретеновићеве синтаксе од 1861-е и 65-е год. не види, да има на свету Даничићеве синтаксе, која науци онако са свим одговара. — Године 1863-е издаде Даничић своје „Облике“, али се по нашим школама може бити и данас учи из Вујићеве граматике, која је, и у новијим издањима а новим правописом, што се тиче изражавања облика: непогођено подражавање бољој разредби и напреднијем стању.

„Хоћу“ дакле с овим својим изношењем погрешака противу језика и допонења поправака свега погрешнога, да обратим пажњу свих просветних власти српских на то: како смо ми, готово сви, још доста назадни и у говору и у писму, и како су наше школске књиге све, мање више заостале иза напретка у науци о језику. Па и ако овај и оваки посао мој није у нас првина, јер већ имамо о томе изврсне радове од наших најбољих глотичара или лингвиста: госп. госп. Јована Бошковића, професора у српској краљевској великој школи београдској, и Јована Живановића, професора у српској православној богословији и великој гимназији карловачкој, ипак ћу устајати и ја с разлозима на све оно, што не одговара најновијем стању науке о језику, па носило то име какво му драго.

Према свем досле реченом надам се, да ово неколико некрених речи и јавних напомена не ће никому више бити глас „къпикающаго къ пустынѣ“, него да ће личити на она зрна, што падоше на добру земљу, и донешаху род, једно по сто, а једно по шест, а једно по тридесет. На послетку: „Сваки који слуша ове моје речи и извршује их, казаћу да је као мудар човек који сазида кућу своју на камену; и удари дажд, и дођоше воде, и дунуше ветрови, и нападоше на кућу ону, и не паде; јер беше утврђена на камену.“ Матеје, гл. VII-а, чл. 24-и и 25-и.

Правилност сваког језика одсудно тражи и налаже, да се тачно зна: које облике или форме какав језик има, а којих облика или форама нема?

Старији граматичари српски тврђаху, да ми имамо глаголски придев (партицип) садашњега и прешашњега времена актив. фор. и то: први на *ћи* а други на *ши*, макар што се на пр. из народних умотворина и многих других књига са свим противно мора извести. Ко би код нас данас рекао: „идући“ човек, „пловећа“ лађа, „сравњујућа“ анатомија, „стојећа“ жена, — и „минувша“ субота, „пострадаши“ трговац, „радивши“ човек и т. д., а да се не изложи подсмеху?

Али, што је много горе и горе, како имају образа да се смеју и они, који и сами употребљавају поменуте глаголске придеве (партицине) каквих нема у српском језику, кад виде у каквом српском саставу и друге облике и наставке, каквих такође нема у српском језику, као: „движими“, „љубими“, „почитајеми“, „прилагајеми“ и т. д., кад је обоје једне горе лист?

Противу тих глаголских придева (партицина) и других облика и наставака, каквих нема у српском језику, вала нам се устрмити.

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Сабореки одбор) у Карловцима сазван је, као што чујемо, за 7 (19.) октобар у своје редовне седнице. По свој прилици, да ће се у то исто време састати и сабореки одбор 15-орице, или бар од њега изаслани пододбор, коме је поверена израда и коначна редакција организационог статута. Том приликом ће се у сабор-

ском одбору коначно одлучити и питање о сазиву срп. нар. црквн. сабора, који ће се, као што познајемо, ове јесени безусловно састати, па ма се на њему и не расправљало питање о организационом статуту, већ само текући и пречи саборски послови. Ако се у једно и исто време састане у Карловцима и саборски одбор и чланови одбора, 15-орице, то ће се у исто време — као што смо обавештени — састати у Карловцима и „одбор за припремну радњу око остварења свештеничког удружења“, те ће решити: кад да сазове општа свештеничка скупштина ради остварења и организације свештеничког удружења срп. прав. митрополије карловачке. Да ли ће се и та општа свештеничка скупштина држати скорим, или бар ове јесени — или ће се одложити напролеће, док се дотични предлози за резолуције боље расправе, проуче и рашчисте — то ће највише зависити од тога, кад ће се сазвати сабор за расправу организационог статута. Идемо даље да видимо, шта ће и како ће бити?!

— **(Избор ђакона у Вел. Кикинди.)** Као што нам пишу из Вел. Кикинде — на Усековање 29. августа о. г. одржана је скупштинска седница тамошње срп. прав. црквн. општине, у којој је, осим осталих предмета обављен и избор ђакона, на место бившег ђакона г. Миливоја Радовића, који је изабран за вел. кикиндског пароха. Кандидата за ђаконско место било је три: Ђорђе Бартулов, ђакон вршачки, и Петар Симић и Партеније Сивчев, свршени богослови из Вел. Кикинде. При избору гласало је свега 134 скупштинара, од којих су на Петра Симића гласали 120, на Парт. Сивчева 10, а на Ђ. Бартулова 2 скупштинара. По томе је г. Петар Симић апсолутном већином гласова изабран и проглашен за ђакона вел. кикиндског. Ми му од своје стране честитамо на тако лепом поверењу од стране одличне црквн. општине вел. кикиндске!

— **(Стечајни испит у Темишвару.)** Код конзисторије изасланог од конзисторије епархије темишварске за руковођење стечајних испита положили су 21. августа о. г. стечајни испит: Сава Поповић, администратор парохије срп. падејске с врло добрим, а Софроније Јаконић и Драгутин Мојић, свршени богослови, с добрим успехом.

— **(Стечајни испит у Вршцу.)** Пишу нам из Вршца: 24. августа о. г. подвргло се овде пет свршених богослова полагању стечајног испита. Чланови конс. комисије при полагању стечајног испита били су: прец. г.г. Ђ. Вукашиновић, прота вршачки, као председник, прота белоцрквански Стојадиновић и парох вршачки Ст. Бошковић. Испит су полагали и положили срп. богослови: Сава Милићев родом из Делиблата, Александар Ђурчић родом из Опова и Лазар Нешковић из Модоша с врло добрим успехом, а Владимир Димитријевић из Делиблата и Чедомир Удицки из Фердина с добрим успехом. Ова петорица који су испит полагали, жале се, да су после свршеног испита морали још положити у руке конс. бележника у име неке испитне приступбе сваки по 21 фор. Од поменутих свешт. кандидата постављени су — као што дознајемо — Александар Ђурчић за администратора парохије у Сакулама, а Лазар Нешковић за администратора парохије у Перлезу. —

— **(Српски учитељски конвикт у Нов. Саду)** примио је прошлих дана од сентомашке омладине 100 ф. а. вр. као чист приход од приређене забаве, коју је тамошња омладина на ову цел приредила о Преображењу о. г. Исто тако приредила је о вел. Госпојини о. г. пречанјска омладина на ову цел дилетантску представу и послала од тога као чист приход 30 ф. а. вр. Даље је Сенћанска омладина послала такође 30 ф. као један део чистог прихода од забаве, коју је приредила о преображењу о. г. Најпосле је послао по трећи пут 100 ф. прилога овом друштву г Павао пл. Јеремић из В. Кикинде, а сусечка општина послала је другу рату чланарине од 10 ф. Свима овим прилагачима као и приређивачима забава изјављује се овим захвалност!

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— **Велики типик**, то јест Устав црквени, који садржи правила сваке појединe службе свих празника Христових (господских), богородичних и светих, као и правила из триода постног и цветног и других чиноделјства црквених. По верним изворима допуњио, посрбио и с благословом и дозволом св. Архијерејског Синода под 17. окт. 1891. $\frac{\text{М. 449.}}{\text{Син. 19.}}$ издао јереј Василије Николајевић, парох пришки и члан архидијецез. конзисторије. У Новом Саду

штампарија српске књижаре Браће М. Поповића 1892. Стр. VIII. и 420.

То је ето пространи наслов одличне и драгоцене књиге, која је ових дана из штампе изишла и којом је вредни парох пријки Васа Николајевић обрадовао цркву, свештенство, богословски подмладак и учитељство, који ће сви скупа имати у овом добро распоређеном, садржине пуном и лепо српски написаном „Ведником типику“ сигурнога путеводу и исцрпљиво упутство за правилно и једнообразно вршење свих црквених и обредних дужности. Као вредна пчелица, што сабира из многих цветова слатки мед, тако је вредни парох пријки г. Николајевић из најбољих извора, из најодабранијих књига богате руске књижевности, но нашем великом црквеном типику прибрао, распоредио, протумачио и написао у једну књигу све што сачињава прави устав црквени — те нам је дао у руке књигу, која правој потреби одговара.

У овоме листу већ је било више пута говора о томе великом типику г. В. Николајевића, а сада, када смо књигу у руке добили, прелистали је и о вредности њезиној уверили се, хитимо да ју најтоплије препоручимо свом нашем свештенству и богословском подмладку ради куповања за своју потребу, а црквеним општинама ради набавке истог типика за св. цркве. Ни једна црква (па ма имала велики црквено словенски типик), ни један свештеник и учитељ и ни један певач или богословац не треба да остане без овога на српском језику писаног, јасно и прегледно уређеног, згодног и потпуно „великог типика“ г. Васе Николајевића, већ сви треба што скорије да набаве ту вредну књигу, тим пре, јер је књига тек у ограниченом броју примерака штампана, те је сва прилика, да ће се брзо распродати.

Ми ћемо о књизи тој, кад ју боље проучимо, донети опширнију објективну рецензију, а сада ју још једном свакоме најтоплије препоручујемо!

— **Стари Сланкамен**, написао **Иларион Руварац**, Архимандрит Гргетешки. Земун 1892. Штампарија Симе Пајића 49. стр. — Ово је пригодна историјска расправа, коју је написао наш најодличнији историчар г. И. Руварац поводом прославе 200-годишњице знамените битке на Михаљевцу код Сланкамена. У расправи овој изнео је учени писац све историјске податке, који се односе на Ст Сланкамен — почињући ош од римских времена, када је на месту данашњег Ст. Сланкамена стајао римски град Асиминсиум (Acsiminsium) на све до знамените битке михаљевачке близу Сланкамена 19. августа 1691. год. — Расправив најпре и доказав, од куда долази име Сланкамен (од слапога камена — salsus lapis, а не од Салана кнеза бугарског) и да су стари град тај Сланкамен саградили Бугари (баш као и Београд и Земун) спомиње многе историјске догађаје, који су везани за име Сланкамен (до 1425 год.), а за тим доводи у свезу историју Сланкамена, са историјом нашег овостраног народа, а нарочито са историјом и судбом српских деспота.

Мапено ово делце ученога архимандрита И. Руварца писано је са тако огромним научним апаратом, да оно може послужити за врло драгоцен извор и критични путоказ сваком ономе, ко се бави историјом у опште, а посебце историјом Срба у Угарској. У расправи овој одговара уважени писац на многа питања, која су до сад и самим историцима нејасна била. По томе је делце г. И. Руварца не само одговорило оној пригодној цели, којој га је г. писац наменио, већ је оно у исти мах и драгоцени приложак нашој сиромашној историјско-научној књижевности. —

ОГЛАСИ.

III. С. 226. 121. ex 1892. **СТЕЧАЈ** 168, 1—3

На упражњено место професора математике и природних наука у српској учитељској школи у Сомбору овим се отвара стечај.

На ово место могу компетовати само Срби православне вере, који су горе поменуте науке на свеучилишту, техничкој школи или на вишем педагогијуму с добрим успехом свршили, а при том су беспрекорног владања.

Изабрани професор имаће предавати математику (аритметику, геометрију и алгебру) и природне науке (зоологију, ботанику и минералогију, физику и хемију) с погледом на домаће пољодељске, занатлијске и трговачке прилике српског народа, даље физичну антропологију с дијететиком и науку о пољодељству са практичним свиларством, и то све у укупно 18 седмичних часова.

Плата је 1000 фор. а. вр. годишње и 10% плате у име станарине, после сваких пет година службе повишица од 100 фор., а после 30 годишњег службовања мировина у износу постигнуте плате.

Компетенти имају своје ваљано инструиране молбенице српске православном народно-црквe-

ном Школском Савету у Карловцима најдаље до 1. октобра т. г. (по стар. кал.) поднети.

Из седнице срп. прав. нар. црквн. Школског Савета, држане у Карловцима 24. августа (5. септембра) 1892.

Е. Бр. 609.
К. — 535. **СТЕЧАЈ.** 162, 1—3

На упражњено парох. место у Т. Кањижи овим се расписује стечај.

Стечењци имају своје добро инструиране молбенице, путем својих предпостављених власти, до 15. октобра о. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конс. седнице, држане у Темишвару 18. (30.) августа 1892. год.

Епарх. конзисторија темишварска.

Е. Бр. 604 ex 892.
Е. 488. СТЕЧАЈ. 170, 1—3

На једно упражњено стипендијско место из закладе пок. Петра Божића од годишњих 105 фр. овим се расписује стечај.

Молитељи имају доказати:

1.) да су Срби православне вере;

2.) да су сиромашног стања;

3.) да су последњу школску годину с' врло добрим успехом свршили;

4.) да су душевно и телесно потпуно здрави.

У смислу основног писма за питомце могу изабрани бити само они, који су из епархије темишварске, а међу овима имају првенство, који су у Араду рођени. —

Молбенице имају се до 30. септембра о. г. потписаној конзисторији поднети. —

Из конзист. седнице, држане у Темишвару 18. (30.) августа 1892. год.

Епархијска конзисторија темишварска.

III. С. 137
ex 1892. СТЕЧАЈ. 169, 1—3

Ради попуњења једног учитељско-помоћничког места у српској православној вишој девојачкој школи у Панчеву расписује се стечај.

Учитески помоћник, који ће на ово место постављен бити, имаће дужност да предаје мађарски и немачки језик, а по потреби још и други предмет.

Плата је 800 фор. годишње.

Компетенти имају своје молбенице обележене крштеним писмом, сведоџбом о учитељском оспособљењу, политичном и моралном владању и досадањој служби својој српском православном народно-црквеном школском савету у Карловцима најдаље до 1. октобра т. г по ст. кал. поднети.

Из седнице ср. прав. нар. црквн. Школског Савета држане у Карловцима 2-. августа (6. септембра) 1892.

Е. 941.
І. 127. **ЕДИКТ.** 162, 2—3

Усљед бракоразводне тужбе овом духовном суду од стране Зорке Деспотовић рођене Јовановић из Крушчице, поднесене, овим се супруг њен Коста Деспотовић, некадашњи трговац у Ст. Молдави, који је супругу своју злобно без узрока оставио и у свет одтумарио, позива, да се овоме духовноме суду у року од шест месеци пријави и место свог пребивања означи, јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без њега по пропису закона окончати.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 27. јула (8. августа) 1892 држане.

Бр. 707. конс. **СТЕЧАЈ.** 164, 2—3

Поводом преласка садањег пароха клокочевичког јереја Николе Поповића у стање мира, пензије се стечај на парохију IV. класе у Клокочевику.

Молитељи имају нужним сведоџбама поткријепљене молбенице своје поднијети овамо преко надлежне конзисторије своје, најкасније до 15. (27.) септембра о. г.

Из седнице епархијске конзисторије у Пакрацу 18. (30.) августа 1892.

Епархијска конзисторија пакрачка.

СТЕЧАЈ. 157, 2—3

На упражњено место пароха у Леденици са платом IV. разреда, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије, путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца октобра о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 11. (23.) августа 1892 држане.

Архидијецезална конзисторија.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 37.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 13. СЕПТЕМБРА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАУЧНА ОСНОВА

за православне вероисповедне српске народне основне школе у краљевинама Хрватској и Славонији са једном, две, три и четири учитељске снаге.

Издана наредбом српског прав. народно-црквеног школског савета од 7. (19.) марта 1892. бр. Ш. С. $\frac{24}{18}$.

ДЕО II.

НАУЧНА ОСНОВА

за православне вероисповедне српске народне школе у Хрватској и Славонији са две и три учитељске снаге.

(Наставак.)

III. РАЧУН И ГЕОМЕТРИЈСКО ОБЛИКОСЛОВЉЕ.

Наставна цел. Усмено и писмено решавање рачунских задатака из свакидашњег живота. Упознавање геометријских слика и телеса, и мереље црта, прорачунавање најпростијих геометријских површина и телеса.

А.) РАЧУНАРСТВО.

I. РАЗРЕД.

Развитак бројева и четири врсте рачуна усмено и писмено са једно и вишеименованим бројевима од 1—20. Новци и мере: Новчић, четвртак, десетак, форинта, петица и десетица; м (метар) дм. (дециметар); л. (литар) дл. (децилитар); кг. (килограм); дан, седмица; свитак (табак) и слог (туце, тесте) папира.

II. РАЗРЕД.

Развитак бројева и четири врсте рачуна са једно и вишеименованима бројевима усмено и писмено од 1—100. Новци и мере: понављање из I. разреда, и: двадесетак, $^1/_4$ форинте, дукат

или цекин, педесетица, стотинарка, и: цм. (центиметар; хл. (хектолитар) дкг. (декаграм); сат, минут, месец, седмице, и године, столеће; књига папира.

III. РАЗРЕД.

Даљни развитак бројева, четири врсте рачуна са једно и вишеименованима бројевима усмено и писмено до 1000. Множење с једно и двобројним множитељем и дељење с једнобројним делитељем. Новци и мере: Опстојање онога што се у трећем разреду учи и: хиљадарка, мм. (милиметар) км. (километар) q. (метричка центa) г. (грам); ризма папира и дани године. Писмене задаће, израђују се сваке седмице у школи.

IV. РАЗРЕД.

Четир врсте рачуна са једно и више именованим бројевима и десетичним разломцима. Познавање простих разломака у десетичне. Решавање рачуна из свакидашњег живота са обзиром на домаће, земљоделске и обртничке прилике.— Закључни рачуни особни особито рачунање камата. Сваке седмице једна рачуиска писмена школска задаћа. Очигледно рачунање с најобичнијима простима разломцима, у колико се то даде усмено обавити. Новци и мере. Понављање свега што се у трећем разреду учи; затим и: мм² (четворни милиметар); цм² (четворни центиметар); дм² (четворни дециметар); м² (четворни метар); а (ар) и ха. (хектар).

Б. ГЕОМЕТРИЈСКО ОБЛИКОСЛОВЉЕ.

I. II. и III. РАЗРЕД.

Упознавање правца. Упознавање углова, троуглова, и четвороуглова на стварима.

IV. РАЗРЕД.

Црте, углови, троугли, четвороугли, правилни полигони и круг. Коцка, призма, пирамида, ваљак, кругла и кегла.

IV. СТВАРНА ОБУКА НА ТЕМЕЉУ ЧИТАНКЕ.

Наставна цел. Младеж се има упознати са најнужнијим реалним знањима, и стећи што више конкретних представа и појмова изобразити ум, оплеменити срце и усавршити говор.

А.) ЗЕМЉОПИС И ПОВЕСНИЦА.

I. и II. РАЗРЕД.

У првом и другом разреду у свези са очигледном наставом упознају се ученици са својим местом рођења и завичајем.

III. РАЗРЕД.

Познавање домовине полазећ од места рођења и завичаја у концентричним круговима, при чему се има особити обзир узети на жупанију, у којој се школа налази, и на околне најближе жупаније. — Најбитнији земљописни појмови. Кратке слике из повеснице српске и хрватске по читанкама за III. разред.

IV. РАЗРЕД.

Потпуно познавање краљевина Хрватске и Славоније. Познавање Аустро-Угарске монархије. Суседне државе. Европа. Облик и кретање земље. Слике из повеснице српске, а хрватске по историчним члановима из читанке за IV. разред. Кратке поуке о земаљском уставу, о правима и дужностима грађана.

Б.) ПРИРОДНЕ НАУКЕ.

I. и II. РАЗРЕД.

У првом и другом разреду здружена је та настава са очигледном наставом.

III. РАЗРЕД.

Познавање најкорисније и најшкодљивијих природних производа домовине из сва три царства. Главни услови човечјега здравља. Главни појави топлоте, ваздуха и воде. Све у свези са дотичним предметима у обе читанке.

IV. РАЗРЕД.

Познавање најкорисније и најшкодљивијих домаћих и иноземних природница. Главни услови човечјега здравља. О топлоти, ваздуху, светлости и магнетизму и муњи. О звуку. Све ово у свези са предметима за читање.

V. ЗЕМЉОДЕЛСТВО И ДОМОВОДСТВО.

Наставна цел: У младежи се има пробудити: воља напредњему и умнијему газдовању и домоводству. Ова се поука даје само у IV. разреду. Поучавање у воћарству и свиларству уз радње у школском врту. У колико околности допуштају поучавање у ратарству, сточарству и виноградарству према местним потребама. Женска се младеж има упућивати и у повртарству и у најглавнијим правилима урсднога домоводства и то све практично.

(Наставиће се.)

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

АРХИЈЕРЕЈСКА ПОУКА ПРЕСВИТЕРУ ПРИ РУКОПОЛОЖЕЊУ.

Саставио по св. писму ПЛАТОН епископ бачки.

Превео Ј. Д.

(Наставак.)

XII. ЉУБАВ БРАТИНСКА.

Ако у духу живимо, по духу и да ходимо; да не држимо лажне славе раздражујући један другога, и завидећи један другоме (Римљ. V. 25., 26).

Старај се свима силама, да одржиш духовно јединство у светском врту са световним и манастирским свештенством, *да сви скупа заиста стојите у једноме духу и једнодушно се борите за веру и јеванђеље* (Филип. I. 27).

А ако имаш и сапароха у једном те истом месту, то *душе своје очистивши за братољубље нелицемерно, од чиста срца љубите добро један другога* (ă. Петр. I. 22.), *да се милост и истина сретну а правда и мир пољубе* (пс. LXXXIV. 11.). *Без мира и светиње не ће нико видети Господа* (Јевр. XII. 14.) *јер љубав покрива мноштво греха* (ă. Петр. IV. 8.)

Пошто су дакле свештеници дужни *чувати јединство Духа у свези мира, као што су и позвани у једном поду звања свога* (Јефес. IV. 3., 4.): то мораш добро са своје стране пазити, да све у љубави међу собом раде, а *ништа у пркос или за празну славу нећо чините један другога већи од себе* (Филип. II. 3.). *Јер, ако су међу вама зависти, свађе и неслоге, нисте ли телесни* (ă. Кор. III. 3.), к томе, *где је завист и свађа, онде је неслога и свака зла ствар.* (Јак. II. 16.)

Чувај језик (ово је само собом јасно) од **опадања** и **оговарања**, немој да будеш као *Јеврем јуница научена, да воли расипу* (Осија X. 11.). Ништа не стоји свештеницима гадније, него кад су у међусобним слабостима, као нокти у ранама. Неки клирици, брзи на језику, непромишљено — тешко нама! — опадају дично име свештеничко и пред самим световњацима, те тако поткопавају свештеницима повереље у народу, а и не слуте, да тим спремају пропаст душама и падају у опасност тешкога греха. *Смрт је и живот у власти језику* (Прич. XVIII. 21.). Опадачев *језик је ватра, свет пун неправде, немирно зло, пун јела смртоносноа* (Јак. III. 6., 8.).

Старај се што боље, да очуваш мир у својој **парохији**, како се не би цепала на странке, те да се не би међу својим парохијанима чуло: *Ја сам Павлов, ја Аполосов, ја Кифин, ја Христов. Еда ли се Христос раздели?* (ă. Кор. I. 12., 13.). *Мрзак је Господу лажан сведок, који говори лаж и који замеће свађу међу браћом* (Приче VI. 19.)

У **туђу** се парохију не мешај, и не осуђуј ништа, што у њој видиш, јер онај тамо сазванник твој врши многа дела с правом ревношћу, која ти из лености занемарујеш. „Један другом припадамо, па опет један другом сметамо“ (Григ. Наз. сл. 1.). О, штетне зависти!

Брини се свим силама, да влада **слога** међу општинским преставницима и народом, а тако исто и међу члановима у самој општини; јер је непобитна истина, да слогом расту мале ствари, а са несложе пропадају и највеће.

Једном речи: свуда *нека влада љубав братинска* (Јевр. XIII. 1.).

VIII. СТАРАЊЕ О ДУШАМА.

Пази јагањце моје, пази овце моје (Јов. XXI. 16.).

Добро пази, да ти ревност старања за душе буде

а.) **чиста**, која нема у виду твоју корист, јер многи *траже, што је њихово, а не што је Христово* (Филип. II. 21.).

б.) **паметна**. Пашти се, да благошћу и добротом задобијеш љубав својих парохијана пре, но што започнеш какву промену,

ма и очевидно корисну. Понешто од њих пре отрши, но никога не укоравај лудо с беседнице; јер се налазе међу њима, *који имају ревност за Бога ал не по разуму* (Римљ. X. 2.).

в.) **великодушна**. Никакви напори и никакве тешкоће нека не нахуде твојој ревности. *У свему и свачему покажи се као Божији слуга, у трпљењу многом, у невољама, у бедама, у теснотама, у ранама, у буњама, у трудовима, у неспавању, у посту славом и срдњом, кубењем и похвалом* (ћ. Кор. VI. 4.—8.).

г.) **стална**. Не малакши због слабог успеха. Бог од нас тражи, да се старамо и радимо, а не да чуда чинимо; поштo нам је живот кратак, кратко је и старање наше, због чега би хтели, да нам све од једаред за руком пође и у трепутку постане: али ништа мање *морамо бити стрпљиви, да испунимо вољу Божију и добијемо обећање* (Јевр. VI. 12.).

д.) **општа**. Ревност твоја нека обухвата све парохијане и нека употребљава подесна и поштена средства, која су ту у власти. *Ово је требало чинити, а оних не оставити* (Лука XI. 42.). Гледај да угушиш и са свим искорениш јавне саблазни *тражећи овце, које су изишле* (Мат. XIV. 12.). Усађуј, негуј, утврђуј у душама дело спасења, које си почео у Господу, не заборављајући, да, *кад људи савећују, нечирија тек ни се приближује* (Злат. XIII. 25.). Премудри син Сирахов пружа ти у том правило: „Човек, кад свршава почиње, а кад престане, почне сумњати“ (XVIII. 6.).

IX. СИРОМАШТВО.

Служи цркви као ученик Исуса Христа и присталица апостолски у духу сиромаштва. *Кад имамо храну и одећу, будимо овим задовољни* (ћ. Тим. VI. 8.). Не истеруј **плату** до последње потуре без икаква призрења и изузетка. Једва се може изрећи, како такав поступак понижава свештенички углед.

Не одаји се раскошности, трошећи много на домаће ствари, које миришу световским духом, „хвалећи старо а живећи по новом“ (Тертулијан).

Буди **гостољубив** по савету апостолову: *Гостољубља не заборављајте, јер неки не знајући из гостољубља примише анђеле на конак* (Јевр. XIII. 2.), а при том пази и на реч Спасителеву: *срећан беш бити што ти не могу ништа вратити* (Лука XIV. 12. 13.).

X. РЕВНОСТ ЗА ДОМ ГОСПОДЊИ.

Да знаш како треба живети у дому Божијем, који је црква Бога живога, стуб и тврда истине (ћ. Тим. III. 15.).

Пази, да ти се црква уредно чисти, да буде окречена и како ваља украшена, те да с правом и у том смислу узмогнеш савести својој сладак одговор дати: *Господе омилио ми је стан дома твојега* (пс. XXV. 8.). Ако је сиромашна, нек не буде нечиста. Пази, да црквени сасуди буду с поља и из нутра у век чисти, убруси и стихари опрани и да се измењују; проскомидију чувај у ваљаном реду; кивот у ком се чувају честице тела и крви Христове, чисти чешће; вино, које се употребљава на св. литурђији за пресуштаствљење, да не буде кисело или искварено.

Да се не би ни о један од ових прописа смртно огрешио, читај радо и с највећом пажњом прописе изложене у **служабнику** те се по њима најстрожије владај и најсавесније управљај.

У светилиште т. ј. у **олтар** улази са свим побожно, смерно и покорно, настојећи — да како — да и други тако *са страхом и дрхтањем за своје спасење ради* (Филип. II. 12.).

Богослужења држи тачно у одређено време.

Попис црквених ствари, који се зове **Инвентар**, води савесно.

Протоколе крштених, венчаних и умрлих, а тако исто и опе, у које се уписују епископски налози и консисторијалне одредбе, држи у таком реду, да с њима у век будеш спреман пред претпостављену власт изићи и одговор дати.

Једном речи: све нека бива поштено и уредно (ћ. Кор. XIV. 40.).

XI. СЛУЖЕЊЕ ЛИТУРЂИЈЕ.

Светињу моју поштујте (ћ. Мојс. XXVI. 2.). *Проклет био, ко немарно ради дело Господње* (Јер. XLVIII. 10.).

Кад хоћеш да служиш свету тајну свечаног приношења жртве, **спреми** се достојно за тај рад, *јер је тај посао велик, пошто се не салаже човеку двор тај, но Богу* (д. Днев. XXIX. 1.). К светом жртвенику долази свагда с чистом савешћу и са скрушеним срцем, *јер који недостојно једе и пије, суд себи једе и пије* (д. Кор. XI. 29.).

Кад облачиш одежде, говори прописане **молитве**, и ни по што се не разговарај са онима, који около тебе стоје; јер таково разговарање одмамљује ум од свете службе а присутне не утврђује у вери и побожности. Олтар је место свето и у њему мора владати тишина, јер је *Господ близу* (Филип. IV. 6.).

Кад обављаш богослужење покажи и спољашњу **пристојност** у свима покретима твојим. Одмери висину гласа свога, да се и тим покаже побожност душе твоје и скрушеност срца твога.

Кад свршиш свету литурђију благодари Богу, јер је достојно и праведно благодарити Богу за толику милост. На велику саблазан служи правоверним, кад свештеник, свршивши св. литурђију, у место да лепо скине са себе св. одежде, збаца их, те говори којешта с онима, који су око њега, и одмах на улицу излази. Ти се у том угледај на једанаесторицу апостола, који не изиђоше из горњице, где је свршена св. тајна, пре, но што молитвом благодарише, а не на Јуду издајицу, који, *узевши залогај, одмах изиђе* (Јов. XIII. 30.).

(Наставиће се.)

Проповед на дан „Воздвиженія честнаго креста“

† МИХАИЛА БАЧИЋА, КАПЕЛАНА *)

Ви знате, шта је то застава? Та свако друштво, сваки народ има видљиве знаке, по којима се међусобно разазнаје. А знате ли, како свако свој спољни знак штује и љуби? Ако не знате, а ви запитајте онога, који свој народ жарко љуби, да ли му се груди силније таласају, када у туђини смотри међу заставама и заставу народа свога, где се поносно вије у плаву зраку. Запитајте оседела у бојевима војака, коме при погледу заставе, која га је толико пута водила у смрт и на победе, млада крв у срце јурне.

Па и Хришћанство има своју заставу. А то је — крст. Под знаком крста Хришћанство је отпочело борбу са светом и победило свет. И дан данас бори се оно под тим знаком и побеђује у далеким крајевима света. Јер крст има чудотворну моћ, као што му је и појава чудесна. О крсту дакле и чудотворној тој снази његовој изабрала је душа моја да вам данас прозбори у славу божју, а за спасење наше овога и онога света. Јер када је данас дан Крстов, нека и побожан збор о њему буде. А вас молим, да ме пажљиво слушате и сваку моју реч измерите, и онда ћете ме разумети.

Хришћани! Ја рекох, да је ширење крста чудо. А знате-ли, шта је чудо? Од-

*) Михаило Бачић умрло је као пашчевачки капелан 7. февр. 1884. год. Међу његовим хартијама нађене су, после смрти му, две лепо духовне беседе, од којих једну овим приликом саопштавамо, да се види, како је прича у спремном и казаном, али — на жалост рано премилулом — младом свештенику много изгубила.

Из живота пок. М. Бачића споменимемо: да се родио у Јасеновцу (у Хрватској) 5. авг. 1857. Патећи се без родитеља у сиротиња, с тешком муком и невољом, свршао је гимназију и богословију у Карловцима. После свршене богословије рукоположен га 7. јулија 1882 год. данашњим св. патријарх Георгије, као бивши, управо онда постављи епископ темишварски. Капеланисао је годину дана код белопаланачког протс пок. Стефановића, а о св. Илији 1883. год. пређе у Пашчево за капелана пароху тамошњем пок. М. Атанацковићу, где је и умрло, остав код Пашчеваца у најлепшој успомени.

Осим проповеди писао је он још и друге богословске ствари. Тако је штампао у „Хришћ. Веснику“ појединие радове: „Хришћанство у повесници“ и „Шта је религија (вера)?“

Бавио се још и са лепим књижевношћу. Још као шестошколац штампао је у „Јавору“ (год. 1876.) лепу песму: „На пролеће“ и једну вешто наведену сонету: „Петру (Нецији) Петровићу“.

Г. Д. Прерадовић, парох голубиначки, саопштио је у 9. бр. „Јавора“ од год. 1889. једну његову по опој: „Gaudeamus igitur...“ спевану песму.

Свакако је српска прича у Михаилу Бачићу прерано изгубила једног ретког радника.

Мир пепелу његову!

Уредн.

мах ћу вам рећи. Бог управља светом по својим непроменљивим законима, које је установио једанпут за свагда. Човек се на такову управу навикао — постала му је обичном и природном. Но кад вечни промисао нађе за нужно да у ток људских ствари утиче непосредно, онда то чини на начин необичан, како би човек прст Божји и осетио. Тај начин Божје управе зове човек надприродним, зове га — чудом. Бог је дакле нашао за нужно, да своју божанствену науку са крстом на челу чудесно рашири и утврди међу људима, а у границама својих непроменљивих закона. А зашто? — Ево зашто.

Пре доласка Христова човек је јако био пао у грех и заборавио је био Бога. Бејаше много незнабожачких вера, које су училе да су од Бога. Зато Бог шаље у свет свога јединороднога Сина, да спасе свет. И он се јавља у телу човечју; али не у палати силних тада римских царева, већ као сироче — у јаслама. Христос ступа на позоришћу света са најсавршенијом науком, која има остати за све векове, у облику обична човека, а не у облику признатог наученака и мудраца. Бира себи ученике нижих слојева народа, неуке занатлије и рибаре, а не бира их из кола учених људи; бира уз то људе плашљиве, који се при страдању његову разбегоше, а не бира одважне и храбре. . . Ко би дакле рекао, е ће из тако незнатне и презрене групе људи још презренијега тада народа изаћи наука, која ће овладати целим светом? Ко би, драги моји, рекао, е ће из семена горушичнога, што-по га посеја Христос, ницн дрво, чије ће гране допирати до неба, да се под њиме може одмарати цео свет? — па још уз то после онако кратког учења Равунијева (како то Христа зваше његова околина)!

Али место Христа развио беше крст, на који га разапеше, чудотворну моћ. Крст је постао заставом и вођем маленом броју његових верних — управ онаки крст, на коме су тада умирали највећи зликовци. Па зар, мили моји, није и то чудо: изабрати нечем за заставу тако понижено знамење? Зар то није морало изгледати тадањим ученим Грцима као безумље, а Јеврејима као саблазан? . . . О, та неиспитани су путеви твоји, Господе, и неиспитани су судови твоји! Јер где, сви ти, који се у први мах ругаху крсту, за мало па се стадоше бојати његове моћи — Хришћани су крст љубљенога небеснога учитеља обасипали пољупцима и сузама полевали. То хтеђоше противници да угуше. Зато баџише крст, на коме је Христос разапет, у неку нечисту рупу. Још га затрпаше блатом и костима злочинаца. Но узалуд — Хришћанима не угушише спомена на Божијега Сина и на његов крст: од тога доба ношаху они крст Христов у срцима својим. Незнабошци мишљаху, е ће га одатле ласно ишчупати. Почеше Хришћане гонити и мучити. Али из крви палих Хришћана као да ницаху нови Хришћани. Па и сами најгрознији мучитељи њихови — дивећи се снази своје жртве, што ју им и у најтежим мукама улеваше крст — примаху на се крста Спаситељева. Клоњуше мишице џелатске; али не клону вера у Хришћана. Бесомучни тирани задрхташе; али не задрхташе срца, у којима становаше крст.

Тако је ето, мила паство моја, било са Хришћанством првих три стотине година његова живота; тако се је оно борило. Па и у том лежи — чудо. Јер док су незнабошци ширили своју веру на лешинама противничким, Христос шири своју на лешинама својих привржсника!

Но крваво сунце, које је сјало Хришћанима за три столећа, постаде са Константином Великим светло.

Константину цару указа се са једне војне на небу знак крста са натписом: „Овим ћеш победити!“ Он прими крст и победи непријатеља свога и хришћанског. А царица Јелена, мати његова, удостоји се те части и среће, да пронађе и ископа крст, на коме је издахнуо божанствени учитељ, а кога су, као што вам рекох, незнабошци већ давна били затрпали. У спомен дакле тога проналаска славимо ми данашњи празник.

Од то доба засја крст у светскоме блеску. Постаде украсом хришћанских храмова, заблиста на краљевским крунама, убојним заставама и би највећим одличјем на прсима великашким. Но од тога светског сјаја добио је он уједно и сен. Мало по

мало губио је свој значај. Увијен у људску одећу, божанственост његова прикрила се. Људи као људи, тежили су за њим из сујете, славољубља, тако, да се данас чини, е је крст остављено право пребивалиште своје — срце, и настанио се с поља — на грудима.

Још морам приметити овом приликом и то жалосно своје искуство, да се многи Хришћани ретко крсте, или међу на се крсно знамење тек из обичаја, без смисла. Така механична употреба свети се човеку. Јер у колико га човек мање на се са мањом вером, у толико мање осећа он и ону чудотворну, небесну моћ, која лежи у крсту. Али је ли, у трепутцима беде и невоље прибегаваш крсту и Богу — но као да ти отуда потмули глас збори: дошкан . . . дошкан! . . .

Но за вас, верни моји, за вас ту још није касно. Само и даље остајте тако верни крсту. А и зашто да му не останете верни? Та крст пружа сваком, који му се таком вером приближује, топле утехе. Он је жива књига без слова. Само га ваља посматрати вером. Што јача твоја вера, тим јаче осећаш моћи му чудотворне!

На ходите ви, бедни и невољни, посмотрите часни крст вером, на ће вам одлахнути. Зар вас крст не учи, да је онај, који је на њему умрьо, далеко више претрпео? Зар вас не учи, да се преко страдања долази у славу?

Ходите ви, гоњени правде ради, посмотрите часни крст вером, и ви ћете поверљиво чути Господа, како вас учи: Ко хоће да буде мој ученик, нека узме крст свој и нека пође за мном — и крст Христов олакшаће бреме крста вашега!

Ходите ви, који сте у искушењу, пре него што извршите намишљено зло дело, погледајте у часни крст са вером, и он ће вас сачувати од греха.

На ходите и ви невољници, који у непрестаним ноћима са пића, коцкања из' блуда, видите гроб свој, а немате моћи да се од тога уздржите — клекните пред Распетије свето, и вами ће се помоћи! У вашим ушима зазвониће унутарње глас звона на богомољу; вама ће изаћи у машти вашој јасна слика човека, који ведра чела молитви жури, и слика човека, који неспаван иде својој бедној породици, на ћете и ви похитати Христу!

О, ходи, прији, мила паство моја, крсту часном и примај речи и науку онога, који је на њему издахнуо за тебе, и ти ћеш бити награђена блаженствима вечнога насеља! Амин.

О ВАСКРСЕЊУ МРТВИХ И ВЕЧНОМ ЖИВОТУ.

(Поводом чланка прев. г. К. Станића „Једно питање са одговором.“ — „Глас Истине“ 1884. бр. 13 — 17.)

(Наставак.)

Нико не ће хтети тврдити, да је Христос са својим ученицима путовао као „дух“ са „духовним телом“, него као човек са људским телом.

На како је онда могло бити то: да ученици путују доста дуго време са својим учитељем, разговарају се с њиме — и крај свега тога не могу да га познаду?

Без сумње тако, што им се „очи држаху, да га не познаше.“

А како је опет било то, да Христа, на један пут „нестаде“ испред својих ученика, и то баш тада, када се „њима очи отворише,“ те га „познаше“?

Како друкче — него чудом.

На кад је Христос чудом могао телесно „нестати“ и удалити се испред својих ученика: за што да није могао исто тако чудом доћи и појавити се од један пут телесно међу својим ученицима?

А има ли, може ли бити чуда?

Ево нам одговора г. Станића: „Васкрсеније Лазарево било је надприродним законом; а све што бива надприродним за-

коном, то зовемо чудом. Такова надприродна чудеса може само један Бог чинити.“

У собу, вратима затворену, отворити врата, паући — природно је; у собу пак, вратима затворену,ући а и неотворити врата — неприродно је, надприродно је, чудо је. Дакле је и Христос „у собу, вратима затворену, а да се врата и не отворе“ ушао иући могао само „надприродним законом“: дакле чудом. А да је пак „таково надприродно чудо“ учинити могао, доказује и сведочи то, што је он — „Бог.“

Сад бих само запитао: шта је, које је веће чудо: да ли подићи из мртвих човека, који је већ у гробу трунути почео (Јов. 11., 39.) — или „ући у собу, вратима затворену, а да се врата и не отворе“?

Рекао бих: да ако прво чудо није веће од другога, али свакако није ни мање.

Да ће мртви доиста из гроба телесно устати — има још и више доказа.

У тој истој 15-тој глави прве своје посланице ка Коринћанима вели даље св. ап. Павле: „Шта дакле чине они, који се крсте мртвијех ради? Кад мртви замачно не устају, што се и крштавају мртвијех ради? И ми за што подносимо муке и невоље сваки час? Сваки дан умрем, тако ми, браћо, ваше славе, коју имам у Христу Исусу Господу нашему. Јер ако сам се по човјеку борио са звјеровима у Ефесу, кака ми је корист ако мртви не устају? Да једемо и пијемо, јер ћемо сјутра умријети.“ (Ст. 29.—32.).

Није тешко погодити и рећи, о каквој смрти и о каквом васкрсењу је овде реч. Говори се о обичној, телесној смрти, и о обичном, телесном васкрсењу. Јер човек, који је уверен о томе, да тело, које умре и у земљу се положи, у гроб сарани, никад више не ће из гроба устати и васкрснути — наравно да тај човек не ће хтети — тако рећи — лакоумно и неразумно тело своје излагати „сваки час“ разним „мукама и невољама“ и тиме доводити у опасност опстанак и живот тела свога; него ће своје тело пазити и чувати и од сваке опасности уклањати. Или: знајући, да тело не ускршава, а при том имајући на уму, да му тело сваки час умрети, пропасти може — гледаће бар, да своје тело за живота добро нарани и напоји — „да једе и пије“; та и онако је то све, што ће тело добити; то му је сва награда!

Међу тим св. ап. Павле своје тело не пази и не чува; он навлачи на своје тело „сваки час муке и невоље“, он „умире сваки дан“; он излаже опасности живот тела свога: „бори се са звјеровима“; — а све то чини за то, што је уверен, да ће му тело — ако и умре — ипак устати, васкрснути, оживити.

Но телесно васкрсење мртвих још се јаче доказује оним питањем, које св. ап. Павле меће у уста једноме од оних, који његову науку о васкрсењу мртвих слушају. А то је: „Како ће устати мртви? и у каквом ће тијелу доћи“? (Ст. 35.)

Је ли васкрсење мртвих — узевши га у смислу учења г. Станића: „васкрсење нашег духа из свог тела, као из гроба“ — нешто необично, нешто чудновато, нешто немогуће, нешто невероватно, тако да човек мора запитати: а од куд то може бити: „како ће устати мртви“?

Не — није! Умрло трошно тело, из њега се извио дух, који је вечан, нераспадљив: нешто са свим обично, природно, могуће и над вероватношћу. Разбио се суд — просула се течност: обичним људским разговором!

Али: умрло тело, у гроб положено, у гробу иструло — из гроба да устане и оживи: је ли то нешто обично, природно; изгледа ли то нама као нешто посве могуће, вероватно?

Не! Ту обичан људски разум мора запитати: „како ће устати мртви?“

Али: „Безумниче! ти што сијеш не ће оживљети, ако не умре“. (Ст. 36.)

Значајно је овде то, да ап. Павле упоређује васкрсење мртвих са сејањем: у земљу се баца, у земљи умире, из земље устаје и оживљује.

На каково васкрсење мртвих можемо односити ове речи, односно упоређење апостолово: на васкрсење духа из тела — или на васкрсење тела из гроба, из земље?

Сеје ли се дух у земљу т. ј. полаже ли се дух са телом у земљу, па да оданде устане, оживи?

Не! Дух земље, гроба и не види, нити видити може, јер је — дух.

Но ми знамо, да је и тело човечје од земље: дакле се дух човеков доиста сеје у земљу, у тело. Па и г. Станић вели: „Дух човеков духовно је зрно, које је засађено у човековом телу, и које се у телу, као према природи духовној облагорођеној земљи развија, и које опет у своје време из те земље избија у вечност, као влат што избија из земље у зрак“.

Али апостол вели: „ти што сијеш не ће оживљети, ако не умре“: оно дакле, што се у земљу сеје — умире.

Па умире ли дух човеков у земљи, у телу?

Не! Дух је вечан и као такав не умире, нити умрети може; он само „живи у телу, као у гробу“ — каже и г. Станић.

Међу тим: сије ли се — полаже ли се — тело човечје у земљу, у гроб? — Полаже. — Умире ли, односно је ли тело човечје — док је у земљи, у гробу — мртво? — Јесте.

Па кад је тако: неће ли се онда у горњим речима, у приведеном упоређењу апостоловом садржавати наука и доказ о васкрсењу човјечјег тела из земље, из гроба?

Али да! „У каквом ће тијелу доћи — мртви“? пита св. ап. Павле, односно Коринћанин св. ап. Павла. Све да допустимо, да ће тело човечје доиста из земље устати, из гроба васкрснути; што допустити можемо и смемо тим више и пре, јер и ми заједно са г. Станићем „верујемо, да је Бог, по своме свемогућству, моћан и то учинити: ово исто тело наше оживити“; али се тад рађа питање: „у каквом ће тијелу доћи — мртви“? — са каквим ће телом устати људи из земље, из гроба?

Па збиља: какво ће бити тело мртвих по васкрсењу?

„Сије се тијело тјелесно, а устаје тијело духовно. Има тијело тјелесно, и има тијело духовно“. (Ст. 44.)

Дакле: тело мртвих по васкрсењу њиховом биће — „духовно“.

Хтедох већ рећи: „Хвала Богу“! — кад се сетих да тек сад морам рећи: „Помоз' Боже“! Мишљах, да сам готов, да сам свршио, јер сам ти, драги читаоче, на питање: какво ће бити тело мртвих после васкрсења — одговорио; али у духу чух твој приговор: „Та јест! Али је ето и г. Станић рекао, да је Христос васкрсао са прослављеним т. ј. са духовним телом, па је за то и опет духовно тело Христово отерао — у духове, претворио у — чист дух! Са тим, што си рекао и доказао, да ће тело мртвих после васкрсења бити — духовно, још ниси казао све, ти ниси свршио, ниси на крају; него тек при крају, близу краја. А знаш како се каже: конац дело краси. Реци ми дакле конац, приведи ме крају: кажи ми у чему се састоји та — духовност телесна“!

(Наставиће се.)

СВЕТИ ЈОВАН ЗЛАТОУСТ, КАО ПРОПОВЕДНИК.

(Свршетак.)

Писма Златоустова у којима се, као у огледалу, цртају његова страдања и великодушност, исто су тако сјаткорјечива, као и проповједи његове. Премда су оне препуне историје о његовим бједама, али се у њима не види ни сјенка туге или зависти, на ни оних жестоких израза, на којима није духовенство оскудевало, кад се је ствар тицала свјетске власти; у души Златоустовој било је толико кротости, колико и величине.

Прије свог другог прогонства а под притиском насиља, Златоуст се обратио на римског првосвештеника описавши му истраге, које је подијети имао, провалу војске у цркву, непријатељство неких епископа и тугу и страдање неких између њих, — и молио га за помоћ, или, још боље, да испита ту ствар, — чега не могаше дочекати због изречене пресуде о прогонству.

Златоуст, полазећи у прогонство, тужно је за једним — а то је: за судбом својих привржених, који су бачени у тамнице баш онда, кад је он сам превађивао пут свој до хладних и бреговитих предјела Арменије. Тек послије дугог ћутања, и користећи се одласком двају вјерних свештеника, послао је он римском првосвештенику друго писмо, у коме га је молио да не губи наде, и да остане сталан у својој намјери

да сазове сабор, да се ријеши питање између њега и непријатељских му епископа, које подржава царградски двор. „Треба се борити“, писаше он, „за добро скоро цијелог свијета, за угњетене и доведене до пада цркве, за растројене народе, гоњено духовенство, заточене епископе, недостојно нарушене постанове св. отаца. Просим и молим те, да нам укажеш тим већу љубав, што је опаснија бура. Од будућности очекиваћемо боље, да се искоријени зло. Ако би се и догодило иначе, теби је спремљен вијенац од милости божије и твоје хришћанско учешће остаће великом утјехом за оне, који су на себи окусили дјество неправде. Већ је трећа година, како налазећи се у Исаврији и трпећи невољу од глади, заразе, војске, од непрестаних нападаја, усред једнообразне самоће, свагдање опасности за живот и многих мачева варварских, ми имамо велику утјеху у твом постојано добром према нама расположењу и радујемо се твом искреном друштву. У томе нам је ограда и заклон и тиха лука, извор свију блага за нас и потврда наше среће и, ако би се догодило да будемо послани у још већу пустињу, имајући такву утјеху, ми ћемо се без опирања упутити тамо“.

Одговор првосвештеников на то писмо значајан је по својој једноставности, и доказује, да, ако је величина генија била на страни истока, то је на страни римског првосвештеника и, као у традицијама главног града, био ауторитет и позив подстрекавати и храбрити оне велике мужеве, којима равних запад нигда није код себе видио.

Нови указ, изнуђен од слабог Аркадија, измијени пређашње мјесто заточења чувеног изгнаника. Непријатељи његови, који су, под именом Јоанита, гонили многе источне пресвитере, који осташе вјерни свом Архипастиру и у његовој несрећи, мишљаху, да ће тако ослабити останке омраженог им уплива, ако заточе свог непријатеља у више одаљено и пусто мјесто. Из Никеје, као што рекосмо, одведоше га у Кукуз, у Арменији, а за годину дана још даље у срце Арабисе, на једном предгорју Таврa (405. год.). Овде је пробавио двије године.

Међу тим, побожно поштовање према Златоусту од стране људи поштених, као и злоба непријатеља његових, није се умањила. По цијелом свијету грмила је слава о њему. Мјестом његова заточења, био је је најпослије одређен још далеки Пицинут, у бреговима Кавказа, — садања Пицунда, у предјелима руским. Но велики страдалац не дође у то мјесто. Натјеривши суровим војницима, да тај тешки пут превали пјешице, откривене главе, по сунчаној жеги, праведни старац, изнурен трудом и главу, не могаше превалити тај дуги, тешки пут. Дошавши, послије тромјесечног хода, до Комана, мјестанца у провинцији Понта, заустави се са својом ескортом у једној цркви, где бијаху моштн св. мученика Василиска, епископа команског, који је умрло за Максимина с другим мученицима, којима је Златоуст његда говорио похвалну бесједу у Антиохији, — њиховој и својој отаџбини. Та околност показана је Златоусту знаком одозго, и он га прима весело. Овдје је био утјешен појавом свештеномученика Василиска, који му рече: „не очајавај, брате Јоване; сјутра ћемо бити скуна.“ Сјутрадан, измученог светитеља, полужива, повукоше даље. Но нијесу прошли ни њеколико стадија, морадоше се повратити назад, у цркву Василиска, — и св. Златоуст испусти дух, као путујући апостол (14 сент. 407 год.). Без обзира на то, што је био скоро од свију остављен и што се налазио у великој бједи и невољи кад је пукао глас о смрти тако великог човјека, на погреб његов скуши се безбројна мноштна инока, отшелника и св. дјевојака, које дођоше из сусједних земаља. Тијело његово бијаше положено у оној цркви, у којој је предосјећао свој конац, поред свештеномученика, с којим, чини се, не би се могао сравнити у страдању, — за Теодосијева сина. И послије првог немог изненађења, што се обично збива кад умре велики човјек, име његово пронесе се по цијелом царству и прослави га црква, као име једног од праведних и великих људи, којима се она може поносити.

Повијест о животу Златоустову стоји у тијесној свези са историјом његова говорништва и његова уплива на духове. Сталност мученика потврђује славу проповједника. Она грчка школа код Ливанија, оно

поштовање матере, његово бјегство у пустињу, његов кротки уплив на лакомислени и оштроумни народ антиохијски, она борба усред завјерâ и устанака у Цариграду, она мужевност у другом заточењу, одговарају, тако да кажемо, свима сјенама његова говорништва, паизмјенце сликовитог, чувственог, лијепог, важног и узвишеног.

Нико на свијету није боље од њега задовољно савјету, који даје Евањелије пастирима. Он — највећи геније новог друштва, који се прилагодио одломцима древног свијета. Он — највише Јелин, постао је хришћанином. Под утиском милозвучних и пуних живота ријечи тога, својој задаћи вјерног препородитеља, увијек се осјећало присуство пјесничког чувства, које је произвело у Грчкој толико раздражљивих лажи. Он је далеко бацио од себе богове Омира, генија Платона и Питагоре; али у свом увијек сликовитом језику, црта он милошћу, која нас слободно води до небеса, коју сретају зборови Анђела, као царицу, коју они познају по свити, која ју окружује, и пред којом се они журе да отворе врата небеснога града. То олицетворење усхићавало је новообраћене хришћане истока, и узвишено учење проповједниково изгледало им је обучено у познати пјеснички накит.

Велике слике, узете из природе, повторава он често. Слог његов има више блијеска, него разноврсности, — то је сјај заслепљиве и постојане свјетлости, која се разлијева по пољима Сирије. Иначе, читајући његова дјела, не можемо себи представити, да иза њих долази одмах средњевјечно варварство. Питаш се: хоће ли се препородити хришћанско друштво, кадгод и гдјегод, у другом и бољем облику, него је свијет стари, који је имао у себи доста што-шта незнабошкога, па и за вријеме хришћанства? . . . Геније великог човјека дао нам је, само на вријеме, да се бавимо том мишћу. Он вам се још допада, — а ево пред вама пада древна империја, наступа хаос, а за тим ниче нови свијет, излазе на позорницу други народи, с новим задаћама. . .

У Загребу 1891 године.

С руског превео
Јов. Петровић,
кр. катихета и професор.

СПИСАК

срп. прав. парохија и број срп. прав. народа у протопресвитерату Темишварском крајем 1891. год.

Број парохије	ИМЕ ПАРОХИЈЕ	Б Р О Ј										
		црквa	свештеника	Душа			брачних парова	срп. прав. домова	Родила се	родило се	умрло	венчало	Напомена
				мушких	женских	свега							
1	**Темишвар град**	1	2	86	102	188	14	26	—	9	19	10	—
2	**Темишвар-фабрика**	1	1	274	282	556	115	65	—	39	26	8	—
3	**Мехала**	1	1	442	554	996	262	183	—	36	54	17	—
4	**Мали Бечкерек**	1	1	452	461	913	208	171	241	59	37	8	—
5	**Кнеж**	1	1	93	90	183	32	37	—	10	8	2	—
6	**Немет**	1	1	511	471	982	208	202	—	34	31	8	—
7	**Дињаш**	1	1	779	734	1513	362	324	—	77	86	13	—
8	**Срп. Св. Мартон**	1	1	838	868	1706	376	327	—	87	47	9	—
9	**Иванда**	1	1	530	502	1032	195	182	—	58	37	13	—
10	**Фењ**	1	1	242	236	478	108	92	—	29	20	6	—
11	**Рудна**	1	1	577	480	1057	207	210	—	44	78	6	—
12	**Гад**	1	1	332	340	672	156	155	—	26	32	15	—
13	**Ђир**	1	1	120	123	243	57	51	—	15	13	3	—
14	**Товладија**	1	1	150	128	278	46	50	1	31	7	3	—
15	**Сока**	1	1	349	481	830	242	160	—	39	38	10	—
16	**Овсеница филијал Соке**	1	—	59	39	98	18	17	—	2	4	3	—
17	**Чаково**	1	1	646	657	1303	282	275	697	52	62	16	—
18	**Парац**	1	1	149	145	294	56	80	—	10	12	6	—
19	**Лукаревци**	1	1	140	151	291	85	60	—	12	8	3	—
20	**Кральевци**	1	1	407	420	827	175	147	2	25	25	9	—
21	**Стапчево**	1	1	510	460	970	210	156	—	50	66	5	—
22	**Хрњаково**	1	1	451	452	903	186	206	352	44	33	6	—
23	**Петрово Село**	1	1	456	607	1063	241	185	—	51	42	8	—
	Свега	23	23	8593	8783	17376	3841	3361	1393	838	791	187	—

„СЛАВЕНО-СЕРБСКЕ“ НАКАЗЕ У СРПСКОМ ГОВОРУ И ПИСМУ.

(На част Његовој Светости, преузв. госп. Георгију, патријарху српском).

(Настављ).

16. Многи пишу „бдити,“ а према старом словенском глаголу **къд-ѣти**, од корена **къд**, боуд, требало би тај глагол писати **бдети**, што значи бити будан, трезвен, пажљив, присебан, смотрен, vigilare, wachen. Бдѣније (бдење) или дѣније, die vigilien. Од ст. слов. корена **къд**, који одговара српскому бад, имамо ове речи: ба̀дар = старome **къдъ** (не ваља дакле бодар“), бадњи (дан, вечер), бадњак, бадњачица или бла̀женā пāлица (мали бадњак, какових се пет наложи преко бадњака), на онда будан (**боуд**.) будити се, будионик, будиница (испореди зорница и зорњак, зорац). Место ковање речи „будилка“ = réveil или „узбуна,“ која је слично га значења са побуном, ваљало би говорити: ударати, свирати или звонити будиницу.

Како у речнику Вукову нема глагола бдети према ст. слов. бъд-ѣти, то је знак да није српска народна реч и да је српски народ не говори, и ако је неки књижевници наши употребљавају. Место бдети говоре Срби стрàжити, wachen, vigilare, excubare; и ту су реч унели у Св. Писмо и Вук и Даничић; место бдење каже се стрàжење, das wachen, vigiliae, vigilatio (а бдѣније или само дѣније, die vigilien, vigiliae, које се држи у цркви, јест тако рећи стереотипна реч, која је поред осталих десетак речи из срп. словенских црквених књига прешла од вајкада у народни говор и која по српској народној формацији, наставком је место **ие**. гласи бдење, као и богојављење и богојављење и т. д. Види о томе више под 3!). Мимо речи стрàжити и стрàжење имамо у српском народном говору још и стрàжа, die wache, excubiae, vigiliae и custodia; стрàжица, умањ. од стража; стрàжар или стрàжанин, derwächter, excubitor; стрàжарче, das wächterlein, parvulus vigil; стрàжара или стрàжница (у Боци), das waechthaus, die waechthütte; стрàжāри или књигоноша, писмоноша, der briefträger, tabellarius, човек који носи књиге или писма (у процењу подугачку заметнувши их на раме) Од речи стрàжа, руски „сторожа“. Руси кажу само „острожность“, а у нас многи и говоре и пишу чак „пред-осторожност“; руско „осторожност,“ од „сторожа,“ каже се српски смотреност, пажљивост, трезвеност, присебност; а „остражан“ је даклe онај који стражи, који има позор на нешто, и то се српски каже смотрен, присебан, пажљив, трезвен. Бàдар, -дра, -дро, (а не бодар) на пр. коњ, значи lebhaft, alacer. Бу̀дионик значи der wecker, expergefactor, по намастирима она даска што у њу лупају у јутру да се буде калуђери. Будиница је напред објашњена. Види даље код ковање речи „будилка“ (réveil)!

17 Многи још и данас и говоре и пишу глаголски придев (партицип) којега нема у српском језику, а гласи: „бесчастећа“ на пр казна, од глагола „бесчастити“. Пре свега не ваља писати ни „безчастити“ ни „бесчастити,“ но бешчастити, и од њега не може бити, јер га не познаје српски језик, глаголски придев „бешчастећи,-а,-е,-и,-е,-а,“ те по томе не ваља говорити ни писати „бешчастећа“ казна, већ треба: казна која бешчасти или казна која срамоти. Бѐшчāст (у Паштр.), ehrlosigkeit, infamia.

Напомена Данашњи глаголски прилог садашњега времена у старо време није био прилог, него је био глаголски придев, и мењао се у одређеном и неодређеном виду у једнини и множини и у сва три рода као сви остали придеви, али се то у српском језику одавно изобичајило. По томе, ма да је овај облик по постању своме I-и, имени или назívни падеж множине мушког рода, он сад нема никаквога падежног значења, јер се у данашњем језику не мења, него се сад говори као прави прилог и прилаже се уз глаголе, да им ближе означи радњу, на се за то и зове прилогом. Како пак глаголска прилог садашњега времена не показује ни време ни лице, већ само **време**, а лица не, то је он глаголско-именски облик, као и глаголски прилог прошлога времена; а они глаголски облици, који показују и **време** (садашње или прошло или будуће) и **лице** (прво, које говори; друго, којем се говори; и треће, о којем се говори),

јесу прави глаголски облици; и по томе се међу собом разликују у глагола

Изузетак или особина. Само од три глагола одрекло се глаголски прилог садашњега времена још до данас као придев, а то су придеви: врућ од врети, могућ од моћи и држећ од држати, али се и они данас мењају по придевској промени не као глаголски придеви, већ као прави придеви, с којима су се изједначили и у значењу и у употреби.

Глаголи свршени или трајни, који свагда

(Свршиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Извештај о седницама епарх. управе темишварске.) I. Седница епарх. консисторије темишварске држана је 18. августа о. г. У овој седници узети су у претрес и решени су следећи важнији предмети: Уручен је Лазару Нешковићу, свршеном богослову у Модошу, од вршачке консисторије достављени декрет, којим је он за администратора парохије у Перлезу постављен. — На једно место у стипендијској закладу пок. Петра Божића расписан је стечај. — Партеније Сивчев, свршн. богослов из В. Кикинде припуштен је стечајном испиту. — За члана испитне комисије за полагање стечајних испита именован је јереј Светозар Дражић, парох срп. крстурски. — За администратора товладијске и ђирске парохије постављен је јереј Исидор Николић, досадањи парох арадгајски. — Истражни списи против јереја Мојсија Бабеску, ром. пароха фенлачког, због истјазања, издати су конс. фишкалу на предлог. — На парохију прве класе у Т. Кањижи расписан је стечај. — Јереј Иван Алексић, администр. парохије арадске, припуштен је стечајном испиту. — Исти је именован за катихету на средњим школама у Араду, те је умољено министарство богочасти и јавне наставе, да га за таковог потврди и плату му у течај стави. — Јером. Самуило Поповић, досадањи администр. фењске парохије, постављен је за администр. парохије арадгајске. — Георгије Николић, свршени богослов из Башахида, постављен је за администратора парохије Фењеске. — Драгутин Мојић, свршн. богослов из Меленаца, постављен за администратора парохије овсеничке. — Осим тога донесена су решења у брачним парницама и расписан је едикт у брачном спору Новака Малешевог, становника врањевачког. —

II. Седница епарх. административног одбора темишварског држана је 19. августа о. г. У овој седници узети су у претрес и решени су ови важнији предмети: Извештено је министарство богочасти и јавне наставе, да у црквб. општини торљанској не постоје никакве неуредности, те да истој општини државну прилому подарити може. — Извештена је црквб. општина у Ечки, да је саб. одбор одбио молбу њену у обзиру приломоћи из јерарх. фонда у сврху допуне свештеничке дотације. — Молба шурјанске црк. општине ради получења државне приломоћи препоручена је министарству богочасти и јавне наставе. — Молбеница црквб. општине најлачке ради получења најзвање приломоћи, у цељи зидања нове цркве, с' препоруком је спроведена на надлежно место. — Одобрен је уговор срп. црквб. одбора помешане црквб. општине в. ст. миклушке, по коме је једну кућу на име црквене општине за новоотворену школу купила. — Одобрен је скупштински закључак црквб. општине срп. кларијске од 2. (14.) августа о. г., по коме је оправку своје цркве подузимачима Н. и К. из В. Кикинде за 3686 фор. поверила. — До-

звољено је црквено општинин рудњанској, да 7 дубиозних облигација из активног потраживања свога брисати може, пошто је сведоџбом општинског поглаварства тамошњег доказала, да су дужници помрли, а за собом никаквог имања оставили нису. — Одобрен је избор половине чланова црквеног одбора срп. прав. црквене општине кнешке. — Није одобрен закључак црквеног општине арадске, којим је закључила, да црква-општинском благајнику 200 фор. годишње плаћа. — На молбу црквене општине арадске, да кућу своју: „Дом златне звезде“ оправити може, позвата је ова општина, да управи овој предходно поднесе прорачун и да искаже изворе, из којих ће трошак око оправке подмирити. — Одобрени су најамни уговори црквене општине в. бечкеречке, по којима је стапове у црквено-општинским кућама својим на даље три године под најам издала. — Дозвољено је црквене општине тарашкој, да 115 дубиозних облигација из активног потраживања свога брисати може, пошто је сведоџбама тамошњег општинског поглаварства доказала, да су дужници или осиромашили или се иселили. — Одобрен је закључак срп. црквеног одбора помешане црквене општине чаковачке, по коме је 1290 фор. ради оправке школског здања из среског веронеч. школског фонда уз 8% камату подигао. — Одобрен је избор ½ скупштинара црквене општине в. кикиндске. — Осим тога су рачуни неких црквене општина на прегледање издати епарх. ревизору рачуна, а од овога већ прегледани рачуни враћени су натраг дотичним општинама. — П. М.

— (Књижевно одељење „Матице српске“) држало је своју седницу 7. (19.) сент. о. г., из које саопштавано ово: Извештај књижевног одбора о радњи му узет је на знање, а члан Стеван Милованов умољене се, да говори у свечаној седници о св. Сави г. 1893 у спомен преминулом члану књижевног одељења Мити Петровићу. — Извештај о раду одбора за издавање „Књига за народ“ из задужбине Петра Коњевића узет је на знање. — На основу оцене чланова дра Милана Савића и Јована Грчића није досуђена награда ни једном изворишном делу (којих је било три) што су стигла на расписану награду из фонда ваљиног. — Према оцени чланова дра М. Савића и Саве Петровића одбијене су две приповетке: „Тужни звуци“ и „Тијана“, које су стигле на расписану награду. — На основу оцене чланова А. Хаџића и дра М. Савића није досуђена награда делу: „О Буњевцима“, које је стигло на расписану награду од 100 дуката из задужбине Јована и Терезије Остојића. — По предлогу члана дра Стевана Павловића изаслан је пододбор од три лица (подпредседник др. Илија Огњановић, др. Стеван Павловић и Арк. Вараћанин), који ће учинити све што је нужно, да се подигне и освештa надгробни споменик пок. Јакову Игњатовићу, српском романсијеру, који је сахрањен у успенском гробљу. — Предложиће се скупштини, да се из фонда Јована пл. Наке В. С. Миклушког расипшу на ново досадање награде. — Предложиће се скупштини, да се из задужбине Јована и Терезије Остојића расипше за годину 1893 награда од 50 дуката за дело: „Историја српске православне цркве у Угарској“, и да се старе награде поново. — Предложиће се скупштини, да се изберу за почасне чланове ови књижевници: Стојан Новаковић, Милан Ђ. Милићевић, Милорад П Шапчанин, Павле Ђурџин, Карло Сас, Перо Будмани и др. Константин Јиречек. — Предложиће се скупштини, да се од чланова матичних изберу за чланове књижевног одељења: Максим Лудајић у Срп. Ковину, прота Никола Гр. Живковић у Г. Карловцу, Васа Пушибрк и Сергије Шакрак-Нишић у Н. Саду. — Од шесторице пријављених молилаца за стипендију од 400 фор. из закладе Павла Јовановића, предложиће се скупштини за избор као најспособнији: Јован Ђурић из Илинаца и Ђорђе Лазић из Земуна, који су обојица свршили реалку с одликовањем. — На једно стипендијско место из закладе Петра Костића, на које се пријавило 9 молилаца, предложиће се скупштини за избор као Черевићанин и Сремци ова четворица: Јован Стојић из Черевића, Илија Бајић из Нерадина, Бранко Николић из Стејановаца и Станко Араницки из Ердевика. — Према предлогу Његове Светости, преузв. г. Патријарха српског Георгија, предложиће се скупштини, да се из стипендијске закладе Нестора Димитријевића расипше стечај на место питомца Јована Богдановa и да се после учини тројни предлог Његовој Светости ради предузимања избора. — На једно стипендијско место од 200 фор. из закладе Христофора Шимана за слушаоце виших педагошких наука пријавило се 4 молиоца, од којих се за избор предлажу скупштини ова двојица: Јован Кнежевић из Кулпина, учитељ у Павловцима, и Милан Стојчић, учитељ из Јарковаца (код Карловаца)

и слушалац педагогијумa у Бечу. —. Од шесторице пријављених молилаца за стипендију од 300 фор. из закладе Гавре Романовића за слушаоце трговачких, занатлијских или економских школа, предложиће се скупштини за избор: Славољуб Илић из Земуна, слушалац пољопривредне академије у Бечу, и Илија Милићев из Делиблата, свршени гимназиста. — На стипендију из исте закладе од 300 фор. за живописце и вајаре, није се нико пријавио.

— (Књижевни одбор „Матице српске“) имао је своју седницу 2. (14.) сент. о. г., у којој је између осталога ово решено: Одређено је, да се М. Д. Јеленовићу, учитељу у Молу, издa 104 фор. у име остатка награде из фонда Петра Коњевића за његове списе о пољарству, који су изишли у три свеске „Књигâ за народ“. — Утврђен је ред, по ком ће се штампати пријављени списи за „Књиге за народ“. — Према томе изаћи ће у „Књигама за народ“ ови списи: у 36. свесци „Аманет Српкињама“ од Мите Пешковића; у 37. св. „Пчеларство“ од Ивана Мажуреновића, богослова; у 38. св. „Бока и Бокеља“ од Симе Матавуља; у 39. св. „Пословице“ од Св. Савковића; у 40. св. „У радње свега биће, у штедиње још више“ од др Ђ. Дере; у 41. св. „На клизавој стази“, приповетка Радослава Марковића, пароха; у 42. св. „Љубите природу“ израдио Рајко (Никола Манојловић, парох); и у 43. св. „Дуван је отров“, од Владимира Димитријевића, свршеног богослова. — Наређено је, да се прегледају 2. и 3. свеска „Књигâ за народ“, које су распродане. У тим свескама су списи др Милана Јовановића-Батута: „Буквица здравља“ и „Буквица болести“. — На основу оцене др Ђ. Дере одбијен је чланак: „Идеализам, материјализам и нихилизам“ од непознатог писца. — Према оцени А. Варађанина није примљено дело непознатог писца с натписом: „Јован Амос Коменски“. — По оцени истог члана примљен је за „Летопис“ спис Мите Пешковића: „Поглед на Локе-ове мисли о васпитању“. — По мишљењу изасланог одбора одбијени су предлози А. Сандића: о правцу „Летописа“, о књижевном одељењу, о издавању старијих писаца и набављању књига и листова за библиотеку. — Враћен је непознатом писцу спис: „Преглед историје српске књижевности за одраслије Српкиње“, који је био издан на оцену Стевану Лескићу. — Остали предмети тицали су се питомаца стипендијских закладa под управом матичином.

ОГЛАСИ.

Бр. $\frac{1731}{\text{Ек. }383}$ ex 892. **ЕДИКТ.** 1—3, 171

Милета Кукић, супруг Анђелијин, из села Тржића I. кбр. 55. парохије и општине примишљанске, котара слунјског, жупаније Модрушко-рићке, који је свој завичај и своју закониту жену оставио и у свијет отишао, позивље се овијем, да се, у року од деведесет дана, од првога објављења Едикта у новине, или писмено или главом овој Конзисторији пријави; иначе ће се и без њега у бракоразводној парници, коју је противићева жена му Анђелија повела, по закону даље поступати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 20. августа 1892.

СТЕЧАЈ.

Узљед дозволе слави. епарх. шк. одбора бачког овим се по ново отвара стечај на упражњено учитељско место у Турији.

Плата је у готовом новцу: 300 фор., за држање повторне школе 40 фор., за грејање и чишћење школе 60 фор., у име писаћег паушала 10 фор., уживање 16 дниптр. ланаца (22 кат јутра) ораће земље на коју учитељ порез, еквивалентан и друмарину плаћа, и слободан стан.

Изабрани дужан ће бити у додељеним му разредима децу у свима шк. уредбом прописаним предметима обучавати и у цркви при сваком богослужењу за певницом појати.

Рок стечају траје до $2^{3}/_{4}$ сент. по ст. календару.

Молитељи имају своје добро снабдевене молбенице до поменутог рока потписаном шк. одбору поднети.

Из седнице шк одбора у Турији 31. августа 1892. год. држане

172, 1—2 **Школски одбор.**

СТЕЧАЈ. 158, 2—3

На упражњено место пароха у Чортановци са платом VI. разреда, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца октобра о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 11. (23.) августа 1892 држане

Архидијецезална конзисторија.

Бр. $\frac{1439}{\text{Ек. }337}$ ex 1892. **ЕДИКТ.** 156, 3—3

Радован Обрадовић, супруг Олге Обрадовића, рођ. Делића, из Доњана, општине — доњи Лапац, котара Удбина, жупаније Личкокрбавске,

који је свој завичај и своју закониту жену оставио и у свијет отишао, позивље се овијем, да се у року од три мјесеца од дана првога увртења овога Едикта у новине, или писмено, или главом, овој Консисторији пријави; иначе ће се и без њега у бракоразводној парници, коју је, против њега, жена му Олга подигла, по закону даље поступати.

Из сједнице Епарх. Консисторије, држане у Плашком, 23. јуља 1892.

Епархијска Консисторија.

К. 386 ex 1892

СТЕЧАЈ. 159, 3—3

Расписује се по ново стечај на упражњену парохију IV. разреда у Дероњи.

Компетенти имају своје биљеговане и добро снабдевене молбенице путем својих претпостављених власти најдаље до 30. септембра 1892 год. потписаној конзисторији поднети.

Из конзист. сједнице епархије бачке, држане у Новом Саду 22. јуља (3. авг.) 1892.

Консисторија епархије бачке.

III. С. 226. ex 1892. 121.

СТЕЧАЈ 168, 2—3

На упражњено место професора математике и природних наука у српској учитељској школи у Сомбору овим се отвара стечај.

На ово место могу компетовати само Срби православне вере, који су горе поменуте науке на свеучилишту, техничкој школи или на вишем педагогијуму с добрим успехом свршили, а при том су беспрекорног владања.

Изабрани професор имаће предавати математику (аритметику, геометрију и алгебру) и природне науке (зоологију, ботанику и минералогију, физику и хемију) с погледом на домаће пољодељске, занатлијске и трговачке прилике српскога народа, даље физичну антропологију с дијететиком и науку о пољодељству са практичним свиларством, и то све у укупно 18 седмичних часова.

Плата је 1000 фор. а. вр. годишње и 10% плате у име станарине, после сваких пет година службе повишица од 100 фор., а после 30 годишњег службовања мировина у износу постигнуте плате.

Компетенти имају своје ваљано инструиране молбенице српском православном народно-црквеном Школском Савету у Карловцима најдаље до 1. октобра т. г. (по стар. кал.) поднети.

Из седнице срп. прав. нар. црквене Школског Савета, држане у Карловцима 24. августа (5. септембра) 1892.

Е. Бр. 990. К. — 815.

СТЕЧАЈ. 162, 2—3

На упражњено парох. место у Т. Кањижи овим се расписује стечај.

Стеченици имају своје добро инструиране молбенице, путем својих предпостављених власти, до 15. октобра о. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конс. седнице, држане у Темишвару 18. (30.) августа 1892. год.

Епарх. конзисторија темишварска.

Бр. 707. конс.

СТЕЧАЈ. 164, 3—3

Поводом преласка садашњег пароха клокочевичког јереја Николе Поповића у стање мира, расписује се стечај на парохију IV. класе у Клокочевику.

Молитељи имају нужнима свједоџбама потврђене молбенице своје поднијети овамо преко надлежне конзисторије своје, најкасније до 15. (27.) септембра о. г.

Из сједнице епархијске конзисторије у Пакрацу 18. (30.) августа 1892.

Епархијска конзисторија пакрачка.

СТЕЧАЈ. 157, 3—3

На упражњено место пароха у Лединци са платом IV. разреда, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије, путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца октобра о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 11. (23.) августа 1892 држане.

Архиђијецезална конзисторија.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уреднишшву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 38.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 20. СЕПТЕМБРА 1892.

РАД САБОРСКОГ ОДБОРА ПЕТНАЕСТОРИЦЕ.

Саборски одбор петнаесторице састао се овде 11-ог септ. о. г., да доврши своје елаборате и да их по томе преда Њ. Светости, патријарху Георгију, као председнику нашег народно-црквеног Сабора, а пошто је св. патријарх још пролетос изразио жељу: е би добро било, да се оба саборска одбора, ако је могуће, споразуму око једног предлога, то је саборски одбор петнаесторице састао се тога ради да конферише са сталним саборским одбором.

Саборски одбор петнаесторице радио је и дању и ноћу око редиговања својих операта. Операти ови били су по зимушњим и пролетњим одлукама срећени и преписани још о Ђурђеву дне, али са тешке и дуге болести члана и председника А. Стојачковића, није се могао пролетос изаслани редакциони одбор за времена да састане, те је сада цео одбор редиговао сам све, што је до сада свршио, претресао је и нову дисциплинарну уредбу, коју је израдио и доставио му саборски одбор, конферисао је два дана заједнички са саборским одбором и дотерао је по томе своје операте у смислу компромиса, који је учињен у тим конференцијама.

У данашњој последњој седници својој закључио је саб. одбор петнаесторице: 1. да се сви операти његови до 28. септ. (10. окт.) штампају и саборским заступницима доставе; 2. да се сачини до 3. (15.) окт. опширни и образложени извештај сабору о раду одбора петнаесторице; 3. да се извести Њ. Св. патријарх Георгије, да је одбор рад свој довршио, те да му се поднесу сви операти одборски са молбом: да Њ. Св., као председник сабора учини сходна расположења, да се сабор још ове године, и то што пре буде могуће, састане. Како је саборски одбор петнаесторице поступио у своме дода-

коњьем раду — о томе је известно данас Њ. Светост патријарха овим кратким извештајем, који гласи од прилике овако:

Ваша Светости!

„Високим источно-православним српским народно-црквеним Сабором изасланн одбор петнаесторице, коме је стављено у задатак: да припреми предлоге за саборску расправу, састајао се, у извршење тога свога задатка, до сада три пута у своја заседања, и то: у времену од 2—18. дец. 1891, даље од 23 марта до 1-ог априла 1892, напокон од 10 до 15 септ. 1892. — конференсао је, по велеуваженој жељи Ваше Светости, 11 и 12-ог септембра 1892. и са високо-славним саборским одбором.

Све ово чињено је у тој одлучној тежњи: да се, обзиром на постојеће и неодољиве потребе наше цркве и просвете, припреме такови предлози за саборску расправу, којима би се могле нашој цркви и народу прибавити и створити такове стално и целисходне установе, које би по томе, на темељу учења наше св. вере, а обзиром на столетни развитак нашега народно-црквеног живота, могле послужити за поуздану полугу моралном, умном и свестраном културном напретку ист. правосл. српском народу у области српске карловачке митрополије. Да би учтиво потписани одбор што боље, свестраније и што потпуније високим сабором постављеном му задатку одговорити могао, узео је, при припреми предлога за саборску расправу, за подлогу раду своме постојеће стање у нашој цркви и школама, у колико је исто у своје време донесеним и законито постојећим уредбама већ уређено, испитао је по томе, колико је знао, умео и могао и све недостатке тога постојећега стања, уочио је и све ради поправке стања тога изјављене жеље, изложене нове и неодољиве потребе, користио се и искуством, које се из нашег народно-црквеног автономног живота по свима странама поцрпсти дало — проучио је и све оводносне предлоге, који су за минулих 20 година, ово високим сабором самим, ово пак, по њему изасланим разним одборима сачињавани и обнародовани били, употребио је за рад свој напокон и све оне предлоге и уредбе, које је високославни садањи саборски одбор ради устројства наше народне црквене автономије сачинио у току године 1890 и 1891. и које је Светост Ваша благоволела потписаноме одбору охотно спровести.

Плод свога такога и толикога саветовања сложио је учтиво потписани Саборски Одбор петнаесторице у оператима, који носе наслове:

1. Народно-црквени устав источно-православне српске цркве у земљама угарске круне;

2. Закон о ист. правосл. српским школама и заводима;

3. Уредба о дотацији источно-православ. српског парохијског и манастирског свештенства, епископа, архиепископа карловачкога и митрополита-патријарха српскога;

4. Мировинска уредба за нар. црквене чиновнике и професоре;

5. Уредба о поступку при давању зајмова из ист. православ. српских нар. црквб. фондова и заклада поверених митрополитској главној управи фондова и закада;

6. Дисциплинарна уредба за све чланове и чиновнике нар. црквб. автономне управе у онсегу срп. митрополије. —

Подносећи исте операте Вашој Светости, као председнику високосл. ист. прав. српског нар. црквеног сабора, слободан је учтиво потписани одбор овај под једним да извести: е је наредио, да се исти операти до 28. септ. (10. окт.) о. г. штампају и саборским заступницима доставе.

Под једним ће учтиво потписани одбор бити слободан: да до 3. (15.) окт. о. г. поднесе Вашој Светости исцрпљиви извештај, управљен високом Сабору, којим ће горе изложене операте своје поближе образложити и вис. Сабору под једним саопштити и оне своје чланове, којима је поверио, да операте те као известиоци, пред лицем Сабора заступају.

Предлог високославнога саборског одбора „О мировинскоме фонду за удовице и сироту децу срп. правосл. свештенства“ — прихватио је и

сабор. одбор петнаесторице дословно, без икакве примедбе и поднеше га у своје време високоме Сабору са препоруком, да га исти усвоји. —

Учтиво потписани одбор сматра, да је повереном му задатку задовољно и све предлоге, који су за саборску расправу нужни, у горњим операгима зготовио — те приступа Вашој Светости са том учтивом молбом: да би Ваша Свстост благоизволела својим путем и начином учинити сходна расположења, да би се високи ист. правосл. српски нар. црквени Сабор, још ове текуће године, и то што скорије, састао и поднесене операте у претрес и расправу узео“. —

Одбор је поверио своме председнику А. Стојачковићу и перовођи Стевану В. Поповићу, да штампају и разашљу одборске елаборате, а извештај о раду одборскоме, у коме ће бити и операти образложени, сачиниће председник, перовођа и др. Н. Максимовић.

За известиоце своје поставио је одбор: 1. За устав: дра Нику Максимовића, Јосифа Јагића и пароха Јована Новаковића; 2.) За школски закон: С. В. Поповића и Ђуру Бекића; 3.) За уредбу о дотацији свештенства: проту Николу Косановића и пароха Јована Новаковића; 4.) За мировинску уредбу чиновника и професора: Ђуру Бекића: 5.) За дисциплинарну уредбу Јосифа Јагића. 6.) За мировинску уредбу: свешт. удовица и сирота: проту Јефту Вукадиновића. 7.) За уредбу о заједницама: Јосифа Јагића.

Вечерас се саборски одбор петнаесторице опростио са Св. Патријархом и председник му А. Стојачковић захвалио се лепим говором на предусретљивости св. Патријарха и доброј вољи, којом је пратио и потпомагао рад саборски, и лепоме гостољубљу, којим га је васда дочекивао, и молио је Њ. Светост за даљу потпору и у саборскоме раду. Његова Светост Патријарх Георгије нагласно је при примању операта саборског одбора петнаесторице: да му је мило, што се постигао споразум међу обим саборским одборима и желео би, да дух помирљивости, међусобне љубави и поштовања провејава и саборски рад, те да се радом тим постигне давно жељена слога јерархије и народа, не рад чије славе и хвале — него рад самог спокојства и што бољег развитка самога народа у својој цркви. Њ. Светост обећала је, да ће настојати, да се сабор што скорије састане. Незгодно је, што ће многи чланови саборски бити заузети и радом хрватског сабора, који ће се ове јесени такође састајати, али ће ипак ићи за тим, да се са сабор наш састане, ма то било и у новембру — те ако дâ Бог, да срећно свршимо свој посао, веселим срцем ломимо божићну чесницу и појимо „Рождество.“

Чланови одбора петнаесторице поздравили су овај леп и топао говор патријархов са бурним: „Живио св. патријарх!“

Чланови оба саборска одбора разилазе се сутра својим кућама, а крајем ове недеље полази и Св. Патријарх у Будимпешту. —

Карловци 15. септембра 1892.

* * *

АРХИЈЕРЕЈСКА ПОУКА ПРЕСВИТЕРУ ПРИ РУКОПОЛОЖЕЊУ.

Саставио по св. писму ПЛАТОН епископ бачки.

Превео Ј. Д.

(Наставак.)

XII. ИСПОВЕДАЊЕ.

Гледајте шта ћете радити, јер не ћете судити за човека него за Господа (ё. Дпев. XIX. 6.).

Духовнички позив, истина тежак али и благодаран, нека ти буде мио и драг, те да у њему рачеш: *драговољно потрошићу и бићу потрошен за душе ваше* (ё. Кор. XII. 15.).

Буди за тим, да се верни у одређена времена редовно причешћујеш, јер тако радећи назваћеш се сретним слугом Господњим, а свагда са Христом зови: *Ходите к*

*

мени сви, који се трудите и који сте оптерећени, и ја ћу вас одморити и наћи ћете покој душама својима (Мат. XI. 28. 29.).

Као духовник буди **отац, лекар, учитељ, судија.** Ни у једном од ова четир обележја *не одбацуј слободе своје, која има велику плату. јер та је трпљење од потребе, да волју Божију свршивши, примиш обећање* (Јевр. X. 35., 36.).

Рекох: буди

А. Отац Не одвраћај се **негодовањем** од покајника, ма он био и велик грешник; боље је да га примиш љубазно, тихо и благо. *Тих човек је сриу мелем* (Прич. XIV. 30.). Ако ти који кад год можда незгодан дође, може, духовниче, у исти мах бити најбољег душевног расположења, каквога касније не ће имати. А може се догодити, да ће онај, кога ти одбијеш, или за други пут позовеш, без исповести умрети, или ако је и жив, пољућен оним твојим одбијањем не ће се више ни хтети исповедити. *Крвике одлођедисте трудом, влашку их укористе и шорушом, и расиршаше се овце моје* (Језек. XXXIV. 5, 6).

Нарочито просте, малоумне и незналице, кад се кају, саслушај **стрпљиво** *кротошћу и тишином Христовом* (ё. Кор. X. 1.), *да ревност задобије луде неуке* (Иса. XXVI. 11.). Не прекидај им речи без праведног узрока, а својом брзоплетношћу ништа их не принуђуј на ћутање, да ти се не рече: *За што није зацелена рана луди мојих* (Јер. VIII. 22). По речи Златоустовој, свештеници бивају често суђени не за своје но за туђе грехе.

Не дај нигда **знака** речју, уздахом, мањем главе, или подобним чим, да у исповести замераш у такој мери, да се тим душа покајникова од жалости стегне и не усуди се открити остало. *Исправљај лугом кротости.* (Гал. VI. 4.)

Због тешких и несмишљених грехова **не презри** покајника, јер нема греха, који учини један човек а да га не може и други учинити, осим ако га не задржи онај, који је створио човека. *Нико није благ, само један Бог* (Мат. XIX. 17.).

Многи *покварено ума* (Римљ. I. 28.) не долазе на исповест **доста** спремни и расположени. Таке ти ваља знати спремити ревносно, благо, стрпљиво. Ако узмораш којег отпустити, то употреби начин тако благ, да срце покајниково зажели опет доћи к оцу своме духовноме. *У том постарај се, да се покажеш испитен пред Богом* (ё. Тим. II. 15.).

Б. Лекар. „Узимај у обзир каквоћу греха и како је расположен онај, који је сагрешио, и према томе пружај онаке лекове, какви за коју болест требају“ (Трул. 102.).

Григорије Ниски умује о том опширније овако: „Као што је лечења тела цел лечничкога искуства једна и то, да се поврати здравље болеснику, а видови лечења су разни, јер према разлици невоље у свакој болести употребљује се згодан начин лечења: тако и код душевних болести према множини и разновресности патња неопходно је и различно лечење, које ће одговорити невољи и тиме је лечити.“

Вешто **разликуј** *раиу од раие* (ё. Мојс. XVII. 8.), слабост од злобе, поноћљен над од уобичајеног, да иначе због невештине своје *не учиниш што не ваља* (Римљ. I. 28.). За то испитај, колико покајник познаје закон, колико подлежи пороцима који су ком добу обични, а тако исто пази, да не затаји какав порок, који се обично сакривају. Духовнику се урачунава у велик грех, кад само саслуша неповедника, па, чим наброји грехе одмах га и разрешава и отпусти без икакве опомене и савета.

Мудро испитај, какву и колику је покајник имао **корист** од **пређашњих** исповести, т. ј осећа ли се умиреним, кад се сети пређашњег свог живота; није ли можда затајио који тежак грех; је ли падао више пута у један те исти грех, на се није покајао и по ново исповедно грехе своје. У последњем случају, који је најчешћи, биће исповести безуспешне због недостатка праве скрушености, те се имају сместа поновити, да се не би безаконим исповестима придодало ново безаконье.

Ако је корисно и потребно предузети исповест **општу,** позови исповедника, да ти исповеди све грехе нове и старе који му душу терете, и помажи му марљиво, упућујући га, шта треба да ради. Велик је и благодетан учин таке исповести; њом

су од смртних грехова сачувани многи, који би без ње погинули били.

Кад се много исповедника сакупи, не буди због тога **брз** у преслушавању, јер је такав поступак штетан по покајнике, и ти ћеш одговарати Богу не за оно што будеш саслушао, већ за оно, што због своје брзине будеш занемарио. Чувај се јако, да нико *не шкоди са немара твога* (Вар. III. 28.).

Помисли духовниче, да се онај, чију исповест слушаш, можда **последњи пут** исповеда, и да душа његова, због твоје кривице, може бити бачена у пропаст, ако ти не употребиш сав напор, да се он потпуно и достојно исповеди.

Кад исповедаш, клони се **радозналих, непристојних и лудих питања**. Ако у све кутове покајникова срца лудо завириш, отићи ће грешник од од тебе већма унуђен на зло, но што је био пре него што је к теби дошао. С тога питај за грехе телесне, нарочито млађе особе, скромно, целомудро, пажљиво.

На поскету мудро оцени какву ћеш **епитимију** коме наложити према каквоћи особе, према њеном стању, према броју и тежини грехова, да тако грешник епитимијом задовољи правди, да је лековита, да је супротна греху, као: среброљубљу милостиња, неумерености пост, гордости смерност, лењости труд и т д.

В Учитељ. Просте, кад се кају, поучавај основним истинама о **вери**, разјасни им својства добре **исповести**, предочи им корист и потребу **скрушености**, подсети на обвезност **звања, сталежа** и т. д.

Да изазовеш праву скрушеност, која је битни састав у покајању, бирај изразе **побожне**, као што Господ заповеда: *усне свештеникове треба да чувају знање и закон да се траже из уста његових, јер је анђео Господа Свемоћитеља* (Малах. II. 7.). Душе, које од природе желе добро, труди се, да упутиш к вишем савршенству, *да имају живот и изобиље* (Јов. X. 10.).

Г. Судија. *Не гледајте ко је ко, кад судите, него праведан суд судите* (Јов. VII. 24.).

Знај, да не судиш суд човечији, но Божији, и да ће се све што осудиш вратити на тебе самога. *За то нека буде страх Господњи у вама; пазите и радите, јер у Господа Бога нашега нема неправде, нити гледи ко је ко, нити прима поклоне* (Ѣ. парох. XIX. 7.).

Кад дајеш, ускраћујеш или одлажеш разрешење, не буди морално ни мекан ни строг. Мекост рађа површно расположење, а строгост очајање; прва често разрешава и таковог, који заслужује да се осуди, а друга осуђује таковог, који заслужује да му се опрости. „Ако сувише узопрашташ, требаћеш сам опроштења“ (Триг. Наз. гл. 21.).

Немој да те заведу обзири према свештеницима или изображењим световњацима и „не тражи се за судију, ако ниси кадар одбити неправду, да се не би кад год побојао силника“ (Сирах VII. 6.).

Не разрешуј брзо и без разлике који су близу прилике да тешко сагреше, или који се нису с непријатељем помирили, или који нису повратили што су на правди отели, или који поред честог исповедања и опомене у ма какав тежак грех падају те немају праве скрушености и искрене одважности за поправак.

Двоструку власт дао ти је Господ: да дрешиш и вежеш по мери славе Божије. Не веруј лакомислено обећањима покајничковим особито обзиром на удаљење греху најближих повода и обзиром на повраћење узете туђе ствари. — *Не двоуми, да не будеш недостојан* (Јак. I. 8.). Лакше ће ти бити пред Богом одговарати за велико милосрђе, које будеш према грешнику због сумњања и нерешености показао, него ли за велику строгост. Према своме животу буди строг, а према туђем благ, пека виде људи, да с малим средствима располажеш ал велика дела стварај.

Не замери исповести **млађих** особа. Велеважно је дело, да духовник у млада срца, мудро и мило их испитујући и поучавајући, зажеже страх од греха а љубав к врлини и да младим душама улива страхопоштовање према св. тајнама и тежњу к њима. Не изобличавај строго, него примај децу кротошћу самога Спаситеља Исуса Христа, који говори: *Пустите децу к мени, јер је њихово царство небесно* (Лук. XVIII. 16.).

Прва исповест дечија нека буде с највећом спремом и нарочитом свечаношћу.

Из свега овог кратког изложења зар се није потпуно уверити, да од доброг духовника *који не даје никакво ни у чем саблазњаје* (ё. Кор. VI. 3.), већ *који сам себе даје за углед добрих дела* (Тит. II. 7.), зависи **спас** целе парохије?

Тако, тако, свештениче, с лековитим тим *мелемом* (Јер. VIII. 22.) буди своме духовном стаду **отац, лекар, учитељ, судија.**

Печат исповести чувај најстрожије!

(Свршиће се.)

О ВАСКРСЕЊУ МРТВИХ И ВЕЧНОМ ЖИВОТУ.

(Поводом чланка преч. г. К. Станића „Једно питање са одговором.“ — „Глас Истине“ 1884. бр. 13. — 17.)

(Наставак.)

Но, драги читаоче! Хвала буди Богу, кад је он мене довде, близу краја довео, а сад ћу ја бити и на крају.

Дакле: Помоз' Боже!

Питаш ме, драги читаоче, у чему се састоји та духовност телесна?

Чуо си, како св. ап. Павле вели: „Има тијело тјелесно, и има тијело духовно.“ Да у овим речима не мисли апостол на два посебна тела — духовно и телесно — него на једно исто тело, сведоче ове речи: „сије се тијело тјелесно, а устаје тијело духовно“: сије се дакле неко тело, и то сије се као тело телесно, па то исто тело после неког времена устаје као тело духовно.

Г. Станић вели: „Дух има своје духовно тело и ово са духом ускршава.“ Узмемо ли са г. Станићем, да васкрсење мртвих значи: „васкрсење нашег духа из свог тела, као из гроба“: то би онда св. ап. Павле — указујући на то и таково васкрсење — овако био рекао: сије се тело духовно у тело телесно, и устаје тело духовно из тела телесног. И онда би се под речима апостоловим: „има тијело тјелесно, и има тијело духовно“ — разумела допста два тела: дух са својим духовним телом и тело, као тело телесно.

Но св. ап. Павле вели: „сије се тијело тјелесно, а устаје тијело духовно.“ Дакле, под речима: „има тијело тјелесно, и има тијело духовно“ — разуме се само једно те исто тело, тело човечије, али то тело човечије видимо у два разна вида и облика: телесном и духовном. Та два разна вида и облика прима и узима тело човечије у два разна, посебна, одељена света и времена.

У овом, земаљском свету и времену живи наше тело, као тело телесно, а у оном другом, небеспом свету и времену живиће то исто тело наше — разуме се после васкрсења — као тело духовно. По среди, између ова два света и времена јесте свет чисто духовни т. ј. време, када ће само наш дух живити својим духовним животом, дочим ће тело лежати у земљи мртво.

Као што је живот људи на земљи у телу и са телом телесним — неједнак, већ и због самог почетка тога живота: јер сви људи нису заједно, у једно исто време рођени; тако је исто и средњи, чисто духовни живот баш због свог почетка, и само због њега — неједнак: сви људи не умиру на један пут, у истом дану и часу. Међу тим онај други, небесни живот у ком ће људи живити са духовним телом — једнак је код свију: почиње у исто време — са васкрсењем, односно од општег и последњег суда — и траје у вечност.

Приметити треба још и ово: како по речима св. писма; „сви не ћемо помријети, а сви ћемо се претворити у једанпут, у тренућу ока у пошљедњој труби“ — то се по себи разуме, да ће код оних људи, „који су живи остали“ — који дакле нису телесно умрли, и из гроба васкрсли — после живота у телу телесном одмах и непосредно наступити живот у телу духовном; код њих

дакле не ће бити овог средњег, чисто духовног живота.

Пошто сам ово и оволико претходно приметио, да наведем сада, у чему се састоји не само „духовност“, него и „телесност“ човечијег тела.

„Тако и васкрсење мртвијех: сије се за распадљивост, а устаје за нераспадљивост; сије се у срамоти, а устаје у слави; сије се у слабости, а устаје у сили.“ (Ст. 42.—43.)

Дакле: „телесност“ човечијег тела састоји се у томе, што је исто тело овде, на овом земаљском свету: „распадљиво, срамотно, слабо.“ Међу тим ће то исто тело у другом, небесном животу бити „духовно“ — „духу подобно:“ „нераспадљиво, славно, силно.“ Ево како о томе каже „П. И.“: „Тијело ће бити прослављено, бесмртно, нераспадљиво, не ће изискивати хране и пића, биће подобно духу.“ (Пит. 126. стр. 318.)

Наводом горњих речи св. ап. Павла постигао сам, драги читаоче, двоје: одговорио сам ти на питање: у чему ће се састојати „духовност“ човечијег тела у другом животу; и уједно сам привео најјачији и најачи доказ, да се под васкрсењем мртвих разуме васкрсење човечијег тела из гроба, а не „васкрсење нашег духа из тела, као из гроба.“

Већ приведеним речима св. ап. Павла додаћу још и следеће, узете и опет из 15-те главе његове I-ве послапице ка Коринћанима:

„Ево вам казујем тајну: јер сви не ћемо помријети, а сви ћемо се претворити у један пут у трепућу ока у пошљедњој труби; јер ће затрубити и мртви ће устати нераспадљиви, и ми ћемо се претворити. Јер ово распадљиво, треба да се обуче у нераспадљивост и ово смртно, да се обуче у бесмртност.“

Хоћемо ли и после ових, тако јасних и разумљивих речи апостолових хтети тврдити и доказивати: да се под „васкрсењем мртвих“ разуме и разумети има: „ускрснуће нашег духа из свог тела, као из гроба“?

Ако ћемо: онда хоћемо ли хтети тврдити, да је дух — док је „живио у телу као у гробу“ — био „распадљив,“ и да се тек после свог васкрсења из тела — „обукао у нераспадљивост“?! Хоћемо ли хтети тврдити: да је дух — док је живио у телу — био „смртан“ и да се тек после свог васкрсења из тела — „обукао у бесмртност“?!

Не! Нити хоћемо, нити можемо, нити смемо то и таково што тврдити, јер нам неда баш сам — г. Станић: „Дух човеков излазећи из свог тела и растајући се са овим стварним светом не прелази у вечност у стварном смислу; јер он носи већ у себи вечност.“

Али: „ово распадљиво треба да се обуче у нераспадљивост, и ово смртно да се обуче у бесмртност.“ Па шта је то, што „треба да се обуче у нераспадљивост и бесмртност“?

Дух — као што чусмо — није, нити бити може.

Па шта онда може бити?

Ништа друго, него — тело!

„Још ниси свршио, још ниси на крају“ — рећи ће ми, драги читаоче — „јер ено г. Станић за доказ, да мртви допста не ће васкрснути, узев васкрсење мртвих у строгом смислу речи — васкрсење телесно — наводи речи самога ап. Павла: „„Тијело и крв не могу наслиједити царства Божијега;““ — на шта ћеш на то рећи?“

Шта ћу?

Привешћу само цео тај стих, одакле је г. Станић горње речи узео — и ствар ће бити јасна.

„А ово вам говорим, браћо, да тијело и крв не могу наслиједити царства Божијега, нити распадљивост нераспадљивости наслиједује.“

Дакле из тог истог 50-ог стиха 15-те главе I-ве посланице св. ап. Павла Коринћанима могао је г. Станић дознати: о каквом је „тијелу и крви“ реч; да је на име реч о „тијелу тјелесном — распадљивом,“ које наравно нити хоће, нити може „наслиједити царства Божијега“; као што је опет мало даље, а из стиха 51.—53. могао дознати: „у каквом ће тијелу доћи мртви,“ а имено, да ће доћи у „тијелу духовном“ — „обученом у нераспадљивост и бесмртност.“

Но он као да то није хтео знати и дознати.

Но ако, и што није хтео он знати и дознати, па и у чланку свом навести — то сам морао учинити ја, и тиме сам ти, драги читаоче, одговорио на твоје питање: шта ћу рећи на навод г. Станића, да „тело и крв не могу наследити царства Божијега.“

Појмљив је узрок и разлог зашто ће тело човечије после васкрсења бити и морати бити прослављено, духовно: нераспадљиво, бесмртно; а не ће и не може бити — као у садашњем, земаљском животу — телесно: распадљиво и смртно.

У другом, вечном животу очекују људе таке радости и уживања, односно муке и страдања, која ово тело телесно издржати не може. Ми знамо, да ове обичне, земаљске и привремене муке и страдања тело човечије убијају и уништују; а да колико би га још и више и пре убијале и уништавале вечне муке и огањ вечни. А што се уживања тиче ево како о том говори „П. И.“: „И ако је Господ казао Мојсију: не оузрить человѣкъ лице мое, и живъ бѣдетъ (Исх. 33., 20) ипак ово треба разумијевати за стање прије искупљења, ради тијела овога, које је распадљиво, и које је није прослављено, и ради садашњега живота; а по искупљењу у тијелу прослављеном, у будућем и вјечном животу, послије дана пошљедњега суда даће нам се од Бога свјетлост, којом ћемо видјети свјетлост Божију.“ (Шит. 126. стр. 319.)

(Наставиће се.)

ДОПИСИ.

I.

(Високопреосвештени епископ горњо-карловачки г. **МИХАИЛО** у Оточцу.) Има томе близу 40 година, како православни српски народ горњо-карловачке дијецезе не имаде среће ни утјехе у средини своје видити црквену поглавицу своју. Ну наш млади, духовити, ревносни и учени владика г. Михаило одмах, тако рећи, првих дана сретне и благословене управе своје, обилазећи Лику, дошао је и у Оточац — негда штабално мјесто бивше оточке крајишке пуковније. Српска црквена општина, са својим свештеником на челу, чинила је све и сва, да приреди што свечанији дочек црквеној поглавици својој. Дочек је заиста и био срдачан и сјајан. Котарски предстојник г. Вучетић изишао је на међу свога котара и ту дочекао и примио високог путника, а управитељ политичне општине са депутацијом Срба грађана изишао му је у сусрет на међу општине оточке. У сред града (вароши) у час г. владике Михаила подигнут је био врло импозантан славолук, ђе је свештенство, чиновништво, без разлике вјере, и народ са градском глазбом дочекао, а грађанин и трговац г. Милош Гроздањић одушевљеним говором поздравио г. Епископа Дијецезана, који захвали се лијепим рјечима, изиђе је ијешице уз пратњу градске глазбе, свештенства, чиновништва и силног народа у цркву, ђе га мјесни парох Илија Машић са свештеником Ђуром Орлићем дочека на красним вратима са евањељем и крстом. Епископ цјеливао је Евањеље а крст узео у руку и ушао у олтар. После сугубе јектеније мјесни је парох изговорио многољетствије Његовом Величанству краљу, Његовој Светости српском патријарху Георгију и Његовом Високопреосвештенству г. Епископу Михаилу; а после многољетствија значајним говором поздравио г. Епископа, који љубазно захваљујући се на свечаном и сјајном дочеку, нагласио је, да је њему Оточац мио и за то, што је његова мила мајка у Оточцу први пут угледала божију свјетлост (родила се у Оточцу); затим је дао вјерним врло лијепу, побожну и одушевљену, баш праву архијерејску поуку у православној вјери и побожности српској!

Из цркве одвезао се г. Епископ са протом у парохијални стан, ђе су га дјевојчице у бјело обучене дочекале са цвећем, а ученица Даница Машић њежно поздравила са добродошлицом!

У вече било је „бденије“, које је саборно одслужио пречасни г. прота и ректор карловачке богословије г. Јово Вучковић. Пред парохијалним станом за време вечере градска глазба изваљала је разне мелодије.

Сутра дан била је архијерејска литургија,

на којој је ђакон Бањанин произведен за пресвитера. Пречасни г. прота Вучковић изговорио је дивну проповјед, којом је изобличио вандализам оточких стеклиница (Хрвата Старчевићевих), који су у очи доласка високопреосвештеног г. Епископа Дијецезана овдашњу правосл. српску цркву замазали јајима и блатом. Тај факт пружа и даје најјаснију илустрацију положаја српске цркве и свештеника њена у Оточцу.

У 1 сат по подне био је свечан банкет код мјесног пароха, на који су позвани били начелници свију области. Његово Високопреосвештенство г. Епископ напио је три китњасте здравице, наиме: Његовом Величанству цару и краљу; Преузвишеном главару земље г. бану Кусеу-Хедерварију; и Његовој Светости патријарху српском, преузвишеном г. Георгију.

Прву здравицу поздравила је рика топова и градска глазба царском химном; остале две здравице уз пратњу глазбе, топова, бурним клицањем „живио“ и са „многаја љета“ пропраћене су од свих присутних. Домаћин, парох оточки, поздравио је високом госту, Његовом Високопреосвештенству г. Епископу Михаилу, обиљежив високог путовања значај и важност по цркву и народ. Бурним, дуготрајним и одушевљеним клицањем „живио“, пјевањем „многаја љета“, пуцањем топова и свирком градске глазбе прихваћена и пропраћена је ова здравица. Котарски судац г. Решетар поздравио је домаћину. Високопреосвештени г. Епископ Михаило поздравио је чиновништву свију струка. Котарски предстојник г. Вучетић узвратио заносном здравицом г. Епископу. Српске пјесме виле су се небу под облаке, јер по жељи високог госта стол је постављен био на најузвишенијем мјесту парохијалне баште у дебелој ладовини.

После банкета у 5 сати уз пратњу велике поворке кочија пошао је г. Епископ Михаило у Швицу, ђе га је мјесни свештеник Ђ. Орлић са многобројним народом дочекао и поздравио. Г. Епископ дао је народу у цркви врло лијепу архипастирску поуку. У парохијалном стану прегледао је матице и књиге, а у вечер повратио се у Оточац.

Сутрадан рано одпутовао је Епископ г. Михаило у Плашки, праћен многобројним кочијама.

Да су каноничне визитације нужне и корисне по цркву и државу, свештенство и народ, о том се тек посумњати нико неће и не може, јер кад старешине свију других сталежа преко године више пута обилазе себи потчињене органе и области, онда како да црквена поглавица непосредно не надзире своје свештенство, да се особно увјери у каквом се стању налазе цркве, парохијални станови, матице, црквено-религиозна свијест по дијецези и т. д. Ревностан и савјестан свештеник пливаће у радости, кад се његов канонични старешина особно освједочи о савјесном и тачном раду његовом; дочим ће се онај, ако га има, код кога г. Епископ први пут није нашао све у најбољем реду постарати, да други пут буде, те тијем задовољи свога г. Епископа дијецезана. Па кад Епископ дијецезан особно упозна предјелне и ине околности и положај сваке поједине цркве и парохије, онда ће тијем олакшати успјешно дјеловање епархијских власти. Дакле свакако је нужна и корисна канонична визитација, за то и ми у том увјерењу најсрдачније поздрављамо на каноничном путу томе доброга и праведнога, мудрога и ревноснога нашега епископа г. Михаила, кличући, да га преблаги Бог обдари постојаним здрављем и дугим животом, како би нас што више и чешће високим својим посјетама усрећавао!

М.

II.

(Глас о манастирском и калуђерском питању.) Читао сам у 34. броју овогодишњег „Српског Сиона“ чланак „О преустројству и уређењу манастирског и калуђерског питања“. Мило ми је, а и сваком честитом калуђеру мило бити мора, да се и о нама неко стара, да и ми пођемо мало напријед, јер смо већ поодавна застали, или баш и у назад пошли; но жалим, што се није више браће и отаца 10. маја о. г. на збор и братски договор у Гргетегу сабрало и што нису на том збору и настојатељи из других манастира, ваи Фрушке Горе, учествовали. Али, што није било, може још бити!

Тај честити збор претресао је ово, што је најглавније баш у ово доба, расправљао је наиме питање о школи монашкој. Колико би нам та требала, може увиђети свако, ко је ма само једном завирио у наше манастире. Наши манастири, те лијепе тековине вриједних наших старих калуђера, готово опустеше, јер нема подмлатка за манастирско калуђерство, а и што га има, јадно је и кукавно. С тога би било добро да се премного не договара, да се много не планира и у разна размишљања не трати скупоцјено вријеме, него да се за сада и то одмах

у једном имућнијем и пространом манастиру монашка школа што пре подигне, да се скупи младеж и постане наставници, под управом строгог и образованог настојатеља, а кашње нека се трошкови и она у ред довађају, јер ће се тада најбоље увиђети, шта ће маљка и што ваља поправити. Дајте браћо и оци, позовите и друге, састаните се још једном, закључите отворење монашке школе и замолите Његову Светост нашег врховног поглавицу за благослов, кога нам јамачно одбити неће, него ће уз исти својом горућом љубави, за напредак свете наше православне цркве и савјетом и моћним упливом својим потпомоћи да се и ови стубови цркве наше учврсте и да се у народу опет подигне углед калуђера на онај степен, на коме су тада били, када су тешким трудом својим а помоћу дарежљивих руку побожних приложника дизали ове свете задужбине.

Да је ово питање о изображавању монашког свештенства којом срећом пре 15 или 10 година рјешено, отпала би она бојазан, да би се моглe народне власти у наша обитељска питања мјешати, јер би и народ и народни сабор увидио, да од манастира користи имаде и да сваки дјелатељ треба да заслугу своју прими, а народ не би гледао тада да од манастира одгуљује, него би на исте још и прилагао.

Признати морамо, да смо и ми сами криви.

Са претставком преподобних отаца настојатеља, гледе имовине манастирске, мора се сваки калуђер сложити, јер су темељито проучене, а основане на правилима и општим црквеним и посебним монашким, само држим, да би мјесто е к с а р х а могао бити п р о т а, по примјеру оног у Светој Гори, а тако исто и средишња управа треба да је према нашим околностима удешена и тада би се могао и манастирски устав и остало удесити, као што је то тамо већ речено.

У име млађе браће молим преподобне оце настојатеље, да нам предњаче, а теретније послове нека оставе на наша млађа плећа, а ми ћемо радо извршивати налоге наших настојатеља и у свему им на руци бити, у колико нам год психичне и физичне силе допуштале буду.

Јеромонах из пакрачке дијецезе.

С П И С А К

срп. прав. парохија и број срп. прав. народа у протопресвитерату Велико-Бечкеречком крајем 1891. год.

Број парохија	ИМЕ ПАРОХИЈЕ	Б Р О Ј									ПРИМЕДБА
		цркава	свештеника	Душа			брачних парова	срп. прав. домова	родило се	умрло	вишак
				мушких	женских	свега					
1	Вел. Бечкерек .	2	5	3590	3502	7092	1515	1170	322	311	90
2	Ечка	1	1	165	111	216	38	41	17	7	2
3	Арадац	1	1	849	860	1709	391	268	90	90	18
4	Срп. Елемир . .	1	2	1530	1472	3002	645	517	144	130	17
5	Бега-Сент-Ђурађ.	1	1	524	576	1100	224	182	68	56	19
6	Срп. Итебеј . .	1	2	1892	1785	3677	779	689	183	218	45
7	Срп. Нардаш . .	1	1	543	331	874	244	221	48	52	11
8	Мошош	1	1	756	866	1622	269	267	61	56	18
9	Шурјан	1	1	177	170	347	66	74	—	—	—
10	Срп. Бока . . .	1	1	650	681	1331	350	324	71	54	14
11	Срп. Неузина . .	1	1	741	773	1514	353	301	76	75	11
12	Канак	1	1	224	216	440	88	93	37	29	5
13	Срп. Црња. . .	1	2	1269	1300	2569	568	500	172	94	29
14	Срп. Кларија . .	1	1	1258	1249	2507	572	445	129	89	22
15	Срп. Кеча . . .	1	1	255	257	512	120	—	19	19	3
16	Срп. Ченеј. . .	1	1								
	Свега	17	23	14363	14149	28512	6222	5090	1457	1280	304

Овај статистични преглед је због немара дотичних свештеника испао доста непотпун — јер за Срп. Ченеј нису изложени никакви податци с тога, јер их дотични свештеник није свакитно своме надлежном протопресвитеру. Свештеник шурјански није изложио колико се родило и умрло и колико народа вечнало у његовој парохији — а свештеник нечански нађа не зна, колико има срп. прав. домова у Кечи? Сматрано је жалосно, да се у оваким стварима овако немар показује!

„СЛАВЕНО-СЕРБСКЕ“ НАКАЗЕ У СРПСКОМ ГОВОРУ И ПИСМУ.

(На част Његовој Светости, преузв. госп. Георгију, патријарху српском).

(Наставак).

18. Још 1856-е године у својој српској граматици за ниже гимназије напомиње Петар Нинковић, да се од глагола бити (који значи да што јест, sein, esse, и који је у старо време гласно **кыти**, т. ј. *бъити-бъјти*) чује у народу, поред правил. садашн. врем. бу̏дем, још и бу̏днем, и тврди да би овако било правилније. Тако ваља да према: **когдог** или стар. **кждѣ-кондон**; **когдеть** или стар. **кждеть-кондет**, пољски będę? — А Вук у својем речнику све самих српских народних речи наводи, да тај глагол бити у садашњем времену гласи не само бу̏дем и бу̏днем, него и би̏днем, стављајући задња два облика у заграду (бу̏днем, би̏днем). Како Вук облике будем и биднем мење у заграду, а Даничић их у својим „Облицима“ као и остали граматичари у својим уџбеницама, ни по изузетку, не помињу, то је знак да у српском књижевном језику ваља употребљавати само први облик бу̏дем. Да видимо како вели теорија о језику, коју имамо да применимо на глагол бити. Глагол би-ти (који значи да што јест, sein, esse, и који је у старо време гласно **кыти**, т. ј. **кънти-къјти**) у првом свом садашњем времену, које се говори кад је тај глагол свршен или тренутан, и у глаголском прилогу садашњег времена и заповедном начину узима к основи на крају глас *д* (удруживши се још од старине с оним глаголима, који основи додају *д*), а тада му се у основи самогласник *и*, који стоји место старога **ъ**, претвара у *у*, и тако се изједначује у тим облицима с глаголима којима се основа свршује на сугласник. По томе му основа садашњег времена гласи: буде, старо **кждє**, а промена у тим облицима овако: Сад. време: Једнина, 1^а лице бу̏дē-м, 2^е л. бу̏дē-ш, 3^е л. бу̏дē. Множина, 1^о лице бу̏дē-мо, 2^о л. бу̏дē-те, 3^е л. бу̏ду̏. Прилог сад. времена: бу̏ду̏-ћ-и. Заповедни начин: Једн. 1^а л. —, 2^о л. бу̏ди, 3^е л. —. Множ. 1^о л. бу̏ди-мо, 2^о бу̏ди-те, 3^е л. —

Овакви стари облици глагола бити сачували су се (а ретко се чују) кад је он сложен с предлозима за, про и с; тако од забити (= заборавити) има забудем, на пр. Не забуди на којој си (Нар. посл.); од пробити (= пријати, на корист бити) има пробудем, на пр. Попиј и ту и другу, да ти обје пробуду (Нар. песма); од збити се (с-бити се = догодити се) има збуде се и т. д., и ово се последње још најјаче држи. — А глагол бити сложен с предлогом до: добити и од њега сложени задобити, придобити, немају старих облика, него су им облици по обичном обрасцу VI-ога раздела I-е врсте, дакле: добијем, задобиј, придобијте итд. И сложен глагол снебити се нема старих облика, већ има обичне снебијем се и т. д. — Мимо основу садашњега времена има глагол бити данас још две основе, свега дакле три: 1^о основу за садашње време: буде = ст. **кждє**; 2^а основу за пређашње трајно или описно (несвршено) време: бе (**къ** место **кѣ** из **кѣмъ** = **кѣ**), и 3^е основу за неодређени начин: би = ст. **кѣ**. —

Глаголом бити (будем) замењивао се је у старо време а замењује се и сада глагол, којему је основа јес, и који је имао само садашње време и глаголски прилог сад. времена, а свих осталих облика није имао; сада пак има само сад. време са двојаким облицима: пуним и крњим, на пр. 1^а је̏с-а-м и сам, 2^а је̏с-и и си, 3^е је̏с-т и је; 1^о је̏с-мо или смо, 2^о је̏с-те или сте, 3^е је̏с-у или су. А као прилог сад. времена и од јесам и од бити узима се будући, (франц. en étant, кад се односи на подмет, иначе étant), на пр. „Пророк дакле будући, и знајући да му се Бог клетвом кле,“ и т. д. Дела апост. II, 30 у Нов. Завјету.

Напомена. Некад се учило, док цароваше Нинковићева граматика, да од глагола јесам имамо два глаголска придева, онданња „причешћа“ садашњега времена, и то: а) „будући, — ћа, — ће,“ и б) „сушти, — а, — е,“ а то није истина, јер будући је прилог сад. времена а не глагол. придев а сушти је у српскоме прост придев и значи исти, чити, ipsissimus, на пр. сушти отац, а није глаголски придев, онда звано „причешће“ садашњега времена. — Од глагола. бити, кад значи да што јест, sein, esse, ваља разликовати са свим другога значења глагол би-ти, кад се каже место ударати, percutere, који има облике са свим

по обрасцу VI-ог раздела I-е врсте; тако сад. вр. бй-ј-ё-м, прил. сад. вр. бй-ј-ўћ-и, а запов. начин бй-ј, убй-ј, пребй-ј, набй-ј, сабй-ј, избй-ј и т. д., па тако и вйј, вапйј, или упйј, крйј, лйј, мйј, нйј, плйј, рйј, тйј, шйј; трећи или II-и глагол. придев постаје наставком т: бит, вит, крит, лит, пит, добит (слож. од до и би-ти, будем) а може постати и наставком ен: бијен, бјен а некад и би-в-ен, са-ви-ј-ен, сакри-в-ен, ли-в-ен, пи-ј-ен и пи-в-ен, до-би-ј-ен, добјен и до-би-в-ен, ми-в-ен, ри-в-ен, ши-в-ен и шивен и т. д. —

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Свештеничка скупштина ради удружења.) Као што дознајемо из Карловаца, држао је тамо у уторак 15. септ. о. г. седницу своју „одбор за припремину радњу око остварења свештеничког удружења у срп. прав. митрополији карловачкој“, те је у тој одборској седници решено, да се ради свештеничког удружења и његове организације одржи општа свештеничка скупштина срп. прав. свештенства митрополије карловачке — у Новоме Саду 21. и 22. октобра о. г. Одборски позив, којим се свештеничка скупштина у Нови Сад сазива, као и установљени дневни ред исте скупштине — донећемо на уводном месту у будућем броју овога листа. За сад само кличемо: Сретно да Бог дâ — и у добри час!!

— (Парастос добротвору народном пок. протојереју Стевану Анђелићу) давао је дана 13. о. м. у Шиду нећак му парох П. Новаковић. На парастосу чиводејствовао је привично-главни игуман г. Теофан Косовац и пароси: Ковачевић, Обрадовић, Анастасијевић, Јеремић, Обрадовић Владимир и ђакон привично-главски. Говор је држао г. Никола Ковачевић, парох илиначки.

— (Из горњо-карловачке епархије.) Пленарна сједница епарх. админ. одбора горњо-карловачког држана је у Плашком дне 19. (31.) августа о. г. Председник: високопреосвештени Епископ, г. Михаило; од свештеничких чланова присутни су пароси: Илија Маринић, Самуило Остојић, Радош Радуловић и Миле Грубор; од световних: Миле Љубобратовић, Нико Пријка, Данe Лужајић, и Сава Мрвош; биљежник и извјеститељ је Сава Косановић. Између многих предмета спомињемо ово: Заклети су нови чланови: професор Н. Пријка и учитељ Данe Лужајић, по пароху оточком. — Брезовопољска парохија подигнута са III-ће у II. класу. — На извјештај повјереника М. Мајсторовића и Калинића — дати изабрати ново црквено заступство у Могорићу и позвати пароха и предсједника Т. Милојевића, да црквене рачуне у потпуном реду има предати новом цркв. заступству. — Кр. кот. области у Огулину јавља, да је на предлог жупанијског надшумара забранила на 5 година сјечи шуму манастира Гомирја и још неке друге одредбе издала, јер је манастир Гомирје ужасно запуштен, дакле државна власт је, по праву надзора, морала сходне мјере предузети да манастир Гомирје сачува од коначне пропасти. Пошто је садашњи епископ Дјецезан г. Михаило управу манастира Гомирја узео у своје вриједне и савјесне руке, рјешено је ремонстровати против горњих одредаба политичне области. — На извјештај С. Пријке рјешено је: ново црквено заступство у Подлапачи дати изабрати, а садашњег подпредсједника Илију Грбића, који прави неред у општини, искључити од избора у црквено заступство. — Житељи села Подума моле, да се придруже парохији у Оточац. Решено је: кад плаће намет за поправак садање им парохијске цркве уважити молбу. — Црквену општину Блиниску одбити најодлучније, да смије у порти (цимитеру) крчмарити; тако исто одбити црквену општину у Вребцу, да смије дати у гробљу пасти марву и одтуда побирати таксу, јер су гробља осведена мјеста. — Више црквених општина препоручити за потпору за поправак цркве — Одобрити намет црквене општине у Брлогу, и то по порезној форинти, за поправак парохијалних

зграда. — Узето на знање, да је Његово кр. и апост. Величанство благоизволело протосинђела Гавру Змејановића потврдити за надзорника црк. народних и манастирских добара. — Изаслати повјереника Н. Зеца у Ушћиште, да уз свештеника именује још два општинара, евентуално црквена тутора, који ће управљати са црк. општинским добром — По извјештају повјереника Н. Зеца и Штакића ново црк. заступство у Дубици изабрати дати, и повјеренствени трошак (18 фор.) одобрити. — Куповање куће у Јабуковцу за 5 хиљада уступити окружном проти на мњење. — Упитати општину костајничку, из којих средстава намјерава поправити капелу на гробљу. — Општинско поглаварство у Малом Градцу моли, да се стара школа купи за парохијални стан; — уступити повјереннику С. Теодоровићу, да извиди. — Одбити молбу црк. општине у Залужници, да се пароху станарина снизи са 150 на 100. фор. — Управа манастира Гомирја подноси прорачун за 1892, по коме је расход са 600 фор. већи него приход. Решено: позвати управу, да мањак зајмом покрије. — Позвати крњу црквену скупштину у Војнићу, да поднесе разлоге, зашто моли, да се предсједник и подпредсједник дијеце те части. — Експонирану капелланију у Шпанци повинити на парохију III. класе; такођер и екси капелланију у Штикади подићи на парохију III. кл. — Проту Кукића изаслати у црк. општину у Брњани, да именује повјереника, који ће имењем општинским управљати на рачун општине, која је са изборном општинског предсједника некакав пркос терати хтела. — Једногласно су примљени предлози Његовог Високопреосвештенства г. епископа Михаила: а) да се у Туку крајина парохија, јер ту прети велика опасност православној цркви; б.) да се позову црквене општине, да набаве печате, као што то прописује кр. рескрипт; в.) да се позову још једном, а то је по трећи пут, црквене општине, да црквене рачуне поднесу, на које се и овај пут налогу оглуше, распустиће се дотична црк. заступства и поставити повјереништва; г.) да се црквене благајне морају водити по формулару, кога ће издати епарх. арх. одбор, пошто се високопреосвештени г. епископ Михаило на своме коначном путовању увјерио, да некоје црк. општине у опште немају благајничког дневника. — **М.**

— (Извештај о раду сједнице епархијске конзисторије горњо-карловачке) држане у Плашком дана 20. авг. 1892. Житељи из Врбовског моле, да би се из манастира Гомирја један калуђер одредио, који би у њиховој фил. цркви почешће служио, пошто им парох моравички врло ријетко литургише; — ријешено, слати им калуђера сваки 14. дан, којем они подвоз и трошак плаћати имаду. — Парохијско звање у Оточцу јавља, да је приликом доласка преосвећеног г. епископа дне 3. (15.) авг. у Оточац, тамошња црква обнов јајима и блатом замазана и оскврњена била, те да се сада истрага о том хитно води; — уступише се акт земаљској влади. — Капелан Јаковић моли, да се из Сјеничака ма на коју другу капелланију премјести; — одбија се. — Капелан Вујаклија моли, да се припусти стечајном испиту; — припушта се октобарском заседању испитне комисије. — Тако исто моле и капелани Шумоња и Цвјетићанин, да им се дозволи, да обзиром на њихово сиромаштво тај испит код надлежног проте полажу; — не дозвољава се, већ се позивају да у октобру овамо пред испитну комисију дођу. — Тражиће се од петрињског проте да поднесе акте о предаји капеланије Жуњачке од капелана Милојевића Остојићу, да и у будуће ту формалност свагда тачно чини. — Намјесник П. Грба као консенст. повјереник при избору проте у Војнићу јавља, да је уз неке сметње и протесте за тамошњег проту изабран Игњатије Малобабић, парох коларићки; — обзиром на свиденство пакосне сметње, приговори се одбијају, а избор се потврђује. — Катихета кр. вел. гимназије у Госпићу М Лалић моли, да се Боротин катихизис у средње школе уведе; — уступа се св. Синоду. — Капелан Јаковић моли, да се његови и Малобабићеви парбени акти М. Савјету на апелацију поднесу; — одбија се, нека их ако хоће сам поднесе. — Јошански парох тужи се, да тамошњи учитељ не зна црк. пјесница, те пита, што ће учинити од камата закладе Баљавинове у ту сврху основане; — упућује се црквена општина да од земаљске владе моли учитеља пјесница изишлаће. — Парох Висућки Данило Цвјетићанин изјављује, да ради старости више служити не може; — уважава се обзиром на дуоку старост његову, те се предлаже за дозначење мировине, а до то доба одређује му се половина прихода његове парохије, дочим се друга половина дозначује администратору Мутилићком Узелцу, коме се и служба и управа ове парохије повјерава. — Суспендовани парох

Кокотовић моли, да би се с њега суспензија дигла, да би се тако пре и лакше црквеној благајни одужити могао; — одбија се. — Управа манастира Гомирја пита, тко да јој плати трошкове око опслуживања парохије у Јасенку, за време док Милојевић тамо приспио није; — обуставиће се то од плаће Милојевићеве који на место своје опредељења благовремено дошао није — Окружни проте подносе извештаје о овогодишњој свештеничкој исповеди; — некоји, који се не исповедише, позивање се преко надлежнијех прота на изјашњење, те да сведоџбе о својој накнадно учињеној исповеди својим путем овамо поднесу. — Одређују се избори пароха на парохије у Сјеничаку и у Свиници, а за консист. повереника одређују се надлежне проте, тиме, да своје извештаје о томе најдаље до октобарске седнице овамо поднесу. — Избор пароха у Кретињи обуставља се, док се неке тужбе тамошњих парохијана не испитају, у коју се сврху прото Грбић одређује, да то на лицу места испита. — Парохијско звање у Оточцу моли, да се конзисторија код земаљске владе заузме, да се на вишој пучкој школи у Оточцу, коју 144 српско-православне дјеце похађа, два или барем један Србин за учитеља намјести; — уступити и препоручити зем. влади. — Његово Високопреосвештенство г. епископ јавља, да је свештеника и професора учитељске школе у Карловцу, Манојла Грбића, обзиром на његове заслуге за протојереја произвео, а свештеника Мушдеку, професора и вјеро-учитеља на кр. учитељској школи у Петрињи, црвеним појасом одликовао; — узима се на знање. — Надаље јавља, да је свршн. богослова Н. Ерцеговца за ђакона рукоположио, који је за катихезту пучких школа у Глини постављен, а гледе духовног надзора мјестном проти подвлашћен; да је свршеног богослова Васу Бањанина за ђакона и свештеника рукоположио, те га с 1. сент. за капелана у Војнић одредио, дочим су данас новоизабрани прото Малобабић за пароха, а Вујаклија за капелана у Војнић, Бањанин пако из Војнића за администратора у Коларић са 1. окт. одређени; да је свршн. богослова Јову Будисављевића за ђакона и свештеника рукоположио, који је данас за личног капелана пароху у Дебеломбрду са 1. окт. одређен, те му уједно и управа те парохије повјерена. — За тим г. епископ предлаже: да се свештенство позове, да изјави, колико пута и када су политичнима властима пријављивали оне који у кубинату живе, те што су исте до сада у том чиниле и какав је успјех постигнут. — Налаже се свештеницима, да матрикуле и извадке из истијех старословенским језиком, а само имена грађанском ћирилицом пишу, у протоколу пако умирајућих да увијек и име дотичног гробља, а лето узраста уз цифре и словима напишу. — Ријешено је још неколико брачнијех парница, које су у њиховој прописаној процедури за један степен даље помакнуте. Ј. Т.

— (Главна скупштина „Матице Српске“) одржана је 12. (24.) септембра о. г. За председника изабран је на ново дојакошњи председник матичин г. Милош Димитријевић, кр. саветник, а за подпредседника г. Павле Гостовић. — Узети су на знање сви извештаји о годишњем раду управнога одбора и књижевног одељења и одбора. — Одобрени су предложени прорачуни свих фондова под управом матичином за годину 1893 (20 на броју) и прорачун о заједничким управним трошконима. — Примљено је 87 нових чланова, који су се од лањске скупштине до сад пријавили. — Одобрени су рачуни за годину 1891. — Учиниће се нова представка високом министарству просвете и црквених послова у погледу фонда Саве Текелије. — Прихваћени су предлози за расиле књижевних награда из фонда Јована пл. Наке и из задужбине Јована и Терезије Остојића. — По предлогу књижевног одељења изабрани су, ради књижевних заслуга, за почасне чланове: Стојан Новаковић, М. Ђ. Миличевић и М. П. Шапчанин из Београда; Павле Ђулаји и Карло Сас из Будим-Пеште; Перо Будмани из Загреба и др. Конст. Јиречек из Прага. — За чланове књижевног одељења изабрани су: Максим Лудајић, прота Никола Гр. Живковић, Васа Пушибрк, Сергије Шакрак-Нинић и Никола Јоксимовић. — Избор питомаџа разних стипендијских закалда текло је овако: 1.) За питомца стипендијске закладе Петра Костића са 400 фор. изабран је Јован Стојић, медицинар, родом из Черевића; 2.) За питомца закладе Павла Јовановића са 400 фор. изабран је Јован Ђурић, свршени реалац из Илинаца, који има учити технику; 3.) За питомца закладе Христофора Шнфмана са 200 фор. изабран је Јован Кнежевић, учитељ павловачки, родом из Кулина, који ће слушати више педагошке науке у Бечу; 4.) За питомца закладе Гавре Романовића са 300 фор. изабран је Славољуб Илић, слушалац бечке академије за пољопривреду, из Земуна. —

На скупштини било је присутних око 90 чланова, а радња скупштинска текла је мирно и достојанствено.

— (Књижевно одељење „Матице Српске“) имало је 14. (26.) септембра о. г. своју редовну седницу. У тој седници изабран је по новоме за подпредседника књижевног одељења др. Илија Огњановић. — Биран је и књижевни одбор, у који су изабрани ови чланови: Др. Ђорђе Дера, др. Милан Савић, Јован Грчић, Стеван Лекић, А. Хаџић, Сергије Шакрак-Нинић, Милан А. Јовановић, Сава Петровић, Васа Пушибрк и А. Варађанин. — Одлучено је, да се 21. септембра о. г. по ст. кал., као на дан 50-годишњице од смрти великог добротвора народног Саве Текелије приреди свечан парастос у спомен његов у овдашњој саборној цркви. На тај парастос позваће се сви чланови матични, а говориће на њему члан Сергије Шакрак-Нинић у спомен Сави Текелији. Осим тога решено је, да се о св. Сави г. 1893 држи свечана седница књижевног одељења само и једино у славу Сави Текелији. — Иван Иванић јавио се, да је писац расправе: „О Буњевцима,“ која је стигла на расписану награду од 100 дуката из фонда Остојићевог, и жели је, да му се та расправа штампа у „Летопису“, те је услед тога иста предана члану Милану А. Јовановићу на даљу оцену. — Остали предмети тицали су се питомаца стипендијских завода под управом матичином.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Како овострано српско учитељство нема свога листа, који би се што чешће, баревш недељно, бавио струком и животом учитељским у поучно-забавном правцу, то сам принуђен да издам свој подужи састав „ПЕДАГОШКА ПИСМА“ у засебној књизи.

Ту књигу сам написао размишљајући о предметима, којих ће бити 25, колико сам читао, чуо, видио и искусио; а употребио сам облик писма за то, да буде читаоцима разумљивије и занимљивије.

Усуђујем се, дакле, позвати на претплату учитеље и учитељице, и сваког пријатеља књиге, с тим, да ћу тек онда дати књигу у штампу, кад буде довољан број претплатника; као и да ће ми приход, ако га Бог даде, употребити као испомоћ на даљем студирању учит. струке у иностранству.

Скупљач има десету књигу или новац. Претплату прима: г. Аркадије Варађанин, управитељ више дев. школе у Новом Саду. Цена књизи 40 н.

У Новом Саду, 4. септембра 1892.

Јован Јанко Књежевић,
учитељ.

Молим и остала српска уредништва, да имају доброту овај позив препштампати.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Бр. 221, ех 892.
Е. пр.

Високопречасни Архимандрит Јоаникије Марковић, дошавши из Рељева (Босна) у Плашки, поклонио је тој Управи Дијецезе Горњо-Карловачке врло лијеп сребри ручни крст од велике вриједности.

Благохотном дародавцу том изриче се овим јавна благодарност у име цијеле Богом чуване Дијецезе ове за тај његов дар.

У Плашком, 8. септембра 1892.

Управа Горњо-Карловачке Дијецезе.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 175, 1—2

Скупштинским закључком од 8/IX. о. г. расписује потписана срп. правосл. црквена општина овим стечај на упражњено учитељско место.

Плата 350 фор. а. вр., стан у нарави, 5 хвати дрва за огрев школе и учитељског стана; 30 фр. за переводство код црквене општине; 20 фр. у име плаћања школске послуге; $2^3/_4$ јутра пашњачке земље, на коју учитељ порезу плаћа.

Учитељу у дужност спада одређење му разреде од општине у прописаним предметима настављати и црквеном појању обучавати; у цркви десну певницу издржавати и присуствовати при свим богослужењима.

Првенство ће имати они који се лично у цркви појављем препоруче.

Рок стечају траје до 1-ог октобра о. г. по ст. кал.

Српска прав. црквена општина у Черевићу 9/IX. 1892.

Перовођа Пет. Ј. Шевић, с. р. Председник Ђока Чича-Савић, с. р.

Е. Бр. 604 ех 892. Е. 408.

СТЕЧАЈ. 170, 2—3

На једно упражњено стипендијско место из закладе пок. Петра Божића од годишњих 105 фр. овим се расписује стечај.

Молитељи имају доказати:

1.) да су Срби православне вере;

2.) да су сиромашног стања;

3.) да су последњу школску годину с' врло добрим успехом свршили;

4) да су душевно и телесно потпуно здрави.

У смислу основног писма за питомце могу

изабрани бити само они, који су из епархије темишварске, а међу овима имају првенство, који су у Араду рођени. —

Молбенице имају се до 30. септембра о. г. потписаној конзисторији поднети. —

Из конзист. седнице држане у Темишвару 18. (30.) августа 1892. год.

Епархијска конзисторија темишварска.

III с. 137 ex 1892. **СТЕЧАЈ.** 169, 2—3

Ради попуњења једног учитељско-помоћничког места у српској православној вишој девојачкој школи у Панчеву расписује се стечај.

Учитески помоћник, који ће на ово место постављен бити, имаће дужност да предаје мађарски и немачки језик, а по потреби још и други предмет.

Плата је 800 фор. годишње

Компетенти имају своје молбенице обележене крштеним писмом, сведоџбом о учитељском оспособљењу, политичном и моралном владању и досадањој служби својој српском православном народно-црквеном школском савету у Карловцима најдаље до 1. октобра т. г по ст. кал. поднети.

Из седнице ср. прав. нар. црк. Школског Савета држане у Карловцима 25. августа (6. септембра) 1892.

Е. 941. I. 177. **ЕДИКТ.** 162, 3—3

Усљед бракоразводне тужбе овом духовном суду од стране Зорке Деспотовић рођене Јовановић из Крушчице, поднесене, овим се супруг њен Коста Деспотовић, некадањи трговац у Ст. Молдави, који је супругу своју злобно без узрока оставио и у свет одтумарно, позива, да се овоме духовноме суду у року од шест месеци пријави и место свог пребивања означи, јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без њега по пропису закона окончати.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 27. јула (8. августа) 1892 држане.

Бр. 1731. Кк. 383. ex 892. **ЕДИКТ.** 2—3, 171

Милета Кукић, супруг Анђелијин, из села Тржића I. кбр. 55. парохије и општине прилипљанске, котара слуњског, жупаније Модрушко-ријечке, који је свој завичај и своју закониту жену оставио и у свијет отишао, позивље се овијем, да се, у року од деведесет дана, од првога учињења Едикта у новине, или писмено или главом овој Конзисторији пријави; иначе ће се и без њега у бракоразводној парници, коју је противњега жена му Анђелија повела, по закону даље поступати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 20. августа 1892.

СТЕЧАЈ.

Усљед дозволе слави. епарх. пик. одбора бачког овим се по ново отвара стечај на упражњено учитељско место у Турији

Плата је у готовом новцу: 300 фор., за држање повторне школе 40 фор., за грејање и чишћење школе 60 фор., у име писаћег паушала 10 фор., уживање 16 дунтр. ланаца (22 кат јутра) ораће земље на коју учитељ порез, еквивалентан и друмарину плаћа, и слободан стан.

Изабрани дужан ће бити у додељеним му разредима децу у свима пик. уредбом прописаним предметима обучавати и у цркви при сваком богослужењу за певницом појати.

Рок стечају траје до 25. септ. по ст. календару.

Молитељи имају своје добро снабдевене молбенице до поменутог рока потписаном пик. одбору поднети.

Из седнице пик. одбора у Турији 31. августа 1892. год. држане.

172, 2—2 Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 158, 3—3

На упражњено место пароха у Чортановци са платом VI. разреда, овим се стечај отвара.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из страде епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца октобра о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 11. (23.) августа 1892 држане.

Архидијецезална конзисторија.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странe земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М Поповића** на главној пијаци, а рукописи уреднишшву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 39.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 27. СЕПТЕМБРА 1892.

ПОЗИВ

ПРЕЧАСНОМ И ЧАСНОМ СРПСКОМ ПРАВОСЛАВНОМ СВЕШТЕНСТВУ ОБОЈЕГА РЕДА У МИТРОПОЛИЈИ КАРЛОВАЧКОЈ.

ЉУБАЗНА БРАЋО!

Благословом и дозволом Његове Светости, преузвишеног Господина Патријарха Георгија Бранковића и високопреосвештене Господе Епископа, а по жељи и вољи нашега свештенства, потписани одбор позива овим сву љубазну браћу свештенике у митрополији карловачкој у свештеничку скупштину, која ће се држати **12. и 13. октобра о. г. у Новоме Саду.**

Дневни ред скупштине установљен је, у седници потписанога одбора од 15. септембра у Карловцима, овако:

1. Призивање св. Духа.
2. Отварање скупштине.

3. Привремено конституисање скупштине.

4. Претрес нацрта правила за удружење православ. српског свештенства у митрополији карловачкој.

5. Избор председника, подпредседника и перовођа скупштине свештеничког удружења.

6. Избор главног одбора свештеничког удружења.

7. Избор благајника и саблагајника.

8. Избор ревизионог одбора.

9. Саветовање о издавању листа, као органа удружењу.

10. Саветовање о катихетичкој настави у основним и средњим школама

11. Саветовање о уређењу мировине свештеничке, свештеничких удовица и сирочади.

12. Доношање резолуције, којом свештеничко удружење обележава своје становиште у погледу предлога за устав српске православне митрополије карловачке.

13. Предлози појединих чланова.

14. Саветовање о месту, где ће се држати будућа скупштина свештеничког удружења.

15. Избор чланова за оверовљење записника скупштинског.

16. Затварање скупштине.

Умољавају се сва пречасна и часна господа и браћа свештеници, да свој долазак изволе пријавити уредништву „Српског Сиона“ до 10. октобра о. г.

Озбиљност и важност дела, које ће скупштина имати да изврши и посао, што га дневни ред ставља скупштини у задатак, даје пуно оправданог разлога уверењу и нади, да ће браћа свештеници обојега реда — којима само могуће буде — похитати вољно и спремно на скупштину — давно и жељно чекану!

У име Бога, а рад општег нам добра, здраво браћо, до братског нам састанка!

Из седнице „одбора за припремну радњу око остварења свештеничког удружења,“ држане у Карловцима 15. септембра 1892.

ЈОВАН ЈЕРЕМИЋ,
парох бачиначки, као перовођа.

СТЕВАН ЧОБАНИЋ,
прота карловачки, као председник.

Р Е Ч

на 50-годишњем парастосу Саве Текелије,

што га је приредила „Матица Српска“ у новосадској саборној цркви 21. септембра 1892.

говорио:

СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИШИЋ

члан књижевног одељења и књижевног одбора „Матице Српске“.

„Вѣчна памать!“

Отпојасмо „вѣчна памать“ имену, које ће се са славом и хвалом помињати, док је и једне српске душе на земљи, под јарким сунцем небесним! Кликнусмо и пожелесмо „вѣчна памать“ неумрлом Сави Текелији, који се делима својим обесмртио, те ће му помен и слава остати трајна, и вечна, док год је српског имена на земљи!

О, како је лако и угодно кликнути народном бесмртнику: „вѣчна ти памать!“ О, како је дивно и утешно желити вечити помен ономе, који се делима својим овековечио за сва времена и сва каснија поколења нашега народа!

У реду каснијих поколења, која ће за вечна времена хранити вечни помен неумрлог добротвора народног, Саве Текелије — ево се скупило на побожну задушну молитву прво поколење, иза смрти великог народног бесмртника, да призна, да у души осети и да слабим речима искаже: ко је био нашем народу Сава Текелија, који је на данашњи дан, пре но века, пре 50 година, у породичном гнезду своме, у славном Араду-граду, своју велику, племениту и родољубиву душу испустио. Кад се поколења и нараштаји броје и мере бројем и временом од 50 година, те кад од сутрашњега дана почиње свој живот ново поколење иза смрти бесмртнога Саве Текелије, онда ми, који спадамо још у прво поколење, треба на сусрету с новим, достојно да прославимо име највећега народнога добротвора, да праведно уважимо његове неумрле заслуге за српски наш народ и народну нам просвету — те да ново поколење и нови нараштај, што сутра отпочиње свој живот, при светлости светла и узвишена Текелијина имена, заветујемо чврстим и светим заветом, да као светињу поштује и уважава то име највећег народног добротвора, да не заборавља и не запушта гроба, где леже кости највећег српског родољуба, да чува као свети и најдрагоценији аманет оне богате поклоне, закладе и завештаје, којима је највећи Србин свој љубљени народ српски богато обдарио и обилно усрећио! —

Сава Текелија је јарко сунце српског родољубља! Он је сунце, које и светли и греје уједно. Милостиви Бог даровао нам га је, да нам огњевитом светлошћу засветли на доста суморном и натушћеном небу нашег црквено-народног и културно-просветног живота, те да се после око њега, као центра, поређају као звезде пратилице, и сви каснији наши народни добротвори, који се загрејаше на сунчаним зрацима Текелијина родољубља, па нам у похвалном пожртвовању своме оставише толике поклоне, закладе и завештаје, да смо са њих у целом образованом свету славни и похвални.

Између свих родољуба и добротвора, што их је наш народ с ове стране Саве и Дунава икада до сад имао — Сава Текелија је без сумње највећи родољуб и највећи добротвор нашега народа. Своје име и имање, свој живот и здравље, своју науку и искуство — све је то неумрли Сава Текелија принео на жртвеник народне просвете, у једној, најплеменитијој намери, да роду и народу своме што више користи. Као народни добротвор, он се није задовољавао: да оснива завештаје и закладе, које су само за једно место везане, или само једној извесној цељи одговарају, — он се није ограничавао, да чини добра само овом или оном сталежу, већ, као што јарко сунце својим благодетним зрацима обасјава и греје целу земљу, тако је и Текелија Сава — баш као оно и светитељ Сава — „всю ѡлагочестїю сербскїю землю и сердца людей“ загрејао топлином своје велике душе и обасјао благодетним зрацима свога пожртвовања и доброчинства.

Сунце Текелијиног родољубља и доброчинства грануло је српском народу од истока, из Арада града, где је он, као у месту свога рођења и породичном гнезду од старина — још у својим млађим годинама засновао и основао „воспитное заведеніе за оучащїйсѧ юность“ жртвовав на ту цел до 20.000 фор. Да би и друге побудио и загрејао за такве племените смерове, написао је књигу под насловом: „Позываніе единого Прадѣдинна на ѡснованіе за воспитаніе дѣцъ сербскѣ.“ На позив те књиге одазваше се многи имућнији Арађани, те приложише веће мање своте на то „воспитное заведеніе“ — али је због те књиге Текелија пред самим царским двором оптужен као бунџија, а за саму књигу му је речено, да је „писана противъ доброга реда у земьи.“ Но све то није могло поколебати великога Саву Текелију у његовим племенитим смеровима! Из младости своје уверен, да „наш народ — као што сам вели у једном свом основном писму — само изображеньем може к слави и свакој срећи до-

*

спети“ латио се тај велики геније српског народа, да ствара и подиже жива огњишта за изображавање свога народа. Од њега основано „васпитное заведеніе“ постоји и данас у Араду под законодавним именом „васпитни завод“, те из тога завода примају и данас неколико српских младића мање или веће стипендије.

Но поред оснивања „васпитнога завода“ није неумрли Текелија ни цркве заборавио. „Церковь племене его“, породична, т. з. „Текелијина црква“ у Араду, посвећена успомени св. апостола Петра и Павла, стајала је, за целог му живота, под његовом бригом и старањем. 1822. године украсио је цркву витом и поносном кулом, која га је са звонима заједно стала 22.000 фор. За позлату големе јабуке, коју је на врх високе куле поставио, сам собом је доносио и растапати дао на стотине жутих холандских дуката, те се та голема злаћана јабука и данас блиста на поносној кули Текелијине цркве, па на широко и на далеко проповеда славу имена Саве Текелије!

Но црква је тек онда права црква, ако у њој служе Богу врсни свештеници, који уз обредну службу своју, још и ревно проповедају скупљеноме народу дивну реч Божију. Па да би мудри и родољубиви Текелија побудно свештенике своје породичне цркве на што ревносније проповедање свете речи Божије, при свем том, што је већ држао и плаћао за своју породичну цркву нарочитог свога проповедника (Леонтија Магарашевића) основао је закладу од 1000 фор. па ту цел, да се из чистог прихода те закладе, свакоме свештенику, који у цркви Божију реч проповеда, плати по 5 фор. од сваке проповеди. Кад узмемо да се и данас слабо ко стара о унапређењу црк. беседништва, онда морамо ускликнути: О, да дивне и напредне мисли, која би и нашем времену доликовала!

Но Текелија је ишао још даље!

Да би за вечита времена осигурао пристојан материјални опстанак оних свештеника, који служе при породичној му цркви св. апостола Петра и Павла — да би му свештеници свршавали своју свету службу не са уздисајима и сузама, већ са веселим срцем и топлим одушевљајем — основао је неумрли Текелија нарочиту свештеничку фундацију т. з. „дом златне звезде“, из које фундације примају свештеници поменуте цркве, поред своје нормалне плате, годишње још по 500 фор. нарочите награде. У ту закладу уложио је и потрошио Сава Текелија пуне 62.000 фор., по срп. прав. свештенство арадско и данас ужива у пуној мери благодети те племените закладе, — па када на данашњи дан, а можда баш у овај исти час арадски српски свештеници читају задушну молитву своме оцу, ранитељу и добротвору, — без сумње, да са топлом молитвом спајају и осећаје најтоплије благодарности према бесмртноме добротвору, који је и њих саме, а и све последнике им у свештеничком звању, за вечита времена материјално осигурао!

Дивне су то задужбине и закладе, којима је Сава Текелија своје Арађане на вечна времена задужио, — па с тога су Срби Арађани и пред Богом и пред људима дужни и позвани, да у својој, од славних Текелијâ наслеђеној светој цркви, као светињу поштују и поштују овај гроб, у коме леже кости највећег њиховог и народног добротвора.

Ето у чему је и ето како је у Сави Текелији, од истока, из Арада, сијнуло српском народу јарко сунце српског родољубља и пожртвовања!

Да је то сунце вазда само над Арадом сјало и своје добротворне зраке само на арадске Србе проспипало — већ би и онда била велика слава Саве Текелије у српском народу. Али сунце — није за то сунце, да остане вас дан на истоку, већ да ухвати свој природни ток и пут према западу, да достигне зенит на разведреном небу српскоме, те да нам отуда са средине засја и обасја све пределе и крајеве у којима наш народ живи. И, где у Сави Текелији сунце среће наше, заузе свој узвишени положај на зениту — и где под благотворним упливом његових топлих зракā крави се пре свега онај лед око „Матице Српске,“ одмах за тим указује нам се пред очима највећа творевина Текелијина духа, родољубља и пожртвовања: пе-

гов грађански васпитни завод у Пешти — а кратко за тим и друга монументална његова заклада за образовање и васпитање војничког и свештеничког сталежа!

(Свршиће се.)

БРАЋИ-БРАТ.

Огромна већина нашега свештенства је прихватила с' одушевљењем, у протопресвитератским зборовима, мисао своја удружења и изјавила жељу, да се сазове скупштина, која ће извршити удружење и спровести му организацију.

После тих изјава, одбор за припремну радњу око удружења не само да је био овлаштен, него и дужан, да сазове скупштину целокупног нашег свештенства.

Одбор је то и учинио. Сазвао је скупштину за 12. и 13. октобар о. г. Установио је дневни ред; учинио и учиниће све, што је за одржање и рад скупштине потребно.

Одбор је, дакле, учинио своје; а сад је ред на нашем свештенству, да и оно учини своје.

Пре свега да се одазове позиву одбора и што многобројније дође на скупштину.

А ако су изјаве протопр. зборова реч истине; ако су закључци њихови акт озбиљног појимања потребе и важности свештеничког удружења, а ми тврдимо да јесу, — онда је свако апеловање ради доласка на скупштину сувишно.

Ми осуђујемо песимизам, али нећемо ни оптимизмом да се заварујемо у ствари нашега удружења. Врло помно рачунамо са свима околностима, које је срео и које ће још сретати до скупштине покрет за удружењем. Знамо и тешкоће, које ће некој браћи спречити долазак на скупштину. Па и у познавању свију тих околности ми се нећемо огрешити оптимизмом, ако са пуним уверењем изразимо наду и очекивање: да ће се наше свештенство озбиљно и достојно одазвати позиву на скупштину, да ће с' одушевљењем похитати к' остварењу свога удружења.

А казаћемо одмах и зашто се томе надамо, зашто то очекујемо. За то, јер се мисао свештеничког удружења није родила ове године, нити је она постала у одбору за припремну радњу око удружења, него је она много старијег порекла од тога одбора и његових млађих чланова.

Положај свештенства, његова несолидарност и неорганизација рада у извађању позива и задатка његовог, те непостизање жељеног успеха у томе раду, тиштило је и тишти већ одавна наше свештенство, те изазивало незадовољство његово с' једне, а тежњу „за бољим“ с' друге стране. У томе незадовољству и тој тежњи избијала је не једаред мисао за удруженьем свештенства као начин и средство, да дође до бољега положаја и већих успеха у своме раду.

Мисао удружења није нашем свештенству нова. Она му је долазила на ум и загревала срце увек, кад год је свештенство под притиском свога положаја и неуспеха у раду покретало се, да поради сложном вољом и снагом својих способности на општом добру и своме и цркве и народа свога.

Што мисао и тежња нашега свештенства за удруженьем није до данас остварена била, узрок су томе разне околности које су бивале јаче од племенитих тежња његових, као што ће стицај околности, данас повољнији, ако Бог да, придонети, да се та тежња, до данас још неугашена, за кратко време оствари и оживотвори.

И кад се оствари, оствариће се као тежња, не једнога или другога појединца, него целога нашега свештенства.

И за то, јер мисао нашег удружења није мисао Петрова ни Павлова у одбору за припремну радњу, него мисао, коју смо ми наследили и у наслеђе примили од наше старије браће и прошлих времена, а под истим невољама и потребама, које су је и пређе рађале; и за то, јер тежња да се она оствари не загрева само Петра и Павла, него цело наше свештенство, те што

данас та тежња избија као покретач удружења нашег у целом — или бар у огромној већини — нашега свештенства — ето за то очекујемо, да ће сазвана скупштина и многобројним одзивом браће свештеника са свију крајева наше митрополије, мисли удружења нашега живота дати, а доказати одлучно, једаред за свагда, да свештенство наше има права на положај, њему достојан, јер има све услове за њ.

Ми данашњи покрет око свештеничког удружења сматрамо као излив идеје и воље нашега свештенства, као захтев његовог положаја, као акт његове амбиције и енергије, која жели остварење једног великог и у животу цркве и народа еминентног позива и задатка.

И кад је истина, а истина јесте, да цело наше свештенство — осим метеорних изнимака — осећа потребу и жели остварење удружења свога; и кад је истина, да то свештенство хоће да буде јако и угледно, а што корисније цркви и народу, онда морамо веровати, да ће наше свештенство у одсудном часу, осетивши да је мисао удружења његова мисао, да је тежња за остварењем удружења његова, његове душе, његова срца и његова поноса, — с' одушевљењем похитати 12. и 13. октобра у Нови Сад, на братски састанак, прегорев све што се прегорети даде, остварењу заједничке нам мисли и идеје, жеље и тежње.

Ми ћемо на скупштину и за то, јер ствар удружења свештеничког има и имаће свој значај и за цркву и за народ. Удружење свештенично ће бити организација од општега значаја и важности, а добро смишљена и ревно спроведена, биће и од општега добра.

Само неозбиљно и тенденцијозно суђење или песимистичко схваћање може организацији свешт. удружења порицати важност, а сумњичити корист.

Удружено свештенство ће добити више, него што данас раздвојено има, ал' ће моћи и дати више, него што даје цркви и народу данас.

Удружено свештенство ће образовати једну чињеницу, која ће репрезентовати извесну снагу и моћ, а снага и моћ данас осваја и добија. Удружено свештенство ће прибраном и сложном снагом, енергичким и истрајним радом на свима позицијама свога позива много успешније деловати, те тако слави своје цркве послужити и народу користити.

Да, питање удружења и треба с' тих страна расуђивати.

Дана 12. и 13. октобра неће бити само питање: хоће ли свештенство примити предлог одбора за припремну радњу око удружења о организацији свешт. удружења, него ће се имати одговор дати и на питања:

хоће ли свештенство бољи, угледнији и одлучнији положај у цркви и народу;

хоће ли свештенство да више и успешније ради — или не?

То су питања, која са питањем удружења чине једну целину, која у неразлучивој свези стоје.

То су питања не Петра и Павла, него су животна питања целога нашега свештенства. На та питања тражи и има права тражити од свештенства свога одговор и црква и народ. Одговор на та питања је неизбежан. Ми га морамо дати. А пре одговора ваља се добро сабрати, тежину питања измерити, одговор добро смислити. Одговор тај биће пресудан за будућност не само свештенства, него и наше цркве — ваља га понети на души и савести.

Одговорити негативно на горња два питања, значило би: свештенство и задовољава данашњим својим положајем и стањем и одриче се бољег; значило би: свештенство не жели више радити него што ради данас.

Ко може тако? Ми не можемо. А ко би рекао, да се и без удружења може свештенству бољи положај и углед осигурати, а успешнији рад од данашњега постићи, томе једину истину можемо казати, а та је: брате! шити је теби озбиљно стало до положаја и угледа свештенства, шити до бољега рада!

Ко негативан одговор на горња два питања може да даде, томе је ванстину удружење свештенства наше сувишно и излишно!

Али, ко види разлога, да на та питања треба одговорити са одлучношћу, да свештенство хоће и положај и рад, тај ће брзо

бити на чисто и са разлозима, да свештенству треба организације, удружења.

Јер у удружењу његовом услови су за успешан, екстензиван и интезиван рад, а такав рад осигурава услове за положај и углед.

За то ми наглашујемо, да ће 12. и 13. октобар о. г. одлучити не само судбу нашег удружења, него и цену и вредност нашега свештенства, а по томе и будућност његовог положаја и угледа.

Одлучиће, је ли наше свештенство вољно и способно за енергично и успешно деловање у позиву свом, што је кадро да жртвује позиву том.

Значајна ће бити скупштина наша и за свештенство; значајна за цркву и народ. Она ће бити вага вредности нашег свештенства. Па или ће се на тој ваги подићи цена и углед свештенству или пасти. Или ће се цркви и народу ставити у изглед један известан напредак, којега им може осигурати од цене и вредности свештенство, или ће им остати, да се не надају — болем.

Који брат свештеник жели да буде оно прво, тај ће и самопрегорењем доћи на скупштину, потпомоћи остварење удружења, и ставити му на расположење сву своју способност и умење.

А који може да понесе на души својој ово друго, тај ваистину неће имати више права да се тужи на положај свој, да говори о угледу, о раду. . . . .

Има људи, па и међу свештеницима, који не могу да се загреју за мисао нашег удружења, јер виде у нашем свештенству неспособност за општи и виши рад, неспособност за организацију.

Хоће да кажу, е је наше свештенство без одушевљења и истрајности, без воље и способности, без амбиције и енергије. Има таквих баш међу противницима удружења нашег. Има их таквих и међу онима, којих се удружење непосредно не тиче, но који би ипак волели, да им свештенство те сузе, над таквим, песимистичко умишљеним свештенством, удружењем својим не убрише.

Има доста неласкавих, неповољних и општих суђења о нама свештеницима. У интересу је свештенства, аљ' и цркве наше православне српске, да сузбијемо и онемогућимо такве пресуде о нама.

То можемо једино: истрајним радом. За такав рад треба снаге, која ће га покретати и подржавати. Та је снага пре свега у нашем удружењу.

Сложимо силе, здружимо способности, један другог потпомозимо. А то можемо удружени — организовани.

А да се удружимо, да се организујемо, дођимо, браћо, на скупштину!

Не само који смо изабрани од протопресвитератских сборова као изасланици, него сви, који узможемо, који срца имамо за опште добро.

На братски састанак, на заједнички рад!

Јован Јеремић,
парох бачиначки.

АРХИЈЕРЕЈСКА ПОУКА ПРЕСВИТЕРУ ПРИ РУКОПОЛОЖЕЊУ.

Саставио по св. писму ПЛАТОН епископ бачки.

Превео Ј. Д.

(Свршетак.)

XIII. СТАРАЊЕ ЗА БОЛЕСНИКЕ.

Ко ослаби и ја да не ослабим? (II. Кор. XI. 29.).

Пази да ти ни један верни због твога немара не умре без св. причешћа. О, да би ти у свом самртном часу могао рећи: *Господе! док бејах с њима у свету, ја их чувах у име твоје; оне које си ми дао сачувах и нико од њих не погибе* (Јов. XVII. 12.).

Учи народ често о одличним дејствима св. тајне **јелеосвећења** како на душу тако и на тело, и опоминьи га, да те за времена позива к болеснику. „Не укланьај се од оних, који плачу, и с тужнима тужи:

не буди лењ болесника посетити“ (Сирах VII. 37., 38.). У болести често нема утехе за то, што се сувише очекује. *Болује ли ко међу вама, нека дозове свештенике црквене, те нека читају молитву над њим и нека га помажу уљем у име Господње. И молитва вере помоћи ће болеснику, и подиће га Господ* (Јак. V. 14., 15.).

Исповест с болесником, која много пута **последњом** бива на према томе би имала бити најбоља, свршују с најбољом вољом, особито гледај да изазовеш у срцу његову скрушеност, *да Господ управи срце болесниково на љубав Божију и трпљење Христово* (ќ. Солун. III. 5.).

Свете даре носи к болеснику са **узорном побожношћу**. *Ако сам ја отац, где је част моја? Ако сам ја Господ, где је страх мој? вели Господ над војскама* (Малах. I. 6.).

Ако можеш, обилази болеснике **чешће**. *Болестан бејах и не обазрасте ме — идите од мене!* (Мат. XXV. 41., 43.). Поучавај домаћу чељад, како треба да служе болесника, указујући им на речи јеванђеоске: *Шта мислиш, који је био ближњи ономе, што су га ухватили ајдуци? — Онај који се смиловао на њега. — Иди и ти чини тако* (Лук. X. 36., 37.).

XIV. ПРОПОВЕДАЊЕ.

Проповедај реч, настој у добро време и у невреме. (II. Тим. 4. 2.) „Тешко мени, ако јеванђеља не проповедам!“ (I. Кор. 9. 16.).

Има парохија, у којима је на велику жалост црквину проповедање речи Божије реткост, те у њима Христове овце од глади гину или по отвореној пашњи лутају.

Молитвом и трудом **спремај се** за проповед; јер који се на проповедаоницу пење без труда, тај обично силази без плода. *Премудрости учи од Бога, који је даје* (Јак. I. 5.). Учи се дакле пре свега *од јединога учитеља нашега Христа* (Мат. XXIII. 9.), чему ћеш да поучиш народ. Више ћеш успети побожним молитвама него говорничким силама; не постаје свештеник проповедником толико говорничким даром колико молитвом. Јер шта користи вика кад је срце празно? *Слушај речи из уста мојих и опомињи их од мене* (Језек. III. 17.).

При избору предмета имај на уму **потребу** и **способност** слушалаца, а не своју угодност и таштину. *Пази на све и на науку, да спасеш сам себе и оне, који те слушају* (ѕ. Тим. IV. 16.).

У проповедању речи Божије поглавита и најнужнија сврха ти је

а.) да утврђујеш у **вери**, те *да се срцем верује у правду а устима признаје за спасење* (Римљ. X. 10.).

б.) да крепиш у **љубави** према цркви и у покорности властима црквеним и управним, *јер су од Бога постављене* (Римљ. XII. 1.).

в.) да учиш слушаоце, да се чувају од **порока** и уклањају од опасности на путу спасења као: од прекомерног јела, пијанства, гадна говора, читања непобожних и развратних књига, које св. Златоуст назива „оружјем ђаволским, што цркву разорава“ и т. д. и т. д.

г.) да казујеш како треба проводити **хришћански живот**, који има своју почетну и завршну тачку у Христу, о коме сведочи св. писмо, у ком нарочито за то ваља тражити хране и укрепљења нашем животу.

д.) да поучаваш слушаоце, да **васпитају децу** у страху Божијем, да се ревно Богу моле, да често приступају св. тајнама, да недељне и свечане дане богоугодно светкују, да читају побожне књиге.

ђ.) да опомињеш, да сваки појединац према свом стању **испуњава дужности** како државне и месне општинске тако и своје домаће. *Опомињи, да буду покорни и послушни господарима и заповедницима, и готови на свако добро дело* (Тит. III. 1.).

е.) да изложиш одвратност од порока без сваке **личне увреде** *исправљајући духом кротости* (Гал. VI. 1.). Боље делује тихост него жестина, боље савест него власт. Но и ту држи се мудро праведне мере и *не тражи људима да угађаш; кад би ти људима угађао онда не би био слуга Христов* (Гал. I. 10.).

ж.) да проповедаш **Христа** а не себе самог; *ако ко мисли да је нешто, а овамо није ништа, вара умом себе* (Гал. VI. 3.). Не користи чути: О, како је лепорек беседник! Ала је учен! Баш је вешт говорник! *Мрзак је Господу ко је год поносит-*

та срца (Прич. Сол. XVI. 5.). Пре нека се чује: Како је красна врлина! О, да дивне вере! Баш је нужно покајање! *Шта да чинимо, људи браћо?* (Дела VI. 37.).

з.) Проповеди своје да потврђујеш примером свога живота, *да не буде слушаоцима тесно место у теби већ нека им је тесно у срцима својим* (ѝ. Кор. VI. 12.). Сети се да је *Исус почео творити и учити* (Дела I. 1.). И ти дакле прво твори, па онда учи, „сладак речју још слађи владањем“ (Григ. Наз. беседа 21.). Не смем ни споменути овде ону луту неприлику, кад дела проповедника осуђују његову проповед, да сваки у цркви може мислити: што не твориш, како говориш, или: *лечниче излечи се сам* (Лук. IV. 23.).

и.) Да непрестано проповедаш, ма се плод и не видео. *Уста твоја нека се отворе, срце твоје нека се распространи* (ѝ. Кор. V. 11.). Св. Златоуст вели: „Реке. ма се из њих и не пило, теку непрестано; тако ваља и проповедник речи Божије да чини своје, па ако се и само десеторо уверe, зар није то доста за утеху? Истина, није подигао болне, али је оне, који врлином дишу пажљивима учинио. Данас их писам задобно, али можда ћу их сутра уверити моћи.“

Три су средства: **молитва, пример, проповед** Од сва три ова најважнија је молитва, јер она прибавља речи милост и плод, пошто *не ћеш остати у закону Господњем, ако се Господ о теби не буде бринуо* (Јевр. VIII. 10.).

Глава од тога што говоримо (Јевр. VIII. 1.) јесте: *Реч твоја и проповед твоја нек не буде у надмоћним речма људске премудрости. већ нека буде у доказивању духа и силе, да вера слушалаца не буде у мудрости људској, него у сили Божијој* (ѝ Кор. II. 4., 5.) и да *проповедањем твојим пустиш глад на слушаоце своје; не глад хлеба ни жеђ воде, већ глад слушања речи Божије* (Амос VIII. 11.).

А немарним црквеним проповедницима прети Спаситељ овако: *Тешко вама књижевници и фарисеји, лицемери, што затварате царство небесно од људи, јер ви не улазите, нити дате да улазе, који би хтели* (Мат. XXIII. 13.).

XV. КАТИХИСИРАЊЕ.

Зграда, ако нема тврда основа, не може бити трајна. Немој се дакле задовољити само проповедањем у храмовима Божијим, већ се труди и око школске **катихетске** наставе, која је главни основни камен хришћанском усавршавању у страху Господњем; *јер Бог постави закон, који даде оцима нашим, да га предаду деци својој* (Пс. LXXVII. 5.).

Нека ти је на **срцу** настава мале деце, која се ослањају на те душом својом; сећајући се Јеремијина плача: деца ишту хлеба и нема никога да им одломи, — опоминьи се и велике награде, која се даје наставницима младежи: *који прима такову дете у име моје мене прима* (Мат. XVIII. 5.).

Црквени проповедник мора се добро чувати, да не падне у опасну тежњу за **таштом славом**, да га људи хвале; дочим школски наставник нема те бриге и неприлике већ у својој савести налази утеху и награду, радујући се у души, што миномиром верских обичаја пуни срца младе деце за сав живот, који ће да живе, и уграчава пут црквеном проповеднику. *Гледај да не презреш једнога од малих ових!* (Мат. XVIII. 10.).

Часове одређене за катихисирање држи тачно и савесно; тиме ћеш усадити у млада срца љубав к тачности и реду, а и сам ћеш боље напредовати.

Желим, да како ваља схватиш и к срцу приниш светињу ове твоје свештеничке дужности према Богу вишњем. Не могу ти довољно напреторучивати, да ову дужност најсавесније вршиш. На ово ће ти дати бодрости, воље и ревности:

а.) **Молитва.** *Тело је слабо, но дух* треба да је *срчан* (Мат. XXVI. 41.). С тога стражи и моли се, *непрестано моли се!* (ѝ Солун. V. 17.).

б.) **Спремање** пред сваким катихисирањем. Тешко је предавати деци као новост оно, што је теби са свим познато; за то ћеш, што чешће тај предмет успонављаш, увидети, да ти заиста ваља без прекида радити, и то тим више, што ти је потребно да употребиш и много повесно благо и друга помоћна средства, *све куцајући, добро држи* (ѝ. Солун. V. 21.).

в.) **Размишљање**. Много расуђуј о тешкоћи катихетске наставе, јер имаш посла са посве невештом децом. Држи се најзгоднија начина да им сабереш расејане мисли; размишљај *од рана јутра* (Иса. XXVI. 9.) и не престани све до *поћне страже поучавати се о Господу* (Пс. LXII. 7.).

г.) **Читање** помоћних књига. Ако не ушчиташ и, не размишљаш о оном, што читаш, — тешко ћеш успети. Но немој да будеш као онај, *који се свагда учи а никад не може да дође к познању истине* (ћ. Тим. III. 7.). *За то с кротошћу прими усађену реч, која може спасти душу. Буди творац речи а не само слушач, варајући себе сама. Јер, ако ко слуша реч а не твори, он је као човек који гледа лице тела свога у огледалу; јер се огледа па отиде, и одмах заборави какав бејаше. Али који прогледа у савршени закон слободе и остане у њему и не буде заборавни слушач, него творац дела, онај ће бити блажен у делу своме* (Јак. I 21.—25.).

д.) **Тихост**. Настављај сходно и умиљато по овом савету и примеру апостолском: *Бисмо кротки међу вама, као што дојилиња негује своју децу* (ћ. Солун. II. 7.); јер ће тиме деца заволети *разумно и право млеко и у њему узрасти за спасење* (ћ Петр. II. 2.). Говором својим, покретом тела свога буди при катихисирању у школи весник Божији, као да непрестано чујеш: *Јављам вам велику радост* (Лука II. 10.).

Пази на себе и на науку и стој у томе; јер ово чинећи спашћеш и самога себе и оне који те слушају (ћ. Тим. IV 16.).

ЗАВРШЕТАК.

Ево чуо си од мене пред многим сведоцима (ћ. Тим. II. 2.). Ја овим *по благодати Божијој, која ми је дана, као неимар поставих темељ, а ти пази, како ћеш даље зидати. Јер темеља другог нико не може поставити осим онога који је постављен који је Исус Христос* (ћ. Кор. III. 10., 11.). *Да, брате! да имам корист од тебе у Господу, развесели срце моје у Господу! Уздајући се у твоју послушност написах ти, знајући, да ћеш још више учинити, него што говорим* (Филип. I. 20., 21.). *Јер је Бог што чини у вама да хоћете и учините као што му је угодно* (Филип. II. 13.), *а слава и част и мир сваком, који чини добро* (Римљ. II. 10.).

За то, љубазни, опасавши бедра свога ума, буди трезан и зацело се надај благодати (ћ. Петр. I. 13.), уми *на ум путове своје* (Агеј I. 5.); „спреми се на пут да до мете дођеш; а Бог, који на небесима станује, уплачаће ти пут твој и анђео његов путоваће с тобом“ (Тов. V. 17.).

У име Господње дакле шаљем те, *пошто си примио реч поучења* (Јевр. XIII. 22.), иди с миром и стани на своје место, *на стражу своју стани* (Авак. II. 1.). *Слушај заповести живота, удуби се у смисао* (Вар. III. 9.) и моли се наставнику мудрости и даваоцу разума, да те уразуми и да ти даде закон у срце твоје и речи своје у уста твоја, те да радиш и говориш онако, како ти Он сам заповеда, *да будеш чувар даму и поку* (Јез. 34.). — Иди, вели Христос, *метни руку своју на плуг и не гледај натраг на ћеш бити прикладљен за царство Божије* (Лук. IX. 62.), иди, *буди веран до смрти, па ће ти се дати венац живота* (Откр. II. 10.).

А ја још једном дотичем се срца твога и, *напоминући ти, да подгреваш дар Божији, који је у теби, како сам метнуо руке своје на тебе* (ћ. Тим. I. 6.) — не ћу престати молити се са св. апостолом (Јевр. XIII. 20, 21.): *да Бог мира, који изведе из мртвих великог пастира овцама крвљу завета вечнога Господа нашега Исуса Христа, сврши те у сваком делу добром те да учиниш вољу његову, чинећи што је угодно пред њим, Исусом Христом, коме слава на веке векова. Амин.*

О ВАСКРСЕЊУ МРТВИХ И ВЕЧНОМ ЖИВОТУ.

(Поводом чланка преч. г. К. Станића „Једно питање са одговором.“ — „Глас Истине“ 1884. бр. 13 — 17.)

(Наставак.)

Пошто сам приметно толико на васкресење мртвих, односно на учење г. Станића о томе, да рекнем сад коју о вечном животу.

Нема сумње, да „мора бити разумне цели, ради које је створен и свет овај и човек у свету, и то такове цели, која човека мора у највећем степену задовољити, и коју разум човеков као такову мора одобрити.“ Тако је исто ван сваке сумње, да је та и такова цел — за човека — „вечни живот.“

А у чему се састоји тај „вечни живот“? „А ово је живот вјечни, да познају тебе јединога, истинога Бога и кога си послао Исуса Христа.“ (Јов. 17., 3.) „Ја сам васкрсење и живот: који вјерује мене, ако и умре живљеће. И ниједан који живи и вјерује мене не ће умријети ва вијек.“ (Јов. 11., 25.)

Дакле је „живот вечни“: познавање Бога и вера у Исуса Христа.

На је ли доиста тако? Је ли доиста „познавање Бога“ и вера у Исуса Христа — само по себи — „живот вечни“ у строгом смислу речи?

Не — није!

„Добар рат ратовах, трку сврших, вјеру одржах. Даље дакле мени је приправљен вијенац правде, који ће ми дати Господ у дан онај праведни судија; али не само мени него и свима који се радују његову доласку.“ (II. Тимот. 4., 7. — 8.)

Из ових речи апостолових видимо и дознајемо, да човек — док је још овде на земљи — не живи „вечним животом“: не венчава се „вијенцем правде“; него човек наступа и отпочиње „живот вечни“ тек после „онога дана, у који ће добити од Господа, од праведног судије — вијенац правде.“

Па како онда да схватимо наведене речи Христове?

Познавање Бога и вера у Исуса Христа јесте — залога, и — тако да рекнемо — цена „вечнога живота“: ко познаје Бога, и ко је „одржао вјеру“ у Исуса Христа — томе је „приправљен вијенац правде,“ тај ће наследити „живот вечни;“ и наравно, да тај и такав човек не ће никад „умријети,“ јер „ако и умре живљеће“: умрвши за овај времени, земаљски, родио се за онај вечни, небесни живот. С друге пак стране познавање Бога и вера у Исуса Христа доноси собом „дарове св. Духа,“ којих су „плодови“: „љубав, радост, мир, трпљење, доброта, милост, вјера, кротост, уздржање.“ (Гал. 5., 22.—23.) А ово су својства и особине „вечнога живота,“ т. ј. оних људи, који уживају „вечни живот“; па у колико се ти „плодови“ налазе код људи у овом земаљском животу, у толико се за њих рећи може, да живе „вечним животом“ још овде на земљи.

Строго узев рећи можемо, да ни онај, који „не познаје Бога“ и који није „одржао вјере“ у Исуса Христа — „не ће умријети ва вијек“: и грешник се смрћу телесном рађа за други, вечни живот; само он у том вечном животу трпи муке, с тога се његов живот и не назива животом. Осуда грешника и одаслање њихово „у муку вјечну,“ „у огањ вјечни“ назива се „другом смрћу“ (Откр. 21., 8.), и ако грешници у самој ствари тада не умиру, а да умиру, то би — у осталом — само била добит за њих: не би осећали и трпили „мука од огња вјечнога.“

А да се патња, мука и страдање и не може назвати животом, и ако је човек у самој ствари жив, уверавамо се о томе и у овом, земаљском животу: „тај живи“ — велимо за човека у добром и повољном стању; дочим за каквог сиротана и невољника кажемо: „рођен је само за патњу, а не за живот“.

Па у чему се састоји „живот вечни“?

„Шта би нам тај други живот, ма он како радостан и блажен био, и могло друго што у највећем степену радосним и весе-

лим учинити, него то; кад се у пуној свести и знању са својима и познаницима, за које смо без вере у други живот држали, да су се у земљи разнишгили и за навек изгубили — опет у духовном свету састанемо и познамо и с њима лепши и савршенији живот продужимо у том осведочењу, да се више никад растати не ћемо — јер духовни живот вечан је живот — а уједно и о том се сами собом осведочимо, да вера наша овде у тај други живот није била пуста обмана, но у самој ствари вечна истина, која је пре векова спремљена и одређена на то, да се само тим чудним начином човек приближи Богу творцу свом, да га позна и сједини се с њиме, те да се Бог обрадује човеку, а човек Богу, као син оцу и отац сину после дугог и дугог растанка“.

Пре свега, драги читаоче, г. Станић у овом свом учењу о вечном животу — противуречи самом себи; а за тим — и нехотице — доказује — васкрсање човечијег тела из гроба.

Он вели, да ћемо се ми са „својима и познаницима“ — „за које смо без вере у други живот држали, да су се у земљи разнишгили и за навек изгубили“ — „опет у духовном свету састати“; а то ће рећи: да ми „своје и познанике“ наше отпраћамо са овог света „без вере у други живот“ — не верујемо у „други живот“. Међу тим мало даље вели: „а уједно се и о том сами собом осведочимо, да вера наша овде у тај други живот није била пуста обмана, но у самој ствари вечна истина“; а то опет значи: да ми имамо „вере у други живот“, и да ће наша „радост“ у том другом, вечном животу бити у толико већа, у колико ћемо се „сами собом осведочити, да вера наша овдѣ у тај други живот“ — са којом смо „своје и познанике“ наше са овог света отпратили — „није била пуста обмана, но у самој ствари вечна истина“.

Дакле: немамо и — имамо вере у други живот! Противност — опрека!

У осталом: кад „ово наше тело никад више из земље устати и са духом својим сједињити се не ће“ — то сљеди, да ми „своје и познанике“ наше не само да „без вере у други живот“ испраћамо, него и испраћати можемо, управо морамо; јер се наши „рођаци и познаници“ свакако „у земљи — телесно — разнишгили и за навек изгубили“ тако, да се ми с њима — телесно — „састати и познати и с њима лепши и савршенији живот продужити“ никад не ћемо и не можемо.

О духу пак наше „својте“ и наших „познаника“ наравно да нисмо могли мислити и „држати“, е се „у земљи разнишгно и за навек изгубио“, јер га „у земљу“ ни положили нисмо.

Али: говорећи о томе, да смо ми „држали“, е се наши „рођаци и познаници — у земљи разнишгили и за навек изгубили“; и учећи и тврдећи, да то не стоји: да „вера наша у други живот није пуста обмана“, да се, дакле, наши „рођаци и познаници“ и ако се „у земљи разнишгили“ — ипак нису „за навек изгубили“, јер смо се с њима „у духовном свету опет састали и познали и с њима лепши и савршенији живот продужили“ — г. Станић, као што рекох, и нехотице указује на васкрсење човечијег тела из гроба и у неколико то и доказује.

„ . . . . да се само тим чудним начином човек приближи Богу творцу свом, да га позна и сједини се с њиме“.

У чему види г. Станић тај „чудни начин“, којим се човек „приближује Богу, упознаје га и сједињује се с њиме“?

Дух човеков ускршава из свог, односно из човечијег тела, панушта га и „враћа се к Богу, који га је дао“ (Проп. 12., 7.) — то ли је зар тај „чудан начин приближења, познања и сједињења с Богом“?

Не бих рекао, да је то „чудан начин“! Долазећи од Бога дух човеков био је „близу Бога“, био је „са њиме сједињен“ и према томе „познаје Бога“.

Но шта није било у „близини Божијој“, шта није било „са Богом сједињено“, шта дакле не „познаје Бога“?

Без сумње — тело човечије!

Па кад то тело из земље, из гроба — у коме се „разнишгило“: у „прах“ повратило и претворило (Јов. 34. 15.) — васкрсне, устане и Богу се „приближи, позна га и сједини се с њиме“: то онда свакако бива „само чудним начином.“

„ . . . . те да се Бог обрадује човеку

и човек Богу, као син оцу и отац сину после дугог и дугог растанка“.

Главно је овде то, што г. Станић указује на неки састанак човека с Богом после „дугог и дугог растанка“, а који ће састанак бити „у духовном свету“ и после „васкрсенија из мртвих“.

Које је, шта је тај „дуги и дуги растанак“?

Дух човеков, „којега је Бог дао“, дошао је и саједињио се са телом човечијим, и поживио је у телу са телом — у најбољем случају — неких „седамдесет до осамдесет година“ (Псал. 90., 10.) за тим се „враћа к Богу“: и то ли је зар тај „дуги и дуги растанак“?!

Но чујмо само, шта псалмопевац Давид каже у том истом 90-том псалму и баш у самом том 10-том стиху!

„Јер — дани година наших — теку брзо и ми одлијећемо“. А на другом месту вели: „Ено с педи дао си ми дане“. (Псал. 39., 5.) И опет: „Дани су човечији као трава; као цвијет у пољу, тако цвјета.“ (Псал. 103., 15.)

На кад за човека, за „сина“ — односно за дух човеков, синовљев — „растанак“ тј. живот од „седамдесет до осамдесет година“ — није „дуг и дуг“, на против и сувише кратак, једва „с педи“, кад је „као трава и као цвијет у пољу“ тако, да можемо рећи, да „ми одлијећемо“ са овог земаљског света: да колико је тек кратак тај „растанак“ за „оца“, за Бога, пред чијим је „очима тисућа година као дан јучерашњи, кад мине, и као стража ноћна“.

Међу тим ступање људи пред Бога, састанак „деце са оцем“ после васкрсења човечијег тела из гроба: то бива свакако „после дугог и дугог растанка“ — времена. Тај је „растанак“, то је време „дуго и дуго“ јако и не за „оца“, за Бога, али за човека, за „сина“ без сумње.

А сад да наведем, како учи „П. И“ о вечном животу т. ј. шта оно каже, у чему ће се састојати вечни живот.

„У будућем вијеку сићи ће благослов Божји на изабране његове, и наступиће за њих вјечни живот са радостима и весељима духовнима, која краја не ће имати“. (Пит. 125. стр. 318.)

„А радост и весеље не ће се у другом састојати него у посматрању блажене Тројице, у духовном пјевању заједно са анђелима . . . . у будућем и вјечном животу, послије дана пошљедњега суда, даће нам се од Бога свјетлост, којом ћемо видјети свјетлост Божју. . . Посматрајући ову свјетлост нестаје свака жеља сваке мудрости и красоте. Јер у посматрању највишега блага садрже се сва остала блага, и уживање тога јест пуноћа сваке радости“. (Пит. 126. ст. 319.)

Преостаје сада још да размотримо и само „место“ раја, односно пакла.

Г. Станић ставио је себи питање: „где је то место, и где је то царство божије, у које ми долазимо, прелазећи из овог живота и овог стварног света? а где је тај рај, у који ће доћи праведници? а где је тај пакао, у који ће доспети грешници“?

Ставив себи то питање г. Станић морао је наравно на њега и одговорити. И он је одговорио. Али у том његовом одговору — не ћеш, драги читаоче, наћи одговора! Бар га ја писам могао наћи.

„Но можда ти ниси разумео и разумети могао“ — рећи ћеш ми.

Е на сво ти, драги читаоче, целога одговора г. Станића, на нађи ти у њему тај одговор!

„Дух човеков, излазећи из свог тела и растајући се са овим стварним светом, не прелази у вечност у стварном смислу; јер он носи већ у себи вечност; а дух је живот, који се у тој вечности даље развија. У духу је човековом и рај и пакао, у њему је и само царство божије. Христос је казао: „„Царство божје внутрь васъ есть““ — царство је божије у унутрашњости вашој; а то значи: у духу човековом, што опет доказује, да се духовни свет, као год и овај стварни, усредсређује у духу човековом, и да дух човеков у развијању своме све савршенији и способнији бива како за познавање духовног света, тако и за осећање и уживање радости и милине, које се огледају у сликама духовног света“.

Ми чујемо, драги читаоче, да је „у духу човековом и рај и пакао, у њему је и само царство божије“; али не знамо, ши-

ти знати можемо: где је тај дух? Не знамо: на које „место“ доспева, и на ком „месту“ пребива тај дух после „изласка свог из тела и растанка са овим стварним светом.“

„П. И.“ на 67-о питање: „Које је нарочито мјесто одређено за оне душе, које умиру у благодати Божијој“? — овако одговара:

„Душе оних људи, које одлазе из свијета овога у благодати Божијој и које су се покајале за гријехе своје имају мјесто у рукама божијим. . . Назива се такође њихово мјесто рајем. . . Оно се именује и наручјем Аврамовим. . . И царством небеским. . . С тога, ма којим год од оних имена, које споменусмо, назвали ми ово мјесто, не ћемо погрјешити; само нек се зна, да су те душе у благодати Божијој и у царству небеском, и, као што гласе црквене пјесме, на небу.“

(Свршиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Из будимске епархије.) Конзисторија епархије будимске држала је под председништвом високопречасног г. Герасима Петровића, патр. мандатара, у присуству шест конс. присједника, конс. фискала и нотара, као референта, своју по углављеном распореду одређену редовну седницу дне 10. септембра 1892., у којој је претресено и решено до 50 разних предмета, између којих помињемо:

Министар унутрашњих дела саопштава, да је, усљед писма кр. дворске канцеларије, Његово Величанство поднесену му од стране г. мандатара у име свештенства и верних будимске дијецезе, путем министра-председника, изјаву лојалности и честитку рођеног дана, са задовољством на знање узети благоизволело; — има се парохијалном свештенству и општинама дијецезе ове саопштити. — Министар богочасти и наставе шаље на мњење молбу пароха сентандрејског, да би сину његовом чешам aetatis подарена била. — Министар правосуђа жури подпесак предлога односно попуњења звања душепопечитељског у казнионо вацкој; — пошто су се по истеку конкурса ради попуњења овога места пријавила три кандидата, учиниће се предлог ради именовања душепопечитеља. — С. О. асигнира припомоћ из јерархијског фонда пароху будимреском; известити га. С. О. асигнира прив. конс фискалу плату; — известити га. — Усљед расписаног из пређашње конс. седнице стечаја на парохију Мохачку и с њом скопчано звање протопресвитера Мохачког пријавило се више кандидата; но пошто су општина Мохачка и један од пређашњих кандидата противу расписа овога конкурса призив на М.Ц.С. уложили, — до решења овога предлога од стране М.Ц.С. наређење избора одложити. — Бачка конзисторија враћа сведодбе пароха медиског; — враћиће му се оне. — Горњо-карловачка епарх. конзисторија саопштава своју пресуду над П. због тога, што је из монашког чина иступио, којом је на 2 године искључена из црквене заједнице осуђен. — Комисија за стечајни испит извештава, да су, усљед конс. дозволе свршени клирици ове дијецезе А. Павловић и М. Милић стечајни испит положили; — узима се на знање. — Предузети су многи извештаји администратора протопресвитерата будимског о предаску два лица из стране у нашу православну веру — узет је на знање. — Предузети су покушаји измирења несагласних супруга, који су због неуспеха упућени на пут редовне брачне парнице — Наређен је избор пароха Липовског. — Наређено је извиђење стања здравља пароха батосечког. — Препоручена је молба капелана пароха будимског ради полученља парохије ст. бечејске, и решени су још други неки предмети од мањег значаја —

— (Архидијецезална Конзисторија) у редовној седници својој од 17. (29.) сепг. о. г. од

важнијих предмета решила је: Рукоположење свршеног богослова Димитрија Дамјановића, опредељеног за личног помоћника пароху ново-карловачком, узима се на знање с тим, да се новорукоположени јереј тај на место свога опредељења представити има — Рукоположење врдничког монаха О. Герасима Чобановића за јерођакона ставља се на знање управи манастирској. — Рукоположење крушедолског јерођакона О. Теофана Жакића за пресвитера има се управи манастирској до знања ставити. — Наредбе кр. зем. владе у погледу навештавања мешовитих бракова, уважања случајева крштења и смрти у матице и верозаконског васпитања незаконите деце, имају се подручном монашком и парохијском свештенству путем и начином својим знања ради обзнанити. — Врдничка искушеник Никола Чалошевић као и свршени клирик Симеон Аранички предложене се кр. зем. влади за опрост манкајућих година нужних за полученье монашког односно свештеничког чина. — Привино-главски јеромонах О. Василијан Поповић премештa се у ман. Раковац. — Одређује се да свакидање јутренье има у свима парохијским црквама на по сата пре почетка школе почињати, како би и школска деца томе присуствовати могла, а кр. зем. влада умољене се, да наредбу изда, да и комунални учитељи са школском децом на свакидања јутренья у цркву долазити имају, не мање да политичне власти одраслију младеж на веронауку о празничним и недељним данима по потреби односно у замолби свештеничкој приговити имају. — Одређује се да протопресвитер митровачки прилада од 1. окт. о. г. под плату I. класе, дочим ће другу митровачку парохију опслуживати јереј Петар Николић са беривом плате VI класе. — Јеромонах Јустин Ђурић повраћа се из Јарка у ман. Фенек, а на његово место одређује се за испомагача пароху Јарачком бечински јеромонах Венијамин Јеличић. — Свештеници Јован Магаршевић и Никола Поповић препуштају се полагању стечајног испита Парохија баношторска поверава своју администрацију пароху сусечком. Свршени богослов Јефтимије Матић поставља се за личног капелана пароху сурчинском, а свршени клирик Милош Узелац опредељује се за администратора парохије у Вогању. На упражњену парохију у Негославци има се стечај расписати.

☛ (Свештеничка скупштина.) У прошлом броју овога листа погрешно смо саопштили, да ће се свештеничка скупштина у Нов. Саду држати 21. и 22. октобра — јер у ствари иста ће се скупштина држати у Нов. Саду **12. и 13. октобра** по ст. кал., и то 12. октобра ће се држати конференција, а 13. октобра права скупштина —

— (Сазив сабора.) Као што дознајемо, сабор ће се сазвати од прилике за 20 — 25 октобар.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Богословско књижевно друштво „Слога“ примило је на дар од краљ. срп. министарства просвете и црквених послова у Србији (К II Бр. 3318 92) разних књига у вредности од 100 франака.

Краљ. срп. министарству просвете и црк. послова изричемо овим своју највећу благодарност.

У Ср. Карловцима 17. септ. 1892.

Жарко Радонић, књижничар. Урош Марјановић, председник.

ОГЛАСИ.

Е Бр. 617 ех 892 Е. 372. **ЕДИКТ.** 176, 1—3

У брачном спору Новака Малешевог, становника врањевачког, против супруге му Јованке рођ. Вујић, која је незнано куда у свет отишла, овим се именована Јованка позива, да за 60 дана консисторији овој представне или место свога садашњег пребивања до знања стави, пошто ће се у противном случају брачни спор овај и без ње решити.

Из конс. седнице држане у Темишвару 18. августа 1892. год.

Епархијска консисторија темишварска.

СТЕЧАЈ. 177, 1—3

На упражњено место пароха у Негославци са платом IV. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне консисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца октобра о г овамо поднети.

Из седнице консисторијалне у Карловци 17. (29.) септембра 1892. држане.

Архидијецезална консисторија.

СТЕЧАЈ. 178, 1—3

Расписује се стечај на упражњено место систематизованог парохијског помоћника у Башаиду. Интеркалар траје до 18. јануара 1893 године.

Молиоци имају своје, са нужним сведоџбама о свршеним наукама устројене и довољно биљеговане молбенице, путем својих претпостављених

власти, потписаној епарх. консисторији најдаље до 19 октобра по ст. календару поднети.

Из седнице епархијске консисторије темишварске, држане у Темишвару 22. септембра 1892.

Епархијска консисторија темишварска.

III. С. 226. ех 1892. **СТЕЧАЈ** 168, 3—3

На упражњено место професора математике и природних наука у српској учитељској школи у Сомбору овим се отвара стечај.

На ово место могу компетовати само Срби православне вере, који су горе поменуте науке на свеучилишту, техничкој школи или на вишем педагогијуму с добрим успехом свршили, а при том су беспрекорног владања.

Изабрани професор имаће предавати математику (аритметику, геометрију и алгебру) и природне науке (зоологију, ботанику и минералогију, физику и хемију) с погледом на домаће пољодељске, занатлијске и трговачке прилике српскога народа, даље физичну антропологију с дијететиком и науку о пољодељству са практичним извођењем, и то све у укупно 18 седмичних часова.

Плата је 1000 фор. а. вр. годишње и 10% плате у име стањарине, после сваких пет година службе повишица од 100 фор., а после 30 годишњег службовања мировина у износу постигнуте плате.

Компетенти имају своје ваљано инструиране молбенице српском православном народно-црквеном Школском Савету у Карловцима најдаље до 1. октобра т. г. (по стар. кал.) поднети.

Из седнице срп. прав. нар. црк. Школског Савета, држане у Карловцима 24. августа (5. септембра) 1892.

Е. Бр. 680. К. — 335. **СТЕЧАЈ.** 174, 3—3

На упражњено парох. место у Т. Кањижи овим се расписује стечај.

Стеченици имају своје добро инструиране молбенице, путем својих предпостављених власти, до 15. октобра о. г. потписаној консисторији поднети.

Из конс. седнице, држане у Темишвару 18. (30.) августа 1892. год.

Епарх. консисторија темишварска

СТЕЧАЈ. 175, 2—2

Скупштинским закључком од 8/IX. о. г. расписује потписана срп. правосл. црквена општина овим стечај на упражњено учитељско место.

Плата 350 фор. а. вр., стан у нарави, 5 хвати дрва за огрев школе и учитељског стана; 30 фр. за нероводство код црквене општине; 20 фр. у име плаћања школске послуге; $2^3/_4$ јутра пашњачке земље, на коју учитељ порезу плаћа.

Учитељу у дужност спада одређење му разреде од општине у прописаним предметима настављати и црквеном појању обучавати; у цркви десну певницу надзирати и присуствовати при свим богослужењима.

Првенство ће имати они који се лично у цркви појањем препоруче.

Рок стечају траје до 1-ог октобра о. г. по ст. кал.

Српска прав. црква. општина у Черевићу 9/IX. 1892.

Перовођа Пет. Ј. Шевић, с. р. Председник Ђока Чича-Савић, с. р.

Е. Бр. 604 ех 892. К. 488. **СТЕЧАЈ.** 170, 3—3

На једно упражњено стипендијско место из закладе пок. Петра Божића од годишњих 105 фр. овим се расписује стечај.

Молитељи имају доказати:

1.) да су Срби православне вере;

2.) да су сиромашног стања;

3.) да су последњу школску годину с' врло добрим успехом свршили;

4) да су душевно и телесно потпуно здрави.

У смислу основног писма за питомце могу изабрани бити само они, који су из епархије темишварске, а међу овима имају првенство, који су у Араду рођени. —

Молбенице имају се до 30. септембра о. г. потписаној консисторији поднети. —

Из конзист. седнице држане у Темишвару 18. (30.) августа 1892. год.

Епархијска консисторија темишварска.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље** на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 40.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 4. ОКТОБРА. 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Ш. С. 107. ex 1892.
168.

ОКРУЖНИЦА

срп. прав. нар. црквеног Школског Савета, издана свима епархијским школским одборима.

Књижара браће Јовановића у Панчеву штампала је с благословом подписаног Архиепископа, Митрополита и Патријарха треће издање књиге „Малаћ Катакиѕм,“ састављене од почившег Димитрија Поповића, пароха негда сомборског, коју је иста књижара са свима правима од породице поменутог покојног састављача откупила.

Ово ново издање поменуте књиге нашао је овај Школски Савет у списак књига одобрених за српске народне школе увести, те о томе славни епарх. школски одбор извештавајући, позива уједно славно-исти, да то свима подручним школама обзнани.

Из седнице српског православног народно-црквеног Школског Савета, држане у Карловцима 25. августа (6. септембра) 1892.

ГЕОРГИЈЕ с. р.,
патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ИЗМЕНА САБОРСКОГ ИЗБОРНОГ РЕДА.

У „народно-црквеном уставу“ начелно је измењен постојећи „изборни ред“ за срп. прав. народно-црквени сабор од 29. маја 1871. године. Сабореки одбор и саб. одбор 15-рице споразумно предлажу сабору, да у будуће само свештенство бира својих 25 свештеничких посланика у сабор засебно, без утицаја световних бирача.

Нас је заиста обрадовао споразум, који је постигнут компромисном радњом заједничке конференције оба одбора. Томе ће се споразуму обрадовати сваки прави син српске православне нам цркве, којему раздор, трзавица и трвење није елемената душевне потребе и елемената — родољубља.

Споразум сам по себи много вреди, а кад је тај споразум учињен тако мудро, да није оштетио ни једно право ни цркве — ни народа, ни јерархије — ни паства, онда је тај споразум, ако се сретне са споразумом већине сабора, истинити и сигурни весник мира, који је нама преко потребан.

Споразум је дело компромиса. Сабореки одбор и одбор 15-рице је „међусобно попуштао и један другом на сусрет излазио“. Тако паметни људи и долазе до споразума у свакоме раду, у којем више фактора одлучују. Тако родољуби раде, кад је у питању опште добро. Тврдокорно тражити, да се све прихвати, што он жели, непримити ништа, кад не добија све, — може човек савестан само на свој властити рачун, па и са штетом чинити. Али непопустљив бити **у својим** принципима и начелима на рачун цркве и народа; или конзеквентан остајати у одбацивању свега, рад нечега и ради задовољења **свога личног уверења,** губити из вида општи интерес, — може само онај човек и опакав родољуб, којему је партија више него и црква и народ, којему је његово уверење, светије, него и најузвишенији интерес народа, вере и цркве. Тако што озбиљан и мудар родољуб, а уз то политичар, не сме чинити.

Оба одбора су показала објективност у своме раду, који у јавним стварима и мора и треба увек да потисне и најкорелију субјективност. Сабореки одбор попустио је тако исто као и одбор 15-рице. Сабореки одбор, шта више, у већем броју — а одбор 15-рице само у питању изборног реда и црквено-општинских председништава.

И сад је главно питање: има ли објективног разлога томе попуштању; је ли тиме интерес нар. црквене автономије повређен; је ли тиме опште добро изгубило што?

Са изменом изборнога реда не вређа се автономија; не губи се ништа, него се много добија.

Је ли изборни ред од 1871 неизменљив? Није. Је ли савршен? Није. И сабори греше и падају у заблуде. И сабор 1870 пао је у заблуду, учинио је погрешку, кад је и изборни ред саборски кренуо „реформом у напред.“ Погрешка остаје погрешком, ма била учињена и једногласношћу целога сабора; јер тек нећемо тврдити, да је једногласност нашега сабора симбол непогрешивости!

Погрешка и заблуда не може се салврирати ни тиме, ако су у њој учествовали и сами они, чије се право њоме баш окрњило и оштетило. Зар једаред људи чине погрешке на своју штету? Homines sumus! Али и то је истина: да се погрешивошћу људи никад не може поништити суштина права и разлог његов.

Сабор од г. 1870 није могао сасвим збрисати заступство свештенства у сабору, јер оно је из историје самосталне српске државе, историјом овостраног нам живота освештано, и до данас у пуном јеку одржано, а и сам га карактер народно-црквеног сабора заједчује и претпоставља.

Али, да се то право ослаби у последицама својим, боље рећи: да се тај свештенички сталеж у сабору осигура интересима извесне партије, која је онда доминирала, и која је мислила увек доминира-

ти, а изван сабора да се стегне утицајем световних елемената, — требало је избор свештеничких заступника учинити одвојним од световних бирача и странке, која је онда још доминирала.

Политика измене саб. изборног реда изгубила се погледу и Епископата и свештенства у тадањој струји препорођаја нам автономног.

Епископат, чувајући само своја права и прерогативе, а свештенство делом уз епископат, делимице уз „народну“ странку, верујући потпуно својим вођама и странкама, нису ни назирали разлога, да испитују резервисане мисли и намере, које су се скривале у плану политике, која је и онда са бауком „сталешког заступства“ и на рачун „једних и истих интереса“ подривала и слабила право свештенства на самостално заступство у сабору, и примамљивала га под утицај партизанства. Ето, у томе је разлог једнодушности сабора од 1870, при донашању саб. изборног реда, на коју се неки и данас тријумфално позивају, у оскудици доказа за целисходност „једне од најлепших тековина онога времена“.

Ни други докази не помажу, јер не доказују. Кад се признаје свештенству право на 25 свештеничких мандата у сабору, тиме му се ipso facto признаје и **право заступања себе самог.** То је безусловна логика, која истиче из самога појма тога права. То је право једно — једно и исто. Јер иначе, шта значе **25** мандата свештеничких, шта значе **25** свештеничких посланика на сабору? Зашто свештеници у опште на сабору, и зашто баш 25? Молимо пре свега одговор на ово питање. **Ту је почетак.**

Право заступања себе самог на сабору не може нико ни оспоравати свештенству. Признао га је и сабор од 1870. Али, кад се то право признаје и признати мора, онда се мора признати и конзеквенција његова, а та је: да свештенство својих 25 заступника бира самостално, по својој слободној вољи. Онемогућити ту конзеквенцију права, значи изиграти само право, онемогућити практику права. А то је сабор од 1870 и хтео. Могао је, па је и учинио!

Али тиме није престало право свештенства да тражи „повратак у пређашње стање“!

Свештенство може и хоће то. И кад му радња саборских одбора тој жељи излази на сусрет, свештенству остаје, да ту радњу одобри и изјави се с' њоме солидарно. А кад свештенство то чини, чини не само на основу права, него још више на темељу свога искуства.

Двадесетгодишње искуство уверило је свештенство о тенденцији изборног реда од г. 1871; уверило га је о нецелисходности за саборско деловање и о убитачности по споразум свештенства са народом, а и по углед и достојанство свештенства.

Изборним редом од г. 1870, односно 1871, хтело се свештеничко заступство у сабору, и избор његов изван сабора, еманциповати од утицаја Епископата. Добро; али треба одмах окренути и другу страну тенденције његове и политике, а та је. од утицаја Епископата еманциповано свештенство требало је оковати утицајем световњака. Је л' тако, браћо Срби? Тако је. Што се дало крити 1870—72, није се могло скривати 20 година. Пукло је то свакоме пред очима.

О како је једна наша објективност! Борило се најпре против првог утицаја, и данас се истиче нека бојазан од њега и кад га нема. а други се утицај врши неким уображеним правом, неком јурисдикцијом над свештенством, и никоме не паде на ум, нити радикални, нити либерални, да се убоји утицаја овога, који постоји.

Нико не чу у себи глас правде, па да рече: није 'вако право; ослобођено свештенство једног притиска, треба да је слободно и од сваког другог. Ал' то нико до сад не рече, јер је родољубље и пријатељство извесних људи према свештенству и хтело, да свештенство кулучи партајским интересима наших, сваки дан, но Богу, све многобројнијих партија.

А то свештенству више образ не подноси. До сад је то чињено „bona fide.“ да тиме служи општем добру, ал' га је време научило, да родољубље захтева његову самосталност, а његово роиство да је захтевао само интерес партија.

*

Данас свештенство мисли о својој глави и слуша диктат свога ума и своје савести. А тај је: свештенство треба да је слободно и самостално. Тако да је и у сабору; јер тако само и може важити и радити у сабору онако, како је законодавац, који му је осигурао 25 мандата и хтео и мислио, да ће важити и радити.

Свештенство треба да је објективни елемент у сабору, изван партија, над партијама.

А крај данашњег изборног реда не може тако бити, јер његови мандати почивају на партајским условима. А то је убитачно и штетно по деловање сабора. Убитачно за то, јер свештенство данас у сабору није мандатар народа и свештенства народног, него мандатар странака, које су га на сабор послале. А као таково, оно не може објективно радити, нити какав положај заузимати у сабору, него увек бити под притиском партајског субјективизма, пришпетља ма чија. А то значи: у сабору се не може, крај данашњег изборног реда, никад чути глас свештенства, и ако је 25 свештеничких посланика уведено у наш сабор баш и ли за то, да се у сабору чује тај глас.

Изборни ред од 1871. није могао отклонити 25 свешт. мандата из сабора, али је у сабору спречно и овемогућено онај глас свештенства, што су га векови држали потребним и неопходним.

Осим тих убитачности, из изборног тог реда извире и друга, а та је у томе, што је свештенство њиме спуштено у вртлог партизанства најлокалнијег и најбезобзирнијег. А ко је хтео о томе размишљати, могао се уверити, да је то већ шкодило угледу и достојанству, и успешном вршењу позива свештеничког. Могао се уверити, да је то баш раскидало „споразум, љубав и слогу, која треба између нашег народа и свештенства да влада“.

Свештеник у вртлогу партизанства изложен је свему опоме, што у партијама бива, чиме се у њима бори и из њих пуца. Свештеник не сме бити такав ништан. На његовој хаљини остаје урезано и оно, што се с' капута махом спира и одбија. Њему и његовој мисији шкоди и оно, чиме се други партизани диче.

Свештенство, дакле, кад жели и одобрава измену сад. изборног реда од 1871. у правцу самосталног избора свешт. заступника, тражи то не толико у одбрани свога права, колико у интересу опште-народно-црквеноме.

Не распиње њега претензија, него га побуђује осведочење чистог и ничим непомућеног родољубља и пијетета према својој светој вери и цркви, да у име успешнијег саборског деловања, да у име споразума и перманентне снаге свештенства са народом, да у име свога успешног деловања у народу, које безусловно претпоставља углед и достојанствени положај свештенства, жели и одобрава измену сад. изборног реда.

И где је ту онда демаркациона линија између народа и свештенства; у чему је цепање интереса свештеничких од народних; ради чега онда вечити спор? Је ли то озбиљна зебња, ил' на зиду баук?

На зар само за то, ох људи божји, само за то зар да се повлачи демаркациона линија, само за то да се цепају интереси а изазива вечити спор, за то зар, јер ће свештенство својих 25 свештеника заступника на сабору само за себе изабрати и јер световни бирачи не ће 75 него 50 заступника бирати по својој вољи?! О педантерију рачуна партизанских! О уверења из рачуна!

Је ли тиме оштећена автономија? Према коме? Према народу? А зар свештенство није део народа? — Нема ту опасности за автономију, а ко вели, да има, тај говори из партајске спекулације, тај баца песак у очи. Данас се тек деца плаше баука, а људи су давно престали.

Свештенство наше није језуитско. Оно је своме народу искрено и истинито одано. Оно не може допустити ни једном сталежу, да ватреније, да истинитије љуби своју веру, цркву и народ — од њега. Родољубље свештенства је искушано и у добру и на муци народној. Искушава се сваког дана у народном животу, а не само кад се почела дивидирају. То је истина, коју свештенство сме и може свакоме у брк рећи.

А друга је истина, коју може и сме да каже, та: с хоће да је слободно и самостално. Хоће за то, јер је уверено, да као такво може много више добра и користи пружити позиву своме, а по томе и цркви и народу.

Нагађања: какви ли ће бити избори свешт. посланика после евентуалне измене изборнога реда, јесу субјективне конјектуре; али, да су ти избори већ 20 година извор партизанства и под притиском, то је факат, то је већ — истина.

Тога притиска, који је убитачан за опште добро, хоће свештенство да се ослободи, емансипира, рад општега добра.

Ако је то „сталешка“ тежња, мирном савести потврђујемо, да је — сталежа свештеничког. Ако је то „реформа у назад“, узимамо је на душу. Јер свештенство извршује акт своје дужности и акт родољубља, кад жели и одобрава, законитим путем измену постојећег сборског изборног реда.

Јован Јеремић,
парох бачиначки.

РЕЧ

на 50-годишњем парастосу Саве Текелије,

што га је приредила „Матица Српска“ у новосадској саборној цркви 21. септембра 1892.

говорио:

СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ

члан књижевног одељења и књижевног одбора „Матице Српске“.

(Стенографик.)

Шта је био Сава Текелија „Матици Српској“ као њезин доживотни председник и добротвор, колико је користио „Матици“ углед, сјај и величина имена Саве Текелије, колико је вредно онај нови дух и правац, што га је Текелија унео у пашу „Матицу“, најпосле, колико је силно морао љубити Текелија „Матицу“ нашу, кад јој је предао надзор над мезимцем и универсалним наследником својим и управу завода свога у Пешти — о томе ја у овој краткој беседи не могу и нећу опширније говорити, јер су о томе, позванији од мене, већ више пута пред лицем народа темељно и опширно говорили и писали.

Па ипак при овој задушној молитвици коју је баш славна „Матица Српска“ приредила у спомен своме најславнијем преда седнику и највећем добротвору народном, кад стојим на овом узвишеном месту, да у име славне „Матице“ говорим у славу неумрлом Сави Текелији, дужност ми је, да с највећим пијететом и признањем речем: да је Текелија био онај чврсти и јаки ступ, који је зграду „Матице Српске“ у најкритичнијем јој добу одржао, да је он онај велики добротвор, који је „Матицу“ у њезиној најнежњој материјалној оскудици издашно потпомогао, да је он био онај добри дух и геније српски који се као председник „матичин“ није задовољавао, да „Матица“ само књиге издаје и продаје, већ је био замишлио и замишао своју постепено спроводио, да „Матицу“ претвори у учено друштво — у српску академију наука и уметности. Ко зна, да ли би наша „Матица“ данас и постојала, да јој није у најкритичнијем добу притекао у помоћ неумрли Сава Текелија?!

Па за то сви ми, који се око „Матице“ наше, као око добре мајке наше савијамо, сви, који се данас сретним осећамо, што имамо ту лепу и красну нашу културно-просветну кућицу, у којој смо сви своји и сви само за своје и са својима радимо — дубоко се поклонимо светој сени неумрлог Саве Текелије и са грудима пуним најчистије благодарности кликнимо на данашњи дан педесетогодишњице од дана смрти његове: Слава ти наш највећи председниче, слава ти велики наш добротворе — слава ти славо и дико наша!

О мезимчету текелијином, а поносу, задаћи и утеси нашој, о будимпештанском

васпитном заводу, у коме се из средстава монументалне закладе Текелијине пристојно издржавају сваке године по 18 одабраних питомаца, те изображавају своје умове и оплемењавају своја срца, да буду интелигентни, родољубиви и честити Срби — такође ми није нужно много говорити, јер свак зна, да је нашем народу Текелијин завод у Будимпешти најдрагоценије просветно огњиште, најплоднији расадник народне интелигенције и највећи културно-просветни храм, што га је икад подигло српско умље и родољубље, у намери, да роду и народу своме напредак у просвети и култури олакша. Задужбина Текелијиног завода у Будимпешти има данас огроман капитал од близу 250.000 фор., а за 54 године, од када постоји тај завод, нађоше у њему до данас станишта и пристојних средстава за одржање и своје изображење близу 300 даровитих српских синова, од којих многи постадоше наши први људи у народу и родољуби, достојни имена славнога Саве Текелије!

Они, које је за данашњи дан чувство благодарности одвело у Арад, да по старом српском обичају вином прелију педесетогодишњу раку свога оца и добротвора, неумрлог Саве Текелије, који их је закладом својом изобразио и на ноге подигао, одужиће се над самим великим гробом достојном благодарношћу, а они, који су далеко од тога великога гроба бесмртнога свога и народног добротвора, усклицнуће на данашњи дан тамо, где су: слава ти, велики наш родитељу и племенити ранитељу — хвала ти, што си нас закладом својом потпомогао, да будемо оно, што смо! Слава ти и хвала до века!

Од свих, до сад поменутих заклада и завештаја великога родољуба народног Саве Текелије имао је и има наш сиромашни народ толике користи и благодети, да је за вечита времена обвезан највећом благодарношћу према своме највећем добротвору. Али има једна задужбина Саве Текелије, која до сад још није потпуно одговарала оној цели, којој ју је неумрли меценат наменио. То је она велика војничко-свештеничка закључка, коју је основао Текелија год. 1838. знаменитим капиталом од 100.000 фор. на ту цел, да се та основна главница капитализира све дотле, док не нарасте на 1.000.000 фор. те онда да се од 60.000 фор. годишњега интереса 20.000 фор. даје на војничке стипендије, 20.000 фор. на издржаване арадског српског епископа, а 20.000 фор. на издржаване срп. прав. свештеничког семинара у Араду.

Заклада је ова до сада само у толико цели својој одговарала, што се из њезиних средстава, почињући од год. 1841. до данас, многи синови бивших српских граничара изобразише у вишим војничким наукама — али свештеничким и богословско-просветним целима заклада ова до сада још није одговарала. По рачуну самога завештача та војничко-свештеничка заклада од 100.000 фор. имала је нарасти на 1.000.000 фор. за 49 година, почињући од 1841. год., но пошто се из те закладе на војничке цели почели трошити и дуго се трошили већи приходи, но што је основним писмом опредељено било, то ће укупна заклада нарасти на 1.000.000 фор. тек после 7—8 година. Кад дакле крајем овог XIX., или бар почетком XX. века иста заклада достигне своту од 1.000.000 фор., тада ће заклада та потпуице ступити у живот, те ће одговарати и својим свештеничким, односно богословско-просветним целима.

А како?!

По што је неумрли Сава Текелија из исте закладе своје наменио 20.000 фор. арадскоме епископу, само у томе случају, ако је православни арадски епископ Србин, а других 20.000 фор. наменио је српско-православном свештеничком семинару у Араду — у колико данас у Араду нема српског епископа, а по томе не може бити тамо ни српско-православног свештеничког семинара — с друге стране, по што је арадскоме епископу, бар што се Арада и арадских Срба тиче, законити наследник свагдашњи темишварски срп. прав. епископ, — то ће по изменьеном основном писму, после 7—8 година, када ступи у живот цела свештенично-војничка заклада, првих 20.000 фор., наменьених арадскоме епископу, припасти у дотацију свагдашњем

темишварском срп. прав. епископу, а других 20.000 фор. употребиће се на подизање српско-православног свештеничког семинара у Темишвару, Вршцу или Загребу — где св. Архијерејски Синод карловачки за најбоље и најцелисходније нађе.

И тако ће, ако Бог да, кроз кратких 7—8 година да ступи у живот најмонументалнија Текелијина задужбина са износу од читавог 1.000.000 фор., те ће сва она три историјска сталежа: свештенички, војнички и грађански, а то је цео народ, да ужива благодети какве није уживао до сада ни од једног свога сина и добротвора. И тако ће друго поколење иза смрти неумрлог Саве Текелије без сумње — а тако ћемо можда и ми из првога поколења, после 7—8 година гледати пред собом дивну и радосну појаву: како дух бесмртнога Саве Текелије, и након 60 година после разлучења од свога тела, успоставља и из гроба васкрсава можда угаснуту, али нама данас преко потребну костајничку епископију са седиштем у Загребу, а уз успостављену костајничку епископију, подиже уједно срп. прав. свештенички семинар за образовање свештенства горњо-карловачке, костајничке и накрачке епархије, у којима живи готово читава половина нашег народа с ове стране Саве и Дунава.

То друго поколење, које ће с радошћу гледати, како се црква и народ, школа и просвета наша у удвостручној мери користи вечитим задужбинама неумрлог Саве Текелије — по свој прилици ће се знати и хтети у двострукој мери и одуживати блаженој сени тога бесмртнога свога добротвора и генија!

А ми, који се за пуна пô века пîтасмо слатком храном, коју нам у богатим закладама својим даде неумрли Сава Текелија — сетимо се још једном, шта све од њега добисмо и примисмо, процењимо вредност његовог горостасног доброчинства, његових заклада и завештаја, на кад нам сијне кроз главу мисао, да смо од Текелије наследили можда више, но што и може један народ од једнога човека наследити, кад прорачунамо, да то наследство од Текелије, у корист наше цркве, школе и просвете иде на милионе, — онда при крају ове свете, задушне молитве, а свечаном овом приликом, када му држимо педесетогодишњи посмртни помен, уждимо у грудима својим ватрене осећаје највеће и најчистије благодарности према бесмртноме добротвору нашем, Сави Текелији, те му са пуном душом, а из дна благодарних срдаца својих усклинимо: Слава ти, неумрли добротворе наш Саво Текелијо — слава ти и „вѣчна ти памать“!

ЈОШ ЈЕДНОМ

„о општем фонду за свештеничке удовице и сирочад.“

Чекао сам и чекао, да који старији брат, од мене бољи, вештији и искуснији, проговори коју и примети, што приметити има, на „предлог за уредбу о мировинском фонду за удовице и сиротну децу српског православног свештенства у опсегу српске митрополије Карловачке,“ коју је „уредбу“ саборски одбор у седници својој, одржаној 26. септембра (8. октобра) 1891 год. израдио и у 5. и 6. броју овога цењеног листа од о. г. јавности предао, како би ју проучити могли они којих се тиче, и како би исту „уредбу“ својим примедбама пропратили они, који о њој мислити и размишљати хоће и желе. Но у том мом чекању протече ево више од половине године дана, а ја чекано не дочеках; а не знам, да ли бих у опште и дочекао. На како је наступило и последње време, јер нам је сабор — тако рећи — на прагу: то се ево латих пера, да о истој „уредби“ напишем, што написати имам и за нужно сматрам, пре него што иста „уредба“ на нашем црквено-народном сабору расправљена, примљена и узакоњена буде.

Ја ћу свој глас подићи, на шат тај глас не буде „глас онога, који у пустињи вапије.“

Можно, да друга, па и старија браћа о истој „уредби“ ништа не проговоришe, ништа о њој не приметише из разлога тога, што они „предложену уредбу“ у целини прихваћају; но ја исту „уредбу“ — овакову, каква је — прихватити све да хоћу не могу, ако писам рад, да — тако рећи — дођем у опреку са самим собом; „предложену уредбу“ у целини прихватити значило би од моје стране: одрећи се својих речи, одустати од своје жеље. (Види: „С. С.“ 1891. год.: „О општем фонду за свештеничке удовице и сирочад“ бр. 24.—28.)

У 26. броју „С. С.“ пр. г., а на страни 411-ој напоменуо сам, да статути удовичког фонда у архидијецези одређују, да само удовице, односно сирочад оних свештеника потпору, односно мировину из истог фонда уживати могу, који су не само цео улог уплатили, него који су још после уплате три године дана живили; дочим удовице и сирочад оних свештеника, који су цео улог уплатили, али су пре навршене три године дана умрли — потпоре не добијају, мировине не уживају, него им се враћа уплаћени улог, са којим ће дотична удовица, извесно сироче прву годину дана још и које-како прождрљи и проживити моћи; а за даље? — остаје им просјачки штап, или у бољем случају — туђа милост!

Разуме се, да овом и оваком одредбом цел свештеничког-удовичког фонда постигнута није а и не може бити; јер поред свега тога, што постоји свештенички удовички фонд, ипак ће бити не само једна и једно, него и више незбринутих удовица, напуштених свештеничких сирочади, а овамо је цел свештеничког-удовичког фонда баш та, да тога нема, и тога не буде.

„Предложена уредба“ саборског одбора пошла је у овом погледу једним кораком у напред, окренула је на боље.

Овако гласи §. 14.: „Ако који члан пре једне године од дана уплаћеног улога умре, повратиће се заоставшој удовици, односно сиротанима сав уплаћени улог, али без прилога и камата.“

Дакле: док се по статутима удовичког фонда у архидијецези, ништа, да неко свештено лице три године дана после уплаћеног улога живи, па да му заостала породица мировину уживати може — дотле се, по „предложеној уредби“ саборског одбора, захтева само једна година дана: свакако окрет на боље, корак у напредак.

Оваковом одредбом — без сумње — знатно је приближена граница, до које треба неко свештено лице у животу да дочиле, па да му удовица, односно сирочад његова по смрти му збринута и ухљебљена остану; знатно је скучен и смањен број незбринутих удовица, неухљебљених свештеничких сирочади.

Да, знатно је приближена граница, знатно скучен и смањен број. То стоји. Али и граница још стоји, још није укљоњена, још није утврђена! Број напуштених свештеничких удовица и сирочади знатно је скучен и смањен, но само скучен и смањен, али збрисан, уништен — није! А то је желити, за тим је тежити, да тога броја нема и не буде.

Па кад је већ саборски одбор својом „уредбом“ пошао за тим, да број незбринутих свештеничких удовица и сирочади скучи и смањи: није ли зар онда чудновато, да и тај скучени и мањи број несастараних свештеничких удовица и сирочади збрисати не хтеде?! Или зар то беше немогуће?

Истина, издао је саборски одбор неку одредбу и у погледу оних свештеничких удовица и сирочади, којих су мужеви, односно очеви пре навршене године дана умрли.

„Предложене уредбе“ §. 22. друга алинеја гласи:

„. . . ако би се по времену приходи овога завода знатно повећали, моћи ће управа, на предлог епархијске власти, по околностима и потреби, постојеће мировине и припомоћи повисити, као и милостиње делити у границама ове уредбе.“

Но као што видимо и чујемо, удовице и сирочад оних свештеника, који су пре године дана умрли — збринути су условно: „ако и т. д.“ А кад то „ако“ не буде, тад се по себи разуме, да о њиховом састарању ни речи бити не може.

Но узмимо повољнији случај. Испунио

се услов: „знатно се повећали приходи завода“ — на шта сад видимо? Прво и прво „повишење се мировине и припомоћи“ оних свештеничких удовица и сирочади, за које је већ састарано, на тек ће се онда „делити милостиње“ оним свештеничким удовицама и сирочадима, који су остављени на милост и немилост света и људи!

На послетку треба знати, да ће се тим и таким свештеничким удовицама и сирочадима — „делити милостиња,“ која ће — да како — као такова зависити од милости овога и онога, Петра и Павла; а на коју „милостињу“ дотичне удовице и сирочад нрава немају, нити имати могу: могу искати, али — не морају добити. Па онда: колика ће та „милостиња“ бити, и да ли ће све удовице, односно сирочад дотичних свештеника примати једнаку „милостињу,“ или ће једна удовица већу, а друга мању, једно сироче добити више, а друго мање, — то све, без сумње, зависи од „милости.“

(Наставиће се.)

О ВАСКРСЕЊУ МРТВИХ И ВЕЧНОМ ЖИВОТУ.

(Поводом чланка преч. г. К. Станића „Једно питање са одговором.“ — „Глас Истине“ 1884. бр. 13 — 17.)

(Свршетак.)

На 68. питање: „А где су оне душе, које излазе из тијела, остајући у гњеву Божјем“? — даје нам иста књига овакав одговор:

„Мјесто њихово назива се различним именима. Прво се назива адом, у који је бачен био ђаво, који је с неба прогнан;... Друго назива се огњем вјечним... Такође тамом најкрајњом. Назива се оно још и другим именима; но сва показују, да је мјесто осуде и гњева Божјег, у које силазе душе онијех, који одавде одлазе у гњеву Божјем и који су одбачени“. (Стр. 200.)

„Посланица источних патријараха“ у свом XVIII-ом чланку каже овако:

„Душе људи, који су пали у смртне грехе, али при смрти нису очајавали, но су се пре растанка с овим животом покајали, али нису доспели, да принесу какве плодове покајања.... душе таких људи силазе у ад, трпе казне за учињене грехе, не губећи у осталом наде на олакшицу у истима.“

Као што видимо, душе праведних и душе грешних по разлучењу свом од тела не одлазе на једно место, не налазе се на једном месту; него на одељитим, посебним местима. Место, на коме се налазе душе праведних, разно се назива: „руке Божје, рај, наручје Авраамово, и царство небеско.“ Место, на коме се налазе душе грешних, такође има више имена: „ад, огањ вјечни, тама најкрајња и др.“

Па где је дакле „рај,“ а где „пакао“?

Пре него што одговорим, навешћу прво речи псалмопевчеве: „Куда бих отишао од духа твојега, и од лица твојега куда бих утекао? Да изађем на небо, ти си ондје. Да сиђем у пакао, ондје си.“ (Псал. 139., 7—8.) — и још речи пророчке: „Да се закопају у најдоњи крај земље, оданде ће их узети рука моја; и да изађу на небо, оданде ћу их скинути.“ (Амос 9., 2.) [Место: „најдоњи крај земље“ назива се у црквено-словенском јеванђељу „адъ“: „аще скрыются во адѣ;“ у њемачком пак јеванђељу преведено је са „Unterwelt:“ „Drängen sie auch bis in die Unterwelt hinab.“]

Дакле: „мјесто одређено за оне душе, које умиру у благодати Божијој“ т. ј. „рај“ налази се горе „на небу“; а место за „оне душе, које излазе из тијела, остајући у гњеву Божјем“ т. ј. „пакао“ налази се доле — „у најдоњем крају земље.“

Пошто је „П. И.“ навело и изређало имена онога места, које је „одређено за душе“ праведних; и пошто је казало каквим се именима назива оно месго, где се налазе душе грешних — додаје одмах:

„Но сваки треба да знаде и то, да душе праведникă, и ако се налазе на небесима, без обзира на то, до потпунога су-

да не добијају потпуне награде; исто тако и душе онијех, који су осуђени, не трпе потпуне казни; но послије пошљедњега суда душе заједно са тијелом добијају коначно вијенац славе и казну.“ (Пит. 68. стр. 200—201.)

А кад је тако онда сљеди: да се душе саме собом и без тела налазе: „у рукама Божијим, у рају, у наручју Авраамовом, у царству небеском;“ односно: „у аду, у огњу вјечном, у тами најкрајњој“; и да се онде налазе привремено, до „пошљедњега суда,“ трпећи, односно уживајући делимичну казан или награду.

И сад нам се само собом намеће питање: а где ће се налазити праведници, односно грешници после општег васкрсења и „пошљедњега суда,“ када им се душа сједини са васкрслим телом и прими потпуну награду или казан? Да ли на оном истом месту, где је душа, сама за себе и без тела — а до „пошљедњега суда“ — боравила; или ће они отићи на друго какво место? и где је то место?

На то питање не налазимо одговора у симболичким књигама наше цркве. Али да би и на то питање одговорити могли, у томе ће нам помоћи св. писмо и већ споменути „Хришћански катихизис православне источне цркве.“

Но пре него што би на то питање одговорили — треба нагласити, да до „пошљедњега суда“ нико, ни ни светитељи не ће примити праве, потпуне награде; као што пре истога суда ни најзакорелији грешник потпуне казни не ће примити. Св. ап. Павле изрично вели, да ће „у дан онај — дан пошљедњега суда — дати Господ, праведни судија, вијенац правде“ не тек само „свима“ онима, „који се радују његову доласку“; него да ће у тај „дан“ примити „вијенац правде“ од Господа — баш и он сам (II. Тим. 4., 8) и то он, који се „потрудио више од свију њих“ т. ј. апостола (I. Кор. 15., 10.), на тим „трудом“ својим за славу Божију и веру веру Христову постао један од првих и највећих угодника Божијих.

А сад да наведем, како учи споменути „Катихизис“ о васкрсењу мртвих.

Пит. Кад ће бити васкрсење мртвих?

Одг. Васкрсење мртвих биће, кад буде крај овога света.

Пит. Дакле ће и овом свету бити краја?

Одг. Свет овај трулежни свршиће се тиме, што ће се преобразити у нетрулежни.

„Јер ће се и сама твар опростити од ропства трулежи у слободу славе деце Божије.“ (Рим. 8., 21.).

„Ново пак небо и нову земљу по обећању његову чекамо, где правда живи.“ (II. Петр. 3., 13.).

Пит. Како ће се свет преобразити?

Одг. Свет ће се огњем преобразити.

„Садања небеса и земља том истом речју (Божијом) задржана су, за огањ се чувају у дан суда и погибије безаконих људи.“ (II. Петр. 3., 7.) — (Види: „Једанаести члан вере.“)

Навешћу нешто из овог „Катихизиса“ и о „животу будућега века.“

Пит. А шта ће бити са неверницима и безаконицима?

Одг. Неверници и безаконици биће предани вечној смрти, или друкчије рећи, вечном огњу и вечној муци са ђаволима.

„И ко се не нађе записан у књизи живота биће бачен у језеро огњено. И ово је друга смрт.“ (Откр. 20., 15. и 14.) — (Види: „Дванаести члан вере.“)

На ове речи „Хришћанског катихизиса“ додаћу још и речи св. писма.

Старозаветни пророк Исајија у својој књизи овако говори: „Јер, гле, ја ћу — т. ј. Бог — створити нова небеса и нову земљу, и што је прије било не ће се помињати, нити ће на ум долазити“ (65., 17.), и још: „Као што ће нова небеса и нова земља, што ћу ја начинити, стајати преда мном, вели Господ, тако ће стајати сјеме ваше и име ваше.“ (66., 22.)

Новозаветни пак пророк, св. апостол и и јеванђелист, Јован богослов, у својој пророчкој књизи: „Откривењу“ — ово казује у глави 21-ој:

„И видјех небо ново и земљу нову; јер прво небо и прва земља прођоше и мора више нема. И ја Јован видјех град свети, Јерусалим нов, где силази од Бога с неба, приправљен као невјеста украшена мужу својему. И дође к мени један од седам анђела. . . и рече ми говорећи: ходи

да ти покажем невјесту, јагњетову жену. И одведе ме у духу на гору велику и високу, и показа ми град велики, свети Јерусалим, гдје силази с неба од Бога. И град не потребује сунца ни мјесеца, да свјетле у њему, јер га слава Божија просвијетли, и жижак је његов јагње. И народи, који су спасени, ходиће у видјелу његову и цареви земаљски доноће славу и част своју у њега. И не ће у њега ући ништа погано, и што чини мрзост и лаж, него само који су написани у животној књизи јагњета.“ (Стихови 1.—2.; 9.—10. и 23.—24.)

Налазимо даље још и ово:

„Благо онима, који творе заповести његове, да им буде власт на дрво живота, и да уђу на врата у град. А на пољу су пси и врачари и курвари, и крвници и идолопоклоници и сваки који љуби и чини лаж.“ (22., 14.—15.) „А страшљивима и невјернима и поганима и крвницима и курварима и врачарима и идолопоклоницима и свима лажама, њима је дијел у језеру, што гори огњем и сумпором; које је смрт друга.“ (21., 8.)

Пошто сам све ово навео, одговор на питање: где је место, на коме ће се налазити праведници и грешници после васкрсења и „пошљедњег суда“ т. ј. онда, када им се душа споји са васкрслим телом и приме оно, што су заслужили? — сам нам се у уста меће.

Небо и земља, што сад постоји, то је „прво небо и прва земља.“ То „прво небо,“ и та „прва земља“ — „покорени су пропадљивости“ (Рим. 8., 20.). и по томе привремени су. — „Али ће доћи дан Господњи као лупеж ноћу, у који ће небеса с хуком проћи, а стихије ће се од ватре распасти, а земља и дјела што су на њој изгорјеће.“ (II. Петр. 3., 10.). „А у те дане, послије те невоље, сунце ће помрачати, и мјесец своју свјетлост изгубити. И звијезде ће спадати с неба и силе небеске покренути се.“ (Мар. 13., 24.—25.)

Дакле: ово привремено „небо и земља проћи ће“ (Мар. 13., 31.) т. ј. претвориће се у нераспадљиво: „опростиће се од ропства распадљивости“ и постаће и појавиће се „небо ново и земља нова.“

„Град свети, Јерусалим нов“ налази се на „новом небу;“ јер „ја Јован видјех град свети, Јерусалим нов, гдје силази од Бога с неба.“

„Сјеме и име“ праведника — по речима пророка Исајије — „стајаће пред Господем“ т. ј. „ући ће на врата у град, ходиће у видјелу његову“ и „биће им власт на дрво живота“; а грешници ће бити „на пољу“ — имаће „дијела у језеру, што гори огњем и сумпором.“

Да скупимо: душе праведнића, растајући се од свог тела, „одлазе“ у ово „прво,“ привремено — „пропадљивости покорено небо,“ и ту чекају на дан васкрсења свога тела, и „пошљедњи суд,“ уживајући при томе делимичну и привремену награду; а кад у дан васкрсења праведници устану из земље, из гроба са својим телом, које није више обично, телесно: пропадљиво, смртно — него прослављено, духовно: непропадљиво, бесмртно, и „јаве се на суду Христовом, да прими сваки, што је који у тијелу чинио“ (II. Кор. 5., 10.) — тада одлазе на „ново“, „од ропства пропадљивости опроштено небо“: „улазе на врата у град и ходе у видјелу његову,“ добив „власт на дрво живота“ одлазе „у живот вјечни“ — уживају потпуну и вечну награду своју. — Душе пак грешника, напустив своје тело, „силазе у ад“ — „у најдоње крајеве“ ове „прве,“ привремене, „распадљиве земље,“ и ту — као и душе праведника — чекају дан васкрсења свога тела и „пошљедњи суд,“ трпећи и сносећи привремене муке и болове; у дан васкрсења спајају се душе грешника са њиховим, из гроба усталим телом, које је тако исто духовно: непропадљиво, бесмртно; и пошто су и они, заједно са праведницима предстали „суду Христовом,“ то они остају „на пољу,“ изван „града,“ или правије бацају се у „пакао,“ који се „баца у језеро огњено“ (Откр. 20., 14.), а то „језеро, што гори огњем и сумпором“ налази се на „новој,“ вечној, нераспадљивој „земљи,“ и ту грешници трпе и сносе „муку вјечну“ најтеже и најјаче болове.

То и толико имао сам приметити на учење г. Станића о васкрсењу мртвих и

вечном животу, изложено у његовом чланку: „Једно питање са одговором.“

Нема сумње, да би на исто учење још и више и боље што-шта приметио и навео човек већег ума, оштријег ока и јачег богословског знања; човек, коме су приступачне књиге, у којима се садрже тумачења св. отаца и који их мождa и сам има.

Ја тих и таковних књига немам, а до њих ни доћи нисам могао; а — на жалост своју — признати морам, да не знам, тако рећи, ништа о тумачењима св. отаца! А и како могу знати, кад се за време мога ђаковања, односно богослововања растумачило свега 3—4 главе св. писма, и то се тумачиле поједине речи, а не смисао појединих места св. писма?! А што сам и оволико навео и навести могао о догмату васкрсења мртвих и вечног живота, то је отуда, што сам нужне податке и доказе узимао из св. писма и из симболичких књига наше св. православне цркве.

Ја своје учиних: рекох, што могох и умедох. „Тъкмо нюмо кы оцы и болтїа, ѡ погрѣшенїи здрѣ нєгдѣ ѡбрѣщєтє, прочитающе исправлайте и писанє пророчєско сподобляйте.“ („Гласник“ св. V. стр. 20.)

У Банату 14. (26.) јула 1892.

Љубраг Бошковић,
свештеник.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Свештеничка скупштина.) Као што нас из свих крајева наше простране митрополије карловачке извештавају, наше свештенство обојега реда са живим интересом очекује прву „општу свештеничку скупштину,“ која ће се састати у Новоме Саду 12. и 13. октобра о. г. ради остварења давно жељеног свештеничког удружења и ради расправе многих важних питања, која се тичу наше цркве, свештенства и народа. Не само из оближњих, већ и из најудаљенијих наших епархија извештавају нас многи и многи свештеници, да ће доћи на свештеничку скупштину — „давно и жељно чекану!“ У жељи да се виде са браћом својом, давно невиђеном, похитаће овамо у Нови Сад за 12. и 13. октобар и многи свештеници из горњо-карловачке, пакрачке и будимске епархије. Свештеничким изасланицима из горњо-карловачке епархије, с обзиром на далину пута и већи трошак, прикупили су, браћа им свештеници, ревеном потребне своте за подмирење путних трошкова. Свештенство из темишварске епархије доћи ће у великом броју на свештеничку скупштину већ с тога, што се исто свештенство брине и довија, како би у својим епархијама основало мировински фонд за свештенике, свештеничке удовице и сирочад, а то питање ће се свестрано расправљати баш и на овогодишњој општој свештеничкој скупштини — и то — колико је нама познато — у таковом правцу, е има изгледа, да ће се то по наше свештенство судбоносно питање на скоро најбоље и најцелисходније решити. Најпосле свештенство из бачке епархије и архидијецезе похитаће на скупштину у великом броју већ и због близине, а још више из живог интереса за овај општи свештенички покрет. —

Истина, да се некоји свештеници жале, што је скупштина сазвана за 12. и 13. октобар, дакле за дане, који су између недеље и празника св. Параскеве, али ми ипак не сумњамо, да ће скупштина поред свег тога јако посећена бити.

Што се тиче реда и распореда саме скупштине, саопштавамо знања ради браћи свештеницима, да се чланови, који на скупштину дођу, *12. октобро, т. ј. у будући понедељак пре подне до 10 сахата, имају скупити у порти новосадске саборне цркве, те пре свега присуствовати свечаном призивању св. Духа, које ће се тога дана у 10 сата*

ире подне у саборној цркви одржати. После призивања св. Духа скупише се свештеници на одређено место, где ће се скупштина отворити, привремено конституисати и рад свој отпочети.

Ово саопштавамо браћи свештеницима за раније с тога, јер ће будући број овога листа изаћи истом онда, када браћа свештеници буду већ на путу, полазећи на скупштину!

— (Извештај о радњи епархијске управе темишварске за месец септембар о. г.) I. Епарх. конзисторија темишварска држала је редовну своју седницу 22. септембра о. г., у којој су између осталих ови важнији предмети решени: Извештен је јереј Димтрије Ђирић, парох немешки, да му је министарство богочасти и јавне наставе обуставило издавање годишње припомоћи из фонда 'нок. Стевана пл. Дамаскина, коју припомоћ у смислу основног писма има сваггашњи парох немешки дч ужива, — а обуставило му је ту припомоћ с' тога, што се при избору поменутог јерeја за пароха немешког није црк. општина немешка ради пристајања најстаријег члана Дамаскинове породице обратила. Уједно је упућена црк. општина немешка, да од најстаријег члана Дамаскинове породице накнадно измоли привољу за садашњег свога пароха. — Узети су на знање извештаји Ђорђа Влаховића, окружног проте в. кикиндског, као председника испитне комисије за полагање стечајних испита, да су јереј Сава Поповић, адм. парохије у Срп.-Падеју, и јереј Иван Алексић, админ. парохије у Араду, затим свршени богослови: Софроније Јаковић, Партеније Сивчев и Драгутин Мојић стечајни испит положили. — На пријаву Љубомира Панића, окруж. проте в. бечкеречког, да неки прав. хришћани при погребима својих умрлих музику употребљују, — позвато је овој епархији подручно свештенство, да употребу музике при погребима строго забрани — На извештај Павла Јовановића, адм. прот арадског, да се парох дом у Црној-Бари у јако запсмареном стању налази, — позвата је црк. општина црно-барска да парох. дом одмах оправи, јер ће у противном случају један члан конзисторије изаслан бити, да о њеном трошку парох. дом оправити даде. — Молбеница Марије Јовановић, парох. удовице из Арада, ради полученља државне припомоћи, спроведена је с' препоруком министарству богочасти и јавне наставе. — Потврђен је избор Петра Симића, свршеног богослова из В. Кикинде, за Ђакона у В. Кикинди. — Штатути мокринског срп. црк. пеначког друштва спроведени су ради потврде, с' препоруком министарству богочасти и јавне наставе. — Изаслат је Ђорђе Влаховић, прота в. кикиндски, да у погледу потраживања пок. јерeја Ђорђа Јовановића, бившег админ. парохије у Срп. Црњи, обрачун учини за црквеном општином срп.-црњанеском. — Душан Јосимовић, свршени богослов, пристављен је за личног капелана јерeју Георгију Михајловићу, пароху срп.-итебејском. — Молбенице компетената на парох. место у Новом Бечеју издате су црк. општина ново-бечејској ради избора и именован је за конс. заступника при избору том Ђорђе Влаховић, прота в. кикиндски. — Исто су тако издате молбенице компетената на парох. место у Тиса-Ст.-Миклошу црк. општини тиса-ст.-миклошкој ради избора и именован је за конс. заступника при избору том, такође Ђорђе Влаховић, прота в. кикиндски. — Молбеница јерeја Ђорђа Вујића, админ. парохије у Најфалу, као једииог компетента на парох. место тамошње, издата је надлежном проти с' тим, да црк. општину најфалску на вршљење позове, да ли жели компетента за свога сталног пароха. — На пријаву црк. општине срп.-неузинеске, да је тамошња црква похарана, упућена је иста црк. општина, да кривичну пријаву надлежном кривичном суду поднесе. — Георгије Николић, админ. парохије фењеске, прнпуштен је стечајном испиту. — За пароха у В. Ст. Миклушу именован је јереј Петар Агрима, досадањи админ. парохије мало-бечкеречке. — Молбеница јерeја Саве Поповића, админ. парохије срп.-падејске, којом на парох. место у Дерења компетује, — спроведена је епарх. конзисторији бачкој. — Расписан је стечај на парох. место у Бапхиду. — Осим тога донесена су решења у брачним парницама, међу којима и једна пресуда.

II. Епарх. административни одбор темишварски држао је своју редовну седницу 23. септембра о г., у којој су следећи важнији предмети расправљени: Извештена је црк. општина надлачка, да је 100 фор. државне припомоћи на цел зидања нове цркве добила — Исто је тако извештена црк. општина краљевачка, хрњаковачка и срп.-чеиејска, да је свака по 100 фор. у име државне припомоћи добила.

— Саопштена је свима црквеним општинама министарска наредба у погледу биљежења оних писама, која се у стране државе шаљу. — Пошто је смрћу Петра пл. Чарнојевића, бившег заступника световног реда на српском православном народно-црквеном сабору, модошки срез без свога заступника остао, то је изборни одбор модошког среза познат, да одмах на место Петра пл. Чарнојевића изабере заступника световног реда за срп. народ црквени сабор, који ће ове јесени сазвани бити — Призив председника црквене општине м. чанадске против овд. решења, којим је организација црква скупштине маљ. чанадске наређена, поднесен је саб. одбору на другостепено решење. — Да би се штатут завештаја Марије Шнфмзи рођ. Бибић по примедбама министра унутрашњих дела поправити могао, — изискан је од црквене општине меленачке, која са тим завештајем рукује, оригиналан штатут тога завештаја. — Извештена је црквена општина батањска, да они посједници, који у Батањи поседа имају, али тамо не станују, нису дужни црквене општине батањској парохијал плаћати, него оној црквене општине где станују. — Позвате су све црквене општине, да предрачуне своје сваке године најдаље до новембра месеца и да рачуне своје редовно сваке године управи овој на прегледање поднесе. — На пријаву црквеног одбора срп. прав. црквене општине арадске, да се због несупутног понашања неких чланова скупштине, који председника и друге скупштинаре вређају, ни једна скупштинска седница одржати не може, — изаслат је прота арадски, да стање ствари извиди. — Дозвољено је срп. прав. црквене општини чаковачкој, да торањ своје цркве, због краткоће времена и без одржане дражбе на мањак, по приложеном прорачуну и плану оправити и за покриће тога трошка нуждан зајам подићи може. — Основно писмо опоруке пок. Мите Рошуловића, становника чаковачког, који је све своје имање оставио срп. прав. црк. општини чаковачкој, издато је конс. фишкалу на мњење. — Дозвољено је црквеној општини арадској, да и без предходно одржане дражбе на мањак под руковањем њеним стојећи „дом златне звезде,“ по приложеном прорачуну оправити може. — Одложено је одобрење куповног уговора, по коме је црквена општина сањадска купила једну кућу за парох. дом, док иста општина не поднесе односни скупштински записник и грунтовни извод сврху купљене куће. — Позвате су све црквене општине, да дугујуће прилоге за овоспарх. фонд уплате. — Наређена је реорганизација црквене општине српчењске. — Одобрена је организација и конституисање црквене скупштине кетфељске. — Од црквене општине иванбанске приослата свота од 8 фор. 65 нов. у име саб. трошка и 21 фор. 11 нов. у име вероз. приноса, — послата је управи срп. народ. црквеног фондова. — Молба Арсе Поповића, становника в. бечкеречког, да му се купатило „Русанда“ под закуп изда, издата је црквеној општини меленачкој, да исту у своме делокругу реши и да о решењу своме управи овој извештај поднесе. — Одобрени су закупни уговори о издавању под закуп упражњених парохијских сесија у поменутим црквеним општинама. —

П. М.

— (Свештенички збор протопресвитерата панчевачког) држан је у Црепаји 23. септембра о. г. Како нам јављају, било је свештенство на збору многобројно заступљено. На збору се већало и расправљало о „нацрту правила за свештеничко удружење у митрополији карловачкој.“ Збор је уједно изабрао и заступнике, који ће панчевачки протопресвитерат заступати на општој свештеничкој скупштини, која ће се држати 12. и 13. октобра о. г. у Новоме Саду ради остварења свештеничког удружења. За те заступнике одређени су: Сава Стојшић, окружни прота панчевачки, и Лука Поповић, нарох панчевачки.

— (Срдита немоћ.) Поред јавнога позива, што га је управно на све наше свештенство, обојега реда, „одбор за припремну радњу око остварења свештеничког удружења,“ саопштио је г. Лазар Каћански свештеник сентомашки, у 115. бр. „Бранике“ на своју руку и браду састављени други неки свој позив, којим, у срдитој немоћи својој, буни свештенство на отпор против свешт. удружења, те уједно, неспретним стилом и несланом логиком, хоће да предухитрује самој радњи опште свештеничке скупштине. — Кад знамо, да се огромна већина нашега свештенства одушевљено изјавила за опште свештеничко удружење, и кад верујемо, да је та огромна већина доста свесна, да сама о својој глави каже: шта хоће и шта неће — онда мислимо, да је сувишно и несупутан поступак г. Лазара Каћанског, који се нерасудно, с политичко-страначком тенденцијом, стаила у опреку, са огромном већином нашег свесног свештенства

— и кад се он истиче, да цело свештенство учи црквеној свести и српском родољубљу! Толико за сада, а боља и потпунија одговор добиће г. Лазар Каћански на самој свештеничкој скупштини — па нека дође, да та чује и утуби!

ЧИТУЉА.

— († **Никола Ракић**) парох батески (у будимској епархији) умрло је после дуготрајне болести 20. септембра, а погребење 22. септембра о. г.

Покојник се родио 1825. год. у Сентандрији, где му је отац свештеник био. Рукоположен је за свештеника пок. епископом Платоном 1851. године. Служио је као свештеник у предграђу сентандријском: Збегу 25 година, у Адоњу 9 година, а у Бати 7 година — свега дакле 41 годину.

Остао је још у млађим годинама удов — са двоје деце, од којих син му, Владимир, био је парох комарански и као такав је пре неколико година умрло, а кћи му Јелена удата је у Будимпешти. Покојников живот био је буран и немиран — а тој бури и немиру сто је смрт крај учинила.

Бог да му душу прости!

— († **Стеван Богдановић**) свршени богослов, преминуо је дне 15. (27.) сент. о. г. у Врешцу (Лика) у наручју својих родитеља Луке и Саве, у 23-ој години свога живота. Покојник је био одличан ђак и у гимназији и у богословији. Родитељи истрошише за његово школовање све што имадоше, полажући на њ' све своје наде Али је промисао Божији друкчије одлучио, него што они сноваше.

Тијело покојниково опојао је и до гроба испратио млади свештеник Миланко Борић. Над отвореним гробом држао је учитељ Р. Н. беседу, у којој је блажено тугу родитеља и села, које све оплакује покојног Стеву, је оно има врло мало синова, какав би му Стево био.

Лака му црна земља!

Т. О., парох.

181

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Срп. прав. црквена општина кленачка изјављује најтоплију захвалност врлим овдашњим Србима, и то:

Госп. Јовану Михајловићу, трговцу и становнику хртковачком, који поклони нашем св. храму 4 рипиде, 2 чирака и крст у вредности од 100 фор.; госп. Петру Јовановићу, трговцу кленачком, који је поклонио нову одежду са свим прибором у вредности од 70 фор.; и врлим овдашњим ратарима браћи Сејзовићима, који поклонише 2 сребрна чирака на часну трапезу у вредности од 40 фор.

Дај боже, да дă се и остали угледају на њих! Хвалили се овакови Срби! Живили!

У Кленку 24. септембра 1892.

Антоније Апостоловић парох. **Живко Берановић** председник.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 179, 1—2

Српска црквена општина новосадска треба четир чиновника, и то: књиговођу, перовођу, благајника и егзекутора писара.

Књиговођина је плата 800 ф., перовођина 300 ф., благајникова 500 ф., егзекуторова 500 ф. и 2% од укупног уплаћеног парохијала.

Књиговођа и егзекутор полажу кауцију у износу једногодишње им плате, а благајник у износу двогодишње плате. Кауција та мора бити у готовом новцу или у државним папирима.

Чиновници се они бирају на три године, а дужности су им обелсжене у општинском штатуту, који се може сваки дан видети у општинској писарници, где се плаћа навохијал.

Списе и молбе ваља поднети потписаноме одбору најдаље за четир недеље дана од од данас.

У Новом Саду, 19. септембра 1892.

Црквени одбор српске православне црк.-школ. општ. новосадске.

СТЕЧАЈ. 180, 1—2

Расписује се стечај на једно место из закладе Стевана Николића.

Стипендија износи 126 фор. годишње.

Молбеници на то место ваља приложити: крштено писмо, лекарску сведоџбу, школску сведоџбу и сведоџбу о сиромаштву.

Првенство на ову стипендију имају сродници добротвора Стевана Николића и сестре му Василије.

Ко жели добити ово стипендијско место, нека поднесе своје списе најдаље за четир недеље дана од данас, потписаноме одбору.

У Новом Саду, 19. септембра 1892.

Црквени одбор српске православне црк.-школ општине новосадске.

ОГЛАС ЛИЦИТАЦИЈЕ.

Подписана манастирска управа предузеће знатније оправке на своме манастирском здању, у коју сврху расписује овим јавну устмену минуендо лицитацију на дан 15 (27.) октобра т. г. у 9 сати пре подне у манастиру Јаску.

Ти оправци састоје се по предрачуну у следећем:

1.) Зидарске радње без материјала 1413 ф. 35 н.
2.) Зидарски материјал — — — 2125 ф. 50 н.
3.) Лимарске радње са материјалом 263 ф. 16 н.
4.) Ковачке радње са материјалом 103 ф. 91 н.
5.) Тесарске радње са материјалом 2833 ф. 60 н.

Укупно 6759 ф 52 н.

Позивају се сви они, који ове оправке предузети желе, да реченога дана и сата на лицитацију дођу и собом понесу 10% вадиум од прелиминиране своте.

План и поближи услови могу се сваки дан пре лицитације у манастиру Јаску увидити.

Манастирска управа, Јазак 8 октобра (26 септембра) 1892.

Сава игумен
182, 1—3 са братством.

СТЕЧАЈ. 183, 1—3

Овим се расписује стечај на упражњено односно новоустановљено место учитеља на српској четвороразредној, мешовитој вероисповедној салашкој школи у Сенти, која се издржава из „закладе блажене успомене Ене Брановачког и супруге му Иде рођене Вујић“

Ово место салашког учитеља сенћанског, скопчано је у смислу опоруке и основног писма са годишњом платом од 500 фор. а. вр. и у новозиданим зградама, са слободним, из две собе, кујне, кућерка (шпаја), подрума и тавана становом, са шталом и шупом. Ове зграде налазе се на земљишту од два дистриктска ланца земље, од којих један део сачињава авлију, а од другог дела дужан је учитељ четврт ланца земље, у смислу основног писма, на воћарску и повртарску башту за обучавање школске деце употребити. —

Изабрани учитељ биће дужан у смислу постојећих народно аутономних уредаба, и законских опредељења, знање своје одправљати, осим тога школску децу у вероучауци и црквеном појању обучавати, даље колико му према удаљености те школе, околности допуштале буду, особито у пролеће и у јесен, са својом школском децом, кадикад свецем и недељом цркву посећивати, тамо као и остали учитељи појати, односно појање потпомагати и испомагати. —

Који жели ово место получити, има исказати, да је Србин православне вере, и да одговара свима законом прописаним захтевима. Молбенице са дотичним школским и осталим сведоџбама снабдевене, имају се управити на местни школски одбор, у течају од шест недеља, почињући од првог објављења овог стечаја у дотичним листовима. —

Из седнице местног школског одбора српске сенћанске православне црквене општине, држане 15. септ. 1892. год.

Ђ. Теодоровић, перовођа
Васа Вујић, председник.

III с. 137 ex 1892. СТЕЧАЈ. 169, 3—3

Ради попуњења једног учитељско-помоћничког места у српској православној вишој девојачкој школи у Панчеву расписује се стечај.

Учитески помоћник, који ће на ово место постављен бити, имаће дужност да предаје мађарски и немачки језик, а по потреби још и други предмет.

Плата је 800 фор. годишње.

Компетенти имају своје молбенице обележене крштеним писмом, сведоџбом о учитељском оспособљењу, политичном и моралном владању и досадањој служби својој српском православном народно-црквеном школском савету у Карловцима најдаље до 1. октобра т. г по ст. кал. поднети.

Из седнице ср. прав. нар. црк. Школског Савета држане у Карловцима 25. августа (6. септембра) 1892.

СТЕЧАЈ. 178, 2—3

Расписује се стечај на упражњено место системизованог парохијског домоћника у Башахиду. Интеркалар траје до 18. јануара 1893 године.

Молиоци имају своје, са нужним сведоџбама о свршеним наукама устројене и довољно биљеговане молбенице, путем својих претпостављених власти, потписаној епарх. конзисторији најдаље до 19 октобра по ст. календару поднети

Из седнице епархијске конзисторије темишварске, држане у Темишвару 22. септембра 1892.

Епархијска конзисторија темишварска.

„Српски Сион“
излази сваке недеље на великом табаку.
Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.
Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи
шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.
За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.
Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

Ванредно издање.

ГОДИНА II. БРОЈ 41.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 6. ОКТОБРА. 1892.

СВЕШТЕНИЧКА СКУПШТИНА — ОДГОЂЕНА.

„Одбор за припремну радњу око остварења свештеничког удружења“, чинећи све припреме за велику свештеничку скупштину, сазвану у Нови Сад за 12. и 13. октобар о. г., у смислу постојећих законских прописа, пријавио је држање те велике свештеничке скупштине градоначеоничком звању новосадском, са молбом, да се држање исте скупштине у Нов. Саду дозволи.

На ту пријаву и молбу, одбор је данашњега дана добио од градског начеонштва новосадског званичну одлуку, којом се *држање свештеничке скупштине у Нов. Саду 12. и 13. октобра о. г.* **не дозвољава** из разлога тога, што се *колера* не само у удаљенијим местима наше отаџбине, већ и у самој близини Новога Сада спорадично појављује, те се у таковим приликама не дозвољавају већи скупови ни самим

мештанским становницима, а тим мање би се могао дозволити велики скуп свештеникā из целе митрополије карловачке.

На основу ове разложене званичне одлуке, против које се ни којим разлозима и никако није дало војевати, потписани одбор и сам увиђајући, да би у ово опасно доба колеричне епидемије, држање велике свештеничке скупштине, или у Новоме Саду, или и на другом ком месту, са великим тешкоћама и неприликама скопчано било, — одлучио је у данашњој својој седници, **да се држање велике свештеничке скупштине — до бољег и удеснијег времена одгоди.**

О чему се пречасно и часно свештенство обојега реда знања и равнања ради овим благовремено извештава.

Из седнице одбора за припремну радњу око отварања свештеничког удружења, држане у Карловцима 5. (17.) октобра 1892. године.

Стеван Чобанић,
прота карловачки, као председник.

Сергије Шакрак Нинић,
члан одбора, као перовођни заменик.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 42.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 11. ОКТОБРА. 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Његова Светост, преузв. г. **Патријарх Српски Георгије Бранковић** изволео је високим расположењем својим од 28. септембра (10. октобра) о. г. бр. М. 375. ех 1892. именовати г. **Јована Живковића**, досадањег пароха крушедолског. за привр. професора литургике, омилитике и црквеног појања и правила на срп прав. богословском училишту у Карловцима.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ЦРКВЕНО-ОПШТИНСКО ПРЕДСЕДНИШТВО.

Саборски одбор и саборски одбор 15-рице предлажу споразумно сабору нашем, да председници црквених општина буду пароси-свештеници.

Одмах најављујемо, да одобравамо тај предлог и да се слажемо с њим, ма он био и „реформа у назад“.

Није „реформа у назад“ увек штетна, и не мора бити. Историја парламената пружа и сувише примера таквих реформа. Па баш у питањима — управе. Где разлог постоји, кад се у пракси која установа покаже нецелисходном, иду парламенти са реорганизацијом донекле и — натраг.

А кад одобравамо предлог саборских одбора у питању црквеног општинског председништва, руководи нас при томе једино разлог, добивен на основу искуства, и ограђујемо се у напред против подметања ма којег другог мотива.

У интересу наше црквено општинске автономије, њеног напретка, реда и рада у њој, баш и треба питање председништва једино на основу разлога, које нам пружа искуство, пресуђивати. Све друге обзире и конјектуре треба отклонити и савладати при томе пресуђивању.

Разлози пак искуства говоре за то, да се установа црквено општинског председништва модификује са природним председништвом пароха.

Црквено-општинска управа је душа и језгра целе наше народно-црквене автономне управе. Каква је она, таква је и ова. А морала би бити и једна и друга савесна, способна, агилна и дисциплинована. У њој треба реда и рада, дисциплине и одговорности. Без тих елемената не само да пати и запиње црквено општинска управа, него цео автономни апарат.

Напретку нашем у автономној нам управи и економији неће моћи никада и никакав утицај с' поља шкодити, ако је унутри све као што треба. Кад тако буде, утицају с поља неће бити ни прилике ни места; а ако би се ипак такав утицај појавио, крај реда и рада унутри, увек ће се знати, хтети и моћи и — сузбити.

Али, да у управи нашој буде реда и рада и свега што ред и рад претпоставља, није довољно написати само уредбе, на ма у како напредноме духу, него је осим тога неопходно нужно имати таквe људе на свима позицијама, који ће бити не само родољуби, не само вољни, него и способни да раде и врше своју дужност. Ни на једној позицији наше автономне управе не сме бити само част и право, него пре свега: дужност и одговорност, дисциплина и рад.

Највиши кр. рескрипт од 10. августа 1868 свакако је уредба напреднога, слободоумнога духа. Где је та уредба нашла на потребну екзекутиву, показала је и успехе. Али, хоћемо ли да бројимо црквене општине, у којима је тако било? Не покушавајмо, немно ће рачун бити!

А друкчије није ни могло бити, него што је било, јер у нашој митрополији је релативно врло мало општина, у којима се могла наћи способност и све друго, што је неопходно за напређање — рескриптуалне организације наших црквено општина.

Уредбе пак треба допаштати не ради неких општина, него целисходне и практичне за целу митрополију.

Данашње устројство црквено општина има доста својих „ахилових пета“. Оно се у пракси показало нецелисходним баш установом избору подложног председништва. Ко познаје стање наших црквено општина изван Новог Сада, Сомбора, Панчева, Кикинде, Темишвара, Вршца, Бечкерека и тима подобних места, те ако хоће истину да призна, мора признати, да је то стање и сувише незадовољавајуће, на штету, ако не и на срамоту наше автономије.

А истину ваља рећи, ма главе не било. Општем добру се не служи друкче него — истином.

У колико наших црквено општина постоји законито стање, у колико је општина ле-

гална скупштина, одбори и т. д.? О којима би општинама наши административни и школски епархијски одбори могли повољан суд изрећи? Жалосни би били бројеви те статистике!

А све за то, јер председници нит' су вољни, а још мање способни, да потпуно изврше своју дужност. А све за то, јер већина председника свој положај схвата једино као неку част и право без икакве дужности, а најмање одговорности за вршење исте.

Ко то пориче, тај наше црквене општине познаје само из рескрипта, а не по њиховом реду и раду.

Црквене општине и при данашњој организацији могле би вршити свој задатак, јер је организација та на папиру доста лепа, али само онда, кад би у свакој општини било и скупштинара каквих рескрипт треба, и још више онда, кад би у свакој општини био и председник осим свега осталог и способан за вршење председничке дужности. А тога свега нема и неће бити свуда. А то значи: црквено-општинска управа мора запињати и небити добра. Кад је она таква, то значи опет: мора таква бити и цела наша унутарња автономија. Црквене општине су први точкови автономне нам машине. Кад они крепу, крепу се и остали. Кад они запињу и стоје, запињу и стоје и сви други. Ту онда не помаже напредан дух уредбе, либерализам и начела партајска.

А данас све то запиње, јер нема зејтина за точкове. Тај зејтин је: способан рад; а тај се неда ничим другим заменити, него и опет само — радом.

Хоћемо ли рада, морамо се постарати да на свакој председничкој позицији буде способности за рад. Где је та способност у свакој општини? И само се каже: у пароснима-свештеницима. Поринати ту способност пароснима, — било би и сувише наивно, ако не што друго.

Без способности за вршење извесне дужности, не може бити тога вршења, не може апсолутно. А много је већи број наших општина, где те способности нема и не може се наћи, него где је има и где се може наћи. А стварати ради ових дуализам у организацији, — је ли потребно? Па онде, где нема друге способности, ту пароху дати дужност председничку; а где је нема, ту је изборном повериги, то би значило: кад нема бољег, добар си и ти, попо, кад има ма каквог, не требаш ми!

И то је први разлог, који нас барем присиљава на уверење, да дужност црквено-општинског председништва треба поверити пароснима.

Други је разлог дисциплинарне природе. Вршење председничке дужности је стварање и дисциплине. Колики је број данашњих председника црквено-општинских, који воде рачуна о дисциплини своје дужности и свога положаја; који у опште држе, да су коме год одговорни за свој рад или нерад? Врло мален. То је истина друга, коју признати ваља, а уједно и други разлог, да наша црквено-општинска управа није у реду, и други разлог, да се председницима поставе пароси. Јер код пароха, не само да се, у правилу, мора претпоставити свест о дисциплини и одговорности, него се дисциплина лакше може и прибавити, изазвати и одржати, него код људи, који председништво сматрају као пролазну приватну дужност.

А дисциплине мора бити, јер без дисциплине нема реда, а без реда нема ни рада. Где није жива свест одговорности, и где се она не може ни изазвати, ту нема ни говора о дисциплини и о раду. Та се дисциплина мора претпоставити код пароха, већ и ради његовог службеног положаја и одношаја према автономним властима.

То су два практична разлога, који оправдавају предлог саборских одбора.

Навод, да има свештеника оваквих или онаквих, не може бити разлог нит' у одбрану постојеће установе, нити против предложене установе пароха-председника. Јер свештеници, којима се жели тим наводом непелиеходност ове установе да докаже, спадају у изузетке. Правило је, да нису такви, а има средстава и да не буду. Али, ако су такви свештеници доказ против предлога саб. одбора, онда колико су јачи докази против рескриптуалних председника!

Свештеници, на које се прст пружа, изузетци су у свештенству, па се не зна ка-

*

кви би били и председници; али председници данашњи, на које би ми могли широм митрополије карловачке прст пружити, шиеу изузетци, него у главном: правило, а изузетци су — светли.

Изузетци пак не стварају никад правила.

Један је разлог — разлог начелни — против природног председништва. Неки људи не могу да га доведу у склад са слободом, са автономним правом наше црквене општинске самоуправе. Али, то је тек питање, да ли се природним председништвом крши и вређа автономно право наших општина? Остављемо на страну разне органе политичко-управне у нашим земљама Угарске круне: жупанијске скупштине, општинске одборе и т. д.

Ми питамо: у чему се огледа самоуправа наших црквених општина? Зар у избору или неизбору председника? У томе је зар salus — црквено општинске автономије? Није. Јер, аналогно, онда ми немамо автономије у целој митрополији, пошто је у њој природни председник свију автономних власти Епископ или Митрополит-патријарх. Зар не у епархијским конспеторијама, административним и школским одборима; зар не у митрополитском и школском Савету, па где и у саборском одбору и у самом Сабору?

Дакле, све ово може да буде, све се то слаже са напредним духом и слободом и автономијом, са начелима и уверењима разним а само природно председништво у црквеним општинама да је уништење автономије!

Сви разлози, који су оправдали она природна председништва, правдају и црквено општинско. Само су ти разлози пређутани г. $186^{4}/_{5}$. Мртви не могу рећи за што, а живи не би хтели!

Црквено-општинска се автономија огледа у раду и делокругу црквених општина, а не у избору председника. Осигурати делокруг, бити јунак на раду, а не на избору председника, у томе је интерес наше автономије.

Али ми не ћемо питање председништва са те стране ни да расправљамо, јер би нам се могло још приговорити, да претендујемо на право природног председништва. Не, нама бар није стало до тога права, него кад узесмо перо, да о питању председништа кажемо своју, отворено и одлучно исповедамо сушту истину, да нас при томе руководи једино разлог целисходности, општега добра и напретка наше автономије.

Наше је уверење, да рад црквених општина зависи поглавито од иницијативе и рада председничког, а да те иницијативе и тога рада буде **свуда и на сваком месту,** апсолутан је услов: — природно председништво пароха!

Они су квалификовани за ту дужност, у њима је гаранција највећа за ред и рад у црквеним општинама. А то су два елемента, без којих ће и најлепше уредбе остати лепе и напредне на папиру, а неизводиве, непрактичне, дакле нецелисходне у пракси и животу, као што је и рескриптуална уредба од г. 1868 до данас.

Више него двадесетогодишње искуство могло нас је научити, шта вреди лепа и напредна уредба без услова за изведење. Мање „напредне“ уредбе, а више рада, увек ће више користити нашем општем напретку, него сваки дан напредније уредбе, а сваки дан све мање рада.

То је наше уверење и ми га ево — казасмо.

Јован Јеремић,
парох бачинчки.

О ПАСТИРСКИМ ПОСЕТАМА.

Породица може се у истом смислу назвати божанственом установом, као и Црква. И сама је Црква велика породица, многобројно братство, заједница разних породица, које су уједињене у Христу, својој Глави. Свештенику је неопходно нужно да с тог гледишта обраћа пажњу на своју паству, особито у погледу дужности и обавезе његове да походи и посећује своје парохијане. Боље него ма где, даје се свештенику могућност и прилика да проучи своје парохијане — у њиховим домовима, јер се ту најлепше открива њихов прави карактер. Свештеникова је дужност, да строго премери и оцени моћ породичних веза и симпатија, да добро схвати њи-

хов значај и да их корисно употреби у своме благотворном делању и утицању на паству.

Као средство за религиозно-морално васпитање народно, пастирска посета има веома сложене и разноврсне циљи. Може се у опште казати, да је свештеник, походећи кога од својих парохијана, којим му драго поводом, дужан већи део свога времена посветити засебном разговору о предметима религије. Кад у тој цели посети какву породицу, дужан је да поведе разговор посебице са сваким чланом те породице; а ако то свагда није могуће и није подесно учинити, — то ваља пред свима члановима породице да говори о каквоћи и о вери у Христа, и ако нема какве особите препреке, треба сваки пут да завршн свој говор молитвом. Само се по себи разуме, да ту не сме бити ничега, што би било затегнуто, формално, сурово и што би одбијало од себе. Свештеник не сме чинити ничега, што би прелазило границу његових одношаја к парохијанима, јер им је он најближи саветник и руководља у религиозном животу. Он је постављен да се стара о душама парохијана својих, те је ради спасења њихова од вечите погибли дужан да употреби сва средства, која су му на расположењу. У домовима својих парохијана свештеник допуњује и довршује оно, што није могао, или што му није пошло за руком произвести у храму са предикаонице. Ако му проповед не постигне успеха, не показује жељеног утицаја на парохијане, то је онда врло умесно и управо неопходно нужно желети, да их видимо и походимо у њиховим сопственим домовима, и разговарајући се засебно и одељено са сваким од њих, да се постарамо, да се у душама њиховим утврде оне истине, које у храму нису пажљиво саслушали и примили. Поред тога, осим опште потребе к религиозном поучењу, којем служи црквена проповед, — има сваки члан парохије своје особене потребе и нужде, те се ради задовољења истих свештеник мора сваки пут послужити особитим васпитним мерама и средствима. А да се задовоље те особене нужде и потребе, које од времена на време понікну у религиозно-моралном животу парохијана, — у томе и лежи главна цел пастирских посета.

Те пастирске посете, које су изазване религиозним побудама и често спојене са религиозно-богослужбеним чинима (на пр. празнична молебства у домовима парохијана, причест и јелеосвећење, помен мртвих и други посебни чини) — не треба да имају свагда само карактер строго религиозних посета, који је својствен богослужбеним чинима у домовима парохијана. Те посете не треба потчињавати строго одређеним и свагда установљеним правилима, с тога, што оне у том случају могу лако прећи у пусту формалност и изгубити сав свој благотворни, важни значај. Ако у тим посетама не буде слободног узајамног односаја и општења између свештеника и парохијана, то може да поникне веома незгодна појава, да ће многи између парохијана избегавати да изиду пред свога свештеника кад им дође у походе, а и ако остану у његовој присутности, неће му отворити свога срца нити открити пред њим свога правог карактера. Здрави разум треба да покаже сваком, да пастирске посете, као и посете сваког другог човека, ваља пре свега да имају на себи дружеван карактер.

(Наставиће се.)

ЈОШ ЈЕДНОМ

„о општем фонду за свештеничке удовице и сирочад.“

(Наставак.)

Према томе, о састарању и ухљебљењу породице оних свештених лица, која су пре године дана умрли — тако рећи — не може бити говора.

„ . . . повратиће се. . . . сав уплаћени улог, али без прилога и камата“ — читамо у §. 14-ом.

Свршени богослов, Ника Никић, изабран је за ђакона, или за пароха у месту В. Да би се могао рукоположити, морао

је — по §. 3-ем — „постати чланом завода“ мировинског, морао је у мировински фонд уплатити. Да би скинуо себи бригу с врата „уплатио је улог готовим новцем“ и то према свом имовном стању у износу од 200 фор. Као изабрани парох платио је у смислу §. 9-ог сл. а.) „принос“ од 10 фор. Како сваки члан осим главног улога уплаћује још у мировински фонд и „годишње прилоге“ и то „у полгодишњим ратама у напред“ (§. 8.): то је и он у почетку првог полгођа прву, а на почетку другог полгођа другу рату, свега 12 фор. уплатио. При крају прве године умре.

По §. 14-ом његова удовица и његово сиротанче — које је остало — добијају „сав уплаћени улог, али без прилога и камата“: добију 200 фор., а не добију 22 фор. Последњих 22 фор. остају фонду, а у корист оних свештеничких удовица и сирочади, којих су мужеви, односно очеви умрли после „једне године.“ А кад узмемо у обзир још и то, да је улог Ника Никића лежао у фонду мал' те не пуну годину дана, који под камату издат донео је — рачунајући само по 4% — за то време 8 фор.: то излази, да је удовица Никина — крај све сиротиње своје, и поред свега тога, што ће бити без сваке помоћи и потпоре — ипак дала у корист оних свештеничких удовица и сирочади, чији су мужеви и очеви умрли после „једне године,“ лепу своту од 30 фор., т. ј. она је морала дати, фонд је толико задржао.

На кад се могла од удовице једнога Ника Никића задржати у фонду а у корист удовица и сирочади после „једне године“ умрлих свештеника, свота од 30 фор.: зар се није могло побринути, да јој то не пропадне; зар није било начина, да се и са њеног прага — ако га у опште и има — сиротиња и невоља одагна?

§. 22. гласи: „У случају, да би се број умировљеника толико умножио, да камате и годишњи прилози не би довољни били за подмирење постојећих мировина и припомоћи, — у том случају имаће се од сваке мировине односно припомоћи сразмерно одбити онолико, колико управа завода овога за потребно пронађе.“

Па кад се „од сваке мировине односно припомоћи“ може неки део „одбити“ и онда, кад у броју „умировљеника“ нису удовице и сирочад прве године умрлих свештеника: то зар се не би могло, или зашто да се не би хтело појединe мировине смањити, а у тој лепој, племенитој, братској и хришћанској намери, да се отклони беда и невоља, глад и голотиња од сваке свештеничке удовице, од сваког свештеничког сирочета, на баш и од оне и од оног, које је муж, односно којег је отац-свештеник прве године умрьо? Ми смо видили и чули („С. С.“ 1891. бр. 27. стр. 423—424.), да свештенички-удовички фонд у Архидијецези не издаје мировине у износу уплаћеног улога — 200 фор. — него са 20 фор. мање т. ј. 180 фор.; то ће рећи, да се од улога одбија 10% у корист фонда; па зар се не би могло, или зашто да се не би хтело и сада тако чинити — неки известан постатак од улога одбити, а то ли из разлога тога, да се граница уклони, да се разлика међу свештеничким удовицама и сирочадима уништи?

Тај постотак могао би се — наравно — према потреби подизати или спуштати, повећавати или смањивати, а у новолном случају са свим изоставити, збрисати.

У осталом да видимо, у колико су удовице и сирочад оних свештеника, који су у току прве године умрли, опасни по живот и опстанак мировинског фонда.

Узмимо два свештеника, Саву и Стевана. Обојица једне године у чин свештенички ступише; заједно чановима мировинског завода постадоше; у исто време главни улог у фонд уплатише, и то обојица једнако — 200 фор. „Годишње прилоге“ не ћемо рачунати.

Сава умре одмах после уплате; Стеван пак одмах на почетку друге године.

За време од 10 година — од год. 1890 до 1899 год. — извукла би удовица Савина из мировинског фонда по 200 фор. годишње — свега 2000 фор.; Стеванова би удовица пак за то исто време примила једну годину мање, дакле свега 1800 фор.; разлика је дакле са 200 фор.

Случи ли се пак смрт Савина касније, то је са сваким даљим месецом дана разлика у мировини од 10 година све мања и

мања; и то колико месеца касније смрт Савина, толико пута по 16 фор. и неколико новчића мања је разлика; тако да умре ли Сава при крају једанаестог месеца прве године, разлика би та била само нешто више преко 16 фор.: за 10 година примила би удовица Савина из мировинског фонда 1816 фор. 67 нов., Стеванова би пак добила 1800 фор.

На је ли право Савину удовицу одбити, односно мировине јој не дати само за то, што ће она — не за 10 година дана, него за цело време живота свога — само 16 фор. 67 нов. из мировинског фонда извући — више? И хоће ли она тиме, односно толиком свотом за толико оштетити мировински фонд, е ће довести у опасност опстанак истога?

(Наставиће се.)

„СЛАВЕНО-СЕРБСКЕ“ НАКАЗЕ У СРПСКОМ ГОВОРУ И ПИСМУ.

(На част Његовој Светости, преузв. госп. Георгију, патријарху српском).

(Наставак).

19. Неки мисле да је битисање што и бивше, ст. слов **бꙑтиѥ**, али није тако, јер битисати долази од турске речи битмек, што значи: zu ende gehen, а битисати по томе значи vergehen, свршити се, проћи, пропасти, на пр. било и битисало, т. ј. било па и прошло, а битисање значи das vergehen. Реч „битисати“, то је мѣлез, сȕстримак, hibrida: турска основа бит, грчко-српски наставак с-ати, сати и саставни глас и: бит-и-сати. Срби узимајући неке глаголе из турскога језика, творили су их овако: узму турску основу, па онда грчки наставак за прећашње време **ο — σ** и српски глаголски наставак ати, на пр. севмек, севдим: сѐвдисати кога, liebe fassen, adamo: севдисо је и бегенисо је —; сѐвдиса̑ње, der gegenstand der liebe, amor, deliciae: севди, бего, твоје севдисање, убило те моје уздисање! —; сѐвдити, lieben, amo — љубити, миловати: севди, бего, твоје севдисање —; бегѐнисати од турскога бећенмек, заволети кога, gefallen finden, probo, на пр. девојку, јело какво, свиту или „чоху“: ко кога бегенише, с‿оним и јегленише (разговара се, забораваља се) — севдисо је и бегенисо је —; бојамак, бојадым: бојадисати, боја је турска реч, die farbe, color, маз, маст, шара, (особито по југозападним крајевима: човек црне масти, т. ј црномањаст); бојàдисање или бо̏јење, das färben, tinctio — мазање, мàшћење, шарање; бојàдисати или бо̏јити, färben, tingo — мазати, мастити, шарати; бо̏јаџија или бојàдисӑр и бојàнсӑр, der färber, tinctor — мàстилац (у Дубровнику) а не „фарбар“; — дȕмѐнисати од думен, турски дымени, које Турци узеше од италијанскога timone, — дȕмен, das steuerruder, gubernaculum — кр̏ма, кȍрмāн; думѐнисати, steuern, guberno — кр̏мити, кормањити; думѐнисање, das steuern, gubernatio, guberno navim — кр̏мљење, кормàљење; думенција, тур. дыменџи, der steuermann, gubernator (navis) — кр̏мāр, кȍрмāном; — јегленисати од тур. еjленџе, егленџе — забава, провођење времена, — јѐгленили јегленџе, der discurs, confabulatio — бесѣда, говор, разговор: и велики јегленисати отворише, — јегленисати, schwatzen, confabulor — бесѣдити, говорити, разговарати се, — јегленисање, das sprechen, schwatzen, confabulatio — разговарање, забављање, — јегленција, der schwätzer, confabulator — разговорач, забављач, и т. д

Према томе постале су и неке грчке речи, на пр. λείπ-ω ἔλειψα, т. ј. лѝпсати, лѝпсати, verrecken, morior: не липши магарче, док трава параете; слично и капѝнисати, мирѝсати: мѝришēм; „пàтосати“ — поподити, „пàтос“ (πάτος) — под, подина, der fussboden, pavimentum, и т. д. За глагол: липсати, црћи, скапати (говорећи о животињама) имају у нас и речи: мањкати, мањкȁвати; мањкȁвање; umstehen (vom viehe), verrecken, mori (de bestia); das umstehen (des viehes), mors bestiae. Италијански рече се то: mancare di vita, па неки у

нас хоће да употребе ту реч и у другом (италијанском) значењу њезину, као: io mancо di... — „мањка“ ми то, „мањка“ ми оно; али ес то српски каже: немам то, не достаје ми то и то; a mancare di speranza каже се изгубити надање или наду; mancare d' animo — клонути духом; mancare di fede — не северовати. — Али који од доле српске основе „уплив“ начињене „уплившсати,“ они двоструко означавше ту изводницу или дериват; реч „уплившсати“, то је такође мѣлез, сўстав-мак, hibrida: доња српска основа уплив, грчко-српски наставак сати, сати и саставни глас и. „Уплив“ је доњи превод с немачкога einfluss; fliessen, не значи „пливати“ = schwimmen, него течи; па ни слика пливања не приликује, јер се не каже: на „упливу“ Драве у Дунав, него на утоку Драве у Дунав, јер Драва у Дунав не „плива“ него тече, утиче Ми имамо, према јужноме ўтецати, по источноме ўтецати, ўтецање, ўтецај, ўток и, с тога, место „уплив“ = einfluss ваља рећи утецај, а место „уплившсати“ = beeinfliessen треба глаголски утецати; а ўток је die mündung, ostia: па утоку Саве у Дунав. — Са овим глаголом нема никаква посла основа: тицати, тичём, (што се тиче), дотицати се чега или до чега, дотицање. —

(Наставиће се.)

НЕКОЛИКО РИЈЕЧИ ОДГОВОРА

госп. **П. М.,** бившем ђаку карловачке богословије, а сада свештенику у Банату, као пису састава: **„У обрану управитеља, професора и ђака карловачке богословије од године 1877. до године 1891.“**

Одговара прота **Јован Вучковић.**

Ако је ико добивао лекцију: не лажи и не полагуј сиико — ја сам је добивао од престрога свог оца. Он се није осврнао на ону: ко истину гуди, гудалом га по прстима туку! И усадио је у срце моје љубав према истине, љубав толику, да је она кадра одбити ме и од онога, што бих свим жаром своје душе љубио, сам кад би истинито било. Па и кад што пишем, назим увјек на то, да се само о истину не огријешим. И ћорав бих морао бити кад не бих овда онда видио, да ћу са истином зло проћи, али ипак не могу истину оставити. Нека буде што хоће, само да се ја свјесно не огријешим о истину. Тако је моје васпитање.

Даље ћу још и ово рећи. Моје је најдубље осѣдочење, да је за све наше болести најбољи и најпречи лијек истина. Док год ми будемо лагали себи и другима, дотле за нас лијека нема.

Напошљетку, да речем још једну. По моме увјерењу сваки јавни радник ваља у послу свом да је савјестан, према својих старијих ваља да је искрен и истинит.

Држите то троје на уму, г. П. М., и Ви и Ваш учитељ, па се онда са мном разговарајте, а јавност нека слуша.

Не говорим само Вама, г. П. М., говорим и Вашем учитељу, јер и он хоће да има славе и заслуге. Ви сте потписали а он је дао податке, можда и новац. Зато се и њему обраћам.

Десетак година има како се о нашој богословији зло говори. Ја сам о њој најмање говорио, далеко сам од ње био. Тек прошле школске године дошао сам у њу као професор. Шта је у њој било од како сам је 1880., као ђак оставио, то ништа знао. Чуо сам и читао сам који пут да није добро. Ма оно што се чује и чита, може да буде бесвјесно написано и изврнуто. Но случајем неким постављен сам привремено на управу овог училишта. А како сам још на почетку године предложио био, да се извјештај о богословији штампа и другови моји тај предлог прихватили, а Његова Светост наш закључак потврдила, морао сам и извршити оно што сам предлагао и што је остало за ме обвезаним.

Приступајући к спремању материјала за извјештај, ја сам се увјерио, да је у нашој богословији било много трулога. А зар сам тад смио, зар сам тад могао и старијој власти и јавности рећи: овдје је све здраво?! Ни као чиновник, ни као човјек, ни по својој дужности, ни по своме васпитању, ништа то смио, ништа то могао рећи. Истину вам велим, спебивао сам се над овим чудом, у један мах и жалиную сам се био од свега што сам пред собом видио, и можда бих у тај час бацио све на страну па оставио коме мудријем, коме вјештијем, да он пише и говори како зна; али у тај час дошао је у моју собу човјек, о коме рекосте да га ћутим, саслушао је моје јаде, видио све и рекао ми:

пишите истину, можда ће нам она бити спас за будућност!

И ја сам писао. Копирао сам са ружнога оригинала главне црте. Запамтите, копирао сам, а нисам стварао. Па зар сам што крив, ако ова моја копија није лијепа? Има ли кривице, она је код онијех, који су оригинал стварали.

При оваком послу могу ја бити крив само тада, ако сам што на силу извртао, дотјерао на други калуп и којој црти дао други правац, а не онај који је у оригиналу. У таком случају крив сам, одговоран сам, и заслужујем казну. Али, ако сам радио поштено, ако сам истину говорио, за што ме и онда бијете? А велим вам: радио сам поштено, говорио сам истину. То ће се најбоље видјети, баш из онијех мјеста, на која г. П. М. удара. Прођимо их редом.

1.) На стр. 14. написао сам у извјештају, да су 1881/2 шк. године професори с неповјерењем гледали на патријаршију и да су ружни односаји завладали били између неких професора и црквене поглавице. Зар ово није истина? У патријаршији сједио је покојни Герман. Зар су професори могли с повјерењем погледати онамо, гдје је тад био патријарх Герман? Зар их је он привијао к себи? Зар се нису морали бојати, да ће данас сутра снаћи и њих штогод слично ономе, што је већ било снашло онога друга њихова, за кога г. П. М. праведно вели, да би могао бити највећи украс ма ког свјетског свеучилишта?! Тај је већ био страдао. Тај украс богословије карловачке морао је код суда тражити заштите за се и своју породицу, јер у патријаршији, код поглавице црквене, није нашао заштите! Па зар су и остали професори могли имати повјерења у врховну своју поглавицу у оваквим приликама? Нису. Јер, ако је патријарх Герман тада можда још и трпио овога или онога, није ни једнога до краја дотрпио. Сви су се уклонили, или су уклоњени.

У осталом, и сам г. П. М. даје ми свједоџбу, да сам истину говорио. Он сам вели, да су под патријархом Германом професори били у ропству, он вели: у колико они (т. ј. професори) изнесоше живе главе из тог чуда, могу се срећним назвати! На кад он сам то вели и јавно признаје, шта би ми и он рекао да сам случајно написао, да су професори са пуно повјерења погледали на ову страну, гдје је врховни поглавица био? Шта би ми рекао, да сам случајно написао, да су најљепши односаји били између професора и врховне поглавице?! Г. П. М. потврђује моје ријечи, а ипак ме кори! Не разумијем ту логику.

2.) Описавши у кратко, како је врховна управа овог училишта узимала у заштиту ђакекривце, рекао сам: па ко би се ту још кога бојао, ко би кога поштовао?! Г. П. М. вели, да сам ја тиме све ђаке, управитеље и професоре прогласио за дивљаке и неваљалце. Ја то не увиђам. Факт је, да је у богословији било и догађало се све оно, што сам на 15. страни извјештаја написао. А пошљедице тога факта какве су? Или зар није крајња деморализација једнога завода, кад се онако ради, као што је овдје рађено? Зар није сваки ђак имао права нагрдити свога професора најбруталније, ако си је само осигурао благоволење код врховне поглавице? А у такој прилици, зар је могло бити искреног штовања између врховне поглавице и професора, између ђака и професора? Ја знам да смо ми, мал' не сви, 1880. године штовали једнога професора, али знам и то, да нам се то у двору није уписивало у заслугу. Па кад је то тако било, онда се зар то не смије казати, не смије се зар рећи, да овај завод није имао у оно доба ни најнужнијих услова за правилан живот и развитак?!

3.) Крив сам г. П. М. што сам у извјештају рекао, да у заводској архиви нема, између осталога, ни записника о сједницама професорског збора. Пита ме г. П. М, да ли знам шта пишем, кад питам за записнике, а сам сам рекао, да су закључци професорског збора од старије власти уништавани. Рекао бих да сам знао шта сам писао. Знам да су и добри закључци професорског збора били уништавани. Али нисам могао дознати да је старија власт уништавала, или да је налагала да се униште и записници, у које су били убиљежени закључци професорског збора. Знам позитивно, да је било записника из године н. пр. 1880, — али данас их нема! Ко их је уништио, кад су уништени — то не знам. О томе нисам ни говорио. Можда их је уништио покојни патријарх Герман! А чуо сам да г. Радић говори у Вршцу: „ако је ко шта дерао, онда је то радио Лемајић“. — Још нешто морам исправити. Г. П. М. вели: какви се записници траже, кад патријарх Герман није трпио, да се држе професорска савјетовања. Региструјући, на стр. 20. и 21. извјештаја, догађаје из шк. год. $188^4/_5$. забиљежио сам и

извјешће тадањег ректора о једној наредби пок. патр. Германа о држању професорских конференција. Ту биљешку превидио је г. П. М. На није хтио ни да опази, како се и код те наредбе нешто шарало, те се не може да дозна, да ли је патр. Герман наредио да се држе конференције „мјесечне“, или „повремене“, или „по потреби“.

Осим записника, нема у архиви ни многих аката. У некој години теку акта овим редом: бр. 2., 11., 16. . . . Ја мислим, да је ту морао некад бити и бр. 1, 3., 4, 5., 6., 7., 8., 9., 10., 12., 13., 14., 15. . . . Куд су ти бројеви, то ја не знам, а виком не браним ако ће рећи: Уништио их је Герман Анђелић!

Ја сам својим очима видио, а показао сам онима, којих се тиче, и оне неуредности по протоколу за класификацију и у матици апсолуторних свједочаба. Концем минуле школске године имали су другови моји, скупа са мном, и доста главобоље због тих неуредности. Сви смо их гледали. Оне се и сад могу видити. Ја пак држим, да их не би смјело бити, за то сам у извјештају морао споменути о њима. Но нисам смио расправљати питање: ко је почињо те неуредности. То питање не спада на ме, нити ја на то питање хоћу да одговарам. Можда их је почињо покојни патр. Герман, или покојни администратор Василијан. Ја не знам. Но да ли сам ја учињо пријеступ што сам истину казао? Нека суде савјесни људи.

4) Криви ме г. П. М. и због писања о библиотеци. А писам ништа крив. Рекао сам оно, што сам у актима нашао и својим очима видио. До почетка 1882. године водио је госп. архим. Руварац списак књига набављених за библиотеку богословског училишта. При одласку своме предао је он тај списак тадањем архиђакону г. Емилијану пл. Радићу, заједно са кључевима библиотеке, као што је то патр. Герман предијалним писмом својим из Будимпеште, које сам писмо цитирао на стр. 15. извјештаја, наредио. У тај списак увео је нови библиотекар г. Емилијан пл. Радић течајем 1882. год. још једну књигу. Више у њега није уводио нико ништа. А 27. фебр. 1891. ректорат је извјестио Његову Светост госп. патријарха Георгија, да о књижници богословског училишта никаква списка нема! На основу тога рекао сам ја, да је списак г. архим. Руварца био забачен. Године 1892. нашли смо га.

Да је г. П. М. пажљивије прочитао оно, што сам о библиотеци написао, не би се он у првој линији лутио на ме. На стр. 31. извјештаја написао сам ја из службеног акта, који је 27. фебр. 1891. год. под бр. 116. од ректората послан Његовој Светости госп. патријарху Георгију, реферат о библиотеци. Године 1891. мјесеца фебруара писам ја био у Карловцих, још мање на управи овога завода. А тада је написано: „нема каталога књига, нема књига у довољном броју, књиге су давање без икаквих реверса, човек се чудити мора или тако ужасном немару, или већма још таковој бесавјесности“ ... То писам ја написао. Ја сам то само преписао са службеног акта. Но могу посвједочити, да је горњи опис, у колико се не тиче госп. архим. Руварца, од ријечи до ријечи истинит. Ја знам, да је богословска библиотека добивала неке књиге на дар, знам да је добивала на дар и неке часописе, карловачкој гимназији и богословији слао сам и ја кад сам што написао, а слао сам им и „Истину“ док је излазила. Слали су још неки, које ја познајем. Али у библиотеци нашој нема свему томе ни трага. То ли је зар савјесност? Бацци овог училишта казивали су, да библиотечних књига има у њихових другова? Ко им је дао те књиге? Гдје су реверси? А где су сада те књиге?

Г. П. М. поучава ме зашто нису књиге куповане. Чекало се, вели он, док се доста набере за Миња. Може бити, али о томе нема нигдје спомена. Акта на против доказују, да се није то чекало. Онда-онда ште се новац за библиотеку, на се вели: треба старе рачуне подмирити и нове књиге куповати. И послије тога опет се ћути. Онда се опет из богословије ште новац, а саборски одбор ште рачуне и спискове. На и опет заћути. О Миљу нигдје ни спомена. Ја не велим да који члан професорске колегије није помишљао на Миња, али у нашој архиви нема о њему ни ријечи, све до пред конац 1891/2. школске године, кад сам молио Његову Светост, да се нашој библиотеци даде обилатија напредна дотација, или да се исплати оно, што сад можда није подигнуто од дотације, како би се можда и Миљ набавио за нашу библиотеку.

У осталом да запитам госп. П. М, за што бјежи са правога питања. Ја писам расправљао питање: за што нису књиге куповане, на да

ми он одговори: штедило се, само да се више нагомила за будућност! Ја сам само констатовао, да се са библиотеком није савјесно руковало. А то је већ констатовао и други прије мене. На мени сад г. П. М. пребацује, што нисам погодио, да се некад на будућност помишљало. Но кад о том помишљању на будућност нисам нашао нигдје ништа забиљежено, кад сам видио, да су господа библиотекари послије госп. Руварца, били толико комотни, да нису у никакав списак хтјели увести ни оно што су купили, или поклоном добили, кад сам видио, да су они овда-онда и што год купили, али тако, да шваички књижари пријете, да ће изнијети богословљу нашу као abschreckendes Beispiel, кад сво и данас стоји преда мном стари један рачун од близу 50 фор., а библиотека наша нема дотичних књига више него можда за 15 фор., — онда ми реците шта сам крив? Питајте боље од мене, питајте госп Руварца, он је видио библиотеку, он је ваљда сваку нашу књигу имао у руци, он је видио свој списак, тражио књиге, које је он купио и увео у списак, тражио па не нашао — њега питајте, нека он рече свој суд о господарењу са нашом библиотеком, па ако вам он рече: то је све било за то, да данашња управа може искати новац за Мића, онда ћу и ја отворено признати своју неспособност у домишљању око питања: за што је са нашом библиотеком зло и никако руковано. Не, не, господо! Руку на срце, па говорите искрено и поштено. Од одласка г. архим. Руварца у манастир, била је наша библиотека пусто масло, за које се нико није бринуо, или ако се бринуо, бринуо се само на штету њену. А то није лијепо, није родољубиво, није поштено. Пита мене г. П. М како сам имао образа да нападам ради библиотеке управитеље и професоре богословије. Нека ми рече кога сам напао за библиотеку, било у извјештају, било овдје. Нисам спомснуо ничије име. Ја не знам, ко је нашу библиотеку упропастио, али најмирније душе и са чистим образом велим и опет: са одласком госп. Руварца почиње пропадање наше библиотеке. Ако ово кога дира, ако се који од наших наљедника госп. Руварца жаца од ове моје изјаве, томе ја нисам крив. Ма тај треба и да призна своју кривицу, свој немар и своју бесавесност, а не да пређа мој образ. Ја сам рекао доста. Хоће ли ко и више, нека рече, па ћу му и више казати и доказати.

5.) Г. П. М. узима у заштиту госп. архим. Руварца, г. проту Бороту и г. проту Купусаревића и одбија од њих моје нападаје. Не знам да ли су му та господа на том благодарна. Али знам за двојицу, да их у том извјештају није ништа увриједило. Њихова је савјест мирна. И они, са осталим поштеним свијетом, жале несретно стање нашег богословског училишта од 1880 године па до новијих времена. С њима сам био и с њима сам разговарао, ма они не рекоше да је моје писање бесмислица. А како и да рекну то, кад знаду, да је оно жалосна истина. Исто тако знаду они, да сам ја био и остао, на вјерују да ћу свагда и остати њихов благодарни ђак. Са г. Купусаревићем нисам био од како сам му престао ђаком бити. Где сам њега у извјештају увриједио, то не знам. Морао бих њега чути. Ма ја држим, да је и његова савјест мирна.

Остаје још госп. др. Емилијан пл. Радић.

(Свршиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Свештеничка скупштина,) која је за 12. и 13. октобар о. г. у Нови Сад сазвана била, морала се због колере до бољег и удеснијег времена одгодити. „Одбор за припремну радњу око остварења свештеничког удружења“ чинећи све припреме за свештеничку скупштину, у смислу постојећих закона, пријавио је држање исте скупштине градском начелништву у Нов. Саду, с молбом, да се држање свештеничке скупштине узме с одобрењем на знање. Пријаву ту поднео је у име одбора градском начелништву ново-

садском члан одбора г. Сергије Шакрак-Нинић дана 4. (16.) октобра о. г.

На ту пријаву приспела је од градског начеоништва новосадског званична одлука, која у српском преводу овако гласи:

Бр 120. преп. ех 1892. Од градског начеоништва сл. кр. града Нов. Сада.

Подписак Сергија Шакрак-Нинића, становника новосадског, којим саопштава, да се дана 12. и 13. октобра о. г. намерава држати у Новоме Саду свештеничка скупштина.

Одлучено је:

С обзиром на то, што се колера у више места наше државе, па и у самом нашем суседству појавила, поштo се при оваким приликама сви већи скупови и зборови имају забранити, то се ни овај већи свештенички скуп или збор — нити у коме месном локалу, нити и на слободном простору — не дозвољава.

О чему се градска капетанија и Сергије Шакрак-Нинић доставом ове одлуке извештавају.

Градско начеоништво сл. кр. града Нов. Сада, дана 5. октобра 1892. године.

Стеван Поповић-Пеција,
пр. саветник, градски начеоник.

По што се против ове одлуке надлежне политичне власти никако није дало бојевати, то је „одбор за припрему радњу“ у седници својој, држаној у Карловцима 5. (17.) октобра о. г. одлучио: да се држање велике свештеничке скупштине до бољег и удеснијег времена одгоди.

Да би пак наше свештенство благовремено извештено било, да је држање свештеничке скупштине, по нужди одгођено, ми смо у понедељак 5. (17.) октобра о. г. на брзу руку приредили ванредно издање „Српског Сиона“, те смо у ванредном, 41. броју од 6. (18.) октобра о. г. саопштили свем нашем свештенству, да је свештеничка скупштина, због поменутог разлога и неприлике, на незнавесно време одгођена.

Али даће добри Бог, те ће скорим ваљда минути непогода, са које се свештеничка скупштина за сада није могла одржати. И чим то време наступи, „одбор за припрему радњу“ сматраће за дужност, да што пре сазове свештеничку скупштину, коју наши свештеници тако жељно очекују, да су овом приликом, при свем том, што је скупштина за незгодне дане заказана, и што је већ постојао страх од путовања због колере, ипак близу 100 свештеника пријавили уредништу овога листа свој долазак на скупштину, а пријавило би се — по свој прилици — и више њих, да није свештенству благовремено објављено, да је скупштина за сада одгођена. Кад се пак у свештенству појављује така жива жеља за скупштину и велики интерес за свештеничко удружење, које се на првој скупштини има спровести — онда се са сазивом исте скупштине, чим боља времена наступе, не може и не сме ни мало оклевати!

— (Нов професор богословије у Карловцима.) Као што у званичном делу овога броја нашега листа саопштавамо, Његова Светост преузв. г. Патријарх наш Георгије именовао је за привр. професора литургике, омилитике и црквене појања и правила на богословском училишту у Ср. Карловцима г. Јована Живковића, пароха крушедолског. Г. Јован Живковић (Ј. Даниловац) по годинама је млад човек, али је по своме богатоме знању и искуству стекао себи лепа гласа и имена у кругу целога нашег свештенства. Он је један од најсвеснијих и највреднијих наших млађих свештеника. Био је кроз целу гимназију и богословију увек одличан ђак, те је ум свој обогатио знањем, а срце своје облагородио племенитошћу као ретко ко од његових другова. Као млад свештеник написао је многе изврсне расправе, чланке и критике у бившем „Гласу Истине“, у „Срп. Сиону“ и у многим другим листовима. „Српском Сиону“ био је и остаје Ј. Даниловац један од најврснијих и најревноснијих сарадника.

Његова Светост г. Патријарх наш Георгије, у данашњим приликама није ни могао позвати на богословско училиште вреснијег и бољег човека од г. Ј. Живковића (Даниловца). Колико ми познајемо способност и вредноћу г. Јована Живковића, ми можемо с пуним уверењем пророковати, да ће он бити честит, вредан и скроз савестан професор, те да ће са свим лепо пристати и достојно место заузети у кругу оних досадашњих честитих и ваљаних професора, којима је наша богословија у Карловцима, баш под мудром управом Његове Светости, усрећена тако, да се

за нашу богословију с правом и истински може рећи, е је за ове две потоње године у свему више корачнула у напред, него за прошлих 50 година! Г. Јован Живковић је заиста драгоцена акквизиција за богословско училиште у Карловцима.

Надајући се од њега најбољему, ми честитамо и богословији на добитку, а и њему самом на напредном одликовању и унапређењу. Срећно да Бог дâ!

— **(Извештај о септемберским седницама епарх. управе бачке.)** I. Дана 28 септембра о. г одржана је **седница епарх. административног одбора бачког,** под председништвом Његове Светости, преузв. г. Патријарха Георгија, а у присуству чланова: Мирона Ђорђевића, Петра Григоријевића, Петра Вукићевића, Дра Стевана Павловића, Дра Лазе Станојевића, Божидара Вујића и фискала Дра Мих. Полита. Седница је трајала пре и после подне Референсао је епарх. бележник, Сергије Шакрак-Пинић. У седници тој расправљено је и решено до 150 разних предмета, којих се накупио толики број с тога, што у августу није било седнице. Од важних предмета, који су у овој седници расправљени, споменућемо: На захтев вис. кр. уг министарства богочасти и јавне наставе, поднеће се истом вис министарству извештај о регулисању финанс односаја у црквб. општини сомборској — Узети су на знање министарски отписи, којима се некојим црквб. општинама дозначује држ. припомоћ. — Црквб. општине по ново се најстрожије позивају на исплату саб. трошкова и верозак. прилога. — Наређује се исплата порезнога дуга на учитељске земље у Пивници — Осам црквб. општина препоручују се вис. министарству ради подарења држ. припомоћи. — Призив црквб. одбора новосадскога, против одлуке епарх. власти, којом је избор Стевана Јовића за црквб. одборника уништен — спроводи се Саб. Одбору на више решење. — Избор Стевана Јевтића за председника црквб општине новосадске није још потврђен, док се поверењством не извиди, да ли је у опште могао бити биран за председника. — Коначно је одобрена градња т. з. јованске школе у Нов. Саду. — По што је као ческа срп. прав. црквб. општина у скупшт. седници својој већином гласова донела закључак, да од црквене земље својевољно поклања 100 јанаца земље тамошњој полит. општини — администр. одбор је не само уништио тај штетни и ерамотни закључак црквб. скупштине, већ је и поделио строг укор свим оним скупштинарима, који су за тај закључак гласали. — Два рекурса црквб. општине старо-бечејске, управљена на вис министарство против две одлуке Саб. Одбора, повраћена су црквб. општини, да их — ако јој је воља — она сама поднесе вис. министарству, јер адм. одбору је само Саб. Одбор највиша призивна област. — Расправљан је пројект сомборског црквб. одбора у погледу подизања већега амортизационог зајма и конверзије својих дугова, те је, пре мериторног решења овога предмета, упућена црквб. општина сомборска, да представи епар. власти други, евентуално подеснији пројект у томе предмету. — Уништена је нова организација црквб. општине мартоношке, с тога, што ју дотични изасланик није у смислу упутства епарх. власти спровео, а и с тога, јер се при истој организацији неке неправилности и незаконитости десиле. — Одобрен је уговор у погледу оправљања цркве и Г. Ковиљу — и уговор у погледу подизања громовода на цркви у Чуругу. — Одређена је истрага против председника црквб општине у Ђурђеву. — Одобрен је закључак црквб. одбора сомборског, којим се тамошњем црквб. певачком друштву вотира 100 фор. годишње припомоћи из закладе за хармонично појање. — Одобрена је обнова црквб. општ. управе у Станишићу, а тако исто и обнова црквб. општ. управе у Надаљу. — Истражној комисији, која спроводи истрагу против управе новосадске црквб. општине — на питање и молбу њезину — дато је упутство, да истрагу распростре на све оне рачуне, за које црквб општина још није добила опросницу од надлежне епарх. власти. — Епарх. бележник подноси извештај о стању епарх. фонда, који је већ у овој првој години порастао на 3300 фор, те је исти бележник уједно предложио нацрт правилника за руковање са епарх. фондом, који нацрт је од администр. одбора усвојен, те ће се у будуће са епарх. фондом у смислу тога правилника руковати, а сам правилник ће се у своје време поднети на одобрење епарх. скупштини. — Расправљени су многи рачунски спорови по реферади епарх. ревизора. Одобрено је свега 16 црквб. општ. прорачуна и 26 рачуна. Ради уређења рачунских односаја у Ст Шовама изаслан је члан П Григоријевић, а у Ст. Кер у сличној ствари прота Ћирић и епарх. ревизор Ђ Бељански.

II Дана 29. сент. о. г одржана је седница епарх. конзисторије бачке, под председништвом Његове Светости, преузв. г. Патријарха Српског Георгија, а у присуству: Милана Ћирића, Љубомира Купусаревића, Милоша М. Папића, Јована Марковића, Милоша Јеадимировића, Дра Арона Војновића, Дра Илије Вучетића и конзиск. Дра Мих. Полита. У овој седници је по референти епарх. бележника, Сергија Шакрак-Нинића расправљено и решено преко 100 разних предмета, од којих споменимо: Узет је на знање отпис вис. кр. министарства просвете, којим се новосадски капелан Петар Костић потврђује за катихету на новосадској држ. вел. гимназији. Овим поводом ће се умолити вис. министарство, да истоме катихети из држ. средстава редовну плату систематизује. — Узети су на повољно знање отписи вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе, којима се многим свештеницима и свешт. удовицама дозначује држ. припомоћ. — Узета је на знање одлука високосл. Саборског Одбора, којом се остарелом пароху мартоношком П. П. дозначује мировина од годишњих 400 фор. поред доживотног уживања једне сесије земље. У свези са умировљењем овога пароха постављен је Младен Јосић за администратора мартоношке парохије — Узет је на знање извештај епарх. бележника, да су примљене и у епарх. књижницу сметнене књиге (на броју 1183 ком.) пок. Василијана Петровића, које су до сад у Темишвару биле, а сад их је отуда преосв. епископ темишварски г. Никанор послао епархији бачкој, камо и припадају. — Примљени су наставни планови вероучитеља на држ. гимназијама и другим држ. заводима, те је овим поводом решено, да се вероучитељи на држ. гимназијама имају држати овог наставног плана, који је прописан за срп. вел. гимназију новосадску. — Примљен је извештај о избору пароха у Бају, те пошто је при избору Велимир Недељковић, парох деспотски, добио апсолутну већину гласова, то је он потврђен за пароха бајског. — Молбеница петровоселске цркв. општине, ради систематизовања још једног парохијског места, које би поред уживања залишне парох. сесије, плаћала тамошња политична општина — спровешће се с препоруком вис. срп. нар. цркв. Сабору на више надлежно решење. — Василију Јојкићу капелану жабаљском дозвољено је, да може полагати стечајни испит, а сриш богослову Е. Дамјанову није дозвољено. — Наређена је подела парохија у Сомбору. — Наређен је извиђај: да ли је свештомашко цркв. певачко друштво у Јојкињу баш тако невезито, да би му се појање у цркви могло с правом забранити. — Издаће се наредба на све цркв. одборе, да се венци, који се на мртвачке одре полажу, не смеју у опште у цркви држати, а и у гробљанским капелама могу се — не на иконостасу — већ само у женској препрати, или у стражњем делу капеле вешати — Наређена је истрага против С. Р. скупштинара у М. због богохуђења. — Наређена је истрага против Ј. И. — Решено је неколико спорова у погледу издавања цркв. станова — Решено је око 40 предмета, који се односе на бракоразводне парнице, а уз то су донесене у пет парница пресуде и то 3 на коначни развод брака и 2 на одржање брака у снази.

III. Дана 30. септембра о. г. држана је седница епарх. школског одбора под председништвом Васе Пушибрка, подпредседника Е.Ш.О., а у присуству чланова: проте Милана Ћирића, Дра Младена Јојкића, Дра Илије Огњановића, Владе Стратимировића, А. Варађанина, Јов. Грчића, Ст. Жекића, Ђ. Стефановића и фискала Дра Мих. Полита. Пошто је епарх. школ. референт болешћу спречен био у дужности — по расположењу Његове Светости у овој седници је референсао епарх. бележник Сергије Шакрак Нинић, а записник је бележио јеромонах Г. Видовић, епарх. подбележник. — У седници овој расправљено је и решено свега 30 предмета, од којих споменимо: Наредба вис. министарства о уважању средње-европског железничког рачунања времена, објављује се школ. одборима и учитељству знања и равнања ради — Високословенски Школски Савет препоручује Малу Катавасију, од пок. Дим. Поповића, коју је по ново издала књижара Браће Јовановића у Панчеву. — Исти Ш. С. препоручује „Женски Свет“ што га издаје „добротворна задруга Српкиња Новосађанки,“ а уређује А. Варађанин. — Високосл Школски Савет пожурује извештај о стању школа у бачкој епархији. Решено је да се извештај тај за 8 дана безусловно пошље Ш.Савету. — Исти Школски Савет издаје декрете: Ани Васиљеску за Ст. Кер, а Јовану Борјановићу и Марији Белеслијној за Аду. — Видоса на Увалићева потврђена је за учитељицу у Ст. Палапци. Марија Хенелова потврђена је за учитељицу у Пачиру. Живојин Секулић потврђен је за учитеља у Дероњи — Одобрава се поновни расппс стечаја за учитељско место на сеоан-

ским салашима. — Дозвољено је кулској црк. општини, да може упражњено учитељичко место за сада по нужди учитељем попунити, али да има почетком будуће шк. године и учитељичко место безусловно установити и попунити. — Досесена је пресуда у дисципл. ствари против Вл. Ст. учитеља у Ст. Ф, те је исти учитељ већином гласова осуђен на строг укор и сношење истражних трошкова, но против ове пресуде уложио је фискал свој призив на високосл. школски Савет — Избор учитељице у Мартоношу није могао бити одобрен, јер је избор спровела црк. скупштина, која од надлежне власти још није била потврђена. — Узето је на знање одељење срп. вероиспов. школе у Госпођинци од тамошње комуналне школе. — Молба црк. општине станишићке ради издавања декрета учитељу Лазару Љубојевићу, спровешће се с препоруком Школском Савету. — Адам Чиплић и Коста Дражић потврђени су за учитеље ст. бечејске. —

ОД АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Учтиво молимо сваког, ко на администрацију нашега листа шаље, да кад год шаље писма франкирати, јер ми овде за нефранкирана писма плаћамо двоје. — Администрација овога листа није „аванчна“, те се ни она писма, упућена на њу, за која не сматрају „аванчним“. — Само ради обавештаја и да се избегну сувишни трошкови.

Администрација „Српског Сиона.“

ОГЛАСИ.

Бр. 1781. Ек. 383. ex 892. **ЕДИКТ.** 3—3, 171

Милета Кукић, супруг Анђелије, из села Тржића 1. кбр. 55. парохије и општине примишљанске, котара слуњског, жупаније Модрушко-ријечке, који је свој завичај и своју закониту жену оставио и у свијет отишао, позивље се овијем, да се, у року од деведесет дана, од првога уврштења Едикта у новине, или писмено или главом овој Конзисторији јавили; иначе ће се и без њега у бракоразводној парници, коју је противљена жена му Анђелија повела, по закону даље поступати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 20. августа 1892

Е. Бр. 607 ex 892 К. 572 **ЕДИКТ.** 176. 2—3

У брачном спору Новака Малешевог, становника врањевачког, против супруге му Јованке рођ. Вујић, која је незнано куда у свет отишла, овим се именована Јованка позива, да за 60 дана Конзисторији овој предстане или место свога садањег пребивања до знања стави, пошто ће се у противном случају брачни спор овај и без ње решити

Из конс. сједнице држане у Темишвару 18 августа 1892 год

Епархијска консисторија темишварска.

СТЕЧАЈ. 177. 2—3

На упражњено место пароха у Нетославци са платом IV. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца октобра о. г. овамо поднети.

Из сједнице конзисторијалне у Карловци 17. (29.) септембра 1892. године.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ. 179. 2—2

Српска црквена општина новосадска треба четир чиновника, и то: књиговођу, перовођу, благајника и егзекутора писара.

Књиговођина је плата 800 ф., перовођина 300 ф., благајникова 500 ф., егзекуторова 500 ф. и 2% од укупног уплаћеног парохијала.

Књиговођа и егзекутор полажу кауцију у износу једногодишње им плате, а благајник у износу двогодишње плате. Кауција та мора бити у готовом новцу или у државним папирима.

Чиновници се сви бирају на три године, а дужности су им обележене у општинском штатуту, који се може сваки дан видети у општинској писарници, где се плаћа навохијал.

Списе и молбе ваља поднети потписаноме одбору најдаље за четир недеље дана од од данас.

У Новом Саду, 19. септембра 1892.

Црквени одбор српске православне црк.-школ. општ. новосадске.

СТЕЧАЈ. 180. 2—2

Г'аспеције се стечај на једно место на закладе Стевана Николића.

Стипендија износи 126 фор. годишње.

Молбенице на то место ваља приложити: крштено писмо, лекарску сведоџбу, школску сведоџбу и сведоџбу о сиромаштву.

Првенство на ову стипендију имају сродници добротвора Стевана Николића и сестре му Василије.

Ко жели добити ово стипендијско место, нека поднесе своје списе најдаље за четир недеље дана од данас, потписаноме одбору.

У Новом Саду, 19. септембра 1892.

Црквени одбор српске православне црк.-школ општине новосадске.

Е. 1320. I. 238. **СТЕЧАЈ** 186. 1—3

Ради попуњења парохијског места у Ботошу, са платом четврте класе.

Конкуренти имају своје ваљано инструјисане молбенице путем својих власти, најдуже до 15. (27.) новембра 1892. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 28. септем. (10. октоб.) 1892. држане.

СТЕЧАЈ.

185, 1—3

Овим се отвара стечај на место забавље и њене помоћнице на овданњем срп православном забавишту. Плата забавље је 360 фор. годишње, слободан стан и 3 хв меканих дрва у име огрева. Плата помоћнице је 140 фор и слободан стан. Забављља мора бити Српкиња православне вере, а мора знати и мађарски. Од забавље се иште да је оспособљена за учитељицу на српској учитељској школи, као и то, да је у току од године дана дужна положити испит за забављу. Молбенице се имају послати потписаном председништву. Рок стечају траје до 1. (13.) новембра о. г.

У Перлезу 29. септембра 1892 год

Душан Савић, **Ђура Илић,**
перовођа. председник

с. о. 1193 ex 1892.
469.

СТЕЧАЈ.

184, 1—3

Ради попуњења места актуара саборског одбора, овим се отвара стечај.

Годишња плата актуарова јесте 900 фор аир. и 150 фор у име станарине, а изабрани актуар поставља се за таковог за сада у привременом својству.

Који ово место получити жеље, имају своје правилно оспособљење, и вештину у састављању списа на српском, мађарском и немачком језику исказати.

Молбенице имају се саборском одбору у Карловцима поднети у току од три недеље дана рачунајући од дана првог увршћења овога стечаја.

У Карловцима 11. октобра (29. септембра) 1892.

Председништво Саборског Одбора.

СТЕЧАЈ.

188, 1—3

Пензионовањем Мирка Марјановића учитеља, остаје штација учитељска у Кишфалуби упражњена.

Плата учитељева јесте: 1.) 300 фор. 2.) За повторну школу 40 фор. 3.) За неровођство 20 фор. 4.) Од укона и венчања 40 новч. 5.) Три ланца оранице. 6.) Четир хвата тврдих дрва и 7.) Стан са две собе, кујном, комором, подрумом, шталом, пајтом и баштом од $^3/_4$ ланца,

Учитељ је дужан — уз школске дужности — у цркви, и ван цркве уз свештеника појачку дужност вршити, у скупштинским и одборским седницама перо водити и рачунарске послове у општини обављати.

Рок стечају је 15-ти новем. т. г.

У Кишфалуби 4-ог октобра 1892. (Kisfalud, Baranya m.)

Председништво Школског Одбора.

ОГЛАС ЛИЦИТАЦИЈЕ.

Подписана манастирска управа предузеће знатније оправке на своме манастирском здању, у коју сврху расписује овим јавну устмену минуендо лицитацију на дан 15 (27.) октобра т. г. у 9 сати пре подне у манастиру Јаску.

Ти оправци састоје се по предрачуну у следећем:

1.) Зидарске радње без материјала 1433 ф. 35 н.
2.) Зидарски материјал — — — 2125 ф. 50 н.
3.) Лимарске радње са материјалом 263 ф. 16 н.
4.) Ковачке радње са материјалом 103 ф. 91 н.
5.) Тесарске радње са материјалом 2833 ф. 60 н.

Укупно 6759 ф 52 н.

Позивају се сви они, који ове оправке предузети жеље, да реченога дана и сата на лицитацију дођу и собом понесу 10% вадиум од прелиминиране свотс.

План и поближи услови могу се сваки дан пре лицитације у манастиру Јаску увидити.

Манастирска управа, Јазак 8 октобра (26 септембра) 1892.

Сава игумен
182, 2—3 **са братством.**

СТЕЧАЈ.

178, 3—3

Расписује се стечај на упражњено место систематизованог парохијског помоћника у Башахиду. Интеркалар траје до 18. јануара 1893 године.

Молиоци имају своје, са нужним сведоџбама о свршеним наукама устројене и довољно биљеговане молбенице, путем својих претпостављених власти, потписаној епарх. конзисторији најдаље до 19 октобра по ст. календару поднети.

Из седнице епархијске конзисторије темишварске, држане у Темишвару 22. септембра 1892.

Епархијска конзисторија темишварска.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље** на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издаје српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 43.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 18. ОКТОБРА 1892.

К. 474. ех 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ОКРУЖНИЦА

Архидијецезалне Консисторије у погледу одстрањивања мртвачких венаца из цркве.

Свима Протопресвитерима.

У многим парохијама овога подручја уведен је страп обичај, да се мртвачки венци вешају о иконе на иконостасу, око певница, по трону св. матере Божије и по другим важнијим местима у цркви, остављени тамо кроз дуго време на угледу.

Пошто такав обичај у нашој цркви никаква смисла ни значаја нема, него се њиме уносе у цркву непотребне ствари, којима у цркви места није, нужним налази Консисторија ова предречени обичај строго забранити.

О чем не пропустите Пречасност Ваша Свештенство протопресвитерата Вашег обавестити с тим упутством, да под својом личном одговорношћу строго на то пази, да се мртвачки венци на иконостас, или друга вињешња места у цркви, не постављају, не бранећи у осталом, да се такови венци на скровитим местима, као на кору, у крају женске препрате, у гробљанској капели, где на видику нису и иначе црквеном реду никаква вреда не причињују, остављати могу.*)

Из седнице Архид. Консисторије у Карловци 17. (29.) септембра 1892 држане.

ГЕОРГИЈЕ с. р.
Патријарх.

*) У овоме смислу издана је наредба и од бачке епарх. консисторије.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПОУКА У 20. НЕДЕЉУ ПОСЛЕ ДУХОВА

НА ЕВАНЂЕЉЕ ОД ЛУКЕ ГЛ. VIII. ЗАЧ. XXX. СТ. 11—17.

Данашње свето еванђеље има у себи много што шта, што нас хришћане може поучити. Посмотримо му изближе садржај. У једном незнатном и маленом граду јудејском — Наину сахрањивала је удовица мати свога јединца сина. Силан се народ слегао да утеши несретну мајку у горком јој јаду. Али све то не беше несретној мајци утеха: она сахрањује сина јединца, поносе и дику своју, потпору и сву наду старости своје. Није се она задовољила, кад је видела силан народ, који се скупио на погреб, није њу тешило учешће рођака јој и ближних — она је скрушена јадом и болом пила за сандуком сина свога, стрепећи од ужасног тренутка онога, који ће јој за навек хладном земљом покрити сву наду њену. Али баш онда, када се по људском схватању, сва нада на боље губи, јавља се помоћ божја. Баш на изласку из села срео је погреб Христос Спаситељ са ученицима својима. Неутешан јад и бол удовице матере трпиоу је срце Христово, препуно љубави. Он задржи посаче и рече мајци тужној: „не плачи“ на прије за тим мртвацу те рече: „младићу, теби говорим, устани!“ И смрт се покори вољи господара свога и врати своју жртву. Мртвац се диже жив и Господ га предаде мајци његовој.

У овом светом еванђељу задивљује нас у првом реду божија помоћ, која долази, као што се види, у најтежим тренутцима живота нам. Када почну на нас навлазити беде и невоље, ми обично клонемо духом. Мислимо тада, да смо остављени и заборављени, и вољни смо чак и на Бога да роптамо — но треба знати, да над нама вазда бди најмилостивије око Господа и Бога, који се о свему и свачему брине. „Вечерх водворитсѧ плачь и завтра радость“ (Пс. XXIX. Ст. 6.) вели св. писмо и ми „сѣющіи слезами радостію пожнемъ“ (Пс. 125. 5.), ако само не изгубимо наду на Бога. Кад нас невоље у животу хоће да савладају, прибегнимо тада „тихом приступању“, под заштиту Господа и Бога и из дубине душе помолимо му се: „Господе, спаси нас“ и он ће нас охрабрити слатком речи својом: „немојте малаксати, ја сам ту, не бојте се.“

Но није са овим само исцрпљен значај данашњег св. еванђеља. Нас мора задивити и оно живо учешће, које је Христос показао према мајци, сиротој удовици. Учешће то казује нам, да је породица нешто важно и свето, када и Господ учествује у њеним радостима и жалостима. У нашем несретном веку пак хоће да се особесвети та најсветија веза људи, веза породична, хоће да се разори то свето скровиште за васпитање деце за заштиту невиности девојачке, за освежење људи од умора и труда у животу, за одмор радом и болешћу изнемогле старости. Човек са болом у души мора да гледа на свагдашње лакомислено рушење породичних веза, па и на саме најсветије везе брачне. Ови појави бивају без разлике у свима круговима друштвеним. Са свију страна и доста често чује се, како се ж на тужи на мужа, што никад није код куће, него није и карта се и тако харчи тешком муком стечено имање, а међу тим баш он непрестано псује и замера. А мужеви се туже опет на жене, да пису добре домаћице, него дочекују мужеве са заједањем и пребацивањем, те се мужеви с тога у дому своме осећају као странци и не налазе у њему никаква уживања ни задовољства.

Но браћо моја! Ма како нам велике биле и тешке породичне беде и невоље, незгоде и непријатности, треба увек да нам је на уму, да сам Господ Бог учествује у породичним бригама и невољама нашим. Па, кад вам потеку сузе низ образе, које вам изазову ма које породичне патње, знајте, да Бог види и броји те сузе; њему подигните сузне очи своје, помолите му се и ви ћете осетити, као да вам се одваљује

терет с душе и срцу ће вам на мах лакше бити. Та Господ вам ето и данас у св. еванђељу вели: „Не плачите!“

Но догађај овај еванђеоски изазива у нами и питање: чиме је тај младић заслужио, да му се поврати живот? Христос је обично помагао људма, који би показивали тврду веру, и који би осећали и разумели божаствени дар овај, којим су даровани. Он је излечио десет прокажених, јер беху послушни; васкрсао је Лазара, који је животом својим стекао право, да се назове пријатељем Спаситељевим; излечио је два слепца, јер су исповедали: да верују, да им Христос може повратити вид. Па шта је слично томе учинио младић? Чиме је он заслужио благодат васкрсења? Једино сузама и вером мајке своје; ради ње сиротице неутешне, повраћен је живот сину јој. Та еванђеље не вели узалуд, да је он био син једнпац и да је мајка тако жалила за њим, да су многи становници били учесници у њеној жалости. А осим тога није то једини пример, да је Исус Христос због вере родитеља враћао живот деци. Зар немамо за то примера и у Јаировој кћери!?

На чему нас учи ово еванђеље? За родитеље а и за децу је врло поучно ово свето еванђеље. По вашој молитви, оци и матере, по вери вашој повраћа Бог живот деце ваше! Вами поверава Бог живот деце ваше и као да вам хоће да каже: „Верујте ви и молите се Богу; са вашом молитвом спашће се деца ваша. Ја ћу вам радо притећи у помоћ, кад ви деце ваше ради приносите такве жртве, које заслужују милосрђа мога.“ — Да ли је после ових речи нужно наглашавати, како је важан и одличан позив родитељски! Родитељи, испуњавајте тај позив као што ваља, и Господ ће све учинити деци вашој! Да усрећите децу своју, васпитавајте их да буду побожни, поштени и вредни; за то вам није нужна красноречивост, ни богатство ни особито образовање, јер Бог није одредио ту срећу само за избране, него за сваког човека и сваки је постићи може. Та зар не наилазимо често да сиромашније људе благосиља Бог добром децом, која бивају радост родитеља им до послетка, а опет с друге стране наилазимо на богате и људе од положаја, па не налазе задовољства и утехе у породици својој. Примером својим треба родитељи да утичу на своју децу; они треба да су узор дечији. Када се родитељи боје Бога, кад су вредни и за децу своју живе, онда ћемо бити побожни и деца ће наша живети за нас и биће побожна, вредна и срећна. — Но и деца треба да знају, да су родитељи посредници између њих и Бога, јер Бог због вере родитеља васкрсава дете. Поштујте дакле децо и слушајте родитеље своје, примајте са радошћу и хвалу и укор њихов, угледајте се на њих у добру, па заслужите, да се и они вером и топлом љубављу помоле Богу за вас, па ће вам онда Бог дати све, што вам је нужно за времени и вечни живот.

Нека вам је дакле свима свагда на уму прича о васкрсењу сина пашке удовице као сведоџба и потврда љубави божје према нами и готовости му, да нам у невољама нашим притече у помоћ. А да будемо достојни љубави те, треба да живимо, да се владамо и да васпитамо своје најближе тако, како то тражи од нас света вера и закон божји.

С руског из „Хришк. живота“

+.

О ПАСТИРСКИМ ПОСЕТАМА.

(Наставак.)

Пастирске посете не треба да носе на себи званичан карактер проповеди, у њеном техничком значењу, нити да изгледају као строго религиозни, богослужбени чини, него треба да одговарају захтевима просте етикеције или дружевности; то су посете одговорног пред Богом руковоље ове или оне породице. И премда, због ових или оних случајних околности, те посете не могу свагда имати одређени религиозни

*

карактер; и не треба да се обављају с нехатношћу, у емпслу само спољашњег, формалног испуњавања званичне обавезе: нпак треба да их парохијани свагда примају као посете пастира т. ј. духовног руководитеља породице. Кад то тако буде, тада ће посете пастирске саме собом добити извесни одређени карактер и цел. Породица ће тада сама изаћи на сусрет оним духовним доброчинствима, што их пастир хоће у њу да унесе својим посетама. За човека повученог у себе, који је навикнут да проводи време усамљено с књигама у својој соби, често су пастирске посете мучан и тежак посао, за који се сваки пут иште особита напора и одлучности ради његова извршења. За то оне имају и веће значај за њега, јер му пружају битну помоћ у трудној му служби. Древна практика источних и особито западних црквa сматрала је пастирске посете као једну од најбитнијих дужности пастирске службе, која се вршила у одређено време и имала формално-религиозни карактер, јер су се те посете почињале беседом о религиозним предметима и завршивале се свагда молитвом. Ми смо далеко од помисли и жеље, да ма у чем умалимо тај узвишени, вековима освештани поглед на пастирске посете. Неки одлични пастири још га се и сада држе. Приповедају о неком знатном пастиру, да никад није посећивао кога од своје пастве, а да није с њим држао сходну молитву. Он није никад показао или изразио гњев или досаду за време својих посета, премда је често било повода к томе. Кад је походио болеснике, свагда је делао по савету лекара и у споразуму с њиме; и у опште је био врло умешан у саобраћају и опхођењу са својим парохијанима. Но сваки човек не влада у тој мери пастирским тактом. Што се парочито молитве тиче, нужно је рећи, да њоме не ваља пресецати беседу из пенада или у невреме. Она није свагда умесна и сообразна цели. Треба имати на уму време, случај, духовно стање дотичног лица; премда је нужно казати и то, да има људи, који су тако проникнути духовним расположајем, да молитва за њих никад није непријатна. Они најлепше изражују свој сопствени религиозни расположај у молитвеном општењу с оним, од кога добијају дубоко схватање истинâ вере и сталну одважност за остварење њихово у праведном животу; а посредством молитве могу они најлакше утицати на срце својих ближњих.

Да покажемо неке важније и благотворније резултате од пастирских посета.

а.) Утврђење религиозних истина у душама појединих парохијана. Да се еванђелска истина, која се с црквене катедре проповеда, прими и усвоји, зависи од ступња пријемчивости слушалаца, која је у опште променљива и непоуздана; вихар искушења, световни утицаји лако разгоне добре утиске, што су после проповеди изнесени из храма. Приватна засебна беседа, која се постојано с тврдом и искреном вољом говори у дому, најлепше је средство да се утврде ти добри утисци, који су добијени у цркви, јер ту свештеник непосредно утиче на душу слушаоца. Ако се проповедање слова божјег с црквене катедре може упоредити са сејањем, то се пастирска беседа с парохијанима у њиховим домовима може упоредити с одласком сејача на њиву, коју обрађује. Каткад долази пастир у сумњу и неизвесност, видећи да нема приметна успеха и резултата од свог марљивог проповедничког делања; но тај неуспех од проповеди врло је појмљив с тога, што проповедање није пропраћено приватном, личном поуком у дому парохијана. Семе еванђеоско бива често пљеном птица небесних; трњу светских бриге и немира оставља се отворено поље да га угуше. А какви се други резултати могу очекивати од таког поступка? Ако се за лечење телесних рана иште много труда и бриге, то душевне ране треба тим више да буду предметом неуморног и врло пажљивог старања. Најпосле, нужно је много разума и искуства, да се нађе за ову или ону религиозну истину посебна примена у животу појединих породица и личности. Понекад просто навађање каквог текста из св. писма, употребљено у згодно време, може да има силна утицаја на паству. „Јер је жива реч Божја и јака, и оштрија од свакога мача оштра с обе стране: она пролази до рас-

тављања душе и духа, и зглавака и мозга, и суди мислима и намерама срдачним.“ (Јевр. IV. 12.) Врло је корисно за пастира да прикупи и држи у приправности такве одабране изреке из св. писма, да би их могао при својим посетама остављати као дар у домовима својих парохијана, додајући им понека објашњења и практичне примене из живота. Библијска слика сејања семена, бацања његова на свако место, у свако срце, врло је подесна и поучна у згодној прилици. Па нека понеко семе и не узмогне ухватити корена и погине: није ли зар било таквих случајева и код самог великог Сејача?

б.) Задобијање поверења међу парохијанима. Пастир, који се јавља с поучном беседом пред својим парохијанима само на црквеној катедри у недељне и празничне дане, изгледа им још некако туђ човек, а не блиски пријатељ; могу му се дивити, могу га уважавати, но не љубити, јер да се створе што тешњи, сроднички односаји између пастира и парохијана, ипште се да се у те односаје улије поверљивог, личног карактера. Само посећујући парохијане у њиховим сопственим домовима и имајући живо, усрдно учешће у њиховој нади, жалости и радости; радујући се с онима, који се радују, и тужећи с онима, који плачу и тугују, — свештеник мало по мало постаје човеком, коме парохијани поклањају своје поверење и кога љубе као свога рођеног. Сваки га гледа као свог личног друга и пријатеља. Парохијани, видећи да се он искрено интересује за њихов живот и да не показује никаквих самољубивих тежња у односају с њима, почињу га предусретати с пуним поверењем. Свештеник је дужан да употреби сваку згодну прилику, да што више долази у додир са сваким својим парохијанином, да би тако задобио њихову љубав на општем земљишту светских односаја, и користећи се том љубављу, да утиче на њихов религиозно-морални живот. Парохијани се слободно и вољно обраћају к таквоме пастиру у свима својим религиозним нуждама и невољама. Но они то не чиште, ако добро не познају свога пастира.

(Наставиће се.)

ЈОШ ЈЕДНОМ

„о општем фонду за свештеничке удовице и сирочад.“

(Свршетак.)

Но да узмемо баш и онај — по мировиниски фонд — најгори случај, на име да је Сава умрьо одмах после уплате улога, и да би његова удовица за цело време уживања мировине примила 200 фор. више од удовице Стевапове. Па је ли право и за ту и толику своту одбити удовицу Савину, не дати јој мировине, него ју оставити да се потуца од немила до недрага и тиме да срамоти не само образ и сталеж свештенички, него и име народа нашега? Је ли и то тако страшна и грдна свота, е прети мировиниском фонду пропашћу и уништењем?!

Ако се већ хоће да поставља извесна граница, онда је за фонд свакако боља што даља граница; с тога и могу пре да појмим и разумем па и одобрим одредбу статута удовичког фонда у Архидијецези, која ипште живот од три године дана, па да се удовици, односно сирочадима извесног свештеника мировина и потпора издавати може; јер се том и таком одредбом у најгорем случају, за три године преко 500 фор. уштеђује; дочим „предложена уредба“ у том случају само 200 фор. уштеђује.

А ако су опет били какви важни разлози — без сумње човечански, братски и хришћански разлози — који су саборском одбору саветовали, да границу сузи, са три године на једну годину дана сведе: то ти исти разлози још силније и одлучније захтевају од саборског одбора, да ту уску границу са свим уклони и уништи, из разлога тога, што се у овом случају издавањем мировине и потпоре породицама оних

свештеника, који су у току прве године умрли — много не губи, а непздавањем — много не уштеђује.

Врло сумњам, да ће бити и 5% у првој години умрлих свештеника т. ј. да ће међу стотином умрлих свештеника бити њих петорица, који су још у току прве године умрли. Но узмимо толико.

По „предложеној уредби“ од ових стотину свештеничких породица њих 95 биле би осигуране, збринуте, умировљене; а 5 не.

На 95 свештеничких породица издавало би се из мировинског фонда по 200 фор. годишње — свега 19.000 фор.

Но паша је жеља, да ни оних 5 породица не напустимо; ми хоћемо и њима потпору да дамо, али тако, да то не чинимо на штету мировинског фонда, не ћемо од њега ништа да откидамо. Кад је тако, онда ћемо са свотом од 19.000 фор. морати подмирити са мировинама не 95 него 100 породица; према томе свака ће породица добити 190 фор. годишње потпоре.

Дакле: од 95 породица одузети само 5%, годишње 10 фор., или цигих 84 нов. месечно, па створити и дати помоћ и потпору и породицама оне петорице свештеника, који су у току прве године умрли: то је — без сумње — узорито, племенито, човечански, братски и хришћански.

Може ми се приговорити: Истина је, да је редак свештеник, који умре у првој години свога свештеновања; али не треба из вида изгубити ово: ми данас немамо општег јерархијског мировинског фонда, а немамо ни по свима епархијама тога фонда; то ће рећи, да многи, па и старији свештеници у мировински фонд не уплаћују, нити су уплаћивати могли. Створи ли се данас општи јерархијски мировински фонд, то ће — према §-у 29. „предложене уредбе“ — свако свештено лице, које 40-ту годину живота прешло није, „морати у редовне чланове завода ступити.“ А кад ти и такови свештеници у редовне чланове завода ступе, онда је више него несумњиво, да ће бити већи постотак, да ће бити већи број у првој години умрлих свештеника; те је онда са свим умесна и оправдана одредба, да се тих и таковних свештеника породице од мировине искључе.

Покушаћу да овај приговор обеснажим и одбијем.

Нема сумње, да ће бити већи постотак, да ће бити већи број у првој години умрлих свештеника, кад „у редовне чланове завода ступе“ и свештеници до 40 година, они, који више година, па и више десетина година свештенкују. Но треба знати, да ће тај и такав случај бити само п р в е године живота и опстанка општег мировинског фонда; друге године већ тај случај није могућ — умре ли старији свештеник друге године живота фондовског, он је умрьо уједно и друге године свога уплаћивања у мировински фонд, а као такав он, односно његова породица — по §. 14-ом — од мировине искључена није.

Но нека је те прве године живота и опстанка фондовског постотак скочио на 10, и нека су свих 10 свештеника из броја старијег свештенства: па хоћемо ли удовице тих 10 свештеника од мировине искључити, потпоре лишити за то само, што су оне већ старије, те за рад мање способније; за то, што је вероватно, е ће оне мање времена бити на терет мировинском фонду, јер ће — природним путем и законом — мировине лишени бити?! Или ћемо зар сирочад таких свештеника одбити за то само, што су они ближе добу пунолетства, када им — по закону и правилу — истиче право на мировину?!

Како по §. 3-ћем „предложене уредбе“: „нико не може и не сме у напредак за ђакона, односно пресвитера световног рукоположен бити пре, него што је чланом завода постао“ — то онда у другој години живота и опстанка фондовског рећи: „ако који члан умре пре једне године од дана уплаћеног улога“, значи то исто, што и: ако које свештено лице, као члан завода, умре у току прве године свога свештеновања; а таквих ће свакако бити мален, незнатан број, па њихове удовице односно сирочад од мировине и потпоре одбити. искључити — било би и срамота од света, а сувише од Бога грехота, баш за то, што их је мало! Јер побринути се и састарати се за њих 20 удовица, односно сирочади — а оставити једну удовицу и једно сироче — што 'но веле — „без ру-

ва, крува и крова“: шта то значи, како то изгледа?!

На послетку треба и на то да рачунамо, да ће међу прве године умрлим свештеницима бити и таквих, иза којих не ће остати ни једно сироче, а њихове удовице — будући младе — могу се преудати. Са том могућношћу рачуна и „предложена уредба“ те у том случају дотичној удовици украћује, односно обуставља мировину. (§. 16.)

Могао би ко-год приговорити: да није право, да удовица прве године умрлог свештеника у мировини буде изједначена са удовицом друге године умрлог свештеника.

Ако ћемо и на то гледати, онда питам и ја: а је ли право, да удовица свештеника Павла, који је у мировински фонд 200 фор. уложио, и друге године уплаћивања умрьо — дакле само годину и нешто више „годишње прилоге“ уплаћивао — да та Павлова удовица у мировини изједначена буде са Петровом удовицом, који је исто тако 200 фор. у мировински фонд уложио, али осме или девете године умрьо, дакле седам, односно девет година „годишње прилоге“ уплаћивао?

Не! На то, које је године који свештеник умрьо, назити и гледати не можемо. А ако ћемо и на то гледати: да мировине појединих свештеничких удовица и сирочади буду сразмерне уплаћеним „годишњим прилозима“; онда морамо мировине на драмове мерити, не само за сваку годину, него и за свако пола године другу, посебну мировину одређивати!

То је што сам имао у опште приметити на „Предлог за уредбу о мировинском фонду“. Што се тиче пак појединих параграфа, имам само на два параграфа нешто приметити.

С радошћу ће прихватити, и одушевљено поздравити сваки онај свештеник, чије материјално стање није „сјајно“, следећу одредбу у „предложеној уредби“: „Улози могу уплаћени бити са готовим новцема, или пупиларно осигураним обвезницама, које једнаку камату носе са осталим обвезницама овога завода“. (§. 7.)

Само би зар требало додати: ако неки члан завода — који улога није готовим новцем уплатио, него пупиларном обвезницом истога заједмчио — умре: то се одмах по смрти му заједмчени улог у фонд унети, другим речима обвезаца свота уплатити има.

Можно да „предложена уредба“ о томе ништа не наређује, јер се то и по себи разуме; ако је тако, онда — наравно — отпада моја примедба.

§. 11-ти „предложене уредбе“ гласи: „Ако који члан међувремено обудови, а малолетне деце нема, која би право на уживање потпоре имала, ослобођава се од даљег уплаћивања годишњих прилога“.

Ја сам већ прошле године („С. С.“ бр. 28.) рекао, да би удови свештеници, као и опи, који су имућни, те чије породице нису спале на мировину и потпору из мировинског фонда — да би дакле ти свештеници имали опак уплаћивати у мировински фонд, давали би помоћ удовицама и сирочадима упокојене, а сиромашне браће своје; и то уплаћивали би $2^0/_0$ од своје законом одређене плате. У осталом, ако је то много, а они нека уплаћују $1^1/_2{}^0/_0$, а баш и $1^0/_0$.

Разуме се, да на овај начин ти и такови свештеници уплаћују мање у мировински фонд, него што су уплаћивали давањем „годишњих прилога“. Пример ће нам то доказати: Ника Николић, свештеник VI-те класе парохије, дао је улога у мировински фонд 200 фор.; „годишњих прилога“ плаћао је по $6^0/_0 = 12$ фор. „Међувремено обудови“. По најновијој одредби најмања свештеничка плата имала би бити 500 фор. Према томе би Ника Николић на даље плаћао у мировински фонд по својој плати; и то плаћао би по $2^0/_0 = 10$ фор., по $1^1/_2{}^0/_0 = 7$ фор. 50 н., а по $1^0/_0 = 5$ фор. годишње, што би се као и „годишњи прилози“ могло уплаћивати „у полугодишњим ратама у напред“.

На даље сам рекао, да би и манастири наши имали уплаћивати у мировински фонд, и то према своме приходу: известан — 1 или 2 — постотак од свога прихода.

На послетку, рекао сам, да би и калу-

ћери у мировински фонд требали да уплаћују и то 3% по својој плати.

Можда ће ко хтети рећи: одређивати и налагати, да у мировински фонд уплаћује онај, коме мировински фонд није нуждан — значи силити и законом натеривати некога на давање помоћи, на прилагање; а то нити бити може, нити сме.

Тога, који би ми то приговорити хтео, подсећам на то, да је: „љуби ближњега својега као самога себе“ — не божија воља и жеља, него божија — заповед, и то такова заповед, од које „веће нема“. (Мар. 12., 31.)

Истина „предложена уредба“ набрајајући у §-у 9-том „изворе на подизање и умножење фонда“ мировинског, наводи под в.) „добровољне прилоге и поклоне“; но то се односити може и мора више на световњаке; свештенство је дужно у мировински фонд прилагати.

На послетку: ја не питам, шта је Богу угодније, ја питам само, шта је човечније: или законом обвезати удове и имућне свештенике, као и манестире и калуђере на уплаћивање у мировински фонд, па дати помоћ и потпору и удовицама и сирочадима прве године умрлих свештеника; — или напустити и оставити на милост и немилост света и људи удовице и сирочад прве године умрлих свештеника тако рећи само за то, да се они на уплаћивање у мировински фонд не силе и не обвезују, којима то уплаћивање не би тако врло тешко било?!

Не, не! Не правимо разлике међу свештеничким удовицама и сирочадима! Не постављајмо границе, до које мора или треба неко свештено лице да живи! Дајмо *помоћ* и потпору и удовицама и сирочадима, прве године умрлих свештеника! Дајмо им помоћ и потпору баш за то, што ће их бити мало! Дајмо им помоћ и потпору, јер дати можемо! Можемо, ако хоћемо! А не смемо, да не ћемо!

На ако и само једну свештеничку удовицу беде и невоље, немаштине и сиротиње опростимо; ако и само *једно* свештеничко сироче — голо, заоденемо, — гладно, наранимо — жедно, напојимо: много смо добили, јер:

„Господь . . . сира и вдовѣ пріиметъ“.
(Псал. 145., 9.)

„Иже аще напоитъ единаго ѿ малыхъ сихъ чашею студены воды . . . не погѣбитъ мзды своея“. (Мат. 10., 42.)

„Понеже сотвористе единому сихъ братій моихъ меншихъ мнѣ сотвористе“. (Мат. 25., 40.)

На дан „Зачећа св. Јована Крститеља“ 1892.

Радмио Љубибратић — Банаћанин.

„СЛАВЕНО-СЕРБСКЕ“ НАКАЗЕ У СРПСКОМ ГОВОРУ И ПИСМУ.

(На част Његовој Светости, преузв. госп. Георгију, патријарху српском).

(Наставак).

20. Таки је мѣлез, сȳстримак, hibrida и реч „занимација“, т. ј. српска основа а латински наставак; треба дакле занимање. Изливпан је последњи наставак и у овим речима: „етикеција,“ итал. etichetta, нем. etikette, франц. etiquette, где треба само етикет, — та, — ту; „секирац-ија“ („секіратн“), то је итал. seccare, seccatura, нем. seckieren = једити, љутити; љутња; „сигурац-ија“ место „сигȳрбст“ и „сигȳрање“ = готовљење, „сигȳрати“ (по југозап. крајев.) = готовити: кад му станем сигурати ручак —, „сигȳрати се“ = спремати се, оправљати се, „сигȳран,-рна,-рно“ (највише по зап. кр.), sicher, securus; овај придев и прилог „сигурно,“ то је италијанска реч sicuro, која је постала од латинског sine cura = без бриге, а српски се каже: поуздан, — но, јамачно, без сумње, за цело; уверен, утешен, охрабрен; без бриге, (обезбрижен, обезбеђен). — Не треба нам ни италијанско „прења“ и „прењо“ = prēsse, pressante, јер имамо своје речи хитња, хитост, хитан посао, и журба, журење, журно. — И у овим речима не треба наставак „иста“: „начел-иста,“ то је српска реч са грчко-романским наставком а српски се каже човек од начела. Така је шарена реч и „фи-

јакер-иста“; француска именица ѣасге (carоss de place) значи најмљена кола или најмљеног кочијаша, возача, руски наёмная карета, извошчикъ, нем miethkutsche, miethkutscher. —

Спрему нашу из латинског језика показују и неке туђе речи, које се пишу наопако, као „експлодација“ место експлозија, „реферација“ место релација; — „insignium“ место insigne, множ. insignia; — шарена је реч и „необуздановлогија.“ — Имена за мислене ствари не узимамо из романских језика, већ из старијега, латинскога (или грчкога) језика, као: автономија — самоуправа, а не „отономија“; евиденција а не „евиденца“ ни „евиданса“; потенција а не „потенца“ ни „потанса“; тенденција а не „тенденца“ ни „тандданса“; па онда ваља писати: објекција а не „објекционе“ ни „обжекенон“; консеквенција а не „конссгуанца“ ни „консекансе“; ресторација а не „ресторационе“ ни „ресторасион“ или „ресторасија“. — По латинскоме incorporare (и немачком einverleiben) начињена је и реч „утеловити“, које значи прво унети у тело, па онда и узети тело на се, о-ва-пут-ити (од старога плъть, месо: мекопут коњ, т. ј. меке пути), нем. verkörpern; српски се то каже: саставити, придружити, уједанити, удружити, (удружба = unio), присједанити, спојити; — узети на се тело. —

21. Ни по какву језику није оно, што неки пишу „Француз“ и „француски“, јер Французи за себе веле франсе а Италијанци за њих франчезе; и ко хоће дакле по њима да говори и пише, ваљало би да каже: „франса“, „франсе,“ „франсески“; речи пак француз и француски дошле су нам од немачкога Franzose. — Енглези за себе кажу Инглишмен, инглиш, а ко хоће по њима да говори и пише, ваљало би да рече или рекне: „Инглезд“, „Инглиш“, „инглишки“, ми пак треба, према францускоме anglaise, и да говоримо и да пишемо: Енглез, енглески. — Јевреји који су преко Цариграда дошли, међу Србе, из Шпањолске и који сами себе зову „Шпањолима,“ донели су нам реч Шпањолац, шпањолски, — и по томе, место „Шпанија“, треба писати Шпањолска, место „шпански“ ваља шпањолски, место „Шпанац“ Шпањолац и т. д. — Како се не може рећи „конзерваторица“, јер није именица „конзерват,“ па да је посебни присвојни придев „конзерватов,“ то од придевске именице der conservative (conservativo) ваља писати конзервативац, — вци, конзервативно. —

Многи и говоре и пишу од Арбанас: „арбанашки“, од Париз: „паришки,“ од Перлез: „перлешки,“ и мисле да је тако правилно, а оно је са свим погрешно, јер као што од Рус наставком к-и постаје поврсни присвојни придев рус-к-и, -к-а, -к-о, а од Сас: сас-к-и, -к-а, -к-о, тако исто и од Арбанас наставком к-и добивамо поврс. присв. придев арбанаски, -ка, -ко, -ки, -к-е, -ка А као што од Енглез истим наставком к-и постаје повр. присв. придев енглез-к-и = енглес-к-и, од срез: срез-к-и = среск-и, од француз: француз-к-и = францус-к-и, од Черкез: черкез-к-и = черкес-к-и, тако и од Париз истим наставком к-и добивамо париз-к-и = парис-к-и, а од Перлез: перлез-к-и = перлески, где се свуда јасник з испред муклаца к једначи или претвара, по закону, у свој парни муклац с. А кад бисмо и ми престони град француски Париз звали „Париж“, као што га зову Пољаци, Руси и Чеси, онда би било добро „париж-к-и“ = „паришки“, где би се по поменутом гласовном закону ж претворило у ш.

(Наставиће се.)

НЕКОЛИКО РИЈЕЧИ ОДГОВОРА

госп. **П. М.**, бившем ђаку карловачке богословије, а сада свештенику у Банату, као писцу састава: **„У обрану управитеља, професора и ђака карловачке богословије од године 1877. до године 1891.“**

Одговара прота **Јован Вучковић.**

(Свршетак.)

6.) Господина Радића јако брани г П. М. Ради њега је цио овај састав и написан и натпитампан и у свијет раструбен. А да ли је било томе разлога? Господин Радић није у извјештају нападнут. Тамо није било ни мјесто да се говори о његовим личним и научним врлинама, а и сувише се признања одало за оно што је он, мимо свију синова, ако не људских, а оно

бар наших, учинио. Сувише, велим, јер он је 1878. постао професор богословије, а није свршио пети гимн. разред 1874., већ 1873. године. Да је 1874. године свршио пети гимн. разред, а 1878. био већ професором богословије, била би му и слава већа. Но и овако је велика. Ма господин Радић ваљда не сматра смртном увредом ту погрешку у години. Ја сам са својим потписом пустио у свијет, да је госп. Радић пети гимн. разред свршио 1874 године. И то није истина. Он је тај разред свршио 1873. године. Но да ту погрешку нијесам учинио намјерно, о том се могао г. Радић увјерити већ из тога, што сам странице извјештаја гимназијског, а и бројеве под којима се о њему на тим страницама спомиње, навео са свим тачно. Па кад сам већ то учинио, ваљда тек небих намјерно наводио погрешну годину, кад се у тој години извјештаја, на наведеним страницама, говори о нечем другом. Врло ми је жао што немам сада свог рукописа па да видим, да ли сам баш ја написао 1874, или је то можда у штампарији, а можда и у коректури, учињено. Рукописа немам, за то примам погрешку на се. А није ми то ни тешко учинити, особито пред госп. Радићем, који је у штампарији промовисан за доктора, прије него ли на универзитету и који је „један од најдаровитијих људских синова“. Као такав, о томе ваљда неће нико сумњати, могао је он и 1875., па и касније, свршити пети гим. разред, а 1878. године испак да постане професором богословије. Главно је, да се погрешком у години тој нисам одијелио од великог богослова Макарија и министра Трефора и генијалног Делингера. Нехотице и без намјере какве признао сам у извјештају госп. Радићу више славе, него што га иде. Волио бих да то нисам учинио, али волим да сам и то урадио, него ли да сам славу његову окрњио.

Има нешто друго о чему је г. П. М. требао покушти податке и на свијет изнијети. Нападнути извјештај о нашем богословском училишту не говори ни једне ружне о госп. Радићу, али није ни имао ништа лијепо забиљежити о оним годинама, у којима је госп. Радић био на професорској катедри и ректорској столици у овом училишту. Свима пријатељима нашег напретка, нарочито пак личним пријатељима најдаровитијег између синова људских, у које се и г. П. М. има срећу убрајати, требало би то бити неправо. Господин Радић ће можда много добра урадио у овом училишту. Макарије, Трефор и Делингер нијесу се ваљда у суду своме варали. Човјек кога су они у прочеље људских синова ставили, не може не оставити трага за собом. Но трагове благословених дјела његових у овоме училишту, морала је нека грјешна рука избрисати. О тим дјелима требао је г. П. М. покушти податке, јер извјештај о нашем училишту жедан је таквих дјела.

Да је у службеном извјештају било мјеста томе, био бих пустио у свијет податке о томе другога једног човјека. Свештеник један, пун одушевљене ревности за добро своје цркве, написао је чланак о првом деценалу преустројеног нашег богословског училишта. У томе чланку говорио је он о проф. Радићу овако: Ако најђете на кога млађег свештеника који не зна ништа из црквеног права, не чудите се, то му је предавао др. Радић, а други га нико није случајно упутио, од куд би сам могао што научити; наћете ли на другога који не зна ништа из пастирског богословља, не чудите се, то му је предавао др. Радић, а други који професор није му можда казао, од куд ће и поред Радића што научити; наћете ли на кога који је слаб проповједник, не чудите се, др. Радић га је упућивао у проповједништву, а он сам није напао пута којим би и мимо Радића што научио . . . . ! Тако је писао тај свештеник а ја сам крив што та осуда професора Радића није свијета угледала Но међу тим писали су слично и други, ако не у „Истини“, а оно по другим листовима и писали су ради тога, што су потрошили вријеме, а нијесу ништа могли научити. Од тих нападаја требао је г. П. М. бранити госп. Радића. Сигурним подацима требао је он доказати да госп. Радић није био слаб професор, да се он није мало трудио око својих лекција, да он није врло неуредно у школу долазио, да није никад само два часа у читавом семестру предавања држао, да се он није свачим бавио запустајући професуру, да животом својим није био на саблазан онијех који су се требали у свему на њега угледати. Hic Rhodos, господине П. М! Кад је ријеч о школи и школским стварима, онда браните госп. Радића и докажите да је он вриедан човјек у школи. Или сам ја крив што нисам могао у извјештају констатовати, да је госп. Радић био добри анђео нашег богословског училишта, врсни учитељ подмладка за црквену

службу, или сам крив што нисам могао рећи, да је иза госп. Радића остало у управи овог училишта све у свом реду?! Мени се чини да нисам ништа крив. Па и ако нисам могао госп. Радића натаћи као човјека, који је поњерене му дужности професорске и управитељске у овом училишту вршио најмарније и најсавјесније, нијесам ипак уз име његово надовезивао ни оно, што сам могао надовезати на основу баш службених списа. Има службени спис који даје за право онима који говоре, да је госп. Радић био лош професор. У синодским записницима биће доказа о томе, да је г. Радић задавао много посла црквеним властима баш и у оно доба, кад је био професором и ректором, дакле у доба, кад су стотине ђака имале се на њега угледати и од њега се учити реду, миру, побожности и црковности. Али у извјештају није било ни ријечи о томе. И ипак пријатељи госп. Радића броје већ и длаке на мојој бради у лудилу своме. Да, бјесниле прелази у лудило. Само за што бјесните, кад вам нисам ништа скривио? Бјесните, и у бјеснилу своме вријеђате правду, пљујете на истину, на чак се и вољи божјој ругате. На добро, истина је, ја немам друге густе браде. Ма то још није доказ, да сам ја морао из претпју писати податке о успјешном професоровању и савјесном управљању госп. Радића са овим заводом. Његово је било останити доказе о томе, а ја бих их био објеручке пригрлио. Но ја их нисам нашао, а Ви господине свештениче, у мјесто да попуните ту празнину, запињете за моју браду, а чините нешто још и горе, силом хоћете да увјерите свијет, да госп. Радић збиља није био савјестан професор! Или можда није тако? Ви велите, да је проф. Радић помогао мени на неком испиту. Покојни патријарх Герман хтео је, велите Ви, срушити ме из црквеног права, због слабог успјеха. Покојни Герман, велите Ви, тражио је да ја морам пасти, а професор Радић ме спасао. У кратко, ја нисам знао, предсједник Герман хоће по савјести да ради на да не пропушта незналицу у црквену службу. Али, професор Радић спасава незналицу! Такву сте слику Ви насликали. Кад би та слика била вјерна, покојни патријарх Герман био би диван примјер савјесности, а професор Радић одвратан примјер несавјесности. Ко не зна, нека учи. Ако ја нисам знао, требао сам пасти. Али професор Радић, у великом милосрђу своме, смиловао се на бједног сиромаха, макар то било и на штету цркве, којој ће незналица служити. Све једно Милосрђе је ипак врлина. Но кажите Ви мени, или боље, нека каже онај који Вам је дао овај податак о моме испиту, како ћемо назвати поступак проф. Радића, кад је за тога незналицу изводјевао, баш из црквеног права, еминенцију?! Због слабог успјеха хоће Герман да руши, а професор Радић даје због слабог успјеха еминенцију! На да црква, гледајући овакву слику госп. Радића какву Ви насликасте, у усхићењу не узвикне: слуго добри и вјерни, у малом био си ми вјеран, над многијем ћу те поставити! И ја зар нисам имао право, кад сам рекао, да се у нашој богословији није на ништа пазило?! Ако је истина оно што Ви испричаваједасте о том моме испиту, онда зар није наша богословија на ниским гранама била, зар није била на нижим гранама од онијех гимназија, у којима веле да се могао купити испит зрелости и за незналицу ђака, па и за још глупљу животињу? Пред свијетом који има савјести нијесте могли гору свједоџбу издати професору Радићу. А нијесте се могли ни луље посјећи, но што се побјекосте овом приповјетком. Сретан је онај који је живу главу извио испод владавине Германове, тако сте рекли, а рекли сте и то, да су професори били у ропству под Германом. Па где, тај луги Герман хоће по правици да сруши једнога незналицу, — али побјеђује неправедни професор Радић и неда оно што Герман хоће! Чудновато је и то ропство.

Него шалу на страну, па да Вам кажем, како је било са тим испитом. Хтио је Герман срушити једнога ђака ма не због слабог успјеха, већ због другог нечег. А господин Радић је у томе послу одиграо ружну улогу. Прије испита, и ако незамољен, упућивао је тај професор тога ђака, да не учи неке партије из његовог предмета. Ђак саопћи то другом једном професору, у кога је више вјере имао. Шта су они говорили, то они знаду, но ђак је научио још понајбоље оне партије, које по упућивању професора Радића није требао учити. Дошао је испит, покојни Герман дојурио је оно јутро из Новог Сада, ставио се на чело комисије, професор Радић је испитивао и питао баш оно што је рекао да питати неће. Ђак је одговарао Покојни Герман се љутио. И он је стављао питања, као н. пр. како се зове Кормчија латински, и слично. Свршио се испит. Ђак пребаци про-

фесору његов поступак, а професор се изговара овако: Знао сам ја да сте Ви савјесни и да ћете све научити, ето, шта ћете, та он (т. ј. Герман) и јутрос ми је наложио, да вас срушим! И ђак се растао са тим професором. Кроз неколико година постао је тај ђак професором, па унапређен је и у црквеном достојанству Једног дана добио је из Вршца честитку, од свог бившег професора, госп. Радића. Питајте га, шта му је одговорио тај његов ђак, који никад ни најнезнатнијег човека није презрео.

Као што видите, ја се сјећам добро својих наставника, и који су ме на истину настављали, и данас су ми најбољи пријатељи. О господину Радићу пак нијесам јавно ни бијеле ни црне говорио, а кад је други хтио говорити кроз лист кога сам ја уређивао, ја сам спријечио. Но кад госп Радић пушта своје пријатеље да ме, ни крива ни дужна, нападају, тада сам се морао бранити, па и њега се јавно сјетити. Што је то сјећање жалосно, томе ја нијесам крив. На савјест своју свештеничку исповиједам, да је истинито. Или сте ви мислили, да ја по рачуну каквом пишем? Преварили сте се. Мене сво, а гдје сте ви. Ви се скривате и мислите да ћете ме уђуткати. Мислите: он ће рачунати да није пробитачно упуштати се са госп. Радићем, који је млад и окретан човјек, па ће скорим постати можда и епископом, а можда и патријархом. Али заборављате, да ја на то не гледам. Ништа ми не смета, кад сам на божјем путу, кад идем за истином. Ја сам чак увјерен, да и господину Радићу није мило све оно што се догађало, да му нијесу по вољи све оне погрјешке, које је он чинио као професор и као ректор нашег богословског училишта. Ако он мисли о добру цркве, тад и он мора сажалевати данашње стање наше цркве, које је и он стварао, као васпитач подмладка за службу црквену. Па постане ли епископом и патријархом, ако ће бити човјек, настојаће да до бољега дођемо. Не буде ли пак човјеком, а он нека гони и прогони, нека управља по ћефу и злој вољи, бар ћемо бити прије готови.

7.) Још један гријех пребацује ми г. П. М. А опет нема право. Од куд сам ја могао знати, да је госп. Радић репонован и на основу званичног извештаја високопреосвештеног госп. епископа вршачког од 14. марта 1889. бр. през. 11? У акту којим је богословском училишту јављено, да је госп. Радић репонован, нема о том извештају ни једне једине ријечи, спомиње се ту само наредба министарска. А кад би се ту спомињао и речени извјештај, ја не знам за што би га изоставио. Та ваљда није госп. Радићу криво што је репонован, или можда ја нијесам смио о томе спомињати?! Само ми ријерујте да се ја ни мало не разумијем у ваше политичке маневре Ако је госп. Радићу данас криво, што је силом државне власти чињо пресију на архијерејеве своје цркве, томе ја нијесам крив.

Свршио сам. Можда сам рекао коју и више, ма томе нијесам ја крив. Овај кукавни завод, којим наша црква треба да дише и живи, свели сте на нулу. То знаду сви које је то болило. И кад се ко усуди то казати, онда удри по њему. Црквено поглаварство слабо се на богословско училиште осврнуло, а од свијех, који су у њему радили, многи је био без срца и без душе. То сам ја казао у трећем извјештају, а то је непобитна истина. Па шта онда хоћете? Или је ово училиште приватна својина овог и оног поглавара црквеног, или је ово училиште пусто масло које може проспнати ко први к њему дође? Ја мислим да није. Моје је увјерење да је наше богословско училиште својина наше цркве, својина свију нас, наша зјеница, без које за нас нема свјетлила. Ја држим да црквено поглаварство треба овом заводу сву пажњу своју и сву љубав своју да поклања, а они који су у име цркве постављени да раде у овом заводу, мислим да су дужни најпажљивије и најсавјесније радити. И баш за то, што свагда није било тако, морао сам то рећи и рекао сам. Црквено поглаварство нека види, да истина мора изаћи на видјело, на нека прнзна, да опет не паднемо у старе погрјешке.

На пошљетку, зар није право да цијела црква дозна, ко јој је био вјеран, а ко невјеран радник око зјенице њезине? Неће ли она овако бити сигурнија за будућност? Но на то се код нас слабо гледа. Искусно сам то ево за кратко вријеме. Само за то што сам дао познати, да бих хтио мало реда и рада, створио сам си доста непријатеља, и себи, и заводу нашем. Људи се нијесу жалили одвраћати ђаке од богословије, и срећом д о б р и ђаци замјерају им то. Та има и ђака који једва чекају, да се о нашој богословији престане говорити као о неком чуду. А до тога се може доћи само тако, ако се привикнемо на ред и ако се не туђимо од рада. Грије̂ње они који повлађују нереду у нашем учи-

лишту, гријеше Богу, цркви и народу своме, гријеше исто као и они, који су некад пуштали и допуштали да се завод овај раструје. На хоћете ли да и ја гријешим? Ви би хтјели, али ћу се ја тога чувати колико год могу.

Грдите, господо, и даље, грдите до миле воље; а ја сад идем за својим послом. Ја чекам бољега да дође и види и суди, па не бих хтио, да ме са немара осуди. За великим не гинем, али у маломе хтио бих вјеран бити.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Нови црквени достојанственици.)** Његова Светост г. Патријарх српски Георгије произвео је 5. (17.) октобра о. г. на архијерејској литургији у Карловцима за протосинђела г. синђела Митрофана Шевића, редовнога професора на карловачком богословском училишту, а сутра дан 6. (18.) октобра о. г. произвео је св. Патријарх за протосинђела г. Германа Опачића, синђела и бележника архидијецезалне консисторије. Ми најсрдачније честитамо новим црквеним достојанственицима на заслуженом одликовању и унапређењу!

Узимајући у рачун ове нове црквене достојанственике, региструјемо, да у срп. прав. митрополији карловачкој има данас свега 4 архимандрита и 8 протосинђела. Архимандрити су: г. г Иларион Руварац, гргетешки, Корнелије Живковић, умировљени архимандрит месићски, Платон Телечки, бесчински, и титулярни архимандрит Евлогије Кузмановић, сада настојатељ манастира Вел. Ремете. Протосинђели су по времену свога проглашења: г. г. Емилијан пл. Радић, настојатељ месићски, Исак Дошен, настојатељ хоповски, Никодим Лемајић, Анатолије Јанковић, конс. бележник у Пакрацу, Герасим Петровић, настојатељ грабовачки и митр. мандатар у будимској епархији, Гаврил Змејановић, настојатељ крушедолски, — и горе именовани: Митрофан Шевић и Герман Опачић.

Као што видимо дакле број наших црквених достојанственика такав је, да се немамо права тужити, е нема довољних кандидата за попуњење упражњених епископских столица. Број црквених достојанственика толики је, да се из реда њихова лако могу изабрати два најдостојнија и најспособнија лица, да се њима попуне две упражњене епископске катедре. Који ће бити пак та двојица између именованих црквених достојанственика, то ће рећи св. Архијерејски Синод, кад предузме, да попуни две упражњене епископске столице. Ми смо тврдо уверени, да ће при избору нових епископа од пресудног значаја бити богословска спрема и чисто, беспрекорно морално владање дотичних кандидата!

— **(Одликовање.)** Високопреосвећени епископ горњо-карловачки г. Михаило Грујић одликовао је не давно црвеним појасом г. Петра Крајновића, пароха у Широкој Кули. Исти свештеник написао је пре кратког времена књижицу с натписом: „Српска црква на Лиди од првог јој појава до крушедолског сабора 1400—1708“.

— **(Рукоположења.)** 4. октобра о. г. служио је св. Патријарх архијерејску литургију, на којој је рукоположио за ђакона свршеног богослова, Милоша Узелца из Војника, а ђакона бешеновачког Амвросија за пресвитера 5. октобра о. г. на архијерејској литургији рукоположени су: Милош Узелац за пресвитера, коме је додељена администрација вогањске парохије, а свршени богослов Јефта Матић из Сурчина за ђакона. 6. октобра на архијерејској литургији рукоположени су: Јефта Матић за пресвитера, који је додељен као лични капелан старом пароху Сурчинском Месаровићу, а монах Калоним, из ман. Шишатовца, рукоположен је за ђакона.

— **(Избор протопресвитерског капелана панчевачког.)** У недељу 27 септембра о. г. изабрала је српска црквена општина у Панчеву свршеног богослова из Сентеша, г. Обрада Давидовића, за протопресвитереског капелана панчевачког

— **(Српски свештеник у Сан-Франциску, у Америци.)** Задарски „Српски Глас“ доноси у 40. броју допис из Сан-Франциска, у ком износи стање православне цркве и делање новог е-

писнопа руског Николе у северо-западној Америци, у Алашки. За тим се у допису напомиње, да је епископ обишао све подручне општине и да ће градити нове цркве; па онда се споменута, да је на архијерејској служби, на којој је било много Срба, рукоположен за свештеника млади Србин јеромонах Севастијан Дабовић. За тим се у поменутом допису вели ово: „Ово је први православни, рођен у Америци, који се амо запопио. Ми смо се радовали, што је и то дошло нашега Србина..... Сутрадан у многијем нашијем новинама изашло је лијепијех чланака о нашем младом свештенику. У листу „Morning-Call“ изашла је и његова слика. — Дабовић је сада 29 година. Његови родитељи, из наше српске Боке, из Ерцег-Новога, дошли су у Америку 1860. Пошто је свршио прве науке, наумио да буде свештеник и учио је школу код пок. епископа Нестора. Послије тога био је учитељ у Аласки, гдје је провео 3—4 године. По доласку епископа Владимира, пре три године, вратио се у Сан-Франћиско и у манастиру био је заћаконљен. Године 1890 отишао је у Русију и био је у Петрограду, Москви и Кијеву. Паравно, научио је више језика, те ће тако у идућу недјељу служити прву службу на енглеском језику. — Епископ Никола наредио је нашем Севастијану Дабовићу, да до двије недјеље путује кроз сва околна ближа мјеста, гдје има православног народа. Он ће ићи као проповједник ријеч. У околини има преко 3000 православних душа. Епископ му је дао власт, да види гдје има скупа највећи број православних и да се ту установи нова црква. То ће можда бити најприје у покрајини Амадор-Контри, пошто онамо има највише православног народа, а то су баш све Срби.“ — Српском свештенику Дабовићу желимо срећна успеха у светом делању му међу православном браћом у далекој Америци!

— (Племенит родољуб.) Г Васо Петричић, трговац и подваленик варошки у Љубљани, родом из Коренице, у бившој војној Крајини, хоће да учини својим земљацима велику задужбину. Он је још пре 40 година отишао из Коренице у словеначку Љубљану, где је поштеним трудом и радом стекао себи лепа угледа и знатна иметка, па је сад наумио да у своме родном месту Кореници сагради православну цркву. Тај честити добротвор обећао је још својим Кореничанима, да ће им за читаоницу подићи „српски дом“, који ће стајати до 6000 фор. Осим тога се овај племенити родољуб и до сада дарежљивошћу својом често сећао Срба Кореничана. Нека је част и слава добротвору и родољубу Васи Петричићу!

— (Прелаз у православље.) Као што се из Варшаве јавља, прешло је у Русију и примило православну веру у старославном Почајевском манастиру, у Волињу, у кратком времену 3000 аустријских поданика, које унијата, које католика. За први мах стара се манастирска управа за те исељенике и нове исповеднике православне вере. А игуман Почајевског манастира Филарет обратио се међу тим у Петроград, да руска влада тим досељеницима подели земљишта за стално насељење, и да им даде потпоре за набавку економских средстава.

— (Српски учитељски конвикт у Новоме Саду) примио је ових дана од г. Др. И. Вучетића, као завршиоца тестамента, легат покојног Томе Зековића, грађанина новосадског, од 1000 ф. а. вр. Слава Томи Зековићу! — Осим тога уписао се за новог члана потпомагача са прилогом од 50 фор. г. Др. Душан Миланковић из Даља и уплатио је своју прву рату од 10 ф.; а тако исто положио је другу рату од 10 ф. члан потпомагач г. Др. Милан Максимовић из Даља. Хвала и слава овим приложницима!

Са свима уплатама порастао је до данас фонд срп. учитељског конвикта преко 18.000 ф.

ЧИТУЉА.

— († Павле пл. Михајловић) свештеник и умировљени учитељ у Новоме Саду преминуо је 26. септембра о. г. после кратког боловања у 67-ој години живота свога, а погребен је 28. септ. о. г. Покојник је још пре четрдесет година постао ђакон и учитељ новосадски, па како је још у почетку своје свештеничке службе дошао у опреку са овдашњом српском црквеном општином, није могао никако бити изабран за свештеника новосадског. Пошто пак ван Новог Сада није хтео ићи никуд на другу парохију — ма да је више пута позиван био — то се задовољно учитељском службом на овдашњој срп. основној школи, те је као учитељ пре две године и умировљен. Као ђакон и после као пресвитер служио је општину новосадску драговољно и радо, ма да као свештеник није био плаћен од ње. Више година вршио је и писарске

дужности код управе епархије бачке. Од пок. патријарха Германа одликован је био црвеним појасом. Покојник је био напредно вешт појац; не само да је знао добро наше црквено појање, него је имао и веома пријатан глас. Његово меко и тихо трилирање заносило је слушаоце — било је право уживање слушати његово дивно и вешто појање. Због умиљатог гласа и вештог појања употребљавали су га бачки епископи за свога церемонијалног ђакона. Био је човек разборита ума, те је штета, што своје умне особине није могао корисније употребити. — На опелу му у саборној цркви служили су сви овдашњи свештеници и појао је гимназијски кор. — Нека је покојнику вечан спомен!

НОВЕ КЊИГЕ.

Српска црква на Лици од првог јој појава до крушедолског сабора 1400—1708. Написао: **Перо Крајиновић.** (Прештампано из Србобрана). Цијена 10 новч. (20 пара динарских). Српска штампарија у Загребу 1892. Стр I—IV и 48

Пред иконом крштења Христовог. Одговор против Јовану Вучковићу, професору богословије Написао: **Младен Јосић** свештеник. У Новоме Саду, издавачка књижарница и штампарија А. Пајевића. 1892, стр. 19.

Орао, великим илустровани календар, уз сарадњу српских књижевника уређује: **Стеван В. Поповић.** Година XIX. Цена је 50 новчића или 1 динар. У Новом Саду, издаље и штампа А. Пајевића 1892. Са насловном сликом епископа и песника српског Јукића Мушицког, са 30 других слика и лепим и одабраним садржајем. „Орао“ је без сумње наш најбољи календар те га свакоме најтоплије препоручујемо!

ОД АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Учтиво молимо сваког, ко на администрацију нашега листа шаље, да новоли нека фрањкирати, јер ма овде за недофранкирана писма плаћамо дупло — Администрација овога листа није „званична“, те се ни ова писма, упућена на њу, за поште не сматрају „званичним“. — Толико ради обавештења и да се избегну сувишни трошкови.

Администрација „Српског Сиона.“

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 189. 1—2

Пошто је наш учитељ на другом месту изабран то школски одбор Чокански расписује стечај за учитеља. Плата је 350 фр. на годину, из фонда Марцибановог 10 фр. — 3 ланца оранице земље на коју учитељ порезу плаћа, од великог укона 1 фр. а од малог и парастоса 50 н. и слане за огрев колико треба и слободан стан.

Рок стечају до 26 октобра (Митров дан) којег дана ће се и избор обавити. Они који би ово место хтели заузети, нека пошљу своје сведоџбе на потписаног председника.

Чока via Zenta 8. октобра 1892

Ђура Стојанчев,
председник.

СТЕЧАЈ. 190. 1—2

Овим се расписује стечај на упражњено учитељско место у Чобанцу. (Csobánka, Pest megye u. posta: Pomáz.)

Плата је учитељска: 300 фор. годишње, слободан стан, $^3/_4$ јутра оранице земље, 2 хвата дрва и штоларни приход крај свештеника до 15 фор. годишње.

Молитељи имају своје са сведоџбама о учитељској способности инструисане молбенице потписаном најдаље до 10. новембра о. г. поднети.

Из седнице срп. прав. црквене општине у Чобанцу, држане 4. октобра 1892. год.

Димитрије Милошевић,
парох и председник.

Е. 1286. I. 216. **СТЕЧАЈ.** 187. 1—3

Ради попуњења упражњеног парохијског места у Вел. Гају, са платом четвртог разреда.

Конкуренти имају своје ваљано инструјисане молбенице, путем својих власти, најдаље до 15. (27.) новембра 1892. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 28. септембра (10. октобра) 1892. године.

СТЕЧАЈ. 183. 2—3

Овим се расписује стечај на упражњено односно новоустановљено место учитеља на српској четвороразредној, мешовитој вероисповедној салашкој школи у Севти, која се издржава на „закладе блажене успомене Ђене Брановачког и супруге му Иде рођене Вујић“

Ово место салашког учитеља сењанског, скопчано је у смислу опоруке и основног писма са годишњом платом од 500 фор. а. вр. и у новозиданим зградама, са слободним, из две собе, кујне, кућерка (шпајза), подрума и тавана станом, са шталом и шупом. Ове зграде налазе се на земљишту од два дистриктска ланца земље, од којих један део сачињава авлију, а од другог дела дужан је учитељ четврт ланца земље, у смислу основног писма, на воћарску и повртарску башту за обучавање школске деце употребити. —

Изабрани учитељ биће дужан у смислу постојећих народно автономних уредаба, и законских опредељења, звање своје одправљати, осим тога школску децу у веронауци и црквеном појању обучавати, даље колико му према удаљености те школе, околности допуштале буду, особито у пролеће и у јесен, са својом школском децом,

кадикад свецем и недељом цркву посећивати, тамо као и остали учитељи појати, односно појање потпомагати и испомагати. —

Који жели ово место получити, има исказати, да је Србин православне вере, и да одговара свима законом прописаним захтевима. Молбенице са дотичним школским и осталим сведоџбама снабдевене, имају се управити на местни школски одбор, у течају од шест недеља, почињући од првог увршћења овог стечаја у дотичним листовима. —

Из седнице местног школског одбора српске сенћанске православне црквене општине, држане 15. сепг. 1892. год.

Ђ. Теодоровић, Васа Вујић,
перовођа председник.

СТЕЧАЈ. 185. 2—3

Овим се отвара стечај на место забавље и њене помоћнице на овдашњем срп православном забавишту. Плата забављe је 36) фор. годишње, слободан стан и 3 хв меканих дрва у име огрева. Плата помоћнице је 140 фор и слободан стан. Забављла мора бити Српкиња православне вере, а мора знати и мађарски. Од забављe се иште да је оспособљена за учитељицу на српској учитељској школи, као и то, да је у току од године дана дужна положити испит за забављу. Молбенице се имају послати потписаном председништву. Рок стечају траје до 1. (13.) новембра о. г.

У Перлезу 29. септембра 1892 год

Душан Савић, Ђура Илић,
перовођа. председник

Е Бр. 637 ех 892
Е. 572.

ЕДИКТ. 176, 3—3

У брачном спору Новака Малешевог, становника врањевачког, против супруге му Јованке рођ. Вујић, која је незнано куда у свет отишла, овим се именована Јованка позива, да за 60 дана конзисторији овој предстане или место свога садањег пребивања до знања стави, пошто ће се у противном случају брачни спор овај и без ње решити

Из конс. седнице држане у Темишвару 18 августа 1892 год.

Епархијска конзисторија темишварска.

СТЕЧАЈ. 177, 3—3

На упражњено место пароха у Негославци са платом IV. разреда, овим се отвара стечај.

Који жеље место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из страно епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца октобра о г овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 17. (29.) септембра 1892. држане.

Архидијецезална конзисторија.

ОГЛАС ЛИЦИТАЦИЈЕ.

Подписана манастирска управа предузеће знатније оправке на своме манастирском здању, у коју сврху расписује овим јавну устмену минуендо лицитацију на дан 15 (27.) октобра т. г. у 9 сати пре подне у манастиру Јаску.

Ти оправци састоје се по предрачуну у следећем:

1.)	Зидареске радње без материјала	1433 ф. 35 н.
2.)	Зидарски материјал — — —	2125 ф. 50 н.
3.)	Лимарске радње са материјалом	263 ф. 16 н.
4.)	Ковачке радње са материјалом	103 ф. 91 н.
5.)	Тесарске радње са материјалом	2833 ф. 60 н.
	Укупно	6759 ф 52 н.

Позивају се сви они, који ове оправке предузети желе, да реченога дана и сата на лицитацију дођу и собом повесу 10% вадиум од прелиминиране своте.

План и поближи услови могу се сваки дан пре лицитације у манастиру Јаску увидити.

Манастирска управа, Јазак 8 октобра (26 септембра) 1892.

Сава игумен
182. 3—3 са братством.

Е. 1320.
І. 238.

СТЕЧАЈ 186, 2—3

Ради попуњења парохијског места у Б о т о ш у, са платом четврте класе.

Конкуренти имају своје ваљано инструјисане молбенице путем својих власти, најдуже до 15. (27.) новембра 1892. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх. конзисторије у В р ш ц у 28. септем. (10. октоб.) 1892. држане.

„Српски Сион“
излази сваке недеље на великом табаку.
Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.
Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи
шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији Браће М. Поповића на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.
За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.
Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 44.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 25. ОКТОБРА 1892.

САБОР – И СПОРАЗУМ.

Кад ови ретци света угледају, већ ће бити на окупу чланови срп. пар. црк. сабора у Карловцима, те ће данас — сутра предузети расправу автономног нам питања, од кога ће зависити даља судба наше цркве и народа, судба наше школе и целог нам црквено-народног живота.

За сабором, који је ево сада на окупу, уздисали смо ево више од две године дана, — тражили смо, да се што пре сазове, па да предузме посао око дозиђивања наше црквено-народне автономије. Осим тога за овај садашњи сабор везивала се нада, да ће се на њему спровести потпун споразум између јерархије и народа. Дозиђивање црк. пар. автономије и споразум између народа и јерархије — то је већ од 3 године амо гесло свих народних пријатеља и родољуба. Да сазвани сабор та два важна задатка своја изврши како треба, на задовољство цркве и народа био би то најзнатнији, најсрећнији и најблагодетнији од свих оних сабора, које имађасмо за ових 200 година, од када се у ове земље доселисмо. На темељу међусобног споразума сграђена автономна зграда, била би чврсти град, у коме би црква и народ законом сачуваш били од страних спољашњих утицаја, те би, у границама наших црквено-народних установа могли као народ живети, те развијати клонулу верску и народну свест, чувати наше тековине из прошлости, а уз то постепено стварати боље услове за наше црквено и народно напредовање.

Од поменута два задатка, што их овај садашњи наш сабор има да реши, нама се чини, да је утврђење споразума између јерархије и народа важније и од самог дограђивања наше црк. пар. автономије. Из искуства знамо, да при неспоразуму и нелози између та два најважнија фактора

нашег црквн. нар. живота, све автономне установе љуто страдају — као да их и нема или да су поништене.

Горко искуство из потоњих година баш о томе, упућује све пријатеље цркве и народа, да пораде својски и свесрдно на томе, како би се између јерархије и народа постигао онај благословени споразум, који је први услов подесном развитку целокупног нашег црквено-народног живота. И заиста за ове две и по године дана, од када је законитим путем сео на столицу српских патријараха, Његов. Светост г. Георгије Бранковић, чуле су се и с једне и с друге стране речи: да се искрено жели споразум између јерархије и народа, односно између епископата и црквн. нар. заступника на срп. нар. црквн. сабору. — Но да ли је поред пустих речи и исказаних жеља, и једна и друга страна и стварно кренула за тим, да се тај жељени споразум између јерархије и народа утврди!?

Ко познаје наш автономни живот и околности за ове потоње 2—3 године, тај ће знати и признати, да је од стране патријарха и епископата све и сва чињено, да се постигне споразум између народа и јерархије. Од када је данашњи св. патријарх на челу епископата, наша јерархија не игнорује више наше автономне црквн. установе, од стране епископата не пречи се радња автономних органа, нити се кочи точак у строју и уставу наших црквн. нар. власти. И св. патријарх и преосвећена господа епископи дадоше од себе довољних доказа, да поштују наше автономне установе и да су — док су те установе у животу и крепости — вољни и спремни у оквиру и духу њихову радити у корист развитка наше цркве, народа и нар. црквн. аутономије. Епископат наш. са новим патријархом на челу, сишао је са пола круте позиције и прешао је на поље позитивног рада, у духу автономних установа, те је у томе правцу постигао — према лошим приликама — доста лепе и повољне резултате. Напуштен је правац прећашње црквн. поглавице, који је за тим ишао, да се спречавањем законитог автономног рада — сама автономија дискредитује и пред светом непрактичном и илузорном прикаже. У интересу споразума с народом, епископат је престао пркосити и изигравати автономне установе — већ је почео радити и радио је, те је и успео, колико је према наслеђеним замршајима, урадити и успети могао. Последице су тога обрта: да се у самом центру у Карловцима, које код епархијских, које пак код митрополијских власти тамошњих, за ове $2^1/_2$ године, у духу автономије, а у корист цркве и народа, радило и урадило више, него можда за 10—12 прошлих година. Последица је даље тога обрта на боље и то: што су до данас готово у свима епархијама одржане епарх. скупштине, па су епархијске управе освежене и зановљене новим члановима и здравијим органима, те се услед тога данас већ у свима епархијама много боље, брже, верније и успешније служи цркви и народу, а тиме и црквн. народној автономији, но што је то икада до сад било.

Као што по томе видимо наш епископат је делом доказао, не само да поштује наше црквн. народне установе, већ да у духу тих установа и ради онолико, колико му је при данашњим околностима могуће да ради. На баш, ако и није све учињено, што се могло учинити, показана је бар добра воља у правцу аутономног деловања.

Према томе показао је данашњи епископат и својим држањем према народу и автономним установама и својом радњом у оквиру тих установа — да му је озбиљно стало до споразума између народа и јерархије, те да се на темељу тога споразума догради наша недограђена и доста разривена автономна зграда, како би се могло у њој што више добра учинити у корист цркве и народа.

Питање је сад: да ли је и од стране народа и народних представника рађено и урађено све, да се поправна пут томе жељеном споразуму између епископата и народа?

Кад узмемо, као што узети морамо, да се воља народа очитује у вољи његових заступника на срп. нар. црквн. сабору, а нарочито у вољи и држању оних црквено-народних заступника, који су поверењем сабора изабрани за чланове сталног Саборског Одбора и одбора 15-орице, — онда,

имајући у виду рад истих саборских одбора за ове потоње две године, могли бисмо рећи, да је и од стране народа, преко његових заступника учињено све, што се могло учинити, да дође до споразума између црквене јерархије и народа. Стварање и састав т. з. организационог статута Саборског Одбора најбољи је доказ, да је Саборски Одбор ишао на то, да се наша црквено-народна автономија дозида сходно правим потребама наше цркве и народа а на основу споразума између јерархије и народа. На и саборски одбор 15-орице, спремајући предлог за „устав источно-православне српске цркве у земљама Угарске крупе“ топло је желио, да се тим уставом доведу у склад права јерархије с' једне и права народна с' друге стране, те да тако на основу узајамног споразума донесени тај устав буде чврста полуга и јака основа за свестрано унапређење нашег црквено-народног живота.

Према томе у раду и држању оба саборска одбора јасно се очитује искрена намера и топла жеља, да се наша црквена. нар. автономија догради на темељу благословеног споразума између црква. јерархије и народа. Та искрена намера и топла жеља чланова и једног и другог одбора, људи, који се с правом убрајају у број најверних синова наше православне цркве и у коло наших најбољих и најзаслужнијих родољуба — оваплоћена је у постигнутом споразуму, при којем су оба одбора, узајамним жртвовањем неких својих начела — створили поуздан темељ, на коме се наша црква. нар. автономија, у духу наше цркве, а сходно потребама нашега народа, на основу споразума између јерархије и народа — може дограђити тако, да буде цркви и народу корисна, а јерархији и представницима народним утешна и повољна.

Но при свем том, што је радњом саборских одбора тај жељени споразум између цркве и народа у главном постигнут, ипак, баш на прагу сабора, избише у нашем народу неке појаве, које нас плаше, да се рад око уређења наше црква. нар. автономије неће извести узајмним споразумом између цркве и народа — што би и по цркву и по народ било од толике големе штете, да се то не да лако ни проценити.

Ми о тим жалосним појавама нећемо и не можемо опширније говорити, него ћемо их само регистровати, као симптоме опасне болести, која једе и разрива дух и тело нашега народа. —

Када је постигнут споразум између саборских одбора, који су спремали предлоге за уређење наше црква. нар. автономије, некоји хваљени пријатељи народни, руковођени болесном жељом за пустом, али нестално популарношћу, потстакнути усијаним фантазијама о моћи и способностима нашег народа, сковавши злоковарне умишљаје, као да неко хоће да изда или јефтино да прода права свога народа, истакопе се као једини патентирани пријатељи народни, скрхаше и у блато бацише ону благословену граничцу мира и споразумља, те отпочеше неприличну борбу, којој, бар у садашњим приликама, без уштрба цркве и народа, никако места није. Она вековечна неслога, која је Србство и сваку српску народну ствар вазда у главу убијала — појавила се сво и у садашњости у ружном облику своме: да убије и оно мало живота, што га још има у народу нашем, на да неслогом растројени и растровани прикујемо и опет наш народ, као Прометеја, за стену стагнације и очевидног и неизбежног пропадања.

Та за рушење и кварење онога, што имамо и за распаљивање страсти и несложе у нашем народу, показали смо ми Срби до данас и сувише наклоности и способности — на би, у добри час, ваљда једном требало окушати своју способност и у утишавању страсти и у неговању благословене слоге и споразумнога рада. Та ваљда нико не мисли, е нам је у неслози: спас, или у неоправданој вици и уједурми: обедежје народне свести и родољубља! Па од куда ипак толике вике против једва дочеканог мира и споразума, који се постигао између саборских одбора, односно између јерархије и народа?!

Прелазећи на регистровање жалосних појава, које су баш пред сазив сабора избиле на површину — пре свега морамо констатовати, да се од некојих страна по-

*

дигла вика против предлога за „устав“ наше митрополије пре но што је предлог за тај устав и обнародован. Некоји наши родољуби, пре но што су и видели тај устав, осудише га у јавности најжешће. У некојим општинама неће народне почеше бунити народ, те сазивати зборове и митинге — а многи и од самих већа нису ни словца прочитали из тога устава. Они, који су некад најжешће осуђивали, што се прост народ увлачи у пресуђивање ствари, које не разуме — сада сами гоните прост народ на зборове и митинге, да „народ“ изрече пресуду своју о „уставу“, о коме прост народ ни појма нема. Што је пак најгрђе, нашли се и некоји чланови одбора 15-орице, који стадоше на чело томе покрету, те почеше жестоко осуђивати предлог за „устав“, којему су и они сами кумовали, па у својој заслепљености не нађоше у томе предлогу за устав ничега доброга, већ нађоше у њему саме опаке нам ре црквене јерархије, која иде за тим, да „злонамерно скрене и покоси права народна, да подјарми народ“ државном утицају, те да тако временом изда и прода сва права народна. Заслепљеност је та тако далеко ишла, да некоји „народни првак“ и виђенији члан саборског одбора 15-орице, критикујући у јавности предложени „устав“, дошао је готово до тога закључка, да у томе уставу не ваља ни онај одсек, што га је главом баш он сам редиговао — те да је боље, да „све остане по старом“, него да се прими „штетни и убитачни“ тај устав.

Но остављајући то на страну, факт је, да предложени устав нико није у јавности објективној критици подвргао тако, да је поред лоших страна тога устава, истакао и његове добре стране. А да предлог за тај устав мора имати и доста добрих страна, то ће морати признати бар они његови данашњи противници, који су поједине његове одсеке сами израдили и у непромењеном облику кроз одбор 15-орице до сабора протурили. Ако се у уставу том налази 100 важних ствари, целисходних одредаба и благодетних уредаба, а само 5—6 таквих тачака, са којима се не може либерално или радикално начело да измири, онда ваљда још није требало ломити штап над целим уставом, те правити вику за то, што све у уставу том није опако, како би се Петру или Павлу допадало — већ је требало праведно и објективно показати: шта је све добро, а шта није, те за оно што можда није добро и целисходно, мирним путем и достојанственим начином тражити сходне коректуре — а не ради неколико неповољних тачака дизати буну против целог предлога и проглашивати за издајнике народне ствари све оне, који тај предлог у целини усвајају и одобравају.

Баш то и јесте најжалоснија појава у целом овом покрету око уређења наше црквено-народне автономије, што смо дочекали, да нам наши рођени, па још образованији синови проглашише пред целим светом за издајнике и злотворе народне све оне, који су се усудили усвојити и одобрити предложени нацрт устава, којим би се зграда наше цркв. пар. автономије довидала и на стални законски темељ положила.

Ко је читао сва наша, већа и мања, централна и провинцијална јавна гласила за потоње две — три седмице, могао се на жалост уверити, да већи део наше журналистике са грдним увредама обасипа све оне, који су у интересу цркве и народа, као и у интересу мира и споразума између јерархије и народа изготовили нацрт за „устав“ наше цркве и народа у овим земљама.

Не само узвишена поглавица цркве, већ и цео Саборски Одбор и велика већина чланова саборског одбора 15-орице приказивани су у јавности пред народом као: „гробари“ наше црк. пар. автономије, као „задни синови свога народа, који крвљу стечена права народна хоће да скрешу и покосе“, као „убијце“ народа, који хоће да протуре кроз сабор „убитачне и штетне“ установе, као тирани, који хоће народ у роп еке ланце да спутају. те да га по томе као „издајници“ предаду на милост и немилост државној власти.

Читајући те и тима сличне страшне погрде и осуде против оних наших људи, који и по своме положају и по осведоченом родољубљу и по знању и умењу, заузимају

данас у цркви и народу највећи и највиши положај — човек долази до питања: На какав је онда и сам онај народ, који на највише позиције и највећа достојанства бира своје „непријатеље“ и своје „јадне синове“! Какав је то народ, који би у ватру скочио за своју автономију, а овамо бира за своје заступнике „гробаре“ те своје автономије. Та ако су чланови једног и другог саборског одбора, са малим изузетком, све сами издајници народа свога — зар онда није издајнички и сам онај сабор, који их је бирао из своје средине, као своје најбоље, најврсније и најродољубивије садругове! Најпосле, ако се и целом сабору може жиг издајства на чело ударити — какав је то народ и какви су то бирачи, који своје „издајнике и јадне синове“ у сабор шаљу! И тако би онда крајњи резултат био, да смо ми у целини несрећан и неразборит, јадан и издајнички народ — и да се тек у повиље доба нашло неколико синова народних, који нису више јадни и нису издајници свога рода и народа.

Остављајући народу, да сам он просуди, какву му услугу чине они, који га оптужују, да стављ на највиша места баш саме јадне и издајничке синове своје — ми констатујемо факт, да још никада у нашем народу није било случаја да се тако сумњиче, онадају и бешчасте они, којима је народ поверење своје поклонио, те који, као такови представљају оно, што је најбоље у нашем народу. Још никада није било случаја, да је неко и покушао, да ударн жиг издајства на чело готово целог нашег народа. То су сто сад учинили неколики прослављени родољуби — у срдњи и незадовољству, што све не може да буде по њиховој вољи, или у спекулативној намери, да одрже своју лажну популарност у народу.

Таковим нерасудним поступцима, таковим безобзирним нападајима на свест и родољубље не само црквене поглавице и чланова обојих саборских одбора, већ и на част и на добро име целог сабора, па посредно и на свест целог нашег народа — никако се не утире стаза миру и споразуму између јерархије и народа.

Ми смо у првом делу овога чланка нагласили, да је наша јерархија од своје стране све учинила, да дође до жељеног мира и споразума између ње и народа, а уједно смо рекли и то, да се и код народа нашег развила искрена жеља за тим миром и споразумом. Мир између завађених странака постизава се узајамним поверењем. Ко уздиже за миром и споразумом, а сеје немир и мржњу, или ко место поверења удара жиг издајства на чело оне стране, с којом хоће да се мири и споразуме — тај није и не може бити прави родољуб.

Жалосне те појаве, које су избиле на површину пред састанак овог садашњег сабора — предзнаци су, да и овај садашњи сабор тешко може бити успешан и берићетан. Могао би бити успешан тек у том једном случају, ако би се постигао потпун споразум између јерархије и народа с једне стране — и трајна измирa постојећих саборских странака, с друге стране. Да се пак до мира и споразума може доћи, за то је нужно, да ни појединац, ни читава једна странка не посумња ни часак, да ни личног противника, ни супротну странку не руководе никоји споредни обзири, а најмање какве по цркву и народ штетне и убитачне или издајничке намере, већ да и појединци и странке, и јерархија и црк. нар. заступници све што раде, раде у чистој намери и с најбољим уверењем, да ће оваким или онаким својим радом и држањем цркви и народу своме најбоље користити.

На сваки начин, да је, после онога што се до сад десило, врло тешто очекивати, да ће се дух помирљивости и споразума и начело узајамног поштовања — моћи одомаћити у овом садашњем нашем црк. нар. сабору. Јако ће отежтавати тај споразум већ оне силне увреде, којима су баш најважнији фактори у сабору незаслужено обасути — од лажних пријатеља, а правих онадача нашега народа.

Али ми смо тога уверења, да ће они, који су узвишени, знати опростити незаслужено нанесене им увреде — а сви скупа да ће знати схватити значај и задатак

овог судбоносног сабора, од кога зависи сва будућа судба наше цркве и народа, те да ће духом узајамне љубави и поверења озарени, а узајамним попуштајем зближени — срећно и успешно дозидати зграду наше црквено-народне автономије, те створити подесне услове за напредовање и равијање целокупног нашег црквено-народног живота.

Свакоме црк. нар. заступнику нека је на уму, да се црква и наш народни живот излаже највећој опасности, ако би и овај сабор безуспешан и неплодан остао. Имајући то на уму — страсти нека утоле своје страсти, увређени нека опросте, опречне странке нека — до границе могућности — узајамно попуштају, а све скупа нека проневјава дух љубави, узајамног поверења и поштовања, па ће ако Бог да овај сабор срећно и успешно окончати своје пословање, те учинити цркви и народу толика добра, да ће га и црква и народ вечито благосиљати.

У то име — срећно, сложно и берићетно, да Бог дâ!

РАДОНЕЖСКИЙ.

ЈОШ ЈЕДНА У ПИТАЊУ ИЗБОРНОГ РЕДА.

Кад одобравамо новопредложени начин избора свештеничких посланика, баш нама је пред очима општи интерес цркве и народа као целине, а не неки „засебни“, можда сталешки интерес. И одбијамо од себе најодлучније и помисао, да интерес свештенства делимо и цепамо или можда доводимо у опреку са интересима целине те.

Интересе свештенства сматрамо и ми са становишта интереса опште црквених и опште народних. Али тај општи интерес ми видимо: у напретку наше цркве и народа, овде специјално у њиховом црквено-народном автономном животу.

Томе општем интересу има једино служити и наш сабор. Да што сигурније послужи, одређено је законом, да у сабору учествују и 25 свештеника. А кад г. Др. И. В. вели, да је томе броју свештеника на сабору „смисао и цел та, да дође на сабор и један известан број свештеничког реда, који ће по своме позиву и знању у многим питањима и знати и хтети интересе цркве боље заступати“ — сигурно по своме „извесном стручном знању и стручној спреми“ — ми не само да немамо ништа против тога „смисла и цели“, него их и потврђујемо.

А баш за то, што је извесном броју свештеничког реда у сабору **то смисао и цел,** за то и јесмо уверења, да тих 25 посланика свештеничких треба да пошље и изабере у сабор **само свештенство.**

Јер, ако је истина, да не треба „да се догоди тај случај, да сами световњаци решавају и у таквим стварима цркве, где се известан позив за то, извесно стручно знање и стручна спрема изискује,“ онда 25 свештеничких заступника треба да буду тумачи тога позива, знања и спреме; а то могу бити само онда, ако ући у сабор као претставници тога позива, знања и спреме, а такви могу ући у сабор само и једино онда, ако их изаберу свештеници *сами*, без утицаја световних бирача.

Такав избор њихов може бити једина гаранција, да ће се у сабору од њих чути самосталан, објективан и ничим неномућен глас потребног и траженог знања, спреме и позива, јер неће бити везани обзирима, који могу са тим позивом, знањем и спремом у сукоб доћи, те га евентуално и спречити.

Тако изабрани 25 свештеника могу једино у сабор улазити потпуно одрешених руку, да у њему свој глас подигну по диктату свога позива, свога знања и своје спреме, и да за то не буду одговорни никоме, доли својој најбољој савести.

А таких 25 свештеника ми и желимо у саборима нашим; за то и јесмо за измену саб. изборног реда. Је ли то онда какав „засебан интерес“? Да ли новопредложени избор свештен. заступника долази тиме у опреку се интересима целине? Не, и опет — не!

Таковић 25 свештен. заступника не могу ући у сабор по данашњем изборном

реду. Они се данас не бирају по „смислу и цели“ њиховој у сабору, него по рачунима партајским.

Конкретан доказ томе је на пр. избор свештеничког заступника, против којега су гласали баш сви свештеници дотичног изборног среза.

Такав доказ је и резолуција баш скоро одржаног збора бирача у Панчеву, по којој „панчевачки изборници могу само оног свештеника бирати за посланика, који је вољан жељу изборника да испуни.“

Такав је доказ и закључак збора у Мокрину, који поручује свештен. своме заступнику, да „неодложно поврати мандат у руке бирача, ако њихову резолуцију не може прихватити“ и т. д.

Питамо ми врло штованог г. Дра И. В. и сваког, не само либералног, него и објективног човека, да ли се, после овакових изјава бирача и избора свештен. заступника, може и претпоставити, да ће тако бирани и изабрани свештен. заступник у сабору подићи глас свога „позива, извесног знања и извесне спреме“, кад су бирачи à priori границе тога позива одредили, знање ишчлањирали, спрему везали?

Да ли ће овако изабрани свештен. заступници у сабору „по своме знању и позиву у многим питањима и хтети интересе цркве боље заступати“, кад су бирачи те интересе по својим — било партајским или чисто личним уверењима — определили?

Ми тврдимо: да ће таквим заступницима и при заступању интереса цркве, увек бити одлучија реч бирача, него њиховог „позива, знања и спреме“. Под притиском партајске дисциплине, страха ради популаритета и одговорности пред бирачима и партајским јавним мишљењем, они ће гласати и радити у сабору онако, како то од њих захтевала буде партајска дисциплина, како им буду диктирали амбиција за популаритетом и обзири према бирачима и јавном мишљењу, ма им уверење боље било, ма им глас „позива, знања и спреме“ дрикчије налагао буде.

Ко то порече, тај порече истину, тај порече факта, која су била, која бивају и која ће бити, јер она чине душу партајске егзистенције.

А док год тако буде, свештенички заступници на сабору, бирани и од световних бирача, неће никада послужити „**смислу и цели**“, рад којих су на сабору. А то није штетно и убитачно за неке умишљене засебне интересе свештенства, него је то убитачно за интерес цркве као целине, те кад одобравамо измену изборног реда, ми то чинимо ради општег, заједничког интереса, и не дозвољавамо — **ни на који рачун** — да се свештенству подмећу само неки засебни интереси.

Свештенство је српско увек делило са својим народом и добро и зло, певало с' њим и плакало. Оно нема својих интереса, који би штетили интересе народа. Његово родољубље такве интересе не дозвољава, али му налаже, да своме народу каже шта је добро шта ли зло. Свештенство има права, а и дужност му је, да изјави своје најбоље уверење о начинима и средствима, којима се до задовољења општих нам интереса доћи може.

То право има и појединац.

Ако се изјава таквог уверења спречава терором и притиском општега мњења, које као што је неко приметио, може да буде „људиво, тежи и несносији тиран него Нерон и Калигула“, то свакако не може бити у корист општег интереса.

Ми ћемо се дати од извесног дела тога мњења и „прегазити и смрвити“, али ћемо имати увек моралне снаге, да своје најбоље уверење у овако важном питању, као што је питање саборског изборног реда, отворено и одлучно кажемо.

Уверење је наше: да општи наш народно-црквени автономни интерес захтева измену изборног реда у предложеном правцу. Ту измену тражимо **легалним путем.**

Не прихвати ли сабор предлог одбора петнаесторице, у погледу те измене, ми ћемо и онда остати код свога уверења с једне, али и код дужног уважавања оваквог изборног реда, какав сабор донео буде, с друге стране.

Из чисте љубави према цркви и народу рекосмо, кажемо и сада: да је у интересу

општем, да се прими на сабору новопредложени изборни ред.

Та љубав треба да испуни и већину сабора.

Да ли је свештенство на сабору заступљено као сталеж или као „свештенички ред“ и „клир“, то не одлучује у питању о целисходности начина, како да се бирају 25 свештен. заступника.

А ако је „данашњем напредном и просветном времену“ нешто друго свештенички ред или клир, него сталеж, нама је то сасвим право, и немамо ништа против тога, да данашње напредно и просветно време појмове назива својим именима, и речима да даје своје појмове. Али, било да су 25 свештен. заступника у сабору претставници свештен. реда или клира, било сталежа свештеничког, једно инак остаје као истина, а то је: да су 25 свештен. заступника у сабору претставници „позива, извесног знања и извесне стручне спреме“, претставници клира или свештеничког реда, — дакле претставници свештенства изван сабора;

остаје као истина то: да је извесном броју свешт. посланика на сабору смисао и цел та, . . да у сабору по своме знању и позиву интересе цркве **„боље“**, заступа, како му то његово „стручно знање и стручна спрема“ диктирала буде.

А док год то буде истина, биће истинита и потреба, да свешт. заступнике бира само свештенство.

Приговор: „да би свештеници и поред свега тога, што би послашке свога реда тајним гласањем бирали, инак приморани били свагда онога изабрати, кога буде дотични епископ хтео“, грозна је увреда за цело свештенство.

Тиме се одриче целоме свештенству и онај минимум самосталности, којега тајно гласање у целоме свету омогућава и претпоставља код бирача. Тиме се пориче целоме свештенству и минимум моралне снаге, свести и достојанства и пориче му се напослетку и минимум родољубља.

Хоће ли епископа бити, који ће хтети и имати разлога, да утиче силом своје власти у избор свештеничких заступника, остављамо г. Др. И. В. да прориче, а ми са своје стране велимо: да ће наше свештенство увек знати, хтети и моћи изабрати за своје заступнике ону браћу своју, у којој буде налазило највише гаранције, да ће у сабору моћи делати најбоље према „смислу и цели“, коју одређује и сам г. Др. И. В. извесном броју свештенич. заступника у сабору.

Увреду нанесену горњим приговором нашем свештенству одбијамо тиме, да се свештенство наше неће имати ни потребе, а ни разлога учити самосталности у г. Др. И. В. нити моралне снаге црпсти из његова извора.

Горњи приговор и приговор: да је „јасно и очевидно, да би државна власт, кадгод би јој до тога стало, лако могла прекоепископата протурити, да свих 25 свешт. посланика буду изабрани онако, како то она жели и како њен интерес захтева,“ грозна је увреда и опет и за свештенство и за епископат.

Шта ће државној власти 25 свешт. заступника на сабору? Државној власти, која има право потврдити и неповрдити саборски рад. Шта ли ће јој и већина на сабору?

Или г. Др. И. В. мисли, да државна власт може усхтети **легалним путем** протурити у сабору оно, што буде цео св. Архијерејски Синод и цело свештенство сматрало за убитачно по нашу цркву и народ?

Са индигнацијом морамо одбити такав напад на цео епископат наш и свештенство. Јер шта то значи онда? То значи, ни мање ни више, него оптужити, да не рекнемо други израз, целу Јерархију као перфидну и према цркви и према народу. Не само то, него претпоставити да је српски народ наш способан и за то, да већину сабора изабере такову, која ће моћи бити тако перфидна према својој цркви и народу, као што се у партајском заносу г. Дру. И. В. привиђа.

Такову сведоџбу још нико до данас није потписао овостраном српском православном народу. Ево је данас. Је ли и тиме учињена услуга општем заједничком нам интересу? — — —

Довађање државне власти, њених инте-

реса и жеља у свезу са питањем изб. реда, имао је бити доказ за целисходност постојећег изборног реда. Њиме се није жељено доказало, али је тиме г. Др. И. В. својим погрешним премисама дошао до конклузије, да би српски народ био способан и за такову перфидију према својој цркви и према себи самом, да „државној власти **друге вере и народности**“ дозволи, да „по својој вољи располаже са већином на нашем српском православном народно-црквеном сабору.“ А то ништа друго није, него казати целом свету: да је српски православни овострани народ способан за — самоубијство. То је логика силогизма г. Дра. И. В. Ко тера лиса, истера курјака.

Нека се г. Др. И. В. не брине, напослетку, и за покрет удружења свештеничког. Оно има своју узвишену цел и мисију. А ради умирења свачијег морамо изјавити, да ће се свештенство српско, било удружено или не, увек кад год се буде над главом његовог народа и напретка цркве ломило копље, затећи на мртвој стражи одбране, на барикади народно-црквених интереса!

Тако исто и онда, ако остане данашњи саб. изборни ред.

Ал да ће у сабору увек „знати и хтети интересе цркве боље заступати“, кад своје заступнике буде само бирало, то и сад кажемо. А оцима народним — Бог и душа.

Јован Јеремић,
парох бачиначки.

О ПАСТИРСКИМ ПОСЕТАМА.

(Наставак.)

в.) Поштравање парохијана на посећивање цркве и црквеног богослужења и на испуњавање свих других хришћанских обвеза. Пастир, који посећује парохијане у њиховим домовима, већ их тим самим побуђује, да посећују и цркву. Пошто је добро познат својој пастви и походећи је непрестано, пастир је тиме привлачи за собом и у дом Божји: посећивање храма постаје тада као лична обвеза по односају према пастиру. Старешина породице размишља и умује сам собом: „Кад се наш парох труди да долази овамо, да види мене и говори са мном, то сам и ја дужан ићи да слушам његово богослужење и поуку.“ Таким начином нижи мотив може водити к извршењу више обвезе, или бар приводити људе к месту, где ће себи стећи духовне користи. Осим тога, пастир може и непосредно својим приватним беседама приводити парохијане к сазнавању те велике обвезе.

Добром пастиру неће такође бити тешко интересовати се за земно, временно благостање својих парохијана, али не ради тога, да задобије уплива на њих, него из чисте љубави према њима.

Ако пастир не посећује своје парохијане, шта може знати о њиховим карактерима и потребама, осим онога, што случајно по чувењу дозна о њима? У његовој парохији могу се наћи лица па и читаве породице, које готово умиру од глади, а он о њима савршено ништа не зна! Бедне треба сами да тражимо, а не да чекамо да се они нама обрате за помоћ. Може се међу парохијанима наћи људи несетљивих и огорчених са разних неудаћа, које ваља помирити са животом; људи пуних зависти према ближњима, па ту завист треба уклонити или бар умекшати; људи, који су потпуно здрави и одарени сваким благом земаљске среће, но који мало мисле о религиозним предметима; такове ваља побуђивати к узвишенијем животу и делању. Треба их привлачити к учешћу у делима, којима је цел опште благо; с њима се ваља саветовати и споразумевати у свима важним случајевима, који се тичу друштвеног доброчинства. Кад се ти људи таким начином привуку да учествују у старању: да се даде занимање разним скитницама и дењивцима, који као жива рана разједају ниже класе народа, — кад се ти људи почну бавити уређењем и распростирањем друштава за умереност,

домова за трудољубље, дечијих хранилишта и школа, кад се лате устројства библиотека и читаоница и држања народних предавања — они се мало по мало интересују за све што је истински корисно, узвишено и лепо. Свештеник, који постојано не иде међу своје парохијане, не може такођер знати ни све њихове пузде и опасности — тајну неуздржљивост, распуштеност и друге пороке, који су с тим скопчани, не може знати неправилно и шкодљиво мишљење, које међу њима влада у погледу религије, породице, друштвеног и државног живота, па ни искушења и заблуде и т. д. Свештеник не треба да је полицијски истраживалац нити духовни инквизитор, него само прави „стражар“, који неуморно бди над својом паством и сасвим марљиво и својски открива и најмање зло у њој. Он може, на пример, непосредно извештавати се и сазнавати, шта читају његови парохијани, — а зна се, да је читање према томе, шта се и како чита, важна ствар за добре и зле утицаје —, може давати савете и упутства о томе, какве књиге треба читати, које су корисне и за спас душе, где и како се могу набавити итд., развијајући таким начином укус за здраву и корисну лектиру, особито међу омладином, која је не давно изишла из школе и која још није угушила пробуђене тамо зачетке умног живота. Са својом практичком наставом може он а и дужан је радо да иде на сусрет сваком, који жели да користи народу и да припомогне његовој земаљској срећи. Поука о ветрењу станова, обрађивању њива, сађењу врта, па корисни савети и у малим незнатним пословима — све су то услуге, које ваља чинити и које јако помажу да ојача утицај свештеников и у религиозно-моралном односају.

(Наставаће се.)

ПРЕД САБОР.

Како је за 24. октобар (5. новембар) сазван српски народно-црквени Сабор, почело се већ по јавним листовима писати у опште о будућем сабору о предметима и стварима, које ће се на сабору, решавати и решити. Професорске колегије у карловачкој и новосадској гимназији штампале су читаву књигу под именом „Пред сабор, члановима српског народно-црквеног Сабора“; разаслали су је свима члановима саборскима и свима уредништвима српских листова.

Три су врло важне ствари, које се у књизи расправљају: а.) о накнади у плати за време од 1. јануара 1875 до 31. децембра 1889.; б.) примедбе и допуне професорских колегија на „предлог за уредбу о умировљењу стално намештених чиновника, и т. д“., који је саборски Одбор 21. децембра 1891. (2. јануара 1892.) спремио за Сабор; в.) примедбе и допуне професорских колегија на §. §. 463 до 472. у „предлогу за уредбу о устројству српске народно-црквене автономије и т. д“., који је саборски Одбор за Сабор спремио 26. септембра (8 октобра) 1891.

Први део ове књиге изнео је целу историју о тражењу професорских колегија, а особито новосадске професорске колегије, да се према највишој кр. Уредби од 10. авг. 1868 чл. III. §. 92. плата професорска удеси као и на државним гимназијама средњега реда. Професори у нашим гимназијама уживали су плату као и професори у државним гимназијама средњега реда и то пре Рескрипта имали су плате 682·5 фор. а за тим поред државне припомоћи на новосадској гимназији 840 фор. и 735 фор. Кад је у државним гимназијама по наредби кр. уг. Министарства богочасти и јавне наставе промењена плата професорска и то: 1000 фор. за професора испитана за нижу гимназију, 1100 фор. за професора испитана за целу гимназију, то је сам Сабор године 1870. тумачно §. 92. у Уредби тако, да професори у српским гимназијама имају плату као и професори у државним. До Сабора је то морало доћи због тога, што у наведеном параграфу стоји, поред устројавања плате и положаја по пропису за државне гимназије средњега реда, још и цифром означена плата, а то је 800 форинти.

Наредбом министарском од 1871. године промењена је и опет плата професорска и повишена на 1200 фор. са станарином од 200 фор.

и петогодишњом повишицом од 100 фор. Како је у години 1872 и доцније до 1874. било изузетно стање у српској митрополији, нису могле колегије ништа чинити ради повишења у плати према државним гимназијама. Но чим је наступило редовно стање, колегије су, на основу §. 92 кр. Уредбе од 1868. године, поднеле молбе својим патронатима ради изједначења; ови су молбе уважили још год. 1875 и плату професора у новосадској и карловачкој гимназији изједначили са платом професорском у државним гимназијама. Патронат новосадске гимназије је већ за год. 1875. начинио предрачун, узевши у обзир и повишицу; школски Савет је препоручио ово саборском Одбору, но овај није хтео то усвојити те тако није дозначио припомоћ из клирикалног фонда већу но до тога доба. Ма да је патронатским решењем од 9. (21.) јан. 1875. бр. 38. и 39. плата новосадским професорима по закону повећана, ипак у стварн није повећана до 1. јан. 1890., јер саборски одбор није никад до ове године новаца дати хтео. Од године 1875., за пуних 15 година подносиле су професорске колегије више пута поновне молбе и Патронатима и саборском Одбору и Министарству; нигде и никад нису одбијене биле ове молбе, свуда је и свагда решавано, да су молбе праведне и на закону основане, али професори до 1. јан. 1890. не дођоше ипак до своје законом одређене плате, једино због тога, што тадањи саборски Одбор није хтео тако повећани патронатски прорачун у свој узети те гимназијама субвенцију из клирикалног фонда повећати.

Професори на карловачкој и новосадској гимназији уживају од 1. јан. 1890. плату као и професори на државним гимназијама и то карловачки као професори у Хрватској а новосадски као професори у Угарској, али ју нису уживали пуних 15 година. Циљ брошири овој је у првом њеном делу, да чановима Сабора, који ће се састати, докаже, колико су професори у праву да добију повишицу и за тих 15 година, те да се њихове молбе, управљене на Сабор преко својих Патроната, реше једном у корист њихову, те тиме оконча овај дуги спор између колегије и пређашњег саборског Одбора.

Патронат новосадске гимназије налази, да је молба основана па је препоручује Сабору на повољно решење. Ствар је доиста важна не само по професоре, којих се у првој линији тиче но и по цео српски народ, јер ће Сабор тиме показати, колико му је стало до свога два расадника више просвете и чувара православне вере и српске народности. Надамо се, да ће чланови идућег Сабора, потпуно проучити разлоге, на којима и колегије и све претпостављене власти им оснивају право на накнаду у плати од год. 1875. до г. 1890., те молбе решити по закону и по правди а неће оставити чланове ове две колегије, да се жале на највише тело у српскоме народу и да се задају, како их је и Сабор закинуо у својем стеченој награди њиховој; на Сабору идућем је да поправи оно, што саборски Одбор пуних 15 година није хтео учинити: што је праведно и на закону основано, српски народно-црквени Сабор ће праведно и решити! Решење то задовољиће заједно и професоре и њихове претпостављене власти, само овде морамо додати, ако ова ствар дође пред Сабор! Ми се чисто бојимо, да ће ова ствар и доспети до решавања, с тога топло препоручујемо садањем саборском Одбору, да ју благовремено изнесе пред Сабор. Ствар се одуговлачила доста већ, сазрела је потпуно па је треба свакојако и решити. Држимо и надамо се, да ће ова ствар тим пре изнети се пред идући Сабор, што и само министарство, решењем својим од 1888. тражи, да се изнесе на расправу пред први Сабор, који сазван буде.

Други део брошире говори о мировини народно-црквених чиновника и професора. О овој ствари је у последње време много писано и расправљано и заједно ће и њу Сабор решити, но да то решење и „Мировинска Уредба“ што потпуније и боље испадне, професорске колегије напше су, да би се могле неке промене учинити у „Уредби,“ па то и износе овим путем пред Сабор. Кад знамо, да више очију више виде, радовати се морамо, што су колегије притекле саме својом иницијативом у помоћ истина саборском Одбору али тиме и одбору петнаесторице, који је усвојио предлог саборског Одбора за „Мировинску Уредбу“ са неким изменама као свој предлог. Измене су већином стилистичке а иду на то, да „Уредба“ буде што јаснија, и заједно се могу у обзир узети при решавању ове ствари.

Трећи део књиге односи се на предлог саборског Одбора, који садржи правила, којима ће се од сад управљати српске гимназије у Карловцих и у Новом Саду. Овај део ушао је у предлозима саборског одбора петнаесторице у

„Закон о источно-православним српским школама и заводима“ у одеск други главу прву §. §. 165. до 173.

Да ли је одбор петнаесторице усвојио потпуно предлог саборског Одбора или не, не мења ствар ништа, главно је, што колегије у леној намери, да предлог буде што потпунији, јаснији и од веће користи по развитак гимназија, подноше од своје стране потпун предлог за устројство гимназија, који се доста не слаже са првом главом другога одеска „Закона“, али који је свестранији и на сопственом искуству основан и уз то у склад доведен са законом за државне гимназије и средње школе. Велика је штета, што књига ова није штампана још раније, те да се разаслала свима члановима одбора петнаесторице, да проучи овај део пре но што донесу предлог свој; међу тим није ни данас још довкан; још се даде унети у „Закон“ све, што је добро и што на то иде, да српске гимназије што више одговоре великом задатку своме. Како нам се чини прва глава другога одеска „Закона“ §. §. 165 до 173. доста је непотпуна и слабо израђена; нека је дакле саборским члановима препоручено, да проуче предлог професора са обе гимназије па да се што боља уредба донесе и за гимназије; карловачку и новосадеку. Особито препоручујемо ово референту саборскога одбора петнаесторице. —

Још ће једну важну ствар имати Сабор да реши, о којој истина није спомена у брошири али се тиче новосадеке гимназије, то је наиме дозиђивање и преправљање здања, у које је сада смештена новосадска гимназија. Већ је дуже време, како државна власт иште, да се рашире просторије и допуне још, јер је сада места врло мало. Патронат гимназиски справно је и план и предрачун за преправљање и дозиђивање, па се обраћа Сабору, да потребну своту за тај рад подмири. Ни помислити не смемо, да не ће Сабор изаћи радо на сусрет гимназиском Патронату те тражену своту дозначити. —

С —

РЕЧ И ДЕЛО У ОДБРАНИ АВТОНОМИЈЕ.

Међу општинама, којима се „у обрани „народно“ црквене автономије“ предлог одбора петнаесторице привиђа као врло „мутан облак“ „на обзорју јавног српско-народног (а за црквени? Ко би се још бринуо!) живота“, као „нож за сечу жила „народне“ своје автономије и — егзистенције,“ јесте и Стари Бечеј.

И он је сазвао „митинг, ради обране нападнутих народ. црквене права.“ На томе „митингу“ нала је крупна реч у обрану „народне“ автономије.

Светао образ свакоме, који у истину брани народ. црквене автономију. Ал' не језиком, него — делима. А како Стари Бечеј делима брани автономију? Одговор нам даје извештај септембарске седнице админ. одбора епархије бачке у 42. бр овога листа.

У њему пише и ово: „Два рекурса црквене општине старо-бечејске, управљена на вис. министарство против две одлуке Саборског Одбора, повраћена су црквене општини, да их — ако јој је воља — она сама поднесе вис. министарству, јер админ. одбору је само саборски одбор највиша призивна област.“

Дакле Стари Бечеј, који на „митингу“ крупне речи просипа у одбрану автономије, својим рекурсима — дакле делима — изиграва и игнорује автономију, падаје ју државној власти, јер против решења највишег управног црквеног органа прибегава министарству.

Питамо ми дакле: ко вређа, ко не респектује, ко игнорује и ко изиграва нашу автономију? Стари Бечеј или предлог одбора петнаесторице, у којем су §. §. 3. 6 8. 9. 217. 225. 233. 239. 249. 256? и т д.

Ко увлачи интеренцију државне власти у ту автономију, ко јој даје „одсудног утицаја у свачему“? Ко даје „прву карику“ у руке државној власти? Стари Бечеј или предлог одбора 15-рице, у којем су горњи §.§.? Изволите одговорити, а ми ево отворено кажемо, да је Стари Бечеј својим рекурсима против саборског Одбора на министарство почињо издајство автономије, нанео бруку српском нам автономном образу.

Такво издајство и такву бруку учиниле су још неке општине, па и — Нови Сад у своје време.

Све те општине могу „митинге“ сазвати,

крупне речи на њима просути, али дела их терају у лаж. Делима браните аутономију, браните ју увек, према сваком, па и према својим — интересима. А не ради својих, или личних или уско општинских умишљених интереса, и образ и свест, и душу и савест, и право „народно“ и целу аутономију метнути под — ноге

Јер тако чине људи, којима је одбрана аутономије — лаж!

Научите сами себе поштовати, па ће вас поштовати и други.

Поштујте сами своју аутономију, па ће ју поштовати и — други.

Ј.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Извештај о раду архидијец. управе у Карловцима.) I. Архидиецезални Административни одбор у редовној седници својој од 12. (24.) октобра о. г. од важнијих предмета решио је: „Извештаји управе срп. народних фондова и фундација о стању истих под њеним руковођем стојећих за 1889. 1890. и 1891.-у разаслане се црквено-општинама. — Црквено-општине у Вогњу, Суботишту, Моровићу и Рачи позивају се, да тамошње парох. домове оправити имају. — Позивају се све црквено-општине, да имају за црквењаке постављати таковa лица, која ће хтети и моћи сваким давом на јутрење и вечерње долазити. — Црквено-општина у Буковцу успоставља се у своје деловање. — Црквено-општина у Павловци позива се, да има списак дужника парохијала за текућу годину ради присилног утеривања административном одбору приповлати. — Црквено-општина у Гор. Товарнику позива се, да бившем тамо администратору Варнави Ивановићу дугујућа парохијал за год 1892. у износу од 87 фор. и год. 1891. у износу од 8 фор. исплатити има. — Црквено-општини у Пачетину налаже се, да тамошњем пароху за купљену црквену одежду дугујућу своту од 110 фор. исплатити има. — Црквено-општини у Брестачу налаже се, да распоред парохијала за тек. годину одмах обавити и односни списак дужника одбору административном приповлати има. — Црквено-општини у Угриновци налаже се, да од прихода црквено-општинског земљишта парохијал и све остале потребе црквене подмирити има. — Одређује се повереништво, које ће у предмету проневерења на штету црквене општине у Петровци истрагу свршити има.

II. Архид. Конзисторија у редовној седници својој од 13. (25.) окт. о. г. од важнијих предмета решила је: Одине Њ. Светости Госп. Патријарха, гласом кога су синђели Митрофан Шевић и Герман Опачић произведени за протосинђеле, узет је на знање. — Рукоположење Бешеновачког јерођакона Амвросија Поповића за пресвитера узето је на знање и о том се управа манастирска обавештава. — Рукоположење Шишатовачког монаха Калоника Мађаревића за јерођакона узето је на знање, и управи манастирској до знања стављено је. — Рукоположење свршеног богослова Јефтимија Матића за ђакона и пресвитера узето је на знање с одредбом, да се исти на место свога опредељења пристави. — Рукоположење свршеног богослова Милоша Узелца за ђакона и пресвитера узето је на знање с тим, да се исти на место опредељења свога пристави. — Јеромонах Иларијон Коларевић поставља се за привр. администратора парохије у Лединци. — На управљену парохију у Прхову има се стечај расписати. — Шишатовачки јеромонах Арсеније Јеремић премешта се у ман. Фенек. — Администратор парохије боројевачке у горњо-карловачкој дијецези Гедеон Вурдела поставља се на молбу његову за администратора парохије у Ердуту. —

— (Извештај о раду седнице епарх. Конзисторије Горњо-Карловачке) држане у Плашком дне 24. септ. о. г. Кр. земаљска влада повраћа молбе, односно притужбе свештеника Зрмањског, Прибудићког и Поповиског гледе немарног побирања парохијала и неуредног добивања плаћа; — упутити речене свештенике да у будуће такове ствари прописаним путем подносе, а земаљској влади препоручити да енергичније побирање парохијала одреди. — Кр. зе-

мађска влада тужи се, да наш народ многе незаповједане дане светкује, чиме господарствено много назадује; — опоменути свештенство, да у томе народ поучи, али и влади препоручити, да и она подручним јој органима заповједи да наше заповједне празничне дане у будуће боље респектују. — Умолити земаљ. владу да стару Чемерничку цркву пусти по ново по инжинирима прегледати, те је још неко вријеме за употребу оставити. — Кадетска школа у Карловцу јавља, да се њеним питомцима вјеронаук на њемачком језику предаје; — умолити ратно министарство, да изда генералну наредбу да се вјеронаук на свима милитарскима заводима у опсегу ове митрополије, на српском, или ма којем словенском језику предаје. — Кр. котарска област у Глини тужи се на пароха Р. Лапчевића, да је исти по ново недостатачан и врло погрешан и мањкав попис за школу дорасле дјеце издао; — одредити надлежног проту, да на лицу места сравнивши те пописе с матицама то изврши. — У парици пароха и учитеља Јошанског одређује се мјешовито повјереништво, које ће на лицу мјеста сједоке преслушати и остале препорне ствари извиђети. — Упутити Градуског администратора, да странкама извјештаје и друге документе не издаје, док се украдене матице не постигну, или нове не оснују. — Упутити администратора Узелца, да црквену службу редомице у Мутиљској и Висућкој цркви служи. — Узима се на знање оправдање Могорићког пароха на тужбу против њега подигнуту. — Капелан Р. Кокотовић моли да се припусти стечајном испиту; — припушта се октобарском засједању испитне комисије. — Читају се акта и резолуција консисторијалног „шкала гледе већ познате парбе Дубичана и њиховог пароха; — по претресу свију аката рјешено, пароха од оптужбе опростити, а за некоје преступке препустити дијецезану да га дисциплинарно кази, те да исти (парох) свеколике истражне трошкове плати. — Рјешено је још неколико по мањих ствари, и брачнијех парница, које су у прописаној процедури за један град даље помакнуте. Т.

— (Подизање српске правосл. цркве у Турн-Северину.) „Српско-словенска школска општина“ у Турн-Северину, у краљевини Румунији, пошто је себи подигла школу, рада је да сагради и цркву, јер тамошња српска насеобина нема свога српског православног храма божјег Поменута општина, не имајући довољно сопствених средстава за ту цел, обраћа се молбом на српску браћу, да јој прилозима притеку у помоћ. У име општине разаслали су и потписали молбу ради припомоћи: Предсједник Јован Ристић, подпредсједник Никола Сиљановић, секретар Сима Пејић, благајник Никола Николајевић, и 12 одборника. — Прилози ваља да се шаљу на предсједника исте општине у Турн-Северину (краљевина Румунија). — Нека је ова молба топло препоручена нашим родољубима и црквеним општинама.

— (Накнадно изабрани посланици за српски народно-црквени сабор.) За наш народно-црквени сабор изабрани су при накнадним изборима 15. октобра о. г. за посланике, и то: 1.) у ковинском срезу Арон пл. Деспинић, велепосједник из Ковина, на место пок. проф. Мите Петровића; — 2.) у мадошком срезу Мата Косовац, учитељ из Меленаца, на место пок. Петра пл. Чарнојевића; — и 3.) у панчевачко-ковинско-перлешком срезу за свештеничког посланика Душан Радуловић, парох панчевачки.

— (Избор пароха.) 12. октобра о. г. извршен је избор пароха у малом Сент-Миклошу. При избору су се гласови поделили на три кандидата, од којих је добио: Сова Јаковић, свршени богослов, 21 глас; Димитрије Ћирић, свештеник из Немета 15, а Сава Поповић, парох из Срп. Падеја, 2 гласа. — 15. октобра о. г. био је избор пароха у Турском Бечеју. При избору добио је Партеније Сивчев, свршени богослов из В. Кикинде 18 гласова, Димитрије Рајић, протопресвитерски капелан будимски 13 гласова, а Милош Милошев, Јакон меленачки 2 гласа. — Према томе, што ни у једном од поменутих места није нико добио две трећине гласова, то ће конзисторија именовати по једног између горњих кандидата за пароха.

ЧИТУЉА.

— († Герман Јовановић) јеромонах манастира Моштанице у митрополији Сарајевској, упокојио се пре 2 недеље у 29-ој години живота свога, у дому остареле мајке своје, којој је јединац био, у месту свога рођења, у селу Пештину, у Срему. — Покојник је био много година ђак и искушеник у манастиру Ковиљдину за време настојатељства упокојеног архимандрита Саве Стојчевића. Покојни Герман свршио је само основне школе у месту свога рођења, али

је трудом својим толико у књиги напредовао, да је у току времена постао доста добар књижевник српски. Писао је најпре у „Невену“ песме и приповетке, за тим у „Завору“ и „Стражилову“, „Немањи“ и „Босанској Вили“ лепе приповетке из сеоског и народног живота. Једну му је приповетку и „Матица Српска“ наградила.

Разне околности не допустише, да се Герман, онда Ђока, покалуђери у „Фрушкој Гори“, где је рођен, где је служио и заслужио, да се покалуђери, него је принуђен био, — после толиких невоља са којима се у свету борио, заслуживајући „насушни хлеб“ — умолити Његово Високопреосвештенство господина митрополита Сарајевског, да га у своју дијецезу прими и покалуђери. Праведној жељи Ђокиној учињено је митрополит за доста тим, што му је дао свој архијерејски благослов, да може у манастир чин ступити, који је Ђока и примио, у спроманом манастиру „Гомионици“, од куда је доцније, као јеромонах, додељен братству манастира Моштанице, као помоћник оболелом игуману. — И у калуђерству се Ђока одликовао свима врлинама, које красе честитог монаха. Но лута болетица, која га је снашла и мучила кроз читаву годину дана, довела га је пре месец дана на његу остареле мајке у Нештин, где је завршио свој живот. — На погребу су учесници били: г. парох Нештински Ђорђевић, и Сусечки г. Лучић. Завршујући овај мали спомен кличем ти Ђоко брате: Лака ти црња земља била! —

С. П.

јеромонах.

ОГЛАСИ.

194. 1—3

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Милице Ковачев рођ. Радонић из Мола, против супруга свога Петра Ковачева, бившег становника молског, коме је сада место пребивања непознато, овим се позива супруг Петар Ковачев, да у року од 60 дана потписаној конзисторији предстане или садашње место свога пребивања пријави, јер ће се у противном случају против њега и без његова учешћа сходно по закону поступати.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Нов. Саду 29. септ. 1862.

Конзисторија Епархије Бачке.

192. 1—3

ЈАВНА ДРАЖБА.

Дана 2. (14.) новембра 1892 године у 10 сах. пре подне, продаваће се на јавној дражби у ман. Беочину овогодишња шумска сеча, састојећа се из 24 кат. јутара.

Лицитационе услове ставља до реченог дана манастирска управа свакоме на углед. Пиштаљук 200 фор. авр

У манастиру Беочину 14. (24.) октобра 1892.

Управа ман. Беочина.

193. 1—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено место пароха у Прхову са платом VI разреда, с ким се отвара стечај

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије, путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера, до конца новембра о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 13. (25.) октобра 1882. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

Бр. Ш. О. 8. ех 1892.

191. 1—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско место у Ловри (испод Будимпеште у будимској епархији) овим се расписује стечај.

Плата је учитељу у готовом новцу 340 ф., слободан стан са две собе и баштом, 12 ф. у име перовођства, 15 јанаша ораће земље, на коју учитељ порезу плаћа (годишња аренда 180—200 ф), од сваког укопа, парастоса и венчања 50 нов. а у име огрева 500 снопова дрва.

Изабрани учитељ дужан је све законом прописане предмете у школи предавати, поучну школу држати и у цркви појати.

Молитељи нека своје молбенице пошљу на овом. шк. одбор. (Lóré u. p. Ráczkeve, Pest megye).

Рок стечају истиче 18. (30. нов. 1892 г.

Из седнице срп. прав. црквено-школске општине у Ловри 23. (11.) нов. 1892 год.

А. Чиплић, перовођа. Јован Богдановић, председник.

С. О. 1193 ех 1892. 449.

184. 2—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења места актуара саборског одбора, овим се отвара стечај.

Годишња плата актуарова јесте 900 фор. авр. и 150 фор у име станарине, а изабрани актуар поставља се за таковог за сада у привременом својству.

Који ово место получити желе, имају своје правничко оспособљење, и вештину у састављању списа на српском, мађарском и немачком језику исказати.

Молбенице имају се саборском одбору у Карловцима поднети у току од три недеље дана рачунајући од дана првог увртења овога стечаја.

У Карловцима 11. октобра (29. септембра) 1892.

Председништво Саборског Одбора.

СТЕЧАЈ.

189. 2–2

Пошто је наш учитељ на другом месту изабран то школски одбор Чокански расписује стечај за учитеља. Плата је 350 фр. на годину, из фонда Марцибановог 10 фр. — 3 ланца оране земље на коју учитељ порезу плаћа, од великог укопа 1 фр. а од малог и парастоса 50 н. и сламе за огрев колико треба и слободан стан.

Рок стечају до 26 октобра (Митров дан) којег дана ће се и избор обавити. Они који би ово место хтели заузети, нека пошљу своје сведоџбе на потписаног председника.

Чока via Zenta 8. октобра 1892

Ђура Стојанчев,
председник.

СТЕЧАЈ.

190. 2–2

Овим се расписује стечај на упражњено учитељско место у Чобанцу. (Csobánka, Pest megye u. posta: Pomáz.)

Плата је учитељска: 300 фор. годишње, слободан стан, $^3/_4$ јутра оране земље, 2 хвата дрва и штоларин приход крај свештеника до 15 фор. годишње.

Молитељи имају своје са сведоџбама о учитељској способности инструисане молбенице потписаном најдаље до 10. новембра о. г. поднети.

Из седнице срп. прав. црквене општине у Чобанцу, држане 4. октобра 1892. год.

Димитрије Милошевић,
парох и председник.

СТЕЧАЈ.

183. 3–3

Овим се расписује стечај на упражњено односно новоустановљено место учитеља на српској четворо-разредној, мешовитој вероисповедној салашкој школи у Сенти, која се издржава из „закладе блажене успомене Ђене Брановачког и супруге му Иде рођене Вујић“

Ово место салашког учитеља сеоћанског, скопчано је у смислу опоруке и основног писма са годишњом платом од 500 фор. а. вр. и у новозиданим зградама, са слободним, из две собе, кујне, кућерка (шпајза), подрума и тавана станом, са шталом и шупом. Ове зграде налазе се на земљишту од два дистриктска ланца земље, од којих један део сачињава авлију, а од другог дела дужан је учитељ четврт ланца земље, у смислу основног писма, на воћарску и повртарску башту за обучавање школске деце употребити. —

Изабрани учитељ биће дужан у смислу постојећих народно аутономних уредаба, и законских опредељења, звање своје одправљати, осим тога школску децу у вероизуци и црквеном појању обучавати, даље колико му према удаљености те школе, околности допуштале буду, особито у пролеће и у јесен, са својом школском децом, кадикад сведем и недељом цркву посећивати, тамо као и остали учитељи појати, односно појање потпомагати и испомагати. —

Који жели ово место получити, има исказати, да је Србин православне вере, и да одговара свима законом прописаним захтевима. Молбенице са дотичним школским и осталим сведоџбама снабдевене, имају се управити на местни школски одбор, у течају од шест недеља, почињући од првог објављења овог стечаја у дотичним листовима. —

Из седнице местног школског одбора српске сеоћанске православне црквене општине, држане 15. септ. 1892. год.

Ђ. Теодоровић,
перовођа

Васа Вујић,
председник.

СТЕЧАЈ.

188. 2–3

Неизношењем Мирка Мирјановића учитеља, остаје штација учитељска у Кишфалуби упражњена.

Плата учитељева јесте: 1.) 300 фор. 2.) За повторну школу 40 фор. 3.) За перовођство 20 фор. 4.) Од укона и венчања 40 новч. 5.) Три ланца оранице. 6.) Четир хвата тврдих дрва и 7.) Стан са две собе, кујном, комором, подрумом, шталом, пајтом и баштом од $^1/_4$ ланца.

Учитељ је дужан — уз школске дужности — у цркви, и ван цркве уз свештеника појачку дужност вршити, у скупштинским и одборским седницама перо водити и рачунарске послове у општини обављати.

Рок стечају је 15-ти новем. т. г.

У Кишфалуби 4-ог октобра 1892. (Kisfalud, Baranya m.)

Председништво Школског Одбора.

„Српски Сион“
излази сваке недеље на великом табаку.
Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.
Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи
шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.
За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.
Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 45.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 1. НОВЕМБРА 1892.

У ДВАНАЕСТИ ЧАС.

Величина задатка, што га има сабор наш да изврши, а што се оправдано признаје и наглашује од свију фактора, и на сабору и изван овога, приспљава нас, да напишемо ове редове, а у намери и жељи најистинитијег родољубља, да послуже срећном извршењу тога задатка.

Под утиском величине његове, под утицајем важности и одсудности, која се и сувише указује у величини тој сваком мисаоном православном Србину, ми ћемо у овим редовима дати маха само и једино најдубљем уверењу најчистијег родољубља и најистинитије љубави и оданости св. православљу нашем, — најдубљем уверењу, како да решење великог задатка, сабору намењеног и постављеног, не буде величина зла, него величина добра за нашу цркву, народ и народно-црквени автономни живот.

А желимо, да чланови нашег сабора сви, а специјално свештеници, ове редове прочитају и расуде у истом расположењу ума, савести, срца и душе, у којем их ми пишемо.

У другој саборској седници најавио је преузв. г. кр. комесар, да кр. влада „задатак и рад сабора с' пуном симпатијом прати".

Такву најаву могао је учинити — по нашем мишљењу — преузв. г. кр. комесар, таквом симпатијом може саборски задатак и рад пратити кр. влада за то, јер се „све више види и осећа неодложна потреба, да се сви црквени и школски односаји дефинитивно уреде", падаће за то, јер се са разлогом могла чинити претпоставка код државних фактора, да ће предлоге одбора петнаесторице сабор примити као подлогу своме раду, и да ће и сабором превејавати онај дух искреног и праведног расположења према пра-

вима народа, али и према правима и карактеру св. православне цркве, као божанствене установе, чије основице нити може изменьивати, нити би смео и зажелити изменити ма који сабор наш, дух, који је провејавао, који је оснажио чланове одбора петнаесторице и саб. одбора те оживотворио њихову љубав и њихове мисли у зготовљеним предлозима. Таквој претпоставци било је разлога, јер су саб. одбори излив већине данашњега сабора. Та претпоставка дала је разлога и „симпатији“ кр. владе, којом прати задатак и рад сабора; та претпоставка давала је разлога нади, да ће се наши црквено-школски автономни одношаји **дефинитивно** уредити.

Какав ће устав изићи из саборске расправе, то је питање, на које ће та расправа и одговор дати.

А ради тога одговора, не намећемо никоме своје мишљење, него га само упућујемо на речи Његове Светости, изречене у кулминацији родољубивих осећаја, са врхунца осећаја српског срца и православне душе.

„Не смећимо с ума, да дело што хоћемо да изведемо треба да буде **по целу цркву и по цео народ** наш спасоносно“.

„Коме то пред очима лебди, тај ће одбацити ситне страначке обзире и неће ићи за тим, да се при томе раду унапреди интерес странке, на уштрб интереса цркве и народа“.

Отвореније, родољубивије није могао, нити је рекао и један до сада патријарх. Са отворенијим срцем, са искренијом душом није пред сабор, пред народ, изашао ни један патријарх наш, откад започесмо уређивање своје автономије.

Уздигнут снагом своје љубави и према цркви и народу, до висина, до којих се смртни човек осећајима и снагом своје најдемократичније љубави према своме народу подићи може, рекао је преузв. г. патријарх Георгије данас у сабору речи, које је требао, а које истинити и верни Архипастир и српски патријарх и могао рећи, а које треба да чује листом српски народ, — његов народ.

А ви, саборски посланици и оци народа! прочитајте још једном и ове златне речи данашњег говора патријарховог у сабору. Научите их на памет, сведите их на дно срца, окрепите њима душу, разведрите мисли и оснажите савест.

Особито ви, часна и пречасна господо свештеници посланици! Разрачунајте са собом, са својим положајем у сабору, са дужношћу, са — савешћу.

Јесте ли који на сабору у страху, бојазни, везани разним обзирима партијским, — еманципирајте се. Тресните ланцима партијским о земљу. Ти вас ланци стежу све јаче, у том стезању пазите: да не пукне срце родољубља вам свештеничког, да се не размрси душа истинитог вам расположења и уверења, да не пропишти савест свештеничке вам љубави ради изневереног „интереса цркве и народа“ на рачун „интереса странке.“

Будите Срби, будите свештеници, а не — партизани! Будите по среди другова ваших, модерирајте им страначке интересе, стишавајте страсти, ако би их било, говорите истину и делајте правду, неоскрвљени заносом партијским или страхом од партијске казни. Будите самосталии. Самосталност свештеника посланика је најпотребнија у данашњем сабору. А ко вам самосталност пребаци и замери, тај верујте неће чинити то из родољубља, него из партизанства. Бојати се треба осуде родољубља. Осуда партизанска је реч рачуна, а не морала и истине. Чувајте душу и — савест.

Речи Његове Светости о интересу општем према интересу странке врло су важне а за решавање саб. задатка и одлучне и одсудне. Нека се цео сабор стави на његово становиште задовољења тих интереса, и ми би већ сад могли казати, да је споразум сабора са јерархијом постигнут.

Али захтевати од јерархије све, а недати ништа; своје партијске принципе идентификовати са условима општега напретка нам, а туђе прокламовати издајничким и убитачним; себе прогласити за непогрешивог а другога најнедостојнијим, није и

не може бити пут — к интересима општим.

Дилема је. Интереси општи — интереси партија. Који су пречи, претежнији? Које тражи црква и народ да сабор задовољи? Одговорите, господо посланици, на ово питање, и бићете на чисто са собом, али и са уређењем наше автономије.

Ко се не стави на становиште, које обележавају речи Његове Светости, тај ће одговарати народу за — све.

Патријарх је своју рекао. Што рече ни порећи неће.

Да чујемо вас — народни оци! Вашу реч чека цео народ. Хоће л' ју благословити? Стоји до вас, и ми ћемо сачекати.

О ПАСТИРСКИМ ПОСЕТАМА.

(Наставак.)

г.) Саопштавање живог, практичког садржаја црквене проповеди. Црквена проповед и пастирске посете парохијана треба да иду рука у руку у достижењу опште циљи пастирског служења. Често саме оне речи, које су се пре сломиле у приватном разговору с парохијанима при посетама свештениковим, а казане су устима проповедниковим с црквене катедре, навешће га на нове практичке теме за проповеди. Свештеник најпосле може с катедре говорити о свима предметима, што их дозвољавају правила омилитике; но ако се покаже, да његове проповеди немају посебног практичког уплива на његове слушаоце и њихове религиозно-моралне потребе, то ће пажња парохијана к њему, као њиховом наставнику и руковођи, постепено слабити; а на против, реч пастирева, коју је изводио из личног разговора с парохијанима кад их је походио, има свагда животна значаја, те с тога много више вреди, него реч, извађена из књига. Она одговара истинским потребама народа и служи као проводник живог општења између проповедника и његових слушалаца. Пошто је та реч поникла из делотворног сношаја пастира с паством и слаже се с тим сношајем — то је она врло згодна и умесна за живот парохијана.

д.) Цел и правац засебне молитве пастиреве. Пастир, који добро познаје своју парохију и који се заиста искрено труди око духовног напретка исте, не може а да не осећа у себи побуде к молитви о појединим предметима, који се тичу овог или оног парохијанина његовог. Можда је у своме заузимању и труду, да обрати заблуђеног на прави пут, наишао на велику препреку, па и на одлучни отпор, — можда је наишао на са свим неосетљиво срце, које неће да прими божанствену истину, па и на упорство да неко хоће да остане у заблуди и да не жели никако да изиђе из духовног мрака, у ком се налази један или други од парохијана, који су његовом старању поверени. Сопствени труд пастирев, да пробуди успавано срце и да просвети грехом омрачену душу светлошћу еванђелском, често се показује бесплодан; у том случају остаје му једина нада на Бога, и к Њему се он обраћа с молбом ради помоћи.

е.) Оживљење духовног живота самог пастира. Посетом парохијана користи се и сам свештеник, јер то има благотворна уплива и и религиозно-морални живот његов. Без вршења те пастирске дужности своје он не може познавати моралног стања својих парохијана, а исто тако не могу га ни они појмити као што треба. Без вршења те дужности није он кадар достојно и ваљано вршити својих обвеза и вазда ће искусити, да неће имати жељеног успеха у своме старању о душама својих парохијана. Ако пастир добро не познаје своју паству, не ће моћи попунити тај недостатак ни великом својом ученошћу ни образованошћу ни практичним знањем. Свештеник се не сме хотимице лишавати нити уклањати од очевидне користи, коју може задобити својим пастирским посетама. Том практичном страном свога служења утврђује се он у убеђењу, да је благочастије нешто заиста дра-

*

гоцено, кад се сваки дан очи у очи сукобљава са неодољивим фактима вере, која трпљиво сноси сва искушења, која савлађује све тешкоће, која остаје тврда и непоколебива у свима превратима живота онога који истините верује. Огромна разлика међу онима који верују и који не верују, излази пастиру пред очи у свој сили својој, кад наилази на случајеве тешких искушења, која су постигла овог или оног парохијанина његовог. Међу нашим простим народом, особито међу остарелим сеоским женама, које проводе цео свој живот без роптања у великом и напорном труду, имајући у својој простој, искреној вери једини извор утехе и ободрења. — можемо се често сусрести с особама, у којих је духовна смерност тако јака и уједно духовно гледиште тако јасно и просто, да се у разговору с таким људима можемо научити истинској хришћанској мудрости. Вапредну свежину и чистоту религиозних мисли не ретко срећамо у нижим слојевима народа, где налазимо још на приличан број поштених и духовно непокварених људи, где семе еванђеоске истине нада на добру земљу и производи свој плод слободно, без сваких страних препрека, и плод тај бива каткад веома богат и необичан. С таким људима имати посла при посетама у њиховим домовима, корисно је и поучно и за самог пастира. Њихова детињско-проста вера заиста је сама собом узвишена и дирљива појава, особито кад се иста упореди са хладнођом у религији и софистичким погледима о њој многих, тако званих образованих људи.

ж.) Јављање еванђеоске истине онима, који не могу присуствовати при општем богослужењу, као: немоћним старцима, богаљевима, који не могу ходити, болесним и физички слабим људима, које не треба никако остављати без религиозне утехе и поуке у вери и животу хришћанском.

з.) Неговање и одржање једнодушности међу паством. Пастирска је посета једно од најмоћнијих средстава за буђење и развитак духа јединства у друштву или парохији. Тај значај посете може се још даље раширити. Пастирска је посета средство за религиозно уједињење народа, и то за стално и темељно уједињење, које даје силу и трајност сваком другом политичком или друштвеном јединству. Познато је, каква је снажна општа снага лежала и лежи и данас у православној вери у погледу развитка руског народа. Но још силнији пример показују Јевреји, који, изгубивши политичку самосталност, готово кроз две хиљаде година, расејани по целом свету, живећи при врло разноликим условима и приликама — ипак сачуваше и чувају и даље своје особене народне црте, чему једино имају да благодаре беспримерној у историји верности према закону својих отаца. Пастири који пренебрегавају обвезу да посећују своје парохијане, чуде се по кадшто, кад виде да им се паства поред света труда и старања не само не умножава, него се у свом саставу сваком годином све већма умањава. Кад свештеник занемари своје посете код парохијана, може лако да се увуче међу њих расколништво и секташтво, па их одвуче за собом.

Главне неугодности, које су спојене са пастирским посетама, јесу ово: што губи много времена, што мора да потчињава себе интересима делова на уштрб целине, и што не може довољно да усредсреди своје мисли на предметима, који више пута ишту особите пажње и старања. Напрема поменутим неугодностима треба бити опрезан и старати се. да се те незгоде по могућству савладају. —

Прелазећи на практична упутства у погледу пастирских посета, сматрамо за дужност у напред рећи, да при испуњавању те важне обвезе више има значаја здрави разум, сопствена увиђавност и искуство, него ма какви савети са стране, јер је то предмет врло опсежан и разностручан, а вапредно су разноликн и услови и прилике, у којима пастир налази себе и своје парохијане у време својих посета.

Свештеник, кад дође у нову парохију, треба да сматра за прву своју дужност, да за што краће време посети све своје парохијане, да се с њима што ближе позна. Ни један дом — па ма то била и једна колеба — не сме свештеник да изостави

телном тајном саветнику, угарском саборском посланику.“

После прочитаног најв. отписа, Његова Светост преузв. г Патријарх Георгије поздравља Његову Ексцеленцију г. кр. повереника барона Федора Николића овим речима:

„Преузвишени господине кр. поверениче!

Племенито, узвишено и милостиво срце Његовог ц. и ап. кр. Величанства, најмилостивијег Господара и Краља нашег Франца Јосифа првог, било је свагда, па и данас је извор неисцрпиме милости по свету правосл. цркву нашу и верно одани му народ српски.

Поред небројених доказа највише милости, са којима је св. правосл. црква наша и народ српски, као топлим и неугасимим сунчаним зрацима обасипан бивао, блиста се ево и овај данашњи свечан чин, који је Његово Величанство милостиво одобрити изволело.

На као што је свагда, највишој милости Његовог Величанства верно одани му народ српски, са благодарношћу, непоколебимом верношћу и лојалношћу на сусрет излазио, тако и овом пригодом сакупљени епископи и заступници народа српског, благодаре у најдубљој понизности на превишњој милости овој, по којој нам се дозвољава напредни овај саборски састанак, ради уређења и унапређења црквено-народних просветних и фундационалних потреба наших.

На као што смо свагда, на нашим саборима, са највећом готовошћу и дубоким поштовањем заступницима Његовог Величанства на сусрет излазили, тако поздрављамо и на сусрет излазимо и сада са неограниченим поштовањем и поверењем Вашој Преузвишености, као кр. поверенику, препоручујући себе и свој рад високом благоволењу Вашем.

А сада ускликнимо сви једнодушно из дубљине душе наше:

Да живи Његово ц. и ап. кр. Величанство милостиви и добри наш Краљ Франц-Јосиф први! Да живи Његова Преузвишеност кр. повереник барон Федор Николић од Рудне! — Живео!“

На овај поздрав Његове Светости одговорио је г. кр. повереник на српском језику овако:

„Поштовани Сабор!

Његовог царског и апостолско-краљевског Величанства највише решење, које сам ја с најдубљом поданичком одданошћу примио, даје ми прилику, да Вас преузвишени, преосвештена и поштована господо са овог места с радошћу опет поздравити могу.

Премилостиви Господар и Краљ наш благоизволео је ево опет дати јасна знака очинског старања свога, дозволивши најмилостивије, да се овај поштовани Сабор сазове, да законито делање своје настави.

Леп и велик, али и пун одговорности је задатак, који овом поштованом Сабору предстоји у погледу уређења црквених, школских и закладних одношаја српске православне карловачке митрополије.

Уверен сам, да ће поштовани Сабор решењу овог великог задатка приступити с озбиљном одлуком, да унапреди интересе српске православне цркве и школе и да положи чврст темељ здравом развитку аутономног црквеног живота.

Призивајући још благослов свемогућега на Ваше деловање, проглашујем српски народно-црквени Сабор отвореним.

Његово цесарско и апостолско краљевско Величанство наш најмилостивији Господар и Краљ Франц Јосиф I. цар Аустрије и тд. и апостолски краљ Угарске, Хрватске, Далмације и Славоније — да живи! Живио!

Коначно ми је част поштовани сабор позвати, да оверовљење на међувремено упражњена места изабраних заступника, а за тим избор саборских бележника с обзиром на §. 3. односно према §. 13. саборског устројства, предузме и што скорије, а најдаље за три дана, ако је могуће, обави“.

После овога говора г. кр. повереника, који је са пажњом и допадањем саслушан, кр. повереник, праћен члановима депутације, која га је у саборницу позвала и допратила — оставља саборску дворану, а патријарх са г г. епископима испраћа кр. повереника до врата саборнице, враћа се, заузима своје председничко место, те пре свега саопштава сабору, да су за време од $2^1/_2$ године дана, од када је сабор своје

последње седнице држао — умрли ови чланови сабора:

а.) Чланови по достојанству:

1. Преосв. Теофан Живковић, епископ горњо-карловачки;

2. Преосв. Василијан Петровић, епископ бачки;

3. Преосв. Арсеније Стојковић, епископ будимски;

б.) Чланови сабора по избору:

4. Васа Живковић, протопресвитер панчевачки, бивши свештенички заступник изборног среза Панчево — Црепаја — Перлез;

5. Мита Петровић, заступник световног реда изборног среза Ковинског, — и

6. Петар Чарнојевић, заступник световног реда изборнога среза модошког.

Преосвећени епископ темишварски г. Никанор Поповић предлаже, да сабор записнички изрази тугу и жалост своју сврху смрти тројице Архијереја, као природних чланова сабора и тројице изабраних чланова. Сабор једногласно прима предлог и закључује, да се у записник изрази туга и жалост сабора за преминулим бившим одличним члановима сабора.

Председник-Патријарх саопштава сабору, да су заступнички мандат положили:

1. Александар Трифунац, световни заступник града Вел. Бечкерека;

2. Будисав пл. Будисављевић, световни заступник изборнога среза доњо-грачачког;

3. Павле пл. Јеремић, световни заступник велико-кикиндски;

4. Др. Јован Јовановић (Змај), световни заступник сл. кр. града Вршца, и

5. Петар (Никола) Мандић, свештенички заступник изборног среза госпићско-доњограчачког.

Прва тројица положили су заступничке мандате због болести, а последња двојица с тога, што су иступили из области митрополије карловачке.

Његова Светост саопштава, да су нови чланови сабора по достојанству преосв. г. г. епископи:

Никанор Поповић, темишварски, и Михаило Грујић, горњо-карловачки.

Наредбом вис. председништва саборског од 19 септембра (1. октобра) о. г. бр. М. 360. ex 1892. наређени су нови избори за изборне срезове: Панчево-Црепаја-Перлез, за тим за ковински, модошки и госпићско-доњо-грачачки срез. За свештеничког заступника у срезу панчевачко-црепајско-перлеском изабран је Душан Радуловић, сист. парох. помоћник панчевачки, а у срезу ковинском изабран је за световног заступника Арон Деспинић, поседник — те су као изабрани заступници и сабору пријављени. О резултату избора световног заступника у модошком срезу и свештеничког заступника у госпићско-доњо-грачачком срезу — сабор још до сада није извештен.

Даље саопштава Његова Светост, да је по наредби високосл. Саборског Одбора спроведен нов избор световног заступника изборног среза ујмањског, те је изабран за заступника у истом срезу Стеван Јовановић, кр. саветник и судија кр. табле у Сегедину. Исто тако накнадним избором изабрани су Коста Радослав, кр. кот. судац за световног заступника среза митровачког, а Др. Милан Божески, одветник у Ковину, изабран је за световног заступника изборног среза ердевичког.

На позив председника-патријарха, да сабор нареди нов избор световних заступника у Вел. Бечкереку, Вел. Кикинди и у Вршцу — сабор једногласно опуномоћава преузв. г. председника, да нада наредбу ради спроведења истих избора.

После овога председник-патријарх позива нове чланове сабора, да прикажу своје веровнице. По што у сабору није присутан ни један ново-изабрани члан, решено је: да нови чланови поднесу своје веровнице непосредно верификационом одбору, а овај да што пре прегледа исте веровнице, и да о резултату сабору извештај поднесе.

Председник-Патријарх напомиње, да њему као председнику сабора у своје време није пријављено: конституисање верификационог одбора, те му је тек с приватне стране познато, да је верификационом одбору председник: Михаило пл. Рогулић, а извештач Др. Ант. Богдановић. Стеван В. Поповић изјављује, да конституисање верификац. одбора у своје време заиста није пријављено високом председништву сабора, услед чега сабор одлучује, да се то накнадно учини.

Председник-Патријарх напомиње, да је оставком Буда пл. Будисављевића једно место у верификационом одбору остало упражњено, те предлаже, да се на исто место изабере заступник Милан Ћирић, прота новосадски, већ

и за то, јер у истоме одбору нема ни једног свештеничког члана.

На основу тога предлога, сабор једногласно бира проту Милана Ћирића за члана верификационог одбора, на место бившег члана Буда пл. Будисављевића.

Председник моли тако допуњени верификациони одбор, да што скорије предузме посао око верификовања мандата новоизабраних заступника, те да о своме послу најдаље до уторника сабору извештај поднесе. — После тога, пошто је дневни ред данашње седнице исцрпљен, председник закључује седницу после 12 сатâ у подне и закључује будућу саборску седницу за уторак 27. октобра о. г. у 10 сата пре подне.

II. СЕДНИЦА.

27. октобра 1892.

У току времена од суботе до данашњега дана, искупило се у Карловцима свега око 65 нар. заступника, те је данас од 8—10 сатâ пре подне држана заједничка конференција свих нар. заступника, који су до сад у Карловце дошли. Задатак те заједничке конференције био је, да се нар. заступници међусобно упознају, своје мисли измењују, те да се, осим избора саборских перовођа споразуму у питању дневнога реда, по коме ће сабор решавање свога задатка предузети. Колико смо ми о саветовању и о постигнутом резултату те заједничке конференције извештени — решено је заједнички и споразумно, да се за стално саборске перовође бирају они исти, који су то звање и о пређашњем сабору отправљали а у погледу дневнога реда вођена на конференцији присутних нар. заступника изразила је жељу, да сабор предузме најпре расправу појединих уредаба, које су од пређашњих сабора остале нерешене, као: мировинска и дотациона уредба, а за тим да се расправља школски закон и тек по томе предложени нацрт устава. —

Око 11 сатâ пре подне искупило се у саборској дворани око 60 нар. заступника, те на брзо после тога за држање саборске седнице уреченога времена, улази у саборску дворану Његова Светост преузв. г. патријарх српски Георгије, заједно са преосвеш. г. г. епископима Нектаријем вршачким, Мироном пакрачким, Никанором темишварским и Михаилом горњо-карловачким. При ступању у дворану, поздрављен је св. Патријарх заједно са г. г. епископима бурним усклицима: Живео!

Његова Светост преузв. г. председник-патријарх отвара саборску седницу и позива перовође, да се прочита записник прошле саборске седнице, држане 24. октобра о. г.

Стеван В. Поповић, саборски перовођа, чита записник прошле саборске седнице, и пошто, по прочитању тога записника, нико није имао ништа на исти записник приметити — оверовљава се исти записник без примедбе.

По оверовљењу записника пређашње саборске седнице устаје г. Евген Думча и нагласивши, да је сазив овог напредног нар. црквеног сабора изашао највише владалачке милости, мисли да ће погодити жељу свих присутних саборских заступника, ако предложи: да сабор закључи изјаву највеће захвалности, верности и оданости према Његовом Величанству Господару и Краљу нашем, Францу Јосифу I., па како би се иста изјава лојалности најудесније могла саопштити Њег. Ексцеленцији г. кр. поверенику, предлаже даље, да сабор из своје средине изабере депутацију, која ће отићи до г. кр. повереника те умолити га, да изволи доћи у саборницу, да му се од стране сабора саопшти изјава највеће захвалности, верности и оданости према Његовом Величанству с молбом, да ову ту поданичку, најпонизнију изјаву изволи Његовом Величанству до милостивог знања ставити.

Сабор једнодушно прима и усваја предлог члана свога Евгена Думче, те испуњене по г. кр. повереника ону исту депутацију, која је г. кр. повереника при отварању сабора у саборницу позвала.

Председник-патријарх позива сабор, да се најпре конституише т. ј. да изабере сабору бележнике.

За бележнике се једногласно бирају стари саборски бележници: Јован Новаковић и Никола Косановић из свештеничког, а Стеван В. Поповић и Јован Благојевић из световног реда.

Јован Благојевић захваљује на бележничкој части и моли да се његово место другим лицем попуни По томе сабор на место Јов. Благојевића једногласно бира за саборског бележника: Лазу Обреновића.

Стеван В. Поповић у име своје и својих

другова саборских бележника топло захваљује на поверењу, којим их је сабор одликовао, те обећава, да ће се они трудити, да оправдају то поверење.

Председник-патријарх саопштава, да су полагањем мандата Павла пл. Јеремића и смрћу бившег члана сабора Мите Петровића, у финансијском одбору остала два места упражњена, те предлаже, да се та два места попуне.

На основу тога предлога сабор једногласно бира у финансијски одбор г. г. Николу Павловића и Арона Деспинића.

По што је смрћу Мите Петровића и у ревизионом одбору остало једно место упражњено — то се на исто место једногласно бира: Никола Павловић.

Председник-патријарх саопштава, да је петициони одбор потпун, али у одбору за дневни ред има једно место, које је такође смрћу Мите Петровића упражњено остало. На то место у одбор за дневни ред бира се једногласно: барон Јован Живковић.

По што је тиме сабор потпуно конституисан — то изасланство, одређено да оде до г. кр. повереника под вођством преосв. г. Епископа Пакрачкога, иде у стан кр. повереника и моли га, да изволи доћи у саборишту да саслуша изјаву хомагијалне верности и поданичке оданости сабора према Његовом Величанству, Францу Јосифу I.

На вратима саборишће дочекују г. кр. повереника Патријарх са осталим епископима Кр. повереник улази у саборишту, поздрављен бурним усклицима: „Живио“, те пошто је своје место заузео, Његова Светост г. Патријарх Георгије изговори у име сабора следећу изјаву хомагијалне верности и поданичке оданости према Његовом Величанству, Францу Јосифу I.:

„Ваша Преузвишености!

Заступници верно-оданог народа српског, сакупљени у ванредни састанак овај црквено-народног сабора, следујући лојалном примеру својих славних предака и пређашњих сабора наших, чувством особите благодарности вођени, закључише данас једнодушно, да се свечани израз хомагијалне верности и неограничене поданичке оданости према освећеној особи Њег. Ц. и Апостол. Кр. Величанства, најмилостивијег Господара и Краља нашег Франц-Јосифа првог, на и према целом владајућем прејасном дому његовом даде, и вечнога спомена ради у записник стави, са изјавом најтоплије благодарности, што нам је по отачаској љубави и доброти својој, ванредни овај састанак црквено-народног сабора најмилостивије дозволити благоизволео.

Изјављујући ово по жељи и налогу сл. сабора Преузвишености Вашој, част ми је уједно учтиво замолити Вас, да благоизволите ову изјаву хомагијалне верности и непоколебиме поданичке оданости на подножије престола Његовог Величанства, својим путем и начином доставити“.

На ову изјаву одговорио је г. кр. повереник у кратко најпре на мађарском језику, а одмах за тим изговорио је овај свој важан и значајан говор:

„Поштовани Саборе!

Нема ни једнога међу члановима поштованог овог сабора, који не би био уверен о томе, да је уређење свију аутономних односаја српске православне цркве и школе већ преком потребом постало.

Састанку овога поштованог сабора благоизволело је Њег. Величанство највишу дозволу своју у том пуном очекивању поделити, да ће поштовани сабор озбиљно прегнути, да дело коначног уређења црквених, школских и закладних односаја сада већ крају приведе.

Могу вас уверити, преосвештена и поштована господо, да ћу са своје стране радо потпомоћи радњу сабора у тој нади, да ће поштовани сабор, обазирући се на законити утицај свију позваних чиниоца сагласно и једнодушно делу приступити и сретно довршити.

Што се операта сабора од г. 1879. и 1885. тиче, саопштавам поштованом сабору, да Његово царско и апостолско краљевско Величанство највишим одлукама својим од 23. јула 1890. год. и од 9. фебруара 1891. год. није благоизволело тим оператима највишу потврду поделити, из тог узрока, што је од оно доба, када су ти елаборати састављени, толико времена протекло, да су се околности у многом погледу из основа промениле.

Те од Његове Преузвишености господина министра-председника мени приношате

при тим првим посетама. Ако пренебрегне ту прву обвезу, или ако одгоди извршење те дужности на даље време, изгубиће угодни расположај парохијана према себи, јер први утисак је обично веома силан, а на против, расположај у људи, кад се дуго на њих не обраћа пажња, мора мало по мало охладнети.

Кад свештеник посећује први пут своје парохијане, особито ако је још млад и неискусан, а поред тога му парохија није велика, долази не ретко у опасност, да склони са својим парохијанима дружевне везе, које у заједничком живљењу могу саме собом понићи лагано и поступно, али које су ретко без разних непријатних последица. Његови први утисци могу бити врло погрешни и као такови могу се брзо и лако изменити. Врло је могуће, да ће парохијани с почетка чинити покушаје, да се с њим зближе само из простог љубопитства или, што је још горе, из самољубивог рачуна, а ту лицемерну дружевност моћи ће после с тешком муком отклонити без уштрба за свој значај у очима странаца, ма да му се попеки од њих не могу ни допасти ни улити поверења. Према томе, свештеник ће поступати врло разумно, ако се при првој својој посети буде понашао дружељубиво и ласкаво према свакоме, не ступајући у исто доба ни с ким у тешње и поверљивије односаје. Већ из просте опрезности нужно је, да се он, показујући искрен и срдачан расположај према свима, уздржава од сувише поверљивости и да не открива свакоме сванта; оно што првога пута није казао, може лако после рећи; на против, оно што је сувише казао, не може више узети натраг.

(Наставиће се.)

СРП. НАР. ЦРКВЕНИ САБОР У КАРЛОВЦИМА.

I. СЕДНИЦА.

ОТВАРАЊЕ САБОРА.

25. октобра 1892.

Највишим решењем Његовог Величанства, премилостивог краља нашег Франца Јосифа I., даним у Геделу 24. рим. октобра о. г. дозвољено је држање срп. нар. црквеног сабора и св. Архијерејског Синода у Карловцима. Услед тога је Његова Светост, преузв. г. Патријарх Српски Георгије, за данашњи дан сазвао чланове срп. нар. црквеног сабора и чланове св. Архијерејског Синода у Карловце, да и једно и друго тело предузме решавање великог задатка око коначног уређења наше црквено-народне аутономије и црквено-просветних односаја.

На данашњи дан око $^{3}/_{4}$ 10 сатâ пре подне пристао је у Карловце Његова Преузвишеност г. барон Федор Николић, као кр. повереник при овом срп. нар. црквеном сабору и св. Архијерејском Синоду. Кр. повереник дочекан је на железничкој станици једном почасном сатнијом 29. пешачке регименте, под вођством Србина капетана Добановачког. Кад је железнички воз на станицу пристао, поздрављен је кр. повереник војничком глазбом под управом капелника Хелера. Пошто је железнички воз стао, кр. повереник примио је војничке почасти од команданта почасне сатније — за тим је ступио на перон, где га је поздравио епископ темишварски г. Никанор у име Епископата, а градски начелник карловачки, као високог госта, у име града Карловаца. Пошто је кр. повереник надгледао почасну сатнију, сео је на господске кочије и уз многобројну пратњу, уз брујање звона на свима карловачким црквама и пуцање прангија ушао је у Карловце, где га је пред магистратом дочекала Његова Светост г. Патријарх Георгије са епископима г. г. Мировом и Михаилом, посланицима и силним народом Овде је св. Патријарх са искреном добродошлицом поздравио г. кр повереника, а г. кр. повереник одноздравио је, да радо долази у Карловце, у важном делу срп. прав. цркве и народа, те се нада, да ће дело, ради којега су се стекли у Карловце чланови епископата и сабора, по резултату успешно, а по цркву и народ корисно бити.

За тим је г. кр. повереник узишао у свој стан, смештен у магистратској дворани, те је после малог одмора у своме стану примао де-

путације овим редом. Најпре је примио Његову Светост г. Патријарха, са свима осталим епископима, дајући израза радости, што се са свима у повољном здрављу састаје. За тим је г. кр. повереник примио депутацију монашког и световног свештенства, под вођством г. архимандрита Платона Телечкога, по томе чланове сабора, у име којих је г. кр. повереника поздравио г. прота Ј. Вукадиновић. После тога приступили су још г. кр. повереникy: политична општина града Ср. Карловаца, професорски збор карловачког срп. прав. богословског училишта, кр. котарски суд карловачки, чиновници Саборског Одбора, присутни ц. кр. официри, професорски збор гимназије карловачке и рим. кат. жупник г. Жетић. — Све ове депутације поздравиле су г. кр. повереника речима пуним уверења, вис. поштовања и топле наде — и г. кр. повереник примио је све депутације лепо, љубазно и поверљиво.

Око 11 сата пре подне беше се искупило у саборници око 35 нар. заступника, те у исто време ступи у саборску дворану Његова Светост преузв. г. патријарх Георгије, праћен г. г. епископима Мироном, Никанором и Михаилом. При ступању у дворану св. патријарх је поздрављен, како од скупљених нар. заступника, тако и од публике бурним: „Живео“!

Његова Светост заузев своје председничко место саопштава, да му је мило, што након 2 године дана може по ново отворити сабор, па како је нужно, да се пре свега сабор привремено конституише, предлаже, да сабор изабере привремене бележнике или да се сагласи да стари бележници остану и надаље у своме звању. — Прима се — и по томе председник проглашује за привр. бележнике досадање саборске бележнике г. г. Стевана В. Поповића и Јована Благојевића.

Пошто се тиме сабор привремено конституисао, Његова Светост предлаже, да се из средине сабора испошље депутација, која ће ићи до кр. повереника, да га умоли, да изволи у саборишту доћи и сабор отворити. У ту депутацију, по предлогу г. председника, бирају се: Мирон Николић, епископ пакрачки, Иларион Руварац, Ђорђе Влаховић, Милан Димић, Др. Илија Вучетић, Др. Михаило Полит, Др. Живко Богдан, Др. Ант. Богдановић и Михаило пл. Рогулић.

Испослана депутација, под водством г. епископа пакрачког Мирона, одлази у стан кр. повереника, и кроз кратко време улази кр. повереник у саборску дворану са својим тајником г. Д. Јорговићем, праћен члановима депутације, а дочекан при улазу у сабор бурним усклицима: Живео!

Кр. повереник, заузев своје место, саопштава сабору, да га је Његово Величанство, премилостиви краљ Франц Јосиф I. благоизволео испослати, као свога повереника на овај нар. црквени сабор. За тим предаје своме тајнику г. Душану Јорговићу, да прочита највиши кр. отпис, управљен на Његов. Екселц. г. барона Федора Николића, којим се Његова Ексцеленција г. барон за кр. повереника именује.

Г. тајник Душан Јорговић чита исти кр. отпис на мађарском језику, а одмах за тим чита тај исти нај. кр. отпис срп. нар. црквени тајник Исидор Ћирић, у срп. преводу.

Највиши кр. отпис гласи у српском преводу:

„Ми Франц Јосиф први, по милости Божијој цар аустријски, краљ чешки итд. и апостолски краљ угарски.

Љубезни верни! Решењем Нашим од данашњега дана одредили смо најмилостивије, да се у смислу законскога чланка IX. од године 1868., те у смислу наредбе Наше од 14. маја године 1875 грчко-источни српски народно-црквени сабор и епископски синод, по грчко-источном српском митрополиту патријарху сазове у Карловце на дан 24. октобра (5. новембра) текуће године.

За овај сабор и епископски синод краљевским повереником Нашим — на представку Нашега угарскога министра председника — најмилостивије именујемо Вернот Вашу и поверавамо истом Нашем министру-председнику, да Вашу Верност нужним уништвом спабде.

Коме у осталом царском и краљевском милошћу стално наклоњени остајемо.

Дано у Геделе-у 24. октобра 1892. год.

Франц Јосиф с. р.

Гроф Јулије Сапари с. р.

Љубљеном верном Нашем, барону Федору Николићу од Рудне, Нашем дјејствитељном тајном савјетнику и министру-председнику краљевина Далмације, Хрватске и Славоније.“

елаборате, доставио сам Његовој Светости господину митрополиту-патријарху српском, те су исти ради добитка времена, а погледом на одредбу §. 22. а) саборског устројства у првом реду саборском одбору, а за тим одбору петнаесторице, који је прошли изборни сабор изаслао, достављени.

Ти одбори довршили су недавно своје расправе, па ће ти новоизрађени елаборати моћи послужити за подлогу рада овом расправном сабору, коме ће најглавнији задатак бити, да исте према природи и потребама српске православне цркве и школе, удеси и утаначи.

Пошто се пак предлог о народно-црквеном уставу распростире и на организацију парохија, протопрезвитерата, епархија, црквених конзисторија и митрополитског црквеног савета: то је нужно, да се саслуша и епископски синод, коме ће дата бити могућност, да се у течају и за време седнице срп. нар. црквеног сабора у погледу установљених уредаба неодложно и непосредно изјасни.

Само се по себи разуме, да ће досадање и данашње устројство српске правосл. цркве и школе стајати у крепости и законитој важности све донде, док се ново устројство, споразумом свију на то позваних фактора, не уврсти и највишим краљевским одобрењем санкционише.

Поштовани Сабране! Према свему томе, што сам до сад рекао, увидићете, да је сабор позван, да автономне уредбе за цркву и школу ковачно установи и утврди онако, као што ће то најбоље одговарати историјском развитку, али и савременим потребама српске православне цркве и школе.

Што више посматрам величину целог Вам задатка и што више видим и осећам неодложну потребу, да се сви црквени и школски одношаји дефинитивно уреде: тим топлије Вам — поштована Господо, препоручујем темељит и језгровит рад, који ће се држати искључно свог стварног задатка. Овим мојим речима не желим ни у чему сузити делокруг овог српског народног црквеног сабора.

Као што сам уверен, да ће свети синод и овај српски народни црквени сабор, а и сваки појединн члан му, из свих сила приионути, да у пуној мери одговара овом тешком, судбоносном задатку: тако Вас — поштована Господо, могу уверити, да се и од стране високе краљевске владе, задатак и рад овог сабора с пуном симпатијом прати.

И ако се све с радом овога сабора скончане жеље испуне, биће рад овога сабора, а и сваког појединог члана му златним словима записан у повесници српског рада и православне цркве српске.

У то име довикујем Вам: плодан Вам био рад и срећан Вам успех на срећу православне цркве и школе српске, у корист наше свима нам драге домовине и на задовољство нашег премилостивог владара, кога свевишњи Бог да благослови и поживи!

Његово царско и апостолско краљевско Величанство, наш најмилостивији краљ и господар Фрања Јосиф I. живио!!!“

После овог врло важног и значајног говора г. кр. комесара, који је говор од свих нар. заступника с највећом пажњом саслушан и много пута бурним усклицима дочекиван пресецан — г. кр. повереник је, праћен патријархом и епископима уз громогласно „живео“, оставио саборску дворану — а св. Патријарх заузев своје председничко место отпоче своју дивно лепу, красно смишљену и састављену приступну беседу, каква се до сад ваљда још никада ни на једном сабору није чула из уста председника патријарха. Беседа та, пуна родољубља и тачног познавања наших автономних прилика, од речи до речи гласи овако:

„Славни Сабране!

Пре него што бисмо приступили овоме велеважном уставном раду, нека ми је дозвољено изјавити славном Сабору своју искрену радост: да смо ево Божијом вољом а по превишњој милости Његовог Царског и Апостолског Краљевског Величанства, нашег најмилостивијег краља и господара, састали се и дошли у положај, да се можемо саветовати о толиким и таким предметима, који обухватају целокупно уређење наше народно-црквене автономије, и од којих решења зависиће не само будућност автономије, него и будућност наше цркве и школе, а по томе и будућност целог нашег православног српског народа у земљама круне св. Стевана.

Ако решење овог тешког задатка буде

поспешно, т. ј. духом православне цркве задахнуто, а духу српског православног народа верно, и по томе на правди и потребама цркве наше и народа нашег основано, а при томе у свему складно и са државним циљевима, који нам као верним синовима ове отаџбине тако исто на срцу леже, као и благостање наше цркве и школе, — оно ће бити са свих страна вољно и радосно прихваћено и поздрављено, и важиће за дуги низ година као једно од највећих јемстава за правилан ток нашег црквеног и просветног живота, и за очување и ојачање наше верске и моралне снаге, а за осигурање народног нам живота и опстанка; — а ако резултат нашега рада не буде имао на себи тога обележја, он не ће довести црквени и просветни живот наш у редован колосек, него ће га и даље оставити изложена опасним потресима, који су га — са садашњих незгодних уредаба — и до сад заустављали у његовоме развитку. —

Жарка жеља целог народа нашег, да види већ једном окончано уређење свих односаја своје народно-црквене автономије, да види довршену зграду народно-црквеног устројства цркве и школе своје, која се ево већ више од двадесет година гради, та жарка жеља, где да нађе јачег и јаснијег одјека него у срцу предстатеља цркве, и у срцу његових изабраних заступника?!

Та управо с тога, што смо сви ми, који смо овде сакупљени, том истом топлом жељом проникнути били, и што свесни бијасмо и знадосмо, да испуњење ове жеље нашег народа зависи у првом реду од нас и нашег рада, — бијаше у часу, кад се оно концем месеца Априла 1890. године овде растадосмо и у вас свију преосвештена, частна и поштована Господо, исто тако као и у мене тврдо уверење, да ћемо се што скорије, можда још оне године опет овде састати, да приступимо законотворном раду своме — и при свем том ево се до данас не састадосмо.

Шта бијаше узрок томе закашњењу, данас је свима јавно. Само неразборита жестокост страначке борбе или можда неоснована лична срџба, могаше мени подметати неко тобож' непријатељско расположење према славном Сабору, односно злу намеру, да што дуже спречим рад славног Сабора.

Ја се никад нисам туђио баш рада са сабором нашим, којега положај у организму наше новопредјелне цркве за тако важан сматрам, и којега до сад стечене прерогативне искрено уважавам и поштујем! (Бурно: Живио!)

Није дакле до мене стојало, да се славни Сабор што пре сазове, него је то зависило од других важних околности, а поглавито зависило је од природног, припремног рада оних саборских органа, које је закон и које је славни Сабор на то позвао, да тај припремни рад обаве.

А тај припремни рад славног Сабора бијаше огроман.

Вођен уверењем, да ће уређење наше народно-црквене автономије само онда бити цјелисходно, и да ће само онда одговорити сврси својој, ако буде у оном правцу изведено, како сам напред рекао, — саборски је одбор предузео големи посао, да начини једну органичну Уредбу, којом би сви односаји народно-црквене автономије по једним и истим начелима и према оправданим захтевима оба црквена фактора, којима по закону, традицији наше цркве и постојећим, на закону и традицији основаним уредбама, припада црквена власт, — а то је: јерархије и народа — уређени били.

И он је тај посао по дугим и свестраним саветовањима, каква приличе важности тога предмета, концем године 1891. свршио, и свршивши га, операте своје Одбору Петнаесторице славног Сабора на даљи претрес и установљење предао; а потоњи одбор прихвативши и од своје стране смисао о једноставном, органичном уређењу свих послова народно-црквене автономије, подвргао је операте саборског одбора зрелом саветовању и установио је предлоге своје, који ће се славном сабору поднети.

Један поглед на опсежност операта, како саборског одбора, тако и одбора петнаесторице довољан је, да увери свакога, да би се таки и толики посао једва и могао за краће време обавити. А чим посао довршен бијаше, ја ни часа не почасих, да

учиним оно, што као поглавица цркве и председник овог славног сабора дужан бијах учинити, а то је, да — уз превишњу дозволу Његовог Величанства — сазовем славни Сабор у овај напредни састанак. (Са свих страна клицање: Живио!!)

Пред вама преосвештена, частна и поштована господо, стоји ево цела слика припремнога рада, а и сам рад вам је како од једног тако и другог одбора већ унапред на проучење достављен.

Ја смело смем тврдити, да доселе ни једном од наших народно-црквених сабора није толики и тако важни материјал за расправу предложен био, као што је предложен сада славноме сабору. Ако је дакле у времену нешто и изгубљено, с друге стране добивено је у обиму и каквоћи рада.

Предложеним оператима одређује се скоро цело поље наше народно-црквене автономије; а поглавито доноси се органичан устрој свих саставних делова наше митрополије, — народно-црквени устав наше овопределне цркве, уређују се школе и други просветни и наставни заводи наши; доносе се свестране одредбе односно материјалних средстава за издржавање цркве, школе и других црквених и просветних установа, а то је односно управе и надзора народно-црквених фондова и закалда и народно-црквених добара, уређује се дотација клира, почевши од Митрополита-Патријарха, па до парохијалног и манастирског свештенства, установљују се мировинске закаде за удовице и сирочад световних свештеника и народно-црквених чиновника, и најпосле установљују се и прописи службене одговорности свих органа, који су позвани, да сваки у своме делокругу врше установе народно-црквене автономије, без које би одговорности, и код најсавршенијих органа — цели строј народно-црквене автономије могао пољуљан бити; најпосле установљују се за год. 1893. они трошкови, који су нужни за подмирење потреба на цели црквене и просветне, и приходи, од којих ће се ти трошкови подмиривати.

Као што видите, велико и пространо је поље овог законотворног рада, а што се каквоће му тиче, мислим, да је иста и по основима и по садржају своме одлична.

Операти ти сачињени су са употребом свиколиких досадањих радова на пољу устројства наших народно-црквених автономних одношаја и са уочењем свих потреба цркве и народа. Засновани са једним и истим начелима, и међусобно доведени у органичну свезу, они нам дају организам једног твора, зграду једног основа, слику једног кова! — У њима су складно проведена начела јерархичне и народне власти у цркви, без да су до сад стечене прерогативе славног сабора и најмање окрњене, те су и за то већ подобни, да за увек укину несугласице између оба фактора црквене власти! (Живио!)

Но, славни саборе, нека ми је допуштено рећи, да већ и личности самих сачинилаца тих оперета пружају јемства за ваљану и целисходну израду у речи стојећих предлога.

Та славни тај сабор бирао је у оба одбора, који су добили по закону и по саборском овлашћењу задатак, да припреми предлоге за расправу саборску, такове чланове своје, који су и знањем и искуством својим у организаторним пословима у опште, и цркве понасоб, и признања пуним деловањем својим на пољу рада за установљење и осигурање народно-црквене автономије, и свагдањом добром вољом и поштеном намером својом, да по најбољем знању, уверењу и савести својој, послуже својој цркви и народу, пружали довољно јемства, да ће поверени им задатак добро и целисходно решити; — и ја сам тога пуног уверења, да су га тако и решили! —

И кад то овде исповедам, не могу муком прећи оне алонамерне гласове, који су распростирани по народу нашем, као да одбори ти, при израђивању својих предлога нису ишли за својим болим знањем и уверењем, него да су радили по мојим упутствима и под притиском мојега наметљивог поступања, — не самостално! — Ја свечано одбијам неоправдано сумњичење и моје личности и оба одбора и изјављујем, да би такав поступак био и мене и уважених чланова оба одбора недостојан! (Живио!)

Операти ти нису диктат моје воље или самовоље, него резултат слободног уве-

рења и савестног рада оба одбора и оних, који су позвани били да својим знањем и искуством помогну овај задатак решити. (Тако је!)

При расправи вођеној ради установљења ових операта утицао сам ја мојим саветом толико колико и сваки други члан саборског одбора, а ваљда нико неће држати, да при таким расправама, баш глас и савет патријархов не треба да се чује, или ако се и чује, да мање важи од гласа и савета других чланова цркве! (Тако је! Живио Патријарх!)

И сада, сл. Саборе! — кад откуцава час, да се отпочне рад, као од вас изабрани поглавар цркве и председник овог славног Сабора, очински позивам и молим све скупа и сваког појединог поштованог члана овог славног Сабора, да учествујући у нашем законотворном раду никада не смеће с' ума, да дело што хоћемо да изведемо, треба да буде по целу цркву и по цели народ наш спасоносно и да оно треба да преживи ово поколење, и да пређе од оца на сина, од сина на унука, и даље до воље божије, пак да и њима не буде на штету и рушење, него на корист и сазидање. Коме то пред очима лебди, тај ће одбацити ситне страначке обзире, и неће ићи за тим, да се при томе раду упаредо интерес странке, на уштрб интереса цркве и народа. (Тако је! Живио!)

И још Вас једном молим, да у раду своме без међусобног поверења не може посао напредовати, а ни срећно крају привести. —

Треба да сви имамо веру у поштене намере сваког појединог од нас; треба да верујемо, да нас све у раду нашем покреће и руководи истинита и права љубав и оданост прадедовској цркви нашој и њеним установама, и треба најпосле, да ствар по њеној унутарњој вредности оцењујемо, а не само по лицу, које ју предлаже или заступа, и ја сам уверен, кад тако буде, неће бити великих несугласица између нас!? (Тако је!!)

А из тога рада узвисиће се зграда наше народно-црквене автономије, дивна и трајна, јер ће јој основ бити станац камен наше тврде и непоколебљиве вере и привржености српској православној цркви, зидови ће јој бити целац-камен нераздвојне слоге јерархије и народа, а кров наша челик-воља и одлука, да савесно вршимо све њене установе. (Живио!)

А ти Боже и оче свемогући, у чију већу славу треба и желимо да овај посао свршимо, дај нам духа премудрости, да га у добром правцу отпочнемо, духа разума, да га најцелисходније свршимо, духа страха твога, да код овог посла одбацимо све оне мисли, које не би ишле у прилог делу, кога смо се латили.“ — (Дуготрајни усклици са свих страна: Живио патријарх! Живио!)

После говора Његове Светости г. Патријарха, који је на цео сабор дубок утисак учинио — председник-патријарх прелазећи на дневни ред приказује извештај саборског одбора 15-торице о припремној му радњи за сабор, заједно са оператима које је израдио. — Даље приказује председник-патријарх сабору извештај саборског одбора о радњи и деловању му у год. 1890. и 1891., с предлогом, да се тај извештај саборског одбора одмах у сабору прочита, а после и да се штампа и пар заступницима раздели.

Стеван В. Поповић чита опширни извештај саборског одбора о раду му у годинама 1890. и 1891. и по прочитању истога извештаја закључено је, да се како извештај одбора 15-торице тако и извештај саборског одбора изађу саборском одбору за установљење дневнога реда — но извештај саборског одбора предходно да се штампа.

Председник-патријарх приказује остале поднеске, који су сабору до сада стигли као:

Саборски Одбор спроводи сабору на надлежну расправу и решење представку управе манастира Беочина у погледу намерене продаје манастирског земљишта, где се копа каја и цемент, по цену од 100.000 фор.

Исти Саборски Одбор спроводи сабору представку епарх. скупштине бачке у погледу зидања епископске резиденције у Нов. Саду, даље представку исте спар. скупштине у погледу систематизовања ревизорског и архиварског звања. — Исти Саб. Одбор спроводи сабору на надлежно решење представку спар. скупштине пакрачке, у погледу установљења још два нова протопресвитерата у истој епархији, односно у погледу поделе пакрачке епархије на 6 протопресвитерата

на место досадашњих 4 протопресвитерата. — Исти Саб. Одбор спроводи сабору меморандум свештеничког збора арадског протопресвитерата у погледу успостављања права патроната за срп. прав. свештенике и учитеље, — даље представку свештеничког збора мохачког протопресвитерата у погледу уређења свештеничке и учитељске дотације. — Исти Саб. Одбор спроводи сабору молбеницу б о р о в с к е срп. прав цркв. општине ради дозначења 500 фор. припомоћи на цел експропријисања још једног парохијског места.

Председник-Патријарх приказује заступничке вероввице Дра Милана Божеског, К. Радослава, Арона Деспинића и Душана Радуловића. — Издају се верификационом одбору.

Исти Саб. Одбор спроводи Сабору на увиђење и расправу отпис вис кр. уг. Министарства у погледу одређења награде за администратора митрополије карловачке. — Исти Саб. Одбор спроводи представку административног одбора темишварског у погледу уређења свештеничке дотације у Краљевцу, Лукареву, Хрњакову и Станчеву, — даље представку свештеничког збора кириско-глинског протопресвитерата у погледу целисходног уређења наших цркв. нар. одношаја — и молбу цркв. општине батањске, да се класификује у погледу плаћевног разреда свештеничке дотације.

Члан сабора прота Никола Косановић, моли допуст, по што због болести не може на сабор доћи. — Члан сабора Анастас Добровић повлачи свој поднесак, којим је полагање свога мандата пријавио. — Неколи становници дањски моле, да им сабор исходи откуп алодијалних земаља.

Саборски Одбор приказује сабору отпис вис. кр. уг. Министра-председника, којим исти узима без примедбе на знање записник прошлог сабора од 1890. године.

Александар Трифунац, Буде пл. Будисављевић, Павле пл. Јеремић и др. Јован Јовановић, полажу своје мандате, а Милош Зец моли допуст, јер сада због болести не може доћи на сабор.

Српски учитељски конвикт у Нов. Саду моли, да му се одреди припомоћ из срп. нар. црквеног фондова.

Председник-Патријарх подноси сабору протесте против т. з. јединственог статута, односно предложеног устава — уложене од сентомашког, кумановског, ст. кањишког, сомборског, ст. бечејског и фелдварачког бирачког збора. — Издају се одбору за дневни рад.

Барон Јован Живковић, с обзиром на то, да је кр повереник држао у сабору значајан говор, а и председник је важним приступним говором саборска саветовања отворио — предлаже, да се ти говори посебно одштампају, како би их сви заступници могли имати при руками. Закључено је: да се адреса лојалности, говор кр. повереника и говор Његове Светости засебно одштампају и нар. заступницима на употребу уруче.

Стеван Јовић наглашује, да је он још прошлог сабора био против тога, што се срп. нар. црквен. сабор од стране кр. повереника на мађарском језику отвара и најпиши кр. отпис на мађ. језику чита. Он је тога мишљења, да се ми по нашој автономији имамо у сабору само српским језиком служити, те за то он и његови другови сматрају автентичним само српски превод најв. кр. отписа.

Др. Јосиф Јагић одговара предговорнику, да кр. повереник отвара наш сабор у име Његовог Величанства, те је властан и позван, да отвори сабор на ономе језику, који је у таким приликама званични језик Његовог Величанства. Он мисли, да предговорник није на чисто са правом врховпога надзора Његовог Величанства, на осуђујући безразложан говор предговорников предлаже, да тај говор његов и не улази у саборски записник.

Већином гласова је решено, да говор Ст. Јовића не улази у саборски записник.

Његова Светост г. Патријарх председник моли одбор за установљење дневнога реда, да у сутрашњој саборској седници изнесе пред сабор свој предлог о дневном реду будућих седница.

Др. Илија Вучетић предлаже, да се за сутрашњу седницу стави на дневни ред: изнети верификационог одбора, избор саборског бележника на место ободелог Н. Косановића и расправа предлога одбора за даљи дневни ред —

Пошто је овај предлог усвојен, Његова Светост преузв. г. председник затвара данашњу седницу и заказује будућу седницу за сутра 28. октобра о. г.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Извештај о октобарским седницама епарх. управе темишварске.) Темишварска епарх. конзисторија одржала је своју редовну седницу 20. октобра о. г. Међу решеним предметима спомена су вредни ови: Извештен је јереј Димитрије Гађански, парох срп.-чешејски, да је 60 фр. у име државне припомоћи добио. — Пожурен је конс. изасланик, да истрагу против јереја Л. Којића, пароха бокинеског, неодложно спроведе. — Извештен је јереј Живоин Милић, умировљени парох сочански, да му је саб. одбор 400 фр. у име годишње мировине из јерарх. фонда дозначио. — Извештен је јереј Драгутин Мојић, админис. реактивирање парохије овсеничке, да му је саб. одбор 200 фр. годишње припомоћи из јерар. фонда на исплату упутио. — Извештен је саб. одбор, да умиров. парох механеки, јереј Константин Хаџи, од доба умировљења свога није ни механеку ни другу коју парохију администрирао. — Уаст је на знање извештај проте арадског, да је јереј Дамаскин Ђорђевић, парох ињлачки, умро, усљед чега је парохија ињлачка у привременој администрацији поверена једном јеромонаху манастира Бездина. — Уаст је на знање извештај проте арадског, да је јером. Самуила Поповића црквб. општини арадгајској за администратора тамошње парохије представио и умољен је саб. одбор, да реченом јеромонаху припомоћ од 200 фр. из јерарх. фонда на исплату упути. — Узети су на знање извештаји проте темишварског, по којима је јер. Теодора Јозановог, администр. парохије рудњанске и јер. Косту Лазића, админис. парохије сочанске, у парох. звање њихово увео. — Молба проте в. кикиндског, да се мокрињска обудовљена парохија тамошњим свештеницима у администрацију по чредама повери, није уважена, него је решено, да се та парохија до правилног попуњења међу мокрињским свештеницима подели, које ће стање само донде трајати, док се дуг у име порезе и еквивалента на упраж. парох. сесији од прихода исте сесије не исплати. — Одобрено је расположење проте в. кикиндског, којим је предавање веронауке у тамошњој основној школи „Рашковићевог завода“ Петру Симићу, свршеном богослову и изабраном Законом тамошњем, поверио. — Викентије Поповић, свршени богослов из Вршца, постављен је за администратора парохије у Шурјану. — Сви компетенти, наиме: Велко Белеслијин, парох сакадски, Бранислав Поштић, капелан старо-станарски, Душан Јаблановић, парох панчевачки, Василије Петровић, парох срп. ст. мартонски, Јоаким Сувајџић, администр. парохије чоканске, Теодор Јозанов, администратор парохије рудњанске и Милан Димитријевић, администратор парохије т. каљинке, који су на парохију т. каљинку компетовали, принуштени су избору и послате су молбенице њихове црквб. општини Т. Каљинској ради избора пароха. — Молба јереја Павла Милина, администр. парохије башахидске, којом је на парохију башахидску компетовао, издата је надлежном проти с позивом, да црквб. општину башахидску на изјављење позове, да ли жели молитеља, пошто осим њега на тамошњу парохију нико други компетовао није, за сталнога свога пароха. — За штипендисту штипендије пок. Петра Божића изабран је Давид Поповић, ученик I. разреда трговачке школе у Темишвару и послата је како његова тако и молбенице осталих компетената саб. одбору ради потврде избора. — Осим тога донесена су решења у брачним споровима. —

— Темишварски епарх. администрат. одбор одржао је своју редовну седницу 21. окт. о. г. Међу решеним предметима спомена су вредни ови: Разаслати су подручним црквб. општинама извештаји управе срп. нар. црквб. основна и фундација о стању истих за год. 1889. 1890. и 1891 — На достављену одлуку управног одбора темишварске градомеље, да се рентирање црквено-школских приреза, који нису основани на од епарх. власти одобреном предрачуну и репертицији на поједине личности, путем пол. екскекуције неће више утеривати — позвате су подручне општине, да сад већ и у интересу своме предрачуне своје, па и репартицију на поједине личности новембра месеца сваке године управи овој на одобрење подносе — Изаслат

је јереј Петар Ђурић, парох чаковачки и протонамесник, да радњу око оправке торња на цркви гадској, на трошак немарне црквене општине гадске, на основу прорачуна и плана стручњака, Михајила Алберта из Темишвара, истоме стручњаку преда и настоји, да се та радња што пре обави. — Одобрење овоепарх. изаслаником, јерејем Св. Дражићем обављене организације црквене скупштине м чанадске задржано је у одвису, док на призив црквене скупштине м. чанадске против овд. решења, којим је организација наређена, сабор. одбор своје решење не донесе. — Одобрен је избор црквене скупштине срп. прав. црквене општине меленачке и конституисање исте. — Примедбе министарства унутрашњих послова у погледу допуне штатута Шпиман-Бибићеве закладе, издате су са свима овопредметним списима конс. фишкалу с позивом, да у смислу завештајног писма споразумно са најстаријим чланом Бибићеве породице, плем. Митом Бибићем, у погледу жељене допуне мњење и предлог управи овој поднесе. — Није дозвољено црквене општине варјашкој, да једну црквено-општинску кућу своју прода. — Одобрено је конституисање црквене скупштине старчевачке. — Одобрена је обављена обнова црквене скупштине карловске у тренћини својој. — Уништено је решење црквене одбора срп. прав. црквене општине арадске, којим је председника школе. одбора тамошњег са председничког места скинуо и успостављен је исти председник у своје звање са разлога, што црквени одбор није надлежан, да председника школ. одбора звања лиши. — Пожурен је К. Ст. члан одбора овог, да због почињене незаконитости распуштену црквене скупштину срп. прав. црквене општине срп. ченејске реорганизира. — Одобрен је купо-продајни уговор, по коме је срп. прав. црквене општине санадска једну кућу за 1350 фр. за парохијални дом купила. — Молба црквене општине сечанске ради получења државне приномоћи с препоруком је спроведена министарству богочасти и јавне наставе. — Одобрени су рачуни неколико црквене општина, и неколико рачуна враћени су дотичним црквене општинама, да их по предлогу епарх. ревизора рачуна исправе и по ново овамо на прегледање поднесу. — П. М.

— (Распис књижевних награда из фонда Јована пл. Наке.) „Матица српска“ расписала је из фонда Јована Наке В. С. Миклушког за годину 1893 ове награде, и тражи да се за њих напишу: I Ова дела: 1.) Роман, драма или шаљива игра, приповетка или новела из српског живота. — Награда од 50 до 500 фор. — Рок Петров дан 1893; — 2.) Књига за народ о заразљивим болестима. — Награда од 100 до 300 фор. — Рок Петров дан 1893; — II. За саставке за „Летопис“: 1.) Студија, монографија или расправа из српске историје; — 2.) Студија или расправа о бројном, привредном и просветном кретању српског народа; — 3.) Студија или расправа из српске књижевности; — и 4.) Земљописна или етнографска расправа или путописи по српским крајевима и земљама. — Награда је за сваку таку студију, расправу или монографију од 50 до 150 фор. према величини и вредности дела. — Дела на расписане награде ваља писци да поднесу анонимно, а уз дело да приложе запечаћено писмо, у ком да означе своје име и где станују. — Рукописи се не враћају. — Награда се издаје тек онда, кад писац поднесе дело наштампано, осим ако с „Матицом“ о томе што друго не уговори Писац је дужан од свога награђеног дела, кад изиђе из штампе, уступити „Матици“ 25 примерака. — Чланци и расправе за „Летопис“, као и награђене новеле и приповетке штампају се најпре у „Летопису“, а после остаје право и писцу и „Матици“, да их могу и посебице прештампати. — Према количини преосталога новца „Матица“ ће примати и по вредности награђивати и друга научна, популарно-научна и забавна дела и чланке.

— (Распис књижевних награда из задужбине Јована и Терезије Остојића.) „Матица српска“ расписала је из задужбине Јована Остојића и жене му Терезије рођ. Зозукове за годину 1893 награду од 50 дуката за дело: „Историја српске православне цркве у Угарској,“ с роком до 31. децембра 1893. — Осим тога су из ове задужбине, с роком до 31. децембра 1892, расписане ове награде: 1.) „Историја српске књижевности за школу“, с наградом од 100 дуката; 2.) „Историја Срба у Угарској од најстаријих времена до данас“, с наградом од 100 дуката; 3.) Расправа о Буњевцима за „Летопис“, с наградом од 100 дуката; 4.) Популарна естетика за одрасније Србиње, с на-

градом од 50 дуката; — и 5.) „Историја српске школе у Аустро-Угарској монархији“, с наградом од 50 дуката. — Писци морају своје рукописе анонимно поднети, а рукописи се не враћају. Награда се издаје писцу, кад дело своје наштампа, осим ако што друго у том погледу не уговори.

ЧИТУЉА.

— († Сава Коларски) почасни прота и парох доловачки у Банату — Дне 22-ог октобра у 5 сахата из јутра у 71 год. живота свога угаси се један драгоцени живот, умориле руке своје престрти и замени живот свој лепшим и бољим, вредни служитељ олтара Божијег, одлични свештеник, врсни трудбеник на њиву народног нам живота и рада — прота Сава.

Неумитна смрт својим леденим претима занемила је човека, који је у току 47 година своје свештеничке службе ревносно, топло и истински љубио своју цркву и народ свој.

Покојник се родио у Делиблату 9-ог фебруара 1822 године. Основне школе походио је у месту свога рођења, а по свршеним основним школама дадоше га родитељи његови, да би постигао вишег образовања на гимназијске науке у Оравицу, Темишвар и Сегедин. Богословију је изучио у Вршцу. — По свршеним богословским наукама рукоположио га је 15-ог априла 1845 год. покојни епископ темишварски Пантелемон Живковић за ђакона а 16-ог истог месеца и за пресвитера, те буде додељен за капелана бившем проти панчевачком Константину Арсеновићу. Пет година провео је покојник као капелан панчевачке општине, за тим је 20-ог марта 1850 год. потврђен био граматом за пароха црепајског, где је покојник такође 5 година верно и савесно вршио дужности душепастира. 1855 год. пак потврђен је био граматом за пароха доловачког, где је до своје смрти пуних 37 година провео. —

Смрћу проте Саве легао је у хладни гроб један од најодличнијих служитеља св. олтара Божијег. — Мало имаде таквих свештеника, који су се кроз цео век свој знали одржати у узвишеном и тешком позиву једног душепастира, као што се то покојник знао одржати. — Покојник је у свему и свачему до крајности тачан и уредан био, он је био свештеник, коме је ретко наћи друга у вршењу дужности, он је био црквени проповедник, који је често ступао на амвон и пастви својој тумачио слово Божије, упућивао их, да се одушевљавају за своју св. веру прадедовску и за све оно, што је у истини свето, племенито и увишено. Као парох, много је што шта корисно завео и изделствовао покојник својој општини, тако, да ће му се дуго сачувати спомен. — Као свештеник слободно се може рећи, да је покојник био потпуно дорастао своме високом позиву и чину. — Цркви својој, народу своме беше искрени пријатељ, од кога се никад па и у најтежим тренутцима живота свога није делио.

Покојник беше кроз и кроз образован и начитан човек. То и јесте његова права одлика, да је међу осталим свештеницима белоцрквапског протопопијата, на похвалу своју, био најлитерарнија личност. — Готово се поуздано може рећи, да није било књиге важне и значајне, коју није прочитао. То сведочи и његова огромна књижница, коју је за живота још панчевачкој црквеној општини поклонио. Па и у старости својој богатио се покојник знањем, читајући непрестано. Бејаше редовни предбројник и купац српских књига и новина. На јавне прилике додуше није утицао, и ако је с бодрим оком све пратио и одушевљавао се као Србин — но учествовао у борби није никад. Држао се цркве и дужности своје као душепастир. — Споменућ мало час, да је покојни прота Сава врло начитан и образован човек био. Како је пријатно увек изненађивало, како је лепо украшавало и онако интересантну појаву његову, кад је с киме почео претресати са свим природно, просто и разумно сва покренута питања књижевности и журналистике. За то је и био онако поштован и љубљен, и то не само од своје пастве, већ и од многих других у ближој и даљој околини, па и од своје претпостављене власти.

За заслуге своје бивао је често одликован. — Најпре га је 1861 године блажене памети Самуило Машировић одликовао црвеним појасом, а године 1868 наименовао га је покојни Епископ Емилијан Кенгелац за консисторијалног приседника; 1871 год. буде изабран од епарх. скупштине вршачке за члана епарх. администтр. одбора — Штујући у њему покојни епископ Кенгелац једног од најобразованијег свештеника у подручју своме, наименовао га је за намесника бело-црквапског протопресвитерата; 1887 године пак, за ревносну и плодоносну службу

свештеничку“ одликовао га је садашњи епископ вршачки Нектарије титулом протојереја. — Одличан дакле свештеник, ревностан служитељ олтара божијег, опробан пријатељ свога народа — ето то је био покојни прота Сава, парох доловски. —

Покојник је сахрањен 24-ог октобра у 10 сахата до подне, уз велико саучешће своје пастве и многобројно сакупљеног света из околине. — Укоп му је био величанствен, а то сведочи, да је покојник јако обљубљен и поштован био. — На самртнички одар му положена су била два венца, и то један од стране црквене општине, а други од политичке општине. — При погребу овог врлог трудбеника народњег чинодјејствовали су, осим местних свештеника, још и ови са стране: Василије Богосављевић, парох баванишки, Васа Бранковић, парох делиблатски, Јован Малушев, парох новоселски, Лука Поповић, парох панчевачки, Душан Јаблановић, парох панчевачки и Илија Јанковић, парох мраморачки. —

Надгробну реч држали су и то: Лука Поповић парох панчевачки, који се у име панчевачке црквене општине, као изасланик јој, китњастим и дивним говором опростио од покојника; — за њим је изговорио опроштајну реч његов бивши капелан Михаило Ракић, који описао живот његов и рад на црквеном пољу и у народу. — Обојица су достојно оплакали и оценили покојника. —

Оваком врлом покојнику дакле, одличном слузи олтара и божијег и народњег, достојно и проведно јест, да му кликнемо: Бог да ти душу прости, оче Саво, и вечан ти спомен!

М. Р.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 195, 1—3

На ново установљену женску школу III. и IV. разреда расписује се стечај, и тражи се учитељица.

Плата је 300 ф. а. вр. годишње и 50 ф. за стан.

Изабрана учитељица биће дужна све школ. уредбом прописане предмете предавати. Рок стечају траје до заведења.

У бачком Петровом-Селу 20. октобра 1892.

Ђорђе Марковић, иеропођа. **Сава Ристић,** председник.

СТЕЧАЈ. 188, 3—3

Пензионовањем Мирка Марјановића учитеља, остаје штација учитељска у Кишфалуби упражњена.

Плата учитељева јесте: 1.) 300 фор. 2.) За повторну школу 40 фор. 3.) За неровођење 20 фор. 4.) Од укопа и венчања 40 новч. 5.) Три ланца оранице. 6.) Четир хвата тврдих дрва и 7.) Стан са две собе, кујном, комором, подрумом, шталом, пајтом и баштом од $^3/_4$ ланца.

Учитељ је дужан — уз школске дужности — у цркви, и ван цркве уз свештеника појачку дужност вршити, у скупштинским и одборским седницама перо водити и рачунарске послове у општини обављати.

Рок стечају је 15-ти новем. т. г.

У Кишфалуби 4-ог октобра 1892. (Kisfalud, Baranya m.)

Председништво Школског Одбора.

СТЕЧАЈ. 185, 3—3

Овим се отвара стечај на место забавиље и њене помоћнице на овдашњем срп. православном забавишту. Плата забавиље је 360 фор. годишње, слободан стан и 3 хв. меканих дрва у име огрева. Плата помоћнице је 140 фор и слободан стан. Забавиља мора бити Српкиња православне вере, а мора знати и мађарски. Од забавиље се иште да је оспособљена за учитељицу на српској учитељској школи, као и то, да је у току од године дана дужна положити испит за забавиљу. Молбенице се имају послати потписаном председништву. Рок стечају траје до 1. (13.) новембра о. г.

У Перлезу 29. септембра 1892 год

Душан Савић, иеровођа. **Ђура Илић,** председник.

Е. 1320. I. 238. СТЕЧАЈ 186, 3—3

Ради попуњења парохијског места у Ботошу, са платом четврте класе.

Конкуренти имају своје ваљано инструисане молбенице путем својих власти, најдуже до 15. (27.) новембра 1892. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 28. септем. (10. октоб.) 1892. држане.

Е. 1290. I. 236. СТЕЧАЈ. 187, 2—3

Ради попуњења упражњеног парохијског места у Вел. Гају, са платом четвртог разреда.

Конкуренти имају своје ваљано инструисане молбенице, путем својих власти, најдаље до

*

15. (27.) новембра 1892. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 28. септембра (10. октобра) 1892. држане.

---

194. 2—3

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Милице Ковачев рођ. Радонић из Мола, против супруга свога Петра Ковачева, бившег становника молског, коме је сада место пребивања непознато, овим се позива супруг Петар Ковачев, да у року од 60 дана потписаној конзисторији предстане или садашње место свога пребивања пријави, јер ће се у противном случају против њега и без његова учешћа сходно по закону поступати.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Нов. Саду 29. сепг. 1862.

Конзисторија Епархије Бачке.

ЈАВНА ДРАЖБА. 192. 2—3

Дана 2. (14.) новембра 1892 године у 10 сах. пре подне, продаваће се на јавној дражби у ман. Беочину овогодишња шумска сеча, састојећа се из 24 кат. јутара.

Лицитационе услове ставља до реченог дана манастирска управа свакоме на углед. Пиниманлук 200 фор. авр

У манастиру Беочину 14. (24.) октобра 1892.

Управа ман. Беочина.

СТЕЧАЈ. 193. 2—3

На упражњено место пароха у Прхову са платом VI. разреда, овим се отвара стечај

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије, путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера, до конца новембра о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 13. (25.) октобра 1882. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

Бр. III. 0. 8. ex 1892.

СТЕЧАЈ. 191. 2—3

На упражњено учитељско место у Ловри (испод Будимпеште у будимској епархији) овим се расписује стечај.

Плата је учитељу у готовом новцу 340 ф., слободан стан са две собе и баштом, 12 ф. у име перовођства, 15 данаца оране земље, на коју учитељ порезу плаћа (годишња аренда 180—200 ф), од сваког укопа, парастоса и венчања 50 нов. а у име огрева 500 снопова дрва.

Изабрани учитељ дужан је све законом прописане предмете у школи предавати, појторину школу држати и у цркви појати.

Молитељи нека своје молбенице пошљу на овом. шк. одбор. (Lóré u. p. Ráczkeve, Pest megye).

Рок стечају истиче 18. (30.) нов. 1892 г.

Из седнице срп. прав. црквено-школске општине у Ловри 23. (11.) нов. 1892 год.

А. Чиплић, Јован Богдановић,
перовођа. председник.

Ć. O. 1193 ex 1892. 440.

СТЕЧАЈ. 184. 3—3

Ради попуњења места актуара саборског одбора, овим се отвара стечај.

Годишња плата актуарова јесте 900 фор. авр. и 150 фор у име станарине, а изабрани актуар поставља се за таковог за сада у привременом својству.

Који ово место получити желе, имају своје правничко оспособљење, и вештину у састављању списа на српском, мађарском и немачком језику исказати.

Молбенице имају се саборском одбору у Карловцима поднети у току од три недеље дана рачунајући од дана првог увртења овога стечаја.

У Карловцима 11. октобра (29. септембра) 1892.

Председништво Саборског Одбора.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **стране земље** на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Поједини бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

Српски Сион

ГОДИНА II. БРОЈ 46.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 8. НОВЕМБРА 1892.

МИСЛИ ЈЕДНОГ МИРЈАНИНА

ПОСВЕЋЕНЕ СРПСКОМ СВЕШТЕНСТВУ.*)

Ја нисам активан политичар и без велике нужде и невоље не мислим се у активну политику враћати.

Слободан од партајских веза и партајских циљева, далеко од отаџбине и опет мислима једнако у њој, далеко од страсне борбе, која се тамо води, и опет довољно близу, да је видим целу и да пратим сваку појединост њену, ја сам у положају да се без узбуђености и без пристрасности могу дати на изучавање појава целокупног живота народног, на испитивање узрока и закона њихових, и, бар у неколико, на догледање њихових вероватних последица.

Има једна област практичног изучавања, која би се праведно могла назвати: „филозофијом политике“. Не знам шта би филозофија политике одговарала другим људима на питање: има ли лека нашим народним невољама? Мени је она свагда одговарала: лек је у моралном препорођају народа вером. Могућно је, да сам ја баш најмањи и последњи међу онима, који би о томе могли и требали да пишу. Али и ако бих имао пуно узрока за устручавање, опет осећање дужности према народу у мене је јаче од свих разлога за устручавање. Знам да ће међу онима, који о себи мисле, да су високо учени, бити по више њих, који ће ми се и пасмејати; знам да ће се наћи људи, који ће ове мисли предусрести с подозрењем;

*) Извадак из прекрасног чланка г. Чеде Мијатовића, који је изашао у 5. броју „Храшћанског Весника.“ Из чланка је изостављено оно, што се специјално на прилике у Србији односи — а остало доносимо ево, да наши вонт. читаоци више пута прочитају оне мудре речи!

Уреди.

може бити да се оне и вама самима неће свидети, може бити да ћу вам се и замерити. Али све је то ништа према горчини којом нас запада свест, да из малодушности нисмо смели да јавно кажемо истину. Што народ наш данас лута као по мраку и страда свакојако, томе је у многоме крива малодушност његове интелигенције.

Има ли данас ма где озбиљног, свесног и родољубивог Србина, а да с тешком бригом и зебњом не погледа на најближу будућност нашу? . . . . .

Да је у народу нашем све то већи пород, забуна и нометња, да смо на најважнијим правцима народнога живота свуда у назатку, то је на жалост тако видљив и опипљив факт, да га нико озбиљно и не пориче. Али налазећи се пред њиме, ми смо до сада примењивали две методе према њему.

Једна је метода у томе: што ми сви — и сваки с гледишта своје партије — признајемо, да се народ не налази у правилноме и здравоме стању, и одмах с усклико објављујемо: да се та болест његова може лако да излечи, само ако народ пусти да извесна политичка партија примени на њ свој политички програм. И један народ, као трпељиво и лаковерно створење, пушташе да му се редом прилепљују разни политички „фластери“. Сваки од њих некако га је више или мање и извлачио му пликове и умножавао жуљеве, али му здравље повратно није. И као што ни до сада није напао лека ни у либерализму, ни у напредњаштву ни у радикализму, тако га неће ни од сада, неће просто за то, што овакав либерализам, овакав прогресизам и овакав радикализам, какви су се до сада у српском народу јављали, нису лек, него само плод опште наше народне болести.

Друга је метода у овоме: признајемо народни назадак и народну поремећеност, на се онда тешимо, и за наше партајске циљеве користимо, бацајући сву одговорност за то на наше политичке противнике.

Многима изгледа да главни узрок нашем политичком растројству лежи у нашем партизанству, и у самој подели у партије. Али то само по себи није узрок. И у других народâ има партија, али нема овог нашег чуда. У других народâ је партија природна и нужна организација, којој је искључиви циљ, да служи општим интересима народа. У нас, на жалост, тако није: бар тако до сада било није. У нас лична себичност успева да партију претвори у згодно оруђе за постизавање личних себичних циљева. У место да се партија служи личностима на службу народа, у нас личности мисле да имају право, да се партијом служе да сисају сржи народа! У нас народ служи партијама, партија служи личностима, а личност се руководи само својим личним и себичним обзирима. Ово је савршено наопачке изврнути природни ред у сваком здравом народном организму. Он је у нас могућан само за то, што наш народни организам није здрав. И што је личност нека дрзновенија, себичнија и бестиднија, у толико је успешнија. А успех њен само још више ободрава себичност и бестидност. Је ли чудо, што се оне бујно шире и напредују? Је ли чудо, што је себичност као моралне филоксера ударила у корен лози српској? Је ли чудо, што се народна наша крепост исцрпава, и што наш народни виноград више плода не доноси?!

Ми волимо сваком приликом да се нашим јунаштвом и нашим витештвом хвалимо. У самој ствари, и ако само сметете једном непријатном факту у очи да погледате, видећете: да се, на жалост, јуначки и витешки дух гаси у народу нашем. Нити се томе чудити ваља. Право јунаштво и право витештво не могу да дишу ваздухом, који је задахом себичности отрован; не могу да живе онде, где лична корист експлоатише партију, а партијска народ. Ту љубав к народу постаје шупља фраза. И ниже нада, јер се њоме себичњаци често служе, да као неким леним плаштом покрију ругобу свога лицемерства и своје грамзљивости.

(Наставиће се.)

О ПАСТИРСКИМ ПОСЕТАМА.

(Наставак.)

Што се тиче дальих посета парохијанâ, с године на годину за све време свештеникова служења у овој или оној парохији, то ваља овде приметити, да постоји битна разлика у погледу употребе тога васпитног средства између нашег свештенства и свештенства западних вероисповести, — разлика, која проистиче из неједнаких услова и прилика, у којима живи и дела једно и друго свештенство. Практика католичких и протестантских цркава узела је из одавна за правило, да извршује пастирске посете систематски, по одређеном плану, по ком се они или они делови парохије посећују у извесно и одређено време године један пут или чешће, према величини и пространству парохије; но разуме се, да те посете зависе и од неједнаке ревности самих пастира. Ради боље удобности и економије у времену састављају се при извршењу тих посета парочити списци или записници с тачним означајем имена парохијског становништва, па се при том парохијани поделе на групе, у сразмеру према броју посета, које ће се предузимати. За основу те деобе узима се или просто азбучни ред имена парохијана, или још обичније парочити топографски распоред парохије у овој или оној вароши или месту, па се према томе предузимају посете. Списци парохијанâ, који се овде спомињу, то су код нас тако звани „домовни протоколи“.

Време, кад да се предузимају те пастирске посете, треба да се бира обично у оно доба дана и године, кад су парохијани највише слободни од световних послова и кад су најбоље расположени за пријем свога пастира. Дани, кад су велике пољске и домаће радње, кад заочне живља трговина, кад настану фабричке радње у местима са трговачким и индустријалним становништвом, дани општег светковања и народних забава, часови свакидашњег занимања, обично јутрењи часови, доба ручка и вечере итд. — нису згодни ни угодни моменти за посете. Било би на пр. чудновато, видети пастира да полази у походе својим парохијанима земљеделцима у време кад је жетва у јеку или кад наступи тешко радно доба, кад сви мање или више за рад способни чланови породице иду у поље, те би свештеник ретко кога могао затећи дома, осим слабих стараца и старица и малолетне деце т. ј. осим особа, којима су најмање потребне његове посете, — или, у време празничних шетња и разних народних увеселења и забава, кад су парохијани једва способни да приме његову добру науку. За пастирске посете треба бирати време, кад је подесно водити разговор о религији и моралној поуци.

У практици западних цркава постоји важна особина у погледу пастирских визитација, коју ваља овде споменути: то је — веома распрострањени обичај водити записе и белешке о свакој извршеној посети. Ти записи сличи су у нечем кратком дневнику, у који се бележи све, што би било вредно да се сачува за спомен, па и лични утисци свештеникови из ове или оне посете.

Што се тиче трајања пастирских посета, а исто тако карактера и правца беседа пастирових с парохијанима, то сви ти услови зависе од саме цели, ради које се предузимају посете. а тако исто и од околности, у којима се оне извршују и које у разно време могу бити врло различне. У том погледу саопштићемо овде општа и кратка размишљања.

Посете не треба да трају врло дуго, да не би биле на терет онима, ради којих се чине; исто тако не треба оне да буду ни сувише кратке и журне, јер у том случају не би имале другог значаја, осим хладног испуњавања пустих формалности, које би биле са свим бескорисне за парохијане. Где се пружа прилика, да се учини добро дело, ту се не треба уклањати од њега. Здрави разум и прилике обично су најбоље руковође у таким случајевима.

(Наставиће се.)

СРП. НАР. ЦРКВЕНИ САБОР У КАРЛОВЦИМА.

III. СЕДНИЦА.

8. октобра 1892.

Дана 28. октобра држана је III. седница срп. нар. црк. сабора, у којој је председавала Његова Светост преузв. г. Патријарх српски Георгије, а записник је водио Стеван Ђ. Поповић. Седница је отпочета у ½ 11 сата пре подне. Присутни су: 63 нар. црк. заступника. После прочитаног записника прошле седнице, жали се г. Стеван Јовић, што у записнику нема ни трага о његовом говору у јучерашњој седници, а држи, е би требало да буде.

Његова Светост, председник, одговара му, да његов говор и изјава није ни могла, ни смела у записник ући, и то просто са тога разлога, јер сам сабор, закључком својим, то није дозволио. А што неке баш ни трага остати његовом говору, узрок је у томе, што се у нашим седницама сабореким води само записник, а не и дневник.

Након примедбе Дра Илије Вучетића на записник, односно установљеног реда данашње седнице, записник се исправља и по томе оверовљава.

Његова Светост, г. председник, саопштава разне поднеске, који су сабору стигли, између којих је и протест против избора свештеничког заступника панчевачко-перлеског среза, пароха Душана Радуловића; затим записник о конституисању финанцијалног одбора и предлог за одлуку Дра Живка Богдана и другова: да се сабореким бележницима одреди дневница од 10 фор.

По томе се прешло на дневни ред.

Требало је да се расправља извештај верификационог одбора, али, јер овај није могао, — по изјави председника му Михаила Рогулића — свој посао до данас обавити, поднеће одбор тај извештај на сабореку расправу — сутра.

Предузет је тајним гласањем избор перовође сабореког, на место оболелог проте г. Н. Косановића. Резултат гласања је био, да је добио: Манојло Грбић 53, Михаило Мишић 8, а Дане Прица 1 и Стеван Михаљчић по 1 глас. Председник проглашује г. М Грбића изабраним, а овај захваљује сабору на указаном му поверењу с обећањем, да ће се трудити, да своју бележничку дужност на задовољство сабора извршује. Изјава му би поправљена са „Живио“!

Др. Гига Аџакумовић, као известилац одбора за дневни ред, изјављује, да му није могуће поднети писмени извештај о раду тога одбора, али да је спремам поднети га за сада усмено. Саопштава, да се одбор конституисао и изабрао за председника г проту Ђ. Влаховића, а њега за перовођу. Надаље, да је одбор установио дневни ред саборски тако, да би се на првом месту имала расправљати мировинска уредба за народно-црквене чиновнике и професоре; на другом месту мировинска уредба за свештеничке удовице и сирочад а на трећем месту „народно-црквени устав“; на четвртом месту „дотација ист. прав. српског парохијалног и манастирског свештенства, епископа, архиепископа карловачког и митрополита патријарха српског“; на истом месту „закон о источ прав. срп. школама и заводима“; на шестом: о поступку при давању зајмова из фондова; и на седмом месту: закључак о продаји бечинске манастирске куће за 100.000 форината.

Код треће тачке предложеног дневног реда, примећује известилац, да је у одбору било два мишљења. Већина је била за овако предложени дневни ред; а мањина, да се предлог: о народно-црквеном „уставу“ стави на дневни ред иза предлога о дотацији и „закона школског“ дакле на 5 место.

За остале предмете, који су до сад стигли сабору и одбору на дневни ред уручени, закључио је одбор за дневни ред, да се стане на дневни ред делом приликом расправе о „уставу“, делом приликом расправе буџетске и расправе о дотацији. Известилац моли сабор, да овај предлог одбора и његов извештај узме на знање.

Барон Јован Живковић прихваћа предлог мањине одбора за дневни ред у погледу „народно-црквеног устава“. Расправа о „уставу“ биће много дужа од расправе свих осталих предлога, у којима неће бити толико много начелних дискусија, као код устава што их има. За то би најпре те предлоге требало узети у

расправу. А требало би и за то да устав дође дође на дневни ред, да би сабор и послашици појединце добили времена, да ступе у преговоре најпре између себе а после и са св. Синодом, јер би онда расправа у сабору била лакша. У ствари устава имаће и св. Синод своју да каже, а ми не знамо, шта мисли св. Синод. Може доћи „non possumus,“ па шта онда?! Ради нашег умирења, да се поднесе, путем председништва, св. Синоду предлог одбора 15-торице о уставу, са питањем: да ли он има што против? Тај глас треба пре свега чути. На директан преговор са св. Синодом, упућује га и говор кр. комесара, који је казао, да ће се сазвати св. Синод у ствари „устава.“ По томе њему изгледа, као да би државна власт хтела, да буде посредник између сабора и Синода, а он то не би хтео, него жели, да се ми само непосредно споразумемо са св. Синодом.

Др. Тоша Недељковић. Најважнији је предмет „устав.“ То ће нам бити темељ автономије, извор автономних права. За то треба најпре устав донети, како ће се онда моћи и други предмети и друге уредбе довести у склад са основном уредбом и законом. Он је у ком ференцији заступио мишљење, да устав треба баш на прво место ставити на дневни ред То би и било најкоректније. Није ту потребно више одгађања са уставом рад постизавања споразума, јер ми ћемо, као зрели и озбиљни људи знати објективним капацитовањем у сабору тај споразум постизавати. Та устав је само ревизија постојећег устројства и постојећих уредаба, а искуство нас учи, да су ове неуредне, а на темељу тога искуства лако ћемо се споразумевати.

Главна је цел предлогу „устава“, да своју автономију емапципирамо испод интеренције државне власти. То је есенцијално, друго је све узгредно, а ништа од тога није „noli me tangere“, у што се не сме и не може дирати, или што се не може изменити. Као посланици, ми ћемо моћи сасвим слободно без обзира на протесте решавати у сабору. С обзиром нак на то, да мировинске уредбе не стоје у каузалној вези са уставом, прихвађа предлог одбора за дневни ред, да се устав пертрактује после ових уредаба, али предлаже, да се на треће место стави питање бесочинско-манастирске које, као питање, које ће се врло брзо решити, а за манастир је од значајне важности Не слаже се са Ј. Живковићем, да се предлог устава упути синоду, јер сабор само оно може слати св. Синоду, што је најпре сам свршио. Прихвађа предлог одборски.

Др. Илија Вучетић. Пре свега предлаже, да се за сада установи дневни ред само са 4 тачке, али на треће место да дође „закон школски“, а онда устав, јер би се иначе везале руке саборским расправама, кад би се сад већ толики дневни ред установљавао. Није за то, да се изазива закључак сабора у ствари споразума са синодом. Тај се може постизавати приватним путем „Школски закон“ жели пре устава за то, јер се до сад увек мађијски поступало са уредбом школском, а она је врло важна; а с друге стране за то, јер код школског закона неће бити већих дебата, пошто је он довољно већ дотеиран и пречишћаван, те би се иза недеље могло пећи одмах на расправу устава. А дани до те расправе потребни су нам и за то, „што смо узрујани“, те би требало, да се ствипамо, па да се до споразума дође може.

Др. Ника Максимовић радосно поздравља изјаву Дра И. Вучетића, да се споразумом до успешног рада дође, а споразума може бити, ако га будемо хтели само. Узроци, да досадањи саборски радови нису постизавали жељени успех, лежали су ван домашаја сабора. А данас оних узрока нема, те кад неби било ни сад успеха, узрок би био само у нама. За то не треба одгађати расправу устава. Кад се гради устав, онда у првој линији мора бити сам устав расправљен и донесен, јер цео остали рад мора бити излив тог устава и може постојати само онда, ако се доведе у склад са уставом.

Цео рад сабора треба да је испуњен духом мира, љубави, слоге, и међусобног поштовања. Није за то, да се и „школски закон“ стави пред устав, јер у њему има питања, која засецају у устав, те која се пре овога не могу ни расправљати. Навађа за то конкретне доказе. И за то, јер ће остале уредбе стајати у односности према уставу и јер морају с њиме у складу бити, за то је већ и сад тога мишљења, да се, и после расправе устава, треће читање овога у сабору одложи дотле, док се друге уредбе не донесу, према којима ће можда онда при трећем читању и у уставу требати спровести потпуни склад са свима осталим уредбама. Али приметаје, да се мировинске уредбе ставе пред устав, јер у њима нема питања, која би могла доћи у сукоб са уставом и противно.

Против предлога је Ј. Живковића, а за

предлог Недељковића у погледу постизавања споразума са св. синодом. Док сабор не донесе устав, св. синод нема за своју изјаву никакву подлогу. Не може се синоду слати предлог једног одбора, него рад сабора на мишљење и ради саслушања. Прецеденс томе имамо у поступању сабора од 1879. Сабор је најпре донео уредбу о епархијама и онда тек издао синоду, да на исту каже своје мишљење, разуме се о питањима која на св. синод спадају. Тако мора и може бити и са уставом.

Др. М. Божески се такође радује споразуму и жели га. Разуме, да рад досадањих сабора није био успешан из узрока, који су лежали ван домашаја сабора, али не разуме, да успех раду овог сабора лежи баш у сабору. Откуд је Др. Максимовић црпео то знање и информацију? Овај сабор не треба на то да даје много, јер у томе се прикрива претња, која се не сме отворено да каже, да радњу сабора неће од сада пречити узроци споља; али то се нас не тиче. Није разуверен ни о томе, да не би требало школ. уредбу пре устава у пертрактацију узети, за то је за предлог Живковићев (тесте Вучетићев).

Никола Гавела није такође разуверен о коректности предлога Ј. Живковића, и он је за то, да се предходно саслуша синод, јер зна да је и до данас државна власт највише обзира имала на мњење синода. До сад је сабор радио у неспоразуму са синодом, и то је био узрок неуспесима. Дакле узрок неуспеху данашњег саб. рада лежао би заиста у нама, кад би и сад без тог споразума радили. За то је за предлог Ј. Живковића, да се претходно св. синода мишљење сазна.

Стеван Јовић се такође слаже са Живковићем. Још више га је о потреби саслушања синода уверио и убедио Гавела. Најпре треба саслушати и сазнати мишљење синода, јер и сама Његова Светост г. Патријарх је у свом говору изјавио, да при доношању предлога одбора 15-торице није утицао више, него што је имао право утицати и сваки други члан А кад је тако, онда ми не знамо мишљење св. синода. А то је потребно, јер ако се уради без споразума са синодом, биће опет дармар и вашар, као и за патријарха Германа. Сумња, да овом сабору не прети опасност као и до сада, јер интенција за предлог једноставног статута је потекла из државних кругова. Он није никакво страшило, као што неки то виде у њему (општи смеј) него и он хоће споразум!

Др. Живко Богдан. Не прима предлог Ј. Живковића, јер ми још немамо ништа, на што би могли изискати мишљење св. синода. Сви су говорници изразили тежњу за споразумом. И он га жели, жели међусобно канацитовање. Јер то је преко нужно. Није нама овде само до „већине“ у сабору, него да после саборисања наш буде задовољна не само јерархија него и народ. Још има међу нама противности; треба их отклонити. За то треба дати времена. Кад могу мировинске, могла би и школска уредба доћи пре устава на дневни ред Треба да дође, јер нам треба још времена за споразум. Јер ако овакви, какви смо, још данас учемо у расправу устава, изгубиће се свака нада на успех.

Данило Станковић. Предлог Ј. Живковића, да се предлог устава упути св. синоду на мишљење — преурањен је. Јер кад би данас устав био на дневном реду, тај би предлог имао бар своје формално оправдање. Данас као преурањен нема ни формалног, а ни мериторног, јер је противан и пословнику. Св. синод може имати посла само са сабором, а не са одборским предлозима и одборима. Кад би се и могао предлог одборски упутити св. синоду, не би то било оправдано, за то, јер би то значило саборску расправу ограничавати решењем синода. Сложе се са предлогом одбора за дневни ред. Имамо довољно времена за споразум, ако не иначе, расправу о уставу можемо одгодити до понедељника.

Ј. Живковић повлачи свој предлог, о упућивању предлога одбора 15рице св. синоду, натраг. Ставно га је само у интересу споразума. Ако се он може постићи и иначе, и њему је то још милије.

Др. Гига Авакумовић. Кад би говорио као известилац одбора, он би морао препоручити предлог одборски, али као приватно своје мишљење изјављује, да је против тога предлога и гласа за предлог Ј. Живковића.

Његова Светост, председник, констатује изјаву известиоца Авакумовића као уникум парламентарни, јер Авакумовић као известилац одбора говори и гласа против предлога одборског. Известилац је дужан бранити и заступати предлог одборски, а ако се Авакумовић није могао сложити са мишљењем већине у одбору, није се требао примати известитељства, него га

уступити којем члану већине одборске. (Опште одобравање.)

Његова Светост, председник, ставља стављење предлога на гласање.

Предлог Др. Вучетића, да се само 4 тачке ставе за сада на дневни ред, прима се једногласно, а већином гласова је решено, да се дневни ред установи овим редом:

1. Мировинска уредба за народно-црквене чиновнике и професоре.

2. Предлог за уредбу о мировини фонду за удовице и сиротну децу срп. прав. свештенства.

3. Предлог о продаји „кајe“ манастира Беочина.

4. Народно-црквени устав.

Његова Светост, председник, затвара седницу и заказује ју за сутра у 10 сатâ пре подне.

IV. СЕДНИЦА.

29. октобра 1892.

У ¼11 сатâ пре подне 29. октобра отвара седницу Његова Светост преузв. г. патријарх српски Георгије.

Бележник Лаза Обреновић чита записник јучерашње седнице, који се без примедбе одобрава.

Његова Светост, председник, саопштава разне поднеске, који су стигли на сабор.

Г. Никола Павловић, председник финанцијалног одбора, предлаже, да се предлог финанц. одбора о путним трошковима и дневницама саб. посланика прогласи пречишћим. — Прогласује се пречишћим као тај предлог, тако онај Др. Живка Богдана и другова, да се саб. бележницима одреди дневница од 10 фор.

Др. Т. Богдановић, известилац верификационог одбора, извештава о раду истога одбора с предлогом: да се верификују г. г. заступници: Коста Радослав, Стеван Јовановић, Др. Милан Божески и Арон Десницић, против чијих избора нема протеста, а тако исто да се верификује и избор пароха г. Душана Радуловића, против чијег избора је поднесен протест, али без стварних разлога. — Сви се избори верификују.

На дневни ред дође мировинска уредба за народно-црквене чиновнике и професоре.

Ђорђе Бекић, известилац уредбе, прочитав исту, прочитао је у препоруку исте и свој извештај и моли сабор, да ју прими за подлогу специјалне дебате. Уједно предлаже, да се при специјалној дебати те уредбе, код појединих §§ узму у обзир примедбе, које су професорске колегије наших гимназија штампале у књизи: „Пред сабор“.

Јован Благојевић истиче важност питање и радосно поздравља предлог уредбе, али жали и замера, да та уредба не узима у обзир и вероисповедне учитеље основних школа и завишта, и у подужем говору предлаже, да се овом уредбом уреди уједно и мировина срп. нар учитеља и учитељица.

Др. И. Вучетић такођер радосно поздравља предлог о мировини, јер је време, да сабор после толиких година некуни своју реч задану учитељима и професорима. Примедбе професорских колегија не могу се узети у обзир као штампана књига, него их морају поједини посланици као своје у специјалној дебати истаћи и употребити. Не дели мњење г. Благојевића, да се овом уредбом уређује и мировина учитеља основних школа, јер би онда дошла у опасност и мировина народ. црквених чиновника и професора, пошто је питање: да ли сабор може уредбу о мировини учитеља основних школа донашати, нерешено према поступку владе од г. 1879, кад је оба предлог о тој мировини скинула са дневног реда саборског и претставку сабора против тога вратила сабору нерешену. Он држи, да сабору припада право доношања такве мировинске уредбе, и ако се томе стало 1879 на пут, да се сада не би. Ако би у предложену већ уредбу унашали и мировину учитеља основних школа, рескирали би одобрење и предложење већ уредбе. Не треба, даље, обе мешати и спајати, него треба донети засебни предлог о мировини учитеља основне школе. За љубав 8—10 вероисповедних учитеља у Хрватској, које не прима влада за сада за чланове свога земаљ учитељског мировинског фонда, не треба рескирати и мировину професора и нар црквв. чиновника.

Мата Косовац вели, да су учитељи увек били упућивани на чекање, али никад ништа доброг дочекали нису. Тешко је било до сад, а још теже би било и опасније пустити учитеље да и од сад чекају. Треба се одмах и за њих постарати, јер не би било ни српски ни хришћан-

ски пустити их и сад немилој судби и просјачком штапу. Учитељство је трпило већ доста. За то потпомаже предлог Ј. Благојевића.

Др. М. Михаиловић потпомаже предлог г. Благојевића и не одобрава разлог, који је чуо од Дра Вучетића, који се позива на мален број вероисповедних учитеља баш у Хрватској, који не знају шта ће ни како ће, јер нити имају свог миров. фонда, нити их примају у фонд земаљски. Баш за то, што их је мало, треба их чувати, као мало воде на длану. Ако у истину влада добро расположење од горе према радњи овог сабора, од куд онда бојазан, да се има нешто рескирати унапређем мировине учитеља основних школа у предложеној уредби?

Ј. Живковић сматра учитељство одоздо важнијим него оно одозго. Кад се већ подноша уредба „горе“ о мировини, треба да је комплетна, те да обухвата и учитељство основних школа. Предлаже, да се изабере један одбор, који би саставио још за овог састанка саборског уредбу и за мировину ових.

Др. Ника Максимовић вели, да сваки посланик, коме је познато, шта се до сад радило на мировинској уредби учитеља, мора одобрити предлог Дра Вучетића, јер би мешањем уредбе за мировину учитеља рескирали зајеста и предложену већ уредбу. А за што досадашњи сабори нису осигурали и уредили мировину за наше учитеље, и што су учитељи до сад морали чекати, томе је разлог у оним разлозима, који су, као што је јучер рекао, лежали „ван домашаја наших сабора“, у колико су наши сабори бивали спречавани у слободи свога рада. Оној господи, која се позивају на автономију, по којој би могли и имали право доношати уредбу о мировини учитеља заједно с' овом а који се боје предложеног устава и виде у њему неко надајдство автономије, примећује ово: Ми стојимо сада на становишту саборског устројства од г. 1875, које ви хоћете да остане. По томе баш устројству ми смо могли довети предлог о мировини само овакав, какав је, и тај предлог дужни смо поднети на одобрење државној власти, а од ње ће зависити, хоће ли га потврдити или не. То је ето последица „ваше автономије“ коју хоћете јуначки да браните и чувате. А да смо најпре устав претресли, да видимо шта би се онда са мировинском уредбом догодило? Да смо ми те уредбе донели на основу устава, онда ми те мировинске уредбе не би имали ником поднашати на одобрење. Ето, то је наша автономија! — Не може примити предлог Јов. Живковића, и гласа за предлог одбора 15-торице.

Стеван Јовић не зна да имају они своју, а друга господа опет своју автономију, него држи, да имамо сви једну и заједничку. Не види да сабор има одрешене руке и да ће уредба бити потврђена, јер у то сто сумња и сам Др. Максимовић, кад говори да би потврда уредбе зависила од „горе“, и ако је пре у сабору ту слободу и самостаност сабора наговештавао. Који се, да би „устав“ осигурао преко епископата иак утицај државној власти у нашој автономији. Узрок, што у Хрватској и Славонији има мало вероисповедних школа, наша је малодушност, у којој нисмо давали довољно отпора покомуналивању наших школа. Па зар и сад да наставимо малодушност и да се обзиремо само на то, шта ће рећи државна власт о мировинској уредби. Шта ће нам онда, и каква би то била автономија? Ако је истина да саду тројединци постоје, по новом школ. закону, погодније прилике за ревиндицирање наших вероисповедних школа, прегнимо, да их добијемо и повратимо. Ниже су школе за нас важније него више. Њих чувајмо,њих бранимо.Респектује вишу наображеност, али мора на жалост најавити, да је народ баш од „високо-васпитаних“ до сад имао много штете, а од мање образованих не, или не у тој мери као од оних. Учитељи су пијонири Срества, њих треба потпомоћи и осигурати им достојну егзистенцију.

Жели, да се поднесак гимназијских колегија у погледу мировинске уредбе изнесе пред сабор, јер је он и послан сабору преко дотичних патроната. На њ се треба обзирати. — Гласа уз предлог Благојевићев.

Тиме буде завршена генерална дебата, те је предлог одбора 15-торице примљен за основу специјалне дебате.

Првих 5 §§-а примљени су по редакцији а код §-а 6. примљен је исправак Данила Станковића, по којем се умеђу речи: „особни доплатци, ако нису део плате“ у другој алинеји после речи: „особни доплатци.“

У §. 7. код слова д.) прима се допуна Др. Михаиловића, која гласи: „и који постане припадник стране државе.“

Његова Светост председник затвара у 2 сата после подне седницу и заказује ју за сутра у 10 сатъ.

V. СЕДНИЦА.

30. октобра 1892.

Председник, Његова Светост преузв. г. Патријарх Српски Георгије Бранковић отвара седницу у ½ 11 сата пре подне и одређује да у данашњој седници перовођа г. Јован Новаковић води записник, а г. Манојло Грбић да бележи имена пријављених говорника.

Перовођа г. Лазар Обреновић чита записник прошле саборске седнице, који се без примедбе оверовљава. —

Његова Светост г. Патријарх српски Георгије приказује вис. сабору ове поднеске: 1.) Извештај Саборског Одбора о прошеу и уплати саборских трошкова, из кога се види, да је:

прошле за годину 1885. г. . . . 23.485 ф. 69 н.
прошле за годину 1890. г. . . . 23.485 ф. 69 н.

Свега: 46.971 ф. 38 н.

Од ове своте уплаћено је до 31. октобра 1892 год. . . . . 31.858 ф. 28 н.
остаје неуплаћених . . . . . 15.113 ф. 10 н.

Од уплаћених саборских трошкова потрошено је до 31. октобра 1892 . 29.345 ф. „ —
остаје готових на расположењу 2.513 ф. 28 н.

Укупни износ готовине и заостатка чини . . . . . 17.626 ф. 38 н.

Пошто се готовином од 2.513 ф. 28 н. потребе сабора неће моћи подмирити, то је Сабороски Одбор замолио вис. кр. уг. министарство за дозволу, да ради подмирења трошкова овога сабора може из благајне срп. нар. црквн. фондова нужни предујам издати — но на ту замолницу још није приспела дозвола од вис. кр. уг. министарства. — Овај извештај Саб. Одбора ставиће се на дневни ред саборски.

2.) Саборски заступник г. Јован Драгишић моли за седмодневни допуст. — Допушћава му се.

3.) Наставници срп. више девојачке школе у Панчеву моле ради одобрења награде у износу од 450 фор. за суплирање одсутног болесног садруга им, наставника г. Јов. Поповића. — Издаје се петиционом одбору. —

4.) Саборски заступник Др. Илија Вучетић и др подносе предлог: да сабор изабере из своје средине један одбор од 7 чланова, с упутством: да изради предлог о мировинској уредби за нет. прав. срп. нар. учитеље, учитељице и забавиље и предложи, да се нети предлог за престан проглаши и одмах још у данашњој седници на дневни ред стави. — Предлог овај узеће се у претрес и под расправу у данашњој седници.

Саборски заступник Стеван Јовић ставља на Његову Светост г. Патријарха Српског Георгија ову интерпелацију:

„1. Је ли позната Вашој Светости окружница високопреосв. г. епископа горњо-карловачког Михаила и је ли она изашла по налогу Ваше Светости?

2. Ако јесте, који су разлози руководили Вашу Светост, да дозволи, шта више одреди да о моралу српског народа, свештенства суди један општински начелник, на често и иновераца?

3. Ако је изашла та окружница, како тумачите Ваша Светост тај поступак и јесте ли учинили што, да не буде тако, како та окружница налаже?

4. Ако нисте, шта је вољна учинити Ваша Светост, да се та крупна погрешка исправи“?

Његова Светост преузв. г. Патријарх Српски Георгије изјављује, да је вољан одмах да одговори на ту интерпелацију и кратак одговор му састоји се у томе: да како он као митрополит-патријарх тако и преосв. г. г. епископи у погледу својих президијалних наредаба, које у своме делокругу издају, нису дужни давати одговор нити сабору, нити појединцу. — Овај одговор Његове Светости г. Патријарха, узет је једногласно (осим гласа интерпеланта Стевана Јовића) с одобрењем на знање.

Чита се предлог Дра И. Вучетића и др., који гласи: „Потписани предлажемо, да сабор изабере из своје средине један одбор од 7 чланова с упутством, да изради предлог о мировинској уредби за источно-православне српске народне учитеље, учитељице и забавиље и да нети за најкраће време сабору поднесе, како би се још за трајања овога саборскога заседања могао у расправу узети и установити“. — Предлог овај сабор проглашује пречним.

Предлагач др. И Вучетић препоручује, да се предлог тај у целини усвоји и да се предложени избор одбора од 7 лица, који би имао ту мировинску уредбу зготовити, у будућој седници стави на прво место дневнога реда

Стеван В. Поповић прихваћа у начелу предлог дра И. Вучетића и др., али је тога мишљења, да је у смислу „школске уредбе“ од 1872. год. једино митрополијски „школски савет“ надлежан и позван, да предлог за такову уредбу у своме делокругу зготови и сабору на мериторну расправу поднесе, те предлаже, да се митр. школски савет позове, да такову мировинску уредбу састави и сабору још за време садашњег му заседања на расправу поднесе. —

Усваја се предлог дра Илије Вучетића.

Његово Светост г. патријарх српски Георгије, као председник сабора ставља на дневни рад продужење специјалне „мировинске уредбе за народно-црквене чиновнике и професоре“.

Чита се глава II. исте уредбе. §§-и 8—15 исте уредбе усвајају се по предложеној редакцији. На §. 15. предлаже г. Стеван Јовић исправку: „да се изостави опредељење под ал. б) у §-у 15., по што је дотичник поштено заслужио своју пензију, па не увиђа, за што да ју губи, ако ступи — рецимо — у коју другу активну службу, а не у ону, у којој је био“. Усваја се редакција по одборском предлогу. §. 16. такође је усвојен по редакцији.

На §. 17. барон Јован Живковић предлаже, да се алинеја в.) тако измени, да се место 60 установи 50 година.

Г. Стеван Јовић предлаже исправак: У §-у 17. ал. г.) да се уметне између речи „каквог злочина“ реч „простог“ и да се бришу речи „стојала под истрагом, а није за невину проглашена“ па да се стави само „правомоћно осуђена.“

Г. Др. Милан Божески предлаже исправак: „§. 17. тачка г.) да се овако исправи: „г) ако је због немораља правомоћно осуђена.“

§ се усваја по редакцији одборског предлога са исправком г. барона Ј. Живковића.

§§-и 18—27. усвајају се такође по предложеној редакцији.

На 28 §. г. барон Јов. Живковић предлаже, да се оно, „ако се неморално владају“ односи само на децу изнад 14 год., јер код деце испод 14 год. тешко је и пресудити, која су им дела неморална.

Пресветли г. Данило Станковић предлаже, да остане по редакцији, да се не би мислило, ди деца испод 14 год. могу и неморална бити, што у осталом није немогуће Пресуђивање о моралу или неморалу деце испод 14 година ствар је интерпретације. — По томе се усваја и тај §. по редакцији.

На §. 29. предлаже г. Ст. В. Поповић: да се после 29. §-а уврсти нов, 30. §., који би гласио: „Законитим наследницима свију у §. 1. набројаних чиновника и њихових удовица, који су из фондова, овом уредбом одређених, уживали мировину, припада из истих фондова т. з. посмртнина у износу тромесечне њихове мировине. Посмртнину одређује непосредно предостављена власт дотичног самртника свагда почињући од 1. дана месеца, који после смрти наступи, па за три месеца“

Пресветли г. Данило Станковић предлаже на пети §. овај исправак: „да се место законитим наследницима каже: „удовицама и сирочадма, која нису постигла нормалну добу“ и место речи у предлогу Ст. В. Поповића „у износу тромесечне њихове мировине“ да се каже: „у износу једномесечне плате за чиновнике и професоре, који имају мировину од 1000 и више фор., а двомесечне плате у оних, који имају мировину мању од 1000 фор.“ — Усваја се предлог г. Ст. В Поповића са исправком г. Д. Станковића.

На главу III. §. 30. односно сада 31. г. Ст. В. Поповић подноси допуну, која гласи: „Све новчане глобе, на које буду учесници овога мировинскога фонда дисциплинарним путем осуђени“. — Усваја се редакција одборског предлога са допуном г. Ст. В. Поповића..

31. и 32. §., односно 32. и 33. §. усвајају се без измене по редакцији одборскога предлога.

На §. 33. односно §. 34., који сада у пређашња опредељења, Његово Преосвештенство г. Епископ шабачки, Мирон Николић предлаже овај исправак: „У место: „даваће му се годишња субвенција из народно-црквеног фонда и клирикално-школског фонда“ — да дође: „даваће му се годишња припомоћ из оних истих извора, из којих дотични, фонда овога осниваочи пуку плате своје и берива и то у ономе размеру, у коме дотични извори издају истим осниваочима плате њихове и берава“.

Г. барон Ј. Живковић предлаже исправак: „да овај мировински фонд што пре достигне ону висину, да буде у стању све доспеле мировинске ужитке потпуно подмиривати, даваће му се сразмерна годишња субвенција из народно-

неприкосновеног фонда и клирикално-школског фонда, који ће се у саборски прорачун уврштавати“.

Г. Др. И. Вучетић предлаже: „да изразе речи „„према исказаној потреби““ дође још и „према могућности“.

Др. Никa Максимовић предлаже: да се овај §. још једном упути на редакцију. — Прима се предлог г. Дра Н. Максимовића.

§. §-и 34. и 35. односно 35. и 36. усвојени су по редакцији. —

Чита се предстaвка саборског финанцијалног одбора, којом нети моли сабор ради исплате дневница и путних трошкова саб заступницима. — У вези с тим заступник сабора и председник финанс. одбора г. Никола Павловић предлаже начин, како и по коме нормалу да се исплаћују дневнице и путни трошкови саборским заступницима; те подноси предлог за одлуку:

„1. У име путних трошкова тамо, где постоји железница, плаћаће се пристојба за II. класу, а наобродом за I. класу; где се пак морају кола употребљавати, надокнађује се то, према месним околностима, али пристојба та не сме већа бити од пристојбе државних чиновника т. ј. 18 новчића од сваког километра. Где су потребна кола од стана до железнице или наоброда и обратно, рачуна се подвоз тај по постојећим таксама.

2. У име путних и саборских дневница одређује се 5 фор. на дан. Путне дневнице рачунаће се од дана, кад посланик од куће пође, па до дана, кад на сабор приспе, са обзиром на најкраћу пругу. Саборске дневнице пак рачунаће се један дан пре но што је сабор сазван, а за посланике, који су доцније дошли, од дана кад су на сабор дошли.“

Прима се предлог г. Николе Павловића у погледу начина наплате дневница и путнога трошка саборских посланика и упућује се саборски финанцијски одбор, да по тој нормативи поступа. —

Чита се предлог Дра Живка Богдана и др.: да се саборским бележницима одреди дневница у износу од 10 фор. — Прима се једногласно.

Његова Светост г. Патријарх Српски Георгије, као председник сабора ставља на дневни ред „предлог за уредбу о мировинском фонду за удовице и сиротну децу срп. прав. свештенства у округу српске митрополије карловачке.“

Известилац г. Јевтимије Вукадиновић, чита нацрт уредбе, и по што ју је прочитао, отвара генералну расправу исте уредбе подужим говором, у коме разлаже, да донашањем предложене уредбе сабор врши једну од најплеменитијих и најхуманијих задатака својих. Потреба за доношање такове уредбе давно живи у народу, а нарочито у свештенству, којега се управо и тиче. Пошто је та потреба одавна евидентна, пређи су пре 50 и више година неки наши свештеници у бачкој епархији и сремској архидијецези, те су сопственом иницијативом основали мировинске фондове за своје удовице и сирочад, па су ти фондови били до сад од велике користи, а и иначе се до сад лепо развијали. Сличан фонд основао је у пакрачкој епархији блаженопочи епископ пакрачки Никанор Грујић, коме нека је овде у сабору слава на племенитом пожртвовању, што је потегао, да својим завештајем убрзне сузе многим сиромашним свешт. удовицама и сирочадима. (Сабор кличе: Слава Никанору Грујићу! Слава му!)

Но и ако има таковых мировинских фондова у неким нашим епархијама — нема их у свима, а нема их, јер није донесена и законьена општа мировинска уредба за све епархије. Тој потреби хоће да се доскочи предложеном мировинском уредбом за свешт. удовице и сирочад, која ће бити општа и обавезна за све свештенство у целој нашој митрополији карловачкој, па како ће уредба та по последицама својим бити благодетна за све свештеничке удове и сирочад, он је топло предлаже за основу специјалне расправе.

Г. прота Љ. Кузмановић говори такође о потреби опште мировинске уредбе за свештеничке удовице и сирочад. Црта очајно и жалосно стање, у коме се до сад налазиле бедне свештеничке удовице и јадна сирочад, па према томе промерује, од каквих ће благословених последица бити, кад се предложена уредба узакони, те се убришу оне многе сузе у очима бедних удовица и јадних сирочади. Наглашује, да се овом уредбом човекољубиво помаже удовицама и сирочадима, а уз то — што је такође врло важно — подиже се углед и самом свештенству.

Он у име целог свештенства топло благодари свима онима, који су настојавали, да се предлог ове уредбе пред сабор изнесе, и онима, који су је у предложеном облику сабору представили, а сабору је благодаран, што ју је тако

брзо у расправу узео. Од своје стране с одушевљењем топло препоручује предложену уредбу за подлогу специјалне расправе.

Г. Мата Косовац радује се, што је овај предлог пред сабор изнесен, радује се, јер љуби свештенство, као што и цео народ љуби тај свој одлични сталеж. Код нас је свештеник из народа поникао, те с поносом може и треба да носи име „народни свештеник“. Али баш за то, што је наш свештеник прави „народни свештеник“, треба и народ да притече у помоћ своме свештенству, на како у предложеном нацрту за мировинску уредбу нема споменa, да и сам народ прилаже што у мировински фонд за свештеничке удовице и сирочад, он већ сад при генералној расправи наглашује, да би требало да прилаже у исти фонд, тим начином: да свака црквена општина прилаже у исти мировински фонд по 2% од годишње свештеничке плате. Иначе с радошћу прихвата предложени нацрт.

Г. прота Јеремија Маљаревић уверен је, да ће свештенство и у спроманшој будимској епархији, у интересу обезбеђења својих удовица и сирочади радо и од уста својих одвајати, те у фонд прилагати, али би и по његову мишљењу са сним право и умесно било, да и црквене општине дају извесне прилоге на тај свештенички мировински фонд. Но да се на народ не би нов терет набацивао, пошто је народ и онако доста оптерећен, он би био за то, да црквене општине дају своје прилоге непосредно из црквеног благајне, што је умесно, а не би могло бити никоме ни неправо, јер за служитеља цркве право је и сама црква да нешто жртвује. И он с радошћу и одушевљењем прихвата предложену уредбу.

Његова Светост г. Патријарх напомиње, да саветовање о давању прилога од црквених општина спада у специјалну расправу, те да ће се предложи о томе, тек онда моћи расправљати.

Пошто је тиме генерална расправа довршена и предложена уредба једногласно примљена за подлогу специјалне расправе, прелази се на нету специјалну расправу.

Наслов и 1. §. предложене уребе усваја се без измене.

На 2. §. предлаже г. Лазар Обреновић ову допуну: „Чланови су овога завода: а.) редовни б.) утемељачи и в.) помагачи. — 1. Редовни су чланови срп. прав. световни свештеници без разлике степена, стања и занимања. 2. Утемељачи су — без разлике на сталеж — они, који у овај фонд уложе најмање 50 фор. или у један пут, или у пет годишњих оброка 3.) Помагачи су — без разлике сталежа — они, који у овај фонд најмање 5 фор. плаћају“.

Усваја се предлог заступника г. Лазара Обреновића.

3—8 §§-а усвојена су по редакцији одборског предлога.

На §. 9-и г. Стеван Јовић предлаже ad б. да овако гласи: „дисциплинарне новчане глобе, на које епарх. власти осуде свештена лица“.

Г. Стеван Михалџић предлаже, да црквене општине плаћају годишње по 6% од оне своте, коју дају у име плате своме свештенику или свештеницима. Ради поткрепљења тога свога предлога позива се, да су општине дужне плаћати од своје стране прилог за мировину својих учитеља и то још у држ. учитељски мировински фонд, те би већ по аналогији оправдано било, да црквене општине дају свој прилог и у свештенички мировински фонд.

Г. Мата Косовац по ново износи свој предлог: да црквене општине плаћају годишње по 2% од редовне свештеничке дотације.

Г. Исидор Добровић је за предлог Ст. Михалџића, јер кад су црквене општине у стању плаћати по 400—1000 фор. редовне свештеничке дотације, онда ће моћи плаћати и додатак у корист свештеничког мировинског фонда.

Г. барон Ј. Живковић бојн се, да се фонд за свештеничке удовице и сирочад неће моћи остварати, ако се буде само свештеничким улозима и годишњим приносима основао и издржаван, а не буде имао помоћи и с друге стране. Он је за то, да се томе фонду у помоћ притече са свих страна, са којих помоћ доћи може. С тога би се он с начелне стране драговољно сагласно, да и црквене општине плаћају извесне прилоге у исти фонд — али наше црквене општине, не да су оптерећене, већ су баш претерећене разним давањима, па се боји, да нов намет не би никако могле на подносити, а ако би с тешком муком и подносиле, знајући да то чине у корист свештеника, можда би се то допринело, да порасте омраза на свештенство. С тога би он друге изворе тражио, да свештеничком фонду у помоћ притеку. Он мисли, да тај извор могу и овом случају бити само срп. нар. црквени фондови. Кад је сабор још закључио, да мировинском

фонду за срп. пар. чиновнике и професоре дају извесну субвенцију срп. пар. црк. фондови, он не увиђа, за што не би исти фондови давали извесну субвенцију и фонду за свешт. удовице и сирочад. Та свештеница су нам, ако не више, бар исто толико потребни, мили и драги, као и пар. чиновници и професори, па кад се овима дају субвенција, не треба ни свештеницима да се ускрати. Он предлаже, да се мировинском фонду за свештеничке удовице и сирочад дају из срп. пар. црк. фондова годишње по $1^1/_2\%$ од каматâ хипотекарних зајмова

Његова Светост преузв. г. Патријарх Српски Георгије напомиње, да је при расправи §.§-а, који засецају у предлажа опредељења, он сам намерао предложити, да се овом свештеничком фонду дају извесна припомоћ из срп. пар. црк. фондова, али он ту не мисли неприкосновени или клирикални фонд, који имају друге цели, али онако ће бити другим издатцима исцрпљени, већ мисли, да се свештеничком фонду даде субвенција из т. з. јерархијског фонда, који је и онако управо свештенички фонд, а уз то му је и опредељење такове природе, да би се из истога фонда оправдано могла издавати припомоћ свештеничком фонду за удовице и сирочад.

Г. Евген Думча одсудно је за то, да и црк. општине дају своје прилоге у мировински фонд за свештеничке удовице и сирочад. Он је тога мишљења, да би се многе црк. општине баш увређене нашле, кад им се не би дала — у законитом облику — прилика, да припомогну о свињање и издржавање свештеничког фонда за удовице и сирочад. Наше црк. општине нису тако ни немоћне ни неродољубиве, да неби могле или неби хтеле у помоћ притећи томе пресо потребном и благодетном фонду.

Г. Емил Степанов такођер је за то, да и црк. општине дају своје прилоге у овај фонд. И он је уверен, да ће црк. општине и хтети и моћи то чинити. И он је тога мишљења, да ће се општине баш радовати, ако могу фонду што допринети.

Г. Стеван Михаљчић као предлагач: да и црк општине плаћају у фонд — пледнра још једном, да црк. општине свакако дају извесне прилоге у мировински фонд за свешт. удовице и сирочад, но пошто донекле и сам увиђа, да би плаћање 6% од годишње свештеничке дотације у корист истог мировинског фонда инак можда теретно било црк. општинама, одустаје од свога предлога и приступа предлогу г. Мате Косовца: да црквене општине у благајну истога фонда доприносе годишње по 2% од свештеничке дотације.

После ове расправе усваја се одборска редакција са предложеном допуном г. Ст. Јовића и г. Мате Косовца.

По томе Његова Светост г Патријарх Српски Георгије затвара данашњу седницу и заказује будућу за среду у 10 сатâ пре подне са напред одређеним редом.

VI. СЕДНИЦА.

31. октобра 1892.

Председник, Његова Светост г. Патријарх Српски Георгије отвара данашњу седницу у $^3/_4$ 11 сатâ пре подне и одређује да данас г. перовођа Манојло Грбић бележи записник, а перовођа г. Лазар Обреновић да бележи говорнике. За тим позива перовођу, да прочита записник јучерашње седнице.

Перовођа г. Јов. Новаковић чита записник јучерашње седнице. По прочитању истога записника, на питање преузв. г. Председника-Патријарха: има ли ко што на прочитани записник приметити, устаје г. Стеван Јовић и напомиње, да би при закључима саборским требало означити, да ли су исти донесени једногласно или већином гласова. Из сада прочитаног записника види се, да је одговор Његове Светости на његову јучерашњу интерпелацију сабор једноставно узео на знање, а не каже се: да ли једногласно, или већином гласова. Како се он сећа и зна, исти одговор Његове Светости није узет једногласно на знање, јер он и његови другови нису гласали, да се узме на знање, те по томе није било једногласности, те је у записнику требало истаћи, да је одговор Његове Светости само већином гласова узет на знање.

Његова Светост преузв. г. Патријарх Српски Георгије напомиње, да се и он сећа, како је исто гласање текло и како је свршено, па јер се сећа, да је он ставио на заступнике чак и то питање: да ли има кога, ко његов одговор не узима на знање — у колико се у сабору нико, па баш ни од његових другова није пријавио и изјавио да одговор не узима на знање, одговор је баш једногласно узет на знање. У томе дакле нема се на што жалити г.

посланик Ст. Јовић. Иначе није противан, да се у записник код сваког закључка означи, да ли је донесен једногласно, или већином гласова, али мисли, да тај обичај није усвојен ни код других већих сабора. (Одобравање са свих страна.) После тога је записник прошле седнице без примедбе оверовљен.

Његова Светост преузв. г. Председник-Патријарх приказује поднеске, који су Сабору приспели, и то: а.) Представку збора сомборских бирача од 25. октобра о. г. у ствари нацрта за „црквено-народни устав;“ б.) представку срп. прав. црквено. општине у Лединци „гледе предложеног по саборском одбору 15-торице народно-црквеног устава“; и в.) протест срп. прав. црквено. општине у Чаглићу против т. з. „јединственог статута.“ — Уступа се одбору за дневни ред.

Његова Светост преузв. г. Председник-Патријарх приказује од заступника г. Николе Павловића поднесену му представку срп. прав. црквено. општине у Панчеву у предмету наплате верозаконског прииноса и саборских трошкова од црквено. општине, а не од душа. Даље приказује представку срп. прав. црквено. општине у Вараждину од 28. октобра 1892., у којој иста црквено. општина моли, да се припомоћ њеном свештенику из јерархијског фонда са 300 фор. на 500 фор. повиси и да јој чланови сабора притеку у помоћ новчаним прилозима за зидање парохијалнога дома. — Ове представке уступљене су петиционом одбору.

Заступник г. Лазар Обреновић, потпомогнут доволним бројем заступника, подноси предлог за одлуку: да се представке неких срп. прав. црквено. општина из горњо-карловачке епархије, што су стигле на сабор у годинама 1885 и 1886. ради подизања конвикта за Србе ученике у Загребу и више девојачке школе у Карловцу — овом сабору на мериторну расправу предложе — Стављене се у своје време на дневни ред.

За тим се прелази на дневни ред, те се наставља специјална расправа „предлога за уредбу о мировинском фонду за удовице и сиротну децу српско-православног свештенства у округу српске митрополије карловачке.“

На 10. §. предложене уредбе г. Лазар Обреновић, с позивом на јуче донесени закључак саборски о члановима, предлаже: да се свуда пред реч „чланови“ дода „редовни чланови“ а друга алинеја овога §-а сасвим да изостане. — Прима се редакција са исправком г. Лазара Обреновића.

На 11. §. г. заступник Михајило Крајновић предлаже: да се овај § сасвим изостави, те по томе, да су свештеници и кад обудове, дужни и даље плаћати прописане прилоге. — Предлог је овај одбачен, те је примљен §. овај по нацрту одборском.

12. §. примљен је без измене по предложеној редакцији.

На 13. §. г. Душан Радуловић предлаже: да се изостане из овога §-а реч: „и који су прописане прилоге најмање за једну годину дана уредно уплатили“, јер тим §-ом лишавају се мировине оне удовице односно сироте, којима супруг, односно отац-свештеник умре у току године дана, а није прописане улоге уплатио. По његову мишљењу, ако се хоће да донесе права мировинска уредба за свешт. удовице и сирочад, треба такву уредбу донети, да не остане апсолутно ни једна свешт. удовица без мировине и ни једно свештеничко сироче без нужне припомоћи. То би се пак постигло, ако би се предложени §. једноставно изоставио, а на његово место уврстио други §: „да све удовице добијају мировину уз одбитак од 5% приналажње мировине, како би од тих одбитака могле добити мировину и оне удовице, којих је муж, не уплатив прописаног улога, у току 1 године дана умрьо“.

Г. Максим Живковић противан је томе предлогу, јер треба ићи за тим, да се фонд осигура и порасте, а не да се отварају врата за опадање фонда и тамо, где нема места ни разлога. — По томе прима се редакција по одборском предлогу.

На §. 14. г. Коста Радослав подноси исправак, да последња алинеја тога §-а има гласити: „сав уплаћени улог са 4% камате“.

Г. Стеван Михаљчић предлаже, да се овај §. измени овако: „ако који редовни члан пре једне године од дана уплаћеног потпуног улога без деце умре, има се сав уплаћени улог без камате исплатити удовици; ако пак са удовицом и деце остане, онда се уплаћени улог не враћа, него се подељује деци сразмерна припомоћ“.

Г. Данило Прица предлаже, да се овај §. сасвим изостави. — Прима се редакција по одборском предлогу.

§§-и 15—21. примљени су једногласно по редакцији одборског предлога, а §. 22. остављен је in suspenso, док се најпре не реше прелазна опредељења.

На §. 23. г. Емил Стефанов предлаже, да се изостане речи: „или су путем надлежног духовног суда свештеничког чина лишени.“

Преосвеш. г. епископ Михаило Грујић предлаже, да се реченица „који су из чина свештеничког иступили“ допуни овако: „који су из чина свештеничког самовољно иступили.“ — Прима се једногласно са исправком г. Емила Стефанова и допуном преосв. г. епископа Михаила.

На §. 24. г. барон Јов. Живковић предлаже, да се тачка в.) овако исправи: „да су ради каквог злочина правомоћно осуђени.“ — Прима се редакција једногласно са исправком г. барона Ј. Живковића.

Исто тако примају се једногласно §§-и 25 и 26., а §. 27. оставља се in suspenso и наређује се, да се из нова редигује, да би се знало: шта је делокруг тој главној скупштини.

На §. 28. г. Др. И. Вучетић предлаже, да исти § са свим изостава, јер уредба ће ступити у живот, па на што опредељивати време? — Прима се предлог Др. И. Вучетића.

На §. 29. односно 28. г. прота Љуб. Купусаревић предлаже исправак: „онда имају свој улог у 12-месечним оброцима и годишње камате од 4% уплатити, рачунајући од навршене 40-те године живота до године ступања у овај завод.“

Г. прота Данило Прица предлаже: да се на крају §-а дода: „уплаћивање улога може се уз дозволу саборског одбора место у један пут, у више рокова уплаћивати.“

Г. Др. И. Вучетић предлаже, да се овај §. са свим измени овако: „сви ожењени свештеници и ђакони, као и удовци са малољетном децом, које ова уредба у чину затече, дужни су у редовне чланове овога завода ступити, те они, који су 40-ту годину живота прешли, дужни су на улог свој уједно и камате уплатити, рачунајући од навршене 40-те године.“ —

Прима се једногласно предлог г. Др. И. Вучетића са додатком г. прота Д. Прица.

По томе Његова Светост г. патријарх завтра данашњу седницу и заказује будућу седницу за понеделак 2. новембра о. г. пре подне.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (О поправци православног календара.) Његова Светост, цариградски васељенски патријарх г. Неофит, послао је високопреосвећеном митрополиту српском г. Михаилу у Београду, одговор на писмо његово у погледу поправке календара, којим се служи сва православна црква. Одговор цариградског патријарха гласи: „Братски поздрављамо у име Божје драго нам и поштовано Високопреосвештенство, архиепископа београдског и митрополита Србије, господина Михаила. — Радосно јављамо Вашем уваженом Високопреосвештенству, да смо с Нашим светим Синодом прочули послани Нам Ваш предлог од 4. маја о. г. о тој потреби, да се на основу светих канона јасније и тачније означи дан светлог, светог и великог хришћанског празника Ускрса, и ми смо нашли за сходно и умесно, те смо после пролетње равноденице одредили нарочиту комисију, која ће проучити и дати своје мњење о овом врло важном питању. — Држимо, да ће Вам бити угодно, када Вам јављамо и ово пре коначног решења, да је свети Синод одредио комисију од четири уважена професора, којој смо комисији ради проучавања предали предлог љубљеног нам Вашег Високопреосвештенства — И овом приликом изјављујемо Вама Наше према Вама братске осећаје и срдачно Вас поздрављамо, те остајемо

Ваш одани у Христу брат, цариградски патријарх Неофит.“ —

— (Избор пароха.) У Клокочевику, у пакрачкој епархији, стављен је не давно у стање покојa парох Никола Поповић са годишњом мировином од 400 фор., коју ће доби-

јати из јерархијског фонда. На његово место обављен је избор новог пароха 8. октобра о. г. у присутности конзисторијалног изасланика Кирила Турала, проте ново-градишчанског. Између тројице кандидата изабран је за пароха у Клокочевцу Константин Мијачевић, парох чаглићки, који ја за таквога потврђен и од конзисторије пакрачке.

ЧИТУЉА.

— († **Данаскин Ђорђевић**) парох у Надлаку, у темишварској епархији, преминуо је 7. октобра о. г. ударен капљом. — Покојник је после свршене богословије служио неколико година као жупанијски чиновник при саратињском столу у Макову, а за тим као катихета на српским школама. Покојник беше вредан, савестан и честит свештеник, који је верно био одан своме позиву и својој пастви. Поживио је 57 година. За њим је остала удовица са четворо недорасле деце. Нека је вечан спомен вредном слузи олтара божјег!

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 196. 1—3

На новооснованој српској вероисповедној основној, четвороразредној женској школи, овим се отвара стечај за учитељицу. —

Плата је 300 фор., 4 хвата дрва за школу и сопствену потребу, слободан стан с баштом.

Учитељица спада у дужност све законом прописане предмете предавати, и деци у женском ручном раду обучавати. Молбенице ее имају најдуже до 1. децембра о. г. школском одбору послати. Избор ће се 6 децембра на сп. Николу обавити.

Из одборске седнице у Павлишу (код Вршца) 28. октобра 1892. год. држане.

Ђ. Лазаревић — **Зака Глогоњац**
перовођа. председ. школ. одбора.

СТЕЧАЈ. 195. 2—3

На ново уетановљену женску школу III. и IV. разреда расписује се стечај, и тражи се учитељица.

Плата је 300 ф. а. вр. годишње и 50 ф. за стан.

Изабрана учитељица биће дужна све школ. уредбом прописане предмете предавати. Рок стечају траје до заведења.

У бачком Петровом-Селу 20. октобра 1892.

Ђорђе Марковић, перовођа. — **Сава Ристић**, председник.

Бр. 1289. 1. 296. СТЕЧАЈ. 187. 3—3

Ради попуњења управљеног парохијског места у Вел. Гају, са платом четвртог разреда.

Конкурсити имају своје ваљано инструјисане молбенице, путем својих власти, најдаље до 15. (27.) новембра 1892. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 28. септембра (10. октобра) 1892. држане.

194. 3—3

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Милице Ковачев рођ. Радовић из Мола, против супруга свога Петра Ковачева, бившег становника молског, коме је сада место пребивања непознато, овим се позива супруг Петар Ковачев, да у року од 60 дана потписаној конзисторији предстане или садашње место свога пребивања пријави, јер ће се у противном случају против њега и без њега ученика сходно по закону поступати.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Нов. Саду 29. сент. 1862.

Конзисторија Епархије Бачке.

СТЕЧАЈ. 193. 3—3

На упражњено место пароха у Прхову са платом VI разреда, овим се отвара стечај.

Који жеље место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије, путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера, до конца новембра о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 13. (25.) октобра 1882. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странке земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уреднишгву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 47.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 15. НОВЕМБРА 1892.

МИСЛИ ЈЕДНОГ МИРЈАНИНА

ПОСВЕЋЕНЕ СРПСКОМ СВЕШТЕНСТВУ.

(Свршетак.)

Јест, прави узрок свима нашим неуспесима, невољама, недаћама и непрликама народним лежи у томе: што је народ српски морално оболео. Њега осваја, сашиће и исисава зараза себичности. Себичност је онај нечисти дух, о коме се у еванђељу каже, да му је име Легион. Она се не миче без лажи, нити ради без неправде; она се задахњава мрзошћу и усклицава, кад гази правду; непоштењем својим она се гласно смеје поштењу; незаконитост њена јача је од сваког закона и сила њена у тријумфу вуче за собом право у ланцима оковано; кратка временитост њојзи је сва вечност, земља са њеним златом и сребром и силом и свакојаким сладостима њен је рај, а божје небо звездано њој је пакао. Засењена црним крилима сотоне, она не види Бога и не ће да зна за њ. Жељу неугасном она жедни за таштином светском, и воли да се занаја сузом спротињском. Она је демон, дух нечисти. Јест, човечјем перу и није могућно описати је и исписати је, јер њено је име Легион!

Али како је овај страшни демон завладао оним некада тако благим, питомим, праведним и љубави пуним срцем народа српског?! Пронаћи то, значи пронаћи лек, који ће нам здравље повратити.

Дуго се бавим тим питањем, и још не могу да кажем, да сам га у свој дубини и ширини његовој испитао. Али сам неколике значајне факте видео. У повесници нашој видео сам, да је народ српски у старо доба извојевао био себи своју државу и освојио био себи угледно место међу народима, борећи се под штитом, на коме је

бео крст блистао, и борећи се са срцем које се на витешка дела и на љубав к отаџбини разгоревало часним крстом Христа Спаситеља. И кад смо се, политички сахрањени, из гроба дизали, дигли смо се са штитом, на коме је крст Христов. У историји других народа видео сам, да се с правилношћу једног природног закона јавља овај факат: кад год је се вера у срцу народа једног угасила, себичност се јавила, да у њему подигне жртвеник, на коме је сама себи на жртву приносила и спаљивала и срећу и славу и сами опстанак тога народа.

Јест, демон себичности уселио се у срца наша, јер смо ми сами у њима погасили огањ вере, јер смо ми сами из њих прогнали анђела љубави. Цркве су наше празне, јер су срца наша празна. И небо је за нас постало празно; празно је од онога часа, у који смо престали да се Бога бојимо; а престали смо бојати га се од онога часа, у који смо престали љубити га; а престали смо љубити га од онога часа, у који смо престали веровати. Без вере нема љубави; без љубави нема витештва; без витештва нема родољубља, без родољубља пропада народ. Народ и небо стоје у тешњој и неразлучнијој вези него што грешно око наше хоће да види. Ко каже да зна за народ, а за Бога не зна, тај вара и себе и народ. Ко каже да љуби народ а Бога не љуби, тај и кад би хтео не може у истини да га љуби.

Бадава ћемо се трудити да и од себе самих и од других прикријемо тај жалосни факат: да се у срцима нашим вера гаси. Истина је, имамо свештенике који крштавају, венчавају, опојавају и службу служе; истина је, имамо цркве у којима се свеће и кандила пале. Али оне праве и животворне вере, која чини те и хладне и неме степе одјекују несмом у славу божју, оне вере која свако срце човечије претвара у свети храм божји, оне вере која не да, да се кандило чисте љубави према Богу, народу и ближњима и према свему што је праведно и племенито никада не гаси, те и такве вере врло је мало, и из дана у дан све је мање у нас.

И сад, господо свештеници, дозволите једном мирјанину, који високо цени чин ваш, да из сенке овога жалоснога факта управи питање на вас:

Зашто сте пустили, да се кандило вере у срцима нашим угаси? Зашто сте пустили, да се анђео љубави из срца нашег прогони, а демон себичности у њему зацари? Није ли светиња вашега задатка, који вам је кроз апостоле од самога Господа Спаса нашег поверен, баш у томе: да не дате да се гаси, него да још већма распаљујете оно кандило вере? Зашто да код вас живих љубав братска у читомоме народу српском изумре? Зашто да ваше цркве буду празне, и зашто да наша срца буду празна? Где је Јордан који од сваког православног олтара треба кроз народ да потиче? Ми смо жедни воде живота и гладни хлеба живота па где да се напојимо и где да се заложимо? Зашто је небо нама затворено, кад су кључеви од небеса у вас?!

То су питања, на која ви, ако у вама срца има, само горким сузама одговорити можете. Тешка су и страшна су то питања и кад вам од оваквог једног смртног грешника долазе. А да ли икада — када сте сами у олтару пред распећем Христовим, или када сте у попоћи сами са својом савешћу под звезданим кубетом небеским — да ли икада помислите, да ће вам може бити правда божја таква питања управити?! Да ли икада запитасте себе: шта ћете одговорити кад вас надсерафимска и надхерувимска светиња Господа Исуса Христа на страшноме суду, пред нама, изгубљеном паством вашом, запита: „што пустисте да залута ова јагњад моја? што их остависте вуку себичности да их растрзава? што их не напајасте на моме источнику? Поставих вас пастирима стаду моме, где је моје стадо“?!

Ја се сав устресам при помисли на страхоту положаја и одговорности ваше! О, духовни оци наши, о слуге божје и пастири наши, зато што се клањам светињи чина вашег, зато што вас љубим и поштујем, преклињем вас: помишљајте за времена на онај најсвечанији час у свој вечности, у који ћете имати да станете ли-

цем у лице пред Господом, да погледате у очи његове, да чујете питање Његово, и да дате одговор ваш!

Али не! — Опростите ми, ви прости и сиромашни српски свештеници, ви који у светлости онога ограниченога знања, које вам се по школама нашим дало, радите ипак ревносно и неуморно да служећи народу послужите Богу, опростите ми, ви који под теретом сиротиње и брига земаљских посрћете и опет сами у празним црквама бескрвну жртву Господу Богу приносите, ви који усред општег очајања не очајавате и усред општег неверства још верујете, ви којих сузе само један Бог види и којих уздахе само један Бог чује, опростите ми, што дрзнух да вама она питања стављам! Њих треба управити онима који са златним митрама на глави и са сребрним штакама у руци гледају без узбуђености ваше муке, и прате мирно и равнодушно, како се пламен вере у народу гаси и како демон, коме је име Легион, паству Христову осваја, и како се народ сузама гуши, јер му се деца у потоцима мржње даве!

Али да се вратим к правом питању.

Ја који вас оним питањима напред у неку руку пред народом и пред историјом оптужујем, хоћу да вас пред народом и историјом браним у колико видим по где што што у обрану вашу иде.

Пре свега мора се признати, да је деветнаести век, понесавши се чудесима своје науке, кадар био да и много јаче градове вере до у темељ потресе, но што је град наше вере био. Као млад и неискусан народ а жудећи за науком ми смо пошли и на запад и на исток да је тражимо. Није се могло избећи, а да се многи од младих наученика не запоје на западу агностицизмом, на истоку нихилизмом. Жешћим и страшнијим нападима вера никада није излагана била, како је излагана била по свима хришћанским државама од последњих педесет и још нарочито од последњих двадесет и пет година. За силину и лутину и мајсторију тих напада не може наше свештенство бити одговорно.

Даље ћу одмах да признам, да међу нашим свештеницима има људи, који, и ако не могу да блистају науком и речитошћу, блистају искреношћу и жаром своје просте вере у Господа. Има свештеника, који су прави пастири свога стада, који су својом нелицемерном смерношћу, својом готовошћу, да другима послуже, својом верношћу и оданошћу служби својој, прави витезови пред људма и прави мученици пред Богом. Услед општег очајавања, у сред овога црнога мрака који нам народ претиште, по гдекоји примери свештеничког хероизма за које знам, по гдекоји узорни духовник кога познајем, диже ме са земље, храбре ме да дрзнем подићи очи к небу и да узвикнем: „Господе! на ово је у дну своје душе још једнако онај исти народ српски, који је теби толике светитеље дао! Ово је народ који је кадар да има витезове своје и на бојном пољу, и на пољу мирнога рада, и на пољу љубави и милосрђа хришћанског“.

Јест, у свештенству српском у гарнизону који је имао задатак да брани град вере српске, било је појединих примера изванредног хероизма на томе пољу напора и пожртвовања. Било је међу нашим свештеницима и хероја и мученика, који су легли у гроб и незнани и непомињани, и без икаквог признања од људи. Господ ће им то богато наканадити, јер ће их на прагу царства небеснога дочекати речима: „Слуго добри и верни! у маломе био си ми веран, над многима ћу те поставити; уђи у радост Господа свога“! (Матија, 25, 21.)

И кад погледам на такве свештенике, онда ми се чини да Легион, и ако је легион, не би град вере наше освојио, да су и сви други позвани били свесни свих опасности, и да су свесно и разборито своју дужност чинили.

Што није било до сада, нека буде бар од сада. Ја овде не говорим само као човек, који је у тешким искушењима живота лично нашао да има Бога и да у познавању Њега лежи извор за морални препорођај и за изванредне духовне наслаге. Ја говорим овде као светован човек, као грађанин, као онај који се бави изучавањем политичке философије, и испитивањем усло-

ва за успех државног живота. Гледајући са световног гледишта на народне интересе и на појаве нашег савременог народног живота, ја се не устручавам да јавно кажем, па против осећам да ми је дужност да јавно кажем:

Ми као народ идемо назад по свима пољима јавног живота. Узрок томе назатку не лежи у политичким партијама. Узрок томе лежи у општем моралном опадању нашег народа. Морално опадање народа нашег дошло је као неизбежна последица тога, што се у народу нашем вера у Бога гаси. Треба настати да се народу вера врати, и у вери ћемо добити живи источник за морални препорођај народни. Једини је Господ Исус Христос кадар да из срдаца наших изагна овај нечисти дух себичности, коме је име Легион!

С крстом Христовим и у име Христа свештенство српско треба да предузме прави и нови крсташки поход противу пакости, небратства, лажи, клевете, немилосрђа, нечистоте срца и душе, похотљивости, грамжљивости и свих колких сапешника и слугу онога нечистога Легиона, који нас је сапео, напавши нас без заштите божје, коју смо ми сами у лудом поносу нашем одбацили.

Да свештенство тај крсташки поход изведе успешно на корист народа и на славу божју, нужно је, да црква и држава учине све што год могу, да сви борци буду слободни од бриге за материјални опстанак свој и својих, и да имају што савршеније духовно оружје. Њима ваља да се боре не само за вечни живот душа хришћанских, него и за повраћај моралнога здравља свега народа српског. Они управо имају да се боре са смрћу и да од ње отиму народ свој. Наравно сви световни услови сами по себи нису довољни, и права се победа задобити може једино, ако се срца наших свештеника у истини распале љубављу Христовом те да и сила Христова с њима буде. Али тек материјално, морално и интелектуално стање свештенства, по моме најдубљем уверењу, предмет је, који захтева и заслужује неодложну пажњу цркве и народа српског.

Ако главари црквени без даљег оклевања учине своју дужност, ако свештенство покаже да је свесно својих великих и у истини светих дужности, ако с поуздањем у помоћ Господа Исуса прионе да оживи веру у народу српском, — онда ће народ српски, оздравивши морално, ући у нову еру напретка, среће, можда и славе.

Без моралног препорођаја животворном вером у Господа и Спаса нашег Исуса Христа, народу српском може се наћи гроб, али му нема васкрснућа из гроба. Све друге методе, сви други системи политичког лечења само су узалудне дангубе, којих прави резултат не може ништа друго бити, него још ниži пад, још већа забуна, још веће беде и невоље.

О, да би Господ дао: да српско свештенство пред величином овога светог народног свог задатка осети у себи топлу струју оне велике љубави, којом је Господ Исус Христос род човечји љубио, и да би препуло на рад с пуном вером, да Господ може све, и да је вољан да кроз верне своје слуге и чудеса чини, па да с ивице гроба у живот повраћа и на престо славе посађује народ, који је некад кадар био да и небу даде једног светитеља, какав је српски св. Сава!

И ЈОШ ЈЕДНА О ИЗБОРНОМ РЕДУ.

Како ће се питање саборског изборног реда за који дан у сабору решавати, и како се томе питању особита важност за нашу автономију приписује, потребно је да кажемо и ово:

У нашем автономном животу бивало је доста неконсеквенција, бивало је довољно протусловља. У автономним уредбама такође.

Још нисмо сазрели за логику. Јер ево и у најновијем покрету и у свима резолуцијама и протестима одржаних зборова против „устава,“ избија једна очигледна некосеквенција, баш с' обзиром на саб.

изборни ред и оно начело, по којему би свештенство самостално и засебно бирало своје заступнике за сабор.

И по досадањњем епархијском устројству и по предложеном „уставу,“ бирало је и бирало би свештенство и од сада своје заступнике на епарх. скупштину засебно, а на основу досадањих избора, можемо без зазора рећи и — самостално.

Па, шти је ко год протестовао против тога при доношању истог епархијског устројства, шти и један протест и резолуција одржаних зборова и митинга говори против тога, и ако је тај засебан избор и у „уставу.“

Ако се сме и може подметати озбиљност и познавање наших постојећих уредаба и предлога одбора 15-торице, свима члановима одржаних зборова, онда морамо констатовати, да су они засебан избор свештеничких заступника у епархијске скупштине одобрили као оправдан, и сигурно на основу мотива и разлога, који ту оправданост доказују.

А кад се тај засебан избор одобрава за епарх. скупштину, онда је са свим аналогно и логично, да се одобри и разложним призна и у саб. изборном реду.

Јер, чим автономан појам слободе избора, или ако коме више годи, — и суверенитет народа (којему мећутим не може у цркви бити места, разлога ни основа) дозвољава и признаје онај први засебан избор као оправдан и целисходан, не само да треба, него и мора признати таквим и овај други.

Тај императив консеквенције диктира логика оних разлога и мотива, који су у постојећој уредби епархијској установили засебан избор, а који га предлажу и у „уставу“, а против којега, као што нагласисмо, не протестује ни једна резолуција одржаних зборова, не говори ни један протест поднесен сабору, те који се по томе мора примити и сада у сабору, јер га ћутећки одобрава цео народ, па и онај, који је митинге одржао.

А кад је епарх. скупштинама делокруг такав, да по својој природи, са извесном компетенцијом, обухваћа цео автономан живот појединих дијецеза, а по томе и целе митрополије, те кад се прима и одобрава избор свешт. заступника у епарх. скупштине, онда, где је разлог, али објективан и несумњив, прави и истинити разлог, да је засебан избор саборских свешт. заступника неоправдан, неслободоуман, неаптопоман? Зар само у рачуну партајском?

Слободоумље даје свакоме његову слободу, самосталност. Мора ју дати дакле и свештенству. Иначе је то лажан либерализам.

Ко рекне **а**, мора рећи и **б**. Тако је то у целом свету и међу људима, који воде рачуна о логици и њеним консеквенцијама, којима је истина „највећа пријатељица“, којима је општи интерес не на језику, него на срцу и у савести.

Одбор 15-орице је уочио између осталих неконсеквенција и протусловља у постојећим уредбама и ту: да свештенство бира у епарх. скупштине своје заступнике засебно, а у сабор не, те ју је у своме предлогу отклонио и учинио, изменом саб. изборног реда, само оно, што му је диктирала истина и правда, логика и консеквенција с једне, а разлози општег интереса с друге стране.

Хоће ли извесни људи на сабору више рачунати и у овом питању са логиком и разлозима општег интереса, него са цифрама свога партајског рачуна, то остављамо њима, а нама задржавамо право, да им кажемо своју и после њиховог рада.

А овим редовима хтели бисмо само, да упозоримо на истакнути моменат у питању измене саб. изборног реда оне, који се упозоривању не учинише још неприступачним својом непогрешивошћу и партајским заносом.

Но кад смо већ и при последњој, за овог саборског заседања, речи о изборном реду, не можемо, а да на извесну адресу не упутимо и ово „примечање“. У саборској седници од 2. о. м., приликом расправе о мировинској уредби свешт. удовица и сирота, хтео је посланик г. нарох Максим Живковић да својим речима даде јачу снагу, те је рекао: да говори у име целог архидијецезалног свештенства.

У том тренуку — а ми бисмо му желили

да то код њега бива увек — осетио је он, како би његова реч много више значила у сабору, кад би била изречена у име свештенства, па макар и једне епархије. Тако би и било. Ал овако се збило, што је морало бити.

Његова Светост, преузв. г. Патријарх га је дезавуисао, рекав му, да не може говорити у име архидијецезалног свештенства, јер нема пуномоћи за то. Г. Живковић је — истина с болом — ћутао, јер је тек онда видео, да заиста те пуномоћи нема. Можда је бар онда осетио, шта то значи, бити у сабор изабран од своје браће свештеника.

Желели бисмо само да овај случај и некој другој браћи послужи рад уверења о потреби свештеничког удружења, па ма оно не било по вољи и г. Др. И. Вучетићу и г. Др. Ст. Малешевићу.

Јер, да је одржана сазвана већ скупштина удружења свештеничког, против које се напослетку и колера подигла, мировинска уредба свештеничких удовица и сирота — била би претресена и у-глављена на тој скупштини, и ради ње не би сабор потрошио $1\frac{1}{2}$ дана, а г. Живковић би знао, шта може у име свештенства на сабору говорити.

А да је г. Живковић и други брат свештеник у сабор изабран од свештенства, он би у сабору могао у истину говорити у име свештенства, без страха, да ће га ко у томе дезавуисати, говорити отворено, истинито, јасно и прецизно, да не рекнемо и смишљено, говорити са сигурношћу, ауторитетом целога свештенства.

Тако би могли говорити сви свештеници у сабору и у другим питањима. А овако, могу говорити само у своје име, или ако им је част и сласт, у име странке, која их је још пред саборницом везала и оковала, или се сами оковане њезиним ланцима.

И још има свештеника, који су против самосталног и засебног избора свешт. заступника у сабор!

Има, јер нас има свакојаких!

Ј. —

О ПАСТИРСКИМ ПОСЕТАМА.

(Наставак.)

Свака посета у колико се тиче пастира, треба свагда да буде од што веће користи онима, којих се тиче, и то нарочито у духовном, религиозном погледу; но ни световна блага не треба да се пренебрегну. Пастир не треба толико да проповеда, колико да укрепљава и развија осећаје узајамне љубави и поверења између себе и своје пастве; но при том цела посета не сме проћи само у разговору о обичним, световним предметима. Људи се већом страном радо занимају и много говоре о својим телесним болестима и нуждама, но у исто време упорно ћуте о својим духовним недузима и недостатцима, којих често и не познају са свим. С тога, кад разговор пређе на духовне предмете, свештеник је дужан да узме на себе иницијативу говора и нарочито да се постара за згодан тренутак, кад ће да сведе разговор на предмете религиозне. Није згодно све једнако говорити о религији или проповедати; још је горе свакој случајној теми разговора на силу давати неправилан развитак, само да се приближи религиозној области. Такав разговор показаће се вазда неприродним и усиљеним, и изгледаће често нескрен. Особито време треба изабрати, кад се хоће да говори с домаћицом о њеним домаћим пословима и непријатностима, п. пр. о њеном упорном и непослушном сину, — кад се хоће да говори с домаћином или мушкарцем о његовим пословима, о домаћој бризи и труду, — или кад се говори с човеком, који тражи истину па је пун сумње и неизвесности итд. Разговори ти умесни су онда, кад се свештеник с овим или оним лицем налази на само.

Пастир ваља с особитом пажњом да се понаша према особи, с којом жели води-

ти разговор о предметима религије и морала, и да брижљиво избегава при том сваки чисто званичан поступак. Јер ако се религиозно-морални разговор покаже само као формално извршење пастирске дужности, то ће сви с нестрпљењем очекивати краја таком разговору и уживаће, кад се разговор прекине и пастир оде. Свештенику је неопходно нужно да зна занимање, склоност, мисли, осећаје, укус, навике и потребе својих парохијана, и он треба да их познаје у правој светлости. За сваку посету, за сваки разговор треба да се узме за повод каква приватна практична цел, и ради саопштења те цели нужно му је да добро и што потпуније познаје породицу коју посећује, да зна имена, године живота, занимање, историју и особине сваког члана те породице. Децу на пр. треба да пита о узрасту, карактеру, школи, читању, друговима, одмору, игри. Каткад може готово цела посета бити испуњена таким испитивањем ради тога, да свештеник добије неопходног и потребног знања о парохијанима. Посета треба да је пре свега од користи самом пастиру за одправљање своје службе; на име, посети треба да је једна између главних цели то, да се пастир позна са правим потребама својих парохијана, јер без познања тих потреба не ће им моћи потпуно удовољити. Он је дужан проучити прошли живот породице, световни и религиозни, порекло и сродничку свезу њену са другим породицама, домаће васпитање њених чланова, њихове заједничке односе међу собом, њихове пређашње тежње и склоности. Те и тима сличне неспорне теме за разговор, о којима људи обично говоре с интересовањем, служе често као прекрасна нит за распознавање карактера паства, њених тешкоћа и препрека у религиозном животу. Треба испитивати: да ли се у породици строго испуњавају прописи црквени и хришћански обичаји? Има ли у дому библије, или бар еванђелија и псалтира, а тако исто и других књига религиозног садржаја? Да ли сви чланови породице марљиво полазе недељно и празнично богослужење? Учествују ли у општем појању, ако је исто заведено, и да ли у опште пажљиво прате све што се чини у храму? Полазе ли такође и недељне школе и ванбогослужбене поуке, ако исте постоје? При том се може испитивати, да ли је овај или онај парохијанин јасно и разумљиво схватио и примио истине, садржане у пређашњим црквеним поукама и проповедима. Читају ли дома свето писмо и друге религиозно-поучне књиге и расправе? Таким начином, приватне пастирске посете и опште богослужење и проповед треба да су међу собом у свези, треба да узајамно потпомажу једно друго, да би се постигла општа цел: спасење људи. Према томе, пастир може и дужан је за време посете својих парохијана слободно говорити о томе, како треба пажљиво слушати богослужење црквено и попашати се на њему, дужан је говорити о општем појању, о приватној и општој молитви.

Посећујући парохијане у домовима њиховим, пастир лако може наћи на породицу, која је са свим безбожничка по животу и расположају, те која нема ни прве појмова и представа о Богу и служби Његовој; таку породицу ваља упознати са неопходним истинама вере, показати, како се врши домаћа молитва, почињући од најпростијих саставних делова њених: како се треба прекрстити, на како треба читати и знати кратка славословља и призивања имена Господњег, богоматере и светих; ако буде нужно, треба саопштити и сам текст молитава, штампан или писан; а у случају, ако породица не зна читати, треба ју на изуст научити молитвама, с кратким разјашњењем садржаја и смисла молитве, и њене потребе и користи. Особиту пажњу ваља такође обраћати на људе, који се много баве религиозним предметима, те се ваља поближе упознати с њиховим унутрашњим светом. Таких људи може се мноштво наћи у нашем простом народу, и за њих је врло нужно топло учешће и мудро руководство свештениково, јер они обично малаксавају и клоне под теретом питања вере, која надмашују њихово слабо, но живо религиозно сазнавање, а тешкоћа тих питања постаје често још већом са самог њиховог незнања; а осим тога они су изврнути и подсмеху и увредама просте

масе, која им се обично руга називајући их лажним свецима, притворицама итд.

Но пастиру треба да је главна брига и старање, да задобије љубав и поверење код свога народа. Беседе с црквене катедре саме по себи ретко кад постигну ту цел, те с тога њих ваља допуњавати личним посетама и службом свештеничковом на дому пастве. Пастир треба да се искреним, природним и дружевним начином обраћа к парохијанима, треба да покаже учешћа и интереса к обичним световним стварима, које занимају парохијане. Свештеник, који је одушевљен жељом да буде истински пастир поверене му разумног стада, неће пропустити ни једног, ма и најнезнатнијег случаја, који би могао послужити за духовно унапређење његове пастве, и свагда ће се старати, да у своме делању поступи тактично и опрезно, и употреби све своје знање и умешност. Пастир ваља да има на уму као опште правило, да он представља посланика божјег у сваком дому који походи, и слично Спаситељу, који је сејао семе свуда куд код је дошао, дужан је ваљда неприметним начином управљати мисли својих парохијана од временских и земаљских предмета к небеским и вечним. Душевно спасење пастве и пружање помоћи истој нека му је свагда главна и непрекидна брига.

Врло би корисно било за пастира, кад би за рана и у напред измислио и удесно различне начине како ће навести мисли својих парохијана на религиозне теме, да би после могао при прелазу са световних предмета к духовним лако избећи све што је успљено и извештачено. Пастир треба више него ико да је вешт у томе: да се не служи вештином. Пастир ваља озбиљно да размишља како ће простим начином да почне своје приватне теме и да их простим речима правилно изведе — он више мора на то пазити, него на опште теме и материје, које употребљава за црквене проповеди.

Млади и неискусни пастир треба у напред да зна, како ће започети и водити религиозни разговор. Он у напред ваља да се припреми и да види себе сама како говори готово све оно, што ће говорити при ликом свога разговора. У самој ствари, код својих парохијана наћи ће он сразмерно мало потпоре и одговора на оно, што им буде говорио о религиозним предметима, мало ће чути што друго осим неких општих фраза, научених из детињства и изговорених готово без правог сазнања и разумевања; а то није због тога, што међу парохијанима његовим не би било искреног расположаја к таким разговорима, него више с тога, што народ у опште није способан да изрази своје мисли и да просуди своје осећаје, јер се они споро дотичу узвишених предмета религије и духа. С тога је пастиру неопходно нужно, да полагано поступа, да наводи примере и да прелази од једног предмета к другом.

Свештеник треба у целом свом понашању да показује чесност и истиниску племенитост душе, па те особине ваља да задржи и у личној беседи са парохијанима. Тако он не треба да буде љубопитљив на да прониче у тајне срца свога сабеседника, макар те тајне биле и религиозне природе: на против, њему ваља стицати знања о религиозном стању породице у чисто усрдном разговору, дозвољавајући себи тек по катад по које питање, но и то искреним и учтивим начином, без икаквог лукавства и вештог подилажења. Често прост савет у погледу читања св. писма, посете богослужења, старања о религиозном васпитању деце, дужности за породичну побожност и молитву, — реч признања незаслужене милости, дароване од Бога, и израза тога признања осећајем благодарности к Богу и т. сл. утиче врло силовито и благотворно на слушаоце.

(Наставиће се.)

ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

СВ. САВА БЛАГОСИЉА СРПЧАД.

Словесъ твоихъ ученіемъ
церковь сербска украсися.

Велик је данас број слика из српске хисторије, којима се српска кућа може украсити, али ни једна није тако значајна, као најновија слика српског сликара Ђорђа Крстића, коју је он насликао по налогу српског министарства просвете у Београду.

Сликама и иконама поклањала је од вајкада св. православна црква велику пажњу, и у првим зачетцима хришћанства били су манастири сликарске радионице, а калуђери сликари, који су кичицом на платну изводили слике светитеља и угодника божјих. Тим и таким сликама украшавале су се и српске цркве, а за време славних и побожних Немањића сликали су калуђери — сликари слике по дуваровима црквеним, а ко је имао у рукама Канић-ове „Византијске споменике“ знаће: којим маром, којом љубави и вештином они то изводише.

Свеци и угодници божји из оног времена, били су свеци целог православног света, њих су славили, њима се молили Грци, Руси, Румуни, Јермени, Бугари итд. Славили смо их и ми онда, ну ми данас славимо још и свеце, које не славе други народи; славимо свеце, који су нас загревали, не само св. православљем, већ и Србством.

И данас када народи негују своју народност колико и веру, када величају борце за свој народ, као што искад величаше мученике за веру Христову, морамо се ми са још већим поштовањем сећати оних Срба, који већ пре 600 година његоваше у нашем народу и православље и Србство. На ко ту најпре да не помисли на српског првосветитеља св. Саву?

Сећајући се бегства малога Растка из царског двора и сакривања у црквени звоник — који Србији да не поднесе жртава за своју веру? Сећајући се његових бораба око оснивања независности српске цркве — који би свестан Србин могао да не поради око унапређења своје народности? Св. Сава био је идеал наших отаца, који и под Турцима веру одржаше, он треба да нам буде идеал и данас, када се многима не допада не само св. православље, већ ни наше Србство. Свакоме Србину треба да увек лебди пред очима пожртвовање св. Саве, сваки треба да од њега иште благослова, за ону племениту циљ, којој је он сав свој живот посветио.

С тога се ни којој слици толико не обрадовасмо, колико овој српског сликара Крстића. Леп је то призор видети, како на дан св. Саве српска свештеник благосиља школску младеж!

Још лепше је видити св. Саву, где благослов дели своме народу!

Сувише се немоћни осећамо, када би хтели из похвалних изјава српских стручњака сликара Валтровића и проте Стокића, да и ми ову слику хвалимо. Доћета је то, што ће Србин у овој слици наћи један вештачки производ прве врсте, производ пред киме се може свемогућему Творцу помолити, и пренети у времена славних Немањића! На за то иде признање г. Петру Николићу, што је он на се преузео ту тешку задаћу те пресликао и умножио Крстићеву слику и тако дао прилике, да се овом сликом може украсити свака боља српска кућа, школа и црква.

Широка је аршин, а висока аршин и по, уоквирена је у позлаћен широк оквир, те ће и с те стране сваког задовољити. —

СРП. НАР. ЦРКВЕНИ САБОР У КАРЛОВЦИМА.

VII. СЕДНИЦА.

2. (14.) новембра 1892.

Његова Светост, преузв. г. Патријарх Српски Георгије као председник сабора отвара саборску седницу у ½ 11 сатâ пре подне и наређује, да у данашњој седници записник води перовођа г. Манојло Грбић, а говорнике да бележи перовођа г. Лазар Обреновић. За тим позива перовођу, да прочита записник прошле саборске седнице, који се без примедбе оверовљава.

Председник-Патријарх приказује сабору мол-

бенице свештеничких удовице Марије Грујић и Љубице Грујић из Мола, које моле, да им сабор као сиромашним удовицама одреди припомоћ из јерархијског фонда. — Издаје се истицијоном одбору. — За тим приказује протест бирачког збора црквено-општине у Печки, који је издат одбору за дневни ред.

Прелази се на расправу: **мировинске уредбе за свештеничке удовице и сирочад.**

На 30. §. исте уредбе г. прота Д. Прица предлаже: Да би овај мировински фонд могао одмах у живот ступити, **желети је**, да постојећи фондови у архидијецези, у спархији бачкој и накрачкој и сви остали фондови, који би у појединим спархијама постојали, своје капитале у овај фонд уносу, што би служити имало за основу овом мировинском фонду. А док овај мировински фонд не достигне ону висину, да буде кадар све доспеле мировине потпуно помиривати, даваће му се годишња евентуална припомоћ из јерархијског фонда према исказаној потреби, што ће се у саборски прорачун уврштивати.

Парох М. Живковић говори против наређења овог §. и то чини као члан архидијецезалног свештенства. Фонд у архидијецези једва подмирује потребе саме архидијецезе. Узто има ту завештаја, који су намењени само том фонду. Тако је и патријарх Гермаи оставио 20 000 ф. условно само архидијецезалном свештенству. Међу тим временом ће тај фонд и онако припасти општем фонду, кад садање удовице изумру, а нови чланови и онако не ће приступити.

Г. барон Јов. Живковић мисли, да би овај сабор био у праву изрећи, да се постојећи мировински фондови спајају са општим фондом, који се оснива, тек онда, ако би се предходно саслушале, те саизволу своју даље дотичне управе поменутих фондова. Но тешкоћа је и у томе, што се у истим фондовима садрже и неки завештаји, а ти се од праве цељи своје ни по што не могу и не смеју отуђивати, јер се безусловно мора поштовати воља дотичних оснивача. И он сам мисли у спомен свога пок. брата Теофана — учинити нешто у корист свештенства горњо-карловачке спархије, али не би хтео и допустио, да његову завештајну намеру неко други измењује — за то предлаже, да се поједини спархијски мировински фондови слију у општи мировински фонд, али завештаји да остану са свим интактни.

Г. Ђ. Ђурковић наглашује, да су постојећи спархијски мировински фондови приватна својина дотичних свештеника, који су их основали, односно, који их сада у рукама имају, па за то у опште не може бити говора о сливању тих фондова у општи митрополијски мировински фонд, дотле, док се у томе не би сагласиле управе тих фондова. Предлог г. Прице је и с правног и с формалног гледишта по све неуместан, јер у закон и уредбу не може ни доћи израз „желети је.“ Он предлаже, да се овај § са свим изостави, а управа народних фондова, која ће управљати са тим општим мировинским фондом, нека се упути, да ступи у преговоре са управама појединих спархијских фондова, па да то питање практичним путем реше.

Г. Ст. Михаилић је такође за то, да се тај § са свим изостави.

Г. Д. Станковић наглашује, да је предмет о сливању дотичних фондова једноставно ствар проведбе, о којој се има сама управа старати.

Његова Светост г. Патријарх је мишљења, е је најбоље узети, као и да не постоје у појединим спархијама мировински фондови за свештеничке удовице и сирочад. Главно је, да у смислу предложене уредбе сваки свештеник мора бити члан општег мировинског фонда, а хоће ли појединн спархијски фондови приступити и слити се са општим фондом, то ће се видети тек кад се формални преговори са управама тих фондова спроведу. Он мисли, да г. Максим Живковић није могао и не може говорити у име целог архидијецезалног свештенства, односно оних свештеника, који су чланови архидијецезалног мировинског фонда, јер тешко да има пуномоћ од тога свештенства, а није га то свештенство ни на сабор послало.

После дуже дебате решено је, да се §. 30. 31. и 33. на ново редигују, према предлогу г. барона Ј. Живковића, који гласи: Да управа фондова ступи у преговоре с појединим управама фондова, те ако ове пристану на претапање онда да се то изведе. Уједно се наређује, да барон Живковић, Станковић, Прица и Ђурковић на ново редигују ова опредељења

Што се тиче припомоћи из јерархијског фонда, решено је, да ће мировински фонд евентуално добијати из јерархијског фонда како то сабор у својем прорачуну одреди.

Уједно је решено, да се по ново узме у претрес онај параграф, који говори о прирезу цркв

општина, те је решено, да се исти закључак уклони, т. ј. да црк. општине у исти мировински фонд ништа не плаћају.

Расправља се §. 22. и решава се, да исти параграф остане по одборском предлогу.

А параграф 27. да изостане

Тиме је решена и уредба о мировинском фонду за свештеничке удовице и сирочад.

За тим се бира одбор, који ће израдити мировинску уредбу за српске учитеље основних школа. У тај одбор бирају се: Др. Илија Вучетић, Стеван В. Поповић, Мата Косовац, Мане Грбић, Јован Благојевић, Др. Богдан Медаковић, Др. Живко Богдан.

За тим се прешло на другу тачку дневног реда те је предузет предмет у погледу продаје земљишта ман. Беччина фирми: Шпицер, Редлих и Орентајн, који за 29 јутара земље нуде манастиру цену од 100 000 фор.

Патријарх наређује, да узме референту Ст. В. Поповић, пошто је референт одсутан. Уједно моли посланике, да се јављају председнику кад су одсутни, нарочито референти

Г. Ст. В. Поповић изјављује, да не може опширније говорити о ствари, јер му је ствар непозната, него ће прочитати само извештај Саборског Одбора.

Г. Др. Ј. Јагић има своје примедбе, начелне и формалне. У погледу продаје манастирског имања главно је начело, да се народно-црквена добра, без велике потребе, не могу продати ни отуђити. На шпак би се он сагласно на продају; но пошто извештаје, како административног, тако и саборског одбора није довољно инструјирано, нема грунтовни извод, а друго, што се пре две године начинио уговор између мана манастира и фирме, али административни одбор није јасно назначио, да ли све услове прима ова фирма, с тога он подноси овај предлог за одлуку:

„У предмету продаје земљишта манастира Беччина у износу од 29 — [illegible]м. јутра садањим закупницима истог земљишта, изашиље сабор под водством свога потпредседника одбор од 9 лица, који ће упитну продају по потреби и помоћу стручњака извидити и о томе сабору још за трајања овога заседања исцрпљив извештај и предлог поднети. Наиме упућује се исти одбор:

1. да набави такову изјаву купаца, којом исти купци примају допуну уговора купопродајнога, садржану у одлуци архидијецезалног администр. одбора и сматрају је за себе обавезном до 31. дец. 1892. у смислу своје раније учињене изјаве;

2. да набави доставерне изводе грунтовнице и катастарске грунтовнице о земљишту које се продаје, исто тако његов грунтовнички и катастарски нацрт (мапе);

3. Нек установи по потреби и помоћу стручњака а на основу података наведених под тачком 2-ом простор продајнога земљишта и нека одреди тачно грунтовничке и катастарске бројеве, обележи јасно и поуздано целокупну површину и местни положај му;

4. Нека установи колико и каквих има зграда подигнутих на продајној непокретности, које по истеку закупног уговора прелазе у искључиву својину манастира, и колика је вредност њихова;

5. Нека установи такођер помоћу стручњака колика је моћ и снага упитнога продајног земљишта за израду каје, нек обележи величину земљишта, које се може још на израду каје употребити, и према томе нека означи праву обртничку вредност цене продајног земљишта;

6. Нек утврди и изложи све оне околности, које се наводе у прилог продаје, евентуално све околности, којима би се оправдало одбијање понуде купаца;

7. Нек испита и утврди: да ли има и на чему су основане околности којима се оправдава да се продаја овог земљишта исказује нужном, по манастир Беччин повољном и корисном.

8. Пошто сабор држи у начелу, да црквено-народно коренито добро не треба продајом отуђити док год је то само могуће и да се од тог начела може одступити само у случају крајње нужде и само онда када би то захтевала каква ванредна корист цркве, то се упућује изаслани одбор, да на ово узме нарочиту обзира.

9. Пошто се даје предвидити, да ће ово извршење изасланог одбора бити са знатним трошком скопчано и пошто сабор не може овим трошком да оптерети манастир Беччин ни црквено-народне фондове — то не заузимајући у предмету ове продаје никаково становиште — нека изаслани одбор позове купце да трошкове изасланства и извршења из свога подмире“

Г. Барон Ј. Живковић прима све тачке Јагићеве, али није за то, да се одбор изашиље из сабора, да испита ствар. Саборски одбор, видимо, није довољно спремно целу ствар, с тога он предлаже, да целу ствар боље испита.

Законодавно тело не може радити таке послове, јер за то има своје одборе.

Г. Ст. Јовић је у опште противан свакој продаји манастирског добра, која су нам од предака остављена, да их чувамо. Он мисли, да се купци само у своме интересу заузимају за ту куповину, а не што би и манастиру хтели добра. За то предлаже, да се тај предмет са свим скине са дневног реда.

Г. Никола Павловић чуди се, што је Саб. Одбор тако површно и олако пропратио ту ствар сабору, чуди се, што Саб. Одбор у својој представци наводи само негативне, а никакве позитивне разлоге. То га утврђује у мишљењу, да Саб. Одбор у погледу контроле над руковањем манастирског имања, не ради како треба своје дужности. (Председник у два пут опомиње говорника, да се држи ствари — но пошто говорник и даље не престаје кривити и обвињавати Саб. Одбор, председник му забрањује у том правцу и тако говорити — и по томе говорник најављује да прелази уз Јагићев предлог).

Г. Е. Думча усваја предлог г. барона Ј. Живковића, но још би хтео знати, шта ће манастир радити са 100.000 фор., ако се продаја земљишта оствари

Његова Светост г. Патријарх Георгије најављује, да је њему све једно, ма се који од два предлога усвојио — но и он је за то и баш му је повољно, да се испошље одбор који ће ствар на лицу места подробно извидити. Сконштава по томе, који су разлози руководили манастир, административни Одбор и Саборски Одбор, да ту ствар сабору представе, и наглашује, да је то чињено уједно у добро схваћеном интересу самог манастира, те одбија сваке друге инсинуације с нагласком, да он као Патријарх никада не би трпео, да се спроводи нека продаја манастирског добра, која би ишла ма и на најмању штету манастира. (Одобравање.)

Г. Др. Ј. Јагић најављује, да пошто и г. барон Ј. Живковић жели, да ствар о продаји поменутог земљишта свакако дође још пред овај сабор на расправу, одустаје од свога предлога, да сам сабор изашље одбор на лице места, већ прелази уз предлог г. барона Ј. Живковића.

По томе је са свима, осим једног гласа усвојен предлог г. барона Ј. Живковића.

Г. Др. Ника Максимовић предлаже, да се држање седница одгоди, док се између саборских посланика и надлежних фактора неки споразум у погледу предложеног устава не постигне.

Г. барон Јов. Живковић предлаже, да се сабор претвори у конференцију, те да се у истој покуша споразум извести.

Г. Др. И. Вучетић прелази, да се држање седница одгоди, док се не би споразум покушао, али није за то, да то одгађање на далеко иде, већ да се на конференсање употребе два будућа дана, а у четвртак да се држи редовна седница. — Прима се предлог Др. И. Вучетића и по томе председник Патријарх затвара данашњу седницу, а будућу саборску седницу заказује за четвртак 5. (17.) новембра о. г.

VIII. СЕДНИЦА.

5. (17.) новембра 1892.

Председник сабора, Његова Светост преузв. г. Патријарх Српски Георгије отвара ову саборску седницу око ½ 11 сата пре подне, те позива перовођу, да прочита записник прошле саборске седнице.

Перовођа г. Ман. Грбић чита записник прошле саборске седнице — и пошто нико нема никакве примедбе на записник — оверовљава се.

За тим председник одређује, да ће у данашњој седници записник водити перовођа г. Лазар Обреновић, а говорнике ће бележити г. Јован Новаковић.

Његова Светост најављује сабору ове поднеске:

1. Извештај саборског одбора за дневни ред — који се ставља у данашњој седници на дневни ред; 2. Поднесак финансијског одбора, којим пита сабор: од када и од кога се дана има ставити у течај новчанца дневница саборским перовођама? 3. Извештај саборског ревизионог одбора о томе, да се конституисао, изабрав себи за председника г. Петра Слепчевића, а за известиоца и перовођу г. Стевана Јовића. 4 Молбеница ђе Драге удове пок. Мите Петровића, бившег професора на сомборској учитељској школи, у којој моли за себе доживотну мировину а за своје троје деце васпитну припомоћ, — издаје се петиционом одбору; 5. молбеница удове Јованке Бакић, да јој се издаје годишња припомоћ или коначна отправнина — издаје се петиционом одбору; 6. молба Мите Ђорђевића и Паште Јовановића, привр. учитеља на вишој девојачкој школи у

Нов. Саду, да се потврде за редовне и сталне учитеље на истој школи, те да могу уживати прописану стаиарину и повишицу — издаје се петицијоном одбору. 7. Молбеница црк. општина Нов. и Ст. Бановаца (горњих), да се оделе као засебне и самосталне црк. општине, — издаје се петицијоном одбору. 8. Г. Јов. Благојевић подноси протест бирача ст. паланачког изборног среза против „јединственог статута“ — издаје се одбору за дневни ред. 9. Г. Др. А. Богдановић подноси Сабору протесте изборника црк. општине у Каменици, Митровици и Бесчину и протест црк. општине буњаначке против „јединственог статута“ — издају се одбору за дневни ред. 10. Протест црк. општине у Долову против „јединственог статута“ — издаје се одбору за дневни ред. 11. Пријава интерпелације Др А. Божеског због тога, што је вис. Сабореки Одбор послане му протесте против „јединственог статута“ дотичним црк општинама повратно а није их сабору спровео. 12. Пријава интерпелације г. Ст. Јовића у погледу епарх. школ. референта темишварске и вршачке дијецезе и у погледу непотврде г. Б. Поповића пароха новосадског за подпредседника црк. општине новосадске. 13. Др. И. Максимовић спроводи сабору молбу црк. општине шиндорске, да се искључи из изборног среза ст. станарског и прикључи суботичком. Како није било више поднесака, позвао је г. председник-патријарх пријављене интерпеланте, да поднесу своје интерпелације.

Г. Др. М. Божески, после образложења управља на Његову Светост ову интерпелацију:

„Је ли Ваша Светост вољна објаснити овоме славноме сабору разлоге, који су руководили саборски одбор, који је протесте наших црквено-школских општина против тако званог јединственог статута унућене овом славном сабору, нетим натраг повратио?“

Његова Светост г. Патријарх: „Колико се ја сећам, саборски је одбор у нетину вратио протесте црквених општина и то за то, јер није нашао за умесно, да предузима и подпаша сабору протесте, који су потекли поводом новинарске узбуне, а није их поднео с тога, јер су то протести а не петиције; а сабореки одбор, као врховно автономно тело мисли, да је дужан примати и сабору спроводити само петиције, а никако протесте црк. општина као највећих органа, против радње саборског одбора, као највишег автономног органа. То је мој одговор, а славни сабор молим, да га изволи на знање узети.“

Г. Др. М. Божески: Жао ме је, али не могу узети на знање одговор Његове Светости. Саборски одбор нема право, да испитује разлоге, услед којих су протести поднесени, он их је требао поднети сабору, јер он није позван, да испитује унутрашњу садржину њихову, те да их према томе подвана сабору или не, његово је да их поднесе сабору, да их овај реши. Не узимам на знање одговор Његове Светости патријарха.

Његова Светост Г. Патријарх: Прима ли славни сабор мој одговор на интерпелацију г. Божеског на знање или не? — Већином гласова узима се на знање одговор Његове Светости Патријарха.

Г. Ст. Јовић након подужег образложења, ставља на Његову Светост г. Патријарха Георгија ову интерпелацију:

„1. Јесу ли истините вести, које се проносе о епархијском школском надзорнику Мити Долги, односно, шта је разлог његовој суспензији?

2. Намерава ли Ваша Светост у тој ствари овај сабор известити и потражити у име школског савета његову одлуку?

3. Ако не, — за што не?“

Његова Светост, г. Патријарх Георгије, одговарајући одмах на стављену интерпелацију, напомиње, е је истина, да је против поменутог епарх. школ. референта Мите Долге због разних изгреда и због занемаривања званичних дужности уз предходну суспензију истрага спроведена, те је тако Школски Савет прикупио до сада готово све списе, који су нужни, да се у тој дисциплинарној ствари дефинитивна пресуда донесе, али ту пресуду није могао донети школски Савет, јер дотичног епарх. школ. референта бирао је сам сабор, па сам сабор треба да му и суди. Школски Савет испуниће своју дужност тиме, што ће још у току ове саборске периоде поднети сабору све списе, који се односе на дисциплинарну ствар референта М. Долге, те ће сам сабор моћи на основу тих списа пресуду своју донети.

Г. Ст Јовић задовољава се овим одговором Његове Светости и по томе цео сабор узима на знање исти одговор Његове Светости. —

Г. Ст. Јовић након подуже мотивације ставља на Његову Светост г. Патријарха ову

интерпелацију: „На којем позитивном законском наређењу оснивају се решење епархијског административног одбора бачког и саборског одбора: да парох не може бити подпредседник црквене општине, јер не сме бити мањи у части од председника“?

Његова Светост г. Патријарх српски Георгије одговара, да је он мирно и стрпљиво слушао говор г. интерпеланта, премда та је могао у говору и прекинути, јер то што је г. интерпелант говорио управо и није интерпелација, већ формална оптужба против автономних наших органа т. ј. административног одбора бачког и саборског одбора, а такову оптужбу могли би сабору поднети само они, који мисле, да су у своме праву повређени т. ј. црквено-општинска новосадска, или за подпредседника неповређени парох Б. Поповић. У осталом Његова Светост г. Патријарх, који је у сабору као председник, није дужан и неће да одговара за све оно, што раде наше автономне власти — а при томе је колико чудно, толико и још више неоправдано, да ако се при некој административној власти, при којој је и он учесник, какво добро учини, то се онда преписује једино само дотичној административној власти, а ако се учини што, што привидно или стварно не ваља, то се уписује у грех једино њему као патријарху. Из тих разлога Његова Светост неће интерпеланту ништа да одговара.

Интерпелант г. Ст. Јовић изјављује, да се не задовољава са одговором Његове Светости — но сабор већином гласова узима тај одговор на знање. —

Чита се извештај саборског одбора за дневни ред о раду његову и предлог истог одбора: а.) да се приликом расправе предлога о „уставу“ узму у претрес и сви протести, који су против истога предлога сабору поднесени; б.) да се стави после устава на дневни ред: 1. извештај саборског одбора о своме раду за потоње две године, 2. брзојавна наредба кр. уг. министра председника о именовању администратора митрополије; 3. предлог г. Лазара Обреновића и др. о школама у горњо-карловачкој и пакрачкој епархији; 4 прорачун саборски за годину 1895; 4. извештај саборског одбора о уплати и дуговинама саборских трошкова, и 5. молба Дафине удовице пок. Др. Ђ. Натошевића ради мировине јој. — Овај извештај и предлог сабор је једногласно узео на знање и усвојио

Приступа се специјалној расправи оних §§-а из мировинске уредбе за свештенике удовице и њихову сирочад, који су издани нарочитом одбору да их коначно редигује.

Г. Манојло Грбић, саборски перовођа — према одредби изабраног редакционог одбора предлаже, да се § 32. ове уредбе уврсти као друга алинеја у 5. §, а иза 27. §-а да се усвоји као 28. § ово определење:

„О томе, да ли ће се и на који начин постојећи архидијецезални бачки и пакрачки удовички фондови, као и сви такови, који би у појединим епархијама под митрополијом карловачком постојали, ступањем ове уредбе у живот, са овим општим фондом спојити — о томе ће одлучити управе и заступства тих партикуларних мировинских фондова споразумно са главном управом срп. нар. црк. фондова, као надлежном управом овога мировинског фонда. Приватни завештаји који су у корист тих партикуларних фондова учињени, остају овом одредбом нетакнути.

§. 29. Сви свештеници и ђакони, које уредба ова као чланове било архидијецезалног, било бачког и најпосле пакрачког удовичког фонда затече, ако се ти фондови слију са овим мировинским фондом (§. 28.) — примају се за редовне чланове онога завода, без икаквог улагивања, са правом уживања мировине од највишег улога, ако нису већ у пређашњи фонд, којега су чланови били, улог од веће класе уплатили. У том случају имају право на дотичну класу.

§. 30. Удовице и сироте, које из постојећих фондова карловачког, бачког и пакрачког било мировине, било припомоћи и милостиње примају, примаће их — у случају спојења тих фондова са општим мировинским фондом — и на даље из овог мировинског фонда, у оној истој мери и под оним истим уветима, као што су то већ уживали

§. 31. Да се унапреди устројење овога мировинскога фонда и док исти не достигне ону висину, да буде у стању сам све доспеле мировине потпуно подмиривати, даваће му се по могућности годишња субвенција из нар. црквеног јерархијског фонда, која ће се установљавати у саборском прорачуну“

Ова редакција једногласно је од сабора усвојена.

Г. Др. И. Вучетић с позивом на 27 §. саборског пословника предлаже, да се треће чи-

тање ове мировинске уредбе за сутрашњу седницу на дневни ред ставн.

Г. Др. Т. Недељковић предлаже, да се треће читање ове уредбе предузме онда, кад се предходно устав расправи, јер и ова уредба стоји у каузалној свези са предложеним уставом.

Већином гласова прима се предлог г. Дра Т. Недељковића.

Г. перовођа М. Грбић чита из нова редиговани 34. §. мировинске уредбе за чиновнике и професоре, који §. по новој редакцији гласи:

„Да овај мировински фонд што пре достигне ону висину, да буде у стању сам све доселе мировине потпуно подмиривати, давање му се размерна годишња субвенција према расположивим средствима из нар. црк. неприкосновеног фонда и клирикалног школског фонда, која ће се код расправе саборског прорачуна установљавати и у саборски прорачун уврштивати.“

Сабор једногласно прима предложену редакцију и по томе је примљена у целини и ова друга мировинска уредба.

Г. Др. И. Вучетић предлаже и за ову уредбу, да се треће њезино читање одмах у сутрашњој седници предузме.

Г. Др. Т. Недељковић предлаже, да се и ова уредба по трећи пут чита тек након расправе о уставу.

Пошто је Др. Илија Вучетић потпомогнут довољним бројем чланова тражио поименично гласање, након свршеног гласања, сабор је већином гласова решио, да се треће читање ове уредбе после расправе о уставу предузме.

Г. Ст. Јовић као известилац финансијског одбора предлаже, да се саборским перовођама рачунају повишене им дневнице, од оног дана, када се сабор састао т. ј. од 24. октобра о. г.

Г. Никола Павловић предлаже, да се повишење дневнице саборским перовођама рачунају од онога дана, кад се сабор конституисао, те кад је и перовође изабрао. — Решено је, да се перовођама дневнице рачунају од дана, кад је сабор сазван.

Његова Светост г. Патријарх саопштава, да је на дневном реду генерална расправа предлога за „народно-црквени устав“ те пријављује, да ће при расправи тога предлога известилачке дужности вршити саборски заступници гг. Јосиф Јагић, Стеван В. Поповић и Јевтимије Вукадиновић.

Узима се на знање.

Др. Илија Вучетић потпомогнут довољним бројем чланова подноси сабору овај:

Протупредлог

на предлог одбора петнаесторице за „народно-црквени устав“.

Пошто предлог за народно-црквени устав источно-православне цркве у земљама угарске круне, што га је изаслани одбор петнаесторице поднео овоме сабору, у многим својим одредбама стоји у противности с главним начелима, која су нашла израза у одредбама сабора од године 1864—5., потврђеним највишим решењем од 10. августа 1868, даље у одредбама сабора од г. 1870., потврђеним највишим решењем од 29. маја 1871., и у саборском устројству од 1874., потврђеном највишим решењем од 14. маја 1875., — те руши многе основе, на којима је засновано и до сада проведено аутономно уређење црквених и просветних односаја нашег народа;

пошто се та противност с главним основним начелима споменутих, у споразуму између епископата и сабора установљених, те од највишег места одобрених и у живот уведених саборских уредаба нарочито показује у оним одредбама поднесеног предлога за народно-црквени устав, које се односе на избор председника у црквеним општинама, на избор протопресвитера, пароха и систематизованих помоћника, на избор чланова епархијске конзисторије и на избор саборских посланика свештеничког реда, а та противност није ничим оправдана;

пошто у том предлогу нема никакве одредбе у погледу утицаја сабора у избор епископа, ма да је то и сабор од г. 1874. усвојио, те у саборском устројству у делокруг сабора стављено био;

пошто тај предлог и по распореду материјала и по својој изради има многих нескладности, противности и недостатака;

пошто се даље према свему томе тај тако израђени предлог толико удаљује од горе истакнутих основних начела, а има толико формалних недостатака, да се при специјалној расправи не би могао прерадити и исправити:

потписани предлажемо, да сабор предлог одбора петнаесторице за народно-црквени устав поврати истом одбору с упутством, да га преради тако, да се не одступи од оних главних начела, на којима су основани и уређени црквени и просветни односаји нашег народа, нарочито у погледу слободног избора председника

црквене општине, протопресвитера, пароха, системизованих парохијских помоћника, чланова епархијске конзисторије и избора саборских посланика свештеничког реда, као и да се сабору осигура утицај у избор епископа, а уједно да све формалне недостатке исправи, те да тако прерађен и исправљен предлог у најкраћем времену сабору по ново на расправу поднесе.

У Карловци 5. (17.) новембра 1892.

Др. И. Вучетић с. р. Др. Е. Медаковић с. р. Д. Прица с. р. М. Живковић с. р. Н. Гавела с. р. Л. Обреновић с. р. Ст. Михаљчић с. р. Крајновић с. р. М. Димић с. р. Н. Павловић с. р. А. Добровић с. р. Д. Радуловић с. р. И. Добровић с. р. Евген Думча с. р. Н. Николић с. р. А. Јовановић с. р. А. пл. Деспинић с. р.

Г. Председник Патријарх: Ја мислим, да је овај предлог сувише рано поднесен. Држим, да прво треба да говори известитељ и тек после тога да дође на ред протупредлог.

Г. Др. Н. Максимовић: Предлог г Др. Вучетића не може се узети за сада у расправу, јер није поднесен пре седнице. И ако стоји у свези са дневним редом, опет је прерано поднесен, требало је чекати, док расправа не започне. Сматрам тај акт за инкоректан.

Г. Др. И Вучетић: Ја сам свој предлог поднео, не захтевајући, да се одмах расправи. Пристајем на то, да се расправи онда, када дође на њега ред.

Јагић: Да ли ћу читати целу уредбу, или ће је сабор прогласити за прочитану, те да одмах пређем на свој извештај.

Чују се гласови: не треба читати.

Његова Светост г. Патријарх: Дакле не треба читати.

Г. Др. М. Божески: Молим да се чита; кад то један члан захтева, мора се то учинити.

Г. Ј. Вукадиновић: То неби требало чинити већ из родољубља, јер ће се дангубити, а један дан кошта 400 фор.

Г. Др. Н. Максимовић: Није истина, да се по пословнику мора читати цела уредба, ако то један члан захтева.

Барон Ј. Живковић: Истина је, да тога нема у пословнику, али је парламентарни обичај, да кад један члан сабора захтева, да се што прочита, да му се то већ и из куртоазије учини. Предлажем, да се устав чита, јер има и таких, који ће устав сада први пут чути (Општи смеј. Тако је!)

Патријарх: Када је тако, нека се чита. За тим су бележници Ст. В. Поповић и М. Грбић читали целу уредбу. Читање је трајало до 2 сата.

После прочитања затворио је патријахр седницу и заказао идућу за сутра у 10 сатâ пре подне.

IX. СЕДНИЦА.

6. новембра 1892.

Његова Светост преузв г. патријарх Српски Георгије, отвара саборску седницу у 1/4 11 сатâ пре подне и позива перовођу, да прочита записник прошле саборске седнице.

Перовођа г. Ст. В. Поповић чита записник прошле саборске седнице и пошто на питање г. Патријарха-председника, није нико имао никакве примедбе на записник — то је записник без примедбе оверовљен.

Његова Светост г. Патријарх наређује, да у данашњој седници записник бележи г. Лазар Обреновић, а говорнике г. Јов. Новаковић.

Његова Светост пријављује сабору ове поднеске: 1. Саборски одбор који је изаслан да сачини предлог за мировинску уредбу срп. нар. учитеља, учитељица и забавиља, пријављује, да се конституисао. 2. Саборски одбор спроводи сабору од патроната новосадске срп. вел. гимназије с препоруком спроведену молбеницу професорске колегије новосадске срп. вел. гимназије, којом иста колегија моли накнаду задржане јој законите плате. 3. Саборски одбор спроводи представку патроната новосадске срп. вел. гимназије у погледу дозиђивања односно проширења зграде, у којој је смештена срп. вел. гимназија новосадска — молећи, да се за то потребни трошак у износу од 46.000 фор. из клирикалног фонда одобри и дозначи 4 Пакрачка црк. општина моли, да се средствима клирикалног фонда успостави у Пакрацу срп. прав. учитељска школа, или да се подигне и отвори тамо бар виша девојачка школа.

Сви ови поднесци издани су одбору за дневни ред.

По томе се прелази на дневни ред т. ј. на генералну расправу предложеног народно-црквеног устава.

ИДЕ ДОДАТАК.

Г. Јосиф Јагић: Славни Сабоpe! Врло важан а у нечем и тежак положај предстоји ми, кад сам одлуком одбора 15-горице овлаштен, да предлог за устав наше народне-аутономне цркве, пред лицем представника српскога народа у овој митрополији представим и образложим.

Важност и тежина положаја мојега, славни сабоpe, оличена је у самом предмету, уређења је у самом на дневни ред стављеном предлогу овом; јер овај рад одбора петнаесторице обухвата у себи свеколика до сада стечена права нашега народа у цркви и у школи, те за то, јер је овај предлог развитку православне нам цркве, развитку народне нам културе намијењен.

Као извор, као материјал за рад свој с обзиром на континуитет у раду досадашњих појединих сабора, узео је и употребио је саборски одбор петнаесторице у првом реду свеколике доданашње наше позитивне узаконјене установе; у другом реду свеколике радове, који не бијаху санкционисани пред највишим мјестом, а на име оне од 1879., 1885. и 1886. Најпосле, као материјал за свој рад, употребио је саборски одбор петнаесторице и оне опште познате операте саборскога одбора, који су послужили тако рећи, за просту подлогу рада одбора 15-горице; користно се к томе и са дугогодишњим искуством из народнога живота и цео тај рад склопио је и свео у једну цјелину, у којој је цјелини концентриран рад свих наших законодаваца и уређерђена она грађа народна, у којој ће се имати у будуће сва народна автономна права сложити.

Славни сабоpe! Мисао за грађење једнога цјелокупнога устава није нова, а није ни туђа. Та је мисао потекла од наших пријашњих законодаваца, а на име од љубимца народнога др. Светозара Милетића г. 1870. Он је начинио нацрт за цјелокупни устав, за цјелокупни састав наших свих изворних и основних начела за градиво нашега црквеног живота. Онда се тај нацрт по њему израђен, није могао произвести.

Није се могао произвести можда из политичких назора, јер су тадашњи сабори тако били у вјерени од стране владе, да се влада у санкционисање све дотле упустити не ће, док сабор прво своје устројство не углави, док макар и у крупним цртама не обиљежи оне границе, у којима ће имати, да сва своја права автономна оживотвори. Но околности и вријеме одлучно су се промијениле; расположење данашње у влади даје нам изгледа, шта више, изрекла се и жеља, да се донесе нешто цјеловитога и да би влада вољна била, такав устав и да санкционише.

Ми смо ту мисао прихватили. Одбор је 15-орице тако увјерен, да је концентрисањем свих својих изворних права, створио такво челик-дјело, које ће дјело послужити за гаранцију очувања права на унутрашњи живот српскога народа.

Славни сабоpe! По том је одбор 15-орице пошао на земљиште рада. Ставивши се на то земљиште, имао је он пред очима три правца, да реши три гледишта, на којима се као на основу свом, живот наше народно-црквене автономије окреће.

А та су три гледишта: државно-правно, црквено-правно и автономно-правно. На тим се гледиштима састаје живот тај са три главна фактора, с којима је морао предходно рачуне свести, да би у свом раду овом поступити могао. Одбор 15-орице је био о том увјерен, да ће му рад највишу санкцију задобити, ако сведе у хармонију права свих тих фактора.

Међу тима водио је прво и прво рачуна са правом пресвијетле круне. Ово је право признао одбор петнаесторице као неоспорно право. Признао га је у његовом негативном смислу и у његовом негативном појму. Како? Тако, да држава кад врши највиши надзор над животом наше цркве, не утиче у администрацију исте, и није надлежна давати правца у ком духу, којом директивом на пољу цркве и наставе да пођемо. (С десница: Тако је, тако је!). Изрекао је то одбор петнаесторице овим уставом, кад је рекао, да пресвијетла круна ужива право репрезентације приликом наших сабора, ужива право репрезентације ради вршења надзора преко својега опуномоћеника; али тај опуномоћеник не утиче у меритум живота народа.

То начело изрекао је одбор петнаесторице тамо у овом „Уставу“, где се говори о дјелокругу сабора а наиме о праву сабора на избор митрополита и патријарха српскога.

Он је шта више и даље отишао у корист тога начела, кад је изрекао, да у појединим нашим административним и автономним стварима решавају и пресуђују у коначном степену наше автономне власти.

Преостаје ми, сл. сабоpe, други фактор, а то

онај, који је на и са народним телом неодвојиво скопчан, не толико јерархија као заступство, већ толико више као црква, као божанствена установа. Одбор петнаесторице схватио је то становиште тако, да је православна црква непроменљива и вечита, схватио је тако, да у унутрашњост светиње те наше цркве нико нема право дотаћнути се. И с тога гледишта, и с тим уверењем, приступио је одбор петнаесторице решавању односаја између те вечите с једне, између живе цркве с друге стране. Рекао је одмах у 3-ћем § свога предлога, да све оне ствари, које се односе на вероучење, на литургијске, на догматичке и обредне ствари, као и на дисциплину духовну, спадају строго цркви, да су те ствари апсолутно право јерархије, односно да спадају у делокруг цркве, које је цркве само чувар јерархија. По томе је одбор прешао на трећу чињеницу, на народ српски, на живу цркву, као субјект свију у њој народних права, (с десница: живио народ!) уједно је у овом уставу та права одоздо, од општина, па горе до сабора, гарантовао је самостално кретање народа српскога по свима степенима народно-црквенима, уједно је саму законодавну власт, као извор свију установа за постигнуће црквене и просветне цели, изрекао је, да је субјект тих автономних права, да је према томе трећем фактору извео сва та њихова заједничка права до конца, т. ј. до устројства самога сабора, као врховне власти наше народно-црквене аутономије.

Поступајући даље у свом органичном раду, почео је одбор петнаесторице са основном јединицом автономије, почео је са устројством општина. Општина је, сл. саборе, као и појединац, и све целокупно, дакле цео народ, извор је свих права, основ свих установа. Цел и задаћа појединих општина нетакао је одбор петнаесторице у том, да су појединe општине позване, да извршују религиозно-морални и народни развитак. Према томе је устројству општина, делокруг њихов тако удесно, и тако уредно, како би се оне сходно својој цели, лако и природно кретати могле, како би се остварење и извршење њиховога задатка што више гарантовати могло.

Но поред њихове самосталности ставио их је под непосредни надзор виших власти, да би се избегле све злоупотребе, које би хармонију општинског живота пореметити могле.

У устројству епархија и митрополије, сл. саборе, реципирао је одбор петнаесторице искључиво до сада постојеће установе наше, изузимајући 5—6 тачака, без да је, било стварна било начелна каква промјена у том уставу учињена. А да видимо, какве су то промјене у устројству општина, епархија, митрополије и т. д. учињене? У општинском животу главно нам је овде председништво. То је измењено тако, да од сада имаде да буде председник општине свакидашњи парох. На то становиште побудили су одбор петнаесторице, сл. саборе, с једне стране начелни, а с друге стране пак практични разлози, основани на досадашњем искуству. Начелни разлози су, који су одбор 15-орице руководили, да су сваколика тела црквена, дакле и општине да су целине, које морају на себи носити обележје црквено, без да би му доделили меритории утицај на живот цркве; поставили смо пароха на врхунац саме општине само за то, да се у њему сами значај црквени огледа. Сл. саборе! Нека ми је дозвољено, да упозорим само на делокруг црквене општине: види се ту, да парох нема никаквог права располагања са црквеним иметком. Он без дотичне скупштине и црквеног одбора, не може ни крајцаре општинско-црквеног новца потрошити, не може са њиме вредности општинског имања расположити. Дакле кад је ту промјену учинио, учинио је са истога начелног и црквеног гледишта. Друго је гледиште било практично — из искуства. Многе наше општине животом својим сведоче, да је нети живот у тим појединим општинама са свим у стагнацији. Није стагнирао са немара наших општина или за то, што оне не би дозреле, већ за то, што када је тадањи сабор установио ту тачку у автономном животу општина, није уједно побринуо се за оне услове, који су неопходно нужни за опстанак тих општина. А који су то услови? Они су морални и материјални. Без моралне снаге у каквом автономном телу, без материјалних средстава, нема апсолутно никаквог живота. — За што нема? Јер се цел никада постићи не ће. С тога је одбор 15-орице употребио оне моралне снаге, које му у сеоским општинама на расположењу стоје.

Учитељ је уза свештеника у општини таква морална снага. Када буде свештеник морално одговоран за све оно, што је у установи речено, и када буде учитељство у општини заступљено,

као што је у овом предлогу изречено, онда ће и аутономни живот наших општина напредовати.

Да пређемо на другу спорну тачку овога операта: избор свештеника, именовање капелана, парохијских и личних и системизованих, именовање администратора и оних пароха, којих општине уживају субвенцију из народних фондова. Ова промена оснива се на особитим интересима народа, и интегрим правима православне цркве. За што? За то, јер за ваљаност наших свештеника, ми свагда јерархију чинимо одговорном. Ако нам је, као што јесте доиста, јерархија одговорна, да свештеници, који се у народ пусте, да своју народну и црквену мисију врше, онда јој баремо моментано морамо ујемчити то право, да она на свештенике утиче, да их припрема и тек онда пусти у народ, кад их је она свестрано опробала. Сл. саборе! То је и моје лично уверење, а то беше разлог и одбора петнаесторице, кад је донео те установе.

Даље ходећи видимо промену у устројству епархијских консисторија и према томе у устројству митрополитског савета. Та се промена оснива на 3-ћем §-у овога устава а оснива се и на до сад постојећем устројству нашега сабора. Како смо онде у начелу изрекли то, да у вероучевним, обредним, литургијским, догматичним и т. д. стварима признајемо искључиви делокруг јерархије, то је према томе начелу само доследно било, да се у консисторији изуче чисто црквене ствари и да се доделе јерархијском заступству. Тај орган ограничен је избором народног заступства у епархијској скупштини и ако у консисторији световни немају гласа ни одлучујућег, ни саветујућег у стварима чисто духовним.

Још имаде једна мериторна промена у погледу избора свештеничких посланика на сабор. Према свему томе што сам мало пре развио, не би ми требало ни да опробам излагати, за што је саборски одбор 15-торице ту измену учинио. Онде смо већ рекли у начелу, да у црквеној администрацији свештенство не заступа само себе, већ заступа и саму православну цркву. Одбор 15-торице ставио се на то становиште, да је свештенство сталеж који има двоструки позив, а јачи му је позив црквени. И тако је њему као сталежу, као мисионару црквеном, ујемчио право, да буде заступник тога сталежа на сабору.

Долази још устројство сабора. Устројству сабора, сл. саборе, поклонио је саборски одбор особиту пажњу. Ставио га је за чувара свију права и интереса цркве и народа, за чувара и према држави и према свима вероисповестима у овој држави, за законодавца, ујемчивши му право доношења закона, који подлеже санкцији највишега места. У погледу доношења уредаба за унутрашњи живот автономно-народни, одбор 15-торице донео је таку уредбу, која се тиче унутрашњег развитка народног и црквеног живота, по којој се уредби овога устава, кад би он од стране високог сабора примљен био, не би имало подносити на највишу санкцију ни једно решење сабора, које се тиче унутрашњега развитка автономно-народног. Ујемчио је осим тога кардинално право избора митрополита и патријарха српског, које је питање у последње време толико неприлика чинило како народу, тако и цркви нашој.

Ово је у кратко нацрт оних идеја, оних разлога, оних мотива, који су послужили за подлогу рада одбора 15-торице, т. ј. побудио га на то, да овај устав овако како га је саставио, донесе.

Ако се славни сабор као искрени скуп родољубивих синова нашега народа, сматра на висини овој, са које је познан, да велики овај проблем нашега народно-црквеног живота реши; онда сам уверен, да ће славни сабор примити овај кратки извештај са одобрењем на знање. Молим, да се овај предлог одбора петнаесторице за народно-црквени устав, узме за подлогу специјалној расправи! (Гласови са деснице: Живио! Говорнику честитају).

Др. Илија Вучетић у говору, који је трајао више од једног сата, говори противу предложеног устава, доказујући, да је предлог „за устав“ некоректним путем дошао овамо; позива се на извештај саборског одбора, у коме стоји, да је кр. комесар изразио жељу, да се јединствена уредба састави, што је и усвојено. Позива се даље на саборско устројство §. 22., из којега се даде растумачити, да мисао за промену устројства припада само сабору, и ако се не би тога држали, никад не би били сигурни од изненађења. Одбор 15-торице није имао пред очима континуитет, него га је прекинуо, није ујамчио, него још сужио народна права. Ми имамо уредбе и највиши рескрипт потврђен, на што је и сам св. синод пристао. (Г. Епископ Нектарије вели: никад!) Др. Вучетић се одмах

на то осврће и доказује „Србобраном“ тадањим листом, у руци, који је био наводно „званични“ орган, те чита из њега говор патријарха Машкревића, који дословно вели, да синод пристаје на заједнички „синодално-саборски предлог“ од 1865 год. На онда наставља и вели: Није доста рећи, да о томе нема записника, јер онда би се могло рећи и за неке саборе, да их није било, а поуздано се зна, да их је било, и ако записника о њима нема.

Прелазећи на поједине спорне тачке, а у првом реду на тачку: да свештеник буде природни председник у црквеној општини, наглашује, да је доста да се у свештенику као душестарателу огледа црквени му значај, те није нужно да се огледа тај значај и у председништву, које је знање чисто административне природе. За прошлих 20 година била су изнимна времена, јер је познато, да они, што су позвани да се закона држе, њиши су као непријатељи автономије, да ту установу доведу до апсурдума. (Његова Светост г. Патријарх примећује: Сад је друкчије.) Др. Вучетић: Онда није нужно мењати. Није ново питање: да свештеник буде председник општинска; о томе је било расправе и на сабору године 1879., па је одбијено, и баш су сами свештеници били противу тога; за тим је наступило изнимно стање, и онда се не можемо позивати на искуство. После тога прелази на избор пароха и постављање капелана. Усваја Јагићеве речи у овој ствари, али баш за то и тражи слободан избор, а не тројну кандидацију. До сад је сваки свршени богослов могао из капута бити свештеник, а сад се тражи, да бар годину дана буде ђакон или капелан и администратор; за то је, вели, именовање крњење општинске автономије, а установа капелана и није наша православна установа. О избору проте известилац није ни спомену, те не зна чиме би се могао оправдати такав поступак. И ту су протопресвитерски испити, па за што ограничење?

Не слаже се са предложеним начином избора свештеничких посланика, јер то би значило сталешки сабор, што ово није. Свештенички посланици не смеју имати засебних, личних интереса, него општих, према остварењу црквених циљи. Народ је изабрао и ове свештенике, који су сада на сабору, и они су сви угледни, па ако устају против тога, онда тим доказују, да народ није имао право, што их је бирао.

Усваја „саборско устројство“, али вели, да ни у њему није изражено начело о утицају сабора на избор епископа. У одредбама садањег устројства било је и то, да је то при потврди изостављено, на што се сабор жалио. Држи, да то сад може доћи, јер су повољнија времена, а таково је што и код других православних народа. — Вели, да је и распоред материјала незгодан и има око 80 параграфа, који нису на свом месту. Због свега тога предлаже и препоручује свој предлог са одлуку, те моли, да се и опет прочита, што се одмах и учинило.

Иза тога следовало је 10 минута одмора, после којега узе реч

Г. Ђорђе Ђурковић: Ваша Светост, високопреосвештена господо, славни саборе!

Част ми је изјавити, да се ја слажем са мњењем г. известиоца, да је у овај мах судбоносни час за нашу народну црквену аутономију.

Пред нама је основа уредаба, којима је задатак, да се цела зграда наше народно-црквене аутономије поправи и усаврши. Искуство последњих 20 година нас учи, да је та наша аутономна зграда не само неспретуна, него да она има мана у свима спратовима од темеља па све до крова. Народ чека од нас, да се све оно, што је криво, исправи, да се старе неправде уклоне, да се тамо, где је за 20 година владао немир и неред, завађени слојеви народа за будућност измире трајно и постојано. Задаћа ове основе је дакле неодложива; она је пред народом и пред историјом захвална. Па ако узмемо у обзир још и данашње новољне прилике ради изван овог сабора и расположење нашег народа — онда је јасно по себи, да не би имао овај славни сабор да оклева, већ да приступи коначном и потпуном уређењу наше црквене аутономије.

Жао ми је, што одмах морам изјавити, да ја не могу примити овај елаборат за подлогу специјалне дебате. Дуго сам се колебао, дуго сам о томе размишљао, не би ли се путем исправака могао овај елаборат тако исправити, да би по стеченом искуству потребама нашег народа и наше цркве могао потпуно одговарати. Али сам после дужег размишљања, после учињених покушаја, дошао до тога дубоког убеђења, да ја овај елаборат одбора 15-це и саборског одбора не могу примити за подлогу специјалне дебате, јер је основан на начелима, која по моме осве-

дочењу не одговарају ни потребама нашег народа, ни духу институција православне цркве.

Али не могу примити ни предлог г. председника и заступника вршњевачког, који иде на то, да се овај статут врати одбору 15-це, јер — ако би и формално споразуман био — не могу бити за његов предлог зато, што ме руководе са свим противна начела при откланању овог устава. Не стоји то, што вели г. заступник вршњевачки, да народ не тражи промену саборског устројства и осталих уредаба, јер поред 23 општине, које су протестовале има још 800 општина, које нису изразиле своје мњење, него су оставиле својим заступницима, да спроведу од толико година већ жељене реформе наше аутономије. (Тако је, на десници).

Ја, славни сабре, не припадам ни једној од садашње три саборске странке, па баш за то молим сл. сабор, да би имао доброту саслушати мњење једног смерног и усамљеног члана овог сабора, који је себи дао труда, да са свога гледишта — и на другом пољу јавнога живота исповеданих — конзервативних начела посматра ову предложену основу. Нека господа опросте, ако стрпљење овог сл. сабора мало дуже будем забавио. (Чујмо, чујмо!)

Пре свега ми је дужност, да изјавим, да ја од народа заиста очекиваних великих и с п а с о н о с н и х промена у овом елаборату према дојакошњем устројству и према садашњим уредбама н е п а л а з и м. За то морам да дам за право онима, који са неким изненађењем спомињу: да је требало две године дана, да се састави овакав устав, који је пун старих параграфа и дефиниција, а слабо има од народа очекиваних промена и коренитих реформа.

На и оне реформе, које овде налазимо, рекао бих, да ће до трећег читања — ако уопште дођемо до њега — изостати, и да ћемо доћи на старо устројство, које ће „само мало друкчије“ изгледати. Позната ми је голубија крв и питома природа аутономне странке, која ће либералној и осветљивој господи на левој страни сл. сабора драговољно сваком приликом попуштати. А познато ми је и то, да би се они високопоштовани чланови овог сабора, који су 1874. год. учествовали у састављању устројства, данас тешко одлучили на то, да признаду своје грехе и своје заблуде, него ће — већ у погледу на могуће саборске изборе 1893. год. — тежити за тим, да им истакнут остане глас и слава у мњењу високопоштованих бирача.

Пре него што бих прешао на мотивацију свога становишта према статуту, нека ми је допуштено најпре нешто приметити и изјавити. — Бојећи се тога, да би ме чланови овог сл. сабора рђаво разумели, те да неби моје становиште тумачено било, као да сам ја непријатељ аутономије плати клирикалац — част ми је изјавити, да сам ја до данас заступао и да ћу увек заступати то начело: да световни елеменат мора бити и мора остати учесником наших аутономних установа. Ја потпуно схваћам замерке са клерикалне стране: да су у нашој аутономији окрњена начела црквена, па шта више и нека канонична. Али мени, као световњаку, је главно: биће целокупног народа, сачуваће и развитак наше народне индивидуалности, и кад ме искуство учи, да је ова аутономија од 200 година сачувала не само цркву него и школу, не само име него и тај осећај, да смо сви једне вере и народности од Зермање до Оршаве — онда сваки Србин мора да брани и да чува ову аутономију, ако хоће да има и да буде увек Срба у овој држави.

То сам имао у напред приметити, те да не бих био изложен кривом схваћању и неправедном суду — а сада нека ми је допуштено, да пређем на начелне мане овог статута, које мени не допуштају, да примим овај статут за подлогу специјалне дебате.

Сл. сабре! Сви знамо и осећамо, да наша народно-црквена аутономија обухвата с в е чланове, да њен живот употребљава с в е силе нашег народа. Као што смо у државном и јавном животу сви заједно, сви грађани, сви једнаки и сви позвани, да вршимо своја права и своје дужности, тако смо сви ми Срби угарске круне као верни, као следбеници и чланови једне те исте цркве, позвани, да у том оквиру вршимо своја права, своје дужности. Настављајући паралелу из државног и политичког живота питам даље: ко ствара тамо законе и наредбе, ко је тамо одлучан фактор при изборима, при стварању ситуација у сваком покрету јавног живота?

Ви ћете, господо, одговорити: н а р о д! И јест народ, али није тамо одлучни фактор читав народ, него одлучује у истини увек онај с л о ј народа, који је по своме и м е т к у и по свом о б р а з о в а њ у, по својој д р у ш т в е н о ј мо-

ћи и по свом положају најјачи, најпретежнији.

А је ли до сад тако било и у нашем нар. црквр. животу, и одговара ли овај статут томе баш споменутом начелу, које је по моме убеђењу право — да не кажем једино — јемство за мир и за ред, за живот и за трајност створених уредаба и институција?

Ја тврдим, да није! Досадашње устројство, као и остале уредбе, па и овај статут су основани на начелу потпуног народног суверенства. Не одлучује у нашој аутономији онај слој народа, који је најмоћнији по свом друштвеном положају, по свом образовању и имотку, него је бачено тежиште у нижб тако рећи најнижег слоја нашег народа. Сваки, ко плаћа свој парохијал, има исто право избора, има исти утицај као и најимућнији, као и најуваженији човек у општини. (Тако је, на десници).

Шта је последица? Да ће онај, који уме бар речима да угађа жељама и страстима нашег сељака, увек масу бирача руководити на добро, али и на зло. Тако се онда распаљују страсти, узлази партизанство у општински живот, па се све више потискују баш они елементи, који би требали да руководе живот у општини. На место демократије завладала је у нашим општинама демагогија, као што то догађаји не само у већим есеским него и у варошким општинама доказују. Догађаји у Сомбору и Земуну, у Кикинди и Вршцу су ваљда свима нама тако добро познати, да није потребно их овде подробно напоминьати и описивати.

Народно суверенство најнижег слоја је у нас не само народ, с којим се управља, већ до њега стоји и извор законодавне власти у свима инстанцијама разграђење силе. „Народ“ је и изабрана власт, он је газда, он је изабрана контрола — једном речју: он је по избору све и сва, њему је све слободно у оквиру начела социјалне демократије. Ми сви знамо какво је пре 25 година у нашем народу било меродавно расположење; како је онда с једне стране буџица демократских начела у јавном мњењу завладала и како је с друге стране борба против јерархије родила наше досадашње аутономне институције. С позивом на то, да свештенство и јерархија у оно време нису дорасли били за своју задаћу, узео је световни елеменат све у своје руке — а ондашње вође народа обрекле су: да ће под управом народног суверенства процветати народ умно и материјално, да ће се подићи клир и углед цркве, религиозност и морал у народу — једном речју, да ће бити мир, ред и потпуно задовољство у кући и животу нашег народа.

И то се мислило постићи тиме, што ће се свуда на место ауторитета поставити од данас до сутра изабране, популарне личности, на место сталних и чврстих институција, лабаве, путем репрезентативне шаблоне кроз сва три степена аутономне зграде провучене установе, које су течајем последњих 20 година доста зло или никако функционирале, које су се као скупе или сувишне, као штетне и неизведиве показале. Па је ли управа под начелом народног суверенства задана обећања испунила? Влада ли мир и ред у црквеним општинама, је ли број и квалитет школа напредовао, је ли свештенство боље и угледније постало, функционира ли епархијска управа онако како треба и како је основана; а јесу ли највише власти, нарочито сабор, саборски одбор и школски савет оправдана очекивања васцелог народа испунили?

Нису, господо, а нису ни могли, јер цела аутономна зграда почива на трулом, клизавом темељу, јер су до сад — и у овом уставу — спроведена начела проузроковала или немир и неред, или стагнацију и неред у свима нашим народно-црквеним институцијама.

Из свега овога пак следи, да, ако хоћемо мира и напретка, у будуће ваља све учинити, да се стабилизују, да се учврсте све гране нашег аутономног живота, да се подигне моћ и ауторитет оних фактора у народу, којима у свију других народа припада одлучни и трајни утицај на све покрете друштвеног и политичног живота — једном речју, да се мање бира, а више администрира! (Тако је!)

А да се та цел постигне, ја не знам другог пута до ли: да се пренесе тежиште аутономног живота из најнижег слоја нашег народа у онај слој, који по свом образовању и имању, по свом положају у јавном и друштвеном животу сачињава језгру и моћ српског народа, и да се одступи у појединостима од оне шаблоне народног суверенства и репрезентативног система, па да се приступи целисходности, т. ј. потребама једног маленог народа од једног милиона душа, који мало мари за красну доследност некаквих начела — као што их и у овом статуту налазимо — него коме је у првом реду

стало до бића и напретка своје цркве и школе, свога клира и учитељства, до мира и задовољства свију сталежа и редова.

Сл. саборе! Да не трошим још више општих речи, те да ми се не пребаци, да се ја само служим фразама из конзервативног катихизиса, нека ми је слободно, да пређем на практична питања, те да покажем, шта ја под мало пре изреченим начелима мислим.

Ја нећу, сл. саборе, да појединостима из специјалне дебате морим овај сл. сабор, али нека ми је ипак допуштено, да на неким појединостима разјасним своје мишљење — те да ми се не пребаци: да само критикујем, а не знам, како би се ствари могле боље уредити.

Ја ћу почети са аутономним животом у нашој црквеној општини. Сл. сабор ће ми свакако опростити, ако подробно не говорим о нереду и међусобној кавги, која одликује наше општине и њене органе. Ја ћу само то да кажем: да дотле не могу напредовати наше црк. општине, док се на место данашњег изборног система не уведе вирилни систем, као што је уведен код политичних општина. Половицу скупштинара би ваљало редом узимати из листе оних, који плаћају највише пореза, а само другу половицу ваљало би слободним изабором бирати. Свакако би ваљало јако смањити број скупштинара, којих би по овом уставу могло бити и 120. Градови од 40.000 душа немају више од 40 скупштинара, наш сабор нема више од 50 световних заступника, а сабор краљевине Хрватске и Славоније не броји више од 88 чланова. Налазим, да би и целисходно било, да се највећи део делокруга скупштине пренесе на црквени одбор, јер знам из искуства, да чести састанци скупштине само потпомажу свађу и мржњу међу народом, да врло мало има скупштина, које врше своју дужност, а ми себи уображавамо: да је ту неки општински парламенат, који бира и заповеда, контролује и газдује — а у самој ствари не ради ништа.

Црквена општина је у сваком смислу темељ наше аутономне зграде. Док се тамо не направи ред, док се тамо не измире свештеник и световњаци, док тај организам нема сталног и чврстог устава, дотле ћемо ми и сав народ забадава разбијати главу, како да установимо напредак наше цркве и нашег народа. А да се успешно организују црквене општине — то опет не може бити, док се не осигура положај пароха, док му се не обезбеди опстанак, док му се не подигне углед.

А то неће дотле бити, док се не буде други кључ за парохијал пронашао и док не престану ти огромни парохијални заостатци, који у појединим општинама — разуме се кроз више година — неколико хиљада форината износе. Кључ за парохијал — који је у овом статуту тако уметничким начином, на шта више и неправедно састављен — не може други бити, него да се прорачуна као постотак државног пореза. А материјално стање свештеника дотле неће бити осигурано, док наш свештеник не прима своју плату из пореског уреда.

Тек онда, кад буде наш свештеник постао материјално осигуран, онда ће разлог многих свађа и мржња у општини престати, онда ће више младих људи бити, који ће наћи свој рачун, да оду у свештенике, онда ће порасти и углед и ауторитет наших пароха, онда ће с поносом моћи бити парох и председник у црквеној општини. (Тако је, тако је! — са више страна).

И с тим сам дошао на једно питање, које спада међу кардиналне чворове овог статута па и целе данашње дискусије око нашег аутономног живота. Ја сам — у кратко речено — тога осведочења, да парох мора бити председник бар у сеоској црквеној општини. Признаћу, да има и лоших свештеника, који не заслужују бити председници, али сам ипак уверен, да је у огромној већини случајева парох ипак најбољи председник. То већ следи из тога, што је он у селу поред учитеља много пута једини човек, који зна читати, писати и који бар појма о осталом свету има. Али баш и зато, што мислим, да је учвршћење, стабилизација општине данас пре свега нужна — те да престане кавга, свађа и партизанство — баш зато и судим, да ваља председништво за сталну личност, баш за пароха, везати. Дајте епископу јачу дисциплинарну власт у руке, укините данашњи начин избора пароха — који само корумпује народ и понижава углед свештенства — па ће онда и положај пароха бити одмах друкчији и народ ће сам бити први, који ће молити, да му свештеник буде председник у општини. (Тако је, тако је! — на десници).

Какви су данас председници у сеоским општинама, то је ваљда свима познато. Има и

ваљаних, поштених људи — али има и таквих случајева, који живо илуструју, да данашње стање свакако ваља да престане. Познато је, да у многим местима — ради сваће и свеопште мржње — честит човек и неће више да буде председник општине. Тако бива, да отпуштени лугари и чиновници, на шта више и робијаши постану председником општине. Знао бих вам имена села и дотичних личности споменути — но ваљда сваки од нас зна многе за такове случајеве из свога живота и искуства. Него ипак ће бити тако слободан, да сл. сабору приповедим један случај, који вапредно и живо илуструје ово питање. (Чујмо!)

Дошао у једно село епископ на каноничну визитацију. Сиђе с кола, уђе у двориште парохијског дома. Парох га поздрави, а мало на страни стоји човек са секиром у руци. Зној му цури са чела — мало час је цепао дрва за попадију. Епископ расправивши мало за општинске ствари, запита пароха: „А ко Вам је председник“? — На то чисто мало осрамоћен погледа поп на онога са секиром, па рече: „Овај, Ваше Преосвештенство“. — „Па ко је то? — запита даље владика. — „То је мој звонар“ одговори парох. (Глас на левици: „То не може бити“! — Гласови на десници: „Има још горих“!) — Епископ, човек на свом месту, дозове цепајем дрва озвојеног звонара, па га запита: „Да ли је то истина“? — а он одговори целивајући свету десницу: „Јест, ја сам „презес“. Нико више у селу (Глас на десници: Парабух!) не хтеде се свађати са светом, на послетку мене изабраше. Ја данас цепам дрва попадији, а сутра дозначујем плату г. пароху, ако има новаца у каси“. (Општи смеј). Шта је даље с тим „презешем“ било, то нек Вам исприповеда дотични г. епископ. Али да не може бити смешније и озбиљније илустрације овог звања — које се подељује макар коме и без икакве у закону прописане квалификације, о том сам ја уверен, као и сви чланови овог сабора.

Признаћете ми, господо, да уредбе овог статута у погледу на општину са свим дијаметрално стоје у опреци са овим из практичног живота црпеним назорима, те је разумљиво, зашто ја већ ради организације црквене општине не могу примити овај статут за подлогу специјалне дебате. Али пређимо на институције вишег реда, па ћете видети, да је и у том правцу статут мањкав и да ни мало не одговара правим потребама цркве и народа, и да је и у овом врло мало узето у обзир искуство последњих 20 година.

На и ту влада дух репрезентативног система до крајности, и ту влада тако рећи искључива надмоћ народног суверенства, и ту влада демократска шаблона до крајности изведена — без обзира на праксу, искуство и целисходност. Само нека су истицује лепо и дедедно на папиру развијене, а хоће ли их ко извести и је ли могуће њих извести, за то, чини ми се, није много питао ни саборски одбор ни одбор петнаесторице.

У нашим установама друге и треће инстанције још више избија на површину него у општини она злокобна противност међу јерархијом и световним елементом. Дух оне одредбе у § 1. овог статута, која прави поделу међу „клиром“ и „народом“ — као да клир у народ не спада — провлачи се кроз целу нашу аутономну зграду. Скоро у сваком параграфу опажа се не само сумња, неповерење него и завист, на скоро и мржња према јерархији и клиру. Дух овог статута и досадашњих уредаба каже јавно и јасно: „Свештеник, епископ и патријарх, то су кроз и кроз непоуздани, неспособни људи; њих ваља на сваком кораку руководити, контролисати — а то спада искључиво у дужност световњака, изабраних по начелима народног суверенства. Што мање власти и што више дужности у клиру — то боље за народ.“ Тако зборн дух овог статута, не обазрући се ни мало на то, да већ од више година сам наш народ, да сама влада, дана најмеродавнијем месту вама саветују, да једном престане та злокобна борба међу световним елементима и клиром.

И та противност већ од 20 година овамо тако далеко иде, да се управо наш народно-црквени живот претворио у аутономију према јерархији, а не у аутономију према држави — као што би то морало бити. Најбоље то доказује та чињеница, да против познате, нашем устројству од 1875. године додане октројке: где се угарској влади виндикује, ne jus supremae inspectionis, него право решења и уништења закључака саборског одбора — да против те октројке никад нар. црквн. сабор није подигао свој глас, али је увек стао на поље грађанске политике, кад је јерархија покушала, да

брани своје оправдано или неоправдано клирикално становиште.

Овом приликом ћу да се обратим на једну тврдњу г. заступника вршачког, који је покушао доказати, да је неко и дуже време постојао споразум међу јерархијом и мирским елементом т. ј. сабором. Не стоји то, да је јерархија икад — као синод — пристала на саборско устројство од 1875. године. Синод је шта више већ 1874. г. тачно означио своје становиште у погледу на границе међу делокругом синода и сабора. И ти закључци стоје у начелној и огромној опреци са устројством. (Др. Вучетић: Али после?). После 1875. г. — две или три године касније — је шта више синод даном приликом већао о томе, шта да се учини, па да се саборско устројство због својих каноничних мана стави изван крепости. У том синоду су два епископа направили предлог, да се једна репрезентација круни понизно подастре, па да Његово Величанство дозволи, да синод један операт изради, као што га је после и 1882. г. израдио. Но ти епископи остадоше у мањини и тако је остало устројство у животу — али и то стоји, да међу синодом и сабором никад није ни онда, а камоли после 1883. г. дошло до потпуног споразума.

Ја нећу подробније да расправљам питања што овамо спадају, јер не опажам ни мало расположења код већине славног сабора, да се то измирење у најскоријој мери покуша. Па јер видим, да и овај устав није ништа друго, него продужење те старе борбе, упирем све своје наде на будућност и остављам решење овог кардиналног питања за она времена, кад буде мало више правдољубља и мање страсти, више увиђавности а мање властољубља у редовима наших слободоумних световњака.

Ја ћу се дакле више у оквиру овог статута кретати, па нека ми дозволи сл. сабор, да његову позорност на неке установе у опсегу епархијалних и митрополитских власти сазовем.

Куда води шаблона репрезентативне системе, то најбоље доказује та околност, да има у другој и трећој инстанцији наше аутономије — наиме у епархијама и митрополији — не мање од 49 власти и фактора, који, почев од епархијске скупштине па до патријарха удешавају и решавају аутономне послове једног народа, који не броји више од милион душа. Већ тај број од 49 је тако карактеристичан и ужасан, да и не треба оштрије критике за сувишност и штетност појединих институција. Ово постављање сувишних власти и снага изгледа ми као кад би неко тањуре хтео терати с парном машином. Лако се пребаци машина, па или стане и не ради ништа — или се тако брзо преврће, да је и опасност, да ће тањуре изврнути и сламанити.

А у такве институције спадају у првом реду епархијске скупштине. Начин избора, велики опсег делокруга и досадања пракса доказују, да у тим скупштинама нема ни животне снаге, нити су нужни или кадри, да подмирују своје дужности. Познато Вам је вађда, колико су се пута те скупштине за последњих 20 година у Плашкоме, Пакрацу, Карловцима, Новом Саду и др. местима састајале. (Глас са левице: „Нису их сазивали!“) Нека Вам искрено каже госп. епископ горњо-карловачки, кад он мисли, да ће се његова скупштина састати — ако он или ко други не плати путне трошкове и дангубу својим скупштинарима. (Тако је! на десници)

Мени се чини, да су епархијске скупштине са свим излишне, али кад би се ипак задржале, свакако би требало највећи део њиховог делокруга пренети на епархијски управни одбор и на епископа — по аналогији оних назора, које сам мало пре код црквене општине споменуо. Никако се не сме то сметнути с ума, да је то contradictio in adjecto, ако се једно тело бира на три године, које се по искуству само 10 година једанпут састаје; ако се једном телу прописује делокруг, који се никад не извршује. У таком је случају делокруг сувишан, или ако није, онда га ваља оном телу предати, које има снаге и могућности, да га савесно и корисно, изврши.

Сличне опаске стоје и у погледу на наше највише власти, на сабор и на саборски одбор. Конструкција тих тела је, почев од избора па до делокруга, тако чудновата смеса немогућних и згодних установа, да тој смеси у парламентима овог света пара треба тражити. Ја сам тога уверења, да успешног деловања саборима дотле неће бити, док се не промени изборни ред, док се не дигне цензус за изборно право, док се не уведу пириличне саборске редове — куда спада, разуме се, и она установа овог статута, по којој ће свештеничке чланове овог сабора само свештеници бирати. Док овај

изборни ред траје, дотле неће бити редовног и успешног саветовања, дотле ће трајати борба међу клиром и међу световним елементом, дотле ће страдати наша аутономија, наш народ и наша црква. То је моје тврдо и непоколебиво убеђење!

Загледајмо мало у искуство од кад саборско устројство постоји. Било је расправних сабора 1879., 1885., 1892., године — дакле су се сабори састајали само у раздобју од 6—7 година. По нпак се и по овом уставу наш сабор бира на три године. А скоро сви парламенти европски су продужили свој мандат на 5—7 година; шта више и наша „Српска Матица“ нашла је за нужно, да своје мандате протегне на 6 година. И тај нар. црквени сабор има поред свег тога, што се у толико година само једанпут састаје у § 217. предложеног устава делокруг, који је тако опсежан и важан, да би се сваке године два пут морао састати, а да не штетују дневни интереси народа и цркве. За мене је дакле ван сваке сумње, да би нашем сабору, као и свима аутономним корпорацијама, ваљало продужити мандате бар од 3 на 6 година.

Овом приликом нека ми је дозвољено упозорити сл. сабор на једну традиционалну ману наших институција, која већ потиче из саборског устројства 1875 год., а то је очита неправда и небрига према Србима из Хрватске и Славоније. Ако узмемо данашњи број народа у Угарској и Хрватској, онда би по тачном рачуну морало бити 14 свештеника и 29 мирских посланика из Хрватске и Славоније, а само 11 свештеника и 21 мирских посланика из Угарске. Овај статут је пак поделио број посланика на два равна дела, што је свакако очевидна неправда. (Тако је! на десници). Ја нећу да продужујем ову тему, јер сам уверен, да ће моји другови из Хрватске знати стати на браник својих права. Они ће сигурно течајем ове расправе знати и то напоменути, да се при дељењу стипендија, почев од Текелијанума па до последње фундације, неразмерно протежирају Срби из Угарске, а Срби из Хрватске се сматрају као „Срби другог реда“, јер Срби из Угарске су тако имућни, да би требали да — помогну своју сиромашнију браћу, а не да их украђују сваком згодом. (Тако је! Живео! на десници). Загледајте мало још у изузетне институције горњо-карловачке дијецезе у погледу на свештенство како су у новим основама предложене — па онда изволите што противно казати ономе, што ја баш сво у овај час казах. (Тако је! на десници).

Како рекох, ја нисам вољан потаћи питање о узроцима злокобне борбе међу јерархијом и световним елементом, с тога нећу да се упуштам у критику положаја наших епископа, који су у овом сабору привилеге, а иначе су чланови свеог синода, који је у неким питањима више него координиран овом сабору. Пређи ћу одмах на саборски одбор, који спада међу оне ретке конституционалне створове, који су у исто време и легислатива и ексекутива — што је свакако извором различних неспоразумљења и непогодности.

Баш зато, што се наши расправни сабори ретко састају — и што ће се они због недостатка саборских трошкова све ређе и ређе састајати — налазим, да је саборски одбор за управу наших аутономних посала не само потребан и нуждан, него бих ја још желео, да се његов делокруг на рачун сабора још прошири. Али и ту опет патимо од шаблоне и од претераног репрезентативног система. Једно тело, славни саборе, које се у годину дана само четири пута с брда с дола, и тако тешко састаје — да се неколико дана губи, док се у толиком броју скупе, да се у опште расправљати може — једно тело, које има да решава о дневним материјалним и другим питањима, који као журни дубоко засецају у живот и биће појединих људи као и целог народа, — такво тело не би смело бити прелазно и провизорно. То тело би морало бити стручно извежбано. Његови чланови би морали бити стални и морали би се састајати не по календару, него по потреби нагомиланих послова. Ко је мало завирио у рад саборског одбора, коме су познате тужбе појединих људи као и аутономних органа, тај се не може чудити, ако ја доследно мојим назорима желим, да саборски одбор буде сталан орган, да његови чланови не морају бити баш чланови сабора, али да би свакако морали бити под годишњом платом. (Глас на десници: „Од куда новци!“) На кад би — рецимо за 6 чланова саборског одбора — износио дотични трошак 12—15,000 фор, ја сам уверен, да би се, узимајући у обзир данашње трошкове саборског одбора, двоструко и више накнадила та свота већ при управи и при решавању разних новчаних питања. (Тако је! на десници).

Нека извини славни сабор, што сам за то-

лико време злоупотребио његово стрпљење. Ови назори сачињавају мој „јединствени статут“. Ја те назоре, са свим конзервативне природе, препуштам вашем суду, суду добрих људи, суду целог српског народа, у нади, да ће за оживотворење тих назора пре или касније своје време доћи.

На завршетку нека ми је допуштено, да упутим једну искрену молбу на Његову Светост нашег патријарха и на високопреосвештену господу наше епископе. Молим и преклињем Вас, господо, да положите сав свој труд у васпитање Ваших свештеника и калуђера, да спремите будућу генерацију тако, да ће се моћи мерити са клиром макар које друге православне цркве. Ако сте то кадри учинити, високопреосвештена господо, онда ће лако и скоро престати борба међу клиром и световњацима, онда ће овај устав, као и сваки други неисходни статут, известно пасти пред судом свесног народа и уваженог клира.

И сад Бог а душа Вам, господо! Ја сам своје рекао, а Ви изволите даље о судбини наше автономије решавати, како Вас памет и родољубна савест учи. (Живео, живео! на десници).

Др. Миша Михајловић говори против предложеног нацрта за устав; напомиње, да народ мора имати утицаја на развој своје автономије па мора имати и на управу црквено-народних послова; вели, да се предложеним нацртом одбора петнаесторице крње кардинална права народна. Говори са доста неразумевања о јерархичном и народном свештенству; напада на епископат и тврди, да епископат није ни у ком погледу самосталан, те се од њега ни не нада ничем добром.

Патријарх: Ваљда зато, што и епископи нису радикали!

Говорник и даље неповољно и безразложно говори о епископату и самосталности му.

Његова Светост г. Патријарх: Нацрт овај је поднео одбор петнаесторице; с њиме сабор има посла, а не са епископатом, који још није своју реч рекао. Нека да се у сабору цензурирају епископи и опомиње говорника, да се држи предмета, иначе ће му одузети реч.

Говорник настављајући вели, да би још много што шта имао да каже, али је у сабору слобода говора ограничена. Завршујући свој говор вели, да не прима устав предложени, а не слаже се ни са предлогом др И. Вучетића, јер њему није доста што Вучетић у свом предлогу тражи само утицај сабора на избор епископа; он би хтео, да сабор бира епископе. Осим тога не слаже се ни са оним тачкама у једноставном статуту, које се тичу избора црквене поглавице. Пошто је за тим претресао све претходне тачке у уставу, завршио је свој говор, не подносећи никакав предлог. —

За тим председник, Његова Светост г. Патријарх, пошто је већ 2 сата по подне, затвара данашњу седницу и заказује сутрашњу за 10 сата пре подне. —

X. СЕДНИЦА.

7. новембра 1892.

Његова Светост, патријарх српски Георгије отвара седницу у 3/4 11 сати и позива перовођу М. Грбића да прочита записник прошле седнице.

Перовођа М. Грбић чита записник и пошто нико никакве примедбе на записник није рекао, Његова Светост изјављује, да се записник одобрава.

Његова Светост позива перовођу Јов. Новаковића, да у овој седници бележи говорнике а перовођа Л. Обреновић да води записник.

Пре но што се прешло на дневни ред, високопреосвећени г. Мирон епископ пакрачки узима реч и вели: да мисли, да ће погодити жељу целога сабора, ако замоли Његову Светост г. председника, да својим путем и начином поднесе Њеном Величанству краљици Јелисавети честитку имен-дана јој. — Сабор једногласно усваја овај предлог.

Његова Светост г. Патријарх јавља, да су сабору поднели своје посланичке мандате Др. Стеван Малешевић за Кикинду, Др. Ђорђе Красојевић за Вршац и Мојсије Мајсторовић свештеник за госпићки и доњо-грачачки срез. — Мандати се ови упућују верификационом одбору. —

Његова Светост јавља даље, да су сабору стигли још и ови поднесци: Молба П. Деспотовића, бившег професора на пакрачкој препарандији, да му се школским саветом од 1874 г. потврђена отправнина од 900 фор. изда, и молба црквене општине Бојанџи за прилогом. Молбе ове су упућене петиционом одбору.

Пошто на позив Његове Светости према пословном реду нико није имао да претходно што јави председништву, прешло се расправљању предлога одбора петнаесторице о народно-црквеном уставу и први је узео реч митровачки посланик:

Г. Коста Радослав, те је у главном рекао ово: Славни Саборе! Слушајући јучерање говоре опозиције размишљао, сам живемо ли ми у 1890. години или 1848., јер су јуче господа с оне стране грували топовима и палили лумбарде, но на крају света може се рећи: „тресла се брда, родио се миш“! У главном колико сам ја могао схватити, опозиција је спомињала две тачке спотицања: избор свештеника за сабор и тројну кандидацију конзисторије у погледу избора пароха. Апстрахујући то, што је изборни ред створен sede vacante, питање је треба ли мењати овај изборни ред? Опозиција је сама рекла, да је свештенство, као сталеж овде на сабору заступљено; конлеквенција је дакле, да га онда тај сталеж и бира, коме оно припада. У јучерањој седници је пала реч, да су официри, док су овде као сталеж заступљени били, све на команду радили. Но ја морам узети у обрану част официра, јер су они као такви баш уз народ ишли, а могу доказати, да је баш доктора медицине било, који су били против народа.

Она господа, која седе у опозицији, а свештеници су, нису заступници свештенства, него заступају световни сталеж. Зато господо, ходите овамо, јер ћете овде на овој страни моћи сачувати своје! Морам признати, да је др. Илија Вучетић један од највећих знаоца и познавалаца наше автономије, али ме његови разлози у јучерањој седници, којима је хтео да побије важност предложеног устава, нису могли убедити, шта више ја држим, да он мисли о томе свему исто тако као и ми, само говори друкчије! (Вучетић: охо!) — Ове две горке пилуле, прогутајте, господо из опозиције, можда ћете оздравити од њих, јер имате покварен стомак, а остале ћете параграфе онда лако појести. — Сабор треба да прими предлог одбора петнаесторице, јер ако се разиђемо не створив устав, онда се бојим, да и мировинске уредбе, које су у два читања расправљене, не оду под купус, јер неће бити санкционисане, те ће се још 15 година свештеничке удовице и сирочад или као и професори и њихове удовице потуцити као и до сада — од немила до недрага. Велика је потреба, да се једном сложимо, а међу нама нпак влада раздор, као у доба Немањића, када се властела о господство борила. Ја сам увек готов да браним јерархију, а и сви треба то да чинимо, јер је моје уверење, да ћемо сви уз јерархију више вредити, јер ће се тада и меродавни фактори друкчије владати, када виде да је народ уз јерархију. Добро се ваља узети на ум, да се не испуни она: небо ће плакат' а Србина бити неће. Ја рекох и спасох душу своју. Примам предложени нацрт устава!

Г. Др. Михаило Полит: Славни Саборе! Ја сам у јучерањој седници с пажњом саслушао леп и језгровит говор референта одбора петнаесторице, мог поштованог колеге г. Јагића, а од свега ме је највише интересовало то, што је он нагласио, шта треба да нам је највише пред очима, кад хоћемо да градимо народно-црквену автономију нашу. Он је нагласио, да нам при томе ваља узети у обзир три фактора: народ, јерархију и државну власт. То исто, од речи до речи и ја сам рекао на овоме месту пре 15 година на беседу блаженопочившег патријарха српског Прокопија Ивачковића. Ми смо тада сви на сабору гледали, и то скрупулозно гледали, да се не огрешимо о та три фактора, али крај света тога, на жалост признати морам, резултата повољног нисмо могли постићи. Ја бих желео, да она господа, која су за нацрт предложеног устава, не дођу до оног истог горког искуства, до кога смо дошли после сабора од 1875 г. ја и мој стари пријатељ др. Ника Максимовић, који се са мном раме уз раме и овде, као и на угарском сабору борио за права нашега народа. Према стеченом горком искуству мене и сада, на домаку велеважног посла, који нам предстоји, обузима сета. Господо, прошло је већ четврт столећа, како ми градимо автономију народно-црквену, па је не сградисмо. Ми, старе саборлије знамо, шта је сметало томе, а мени се чини, да треба да напустимо већ и наду, да ћемо икад моћи сградити онаку автономију, која би потпуно одговарала интересима цркве и народа нашег. Да је овај предложени нацрт зграда автономна, која даје потпуну заштиту народу и цркви нам народној, ја бих је оберучке примио и обухватио, да дођемо већ једном после толике борбе и муке до автономије — али нацрт тај, то није. Мој стари пријатељ др. Ника Максимовић, који се за 20 година борио за автономију и који је и на политичком сабору био

мој socius doloris, као један од најбољих познавалаца наших ствари, неказао је, да су досадање запреке автономији лежале изван домашаја нашег. Јесте, то свак признати мора, али ја завидим оптимизму свога старог пријатеља, кад он држи, да су се сада околности измениле. Моје је мишљење, да те околности, које ван домашаја нашег леже, ако горе нису, боље за цело не. Било је времена када се могла сградити автономија. То време беше, време прве уставности у Угарској, када је било државно гесло: равноправност народности и вероисповести и када није било неповерења према народу српском са меродавне стране. Ми смо, на жалост, те моменте промашили, а после тога на брзо је напила бура. Господо моја, онда, када смо требали и када смо могли градити автономију, догодило се, да смо се недељама борили о томе, ко ће бити председник сабора. Тадања се погрешка извињује тиме, што је тада била таква струја, која је све више хтела и све више тражила, али све да је сграђена автономија онда, нама би ова, за то што смо ми православни Срби ипак окрњена била. Напори наши били су, а и сада су Сизифов посао. Ја не назајам, да је то случајно, што ми за $^{1}/_{4}$ столећа нисмо могли сградити автономију; то је истина готово невероватно у уставној држави, но томе узрок не лежи толико у нама, колико ван нас, у околностима — дакле ван нашег домашаја. Ми смо у држави у изнимном положају. То никад не смемо из вида изгубити. Томе ми нисмо криви, али је то заиста тако. Но има узрока и у нама самима, има нечег, чему смо и ми крива, а то је: погрешно црквено становиште у спољним црквеним стварима. Кад ми говоримо о цркви нашој, ми не смемо заборавити светиње наше православне цркве, не смемо заборавити, да и ми спадамо: великој заједници источне цркве и свеште тој заједници не одговара ми морамо одстранити (тако је! на десници). Наша је црква, црква епископална, стара православна и апостолска. У источној цркви нема примата, нема оне универзалне централизације, која би је могла оспособити, да са успехом може водити борбу са државном влашћу. Централизација наше цркве се ограничава на извесне државе. У борби православља са Исламом и Католицизмом, наша јерархија није имала снаге да се бори и призвала је себи у помоћ световњачки елемент. Но при свем том што се наша хијерархија ослонила на световни елемент, ипак носи она на себи епископалан карактер. Протестанти су сву тежину поставили у општини, ту почиње снага његова и ту и свршује. У нашој цркви, и ако је она епископална, ипак је тежина борбе стављена на све: и на јерархију и на народ. Ми кад смо стали градити автономију, били смо под утицајем политичких околности. На нас је деловало прво бурно време уставности и ми смо створили слободоумне установе по обрасцима вероисповести, које немају ослона у нашој цркви. Ми смо створили комплициран апарат. У оним саборима седели су конзервативци и ми се чудимо, како су тада могле створене бити такве установе. Код нас је православна црква тако тесно скопчана са народом као нигде више. Народ наш у вери налази заштите за своју народност, а и народност наша с друге стране је опет чувар свете вере наше. Није ни мало дакле чудо, што је у прва времена народ имао неограничено поверење према јерархији, као што ни јерархији није ни на памет падало, да ствара разлику између та два фактора. — Наш народни сабор је институција специфично за народ у овим крајевима, тога нема нигде у канонима, али је то ипак у наше источне цркве, која свугде допушта велике утицаје лајичког, световњачког елементу. Ја не знам би ли наш епископат пристао, да стоји у том односају према лајицима, у коме стоји према њима епископат велике цариградске цркве. — У доба пред рескрипт мислило се, да ако народ у институцијама својим ојача, ојачаће и јерархија и епископат, и није чудо, што су тако мислили и епископи тада, и што је епископат на такве институције без икаквих скрупула пристао. Ја се тадањем епископату и посланицима клањам. Потоњи сабори су већ хтели, да ставе демаркацијону линију између јерархије и народа, што је нашло израза у саборском устројству од 1875 г., где ја не назајим само добит, него и једину велику тековину црквено-народне нам автономије, за последњих 25 година. Је ли дакле било слободно и целисходно дирати у то устројство, ту једину добру тековину нашу? Процедура за донашање овога предлога била је чудна. Иницијатива за предложени устав потекла је из иницијативе оних, који се за нас нису интересовали. Од куда саборском одбору

и саборском одбору петнаесторице мандат, да дира и да мења оно, што нема санкције и што је изложено многим евентуалностима. — Не треба никад заборавити, да смо ми у изнимном положају: дајте нам положај, који протестанти заузимају у држави, па онда градите, али непуштати оно што имамо без тога из руку, није целисходно. Саборски је одбор градио; одбор петнаесторице је рушио; ривалитет чудан се појавио између та два одбора и дуго се препирало, ко је наддежан да изради нацрт. Ја сам и г. Данс Станковић одмах били тога мњења, да је наддежан одбор петнаесторице, но ја не налазим разлога ипак за то, да одбор петнаесторице оно тумбе окрене, што је урадио саборски одбор. Који је статут бољи? Је ћу рећи да је бољи елаборат саборског одбора, што се системе тиче, јер је у духу централизације, а одбор 15-орице од општине почиње а то је протестантски. —

Мој пријатељ г. др. Вучетић ме је разрешио дужности, да у појединости устава улазим, но ја ћу да рефлектујем само на нека мишљења, која су се појавила овде, а која се тичу устава. Овде је речено, да је устав овај велика добит, јер искључује државну интервенцију у автономне ствари. То је заиста велика добит, а крај те добити, ја бих лако све оно друго превидео. Али држите ли ви, и имате ли ви јамства, да те интеренције неће бити? Ми имамо искуства жалосног са саборским устројством од 1875 г. Тамо је уврштена октројка. То је мана, велика мана, која не лежи у нами, него ван нас. Ви сте мали, да можете произвести то што је унесено у нацрт, или сте можда у илузији, да смо ми Срби православни у држави овој у положају протестаната или калвина. Ви немате нити можете дати гаранције и ја се бојим, не толико ни отворене интеренције, колико оне посредне много опасније интеренције по нашу автономију. — Наш епископат нека буде уверен, да против њега нема анимозитета. Ја не одобравам онај тон, који се чуо овде, када се говорило о јерархији, јер држим, да се и епископат у истом положају налази као и ми. Кад говорим о епископату нашем, тада ми пада на памет дивна она наша народна песма и стих из ње: о војводи Рајку, који не зна: „шта ће себи а шта ли ће Србљу,“ јер и наша јерархија мора да има обзира на многе факторе и с њима да рачуна кад приступа раду коме. Истина, наша јерархија развија неку снагу и то сиергично развија, али ја држим, да то није сопствена снага јерархије, него је то позајмљена снага и ја мислим, да би добро било, да она не употреби ту снагу, јер би то било антиканонично.

Нека ми је дозвољено сада да пређем на појединости, но не на оне, које је др. Илија Вучетић темељно изложио, са којима се ја само слагати могу, него ћу се обазрети на питања, која нису ни у духу автономије ни у духу цркве наше решена. — Кад хоћемо да говоримо о томе, како су свештеници овде заступљени, морамо признати, да су они овде као ред или сталеж представљени, јер да то није, не би у изборном реду био одређен број од 25 свештеника и према томе би конзеквенција била, да их свештеници и бирају у сабор. Но сваки сталеж, ако хоће да буде као прави сталеж заступљен, мора изаћи из слободних избора, а где тога нема, ту може такав сталеж, оно тело у које уђе тотално разорити, јер нема тога, који неће признати опасност по тело једно у које улази једва трећина, која потпада разном инфлуенцирању. Ја се слажем са дром Вучетићем, који је рекао, да је тога било, Ањелић не би био именован него изабран патријарх српски. Тако заступљен сталеж, како се то хоће овим статутом, могао би разрушити автономију на чак тангирати и цркву. (!?) Свештеници постају независни онда, када их бирају они, који су независни. Када би цео сабор био за то, што предлаже устав, ја бих и онда био против тога, да свештеници бирају свештенике на сабор — јер то је кардинално питање наше автономије. —

Избор пароха тангира епископални карактер цркве. Нема парохије без епископије, а њу даје епископ. То тако и бива у цркви, али то је уједно и велика рана у највећим приликама у цркви, која се зове „симонија“. Наша источна црква и јерархија јој, она када се осети слабом према разним навалама, ставља своју снагу у периферију те вели: ја сам слаба, народе ти си јак! Парох је заступник цркве у првом реду на периферији јој, он је врло важна личност, он живи, мисли и осећа са народом својим, он га штити и брани и по потреби опет у народу заштите тражи. Када би ми напустили слободан избор пароха, то би значило извући их утицају онога, који је изван нашег домашаја, — парох тада може постати агенат оних фактора, који у

нашој цркви не смеју имати никаква значаја. Тројна кандидација је маскирано именовање, а ја нећу, да снага нашег народа на периферијама буде парализована. То је кардинално питање и цркве наше и автономије нам народне. —

Прелазећи на важно питање председништва у општини црквеној морам признати, да смо ја и мој стари пријатељ др. Ника Максимовић били још на сабору од 1879. г. за то, да председник у сеоским општинама треба да је парох. Тада смо ми са тим предлогом пропали. И тада нису били а и сада нису свештеници за то, јер они веле да хоће поверење општине, а неће да су наметници нити да долазе силом у конфликт по свом положају са својом вишом власти и епископима. Но ја и сада не бих то питање никад истицао, као сметњу споразума нашег. — Што се систематизованих помоћника тиче, ја мислим, да је епархијска власт довољно са капеланима и администраторима, као са њој потчињеним и од ње зависним органима снабдевена, те не би још потребе било, да јој се даде и потпуно располагање са систематизованим помоћницама; но и од тога ја не бих чинио зависним питање споразума.

У народу нашем појавила се извесна струја, која је отворено устала против устава овог. Чули сте, а чујемо још и сваки дан о протестима против статута. Народна струја је врло еластичан појам. Ја искрено велим, да нисам пријатељ тога, да се ово што се на сабору има да расправља, расправља на улици, но ја могу да разликујем демагошку луску од струје која има корена у народу. Народ српски има извесни инстинкат за своју цркву, који га није столећима варао, па га ни сада не вара. Последњи народни сборови су ми импонирали, јер у њему беше цвет интелигенције нашег средњег сталежа, који води народ и према коме народ има поверења. Па зар се сабор овај сме и може чинити невезит према тој струји? — Морам констатовати и то, да за 10 година мога учествовања у народноцрквеним стварма нисам никад доживео, да се важна питања решавају са једним или два гласа, као што је то овде било. Ако овај сабор није прави израз народа, нека се апелира на бираче, па нека се на ново бирају посланици, нека народ своју реске, али и док смо ми на окупу, ваља сви да тежимо, да се фактори ван нас не уплећу у наше послове. Ми сами имамо да судимо, каква је наша автономија, па онда или ћемо имати автономију какву ми хоћемо или не; ако не добијемо онакву, какву хоћемо ми, таворићемо се са оном какву имамо — а да нам у томе неће бити сметње, у томе ме поткрепљују речи краљевског комесара. Ја жалим, што се не може до слоге да дође. Ја припадам овој странци, која претставља континуитет рада у автономној борби нашој. Можда наш досадањи рад није уродио великим плодом, можда нисмо много извојевали; но није кривице до нас, ми смо хтели оно, што је најбоље, али нам не дадоше. Ако се овај сабор без резултата разиђе, стаћемо пред онога, који је наш судија, који нас је послао амо, па ћемо рећи: бранили смо автономију, као прави синови цркве и народа свога! Порадимо ли и даље, ми ћемо остати овде са речма великог реформатора XVI века: ми овде стојимо, не можемо другчије, Бог нам помогао!

После овога говора, који је трајао сат и четврт, на жељу више посланика, Његова Светост патријарх је одложио седницу, у 11·55 м. на пет минута.

(Свршиће се.)

ЧИТУЉА.

— († Анастас Поповић.) Дана 31. августа о. г. преминуо је у Фењу после краткот боловања парох фењски јереј Анастас Поповић-Живковић у 79. години свога живота. Честити старина био је од целе околине због својега узоритог понашања особито поштован. Родио се у Фењу 18. марта 1814 године. Гимназију и богословију свршио је у Вршцу. Год. 1836 јануара 14. буде од бљаж. поч. епископа темишварског Пантелеимона Живковића за ђакона, а 16. јануара исте год. за пресвитера рукоположен.

Дакле пуних 56 година служио је овај верни и добри пастир божјем олтару и св. матери цркви.

При погребу учествовало је много народа и света, који су покојника здраво поштовали. Од свештеника при опелу чиноделствоваху преч. г. Драгољуб Живковић, парох и протонамесник модошки, Јован Јовановић, парох иванђански, Лазар Пешковић, администратор перлески, Лаза Удицки, парох сакулски, Никола Попа, ром. парох фењски, и Самуило Поповић, адм. фењски, који је на опелу тужно надгробно слово изговорио.

О парастосу подигоше леп споменик деди своме унук покојников Чедомир и отац му поп Лазар Удицки из особитог поштовања према нигда незаборављеном покојнику и добротвору своме.

Вечна му памет и лака му црна земља!

П.

ОГЛАСИ.

Бр. Ш. О. 8. ех 1892.

СТЕЧАЈ. 191. 3—3

На управљено учитељско место у Ловри (испод Будимпеште у будимској епархији) овим се расписује стечај.

Плата је учитељу у готовом новцу 340 ф., слободан стан са две собе и баштом, 12 ф. у име перовођства, 15 ланаца ораће земље, на коју учитељ порезу плаћа (годишња аренда 180—200 ф), од сваког укопа, парастоса и вен. чања 50 нов. а у име огрева 500 снопова дрва.

Изабрани учитељ дужан је све законом прописане предмете у школи предавати, појторију школу држати и у цркви појати.

Молитељи нека своје молбенице пошљу на овом. шк. одбор. (Lóré u. p. Ráczkeve, Pest megye).

Рок стечају истиче 18. (30.) нов. 1892 г.

Из седнице срп. прав. црквено-школске општине у Ловри 23. (11.) нов. 1892 год.

А. Чиплић, перовођа. **Јован Богдановић,** председник.

ЈАВНА ДРАЖБА. 192. 3—3

Дана 2. (14.) новембра 1892 године у 10 сах. пре подне, продаваће се на јавној дражби у ман. Беочину овогодишња шумска сеча, састојећа се из 24 кат. јутара.

Лицитационе услове стављa до реченог дана манастирска управа свакоме на углед. Пишманлук 200 фор. авр

У манастиру Беочину 14. (24.) октобра 1892.

Управа ман. Беочина.

СТЕЧАЈ. 196. 2—3

На новооснованој српској вероисповедној основној, четвороразредној женској школи, овим се отвара стечај за учитељицу. —

Плата је 300 фор., 4 хвата дрва за школу и сопствену потребу, слободан стан с баштом.

Учитељица спада у дужност све законом прописане предмете предавати, и децу у женском ручном раду обучавати. Молбенице се имају најдуже до 1. децембра о. т. школском одбору послати. Избор ће се 6. децембра на св. Николу обавити.

Из одборске седнице у Павлишу (код Вршца) 28. октобра 1892. год. држане.

Ђ. Лазаревић перовођа. **Зака Глогоњац** председ. школ. одбора.

СТЕЧАЈ. 195. 3—3

На ново установљену женску школу III. и IV. разреда расписује се стечај, и тражи се учитељица.

Плата је 300 ф. а. вр. годишње и 50 ф. за стан.

Изабрана учитељица биће дужна све школ. уредбом прописане предмете предавати. Рок стечају траје до наведења.

У бачком Петровом-Селу 20. октобра 1892.

Ђорђе Марковић, перовођа. **Сава Рястић,** председник.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Поједини бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 48.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 22. НОВЕМБРА 1892.

РЕЛИГИЈОЗНА СУМЊА.

Пре својих деветнаест стотина година стајаху два човека један према другоме, у којима се две големе противности онога доба — две големе противности свију времена — најбоље истакоше, тако близу примакоше, као никада дотле — Христос и Пилат; светлост према тами, истина према лажи, правда према неправди, нада према очајању. Пилат га заклиње, да призна, ко је и шта је. А Христос одговара: „Ја дођох на свет, да сведочим истину.“

Тада се окрене Пилат; што сумњајући, што питајући вели: „Шта је истина?“[1]) Римски судија очаја о истини. Јемачно је и сам, као многи и многи у његово доба, окренуо леђа фантастичним, митским створовима; али ни философске системе, које се вечито међу се преницаху и једна другу побијаху, не могаху никако да га задовоље. Можда још не беше душа његова умрла за нешто више и узвишеније: за то и јест сетан, невесео; реч „истина“ подсећа га на оне дане, кад је још тежио за њом, још се надао, да је истина досућена смртнима. Али сада се више не нада.[2]) Кад му врло образовани органи и учитељи јелинске философије не могаху пружити никакова вишега познања, како да оно изиде пред њега у слици једнога Галилејца, у духу злочиначком?! За то и одговара с горком пропшћу, из које провирује унутарња неутешеност: истина! шта је истина? Зар није све клапња, обмана, сан?

Од онога вечито памћена дана сто-

[1]) Јов. 18, 38.

[2]) Veri nihil, omnia victa, говори Саллустијанов пријатељ, песник Лукилије, имајући на уму богове. Fragment. ex. sat. lib. 20. Не само песници као он Вергилије, Овидије и Хорације, него и државници, као Цезар и Катон, слагахуће у том, да је смрћу свему крај. Sallust. Catilin. 51 sequ. Веру у богове уздржао је још одавна Лукреције, а за философију каже Цицерон, да пружа само вероћетности. Quaest. Tusculan. I. 9: Eos, qui philosophiae dant operam, non arbitrari deos esse. (Философи мисле, да нема богова.)

ји Христос пред светом; још увек говори он: Ја дођох на свет, да сведочим истину. Хришћанство је у свету и оно се не да истиснути ни порицањем, ни поругом. Оно је у свету у пркос свету, који га нобија, оно се не да игнорисати. Оно је ту, као најзамашнија, најмоћнија, најуниверзалнија појава, коју икада свет виде; оно дражи и подбада дух човечји, који му се не може уклонити; оно му свуда закрчује пут, оно хоће, оно мора да се објасни.

Може се, до душе, тада поновити онај двојак суд, као и када се је Господ први пут појавио: „Једни говораху, да је добар, а други: није, него вара народ.“[3]) То је јавна, одлучна вера, јавно, одлучно неверовање. Неверовања ће се само у мало њих наћи, јер се је духовна струја у наше доба опет већма приволела религији и она фанатична мржња на Хришћанство, која могаше изгледати колену Волтеровом као биљег философског образовања, лепи се још само неких слабачких епигона „философског века.“ Много је више неодлучних, полутана, двоумника. За њих се не може рећи, да су очити противници хришћанској истини, од тога их задржава често нека унутарња, њима самима непојамна бојазан — то је она силна тежња душина к Христу, јер је душа, као што врло умно вели Тертулијан, сама од себе хришћанска; али се не може за њих рећи ни да ју радосно, чврсто исповедају. Они признају, токорече с највећом непристраношћу и духовном слободом, моћан значај Хришћанству за свестрано развиће човека посебце, као и у целини и у великом, често се позајмљују одатле мотиви за песништво и уметност. Али крајни, најдубљи основ на коме све стоји, скупа с преким му и неумитним последицама, то се све забацује. Стоје пред њим као пред каком великом, светско-историском загонетком; на васколику озбиљност њених захтева у полак питају, у полак се у напред одричу одговора и немају никада друге речи осим: шта је истина? Та неодлучност у најзамашнијим животним питањима, сумња у моралне и религиозне основне истине, притискује многу и многу душу као мора, која растаче све духовне моћи и подгриза најбољу срч живоју; јер само где је дубока уверења, онде је одушевљења и снаге за свако племенито дело, за сваку жртву, да је не знам кака.

И ми се не бојимо, да ћемо погрешити, ако тај скептичан правац, ту сумњу, обиљежимо као најдубљу и најљућу рану, од које пати и болује наше доба. Сумња је јака само у рушењу, ал' је са свим слаба, да што ново или боље изради, особито да што створи.[4]) Стављајући све под питање или забацујући све, делује она, кад ју здрав организам један пут у себе прими, као убитачан отров, који све шире и дубље разједа. Јер сумњи нема границе; човек може ју све да сумња, кад га једном спопадне та болесна страст, може сумњу да протегне на све гране религиознога, моралнога и друштвенога живота.[5])

За то оставља сумња за собом, и у појединцу и у маси, кад их обузме, ужасну пустош и за њом узастопце иде ноћ, жалост, духовно и морално сиромашење и смрт.

Ми ћемо сада да испитамо и претресемо узроке, са којих се рађа сумња.

Откуда религиозна сумња? Како у опће може и бити религиозне сумње према тако неизмерној чињеници, као што је Хришћанство? Ето хришћанске истине у свој слави и с благословним деловањем, да јој нема премца од како је света и века,

[3]) Јов. 7, 12.

[4]) „Свагда се уче, и никада не могу да дођу к познању истину,“ као што вели апостол. (2. Тимот. 3, 7)

[5]) Човек може, ако хоће, у све да сумња. Не изгледали та тврдња сувише смела? Па опет је тако. У нас знати нема потпунога познања, ни апсолутнога знања; то припада Богу и једином њему, јер је он истина, основ и мера свакој истини. За то, набрали ми за предмет свога истраживања Бога или атом, свет наши себе или свет у себи, увек пролазе нешто тамно, нешто непојамно, неки невидљив остатак, који не можемо да стане у оквир нашега мишљења. И за то може човек увек сумњати, да ли је право схватио ствар. Осим тога, кад се ма, да човечјој моћи познања стоји на путу непремашна преграда већ за то, што је моћ његова познања ограничена и погодбена, кад се зна, да човек не може никада потпуно јасно, разговетно и свестрано схватити сувишну и природу своје интелигенције, онда он може увек сумњати у снагу сазнања својега духа. Разуме се, да је та сумња болесно стање, а не здрав живот интелигенције; истина, има разумне и неразумне сумње. Но дух може само тако да стече чврста темеља извесности, ако усвоји права и највиша принципија мишљења; само ни та се не могу доказати. За то, полазећи од сумње, не може никада надвладати сумњу. То се може једино усвојењем неке просвести и просвета, која не допушта никакве сумње.

на до дана данашњега; она заиста постаде оно дрво, које цео свет осењује — [6]) постаде мајка народима, која их је све у наручју своме носила и на грудима својима хранила за вични живот. Народи дођоше и прођоше, црква стајаше уз њиховку колевку и над њиховим гробом; она не прође. Нова покољења искрснуше, наступише нова времена; и опет свега нестаде, а црква остаде. Шта и шта пута вараху се непријатељи њени, да су је сатрли; већ се спремаху, да мртвом телу, као што мишљаху, копају гроб. Али као на ново рођена изиђе она, сваки пут, из огња гоњења. „Прва, једина и најдубља тема светске историје,“ право примећује Гете [7]) „којој су све друге подложне, јест сукоб неверовања и вере“. А и историја је доказала на свима својим листовима, да је њој, носиљи вере, заиста удахнута нерасцадљивост, као што рече отац првих векова [8]); та зар не указују сви велики, светско-историски догађаји на руку божју, која невидљиво, па опет тако видљиво њима управља. Како, дакле, да се објасни религијозна сумња?

Као први узрок религијозној сумњи морамо означити незнање праве природе и потреба човечјега духа, криво или једнострано схваћање, што је право сазнање и наука.

Побожна мајка, поштован учитељ усадиће у душу детињу семе вере, а с вером мир, ред и морал, наду и блаженство. Млад човек дорашћује, веле му, да је разуман, а све да му и не кажу, он то сам себи вели, и он уображава себи, да има много више разума, него што и сам вели. Е сада разум хоће да разуме, бујна снага духовна хоће да се огледа, да све схвати, све појми, хоће да присвоји свуколику област истине. У млађаном жару, кад све духовне моћи расту и развијају се, кад нема потребна искуства у духовном раду и не познаје природе човечјега сазнања, кад га окупи нека лажна надрињеност, која све забацује, забацује оно, у чему се слажу сви векови и сви духови, забацује сваки авторитет, сваку истину, док се пред његовим духом не потврди и то с евиденцијом потврди, — тада се човек лакхо подаје обману, да може ући у траг суштини свију ствари и подићи застор, који застире погледу човечјем тајне природне и духовне, као што нам је опртао песник у „Фаусту.“ [9]) Он још не зна, да кажемо речима поменута песника, како је „тајносна природа у по бела дана“ и да „пред духом одмах нуцају јазеви, како он пође у дубљине,“ као што врло умно вели Паскал.

Па хоћемо ли за то покудити тежњу за дубљим сазнањем и знапетвеним разумевањем? Није нам ни на крај памети. Али ми одбацујемо оно начело, које поставља сумњу за бакву свакој науци, јер је то начело лажно, неприлично и не да се оживотворити не само у религијозним питањима, него и што се тиче сазнања чисто човечанских истина. Та не разликује се у том философски образован човек од необразована, што је овај уверен о религијозним и моралним питањима, а онај двоуми о њима, да их на ново гради у своме духу и на другом темељу. Образован човек је напреднији просто у том, што уме да покрепи разлозима и гледа да с помоћу науке уздигне до евиденције оне идеје, које прост народ држи за истините непосредно, наиме пре сваке рефлексије, али за то опет не без разлога. Врло истинито вели о томе Балмес [10]): „Без извесности не може бити ни говора ни о чудном, ни о

[6]) Мат. 13, 32.

[7]) У „Западно-источном дивану.“ Тијер рече једном приликом: „Да је мени у рукама истина вере, ја бих ју расејао по свијој отаџбини. Што се веће тиче, милијуи ми је хиљаду пута народ, који верује, него који не верује. У народа који верује, има више одушевљења, кад се тиче духовних дела и више прегнућа, кад треба да брани своју величину.“ (Код Дипмајр-а, у спису против Ренана. Нем. превод стр. 185.)

[8]) Irenaeus adv. Haeres. III. 24: „Своју веру добијемо од цркве и чувамо ју, а ју дух божји увек подмлађује, пошто он, као напредна драгоцености у доброј посуди, подмлађује и себе и посуду у којој је. Тај зар дар повељен је цркви, као да оживљавање створења, да се сви чланови заједничари оживљавају, и у њему је заједница с Христом т. ј. свети дух, залог нерасцадљивости.“

[9]) Фаустов предузетак је увалудна титанска борба, да се докона ансолутиога, интуитивнога познања, као што је у Бога; то беше од искони зајачке искушење духу, који тежи за познањем. Упор. Бог. 3, 5. „да ћете постати као богови и знати, шта је добро шта ли зло.“ Коначна дух спасење ствари и себе сама циеле на појаву; то спасење није никада равно непосредном посматрању суштаства.

[10]) Fundamental-Philosophie I. књ. гл. 3.

духовном сазнању, за то ју и немамо пре свако рефлексије. — Творац је дао свима створовима, што им је потребно ових за њихову радњу; а прва је потреба разумнога бића извесност ма каке истине. Задатак је философији, да сазна само *основе* извесности, не мењајући ништа у практичном поступању, као што астрономи посматрају путеве звездама и њихове законе; не посвајајући себи никада, е би хтели, да их мењају.“ Ако ће, на против, философија да прихваћа само што је доказано и да сумња у садржину нашега мишљења све дотле, док се она не докаже, онда неће никада доћи до извесности; јер баш највиша, крајна принципија мишљења и полазне тачке сваког доказивања, као што се само од себе разуме, *не могу се доказати*.

Као што је *нетеолошки*, како је хтео Хермес, да теологију т. ј. науку о вери оснује на сумњи, т. ј. отпадништву од вере, тако није ни *философски*, да се философија т. ј. *наука* разума, оснива на сумњи, т. ј. на *отпадништву* од разума, јер разум је разум само по извесности својих првих принципија. „Хтети од сумње доћи до истине и извесности,“ вели Кун[1]) „није здрава, у духовној природи основана тежња, него неприродно и самовољно форсирање своје силне жеље за истином. Последица је тога становишта идеализам и пантеизам, апартна истина за апартне философе, а не сушта истина или оно, што је *истинито*, по уверењу свију и свакога; а формалан му принцип не може бити друкчији до лих негација непосредне истине, сумња у све, што се је до јако држало за истинито. Неизмерна је разлика између ова два становишта: да ли ја истину као објективну моћ признам, усвојим и потврдим, или да ли ја истину истом својим мишљењем производим, своје мишљење учиним изворном истине и тако свој мислени дух признам за апсолутан дух.“ Него да се вратимо, где смо стали.

Разуме се по себи, да ће такав млад човек, коме су појмови о задатку и методи научнога испитив ња, са свим мутни, окренути своју испитивалачку радњу понајпре религиозним идејама и целокупном своме дотадањем хришћанском погледу на свет. Јер хришћанска религија обухваћа сва принципија праве метафизике, најдубљу и најсавршенију систему етике и историју човечанства. Испрва то можда не бива с чуством унутарње одвратности, само хоће, као што он сам себи вели, да њен садржај испита и, након прваше неизвесности и нејасности, на ново и дубље откриви разлозима и утврди; јер сва научна питања треба да се реше пред његовим духом, све висине и дубљине постања да се открију његовим очима у светлости непомућена сазнања. Али религија не допушта, што жели његов дух, који још сања сањак о неком апсолутном знању. Апсолутно знање, са *свим адекватно сазнање света*, што постоји, које прегледа целокупну област разумнога света, не у трудном, лагахном и поступном дијалектичком процесу, него једним једином погледом, то је идеја сазнања, који се остварује *само у Богу*, јер Бог је истина; створеном је духу оно за увек недостижно. Та он стоји на најнижем ступњу у духовном свету, огрезао у материји и везан сууда за њу. А баш религија, која му говори о Богу и божанским стварима, не допушта му никако оно, за чим он жуди; она задовољава његову тешку жеђ за знањем *само* упућивањем на вечност, јер тражи веру, која се, овде на земљи, неће никада претворити у гледање; она му пружа тајне, које неће никада прећи у савршено чисто и јасно сазнање.

Зрео мислилац, који је промерио област човечјега духа, види зар у тајни само природне границе човечјега духа и у њој за то најистинитији печат божанствености религије, као мисли бесконачне интелигенције, о којој човечја мисао може наслућивањем размишљати, али ју никада неће докучити. Он зна, да Бог *не држи на толикој цени бесцење*, а то би било, кад би он само оно хтео открити, што *свако зна и ноима* или бар може знати; он зна, да ће се Бог, кад се открива, открити само ономе, *који је њега достојан*. А онај, на против, види у свему, што је над разумом и непојамно, само махом

[1]) Dogmatik II. стр. 496.

неразумно и сасвим несхватљиво, о чему се не да ништа мислити: према томе му изгледа вера у тајну неки захтев, који управо треба одбацити и који је недостојан човечјега духа. Искушење је у толико веће, што тим начином противу стаје вери оно, што је најбоље и најплеменитије у човеку, а то је жива жеља за истином.

(Наставиће се.)

Најмоћнији и најутеџајнији противници Хришћанства побијају га у име науке, философије, историје и природних знаности. Разуме се, да они при том смеју с ума, да њихова наука не чини, што би јој ваљало чинити, ако ће да свестрано задовољи човека, и да још није издржала животну пробу.

О ПАСТИРСКИМ ПОСЕТАМА.

(Свршетак.)

Што се тиче правила, да се посета завршн молитвом, мислимо да није потребно придржавати га се свагда. Молитва као завршни акт посете може се употребљавати онда, кад је томе згода, а ваздa ваља прибегавати њој, кад то захтева потреба. Пастир је дужан старати се о васпитању духа благочастија у народу и треба да гледа да после њега сваки дом дише молитвом; дужан је учити паству своју молити се. Болесничка соба — врло је згодно место за молитву. Угодан моменат за молитву наступа такође и у том случају, кад је душа приуготовљена к њој предходним разговором, кад осећаји, тако рећи, сами траже и моле да се излију у молитви. Но никако не треба надовезивати молитву или побуђивати парохијане к њој у том случају, кад они не осећају у себи молитвеног расположења. Молитва треба да буде акт слободне воље.

Ако прилике приморавају свештеника да некоме даде опомену, то не ваља да је даје пред странима; особито не треба корети родитеље у присутности њихове деце због њихових наравствених и религиозних обвеза.

Пастир, као и сваки други човек, може најпосле имати својих интимних другова и посећивати једне породице чешће него друге. Али само сви, и богати и сиромаси, и образовани и необразовани морају једнако осећати, да у своме пастиру имају општега друга. Лако је могуће, да ће се и у таком односају пастиревом према своме раду чути по каткад понеке жалбе на његову неправедљивост и пристрасност; но те жалбе престаће саме по себи, кад се на скоро сви осведоче, да он искрено љуби своје парохијане и да им подједнако жели да помогне у свима њиховом духовним нуждама, без обзира на личности.

Кад се појави какав особито важан повод за посету, не сме се посета никако одлагати. Правилно и згодно употребљен минут много је важнији, него после читави дани и седмице. Нема ничега, што би могло сметати пастиру да буде неверан тој обвези. Искусни и пажљиви мисионари сведоче и потврђују, да су већи део људи обратили и привели к вери приватним разговором са сваким појединим од заблудених, а не јавним диспутом с другима. Јавни диспути, ако и имају каква значаја, то имају једино као средство да се утврде истински чланови цркве и да се стане на пут распростирању заблуда међу њима. Ради обраћења заблуделих на пут истине нужно је лично пастирско заузимање. Код заблуделих не вреди толико посета храма, богослужење и црквена проповед, колико лични саобраћај пастирев и приватни разговори, јер у овом случају ради и делује сила личног утицаја и убеђења, а тога нема у првом случају. Навештавање слова живота највећа је обвеза у животу сваког хришћанина, а особито пастира цркве.

У саобраћају с неписменим и необразованим људима, који сачињавају већи део сеоског становништва, не треба вештачки подражавати њиховом начину мишљења и говора. Тежња, да се с народом говори његовим сопственим језиком, неопростива је погрешка, у коју често падају представници интелигентних слојева нашега друштва. Доста је говорити с народом учтиво,

говорити с њим као с равним, говорити са искреним учешћем према њему, да би се изазвала у њему симпатија, поштовање и права љубав његова. На против, тежњу, да се спусти до сопственог његовог схватања речи, осећа народ често као личну увреду; јер народ врло добро зна, да ко вештачки подражава начину његова говора, тај не чини то ради тога да га уздигне до свога нивоа, него да би сам стао с њиме на један ниво.

Још више опрезности и обазривости тражи се од пастира при саобраћају са сиромасима и бескућницима (пролетарима), којих има доста по варошима и селима, — с људима, који су већом страном не само са свим лишени материјалних средстава, него и дубоко покварени у моралном погледу. Свака фактична нужда треба да се неодложно одстрани; но у исто доба ваља пастир да се чува, да им не указује материјалну помоћ при свакој својој посети; јер ће се тим начином привикнути, да непрестано очекују помоћи са стране и да се надају туђем издржавању. Боље је да се постара, да другом приликом и другим целисходним начином уништи сиромаштво у својој парохији.

Нужно је такође трпљиво и списходљиво сносити и примати жалбе и туговање неуких и сиромашних људи ради свога положаја, а тако исто и притворство и скривање истине, к чему прибегавају каткад бедни људи; јер ти недостатци и мане — ма се како то чинило у први мах чудновато — могу да приграсту за човека и да се споје заједно са добрим моралним особинама.

Није само младим и неискусним, лакоумним, незналицама и порочним људима потреба, да се пастир лично с њима искрено разговара, да их поучи, саветује и утеши, но и бољи и угледнији парохијани по времену осећају потребу, да им свештеник пружи моралне помоћи. Свет својим кужним задахом окружује и у мањем или већем ступњу заражава све хришћане, ма како они били савршени. Бриге, неспокојства, тешки радови, искушења у частољубљу, уметне насладе и уживања, лака добит и разне друге замамљиве прилике овога света често смуте, пољуљају и засене и најбоље умове. Пастир је дужан да као и Христос, „Добри Пастир,“ ходи око свога стада, да ослобођава душе, које су пале у замке овога света, и да им даје савета, помоћи и утехе. Крепка реч усрдне вере, тврдог убеђења у победу правде и добра, много пута ће одсудно деловати, да ослободи душу од световних варљивих сплетака. Савремена посета пастирева запаста је каткад благословена за спас душе, која је већ подрмана од какве велике саблазни.

У погледу обвезе посећивања пастве свештеник се подвргава већој опасности кад се покаже нерадљив, него кад је ревностан и вредан. У данашње време није лак посао ономе, коме је поверено служити цркви. Пастир мора сам себи одређивати и одмеривати посао. Другим радницима обично је посао већом страном одређен, делокруг им је одмерен, те и против воље морају радити како и колико им је прописано. Но пастир живи и ради по друкчијим условима. Изузимајући богослужбено време, може он толико часова посветити своме делању, колико сам сматра за нужно. Он одређује сам себи посао с дана на дан према приликама и потреби.

На завршетку ваља с одобрењем и похвалом споменути обичај западних свештеника: водити записе и белешке о свакој учињеној посети. Случаји за доброчинство, који се покажу свештенику; значајни и ма у ком погледу важни моменти разговора из прошле посете; душевне црте појединаца; религиозно стање породица и посебних лица у разним моментима њихова живота; предмети, који највише занимају мисли саседника; особености у духовном развићу — све те и сличне примедбе и белешке, сабране овде и онде, сачињаваће с временом богат извор извадака, који ће бити важан не само за онога који их је писао, него и за науку, и представљаће прекрасан, живи материјал за пастирско богословље, психологију, различне гране отачаственог знања итд. Желети је, да и наши пастири у том погледу подражавају својој искусној и просвећеној западној браћи.

По руском. **С. П.**

СРП. НАР. ЦРКВЕНИ САБОР У КАРЛОВЦИМА.

ГОВОР

г. др. Тодора Недељковића,

у седници од 7. (19.) новембра 1892

Славни Саборе! Пре него што изјавим своје мишљење о предложеној основи одбора петнаесторице, нека ми буде дозвољено, да се обазрем на нека неправилна мишљења, која се шире по нашем јавном мњењу о кругу рада нашега сабора, о нашој автономији у опште и о стеченим правима наше автономије, због којих се нама на десној страни овога сабора пребацује, да хоћемо, да их напустимо.

Ми нисмо дужни примити сваку изјаву јавнога мњења за готов новац, него треба да јавно мњење подвргавамо критици и да прихваћамо само оно, што се критички установи, да је правилно.

Свак је могао опазити, да код нас владају о предреченим предметима различна мишљења, с тога је потребно, да се у самом сабору о томе говори, јер ће се тим начином разбистрити појмови, те ће се доћи до правилног мишљења о тим стварима.

Ми смо се са патријархом Чарнојевићем доселили из старе наше постојбине у земље круне св. Стевана, има тому преко две стотине година. Наскоро за тим основана је овде српска самостална митрополија са својим епархијама. У политичком погледу народ је наш доспео већином под војничку управу; осим тога је живио по дистриктима, по слободним кр. градовима и по жупанијама; свуда је ту била општа земаљска управа, а не чисто народна управа.

Али је понекад наш народ тражио и засебна политичка права, засебно политичко земљиште и засебну политичку управу, пу увиђавнији људи наши свагда су били на чисто, да од тога не ће бити ништа већ с тога, што се у места, где наш народ станује, непрекидно насељује и већма од нас многи становништво, које није српско. Тако је Сава Текелија још пре сто година на сабору темишварском препоручивао нашем народу, да се манемо захтева, који се не дају остварити, да тражимо грађанску равноправност са осталим држављанима у земљама угарске круне, на да ступамо у утакмицу са другим народностима у држави; нас не може одржати у животу привилегисано стање, него само унутрашња интелектуална, морална и материјална снага нашега народа; засебно остаје нама, да негујемо свој језик и своју народност и да се старамо за своју цркву и своју школу.

Сава Текелија остао је са својим предлогом у мањини. Већина је закључила, да се траже засебна политичка права и засебно политичко земљиште Значајно је, да су у већину предводили генерали, дакле људи, који су били pur excellence владини; како је и зашто је то тако било, не ћу претресати, јер би ме то далеко одвело од ствари. Констатујем само то, да ми стојимо на оном становишту, које је Сава Текелија нашем народу још пре сто година препоручивао.

Ми тврдимо, да се круг рада сабора српског православног народа у земљама круне св. Стевана, своди само на послове наше цркве, наше школе и наших закада. Сви други политички послови, који се тичу свих држављана без разлике вере и народности, који се дакле тичу и нас, засебне српске народности, расправљају се и решавају на сабору краљевина Хрватске и Славоније у Загребу, и на заједничком сабору свих земаља угарске круне у Будим-Пешти, тамо је сваком отворено поље, да по својој савести и како најбоље зна и уме, ради како за оњу корист, тако и за специјалну корист српског народа у овим земљама.

Круг рада нашега сабора своди се на цркву, школу и закаде.

Ну шта се разуме под нашом автономијом?

Многи тврде, да смо ми стекли автономију тек 1868. год. на темељу рескрипта од 1868. или управо на темељу зак. чл. IX. од 1868. У сваком ћете календару наћи, да је сада 24 године, од како уживамо автономију Не треба ми доказивати, да је то погрешно.

Наша је црква од постанка свога у овим земљама била автономна; управљана је по канонима православне цркве и по партикуларном праву српске православне цркве, које је већином у обичајима постојало. Синод је био позван, да доноси правила за цркву, синод је бирао епископе, који су управљали епархијама; пу осим тога су сазивани и конгреси, представништво целог српског православног народа, свештеничког и световног реда, да бирају митрополита, а од времена на време, сазивано је такво представништво, да се саветује и о другим потребама цркве и народа. Једном речи, ми смо и пре

1868. уживали автономију и за црквене и за школске послове и за закладе, које се на то односе Суделовали су и световњаци у тој автономији, само у мањој мери него данас. Није та автономија била ни лоша, фондови су основани још у прошлом столећу и постојала је асистенција фондова, у којој је било и световних чланова. Гимназије су основане пре 1868. и управљане су по патронатима, у којима је било и световних чланова. Постајала су и „благочестива општества“, у којима је било и световњака. Све су то биле автономне установе, које су се саме уређивале и саме управљале. Зак. чланком IX. од 1868. и хрв. слав. законом од 14. маја 1887., дато је само право и конгресу, томе по старом обичају састављеном представништву срп. правосл. народа свештеничког и световног реда, да се периодично састаје и црквене, школске и закладне послове самостално уређује и по својим органима управља.

Тако је дошло, да ми сада имамо два врховна тела за уређивање наших црквених послова. Стародавни синод за вероучевне, свештено-службене и управне послове духовне нарави, којему је периодичност установљена у канонима и који треба по канонима да се састаје сваке године бар једанпут; новији конгрес за управне послове световне, спољашње нарави у цркви, којему је периодичност установљена у зак. чл. IX. 1868. и у хрв. слав. зак. од 14. маја 1887. и који се по саборском устројству треба да састаје сваке треће године.

Под автономијом се нашом дакле разуме власт, која нашим врховним телима, синоду и конгресу припада, да послове наше цркве, школе и заклада, самостално уређују, расправљају, решавају и по својим органима управљају.

По мојем мишљењу су синод и конгрес координирана тела, јер је свако од њих у своме кругу рада, врховна власт у нашој цркви.

Повући линију између једног и другог тела, то је у осталом задатак, који има да се реши, то је задатак, који ваља да се споразумом између јерархије и световњака реши, па да буде правилног развитка и напретка у нашој цркви.

Да видимо сада, да ли се у основи одбора петнаесторице напуштају стечена наша автономна права?

Садржај саме основе доказује, да ми не напуштамо никоја стечена права наше цркве према фактору, који је изван цркве, према држави. Предложеном основом иде се баш за тим, да се остваре и утврде стечена права наше цркве према држави. Досада нам је државна власт кршила законодавно право, јер нам је октројисала појединс одредбе у постојећим уредбама, досада нам је државна власт кршила управно право и судско право у црквеним пословима, јер ако се ко против решења врховне наше автономне области обратио врховној државној власти, није се ова ограничила, да вршећи право врховног надзора, укине решење и позове врховну автономну област, да ствар на ново реши, него је и сама изрицала — коначно и правомоћно решење. Предложена основа одбора петнаесторице искључује такву интерепцију државне власти у наша автономна права, с тога се том основом не напуштају стечена автономна права, него се та права баш напротив утврђују према државној власти.

Уређење наших међусобних односаја у самој цркви, подела рада између свештенства и световњака у самој цркви, то су такве унуташње ствари, које треба у духу наше цркве удешавати и које се могу према потребама и по стеченом искуству мењати.

Господа на противној страни погрешно се позивају у том погледу на покојног Фрању Деака, који је рекао, да се отета права могу временом повратити, али права која народ сам напусти, да су за свагда изгубљена. Он је то рекао за права угарске државе према другој половини државној и према укупности целе аустроугарске монархије. Унутрашњи послови у угарској држави развијају се и мењају. Кад би угарски сабор поступао како овде господа са противне стране говоре, онда се неби постојеће стање у Угарској никад у прилог народностима променити могло, јер би по тој логици сабор угарски требао да каже, постојеће стање, то су стечена права, која се напустити нити преначити не смеду. Ми признајемо умесност Деакове изреке у погледу наших автономних права према државној власти, али смо у исто доба уверени, да наши унутрашњи автономни послови треба да се према нашим потребама развијају; ми смо уверени, да постојеће устројство органа у нашој цркви не одговара више нашим потребама и да они хоће застој у нашем црквеном животу, који од тога устројства не ће ништа да понуштају.

Ну још се морам обазрети на један веома

бажан предмет, о којем треба да смо сви на чисто, кад год што радимо, било у јавном било у приватном животу. Треба да смо на чисто о томе, шта је сврха животу српског православног народа у данашњој аустро-угарској монархији, за чим треба да тежи наш народ у овој митрополији?

То је проблем, који треба у нашем јавном мњењу расправљати. Расправљањем и решавањем тога проблема изоштриће се наше јавно мњење, те ће о јавним пословима у нас стварније, зрелије и умереније мислити.

Ја сводим све на ово: сврха је наша у аустро-угарској монархији, да постајемо учесници све веће и веће културе и да при томе сачувамо своју народност и своју веру.

До скора је народ наш у овој монархији био већином под војничким зантом, живио је за војничке сврхе ове монархије. Сад смо изравнани са свима другим држављанима, који живе за културу, па морамо и ми настојавати, да млађи нараштај наш прибавља себи све способности за културу, да можемо опстојати у утакмици са другим народностима у монархији.

За културни развитак има у аустро-угарској монархији веома много прилике и извора. У самом Бечу може се данас и у славенском и у специјално српском духу боље образовати, него ма у којем другом граду или држави на свету; у Черновицу постоји православни богословски факултет, који стоји на врху данашње науке, и ми треба да у Карловцима подигнемо такав факултет.

Народ ће наш у овој монархији само тако напредовати, ако стече умних и способних радника на сваком пољу културна живота и ако буде између чланова у народу таква подела рада, која сврси културних послова одговара.

Нама световњацима је отворено свако поље културна рада; свештенство се спрема само за цркву. Народ шиље известан број својих синова у свештенство. Кад од тих синова захтевамо такву спрему, да положе испит зрелости, да сврше богословски факултет, да положе испит из црквеног права у опште и овог нашег партикуларног права посебно, онда је онда најприродније, да тим синовима својим поверимо руковање црквених послова. Зар се они за то изображавају стручно за црквене послове, да се у практичном животу доцније запостављају нестручњацима у црквеним пословима? Наша црква није апсолутистичка као католичка, него је уставна, наше је свештенство и више и ниже, ограничено у спољашњој управи црквеној суделовањем световњака, с тога ми можемо њему поверити, да руководи црквене послове, јер свештенство не може у тим пословима без нашег суделовања ништа само учинити. Тако раде и протестанти, тако раде и калвини, тако раде и православни Романи и сви они боље напредују од нас, јер је у свих њих природна подела послова у цркви, а код нас је таква подела, која не одговара ни духу ни потребама наше цркве.

Код нас су световњаци стекли толику превласт над свештенством у цркви, да се значај свештенства у њој сасвим губи; световњаци улазе свом бројном снагом у цркву, као да је црква једино поље за културни рад нашега народа у овој монархији и као да живимо у средњем веку а не при крају деветнаестог века. По црквеном учењу, да се седми дан служи Богу, довољно би било, да и ми световњаци тек седми део свога јавног рада у народу посвећујемо цркви, а остало време треба да употребимо на друге културне послове у народу, за које смо ми и спремнији и позванији него за црквене послове.

Господа на противној страни тврде, да су то Бог зна какве тековине, што су световњаци добили толику превласт над свештенством у цркви. Ја тврдим, да је та превласт наше највеће зло, јер се са те тековине непрекидно кавцимо у цркви са нашим свештенством и јер са те кавге пружамо влади непрекидно прилику, да у свако доба држи језичац на вази између свештенства и световњака, место да нас и једне и друге види сложне и солидарне у пословима наше цркве.

Не ћу никога да вређам, али већу никоме ни да ласкам, сматрам за своју дужност, да са овог места кажем истину. Ми смо до тих тековина дошли странпутицом а не правилним развитком живота у нашој цркви. Меродавни људи од световњака, који су постојеће уредбе за нашу цркву и школу градили, чинили су то у намери, да на црквеном пољу усредсреде свој политички рад за народ; ја верујем, да су они то чинили у најбољој намери за свој народ, али сам пуно уверен и о томе, да они тим поступком не само њему ништа користили народу на-

шем, него су и цркви нашој нанели големе штете.

Господа на противној страни пребацују нашем свештенству, нарочито вишем, да није самостално, да је попустљиво према државној власти, с тога да световњаци морају задржати превласт у цркви, јер ће они у часовима опасности штитити и заклањати и цркву и свештенство од навала владиних. Господа са противне стране сигурно не броје међу такве јунаке и нас световњаке, који седимо на десној страни овога сабора, него само себе. Ну није лепо нити за појединце нити за странке, када сами себе хвале. Међу тим либерали су већ показали какви су момци на мегдану: није ни долазило до борбе, довољно је било, да се министар на њих намргоди и они се очистише са мегдана; радикали су мало млађи, они треба тек да докажу, да ли ће бити у таквом послу бољи од либерала. Ми умеренјаци идемо за тим, да се споразумемо са нашим свештенством у пословима црквеним, те да заједнички с њиме уклањамо од наше цркве сваку могућу сметњу од стране владе.

Али господо, будимо пре свега праведни. Ако игде има слободе вероисповести, то је заиста има у нашој монархији; нити угарска нити хрватска влада не чине нама никакве сметње у цркви. Ја сам уверен, да би се обе те владе радовале, да дочекају једном да смо се ми споразумели и цркву нашу у правилан колосек поставили, као што би се тому радовао сваки прави члан и пријатељ нашега народа.

Сад ћу да се обазрем на предлог дра Илије Вучетића, те одмах изјављујем, да га не могу прихватити.

Др. Илија Вучетић или је за преиначе у постојећим уредбама наше цркве или је за status quo.

Ако је за status quo, онда је требао предложити, да садашње стање остане нетакнуто и предлог одбора петнаесторице да се уклони са дневног реда.

Ако је за преиначе, а не слаже се у том погледу са предлогом одбора петнаесторице, онда су он и његова странка требали донети своју основу у погледу преинача. Он је суделовао у одбору петнаесторице и имао за то довољно времена. Кад нису то учинили, онда им је отворено поље, да при специјалној дебати предлога одбора петнаесторице стављају своје исправке на дотичним местима.

Било би сасвим неоправдано и неправилно, да се предлог одбора петнаесторице, без икакве дебате о томе предлогу у сабору, повраћа натом одбору петнаесторице, да га он сам преради. Ја нисам суделовао у одбору петнаесторице, али сам уверен, да је он свој предлог по својем најбољем знању за сабор приредио и да он не би могао друга предлога донети, него што је овај, који стоји на столу куће, докле год у генералној дебати не чује, шта се томе предлогу замера и шта би се у њему имало исправити.

Из тих разлога не могу Вучетићев предлог примити.

Напокон нека ми буде дозвољено, да своје мишљење изјавим о предложеној основи одбора петнаесторице.

Не ћу се упуштати у претрес, који је одбор био надлежан, да донесе такву основу, да ли стални саборски одбор или одбор петнаесторице, нити ћу сада о томе да трошим речи, да ли саборски одбор има права иницијативе стављати предлоге за уредбе; то су данас узгредна питања, која немају важности за озбиљне људе, то су формалности, о којима се данас могу овде препирати људи, који бегају од ствари.

Предлог одбора петнаесторице стављен је у сабору на дневни ред; сабор је без сумње надлежан да га реши. Одлучно је питање, је ли тај предлог потребан и је ли добар.

Данас постојеће устројство општина, спархија и митрополије има великих мана и недостатака, које треба исправити и попунити; многе су уредбе само привремене, треба на њихово место донети сталну уредбу. Садашње уредбе постоје неке више а неке мање од два деценија. Довољно времена, да се стече искуство о томе, какве су и у чему треба да се поправе и допуне. Према свему томе ја тврдим, да је крајње време, да се постојеће уредбе подвргну ревизији и да се донесе стално устројство у нашој цркви За то је установљена периодичност нашега сабора, да према стеченом искуству, мање у спољашњој управи наше цркве поправља а недостатке допуњује. Ко се таквом пословању противи, тај највише ради против установе, да се наш сабор периодично састаје, а ко хоће да данас постојеће уредбе остану такве, какве су, тај хоће да одржи провизорно стање у нашој цркви, тај хоће, да државна власт не врши само врховно право над-

зора, него да остане и даље црковна управна власт у сношајним пословима наше цркве и школе и наших завода.

Предлогом одбора петнаесторице хоће се у првој линији, да се та интервенција државне власти у наше автономне послове одклони. Неко је од противне господе рекао, да не смемо тај предлог прихватити с тога, што нам је државна влада напоменула, да га донесемо; рекао је: timeo Danaos et dona ferentes. Али не стоји ствар тако. Нама влада не шиље никакав дар, него нас упозорава, да размислимо, не би ли добро било, да приредимо укупно устројство органа наше автономије у једну целину. Та мисао одавно постоји у нашим круговима. Нама је добро дошло такво расположење владе према тој потреби нашој, те ако се споразумемо са нашом јерархијом, ми се надамо, да ћемо тим лакше задобити и превишњу санкцију за предлог одбора петнаесторице. Још је неко од противне господе рекао, да је то велико питање, хоће ли нам круна добре установе, које су једнога тога предлога, потврдити. Али та потврда не зависи од нас и немо ми за њу одговорни. Али ће противна господа бити одговорни за све последице, ако нас они спрече, да ми тај предлог не узмогнемо ни предложити на превишњу потврду.

Предлог одбора петнаесторице основа се на постојећим уредбама, зграда целокупног устројства изведена је на постојећим темељима. Између чланова овога сабора, који би хтели сасвим ново устројство и оних, који би хтели да остане све по старом, по садашњем устројству, основа одбора петнаесторице стоји по среди, она је производ правилног и поступног развитка наших постојећих автономних установа. Њена је врлина баш у томе, што ће она створити боље стање у нашој цркви, него што је ово, које сада постоји.

Ја се не ћу да упуштам сада у појединости предложене основе одбора петнаесторице; томе ће бити места, кад се отвори специјална дебата.

Главни добитци у тој основи леже у томе, што се црковна автономна права јасно и изречно придржавају нашим црковним автономним органима: то су такви добитци, које треба сви оберучке да прихватимо. Према томе су све друге установе од мање важности, али ће и оне велике користи донети нашој цркви и њеном благотворном утицају на народ. Иначе ћемо моћи код тих установа у специјалној дебати чинити међусобне уступке, ваља само као честити синови своје цркве и свога народа, да се послу предамо и основу у претрес узмемо.

Сада је време, да трајну зграду нашег црквеног устројства у духу наше свете православне цркве к према потребама српског православног народа подигнемо; да привизорне уредбе у постојећем устројству укинемо; да периодичност нашем сабору оправдамо и утврдимо.

Ја молим чланове овога славног сабора, да одклоне од себе сваку међусобну злу вољу, да са љубављу према народу, нашој живој цркви, прихватимо ову основу и подигнемо зграду црквеног устројства, утемељену на споразуму свештенства и световњака, па се онда надајмо, да ћемо јој лако прибавити и потврду Његовог ц. и кр. апост. Величанства.

Изјављујем, да примам предлог одбора петнаесторице за основу специјалне дебате.

ГОВОР

г. проте Љубомира Купусаревића,

у седници од 9 (21.) нов. 1892.

Ваша Светости, славни Саборе! О предлогу Саборског Одбора петнаесторице, који је овом Сабору под именом „народно-црквени устав источно-православне цркве у земљама угарске круне“ поднесен, и ја ћу слободан бити своје мишљење да изложим и према истоме предлогу своје становиште да обележим.

Славни Саборе! Као најбоље и најпоузданије мерило, по ком ћемо пресудити моћи, сдали по Одбору петнаесторице предложени „народно-црквени устав“ и црквеним и традиционалним и практичним начелима одговора, служи нам од Христа основана, од светих апостола и њихових наследника у апостолској служби даље развијена и изведена организација цркве. Црква је Христова живо тело, живи организам, коме је невидљива глава сам њезин оснивач, Исус Христос.

Делови тог живог црквеног организма јесу сви чланови Христове цркве, без обзира на чин и положај,ког у цркви заузимају, и као делови тог живог црквеног организма имају у цркви и свој одређен делокруг, у ком извесне, од цркве постављене и узакоњене функције свршавати имају.

А да се тај живи црквени организам правилно развијати може; да се у њему животне снаге снажити и будити могу, — главни је у-

слов тај, да су сви делови црквеног организма *слободни* у свом делокругу, *слободни* у извршавању одређених им функција; јер ако то нису, може животна снага у црквеном организму усахнути; може болесно стање, па и само расуло наступити.

Делови живог црквеног организма деле се на две главне групе: на клир (јерархију) и на народ.

Црквени закони сваком су од ових главних делова у црквеном организму одредили делокруг и сваки овај део има се слободно кретати у свом делокругу.

Зна се, шта спада у делокруг клира (јерархије) а шта у делокруг верних, народа.

И дотле, док се сваки део у црквеном организму свог делокруга придржава, не може један с другим у колизију доћи.

Признати се мора, да је стање наше овопредјелне срп. православне цркве, — болесно стање и том болесном, неуређеном и замршеном стању, које данас у нашој цркви постоји, и незадовољству, које је народом у погледу црквено-народних автономних одношаја овладало, — главни је узрок то, што у нашем досадањем црквено-народном автономном организму није сваком делу тог црк. нар. автономног организма његов природни делокруг јасно и тачно одређен и омеђашен био.

Једном делу у данашњем нашем црк. нар. автономном организму суђен је делокруг тако, да је спречен у слободном функционирању свом и отуда болесно стање у целом нашем досадањем црк. нар. автономном организму.

У данашњем нашем црк. нар. автономном организму има много непотпуности, много неправилности; има много, што се у пракси показало, да нашим фактичким црквеним и народним потребама ни најмање не одговара; има много што шта, што се управо коси са црквеним законима и црквеном праксом.

Предлежећи „народно-црквени устав“ све је те непотпуности попуно; неправилности је исправио; такова је наређења донео, која су на црквеним и практичним начелима основана; сваком је делу на црквеном организму оно место уступио, које му по црквеним законима припада и на ком се месту слободно кретати и своје функције вршити може. Између осталих целисходних и на црквеним законима основаних наређења, која се у „народно-црк уставу“ налазе, навешћу ове: свештеника је поставио природним председником црквене скупштине. Ово наређење одговара потпуно и црквеном и начелном и практичном становишту.

Славни Сабране! Црква православна, и ако је божанствена установа, на земљи се налази и своје свете, етичке и моралне циљеве материјалним средствима постизава.

Предлежећи „народно-црквени устав“ сасвим је у духу цркве поступао, кад је свештеника поставио председником црквене скупштине, која тим материјалним средствима руководи и располаже; кад је свештенику дао оно место у цркскупштини, које му по нарави ствари припада.

А у довољном броју црквених скупштинара и црквених одборника остављено је народу широко поље, да може на развитак и напредак црк. народног автономног живота благотворно утицати.

Постављањем свештеника за природног председника црк. скупштини, сачуван је народу посредно и изборни принцип; јер бирајући себи пароха, бира уједно и председника црквене скупштине.

У досадањој нашој црк. нар. автономној организацији Патријарх-Митрополит је председник у митрополитским делима; епископ у епархијским; само свештенику је одузето право председништва у црквеној скупштини. Изгледа, да се при том није имало начело пред очима, већ партајско становиште.

Предлежећи „народно-црквени устав“ пак у том је погледу начело сасвим конзеквентно извео, поставивши свештеника на чело црк. општинским пословима, као што је митрополит на чело митрополитском, а епископ епархијским пословима.

Славни Сабране! Мора се признати, да је изборно начело председника црк. општине много допринело раздору у нашем народу и поцењености његовој на странке. Ја познајем црк. општине, у којима нема никаквих начелних диференција, већ годинама се борба око тога водила и данас још води, ко ће председник црк. скупштине бити.

Наређењем „нар. црк. устава“ да свештеник председник црк. скупштине буде, одузеће се повод, да се бар око тога питања неће у народу борба водити.

По досадањој изборној системи постајали су по селима председницима црк. скупштине и такови људи, који ни писати ни читати не знају; тиме је црк. администрација јако рамала и оте-

штана била, а и сам углед цркве и народа захтева, да се то начело бољим замени.

Зар нам то на част служи, кад на председничкој столици седи човек, који ни читати ни писати не зна; кад на председничкој столици седи такав човек, коме је прошлост мутна; а и садашњост му светла није.

Зар таковим људима да је запостављен свештеник, од кога се захтевају 8 гимназијских разреда, испит зрелости и 4 године богословије?

„Народно-црквени устав“ ставља свештеника на оно место у црк. скупштини, које њему по закону припада; јер свештенство даје тип црк скупштини; а ви силом отурујете свештеника из своје средине и с неповерењем га предусретате.

Друго важно наређење у „нар. црк уставу“, које начелно од досадашње праксе одступа, јесте то, да свештеници између себе своје заступнике за црк. народни сабор бирају.

Ово наређење је и праведно и логично.

Свештенство је у сабору заступљено са 25 својих заступника; према том одређеном броју свештенство је у сабору као сталеж заступљено. Оно себе бира као сталеж; али кад уђе у сабор, спаја се са осталим световним заступницима у једну целину, и са световним заступницима заједно заступа и брани интересе и цркве и народа.

Бојазан, да ће се свештенство, бирајући себе за сабор, од народа оцепити, да ће интереси свештенства одвојени од интереса народа бити — та бојазан никако није оправдана. Јер стостручне су везе, које српског свештеника са народом спајају. Интереси свештенства тесно су скопчани са интересом народа.

За „народно-црк устав“ говори и та околност, што смо њиме сачували од мериторног утицаја владе на наше црк. народне автономне послове.

Има у „народно-црквеном уставу“ и таквих наређења, с којима се ја не слажем.

У погледу оваквих наређења донећу у специјалној дебати односеће се исправке.

Пошто овај „народно-црквени устав“ у главном све одношаје у нашој народно-црквеној автономији у духу црквених закона, црквене праксе и народних потреба регулише, примам га за основ специјалне дебате; а одбијам предлог г. др. Илије Вучетића.

ГОВОР

г. проте Јована Штековића,

у седници од 9. (21.) новембра 1892 год.

После овако спремних говорника тешко је подигнути глас мени, који сам један од неопробаних чланова на овом сабору, и небих био узео реч, да не сматрам својом дужности, да неке приговоре с оне стране у овој расправи подигнуте по најбољем уверењу моме сузбити узнастојим. Ја ћу бити кратак. Свако тко је развитак наше црквено-школске автономије будним оком пратио, мора са жалости признати, да нам она није жељеним плодом уродила. Многе њене установе остадоше неизведене или се са своје идеалности и испрактичности не могоше онако провести, да по цркву и народ корисне буду. Народ изгледа и очекује, као озебао сунца, да се ствари цркве и школе већ једном коначно и сретно у ред доведу, а томе се од овог сабора пуним правом нада и очекује, да ће он то и испунити. Али као да смо ми Срби таке уде и зле среће, мени се чини, да се ни многогодишњим искуством нисмо окористили и да нас досадашњи неуспех није довољно убедио, да је крајње време, да створимо сталне и корисне установе и положимо здрав темељ автономији нашој. Доказ је томе, да се ево и сада, када је свештенству и народу до лаката догорело, препиремо и да се предложени на расправу народно-црквени устав, који је одбор петнаесторице по свом најбољем уверењу израдио, са оне стране са највећим неповерењем поздравља и одклања. На њег се подигла читава хајка, шаљу се на сабор од неких општина протести, стварају резолуције и хоће се тиме унапред да докаже, да у њем животне снаге нема. Ја не спадам у коло оних, који пре осуђују него се осведоче, а још мање међу оне, који све осуђују што им по жељи и у рачун не иде, а све то чине у име народа, ког су им увек пуна уста и држе да су управо они једини позвани да буду усрећитељи народа, а тко не мисли као они и не дува у исти рог с њима, тога а priori анатемишу. Славни саборе! Нека ми буде дозвољено, да се искрено и отворено о неким важнијим оспореним тачкама народно-црквеног устава изјавим.

Понајпре о председништву у црквеној општини. Ја се чудим овој господи, која свештенство, дакако када га требају у свом колу, називају народним, достојним и заслужним, а сада му одричу, да је достојно, да председничку сто-

лицу у црквено-општинској заузме, на којој се много и много места недостојан члан општине данас налази. Зар ће неженџ, неписмен, често и без црквене свести човек више користити и савестније водити послове црквено-општинске него свештеник, духовни отац, саветник и вођ свога народа, кога је тај народ себи и за пароха изабрао.

Не налазим, да је тројна кандидација штетна, јер сам уверен, да ће конзисторија предложити најдостојније. Мањи број предложених омогућује, да ће један од предложених лакше две трећине гласова добити и тим ће се избећи да конзисторија именује, а то је свакако по црквену општину повољније.

У погледу систематизованих помоћника говорити ћу само у колико се горње-карловачке и пакрачке епархије тиче, у којима у ниједном месту два пароха нема. Систематизовани капелани или, да их назовемо систематизовани духовни помоћници нису никада код нас били самостални, него само на већима парохијама у помоћ пароху придељени, одакле су затим по жељи на упражњене парохије бирани и тако пароси постајали. Држим да свака, а тако и духовна власт треба да има на расположењу младе у служби почетнике, да их по потреби тамо где је најнужније наместити и употребити може.

Прелазим сада на избор свештеничких посланика. Не може се и неда се тајити, да је свештенство у овом сабору са 25 чланова својих као стално заступљено, јер да тако није, неби био одређен број, пак би можда тада у овај сабор по жељи неке господе с оне стране сами свештеници улазили или свештенство свештењаке надкрилило Није гаранција увек у томе, ако и народ бира, да ће изабрати најбољег, јер не лежи снага избора само у броју него и какови су изборници. Свештенство ће знати и умети из своје средине наћи најдостојнијег и најспремнијег боље него можда и велика већина не свагда доста свестних световних бирача.

Као што је оправдано, да свештенство само себе бира, тако је праведно, да се изборни ред у том промене и нама у Хрватској и Славонији припадајући број од 43 посланика узакони и одреди

Славни сабране! Ја сам уверен, да ово што ћу бити слободан, да сада наведем, неће ме створити популаранм, али видим и знам, да ружичаста боја популаритета на брзо избледи; за тим и не лебдим, само желим и опет понављам отворено и искрено приложити браћи која у Угарској живу ово: Ми Срби у Хрватској и Славонији, а то је далеко бројем претежнија жива црква српска, погледали смо од првог покрета на црквено-народном пољу са потпуним поуздањем на вас браћо у Угарској и стално очекивали, да ћете нам на том пољу предњачити и цркву и народ усрећити После толико година и ми смо прогледали, пак видимо, да сте ви у Угарској од како сте политичку улогу одиграли или проиграли, сада још жешћу странчку борбу на црквено-народном пољу покренули, ће јој доиста места нема, а од корети и напретка нема ни спомена. А како ће и да буде? Непрестана трзавица неда вам да видите, или нећете да видите, да нам без споразума са јерархијом, коју често недостојно нападате, и без братске слоге међу самима нама нема напретка. И то још нећете да видите, да свештенству, народу, кога разне беде и терети притискују, није до обести, него жели да одбацимо већ једном мрзост, а узмемо корист преда се и о општем бољку порадимо.

Имао бих још само госп. предговорнику Круноелаву, или да, сада Стевану Јовићу, који се у свом дугачком о свем и свачем од суботе говору са неким генерал-штабом разметао, — да рекнем: да ми у тај генерал-штаб, коме је и он до скора генерал-штабешеф био, осим другог већ и зато вере немамо, што своје генерале тако често на подофицире дегредира. А што још рече и остаде жив, да су Срби заступници на сабору краљ. Далмације, Хрватске и Славоније политички Хрвати. Нисмо му слични и од њег нас та подвала нити боли нити вређа.

Славни сабране! Све што сам навео, рекао сам искрено, са најбољим мојим уверењем, и молим да, се тако и примити изволи.

Примам предложени народно-црквени устав за основу специјалне дебате, а одлажам предлог врло штованог госп. др. Илије Вучетића.

ГОВОР

пресветлог г. Данила Станковића,

држан у седници српског православног народно-црквеног сабора у Ср. Карловцима

дана 10. (22.) новембра 1892.

(По стенографским белешкама.)

Ваша Светости, високопреосвештена господо, славни сабране!

Врло поштовани известилац сабор. одбора петнаесторице, донео је својим умним разлага-

њем предмет, који је данас на дневном реду, на виђену начелне расправе.

Протупредлагач врло пошт. г. др. Илија Вучетић, увустно се одмах у разлагање појединих препорних тачака, те тиме свео генералну дебату на димензије специјалне дебате. Тиме је он касније говорнике повео за собом у исту колотечину, па ћемо тако једна те иста питања расправљати и у генералној и у специјалној расправи.

Г. посланик белоцрквански и мој иначе врло поштовани пријатељ др. Михаило Полит, осврнувши се на рад прошлих сабора, истакао је врло важну чињеницу, да су се наши сабори, стварајући автономне уредбе, угледали на уредбе протестанске цркве. Управо у томе лежи, по мом мишљењу, велики недостатак наших аутономних уредаба. Јер је карактер наше цркве по све други од карактера цркве протестанске. Протестанска је црква societas aequalis, то јест, божанске пуномоћи нису подељене поједином сталежу, него целокупној цркви. Последица тога је, да код протестаната нема јерархије. Протестанти узимљу опште духовенство, те је према томе свако властан обављати свете чине. Наша православна црква је напротив societas inaequalis. Она је као видљива заједница, под видљивим поглаварима пастирима, које је свети дух поставио као наследнике Исуса Христа невидљиве главе њезине. По учењу наше православне цркве, није црквена власт по Исусу Христу предана општини, него је предана апостолима, а ови су у непрекидном реду рукополагањем пренели ту исту власт на епископе, њихове последнике, који опет ту божанску моћ тајанственим рукоположењем преносе на друге за то спремне и достојне. Из тога се види, да је наша црква, црква епископална. На имаде мој велепоштовани пријатељ др. Полит право кад каже, да темељ наше цркве лежи у том епископалном карактеру, а темељ протестанске цркве у општини.

Како се слаже сад с тим начелним становиштем тврдња његова: да су наши сабори, удешавајући наше автономне уредбе према протестанским уредбама, радили у духу наше цркве? Он хоће да ту своју нареку утврди тиме, да су световњаци власни утицати у спољашњи односај наше цркве. Неоспорно је, да су наши световњаци и по црквеним законима и по традицији и по пракси наше цркве, власни а и звани, да суделују у спољашњим пословима наше цркве; но то суделовање мора да је удешено према основним правилима наше цркве. Оно мора бити органично прикопано власти јерархије у цркви, која почива на божанском праву, које нити можемо, нити смијемо мењати. Сматрајући наше уредбе с тога становишта, морамо доћи до сасвим противног закључка, него ли је онај, којега је мој врло штовани пријатељ др. Полит извео. Из иначе са свим правилних премиса, долазимо на име до закључка, да наше автономне уредбе не одговарају у свачем духу наше православне цркве. У тим околностима шта је наравније, него да је сабореки одбор односно одбор петнаесторице настојао, да најпре све наше уредбе доведе у начелни склад међу собом и у сагласје са основним правилима наше цркве. Тако је постао једноставни статут, који обухвата целокупно уређење наше народно-црквене автономије.

Чему једноставни статут? питају господа од противне стране. Одговор је на то дао већ св. патријарх у свом заносном говору, означивши сврхом једноставног статута, да нам исти даје организам једног основа и слику једнога кова. Г. заступник вршачки, а за њим и г. заступник града Кикинде, хоће да из § 27. о устројству сабора изведу, да и сама замисао о промени статута мора потицати из иницијативе самог сабора. Ја држим, да то тумачење није исправно.

По уставним начелима припада право иницијативе и влади и односном репрезентативном телу. У делокруг саборског одбора спада и припрема предлога за саборску расправу, па је саб. одбор по томе властан и без претходног овлашћења од стране сабора чинити преслоге, да се у устројству саборском измени оно, што је за измену. Сматрајући такову измену потребном, саб. одбор је израдио предлог и поднео саб. одбору петнаесторице, изасланом по сабору, да односне уредбе претресе и да сабору предлог поднесе.

Одбор 15-рице узео је елаборат саб. одбора у расправу и учинио је сабору свој предлог. Од сабора сад зависи: хоће-ли одобрити предложене измене саборског устројства, чему су свакако потребне две трећине свих саборских чланова. Одлука о том, да ли се има изменити саб. устројство, увек је у рукама сабора, и ја не видим никакове опасности, никакова разлога лебњи, а још мање чега чудноватога у поступку одбора

петнаесторице. Много је мени чудноватије питање г. дра. Полита: како да је могао саб. одбор и саб. одбор 15-рице дирнути у саборско устројство и дати из руку оно, што ми већ имамо?

Саборски одбор, односно саб. одбор 15-рице, дирнуо је у саборско устројство само за то, да истреби оно, што је у њему штетно по нашу народно-црквену автономију. И он тим поступком ништа није дао из руку, јер саборско устројство остаје у крепости својој дотле, док год га не замени друго устројство донесено по овом сабору. Не стоји дакле тврдња, да је овај предлог саб. одбора 15-рице донао некоректно пред овај славни сабор. И друге су вероисповести уредиле тако исто своје црквене послове, па је саборски одбор, односно саб. одбор 15-рице поступао у том погледу путем, који је већ прокушан код других вероисповести.

Чули смо од противне стране, да је овај једноставни статут донесен поради тога, да се измене неке установе у постојећим уредбама на уштрб наше народно-црквене автономије.

Пре свега овај предлог и његове одредбе не крше од народно-црквене автономије ништа, већ оне доводе нашу нар. цркв. автономију у склад са основним правилима наше св. православне цркве, као темеља, на ком мора да почива наша нар. цркв. автономија

Друго је, да је у предлогу одбора 15-орице испуштено све, што је пагубно по нашу нар. цркв. автономију, и да су у том предлогу садржане установе, које се указују напредњима према досадашњим уредбама. Праведност захтева, да се и то призна, а ко хоће да буде законодавац, тај мора пре свега бити праведан.

Захтев да се сваки предлог подупре писменим образложењем, са свим је оправдан. Ја се само чудим, да је први на тај недостатак претом указао врло поштт. заступник вршачки Др. И. Вучетић, који је био члан одбора 15-орице, и коме мора бити домаћај појединих установа предложеног устава већ познат. Ако он и није pars maxima тога предлога, јер се није у свачем слагао с већином осбора 15-орице, мора се ипак о њему казати, да је он — погледом на његово ревно утицање у расправе одбора 15-орице — pars magna истога предлога. У меритором су погледу предметом спора међу нама преиначке које је одбор 15-орице предложио у погледу постављања пароха, у погледу избора избора чланова епархијских конзисторија, у погледу председништва у цркв. општинама, и у погледу саборског изборног реда.

Именито је предлог саб одбора 15-орице, да се изборни ред промени у правцу оном, да у напред свештеници бирају своје посланике на овај народно-црквени конгрес између себе, једна од главних спорних тачака између нас и господе од противне стране.

По моме мишљењу тај је предлог оправдан и природом овога сабора, као тела народно-црквенога а и самим историјским развитком ове институције

Славни сабране! У нашој цркви су два сталежа: сталеж црквени, status ecclesiasticus и сталеж световни, status saecularis То нам доказују и закони црквени, а и наше привилегије, које изреком говоре о тим двама сталежима. Та два сталежа морају да дјејствују заједнички у свим општим пословима наше цркве. Њихова воља мора да је изражена у свим општим односајима цркве, дакле у онима, који спадају у делокруг нар. цркв. сабора.

У овом је сабору, који почива на репрезентативном уставу, заступљена само воља једног сталежа, сталежа световњачког, а воља другог сталежа није заступљена осим ниским гласова епископа и митрополита патријарха. Оних 25 свештеника, који седе у овом сабору не представљају вољу својих сталежника, не представљају вољу јерархије, него вољу оних световњака, који су их у претежном броју послали у ово репрезентативно тело.

Врло поштовани г. заступник вршачки оправдава то тим, да смо ми сви једно, да немамо сви једну цељ и једне интересе и да ту не треба сталешкога заступства. Но чему онда оних 25 свештеника, који седе у овом сабору? Чему у опште, да се чини разлика између световних и свештеничких посланика, кад они сви седе у овом сабору, на једном те истом изборном принципу? Знам ја да ће ми се рећи: да они овде седе као стручњаци; али кад би то и стојало, и онда ја тврдим, да у свештеници позвани, да одлуче који су међу њима најбољи стручњаци.

По основном устројству наше цркве, припада управа унутрашње цркве искључиво јерархији; у општањим пак пословима припада јерархији право водства, а световњацима право суделовања.

ИДЕ ДОДАТАК.

Не могу се, дакле, у овоме нар. црквн. сабору чланови јерархије стегнути на просту улогу стручњака, које у овај сабор шаљу световњаци, ако не ћемо да се огрешимо против основних правила наше цркве.

Ја сам већ с почетка мог говора споменуо, да се овакови састав сабора противи и историјском развитку ове институције. Наш је народно-црквени сабор од год. 1871. састојао се из 50 чланова световних, од којих је 25 отпадало на грађанско, а 25 на крајишко подручје, и 25 свештеника мирског и монашког чина, које су мирски и односно манастирски свештеници бирали из целе митрополије.

Световни посланици из крајишког подручја били су већом страном војнички часници; на сама успомена на то, као да квари сан некој господи с ове стране.

Крајишки часници вршили су своју дужност на овом сабору као одани синови српскога народа, и допринели су на сабору од године 1865. својим стручним знањем и богатим искуством много уређењу цркв. општина и дотације свештенства у крајини. Част дакле, њиховом раду, односно њиховој успомени, и то тим већа част, што су најзнаменитији митрополити бирани баш у оно доба, кад је сабор наш састављен био на основу декларације. Тај декларацијални састав сабора напуштен је тек изборним редом од год. 1871., који је донео декларацијални сабор sede vacante митрополита-патријарха. Тим је прекинут правни континуитет у погледу састава овог сабора и против духа и слова наших привилегија и против основних правила наше цркве. Ми смо дакле власни тражити, да се тај изборни ред измени и то у смислу темељних основа наше цркве и историјског развитка наших автономних уредаба, а власни тим више, што је овај изборни ред донео сабор састављен на темељу декларације, а не автономни сабор, основан на статуту о устројству сабора Тим се неће прекинути правни континуитет у погледу састава овог тела, него ће се тај континуитет успоставити у смислу наших привилегија и у смислу темељних установа наше цркве.

Како се може, дакле, говорити, да се предложеном изменом изборног реда од године 1871. напушта крвљу извојштена народна тековина? Где је то бојиште, на којем је за ту тековину крв проливана? Који су то јунаци, који осташе на том крвавом попришту?

Господа од противне стране немају против предложене измене изборног реда никаква разлога ван бојазан, да ће страни утицаји деловати на свештеничке посланике, које није бирао народ, него свештеници сами. Јасно је, да се ту нишани на државну власт. Али ја питам, одкуд тај horror regiminis на црквеном пољу?

Државна власт нема и не може имати на црквеном пољу другог интереса, него да у цркви влада ред у смислу уредаба донесених по овом сабору, и да народно-црквена автономија не пресеже у подручје државне власти.

Ја држим да та бојазан нема никаквог темеља, и не ћу да кажем да је тако, него изгледа да је тако, да се то страшило и та утвора стварa само за то, да присташе појединих странака тим приправније полете у спасајушча наручја својих вођа.

И не гледећи на то, та је бојазан сасвим неоснована, кад се уважи, да положај свештеника почива на чврсту темељу, на темељу канона, којих не можемо променити ни ми, а ни државна власт. Свештеник, који врши своју дужност тачно и савесно, не треба дакле да се боји никога, до Бога јединога! Откуда дакле та претпостава, да ће свештеници бирани од свештеника у овај сабор, бити издајници православља и рушитељи народних права? Свештеници наши у претежном броју стојаху, скоро кроз два столећа, на бранику цркве и народа, па је горња претпостава, права правцата увреда нанесена нашем православном свештенству и ударац у лице сјајне прошлости његове.

И онда, кад се промени изборни ред у смислу предлога одбора 15-рице, и онда већу, јерархија, односно вршак исте, епископат, неће имати већег утицаја него што га данас има на свештенство. На шта видимо? Видимо свештеника у табору странака, које су се опречиле у овај час јерархији, односно вршку исте — епископату — видимо их и у табору либерала и у табору радикала. Уз сву тврђену премоћ јерархије, не жалују се та велечасна господа приказати свету слику несложе јерархије у основним и виталним питањима цркве и сталежа њихова.

Ја допуштам, да могућност такове појаве неће бити искључена ни онда, када се промени саборски изборни ред гледе избора свештеника.

Али, онда се јерархија неће моћи тужити на автономне уредбе. Она ће за евентуално расуло у своме клиру, бити сама одговорна пред Богом, народом и историјом.

На црквеном пољу не треба свештеник да се понаша као присташа политичке странке. Он би морао на црквеном пољу стајати изван вртлога политичких страсти; на том пољу он мора да је учитељ народу а не да прима упутства од народа.

Како ствари данас стоје, те су улоге сасвим промењене. Народ прописује свештенику како треба уредити послове цркве. Стадо подучава пастира што му ваља радити. Дошта, дивна слика!

Ко о том сумња, нека само прочита изјаве бирачких зборова, држаних у најновије време.

Свештеник, који се усудио раскинути окове партајске дисциплине, да следи гласу своје савести у обрани цркве и сталежа свога, на таквог свештеника просипају се у јавним гласилима највеће погрде и грози му се и мрзњом народа и остракизмом народа. Јесу ли то здрави односаји, и камо ће нас то довести?

Славни саборе! Скрајно је време да повратимо свештенству слободу убеђења у црквеним питањима, и да га у овом сабору избавимо из партајских верига. (Живо допадање).

Развој политичких странака, још није доспео до свога врхунца. Радикали су и. пр. у Француској данас умерена странка. Њих су већ одавна надмашили социјалисте, комунисте, комунарди и како се већ зову ти производи људских заблуда. И како има Срба, који су вољни трчати за оним, што виде у страном свету, не испитујући да ли то и нашим приликама одговара, — није искључена могућност: да ћемо временом ми или наши потомци видети српске православне свештенике и у тим странкама.

Странке имају своје свакидашње бриге Те се бриге мењају и нестају као што се мењају и нестају и странке; али црква има своје вечите интересе. Она мора имати своје сталне бранитеље а то могу бити само свештеници, који стоје и падају с црквом.

Славни саборе! Законодавна су тела окружена у свима државама, чак и у републикама, неким конзервативним гаранцијама. Те гаранције састоје се или у двема коморама, или у размерном броју виријеста или у другој којој уредби, само састав нашег сабора не пружа управо никаквих јемства, а ипак су та јемства неопходно нужна већ с обзиром на широки темељ, на ком почива наш изборни ред.

Ја, чије забринуте очи нису упрте само у једну тачку, као код господе од противне стране, ја у томе налазим највећу опасност за мирни и непрекидни развој наше народно-црквене автономије.

Ми се морамо дакле бринути за такво јемство, и таково јемство ја назирем у измени изборнога реда, како ју предлаже одбор петнаесторице

Без таквог јемства, ми ћемо тешко осигурати потпуну народно-црквену автономију своју, а још теже ћемо ју сачувати.

Предложена измена изборног реда је кардинална тачка, која је тим више оправдана, чим је и у другим црквеним телима нете категорије свештенство заступљено као сталеж, као код Романа и протестаната. И након те промене изборног реда, имаће још увек сталеж световни превагу у овом репрезентативном телу. А с тим, мислим, да би се могли задовољити.

Друга исто тако важна тачка јест промена, коју сав. одбор 15-рице предлаже, гледе избора свештеника, односно пароха. Та је промена уветована епископалним карактером наше цркве.

Сва црквена власт усредсређена је по основним правилима прав. цркве у епископима. Нико дакле не може вршити црквене власти у цркви без дозволе од стране епископа.

По досадањим уредбама, епископ је морао дати синђелију и опоме, који је постављен за пароха мимо његове воље, што се свакако противи изложеним основним правилима наше цркве.

Тројном кандидацијом пароха осигурано је право црк. власти а и право народа.

Ми морамо дати црк. власти уплива при постављању служитеља олтара, ако хоћемо да имамо ваљане служитеље цркве, који су врло важан фактор за културни и морални развитак нашега народа

Рукоположење након свршених богословских наука и стечајни испит, који се полаже након једногодишње праксе у душестарателству, није довољно да црквена власт просуди, да ли дотични има довољно знања и окретности за оно место, које треба управо да се попуни.

Мој врло пошт. пријатељ др. М. Полит славно је гласом из пуних груди народ, да је он изборном свештеника одстрано симонију. Мој

врло честитити пријатељ знати ће, да симонију чини и онај, који прима, и онај, који даје мито.

Ја не браним симонију у никаквој форми. Али мени се чини, да онај кандидат, који опија своје бираче и деморалише их, чини много већу симонију и много веће зло, него ли је ово, о ком је говорио мој поштт. пријатељ др Полит У осталом ће тек повесница изрећи свој суд: који су свештеници бољи, или они, који су именовани, или они, који су бирани?

Устројство наше цркве захтева такођер, да се епископу даде известан утицај код постављања чланова епархијских конзисторија.

У делокруг конзисторија спада поглавито судство, а овом је опет извор епископ. Епископу се дакле мора дати утицај код постављања чланова конзисторије, ако хоћемо да не дођемо у опреку са темељним основима православне цркве.

Исто тако оправдана је и она измена, да протопрезвитере бирају епархијске власти, јер су протопрезвитери органи тих власти, па је сасвим у реду, да га они и бирају.

Питање гледе председништва у црквеним општинама, решено је у складу са начелом, које је спроведено целом нашом организацијом, да на врху сваке црквено-управне области стоји свештено лице.

На решење тога питања утицивсала је, осим тога, и жеља, да се подигне углед свештенства у црквеним општинама, и да се у црк. општинској управи створи једна стална тачка, која би била од велике користи по црк. општинску управу.

Славни сабране! Ја сам као члан саборског одбора, сматрао својом дужношћу, да докажем, да је и саборски одбор и одбор 15-рице имао пуних разлога, да предложи оне промене, које су садржане у предлогу одбора 15-рице.

Ко је мене слушао sine ira et studio, морао је доћи до закључка: да овде не може бити говора о напуштању тековина народних. Та овзада била би онда оправдана, да смо ми стегнули делокруг сабора, а то није ни најмањи противник наш устврдио. Поједине уредбе нису догме. Народно-црквени сабор има право мењати их према потреби народно-црквеног живота, а да нико нема права тужити се ради губитка стечених права.

Г. заступник града Кикинде повукао је у круг својих расматрања и друга питања, о којима ће бити говора у специјалној дебати.

Ја ћу само на две његове примедбе приновати неколико опазака.

Прва примедба тиче се жалења г. заступника, да сабор сазива митрополит-патријарх уз предходно учињену пријаву Његовом Величанству, и после добивеног одобрења Његовог Величанства, и да Његово Величанство има право сабор одгодити и распустити га.

Владар отвара и затвара и државна и земаљска законодавна тела или сам, или преко својих повереника. То је право мајестатично. И кад се то право ујемчава владару и овим уставом према нашем сабору, то се по мојем мишљењу тиме диже само углед и важност овог сабора. Противним поступком, који заступа г. посланик кикиндски, омаловажио би се овај сабор.

Друга је примедба, да би требало ограничити слободу избора тако, да званичници не могу бити изабрани у сабор. Истина да су у неким државама званичници искључени из законодавног тела. То има свога смисла у државним и земаљским законодавним телима, где званичници стоје према влади од које зависе. Са свим друкчије стојимо с тим питањем у овоме телу, где влада нема никаквог посла.

Чиновништво спада без сумње међу најинтелигентније слојеве народа, и како српски народ нема излише у интелигенцији, мислим, да човек, коме је стало до ствари, а не до партајских интереса, не би могао захтевати, да се званичници искључе из овога тела.

Родољубље није привилегија појединих сталежа и странака. И ми смо званичници који овде седимо, исто тако верни синови народа, исто тако одани својој св православној цркви, као итко у овом сабору. Ми овде седимо само гласу своје савести, а ничијем другом унутству.

Г. посланик кикиндски рекао је: положите своје звање, па се опет подајте бирати. На то му дају одговора они мужеви, који су седели овде као активни званичници, а и сада седе кад нису у звању. Ето му у његовој близини г. посланика барона Ј. Живковића, а ево у напој средини врло поштт. г. министарског саветника А. Стојачковића.

А и начелно сматрајући ствар, не може се ни један члан цркве без своје кривље искључити из суделовања у општинским пословима цркве, дакле ни из овог народно-црквеног сабора.

*

Нама је, кад смо састављали овај предлог, лебдила пред очима велика цел: споразумак са јерархијом, да се једном оконча она борба, која траје толико година на уштрб цркве и народа нашег. Рекло нам се додуше, да је тај споразум постигнут већ год. 1865 и да ми тај споразум кваримо. Ја ћу узети да је тако, премда формалан доказ допринесен није; али морам одмах казати, да је тај споразум потресен, кад је сабор год. 1870. стао поправљати устројство епархијских области.

Устројство тих области по кр. рескрипту од год. 1868. јако се приближавало каноничким установама наше цркве, и ја разумем, да је архијерејски синод могао пристати на такво устројство, али сабор од г 1870 удаљио се од тог каноничног темеља, те је напустио споразум с јерархијом, о којем се каже, да је 1865. био получен.

Мени је знано: да се је архијерејски синод опречио и касније против појединих уредаба сабора, и да је 1886. ставио се у диаметралну противност против становишта сабора у погледу надлежности и делокруга сабора у пословима народно-црквене автономије.

Из свега овога овлаштен сам закључити: да у битним питањима наше автономије, није до сада получен споразум између сабора и архијерејског синода.

То је доказом, да ми не кваримо тај споразум, него ми настојимо, да та успоставимо

Тај споразум не може се получити друкчије него на темељу основних правила наше цркве. И ми смо се, израђујући те предлоге, стављали на те основе. Захтевати дакле, да јерархија, односно епископат, напусти та основна правила цркве, значило би захтевати, да епископи прекрше своје заклетве и да погазе своје апостолско звање.

Ја држим, да они то учине, да не би били вредни, да их ова земља носи, јер би тиме издали и цркву и народ свој. Ја велим: и цркву и народ свој, јер су основни темељи наше цркве били онај бедем, за који се заклањао и народ и црква у најтежим часовима својима.

Ако би јерархија односно епископат нама за вољу срушио те бедеме, ко нам јемчи, да неће јерархија односно епископат узмаћи и пред ким другим?

На куда ће онда доћи наша православна црква? Чувајмо те наше бедеме и настојмо да се споразумемо са јерархијом нашом, одржањем тих бедема наших. Та јерархија наша и ми, синови смо једног народа и дела једне цркве. Треба само да поштујемо права јерархије, а јерархија да призна наша права, и споразум је готов.

На том међусобном признавању правних кругова основан је „устав“, који је на дневном реду, и зато ми пристајемо уза њ.

Обе странке, и либерална и радикална, опречиле су се против тога устава. Ми смо у попустљивости ишли тако далеко, колико смо могли, а да не оћутимо главну цел — споразум с јерархијом! Но жали боже ми одзива код противних странака нисмо нашли никаквога. А узрок је тому, да су и у либералној и у радикалној страници вође скрајних струја узеле барјак у руке, и примили водство.

Доказ томе јесте интранзигентно држање тих странака, и околност она: да су борбу из уредничтва својих гласила пренели на сокак. Најпре су господа око „Заставе“, па онда она око „Браника“, којима лаворике радикала нису дали мира ни у сну, инсценирали изјаве зборова бирачких, у прилог своме становишту.

Славни сабори! То није моје нагађање, то нам је потврдио муж са свим надлежан у тим питањима, заступник г. С. Јовић.

Ти бирачки зборови дигли су по наручбини хуку и буку против једноставног статута, која по оном, што сам напред рекао, није ни најмање оправдана и коју бар они неби били смели изазивати, који говоре о споразуму.

Је-ли такова манифестација на месту у пословима црквеним, где сваки мора судити по својој савести а не по туђој глави? Јесу ли такви бирачки зборови као неорганизована тела, способни, да они повуку границе између делокруга јерархије и световњака.

Ја мислим, да је на то зван и оспособљен само овај народно-црквени сабор, којега чланови звузимљу више становиште, и који имају преглед о целом низу питања, која овде долазе у разматрање.

Те манифестације не само дакле да немају сврхе, јер на човека од значаја неће упливисати, него су од грдне штете у толико, у колико свет може помислити, да ово репрезентативно тело

стоји под притиском увјетно узбурканога јавнога мњења.

Г. др. Полит, он је са великом емфазом говорио о инстинкту народа, али нам није разложио, како да се тај инстинкт баш онда пробуди, кад су дотични покретачи добили „абер“ од господе око „Бранка“. И у том погледу позивам се на класичног свједока г. посланика Стевана Јовића.

Г. заступник кикиндски настојећи, да нам предочи важност изјава тих бирачких зборова, навео је: да на челу тога покрета стоји српска интелигенција. С оном искреношћу, којом је он говорио, и ја ћу казати без замере: да је српска интелигенција у оним крајевима, где је тај покрет инсцениран, ових задњих 30 година, далеко више напредовала у политичкој свести, него у религиозном духу, те да она на према томе и у црквеним питањима следи више политичким импулсима, него религиозним или црквеним.

Ја валадим томе доказ и у овој околности, да су и једна и друга странка, либерална и радикална, које су изазвале уништне изјаве, дошле у ову саборишу с истом бојном спремом и с истим заитом, с којим војују и на политичком пољу.

То унашање политичких момената у питања црквена, отежтава јако рад овога сабора и према јерархији и према државној власти. Знајући да јерархију односно епископат, не могу да стегну под јарам својих партајских интереса, сматрају обе странке јерархију, односно епископат својим политичким противником, те настоје, да га на црквеном пољу што више екуче, само да им не квари посао на политичком пољу.

Политичке тежње морају наићи на противности и код државне власти. А то је разлог, да је рад нашег сабора кроз толико година бесплодан био.

На уза све то ми смо из јучерашњег говора пошт. заступника кикиндског и српског јасно и гласно разабрали, да ни једна либерална ни радикална странка оставила своје политичке тежње пред прагом ове саборишне. То је господо, велики камен смутње и велика опасност, да ћемо опет набијати обруче на сирове дуге и да ће нам рад опет бити дело Сизифово, на што се мој поштовани пријатељ г. др. Полит већ горко тужио.

Ми на овоме нар. црквеном сабору можемо уређивати послове цркве и школе православног народа српског у цркви, а не спада у делокруг овог народно-црквеног сабора, уређивати послове народа српског као тела стојећега ван цркве.

Кад се ставимо на то становиште, и кад узмемо за исходиште своме раду основна правила своје цркве, доћи ћемо и са државном влашћу на чисто, и споразумећемо се и с нашом јерархијом.

То је топла жеља наша, да с уједињењем снагама јерархије и народа, унапређујемо интересе цркве, школе и народа нашег. На том пољу можемо ми много учинити за народ наш, можемо ширити црквену свест, можемо ширити одношај и љубав према прав. цркви. А кад смо ту црквену свест укрепили у народу нашем, не требамо се онда бојати ни за српску свест.

Само ћу још неколико речи да кажем о протупредлогу г. заступника врањевачког др Илије Вучетића.

Тај је предлог израз оног интрасигентног држања либералне странке, о којем сам већ говорио. Тај предлог хоће да нас скучи под каудински јарам воље предлагача, који нама не пружа тим предлогом братску руку, него хоће да му унапред предадемо „victas manus“. Ми смо и сада спремни за споразумак, али нећемо капитулације. Ми можемо изгубити битку — та и најславније војсковође су их изгубили, али ми нећемо да се о нама каже, да смо с битком изгубили и част своју.

Господо! Велика одговорност почива овај час на сваком члану овог славног сабора. Ја свој дио одговорности примам чисте и мирне душе на себе.

Завршујем томе, да примам предложени „народно-црквени устав“ за подлогу специјалне дебате, и да откланам предлог г. др-а Илије Вучетића

(Живио, живио! Говорнику са свију страна честитају.)

ГОВОР

ЂОРЂА СТ. БЕКИЋА

посланика изборног среза црепајског

држан у седници срп. народ. црк. сабора у Карловци 10. (22.) новембра 1892.

Славни сабóре! Из пуно значајне беседе којом је Његова Светост отворила саборске седнице, а тако исто из беседа мојих претходника могао је свако стећи уверење, да стојимо пред задатком, какав није предстојао ни једном сабору до данас, да треба да решимо питање, које засеца управо у сам живац нашег народно-црквеног автономног живота, а тиме и нашег народног развоја и опстанка.

У томе слажемо се, Богу хвала, сви без разлике.

Исто тако осећамо на и признајемо — неки отворено, неки околишем — да је ало овако како је данас у нашем народно-црквеном животу, да тако не може и не сме даље остати, те да нам према томе треба тражити лека, који ће што боље, што пре и што сигурније помоћи.

Но док се слажемо у признавању зла, које нас на народно-црквеном пољу од дана до дана све то већма слаби на и потире, разилазимо се у распознавању, одабирању и примени средстава за његово видање, све с тога, што не залазимо на праве узроке наше недаће у народно-црквеној автономији, и што и тамо где су нам ти узроци знани, не повлачимо отуда логичне конзеквенције за свој рад и поступак. (Гласови: тако је!)

Славни сабóре! По мојем осведочењу потиче сва наша невоља у области наше народно-црквене автономије пре свега отуда, што нису правилно и доследно омеђавани делокруги оних чинилаца, који су на том пољу по природном и писаном закону меродавни.

Овоме је узрок, што код повлачења те међе нису уочена и доследно спроведена она основна начела, која ако не уважимо, можемо имати сваке па и свакојаке народно-црквене организације, само не оне, која одговара духу св. матере цркве православне и на том духу заснованим вечним и непромењивим и с тога неприкосновеним стожерним црквеним законима, али која се исто тако не противи ни суштини духа народна, како се овај исказује у потребама, које се на свиколиким ограницама живота народна указују према посебним приликама у народу и општим приликама времена и културна развоја у њему. (Одобравање.)

Отуд сљеди, да ћемо се испод данашњих заплета и њихових опаких последица само тако без већих трзавица моћи ослободити, ако се о поменутим основама искрено посаветујемо и ако у општте темељно, без предрасуда и с највећим самопрегором изнесемо истините узроке тих заплета, јер ће онда у просуђивању наших народно-црквених послова нестати оне разлике у претпоставкама, која поједине синове народне код најбоље намере заводи на странпутицу, дочим је другима дан изговор за странчарење, на ћемо и боље и брже залечити оно зло, са којег смо на народно-црквеном пољу досељи у положај, о којем нико не може и не сме с разлогом тврдити, да је по цркву и народ користан и да ће им буди какве користи и у будуће донети.

Славни сабóре! Нек ми је дозвољено, да о том нашем заједничком злу и начину његова лечења изнесем своје назоре.

Сви ми знамо и признајемо, да су у нашем народно-црквеном организму три фактора заинтересована, а по том и меродавна, а то су: јерархија, народ и држава. Према томе ова три фактора морају имати јасно одређен положај у сређивању и вршењу наших народно-црквених послова. Тај се положај исказује у њиховом логично заокругленом правном делокругу, који је условљен природом тих фактора и законим односима њиховима између себе и спрам наше народно-црквене автономије.

Према томе ће и наше држање у ствари овог народно-црквеног устава зависити поглавито од тога, како ми судимо о тим факторима и тим њиховим односима.

Славни сабóре! Ја ту судим са овог гледишта.

Држим и убеђен сам, да наша народно-црквена автономија нити има, нити може, нити сме имати или добити тај смер, да у цркви регулише и обезбеди односај јерархије спрам народа или обратно, или чак да помогне којем му драго од тих фактора, да на рачун другога дође до неоправдане власти, или превласти, или да законске односе замени самовољом. То, како рекох, бити не може и не сме. (Тако је!)

Ја сам тог осведочења, да наша народно-црквена автономија има и мора имати тај смер, да регулише и обезбеди односај оних фактора

који су у цркви, а то су јерархија и народ, спроћу државе, као фактора званог наше цркве, како би црква и школа нам у овој држави својим животом могле битисати. (Тако је!)

Кад је према томе држава напоју цркви и народу нашем признала автономно право на народно-црквеном пољу, то је она тиме признала нама право, да своје црквене, школске и фундационе послове самостално и независно од државне власти можемо уређивати. Отуд излази да поред узакоњене народ. црквене автономије држави на пољу те исте автономије не припада никакво друго право, до ли право врховног државног надзора.

По праву овог врховног државног надзора може држава једино да бди над радом наших народно-црквених автономних власти и органа. Данас врши она то право почињући од св. синода пак све до општинских скупштина (из центрума: Охо!) — (Говорник: Охо, или не, тако је сада) а врши га преко краљевског комесара, парочитих повереника и тиме, што јој се закључци подносе на увиђење. Но овај врховни надзор не даје државној власти право, да утиче у рад наших автономних власти и органа, или да закључке њихове одобрава или преиначује, да, дакле, у нашим народ. црквене пословима мериторно решава (Тако је!) него: она има једино то да извиди, да ли је закључак донесен у оквиру автономије, па ако је тако, онда га просто признаје као правоваљана, ако није, онда има са својим примедбама да га врати натраг, како би га дотични органи, а на посе нар. црквени сабор у свом самосталном делокругу по ново мериторно решио т. ј. са автономним правом у склад довео.

Из узакоњене народно-црквене автономије извире по државну власт двоје: прво обвеза, да једном призната нама права не може мењати једнострано т. ј. без саизвођења нашег нар. црквеног сабора, па ни допашњем нових земаљских закона, који би се косили с нашим автономним правом; друго, дужност, да автономијом признату самосталност и самосталан рад, као и све по сабору донесене законе и уредбе мора спроћу свакога у држави бранити. (Тако је!)

Славни сабране! Но себи се разуме, да и регулисање односаја народа према јерархији такође спада у оквир нашег автономног права. Али је разлика у томе, што за ово регулисање автономије није безусловно нужна, јер би се ти односаји и без автономије, у строгом смислу те речи, дали регулисати, као што је то случај у државама у којима доминира вера православна н. пр. у Русији, Србији, Грчкој и Румунији, а дају се регулисати на основу догама, апостолског значаја наше св матере цркве, и по обичајном праву, које је вековном праксом као правоваљано признато како од јерархије тако и од народа.

Права овоме могу се народу на пољу нар. црквене самоуправе уступити сва права, која се не косе са догмама, са епископалним карактером наше цркве, и са обичајним правом, у колико то опортунитет, као камен крајеугаоник сваког успешног рада, допушта. (Одобравање.)

Славни сабране! Из свега овога излази да је у првом реду нужно да цркву као такову и народно право на народно-црквену самоуправу, са што широм автономијом, према власти државној обезбедимо; а регулисање народног права на пољу народ. црквене автономије према јерархији даје се лако остварити свакоме, ко у томе хоће да узме за основу и новучицу оне факторе, који то једино могу и смеју бити, а то су: догма, епископални карактер цркве, обичајно право и савремене прилике од којих зависи успех т. ј. опортунитет. (Живо одобравање.)

Славни сабране! Ко овде поменуте факторе и основне законе државне код срећивања наших автономних односа себи узме за водиљу, моћи ће уз нешто добре воље и без велике муке повући демаркацију, која на пољу нар. црквене автономије обележава правне делокруге: јерархије, народа и државе.

Какве су у томе данас у нас прилике?

Уверен сам, да нико не може с разлогом тврдити, да су ти делокрузи по закону правилно а по правди савесно омеђашени.

Упитамо ли: ко је томе крив? — одговарају једни: држава, други: јерархија, трећи: народ и нар црквена автономија, док неки опет беде: изнимно стање и неповољне опште прилике.

Као што обично бива у животу, тако ће и овде истина бити у средини т. ј. криви су сви, ко више, ко мање.

Нећу у питању о кривици да залазим у појединости, али у корист ствари, која се овде расправља, треба и у томе бар главне моменте у виду задржати.

Ко проучи тек мимуглу прошлост цркве нам и народа, може се, на основу опште познатих

чињеница, лако уверити, да је прећашња наша јерархија чинила грешке тиме, што у времену припремâ за узакоњење наше народно-црквене автономије, а и пре и после, није била са собом на чисто у томе, на којим основама да се озида та наша народно-црквена самоуправа. Услед тога је се наша јерархија у том времену скоро непрекидно колебала, те је час сама суделовала у неправилном омеђашењу својег правног и законог делокруга, час опет била је неодлучна, па и насилна, кад се у саборима подносила, расправљала и решавала и таква питања, која по суштини својој засецају у устројство цркве наше, питања, на која јерархија према законима цркве има права утицати, а дешавало се и то, да је она по кад и кад спроћу народа одвећ јако жице затезала. Тако је прећашња јерархија падала из једне противности у другу, чинила је, често нехотице или и под морање, и такве грешке, које су по својим последицама величале заплете и тразвице, које су већ постојале, чиме је посредно и од своје стране пречила правилан и успешан развој наших народно-црквених автономних установа и послова.

Са истих и још са других узрока грешили су у прошлости и посебице о полагању законог темеља нашој нар. цркв. автономији и наши претходници из реда световњака, који су ту под стегом протестантизма чешће били одвећ агилни у корист претерана народна суверенитета, поводом чега су тада на саборима доношене такове уредбе и у овима одредбе, које тангирају суштину наше св. матере цркве, која не може и не сме допустити, да се у њој било у име модерна назови-слободоумља, било под каквим год другим изговором експерименти̏ше на рачун њених кардиналних начела, њених основних закона, без којих она може бити све и сва, само не црква апостолска, православна и српска. (Тако је!)

Неоспорна је истина, да како закони црквени тако исто и црквена пракса дају нама световњацима одлучна утицаја у спољној црквеној управи. То своје право заступао је и бранио народ наш с разлогом конзеквентно, све до дана данашњег. Али отуд никако не следи, да су световњаци у времену припрема за узакоњење наше народно-црквене автономије, под утицајем начела о самоуправи, које је тада доминирало и у јавности ове наше домовине, и даље под утицајем неуспеха им у политици, смели тако далеко поћи, да спољашњи организам наше цркве буди у чему главноме ударе на калуп протестантизма и грађанске политичне организације, те да тим путем устану против власти јерархичне, с тим смером, да ту власт замене својом превлашћу, или чак свевлашћу. Јер ако ми световњаци и јесмо у духу наше св. матере цркве власни суделовати у спољашњој црквеној управи, можемо и смемо ми то чинити само у складу с тим истим духом, никад овоме на штету, јер унутрашња и спољна црква чине тек једну неразлучну целину, те ко руши спољну цркву, обара и унутрашњу, и обратно. (Живо одобравање.) Ну најкрупнија грешка наших предходника из реда световњака била је у томе, да су били јунаци према јерархији, а мекушци спроћу државне власти, која им с тога и натури у саборском устројству октројку, којом постаде неограниченим господодарем у нашој нар. црквеној автономији, и са које наша нар. црквена автономија није ни на небу ни на земљи, већ у ваздуху. И то и тако устројство саборско послаше они општинама, да га узму на знање и да се по њему равнају, место да у сабору повуку логичну конзеквенцију аксијома: да автономија искључује сваку октројку. (Тако је!)

Државна власт грешила је тиме, што је насупрот наглашеној дужности њеној у више прилика прелазила границе свога делокруга, по праву врховног надзора, наиме онда, када је данашње саборско устројство с познатом клаузулом на знање узела, те кад је тиме себи присвојила право, да у пословима наше народно-црквене автономије мериторно решава, чиме је автономија сама постала илузорна, чему су како световњаци, и то и опозиционци, тако и јерархија доста допринели, у колико је неоспорно, да су и једни и други доста често се обраћали власти државној с тиме, да по њих неугодна решења автономних власти у њихову корист преиначи, па и уклони. (Доста жалосно!)

Славни саборе! Кад све ово у виду задржимо, може ли се ико чудити томе, да су поводом укрштаја овако супротних струја могле у саборима ускрснути и такве установе, од којих неке нису имале у себи животне снаге, дочим су друге унеле клицу материјална и морална назатка у оне средине, чијем су развитку требале да послуже, што су и прваци опозиције признали и на јавном.

Гласови с опозиције: Не стоји! Где?

Ђ. Ст. Бекић: Стоји! Поштовани г. др. Полит рекао је г. 1887. у својој расправи о јерархији и народу у погледу краљевског рескрипта, да је исти „рескрипт после 20 година у многим не само есоским већ и варошким општинама повод раздору, оћешње по самоуправи не уму самоуправљати“. Истина, да је г. др. Полит у својој беседи од пре три дана очитовао, да се он клања творцима краљ. рескрипта, јер је исти у духу цркве, но осим због горње његове изреке не може ово садашм тачно бити већ за то, што дух цркве не уграђа раздором!

Логична последица недаћа наших у аутономији и отуд стеченог искуства указала је сс напокон у жељи, — која, како чујемо није нова, — да се ово зло дечи и залечи отклањањем његових узрока т. ј. тиме, да се сви односи у области наше народно-црквене автономије посредством једног основног закона среде на тај начин, да се права и дужности и по овима омеђашеи делокруги сваког фактора наше нар. црк автономије сведу у природни и законн колосек њихов.

С тим смером као главним грађен је и сграђен и овај предлог за народно-црквени устав, који је пред нама. Ко је тај предлог проучио без предрасуда и без примисли мора признати, да је се он постарао за све потребне власти, органе и установе, да су основна начела, о којима сам напред говорио како у главноме тако и у појединостима доследно спроведена по свима ограницима наше нар. црк. автономије, а испред свега, да је њиме повучена правилна и праведна демаркација утицају јерархије и народа у цељи, да на темељу начела: „сваком своје“ дођемо до мира, реда и слоге у сопственој кући, те да удруженом снагом потиснемо на пољу автономном сваки страи утицај, и постанемо што пре господари у својој цркви и школи, ковачи своје среће, што данас нисмо, а не можемо ни да будемо. (Живо одобравање.)

Славни саборе! Овом предлогу за нар. црк. устав приговорено је овде у сабору понајвише због питања о председништву у срп. прав. црквеним општинама, даље због избора пароха и постављања систематизованих помоћника, и поврх свега због избора свештеничких посланика за овај наш нар. црк сабор.

Пошто су ова питања од ове стране по предговорницима, а наиме по велеч. г. г. Д. Станковићу и Т. Недељковићу с начелне стране сасма подробно расветљена, хоћу да се обазрем на некоје приговоре и очитовања од стране беседника једне и друге опозиције.

Почећу с автономном левицом. Ја сам г г. од те стране сматрао за идеалисте, који са одушевљењем и самопрегорем хоће да војују за своје идеје и на овима засноване идеале, не обзирући се при томе на њима толи мрски опортунизам. Госп. посл. др. Михајловић ме је о томе својим беседама прилично разуверио. Говорећи на посе о избору свештеника рекао је, да је дух овог устава у томе назадан, јер по његовом духу, кад народ свештеника плаћа, треба и да га бира, јер њему служи.

Заиста је врло племенит и узвишен тај дух, који у српском народном свештенику, у слузи олтара божјег, у потомку оних, који су с крстом часним у десници руци предњачили тамо, где се на муци казивали јунаци — види и бира плаћеву слугу. . . . ! (Поницање с левице; десница одобрава.)

Наочиглед тако идеалног схваћања положаја и задатка свештеникова у цркви и народу, ја се не чудим, да је г. посл. Михајловић могао доћи и на ту мисао, да у нама види автономне револуционарне вукове, дочим у себи и својем колу види автономне конзервативне јагањце, којима ми на извору нар. црквб. автономије воду мутимо.

Само томе јагњећем расположењу према уставу треба у заслугу ставити, што је г. посл. Михајловић у почетку беседе своје изјавио, да у уставу има „и добрих и лоших ствари,“ а да при крају говора му очитује, да је устав „кроз и кроз реакционаран“, и што је даље пропашао, да се по уставу хоће „већина свештенства“ да претвори у автономне Ахасвере. Према тако идеалном познавању устава престаје сваки разговор. (Одобравање.)

Прелазим нашем автономном центруму и пошт. г. др. Политу, као његовом представнику.

Пошт. г. др. Полит дошао је у својој беседи с Дантеом до пред врата ове саборнице и мало те не остави ту сав над, мало те не оста и сам ту. Но у потоњи час пређе г. др Полит њак праг саборнице, дође да нас беседом својом пуном сете и туге уверн, да и на автономном пољу осећа умор, да му је ово може бити потоњи улаз у сабор. Тим својим автономним Schwanengesang-ом, као да је пошт. г. др. Полит хтео да остане у свију у лепој успомени, — али

није никог задовољно. Он даје уставу у начелу за право, но одмах казује на то такове закључке, који годе његовом друштву, али логику бију по глави. Универзално средство којим пошт. г. др. Полит то све постизава јесте: боље уверење свештеника његова кола и после страшило изнимног стања и спољних прилика, које г. др. Полит као неке облаке врзне на обзорје автономна живота, кад он и другови му што негодују, а које отуд свуку, кад хоће чему да повлађују, у чему им не смета неоспоран факт, да је стање народно у оба случаја истоветно. (Тако је!)

У томе је узрок, што пошт. г. Полит у питању о председништву у црквеним општинама право речено и мисли и не мисли друкчије него на сабору од г. 1879. и у својој расправи о јерархији и народу од г. 1887. Године 1879. био је г. др. Полит за то, да свештеник буде председник. И сад то наглашава, али даје за право посл. Вучетићу, који хоће слободан избор за то, што је уверена „да у црквеним општинама није са световног председника настала стагнација“. Г. др. Полит, који сад иде за посл. Вучетићем, написао је о овој ствари у речној расправи г. 1887. ово: „На жалост у гдекојим особито сеоским општинама, председник и одбор злоупотребљују свој положај на штету црквеног иметка“, од куда се по општинама одомаћило „велико грамзење да једна или друга странка до већине дође.“ Да овоме огледалу свести и савести није узрок у страшилу „изнимног стања“, доказао је и опет г. др. Полит на истом месту, кад је рекао, да „код руковања с автономним стварима треба поштења, пожртвовања, самопрегора, ваља да су они који рукују свесни позива и дужности.“ Да је ових врлина било, г. Полит за цело не би овако говорио. Ево узрока злу; а како ту о самим установама морамо судити, каже и опет г. др. Полит с речма: „Злоупотребе доводе институцију у сумњиву светлост.“ Како наочиглед свему овоме г. др. Полит може у смислу својег уверења од г. 1879. данас бити уз устав, а у пети мах њи с посл. Вучетићем, то је његова тајна! (Одобравање.)

У питању о изборном реду за свештенике признаје пошт. г. др Полит, да је свештенство сталеж, те да има право, да засебно бира своје посланике, што посл. Вучетић све пориче, али и опет иде с посл. Вучетићем због — „изнимног стања“, које ће донети „инфлуенцирање од горе.“ Кад је реч о инфлуенцирању, треба имати у памети и инфлуенцирање од доле, демогогију од доле, не изузимајући ни ону у фраку и мантији. Каква је данас слобода избора свештеничког посланика и колико је ту одлучан глас самих свештеника, показало се тако рећи ово дана о наканадном избору на место покојног проте панчевачког Васе Живковића. Тамо је одржан неки збор изборника сабрских и донета је резолуција, да ће бирати само онога, који се обвеже да ће радити, да се овај устав обори и укине. С тим условом понуде мандатом својега проту, пречасног г. Саву Стојшића, којег су неколико месеци унатраг једногласно били изабрали за проту. И кад је преч. г. прота ту жалосну понуду одбио с тим, да „као одлучни поборник искреног и праведног споразума и за нас једино спасоносног измирења са јерархијом“ не може примити никаква мандата „са каквим упутством и обвезом“, (живио!) како би сваки добар пастир морао одговорити, наће се неки брат по Христу, да с оправданом индигнацијом одбачени мандат оберучке пригрли (Жалосно!) Послаше га световњаци везаних руку, и он сад треба да важи као заступник свештенства, којем и г. др. Полит признаје право на посебно заступство! (Из центрума: Није тако!) Јесте баш тако је било, а посредно илустрира вредност целог чина и то, да на оном збору није био присутан један од најмеродавнијих панчевачких Срба. (Из центрума: У Панчеву се ништа не ради без одобрења Касапиновића.) Нека је тако, но ја држим, да г. г. нису власна говорити у име оних, који нису овде. — Ето вам слободног свештеничког избора од данас! (Жалосно!) И кад то бива у граду Панчеву, шта се дешава тек по селима!?

А да положај свештенства у црквеној управи у опште није правилно одређен, то је потврдио и опет главом пошт. г. др. Полит, који је г. 1887. и ово написао: „Наша би црквена управа могла неки други вид добити. Могло би се ићи до крајних граница, да се нашем свештенству у духу цркве повољнији положај даде.“ Ово је јасан доказ, да свештенство тај положај није имало и нема, и кад сада г. г. с оне стране тај положај свештенству не дају, свештеници њихови пак њега не траже, онда нема друго већ да су обоје против духа цркве, који и по г. Политу иште за свештенство други и повољнији положај, што се и предложеном не-

правком садашњег изборног реда по нама жели остварити. (Живо одобравање.)

Поштовани г. др. Полит, сврати на наше страначке прилике и такозване протесте против овог устава, говорио је о демагошкој луци и јегри автономног инстикта, подразумевајући под првом познате зборове автономне левице, а под другом зборове својег кола. За мене ти зборови немају по свему исти значај и отуд исту вредност. Каква луска таква и јегра. Слика г. Полита о јегри и луци одговара савременим приликама потпуно, јер је одиста и овде у сабору демагошка луска опасала јегру автономног инстикта његовг друштва, које мисли да оно води, а овамо га луска носи, у чему ће и бити узрок да они од јегре у сабору и изван њега шире идеје те демагошке луске и да се и једни и други слажу у негацији. (Тако је!)

Др. М. Полит: За што?

Ђ. Ст. Бекић: За то што тиме хоћете да оборите овај устав. А кад бисте у томе успели, ви ћете по сабору одмах продужити борбу и власт у народу, која се борба овде само припрема. Да сабору ту борбу олакшате, унели сте агитацију и у овај сабор, и надмећете се сада у томе на штету народне ствари. (Живо одобравање.)

Колико иначе ти зборови вреде, доказују најбоље садржине на њима донесених одлука, јер сто и. пр. збор панчевачки тражи да се устав одбаци и да се чувају автономна права народна, а заборавља на своје дужности, јер онде и данас још није спроведен — краљевски рескрипт. Бечејци бране „крвљу стечена“ права, а туже се против својих рођених автономних органа — државној власти! Ту не треба коментара. (Тако је!)

Против главног смера овог устава, против његове јегре, коју сам напред обележио, слушао сам помињати као најпретежнији приговор, да се њиме отварају широм врата утицају државне власти на наше народно-црквене послове, те се с тим у свези од нас тражи гаранција против тога, и викује се што власт државна вели, да ће за случај неуспеха по овом послу остати све по староме.

Славни сабори! У овом приговору видим ја тек само голу, ничим не поткрепљену и за то ружну подвалу, којом се рачуна на лакоумност и раздражљивост масе, али не треба заборавити, да сумњичењу прибегавају само они, који или немају разлога, или се боје исте изнети. (Тако је!) Осумњичити можете све и свакога, али ко то чини, треба да зна, да је та работа знак одсуства морална интегритета и предзнак реакције, и то не само црне, него и црвене, оне, која по неком начелу све руши, јер не уме ништа да зида, на напокон и оне беле, која се свему чини невешта.

Такве неосноване приговоре не сме нико чинити, ко нази своје, а штује уверење и поштење другога. Најмање би смели такви приговори да се чују с оне стране, која се и сада јуначи спрођу јерархије, а која је пред изборе садашње наше црквене поглавице без икаква разлога на перо данашњег противпредлагача дра И. Вучетића позивала јавно власт државну, да учини безакоње. Др. И. Вучетић написао је г. 1890. дословце ово: „Ако статут ког је сабор од г. 1885. израдио и на потврду поднео, не одговара назорима владе, то би се и са неким малим изменама могао потврдити, и саборско устројство потврђено је са неким изменама“. Ко, славни сабори, као посл. Вучетић ово исповеда јавно у партијском органу, овако гласно од власти државне тражи октројку, такав нема права тужити ни оне, који одиста греше, а у толико мање сме напразно сумњичити. (Живо одобравање и гласови: жалосно!)

Жалосно је, да страначка страст појмове може дотле помутити, да се извесни радују изјави државне власти, да ће у случају неуспеха све остати по старом. Остављајући на страну све друго, питам: што би власт државна требала да жури успех у овом раду, што да тражи за се друго и веће право, кад је данас прави и једини „господар на пољу наше нар. црквб. автономије она и само она!? (Гласови: Тако је!)

Гледе на тражење гаранције моје је мишљење ово: ни ви, ни ми, ни сви скупа и тек поцепани, нисмо никаква велика сила, а по том ни гаранција против евентуалне злоупотребе. (Тако је!) Гаранција коју ми можемо пружити лежи у томе, да наше односе спрођу јерархије на темељу правде а путем компромиса средимо и учврстимо, и тако сву снагу народну прибе-ремо и спремну држимо против свакога, ко интересе цркве нам и народа на пољу нар. црквб. автономије не штује. Задовољна јерархија на челу и по средини сложна народа, то ће бити стена, о коју ће се разбити вали сваке противничке најезде, долазила она откуд му драго, то је, уз основне државне законе, једина стварна

гаранција, коју смо ми у стању повудити, но коју сте ви као православни Срби с нама дужни оживотворити, јер што таква црква донесе, биће донето, што она заклони, биће сачувано, што она брани, биће спасено. (Живо одобравање.) Ту гаранцију дужни смо и по цену највеће самопрегора остварити, јер само у том знаку можемо победити све супостате, само тако можемо себе одржати као православни народ српски. (Тако је!)

Славни сабране! Ја не могу да се успнем до оног становита, којем је г. посланик др. Михајловић израза дао, а којем су мимо права на заједнички избор свештеничких посланика за сабор и мимо права на избор нароха сва друга „крвљу стечена права“ — „за ћубре“; (с десне стране: тако је речено!) моје груди нису прожмане овом љубављу спрећу вере прадедовске, срце ми и разум нису опијени оним родољубљем, да бих у овом нашем критичном положају могао и смео рећи: „нек остане по старом“, јер то значи напуштање автономије власти државној; или да бих могао очитовати: „нек остане и даље незадовољан, ко је и до сад био“, (с левице: тако је! — с десне: жалосно!) јер то је рат, и то рат брату рођеном, а ја сам уверен, да то само трећем користи. (Тако је!) На против, ја кад бих се уверио, да се тог трећег могу само тако опростити, ако један део несумњивих права својих по својој вољи пренесем на брата ми рођена, ја се као православни Србин, а то треба овде сви да смо, не бих ни за часак оминуљао да то учиним, јер брат је брат и ближи од странца, а крв није вода и не може то бити, напше не у чланова садашње наше јерархије, која је радом својим до данас показала, да цркви и народу само добра жели. (Живо одобравање. Тако је!)

Стојећи на изложеном начелном становиту, ја ведра чела а мирне душе прелазим преко овог нашег автономног Рубикона, будући уверен, да ћемо тиме разорити картару сваварија, предрасуда и разних подвала, која се и у нар. црквн. автономији дигла већ небу под облаке, те с тога одбијам оба противпредлога, а примам овај устав за основ специјалној расправи, где ће нам се прилика дати, да га још боље усавршимо у корист и на спас цркве и народа. (Живо одобравање и живахно: Живео! — Беседнику честитају!)

ОТВОРЕНА РЕЧ СВОЈИМ БИРАЧИМА СТ. БЕЧЕЈСКОГ И ЖАБАЉСКОГ СРЕЗА.

На изјаве неповерења, које ми стигоше са разних страна изборног ми среза, најављујем пре свега отворено и без страха, да сам вољно, а са чистом и мирном душом гласао, да се предложени нацрт „Устава“ прими за подлогу специјалној дебати.

Па ако је икоме у сабору нужно и потребно, да оправда и образложи свој глас и положај на сабору, нужно је то мени, јер сам и у сабору самом као и ван њега на вољу, у изборном срезу, изложен сваковрсним неоправданим и безразложним нападајима.

Ја се не мислим бранити од тих безразложних нападаја, јер они, који ме нападају, јесу махом људи слободоумни, па можда и слободоумнији но што треба, — а према слободоумним људма ваљда је и мени дозвољено послужити се слободоумљем.

Мени се чини, да право или баш радикално слободоумље значи, да се човек може и сме послужити својим умом и повести за својом намети, а не да своју слободу спута у роњске ланце слободоумних радикалних деспота и безразложних нацртљивача.

У првом реду ме је то моје слободоумље довело у странку којој сада припадам, а ваљда тек неће хтети нико оспоравати, да један члан сабора може имати потпуне личне слободе у погледу држања свога на сабору, јер ако би то хтео когод оспоравати, тај би био мрачњак и назадњак, јер се тобоже бори за широка права народна, а овамо му је неповољна лична слобода и слободоумље и самог народног заступника!

Лична слобода и уверење, савест и потреба душе моје довела ме је међу праве и истините пријатеље цркве наше и народа нашег. На за то не може ми моје уверење и моју слободу алтерирати, не може ми глас човечанске и свештe-

ничке савести угушити ни сва пика из изборног ми среза, па ни недостојни нападаји радикала, које ја са достојанством од себе одбијам, не може поред реченога ни с тога, што се баш с те стране наглашава, да је наша највећа аутономна тековина саборско устројство од 1875 г. а у §. 4. тога устројства парично стоји, да народног заступника не може везати никаква инструкција од стране бирача! Оно пак што сам пред изборни сабор обећао, то сам часно и поштено одржао, јер сам по партијској дисциплини гласао против садањега св. патријарха!

У погледу предложеног „Устава“ руководе ме једино разлози мога уверења, које се опет ослања на моју савест (ма да је „Застава“ при иступању моме на радик. клуба још пролетос, писала „да се поно боји шибе Георгијеве;“ а ја те шибе не видех до данас подигнуте ни против оних, који је можда заслужише!).

Као што рекох, у погледу предложеног „Устава“ руководи и мене и странку, у којој имам част чланом бити, слободно уверење; у делима пак мога уверења не може ме ни ласкава реч па ни претња ни грдња и подвала свакојака, ма с које стране долазила, алтерирати!

Нека ма ко био приступи и рече, да сам своје прежашње уверење променуо — том ћу одговорити, да никада није зазорно ни срамотно своје лошије уверење бољим уверењем заменути!

Савест моја и моје садашње уверење каже ми, да нађа да се махнемо дон-кихотских послова, који никоме ништа користити неће нити ће бити од потребе ни цркви ни народу, већ који само немилице троше народну снагу!

Оволико имадох да речем ради оправдања мога положаја, као и гласа, кога сам дао да се предложени нацрт устава прими за основу специјалној дебати.

А што се тиче енунцијације радикалног клуба, у којој јавља Србству на све четир стране, да мене као недостојног из своје средине као и странке избацује, морам овде у кратко изнети у правој беди целу ту ствар.

Под уредништвом г. Ст. Јовића, после одржане епархијске скупштине у Н. Саду, налазила је на првом месту у „Застави“ она несмислена потица о ручку, кога је св. патријарх дао у почаст својим гостима, епархијским скупштинарима. Ја сам у своје време, састав се после тога са истим г. уредником лично, приговорио и рекао му, да ми се такове ствари (које су мимогред буди речено сасвим приватне природе) не свиде, па још у листу, који хоће да је озбиљан орган и први међу листовима своје врсте Исти г. Јовић рече тада, да у будуће тога неће бити.

Доцније пзаје познати чланак г. Јовића наперен против св. патријарха, чланак, кога ја ни као Србин, ни као свештеник ни као посланик нисам могао а да не осудим — јер је окомљен био против највишег достојанственика наше автокефалне цркве у овим земљама. И ја сам осудио онај поступак и изјавио председништву радик. клуба, да у клубу, којег члан може и еме оваквe енунцијације чинити против свога српског патријарха, ја никако места не могу имати. Уједно сам изјавио, да остајем у странци и на даље.

Када сам на сабор дошао, разговарао сам са више чланова сабора о стању у ком смо, и о стању које би ваљало да наступи у нашем нар. црк. животу и размишљао сам о томе. Поште сам промишљао о струјама, које владају, био сам на чисто са собом. У том се нађем у срп. читаоници у Карловцима са др. М. Михајловићем, који ме запита, да ли ћу доћи у клуб радикални? Одговорих му, да остајем при својој изјави од пролетос. На питање му, да л' нисам можда „дивљак“, и да л' припадам странци, одговорио сам, да онај нисам и да више нисам ни у странци, на што он нешколико фини и лепих израза употребивши оде на ручак у двор, камо је позван био. И сад долази радик. клуб и закључује, да ме избацује из клуба и странке — када ја већ давно нисам чланом клуба а од скора ни чланом партије. Иступио сам из странке пре него што је клуб и мислио донети закључак!

Не хтедох се дуже одавати фантомима и самообманама, не хтедох и даље да градим куле у ваздуху и да обмањујем необавештени наш народ, и за то напустих и радикални клуб и странку.

Подигла се читава граја, баца се дрвље и камење, ничу неповерењце и шта ти још свега нема — а све за то, што тобоже напуштам нар. права, што припомажем, да „дан-дунмани“ српског рода: српски патријарх и српске владике,

проте и попови, честити синови српски Данс Станковић, Макс Грбић, др. Максимовић, др. Јагић, др. Неделковић и др. хоће да покоше автономију, хоће да пададу и продаду народне тековине крвљу и знојем стечене!!!

Beata simplicitas! — мора човек са Хусом узвикнути.

Нека сваки без срџбе и гњева промисли о свему, што се на сабору за ово време рекло, нека на тенане и без предрасуда прочита све говоре, па ће увидети, ко хоће да учврсти на сталном и природном темељу нашу автономију, и ко је хоће да еманципује од страног и туђег утицаја!

Људима који то хоће, тенденцијозно се подмеће и подвађује оно, што ни у сну сањати нису могли!

Време ће показати, а историја ће пресудити непристрасно, да су ти људи искрени пријатељи и цркви и народу били.

На крају имам да речем још само мојим сентименталним парохијанима изборницима у Тителу, да ћу се даном приликом осврнути на њихов „чувствителан“ поздрав и да се и за њих Богу молим, да им опрости, јер не знају шта чине!

У Карловцима, 19. новембра 1892.

Емил Степанов,
парох, посланик.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Са срп. нар. црквс. сабора.) Ми смо у овоме листу почели доносити опширније извештаје о радњи нашег нар. црк. сабора, али кад је отпочела генерална дебата о предложеном „народно-црквеном уставу,“ те потекоше многи дуги, значајни и безначајни говори, ми морадосмо престати са доношењем опширнијих извештаја, те у данашњем броју доносимо само неколике говоре наших црк. нар. заступника, које саопштавамо или ради значајности им, или с тога, што исти говори из страначке тесногрудости — нису у другим јавним листовима саопштени. Ма да смо и овоме броју као и пређашњем још један читав табак додали, ипак још не могосмо донети у овом броју ни све одабраније говоре. Знаменити говор прослављеног беседника нашег г. Манојла Грбића донећемо у посебном додатку уз будући број овога листа. Исто тако донећемо у будућем броју овога листа и беседу најбољег познаваоца наше црк. нар. автономије г. дра Нике Максимовића, а уз то ћемо саопштити још и ведру и духовиту беседу г. Ст. В. Поповића и изврсну беседу саборског известиоца г. Јосифа Јагића.

Генерална расправа о предлогу народно-црквеног устава довршена је у понедељак, 16. новембра о. г. — довршена је пак тиме, да је предлог за „народно-црквени устав“ са већином од 2 гласа примљен за подлогу специјалне расправе.

За предложени устав гласали су са да: Високопреосвећена г. г. епископи 1. Нектарије, вршачки 2. Мирон, пакрачки 3. Никанор, темишварски и 4. Михаило, горњо-карловачки, за тим нар. заступници: 5. Ђорђе Бекић, 6. прота Ђорђе Влаховић, 7. прота Јевтимије Вукадиновић, 8. прота Макс Грбић, 9 Миле Дракулић, 10. Јован Живковић, 11. Милан пл. Зака. 12. Јосиф Јагић, 13. Стеван Јовановић, 14. Јустин Ковачевић, 15. прота Љубомир Купусаревић, 16 Др. Ника Максимовић, 17. парох Мојсије Мајсторовић, 18. прота Јеремија Маљаревић, 19. Др. Тодор Неделковић, 20. парох Јован Новаковић, 21. Илија Перкањански, 22. Душан Поповић, 23. Стеван В. Поповић, 24. Коста Радослав, 25. Михајило Рогулић, 26. архимандрит Иларион Руварац, 27. Др. Ђура Ружић, 28. Емил Степанов 29. Петар Сајчевић, 30. Александар Стојачковић, 31. Данс Станковић, 32. Никола Теодоровић, 33. прота Јован Штетковић, 34 прота Милан Ћирић, 35. Милан Пејновић, 36

игуман Јосиф Јорговић и 37. Петар Шорак.

Са ове гласаше — дакле против предложеног устава:

1. Др. Гига Авакумовић, 2. Јован Благојевић, 3. Др. Ант. Богдановић, 4. Др. Живко Богдан, 5. Др. Милан Божески, 6. Др. Илија Вучетић, 7. Никола Гавела, 8. Др Емил Гаврила, 9. Арон Деспинић, 10. Анастас Добровић, 11 Исидор Добровић, 12 свештеник Милан Димић, 13. Евген Думча, 14. свештеник Максим Живковић, 15. барон Јован Живковић, 16. Стеван Јевтић, 17. свештеник Александар Јовановић, 18. Стеван Јовић, 19. Мата Косовац, 20. свештеник Миле Крајновић, 21. Др Ђорђе Красојевић, 22. Др. Стеван Малешевић, 23. Др. Богдан Медаковић, 24. Др Богољуб Милетић, 25. свештеник Михаило Мишић, 26. Др Миша Михајловић, 27. свештеник Стеван Михаљчић, 28. свештеник Никола Николић, 29. Лазар Обреновић, 30. Никола Павловић, 31. Никола Петровић 32. Др. Михаило Полит, 33. прота Дане Прица, 34. свештеник Душан Радуловић и 35. Ђура Цвејић. —

У уторак 17. новембра о. г. није било саборске седнице, а у седници од среде 18. новембра о. г. свршено је треће читање двеју мировинских уредаба, установљен је даљи дневни ред и изабран је одбор од 11 лица ради ревизије предложеног устава. Тај дан је прочитан први пут предлог „школског закона“, те је сутра — дан у четвртак 19. новембра отпочела генерална расправа предложеног школског закона.

— **(Избор пароха у Т. Кањижи.)** У Турској Кањижи извршен је избор пароха 9. новембра о. г. Било је четири кандидата, између којих је највише гласова добио парох панчевачки г. Душан Јаблановић, и то 17; а остали кандидати добили су, и то: Милан Димитријевић 11 гласова, Бранислав Поштић 10, и Тодор Јованов 1 глас. Пошто ни један кандидат при том избору није добио прописане две трећине гласова, то ће конзисторија једног од поменутих кандидата морати именовати за пароха

— **(Ревизија новог закона црквеног у краљевини Србији.)** Пре три године сагрђен је нов закон о уређењу односаја српске православне цркве у краљевини Србији. Но већ се осећа потреба да се тај закон преиначи, те је не давно одређена комисија, која ће имати према примедбама архијерејског сабора да подвргне ревизији тај црквени закон и да спреми пројект за нов закон.

ОГЛАСИ.

Бр. 39 892. СТЕЧАЈ. 197. 1—2

Овим се расписује стечај за учитеља на срп. вероисповедној основној упражњеној школи у Нађфали (тем. вармеђи). Рок стечаја и избора 6. децембра 1892. на св Николу.

Плата је следећа: 200 фор. у готовом новцу, 31 хектолитер и 31 литер шенице у нарави, 40 фор. у име огрева, пристојни стан с баштом од $^1/_2$ лања, у пољу $^1/_2$ лања баште, и 4 лања ливаде и порез платити. Дужност је учитељу десну певницу држати, и све школском уредбом прописане предмете у школи предавати, — и вероводство водити.

Молбене молбе имају се упутити месном школском одбору. Првенство ће имати који се лично представи.

Из седнице црквено школског одбора држане у Нађфали 12. новембра 1892.

Павел Ристић, вероучитељ. **Вељко Апићић,** председник шк. одбора.

СТЕЧАЈ. 198. 1—3

Овим се расписује стечај на једно упражњено стипендијско место у закладу народних добротвора, Луке Миланковића и сестре му Марије Петровићке, за слушаоце реалке или технике. Годишња је стипендија 500 фор. а добија се у десет месечних оброка.

Првенство имају Новосађани.

Молби ваља приключити: крштено писмо, сведоџбу о свршеним наукама, сведоџбу сиромаштва и лекарску сведоџбу.

Молбе ваља упутити потписаном одбору.

Рок стечају четир недеље од првог увршћења.

У Новоме Саду 17. новембра 1892.

Црквени одбор српске православне црквено-школске општине новосадске.

СТЕЧАЈ.

199, 1—3

На овдашњој срп. прав. вел. гимназији има се ради обучавања ученика у вокалном певању и музици установити место стручног за то учитеља са годишњом платом од 800 фор. а. вр.

Који на то место компетовати желе, имају своје молбенице са сведоџбом о оспособљењу своме до конца децембра о. г. (по новом) подсаном Патронату поднети

Из седнице Патроната гимназије у Карловци 8. (20.) новембра 1892 држане.

Патронат срп. прав. вел. гимназије карловачке.

Бр. Е. 451. ex 1892. К. 432.

СТЕЧАЈ.

200, 1—3

Расписује се стечај на упражњено место системизованог парох. помоћника у Ђурђеву, са дотацијом V. разреда.

Компетенти имају своје довољно биљеговане и сведоџбама поткрепљене молбенице путем предстојећих власти најдаље до свршетка децембра о. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Нов. Саду 29. септембра 1892.

Конзисторија епархије бачке.

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

201, 1—3

Управа манастира Грегетега издаваће путем јавне дражбе дана 3. (15) децем. о. г. Попашу као и Риболов у својој на Дунаву лежећој ади „Козјак“ на три године под закуп.

Сваки који дражби приступити жели, има 10% од извикане цене у име вадијума положити. — Ближи услови могу се увек код управе видити.

Дражба ће се обавити у 10 сати пре подне.

Управа манастира Грегетега.

Бр. 108.

СТЕЧАЈ.

202, 1—3

На упражњено учитељско место у Р.-Алмашу у овим се стечај отвара.

Год. је плата: $^1/_2$ сесије земље аренда = 217 ф., од брачних парова по 1 ф. 20 н. = 33 ф.; као перовођа црк. општине = 5 ф.; окром тога штоларни приход поред свештеника 15—20 ф. и слободан стан.

Учитељ је окром наставе и у цркви појати дужан.

Који ово место получити желе, имају се најдаље до 13. децем. т. г. са сведоџбама сврху свршених наука спроведеном молбеницом на потписаног обратити.

Примећује се, да — у колико се срп. приправник не би пријавио — примају се и друга, способна лица за приврм. учитеља, ако су само доброг моралног владања, у правилу и појању црквеном вешти и мађарски говоре или бар расуму. —

Из седнице црквено-школ. одбора у Р.-Алмашу (Rácz-Almás, Fehér m.) 15. новем. 1892. држане.

Георгије Јанковић,
парох и председник.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 49.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 29. НОВЕМБРА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Бр. $\frac{\text{К. 441. 431.}}{\text{К. 428. 429.}}$ ex 1892.

СВИМА ОКР. ПРОТОПРЕСВИТЕРИМА ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ.

По што се ова консисторија, из поднесених јој наставних планова од стране вероучитеља на иновернім или државним средњим заводима, уверила, да дотични вероучитељи на најразновреније начине одабирају наставно градиво, да се при састављању наставног плана придржавају разних, често супротних начела, и најпосле, да ни у погледу избора уџбеника и ручних књига не поступају свуда једнако — то да би се и дотле, док се надлежним путем и начином не изради сходан наставни план за учење веронауке у иновернім и државним средњим школама — веронаучна настава у истим школама на једноме темељу бар приближно регулисати могла, налаже се Пречаспости Вашој, да с једне стране Ви, као повереник при испитима из веронауке, на знање и равнање узмете, а с друге стране, да у подручју своме делујуће вероучитеље на државним или иновернім средњим школама упутите:

1. да се у будуће, до даље овостране наредбе, сви вероучитељи на иновернім, или државним средњим школама, имају придржавати онога наставног плана, онога распореда и оних ручних књига и уџбеника, што су за новосадску срп. вел. гимназију

прописани и одобрени — а то се у свакидашњем извештају исте срп. вел. гимназије изложено налази;

2. да се у суботичкој држ. женској препарандији, као и у сенћанској и врбашкој нижој гимназији има из веронауке оно учити, што се учи у нижим разредима новосадске срп. вел. гимназије;

3. да се одступање од наставног плана новосадске срп. вел. гимназије, према напредним приликама, истина може дозволити, али таково одступање дужан је дотични вероучитељ пред овом консисторијом довољно образложити и оправдати.

Из консисторијске седнице епархије бачке, држане у Новоме Саду 29. септембра 1892.

ГЕОРГИЈЕ с. р

ПАТРИЈАРХ.

Бр. $\frac{289}{\text{к. пр.}}$ 1892. ЕПИСКОП ДИЈЕЦЕЗАН ГОР. КАРЛОВАЧКИ.

ПРЕЧАСТНОМ СВЕШТЕНСТВУ ГОР. КАРЛОВАЧКЕ ЕПАРХИЈЕ.

За чим је свештенство наше од памтивијека уздисало, ево дочекасмо хвала Богу, — ево нам од Високе Владе потврђених правила „друштва за потпомагање удовица и сирочади српско-православног свештенства епархије гор. карловачке“.

Сад на дјело Христови свештеници, на дјело родитељи! — На то Вас позивам ја Дијецезан Ваш, а преко мене преклињу Вас све оне сиротице, којима пријети просјачки штап за случај смрти кога између Вас, — похитајте листом у чланство, па да помоћу Божјом одмах почетком идуће године друштво већ готово буде и благословени свој рад отпочне.

И најмањег службеника у нашој земљи, једнога цестара удовица је осигурана, а госпођу једног свештеника, кад по несрећи иза супруга свога остане, чека са њезином сирочади живот пун оскудице и понижења. С тога проповједници утјехе хришћанске, на дјело сложно, да скинемо ту срамоту у животу нашега сталежа, похитајмо сви, да отклонимо ту невољу и јад од породица свештеника наших. „Ходите дондеже свѣтъ имате прійдетъ ноще егда никтоже можетъ дѣлати“

И не сумњам о томе, да ће сви млађи и старији фамилијарни свештеници одмах весело и драговољно у друштво се уписати, него тврдо се надам, да ће са својом браћом улазити у друштво и таки свештеници, који су без породице, или који су сретни били збринути је већ, јер ово је ствар части свега нашег свештенства, и јер ће сваког таког кријепити увјерење, да својим прилогом утире сузе братске сирочади — а друштво ће већ наћи начина и осим онога, што је прописано у §. 3., како ће се захвално показати добротворима својих породица.

А да видите, да ће ово друштво лијено напредовати моћи, ево примјера:

Само 50 чланова кадро би било одмах 1893. г. за случај несреће проскрбљивати четири осирочене породице, а за три године шест породица; друштво од 100 чланова одмах 7, а за три године 11 породица и т. д.; што више чланова, то више снаге. А у ово још нијесу рачунати ни једним новчићем поготово сигурни извори за ојачање фонда, као 25% од авансовања чланова (§. 7.), 25% од угледнога администрирања (§. 8.), прилози и легати од појединаца, од општина, па можда и помоћ од високе кр. земаљске Владе и т. д.

А поштo је хвала Богу помор у нашем свештенству незнатан, то имамо основане наде, да би наш фонд за доста дуги низ година поштеђен остати могао од знатнијих издатака, те би тако баш за првих година свога опстанка снаге ухватио, на да се

даље све то јаче и сигурније развијати и напредовати може, а све на углед и корист свештеничког сталежа и свештеничких породица.

Изволите дакле приложена „Правила“ проучити, па ово до конца тек. године писмом на Нас директно управљеним јавити Нам, ступате ли од 1. јануара 1893 у ово за нас по превасходству хуманитарно друштво као члан (§. 3.), или не; — а ако не, повратите Нам овај примјерак „Правила“ с изјавом, да не каните приступити у друштво.

У ПЛАШКОМ на дан св. Арханђела Михаила 1892.

МИХАИЛО с. р.
епископ.

ПРЕДСТАВКА
ПАТРОНАТА СРП. ПРАВ. ВЕЛИКЕ ГИМНАЗИЈЕ НОВОСАДСКЕ
ПОДНЕСЕНА
ВИСОКОМ СРПСКО-НАРОДНО-ЦРКВЕНОМ САБОРУ
У КАРЛОВЦИМА
РАДИ ДОЗИЂИВАЊА, ОДНОСНО ПРОШИРЕЊА ГИМНАЗИЈСКЕ ЗГРАДЕ.

Високи Саборе!

Српско-православна гимназија у Новоме Саду, смештена од постанка свога у згради срп. прав. црквене општине новосадске, која је зграда другој цели намењена била, у току времена од када постоји, па до данас, показала се много пута тескобном и неудесном, да свима циљима и потребама добре и уређене гимназије одговори.

У пређашња времена, док гимназија још није била подигнута на степен велике гимназије са 8 разреда и са правом држања испита зрелости, још се није толико осећала неприлика са неудесне и тескобне зграде гимназијске. Али од онога времена од кад је новосадска срп. гимназија подигнута на велику гимназију и добила право јавности и право држања испита зрелости, гимназијска се зграда што даље, све више показивала неудесном и тескобном, јер се током времена број ученика, који долажаху у новосадску срп. вел. гимназију све више умножавао, а уз то се уз вел. гимназију, морадоше отворити споредне одаје за библиотеку, за цртање, за физикални и хемијски кабинет и природописне збирке — те је тако већ од дуже времена наступила велика оскудица у нужним просторијама, а и постојеће се просторије, при умноженом броју ученика показаше тескобним, неудесним, и често и по здравље шкодљивим.

О нецелисходности и тескобности постојеће зграде, у коју је данас смештена срп. вел. гимназија новосадска, уверило се и високо кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе, јер кад је истом вис. министарству, на захтев његов, поднесен нацрт постојеће зграде гимназијске, вис. кр. министарство је dc dato 24. фебруара 1888. бр. 8084. отписало блаженопоч. Патријарху Герману „да по приказаним основним нацртима не налази, да гимназијално здање потпуно одговара захтевима педагогије, јер наставни завод тај нема нити засебне дворане за цртање, нити просторије за зимње турновање, нити довољних просторија за кабинете и збирака и учила“, те с тога упућује патронат, да се за најкраће време побрине за допуну тих недостатака.

Високи тај министарски отпис и наредбу саопштило је блаженопоч. патријарх Герман овоме патронату de dato 27. фебруара (10. марта) 1888 бр. М. 77 ex 1888. (Види прилог под I.)

Исто вис. кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе управило је на блаженопоч. патријарха Германа de dato 2. марта 1888. под бр 8255. ex 1888. вис. отпис, у коме, констатујући да „број у први разред новосадске срп. прав. велике гимназије почетком 1887/88. шк. године уписаних ученика прелази законити, највиши

*

број (maximum) те е позивом на 17. § закона о средњим школама наређује, да се патронат овај постара за отварање паралелке уз I. гимн. разред“.

Ову наредбу вис Министарства саопштио је блаженопоч. патријарх Герман овоме патронату 27. фебруара (10. марта) 1888. бр. М. 88 ех 1888. (Види прилог под II.)

Као што се из до сад реченога види, вис. кр. Министарство богочасти и јавне наставе изјавило је, да гимназијално здање не одговара ни захтевима педагогије, ни потребама самога завода, те с тога је издало наредбу, да се патронат овај за допуну констатованих недостатака што скорије побрине.

Патронат овај и сам потпуно увиђајући, да досадашња гимназијска зграда не одговара ни захтевима педагогије, ни потребама самога завода, по дужности узео је на се бригу и старање о што скоријим проширењу зграде гимназијске.

Пошто постојећа зграда, у којој је смештена срп. вел. гимназија новосадска, спада у властитост срп. прав. црк. општине новосадске, то је патронат овај на седнице своје, држане 27. септембра 1888. бр. $\frac{\text{Е. } 88.}{\text{П. } 88.}$ умолио био срп. прав. црк. општину новосадску, да се она постара о што скоријем проширењу постојеће зграде гимназијске, те да о томе проширењу поднесе овоме патронату нацрт и трошковник.

На ту замолницу овога патроната решила је срп. прав. црк. општина, најпре у седници свога црк. одбора од 10. (22.) нов. 1889. бр. 329., а после и у седници своје црк. скупштине од 30. новембра 1889. бр 379. да се одговори овом патронату, е је црк. општина готова, да уступи земљиште своје од улице „Златне Греде“, а патронат овај да се стара о проширењу зграде гимназијске. Осим тога предложила је црк. општина, да се други спрат гимназијске куће, у којој је стан епископа бачког, уступи и преустрпи за споредне гимназијске просторије, као за библиотеку, разне збирке и кабинете — а постојеће здање гимназијско да се преустрпи тако, да се добију две пространије собе за најмлађе разреде и једна пространа соба за држање каталога, појање, певање, пртање и школске светковине. (Види прилог III. 3 комада).

Према томе, пошто новосадска срп. прав. црк. општина, с позивом на своја ограничена материјална средства и своје слабо материјално стање, не хтеде примити на себе дужност, да о свом трошку гимназијску зграду прошири, већ је тај терет оставила на плећима овога патроната, с друге стране пошто је црк. општина за проширење гимназијске зграде предлагала о воме патронату напријатива средства и неудесне начине — патронат овај испослао је свога члана г. Милоша Димитријевића, кр. саветника, да у споразуму са црк. општином новосадском и професорском колегијом срп. вел. гимназије новосадске, сачини згодан елаборат за проширење зграде гимназијске и да грађевни план, као и трошковник сврху тога проширења овоме патронату прикаже.

Одговарајући повереној му дужности поднео је г. Милош Димитријевић овоме патронату о извршеном задатку под IV. приложени свој извештај, заједно са под V. приложеним грађевним планом и трошковником, из којих се прилога види, како је у први мах смеравао, да се зграда гимназијска прошири, и колико би на то проширење требало утрошити.

Тај елаборат г. Милоша Димитријевића и од њега приказани грађевни план и трошковник узет је у расправу у патронатској седници од 22. октобра 1891. године, те је у истој седници у смислу прилога под VI. приказани елаборат са планом и трошковником, у начелу усвојен, али пошто је патронат нашао, да кад би се гимн. зграда по томе елаборату и грађевном плану проширила, још ни тада не би потпуно одговарала свим целима и потребама својима, с обзиром на то, да је простор земљишта према улици „златне греде“, што га црк. општина новосадска уступа на цел проширења гимназијске зграде, врло ограничен, с друге стране, да непосредно уз исто ограничено земљиште стоје споредне зграде гимназијске куће, у којој је стан епископа бачког, те би се — у случају да се у Нов. Саду подигне епископска резиденција за бачког епископа, кад се епископски стан из гимназијске куће премести у епископску резиденцију — поменуте споредне зграде могле домодирати и на њиховом месту и месту уступљеном од црк. општине, могла подићи према улици „златне греде“ угледна и удесна зграда, која би у свези са досадашњом гимназијском зградом могла за трајна времена одговарати целима и потребама срп. вел. гимназије новосадске — одлучено је у истој патронатској сед-

ници, да се дадеизрадити нов грађевни план и трошковник за зграду, која би се у проширеном обиму, на земљишту, од црквене општине уступљеном, и на простору, где сада стоје споредне зграде за епископски двор служеће гимназијске куће — подићи имала.

Тај нови план, за проширење гимназијске зграде на ширем обиму — пошто је изготовљен и патронату приказан, издан је и професорској колегији подручне срп. вел. гимназије новосадске, која га је прегледала и у смислу прилога под VII. нашла за поеве целисходан и добар те је умолила овај патронат, да се заузме, како би се гимназијска зграда што скорије по томе плану проширила.

Из свега до сад реченога јасно је: а) да је зграду срп. вел. гимназије новосадске неопходно нужно што скорије у што већим сразмерима проширити и б.) да трошкове око тога проширења гимназијске зграде не може нико други сносити, до ли срп. нар. црквени фондови.

I. Да је зграду срп. вел. гимназије неопходно нужно у што већим димензијама проширити, разлаже се следећим разлозима:

1. што досадашња зграда гимназијска не одговара ни захтевима педагогије, ни самим потребама завода. То је — као што је речено — констатовало и само вис. кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе, те је озбиљно наредило, да се овај патронат за најкраће време постара за допуну констатованих недостатака.

2. Учитво потписани патронат и сам увиђа, да је постојећа гимназијска зграда тескобна, неудесна и нецелисходна, те да по томе не може да одговара својим циљима и потребама, јер

3. у постојећој гимназијској згради нема нужних и довољних просторија за библиотеку, за физикални и хемијски кабинет, за разне природописне збирке, нема просторије за цртање и зимњу гимнастику, нема ни једне довољно простране одаје за држање каталога и школске свечаности, када се имају да скупе у једну одају сви гимназијски ученици са својим наставницима. Осим тога нема у досадашњем гимназијском здању нужних просторија за стан гимназијског управитеља — а међу тим новија педагогија и напреднији васпитни обзири, па и сами државни прописи одређују, да управитељ станује у самој згради гимназијској.

4. Постојећа тескобна, неудесна и нецелисходна зграда срп. вел. гимназије у Нов. Саду мора се и за то проширити, јер је вис. кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе баш текуће 1892. године под бр. 6125. издало под VIII. приложено „упутство о просторијама средњих школа“ којим је нормирано, какве просторије треба да има свака вел. гимназија, па како новосадска срп. вел. гимназија ни у половини не одговара норманим прописима тога упутства, бојати се је, да вис. министарство — по своме праву надзора — не предузме строжије мере, да се новосадска срп. вел. гимназија по прописаном нормалу преустрои.

5. Постојеће здање новосадске срп. вел. гимназије мора се што скорије проширити и с тога, што се с године на годину множи број ових ученика, који исту гимназију посећују, те се већ од више година појавила потреба отварања паралелних разреда уз више гимн. разреде.

Као што је већ споменуто, вис. кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе, с позивом на 17. § закона о средњим школама, издало је још 2. марта 1888. год. под бр. 8255. ex 1888. наредбу овоме патронату, да се постара за отварање паралелке уз I. гимн. разред, (види прилог II) а дотле док се паралелка уз I разред не отвори, у смислу прилога под IX. наредило је исто вис. министарство, да се у I разред више од 60 ученика не сме у завод примати Последица ове потоње министарске наредбе била је та, да су за ове потоње три године многа српска деца одбијена из српске гимназије и по нужди упућена у мсену мађарску држ. вел. гимназију. Колика је пак штета у томе по наш српски народ и по српско-православно васпитање нашега подмлатка — о томе није нужно опширније говорити. У смислу под X. приложеног извештаја гимназијске управе, и ове текуће школ. године уписало се у новосадску срп. вел. гимназију, „више него прошлих година, на име у свих 8 разреда уписало се свега 296 ученика, а за I. разред пријавило се много више ученика, него што се по постојећим прописима могло у један разред примити, с тога је управа морала њих 10—15 ученика за I. разред одбити, а и из других разреда морала је исколицину одбити због тескобе места.“ При свем том одбијању ипак је — по знању овога патроната, ове 1892/93 шк. године уписано у I. разред свега 65 ученика, што се очевидно противи горехваљеној наредби и забрани вис. министарства,

али се по нужди инак морало Бутке одобрити.

Из свих горе наведених разлога јасно је, да је неопходно нужно што скорије у већим димензијама проширити досадашњу тескобну и нецелисходну зграду срп. прав. вел. гимназије у Нов. Саду.

II. Но друго је важно питање: ко ће сносити трошкове за проширење и долићивање зграде за срп. прав вел. гимназију новосадску?

Учтиво потписани патронат тога је мишљења, да се трошкови за проширење зграде срп. вел. гимназије новосадске, дозволом високог Сабора, имају подмирити из срп. нар. клирикалног фонда — и то из следећих разлога:

1. што патронат овај, коме је у део пала тегретна брига и старање о проширењу подручне срп. прав. гимназије новосадске — нема никаквих средстава, којима би могао проширење гимназије извести, јер му је — као што је и високом Сабору добро познато — и за само редовно издржавање срп. вел. гимназије новосадске нужна знаменита субвенција из срп. нар. црквн. фондова;

2. што ни новосадска срп. прав. црква. општина као власница досадашње гимназијске зграде — у смислу под III. приложених њених закључака и повијех овде под XI. приложених закључака, с обзиром на своје, сразмерно доста лоше материјално стање — није у томе положају, да би могла о своме трошку срп. прав. вел. гимназију новосадску у потребним димензијама проширити и доградити, већ сама иста црква. општина моли, да се то изведе трошком срп. нар. црквн. фондова;

3.) што је по знању овога патроната — на цел зидања зграде за срп. прав. вел. гимназију карловачку, из срп. нар. црквн. фондова опредељена свота у износу од 30.000 фор., па је право, да се и на проширење новосадске срп. вел. гимназије из истих извора исто толика свота определи и као припомоћ дозначи. Шта више

4.) пошто за карловачку гимназију опредељена свота од 30.000 фор. није утрошена, јер је зграду за карловачку срп. вел. гимназију из темеља, чисто о своме трошку, подигао велики добротвор народни Стеван Ањелић, то би се и та на карловачкој гимназији сређно заштеђена свота или у целини, или бар у толико, у колико на унутрашњи намештај карловачке гимназије утрошена није — могла дозначити као припомоћ новосадској срп. вел. гимназији, а на цел целисходног и потребног проширења зграде за срп. вел. гимназију новосадску.

5. Пошто садашња зграда срп прав. гимназије новосадске не одговара ни захтевима педагогије, ни потребама самога завода, ни прописима држ. закона, ни наредбама држ. власти, с друге стране пошто је досадашња зграда због своје тескобности и нецелисходности шкодљива и по само здравље ученика и учитеља, а штетна по рад и напредовање и једних и других — то би патронат овај, на кога пада цела одговорност за све те неприлике, да задовољи и живој потреби самога завода и опетованим наредбама вис. министарства, принуђен био уз постојеће здање гимназијско узети у близини у најам какву подесну кућу, у којој би се сместио који гимн. разред, како би се садашње гимн. здање могло преустројити, да одговара најзвољим потребама. У томе случају плаћање дотичне најамнине — у оскудици довољних прихода од гимназијских фондова, пало би и опет на терет срп. нар. црквн. фондова, од којих гимназија новосадска и иначе прима субвенцију за покриће својих потреба.

Најпосле

6. слободан је учтиво потписани патронат апеловати и на родољубље високог сабора и свих његових чланова, који неће допустити, да нам новосадска срп. вел. гимназија, која је своју народну мисију, у служби српске православне просвете, образовања и културе са одличним успехом вршила и врши — остане без свога пристојног склоништа и станишта, а још мање да ће допустити: да се од исте гимназије одбијају српски синови само за то, јер нема у њој простора и места, да их у недра своја прими — а најмање ће хтети допустити, да нам ту добру и преко нужну нашу гимназију државна власт евентуално и затвори с тога, што не одговара нормалним прописима. Новосадска срп. вел. гимназија јесте једина срп. вел. гимназија у Угарској, у којој се поред учења осталих предмета на српском језику и у српском духу темељно учи и државни мађарски језик, па како исту гимназију, баш због учења држ. мађарског језика све више посећују српски синови из свих крајева, из многих разлога штетно би било не проширити исте гимназије тако, да се у њу могу примити сви они српски синови, који у њој науке и српског васпитања траже.

После свих предзаведених разлога, част је овоме патронату у прилогу под XII. приказати

високоме срп. нар. црк. сабору од позваног на то стручњака израђени план и нацрт за проширење односно дозиђивање зграде срп. прав. вел. гимназије новосадске, по коме плану би се, уз досадању зграду новосадске срп. вел. гимназије, према улици „златне греде“, на земљишту, које срп. прав. црк. општина новосадска бесплатно и драговољно уступа на цел проширења зграде гимназијске и на земљишту, које би према улици „златне греде“ демолирањем споредних зграда гимназијске куће бр. 1880. празно остало — садидало угледно и удесно ново здање на један спрат, у коме би осим осталих мањих просторија биле просторије за туторовање, библиотеку, цртање, стан за гимн. послужитеља, дворана за професоре, дворана за природописне збирке, за физикални и хемички кабинет и пристојан стан за гимн. управитеља — дочим би се остале просторије у старом гимн. здању целисходно за разреде преустројиле. Укупни трошак за проширење досадашње и подизање нове зграде гимназијске — по приложеном под XIII. стручњачком предрачуну — износио би свега 46.962 ф. 10 н., која би се свота имала на исту цел из срп. нар. клирикалног фонда дозначити и исплатити.

После свега до сад реченога част је учтиво потписаном патронату најновијише умолити високи срп. нар. црквени сабор, да проширење и дозиђивање зграде за срп. прав. вел. гимназију новосадску по приложеном под XII. плану и по приложеном под XIII. предрачуну усвојити и одобрити изволи, те да на подмирење нужних трошкова за проширење односно дозиђивање гимназијске зграде овоме патронату — под обвезом строгог рачунодавања — нужну своту од 46 9 62 ф. 10 н. или округлу своту од 50 000 фор. из срп. нар. црквеног клирикалног фонда дозволити, дозначити и на исплату упутити изволи.

Из седнице патроната срп. прав. вел. гимназије новосадске, држане у Нов. Саду 30. септембра 1892. год.

Георгије Бранковић, с. р.
патријарх.

Сергије Шакрак Нинић, с. р.
патр. актуар.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

РЕЛИГИЈОЗНА СУМЊА.

(Наставак).

Још бл. Августин, у својој младости, беше се подао таком искушењу. „Ти знаш,“ вели у свом писму Хонорату[12] „да се ми нисмо ни због чега другога предали тим људима (Манихејима) него за то, што су се претварали, да су одбацили страшан верски авторитет и да ће своје ученике само знањем приводити Богу и ослободити сваке заблуде. Шта ме друго доведе дотле, да се, презирући религију, коју ми родитељи усадише у срце од најранијег детињства, свим жаром поведем за тим људима, него то, што су говорили, да ће нас онде застрашити празноверицама и да ће тражити од нас вере пре, него што ми будемо увиђали разумом; а они никога не примораваху да верују, него претресаху и развијаху пре свега истину. Како неће така обећања замамити срце, особито срце младића жедна истине, младића, који је и онако са диспутација, у школама извесних ученог људи, постао охол и брзоплет, а таки бејах за онда ја, презирући резигијозне истине као баснене гатке и горећи од жеље, да истину, коју ми они обећаваху, откривену и јасну видим и стечем.“

Придодајмо томе утецај, што но га има правац велике већине у наше доба на духовно развијање бујне омладине. „Васпитање старих народа,“ вели Монтескије[13] „беше много вреснје од нашега: није само себи противоречило. Епаминонда је го-

[12] De utilitate credendi c. 1.

[13] L' Esprit des lois p. 47.

ворио, слушао, гледао и делао, у последњим годинама свога живота, исто онако, као и у почетку својега васпитања. Данашњим даном стичемо ми три са свим различита васпитања, родитељско, учитељско и светско; што нас свет научи, то превр не све пређашње идеје.“ Под изговором, да се омладина што раније спреми за свој потоњи позив, често васколика настава иде цигло за тим, да саопћи она знања, која су потребна, да се може брзо и поуздано доћи до положаја у животу. Отуда поимање оно једнострано и искључиво истицање природних наука; јер с помоћу њих овладјује човек телесним светом и пљачка његова блага. Свака наука која посредно или непосредно не служи интересу, истинута је из круга студија код замашније већине и налази само по неке осамљене ученике и присталице; једностраиа реалистичка тенденција нашега доба убија свако више, чисто тежење и нема ни смисла ни разумевања за дубље испитивање о почетку и одређењу свега, што постоји, као што то беше од пре задатак филосфског умовања.

Кобне последице тога једностранога правца не даду се порећи. „За цело не могу природне науке,“ вели један међу најугледнијим природњацима[14]) „никада бити темељ правом и највишем образовању човечијег рода, не могу никад потпуно задовољити захтеве духа и срца; где се оне поставе као једини или бар главан темељ омладинском и народном васпитању, одговаће се хладно, тупље и без духа колено, у коме ће умањути највећа добра човечанства. Сирови материјализам, обожавање златнога телета, неминовна је последица тога природнога култа. Већ су пред нама почеци така фетишизма у двојаком правцу, у науци и у животу, у обожавању материје и грамжењу за богатством и иметком без муке.“ Ко је свикао, да сматра само оно за истинито, реално и право, што се даје мерити, бројити, вагати, тај се је фактично и у принципу заклео материјализму. Све то има, осим тога, неку привидну јасноћу и знапственост, а то необично привлачи људе, који дубље не зарањају, рађа неко чуство духовне самосталности и независности, те бескрајно ласка и годи слабим духовима. Ту се дух врзе само по површини; правилност закона, који владају чулним светом и даду се приказати математичким формулама, утече тако на њега, да се он откреће од оних области, где не може да ће ту свакидашњу јасноћу и површност. Вртоглавица га хвата код питања, која он не може да одреди математичко-физикалном мером. Питања, као што су о постанку и цељи овога света, о времену и вечности, о слободи и одређењу, одбацује он као непримична и држећи се само, као што вели, „позитивнога“ т. ј. чулнога, мерљивога и рукопипљивога, престаје мислити баш онде, где истом почиње право умовање, кад нас, наиме, правилност појава упућује на основ, зачетак и суштину тих правила, а свакидашњица на први дан, почетак времена и свију ствари.

„Хиљади и хиљади је“, рече право Лесинг, „мета размишљања онде, где су се уморили од размишљања“. Погрешка толиких и толиких, који због науке забацују веру, није у томе, што би они предалеко одмакли у тежњи за истином, него они нису довољно ни напредовали, да докуче хришћанску истину у њеној узвишености и савршенству. „Не дајте нам да истину о стварима ценимо по удобности, да ли ју можемо представити или не, вели Хаман. Има чињеница вишега реда, за које се не може наћи једначина елементима овога света“. „Што даље напредујемо у искуству“, вели Гете[15]) „све се већма примичемо ономе, што се не да испитати“. „Није његова слепоћа у том (једностранога природњака), што он иде за својим интересом у пагоч истини, него у том, што он не иде доста за својим интересом, јер иде за кратким, уским, нижим интересима на рачун већих и виших, у којима је најзад сталност, поузданост, основа самих оних интереса, или што иде за својим посебним интересом против оњега, који обухваћа у себи и његов и сваки ни-

[14]) Рудолф Вагнер, Der Kampf um die Seele vom Standpunkt der Wissenschaft, Göttingen 1857. стр. 6.

[15]) Sprüche in Prosa.

терес; само тако долази он у сукоб с истином“.[16])

„Понајпре ми ваља приметити“, вели умни већ поменути мислилац[17]) „да то није никака поуздана биљега философског духа, не примати никаквих напредних ствари. — Откуда потиче човек? Пристајете ли на Мојсијево причање? Ако је тако, што вам се то тешко види, да Бог, који је створио човека, наставља га, један пут пут му је проговорио, не говори човеку и више пута и не наставља га? Напредно је у једном случају, као и у више случајева. Ако не прихваћате Мојсијева причања, питам вас: откуда потиче човек? Је ли он на један пут искрснуо из утробе земљине? То би било сувише напредно. За што се је он могао множити, кад је већ постао? Ни то није мање необично. Је ли се он мало по мало развијао, док није дошао до овога облика? је ли прошао кроз различите ступње животињског царства тако, да су преци Босиљетови, Њутнови и Лајбничеви били мајмуни, који су опет пореклом од рептилија и водених чудовишта и тако све даље и даље до последњег ступња живих бића? Све би то, мислим, било доста напредно, па опет се добро зна, да се мора прибећи или напредну причању Мојсијеву или примити како друго, или прибећи напрасним појавама или поступном преиначавању, а то би све било напредно.

И у постању света има исто тако нешто, се не да навратити у ток обичних догађаја. Узмите ма коју систему, коју хоћете, притеците Богу или хаосу, историји или скасци, разуму или машти, све је то једнако у обзиру на истакнуто питање. Проблема постања своди се на ово: ни егзистенција, ни поредак њен не даду се разјаснити, а да се не намеримо на нешто напредно. —

(Наставиће се.)

[16]) Фехнер, die drei Motive und Gründe des Glaubens 1863. стр. 114.

[17]) Балмес, Briefe an einen Zweifler стр. 302.

ПОТРЕБА УВАЂАЊА НАРАВСТВЕНИХ ПОУЧЕЊА У СВ. ЦРКВИ.

Још и пређе, а од оснивања „Српскога Сиона“ баш се прегло свима начинима и силама, да се доскочи непохађању цркве и анатији „верних“ према вери и цркви, шта се излечи болесна вера у народу нашем.

Једни доказују, да је вера болесна. А да нам се и не доказује, види се то јасно; јер, да не спомињемо анатије и непоштовања према вери, цркви и служитељима олтара светога од стране оних, који се по закону крштавају, венчавају па до смрти своје и у цркву долазе — очигледни нам је доказ секта назаренска, која је толико набујала.

Други пак, да се радикално почне лечити болесна вера, а тиме да се и нараственост, која се данас још само под узама силе одржава, да правог свог значаја доведе и васпостави у народу нашем — препоручују проповед у цркви.

А разно се проповед препоручује. Змај вели: „сваке службе предичица, својска и ваљана“.

Г. Јеремић препоручује епархијске проповеднике. Богољуб Мирковић је против тога и вели, да је сваки свештеник кадар поучити верне „тумачењем недељних и празничних еванђелија“.

О свима тима предлозима и препорукама размишљао сам, па ево до чега сам дошао: не ти, Змају, са топлом и китњастом препоруком, него се усуђујем рећи: ни ти, св. Патријарше, са најстрожијим налогом ниси у стању извести код сваког свештеника сваке службе — предичицу.

Јер који би то захтевао од свештеника, томе велим, да не познаје стања свештеника у опште, а по наособ српског свештеника.

Тај не зна, да свештеник поред злеуде опскрбе у свештеничком положају своме

— како то захтевају од њега и од горе и од доле — врло често долази у таково стање, да му никако није могуће духом својим вињути се горе, јер га терет и брига притискује. Тај не зна, да је српски свештеник везан за породичан живот, а, шта све нема и шта све има у породичном животу — то не зна тај, јер да зна, знао би и то да није могуће „сваке службе предичица“. Тај не зна — много не зна, јер да зна, ћутао би или би бар казао као г. Јеремић: нужна је установа епархијских проповедника.

О предлогу установе те не ћу ништа да говорим, само примећујем: ма колико г. Јеремић: да доказује потребу установе те, ја не верујем у остварење или бар у скоро остварење њено.

На шта онда?! Ништа друго него препоруку г. Мирковића ставити свештенству на срце, на сваком приликом, кад није спремно за проповед, нек протумачи дотично св. евангелије.

„Multa petas!“ и „не вѣси чесо просиши!“ — брате Богољубе, морам да ти довикнем.

Или си ти можда тако сретан и у стању да извршиш ту препоруку своју?! Сумњам! Јер познајем и своје стање, на једном смо извору прнели.

Тумачење евангелија је ствар врло тешка на смем речи и најтежа. Тумачење евангелија је ствар још и тугаљива. Та зар нису баш из кривог тумачења евангелија поједине секте ницале? Зар и данашња секта назаренска није постала из кривог и нетачног тумачења и разумевања св. евангелија?!

Јеси ли ти сигуран, брате, да не ће који од нас на још од „невјежа“ криво протумачити св. евангелије?! Јеси ли ти сигуран баш и за себе самога?!

Или можда ти мислиш с тумачењем тим — узети који или неколико стихова из св. евангелија па на њима развити поуку: малу, кратку, разговетну. Ако то мислиш, онда је то друга ствар — онда је то предичица, што и Змај препоручује, па ако си ти у стању и положају да то можеш „сваке службе“ — служи ти па дику и славу; а за многе друге свештенике рекао сам напред, а рекао си и ти, ако се сећаш.

На шта да се ради?

Лекари не ће болеснику ништа помоћи, ако ће само consilia држати, него се мора што пре лекаријама и лечењу приступити

Ради тога ето и износим предлог свој и пуштам га, као и г. Јеремић, па груди нашег високопреосвештеног Епископата, а тај предлог је: уважање читања нравствених поученља у цркви нашој.

Док се не би која можда напредија и изведљивија мисао у погледу проповедања слова божија изнашла и утврдила, држим, да би „читање поученља“, ако не много, а оно доста хасниле цркви и народу нашем.*)

Књига, коју пред собом имам и препоручујем, носи овај наслов: „Собранїе разныхъ недѣльныхъ и праздничныхъ нравоучительныхъ поученій.“ Написана је језиком славенско-српским. По моме мишљењу требало би ту књигу дати вештом човеку, да је данашњим лепим српским језиком преведе, па кад би штампана била, морала би ју свака црква набавити.

После св. причешћа или после „Бѣди имя“. . . или како би духовна власт одредила, имала би се ова поученља народу у цркви читати. Ја ћу привести нека места из предговора ове књиге, која говоре о прекој потреби уважања њеног. Ко је пак има, нека прочита сав предговор, нека прегледа и поученља, па ће се уверити, да су то дивни цветићи сплетени у невенвенцу, за који је заиста грдна штета, што св. амвон не реси. „И ако је сваки свештеник — вели се овде, — рећу божијом и савешћу својом обвезан поучавати и показивати пут к спасењу пастви својој — но ми још нисмо толико Богом благословени, да посвуда имамо свештенике интелигентне и учене. Много их има, који звање свештеничко обављају, а не разуме ни „іѥже глаголютъ ни о нихъ же оутверждаютъ.“ који, и ако су постали пастири,

*) Тај мој предлог нити би остварењу установе епархијских проповедника сметао, нити би по остварењу исте излишан постао.

требају наставе и поуке као и последњи у настви.

Ради тога, као врло нужно и корисно, одлучено је цркву божију украсити „поученьима“, у којима би изложене биле све дужности, које су обавезне за правог хришћанина и доброг грађана. Оно би се имало читати простим нашим језиком, да би сваки разумети и схватити могао.

Такова су поучења ево у овој књизи. То је све марљиво сакупљено из св. отаца, најбољих старијих и новијих проповедника,*) а при том су скраћиване, да не би дужином нажљу ослабиле.

Поучења су разређена на недељна и празничка преко целе године, да би се у дотичне дане без икаква изговора читала по свима црквама како у варошима, тако и у селима и по манастирима**). И за то ми***) преосвећеним епископима братски препоручујемо и налажемо, да се ова поучења по свима црквама на и у присуству епископа (ако не би он проповедати хтео) читати имају; успротиви ли се који свештеник, да се казни одлучењем од свештено-служења или уздржаваньем берива или другим којим начином.

Но при свем том наредбом овом никако се не ускраћује вољном и ученом свештенику проповедати. Такове ова наредба обвезује само у оном случају, кад им услед какове незгоде није могуће своју проповед говорити. Такови шта више код наставе своје веће поштовање, а код духовне своје власти унапређење задобивају“.

После свега тога, и ако би се дало — ал' држим, да ми није нужно више ништа у прилог предлога свога говорити; но ово још морам напоменути, да би можда и понекоме пошо поука та од хасне била, јер кад је буде морао читати — и у току живота свога више пута читати — није могуће да баш ни мало и никад не би на њега утицала.

Ако се, и кад се то уведе, онда не ће бити људи, који ће казати: писам ништа чуо, разумео ни научно у цркви. А што је главно и најглавније, не ће бити лењих и немарних свештеника.

Dixi. **С. Д—h.**

*) Можда би благословом св. Синода могла у ову књигу ући и која проповед од наших старијих и новијих проповедника.

**) Можда је и код нас била најдуго ова наредба у крепости. Ако јесте — не знам из каквих се разлога ова крепости ставити могла. Ако пак није — врека је потреба у крепост је ставити.

***) Ваљда свјатјејшим Синод.

НОВИ МИТРОПОЛИТ ПЕТРОГРАДСКИ, ВИСОКОПРЕОСВЕЋЕНИ ПАЛАДИЈЕ РАЈЕВ.

Највишим указом од 18. октобра о. г. постављен је за митрополита Новгородскога, Петроградскога и Финландскога, за свештеноархимандрита Светотројичке Александро-Невске Лавре и за првенствујућег члана светог сверуског Синода високопреосвећени Паладије Рајев, досадањи егзарх Грузије, архиепископ картлинеки и кахетински и члан светог Синода.

По руским часописима, који овог архијереја у звезде кују, доносимо и ми ради маленога простора нашега листа укратко само важније цртс из његова живота и делања.

Митрополит Паладије (до монаштва: Павле Ивановић Рајев) син је свештенчки, а родом из Ниженовгородске епархије. По свршеним предходним наукама добио је он више своје богословско васпитање у Казанској духовној академији, коју год. 1852. срећно свршивши са степеном магистра и као такав буде постављен с почетка за предавача философије, а после и богословских наука на духовној семинарији у Нижем Новгороду. Напавши овде себи сапутницу живота и оженивши се њоме, ступи на скоро у свештенички чин, те је сад осим предавања у семинарији имао да служи и парохију, а сем тога имао је он овде да врши и тешку дужност катихизатора.

Но то није трајало дуго, јер лишивши га Господ друга, показа му други пут, на коме му се као калуђеру откривало све шире и шире поље за служење Богу и ближњему. Јеромонах

Палладије постаде на скоро инспектором семинарије, поста и архимандритом, пак прелази за таквога у Петроград (1863. г.), а након године дана буде постављен и за ректора петроградске духовне семинарије (1864.).

Ту се својим опсежним знањем препоручи, те већ 1866. г. постаде епископом ладошким (викаром петроградске митрополије). Као врло реван викар уживао је он особиту љубав и поверење свога митрополита блаженопочившег Исидора. — За време од 6 година достојно је он заступао не само митрополита Исидора него и саму државну власт у делима таковима, која је само он знао уредити, како су то и државни и црквени интереси захтевали. Неуредностима и несугласицама, које су се у неким местима простране петроградске митрополије у то доба десиле, једини је он својим знањем и умешним поступањем на крај стати могао. Извршивши поверене му у тим стварима дужности на опште задовољство, буде од предпостављене власти за то награђен и унапређен тим, што му је (15. јула 1869. г.) поверена самостална епископска катедра вологолдска.

Овом епархијом управљао је високопреосвећени Палладије до год. 1873. По том је променуо читав ред столица епископских. Прилике су баш у тај пар такве у Русији биваше, да је помоћ Палладијева свуда нужна била, с тога је он и морао тако често столице мењати. Са Вологолдске епархије пређе на Тамбовску (од 1873—1876.), за тим на Рјазанску (од 1876—1882.), па на Казањску (од 1882.—1887.) и на последку на Грузијску (од 1886.—1892.). На у свима местима своје службе остављао он иза себе светле трагове своје архипастирске бриљивости о подизању духовноучебних завода, о надгледању свештеничких удовица и сирота, о устројству храмова и иночких обитеља, и благољепном сршавању богослужења, о буђењу и подизању благочастивости у народу; свуда он уноси дух мира и поретка и стиче најискрењију љубав како са стране духовенства тако и са стране пастве своје. У Тамбову је (год. 1874.) уредио мисионарско протурасколичко братство Богородично-казанско, а у Рјазану (год. 1877.) духовно-просветно братство св. Василија Рјазанскога, и ова два братства остају незаборављени споменици његовог ревносног архипастирског делања.

Обилата делатност његова нашла је код надлежних му власти врло топла одзива, те му трудови његови бијаху достојно награђења. У год. 1881. унапређен је за архиепископа и одликован вишим одличијама, а кад постаде егзархом Грузије, одликован је сталним чланством св. синода и брилијантовим крстом на шеширу (камилавци), а сада као митрополит Петроградски примио је уз врло ласкав декрет по руском обичају од самог самодршца руског белу камилавку (бијелој клобук).

Високопреосвећени Палладије је већ као егзарх Грузије био изабран за почасног члана казанске, московске и петроградске духовне академије, императорског казанског универзитета, и разних учених друштава и братстава, те се данас свако то друштво још више радује и поноси тим, што за члана свога има такву одличну личност, која је првим јерархом у Русији, те која неограничено поверење ужива и целе руске више и ниже јерархије, целога народа а и „государа императора“.

Ми Срби као једноверна браћа некрсно желимо: да би нови митрополит Палладије био дуга века као и његов предшастник Исидор, и да много користи цркви и народу своме!

Вараждин 1892. у новембру.

Л. Богдановић.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Са срп. нар. црквог сабора.) У четвртак 19. новембра о. г. отпочета је генерална расправа „закона о источно-правосл. српским школама и заводима.“ Пре ове расправе изабран је прорачунски одбор од 7 лица, у који су ушли г. г. Јосиф Јагић, Мане Грбић, Никола Гавела, Анастас Добровић, Јован Живковић, Стеван Поповић, Ђорђе Натошевић и Ђорђе Ђурић. Одбор је одређен да прегледа буџет за 1893. годину, и да о њему поднесе свој извештај. Расправа је трајала 3 дана, и у њој су учествовали: г. г. Ђорђе Ђурић, Ђорђе Натошевић, Стеван Поповић, Јован Живковић, Анастас Добровић, Никола Гавела, Мане Грбић, Јосиф Јагић,

ковић предсѣдник, Петар Шорак и Ст. Јевтић.

У генералној расправи школског закона учествовали су: г. г. Стеван В. Поповић, као известилац, Јован Благојевић, Мата Косовац, Стеван Јонић, Милан Пејновић и барон Јован Живковић. Сви говорници су изјавили, да примају предложени закон о школама за подлогу специјалне расправе, те пошто је генерална расправа тај дан довршена — предлог је од целог сабора једногласно примљен за подлогу специјалне расправе.

Сутра дан у петак 20. новембра отпочета је специјална расправа школског закона и тај дан су расправљени први 70 §§-а предложеног закона на тај начин, да је — са познатим изменама — већином све примљено по предложеној редакцији. — У понедељак 22. новембра настављена је специјална расправа истога закона. О целој расправи школског закона ми ћемо донети у будућем броју посебан чланак или опширнији извештај.

— **(Питање о старешинству између свештенства монашког и световног реда).** Свештеници, који су сада, као прив. заступници на окупу у Карловцима, потакли су питање старешинства између свештенства монашког и световног реда, те су на основу међусобног договора одлучили, да у име световног свештенства целе срп. прав. митрополије карловачке, поднесу Његовој Светости преузв. г. Патријарху Георгију, односно светом Архијерејском Синоду представку с понизном молбом, да Његова Светост и св. Архијерејски Синод предузму и праведно реше питање старешинства између свештенства монашког и световног реда.

Да је то питање заиста потребно регулисати и решити, о томе нема и не може бити сумње — јер трвења и распре између свештенства једног и другога реда баш у питању старешинства избијају на површину врло често, па је са свим умесно и потребно, да се то питање о старешинству на најкомпетентијем месту праведно реши и једном за свагда регулише. Ми смо до душе тога уверена, да би наши свештеници обојега реда — били они прив. заступници или не — имали у ово судбоносно доба и важнијих свештеничких питања за претресање и решавање, но што је питање о старешинству, — али нисмо противни што се и ово питање потакло, јер држимо, да је потакнуто једино у интересу мира и поретка црквеног.

Ми овом приликом у расправу самог питања не ћемо улазити, јер нити хоћемо, нити и можемо предухитрити решењу св. Архијерејског Синода, који ће имати то питање да расправи и реши. За сада доносимо саму представку, која гласи:

Ваша Светости, Свети Архијерејски Синоде!

Служећи светом олтару Божјем и подносећи све терете узвишене, али и тешке службе пастирске, световно свештенство митрополије карловачке осећа свој положај још тежим и то ради тога, што види, да је оно у цркви својој запостављено, пред олтаром на коме служи понижено, — њему је претпостављено и ниже и више монашко свештенство.

Разлога оправданог томе потискивању световног свештенства није могуће нигде и ни у чем наћи. Једном тајном свештенства примљени смо ми сви у службу црквену, једну смо благодат сваки на свом степену добили, једнак би нам дакле бар морао бити и положај у цркви.

Осим тога, световно свештенство не заостаје ни у спреми за службу олтару; у томе је оно изравнано са вишим монашким свештенством, а ниже куд и камо надмашује својом спремом. На није ни мањи значај световног свештенства за црквену службу, спрам значаја монашког свештенства, шта више, свети Јован Златоусти у шестој књизи о свештенству предностаља у том погледу значај службе световног свештенства значају службе оних, који се само за спас душе своје, далеко од света, њихових искушења и зала, имају да старају. Мисли овој даје и литургија наша израза тиме, што на првом месту у дотичној ектенији спомиње свештеника, на онда тек свештеномонаха. И ипак је световно свештенство потиснуто, запостављено.

Последице тога запостављања нису никако корисне за живот наш црквени. Световно свештенство види, да је потиснуто, на је с тога већим делом нерасположено спрам браће своје монашкога чина; монашко пак свештенство, осећајући се предностављеним, горди се у души својој спрам понижене

браће световних свештеника. Ни једно ни друго пак није добро. При томе, што је још теже и важније: овим запостављањем световног свештенства губи се углед световног свештенства у очима народа, коме су световни свештеници по милости својих епископа пастири и учитељи. Да једном нестане неприродности ових у односајима између једнога и другога чина, да и најстарији световни свештеник престане једном бити млађи брат и најмлађем монашком свештенику, усуђују се световни свештеници, који су се сада из целе митрополије на нашем црквено-народном сабору нашли, ступити пред Вашу Светост и свети Архијерејски Синод у име свега световног свештенства Митрополије Карловачке, са најпонизнијом молбом, да Ваша Светост и свети Архијерејски Синод најмилостивије благоизволите бити и световном свештенству отац, који сву своју децу једнако пази и једнако држи.

Ваша Светости! Свети Архијерејски Синоде! Најсмерније потписани имајући на уму речи Спаситељеве апостолима дате, да не траже превласти, не траже да се световно свештенство претставе монашком свештенству, већ моле једино равноправност у оним границама, у којима световно свештенство са монашким свештенством конкурисати може, према томе:

1.) да свети Архијерејски Синод најмилостивије изволи одредити, да старешинство међу пресвитерима оба чина одлучује време рукоположења, дакле, да је старији онај који је пре рукоположен, без разлике да ли је он свештеник световног или монашког реда:

2.) да свети Архијерејски Синод најмилостивије изволи одредити, да су протопресвитери или протојереји по части у цркви једнаки протосинђелима, јер се истом молитвом постављају на те степене, старији пак да је онај, који је пре произведен, без разлике да ли је он у реду световног или монашког свештенства. Пошто је пак протосинђелима дано првенство пред игуманима, то би овом одредбом и протопресвитери или протојереји, као једнак степен са протосинђелским, добили првенство пред игуманима.

У нади да ће Ваша Светост и свети Архијерејски Синод најпонизнију и оправдану ову молбу световног свештенства уважити, и са синова својих, световних свештеника скинути притисак запостављености и потиштености, јесмо

Ваше Светости и светог Архијерејског Синода најпокорнији.

— (Друштво за потпомагање удовица и сирочади српско-православног свештенства епархије горњо-карловачке.) У званичном делу овога листа саопштавамо окружницу Његовог Преосвештенства г. Епископа горњо-карловачког Михаила — управљену на срп. прав. свештенство исте епархије, којом окружницом преосв. г. Епископ топло, нежно и очински позива свештенство подручне му епархије, да ступи у „друштво за потпомагање удовица и сирочади српско-православног свештенства епархије горњо-карловачке“ — а пред нама се налазе и штампана „правила“ истога друштва, која су уз окружницу свештенству горњо-карловачке епархије ових дана разаслана. Правила та састављено је нарочити на ту цел изабрани одбор срп. прав. свештенства горњо-карловачке епархије у седници својој, држаној у Плашком 24. јануара 1891. под председништвом Платона Телечког, протосинђела и тадашњег митр. мандатара управљење горњо-карловачке епархије, уз суделовање још 6 свештеника, као чланова истога одбора. Правила су дакле грађена, готово још пре две године, када још није било поуздане наде, да ће се на нашем пар. црквен. сабору донети општа мировинска уредба за свештеничке удовице и сирочад срп. прав. свештенства у целој митрополији карловачкој. Кр. хрв. слав. далм. земаљска влада одобрила је предложена јој правила горепоменутог друштва истом тек 29. рим. септембра о. г. под бр. 44.869, те је на основу тих одобрених правила за добро свога свештенства жарко одушевљени преосв. г. Михаило прегнуо сто, да оживотвори то „друштво“, за којим свештенство подручне му епархије одавна уздише. И ми ни мало не сумњамо, да ће се свештенство горњо-карловачке епархије гатомице и вољно одазвати топломе позиву свога љубљеног архипастира, те ће се на брзо основати друштво, које ће за навек утрти сузу са лица бедних свештеничких удовица и сиротана.

Оснивање тога друштва по нашем мишљењу ни мало неће сметати остварењу

„општег мировинског фонда за свештеничке удовице и сирочад целога нашег свештенства у митрополији,“ јер чим је у свакој епархији основан епархијски мировински фонд за свештеничке удовице и сирочад, тиме је одмах остварен и општи митрополијски мировински фонд за свештеничке удовице и сирочад.

Као што је познато, до данас постоје такови мировински фондови: у архидијецези карловачкој и у дијецезама: бачкој и пакрачкој. Осим тога ударен је темељ и свршена је предрадња за оснивање сличних фондова и у дијецезама: темишварској, вршачкој и будимској. Свештенство темишварске епархије израдило је прошлога лета нацрт за мировински фонд својих удовица и сирочади. Свештенство вршачке епархије држало је баш ове јесени протопрезвитератске зборове, у којима се саветовало и делотворно приступило к оснивању мировинског фонда за свештеничке удовице и сирочад. У будимској епархији пак ударио је темељ таковоме фонду блажено-упокојени епископ будимски Арсеније, те ће свештенство исте епархије данас сутра на томе темељу такође основати мировински фонд за своје удовице и сирочад.

И тако у свима нашим епархијама или већ постоје, или се оснивају епарх. мировински фондови за свештеничке удовице и сирочад, те је тиме знаменито олакшано, да се на основу већ усвојене саборске уредбе оживотвори општи мировински фонд за свештеничке удовице и сирочад срп. прав. свештенства целе митрополије карловачке. Јер кад се сви постојећи или новоосновани епарх. фодови слију у један — ето нам једног угледног и сигурног мировинског фонда, који одговара усвојеној саборској уредби о општем мировинском фонду! А да ће се постојећи епархијски фондови слити у један општи фонд — ми у то пуно верујемо, јер смо уверени, да друкчије и не може бити.

Али питање о томе сливању свих фондова у један општи фонд неће моћи решити ни усвојена саборска уредба, ни свештенство појединих епархија, ни сабор ни ико други — већ једино општа скупштина свештеничког удружења, која ће се, ако пре не — на пролеће за извесно састати, те између осталих решити и то важно и животно питање својих удовица и сирочади.

— (На знање.) Ми смо у прошлом броју овога листа обећали, да ћемо редом саопштити све оне значајне говоре, који су приликом генералне расправе предлога за устав, на сабору изговорени — но пошто се исти говори сада у засебној књизи штампају, те ће их наши поштт. читаоци скоро у виду засебне књиге у рукама имати, то ми за излишно сматрамо, да те говоре у овоме листу саопштавамо и тиме запремамо место другим стварима, које саопштавања очекују.

НОВЕ КЊИГЕ.

— Архијерејска поука пресвитеру при рукоположењу, саставио по св. писму Платон епископ бачки, превео Ј. Д. Издање „Срп. Сиона“. У Нов. Саду 1892. (Препштампано из „Срп. Сиона“.) Ово красно дело пок. владике Платона одштампано је ради тога, да се у довољном броју примерака уступи преосв. г. г. епископима, да га раздају, као залог праве свештеничке службе новим и старијим свештеницима. Дело ће се дакле свештенству бесплатно раздавати, али има известан ограничен број примерака и на продају, те се дело то за сада може добити у уредништву „Срп. Сиона“ по цену од 30 новч. за један примерак.

— Иларион Роганович, црногорско-брдски митрополит. Написао Дионисије Миковић, управитељ манастира Бањске. (Препштампано из „Срп. Сиона“ за годину 1891.) У Новом Саду, штампарија А. Пајевића 1891. Цена 15 новч. стр. 46. —

— Нови Требевић, велики српски илустровани календар у Босни и Херцеговини за годину просту 1893, која има 365 дана. Година друга. Уредио: Стево Калуђерчић, српски учитељ. Издање и штампа прве српске штампарије Ристе Ј. Савића у Сарајеву. Цијена 50 новчића. — Стр. 127. — Календар овај и по обиму и по изради, а и по одабраној и лепој садржини не уступа ни мало нашим овостраним бољим календарима — па за то га најтоплије препоручујемо онима, којима је намењен.

— Извештај о српској учитељској школи у Сомбору за 1891/92 школску годину. Саставио: Никола Ђ. Вукићевић управитељ. Сомбор, штампарија Фердинанда Битермана 1892. стр. 55. На првом месту у

извештају је од самог управитеља написани некролог пок. проф. Мити Петровићу, затим највиша власт учитељске школе, професореско и учитељско особље, ученици учит. школе, мушки и женски, вежбаоница, опште школског здања, училе, школског врта, пчелињака и покушалишта за свиларство; — даље се ређају извори, из којих се завод издржава и из којих питомци стипендије уживају. Најпосле изложено је делање учитељског особља, стараше о здрављу и опште примедбе о заводу, —

— **Просвјета**, лист за цркву, школу и поуку. Уређује Ј. Сундечић. Година I. свеска I у кн. црног. државној штампарији на Цетињу 1892. —

„Просвјета“ је 1889. године почела излазити као званични лист за цркву и школу, али је смрћу пок. Јов. Павловића престала излазити. Сад се ево на нова појављује, али но изјави уредниковој, од сада неће имати званичнога облика. Цена је „Просвјети“ за Црну Гору годишње 2 фор. а за иностранство 3 фор. Ова прва свеска је под новим уредником лепо уређена. У њоји се налази научна расправа архимандрита Илариона Руварца под насловом: „Владике зетске и црногорске“.

ОГЛАСИ.

Е. 1589. 1. 253. **СТЕЧАЈ** 203, 1—3

Ради попуњења управљеног парохијског места у Кусићу, са платом трећег разреда.

Конкуренти имају своје ваљано инструисане молбенице — путем својих власти — најдуже до краја месеца децембра т. г. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 23 новембра (5. децембра) 1892 држане.

Бр. 29 892. **СТЕЧАЈ.** 197, 2—2

Овим се расписује стечај за учитеља на срп. вероисповедној основној упражњеној школи у Нађфали (тем. вармеђи). Рок стечаја и избора 6. децембра 1892. на св Николу.

Плата је следећа: 200 фор. у готовом новцу, 31 хектолитер и 31 литер шенице у нарави, 40 фор. у име огрева, пристојни стан с баштом од $^1/_2$ јанца, у њиву $^1/_2$ јанца баште, и 4 јанца ливаде и порез платити. Дужност је учитељу десну певницу држати, и све школском уредбом прописане предмете у школи предавати, — и веровођа водити.

Молбенице имају се упутити месном школском одбору. Првенство ће имати који се лично представи.

Из седнице црк. школског одбора држане у Нађфали 12. новембра 1892

Павел Ристић. веровођа. **Вељко Аничић,** председник шк. одбора.

СТЕЧАЈ. 198, 2—3

Овим се расписује стечај на једно упражњено стипендијско место у закладу народних добротвора, Луке Милановића и сестре му Марије Петровићке, за слушаоце реалке или технике. Годишња је стипендија 500 фор. а добија се у десет месечних оброка.

Првенство имају Новосађани.

Молби ваља прикључити: крштено писмо, сведоџбу о свршеним наукама, сведоџбу сиромаштва и лекарску сведоџбу.

Молбе ваља упутити потписаном одбору.

Рок стечају четир недеље од првог увртења.

У Новоме Саду 17. новембра 1892.

Црквени одбор српске православне црквено-школске општине новосадске.

Бр. К. 451. ex 1892. К. 432. **СТЕЧАЈ.** 200, 2—3

Расписује се стечај на упражњено место систематизованог парох. помоћника у Ђурђеву, са дотацијом V. разреда.

Компетенти имају своје довољно биљеговане и сведоџбама поткрепљене молбенице путем предпостављених власти најдаље до свршетка децембра о. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Нов. Саду 29. септембра 1892.

Конзисторија епархије бачке.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странке земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи

шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној њиџаџи, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 50.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 6. ДЕЦЕМБРА 1892.

КО ДА БИРА ОКРУЖНЕ ПРОТОПРЕСВИТЕРЕ?

Прошла је општра и генерална расправа предлога за „нар. црк. устав“ на и расправа предлога за „школски закон.“ Данас, кад је већ и сабор закључен, данас се већ можемо мирније о свему разговарати. Ако се мирно будемо разговарали, сва је прилика, да ћемо се моћи и измирити. Ево ми истакосмо питање: ко да бира окр. протопресвитере? — И то је једно спорно питање, о које се на сабору копља ломила. На инак смо ми пуно уверени, да ћемо се у погледу овога питања са свим измирити и сложити.

Но треба најпре да познамо суштину питања. Треба да одговоримо најпре на питање: шта је управо окр. протопресвитер? Одговор је: Окружни протопресвитер је 1.) парох некоје црк. општине и 2.) орган или чиновник епарх. власти. Добро, добро — али 1, не може бити у исто време 2, не може један човек двома господарима служити, јер или ће једноме добро служити, а другога пренебрећи, или, боље да речемо, неће ни једном ни другом служити како треба.

И тиме је питање на мах са свим просто и разговетно решено. Решено је тако, да ту не може бити ни приговора ни поговора. Решено је тако, е сваки мора признати, да окр. протопресвитер не може бити у исто време и парох некоје црквене општине, и орган епарх. власти, јер свако звање потребује целог човека а не полутину!

А протопресвитерско и парохијско звање, свако за себе тако је важно, тако пуно дужности и одговорности, да је за свако то звање нуждан цео — целцат човек и

то још ваљан, спреман, марљив и савестан човек.

Према томе: парох треба да је — парох, — а прота треба да је прота! Ко хоће да је парох, нек буде парох и нек му је круг рада ограничен на неку црк. општину — а кога срећа послужи, или ко је одабран, да буде окр. прота — нек буде прота, нек буде орган, нек буде рука, нога, очи, уши, уста, срце, душа епарх. власти, нек буде чиновник епарх. управе, те нек служи и дела у своме протопресвитерату, а не да га дужности везују и за неку парохију, те да га исте дужности распињу на крст, који се непречно намеђу парохије му и целога протопресвитера. То је право мученишшво и за самог протопресвитера, ако је савестан у извршавању својих двоструких дужности, а ако није савестан, онда, истина, то није за њега мученишшво, али је свакако страдање и грдна неприлика како за ону црк. општину којој је парох, тако и још више за ону епархијску власт, којој је не само орган, већ као што рекосмо — рука, нога, очи, уши, срце и права душа!

На кад је тако: ко да бира окр. протопресвитера? Али место тога питања, боље је одмах питати: ко да бира пароха црквп. општини — и ко да бира протопресвитера као чиновника епарх. власти? Одговор је готов: пароха као свога духовног пастира, треба да бира црквп. општина, а окр. протопресвитера као чиновника епарх. власти треба да бира сама епархијска власт.

А то значи: **треба одделити звање пароха у црквп. општини од звања окр. протопресвитера**, што га има искључиво да врши у своме протопресвитерату.

Јер о чему се управо врзла на сабору препирка у погледу избора окр. протопресвитера? Ево о чему!

Браниоци предложеног устава тражећи, да окр. протопресвитера бирају скупа сви одсеци епар. власти, сматрали су окр. протопресвитера у првом реду као чиновника епар. власти, па тек у другом реду као пароха дотичне општине, у којој му је седиште — те сматрајући окр. протопресвитера као орган, као руку, ногу, очи, уши, уста, срце, душу епархије и епархијских власти, рекли су опозицији: Ако некоме требају наочари, он неће послати свога суседа, да му их он на своје очи опроба и купи — већ ће сам отићи оптику, те их сам за своје очи опробати, те сам погодити и купити. Ако ми је рука утрнула, ја ћу за своју руку сам себи лека и мелема тражити; ако ми је нога уганула или се зглавак разместио, ја нећу гонити суседа, да он овоју здраву ногу лечи, да моја болесна пође, него ћу сам своју ногу лечити и т. д.

А противници предложеног устава, сматрајући у окр. протопресвитеру прво пароха, па тек онда орган и чиновника епарх. власти, као да су одвратили: Све је то истина, али ако црквп. општини треба „душепопечитель“, ако мојој души треба духовник, дајте да га наше душе бирају, а не да га бирају они, којима он није „душепопечитель“, а којега уз то у главном и не плаћају. Од куда долази епарх. власт, да бира душама нашим духовника — а тога духовника ми да плаћамо!?

Као што видимо дакле јаки су разлози и на једној и на другој страни. Управо и не знаш који су јачи — али ми тврдимо, да су то разлози без разлога, да су то разлози — кад се познаје сама суштина ствари — ништави и недостојни нашег нар. црквп. сабора, у коме седе толики умни и разборити људи! Јер на што се препирати о некој ствари, у којој и једна и друга страна има потпуно право!? Није ли место јалове препирке боље одмах прећи на то, да се питање реши онако, како се једино и даде правилно решити — на да решењем не само и обе странке задовоље буду, већ да се и општој ствари користи!? —

Овако од прилике говорисмо ми дана 13. новембра о. год. г. дру Илији Вучетићу, путујући заједно из Нов. Сада жељезницом у Карловце — и г. др. И. Вучетић дао је тада нама за право и рекао је, да ће он у сутрашњој саборској седници предложити: да се звање окр. протопресвитера, као ор-

гана епарх. власти, потпуно одели од парохијског звања неке црквене општине.

И г. др. И. Вучетић је своје обећање донекле заиста и испунио, јер он је сутра дан, у седници саборској, држаној 14. новембра, у своме дугачком говору рекао пред лицем сабора ове речи:

„Што се тиче избора протопресвитера, ту ја признајем, да је он орган конзисторије и епархијских власти, као што др. Максимовић рече, али зато не могу признати, да је овакав досадањи начин избора неправедан и да би требало, да протопресвитра епархијске власти бирају, као што је у предлогу одборском, јер је он уједно и парох дотичне општине. Кад би он био само орган епархијских власти, а не и парох, само би онда могао пристати, да га по предлогу одборском епархијске власти бирају, иначе не. Ја држим, да у општ код нас нису протопресвитерати добро устројени ни по овоме начину, како до сад постоји, ни по томе како се сад од стране одбора у уставу предлаже, него би по моме мишљењу најцелисходније било, кад би се могло тако удесити, да протопресвитар не буде парох једне општине, него да је само протопресвитар без парохије, дакле једино и искључиво само орган епархијских власти. И кад би тако било, онда не бих имао ништа против тога, да га епархијске власти и бирају. Ја држим да би се то дало и извести, јер кад би се протопресвитерати тако устројили, онда не би било потребан протопресвитарски помоћник, те тако би се плата од 600 фор., која је по предлогу о дотацији њему намењена из јерархијског фонда, могла још у неколико повећати, а осим тога још и допунити с прирезом на општине дотичног протопресвитарског округа, или другим којим начином, те тако би могли поставити само протопресвитре, који не би били уједно и пароси и тиме би се постигло то, да би имали добро уређене протопресвитерате, да би протопресвитри били само органи епархијских власти, које би их и постављале, а општини се не би ускратило право слободног избора свога пароха. (Одобравање са свих страна). То сам само онако узгредно као једну мисао бацио, и држим, да би се о томе могло још размишљати, ако би се дало извести; ал међутим никако не могу пристати, да протопресвитре именују (?) епархијске власти, ако би они били уједно и пароси дотичних општина“.*)

Цитирали смо ево дословце речи и мисли г. дра И. Вучетића у погледу избора окр. протопресвитера, цитирали смо их, јер су то и наше речи и наше мисли, које смо г. доктору и дан пре, но што су изговорене, и пре тога више пута, у томе смислу и правцу саопштавали. Тима речима пак и мислима не треба никаквог коментара. Г. дру И. Вучетићу припада слава и признање, што је он једини у сабору дао израза мишљењу: како би се питање о избору окр. протопресвитера најбоље и најпрактичније могло решити. Он је једини истакао мисао: е би најбоље било звање окр. протопресвитера са свим одделити од звања парохијског, те да прота буде прави прота — а парох само парох и ништа више. Шта више г. др. И. Вучетић дао је израза своме уверењу: „да би се то дало и извести“, те је покушао да изнесе и начин, како да се то изведе. А што је најглавније, г. др. И. Вучетић је изјавио, да, кад би се протопресвитерско звање од парохијског одделило, он онда не би имао ништа против тога, да окр. протопресвитера саме епархијске власти бирају.

На кад је г. др. И. Вучетић са свим нашао прави кључ, како би се то спорно питање најбоље и „најцелисходније“ решило, и кад је он држао „да би се то дало и извести“ — за што није онда поднео у томе смислу позитиван предлог сабору?! Не можемо ни замислити, да он таквога предлога само због тога није хтео сабору поднети — да буде више спорних тачака, о које ће се разбити од свих тако јако жељени споразум! На за што пак није поднео сабору тај свој уметан, целисходан и практичан пред-

*) Види 138. бр. „Бранника“ 3. стр.

лог? Или је зар мислио, да та саборска већина не би примила? То није никако могао мислити, јер оно, што је он о тој ствари говорио, ено је — као што цитирасмо — пропраћено одобравањем са свих страна!

Шта дакле?

Ми смо тога мишљења, да г. др. И. Вучетић није ту ствар свестрано испитао, јер и сам признаје, да је само „мисао бацио“ и да би се о томе могло још размишљати. Уз то се још нама чини, е г. Вучетић нарочито није са свим на чисто: како и из чега би се плаћали окр. протопросвитери, онда, када би им се одузеле парохије и кад би они били само органи епарх. власти — ништа више? Из онога, што је г. др. Вучетић о дотацији таких правих окр. протопресвитера споменуо, још не излази чисто и јасно: од куда, из којих извора и какву би плату примали ти окр. протопресвитери, као органи епархијских власти?

На то питање — које је од пресуднога значаја — ево ми ћемо да одговоримо, у пуној нади, да кад на то питање правилно и ваљано одговоримо, онда сама по себи отпада спорна тачка о избору окр. протопресвитера. Но о томе ћемо у другом броју!

(Наставиће се.)

РЕЛИГИЈОЗНА СУМЊА.

(Наставак).

Кад о ведрој ноћи рашири небо, пред нашим очима, свој азуран, алемима начичкан плашт, — шта се крије у тим висинама? шта су она светла телеса, што светле онде од толико векова у бескрајном простору и мичу се неисказаном правилношћу у своме величанственом току? — Јасноћа је изузетак, тајна је правило; — у унутрашњости ствари има пека величина, која превазилази свако посматрање. Ту величину, ту тајну не осећамо ми само з то, јер не размишљамо; али чим се човек сабере, па посматра ону плаву међу бићима и види, како је утонуо у њихову неизмерност, онда осећа, да га је савладало неко чуство, где се здружује охолост са понизношћу, милина са страхом. Како ли мајушна изгледа онда она философија, која говори о „обичном“ и преза од свега, што је напредно и тајносно“. — „Реците ми ма једну систему, у којој не би било тмине“, говораше још Русо[18]).

Придружи ли се свему томе захтев напретка, који је по себи потпуно истинит и оправдан, али се само напачке протеже на религију и на сам њен најдубљи, најправији садржај[19]), појављује ли се борба против вере у име слободе, савести, државне и друштвене слободе[20]) — како се онда смемо чудити, ако позитивна религија, обузета и равнана таким предрасудама, све већма и већма иде у закутак и човек се од ње одвраћа, као да ни она нема никакове веће вредности и права, таман као и остале дечиње и погрешне представе његове младости? И тиме је усађена, у такову душу, клица дугога, дуживотога, горкога расцена. Ко познаје свет и живот, ко је навикао да гледа око себе и у себе, тај не ће препознати, у нашем прикази-

[18]) Lettre à M.

[19]) Значај и суштину правога напретка дивно је протумачио и приказао Вићентије Лирински још у првим временим вековима: „Зар за то да не буде напретка у цркви божјој? Свакојако и то највећега. . . Али тако, да то буде заиста напредак у вери, а не промењивање. Идеји напретка одговара, да се свако биће рашири само у себи, а промењивање је, кад биће потпуно промене једнога у друго. За то нека расту и напредују напред, и појединци и целе цркве, умишљеност, знање, мудрост, само нека се не изопачује особите у нетој науци, истој мисли, истом мњењу. . . Наука те божанске филозофије (Хришћанства) нека се увек све већма развија, прекаљује, усавршује; ал' није право, да се мења, покваљује, крши. Нека она добије евиденцију, сигурност, јасноћу, али сачувати морску пуноћу, непокварење, особеност.“ Vincent. Lirin. Commonit. Стр. 27-30

[20]) Да је Хришћанство прво и баш оно учинило људе слободнима, доказује историја; само је код хришћанских народа идеја човечанске слободе, достојанства и самоодређења, она, мења и оживотворена.

ваљу, ништа друго, него историју унутарњега живота многих и многих.

Истина, није их мало прошло кроз огањ сумње и спасло своју веру, те ју узносе са славом, јер то благо беше готово изгубљено, па се опет нађе; али шта их још лута нестално и немирно по мору сумње, без дубока, темељита уверења; за то их и баца тамо амо „сваки ветар науке“ у унутарњој борби, која троши најбољу снагу душину и не да им да дођу ни до кака радосна, еле вишега и одређенога погледа на живот, ни до каке јасне, мирне, утешне свести о Богу и свету. На опет су то још најбоље и најплеменитије душе, што но их тако често заведе на странпутицу жива жеља за знањем. За то се и можемо увек надати за њих. Јер

Ко год се својски напти, тежи,
Тога ми можмо спасти“ —

говори анђеоски кор код песника.[21] „Бог не ускраћује своје благодати онима, који се напте, колико до њих стоји,“ каже један теолошки аксиомат. Најпосле ће ипак ступити њихова нога на чврсто земљиште вечите истине, ако нема и других, дубљих узрока, који „заустављају истину“ и не дају да сване у њихову духу.

То је, у првом реду, немар духа, да се икада сврати сам у себе, зазирање од озбиљна испитивања, потпуно уживљење у забаве спољашњега живота, равнодушност према свему вишем и уз то толике лажне представе, а често и савршено, срамно незнање свију дубљих, филозофских и религијозних питања. „Многима не да не достаје само религије, него им куд и камо више не достаје разума,“ вели Фенелон. Једнако беше у многих међу њима, у младости, још идејална правца, још налажаху речи „Бог, истина, бесмртност“, јака одзива у њиховој души; али на брзо олабави та виша тежња; живот тражи своје и сва радња сужава се већма и већма на узан круг онога, што је најближе, најпотребније, најкорисније. Положај и служба ограничавају обзорје и наврћају сву пажњу само на један, одређен правац, службена дужност и рад преотимљу за цело време и сву снагу. „Опасности полутанског образовања,“ вели Хуберт Бекерс, „површног еркутања света и свачега и потпуног занемаривања темељне и дубље студије оних наука, у толико су веће, што су дан данас науке задобиле шири обим, што се већи и шири захтеви постављају свакоме доиста образованом човеку и што се лакше грмљењем за свачим ништа не постиже. Највећма се истиче онде моралан утецај те интелектуалне плиткоће и шупљине, где се оне, у најгорем случају, успну до потпуна презирања свакога знања и свакога вишега правца у животу, а с тим онда, и то готово увек упоредо, иде само најдивљији, најразузданији живот, најгора покварености.“ Ту остаје зар религиозно познање онако, као што беше и у детињству, засуто и заборављено под прашином свагдашњега живота са његовим бригама и невољама, његовим забавама и наслађама. Сви дарови и снаге такова човека развише се и све већма усавршише, само је закржљавио и учмао религијозан смисао, првобитан и непосредан души; све области духа су културисане, све моћи појачане, само лежи пусто и неплодно као нарлог оно најдубље, она језгра, оно, што је најбитније души. На великом другу живота, где се толике хиљаде тискају, где сви јуре једној мети, за иметком, за уживањем, за славом, где један другога престиже, један другога гледи да претече — ту мало њих има каде, мало их има воље, да негују и обрађују тиху, најдубљу, свету област душе или да јој бар поклањају колико толико пажње.

Неоспорна је истина и психолошка нужност: што се већма човек подаје шумном животу спољашња света и његовим наслађама, биле оне сурове или утанчане, чулне или естетичке, све већма опусти у њему унутарњи свет и изумире једини прави — духован живот. И што он дуже живи растројен својим пословима и радовима, уживањима и наслађама, све су дубљи и трајнији трагови, што но их оставља у њему видљив, ташт и пролазан живот. Душа му са свим потања и пропада у валима временитога и земаљскога, он заборавља, да има и другога света и вишега живота од тога, што га он својим очима

[21] Гете, Faust II. V. чин.

гледа и својим рукама шипа. Како ће он да жуди, да тежи за тим, кад тешко да још и мисли на то? „Његов је ум затворен, његово је срце мртво.“

На жалост, многе наше модерне теорије о држави нису знале, да је смер државном животу нешто друго, а не што веће уживање за што већи број уживалаца и прибављање средстава за то, прибављање новца и повћање вредности. Цивилизација им је цигло владавина материје, тачно познавање и употреба њених својстава. По њима је човечји дух постигао своје одређење, ако је увећао животне насладе и смањио телесну беду, речју, ако је нашао тајну — да овде проживи у уживању неколико кратких година. Ако и јесу политичке партије врло разлучене, ипак то беше основна мисао многима; само је комунизам гледао да истера на крај та начела најдоследније, и најбезобзирније, а друге су заостале на по пута.[22]) Васпитање и настава имају неопходно, у тој системи, карактер просте утилитарне теорије. На ипак, као што разум налази у вери свој штит и обрану, тако може и развијање телеснога живота човечанскога и његових добара наћи успешне него и трајна унапређења само у вези са вишим моралноинтелектуалним интересима и у њихову подручју, „јер више развиће личности у религији и вештини и т. д. не сме реметити ни занемаривати развићем њене економне стране,“ вели један новији, национален економ.[23])

[22]) Човеку је одређено да буде срећан; али срећан је само онај који може да подмири своје потребе и то подмирење да обрати у уживање. Величина среће стоји, дакле, до масе уживања, а та опет зависи од умножавања потреба. Што више човек потребује, тим је већма натеран на производњу, а тим више опет може да употреби на своје уживање. На том узајамном гибању основа се савремена социјалне среће. — Та је теорија више допринела, да се стара Европа истани на својих стожера, него сва спекулација самих револуционих политичара.

Радовић, Gespräche aus der Gegenwart im Staat und Kirche стр. 125.

[23]) Шефле, Die National-Ökonomie, Leipzig 1861 стр. 24.

(Наставиће се.)

ГОВОР

Др. НИКЕ МАКСИМОВИЋА

О НАЦРТУ НАРОДНО-ЦРКВЕНОГ УСТАВА.

Говорио у седници српског народно-црквеног сабора од 13. новембра 1892.*)

Славни сабору!

Што сам на крају ове расправе узео реч, чинио сам то нарочито с тога, што — признати морам — нисам био потпуно обавештен о узроцима отпора, који се према предлогу одбора 15-ице о народно-црквеном уставу отпочео у народу а ево довршује у сабору.

Бавећи се од дужег времена са свим другим пословима и не пратећи јавни рад у нашој журналистици — морам признати — да нисам био потпуно обавештен о тима узроцима; морао сам дакле дочекати ову расправу, што је требало да буде светило у овој тами мојој.

Но и то морам признати, да се и после те расправе још једнако налазим у тој тами, још једнако не видим тих великих разлога, са којих господа са противне стране иду тако далеко, да не ће да усвоје овај устав ни за подлогу специјалној расправи; шта више, десило се нешто са свим обратно: у место да сам ја дошао у овом сабору на клупу оптуженичку, као што сам испочетка мислио, сво ја долазим као тужитељ противу Вас, а у обрану народно-црквене автономије наше. (Живо одобравање с десна).

У течају ове расправе пало је много основаних и неоснованих речи, више неоснованих, него основаних, те бих тако имао сада отворено

*) Доносимо овај значајни говор већ и с тога, јер је у посебној књижици штампан са доста замашних погрешака, које су овде исправљене, а доносимо га и за то, јер је ово такав говор, у коме је написана цела прагматика наше нар. црк. автономије, па треба да га наши поштч. читаоци пред собом имају. Уредн.

врло широко поље, кад бих хтео да побијам све противне разлоге. Но ја тога чинити не ћу, већ ћу се ограничити само на најглавније, а главно ће ми бити, да пре свега обележим своје становиште, које заузимам у овом питању.

Осећам некако дужност, да обележим то своје становиште, не само за то, што сам и о овом приликом суделовао при грађењу устава, него и за то, што ми је позната радња прошлих српских сабора око грађења својих уредаба, око осниваља, утврђиваља и развијања српске народно-црквене автономије. Налазећи се у врло озбиљном тренутку, држим, да бих од своје стране учинио велики грех, кад не бих изнео пред славни сабор оно искуство, што сам стекао за време прошлих сабора, у течају непрекидне борбе за наше народне тековине и не бих поменуо неке догађаје, који су се можда — и заборавили.

Нужно је пре свега, ако хоћемо да дођемо на чисто о питању, што се расправља, да се тачно упознамо са данашњим стањем. Данашње стање биће нам огледало, у ком ћемо најбоље видити, како даље да поступимо и шта нам ваља да радимо.

Па какво је данас стање у нашој митрополији, у згради наше автономије? Да видимо, који закони, које наредбе и уредбе важе, по којима се равнати морамо, по којима се данас автономија наша управља и развија.

Пре свега ћу да споменем *деклараторију и конститоријалну систему*, дакле наредбе апсолутне државне власти, које су српском народу и српској цркви протуставно октроисане још у прошлом столећу, и противу којих је листом устао српски народ, а уз њега и јерархија, као што смо онамад чули од нашег вредног хисторика и мога врло поштованог пријатеља Мана Грбића.

Друга је такође октроисана наредба, која данас важи, *кр. рескрипт од 1868.* Ми знамо врло добро, како је постао тај кр. рескрипт. Истина, сабор је донео закључке 1864—5., али ти су закључци донесени под председништвом једног аустријског генерала и ти закључци нису одобрени, него су протуставно у живот уведени кр. наредбом, коју је премашотписао тадашњи угарски министар просвете, барон Етвеш.

Поменуте наредбе ове већ су такове природе, да је првом српском сабору, који се састао после њих, најпречи задатак био, *да их замене са својим, са уставним, вољом народа донесеним и правилном, крупном потврђеним законом* (Живо одобраваље с десна).

Та то видимо у целој Европи, у свима уставним државама, да је тежња сваког уставног народног представништва, да му је прва брига, кад престане изнимно, а успостави се законито стање, да уклони са свога земљишта и последње трагове апсолутизма и да *на основу правног континуитета*, узев у своје руке право свога самоопредељења, успостави или донесе *своје законе* или уредбе, *на дан по њима управља себе и своје послове*. (Тако је, с десна).

Ову корективу, овај први задатак свој, ми у своје време обавили нисмо. А зашто га обавили нисмо? За то, јер смо и у оно доба пали у исту погрешку, у коју сад после двадесет и неколико година хоће и овај сабор да падне. И са те погрешке не могосмо ни до данас доћи до коначног уређења наше автономије. (Тако је, с десна). Ће ја ћу се мало после вратити на овај предмет и онда ћу га опширније разложити.

Пођимо даље. Српски народни сабори од 1870. и 1871., ти су управо почели уставан, автономан рад, али на са свим другом земљишту, које није имало основа у IX. зак. чл. 1868. И тај рад због тога није имао никакког успеха.

Они српски сабори најпре су на том IX. зак. чл. 1868. противном становишту установили *привремену уредбу о изборном реду за српски народни сабор*; а полазећи са црквеног гледишта, установили су *привремену уредбу о уређењу епархија*, и *привремену уредбу о митрополијском црквеном савету*. Установили су још и *привремену уредбу о српском народно-црквеном школском савету, школску уредбу и уредбу о вишим девојачким школама.*

Привремени карактер ових уредаба већ *изискује ревизију њихову*. Нарочито важи то за привремену уредбу о уређењу епархија, што је управо установљена само ad hoc, да се може увести автономно стање у епархији и да се епархијске скупштине изјаве о томе, како да се у будуће устрои епархијско представништво и епархијска управа. За ову уредбу дакле можемо казати, да је најпровизорија; и пошто су епархијске скупштине одговориле своме првобитном задатку, то се подразумева, да се после тога није могле редовно ни држати, нити је администрација у епархијама могла доћи у свој редован колосек. Већ из овога разлагања, какве наредбе и уредбе постоје у нашој автономији, ви-

дите, да постоје с једне стране проти-уставне, које из доба апсолутизма, које из доба уставности, а с друге стране истина уставно одобрене али привремене уредбе самога српског сабора; и већ те околности јасно доказују, да је неопходно потребно било, све те наредбе и уредбе подврћи ревизији. Говорити дакле, да одбор 15-рице није имао тај задатак, мислим, да је са свим неосновано. (Тако је.) Овим је јасно доказано, да је то био његов најпречи задатак и да није одговорио томе задатку, онда би овај сабор имао основа позвати га на одговор и осудити га, али пошто је он учинио своју дужност, јасно је и то, да заслужује пре похвалу него прекор. (Живо одобравање с десна).

Но вратимо се натраг. Каква постоји још уредба? Наше *саборско устројство*, као што је установљено на сабору 1874. а потврђено 1875.

Морам искрено признати, да се са своје стране врло радујем, што је мој старији брат и врло поштовани пријатељ др. Полит обележио саборско устројство као велику народну тековину, а други мој врло поштовани пријатељ, др. Илија Вучетић, као основни камен наше автономије; а сећајући се и других речи, што су речене о томе устројству, знам да их је било, који су казали и *паладијум наше автономије*. Па у ту народну тековину, у тај основни камен, у тај паладијум дирати — какав грех узимамо на нашу душу, господо моја!

Кад бих и ја био тога мишљења, заиста бих и ја то саборско устројство држао за „sacrosanctо“, нити бих се икада усудио, нити бих икада дозволио подмрати темељ, на ком је устројена наша народно-црквена автономија. Истина *ја сам био од оних људи, који су у српском сабору највише говорили за то, да се усвоји и установи то саборско устројство* — и где каква промена, господо моја!? Какве чудне прилике, да онај човек, који је негда градио, сада у несвести своју хоће да разграђује зграду, у којој се тако дивно одомаћила автономија наша!

Но да видимо, *какво је то саборско устројство?* Пре свега ћу разгледати га по својој форми, по своме облику; најпре ћу да га посматрам као један део наше целокупне аутономне организације.

То саборско устројство регулише наш сабор и саборски одбор — па ништа више; дакле прекида ону органичку целину, која треба да буде представљена и онда, ако ћемо се држати тога становишта, да нам ваља градити само појединс статуте. Јер где је митрополијска црквени савет, где је школски савет, где су те две средишне власти, којима је место у саборском устројству, које тек са тима трима властима чини једну целину! (С десна).

Да видимо, господо моја, како изгледа сам саборски одбор? Ту ћете видити збрку и смесу, коју — морам искрено признати — и ако сам много књига претурио преко руке, учећи се државном праву (др. Вучетић: ти си био референт) — дођи ћу ја и на то, — нигде видео нисам. Саборски одбор је стална власт као контролна и извршна и као управа српских народно-црквених фондова, а као други односно трећи форум за решавање призваних административних ствари, провизорна је власт, јер решавање тих ствари, поверено му је дотле, док сабор орган на ту цељ не створи.

Да видимо сад где је митрополијски црквени савет, који би требао да чини један део саборског устројства? Овај савет морамо тражити чак у уредби од 1871. г., јер и данас још важи она привремена уредба, коју је сабор 1870. установио, а круна 1871. одобрила. Па кад узме мо ту уредбу и хоћемо да нађемо *делокруг митрополијском црквеном савету*, где ћемо га наћи? Морамо ићи натраг чак за једно столеће, па ћемо га наћи — *у конзисторијалној системи*. (Смеј.) Тако исто стоји и са школским саветом, (др. Вучетић: мало друкчије); школски савет је регулисан привременом уредбом од 1871., делокруг му је означен најпре у кр. рескрипту од 1868. а после у школској уредби од 1872.

Но пођимо даље. Један део саборског устројства зацело је и изборни ред. Изборни ред и саборско устројство у целом свету чине једну целину, па ако и нису увек у једном закону, сматрају се као саставни делови једног закона. У нас је изборни ред не у саборском устројству, него у привременој уредби од 1871., која је установљена на дијаметрално опречним начелима од оних, на којима је грађено саборско устројство, што ћу у течају расправе и доказати.

На још имамо један део саборског устројства, који је од њега одељен и до данас још законито неустановљен. Видимо, да се нпта више поједине гране чупале из делокруга му на се захтевало, да се засебном уредбом регулишу, а то би била засебна уредба о избору митро-

полита-патријарха. Дакле, господо моја, скупите све те делове, на све стране растурене — мени то изгледа као разбијена војска — на подајте их ма коме законодавцу у руке, *који зна шта је кодификација, па ни један не би друкчије радио, него што је одбор 15 нпр. Све да смо се бацили и на становите, да нам вала домисли поједине уредбе, ипак би морали поменуте поједине делове саставити у једну органичну целину.* (Тако је, с десна).

Оволико сам нашао за нужно да наведем са *формалне стране*, а сад допустите да пређем на *стварну страну саборског устројства*.

И овај једини закон наш или уредба, немојте мислити, да је потекла иницијативом сабора или појединих посланика. Ко зна оне тешке околности, под којима су се српски сабори састајали, тај треба да зна, да је *ово саборско устројство, тај основни камен и паладијум наше автономије, та наша народна тековина — управо диктат државне власти*. Онда смо се ми, господо моја, налазили у критичком положају и ми смо морали тако усвојити, како је државна власт желила од нас. И заиста чудновата је та појава у нашем јавном животу; *кад добијемо слободу, да градимо своје законе сами, онда смећемо сами себи и ништа нам није по вољи, а кад други добу, па смећајући нашој слободи, принуде нас, да примимо, што нам се даје, онда нам је то по вољи*. Шта више, после неколико година, оно, што смо морали примити, на сва уста проглашујемо као неку *тековину*, као неки *основни камен и паладијум* целе наше автономије. (Тако је, с десна).

На сад да видимо, какво је то саборско устројство по садржини? Нема у њему може бити §-фа, у ком нема нешто октроисано; октроисан је назив нашој цркви, у самом тексту му има октројака, којима су окрњена автономна права наша, делокруг сабора је проти-автономно скучен толико, да државна власт на основу наше уредбе врши нека заманша права, која јој по државном закону не припадају нити могу припадати и најпосле, овим саборским устројством уведена је провизорија у нашој автономној управи са привременим чиновништвом, што и дан данас још једнако траје. Изнад свих ових мана, најгрђа му је она позната клаузула, којом су тако рећи, *сва наша аутономна права секвестрирана*. Ми смо се тешили испрва, да је та клаузула излив врховног надзорног права државног, да је recursus ab abusu, дакле заштитна мера, којом држава сузбија нападаје на своја суверена права у интересу јавног поретка, права и независности држављана. Међутим, та је клаузула, као што се схваћала, а и данас још схваћа од стране државне власти, са свим нешто друго, она значи: *да је наша највиша аутономна власт не овде и Карловцима, него у Будим-Пешти*. Немамо ли дакле, господо, право, кад хоћемо пре свега да ревидирамо саборско устројство и тим освојимо земљиште, на коме, на нашу грдну штету, не ми, већ други господаре. (Живо одобравање с десна). Мој врло поштовани пријатељ, др. Полит, казао је: „то је тековина, не дирајте у то“, а на свршетку свога говора рекао је, да се теши, ако би се сабор и безуспешно разишао, да остаје садашње стање, он се задовољава, *да врховна аутономна управа не дође у наше руке, него да остане и на даље у туђим рукама*. (Тако је, с десна).

Но, славни саборе, морам и то приметити, да је српски сабор у оно време, кад је саборско устројство санкционисано и у сабору обнародовано, донео закључак — а говори се и пише, да сабор није ништа учинио — да ће се *првом приликом* поетарати, *да се саборско устројство преустрпји тако, како би се прва државе са автономним правима српског народа, могла у склад довести*. И ето одговора др. Политу на његово питање: *одкуда нама мандата за ревизију*. Ми смо ову прву прилику после санкције саборског устројства употребили, да извршимо до сад неизвршени закључак сабора од 1875. (Живо одобравање с десна).

Пређавши све наше постојеће уредбе предочио сам славном сабору жалосну слику нашег данашњег стања и ја сам уверен, да нема ни једнога члана овога сабора, који не би увидио потребу, управо преку нужду, да се постојеће уредбе ревидирају. Шта више српски народ је путем својих аутономних представништва, у општинским и свархијским скупштинама, у саборском одбору, иштући сазив српског сабора једно дао сваком приликом живога израза својој жељи, да се *коначно уреди српска народно-црквена аутономија*, и тим обави наш најпречи задатак. Континуитет те тежње око коначног уређења аутономије наше заступа ова наша странка Ко познаје интенције сабора од 1879., тај ће врло добро знати, да је и томе сабору била намера — и ако је пошао другим путем,

— та, да установљењем појединих уредаба и ревизијом саборског устројства ослободи автономију нашу од сваког страног утицаја и најпосле да компилацијом целу автономну организацију сведе у један кодекс. На томе сабору било је исто тако две странке, као и сад, једна је хтела радити, а друга не, док се нисмо у општој конференцији сложили у програму рада, који смо сви једнодушно прихватили, а тај је био: *ревизија постојећих уредаба и коначно уређење целе аутономије.*

Да је нужна ревизија, говори још један разлог, тај разлог је сво овај. Баш мој велештовани пријатељ др. Полит, а уз њега и др. Вучетић пре две године, дакле није далеко, заступали су на сабору становиште, да се сабор не упушта у избор митрополита-патријарха, док се не потврди уредба о избору. Та је уредба враћена непотврђена, нема је више. Сад ја питам ту господу, кад би сада била сеједница (седај боже, с десна), какав би положај заузели у том случају? (Жагор с лева.) Ако би заузели онај стари, онда питам, зашто висте сада . . . (Вика с лева: бирали би по декларацији.) На онда зашто висте и пре две године бирали по декларацији? (Живо одобравање и смеј с десна.)

(Наставиће се.)

ШЕМАТИЗАМ

ИСТОЧНО-ПРАВОСЛАВНЕ АРХИДИЈЕЦЕЗЕ СРЕМСКО-КАРЛОВАЧКЕ ЗА ГОДИНУ 1892.

У Новом Саду. Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића 1892. Стр. 80.

Чудновата је појава, да се код нас кад што на ситније и незнатније ствари већа брига полаже, него на крупне и најважније ствари. Да н. пр. новосадска и карловачка гимназија једне године не изда свога извештаја — јавно мишљење би се на мах узбунило, те би, без сумње жестоко осудило дотичне управе, што не паддоше извештаја о заводима, којима управљају. Наравно, ми смо се навикли, да с године на годину добијамо и читамо извештаје о нашим гимназијама, учитељским и вишим девојачким школама — па кад би на једанпут ти извештаји изостали, ми бисмо се због тога узбунили, те бисмо се бацили на поље оправданих прекора и осуђивања. А где, наш највиши просветни завод, наша богословија у Карловцима пуних 15 година није издавала свога извештаја — па је ретко коме од нас падало на ум, да због тога завод осуђујемо — него смо лепо и мирно ћутали и без тога извештаја, као што смо већином ћутали и ове године, када смо га добили у лепом облику, од вреднога привр. ректора г. проте Јов. Вучковића. Види се дакле, да смо ми прилично немарни и кад немамо нешто, што нам треба.

Но друго нешто хоћемо да нагласимо, кад овако почесмо са извештајима наших просветних завода. Хтедосмо овим речи, да управе наших просветних завода или редовно издају, или бар у опште осећају потребу, да издају годишње извештаје о своме животу и раду — па да тим извештајима обавесте народ о самом заводу, о његовим приликама и непрѝликама, о учитељима, ученицима, наставном плану и т. д. На када појединих наставни заводи, којима је круг рада истина важан, али сразмерно ипак доста ограничен — издају такве годишње извештаје, *за што да не издају сличне годишње извештаје о раду своме и наше нар. црк. аутономне власти, којима је круг рада далеко шири и пространији, а и значај по црквено-народни напредак далеко већи и значајнији?!* За што наше епархијске, па и митрополијске власти не издају сваке године извештај о животу и раду своме — и извештај о целокупном стању оне области, којом управљају!? За што да ми немамо сваке године штампане извештаје, или шематизме свих наших епархија? Та кад заслужује један просветни или чак и новчани завод, да се о њему извештај напише и јавности преда — *камо је вредно написати извештај и о целој једној епархији, у којој су организоване епархијске, протопросвитерашке, мештанске црк. нар. власти и органи, о епархији, у којој су школе наше црквене и школе, свештенство и учи-*

шелство, наш срп. прав. народ са својим црк. народним религиозним, моралним и културно-просветним животом, о епархији, у којој су наше црк. општине, са својим црквеним, црквено-општинским и школским управама, које управљају свим црквено-општинским делима и пословима, те својом управом и својим радом судбоносно утичу на целокупан развитак и напредак наше цркве и школе, а по томе и на целокупан наш црквено-народни живот и опстанак!

За иста би нам такви годишњи извештаји о нашим епархијама, о радњи и деловању епархијских управа — а уз то годишњи извештаји о целокупном стању појединих епархија — одвеј нужни и потребни били. Јер такови годишњи извештаји дали би нам верну слику појединих епархија, те бисмо у опште могли сазнати све, што нам је о цркви, школи и о целом народу нашем преко потребно да знамо. Дознали бисмо из тих извештаја: *колики смо, какви смо, какви треба, а какви не треба да смо*, — дознали бисмо: *које и какве су нам цркве и школе наше*, гледали бисмо пред собом наше *свештенство* и *учитељство*, наше *школе* и *просветне заволе*, наше *црквене општине* и у главним цртама *целокупан живот нашега народа* — те бисмо из свега тога могли извлачити спасоносне поуке, доктринарне и практичне користи, мудре савете и наметне опомене, драгоцено искуство и целисходна упутства — па свим тим користећи се, могли бисмо много помоћи развитку и напретку наше цркве, школе и народа.

На те мисли дошли смо прелиставајући „Шематизам источно-православне српске архидијецезе сремско-карловачке за годину 1892“. Обрадовасмо се овоме шематизму, јер нам је он весник, да ће и друге епархије и епархијске власти похитати, да издаду шематизме њиховој управи поверених епархија, те да ћемо данас-сутра доћи до тога: да све епархије сваке године издају своје шематизме и извештаје. Када се издавање шематизма у самој архидијецези, дакле у центруму отпочиње — ми се онда тврдо надамо, да ће и друге епархије такове шематизме издати, јер *добар пример, кад још из центрума потиче*, треба да се свуда вољно и радосно усвоји. Све наше епарх. управе треба да донесу еходне закључке, да ће *у будуће сваке године издавати шематизме или извештаје* њиховом старању поверених епархија — и кад до-несу такове закључке, треба уједно да се постарају и настоје, да се ти закључци тачно и *изведу*.

Нема сумње, да је састављање таквих шематизама из многих разлога, данас још са врло многим тешкоћама скопчано. Међу тим тешкоћама прва је, што терет око састављања таквог шематизма пада обично на плећа епарх. бележника, који је — поред осталог званичног особља епарх. управе — и онако тотално преплављен толиким другим званичним дужностима, да их тек уз највеће напоре може извршити. Но то ваљда неће дуго тако остати — а и док је овако, треба да се наће начин, да се епарх. бележнику бар у нечему посао олакша те да досле, да поред извршења осталих својих дужности сваке године и шематизам дотичне епархије приреди и изда. А ако епарх. бележник никако не би могао на то досћети, да састаља шематизам — ваљда ће се и осим епарх. бележника у свакој епархији наћи (ако се буде тражио) згодан и способан човек, да на основу прикупљених података, у својој доколици, добар и ваљан шематизам уреди и састави.

Друга је велика тешкоћа при састављању шематизма у томе: што још ни данас немамо пута и начина, како да приберемо све оне податке који су нам нужни за шематизам — а уз то, да ти податци буду са свим тачни и веродостојни. Према данашњем стању нашем овоме се злу неда тако лако доскочити, јер при данашњој системи наше епарх. управе једва можемо да дознамо и број душа у појединим парохијама и епархијама — а не да можемо дознати и ситније појединости. Но и томе треба помоћи тражити, а ми верујемо, да се поред добре воље и потребне енергије епарх. власти и томе злу може бар до неке доскочити. У осталом, нека се само редовно појављују шематизми у свима епархијама, на ма у почетку и не било у њима све оно, што би требало да је — па ма и не били тако тачни, као што би се захтевати могло. Сваки је почетак тежак — „ал кад се преброди почетак, што даље, све ће лакше и боље ићи.

И овај „шематизам“ архидијецезе карловачке, што га пред собом имамо, не одговара са свим свима захтевима доброг и тачно уређеног шематизма — али нама је ипак јако мила његова појава. Овај шематизам, и ако није право, чисто и верно огледало стања у архидијецези карловачкој, ипак нам он приказује,

каква је, у главним цртама та карловачка архидијецеза. Догодиньи шематизам исте карловачке архидијецезе ваљда ће нам моћи и више што казати!

Но да пређемо на сам приказ тога шематизма!

На првом, насловном листу истога шематизма налази се лепо израђена и доста добро погођена слика Његове Светости преузв. *г. Патријарха нашег Георгија*, као поглавара и управитеља архидијецезе сремско-карловачке. За тим одмах на првом месту, долази у шематизму чланак нашег ученога историчара г. *И. Руварца*, архимандрита гргетешког, под насловом: „*Православни српски манастири у Срему*“, у коме чланку учени г. писац у кратким цртама износи најважније податке из старије историје свих наших фрушкогорских прав. срп. манастира. Ти податци долазе од човека, који најбоље познаје историју наше цркве и манастира — те се на њих потпуно ослонити можемо, па баш за то су нам ти податци врло драгоцени. На сваки начин, да је уважени и учени г. архимандрит имао много што-шта и више рећи из старије историје наших манастира, али он је у главним цртама обележио само оно, што је најважније, а у појединости се није подробније упуштао. Међу тим у том његовом чланку наћи ће касније писац историје наших фрушкогорских манастира драгоцена упутства и сигурну основну грађу — управо костур старије историје фрушкогорских манастира.

Иза тога чланка г. архимандрита И. Руварца долази табеларан исказ: колико је калуђера било у сваком поједином фрушкогорско-сремском манастиру, 1753. год. (у свима свега 186.), 1786. год. (у свима свега 136.), 1815. год. (96.), 1824. год. (83.), 1846/47. год. (90.), 1878. (49.), 1884. год. (57.) и најзад 1892. године, у свима фрушкогорским манастирима било је свега 65 калуђера.

После овога исказа долази име и потпуна титула архиепископа-дијецезана, Његове Светости г. Патријарха Георгија, са кратким податцима о животу му, — за тим „патријаршески двор“ (према одређењу прев. декларације), где је изложено, да двор има 4 протосинђела, једног протођакона и једног дворског капелана — а синђелско и архиђаконско је место „вакантно“. Под овим насловом помиње се, да је библиотекарско место „непопуњено“ — а то не стоји, јер декретом Његове Светости г. Патријарха Георгија од 4. октобра 1890. год. за патријаршеског библиотекара и архивара именован је јеромонах *Сергије Шакрак-Пићић*, уредник овога листа, само што он своје место до сад још није заузео, јер је по већој потреби јавне црквене службе, именован међувремено за епарх. бележника епархије бачке, а кад та потреба престане, он заузима место, које му је декретом опредељено.

После двора долази у шематизму погрешан наслов „епархијска скупштина“ у место „архидијецезалне скупштине“, те се под тим насловом наводи именик чесника и чланова архидијецезалне скупштине. За тим се саопштава именик архидијецезалне консисторије, административног и школског одбора, имена чланова „конс. комисије“ за покушај помирења несагласних брачних парова и имена чланова „комисије за полагање стечајног испита“. — Иза тога долазе редом наши фрушкогорски манастири, те је код сваког манастира назначено: ко му је настојатељ, која братија живе у њему, а која су ван манастира, на парохијској и другој којој служби.

Ово што је о манастирима речено, врло је мало и непотпуно, јер код сваког манастира су наведена само имена калуђера — а ми мислимо да калуђери и манастири не значе једно и исто.

Испред имена калуђера требало је бар то назначити: каква је манастирска црква, коме је посвећена и кад држи храмовну славу — као што је то и код појединих парохија назначено. Исто тако требало је назначити: који манастири имају у „прњаворима“ парохије, јер познато је, да готово сви фрушкогорски манастири имају у „прњаворима“ своје парохије, или парохијице, у којима калуђери парохијске дужности врше. Такови манастири, који имају своје парохије, имају за исте и нарочите матрикуларне записнике, па је требало навести, кад је вођење тих записника у манастиру отпочето, колико има у ком прњавору срп. прав. душа, брачних парова, срп. прав. домова, има ли у прњавору школа и колико има школске деце, — у опште требало је уз манастире и дотичне прњаворе исто тако описати, као што су и друге парохије описане. Тиме што то није учињено, остало је 12 прњавора, дакле 12 малих парохијица, не само неописаних, већ ни споменутих. А у тих 12 прњавора — по нашем рачуну живи најмање

око 2000 срп. православних душа, које није никако требало из шематизма изоставити, јер и то су наше срп. прав. душе! Некоји манастирски прњавори су као н. пр. Крушедол и Грегетег добро уређена села, која имају своје школе и учитеље, те ни мало не уступају другим мањим селима и засебним парохијама. Пошто пак таки прњавори нису описани под насловом „парохије“ требало их је описати, код дотичних манастира, којима као парохије припадају.

Код манастира могло се у главном описати и материјално стање појединих манастира, а исто тако требало је назначити и број манастирских ђака у сваком поједином манастиру, јер кад се код парохија назначује, колико има у њима школске деце, требало је и код манастира навести, колико има у сваком поједином питомаца, који се у манастиру за монашки чин спремају.

(Свршиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Одгода српског нар. црквеног сабора.) После петонедељног истражног, али доста бесплодног рада наш нар. црквени сабор у Карловцима одгођен је на неизвесно време. Сабор је отворен 24. октобра, а 30. новембра држана је последња седница.

У понедељак 30. новембра о. г. дошао је у сабор Његова Ексцеленција, г. кр. повереник барон Федор Николић, те је овогодишње заседање саборско затворио овим говором:

Поштовани сабору!

На темељу овлаштења подељеног ми највишим решењем Његовог царског и апостолско-краљевског Величанства данам у Велсу 22. Новембра (4. Декембра) текуће године одгађам овим у име Његовог Величанства седнице овог сабора на неизвесно време.

Да Бог поживи и уздржи Његово царско и апостолско краљевско Величанство, Франца Јосифа првог. Живио! Живио! Живио!

За тим је Његова Светост г. патријарх српски Георгије ословио г. кр. повереника овим речима:

Ваша Преузвишености,

Господине кр повереник!

Као што сам срећан био при растанку овога ванредно сакупљеног сабора, у име заступника верно оданог народа српског Преузвишеност Вашу замолити, да благоизволите најпонизнију изјаву хомагијалне верности и непоколебиме подајничке оданости, на подножје престола Његовог Величанства, најмилостивијег Господара и краља Франца Јосифа првог положити са изјавом најтоплије благодарности наше, што нам је по очинској љубави и доброти својој ванредни састанак народно-црквеног сабора овог најмилостивије дозволити благоизволео — тако и у тренутку овом, када се седнице сабора тога на највишу заповест Њег. ц. и кр. Величанства по Вашој Преузвишености на неизвесно време одгађају, — част ми је у име своје и заступника народних, и на тој очинској милости топлу благодарност нашу изјавити, јер се надамо, да ћемо прекинуте седнице саборске и опет у најкраћем времену, по милостивој дозволи Његов. Величанства наставити и продужити моћи, како би започете и недовршене народно-црквене аутономне послове своје, на задовољство Њег. Величанства, на корист и унапређење св. цркве наше и наставе а на душевно сазидање васцелога народа нашег докончати и уредити могли. — Усљед чега и молимо Вашу Преузвишеност да и овом пригодом будете верни тумач наше лојалне верности и оданости према Њег. ц. и кр. ап. Величанству најмилостивијем Господару и краљу нашем Францу Јосифу првом!

Благодарећи још и Вашој Преузвишености на положеном труду и стрпљењу,

као и осведоченој љубави и благонаклоности према заступницима овог сабора, молимо вас, да нас и на даље задржите у тој љубави и благонаклоности, као што ћемо се ми свагда радосно и са задовољством сећати и спомињати Вашу Преузвишеност.

А сада усклицимо сви једнодушно: да живи Њег. ц. и ап. кр. Величанство наш милостиви и добри краљ Франц Јосиф први!

Да живи Његова Преузвишеност г. кр. поверенник барон Феодор Николић од Рудне! — Живио!

Овај говор Његове Светости пропраћен је од целога сабора једнодушним бурним усклицима: Живио г. кр. поверенник! Живио!

Пошто је за тим Његова Преузвишеност г. кр. поверенник саборску дворану напустио, Његова Светост г. патријарх српски Георгије изговорио је сабору речи, које најбоље карактеришу целу радњу саборску.

Говор тај Његове Светости гласи:

„*Славни сабране!*

После 38-дневног мучног и трудбеног саборисања нашег, дошло је ево време да се разилазимо и сваки својој кући пођемо.

Признати морам, да сам са далеко већом и лепшом надом у сабор ушао, него што из њега излазим, те да сам се и далеко бољем успеху надао, него што је постигнут.

Жао ме је, што не могосмо до жељеног споразума доћи, и што су нам баш с тога најглавнији предмети нерешени и неуређени остали.

Но и ја се ипак тјешим и не очајавам, јер се надам, да ће од сеће ствари наше, користећи се све три странке овом бесплодном борбом, на боље поћи, само ако сложно и својски порадили будемо на томе, да се распаљене страначке страсти стишају, и не будемо један другог сумњичили, нападали и вређали, као што то на жалост код нас обично бива, — него ако нас у раду нашем руководила буде узајамна љубав и међусобно повереље, без чега не може никакав посао напредовати, а још мање срећном крају привести.

У томе уверењу дакле, да ћемо се на најближем састанку саборском измирени и споразумни састати, те да ћемо и велеважна, а још неуређена дела, тичућа се народ. црквене аутономије наше лакше и успешније, на опште задовољство решити и довршити моћи: — пратам се од вас, велештована господо заступници народа, са жељом, да долазеће благе дане, у кругу својих милих и драгих породица радосно и весело проведете.

Бог мира и љубави нека буде са свима вама и нека вас све без разлике благослови!“ —

И овај говор Његове Светости пропраћен је од целог сабора без разлике странака, бурним и громовитим усклицима: Живила Његова Светост г. Патријарх Георгије! Живио Патријарх!

И тиме је закључена последња седница овогодишњега сабора, са уверењем и надом, да ће се у фебруару, а најдаље у марту месецу будуће године сабор наш на ново састати, да доврши оне многе и важне послове, које овом приликом, са дуге бесплодне борбе и препирке до вршити није могао.

После затварања сабора све саборске странке без разлике предстале су Његовој Светости, да се с њим опросте, те су том приликом све странке једнодушно молиле Његову Светост, да у своје време учини расположење, да се наш сабор у фебруару или марту месецу будуће године безусловно сазове — те да се недовршени послови тада доврше, надајући се сви, да ће тада жељени споразум моћи постићи.

И тако се народни заступници после 5-тонедељног рада разидоше и одоше у средину својих бирача, да им дају рачуна о раду своме. Тај рачун што ће га нар. заступници дати својим бирачима — не може никако бити повољан. Јер узимајући грдан трошак, што га је овај сабор у бесплодној борби утрошио — врло је мало послова дефинитивно и као што треба свршио. Свршио је тобоже две мировинске уредбе, школски закон и уредбу о дотацији свештенства — али све је то тако површно свршено и лабаво расправљено, да би се све те свршене ствари већ сутра по ново могле узети у расправу — јер већ сад се примећују у тим донесеним уредбама такови органични недостатци, да ће се тешко моћи у живот привести дотле, док се најпре „нар. црквени устав“ не донесе. Они који су од „устава“ направили критичко питање и који су у главном спречили, да се тај устав коначно не расправи, носе на души својој одговорност за цео неуспех овог прошлог сабора!

ЧИТУЉА.

(† Стефан Станковић) парох Дебелобрдски. Дне 20-ога новембра о. г. изволело се је промислу Свевишњега — пароха Дебелобрдскога преселити из временога у вјечни живот. Покојник је путујући у зимско вријеме од своје куће у Бунићу к парохијалној цркви у Дебелом Брду, добио болест, која га ево и у гроб свали. Живио је 63 године, а пословао у винограду Господњем преко 37 год. У пошљедње вријеме већ је тако био ослабио, да никако није могао своје дужности свршавати; за то му је и епархијска власт у Плашком додијелила личног помоћника Јована Будисављевића, коме је и управа парохије предана.

Покојник је био врло вриједан господар, вртан пријатељ, вјерни и искрени друг, а по спреми и свештеник.

Послије њега остаје мимо удомљену и прошкрбљену дјецу удовица супруга са још једном неудомљеном ћерком.

На покопу му скупно се је лијеп број пријатеља, знанаца, а многобројна паства његова, из уважења наспрам свога пастира скупила се да га до цркве, којој је толико година служио допрати, ту да се Богу за покој његове душе помоли и да њиој земљи, у огради црквеној, у наручај преда тијело његово.

На опијелу чинодјејствовао је високопречасни г. прота коренички Василије Кнежевић са свештеницима Даном Будисављевићем, који се је у име свештенства и народа са неколико ријечи са покојником опростио, Андријом Зобеницом, протопресвитератским капеланом, Миланом Машићем, администратором парохије буњићске и Јованом Будисављевићем, администратором парохије Дебелобрдске. Дужну и пошљедњу пошту одао му је и комшија његов, брат и врли пријатељ, изнемогли и на очима обољели парох буњићски, Стеван Кукић, који је опијелу присуствовао. И тако лијем ни Ваведење Пресвете Богоматере у 2 сата послије подне, у огради цркве Дебелобрдске предадосмо тијело служитеља олтара Божјег, пароха Стефана Станковића, а Богу се за упокој његове душе помолисмо и молимо.

Мир пепелу твоме а вјечни ти спомен међу нама!

М. М.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 198, 3—3

Овим се расписује стечај на једно упражњено стипендијско место у заклади народних добротвора, Луке Миланковића и сестре му Марије Петровићке, за слушаоце реалке или технике. Годишња је стипендија 500 фор. а добија се у десет месечних оброка.

Првенство имају Новосађани.

Молби ваља прикључити: крштено писмо, сведоџбу о свршеним наукама, сведоџбу сиромаштва и лекарску сведоџбу.

Молбе ваља упутити потписаном одбору.

Рок стечају четир недеље од првог увртења.

У Новоме Саду 17. новембра 1892.

Црквени одбор српске православне црквено-школске општине новосадске.

СТЕЧАЈ. 199, 2—3

На овдашњој срп. прав. вел. гимназији има се ради обучавања ученика у ноталном певању и музици установити место стручног за то учитеља са годишњом платом од 800 фор. а. вр.

Који на то место компетовати желе, имају своје молбенице са сведоџбом о оспособљењу своме до конца децембра о. г. (по новом) подсаном Патронату поднети

Из седнице Патроната гимназије у Карловци 8. (20.) новембра 1892 држане.

Патронат срп. прав вел гимназије карловачке.

Бр. Е. 451. ex 1892. К. 432.

СТЕЧАЈ. 200, 3—3

Расписује се стечај на упражњено место систематизованог парох. помоћника у Ђурђеву, са дотацијом V. разреда.

Компетенти имају своје довољно биљеговане и сведоџбама поткрепљене молбенице путем предпостављених власти најдаље до свршетка децембра о. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Нов. Саду 29. септембра 1892.

Конзисторија епархије бачке.

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

201. 2—3

Управа манастира Гргетега издаваће путем јавне дражбе дана 3. (15.) децем. о. г. Пошаћу као и Риболов у својој на Дунаву лежећој ади „Козјак“ на три године под закуп.

Сваки који дражби приступити жели, има $10^{0}/_{0}$ од извикане цене у име вадијума положити. — Ближи услови могу се увек код управе видити.

Дражба ће се обавити у 10 сати пре подне.

Управа манастира Гргетега.

Е. 1529.
I. 282.

СТЕЧАЈ

203. 2—3

Ради попуњења упражњеног парохијског места у Кусићу, са платом трећег разреда.

Конкуренти имају своје валано инструјисане молбенице — путем својих власти — најдуже до краја месеца децембра т. г. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 23. новембра (5. децембра) 1892. држане.

СТЕЧАЈ.

205. 1—3

На упражњено место пароха у Сурдуку са платом IV. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје валано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им Протопрезвитера до конца децембра о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 15. (27.) новембра 1892. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

Број: 108 из 1892 шк. школ. одбора.

СТЕЧАЈ.

204. 1—3

Усљед решења в. кикиндског српског школског одбора, донесеног у данашњој седници под бројем 108 из 1892. овим се расписује стечај на једно учитељско место на српским народним вероисповедним школама у Вел. Кикинди. —

Са овим местом скопчана је годишња плата од 550 фор. а. вр., слободан стан у нарави и $4^{1}/_{2}$ јанца земље, на коју земљу учитељ порезу и све јавне терете плаћа ван одкупа, — или 550 фор. а. вр. годишње плате и 200 фор. а. вр. у име станарине без земље. —

Дужности су прописане високом школском уредбом, а осим тога дужан је учитељ у цркви појати. —

Од проситеља тражи се осим оспособљења, високом школском уредбом прописаног, и оспособљење за мађарског језика. —

Потписани школски одбор задржава себи право, да према потреби додели разред изабраном учитељу, а тако исто задржава себи право, да одреди и то, хоће-ли изабрани учитељ добити стан у нарави и $4^{1}/_{2}$ јанца земље, или осим плате годишње још само 200 фор. а. вр. у име станарине, а земљу не.

Рок стечају траје шест недеља од дана првог увршћења овог стечаја. —

Молбенице са нужним сведоџбама снабдевене, имају се потписаном школском одбору поднети. —

Из седнице велико-кикиндског српског школског одбора, држане у Вел. Кикинди 16 (28.) новембра 1892 године. —

Др. Иван Веселиновић, перовођа.

Др. Ранко Гранић, председник.

„Српски Сион“
излази сваке недеље на великом табаку.
Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.
Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи
шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.
За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.
Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 51.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 13. ДЕЦЕМБРА 1892.

КО ДА БИРА ОКРУЖНЕ ПРОТОПРЕСВИТЕРЕ?

(Наставак и свршетак).

Уместо да одмах одговоримо на питање: од куда, из којих извора и какву би плату примали будући окр. протопресвитери, ми ћемо најпре да питамо: Од куда и из којих извора ће примати своју плату т. зв. протопресвитератски школски надзорници, који се у новом — од свих саборских странака једнодушно примљеном „школском закону“ у живот приводе?

200. §. истог „школског закона“ одговара, да протопресвитератски школски надзорници примају плату из нар. црквених фондова.

Дакле: и окр. протопресвитери ће примати своју плату такође из нар. црквених фондова!

Јер што би био, или што ће бити протопресвитератски школски надзорник за школу, то ће бити окр. протопресвитер за цркву и црквену општину. Онај ће надзирати школу, учитеље и школску децу — а овај цркву, свештенство, црквену општину и све верне. **Онај ће бити орган једног епарх. школског одбора — а овај ће бити орган двају одсека епарх. управе т. ј. орган епарх. консисторије и епарх. администр. одбора.** Ако је истина да су нам црква и школа два ока у глави — онда треба да су нам та оба ока наша једнако мила и драга, јер нам оба подједнако требају. Ако заслужује школа, да јој дадемо посебног протопресвитератског школског надзорника, и да тога надзорника из нар. црквених фондова плаћамо — онда ако не више, бар толико исто заслужује и црква и црквено општинство, да им дадемо посебног духовног и

административног надзорника, те да и он ужива своју плату из нар. црк. фондова. Ако нам прети опасност, да ће нам школа без стручног надзора пропасти или назадовати — исто нам тако, ако не и више прети опасност, да ће нам без духовних надзорника црквe пропасти, да ће нам се без надзора свештенство искварити, црквено-општинско имање распудити, тековине из прошлости упропастити, да ће нам администрација до века рамљати, да ће нам у црк. општинама неред и нерад сву животну снагу исцедити, да ће нам народ чак и у вери и поштењу своме посрнути!

На за то, ако је, као што је, паметно и разложно, да протопресвитерат има свога нарочитог школског надзорника само за школску струку — исто је тако паметно и разложно, да га има у једном лицу и за духовну и административну! Јер ако се поставља и плаћа надзорник за школу и за школску децу од 3—15 година — ваљ; да је умесно поставити надзорника и за цркву, у којој је цео народ целог живота свога — па онда и за црк. општину, која и школу и цркву издржава.

Али као што се из свега види, ми не назимо подједнако она два наша ока у глави — јер школи смо мати — а оној много пространијој школи — цркви и црк. општини смо маћеха. Школи дајемо протопресвитерат-ског школског надзорника, а цркви и црк. општинама не дајемо преко потребног им духовног и административног надзорника. За протопресвитератске школске надзорнике с радошћу и без приговора вотирамо установљење плате из нар. црк. фондова — а за духовне и административне среске надзорнике — за протопресвитере нема плате, ни извора за плате у истим нар. црк. фондовима. Чак и један др. Илија Вучетић нема смелости, да предложи, да се окр. протопресвитерима, као духовним и административним надзорницима дотичних протопресвитерата и органима епарх. власти определи пристојна плата из истих нар. црк. фондова, из којих се хоће да определи и протопресвитератским школским надзорницима.

Но приметиће нам се: „Дали бисмо ми радо и весело и једним и другима из нар. црк. фондова пристојне плате — само кад би нар. црк. фондови могли сносити толики терет“.

Одговарамо на приговор с одсудношћу: ако се не може дати једнима, не треба дати ни другима! Ако заслужује једно око у глави бригу и негу — заслужује и друго. Ако има за школу, треба да има и за цркву. Ако је нужно жртве за школу и учитеље, тако је исто и још двојином више нужно и за цркву, свештенике, црк. општине и народ. А ако нема у нар. црк. фондовима довољних средстава за цркву, свештенство, црк. општине и народ — онда нема ни за школе, учитеље и децу. То захтева правда!

Али има још нешто, што захтева правда:

Ако се хоће, или ако се мора да штеди, нека се штеди на свима линијама — и према школи, тако исто као и према цркви. Ако је окр. протопресвитер до сад — па уштрб духовне и административне управе — морао да буде парох некоје црк. општине, која му је као пароху плату давала — онда, из истог разлога штедње, нека и будући протопресвитератски школски надзорници задрже своја учитељска места, па нека вуку у главном своју плату од дотичних црк. општина, а не из нар. црк. фондова! Ако је добро, што је окр. протопресвитерима њихово протопресвитерско звање до сад било само узгредно — нека и учитељима буде надзорничко звање узгредно. А ако се увиђа, да је за протопрезвитератског школског надзорника нуждан цео човек, тако, да цео свој живот посвећује само своме надзорничком раду — онда је и за звање окр. протопресвитера, као духовних и административних надзорника, исто тако нуждан цео човек, да цео живот свој и сву снагу посвети само својим надзорничким дужностима. Јер и то захтева правда!

Али правда још нешто захтева:

Правда захтева, да окр. протопресвитера, као духовног и административног протопресвитератског надзорника и као органа епарх. власти, бирају саме оне власти, којима је он орган, т. ј. да окр. протопресвитера бирају чланови епарх. конзисторије и епарх. административног одбора у заједничкој седници, а чланови епарх. школског одбора да немају учешћа у избору окр. протопресвитера, — јер њима је доста, што бирају епарх. школског референта и протопресвитератске школске надзорнике.

Кад је и кроз предложени устав и кроз т. з. школски закон спроведено начело, да званичне органе бирају саме оне власти, којима су дотични као органи придодати — ми онда не разумемо, од куд долази епарх. школ. одбор, да учествује при избору окр. протопресвитера, који епарх. школском одбору није подчињен орган, јер овај има за себе посебне органе. Од куда епарх. школ. одбор да бира конзисторију, или административном одбору духовног или административног чиновника!? Не би ли по томе са истим правом могла и конзисторија тражити, да учествује при избору епарх. школског референта и протопресв. школских надзорника — па не би ли тим истим правом могао тражити то и епарх. администр. одбор! Или се зар и у томе ишло на руку само школи и школским људима! Или се зар начело „suum cuique“ може и тако сакато тумачити и примењивати!?

Није ли зар доста нелогике и неконсеквенције и у томе, што епарх. школски одбор, по предложеном школском закону има да бира и епарх. школског референта и протопресвитератске школске надзорнике, дакле и више и ниже школске органе, што се ничим неда растумачити ни оправдати — него је за епарх. школски одбор још мало избора, те би му се хтело да дâ и учешће при избору окр. протопресвитера!

Али доста — suum cuique, на мир божји!

Ми понављамо и закључујемо: Што је протопресвитератски школски надзорник у протопресвитерату за школску струку — то је окр. протопресвитер у подручном протопресвитерату за духовну и административну струку. Ако протопресв. школског надзорника буде бирао епарх. школски одбор, онда окр. протопресвитере као духовне и административне надзорнике треба да бира конзисторија у заједници са административним одбором. Ако се протопресвитератским школским надзорницима определи плата из нар. црквених фондова — треба да се из истих извора определи плата и окр. протопресвитерима.

Остаје још да одговоримо на питање: колика плата да се определи окр. протопресвитерима, као органима епарх. власти, односно као духовним и административним надзорницима у протопресвитерату?

200. §. предложеног школског закона гласи:

„Плата је протопресвитератскоме школскоме надзорнику 800 фор. годишње, после сваких 5 година службе 10% повишица и мировина по одредби мировинске уредбе, — 200 фор. годишње станарине, осим тога накнада путног трошка, или подвоз и 3 фор. дневнице за сваки службено пробављени дан, ван свога седишта.

Плату и станарину примају протопресвитератски надзорници из клирикалног школског фонда, а подвоз и дневницу примају од црквених општина по пропису митрополијског школског савета“.

Ништа више — већ ову и оваку дотацију тражимо ми из нар. фондова и за окр. протопресвитере. Не мора бити разлике чак ни у станарини, ни дневници, само нека је мир! Но пошто су окр. протопресвитери и по својој спреми и по достојанству и положају нешто више од оних, који ће бити протопресвитератски школ. надзорници — а нарочито, пошто би окр. протопресвитери вршили двоструки т. ј. и духовни и административни надзор у протопресвитератима, поред

*

двостручнога посла право је, да им буде и награда двострука.

Али од куд и из којих извора? — На то је питање већ одговорио г. др. Илија Вучетић! На име оних 600 фор., што су по дотационој уредби опредељени протопресвитератским помоћницима из јерархијског фонда — пошто такови помоћници, кад се одели протопресвитерско звање од парохијског, неће бити потребни — даваће се у допуну дотације самим окр. протопресвитерима, који би по томе имали 1400 фор. годишње плате, 200 фор. станарине, петогодишње доплатке, дневнице, путни трошак — а уз то би остали у уживању и досадашњег протопресвитератског процента, па би свим тим, са свим пристојно наплаћени били. А ако још и то не би било доста, могло би се по нужди уредбом изрећи, да су окр. протопресвитери, као органи епарх. консисторије и администтр. одбора уједно и референти истих одсека епарх. управе, те би тиме постало излишно, да се у смислу предложеног „устава“, за поменуте одсеке посебни референти намештају, на како би тиме уједно уштеђене биле и две референтске плате, могле би се и те две плате на окр. протопресвитере раздељити, те би онда редовна плата окр. протопресвитера износила преко 2000 фор., а за такву плату заиста би се могли наћи способни и ваљани људи. Да би пак такви спремни и добро наплаћени окр. протопресвитери — баш да у одсецима и референтске дужности врше — у стању били, поред добре дисциплине, све своје дужности тачно и ваљано извршивати, ми о томе ни мало не сумњамо, већ смело исказујемо чврсто уверење, да би установа таквих окр. протопресвитера била за нашу цркву, црквене општине и народ, и за развитак наше црквене автономије — права благодет, несумњива корист и безусловни напредак!

Ако нико, ми, који већ годинама у епархији радимо — ми знамо најбоље, да је досадашња лоша и нецелисходна установа окр. протопресвитера, највише пречила рад, ред и правилан развитак у нашим црквено-народним автономним пословима. На, ако у опште хоћемо реда, рада и развитка у тима пословима — ми морамо у окр. протопресвитерима створити ону чврсту и јаку полугу, око које се цела наша нар. црква. автономија окреће.

Да пак добијемо ту моћну полугу за свестрани нам напредак — стоји до сабора, у коме је др. Илија Вучетић исказао правилно и једино целисходно мишљење о питању окр. протопресвитера — а ми то његово мишљење допуснмсо сво својим, на искуству основаним мислима, па се на крају овога нашег чланка крепимо пријатном надом, да у сабору, када се буде питање о окр. протопресвитерима решавало — питање то неће више бити „спорна тачка“, него ће и десница и левица вољно прихватити, да се питање то „најцелисходније“ на онај начин реши, како је то г. др. Илија Вучетић у сабору нагласио, а ми сто по његовим мислима даље развили.

Дакле једне „спорне тачке“ нестало је!

Неће ли можда нестати и других — ако се мудро и наметно споразумевали будемо!

С. Ш. Н.

РЕЛИГИЈОЗНА СУМЊА.

(Наставак).

„Економан живот личности је нижа сфера, која стоји према вишој као средство и њој служи, и виша сфера вала да ју чини моралном и одуховљеном. Економна личност пропада, ако се одврати од моралног и религијозног закона и отуђи од виших идеја доброга, лепога, истинитога. Времена изопачена укуса, неморалности и нерелигиозности, запарложених државних уредаба, нису случајно била по правилу

времена економне прошасти у историји човечанства. И обратно, не цвати морален, слободан, леп живот у породици, општини, држави, цркви, нема полета у уметности и језику без ваљана економна развића“. „Голе мамонове слуге међу народним и приватним економима“, рече једном Рошер[24]) „нека гледају комунизам као огледало својих властитих опачина“. „У доба, које мисли, да се може новцем све и сва учинити“, признаје и сам Кондиљак „општа је рујина крајња мета трговачких, финансијских и политичких спекулација“. Кад, дакле, наука и баш наука о природи запушта религију, запушта и саму себе. Отуђивши се од највиших смерова науке и свега бића, понижава се до слушкиње ниских интереса и постаје робиња у срамној служби заната и временита добитка. Није нам ту ни на крај памети, да кудимо оне, који су се одали неговању индустријалних интереса и било би управо безумно, кад бисмо дизали тужбе на тековине, што но их је човечји дух стекао на све стране махом с помоћу природних наука; и кад бисмо икада пали у искушење, што се тога тиче, морао би нас у том поучити хришћански песник у најеминентнијем смислу, Данте Алигијери, јер он назива индустрију „божјом кћерком“, која се угледа на његову творачку радњу и управљање светом. „Религија, држава и трговина, само су делови једнога и истога општега плана, за то никоја установа, ма на коме том пољу, не може бити прикладна, ако се очито противи обема другима, јер дела божја не могу противурећити сама себи“. (J. Tucker.) Да здрава, практична тежња, што но смера на индустријалан напредак и на животно уживање, које је достојно човека, може и треба да се хармонично слева с најидеалнијим правцем живота, приметно је још Бакон Веруламски[25]) и то нам доказује она чудесна перијода средњега века, која се опет мало но мало помаља из мора заборава. Ту, где беше спиритуализам у зениту, дизаху се на подножју големих катедрала, у сред шуме од торњева, сви они богати градови велике трговине, с чијим се луксузом не може ни из далека упоредити блесак и слава нашега данашњега набоба. А онај чудновати раскош и дивна дела уметничка, којих оретке остатке ми једва можемо да одржавамо, не беху ни по што у тој мери, као данашњи луксуз, засновани на беди и невољи небројенога, вазда ветру случаја изложеногa пролетаријата. Та каже нам један позудан савременик, Талијанац Гвиђардини, за Фландрију, где највећма цветаху раскош и индустријализам, да се је благостање онде простирало до најнижих слојева. Што год се је добијало тадањим средствима од земље и мора, на у славу божју за религију и побожност учињило, неспорно доказује, да прави хришћанско-религиозни живот не мора удити практичном или оном мушком предузетном и истражном духу, који уме да савлада природу и да ју себи подложи. Где пак превладају цигло материјални интереси и где је њима свраћено целокупно мишљење и прављ у животу, онде не наступа никада, па ни на неколико часака, она света тишина, сабраност и усредсређење у души, кад би она, непомућена заглушљивом навалом земаљских мисли, могла да чује глас истине, поклич своје једине истините и најправије природе. Ако када у тешким часовима, након горких доживљаја и жестоких обмана, и потреса душу слутња о оном свету и рекао би разбија узрок, којим општинава тапшна чула и мишљење, ипак су ти дотицаји слаби и сувише малотрајни, да могу дати други правац току идеја, који је, дугом навиком, већ обичан постао. Тако многи и многи, на своју несрећу, лебде између вере и неверовања, налик на оне осуђенике у Дантеову паклу, које небо не прима, а пакао одбија. Онај исти, који је казао: „Знање је моћ“, Бакон Веруламски[26]) казао је још и ово, да половно знање одвраћа од Бога, али истинита и права наука опет приводи к њему[27]); то је но ново потврдно Нибур, што се тиче историске науке. „Од свега срца кличем“, вели откривач „топлотне механике“ Ј. Р. Мајер[28]): „Права фило-

[24]) Grundriss der Staatswissenschaft. 1843. стр. 4.

[25]) De Augmento Scient. III. 4.

[26]) Fr. Baconis, Novum Organum, Aphorism. III.

[27]) De Augment. Scient. I. col. 5.

[28]) Vortrag auf der Versammlung deutscher Naturforscher 1869.

софија треба да буде и не може ништа друго да буде, него пропедевтика хришћанској религији“. За соју полу-образованих и једнострано образованих, који је много већи бројем, него што изгледа, кад се летимично посматра, вреди и дан данас и може се применити она изрека Баконова; они су само површно захитили из извора познања; то их је омамило, породило у њима неку ученичку таштину, надутост и вртоглавицу; да су се напили на душак, њихово би око било бистро, њихов дух разборит, њихов суд трезвен. Они се сувише охоле својим знањем, те да чувају детињски-просту, смерно-побожну веру; да дођу до дубљега, свестрано доказаног, философским и историјским студијама потврђеног религиозног уверења, у коме душа борави с непокодебаном и пуном утехе извесношћу и с којим су „готови на одговор сваком, који их запита за њихово надање“,[29]) за то им не достају прве погодбе, права наука или бар жеђ за науком, озбиљност у мишљењу и прегаралачка љубав к истини. Јер „рад на философском испитивању“, вели Малбранж, „наредила је вечита мудрост и он је и дан данас апсолутно потребан; ми треба да знамо, да не можемо јасно појмити истину без рада и напора, јер смо грешници и осуђени да живимо у зноју лица свога, а ту се свакојако не разуме само телесан живот, него и живот и храна душина, наиме истина“. — Шта је истина? питају они као човек, који је све испитао и о свему мозгао и размишљао, али одлазе као и римски судија не сачекавши одговора.[30]) Тако су душе као широко, мртво море, у коме се не миче никаки живот, као голема пустиња, на којој не може да истера никаки влат. Но „религија је“, као што право вели Паскал „тако нешто велико, да су они с правом из ње искључени, који неће да се потруде, да ју боље познаду“.

И баш то незнање, тај нехат и немар, та умна лепост и духовна тупост најчешће се усуђују, да секите звучним именом философскога образовања и толеранције, која са свога, као што она труби, без предрасуде становишта проглашује све религије истинитима и добрима. Њој је суштина сваке религије цигло у „праведном деланју“, а не разбира ни часа, шта је управо у нашем деланју право и праведно и где је корен и мера сваком праву и дужности. „Многи мисле“, вели о том згодно духовити Манцони, „да је та равнодушност плод дубока испитивања и унапређеног образовања, да је она последњи и најстрашнији непријатељ религији, који ваља да дође на крају времена, да дочне победу, коју су већ припремиле многе прећашње борбе. Али истина је баш обратно. Беше, до душе, та равнодушност први противник на кога се намери Хришћанство на своме победном путу кроз свет. Чим се је појавило, беше тако презрено, да се је мислило, е није вредно труда, да се поближе испитује. Апостоли проповедају свету оне науке, које ће одселе да буду светлост, храна и утеха највећим духовима; они полажу темеље новој цивилизацији, која ће да преобрази Европу и цео свет — и сматрају их за шијане.[31])

[29]) 1. Петр. 3, 15.

[30]) Јов. 18, 38.

[31]) „А други подсмевајући се говораху: напили су се вина“. Дела Ап. 2, 13.

(Наставиће се.)

СВЕШТЕНИЧКА ДОТАЦИЈА НА СРП. НАРОДНО-ЦРКВЕНОМ САБОРУ.

Свештеничка дотација једно је од најглавнијих и најтежих питања автономног живота наше цркве. То се питање годинама расправљало и уређивало, па се све до сад није могло повољно и стално уредити. Но после дугог проучавања и поште су савладане припремне тешкоће решено је најпосле и то важно питање у последњем заседању нашег сабора. Уредба о дотацији свештеничкој, коју је предложио саборски одбор 15-рице, претресена је и решена у седницама саборским од 25., 26., 27. и 28. новембра о. г.

Због важности ствари сваштавамо овде ток расправе „о дотацији источно-православног српског парохијског и

манастирског свештенства, епископа, архиепископа карловачког и митрополита-патријарха српског“.

У седници саборској од 25. новембра о. г. одпочета је расправа предлога о дотацији, који је изготовио одбор петнаесторице.

По предлогу Његове Светости г. патријарха Георгија као председника сабора проглашен је предлог за прочитан, те се одмах приступило генералној дебати.

Известилац прота Јефтимије Вукадиновић разложио је у кратко основу овога предлога. Изнео је начела, која су руководила одбор петнаесторице при грађењу истог предлога Хтело се, да се осигура материјални опстанак свештенства, а да се не оптерети народ. Појединa наређења ове уредбе о дотацији свештенства оснивају се на рескрипту и на до сад стеченом искуству. Свештенству се предлаже већа наплата, јер ће по овом предлогу парох VI. класе у место 400 фор. добијати 500 фор. годишње плате. Установљене су и неке нове наредбе, и то о дотацији манастирског свештенства и епископа. Митрополит-патријарх оставља се и на даље у уживању свих народно-црквених добара, само му се ставља у дужност, да од сада даје у клирикални фонд годишње по 24.000 фор. за издржавање богословске семинарије. Известилац препоручује овај предлог за основу специјалне дебате, при којој ће исправити и неке мане, које се налазе у предлогу.

Прота Данe Прица изнео је у подужем говору јадно стање свештенства у пакрачкој и горњо-карловачкој епархији. Наглашено је, да је дотација свештеничка најтеже питање, око кога су се мучили толики сабори. Тај посао ваља да се изврши на природној основи, те да може задовољити и народ и свештенство. Најправедније би било, кад би се могло извести, да сви свештеници са једнаком спремом имају и једнаку плату, пошто су им дужности свуда једне и исте. То би се могло извршити, кад би се основао један општи јерархијски фонд, којем би био основ садашњи јерархијски фонд, а у њега да утичу сви приходи од свију сесија и остала свештеничка наплата, па онда отуда да сви добијају једнаку плату. Но то би се у овај мах тешко дало извести; а пошто мисли, да ће се за сад и овим предлогом свештенству помоћи, то га прима за основу специјалне расправе.

Стеван Јовић прихваћа мишљење предговорниково у погледу једнаке наплате свештенства. Тражи, да се материјално стање свештенства у пакрачкој дијецези поправи. Треба помоћи тамошњем народу, који је сиромашан. Прима предлог о дотацији за подлогу специјалне дебате и онда ће казати своје примедбе и поднети исправке код појединих параграфа.

Пошто се нико више није пријавио да говори у генералној дебати, примљен је предлог о дотацији за основу специјалне дебате, која се одмах и одпочела.

При наслову примећује Његова Светост патријарх-председник, да би ваљало изоставити речи: „и манастирског свештенства“, пошто наредба о њиховој дотацији не спада у делокруг сабора него св. синода.

Архимандрит Илариoн Руварац тражи такође, да се изостави из овог предлога дотација манастирског свештенства. Манастирско братство је задруга, која нема и не сме имати ничега свога, те је за то и чудно говорити о његовој дотацији. Манастири потпадају под дотичне дицезане, а сабор може само захтевати да у њима буде рада и реда. Таке ствари морале би се решавати само у синоду, и тек онда ступити са сабором у споразум. Манастири су автономне задруге, које су постојале још пре пресељења српског народа у ове крајеве. Манастири су духовне корпорације и као такве може се рећи, да су црквена добра, а не народна.

Др. И. Вучетић напомиње, да је још у сабору г. 1865 установљено, да су манастири црквено-народна добра, и тада је решено, да се администрација манастира поверава управи народних фондова. То је санкционисано, а тако стоји и у §. 19. саборског устројства. Докле постоји саборско устројство, не може се о том ни говорити ни гласати, јер би то засецало у промену устројства.

Арх. Руварац изјављује, да ће доцније предложити, да се измени тај параграф саборског устројства.

За тим се прими наслов по предлогу и прелази се на читање појединих параграфа.

Код §. 1. предлаже Стеван Јовић, да се све сесије укину, а приходи од њих да иду у један фонд, из кога ће се свештеници плаћати. Доказује, да у пакрачкој и горњо-карловачкој

дијецези има и таковић сесија, од којих свештеници имају штете а не хасне.

§. 1. прима се по редакцији.

Код §. 2., који говори о класама, по којима се одређују свештеничке плате, поднесено је више исправака и допуна.

Прота Мане Грбић напомиње, да се овдашње парохије врло разликују од оних у горњој Крајини, и то поглавито због топографских околности. У горњо-карловачкој епархији су куће и села раштркана. Тамо свештенику треба по месец дана да обиђе своју парохију, на пр. при освећењу богојављенске водице, а у некоје куће не може ни доћи. Како су тамо веће дужности, предлаже, да се и плате што више уједначе. Подноси исправак, да се парохије у горњо-карловачкој дијецези у место у 3 поделе у 4 класе, и то: I. класа да буде са 800 фор., а свака даља класа са 100 фор. мање, и то без сесије. Ово ће се моћи извести, јер ће од сада плаћати парохијал и трговци и чиновници, а не само ратар, који има земље.

Стеван Јовић предлаже, да се у опште све класе укину и да буде само једна класа т. ј. да сваки парох има 800 фор. плате и после сваких десет година 200 фор. доплатка.

Његова Светост патријарх-председник напомиње, да би требало саставити кључ, по коме би се те парохије поделиле, а и списак парохија.

М. Грбић предлаже, да се парохије одмах поделе. Свака дијецеза може до сутра начинити списак.

Др. Т. Недељковић прихваћа предлог Грбићев и предлаже, да се за ту дебу изаше један одбор, у који да уђу по два члана из сваке дијецезе, и који да поднесе предлог о подели парохија.

Њ. Светост: Тако је најбоље. Један световни и један свештенички посланик.

Никола Гавела вели, да се свештеници не туже толико на мале плате, него на неуредно примање, па жели да се то обезбеди. Није за то, да се повишењем плате оптерети народ. Што се тиче горњо-карловачке дијецезе прихваћа предлог М. Грбића.

Лаза Обреновић предлаже, да се годишња припомоћ од 7000 фор., која је по рескрипту одређена из неприкосновеног фонда на свештенство горњо-карловачке дијецезе, повиси на 20.000 фор., па да се узмогне тамошњем свештенству плата побољшати. Не прима Грбићев предлог.

Петар Шорак слаже се у главном са исправком Грбићевим, али тражи, да прва класа буде 1000 фор.

Његова Светост патријарх-председник: Зашто да правимо разлику између овдашњег и овдашњег свештенства по величини парохија и по наплати, кад се за све свештенике тражи једнака спрема и једнаке дужности. Нека буде свуда једнако. Нека се узме по свима дијецезама једнак број класа; и нека су свуда једнаке класе и плате. (Одобравање на све стране.)

Свештеник Миле Крајновић најављује се за једнаку наплату.

Милан Пејновић је такођер за једнакост међу свима свештеницима. Биће извора, кад сви буду плаћали парохијал.

Барон Јован Живковић прима предлог Његове Светости. Он је за већу плату; ако не може народ, ту је фонд, на нека помогне.

Њ. Светост патријарх ради илустрације ове ствари наводи, да се лично уверио, да је тамо горе на многим местима десет и двадесет пута теже вршити дужности свештеничке него овде. Мисли, да би требало направити други кључ за распоређивање. Пристаје, да у првој класи парохије мора бити преко 2000 душа.

Др. И. Вучетић прима предлог Његове Светости.

Сви предлагачи одустају од својих исправака и прихваћају предлог Његове Светости патријарха-председника.

За тим се приступило гласању и предлог Његове Светости прима се једногласно, те се овај 2. параграф упућује одбору на редиговање.

(Наставиће се).

МЕСТО ОДГОВОРА.

Запитан сам од неке браће свештеника: зашто не одговарам на „примедбе“ брата Богољуба Мирковића, које је овај штампао у „Новом Времену“ у питању „епархијских проповедника“? Разлог је моме ћутању тај, што не налазим у тим „примедбама“ стварног интереса за решење питања о „епарх. проповедницима“, те што би одговор на те „примедбе“ изазвао можда још несварније примедбе, те би брат Богољуб могуће дошао и у тај положај, да ради штампања ових, узмора закупати на вратима још које редакције.

У место одговора, ево у преводу упутства и наредбе свештенопроповедницима грчке цркве.

Упутство свештенопроповедницима од св. Синода.*)

1. Посао намештених (одређених) свештенопроповедника биће, да обилазе градове, села и засеоке онога округа, у који је сваки од њих одређен, и да уче народ сваке недеље и празника, а кад се народ узмогне скупити, и у радне дане.

2. Предмет учења свештенопроповедника треба да буде поучавање о св. вери и свештеним догматима и тајнама, о предањима и обичајима свете наше цркве, о тачном и неповређеном чувању свега од старина преданога. Осим тога још о дужностима хришћанина према ближњима, о верности и послушности краљу, о послушности државним законима, у опште о свему, што се односи на богопоштовање и нараственост.

3. Сваки други предмет, осим споменутих, треба да је стран свештеном проповеднику и забрањен је.

4. Свештенопроповедници, обилазећи свој округ, ако би се мешали у дела политичка, општа или посебна, и ако би прелазили у личне ствари и дотицали се питања која не спадају на свештено проповедање, сматрају се кривима.

5. Прелазећи из епископије у епископију, треба да претстану епископу те епископије и ставе му до знања свој долазак; те руковођени од њега, да ноћу на вршење проповедања, покоравајући се наредбама епископа.

По свршетку опхода сваке епископије, треба да поднесу епископу прегледан каталог свршеног посла, а путем епископа синоду.

У Атини, 22. августа 1838.

Кинурски (епископ) **Дионисије** председник
Идрански (епископ) **Герасим**
Селасијски (епископ) **Теодорит**
Некад Илијски (епископ) **Јона**
Атички (епископ) **Неофит**
перовођа (тајник) **Т. Фармакид.**

Наредба о дужностима свештенопроповедника.**)

Отон и т. д.

Имајући у виду од. св. синода 22. авг. 1838. издана упутства свештенопроповедницима, по § 6. чланка 2. наше наредбе од 13. јула 1838. и још по § 1. 4. 8. чланка ΣΑ. закона од 9. јула 1852.

Сматрајући, да је дужност свешт. проповедника не само да обилазе округ, за који је сваки од њих одређен и да проповедају слово божије, него да и дају рачуна о своме пословању св. Синоду, путем надлежних епископа, по чланцима 1 и 6 речених синодалних упутстава; и желећи да узаконимо о путовању њиховом тако, да се лако води тачно извршење њихове дужности на њиховим опходима (путевима), сагласно са мишљењем св. синода јелинске цркве и по предлогу нашега министра црквених послова и народне наставе судимо и наређујемо:

1. Сваки свешт. проповедник треба двапута да обиђе градове, села и засеоке округа, на који је одређен, да учи народ у све недељне и празничне дане, а такође и у радне дане, кадгод је могуће и кад се у такве дане народ скупи. Нека не изостаје од народних свечковина, о којима се много-

*) Види: Δαμασκηνου Χριστοπουλου: Συλλογη των σπουδαιοτερων εγκυκλιων της Ιερας Συνοδου. Εν Αθηναις 1877. σελ. 58.

**) Ibid: σελ. 56.

бројније скупља народ, и нека проповеда и пастирима у становима њиховима и учећи прикладно њих и њихове породице; и у опште нека отачки опомиње, саветује духовно и здравом науком; нека изводи све на раван и утрвен пут душевног спасенија и на моралу утврђене среће, према ономе, што се садржи у чланцима 2. 3 и 4. синодалних упутстава.

2. У столици округа, Архијереј, у споразуму са надлежним окружним управитељем, нека прошише пут и делове архијепископије, где ваља да залази свештени проповедник ради вршења своје духовне службе, и да одреди време, колико ће се где бавити.

У епископијама, које су у истој области, надлежни су месни епископи и префекти.

3. Сваки оиход свешт. проповедника по целом округу изван столице, не може трајати мање од четир месеца; а остале месеце преко године, седећи у столици (граду), одлази ради хришћанске поуке, камо га позове потреба.

4. Сваки свешт. проповедник, ако се деси ма у ком граду свога оихода, где има централна апсана, треба у споразуму местних власти да одлази онамо и прикладно учећи апсенике употребом прикладних примера, да их обраћа на благочашће, да их одвраћа од злих дела и да их наставља искреноме, истиноме покајању.

5. Сваки свешт. проповедник треба тачно да извршава одредбу 5 чл. синодал. упутстава, пошто му је поверена та духовна дужност. Кад прелази из места у место вршећи своју дужност, компетентне дијецезалне и народне власти дужне су му пружити сваку помоћ и олакшицу.

6. Извештају, који по 6 чл. синод. упутстава ваља да шаље свешт. проповедник св. синоду, путем надлежнога епископа, додавши овоме нацрт свога путовања по горњем чл. 2., треба да дода тачну информацију о верском и моралном стању житеља оних делова, куда је пролазио и проповедао.

7. Од извештаја свешт. проповедника, по претходном чланку, шаље се извод министарству црквених послова и народне наставе.

8. Кад год свешт. проповедник није у граду, селу или засеоку, надлежни епископ може да одреди једнога од својих клирика, који је способан, да верно и тачно онамо проповеда у одређени дан, разумљивим језиком народу.

Наш министар црквених послова и народне наставе дужан је да изврши и објави ову наредбу, и да у исто време обнародује као додатак јој и упутства синодална од г. 1838. свешт. проповедницима.

У Атини, 26. јуна 1858.

У име краљево:

Краљица Амалија. **Христопул.**

Из овога упутства и наредбе можда ће и брат Богољуб пешто — научити, што у питању „спар. проповедника“ треба знати. —

Јован Јеремић,
парох.

ГОВОР

Др. НИКЕ МАКСИМОВИЋА

О НАЦРТУ НАРОДНО-ЦРКВЕНОГ УСТАВА.

Говорио у седници српског народно-црквеног сабора од 13. новембра 1892.*)

(Наставак).

Славни сабори! Нека ми је допуштено да пређем сад на државноправну страну наше аутономије.

Овде се више пута спомињала и наша српска народна индивидуалност О томе је говорио др. Малешевић, а јуче и др. Медаковић, а било је још више њих, који су је спомињали. Сви они говори о српској народној индивидуалности само су слаби одјеци српских сабора од г. 1870. и 1871. *Ти сабори стајали су не на чисто црквеном, него на народном земљишту* Градећи своје устројство установили су у два пута, први пут 1870. а други пут 1871., уредбу о устројству сабора, но обе ове уредбе нису превишње потврђене.

Највећа тешкоћа за посланике онога доба била је у томе, што се никако нису могли растати са својим, крвљу стеченим привилегијама, него стојећи на привилегијалном становишту градили су автономну зграду своју, удешавајући устројство сабора тако, како би сабор био *не црквен* толико, *колико народан* и као такав орган целога народа српског. То нека посведочи и сам увод саборског устројства, што је установљено 1870. и који је гласио: „на темељу права, што *српском народу* православне цркве источне у опсегу српске патријаршије и митрополије *по стародавном обичају* и народно-црквеним установама припадају, и што су које највишим царским и краљевским *привилегијама*, које пак државним законом, наиме XXVII. уг. сабора од г. 1790. ујемчена, за тим на темељу автономије истоме чланком IX. уг. сабора од 1868. признате и ујамчене, установљава за саборско устројство“.

Према природи тога сабора, исти се није звао *народно-црквени* него *народни сабор* и обележен је као орган, који *у име српскога народа* врши своја *народна автономно-црквена права*. У том сабору као народном, није био српски митрополит-патријарх једини председник, него је било двоструко председништво; патријарх био је председник по достојанству, а сабором изабрани свеговни председник, био је управо прави председник, који је руководио саборске расправе, а патријарх као председник по достојанству, ограничен је био само на председавање у свечаним седницама, као и на отварање и затварање сабора. У сталном одбору, који је био нешто више него данашњи саборски одбор, није председавао патријарх, није му био ни члан, него изабрани председник сабора. А у делокруг тога сабора — осим данашњег автономно-црквеног, који обухваћа послове, што се тичу цркве, школе и фондова — спадало је и све оно, што се на нашим у уводу наведеним привилегијама оснива. Овај српски народни сабор био је дакле онако замишљен, како га је кикиндски посланик у говору свом нацртао.

Др. Малешевић: Нисам такав сабор мислио.

Др. Ника Максимовић: На онда нашто говор о српској индивидуалности, кад јој нисте хтели дати конкретнога израза у закону. Ако ми стојимо на истоме становишту, онда међу нама нема диференције. (Живо одобравање с десна).

Но, славни сабори, каква је била последица такове организације сабора? Била је та, да је државна власт, стојећи на темељу IX. зак. чл. од 1868. казала: немојте правити *свеговног збора*, јер немате права на то, него ставите се на земљиште, које вам је државним законом, IX. зак. чл., ујемчено и на томе градите ваше саборско устројство. Најпосле потписнут са народног становишта, сабор од г. 1874. био је принуђен да стане на *црквено земљиште*, на земљиште IX. зак. чл. и пошто је тиме напустио своје пређашње *народно*, а заузео *народно-црквено* становиште, државна је власт од тога сабора израђено саборско устројство потврдила.

Пошто је избор свештеничког посланика у свези с тим, што сам сад разложио, то ћу сад већ да се дотакнем и тога питања.

Сада постојећи изборни ред грађен је у оно исто доба, кад и првобитно саборско устројство, кад смо дакле стојали на хиперичком привилегијалном, народном становишту. По тадањем устројству био је сабор, *српски народни сабор*, те је према томе и изборни ред установљен за тај *српски народни сабор*. Према карактеру онога сабора, створена је и институција свештеничког избора, да свештеничке посланике не бирају засебно свештеници, него народ, те је то била само концевенција онога главног, устројством *народног* сабора осветшаног принципа. (Живо одобравање с десна. Др. Вучетић: Није тако). Необорив доказ, да је тако, имам ја у једној другој уредби. Зашто би чудновато било, да једни те исти људи, једног истог сабора, у исто време, установе две начелне одредбе, које стоје једна према другој у дијаметралној опреци. Исти сабор, што је установио данашњи *изборни ред, установио је и уредбу о црквеној епархији и у тој је одвојио свештеничке изборе од световних, тако, да у епархијску скупштину свештеничке заступнике бирају засебно свештеници.* (Др. Вучетић: Друга је то ствар). Није то друга ствар, то значи, да је *карактер епархијској скупштини био црквен, а карактер сабору и изборног реда му, не толико црквен, колико народан; а кад је сада и сабор устројен са црквеног гледишта, природна је последица томе, да свештенство као сталеж, засебно бира своје свештеничке посланике.* (Живо одобравање с десна.)

Сад ћу да прећем на то питање, *зашто се градио један устав?* Већ из овога мога досадашњег разлагања види се, да друкчије није могло

ни бити. Ми смо појединце, раскидане и на све стране поразбацане делове нашег организма скупили и саставили у једну систематеку целину и та целина чини наш народно-црквени устав. Сви народи по целом свету боре се, а и ми треба да се боримо за интегритет, целокупност устава; јер кад сва наша автономна права обележимо у једном закону, у уставу, онда смо их унели у онај тврди град, у ком ће се најбољма обезбедити. Како би нам било, да смо остали код појединих уредаба? Као и до сада, цепали су нас, крњили су нам наша права, те градећи такве појединце уредбе, држава је добијала права све више, а ми све мање. (Гласови: тако и сада.) *Тако би било и сад, да вас слушамо.* По моме знању нема ни једне автономне цркве, која није своје устројство саставила у једној уредби, у једном закону. Појединци делови нашега организма толико су везани један за други, толико се преплићу један у други, да се автономна организација не може кидати на појединце удове, нити ти појединци удови уређивати са појединим уредбама а да се на нашу штету не огрешимо о целокупност автономног тела нашег. Прве трагове оваковог једног, целокупног законика налазимо у прошлом столећу, кад је српска хоѳеспутација после сабора 1769. прибирала разне наредбе, да их изда као српски законик. Па шта су онда неки аустријски државници говорили? Да неће бити добро, да се изда један законик, јер је много лакше разне, појединце уредбе, кад је кад потребно, крњити. (Тако је, с десна).

Мане Грбић: Крњити, тумачити и изврћати.

Др. Н. Максимовић: Па и сам сабор од 1864—5., можемо казати, ако и није произвео, али је хтео, да створи *један* устав, једну уредбу. Што то није учинио, узрок је, што тадашња бечка влада није хтела да предложи сабору на расправу саборско устројство, баш најглавнији део наше организације. У том сабору било је људи, који су и мени и мом пријатељу др. Политу служили за пример у јавном раду нашем. Баш ти људи заступали су мисао *једног* устава. (Тако је, с десна). Мислим, да нико не може замерити овој форми, јер она најбоље одговара цељи, да неповредњиво очувамо основна права наша. Ево видите и овом приликом, како је тешко мењати закон, који има обележје основног закона; а ми, господо моја, треба да се пре свега осигурамо противу свакових могућих случајева, којим би се могла довести у опасност наша народно-црквена автономија. (Живо одобравање, с десна). Треба да имамо то на уму, да ће се код нас увек ићи за променом, не на боље, него на горе, не с наше него с друге стране. (Живо одобравање, с десна).

Но замера се то, да је иницијатива за грађење устава потекла из страног круга, нарочито да је садашњи угарски министар просвете, гроф Чаки, ту мисао некако нам добацио. *Да он нама није ту мисао добацио, то је доказано тим, што смо ми већ на прошлим саборима ту мисао остварити хтели.* Но онда нам то није пошло за руком, јер смо изриком били упућени на § 7. IX. зак. чл., по коме је први задатак сабору, да изради саборско устројство. Док су Романи на основу IX. зак. чл. од г. 1868. целокупно автономно устројство своје израдили, дотле смо ми Срби, којима је први посао био *не грађење саборског устројства већ распра са својом јерархијом*, пропустили згоду 1869. годину, а после тога нашли смо се у другим, незгодним околностима, те се према нама § 7. IX. зак. чл. азбучно тумачио тако, да имамо најпре установити своје саборско устројство, а дотле, док се ово не би одобрило, не ће нам се одобрити никакви други рад око грађења осталих уредаба. Није дакле министар нама заповедао, јер да је то учинио, ја бих први, који сам огрезао у опозицији према влади, то одбио, него је министар учинио то из добре воље и ја сам му за то шта више благодаран, јер то мени беше знак, да је дигао тешку руку државне власти, која је до сада нашу автономију толико притискивала (живо одобравање с десна) — а ми, *кад смо се осетили на слободи, шта је било природније, него да смо се вратили на оно становиште, које смо на прошлим саборима прибавити зазелн.* Мени се то чини, као кад човека силом стерају на танак лед, и ви би хтели да остане и даље на том танком леду, па и онда, кад га зову натраг на обалу (жагор с лева), но ми ево нећемо са танког леда појединих уредаба и ступићемо и опет на чврст бедем народно-црквеног устава. (Живо одобравање с десна).

Мислим, господо моја, да сам те три ствари јасно доказао, *да је заиста потребна ревизија* и да смо у томе погледу управо *наставили дојакошњи рад требавших сабора*, да је *саборски одбор 15-ице заиста овлашћен био за ову ревизију* и најпосле, да је *народно-црквени устав најбоља форма, у којој нам ваља обележити аутономна*

права наша, те тако мислим, да су у том погледу приговори са противне стране са свим неосновани. (Тако је с десна).

Сад ћу да пређем на диференције, што постоје међу нама; но пре тога у кратко ћу да обележим данашњу ситуацију. Заиста је чудновата ствар, да се догађаји у једном народу после неколико година понављају; мени овај данашњи сабор изгледа тако исто као и онај од 1869.; исте околности, исти расположаји, не дај Боже, и исти неуспех. Сабор од 1869. требао је према своме најпречем задатку, који сам у почетку мога говора обележио, пре свега у првом састанку свом устати противу оних протиавтономних, октроисаних наредаба, што смо их затекли у нашем автономном животу, као наследство из прошлих времена из доба апсолутизма; требао их је заменити својим уставно установљеним уредбама, *требао је израдити своју аутономну организацију*. Но тај сабор није нашао другог посла, већ да заподене *кавгу са својом јерархијом и то у таквој ствари, коју је после пет година толико напустио, да на сабору од 1874. није било ни једнога члана пребашњега сабора, који би стао уз онај барјак, под којим је 1869. г. војевао.* Бесплодном и штетном распром пропустили смо повољне околности тадашње за решење нашег автономног питања и у томе времену *два одлична човека, од којих је један заузео прво место у нашој цркви и народу, а други у држави, и који су обоје имали најбољу вољу, да се стално и коначно уреде наши заплетени аутономни односаји*. Први је човек био патријарх Машировић, пријатељ народно-црквене аутономије, да не може бити бољи, који је заданут ретким родољубљем, позивао свој народ на рад око автономне организације. А шта смо ми радили? Ми смо се противу тога човека неоправдано подигли, тражећи од њега право, које нам он као поглавица цркве, стојећи на црквеном становишту, *никако није могао уступити*. Да чујемо само, како је тадашњи патријарх Машировић говорио, ево речи му: „За чим је српски народ од искони чезнуо, за чим је православна црква у земљама угарске круне увек уздисала, то је тек сада добила, добила је автономију или боље рећи: *грађено јој право, да на земљишту свом по својим законима живити, да се по својим властима без сваког утицаја владе и владиних органа управљати може*“. Има ли кога међу нама, који би у тако простим, у тако кратким речима, могао боље обележити наш црквено-политички програм? Има ли кога, који тај програм патријарха Машировића не би потписао? И против овога патријарха, ми смо онда дигли грају а тиме смо пропустили најзгодније доба наше реорганизације. Други је човек био тадашњи угарски министар просвете, барон Етвеш, познат са своје уставности, признати пријатељ народностима, а особито свакој па и нашој автономији. И сам сам био пред њим као члан депутације, која му је предстала, *да тужи патријарха Машировића* — сто видите, какви смо били народњаци, кад смо ишли угарском министру, да тужимо српског патријарха (смеј) — па као да га и данас гледам, како је стајао пред нама и саветовао нашем народном борцу и пријатељу Милетићу: „Немојте се препирати са вашом јерархијом, *много ће бити да се препирете и са јерархијом и државном власти; ако хоћете аутономију, ја вам саветујем, измирите се*“.

Славни сабране! Сад ћу да повучем паралелу између онога сабора и овога. *И данас имамо патријарха, који је искрени пријатељ народно-црквене автономије и коме је топла жеља, да се она уреди уз потпуно очување народних права.* Да видимо, шта нам каже данашњи патријарх у своме говору: „*Ја се никад*“, вели, „*нисам трудио баш рада са сабором нашим, која положаји у организму овопределне цркве ја за тако важан сматрам и којега* до сад стечене **прерогативе искрено уважавам и поштујем**“. (Бурно одобравање). У истом говору изриче даље своје уверење, да ће уређење народно-црквене аутономије само онда бити целисходно, ако се обави „*према опредељним захтевима позваних фактора, којима по закону и традицији наше цркве и постојећим на закону и традицији основаним уредбама, припада црквена власт, а то је јерархије и народа*“. Ово је са свим законито, коректно становиште и овакова изјава кадра је, управо треба да нас потпуно умири. (Живо одобравање с десна). Па шта ми сад хоћемо? *Силом изгинвамо у народу нову борбу против јерархије.* Је ли то оправдано? Говори се, више се и пише противу јерархије, а чланови те јерархије — *бућас; нигде се до сада још изјавили нису о овом нашем операту, а ми већ дижемо хајку против њих. Ја ово бућање њихово са свим одобравам, јер да су проговорили,* куд би ми тек онда отишли! (Живо одобравање с десна). *Наша јерархија тек ће да каже своју реч.* Но ми

увераваньем Његове Светости, да ће поштовати прерогативе сабора, можемо бити умирени, *да ће јерархија стојати на овом становишту, што је узаконено у саборском устројству.* На кад јерархија заузима законити положај, одкуда вам повода, да устајете противу те јерархије? (Жагор на левици, одобраваље с десна).

Др. Вучетић: „Браник“ то не ради.

Стеван Јовић: А шта не радите, кад радите, признајте, па мирна Бачка. (Општи смеј).

Др Н. Максимовић: А чланци „Јерархија и народ“? Славни сабране! Из ове параллеле између данашњега и сабора од г. 1869. видимо, да *и данас имамо за свој народ одушевљенога патријарха, који је пријатељ народно-црквене аутономије и од кога се можемо само добру надати, а с друге стране, да је и државна* власт *наклоњена, да се послови наше аутономије коначно и по нашој вољи уреде,* као што нам даје уверење кр. повереник, који је најбољи тумач вдадиних намера, — видимо дакле, да је данас тако исто *повољна ситуација, као што је била 1869.* Но на жалост видимо с друге стране, да се и на овоме сабору *не обзире на повољне околности данашње,* него се силом хоће, да се понове догађаји на сабору 1869., који су осујетили успешан рад наш толико, да још и данас болујемо са њихових посљедица. *Та силом изазвана, неоправдана раздраженост према јерархији, може нас и опет одвести странпутицом, те ће можда доћи време, да ћемо жалити за 1892., као што данас жалимо за 1869.* (Бурно одобраваље с десна).

(Свршиће се.)

ШЕМАТИЗАМ

ИСТОЧНО-ПРАВОСЛАВНЕ АРХИДИЈЕЦЕЗЕ СРЕМСКО-КАРЛОВАЧКЕ ЗА ГОДИНУ 1892.

У Новом Саду. Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића 1892. Стр. 80.

(Свршетак).

Парохије су под одељком X. описане по протопресвитератима. За сваку поједину парохију исказано је, у који је плаћевни разред уврштена, за тим је изложено: колико је у свакој парохији мушких а колико женских срп. прав. душа — и по томе: колико је срп. прав. домова и брачних парова. Иза тога саопштава се: кад је црква сазграђена, коме је посвећена. По томе се казује име дотичног пароха или администратора, са означењем, кад је рођен и кад је за свештеника рукоположен. За тим се казује каква је народна школа, те се бројевима исказује колико је у њој срп. прав. мушке и женске деце. При крају се напомиње, да ли има парохијске сесије и парохијског дома и назад се назначује: којој политичној области припада дотична парохија и где јој је пошта.

Ето толико се говори о свакој појединој парохији — а нама се чини, да то баш није много! Јер ми бисмо желели, да код сваке парохије видимо назначено и то: колико има Назарена (јер их има фактично доста по Срему), колико има несагласних супруга, колико дивљих бракова, колико прелаза из једне вере у другу? Јер ти податци најбоље би нам раскрили слику религиозно-моралног живота нашега народа у Архидијецези, а нама је одвећ нужно, да имамо пред собом слику о томе. Нас неки плаше, да у доњем (равном) Срему има по некоја црквена општина и парохија, у којима се број срп. православних верних готово преполовио са Назаренима. По томе, ми бисмо имали права тражити, да нам шематизам архидијецезе карловачке званично одговори, је ли то истина и у колико је истина? Сваку епархијску власт мора интересовати питање: колико има Назарена на њеном земљишту — јер ако не знамо, па и не разбирамо ни колико их је, како ћемо се борити против њих и у општре против те заразе, која нам једе тело цркве нам православне?! А то што рекосмо за Назарене, важи и за дивље бракове и несагласне супруге — јер и то нам је нужно знати, па да умемо против тога зла сходне мере употребити. Велики је недостатак и то, што у овом шематизму није изложено: колико се родило деце у прошлој години, колико је душа умрло и колико се брачних парова венчало. То су такови важни податци, да ни пошто неби смели из шематизма

изостати, јер само се по тим податцима може правилно судити о бројном кретању нашега народа —

Шематизам, који је пред нама, не говори ни речи о црквеним општинама и о црквено-општинском животу, а свакако би врло добро било знати о свакој црк. општини бар то: да ли је правилно организована, ко је јој је председник, како рукује са црквеним, црквено-општинским и закладним имањем — какво је и колико је то имање? Наравно при данашњем стању ствари, на та питања није баш лако одговорити, јер у нашим црк. општинама влада још приличан дар-мар, како у погледу организације црк.-општинских органа, тако и још више у погледу руковања са црквеним и црквено-општинским имањем. Али прави шематизам требало би да нам и о томе пружи сигурне званичне податке! Па ако то не може бити сад одмах, треба ићи за тим, да то буде бар у будуће. Свакако ми треба да знамо бар у главном, каквим животом живе наше црквене општине, јер у њима се управо манифестује живот народни, па за то у будућем шематизму архидијецезе карловачке хоћемо да нађемо најважније моменте и податке и из живота наших црквених општина.

Али кад желимо, да из шематизма дознамо, како живе и како раде наше поједине црк. општине, још већма желимо, да у шематизму нађемо: како живе и како раде наше епархијске власти? Међу тим овај шематизам архидијецезе сремско-карловачке, не казује нам ништа о томе. Осим што доноси — као што напред рекосмо — састав архидијецезалних власти и именик чланова истих власти — не даје нам никаквог извештаја о животу и радњи истих власти. А ми смо тога уверења, да ни мало неби шкодило, да нам се у томе шематизму за 1892 год. изнело, шта су све радиле архидијецезалне власти, на име: колико су седница држале и колико званичних поднесака решиле у 1892. години, које су се личне и важније стварне промене десиле у архидијец. управи, у самој архидијецези и на њезином земљишту, какве су стално уредбе, или начелне наредбе донесене од појединих одесака архидијец. власти, колико је бракова консисторија развела, колико је укупљено саборских трошкова и верозаконског приноса посредовањем архидијец. административног одбора, колико је црквених општинских и манастирских рачуна у току 1892 год. прегледано и одобрено, у каквом је стању архидијец. архива, како стоји архидијец. фонд, што би се могло видети из једне кратке билансције и т. д. и т. д.

На сва та питања требало би да нам одговори „шематизам“ архидијецезе сремско-карловачке — као и сваки други епархијски шематизам. За нас је управо важнији извештај о радњи епарх. власти, него шематизам, у коме се стереотипним начином доносе лични саопштаји и онаке ствари, које су нам мање више и познате. За то бисмо ми слободни били предложити, да архидијецеза карловачка, као и све друге наше епархије, у будуће и не издају „шематизме“, већ нека издају: „извештај о целокупном стању архидијецезе или епархије Н. са извештајем о радњи архидијецезалне, или епархијске управе Н. за ову и ову годину“.

Ако би нам ко приметио, е је излишно, да епархијске власти издају годишњи извештај о раду своме с тога, што оне подносе такав извештај својим предпостављеним епархијским скупштинама — ми ћемо са своје стране одвратити, да користан задатак вршити никад није и не може бити излишно. У осталом сви ми знамо, да се наше епархијске скупштине ретко састају, а баш да се и редовно састају, поред онога извештаја, што се епарх. скупштинама подноси, неће нимало шкодити, већ ће баш много користити, да епархијске власти крајем сваке године предају јавности и широј публици извештај о своме раду и о стању епархије, којом управљају. Такови годишњи извештаји без сумње неби промашили своје благодетне цели, јер би у њима у живој слици гледали живот и радњу свих наших епарх. власти, а уз то још и слике о стању свих наших епархија — те би се тим сликама дивно поучавати могли!

Толико имадасмо рећи, приказујући најновији „шематизам нст. прав. срп. архидијецезе сремско-карловачке“. Што рекосмо, рекосмо у најбољој намери, да покажемо бољи и напреднији правац у уређивању и издавању сличних шематизама — а никако не рекосмо у тој намери, да осудимо „шематизам архидијецезе карловачке“ и његовог ауктора, јер какав је, да је — нама је свакако мио овај шематизам архидијецезе карловачке, што га пред собом имамо. Мио нам је и драг, јер га једва и опет до-

чекасмо. Мио нам је и зато, јер нам је он весник да ће и друге наше епархије — угледајући се на центар — што скорије издати своје шематизме, или боље рећи: извештаје. А да ти извештаји што бољи буду, ми изложисмо некоја начела и напомене, које ће се при састављању тих будућих извештаја моћи уважити.

Цр. Хр.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 199, 3—3

На овдашњој срп. прав. вел. гимназији има се ради обучавања ученика у ноталном певању и музици установити место стручног за то учитеља са годишњом платом од 800 фор. а. вр.

Који на то место компетовати желе, имају своје молбенице са сведоџбом о оспособљењу своме до конца децембра о. г. (по новом) подсаном Патронату поднети

Из седнице Патроната гимназије у Карловци 8. (20.) новембра 1892 држане.

Патронат срп. прав. вел. гимназије карловачке.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 201, 3—3

Управа манастира Гргетега издаваће путем јавне дражбе дана 3. (15) децем. о. г. Попашу као и Риболов у својој на Дунаву дежећој ади „Козјак“ на три године под закуп.

Сваки који дражби приступити жели, има $10^{0}/_{0}$ од извикане цене у име вадијума положити — Ближи услови могу се увек код управе видити.

Дражба ће се обавити у 10 сати пре подне.

Управа манастира Гргетега.

Е. 1529. 1. 212. **СТЕЧАЈ** 203, 3—3

Ради попуњења упражњеног парохијског места у Кусићу, са платом трећег разреда.

Конкуренти имају своје ваљано инструисане молбенице — путем својих власти — најдуже до краја месеца децембра т. г. овој конзисторији послати.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 23 новембра (5. децембра) 1892. држане.

СТЕЧАЈ. 205. 2—3

На упражњено место пароха у Сурдуку са платом IV. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им Протопрезвитера до конца децембра о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 15. (27.) новембра 1892. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

Број: 108 из 1892 вел. школ. одбора. **СТЕЧАЈ.** 204, 2—3

Усљед решења в. кикиндског српског школског одбора, донесеног у данашњој седници под бројем 108 из 1892. овим се расписује стечај на једно учитељско место на српским народним вероисповедним школама у Вел. Кикинди. —

Са овим местом скончана је годишња плата од 550 фор. а. вр., слободан стан у нарави и $4^{1}/_{2}$ ланца земље, на коју земљу учитељ порезу и све јавне терете плаћа ван одкупа, — или 550 фор. а. вр. годишње плате и 200 фор. а. вр. у име станарине без земље. —

Дужности су прописане високом школском уредбом, а осим тога дужан је учитељ у цркви појати. —

Од проситеља тражи се осим оспособљења, високом школском уредбом прописаног, и оспособљење из мађарског језика. —

Потписани школски одбор задржава себи право, да према потреби додели разред изабраном учитељу, а тако исто задржава себи право, да одреди и то, хоће-ли изабрани учитељ добити стан у нарави и $4^{1}/_{2}$ ланца земље, или осим плате годишње још̂те само 200 фор. а. вр. у име станарине, а земљу не.

Рок стечају траје шест недеља од дана првог увршћења овог стечаја. —

Молбенице са нужним сведоџбама снабдевене, имају се потписаном школском одбору поднети. —

Из седнице велико-кикиндског српског школског одбора, држане у Вел. Кикинди 16 (28.) новембра 1892 године. —

Др. Иван Веселиновић, Др. Ранко Гранић,
вероучитељ. председник.

„Српски Сион“
излази сваке недеље на великом табаку.
Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.
Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи
шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији Браће М. Поповића на главној шпици, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.
За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.
Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 52.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 20. ДЕЦЕМБРА 1892.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Бр. $\frac{\text{Е. 549.}}{\text{К. 508.}}$ ех 1892.

СВИМА ОКР. ПРОТОПРЕСВИТЕРИМА

ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ.

Високо кр. уг. Министарство богочасти и јавне наставе издало је 12. децембра о. г. под бр. 49.463. вис. наредбу, која у српском преводу гласи:

„По 30. §-у XXXVIII. зак. чл. из 1889. године, опроштени су од биљеговине они матрикуларни изводи, породични извештаји и сведоџбе парохијског звања, што се при саставу грунтовничких књига издају на цел убележавања права власништва фактичних поседника.

Но као што ме међу тим г. кр. уг. Министар правосуђа, отписом својим од 25. октобра о. г. бр. 39.122. извештава, неки свештеници при свем том — можда за то, јер не познају поменутога закона — неће да издају такове исправе без биљеге, те тиме доста спречавају посао при састављању грунтовничких уложака.

Усљед тога, част ми је пречасну епарх. власт с поштовањем умолити, да изволи упозорити подручно свештенство, које матр. записнике води, на опредељење поменутог закона, те уједно га упутити, да сходно томе законском опредељењу поступа.

Примећујем, да се такове без биљеге истављени матр. изводи, породични извештаји и сведоџбе парохијског звања само на истакнуту цел могу употребљавати и по томе, да би се у томе погледу предупредиле могуће злоупотребе, нужно је, да се на таке исправе стави клаузула: „истављено без биљеге на цел састава грунтовничких уложака“.

Саопштавајући исту вис. наредбу Вашој Пречасности, налаже Вам се, да ју у целини свем подручном Вам свештенству сходним путем и начином објавите, са тим упутством, да се у конкретним случајевима има строго придржавати исте високе наредбе.

Из конзисторијске седнице епархије бачке, држане у Новоме Саду 8. (20.) децембра 1892.

ГЕОРГИЈЕ с. р.

ПАТРИЈАРХ.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

РЕЛИГИЈОЗНА СУМЊА.

(Наставак).

Павле развија у ареопагу оне истине, које ће од тада, у правом философском образовању, најнижу жену више уздићи, него најмудрије међу мудрацима старога доба, — али њихови мудраци одговорише: да те чујемо опет о том[32]). Мишљаху да им је о много важнијим стварима размишљати, а не о Богу, човеку, души и искупљењу. И Фист, римски судија, одговара, кад му Павле стаде проповедати науку о искупљењу: зар лудујеш Павле?[33]) Тај се непријатељ и данас опире, као што је и у почетку противу стао Хришћанству, јер цркви не беше обећано, да ће уништити све своје непријатеље, ал' јој је заиста обећано, да ју они неће надвладати“. Сам Х. Хајне признаде: „Индиферентисте и тако названи мудраци, који неће да се искажу, како мисле о Богу, то су истом прави безбожници. Почетак и крај свију ствари је у Богу“. Шелинг је најбоље овим речима обележио тај правац, који се је отуђио од Хришћанства и сваког вишега живота: „То је пука шупљивост, која се усуђује, да се назива просветом“. А Ћирило Александриски вели: „Суров и необразован дух размеће се одмах својим неверовањем, чим не може шта да схвати и одбацује као лажно, што премаша његове представе, те тако се крајно незнање здружује с неизмерном охолошћу“. „Само то тражимо“, вели за то, још у трећем веку, Тертулијан, „да нас не судите, док нас не саслушате“.

Још нам преостаје да претресемо трећи узрок религијозној сумњи. То је страст, била она под каким му драго именом, ил се крила под не знам како блештавим лицем. Кад она једном предобије човека, не да никада срцу да се смири, све гушћу копрену навлачи на очи унутарњем човеку. Онда је угушен последњи глас истине, кад душа постане разбојиште, на коме се дивље пожуде, као разуздане бестије, међу се крве и мрцваре. Јер још Платон каже: „Ко се подаје наслади и гњеву, имаће увек само смртне мисли. А ко, из љубави к истини, тежи да мисли о бесмртном и божанском, тај ће доћи до бесмртности. И тај ће стећи највеће блаженство, јер је божан-

[32]) — „Једни се ругаху; а једни рекоше: да те чујемо опет о том.“ Дела Ап. 17. 32.

[33]) „А кад он ово одговараше, рече Фист великим гласом: зар лудујеш Павле? Многе те књиге изводе из памети. А он рече, не лудујем честити Фисте, но реч истине и разума казујем“. Дела Ап. 26. 24.

ско у себи неговао и носио Бога у својој души“. Не захтевамо ми као погодбу за сазнање више и религијозне истине, да влада вечита тишина у души, не ремећена никаким противним мислима, не помућена никада страсном ускипелошћу; јер тако потпун мир, тако савршена, хармонична израђеност целокупна унутарњега и спољнога човеку мало је коме у део пала и то је баш дејство саме религијозне истине, која борави на дну душе. „Истина ће вас избавити“.[34]) Не тражимо ми да престане и да се доконча борба између нижега и вишега човека, између чулности и духа, разума и страсти; него баш хоћемо да она о т и о ч н е, да се душа једном озбиљно лати, да сама себе ослободи, да се не противи истини, јер ју само она може избавити, да се више не подаје као робиња без своје воље оним мрачним силама, што но се целом претегом, којом чулан, видљив живот тишти срце, вешају о наше ноге и притежу нас земаљском и пролазном. Она не треба више да „држи истину божју у неправди“, као што значајно и дубокоумно каже апостол;[35]) она треба да се отвори светлости одозго „која обасјава сваког човека, који долази на свет“.[36]) Што је обилежио апостол, у поменутим речима, као прави, најдубљи и једини узрок незнабоштву са свима његовим ужасним заблудама и неисказано страховитим злочинима — неправду, која стаје на супрот божанској истини, — то вреди и за наше доба и за сва времена: морална заблуда повлачи за собом интелектуалну као преку последицу; јер разуму су људском крајње жиле у срцу. „Срце“, вели Паскал „има своје разлоге, о којима разум ништа не зна“. Кад је човек у заблуди и покварен, бежи од светлости као болесно око што „мрзи на светлост“,[37]) јер га она вређа и „не иде к светлости, да не покарају дела његових, јер су зла“. „Светлост је за свако око“, вели један новији писац[38]) „али није свако око за светлост“. „Одбацише добру савест“, вели апостол тумачећи речи господње „и за то отпадоше од вере“.[39]) „И са свим право“, додаје уз то Јован Златоусти[40]) „јер каки је живот, така је и наука; зато су многи опет пали натраг у незнабошко идолопоклоништво. Јер да их не мучи страх од будућности, потрудише се, да се по што по то увере, е је све лаж, што учи наша религија“. Кад је Павле изишао пред римског проконзула Филикса[41]) и њему, подмитљивом судији и прељубнику „говораше о правди и о чистоти и о суду, који ће бити, тада“, као што прича св. писмо, „уплаши се Филикс и одговори: иди за сад; а кад узимам кад, дозваћу те“. То је најунутарњија историја душе многих и многих; и с т и н а им н а т е р у ј е б л е д и л о у лице, за то одбацују сваку озбиљну мисао, која дубље засеца, јер је она неспосан опомињач. „Ко ће да поднесе“, вели код Цицерона[42]) епикурејац Велеј, „јарам вечитога господара, кога се човек мора бојати и дан и ноћ и који ништа не заборавља? Та и кад старост и малаксалост, преситост и изнуреност сломију снагу страсти, још и онда остају у срцу трагови њена убитачна деловања и васколики духован правац и поглед на свет одређују још увек, мање или више, прошли утисци и начин мишљења, дуга навика на страсна узбуђења и маште.

[34]) Јов. 8, 32.
[35]) Рим. 1, 18.
[36]) Јов. 1, 9.
[37]) Јов. 3, 20.
[38]) Ф а ј х т е р е л е б е н, Sämmtl. Werke кн. III. страна 219.
[39]) 1. Тимот. 1, 19.
[40]) Hom. V. 1. in Epist. I. ad Timoth.
[41]) Дела Апост. 24, 25.
[42]) De natur. deor. I. 54.

(Наставиће се).

СВЕШТЕНИЧКА ДОТАЦИЈА НА СРП. НАРОДНО-ЦРКВЕНОМ САБОРУ.

(Наставак).

У седници саборској од 26. нов'ембра о. г. настављена је расправа о уредби за дотацију свештенства.

Пре него што се прешло на даљу специјалну расправу, изабрана су по жучераљем за-ључку она лица, која ће класификовати поједине парохије. У тај одбор изабрани су: за архидијецезу прота Ј. Вукадиновић и Лаза Обреновић; за бачку дијецезу прота Милан Ђирић и др. Стеван Малешевић; за будимску: прота

*

Ј. Маћаревић и Евг. Думча; за вршачку: свештеник Душан Радуловић и Никола Павловић; за темишварску: свештеник Јован Новаковић и Мата Косовац; за пакрачку: прота Штековић и И. Добровић; и за горњо-карловачку дијецезу: свештеник М. Мајсторовић и П. Шорак.

Њ. Светост патријарх напомиње, да осим ове господе, којој спада у дужност да свој посао уради, могу и остала господа ту својим саветом приномоћи.

После тога прешло се на наставак специјалне дебате о уредби за дотацију свештенства.

Чита се §. 3. у ком се говори о сесији и накнади за сесију.

Свештеник И. Перкаћански вели, да је одштета за сесију врло мала. Земља је сада више на цени, па према томе и аренда. Подноси овај исправак: „Сесију узима парох где је има, или где је буде, а где је потпуно и никако нема, добија парох за мањкајући део или за целу сесију сразмерну накнаду у готовом новцу“.

После још неких исправака примљен је овај параграф по редакцији већином гласова, а сви исправци су отпали.

Известилац чита §. 4, који говори о парохијалним домовима и станарини.

Поднесено је више исправака, али је већином гласова примљена редакција.

Чита се §. 5., који одређује какви имају бити парохијални домови

И на тај параграф поднесени су неки исправци, али је исти без измене усвојен.

Чита се §. 6, у ком се наводе дужности, које свештенство има бесплатно вршити. И тај је параграф примљен без измене.

Параграф 7, у ком се одређује наплата за душестарателске дужности, примљен је такође по редакцији.

Примљен је и §. 8, који говори о пристојбама за издавање званичних исправа.

После више предлога, који су поднесени на §. 9. у погледу систематизованих помоћника, решено је, да се тај параграф упути редакционом одбору, да га на ново редигује.

§. 10. о личним помоћницима, примљен је без измене по редакцији.

Чита се §. 11, који гласи: „Администратору парохије припада цела парохова плата. Но ако он има своју парохију, онда приход од сесије управљене парохије утиче у епарх. фонд дотичне дијецезе“.

Тај је параграф примљен са додатком свештеника М. Крајновића: „Када се парохија која управљана, добија парох администратор половицу плате, а друга половица утиче у свештеничко-удовички фонд“.

§. 12., о дотацији ђакона се 500 фор., примљен је по редакцији.

Чита се §. 13. о додатку на плату окружних протопресвитера.

Прота Мано јло Грбић предлаже, да сви протопресвитери добијају поред плате I. класе доплатак од 300 фор.

Известилац прота Вукадиновић предлаже, да остане редакција, али да се у место 4% стави 3%.

При гласању прима се већином гласова редакција са исправком проте Вукадиновића.

§§. 14. 15. и 16. примају се без измене. У тим параграфима говори се о плати протопресвитерског помоћника, о слободном подвозу ради вршења душестарателских дужности ван места и о бесплатном подвозу за протопресвитера кад званично путује по општинама.

Чита се §. 17., који говори о разрезу парохијала.

Никола Гавела предлаже, да сваки брачни пар плаћа 2 фор., а половина брачног пара 1 фор., а не 1 фор. и односно 50 новч.

Ст. Јовић предлаже, да се у тај параграф уметне, да износ, који плаћа појединац, не сме прећи 60 фор. и да се помоћ појединим парохијама издаје сразмерно из јерархијског фонда.

М. Крајновић предлаже, да се последња алинеја изостави и да се наређења тога параграфа протегну и на пакрачку дијецезу.

Прота Штековић је одлучно за редакцију. Изјављује, да се у пакрачкој епархији не може плаћати парохијал по брачним паровима.

Свештеник Михалчић противан је предлогу Н. Гавеле. У Барањи се то не може извести, јер је народ тамо сувише оптерећен издржавањем српских вероисповедних школа. Пристаје уз редакцију.

Коста Радослав држи, да је нужно, да се на нежењене људе удари већи намет, јер би требало наше младе људе натерати да се жене. Предлаже, да сви они, који се после тридесете го-

дине не оженс, плаћају 10% од плате односно пензије или чистог прихода. (Смеј.)

Његова Светост патријарх-председник мисли, да би најбоље било, кад би се парохијал плаћао по брачним паровима, јер парох служи сваком једнако, и не служи имању него посједнику тога имања. Кад би се плаћало 2 фор. годишње од брачног пара, дошло би 4 новчића на недељу — а толико нада свака српска кућа просјаку недељно.

И. Добровић пристаје на предлог, да се плаћа највише по 2 фор., али није рад да се оптерети народ, јер има у Славонији задругâ, у којима је по 10 брачних парова. Он је вољан жртвовати и више за своју лепу веру. Ми тамо горе живимо међу људима, који врло мало троше на веру, а то су унијати, на може усљед великог терета многи наш свет отићи у унијате.

Др. И. Вучетић прихваћа предлог Н. Гавеле, али жели, да се одреди највећа свота, која ће се прирезом за парохијал разрезати. С тога предлаже, да се после речи „десет постотака“ (т. ј. прирез на државни порез) дода и ово: На појединн брачни пар не може се у то име више него 50 фор. распорезати.

При гласању примљен је §. 17. по редакцији са исправком Н. Гавеле, да брачни пар плаћа 2 фор. а половина брачног пара 1 фор., и да последња алинеја изостане.

Чита се §. 18., који говори о томе, кад се има прирез парохијала разрезати.

Ст. Јовић мисли, да би против одлуке епарх. адм. одбора у погледу прирeза требало оставити право призива на саборски одбор.

Већином гласова прима се § 18. онако како је редигован.

§. 19. прима се без измене, а у њему се казује, да ће разрез парохијала учинити епарх. управни одбор, ако то црквена општина својом кривицом не изврши.

§. 20. говори о побирању парохијалног прирeза.

Прота Љуб. Кујусаревић примећује, да је овај параграф нејасан и замршен. Тамо стоји, да црквена општина треба принилно да истерује парохијал, уз асистенцију политичке власти; но он мисли, да би требало баш обратно. Црквена општина вала да даде само податке, а политичка општина да истерује. Ово је важна ствар, јер се овде ради на томе, да свештеник уредно добија плату. Најбоље би било, да се парохијал купи заједно са порезом, но то је против автономије. Предлаже, да се овако каже: Црквени је одбор дужан тај заостатак парохијала надлежној среској власти, односно по варошима дотичном варошком магистрату пријавити, који ће заостатак парохијала овршеним путем на начин прибирања државног и општинског пореза утерати и утерану своту црквеном одбору уручити. Ако црквени одбор то пропусти учинити, пријавиће то дотичној епарх. власти сам парох, а епарх. власт има у првој својој седници ову пријаву решити, и то своје решење ради извршења надлежној политичкој власти саопштити, која ће на горњи начин поступати.

Парох Максим Живковић изјављује, да су свештеници у бившој Крајини били задовољни и са платом и уредним добијањем исте. Ако се укине рескриптувално наређење, ми немо остати тако рећи без плате и настушће десператно стање. Предлаже овај исправак: „У бившој војној Крајини пак нека остане рескриптувално наређење, и нека општинска власт, која купи државни порез, побира и парохијал и свештеника месечно у напред исплаћује“.

Њ. Светост патријарх: Тамо, где су до сада свештеници примали плату од политичке власти, примаће и од сада.

Прота Штековић подноси овај исправак: „Потребу исказују црквене општине, а парохијал побирају и свештенике унапред исплаћују политичке власти“.

Прота Ј. Маљаревић: Државна власт неће пристати на то, да власти купе парохијал и исплаћују свештенике, јер то нема ни код других народности. Ово је питање врло важно; ако се оно сретно реши, отклониће се највеће невоље. Прихваћа предлог проте Кујусаревића.

За тим је примљен овај предлог у начелу заједно са исправцима и упућен је редакционом одбору, да га према предлозима по ново редигује.

У саборској седници од 27. новембра о. г. продужена је специјална расправа о дотацији свештенства.

Епископ Мирон Николић наводи, да у јучерашњој седници §. 17. није примљен по редакцији, него је усвојен предлог Н. Гавеле, да се плаћа по 2 фор. од брачног пара, а 1 фор. од половине брачног пара. Он је о томе премишљао и чини му се, да је то много; боље би било, да је остало 1 фор. од брачног пара, а

50 н. од половине брачног пара Не зна како је у другим епархијама, али зна да то у епархији пакрачкој не може бити. У пакрачкој епархији има истина парохија са доста верних, али су готово сви врло сиромашни, и ти сиромаси баш плаћали би три четвртине целог парохијала. Моли, да сабор свој јучерашњи закључак стави ван крепости, и да се прими тај параграф онако, како је по редакцији предложен, ако не за све, а оно бар за пакрачку епархију.

Евген Думча слаже се са епископом Мировом, и то поглавито с тога, што је тако и у будимској дијецези. Моли, да се тај параграф узме по ново у претрес.

И. Добровић потпомаже предлог епископа Мирона.

Предлог еп. Мирона прихваћају још и др. И. Вучетић, Никола Павловић и прота Прица.

Прота Ј. Вукадиновић јавља, да се одбор, који је изаслан да састави списак парохија, јуче конституисао и да је изабрао њега за свога председника. Одбор тај довршиће данас свој посао; али пре тога тражи нека упутства. По рескрипту су биле разне поделе. Тако је у једном месту било пароха I., III. и VI. класе, а то је неправедно. Требало би донети наређење, којим би то уредили. За проте као парохе није ништа предвиђено. По рескрипту су могле проте бити пароси последње класе, као што је то случај у Карловцима. Каже се, има процената; но тај је тако мали, да се њиме није могла изједначити плата н. пр. карловачког протe са осталим паросима прве класе. То је неправедно, те моли, да се дотични параграф тако измени.

Свештеник Душан Радуловић: Овако не ћемо доћи до цели. Сваки час ћемо доћи у прилику, да ћемо морати нешто мењати. Предлаже, да се седница саборска претвори у конференцију, у којој би се могли договорити о целој уредби. (Гласови: Не ћемо, не треба!)

Барон Ј. Живковић: Има један начин, по којем би могли доћи до цели, а да се форма не повреди. С обзиром на исправке, а и на то, што још нисмо готови, предлаже, да се то поврати редакционом одбору.

Њ. Светост патријарх-председник мисли, да би се тај одбор могао повећати или спојити са оним старим. — Прима се.

Решено је, да се §. §. 17 и 13, заједно са исправцима врате редакционом одбору, да их редигује.

После тога пређе се на даљу специјалну расправу дотационе уредбе.

§. 21. примљен је без измене и гласи: „Парохијално свештенство прима плату своју и односно накнаду за сесију и стан од црквене општине месечно у напред“.

На реду је §. 22., у ком се излажу изводи за подмирење свештеничке плате у горњо-карловачкој дијецези.

Свештеник М. Мајсторовић подноси на алинеју в.) овај исправак: да се годишња субвенција повиси на 16.000 и да се сваке године у напред исплаћује, и то за то, што се свештеничке плате ранијим наређењем изједначују. Усљед тога изједначења настаће мањак од 29.000 фор. Ако би га морао сам народ подмирити, морали би му продати и кућу с главе, јер су материјалне прилике у горњој Крајини још врло лоше. Код нас има сразмерно врло мало чиновника и трговаца, те би они мало плаћали, него би сав терет пао на кукаван народ.

Епископ Мирон предлаже, да се у место „из неприкосновеног“ каже, да се субвенција даје „из јерархијског фонда“, јер је и цел тога фонда, да потпомаже свештенство.

Лаза Обреновић прихваћа у начелу Мајсторовићев исправак, али тражи субвенцију од 20.000 фор.

Барон Јов. Живковић: Кад смо изједначили свештенство, морамо повисити субвенцију за горњо-карловачку дијецезу. Он предлаже, да се каже: даваће се потребна субвенција, без означења своте.

Др. Миша Михајловић: Нико не може бити у начелу противан томе, да се помогне, само треба знати како и од куд, а да се ни један фонд не оптерети. Он ће доцније предложити, да се издају манастири под закуп, па ако се то прими, могла би се од тога новца давати припомоћ.

Д. Прица и Ј. Јагић придружују се предлогу барона Живковића.

Одлучено је најпосле, да се овај §. уступи редакционом одбору заједно с исправцима.

§. 23., у ком се говори о том, ко је ослобођен од парохијског приреза, — примљен је без измене.

§. 24. гласи: „Побожне фундације, ремунерације од школа, болница, апсана и других из-

вора, са којима је и вапредна дужност скончана, као и тасова од целивања, изузимајући тас са Христова гроба и испред престола Богородичног, који припадају цркви, не урачунавају се свештенству у редовну плату“.

Свештеник Миле Крајновић вели, да је због тасова црква постала место за трговину, а осим тога увек скоро дође због њих свештеник и тутор у колизију. Тасови треба да су црквени. Предлаже, да се изоставе сви тасови осим онај на Христовом гробу и код престола матере божје.

Његова Светост патријарх-председник је мишљења, да би те тасове у опште ваљало забранити, јер тасови одбијају верне од цркве. Многоме је стид и дођи у цркву, ако нема шта да дâ у тас. Купљење новаца по цркви изгледа му као нека трговина, а трговину је сам Христос истерао из цркве. Могао би се, ако би се баш хтело, код врата црквених наместити ковчежић, па ко хоће нека даде на спротиву; али по цркви не би требало тасове носити. Патријарх је још као посланик у једном саборском одбору поднео био предлог, да се тасови укину, али тај предлог није доспео до решавања. Но овде није место, да би се могло решавати о укидању тасова, јер би се у том погледу морао поднети засебан предлог; а овде се сад решава само о дотацији. Може се само усвојити предлог г. Крајновића, па да тасови припадну цркви.

Прима се са исправком М. Крајновића.

§. 25. прима се без измене, и гласи: „Парохијалне сесије, које би по редукцији свештенства залишне постале, припадају јерархијском фонду“.

§. 26. примљен је такође без измене, а у њему се наводи: колику ће годишњу потпору из јерархијског фонда примати умировљени пароси и протопресвитери, док се не оснује мировински фонд за свештенике.

§. 27. примљен је по редакцији и гласи: „Докле се пензиони фонд за свешт. удовице и њихове сироте не оснује, донде ће удовице, као и њихова малолетна незбринута деца имати после смрти парохове за годину дана уживати половину свих прихода, осим стана и пристојба за званичне исправе, што ће уживати дотични администратор парохије. Овим свештеницима, који на таква места дођу, има се плата за ту годину до износа од 500 фор. из јерархијског фонда допунити“.

А није примљен предлог Николе Павловића, да се ту уметне још један параграф, у ком би се казало, да би ту ствар требало оставити свештеницима и општинама, да се у том погледу споразуму.

§. 28. примљен је без измене, и гласи: „Где садашњи пароси и свеш. помоћници уживају ве ћу плату, него што је дотација овом уредбом утврђена, уживаће они исту плату и на даље, без да им се иста смањити може, и тек по упражњењу исте парохије ступа у живот дотација уредбом овом установљена“.

§. 29. примљен је такође без измене са овим садржајем: „Где пароси и системизовани помоћници плате и друге користи из извесних других на ту цел одређених фундација примају, уживаће они исте плате и користи од дотичних општина и на даље, макар ова и већа била, него што је уредбом овом установљена. А црквена општина биће дужна само недостајући мањак овом уредбом установљене плате надокнадити.

§. 30. по редакцији гласи: „Где пароси и свеш. помоћници уживају из фондова, одређених на цел дотација, већу плату него што је овом уредбом прописана, уживаће исту и на даље.

„Исто тако остављају се у уживању стана, где таковог има, ма им по овој уредби и не припадао.

„Парохијско свештенство добија осим своје дотације још и огрев, у колико и како је где шта до сада уживало“.

Шорак предлаже, да се трећа алинеја, која која говори о огреву, сасвим изостави.

Добровић прихваћа тај предлог, и мисли, да би најбоље било, кад би се распоредзало и свештенству у новцу дало, јер је данас врло тешко дати огрев.

М. Грбић подноси исправак: „Пароху припадају 6 хвати дрва за парохијални дом, који му се морају до 1. новембра издати“.

Д. Прица усваја Грбићев исправак, да буде за све једнако, јер кад је једнака плата, треба свештеници једнако и дрва да добијају.

Известилац Ј. Вукадиновић прима исправак, али да буде четири хвата а не шест.

Њ. Светост патријарх мисли, да би овде у нашим крајевима доста било 4, а тамо у горњој Крајини 6 хвати дрва.

Прота Штетковић изјављује се за редакцију; њему даје имовна општина 12 хтати.

Баров Ј. Живковић: Има већ стечених права, која се не смеју оспоравати. Предлаже, да се овај параграф упути редакционом одбору.

Решено је већином гласова, да се овај §. упути редакционом одбору, да га према исправцима на ново редигује.

(Свршиће се.)

„Лепо признање“.

Под тим насловом донео је загребачки „Католички Лист“ у своме 50. броју од 15. децембра о. г. чланак, који гласи:

„Дне 5. новембра т. г. отворен је у Карловцима сабор карловачке грчко-несједињене (Sic! Ур.) метрополије. За две и по године, које су протекле од последњега заседања и избора митрополите (у свибњу 1890. год.) израдно је саборски одбор петнаесторице нови „Устав“ (статут) о организацији црквене управе у метрополији. Основа тога новога „устава“, који иде за строжом организацијом црквеном у смислу хијерархичном, те свећенству досуђује већу власт у пословима црквених, предложена је сабору на већање. — Није нам за сада намера, да се упустимо у поближе разматраше тога сабора и његова рада, већ спомињемо само то, да је у седници од 19. новембра држао одужи говор о д л и ч а н с а б о р с к и ч л а н г. др. Михаило Полит-Десанчић. Из његовог говора нека нам буде дозвољено узети једно место, где се је најавно врло похвално о примату римокатоличке цркве. То место гласи:

„Наша источна црква је епископална — о томе не може бити ни најмање сумње. Ми је сматрамо као стару праву апостолску цркву. Но наша источна црква нема примата, и за то што га нема као западна црква, она нема оне универзалне централизације, која западној цркви огромну снагу даје у свима деловима света и што је оспособљаваше, да се свуда с успехом могла борити са државном влашћу, као што се и данас бори, о чему имамо доказа у најновије доба у нашој отаџбини.“

„Ово споменусмо — вели „Католички Лист“ — за то, да се види како умни људи и с противничке стране увиђају велику корист и нужду примата у цркви Христовој!

„Кад би г. др. Полит-Десанчић, који се толико отресао свих предсуда, да се овако лепо најављује о примату римокатоличке цркве, хтео помно проучити сведочанства светога писма и традиције, која говоре о томе примату, то смо сигурни, да би се он уверио, да по установи Христовој примат мора бити у цркви и да без примата нема цркве Христове.

„Заиста, ако ми људи увиђамо велику корист и потребу примата, да се црква узмогне свагда с успехом борити проти свим навалам и уништати своју част, — па ма јуришао на њу цели свет —: ко ће се онда усудити да устврди, да тога није увидио њезин божански утемељитељ Исус Христос? А како би опет могуће било, да би Исус Христос увидио, да је нешто цркви његовој, коју стече крвљу својом, корисно и потребно, а ипак јој то не би дао?! То јединство и ту универзалну централизацију римокатоличке цркве, којој се толико диви г. др. Полит-Десанчић, величанствено је описао већ св. Кипријан“ — и „Католички Лист“ да још боље утврди г. дра Полита о потреби и неопходности примата у цркви Христовој, цитира дословце и у латинском тексту и у хрватском преводу речи св. Кипријана, којима се — узгред буди речено — свашта друго доказује, само не потреба примата у цркви Христовој.

Иза те поуке, позајмљене од св. Кипријана „Католички Лист“ наставља:

„Иза овога лепога признања о снази примата римокатоличке цркве говорио је г. др. Полит-Десанчић о централизацији своје цркве те је казао: „„*Но наша источна црква баш због тога што је епископална, има и мора имати своју централизацију. Само што је та помесна у оквиру дотичне државе.*““ „Али слабост те помесне централизације — мудрује даље „Католички Лист“ — признаје и сам г. др. Полит-Десанчић, кад каже, да је хијерархија источне цркве била принуђена у борбах „тражити наслона у световном елементу.“

После овога, „Католички Лист,“ без икаквог логичног прелаза, цитира еванђелске речи: „Сваки ко се подиже понизиће се (Лука 14 11.)“ из којих речи би паметан човек извео закључак: римски папа се не подиже (н. пр. до степена непогрешивости и претераног властољубља) — елем узвисиће се! Али „Католички Лист“ из приведених еванђелских речи не изводи такав логичан и правилан закључак, већ у суштот наведеној еванђелској изреци закључује овако:

„Па за то сваки, који се подиже, *укрaњујући дужну послушност своме законитом*, од Христа постављеном поглавару, биће преко понижен, јер ће му на послетку они заповедати, који би му се имали покоравати. Чини се, да г. др. Полит-Десанчић и сам доста живо осећа то понижење, пак га настоји одклонити од своје цркве тиме што каже: „*„Али према епископалном карактеру источне цркве огромна је разлика у обзиру световњачког елемента у цркви међу источном црквом и протестантском*““. „Ово што г. др. Полит-Десанчић вели о разлици међу источном црквом и протестантском, истина је, али у том још није права утеха и потпуно умирење“.

За то „Католички Лист“ да потпуно утеши и умири г. дра Полита, на крају чланка казује му:

„Ми можемо г. другу Политу Десанчићу *са свим извесно* казати, *да колико год се он и његови другови трудили и договарали, неће ипак никада доћи до сталнога уређења својих народно црквених односаја, докле у правом знаменовању не припознаду оних речи Христових*: „Ти си (папо!) Петар, и на тој стени саздаћу цркву своју и врата паклена неће ју надвладати“.

Ето тако вели загребачки „Католички Лист“ у чланку, којему наслов и ми исписасмо! Под чланак је потписан неки „др. Воловић“ — nomen et omen — па се онда није чудити, што је чланак тако испао!

Али ми ћемо оставити на страну г. дра Воловића, јер ми њега не знамо: ко је и шта је. Него ћемо приметити нашем другу „Католичком Листу“ и његовом пошт. г. уреднику: Нека се он оканс махнита посла, да нама, који живимо и мремо за наше лепо православље — слади папство и примат у римској цркви, јер ми, вере нам православне, нећемо никад на тај лепак навући!

Католички лист је далеко забасао, кад је узео име дра Михаила Полита и од њега у српском *народно-црквеном* сабору изговорене речи, да на том основу искамци „*лепо признање*“ својој римокатоличкој цркви и папском примату у тој цркви. Јер ма шта да је рекао г. др. М. Полит у нашем нар. црквеном сабору — из тога нико на свету па ни „Католички Лист“ нема права ковати себи капитал о неком „*лепом признању*“ баш у погледу примата у римокатоличкој цркви. Јер не у српском народном *црквеном сабору*, него у *целој нашој српско-православној цркви* и целом српском народу, нема баш никога, *ко би поред свога стародревног, једино истинитог и лепог православља, пожелио, да ступи у крило непогрешивошћу грешног човека искварене и изопачене римске цркве!* Ми немамо ни воље ни разлога, да бранимо г. дра Мих. Полита ради оних речи, које је он у нашем нар. црк. сабору изговорио и у којима речима налази „Католички Лист“ „лепо признање“ и похвалну изјаву о примату римске цркве. Ако је до обране, знаће се одбранити од тога подметања и сам г. др. Полит, којему је свето наше православље без сумње далеко милије, него ласкање „Католичкога Листа“, који га у претераној ревности својој истиче за одлична и умна човека ваљда само за то, јер је „Католички Лист“ доста наиван био, да у речима дра Полита прочита „*лепо признање*“ о примату римске цркве.

Нека буде уверен „Католички Лист“ и његов поштовани г. уредник, да би се свака жива православна душа до крајности *саблазнила*, кад би — не др. Полит — већ ма ко други, у срп. нар. *црквеном сабору* устао да нарече „*лепо признање*“ о примату римске цркве, да тумачи „велику корист и потребу примата“, да жали, што и ми у својој цркви немамо непогрешивога пану и да се диви универзалној централизацији римске цркве, која почива једино на властољубљу римскога папе! Био то др. Полит или ма ко други и било то на нашем народно-црквеном сабору или на другом месту, ко би хтео да слади нашем православном народу папство и његов измишљени примат — био би заглушен једнодушним протестом целог нашег православног народа — који не жели папе нити и најмање завиди примату у римској цркви

Па када — по нашем осведоченом уверењу — такво мишљење влада у целом нашем народу о римској цркви и њеном примату, онда ми одсудно поричемо, да се један др. Михаило Полит-Десанчић „отресао свих предсуда“ у погледу примата римске цркве и да је баш он — који се топло загрева за наше лепо православље — први, који се диви тој величанственој самовољној, властољубивој и нехришћанској установи, која се у примату римске цркве православном и православном свету као очита саблазна приказује.

Што пак „Католички Лист“ „за извесно казује, да ће се др. М. Полит и његови другови узалуд трудити и договарати, јер неће ипак никада доћи до сталнога уређења својих народно-црквених односаја, докле не усвоје папство и папски примат у цркви“ — на то довикујемо „Католичком Листу“: Јест, нама је јако нужно да најзад коначно уредимо своје народно-црквене односаје, и ми ћемо се као синови једне свете православне цркве, ма и тешко, али ипак најзад споразумети, да те народно-црквене односаје (у супрот вашем злогуком пророчанству) лепо, мирно и наметно уредимо — али знајте и то, да би пре оставили већ нито неуређене свеколике наше народно-црквене односаје, но што би икада дошли на мисао, да односаје нашег српског народа и наше православне цркве уређујемо на основу папства и лажног примата у цркви Христовој. Јер нашој је цркви Христос глава, а не папа — па ако нам Христос и сам Бог не помогне, од римског паше нећемо помоћи тражити! Ако нам је толико доста — и нама је! Будите ви мирни и срећни у својој цркви — а ми ћемо у својој, како нам Бог да!

ГОВОР

Др. НИКЕ МАКСИМОВИЋА

О НАЦРТУ НАРОДНО-ЦРКВЕНОГ УСТАВА.

Говорио у седници српског народно-црквеног сабора од 13. новембра 1892.

(Свршетак).

Па да видимо, какве су то ужасне разлике, која су та начелна питања, што нас деле; јесу ли заиста те разлике од толикот заманаја, да су кадре поделити овај сабор на два табора, и то тако, да једна странка тако далеко иде, е је готова за случај, *ако се ма и једно питање не реши по њеној вољи, напустити све користи, које нам даје предложени устав, осујетити једва дочекано коначно уређење наше, битни услов автономног нам живота и будућег напретка и изложити целу аутономију опасностима, које могу наступити на грдну штету нашу.*

Ту је пре свега *председништво у црквеним општинама.* Нема разговора, признајем, да је то важно, врло важно питање, али да је од толикот заманаја, да ми са гледишта тога питања, пресуђујемо нашу главну циљ, реинтеграцију автономије наше, то никако допустити не могу. Изборно председништво, држим, да је неоправдано, од како стојимо на *црквеном* земљишту саборског устројства, што је противно оном прије поменутом привилегијалном, народном становишту. Предложеним уставом устројени су сви делови нашега организма *према бившим основима саборског устројства* и тим је у највишој автономној сфери узакоњено начело, добило једнообразног израза — од горе па до доле — у свима саставним деловима наше организације; *природно председништво народа има дакле своју природну основу у самом организму нашем.* Ово је моје доктринарно уверење. Ми смо то предлагали и доказивали још 1879. г. Но, господо моја, са своје стране најављујем, да мени то питање није од толике важности, да не бих могао своје становиште жртвовати важнијим и већим интересима у толико више, што нам се пребацује, да идемо за тим, да се крије автономна права нашега народа. Није, а не може ни бити задатак српског сабора, да крији ма и најмања автономна права, и ми држимо, да то *није крије-*

не автономних права, него реституцију нашег автономног у својим природним основима повређеног организма. Но ако је данас тако рећи опште уверење, да треба одржати изборно председништво, ево и ми смо готови да му следујемо, али то чинимо у тој нади, да ће сам народ својом побудом доћи до тога, да понуди свештенству оно, што му по природи припада. (Живио!)

Друго је питање *избор пароха и тројна кандидација*. И ово питање засеца у општинску автономију, али је толико надувано, да је данас важније него цела автономија наша. Данас се пресуђују ex parvis magna и ситницама даје се највећа важност, а најважније просто — напућтамо. А да је тако навешћу један пример из не далеке прошлости. Ваљда нема ни једног српског политичара, ни једног Србина, који у јавном раду свом, било у свом, било у туђем народу није споменуо ону привилегију, која нам ујемчује право избора митрополита а из које ћу и сам да дотичне речи наведем: „Liceatque vobis inter vos ex propria facultate ex natione et lingua rasciana constituere archiepiscopum, quem status ecclesiasticus et saecularis inter se eliget“. И нема Србина, а и државника страних народа, који не држе, да је ово заиста најкардиналније, најбитније и највеће право, које ми Срби имамо и ми смо ваздa прикупљали сву снагу нашу, да ово право очувамо и одбранимо. Ово право није ни декларацијом тангирано, XXVII. зак. чл. од г. 1890./1. узакоњено је а IX. зак. чл. од г. 1868. по ново је ујемчено.

Па кад се градило саборско устројство и уз њега и статут о избору митрополита-патријарха, српски сабор је неповредљиво очувао то право, не допуштајући, да се ограничи ни по ту цену, да ће се саборско устројство и изборни статут сигурно потврдити. Па шта се даље збило? *Ви, који сте тако жестоко устали за слободу избора парохa, ви сте скучили слободан избор патријарха!* (Велики жагор с лева). Јест, *ви сте покосили највеће право српскога народа са вашом уредбом о избору митрополита-патријарха, коју сте установили на сабору 1885. Ви сте против тројне кандидације при избору парохa, а овамо сте допустили кандидацију при избору патријарха.* (Велики немир с лева). Јест, ви сте избор патријарха свели само на круг епископа, а то шта је друго, него кандидација? Та ми немамо права бирати за патријарха кога хоћемо, од народа и језика српског, а држава је само пресијом и тероризмом и то од случаја до случаја, доводила сабор дотле, да је морао бирати из круга дијецезалних епископа. *Ви сте дакле ту самовољу државне власти узаконили и тим сте уништили највеће право српског народа, право слободног избора митрополита патријарха.* (Живо одобравање с десна, велики немир с лева).

Кад би ви заиста хтели, да проширите народу автономна права, ми би вам драге воље стајали на услузи. Подајте, да цео народ бира парохе.... (Вика с лева: примамо, примамо, донесите тај предлог). А зашто се од вас нико није сетио, да се даде народу то право, ја нисам до сада чуо, да сте једну реч о томе проговорили — а ја сам то становиште заступао у саборском одбору, а у одбору 15-ице није та мисао прихваћена.

И од *избора протопресвитера* начинили сте повреду автономног изборног права (вика с лева: то није тако важно) и то је једна тачка ваших резолуција, једно начелно питање, као што кажете. Посматрајући то питање са начелног гледишта, ја не видим никакву повреду автономије, него нешто са свим друго, видим празнину у нашој организацији, коју сам ја још на сабору 1879. г. напоменуо, да би требало — кад би само томе време било — организовати и протопресвитерате, *јер положај, кога данас имају проте, са свим је ванаутономан.* Према његовом данашњем положају, по коме је и парох и прота, не може ни бити другог изборног начина, него као што је одређен у кр. рескрипту 1868. или онакав, какав је предложио покојни владика Живковић на сабору од 1879. Но било по једном ил другом начину, свакојако је овакав избор протопресвитера неправедан, јер одкуд да протопресвитерат бира општини пароха, а општина протопресвитерату протопресвитера. Отуда се често и сукоби народили, јер општина није хтела некога за пароха, кога је протопресвитерат желио за протопресвитера и обратно — доста то, да је досадашњи начин нецелисходан и неправедан. Према данашњем положају проте, који заузима у нашој автономији, *он је посредник између епископа и епархијских власти с једне и парохија и црквених скупштина с друге стране: шта је дакле природније, него да та епархијске власти бирају. Нису те власти турске, него наше, аутономне, излиле народне воље.* Но ја држим, господо моја, кад би ми заиста били истрајни

прегаоци у народним пословима, као што теглимо на све стране, кад би у нас престао обичај, да усвајамо у одлукама нашим оно, што је највеће, а при извршивању не чинимо ни оно, што је мало, као што је рекао Демостен у једној беседи својој, те би радили свом снагом на автономном пољу, кад би се автономна свест развила у свима саставним деловима наше организације, онда би дошло и то време, да би се и протопресвитерати автономно организовати морали (тако је) и и онда не би било ни питања, ко да бира проте, јер по себи би се разумевало: протопресвитератске скупштине. Ал пошто данас тих скупштина нема, онда је, држим, најбољи начин избора, који се предлаже у нацрту народно-црквеног устава.

Ту је питање *о именовању систематизованих помоћника*. Ово питање и сам сматрам за врло важно, и сам сам тога мишљења, да се именовањем врећа автономно право народа, јер и у нашој автономији је, као и у свакој другој, осветитано начело, да онај, који сноси терете, врши и права, који плаћа, тај и бира. Но, господо моја, ово питање није изнесено пред сабор као conditio sine qua non, да се предложено именовање прими мора, оно је доведено у везу са оснивањем богословског семеништа, те га као таково сматрамо за отворено питање, које ће сабор, чувши разлоге за и против, решити по својој вољи, а вољи сабора, сви ћемо се поклонити. (Одобравање).

Гласови: А 25 свештеника?

Др. Н. Максимовић: Што се тиче избора 25 свештеничких саборских посланика, о томе сам већ говорио, како је сабор, који је установио данашњи изборни ред, стојао на становишту *привилегијалном, народном*. У оно доба било је мњења, да на сабору не буду заступљени сталежи, него да народ бира слободно, кога хоће, без обзира на сталеж, но ово мњење није усвојено. Данас пак стојимо на црквеном земљишту постојећег саборског устројства, по коме су свештеници заступљени у сабору као сталеж, а томе је природна последица, да се свештенству уз пасивно призна и активно изборно право. (Тако је, с десна). У том питању је и моје гледиште, као и у мога врло поштованог пријатеља др. Полита; и он признаје, не обзирући се на схватање у народу, него на дефиницију науке, да је председништво свештенства *сталешко и по томе треба да свештеници свештеничке посланике бирају*, но он држи, да ови избори не би били слободни и независни, и у томе се разилазимо. Ако ви мислите, да начин избора, који смо ми предложили, не обезбеђује слободу и независност избора свештеничких, *а ви изволите одредити други бољи начин и ми ћемо драге воље уз вас пристати*. Но ја држим, господо моја, да независност свештеничких посланика у опште зависи од избора, било да их свештенство засебно или било да их са народом бира и пуно сам уверен, да ће и од самог свештенства исто тако као и од народа изабрани свештенички посланици свагда очувати своју самосталност и независност. А зашто? За то, што свештеник није независан с тога, што га је народ послао овамо на сабор, већ с тога, што *он са народом и од народа живи, ће по томе увек ће гледати, да не дође у сукоб са својим народом*. (Живо одобравање с десна). Не бојте се дакле, да ће се предложеним изабором изгубити слобода свештеничких посланика па и слобода самогм сабора. Ми увек замишљамо, што је најгоре, па најпосле и неке фантоме навађамо за разлог; но помислите, кад једанпут цео овај наш автономни апарат дође у кретање и у редовну функцију своју, онда неће бити ни прилике, нити може бити случаја, да свештеник дође у такав положај, према коме неће се знати решити, да ли ће на страну народа ил на страну не знам кога другога. (Живо одобравање с десна).

Као што видите, господо моја, *диференције*, што постоје међу нама, *нису толико велике, да због њих компромитујемо дело, за којим смо вазда тежили*, — коначно уређење наших автономних послова — и да *пропустимо данашње згодне прилике и да опет брод наше автономије изгурамо опасностима, које смо са великим жртвама, али иначе до сада срећно прешли*. (Живо одобравање с десна).

Права тешкоћа је, што се ми сложити не можемо у другом нечем, а не у уставу. Жао ми је, што не могу и са своје стране образложити устав у главним начелима и у појединостима његовим, да покажем велику разлику између садашњега стања и оног, какво би било по уставу — јер се осећам толико уморан, да морам свој говор завршити. (Чујмо! чујмо!) Није тешкоћа у уставу, јер у главном се слажемо и само у неким појединостима се разилазимо, у питањима споредне важности према целини, па и та су на најмању меру сведена. Кад се слажемо

у главном, зашто да то главно не примимо за подлогу специјалној расправи, а у овој да споране тачке посебице темељито не расправимо и не одлучимо, па као што бива у целом свету, да се мањина покори већини. (Живо одобравање с десна).

Не налазећи тешкоће у самом уставу, налазим је у *кривој ситуацији*, у коју сте дошли тим, што сте, као што сам већ рекао, неоправдано изазвали борбу против јерархије (жагор, није истина с лева), нисте размишљали о замашају покрета у народу и овим силом изазваним покретом довели сте у питање и саму *слободу и самосталност сабора*. (Бурно одобравање с десна). Ако се ико радује, да народ изјави своје жеље и тегобе, то се заиста ја радујем, само бих желио, да то народ чини у својим законитим црквеним скупштинама, јер право молбе и жалбе сматрам ја за гаранцију наше народно-црквене автономије. Но ви сте доказивали, да народ тога права нема и што је народ сада „на сокаку“, то има само вама благодарити. *Па је ли тај народ обавештен? Је ли му речено све, шта треба да знаде? Да ли су му се добре стране устава разложиле?* Не, покупили сте све оно, што народ непосредно осећа и види, што спада у сферу општинске автономије, те овако побуњени народ поднео је своје протесте. (Истина, с десна). Но ја, господо моја, који сам био *вичан, кад сам имао народ уза се, борићу се тако исто за та права и сада, кад је народ против нас, мислим* заведен и необавештен народ. (Живо одобравање с десна). Дужност је свакога од нас, да народ обавести о правом стању ствари и ја сам уверен, кад би се то савесно учинило, да би се стишали узрујани таласи народнога покрета. *Народ је као променљиво море, које често мења боју, он је као вода, која добија онај облик, у какав се суд улије. Ви сте покренули народ, на сад подлежете томе притиску, и то је оно што ја највећма замерам моме врло поштованом пријатељу др. Политу, који је истина слободно обележио начела, по којима се равнати морамо, слободно је изјавио своје теоретичке назоре, али није имао одважности — а непоколебљивост, најглавније је својство посланика — да из наведених начела, слободно изведе и конзеквенције.* Мени он некако изгледа као бог Јанус, који има два лица, једним лицем гледа на страну изображен свет, у коме има великих веза, те се мора на њега обзирати, па је нама казао: *имате право;* другим лицем гледа на узрујан народ, па му је казао: *и ви имате право*; нама је рекао: *за вас говорим,* — а вама: *за вас гласам!* (Велики смеј с десна). Мој врло поштовани пријатељ др. Полит нагласио је у свом говору, да се при решавању наших автономних послова, ваздa обзирао на три фактора, на сабор односно народ, на државну власт и на јерархију, а данас сво се обзире и на четврти фактор — на *страначку превласт*. При том ми изгледа као Јанус не са два, него са четири лица. (Велики смеј с десна). И заиста, та *страначка превласт*, та *нам квари посао, због ње не можемо да дођемо до успеха*, а да ње нема, ми би били са расправом устава већ готови. (Живо одобравање с десна).

Остаје ми још, славни сабране, да обележим своје становиште према предлогу др. Вучетића и према предлогу барона Живковића.

Предлог др. Вучетића не могу усвојити, јер није коректан с тога, што се у генералној расправи не могу решавати поједина питања, која спадају у специјалну расправу. Ово би био такав поступак, који нигде нема преседенса. Много озбиљнији је предлог барона Живковића, који збиља иде за тим, да се споразумемо. По овоме предлогу имао би ес устав без икакве предјудикујуће мотивације издати одбору 15-ице, коме се остављају одрешене руке при поновном претресу. Ја овај предлог у начелу примам (одобравање с десна) но не могу га већ сада при генералној расправи усвојити, него после, ако би се онда на ново поднео, кад се предложени устав прими за подлогу специјалној расправи. (Одобравање с десна) Усвојио бих тај предлог прије, него што се отпочне специјална расправа, тим више, што би се начином у њему предложеним, лакше и сигурније могло доћи до жељеног споразума. Можда би још целисходније било, да се устав изда не одбору 15-ице него другом из ових странака састављеном одбору. (Опште одобравање). Свакојако покушајмо још једанпут, да се споразумемо, јер мени је чисто немогућа ствар, да се и онај пут разиђемо а без икаквога успеха. *Автономија наша треба свима нама да је светиња, ну изобјавати и учврстити, свети нам је задатак, коме морамо одговорити и ако друкчије не може бити, ма и са највећим узајмом пожртвовањем.* (Живо одобравање с десна). Састанимо се дакле још једанпут као Срби и браћа и посаветујмо се, како

ћемо доћи до успешног рада, кога српски народ већ толико очекује а никако да дочека. Та *ако међу нама, господо и браћо, нема споразума, ако ћемо међу собом непрестано рат водити, ако се не оканемо пустих речи и делом не засведочимо пожртвованье за свој народ, ако нећемо на корист народа да употребимо и ово мало поље, на које су нас ограничиле јаче околности, онда будите уверени, да ћемо слабићи сами себе изгубити и ово мало снаге, што нам је нужна за живот и обрану.* Parva sunt foris arma nisi est consilium domi. (Живио!) Усвајајући у име своје и у име својих пријатеља са ове стране предлог барона Живковића у начелу с тим, да ћемо за њега гласати, кад се пређе на специјалну расправу, изјављујем: да предложени нацрт о народно-црквеном уставу за подлогу специјалној расправи примам. (Живио! Говорнику честитају).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Извештај о децембарским седницама епарх. управе бачке.)** I. Дана 8. (20.) децембра о. г. држана је седница епарх. консисторије бачке под председништвом Његове Светости г. патријарха српског Георгија. Присутни су били: Милан Ћирић, окр. протопресвитер новосадски, Милош М. Папић, окр. протопресвитер жабаљски, Павле Балта, парох новосадски, Александар Поповић, парох ст. бечејски; од световних: Др. Илија Вучетић, Павле Гостовић и Др. Михаило Полит конс. фискал. Известилац: Сергије Шакрак Нинић, перовођа: Георгије Видицки. — Од важнијих предмета, који су у овој седници расправљени и решени, спомињемо ове: 1. Прочитана је и публиковање се свештенству наредба вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе у погледу књиговођа матрикуларних извода, породичних извештаја и сведоџаба парох. звања, које се употребљавају при састављању грунтовничких уложака. 2. Наређено је, да се епарх. управа претплати на „Званичне Новине“ („Hivatalos közlöny“) које од 1893. год. издаје вис. кр уг. министарство богочасти и јавне наставе. 3. Високо министарство поделило је опрост од канонских година (veniam aetatis) свршк. клирику Георгију Коњовићу из Мола. 4. Узета је на знање одлука високосл. саборског одбора, којом се Ђорђу Јевићу, пароху сегединском дозначује 200 фор. годишње припомоћи из јерар. фонда у име накнаде за парох. сесију. 5 Предузеће се нови кораци ради систематизовања још једног парохијског места у Турији. 6. Молба Ђорђа Иванића ради поделења припомоћи из јерарх. фонда на цел издржавања личног помоћника, има се накнадно са потребним сведоџбама и исправама поткрепити. 7. Потврђен је избор платонеумских стипендиста у учитељској школи у Сомбору. 8. Учињено је расположење да се почетком ове године изда „извештај о стању епархије бачке и о радњи епархијске управе“. 9. Дозвољено је црк. општини ст. бечејској, да може из закладе пок. баронице Јовићке набавити три скупоцене одежде. 10. Приказана основна правила за убоги дом у Сентомашу, који основна становница тамошња Марија Алексијевић рођ. Панин — издана су кон. фискалу на мишљење. 11. Свештенство новосадско упућено је, да има безусловно изготовити домовни протокол. 12. Наређен је избор пароха у Дероњи. К избору су приступити компетенти: Јован Трифуновић, Манојло Грба, Сава Поповић и Софроније Јаконић. 13. Наређена је колаудација и освећење оправљене цркве у Рац-Милетићу. — Осим тога решено је до 50 предмета, који се односе на бракоразводне парнице, а у 6 таковних парница донесене су првостепене пресуде и то 5 за коначни развод брака, а једна за одржање брака у крепости.

II. Сутра-дан 9. (21.) децембра о. г. држана је седница епарх. административног одбора под председништвом Његове Светости г. патријарха српског Георгија. Присутни од чланова свештеничких: Милан Ћирић, окр. протопресвитер новосадски и Мирон Ђорђевић, игуман ковиљски, — од све-

товних: Др Стеван Павловић, Стеван Јефтић Душан Јовановић и Исидор Дебељачки — др. Мих. Полит, конс. фискал, известилац Сергије Шакрак-Нинић и перовођа Георгије Видицки. У овој седници је расправљено и решено свега 120 предмета, од којих споменућемо: 1. Узет је на знање отпис вис. министарства о учињеном расположењу у погледу истеривања парохијала у сомборској срп. прав. црквн. општини, од које ће се потражити изјашњење: за што није искао дужника и од прошлих година саставила и надлежној полит. власти предала? 2. Прочитана је и публиковање се црквн. општини јегарској одлука саб. одбора у погледу исплате саб. трошкова и верозак. прииноса и у погледу дописивања на српском језику. 3. Прочитана је одлука саб. одбора, донесена услед призива црквене општине сентомашке уложеног против оне наредбе ове епарх. управе, којом је прописано да црквени тутори имају бесплатно служити. 4. Прочитана је и публиковање ее интересованим странкама одлука саб. одбора, којом се одбија призив Милоша Рајића и др. становника сегединских, уложен против решења ЕАОдбора, којим је тамошња црквн. скупштина од дужности разрешена. — Поводом овим закључено је, да се спроведе организација исте црквн. општине сегединске и тај посао поверен је окр. протопресвитеру ст. бечејском Јовану Бороти. 5. Председник црквн. општине певничке У. К. због крајње ренитенције и непослушности — свргнут је са председништва, те му се место има другим лицем попунити. 6. Од конс. фискала изискаће се правичко мишљење и предлог у погледу закладе Јована и Терезије Остојић рођ. Зозук. 7. Одбијена је молба црквн. општине ст. бечејске у погледу брисања старог верозак. прииноса и саборских трошкова. 8. По што члан ЕАОдбора, Мл. Јовановић, парох ст. сивачки није могао да спроведе организацију црквн. општине у Ст. Стапару, због распаљених страначких страсти и немира — то је исти изасланик молио, да се разреши од повереничке дужности — а организација црквн. општине ст. стапарске поверена је окр. протопресвитеру сомборском Љуб. Купусаревићу и Јустину Коњовићу. 9. Потврђена је организација црквн. општине у Брестовцу, коју је спровео Младен Јовановић, парох ст. сивачки и члан ЕАОдбора. 10. Уз распуст бивше црквн. скупштине у Сомбору, која је од прошле године и онако од дужности своје разрешена била — наређена је нова организација исте црквн. општине, коју ће спровести чланови ЕАОдбора: Др. Илија Вучетић и игуман ковиљски Мирон Ђорђевић. 11. Одобрена је нова организација црквн. општине Ковиљ-Св. Иванске, коју су спровели прота М. Папић и игуман М. Ђорђевић, али избор новог црквн. тутора је уништен. 12. Наређена је нова организација црквн. општине у Молу, коју ће спровести окр. протопресвитер ст. бечејски, Јован Борота. 13. Узети су на знање извештаји о уплати саборских трошкова и верозаконског прииноса. 14. Извештај црквн. општине чурушке, којим спроводи на одобрење уговор склопљен са проф. Мих. Валтровићем ради градње новог иконостаса — враћен је црквн. општини, да га боље инструира и по ново на одобрење поднесе. 15. Одбијени су призиви Др Младена Јојкића, Душана Јовановића и Душана Матића уложени против разреза парохијала од стране црквн. општине новосадске — по што се разрез оснива на јасном законском опредељењу. 16. Узети су с одобрењем на знање извештаји о одржаним напредним скупштинским седницама. 17. Издато је на ревизију епар. ревизору 14 предрачуна и неколико рачуна појединих црквн. општина — а уз то је по извршеној ревизији одобрено и потврђено до 40 разних црквн. општ. рачуна.

ОПОМЕНА

за ону г. г. претплатнике, који до данас нису својој дужности одговорили.

Ево смо већ на крају године, а многа господа претплатници **нису својој дужности одговорили**, него нам неки **по једну и две а неки богме и за све четири четврти дугују.**

Правилан развитак и тачно излажење листа зависи на првом месту од тачне уплате г. г. претплатника, па зато овим **најучтивије а уједно и најкатегоричније позивамо свакога од г. г. претплатника, да дугујућу претплату одмах** пошаље, јер смо ради и наше књиге у ред довести, — а најглавније, да лист излази, новац нам је потребан.

Ми се надамо од г. г. претплатника, који нису до сад претплату послали, да ће исту одмах овамо упутити, како би избегли отворене опомене.

АДМИНИСТРАЦИЈА
„СРПСКОГ СИОНА“.

ОГЛАСИ.

Број: 108 из 1892 зап. школ. одбора.

СТЕЧАЈ. 204. 3—3

Усљед решења в. кикиндског српског школског одбора, донесеног у данашњој седници под бројем 108 из 1892. овим се расписује стечај на једно учитељско место на српским народним вероисповедним школама у Вел. Кикинди. —

Са овим местом скопчана је годишња плата од 550 фор. а. вр., слободан стан у наравни и $4^1/_2$ јанца земље, на коју земљу учитељ порезу и све јавне терете плаћа бан одкупа, — или 550 фор. а. вр. годишње плате и 200 фор. а. вр. у име станарине без земље. —

Дужности су прописане високом школском уредбом, а осим тога дужан је учитељ у цркви појати. —

Од проситеља тражи се осим оспособљења, високом школском уредбом прописаног, и оспособљење из мађарског језика. —

Потписани школски одбор задржава себи право, да према потреби додели разред изабраном учитељу, а тако исто задржава себи право, да одреди и то, хоће-ли изабрани учитељ добити стан у наравни и $4^1/_2$ јанца земље, или осим плате годишње још само 200 фор. а. вр. у име станарине, а земљу не.

Рок стечају траје шест недеља од дана првог увршћења овог стечаја. —

Молбенице са нужним сведоџбама снабдевене, имају се потписаном школском одбору поднети. —

Из седнице велико-кикиндског српског школског одбора, држане у Вел. Кикинди 16 (28.) новембра 1892 године. —

Др. Иван Веселиновић, Др. Рашко Грашић,
первођа. председник.

СТЕЧАЈ. 205. 3—3

На упражњено место пароха у Сурчину и са платом IV. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им Протопрезвитера до конца децембра о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 15. (27.) новембра 1892. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 206. 1—1

На темељу закључка главне скупштине срп. црквене општине фелдварске од 3. (15.) децембра о. г. бр. 21. и односно закључка црквеног одбора од 10. (22.) децембра и. г. бр. 165. овим се отвара стечај на место појца при св. преображенској цркви у месту.

Плата му је годишња у готовом новцу 150 ф. а вр. и од сваког укопа, где позван буде 50 н.

Дужност му је: Леву певницу држати и ту сваке недеље и празника на вечерњу, јутрењу и служби појати. Тако и о ускршњем посту, дужан је на пређосвећеним литургијама, о бденијама и у опште часовима леву страну држати и ту појати.

Рок стечају траје до 30. децембра (12. јануара) о. г.

Ко жели ово место добити, ваља способност своју нужним исправама да докаже; лично да се прикаже и у цркви да поји.

У Фелдварцу 10. (22.) децембра 1892.

Стеван Кирић,
општ. председник.

„Српски Сион“
излази сваке недеље на велик ом табаку.
Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.
Појединн бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи
шаљу се издавачкој српској књижари и штампарији **Браће М. Поповића** на главној пијаци, а рукописи уредништву „Срп. Сиона“ у Нови Сад.
За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.
Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

ГОДИНА II. БРОЈ 53.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 27. ДЕЦЕМБРА 1892.

ГЕОРГИЈЕ

по божијој милости и вољи народа, православни Архиепископ Карловачки, Митрополит и Патријарх српски, Његовог Цар. и Ап. Кр. Величанства Франца Јосифа I. прави тајни саветник, као и краљевско-српског ордена св. Саве првога степена велико-крстник и т. д.

Пречасном свештенству обојега реда и побожном народу богохраните Архидијецезе карловачке, епархије бачке и будимске, прељубезној пастви својој у духу апостолскоме шаље сердачни поздрав и патријаршески благослов.

Смирише се народи; малаксаше силе људске оне, које негда као бучно море високо се уздизаху и напињаху, да се дохвате небесног престола, у немоћи својој клонуше. Светска слава, која негда окићена лаворовим венцима у сјају и раскошном блеску узор беше синовима земаљским, изгуби се у ништавилу дела људских; а горди дух људски, који негда животу пут одређиваше, у блудњи својој

Гдѣ есть рождейся царь Іудейскій — —

до очајања паде. — Све је слабо и изнемогло, растворено, разуверено — само још се телу годи са гостбама и весељем, са играма, забавама и наслађама свакојаким, у разврату и бесилу, у мучењу и мрцварењу јадних жртава — бедних и немоћних робова; као да је куцнуо несретан час, да и последњи зрачак људског достојанства са лица света за свагда исчезне.

О не — јер ево иде, као на крилима долази помоћ божија, и већ је ту; ево Ангела где јавља радост велику, која ће бити свима људима; ево давно очекиваног часа, да се испуне речи пророка, који говори: **„И гле слава Бога Израиљева дохођаше од истока, и глас јој беше као шум велике воде и земља се сјаше од славе његове“** (Језек. 43. 3.); ето се роди Онај, који ће да завије ране у срцу рањенима, да огласи заробљенима слободу, и сужњима, да ће им се отворити тамница.

Разлеже се глас од песме ангелске, простире се сјај од звезде Витлејемске; но не бојте се ви, који се збуниште, јер данас вам се роди Спас, који је Христос Господ у граду Давидову.

Али ко ће разумети речи Ангела, ко ће схватити чудеса божија, ко ли докучити мисли божије и разабрати путеве промисла божија. — Ето мудраци долазе, клањају се цару Јудејском, приносећи му цареске дарове: злато, ливан и смирну; Ирод брижан, да не изгуби круну и царство, тражи дете да погуби; а народ запањен од мача и рата узнемирен је.

Но **„мисли моје нису ваше мисли, нити су ваши путеви моји путеви“** — вели Господ; **„него колико су небеса виша од земље, толико су путеви моји виши од ваших путева, и мисли моје од ваших мисли“**. (Ис. 55. 8—9.)

О не бојте се ви, који се забринусте, јер дете у јаслама повијено лежи. Нема за њега крова ни склоништа другог, доли сиромашног вертепа Витлејемског; венац му је од трња сплетен; престо му је патња и невоља, а живот — горак издисај.

Радујте се, који сте у страху, јер данас вам се роди Спас, који ће понети грехе света, да их откупи животом својим, који ће земљу са небом да здружи, и човека са Богом да зближи, који ће мир у душу унети, љубав у срце улити, гроб осветлити, небо отворити, да се снага и слава животу поврати, да се божије са Богом за свагда сједини. То је цар, који живот даје, који мртве из гроба подиже, који тугу у радост обраћа, и невољу са срећом измењује; цар царева, цар свију векова. Бог истини од Бога истиног, рођени не створени.

Устани, не бој се, зове те онај, који тебе ради с неба сиђе; реч је његова мелем души, са лица му љубав сија, а руке су му пуне блага; тражи болне и невољне, сиромашне и потиштене, ожалошћене и прогоњене, презрене и остављене, да их дигне и исцели, утеши и охрабри, обогати и укрепи, развесели и прослави; све ти даје, само једно тражи, да верујеш у Сина Божијег, да с љубављу к Њему приступиш.

Господе, смилуј се на нас, Тебе чекамо; прими нас у закриље небесне Твоје моћи, помози нам, укрепи нас словом Твоје истине, исцели немоћи наше, подигни нас слабе силном десницом Твојом, јер Ти си Бог наш и живот, благо и све уздање наше. —

Заигра срца људска у појави Сина Божијег, запоји се водом живом, вером спасоносном, оживе дух људски у љубави топлој, у нади свежој, а ум се разведри у познању Бога. Прогледаше они, који у тами беху, јер деца божија сада познаше оца свога, брат познаје брата свога; нема више идола ни крвне жртве, нема више страна ни туђина, ни роба ни сужња, нема више страха ни смрти, ни терета ни очајања; свега тога нема у вери, у љубави, у нади хришћанској. Процвета пустиња крином, камен поста плодном земљом а трње даде добра плода, **„јер као што пада киша или снег с неба, и не враћа се онамо, него натапа земљу и чини да рађа и да се зелени, да даје семена, да се сеје, и хлеб да се једе; — тако ће бити реч моја кад изађе из мојих уста; не ће се вратити к мени празна, него ће учинити, што ми је драго, и срећно ће свршити на што ју пошљем,“** вели Господ (Ис. 55. 10—11).

Изврши се дело дивно, дело премудрости и разума божија! Син Божији даде људима пречисто тело своје и пречисту крв своју, да би у светњи и они постали правим синовима божијим; даде им и венац и заслуге своје, да би по вољи били оцу своме небеском; а народи крштени водом и духом уђоше у нов живот, ново тело, да под знамењем распетог Сина Божијег победе сами себе, умртве страсти и пожуде, раскину окове греха и таштине, и да овенчају дух свој венцем бесмртне славе не-

бесне, венцем врлине и прегорења, заслуга и пожртвовања. — Поврати се красота подобију божијем, засија се лице божије на лицу сина човечијег!

Пуна је ризница доброг и племенитог, разумног и човекољубивог, погодног и користног, лепог и узвишеног, братског и очинског, славног и великог, са којом се обогатише многи у име заслуга Христа Спасителя. О кад би сваки од позваних тражио тога блага, кога рђа не квари, нити крадљивци подкопавају!

Ако данас можда није све онако, како би могло и требало да буде у хришћанском свету овом, ако се порок укорењује, зло осиљава, разврат одомаћује; ако се пакост и злоба, мржња и завист, сујета и гордост све то чешће види и опажа; ако се безверје руга вери и побожности, то такове појаве најбоље показују какав је човек без срца и образовања хришћанског; да, оне опомињу на реч божију, упућују на пут спасења, вичу на мане и погрешке у друштву и породици, у школи и васпитању; оне откривају немоћ људску у њезиној голој слици, цртају дух човека непросвећена духом евангелским, и износе тегобе и искушења, са којима се срета живот хришћански.

Но ма како велика сва та зла била, не могу она дело руку божијих нити спречити, нити чим год умалити, јер високо стоји град, кога Бог на живом камену хришћанске вере за све векове подиже; као гора уздиже се моћ духа хришћанскога, и нема силе, која му одолети може.

Било је и бива кадшто, да и читав народ окрене лице своје од Створитеља и Спаситеља свога, да помрачени ум људски погази закон божији, погрди светињу, наружи правду, изврне Богом установљени ред и поредак, бива, да се греху и покварености попусти, страсти и разузданости да се на вољу пропусти, али после свију таких странпутица и блудња остаје само срамота и понижење, јад и горко кајање. **„Суши се трава, цвет опада, али реч Бога нашега остаје до века“.** (Ис. 40. 8.)

Света црква Христова, која чува истине вечне, која брани све, што је добро и небесно од кварежи и пропасти, не зависи нити може као дело руку божијих, као вечно царство Христово зависити од превртљиве људи људске; она се не мења према приликама светским, нити се управља по духу времена; за њу нема времена ни околности, она је свагда једна и иста, свагда сушта реч божија. Она живи и делује тајанствено у срцу људском, врши велики задатак свој у миру и тишини, као свети квасац, као животна топлота, и свагда је у пуној снази и светлости својој; па што је већа и страшнија непогода, која преко ње прелази, тим се сјајније указује као сунце после прне буре, тим се јачи из ње чује глас: „Язх Господь Богъ вашихъ и неизмѣнюсь“.

Ово вам казах, љубезни моји, да познате Онога, који од вечности о вама промишља, да познате Сина, који се рађа од Оца спасенија вашег ради, да познате царство његово, цркву свету, којој ако благодати и ви припадате, да радост ваша, коју вам данашњи велики празник доноси, буде већа, и вера ваша чвршћа. Вера у Исуса Христа Сина Божијег, коју ви исповедате, биће вама, који поштено мислите и добро желите, у помоћи, те ће труд ваш бити благословен, рад успешан, живот сретан овога и онога века. Вера православна, којом се ви поносите, закриљиће вас и заштитити домове ваше од порока и трулежа, којим је напуњен данашњи свет. Света црква православна, коју ви прихватисте од отаца ваших, и пригрлисте као матер своју, која вас храни и негује духом својим благим, научиће вас трпити у злу, и ви ћете јуначки сносити беде и невоље овога света; она ће вам показати путеве, којим ходише славни прадедови ваши служећи Богу и отаџбини верно, частно, и поштено; упознаће вас са светињом олтара свога, у коме љубав жртву приноси; откриће вам благо велико, благо добрих дела, славних задужбина; приказаће вам слике српских светитеља, и учиниће вас достојнима поносног имена вашега; па кад се дигне бура и непогода, кад се таласи светског метежа у беснећи на вас набаце, ни мало вам нахудити неће, јер ће стан ваш бити град цара великога, коме ни огањ пакла одолети не може. Ни сен смр-

*

ти раслабити вас неће, јер ће јака вера, тврда нада ваша у потомству победу славити и дела ваша, труди ваши сачуваће име ваше дично.

Нека је слава во вишњих Богу нашему, који нас чува и одржава, да се данас тако као и пре толико стотина година слави и празнује у храмовима и домовима нашим свето Рождество Христово; нека нам свето буде име Његово, да у светињи до века пребудемо; нека нас окриљује царство Његово, царство мира и љубави, да се синовима Његовим наречемо; нека нам буде свагда у срцу воља Његова, да се од њега никада не отуђимо, но у Њему да живимо и умиремо.

То желећи и од Бога молећи поздрављамо вам свето Рождество Христово, нову Годину и свето Богојављење у тој нади, да ћете у нераздружној и непомућеној заједници са Господом и Спасом нашим Исусом Христом пребивати у све дане до скончања века. Амин!

У Карловци, 1892. године од рођења Христова, а патријаршествовања нашег треће.

Горе поменути смирени Патријарх
Георгије Бранковић.

РЕЛИГИЈОЗНА СУМЊА.

(Наставак).

Разлог томе појаву није тешко увидети; та један атом прашине помути поглед оку, па нам цела околина изгледа упакажена. Срце и воља утичу на човечји дух и познање, тихо, тајно, чисто једва слутимо, али баш тим јаче, тако, да могу најбистрији разум смести, најоштрији суд помутити. Згодно вели о том један новији философски писац:[43]) „Воља човечја засеца непосредно и принципијелно у свако знање и познање. Јер воља је у крајној инстанцији баш оно самоодређење мишљења, по коме мишљење може да препусти власт, над својим мислима, и нужном и самовољном мишљењу. Нећу ли ја да сазнам, нећу ли да слушам своје нужно мишљење, па да схватим себе сама и своје суштаство према нужним мислима, онда нећу никада ни доћи до сазнања“. Још и Бакон Веруламски примећује:[44]) „Човечји разум није чиста светлост, него га помрачују воља и афекти; за то се он служи науком за своје цељи и држи оно за истинито, што он жели, да буде истинито“.

Истина, да је религија присно скопчана с првим и најнепосреднијим чињеницама самосвести и да нам се показује као прва, најопћија, најшира потреба, као закон човечанства; истина, да су докази о истинитости и божанствености Христијанства тако поуздани, као једва која чињеница историска,[45]) али опет воља човечја даје правац за испитивање духу сазнаоцу и бира предмет, који ће дух да посматра; за то је воља, у неку руку, виша, моћнија и универзалнија од сазнања, које ради, мање више, по њој и по њезину потицању. И тако она може да се одвраћа од свега, што противоречи њену нагињању, или се занима тим само површно и изгредно, да се тим већим задовољством ода на оно, чему ју привлачи унутарње сродство и саможив интерес. Ето разлога, као што примећује Лајбниц, за што душа налази толико средстава, да се одупире истини. „Система нашега мишљења“, вели Фихте „често је само историја нашега срца. — Све моје уверење потиче из мога осећања, а не из разума; и исправљање срца води правој мудрости“. „Право рећи, све стоји до осећања“, вели Гете.[46]) „Где је њега, ту врцају и мисли и каково је оно, таке су и мисли“. У таком моралном расположењу уно-

[43]) Ујарциц, Grundprincip der Philosophie I. стр 73.

[44]) Nov. organ. I. 41.

[45]) Бисмо ли могли рећи, да је евангелеска историја измишљена? Ама тако се не измишљава; а историја о Сократу, у коју нико не сумња, потврђена је са мање сведодаба, него историја Исус-Христова Кошеан. Emile IV.

[46]) Sprüche in Prosa. Кн. III 238

требиће човек све своје оштроумље, да тражи и поткрепљује приговоре религији и вери и да попашно није отров сумње; јер је то омаман шехар, који га успављује и привидно уљркује, да не чује ванај своје савести и да снива и даље грешан сан. Осим тога, на свима пољанама науке и живота много је лакше истицати или бар разумети недоумице и приговоре, него ли наћи одговора и одгонепути загонетку. А нека си и сваку сумњу размрсио, воља ће опет да навољује на тебе другима и новима, јер она је у напред противу стала Христанству, она ће за то, као у свакој парби, наћи да су њени разлози хиљаду пута важнији, него њезина противника, јер су то баш њени разлози, јер их је она претресла са много више пажње, јер она хоће, да они изгледају пуноважни. Истина, не пориче се оно, што се никако ни не може порећи, али у изопаченом духу се искваре и упакаже све црте укупне слике истините и постану изопачена слика, као што у шупљем огледалу сви предмети изгубе своју природну размеру. За то, где дух не може на ино, него да призна, е су чињенице достојне вере, има воља још увек средстава и слободе, да се искаже против садржине христанске науке. Јер наука је христанска, као што се зна, тајносна и тамна и сазнање ју не може никада на длаку појмити, не може му бити евидентно јасна и не може нагнати дух на пристајање, као што је то на пр. код кака математичкога правила. За то је оно само празна реч и шупља фраза, кад се ко претвара, да се је латио испитивања Христанства без икакве претходне смишљености, с потпуном индиферентношћу. Са свим без претходне смишљености није нико, а најмање у питању, које тако обузима и проните читава човека, преображава и занавља целокупну област његових мисли, његову бићу истом право одређење даје и које је тако значајно за васколики живот, као ни једно друго.

Што се тиче историјскога испитивања, врло је истинито приметно Делингер:[47] „Један ће се, с милином у срцу, поводити за опаким повесничарима, који бркају успомене прошлих дивна, ласкају злурадом демону, који вреба у човечјим грудима, јер подмећу највеличанственијим делима нечисте мотиве и сињушне узроке и најраће мутe религиозну област самовољним извртањем чињеница, поћудним оцртавањем и претходним удешавањем и намештањем нечистога и човечанскога, што је случајно примешано у религиозну област. А други ће, с помоћу свога брижљиво негованогa моралнога чувства и својим прекаљеним чулом за истину, баш таким историчарима отказати своју веру и своје уверење; они ће својим тачним пророчанским даром, и онде, где су им извори неприступачни, прозрети тај прљав занат и праву истину, често кроз маглу вештачкога извртања, бар приближно докучити. — Дојакошњим излагањем увидели смо, да се свако познање стиче на етичком пољу или на земљишту, које се додирује с етичком облашћу; иначе би оштроумни и образовани бескрајно надмашавали ниште духом и неваспитане, и у самоме познању добра и зла. Али то није тако, него баш по неком и мудром и праведном закону, не може човек да схвати умом оно, што не прима у своје срце, и ако човек отврди своју вољу, отврдне онда и његов разум за истину“.

Управо у том питању, о истинитој религији, огледа се она унутарња узајмица међу свима способностима, радњама, тежњама и правцима човечјим, а друкчије не може ни да буде, у великој, органичној целини, која је спојена јединством живота. Јер дух је један; познање и воља имају свој корен у једном, у простој, недељивој души, у којој се и којом се прожимају и одређују поједине моћи, које наука сматра за различите и оделите. Према томе, чистоћа тежења и морална, здрав душеван живот воде христанској истини, а она опет, оплемењујући, пречишћавајући и уздижући, утиче на вољу и све душевне потенције. То је смисао и познатих, значајних речи Лајбничевих: „Постоји најприснија хармонија између метафизике, морала и геометрије“. А свакој је заблуди, особито у религијозним и моралним

[47] Irrthum, Zweifel, Wahrheit. Eine Rede. München 1845. стр. 33.

питањима, легло у слободној вољи, као што рече још Аристотело и она је крива непосредно или посредно; јер дух човечји тежи к истини по својој природи и сама истина има снаге, да га нагна на пристајање. „Већина људи“, вели један римски државник и познавалац људи,[48]) „суди по љубави или по мржњи, наклоности или одвратности, нади или страху, и другом коме душевном покрету; најмање их суди по истини и закону“. Заиста се може рећи, што је изрекао Августин, а један новији философски писац поновио:[49]) Свака заблуда потиче, у неку руку, из греха! „Нагони“, вели тај писац, „наклоности, пожуде и афекти подражују умну самовољу, да се меша у дистинктивну радњу мишљења. У толико је, ето, заблуда у приснојој вези са владањем над самим собом и с моралношћу и може се с правом тврдити: свака се заблуда оснива на греху“.

Извесно је, да у етичкој области заблуда није нешто несвојевољно, није случај или судбина, него властит избор и дело, на нека је и од другога примљена, опет остаје слободан производ властита духа и воље. Свакојако је заблуди корен у помрачењу разума, а оно опет има своја основа у корупцији воље и у отпадништву њеном од Бога; јер узмимо само на ум, не би л' нам било јасније, да није незнање мати заблуда, него самообмана, она обмана, у којој ми себи уображавамо, да оно знамо, што заиста не знамо, или у којој хоћемо да пресуђујемо о нечем непознатом или не довољно познатом, или у оне, да одлучујемо без довољних разлога.[50])

За то нам ипак није ни на крај памети, да свакога, који је у сумњи или заблуди, жигошемо као моралнога кривца; то ће он бити само онда, ако се, не докончав унутарње борбе, одрече свакога даљега тежења[51]), па да без брige бере насладе у животу, ако он те тежње не дотера или неће да дотера до мирне, унутарње извесности. А продре ли најзад до истине, онда му истом пукне пред очима, како су се умешали многи лошији мотиви; а наше није, да га осуђујемо. Уза све то, остаје чиста истина: Или се боји човек хришћанске истине, или ју жели. Што је дубља морална пропаст, све је већи страх и одвратност, која употребљава све и сва, да се измакне терету њених оптужаба. Ко се ње треба бојати, коме она отвара извор више светлости, богатијега познања и морална узвишења, тај ће је живо тражити и брзим кораком ићи оним путем, којим се иде до ње. Он је слободњак и истина ће га све већма ослобађати.

И то је разлог, за што је грчка философија баш са Сократом добила вишега полета и право рећи истом њиме основана, а пре њега и управо код оних његових савременика, који се називаху мудрацима (софисте) беше више пута пуста игра и празна буџина од речи.[52]) Његова испитивања беху кроз и кроз етичке природе, основана на високој моралној идеји, а мета и циљ његовој тежњи беху управљени једино животу и врлини.[53]) А где једном страст ухвати дубока корена у срцу и са тисућу спона спута своју жртву, онде тоне поглед све дубље и дубље.

[48]) Cicero, de oratore II. 42.

[49]) Улрици, Grundprincip der Philosophie I. стр 253.

[50]) Делингер на др. м. стр. 21. „Увек је, код свију заблуда човечјега духа, погрешка у вољи. Пресуђује ли човек нешто, што не зна и обавезује ли се према томе, онда ће већ то незнање бити својевољно и криво, ако је последица лењости, немара и рашчудшености према истини.. Ал и онда је покварена воља крива заблуди, ако човек запушта и угушује чисте идеје, које му изнose стварн онако, како су у истини, па се преда кварљивим наслагама чулним и имагинацијама. Ће већину заблуда разума ваља тражити у вољи, самозависти, охолости, таштини, чулности и лењости. Разуме се, да ми истом онда откријемо етички карактер неке заблуде, кад ју већ у себи саздамо и одбацимо: јер онда нам је истом јасан као дан онај савез, у коме је она била у нама с извесним наклоностима и моралним погрешкама“.

[51]) „Дух одређен за истину, треба извесности и то пре свега у религиозном сазнању. За то стање двоумљиково може бити само пролазно, нешо потицање, да се иде даље к извесности, јер само она доноси души оно стање, кад он борави у истини, као у објекту, који му одговара Хтети мировати, умарити се у сумњи, јест за то злочин против природе и одређења нашега духа. Но тежи ли сумња даље, онда ће она, ако јој је иначе воља чиста, доћи до познања хришћанске истине, јер је та истина есидентно достојна вере.

[52]) Цицерон, Tuscul V. 4. „Он накидисање (Сократ) да је једина достојна мета философије, да се човек уздигне до јасног знања и да је једини предмет тога знања човечји живот, са свима својим односајима, задацима и обавезама, сазнање свога онога, што је човеку корисно, што је по њега добро и за чим је вредно да човек тежи“. Шпеглер, Geschichte der griechischen Philosophie стр. 104.

[53]) То од прилике вреди и за Лајбница: „Ја сам“, вели он, „много јаче нагнао моралу, него спекулативној философији. Но уважао сам све боље и боље, колико добија морал од тачних принципија истините философије, за то сам се, сваи жаром, одао њој.“ (Nouveaux Essais I. I.)

За то вреди за хришћанску истину, а за откривену религију још у много вишем смислу, реч Русовљева: „Сине мој, очувај своју душу увек у онаком стању, у ком ћеш желети, да има Бога; и ти нећеш никада сумњати у његову егзистенцију“. Но смртнима није дано, да те, као и свакога у опће, из сумње, заблуде и неверовања приведу религиозној истини. То може само један Бог и његова благодат, која у тајносној борби, слатком а ипак неодољивом силом, савлађује дуго упорну вољу, да се душа отвори зраку одозго, као што цвет отвара светлости своју чашицу. Тада спадне одмах и сама од себе копрена, која је дотле лежала на оку духовном. И за то је сваки повратак из сумње и неверовања препорођење, за које се човек може спремати и суделовати, али га само божја благодат започиње и довршује. Она нам најпосле једина разјашњује и чудо обраћења код многих, од Павла, фанатичког гониоца Хришћанства, па кроз сва столећа до данашњег дана.

Благодат ради у нашем срцу и непосредно и посредно, спољним и унутарњим знацима. У светској су историји она три коњаника из „Откривења“,[34]) на ријем, враном и бледом коњу: рат, куга, глад; у животу појединца жалост, патња, бол. Уз то још мори у срцу онај дубоки јад, који се рађа, кад се човек превари у човечјој мудрости и самообмани, па тражи у истини лека, који људи не могу дати. Или је то грижа савести, која тражи искупљења, опроштаја, грехозна беда, из које узалуд гледамо да се ишчупамо својом снагом. Или је то она жива жеља за завичајем, осећање усамљености и остављености, које наиде на душу усред светске вреве и светске радости, које тражи срца, коме се може са свим и за увек жртвовати, у коме налази мира. Исповести бл. Августина, у којима је он тако верно нацртао путеве, по којима је Бог приводио к себи његову душу, заиста су један одломак из историје душине свакога међу нама. —

[34]) Откривење 6, 2 и д.

(Свршиће се.)

СВЕШТЕНИЧКА ДОТАЦИЈА НА СРП. НАРОДНО-ЦРКВЕНОМ САБОРУ.

(Свршетак).

На реду је §. 31., који по предложеној редакцији гласи: „Православни срп. световни свештеници, који немају деце ни сродника, могу за случај смрти своје само са једном трећином свога имања располагати, а остале две трећине оставине припашће дијецезалном епархијском фонду. Умре ли такав свештеник без опоруке, то ће цела његова оставина — по одбитку дугова и погребних трошкова — припасти епарх. фонду дотичне дијецезе“.

Др. М. Михаиловић предлаже, да свештеник може са половином свога имања располагати, пошто се то право даје и епископу.

Стојачковић објашњује, да то не може бити; тако је уђешено по декларацији. На то одустаје др. Михаиловић од свога предлога.

Перкићански држи, да то не спада у дотацију. Кад случајно који свештеник са капиталом умре без наследника, решиће власт о томе.

Добровић: Код нас не стичу свештеници капитале; а ако који баш има од свога оца, право је, да може расположити својим имањем.

Ст. Јовић: Оно што је рекао г. Стојачковић, не стоји; јер ако сабор сада друкчије одлучи, онда отпада оно решење. Подноси предлог дра Михаиловића по ново као свој предлог.

И. Руварац: То не може бити. Свештеник је слободан грађанин, па може слободно располагати са својим иметком.

Ј. Јагић вели, да је овај параграф за то овде уврштен, што свештеник може стећи само дотацијом. Имали смо пред очима само тековину, а то одређење за то је унесено, да не би фискус добио имање свештениково.

За тим је решено, да се овај параграф заједно с исправцима упути редакционом одбору, да га по ново редигује

На реду је: „Глава II. О дотацији манастирског свештенства. §. 32. Осим стана и издржавања, потребне послуге и подвоза, има манастирско свештенство још и годишњу личну пристојбу у новцу, и то: а.) ман. настојатељ, ако је архимандрит 1200 фор., ако је игуман 600 фор.; б.) намесник 400 фор.; в.) сваки брат 200 фор.“

Др. Миша Михаиловић подноси исправак, по коме да калуђери у манастиру имају слободан стан, а у име свога издржавања да имају сталну плату, и то: архимандрит 4000 фор., игуман 1500 фор., намесник 800 фор, а братија по 500 фор. А сва добра манастирска да се издају под аренду и приходи да иду у просветне фондове.

Епископ Мирон вели, да у његовој дијецези има 3 манастира и само један има 4000 фор. прихода, па по томе не би од њих било доста ни на издржавање братства а камо ли да што претече.

Арх. И. Руварац: То се овде не може ни решавати, док се најпре не одлучи шта ће бити с манастирима Не може бити ни разговора о плати, јер калуђери не смеју имати ни конца ни игле своје, па шта ће им онда плата; а док су у манастиру, живе заједнички у општем житију. Ако су се манастири преживели, те сад не одговарају цели, а ви их укините, не ће нико заплакати.

Барон Ј. Живковић: Однош наш и права према манастирима још нису одређени. То треба прво уредити. Предлаже, да се ово поглавље за сада испусти.

Известилац Ј. Вукадиновић вели, да је ово поглавље ушло овде на основу §. 19. саборског устројства. Врло је нужно да се уреди дотација калуђера, да их заштитимо од самовоље настојатеља.

Његова Светост патријарх-председник: Калуђери живе по својим правилима, а о том није позвао сабор да решава, то регулише св. синод. У рескрипт је оно одређење, да су то народна добра, ушло за то, да их држава не би секуларизирала. Оно што хоће др. Михаиловић, то не може бити, јер монаси морају живити заједно у „општежитију“. Мисли, да би манастири дали више на просветне цели, кад би им се оставило на вољу, да даду колико хоће, него кад се то иште од њих.

Др И. Вучетић напомиње, да је већ у наслову усвојено, да се и о томе може решавати. Рескрипт и саборско устројство дају сабору права, да може регулисати питање манастирско и уредити калуђерску дотацију.

Њ. Светост патријарх-председник одговарајући другу Вучетићу вели, да све то стоји у каузалној свези са уставом, а како ће се то питање решити и хоће ли се решити, то не знамо. С тога је њему право, нека се ово овде решава, а како већина реши, он ће изреки закључак.

За тим се већином гласова овај параграф усвоји по редакцији.

§. 33. који гласи: „Ову личну пристојбу примају настојатељ и чланови братства из манастирске благајне“ — примљен је са овом допуном др И. Вучетића: У колико приходи манастирски не би могли испомагати, има им се плата сразмерно смањити.

§. 34. примљен је по редакцији и гласи: „Манастирски свештеници, ма којег степена били, нису власни за случај смрти са својим имањем располагати, и цела њихова останина припашће манастиру, којем су као чланови припадали“.

На реду је: „Глава III. О дотацији епископа“.

§. 35. примљен је без измене са овим садржајем: „На цел дотације православних српских епископа служе добра српских правосл. епископија“.

§. 36. гласи: „Добра српских прав. епископија јесу следећа: 1.) епископске резиденције са кућевним намештајем; 2.) оранице, ливаде, баште, виногради, воћњаци појединих епископија; 3.) пустара „Сриг“ са свима својим здањима у бачкој епархији; 4.) пустара „Пера“ у темишварској епархији; 5.) газдински покретни и непокретни прибор; 6.) државне и друге хартије од вредности, добивене откупом непокретности регалних и других права, која су са појединим епископским добрима скопчана била. — Осим ових добара спадају такође у епископска добра: драгоцености, украси и црквено одело епископија и епископске књижнице, што све служи свагдањим епископима само на употребу и не сме се отуђивати“.

Тај §. усвојен је са исправком Е. Думче, да се каже: да саборски одбор рукује тим добрима и да приходи утичу у неприкосновени фонд.

§. 37. гласи: „Дотација српских правосл. епископа дијецезалних износи 10.000 фор. а. вр.

— Осим ове дотације, као редовне плате, прима сваки епископ још и годишњи додатак од 1200 фор. у име паушала за дневнице и подмирење путних трошкова ради обављања канонических визитација, а 800 фор. у име накнаде, што има да држи најмање једно придворно, више образовано свештено лице монашког реда у резиденцији својој. — Ову дотацију примају епископи из прав. српског народно-црквеног неприкосновеног фонда“.

Барон Јов. Живковић предлаже, да епископи имају плату од 12.000 фор. без одређења, које се наводи у редакцији. Епископи не треба да плаћају порез на своју плату, јер они на име деле чист приход од Сирига и Цере, али тек по одбитку пореза, те је дакле ту порез већ плаћен. Држи, да није ни лепо одређивати епископима дужности; они ће и сами чинити своју дужност, а да их човек на то не приморава. Кад би било могуће, он би био први, који би предложио, да се епископима повиси та плата, да могу према своме достојанству живети. У колико не досегну приходи од те две пустаре, има се додати из неприкосновеног фонда, и само на тај додатак плаћаће епископи порез.

Александар Стојачковић брани редакцију, по којој је плата епископима 10.000 фор., даље 1200 фор. у име паушала а 800 фор на држање једног придворног калуђера. Вели, да се онда на ових 2000 фор. не плаћа порез, а ставља се у дужност епископима да имају чинити каноничке визитације и да држе придворног калуђера. Њему је познато, да неки, који су 40 година били епископи, нису били ни у првом селу. Први је почео обилазити своју дијецезу данашњи патријарх као темишварски владика, па после њега чине то и други. А оних 800 фор. нужно је било специфицирати, јер сваки владика треба да има своје придворне калуђере, пошто би то били кандидати за владике. Та свота неће понижавати епископе. Држи, да их ово неће натерати да врше своје дужности, ако их већ канони не могу на то да натерају.

Др. Миша Михаиловић предлаже епископима плату од 15.000 фор., али да су дужни три придворна, више образована калуђера држати. Држи, да им треба дати већу плату ради архијерејског достојанства њихова, а и да им остане нешто на добротворне цели. Спомиње, да ће на свом месту предложити 50.000 фор. плате патријарху, а остало да иде у неприкосновени фонд, па ће тако више доћи на просветне цели.

Епископ Мирон изјављује, да су епископи задовољни са платом од 12.000 фор., само би желели, да им се исплаћује по предлогу барона Живковића. То што је редакциони одбор хтео, а г Стојачковић потврдио, значило би опомињати епископа на дужност, на коју се заклео, и у напред га осуђивати. Није ни за то, да се наређује држање придворних калуђера, па наводи пример, како то није лако наћи. Усваја предлог барона Живковића.

После објашњења Њ. Светости патријарха у погледу пореза на плату епископску, прешло се на гласање, те је већином гласова примљен предлог барона Живковића.

У седници саборској од 28. новембра о. г. известио је прота Вукадиновић, да је прота Штековић, члан одбора за дечју парохија, одпутовао, на одбор не може да ради. Услед тога бира се на његово место парох Миле Крајновић.

За тим је продужена специјална расправа о дотацији свештенства.

Усвојен је без измене §. 38., који гласи: „Осим дотације установљене у предходном параграфу, припада сваком епископу уживање епископске резиденције, а где такова не постоји, има се из комасованих прихода поменутих добара, односно из народно-црквеног неприкосновеног фонда сходан стан под најам узети. — Кућне баште, виногради и воћњаци, у колико их која епископија поседује, остављају се такође на бесплатно уживање дотичном епископу“.

§ 39. говори о оправкама еп. резиденција и о плаћању пореза и јавних терета — и примљен је са допуном др Ђ. Красојевића, да су епископи дужни из свога плаћати порез и јавне терете, осим кућарине.

§. 40. гласи о томе, да епископи за случај смрти могу само с половином свога стеченог имања располагати, а половина посмртне оставине припашће на пола неприкосновеном и клирикалном фонду. А ако епископ умре без опоруке, припада половина оставине неприкосновеном, а половина клирикалном фонду.

Тај §. примљен је по редакцији, а одбачен је исправак др Михаиловића, да епископ слично ономе, што је код свештеника усвојено, може са једном трећином у место са половином свога имања располагати.

§. 41. усвојен је по предлогу Његове Светости патријарха-председника, да се патр. мандатару, кад је епископска столица упражњена, издаје у место 300 ф. месечна награда од 200 фор. из неприкосновеног фонда.

На реду је: „Глава IV. О дотацији митрополита-патријарха. §. 42. Архиепископ карловачки и митрополит-патријарх српски оставља се у пуном уживању свих народно-црквених митрополитских добара и прихода, што припадају основном имању архиепископије и митрополије“.

Др. Миша Михајловић предлаже, да се митрополиту-патријарху одреди годишња дотација од 50.000 фор., а сви приходи од народно-црквених митрополитских добара да иду половином у неприкосновени а половином у клирикални фонд. Овај предлог свој мотивује он у подужем говору.

Барон Јован Живковић противан је предлогу др Михајловића. Римокатоличке владике имају много већу дотацију, па треба и нашем патријарху оставити сва она добра, јер је он не само заступник наше цркве него и целог народа. Он је за то, да се св. патријарх обвеже, да од својих прихода помаже просветне цели.

Александар Стојачковић: Комасацију свих добара већ је г. 1871 предложио сабор, али то није одобрено. Расправљано је то питање и г. 1880 и 1886, па се такође није ништа успело. И у рескрипту стоји, да се митрополит-патријарх има оставити у уживању свију својих добара. Држи, да је право, да поглавица цркве и народа буде што боље наплаћен. Мисли, да ни круна не би одобрила, да се патријарху одузму добра. Треба искати, да патријарх уступи један део на просветне цели, као што то чине римокатолички епископи. То је била интенција и царице Марије Терезије г. 1769, када је своме комесару гроф Хадеку наложила, да то произведе код митрополита, но он то није учинио, јер је већ био изабран митрополит Јован Ђорђевић пре него што је Хадек дошао; с тога је она доцније писала, да митрополита накнадно на то приводи, да даје и на просветне цели, а нарочито на издржавање семинарије за клир. Препоручује редакцију.

При гласању усвојена је већином гласова редакција.

§. 43., у коме се набрајају народно-црквена митрополитска добра и приходи, прихваћен је без измене по редакцији

Чита се §. 44, који гласи: „Митрополит-патријарх има од доходака нар. црквених митр. добара и прихода за издржавање богословског училишта, односно семинарије годишњи принос од 24.000 фор. у нар. црквени клирикални школски фонд уплаћивати. — Ово наређење имаће тек по упражњењу митрополитско-патријарашке столице за будуће митрополите-патријархе важити“.

Барон Јован Живковић предлаже, да се тај принос за семинарију повиси на 40.000 фор. Клирикални фонд већ је до сад тако оптерећен, да неће све моћи смагати, те с тога треба да притомогне митрополит и патријарх. Држава нам и онако неће помагати, па ће наше школство морати малаксати. Ако што претекне од семинарије, употребиће се на просветне цели.

Др. Миша Михаиловић предлаже, да се одреди 75.000 фор., од којих 25.000 фор. да иду на семинарију, 25.000 фор. у неприкосновени и 25.000 фор. у клирикални фонд.

Др. Б. Медаковић предлаже, да патријарх српски, осим 25.000 фор. за семинарију, даде још годишње по 25.000 фор. и на народне школе.

Његова Светост патријарх-председник објашњује како стоји ствар са приходом. Доказује, да митрополитска добра не носе толико, колико се мисли и говори, него много мање — једва нешто преко сто хиљада фор. А од тога прихода мора се платити 58.000 фор. пореза, те према томе мало преостаје. Та су добра запуштена; али да се она добро инвестирају, донела би временом 3—400.000 фор. годишње, те би отуда било и народу велике користи. Њ. Светост патријарх узима део по део у сопствену режију, и уверио се, да тако та добра доносе већи приход; тако ће и даље чинити. Добро би било, да се та добра из фондова инвестирају, на ће се постићи горе наведена свота. Није за то, да се бројем одређује свота, јер приходи нису једнаки; боље да се то рекне у процентима од чистог прихода. Њ. Светост патријарх изјављује, да ће чинити као што је почео, да би постигао што већи приход, те да може помоћи народу. На свој народ неће заборавити, него ће му чинити што више може;

за то га је народ и поставио на то место (Бурно одобравање и усклици „Живио!“ са свих страна.)

Др. Ђорђе Красојевић предлаже, да се према изјави Њ. Светости овај параграф унутри редакционом одбору.

Стеван В. Поповић изјављује, да овакве ствари нису за редакциони одбор; његов је посао више да стилистичке ствари исправља, а не да саставља предлоге о уређењу патријарховог дотације.

А. Стојачковић препоручује редакцију. План Његове Светости је за будућност; а доцније ћемо се посаветовати, како ћемо ту ствар рационално уредити.

После тога се гласало и већином гласова усвојен је овај параграф по редакцији.

§. 45. о оправкама резиденције и о плаћању пореза и јавних терета — усвојен је без примедбе.

Код §. 46., којим се наређује, да патријарх за случај смрти располаже са половином свога стеченога имања — предложио је Др. М. Михаиловић, да се каже: „трећином“; но већином гласова усвојена је редакција.

Најпосле је примљен последњи 47. §., који гласи: „За време док је столица архиепископска и митрополита-патријарха упражњена, иду приходи народно-црквених митрополитских добара, по одбитку свих трошкова, у православни срп. нар. црквени неприкосновени фонд, из кога местозаступник митрополита-патријарха за време, док је митрополитско-патријаршка столица упражњена, добија месечно хиљаду фор а. вр. у име награде“.

После тога решено је, да се, по предлогу дра И. Вучетића, стави нов завршни параграф, по ком се све одредбе досадашњих уредаба, које су у овој противне, стављају ван крепости.

У последњој саборској седници од 30. новембра о. г. читани су по ново редиговани параграфи уредбе о дотацији, и примљени су онако, како их је редакциони одбор предложио; само је код §. 22. било кратке дебате, па је решено, да се тај параграф усваја по редакцији, али тако, да се субвенција за дотацију свештенства горњо-карловачке дијецезе, по предлогу епископа Мирона, даје из јерархијског а не из неприкосновеног фонда.

За тим је решено, да се због краткоће времена списак парохија ради класификације уступи на решење саборском одбору и саборским изасланицима, који су списак саставили.

Пошто је тако уредба о дотацији довршена, предузето је у истој седници, као последњој, и треће читање те уредбе, да би се иста могла поднети влади на потврду.

Ми ћемо првом приликом гледати да споменутимо нашим читаоцима целу ту уредбу онако како је коначно усвојена. ?

ЈЕДНО ПИТАЊЕ СВЕШТЕНИЧКОЈ СКУПШТИНИ.

На глас — радостан по свештенство овопределне православне српске цркве — да ће се свештеничка скупштина састати у Н. Саду 12. и 13. октобра о. г., спремао сам се био, да дођем тога дана у Н. Сад, да чујем мудре зборе и саветовања своје браће свештеника, а све на бољитак свештеничког нам сталежа и корист св. цркве. Мислећи тако о своме путу, збору и договору, наумио сам био, да тамо на месту умолим кога од вештије и практичније браће свештеника, да изнесе пред скупштину ево ово питање:

Како да се помогне младјем свештенству, а олакша старијем и искуснијем, те да по сигурно зна, или бар боље верзирано буде у правилима црквеним а нарочито у наредбама црквених и државних власти?

Моје спремање би узалуд, јер скупштина се — на жалост — из познатог разлога не састаде. Али ја сам остао при својој тврдој намери — та и моје се коже тиче — па ево куд ћу и како ћу боље, него овако преко цењеног „Срп. Сиона“, да умолим сву господу и браћу свештенике, а и позване и меродавне личности, с би овом, по моме мњењу, врло важном питању, поклонили своју пажњу, код куће о њему промислили, те на скупштину — коју ће нам, ако милостиви Бог даде, што скорије „одбор за припремну радњу“ заказати — дек и сигурну помоћ донесу. А више власти би, знам, учиниле своје.

Неда се замислити, како је мало знање поменутих наредаба црквених и државних власти, код младог и скорашњег свештеника, на тек како може такав млад и неискусан свештеник и против воље и

савести своје љуто да згреши, па некад ни крив ни дужан и да настрада. А примера и доказа за то имамо доста.

Па како да се избегне то?

Ја ћу своје немеродавно мишљење и умеће, ево још сада у цењеном „Срп. Сиону“ да изнесем, па нека га позвани и искусњији пресуде, па ако не ваља побију, а боље и згодније изнесу и закључе.

Још године 1882. покренуло је ово и овако питање пречасно свештенство протопресвитерата земунског, па схваћајући и увиђајући важност његову, обратило се било преч. архидијецезалној конзисторији, која и донесе своје решење у погледу томе, а у седници од 13. (25.) маја године 1882, које гласи овако:

„Пошто се такова збирка (хоће рећи: црквених правила и наредаба црквених и државних власти) према околности тој, да се сваке године нове наредбе издају, а старе према потребама измењују и допуњују, неби могла тако устројити, да би потпуно и у сваком погледу и смислу горе назначеној цељи (— „која би свима нарочито пак млађима свештеницима послужити могла као упутство належећих им дужности“) одговорила — то је конзисторија поводом тим, а с обзиром на већу целисходност и практичност обнашла настојећим наредити, да сваки свештеник поред циркуларног протокола и регистар устројити има, у ком ће садржај свију наредаба, по азбучном реду исталъен бити и т. д“.

Да ли се овом конс. наредбом како злу доскочило, и је ли пречасно свештенство протопресвитерата земунског задовољно било, не знам; а још мање, јесу ли старији, а нарочито пак млађи свештеници од зла и незгоде спасени. По себи судећи рекао бих да не.

Не спада на ствар, ал' хоћу да споменем, што иде у прилог моме мишљењу и предлогу, који ћу доцније рећи. Ја кад сам дошао у парохију, писам ни циркулярна протокола затекао, а још мање каква регистра и олакшице. Па шта онда? Помажи се како знаш и стрепи и чувај се стотину незгода и беда невидовних. Тако је код мене, па можда и још код кога од мојих вршњака који су повајније, те невеште и невичне, баш као и ја, тим наредбама духовних и државних власти.

Ево мога мишљења и предлога:

Наше црквене више власти, кад би издавале какву год наредбу, штампале би дотичну наредбу у толико примерака, колико у дотичној епархији парохијалних звања има, те би сваком звању по један примерак одштампан (ма и литографисан, као код световних власти) знања и равнања ради шиљале. Парохијална звања регистрирала би са кратким садржајем у свој екземплятивни протокол, а под својим бројем, примерци наредаба стављали би се у парохијалну архиву — које код нас као да ретко где има — а коме дотична наредба треба, олако ће је наћи по регистру и броју своме. А за оне „околности“, да се сваке године нове наредбе издају, лако би, јер би у регистру била и једна рубрика, која би овако гласила: Да ли је наредба у крепости, или којим је бројем и наредбом каснрана. Тако би нам т. зв. циркуларни протокол сасма излишан био.

Рећи ће ми ко год: па имамо ми своје екземплятивне протоколе! Имамо да, али тако незгодне и некорисне, да их човек не може за олакшицу употребити, јер су рубрике у њима рђаве, несхватљиве и неразумљиве. Искусио сам то сам, па питао сам и старије свештенике и рекоше ми, да имам потпуно право. Дакле и екземплятивне протоколе ваља преустројити и нове зготовити дати, и то од вештака у томе послу, а не примити и узети онакове, какове нам штампари зготове, иуде и продају. Можда ће запети ко год за оно, где рекох, да би наредбе ваљало штампати или бар литографисати у толико примерака, колико у дотичној епархији парохија има. Можда због трошка? Ја мислим да се не сме штедити на ономе, што нам је нужно и пробитачно. Та толико ће мање злоупотреба и неуредности, особито нехотимичних бити! А за цело ће бити извора и за ту цел, па ма најпосле и сами извор створили; та нас ради и нашег мира и обезбеђења ради створићемо га, до чега мислим, да у осталом ни доћи неће.

Државне власти н. пр. код земаљске владе у Загребу, одјел за богоштовље и наставу, штампају баш све оне наредбе, које се нас свештеника тичу, и то као додатак „Службеном гласнику“. Па коме шаљу те наредбе? Шаљу их комуналним народним школама и учитељима, а да ли можда и свештенству римске цркве, не знам; ми их не добијамо, а нама би требале.

Ја сто рекох, а могло би се још више, па ваљда ће се и рећи — па молим пречасну господу свештенике, нека промисле и рекну своју,

да ли је ово питање важно и да ли је вредно пажње.

За нас млађе је врло важно, то тврдим. Има времена а биће и прилике, па ваљда неће мој глас остати глас онога, који у пустињи вапије.

Учинимо своје, а више власти биће нам на руци. Feci quod potui, faciant meliora potentes.

Т. Бугарски,
адм. парохије лавањске.

РЕЧ НА ОПЕЛУ

НИКОЛЕ РАДУЛОВИЋА,

свештеника пирошког.

Говорио Ђура Страјић, свештеник сентомашки.

Нећу говорити много, јер је ова жалост тако велика, да овај гроб о несрећи својој најречитије говори. Ја ћу само по жалосној дужности својој као пријатељ из ђаковања, као земљак покојников, као добар друг и брат по позиву рећи неколико опроштајних речи.

Колевка и гроб, то је алфа и омега човекова бављења на земљи и када дође ово последње — свршена је и проучена азбука живота.

Свршена је код свију по вољи божјој и по непроменљивим законима његове природе, али проучена није та азбука код сваког човека ни близу једнако. — Благо ономе, који је проучи добро и савесно, те да може добар испит положити на страшноме суду у руке свемогућега Бога!

Али има нешто, у чему су сви животи један другом налик, а то је борба живота и његове бриге и уздаси.

И кад би нешто проговорило оно ледено камење на гробљу, што га дигоше живи својим мртвима, кад би отпочело причати историје оних, којима је усађено чело главе, морало би се од тих прича скаменити на ново!

Али на гробљу причања и разговора нема — него тек што кад-кад ветар зацвили кроз гробљанско дрвеће и лишће, те нам се то чини као уздах обнажених костију, кога ветар носи до престола небеског, да измоли тамо опроштај грехова умрломе човечанству....

Па тамо ето и ти одлазиш, млади пријатељу мој, одлазиш тако изненада, тако нагло и пренагло у најбољој снази твога мушког доба! — Оставио си часни крст, свети путир испустио си из руке, оставио си јадну удовицу и незбринуту твоју сирочад, оставио род и својту твоју, да одеш тамо, где нема бриге ни печали.

Зар си се за то спремао толико година тешког школовања твога, зар си се за то трудио, учио и мучио, да од тридесет и четири године скрстиш твоје жилаве руке и да оставиш виноград господњи, коме си посветио цео живот твој?

Та пре десетак дана био сам ти овде гост, заједнички се разговарасмо, и том си ми приликом обећао, да ћеш ми у Сентомаш у походе доћи — па што ниси одржао реч? Зар ја опет теби да долазим, па још у оваке госте немиле!

Онда ти је било лице тужно, невесело, али ја не видех анђела смрти над твојом главом. Како си нас против воље своје сне љуто обмануо и ућелио!

Па како си умрьо? Јеси ли дао, туго наша, родитељског савета неупућеној деци твојој, јеси ли утешио ућељену љубу своју, како да се нађе у овом чудноватом животу и свету? Јеси ли понео какву утеху и радост на овај свет? — Тешко да јеси!

Патио си се и бринуо доста. Од банске Крајине до бачког диштрикта — од Петриње до Мола и Пироша — пошао си ти, да нађеш породици својој што бољега станка и боравка, да савијеш деци својој што топлије гнездо, па место да си то постигао — ево си их и ти једне оставио.

Умрьо си и оставио к сти своје далеко од рода и завичаја твога, далеко од познаника и пријатеља твојих, да ће тешко моћи да оросе врелом сузом вечну кућу твоју.

Па за то ви, парохијани његови, који сте слушали мудре поуке пастира свога, који сте слушали слатко појање његовог умиљатог гласа, ви, за које се он Богу молио, треба да знате и да се сећате, да је овај гроб вашем чувању поверен.

Када будете шли на гробље, да обиђете покојнике ваше миле и драге — немојте обићи и проћи, него застаните на средини гробља; тамо ћете наћи један велики гроб и два гроба мала, ту се прекрстите и Богу помолите, јер се ту имате чему и научити. Ту ћете видети, да је ум човечији за морем а смрт за вратом; ту ћете видети, какве све жалости имаде на свету, јер ту је потекла крв из срца двеју свештеничких породица. — Целивајте крст свештеника свога, побусите му гроба и вином прелијте — не било вам просто, ако то не учините!

А шта да кажем јадној удовици и ожалошћеној деци? Треба да их тешим, али немам за то речи, не могу и не знам, јер болови су то велики, то је из ведра неба гром. Нека их утеши свемогући Бог — он је отац удовица и сирочади, он ће се смиловати и погледати на ојађену породицу Николину.

А сада због Никола! Због Никола, свештениче, друже и пријатељу! Због Никола крсне Крајине далеко закопани крајишниче мој! — Него ћу те нешто замолити на растанку, драги мој Никола, немој ми одбити молбу последњу.

Када дођеш тамо, „**идѣже нѣсть болѣзнь, ни печаль, ни воздыханіе**“, наћи ћеш два теби добро позната гроба — сахрањене двоје деце наше. Деца су нам мала и нејака, пак су се сигурно сама бојала, те им бога шаље родитеља и старатеља, да их охрабри.

На када загрлиш твога Душана, пољуби и мога јединца, изручи му поздравље од мајке. Кажи, да му је мати очи исплакала и да је само онда срећна, када ноћу о свом Стеви сања! Метни их на крило, као оно Мирка и Маринка, две сахрањене наше сироте. Утеши их — та и ти ће, кажи, отишао рано, прерано, с ојађеним срцем, пуним узалудних очекивања, неиспуњених жеља, сломљених нада. . . .

Ти загрли мртве, а ја ћу тешити живе, докле буде воља божја — док се опет сви не састанемо на другом, бољем и срећнијем свету.

Због Никола, пријатељу драги и добри — Бог ти дао у рају насеља и лака ти црна земља била!

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Архидијецезални Административни одбор)** у редовној седници својој од 9. (21.) децембра о. г. од важнијих предмета предузео је и решио: Црквена општина у Доњем Товарнику упућује се, да свету од 22 фор., која се црквеним благајнама за попашу накнадити има, код надлежнога суда утужи. — Црквене општини у Даљу дозвољава се, да неутерив црквени дуг у износу од 2002 фор. бришати може. — Одређује се нов избор црквеног скупштине у Сурчину у присутности повереника административног одбора — Умољава се крајишки котарски област у Руми, да у црквеним општинама Краљевачкој заостала парохијал у износу од 142 фор. бившем тамо администратору Венијамину Јеличићу укупити даде. — Црквена општина у Даљу упућује се, да Милици Михаиловић, свешт. удовици дугујућу своту од 100 фор. у име парохијала издати има. — Црквена општина у Добановци упућује се, да нов избор црквеног скупштине обавити има — Неке црквене општине упућују се на други начин распореза парохијала, пошто се парохијал распорезивати по душама у никојем случају дозволити не може. — Црквена општина у Попинци упућује се, да пре снега парохијал законито распорезати има и по томе обновљење своје спроведе. — Црквена општина у Карловчићу дозвољава се, да кућу пок. пароха Јов. Суботића за парох. дом узети може. — Црквене општини у Добановци дозвољава се куп 7 јутара земљишта. — Против управе црквене општине у Рачи и Босуту има се спровести истрага због неправилног руковања са црквеним иметком. —

— **(Одликовања у Архидијецези Карловачкој.)** Његова Светост господин патријарх српски Георгије изволео је **црвеним појасом одликовати**: настојатеља манастира Мале Ремете г Милутина Јакшића и пароха Крчединског г Стевана Јанковића. Честитамо!

— **(Избор свештеника у Вршцу).** Ових дана био је избор свештеника у Вршцу. При избору добио је: Нера Милић, бележник темишварске епархије, 55 гласова; Милутин Трбић, протопресвитерски капелан у Вршцу, 26 гласова; Ко-

ста Цијук, парох суботички, 23 гласа; Петар Стефановић, администратор ујмански, 10 гласова; и А. Милошевић, парох јасеновачки, 2 гласа. Било је још два кандидата, који не добише ни један глас. Како ни један компетенат нема две трећине гласова, то ће конзисторија према способности и заслузи именовати свештеника за парохијско место у Вршцу.

ЧИТУЉА.

— († Никола Радуловић,) администратор парохије пирошке, умрьо је 27. новембра о. год. у Пирошу.

Покојник је рођен у Дрежници у Хрватској 1858. год. Гимназијске науке и богословију свршио је у Срем. Карловцима. Примив за тим свештенички чин, био је неко време парохијски помоћник најпре у Петрињи, у горње-карловачкој дијецези, а прешавши после у епархију бачку дође у истом својству у Мол. У последње време био је администратор пирошке парохије, где га је и смрт затекла. Свештеником је био десет година.

Покојни је Никола био интелигентан свештеник, добар и друштвен човек, који би још доста послужио и користно својој цркви, да га смрт не покоси у најбољим годинама његовим. Иза покојника је остала удовица му удовица и двоје нејаке деце, Ђура и Радмило.

Сахрањен је уз велико саучешће парохијана и пријатеља својих. При погребу му беху: Милан Ћирић, окр. прота новосадски, Васа Чупић и Лаза Јовановић, пароси старо-футошки и Ђура Страјић, свештеник сентомашки. Овај последњи опростио се надгробним говором с покојником, као другом из ђаковања, а тај говор доносимо у нашем листу.

Мир пепелу његовом!

ПОШТОВАНИМ ЧИТАОЦИМА „СРПСКОГ СИОНА“.

Са овим бројем завршујемо ево другогодишњи течај „Српског Сиона“. Колико је овај лист за ове две године одговорио своме задатку, као званични орган срп. прав. митрополије карловачке, и колико је користио нашем свештенству, црквеним општинама и народу, то имају да пресуде сами наши пошт. читаоци и претплатници. По томе, како је овај лист прихваћен у цркви и народу нашем, ми судимо, да нам је оваки лист врло потребан и користан. Број данашњих наших претплатника најбоља нам је сведоџба, да лист овај одговара живој потреби наше цркве и народа.

Но и ако је лепим бројем претплатника осигуран опстанак овоме листу — ми још не налазимо за овај лист толиког одзива, колики бисмо очекивати могли. Јер при свем том, што су и сви наши свештеници и наше цркв општине званично обвезане, да се на овај лист претплатити имају, инак још данашњим даном није ни $^2/_3$ свештенства, а од црквених општина није ни $^1/_2$ претплаћена на овај званични орган срп. прав. митрополије карловачке, који, по могућству, хоће да одговара нашим црквено-просветним и автономним потребама.

Али што није било до сад, биће, по свој прилици — од сад. Наши свештеници и црквене општине, што даље, све ће боље увидети, да им је овај лист нуждан, као комад хлеба, те ће похитати свиколици, да овај лист држе и читају.

„Српски Сион“ је данас сразмерно наш најјефтинији лист. За незнатну претплату од годишњих 4 фор. ми смо дали ове године нашим пошт. читаоцима место 52, готово 60 штампаних табака, а толико, по ту цену, није дао и не даје својим читаоцима ни један српски лист.

Што се тиче унутрашње садржине и вредности листа, нама се чини, да у томе погледу не можемо бити ни мало постидни — јер поред званичних публикација

од општег и јавног интереса, ми смо ове године донели у листу многе ваљане расправе и чланке из пера наших најбољих црквено-богословских и других признатих књижевника. Уз то смо још доносили извештаје о радњи наших епархијских и виших нар. црквених власти — па и статистичне податке о кретању нашег народа, што су све наши пошт. читаоци тако радо пратили и читали, да су нам са свих страна долазила ласкава признања, да смо погодили прави правац, у коме треба да се уређује овакав лист. Таково признање добило је уредништво и од најмеродавнијих страна — али ми нећемо тим признањем да се хвастамо, јер осећамо и врло добро знамо, да још нисмо све учинили, што би нам, у интересу што већег развитка овога листа учинити требало. Ми смо учинили оно, што смо према својој снази и доброј вољи, и према данашњим нашим приликама, учинити могли — а даће Бог па ћемо у будуће и више што у интересу развитка овога листа учинити.

Од нове године настављамо уређивање и издавање „Срп. Сиона“, по оном истом програму, што смо га у првом овогодишњем броју нашим поштованим читаоцима саопштили. Што смо тада обећали, то обећавамо и сад, у крепкој нади, да ћемо у будућој години своје обећање још боље испунити, него ове године, коју овим испраћамо.

Молећи наше поштоване читаоце, да за раније обнове претплату на овој лист за будућу годину — желимо им сретну нову годину!

Уредништво „Срп. Сиона“.

ОПОМЕНА

за ону г. г. претплатнике, који до данас нису својој дужности одговорили.

Ево смо већ на крају године, а многа господа претплатници **нису својој дужности одговорили**, него нам неки по једну и две а неки богме и за све четири четврти дугују.

Правилан развитак и тачно излажење листа зависи на првом месту од тачне уплате г. г. претплатника, па зато овим **најучтивије а уједно и најкатегоричније позивамо свакога од г. г. претплатника, да дугујућу претплату одмах** пошаље, јер смо ради и наше књиге у ред довести, — а најглавније, да лист излази, новац нам је потребан.

Ми се надамо од г. г. претплатника, који нису до сад претплату послали, да ће исту одмах овамо упутити, како би избегли отворене опомене.

АДМИНИСТРАЦИЈА
„СРПСКОГ СИОНА“.

ОГЛАС.

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА
БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМЕ САДУ
КОД „СВЕТОГ САВЕ“. 207

Пречасном свештенству и славним српско-православним црквеним општинама препоручујемо **нове црквене тискарије** — које се само **код нас** добити могу, и које је сл. **Конзисторија Епархије Бачке** наредбом својом од 22. јануара 1892. бр. К. 74. ех 1892. прописала.

1.) Уруџбени записник (Ексибит-протокол),
2.) Прорачун,
3.) Списак свештенства и
4.) Списак парохија.

Даље препоручујемо и све остале тискарије, које на своме стоваришту имамо, као:

Протоколи крешчаемих, вењчаемих и умерших	20 таб. ф. 1.—
Изводи протокола крешчаемих, вењчаемих и умерших . .	20 таб. ф. 1.—
Домовни протокол	20 таб. ф. 1.—
Позивнице у скупштине и одборе	100 ком. ф. 1.—
Благајнички дневник (за туторе)	20 таб. ф. —.80

Протоколи тврдо увезани
крешчаемих, вењчаемих, умерших, домовни и уруџбени записник:

50 табака фор. 3.50		**50 табака фор. 4.50**	
75 „ „	5.—	75 „ „	5.50
100 „ „	6.50	100 „ „	7.50
150 „ „	9.—	150 „ „	10.—

Увез је са платнени леђи. Увез је са кожени леђи.

Поруке обављамо брзо и тачно с платом у паточ (Nachnahme).

Нови Сад, пред Божић 1892. 1—3

БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.

РП I/122 ГХ
УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 15636

СРПСКИ СИОН

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

САБЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ГОДИНА II.

1892.

ВЛАСНИК:
ЊЕГОВА СВЕТОСТ СРПСКИ ПАТРИЈАРХ
ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ.

УРЕДНИЦИ:
СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМЕ САДУ
ИЗДАЊЕ И ШТАМПА СРПСКЕ КЊИЖАРЕ И ШТАМПАРИЈЕ БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА
1892.

САРАДНИЦИ „СРПСКОГ СИОНА“.

„*Српски Сион*“ доноси се, што је у току 1892. године могао донети у својим ступцима беседе, односно пастирске посланице од *Његове Свесветости преузв. г. Патријарха српског* **Георгија Бранковића** *и преосвеш. г. г. Епископа*: **Нектарија Димитријевића**, *вршачког*, **Никанора Поповића**, *темишварског*, и **Михаила Грујића**, *горњо-карловачког*.

Редовни сарадници су били:

1.) Милан Боберић, парох у Кули.
2.) Лазар Богдановић, парох у Вараждину.
3.) Гавра Бољарић, катихета у Сарајеву.
4.) Ђорђе пл. Бота, парох у Јарковцу.
5.) Трифун Бугарски, свештеник у Лазама.
6.) Георгије Видински, јеромонах и епарх. подбележник у Н. Саду.
7.) Јован Вучковић, прота и професор богословије у Карловцима.
8.) Јован Гавриловић, парох у Црној Бари.
9.) Владимир Димитријевић, свршени богослов у Делиблату.
10.) Димоник.
11.) Светозар Дујановић, свештеник у Бешки.
12.) Јован Живановић, професор у Карловцима.
13.) Јован Живковић, свештеник и професор богословије у Карловцима.
14.) Дамјан Јеврић, парох у Јамини.
15.) Јован Јеремић, парох у Бачинци.
16.) Сретен П. Јовановић, свештеник у Срп. Сент-Петру.
17.) Сима Коњевић, гимн. наставник у Ваљеву.
18.) Доситије Кутузовић, духовник кр. зем. казнионе у Лепоглави.
19.) Максим Лудајић, умировљ. ерески судац у Срп. Ковину.
20.) Никола Манојловић, парох у Болчу.
21.) Никола Марковић-Ердељан, свршени богослов у Опову.
22.) Андрија М. Матић, професор у Н. Саду.
23.) Илија Машић, парох у Оточцу.
24.) Чедомиљ Мијатовић, бивши срп. министар у Београду.
25.) Пера Милић, епарх. бележник у Темишвару.
26.) Стеван Милованов, професор у Н. Саду.
27.) Младен Миловановић, катихета у Н. Саду.
28.) Стеван Михаљчић, парох у Кишфалуби.
29.) Григорије А. Николић, студент у Јени.
30.) Јован Новаковић, парох у В. Кикинди.
31.) Герман Опачић, патр. протосинђел у Карловцима.
32.) Душан Петровић, парох у Надаљу.
33.) Јован Петровић, кр. професор и катихета у Загребу.
34.) Милан Попадић, парох у Марадику.
35.) Иван М. Поповић, учитељ у Сентомашу.
36.) Стеван В. Поповић, епарх. школски референт у Н. Саду.
37.) Др. Емилијан пл. Радић, протосинђел у ман. Месићу.
38.) Димитрије Руварац, парох у Земуну.
39.) Иларион Руварац, архимандрит у ман. Гргетегу.
40.) Југ Станкић, парох у Новом Сент-Ивану.
41.) Кузман Станић, прота у Темишвару.
42.) Стеван Стевановић, парох у Ковиљ-Сент-Ивану.
43.) Ђура Страјић, парох у Сентомашу.
44.) Сава Теодоровић, кр. професор и катихета у Земуну.
45.) Милутин Трбић, свештеник у Вршцу.

САДРЖАЈ.

I. Званични део.

Предлог за уредбу о дотацији архиепископа карловачког, митрополита и патријарха српског и прав. српских епископа, парохијалног и манастирског свештенства у прав. српској митрополији карловачкој. Стр. 17 и 34.

Наредба срп. прав. нар. црквеног школског савета у предмету подношења извештаја о стању српских нар. основних и повторних школа. Стр. 33.

Предлог за уредбу о мировинском фонду за удовице и сиротну децу српског правосл. свештенства у округу српске митрополије карловачке. Стр. 65 и 81.

Предлог за уредбу о умировљењу стално намештених чиновника, професора, учитеља и учитељица итд. и о мировинском фонду за те чиновнике и особе учитељског звања. Стр. 97, 129 и 145.

Наредба Његове Светости г. патријарха Георгија, као управитеља епархије бачке, у погледу делокруга окр. протопресвитера приликом спровађања протопресвитерских визитација. Стр. 161.

Наредба Његове Светости г. патријарха српског Георгија, управљена на свештенство епархије бачке, у погледу времена, кад се имају св. богослужења држати. Стр. 177.

Окружница вис. кр. уг. министарства просвете, издана свима епархијским властима, у погледу распростирања пчеларства и подизања угледних кошничлука. Стр. 193.

Наредба Његове Светости г. патријарха српског Георгија о читању апостола с амвона. Стр. 194.

Наредба архидијецезалне конзисторије карловачке у предмету испитних и брачних извештаја. Стр. 233.

Наредба архидијец. конзисторије у предмету поделе сеоских плодова, кад је више свештеника једну парохију обслуживало. Стр. 234.

Именовање: протосинђела Герасима Петровића за митрополитског мандатара у епархији будимској; проте Јована Вучковића за привр. ректора богословског училишта у Карловцима; и протођакона Лукијана Богдановића за привр. учитеља црквеног појања и правила на истом богословском училишту. Стр. 253.

Предлог дисциплинарне уредбе за све органе народно-црквене управе митрополитске, епархијске и црквено-општинске, као и за чиновничко особље тих управа. Стр. 269, 287, 317 и 349.

Научна основа за прав. вероисповедне српске нар. основне школе у краљевинама Хрватској и Славонији са једном, две, три и четири учитељске снаге — издана наредбом срп. прав. нар. црквеног школског савета од 7. (19.) марта 1892. Стр. 365, 381, 421, 441, 461, 481, 501, 589 и 645.

Окружница срп. прав. црквеног Школског Савета, издана свима епархијским школским одборима. Стр. 693.

Именовање Јована Живковића, пароха крушедолског за привр. професора литургике, омилитике и црквеног појања и правила на срп. прав. богословском училишту у Карловцима. Стр. 711.

Окружница архидијецезалне конзисторије у погледу одстрањивања мртвачких венаца из цркве. Стр. 727.

Окружница свима окр. протопресвитерима епархије бачке у погледу вероначне наставе на иновернима или државним средњим заводима. Стр. 859.

Окружница Његовог Преосвештенства г. епископа Михаила пречасном свештенству горњокарловачке епархије у погледу ступања у „друштво за потпомагање удовица и сирочади српско-православног свештенства епархије горњокарловачке". Стр. 860.

Предствака патроната срп. прав. велике гимназије новосадске, поднесена срп. народно-црквеном сабору у Карловцима ради дозиђивања, односно проширења гимназијске зграде. Стр. 861.

Окружница свима окр. протопресвитерима епархије бачке у погледу наредбе министарске о издавању матрикуларних извода и породичних извештаја, који су слободни од биљеговине. Стр. 907.

II. Посланице, црквене проповеди и беседе.

Божићна посланица Њ. Преосвештенства г. Нектарија Димитријевића, епископа вршачког 1891. године. Стр. 4.

Беседа, коју је преосв. г. епископ Михаило Грујић говорио приликом посвећења свога за епископа горњо-карловачког. Стр. 20.

Говор преосв. г. епископа Никанора Поповића приликом посвећења свога за епископа темишварског. Стр. 36.

Проповед на св. Николу о црквеној слави у Кикиндској Шаљави. Говорио Стеван Михаљић, парох. Стр. 54.

Реч о св. Сави. Говорио о свето-савској свечаности у карловачком богословском училишту Ј. П богослов. Стр. 69.

Први поздрав Михаила, епископа горњокарловачког, пречасном свештенству обојега реда и љубазном стаду своме. Стр. 83, 98 и 113.

О срећи. Проповед Ђуре Страјића, свештеника сентомашког. Стр. 103.

Поздрав, којим је Кузман Станић, протa темишварски, поздравио преосв. г. епископа Никанора Поповића, приликом његовог доласка и заузимања епархијске управе. Стр. 135.

Проповед у недељу сиропустну. Од Јована Јеремића, пароха бачиначког. Стр. 148.

Проповед о приступању к исповеди и причешћу. Од Јована Јеремића, пароха. Стр. 168.

Беседа преосв. Никанора, архиепископа херсонског и одеског, у недељу православија о поштовању св. икона С руског превео Григорије А. Николић. Стр. 182, 197 и 219.

Проповед на укрс. Од Јована Јеремића, пароха Стр. 237.

О образовању мале деце у вери. Поучна проповед Марковића-Ердељана, свешт. кандидата. Стр. 261.

Беседа преосв. г. епископа темишварског Никанора, говорена на гробу епископа будимског Арсенија Стојковића, у Сент-Андреји. Стр. 287.

Проповед на Духове. Од Јована Јеремића, пароха. Стр. 333.

Адреса Његове Светости г. патријарха српског Георгија Бранковића, поднесена у име срп. прав. клира и народа митрополије карловачке Његовом ц. и кр. апост. Величанству Францу Јосифу I., приликом крунидбене прославе 8. јуна о. г. Стр. 367.

Проповед, коју је говорио Милан Бобрић, парох кулски, у саборском св. Ђурђевском храму, приликом свештеничке исповеди о Видовдане 1892. Стр. 425.

Проповед о молитви у храму божјем. Од Јована Јеремића, пароха. Стр. 482.

Поука простом народу у 12. недељу после Духова 16. августа 1892. Говорио у Ловри Сергије Шакрак-Нинић. Стр. 612.

Проповед на дан „Воздвижења честнаго крста“, од пок. Михаила Бачића, капелана пачеваћког. Стр. 649.

Реч на 50-годишњем парастосу Саве Текелије, што га је приредила „Матица српска“ у новосадској саборној цркви 21. сент. 1892. Говорио Сергије Шакрак-Нинић, члан књижевног одељења и одбора „Матице српске“. Стр. 678 и 697.

Поука у 20. недељу после Духова. С руског од +. Стр. 728.

Божићна посланица Његове Светости патријарха српског Георгија Бранковића 1892. године. Стр. 923.

Реч на опелу Николе Радуловића, свештеника пирошког. Говорио Ђура Страјић, свештеник сентомашки. Стр. 935.

III. Чланци и расправе.

Поглед на уређење наше народно-црквене автономије. Написао С. Ш. Н. — Стр. 5.

Удружење нашег свештенства. Од Бошка. Стр. 8.

Преимућства свештеничког сталежа. Стр. 9

Прилог к уређењу дотације парохијског свештенства. Од Бошка. Стр. 11 и 25.

Темељ црквено-просветног напретка. Од С. Ш. Н. — Стр. 22.

О епархијским проповедницима. Од пароха Богољуба Марковића. Стр. 38 и 51.

Вођење матрикуларних записника. Од С. Ш. Н. Стр. 41, 57, 72, 90, 106 и 120.

Цељ и потреба удружења и организације православ. српског свештенства у митрополији карловачкој. Од Бошка. Стр. 49.

Мале парохије без свештенства. Од Бошка. Стр. 66.

Спасавајмо наше школске зграде. (Порука црквеним општинама у Троједнци.) Од Јована Јеремића, пароха. Стр. 85.

Епархијски и окружни проповедници. Од пароха Богољуба Марковића. Стр. 86, 101 и 118.

Неколике разлике између грчког и црквенословенског текста у чину св. литургије. Написао Један Свештеник. Стр. 88.

Знамо ли — колико нас је? Од С. Ш. Н Стр. 116, 132, 149, 166 и 179.

Пођимо већ једном — напред! (Реч браћи свештеницима.) Од Једног Свештеника. Стр. 131.

О епархијским проповедницима. Одговор Јована Јеремића, пароха. Стр. 137, 154, 171, 184, 199 и 241.

Може ли бити свештеник епархијски школски референт? Написао Георгије Видицки, јеромонах. Стр. 139.

Сваком своје! (Две три противницима — „Јединственог статута“.) Од Једног Свештеника. Стр. 147.

Допуне к чланку: „Преимућства свештеничког сталежа у опште“. Написао Димитрије Руварац, парох земунски. Стр. 152, 170 и 185.

Хоћемо ли удружење? (Глас из Архидијецезе.) Од =. Стр. 163.

К остварењу свештеничког удружења. Од =. Стр. 178.

Самоубиство са религиозно-моралног гледишта. (По руском.) Од Саве Теодоровића, професора и катихете у кр. вел. реалци у Земуну. Стр. 194, 222, 238, 259, 277 и 289.

Ускршњи поздрав браћи свештеницима. Од =. Стр. 215.

На велики петак. (Мисли и рефлексије.) Написао Димоник. Стр. 217.

Хвала на ускршњем дару и поздраву. Написао —р— Стр. 234.

Угарски кнез-примас и црквена аутономија. Написао △. Стр. 254 и 271.

Толстој у одању „Матице Српске“. Написао прота Јован Вучковић. Стр 256, 274 и 306.

Матрикуларни изводи и сведоџбе. Од Георгија Видицког. Стр. 263 и 278.

Православни догмат о цркви. Од дра Емилијана пл Радића Стр. 301.

„Предлог дисциплинарне уредбе“. Написао Бошко. Стр. 304.

Браћи свештеницима. Од =. Стр. 318

Зашто наш народ слабо иде у цркву? Написао Огњеслав. Стр 319, 336 и 351.

Важнији моменти из историје цариградских патријараха, од пада Цариграда до данас. (По руском.) Од Саве Теодоровића, професора и катихете кр. вел. реалке земунске. Стр. 353, 371, 387, 408 и 447.

Казне за злоупотребе при вођењу матрикуларних записника. Од Г. В. Стр. 356.

Нешто о катихизису Петра Милорадовића. Од Доминика. Стр 357.

Настава свештенству при благослову бракова. Саставио Димитрије Руварац, парох земунски. Стр. 368, 385 и 405.

Мисли о свештеничком удружењу. Извађене из писма М. Т. из В. Стр. 383.

Разгледајмо разлоге против удружења свештеничког. Написао =. Стр. 401, 429 и 443.

Постанак и значење у евангелијима и књизи дела апостолских додатак к имену Господа Исуса Христа назива „Назорејˮ и „Назаранинъˮ. С руског превео Григорије А. Николић. Стр. 453, 472 и 512.

Удружење и разна схваћања. Написао Бошко. Стр. 463.

Свети Јован Златоуст као проповедник. С руског превео Јован Петровић кр. професор и катихета у Загребу. Стр. 467, 490, 508, 534, 578, 596, 620, 637 и 653.

О васкрсењу мртвих и вечном животу. (Поводом чланка г. К. Станића „Једно питање са одговоромˮ у „Гласу Истинеˮ 1884 бр. 13—17.) Написао Љубдраг Бошковић, свештеник. Стр. 485, 506, 530, 552, 575, 593, 616, 635, 651, 666, 687 и 701.

Наше наставне књиге. Од Г. Б.— Стр. 487.

Општи поглед на одржане свештеничке зборове. Стр. 503, 527, 549, 572 и 591.

Отворено писмо „Католичком Листуˮ у Загребу „о православном догмату о црквиˮ. Написао др. Емилијан пл. Радић, протосинђел. Стр. 521 и 547.

Удружење и његова — опозиција. Од Јована Јеремића, пароха. Стр. 531.

О Назаренима. Пријатељско писмо Душана Петровића, пароха надаљског. Стр. 556, 580 и 602.

Стеван Љубић, кретоноши прота и парох митровачки, народни добротвор итд. Од А. М. М. Стр. 569.

О преустројству и уређењу манастирског и калуђерског питања. Написао Један Калуђер. Стр. 598.

Архијерејска поука пресвитеру при рукоположењу. Саставио по св. писму Платон, епископ бачки. Превео Ј. Д. — Стр. 609, 633, 647, 663 и 683.

Народна неблагодарност. Написао С. Ш. Н. — Стр. 629.

„Славено-сербскеˮ наказе у српском говору и писму. Од Симеона из Ваљева. Стр. 639, 656, 671, 717, и 734.

Рад саборског одбора петнаесторице. Од *** Стр. 661.

Браћи — брат. Написао Јован Јеремић, парох. Стр. 681.

Измена саборског изборног реда. Од Јована Јеремића, пароха. Стр. 694.

Још једном „о општем фонду за свештеничке удовице и сирочад.ˮ Написао Радмио Љубибратић-Банаћанин. Стр. 699, 715 и 731.

Црквено-општинско председништво. Од Јована Јеремића, пароха. Стр. 712.

О пастирским посетама. По руском од С. П. — Стр. 714, 729, 751, 761, 781, 800 и 831.

Сабор — и споразум. Написао Радоњевскій. Стр. 743.

Још једна у питању изборног реда. Од Јована Јеремића, пароха. Стр. 748.

Пред сабор. Од С. — Стр. 752.

Реч и дело у одбрани автономије. Од Ј. — Стр. 754.

У дванаести час. Од =. Стр. 759.

Мисли једног мирјанина посвећене српском свештенству. Извадак из чланка Чеде Мијатовића. Стр. 779. и 795.

И још једна о изборном реду. Од Ј. — Стр. 793.

Религиозна сумња. Прерадио Никола Манојловић, парох у Болчу. Стр. 827, 865, 878, 894, 908 и 926.

Потреба уважања нравствених поучења у св. цркви. Написао С. Д—ћ Стр. 867.

Нови митрополит српградски Иларијије Раљев. Од Л. Богдановића. Стр. 869

Ко да бира окружне протопресвитере? Написао С. Ш. Н. — Стр. 875 и 891.

Место одговора. Од Јов. Јеремића, пароха. Стр. 899.

„Лепо признањеˮ. Стр. 914.

IV. Различни саставци.

Поштованим читаоцима „Српског Сионаˮ. Од уредништва. Стр. 1

Приказ напине окружнице о радничком питању. Превео с француског ...рић. Стр. 28, 44 и 58.

Стогодишњица бјеловарске цркве. Стр. 43.

Глагол **издити**. Од Јована Живановића. Стр. 58.

Правила „Слогеˮ богословског књижевног друштва слушалаца српске православне богословије у Карловцима. Стр. 74.

Разночитање некоторих мјест в словенских јеванђелијих. Од Јована Живановића. **Окчьлъ кънгъкъ**. Стр. 92. — **Отъкоклѣнїѣ**. Стр. 280. — **Бывъмоє**. Стр. 323.

Црквене духовне песме за време ускршњега поста. У стихове сложио Иван М. Поповић. Стр. 106

Статистични податци о правосл. вероисповедним школама, учитељима, учитељицама и уче-

нацама у протопресвитерату арадском. Од С. П. Ј. у Сиригу. Стр. 108.

Просветни гласник „Српског Сиона“. Од С. М. — Стр. 123.

Опше правосл. српских парохија и народа у протопресвитерату арадском крајем године 1891. Од С. П. Ј. — Стр. 140.

Списак срп. прав. парохија и срп. прав. народа у протопресвитерату сомборском крајем год. 1891. — Од Ш. — Стр. 156.

Списак срп прав. парохија и срп. прав. народа у протоп. жабаљском. Од Ш. — Стр. 187

Смртна осуда над Исусом Христом Сионштино Максим Лудајић. Стр. 203.

Нацрт правила за удружење прав. срп. свештенства у митрополији карловачкој. Стр. 229.

Одговор г. Јосифу Симићу, пароху у Брачевцима, о плаћању општинског пореза и приреза. Од Дим. Рувараца, пароха земунског. Стр. 280.

Са свештеничких зборова. Стр. 291, 342, 359, 362, 376, 377, 390, 414, 415, 433, 434, 451, 475, 515 и 706.

Пчела, мед и восак у библији. Написао Ј. Ж. у Карловци. Стр. 293 и 310.

Списак парохија и народа у протопресвитерату старо-бечејском. Од Ш. Стр. 295.

Скупштина епархије пакрачке. Стр. 309.

Његова Светост патријарх српски Георгије — у Сентомашу. Стр. 339.

Списак срп. прав. парохија и народа у протопресвитерату новосадском. Од Ш. Стр. 374.

Записник збора, православним свештенством протопресвитерата сегединског, у Старом Бечеју, дне 14. децембрија 1867 г. држаног. Стр. 410.

Споменица, која је стављена у основни камен будуће нове архиепископске, митрополитске и патријарске резиденције у Карловцима, положена 18. (30.) јуна 1892. Стр. 423

Пазимо — чувајмо се! Од Ц — ц. Стр. 449.

Годишњи извештај богословског књижевног друштва „Слоге“ за год. 1892. Стр. 474.

Списак парохија и број народа у протопр. в.-кикиндском крајем 1891. године. Стр. 639.

Списак парохија и број народа у протопр. темишварском крајем 1891. год. Стр. 655.

Високопреосвећени епископ горњо-карловачки Михаило у Оточцу. (Допис.) Од М. Стр. 668.

Глас о манастирском и калуђерском питању. Од Јеромонаха из пакрачке дијецезе. Стр. 669.

Списак парохија и број народа у протопресвитерату бочкеречком крајем год. 1891. Стр. 670.

Позив пречасном и часном српском православном свештенству обојег реда у митрополији карловачкој — на скупштину ради оствареља свештеничког удружења. Стр. 677.

Свештеничка скупштина одгођена. Стр. 709.

Неколико ријечи одговора г. П. М. као писцу састава: „У обрану управитеља, професора и ђака карловачке богословије од г. 1877 до 1891“. Одговара прота Јован Вучковић. Стр. 718 и 735.

Српски нар. црквени сабор у Карловцима. Стр. 763, 782, 803 и 833.

Говор дра Тод. Недељковића у седници срп. нар. црквр. сабора од 7. (19.) нов. 1892. — Стр. 833.

Говор проте Љубомира Кунусаревића у седници саборској од 9. (21.) нов. 1892. — Стр. 837.

Говор проте Штековића у седници саборској од 9 (21.) нов. 1892. — Стр. 839.

Говор г. Данила Станковића у седници саборској од 10. (22.) новем. 1892. — Стр. 840.

Говор Ђорђа Ст. Бекића у седници саборској од 10. (22.) нов. 1892. — Стр. 848.

Отворена реч својим бирачима старо-бечејског и жабаљског среза. Од Емила Степанова, пароха и посланика. Стр. 854.

Говор дра Пике Максимовића о нацрту народно-црквеног устава у седници саборској од 13. новембра 1892. — Стр. 880, 900 и 916.

Свештеничка дотација на срп. нар. црквеном сабору. Саопштио ? — Стр. 896 909 и 929.

Једно питање свештеничкој скупштини. Написао Т. Бугарски, администратор парохије лазанске. Стр. 933.

Пошт. читаоцима „Срп. Сиона“. Стр. 937.

V. Књижевне оцене и прикази.

Кратки типик или црквено правило за ученике учитељске школе. По великом типику израдио Јован Петровић, катихета и професор на кр. вел. гимназији, реалци и учитељској школи у Загребу. — Оцењио Ј. Д. — Стр 243 и 264.

Црквене беседе Никанора Грујића, бившег правосл. српског епископа пакрачког. Издао Димитрије Руварац, парох земунски. У Земуну 1892. Животопис Никанора Грујића XXVIII. стр. Предговор издавачев XXXIX и XXX. стр. Црквене беседе Никанора Грујића 172 стр. Цена 1 фор. 50 нов. — Стр. 249.

Одговор критичару „Кратког типика“. Од Јована Петровића. Стр. 324.

Приказ Грбићевог дела „Карловачко Владичанство“ у руском часопису „Славянское Обозрѣніе“. Од свештен. Л. Богдановића. Стр. 326.

Православни српски народни црквени календар од Теофана Живковића, епископа карловачког. На свијет издао Јован барон Живковић. — Оцена Јована Јеремића, пароха бачиначког. Стр. 360, 375, 392 и 413.

Завршни одпоздрав писцу „Кратког Типика“. Од Ј. Д. — Стр. 361.

Протојереја П. Смирнова: „Изложеніе христіанске прав. вере. Дио I.“ Превео Ј. Петровић, катихета у Загребу. Стр. 560.

Трећи извештај о српском правосл. богословском училишту у Ср. Карловцима. Школска година 1891—2. Стр. 560.

Извештај о правосл. богословском заводу у Задру за шк. год. 1891—2. Год. XIV. — Стр. 561.

Велики Типик, то јест Устав црквени. По верним изворима допуњао, поправио и с благословом и дозволом св. Архијерејског Синода издао јереј Василије Николајевић, парох иришки. У Н Саду, штампа. књижаре Браће М. Поповића 1892. Стр. VIII. и 420. — Стр. 643.

Стари Сланкамен. Написао Илариoн Руварац, архимандрит гргетешки. Земун, 1892. Штампарија Саме Пајића. Стр. 49. — Стр. 643.

Св. Сава благосиља Срнчад. Слика Ђорђа Кретића. Стр. 803.

Шематизам источно-православне архидијецезе сремско-карловачке за годину 1892. · У НСаду. Штампарија срп. књижаре Браће М. Поповића 1892. Стр. 80. — Оценио Пр. Хр. — Стр. 884 и 904.

VI. Читуља.

Мита Петровић, професор и књижевник, 30.

Лука Грубор, парох стејпански, 48.

Никола Константиновић, парох чортановачки, 63.

Павле Димић, парох башаидска, 79.

Коста Прњаворовић, парох клинки, 79.

Георгије Дрндарски, парох добрички, 79 и 209.

Теодор Поповић, парох деровски, 79.

Василије Војновић, духовник кр. зем. казнионе депоглавске, 95.

Мирон Чавић, јеромонах манастира Кувеждина, 95.

Исаија Кочић, јеромонах ман. Раковице, 95.

Аксентије Белеслијин, парох тиса семиклушки, 111.

Платон Георгијевић, јеромонах и умировљени војнички свештеник, 126.

Константин Оберкнежевић, умир. парох у Српској Боки, 127.

Бранко Милић, парох мађар-бајско-вилански, 127

Светозар Марјановић, парох литобски, 143.

Коста Јовановић парох перлески, 144.

Јован Суботић, парох у Карловчићу, 159.

Петар Бујић, парох у Борову, 159.

Теодосије Мраовић, умир. митрополит краљевине Србије, 191.

Илариoн Торбица, архимандрит манастира Драговића, 209.

Антоније Марковић, игуман ман. Грабовца, 209.

Арсеније Стојковић, епископ будимски, 213 и 266.

Михаило Милетић, парох срп. надејски, 226.

Јован Поповић, парох сакулски, 250.

Сава Телечки, јеромонах ман. Бездина, 283.

Др. Сава Поповић, монах ман. Бездина, 314.

Бранко Познановић, парох негославачки, 330.

Велимир Петровић, парох маркушички, 346.

Павле Бојић, парох белобрдски, 396.

Лазар Катић, парох липовски, 415.

Михаило Вујаклија, парох кретињски, 416.

Милош Јанковић, протојереј и парох бечејски, 436.

Максим Миловановић, парох старо-врбашки, 457.

Станко Морар, богослов III. године, 476.

Григорије Арсенијевић, парох ботошки, 561.

Стеван Анђелић, прота и парох митровачки, 570 и 584.

Никола Ракић, парох батески, 707.

Стеван Богдановић, свршени богослов, 707.

Павле пл. Михајловић, свештеник у НСаду, 740.

Герман Јовановић, јеромонах ман. Моштанице, 756.

Сава Коларски, прота и парох доловачки, 776.

Дамаскин Ђорђевић, парох у Надлаку, 794.

Анастас Поповић, парох фењски, 825.

Стефан Станковић, парох дебелобрдски, 889

Никола Радуловић, администратор парохије пивошке, 937.

VII. Листак: Белешке.

Нови архијереји као гости у НСаду, стр. 13; Нова доброчинства проте Стевана Анђелића 13; Унапређење 13; Саборски одбор 13, 78, 187, 246, 454, 515, 641; Школски савет 15, 187; Архијерејска св. литургија у НСаду 29; Нов професор богословије карловачке М. Шевић 30; Седнице епарх. управе бачке 30; Избор пароха у Мокрину 30; Срп. црквена општина у НСаду 30; Пресила у православље 30; Годишњи парастос епископу бачком Василијану 46; Прослава св. Саве у НСаду 46; Опроштај епископа Михаила са богословијом карловачком 47; Антиохијски патријарх Спиридон 47; Распоред седница епарх. управе бачке у 1892 год. 48; Распоред седница епарх. управе вршачке 48; Извештај о јануарским седницама епарх. управе бачке 61; Преосв. г. Михаило Грујић, епископ горњо-карловачки, у својој епархији 76; Архидијецезални административни одбор 77, 141, 205, 297, 415, 605, 755 и 936; Архидијецезална консисторија 78, 141, 205, 298, 415, 494, 605, 690 и 755; Никола Мандић, протосинђел 78; Избор пароха у Војки 79; Његова Светост патријарх Георгије 93; Преосвештени г. епископ темишварски Никанор 93; Рушење патријарашке резиденције у Карловцима 94; Распоред седница епарх. управе будимске 94; Одбор матични за „Књиге за народ“ 94; Нови чланови „Матице српске“ 94, и 294; Долазак г. епископа Никанора у Темишвар и његов дочек 109; Одликовање 111; Обред погружења крста у Бугара 126; Распоред седница епарх. управе темишварске 126; Добротворка Љубица Јанковића рођ Јовановића 126; Побожна хришћанка Драгиња Ст. Петровића 126; Епархијска консисторија горњо карловачка 142; Књижевни одбор „Матице српске“ 142, 283, 435, 583, 659; Епархијска скупштина пакрачке дијецезе 156; одликовања 156; Извештај о фебруарским седницама епарх. управе бачке 156; Седница епарх. школског одбора бачког 158; Извештај о фебруарским седницама епархијске управе темишварске 175; Добротвор српске цркве Сава Ј. Шеровић 175; Оснивање фонда за срп. прав. народне школе у Мостару 175; Избор пароха у В. Кикинди 188; Велики типик или устав црквени 188; Епарх. консисторија горњо-карловачка 189; Епархијски адм. одбор горњо-карловачки 189; Свештенички збор у Карловцима 204; Распоред предмета за епар. скупштину пакрачку 205; Извештај о мартовским седницама епарх. управе бачке 206; Избор окружног протонамесничког 207; Извештај о књижевном богословском друштву „Слога“ у Карловцима 207; Кратка историја срп. прав. београдске богословије 208; Потпрда пароха в. кикиндског 208; Дом за сироту децу у Београду 208; Извештај о мартовским седницама епарх. управе темишварске 224; Избор окружног протонамесничког у Војнићу 225; Св. Сава благосиља Србију

226; О књизи „Велики Типик“ 226; Ускрс у НСаду 245; Седница епарх. школског одбора у Темишвару 247; Срп. црквено певачко друштво у Ст. Шовама 248; Палимо свеће поштане свеће у црквама 248; Српска прав. црквена општина у Бечу 249; Нови српски добротвори Лазар и Марија Скарлато у Темишвару 249; Манастирски настојатељи — код св. Патријарха 265; Српски учитељски конвикт 266, 475, 642, 740; Извештај о пређеским седницама епарх. управе бачке 281; Подбележник епархије бачке 296; Из будимске епарх. конзисторије 296; Извештај о радњи епарх. управе темишварске 296; Седница епарх. конзисторије горњо карловачке од 19. марта о. г. 312; Епархијски нк. одбор у Темишвару 313; Окружница Њ. Светости г. Патријарха Георгија г. г. епископима у ствари свештеничког удружења 328; Нови земаљски митрополит Никола Мандић 328; Извештај о раду горњо-карловачке епарх. конзисторијалне седнице 329; Расиле Њ. Светости патријарха Георгија своме парохијском свештенству епархије бачке у погледу устава за мировнички завод 345; Свештенички зборови 362; Извештај о мајским седницама епарх. управе бачке 362; Свештенички зборови. Опозиција против свешт. удружења 376; Са свештеничких зборова 377; Годишњи испити у срп. прав. богословском училишту карловачком 379; Извештај о радњи епарх. управе темишварске 394; Лазар Богдановић, парох у Чешину 396; Избор пароха 396; Задужбина дра Пере Стојковића и супруге му Љиле рођ. Мања 396; Народни добротвор Тома Зекошић 396; Свештенички зборови 414 и 434; Свешт. зборови протопресвитерата новосадског и сомборског 415; Освећење темеља при градњи нове резиденције у Карловцима 434; Богословско књижевно друштво „Слога“ 435; Радња епарх. управе темишварске 455; Извештај о јунијским седницама епарх. управе бачке 456; Свешт. зборови протопресвитерата будимског и северинског 475; Слава у ман. Грабовцу 475; Подизање нове прав. цркве у Бањој Луци 475; Стипендијски фонд кнеза Ал. Карађорђевића 476; Седница епарх. конзисторије горњо-карловачке 493; Епарх. школски одбор темишварски 494; Сарадницима и пријатељима на знање 494; Освећење цркве у Кирину 495; Одговор г. Димитрију Руварцу, пароху земунском 495; Јерархија руске прав цркве 514; Посвећење и инсталација митрополита доњо-тузланског 515; Збор свештенства протопресвитерата беловарског 515; Фонд Његове Светости г. Патријарха Георгија Бранковића 535; Извештај о јулским седницама епарх. управе темишварске 536; Извештај о јулским седницама епарх. управе бачке 537; Одликовање М. Грбића 558; Епарх. школски одбор темишварски 558; „Српска општина у Бечу“ 582; Седница епарх. конзисторије г. карловачке 583; Богат дар саборној цркви новосадској 583; Напомена свештенству епархије бачке 623; Наши архијереји у руској журналистици 623; Из епарх. конзисторије горњо-карловачке 623; Одликовање 624; Драгутин Мојић администратор у Овсеници 624; Седница административног одбора горњокарловачке епархије 624; Избор ђакона у В. Кикинди 642; Стечајни испит у Темишвару 642; Стечајни испит у Вршцу 642; Извештај о седницама епарх. управе темишварске 657; Књижевно одељење „Матице српске“ 658 и 675; Свештеничка скупштина ради удружења 672; Парастос добротвору народном пок. Стевану Аћимићу 672; Из горњо-карловачке епархије 672; Извештај о раду седнице епарх конзисторије горњо-карловачке 673; Главна скупштина „Матице српске“ 674; Из будимске епархије 690; Свештеничка скупштина 691, 704 и 721; Сазив сабора 691; Извештај о радњи епарх. управе темишварске за месец септембар 705; Свештенички збор протопресвитерата панчевачког 706; Срдита немоћ 706; Нов професор богословије — Јован Живковић 722; Извештај о септембарским седницама епарх. управе бачке 723; Нови црквени достојанственици 739; Одликовања 739; Избор протопресвитерског капелана панчевачког 739; Српски свештеник у Сан-Франциску у Америци 739; Племенит родољуб В. Петрачић 740; Прелаз у православље 740; Извештај о раду седнице епарх. конзисторије горњо-карловачке 755; Подизање срп. прав. цркве у Турн-Северину 756; Накнадно изабрани посланици за срп. народно-црквени сабор 756; Избор пароха 756; Извештај о октобарским седницама епарх. управе темишварске 774; Расиле књижевних награда из фонда Јована Наке и из задужбине Јована и Терезије Остојића 775; О поправци православног календара 793; Избор пароха 793; Са срп. нар. црквб. сабора 856 и 870; Избор пароха у Т. Калишки 857; Ревизија новог закона црквеног у краљевини Србији 857; Питање о старешинству између свештенства монашког и световног реда 871; Друштво за потпомагање удовица и сирочади српско-православног свештенства епархије горњо-карловачке 872; На знање 873; Одгода српског народно-црквеног сабора 887; Извештај о децембарским седницама епархијске управе бачке 920; Одликовања у архидијецези карловачкој 936; Избор свештеника у Вршцу 936.

VIII. Књижевне вести: Стр. 63, 249, 346, 516, 560, 606, 624, 675.

IX. Нове књиге и листови: Стр. 15, 175, 210, 741, 873.

X. Одговори Уредништва: Стр. 159, 210, 299, 315, 379, 495.

XI. Најаве и захвале: Стр 16, 80, 96, 210, 330, 436, 477, 624, 691, 707.

XII. Исправци: Стр. 315 и 497.

Осим тога: у сваком броју: Разни **огласи** и **стечајеви**, и у поменим бројевима објаве администрације итд.